

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ DECISIONVM RECENTIORVM PARS TERTIA

Olim à PROSPERO FARINACCIO I. C. ROMANO
Posthumum editarum. Nunc verò iterùm publici iuris factarum
A PAVLO RVBEO I. C. ROMANO
THEODOSII RVBEI PRIVERNATIS I. C. ROMANI FIL.

Resecatis, eiusdem opera, singulis Decisionibus S.M. Greg. XV. Cardd. Manticæ, Caualerij, & bo. me. Pegnæ, Coccini, Martini Andreæ, Buratti, & aliorum Auditorum, quorum Decisiones alibi impressæ sunt, indicato tantùm loco, & sæpius diuersis locis, vbi iam impressæ reperiuntur.

Et in hac prima impressione Romana additæ sunt nonnullæ Annotationes eiusdem PAVLI RVBEI

Cum Priuilegio Pontificio ad Annos Viginti vniuersali, vbiquè locorum.

ROMÆ; Ex Typographia Reuerendæ Cameræ Apostolicæ. MDCXLV.
SVPERIORVM PERMISSV.

PONTIFICII CAESAREIQVE IVRIS PERITIS AC STVDIOSIS OMNIBVS

PAVLVS RVBEVS IVRISCONSVLTVS ROMANVS Vtramque præcatur felicitatem.

EMERITATIS turpe vitium equidem non effugeret ille (Excellentissimi Domini) qui sanctissimam hanc nostram Iurisprudentiæ scientiam, tanquam donum à DEO profectum agnoscere recusaret. Nam, & ij, qui in profundo Gentilitatis submersi, mentis cæcitatem fouebant, credentes cum ipsis Dijs Legislatores habuisse consortium, illos in Deorum numerum referebant. Ita de Lycurgo Lacedæmoniorum Principe testatur Plutarchus; Nam ob leges ab eo conditas, ad honores encomiaq. diuina à Spartanis sublimatus fuit. Idem quoque accidit Æaco, Radamanto, Numæ Pompilio, Draconi, Soloni, Pittaco &c. qui omnes à populis, quibus leges tulerunt, sublimi Diuinitatis titulo decorati fuere, vt paginæ antiquitatis memores indubiam reddunt fidem.

Nos verò Christifideles, omnibus chimeris relictis, illas caliginosas, vanasq. Gentilitatis tenebras non sine causa deridentes, procedamus quæso ad lucem. DEVS enim noster omnipotens, & benedictus, cunctorum Motor, & Gubernator, ex quo totum bonum emanat, & in quo summum ipsum iustum respicitur, nisi iustitiam præbuisset hominibus, nihil à Belluis differentes, Brutorum viueremus impulsu: quid enim est, aut poterit esse, quod à iustitia seiunctum, bonum aliquod præseferat? Nonne omnes, vltionem nullatenus pertimescentes, aliena tanquam sua vsurparent? Nonne impunitas iustitiæ aduersaria totum turbaret Vniuersum? nam, & affirmante

firmante Magno Patre S. Augustino lib. 4. de Ciuitat. Dei. *Amota Iustitia, Regna sunt magna latrocinia, & posita Iustitia etiam Tyrannides sunt iusta Regna &c.*

Iustitia ergò, quasi æterni Numinis afflatus, ac diuinæ prouidentiæ largitas, semper improba fugere, ac pleno corde ad honesta properare nos docet. Hęc repetit virtutum insignia, Iura scribit Ciuilia, sentētias extirpat inanes, discordias maturè componit, religionem zelanter confirmat, mores deprauatos coercet, pietatem accendit humanam, pessimam impietatem opprimit, & ad legum præscriptum obseruantiam reuocans, vitam dirigit ad excelsa: ista enim mediante, propria quisque distinguit: hac, quieto, tranquilloque animo Mortales viuunt, hac omnes in officio continentur, hac Reges regnant, Principesq. dominantur.

Iustitiam sapienter pinxerūt Ægyptij propè Cœlum, & sine capite; Sed verè prudentes illi Viri eam esse sine capite demonstrare non intendebāt, sed quia, vt dixi, eam propè Cælum pingebant, significare voluerunt, Iustitiam caput absconditum habere in ipso Cælo; Mortalitati insinuando, Iudices, qui sunt Iustitia animata, reputari viros Astreos, ac Cælestes: non enim aspicere debent in terra, interesse, personas, munera, & cæteros humanos respectus, ac suspectus, sed solùm Cælum, tantummodo præ oculis DEVM habendo, & adimplere quidquid requirit Iustitia, veritas, integritas, honestum, ac bonum commune Reipublicæ.

Hinc celebris Iosaphat Rex, quando Iudices in Ciuitatibus cōstituebat, teste sacra Scriptura Paralip. 2. cap. 19. talia aurea verba zelāter proferebat *Videte quid faciatis, non enim hominis exercetis Iudicium, sed Domini, & quodcumque iudicaueritis, in vos redundabit, sit timor Domini vobiscū, & cum diligentia cuncta facite, non enim apud Dominum DEVM nostrum, iniquitas, nec personarum acceptio, nec cupido munerum &c.* Vtinam Iudices illi, qui facilè corrumpuntur, verba ista attentè perpenderent, nam vt inquit Regum omnium sapientissimus in Ecclesiast. cap. 4. *Pro iustitia agonizandum, & vsque ad mortem certandum est.* O prauas iniquorum Iudicum mentes! O pectora cœca! O viros deplorandos, ac ab ipsa humanitate derelictos, cumquē inhumanissimis feris crudelitate comperandos! O Tyrannos potiùs, quàm Iudices, Vos estis iniqui serui, de quibus in Euāgelio, abscondentes talentum iustitiæ Domini sui &c. supersedeo hic plura contra eosdem vociferari, in latiori tamen campo mihi multa exclamaturus reseruo. At modo ad nos.

Vlterius altiùs extolli nequeunt Summi Principes, nec amplioribus laudibus ornari, quàm si verè laudentur, sub eorum Principatu iustitiam, omni candore, semota qualibet passione, ac timore humano, cuilibet intactè ministrari. Hinc Traianus ille Romanorum Imperator egregius,

quamuis

quamuis multis virtutibus nobilitatus esset, nihilominus cæteris relictis, Plinius sic cum eo allocutus fuit. *Quæ præcipua gloria tua est, sæpius sub te vincitur Fiscus, cuius mala causa numquam est nisi sub bono Principe &c.* Alexander Seuerus pijssimus quoque Romanorum Imperator, ac omninò Magnus, tanto Iustitiæ ardore exstuabat, vt teste Lampridio, *si Iudices iniquitatis fama laborantes, etiam nondum damnatos casu aliquo vidisset, statim commotione animi, stomachi choleram euomeret, toto vultu inardescente, ita vt nihil posset loqui*. Asserebat quoque idem Imperator, *se habere digitum paratum ad eruendum prædictis Iudicibus oculũ*. Non mirùm ergò si tàm gratus omnibus fuit, nam dũ per Vrbem incedebat, Populus Romanus alta, hilarique voce clamabat, *Salua Roma, dum saluus est Alexander &c.*

Insuper quis est, qui nõ admiretur pulchritudinẽ Iustitiæ: vnde Famigeratus Peripateticorum Princeps ab illius decore captus, perbellè de ea in Moralibus sic locutus fuit: *Iustitia est pulcherrima virtutum, & neque Hesperus, neque Lucifer est ità mirabilis sicuti ipsa, & ipsa est omnis virtus &c.* Idemquè scribendo ad Magnum Alexandrum attestatus fuit, quod *Iustitia Regnantis vtilior est subiectis, quàm ipsa temporis fertilitas*.
Nam, & teste S.Cypriano de 12. abusionibus: *Iustitiæ præclara virtus Pax est Populorũ, tutamen patriæ, gaudium hominum, temperies aeris, serenitas maris, terræ fœcunditas, cura languorum, solatium pauperum, hæreditas filiorum, ac ministrantibus eam spes futuræ beatitudinis*. Nam & secundùm arcanorum Cęlestium Secretarium, Ioannem nempe Apostolum epist. 2. Canon. in fin. *Omnis qui facit iustitiam, ex DEO natus est &c.*

Iustitiæ verò, si est Tribunal in vniuerso, in quo ea magis inuiolatè permaneat, omnibusq. indistinctè administretur, est Romanæ Vrbis, & Orbis omnium augustissimus Areopagus, Rota nempe Romana, in qua tanta omnium admiratione iustitia ipsa fastosissimè triumphare perspicuum est. Hinc ipsa Rota anhelando vt Iudices fixis oculis tantummodo iustitiam intueantur, quę pręter veritatem aliud prorsus non agnoscit, acri eius ardore inflammata, ac formidine non mediocri capta, ne propter preces Magnatum, quę & potentissimę esse solent, vnde *glos. in l. 1. in verb. quemadmodum. vers. nota prouerbium. ff. quod iussu* refert sequentes versus

Est rogare Ducum species violenta iubendi,
Ac quasi nudato supplicat ense potens.

Ideo, inquam, Rota nè Iudices propter dictas preces Ducum, seu Magnatum, vim aliquam inferant Iustitię, cõstanter admonet, rogatq. eosdem, vt non obstantibus illorum precibus iustitiam intactè administrent, quia ipsi celebriores, ac exaltati ab ipsis Magnatibus erunt. Audiamus obsecro precisa verba, quę referuntur in decisione 820. aliàs 56. de rescript

in antiq. ibi, *Nota quod quilibet Iudex debet habere firmiter animum ad faciendam iustitiam, nec preces Magnatum debent mutare animum suum; nam si contrarium faciat, non obstantibus eorum precibus, illi magis famam dabunt.*

O generosa, & planè regia verba. Nam & secundùm Gloriosum Pontificem Romanum Innocentium IV. vt habetur in cap. cum æterni 1. extra de sent. & re iudic. in 6. *Iudices, qui odio, fauore, timore &c. Iustitiæ libram æquo libramine non moderantur, sunt suæ famæ prodigi, ac proprij persecutores honoris*, aliaque vt ibi

Qualis verò in Rota Romana rutilet iustitiæ maiestas, ac splendor, facilè dignosci potest, nã talis ac tantus est, vt Orbem totum illuminet: idq. celebres Iurisconsulti memoriæ tradiderunt, & præsertim insignis Antoninus Thesaur. in prohemio Decisionum Pedemontani sub num. 32. ibi, *Idem euenit in Sacra Rota Romana totius orbis lumine &c.* Sed in hoc demonstrare non insistam, ne stultus videar tentando in meridie lucernam accendere tantòque magis, quia in his terminis alibi multus fui.

Officiosam tamen rem arbitror me facturum omnibus, & præsertim vobis Iuris studiosis, si iam incępta prosequar, id est, quæ ex supradicto Romano Areopago disceptata ac decisa proueniunt, quasi tot Iuris oracula reuerenter suscipiam, ac laborem, industriamq. meam in eis impendam, vt cæteris, qua possum solertia ac fide, communicem. Vnde post quatuor volumina eorum à me in conspectu omnium hominum posita, suasionibus quibusdam cohortatus, laboriosam suscepi prouinciam, nempe Tertiam, & Quartam partem Decisionum Recentiorũ expolire, id est quamplurimas Decisiones alibi impressas, ac in eis Partibus inutiliter, ac perperam replicatas, desalcare.

Præterea, vt verum fatear, proposueram omnibus his Decisionibus, quæ remanserant, aliquas meas quales quales annotationes annectere, iamque plures confeceram, sed cum viderim annotationes tantùm ad quindecim earum decisionum quamplurimas occupauisse paginas, consultò propositũ mutaui: Quia & inter alias causas, ob quas lęta frõte tale opus suscepi, tot, vt dixi, desalcandi Decisiones, ea apud me potentissima fuit, vt communi vtilitati deseruirem, & clariùs loquendo, vt quilibet commodiori pretio has duas partes Decisionum emere posset: quæ res, quam omnibus gratiosa sit, experientia ipsa, quæ est rerum magistra, *cap. quam sit. de elect. in 6.* amplum veritatis testimonium perhibeat, nam si, vt cœperam, perfecissem opus, proculdubio pretium triplicatum fuisset.

Intactum tamen reliqui antiquum ordinem numeralem Decisionum, ne confusio deindè oriretur in illarum citatione, quoniam, & in loco illo, vbi desunt decisiones alibi impressæ, annotaui vbi nàm positæ iam iacent, sæpius diuersis locis, vbi replicatæ habentur.

Quam-

Quamobrem has, quas apposui annotationes, tanquam tesseram, seu pignus accipite, pro quamplurimis alijs à me citò edendis ad Decisiones bo. me. Reuerendissimi Francisci Peniæ Hispani olim Rotæ Romanæ celeberrimi Decani, prius tamen in lucem missis Decisionibus ab anno 1618. vsque ad annum 1626. quæ desiderantur ad complendum corpus Decisionum Recentiorum, easque iam typis commisi.

Fruimini quoque beneuolè prima ampla Annotatione ad secundam Decisionem quoad sacrosanctam dignitatem, potestatem, auctoritatem, præeminentiamq. in toto orbe terrarum, Romani Præsulis, non solùm in spiritualibus, & beneficialibus, in quibus terminis loquitur dicta Decisio, sed pariter in temporalibus super omnia negocia sæcularia etiam inter sæculares, quando id expediens est ad effectum consequendi aliquem finem supernaturalem, vel bonum spirituale: ad eum enim spectat potissimùm Rempublicam Christianam ad benè, beatèq. viuẽdum, non modò hortari, verũ etiam cõpellere. Quoniam, & secũdùm omnes Doctores Catholicos. *Papa admirabilis est, ac inter Principes sæculi verè Monarcha acclamatur, ipseque solus est Potens, super omnes Potentes.*

Non ne? Romanus Pontifex, tanquã Vicarius eius, cuius est terra, & plenitudo eius, orbis terrarum, & vniuersi qui habitant in eo, accingere valens est super femur suum potentissimè gladium non solùm spiritualem, sed & temporalem; zelo honoris DEI flagrans, euaginare quoque, quando iusta, & vrgens imminet causa, prout non rarò facti euidentia (quæ probationum omnium Regina prædicatur) demonstrauit.

Vnde ex insita ipsi Romano Põtifici concessa diuinitùs auctoritate, non dubitauit ipse de gente in gentẽ transferre Imperia, sceptra frangere, coronas auferre, coadiutorem Regibus assignare, mutare leges Principes è sinu Ecclesiæ eijcere aliaque infinita gerere, vt in hoc textus sunt aperti, & omnium ferè Historicorum scripta vti de rebus vniuerso Orbi perspicuis, amplissimè testantur.

Exempla pariter nonnulla adduxi, quoad summam reuerentiam, & obsequiosas demonstrationes, quæ à diuersis inuictissimis Imperatoribus, & potentissimis Regibus, Romano Pontifici tanquam Vicario IESV CHRISTI, Successori Beati Petri, ac Æterni Regni Clauigero, cum non paruo ardore pietatis, ac deuotionis zelo fuerũt exhibitæ, ac factis ipsis Theatro Mundi id comprobarunt; & ad hoc cumulaui inculpatæ fidei historias.

Insuper in oppositum duxi aliquas obiectiones in hac materia, & tanquam stomachatus, mihi ipsi imperare non valui, quin non surgerem contra iniquos illos Principum consiliarios, qui venenati à cruenta illa, & antiqua bestia ambitionis, quæ & Angelos, & homines naufragare fecit, ac in prædam dati execrandæ, sceleratęq. adulationi, quæ Imperia & Regna florentissima nõ parua in puluerẽ redegit, ponere os in Cęlum nullatenus

perti-

pertimescere solent: itaque inclamabo vnà cū Ouidio lib. 6. Metamorph.

Proh superi! quantùm mortalia pectora cœcæ
Noctis habent . . . .

Qua occasionẹ plura, & forsitan non omnibus iniucunda, congessi quoad ista pessima vitia ambitionis, & adulationis, quæ totum orbem sub proprio iugo iā redegerūt. Reliqua, ne longior sim, vide in cæteris annotationibus.

Restat solùm asserere, me optimè scire, sententiam illam S. Hieronymi, scilicet: *Qui scribit multos sibi assumit Iudices.* Tamen id me ab inceptis non deterruit: quia vt monebat moralis Seneca, *Stultū est timere, quod euitari nō potest;* quia si nec sapientissimi, ac celeberrimi Doctores, vt satis notum est, à criticis linguis nequaquam transiuerunt immunes, qua via id ego euitare valebo, qui in iure præter nudum nomen Doctoris aliud possidere nō fateor, simque omnium longè postremus? Nolo tamen tacere, cum Momis, & detractoribus nihil mihi esse negocij, sperno enim me sperni: nā vt scopulus infrementes vndas sine proprio vllo motu frangit, ac cōfringit; sic & ego conuiciatores sine acerbitate vlla, & ira. Atque vt immodestos reprehensores non audiam, iuxta præceptum Aristippi Philosophi, ità & modestos admonitores vti Magistros lætanter sequar, consolans me isto vulgato:

Οὐ πρός γε παντὸς ἐστὶν ἀρτῦσαι καλῶς idest
Condire scite non omnibus datum est.

Idq. multò magis asserendum est in hac vasta Iurisprudentiæ scientia, quæ hodie propter tantas interpretationes, ac contrarietates apparet sicut mare Anglicum, sine fundo.

Denique, Excellentissimi Domini, labores hos qualescumque & meę in vos beneuolentiæ signum, ac grati animi, si non omninò quale vellem, sed quale possum, vsque adhuc indicium, sereno vultu excipite, humanam erga me beneuolentiā seruate, & meæ imbecillitati vestra suppleat amabilitas.

Viuite, & ità, vt in æternum viuere valeatis.

VRBANVS PAPA VIII.

AD FVTVRAM REI MEMORIAM.

Liàs per fœl.rec. Paulum Papam V. Prædecessorem nostrum accepto,quod dilectus filius Theodosius Rubeus Priuernas Terracinen. Diœcesis Cubicularius Apostolicus,ac tunc eiusdem Pauli Prædecessoris familiaris,& continuus commensalis spatio plurium annorum circa Decisiones Rotæ Romanæ à diuersis illius Auditoribus emanatas diligenter insudauerat,ex eisq. ingentem notabilium, & exemplarium conclusionum numerum deprompserat, & conclusiones ipsas in plura obseruationum Rotalium volumina cum diuersarum quæstionum à Doctoribus disputatarum ad singulas materias additione redegerat, necnon etiam multas alias eiusdem Rotæ decisiones, alias scilicet concordantes, alias verò declaratas, quasdã autem reuocatas in vnum compilauerat, ac demum plerasque alias decisiones varijs annotationibus illustrauerat, & omnia huiusmodi volumina, & opera imprimi facere intendebat, Dubitabat autem,ne aliqui ex alieno labore, lucrum quærentes,volumina,& opera huiusmodi postquàm in lucem prodijssent,in magnum sui præiudicium typis mandari facere præsumerent,idem Paulus prædecessor eidē Theodosio pro se, ac hæredibus,& successoribus suis quibuscunque, vt ad quindecim annos à voluminum,& operum prædictorum, non solum prima,sed etiam cum annotationibus,& additionibus vlteriori impressione numerandos nemo proísus tàm in Statu Ecclesiastico mediatè & immediatè subiecto,quàm alibi vbicunque citrà & vltrà montes prædicta, & quælibet alia ab ipso Theodosio deinceps durante tempore quindecim annorum huiusmodi etiam in alijs scientijs, & disciplinis in lucem edenda volumina,& opera in toto,vel parte etiam cum annotationibus, aut aliter quomodolibet sine speciali Theodosij eiusque hæredum, & successorum eorumdem,vel ab eis ius habentium licentia in scriptis habita imprimere, aut ab alio, vel alijs imprimi facere, seu impressa vendere, aut venalia habere, proponere,aut aliter edere, vel diuulgare aut pro vsu proprio habere,vel tenere posset auctoritate Apostolica concessit,& indulsit,ac alias sub certis Censuris,& pœnis,modoque,& forma tunc expressis inhibuit,& mandauit,prout in cedula Motus proprij desuper expediti, cuius solam signaturam d. Paulus prædecessor sufficere, & vbique fidem facere in iudicio, & extrà illud voluit,plenius continetur. Subinde nos concessionē indultum, inhibitionem,& manadta prædicta,aliaque omnia & singula in dicta cedula contenta, cùm omnibus, & singulis inde sequutis,& sequendis dicta auctoritate ad quindecim annos prædictos confirmamus,& insuper dictos quindecim annos ad alios quinque annos à fine ipsorum quindecim annorum computandos sub eisdem pariter censuris,& pœnis,modoque,& forma etiā tunc expressis prorogauimus,extendimus, & ampliauimus, & aliàs prout in cedula nostri Motus proprij desuper expediti plenius etiam continetur. CVM AVTEM SICVT IDEM THEODOSIVS, ET DILECTVS PARITER FILIVS PAVLVS RVBEVS eius natus nobis nuper exponi fecerunt,ipse Paulus *Duo Decisionum* selectarum eiusdem Sacræ Rotæ Romanæ volumina, quorum vnum Nobis dicauit, in lucem ediderit, & propediem benedicente Domino *tertium earumdem Decisionū* opus diuulgaturus sit; AC ETIAM TERTIA, ET QVARTA PARS DECISIONVM RECENTIORVM Nobis propterea ijdem Theodosius, & Paulus humiliter supplicari fecerūt,vt prædicti Pauli prædecessoris,ac nostras Motuū propriorū cedulas,seu priuilegia ad ipsum Paulum; AC OMNIA, ET SINGVLA PER EVM IAM EDITA ET DEINCEPS ETIAM IN ALIIS SCIENTIIS, ET DISCIPLINIS EDENDA VOLVMINA, ET OPERA, nec non ad tempus in eisdem cedulis expressum extendere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur eiusdē Pauli indemnitati,& cōmodis consulere,ipsumq. necnon Theodosium eius genitorem specialibus fauoribus,& gratijs prosequi volentes,& à quibusuis excōmunicationis,suspensionis,& interdicti,alijsq. Ecclesiasticis sententijs,censuris,& pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendū harum serie absoluentes, & absolutos fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati præfata motuum propriorum cedulas, seu priuilegia huiusmodi aliàs eidem Theodosio per dictum Paulum prædecessorem ad quindecim, & subinde per *Nos ad alios quinque, & sic in totum ad* VIGINTI ANNOS respectiuè concessa, & prorogata ad eumdem Paulum, necnon ad omnia, &

singula

singula per eum iam edita, & deinceps etiam in alijs scientijs, & disciplinis in lucem edenda volumina, & opera & ad tempus prædictum, quo durante nemo prorsus *tam in Statu Ecclesiastico mediatè, & immediatè subiecto, quàm alibi vbicunque citrà, & vltrà Montes* prædicta, & quælibet alia ab ipso Paulo etiam in aliis scientiis, & disciplinis in lucem edenda volumina, & opera in toto, vel in parte etiam cum additionibus, & annotationibus, aut aliter quoquo modo sine speciali dicti Pauli, eiusque hæredum, & successorum, vel ab eis ius habentium licentia in scriptis habita, imprimere, vel ab alio, seu ab alijs *imprimi facere, seu impressa vendere, aut venalia habere, proponere, vel aliter edere, aut euulgare, seu etiam pro vsu proprio habere, vel tenere possit,* omnesque, & singuli Typographi, Bibliopolæ, & librorum impressores, aliæque personæ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ ditioni mediatè, vel immediatè subiectæ, alijsque in quibuscunque Regnis, Prouinciis, Ciuitatibus, & locis vltrà, & citrà Montes constituti durante tempore prædicto volumina, & opera prædicta in toto, vel in parte quoquomodo sine speciali dicti Pauli, eiusque hæredum, & successorum, ac ius, & causam ab eis habentium, licentia in scriptis habita huiusmodi imprimere, vel imprimi facere, aut venalia habere, proponere, edere, vel euulgare, aut etiam pro vsu proprio tenere præsumentes EXCOMMVNICATIONIS MAIORIS LATAE SENTENTIAE *à qua non nisi à Romano Pontifice* pro tempore existente, præterquam in mortis articulo constituti, *absolui nequeant,* & in dictæ Sedis ditione existen. etiam *sub quingentorum ducatorum auri de Camera, & ammissionis librorum* pœnis toties quoties contrauentum fuerit ipso facto, & absque declaratione incurrendis, ac pro vna dicto Paulo, eiusque hæredibus, & successoribus, iusque ab eis haben. huiusmodi, pro altera verò medietatibus Cameræ Apostolicæ applicandis, & irremisibiliter exigendis incurrant, & incurisse censeantur Apostolica auctoritate tenore præsentium extendimus, & ampliamus. Decernentes concessionem, indultum, inhibitionem, mandatum, aliaque in dictis cedulis contenta, ac nostram extensionem, & ampliationem huiusmodi durante eorumdem VIGINTI ANNORVM spatio validas, & efficaces, ac valida, & efficacia esse, & fore, ac ab omnibus, & singulis Typographis, Bibliopolis, & librorum impressoribus, aliisque quibusuis personis tàm nostræ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ ditioni in temporalibus mediatè, vel immediatè subiectis, ac in quibuscunque Regnis, Prouinciis, Ciuitatibus, & Diœcesibus constitutis *vltra, & citrà Montes, & in qualibet Mundi parte* sub pœnis prædictis per contrauenientes ipso facto, & absque alia declaratione incurrendis firmiter, & inuiolabiliter obseruari, & adimpleri debere, ab illisque duranti bus dictis VIGINTI ANNIS nullatenus quocunque prætextu, colore, vel ingenio recedi, aut resiliri posse, sicque per quoscunque Iudices ordinarios, & delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac eiusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, & Vicelegatos dictæque Sedis Nuncios, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate iudicari, & definiri, debere, ac irritum, & innane si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignotanter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, & omnibus, & singulis, quæ in dictis cedulis concessa sunt non obstare, cæterisque tribus præmissis, & omnibus, & singulis, quæ in dictis cedulis concessa sunt non obstare cæterisque contrarijs quibuscunque. Volumus autem quod præsentium transumptis etiam in voluminibus, & operibus ipsis impressis eadem prorsus fides in iudicio, & extrà adhibeatur, quæ præsentibus ipsis adhiberetur, si forent exhibitę, vel ostensæ, & ne de præmissis aliquis ignorantiam prætendere possit, quod eædem præsentes in acie Campi Floræ, & in valuis Cancellariæ Apostolicæ, & ibidem omnes per affixionem publicari debeant, & quod sic affixæ, & in ipsis operibus impressis insertę omnes, & quos concernunt perinde arctent, ac si eisdem personaliter intimatæ forent Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem sub Anulo Piscatoris die xxiij. Iulij MDCXLI. Pontificatus Nostri Anno decimo octauo.

M. A. Maraldus. Locus ✠ Anuli Piscatoris.

Die, anno, & Pontificatu quibus supra supradicta literæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad valuas Curiæ, & Cancellariæ Apost. & in acie Campi Floræ, vt moris est, per me Dominicum Varesium S.D.N. Papæ Curs.
Pro Magistro Cursorum Dominicus Mangilius Cursor,

PRIVILEGII SVMMA PRO IMPRESSORE Camerali, & Vaticano.

LEMENS Papa *VIII. Diplomate sanxit, ne quis citra voluntatem Dominici Basa, olim in Typographia Vaticana impressoris, sacram Bibliam, Concilia generalia, Epistolas decretales, libros ad Ecclesiasticum munus pertinentes, ac etiam Sanctorum Patrum volumina, libros etiam cuiuscunque generis, vel nouiter ab ipso edendos, vel nouis additionibus auctos, per decennium ab editione cuiusque voluminis imprimat, vel impressa venalia habeat. Quod Priuilegium Paulus Papa V. peculiari Chirographo in fauorem Hieremia Guelphi I. V. D. ac Impressoris Cameralis transtulit, indulsitque. Idem Gregorius Papa XV. Literis expeditis, ratum, firmumque haberi voluit. Violatores excommunicationis lata sententia pœna puniuntur. Quod si in Terris S. R. E. subiectis id contigerit, confiscatione etiam librorum, ac quingentorum ducatorum auri solutione mulctabuntur, vt latius patet in Literis ipsius Gregorij Papa datis Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub annulo Piscatoris die 12. Octobris 1621. Pontificatus sui anno primo. Quæ omnia Sanctiss. D. N. Vrbanus Papa VIII. in fauorem Andreæ Brugiotti Typographi Camerali, & Vaticani translata, & indulta haberi iussit, datis Literis apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 23. Martij 1628. Pontificatus sui anno quinto.*

Signat. M. A. Maraldus.

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sac. Pal. Apostolici.

A. Sacratus Episcop. Comaclen. Vicesg.

APPROBATIO.

EGO Infrascriptus ex commissione Reuerendiss. P. Magistri Sac. Pal. Apostolici, legi has duas partes Decisionum Sacræ Rotæ Romanæ, nempe Tertiam, & Quartam Recentiorum, vna cũ nonnullis Annotationibus Perillustr. ac Excellent. D. Pauli Rubei I. C. Romani, nihilq; in eis reperi, quod Catholicas, vel pias aures in nihilo offendant, & luce publica eas dignas plane iudicio. Hac die 12. Februarij 1643.

Ita est Io. Baptista Mandosius Patritius Romanus, *& in Vrbe Aduocatus.*

Imprimatur.

Fr. Hyacinthus Serronius Mag. & Socius Reuerendiss. P. Fr. Michaelis Mazarrini Sacr. Palatij Apost. Mag. Ord. Prædicat.

NOTA

NOTA DECISIONVM
SACRAE ROTAE ROMANAE.
à Paulo Rubeo I. C. Romano iam editarum.

Pars Prima, aliàs Pars Quinta Decisionum Recentiorum, ab anno 1626. vsque ad annum 1630.

Eiusdem Partis, Tomus Secundus.

Pars Secunda, aliàs Pars Sexta Recentiorum, ab anno 1630. vsquè ad annum 1634.

Pars Tertia, aliàs Pars Septima Recentiorum, ab anno 1634. vsque ad annum 1637.

Præsens, & sequens Pars Decisionum Recentiorum ab eodem, resecatis resecandis, & cum fœnere iterùm in lucem reuocata.

NOTA ALTERA DECISIONVM
Rotæ Romanæ ab eodem edendarum.

Decisiones ab anno 1618. vsq; ad annum 1626. in duos Tomos distinctæ, sub nomine Secundi, & Tertij Tomi Partis Quartæ Recentiorum, nam dicti anni subsequuntur annis prædictæ Partis Quartæ.

Decisiones coram recol. me. Reuerendissimo Francisco Penia Hispano, olim Rotæ Decano celeberrimo, cum Annotationibus.

Prima, & Secunda Pars Decisionum Recentiorum, relictis illis, quæ alibi impressæ sunt, & cum Additione.

Decisiones ab anno 1637. vsque ad annum 1645. in Partes duas ordinatæ, eruntque Octaua; & Nona Pars Decisionum Recentiorum.

Propugnaculum Practicarum Iuris Conclusionum eiusdem, quoque expectata, aliaque, vt suo loco significabitur.

INDEX CAVSARVM

DECISIONVM ROTAE ROMANAE

In hac Tertia Parte Comprehensarum, Alphabetico ordine digestus.

Decisiones signatæ cum signo ¶ sunt illæ, quæ hic extractæ fuerunt cùm alibi iam impressæ sint.

A

¶ BVLEN. beneficij 1. Iulij 1609. Penia. decis.234.
Abulen. Beneficij 27. Maij 1611. Sacrato. decis.355.
Abulen. Parochialis 14. Aprilis 1614. Sacrato. decis.564.
Abulen. pensionis 15. Decembr. 1610. Pirouano. decis.308.
Acheruntina parochialis 19. Nouembris 1613. Sacrato. decis.486.
Adrien. beneficiorum 6. Iunij 1611. Lugdunen. decis.360.
Albanen. beneficiorum 17. Iunij 1613. Pirouano. decis.511.
Albanen. beneficiorum 27. Iunij 1614. Pirouano. decis.607.
¶ Alerien. beneficij 19. Decembris 1614. Buratto. decis.629.
¶ Alerien. beneficij 4. Maij 1616. Buratto. decis.757.
Alexanen. pensionis 12. Februarij 1610. Lugdunen. decis.253.
Almerien. decimarum 14. Maij 1614. Pirouano. decis.576.
Almerien. decimarum 1. Iulij 1615. Pirouano. d.698.
¶ Amerina bonorum 18. Aprilis 1616. Buratto. decis.761.
Amerina domus 13. Februarij 1615. Pamphilio. decis.643.
¶ Amerina fideiussionis 27. Iunij 1612. Ludouisio. decis.444.
Amerina iurispatronatus 17. Nouembris 1614. Pirouano. decis.593.
Amerina legati 5. Iulij 1599. Litta. decis.33.
Anconitana bonorum 4. Iulij 1614. Manzanedo. decis.612.
Anconitana bonorum 13. Februarij 1615. Manzanedo. decis.644.
Anconitana bonorum de Rinaldis 15. Maij 1601. Pamphilio. decis.51.
¶ Anconitana Bonorum sancti Apollinaris 29. Nouembris 1610. Ludouisio. decis.301.
Anconitana bonorum sancti Apollinaris 6. Iunij 1614. Pirouano. decis.586.
Anconitana bonorum sancti Apollinaris 26. Iunij 1613. Pirouano decis.515.
Anconitana computorum 22. Maij 1615. Andrea. decis.671.
¶ Anconitana pecuniaria 13. Februarij 1609. Sacrato. decis.210.
Anconitana pecuniaria 7. Maij 1610. Sacrato. decis.274.
Anconitana pecuniaria 7. Februar. 1611. Pirouano. decis.327.
Anconitana, seu Auximana florum 18. Aprilis 1616. Sacrato. decis.762.
Anconitana, seu Auximana florum 20. Iunij 1616. Sacrato decis.774.
Anconitana spolij 9. Febr. 1609. Sacrato. decis.209.
Anconitana spolij 9. Iunij 1610. Sacrato. decis.282.
Aprutina beneficij 11. Martij 1611. Lugdunen. decis.336.
Aprutina beneficij 19. Decembris 1611. Pirouano. decis.398.
Aprutina beneficij 13. Maij 1613. Pirouano. decis.494.
Aquen. Capellæ 27. Martij 1615. Pirouano. dec.658.
Aquen. pensionis 2. Decembris 1611. Sacrato. decis.394.
Aqnen. pensionis 19. Martij 1612. Sacrato. decis.416.
Aquen. pensionis 1. Iunij 1611. Sacrato. decis.436.
Arboren. præcedentiæ 23. Februarij 1615. Pirouano decis.648.
Aretina bonorum 1. Iunij 1612. Coccino. decis.435.
¶ Argentina Commendæ 11. Martij 1616. Caualerio. decis.754.
Argentina Commendæ 14. Decembris 1616. Caualerio. decis.986.
Ariminen. bonorum 22. Iunij 1609. Marquemontio. decis.157.
Ariminen. bonorum 4. Feb. 1611. Marq. dec. 325.

Ariminen. bonorum 4. Iunij 1610. Pirouano. dec. 278.
¶ Ariminen. douolutionis bonorum 16. Febr. 1609. decis. 211.
Ariminen. domus 22. Iunij 1607. Sacrato. decis. 158.
Asculana bonorum 1. Iulij 1613. Sacrato. decis. 527.
Asculana dotis 7. Aprilis 1606. Sacrato. decis. 108.
Asculana fideicommissi 11. Martij 1611. Pirouano. decis. 335.
¶ Asculana spolij 18. Martij 1616. Buratto. decis. 759.
Assisien. beneficiorum 18. Iunij 1607. Sacrato. decis. 156.
Assisien. bonorum 1. Iunij 1607. Marquemontio. decis. 151.
Assisien. bonorum die ... Marquemontio. decis. 633.
Assisien. bonorum 1. Iulij 1615. Pirouano. decis. 696.
Assisien. Canonicatus 14. Iunij 1600. Sacrato. decis. 39
Assisien. hæreditatis 31. Maij 1606. Marquemontio. decis. 118.
Assisien. hæreditatis 14. Maij 1612. Pirouano. decis. 430.
Assisien hæreditatis 23. Ianuarij 1615. Pirouano. decis. 636.
Assisien. hæreditatis 23. Februarij 1615. Pirouano. decis. 649.
Assisien. hæreditatis 9. Decembris 1615. Pirouano. decis. 719.
Assisien. hæreditatis 8. Nouembris 1613. Manzanedo. decis. 530.
Assisien. panattariæ 2. Maij 1611. Marquemontio. decis. 354.
Assisien. panattariæ 29. Nouembris 1613. Pirouano. decis. 536.
Assisien. panattariæ 13. Iunij 1614. Pirouano. decis. 590.
Assisien. pensionis 24. Ianuarij 1607. Sacrato decis. 135.
Asten. fructuum tempore residentiæ 27. Maij 1613. Manzanedo. decis. 483.
Aueniouen. separationis thori 1. Iulij 1606. Marquemontio. decis. 128.
Auersana fructuum 18. Iunij 1607. Sacrato. decis. 155.
Auersana iurispatronatus 15. Martij 1610. Pirouano. decis. 265.
Auersana iurispatronatus 18. Iunij 1610. Pirouano. decis. 288.
¶ Auriacen. iuris nominandi 30. Ianuarij 1617. Buratto. decis. 788.
Aurien. parochialis 16. Iunij 1606. Sacrato. decis. 122.
Aurien. parochialis 29. Februarij 1608. Sacrato. decis. 176.
Auximana spolij 4. Martij 1611. Pirouano. decis. 333.

B

Barbastren. Archipresbyteratus 15. Iunij 1615. Verospio. decis. 633.
Barchinonen. confinium 18. Decembris 1609. Sacrato. decis. 247.
Barchinonen. confinium 23. Ianuarij 1615. Sacrato. decis. 405.
Barchinonen. murorum 10. Iunij 1615. Verospio. decis. 678.
Barchinonen. parochialis 26. Martij 1612. Sacrato. decis. 418.
Barchinonen. parochialis 27. Maij 1613. Sacrato. decis. 503.
Barchinonen. præcedentiæ 23. Ianuarij 1602. Sacrato. decis. 44.
¶ Barchinonen. Vicariæ 9. Decembris 1616. Buratto. decis. 785.
Baren. iurisdictionis 16. Iunij 1608. Sacrato. decis. 188.
Baren. seu nullius Archipresbyteratus, seu Prioratus. 18 Martij 1613. Sacrato decis. 476.
Baren. seu nullius Archipresbyteratus, seu Prioratus 20. Iunij 1614. Sacrato. decis. 597.
Baren Prioratus 18. Aprilis 1614. Sacrato. decis. 569.
Beneuentana parochialis 28. Nouembris 1612. Sacrato. decis. 451.
Beneuentana Vicariæ 13. Nouembris 1615. Sacrato. decis. 701.
Bergomen. iurispatronatus 21. Aprilis 1614. Caualerio. decis. 576.
Bergomen. pecuniaria 23. Iunij 1614. Pirouano. decis. 601.
Bisuntina pensionis 18. Maij 1603. Sacrato. decis. 62.
Bisuntina pensionis 4. Iulij 1603. Sacrato. decis. 68.
¶ Bononien. administrationis 28. Februarij 1611. Sacrato. decis. 331.
¶ Bononien. administrationis 10. Iunij 1611. Sacrato. decis. 364.
¶ Bononien. alearum 20. Martij 1609. Ludouisio. decis. 215.
Bononien. affictus 14. Maij 1607. Marquemontio. decis. 148.
¶ Bononien. bonorum 18. Maij 1616. Buratto. decis. 770.
¶ Bononien. census 20. Februarij 1604. Ludouisio. decis. 72.
¶ Bononien. census 7. Nouembris 1611. Pirouano. decis. 384.
¶ Bononien. de Amorinis 4. Decembris 1609. Marquemontio. decis. 143.
Bononien. de Bouijs 22. Aprilis 1611. Sacrato. decis. 342.
¶ Bononien. de Bouijs 6. Februarij 1612. Sacrato. decis. 408.
Bononien. de Bouijs 19. Nouembris 1612. Sacrato. decis. 450.
Bononien. de Capacellis 27. Nouembris 1615. Andrea decis. 710.
Bononien. de Carnalijs 27. Iunij 1605. Marquemontio. decis. 92.
Bononien. de Cattaneis 9. Februarij 1615. Pirouano. decis. 641.
Bononien. de Cattaneis 14. Decembris 1615. Pirouano. decis. 724.
Bononien. de Cattaneis 4. Martij 1616. Pirouano. decis. 750.
¶ Bononien. de Formagliaris 29. Nouembris 1604. Ludouisio. decis. 86.
Bononien. de Gargantibus 27. Iunij 1607. Marquemontio. decis. 164.
Bononien. de Lambertinis 18. Martij 1616. Manzanedo. decis. 474.
Bononien. de Maluetijs 24. Februarij 1612. Sacrato. decis. 412.
Bononien. euictionis 28. Februarij 1611. Pirouano. decis. 330.
Bononien. fideicommissi de Pannolinis 4. Februarij 1602. Sacrato. decis. 47.

Bono-

Bononien. fideicommissi de Pannolinis 27. Iunij 1611 Marquemontio. decis. 378.
Bononien. fideicommissi de Pannolinis 28. Aprilis 1614. Manzanedo. decis. 571.
Bononien. fideicommissi de Pannolinis 1. Iulij 1611. Manzanedo. decis. 381.
Bononien. fideicommissi 24. Ianuarij 1603. Sacrato. decis. 59.
Bononien. iurispatronatus 16. Ianuarij 1608. Sacrato. decis. 172.
Bononien. iurispatronatus 27. Iunij 1608. Sacrato. decis. 191.
Bononien. laudi 9. Decembris 1613. Pirouano. decis. 540.
Bononien. laudi 16. Februarij 1615. Pirouano. decis. 646.
Bononien. legati 4. Decembris 1613. Sacrato. decis. 539.
Bononien. legati 1. Decembris 1614. Pamphilio. decis. 624.
Bononien. litterarum cambij 4. Decembris 1619. Pamphilio. decis. 716.
¶ Bononien. manutenrionis 16. Decembris 1611. Sacrato. decis. 395.
Bononien. pecuniaria dotis 18. Iunij 1612. Manzanedo. decis. 442.
Bononien. pecuniaria dotis 1. Iunij 1615. Manzanedo. decis. 673.
Bononien. pecuniaria 27. Iunij 1605. Sacrato. decis. 90.
Bononien. pecuniaria 9. Iunij 1608. Sacrato. decis. 185.
Bononien. pecuniaria 19. Martij 1610. Sacrato. decis. 267.
Bononien. pecuniaria 28. Ianuarij 1611. Marquemontio. decis. 321.
Bononien. pecuniaria 24. Maij 1613. Pirouano. decis. 502.
¶ Bononien. pecuniaria 14. Maij 1614. Ludouisio. decis. 577.
¶ Romana pecuniaria 1. Iulij 1616. Buratto. decis. 777.
¶ Bononien. pecuniaria, seu bonorum 23 Ianuar. 1617 Buratto decis. 787.
Bononien. plebaniæ 20. Iunij 1612. Pirouano. decis. 441.
Bononien. spolij 16. Decembris 1613. Pirouano. decis. 546.
¶ Bononien. successionis 22. Maij 1609. Sacrato. decis. 225.
Bononien. vsusfructus 16. Iunij 1597. Pamphilio. decis. 30.
Bracharen. beneficij de Pedronello 27. Iunij 1605. Sacrato. decis. 91.
Bracharen. beneficij 3. Iulij 1606. Manzanedo. decis. 129.
Britonen. pecuniaria 13. Maij 1613. Pirouano. decis. 495.
Brixien. Canonicatus 29. Ianuarij. 1616. Verospio. decis. 740.
Brundusina pecuniaria 15. Aprilis 1611. Marquemontio. decis. 338.
¶ Burgen. Abbatiæ de Salas 19. Nouemb. 1615. Vbaldo. decis. 706.
Burgen. admissionis ad habitum 26. Ianuarij 1604. Lancellotto. decis. 71.
Burgen. distributionum de Viruiesca 22. Martij 1613. Manzanedo. decis. 479.
¶ Burgen. fructuum anni cum dimidio 29. April. 1616. Penia. decis. 302.
Burgen. præeminentiarum 1. Decembris 1614. Coccino. decis. 623.
Burgen. præeminentiarum 2. Decembris 1615. Coccino. decis. 712.
Burgen. quindenniorum 2. Ianuarij 1616. Andrea. decis. 730.
Burgen. residentiæ 20. Februarij 1612. Sacrato. decis. 411.
Burgen. seruitij 4. Iulij 1614 Pirouano. decis. 614.
Burgen. seruitij 16. Martij 1615. Pirouano. decis. 654.
Burgen seruitij 20. Nouembris 1615. Andrea. decis. 705.
Burgen. vnionis de Elines 28. Ianuarij 1613. Pirouano. decis. 462.
¶ Burgi S. Sepulchri 29. Aprilis 1611. Ludouisio. decis. 343.

C

¶ CÆsaraugustana dedicationis 24. Ianuarij 1611. Ludouisio. decis. 318.
Cæsaraugustana dismembrationis 16. Iunij 1608. Sacrato. decis. 187.
Cæsaraugustana dismembrationis 23. Ianuarij 1610. Sacrato. decis. 251.
Cæsaraugustana domus 27. Martij 1615. Manzanedo. decis. 657.
¶ Cæsaraugustana iurisdictionis 5. Februarij 1609. Sacrato. decis. 208.
Cæsaraugustana pensionis 17. Decembris 1610. Marquemontio decis. 311.
¶ Cæsaraugustana pensionum 4. Iulij 1608. Manzanedo. decis. 193.
Calaguritana beneficij de Fuenmagor 22. Apr. 1613. Sacrato. decis. 488.
¶ Calaguritana beneficij 21. Maij 1614. Buratto. decis. 579.
Calaguritana beneficij de Ormilla 11. Ianuarij 1608. Sacrato. decis. 171.
¶ Calaguritana beneficij de Victoria 4. Decembris 1615. Caualerio. decis. 718.
Calaguritana beneficiorum de Antel. 10. Martij 1610 Sacrato. decis. 261.
¶ Calaguritana de Antol. 4. Maij 1611. Sacrato. decis. 347.
Calaguritana de Branteuilla 9. Iunij 1603. Sacrato. decis. 54.
Calaguritana de Branteuilla 2. Iulij 1604. Sacrato. decis. 79.
Calaguritana fructuum 22. Iunij 1615. Vbaldo. decis. 689.
Calaguritana iurisdictionis de Hagera 20. Martij 1615. Vbaldo. decis. 655.
¶ Calaguritana iuris sepeliendi 17. Aprilis 1595. Penia. decis. 22.
Calaguritana iuris visitandi de Aquilaz 26. Nouembris 1611. Pirouano. decis. 389.
Calaguritana liquidationis 9. Iunij 1610. Sacrato. decis. 283.
Calciaten coniudicum 24. Aprilis 1606. Ortembergo. decis. 112.

Camerinen. donationis 19. Decembris 1605. Marquemontio.decis.103.
Camerinen. donationis 10. Maij 1606. Marquemontio.decis.113.
Camerinen. spolij 15. Iunij 1609. Sacrato. decis. 233.
Camerinen. spolij 10. Iunij 1610. Sacrato. decis. 284.
¶ Camerinen. translationis 19. Nouembris 1604. Ludouisio. decis. 84.
Capuana Rectoriæ 22. Aprilis 1613. Sacrato. decis. 489.
Capuana Rectoriæ 17. Iunij 1615. Sacrato. decis. 684.
¶ Carpentoraten.bonorum 19.Decembris 1611. Ludouisio.decis.400.
Carpentoraten. fideicommissi 10. Decembris 1612. Sacrato.decis.409.
Carpentoraten.transactionis 27.Maij 1612. Sacrato. decis.433.
Carthaginen. Canonicatus 26. Aprilis 1613 Pirouano. decis.490.
Carthaginen. Canonicatus 24. Ianuarij 1614. Pirouano.decis.553.
Carthaginen.Canonicatus 20. Iunij 1614. Pirouano. decis.594.
Carthaginen. decimarum 16. Februarij 1615. Dunozetto.decis.645.
Carthaginen.& Abulen.beneficiorum 15.April.1611 Sacrato. decis.339.
Carthaginen. & Abulen. beneficiorum 7. Maij 1612. Sacrato.decis.425.
Carthaginen.& Abulen.beneficiorum 11. Decembr. 1611.Sacrato.decis.721.
Carthaginen. præeminentiarum 22. Iunij 1611. Sacrato.decis. 372.
Casalen.Canonicatus 14.Maij 1614. Manzanedo. decis.578.
Casalen. Canonicatus 16.Ianuarij 1615. Manzanedo. decis.631.
¶ Casalen.irregularitatis 29.Decembris 1610.Sacrato.decis.316.
Casalen.iuris conferendi 19.Iunij 1606.Marquemontio.decis.124.
Catanien.illegitimitatis 11.Nouembris 1612.Sacrato.decis.448.
Catanien. illegitimitatis 17. Decembris 1612. Sacrato.decis.455.
Carhacen.hospitalis 19. Martij 1610. Pirouano. decis.268.
Cauallicen. feudi 26. Aprilis 1613. Pirouano. decis. 491.
Cesseten. iurispatronatus 1. Decembris 1606. Marquemontio. decis.132.
Ciuitatis Castelli bonorum 20. Maij 1611. Marquemontio.decis.353.
¶ Ciuitatis Castelli domus liucllariæ 3. Martij 1614. Caualerio. decis.558.
Ciuitatis Castelli supplement. legitimæ 13. Martij. Caualerio.decis.653
Ciuitatis Ducalis nullitatis valonis 12. Decembris 1614.Manzanedo. decis.627.
Clusina postæ Puteoli 11.Martij 1616. Pirouano.decis.752.
¶ Clusina postæ Puteoli 13. Februarij 1617. Buratto. decis.789.
¶ Colimbricn. matrimonij 22. Iunij 1616. Buratto. decis.775.
¶ Colimbrien. matrimonij 2. Decembris 1616. Buratto.decis.784.
Colimbrien.pensionis 2.Decembris 1613. Manzanedo.decis.537.
¶ Colimbrien.sponsalium 14.Decembris 1609. Marquemontio. decis.246.
¶ Colimbrien. sponsalium 26. Octobris 1616. Buratto. decis.778.
Colonien.Canonicatus S.Andreæ 4. Martij 1613. Pirouano.decis.467.
Comen. decimarum 8. Iunij 1612. Sacrato. decis. 438.
Comen. decimarum 26. Februarij 1614. Sacrato. decis.556.
Comen. habitus 11. Ianuarij 1613. Pirouano. decis.458.
Concordien. scholasticæ 13. Nouembris 1613. Pirouano. decis 531.
Conchen. beneficij 4. Februarij 1608. Sacrato. decis.174.
Conchen.beneficij 14.Nouembris 1611. Sacrato.decis.387.
Conchen. beneficiorum 4.Maij 1611. Sacrato. decis.348.
Conchen.decimarum de Carbezon.19.Ianuarij 1615. Pirouano.decis.634.
Conchen. decimarum 11. Maij 1635. Pirouano. decis.666.
¶ Conchen.nullitatis Ordinum 27.Ianuarij 1606.Pena. decis 105.
Corana bonorum 5. Maij 1608. Sacrato. decis. 181.
Corduben. iurisdictionis 7. Februarij 1597. Orano. decis.27.
Corduben. iurisdictionis 17. Maij 1597. Orano. decis.29.
Cracouien. legitimitatis 22. Maij 1606. Sacrato. decis.117.

D

¶ DErtusen. Archipresbyteratus 21.Aprilis 1595 Pena. decis.23.

E

ELnen.iurium parochialium 17.Martij 1613.Manzanedo decis 473.
Elnen. præceptoriæ 22. Aprilis 1611. Marquemontio.decis.340.
Elnen.præceptoriæ 10. Iunij 1611. Marquemontio. decis.362.
¶ Esina fideicommissi 16. Iunij 1603. Pena. decis.66.
Esina fideicommissi 4. Februarij 1613. Pirouano. decis 465.
Esina fideicommissi 25. Maij 1615. Pirouano. decis.572.
Esina granorum 11. Martij 1616. Sacrato. decis.753.
Esina residui cessionis 23. Iunij 1614. Pirouano. decis.605.
Eugubina Canonicatus 4.Februarij 1613.Manzanedo decis.464.

Fanen.

F

Fanen. parochialis 18. Maij 1615. Caualerio. decis. 669.
¶ Fanen. parochialis 15. Aprilis 1616. Canalerio. decis. 760.
Farsen. seu nullius beneficij 15. Decembris 1610. Marquemontio. decis. 609.
Farsen. spolij 28. Maij 1614. Verospio. decis. 583.
Fauentina donationis 16. Iunij 1614. Dunozerto. decis. 591.
Fauentina hæreditatis 26. Ianuarij 1615. Pirouano. decis. 637.
Fauentina parochialis 28. Iunij 1613. Pirouano. decis. 521.
Fauentina parochialis 13. Ianuarij 1614. Pirouano. decis. 551.
Fauentina parochialis 14. Aprilis 1614. Pirouano. decis. 563.
Fauentina Saluiani interdicti 13. Iunij 1607. Marquemontio. decis. 154.
Fauentina, seu Bononien. dotis 1. Decembris 1614. Pamphilio. decis. 625.
Ferrarien. bonorum de Iassonis 11. Martij 1616. Pamphilio. decis. 755.
Ferrarien. decimarum 15. Ianuarij 1614. Pirouano. decis. 557.
Ferrarien. decimarum 12. Decembris 1614. Pirouano. decis. 626.
Ferrarien. decimarum 11. Maij 1615. Pirouano. decis. 667.
¶ Ferrarien. dotis 13. Maij 1616. Buratto. decis. 769.
Firmana altaris 5. Decembris 1594. Blanchetto. decis. 21.
¶ Firmana altaris de Dorijs 15. Februarij 1610. Marquemontio. decis. 256.
Firmana beneficij 15. Ianuarij 1616. Remboldo. decis. 734.
Firmana iuris conferendi 1. Martij 1610. Lancellotto. decis. 257.
Firmana iurispatronatus 28. Iunij 1610. Pirouano. decis. 295.
Firmana iurispatronatus 17. Iunij 1614. Coccino. decis. 610.
Florentina Capellæ 17. Iunij 1615. Pirouano. decis. 685.
Florentina domus 17. Decembris 1605. Lancellotto. decis. 102.
¶ Florentina fideicommissi 3. Decembris 1607. Manzanedo. decis. 168.
Florentina pecuniaria 31. Maij 1613. Pirouano. decis. 504.
Florentina pecuniaria 14. Aprilis 1614. Pirouano. decis. 565.
¶ Foroliuien. census 8. Martij 1602. Sacrato. decis. 49.
Foroliuien. nullitatis obligationis 20. Maij 1613. Sacrato. decis. 500.
Foroliuien. pensionis 14. Martij 1611. Sacrato. decis. 337.
Foroliuien. pensionis 1. Iunij 1611. Sacrato. decis. 356.
Forosempronien. pensionis 9. Februar. 1615. Sacrato. decis. 640.

G

Gerunden. beneficij 2. Decembris 1605. Sacrato. decis. 97.
Gerunden. beneficij 17. Iunij 1613. Sacrato. decis. 512.
Gerunden. beneficij 20. Decembris 1613. Sacrato. decis. 548.
Gerunden. præeminentiarum 27. Ianuarij 1616. Caualerio. decis. 738.
¶ Griptæ Ferratæ, seu nullius iurisdictionis 6. Aprilis 1609. Coccino. decis. 218.

H

Hispalen. decimarum de Ayamont 23. Martij 1612. Ludouisio. decis. 417.
Hispalen. matrimonij 8. Februarij 1616. Manzanedo. decis. 742.
Hispalen. pensionis 1. Iulij 1613. Pirouano. d. 526.
Hispalen. voti 26. Nouembris 1594. Giptio. d. 20.
Hispalen. voti 18. Aprilis 1597. Giptio. dec. 28.
¶ Hortana domus 25. Octobris 1604. Ludouisio. decis. 81.
Hortana successionis 28. Ianuarij 1611. Ludouisio. decis. 320.
Hypporegien. Capellaniæ 3. Iunij 1613. Pirouano. decis. 506.

I

Iacen. iurisdictionis 1. Iulij 1613. Pirouano. decis. 525.
Iannen. census 2. Decembris 1609 Manzanedo. decis. 241.
Ianuen. census 16. Ianuarij 1613. Manzanedo. decis. 461.
Ianuen. census 17. Iunij 1613. Pirouano. dec. 513.
Ianuen. census 10. Ianuarij 1614. Pirouano. decis. 550.
Ianuen. fideicommissi de Pallauicinis 23. Iunij 1614. Pirouano decis. 602.
Ianuen. fideicommissi 18. Martij 1613. Pirouano. decis. 478.
Ianuen. fideicommissi 21. Iunij 1613. Pirouano. decis. 514.
Ianuen. fideicommissi 9. Decembris 1613. Pirouano. decis. 541.
Ianuen. iurispatronatus 23. Ianuarij 1609. Iusto. decis. 206.
Illerden. beneficij S. Lazari 5. Iulij 1608. Sacrato. decis. 195.
Illerden. decimarum 13. Martij 1615. Sacrato. decis. 652.
¶ Illerden. de Pertusa 11. Decembris 1613. Buratto. decis. 543.
Imolen. bonorum 13. Nouembris 1592. Pamphilio. decis. 16.
Imolen. bonorum 8. Martij 1596. Pamphilio. decis. 26.
Imolen. damnorum 22. Iunij 1611. Sacrato. decis. 375.
¶ Imolen. molendini 10. Decembris 1603. Ludouisio. decis. 69.
¶ Interamnen. de Paradisis 21. Nouembr. 1586. Orano. decis. 5.

Interamnen. dotium 4. Februarij 1602. Iosto. decis.46.
Interamnen. Saluiani 19. Nouembris 1612. Manzanedo. decis.449.

L

LAuretana Canonicatus 9. Iunij 1614. Pirouano. decis.588.
¶ Lauretana prædij, seu pecuniaria 5. Aprilis 1593. Giptio.decis. 19.
Legionen.decimarum 27.Martij 1613. Pirouano.decis.484.
Leodien. Abbatiæ 24. Ianuarij 1614. Sacrato. decis.554.
Leodien. Abbatinatus 24.Octobris 1605.Sacrato.decis.94.
Leodien. Abbatinatus 31. Maij 1606. Sacrato. decis.119.
Leodien. beneficij 26. Ianuarij 1615. Pirouano. decis.630.
Leodien. Canonicatus 15.Martij 1610. Sacrato. decis.266.
Leodien. Canonicatus 21. Iunij 1610. Sacrato. decis.292.
Leodien. Canonicatus 8. Iunij 1612. Pirouano. decis.440.
Leodien.Canonicatus Tongren.22.Aprilis 1611. Pirouano.decis.341.
Leodien.fideicommissi de Renesse 26. Iunij 1615. Pirouano.decis.693.
¶ Leodien. fideicommissi 19. Nouembris 1610. Sacrato. decis.299.
¶ Leodien.fideicommissi 12.Decembris 1611.Sacrato. decis.395.
Leodien.fideicommissi 17.Nouembris 1614. Pirouano.decis.610.
Leodien.fideicommissi 10.Iunij 1615. Pirouano. decis. 679.
¶ Leodien.pecuniaria 30.Martij 1615.Caualerio.decis.650.
Leodien.salarij 17. Decembris 1610. Pirouano. decis.310.
Lucana Abbatiæ 10. Nouembris 1614. Pirouano. decis.618.
Lucana beneficiorum 19. Martij 1612. Sacrato. decis.415.
¶ Lucana bonorum 6.Nouembris 1602. Sacrato.decis.56.
¶ Lucana bonorum 28. Nouembris 1611. Sacrato. decis.371.
Lucana bonorum 13. Martij 1609. Marquemontio. decis.214.
¶ Lucana bonorum 11. Decembris 1609. Marquemontio.decis.245.
Lucana iurispatronatus 22.Iunij 1611. Marquemontio.decis.377.
Lucana iurispatronatus 31.Ianuarij 1614.Manzanedo.decis.555.
Lucana iurispatronatus 3.Aprilis 1615. Manzanedo. decis.661.
Lucana iurispatronatus 1.Iulij 1615.Manzanedo. decis.697.
Lucana iurispatronatus 14.Decembris 1615.Manzanedo. decis.723.
Lucana iurispatronatus 21. Ianuarij 1616. Vbaldo. decis.735.
Lunen Sarzanen.Capellæ 5. Decembris 1601. Sacrato.decis.42.
Lunen.iurispatronatus 22.Iunij 1615. Remboldo.decis.691.
Lunen. parochialis 7. Februarij 1607. Sacrato. decis 137.
Lunen.pensionis 29. Februarij 1616. Caualerio. decis.847.

M

MAceraten.expensarum 15.Iunij 1609. Sacrato. decis.231.
Maceraten.hæreditatis 9.Iunij 1614.Manzanedo.decis.589.
Maceraten. hæreditatis 23. Iunij 1614. Manzanedo. decis.603.
Maceraten.prædij 4.Decembris 1615.Remboldo. decis.714.
Mantuana bonorum 18. Decembris 1615. Vbaldo. decis. 727.
¶ Marianen.seu Alerien.vnionis 18. Decembr.1615. Caualerio. decis.716.
Massilien. pecuniaria 6. Iunij 1611. Ludouisio. decis.359.
Mediolanen. aquarum 28. Maij 1607. Sacrato. decis.150.
Mediolanen. bonorum de Brunellis 17. Maij 1606. Marquemontio. decis.115.
Mediolanen. Capellaniæ 14. Aprilis 1614. Sacrato. decis.562.
Mediolanen. Clericatus 7. Maij 1610. Sacrato. decis.275.
Mediolanen. decimarum de Varisio 16. Decembris 1613. Pirouano.decis.544.
Mediolanen. decimarum de Varisio 15. Iunij 1615. Pirouano. decis.682.
¶ Mediolanen. decimarum 8. Februarij 1610. Marquemontio. decis.252.
Mediolanen.decimarum 22.Iun. 1601.Marquemontio.decis.376.
¶ Mediolanen.decimarum Sanct.Donati 23.Ianuarij 1612. Pirouano.decis.404.
¶ Mediolanen.decursus aquarum 4. Nouemb.1609. Ludouisio.decis.236.
¶ Mediolanen.iurispatronatus 29.Aprilis 1613. Pirouano.decis.492.
¶ Mediolanen.legati 30. Octobris 1585. Pamphilio. decis.4.
Mediolanen.pensionis 29.Aprilis 1616. Pirouano.decis.765.
Mediolanen.pensionis 13.Iunij 1616. Pirouano. decis.772.
Mileuitana iurispatronatus 14. Decembr.1607. Marquemontio. decis.170.
Mileuitana iurispatronatus 18. Aprilis 1608. Marquemontio. decis. 180.
Mileuitana mercium 27.Martij 1613.Sacrato.d.480.
Mileuitana Nauis 16.Nouembris 1611.Sacrato. decis.388.
Mileuitana nauis 11. Ianuarij 1613. Sacrato. d.452.
Meliten. seu Portugallen Commendæ 13.Nouembr. 1615.Dunozetto. decis.702.
Messanen. Canonicatus 7. Februarij 1611. Sacrato. decis.328.
¶ Messanen. iurisdictionis 1. Martij 1610. Marquemontio.decis.258.

¶ Messa-

¶ Messanen. iurisdictionis 24. Nouembris 1610. Marquemontio. decis. 300.
¶ Meten. Canonicatus 8. Nouembris 1577. de Rubeis. decis. 11.
¶ Mindonien. Canonicatus 26. Nouembris 1616. Buratto. decis. 783.
¶ Monopolitana pensionis 10. Aprilis 1605. Sacrato decis. 110.
Montis Politiani pecuniaria 15. Martij 1613. Manzanedo. decis. 471.
Montis Politiani pecuniaria 20. Maij 1613. Manzanedo. decis. 501.

N

Narnien. Canonicatus 8. Iunij 1612. Manzanedo decis. 439.
Narnien. fideicommissi 6. Iunij 1611. Sacrato. d. 358.
Neapolitana computorum 10. Maij 1610. Sacrato. decis. 277.
Neritonen pensionis 20. Nouembris 1606. Sacrato. decis. 130.
Nolana pensionis 13. Maij 1611. Sacrato. decis. 352.
Nolana pensionis 23. Ianuarij 1612. Sacrato. d. 403.
Nonantulana bonorum 14. Iunij 1606. Sacrato. decis. 286.
¶ Nonantulana bonorum 31. Ianuar. 1611. Sacrato. decis. 322.
Nonantulana iurisdictionis 18. Aprilis 1614. Pirouano. decis. 566.
Nouarien. Canonicatus 7. Iunij 1610. Pirouano. decis. 280.
Nouarien. Canonicatus 31. Maij 1613. Manzanedo. decis. 505.
Nucerina bonorum 29. Maij 1602. Sacrato. decis. 53.
Nucerina census 18 Martij 1613. Pirouano. d. 477.
Nucerina census 10. Nouembris 1614. Pirouano. decis. 617.
Nucerina census 18. Decembris 1615. Pirouano. decis. 729.
Nucerina paganorum iurisdictionis 18. Martij 1616. Verospio. decis. 758.
Nucerina nullius bonorum 5. Februar. 1591. Platto. decis. 14.
¶ Nucerina nullius, seu Meliten. census 26. Maij 1614. Coccino. decis. 582.

P

¶ Pacen congruæ 8. Iunij 1612. Sacrato. dec. 437.
¶ Pacen. decimarum 15. Decembris 1608. Sacrato. decis. 203.
Pacen. decimarum 27. Februarij 1609. Sacrato. d. 612.
Pacen. decimarum 39. Martij 1610. Sacrato. dec. 270.
¶ Paderbonen. Canonicatus 28. Nouembris 1608. Coccino. decis. 198.
Paduana iurispatronatus 14. Iunij 1613. Coccino. decis. 510.
Palentina Abbatiæ de Beneniuere 14. Aprilis 1617. Coccino. decis. 791.
Pampilonen. beneficiorum 14. Ianuarij 1613. Sacrato decis. 459.
Pampilonen. decimarum 18. Decembris 1615. Coccino. decis. 728.
Pampilonen. pensionis 14. Maij 1612. Sacrato. d. 429.
Pampilonen. pensionis 16. Ianuarij 1613. Sacrato. decis. 460.
Papien. bonorum 10. Maij 1602. Pamphilio. d. 50.
Papien. bonorum 14. Maij 1612. Penia. decis. 427.
Papien. pensionis 13. Februar. 1615. Manzanedo. decis. 642.
¶ Parmen. status 30. Aprilis 1610. Ludouisio. d. 272.
¶ Parmen. status 3. Decembris 1610. Ludouisio. decis. 303.
¶ Parmen. status 1. Iunij 1611. Ludouisio. decis. 357.
Parmen. status 17. Februarij 1612. Ludouisio. d. 410.
Parmen. status 27. Decembris 1612. Sacrato. dec. 456
Parmen. status 13. Iunij 1616. Sacrato. dec. 773.
Perusina bonorum 8. Iunij 1607. Marquemontio. decis. 153.
Perusina de Bigossinis 19. Aprilis 1613. Pirouano. decis. 485.
Perusina dotis 5. Iunij 1610. Ortembergo. decis. 279.
Perusina dotis 9. Iunij 1614. Vbaldo. decis. 587.
¶ Perusina hæreditatis 12. Iunij 1617. Buratto. decis. 792.
Perusina pecuniaria 28. Nouembris 1612. Manzanedo. decis. 452.
¶ Perusina, seu Ciuitatis Castelli dotis 30. Ianuarij 1612. Ludouisio. decis. 406.
Pistorien. Archidiaconatus 17. Iunij 1615. Pamphilio. decis. 687.
Pistorien. beneficij 14. Decembris 1615. Manzanedo. decis. 722.
Pistorien. beneficij 25. Ianuarij 1616. Manzanedo. decis. 736.
¶ Pistorien. Canonicatus 17. Iunij 1615. Caualerio. decis. 686.
Pistorien. Prioriæ 9. Decembris 1615. Verospio. decis. 710.
Placentina Archipresbyteratus 1. Iunij 1615. Pamphilio. decis. 674.
Placentina Capellaniæ 4. Iulij 1614 Pirouano. d. 615.
Placentina dotis, & antiphati 12. Iunij 1615. Remboldo. decis. 680.
¶ Placentina euictionis 16. Ianuarij 1589. Pamphilio. decis. 7.
Placentina euictionis 8. Maij 1589. Platto dec. 10.
¶ Placentina Salarij 5. Iunij 1605. Penia. decis. 89.
Placentina salarij 7. Maij 1607. Penia. decis. 147.
Policastren. congruæ 29. Februar. 1616. Verospio. decis. 745.
Portugallen. fabricæ 14. Decembris 1612. Sacrato. decis. 454.
Prænestina bonorum 13. Maij 1613. Sacrato. d. 496.

R

Rauennaten. diuisionis societatis 16. Iunij 1606. Marquemontio. decis. 121.
Rauennaten. Saluiani 19. Decembris 1611. Sacrato. decis. 399.
Rauennaten. Saluiani 5. Maij 1614. Sacrato. d. 573.
Reatina bonorum 22. Aprilis 1616. Pamphilio. d. 763.
¶ Reatina census, seu pecuniaria 2. Decembris 1615. Pamphilio. decis. 713.
Reatina præpositurę 23. Ianuarij 1615. Coccino. decis. 635.
Romana Accomanditæ 27. Nouembris 1615. Pirouano. decis. 708.
Romana administrationis fundaci 28. Nouemb. 1614. Pirouano. decis. 622.
Romana administrationis fundaci. 22. Iunij 1615. Pirouano. decis. 690.

Romana affictus 7. Februarij 1607. Marquemontio. decis. 138.
¶ Romana affictus casalis 5. Nouembris 1605. Sacrato. decis. 95.
Romana affictus montis Rotundi 10. Martij 1614. Pirouano. decis. 559.
Romana affictus Sermonetæ 10. Iunij 1611. Pirouano. decis. 361.
¶ Romana alimentorum 9. Iunij 1604. Penia. dec. 76.
¶ Romana alimentorum 21. Aprilis 1610. Sacrato. decis. 271.
¶ Romana alimentorum 28. Iunij 1613. Sacrato. decis. 519.
Romana annatæ præstationis 28. Iunij 1610. Sacrato. decis. 294.
¶ Romana argentorum 27. Iunij 1607. Ludouisio. decis. 163.
Romana assecurationis dotis 12. Decembris 1605. Marquemontio. decis. 101.
Romana attentatorum 27. Martij 1609. Sacrato. decis. 216.
Romana aureorum 28. Ianuarij 1605. Sacrato. decis. 87.
Romana beneficiati sancti Petri 26. Aprilis 1591. Giptio. decis. 15.
Romana bibliothecæ 24. Nouembris 1606. Marquemontio. decis. 131.
¶ Romana bonorum de Ceulis 28. Aprilis 1595. Penia. decis. 24.
Romana bonorum de Mareffottis 22. Iunij 1616. Sacrato. decis. 776.
¶ Romana cambiorum 26. Martij 1593. Millino. decis. 18.
Romana canonis 6. Nouembris 1615. Manzanedo. decis. 699.
Romana Casaletti 28. Aprilis 1611. Sacrato. d. 345.
Romana casaletti 20. Iunij 1611 Sacrato. dec. 379.
Romana casaletti 16. Decembris 1611. Sacrato. decis. 397.
Romana casaletti 4. Maij 1612. Sacrato. dec. 424.
¶ Romana casalis Capicottæ 8. Februarij 1602. Iusto. decis. 48.
Romana casalis palazzetti 24. Nouembris 1614. Manzanedo. decis. 621.
Romana census de Anguillaria 2. Maij 1611. Marquemontio. decis. 346.
¶ Romana census de Mutinis 11. Decembris 1602. Sacrato. decis. 57.
Romana census de Mutis 11. Ianuar. 1616. Coccino. decis. 732.
Romana census ducatorum 18000. 11. Martij 1613. Coccino. decis. 469.
¶ Romana census 8. Februarij 1577. Robusterio. decis. 1.
¶ Romana census 28 Iunij 1599. Litta. decis. 32.
¶ Romana census 14. Ianuarij 1602. Sacrato. dec. 43.
¶ Romana census 12. Decembris 1608. Sacrato. decis. 201.
¶ Romana census 26. Nouembris 1614. Ludouisio. decis. 85.
¶ Romana census 8. Martij 1610. Ludouisio. d. 261.
¶ Romana census 4. Iulij 1610 Ludouisio. decis. 296.
¶ Romana census 9. Maij 1611. Ludouisio. dec. 350.
Romana census 28. Iunij 1613. Pirouano. dec. 520.
Romana census 1. Februarij 1616. Coccino. decis. 741.
Romana census, seu executionis 15. Nouemb. 1610. Ludouisio. decis. 298.
¶ Romana census 5. Iunij 1615. Coccino. decis. 677.
Romana censuum furtorum 20000. 16. Octobris 1595 Pamphilio. decis. 25.
¶ Romana census 24. Februarij 1612. Ludouisio. decis. 413.
Romana cessionis 20. Februarij 1615. Pirouano. decis. 647.
¶ Romana computorum 20. Nouembris 1613. Coccino. decis. 533.
Romana Cotticcij 5. Iunij 1605. Sacrato. dec. 120.
Romana Cotticcij 19. Ianuarij 1607. Sacrato. decis. 134.
Romana de Burijs 15. Maij 1615. Sacrato. decis. 668.
Romana de Cangijs 1. Iulij 1613. Sacrato. decis. 524.
Romana de Cangijs 16. Nouembris 1615. Sacrato. decis. 703.
Romana de Columna 20. Decembr. 1610. Pirouano. decis. 3 4.
Romana de Columna 20. Nouembris 1615. Sacrato. decis. 704.
Romana de Falchis 9. Iunij 1608. Marquemontio. decis. 184.
Romana de Ferratinis 26. Nouembris 1611. Sacrato. decis. 390
Romana de Iacomellis 3. Iunij 1613. Sacrato. decis. 507.
Romana de Iauellis 20. Iunij 1614. Vbaldo. dec. 600.
Romana de Naris 26. Februarij 1616. Vbaldo. decis. 744.
Romana depositi de Varerijs 30. Octobris 1598. Lancellotto. decis. 31.
¶ Romana depositi 29. Februarij 1616. Buratto. decis. 746.
Romana de Ropolis 5. Iulij 1599. Litta. decis. 34.
¶ Romana de Sancta Cruce 29. Ianuarij 1607. Sacrato. decis. 136.
Romana de Sancta Cruce. 30. Martij 1603. Sacrato. decis. 143.
Romana de Sancta Cruce 3. Decembris 1607. Sacrato. decis. 167.
Romana de Vellis 9. Martij 1609. Sacrato. d. 213.
¶ Romana deuolutionis domorum 26. Martij 1590. Pamphilio. decis. 12.
¶ Romana deuolutionis domus, seu palatij 13. Maij 1611. Ludouisio. decis. 351.
Romana domorum ad sanctum Marcum 30. Martij 1615. Marquemontio. decis. 659.
¶ Romana domorum de Ronciouibus 4. Mart. 1611. Buratto. decis. 749.
Romana domorum 17. Iunij 1611. Sacrato. dec. 367.
¶ Romana domorum 19. Iunij 1611. Ludouisio. decis. 369.
¶ Romana domorum 9. Aprilis 1612. Ludouisio. decis. 422.
Romana domorum 18. Maij 1612. Ludouisio. decis. 431.
¶ Romana domorum 4. Iulij 1612. Ludouisio. decis. 447.
¶ Romana domorum 10. Iunij 1616. Andrea. decis. 771.
¶ Romana domus ad Pasquinum. 24. Maij 1602. Litta. decis. 52.
¶ Romana domus de Cuppis 10. Nouembr. 1600. Sacrato. decis. 40.

Roma-

Romana domus de Prouanis 30. Martij 1612. Pirouano.decis.419.
Romana domus de Spannocchijs 20. Maij 1613. Pirouano. decis.499.
¶ Romana domus in Burgo 21.April.1589.Mantica, decis.8.
Romana domus in Burgo 22.Iunij .1615.Vbaldo. decis.688.
Romana domus in Burgo 8. Februarij 1616. Vbaldo. decis.743.
Romana domus 23. Iunij 1608. Sacrato, decis. 189.
Romana domus 4. Maij 1609. Sacrato. decis. 221.
Romana domus 8 Maij 1616 Sacrato.decis.768.
¶ Romana domus 5. Martij 1610. Ludouisio. decis. 260.
Romana donationis de Iacomellis 10. Decembris 1610.Sacrato.decis.305.
Romana donationis de Iacomellis 29. Aprilis 1611. Sacrato. decis.344.
Romana donationis de Manuinis 6.Aprilis 1615.Pirouano.decis.663.
Romana donationis 19.Martij 1607. Sacrato. decis. 141.
¶ Romana donationis 24. Nouembris 1614. Verospio. decis.620.
Romana donationis, seu promissionis 27. Nouembr. 1609.Marquemontio.decis.238.
Romana dotis de Cuppis 9.Aprilis 1611.Sacrato.decis.423.
¶ Romana dotis de Montorijs 30. Martij 1609. Ludouisio.decis.217.
¶ Romana dotis 10. Decembris 1608. Sacrato. decis.200.
¶ Romana dotis 6.Aprilis 1609.Sacrato. decis.220.
Romana dotis 8.Maij 1610.Ludouisio. decis.276.
¶ Romana excessus legati 16. Nouembris 1616. Buratto. decis.782.
Romana exequutionis laudi 26.Iunij 1613. Vbaldo. decis.516.
¶ Romana exequutionis, seu societatis extra Rotam 13.Martij 1617.Buratto. decis.790.
¶ Romana expeditionum, seu mercedis 4.Maij 1616 Buratto.decis.766.
Romana extinctionis,seu melioramentorum 24.Febr. 1612.Ludouisio.decis.414.
Romana fideicommissi de Vitellis 13. Ianuarij 1612. Sacrato.decis.401.
Romana fideiussionis de repræsentando 18.Maij 1607 Marquemontio. decis.149.
Romana, seu releuationis indemnitatis 2. Iunij 1614. Pirouano. decis.585.
¶ Romana fideiussionis 21. Maij 1604. Lancellotto. decis.74.
Romana filiationis 13. Iunij 1612. Pirouano. decis. 441.
¶ Romana fructuum dotis 27. Februarij 1606. Penia. decis.106.
¶ Romana fructuum dotis 26.Martij 1610.Ludouisio decis.269.
¶ Romana hæreditatis de Tronsarellis 5. Iulij 1604. Ludouisio. decis.80.
¶ Romana hæreditatis,& paragij dotis. 16. Nouembris 1616.Buratto. decis.781.
¶ Romana hæreditatis 14.Martij 1616.Caualerio. decis.756.
Romana hospitij 16.Iunij 1614.Caualerio.decis.852
¶ Romana incendij 27. Maij 1609. Ludouisio. decis. 226.
¶ Romana incendij 15. Ianuarij 1610. Ludouisio. decis.249.
Romana laudemiorum 26. Maij 1614. Vbaldo. decis.580.
¶ Romana legati della Porta 3.Decembr.1601.Coccino. decis.41.
Romana legati 22.Iunij 1607. Manzanedo. dec. 160.
Romana legatorum de Columna 20.Nouembr. 1615. Sacrato.decis.704.
¶ Romana legitimæ 4. Iulij 1612. Ludouisio. d.446.
¶ Romana legitimæ 9.Iunij 1614. Sacrato.dec.584.
Romana liberationis à fideiussione 4. Iulij 1614. Caualerio. decis.613.
Romana liquidationis dotis 26. Nouembris 1599. Litta.decis.35.
Romana liquidationis fructuum 27. Martij 1613. Pirouano. decis.481.
¶ Romana liquidationis fructuum 27. Martij 1613. Pirouano.decis.482.
Romana liquidationis fructuum 4. Nouembris 1613. Pirouano.decis.528.
¶ Romana lucri dotis 19. Decembris 1608. Ludouisio. decis. 203.
Romana matrimonij 22.Iunij 1611. Pirouano. decis.374.
Romana lucri dotis 12.Ianuarij 1615. Pirouano. decis.630.
¶ Romana mercedis 14 Februarij 1605. Sacrato. decis.88.
Romana mercedis 18.Decembris 1615.Manzanedo. decis.725.
¶ Romana nullitatis concordiæ 27. Ianuarij 1616. Caualerio.decis.737.
¶ Romana nullitatis contractus 21.Iunij 1604.Ludouisio.decis.78.
¶ Romana nullitatis obligationis 20. Iunij 1601. Sacrato decis.55.
¶ Romana nullitatis obligationis 9. Iunij 1604. Ludouisio. decis.75.
Romana nullitatis obligationis 13.Nouembris 1615. Pirouano. decis.700.
Romana officij 23.Ianuarij 1608. Scotto.dec. 173.
¶ Romana officij scriptoriæ 5. Iunij 1609. Marquemontio.decis.229.
¶ Romana palatij de Aquila 2.Decembris 1609.Marquemontio. decis.242.
Romana palatij de Comitibus 16. Ianuarij 1612.Sacrato.decis.402.
¶ Romana palatij, seu census 7. Maij 1590. Bubalo. decis.13.
¶ Romana pecudum 24.Maij 1600. Millino. dec. 39.
Romana pecuniaria de Astallis 27. Iunij 1614. Coccino. decis. 609.
Romana pecuniaria de Astallis 27. Nouembris 1615. Coccino.decis.709.
Romana de Gradis 26. Nouembris 1605. Marquemontio.decis.96.
Romana pecuniaria de Gradis 10.Aprilis 1606.Marquemontio. decis.111.
Romana pecuniaria de Guicciardinis 26. Februarij 1614. Pirouano.decis.557.
Romana pecuniaria 2000.28.Iunij 1613.Manzanedo decis.526.

Roma-

Romana pecuniaria 14. Iunij 1602. Sacrato. decis. 54.
Romana pecuniaria 21. Iunij 1604. Sacrato. decis. 77.
Romana pecuniaria 16. Februarij 1607. Sacrato. decis. 139.
Romana pecuniaria 6. Aprilis 1612. Sacrato. decis. 421.
Romana pecuniaria 4. Martij 1613. Sacrato. decis. 466.
Romana pecuniaria 15. Nouembris 1613. Sacrato decis. 532.
¶ Romana pecuniaria 23. Martij 1607. Ludouisio. decis. 142.
¶ Romana pecuniaria 17. Decembris 1610. Sacrato. decis. 313.
Romana pecuniaria 2. Aprilis 1607. Manzanedo. decis. 145.
¶ Romana pecuniaria 10. Iunij 1613. Pirouano. decis. 509.
Romana pecuniaria 9. Maij 1614. Pirouano. decis. 575.
Romana pecuniaria 27. Iunij 1614. Sacrato. decis. 608.
Romana pecuniaria 6. Aprilis 1615. Dunozetto. decis. 664.
Romana pecuniaria 1950. ducatorum 5. Maij 1589. Comitulo decis. 9.
¶ Romana pensionis domus 24. Nouembris 1603. Sacrato. decis. 70.
Romana pensionis 11. Martij 1613. Sacrato. dec. 468.
Romana portus molæ 15. Ianuarij 1616. Sacrato. decis. 733.
Romana prælationis 13. Martij 1606. Sacrato. decis. 107.
Romana præstationis annuæ 25. Maij 1612. Sacrato. decis. 474.
Romana præstationis 1. Februarij 1613. Sacrato decis. 463.
Romana prætensæ deuolutionis 13. Iunij 1608. Manzanedo decis. 185.
Romana pretensæ deuolutionis 1. Martij 1610. Ludouisio. decis. 259.
¶ Romana prætensi erroris calculi 21. Iunij 1610. Ludouisio. decis. 293.
¶ Romana pretensi erroris calculi 4. Februarij 1611. Ludouisio. decis. 326.
Romana prætensi erroris calculi 20 Iunij 1611. Ludouisio. decis. 371.
Romana pretij clericatus 24. Ianuarij 1611. Sacrato. decis. 317.
Romana pretii grani 28. Iunij 1614. Vbaldo. dec. 611.
¶ Romana redditionis rationis administrationis 2. Aprilis 1604. Ludouisio decis. 73.
Romana releuationis 27. Maij 1609. Sacrato. decis. 227.
¶ Romana relocationis 2. Decembris 1609. Sacrato. decis. 240.
¶ Romana retractus domus 15. Maij 1589 Mantica. decis. 11.
¶ Romana retractus 18. Iunij 1610. Ludouisio. decis. 291.
Romana retrouenditionis domus 29 Februarij 1616. Sacrato decis. 748.
¶ Romana retrouenditionis scalæ, & portus 20. Decembris 1613. Sacrato decis. 547.
¶ Romana Saluiani interdicti 19. Iunij 1606. Penia. decis. 123.
¶ Romana Saluiani interdicti 12. Ianuarij 1607. Manzanedo. decis. 133.
Romana Saluiani interdicti 17. Maij 1613. Sacrato decis. 498.
Romana Saluiani interdicti 11. Ianuarij 1616. Sacrato. decis. 731.
Romana Saluiani de Melis 27. Iunij 1612. Pirouano. decis. 445.
¶ Romana Sancti Thomæ 4. Martij 1616. Caualerio. decis. 751.
¶ Romana separationis thori 2. Decembr. 1605. Marquemontio. decis. 98.
Romana separationis thori 10. Ianuarij 1606. Marquemontio. decis. 104.
Romana, seu Comen. legati 26. Ianuarij 1609. Lancellotto. decis. 207.
Romana, seu Comen. legati 22. Iunij 1609. Lancellotto. decis. 233.
Romana, seu Interamnen. hæreditatis 10. Decembris 1608. decis. 199.
Romana separationis thori 11. Decembris 1602. Pamphilio. decis. 58.
¶ Romana, seu Sabinen. census 5. Nouembris 1604. Ludouisio. decis 83.
Romana, seu Signina Saluiani 11. Maij 1613. Sacrato. decis. 493.
¶ Romana societatis officij 2. Iunij 1608. Lancellotto. decis. 183.
Romana societatis 27. Iunij 1611. Sacrato. decis. 380.
Romana societatis 29. Ianuarij 1616. Sacrato. decis. 739.
Romana societatum 14. Octobris 1611. Sacrato. decis. 386.
¶ Romana spolij de Pinis 10. Iunij 1611. Ludouisio. decis. 363.
Romana spolij domorum 10. Februarij 1615. Ludouisio. decis. 717.
¶ Romana spolij 21. Februarij 1600. Iusto. decis. 36.
¶ Romana sponsionum 13. Nouembris 1609. Ludouisio. decis. 237.
Romana stupri, seu donationis 18. Iunij 1610. Sacrato. decis. 290.
Romana supplementi legitimæ 28. Iunij 1613. Sacrato. decis. 518.
Romana supplementi legitimæ 4. Decembris 1613. Manzanedo. decis. 538.
Romana successionis de Tagliaferris 19. Martij 1607 Marquemontio. decis. 140.
Romana successionis de Tagliaferris 3. Decembris 1607. Marquemontio. decis. 169.
Romana successionis de Tagliaferris 30000. 25. Iunij 1607. Marquemontio. decis. 162.
Romana tutelæ de Fabijs 29. Ianuarij 1588. Orano. decis. 6.
Romana tutelæ de Sirtulis 4. Martij 1611. Pirouano. decis. 334.
Romana tutelæ 21. Februarij 1603. Sacrato. decis. 60.
Romana vigesimæ 24. Martij 1608. Sacrato. dec. 178.
Romana vigesimæ 11. Maij 1609. Sacrato decis. 223.
Romana vineæ de Fabris 22. Iunij 1607. Marquemontio. decis. 159.
Romana vineæ de Fabris 23. Iunij 1608. Marquemontio. decis. 190.
Romana vineæ de Sanchez 28 Aprilis 1614. Pirouano. decis. 572.
Romana vineæ 25. Iunij 1603. Sacrato. decis. 67.
Romana vineæ 18. Iunij 1610 Sacrato. decis. 287.
Romana vineæ 12. Nouembr. 1610 Sacrato. dec. 297.

¶ Roma-

¶ Romana vineæ 30. Martij 1612. Sacrato. decis. 420.
Romana vineæ 6. Aprilis 1615. Sacrato decis. 665.
Romana vineæ 1. Iulij 1603. Marquemontio. decis. 93.
¶ Romana vineæ 17. Decembris 1610. Sacrato. decis. 312.
Romana vineæ 1. Iulij 1611. Sacrato. decis. 382.
Romana vineæ 23. Iunij 1614. Dunozetto. decis. 603.
Romana vineæ 26. Ianuarij 1615. Sacrato. decis. 633.
Romana vineæ 1. Iulij 1615. Sacrato. decis. 695.
Romana vineæ 20. Martij 1615. Pirouano, decis. 656.
Romana vsusfructus 15. Martij 1610. Sacrato. decis. 263.
Romana vsusfructus, seu Saluiani 7. Iunij 1610. Sacrato. decis. 281.

S

Sabinen. affictus 26. Februarij 1616. Pirouano. decis. 650.
Sabinen. Alluuionis 7. Maij 1612. Ludouisio. dec. 426.
¶ Sabinen. concursus 6. Aprilis 1609. Sacrato. decis. 219.
Sabinen. fideicommissi 28. Iannarij 1602. Sacrato. decis. 45.
Romana iurispascendi 20. Decembris 1613. Pirouano. decis. 549.
Sabinen. iurispascendi 16. Ianuarij 1615. Pirouano. decis. 632.
Sabinen. mansionariatus 6. Aprilis 1615. Pirouano. decis. 661.
Sabinen. pecuniaria 2. Iunij 1608. Sacrato. decis. 182.
Sabinen. pecuniaria 12. Ianuarij 1609. Sacrato. decis. 205.
Sancti Seuerini bonorum 20. Decembris 1610. Sacrato. decis. 315.
Sancti Seuerini bonorum 22. Iunij 1611. Sacrato. decis. 373.
Segobien. habitus 4. Februarij 1611. Sacrato. decis. 324.
Seguntina iuris sepeliendi 5. Iunij 1613. Manzanedo. decis. 508.
Senogallien. affictus 27. Nouembr. 1615. Remboldo. decis. 711.
Senogallien. dotis 26. Iunii 1606. Pamphilio. decis. 126.
Senogallien. dotis 15. Ianuarii 1610. Coccino. dec. 250.
Senogallien. fideicommissi 22. Maii 1606. Sacrato. decis. 116.
Senogallien. fideicommissi 20. Iunii 1614. Manzanedo. decis. 599.
Senogallien prædii 26. Iunii 1615. Andrea. decis. 694.
Signina administrationis 18. Martii 1613. Sacrato. decis. 475.
¶ Signina bonorum feudalium 22. Iunii 1615. Andrea. decis. 692.
Signina castrorum die ... Buratto. decis. 567.
Signinæ pecudum 19. Aprilis 1613. Manzanedo. decis. 487.
Signina pœnarum 21. Maii 1612. Manzanedo. decis. 432.
Sipontina iurisdictionis 14. Martii 1614. Sacrato. decis. 560.
Spoletana alimentorum 5. Iulii 1608. Sacrato. decis. 195.
Spoletana bonorum 4. Maii 1607. Marquemontio. decis. 146.
Spoletana bonorum 4. Maii 1609. Marquemontio. decis. 222.
¶ Spoletana bonorum 22. Aprilis 1616. Buratto. decis. 764.
Spoletana dotis 26. Iunii 1606. Iusto. decis. 127.

T

Tarentina canonicatus 4. Maij 1611. Marquemontio. decis. 349.
¶ Tarentina canonicatus 13. Iunij 1611. Marquemontio. decis. 366.
Tarentina canonicatus 27. Iunij 1611. Marquemontio decis. 379.
Tarentina canonicatus 2. Decembris 1611. Sacrato. decis. 393.
Tarentina donationis 4. Februarij 1608. Sacrato. decis. 175.
Tarentina donationis 6. Ianuarij 1609. Sacrato. decis. 204.
¶ Taurinen. matrimonij 25. Octobris 1604. Ludouisio. decis 82.
Terdonen. bonorum 15. Decembr. 1610. Ortembergo. decis 305.
Terdonen. bonorum 15. Decembris 1614. Manzanedo. decis. 628.
Terdonen. bonorum 5. Iunij 1615. Manzanedo. decis. 675.
Tarraconen. castri Maentiæ 23. Maij 1603. Sacrato. decis. 63.
Terulen. beneficij 12. Februarij 1610. Marquemontio. decis. 254.
Terulen. pensionis 15. Decembris 1610. Sacrato. decis. 307.
Terulen. Vicariæ 10. Decembris 1612. Sacrato. decis. 453.
Terulen. Vicariarum, seu concursus 13. Iunij 1611. Sacrato. decis. 365.
Tiburtina affrancationis 11. Ianuarij 1585. Vice Comite. decis. 3.
¶ Castri sancti Poli 27. Nouembr. 1609. Penia. decis. 239.
Tiburtina castrorum 4. Iulij 1608. Marquemontio. decis. 192.
Tiburtina iuris molendi 4. Iulij 1614. Remboldo. decis. 616.
Tirasonen. canonicatus 12. Nouembris 1607. Scotto. decis. 165.
Tirasonen. canonicatus 15. Martij 1610. Pirouano. decis. 264.
Tirasonen. canonicatus 17. Iunij 1610. Pirouano. decis. 289.
¶ Tirasonen. canonicatus 10. Decembr. 1610. Pirouano. decis. 304.
Tirasonen. canonicatus vltima Februarij 1611. Pirouano. decis. 332.
¶ Tirasonen canonicatus 1. Iulij 1611. Pirouano. decis. 383.
Tirasonen. capellæ 9. Iunij 1603. Sacrato. decis. 65.
Tirasonen. coadiutoriæ 2. Decembris 1611. Sacrato. decis. 392.
Tirasonen. iuris sepeliendi 5. Maij 1614. Pirouano. decis. 574.
Toletana capellæ 5. Iulij 1609. Sacrato. dec. 230.
Toletana capellaniæ 18. Decembris 1609. Sacrato. decis. 248.

Tole-

Toletana capellaniæ 18. Maij 1615. Pirouano. decis. 670.
¶ Toletana decimarum de Capilla 19. Februar. 1593 Pamphilio. decis. 17.
Toletana decimarum 4. Decembris 1615. Dunozetto. decis. 715.
Toletana matrimonij 24. Nouembris 1608. Sacrato. decis. 197.
Toletana nouennæ 16. Decembris 1613. Sacrato. decis. 545.
Tridentina bonorum 7. Aprilis 1606. Sacrato. decis. 109.
Tridentina bonorum 23. Iunij 1606. Sacrato. decis. 125.
Tridentina vsurarum 6. Iunij 1607. Manzanedo. decis. 152.
Tridentina vsurarum 14. Martij 1608. Manzanedo. decis. 177.
Tuden. iurisdictionis 28. Nouembris 1607. Sacrato. decis. 166.
Tuden. parochialis 28. Aprilis 1607. Sacrato. decis. 61.
Tuden. parochialis 27. Iunij 1614. Pirouano. decis. 606.
Tuden. parochialis 20. Iunij 1614. Sacrato. dec. 596.
¶ Tudertina census 26. Maij 1600. Iusto. decis. 38.
Tullen. Monasterij 5. Iulij 1608. Sacrato. decis. 194.
Tullen. Monasterij 22. Maij 1609. Sacrato. decis. 224.
Tullen. Monasterij 15. Februarij 1610. Sacrato. decis. 255.
¶ Tullen. nullitatis professionis 7. Nouembris 1616. Buratto. decis. 779.

V

¶ VAlentina decimarum 12. Maij 1606. Penia. decis. 114.
Valentina salarij 21. Februarij 1611. Marquemontio. decis. 329.
Valentina subsidij 14. Martij 1616. Pamphilio. decis. 757.
Varmien. canonicatus 17. Maij 1610. Sacrato. decis. 497.
Varmien. fructuum 8. Nouembr. 1613. Pirouano. decis. 529.
¶ Veneta donationis 14. Nouembris 1616. Buratto. decis. 780.
Veneta pensionis 6. Februarij 1612. Sacrato. decis. 407.
Vercellen. Capellaniæ 24. Martij 1608. Sacrato. decis. 179.
Vercellen. optionis 14. Nouembris 1611. Pirouano. decis. 385.
Viliterna bonorum 2. Aprilis 1607. Marquemontio. decis. 144.
Viterbien. beneficij 1. Iulij 1609. Sacrato. decis. 235.
Viterbien. bonorum 9. Decembris 1613. Manzanedo. decis. 542.
Viterbien. bonorum 20. Iunij 1614. Manzanedo. decis. 598.
¶ Viterbien. castrorum 25. Iunij 1607. Sacrato. decis. 161.
Viterbien. castrorum 14. Iunij 1610 Sacrato. dec. 285.
Viterbien. castrorum 15. Martij 1613. Sacrato. decis. 470.
Viterbien. castrorum 15. Martij 1613. Sacrato. decis. 472.
Viterbien. castrorum 27. Nouembris 1613. Sacrato. decis. 534.
¶ Viterbien. castrorum 27. Nouembris 1613. Sacrato. decis. 535.
Viterbien. castrorum 15. Iunij 1615. Sacrato. decis. 681.
Viterbien. celebrationis missarum 11. Decemb. 1609 Sacrato. decis. 344.
Viterbien. fideicommissi 26. Maij 1614. Manzanedo. decis. 581.
Viterbien. iurispatronatus 4. Maij 1610. Sacrato. decis. 273.
Viterbien. Terræ Vetrallę 14. Martij 1614. Pirouano. decis. 561.
Vlixbonen. beneficij 20. Iunij 1614. Vbaldo. decis. 595.
Vlixbonen. cœmeterij 20. Nouembr. 1615. Pamphilio. decis. 707.
¶ Vlixbonen. iuris conferendi 2. Decembris 1605. Litta. decis. 99.
Vmbriaticen. parochialis 1. Iulij 1613. Sacrato. decis. 523.
Votum Illustrissimorum, ac Reuerendissimorum Cardinalium Arigonij, Pamphilij, & Seraphini. d. 228.
Votum (dum erat in minoribus) Sanctissimi Domini nostri Papæ Pauli V.
Votum Buratti. decis. 567.
Vratislauien. prædiorum 4. Februarij 1611. Pirouano. decis. 323.
Vrbeuetana alimentorum 28. Iunij 1613. Sacrato. decis. 517.
Vrbeuetana dotis 17. Iunij 1611. Ludouisio. decis. 368.
Vrbeuetana hæreditatis 5. Iunij 1615. Manzanedo. decis. 676.
Vrbinaten. beneficij 5. Decembris 1605. Marquemontio. decis. 100.
Vrbinaten. bonorum 11. Martij 1615. Pirouano. decis. 651.

FINIS.

INDEX DECISIONVM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

Quæ in hac Tertia, & Quarta Parte recentiorum alibi iam impressæ sunt vnà cum loco, & diuersis locis, vbi iacent.

Et Primò de his, quæ sunt in præsenti Volumine, iuxta numerum Decisionum.

DECISIO I. Romana census. 8. *Februarij* 1577. coram Robusterio.

Replicata est supra in 1.part.recent.decis.99. Duplicata habetur apud Boccat.de Censib par.2.nu.175. Triplicata est apud Cenc. de Censib. decis. 232. Quadruplicata adest penes Duard. eodem tract. decis. 232. Et hic quintuplicata erat.

DECISIO IV. Mediolanen legati. 30 *Octob.* 1585. coram Card. Pamphilio.

Impressa habetur penes Marches. de Commiss. part. 1. fol.146. vbi erroneè ponitur ann 1586. replicatur etiam ab eod.ead. par.fol.827.vbi etiã erroneè 1588.

DECISIO V. Interamnen. de Paradisis. 21. *Nouembris* 1586. coram Orano.

Replicata est in 4. parte diuers. decis. 861.

DECISIO VII. Placentina euictionis. 16. *Ianuarij* 1589. coram Card. Pamphilio.

Replicata est in 4.parte diuers. decis. 378.

DECISIO VIII. Romana domus in Burgo.21. *Aprilis* 1589. coram Card.Mantica.

Est inter eius impressas decis. 57. & erroneè ibi dicitur die 17. vt apparet ex Diarijs Rotæ. Impressa est etiam post Pacif. de Saluian. decis. 46. vbi erroneè adscribitur Card.Lancellot. Pariter impressa habetur post Mangil. de Subhast. decis. 19. vbi etiam mendosè sub nomine Lancellot.

DECISIO XI. Romana retractus domus. 15. *Maij* 1589. coram Card.Mantica.

Replicata habetur in 4. part. diuers. decis. 229. & inter eius impressas est decisio 63. Et triplicata etiam adest post Pacif. de Saluian.decis.143.

DECISIO XIII. Romana palatij, seu census. 7. *Maij* 1590. coram Bubalo.

Impressa est in 4.p.diu.dec.367. & etiã habetur apud Marches.de Comm.to.1.fol 728. vbi erroneè ascribitur bo.me.Card.Millino,cum sit coram Bubalo,& idem Marches. eam replicauit sub eius tamen germano Auditore eodem tom.1.fol.746.

DECISIO XVII. Toletana decimarum de Capilla. 19. *Februarii* 1593. coram Card. Pamphilio.

Impressa habetur post Marches. de Commiss. tom. 1. fol. 679 sed integra non adest. Tota tamen adest apud eumdem tom 2.fol.153.

DECISIO XVIII. Romana cambiorum. 26. *Martij* 1593. coram Card. Millino.

Impressa est post Pic.ad Stat.Vrb lib.1.c.151.decis.5.

DECISIO XIX. Laurerana prædij, seu pecuniaria. 5. *Aprilis* 1593. coram Giptio.

Replicata est in 4.parte diuers.decis.363.Et post Zacb. de Oblig.Camer. decis 39.

DECISIO XXII. Calaguritana iuris sepeliendi. 17. *Aprilis* 1595. coram Penia.

Est inter eius à me in dies imprimend. decis 342.

DECISIO XXIII. Dertusens. Archipresbyteratus. 21. *Aprilis* 1595. coram Penia.

Est inter eius imprimendas decis.344.

DECISIO XXIV. Romana bonorum de Ceulis. 28. *Aprilis* 1595. coram Penia.

Est inter eius imprimend.decis. 346.

DECISIO XXXII. Romana census.28. *Iunii*.1599. coram Litta.

Impressa est apud Marches.de Commiss.tom.1.fol.733. & apud Zacb. de Oblig.Cameral.decis. 74. & apud Duard.de Censib.decis.256. & pariter apud Cenc. eod.tract.decis.256.

DECISIO XXXVI. Romana Spolij 21. *Feb.* 1600. coram Iusto.

Impressa est hæc decisio apud Marches de Commissionib. tom.1.fol.1248. & iterum apud eundem repetita tom.3.fol.45.habetur etiam impressa apud Tiber. in prax.Iudic.lib.3. post cap.17.decis.6.

DECISIO XXXVII. Romana pecudum. 24. *Maij* 1600. coram Card. Millino.

Impressa est hæc decisio in 4. part. diuers. decis. 230. adest etiam penes Pacif.de.Saluian. Iterdict. decis. 126.Et decisio in eadem causa sub die 26.Iun.1596.

coram bon.me.Gips. qua hic reuocatur, impressam habes in part.4.diuers.decis.232. & est replicata in eadem part.decis.745. & dicta decisio fuit etiam antea reuocata coram eodem Gypsio sub die 24.Apr. 1598 impressa est apud Pacif. dicto tract. de Saluian. decis.125

DECISIO XXXVIII. Tridentina census 26. *Maij* 1600.coram Iusto.

Impressa est haec decis. penes Cenc. de Cens. decis.128.

DECISIO XL. Romana domus de Cuppis. 10. *Nouembris* 1600. coram Card.Sacrato.

Impressa habetur haec decisio apud Pacif. de Saluian. interdict.dec.110.& apud Pie.ad statut Vrb.lib.1. cap.151.decis.42.

DECISIO XLI. Romana legati della Porta. 2. *Decembris* 1601. coram Coccino.

Impressa est inter decisiones eiusd. Audit.decis.48.

DECISIO XLIII. Romana census. 14. Ianuar.1602. coram Card.Sacrato.

Impressa habetur penes Cenc. de censib. decis.90.

DECISIO XLVIII. Romana casalis Capricotta 8. *Februarij* 1602.coram Iusto.

Impressa est in 3.par. diuers. decis.793. & etiam impressa penes Pacif.de Saluian. interd.decis.133.

DECISIO XLIX. Foroliuiensis census. 8. *Martij* 1602. coram Card. Sacrato.

Impressa adest penes Cenc.de censib. dec.218. & apud Duard eod.tract. decis.218.

DECISIO LII. Romana domus ad Pasquinum. 24. *Maij* 1602. coram Litta.

Impressa est infra in seq. parte, decis.26.

DECISIO LV. Romana nullitatis obligationis. 20. *Iunij* 1602.coram Card Sacrato.

Replicata est in prima part.recent.decis.55. in ordine, vt hic.

DECISIO LVII. Romana census de Mutinis. 11. *Decembris* 1602. coram Card. Sacrato.

Impressa est haec decisio in 5.par.diuers.seu post 2.tom. consl.Farin decis.189 & apud Cenc.de censib.decis. 119 & apud Duard eod.tract.decis.119.

DECISIO LXVI. Æsina fideicommissi.16.*Iulij* 1603 coram Penia.

Praesens decisio est inter alias eiusdem Auditoris in dies edendas decisio 802. & hic fuit erratum in anno, cum sit de anno 1602.& non 1603. impressam etiam reperieris apud Giouag. consl 100. n.41.lib.1.

DECISIO LXIX. Imolen molendini. 10. *Nouembr.* 1603.coram fel.rec.Greg.XV.

Est inter eius impressas decis.130.

DECISIO LXX. Romana pensionis domus. 24.*Nouembris* 1603. coram Card. Sacrato.

Impressa est apud Zacch.de oblig. camer.decis.90. licet ibi sit erratum in anno cum dicat 1608. tamen eadem est, vt patet.

DECISIO LXXII. Bononien. census. 26. *Februar.* 1604. coram fel.rec.Greg XV.

Impressa est inter alias eiusdem Lud. decis. 156.& hic erratum fuit in die, cum antea diceret 20. loco 26. & cum eodem errore impressa est apud Cenc. de censib.decis.61.& apud Duard. eod. tract.decis.69.

DECISIO LXXIII. Romana redditionis rationis administrationis. 2.*Aprilis* 1604. coram fel.rec. Gregorio XV.

Impressa habetur inter alias eiusdem Ludouis.d.187.

DECISIO LXXIV. Romana fideiussionis. 21. *Maij* 1604.coram Card.Lancellotto.

Impressa est haec decisio in 5. part. diuers. siue post 2. tom.Consil.Farinac.decis.304.& apud D. Theodosium Rubeum in suis singular.Rot.Rom.in fine par. prim fol.783.impressa est etiam penes Marches.de Commiss.tom.1.fol.769.

DECISIO LXXV. Romana nullitatis obligationis. 9.*Iunij* 1604.coram fel.rec.Greg. XV.

Est decis.178. inter eius impress.

DECISIO LXXVI. Romana alimentorum. 9. *Iunij* 1604 coram Penia.

Est inter alias eiusdem Auditoris imprimen.dec.893

DECISIO LXXVIII. Romana nullitatis contractus 21.*Iunij* 1604.coram fel rec.Greg.XV.

Est decis.182. inter eius impress.

DECISIO LXXIX. Calagurritana de Branteuilla. 2 *Iulij* 1604 coram Card. Sacrato.

Impress. est apud Marches.de Commiss. par.1.fol.304. & corrige diem cum dicat 5.Iulij.

DECISIO LXXX. Romana haereditatis de Trousatellis. 5.*Iunij* 1604. coram fel.rec.Greg.XV.

Est decisio 186.inter eius impress.

DECISIO LXXXI. Hortana domus. 25. Octobris 1604 coram fel rec.Greg.XV.

Est decisio 189.inter eius impress.Habetur etiam impress.apud Marches de Commiss.tom.1.fol.186.Et eadem die, mense, & anno adest alia apud eundem par.2.fol.211.sed non est eadem, cum sit etiam eratum in Auditore.

DECISIO LXXXII.Taurinen.matrimonij.25 *Octobris* 1604 coram fel.rec.Greg.XV.

Est inter eius impress. decis.188.

DECISIO LXXXIII. Romana, seu Sabinen.census. 8.*Nouembris* 1604.coram fel.rec.Greg. XV.

Est inter eius impress.decis.190.& hic antea erratum in die, cum loco 8.diceret 5.Habetur etiam impressa penes Cenc.de censib. decis. 189. & apud Duard. eod.tract.decis.189.

DECISIO LXXXIV. Camerinen. transactionis. 19. *Nouembris* 1604 coram fel.rec.Greg XV.

Est decis.10. inter eius impress.

DECISIO LXXXV.Romana census. 26. *Nouembr.* 1604.coram fel rec.Greg.XV.

Est inter eius impress.decis.165. Adest etiam impress. apud Zacch de obligat. cameral. decis.150. & apud Cenc.de censib.decis.5.

DECISIO LXXXVI. Bononien. de Formagliaris. 29.*Nouembris* 1604.coram fel.rec.Greg.XV.

Est inter eius impress.decis.197.

DECISIO LXXXVIII. Romana mercedis. 14. *Februarij* 1605.coram Card. Sacrato.

Impressa est apud Marches.de Commiss.p.1.fol.1195.

DECISIO LXXXIX. Placentina Salarij. 5. Iunij 1609.coram Penia.

Est inter alias eiusdem Auditoris imprimen. decis. 1141. Et hic erratum erat in anno cum loco anni 1609 mendosè diceret 1605.

DECISIO XCV. Romana affictus Casalis. 5. *Nouemb.* 1605.coram Card Sacrato.

Impressa est supra in 2.par.recent.decis.130.

DECISIO XCIX. Vlixbonen.iuris confitendi.2. *Decembris* 1605. coram Litta.

Impressa est supra par. 1. recent. decis.102. inutiliter etiam replicatur in par.2. recent. decis.153. & hic triplicata erat.

DECISIO CV. Conchen.nullitatis ordin. 27.*Ianuarij*.1605. coram Penia.

Est

Alibi impressarum.

*Est inter alias eiusdem Auditoris imprimendas decis.*973.
DECISIO CVIII. Asculana dotis. 7. *Aprilis* 1606. coram Card. Marquemontio.
Replicata est supra par. 1.*recent.decis.*114.
DECISIO CX. Monopolitana pensionis. 10. *Aprilis* 1606.coram Card.Sacrato.
*Impressa est apud Marches.de Commiss.par.*1.*fol.*642 *vbi erroneè dicitur Metropolitana. Impressa est pariter penes Viuian.de iurepatr. decis.*98.
DECISIO CXIV. Valentina decimarum. 12. *Maij* 1606.coram Penia.
*Est inter eius à me imprimendas decis.*988.
DECISIO CXXIII. Romana Saluiani Interdicti. 19. *Iunii* 1606.coram Penia.
DECISIO CXXXIII.Rauennaten. Saluiani interdicti.12.*Ianuarii* 1607.coram Manzanedo.
Impressa est apud Cenc. de censib. decis. 126. *& penes Duard.eodem tract.decis.*126.
DECISIO CXXXVI. Romana de Sanctacruce. 29. *Ianuarii* 1607.coram Sacrato.
*Impressa est post Pic.de Stat.Vrb.lib.*1.*c.*151.*decis.*32.
DECISIO CXLII. Romana pecuniaria. 23. *Martii* 1607.coram fel.rec.Greg.XV.
Impressa est inter alias eiusdem decis. 302. *& etiam habetur post Pacif.de Saluian decis.*147.
DECISIO CXLVII.Placentina salarij. 7.*Maii* 1607. coram Penia.
*Est inter eius decisiones imprimen.decis.*1035.
DECISIO CLXI. Viterbien. castrorum. 25.*Iunii* 1607 coram Sacrato.
*Impressa est post Posthum.decis.*104.
DECISIO CLXIII. Romana argentorum. 27. *Iunii* 1607.coram fel rec.Greg.XV.
*Est inter eius impress.decis.*333. *Habetur etiam apud Marches.part.*1. *fol.*740. *& part.*3.*fol.*215. *& post Pic.de contract.decis.*7.
DECISIO CLXVIII. Florentina fideicommissi. 3. *Decembris* 1607 coram Patriarcha Manzanedo.
Impressa est supra decis. 143.*par.*1 *recent.*
DECISIO CLXXXIII Romana societatis officij. 2 *Iunii* 1608.coram Card.Lancellotto.
Impressa est post Pacificum de Saluian decis. 307. *& replicata post Zach. de Societ. decis.*5. *& triplicata apud Marches.par.*1.*fol* 837.
DECISIO CXCIII. Cæsaraugustana pensionum. 4. *Iulii* 1608.coram Patriarcha Manzanedo.
*Impressa est post Posthum.de manutent.decis.*113.
DECISIO CXCVIII. Paderbonen.canonicatus. 28. *Nouembris* 1608. coram Coccino.
Est decisio 431. *inter eius impress.*
DECISIO CC. Romana dotis. 10. *Decembris* 1608. coram Card. Sacrato.
*Replicata est supra decis.*233.*par.*2.*recent.*
DECISIO CCI. Romana census. 12. *Decembris* 1608 coram Card. Sacrato.
*Impressa est post Cen.de censib.dec.*288.*& post Duar. eod.tract.decis.*288.
DECISIO CCIII. Romana lucri dotis. 19.*Decembr.* 1608.coram fel.rec.Greg.XV.
*Est inter eius impress.decis.*398.
DECISIO CCVIII. Cæsaraugustana iurisdictionis. 5. *Februarii* 1609. coram Card.Sacrato.
Replicata est supra in 1. *par.recent. decis.*174. *& penes Marches.de Commiss.par.*3 *fol.*152.
DECISIO CCX. Anconitana pecuniaria. 13. *Febr.* 1609.coram Cardinali Sacrato.
*Impressa est apud Farinac.lib.*2.*consil.alias part.*5.*diuers.decis.*268.
DECISIO CCXI. Ariminen.deuolutionis bonorum 16. *Februarii* 1609. coram Card. Sacrato.
*Impressa est apud Marches.de Commiss.par.*1.566. *& replicata ab eodem in eadem part. fol.*959. *& post Mangil.de subhastat.decis.*100.
DECISIO CCXV. Bononien. oleorum. 20. *Martii* 1609.coram fel.rec Greg.XV.
*Est inter eius impress.decis.*408.
DECISIO CCXVII. Romana dotis de Montorijs. 30.*Martii* 1609.coram fel.rec.Greg.XV.
*Est inter eius impress.*428.
DECISIO CCXVIII. Griptæ ferratæ,seu nullius iurisdictionis. 6.*Aprilis* 1609.coram Coccino.
*Est inter eius impress.decis.*465.
DECISIO CCIX. Sabinen. concursus. 6. *Aprilis* 1609 coram Card.Sacrato.
Impressa est apud Marchesan. de Commis. part. 1. *fol.*291.
DECISIO CCXXV. Bononien. successionis.22.*Maii* 1609 coram Card.Sacrato.
*Impressa est post Statil.de Saluian. decis.*154.
DECISIO CCXXVI. Romana incendij 27. *Maii* 1609 coram fel.rec.Greg XV.
Replicata est in quinta par. diuers. alias post 2. *tom. Cons. Farin. decis.*271. *Et inter eius impressas est decisio* 427.
DECISIO CCXXIX. Romana officij scriptoriæ. 5. *Iunii* 1609.coram Card.Sacrato.
*Impressa est penes Pacif.de Saluian.decis.*150.*& apud Gratian.discept.forens.cap.*221.*num.*10.
DECISIO CCXXXII. Camerinen. spolij. 15.*Iunii* 1609.coram Card.Sacrato.
*Impressa est penes Marches.de Commiss.par.*2.*fol.*205. *& post Mangil. de subhast.decis.*55.
DECISIO CCXXXIV. Abulen. beneficij. 1. *Iulii* 1609.coram Penia.
*Inter eius imprimendas est decis.*1149.
DECISIO CCXXXVI. Mediolanen.decursus aquarum 4.*Nouembris* 1609. coram fel.rec. Greg XV.
*Est inter eius impress decis.*432.
DECISIO CCXXXVII. Romana sponsionum. 13. *Nouembris* 1609. coram fel.rec. Greg.XV.
Est inter eius impress.decisio 439.
DECISIO CCXXXIX. Tiburtina castri sancti Poli. 27.*Nouembris* 1609.coram Penia.
Inter eius imprimendas est decisio 1154.
DECISIO CCXLII. Romana palatij de Aquila. 2. *Decembris* 1609. coram Card. Marquemontio.
Replicata est supra in 1.*par.recent decis.*200.
DECISIO CCXLIII. Bononien.de Amorinis.4.*Decembris* 1609 coram Card.Marquemontio.
Est replicata supra in 1.*par.recent.decis.*203. *& apud Giouagn. cons.*57. *num.*69. *lib.*1. *vbi dic quarta Nouembris.*
DECISIO CCXLV. Lucana bonorum.11.*Decembr.* 1609.coram Card.Marquemontio.
Replicata est supra in 1.*par.recent. decis.*208.
DECISIO CCXLVI. Colimbrien. sponsalium. 14. *Decembris* 1609 coram Card.Marquemontio.
Replicata est supra in 1.*par.recent.decis.*207.
DECISIO CCXLIX. Romana incendij. 15.*Ianuar.* coram fel.rec.Greg.XV.
*Est inter eius impress.decis.*448.

Index Decisionum Part. III.

DECISIO CCLII. Mediolanen. decimarum. 8. *Februarii* 1610. coram Card. Marquemontio.
Replicata est supra in parte prima recent. decis. 223.
DECISIO CCLIV. Terulen. Beneficij. 12. *Februarii* 1610. coram Card. Marquemontio.
Replicata est supra in prima part. recent. decis. 222.
DECISIO CCLVI. Firmana Altaris de Doriis. 15. *Februarii* 1610. coram Card. Marquemontio.
Replicata est supra in part prima recent. decis. 224.
DECISIO CCLVIII. Messanen. iurisdictionis. 1. *Martij* 1610. coram Card. Marquemontio.
Replicata est supra in part. 1. recent. decis. 226.
DECISIO CCLIX. Romana deuolutionis domus. 1. *Martij* 1610 coram fel. rec. Greg. XV.
Est inter eius impress decis. 456.
DECISIO CCLX. Romana domus. 5. *Martii* 1610. coram fel. rec Greg. XV.
Est decis. 458. *inter eius impress.*
DECISIO CCLXI. Romana census. 8. *Martii* 1610. coram fel. rec. Greg. XV.
Replicata est in quinta parte diuers. aliàs post 2. tom. consil. Farinac. de. cis. 282. *Et inter eius impress est decisio* 459. *Et apud Cene. & Duard. de censib. est decisio* 24.
DECISIO CCLXIX. Romana fructuum dotis. 26. *Martii* 1610. coram fel. rec. Greg. XV.
Est inter eius impressas decisio 462.
DECISIO CCLXXI. Romana alimentorum. 21. *Aprilis* 1610. coram Card. Sacrato.
Impressa est apud Marches. de commiss. part. 1. fol. 1172. *& replicata fol.* 1185.
DECISIO CCLXXII. Parmen. Status. 30. *Aprilis* 1610. coram fel. rec. Greg. XV.
Replicata est supra in prima part. recent. decis. 352. *& inter eius impress. est decis.* 465.
DECISIO CCLXXVI. Romana dotis. 8. *Maii* 1610. coram fel. rec. Gregorio XV.
Est decisio 460. *inter eius impressas.*
DECISIO CCXCI. Romana retractus. 18. *Iunii* 1610. coram fel. rec. Greg. XV.
Replicata erat in 4 part. recent. decis. 83. *& inter eius impressas est decis.* 470.
DECISIO CCXCIII. Romana prætensi erroris calculi. 21. *Iunii* 1610. coram fel rec. Greg. XV.
Est inter eius impressas decis. 473.
DECISIO CCXCVI. Romana census. 4. *Iulii* 1610. coram fel. rec. Greg. XV.
Inter eius impress est decis. 480.
DECISIO CCXCVIII. Romana census, seu executionis. 15. *Nouembris* 1615. coram fel. rec. Greg. XV.
Est inter eius impressas decis. 484.
DECISIO CCC. Messanen iurisdictionis. 24. *Nouembris* 1610. coram Card. Marquemontio.
Replicata est supra in prima part. recent. decis. 258.
DECISIO CCCI. Anconitana bonorum S. Apollinaris. 9. *Nouemb.* 1610. coram fel. rec. Greg. XV.
Est decisio 485. *inter eius impressas.*
DECISIO CCCII. Burgen. fructuum anni cum dimidio. 29 *Nouembris* 1610. coram Penia.
Est decis. 1210. *inter eius imprimen.*
DECISIO CCCIII. Parmen. Status. 3. *Decembr.* 1610. coram fel. rec. Greg. XV.
Replicata est supra in part. 1. recent. decis. 264. *Et inter eius impress. est decis.* 486.
DECISIO CCCIV. Tirasonen. Canonicatus. 10. *Decembris* 1610. coram Pirouano.
Replicata habetur in 5. part. diuers. aliàs post 2. tom. cons. Farin. dec. 298.
DECISIO CCCXII. Romana vineæ. 17. *Decemb.* 1610 coram Card. Marquemontio.
Replicata est supra in prima part. recent. decis. 270.
DECISIO CCCXIII. Romana pecuniaria. 17. *Decembris* 1610. coram fel rec. Greg. XV.
Est inter eius impressas decis. 488.
DECISIO CCCXVI. Casalen. irregularitatis. 29. *Decembris* 1610. coram Card. Sacraro.
Replicata est supra in 1. part. recent. decis. 260. *& in 5. part. diuers. aliàs post 2. tom. consil. Farinac. decis.* 297. *& penes Maiol. de irregul fol* 497. *decis.* 1.
DECISIO CCCXVIII. Cæsaraugustana Dedicationis. 24. *Ianuarii* 1611. coram fel. rc. Greg: XV.
Replicata est supra prima par. recent. decis. 285. *Et inter eius impress. est dec.* 493.
DECISIO CCCXXII Nonantulana bonorum. 31. *Ianuarii* 1611. coram Card. Sacrato.
Replicata est supra in par. 1 recent. decis. 287. *Impressa etiam habetur apud Giouag. cons.* 44. *num.* 84. *lib.* 2.
DECISIO CCCXXV. Ariminen. bonorum. 4. *Februarii* 1611. coram Card. Marquemontio.
Est replicata supra in 1. par. recent. decis 290.
DECISIO CCCXXVI. Romana prætensi erroris calculi. 4. *Februarii* 1611. coram fel. rec. Greg XV.
Replicata erat infra in seq. part. decis. 91. *& inter eius impressas* 496.
DECISIO CCCXXXI. Bononien. administrationis. 28. *Februarii* 1611. coram Card. Sacraro.
Replicata habetur in 5. part. diuers. aliàs post 2. tom. cons. Farinac. decis. 311.
DECISIO CCCXXXVI. Aprutina beneficij. 11. *Martii* 1611. coram Card. Marquemontio.
Replicata est supra decis. 306. *in 1. part. recent.*
DECISIO CCCXLIII. Burgi sancti Sepulchri. 29. *Aprilis* 1611. coram fel. rec Greg XV.
Est inter eius impress. decis. 512.
DECISIO CCCXLVII. Calagurritana de Autol. 4. *Maii* 1611. coram Card. Sacrato.
Impressa est apud Cene. de censibus, decis. 240. *& penes Duard. eod. tract. decis.* 240.
DECISIO CCCL. Romana census. 9. *Maii* 1611. coram fel. rec. Greg. XV.
Est inter eius impressas decis. 502. *Est post Cene. & Duard. de censib. est decis.* 181.
DECISIO CCCLI. Romana deuolutionis domus, seu palatij. 13. *Maii* 1611. coram fel. record. Gregor. XV.
Est inter eius impress decis. 520.
DECISIO CCCLVIII. Parmen. status. 1. *Iulii* 1611. coram fel. rec. Greg. XV.
Replicata est supra in 1. par. recent. decis. 329. *Et inter eius impress. est decis* 503.
DECISIO CCCLIX. Massilien. pecuniaria. 6. *Iunij* 1611. coram fel. rec. Greg. XV.
Replicata est supra decis. 334. *part. 1. recent. & inter eius impressas est decis.* 506.
DECISIO CCCLXIII. Romana spolij de Pinis. 10. *Iunii* 1611. coram fel. rec. Greg. XV.
Est inter eius impressas decis. 525.
DECISIO CCCLXIV. Bononien. administrationis. 10. *Iunii* 1611. coram Card. Sacrato.

Repli-

Alibi impressarum.

Replicata habetur in 5. part. diuers. aliàs post 2. tom. consil. Farinac. decis. 334.
DECISIO CCCLXVIII. Vrbeuetana dotis 17. *Iunii* 1611. coram fel. rec. Greg. XV.
Est decis. 321. *Inter eius impress.*
DECISIO CCCLXIX. Romana domorum. 19. *Iunii* 1611. coram fel. rec. Greg. XV.
Est inter eius impressas decisio 492.
DECISIO CCCLXXI. Romana prætensi erroris calculi. 20. *Iunij* 1611. coram fel. rec. Greg. XV.
Est inter eius impress. decis. 510.
DECISIO CCCLXXXIII. Tirasonen. Canonicatus. 1. *Iulii* 1611. coram Pirouano.
Replicata est supra in prima part. recent. decis. 349.
DECISIO CCCLXXXIV. Bononien. census. 7. *Nouembris* 1611. coram Pirouano.
Impressa est post Cenc. de censibus, decis. 99. *& post Duard. eod. tract. decis.* 99.
DECISIO CCCXCV. Leodien. fideicommissi. 12. *Decembris* 1611. coram Card. Sacrato.
Replicata est supra in part. 2. recent. decis. 782. *habetur etiam apud Giouagnon. cons.* 100. *num.* 47 *lib.* 1.
DECISIO CCCXCVI. Romana manutentionis. 16. *Decembris* 1611. coram Card. Sacrato.
Replicata est supra par. 1 *recent. decis.* 366.
DECISIO CD. Carpentoracten. bonorum. 10. *Decembris* 1611. coram fel. rec. Greg. XV.
Est inter eius impress. decis. 545.
DECISIO CDII. Romana palatij de Comitibus. 16. *Ianuarii* 1612. coram Card. Sacrato.
Replicata est supra in 1. *part. recent. decis.* 372.
DECISIO CDIV. Mediolanen. decimarum S. Donati. 24. *Ianuarii* 1612. coram Pirouano.
Replicata est in par. 5. *diuers. aliàs post* 2. *tom. cons. Farinac. decis.* 351.
DECISIO CDVI. Perusina, seu Ciuitatis Castelli dotis. 30 *Ianuarij* 1612. coram fel. rec. Greg. XV.
Est inter eius impressas decis. 573.
DECISIO CDVIII. Bononien. de Bouijs. 6. *Februarii* 1612. coram Card. Sacrato.
Replicata est supra in prima part. recent. decis. 377.
DECISIO CDX. Parmen. Status. 17. *Februarii* 1612. coram fel. rec. Greg. XV.
Est decisio 548. *inter eius impressas.*
DECISIO CDXII. Bononien. de Maluetijs. 24. *Februarii* 1612. coram Card. Sacrato.
Replicata est supra in part. prima recent. decis. 388.
DECISIO CDXIII. Romana censuum 20. millium. 24. *Februarii* 1612. coram fel. rec. Greg. XV.
Est inter eius impress. decis. 550.
DECISIO CDXIV. Romana extinctionis, seu meliioramentorum. 24. *Februarii* 1611. coram fel. rec. Greg. XV.
Est inter eius impressas decis. 579.
DECISIO CDXVII. Hispalen. decimarum de Agamoni. 23. *Martii* 1612. coram fel. rec. Greg. XV.
Est decisio 550. *inter eius impressas.*
DECISIO CDXVIII. Barchinonen. parochialis. 26 *Martii* 1612. coram Card. Sacrato.
Replicata est supra in 2. *part. recent. decis.* 383.
DECISIO CDXX. Romana vineæ. 30. *Martii* 1612. coram Card. Sacrato.
Replicata est supra in prima part. recent. decis. 400.
DECISIO CDXXII. Romana domorum. 9. *Aprilis* 1612. coram fel. rec. Greg XV.

Replicata habetur in 5. *part. diuers. aliàs post* 2. *tom. cons. Farin. dec.* 357. *Et inter eius impress. dec.* 553.
DECISIO CDXXVI. Sabinen. alluuionis. 7. *Maij* 1612. coram fel. rec. Greg. XV.
Est decisio 558. *inter eius impress.*
DECISIO CDXXVII. Papien. bonorum. 14. *Maii* 1612. coram Penia.
Est decisio 1287. *inter eius imprimendas.*
DECISIO CDXXXI. Romana domorum. 18. *Maii* 1612. coram fel. rec. Greg. XV.
Est inter eius impressas decis. 559.
DECISIO CDXXXVII. Placen. congruæ. 8. *Iunii* 1612. coram Card. Sacrato.
Replicata est supra in prima part. recent. decis. 518.
DECISIO CDXLIV. Amerina fideiussionis. 27. *Iunii* 1612. coram fel. rec. Greg. XV.
Est inter eius impressas 564. *Et apud Cenc. de censib. decis.* 193. *& penes Duard. eod. tract. decis.* 193.
DECISIO CDXLVI. Romana legitimæ. 4. *Iulii* 1612. coram fel. rec. Greg. XV.
Est inter eius impressas decis 568.
DECISIO CDXLVII. Romana domorum. 4. *Iulii* 1612. coram fel. rec. Greg. XV.
Est inter eius impressas decis. 570.
DECISIO CDL. Bononien. de Bouijs. 19. *Nouembris* 1612. coram Card. Sacrato.
Est replicata supra in 1. *par. recent. decis.* 438. *& apud Giouagnon cons.* 44. *num.* 66. *lib.* 2.
DECISIO CDLVII. Meliten. nauis. 11. *Ianuarii* 1613. coram Card. Sacrato.
Replicata est supra in part. 2. *recent. decis.* 422.
DECISIO CDLXXXII. Romana liquidationis fructuum. 27. *Martii* 1613. coram Pirouano.
Est eadem cum superiori.
DECISIO CDXCII. Mediolanen. iurispatronatus. 29. *Aprilis* 1613. coram Pirouano.
Replicata est supra decis. 482. *in prima part. recent.*
DECISIO DXIX. Romana alimentorum. 28. *Iunii* 1613 coram Card. Sacrato.
Replicata est supra in 2. *par. recent. decis.* 470.
DECISIO DXXXIII. Romana computorum. 20. *Nouembris* 1613. coram Coccino.
Replicata est supra in prima par. recent. decis. 531.
DECISIO DXXXV. Viterbien. castrorum. 27. *Nouembris* 1613. coram Card. Sacrato.
Replic. erat hic super. immediate inanimaduertenter.
DECISIO DXLIII. Illerden. portionis de Pertusa. 11. *Decembris* 1613. coram Buratto.
Est inter eius impressas decis. 25.
DECISIO DXLVII. Romana retrouenditionis scalæ, & portus. 20. *Decemb.* 1613. corã Card. Sacrato.
Replicata est in 2. *par. recent. decis.* 502.
DECISIO DLVIII. Ciuitatis Castelli domus Liuellariæ. 3. *Martii* 1614. coram Card. Caualerio.
Est inter eius impress. decis. 291.
DECISIO DLXVIII. Baren. seu nullius Archipresbyteratus, seu Prioratus. 18. *Apr.* 1614 corã Card. Sac.
Ista decisio, & sequens erant eadem, etiam est replicata supra decis. 578. *par. prima recent.*
DECISIO DLXIX. Baren. seu nullius Prioratus. 18. *Aprilis* 1614. coram Card. Sacrato.
Est. repl. sup. in 1. *p. rec. dec.* 578. *& erat ead. cum super.*
DECISIO DLXX. Bergomen. iurispatronatus. 21. *Aprilis* 1614. coram Card. Caualerio.
Est inter eius impress. decis. 297.

Index Decisionum Part. III.

DECISIO DLXXVII. Bononien. pecuniaria. 14. Maij 1614. coram fel.rec.Greg.XV.

Est inter eius impress. decis.168. est de anno 1604. & non 1614. vt antea dicebat.

DECISIO DLXXIX. Calaguritana beneficij de Fuentremagor. 21. *Maij* 1614. coram Buratto.

Est inter eius impress. decis. 55.

DECISIO DLXXXII. Nullius, seu Melucen. census. 26. *Maij* 1614. coram Coccino.

Impressa est post Cenc. de censibus, decis.146. & post Duard. cod. tract. decis.146.

DECISIO DLXXXIV. Romana legitimæ. 9. *Iunij* 1614. coram Card. Sacrato.

Replicata est supra in 1. par. recent. decis.621.

DECISIO DCXIII. Romana liberationis à fideicomissione. 4. *Iuly* 1614 coram Card. Caualerio.

Est inter eius impressas decis. 320.

DECISIO DCXX Romana donationis. 24. *Nouembris* 1614. coram Card. Verospio.

Replicata habetur supra in 2. part. recent. decis. 596. impressa etiam habetur post Pacific. de Salutan. decis. 91.

DECISIO DCXXIX. Alerien. beneficij. 19. *Decembris* 1614. coram Buratto.

Est decis.88. inter eius impress.

DECISIO DCXLIII. Amerina domus. 13. *Februarij* 1615. coram Card. Pamphilio.

Replicata est supra decis.647. part.2. recent. & est infra decis. 168. par.4.

DECISIO DCLX. Leodien. pecuniaria. 30. *Martii* 1615. coram Card. Caualerio.

Est inter eius impressas decis. 345.

DECISIO DCLXIX. Fanen parochialis. 18. *Maii* 1615. coram Card. Caualerio.

Est decisio 350. inter eius impressas.

DECISIO DCLXXXVI. Pistorien. canonicatus. 17. *Iunii* 1615. coram Card. Caualerio.

Est inter eius impress. decis. 359.

DECISIO DCXCIV. Senogallien. prædij. 26. *Iunii* 1615. coram Andrea.

Est decisio 38 inter eius impressas.

DECISIO DCCV. Burgen. seruitij. 20. *Nouembris.* 1615. coram Andrea.

Est decisio 43. inter eius impressas, correcto tamen numero, cùm mendosè dicat 63.

DECISIO DCCX. Bononien. de Capacellis. 27. *Nouembris* 1615. coram Andrea.

Est inter eius impress. decis.44.

DECISIO DCCXVII. Romana spolij domorum. 10. *Februarii* 1612. coram fel.rec.Greg.XV.

Est inter eius impressas 542. & antea hic erratum erat in anno cum loco 1612. mendosè positus erat annus 1615. & ideo ne mireris si series temporum non sequatur.

DECISIO DCCXVIII. Calaguritana beneficij de Victoria. 4. *Decembr.* 1615. coram Card. Caualerio.

Est decisio 368. inter eius impress.

DECISIO DCCXXVI. Marianen. seu Alerien. vnionis. 18. *Decembris* 1615. coram Card. Caualerio.

Est inter eius impress. decis. 373.

DECISIO DCCXXXVII. Romana nullitatis concordiæ. 27. *Ianuarii* 1615. coram Card. Caualerio.

Est inter eius impress. decisio 375.

DECISIO DCCXXXVIII. Gerunden. præeminentiarum. 27. *Ianuarij* 1616. coram Card. Caualerio.

Est inter eius impress. decis. 376.

DECISIO DCCXLVI. Romana depositi. 29. *Februarij* 1616. coram Buratto.

Est inter eius impress. decis. 157.

DECISIO DCCXLVII. Lunen. Sarzanen. pensionis. 20. *Februarij* 1616. coram Card. Caualerio.

Est inter eius impressas decis. 383.

DECISIO DCCXLIX. Romana domorum de Roncionibus. 4. *Martii* 1616. coram Buratto.

Est inter eius impress. decis.160. Impressa etiam habetur post Pacif. de Salutan. decis. 101.

DECISIO DCCLI. Romana Sancti Thomæ. 4. *Martii* 1616. coram Card. Caualerio.

*Est inter eius impressi. decis.*384.

DECISIO DCCLIV. Argentina commendæ. 11. *Martii* 1616. coram Card. Caualerio.

*Est inter eius impressi. decis.*385.

DECISIO DCCLVI. Romana hæreditatis. 14. *Martii* 1616. coram Card. Caualerio.

Est inter eius impress. decis. 386.

DECISIO DCCLIX. Asculana spolij. 18. *Martii* 1616. coram Buratto.

Est decisio 165. inter eius impress.

DECISIO DCCLX. Fanen. parochialis. 15. *Aprilis* 1616. coram Card. Caualerio.

Est decisio 489. inter eius impress.

DECISIO DCCLXI. Amerina bonorum. 18. *Aprilis* 1616. coram Buratto.

*Est inter eius impressas decis.*168.

DECISIO DCCLXIV. Spoletana bonorum. 22. *Aprilis* 1616. coram Buratto.

Est decisio 169. inter eius impressas.

DECISIO DCCLXVI. Romana expeditionum, seu mercedis. 4. *Maij* 1616. coram Buratto.

Est inter eius impressas decisio 174.

DECISIO DCCLXVII. Alerien. beneficij. 4. *Maij* 1616. coram Buratto.

Est decisio 173. inter eius impress.

DECISIO DCCLXIX. Ferrarien. dotis. 13. *Maii* 1616. coram Buratto.

Est decisio 177. inter eius impressas.

DECISIO DCCLXX. Bononien. bonorum. 18. *Maij* 1616. coram Buratto.

Est decisio 179 inter eius impressas.

DECISIO DCCLXXI. Romana domorum. 10. *Iunii* 1616. coram Martino Andrea.

Est decisio 74. inter eius impressas.

DECISIO DCCLXXV. Colimbrien. matrimonij. 22. *Iunii* 1616. coram Buratto.

Est decisio 192. inter eius impressas.

DECISIO DCCLXXVII. Bononien. pecuniaria. 1. *Iulii* 1616. coram Buratto.

*Est inter eius impressas decis.*201.

DECISIO DCCLXXVIII. Colimbrien. prætẽsorum sponsalium. 26. *Octobris* 1616. coram Buratto.

DECISIO DCCLXXIX. Tullen. nullitatis professionis. 7. *Nouembris* 1616. coram Buratto.

*Est inter eius impressas decis.*205.

DECISIO DCCLXXX. Veneta donationis. 14. *Nouembris* 1616. coram Buratto.

*Est inter eius impress. decis.*206.

DECISIO DCCLXXXI. Romana hæreditatis, & paragij dotis. 16. *Nouemb.* 1616. coram Buratto.

*Est inter eius impressas decis.*207.

DECISIO DCCLXXXII. Romana excessus legati. 16. *Nouembris* 1616. coram Buratto.

Est decisio 208. inter eius impress.

DE-

Alibi impressarum.

DECISIO DCCLXXXIII. Mindonen. Canonicatus. 26. *Nouembris* 1616. coram Buratto.
Est inter eius impress. decisio 209.
DECISIO DCCLXXXIV. Colimbeien. matrimonij. 2. *Decembris* 1616. coram Buratto.
Est decisio 213 *inter eius impress.*
DECISIO DCCLXXXV. Barchinonen. Vicariæ. 4. *Decembris* 1616. coram Buratto.
Est decisio 214. *inter eius impressas.*
DECISIO DCCLXXXVI. Argentina commendæ. 14. *Decembris* 1616. coram Card. Caualerio.
Est inter eius impress. decis. 371.
DECISIO DCCLXXXVII. Bononien. pecuniaria, seu bonorum. 23. *Ianuarii* 1617. coram Buratto.
Est inter eius impress. decis. 220.
DECISIO DCCLXXXVIII. Auxiacen. iuris nominandi. 30. *Ianuarii* 1617. coram Buratto.
Est inter eius impressas decisio 224.
DECISIO DCCLXXXIX. Clusina postæ Puteoli. 13. *Februarii* 1617. coram Buratto.
Est decisio 226. *inter eius impress.*
DECISIO DCCXC. Romana exequutionis, seu societatis extra Rotam. 13. *Martii* 1617. coram Buratto.
Est inter eius impressas decis. 234.
DECISIO DCCXCII. Perusina hæreditatis. 12. *Iunii* 1617. coram Buratto.
Replicata erat infra in 4. part. recent. decis. 522. *Et inter eius impressas est decis.* 256. *Impressa etiam habetur penes Addentes ad Mastard. de probat post conclus.* 824.

SEQVITVR INDEX DECISIONVM alibi impressarum in Quarta Parte Recentiorum contentarum.

DECISIO V. Senogallien. census. 26. *Aprilis* 1591. coram Penia.
Est decisio 113. *inter alias eiusdem Auditoris à me in dies imprimendas.*
DECISIO VI. Duden. beneficij de Rosal. 22. *Decembris* 1594. coram Penia.
Est decisio 321. *inter alias eiusdem Auditoris à me imprimendas. Et si iam impressam desideras est apud Marches. de Commiss. fol.* 469. *par.* 1. *Et duplicata habetur penes eundem fol.* 86 *par.* 3. *ubi erroneè ponitur die* 22. *loco* 12.
DECISIO VII. Romana grani. 27. *Februarii* 1595. coram Orano.
Impressa est post Staphil. Pacif. de Saluian. Interdicto decis. 127. *ubi mendosè dicitur die* 28.
DECISIO X. Oscen. Canonicatus. 1. *Decemb.* 1595. coram Penia.
Decisio ista est 377. *inter alias decisiones eiusdem be. me. Pen. in dies à me Paul. Rub. imprimendas, impressa est etiam apud Theodosium Rubeum in suis singularibus Rota Romana part.* 1. *circa Decisiones concordantes, & ab ipsa Rota declaratas, ad d. decisionem Pen. fol.* 498. *Replicata est etiam eadem decisio penes Marches. de Commiss. part.* 3. *fol.* 127. *Triplicata pariter est apud Farinac. consi.* 68. *n.* 15. *lib.* 1. *Quadruplicata habetur apud eundem decis.* 103. *post secundum tom. suorum consil. aliàs par.* 5. *diuers.*
DECISIO XX. Aesina restitutionis dotis. 13. *Martij* 1600. coram Litta.
Impressa est in 5. *part. diuers. aliàs post* 2. *tom. cons. Farinac. decis.* 149.
DECISIO XXVIII. Romana casalis. 1. *Iulij* 1602. coram fel. rec. Greg. XV.
Inter eius impress. est decis. 68. *replicata etiam habetur supra part.* 2. *recent. decis* 63. *duplicata pariter est post Pacif. de Saluian. decis.* 164.
DECISIO XXX. Mediolanen. bonorum, seu emphyteusis. 18. *Aprilis* 1603. coram fel. rec. Greg. XV.
Inter eius impressas est decisio 105. *& habetur etiam penes Marches. de Commiss. fol.* 371. *part.* 1. *& post. Pacif. de Saluian. decis.* 197.
DECISIO XXXIII. Montisfalisci fideicommissi. 12. *Maij* 1603. coram Card. Pamphilio.
Impressa est hac decis. penes Postbum. tract. mandat. de manutenend. decis. 52.
DECISIO XXXIV. Romana anterioritatis. 23. *Iunij* 1603. coram Card. Pamphilio.
Impressa est post Pacif. de Saluian. Interdict. dec. 146. *duplicata est post Zach. de oblig. Camer. decis.* 135. *triplicata est post eundem de Societ. Offieij decis.* 8. *& quadruplicata est apud Duar. de censib. dec.* 418. *& hic quintuplicata erat.*
DECISIO XXXVIII. Bononien. apothecarum. 24. *Nouembris* 1603. coram fel. rec. Greg. XV.
Inter eius impressas est decisio 130. *duplicata est sup. decisio* 64. *part.* 1. *recent. & triplicata est pariter supra decisio* 98. *par.* 2. *recent. & hic quadruplicata erat.*
DECISIO XL. Valentina decimarum. 23. *Nouembris* 1603. coram Card. Lancellotto.
Impressa est apud Marches. de commiss fol. 639. *part.* 1.
DECISIO XLII. Brundesina gabellæ. 13. *Februarii* 1604. coram Penia.
Inter eius imprimen. est decis. 869. *impress. est etiam post Galian. ad Statut. Perus. decis.* 114. *habetur etiam apud Ciarlin. controuers. forens. lib.* 1. *cap.* 103. *num.* 30.
DECISIO XLVI. Romana nullitatis obligationis. 5. *Iulij* 1604. coram Reuerendiss. Ortembergo.
Impressa est apud Pic. de contract. decis. 54. *& penes Fenz. ad Statut. Vrb. decis.* 137.
DECISIO XLVIII. Veneta pecuniaria. 16. *Iunij* 1605. coram Penia.

Est

Index Decisionum Part. IV.

Est decisio 940. *inter eius imprimendas. Impressa est etiam post Fenzon. ad Statuta Vrbis decis.* 10.

DECISIO L. Romana census, 21. *Octobris* 1605. coram Iusto.

Impressa est apud Cenc. de Censibus decisio 152. *& replicata est penes Marches. de commiss. fol.* 854. *par.* 1.

DECISIO LI. Romana census scutor. 18000. 2. *Decembris* 1605. coram fel. rec. Greg. XV.

Inter eius impressas est decisio 227. *& etiam impressa habetur post Cenc. de Censibus decis.* 163. *& post Duard. eodem tract. decis.* 163. *vbi erroneè ponitur* 1604.

DECISIO LII. Farfen. bonorum, 12. *Decemb.* 1605. coram Penia.

Est inter eius imprimen. decis. 964. *la* 2.

DECISIO LIII. Romana societatis officij, 14. *Februarii* 1606. coram Litta.

Impressa est post Pic. de contract. decis. 11.

DECISIO LIV. Bononien. redditionis rationum, 17. *Februarii* 1606. coram Penia.

Est inter eius imprimend. decisio 971. *Impressa est etiam in* 5. *part. diuersorum, seu post* 2. *tom. consil. Farinac. decis.* 224. *& post Pic. de Contractib. decis.* 56.

DECISIO LV. Aquinaten. Beneficij. 28. *Apr.* 1606. coram fel. rec. Greg. XV.

Est inter eius impressas decisio 252.

DECISIO LVI. Romana legati. 12. *Maii* 1606. coram fel. rec. Greg. XV.

Est inter eius impress. decis. 257.

DECISIO LVII. Camerinen. transactionis. 24. *Maij* 1606. coram fel. rec. Greg. XV.

Est inter eius impress. decis. 260.

DECISIO LVIII. Bononien. dismembrationis. 5. *Iunij* 1606. coram Card. Pamphilio.

Replicata est supra in prima part. recentiorum decis. 119.

DECISIO LIX. Romana fructuum dotis. 12. *Iunij* 1606. coram Penia.

Est inter eius imprimendas decisio 997.

DECISIO LX. Romana de Trincijs. 19. *Iun.* 1606. coram fel rec. Greg. XV.

Est inter eius impress. decis. 267.

DECISIO LXI. Romana hæreditatis de Bonellis. 26. *Iunii* 1606. coram fel. rec Greg. XV.

Est inter eius impressas decis. 271.

DECISIO LXII. Romana incendij. 27. *Nouemb.* 1606. coram fel. rec. Greg. XV.

Est decisio 278. *inter eius impressas.*

DECISIO LXV. Bononien. legati. 19. *Martii* 1607. coram fel. rec. Greg. XV.

Est inter eius impressas decisio 301. *Habetur etiam replicata supra part.* 1. *recent. decisio* 130. *impressa pariter habetur penes Giouagn. cons.* 57. *num.* 60. *lib.* 1. *vbi die* 29. *loco* 19.

DECISIO LXVI. Parmen. Status. 3. *Decemb.* 1607. coram fel. rec. Gregorio XV.

Est decisio 344 *inter eius impress. Habetur etiam impress. in* 5. *par. diuers. aliàs post* 2. *tom. consil. Farinac. decis.* 246.

DECISIO LXVII. Perusina dotis. 5. *Decembris* 1607. coram Reuerendiss. Orrembergo.

Impressa est apud Marches. de commiss. part. secunda fol. 588.

DECISIO LXVIII. Perusina nullitatis. 18. *Aprilis* 1608. coram Card. Lancellotto.

Impressa in part. 5. *diuers. aliàs post* 2. *tom. Farinac. decis.* 252.

DECISIO LXIX. Vercellen. Archipresbyteratus. 24. *Aprilis* 1608. coram Coccino.

Est inter eius impress. decis. 405.

DECISIO LXX. Ferrarien. Prioratus. 17. *Maij* 1608. coram Penia.

Est nter eius imprimen. decis. 1078. *impress. est etiam supra in* 1. *part. recent. decis.* 154.

DECISIO LXXIII. Parmen. Status. 5. *Decembris* 1608. coram fel. rec. Greg. XV.

Est inter eius impress. decis. 390. *Est etiam impress. in* 5. *part. diuers. aliàs post* 2. *tom. consil. Farinac. decis.* 261.

DECISIO LXXXIII. Romana retractus. 18. *Iunii* 1610. coram fel. rec. Greg. XV.

Est inter eius impress. decisio 470. *aderat etiam in præcedenti part. decis.* 291.

DECISIO LXXXIV. Ferrarien. matrimonij. 18. *Iunij* 1610. coram Reuerendiss. Ortembergo.

Replicata est in 5. *part. diuers. aliàs post* 2. *tom. Farinac. decis.* 294.

DECISIO LXXXV. Romana nullitatis census. 8. *Nouembris* 1610. coram Pirouano.

Est replicata supra in part. 2. *recent. decis.* 314. *& habetur penes Cenc. de Cens. decis.* 22. *& apud Duar. eodem tractat. decis.* 22. *& post. Pic. de contract. &c. decis.* 62.

DECISIO LXXXVIII. Vicen. Parochialis Castri Tercol. 14. *Ianuarij* 1611. coram Patriarcha Manzanedo.

Est replicata supra in par. 2. *recent. decis.* 323.

DECISIO LXXXIX. Recanaten. hæreditatis. 19. *Ianuarij* 1611. coram Penia.

Est replicata supra in par. prima recent. decis. 178. *Et inter eius imprimendas est decisio* 1220.

DECISIO CX. Assisien. pecuniaria. 28. *Ianuarij* 1611. coram Patriarcha Manzanedo.

Est replicata supra in prima par. recent. decis. 286. *Habetur etiam post Cenc. de Censib. decis.* 130. *& apud Duard. eod. tract. decis.* 130.

DECISIO XCI. Seguntina Præsidentiæ. 31. *Ianuarij* 1611. coram Card. Marquemontio:

Est replicata supra in prima part. recent. decis. 288.

DECISIO CXII. Romana prætensi erroris calculi. 4. *Februarii* 1611. coram fel rec. Greg. XV.

Est inter eius impress. decis. 490. *& replicata erat in præced. par. decis.* 326.

DECISIO XCIV. Romana domorum. 14. *Martii* 1611. coram fel. rec. Greg. XV.

Est inter eius impress. decis. 522.

DECISIO XCVI. Romana redditionis rationis. 18. *Martij* 1611. coram fel. rec. Greg. XV.

Est decisio 530. *inter eius impress. Habetur etiam post Pic. de contractib. &c. decis.* 45.

DECISIO CIII. Florentina melioramentorum. 1. *Iulij* 1611. coram Patriarcha Manzanedo.

Replicata est supra in 2. *parte recent.* 359.

DECISIO CIV. Romana incendij. 13. *April.* 1611. coram fel. rec. Greg. XV.

Est decisio 528. *inter eius impressas, & hic in altera editione erratum erat in mense, cum loco Aprilis diceret Nouembris.*

DECISIO CV. Romana fideicommissi de Naris. 2. *Decembris* 1611. coram Penia.

Replicata est supra in parte prima recent. decis. 361. *& in*

& inter eius impressas est decisio 1259.

DECISIO CVII. Carthaginen. Canonicatus. 12. *Decembris* 1612. coram Pirouano.

Replicata habetur in part. 5. diuers. aliàs post 2. tom. consil. Farinac. decis. 347.

DECISIO CVIII. Sabinen. alluuionis. 16. *Decembris* 1611. coram fel. rec. Greg. XV.

Est inter eius impress. decis. 647.

DECISIO CX. Romana fideiussionis. 30. *Ianuarii* 1611. coram fel. rec. Greg. XV.

Est inter eius impress. decis. 554.

DECISIO CXI. Romana legitimæ, 6. *Februarii* 1611. coram fel. rec. Greg. XV.

Est inter eius impressas decisio 539.

DECISIO CXIII. Bononien. legati, 11. *Maii* 1612. coram Penia.

Est inter eius impressas decis. 1285.

DECISIO CXIV. Hispalen. præeminentiarum. 4. *Iunii* 1612. coram Card. Pamphilio.

Est replicata supra in par. 1. recent decis. 416.

DECISIO CXV. Romana iuris congrui, 5. *Iunii* 1600. coram Coccino.

Decisio ista est de anno 1600. & non de anno 1610. vt mendosè bis antea adscripta erat. Est replicata in 4. part. diuers. decis. 842. & inter impressas eiusd. bo. me. Coccini est decisio 2.

DECISIO CXVI. Romana rescissionis instrumenti. 27. *Iunii* 1612. coram Vbaldo.

Impressa est apud Cene. de Censibus decisio 262. & penes Duard. eod tract decis. 261.

DECISIO CXVII. Hispalen. legitimitatis. 5. *Nouembris* 1612. coram Vbaldo.

Replicata est supra in 1. parte recent. decis. 434.

DECISIO CXIX. Veronen. pensionis. 14. *Ianuarii* 1613. coram Card. Verospio.

Impressa est penes Marches. de commis. par 2. fol. 555.

DECISIO CXXI. Bononien. de Guidalottis 28. *Ianuarii* 1613. coram Card. Verospio.

Replicata est supra in prima part. recentiorum decis. 451.

DECISIO CXXVI. Baren. iurisdictionis. 20. *Maii* 1613. coram Card Verospio.

Impressa est penes Marches de commiss. p. 1. fol. 1068. vbi erroneè ponitur anno 1603. loco 1613.

DECISIO CXXVII. Bononien. de Guidalottis. 3. *Iunii* 1613. coram Card. Verospio.

Replicata est supra in 1. p. recent. decis. 495.

DECISIO CXXX Perusina redditionis administrationis tutelæ. 26. *Iunii* 1613. coram Card. Verosp.

Impressa est post Fenzon. ad Statut. Vrb. decis. 13. & post Galian. ad Statut. Perus decis 12.

DECISIO CXXXIII. Rauennaten. laudi. 28. *Iunii* 1613. coram Card. Verospio.

Impressa est penes Marches. de commiss. p. 1. fol. 1124. & post Merlin. de legitim. decis. 104.

DECISIO CXXXVI. Bononien. fideicommissi de Manzolis 16 *Decemb.* 1613. coram Card. Caualer.

Est inter eius impress. decis. 276.

DECISIO CXXXVII. Romana laudi, 13. *Ianuar.* 1614. coram Buratto.

Inter eius impressas est decis 29. Impressa pariter habetur penes Marches. de commiss. p. 1. fol. 1139.

DECISIO CXLIII. Romana diuisionis domus. 9. *Maii* 1614. coram Buratto.

Est replicata supra in 2. part. recent. decis. 544. Inter eius impressas est decis. 50. Habetur etiam impressa penes Marches. de commiss. par. 2. fol. 526.

DECISIO CL. Romana prætensi spolii. 2. *Iunii* 1614. coram Card. Verospio.

Impressa est post Pacificum de Saluian. decis. 58.

DECISIO CLI. Mutinen. Canonicatus. 13. *Iunii* 1614. coram Vbaldo.

Replicata est supra in 2 par. recent. decis. 560.

DECISIO CLII. Perusina fideicommissi de Alphanis. 15. *Iunii* 1614 coram fel rec. Greg. XV.

Replicata est supra in 2. part recent. decis. 408. & inter eius impressas est decisio 563.

DECISIO CLIV. Pennen. pensionis. 27. *Iun.* 1614. coram fel. rec. Greg. XV.

Est inter eius impress. decis. 583.

DECISIO CLVI. Placentina Archipresbyteratus. 4. *Iulii* 1614. coram Card. Pamphilio.

Replicata est supra in par. 1. recent. decis. 656.

DECISIO CLXII. Burgen. præeminentiarum. 2. *Decembris* 1614. coram Coccino.

Replicata est supra in præcedenti par. decis. 623.

DECISIO CLXIII. Bononien. bonorum de Zaualeis. 12. *Decembris* 1614. coram Vbaldo.

Impressa est post Cenc. de censibus decis. 85. & apud Duard. eod. tract. decis. 85.

DECISIO CLXIV. Firmana hæreditatis. 12. *Decembris* 1614. coram Buratto.

Est inter eius impress. decis. 87.

DECISIO CLXVIII. Amerina domus. 13. *Februarii* 1615. coram Card. Pamphilio.

Est replicata supra in 2. part. recent. decis 647. Duplicata etiam est in præcedenti parte decis. 643.

DECISIO CLXIX. Romana spolii coram Dunozet.

Replicata est in hac parte supra decis. 167.

DECISIO CLXXI. Bononien. de Guidalottis. 3. *Aprilis* 1615. coram Card. Caualerio.

Est inter eius impressas decis. 346.

DECISIO CLXXXV. Romana legitimæ, 22. *Iunii* 1615. coram Card. Verospio.

Impressa post Merl. in tract. de legit. decis. 67.

DECISIO CLXXXVIII. Romana electionis puellæ. 1. *Iulii* 1615. coram Buratto.

Est inter eius impress. decisio 329.

DECISIO CLXXXIX. Mediolanen. pensionis. 1. *Iulii.* 1615. coram Vbaldo.

Est replicata supra in par. 2. recent. decis. 755.

DECISIO CXC. Romana restitutionis dotis. 1. *Iulii* 1615. coram Card. Verospio.

Replicata est supra in 2. part. recent. decis 749.

DECISIO CXCII. Ciuitatis Castelli supplementi legitimæ. 27. *Nouembris* 1615. coram Patriarcha Manzanedo.

Impressa est post Pacif de Saluian. interdict. dec. 304. & post Merlin. de legitim. decis 80.

DECISIO CXCV. Pistorien. beneficii. 4. *Decembr.* 1615. coram Patriarcha Manzanedo.

Replicata est supra in præcedenti par. 3 decis. 722.

DECISIO CXCVIII. Florentina Canonicatus. 11. *Decembris* 1615. coram Buratto.

Inter eius impressas est decis. 142. Habetur etiam impressa post Vtuian. de Iurepatr. decis. 41. la 1.

DECISIO CCX. Florentina pecuniaria. 27. *Ianuarii* 1616. coram Pirouano.

Replicata est supra in 2. part. recent. decis. 776.

DECISIO CCXV. Mediolanen. fabricæ. 29. *Ianuarii.* 1616. coram Pirouano.

Est replicata supra in par. 2. recent. decis. 778.

DE-

Index Decisionum Part. IV.

DECISIO CCXVII. Mediolanen. pensionis. 8. *Februarii* 1616. coram Pirouano.
Replicata habetur in 2. part. diuers. decis. 779.
DECISIO CCXVIII. Marsicen. iurisdictioois. 8. *Februarii* 1616. coram Buratto.
Est inter eius impressas decisio 152.
DECISIO CCXXI. Fanen. iurisdictionis. 24. *Februarii* 1616. coram Patriarcha Manzanedo.
Impressa est post Pacificum de Saluian. decis. 295.
DECISIO CCXXIII. Collen. hæreditatis. 26. *Februarii* 1616. coram Buratto.
Est inter eius impress. decis. 155.
DECISIO CCXXVI. Romana dotis. 29. *Februarii* 1616. coram Card: Verospio.
Replicata est supra in prima part. recent. decis. 708.
DECISIO CCXXVII. Romana legitimæ. 8. *Februarii* 1619. coram Card. Verospio.
Impressa est post Merlin. de legitima decis. 54.
DECISIO CCXXX. Ciuitatis Castelli supplementum legitimæ. 11. *Martii* 1611. coram Patriarcha Manzanedo.
Impressa est post Merlin. de legitim. decis. 31.
DECISIO CCXXXII. Anconitana hæreditatis. 11. *Martii* 1611. coram Vbaldo.
Impressa est post Posth. tract. de manut. decis. 5.
DECISIO CCXXXIV. Nullius, seu Squillacen. iurisdictionis. 4. *Martii* 1616. coram Andrea.
Inter eius impress. est decis. 54.
DECISIO CCXXXVI. Romana rescissionis instrumenti. 18. *Martii* 1616. coram Vbaldo.
Impressa est post Cenc. de censibus decis. 183. *& apud Duard. eod. tract. decis.* 183. *vbi erroneè ponitur anno* 1610.
DECISIO CCXXXIX. Placentina decimarum personalium de Trugillo. 18. *Martii* 1616. coram Buratto.
Est inter eius impressas decis. 164.
DECISIO CCXLI. Senogallien. prædii. 18. *Martii* 1616. coram Andrea.
Est inter eius impress. decis. 69.
DECISIO CCXLII. Romana hæreditatis de Cecchis. 4. *Aprilis* 1616. coram fel. rec. Greg. XV.
Est inter eius impressas decisio 248.
DECISIO CCXLV. Pistorien. Caoonicatus. 15. *Aprilis* 1616. coram Card. Caualerio.
Est decis. 390. *inter eius impress.*
DECISIO CCXLVI. Nullius, seu Caputaquen. pensionis. 18. *Aprilis* 1616. coram Andrea.
Est inter eius impress. decis. 78. *Habetur pariter impressa penes Viuian. de iurepatr. lib.* 5. *cap.* 5. *nu.* 164.
DECISIO CCXLVII. Mediolanen. iurispatronatus. 18. *Aprilis* 1616. coram Pirouano.
Impressa est post Viuian. de iurepatr. decis. 70.
DECISIO CCL. Hieracen. iurispatronatus. 18. *Aprilis* 1616. coram Card. Verospio.
Impressa est ista decisio post Viuian. de iurepatron. decisio 10.
DECISIO CCLI. Bononien. dotis. 18. *April.* 1616.
Est inter eius impress. decis. 391.
DECISIO CCLII. Bononien. assecorationis dotis. 22. *Aprilis* 1616. coram Card. Caualerio.
Est inter eius impressas decis. 292.
DECISIO CCLVII. Romana de Iocoronatis. 29. *Aprilis* 1616. coram Vbaldo.
Impressa est apud Posthum. de manutent. decis. 299.
DECISIO CCLXXII. Maceraten. hæreditatis. 13. *Maii* 1616. coram Card. Caualerio.
Est inter eius impress. decis. 396.
DECISIO CCLXXVI. Aretina capellaniæ. 18. *Maii* 1616. coram Buratto.
Est inter eius impress. decis. 178. *Impressa etiam habetur post Viuian. de iurepatr. decis.* 25.
DECISIO CCLXXVII. Tusculana syluarum. 18. *Maii* 1616. coram Card. Verospio.
Impressa est penes Posthum. tractat. de manutent. decisio 40.
DECISIO CCLXXX. Romana Saluiani. 20. *Maii* 1616. coram Patriarcha Manzanedo.
Impressa est post Pacif. de Saluiano decis. 2:7.
DECISIO CCLXXXVII. Florentina Canooicatus. 25. Maii 1616. coram Buratto.
Est inter eius impress. decisio 183. *Impressa est etiam post Viuian. de iurepatron. decis.* 41. *la* 2.
DECISIO CCXCIV. Neapolitana census. 1. *Iunii* 1616. coram Vbaldo.
Impressa est apud Cenc. de censibus, decis. 225. *& penes Duard. eod. tract. decis.* 225.
DECISIO CCXCVII. Romana census. 1. *Iunii* 1616. coram Vbaldo.
Impressa est post Cenc. de censibus decis. 35. *& post Duard. eod. tract. decis.* 35.
DECISIO CCCXI. Hispalen. primitiarum. 17. *Iunii* 1616. coram Card. Pamphilio.
Impressa est post Posthum. de manutent. decis. 29.
DECISIO CCCXV. Romana Saluiani. 22. *Iunii* 1616. coram Vbaldo.
Est decis. 300. *post Pacif. de Saluian. & apud Cenc. de censibus decis.* 303. *& penes Duard. eodem tract. decis.* 303.
DECISIO CCCXVII. Romana legati. 22. *Iunii* 1616. coram Andrea.
Est inter eius impressas decis. 73.
DECISIO CCCXXIII. Ferrarien. afflictus. 26. *Nouembris* 1616. coram Buratto.
Est decisio 210. *inter eius impressas. Habetur etiam impressa apud Stephanum Gratian. discept. forens. cap.* 557. *num* 62.
DECISIO CCCXXIV. Perusina hæreditatis. 28. *Nouembris* 1616. coram Buratto.
Est inter eius impress. decis. 311. *Impressa est etiam per Addentes ad Mascard. conclus.* 824. *& pariter per Galian. ad Statut. Perus. decis.* 35.
DECISIO CCCXL. Marianen. seu Alerien. vnionis. 16. *Nouembris* 1616. coram Card Caualerio.
Est inter eius impress. decis. 408.
DECISIO CCCXLVII. Cæsaraugustana emphyteusis. 26. *Nouembris* 1616. coram fel. record. Gregor. XV.
Est inter eius impress. decis. 529.
DECISIO CCCLVI. Romana societatis officij. 5. *Decembris* 1616. coram Remboldo.
Impressa est apud Zacch. de societ. offic. decis. 71.
DECISIO CCCLIX. Romana de Marganis. 9. *Decembris* 1616. coram Buratto.
Est inter eius impressas decis. 215. *& impressa etiam habetur post Merlin. de legit. decis.* 11.
DECISIO CCCLXVIII. Romana legitimæ. 16. *Decembris* 1616. coram Card. Sacrato.
Impressa est penes Merlin. de legit. decis. 62.
DECISIO CCCLXXVII. Vercellen. Parochialis. 13. *Ianuarii* 1617. coram Andrea.
Est decisio 94. *inter eius impressas.*

DE-

DECISIO CCCLXXIX. Pistorien. beneficij. 13. *Ianuarii* 1617. coram Buratto.
Est inter eius impress. decis. 217. *impressa etiam habetur post Viuian. de iurepatr. decis* 14.
DECISIO CCCLXXXIII. Marsicen. iurisdictionis. 16. *Ianuarii* 1617. coram Buratto.
Est inter eius impressas decis. 219.
DECISIO CCCXCIV. Farfen. pecuniaria. 30. *Ianuarii* 1617. coram Card. Pamphilio.
Impressa est apud Cenc. de censibus decisio 90. *& penes Duard. eod. tract. decis.* 415.
DECISIO CCCXCVIII. Virdunen. Canonicatus. 13. *Februarii* 1617. coram Andrea.
Est inter eius impress. decis. 100.
DECISIO CDIII. Auenionen. Archidiaconatus. 17. *Februarii* 1617. coram Buratto.
Est inter eius impressas decisio 228.
DECISIO CDIV. Romana hæreditatis. 17. *Februar.* 1617. coram Card. Caualerio.
Est inter eius impress. decis. 417.
DECISIO CDV. Hieracen. iurispatronatus. 17. *Februarii* 1617. coram Card. Verospio.
Impressa est apud Viuian. de iurepatron. decis. 11.
DECISIO CDVIII. Romana de Incoronatis. 20. *Februarii* 1617. coram Vbaldo.
Impressa est post Posthum. de Manutent. decis. 300.
DECISIO CDXV. Toletana decimarum de Capilla. 27. *Februarii* 1617. coram Andrea.
Est inter eius impressas decisio 104.
DECISIO CDXXV. Romana census viginti milliū. 3. *Martii* 1617. coram Coccino.
Impressa est apud Stephanum Grattanum discept. forens. cap. 563. *num.* 51.
DECISIO CDXXXV. Romana fideiussionis. 13. *Martij* 1617. coram Andrea.
Est inter eius impressas decisio 109.
DECISIO CDXLI. Eugubina pensionis. 7. *Aprilis* 1616. coram Patriarcha Manzanedo.
Impressa est post Posthum. de manutent. decisio 309.
DECISIO CDXLVI. Romana legati. 7. *April.* 1617. coram Buratto.
Est inter eius impress. decis. 237.
DECISIO CDLI. Tullen. matrimonij. 17. *Aprilis.* 1617. coram Card. Caualerio.
Est inter eius impress. decis. 421.
DECISIO CDLII. Romana laudi, seu prætensæ participationis. 17. *Aprilis* 1617. coram Buratto.
Est inter eius impress. decis. 239.
DECISIO CDLIII. Perusina bonorum. 17. *Aprilis.* 1617. coram Buratto.
Est inter eius impressas decis. 240.
DECISIO CDLXVI. Hispalen. concordiæ. 24. *Aprilis* 1617. coram Dunozetto.
Replicata est supra in hac eadem par. decis. 461.
DECISIO CDLXII. Beneuentana domus. 28. *Aprilis* 1617. coram Buratto.
Est decisio 243. *inter eius impress.*
DECISIO CDLXVIII. Panormitana Archipresbyteratus. 28. *Iunij* 1617. coram Buratto.
Est decis. 264. *inter eius impressas. Et aduerte hic anteaper errorem positus erat loco Iunii, mensis Aprilis, & ideo ne admireris, si non sequatur ordo mensium.*
DECISIO CDLXXIII. Collen. hæreditatis. 5. *Maii* 1617. coram Buratto.
Est inter eius impress. decis. 244.
DECISIO CDLXXVII. Romana legati. 10. *Maii* 1617. coram Buratto.
Est inter eius impress. decis. 245.
DECISIO CDLXXXI. Ciuitatis Castelli census. 12. *Maii* 1617. coram Card. Verospio.
Impressa est post Cenc. de cens. dec. 239. *& post Duard. eodem tract. decis.* 239.
DECISIO CDXCI. Auenionen. salarij. 22. *Maii* 1617. coram Card. Canalerio.
Est inter eius impress. decis. 423.
DECISIO CDXCII. Parmen. Canonicatus, & Beneficij. 22. *Maii* 1617. coram Buratto.
Est inter eius impress. decis. 248.
DECISIO D. Pistorien. beneficii. 32. *Maii* 1617. coram Buratto.
Est inter eius impress. decis. 251. *Impressa etiam habetur post Viuian. de iurepatron. decis.* 15.
DECISIO DVI. Romana legitimæ. 31. *Maii* 1617. coram Card Sacrato.
Impressa est apud Merlin. de legitim. decis. 59.
DECISIO DXI. Tudertina pensionis. 2. *Iun.* 1617. coram Card. Verospio.
Impressa est apud Posthum. de manut. decis. 303.
DECISIO DXXV. Perusina hæreditatis. 12. *Iunii* 1617. coram Buratto.
Replicata erat supra in tertia parte recentiorum decisio 792. *Et inter eius impress. est decis.* 256. *impressa etiam habetur apud Add. ad Mascard. de probat. post conclus.* 824.
DECISIO DXXXV. Auenionen. fideicommissi. 19. *Iunii* 1617. coram Buratto.
Est inter eius impressas decisio 257 *& apud Giouagn. habetur etiam impress. in consil.* 42 *num.* 27. *lib.* 2.
DECISIO DXXXVII. Barchinonensis Parochialis de Mataro. 20. *Iunii* 1617. coram Coccino.
Replicata est supra in prima parte recentiorum decis. 342. *& apud Marchesan. de commiss. part.* 1. *fol.* 479.
DECISIO DLII. Imolen. rescissionis contractus. 26. *Iunii* 1617. coram Patriarcha Manzanedo.
Impressa est post Fenzon. ad Statuta Vrb. decis. 132.
DECISIO DLIV. Romana prætensi legati. 28. *Iunii* 1617. coram Buratto.
Est inter eius impress. est decis. 265.
DECISIO DLXII. Mutinen. Parochialis. 3. *Iulii* 1617. coram Buratto.
Est inter eius impress. decis. 270.
DECISIO DLXVII. Romana fideicommissi de Ioardis. 6. *Nouembris* 1617. coram Buratto.
Est inter eius impress. decis. 272.
DECISIO DLXX. Colimbrien. matrimonii. 6. *Nouembris* 1617. coram Buratto.
Est inter eius impress. decis. 273.
DECISIO DLXXV. Beneuentana Nobilitatis. 10. *Nouembris* 1617. coram Card. Caualerio.
Est inter eius impress. decisio 430.
DECISIO DLXXXI. Marsicen. iurisdictionis. 20. *Nouembris* 1617. coram Buratto.
Est decisio 278. *inter eius impressas.*
DECISIO DLXXXVI. Reatina census. 17. *Nouembris* 1617. coram Buratto.
Est inter eius impress. decis. 282.
DECISIO DXCIX. Bononien. affrancationis. 12. *Ianuarii* 1618. coram Dunozetto.

Im-

Index Decisionum Part. IV. alibi impressarum.

*Impressa est post Po stbum.de manutent.decis.*141.
DECISIO DCI. Tiburtina Archidiaconatus. 15. *Ianuarii* 1618. coram Card. Caualerio.
*Est inter eius impressas decis.*450.
DECISIO DCXIV. Placentina decimarum de Truxillo. 7. *Februarii* 1618. coram Buratto.
Est inter eius impressas decisio 304.
DECISIO DCXVII. Aretina Capellaniæ. 9. *Februarii* 1618. coram Buratto.
*Est inter eius impress.decis.*318.
DECISIO DCXIX. Tudertina, seu Romana nullitatis obligationis. 12. *Februarii* 1618. coram Buratto.
Est inter eius impressas decis. 308.
DECISIO DCXXIV. Romana census. 18. *Februarii* 1618. coram Vbaldo.
*Impressa est apud Cenc. de censibus, in Addit. decis.*66. *& apud Duard.eod.tract. decis.*390.
DECISIO DCXXVII. Romanæ societatis 5. *Martii* 1618. coram Card. Caualerio.
*Est inter eius impressas decis.*455.
DECISIO DCXXXIV. Meliuitana fideicommissi. 14. *Martii* 1618. coram Card. Caualerio.
*Est inter eius impress.decis.*455.
DECISIO DCXXXV. Militen. habitus. 14. *Martii* 1618. coram Buratto.
*Est inter eius impress.decis.*313.
DECISIO DCXLIII. Bergomen. Capellaniæ. 23. *Martii* 1618. coram Buratto.
Est inter eius impress.decis. 316. *& apud Viuian. de iurepatr.decis.*59.
DECISIO DCLXIX. Tullen. sponsalium. 25. *Iunii* 1618. coram Card. Caualerio.
Est inter eius impressas decisio 468.
DECISIO DCLXXI. Romana tutelæ. 4. *Iulii* 1618. coram Buratto.
Est decisio 348. *inter eius impress.*

INDEX NVMERALIS DECISIONVM alibi impressarum in Tertia Parte contentarum.

1. 4. 5. 7. 8. 11. 12. 13. 17. 18. 19. 22. 23. 24. 32. 37. 38. 40. 41. 43. 48. 49. 52. 55. 56. 57. 66. 69. 70. 72. 73. 74. 75. 76. 78. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 88. 89. 95. 96. 97. 98. 99. 101. 103. 104. 105. 106. 110. 114. 123. 133. 136. 142. 161. 163. 168. 183. 193. 198. 200. 201. 203. 208. 210. 211. 215. 217. 218. 219. 223. 225. 226. 229. 232. 234. 236. 237. 239. 242. 243. 245. 246. 249. 252. 253. 256. 258. 259. 260 261. 269. 271. 272. 291. 292. 293. 296. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 308. 312. 313. 316. 318. 322. 326. 331. 336. 343. 347. 350. 351. 357. 363. 364. 368. 369. 371. 383. 384. 386. 394. 395. 396. 400. 404. 406. 408. 412. 413. 414. 418. 420. 422. 431. 437. 444. 446. 447. 450. 452. 456. 457. 469. 482. 492. 509. 519. 534. 535. 543. 547. 558. 568. 569. 570. 575. 577. 579. 582. 584. 620. 643. 660. 677. 686. 692. 706. 710. 713. 718. 726. 737. 746. 749. 751. 754. 756. 759. 760. 761. 764. 766. 767. 769. 775. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 792.

INDEX NVMERALIS DECISIONVM alibi impressarum in Quarta Parte contentarum.

5. 6. 7. 10. 20. 28. 30. 33. 34. 38. 39. 40. 42. 45. 46. 48. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 73. 83. 84. 85. 88. 89. 90. 91. 92. 94. 96. 103. 104. 105. 107. 108. 110 111. 113. 114. 115. 116. 117. 119. 121. 126. 127. 130. 133. 136. 137. 143. 146. 149. 150. 151. 152. 154. 156. 162. 163. 164. 168. 169. 171. 185. 188. 189. 190. 192. 195. 197. 210. 215. 217. 218. 221. 223. 226. 227. 230. 232. 234 236. 239. 241. 242. 245. 246. 247. 250. 251. 252. 258. 272. 276. 277. 280. 287. 294. 297. 311. 315. 317. 323. 324. 340. 347. 356. 359. 368. 377. 379. 383. 394. 398. 403. 404. 405. 408. 415. 425. 435. 441. 446. 451. 452. 453. 466. 467. 468. 473. 479. 481. 491. 492. 500. 506. 511. 525. 533. 537. 552. 554. 562. 567. 570. 575. 581. 586. 599. 601. 614. 617. 619. 624. 627. 634. 635. 643. 679. 671.

INDEX

INDEX ARGVMENTORVM DECISIONVM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

Quæ in hac Tertia Parte Recentiorum continentur.

VNA CVM INDICE CAVSARVM IVXTA SERIEM TEMPORIS.

R. P. D. DE RVBEIS.
Meten. Canonicatus. 8. *Nouembris* 1557.
ARGVMENTVM II.
Concordata Germaniæ non impediunt, quin Papa præueniendo possit iure suo conferre. Non tamen ijs intendit Papa derogare per gratias præuêtiuas.
R. P. D. VICECOMITE.
Tiburtina Affrancationis. 11. *Ianuarij* 1585.
ARGVMENTVM III.
De restitutione in integrum concedenda aduersus præscriptionem ex capite ignorantiæ.
R. P. D. ORANO.
Romana Tutelæ de Fabijs. 29. *Ianuarij* 1588.
ARGVMENTVM VI.
Præscriptio Vrbis statutaria semel interrupta potest iterum inchoari, & perfici ex cursu aliorum 16. annorum, nisi interruptio fuerit facta per contestationem litis, quia tunc semel interrupta censetur perpetuata actio.
R. P. D. COMITVLO.
Romana pecuniaria 1950. ducat. *Maij* 1589.
ARGVMENTVM IX.
Cessio facta ex causa præsumitur simulata, si de veritate causæ aliter non constet, quàm per confessionem cedentis, & plura alia de simulatione cessionis, de quibus in summario.
EMINENTISS. CARD. PLATTO.
Placentina Euictionis. 8. *Maij* 1589.
ARGVMENTVM X.
Emphyteotica re euicta, agitur de euictione contra concedentem emphyteusim, & ad quæ extendatur hæc euictionis actio.
EMINENTISS. CARD. PAMPHILIO.
Romana deuolutionis domorum.
26. *Martij* 1590.
ARGVMENTVM XII.
Concessio, seu renouatio rei Ecclesiæ in emphyteosim dicitur vtilis, quando stante lite super caducitate incursa emphyteota auxit canonem, & adiecit pactum, quod finita emphyteosi, etiam melioramenta deuoluerentur.

Index Argumentorum.

R. P. D. B V B A L O.
Romana palatij, seu census. 7. *Maij* 1590.
ARGVMENTVM XIII.
Obligatus ad factum alienum quando excusetur ab adimplemento, & quando liberetur soluendo interesse.
EMINENTISS. CARD. PLATTO.
Nullius bonorum. 5. *Februarij* 1591.
ARGVMENTVM XIV.
Coloniæ perpetuæ ius quando inducatur ex vniformi, & diuturna præstatione.
R. P. D. G I P T I O.
Romana Beneficiatus S.Petri. 26. *Aprilis* 1591.
ARGVMENTVM XV.
De Canonico in sacris non constituto, qui à Capitulo facultatem habet conferendi Canonicatum, multa notabilia, de quibus in summario.
EMINENTISS. CARD. PAMPHILIO.
Imolen.bonorum. 13. *Nouembris* 1592.
ARGVMENTVM XVI.
Emphyteusis Ecclesiastica transit etiam ad hæredes extraneos, quando fuit concessa cum clausula, *ad habendum*, & quid, si post hanc clausulam adest prohibitio alienationis, & an prohibitus alienare censeatur etiam prohibitus relinquere in testamento.
R. P. D. G I P T I O.
Hispalen. Voti. 26. *Nouembris* 1594.
ARGVMENTVM XX.
Consuetudo quid sit, & quid præscriptio, in quibus vna ab altera differat, & quando etiam consuetudo introducta dicatur; seu potius præscriptio, est magistralis decisio.
EMINENTISS. CARD. BLANCHETTO.
Firmana Altaris. 5. *Decembris* 1594.
ARGVMENTVM XXI.
Deuolutio collationis beneficij Iurispatronatus, vt habeat locum quæ requirantur, & quando beneficium dicatur Sacerdotale.
EMINENTISS. CARD. PAMPHILIO.
Romana censuum scutorum 20.
16. *Octobris* 1595.
ARGVMENTVM XXV.
Legatum alicui relictum cum onere aliquid faciendi, id quod onere præstito superest, spectat ad legatarium, & non ad hæredem, & isto casu quando intestem dicatur quis relictus legatarius, & quando nudus executor, vel minister.
EMINENTISS. CARD. PAMPHILIO.
Imolen. bonorum. 8. *Martij* 1596.
ARGVMENTVM XXVI.
Emphyteusis quando dicatur transitoria ad extraneos hæredes.
R. P. D. O R A N O.
Corduben. Iurisdictionis. 7. *Februarij* 1597.
ARGVMENTVM XXVII.
Portionarij non possunt eligi in coniudices secundum dispositionem *Conc.Trid.sess.25.cap.6 de reformatione*. Vide aliam Cordubensis Iurisdictionis 17. Maij 1597. coram eodem Orano, & Calciacen. Coniudicum 24.Aprilis 1606 coram Reuerendiss. Attrebaten.
R. P. D. G I P T I O.
Hispalen. Voti. 28. *Aprilis* 1597.
ARGVMENTVM XXVIII.
Consuetudo quænam dicatur irrationabilis, & an valeat consuetudo contra ius, & quid præsertim de consuetudine prohibente Canonicos familiares Episcopi dare votum in Capitulo.
R. P. D. O R A N O.
Corduben. Iurisdictionis 17. *Maij* 1597.
ARGVMENTVM XXIX.
Portionarij non possunt eligi in coniudices secundum dispositionem *Conc.Trident.sess.25. num.6. de reformatione*. Vide aliã Calcicaten. Coniudicum 24. Aprilis 1606. & Corduben. Iurisdictionis 7. Februarij 1597.
EMINENTISS. CARD. LANCELLOTTO.
Romana depositi de Varesijs. 30. *Octobris* 1598.
ARGVMENTVM XXXI.
Mulier soluto matrimonio potest hypothecariè agere pro dotis restitutione contra eum, in cuius manibus depositæ fuerunt pecuniæ dotales, etiam absque aliqua cessione iurium facienda per hæredes mariti, cum ipsi competant vtiles actiones, & potest etiam agere contra quoscumque debitores mariti.
R. P. D. L I T T A.
Amerina Legati. 5. *Iunii* 1599.
ARGVMENTVM XXXIII.
De restitutione in integrum aduersus non aditam hæreditatem, & infra quadriennium non petita, præsertim per Procuratorem non habẽtem speciale mandatum, plura notanda, de quibus in Summario.
R. P. D. L I T T A.
Romana de Ropolis. 5. *Iunii* 1599.
ARGVMENTVM XXXIV.
Agitur de iustificatione quarumdam partitarum, & examinantur deducta pro Iustificatione.
R. P. D. L I T T A.
Romana liquidationis dotis. 26. *Nouembris* 1599.
ARGVMENTVM XXXV.
Colligitur ex Summario.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Assisien. Canonicatus. 14. *Iunii* 1600.
ARGVMENTVM XXXIX.
De quasi possessione conferendi beneficia, quomodo acquiratur, & quomodo etiam probetur, non contemnenda decisio.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Lunen. Sarzanen. Capellæ. 5. *Decembris* 1601.
ARGVMENTVM XLII.
Præsentatus à duobus patronis vnam ex præsentationibus ad eius fauorem factis eligere debet, & per prosequutionem vnius, alteri renunciare censetur, nisi iustam habuerit ignorantiam, ad quem ius instituendi pertineret, & quando ex iusta ignorantia esse dicatur.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Barch.nonen. præcedentiæ. 23. *Ianuarii* 1602.
ARGVMENTVM XLIV.
Canonicus primò receptus præfertur secũdò recepto, Canonicatu autem priuatus, si est restitutus, nunquid recuperet primum locum iu præiudicium eorum, qui medio tempore recepti sunt? Et quando beneficium dicatur affectum per appositionem manus Papæ.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Sabinen. fideicommissi. 28. *Ianuarii* 1602.
ARGVMENTVM XLV.
Fideicommissum iniunctum constituto in sacris, si sine filijs decesserit, nunquid valeat.

R.P.D.

Index Argumentorum.

R. P. D. IVSTO.
Interamnen. dotium. 4 *Februarii* 1602.
ARGVMENTVM XLVI.
Pretium non tenetur soluere emptor, cui fuit vendita res, tanquam libera, quam constat esse fideicommissio subiectam: nec pro cautela temporis sufficit consensus vocatorum, quando fideicommissum est perpetuum, ptout nec sufficit, quod alienatio potuerit fieri ex causa dotis, nisi de hoc per sententiam à venditore obtentam prius constet.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Bononien. fideicommissi de Pannolinis.
4. *Februarii* 1602.
ARGVMENTVM XLVII.
Priuatio hæreditatis à testatore imposita in casu molestiarum, an dicatur pœna, vel conditio? & an propterea sit restringenda, vel extendenda? & alia ad materiam.
EMINENTISS. CARD. PAMPHILIO.
Papien. bonorum. 10 *Maii* 1602.
ARGVMENTVM L.
De emphyteusi Ecclesiastica, quando ad extraneos hæredes transeat; & quando solemnis præsumatur ex obseruantia 30. aut 40. annorum.
EMINENTISS. CARD. PAMPHILIO.
Anconitana bonorum de Rinaldinis. 15. *Maii* 1602.
ARGVMENTVM LI.
Caducitatem non incurrit hæres per impositionem census super re prohibita alienari, quādo pars illius rei erat libera ipsius hæredis. Et erat capax dicti census. Et quando super dicta re hæres potest detrahere melioramenta. Prout nec etiam incurrit caducitatem per alienationem rei prohibitæ alienari, quando ante declaratam caducitatem, alienationem reuocauit.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Neuetina bonorum 29. *Maii* 1602.
ARGVMENTVM LIII.
Statutum excludens à successione fœminas propter masculos, reputatur fauorabile, & non odiosum, defenditur hæc conclusio in hac decisione, relatis, & reprobatis aliorum opinionibus. Et hinc sumpta occasione Magistraliter declaratur, an, & quando statutum reputetur fauorabile, vel odiosum. In occurrenti casu recurre semper ad hanc decisionem.
EMINENTISS. CARD SACRATO.
Romana pecuniaria. 14. *Iunii* 1600.
ARGVMENTVM LIV.
Procurator, Institor, seu Complementarius, quando dicatur obligasse seipsum. An verò solum suum principalem, & rationem banchariam. Mirabilis est decisio.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Lucana bonorum. 6. *Nouembris* 1602.
ARGVMENTVM LVI.
Necessarius successor an teneatur stare locationi, & quid si locatio sit iam finita.
EMINENTISS. CARD. PAMPHILIO.
Romana, seu Interamnen. separationis Thori.
11. *Decembris* 1602.
ARGVMENTVM LVIII.
Thori separatio facienda est propter capitale odium inter coniuges. Odium autem capitale oritur ex accusatione, & querela in causa criminali, præsertim si nihil fuit probatum. Et quando culpa viri thorus separatur, restituenda est dos, & donatio propter nuptias.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Bononien. fideicommissi. 24. *Ianuarii* 1603.
ARGVMENTVM LIX.
Ex Summarijs sume argumentum.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana tutelæ. 21. *Februarii* 1603.
ARGVMENTVM LX.
De Iudice, & Magistratu, an, & quando teneatur de mala electione tutoris: est singularis, & notabilis decisio.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Tuden. Parochialis 28. *Aprilis* 1603.
ARGVMENTVM LXI.
Hæc est notabilis, & exemplaris decisio exactissimè docens omnes qualitates, quibus in concursu beneficiorum, vnus clericus alteri præferri debet, & in occurrenti casu recurre semper ad eam.
EMINENTISS CARD. SACRATO.
Bisuntina pensionis. 18. *Maii* 1603.
ARGVMENTVM LXII.
Procurator numquid admittatur ad respondendum positionibus sine speciali mandato, prout sine eo cogi non potest, & numquid possit cogi ad subijciendum se examini contra suum principalem.
EMINENTISS CARD. SACRATO.
Terracinen. Castr. Maentiæ. 23. *Maii* 1603.
ARGVMENTVM LXIII.
De conditione intrinseca adiecta in deposito, quæ dicatur, & quando depositum vitiet. Cætera habes in summario.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Calagurritana de Branteuilla. 9. *Iunii* 1603.
ARGVMENTVM LXIV.
De attentatorum materia nonnulla notanda, de quibus in summario.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Tirasonen. Capellæ. 9 *Iunii* 1603.
ARGVMENTVM LXV.
Gratia in beneficialibus, & præsertim in impetratione Capellæ, ex quibus dicatur subreptitia. Et quando cesset subreptio; est magistralis decisio.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana vineæ. 23. *Iulii* 1603.
ARGVMENTVM LXVII.
Venditor non tenetur præcisè rem tradere, si eam vel non habeat, vel habere non possit, nisi cum magno incommodo, & excessu pretij, sed solum tenetur ad interesse.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Bisuntina Pensionis. 4. *Iulii* 1603.
ARGVMENTVM LXVIII.
Defenditur in hac decisione quædam pensionis reseruatio, aduersus quam opponebatur, eam factam post collationem beneficij liberam, & sine pensione, & quod non expeditis litteris fuit pensio exacta.
EMINENTISS. CARD. LANCELLOTTO.
Burgensis admissionis ad habitum. 26. *Ianuarii* 1604.
ARGVMENTVM LXXI.
Nobilitas, & puritas sanguinis ex pluribus probatur, de quibus particulariter in summario.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana pecuniaria. 21. *Iunii* 1604.
ARGVMENTVM LXXVII.
Fideiussor soluens non opponendo exceptionem, quam

quam opponere debebat, vel si eam oppositam Iudex indebitè reiecerit, quando agere possit contra principalem, pro quo fideiussit, ad restitutionem solutæ pecuniæ. Breuis decisio, sed pulchra.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana aureorum. 28. *Ianuarij* 1605.

ARGVMENTVM LXXXVII.
Aurei nomine, quid veniat in legato.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Bononien. pecuniaria, 27. *Iunij* 1605.

ARGVMENTVM XC.
De Iudice quando possit suam interloquutoriam reuocare, & quando etiam tacitè eam reuocasse censeatur.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Bracaren. beneficij de Pedronello 27. *Iunij* 1605.

ARGVMENTVM XCI.
De subrogatione gratiosa, nonnulla notanda, de quibus in Summario.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Bononien. de Carnalijs. 27. *Iunij* 1605.

ARGVMENTVM XCII.
Plura adducuntur ad excusandam caducitatem, de quibus in Summario.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Romana vineæ. 1. *Iulij* 1605.

ARGVMENTVM XCIII.
Dominium ad effectum rei vendicationis debet plenè probari, & plures reijciuntur probationum modi.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Leodien. Abbatissatus. 24. *Octobris* 1605.

ARGVMENTVM XCIV.
Reus de iure suo docere non tenetur, Quando hoc verum sit, hæc decisio docet.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Romana pecuniaria de Gradis. 26. *Nouembris* 1605.

ARGVMENTVM XCVI.
Habes ex Summario.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Gerunden. Beneficij. 2. *Decembris* 1605.

ARGVMENTVM XCVII.
Oppositio ad beneficium cum verificatione, quod quis sit proximior de genere fundatoris tribuit ius considerabile ad rem, ita vt de eo sit facienda mentio ab impetrante in gratia Apostolica, quæ per clausulam, *dummodo ius tertio quæsitum* præseruat. Quid in sola oppositione, & acceptatione, an & quando illud ius considerabile tribuatur. Et quid, si opponens non sit à Patrono præsentatus; & an Papa censeatur derogasse iuri tertio quęsito sibi sub inuolucro verborum narrato.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Romana separationis thori. 2. *Decembris* 1605.

ARGVMENTVM XCVIII.
Statuta Vrbis comprehendunt etiam causas spirituales, ac alias, quæ inter ciues extra Curiam Capitolinam tractantur, cum dicantur statuta Papalia.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Vrbinaten. Beneficij. 5. *Decembris* 1605.

ARGVNERTVM C.
Quasi possessio conferendi acquiritur ex renunciatione beneficij coram se facta. Et plura deducuntur necessaria ad probandam, & acquirendam quasi possessionem.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Romana assecurationis dotis. 12. *Decembris* 1605.

ARGVMENTVM CI.
Assecurationi dotis locus est, etiam vbi maritus non vergit ad inopiam vbi maritus relicta vxore abijt in partes longinquas, nullis relictis bonis. Et quando dos dicatur data in æstimationem, ita vt res in dotem datæ transeant in maritum. Et an pater possit agere ad dotem nomine filiæ absque mandato. Et defenditur sententia à pluribus nullitatibus, de quibus singillatim in summario.

EMINENTISS. CARD. LANCELLOTTO.
Florentina domus. 17. *Decembris* 1605.

ARGVMENTVM CII.
Hæreditas patris non adita per filium transmittitur ad suos hæredes cum suis qualitatibus, & cum beneficio abstinendi.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Camerinen. donationis. 19. *Decembris* 1605.

ARGVMENTVM CIII.
Donatio causa mortis est contractus, & comprehenditur sub Statuto *de contract. fin. cert solem. non valet*. Ex quibus probentur dictæ solemnitates, & quando possit fieri per filium absque consensu patris, & quando pater possit contractum filij authorizare ad sui commodum directè, vt putà, quando filius donat fratri, & in re donata, patri, quæritur vsufructus. Et ex quibus validetur contractus inter patrem, & filium, & an donatio rei litigiosæ valeat. Et plura alia de vitio litigiosi, & in quo considerari possit.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Romana separationis thori. 16. *Ianuarij* 1606.

ARGVMENTVM CIV.
Statuta Vrbis ligant Clericos litigantes extra forum Capitolinum, & statutum de duobus conformibus habet locum etiam in causa separationis thori agitata in Rota.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana prælationis. 13. *Martij* 1606.

ARGVMENTVM CVII.
De venditore, quando dicatur habuisse, vel non habuisse fidem de pretio, & quando in re vendita habeat priuilegium prælationis.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Tridentina bonorum. 7. *Aprilis* 1606.

ARGVMENTVM CIX.
In hac decisione mirabiliter explicatur consuetudo Bulgari volentis vxori relictæ dominæ, & patronæ totius hæreditatis, & etiam vsufructuariæ, non censeri relicta nisi alimenta, quando locum habeat, & quando non.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Romana de Gradis. 10. *Aprilis* 1606.

ARGVMENTVM CXI.
Colligitur ex Summario.

REVERENDISS. ORTEMBERGO.
Calcraten. Conindicum. 24. *Aprilis* 1606.

ARGVMENTVM CXII.
Portionarij non possunt eligi in Conindices secundum dispositionem Concilij Tridentini, *sess. 25. c. 6. de reformat.*

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Camerinen. donationis. 10. *Maij* 1606.

ARGVMENTVM CXIII.
Fundus datus in dotem æstimatam, transit in dominium mariti, & eueniente casu restitutionis dotis, non fundus, sed pecunia restitui debet, & plura traduntur

ducitur ad probandum,quod æstimatio in casu decis. interuenerit. Et an pretiũ in dote succedat loco rei.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.

Mediolanen. bonorum de Brunellis. 17. *Maii* 1606.

ARGVMENTVM CXV.

Fideicommissum extra suum casum non est extendendum, & maximè si ad illum tantum sit restrictum. Alienatio si sit prohibita ad certum tempus, quando extra illud non sit permissa.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Senogallien. fideicommissi. 22. *Maii* 1606.

ARGVMENTVM CXVI.

Fideicommissarius authoritate propria potest bona fideicommisso subiecta accipere, quando certum, & notorium est, penes hæredem grauatum nihil esse remansurum, & quando hoc procedat.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Craconien. legitimitatis. 22. *Maii* 1606.

ARGVMENTVM CXVII.

In hac decisione exactissimè explicatur materia probationis matrimonij ad effectũ probãdi legitimitatẽ.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.

Assisien. hæreditatis. 31. *Maii* 1606.

ARGVMENTVM CXVIII.

Monasterium non censetur exclusum, quando testator non habuit respectum ad conseruationem familiæ, & fœminas ad successionem vocauit. Cætera habes in summarijs.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Leodien. Abbatissatus. 31. *Maii* 1606.

ARGVMENTVM CXIX.

De attentatis lite pendente per actum consequentiuum, & de forma constituendi procuratorem ad appellandum ab iniusta electione.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Romana Cottiuij. 5. *Iunii* 1606.

ARGVMENTVM CXX.

Omnis præscriptio in omni materia, & etiam in spolio, vbi ius non resistit spatio 30. aut 40. annorum inducitur, accedente bona fide, ex quibus autem hæc bona fides arguatur, latè in hac decisione, quæ magistralis est, explicatur.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.

Rauennaten. diuisionis societatis. 16 *Iunii* 1606.

ARGVMENTVM CXXI.

Summarium deseruit pro argumento.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Aurien. Parochialis. 16. *Iunii* 1606.

ARGVMENTVM CXXII.

De iustificatione gratiæ, & prouisionis beneficij factæ vigore resignationis, & de impetratione beneficij per priuationem alterius, numquid valeat ante sententiam priuationis.

EMINENTISS CARD. MARQVEMONTIO.

Casalen. Iuris conferendi. 19. *Iunii* 1606.

ARGVMENTVM CXXIV.

Collatio Canonicatuum Cathedralis est communis Capitulo & Episcopo, nisi aliud consuetudine caueatur, & plura adducuntur ad probandum in casu decis. quod de consuetudine collatio spectet ad solum Capitulum.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Tridentina bonorum. 23. *Iunii* 1606.

ARGVMENTVM CXXV.

In hac decisione magistraliter docetur, an & quando expiret fideicommissum, seu substitutio facta alicui si sine filijs decesserit, eo cum filijs decedente.

EMINENTISS. CARD. PAMPHILIO.

Senogallien. dotis. 26. *Iunii* 1606.

ARGVMENTVM CXXVI.

Exequutio agi potest à marito contra eum, qui dotem promisit etiam soluto matrimonio, stantibus liberis ex eodem matrimonio natis.

R. P. D. IVSTO.

Spoletana dotis. 26. *Iunii* 1606.

ARGVMENTVM CXXVII.

Confessio receptionis dotis, quando præiudicet marito, & habentibus causam ab eo.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO

Auenionen. separationis thori. 1. *Iulii* 1606.

ARGVMENTVM CXXVIII.

Habes ex Summario.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.

Bracharen. Beneficij. 3. *Iulii* 1606.

ARGVMENTVM CXXIX.

Instrumentalis possessio manutenibilis est, alio non existente in possessione, præsertim si anterior est possessione alterius, quia posterior præsumitur clandestina, & de exequutione litterarum Apostolicarum, nonnulla, de quibus in Summario.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Neritonen. pensionis. 20. *Nouembris* 1606.

ARGVMENTVM CXXX.

De successore in beneficio onerato pensione, quod nõ teneatur ad pẽsiones decursas, si fructus nõ percepit, & si percepit, nonnisi pro rata fructuũ, & quid, si fructus sedis vacantis fuerint ipsi à Papa donati?

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.

Romana bibliothecæ. 24. *Nouembris* 1606.

ARGVMENTVM CXXXI.

Habes in Summario.

EMINENTISS CARD. MARQVEMONTIO.

Ceneten. Iurispatronatus. 1. *Decembris* 1606.

ARGVMENTVM CXXXII.

Admissus ad præsentandum à vero patrono, an acquirat iuspatronatus, vel quasi possessionem præsentandi. Et de pluribus differentijs inter iuspatronatus, & quasi possessionem præsentandi. Et an talis admissio præiudicet patrono, etiam si præsentatio non habuerit effectum.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Romana Cottiuij. 19. *Ianuarii* 1607.

ARGVMENTVM CXXXIV.

Bona fides præsumitur in præscriptione quadragenaria, præsertim accedente iudicis authoritate.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Assisien. pensionis. 24. *Ianuarii* 1617.

ARGVMENTVM CXXXV.

De valore ducatorum auri Cameræ expressorum in reseruatione pensionis, & taxatorum ad monetam argenteam. Quomodo, & in qua moneta sit facienda solutio.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Lunen Sarzanen. Parochialis. 7. *Februarii* 1607.

ARGVMENTVM CXXXVII.

De forma priuandi Clericum beneficio ob non residentiam in eo.

EMIMENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.

Romana affictus. 7. *Februarii* 1607.

ARGVMENTVM CXXXVIII.

Reseruatio dominij fructuum rei locatæ, donec pensio soluatur, quãdo simplicem hypothecam importet.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana pecuniaria. 16. Februarii 1607.
ARGVMENTVM CXXXIX.

De fideiussore soluente pro alio, quando id, quod soluit, repetere possit, & quando etiam pro periculo fideiussionis aliquid recipere possit.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Romana successionis de Tagliaferris.
19. *Martii* 1607.
ARGVMENTVM CXL.

In hac decisione agitur de lucro dotis ad fauorem mariti moriente vxore cum liberis ex communi matrimonio natis; & an eadem vxor de sua dote testari possit? Et quomodo vigore Statuti Vrbis?

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana donationis. 19. *Martii* 1607.
ARGVMENTVM CXLI.

Fideicommissaria bona possunt alienari de consensu illius, qui ad fideicommissum vocatus est. Cætera habes in summario.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana de Sanctacruce. 30. *Martii* 1607.
ARGVMENTVM CXLIII.

Breuis est decisio, sed plena succo, & substantia, declarans, an permutatio, seu alienatio facta à minore sine causa, valeat. Quid si in ea adsit decretum iudicis, & quid si fuerit iuratum.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Veliterna bonorum. 2. *Aprilis* 1607.
ARGVMENTVM CXLIV.

Dominium non probatur ad fauorem emptoris ex instrumento venditionis, nec ex testibus de confessione deponentibus. Item possessio vacua requiritur pro initio præscriptionis, nec sufficit possessio, quæ potuit esse iure familiaritatis.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Romana pecuniaria. 2. *Aprilis* 1607.
ARGVMENTVM CXLV.

De indebiti solutione quādo repetitio locum habeat. Quis indebitum fuisse solutum probare teneatur, & quid etiam de solutione facta ab eo, qui scienter indebitum soluit. An isto casu præsumatur scientia, vel ignorantia? An donatio, & an in ea requiratur insinuatio.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Spoletana bonorum. 4. *Maii* 1607.
ARGVMENTVM CXLVI.

Plura adducuntur ad probationem possessionis antiquæ vltra centum annos, de quibus sigillatim in summario.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Bononien affictus. 14. *Maii* 1607.
ARGVMENTVM CXLVIII.

Locatio quando dicatur facta ad corpus, vel ad mensuram, & an in locatione ad corpus debeat fieri remissio mercedis occasione deficientis mensuræ.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Romana fideiussionis de repræsentando.
18. *Maii* 1607.
ARGVMENTVM CXLIX.

Fideiussor de repræsentando dicitur liberatus, facta repræsentatione, ac intimata creditori vnà cum citatione ad videndum fideiussorem liberari, & à quo die currat tempus obligato ad repræsentandum intra certum tempus.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Mediolanen. aquarum. 28 *Maii* 1607.
ARGVMENTVM CL.

Aquæ cursum in suo an quis impedire possit, ne fluat in fundum vicini.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Assisien. bonorum. 1. *Iunii* 1607.
ARGVMENTVM CLI.

Donatio si facta fuerit in casu deficientis posteritatis, non dicitur deficere moniali superstite de posteritate testatoris. Et quando monasterium substiturum excludat, in hac decisione, quæ notabilis est, plenè declaratur, vltra alia nonnulla, de quibus in Summario.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Tridentina vsurarum. 6. *Iunii* 1607.
ARGVMENTVM CLII.

Vsurarum restitutiones, & distributiones, tam certarum, quam incertarum, quomodo, & per quem faciendæ sint.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Perusina bonorum. 8. *Iunii* 1607.
ARGVMENTVM CLIII.

Transmissibilia ad hæredes extraneos, & cedi, & confiscari possunt. Cessio autem quando præsumatur simulata, & in fraudem ex sola confessione de recepto, & in cessione bonorum veniunt etiam iura, & actiones.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Fauentina Saluiani interdicti. 13. *Iunii* 1607.
ARGVMENTVM CLIV.

Ex summarijs sume argumentum.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Auersana fructuum. 18. *Iunii* 1607.
ARGVMENTVM CLV.

De fructibus beneficij, quod de iure communi spectant ad successorem à die mortis beneficiati ante adeptam possessionem, & quid seruetur in Regno Neapolitano.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Assisien. beneficiorum. 18. *Iunii* 1607.
ARGVMENTVM CLVI.

De beneficijs vacantibus in Curia per obitum familiarium Cardinalium. An eorum collatio spectet ad Archipresbyterum Patriarchalis Ecclesiæ.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Ariminen bonorum. 22. *Iunii* 1607.
ARGVMENTVM CLVII.

Instrumentum concessionis probat dominium etiam contra tertium, iunctis adminiculis, quorum aliqua in decisione recensentur, & affrantatio, siue permutatio rei Ecclesiæ non potest fieri absque solemnitatibus, & in emphyteosi ex pacto, & prouidentia nō potest vnus ex vocatis alijs præiudicare.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Ariminen. domus. 22. *Iunii* 1607.
ARGVMENTVM CLVIII.

Liquidato credito non est locus deposito, quando creditor non est in mora recipiendi, & in omni casu depositum non admittit, nisi fuerit integrum, & fine protestatione. Cætera habes in summario.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Romana vineæ de Fabris. 22. *Iunii* 1607.
ARGVMENTVM CLIX.

Denegatur reintegratio agenti iudicio spolij ob non

pro-

probationem primi extremi,& alia adducuntur, de quibus in summario.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.

Romana legati. 22. *Iulii* 1607.

ARVMENTVM CLX.

Renunciatio facta à marito nomine vxoris absentis vxori non praeiudicat, nec postea eadem vxor eandem renunciationem tacitè ratificare censetur, nisi habita scientia eius, quod fuit renunciatum, imò nec etiam expressè poterat hanc renunciationem ratificare sine statutarijs solemnitatibus. Et in omnem euentum renunciatio huiusmodi non trahitur ad iura competentia ex testamento, sed tantùm ab intestato.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.

Romana 30000. 25.*Iunii* 1607.

ARGVMENTVM CLXII.

Creditores status Ecclesiastici non habent aliquam praelationē quoad creditores exteros in bonis debitoris, existentibus intra statum Ecclesiasticum, sed quilibet creditor iuxta suam prioritatem debet satisfieri.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.

Bononien.de Gargantibus. 27. *Iunii* 1607.

ARGVMENTVM CLXIV.

Filius praesumitur mariti, & non adulteri, etiamsi concurrant aliquae coniecturae in contrarium, nisi tamen mulier fuerit retenta in schemate concubinatus, & ad eam marito non patuerit accessus.

R. P. D. S C O T T O.

Tirasonen. Canonicatus. 12.*Nouembris* 1607.

ARGVMENTVM CLXV.

Executio litterarum Apostolicarum,data earum iustificatione, retardari non potest, etiam quod causa sit commissa cum clausula, *Arbitrio Rotae*.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Tuden. Iurisdictionis. 28.*Nouembris* 1607.

ARGVMENTVM CLXVI.

Capitulum sede vacante habet iurisdictionem syndicandi Fiscalem Episcopi praedefuncti, & de iurisdictione Capituli sede vacante plura notanda.

EMINERTISS. CARD. SACRATO.

Romana de Sanctacruce. 3. *Decembris* 1607.

ARGVMENTVM CLXVII.

Obligatio quando dicatur facta ex falsa causa? An verò potius ex causa inepta, & quae sit differentia inter vnam, & alteram causam, & de contractu minoris sine statutarijs solemnitatibus celebrato, quod non conualidetur per expressionem causae.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.

Romana successionis de Tagliaferris.

3. *Decembris* 1607.

ARGVMENTVM CLXIX.

Conferri quae debeant inter filios, & an spes habendi dotem debeat conferri,& plura alia notatu digna ad materiam collationis inter filios faciendam.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.

Meliuitana iurispatronatus. 14. *Decembris* 1607.

ARGVMENTVM CLXX.

Plura adducuntur ad probationem iurispatronatus,& an, & quando praesentatio facta ab eo, qui non est patronus, praeiudicet vero patrono.

EMINEATISS. CARD. SACRATO.

Calaguritana beneficij de Ormilla. 11.*Ian.*1608.

ARGVNERTVM CLXXI.

Sequestrum non priuat aliquem sua possessione, quia in dubio praesumitur appositum causa custodiae, nisi de consensu partium appositum fuerit; & quando sequestrum dicatur voluntarium, & de partium consensu appositum.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Bononien.iurispatronatus. 16. *Ianuarii* 1608.

ARGVMENTVM CLXXII.

In hac decisione, quae magistralis est, explicantur septem modi, quibus iuspatronatus concludenter probatum censetur. Quando beneficij status mutetur per collationes factas à Pontifice,& quod ius patronatus non praesumitur per vsurpationem acquisitum, nisi vltra acquirentium potentiam concurrat etiam temporalis iurisdictio.

R. P. D. S C O T T O.

Romana officij. 23.*Ianuarii* 1608.

ARGVMENTVM CLXXIII.

Sententia notoriè iniusta dicitur illa, quae ex actis non iustificatur, quia iudex extra acta iudicare non debet. Aequiparatur nullitati.in iudicatum non transit, nec exequi vllo pacto debet. Caetera videas in summario.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Conchen. beneficij. 4. *Februarii* 1608.

ARGVMENTVM CLXXIV.

Procuratoris mandatum coniecturis probatur,plures autem mādati coniecturas habes in hac decisione.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Tarentina donationis. 4.*Februarii* 1608.

ARGVMENTVM CLXXV.

Cessantibus oneribus matrimonij, cessant fructus dotales. Interesse autem pecuniarum lucri cessantis propter non inuestimentum earum, quando debeatur.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Anrien parochialis. 29.*Februarii* 1606.

ARGVMENTVM CLXXVI.

Sententia dicitur lata in die termini habiti pro seruato,& non in die publicationis, & quando attentata pendente termino ad appellandum reuocari debeant, non sequuta legitima appellatione.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.

Tridentina vsurarum. 14.*Martii* 1608.

ARGVMENTVM CLXXVII.

Donatio omniam bonorum facta ab vsurario nō transit ad bona acquisita cum vsuris, vsurae enim restituendae sunt illis, à quibus extortae fuerunt, non iure hypothecae, sed ex officio iudicis.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Romana vigesimae. 24.*Martii* 1608.

ARGVMENTVM CLXXVIII.

Verba *iuxta,secundum,prout*, & similia in aliqua dispositione apposita, an,& quando stent causatiuè? An verò conditionaliter haec decisio, quae in materia exemplaris,& singularis est, exactissimè docet.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Vercellen.Capellaniae. 24.*Martii* 1608.

ARGVMENTVM CLXXIX.

De probatione iurispatronatus inducta ex quasi possessione praesentandi plura notabilia, de quibus in summario.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.

Mileuitana iurispatronatus. 18.*Aprilis* 1608.

ARGVMENTVM CLXXX.

Quasi possessio iurispatronatus quando acquiratur per vltimam praesentationem, & quando praesentatos à

vetis

veris patronis debet præferri præsentato ab existentibus in quasi possessione nondum instituto.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Corana bonorum. 5. *Maii* 1608.
ARGVMENTVM CLXXXI.
In possessorio reintegrandæ sufficit sola possessionis probatio absque titulo: imò & solus actus apprehensionis possessionis alio non possidente.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Sabinen. pecuniaria. 2. *Iunii* 1608.
ARGVMENTVM CLXXXII.
Præscriptio statutaria vrbis non habet locum in causa dotis temporalis, & spiritualis.
EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Romana defalci. 9. *Iunii* 1608.
ARGVMENTVM CLXXXIV.
Remissio debiti facta à congregatione creditorum debitori, quando præiudicet creditori absenti.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Bononien. pecuniaria. 9. *Iunii* 1608.
ARGVMENTVM CLXXXV.
In hac decisione plura de testium fide, & probatione explicantur, & præcipuè de examinatis in vna causa quid, & quantum probent in alia.
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Romana prætensæ deuolutionis. 13. *Iunii* 1608.
ARGVMENTVM CLXXXVI.
In hac decisione magistraliter declaratur, an & quando renunciatio facta emphyteusi ad fauorem alicuius certæ personæ ab aliqua alia persona comprehensa in inuestitura, mortuo illo, ad cuius fauorem renunciatio facta est, deuoluatur emphyteusis ad Ecclesiam, an verò ad renunciantes in inuestitura comprehensos, renunciatione non obstante.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Cæsaraugustana dismembrationis. 16. *Iunii* 1608.
ARGVMENTVN CLXXXVII.
Possessione sua priuatus qui non dicitur à iudice minus bene procedente, nisi se pro spoliato habuerit; & an requiratur citatio, quando agitur coram mero executore habente facultatem procedendi, non vocatis interesse habentibus? Et quid importet facultas data à Principe ingrediendi possessionem propria auctoritate?
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Baren. iurisdictionis. 16. *Iunii* 1608.
ARGVMENTVM CLXXXVIII.
Manutentio non datur nisi probata possessione tempore motæ litis, & in incorporalibus quasi possessio non acquiritur, nisi data scientia, & patientia illius de cuius interesse agitur.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana domus. 23. *Iunii* 1608.
ARGVMENTVM CLXXXIX.
Ægidianæ locus est, etiam quod agatur ex contractu, si fuit intentatum possessorium. Notario stipulante pro absente, acquiritur absenti ius ante ratificationem; iuramentumque calumniæ in parte insolita petitum non causat nullitatem.
EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Romana vineæ de Fabris. 23. *Iunii* 1608.
ARGVMENTVM CXC.
Multa de probatione possessionis in iudicio spolij, & reseruatione dominij vsque ad integram pretij satisfactionem in instrumento venditionis. An illa venditio dicatur imperfecta, & venditæ rei possessio non translata. Cætera sume ex summario.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Bononien. iurispatronatus. 27. *Iunii* 1608.
ARGVMENTVM CXCI.
Iuspatronatus præsumitur per vsurpationem acquisitum, stante potentia acquirentis; cessat tamen hæc præsumptio, quia illud postea peruenit ad personas non potentes.
EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Tiburtina Castrorum. 4. *Iulii* 1608.
ARGVNENVVM CXCII.
Magistralis est hæc decisio, plenèque docet, quomodo debeant deponere testes super recognitione testamenti, apochæ, epistolæ, alteriusque scripturæ facta parte absente.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Tullen. Monasterij. 5. *Iulii* 1608.
ARGVMENTVM CXCIV.
Litteris Apostolicis paruisse quando quis dicatur ad effectum, vt à censuris ob non paritionem inflictis absoluatur.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Spoletana alimentorum. 5. *Iulii* 1608.
ARGVMENTVM CXCV.
Filiatio probatur per præcedentem tractatum contra tractantem non in tertij præiudicium, filioque etiam illegitimo debentur alimenta lite pendente super illis.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Illerden beneficij S. Lazari. 5. *Iulii* 1608.
ARGVMENTVM CXCVI.
De manutentione possessionis danda, probata antiquiori possessione, etiam per instrumentum, alio non apparente possessore, & etiam ad fauorem retinentis ciuilem possessionem contra turbantes in possessione naturali.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Toletana matrimonij. 24. *Nouembris* 1608.
ARGVMENTVM CXCVII.
Breuis est decisio; sed succo plena, & substantia, nec alia reperitur, in qua magis elixè doceatur quomodo matrimonium probari debeat per testes asserentes præsentes fuisse in illius celebratione, contractuque coram parocho.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana, seu Interamnen. hæreditatis. 10. *Decembris* 1608.
ARGVMENTVM CXCIX.
Filius naturalis, natus scilicet ex concubina, patri decedenti sine filijs ab intestato succedit in duabus vncijs; secus si sit spurius, quomodo filiatio probetur, & etiam probetur naturalitas. hæc decisio, quæ magistralis, magistraliter tractanda est.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Pacen. decimarum. 15. *Decembris* 1608.
ARGVMENTVM CCII.
Decimæ diœcesis non debentur Capitulo Cathedralis Ecclesiæ, nec etiam Episcopo, sed Parocho; & quid si non appareat, quis sit verus territorij Parochus.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Tarentina donationis. 6. *Ianuarii* 1609.
ARGVMENTVM CCIV.
De fideicommisso facto alicui, si sine filijs decesserit, quod eius conditio sit adimpleta per ingressum Religionis:

ligionis: de prohibitione facta filijs primi gradus, & an filius in præiudicium vocatorum in testamento patris possit paternam hæreditatem adire ab intestato.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Salinen. pecuniaria. 17.*Ianuarii* 1609.
ARGVMENTVM CCV.
Ex summarijs some argumentum.
R. P. D. IVSTO.
Ianuen. iurispatronatus. 23.*Ianuarii* 1609.
ARGVMENTVM CCVI.
Plura considerantur ad excludendam, & includendam repetitionem, & an sub vocatione Clericorum censeantur vocari naturales qui sunt Clerici.
EMINENTISS. CARD. LANCELLOTTO.
Romana, seu Comen. legati. 26.*Ianuarii* 1609.
ARGVMENTVM CCVII.
Legatum, quando censeatur adeptum ex solutione facta in vita testatoris, & quid si cesser modus, & conditio legati quando non cessat causa finalis legati, & quæ dicatur causa finalis, & an conditio adiecta petitioni legati efficiat illud conditionale, & operetur ademptionem legati, quando illa fuit impleta in vita testatoris.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Anconitana spolij. 9.*Februarii* 1609.
ARGVMENTVM CCIX.
Fideiussor vsufructuarij, quod finito vsufructu bona restituet, non censetur obligatus, quando bona fuit restituenda per enunciationem vsufructuarij, sed solum per mortem.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Pacen. decimarum. 27.*Februarii* 1609.
ARGVMENTVM CCXII.
In hac decisione, seu potius discursu adducuntur iura, & rationes pro, & contra in illa quæstione, an scilicet, & quando Episcopus possit exigere decimas ex prædijs existentibus intra limites suæ diœcesis in præiudicium parochi.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana de Vellis. 9 *Martii* 1609.
ARGVMENTVM CCXIII.
Remedium *l. diffamari, C. de ingenuis, & manumiss.* non datur, nisi pro parte agentis probata possessione, & interesse, ac etiam aduersarij diffamatione, & iactatione.
EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Lucana bonorum. 19.*Martii* 1609.
ARGVMENTVM CCXIV.
De legato conditionali, quando censeatur ademptum conditione non impleta facto tertij? Est magistralis decisio.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana attentatorum. 27. *Martii* 1609.
ARGVNENVVM CCXVI.
Ex hac decisione plura colliguntur notabilia, præsertim in materia attentatorum, de quibus in summario.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana dotis. 6. *Aprilis* 1609.
ARGVMENTVM CCXX.
In hac decisione, quæ exemplaris est, pulchrè declaratur qualis, & quanta debeat esse dos, quæ datur in subsidium propter egestatem probare debentis.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana domus. 4.*Maii* 1606.

ARGVMENTVM CCXXI.
Emphyteusi ad tertiam generationem concessa à quo incipiat prima generatio, quādo emphyteusis transeat ad descendentes ex linea fœminina, & nunquid in emphyteusi habeat locum ius accrescendi.
EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Spoletana bonorum. 4. *Maii* 1609.
ARGVMENTVM CCXXII.
De probatione possessionis inter duos, quorum vnusquisque se possidere prætendit, quænam potior sit, & ex quibus probetur dismembrationem Ecclesiæ fuisse effectuatam.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana vigesimæ. 11.*Maii* 1609.
ARGVMENTVM CCXXIII.
Hæc decisio magistraliter docet an, & quando verba in litteris Apostolicis stent benè potius causatiuè, quàm conditionaliter.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Tullen. Monasterij. 22. *Maii* 1609.
ARGVMENTVN CCXXIV.
Papæ narratiue in præiudicium tertij non statur quod quis sit criminosus, seu inhabilis, & quid si asserat se informatum ex processu.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana releuationis. 27.*Maii* 1609.
ARGVMENTVM CCXXVII.
Debitore non soluente an, & quando creditor possit sine alia interpellatione pecunias ad cambium accipere in damnum ipsius debitoris, & quid contra fideiussorem, seu promissorem indemnitatis.
VOTVM
Eminentissimorum, ac Reuerendissimorum DD. Cardinalium Arigonij, Pamphilij, & Seraphini.
ARGVMENTVM CCXXVIII.
Equites Sancti Stephani, non dicuntur Regulares, nec Religiosi, & propterea beneficiorum sæcularium capaces sunt.
EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Toletana Capellæ. 15.*Iunii* 1609.
ARGVMENTVM CCXXX.
Puritas sanguinis à iure præsumitur, & qui impuritatem allegat, illam probare debet, non obstante statuto, de quo in decisione.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Maceraten. expensarum. 15. *Iunii* 1609.
ARGVMENTVM CCXXXI.
Acceptatio sententiæ, seu alterius actus, non præsumitur nisi probetur, & plenè, quando agitur non de captando lucrum; sed de euitando damnum, nec infertur ex verbis enunciatiuis, & alijs, nisi per necesse acceptationem importent.
EMINENTISS. CARD. LANCELLOTTO.
Romana, seu Comen. legati. 22.*Iunii* 1609.
ARGVMENTVM CCXXXIII.
Legatum quando extinguatur per solutionem illius factam viuente testatore, & quæ dicatur causa finalis legati, & maximè legati pij.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Viterbien. beneficij. 1. *Iulii* 1609.
ARGVMENTVM CCXXXV.
Mors probanda est ab eo, cuius intentionis est fundamentum, & illa præsumptio, quod quis neque ad centum annos viuere præsumatur, non habet locum vbi quis suam intentionem plenè, & concludenter probare debet.

EMI-

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Romana donationis, seu promissionis.
27.*Nouembris* 1609.
ARGVMENTVM CCXXXVIII.
Donatio semper debet interpretari in id, quod minimum est, & vbi est dubia, declaratur ex assertione donantis.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana relocationis. 2.*Decembris* 1609.
ARGVMENTVM CCXL.
De locatione facta à Confraternitate numquid requirat solemnitates requisitas in alienatione rerum Ecclesiæ.
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Ianuen.censu s. 2. *Decembris* 1609.
ARGVMENTVM CCXLI.
Fideiussor obligans se tanquam principalis tenetur ad omne id, ad quod tenetur principalis, & ex pluribus delinquentibus vnusquisque tenetur in solidum ad damna, & interesse.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Viterbien. celebrationis Missarum. 11.*Dec.* 1609.
ARGVMENTVM CCXLIV.
Archidiaconus, siue sit Sacerdos, siue non, præcedere debet Archipresbyterum, & si Sacerdos fuerit in celebratione Missarum, Episcopo absente, præferendus est Archipresbytero.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Barchinonen. continuum. 18 *Decembris* 1609.
ARGVMENTVM CCXLVII.
Absoluendus est excommunicatus ob non paritionem si postea paruerit; sed nunquid sit obligatus præstare cautionem de parendo in futurum, an verò sufficiat simplex obligatio.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Toletana Capellaniæ. 18 *Decembris* 1609.
ARGVMENTVM CCXLVIII.
Declaratoria excommunicationis ob non paritionem litterarum Apostolicarum, quando concedatur, & quando etiam ab ea liceat appellare.
R. P. D. C O C C I N O.
Spoletana dotis. 15.*Ianuarij* 1610.
ARGVMENTVM CCL.
Donationem dotis non præsumi ex simplici confessione facta constante matrimonio receptæ dotis, nisi in contrarium sint vrgentes coniecturæ, & quæ.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Cæsarauigustana dismembrationis. 23. *Ianuar.* 1610.
ARGVMENTVM CCLI.
In hac decisione ponuntur quatuor casus, in quibus attentata in primis, & ante omnia reuocāda non sunt; quando, & quomodo dicti casus procedant, magistraliter declaratur.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Alexanen. pensionis. 12 *Februarii* 1610.
ARGVMENTVM CCLIII.
Pensionis decursæ in vita prædecessoris, an, & quando possint exigi à successore, & quæ probatio requiratur pro probanda quasi possessione exigendi ad effectum, vt litteræ reseruationis pensionis non sint iustificandæ.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Tullen. Monasterij. 15.*Februarii* 1610.
ARGVMENTVM CCLV.
Recurrēs ad Curiam secularem ipso iure priuatus remanet beneficio, quod prætendit. Requiritur tamen declaratoria, sine qua iudicium possessorium non retardatur. Plura de absolutione cum clausula, *Dummodo alteri non sit ius quæsitum*, & de gratia restitutoria, quando restitutus ex ea dicatur ad beneficium admissus ex nouo titulo.
EMINENTISS. CARD. LANCELLOTTO.
Firmana iuris conferendi. 1.*Martij* 1610.
ARGVMENTVM CCLVII.
Mandatum de manutenendo in iure conferendi datur etiam in præiudicium Episcopi probata possessione, & titulo etiam putatiuo, & ad præscribendum colorato.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Calaguritana bonorum de Antel. 10.*Martij* 1610.
ARGVMENTVM CCLXII.
Beneficij valor, & redditus, fructuumque liquidatio quomodo probetur, hæc decisio, quæ singularis est, singulariter docet.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana vsusfructus. 15.*Martij* 1610.
ARGVMENTVM CCLXIII.
Transactio facta super re non dubia non valet. Ad hoc autem, vt res dicatur dubia, sufficit modica dubitandi occasio, & quælibet pensio, etiam non iuridica, & est singularis decisio.
R. P. D. P I R O V A N O.
Tirasonen. Canonicatus. 15.*Martii* 1610.
ARGVMENTVM CCLXIV.
Litteris Apostolicis paritum dicitur, quando possessio beneficij dimittitur, & fructus percepti restituuntur, & quando hæc dicantur facta.
R. P. D. P I R O V A N O.
Auersana iurispatronatus. 15.*Martii* 1610.
ARGVMENTVM CCLXV.
Hæreditatis aditio quibus positiuis actibus probata censeatur ad effectū successionis in iurepatronatus.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Leodien. Canonicatus. 15.*Martii* 1610.
ARGVMENTVM CCLXVI.
Concordatis Germaniæ Papa indubitanter derogare potest, non tamen præsumitur derogasse, nisi specialiter derogauerit. Gratia autem perinde valere non est noua gratia, nec propterea requirit nouum partis consensum.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Bononien. pecuniaria. 19 *Martii* 1610.
ARGVMENTVM CCLXVII.
Minoris fideiussio, quando valeat, præsertim si sit mercator; hoc præcipuè in hac decisione resoluitur. Cætera habes in summario.
R. P. D. P I R O V A N O.
Cathacen. Hospitalis. 19.*Martii* 1610.
ARGVMENTVM CCLXVIII.
Hospitale quando dicatur beneficium Ecclesiasticum, publicum, & religiosum, & quando priuatum, & laicale.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Pacen decimarum. 29.*Martii* 1610.
ARGVMENTVM CCLXX.
Episcopus de iure excepta quarta nō habet intentionem fundatam super decimis suæ diœcesis, nisi probet, vel decimas verè esse in nullius parochia, vel esse incertum, quod sint in parochia alicuius, & quomodo hoc probetur.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Viterbien. iurispatronatus. 4.*Maii* 1610.
Iuspa-

Index Argumentorum.

ARGVMENTVM CCLXXIII.

Iuspatronatus Ecclesiasticum cadit sub reseruationibus Apostolicis, secus si laicale; quando autem dicatur, & quomodo cognoscatur, an Iuspatronatus sit Ecclesiasticum, vel laicale, hæc decisio, quæ magistralis est, magistraliter etiam docet.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Anconitana pecuniaria. 7. *Maii* 1610.

ARGVMENTVM CCLXXIV.

Cedens quando post cessionem possit contra summ debitorem agere, & quando cessio dicatur simulata ex eo, quod fuerit facta pro minori summa eius, quæ cessa fuit.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Mediolanen. Clericatus. 7. *Maii* 1610.

ARGVMENTVM CCLXXV.

De quasi possessione præsentandi in iurepatronatus, quanto tempore inducatur, & quomodo probetur.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Neapolitana computorum. 10. *Maii* 1610.

ARGVMENTVM CCLXXVII.

Remissoria concedenda est data articulorum releuantia, & quod causa est profana, etiam non dato fumo de articulatis, etiam in secunda instantia, etiam quod materia articulata sit inuerisimilis, dummodo possibilis, etiam quod adsit suspicio calumniæ, dummodo res non sit nimis patens, & etiam in Regno Neapolitano.

R. P. D. PIROVANO.

Ariminen. bonorum. 4. *Iunii* 1610.

ARGVMENTVM CCLXXVIII.

De emphyteusi finita ob temporis lapsum, & de iure petendi renouationem, an & quando transeat in singularem successorem.

REVERENDISS. ORTEMBERGO.

Perusina dotis. 5. *Iunii* 1610.

ARGVMENTVM CCLXXIX.

Executio facta contra tertium possessorem, ipso non citato non valet.

R. P. D. PIROVANO.

Nouarien. Canonicatus. 7. *Iunii* 1610.

ARGVMENTVM CCLXXX.

Instrumentalis possessio manutenibilis est, nec valet Canonicatus possessionis adeptio non capitulariter capta, aut non accedente Canonicorum patientia, & de consuetudine, quod non Inducitur ex actibus diuersimodè seruatis, vel inferentibus ad plures, & diuersas clausulas.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Romana vsusfructus, seu Saluiani. 7. *Iunii* 1610.

ARGVMENTVM CCXXXI.

Exceptiones requirentes altiorem Indaginem non admittuntur In iudicio summario, & possessorio, nisi in continenti probentur, exequutioque Cameralis obligationis non impeditur per exceptionem compensationis.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Anconitana spolij. 9 *Iunii* 1610.

ARGVMENTVM CCLXXXII.

Spoliatus à iudice nulliter, & iniustè procedente restituendus est, etiam quod iniustitia fuerit in aliqua parte. Curator antem ad lites nullam habet auctoritatem consentiendi in translatione possessionis bonorum minorum.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Calaguritana liquidationis. 9. *Iunii* 1610.

ARGVMENTVM CCLXXXIII.

Testis vnicus de facto proprio adminiculis non concurrentibus plenè non probat, sicut nec etiam plenè probat testis vnicus contra producentem.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Camerinen. spolij. 10. *Iunii* 1610.

ARGVMENTVM CCLXXXIV.

Debitor, cuius bona ad creditoris instantiam subhastantur, & liberantur, dicitur liberatus à debito, etiam quod creditor non fuerit satisfactus in pecunia, si ipse idem creditor habuit fidem de pretio ad fauorem oblatoris.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Viterbien. castrorum. 14. *Iunij* 1610.

ARGVMENTVM CCLXXXV.

Arce vendita, seu concessa quidnam venditum, seu concessum censeatur.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Nonantulana bonorum. 14. *Iunii* 1610.

ARGVMENTVM CCLXXXVI.

Emphyteusis an sit transitoria ad hæredes extraneos ex tenore inuestituræ colligitur, ex quibus verbis, & ex quibus clausulis.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Romana vineæ. 28. *Iunii* 1610.

ARGVMENTVM CCLXXXVII.

In hac decisione, quæ singularis est, optimè declaratur, quando maritus durante matrimonio pecuniam dotalem possit inuestire in aliquod prædium ad effectum, vt emptum prædium dicatur fundi dotalis.

R. P. D. PIROVANO.

Auersana iurispatronatus. *Luna* 18. *Iunii* 1610.

ARGVMENTVM CCLVXXVIII.

Hæres an, & quando per sui crediti petitionem hæreditatem repudiare censeatur.

R. P. D. PIROVANO.

Tirasonen. Canonicatus. 18. *Iunii* 1610.

ARGVMENTVM CCLXXXIX.

Canonicatus Ecclesiæ Collegiatæ de iure non pertinent ad solius Episcopi collationem, & quid si consuetudine, pacto, aut priuilegio conferendi facultatem acquisiuerit, nunquid reseruationem in vim alternatiuæ excludat, & quando.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Romana stupri seu dotationis. 18. *Iunii* 1610.

ARGVMENTVM CCXC.

In hac decisione agitur de probatione stupri quam facere volebat, qui cum puella rem habuisse confessus fuerat; sed recusabat dotem dare, sub prætextu, quod ab alio prius stuprata fuerit.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Leodien. Canonicatus. 21. *Iunii* 1610.

ARGVMENTVM CCXCII.

Duobus iudicibus delegatis, vno recusante, potest alius pronunciare, & duobus Notarijs ad examinandum testes sufficit subscriptio examinis ab vno solo Notario facta, altero à parte non conducto.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Romana annuæ præsentationis. 28. *Iunii* 1610.

ARGVMENTVM CCXCIV.

Fideicommissaria bona quando possint ex causa dotis alienari.

R. P. D. PIROVANO.

Firmana iurispatronatus. 28. *Iunii* 1610.

AR-

ARGVMENTVM CCXCV.
De probatione obseruantiæ in præsentationibus patronorum effectuatis.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana vineæ. 12. *Nouembris* 1610.
ARGVMENTVM CCXCVII.
In hac decisione, quæ magistralis est, plura explicantur notanda, de quibus in summario.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Leodien. fideicommissi. 19. *Nouembris* 1610.
ARGVMENTVM CCXCIX.
Magistralis est hæc decisio, & exactissimè docet, an, & quando qualitas in præcedenti dispositione apposita censeatur repetita in subsequenti.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana donationis de Iacomellis. 10. *Decemb.* 1610.
ARGVMENTVM CCCV.
Est singularis decisio, & singulariter docet, an & quãdo donatio facta à patre de suis bonis in præiudicium legitimæ filiorum possit tanquam inofficiosa à filijs reuocari.
REVERENDISS. ORTEMBERGO.
Terdonen. bonorum. 15. *Decembris* 1610.
ARGVMENTVM CCCVI.
Mandatum Papæ re integra illius morte expirat, sic & commissio delegati non præsentata expirat morte ipsius delegati.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Ternlen. pensionis. 15. *Decembris* 1610.
ARGVMENTVM CCCVII.
Priuilegium Equitum Lauretanorum retinendi pensiones matrimonio non obstante, comprehendit etiam pensiones reseruatas super Regio patronatu.
R. P. D. PIROVANO.
Abulen. pensionis. 15. *Decembris* 1610.
ARGVMENTVM CCCVIII.
Commissa causa cum clausula, *sine retardatione solutionis pensionum, & cum incidentibus, &c.* censetur etiam commissa executio, etiam quod in litteris reseruationis fuerit datus particularis executor, executiuumque iudicium nunquid vulneretur per vnicam sententiam, an verò requiratur res iudicata, & alia nonnulla de vi, & efficacia clausulæ, *Arbitrio Rotæ*.
EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Farfen. seu nullius beneficij. 15. *Decembris* 1610.
ARGVMENTVM CCCIX.
Collatio si non fiat ab Ordinario intra sex menses, deuoluitur, ita vt non possit Ordinarius elapso dicto tempore amplius conferre, etiamsi Papa non contulerit, & dictum tempus currit solum à die scientiæ, vel à die quo scire debuit; nec deuolutio impeditur per vnionem nullam, & an vnio per Collegiatam erigenda valeat, vel ne.
R. P. D. PIROVANO.
Leodien. salarij. 17. *Decembris* 1610.
ARGVMENTVM CCCX.
Salarium non conuentum Aduocato debetur, ad quam summam taxari debeat, & quando solutum præsumatur, & alia ad hanc materiam magistraliter in hac decisione declarantur.
EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Cæsaraugustana pensionis. 17. *Decembris* 1610.
ARGVMENTVM CCCXI.
Facultas retinendi pensiones etiamsi pẽsionarius matrimonium cum quacumque muliere nullo sibi iure prohibita contraxerit, habet locum etiam in matrimonio contracto cum vidua.
R. P. D. PIROVANO.
Romana de Columna. 20. *Decembris* 1610.
ARGVMENTVM CCCXIV.
Tutor deputat actorem ad lites motas, & certas cum decreto iudicis, quod etiam post deputationem interuenire potest, & valet deputatio etiam non confecto inuentario à tutore.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Sancti Seuerini bonorum. 20. *Decembris* 1610.
ARGVMENTVM CCCXV.
De vsufructuario, & legatario quando propria auctoritate possint legatum, & vsumfructum accipere.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana pretij Clericatus. 24. *Ianuarii* 1611.
ARGVMENTVN CCCXVII.
Omnia gesta post inhibitionem sunt attentata. Solutio facta posteriori creditori quando non possit per anteriorem creditorem reuocari, & quando secus.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Tuden. Parochialis. 26. *Ianuarii* 1611.
ARGVMENTVM CCCXVIII.
Donatio iurispatronatus etiam in extraneum valet, accedente consensu Episcopi. An iuspatronatus probetur per sententiam inter alios latam, & per illius quasi possessionem? & an etiam illegitimi sint incapaces iurispatronatus?
FEL. REC. GREGORIO XV.
Hortana successionis. 28. *Ianuarii* 1611.
ARGVMENTVM CCCXX.
Substitutio vniuersalis non refertur ad institutum in re certa, & an in casu decis. mater censeatur exclusa ab hæreditate filij.
EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Bononien. pecuniaria. 28. *Ianuarii* 1611.
ARGVMENTVM CCCXXI.
Magistralis est hæc decisio, & magistraliter etiam docet, quando liber mercatoris, seu priuatus probet solutionem pecuniarum ad fauorem scribentis.
R. P. D. PIROVANO.
Vladislanien. prædiorum. 4. *Februarii* 1611.
ARGVMENTVM CCCXXIII.
Possessio probatur per testes deponentes de actibus possessorijs, imò etiam per verba iuris, dicendo aliquem esse in possessione, & in eadem materia nonnulla notanda.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Segobien. habitus. 4. *Februarii* 1611.
ARGVMENTVM CCCXXIV.
De transumpto, & copia instrumenti etiam parte non citata extracta; quod fidem facit, quando is, qui in manibus habet originale, impedit ne extrahatur.
R. P. D. PIROVANO.
Anconitana pecuniaria. 7. *Februarii* 1611.
ARGVMENTVM CCCXXVII.
Ex summarijs sume argumentum.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Messanen. Canonicatus. 7. *Februarij* 1611.
ARGVMENTVM CCCXXVIII.
Ex summarijs sume argumentum.
EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Valentina salarij. 21. *Februarij* 1611.
ARGVMENTVM CCCXXIX.
Salarium non conuentum an debeatur procuratori, & quomodo debeat pro qualibet causa taxari.
R. P. D.

R. P. D. PIROVANO.
Bononien. euictionis. 28. *Februarij* 1611.
ARGVMENTVM CCCXXX.
Fideiussor de euictione non potest pro releuatione agere contra venditorem, etiam quod soluerit quando contra emptorem non opposuit exceptionem non denunciatæ litis, quam si opposuisset, non soluisset, siue agat, vt fideiussor, siue vt cessionarius emptoris.

R. P. D. PIROVANO.
Tirasonen Canonicatus. *vlt. Februarij* 1611.
ARGVMENTVM CCCXXXII.
Iura quando dicantur in forma probanti, & legitimè extracta, plures in hac decisione firmantur conclusiones.

R. P. D. PIROVANO.
Auximana spolij. 4. *Martij* 1611.
ARGVMENTVM CCCXXXIII.
Bonæ fidei possessor facit fructus suos ante motam litem, etiam contra minores, & Ecclesias. In bona autem fide dicitur esse is, qui credidit putatiuo curatori, vel aliàs in facto errauit.

R. P. D. PIROVANO.
Romana tutelæ de Sirtulis. 4. *Martij* 1611.
ARGVMENTVM CCCXXXIV.
Deficiente testamentario tutore pupillo dari debet proximior, & sic locus erit legitimæ, non autem datiuæ tutelæ.

R. P. D. PIROVANO.
Auximana fideicommissi. 11. *Martij* 1611.
ARGVMENTVM CCCXXXV.
In hac decisione duo præcipuè enucleantur. Primò quando, & quibus verbis fideicommissum perpetuum, & absolutum inductum dicatur. Secundò, quando re vendita effectualiter non euicta agi possit de euictione, vel saltem retineri pretium donec libera tradatur.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Foroliuien. pensionis. 14. *Martij* 1611.
ARGVMENTVM CCCXXXVII.
In summarijs sume argumentum.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Brundesina pecuniaria. 15. *Aprilis* 1611.
ARGVMENTVM CCCXXXVIII.
Beneficium l. 2. ac tot. tit. C. quod cū eo, quando competat filio, & ex quibus filius dicto beneficio renunciasse dicatur.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Carthaginen. & Abulen. beneficiorum.
15. *Aprilis* 1611.
ARGVMENTVM CCCXXXIX.
Sententia contra resignantem quando exequi possit contra resignatarium.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Elnen. præceptoriæ. 22. *Aprilis* 1611.
ARGVMENTVM CCCXL.
Discutiuntur requisita ad obtinendam immissionem vigore subrogationis gratiosæ, & an regula reseruatoria mensium comprehendat beneficia manualia, & an beneficium manuale per collationem factam vti de perpetuo efficiatur perpetuum, & an omnia beneficia regularia sint manualia.

R. P. D. PIROVANO.
Leodien. Canonicatus Tongren.
22. *Aprilis* 1611.

ARGVMENTVM CCCXLI.
Manutentio danda est possessori ex mandato iudicis ritè, & rectè procedentis, & quando iudex dicatur ritè, & rectè, vel potiùs nulliter processisse, in hac decisione benè declaratur.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Bononien. de Bonijs. 22. *Aprilis* 1611.
ARGVMENTVM CCCXLII.
De donatione inter virum, & vxorem, quando valeat, & quando etiam prohibitio alienationis extendatur ad alienationem per vltimam voluntatem tam ex testamento, quàm ab intestato.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana de Iacomellis. 29 *Aprilis* 1611.
ARGVMENTVM CCCXLIV.
De contractu minoris, seu mulieris celebrando cum certis solemnitatibus statutarijs, quod dictæ solemnitates non habeant locum in contractu filij minoris cum patre, & pro solutione dotis ipsius filiæ, & alia, de quibus in summario.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana casaletti. 28. *Aprilis* 1611.
ARGVMENTVM CCCXLV.
Vendito fundo, censentur etiam venditi fructus in eo pendentes, ac etiam maturati, & quid si fuerit venditus cum grano seminato, & tamen in fundo non erat seminatum granum, & de venditore quod teneatur certiorare emptorem de qualitate rei venditæ.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Romana census de Anguillaria. 2. *Maij* 1611.
ARGVMENTVM CCCXLVI.
Colligitur ex summario.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Conchen. beneficiorum. 4. *Maij* 1611.
ARGVMENTVM CCCXLVIII.
Aduersus exequutionem litterarum Apostolicarum, quæ exceptiones admittantur, & non admittantur quomodo in iudicio procedatur.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Tarentina Canonicatus. 4 *Maij* 1611.
ARGVMENTVM CCCXLIX.
Alternatiua incipit currere à die acceptationis, itaut si acceptetur in medio mensis, qui cessante alternatiua solet esse mensis Ordinarij, statim ille mensis desinit esse Ordinarius, & efficitur Apostolicus.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Nolana pensionis. 13. *Maij* 1611.
ARGVMENTVM CCCLII.
Probationes in vno iudicio factæ quando fidem faciāt in alio contra diuersas personas, & de confessione, quod interpretari debeat contra fundantem se in illa, vt minus confitenti noceat, quàm fit possibile, præsertim ad exclusionem delicti.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Ciuitatis Castelli bonorum. 20. *Maij* 1611.
ARGVMENTVM CCCLIII.
De muliere prohibita à statuto testari sine viri consensu, qualis, & quando iste consensus præstari debeat.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Assisien. panattariæ. 23. *Maij* 1611.
ARGVMENTVM CCCLIV.
Summarium deseruit loco argumenti.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Abulen. beneficiorum. 27. *Maij* 1611.

Index Argumentorum.

ARGVMENTVM CCCLV.

Sententia lata pro mortuo, vel contra mortuum pro cædente, vel contra cædentem, est nulla, quando agitur inter duos priuatos beneficiatos, & ad particularem vtilitatem; secus quando agitur de vtilitate Ecclesiæ.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Foroliuien. pensionis. 1. Iunij 1611.

ARGVMENTVM CCCLVI.

Quasi possessio exigendi pensionem sibi reseruatam, an ipsum releuet ab onere probandi ius illius, qui pension's reseruationi consensit.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Narnien. fideicommissi. 6. Iunij 1611.

ARGVMENTVM CCCLVIII.

Monasterium non excludit substitutum simpliciter, & sine conditione, si sine liberis decesserit, secus si substitutio non est simplex; sed addita conditione, si sine liberis decesserit. Exemplaris, & magistralis est decisio.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.

Adrien. beneficiorum. 6. Iunii 1611.

ARGVMENTVM CCCLX.

Habes ex summario.

R. P. D. PIROVANO.

Romana assistus, seu monetæ. 10. Iunii 1611.

ARGVMENTVM CCCLXI.

Verba quantumuis generalia restringuntur pluribus modis, de quibus in hac decisione, & de significatione dictionis, *tantum*.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.

Elnen. Præceptoriæ. 10. Iunii 1611.

ARGVMENTVM CCCLXII.

Legitimus contradictor quis dicatur in beneficialibus præsertim ad impediendam immissionem prouisi Apostolici.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Terulen. Vicariarum, seu concursus. 13 Iunii 1611.

ARGVMENTVM CCCLXV.

De nullitate examinis testium ob defectum citationis factæ, & iuramenti præstiti in die feriata. An citationes superabundantes, & non necessariæ vitient actum, & quid si citatus dixerit se nolle contradicere.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.

Tarentina Canonicatus. 13. Iunii 1611.

ARGVMENTVM CCCLXVI.

Via executiua in beneficialibus cessat, vbi adest legitimus contradictor, qui ad hunc effectum dicitur, cuius titulus prouenit ex eodem fonte, & is qui possidet.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Romana domorum. 17. Iunii 1611.

ARGVMENTVM CCCLXVII.

Venditor census non potest cogere emptorem ad retrouendendum, nisi oblata sorte principali vnà cum censibus decursis.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Romana casaletti. 20. Iunii 1611.

ARGVMENTVM CCCLXX.

Emptor non soluendo pretium tenetur ad fructus recompensatiuos, iuxta *text. in l. curabit, C. de act. empt.* Hæc conclusio ampliatur pluribus modis, de quibus in hac decisione, quæ singularis est.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Carthaginen. præeminentiarum. 22. Iunii 1611.

ARGVMENTVM CCCLXXII.

De probatione possessionis præcedentiæ in stallo, & choro nonnulla notanda, de quibus in summario.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Sancti Seuerini bonorum. 22. Iunii 1611.

ARGVMENTVM CCCLXXIII.

Statutum excludens fœminas propter masculos sine confirmatione Sedis Apostolicæ nihil valet, præsumiturque conditum fauore agnationis, & ideo non existente aliqua persona de agnatione, admittuntur personæ exclusæ.

R. P. D. PIROVANO.

Romana matrimonij. 22. Iunii 1611.

ARGVMENTVM CCCLXXIV.

Matrimonij probatio debet esse plena, & concludens, quando agitur de illius fœdere. Concludens autem & plena dicitur probatio illa, quæ ex libro parochi, & duobus testibus resultat, iuncta præsertim publica voce, & fama.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Imolen. damnorum. 22. Iunij 1611.

ARGVMENTVM CCCLXXV.

Mulieris fideiussio iuramento vallata valida est, etiam quod à Notario non fuerit certiorata de Velleiano. Et quid de contractu minoris iurato sine solemnitatibus Ægidianæ Constitutionis celebrato, in hac decisione magistraliter declaratur.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.

Mediolanen. decimarum. 22. Iunij 1611.

ARGVMENTVM CCCLXXVI.

Ecclesia quod sit parochialis, quomodo probetur.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.

Lucana iurispatronatus. 22. Iunij 1611.

ARGVMENTVM CCCLXXVII.

Patronatus non potest post quatuor menses præsentare, qui tamen menses currunt solum à die scientiæ vacationis, nisi ignorantia sit inuerisimilis, & quando quis dicatur triennalis possessor, non obstante lite.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.

Bononien. fideicommissi de Pannolinis. 27. Iunij 1611.

ARGVMENTVM CCCLXXVIII.

Reijciuntur plures exceptiones oppositæ ad impediendam immissionem fideicommissarij in possessionem, de quibus particulariter in summario.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO

Tarentina Canonicatus. 27. Iunij 1611.

ARGVMENTVM CCCLXXIX.

Exemplaris est hæc decisio, & in ea plenè explicatur, an & quando capiens beneficium vigore resignationis, si de tempore resignationis iam illud vacauerat, possit illud capere vigore clausulæ, *vel alio quouis modo*, non facta mentione mensis reseruati, in quo beneficium vacauit, & an regula quæ vult fieri expressionem mensis, in quo beneficium vacauit, habeat locum, vbi beneficium vacauit in mense Ordinarij.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Romana societatis. 27. Iunij 1611.

ARGVMENTVM CCCLXXX.

Mutuans pecuniam societati, non tenetur in solutum recipere effectu societatis, & de potestate iudicis de legati, cum facultate procedendi de iure, & de facto de plano, sine strepitu, & figura iudicij. cætera habes in summario.

REV.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Bononien. de Pannolinis. 1. *July* 1611.
ARGVMENTVM CCCLXXXI.
Reintegratio in possessionem spolio agenti non datur quando repugnat eidem statuti dispositio

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Romana pretij vineæ. 1. *Iulij* 1611.
ARGVMENTVM CCCLXXXII.
Executiuè, quando possit procedi contra non nominatum in instrumento obligatione Camerali vallato. Ratificatio emptionis ex quibus inducatur.

R. P. D. PIROVANO.
Vercellen. optionis. 14. *Nouembris* 1611.
ARGVMENTVM CCCLXXXV.
Colligitur ex summario.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana societatum. 14. *Decembris* 1611.
ARGVMENTVM CCCLXXXVI.
Notarius substitutus in officio post discessum ex illo officio non potest amplius rogare instrumenta nomine Notarij principalis, nec amplius se intromittere in scripturis dicti officij. Est singularis decisio.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Conchen. beneficij. 14. *Nouembris* 1611.
ARGVMENTVM CCCLXXXVII.
Gratia beneficij propter resignationem vigore constitutionum Clementis VIII. & aliorum Antecessorum, non valet, quando consensus resignantis non fuit extensus in libris Cameræ infra 15. dies à die missæ supplicationis ad registrum.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Meliren. nauis. 16. *Nouembris* 1611.
ARGVMENTVM CCCLXXXVIII.
Euictionis actione venditor conueniri non potest, sibi non denunciata lite mota super re vendita. Quando sibi verum sit; & præsertim si venditor hanc denunciationem in instrumento remiserit, in hac decisione magistraliter explicatur.

R. P. D. PIROVANO.
Calaguritana iuris visitandi de Aquilaa. 26. *Nouembris* 1611.
ARGVMENTVM CCCLXXXIX.
Remissoria quando concedatur in causa visitationum præsertim ad probandam immemorabilem.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana de Ferratinis. 26. *Nouembris* 1611.
ARGVMENTVM CCCXC.
Reciproca substitutio an, & quibus coniecturis colligatur.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Lucana bonorum. 28. *Nouembris* 1611.
ARGVMENTVM CCCXCI.
Debitoris bona, quando subhastantur, quid præcedere debeat, & alia, &c.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Tirasonen. coadiutoriæ. 2. *Decembris* 1611.
ARGVMENTVM CCCXCII.
Coadiutor residere tenetur in Ecclesia, in qua datus est pro coadiutore, & non residendo beneficio priuatur.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Tarentina Canonicatus. 2. *Decembris* 1611.
Executio litterarum Apostolicarum, à quo possit impediri.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Aquen. pensionis. 2. *Decembris* 1611.
ARGVMENTVM CCCXCVI.
In hac decisione plura continentur notabilia, de quibus in summarijs, & præsertim de nullitate sententiæ, non visis actis. De iudice, quando non potenti officium suum impertiri debeat. De præsumptione oriente propter actus validitatem, & de citato, quod debet expectari vsque ad vltimam horam termini.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana casaletti. 16. *Decembris* 1611.
ARGVMENTVM CCCXCVII.
Emptor, cui à venditore est facta dilatio ad soluendum pretium rei venditæ, an & quando eidem venditori teneatur soluere fructus recompensatiuos, est singularis, & magistralis decisio.

R. P. D. PIROVANO.
Aprutina beneficij. 19. *Decembris* 1611.
ARGVMENTVM CCCXCVIII.
Lis in beneficialibus qualiter extincta remaneat.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Rauennaten Saluiani. 19 *Decembris* 1611.
ARGVMENTVM CCCXCIX.
Dos data æstimata, an, & quando faciat venditionem in præiudicium vxoris.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana fideicommissi de Vitellis. 13. *Ianuar.* 1612.
ARGVMENTVM CDI.
Filius naturalis, legitimatus tamen, grauatus ex fideicommisso restituere, potest duas quartas detrahere, legitimam scilicet, & Trebellianicam, quæ potest etiam tacitè, & per coniecturas prohiberi dummodo coniecturæ fuerint vrgentes, aliàs secus.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Nolana pensionis. 23. *Ianuarij* 1612.
ARGVMENTVM CDIII.
Ex summario sumas argumentum.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Barchinonen. confinium. 23. *Ianuarij* 1612.
ARGVMENTVM CDV.
Appellari potest ab exequutore, qui processit iudicialiter, & quando iudicialiter processisse dicatur, cætera habes in summario.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Veneta pensionis. 6. *Februarij* 1612.
ARGVMENTVM CDVII.
In hac decisione plures explicantur notabiles conclusiones, de quibus in summario; sed præcipuè agitur, nunquid mortuo Commendatario Religionis Hierosolymitanæ, super cuius Commenda erat reseruata pensio, Religio ex fructibus Commendæ nuncupatis vacantis, & mortuarij, an teneatur pensionem soluere, an verò successor in Commenda.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Carpentoracten. fideicommissi. 10. *Februarij* 1616.
ARGVMENTVM CDIX.
Restitutionis causa commissa supersedenda est in executione rei iudicatæ.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Burgen residentiæ. 20. *Februarij* 1612.
ARGVMENTVM CDXI.
De gratia subrogationis an dicatur noua, vel antiqua, & quod subrogatus in ius defuncti lite pendente, illud ius acceptare, & approbare censetur.

Index Argumentorum.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Lucana beneficiorum. 19. *Martij* 1612.
ARGVMENTVM CDXV.

Resignatio beneficij, ad cuius titulum resignans fuit ordinatus, nulla reputatur, si in resignatione non fit mentio huius qualitatis.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Aquen. pensionis. 19. *Martij* 1612.
ARGVMENTVM CDXVI.

Sententia non visis actis probatorijs, nullitatis vitio subiacet. Quando iudex non petenti officium suum impartiri debeat, stylusque contra ius commune probari debet in specie, formiter, & per testes, non autem per fidem Notariorum.

R. P. D. PIROVANO.
Romana domus de Prouanis. 30. *Martij* 1612.
ARGVMENTVM CDXIX.

Domus tota quando vendita sit, & quando eius pars.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana pecuniaria. 6. *Aprilis* 1612.
ARGVMENTVM CDXXI.

Procurator ad exigendum cum facultate substituendi, nunquid de suo proprio teneatur de exactis à suo substitutio, & nunquid ex pecunijs alienis luctum, seu vsuras accipiens sibi acquirat? An verò dominio pecuniarum? In hac decisione mirabiliter hæ duæ quæstiones resoluuntur.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana dotis de Cuppis. 9. *Aprilis* 1612.
ARGVMENTVM CDXXIII.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 137. habet locum etiam in donatione propter nuptias, & in muliere creditrice pecuniarum.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana calaletti. 4. *Maij* 1612.
ARGVMENTVM CDXXIV.

Emptor retinendo rem, & pretium, tenentur ad fructus, iuxta æquitatem, *l. curabit. C. de actio. empt.* & quid si venditor non adimpleuit promissa, vel ad soluendum pretium dilationem fecerit; in contingenti casu recurras semper ad hanc decisionem eruditione plenam, & exemplarem.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Carthaginen. & Abulen. beneficiorum.
7. *Maij* 1612.
ARGVMENTVM CDXXV.

In hac decisione multa explicantur notabilia, sed præcipuè declaratur, nunquid dispensatio ad obtinendum plura beneficia intelligatur ordinè successiuo: an verò insimul, & eodem tempore, si incompatibilia fuerint.

FEL. REC. PAVLI PAPÆ QVINTI
Votum, dum erat in minoribus.
ARGVMENTVM CDXXVIII.

Plura deducuntur circa fructus dotis quando debeantur, & quomodo debeant taxari, & an debeantur per promissorem dotis, qui delegauit mercatorem pro dotis solutione.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Pampilonen pensionis. 14. *Maij* 1612.
ARGVMENTVM CDXXIX.

Citatio ad sententiam qualis esse debeat, Notarioque attestanti sententiam latam fuisse cum citatione non creditur, & pensionis exigendæ quasi possessio, quando liberet pensionarium à iustificatione reseruationis pensionis.

R. P. D. PIROVANO.
Assisien. hæreditatis. 14. *Maij* 1612.
ARGVMENTVM CDXXX.

Venditio terreni facta ad corpus quid contineat, & de probatione dominij rei venditæ plura notantur, de quibus in summario.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Signina pœnarum. 21. *Maij* 1612.
ARGVMENTVM CDXXXII.

Immemorabilis in exactionibus probatur per plures testes deponentes de visu per spatium quadraginta annorum, nec absentia per patuum tempus, neque cæcitas alicuius quantitatis temporis impedit.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Carpentoracten. transactionis. 25. *Maij* 1612.
ARGVMENTVM CDXXXIII.

Dominus castri, seu Princeps potest sua animalia mittere ad pascendum in publicis pascuis, non tanquam dominus iurisdictionis, sed tanquam ciuis, qui propterea obligatur ex contractu inito cum subditis, eiusque obligatio transit ad successores.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana præstationis annuæ. 25. *Maij* 1612.
ARGVMENTVM CDXXXIV.

In hac decisione plura notanda, de quibus in summario.

R. P. D. COCCINO.
Aretina bonorum. 1. *Iunii* 1612.
ARGVMENTVM CDXXXV.

Locatio bonorum Ecclesiæ ad nouennium nulla, & inualida est, nec etiam sustinetur per triennium, & quid si adest beneplacitum Sedis Apostolicæ.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Aquen. pensionis. 1. *Iunij* 1612.
ARGVMENTVM CDXXXVI.

Pensionis solutio retardari non potest lite pendente super illius nullitate. Primò, quando titularis consensit reseruationi. Secundò, quando pensionarius est in quasi possessione exigendi. Tertiò, quando causa est commissa sine retardatione solutionis; secus si constat de non iure pensionarij per rem iudicatam, vel illius confessionem.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Comen. decimarum. 8. *Iunii* 1612.
ARGVMENTVM CDXXXVII.

In hac decisione firmantur plura notabilia, de quibus in summario, præcipuè concluditur, quod Rector Ecclesiæ parochialis in exactione decimarum habet fundatam intentionem, etiam contra matricem, quando eadem Ecclesia in parochialem erecta dismembrata fuit.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Narnien. canonum. 8. *Iunij* 1612.
ARGVMENTVM CDXXXIX.

Ex summarijs sume argumentum.

R. P. D. PIROVANO.
Leodien. Canonicatus. 8. *Iunij* 1612.
ARGVMENTVM CDXL.

De resignatione beneficij facta à grauiter infirmo, tacita infirmitate quando dicatur facta in fraudem, reddatque gratiam subreptitiam. Quandoue simonia ex actibus correspectiuis præsumatur, publicationisque defectus gratiam annullet.

R. P. D. PIROVANO.
Romana filiationis. 13. *Iunij* 1612.

AR-

ARGVMENTVM CDXLI.

Filius natus ex muliere nupta, non ex adulrerio, sed ex legitimo matrimonio natus præsumitur viuente marito, etiam quod adulterij adsint præsumptiones. Probari tamen debet superuiuentia viri de tempore conceptionis filij, & quomodo isto casu talis superuiuentia probata censeatur.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Bononien. pecuniaria dotis. 18. *Iunij* 1612.

ARGVMENTVM CDXLII.

De præscriptione annali, & decennali vigore statuti Bononiæ, quando locum habeat.

R. P. D. PIROVANO.

Bononiæ Plebaniæ. 20. *Iunij* 1612.

ARGVMENTVM CDXLIII.

Lite pendente super beneficio, nec Ordinarius potest instituere, nec patronus potest præsentare, & quando tunc lis dicatur pendere, & an lite pendente super pertinentia iurispatronatus Papa possit liberè beneficium conferre.

R. P. D. PIROVANO.

Romana Saluiani de Melis. 27. *Iunij* 1612.

ARGVMENTVM CDXLV.

Notarius quando pro absente stipulatur, numquid eidem absenti acquirat ante eius ratificationem Cætera vide in summarijs.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Cathanien. illegitimitatis. 11. *Nouembris* 1612.

ARGVMENTVM DCXLVIII.

Ex summario sume argumentum.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.

Interamnen. Saluiani. 19 *Nouembris* 1612.

ARGVMENTVM CLXLIX.

Dominium cum sit difficilis probationis, coniecturis probatur, & quibus.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Beneuentana parochialis. 18. *Nouembris* 1612.

ARGVMENTVM CDLI

Iudex non ritè procedens non dicitur quem spoliare, mixtusque executor non potest aliquid facere, nisi parte citata.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.

Perusina pecuniaria. 28. *Nouembris* 1612.

ARGVMENTVM CDLII.

Falsitatis sola suspicio sufficit, quando agitur ciuiliter ad tollendam fidem scripturæ, & de pluribus falsitatis coniecturis. Decisio magistralis.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Terulen. Vicariæ. 10. *Decembris* 1612.

ARGVMENTVM CDLIII.

Concursus requiritur in parochiali, seu Vicaria perpetua de iurepatronatus Ecclesiastico.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Portugallen. fabricæ. 14 *Decembris* 1612.

ARGVMENTVM CDLIV.

Ecclesiæ reparatio ad quem spectet? In hac decisione multa explicantur notabilia.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Cathanien. illegitimitatis. 17. *Decembris* 1612.

ARGVMENTVM DCLV.

Causa arguitur diuersa ex diuersitate personarum. Consors litis non dicitur tertius veniens ad causam, & quando restitutio ab vno obtenta suffragetur alteri consorti.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Parmen. Status. 17. *Decembris* 1612.

ARGVMENTVM DCLVI.

De natura litis consortium, quod ratione connexitatis, quod vni ex consortibus prodest, seu noceat, prosit etiam, & noceat alteri.

R. P. D. PIROVANO.

Comen. habitus. 11 *Ianuarij* 1613.

ARGVMENTVM CDLVIII.

Statutum Hierosolymitanæ Religionis inhabilitans ad ingressum Religionis eos, qui aliàs essent inhabiles, sine Sedis Apostolicæ confirmatione non valet.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Pampilonen. beneficiorum. 14. *Ianuarij* 1613.

ARGVMENTVM CDLIX.

Impetrans beneficium tanquam vacans propter illegitimitatem, nunquid debeat probare negatiuam dispensationis.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Pampilonen. pensionis. 16. *Ianuarii* 1613.

ARGVMENTVM DCLX.

Quasi possessio exigendæ pensionis probatur in iudicio summarijssimo possessorio per confessionem titularis, etiam extraiudicialem, & ad probandum quasi possessionem sufficit vnica solutio, imò, & solutio partis pensionis. Cætera vide in summario.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.

Iannen census. 16. *Ianuarii* 1613.

ARGVMENTVM CDLXI.

Testes vicini, & eiusdem exercitij probant damnum passum à vicino, deponentesq. de diuersis summis, concordantur in minori; probationiq. minus legitimæ Rota fidem adhibere solet in odium recurrentis ad curiam secularem.

R. P. D. PIROVANO.

Burgen. vnionis de Elines. 28. *Ianuarij* 1613.

ARGVMENTVM CDLXII.

De beneficijs multa notanda, de quibus in Summar.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Romana annuæ præstationis. 1. *Februarij* 1613.

ARGVMENTVM CDLXIII.

De adiudicatione bonorum creditori facienda, an requiratur ante adiudicationem eorundem bonorum æstimatio? & quomodo talis æstimatio facienda sit?

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.

Eugubina Canonicatus. 4. *Februarij* 1613.

ARGVMENTVM CDLXIV.

De probatione familiaritatis cum Cardinali multa notanda, de quibus in summario.

R. P. D. PIROVANO.

Aesina fideicommissi. 14. *Februarij* 1613.

ARGVMENTVM CDLXV.

Cedens post cessionem non prohibetur directas actiones exercere, & quando paria sint soluere pretium rei emptæ, vel fidem habere de pretio.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Romana pecuniaria. 4. *Martij* 1613.

ARGVMENTVM CDLXVI.

Confessio extraiudicialis de iure ciuili non probat, secus de æquitate canonica, dummodo concludenter probetur per contestes, & non repugnent facta, aut personarum circumstantiæ, arbitrio iudicis.

R. P. D. PIROVANO.

Colonien. Canonicatus S. Andreæ.

4. *Maij* 1613.

Index Argumentorum.

ARGVMENTVM CDLXVII.

Institutio, & nominatio Canonici facta à Capitulo habente facultatem nominandi, valida, & sustinenda est, & si inualida fuerit, de nouo faciendo.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Romana pensionis domus. 11. *Martij* 1613.

ARGVMENTVM CDLXVIII.

Vendens domum suam vicino, retrahēti eam ex constitutione Gregorij XIII. numquid post perfectam venditionem dilatione sibi facta sex mensium ad aliam reperiendam domum, teneatur emptori pro dictis sex mensibus pensionem soluere, & eui.

R. P. D. C O C C I N O.

Romana census scut. 18000. 11. *Martij* 1613.

ARGVMENTVM CDLXIX.

Minorum, seu mulierum obligationem, & contractū impugnans ob defectum interuentus proximiorum probare debet, quod mulier, seu minor tempore celebrati contractus, habebat in loco contractus præsentes proximiores, & quod erant habiles ad interueniendum, & præstandum consensum, est singularis, & exemplaris decisio.

EMINERTISS. CARD. SACRATO.

Viterbien. castrorum. 15. *Martij* 1613.

ARGVMENTVM CDLXX.

Identitas bonorum fideicommissariorum quomodo probetur, & quomodo etiam succedatur in pluribus substitutionibus successiuis per defectum praecedentium.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.

Montis politiani pecuniaria. 15. *Martij* 1613.

ARGVMENTVM CDLXXI.

Ex summario sume argumentum.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Viterbien. castrorum. 15. *Martij* 1613.

ARGVMENTVM CDLXXII.

Fideicommissario immissio ad hoc vt cōcedatur, quatuor probanda sunt. Primò, existentia fideicommissi; secundò, illius purificatio; tertiò, quod bona quæ prætenduntur, sint de subiectis fideicommisso; quartò, quod opere obitus fideicommittentis essent in illius bonis, absque eo, quod probetur dominium.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.

Elnen. iurium parochialium. 17. *Martij* 1613.

ARGVMENTVM CDLXXIII.

De probatione quasi possessionis percipiendi funeralia reiterata, seu nouennale defunctorum ex parochia sepultorum.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.

Bononien. de Lambertinis. 18. *Martij* 1613.

ARGVMENTVM CDLXXIV.

Legata, & prælegata non veniunt sub nomine hæreditatis, palatijque appellatione venit principale palatiū, in quo dñs loci habitat: cætera habes in summ.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Signina administrationis. 18. *Martij* 1613.

ARGVMENTVM CDLXXV.

Tutor, curator, seu administrator, nunquid teneatur reddere rationem de administratis solùm, an verò etiam de non administratis? & de curatore, quod nisi à Iudice dato in testamento confirmetur, habeatur pro non curatore.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Baren. seu nullius Archipresbyteratus, seu Priotatus. 18. *Martij* 1613.

ARGVMENTVM CDLXXVI.

Datur manutentio probata possessione per instrumentum; nisi de alterius anteriori possessione doceatur, possessioque non legitimè concessa non præiudicat anteriori possessori, præsertim non citato, & de decreto irritanti, quando possessionem inficiat.

R. P. D. P I R O V A N O.

Lucerina census. 18. *Martij* 1613.

ARGVMENTVM CDLXXVII.

Argumentum habes in summario.

R. P. D. P I R O V A N O.

Ianuen. fideicommissi. 18. *Martii* 1613.

ARGVMENTVM CDLXXVIII.

Argumentum habes in summario.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.

Burgen. distributionum de Viruiesca.

22. *Martii* 1613.

ARGVMENTVM CDLXXIX.

Consuetudo in quibus differat à præscriptione, & quādo agi dicatur de præscriptione, & non de consuetudine, & è contrà; materia est practicabilis, & in contingenti casu ad hanc decisionem semper recurras.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Melenitana mercium. 27. *Martij* 1613.

ARGVMENTVM CDLXXX.

In hac decisione plura explicantur notabilia. Primò, an emptor teneatur soluere pretium rei emptę, imminente periculo euictionis. Secundò, & quid si euictio fuerit sequuta per imprudentiam iudicis. Tertiò, nunquid hæreticorum bona possint auferri, & deprædari. Quartò, an & quando hæretici admittantur in testimonium contra Christianos. Quintò, an venditor teneatur de euictione sibi lite mota non denunciata, & quomodo?

R. P. D. P I R O V A N O.

Romana liquidationis fructuum. 27. *Martii* 1613.

ARGVMENTVM CDLXXXI.

De probatione, & liquidatione fructuum, præsertim per instrumenta locationis, iuncta fama.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO

Asten. fructuum tempore residentiæ. 27. *Martii* 1613.

ARGVMENTVM CDLXXXIII.

Agitur de interpretatione statuti, disponentis debere per Canonicos solui omnes expensas, & taleas iuxta taxationem à Capitulo faciendam, & renitentes esse compellendos per retentionēm distributionum quotidianarum, an scilicet tale statutum inducat priuationem distributionum quotidianarum in renitentibus soluere, & an habeat locum in proposito.

R. P. D. P I R O V A N O.

Legionen. decimarum. 27. *Martii* 1613.

ARGVMENTVM CDLXXXIV.

Decimæ an per Commendatarios debeantur Magno Magistro existenti in eatum exactionis quasi possessione.

R. P. D. P I R O V A N O.

Perusina de Bigazzinis. 19. *Aprilis* 1613.

ARGVMENTVM CDLXXXV.

Soluuntur in hac decisione plures nullitates oppositæ contra processum, & præsertim ex defectu iurisdictionis, & testium examinis, de quibus in summario.

EMI-

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Acheruntina parochialis. 19. *Aprilis* 1613.
ARGVMENTVM CDLXXXVI.

Gratia iustificanda est in omnibus narratis in ea, præsertim in his, in quibus est fundata gratia, etiam quod narratiua concludat negatiuam.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Signina pœnarum. 19. *Aprilis* 1613.
ARGVMENTVM CDLXXXVII.

Testis vt falsitas euitetur, & contrarietas concordatur per subauditum intellectum. Testisque cœcus potest etiam deponere de his, quæ percipiuntur per altum sensum, quàm per sensum visus.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Calaguritana beneficij de Fuen. maior.
22. *Aprilis* 1613.
ARGVMENTVM CDLXXXVIII.

Approbatus ab examinatoribus admitti debet ad beneficium, etiam quod inter plures ipse solus approbatus fuerit.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Capuana Rectoriæ. 22. *Aprilis* 1613.
ARGVMENTVM CDLXXXIX.

Beneficium ex quibus cognoscatur, quod sit curatum, vel simplex, & in proposito ad hunc effectum, an, & quando attendatur eiusdem beneficij vltimus status.

R. P. D. PIROVANO.
Carthaginen Canonicatus. 26. *Aprilis* 1613.
ARGVMENTVM CDXC.

Recusari potest iudex remissoriè ex iusta causa, & per appellationem etiam per gratiosè subrogatum, sed an coram hoc iudice gratiosa subrogatio produci possit, satis in hac decisione declaratur.

R. P. D. PIROVANO.
Cauallicen feudi. 26. *Aprilis* 1613.
ARGVMENTVM CDXCI.

Primogenituræ titulus probatus à testibus super immemorabili deponentibus, nunquid mutatus censeatur, feudumq. effectum nouum, & hæreditarium per transactionem, seu alios actus primogenituræ contrarios, & quos, & de eorum probatione.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana, seu Signina Saluiani. 11. *Maii* 1613.
ARGVMENTVM CDXCIII.

Actorum non transportatio non reddit sententiam nullam, quando causa est diuersa, & in Saluiano sufficit citare possessorem absque eo, quod citetur possessoris author.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Aprutina Beneficij. 13. *Maij* 1613.
ARGVMENTVM CDXCIV.

De probatione iurispatronatus tam ante Concilium, quàm post, & præsertim an probetur, ex quasi possessione præsentandi per vnicam præsentationem, an verò requirantur plures, & multiplicatæ præsentationes.

R. P. D. PIROVANO.
Britonorien. pecuniaria. 13. *Maii* 1613.
ARGVMENTVM CDXCV.

De nullitate, & iniustitia sententiæ ex pluribus defectibus, de quibus in summario.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Prænestina bonorum. 13. *Maii* 1613.
ARGVMENTVM CDXCVI.

Mors probatur per librum parochi, innixis adminiculis: vita autem probanda per eum, cuius intentionis est fundamentum. cætera vide in summarijs.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Varmien. Canonicatus. 17 *Maii* 1613.
ARGVMENTVM CDXCVII.

Ex summario sume notabilia huius decisionis.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana Saluiani. 17. *Maii* 1613.
ARGVMENTVM CDXCVIII.

Alimenta, & sumptus litis subministrari debent constito de paupertate, & de bono iure. Bonum autem ius præsumitur in eo, qui pro se habet vnam sententiam, etiam quod ab ea fuerit appellatum.

R. P. D. PIROVANO.
Romana domus de Spannochijs. 20. *Maii* 1613.
ARGVMENTVM CDXCIX.

Emphyteusis concessa ad tertiam generationem quas personas comprehendat.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Foroliuien. nullitatis obligationis. 20. *Maii* 1613.
ARGVMENTVM D.

Contractus factus ab indebitè carcerato est ipso iure nullus, etiam extra carceres celebratus, si post contractum factum ad carceres redierit.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Montis Politiani pecuniaria. 20. *Maii* 1613.
ARGVMENTVM DI.

Episcopus tenetur contribuere in fabrica, quæ fieri contingit pro necessitate suæ Ecclesiæ, & ex hac causa tenetur etiam ad debitum contractum à suo antecessore.

R. P. D. PIROVANO.
Bononien. pecuniaria. 24. *Maii* 1613.
ARGVMENTVM DII.

Promittens soluere infra certum tempus, nisi infra d. tempus fuerit à iudice sententiatum, non sequuta sententia, & sic conditione non purificata, promissio remanet pura, & executioni mandanda.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Barchinonen. Parochialis. 27. *Maii* 1613.
ARGVMENTVM DIII.

Defenditur in hac decisione mandatum de immittendo relaxatum ad instantiam procuratoris Monachi, & exequutum sine intimatione ab exequutore non existente in dignitate, & post captam possessionem attentatam.

R. P. D. PIROVANO.
Florentina pecuniaria. 31. *Maii* 1613.
ARGVMENTVM DIV.

Defenditur in hac decisione quædam apocha, aduersus quam apponebatur confessionem in ea factam esse erroneam, ex pluribus capitibus, de quibus in summario.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Nonarien. Canonicatus. 31. *Maii* 1613.
ARGVMENTVM DV.

Regula de annali possessore vt suffragetur, quæ requirantur.

R. P. D. PIROVANO.
Hyporegien. Capellaniæ. 3. *Iunii* 1613.
ARGVMENTVM DVI.

Beneficij existentia quomodo probetur, & quomodo etiam probetur beneficium esse collatiuum.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana de Iacomellis. 3. *Iunii* 1613.

AR-

ARGVMENTVM DVII.
De nullitate subhastationis prouenientе, aut per suppositionem personæ oblatoris, aut quia facta non interueniente pecunia, & quod si fuerit nulla quoad vnam personam, censeatur etiam nulla quoad omnes alias personas.
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Seguntina iuris sepeliendi. 5. *Iunii* 1613.
ARGVMENTVM DVIII.
De probatione possessionis sepeliendi in Ecclesia quomodo acquiratur priuatiuè quoad alium.
R. P. D. PIROVANO.
Romana pecuniaria. 10. *Iunii* 1613.
ARGVMENTVM DIX.
In hac decisione magistraliter declaratur, an & quando creditor recipiens à debitore aliqua bona in solutum, illis euictis possit ad primæua iura redire, & priores actiones exercere.
R. P. D. COCCINO.
Paduana iurisdictionatus. 17. *Iunii* 1613.
ARGVMENTVM DX.
Iuspatronatus quando probetur per narratiuam Papæ conceptam per verba, *vt asseritur*, & an, & quando probetur ex augmento dotis, & restauratione Ecclesiæ, & reductione bonorum Ecclesiæ ad culturam.
R. P. D. PIROVANO.
Albanen. beneficiorum. 17. *Iunii* 1613.
ARGVMENTVM DXI.
Immissus in possessionem vigore sententiæ, quæ fuerit iniusta, & nulla declarata possessionem iam captam restituere debet spoliato sic, & sequestrum datum vigore sententiæ remouetur, constito de nullitate, & iniustitia sententiæ.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Gerunden. beneficij. 17 *Iunii* 1613.
ARGVMENTVM DXII.
Valor beneficij negatiuus, quomodo per testes probetur? An probatio sufficiat præsumptiua, & semiplena; an verò requiratur plena, & concludens. Hæc dec sio magistralis docet.
R. P. D. PIROVANO.
Ianuen. census. 17. *Iunii* 1613.
ARGVMENTVM DXIII.
Probationes minus authenticæ sufficiunt, & admittuntur in odium recurrentium ad Curiam secularem pro impedienda iurisdictione Ecclesiastica.
R. P. D. PIROVANO.
Ianuen. fideicommissi. 21. *Iunii* 1613.
ARGVMENTVM DXIV.
De bonis fideicommissarijs, quod possint alienari, tam pro constituenda, quàm pro restituenda dote descendentium testatoris, & de legitima, quod debeat esse libera, & exempta ab omni onere, nec testamenti paterni approbatio trahitur ad renunciationem legitimæ, nisi expresse dicatur. Cætera, &c.
R. P. D. PIROVANO.
Anconitana S. Apollinaris. 26. *Iunii* 1613.
ARGVMENTVM DXV.
Fructus beneficij à solo separati tempore resignationis spectant ad resignantem, non autem ad resignatarium: secus autem canones non exacti.
R. P. D. VBALDO.
Romana exequutionis laudi. 26. *Iunij* 1613.
ARGVMENTVM DXVI.
Laudum emologatum cum solemni stipulatione, & obligatione Camerali debet executioni mandari, nisi obstet exceptio vsurariæ prauitatis.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Vrbeuetana alimentorum. 28. *Iunij* 1613.
ARGVMENTVM DXVII.
Maritus non tenetur alere vxorem, quæ extra domum suam, & sine rationabili causa, & propria auctoritate discessit, sic nec etiam pater tenetur alere filium, vel neptem extra domum, præsertim si aliunde habeat, vnde viuere possit.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana supplementi legitimæ. 28. *Iunii* 1613.
ARGVMENTVM DXVIII.
De inofficiosa donatione facta per patrem viuentem in præiudicium legitimæ filiorum, quod non valeat, & rescindenda sit, necnon de Statuto Vrbis excludente fœminas propter masculos, quod sit factum fauore agnationis, & quod propterea cessante agnatione, cesset etiam statuti dispositio.
R. P. D. PIROVANO.
Romana census. 28. *Iunii* 1613.
ARGVMENTVM DXX.
Soluens quando præsumatur de sua, vel aliena pecunia soluisse.
R. P. D. PIROVANO.
Fauentina Parochialis. 28. *Iunii* 1613.
ARGVMENTVM DXXI.
In concursu ad beneficium is qui moribus, & prudentia aptior est ad gubernandam Ecclesiam, præferri deberet alteri magis scientia prædito.
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Romana pecuniaria 2000. 28. *Iulii* 1613.
ARGVMENTVM DXXII.
Plura, & diuersa in hac decisione explicantur notanda, de quibus in summario.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Vmbriaticen. Parochialis. 1. *Iulii* 1613.
ARGVMENTVM DXXIII.
De iudicio manutentionis quando locum habeat probata possessione per instrumentum, & quibus exceptionibus retardetur.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana de Cangijs. 1. *Iulii* 1613.
ARGVMENTVM DXXIV.
Sententia lata ad fauorem non instantis pro ea reputatur nulla, prout etiam nulla est sententia contra sententiam, illaque sententia dicitur notoriè iniusta, quæ ex actis non iustificatur.
R. P. D. PIROVANO.
Iacen. iurisdictionis. 1. *Iulii* 1613.
ARGVMENTVM DXXV.
Episcopus in sua diœcesi habet fundatam intentionem super iurisdictione omnium Ecclesiarum, secus in Ecclesijs regularium habentium curam animarum.
R. P. D. PIROVANO.
Hispalen. pensionis. 1. *Iulii* 1613.
ARGVMENTVM DXXVI.
De probatione valoris beneficij per testes multa notanda, de quibus in summario.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Asculana bonorum. 1. *Martii* 1613.
ARGVMENTVM DXXVII.
De probatione styli, & de sanatione nullitatum nonnulla, de quibus in summario.

R.P.D

Index Argumentorum.

R. P. D. PIROVANO.
Romana liquidationis fructuum. 4. *Nouembr.* 1613.
ARGVMENTVM DXXVIII.
Possessor quando præsumatur percepisse fructus rei possessæ.
R. P. D. PIROVANO.
Varmien. fructuum. 8. *Nouembris* 1613.
ARGVMENTVM DXXIX.
De fructibus beneficii post mortem beneficiati, an transeant ad illius hæredes, vel ad creditores, vel ad successorem.
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Aurien. Parochialis. 8. *Nouembris* 1613.
ARGVMENTVM DXXX.
Iuspatronatus defertur ad proximiores, exclusis remotioribus: probata tamen morte illius, cuius succeditur, & quomodo mors probetur.
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Concordien. scholastriæ. 13. *Nouembris* 1613.
ARGVNENVVM DXXXI.
De probatione iuris exigendi distributiones, & illius præscriptione.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana pecuniaria. 15. *Nouembris* 1613.
ARGVMENTVM DXXXII.
Compensatio non admittitur aduersus Cameralem obligationem, præterquam aliquando concurrente magna æquitate: non autem de liquido ad non liquidum.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Viterbien. castrorum. 27. *Nouembris* 1613.
ARGVMENTVM DXXXIV.
Ex summarijs sume argumentum.
R. P. D. PIROVANO.
Assisien. Panattariæ. 29 *Nouembris* 1613.
ARGVMENTVM DXXXVI.
Societas in dubio pro æquis portionibus contracta censetur inter plures. Ad debita societatis quisque socius tenetur in solidum: nec vnus socius potest suum creditum petere, nisi reddita ratione administrationis.
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Colimbrien. pensionis. 2. *Decembris* 1613.
ARGVMENTVM DXXXVII.
Breuis est hæc decisio, sed magistrali doctrina plena: totè ex summarijs sume argumentum.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana supplementi legitimæ. 4. *Decembris* 1613.
ARGVMENTVM DXXXVIII.
Supplementum legitimæ, an & quando peti possit à filia non congruè dotata; & secundum quod tempus filia dici possit incongruè dotata, & legitimæ supplementum petere.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Bononien. Legati. 4. *Decembris* 1613.
ARGVMENTVM DXXXIX.
Ex summario sume argumentum.
R. P. D. PIROVANO.
Bononien. laudi. 9. *Decembris* 1613.
ARGVMENTVM DXL.
Ex summarijs sume argumentum.
R. P. D. PIROVANO.
Ianuen. fideicommissi. 9. *Decembris* 1613.
ARGVMENTVN DXLI.
Legitimæ an & quando renunciatum censeatur à filio per approbationem testamenti paterni, in quo eadem legitima priuabatur sub prætextu, quod idem filius esset patris debitor.
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Viterbien. bonorum. 9. *Decembris* 1613.
ARGVMENTVM DXLII.
Remissoria non conceditur ad probandum ea, quæ iuris sunt, nec etiam quando materia articulata est exorbitans, inuerisimilis, & de calumnia suspecta: clausula autem, *& cætera*, in testamento non operatur fideicommissum, licèt extendenda sit iuxta stylum Notarij.
R. P. D. PIROVANO.
Mediolanen. decim. de Varisio. 16. *Decembr.* 1613.
ARGVMENTVM DXLIV.
Possessio decimarum est quid facti, nec propterea præsumitur nisi probetur, præsertim alio se possidere prætendente.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Toletana. Nouennæ. 16. *Decembris* 1613.
ARGVMENTVM DXLV.
Ecclesiam reparare, & reficere tenentur non Parochiani, sed Rectores, quibus decimæ soluuntur.
R. P. D. PIROVANO.
Bononien Spolij. 16. *Decembris* 1613.
ARGVMENTVM DXLVI.
Restitutio in integrum aduersus rem iudicatam non conceditur maiori, non constito de eius bono iure.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Gerunden. Beneficij. 20. *Decembris* 1613.
ARGVMENTVM DXLVIII.
Nuncius Hispaniarum non potest conferre beneficia excedentia valorem ducatorum 24. & iste valor ante collationem debet ei innotescere, aliàs collatio est nulla, & quomodo ad hunc effectum censeatur probatum, quod beneficij valor non excedit ducatos 24.
R. P. D. PIROVANO.
Sabinen. iuris pascendi. 20. *Decembris* 1613.
ARGVMENTVM DXLIX.
Testes ab vna parte producti, & iurati, cogi possunt ad se examinandum ab aduersa parte, etiam quod producens nolit amplius eos examinare facere.
R. P. D. PIROVANO.
Ianuen. census. 10. *Ianuarii* 1614.
ARGVMENTVM DL
Censuræ relaxantur, vt quis pareat, vel satisfaciat, & non pro ficta contumacia, sed pro vera.
R. P. D. PIROVANO.
Fauentina Parochialis. 13. *Ianuarii* 1614.
ARGVMENTVM DLI.
Clericus in concursu ad beneficium præferendus est, non is, qui solùm idoneus reputatur quoad litteraturam, sed qui ætate, moribus, doctrina, & prudentia magis idoneus iudicabitur.
R. P. D. PIROVANO.
Ferrarien. decimarum. 15. *Ianuarii* 1614.
ARGVMENTVM DLII.
Ex summario sume argumentum.
R. P. D. PIROVANO.
Carthaginen. Canonicatus. 24. *Ianuarii* 1614.
ARGVMENTVM DLIII.
Gratia subrogationis, & admissionis ad litem, habet tacitam conditionem, si preces veritate nitantur, au, & quomodo isto casu gratia verificanda sit.

EMI-

Index Argumentorum.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Leodien. Abbatiæ. 24. *Ianuarii* 1614.
ARGVMENTVM DLIV.
Breuis est decisio, & ex summarijs sume argumentũ.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Comen. Decimarum. 26. *Februarii* 1614.
Ex summario sume argumentum.
R. P. D. PIROVANO.
Romana pecuniaria de Guicciardinis.
26. *Februarii* 1614.
ARGVMENTVM DLVII.
Societatis lucra, & damna, an, & quando transeant ad hæredes sociorum.
R. P. D. PIROVANO.
Romana affictus Montis Rotundi. 10. *Martii* 1614.
ARGVMENTVM DLIX.
Locator tenetur conductori rem locatam præstare ita vt is possit eadem re locata frui per traditionem, patientiam, & impedimenti amotionem, necnon etiã eidem conductori notificare omnes qualitates rei locatæ, quæ potuissent conductorem à conductione retrahere.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Sipontina iurisdictionis. 14. *Martii* 1614.
ARGVMENTVM DLX.
De probatione iurisdictionis Abbatis in præiudicium ordinariæ, nonnulla notanda, de quibus in summario.
R. P. D. PIROVANO.
Viterbien. Terræ Vetrallæ. 14. *Martii* 1614.
ARGVMENTVM DLXI.
In hac decisione plura explicantur notabilia, quæ per te ipsum legere poteris in summarijs.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Mediolanen. Capellaniæ. 14. *Aprilis* 1614.
ARGVMENTVM DLXII.
In hac decisione plura explicantur notanda, de quibus in summarijs.
R. P. D. PIROVANO.
Fauentina parochialis. 14. *Aprilis*. 1614.
ARGVMENTVM DLXIII.
Ex summarijs sume argumentum.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Abulen. parochialis. 14. *Aprilis* 1614.
ARGVMENTVM DLXIV.
Notarius secularis nunquid possit se rogare, & ingerere in causis Ecclesiasticis; & ad effectum manutentionis leuiores sufficiunt probationes, nec obest defectus transportationis actorum, & examinis testium causatus culpa, & tacito aduersarij recurrentis ad Curiam secularem pro impedimento.
R. P. D. PIROVANO.
Florentina pecuniaria. 14. *Aprilis* 1614.
ARGVMENTVM DLXV.
Confiscatis bonis debitoris delinquentis, an creditor debeat satisfieri in bonis vbi confiscatio facta est? An verò in bonis extra territorium confiscatis existentibus? & quando confiscatio trahatur ad bona existentia extra territorium confiscantis? Et an etiam bona possint in contumaciam confiscari.
R. P. D. PIROVANO.
Nonantulana iurisdictionis. 18. *Aprilis* 1614.
ARGVMENTVM DLXVI.
Breuis est decisio, & ex summarijs sume argumentũ.
R. P. D. BVRATTO.
Signina castrorum.
Votum hoc reperio inter eius decisiones.
ARGVMENTVM DLXVII.
Venditio facta sub conditione, quod emptor teneatur procurare consensum, & beneplacitum Principis, non habito dicto consensu, & beneplacito, eo modo quo promissum fuit, nunquid venditio rescindatur, & ad rescissionem possit venditor agere.
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Bononien. de Pannolinis. 28. *Aprilis* 1614.
ARGVMENTVM DLXXI.
Ex possessione, quando præsumatur perceptio fructuum, & fructuum liquidatio, an plenè, & concludenter sit probanda, an verò præsumptionibus, & coniecturis, & quibus? magistralis decisio.
R. P. D. PIROVANO.
Romana vineæ de Sanchez. 28. *Aprilis* 1614.
ARGVMENTVM DLXXII.
Locatio non censetur vsuraria ex eo, quod conductor locatori mutuet pecuniam cum pacto, quod duret locatio, donec pecunia restituatur, quando pensio est iusta.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Rauennaten. Saluiani. 3. *Maij* 1614.
ARGVMENTVM DLXXIII.
Præscriptio non currit contra Ignorantem, & ignorantia in dubio præsumitur, & si currit, datur restitutio, & multo minus currit ad fauorem existentis in mala fide. Mala fides autem est emere res de iure inalienabiles.
R. P. D. PIROVANO.
Tirasonen. iuris sepeliendi. 5. *Maii* 1614.
ARGVMENTVM DLXXIV.
Restitutio in integrum non conceditur Ecclesiæ aduersus laudum ab ipsa emologatum post annos 30. & quid si eadem Ecclesia prætendat in eodem laudo se fuisse læsam.
R. P. D. PIROVANO.
Almerien. decimarum. 14. *Maii* 1614.
ARGVMENTVM DLXXVI.
In hac decisione, quæ magistralis est, plura discutiuntur. Primò, an procurator possit alium substituere antequam mandatum acceptauerit, & quando dicatur mandatum acceptasse? Secundò, quando idem procurator alium substituendo abdicauerit à se facultatem sibi in mandato concessam? Tertiò, an, & quando sententia in vna parte nulla sit, in totum nulla, & quando etiam pro vno lata alteri suffragetur? Quartò, an, & quando sententiæ valeant sine citatione, vbi fuit conclusum in causa?
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Casalen. Canonicatus. 14. *Maii* 1614.
ARGVMENTVM DLXXVIII.
Residentia quando requisita dicatur præcisè, & quando causatiuè, & de beneficiorum incompatibilitate nonnulla, de quibus in summario.
R. P. D. VBALDO.
Romana Laudemiorum. 26. *Maii* 1614.
ARGVMENTVM DLXXX.
De solutione laudemij nonnulla notanda, de quibus in summarijs.
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Viterbien. fideicommissi. 26. *Maij* 1614.

AR-

Index Argumentorum.

ARGVMENTVM DLXXXI.

Fideicommissum perpetuum an & quando, & quibus clausulis inductum censeatur in iurepatronatus.

EMINENTISS. CARD. VEROSPIO.

Farsen. spolij. 28. *Maii* 1614.

ARGVMENTVM DLXXXIII.

Possessor bonæ fidei non tenetur ad fructus perceptos ante motam litem.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Romana fideiussionis, & seu releuationis indemnitatis. *Iunii* 1614.

ARGVMENTVM DLXXXV.

De muliere accipiente pecuniam ad societatem officij ex falsa narrata causa, nunquid obligetur, præsertim sine statutarijs solemnitatibus.

R. P. D. PIROVANO.

Anconitana bonorum S. Apollinaris. 6. *Iunii* 1614.

ARGVMENTVM DLXXXVI.

De vi, & efficacia clausulæ *Arbitrio Rotæ*, & de pluribus causis, quibus sequestrum conceditur, & denegatur.

R. P. D. VBALDO.

Perusina dotis. 9. *Iunii* 1614.

ARGVMENTVM DLXXXVII.

In hac decisione plura explicantur, & primò quando confessio receptæ dotis sit valida: secundò, an pro dote possint bona fideicommissaria alienari & obligari: tertiò, an prohibitus alienare sub pœna priuationis alienan. cadat à tota hæreditate, an verò solum à rebus alienatis: quartò, an fructus non solutæ dotis debeantur, à quo tempore, & ad quam summam,

R. P. D. PIROVANO.

Lauretana Canonicatus. 9. *Iunii* 1614.

ARGVMENTVM DLXXXVIII.

Manutentio in iure conferendi datur Ordinario ex sola iuris assistentia.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.

Maceraten. hæreditatis. 9. *Iunii* 1614.

ARGVMENTVM DLXXXIX.

Testamentorum quando testatore sic mandante fuerunt confecta duo instrumenta, ambo dicuntur originalia, & an, & quando vnum altero prius scriptum præsumatur.

R. P. D. PIROVANO.

Assisien. panattariæ. 13. *Iunij* 1614.

ARGVMENTVM DXC.

Administrator, & Præpositus negociationi ab vno ex socijs, an & quando possit præiudicare alijs socijs, qui ipsum non proposuerunt, nec elegerũt eos obligando, aut aliter debita contrahendo.

R. P. D. DVNOZETTO.

Fauentina donationis. 16. *Iunii* 1614.

ARGVMENTVM DXCI.

Latè in hac decisione explicatur materia *leg. si vnquam, C. de reuocandis donationibus*, & sic an, & quando donatio ipso iure censeatur reuocata per superuenientiam liberorum.

EMINENTISS. CARD. CAVALERIO.

Romana hospitij. 16. *Iunii* 1614.

ARGVMENTVM DXCII.

Ex summarijs sume argumentum.

R. P. D. PIROVANO.

Amerina iurispatronatus. 17. *Nouembris* 1614.

ARGVMENTVM DXCIII.

Patroni debent instituendum non absentem; sed præsentem, coram Ordinario præsentare, vt possit idem Ordinarius præsentatum examinare, ac videre, an sit idoneus ad Ecclesiam, nisi præsentati persona sit Ordinario nota, prout in dubio præsumitur, si fuerit de diœcesi.

R. P. D. PIROVANO.

Catthaginen. Canonicatus. 20. *Iunii* 1614.

ARGVMENTVM DXCIV.

Possessio Canonicatus, vt legitimè capta dicatur, quæ requirantur. Cetera videas in in summarijs.

R. P. D. VBALDO.

Vlixbonen. beneficij. 20. *Iunii* 1614.

ARGVMENTVM DXCV.

Ex summarijs sume argumentum.

R. P. D. PIROVANO.

Tuden. Parochialis. 20. *Iunii* 1614.

ARGVMENTVM DXCVI.

Declaratoria non datur vbi adest verbalis oblatio de parendo executorialibus intimatis.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Baren. seu nullius Archipresbyteratus, seu Prioratus. 20. *Iunii* 1614.

ARGVMENTVM DXCVII.

Priuilegium Religioni Hierosolymitanæ concessum conferendi beneficia etiam reseruata censetur sublatum per regulam octauam, nec eorundem priuilegiorum confirmatio aliquid operatur, & est magistralis decisio.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.

Viterbien. bonorum. 20. *Iunii* 1614.

ARGVMENTVM DXCVIII.

Renunciatio per verba vniuersalia, an, & quando extendatur ad fideicommissum, etiam quod de fideicommisso non sit facta mentio. Magistralis est decisio, licet breuis.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.

Senogallien. fideicommissi. 20. *Iunij* 1614.

ARGVMENTVM DXCIX.

Agitur in hac decisione de nullitate executionis ex pluribus causis, de quibus in summario.

R. P. D. VBALDO.

Romana de Iauellis. 20. *Iunii* 1614.

ARGVMENTVM DC.

Substitutus sub conditione, si sine filijs legitimis, & naturalibus decesserit, an, & quando excludatur per filium non legitimum, sed naturalem tantum legitimatum.

R. P. D. PIROVANO.

Bergomen. pecuniaria. 23. *Iunij* 1614.

ARGVMENTVM DCI.

Executiuè agi potest quando sic inter partes conuentum fuit, & quid si agatur de euictione, & nunquid decretum in parte verum, & in parte falsum sustineri possit.

R. P. D. PIROVANO.

Ianuen. fideicommissi de Pallauicinis. 23. *Iunij* 1614.

ARGVMENTVM DCII.

Bona fideicommissaria pro constitutione, vel restitutione dotis, & illius augmento in præiudicium substitutorum obligari, & alienari possunt.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.

Maceraten. hæreditatis. 23. *Iunii* 1614.

ARGVMENTVM DCIII.

De vi, & efficacia secundæ substitutionis factæ eisdem modo, & forma, & in omnibus, & per omnia eodem modo, sicut prima.

R.P.D.

Index Argumentorum.

R. P. D. DVNOZETTO.
Romana vineæ. 23. Iunij 1614.
ARGVMENTVM DCIV.

De pluribus nullitatibus factis in subhastatione, & deliberatione rei immobilis.

R. P. D. PIROVANO.
Aesina residui cessionis. 23. Iunij 1614.
ARGVMENTVM DCV.

Cessio debet pretio correspondere, itaut in maiori summa non sustineatur.

R. P. D. PIROVANO.
Tuden. parochialis. 27 Iunij 1614.
ARGVMENTVM DCVI.

Donatio iurispatronatus facta laico Episcopi consensum requirit, licet sufficiat consensum præstari etiã post donationem. Apostolica autem confirmatio omnes defectus supplet. Cætera vide in summario.

R. P. D. PIROVANO.
Albanen. beneficiorum. 27. Iunij 1614.
ARGVMENTVM DCVII.

Gratia aperitionis oris, & reductionis alterius gratiæ ad viam iuris quid operetur? An in ea sit necessaria derogatio regulæ de iure quæsit. non tollendo, & an iustificari debeat.

R. P. D. PIROVANO.
Romana pecuniaria. 27. Iunii 1614.
ARGVMENTVM DCVIII.

Societate officij dissolita fructus non debentur, nec etiam ad rationem septem pro centenario, & quid censu redempto & extincto an fructus debeantur.

R. P. D. COCCINO.
Romana pecuniatiã de Astallis. 27. Iunij 1614.
ARGVMENTVM DCIX.

Pluralitas quitantiarum eidem personæ factarum arguit pluralitatem solutionum.

R. P. D. COCCINO.
Firmana iurispatronatus. 27. Iunij 1614.
ARGVMENTVM DCX.

Plures adducuntur casus, in quibus remissoria debet denegari.

R. P. D. VBALDO.
Romana pretij grani. 28. Iunij 1614.
ARGVMENTVM DCXI.

Vltra ea, quæ in summarijs in specie scripta sunt, agitur præcipuè in hac decisione, quomodo, & quibus coniecturis probetur, pretium rei emptæ versum esse in vtilitatem emptoris.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Anconitana bonorum. 4 Iunij 1614.
ARGVMENTVM DCXII.

Donatio quæ fuit facta sub certo modo, & forma, resoluitur, si modus, & conditio in ea apposita non impleatur.

R. P. D. PIROVANO.
Burgen. seruitij. 4. Iulij 1614.
ARGVMENTVM DCXIV.

Declaratoria non datur contra eos, qui obtulerunt se paratos velle parere, etiam addita clausula, *sine præiudicio iurium suorum*; & quando expensarum condemnatio contra Canonicos afficiat eorum successores.

R. P. D. PIROVANO.
Placentina Capellaniæ. 4. Iulii 1614.
ARGVMENTVM DCXV.

Illegitimus natus ex soluto, & soluta, capax est iurispatronatus. cætera habes in summario.

R. P. D. REMBOLDO.
Tiburtina iuris molendi. 4. Iulij 1614.
ARGVMENTVN DCXVI.

Consuetudine nunquid acquiri possit, quod homines alicuius communitatis accedant ad aliquod molendinum, & non ad aliud, est magistralis decisio.

R. P. D. PIROVANO.
Nucerina census. 10. Nouembris 1614.
ARGVMENTVM DCXVII.
Ex summario sume argumentum.

R. P. D. PIROVANO.
Lucana Abbatiæ. 10. Nouembris 1614.
ARGVMENTVM DCXVIII.

Restitutio in integrum non conceditur, non constito de bono iure petentis eam. cætera vide in summario.

R. P. D. PIROVANO.
Leodien. fideicommissi. 17. Nouembris. 1614.
ARGVMENTVM DCXIX.

Ratificatio gestorum per saltum tutore requirit scientiam eorum, quæ per tutorem gesta sunt, & ex quibus scientia præsumatur, & quid operetur minoris renunciatio beneficio minoris ætatis, asserendo se maiorem.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Romana Casalis Palazetti. 24. Nouembris 1614.
ARGVMENTVM DCXXI.

Oris aperitio remissa arbitrio Rotæ facilè conceditur quando nulli affert præiudicium, sed solum aperit viam iudici ad iustitiam ministrandam. Derogatio autem fideicommissi non suffragatur, quando est subreptitia, & derogationis forma non fuit seruata.

R. P. D. PIROVANO.
Romana administrationis fundaci. 20. Nouemb. 1614.
ARGVMENTVM DCXXII.

Capserius fundaci vt rationem reddere teneatur, necesse est, vt capsæ exercitium ex officij necessitate assumpserit, non autem sponte, & in quibus consistat rationum redditio.

R. P. D. COCCINO.
Burgen. præeminentiarum. 1. Decembris 1614.
ARGVMENTVM DCXXIII.

Transactio propter læsionem quomodo rescindatur. cætera habes in summario.

EMINENTISS. CARD. PAMPHILIO.
Bononien. legati 1. Decembris 1614.
ARGVMENTVM DCXXIV.

Legatum à patre in testamento factũ filiabus quando nupserint, solui debet etiam quod filiæ monasteriũ ingrediantur, tantum vt sufficiat solus ingressus in monasterium, absque professione, imò solus animus ingrediendi ante ingressum, ad effectum vt pecuniæ depouantur soluendæ in casu professionis.

EMINENTISS. CARD. PAMPHILIO.
Fauentina, seu Bonon. dotis. 1. Decembris 1614.
ARGVMENTVM DCXXV.

Valet promissio dotis facta à bannito, etiam propter delictum, & hinc sumpta occasione magistraliter in hac decisione discutitur, an sententia contra absentem lata, dicatur lata ob contumaciam, vel ob delictum, quam benè nota, vt index criminalis, quæ contrarium seruas.

R. P. D. PIROVANO.
Ferrarien. decimarum. 12. Decembris 1614.
ARGVMENTVM DCXXVI.

Senteũtia sine citatione lata, parte tamen præsente, valida

lida est, etiam Procuratore non monito ad comparendum, & intelligendum, quæ gerebantur contra suum principalem: parte autem non opponente, potest iudex sententiam nullam confirmare.
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Ciuitatis Ducalis nullitatis vnionis. 12. *Decemb.* 1614
ARGVMENTVM DCXXVII.
Ex summarijs sume argumentum.
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Terdonen. bonorum. 15. *Decembris* 1614.
ARGVMENTVM DCXXVIII.
De nullitate examinis testium ex pluribus causis, de quibus in summario.
R. P. D. PIROVANO.
Romana matrimonij. 12. *Ianuarii* 1615.
ARGVMENTVM DCXXX.
Matrimonium vt dicatur probatum, requiritur plus quàm ordinaria probatio, quando agitur de illud redimendo; si verò de illud sustinendo, sufficit probatio ordinaria, etiam ex pluribus imperfectis probationibus, & adminiculis.
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Casalen. Canonicatus. 16. *Ianuarij* 1615.
ARGVMENTVM DCXXXI.
De beneficiorum incompatibilitate plura notanda, de quibus in summario.
R. P. D. PIROVANO.
Sabinen. iuris pascendi. 16. *Ianuarii* 1615.
ARGVMENTVM DCXXXII.
Ius pascendi quomodo probetur in territorio alieno, est magistralis decisio.
EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.
Assisien. bonorum. *Die* ....
ARGVMENTVM DCXXXIII.
Pater quando dicatur filijs donasse inter viuos, & quãdo diuisio facta per patrem inter filios habeat vim vltimæ voluntatis.
R. P. D. PIROVANO.
Conchen. decimarum de Casteyon. 19. *Ianuar.* 1615.
ARGVMENTVM DCXXXIV.
Remissoria non datur quando pars habuit plures dilationes ad probandum, & nihil probauit.
R. P. D. COCCINO.
Reatina Præpositurae. 23. *Ianuarij* 1615.
ARGVMENTVM DCXXXV.
De authoritate Cardinalis habentis indultum conferendi beneficia reseruata, plura notanda, de quibus in summario.
R. P. D. VBALDO.
Assisien. hæreditatis. 23 *Ianuarij* 1615.
ARGVMENTVM DCXXXVI.
De vnione terrarum quando, & quomodo comprehendatur sub vno generali vocabulo.
R. P. D. PIROVANO.
Fauentina hæreditatis. 26. *Ianuarij* 1616.
ARGVMENTVM DCXXXVII.
Argumentum habes in summario.
R. P. D. PIROVANO.
Leodien. beneficij. 26. *Ianuarij* 1615.
ARGVMENTVM DCXXXVIII.
Datur appellatio à sententia lata in possessorio, quando continet fructuum condemnationem, & quid à secunda sententia in qua pronunciatur primam sententiam esse exequendam.
R. P. D. DVNOZETTO.
Romana vineæ. 26. *Ianuarij* 1615.
ARGVMENTVM DCXXXIX.
Pretium in subhastatione oblatum præsumitur iustum, testesque super pretio alicuius rei deponentes nihil probant, deponendo de eorum iudicio, nisi etiam deponant de communi valore.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Forolempronien pensionis. 9 *Februarij* 1615.
ARGVMENTVM DCXL.
Reseruata pensione, dummodo remaneant liberè pro Episcopo mille, onera solui debent à pensionario, & non ab Episcopo.
R. P. D. PIROVANO.
Bononien. de Cattaneis. 9 *Februarii* 1615.
ARGVMENTVM DCXLI.
De probatione filiationis, & legitimitatis, necnon de probatione mortis multa notabilia, de quibus in summario.
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Papien. pensionis. 13. *Februarij* 1615.
ARGVMENTVM DCXLII.
Translatario pẽsionis habenti subrogationem gratiosam datur immissio, absque alia iustificatione litterarum, constito de quasi possessione exigendi ante translationẽ, & quando pensio, seu pensionis translatio dicatur conditionalis per clausulam, *dummodo pensio medietatem fructuum non excedat*.
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Anconitana bonorum. 13. *Februarij* 1615.
ARGVMENTVM DCXLIV.
Scientia non præsumptiuè nec semiplenè, sed plenè, & concludenter est probanda, vbi agitur de auferendo ius alteri quæsitum.
R. P. D. DVNOZETTO.
Carthaginen. decimarum. 16. *Februarii* 1615.
ARGVMENTVM DCXLV.
Monachi, & religiosi omnes sunt exempti à solutione decimarum de noualibus, & huic exemptioni non censetur derogatũ à Sũmo Pontifice per generalem derogationem, nisi expressa fuerit facta mentio.
R. P. D. PIROVANO.
Bononien. laudi. 16. *Februarij* 1615.
ARGVMENTVM DCXLVI.
Administrator alicuius negotiationis, si dictæ negotiationis plures confecit libros, secundum quos libros administrationis suæ rationem reddere debet.
R. P. D. PIROVANO.
Romana cessionis. 20. *Februarij* 1615.
ARGVMENTVM DCXLVII.
Resoluta cessione nunquid iura cessa remaneant sine spiritu, & quid resoluta datione in solutum.
R. P. D. PIROVANO.
Arboren. præcedentiæ. 23. *Februarij* 1615.
ARGVMENTVM DCXLVIII.
Coadiutor Canonicus mortuo coadiuto tenetur nouam Canonicatus possessionem accipere, nec præcedit veros Canonicos, qui de nouo ipsi coadiutori successerunt.
R. P. D. PIROVANO.
Assisien. hæreditatis. 23. *Februarij* 1615.
ARGVMENTVM DCXLIX.
Aditio hæreditatis nunquid inducatur per enunciationem, cessionem, & transactionem.
R. P. D. PIROVANO.
Sabinen. affictus. 26. *Februarii* 1615.
ARGVMENTVM DCL.
Locationis contractus est indiuiduus, & ideò debet acce-

acceptati cum omnibus suis qualitatibus,& conditionibus, An autem, & quando locator teneatur conductori notificare omnes qualitates rei locatæ, quæ potuissent conductorem à conductione retrahere, in hac decisione benè declaratur.

R. P. D. P I R O V A N O.

Vrbinaten. bonorum. 11.*Martii* 1615.

ARGVMENTVM DCLI.

Citatio ad sententiam debet esse præcisa ad audiēdam sententiam, nec sufficit ad audiendam voluntatem iudicis, & ex instrumento locationis, quando dominium probatum censeatur.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Illerden.decimarum. 13.*Marty* 1615.

ARGVMENTVM DCLII.

De quasi possessione exigendi decimas plura notanda, de quibus in summario.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.

Ciuitatis Castelli supplementi legit.13.*Martii* 1615.

ARGVMENTVM DCLIII.

Ex summarijs sume argumentum.

R. P. D. P I R O V A N O.

Burgen. seruitij. 16 *Martii* 1615.

ARGVMENTVM DCLIV.

Declaratoria censurarum datur absque alia terminorum professione contra eum, qui se nolle parere expresse declarauit.

R. P. D. V B A L D O.

Calaguritana iurisdict de Nagera. 20. *Martij* 1615.

ARGVMENTVM DCLV.

Episcopus in sua diœcesi habet fundatam intentionē, tam de iure communi, quàm vigore Concilij in approbationibus confessorum; & qui contrarium prætendit, debet hoc probare per Apostolicum priuilegium.

R. P. D. P I R O V A N O.

Romana vineæ. 20.*Martii* 1615.

ARGVMENTVM DCLVI.

Pensio in locatione vineæ quando iusta dicatur, est magistralis decisio.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.

Cæsaraugustana domus. 27.*Martii* 1615.

ARGVMENTVM DCLVII.

Attentata non sunt reuocanda, quando pars non opposuit, vel quando ex reuocatione scandalū oritur præsertim quando causa est cōmissa arbitrio Rotæ.

R. P. D. P I R O V A N O.

Aquen. Capellæ. 27.*Martii* 1615.

ARGVMENTVM DCLVIII.

Breuis est decisio, & quid in ea contineatur summarium demonstrat.

EMINENTISS. CARD. MARQVEMONTIO.

Romana domorum ad S. Marcum. 30.*Martii* 1615.

ARGVMENTVM DCLIX.

Dominium quando agitur contra tertium, & non inuestitum quando probetur ex instrumento concessionis,& an contra non inuestitum detur actio personalis, pro soluendo canone.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.

Lucana iurispatronatus. 3 *Aprilis* 1615.

ARGVMENTVM DCLXI.

Iuspatronatus probatur ex antiquissima præsentandi quasi possessione, quando præsentationes fuerunt continuatæ,& effectuatæ, iuncta præsertim fama,& positiuis actibus ab Ordinario gestis.

R. P. D. P I R O V A N O.

Sibinicen. mansionariatus. 6. *Aprilis* 1615.

ARGVMENTVM DCLXII.

Beneficiorum collatio de iure cōmuni spectat ad Episcopum, & Capitulum simul; Episcopus autem tantam habet vocem, quantam omnes de Capitulo, nisi consuetudine aliud seruatum fuerit.

R. P. D. P I R O V A N O.

Romana donationis de Mancinis. 6.*Aprilis* 1615.

ARGVMENTVM DCLXIII.

Ex summario sume argumentum.

R. P. D. D V N O Z E T T O.

Romana pecuniaria. 6.*Aprilis* 1615.

ARGVMENTVM DCLXIV.

Ex summario sume argumentum.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Romana vineæ. 6. *Aprilis* 1615.

ARGVMENTVM DCLXV.

De executione rei iudicatæ plura notanda, de quibus in summario.

R. P. D. P I R O V A N O.

Conchen.decimarum de Castezon. 11.*Maii* 1615.

ARGVMENTVM DCLXVI.

Ius decimandi per mutationem seminis, mutari, aut tolli non potest, Rectoresque Ecclesiarum habent de iure communi fundatam intentionem in exactione decimarum, quæ præscribi non possunt, vbi fructus annuatim crescunt.

R. P. D. P I R O V A N O.

Ferrarien.decimarum. 11. *Maij* 1615.

ARGVMENTVM DCLXVII.

Scripturis inter se contrarijs, & repugnantibus, quibus magis credendum,& an sentētia lata sine citatione partis, procuratore tamen præsente valeat.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Romana de Burijs. 15. *Maii* 1615.

ARGVMENTVM DCLXVIII.

Spoliatus à iudice nulliter,& iniustè, restituendus est, quando nullitas, & iniustitia est notoria & patens, aliter secus, reoque non opponente valet sententia ad fauorem actoris actione carentis.

R. P. D. P I R O V A N O.

Tolerana Capellaniæ. 18.*Maii* 1615.

ARGVMENTVM DCLXX.

De probatione mortis multa notanda,& plura etiam de probatione possessionis tempore obitus, & de vacatione Sedis Episcopalis ad gratiæ iustificationem, de quibus in summario.

R. P. D. A N D R E A.

Anconitana computorum. 22.*Maii* 1615.

ARGVMENTVM DCLXXI.

Obligatio conditionalis, conditione non purificata exequi non potest, & quando dicatur conditionalis. cætera sume ex summarijs.

R. P. D. P I R O V A N O.

Aesina fideicommissi. 25.*Maii* 1615.

ARGVMENTVM DCLXXII.

Ex summarijs sunt pro argumento conclusiones, de quibus in eo.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.

Bononien. pecuniaria dotis. 1. *Iunii* 1615.

ARGVMENTVM DCLXXIII.

Statuti requisita probari debent, vt illius dispositioni locus sit.

EMINENTISS. CARD. PAMPHILIO.

Placentina Archipresbyteratus. 1.*Iunii* 1615.

AR-

ARGVMENTVM DCLXXIV.

Sententia lata partibus præsentibus, sine citatione valet mandatiq. defectus non oppositus ante sententiam, post sententiam suppletur, si de eo doceatur.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.

Terdonen. bonorum. 5. Iulii 1615.

ARGVMENTVM DCLXXV.

Remissoria non conceditur quando articuli sunt irrelevantes ad probandum id, quod probatum non relevat, & quando articuli dicantur tales.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.

Vrbeuetana hæreditatis. 5. Iunii 1615.

ARGVMENTVM DCLXXVI.

Exceptio non adimplementi non potest opponi ab eo, qui prius non adimpleuit, & in omni casu cessat exceptio, quando agens offert adimplere, quod adimpletum non fuit.

R. P. D. COCCINO.

Romana census, seu exequutionis. 5. Iunii 1615.

ARGVMENTVM DCLXXVII.

Quod proximiores potuerint interuenire in cōtractu mulieris, seu minoris, si non interuenerunt, quomodo hoc probari possit? An assertio minoris negatiua sufficiat? & an etiam sit necesse probare, quod potuerint interuenire in hora contractus? An vero sufficiat, quod poterant interuenire in die cōtractus.

EMINENTISS. CARD. VEROSPIO.

Barchinonen. murorum. 10 Iunii 1615.

ARGVMENTVM DCLXXVIII.

De dominij probatione plura notanda, de quibus in summario.

R. P. D. PIROVANO.

Leodien. fideicommissi. 10. Iunii 1615.

ARGVMENTVM DCLXXIX.

Feudū in testamento sine domini consensu quando relinqui possit, præsertim cōprehensis in inuestitura.

R. P. D. REMBOLDO.

Placentina dotis, & antiphati. 12. Iunii 1615.

ARGVMENTVM DCLXXX.

Dispositio l. fœminæ, C. de secun. nupt. quando habeat locum in ijs bonis in quibus ex dispositione statuti, mater ab initio solum vsumfructum acquisiuit.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Viterbien. castrorum. 15. Iunii 1615.

ARGVMENTVM DCLXXXI.

Matrimoniū leuioribus probationibus probatur, quādo nō agitur de illius validitate, sed de legitimitate prolis ad effectū successionis, præsertim in antiquis.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. decimarum de Varisio. 15. Iunii 1615.

ARGVMENTVM DCLXXXII.

Parochialis Ecclesiæ erectio trahit secum translationem omnium iurium parochialium, & decimarum etiam contra Ecclesiam matricem, cui prius decimæ debebantur.

R. P. D. PIROVANO.

Barbastren. Archipresbyteratus. 15. Iunij 1615.

ARGVMENTVM DCLXXXIII.

Alternatiua non intrat, quando beneficia non sunt de libera collatione Episcopi, sed de simultanea cum Capitulo, & quando beneficia dicantur sic de libera Episcopi collatione, & quando simultanea.

EMINENTISS. CARD. SACRATO.

Capuana Rectoriæ. 17. Iunii 1615.

ARGVMENTVM DCLXXXIV.

Collatio beneficij curati facta tanquam de beneficio simplici, nulla & inualida est. Quomodo probetur quod beneficium sit curatum, & quid præsumatur.

R. P. D. PIROVANO.

Florentina Capellæ. 17 Iunii 1615.

ARGVMENTVM DCLXXXV.

Attentata post appellationem an reuocentur causa deserta.

EMINENTISS. CARD. PAMPHILIO.

Pistorien. Archidiaconatus. 17. Iunii 1615.

ARGVMENTVM DCLXXXVII.

In materia iurispatronatus plures explicantur notabiles conclusiones, de quibus in summarijs.

R. P. D. VBALDO.

Romana domorum in Burgo. 22. Iunii 1615.

ARGVMENTVM DCLXXXVIII.

Emphyteusis concessio facta ad mensurationem, mensuratione non sequuta dicitur imperfecta, & ex ea agi non potest. De vi, & efficacia clausulæ, Arbitrio Rotæ, nonnulla notanda, de quibus in summario.

R. P. D. VBALDO.

Calaguritana fructuum. 22. Iunii 1615.

ARGVMENTVM DCLXXXIX.

Canonicus abs. ns ab Ecclesia, & in ea non residens, vt fructus lucretur duo requiruntur, absentiæ scilicet iusta causa, & Ordinarij licentia, & isto casu quænam sit iusta absentiæ causa, & an sufficiat licentia Capituli, vel vnius Regentis in Vrbe.

R. P. D. PIROVANO.

Romana administrationis fundaci. 22. Iunii 1615.

ARGVMENTVM DCXC.

Capserius ad capsæ effectum deputatus tenetur de pecunijs in capsa repositis rationem reddere: secus si absque deputatione, & non ex officij necessitate capsæ exercitium sumat.

R. P. D. REMBOLDO.

Lunen. Sarzanen. iurispatronatus. 22. Iunii 1615.

ARGVMENTVM DCXCI.

Argumentum sume ex summarijs.

R. P. D. ANDREA.

Signina bonorum feudalium. 21. Iulii 1615.

ARGVMENTVM DCXCII.

Possessio defuncti in hærede continuata vigore statuti, an & quando sufficiat ad manutentionem, est magistralis decisio.

R. P. D. PIROVANO.

Leodien. fideicomm. de Renesse. 26. Iunii 1615.

ARGVMENTVM DCXCIII.

Remissoria in prophanis conceditur, quando materia est releuans, & etiam vno tantum articulo existente releuante, & quid si fuerit calumniosè petita, & in vltimis audientijs.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana vineæ. 1. Iulii 1615.

ARGVMENTVM DCXCV.

Melioramenta probantur per relationem periti, & tota lite pendente dicuntur facta mala fide, & in omni casu per cautionem de illis reficiendis impeditur retentio.

R. P. D. PIROVANO.

Asisien. bonorum. 1. Iulii 1615.

ARGVMENTVM DCXCVII.

Manutentio non datur non probata possessione tempore motæ litis, & quando capta possessio præsumatur continuata, vel derelicta.

REV. PATRIARCHA MANZANEDO.

Lucana iurispatronatus. 1. Iulij 1615.

ARGVMENTVM DCXCVII.
De successione fœminarum in iurepatronatus.
R. P. D. PIROVANO.
Ariminen. decimarum. 1. Iunii 1615.

ARGVMENTVM DCXCVIII.
Laici sunt incapaces iuris decimandi, quando carent priuilegio, vel immemorabili probatione famæ dicti priuilegij, & quomodo probetur quasi possessio, seu obseruantia iuris decimandi per testes, super ea deponentes.
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Romana canonis. 6. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM DCXCIX.
Emphyteota tenetur integrum canonem præstare, donec res emphyteotica, seu illius pars existit, & funditus non perijt.
R. P. D. PIROVANO.
Romana nullitatis obligationis. 13. Nouemb. 1615.

ARGVMENTVM DCC.
Hæres cū beneficio l. & inuentarij, si obligauit se soluere legatum, cogi potest ad illud soluendū, via executiua, sed non nisi quatenus hæreditas sit soluendo.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Beneuentana Vicariæ. 13. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM DCCI.
Ex presētia quādo presumatur acceptata presētatio.
R. P. D. DVNOZETTO.
Meliten. seu Portugalen. Commendæ. 13. Nou. 1615.

ARGVMENTVM DCCII.
Inferiores tenētur literis in forma Breuis à Papa expeditis obedire, siue præceptiuæ, siue etiā monitoriæ sint, & quando dicantur præceptiuæ, vel monitoriæ.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana de Cangijs. 16. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM DCCIII.
Soluens alterius debita, contra debitorem, pro quo soluit, habet vtilem gestorum negotiorum actionem, potestque creditor pro sui crediti satisfactione executionem facere contra nomen debitoris.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana legatorum de Columna. 20. Nouemb. 1615.

ARGVMENTVM DCCIV.
Ex summarijs sume argumentum.
R. P. D. VBALDO.
Burgen. Abbatiæ de Salas. 20. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM DCCVI.
Gratia non suffragatur, nisi cōstet de illius acceptatione, quæ concludenter, & non præsumptiuè probari debet. Ponuntur autem in hac decisione, quæ in hac materia est singularis, & memorabilis, plures præsumptiones, quibus gratia præsumitur, & non præsumitur acceptata In cōtingenti casu recurras semper ad hanc decis. sapientissimo Auditore factam.
EMINENTISS. CARD. PAMPHILIO.
Vlixbonen. cœmeterij. 20 Nouembris 1615.

ARGVMENTVM DCCVII.
Cœmeterium, & alius locus sacer prophanari non potest sine causa, nec etiā alienari sine solemnitatibus à iure requisitis in alienatione rerū Ecclesiasticarū.
R. P. D. PIROVANO.
Romana Accomanditæ. 27. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM DCCVIII.
Accomanditæ contractus, ex quibus iustus, vel iniustus dicatur.
R. P. D. COCCINO.
Romana pecuniaria de Astallis. 27. Nouemb. 1615.

ARGVMENTVM DCCIX.
Ex diuersitate quitantiarum quando præsumatur diuersitas summarum.
R. P. D. REMBOLDO.
Senogallien. affictus. 27 Nouembris 1615.

ARGVMENTVM DCCXI.
Socius quando conuenit cum socio, vt pensio rei, super qua est contracta societas, deberet primo solui ex illius fructibus, non potest agere contra socium ad contributionem pro dicta pensione, nisi prius liquidato, an pensio possit solui ex dictis fructibus.
R. P. D. COCCINO.
Burgen. præeminentiarum. 2. Decembris 1615.

ARGVMENTVM DCCXII.
In hac decisione plura explicantur notanda, de quibus in summario.
EMINENTISS. CARD. PAMPHILIO.
Rearina census. seu pecuniaria. 2. Decembris 1615.

ARGVMENTVM DCCXIII.
Promissio, & obligatio facta ex aliqua causa, si causa illa vera non est, inualida est promissio, & obligatio.
R. P. D. REMBOLDO.
Maceraten. prædij. 4. Decembris 1615.

ARGVMENTVM CCDXIV.
De solutione facta tutori non legitimo, qui tamen publicè reputabatur legitimis, nunquid soluentem debitorem liberet.
R. P. D. DVNOZETTO.
Toletana decimarum. 4. Decembris 1615.

ARGVMENTVM DCCXV.
Remissoria conceditur in prophanis vbi articuli sunt releuantes, immò sufficit releuantia vnius tantum articuli, & quid si remissoria peratur, postquam alij testes fuerunt in partibus examinati, & didicita testificata.
EMINENTISS. CARD. PAMPHILIO.
Bononien literarum cambij. 4. Decembris 1615.

ARGVMENTVM DCCXVI.
Debitor non liberatur ex eo, quod literæ cambij pro illius solutione transmissæ fuerint acceptatæ, nisi etiam pecunia fuerit soluta.
R. P. D. PIROVANO.
Assisien. hæreditatis. 9. Decembris 1615.

ARGVMENTVM DCCXIX.
Aestimi, seu catastri liber non probat valorem bonorum in præiudicium non consentientis.
EMINENTISS. CARD. VEROSPIO.
Pistorien. Prioriæ. 9. Decembris 1615.

ARGVMENTVM DCCXX.
Prior electus in Ecclesia Cathedrali nunquid participare debeat de omnibus distributionibus, & alijs de quibus participant aliæ dignitates, & Canonici.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Carthaginen. & Abulen. beneficiorum.
11. Decembris 1615.

ARGVMENTVM DCCXXI.
Mandatum de dispensando non est dispensatio, pluriumque incompatibilium beneficiorum assequutio de iure communi non est prohibita, sed retentio.
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Pistorien. beneficij. 14. Decembris 1615.

ARGVMENTVM DCCXXII.
Appellatio quatenus contrà recipitur ex stylo Palatij, dicitur tamen circumducta vbi iudex non pronuntiat in termino, in quo appellatio producta fuit, nec suffragatur appellatio penes Notarium, in actis di-

dimissa, & coram iudice non interposita, & quod mandatum probatur coniecturis, & quibus.
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Lucana iurispatronatus. 14.*Decembris* 1615.
ARGVMENTVM DCCXXIII.
De probatione ascendentiæ in successione iurispatronatus.
R. P. D. P I R O V A N O.
Bononien, de Cattaneis. 14.*Decembris* 1615.
ARGVMENTVM DCCXXIV.
Heres facto inuentario non cōfundit actiones, si quas habet contra hæreditatem, & propterea potest contra factum defuncti venire.
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Romana mercedis. 18.*Decembris* 1615.
ARGVMENTVM DCCXXV.
Salarium, seu merces non conuenta quomodo taxari debeat, & an, & quando procurator non producendo mandatum parte petente, & protestante reddat actum nullum.
R. P. D. V B A L D O.
Mantuana bonorum. 18.*Decembris* 1615.
ARGVMENTVM DCCXXVII.
Fructuum perceptio probatur ex possessione rei fructiferæ: fructuum autem liquidatio probatur per coniecturas arbitrio iudicis.
R. P. D. C O C C I N O.
Pampilonen. decimarum. 18.*Decembris* 1615.
ARGVMENTVM DCCXXVIII.
Ex summario sumas argumentum.
R. P. D. P I R O V A N O.
Nucerina census. 18.*Decembris* 1615.
ARGVMENTVM DCCXXIX.
Iura recognita parte non citata ad videndum iurare testes super eorum recognitione, non dicuntur in forma probanti, nec contrarius stylus attenditur, nisi fuerit plenè, & concludenter probatus.
R. P. D. A N D R E A.
Burgen. quindenniorum. 2. *Ianuarii* 1616.
ARGVMENTVM DCCXXX.
Regula de iure quæsito non tollendo non procedit in iure quæsito euentualiter, prout est ius percipiendi annatam de beneficijs vacaturis. De vnione quando præsumatur facta sine præiudicio tertij, & quando Papa præsumatur voluisse iuri tertij præiudicare.
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Romana Saluiani interdicti. 11.*Ianuarii* 1616.
ARGVMENTVM DCCXXXI.
Notabilis est decisio, cum in ea magistraliter declaretur quando valida sit obligatio vxoris ad fauorem mariti ære alieno grauati, & quando vxor insimul cum viro pecunias, vtpute mutuo accipiens remaneat obligata non constito, quòd ipsa pecunia in ipsius vtilitatem versa fuerit.
R. P. D. C O C C I N O.
Romana census de Mutis. 11.*Ianuarii* 1616.
ARGVMENTVM DCCXXXII.
Filij in conditione positi in contractibus nunquid censeantur vocati? Quid si vocati fuerint à statuto, & an hoc statutum extendatur ad nepotes. Cætera vide in summarijs.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana portus molæ. 15.*Ianuarii* 1616.
ARGVMENTVM DCCXXXIII.
Emptor si rem emptam retrouendere promisit, & interpellatus facto deposito soluti pretij retrouendere recusauit, tenetur à die moræ fructus restituere.
R. P. D. R E M B O L D O.
Firmana beneficij. 15.*Ianuarii* 1616.
ARGVMENTVM DCCXXXIV.
Appellandi tempus quando currat à die habitæ notitiæ? quando quis dicatur verus contumax, & quando contra absentem procedi possit per cōtradictas.
R. P. D. V B A L D O.
Lucana iurispatronatus. 21.*Ianuarii* 1616.
ARGVMENTVM DCCXXXV.
Præsentatus à patronis existentibus in quasi possessione præsentandi, nunquid præferatur præsentato ab eo, qui in iurepatronatus de proprietate docet, & hinc multa explicantur de probatione iurispatronatus, tam respectu proprietatis, quàm quasi possessionis præsentandi. est decisio notabilis, & magistralis
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Pistorien. beneficij. 23 *Ianuarii* 1616.
ARGVMENTVM DCCXXXVI.
Ex summarijs sume argumentum.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana societatis. 29. *Ianuarii* 1616.
ARGVMENTVM DCCXXXIX.
Apocha, & quælibet alia scriptura sine die valet, & sustinetur, quando vis non est in tempore. Idem in teste sine tempore deponente, & ad falsitatem vitandam, actuum pluralitas præsumitur.
EMINENTISS. CARD. VEROSPIO.
Brixien. Canonicatus. 29. *Ianuarii* 1616.
ARGVMENTVM DCCXL.
Remissoria conceditur quando articuli sunt releuantes, imò sufficit vnum articulum esse releuantem, & ex releuantia articulorum tollitur præsumptio calumniæ.
R. P. D. C O C C I N O.
Romana census. 1 *Februarii* 1616.
ARGVMENTVM DCCXLI.
Creditor habens hypothecata omnia bona debitoris, potest pro suo credito tacere executionem ad sui electionem in vna ex hypothecatis rebus sibi beneuisis, & etiam contra tertium possessorem, in quem res peruenit post iudicis sententiam, præsertim ex simulato contractu, & hinc quod simulatio coniecturis probatur, & quibus. Est magistralis decisio in hac materia.
REV. PATRIARCHA MANZANEDO.
Hispalen. matrimonij. 8.*Februarii* 1616.
ARGVMENTVM DCCXLII.
Qui per verba de futuro promisit aliquam ducere in vxorem, tenetur cum ea matrimonium contrahere, etiam quod sponsalia iuramento firmata non fint, præsertim transducta muliere ad domum viri, & eaq. vt vxore tractata. cætera vide in summarijs.
R. P. D. V B A L D O.
Romana domorum in Burgo. 8.*Februarii* 1616.
ARGVMENTVM DCCLIII.
In hac decisione plures firmantur conclusiones, & illæ quidem notabiles in materia Saluiani interdicti, & præsertim quod illud non datur pro credito non liquido, & quod concessio, seu conditio sub conditione mensurationis facta, mensuratione non sequuta actionem non producit, ad effectum vt intret iudicium Saluiani interdicti.

R. P. D. VBALDO.
Romana de Naris. 26. *Februarii 1616.*
ARGVMENTVM DCCXLIV.
De vicino volente ædificium quod facit in suo iniungere, & arnectere cum muro vicini, an & quando hoc possit: quibus exceptionibus hoc iudicium impediatur,& lite pendente potest vicinus tutè in suo ædificare, data cautione de demoliendo in casu succumbentiæ.
EMINENTISS. CARD. VEROSPIO.
Policast. en. congruæ. 29. *Februarii 1616.*
ARGVMENTVM DCCXLV.
Congrua debetur Episcopo de fructibus beneficij,illaque propterea soluenda est à reseruatario.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana retrouenditionis domus. 19. *Februar. 1616.*
ARGVMENTVM DCCXLVIII.
Promittens retrouendere præcisè cogi potest ad restituendum rem emptam pro soluto pretio, nec præstando interesse liberatur, præsertim vbi promissio fuit iurata. cætera vide in summario.
R. P. D. PIROVANO.
Bononien. de Cataneis. 4. *Martii 1616.*
ARGVMENTVM DCCL.
Emphyteusis quando dicatur hæreditaria, & quando ex facto, & prouidentia, & sic quando transeat ad quoscunque hæredes in præiudicium Ecclesiæ, seu vocatorum in ipsa inuestitura.
R. P. D. PIROVANO.
Clusina postæ Puteoli. 11. *Martii 1616.*
ARGVMENTVM DCCLII.
Feudi dominus potest durante prima inuestitura alium inuestire pro tempore,quo res ad ipsum deuoluetur,& an inuestitus cum pacto, quod iuramentum ad ipsum pertineat, nunquid pro deuoluendis indigeat noua inuestitura: excadentiæ autem cedunt commodo directi domini, non autem habentis vtile dominium. cætera videas in summario.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Aesina granorum. 11. *Martii 1616.*
ARGVMENTVM DCCLIII.
Promittens vni vendere, si eius minister alteri vendidit rem, quam ipsius prius vendere promiserat, nunquid teneatur ad inte. esse.
EMINENTISS. CARD. PAMPHILIO.
Ferrarien. bonorum de Tassonis. 11. *Martii 1616.*
ARGVMENTVM DCCLV.
Immissio in possessionem bonorum fideicommissariorum datur vocato in testamento ad fideicommissum,vbi probauerit dicta bona fuisse à testatore possessa tempore obitus, etiam non probato dominio.
EMINENTISS. CARD. PAMPHILIO.
Valentina subsidij. 14. *Martij 1616.*
ARGVMENTVM DCCLVII.
De vnionum, & dismembrationum reuocatione facta per Leonem XI. & Paulum V. nonnulla notanda, vt in summarijs.
EMINENTISS. CARD. VEROSPIO.
Nucerina Paganorum iurisdictionis. 18. *Martii 1616.*
ARGVMEMTVM DCCLVIII.
Quomodo probetur domum esse de parochia, & an sufficiat Sacramentorum administratio? An partis confessio tam in possessorio,quàm in petitorio.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Anconitana, seu Auximana florum. 18 *Aprilis 1616.*
ARGVMENTVM DCCLXII.
Manutentio non conceditur non probata possessione tempore motæ litis, & de probatione possessionis per testes plura notantur, de quibus in summario.
EMINENTISS. CARD. PAMPHILIO.
Reatina bonorum. 22. *Aprilis 1616.*
ARGVMENTVM DCCLXIII.
Prohibitus alienare sub pœnâ caducitatis, si prohibitioni contrauenitur, cadit à re alienata, non autem à rebus non alienatis,& multo minus cadit à fideicommisso iniuncto in casu mortis.
R. P. D. PIROVANO.
Mediolanen. pensionis. 29. *Aprilis 1616.*
ARGVMENTVM DCCLXV.
Arbitrio alicuius quando quid est commissum morte arbitrari debentis expirat arbitrium. Cætera videas in summario.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana domus. 18. *Maii 1616.*
ARGVMENTVM DCCLXVIII.
Arbiter non debet ferre laudum super ijs, quæ compromissa non fuerunt. Causa quando dicatur eadem, vel diuersa,& quando attentata lite pendente sint reuocanda.
R. P. D. PIROVANO.
Mediolanen pensionis. 13. *Iunij 1616.*
ARGVMENTVM DCCLXXII.
Remissoria non conceditur quando articuli sunt irreleuantes & plura exêpla articulorum irreleuantiû.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Parmen. Status. 13. *Iunii 1616.*
ARGVMENTVM DCCLXXIII.
De præterito præsumitur in præsens: vltimusq. status attenditur in remedio, *l. fin. C. de edict. diu. Adr. toll.* Insertum non probat ad fauorem inserentis. Gesta, & ordinata à Principe nunquid valeant, postquam desijt esse Princeps in præiudicium successoris. Licentia data expirat per mortem illius, cui fuit data, & in proprio contractu nemò authoritatem præstare potest. De his omnibus in præsenti conclusione tractatur.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Anconitana, seu Auximana florum. 20. *Iunij 1616.*
ARGVMENTVM DCCLXXIV.
In hac decisione plures explicantur conclusiones, de quibus in summarijs.
EMINENTISS. CARD. SACRATO.
Romana bonorum de Marescottis. 22. *Iunii 1616.*
ARGVMENTVM DCCLXXVI.
Fideicommissarius quando sit legitimus contradictor aduersus petitam commissionem hæreditatis ab intestato. cætera videas in summario.
R. P. D. COCCINO.
Palentina Abbatiæ de Beneuiuere. 14. *Aprilis 1617.*
ARGVMENTVM DCCXCI.
Beneficia, & monasteria consistorialia quæ dicantur, & quomodo de illis Papa disponat. Est magistralis decisio.

INDEX

INDEX CAVSARVM DECISIONVM SACRAE ROTAE ROMANAE

PER MATERIAS DIGESTVS,

Quæ in hac Tertia Parte continentur.

A

¶ BVrgen. *Abbatia* de Salas 19. Nouembr. 1615. Vbaldo. decis. 705.

Leodien. *Abbatia* 24. Ianuarij 1614. Sacrato. decis. 554.

Lucana *Abbatia* 10. Nouembris 1614. Pirouano. decis. 618.

Palentina *Abbatia* de Beneuiuere 14. Aprilis 1617. Coccino. decis. 791.

Leodien. *Abbatinatus* 24 Octobris 1605. Sacrato. decis. 94.

Leodien. *Abbatinatus* 31. Maij 1606. Sacrato. decis. 119.

Romana *Accomandita* 27. Nouembris 1615. Pirouano. decis. 703.

¶ Bononien. *Administrationis* 28. Februarij 1611. Sacrato. decis. 331.

¶ Bononien. *Administrationis* 10. Iunij 1611. Sacrato. decis 364.

Romana *Administrationis* fundaci 28. Nouemb. 1614 Pirouano. decis. 622

Romana *Administrationis* fundaci 22. Iunij 1615. Pirouano decis. 690.

Signina *Administrationis* 18. Martij 1613. Sacrato. decis 475.

Burgen. *Admissionis* ad habitum 26. Ianuarii 1604. Lancellotto. dec s. 11.

Bononien. *Affictus* 14. Maij 1607. Marquemontio. decis 138.

Romana *Affictus* 7. Februarij 1607. Marquemontio. decis. 138.

¶ Romana *Affictus* casalis 9. Nouembris 1605. Sacrato. decis. 95.

Romana *Affictus* montis Rotundi 10. Martij 1614. Pirouano. decis. 559.

Romana *Affictus* Sermonetæ 10. Iunij 1611. Pirouano. decis 361.

Sabinen. *Affictus* 26. Februarij 1616. Pirouano. decis 650

Senogallien. *Affictus* 27. Nouembris 1615. Remboldo decis. 711.

Tiburtina *Affrancationis* 11. Ianuarij 1585. Vice Comite decis. 3.

¶ Bononien. *Alearum* 20. Martij 1609. Ludouisio. decis 215.

¶ Romana *Alimentorum* 9. Iunii 1604. Penia. d 76.

¶ Romana *Alimentorum* 21. Aprilis 1610. Sacrato. decis 271.

¶ Romana *Alimentorum* 28. Iunii 1613. Sacrato. decis. 519.

Spoletana *Alimentorum* 5. Iulii 1608. Sacrato. decis. 195.

Vrbeuetana *Alimentorum* 28. Iunii 1613. Sacrato. decis. 517.

Firmana *Altaris* 5. Decembris 1594. Blanchetto. decis. 21.

¶ Firmana *Altaris* de Doriis 15. Februarii 1610. Marquemontio decis. 256.

Sabinen. *Alluuionis* 1. Maii 1612. Ludouisio d. 416.

¶ Bononien. de *Amorinis* 4. Decembris 1609. Marquemontio decis. 243.

Mediolanen. *Aquarum* 28. Maii 1607. Sacrato. decis. 152.

Pistorien. *Archidiaconatus* 17. Iunii 1615. Pamphilio. decis. 687.

Baren seu nullius *Archipresbyteratus*, seu Prioratus. 18. Martii 1613. Sacrato. decis. 476.

Baren. seu nullius *Archipresbyteratus*, seu Prioratus. 20. Iunii 1614. Sacrato. decis. 597.

Barbastren *Archipresbyteratus* 15 Iunii 1615. Verospio. decis. 633.

¶ Dertusen. *Archipresbyteratus* 21. Aprilis 1595. Penia. decis. 23.

Placentina *Archipresbyteratus* 1. Iunii 1615. Pamphilio. decis. 674.

¶ Romana *Argentorum* 27 Iunii 1607. Ludouisio. decis 163

Romana *Assecurationis* dotis 12. Decembris 1605. Marquemontio. decis. 101.

Romana *Attentatorum* 27. Martii 1609. Sacrato. decis. 216.

Romana *Aureorum* 28. Ianuarii 1605. Sacrato. decis. 87.

¶ Calaguritana de *Autol*. 4. Maii 1611. Sacrato. decis. 347.

B

¶ ABulen. *Beneficii* 1. Iulii 1609. Penia. decis. 234.

Abulen. *Beneficii* 27. Maii 1611. Sacrato. decis. 355.

¶ Alerien. *Beneficii* 19. Decembris 1614. Buratto. decis. 629.

¶ Alerien. *Beneficii* 4. Maii 1616. Buratto. decis. 767.

Aprutina *Beneficii* 11. Martii 1611. Lugdunen. d. 336.

Aprutina *Beneficii* 19. Decembris 1611. Pirouano. decis. 398.

Aprutina *Beneficii* 13. Maii 1613. Pirouano. decis. 494.

Bracharen *Beneficii* de Pedronello 27. Iunii 1605. Sacrato. decis 91.

Bracharen. *Beneficii* 3. Iulii 1606. Manzanedo. decis. 129.

Calaguritana *Beneficii* de Fuenmagor 22. Apr. 1613. Sacrato. decis. 488.

¶ Cala-

Index Decisionum per materias.

¶ Calaguritana *Beneficij* 21. Maij 1614. Buratto. decis. 579.
Calaguritana *Beneficij* de Ormilla 11. Ianuarij 1608. Sacrato decis. 171.
¶ Calaguritana *Beneficij* de Victoria 4. Decembris 1615. Caualerio decis. 718.
Conchen. *Beneficij* 4. Februarij 1608. Sacrato. decis. 174.
Conchen. *Beneficij* 14. Nouembris 1611. Sacrato. decis. 387.
Farfen. seu nullius *Beneficij* 15. Decembris 1610. Marquemontio. decis. 609.
Firmana *Beneficij* 29. Ianuarij 1616. Remboldo. decis. 734.
Gerunden. *Beneficij* 2. Decembris 1605. Sacrato. decis. 97.
Gerunden. *Beneficij* 17. Iunij 1613. Sacrato. decis. 512.
Gerunden. *Beneficij* 20. Decembris 1613. Sacrato. decis. 548.
Illerden. *Beneficij* S. Lazari 5. Iulij 1608. Sacrato. decis. 196.
Leodien. *Beneficij* 26. Ianuarij 1615. Pirouano. decis. 630.
Pistorien. *Beneficij* 14. Decembris 1615. Manzanedo. 722.
Pistorien. *Beneficij* 25. Ianuarij 1616. Manzanedo. decis. 736.
Turulen. *Beneficij* 12. Februarij 1610. Marquemontio. decis. 254.
Viterbien. *Beneficij* 1. Iulij 1609. Sacrato. decis. 235.
Vlixbonen. *Beneficij* 20. Iunij 1614. Vbaldo. dec. 595.
Vrbinaten. *Beneficij* 5. Decembris 1605. Marquemontio. decis. 100.
Romana *Beneficiati* S. Petri 26. Aprilis 1591. Giprio decis. 15.
Adrien. *Beneficiorum* 6. Iunij 1611. Lugdunen. decis. 360.
Albanen. *Beneficiorum* 17. Iunij 1613. Pirouano. decis. 511.
Albanen. *Beneficiorum* 27. Iunij 1614. Pirouano. decis. 607.
Assisien. *Beneficiorum* 18. Iunij 1607. Sacrato. decis. 156.
Calaguritana *Beneficiorum* de Antel. 10. Martij 1610. Sacrato. decis. 26.
Carthaginen. & Abulen. *Beneficiorum* 15. April. 1611. Sacrato. decis. 339.
Carthaginen. & Abulen. *Beneficiorum* 7. Maij 1612. Sacrato decis. 425.
Carthaginen. & Abulen. *Beneficiorum* 11. Decembris 1611. Sacrato. decis. 721.
Conchen. *Beneficiorum* 4. Maij 1611. Sacrato. decis. 348.
Lucana *Beneficiorum* 19. Martij 1612. Sacrato. decis. 415.
Pampilonen. *Beneficiorum* 14. Ianuarij 1613. Sacrato. decis. 459.
Perusina de *Bigossinis* 19. Aprilis 1613. Pirouano. decis. 485.
Lucana *Bonorum* 6. Nouembris 1602. Sacrato. decis. 56.
¶ Lucana *Bonorum* 28. Nouembris 1611. Sacrato. decis. 371.
Lucana *Bonorum* 13. Martij 1609. Marquemontio. decis. 214.
¶ Lucana *Bonorum* 11. Decembris 1609. Marquemontio decis. 245.
Romana Bibliothecæ 24. Nouembris 1606. Marquemontio. decis. 131.
¶ Amerina *Bonorum* 18. Aprilis 1616. Buratto. decis. 761.
¶ Anconitana *Bonorum* sancti Apollinaris 29. Nouembris 1610. Ludouisio. decis. 301.
Anconitana *Bonorum* sancti Apollinaris 6. Iunij 1614. Pirouano. decis. 586.
Anconitana *Bonorum* sancti Apollinaris 26. Iun. 1613. Pirouano. decis. 515.
Anconitana *Bonorum* 4. Iulij 1614. Manzanedo. decis. 612.
Anconitana *Bonorum* 13. Februarij 1615. Manzanedo decis. 644.
Anconitana *Bonorum* de Rinaldis 15. Maij 1602. Pamphilio. decis. 51.
Aretina *Bonorum* 1. Iunij 1612. Coccino. decis. 435.
Ariminen. *Bonorum* 4. Iunij 1610. Pirouano. dec. 278.
Ariminen. *Bonorum* 22. Iunij 1609. Marquemontio. decis. 157.
Ariminen. *Bonorum* 4. Februarij 1611. Marquemontio. decis. 325.
Asculana *Bonorum* 1. Iulij 1613. Sacrato decis. 527.
Assisien. *Bonorum* 1. Iulij 1607. Marquemontio. decis. 151.
Assisien. *Bonorum* die.... Marquemontio. decis. 633.
Assisien. *Bonorum* 1. Iulij 1615. Pirouano. decis. 696.
¶ Bononien. *Bonorum* 18. Maij 1616. Buratto. decis. 770.
¶ Carpentoraten. *Bonorum* 15. Decembris 1611. Ludouisio. decis. 400.
Ciuitatis Castelli *Bonorum* 20. Maij 1611. Marquemontio. decis. 553.
Corana *Bonorum* 5. Maij 1608 Sacrato. decis. 181.
Ferrarien. *Bonorum* de Tassonis 11. Martij 1616. Pamphilio. decis. 755.
Imolen. *Bonorum* 13. Nouembris 1592. Pamphilio. decis. 16.
Imolen. *Bonorum* 8. Martij 1596 Pamphilio. decis. 26.
Mantuana *Bonorum* 18. Decembris 1615. Vbaldo. decis. 727.
Mediolanen. *Bonorum* de Brunellis 17. Maii 1606. Marquemontio. decis. 115.
Nonantulana *Bonorum* 14. Iunii 1605. Sacrato. d. 286.
¶ Nonantulana *Bonorum* 31. Ianuarij 1611. Sacrato. decis. 322.
Nucerina nullius *Bonorum* 5. Februarij 1591. Platto. decis. 14.
Nucerina *Bonorum* 29. Maij 1602. Sacrato. decis. 52.
Papien. *Bonorum* 10. Maij 1602. Pamphilio. decis. 50.
Papien. *Bonorum* 14. Maij 1612. Penia. decis. 427.
Perusina *Bonorum* 8. Iunij 1607. Marquemontio. decis. 153.
Prænestina *Bonorum* 13. Maij 1613. Sacrato. decis. 496.
Reatina *Bonorum* 22. Aprilis 1616. Pamphilio. decis. 763.
¶ Romana *Bonorum* de Ceulis 28. Aprilis 1593. Penia. decis. 24.
Romana *Bonorum* de Mareffottis 22. Iunij 1616. Sacrato. decis. 776.
Sancti Seuerini *Bonorum* 20. Decembris 1610. Sacrato. decis. 315.

San-

Index Decisionum per materias.

Sancti Seuerini *Bonorum* 22. Iunij 1611. Sacrato. decis. 373.
¶ Signina *Bonorum* feudalium 22. Iunij 1615. Andrea. decis. 692.
Spoletana *Bonorum* 4. Maij 1609. Marquemontio. decis. 222.
¶ Spoletana *Bonorum* 22. Aprilis 1616. Buratto. decis. 764.
Spoletana *Bonorum* 4. Maij 1607. Marquemontio. decis. 146.
Terdonen. *Bonorum* 15. Decembris 1610. Ortembergo. decis. 306.
Terdonen. *Bonorum* 15. Decembris 1614. Manzanedo. decis. 618.
Terdonen. *Bonorum* 5. Iunij 1615. Manzanedo. decis. 675.
Tridentina *Bonorum* 7. Aprilis 1606. Sacrato. decis. 109.
Tridentina *Bonorum* 23. Iunij 1606. Sacrato. decis. 115.
Viliterna *Bonorum* 2. Aprilis 1607. Marquemontio. decis. 144.
Viterbien. *Bonorum* 9. Decembris 1613. Manzanedo. decis. 542.
Viterbien. *Bonorum* 20. Iunij 1614. Manzanedo. decis. 598.
Vrbinaten. *Bonorum* 11 Martij 1615. Pirouano. decis. 651.
Calaguritana *de Brantevilla* 9. Iunij 1603. Sacrato. decis. 64.
Calaguritana *de Branteuilla* 2. Iulij 1604. Sacrato. decis. 79.
Bononien. *de Bouijs* 22. Aprilis 1611. Sacrato. decis. 342.
¶ Bononien. *de Bouijs* 6. Februarij 1612. Sacrato. decis. 408.
Bononien. *de Bouijs* 19. Nouembris 1612. Sacrato. decis. 450.
Romana *de Bouijs* 15. Maij 1615. Sacrato. decis. 668.

C

Romana de *Cangijs* 1. Iulij 1613. Sacrato. decis. 524.
¶ Romana *cambiorum* 26. Martij 1593. Millino. decis. 18.
Romana de *Cangijs* 16. Nouembris 1615. Sacrato. decis. 703.
Assisien. *Canonicatus* 14. Iunij 1600. Sacrato. decis. 39.
Brixien. *Canonicatus* 29. Iannarij. 1616. Verospio. decis. 740.
Carthaginen. *Canonicatus* 26. Aprilis 1613. Pirouano decis. 490.
Carthaginen. *Canonicatus* 24. Ianuarij 1614. Pirouano. decis. 553.
Carthaginen. *Canonicatus* 20. Iunij 1614. Pirouano. decis. 594.
Casalen. *Canonicatus* 14. Maij 1614. Manzanedo. decis. 578.
Casalen. *Canonicatus* 16. Ianuarij 1615. Manzanedo. decis. 631.
Colonien. *Canonicatus* S. Andreæ 4. Martij 1613. Pirouano. decis. 467.
Eugubina *Canonicatus* 4. Februarij 1613. Manzanedo. decis. 464.
Lauretana *Canonicatus* 9. Innij 1614. Pir. dec. 588.
Leodien. *Canonicatus* 15. Martij 1610. Sacrato. decis. 266.
Leodien. *Canonicatus* 21. Iunij 1610. Sacrato. decis. 292.
Leodien. *Canonicatus* 8. Innij 1612. Pirouano. decis. 440.
Leodien. *Canonicatus* Tongren. 22. Aprilis 1611. Pirouano. decis. 341.
Messanen. *Canonicatus* 7. Februarij 1611. Sacrato. decis. 328.
¶ Meten. *Canonicatus* 8. Nouembris 1577. de Rubeis decis. 11.
¶ Mindonien. *Canonicatus* 26. Nouemb. 1616. Buratto. decis. 783.
Narnien. *Canonicatus* 8. Iunij 1611. Manzanedo. decis. 439.
Nouarien. *Canonicatus* 7. Iunij 1610. Pirouano. decis. 280.
Nouarien. *Canonicatus* 35. Maij 1613. Manzanedo. decis. 505.
¶ Pederbonen. *Canonicatus* 28. Nouembris 1608. Coccino. decis. 198.
¶ Pistorien. *Canonicatus* 17. Iunij 1615. Caualerio. decis. 686.
Tarentina *Canonicatus* 4. Maij 1611. Marquemontio. decis. 3 9.
¶ Tarentina *Canonicatus* 13. Iunij 1611. Marquemontio. decis. 366.
Tarentina *Canonicatus* 27. Innij 1611. Marquemontio. decis. 379.
Tarentina *Canonicatus* 2. Decembris 1611. Sacrato. decis. 393.
Tirasonen *Canonicatus* 12. Nouembris 1607. Scotto. decis. 165.
Tirasonen *Canonicatus* 15. Martij 1610 Pirouano. decis. 264.
Tirasonen. *Canonicatus* 17 Iunij 1610. Pirouano. decis. 289.
¶ Tirasonen. *Canonicatus* 10. Decembris 1610. Pirouano. decis. 304.
Tirasonen. *Canonicatus* vltima Februarij 1611. Pirouano. decis. 332.
¶ Tirasonen. *Canonicatus* 1. Iulij 1611. Pirouano. decis. 383.
Varmien. *Canonicatus* 17. Maij 1610. Sacrato decis. 497.
Romana *Canonis* 6 Nouembris 1615. Manzanedo. decis. 699.
Bononien. de *Capacellis* 27. Nonembris 1615. Andrea decis. 710.
Aquen. *Capella* 27. Martij 1615. Pirouano. decis. 658.
Florentina *Capella* 17. Iunij 1615. Pirouano. decis. 685.
Lunen. Sarzanen. *Capella* 5. Decembris 1601. Sacrato. decis. 42.
Tirasonen. *Capella* 9. Innij 1603 Sacrato. decis. 65.
Toletana *Capella* 5 Iunij 1609. Sacrato. decis. 230.
Hypporegien. *Capellania* 3. Iunij 1613. Pirouano. decis. 506.
Toletana *Capellania* 18. Decembris 1609. Sacrato. decis. 248.
Mediolanen. *Capellania* 14. Aprilis 1614. Sacrato. decis. 561.
Placentina *Capellania* 4. Iulij 1614 Pirouano. d. 615.
Toletana *Capellania* 18. Maij 1615. Pirouano decis. 670.
Vercellen. *Capellania* 24. Martij 1608. Sacrato. d. 179.

Bono-

Bononien. *de Carnaliis* 27. Iunij 1605. Marquemontio decis. 92.
¶ Romana *Casalis Capicotta* 8. Februarij 1602. Iusto. decis. 48.
Romana *Casalis palazzetti* 24. Nouembris 1614. Manzanedo. decis. 621.
Romana *Casaletti* 28. Aprilis 1611. Sacrato. decis. 345.
Romana *Casaletti* 16. Decembris 1611. Sacrato. decis. 397.
Romana *Casaletti* 4. Maij 1612 Sacrato. decis. 424.
Romana *Casaletti* 20. Iunij 1611. Sacrato. decis. 379.
Signina *Castrorum* die... Buratto. decis. 567.
Tarraconen. *Castri Maentia* 23. Maij 1603. Sacrato. decis. 63.
¶ Tiburtina *Castri sancti Poli* 27. Nouembr. 1609. Penia decis. 239.
Tiburtina *Castrorum* 4. Iulij 1608. Marquemontio. decis. 192.
¶ Viterbien. *Castrorum* 25. Iunii 1607. Sacrato. decis. 161.
Viterbien. *Castrorum* 14. Iunij 1610. Sacrato. decis. 285.
Viterbien. *Castrorum* 15. Martij 1613. Sacrato. decis. 470.
Viterbien. *Castrorum* 15. Martij 1613. Sacrato. decis. 472.
Viterbien. *Castrorum* 27. Nouembris 1613. Sacrato. decis. 534.
¶ Viterbien. *Castrorum* 27. Nouembris 1613. Sacrato. decis. 535.
Viterbien. *Castrorum* 15. Iunij 1615. Sacrato, decis. 681.
Bononien. *de Cattaneis* 9. Februarij 1615. Pirouano. decis. 641.
Bononien. *de Cattaneis* 14. Decembris 1615. Pirouano. decis. 724.
Bononien. *de Cattaneis* 4. Martij 1616. Pirouano. decis. 750.
Viterbien. *Celebrationis Missarum* 11. Decemb. 1609. Sacrato. decis. 344.
Mediolanen. *Clericatus* 7. Maij 1610. Sacrato. decis. 275.
Vlixbonen. *Cemeterij* 20. Nouembr. 1615. Pamphilio. decis. 707.
¶ Bononien. *Census* 20. Februarij 1604. Ludouisio, decis. 72.
¶ Bononien. *Census* 7. Nouembr. 1611. Pirouano. decis. 384.
¶ Foroliuien. *Census* 8. Martij 1602. Sacrato. decis. 49.
Ianuen. *Census* 2. Decembris 1609. Manzanedo. decis. 241.
Ianuen. *Census* 16. Ianuarij 1613. Manzanedo. decis. 461.
Ianuen. *Census* 17. Iunij 1613. Pirouano. decis. 513.
Ianuen. *Census* 10. Ianuarij 1614. Pirouano. decis. 550.
¶ Nucerina *nullius, seu Meliten. Census* 26. Maij 1614. Coccino. decis. 582.
Nucerina *Census* 18. Martij 1613. Pirouano. d. 477.
Nucerina *Census* 10. Nouemb. 1614. Pirouano. d. 617
Nucerina *Census* 18. Decembris 1615. Pirouano. decis. 729.
¶ Reatina *Census, seu Pecuniaria* 2. Decembris 1615. Pamphilio. decis. 713.
Romana *Census de Arguillaria* 2. Maij 1611. Marquemontio. decis. 346
¶ Romana *Census de Mutinis* 11. Decembris 1600. Sacrato. decis. 57.
Romana *Census de Mutinis* 11. Ianuar. 1616. Coccino. decis. 732.
Romana *Census ducatorum* 18000. 11. Martij 1613. Coccino decis. 469.
¶ Romana *Census* 8. Februarij 1577. Robusterio. decis. 1.
¶ Romana *Census* 28. Iunij 1599. Litta. decis. 32.
¶ Romana *Census* 14. Ianuarij 1602. Sacrato. dec. 43.
¶ Romana *Census* 12. Decembris 1608. Sacrato. decis. 201.
¶ Romana *Census* 26. Nouembris 1614. Ludouisio. decis. 85.
¶ Romana *Census* 8. Martij 1610. Ludouisio. d. 261.
¶ Romana *Census* 4. Iulij 1610. Ludouisio. dec. 296.
¶ Romana *Census* 9. Maij 1611. Ludouisio. dec. 350.
Romana *Census* 28. Iunij 1613. Pirouano. dec. 520.
Romana *Census* 1. Februarij 1616. Coccino. decis. 741.
Romana *Census, seu exequutionis* 15. Nouembris 1610. Ludouisio decis. 298.
¶ Romana *Census* 5. Iunij 1615. Coccino. decis. 677.
Romana *Censuum furtorum* 20000. 16. Octobr. 1595. Pamphilio. decis. 25.
¶ Romana *Census* 24. Februarij 1612. Ludouisio. decis. 413.
¶ Romana, *seu Sabinen. Census* 5. Nouembris 1604. Ludouisio. decis. 83.
¶ Tudertina *Census* 26 Maij 1600. Iusto. decis. 38.
Romana *Cessionis* 20. Februarij 1615. Pirouano. decis. 647.
Acsina *residui Cessionis* 23. Iunij 1614. Pirouano. decis. 605.
Tirasonen. *Coadiutoria* 2. Decembris 1611. Sacrato. decis. 392.
Romana de *Columna* 20. Decembr. 1610. Pirouano. decis. 314.
Romana de *Columna* 20. Nouembris 1615. Sacrato. decis. 714.
¶ Argentina *Commenda* 11. Martij 1616. Caualerio. decis. 754.
Argentina *Commenda* 15. Decembris 1616. Caualerio. decis. 986.
Meliten. seu Portugallen. *Commenda* 13. Nouembr. 1615. Dunozetto. decis. 702.
Anconitana *computorum* 22. Maij 1615. Andrea. decis. 671.
Neapolitana *Computorum* 10. Maij 1610. Sacrato. decis. 277.
¶ Romana *Computorum* 20. Nouembris 1613. Coccino. decis. 533.
¶ Sabinen. *Concursus* 6. Aprilis 1609. Sacrato. decis. 219.
Barchinonen. *Confinium* 18. Decembris 1609. Sacrato. decis. 247.
Barchinonen. *Confinium* 23. Ianuarij 1612. Sacrato. decis. 405.
¶ Pacen. *Congrua* 8. Iunij 1612. Sacrato. decis. 437.
Policastren. *Congrua* 29. Februarij 1616. Verospio. decis. 745.
Calciaten. *Coniudicum* 24. Aprilis 1606. Ortembergo. decis. 112.

Roma-

Index Decisionum per materias.

Romana *cotticeij* 5. Iunij 1605. Sacrato. decis. 120.
Romana *cotticeij* 19. Ianuarij 1607. Sacrato. decis. 134.

D

Imolen. *damnorum* 22. Iunij 1611. Sacrato. decis. 375.
Almerien. *decimarum* 14. Maij 1614. Pirouano. decis. 576.
Almerien. *decimarum* 1. Iulij 1615. Pirouano, decis. 698.
Carthaginen *decimarum* 16. Februarij 1615. Dunozetto. decis. 645.
Comen. *decimarum* 8. Iunij 1612. Sacrato. decis. 438.
Comen. *decimarum* 26. Februarij 1614. Sacrato. decis. 556.
Conchen. *decimarum* de Carbezon 19. Ianuarij 1615. Pirouano decis. 634.
Conchen. *decimarum* 11. Maij 1635. Pirouano. decis. 666.
Ferrarien. *decimarum* 15. Ianuarij 1614. Pirouano. decis. 557.
Ferrarien. *decimarum* 12. Decembris 1614. Pirouano. decis. 626.
Ferrarien. *decimarum* 11. Maij 1615. Pirouano. decis. 667.
Hispalen. *decimarum* de Ayamont 23. Martij 1612. Ludouisio. decis. 417.
Illerden. *decimarum* 13. Martij 1615. Sacrato. decis. 652.
Legionen. *decimarum* 27. Martij 1613. Pirouano. decis. 483.
Mediolanen. *decimarum* de Varisio 16. Decemb. 1613. Pirouano. decis. 544.
Mediolanen. *decimarum* de Varisio 15. Iunij 1615. Pirouano decis. 682.
¶ Mediolanen. *decimarum* 8. Februarij 1615. Marquemontio. decis. 252.
Mediolanen. *decimarum* 22. Iunij 1601. Marquemontio. decis. 376.
¶ Mediolanen *decimarum* Sancti Donati 23. Ianuarij 1612. Pirouano. decis. 404.
¶ Pacen. *decimarum* 15. Decembris 1608. Sacrato. decis. 203.
Pacen. *decimarum* 27. Februarij 1609. Sacrato. decis. 612.
Pacen. *decimarum* 29 Martij 1610. Sacrato. decis. 270.
Pampilonen. *decimarum* 18. Decembris 1615. Coccino. decis. 728.
¶ Toletana *decimarum* de Capilla 19. Februarij 1593 Pamphilio. decis. 17.
Toletana *decimarum* 4. Decembris 1615. Dunozetto. decis. 715.
¶ Valentina *decimarum* 12. Maij 1606. Penia. decis. 114.
¶ Mediolanen. *decursus aquarum* 4. Nouembr. 1609. Ludouisio. decis. 236.
¶ Cæsaraugustana *dedicationis* 24. Ianuarij 1611. Ludouisio decis. 318.
Romana *depositi de Vareriis* 30. Octobris 1598. Lancellotto. decis. 31.
¶ Romana *depositi* 29. Februarij 1616. Buratto. decis. 746.
¶ Ariminen. *deuolutionis bonorum* 16. Febr. 1609. decis. 211.
¶ Romana *deuolutionis domorum* 26. Martij 1590. Pamphilio. decis. 12.
¶ Romana *deuolutionis domus*, seu palatij 13. Maij 1611. Ludouisio. decis. 351.
Romana *prætensæ deuolutionis* 13. Iunij 1608. Manzanedo. decis. 186.
Romana *prætensæ deuolutionis* 1. Martij 1610. Ludouisio. decis. 250.
Cæsaraugustana *dismembrationis* 16. Iunij 1608. Sacrato. decis. 187.
Cæsaraugustana *dismembrationis* 23. Ianuarij 1610. Sacrato decis. 251.
Burgen. *distributionum de Viruiesca* 22. Mart. 1613. Manzanedo. decis. 479.
Rauennaten. *diuisionis societatis* 16. Iunij 1606. Marquemontio. decis. 121.
Amerina *domus* 13. Februarij 1615. Pamphilio. decis. 643.
Ariminen *domus* 22 Iunij 1607. Sacrato dec. 158.
Cæsaraugustana *domus* 27. Martij 1615. Manzanedo. decis. 657.
Ciuitatis Castelli *domus liuellariæ* 3 Martij 1614. Caualer. decis. 558.
Florentina *domus* 17. Decembris 1605. Lancellotto. decis. 102.
¶ Hortana *domus* 25. Octobris 1604. Ludouisio. decis. 81.
¶ Romana *domus ad Pasquinum* 24. Maij 1602. Licta decis. 52.
¶ Romana *domus de Cuppis* 10. Nouembris 1600. Sacrato. decis. 40.
Romana *domus de Prouanis* 30. Martij 1612. Pirouano. decis. 419.
Romana *domus de Spannocchijs* 20. Maij 1613. Pirouano. decis. 499.
¶ Romana *domus in Burgo* 21. Apr. 1589 Mantica. decis. 8.
Romana *domus in Burgo* 22. Iunij 1615. Vbaldo. decis. 688.
Romana *domus in Burgo* 8. Februarij 1616. Vbaldo. decis. 743.
Romana *domus* 23 Iunij 1608. Sacrato. dec. 189.
Romana *domus* 4 Maij 1609 Sacrato. decis. 221.
Romana *domus* 8 Maij 1616. Sacrato. decis. 768
¶ Romana *domus* 5. Martij 1610. Ludouisio. decis. 260.
Romana *domorum ad sanctum Marcum* 30. Martij 1615. Marquemontio. decis. 659.
¶ Romana *domorum de Roncionibus* 4. Martij 1611. Buratto. decis. 749.
Romana *domorum* 17. Iunij 1611. Sacrato. decis. 367.
¶ Romana *domorum* 19. Iunij 1611. Ludouisio. decis. 369.
¶ Romana *domorum* 9. Aprilis 1612. Ludouisio. decis. 422.
Romana *domorum* 18. Maij 1612. Ludouisio. decis. 431.
¶ Romana *domorum* 4 Iulij 1612. Ludouisio, decis. 447.
¶ Romana *domorum* 10 Iun. 1616. Andrea. dec. 771.
Camerinen. *donationis* 19. Decembris 1605. Marquemontio. decis. 103.
Camerinen. *donationis* 10. Maij 1606. Marquemontio. decis. 113.

Fauen-

Fauentina *Donationis* 16.Iunij 1614. Dunozetto.decis.591.
Romana *Donationis de Iacomellis* 10.Decemb.1610 Sacrato decis 305.
Romana *Donationis de Iacomellis* 29. Aprilis 1611. Sacrato.decis.344.
Romana *Donationis de Manuinis* 6. April. 1615. Pirouano.decis 663.
Romana *Donationis* 19.Martij 1607.Sacrato. decis. 141.
¶ Romana *Donationis* 24.Nouembr.1614.Verospio. decis. 620.
Romana *Donationis, seu promissionis* 27. Nouembr. 1609 Marquemontio.decis.238.
Tarentina *Donationis* 4. Februarij 1608. Sacrato. decis.175.
Tarentina *Donationis* 6.Ianuarij 1609. Sacrato. decis. 204.
¶ Veneta *Donationis* 14 Nouembris 1616. Buratto. decis.780.
Asculana *Dotis* 7.Aprilis 1606.Sacrato decis.108.
Fauentina, seu Bononien. *Dotis* 1. Decembris 1614. Pamphilio. decis.625.
¶ Ferrarien. *Dotis* 13. Maij 1616. Buratto. decis. 769.
Interamnen. *Dotium* 4 Februarij 1602. Iusto. decis. 46.
Placentina Dotis, & antiphati 12. Iunij 1615. Remboldo. decis 680
Perusina *Dotis* 5. Iunij 1610. Ortembergo. decis.279.
Perusina *Dotis* 9.Iunij 1614 Vbaldo.decis.587
¶ Perusina, seu Ciuitatis Castelli *Dotis* 30. Ianuarii 1612 Ludouisio.decis.406.
Romana *Dotis* de Cuppis 9.Aprilis 1611.Sacrato.decis.423.
¶ Romana doris de Montoriis 30. Martii 1609. Ludouisio.decis.·1 7.
¶ Romana *Dotis* 10.Decembris 1608. Sacrato.decis. 200.
Romana *Dotis* 6 Aprilis 1609 Sacrato. decis.220.
Romana *Dotis* 8.Maii 1610. Ludouisio.decis.276.
Senogallien. *Dotis* 26. Iunii 1606. Pamphilio decis. 126.
Senogallien.*Dotis* 15.Ianuarii 1610.Coccino.dec.250.
Spoletana *Dotis* 26. Iunii 1606.Iusto.decis.127.
Vrbeuetana *Dotis* 17. Iunii 1611. Ludouisio. decis. 368.

E

¶ Romana prætensi *Erroris* calculi 21. Iunii 1610. Ludouisio.dec s.293.
¶ Romana pretensi *Erroris* calculi 4.Februarii 1611. Ludouisio. decis.326.
Romana prætensi *Erroris* calculi 20. Iunii 1611. Ludouisio. decis.371.
Bononien. *Euictionis* 28. Februarii 1611. Pirouano. decis.330.
¶ Placentina *Euictionis* 16. Ianuarii 1589. Pamphilio.decis.7.
Placentina *Euictionis* 7.Maii 1589. Platto.decis.10.
¶ Romana *Excessus legati* 16. Nouembris 1616. Buratto.decis 782.
Romana *Exequutionis laudi* 26. Iunii 1613. Vbaldo. decis.516.
¶ Romana *Exequutionis*, seu Societatis extra Rotam 13. Martii 1617. Buratto.decis.790.
¶ Romana *Expeditionum*, seu mercedis 4.Maii 1616. Buratto.decis. 766.
Maceraten. *Expensarum* 15.Iunii 1609. Sacrato. decis.231.
Romana *Extinctionis*, seu melioramentorum 24. Februarii 1612. Ludouisio.decis.4 4.

F

Portugallen. *Fabricæ* 14. Decembris 1612. Sacrato. decis 454.
Romana de *Falchis* 9. Iunii 1608. Marquemontio. decis 184.
Romana de *Ferratinis* 26. Nouembris 1611. Sacrato.decis.390.
Caualliceu. *Feudi* 26. Aprilis 1613. Pirouano. decis. 491.
Asculana *Fideicommissi* 11.Martii 1611.Pirouano.decis.335.
Bononien.*Fideicommissi* de Pannolinis 27.Iunii 1611 Marquemontio.decis.3 8.
Bononien.*Fideicommissi* de Pannolinis 28. Apr.1614. Manzanedo.decis 571.
Bononien. *Fideicommissi* de Pannolinis 1. Iulii 1611. Manzanedo. decis.381.
Bononien.*Fideicommissi* 24 Ianuarii 1603. Sacrato. decis.59.
Bononien. *Fideicommissi* de Pannolinis 4. Februarii 1602 Sacrato. decis 47.
Carpentoraten. *Fideicommissi* 10. Decembris 1612. Sacrato.decis.409.
¶ Aesina *Fideicommissi* 16.Iunij 1603.Penia.dec.66.
Aesina fideicommissi 4.Februarii 1613. Pirouano.decis 465.
Aesina *Fideicommissi* 25.Maii 1615. Pirouano. decis. 672.
¶ Florentina *Fideicommissi* 3.Decembris 1607.Manzanedo. decis.168.
Ianuen. *Fideicommissi* de Pallauicinis 23.Iunii 1614. Pirouano decis 602.
Ianuen. *Fideicommissi* 18. Martii 1613. Pirouano. decis.478.
Ianuen.*Fideicommissi* 21.Iunii 1613. Pirouano.decis. 514.
Ianuen.*Fideicommissi* 9.Decembris 1613.Pirouano. decis.541.
Leodien. *Fideicommissi* de Renesse 26.Iunii 1615.Pirouano. decis.693.
¶ Leodien. *Fideicommissi* 19. Nouembris 1610. Sacrato.decis.299.
¶ Leodien. *Fideicommissi* 12. Decembris 1611. Sacrato.decis.395.
Leodien.*Fideicommissi* 17.Nouembris 1614. Pirouano.decis.610.
Leodien.*Fideicommissi* 10. Iunii 1615. Pirouano. decis.679.
Narnien.*Fideicommissi* 6. Iunii 1611. Sacr.decis.358.
Romana *Fideicommissi* de Vitellis 13. Ianuarii 1612. Sacrato.decis.401.
Sabinen.*Fideicommissi* 28.Ianuarii 1602. Sacrato.decis.45.
Senogallien *Fideicommissi* 22.Maii 1606.Sacrato. decis.116.

Seno-

Index Decisionum per materias.

Senogallien. *Fideicommissi* 20.Iun. 1614. Manzanedo.decis. 599.
Viterbien.*Fideicommissi* 26.Maij 1614.Manzanedo. decis.581.
¶ Amerina *Fideiussionis* 27.Iunij 1612. Ludouisio. decis.444.
Romana *Fideiussionis de repræsentando* 18.Maij 1607. Marquemontio. decis.149.
¶ Romana *Fideiussionis* 21.Maij 1604.Lancellotto. decis. 74.
Romana *Filiationis* 13. Iunij 1612. Pirouano. decis. 441.
Anconitana,seu Auximana *Florum* 18.Aprilis 1616. Sacrato. decis.762.
Anconitana, seu Auximana *Florum* 20. Iunij 1616. Sacrato. decis.774.
¶ Bononien. de *Formagliaris* 29. Nouembris 1604. Ludouisio. decis.86.
Asten. *Fructuum tempore residentia* 27. Maij 1613. Manzanedo.decis.483.
Auersana *Fructuum* 18.Iunij 1607 Sacrato.dec.155.
¶ Burgen. *Fructuum anni cum dimidio* 29. Aprilis 1610. Penia. decis.302.
Calaguritana *Fructuum* 22. Iunij 1615. Vbaldo. decis.689.
¶ Romana *Fructuum dotis* 27. Februarij 1606. Penia. decis. 106.
¶ Romana *Fructuum dotis* 26. Martij 1610. Ludouisio. decis. 269.
Varmien. *Fructuum* 8. Nouembris 1613. Pirouano. decis. 529.

G

BOnonien. de *Gargantibus* 27. Iunij 1607. Marquemontio. decis.164.
Æsina *Granorum* 11. Martij 1616.Sacrato.decis.753.
Romana de *Gradis* 26. Nouembris 1605. Marquemontio. decis. 96.

H

COmen. *Habitus* 11. Ianuarij 1613. Pirouano. decis.458.
Segobien. *Habitus* 4. Februarij 1611. Sacrato. decis. 324.
Assisien. *Hæreditatis* 31.Maij 1606.Marquemontio. decis.118.
Assisien.*Hæreditatis* 14.Maij 1612. Pirouano. decis. 430.
Assisien. *Hæreditatis* 23. Ianuarij 1615. Pirouano. decis.636.
Assisien. *Hæreditatis* 23. Februarij 1615. Pirouano. decis.649.
Assisien.*Hæreditatis* 9. Decembris 1615. Pirouano. decis.719.
Assisien. *Hæreditatis* 8. Nouembris 1613. Manzanedo. decis. 530.
Fauentina *Hæreditatis* 26. Ianuarij 1615. Pirouano. decis. 637.
Maceraten. *Hæreditatis* 9. Iunij 1614. Manzanedo. decis. 580.
Maceraten. *Hæreditatis* 23.Iunij.1614. Manzanedo. decis.603.
¶ Perusina *Hæreditatis* 12. Iunij 1617. Buratto. decis. 792.
Romana,seu Interamnen.*Hæreditatis* 10. Decembris 1608.decis.199.
¶ Romana *Hæreditatis de Tronsarellis* 5.Iulij 1604. Ludouisio.decis.80.
¶ Romana *Hæreditatis,& paragii dotis* 16. Nouembris 1616. Buratto.decis.781.
¶ Romana *Hæreditatis* 14. Martij 1616. Caualerio, decis. 756.
Vrbeuetana *Hæreditatis* 5.Iunij 1615. Manzanedo. decis. 676.
Cathacen. *Hospitalis* 19.Martij 1610. Pirouano. decis. 268.
Romana *Hospitij* 16. Iunij 1614. Caualerio. dec.852.

I

ROmana de *Iacomellis* 3. Iunij 1613. Sacrato.decis.507.
Romana de *Iauellis* 20.Iunij 1614. Vbaldo. dec.600.
Catanien. *Illegitimitatis* 11. Nouembris 1612. Sacrato. decis.448.
Catanien.*Illegitimitatis* 17.Decembris 1612. Sacrato.decis.455.
¶ Romana *Incendij* 27.Maij 1609. Ludouisio. decis. 226.
¶ Romana *Incendij* 15.Ianuarij 1610.Ludouisio. decis.249.
Romana,*seu releuationis Indemnitatis* 2.Iunij 1614. Pirouano.decis.585.
¶ Casalen *Irregularitatis* 29. Decembris 1610. Sacrato. decis.316.
Casalen. *Iuris conferendi* 19. Iunij 1606. Marquemontio.decis. 124.
Firmana *Iuris conferendi* 1.Martij 1610. Lancellotto, decis.257.
¶ Vlixbonen. *Iuris conferendi* 2. Decembris 1605. Litta. decis.99.
Baren.*Iurisdictionis* 16.Iunij 1608.Sacrato.dec. 188.
Calaguritana *Iurisdictionis de Hagera* 20. Martij 1615. Vbaldo. decis.655.
¶ Cæsaraugustana *Iurisdictionis* 5.Februarij 1609.Sacrato. decis.208.
Corduben.*Iurisdictionis* 17. Maij 1597. Orano. decis.29.
Corduben. *Iurisdictionis* 7. Februarij 1597. Orano. decis.27.
¶ Griptæ Ferratæ,*seu nullius Iurisdictionis* 6.Aprilis 1609. Coccino.decis.218.
Iacen. *Iurisdictionis* 1. Iulij 1613. Pirouano.dec.525.
¶ Messanen. *Iurisdictionis* 1. Martij 1610. Marquemontio. decis.258.
¶ Messanen. *Iurisdictionis* 24. Nouembris 1610. Marquemontio. decis.300.
Nonantulana *Iurisdictionis*, 18. Aprilis 1614. Pirouano. decis.566.
Nucerina *Paganorum Iurisdictionis* 18.Martij 1616. Verospio. decis.758.
Sipontina *Iurisdictionis* 14.Martij 1614.Sacrato. decis.560.
Tuden.*Iurisdictionis* 28.Nouembris 1607. Sacrato. decis.166.
Tiburtina *Iuris molendi* 4.Iulij 1614. Remboldo.decis.616.

Index Decisionum per materias.

¶ Auriacen. *Iuris nominandi* 30. Ianuarij 1617. Buratto.decis.788.

Romana *Iuris pascendi* 20.Decembris 1613. Pirouano. decis.549.

Sabinen. *Iuris pascendi* 16. Ianuarij 1615.Pirouano, decis.632.

Amerina *Iurispatronatus* 17. Nouembris 1614. Pirouano. decis 593.

Auersana *Iurispatronatus* 15.Martij 1610.Pirouano. decis 265.

Auersana *Iurispatronatus* 18.Iunij 1610. Pirouano. decis.288.

Bergomen. *Iurispatronatus* 21.Aprilis 1614.Caualerio. decis.576.

Bononien.*Iurispatronatus* 16.Ianuarij 1608.Sacrato, decis.172.

Bononien.*Iurispatronatus* 27.Iunij 1608.Sacrato.decis.191.

Cesseten. *Iurispatronatus* 1. Decembris 1606. Marquemontio. decis.132.

Firmana *Iurispatronatus* 28. Iunij 1610. Pirouano. decis.295.

Firmana *Iurispatronatus* 27.Iunij 1614.Coccino. decis.610.

Ianuen. *Iurispatronatus* 24.Ianuarij 1609.Iusto. decis. 206.

Lucana *Iurispatronatus* 22.Iunij 1611.Marquemontio.decis.377.

Lucana *Iurispatronatus* 31.Ianuarii 1614. Manzanedo.decis.555.

Lucana *Iurispatronatus* 3. Aprilis 1615. Manzanedo decis.661.

Lucana *Iurispatronatus* 1. Iulij 1615. Manzanedo. decis.697.

Lucana *Iurispatronatus* 14. Decembris 1615. Manzanedo. decis.723.

Lucana *Iurispatronatus* 21. Ianuarij 1616. Vbaldo. decis.735.

Lunen. *Iurispatronatus* 22. Iunii 1615. Remboldo. decis.691.

¶ Mediolanen. *Iurispatronatus* 29. Aprilis 1613. Pirouano. decis.492.

Mileuitana *Iurispatronatus* 14. Decembris 1607. Marquemontio. decis.170.

Mileuitana *Iurispatronatus* 18. Aprilis 1608. Marquemontio. decis.180.

Paduana *Iurispatronatus* 14.Iunii 1613.Coccino. decis.510.

Viterbien.*Iurispatronatus* 4.Maij 1610.Sacrato. decis. 273.

Calaguritana *Iuris sepeliendi* 17.Aprilis 1695. Penia. decis.22.

Seguntina *Iuris sepeliendi* 6.Iunij 1613. Manzanedo, decis. 508.

Tirasonen. *Iuris sepeliendi* 5. Maij 1614. Pirouano. decis. 574

L

BOnonien de *Lambertinis* 18. Martii 1616. Manzanedo.decis.474.

Romana *Laudemiorum* 16.Maij 1614. Vbaldo. decis.580.

Bononien. *Laudi* 9.Decembris 1613. Pirouano. decis.640.

Bononien. *Laudi* 16.Februarij 1615. Pirouano. decis. 646.

Amerina *Legati* 5.Iulij 1599. Litta.decis.33.

Bononien. *Legati* 4. Decembris 1613. Sacrato. decis.539.

Bononien. *Legati* 1. Decembris 1614. Pamphilio. decis.624.

¶ Mediolanen. *Legati* 30.Octobris 1585.Pamphilio. decis.4.

Romana, seu *Comen.Legati* 26. Ianuarij 1609. Lancellotto decis.207.

Romana,seu *Comen. Legati* 22.Iunij 1609. Lancellotto decis.233.

¶ Romana *Legati della Porta* 3. Decembris 1601 Coccino. decis.41.

Romana *Legati* 22. Iunij 1607. Manzanedo. decis. 160.

Romana *Legatorum de Columna* 20.Nouemb. 1615. Sacrato.decis.704.

¶ Romana *Legitima* 4. Iulij 1612. Ludouisio. decis.446.

¶ Romana *Legitima* 9.Iunij 1614. Sacrato. decis. 584.

Cracouien, *Legitimitatis* 22.Maij 1606.Sacrato. decis.117.

Romana *Liberationis à fideiussione* 4. Iulij 1614.Caualerio. decis.613.

Calaguritana *Liquidationis* 9.Iunij 1610.Sacrato. decis.183.

Romana *Liquidationis dotis* 26. Nouembris 1599. Litta.decis.35.

Romana *Liquidationis fructuum* 27.Martij 1613. Pirouano. 481.

¶ Romana *Liquidationis fructuum* 27. Martij 1613. Pirouano. decis.482.

Romana *Liquidationis fructuum* 4.Nouembris 1613 Pirouano.decis.528.

Bononien. *Litterarum cambii* 4. Decembris 1619. Pamphilio.decis.716.

¶ Romana *Lucri dotis* 19. Decembris 1608.Ludouisio.decis.203.

Romana *Lucri dotis* 12. Ianuarij 1615. Pirouano.decis. 630.

M

BOnonien. de *Maluetiis* 24. Februarij 1618. Sacrato.decis 412.

Sabinen. *Mansionariatus* 6. Aprilis 1615. Pirouano. decis. 662.

¶ Bononien. *Manutentionis* 16.Decembris 1611.Sacrato.decis.396.

¶ Colimbrien. *Matrimonii* 22.Iunij 1616. Buratto. decis.775.

¶ Colimbrien. *Matrimonii* 2. Decembris 1616. Buratto.decis.784.

Hispalen. *Matrimonii* 8.Februarij 1616.Manzanedo decis. 742.

Romana *Matrimonii* 21. Iunij 1611. Pirouano. decis.374.

¶ Taurinen. *Matrimonii* 25.Octobris 1604. Ludouisio. decis.82.

Toletana *Matrimonij* 24.Nou.1608.Sacrato. d.198.

¶ Romana *Mercedis* 14. Februarij 1605.Sacrato.decis.88.

Roma-

Romana *Mercedis* 18. Decembris 1615. Manzanedo.decis.723.
Meleuitana *Mercum* 27.Martij 1613. Sacrato.decis. 480.
¶ Imolen. *Molendini* 10. Decembris 1603. Ludouisio decis. 69.
Tullen. *Monasterii* 5.Iulij 1608. Sacrato.decis.194.
Tullen. *Monasterii* 22. Maij 1609. Sacrato dec. 224.
Tullen. *Monasterii* 15. Februarij 1610. Sacrato. decis.255.
Barchinonen. *Murorum* 10. Iunij 1615. Verospio. decis.678.

N

Romana *de Naris* 26.Februarij 1616. Vbaldo.decis.744.
Meleuitana *Nauis* 16. Nouembris 1611. Sacrato. decis.388.
Meleuitana *Nauis* 11. Ianuarij 1613. Sacrato. decis.452.
Toletana *Nouenna* 16.Decembris 1613.Sacrato. decis.545.
¶ Romana *Nullitatis concordiæ* 27. Ianuarij 1616. Caualerio.decis 737.
¶ Romana *Nullitatis contractus* 21. Iunij 1604.Ludouisio.decis. 78.
Foroliuien. *Nullitatis obligationis* 20.Maij 1613. Sacrato.decis. 500.
¶ Romana *Nullitatis obligationis* 20.Iunij 1602.Sacrato.decis.55.
¶ Romana *Nullitatis obligationis* 9.Iunij 1604. Ludouisio.decis.79.
Romana *Nullitatis obligationis* 13.Nouembr.1615. Pirouano.decis.700.
¶ Conchen. *Nullitatis Ordinum* 27. Ianuarii 1616. Penia.decis. 105.

O

Romana *Officij* 23. Ianuarij 1608. Scotto. decis.173.
¶ Romana *Officii scriptoriæ* 5. Iunij 1609. Marquemontio. decis. 229.
Vercellen. *Optionis* 14. Nouembris 1611. Pirouano. decis.385.

P

¶ Romana *Palatii de Aquila* 2. Decembris 1609. Marquemontio.decis.242.
Romana *Palatij de Comitibus* 16. Ianuarij 1612. Sacrato.decis.402.
¶ Romana *Palatii, seu census* 7. Maij 1590. Bubalo. decis.13.
Assisien. *Panattaria* 2. Maij 1611. Marquemontio. decis.354.
Assisien. *Panattaria* 29. Nouembris 1613. Pirouano. decis.536.
Assisien. *Panattaria* 13.Iunij 1614. Pirouano. decis.590.
¶ Intetamnen. *de Paradisis* 21. Nouembris 1586. Orano.decis.5.
Abulen. *Parochialis* 14.Aprilis 1614. Sacrato. decis.564.
Acheruntina *Parochialis* 16.Nouembris 1616. Sacrato.decis.486.
Aurien. *Parochialis* 16.Iunii 1605. Sacrato dec. 122.
Aurien. *Parochialis* 29. Februarii 1608. Sacrato. decis.176.
Barchinonen. *Parochialis* 26. Martii 1612. Sacrato. decis.418.
Barchinonen *Parochialis* 27.Maii 1613. Sacrato. decis.503.
Beneuentana *Parochialis* 18. Nouembris 1612. Sacrato.decis.451.
Elnen. *iurium Parochialium* 17. Martii 1613. Manzanedo. decis.473.
Fanen. *Parochialis* 18. Maii 1615.Caualerio.dec.669.
¶ Fanen. *Parochialis* 15.Aprilis 1616. Caualerio. decis.760.
Fauentina *Parochialis* 28. Iunii 1613. Pirouano. decis.521.
Fauentina *Parochialis* 13. Ianuarii 1614. Pirouano. decis.551.
Fauentina *Parochialis* 14. Aprilis 1614. Pirouano. decis.563.
Lunen. *Parochialis* 7. Februarii 1607. Sacrato. decis.173.
Tuden. *Parochialis* 28.Aprilis 1603. Sacrato.dec. 61.
Tuden. *Parochialis* 27.Iunii 1614. Pirouano.dec.606.
Tuden. *Parochialis* 20.Iunij 1614.Sacrato. dec. 595.
Vmbriaticen. *Parochialis* 1.Iulij 1613. Sacrato. decis.523.
Bononien *Plebaniæ* 20 Iunii 1612.Pirouano. dec.442.
¶ Romana *Pecudum* 24.Maii 1600. Millino. dec.37.
Signina *Pecudum* 19. Aprilis 1613. Manzanedo. decis.487.
Anconitana *Pecuniaria* 13. Februarii 1609. Sacrato. decis.210.
Anconitana *Pecuniaria* 7. Maii 1610. Sacrato. decis.274.
Anconitana *Pecuniaria* 7.Februarij 1611.Pirouano. decis.327.
Bergomen. *Pecuniaria* 23.Iunij 1614. Pirouano. decis.601.
Britonen. *Pecuniaria* 13. Maij 1613. Pirouano. decis.495.
Bononien. *Pecuniaria dotis* 18.Iunij 1612.Manzanedo.decis.442.
Bononien. *Pecuniaria dotis* 1. Iunij 1615. Manzanedo.decis.673.
Bononien. *Pecuniaria* 27. Iunij 1605.Sacrat.dec. 90
Bononien. *Pecuniaria* 8.Iunij 1608.Sacrato.dec. 185.
Bononien. *Pecuniaria* 19. Martij 1610. Sacrato. decis.267.
Bononien. *Pecuniaria* 28.Ianuarij 1611.Marquemontio.decis.321.
Bononien. *Pecuniaria* 24. Maij 1613. Pirouano. decis. 502.
¶ Bononien. *Pecuniaria* 14. Maij 1614. Ludouisio. decis. 577.
¶ Romana *Pecuniaria* 1.Iulij 1616.Buratto.dec.777.
¶ Bononien. *Pecuniaria, seu bonorum* 23. Ianuarij 1617. Buratto. decis.787.
Brundusina *Pecuniaria* 15. Aprilis 1611. Marquemontio.decis.338.
Florentina *Pecuniaria* 31. Maij 1613. Pirouano.decis.504.

Florentina *Pecuniaria* 14. Aprilis 1614. Pirouano. decis.565.
¶ Leodien. *Pecuniaria* 30. Martij 1615. Caualerio. decis.660.
Massilien.*Pecuniaria* 6. Iunij 1611. Ludouisio. decis.539.
Perusina *Pecuniaria* 28. Nouembris 1612. Manzanedo.decis. 452.
Sabinen. *Pecuniaria* 2.Iunij 1608. Sacrato. dec. 182.
Sabinen. *Pecuniaria* 12.Ianuarij 1609. Sacrato. decis.205.
Romana *Pecuniaria* 14.Iunij 1602.Sacrato. decis.54.
Romana *Pecuniaria* 21.Iunij 1604. Sacrato. dec.77.
Romana *Pecuniaria* 16.Februarij 1607. Sacrato.decis.139.
Romana *Pecuniaria* 6.Aprilis 1612. Sacrato. decis. 421.
Romana *Pecuniaria* 4 Martij 1613.Sacrato.decis.466
Romana *Pecuniaria* 15. Nouembris 1613. Sacrato decis.532.
¶ Romana *Pecuniaria* 23. Martij 1607. Ludouisio. decis.142.
¶ Romana *Pecuniaria* 17. Decembris 1610. Sacrato.decis.313.
Romana *Pecuniaria* 2.Aprilis 1607. Manzanedo. decis.145.
¶ Romana *Pecuniaria* 10.Iunij 1613. Pirouano. decis.509.
Romana *Pecuniaria* 9.Maij 1614. Pirouano.dec.575.
Romana *Pecuniaria* 27.Iunij 1614 Sacrato. dec.608.
Romana pecuniaria 6.Aprilis 1615. Dunozetto. decis.664.
Romana *Pecuniaria* 1950.*ducatorum* 5. Maij 1589. Comitulo.decis.9.
Romana *Pecuniaria de Gradis* 10 Aprilis 1606.Marquemontio decis.111.
Romana *Pecuniaria de Guicciardinis* 26. Februarij 1614. Pirouano. decis.557.
Romana *Pecuniaria* 2000. 28. Iunij 1613. Manzanedo.decis.526.
Romana *Pecuniaria de Astallis* 27. Iunij 1614. Coccino decis.609.
Romana *Pecuniaria de Astallis* 27.Nouembrij 1615. Coccino.decis.709.
Signina *Pœnarum* 21. Maij 1612. Manzanado. decis. 432.
Abulen. *Pensionis* 15. Decembris 1610. Pirouano. decis. 308.
Aquen. *Pensionis* 2. Decembris 1611. Sacrato. decis.394.
Aquen. *Pensionis* 19. Martij 1612. Sacrato.dec.416.
Aquen. *Pensionis* 1.Iunij 1611. Sacrato.decis.436.
Alexanen. *Pensionis* 12. Februarij 1610. Marquemontio.decis.253.
Assisien. *Pensionis* 24. Ianuarij 1607. Sacrato. decis. 135.
Bisuntina *Pensionis* 18. Maij 1603. Sacrato.decis.62.
Bisuntina *Pensionis* 4.Iulij 1603. Sacrato.decis.68.
Cæsaraugustana *Pensionis* 17. Decembris 1610. Marquemontio. decis.311.
¶ Cæsaraugustana *Pensionum* 4.Iulij 1608. Manzanedo.decis.193.
Colimbrien. *Pensionis* 2. Decembris 1613.Manzanedo. decis. 537.
Foroliuien. *Pensionis* 14. Martij 1611. Sacrato. decis. 337.
Foroliuien. *Pensionis* 1.Iunij 1611. Sacrato. decis. 356.
Forosempronien. *Pensionis* 9. Februarij 1615. Sacrato. decis.640.
Hispalen. *Pensionis* 1.Iulii 1613. Pirouano. dec.526.
¶ Illerden. *de Pertusa* 11. Decembris 1613. Buratto. decis.543.
Lunen. *Pensionis* 29. Februarij 1616. Caualerio. decis.847.
Mediolanen. *Pensionis* 29 Aprilis 1616. Pirouano. decis.765.
Mediolanen. *Pensionis* 13.Iunij 1616. Pirouano. decis.772.
¶ Monopolitana *Pensionis* 10. Aprilis 1606.Sacrato. decis.110.
Neritonen. *Pensionis* 20. Nouembris 1606. Sacrato. decis.130.
Nolana *Pensionis* 13.Maij 1611. Sacrato. decis.352.
Nolana *Pensionis* 23. Ianuarij 1612. Sacrato. decis. 403.
Pampilonen. *Pensionis* 14.Maii 1612. Sacrato. decis.429.
Pampilonen. *Pensionis* 16. Ianuarij 1613. Sacrato. decis.460.
Papien. *Pensionis* 13. Februarij 1615. Manzanedo. decis.641.
¶ Romana *Pensionis domus* 24 Nouembris 1603.Sacrato decis.70.
Romana *Pensionis* 11. Martii 1613.Sacrato.dec.468.
Terulen. *Pensionis* 15. Decembris 1610. Sacrato. decis.307.
Veneta *Pensionis* 6. Februarij 1612. Sacrato. decis. 407.
Arboren. *Praecedentiae* 23.Februarij 1615. Pirouano. decis.648.
Barchinonen. *Praecedentiae* 23. Ianuarij 1602. Sacrato.decis.44.
Elnen. *Praeceptoriae* 22. Aprilis 1611. Marquemontio. decis 340.
Elnen. *Praeceptoriae* 10. Iunij 1611. Marquemontio. decis.362.
¶ Lauretana *Pradii, seu pecuniaria*. 5.Aprilis 1593. Giptio.decis.19.
Maceraten. *Pradii* 4. Decembris 1615. Remboldo. decis 714.
Senogallien. *Pradii* 26. Iunij 1615.Andrea.decis.694.
Vratislauien. *Pradiorum* 4. Februarii 1611. Pirouano.decis.323.
Burgen. *Praeminentiarum* 1. Decembris 1614. Coccino.decis.623.
Burgen. *praeminentiarum* 2. Decembris 1615. Coccino decis.712.
Carthaginen. *Praeminentiarum* 22. Iunii 1611. Sacrato.decis.372.
Getunden. *Praeminentiarum* 27.Ianuarii 1616. Caualerio.decis.738.
Romana *Pralationis* 13. Martii 1606. Sacrato. decis.107.
Reatina *Prapositurae* 23. Ianuarii 1615. Coccino. decis.635.
Romana *annata Praestationis* 28. Iunij 1610. Sacrato. decis. 294.
Romana *Praestationis annuae* 25. Maij 1612. Sacrato, decis 474.
Romana *Praestationis* 1.Februarii 1613. Sacrato. decis.463.

Romana

Romana *Pretii Clericatus* 24. Ianuarij 1611. Sacrato. decis. 317.
Romana *Pretii grani* 28. Iunij 1614. Vbaldo. dec. 611.
Baren. *Prioratus* 18. Aprilis 1614. Sacrato. decis. 569.
Pistorien. *Prioria* 9. Decembris 1615. Verospio. decis. 720.
Montis Politiani *Pecuniaria* 15. Martij 1613. Manzanedo decis. 471.
Montis Politiani *Pecuniaria* 20. Maij 1613. Manzanedo. decis. 501.
Romana *Portus molæ* 15. Ianuarij 1616. Sacrato. decis. 733.
¶ Tullen. *nullitatis Professionis* 7. Nouembris 1616. Buratto decis. 779.
Clusina *Postæ Putsoli* 11. Martij 1616. Pirouano. decis. 752.
¶ Clusina *Postæ Puteoli* 13. Februarij 1617. Buratto. decis. 789.

Q

BVrgen. *Quindenniorum* 2. Ianuarij 1616. Andrea. decis. 730.

R

CApuana *Rectoria* 22. Aprilis 1613. Sacrato. decis. 489.
Capuana *Rectoria* 17. Iunij 1615. Sacrato. decis. 684.
Romana *Redditionis rationis administrationis* 2. Aprilis 1604. Ludouisio. decis. 73.
Romana *Releuationis* 27. Maij 1609. Sacrato. decis. 227.
¶ Romana *Relocationis* 2. Decembris 1609. Sacrato. decis. 240.
Burgen. *Residentia* 20. Februarij 1612. Sacrato. decis. 411.
¶ Romana *Retractus domus* 15. Maij 1589. Mantica. decis. 11.
¶ Romana *Retractus* 18. Iunij 1610. Ludouisio. decis. 291.
Romana *Retrouenditionis domus* 29. Februarij 1616. Sacrato. decis. 748.
¶ Romana *Retrouenditionis scalæ, & portus* 20. Decembris 1613. Sacrato decis. 547.
Romana *de Ropolis* 5. Iulij 1599. Litta. decis. 34.

S

LEodien. *Salarii* 17. Decembris 1610. Pirouano. decis. 310.
¶ Placentina *Salarii* 5. Iunij 1605. Penia. decis. 89.
Placentina *Salarii* 7. Maij 1607. Penia. decis. 147.
Valentina *Salarii* 21. Februarij 1611. Marquemontio. decis. 329.
Fauentina *Saluiani interdicti* 13. Iunij 1607. Marquemontio. decis. 154.
Interamnen. *Saluiani* 19. Nouembris 1612. Manzanedo. decis. 449.
Rauennaten. *Saluiani* 5. Maij 1614. Sacrato. decis. 573.
Rauennaten *Saluiani* 19. Decembris 1611. Sacrato. decis. 399.
Romana *Saluiani interdicti* 17. Maij 1613. Sacrato. decis. 498.
Romana *Saluiani interdicti* 11. Ianuarij 1616. Sacrato. decis. 731.
Romana *Saluiani de Melis* 27. Iunij 1612. Pirouano. decis. 445.
¶ Romana *Saluiani interdicti* 19. Iunii 1606. Penia. decis. 123.
¶ Romana *Saluiani interdicti* 12. Ianuarij 1607. Manzanedo. decis. 133.
Romana, seu Signina *Saluiani* 11. Maii 1613. Sacrato. decis. 493.
¶ Romana *de Sanctacruce* 29. Ianuarii 1607. Sacrato. decis. 136.
Romana *de Sancta Cruce* 30. Martij 1603. Sacrato. decis. 143.
Romana *de Sancta Cruce* 3. Decembris 1607. Sacrato. decis. 167.
¶ Romana *Sancti Thomae* 4. Martij. 1616. Caualerio. decis. 571.
¶ Parmen. *Status* 30. Aprilis 1610. Ludouisio. decis. 272.
¶ Parmen. *Status* 3. Decembris 1610. Ludouisio. decis. 303.
¶ Parmen. *Status* 1. Iunij 1611. Ludouisio. decis. 357.
Parmen. *Status* 17. Februarij 1612. Ludouisio. decis. 410.
Parmen. *Status* 27. Decembris 1612. Sacrato. decis. 456.
Parmen. *Status* 13. Iunij 1616. Sacrato. decis. 773.
Auenionen. *Separationis thori* 1. Iulij 1605. Marquemontio decis. 128.
Romana *Separationis thori* 2. Decembris 1605. Marquemontio. decis. 98.
Romana *Separationis thori* 10. Ianuarii 1606. Marquemontio. decis. 103.
Romana *Separationis thori* 11. Decembris 1602. Pamphilio. decis. 58.
¶ Burgi *Sancti Sepulchri* 29. Aprilis 1611. Ludouisio. decis. 343.
Burgen. *Seruitii* 4. Iulij 1614 Pirouano. decis. 614.
Burgen. *Seruitii* 16. Martii 1615. Pirouano dec. 654.
Burgen. *Seruitii* 20 Nouembris 1615. Andrea. decis. 705.
¶ Romana *Societatis officii* 2. Iunij 1608. Lancellotto. decis. 183.
Romana *Societatis* 27. Iunii 1616. Sacrato. decis. 380.
Romana *Societatis* 29. Ianuarii 1616. Sacrato. decis. 739.
Romana *Societatum* 14. Octobris 1611. Sacrato. decis. 386.
Concordien *Scholasticae* 13. Nouembris 1613. Pirouano. decis. 531.
Anconitana *Spolij* 9. Februarii 1609. Sacrato. dec. 209.
Anconitana *Spolij* 9 Iunii 1610 Sacrato. decis. 282.
¶ Asculana *Spolij* 18. Martii 1616. Buratto. dec. 759.
Auximana *Spolij* 4. Martij 1611. Pirouano. decis. ...
Bononien. *Spolii* 16. Decembris 1613. Pirouano. decis. 546.
Camerinen. *Spolij* 15. Iunii 1609. Sacrato. decis. 233.
Camerinen. *Spolij* 10. Iunii 1610. Sacrato. decis. 282.
Farfen. *Spolii* 28. Maii 1614. Verospio. decis. 583.
¶ Romana *Spolii de Pinis* 10. Iunii 1611. Ludouisio. decis. 363.
Romana *Spolii domorum* 10. Februarii 1615. Ludouisio. decis. 717.

¶ Ro-

¶ Romana *Spolii* 21. Februarij 1600. Iusto. decis. 36.
¶ Colimbrien. *Sponsalium* 14. Decembris 1609. Marquemontio. decis. 246.
¶ Colimbrien. *Sponsalium* 26. Octobris 1616. Buratto. decis. 778.
¶ Romana *Sponsionum* 13. Nouembris 1609. Ludouisio. decis. 237.
Romana *Stupri, seu donationis* 18. Iunij 1610. Sacrato. decis. 290.
Valentina *Subsidii* 14. Martij 1616. Pamphilio. decis. 757.
Romana *Successionis de Tagliaferris* 19. Martij 1607. Marquemontio. decis. 140.
Romana *Successionis de Tagliaferris* 3. Decembris 1607. Marquemontio. decis. 169.
Romana *Successionis de Tagliaferris* 30000. 25. Iunii 1607. Marquemontio. decis. 162.
¶ Bononien. *Successionis* 22. Maij 1609. Sacrato. decis. 225.
Hortana *Successionis* 28. Ianuarij 1611. Ludouisio. decis. 320.
Ciuitatis Castelli *Supplementi legitimæ* 13. Martij... Caualerio. decis. 653.
Romana *Supplementi legitimæ* 4. Decembris 1613. Manzanedo. decis. 538.

T

CArpentoraten. *Transactionis* 27. Maij 1612. Sacrato. decis. 433.
¶ Camerinen. *Translationis* 19. Nouembris 1604. Ludouisio. decis. 84.
Romana *Tutelæ de Fabiis* 29. Ianuarij 1588. Orano. decis. 6.
Romana *Tutelæ de Sirtulis* 4. Martij 1611. Pirouano. decis. 334.
Romana *Tutela* 21. Februarij 1603. Sacrato. decis. 60.

V

ROmana *de Vellis* 9. Martij 1609. Sacrato. decis. 213.
¶ Barchinonen. *Vicaria* 9. Decembris 1616. Buratto. decis. 785.
Beneuentana *Vicaria* 13. Nouembris 1615. Sacrato. decis. 701.
Terulen. *Vicaria* 10. Decembris 1612. Sacrato. decis. 453.
Terulen. *Vicariarum, seu concursus* 13. Iunii 1611. Sacrato. decis. 365.
Romana *Vigesima* 24. Martij 1608. Sacrato. dec. 178.
Romana *Vigesima* 11. Maij 1609. Sacrato. decis. 223.
¶ Romana *Vineæ* 30. Martij 1612. Sacrato. decis. 420.
Romana *Vineæ* 6. Aprilis 1615. Sacrato. decis. 665.
Romana *Vineæ* 1. Iulij 1605. Marquemontio. dec. 93.
¶ Romana *Vineæ* 17. Decembris 1610. Sacrato. decis. 312.
Romana *Vineæ* 1. Iulij 1611. Sacrato. decis. 382.
Romana *Vineæ* 23. Iunij 1614. Dunozetto. dec. 604.
Romana *Vineæ* 26. Ianuarij 1615. Sacrato. decis. 639.
Romana *Vineæ* 1. Iulij 1615. Sacrato. decis. 695.
Romana *Vineæ* 20. Martij 1615. Pirouano. decis. 656.
Romana *Vineæ de Fabris* 22. Iunij 1607. Marquemontio. decis. 159.
Romana *Vineæ de Fabris* 23. Iunij 1608. Marquemontio. decis. 190.
Romana *Vineæ de Sanchez* 28. Aprilis 1614. Pirouano. decis. 572.
Romana *Vineæ* 25. Iunij 1603. Sacrato. decis. 67.
Romana *Vineæ* 18. Iunij 1610. Sacrato. decis. 287.
Romana *Vineæ* 12. Nouembris 1610. Sacrato. decis. 297.
Calaguritana *iuris Visitandi de Aguilaz* 26. Nouembris 1611. Pirouano. decis. 389.
¶ Marianen. seu Alerien. *Vnionis* 18. Decembr. 1615. Caualerio. decis. 726.
Burgen. *Vnionis de Elines* 28. Ianuarij 1613. Pirouano decis. 462.
Ciuitatis Ducalis *nullitatis Vnionis* 12. Decembris 1614. Manzanedo. decis. 627.
Hispalen. *Voti* 26. Nouembris 1594. Giptio. decis. 20.
Hispalen. *Voti* 28. Aprilis 1597. Giptio. decis. 28.
Votum Eminentissimorum, ac Reuerendissimorum Cardinalium Arigonij, Pamphilij, & Seraphini. decis. 228.
Votum (dum erat in minoribus) Sanctissimi Domini nostri Papæ Pauli V.
Votum Buratti. decis. 567.
Tridentina *Vsurarum* 6. Iunij 1607. Manzanedo. decis. 152.
Tridentina *Vsurarum* 14. Martij 1608. Manzanedo. decis. 177.
Romana *Vsusfructus* 15. Martij 1610. Sacrato. decis. 263.
Romana *Vsusfructus, seu Saluiani* 7. Iunij 1610. Sacrato. decis. 281.
Bononien. *Vsusfructus* 16. Iunij 1597. Pamphilio. decis. 30.
Viterbien. *Terræ Vetrallae* 14. Martij 1614. Pirouano. decis. 561.

INDEX DECISIONVM

SACRAE ROTAE ROMANAE

Quæ in hac Tertia Parte Recentiorum tantùm impressæ sunt alibi.

ABVLEN. Beneficij 1. Iulij 1609. Penia, decis.234.
Alerien.Beneficij 19.Decembris 1614. Buratto.decis.629.
Aierien.Beneficij 4.Maij 1616. Buratto. decis.767.
Amerina bonorum 18.Aprilis 1616. Buratto, decis.76e.
Amerina fideiussionis 27.Iunij 1612.Ludouisio.decis.444.
Aoeonitana bonorum S.Apollinaris 29. Nouembris 1610. Ludouisio.decis.301.
Anconitana pecuniaria 13.Februarij 1609.Sacrato. decis.210.
Argentina Commeodæ 11.Martij 1616.Canalerio.decis.754.
Ariminen.deuolutionis bonorum 16.Februar.1609.decis.211.
Ascnana spolij 18.Martij 1616.Buratto decis.759.
Auriacen.iuris nominandi 30.Ianuarij 1617.Buratto. dec.788.
Barchinogen.Vicariæ.9.Decembris 1616.Buratto. decis.785.
Bononien.administrationis 28. Februarij 1611. Sacratu. decis.331.
Bononian.administrationis 10.Iunij 1611.Sacrato.decis.364.
Bnnonien.a earum 20.Martij 1609.Ludouisio.decis.215.
Bononien.bonorum 18.Maij 1616.Buratto.decis.770.
Bnnonien.census 2n.Februarij 1604.Ludouisio.decis.72.
Bononiea.census 7.Nouembris 1613.Pirouano.decis.384.
Bononien.de Amorinis 4.Decembris 1609.Marquemontio.decis.243.
Bonuoien.de Bouijs 6.Februarij 1612.Sacrato. decis.408.
Bonomen. de Formagliaris 29. Nouembris 1604. Ludouisio. decis.86.
Bonnaien.manutentionis 16.Decemb. 1611.Sacrato. dec.396.
Bononien.pecuniaria 14.Maij 1614.Ludouisio.decis.577.
Bononien.pecuniaria.seu bonorum 23.Ianuarij 1617.Buratto. decis.787.
Bononien. successionis 22.Maij 1609.Sacrato.decis.225.
Burgen.Abbatiæ de Salas 19.Nouemb. 1615.Vbaldin. dec.706.
Burgen.fructuum anni eum dimidin 29.Aprilis 1610. Penia. decis.302.
Burgi S.Sepulchri 29.Aprilis 1611.Ludouisio.decis.343.
Cæsaraugustana dedicationis 24. Ianuarij 1611. Ludouisio. decis.378.
Cæsaraugustana iurisdictionis 5.Febr.1609.Sacrato.decis.208.
Cæsaraugustana peosionum 4.Iulij 1608.Manzanedo.dec.193.
Calagurritana beneficij 21.Maij 1614.Buratto.decis.579.
Calagurritana beneficii de Victoria 4. Decembris 1615. Canalerio.decis.718.
Calagurritana de Aurol.4.Maij 1611.Saerato.decis.347.
Calagurritana iuris sepeliendi 17.Aprilis 1595.Penia.decis.22.
Camerinen. translationis 19. Nouemb.1604.Ludou. decis. 84.
Carpentoraten.bonorum 19.Decembr.1611.Ludouisio.d.400.
Casalen.irregularitatis 29.Decemb.1610.Sacrato.decis.316.
Castri sancti Poli 27.Nouembris 1609.Penia. decis.239.
Ciuitatis Castelli domus liuellariæ 3.Martij 1614. Caualerio. decis.558.
Clusina postæ Puteoli 13.Februarij 1617.Buratto.decis.789.
Colimbrien. matrimonij 25.Iunij 1616.Buratto. decis.775.
Collimbrian.matrimonij 2.Decemb.1616.Buratto. decis.784.
Colimbrien.sponsalium 14.Decembris 1609. Marquemontio. decis.246.
Colimbrien.sponsalium 26.Octobr.1616.Buratto. decis.778.
Conchen.nullitatis Ordinum 27.Ianuar.1606.Penia.dec.105.
Dertusen.Archipresbyteratus 21. Aprilis 1595. Penia.dec.23.
Esina fideicommissi 16.Iunij 1603.Penia.decis.66.
Fanen Parochialis 15.Aprilis 1616.Caualerio.decis.760.
Ferrarien.dotis 13.Maij 1616.Buratto.decis.669.
Firmana Alcaria de Dorija 15.Februarij 1610.Marquemontio. decis.256.
Florentina fide.commissi 3. Decembris 1607. Manzanedo. decis.168.
Forolinien.census 8.Martij 1602. Sacrato.decis.49.
Griptæ Ferratæ, seu nullius iurisdictionis 6.Aprilis 1609.Coccino.decis.218.
Hortaoa domus 25.Octobris 1604.Ludouisio.decis.81.
Illerden.de Pertusa 11.Decembris 1613. Buratto. decis.543.
Imolen.molendini 10.Decembris.1603.Ludouisio. decis.69.
Interamnen de Paradisis 21.Nouembr.1586.Orano.decis.5.
Lauretana praedij,seu pecuniaria 5.Aprilis 1593. Giptio. decis. 19.
Leodien. fideicommissi 19.Nouembris 1610.Sacrato.dec.299.
Leodien.fideicommissi 12.Decembr.1611.Sacrato.decis.395.
Leodien.pecuniaria 30.Martij 1615. Caualerio.decis.660.
Lucana bonorum 6.Nouembris 1601.Sacrato.decis.56.
Lucana bonorum 28.Nouembris 1611.Sacrato.decis.371.
Lucana bonorum 11.Decembris 1609. Marquemont dec. 245.
Marianen. seu Alerien.vnionis 18. Decembris 1615. Caualerio.decis.726.
Mediolanen.decimarum 8. Februarij 1610. Marquemontio. decis.252.
Mediolanen. decimarum Sancti Donati 23. Ianuarii 1612. Pirouano.decis.404.
Mediolanen. decursus aquarum 4. Nouembris 1609. Ludouisio.decis.236.
Mediolanen. iurispatronatus 29. Aprilis 1613. Pirouano. decis.492.
Mediolanen.legati 30.Octobris 1585.Pamphilio.decis.4.
Messanen.iurisdictionis 4.Martij 1610. Marquemontio.d.258.
Messanen.iurisdictionis 24.Nouembris 1610. Marquemontio. decis.300.
Meten. Canonicatus 8.Nouembris 1577. de Rubeis. decis.11.
Mindonien.Canonicatus 26. Nouemb.1616. Buratto.dec.783.
Monopolitana pensionis 10.Aprilis 1606. Sacrato. decis.110.
Nonantulana bonorum 31.Ianuarij 1612.Sacrato.decis.322.
Nucerina nullius,seu Melten. census 26. Maij 1614.Coccino decis.582.
Pacen.coogruae 8.Iunij 1612.Sacrato.decis.437.
Pacen.decimarum 15.Decembris 1608.Sacrato.decis.203.
Paderbonen.Canonicatus 29.Nouembris 1608. Coccino. decis.198.
Parmen. status 30.Aprilis 1610. Ludouisio.decis.272.
Parmen. status 3.Decembris 1610.Ludouisio.decis.303.
Parmen.status 1.Iunij 1611. Ludouisio.decis.357.
Perusina hæreditatis 12.Iunij 1617. Buratto.decis.792.
Perusina, seu Ciuitatis Castelli dotis 30.Ianuarij 1612. Ludouisio.decis.406.
Pisturien.Canonicatus 17.Iunij 1615. Caualerio. decis.686.
Placentina euictionis 16.Ianuarij 1589. Pamphilio.decis.7.
Placentina salarij 5.Iunij 1605. Penia.decis.89.
Reatina census,seu pecuniaria 5.Decembris 1615. Pamphilio. decis.713.
Romana afflictus casalis 5.Nouembris 1605.Sacrato.decis.95.
Romana alimentorum 9.Iunij 1604. Penia.decis.76.
Romana alimentorum 21.Aprilis 1610. Sacrato.decis.271.
Romana alimentorum 28.Iunij 1613.Sacrato. decis.519.
Romana argentorum 27.Iunij 1607.Ludouisio. decis.163.
Romana bonorum de Ceulis 28. Aprilis 1595. Penia.decis.24.

Roma-

Index Decisionum alibi impressarum.

Romana cambiorum 26. Martij 1593. Millino. decis. 18.
Romana casalis Capicorta 8. Februarij 1602. Iusto. decis. 48.
Romana census de Mutinis 11. Decembris 1602. Sacrato. decis. 57.
Romana census 8. Februarij 1577. Robusterio. decis. 1.
Romana census 28. Iunij 1599. Litta. decis. 32.
Romana census 14. Ianuarij 1602. Sacrato. decis. 43.
Romana census 12. Decembris 1608. Sacrato. decis. 201.
Romana census 26. Nouembris 1614. Ludouisio. decis. 85.
Romana census 8. Martij 1610. Ludouisio. decis. 261.
Romana census 4. Iulij 1610. Ludouisio. decis. 296.
Romana census 9. Maij 1611. Ludouisio. decis. 350.
Romana census 5. Iunij 1615. Coccino. decis. 677.
Romana census 24. Februarij 1612. Ludouisio. decis. 413.
Romana computorum 20. Nouembris 1613. Coccino. dec. 533.
Romana depositi 29. Februarij 1616. Buratto. decis. 746.
Romana de Sancta Cruce 29. Ianuarij 1607. Sacrato. decis. 136.
Romana deuolutionis domorum 26. Martij 1590. Pamphilio. decis. 12.
Romana deuolutionis domus, seu palatij 23. Maij 1611. Ludouisio. decis. 351.
Romana domorum de Ronconibus 4. Martij 1611. Buratto. decis. 749.
Romana domorum 19. Iunij 1611. Ludouisio. decis. 369.
Romana domorum 9. Aprilis 1612. Ludouisio. decis. 412.
Romana domorum 4. Iulij 1612. Ludouisio. decis. 477.
Romana domorum 10. Iunij 1616. Andrea. decis. 771.
Romana domus ad Pasquinum 24. Maij 1602. Litta. decis. 52.
Romana domus de Cuppis 10. Nouembris 1600. Sacrato. d. 40.
Romana domus in Burgo 21. Aprilis 1589. Mantica. decis. 8.
Romana domus 5. Martij 1610. Ludouisio. decis. 260.
Romana donationis 24. Nouembris 1614. Verospio. decis. 620.
Romana dotis de Montorijs 30. Martij 1509. Ludouisio. d. 217.
Romana dotis 10. Decembris 1608. Sacrato. decis. 200.
Romana dotis 6. Aprilis 1609. Sacrato. decis. 220.
Romana excessus legati 16. Nouembris 1616. Buratto. dec. 782.
Romana exequutionis, seu societatis extra Rotam 13. Martij 1617. Buratto. decis. 790.
Romana expeditionum, seu mercedis 4. Maij 1616. Buratto. decis. 766.
Romana fideiussionis 21. Maij 1604. Lancellotto. decis. 74.
Romana fructuum dotis 27. Februarij 1606. Penia. decis. 106.
Romana fructuum dotis 26. Martij 1610. Ludouisio. decis. 269.
Romana hæreditatis de Tronsarellis 5. Iulij 1604. Ludouisio. decis. 80.
Romana hæreditatis, & paragij dotis 16. Nouembris 1616. Buratto. decis. 781.
Romana hæreditatis 14. Martij 1616. Caualerio. decis. 756.
Romana incendij 27. Maij 1609. Ludouisio. decis. 226.
Romana incendij 15. Ianuarij 1610. Ludouisio. decis. 249.
Romana legati della Porta 3. Decemb. 1601. Coccino. decis. 41.
Romana legitimæ 4. Iulij 1612. Ludouisio. decis. 446.
Romana legitimæ 9. Iunii 1614. Sacrato. decis. 584.
Romana liquidationis fructuum 27. Martij 1613. Pirouano. decis. 482.
Romana lucri dotis 19. Decembris 1608. Ludouisio. decis. 203.
Romana mercedis 14. Februarij 1605 Sacrato. decis. 88.
Romana nullitatis concordiæ 17. Ianuarii 1616. Caualerio. decis. 737.
Romana nullitatis contractus 21. Iunij 1604. Ludouisio. d. 78.
Romana nullitatis obligationis 20. Iunii 1602. Sacrato dec. 55.
Romana nullitatis obligationis 9. Iunij 1604. Ludouisio. d. 75.
Romana officij scriptoriæ 5. Iunij 1609. Marquem. decis. 229.
Romana palatii de Aquila 2. Decembris 1609. Marquemontio. decis. 242.
Romana palatii, seu census 7. Maij 1590. Bubalo. decis. 13.
Romana pecudum 24. Maij 1600 Millino. decis. 37.
Romana pecuniaria 23. Martij 1607. Ludouisio. decis. 142.
Romana pecuniaria 17. Decembris 1610. Sacrato. decis. 313.
Romana pecuniaria 10. Iunii 1613. Pirouano. decis. 509.
Romana pecuniaria 1. Iulij 1616. Buratto. decis. 777.
Romana pensionis domus 14. Nouembris 1603. Sacrato. d. 70.
Romana praetensi erroris calculi 21. Iunij 1610. Ludouisio. decis. 293.
Romana praetensi erroris calculi 4. Februarij 1611. Ludouisio. decis. 326.
Romana redditionis rationis administrationis 2. Aprilis 1604. Ludouisio decis. 73.
Romana relocationis 2. Decembris 1609 Sacrato. decis. 240.
Romana retractus domus 15 Maij 1598 Mantica. decis. 11.
Romana retractus 18. Iunij 1610. Ludouisio. decis. 291.
Romana retrouenditionis scalae, & portus 20. Decembr. 1613. Sacrato. decis. 537.
Romana Saluiani interdicti 19. Iunii 1606. Penia decis. 123.
Romana Saluiani interdicti 12. Ianuarii 1607. Manzanedo. decis. 133.
Romana Sancti Thomæ 4. Martii 1616. Caualerio. decis. 751.
Romana separationis chori 2. Decembris 1605. Marquemone. decis. 98.
Romana, seu Sabinen. census 5. Nouembris 1604. Ludouisio. decis. 83.
Romana societatis officij 2. Iunii 1608. Lancellotto. decis. 183.
Romana spolii de Pinis 10. Iunii 1611. Ludouisio. decis. 363.
Romana spolii 21. Februarii 1600. Iusto. decis. 35.
Romana sponsionum 13. Nouembris 1609. Ludouisio. dec. 237.
Romana vineae 30 Martii 1612. Sacrato. decis. 420.
Romana vineae 17. Decembris 1610. Sacrato. decis. 312.
Sabinen. concursus 6. Aprilis 1609. Sacrato. decis. 219.
Signina bonorum feudalium 22. Iunii 1615. Andrea. dec. 692.
Spoletana bonorum 22. Aprilis 1616. Buratto. decis. 764.
Tarentina Canonicatus 13. Iunij 1611. Marquemontio. decis. 366.
Taurinen. matrimonii 25. Octobris 1604. Ludouisio. decis. 82.
Tirasonen. Canonicatus 10. Decembris 1610. Pirouano. decis. 304.
Tirasonen. Canonicatus 1. Iulij 1611. Pirouano. decis. 383.
Toletana decimarum de Capilla 19. Februarii 1593. Pamphilio. decis. 17.
Tudertina census 26. Maii 1600. Iusto. decis. 38.
Tullen. nullitatis professionis 7. Nouembris 1616. Buratto. decis. 779.
Valentina decimarum 12. Maii 1606. Penia. decis. 114.
Veneta donationis 14. Nouembris 1616. Buratto. decis. 780.
Viterbien. Castrorum 25. Iunii 1607. Sacrato. decis. 161.
Viterbien. Castrorum 27. Nouembris 1613. Sacrato. decis. 55.
Vlixbonen. iuris conferendis 2. Decembris 1609. Litta. decis. 99.

SACRAE

S. ROTAE ROMANAE DECISIONVM RECENTIORVM,

Earum ſcilicet, quæ in alijs voluminibus non ſunt impreſſæ,

PARS TERTIA.

R. P. D. ROBVSTERIO.

Romana Cenſus.

Veneris 8. Februarij 1577.

DECISIO I.

R*Eplicata eſt ſupra in prim.par.diuerſ.deciſ.99. duplicata habetur apud Boecac. de Cenſibus part.2. deciſ.175. triplicata eſt apud Cenc. de Cenſib. deciſ. 232. Quadruplicata adeſt penes Dnard.eodem tract. deciſ.232. & hic quintuplicata erat.*

R. P. D. DE RVBEIS.

Meten. Canonicatus.

Veneris 8. Nouembris 1557.

ARGVMENTVM.

Concordata Germaniæ non impediunt, quin Papa præueniendo poſſit iure ſuo conferre. Non tamen ijs intendit Papa derogare per gratias præuentiuas.

SVMMARIVM.

1 *Concordata Germaniæ non tollunt, quin Papa poſſit præueniendo conferre etiam in menſibus Ordinarij, nec cenſetur ſuper ea Papa ſibi ligaſſe manus. & num.3.*

Papa eſt Ordinarius Ordinariorum, & per reſeruationes multo maiorem poteſtatem ſibi retinuiſſe dicitur, quàm dederit Ordinarijs. num.1.

Concordatis Germaniæ Papa non intendit derogare per gratias præuentiuas. num.1.

2 *Decretum irritans, de quibus in Concordatis Germaniæ, non ligat Papam, cum ibi non dicatur, per Nos.*

4 *Interpretatio per quã plures deciſiones Rotæ ſubuerterentur, non eſt admittenda.*

DECISIO II.

In Na Meten. Canonicatus, & præbendæ inter Nicolaũ

1 Burſari, & Renatum Broſardũ, petebat dictus Nicolaus canonizari gratiam ſuam, quam ſufficienter iuſtificauerat: contrà autem D. Renatus, qui erat in poſſeſſione, petebat ſe abſolui, ſub prætextu, quod obſtarent Concordata Germaniæ; nam Canonicatus, de quo agitur, vacauerat de menſe Octobri, qui ſecundum dicta Concordata, eſt menſis Ordinarij Collatoris; & propterea dedi dubium, An Concordata Germaniæ (quorum copia Dominis detur) obſtent in caſu de quo agitur, & die Veneris 8. Nouembris fuit concluſum, quod Concordata non obſtant, quominus Papa in menſibus Ordinariorum poſſit prouidere, & ſit locus præuentioni; nam huiuſmodi Concordata tollunt tantum obſtacula gratiarum præuentiuarum, & reſeruationum, vt patet ex verbis, & tenore ipſorum Concordatorum, ibi, *quod per quamcumque aliam reſeruationem & gratiam*, & ibi, *quod minus de illis quæ vacabunt, & relinquent Ordinarios Collatores in eorum*

iure ordinario, vt ex decis. Cassad. vnica de pactis, & ideo Papa non censetur sibi ligasse manus, vt in dictis sex mensibus Ordinariorum non possit conferre, cum ipse sit vniuersalis Ordinarius. *cap. per principalem, & cap. cuncta per mundum. 9. q. 3.* A *Staphil. de grat. & potestat. pag. 3. num. 7. Sarnen. in proœm. reg. quæst. 2. num. 7. ad fin. vers. considerata etiam persona ipsius Papæ*, vt bene per *Abb. in cap. quia diuersitatem num. 5. de concess. prebend.* vbi quod Papa etiam (cessante negligentia Ordinarij) potest cum eo concurrere, & de beneficijs prouidere, multo enim maiorem potestatem sibi retinuisse dicitur, quam dedisse Ordinarijs, *cap. dudum. de prebendis lib. 6.* & hanc opinionem tenuit Rota etiam per *Simonet. decis. 8.* & in recollectis manu eiusdem scriptis existentibus penes R.P.D. Scipionem Lancellottum, & ita etiam nostro tempore Domini concluserunt in vna *Colonien. Canonicatus, & prebenda coram bonæ memoriæ D. Fabio Accorombono tunc Rotæ Decano sub die 13. Ianuarij 1559. & fuit allegata decisio* 165. *per Put. decis. 3. & 4. de priuilegijs.* & secus esset in gratijs præuentiuis, in quibus Papa non intendit derogare Concordatis Germaniæ, vt per *Crescentium decis. 55.* Vnde cum tractetur de canonizanda gratia per obitum, cessat omnis difficultas.

A infra num. 187.

2 Non obstat quod in dictis Concordatis adsit decretum irritans. Quoniam illud decretum non ligat Papam, B cum non dicatur, etiam per Nos, & ita fuit conclusum in causa *Leodien. Canonicatus, & præben. coram R.P.D. Lancellotto sub die 2. Decembr.* 1573. & ita Rota seruat. Neque faciũt illa verba, de quibus in Concordatis, ibi, *per nos, vel authoritate nostra*, videlicet, quia loquuntur de gratijs præuentiuis, vt suprà dictum est.

B infra num. 261.

3 Prout non obstat, quod Concordata habeant vim pacti, & quòd Papa non intendit illis derogare. Quia motiuum procederet in gratijs præuentiuis, vel si Nicolaus fundaret se in reseruationibus, de quibus Concordata loquuntur; sed cũ gratia Nicolai sit per obitum, non est opus aliqua derogatione Concordatorum, C quia Papa vtitur iure suo, & Ordinarius Collator non impeditur conferre, & per consequens est locus præuentioni inter eos, per supra allegata; facultas enim ista data Ordinarijs quoad sex menses, non intelligitur priuatiuè quoad Papam, sed cumulatiuè. *Staphil. in loco supra cit. num. 8. & ibi in addit.* & faciunt quæ habentur per *Dec. in cons. 3. num. 3.*

C infra num. 270.

4 Pariter non obstat, quod Concordata videantur loqui etiam de alijs gratijs, quàm præuentiuis, per illa verba, *aut quamuis aliam dispositionem*, videlicet quia secundum interpretationem Rotæ, vt in decisionibus allegatis, illa verba debent intelligi de dispositionibus similibus, & sic de gratijs præuentiuis, cum supra dicatur de gratia expectatiua, & inferius dicatur, *tunc vacabunt*, aliàs subuerterentur tot decisiones Rotæ, quod non est dicendum. *l. minimè. ff. de legib. l. in causis, de re iudic.* Nec quicquam facit illud verbum, *liberè*, quia intelligitur (retentis ijsdem terminis;) & sic quoad gratias præuentiuas, vt per *Cassador. decis. 3. de priuil.* Rursus non obstat, quod in gratia Nicolai dicatur, *dummodò prouisio huiusmodi ad nos pertineat.* quoniam satis verificatur ex eo, quod ad Papam, tanquam Ordinarium, pertineat prouisio in omnibus mensibus, per ea, quæ supra deducta sunt. Postremò quod Papa in mensibus Ordinariorum D soleat difficilius prouidere, tollitur, quia obiectio potest procedere, si in gratia Nicolai non fuisset expressus mensis vacationis, vel falsò fuisset expressus, quod cum factum non fuerit, apparet de intentione Papæ, quod voluit concurrere cum Ordinario. Vnde non datur defectus intentionis, & per consequens gratia tenet, ex quo de potestate non est dubitandum.

D infra num. 280.

Et ex his Domini concluserunt Concordata non obstare in casu illo.

SVMMARIVM ANNOTATIONIS Ad Decisionem II.

Aduerte, benigne Lector: dum sub eodem numero adsunt plures alij numeri, primus deseruiet pro §. & sequentes numeri sunt illius tantum §. vt notatum vides.

§. 1 *Papa est quasi Deus in terra, vnicus Christi fidelium Princeps, Regum omnium Rex maximus.*

1 *Papa est Oraculũ Cæli, et Dictator Diuinus &c.*

2 *Papa est stella Polaris Nauigationis Christianæ ac plenitudinem potestatis obtinens.*

3 *Papæ à DEO immortali commissa sunt iura terreni simul, ac Cœlestis Imperij.*

Imperator Iustinianus in l. 4. C. de Summ. Trinit. reddit debitum honorem Rom. Pontifici Ioanni I. illiq; significat eius filialem affectum.

Seque appellat vltimum seruum DEI, & Ecclesiæ.

4 *Imperium gubernantes, sincerè submittunt capita sua Pontificibus, vt dixit Valentinianus August.*

Imperator Ecclesiam Romanam, & illius Summũ Pontificem exaltare tenetur, prout asseruit Otto Imperator. num. 3.

Romani Pontifices, tamquam Vicarij Filij DEI in terris Principatus potestatem obtinent. nu. 3.

5 *Filius DEI, sicut ipse à PATRE accepit Ecclesiæ & Gentium sceptrum, & potestatem super omnem Principatum, vt ei genua cuncta curuentur, sic, B. Petro, & Successoribus plenissimè commisit.*

6 *B. Petro, & eius Successoribus Filius DEI vbique terrarum concessit potestatem, & homini mortali omnium, quæ in Cælo sunt dedit auctoritatem.*

7 *Romani Pontificis talis est plenipotentia, vt si cõsideretur, opus est exclamare cum Isaia. Quis vnquam audiuit talia? vel quis vidit his similia?*

8 *Ecclesia Romana, non ab Apostolis, vel ab alia terrena sententia fuit fundata, sed ab ipso DEO Factore Cœli, & Terræ.*

9 *de Papæ potestate verba facere nihil aliud est, quàm Solem ipsum intueri, & detrimentum visus accipere.*

10 *Materiam æquam viribus suis, quilibet cautè sumat. & vide num. 11. & 12.*

§. 2 *Papa vtriusque potestatis apicem tenet, scilicet spiritualis, ac secularis, hoc illo disponente, qui est Rex, & Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.*

Et hanc communem opinionem amplexi sunt grauissimi Doctores doctrina, et auctoritate summi, tàm in scientia Diuina, quàm in Iure Pontificio, atque Imperiali, vt hoc §. 2. n. 1. 2. et 3.

Papa

4 *Papa habet vtrumque gladium, & ipsius est terra, & plenitudo eius.*

5 *CHRISTVS in hoc mundo, vtramque iurisdictionem exercuit, scilicet flagellis eijciendo ementes, & vendentes de Templo, et mulierem in adulterio deprehensam absoluendo, &c.*

Quam iurisdictionem ipse B. Petro, eiusque successoribus commisit.

6 *Papa, quod habeat vtrumque gladium quilibet Christianus tenere debet, & quare.*

§.3 *de Papa potestate super vtroque gladio, cum hodie habeamus definitionem Ecclesiæ, quis certè valdè audax esset, si non pertimesceret contrarium asserere.*

§.4 *in Papa negare vtriusque gladij potestatem an sit sapere hæresim.*

Dant Poeta celeberrimus, quare quasi tamquam hæreticus sit damnatus.

Maligni ab Ecclesia sunt spirituali simul, ac temporali gladio insequendi, & vide nu. 2. 3. 4. & 5.

6 *Papa, vt habeat vtramque potestatem, alteram in actu, & alterã saltem in habitu, nemo ex DD. Catholicis, tàm in sacra Theologia, quàm in vtroq. iure, id negat,*

7 *Papa iurisdictionem in spiritualibus tenet vbique ex sententia irrefragabili CHRISTI DOMINI, dum æterna vita Clauigero dixit. Et quodcumque ligaueris super terram, &c. atque num. 9.*

8 *Verbum quomodocumque, nihil excipit, & est adeo effrenatæ naturæ, vt nullo obice contineri possit, quò minus omnia comprehendat.*

10 *B. Petro, et eius successoribus CHRISTVS subiecit omnes, & quoscumque fideles, dum dixit, Pasce oues meas.*

11 *Reges omnes, Principesq. venerantur, et colere tenentur Romanũ Pontificem, et adducũtur Vaticinia Esaiæ Prophet. Reges eorum ministrabunt tibi, & mox Gens, & Regnum, quod non seruierit tibi, peribit.*

12 *Reges obedientiam Papæ præstant non seruili metu, sed charitatis affectu, non timore pœnæ, sed amore Iustitiæ.*

13 *Papa vocat Reges filios charissimos, et dilectissimos. Papa vocat Imperatorem filium gloriosissimum, & aliquando clementissimum &c. num. 13.*

14 *Romano Pontifici necesse est subesse, & qui hoc negat est hæreticus, quia est contra articulum fidei, Et vnam sanctam.*

15 *Negans amplitudinem potestatis Romani Pontificis, simul negat se esse Christianum.*

16 *Papæ potestatem nemo audet contemnere, quia non vt homo, sed vt Deus ligat.*

de Papæ potestate dubitans, dubitat de fide Catholica, & est censendus sacrilegus.

17 *Papæ tanta est maiestas, vt sola reprehensione homines mortui sint.*

18 *Hæreticorum opinionem fœtentem, & sceleratam, illam, vt Papæ non videtur parendum, ex quo, vt ipsi temerariè asserunt nonnulli ex eis fuerunt mali, hanc Deus prauidendo eis respondit apud Matth. cap. 23.*

19 *Papa, quamuis malus esset, dicendus est bonus, & quidquid facit ad bonum finem præsumitur agere.*

20 *Dignitas officij damnanda non est propter exercentium peccata, quam sententiam prudens Cato contra Marcum Tullium optimè defendit in Senatu Romano, & ipse Cato victoriam reportauit.*

21 *Dignitate quamquam multi abutantur, non ex hac causa maculata remanet dignitas ipsa. & n. 22.*

23 *Medici, quot facti sunt carnifices, ac venena pro pharmacis dederunt, & tamen ars medica non vituperatur, sed ea malè vtens.*

Nautæ, quot malè rexerunt nauigia, non verò ars nauigandi mala est, sed illorum animus.

24 *Consequens, qui ponit, censetur etiam ponere omne necessarium antecedens.*

25 *Papa solus potest ius diuinum declarare, ac certitudinaliter interpretari.*

Imperator, nec alius supremus Princeps Secularis ius diuinum potest declarare.

26 *Papa in spiritualibus, & inde dependentibus fiscũ generalem habet in toto Orbe.*

27 *Papa iurisdictionem temporalem, quam vbique tenet habitu, & potentia, tunc deducit sine dubio ad actum, & exercitium, quando est necessaria ad consecutionem finis supernaturalis.*

28 *Papa tunc deducit ad actum iurisdictionem temporalem quam in habitu in Orbe tenet, si tractetur de conseruanda maiestate Ecclesiæ, ac decore, pluraq vt hic.*

29 *Caro vniuersa subest Papæ. & num. 30.*

31 *Papa compellit Principes ad cõseruandam pacem.*

32 *Pax est vinculum charitatis.*

33 *Papa compellit omnes ad seruandum iuramentũ.*

34 *Item ad seruandum votum. Item ad sumendum coadiutorem. Item coercet assassinos.*

35 *Papa cogit Medicos quoscumque ne postea infirmos visitent, si in graui infirmitate constitutos peccata non fuerint confessi. num. 36.*

37 *Papa vbique duellum omnibus inhibet.*

38 *Papa absoluit vasallos quoscũque ex causa à vinculo iuramenti fidelitatis.*

ad Romanum Pontificem à Rege non recognoscente superiorem appellatur, ipsumq. compellit ad seruandam iustitiam. num. 38.

39 *Papa Principibus secularibus omnibus potest præcipere, vt cogant Hebræos ad remittendas vsuras Christianis.*

40 *Vsuræ exercitium Princeps secularis non potest concedere Hebrais in suo dominio absque summi Pontificis expressa licentia, & assensu.*

41 *de Carolo Emanuele Duce Sabaudiæ refertur casus, qui vti Pius, & Catholicus Princeps, nõ prius antiqua priuilegia Hebrais concessa in eius dominio quoad exercitium vsuræ, confirmare voluit, nisi prius obtento assensu à Papa.*

42 *ad Papam solum spectat declarare, an aliquis contractus sit licitus, nec ne.*

43 *Consules, & Defensores Mercatorum Ciuitatis Barchinonensis, & Principatus Cataloniæ quid supplicarunt Summo Pontifici in materia constituendi cambia. & num. 44.*

45 *Cambiorum naturæ repugnat, vt eorum interesse sit certum, nec ab initio possit taxari.*

46 *Papa solus in matrimonialibus causis habet omnimodam, & generalem auctoritatem.*

47 *Papa contra omnes executores piarum voluntatũ potest procedere, et compellere eosdem, vt effectualiter, et plenariè officium proprium exequantur.*

48 *Papa potest disponere contra vltimas testantium voluntates, et sic ex causa eis derogare.*

¶ §. 5. *Papa ita se habet, quò ad Reges, sicut architectus ciuilis ad artifices Ciuitatis.*

1 *Papa diuina auctoritate habet vtrumq. gladiũ.*

2 *in Potestatis plenitudinẽ Papa etiam potestatem vtriusque gladÿ accepit.*

3 *Papa appellatur Dominus totius Mundi, & non mirum, quia DEI vices in terris gerit.*

4 *Papæ potestas vtriusq. gladÿ est originaliter in eo.*

5 *in Papa, & Romana Ecclesia dicitur esse Imperium, & omnis Principatus.*

6 *Papa est summus Sacerdos, & Rex.*

7 *Papa habuit iurisdictionem spiritualem, & temporalem a CHRISTO, videlicet spiritualem, vt tãquam summus Sacerdos, illã solus exerceat.*

8 *Temporalem vero, vt exercere illam faciat, & habitu illam habeat, exercitio autem certis casibus maioribus, & in casibus necessarÿs.*

9 *Et reprobatur illud, quod falsò asserunt multi per simplicitatem. vel malitiam Papæ iurisdictionem restringi ad Ecclesiastica, & spiritualia.*

10 *Papa, vt nos omnes Catholici vno ore, & corde fatemur, & tenemus, habet Mundi Principatum, quem B. PETRVS Apostolus Domini voce tenuit, & tenebit.*

11 *Papa potest omnia, quæ potest DEVS. & est culmen cunctorum.*

12 *Papa est omnia, & super omnia.*
Papa vbiq. dominatur, & ipse nemini subest. n. 12.

13 *Pater omnium Catholicorum est Papa.*
Papa habet plenitudinem potestatis, & ipse deponit Imperatorem. §. 5. num. 6.

14 *Papa est totum continens, idest omnia, iuxta illud Cæsar omnia erat.*

15 *Papa verè habet temporalem etiam potestatem in toto Orbe, & est omnium Iudex.*

16 *Papa habet vtriusque gladÿ potestatem, & ista est communis, communior, verior, receptior, ac sine dubio obseruanda opinio, validissimisque rationibus vallata.*

17 *Papæ vtriusque gladij potestas non est in dubium reuocanda, cum id sit decisum. & vide num. 18.*

19 *Papa hodie tenet Mundi Monarchiam, & habet vtrumque gladium.*

20 *Papa est Vicarius CHRISTI, non solùm in quantùm Christus fuit Ecclesiæ Prælatus, sed etiam in quantum est Orbis totius Dominus*

21 *Patres omnes tàm Græci, quàm Latini qui adfuerunt in Concilio Florentino, collatis omnium auctorum libris, vnanimiter decreuerunt, quod.*
Romanus Pontifex in Orbe vniuerso tenet Primatum. & est verus CHRISTI Vicarius, & omnium Christianorum Caput, & Doctor.

22 *Ecclesia Græca agnita veritate, redÿt ad vnitatẽ, & ad gremium dilectæ Matris S. Romanæ Ecclesiæ, pro qua celebri vnione iubilauit DEO omnis terra.*
Paries, qui Occidentalem, & Orientalem Ecclesiam videbat, de medio sublatus fuit de anno 1439. sub Eugenio IV.

23 *Armenici Populi, qui per Septentrionem, & per Orientem in magna copia diffusi sunt, tamquam oues erraticæ, post nongentos, & amplius annos ad deliciosas caulas Ecclesiæ Romanæ repedarũt, de anno 1439. sub Eugenio IV.*
Iacobita gens, quæ in partibus Orientis occupat magnam partem Asiæ, & terram Mambræ, vsque ad Indiam, &c. fidem, et charitatis vinculum cum Ecclesia Romana stabiliuit de anno 1441. sub Eugenio IV.

23 *Romani Pontificis potestas nedum est circa Cælestia, Terrestria, & Infernalia, sed etiam super Angelos quorum ipse est maior.*
Angeli dato pro possibili, vt errare in fide possent Papa eos coercere, & excommunicare posset.

24 *Papæ auctoritas maior est, quàm Sanctorum.*
Contra Papæ auctoritatem nec Hieronymus, nec Augustinus, nec alius sacer Doctor. suam opinionem defendit.

25 *Papæ magis est obediendum, quàm cuicumque Apostolo resurgenti.*

26 *Contra Papam, si totus Mundus sentiret in aliquo negotio potius inhærendum est opinioni Papæ, quàm totius Mundi.*

27 *Superior, & inferior si iubeant contraria, obediendum est superiori.*

28 *Papæ impossibile est, vt mentiatur, quia non puri hominis, sed veri DEI in Mundo legatione fungitur in his tamen, quæ facit vti Papa.*
Papa quando determinat aliquid, non vti persona priuata, sed tamquam caput eo modo, quo decet, exemptus est ab illo infami axiomate generis humani, Omnis homo mendax.

29 *Papa licet tanquam particularis persona possit errare, tamen id de facili non est præsumendum.*
Cathedra B. Petri, aut Sanctum inuenit, aut sanctum facit.

30 *Papæ multò magis licitum est sibi arrogare cæleste arbitrium cum sit Vicarius summus cælorum factoris, quàm terrenis Principibus.*

31 *Papa, quidquid facit ab ore DEI videtur procedere*

32 *à Papa in materÿs fidei tamquam ad Solem intendère debemus.*

33 *Romani Pontifices illo singulari priuilegio donati sunt, vt sicut hactenus non errauerunt in fide, ita in seculum seculi non errabunt, & vide num. 35. vsque ad 40.*

34 *Deus prauidit, quod eius Ecclesia conculcaretur. à Tyrannis, laniaretur ab Hæreticis, & à Schismaticis scinderetur, & quid super hoc dixerit B. Petro.*

40 *Romana Sedes quamuis ab horrendis, & pessimis ventibus aquilonaribus fuerit agitata, semper tamen in fide gloriosè vicit, triumphando de aduersarÿs, quare intrepidè asseratur, Digitus DEI est hic.*

41 *Ecclesiæ omnes ferè nationum, & prouinciarum etiam illæ, quibus Apostoli præfuerunt, sæpe fuerunt infectæ à pestilentia hæresum, et referuntur nonnullæ Ciuitates, Prouinciaq.*

42 *Roma tamen seruata fuit incolumis, vti fidei magistra, veritatis alumna, omnium errorum expers; vnica, immaculata, & intacta permanet.*
Et sic firma manet promissio Saluatoris nostri, vt nec portæ inferi præualebunt aduersus eam.
Romana Ecclesia magnum lumen quando extinguetur aduenìet finis, et interitus rebus humanis, & sic machina Orbis Terrarũ dissoluetur. n 4:.

43 *Romana Ecclesia Organo, & Lumine mediante est, & erit Christus nobiscum vsque ad consummationem seculi, vt non deficiat fides illius.*

46 *Romani Pontificis varia gloriosa nomina, & dignitates ex S. Bernardo referuntur. nu. 44. & 45.*

Ro-

Romanus Pontifex solus habet omnes dignitates, quas antiqui Patriarchæ habuerunt. num.35. & vide num.46.

¶ §.6 *Iustinianus Imperator in l.4.C, de summ. Trinit. reddit debitum honorem Sedi Apostolicæ, &c. ac referuntur eius verba.*

7 *Carolus Magnus Imperator quàm reuerenter locutus sit de Sancta Romana Sede, & qualiter Carolus V. pariter Imperator num.21.*

Octauianus Augustus suasu Sibyllæ Tiburtinæ adorauit Saluatorem nostrum, cuius Papa est Vicarius. ibid.

Octauianus Imperator Romanorum, primus fuit qui CHRISTVM, eiusque gloriosam Matrem adorauit. num.7.

8 *Sibylla suadente, quod Octauianus Augustus adorauerit Saluatorem nostrum, quomodo id veniat intelligendum, cum de tempore Augusti, longè antea Sibyllæ omnes defunctæ erant.*

Oraculum Apollinis nato CHRISTO amplius responsa non dedit, idque ipsum dixit Octauiano Augusto, qui Augustus postea in Capitolio aram erexit PRIMOGENITO DEI. num.8.

9 *Rex Alexander Magnus superbissimus, qui se tanquam Deum adorari volebat, dum assotiatus erat à Regibus, & iratus expugnare intendebat Hierusalem, obuiū sibi videns Iadum Summum Sacerdotem, ipsum honorauit, DEVMQVE nostrum in eo adorauit, &c.*

Alexander Magnus interrogatus à Regibus, cur Sacerdotem Hebreorum adorasset, respondit, se non eum, sed ipsum DEVM adorasse, cuius ille summus erat Sacerdos. num.9.

10 *Attila Rex Hunnorum, sic fastosus erat, vt ex arrogātia quadā Flagellū DEI vocari se iussert.*

Valentinianus II. Imperator indignā planè Christiano Principe edidit sanctionem, in qua abstulit iudiciale Episcoporū Tribunal. &c.

Quàm enim iniqua, & impia fuerit tota illius sanctio lata à successore Marciano Imperatore huic contraria lex demonstrat. num.10

11 *Valentinianus II. Imperator post latam legem, qua abstulit Tribunal Episcoporum, nulla cesserunt ei prospera, sed aduersa cuncta, & in deterius sunt ei lapsa, ipseq. demum miserando interitu perijt.*

Principes sæculares aduertant, si felicitatem desiderant, in rebus ad Ecclesiasticos pertinentibus non se immiscere num.11.

12 *Valentinianus II. Imperator infelix indiguit Papæ præsidio, cuius antea humiliauerat potestatem.*

Papam dum Valentinianus Augustus comprimere voluit, DEVS ipsum Papā supra Reges, & quidē immanissimos exaltauit, & quomodo. ibid.

Leo Pontifex Maximus, Attilam Regem Hunnorum iam iam se inferentem victricibus armis in Vrbem, diuina eloquentia coegit, cursu concitato extra Italiam, & vltra Montes ad Istrum, non amplius rediturus abire. ibid.

13 *Diuinitati resistere, vel in superos bellum inferre, humanæ facultatis par non esse, fassus fuit superbus, & barbarus Rex Attila, postquam verba habuit cum Leone Papa.*

cum Leone Papa statim vt locutus fuit Rex Attila, qui nulli hominum generi parcebat, vix præ timore verba proferre poterat. num.13.

14 *Rex Attila tam barbarico tumebat humore, vt superbissimè pingi se iussit, & quomodo.*

in Rege Attila immanissimo, vnde tanta de DEO scientia, vt obuianti sibi Romano Pontifici putauerit esse cedendum, fugamque arripiendam ibid.

Luitprandus Rex Longobardorum, cum statum Ecclesiæ inuasisset, cum alloquendo Zacharias I. Romanus Pontifex, totus eiusdem auctoritate commotus,

Animum ferum deposuit, & quæ iniustè abstulerat, totus in mansuetudinem conuersus incunctanter Vicario Christi restituit. num.14.

15 *Theodoricus pessimus Rex Arrianus, dominator omnibus Italiæ Prouincijs in nihilo diminuit Romani Pontificis supremam auctoritatem,*

Liberè permittendo, vt Papa pro eius arbitrio, absque vllo implorato ab eo consensu liberas dimitteret legationes ad Italiæ Prouincias corrigendas. ibidem.

Romani Pontificis supremam auctoritatem Barbari, Arrianique Reges venerati sunt, relinquendo, vt cum plenissima libertate Sedes Apostolica Iura sua exerceret. num.15.

16 *Ecclesia Catholica sæpe ingemiscit sub Principibus Orthodoxis, suis vbique iuribus spoliata, quæ sub æmulis Principibus hæreticis libera, & secura, suo decore splendoreque fulgebat.*

Imperatores Augusti supremam Papæ potestatem non tantum scriptis, sed etiam factis ipsis agnouerunt.

§.17 *Iustinus Imperator, venientem ad se Ioannem Papam pronus in terram adorauit.* ¶

Iustinus Imperator orthodoxæ Religionis fautor fuit egregius.

1 *Iustinus Imperator iubilans recepit Ioannem Romanum Pontificem, ex eo quia videre meruit in suo Regno Christi Vicarium.*

2 *Et cum eo exultauit totus Clerus, qui obuiam Papæ cum cereis, & Crucibus venit, ac omnes Ciues, quoniam in suis partibus summum DEI Sacerdotem suscipere gloriari poterant.*

Iustinus Augustus coronatus fuit in Imperatorem à Ioanne I. Summo Pontifice.

3 *Iustinianus Imperator Iustini filius obiurgatus ab Agapito Rom. Pont. eum esse alterum Diocletianum, æquo animo id tulit, et deposita propria opinione, se ipsum totum ad Papæ voluntatem libenter conformauit,*

4 *Iustinian. Imp. præclarum Christianis Principibus exemplum reliquit, paternas CHRISTI Vicarij monitiones, & obiurgationes æquissimo animo ferre.*

5 *Iustinianus Imperator Constantini Cæsaris filius, exquisitissimis honoribus recepit Constantinum I. Rom. Pont. et ipse Augustus vultū in terrā proijciens pedes Papæ venerabūdus osculauit,*

Et lætitia magna facta fuit in populo omnibus aspicientibus humilitatem tanti Principis.

6 *Imperatores dubium non est, quin osculando pedes Romanorum Pōtificum, eos religiosè fuerint suauiati, ob eam dignitatem, quam ipsi Pontifices à CHRISTO susceperunt.*

7 *Sigismundus Cæsar, dum aderat in Concilio Constantiensi, & ibi creatus esset Martinus V. in Romanum Pontificem, pro veneratione, et gaudio ad Sedem occurrens, eumdem humeris extulit, atque substinuit.*

8 *Ludouicus II. Imperator, Nicolaum I. Romanū Pontificem reuerenter suscepit, ita vt ipse Augustus pedestri itenere frenum equi Pontificis apprehendens duxerit quantum sagittæ iactus extenditur.*

9 *Idemque fecit, Papam ad Vrbem reducendo, ipse equo descendens, & iterum pedester equum Pōtificis trahens, osculis inuicem mellifluè gratulantes.*

10 *Constantinus Imperator Beato Siluestro Papæ gladium tradidit, & insignia regalia, in signum subiectionis.*

11 *Imperium ab Ecclesia dependet.*

12 Papa *inungit, approbat, & confirmat, ac coronat electum in Imperatorem, & ab eo iuramentum recipit, eumque ex causa deponit. ibidem.*

13 *Imperium ab Ecclesia non pendere, est opinio* Dantis Poeta *in sua Monarchia lib. 3. de qua non est curandum, & quare.*

14 *in Syluam horridam quis timet immittere falcem.*
Spernendus est potius quàm confutandus ille, qui est defensor mendaciorum.

15 *Contra Negantes principia, secundùm Aristotel. non est arguendum.*
Poetæ miranda canunt, sed non credenda.
Poetarum solitum est fingere.
Plato legem tulit, ne Poetæ præter à lure permissa fingere possent.

16 *Imperator vt non recognoscat Papam in superiorem, fuit lapsus perniciosus, & miserandus* Anton. de Rosell. *cum loquatur contra aperta Iura, ac euidentes rationes: Atque ipsemet tutò* prophetauit *se in hoc detrusum iri.*

17 *Tenendum est indubitanter id quod omnes opinantur, cum pessimè loquatur, qui contra omnes loquitur.*

¶ §. 18 *Post* CHRISTI *aduentum Imperia, & Regna omnia* CHRISTI *fuerunt, & nunc ab eius Vicario procedunt, & pendent.*

1 *Nemo supra Papam potest poni, cum ipse tanquā Vicarius* CHRISTI *sit omnium caput, & aliàs velle dicere est contra stimulum calcitrare, & dare caput ad Montem Murellum.*
Imperialis auctoritas secūdùm Catholicā veritatē ab Ecclesia pendet, cui Imperator iurat fidelitatē.
Ioannis Huß memoria fuit damnata in Concilio Cōnstantiensi, *& quare.*

2 *à Papa translatum fuit Imperium à Græcis ad Germanos, & vsquè adhuc ibi firmè manet, nec commouebitur, dum manet fundatum super immobilem Petram Apostolicam.*
Papa tamquam sapientissimus Architectus post id ipsum stabilitum Imperium apud Germanos, ad instar Sapientiæ cap. 9. Domus septem suffulta columnis; totidem ad perennem Imperij firmitatem constituit perpetuos Electores. num. 2.
Electores Imperij, qui à Clemente V. Pont. Max. fuerint constituti, referuntur.

3 Opinio *optimè roborata, est tamquam* Ciuitas *munita, de qua dixit* David *in Psalm. 59. Quis deducet me in Ciuitatem munitam, Nonne tu DEVS?*

4 *Leo Papa III. antea translatum Imperium ab Oriente in Occidentem à Gregorio Papa II. quia Imperatores Orientales Ecclesiam* Romanam *non bene tractabant, Iterum reuocauit in Orientem; spoliatis Imperio Constantinopolitanis, quia defendere recusarunt Ecclesiam Romanam vexatam ab Aistulpho Rege Longobardorum,*

5 *Principes seculares tenentur auxilium præstare ad arcendos hostes Ecclesiæ.*
Imperator pro suo posse tenetur Ecclesiam defendere, & exaltare, idemque dicendum est de alijs Principibus. num. 6.

7 *Leo III. Papa, auulso Imperio ab Imperatoribus Constantinopolitanis, in Germanos illud transferendo, primum coronauit Carolum Magnum in Basilica S. Petri, cum magna omnium lætitia,*

8 *Et eo viso coronato Imperatore, cum fuerit optimus defensor, & aduocatus Ecclesiæ, quomodo totus populus nutu diuino exclamauerit.*
Vaticana Basilica *S. Petri Romæ, est hodie Vrbis, & Orbis miraculum. num. 8.*

9 *à Papa postquam fuit auulsum Imperium ab Imperatoribus Constantinopolitanis, ipsi remanserunt sicut Rex Schacorum.*
Rex Schacorum dicitur Rex, & tamen non est Rex, habet enim tantùm nudum nomen. num. 9.

10 *Rex, & Imperator quilibet est in domo sua.*
De Rurali quodam refertur fabula, qui incognite in domo sua recepit Richardum *Regem Angliæ, cui Rusticus dedit alapam, quia noluit ei obedire in lotione manuum, asserens in domo propria cuilibet tamquam* Domino *esse obediendum: & alia vt ibi. num. 10.*

11 *Canonici* Rauennaten. *Compostell. Mediolanen. & c. licet vocentur Cardinales, non tamen sunt tales.*
Comes sine Comitatu dicitur etiam Comes, & tamen non est, sicuti quoque dicimus de Doctoribus *sine Lege, de Canonicis in herba, & alijs similibus, qui habent dignitatem sine redditu, isti enim dicuntur possidere nomina ventosa.*

12 *Imperium Romanum, seu Regnum Mundi Ecclesiæ Rom. auctoritate Apostolica translatum fuit à Græcis in Germanos, virtutibus illud promerendo.*
Germani vnde, & à quo dicti sunt.

13 *Ferdinandus III. hodie Imperij* Romani *habenas feliciter tenet, prudenterque moderatur.*

14 *in Militanti Ecclesia ponere duo capita, vnum in spiritualibus, & alterū in temporalibus, sapit hæresim Manichæorum, & qualis sit.*

15 *in Genere quolibet est reperire vnum primum, & supremum, quod sit mensura, & regula omnium comprehensorum in d. genere.*
in Hominum genere debet reperiri vnus homo, qui sit mensura, & regula, omniū comprehensorum in d. genere, & iste est Romanus Pontifex. *ibid.*

16 *Princeps vnus dominabitur, quia pluralitas Principatuum parit confusionem secundum Aristotel.*

17 *Sententia, seu deformis abortus, Bald. in proœm. ff. num. 20. dum sensit Imperatorem simpliciter loquendo esse maiorem Papa, confutatur.*

18 *Et certè mirandum est tantum I.C. in talem errorem incidisse, sed credendum est potius verbis, quàm mente errasse.*

19 *Vniuersi Orbis an sit verum, Imperatorem dominum esse.*

20 *Papa locum tenet, & gerit vices DEI, cuius sunt Cæli, & Terra, atque ipse Orbem Terræ, & eius plenitudinem fundauit, atque Aquilonem, & Mare creauit.*

Papa

21 *Papa, personam DEI, & eius vices gerit in Terris, & de hoc nemo ex Catholicis dubitat, & contrarium asserens penitus mentitur.*
22 *Papa est constitutus à DEO Princeps omnis eius possessionis, eũ Domini sit terra, & plenitudo eius.*
23 *à Papa Imperator suscipit infulam, & quid id significet.*
à Papa Imperator habet iurisdictionem temporalem, tamquam filiam spiritualem eius, & eidem tenetur, tamquam matri suæ.
24 *Papa, quando Imperatorem coronat, dat ei gladiũ euaginatum dicens, Accipe gladium desuper B. Petri Apostoli corpore sumptum, & alia vt hic.*
§ §.19 *Melior est, qui melioribus præest.*
1 *Papa omnibus, & præsertim spiritualibus omnium consensu præest.*
Spiritualia meliora sunt temporalibus. num. 1.
2 *Papa est maior Imperatore, quia maior est, qui benedicit, quàm qui benedicitur.*
3 *Papæ Imperium maius, latiusque est quam Imperatoris.*
Papa comparatur Soli, & Imperator Lunæ.
4 *à Sole recipit lumen, & influentiam Luna.*
5 *à Papa cũ Imperator recipiat lumẽ est eo inferior.*
6 *Papa, vel Ecclesiæ filius, nihil honorificentius potest asseri Imperatori.*
Nam, & de Ecclesiæ corpore, tamquam vnus ex filijs eligendus est Imperator.
7 *Papa tantò altius est Imperio, quantum aurum plumbo.*
Papa transfert Imperium, & deponit Imperatores. num. 7.
8 *Papa Imperatoris electionem ex causa improbat.*
Honorius Papa II. *fluctuantibus Electoribus Imperij, & armis circa electionem Lotharij* II. *& Corradi, Lotharium Imperatorem coronauit, idemque fecit* Innocentius III. *circa Othonem Quartum. num. 8. & 9.*
9 *Alexander Papa IV. mandauit Electoribus Imperij, ne in Regem Romanorum eligerent Conradũ. q. Conradi filium Federici olim Imperatoris.*
10 *Papa potest mandare electoribus Imperij, vt intra certum tempus electionem faciant, & sub qua pœna. & num. 11.*
12 *Sedes Apostolica non est æquum, vt diu ex defectu alieno careat defensore.*
13 *Romanus Pontifex vacante Imperio ipse succedit in administratione.*
14 *Imperio vacante iurisdictio terrarum Imperij spectat ad Papã in signum præeminentiæ singularis.*
15 *Terrestria mota non indecens est, vt gubernentur exemplo Motoris corporum supernorum. & quid inde. num. 15. & seq.*
16 *Papa in Machina Terrestri est primus motor post DEVM, tamquam immediator, & propior ipsi DEO.*
17 *Superior habet iurisdictionem in inferiorem, sed non è contra generaliter loquendo.*
§.20 *Philippus Imperator æquo animo obediuit Papæ Fabiano, iubenti ei, ne accederet ad Communionem, nisi prius inter publicos peccatores sedens peccata fleret.*
Valentinianus pius Imperator percontatus vt se immisceret in rebus spectantibus ad Ecclesiasticos, dignum Principis Christiani emisit responsum, & quale sub num. 20.

21 *Valentinianus Imperator summisit eius caput Archiepiscopo iuxta præceptum Ioannis Papæ.*
Carolus V. Imperator, attestatus est quod pro honore, & defensione Sanctæ Romanæ Ecclesiæ omnes suas vires, facultates, Imperium, Regna, Dominium, vitamque denique, & animam ipsam exponere paratus erat ibid.
§.22 *Reges plures potentissimi amplam Papæ iurisdictionem submissè venerati sunt.* §
1 *Rex Franciæ Carolus scribens ad Adrianum II. Romanum Pontificem, ait Sanctissimo Patri Adriano Summo, & Vniuersali Pontifici, Carolus DEI gratia Rex, & spiritualis filius Vester.*
2 *Rex Franciæ Ludouicus scribens ad Pium II. prius his verbis eum salutat: Beatissimo Patri nostro Pio Papæ II. obedientiam filialem.*
Et deinde subdit Te Vicarium DEI viuentis, ea veneratione prosequimur, vt sacra Tua monita. reliqua vide hic.
S. Ludouicus Rex Franciæ potissimum admonuit Philippum eius filium, vt deuotus esset, & obediens Matri Romanæ Ecclesiæ, eiusque Pontifici se morigerum præberet.
3 *Sanctus Ludouicus Rex Franciæ deditus, & obediens filius fuit Innocentio IV. Alexandro IV. Vrbano IV. & Clementi IV. Summ. Pontt. qui de eius tempore fuerunt.*
Et à Innocentio IV. in Concilio Lugdunensi excommunicanti, & deponenti Federicum Imperatorem astitit.
§.23 *Ferdinandus Rex Hispaniarũ, professus fuit se esse filium deditissimum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, proque eius honore, atque statu animam ponere paratissimum.*
24 *Alphonsus Rex Hispaniarum quàm piè, & simul etiam eruditè locutus sit de ampla potestate Romani Pontificis. constat ex legibus ab eo latis.*
Papa est Vicarius Christi, & Successor Petri, & per anatomasiam Apostolicus appellatur. ibid.
Christiani omnes totius Orbis dum accedunt ad Papam, eius pedem osculantur.
Papæ supremam potestatem, qui negauerit non solum excommunicatus est, sed etiam hæreticus. ibid.
Christiani omnes tenentur obedire Papæ. ibid.
Ladislaus Rex Vngariæ vocauit Romanum Pontificem Regum omniũ Maximũ, ac in Terris Deũ.
25 *Reges plures Franciæ, Hispaniarum, ac aliorum Regnorum pro fide Catholica, pro Sancta Romana Ecclesia, pro Sede Apostolica, bona, & facultates exposuerunt, sanguinem effuderunt, vitamque periculis omnibus commiserunt.*
Pipinus Rex Francorum semel atque iterum in Italiã venit ad opem ferendam Romano Pontifici *Stephano III. aduersus Astulphum Regem Longobardorum, quem vicit, & debellauit, ipsamq. Ecclesiam in tranquillitate firmauit.*
Qui Pipinus fabricata sibi tã immortali corona in Franciam rediit meritis, quàm spolijs onustior, & incolumibus omnibus militibus, quos secum adduxerat.
Victoria ingens est decus præter domesticum sanguinem vincere.
26 *Franciscus Rex Francorũ gratissimus Princeps, qui pro* Romano Pontifice *Clemente VII. liberando potentissimum exercitũ illicò parauit, & ad*

a 4 fugan

fugandos hostes Sfmi Pontificis statim destinauit.
Henricus Francorum Rex Francisci Regis Filius, non minus gratus, ac paternæ magnitudinis, & pietatis imitator, qui ad nutũ Pauli PP. IV. eiusq. ac Sedis Apostolicæ, illiusq. iurisdictionis, & Status defensionem magni exercitum equitum, & peditum in Italiam statim misit. ibidem.
Reges Francorũ, quare Christianissimi vocati sunt.

§ §.27 Reges Francorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ potentissimi simul, ac promptissimi defensores sunt, de quo sũma gloria titulo ipsi nõ parũ gloriantur.
1 Regnum Francorum Apostolica protectione securum, constansque manet, maioribus in dies accessionibus auctum, ac splendoribus illustratum.
2 Rex Franciæ Clodoueus misit Romam, ad Apostolorum Principis Petri Confessionem coronam auream gemmis ornatam, quale donum, sicut solent esse dona Regum, mysticum fuit,
3 Quia cum hoc insigni pietatis exemplo videtur oppignorasse Regnũ ipsum Franciæ in Ecclesiæ Romanæ præsidium sicut non semel factum ipsum comprobauit.
4 Clodoueus Rex Francorum sacratus fuit cum chrismate, quod ex cælo tulit candida columba in ampullam, & refertur historia,
5 Cumqno cælesti chrismate cæteri, etiam Reges Francorum solent vngi.
6 Cælum fauorabile est Regno Francorum, & narratur alius casus.
7 DEVM colentibus si omnia prosperè succedunt, quidni defendentibus?
8 Reges Francorum etiam viuentes operantur miracula sanando infirmos ex illa infirmitate, qua miraculosè tres Reges, qui adorauerunt CHRISTVM sanant in locis vbi venerantur.
Romæ si Imperator, & Rex Franciæ reperirentur in Missa solemni Romani Pontificis, Imperator caneret Euangelium, & Rex Franciæ Epistolam.
9 Reges Gallorum fuerunt inuictissimi pugiles pro Ecclesia DEI, ac eius libertatis veri zelatores.

§ §.28 Lilia virtute sua naturæ morsũ serpẽtis curant.
1 Iras iniustas DEVS semper vlciscitur, sicuti accidit Carolo Borboni, qui dum depopulare credebat Romanam Ciuitatem, in ipso illius introitu miserè interfectus remansit
2 Romanam Vrbem. omnes qui ausi sunt inuadere, seu deprædare pessimo fine vitam terminarunt, iram Diuinam vltricem sentiendo.
Roma non ab hominibus, sed ab ipso DEO custoditur. num.2.
3 Romani dilecti DEI sunt, vocatiq. Sancti, & sic eos nominat S.Paul. Apost. cap. 1. ad eosdẽ scribendo.
4 Romanorum fides, vt esset nuncianda per totum Mundum, id propheticо spiritu dixit S. Paulus.
Roma licèt multoties sub barbaro gladio ingemuit nunquam tamen ita exscindi potuit, quin viuidior ex proprijs cineribus resurgeret, titulumq. semper retinendo Terrarum, Gentiumque Domina. ibid. num.4.
5 Romana Fides eadem est, quàm Catholica.
Romani, non robore, & calliditate, sed religione, ac pietate, omnes gentes, ac nationes sub suo iugo redegerunt.
6 Heretici consueuerunt vocare, viros nostræ Religionis, Romanos.
7 Romano nomine, Catholici, nec certiori, nec sublimiori titulo decorari possunt.
8 Romani Centurionis fidem CHRISTVS ipse, vt ita dicam admiratus fuit, elogio insigni illum cõmendando. Non inueni tãtam fidem in Israel.
9 Romæ CHRISTVS nasciturus, nascens, natus, & moriens obedire consensit.
Roma æterna nuncupatur. num.9.
Romanorum genus felix, omnibus tam præteritis, quàm futuris nationibus anteponendum est.

§.29 Reges Catholici Hispaniarum sunt præpotentes, acerrimiq. propugnatores, & propagatores Orthodoxæ Religionis. §
1 Reges Catholici Hispaniarum summis expensis, ac vigilijs, summaque prouidentia, ac zelo Saracenos, Turcas, Lutheranos Fidei sanctæ nostræ inimicos prosequnti sunt.
Reges Hispaniarũ possunt asserere illud Iustiniani Imperat. in proem. Instit. ibi Bellicos quidem sudores nostros Barbaricæ gentes sub iugo nostro redactæ cognoscunt, ibid. num.1.
2 Reges Hispaniarum sanguine proprio terras à Mauris, & Infidelibus occupatas redimerunt,
3 Quare de tàm præclaro opere, & insigni pietatis zelo erga sanctam Fidem, Romani Pontifices, se gratos ostendendo plurima priuilegia eisdem Regibus indulxerunt.
4 Romana Ecclesia magno prosequitur fauore Catholicos Reges Hispaniarum, & quare.
5 Regibus Hispaniarum ob eorum religionem Alexander Papa VI. addixit amplas noui ad Occidentem Orbis Prouincias, quas Indi obtinebant.
6 Regnum Hispaniarum felicissimum videtur propter tantam in fide Catholica costantiam, & diligentiam ad eam tuendam.
7 Hispani Christianæ Religionis obseruãtissimi sunt
8 in Hispaniarum Regno fidei Catholicæ, & Apostolicæ Sedis obseruantia, atque obedientia integrè conseruatur, ac veluti in deposito est.
9 Hispania immunis est ab impiorum, & hæreticorum pestifera contagione.
10 Regna incredibile est quanta felicitate coalescant, si in eis iustitia permixta sit cum Religione.
11 Hispani Indorum gentem reperierunt.
12 Philippus Hispaniarum Catholicus, ac pijssimus Rex assitit in sacro fœdere cũ Sanctissimo Pontifice Pio V. ac cum inclyta Republica Venetorum. contra immanissimos Turcas, inimicos infestos Christiani nominis, contra quos gloriosa, & miraculosa victoria reportata fuit.
13 Romanæ Eccl. sunt valde deuoti Hispani, nã multi, qui distant ab Ecclesia S. Iacobi per vnam dietã nunquam intrauerunt Ecclesiam, & tamen libenter peregrinantur Romam veniendo ad veneranda limina SS. Apost. Petri, & Pauli.
14 Regum Hispaniarum deuotionis affectus, erga B.Petrum Principem Apostol. Orbi affulget, dum hic Romæ in Monte Ianiculo restaurarunt, ac ornarunt celebre Templum in honorem eiusdem B. Petri erectum.
Papæ, & auctoritas nullis cancellis coercetur ibid.

§.30 Hæresis, & apostasia licet priuet hæreticos, ac apostatas, multis bonis, quæ cõmunia sunt fidelib. §
Non tamen priuat Papam auctoritate, quam habet in eos, alioquin nec punire eos, neque redeuntibus pœnam condonare posset.
1 Papa habet iurisdictionem in Hæreticos, tamquã
Vta-

Vicarius CHRISTI habentis iurisdictionem in omnes.

2 Hæretici sunt extra Ecclesiam de facto, & in fauorabilibus, sed de iure atque in pœnalibus ad eam pertinent.

3 Principes infideles per sententiam Ecclesiæ possunt priuari in certis casibus dominio, quod habent super fideles, & ex quibus, &c.

4 Papa Prouincias, quæ olim Christianorum erant ab Infidelibus occupatas, potest alicui Principi Christiano ad eas eruendas concedere. Item etiam si nunquam fuerunt Christianorum.

5 Papa habet iurisdictionem in infideles, & si peccāt contra legem naturæ, vel contra leges eorum immoralibus potest eos punire.

Papa potest amouere Reges à Regno propter hæresim, & ad ipsum pertinet ius eligendi si Regum filij, & cæteri propinquiores sint quoque hæretici.

Papæ auctoritas in omnem terram exiuit. ibid.

§. 31 Piscatorem plebiū quis facilè crederet Apostolorum Principem, & Regibus obsistere, Reges sanctificare, Regibus omnibus imperare, Mundum refrenare legibus, dæmones calcare pedibus.

32 Ecclesia Sancta læta canit in festiuitate Beatiss. Petri Apostoli. Tu es Pastor ouium, Princeps Apostolorum, tibi tradidit DEVS omnia Regna Mundi.

Beatissimus Petrus Apostolus adhuc hodie sedet, docet, & imperat in Cathedra Romana in successoribus suis.

in Papa verificatum habemus illud vaticinium sacrum de quo apud Hierem. cap. 1. Ecce constitui te hodie super gentes, & Regna vt destruas, & disperdas, & dissipides, & edifices, & plantes.

33 Locus non est in orbe vniuerso, nec Imperator, nec Rex, nec Dux, nec alius qui possit imaginari, vt possit se eximere à paterno iugo Romani Præsulis.

34 Papa habet latas, & liberas alas, quia vbique dominatur, & ipse nulli subest.

35 Consuetudo, lex, vel priuilegium nullatenus valet, vt Imperator, aut quilibet magnus Rex vel quicumque viuens non possit à Papa deponi, & puniri.

36 Pontifex Romanus est Dominus totius Mundi & quæ dicuntur de eius vniuersali auctoritate sunt adeo clara,

Vt contrarium asserentes redarguantur, tanquam loquentes sine ratione, & similia scripta expurgantur à sanctissima Inquisitione, prout accidit in Hispania, & refert Mastrill. ibid

§. 37 Roma tanquā Sedes Petri, est caput Mundi, & quidquid non possidet armis, religione tenet.

1 Roma per Apostolici Sacerdotij Principatum amplior facta est in arce Religionis, quàm in solio potestatis.

2 Roma, vbi caput superstitionis erat, ibi caput sanctitatis quiescit, & vbi Gentium Principes habitabant, ibi Principes Ecclesiarum morantur.

3 Simon Magus diū per aera volabat Dæmonū potestate, iubente Apost. Petro eis, vt illū relinquerēt, miser ille statim corruit, & fractis ceruicibus expirauit, Et vide historiam eiusq. veritatē. nu.6.

4 Petro ab Vrbe Romana fugiente apparuit CHRISTVS D. N. & interrogatus à Petro vbi iret; respondit, Vado Romam iterū crucifigi, & alia vt hic habes, & quid ex hoc intellexerit Petrus. n.5.

6 Quæ historia de apparitione Christi Romæ. B. Petro, authentica, & verissima est. & ex antiquissimis Auctoribus probatur.

7 Romæ, quod Beatus Petrus non erexerit Cathedram, imò numquam Romam viderit. est opinio Modernorum Hæreticorum, ex qua dignosci potest quàm sint perfricatæ frontis, & cuius præcipitis temeritatis.

Cum nec Hæretici antiqui id nullatenus denegarunt. & referuntur plures Scriptores fidei indubitatæ, qui aduentum B. Petri Romam, & ibi Cathedræ constitutionem literis indubitaté consignarunt, tamquam rem toto Cœlo perspicuam.

8 Romana Ciuitas sacratissima appellatur.

9 Romam DEVS Omnipotens pro sempiterno, & immobili domicilio elegit, illicque destinauit, vt suus resideret Vicarius.

Petro à Christo, Paulo ab Angelo prædictum fuit, vt Romæ assisterent. num.8.

§. 38 Romæ, quilibet homo à maioribus Regibus Mundi, vsque ad minorem vetulā de Mundo, deposita propria affectione, desiderat, vt Papa maneat.

39 Rota zelo veritatis accensa, & legibus ac rationibus armata insurgit contra Modern. Corduben. dum in eius tractat. de matrimon. asserit Papam non posse vbique legitimare in tēporalibus.

§. 40 Qui Modern. antiquorū Scriptorum modestiam non est imitatus, solumque eius opinio retinetur ab eis, qui negant Papæ temporalem potestatem.

1 Papa potest principaliter, & in consequentiam legitimare spurios in toto Mundo tam respectu spiritualiū, quàm respectu temporalium.

Papa est Princeps Principum. ibid.

2 Papæ vniuersalis Monarchia est dogma certissimum solum ab hæreticis impugnatum.

Papa solus inter Principes huius seculi verè Monarcha est. ibid.

3 Ecclesiæ Romanæ priuilegium ab ipso DEO traditum auferre conans procul dubio in hæresim labitur ibidem.

Ecclesia Romana non habet maculam, nec rugam, semperque gloriosa manebit. ibidem.

4 Papa habet à DEO tantum, vt Petrus, iurisdictionē immediatè absque vlla dependentia humana:

Ioannis Vuicleff memoria damnata fuit in Concilio Constantiensi, quia inter alia asserebat Papam non esse immediatum DEI Vicarium. nu.4.

5 Papæ constitutiones de per se, ac latæ sunt, dicuntur effectuatæ, & obligant, & habent auctoritatem, nec opus est alia acceptatione, sicuti requiritur in legibus Principum secularium.

§. 41 Vasalli, & subditi, quādo grauantur à Dominis vel Principibus suis recurrere possunt ad Papam tanquam ad communem Patrem, & Iudicem.

42 Ad Romanam Sedem ab omnibus maximè ab oppressis recurrendum est, vt eius vberibus nutriantur, auctoritate defendantur, & à suis oppressoribus releuentur.

Mater non debet, nec potest obliuisci filium suum, cum non sit mater, nisi diligat filium, ibid.

§. 43 Papa potest deponere omnes Principes, si grauent eius subditos. §

1 ad Papam in signum Superioritatis, & præcellētiæ appellatio generalis. ex toto Orbe deuoluitur.

2 ad Papam tamquam Superiorem totius Orbis quilibet, etiam laicus appellare potest.

ad Pa-

3 *ad Papam ab omni Principe appellatur, etiamsi superiorem non recognoscente.*

4 *à Superiore non recognoscente superiorem appellatur ad Papam. & num. 5.*

6 *à Rege non recognoscente Superiorē appellatur ad Papam.*

7 *Vasalli Imperatoris confugere possunt ad Papam, quando ab Imperiali Maiestate videtur eis grauamen inferri.*

8 *Romana Ecclesia antequam esset sicuti hodie est non appellabatur à Regibus.*

Reges ob dignitatem præsumuntur omnia bene agere. num. 8.

9 *Reges habent superiorem DEVM, & sic Ecclesiam, & Romanum Pontificem, qui est loco DEI in terris, in releuationem oppressorum,*

10 *Itaque potest allegari illud Psalmi 89. Domine refugium factus es nobis, in omni generatione, & generationem.*

11 *in Testimonium singularis Primatus Papæ totus Mundus ad eum appellat.*

§. 45 Papa tāta est sublimitas, *& eminentia, tantaq; immensitas, vt nullus mortalium nedum comprehendere, aut satis exprimere, sed nec cogitare posset.*

46 *Papa est Dominus Dominantium, & habet ius Regis Regum, est culmen cunctorum, quos intellectus humanus imaginare potest.*

47 *Papa est ille Magnus Athlans, qui vniuersi Orbis terrarum molem substinet, gubernat, ordinat, atque disponit.*

48 *Papæ de necessitate salutis quilibet mortalium obedire tenetur, aliàs inobedientibus clausa semper erit Ianua Regni Cælorum.*

49 *Creaturæ omni humanæ declaratur, dicitur, definitur, & pronunciatur subesse Romano Pontifici esse de necessitate salutis.*

Papæ omnes Reges Christiani oportet esse subiectos sicut ipsi Domino Nostro IESV Christo.

50 *Principes omnes, vt inter oues CHRISTI, cuius cura commissa fuit Petro, & eius Successoribus, sint numerandi, de hoc nemo Orthodoxorum, aut Hæreticorum hactenus dubitauit.*

51 *Cum secus sentire, nihil aliud sit, quàm eos (quod absit) inter reprobos collocare.*

ex Ouibus Christi Petro, & eius Successoribus commissis, si aliquis demoueatur, is inter Leones, Lupos, Dracones, & alias feras bestias est numerandus, de quibus æquè Petro dictum fuit, Occide, & manduca, &c.

52 *Papa est Vicarius eius, cuius est terra, & plenitudo eius Orbis terrarum, & vniuersi, qui habitant in eo.*

53 *Papæ non solum spirituali, sed & etiam gladio materiali euaginato attributa est amplissima potestas, iusta de causa, transferendi Imperia, sceptra frangendi, coronasque auferendi, &c.*

54 *Papa valens est iusta de causa ipsos Imperatores, Reges, cæterosque Magnos Principes multò ergo cæteros inferiores,*

55 *E sinu Ecclesiæ eijcere, rebelles pronunciare, vasallosque eorum à præstito iuramento fidelitatis penitus liberare.*

56 *Papa potest priuare Imperatores, Reges, cæterosque Principes, Imperio, Regno, Principatu, Dignitatibus, bonis, iuribus quibuscunque, &c. & alios in eisdem subrogare, occupatoribus concedere, seu confirmare, &c. prout accidit in Ioanne Rege Nauarræ.*

57 *Qua potestatis plenitudine non semel, sed sæpius Pontifices Romani vsi sunt, vt satis palam est.*

58 *Romani Pontifices, quando auferebant ex causa Imperia, Regna, Principatus, &c. id non exequebantur in alio vico, seu diuerticulo, sed in conspectu Cæli, & Terræ, omnibus applaudentibus effectuata.*

59 *Et sic non potest asseri id esse actum vsurpatæ iurisdictionis, sed veræ, ac realis potestatis, aliàs sic palam procedere non potuissent.*

60 *Probationum omnium melior, & cæterarum illustrissima imo Regina est ea, quæ deducitur per euidentiam facti.*

61 *Romanum Pontificem triumphanter coronatum aspicimus triplici corona, tamquam Rex Cæli Terræ, Inferorumque.*

Romanus Pontifex est supra omnem Principatum, & Potestatem, & genua, cuncta curuantur Cælestium, Terrestrium, atque Inferorum. nu. 61.

Papa sicuti præ omnibus eminet, ita ab omnibus, obediendus, ac metuendus venit. num. 61.

62 *Papa significatur per montem Sinai, & præsertim, quia sicuti de illo monte data est Lex, ita ab ipso Papa omnes leges, & iura exquirenda sunt.*

Item quemadmodum ille Mons sublimior est quolibet alio Monte, ita Papa sublimior est quolibet alio Potentatu.

Item statuta erat pœna mortis in eos, qui dictum Montem tangerent, & non quolibet genere mortis, sed lapidibus, iaculisq. confodiendus.

63 *Et ideo eadem pœna puniendus veniret quilibet, qui Papam ausu temerario tangit impugnando, vel ei non obediendo.*

Romanum Pontificem Siluerium, quia à Belisario impiè fuit tractatus, certe d. ingratus Belisarius iram vltricem diuinam sensit.

Pilato peius fuit Belisarius, & quare.

ob Sacrilegium commissum in personam Romani Pontificis à Belisario sat non fuit ei ad veniam promerendam facti pœnitentia, & ad conciliandum sibi numen diuinum constructio Templi.

Nam in exemplum omnium posterorum magna infortunia ei acciderunt. vide hic.

Imperium occidentale post d. factum Belisarij cæpit ingemiscere, & ab eo tempore omnis eius bellica fortitudo concidit.

64 *in Papam impingentes grandi pœna sunt puniēdi.*

Papæ obedientiam subtrahentes, in quid incurrant.

Murmurantes de Summo Pontifice, maximum sibi parant præiudicium in vtroque foro.

Nec aliud faciunt nisi in puluerem insflare excitando in proprios oculos terram. num. 64.

Princeps, nequaquam maledicendus est.

65 *S. Paulus Apostolus, cum contra Summum Sacerdotem dixisset, percutiat te DEVS paries dealbate, sibiq. ab astantibus dictum fuisset Summū DEI Sacerdotem maledicis, statim Apostolus se correxit, asserendo se nullatenus sciuisse illum esse Summum Sacerdotem, cum scriptum sit Principem populi tui non maledices.* §

Papam maledicere non est sine peccato.

ANNO-

ANNOTATIO AD DECISIONEM SECVNDAM.

CONFITENDVM namque est, Papæ auctoritatem, & plenitudinem potestatis in Orbe Terrarum non tantũ pomposè triũphare in hac materia Beneficiali, in qua ad libitum suæ voluntatis omnia voluere, & reuoluere valens est, *vt latè dicam infra à num.187.* Sed pariter intrepidè affirmetur, quod ROMANVS † PON-
1 TIFEX est quasi † Deus in Terra, Magnus Christi fidelium Dux, Regum omnium Rex Maximus, Honorificentia Militiæ Ortodoxæ, Oraculum Cæli, Dictator Diuinus, Stella Polaris nauigationis Christianę, Orbis Lumen, Orientalis Fons Iustitię, Moderator populorum, Refugium oppressorum, Totum omnium efficiẽs, Plenitudinem potestatis continens, eiq. Terreni simul, ac Cælestis Imperij gubernacula ab Omnipotenti DEO credita sunt, *prout textus sunt rotundi in can. omnes*, ibi, CHRISTVS ÆTERNÆ VITÆ CLAVIGERO IVRA TERRENI, AC CÆLESTIS IMPERII COMMISIT, &c. *22. distinct. & in extrauaganti Ioann. XXII. cap. si Fratrum, sub tit. ne sed. vacant. nihil innou. & in altera celebri extrauagant. Bonifac. VIII. cap. Vnam sanctam Catholicam, de maiorit. & obedient.*

Congruunt vlteriùs quoad Romanorum Pon-
2 tificum † reuerentiam, summamque potestatem, textus Iuris Cæsarei, *nempe in l. nos. 4. C. de summa TRINIT. & fid. cathol.* vbi Iustinianus † Imperator Romanum Pontificem his verbis salutat, *Victor Iustinianus, pius, felix, inclytus, Triumphator, semper Augustus, IOANNI sanctissimo Archiepiscopo Almæ Vrbis Romæ, & Patriarchæ.* ac deindè perbellè ait, *Nos reddentes honorem Sedi Apostolicæ, & vestræ Sanctitati, quod semper in voto fuit, & est, vt decet Patrem, honorantes vestram sanctitatem, &c.* ac inferius subiungit, *Petimus enim vestrum paternum affectum, & vestris ad nos destinatis literis, &c.* atque in fine ita subscribit, *Deitas, te conseruet per multos annos sancte, ac religiosissime pater.* & *in l. inter claras*, asseritur quoque, ibi, *Romanæ Sedis reuerentiam conseruatis, & ei cuncta subijcietis, & ad eius deducitis vnitatem*, & quæ sequuntur, *C. eod. titul. de Summ. Trinit. & fid. Catholic.* deseruiunt optime etiam *textus in l. bene à Zenone. C. de quadrien. præscript. iuncta glos. ibi fin. & in l. omnes dies C. de fer. pariter cum glos. ibi in verb. ortus. & adde auth. de monach. §. si vero relinquens, & auth. quomod. oportet Episc. §. fin. col. 6. & auth. de Ecclesiast. titul. §. 1. collat. 9.*

Idemque Imperator Iustinianus *in l. quas gratias, aut quas laudes. 1. C. de offic. Præfect. Prætor. Aphr.* nominat se (cum non paruo affectu) vltimum DEI, & Ecclesiæ seruum, idque notanter aduertit *Ioan. Quin. Hedui. in tractat. de Christian. Ciuitat. Aristocrat. &c. titul. de mutuis Imper. §. Regula traditur vers. Imperator Iustinianus se ipsum vocat vltimum DEI, & Ecclesiæ seruum &c.*

Corroborãtur supradicta per Dogmata aliorũ Cæsarum Augustorũ, nempe Valentiniani, Otto-
3 nis, Caroli Magni, Constantini, † &c. quæ ex eorũ Constitutionibus refert Gratianus *in can. Valentinianus*, vers. *nos, qui gubernamus Imperium, Põtificibus sincerè capita nostra submittimus, etc. 63. distinct. et in can. Tibi Domino Ioanni Papæ*, ibi, *Sanctam Romanam Ecclesiam, et te Rectorem ipsius exaltabo, etc. eadem distinct. 63. & in can. In memoriam B. Petri*, ibi, *per Legatos Apostolicam interpellet sublimitatem, vt potissimum sua sancta Legatione dignetur decernere, &c. 19. distinct.* & *in can. Constantinus*, ibi, *vt sicuti Beatus Petrus in terris, Vicarius Filij DEI fuit constitutus, ita & Pontifices eius successores in terris Principatus potestatem amplius, quam terrenæ Imperialis nostra serenitatis mansuetudo habere videtur, &c. 69. distinct.*

Præmisi enim rescripta, ac dogmata Imperialia in hac materia ad obturandum ora Leonum, Draconum, & Circumlatrantium. Facta enim ipsa, & publicæ demonstrationes Cæsarum, Magnorumq. Regum, erga personas Summorum Pontificum tamquam DEI personam in Orbe repræsentantium latè referam infra.

Modò verò adducam nonnullos textus Iuris
4 Canonici in supra relatis terminis, † super quibus quoque videri possunt DD. Canonistæ, vbi supremam Papæ auctoritatem, potestatemq. extollunt, nempè *in can. alius, in can. nos Sanctorum, in can. iuratos, 1. quæst. 6. in can. si quis præsulatus, in can. si Imperator. in can. cum ad verum. 96. distinct. in can. quodcumque 11. distinct. in can. cleros 21. distinct. in can. per principalem. in can. cuncta per Mundum 9. quæst. 3. in can. decretis, in can. in nouo testamẽto in can. quamuis vniuersæ. 21. distinct. in can. duo sunt quippe Imperator. in can. in scripturis. 96. distinct. in can. si Papa. in can. non nos. 40. distinct. in can. si inimicus. 93. distinct. in can. si omnes 19. distinct. in can. aliorum. distinct. 93. in can. si quis suadente 17. quæst. 4. in can. ideo. 2. q. 6. & in cap. venerabilem. de elect. in cap. cum eo, de pænitent. in cap. fundamenta de elect. in 6. in cap. nouit. de iudic. in cap. solicite, de maioritat. & obedient. in cap. tanto, & in cap. quanto, de translat. Episcop. in cap. ad Apostolicæ §. nos, de re iudic. in 6. in cap. per venerabilem, qui fil. sint legit. in cap. illud Dominus. de maiorit. & obedient. in cap. significasti, de elect. in cap. licet, eodem titul. in cap. periculoso. de stat. regul. in 6. in c. licet ex suscepto de for. competenti in clem. dudum. de iudic. & in clem. Romani Principes de iureiur.* cum alijs infinitis.

Mirabilemque Pontificis Summi potestatem considerando Sanctus Cyrillus Alexandrinus in libro Thesaurorum, admirabundus sic altissimè de eo locutus fuit: *Filius DEI quemadmodum ipse*
5 *à † Patre accepit Ecclesiam, & gentium sceptrum, & potestatem super omnem Principatum, & super omne quodcumque est, vt ei genua cuncta curuentur,*

tur, ita eandem amplissimam potestatem Petro, & eius successoribus plenissimè commisit.
6 Et S. Ioan. Chrysost. super illis verbis, Tibi dabo
claues, &c. infert. *Filius DEI vbique terrarum Pe-
tro, & eius successoribus concessit potestatem, & ho-
mini mortali omnium, quæ in Cælo sunt dedit au-
ctoritatem* aliamq. pulchram sententiam S. Au-
gustini habes infra num. 31.
Itaque si talis, ac tanta est plenipotentia Eccle-
7 siæ Romanæ † Præsulis Sũmi DEI Sacerdotis in
Iuribus terrenæ, & cælestis Monarchiæ, meritò
quilibet super hoc speculando rei magnitudine
superatus, ac mentis quodam excessu præ admi-
ratione captus, cum in istis terminis ingenium hu-
manum noctescat, vnà cum admirante Isaia Pro-
pheta *cap. 66.* coactus erit exclamare: *Quis audiuit
vnquam talia? Quis vidit his similia?*
Nihilominus, si vlteriùs id consideratè pene-
tretur, fatendum erit alia occasione reponendum
esse tantum stuporem, quia vt ratiocinãtur fami-
gerati textus *in can. omnes, & in can. Sacrosancta
Romana Ecclesia 22. distinct.* Non Apostoli, non
8 aliqua Synodus, † vel alia terrena sententia, sed il-
lud Verbum, ò res gloriosa, quo constructum est
Cælum, & Terra, per quod deniquè omnia cõdita
sunt elementa, Romanam fundauit Ecclesiam; Et
sic quæso quid admiramini? Nõ ne fatemur omni-
potentem esse DOMINVM DEVM nostrum?
Verumenimverò licèt non ignorem, verba fa-
cere de dicta mirabili Romani Pontificis potesta-
9 te, nihil aliud esse, quàm Solẽ ipsum intueri, & si-
mul notabile detrimentum visus accipere, nihilo-
minus vtcumque sit, sub totali silentio ab hac
materia insalutatè non puto discedere, aliqua
enim asseram, deindeq. in puris terminis præsentis
decisionis à num. 178. loquar.
Nec me latet talem dicendi prouinciam hume-
10 ris meis longè esse imparem itaque non attendo
vtile, & salubre monitum Horatij Flacci Poetæ in
sermon. dum omnes commonefecit,

*Sumite materiam vestris, qui scribitis æquam
Viribus, & versate diu, quid ferre recusent.*

Ego enim inter Doctores omnes postremus, &
infimus sum, ac talis; vt asseram pro veritate, il-
lud quod pro humilitate multi celebres Legum
11 Periti † de se attestati sunt, *& præsertim Antoni-
nus Thesaurus in proœm. Decisionum Senatus Pe-
demont. sub num. 2.* scilicet me non esse dignum
alijs Doctoribus soluere corrigiam calceamen-
torum.
Nihilominus in Domino confido, qui intelle-
ctum dat paruulis, *Psalm. 18.* & linguas infantiũ
facit disertas. *Sapien. 10. in fin.* Nam & vt scimus,
diuino præsidio mediante, Dauid pusilli corporis
12 inermis, Goliam Gigantem Philisteum armatum
vicit, superauit, prostrauit, ac decapitauit, *1. Re-
gum cap. 17. in fin.* & Iudit. Vidua pariter præsidio
diuino, Olophernem Militiæ Regis Nabucodo-
nosor supremũ Ducem, gladio euaginato obtrun-
cauit, & decollauit. *Iudit 13.* Spiritus enim vbi
vult spirat, maximè cum illius inuocatur præsi-
dium. *Io. 3. cap. nisi cum pridem, §. verũ de renunc.*
& vt inquit *Ps. 144.* Prope est Dominus inuocã-
tibus eum. Ideo inuocato eius potenti præsidio,
exordiam breuiter loqui circa supradictam ma-
gnam, diuinamque auctoritatem Summorum
Pontificum.
§. 2. Atque inprimis assero vnà cum Doctore An-
gelico S. *Thoma lib. 2. sentent. in fin.* Papam
vtriusque potestatem apicem tenere, scilicet spi-
ritualẽ, & temporalẽ, hoc illo disponente, qui est
Rex, & Sacerdos secundùm ordinem Melchise-
dech, & Dominus Dominantium, cui potestas
non auferetur, & Regnum eius non corrumpetur.
Id quoque mellifluè loquendo aduertit S. Bernar-
1 dus *lib. 4. de considerat. cap. 3.* † alijq. honorabiles
viri in scientia Diuina præclari notarunt, tãquam
rem toto cælo claram, & præsertim *Sanctus An-
toninus Archiepiscopus Florentinus in 3. par. suæ
summæ tit. 26. cap. 4. §. 17. Cardin. Caietan. in
Apologia pro Romano Pontifice cap. 13. Sotus de
Iustitia, & Iur. lib. 4. quæst. 4. art. 1. & lib. 10.
quæst. 1. art. 3. Cardin. de Turrecremat. lib. 2. de
potestat. Ecclesi. cap. 116. Cardin. Bellarm. in tract.
de Summ. Pontific. lib. 5. cap 6. 7. & 8.*
2 Atq. in Iure † Pontificio Doctores grauissimi, &
quidem insigniores eam conclusionem vltrò am-
plexi sunt, scilicet *Innoc. Hostien. Glos. Ioan. Andr.
Petr. de Anchar. Anton. à Butr. Abb. Panor. Imol.
Andr. Sicul. Felin. Dec. & Nauarr. in d. c. nouit. de
iudic. glos. idem Hostiens. Panorm. Proposit. & com-
muniter alij in cap. quoniam, quæ, qui fil. sint legit.
Archid. & Cardin. in cap. quoniam 20. distinct.*
3 Et in iure Imperiali Summi, † ac Excellentissi-
mi Duces prædictam opinionem absque pugna
tamquam Synceræ veritatis studiosi, admise-
runt, nempè *Bart. in extrauagant. Ad reprimen-
dum, in verb. totius mundi. num. 9.* vers. *apud
Christi Vicarium, est vterque gladius, scilicet spi-
ritualis, & temporalis.* & num. 10. vers. *Post Chri-
stum, Imperium est apud Christum, & eius Vica-
rium.* atque in fine d. num. 9 piè asserit, ibi, *Qua-
re sic credo tenere Ecclesiam, sic credo sentire Im-
peratorem.* Nec non videatur *Bald. in cons. 275. in-
cip. Quod pro regula. num. 9.* vers. *Papa est miles
Cæli, & mundum & bellum indicere potest, & ha-
4 bet vtrumque gladium, † ipsius est terra, & plenitu-
do eius, &c.* sic etiam respondet *Castren. in consil.
66. in princip. lib. 1. & cons. 70. num. 2. eodem lib.*
Idem sentit *Alberic. in l. bene à Zenone. num. 21.
C. de quadrien. præscript.* ibi, *Christus enim fuit
Rex, & Dominus Dominantium, & ipse in hoc
mundo vtramque iurisdictionem exercuit, scilicet,
flagellis ementes, & vendentes eijciendo de templo,
5 & † mulierem in adulterio deprehensam absoluen-
do, & alia faciendo, quæ vtramque iurisdictionem
respiciunt*, vt legitur in Euangelio, & habetur in
can. qui studet 1. q. 1. *Quam iurisdictionem Beato
Petro, & eius successoribus commisit, dicens, Quod-
cunque ligaueris super terram, &c. atque dixit,
Tibi dabo claues Regni Cælorum. Non dixit, cla-
uem, sed claues, per hoc comprehendens tempora-
lem, ac spiritualem potestatem*, cum alijs ibi addu-
ctis, & grauiter *Angelus Aretinus in §. sacræ. post
princip. instit. de rer. diuis.* ibi *vterque gladius fun-
datur in Papa*, & mox subiungit, *dictam commu-
nem opinionem quemlibet Christianum debere
6 tenere, quia non reperitur, † quod Christus abstu-
lerit B. Petro gladium temporalem, quem antea
habebat Summus Sacerdos, &c.* idque egregiè
ratiocinatus est quoque *Oldrad. in consil. 180. sub
num. 12.*

num.12. vers. & ideo cum B. Petrus gladium exercuit nequaquam abijcere iussit ei Christus. & perbellè *Petr. de Anchar. consil.30. incip. Dubitari solet. num.1. vers. Dominus noster Iesus Christus Ecclesiam suam Catholicam fundare volens, et ipsius regimen committere suis intendens, antequam pateretur, iussit, et mandauit Apostolis suis, vt gladios emerent, &c.* Speculator *par.1. tit. de Legat. §. Nunc. nu.50. vers. Ecce duo gladij hic, &* Dominus, *cuius Papa vices gerit vtroque vsus est, &c.* ita quoque tenet *Alex. et alij infra allegandi.*

§.3. Maximè † id indubiè hodie asseuerandum venit, & quidem pleno ore, cũ emanauerint celebres *Decretales fe. re. Bonifacij VIII. & Ioann. XXII.* super hac materia vtriusque gladij, sieq. cũ sciamus definitionem Ecclesiæ, certè quis præfricatæ frontis esset, ac valde audax, si non pertimesceret contrarium asserere, *vt aduertit Rota coram bo. me. Iusto decis.191. sub num.14. vers. audaciter locuti sunt, scientes definitionem Ecclesiæ super vtroque gladio, &c. par.1. recent.* de qua decisione dicam quoque inferius.

Hancque receptam opinionem, apud Papam §.4. adesse vtrumque gladium taliter, † ac tam verum existimarunt plures I.C. vt dicere contrariũ quasi hæreticalem assertionem esse, testatum reliquerunt, & præsertim *Bart. in l.1. §. præsides. ff. de requirend. reis, Bellamer. in repetit. cap. nouit. nu.18. ext. de iudic. Io. Quin. Hedui. in description. Aristocrat. Christian. Ciuit. tit. de vtroque gladio in fin. & alij.* ideoque Dantem Florentinum Poetam, alioquin celeberrimum, quia in contraria opinione residit, quasi de hæresi fuisse damnatum, affirmat *Cardin. Alban. ad Bart. in l. fin. num.3. ff. de iurisdiction. omn. iudic.* & quia etiam dixit, *Imperium non pendere ab Ecclesia, vt inquit idem Alban. in tract. de potest. Papæ par.2. sub num.16. vers. Dantem propterea ob id ab Ecclesia quasi damnatum de hæresi,* & clarè etiam hoc asserit *Bart. in d. l.1. §. Præsides.* vbi etiam asserit, Eccle-
1 siam pulcherrimis rationibus tenere contrarium, cumque secutus est *Nauarr. in repetit. d. cap. nouit. notabil.3. num.19. vers. ob id hæreseos fuisse damnatum Dantem, &c. Cardin. Iacobat. in tract. de Concil. lib.10. artic.8. num.17. vers. quia Dantes id pertinaciter voluit parum abfuit, quin fuerit de hæresi damnatus, &c. Augustinus Morlin Empor. Iuris part.1. quæst.4. sub num.9. vers. Dantem Poetam, quia defensor fuit huius opinionis, vt apud Ecclesiam nõ sit vterque gladius, fuisse de hæresi damnatũ,* & præter ibi relatos addo *Io. de Imol. in rub. ff. de verb. oblig. Abb. in cap. nouit. de iudic. & Hipp. de Marsil. in tract. de Bannit. in verb. Papæ num.153. vers. post suam mortem quasi propter hoc fuit damnatus de hæresi Dantes.*

2 Corroborari potest † supradicta opinio ex *text. in can. auctoritatem. 15. quæst.6.* ibi, *Hæc in mandatis damus, vt spirituali simul, & temporali gladio malignos illos insequantur.* Si gladius vterque, apud Papam non esset, quorsus Nicolaus Summus Pontifex hoc mandasset Episcopis Galliæ?

Nec prætermittẽda est in hac materia Cõstitutio fe. re. Gregorij IX. est in Nouo Bullario inter alias Constitutionis d. Pontificis vlt. incip. Cum iuxta testimonium veritatis sub §.2. ibi, *Vter-*
3 *que † gladius ad Romanum pertinet Pontificem, et ex Euangelica lectione tenet, etenim loquente IESV discipulis de acquisitione gladij spiritualis, illi duos ibi propositos ostenderunt, quos Dominus dixit sufficere ad cohibitionem, videlicet spiri-*
4 *tualis, et † corporalis offensa. si materialem gladiũ pertinere concedis ad potentiam temporalem, attende quod in Matthei Euangelio Dominus dicit Petro, conuerte gladium tuum in locum suum, dicendo tuum, materialem significauit gladium, quo percusserat ille seruum Principis Sacerdotum.*
5 *De † spirituali gladio nemini venit in dubiũ, cum ei idest Petro per cuiusdam specialitatis apicem ligandi, et soluendi commiserit potestatem, &c.* Ac deinde sic concludit, *Vterque igitur gladius Ecclesiæ traditur, sed ab Ecclesia exercendus est vnus, alius pro Ecclesia manu Principis sæcularis eximendus, vnus à Sacerdote, alter ad nutum Sacerdotis, &c.*

Conclusio insuper hæc affirmatiua gladiũ vtrũque esse penes Ecclesiam (quamuis nonnulli Doctores liuido dente eam arrodant) tamen absque
6 controuersia ista sẽper fuit omniũ Doctorũ † Catholicorum sententia certissima, cum nemo ex his neget apud Romanum Pontificem esse vtramque potestatem, alteram in actu, alteram saltem in habitu, *vt in specie considerat Nauarr. in repetition. cap. nouit. notabil.3. num.19. vers. Quis ergo Catholicus neget? apud Romanum Pontificem, &c. ext. de iudic.* & refert, necnon sequitur *Hieronym. Ceuall. commun. contra commun. quæst.739. num.69. vers. Quis ergo Catholicus neget &c. par.1.* & consultus respondit *Francisc. Bursat. in consil.90. num.23. par.1.* vbi hanc opinionem affirmatiuam, Pontificem Summum habere iurisdictionem spiritualem, & temporalem, haneq. saltim habitu per totum Orbem, testatur esse veriorem, probabiliorem, & communiorem, & post plures Doctores ibi allegatos asserit contrarium affirmantes adhærere ferè illi opinioni hæreticorum reprobatæ, de qua *in extrauagant. Bonifac. VIII. vnam sanctam, de maiorit. & obedient.* & latè id tractatur per *Alphons. Aluarez in Specul. Roman. Pontif. cap.16. & 52. cum alijs multis à me infra adductis §.5. à num.1.*

Absque enim nefario crimine disputari non poterit, an Papa iurisdictionem teneat super omni-
7 bus, † & quibusuis vbique terrarum, & primò in spiritualibus, Quia id constat ex sententia irrefragabili CHRISTI DOMINI dum Æternæ Vitæ Clauigero generaliter dixit, & habetur apud S. Mattheum cap.16. ibi,

QVODCVMQVE LIGAVERIS SVPER TERRAM ERIT LIGATVM, ET IN CÆLIS, ET QVODCVMQVE SOLVERIS SVPER TERRAM, ERIT SOLVTVM ET IN CÆLIS.

Dicendo enim, quodcumque (maximè cum nulla legatur limitatio) nihil excepit. *cap. solitæ, de maiorit. & obedient. cap. significasti. qui fil. sint legit. arg. l. à procuratore. C. mandat.* Di-
8 ctumq. † verbum est adeo effrenatæ naturæ, vt nullo obice contineri valeat, quominus includat omnia imaginabilia ex quauis causa etiam per impropriissimam significationem, & quæ aliàs non comprehenderentur. *l.1. ff. de legat.2. l.2. ff. de pact. dotal.*

dotal.l.1.ff.de militar.testam.l.bis solis, & ibi glos.
ff.de condit.indebit.l.quis autem §.fin.ff. de constit.
pecun.l.1.§.quod autem. ff.de vi, & vi armat. cum
alys vulgar. & in puncto glos.in d.c.solitę. in verb.
quodcumque. vers.qui dixit omnia nihil excepit. de
maior.& obedient.Innocent.in d.cap.solitè, ibi, ni-
hil excipiens, qui dixit,quodcumque ligaueris. Al-
beric.de Rosate in l.bene à Zenone. num. 21. vers.
9 CHRISTVS † omnem iurisdictionem Beato Pe-
tro, & eius Successoribus commisit, dicens, quod-
cumque ligaueris super terram, &c. dicendo quod-
cumque, nihil excipiendo, atque alia vt ibi, C. de
quadrien.præscript.Ioan. de Capistran. in tract. de
auctorit.Papæ cap.1.post princ.vers.quodcumque
ligaueris, nihil excipit.

Quod verò Regimini, atque curæ Summorum
Pontificum Christus subiecerit fideles vniuersos,
10 id quoque † indubitabile est, dũ ipsemet Petro,&
in eius persona omnibus eius successoribus dixit,
PASCE OVES MEAS, &c. Quapropter non est
mirum, si omnes Reges, Principesq. venerantur,
ac colere tenentur Romanum Pontificem, itaque
hic faciunt vaticinia illa Esaiæ Prophetæ. Reges
11 eorũ † ministrabunt tibi. Et mox Gens, & Regnũ,
quod non seruierit tibi, peribit. & illud Hieremiæ,
Ecce constitui te super Reges, & Regna.

Præbent quippe Reges obedientiam Romano
Pontifici, non seruili metu, sed charitatis affectu,
12 non timore pœnæ, sed amore † Iustitiæ, vt inquit
Magnus Gregorius Papa in moralib. & ex nostris
refert Henricus in cap.1.de maior.& obedie.in fin.
Hinc est Papam solitum esse vocare Reges dulci
illo nomine, nempe filios charissimos, idque ad-
uertunt Io.Andr.& Ant.de Butr.in cap.quam gra-
ui,de crim.fals.estq. text.in clem.pastoralis in prin-
cip. ibi, Charissimum in Christo filium nostrum
Regem Robertum, &c. de re iudic. & notant quo-
que Mart.Lauden.in tractat.de Princip.quæst.217.
vers. Papa quando scribit Regibus eos vocat filios
charissimos. Restaur.Castald. in tract. de Imperat.
quæst.59.num.10. vers. Quando Papa scribit Regi-
bus filios charissimos eos appellat. vbi etiam num.7.
latè ponit plures titulos, cum quibus Papa solet
decorare Imperatorem, nam aliquando eum vo-
cat Imperatorem gloriosissimum, vt in l.4.C.de sũ-
ma Trinit. aliquando ait Serenissime Princepum,
quandoque Clementissime fili, cum alijs ibi
adductis, & adde Ioann. Quin. Aristocrat. Christ.
Ciuit.titul.de mut.Imper.circa medium. vers. Pa-
pa vocat Imperatorem Clementissimum filium.

Nec est mirum (vt supra præmisi) si Christiani
Principes catholica, ac vera fide imbuti, magnam
reuerentiam impendant Romano Pontifici, ei-
13 demque † Cœli Clauigero, quandoquidem, & ipsi
Ethnicorum Principes in profundo gentilitatis
pelago submersi, suæ vanæ Religionis superstitio-
ne tacti non minùs obseruantes suos coluerint Sa-
cerdotes, audiamus quæso Valer. Maxim. lib. 1.
cap.1. qui loquendo de Romana Ciuitate elegan-
ter inquit, Omnia post Religionem ponenda sem-
per nostra Ciuitas duxit, etiam in quibus summæ
maiestatis conspici decus voluit, quapropter non
dubitauerint sacris Imperia seruire, ita se huma-
narum rerum futura regimen existimantia, si di-
uinæ potentiæ benè, atque constanter fuisset famula-
ta. Idque ex nostris arguendo ad reuerentiam de-
bitam Summo Pontifici, tamquam DEI Vica-
rio, adducit Ioann.Parlador.sesquic.quotidian. dif-
ferent.differ.9. num.9. vers.nec mirum si Christia-
ni Principes &c.

Accedit insuper indecorum nullatenus esse Sũ-
mis Principibus Orthodoxis, Sedi Apostolicę obe-
dire, cum illi subesse sit de necessitate salutis, vt
probat S.Thomas, & alij, quos infra adducã n.50.

Doctores enim Catholici omnes indesinenter
14 firmant Romano † Pontifici necessariũ esse om-
nibus subesse, & si quis reperiretur adeo lucis ex-
pers, vt id negaret, heu miser, proculdubio hæreti-
cali peste esset infectus, cũ id sit contra articulũ fi-
dei. Et vnam sanctam Catholicam, & Apostolicam
Ecclesiam, &c. vt generaliter asserit glos. commu-
niter approbata in clem.ad nostram, in verb.Eccle-
siæ, vers. hæc omninò sunt hæretica, & contraria illi
articulo, Et vnam sanctam, &c. aduertitq. Card.
Iacobat.in tractat.de Concil.lib.10 cap.14.num.17.
vers.necessarium est subesse Romano Pontifici, &
qui hoc negat est hæreticus, quia est contra articu-
lum fidei. Et vnam sanctam, &c. Petrus à Mont.
Venetus in tractat, de auctoritate Papæ, & Maie-
state Imperat.titul.de potestat. præstantia, & ex-
cellentia Rom.Pontific. num.5. vers. est errare con-
tra illũ articulum fidei, Et vnam sanctam Catho-
licam, &c.n.13.subiungit, ibi, in Ecclesia Militanti
est vnus Dominus, qui est Romanus Pontifex Vi-
carius IESV CHRISTI cuius præceptis omnes
obedire tenentur, &c. alios verò allegabo infra
num.48.

Vndè ex supradictis constat, qui Papæ superio-
15 ritatem super omnes negat, † simul etiam fate-
tur præclarum cingulum militiæ Orthodoxæ se
non habere, seu vt asserunt Anchar in cap. nouit
num.11.& 12. & ibi Imol.num.8. & 15. de iudic.
qui negat Papæ maioritatem supra omnes, negat
se esse Christianum.

Nec deseratur Petrus Bertrandus in addition.ad
glos.in extrauagant.Vnam sanctam, de maior. &
obedient. in verb subesse Romano Pontifici. ibi, Nã
non videretur Dominus discretus fuisse (vt cum
eius reuerentia loquar) nisi vnicum post se talẽ Vi-
carium reliquisset, qui omnia posset, & super om-
nibus esset, quam materiã ibi latè prosequitur, &c.
Vlteriùs nemo audet, vt inquit Alberic. in l. benè
à Zenone. num.21.C.de quadr. præscript. Papæ po-
16 testatem contemnere, quia † non tamquam ho-
mo sed vti DEVS ligat. estq. textus in can. ne-
mo contemnat 11. quæst. 3. Grauiter quoque asse-
rit Bald.in consil.477.incip.Quæritur vtrum Papa.
ibi, Papa est lex animata in terris, & quodcumque
soluerit super terram solutum erit & in cælis, vnde
dubitans de potestate Papæ, dubitat de fide Catho-
lica, & tamquam sacrilegus est censendus, &c.lib.1.
Papæ enim tanta est maiestas, vt cum sola repre-
17 hensione, aut correctione † homines mortui sint,
vt in Actib.Apostol. cap.5. & ex nostris ratiocina-
tur Ioann.Dominic.Tassan. obseru. iurisdict. prag.
de antefato. obseru.2. nu. 22. vers. Maiestas Roma-
ni Pontificis tanta est, vt sola reprehensione homi-
nes mortui sint.

Suprarelatæ infallibiles veritates procedunt,
18 quamquam † quis temerariè assereret nonnullos
Pontifices Summos fuisse malos, quibus non vi-
detur parendum, quæ opinio ex alio fetenti ore
exire

exire non potuit, vel originem habere non valuit, quàm ab illis tabidis, putridisq. cerebris, seu abhominabilibus sterquilinijs Hæreticorum, Schismaticorum, &c.

Diabolica enim est ista supplantatio, nempe iudicium facere sinistrū de Vicario IESV CHRISTI, successore B. Petri, Regni æterni Ianitore,
19 Mundi Arbitro, † & magistro; nā Papa semper bonus præsumitur, licèt bonus non esset; etiamsi malum faceret, semper intelligitur benè facere, & ad bonum quidquid facit, & omnia sunt eius opera recta, can. absit 11. quæst. 3. & fusè, graviterq. prosequitur Catald. de Boncompag. in tract. de translation. Sac. Concil. Basilea cap. 2. nu. 32. vers. Quis furor, ô Patres, quæ tanta licentia audendi, &c. text. est quoque tamigeratus in can. nemo 9. quæst. 3. ibi, Nemo iudicabit primam Sedem, neque ab Augusto, neque ab omni Clero, neq. à Regibus, neque à populo iudicabitur, &c. latèq. in d. tex. tractant scribentes. Prudenter pariter ratiocinatur eruditus vir Michael de Anin. in tract. de vnitat. ouil. & Pastor. cap. 21. nu. 10. vers. DEVS noluit censores, & examinatores fieri superiorum suorum, &c. Vbi etiam sub num. 13. probat, Officialium Curiæ Romanæ peccata nihil detrahere Pontificatui, sicut nec Iudas Curialis CHRISTI detraxit CHRISTO. & alia plura, vt ibi videre potes.

Supradictamq. sceleratam conclusionem, de qua in præcedenti num. 19. præuidendo Misericors † DEVS noster, eam sequentibus sic respondet, vt
20 habemus apud Matth. cap. 23. Super Cathedram Moysi sederunt Scribæ, & Pharisei, omnia ergo quæcunque dixerint vobis seruate, & facite, secundum opera verò eorum nolite facere; quid ergo tàm apertis verbis ab ipsa Veritate prolatis absque delirio potest responderi?

Vlterius ad maiorem inimicorum Dei confusionem addo, Dignitatem officij damnandam † nō esse propter exercentium peccata, idq. olim prudenter admodum Catonem dixisse Plutarchus est auctor. Nam cum Publius Clodius accusaretur à
21 Marco Tullio Cicerone, & ipse Cicero diceret à Clodio in tribunatu gesta irrita esse oportere, non placuit sententia ista Marci Tullij, sapienti omnium existimatione Catoni; vnde assurgens contra eundem prudenter more solito contrariæ opinionis defensionem suscipiendo palmam reportauit, & inter alia asseruit, si Tribunatu quemadmodum cæteri multi † abusus est Clodius, non ex hoc potestatem Tribunitiam maculatam remansisse, atque alia vt ibi habetur.

Quot Medici facti sunt carnifices, ac venena pro pharmacis dederunt? non tamen ars medica vituperatur, sed ea male vtens. Quot Nautæ malè rexerunt nauigia? non verò ars nauigandi
22 mala est, † sed illorū animus, &c. Supradictamq. Catonis defensionem, sententiamq. in nostris proprijs terminis adduxit celebris DD. Iacob Simãc. in tract. de Cathol. Institut. titul. 45. num. 16. vers. Sed aiunt Haeretici, multos Pontifices Sūmos, &c. vbi etiam ad hoc diuersas Sanctorum Patrum sententias adducit ad prosternendam supradictā falsam hæreticorum opinionem, conferunt quoque ea quæ asserit Guil. Duran. in tractat. de mod. Concil. general. celeb. par. 3. rub. 1. nu. 3. & seqq. cum aliis allegatis per Michael de Anin. in d. tractat. de vnitat. ouil. & Pastor. cap. 21. per tot. & præsertim num. 22. vers. O misera stultitia furor, quibus furijs agitantur Hæresiarchæ, & agitant cæteros populares, &c. Sed his relictis latratibus, ac venenosis opinionibus perditorum hominum,
23 Prosequor † asserere, cum Summus Pontifex à Deo Immortali habuerit amplissimam potestatem super omnibus, ad effectum quemlibet fidelē pascendi. additaq. dicta potestate liberrima ligandi, & soluendi, consequens esse etiam, vt omnia illi censeantur, commissa, quæ necessaria sunt ad id perfectè gerendum, & administrandum, nam qui ponit consequens, censetur etiam ponere omne necessarium antecedens. Quæ conclusio est vulgaris, & satis in iure decantata iuxta text. in l. 2. ff. de Iurisdict. omn. iud. l. vltim. ff. de offic. eius cui est mandat. iurisdict. l. ad rem mobilem, l. ad legatum, ff. de procurat. l. 1. §. si quis Ius dicenti non obtemperauer. cap. præterea de offic. delegat. & in terminis nostris ex Theologis id latè tradiderunt Abulen. Numerorum 15. quæst 58. & omnis eorum caterua in lib. 4. sententiarū, distinct. 18. Albert. Pygh. lib. 5. Hierarc. Ecclesi. Herman. lib. 7. de instaurand. religion. Martin. Ayalam lib. de diuin. & Ecclesiast. tradit. par. 3. tit. de Episcop. potest.

Quamobrem solummodo permissum est Romano Pontifici leges diuinas modificare, declarare,
24 vel † interpretari, vt in extrauag. Martin. & Calix. cap. omnes. de constitut. & latè per Io. Andr. Anchar. Abbat. Barbat. & alios copiosè citatos per Paris. consil. 68. vol. 4. refertque Surd. dec. Mantuan. 30. num. 27. vers. Hinc dicimus, quod Papa potest contra legem Diuinam aliquando venire limitando, declarando, &c. atque omnium pulchrius tractat Petrus de Anchar. in consil. 373. num. 3. vers. Papa ius diuinum potest modificare, cum eius potestas non sit ex homine, sed ex DEO, & in terris DEI vices fungitur cum amplissima potestate oues suas ligandi, & soluendi. & sub num. 7. subiungit quod ipse DEVS Dominus, & Redemptor dicitur facere, quod facit eius Vicarius, dummodo non faciat contra fidem, &c. Couarr. lib. 1. var. resolut. cap. 17. num. 8. §. Henricus tandem. vers. Summi Præsulis dispensatione, & post Abb. & Felin. hanc esse communem opinionem testatur Seacc. in tract. de iudicijs lib. 2. cap. 9. num. 382. vers. Papa potest interpretari, & ex causa limitare ius diuinum, vt tradunt communiter omnes, cateruamq. Doctorum in hoc puncto adducit Magdalen. in tract. de numero test. par 3. cap. 3. à num. 227. Petr. à Mont. in tract. de potest. Pontific. titul. de mod. resistendi, &c. num. 10. vers. Papa dispensat contra Euangelium, contra vetus Testamentum, contra determinationem Conciliorum, contra decreta Patrum, &c. dilucidèq. d. opinionem explicat Sarmient. select. interpretat. lib. 2. cap. fin. & de redditibus Ecclesiast. par. 4. cap. 2. et 5. post S. Thom. & alios per eū relatos, & vide Hoiedam de incompatibilitate Benefic. par. 2. titul. 12. num. 6. ac latè Azor. instit. moral. lib. 4. cap. 18. q. 1. & lib. 5. cap. 3. per tot. vbi adducit in hac materia communem nostrorum sententiam, & adde Sanchez in tract. de matrim. lib. 8. disput 6. num. 5.
25 Quod enim Papa solus possit † Ius diuinum declarare, & certitudinaliter interpretari, meminit Rota in causa Gerunden. Scribaniæ 21. Maij 1638.

1638. coram clar. mem. Merlino. §. Causa semper præsumitur in gestis. vers. Papa quippe est supra omne ius positiuum, immo declarat ex epieheia ipsum ius diuinum.

Imperatori tamen id nullatenus licet, nec cæteris Principibus sæcularibus Summum Imperium habentibus, vt optimè considerat post Alexan. & Barbat. Amedeus à Ponte in consil. eiusdem posito post decis. Antonin. Thesaur. 57. §. Alij affirmatiuã, ibi, Papa potest ius omne etiam diuinum declarare, & ampliare, quod non licet Imperatori, cæterisque Principibus sæcularibus habentibus summum Imperium, &c.

Sed vt paucis me expediam, relicta potestate spirituali, tanquam re clarissima, & quæ nullo pacto obnubilari potest absque impudentissimo deliramento; nam vt videmus in toto orbe Papam in spiritualibus, & inde dependentibus Fiscum generalem habere, vt pro delicto in his commisso, ex quo iure scripto, bona delinquentis sint confi-
26 scanda, in fiscum Romanæ Ecclesiæ, bona † illius vbilibet cogantur, quia sicuti Ecclesia Romana vbique est, sic fiscum Ecclesiæ Romanæ vbique existere oportet, ita Bald. in l. hereditas. ff. de hered. instit. & Abb. Bero. Martin. allegati à Peregr. in tract. de iur. fisc. lib. 1. cap. 2. num. 22. affirmant.

Indubitanter assero, ROMANVM Pontificem ex vi supremæ Pôtificalis auctoritatis habere amplam temporalem potestatem vbique terrarum super omnia negotia secularia, etiam inter sæcu-
27 lares, † quando id expediens est ad effectum consequendi aliquem finem supernaturalem, vel bonum spirituale, veluti ad euitandum peccatum præsens, vel futurum, atque casu quo tractatur de conseruanda Ecclesię maiestate, auctoritate, decoreque, nec non de defendendis, & protegendis spiritualibus, ac etiam de tuenda communi vtilitate, & pace omnium populorum: tandem, ac alijs casibus relictis, in omnibus arduis negocijs, & ma-
28 ximis difficultatibus † generantibus scandalũ in Christianitate, Papa se intromittere valet, & maiestatem suam, potestatemq. sibi à DEO attributam exercere, vt omnium scribentium vnanimi consensu notatur in cap. ex epistola, 1. vers. excellentia tua postulauit, vt Imperatori scriberem. ext. de probat. & omnes Clasſici in cap. per venerabilem. vers. certis causis inspectis temporalem iurisdictionem in alijs etiã Regionibus causaliter exercemus, &c. qui fil. sint legit. ac communiter quoque Doctores in cap. nouit de iudic. in cap. venerabilem de elect. in cap. ad Apostolicæ de re iudic. in 6. & in cap. grandi. de supplend. neglig. prælat. pariter in 6. Sicul. in cap. si duobus, de appellat. vbi allegat Innocent. Patrem veritatis sic tenentem in cap. cũ te. de re iudic. & in cap. per venerabilem, qui fil. sint legit. Ita quoque docent S. Thomas in tractat. de Regimin. Princip. lib. 3. cap. 13. Cardin. de Turrecremat. in Summ. Eccles. cap. 113. & 114. lib. 2. Maynard. de priuileg. Eccles. par. 1. art. 6. num. 1. Salgadon. de protectione Regia tom. 1. par. 1. cap. 1. prælud. 1. nu. 55. Paramus de origine inquisit. lib. 3. q. 3. opin. 4. Victor. de potestat. Eccles. relect. 1. quæst. penult. & relect. de Indijs Insulanis par. 1. à nu. 26. & ad cap. vltimi Matth. nu. 29. Pereir. de man. Reg. prælud. 1. num. 4. Azor. in summ. par. 2. lib. 11. cap. 5. q. 6. Tannerus in 1. 2. disput. 4. q. 4. dub. 1. num. 33. Christophor. de Anguian. in tract. de legib. tom. 1. lib. 2. controuers. 17. num. 29. et seq. Sotus in 4. distinct. 25. q. 2. artic. 1. Caietan. in 2. 2. quæst. 43. ar. 8. Sixt. Senens. lib. 6. annotat. 62. Barg. de Episcopor. iurisd. confirm. 10. Albert. Pygh. de Ecclesiast. Hierarch. lib. 5. Driedon. de libert. Ecclesiast. lib. 1. cap. 9. 15. et 16. Molin. de Iustitia, et Iur. tom. 1. tractat. 1. disput. 29. vers. tertia conclusio. Rebell. de obligat. Iustit. par. 2. lib. 14. quæst. 23. sect. 1. nu. 2. et 3. et sect. 5. nu. 29. Suarez in tract. de legib. lib. 3. cap. 7. num. 5. et in tract. de defension. fid. Catholic. aduersus Anglos. lib. 3. cap. 22. latè Card. Bellarm. de Romano Pontifice controuers. 3. general. lib. 5. cap. sexto. R. P. meus Antoninus Diana (vir admirabilis doctrina conspicuus, cuius opera iam decimamquartam aspexerunt lucem) in suis resolut. moralib. par. 1. tract. de immunit. Ecclesiast. resolut. 121. vers. sed mihi. vbi affirmat sic communiter tenere Theologos, ac plerosque Iurisconsultos. Iacob. Simanc. in tract. de Catholic. Institut. par. 2. titul. 45. rubric. de Papa, à num. 24. Bobadill. in sua politic. tom. 1. lib. 2. cap. 13. num. 2. Sanchez in tract. de matrim. lib. 7. disputat. 3. num. 3. vers. Potestas temporalis subiecta est spirituali, ipsiq. subordinata in ordine ad finem spiritualem, & supernaturalem, &c. Io. Paul. Balzaran. in Commentar. constitut. vtriusque Siciliæ, titul. de offic. Capitan. nu. 44. Francisc. Viu. in syl. comm. opinion. opin. 369. incip. Imperatores. num. 47. Cened. in collect. Iuris Canonici. 167. in verb. Imperatori scriberem, vbi multos alios adducit. adde Cenall. comm. contra commun. cap. 739. à num. 46. & optimè Nauarr. in repetition. cap. nouit. notabil. 3. à num. 96. ext. de iudic. Marc. Anton. de Cadmos Dialog. 4. §. 32. Antonius Nimph. de potestat. Ecclesiast. quæst. 1. art. 8. Anastasius Germon. de sacr. immun. cap. 13. num 70. Steph. Auph. de potest. Eccles. quæst. 40. Corsett. de potest. Papæ quæst. 22. Augustin. Morl. in Empor. Iur. par. 1. tit. 4. num. 12. Petrus à Sayr. practicar. Forens. quæst. lib. 1. q. 9. à num. 9. Hippolyt. de Marsil. in tract. de Bannit. in verb. Papa. num. 147. vers. Papa in omnibus arduis negotijs generantibus scandalum in Christianitate auctoritatem sibi à DEO attributam exercere potest. Cardin. Alban. in tract. de potest. Papæ. par. 2. nu. 20. vers. ad ROMANVM Præsulem potissimũ spectat Rempublicam Christianam ad benè, beatèq. viuendum non modo hortari, sed etiam compellere. Marquadr. de Susan. de cælib. Sacerdot. non abrogand. cap. 2. par. 1. incip. Et quia. num. 19. Francisc. à Victoria in tract. de potest. Eccles. quæst. 5. vers. Papa in ordine ad supernaturalia habet amplissimam potestatem supra omnem temporalem, & potest non solum omnia, quæ possunt Principes sæculares, sed etiam facere nouos Principes, tollere alios, &c. refertq. Nauarr. in d. cap. nouit notab. 3. nu. 41. vers. Ita quod, vt dixit, &c. Bursatt. consil. 90. num. 26. vers. In quantum potestas temporalis necessaria est ad conseruationem spiritualium, ad directionem hominum in vitam æternam, & correctionem peccatorum, nemo vmquam dubitabit, quod Papa eam proprio iure in omnes etiã Imperatores, & Reges nõ exerceat, &c. par. 1. & præter ibi adductos Doctores addo Matth. de Afflict. in prælect. constit. vtriusque Sicil. & Neapol. lib. 1. titul. de cult. pac. rub. 6. vers. Papa est constitutus supra Reges, & Regna, &

vers.

verſ. PAPA *quemlibet Chriſtianum poteſt corri-
gere, &c. necnon eodem lib. 1. tit. de offic. Magn. Ca-
merar. rub.* 58. verſ. PAPA *habet in habitu in toto
Mundo iuriſdictionem in temporalibus, &c.* Ioan.
Domin. Taſſon. Neap. *obſeruat. iuriſdiction. Prag.
de A rteſato obſeruat. . num.* 22. verſ. PAPA *ſi vi-
deret Regem notoriè cupidum ad aliquid faciẽdum
contra iuſtitiam, poſſet vti DEI Vicarius inqui-
rere eum, &* verſ. PAPA *habet iuriſdictionẽ in ha-
bitu quaſi enſem intra vaginam reconditum, &c.*
atque paulò poſt ſubiungit. PAPA *ergo vti Vi-
carius CHRISTI, vt aliquod maximum incon-
29 ueniens euitetur, poteſt manus imponere,* † *habet
enim poteſtatem vniuerſæ carnis, &c.* Marra de
Carazu Laud. *in tractat. de Principe quaſt.* 1. verſ.
*Quandocumque eſt neceſſe, recurrẽdum eſt ad PA-
PAM, ſiue neceſſitas ſit iuris, ſiue facti, quia aliàs
non eſſet Iudex ſuperior, vel propter negligentiam,
vel vacantibus Regnis & Principatibus.* Ioannes
Parlador *ſeſquicent. different. quotidian. different. 9.
num.* 11. verſ. *Hinc illud ſciendum eſt, penes RO-
MANVM PONTIFICEM (vt qui DEI vi-
ces gerit in terris) vtramque iuriſdictionem reſide-
re, Eccleſiaſticam actu, & habitu, ſecularem habi-
tu, ſeu potentia, & num.* 10. addit, PAPAM *gladium
temporalem poteſt diſtringere, quando magnum in
Republica imminet periculum, aut detrimentum,*
cum alijs ibi adductis, Michael. Vlcur. *in tract. de
Regimin. Mundi 2. part. principal. num.* 81. verſ.
PAPA *in his, quæ ſunt ad finem beatitudinis æter-
næ, poteſt vti temporali flagello, &c.* Stephan. Au-
frer. *in tract. de poteſtat. ſecular ſuper Eccleſ. in in-
troduct. nu.* 5. verſ. *In omnibus arduis negotijs ſe
intromittere poteſt PAPA, & maioritatis ratione
propter auctoritatem ſibi à DEO attributam
exercere iuriſdictionem etiam inter laicos, et ipſum
Imperatorem tamquam ſibi inferiorem exigenti-
bus cauſis deſtruit.* Franciſcus Arias *in tractat. de
Bello, & eius inſtit. num.* 202. verſ. *Poteſt enim PA-
PA ex cauſa ardua iuriſdictionem in temporali-
bus, quam à DEO ſuſcepit, in habitu ducere ad
actum contra quoſcumque &c.*

Cœterum ingenuè loquẽdo dicere non erit ab-
ſurdũ, vna *cum Clariſſimo Iuriſconſult.* Io. Mon-
taigne *in tractat. de parlament. & collat. parlam.
par. 2. nu.* 15. ſcilicet ECCLESIAM eſſe pro-
prietariam, ſeu habere proprietatem iuriſdictio-
nis ſecularis; Imperatorẽ autẽ, & alios Principes,
ac Dominos temporales eſſe vſufructuarios; habi-
30 tus tamen † prędictus Eccleſię (vt ibi ſubiũgit) nõ-
nunquam reducitur ad actum, & vſusfructus re-
uertitur ad proprietatem, ſaltem facultas vtendi,
& fruendi dicta iuriſdictione, exempli gratia. Im-
perator, vel alius Princeps ſupremus poteſt con-
ueniri coram PAPA ſuper obſeruatione contra-
ctus, iuramenti, violatione pacis, & ſuper alijs,
quæ ſunt de iure diuino naturali &c. ibique multa
adducit, vide etiam num. 16. ibi, *Generaliter in
omnibus cauſis, & negotijs grauioribus adeunda
eſt, Sedes B. Petri, quæ hoc caſu vtroque brachio ſe
iuuabit, &c.* Hinc Sanctus Bernardus epiſt. 265.
ſcribendo ad Eugenium Papam, ſic ait, *Exercen-
dus nunc eſt vterque gladius, per quem autem niſi
per vos? Petri vterque eſt, alter ſuo nutu, alter ſua
manu, quoties eſt neceſſe, euaginandus.*

Ex ſuprarelatis ergo rationibus, & tàm genero-
ſa claſſe Doctorum tùm in iure Diuino, tùm in
iure Pontificio, & tùm in iure Cæſareo egregiorũ,
dignoſci poteſt, quàm ſit veſanũ iudicium eorum
DD. qui contrariũ audent aſſerere, itaq. expende-
re poſſum illud Iudith. 14. *Mures egreſſi ſunt de ca-
uernis, & prouocauerunt nos ad prælium.* Sed quæ-
ſo dimittamus hos ſinceræ veritatis comtempto-
res foris, & more ſolito latrent, quantùm volunt,
imitando in hoc canes, qui inani quadam conſue-
tudine Lunæ noctu latrare conſueſcunt.

Referam modo nonnulla exempla, & pręſertim
tendentia ad aſſequendum aliquem finem ſpiri-
tualem, vel ſupernaturalem, in quibus Papa in to-
to Orbe, & inter quaſcunque perſonas auctorita-
tem ſibi à DEO attributam exercere valet.

Et primò Summus Pontifex cõpellit Principes
31 ad conſeruandã † pacem. *text. eſt clarus in can. no
uit. ext. de iudic.* cum pax ſit vinculum charitatis,
hac de cauſa Papa vbilibet ſe intromittit, vt poſt
Abbat. dixit Dec. in d. cap. nouit nu. 4. verſ. *Octauo
nota, quod pax eſt vinculum charitatis, & ideo Ec-
cleſia ſe intromittit, &c.* idq. pariter tractat *Ant.
de Butr. in d. cap. nouit. num. 26. & 55.* adde idem
*Abb. in rubric. de treg. & pac. d. num. 3. Felin. in ea-
dem rub. num. 9. in 7. fallent.*

Item Papa generaliter cogit omnes ad ſeruan-
32 dum † iuramentum. *cap. ex adminiſtrationis.* 1.
verſ. *cogatis, de iureiur.* cum iuramentum ſeruare
ſit de iure Diuino, vt ponitur *Matth. 5. & in c.
etſi Chriſtus, de iur. iur. & ſeq.* de præceptis primę
33 Tabulæ, † *can. neceſſe 22. q. 4.* Item quemlibet
aſtringit ad ſeruandum votum. *cap. licet, de vot.*

Item ex cauſa ad ſumendum coadiutorem, vt
34 de coadiutore dato † Regi Portugalliæ, habetur
*tex. in cap. grãdi, de ſupplend. negligent. Prelat. in 6.
ibique latè* Barboſ. *in collectan.* & addo Ioannem
Parlador *ſeſquic. quotidian. different. different. 9.
num. 9.* verſ. *Romanus Pontifex Luſitaniæ Regno
Rege laboranti opem tulit alium idoneum ſubſti-
tuendo.* Ioann. Baptiſt. Ferret *in repetition. cap. ex
epiſtolę 1. num. 12.* verſ. *Papa propter diſſidium Re-
gis Portugalliæ dedit illi coadiutorem, &c. ext. de
probat.* & vide gloſ. *in d. cap. grandi, in verb. Regis,*
vbi dicit, Papam potuiſſe eumdem Regem Portu-
galliæ priuare Regno, & refert exemplum de alijs
Regibus à Papa priuatis.

35 Item cogit Medicos † quantũcumcunq. laicos,
ne poſteà infirmos viſitent, ſi in graui infirmitate
conſtituti peccata non fuerint confeſſi. *cap. cum
infirmitas, de pœnit. & remiſſ.* atque in hac ma-
teria adeſt celebris Conſtitutio fel. rec. Pij V. edi-
ta de anno 1566. incip. *Supra Gregem Dominicum
noſtræ vigilantiæ diuinitus creditum; &c. eſt in
nou. Bullar. Conſtitut. 3. inter alias Conſtitutiones
eiuſdem Pontificis,* vbi Medicis omnibus prohi-
36 betur † vltra tres dies infirmos non confeſſos cu-
rare, cum alijs, vt ibi, atque innouatur altera Cõ-
ſtitutio fel. rec. Innocentij III. *in qua præcipitur
Medicis, vt cum eos ad ægrotos vocari contigerit,
ipſos ante omnia moneant, vt animarum Medicos
vocent, ne cùm eis hoc in extrema ægritudine con-
ſtitutis ſuadetur, in deſperationis articulum in-
cidant, &c.*

37 Item Papa † vbique coercet aſſaſſinos. *cap. 1.
de homicid. lib. 6.* Item abſoluit vaſſallos cuiusli-
38 bet ex cauſa à iuramento † fidelitatis. *cap. nos,*

can.iuratos.15. quæst. 6. cap. absolutos. de hæretic. Item Papa vbicũque inhibet vsum torneamẽtorum,& duellorũ.*cap.felicis. de torneam.* & optimè *Concil.Tridentin.sess.25. cap. 19.* ibi, *Detestabilis duellorum vsus fabricante diabolo, introductus,vt cruenta corporum morte, animarum etiam perniciem lucretur,ex Christiano Orbe penitus exterminetur.* Item à Regibus non recognoscentibus Superiorem appellatur ad ipsum Papam, ipsosq. compellit ad seruandam iustitiam.*vt in dicto cap. nouit. de iudic. & latiùs dicam infra.* Cognoscit etiam de defectu natalium. *cap. tuam. de ordin.*
39 *cogn.* Item Papa præcipit † Principibus sæcularibus,& eorum Potestatibus, vt cogant Hebræos ad remittendas vsuras Christianis. *cap. post miserabilem,& cap.quanto amplius. de vsur.*aduertitq. Cæsar.Manent.*decis.Senatus Mantuan.46. nu. 34.* vers. *Summus Pontifex præcipit Principibus sæcularibus,*, & vide Antonin. Thesaur. *decis. Senatus Pedemontanus 57.num.5.*

In qua apertè fatetur maiorẽ partẽ DD. Senatorum inclinasse in eam sententiam, vt nullo mo-
40 do Princeps sæcularis in suo dominio † fœnoris exercitium possit concedere Hebræis, nisi accedente Summi Pontificis expressa licentia,& assensu, subiungitq. ita etiam per Senatum responsum fuisse Principi Carolo Emmanueli Duci Sabaudiæ, &c. qui vti PIVS ET CATHOLICVS PRINCEPS, non priùs antiqua priuilegia Hebræis cõcessa confirmauit, quàm obtento à Sum-
41 mo Pontifice super † hoc consensu anno 1583. reducto interesse, seu vsuris ad 18. quæ anteà erant ad 33.pro quolibet centenario: quæ concessio posteà per fel. rec. Sixtum Papam V. fuit confirmata, ibique perextensum refertur dicta confirmatio Apostolica, post secundum consilium ibi positum.

Item ad Romanum Pontificem solùm pertinet
42 declarare, an contractus sit licitus, † vel,illicitus, *& tradunt* Speculator *in titul. de Legat §. nunc ostendendum num. 23.* S.Antoninus Archiepiscopus Florentinus *in summa 3.par.tit.22. de potestate Papæ cap.7.col.2.* vers. *Decimustertius*. Decian. *in tractat.de crim.lib.6.tit.11. nu.36.* vers. *Et tertium est quod &c.* Iacob. Menoch. *consil.1117.n.5.* vers.*Ad Romanum Pontificem solum pertinet, &c.* Videatur pariter Rota *in causa Barchinonen. Cãbiorum 26.Iunij 1606.coram bo.me.Penia, quæ est decisio 1003.inter eius à me imprim.*
43 Vbi dicitur, Consules, & Defensores † Mercatorum Ciuitatis Barchinonensis, & Principatus Cataloniæ supplicasse fel. rec. Clementem Papam VIII. vt dignaretur concedere facultatem Mercatoribus dicti Principatus, vt possent accipere,& dare ad cambium quibuscumque personis ad quoscumque partes ad vsum sex mensium, vel vnius anni, prout conuentum fuerit inter partes, dummodo lucrum cessans,& damnum emergens, quod debetur Mercatoribus,nõ excederet decem pro quolibet centenario, & anno, sed posset esse minus, ita vt si solutio cambij in longum protraheretur vltra vsum per pactum,vel intelligentiam
44 creditoris † in non exigendo,non posset peti, neq. fieri pactum de maiori interesse, sed de minori: & quod ille, qui ad cambium acciperet, si vellet soluere suo creditori ante vsum sex mensiũ,vel vnius anni, posset id facere soluendo interesse ad rationem conuentam inter partes pro temporis portione, dummodo non excederet summam decem pro quolibet centenario, & anno pro temporis portione vsus decursi,&c.Sed Superueniẽte morte Clementis VIII. Agentes pro d. Principatu eamdem supplicationem porrexerunt sanct.mem. Paulo PP.V. qui intellecta d.petitione,cum visa fuerit causa grauis, & exemplaris, ordinauit, vt proponeretur, diligenterq. discuteretur in Rota. vt factum fuit: & nemine contradicente Rota censuit dictam supplicationem tamquam continentem vsurariam prauitatem nõ esse signandam,
45 cum † id repugnet naturæ cãbiorum,quorum interesse ab initio non debet esse certum, nec potest taxari.Bald.*in l.rogasti,§.si tibi. num.6.* vers. *Quid ergo,§.si cert.petat.*idem Bald. *in l.1.num.32.* vers. *Futura enim, C.de summ.Trinit.& fid. Catholic. Alex.consil.61 num.12.* vers. *Plus dicit lib. 2.* Palat. Rub.*in repetit.cap.per vestras notab.6.num.* 10. *de donat.inter vir.& vxor.* Nauar. *in Manual.c.* 17. *num.292.& 301.* vbi inquit post Bullam Pij V.dictam taxationem ab initio non licuisse,nec licere, *cum multis alijs in d.decis.Peniæ allegatis*.
46 Itẽ Pontifex Romanus solus in † matrimonialibus causis generalẽ, & omnimodam habet potestatem.*cap.quod nobis,vbi* Card.Alexandr. *qui filij sint legit.& cap.proposuisti,de concess.prebend.cum alijs allegatis per* Cost.*in tractat.de iur. & fur. & ignorant.centur.2.distin.28.* vers.*Romanus Pontifex in his potissimum matrimonialibus causis omnimodam habet potestatem, eisq. supra omnes, & super ipsum ius scriptum, & canones, &c.* latèque Sanchez *de matrim.tom.2.lib.7.disput.3.* & Basilius Pontius *de matrim.lib.7. cap.2. num. 9.* Vndè Principes seculares in materijs matrimonialibus quidquam ex defectu iurisdictionis statuere nequeunt:& hoc non solum si statuãt circa substantiam matrimonij, sed nec etiam circa accessoria, & ab eo dependentia, vt nuper respondit *Rota in causa Mutinen.Bonorũ,seu Predij 15. Iunij 1643. coram R P.D.meo Carrillo*, vbi fuit resolutum, nullatenus sustineri Statutum Laicorum, si in eo disponatur, vt quælibet mulier nubens alicui forensi,sit incapax ex testamento,vel ab intestato omnium bonorum cuiuscumque Ciuis, &c. vt latius ibi videre potes.

Item Romanus Pontifex potest contra omnes
47 executores piarum † voluntatum, quantumuis Laicos exercere iurisdictionem, & compellere eos, vt plenariè, & fideliter voluntatem defuncti exequantur.*cap.si hæredes, cap. Ioannes de testam. l.nulli.C.de Episcop.& Cleric.* & videatur *Concil. Trident.sess.22.cap.8.* ibi,*Episcopi etiam tamquam Sedis Apostolicæ delegati in casibus à iure concessis omnium piarum dispositionum tam in vltima voluntate,quàm inter viuos sint executores, &c.* & in terminis nostris id optimè cõsiderat Didac.Spin. *in Speculo testamentorum gloss.28. num.23.* vers. *Pontifici Maximo vtraque potestas à CHRISTO fuit demandata, & designata spiritualis, & temporalis, ideo contra omnes executores &c.*

Item solus Romanus Pontifex potest dispone-
48 re contra vltimas † testantium voluntates, eisq. ex causa derogare. *text.habetur in clem.quia contingit.de relig.domib.* & notatur *in cap. quãquam de*

de vsur.lib.6. et aduertit *Bald.in consil.297. incip.*
Testator in suo testamento. vers. *Solus Papa po-*
test disponere,&c. Card.Mantic.in tract. de conie-
ctur.vlt.volunt.lib.11.num.19. vers.solus Papa
potest disponere contra testatoris voluntatem. et
tradit *Tiraquell.de priuileg.pia causa priuileg.135.*
Pinell.in rubric. de rescind. vendit. par.1. cap.2.
num.19.Perez.ad titul.2.lib.5. Ordin.pag.72. Hen-
riq.in summ.lib.7. cap. 37. §. 2. litera F. & lib.9.
cap.22. §. 6.litera M. Mench.controuers.illustr.
cap.25.num.26.cum seq. Fr.Emman.quæst. Regul.
tom.4.q.125.art.9.Ludouic.Beja responsa casuum
conscient.par.4.cas.22. Iacob. de Graff. de arbitr.
confess.lib.2.cap.69.num.1. Cened.practicar. & ca-
nonic.quæst.lib.1.cap.35.n.12. Melch. Phœb.Lusit.
decis.47.nu.2.cum seqq.tom.1.Hippolyt.de Marsil.
in tract.de Bannit.in verb.Papa.nu.44.vers. Papa
solus potest mutare testamenta , et voluntates de-
functorum,&c.

Aliaque exempla hic ponere supersedeo, cum
id esset potius longum , quàm necessarium , cum
materia ista satis sit clara. Plura , & quidem no-
tabilia super generali potestate , & presertim su-
per vtroque gladio Romanorum Pontificum per
orbem Terrarum , si quis desideret , consulat
Augustin.de Anchona, de potest. Eccles.quæst.6.
36. 39. & 46.Palat.Rub.de retent.Regn.Nauarr.
2.par. §.6.Pelagius de planct.Eccles.lib.1. cap. 13.
& 37.Carthusian. de Regimin.Politia cap.19.cap.
49.Speculum vita human.p.2.cap.1. Card.Iacob.
in tract. de Concil. lib.10.artic 8.Iordan.de maio-
rit.Episcop.cap.8. num. 16. Albert.Pigh. lib.5.de
Ecclesiast.Hierarch. cap.14.& 15. Sander. de visi-
bil. Eccles. Monarch. præsertim cap. 4. Almain.de
potest.Eccles.cap.8.Henric.quolib.6. quæst.23. vbi
Ait Sacerdotē Apostolicum ita se habere ad Re-
§.5. ges, † sicut Architectum Ciuilem ad alios arti-
fices Ciuitatis, &c. *Hugo de Sancto Victore de*
Sacrament. lib. 2.par. 2. cap. 4. solidèque id tue-
tur, & explicat *P. Suarez in tract. de defension.*
fidei Catholic.& Apostolic. lib.3. cap. 16. à num. 7.
Et adde *Io.de Capistran.in tract.de auctorit.Papa*
par.3.2.part.princip. nu.81.& seq. vers. *PAPA di-*
1 *uina † auctoritate habet vtrumq. gladium. Card.*
Alban. in d. tractat. de potestate Papa part. 2.sub
num.16. vers.PAPA *in iurisdictionis amplitudine,*
2 *etiam † potestatem vtriusque gladij accepit.M.An-*
ton.Peregr.de Iur.fisc. lib.1.quæst.2. num. 2. vers.
3 *PAPA † appellatur Dominus totius Mundi, & nō*
mirum, quia DEI *vices in terris gerit . Alexand.*
4 *in consil.2. num.8.* vers. *Potestas vtriusque gladij †*
originaliter fuit apud PAPAM *lib.1. & ibi vide*
in addition.M.Ant.Rouescal.in litera Q. vbi plura
allegat, et ait , in Papa , et Romana Ecclesia resi-
5 dere esse Imperiū , † et omnem Principatum, etc.

Idem *Alexand.in consil.24.sub nu.23.* vers. *Ecce*
duo gladij. lib.5. Cardin. Zabarell. consil. 154.sub
num. 3. vers. PAPA *habet vtrumque Imperium ,*
ideo, quod in eo tamquam DEO Vicario est pleni-
tudo potestatis spiritualis, & temporalis . Francisc.
Bursat.consil.123. num.63. vers. *PETRI succes-*
sorem spiritualium, & temporalium Dominum di-
ei.lib.1.Oldrad.in consil.180.num.12. vers. *Ecclesia*
habet vtrumque gladium . Stephan. Aufrer. in
Clem.1.de offic.Ordinar. vbi num.38. et 39.probat
Papā esse Summum Sacerdotem , et Regem tam-

6 quam Vicarium † CHRISTI, qui habuit om-
nem plenitudinem potestatis spiritualis , & tem-
poralis in vita, in morte , & post resurrectionem ;
subditq. Vicario suo tribuisse eandem potestatem,
videlicet iurisdictionem spiritualem , & tempo-
ralem .

7 Spiritualem, † vt tamquam Summus Sacerdos
illam solus exerceat : temporalem verò , vt exer-
cere illam faciat , & habitu eam habeat absolutè ;
8 exercitio autem certis † casibus maioribus , & in
casibus necessarijs;& latè dixi supra:atque nu.40.
plenissimè reprobat illud, quod falso asserūt multi
per simplicitatem, vel malitiam, qui volūt restrin-
9 gere iurisdictionem Romani Pontificis, ad Eccle-
siastica,& spiritualia. *& sub num.47.& seq.* ait es-
se necessarium ad salutem supradicta dicere , *per*
extrauag.Bonifac.VIII. in cap. Vnam sanctam
de maiorit.& obedien. addo *Michael.Ferrer.in tra-*
ctat. de pracedent. cap.31. num.1. vers. PAPA,
vt nos omnes Catholici vno ore , & animo fate-
10 *mur , & tenemus , & † eius sancta Romana Sedes*
omnibus præest, & habet Mundi Principatū, quem
Beatus PETRVS Apostolus voce Domini tenuit ,
& tenebit. Tiber.Decian.in consil.14.num.57. vers.
11 PAPA *potest omnia , quæ potest DEVS , † est*
culmen cunctorum , &c. lib. 3. Matthæus de Af-
flict. decis. Sacri Consil.Neapolitan. 265.sub num.
12 *14.* vers. PAPA *† est omnia , & super omnia , &c.*
M.Anton.de Amat. decis Rota Maceraten. dec.8.
sub num.6. vers.*PAPA vbiq. dominatur. Hiero-*
nym.à Laurent.decis. Rota Auenion. 250. num.11.
13 *vers.PAPA est omnium † Catholicorū Pater,&c.*
Guidopap.decis.Senatus Grationopolitan.588. nu.5.
vers.PAPA *habet plenitudinem potestatis, &* vers.
14 PAPA *deponit Imperatorem,&c. † Borgnin. Ca-*
uacal.decis.Fori Fiuizanen.4.num.14 par.2. vers.
PAPA *est totum continens , id est omnia iuxta il-*
lud omnia Cæsar erat. Decisiones verò Rotæ Ro-
manæ habes infra in hoc §. 5. num. 19.

Nec deseras eruditum virum *Francisc.Viu. in*
Sylu. comm.opin.369.num.58. ibi. *Concludendum*
est vtiliter, quod Papa verè habet temporalem etiā
potestatem in toto Christiano Orbe , etiam supra
ipsum Imperatorem , & consequenter omnium est
15 *Iudex, habetq. † vtriusque gladij potestatem, &c.*
ibique plures adducit,& hanc opinionem post *Dec*
in d.nouit.de iudic. Card. Alban. in lucubrationib.
ad Bart.in l.fin.ff.de iurisdict. omn. iud. num.1.&
seq.& in tractat. de immunit. Eccles. sub num. 73.
& seq. prædicat communem.

Immo sententiam prædictam esse communio-
rem , asserit *Hostiens. in sua summ. titul. de ap-*
pellat. §. quoniam, vers. à quo, eamque tamquam
16 simul † cōmuniorem, ac receptiorem, magnificat
Mencha.lib.1.controuer. illustr. cap.20. in princip.
& de veriori opinione , & simul sine dubio obser-
uandam profitetur *Petrus à Sayr. lib.1.practicar.*
forens.quæstion. cap.9. num. 8. vbi inquit opinio-
nem illam , Papam habere vtrumque gladium ,
& vtramque iurisdictionem , videlicet sæcula-
rem , & ecclesiasticam , esse veriorem , & sine
dubio obseruandam . Hanc quoque esse commu-
nem Canonistarum, & Legistarum sententiam ,
& quidem veram, luculenter affirmat *Ioann. Ba-*
ptist. Ferret. in cap. 1. de Prælat. num. 8. Et tan-
dem fundamenta huius conclusionis esse vrgen-

tissima, ac potentissima, & rationes validissimas,
amplè attestatus est, *Hieronym. Ceuall. commun. contra comm. tom. 1. quæst. 739 num. 46. vbi*
hanc opinionem, vltimo loco refert, eamq. tenet, respondendo contrarijs, ac pluries testatur de communi, & de magis communi, rationesq. palpabiles post
ibi allegatos expendit; & vlterius asserit, Papæ
17 vtriusq. † gladij potestatem non debere in dubiū
reuocari, cum id sit decisum per *text. in can. omnes 22. distinct. & in extrauag. Vnam sanctam Catholicam, de maiorit. & obedient. eiusque præclara*
verba refert, concludendoq. vt etiam supra dixi
cum *Nauar. in cap. nouit. notabil. 3. num. 19. de iu-*
18 *dic. ibi*, Quis ergo Catholicus neget † apud Romanum Pontificem esse vtramque potestatem, alteram in actu, alteram saltem in habitu?

Pariter ita sentit Rota, & præsertim testatum
habemus in *decisione 200. alias 1. titul. qui fil. sint*
19 *legitim. in nouis*, vers. † *Papa hodie tenet Monarchiam Mundi, & habet vtrumque gladium*. quam
decisionem etiam deinde amplexa fuit *in causa Pampilonen. Illegitimitatis 10. Iunij 1609. coram bo. me. Iusto, est dec. 191. num. 12. in fin. par. 1. rec.*

Papa namque est Vicarius Christi, non solùm
20 in quantùm Christus † fuit Ecclesiæ Prælatus, sed
etiam in quantum fuit totius Orbis Dominus, vt
magistraliter concludit *Io. Scot. in tract. de perfect. statuum quæst. 9.* & ex nostris asserit *Felin. in cap. Canonum statuta. num. 7. vers. Papa est summus Sacerdos, &c. ext. de Constitut.* & recentiùs dixit *Flamin. Paris. in tract. de Confident. quæst. 11. à num. 11. & præsertim num. 16.*

Videatur pariter Concilium Florentinum sub
21 Eugenio IV. celebratum, † in quo tàm Græci,
quàm Latini Patres legitimè congregati, collatis, & Græcorum, & Latinorum authorum libris, in vnam eandemq. coiuere sententiam, decretando in sessione publica habita Florentiæ de anno 1439. his præcisis verbis:

Item definimus Sanctam Apostolicam Sedem, et Romanum Pontificem in vniuersum Orbem tenere primatum, et ipsum Pontificem Romanum successorem esse Beati Petri Principis Apostolorum, et verum CHRISTI Vicarium, totius Ecclesiæ Caput, et omnium Christianorū Patrem, et Doctorem existere, etc.

Quare mediante tam præclara cōfessione, Græci redierūt ad vnitatē Ecclesiæ Romanæ, & vtinā
22 in ea perpetua permansissent cōstantia. Heu† deploranda Græcia tamquam canis ad vomitum redeundo, & à rapido superbiæ vento agitata recedendo à Templo Beati Petri, è libera, quæ erat facta est secularis potestatis ancilla; & illa, quæ renuit continuare, diuinum agnoscere in Petro primatum, modò durissimo Tyrannico iugo inuita opprimitur.

Nam, vt inquit Regius Prophet. in Psalm. 103. *Petra refugium herinacijs.* de quibus *scribit naturæ secretarius Plinius lib. 8. natural. hist. cap. 37.* vt melius ista animalia se à venatoribus defendāt habitant in cauernis petrarum, quoniam extra petram inuenti capiuntur.

Faxit Omnipotens DEVS noster, cui omnia possibilia sunt, vt iterum Græca Natio exemplo proprio, nec non filij prodigi, qui omnia consumpsit dissolutè viuendo, generosè surgat, & dicat Romano Pontifici, *Pater peccaui in Cælis, & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus, fac me, sicut vnum de mercenarijs tuis*, Tunc enim ille tamquam magnus, & misericors Pater familias à Deo constitutus, pietate, ac gaudio commotus, *non vt mercenario, sed vt filio carissimo reuertenti occurrens, primam stolam proferet, occidetq. vitulum saginatum, & generale conuiuium faciet, vniuersis Christifidelibus cum exultatione annunciabit gaudium magnum*, prout fecit benignus Pater Eugenius IV. quando vt dixi de anno 1439. dicti Græci in gremio Matris Ecclesiæ (omnibus reuertentibus aperto) cum honore recepti fuerunt, ipsi veritatem videndo tamquam in speculo puritatis, quam Ecclesia Romana seruat in Fidei vnitate, quæ non recipit maculam, nec rugam.

Super qua reuersione Græcorum, dictus Eugenius IV. Romanus Pontifex edidit famigeratam illam Constitutionem, in qua omnibus annunciauit lætitiam magnam, *est in nou. Bullar. inter alias Constitutiones eiusdem Pontific. in ordine 17.* incip. *Lætentur cœli, & exultet terra, sublatus est de medio paries, qui occidentalem, orientalemque diuidebat Ecclesiam, &c.* ibique dictus Almus Præsul, vix potens sermone consequi, quantum gaudium ex dicta vnione susceperat, inter alia ait: *Tandem post longam mœroris nebulam, & dissidij diuturni atram, nigramque caliginem, serenum omnibus vnionis optatæ iubar illuxit. Gaudeat & mater Ecclesia, quæ filios suos hactenus inuicem dissidentes iam videt in vnitatem, pacemque redijsse, & quæ antea in eorum separatione amarissimè flebat, ex ipsorum modo mira concordia cum ineffabili gaudio, Omnipotenti DEO gratias referat. Cuncti gratulentur fideles vbique per orbem, & qui Christiano censentur nomine, matri Catholicæ Ecclesiæ collætentur.* cum alijs multis, vt ibi videri potest sub pridie Nonas mensis Iulij 1439.

O fortunata tempora quibus tanta bona fuerunt reseruata, & verè digna, vt æternis encomijs, innumerisq. laudibus super astra ferantur. O felix Eugeni IV. sub cuius Pontificatu, & industria numerosissimus populus Græcorum multas longè, latèq. continens nationes, et idiomata, è tenebris ad magnam lucem Ecclesiæ Romanæ redijt.
23 Iterum felix † Eugeni IV. dum sub tui Principatu Armenica gens, quæ per Septentrionem, et per Orientem in magna copia diffusa est, exemplo Græcorum, tamquam ouis erratica ad deliciosas caulas Sanctæ Romanæ Ecclesiæ post nongentos, et amplius annos repedauit. Et super hoc videatur Constitutio eiusdem Pontificis in dicto Bullar. in ordin. 19. incip. *Exultate DEO adiutori nostro, iubilate DEO Iacob*, &c. sub Calendis Decembris eiusdem anni 1439.

Tandem ter, quaterque felix, immo fœlicissimus, ò magne Pontifex Eugeni, quia dum Vica-
24 rium Dei gerebas, Populi Iacobiti, † qui in par-

bus

tibus Orientis occupant magnam partem Asiæ, terram Mambræ, quæ est propinquam Ægypto, et terram Ætiopiæ vsque ad Indiam, isti quoque exemplo Grecorũ, et Armenorum fidem, ac charitatis vinculum cum sancta Sede Apostolica stabiliuerunt, vt pariter legimus in altera Constitution. eiusdem Pontificis in Bull. Constit. 23. incip. *Cantate Domino, quoniam magnificè fecit, annunciate hæc in vniuersa terra*, etc. sub pridie nonas Februarij 1441.

Vnde exiguo spatio vix trium annorum tota ferè Orientalis plaga, ac non parua Septentrionis portio, mediante illo, qui facit mirabilia solus, post longa diffidia, eisque superatis ad lucem venit, qui innumeri populi inter Matris suæ Ecclesiæ Romanæ mansuetudinis brachia, tamquam charissimi filij se dederunt, et recurrerunt sub tãto Pontifice Eugenio IV. à quo paterno affectu dicti populi benignius fuerunt amplexi, non parũ gaudente de numerositate gratiosa filiorum. Gloriosas huius Pontificis actiones si desideras, id benè percipitur ex inscriptione posita in eius sepulchro apud Basilicam Vaticanam S. Petri his sequentibus versibus in marmore celatis,

Eugenius iacet hic Quartus, cor nobile cuius
Testantur vitæ splendida facta suæ
Istius ante sacros se præbuit alter ab ortu
Alter ab occasu Cæsar vterq. pedes
Alter, vt accipiat fidei documenta latina
Alter vt aurato cingat honore caput.
Quo Duce, & Armenii Græcorum exempla secuti
Romanam agnorunt, Aethiopesq. fidem
Inde Syri, ac Arabes, mundiq. à finibus Indi,
Magna; sed hæc animo cuncta minora suo.
Nam validar rursum Teucros iam classe petebat
Cum petit illum, sustulit astra dies, &c.

Adiuolo modo ad propositam materiam, et nota vlterius romani Pontificis potestatem, nedum
23 esse circa Cælestia, Terrestria, † & infernalia; sed etiam super Angelos, quorum ipse maior est, vt *post Archiepiscopum Florentinum, Augustin. de Anchor:* pulchrè differit *Felin. in cap. canonum statuta num. 6. de constitut.* & refert Cardin. Iacobat. *in tract. de Concil. artic. 7. num. 309.* vers. *Papa habet auctoritatem non solum circa terrestria, &c.* M. Auton. Peregr. *de Iure Fisci lib. 1. titul. 2. nu. 2. vers. nedum circa Cælestia, &c.* Hinc asseritur tantam esse Papæ potestatem, vt si possibile foret; quod Angelus Cœlo aliquid contra fidem doceret, aut sentiret, per Papam iudicari, et excommunicari posset, vt probat *Gundissal. de Villadiego in tract. de Hæretic. quæst. 7. num. 5. vers. Tanta est Papæ potestas, vt si possibile fores, &c.*

24 Papæ quoque auctoritas maior est, quàm Sanctorum *ad gloss. in can. de libellis 20. distinct. & per eam sic tradiderunt* Bald. *in l. rescripta. C. de precibus Imperat. offerend. sub num. 7. vers. quia maior est auctoritas Papæ, quàm Sanctorum. &* S. Tho. *secunda secundæ quæst.* 10. *artic. 2.* relatus à Card. Turrecremat. *in can. 1. distinct. 20.* dixit contra auctoritatem Romani Pontificis, nec Hieronymum, nec Augustinum, nec alium sacrum Doctorem suã sententiam defendere. Nam Papæ, et non Sanctis fuit tributa clauium potestas, & legis condendæ facultas. *Hug. in can. de libellis, vbi Turrecremat. num. 3. distinct. 20.* et facit Rot. *decis. 11. de donat. lib. 2. coram* Ludou. Gomes. *Episcop. Sarnen.* vers. *Augustinus auctoritatem legis condendæ non habuit.* & vt asserunt Abb. *in cap. qualiter, & quando il 2. num. 2. de accusat.* Ludou. Gomez *in repetit. s. 1. num. 37. de constitut. in 6.* Dionys. Paul. *in tract. de vera quatuor Patriarch. sed. erect. cap. 16. num. 14. &* Barbos. *collectan. iur. Canon. lib. 1. titul. 2. cap. 5 num. 3.* Papa maior est in decisionibus causarum omnibus sanctis, qui non fuerunt Pontifices Maximi.

25 Immo magis obediendum est Papæ in administratione quàm cuique Apostolo resurgenti, *vt notant DD. in cap. quoad translationem, ext. de offic. delegat. & in cap. sicut. de excess. prælator. in cap. sicut ex illo. de transact. in can. 1. 21. distinct. & can. omnes. & in cap. Sacrosancta Romana. 22. distinct. cum alijs allegatis à* d. Catald. de Boncompag. *in tractat. de potestat. Pap. cap. 15. sub num. 15.* vers. *Magis obediendum est Papæ, &c.* Nam Papa est maior in administratione, quam Paulus Apostolus, *vt post Innocent.* affirmat *Martin. Landen. in tract. de Princip. quæst. 407.* vers. *Papa est maior in administratione, quam Paulus Apostolus, &c.* et addo Michael. de Anin. *in tract. de vnit. ouil. & Pastor. cap. 22. num. 16.* vers. *Papa tamquam Petri successor maior est respectu regiminis, quam Paulus Apostolus, & allegat Dominic. in can. lector. 34. distinct.*

26 Vlterius addo, si totus Mundus contra Papam in aliquo negotio sentiret, potius videtur inhærendum opinioni Papæ, quam totius Mundi, *vt notatur in can. hæc est fides 24. quæst. 1. & probat Cardin. Iacobat. in tract. de Concil. lib. 3. num. 36.* vers. si totus Mundus in aliquo negotio contra Papam sentiret, &c. *Ioannes à Capistran. in tract. de auctorit. Papæ par. 3. num. 37. Petr. à Monte Venet. in tract. de potestat. Papæ, & maiestat. Imperat. titul. de Concil. præminent. num. 17.* vbi pluribus relatis, asserit sententiam Romanæ Sedis, esse præferendam totius Ecclesiæ, à qua non appellatur ad aliquem, et ibi etiam inuehit cõtra illos, qui dicunt Concilium esse supra Papam tamquam peruertentes omnia Iura, *Ioannes de Crass. in repetition. can. si Papa, distinct. 40. num. 25.* vers. *Sẽtentia Romani Pontificis omnium aliorum sententijs præualet, etiam si totus Mundus sentiret oppositum,* & allegat *cap. significasti extr. de elect. & can. nunc autem 21. distinct.* & addo Cardin. *Alexandrin. in can. obedientiam 94. distinct. num. 2.* vbi adducit regulam *S. Augustini de qua in gloss. ad Roman. 13.* vt in casu, quo Superior, & inferior
27 contraria iubent: obediendum venit superiori, & non inferiori, eò quia eius potestas subiacet auctoritati Superioris.

Impossibile est enim, vt Papa mentiatur, quia non puri hominis, sed VERI DEI legatione fungitur in Orbe terrarum, intellige tamen in his,
28 quæ vti Papa deliberabit, † quippe ista est cõmunis penè omnium Theologorum sententia, et præsertim S. *Thomæ, & Cardin.* Caiet. *in secunda secundæ quæst. 1. artic. 10. & quæst. 11. art. 2.* idem *S. Thomas, quolibet. 9. art. vltim. &* Io. Driedon. *de Dogmatib. Ecclesiast. lib. 4. cap. 3. Caiet. in tract. de Concil. cap. 9. & 12. et contra Almainum in apologia.*

gia. Cardin Turrecrem. in cap. hae est fides 24. q. 1.
& in summa de Ecclesia lib. 2. cap. 107. cum quin-
que sequentibus, vbi doctè admodum, et diligenter
omnem scrupulum eximens hanc materiam per-
tractauit, vt etiã Pighius facit in sua Hierar. lib. 4.
cap. 3. cum seq. Alphons. de Castr. de iusta haeretic.
punitione lib. 1. cap. 5. & 6. S. Antoninus in sua sum-
ma 3 par. titul. 2. cap. 6. §. 17. Ambros. Catarinus in
huius quaestionis peculiari quodam suo libello, vbi
articulum hunc mirificè tutatur, et demum Ioan.
Viguerius in suis institutionibus Theologicis titul.
de virtute fidei cap. 10. §. 3. et sic passim quoque
asserunt Scholastici, vt tradit ex nostris Francisc.
Vargas in tract. de auctorit. Pontificis proposit. 4
confirmat. 11. à num. 6. ac supradicta optimè pro-
bant Arnald. Alber. cum alijs multis ab eodem re-
latis in tract. de agnoscend. assert. Haeretical. q. 9.
num. 4. vers. Papa rectissimus est propter assisten-
tiam SPIRITVS Sancti in iudicio fidei. &
num. 13. vers. Papa in definitione eorum, quae sunt
fidei, ita à DEO gubernatur, vt non possit iudicia-
liter errare, &c. et nuper id inconcussè, eruditèq.
probat R.P. meus Vincentius Candidus Ordin. Prae-
dicat. in suis disquisit. moralib. tom. 4 titul. de Ordi-
ne. disquisit. 4. articul. 28. dubitat. 49.

Itaque indubiè asseri potest, quoties Papa ali-
quid determinat, seu definit non vt priuata perso-
na, sed tamquam Caput Ecclesiae, eo modo, quo
decet, exemptus est ab illo infami titulo, et axio-
mate generis humani. Omnis homo mendax.

29 Non nego tamen † Papam vti priuatam personã
errare posse, & hic facit prudens responsum In-
noc. IV. qui (vt refert Alphos. Cast. in d. trac. de iust.
haeretic. punit. lib. 1. cap. 6.) interrogatus, an vellet
ea quae in Iure Pontificio scripserat, pro lege te-
neri, respondit id minime velle, quia ea non vt
Pontifex, sed vt Doctor priuatus scripserat. Ve-
rum tamen est, in particulari persona Papae, non
ita de facili praesumendum esse errorem,
cum statim atque eligitur in Papam, & sic
ad culmen huius supremae dignitatis ascendit,
SANCTVS appellatur. can. cum nos 40. di-
stinct. vbi dicitur, Petri Cathedram, aut sanctum
inuenire, aut sanctum facere, & actus eius ex Cae-
lesti arbitrio facti praesumuntur, quia si id Terre-
no Principi licet sibi arrogare, vt animaduerto
30 in l. cunctos. 1. in fin. vers. id ex Caelesti † arbitrio
sumpserimus, &c. C. de Summ. TRINIT. & fid.
Cathol. multò quidem magis, & aequius licere
debet Summo Vicario Caelorum Factoris.

31 Quidquid namque Papa facit, ab ore DEI vide-
tur procedere, vt post plures DD. ratiocinatur Ro-
ta in Forosempronien. & Eugubina, seu Nullius
Emphyteusis 16. Iunij 1636. coram bo. me. Coccino.
§. Hinc inferendo. vers. ita vt, quod fit à Papa, ab
Ore DEI videtur procedere, &c.

In materijs tamen fidei ad Romanum Pontifi-
cem Catholici omnes tamquam ad Solem inten-
32 dere debent † vt ab ipso lumen Catholicae, & Apo-
stolicae fidei recipiant.

Romani enim Pontifices, vt plures sanctissimi,
& sapientissimi viri docent, atque comprobant,
ab ipso Omnipotenti DEO tali, ac praeclaro pri-
33 uilegio in persona B. Petri † donati fuerunt, vt si-
cuti numquam in fide errauerunt hactenus, nec
aliquid haereticum stabiliuerunt, sic etiam in fi-
nem vsque seculi Fidem Catholicam, puram, ac
immaculatam retenturi, ac praedicaturi sint, praeui-
dit enim Benignus Dominus DEVS noster, quod
eius Ecclesia conculcaretur à Tyrannis, laniare-
34 tur ab haereticis, & a schismaticis scinderetur, † &
dixit Petro, vt habetur apud Luc. c. 21. Pro te ro-
gaui Petre, vt non deficiat fides tua; & tu ali-
quando conuersus, confirma fratres tuos. & sic op-
timè, maximoque fundamento ratiocinati sunt,
ac scriptis suis testantur Antistites Ecclesiae sum-
mi, ac sãctitate, doctrina, & antiquitate venerãdi,
Lucius, Sixtus, Felix, Marcus, Eusebius, Euari-
stus, Alexander, Iulius Primus, Bonifacius Secun-
dus, Agatho, Leones duo, Primus, & Nonus, quo-
rum verba breuitatis studio non refero, vno tan-
tum, aut altero testimonio contentus, Leo ille
35 Primus, & Magnus, inquit, Venerabilis, † & effi-
cax oratio CHRISTI obtinuit, quod hactenus fi-
des B. Petri non deficit, nec defectura credatur in
Throno illius in seculum seculi, sed confirmabit
corda fratrum.

Et Leo Nonus contra Michaelem haec verba
36 scripta reliquit, Non ne à Sede Principis † Apo-
stolorum, tam per eumdem Petrum, quàm per suc-
cessores suos, reprobata, conuicta, atque expugna-
ta sunt omnium haereticorum commenta, & fra-
trum corda in fide B. Petri, quae nec deficit, nec vn-
quam deficiet, sunt confirmata?

Sanctorum Patrum sententias in his terminis,
37 si referre vellem, esset facile incipere, † sed termi-
nare difficillimum, ideo causa de qua supra, hic
quoque contentus ero de duabus. Et primò addu-
co Sanctum Hieronymum, Ecclesiae Magnum
Doctorem. Is enim dum in Oriente quaestio illa
ardua agebatur de Tribus Hypostasibus, idest si
in Diuinis distinctio fieri poterat, & dici Tres
Hypostases, sicuti tres Personae; ipse Hieronym.
in hoc fidem non habendo propriae opinioni, nec
sententiae communi Episcoporum Orientalium,
nec auctoritati Paulini sui Episcopi, & Patriar-
chae Antiocheni, scripsit Damaso Romano Pon-
38 tifici † cum calamo illo aureo talia verba. Super
istam Petram aedificatam Ecclesiam scio, obsecro
igitur, vt mihi, literis tuis, siue dicendarum, siue
tacendarum trium Hypostaseon auctoritas, quia
non timebo tres Hypostases dicere, si iubebis. & re-
liqua, vt in eius Epistola 57.

Audiamus etiã Beatum, ac mellifluum Bernar-
dum, qui scribendo ad Innocentium Romanum
Pontificem in epistol. 190. inter alia ait, Ad ve-
39 strum Apostolatum pericula quaeque, † & scanda-
la Regni DEI, praesertim, quae de fide contingunt,
oportet referri; Dignum enim arbitror, ibi potissi-
mum resarciri fidei damna, vbi non potest fides sen-
tire defectum: cui enim alteri Sedi, dictum est ali-
quando. Pro te rogaui, vt non deficiat fides tua?

Accedit quoque supradictam diuinam oratio-
nem, seu constitutionem, nihil hactenus dissol-
40 uere † potuisse, non schismata, non haereses, non
mortẽ, aut vincula, non odiũ, non amorẽ, non ti-
morẽ, non corruptissimos mores: nihil horum in-
quam efficere potuit, vt Sedes Apostolica defice-
ret, aut quidquam definiret haereticum. Quae cum
ita sint, quis vsque eo desipiat, vt iudicium D. E. I.
non agnoscat? Numquid non dicere possumus,
Verè digitus DEI est hic? can. quoties 24. quaest. 1.

can.

can. cuncta 9. quaest. 7. can. à recta 24. quaest. 1. cum seqq. Turrecrem. lib. 2. de Ecclesia cap. 109. cum seqq. Pighius lib. 4. Hierarch. Eccles. Hosius lib. 2. aduersus Brentium & ex nostris Ioannes Simanc. in tract. de Catholic. Institut. tit. 45. num. 18.

Profectò mirabile est, cum omnium ferè natio-
41 num, & Prouinciarum Ecclesiæ, etiam illæ, quibus ipsimet Apostoli præfuerunt, multis hæresibus semel atque iterum, ac sæpius fuerint infectæ, *Romana tamen Ecclesia* (vt inquit Concilium Lateranense sub Iulio II.) *seruata fuit incolumis, vti fidei magistra, veritatis alumna, omnium errorum expers, vnica, immaculata, & intacta remansit.*

Et quæso cursim decurramus per omnes Mundi Prouincias, in quibus Apostoli prædicarunt: deficit Achaia, vbi Andreas, Asia vbi Ioannes, Hierosolyma vbi Iacobus, India vbi Thomas, Persia vbi Simon & Iudas, Aethiopia vbi Mattheus, vtraque Græcia vbi Paulus, Phrygia vbi Philippus, Samaria vbi Matthias, India Citerior vbi Bartholomeus, & sic de singulis alijs locis. Sola Roma, sola inquã Roma, quam Diuinus Monarcha pro eius sempiterno domicilio in terris elegit, *cap. nouit. de indic. & c. fundamenta eius, de elect.*
42 *in 6.* B. Petri † prædicatione edocta pro cuius fidei firmitate rogauit CHRISTVS, ideo tamquam columna, saxumque immobile permanet, ac permanebit: & licet in eius murum tela hæresum iaculētur, tamen non perforatur, penitus est enim inexpugnabilis, frustraq. contra eam omnes machinæ Diabolicæ præparari possunt, quia vt dixit Moderator Vniuersi, nec portæ inferi præualebunt aduersus eam, vnde non solum fidem inter tot persequutiones, & tyrannides, verum etiam Imperium Sedis Apostolicæ retinuit super omnes tàm gloriosè.

Tunc enim (*prout quoque aduertit Lactantius lib. 7. Diuin. Instit. & ex nostris Michael de Anin. in tract. de vnit. ouil. & Pastor. cap. 17. sub num. 8.*)
43 immensa Machina Orbis Terrarum † dissoluetur, & aduenet finis, & interitus rebus humanis, quando magnum iubar Ecclesiæ Romanæ (heu timor horribilis) fuerit extinctum, sicque eius fulgor defecerit. Mediante enim Organo, & Lumine Maximorum Pontificum Ecclesiæ Romanæ est, & erit CHRISTVS nobiscum vsque ad seculi consummationem, vt non deficiat
44 fides illius † & sic verificatur dictum ipsiusmet de quo apud Matth. cap. 28. in fin. ibi, *Ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationē seculi.* Et quis nō fatetur id optimè adimpleri in Romano Pontifice, qui personam, & vices CHRISTI in Terris repræsentat, geritque? vnde si quis diceret contrariū, mentiretur penitus, vt infra dicā.

VRBANVS OCTAVVS nunc maxima fulgoris luce radiosus coruscans, in Romana Cathedra sedet, cuius inaudita sapientia, totius sibi Orbis demandatum Imperium incomparabili prudentia regitur, *at generaliter loquendo*.

45 Nonne? ROMANVS PRAESVL, Sacerdos est Magnus, Princeps Episcoporū, hæres Apostolorum, Primatu Abel, gubernatu Noe, Patriarchatu Abrahami, Ordine Melchisedech, dignitate Aaron, auctoritate Moyses, Iudicatu Samuel, potestate Petrus, vnctione CHRISTVS, Ille est, cui claues Regni Cælorum sunt traditæ, cui oues crœditæ sunt, ille tantò omnium gloriosius, quantò præceteris sublimē nomen hæreditauit, ei vniuersi crediti sunt, nec modo ouium, sed & omnium Pastorum, ipse est vnus omnium Pastor, *vt Beati, ac Melliflui Bernardi vtar eloquio lib. 2. de consideratione ad Eugenium Papam III. titul.* 8

46 Addo, quod ROMANVS PONTIFEX Oraculū est cœleste, Cathedra veritatis, Christianorū summus Dux, Ordinator, & Pater, sapientum sapientissimus, refugium populorum oppressorum, aduocatus pauperum, spes miserorum, oculus cœcorum, lingua mutorum, pes claudorum, baculus senum, metus malorum, gloria bonorum, Potentū virga, Tyrannorum malleus, flagellum hæreticorum, moderator Legū, Terræ sal, Orbis lumen, Mundi arbiter, dominus, & magister.

Non ne? pedibus magni Præsulis Romani, tanquā VICARIO IESV CHRISTI, successori Beati Petri, ac æterni Regni clauigero, Cæsarea succumbit Maiestas, Regesque submittunt reales Coronas. Nonne? Romani Pontificis iurisdictio æmula est Solis, vbique se dilatans, immo relinquendo à tergo, vt metas angustas, terminos Zodiaci, à Zefetinis portis Empirei, vsque ad profundos abyssos Auerni, gloriosè pompa dilatat.

47 Insuper ad immensam gloriam Romanorum Pontificum, sunt etiam valde notanda verba Magni Caroli Imperatoris, quæ ex Capitulis eiusdem Caroli ponit *Gratian. in can. 3. dist. 19.* nēpe. *In honorem Beati PETRI Apostoli honoremus Sanctam Romanam Ecclesiam, VT LICET VIX FERENDVM AB ILLA SANCTA SEDE IVGVM IMPONATVR, TAMEN FERAMVS, ET PIA DEVOTIONE TOLEREMVS*; quæ verba etiā refert *Naucler. vol. 1. gen. 28.* asserendo hoc esse vnū ex 23. legum capitulis, quæ d. Carolus ad suos subditos misit.

Quis enim non consideret Caroli Magni erga Sedem Apostolicam reuerentiam, animiq. submissionem erga Romanum Pontificem, omnibus Christianis Principibus positam in exemplum, vt pote potentissimi, atque prudentissimi Principis, cui idcirco dederit DEVS subijcere sibi Reges, & populos, cum nouerit ille se subijcere propter CHRISTVM Successori B. Petri. Vnde *Petr. Bertault. in Flor. Franc. cap. 9.* in honorem Caroli Magni hæc ait, *Fuit Carolus innocentia eximius, sanctitate præcipuus, Dux bello peritissimus, amicitiarum tenax, in offensis exorabilis, pietate in DEVM, affectu in suos, in Religionem cultu, obseruantia in Romanum Pontificem nemini postponendus*; aliaque de eo dicam infra, dum de translatione Imperij in eius personam facta à Leo-

Leone III. Pont. Max. differam.

7 Nec tacendum venit (& postea redeam ad Orthodoxos Imperatores) Octauianum Augustum Romanorum, ac Orbis Imperatorem suadente Sybilla Tiburtina Saluatorem Nostrum adorasse, cuius Papa est Vicarius, *prout in honorem Romanorum Pontificum id extollit* Syluestr. *in eius summa par. 2. in verb. Papa, nu. 10.* vers. *Octauianus Augustus suasu Sybillæ Tiburtinæ adorauit puerum, cuius Papa est Vicarius, &c.* & super hoc addo Niceph. *histor. lib. 1. cap. 17. Suid. in historijs in verb. Augustus. Cedrenus in compend. historiar.* Paul. Galterin. *in opere de Sanctis Calabriæ cap. 7.* & ante eum dixit *D. Valenzuela in tractat. defensionis Iustitiæ Monitorij S.D.N. Pauli V. contra Venetos in 4. part. num. 151. & allegat S. Antoninum 1. part. histor. cap. 6. tit. 4. §. 10. in princ.* Paul. Orosius *lib. 6. historiar. aduers. Paganos cap. 22.* Ioann. Igner. *in l. necessarios; §. non alias nu. 817. & seq. ff. ad S. C. Syll.* atque nonnulla circa prophetias Sibyllarum referendo quid singulæ prophetarunt circa gloriosam Incarnationem DOMINI, ex nostris refert Marquad. *de Susanis in tract. de Iudæis, & alijs Infidelib. par. 3. cap. 1. n. 57. & seq.* vbi etiam asseris, An Sibyllæ fuerint SPIRITV SANCTO afflatæ.

Notabiliter tamen in hoc aduertendum, venit quamuis historiæ dicant, & communiter asseratur Sibyllam persuasisse Augusto, vt SALVATOREM nostrum adoraret tamen veritas est, de tempore Octauiani Augusti Sibyllam aliquam superstitem non esse, si quidem Cumæa, quæ nouissima omnium fuisse, vnde post annos 400. commentaria vetera tradunt, *& præsertim affirmat Solyn. Poly. histor. c. 8.* vixit temporibus Regis Tarquinij Olympiade 50. & Augustus regnare cœpit circa Olympiadem 184.

8 Sed sic est accipiendum, dum dicitur Sybillam id suasisse Augusto, ex eo quia Sibyllinis carminibus (quæ Sibyllæ nomine citari à maioribus consueuerunt) illud didicerit Augustus, quod postea facto ipso vidit, non autem ab ipsa Sibylla, quasi adhuc viuente Vate, constat namque d. Augustum valde studiosum fuisse in euoluendis, cognoscendis, & scrutandis carminibus Sibyllinis, sicuti enim apud nos dicimus, Bartol. aliquid docere, & Bald. demonstrare, &c. non tamen intelligimus Bartol. Bald. &c. adhuc viuere; sed id nos studere, ac percipere ex eorum scriptis, *id quoque notauit Card. Baron. in annal. in apparat. num. 16.*

Vbi etiam refert, quod nato Redemptore Nostro, cum ab Oraculo Apollinis, cui ipse Augustus deditissimus erat, pro responso recepisset, se proprias vires amisisse, addendo licet inuitus amplius responsa dare non valere, cum in Mundo verus, & Magnus DEVS venerit, talia asserendo,

Me puer Hebreus, diuos Deos ipse gubernans
Cedere sede iubet, tristemq. redire sub Orcum
Aris ergo dehinc tacitus abscedito nostris.

Quo ab Augusto audito, Romam reuersus aram in Capitolio erexisse ferunt Nicephorus, ac Suidas, cum inscriptione notatæ ARA PRIMOGENITI DEI. alia plura vide apud eundem Baron.

Mirabile est quoque in terminis nostris, de quibus supra, factum illud superbissimi Alexandri

9 Magni, qui tamquam Deum se adorare † curabat, quando audacia totus tumens, & associatus à Regibus, expugnare namque intendebat Hierusalem Ciuitati appropinquans obuium sibi videns Iaddum summum Sacerdotem, contra quem ira iam accensus erat, eò quia commeatum sibi denegasset, in ipsiusq. Alexandri clientelam intrepidè esse renuisset, ipsum, vt dixi, sibi obuium, ac Pontificijs vestibus indutum non parum honorauit, DEVMQVE nostrum in eo adorauit.

De qua re attonitus eius exercitus, cur Alexan. natura superbus, quique ab omnibus colebatur, & venerabatur, ipse summum Sacerdotem tam humiliter coluisset, itaq. super hoc interrogatus à Parmenione eius intimo familiari, tunc dignam, & auream vocem emisit Alexander Magnus, *se non Sacerdotem, sed ipsum DEVM adorasse, cuius ille summus erat Sacerdos, &c.* hæc *apud Ioseph. Hebr. de antiquit. Iud. lib. 12. cap. 8. & apud Quint. Curt. in vita Alex. Magni lib. 10. inuenies. & post Cassan. in Catalog. Glor. Mundi part. 4. consid. 2. refert D. Theodosius Rubeus Pater meus, vir mirabilis doctrinæ in suo celebri Vot. de præcedentia Parochorum in funeralib. quo ad Canonicos, & Beneficiatos, est in 2. tom. suor. singular. Rot. Roman. fol. 464. num. 60.*

Vnde non solum Principes, & Magnates DEO nostro credentes Summo Pontifici se gratos, & obedientes professi fuerunt, sed & gentilium omnium ferocissimus Alexander Magnus, DEVM in summum Sacerdotem adorauit. *& ex nostris factum hoc in his terminis reuerẽtiæ debitæ Summo Pontifici magnificat* Quintil. Mandos. *in eius tractatu de ingratitudine cap. 9. circa finem.* atque ante eum id retulit Ioseph. Steuan. *in tract. de adoration. Ped. Rom. Pontif. cap. 5.* ibi, *Alexander Magnus Iaddum, qui summo Sacerdotio apud Israelitas fungebatur, pronus in terram adorauit, nam Alexander recordabatur hunc Sacerdotem eo tempore quo exercitum conscribebat, in somnis visum belli in Persas auctorem, & hortatorem extitisse, quare tamquam diuinum quoddam Numen toto tempore vitæ in oculis habuit.* & nuper pariter in summam gloriam Romanorum Pontificum id expedit D. Ioannes Tassonus *controu. iurisd. Prag. de antefat. vers. 1. obseruat. 2. nu. 7.* vers. *Sà quidem Summus Pontifex, qui DEI Pontificatum gerit, & DEVM repræsentat &c.* Et præter à supradictis adducta in terminis nostris addo, quod

Non minus memoria, & gloria est dignum factum Attilæ Regis Hunnorum, qui sic fastosus,

10 † & sic ferox erat, vt flagellum DEI se vocari faciebat, nulliq. hominum generi parcens, is enim post expugnatam, dirutam, & solo æquatam Aquileiam antiquitus alteram Romam nuncupatam, & alias nobilissimas Ciuitates Italiæ pessimè tractatas, dum in Vrbem Romanam Mundi Reginam ardenti furore irrupere intenderet, rapidoq. cursu absque impedimento fluens, cunctaq. obstantia vastans, Leo Summus DEI Sacerdos Pontifex Romanus malorum Vrbis, ac Italiæ impendentium, tamquam pius Pater misericors.

Suasione quoque, precibusq. Valentiniani Imperatoris, qui paulò ante indignam planè Christiano Principe in Vrbe tulerat sanctionem, vt

11 habetur † in *eius Nouell. Valentin. titul. 12. de* *Epi-*

Episcop. iud. 10. in qua abstulit iudiciale Episcoporum Tribunal, ius enim dicere eis vetuit, & alia, quæ breuitatis ergo non refero; & etiam, quia auditu penitùs iudico indigna.

Quàm enim impia, & iniqua fuerit tota illius Constitutio, lata à successore Marciano Imperatore, contentis in ea contraria lex id demonstrat, vt in *Nouell. d. Marcian. tit.* 5. & videatur generalis abrogatio, de qua in *l. priuilegia* 12. vers. *robore suo, & firmitate vacuatas esse præcipimus &c. C. de sacrosanct. Eccles.* Nec DEVS adeò impia,
11 & temeraria † absque vltione præterijt: nam post latum d. execrandum edictum, nulla ei cessere prospera, cum in sancta deliquerit, sed aduersa cuncta in deterius sunt lapsa, ipseq. demum lacrimabili, & miserando interitu in Campo Martio perijt; vt legitur in eius vita, & referunt *Cassiodor. & Marcellin. in Chronic.*

Et hic caueant Principes seculares, si felicitatem desiderant, non se immiscere in rebus ad Ecclesiam spectantibus, *vt & dixi infra in annotat. ad decis.* 14. *num.* 23. vbi adduxi exemplum de Rege Ozia, *qui quamuis fecerit, quod erat rectum in oculis Domini, iuxta ea, quæ fecerat Amasias pater eius.* 2. Par. 26. *tamen quia semel in rebus spectātibus ad Sacerdotes, se ingerere voluit, statim lepra tactus fuit, et leprosus remansit vsque ad mortē, &c.*

DEVS enim iam olim de hoc omnes admonuit per os Vatis Regij *in Psal.* 104. ibi, *Nolite tangere Christos meos.* & meminit *Ludouic. Romanus in singular.* 419. ibi, *Antequàm esset Petrus, Clerici nec erant subiecti secularibus per illud DEI; Nolite tangere &c.* atque est *glos. singularis in can. si Imperator 96. distinct.* sed hanc materiam alibi latissimè tractabo.

Vnde loquendo quoad Valentinianum Imperatorem, videbimus iuxta *Psalm.* 65. *Quam terribilis sit DEVS in consilijs super filios hominum &c.* Nam lapsis paucis diebus à promulga-
12 tione supra relatæ impiæ † legis, miserandus ille Augustus indiguit Papæ auxilio, præsidioq. cuius tantisper antea humiliauerat potestatem, dum nuper ab eo fuerat è Tribunali depositus: & sic dū ipse Papam comprimere voluit, DEVS noster omnipotens, à cuius nutu Imperia, & Regna pendent, & qui gloriosos Terræ humiliare scit, tunc eius Vicarium Romanum Pontificem supra eundem Imperatorem, & Regem quidem immanissimum exaltauit, inauditaque victoria raro, admirandoq. exemplo nobilitauit.

Quare, vt redeam in viam, Summus Pontifex Leo, adhortante, & precante d. Valentiniano Imper. vt dicebam (cui accidit illud Iob cap. 6. *Confusi sunt, venerunt vsque ad me, & pudore cooperti sunt, &c.*) associatus à quibusdā nobilibus Romanis obuiam iuit immanissimo, arrogantissimoque Regi Attilæ secuto à torrente immenso Barbarorum; eumq. superbum, vincētem, & fulminantem, mediante auctoritate illius, cuius officium Papa in terra gerebat, gloriosè vicit, placatumq. reddidit, barbara audacia eum spumantem inuenit, & tamquam placidum agnum eumdem reliquit. Insuper absque armis conditiones Pacis, quas Pontifex illi obtulit, veluti victum accipere, ac obseruare coegit, & iam iam victricibus armis se in Vrbem inferentem, vltra Italiam, & Montes, concitato, rapidoq. gradu ad proprias Regiones non amplius rediturum Apostolica auctoritate Papa remeare coegit.

Audiat modò Orbis vniuersus, & curiosè attendat vnusquisque, non dico Orthodoxum Regem, sed sceleratum perduellem CHRISTI DO-
13 MINI, ac † Mortalium, supradictum Regem Attilam, qualiter ipse ad immensam, æternamq. gloriam Romanorum Pontificum personam DEI in terris repræsentantium, apertè coactus fuit fateri, ità, ac cum talibus verbis rotundis, *Nullatenus esse mortalium facultatis Diuinitati resistere, vel in Superos bellum gerere, & quod æquum erat hominem subditum esse DEO, nec mortalem paria cum DEO sentire:* subiungitq. *se vidisse Leone loquente astantē alium quemdam habitu sacerdotali decorum, quid diuinum præseferentem, minantem mortem, nisi Leonis Papæ iussa capesseret.*

Tyrannus ille enim, quòd verè, & ex corde loqueretur, clara fuerunt testimonia, interrupta pauore, atque concisa tremore verba, trucis, atque inexorabilis vultus pallor, & robusti, audacisq. animi improuisa deiectio, atque totius simul corporis consternatio.

Sed, & vnde in tam nefando, ac bestiali Rege, qui tam barbarico humore, & arrogantia inflatus erat, *vt teste Suida*, se depingi iusserit in solio
14 Regali sedente, † Romanorum verò Imperatores saccos super humeros ferentes, & ante pedes suos aurum effundentes? Vnde, vt dicebam, in tam barbaro Rege tanta de DEO sciētia, vt putauerit obuianti sibi Romano Pontifici statim esse cedendum, ac tanquam victum fugam arripere? O mirabilis DEVS noster omnipotens! & hic nō incongruè adducam, quod ipse *per Isaiam Prophet. cap.* 45. dixit, ibi, *Dorsa Regum vertam, ego ante te ibo & gloriosos Terræ humiliabo, portas æneas conterā, et vectes ferreos confringā, &c.* Qui verò plura quoad supradictum egregium factū, seu miraculū desideraret, recurrat ad *Paulum Diacon. in suis Miscellan. lib.* 5. *& [illegible] eum refert Cardin. Baron. in annal. Ecclesiast. tom.* 6. *ad annum* 492. *fol. mihi* 177. *&* 178. *& asserit Alphons. Ciacon. de vitis Summor. Pontific. in vita d. Leonis Papæ I. in 2. impress. fol.* 134. *Et mentio habetur in Lectionibus Breuiarij Romani in die* 11. *Aprilis in festo dicti Sancti Leonis Lection.* 4. & de prædicta mirabili actione mentionem quoque fecit fe. re. *Sixt. V. in eius Constitut.* 73. *noui Bullar.* incip. *Laudemus viros gloriosos*, § 4. *in fin.* vers. *Leo Beatissimus Pontifex, immanissimum Attilam, Flagellum DEI vocatum, diuina sua eloquentia, atque auctoritate placauit, ac deterruit, horribilemq. tempestatem iam imminentem ab ipsa Roma, atque à tota Italia auertit &c.*

Fertur quoque de Luithprando Rege Longobardorum, qui ab Ecclesia Romana quatuor abstulit Ciuitates idq. dolenter ferens Zacharias I. Romanus Pontifex, vt verus Pastor populi sibi crediti, spem ponendo in DEO, egressus è Romana Ciuitate cum Sacerdotibus, & Clero, perrexit fiducialiter, & audacter ad ambulandum in locum Interamnensium, vbi in finibus Spoletanis ipse Rex residebat. Quo ab eo audito, Duces, & Satrapas obuiam misit Sancto Pontifici fere octauo à Ciuitate Narniensi milliario, ipseq. Rex ante-
fores

fores Ecclesiæ denotè illum suscepit, tantaq. fuit prædicti Summi Romani Pontificis maiestate commotus; & sic potenter eius cor penetrauit Sanctus Pater cum eius pijs eloquijs,vt quæcumque ab eo Papa petijt (incunctanter enim ferum animum deposuit Luithprandus,ac mansuetissimus effectus fuit)gratia Spiritus Sācti obtinuerit, & insuper eidem Beatissimo Pontifici dictas quatuor Ciuitates quas ipse Rex ante biennium per obsessionem expugnauerat, cum omnibus habitatoribus restituerit.

Insuper,vt narratur,die Dominico, post peracta à Papa Missarum solemnia,cui ipse Rex interfuit, inuitatus fuit à Papa ad prandium,vbi cum tanta suauitate d.Rex esum sumpsit,& lætitia cordis, vt diceret tātum se numquam meminisse comesum.

Itaque Vicarius CHRISTI cum eius diuinitus concessa auctoritate, post tot turbas, tot deprędationes, & cædes, inermis conueniens hostes, eosdem diuina potentia superauit,& ad reddenda ablata coegit, atque è sæuo Tyranno in mansuetum Principem transmutauit &c. *idque latè exaggerat Anastasius Bibliothecarius, Platina, Ciacon. alijq. in vita d. Zachariæ Papæ I.* Nec erit inconueniens,si hic subdam, quod

15 Theodoricus pessimus Rex Arrianus,in omnibus Italiæ Prouincijs dominator, nihil solita Romani Pontificis auctoritate, vel iure diminuto, permittebat, vt Gelasius Papa pro eius arbitrio,absque vllo implorato à dicto Rege consensu, liberas dirigeret legationes ad Italiæ Prouincias corrigendas: non quidem fauore suffultus Imperatoris,cui Papa se aduersarium constituerat; non gratia,& amicitia Theodorici regnantis, cui Arriano existenti nulla poterat Pontifex communicationis gratia glutinari.

Super qua re inclamat arguendo ad tempora nostra *Card. Baron. in annal. Ecclesiast. d. tom. 6. ad annū 447. fol. mihi 47. & ad annum 493. fol. 479.*

16 ibi, *Meritò ex hac parte lugenda sunt tempora nostra, dum sub Principibus Orthodoxis sæpe Catholica ingemiscit Ecclesia, suis vbiq. iuribus spoliata, quæ sub æmulis Principibus hæreticis, barbarico gladio libera, & secura, suo decore splendore fulgebat, propria dignitatis vbiq. venerabilis maiestate, & etiam ab ipsis hostibus dominantibus præstita reuerentia.*

Et nunc,ò tempestatem nigerrimo signandam lapillo! voces emittendæ essent querulæ,sed dolor ea verba, quæ suggerit,quoque surripit. Etenim à mœroris acerbitate victum me faterer, nisi certò certius scirem,quòd ILLE, qui Romanam fundauit Ecclesiam, *iuxta tex. in can. sacrosancta Romana, 21. distinct.* eamque adhuc constanter custodiuit,non dormiet,neque dormitabit; atque attestante S. Hilario, *Proprium est Ecclesiæ, vt tunc viuat,cum læditur; tunc intelligat,cum arguitur; tunc secura sit, cum deseritur; tunc obtineat, cum superata videtur.* & ex nostris sic religiosè arguit *Catald. de Boncomp. in tract. de potest. Pap. tit. 1. num. 19. vers. Proprium est Ecclesiæ, &c.* congruitq. *text. in can. non turbatur 20. quæst. 1.*

Modò redeundo ad illos verè Orthodoxos Principes, de quibus dixi supra num. 6. Non solum Imperatores Augusti supremam Successorum Petri potestatem scriptis agnouerunt,vt dixi, sed etiam factis ipsis id palam demonstrarunt.

Iustinus namque Imperator,Catholicæ veritatis fautor egregius, venientem ad se Papam
§.17 Ioannem I. obuiam ei perrexit, dansque honorem DEO humiliauit se, pronus in terram Beatissimum Romanum Pontificem adorauit, iubilans ipse Augustus de tanta felicitate,vt in Regno suo CHRISTI Vicarium videre meruisset; & cum eo exultauerunt omnes Ciues, & Clerus to-
1 tus, qui obuiā quoque venit Papę cum cereis, & crucibus, ac toti lętitia pleni, eo quod in suis partibus Summum DEI Sacerdotem suscipere gloriari poterant. idque refert *Anastasius Bibliothecarius, Platina Cremonensis in vita d. Ioannis I. Alphons. Ciaccon. de vit. Summ. Pontific. pariter in vita d. Ioan. & legitur in Lectionib. Breuiarij Romani in Festo d. S. Ioann. Papæ die 27. Maij, in fine secundæ Lectionis,* ibi, *Imperator ad pedes Papæ prostratus eum veneratus est, &c.* & ex nostris refert *Ioseph Steuan. in tract. de adorat. ped. Rom. Pontific. cap. 8.* ibi, *Iustinus Imperator S. Ioannem Pontificem, non solum amplissimis excepit honori-*
2 *bus, sed etiam ad eius pedes venerationis causa, vt in eius vita legitur, se præcipitem dedit, & ab eodem Pontifice fuit in Imperatorem coronatus.*

Iustinianus noster Imperator, filius supradicti Iustini Cæsaris,à pessima fœmina Theodora eius coniuge ad instar alterius Euæ, deprauatus fuit. Quàm felicissimus Iustinianus extitisset, & planè cui nullus vmquam, vel Gentilium, vel Christianorum Imperatorum lōgo internallo fuisset exæquandus, si Theodora coniuge fœmina satanico agitata spiritu caruisset, & Catholicam nactus fuisset sibi similem consortem Imperij. vt planè secundum illud Ecclesiastic. 25. *Commorari Leoni, & Draconi placebit, quàm habitare cum muliere nequam,* ipsi obtigerit. Certè Iustiniane errasti, dum in *Authen. vt Iudic. sine quoque suffrag. elig. §. hac autem omnia,* asseris reuerendissimam coniugem tibi à DEO fuisse datam, quia eam non à DEO, sed à Diabolo obtinuisti &c.

3 Cum enim Iustinianus Imperator, vt dixi, à dicta Theodora fuisset deprauatus,itaque ab Agapeto Romano Pontifice vehementiùs contenderet, vt Anthimum hæreticum Patriarcham ad communionem admitteret, & eius electionem confirmaret; eoque Pontifice constantissimè, vt par erat, recusante, precibus Imperator minas admiscuit; Sanctus Pontifex zelo,& ardore Sanctæ Fidei incensus exclamauit, EGO AD IVSTINIANVM IMPERATOREM CHRISTIANISSIMVM VENIRE DESIDERAVI, SED DIOCLETIANVM INVENI. Qua animi innicta constantia (vt ferunt historiæ) permotus, expugnatusq. Imperator,ac tota erroris caligine detersa, ad veritatis lucem emergens, se ipsum totum,ad Parentis in CHRISTO optimi voluntatem, tamquam humilis filius conformauit, hominemque hæreticum è loco deijci, & Catholicum Episcopum Mennam ab eodem Sancto Pontifice consecrari,non solum patienter,sed etiā
4 libenter, ac lætanter tulit; præclaro Christianis omnibus Principibus exemplo relicto, vt paternas Romani Pōtificis CHRISTI Vicarij admonitiones, & obiurgationes æquissimo animo ferrent, memores verbi Domini: *Qui vos audit, me*

me audit: qui vos spernit, me spernit.
Ac deinde d. Imperator Iustinianus in Catholi-
ca Fide constanter permansit, ita vt ad sanctitatis
fastigium fuerit euectus, teste Io. Fabro in *comm.*
Institut. in proœm. n. 3. qui vidit præfatum Impera-
torem in Sanctorum Catalogo adscriptũ, *vt ibid.*
in fin. nempe, *Ego vidi nomen Iustiniani scriptum*
in Catalogo Sanctorum, Calendis Augusti &c.
Iustinianus Imperator II. filius Constantini
Cæsaris, Romanum Pontificem Constantinum
5 Primum † audiens ad se venire, magno fuit reple-
tus gaudio, eumque exquisitissimis honoribus, vt
tanta Pontificis dignitas postulabat, perhumanè
suscepit, obuiam ei eundo; in die enim qua se in-
uicẽ viderunt, Augustus Christianissimus vultum
in terram proijciens pedes Constantini Romani
Præsulis, venerabũdus osculatus fuit, rogans eun-
dem Pontificem, vt pro venia suorum peccato-
rũ deprecaretur. Insuper omnia priuilegia Eccle-
siæ Romanæ renouauit. Deinde in amplexum
mutuum Papa, & Imperator corruerunt. Factaq.
fuit lætitia magna in Populo, omnibus aspicienti-
bus tantam humilitatem boni Principis; *sic refe-*
runt Paulus Diaconus *lib.* 18. Mart. Polon. Cuspi-
nianus, Blondus *lib. 10. prim. decad.* Platina, Sigo-
nius, Augustin. Eugubin, & alij; appositèq. narrat
Card. Baron. *in Annal. Ecclesiast. tom. 8. ad annum*
710. in princ. post Anastasium Bibliothecarium.
Quis ergo poterit diffiteri prædictos, & alios
6 Imperatores † nõ fuisse religiosè suauiatos pedes,
ob eam dignitatem, quàm à CHRISTO DOMI-
NO Summi Pontifices susceperunt, vt illa *Isaiæ*
cap. 49. diuino afflatu fusa prędictio fidẽ, veritatẽq.
haberet, ait enim: *Et afferent filios tuos in vlnis, &*
filias super humeros portabunt te, & erunt Reges
nutricij tui, & Reginæ nutrices tuæ: vultu in terrã
demisso adorabunt te, & puluerem pedum tuorum
lingent. Nam quorsum hi tanti, & tam formido-
losi alumni! Quorsum tanta in Ecclesiam pote-
stas introducta, nutricij fouent in sinu gestant, hu-
meris quandoque deferũt infantulos! tum blan-
diuntur osculis beneuolentiæ, & pietatis causa pe-
tunt: sic Imperatores, Regesq. vultu in terra dimis-
so adorant Ecclesiam, eius pedibus prouoluutur,
& pedum puluerem proni lingunt. *ita ex nostris*
grauiter ratiocinatur Ioseph. Steuan. *in d. tract. de*
adorat. Pedum Roman. Pont. cap. 8. longe post prin-
cip. vers. *Quis ergo poterit diffiteri;* vbi etiam ad
hoc refert, quod
Sigismundus Cæsar Augustus, qui pro Fidei Ca-
tholicę consociatione, difficillima itinera confe-
7 cerat, satis spectatam erga Ecclesiam fidem, † atq.
probitatem ostendit. Iste cum adesset in Concilio
Constantiensi, vt in eius actis legitur, cum omniũ
acclamatione Martinus V. in Pontificem electus
esset, gaudio summopere perfusus d. Imperator, ad
Sedem occurrens Romanum Pontificem hume-
ris extulit, atque sustinuit.
8 Ludouicus II. Imperator, † Nicolaum I. Sum-
mum Pontificem reuerenter suscepit, ita vt ipse
Augustus pedestri itinere gradiens frænum æqui
Pontificis apprehendens, duxerit, quantum ictus
sagittæ extenditur, eum etiam ad Vrbem reducen-
do, iterum equo descendens, equum Pontificis
9 trahens, osculis ad inuicem † propinquantes
mellifluè gratulati memorantur, vt refert *Pla-*
tina in eius vita, & alij scribentes.
Legitur quoque in Chronicis, & ex nostris re-
10 fert *Oldr. in cons. 180. nu. 18.* † Constantinum Im-
peratorem Beato Syluestro Papæ gladium tradi-
disse, & Insignia regalia in signum subiectionis,
quod & narrat *Archid. in can. cum ad verum 96.*
distinct. & facit *text. in can. Constantinus Impe-*
rator distinct. 98. Et quamuis *in d. can. Constanti-*
nus, dicatur ibi, *Deinde diadema, videlicet, coronã*
capitis nostri, simulq. phrygium &c. quia respon-
det *August. Triumph. q. 83. art. 3.* id fecisse Impera-
torem tamquam ministrum obsequentem, non vt
auctoritatem præstantem, iuuant verba eiusdem
can. Constantinus, ibi, tenentes frenum; agnouit
11 enim † Magnus Constantinus Imperator bonam
fidem, vt dicam infra in 2. part. huius Annot.
Quod enim Imperium ab Ecclesia dependeat,
opinio est indubitata, & magna ratione, & funda-
mento recepta, *per text. in can. suscepistis 10. dist.*
in cap. venerabilem, de elect. in cap. pastoralis, de re
iudic. in cap. ad Apostolica de re iudic. in 6. & in
Clem. Romani Principes de iur. iuran. ex quibus,
alijsq. iuribus non obscurè apparet, quod Papæ su-
prema auctoritas Imperialem celsitudinem tran-
stulit, examinat, confirmat, vel infirmat, appro-
12 bat, vel reprobat; & si approbat, † vngit, coro-
nat, & confouet tamquam pater; & si delinquit,
punit, deponit, & priuat, vt Iudex, eiusque sen-
tentiam iniustam reuocat, cassat, & infringit.
Mirabileq. est in oculis nostris, nomen Cæsaris
13 prębuit † causam mortis SALVATORI Nostro,
Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris, Omnis, qui
se Regem facit, contradicit Cæsari. Nam hoc sermo-
ne audito Pilatus tradidit CHRISTVM Iudæis
ad crucifigendum. Ioann. cap. 19. Et tamen, ò res
mira! seruus CHRISTI Petrus, & in eo Romanus
Pontifex, nõ dico est par Cęsaris, sed absque com-
paratione longè latè maior, nam ab eo dependet,
fomentumq. habet, cum Papa comparetur Soli, &
Imperator Lunæ, *vt tangam infra §. 19. num. 4.*
Sol enim, vt benè scimus, est maior Luna, quã-
titate, dignitate, officio, & sublimitate. *atque vt*
asserit Ptolemaus in Almagestro, Luna ter millies,
& eo amplius est Sole inferior, seu minor. *& se-*
cundum Astrologos, Sol reputatur omnium Pla-
netarũ Pater &c. Insuper Romanus Præsul Thro-
num tenet hic Romæ Vrbium, & Orbis gloriosa
Regina, in qua ipsi Cæsares tamquam in solio ele-
uato vbique Terrarum fastosi imperabant.
Nec aliquis titubare debet ex his, quæ inscie
14 garrit Poeta Dantes, de quo etiã dixi supra, dum
in eius *lib. 3. de Monarch.* demonstrare contendit,
sed inanè, ab Ecclesia nõ pẽdere Imperium. Nam
ibi mendacia non parua coacervat; contemnen-
dus est enim, potius quàm confutandus, qui men-
daciorum defensor est; sicuti quoque facit contra
eumdem Dantem propter prædictum mẽdacium,
celebris, egregiusq. Iuris Consultus Card. Alexan-
drin. in solemni repetition. can. cum ad verum, sub
num. 2. col. 9. dist. 96. vers. *Quidquid dixerit Dantes,*
lib. 3. Monarch. quia non bene &c. Nolo hic longa
serie alios Doctores Dantem aspernantes prop-
ter dictam eius opinionem adducere, quia id in
angulo est. Timetur quoque in horridam syluam
falcem immitti, maximeque cum nos admoneat
Aristoteles primo Physicorum, *vt contra negan-*
tes

15 *tes principia non † arguamus*. Dantes enim non zelo veritatis ductus, sed à poteti, ac nefario vento ambitionis raptus, vt Imperatoris gratiam aucuparetur totam illam suam Monarchiam orditus fuit, vt ex nostris eleganter notat Petrus Ant. Gamm. *in solemni repetition. Extrauag. fel. record. Iul. II. de Symon. P. ap. elect. num. 86.* ibi, *Dantes, Imperatoris gratia, totam illam Monarchiam impudentissimè contexuit &c.* ac vlteriùs eundem Dantem aspernatur tanquam virum male cautum, & quare, ibi videri potest.

Sed frustra laboratur non aduertimus, obsecro, illum esse professione Poetam, *& Poeta miranda canunt, sed non credenda*, sicque non esset nouum asserere, ipsos multoties solitos esse fingere, pluraque somniari. Vnde ex eis egregius Horatius in Poetica dixit, & est satis vulgatum,

. . . . *Pictoribus, atque Poetis*
Quidlibet audendi, semper fuit aqua potestas.

Idemq. Poeta lib. 2. epistol. subiungit,

Sape audacem fugat hoc, terretque Poetam.

Quippe homines, *vt inquit Lactantius*, Poetas velut mendaces, insequuntur. Hinc olim diuinus ille Plato non sine causa legem tulit, per quam repressit licentiam, seu audaciam poeticam, inbendo, ne Poetæ amplius fingere possent præter à Iure permissa, *& ex nostris id refert* Simanc. *in tractat. de Canonic. Institut. tit. 28. nu. 15.* vers. *His pertinet illa Lex Platonis, ne Poeta &c.* Scimus quoque Leges Romanas renuisse fauorem aliquem præstare Poetis, *textus est clarus in l. 3.* ibi, *Poeta nulla immunitatis prærogatiua iuuantur*, *C. de medic. & professi. lib. 10. vbi glos. in verb. Poeta* exemplificat in Virgilio, meminitq. Io. Hugo *in tract. de offic. quat. Prælat. tit. de mun. excusat. nu. 2.* vers. *Poeta nulla prærogatiua &c.*

Supradicta quoque peremptoria responsione vsus est, Card. Iacobat. contra Vallam, qui contumeliosè loquitur de Clericis, & contra *can. Constantinus 63. distinct.* nam d. Iacobat. *in tractat. de Concil. lib. 10. cap. 8. num. 18.* sic inquit: Laurentius Valla *valde redditur suspectus, nisi dicamus id fuisse factum licentia poetica &c.*

Non parùm quoque demiror de *Anton. Rosel. (viro, vt inquit* Nauarr. *in cap. nouit. notabil. 3. num. 65. de iudic. gentilitia nobilitate, & eruditione claro)* qui sentire quoque videtur Imperium, &
16 Cæsarem † non recognoscere Papam in superiorem, *vt constat in eius tract. de potestat. Imperatoris, & Papæ*, vbi plura asserit, quæ erubesco addncere, cum erret, & quidem male allucinetur.

At quid vltra? ipse Rosell. in arte diuinandi se insignem ostentare voluit, dum tutissimè prophetauit, ibi, *Subsannatus, & derisus ero, audens in dubium reuocare, quod est Sanctorum auctoritate, & rationibus roboratum, & ab Ecclesia decisum*. Itaque eidem potest dictum illud refricari, Pessimè
17 loqui, qui contra omnes loquitur, quia † tenendum est indubitanter illud quod omnes opinantur; ex relatis Rota *in causa Calaritana Primatus 27. Nouemb. 1637. coram bo. me. Motmanno*, vers. *Indubitanter tenendum est, quod omnes opinantur*.

Vanitas enim supradictæ opinionis Rosell. &
18 quotquot † eum sequuntur, & adde quemdã *Hieronym. Gebuiler.* suo volẽtem blandiri Principi in tractatulo qui *libertas Germania nuncupatur*, vbi plura, sed inane tentauit, & iure DD. conuitijs eũ pluribus insequuntur, & præsertim *Io. de Cirier. in in tract. de primogen. lib. 2. q. 12. num. 16.* vbi inter alia asserit contra prædictum, ibi, *Tentauit qui-*
19 *dem † sed vanis, mutilibusq. suadelis, verendum sibi erit, nec dum Germanos in libertatem proclamare voluit, ascribenda ipsis posthac seruitutis telam texuerit &c.* Nam vt inquit S. Thomas de Aquino *de Regim. Princ. lib. 3. c. 18. & 19.* Imperium tamdiu durabit in Germanis, quantũ Romana Eccle-
20 sia expediens † indicauerit &c. cũ alijs relatis per *Borell. in addit. ad Speculũ Princip. Pet. Belluq. rub. 14. in literà L.* vers. *Imperium tandiu &c.*

Verùm planius loquendo, ad confundendã, vt dixi, vanitatem opinionis Rosell. aliorumq. Postquã abscissus fuit lapis de mõte sine manibus, hoc est, quia à Summo DEO, & Domino Cæli, & Terræ factum est hoc, atq. est mirabile in oculis nostris, & omnium intuentium, vt scilicet natus sit Christus DEI Filius, ex intacta gloriosaque Virgine MARIA, cuius Regni non erit finis, *Luc. 1.* Et ipse sit Dominus, Rex Regum, & Dominus Dominantium, secũdum omnes Scriptores Catholicos, Re-
§. 18 gnum temporale destructum, † annihilatumq. remãsit, & Regnum spirituale felix, fortunatumq. exordium sumpsit, illudq. manebit in æternum, & hoc est: quod dicitur Daniel 2. *Comminuet autẽ, & consumet omnia Regna hac, & ipsius Regnum stabit in aternum*. Vnde post Christnm natum, Imperium totius Orbis est apud eum, eiusq. Vicarium, quod transfertur per Papam in Principem secularem; *ita egregiè ex nostris ratiocinatus est Bart. in solemni repetitione Extrauag. Ad reprimendum, in verb. Totius Orbis. num. 10.* & certè si in aliquo verificatur illud, quod asserunt Doctores, & præsertim *Raynald. Cors. in tract. de indag. Iur. lib. 1. cap. 8. n. 2.* nempe Bartolum fuisse Iurisconsultum diuinæ mentis, & pulchriùs inquit, *post Catald. de Boncompag. I. af. &c.* Roland. à Valle *in tract. de consect. Inuentar. p. 3. §. quia in praceden ti, nu. 36.* Bartolum vidisse Cælos apertos, & Spiritum Domini mãsisse super eo &c. equidẽ vt dixi, si eorùm præconia Bart. in aliquo verificantur, quoad supradictum locum non mentiuntur.

Quare procul omni dubio affirmari potest, Primò floruisse Monarchiam, seu Imperium Occidẽtale Babiloniæ; Secundò Imperium Persarum, & Medorum; Tertiò Imperium Græcorum; Quartò Imperium Romanorum; & tandem vltimò post natum CHRISTVM floret, & florebit in æternũ spirituale Imperium, cuius habenas moderatur Romanus Pontifex, tanquam Summus Vicarius Christi in Orbe Terrarum, *sic granìter locuti sunt Ioannes de Capistran. in tract. de auctoritate Pap. part. 2. secunda partis principalis à num. 134.* vers. *Abscissus est lapis de Monte sine manibus &c.* Martin. Landen. *in suo famigerato tract. de Princip. q. 496.* vers. *Vltimò adueniente Christo Imperium fuit Christi &c.* Marc. Anton. Peregr. *in tract. de Iure fisc. lib. 1. cap. 2. num. 37.* vers. *Quia post Christi aduentum Imperia, et Regna omnia Christi fuerunt, & nunc ab eius Vicario procedunt: ibiq. reprobat cõtrarium sentientes &c.* Hieronym. de Monte *in tract. de finib. regund. cap. 3. num. 2.* vers. *Et quin-*

quintum Imperium, quod fuit adueniente Christo, & Romanum Imperium incœpit esse Christi, & ideo apud Papam Christi Vicarium est vterque gladius &c. Vnde argumentum de antiquo Imperio ante Christi aduentum ad præsens Imperium, nullatenus valet, vt propter supradicta aduertit *Albert. in l. bene à Zenone num. 19. vers. Argumentum de antiquo Imperio, ante Christum &c. C. de quadr. præscript.*

1 Irrefragabiliter ergo supradictis admissis, & præsertim Papam esse Vicarium Christi, vt est † apud Catholicos omnes luce Meridiana clarius, atque asserit *textus in can. quanto, de translat. Episcop.* quilibet quantum vult in disputatione totum ius voluat, reuoluatque. Quia tandem animaduertet se contra stimulum calcitrasse, & dedisse caput ad Montem Murellum, si tentauerit Imperatorem, vel alium quemlibet supra Papam ponere; quia statim intonato, vt dixi, illum esse Vicarium Christi, & ab eo immediatè auctoritatem habere; quilibet (si tamen non insaniat, aut à rabie ventorum hæreticalium non rapiatur) indubitatè affirmabit Papam esse omnium Caput, cum ipse non habeat supra se nisi DEVM, & sic in Orbe toto, nec parem, nec maiorem adesse, *idq. solidè probatur in extrauag. Vnam sanctã, de maiorit. & obedient.* & præcipuè per illud Christi *apud Matth. cap. 16.* PASCE OVES MEAS, *& illud Luc. cap. 22.* ECCE DVO GLADII HIC. cum aliis ibi relatis. Lateq. id tractat *Augustin. de Anchon. in tract. de Potest. Papæ, quæst. 36. art. 4.*

Vbi notāter probat mediãtibus diuinis auctoritatibus, viuisq. rationibus, Papam maiorem esse Imperatore etiam in dominio temporalium, licet vsum, & exercitium Imperator habeat temporalium, & quidem ab ipso Papa; *id quoque refert, & sequitur eruditus I. C. Restaur. Castald. in tract. de Imperatore, q. 50. num. 7.* vbi etiam addncit *Ferdin. in tract. de orig. Princ.* asserentem, secundum Catholicam veritatem Imperialem auctoritatem principaliter, & immediatè ab Ecclesia pendere, cui Imperator fidelitatem præstat. *vulgat. iur. subiungitq.* cum DEVS sit supremus Princeps omnium, Romanus Pontifex eius vices gerens, solus Principatum in Terra obtinet, alioquin duo Dei Vicarij essent, & duo capita, quod monstruosum, & alienum à fide, ac ratione naturali existeret, *alios DD. super hoc infra allegabo §. 18. num. 14.*

Reperio quoque *in celeberrimo Concilio Constantiensi* fuisse deletam, ac damnatam memoriã perfidi Hæretici Ioannis Hus, qui inter alia eius hæreticalia dicta, ponebat supremam Papalem dignitatem à Cæsare inoleuisse, & Papę perfectionẽ, & institutionem à Cæsaris potentia emanasse, vt videre est *in vltima sessione eius Concil. sub §. Tenor autem articul. num. 9.*

Modo, vt supra relata factis ipsis comprobem quæso, indagamus, quo Iure, qua ratione, qua lege, qua fronte, quo titulo Romani Pontifices tot Cęsares Augustos, iustis tamen de causis effectualiter ex Throno Imperiali eijcere potuissent, ab eisdẽ Imperatoriam Maiestatem auferendo; & ad hoc aliud firmiter asseri nequit, nisi quia Romani Pontifices in B. Petro Orbis Principatum ab Omnipotenti DEO illius factore obtinuerunt, *vt super dictis priuationibus clamant textus, necnon Doctores*

diuersis scientijs celebres dicam infra sub num. 57.

2 Sed vt magis claudam ora Leonum, Romanus Pont ifex, vt in confesso est apud omnes, & cantat *tex. in cap. venerabilem ext. de elect.* Apostolica plenissima auctoritate Imperiũ Romanum à Græcis ad Germanos transtulit, ac intra dicam.

Ex facto enim isto iuribus, ac Mortalibus omnibus applaudentibus effectuato, quod & vsque nũc intactè perseuerat, ineoneusseq. manet, tamquam magna moles supra solidam Petram Apostolicam ædificata tollitur omnis amaritudo. Ac vlterius Papa vti sapientissimus Architectus post idipsum stabilitum Imperium apud Germanos, ad instar Sapientiæ *cap. 9.* domus septem fulcitæ columnis, totidem ad perennem Imperij firmitatem constituit perpetuos Electores, qui recensentur *per gloss. in cap. ad Apost. in verb. autem, de re iudic. in 6.* & paulò inferius referam versus.

Clemens enim V. Pontifex Maximus, ad euitandas periculosas, & frequentes dissensiones, quæ sępe acciderant, dum nouus Cæsar erat eligendus, sanctionem sacrauit, vt potestas eligendi Imperatorem esset tantùm penes septem Principes Germaniæ, qui vsque hodie vice totius Vniuersitatis Mundi eligunt Imperatorem, *aduertitq.* Io. Andr. *in addit. ad Speculat. tit. de rescript. §. fin. vers. Item quo ad obtentum.* Io. Quin. Hedui *Aristocra. Christian. Ciuit. tit. de mut. Imper. vers. Qui Electores vice totius Vniuersitatis Mundi &c.*

Ex prædictis septem Electoribus, tres sunt Prælati, idest *Archiepiscopus Maguntinus pro Germania, Archiepiscopus Coloniensis pro Gallia, & Archiepiscopus Treuerensis pro Italia.* Reliqui verò sunt Principes sæculares, idest *Boemia, qui nunc Rex nuncupatur, Comes Palatinus Rheni, Dux Saxoniæ, & Marchio Brandeburgensis.* Vnde versus.

Magna Magũtia, crassa Colonia, Treueris alma,
Atque Palatinus Dapifer, Dux Port itor ensis,
Marchio Præpositus Cameræ, Pincerna Boemus.
Hi faciunt Regem seruantes ordine legem.

& hic nota, quod aduertit Ludouic. Domenic. *in lib. 10. suarum histor. atque ex nostris* D. Ioannes Tassonus *obseruat. iurisdict. Prag. de Antefat. obseruat. 2. nu. 31.* accidisse de anno 1623. Comitem Palatinum Rheni, propter causam ab eis relatam, voce electionis fuisse priuatum. Vnde in eius locum fuit subrogatus *Elector Dux Bauariæ*, Romanæ Religionis verus, ac zelator egregius.

Generaliter enim de prædictis septem Electoribus destinatis à Romano Pont. nonnulla ponunt Michael. Vleur. *in tract. de Regim. Mund. secund. princip. quæst. §. Ista quæstio est ita ardua, nu. 22. vers. Et nunc statuto Ecclesia, & illius approbatione &c.* Accursius glossator *in l. priuilegia omnia, in verb. Concessimus. vers. Sũt enim certi nobiles, qui auctoritatem, & priuilegia ab Apostolica Sede habent eligendi Principem &c. de pac. constant. in vsib. feud. & ibi Bald. num. 8. vers. Sed illi, qui ita eligunt, auctoritatem eligendi ab Apostolica Sede receperunt,* Albe ric. *in l. bene à Zenone, nu. 21. vers. Principes Alemaniæ potestatem eligendi Imperatorem habuerunt, & habẽt à Papa &c. C. de quadr. præscript.* Hieronym. Cagnol. *in proœm. ff. num. 47. vers. Gregorius V. legem ex Pontificia auctoritate de Imperatore eligendo sanxit &c.* Nauar. *in cap. nouit.*

nouit.notab. 3.num.3.de iudic. Molin.*de iust.& iur. tractat.2.disput.24.& disput.20.*vers.*Ad primum quod in tertio.* Card. Bellarm.*controuers.3.princip. sub tit.de Roman. Pontif.lib.5.cap.8.*vers.*Septimò, cum seqq.& in tract.de transl.Imper. lib. 1. cap.4. cum seqq.iuncto cap.12.& lib.2.per totum*, atque etiam *lib.3.præcipuè cap.3.* Petr. Mariæ. *in suis Dialogis var.histor.dialog.2.cap.5.& cap.6.* Frater. Ludouic. Mirand.*de ordin.iudic.quæst.2.art.3.conel.5. in fin.* Azot.*institut.moral, par.2. lib.4.cap.19.q.7.& lib.11.cap.8.q.4.* Augustin.de Anchona *in tract. de potestate Papæ art.25. art.2.* Guliel. de Monte Laud.*in Clem.Romani apicem.num.2.*vers. *Certos Principes Papa elegit &c.de iureiur.* Card Iacobat. *de Concil.lib.10.art.8.num.12.*vers.*Electores Imperij habent potestatem eligendi à Papa &c.* Beatus Ioannes à Capistrano *in tract.de auctoritate Papæ part.2.secund.part.principal. num.127.*vers. *Et certe clarum est, quod electores Imperij ab ipsa Ecclesia Romana potestatem eligendi auxerint.* Petrus à Mont. *in tract.de potest.Pontific. tit.de Imperat.potest. origin. §.secundo quæro,num.2.* vers. *Eligitur autem Imperator*. Francisc. Vargas *in tract.de auctorit.Pontific. art.4. confirm.10.nu.12.* vers.*Hoc verò de septem Electoribus à Gregorio V. vt communis habet opinio factum est*, Restaur. Castald.*in tract.de Imperatore quæst.8.num.15.* vers. *Gregorius Papa V. legem; Pontificia auctoritate, de Imperatore eligendo, atque creando, sanxit quo vsque ad nostra tempora seruatur, & num.20.*vers. *Vigesimo quarto*. tractat. qualiter DD. Electores se gerant in Electione Regis Romanorum, seu Imperatoris, & aliqua circa ordinem vocum, & quis eas inquitat, *atque nu.7. tradit post ibi allegatos*, prædictos septem electores Imperij digniores esse Principibus, præter Reges, ratione d. electionis:

Quamobrem supra relatis stantibus, & quidem absque responsione, necessariò affirmare quis coactus erit. Papam esse supra imperium, & Cæsarem: quibus marmoreis, ac irrefragabilibus argumentis, ad prosternendas, & omnimodo conquassandas quaslibet contrarias opiniones iniuctè vsi sunt plures, & præsertim *Cardinal.Alexandrin.in repetition.cap.cum ad verum column.3.* vers. *Clarum est, quod per Papam fuit translatum Imperium 96. distinct. & Abb. Panorm. in d. cap. venerabiles sub num. 6.*vers.*à Græcis Papa transtulit imperium, & NOTA magnam prærogatiuam potestatis Apostolicæ, &c. de elect.* Nauarr.*in cap. nouit.notab.3.num.3.*vers. *Papa transtulit Imperium à Græcis ad Germanos, de iudic.* Benedict. Capra *in Clemen.Romani Principes n.6.vers.translatio Imperij, & iuris eligendi. de iur.iur.* Io. Lecirler.*in trac.de primog.lib.2.q.12. num.12. in princ.* Ioann. Faber *in proœm., Institut. nu.4.*vers, *Papa transtulit Imperium*, Restaur. Castald. *in celebr.tract.de* Imperat. *quæst.81. nu.3.* vers.*Auctoritate Papæ fuit translatum* Imperium *à Græcis ad Germanos, & iterum posset à Germanis ad alios &c.* Ioann. Baptist. Ferrett. *in repetit. cap.ex epistola,1.num.12.* vers. *Papa priuauit Græcos Imperio.ext.de probat.* Marc. Lauden. *in tract. de Princip. quæst. 86.* Michael. Vlcur.*de Regimin. Mundi,2.quæst.princip.§.2.* Guliel.à Monser. *in tract.de success.Reg.dub.prim.num.30.*vers.*Papa Romanum* Imperium *tamquam Vicarius Christi,*

& lex viua transtulit à Græcis ad Germanos. Itaq;
3 opinio † est tanquam Ciuitas munita, vnde facit
dictum illud Dauidicum Psalm. 59. *Quis deducet
me in Ciuitatem munitam? Non ne tu DEVS*:
Probatio enim, quæ fit per euidentiam facti, est
omulum probationum illustrissima, immo Regina ex iuribus à me infra allegatis num.60.

Igitur constat Imperium Romanum per Papã,
4 à Constantino, † & Leone Imperatoribus Cõstantinopolitanis auulsum fuisse, & hoc eò, quia Rom.
Ecclesiam oppressã ab Aistulpho Rege Lõgobardorum defendere recusarunt. vt ex Chronicis narrat *glos.in d. cap.venerabilem, in verb. transtulit*.
Principes enim sæculares, *vt inquit Ioan.Andr. in
cap.fin. de dilat.* & refert *Thom. Grammat. decis.
Neapolitan.65.nu.70.* tenentur auxilium præstare
ad arcendum hostes Ecclesiæ.

Imperator quippe pro suo posse astrictus est Ec-
5 clesiam † Romanam defendere, & exaltare, *vt
habetur in Cle. Romani Principes. de iureiur.& in
can.tibi Dño Papæ,et in can.ego Ludouicus 63. dist.*
Hinc Leo Papa *in epist.75.*ad Leonem Augustum
scribendo, inquit, *Debes incunctanter aduertere
Regiam potestatem tibi non solum ad Mundi Regimen, sed maximè ad Ecclesiæ præsidium esse
collatam &c.*

6 Idemq; † est dicẽdum de alijs Principibus, vt est
optimus *text.in can.Principes, & in can.Regum
23.q.5.* asseritq. *Abb.Panorm. in d.cap. venerabilem,num.9.vers.idem in alijs principibus,de elect.*
Michael. Vlcur.*in d.tract.de Regimin.Mundi. 2.p.
principal.nu.82.*vers.*Si Imperator, vel aliquis Rex
fuerit rebellis Pontifici Maximo in necessitate posito, & petenti, tamquam membra capiti, auxilium
non præstarent, idem Papa potest talem Principem
tamquam membrum inutile expellere ab Ecclesia,
et per hoc etiam dicetur expulsus à Regno &c.* Martin. de Caraz. Laud. *in dicto tractat. de Princip.
quæst.28.* vers. *Principes laici tenentur defendere
Romanam Ecclesiam, & si vocati non defendunt,
possunt excommunicari.* & alleg. glos.*in can. Adrianus il 2.63.dist.aduertitq.* Menoch.*de arb Iud.lib.2.
centur.4.cas.338.nu.7.*vers.*Christiani Pricipes &c.*

Denegato enim, vt dixi, auxilio à dd. Imperato-
7 ribus, † & in specie considerãt *Hieronym. Cagnol.
in proem.Digestorum num.15.vers.Græci ob non
præstitam defensionem Ecclesiæ fuerūt priuati Imperio, &c.* Matth. Vgon.*in tractat.de præstant.Patriarchar.interrog.Quis potestatem hanc Electoribus concessit?* vers. *Cum Ecclesia Romana opprimeretur, &c.* M. Anton. Peregr. *in tract a t.de iure
fisc. lib.1.tit.2. nu.10.* vers. *Græci Imperatores recusarunt Romanæ Ecclesiæ bello infestæ ab Aistulpho Rege Longobardorum opem ferre, & Papa eis
abstulit Imperium &c.* Ioannes Bertach. *in tractat.de Gabell.p.1. tit. A quibus Gabell. imponantur,n.8.*vers. *Quia Imperator Græcorum requisitus à Papa, vt tueretur Ecclesiam Romanã, & ipse
recusauit, propter hoc Papa eū priuauit Imperio etc.*
Francisc. Vargas *in tract.de auctoritat. Pontific.
proposit.4.confirmat.9.nu.10.*vers. *Hæc illa est potestas Papæ, qua sic exigentibus causis Romani Imperij à Græcis ad Germanos trãslatio facta fuit etc.*
Petr. Andr. Gamm.*in repetition.Extrauag. Iul.II
de Sym.Papæ elect.num.82.* vers. *Græci Imperatores, Vrbis tutelam ita deseruerunt &c.* Ioann. Fab.

in

inproœm. Institut. num. 4. vers. *Papa transtulit Romanum Imperium in Germanos, quia Imperator Constantinopolitanus nolebat succurrere Ecclesiæ, neque Vrbi &c.*

Leo enim III. Romanus Pontifex, ob supradictam causam, & quia quoque dd. Imperatores plerumque Orthodoxam Religionem vexabant, mediante auctoritate sibi diuinitus cōcessa, antea translatum Imperium in Orientem à Gregorio Papa II. quia Imperatores Occidentales malè Ecclesiam Romanam tractabant, iterum in Occidentem reuocauit, contulitque Carolo Magno Ecclesiæ Romanæ studioso Defensori, ac vigili Aduocato, vt per text. *in d. cap. venerabilem, de elect.* & per alias rationes id probat, ac defendit Francisc. Zoann. *in tractat. de Romano Imperio à num.* 242. *& seq.* atque *num.* 248. asserit, de ista translatione Imperij à Papa facta à Græcis ad Germanos, viris doctis indignum profecto esse, vel leuiter de re tam manifesta dubitare, *ibique latè discutit*, an hoc casu primùm Imperium fuerit translatum in Germanos, nec ne: contra verò Imperium à Papa primùm fuisse translatum in Gallos, ac deinde in Germanos, eruditè, & pleno calamo discutit Ioannes Lecier *in tractat. de primogenitur. lib.* 2. *quæst.* 12. vbi copiosè, sicut etiam Arnald. Albertin. infra citandus.

Super ista materia, vt verum fatear, non parum se voluunt, & reuoluunt Auctores, concordiam tamen inter eos, mediantibus quibusdam distinctionibus, quærit constituere Restaur. Castald. *in tractat. de Imperator. quæst.* 7. & addo multùm vrgere ad concludendam prædictam inter Scriptores pacem animaduertere de tempore translationis Imperij in Carolum Magnum Regem Francorum, nullatenus Regnum Franciæ fuisse segregatum à Germanis, verùm longò tempore post, Papa Ioannes XXII. Constitutionē edidit, qua & Regnum Germaniæ à Franciæ Regno, & Italiam ab Imperio diuisit, veluti auctore Alberic. & Gomes. testatur Marc. Auton. Pelegr. *in tractat. de iure fisc. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 11. Pluraque alia circa prædictam historiam afferre possem, & vellem, nisi prolixitas ab incœptis me deterreret, sat mihi hic erit, asserere indubitatam, ac toto Cœlo apertam esse prædictam translationem Imperij à Papa factam, nec ab ipsis aduersarijs impugnatā, & quæ tam fortunatum effectum sortita fuit.

In die enim Natiuitatis DOMINI ann. 800.
8 dictus † Leo Papa, Romæ in veneranda Basilica Vaticana Sancti Petri, (*hodie Vrbis, & Orbis miraculo*) solemni pompa, & applausu, gaudioq. vniuersali eundem Carolum, Imperatorem Romanorum acclamauit, proprijsque manibus eidē Chlamydem Augustalem, & Coronam auream preciosissimam imposuit.

Statimq. coronato, & viso à Romanis, ac ab vniuerso Populo, cum optimè scirent dicti Caroli pietatem, ac defensionem præstitam ad fauorem Ecclesiæ Romanæ, vnanimiter Diuino nutu ter clarissima voce exclamarunt,

CAROLO AVGVSTO, A DEO CORONATO, MAGNO, PACIFICO, ET PIISSIMO IMPERATORI ROMANORVM, VITA, ET VICTORIA.

Nihil namq. tam excelsum est, quod virtus non mereatur: Caroli enim Magni ob in Apostolicam Sedem amplissima merita, Imperio digna fuit virtus; Vnde Imperatoria Maiestate à Papa insignito, Tunc, *vt ferunt historiæ*, diuersi Legati Persarum, Saracenorum, Hispanorum, &c. Caroli amicitiam ambientes, eum ROMANORVM IMPERATOREM AVGVSTVM, VICTOREM MAGNVM salutarunt, ac præconizarunt. videatur *Alphons. Ciacon. in vitis, & gestis Roman. Pontif. in vita d. Leonis III. & Cardin. Baron. in Annal. Ecclesiast. tom.* 9. *ad annum* 800. vbi ait, *dictam translationem Imperij factam fuisse ex insita ipsi Romano Pontifici concessa diuinitus auctoritate.* & subiungit, *si quis neget Romani Præsulis auctoritatem in Imperium planè impius, ac infidelis, & rerum Ecclesiasticarum penitus rudis esse conuincitur.* & fusè tractat Cardin. *Bellarmin. in tractat. de translat. Imperij lib.* 1. & ex nostris *Arnald. Albertin. in repetition. Rubric. extra de hæretic. num.* 16.

9 Quare hodie Imperatores † Constantinopolitani nullatenus sunt Imperatores, vt veritas est, pluresque DD. aduerrunt, & præsertim Ioan. Fab. *inproœm. Institut. num.* 4. vers. *Papa transtulit Imperium in Germanos: & ideo electus per Alemanos est verus Imperator, & non Constantinopolitanus &c.* Cardin. de Turrecremat. *in can. tunc autem, num.* 6. vers. *Imperator Constantinopolitanus non est propriè Imperator, sed potius hæreticus, et schismaticus, quia Ecclesiam Romanam non credit Caput &c.* 21. *distinct.* Petrus à Monte *in tract. de potestate Papæ tit. de Maiest. Imperat. §. Tertio quæro, nu* 2. vers. *Imperator Græcorum (pace sua) non est verus Imperator &c.* Martin. Lauden. *in tract. de Princip. quæst.* 86. vers. *Imperator Græcorum non est propriè Imperator, sed Imperator Alemanorum est propriè Imperator &c.*

Imperatores igitur Constantinopolitani, *vt inquit glos. in d. cap. venerabilem in verb. Germanos, de elect.* remanserunt sicut Rex Scacchorum, qui dicitur Rex, & tamen non est, cùm habeat tantùm nudum nomen, prout prædictis Imperatoribus accidit, nam extra Ecclesiam non est Imperium, vel potest dici illos esse Imperatores, sicut
10 quilibet est † in domo sua, *can. duo autem nomina* 23. *quæst.* 4. & meminit *Rota in Meliten. Præeminentiarum* 3. *Decemb.* 1629. *coram bo. me. Pirouano*, & in puncto de prædictis Imperatoribus Constantinopolitanis, asserunt *Io. Andr. & Panorm. in d. cap. venerabilem*, ibique referunt fabulam illam, *de quodam rurali, qui in eius domo incognitè recepit Richardum Regem* Angliæ, *nam cum nollet Rex obedire rustico in lotione manuum, vel secundùm alios cum Rex vellet se præferre illi in mensa, rusticus dedit ei alapam, dicens, quilibet est Rex in domo sua. Quasi Domino domi sit obediendum in domo sua præcipienti. Postea verò Rex fecit inuitare d. rusticum in suo Palatio, vt sic nolentem obedire faceret eum verberare: sed rusticus sapiens, & sagax in omnibus obediuit, in lauando, in solio Regali sedendo, & consimilia faciendo, prout Rex præceperat.*

Vnde dictus Rex penitus intentione propria remansit frustratus, atque fertur multa bona dicto rustico donasse. Hanc fabulam quoq. adducit

Anton. Corset. *in tractat. de potestate Regia par. 3. num. 24.* vbi etiam asserit idem audiuisse dici de Duce Leonello Ferrariæ, qui rustico similia facienti, nonnulla terræ iugera donauerat.

Quod verò dictum fuit de Rege Schaccorum,
§.11 potest etiã simile adduci,† de Canonicis Rauennaten. qui dicuntur Cardinales, & tamen non sunt tales; *vt ratiocinatur* glos. *in can. pudor, verb. Principem Mundi, 32. quæst. 2.* Gomes. *in Regul. de Annal. quæst. 7. num. 5.* Gonzal. *ad Regul. 8. Cancel.* glos. *24. num. 161.* Azor. *Institut. Moral. part. 2. lib. 3. cap. 29. quæst. 3. vers. Quæstio igitur est, & lib. 4. cap. 1. quæst. 2. prope fin.*

1 Et de Canonicis Compostellan.† qui etiã Cardinales appellantur, asserit Card. Zabarell. *in Clement. fin. num. 1. de celebrat. Miss.* Gonzal. *in d. glos. 24. nu. 161.* Augustin. Barbos. *in Collect. Iuris Canonic. in d. can. pudor num. 3. 23 quæst. 2.*

2 Necnon de Canonicis† Mediolanen. qui quoque nuncupantur Cardinales. *meminit* Gomes. *in d. regul. de annal. quæst. 7. n. 5.* Quintilian. Mandos. *ad Facultates Auditoris Cameræ, §. consideranter, verb. Romana.* Atque de Episcopis Nullatenentibus loquitur Catellian. Cott. *in suis memorabil. in verb. Comes, vers. Prout etiam de Episcopis Nullatenensibus &c.*

Idem etiam est dicendum de Comitibus sine
3 Comitatu, qui nihilominus vocantur Comites, & tamen non sunt tales, Ioann. Andr. *in vsib. feud. tit. quis dicatur Dux in Princip.* Precc. *lib. 1. titul. quis dicatur Comes, num. 34.* Doctores *in l. cum quid, ff. si cert. petat.* Decian. *consil. 9. num. 22. vol. 1. & consil. 19. num. 118. vol. 3.* Vincent. de Franch. *decis. 115. num. 4.* Ant. de Pret. *in tractat. de Iurisd. Episcop. cap. 4. sub num. 4.* Mastrill. *in tract. de Magistrat. lib. 4. cap. 10. nu. 6.* vbi de Rege Taxillorum ludi, de Imperatore Græcorum, (vt est casus no-
4 ster)† de Cardinalibus Rauennaten. & de Doctoribus absque Lege. *videatur etiam* Rota *in causa Placentina Parochialis 27. Iunij 1636. corã Eminentiss. D. Card. Panzirol.* vbi de Comite sine Comitatu, de Canonico in herba, ac de Canonicis qui vocantur Cardinales, qui abusiuè dicuntur tales.

Sed ne plus insistam in hac materia satis ven-
5 tosa, solum dicam,† appellatione Imperatoris, Regum, Cardinalium, Canonicorum, Comitum, Doctorum, & similium non venire illos, qui abusiuè sunt tales, *nonnulla enim notabilia in hac materia adducit* Ias. *in l. id quod apud hostes col. fin. ff. de legat. 1.* vbi inter alia asserit habentem potestatem à Papa, vel Imperatore legitimandi quoscumque, præter filios Comitum, posse legitimare filios Co-
6 mitum sine † Comitatu. & Bald. *ait in l. vltim. per glos. ibi, C. ad l. Flau. de pelagia.* priuilegia, quæ dantur viduis, dantur etiam illis mulieribus, quæ habent maritos inutiles, puta damnatos ad perpetuos carceres &c. *idemque* Bald. *in cap. 1. §. si quis de manso. in vltim. colum. de controuers. inuest. in vsib. feud.* ex supradictis regulis notabiliter decidit, statuta loquentia de gabellis molendinorum, & similium, debere intelligi de illis, ex quibus fructus colliguntur, non de inutilibus. *cum alijs, qua aggregat* Ias. *in l. vltima, ff. de iurisdiction. omn. iudic.* [...]

Porrò nunc ad terminos nostros recurrẽdo, ve-
§.12 rum legitimũ Imperium Romanum,† seu vt inquit glos. *in d. cap. venerabilem, in verb. transtulit de elect.* Regnum Mundi Ecclesiæ Romanæ, mediante auctoritate amplissima Apostolica Romanorum Pontificum, ad Germanos virtutibus illud promerendo, translatum fuit: & hic aliqua afferam circa d. Nationem.

1 Germani namque† sic dicti sunt, quia sub eodem Patre, scilicet Romano Pontifice, & eadem Matre, videlicet Ecclesia Romana, tamquam germani fratres ex vtroque parente congaudeant humiliter obedientiam illã Germania, quæ post Scithiã inferiorem à Danubio inter Rhennm Fluuium, Oceanumque conclusa cingitur, à Septentrione, & Occasu Oceano ab Ortu vero Danubio, à Meridie Rheno Fluuio dirimitur, propter fœcunditatem gignendi Germania dicta est, *vt dicit Papias*, atque ex nostris testis est Ioann. And. *quem refert, & sequitur* Panorm. *in cap. venerabilem, col. 3. vers. Item nota Germanos, de elect.* Ergo quoque ex fœ-
2 cunditate† diuinæ gratiæ, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex DEO nati. *Ioan. 1.* &c. Hæc, & alia *in proprijs terminis translationis Imperij Romani facta à Summo Pontifice ad Germanos optimè ratiocinatur Beatus Ioannes à Capistrano in tract. de auctoritat. Pap. part. principal. tit. super quos Papa potestas extendatur sub num. 129. vers. Sic Germani vocati sunt,* & *vers. Sicut nouella oliuarum Ecclesia filij &c.*

3 Alij verò asserunt, ideo † Germanos esse dictos, quia verè Germani sunt, id est veri nobiles, *vt inquit* glos. *in can. quorumdam, in verb. Germanos, 34. distin.* poller quippe, vt asseritur, in Germanis fons nobilitatis.

Alij autem attestantur, Germanos primò à Romanis ita nuncupatos esse, quoniam cum primum
4 Rhenum, sub iugo redactis† Gallis, transgressi fuissent, videntes illos populos, & feritate animorum, & colore flauo, forma etiam, & moribus, & viuendi ritu Gallis simillimos, Germanos eos, hoc est Gallorum fratres existimarunt esse. *sic ratiocinatus est ex nostris* Hieron. Cagnol. *in proœm Digestorum nu. 61. vers. Vt alij volunt, Germani à Romanis nuncupati &c.* atque ex Historicis *id meminit* Strabo *lib. 7.*

5 Insuper Natio ista† inclyta Germanica maximè veneratur memoriam Beatorum Apostolorum PETRI, & PAVLI. *vt plures affirmant, & præsertim ex nostris* Petrus Anton. Gamb. *in tract. de auctorit. Legat. de Later. par. 1. tit. de var. ordinar. nominib. num. 230. vers. Tum quia natio Germanica maxime veneratur memoriã Apostolorum, &c.* Restaur. Castald. *in tractat. de Imperator. quæst. 8. num. 19. vers. Secunda fuit deuotio Populi Germanici ad Sanctum Petrum, & Paulum &c.*

Tutissima est quoque fides, atque custodia Ger-
6 manorum, † eaq. antiquissima in supremis Principibus, & multis experimentis fidelissima, auctore Suetonio Tranquillo *in vita Sergi Galb. Imperatoris num. 12.* ibi, *Item Germanorum Cohortem à Cæsaribus olim ad custodiam corporis institutam, multisque experimentis fidelissimam &c* & ex nostris de hoc etiam amplam fidem facit Ioann. Bodin. *in tract. de Maiest. Princip. tit. ul. Non solum legibus armatam, sed etiam armis decoratam n. 16. vers. Germanorum custodia est antiquissima &c.*

Plura

Plura de situ, moribus, populisq. Germaniæ late ponit Cornel. Tacit. *post lib. eius 21.* Diuiduntur hi Germani in plura genera, *vt per* Plin. *lib. 4. c. 14.* Orosium *lib. 1. cap. 2.* & Volater. *lib. 7.* Germanorum laudes in re bellica notanter, & pulchre posuit Senec. *lib. 1. de Ira, latiusque Cæsar Imperator in suis celebribus Commentar.*

Atque hæc sufficiant quoad Germanicam nationem. Concludamq. ea, quæ dixi de translatione Imperij à Græcis ad Germanos à Romano Põtifice facta. dum enim postea apud eos semper steterit, & hactenus perseueret, id certe non nisi diuino consilio factum esse, vel fieri potuisse, nemo prudens inficiabitur: & perbelle hic expendam sententiam illã veram Gamalielis Legis Doctoris honorabilis, prolatam ab eo in Concilio Iudæorum, de qua in *Actis Apostolorum cap. 5.* ibi, *Si ex hominibus consilium hoc, aut opus: dissoluetur; si verò ex DEO, non poteritis dissoluere illud &c.*

Hodie enim Imperatoriam Maiestatem, in FERDINANDO TERTIO

13 inuictissimo Cæsare, excelsæ Domus † Austriacæ fœcundæ Matris Heroum; admirando nitore, Religione gestiente Orthodoxa, cuncti venerantur Mortales: cuius nomini, languet Hostium liuor, famulatur Principum fama, ac parent Planetarum errores: cuius decoribus, secũda adfuere Sidera, plausitq. benigna Fortuna: ad cuius inquam victorias in Rebelles adeptas, iusta virtus, magnaq. confluxere strenuitas. Iste nunc totius Orbis Romani Imperiũ generosè tenet, prudenterq. moderatur. Hunc DEVS MAXIMVS OPTIMVS indesinenter custodiat, annuendo, vt sit ad prauas opprimendas Nationes triumphator egregius; itaque contra Hostes suæ dilectæ Matris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ reportatis generosis tropheis; ipsa de tanto, ac tali Primogenito Filio ad Altissimi laudem exultet hilariter, & gloriosè lætetur.

Fortius modò redeundo ad confundendum assertores supra relatæ opinionis, nempe Imperium non pendere ab Ecclesia, considereretur, si ista absurda conclusio admitteretur, nihil aliud esset, nisi ponere in Ecclesia Militanti duo capita, vnũ in spiritualibus, & aliud in tẽporalibus; quod

14 sapit † hæresim Manicheorum, & Cerdonariorum, qui dixerunt duo esse principia, vnum spiritualium, & aliud temporalium. *can. quidam autem, §. Manicheis, & §. Cerdoniani. 23. quæst. 3.* & doctè differit *post* Io. Andr. & Hostien. Io. à Capistran. *in tract. de auctorit. Papæ par. 2. secundæ part. princip. num. 39. vers. sicuti ponere duo capita est hæreticum, sic ponere duos Vicarios generales æquales in Terris, videtur hæreticum, &c.* glos. *in extrauag. vnam sanctam, in verb. quicunque, de maioritat. & obedient.* vers. *Nisi forte fingat duo principia, & duos Deos, sicut finxit Manicheus hæreticus, quod est falsum, & hæreticum.* Si enim DEVS est Alpha, & Omega, Io. *in Apocal. cap. 1.*

Sic vnus est omnium Gubernator, & Rector, tam spiritualium, quàm temporalium: ergo vnus solus sub DEO Vicarius eius erit, habens totius Orbis regimen vniuersum, *vt latè per* Stephan. Auffrer. *in repetition. clem. vt clericorum num. 41. de offic. Ordinar. & num. 42.* alia subiungit. vers. *Sicut ponere duo principia, est hæreticum, sic ponere duos Vicarios æquales in terris, vnum in spiritualibus, & alium in temporalibus, est hæreticum,* idq. tractat Io. Nicol. Arelat. *in tract. de hæretic. notab. 49.* incip. *Adnotato, eum, qui crederet &c.*

Et si Imperator constitutus fuisset à DEO Vicarius in temporalibus, non posset deponi, vt factum sæpius fuit, per Papam, nec aliquam superioritatem haberet in eum, quia par in parem non habet Imperium. *l. magistratus, ff. de arbitr.* nec falcem immittere posset in messem alienam, *can. scriptum 6. quæst. 2. appositèq. considerauit.* Alberic. *in l. bene à Zenone num. 21.* vers. *Si Imperator constitutus fuisset Vicarius per Christum in temporalibus, non posset deponi per Papam &c. C. de quad. præscript.*

Vnde si non id datur, inferior Hierarcha Superiori conuenit subiacere, eumq. recognoscere, & hoc etiam probat *Extrau. Bonifacij VIII.* incip. *Vnam sanctam Catholicam, de maior. & obed.*

Item secundum Aristotelem, In vno quoque

15 genere † est reperire vnum primum, & supremum, quod sit mensura, & regula omnium illorum in genere contentorum, & alibi dicit. *Opportunum ergo, quod multitudo hominum deducatur ad vnum, & in genere hominum reperire vnum, qui sit supremus in illo genere, qui sit mensura, & regula omnium aliorum &c.* Iste enim Supremus est Romanus Pontifex, omnium viuentium caput, vt pulchrè disserit *Gaspar de Perus. in tractat. de reseruat. cap. 1. num. 7. vers. Papa est Princeps Mundi, & directiua omnium &c.* & addo conclusionẽ Aristotelis, in, 12. *Metaph.* ibi, *Vnus ergo Princeps dominabitur,* quia pluralitas Principatuum induceit confusionem; & *Homerus 2. Iliados dicebat.* Non bona multorum ditio, Rex imperet vnus &c. *Quintus Curtius de gestis Alexandri Magni aiebat,* Imperium, quod sub vno stare poterit, dum à pluribus substinetur, ruit, *ac Lucanus asserit,* Nulla fides Regni socijs &c. *atque Lucas de Penna in l. fin. C. de delat. lib. 10.* inquit, quod Dominus dicitur, quasi domi vnus, & caput vnius corporis, si enim plures esse vellent Domini, gubernatio œconomica periret, sicut cũ plures Magistri nauis esse vellent. Vnde *Marc. Tull. Cicero lib. 1. de offic. testatum reliquit:* Sic facere eos, qui inter se contendunt vter eorum Rempublicam gubernent, vt si Nautæ certarent in medio Maris, & periculi quis eorum nauim potissimum regeret &c.

Lucis expers, quis enim adeo est, vt non agnoscat Principum multiplicationem non esse nisi ad

16 destructionem † politiæ cuiuscunque, & in malum subditorum? vnde notanter habemus in *sacr. pag. Prouerb. cap. 28.* ibi, *Propter peccata Terræ multi Principes eius.*

Videmus quoque vnitatem conseruare res, quas dualitas annihilat, ac teste S. Ambrosio, *Ideo Eua ex costa Adæ formata fuit, vt sciremus in viro, & muliere vnam esse naturam, vnum fontem generis humani: ideo non duo à principio facti vir, & mulier, nec duo viri, nec duæ mulieres, sed primum vir, & deinde ex eodẽ viro, mulier &c.*

Pythagoras insuper in suis relationibus ex parte Boni ponebat vnum, ex parte Mali plura. Alexander Magnus, cum a Legatis Regis Persarum acce-

accepiſſet eorũ Regem contentum eſſe ei aſſignare dimidiam partem Regni Perſiæ, dummodo ipſe Rex in altera parte dominaretur. Alexander eis reſpondiſſe fertur, ſicuti in Cælo vnus Sol, ita in Terra vnus Rex adeſſe conueniens erat.

Sed loquendo in terminis noſtris, *Canticorum cap.6.* dicitur de Eccleſia, *Quod eſt terribilis vt caſtrorum acies ordinata?* Quis, obſecro, non intelliget, caſtrorum aciem benè ordinatam, licèt in ea ſint multi Duces, & Centuriones, referri tamen totam ad vnius Principis, & ſupremi Ducis obedientiam, quem cæteri miniſtri exercitus, & particulares milites reuereãtur, ac ad nutũ obediant? ſed è contra ſi acies vnum Ducem ſupremum non agnoſcat, & in vnitate non permaneat, inordinata profectò, & confuſa dicetur, atque ex ea, (vt quotidiana experientia demonſtrat) non aliqua glorioſa victoria, ſed turpis deſolatio expectari iure poteſt. Nam & Veritas ipſa dixit apud Luc. cap.11. OMNE REGNVM IN SE DIVISVM DESOLABITVR. Supradictamque Canticorum auctoritatem ad Eccleſiam applicatam inuenies *per Pelagium Papam in can. pudenda. 24. quæſt.* 1. *& per Hieronymum in can. omnibus. ibid. & per Cyprianum in can. loquitur. ibid. Plura alia in caſu noſtro, ſi quis deſideret, conſulat* Card. Iacobat. *in tract. de Concil. lib.7. art.7. nu.34.* verſ. *Multiplicatio enim Principum &c.* longeque melius Michael. de Anin. *in tract. de vnitat. Ouil. & Paſtor. cap.10. à num.8.* verſ. *O admiranda, & ineffabilis vnitas &c. & cap.13. num.9.*

Reperio quoque (quod dolenter aſſero) erro-
17 rẽ certè † magnum, & quidem deformem abortũ *Bald* qui *in proem. Digeſtor. col.3. num.20.* inquit, *Romanum Pontificem re, & nomine maiorem Cæſare ſecundum quid, contra verò Cæſarem ſimpliciter maiorem eſſe, quàm Papam: quia* (inquit) *Cæſar imperat iure in vniuerſa, quæ aſcendentem videt, & deſcendentem Solem, & quæ eſt ex vtroque latere, ſcilicet Meridie, & Septentrione &c.*

In quo pelago turbidarum cogitationum ſubmerſus eras, ô Balde? dum id ſcripſiſti, ſomniabas forſitan ne? Nec aliquis admiretur, ſi ſic audeo loqui cum Baldo, quoniam ipſemet tradidit *in repetition. cap. intellecto ſub num.4.* ibi, ſomnia ſunt, quidquid dicitur contra vniuerſalem ſtatum Eccleſiæ, à qua pendet Imperium, & vniuerſalis Orbis &c. *extra de iureiur.* Si enim Imperium, Orbiſq. vniuerſus pendet ab Eccleſia, & ſic à Papa, qui Eccleſiæ Princeps Maximus ab ipſo DEO cõſtitutus fuit, quomodo poteſt eſſe, vt ſimpliciter loquendo Imperator ſit maior Papa? *O temeritatem tanti viri indignam! O oſcitantiam à poſteris omnibus increpandam! O opinionem perpetua memoria delendam! O viperinum toxicum! O caliginoſam vocem, quæ noctem attulit radianti ingenio Baldi! Abſit tempus in omne tale dictũ ab ore Chriſtiano.* Meritoq. contra eumdem Baldum vti prouocati propter tale dictum generosè ſurgunt plures Doctores, *& præſertim egregius* Nauarr. *in repetition. cap. nouit notabil.3. num.19. extra de iudic.*

Certè verò, ſi ego Baldum excuſare velim, &
18 ab eius facli, hoc turpe neuum † abolere ſatagam, aliam viam, aliud remedium, vel modum non reperio, niſi vel affirmare ipſum potius verbis, quã mente in tantum incidiſſe errorem, vel aſſerere, quod planè abſurdum non eſſet (immaculata tamen ſemper veritate exiſtente) ſupradictum locũ Baldi ab aliquo maligno fuiſſe adulteratum: nam & id res noua non eſſet, plura enim adducere poſſem exempla, atque in non diſſimili materia. Euſebij liber fuit ab æmulis deprauatus in hiſtoria Conſtantini Magni, quod merenter aduertit Card. Alexandrin. *in repetition. can. Conſtantinus. col.5. circa med. 96. diſt.* verſ. *Ab æmulis S. Romanæ Eccleſiæ Euſebij liber fuit in hoc corruptus, & deprauatus*; ibiq. probat talem deprauationem, & quidem perquam clarè.

Ad Baldum me modo vertam, atque quaſi ad aduocandum pro eo. Neſcio enim quis candidius, atque neruoſius Romani Pontificis præeminentiam, maieſtatem, ac poteſtatem tutatus fuerit, quàm noſter Baldus, qui pluries honorificentiſsimè Papam pleno ore magnificauit ſupra omnẽ creaturam, ac ipſum Imperatorem generaliter indiſtinctèq. Et præſertim videatur *in cap. ego N. Epiſcopus, num.7.* ibi, Papa eſt ſupremus Perſonatus &c. *extr. de iur. iur. & in cap. Sanctæ Mariæ col.3. de conſtitut.* affirmat Papam eſſe Dominum dominantium, & habere ius Regis Regum &c. *atque in cap. ex epiſtola col.1. de probat.* ſubiungit apud Papam eſſe ſupremam poteſtatem, in qua non habet parem &c. *ac in l. reſcripta num.8. C. de precibus Imperat. off.* per rationes palpabiles Orbi toto maniſeſtat, abſolutè Papam maiorem eſſe Imperatore. *vlterius in l.2. nu 2. C. ſentent. reſcind. non poſſe*, ait Papam DEVM eſſe in terris, *aliaq. vt ibi*; Necnon *in conſil.153. in princip. lib.1.* apertè reſpondet, Papam ſuperiorem, nec parem habere, quia (*vt ipſe ſubiungit*) Imperator eſt fidelis Eccleſiæ, & ei iurat fidelitatem, nec aliter confirmari, vel coronari poteſt. *Sed relictis alijs locis*, randem in *conſil.21. num.1. lib.3.* ſic indubitatè aſſerit: Papæ vti Vicario IESV CHRISTI poteſtas data eſt in omnem terram, quæ aſcendentem videt, & deſcendentem Solem, ac Septentrionem, & Meridiem.

Ex quibus, & alijs præclarè dictis à Baldo, quilibet facilè inclinabit in id, quod ſupra dixi, nempe aut ipſum verbis erraſſe, vel dictum locum fuiſſe adulteratum. Sed vtcunque ſit, ne quis incidat in ſupradictum locum Baldi, eiuſque auctoritate allucinetur, quæram dictum illud iuribus, ac rationibus proſternere, ac in totum confutare.
19 Quomodo enim, † vt ille dixit, Imperator ſimpliciter loquẽdo, eſt maior Papa? relicto enim librare veritatem rationis adductæ à Baldo, de tàm amplo dominio Imperatoris in toto Orbe: quia licet dicatur *Luc.2.* quod *Exijt edictum à Cæſare Auguſto, vt deſcriberetur vniuerſus Orbis*, non ſequitur: ergo totus Mundus obediebat Cæſari. Sed Euangeliſta loquitur ſecundùm ſtylum Imperialium edictorum, quæ videlicet verba per totum Mundum dirigebantur. *l. leges, C. de legib. l.2. in princ. C. de veter. iur. enucleand.* immo reperio, totum Mundum Cæſari non obedire, veluti *in l. non dubito. ff. de captiu. in l. mercatores. C. de commerc. & mercat.* atque communiter DD. *in l.1. C. de ſumm. Trinit.* Oldrad. *conſil.69. num.10. &* Nauarr. *in repetition. cap. nouit. notab.3. num.156. de iudic. poſt Scholiaſt. S. Auguſtini nouum ſed & Eiii, Impe-*

Imperatorisq. subditum in lib.5.cap.25.de Ciuitate Dei, inquit, *Stultum est affirmare Imperatorem Romanum ius habere in totum Orbem terrarum*; & ex nostris in historiarum materijs callētissimus *Andr.Alciat.in repetition.l.cunctos, num.2. C.de summ.Trinit.* ait, licet communi calculo Doctores affirment Romano Imperatori vniuersum Orbem de Iure subijci; tamen ipse id non probat, quia multæ sunt Prouinciæ, quæ non paruerunt Romanis, vt Scythia, & Sarmatia, ac vltra Euphratem Flumium vniuersus Oriēs &c. Text. verò adductus à Baldo de tam amplo dominio Imperatoris in toto Orbe, scilicet *in Auth. vt omnes prouinciales obediant &c.* non sic generaliter loquitur, prout intuentibus apparet.

Maximèq. id dicendum est post diminutum Im-
20 perium; † & testis sit ipsemet Bald. *in cap. intellecto num.4* vers. *Videmus, quod hodie est valde diminutum Imperium &c. ext. de iureiur.*

Sed his, vt dixi, relictis constanter assero, Papam locum tenere, & gerere vices DEI, de quo Regius Propheta in *Psalm.88.* ait, *Tui sunt Cœli, & tua est Terra, Orbem terræ, & plenitudinem eius tu fundasti, Aquilonem, & Mare tu creasti.* & ipse DEVS in *Apocalip. cap.1.* dixit, *Ego sum Alpha, & Omega*, id est principium, & finis.

Nec nemo ex Catholicis dubitabit Papam in
21 terris personam DEI repræsentare, † eiusque vices gerere. *cap. quanto, de translat. Episcop. cap. ad Apostolicæ. §. nos itaque de re iud. in 6. cap. 1. de homicid. pariter in 6. glos. in clem. dudum. in verb. Vndecumque C. de iudic.* Et qui contrarium audet dicere, mentitur, vt exprobratoriè *inquit idemmet* Bald. *in l. Barbarius in fin. ff. de off. Prætor. & refer.* Barbat. *in consil.16. sub num.16.* vers. *Papa est Vicarius DEI, & qui contrarium dicit, mētitur &c. lib.4.* Quare Gregorius X. *in Concilio generali Lugdunen.* & refert Bonifac. VIII. *in cap. vbi periculum, §. cæterum, de elect. in 6.* obtestatur per viscera misericordiæ, & per aspersionem Sanguinis IESV CHRISTI, vt Cardinales eligentes Papā attentiùs pensent, quid eis immineat, cum agatur de creatione Vicarij IESV CHRISTI, Successoris B. Petri, Rectoris vniuersalis Ecclesiæ, & gregis Dominici Directoris &c. latèque tractant Scribentes in *d. cap. vbi periculum*.

Quod verò Summus Pontifex sit constitutus à
22 DEO † Princeps omnis possessionis eius, cū Domini sit terra, & plenitudo eius, &c. iuxta *Psal.23. post Sanctum Bernardum* explicat, & verba *Psal. 104. Constituit eum Dominum domus suæ, & Principem omnis possessionis suæ*, in Romanum Pontificem refert *Card. Turrecremat. in summa de Ecclesia lib.2. cap.87. 88. & cap.113. in sexta proposit. circa med.* meminitq. *Rot. in causa Gerunden. Scribaniæ 21 Maij 1638. coram clar. me. Merlino. §. Est ratio discriminis.* vers. *Papam constitutum esse à DEO Dominum Domus suæ, & Principem omnis possessionis suæ, &c.* Quem Principatum nullatenus habuit Imperator. Nam nec in veteri, nec in nouo Testamēto inuenio Imperatorem habere immediatè potestatem à DEO: sicuti etiam aduertit Oldrad. *in consil.69 num. 10.* vers. *Non obstat, quod dicitur Imperium fuisse à Deo constitutum, quia hoc ego non reperio, nec per legem nouam nec veterem &c.* Cardin. Iacobat. *in tract. de Concil. lib.10. cap.14. num.10.* vers. *Quia nullibi reperitur à DEO data aliqua potestas Imperatori &c.*

Vlteriùs nonne probatur ex *l. bene a Zenone. C. de quadrien. præscript.* Imperatorem suscipere in-
23 fulam † (id est diadema iuxta *glos. ibi in fin.* vel coronam secundum *Alberic.* ibi) non ab alio, quam à Papa, *vt plures DD.* notāt, & præsertim Nauar. *in c. nouit. notab.3. n.7. de iud.* ergo à Papa dicitur habere Imperium Cæsar: vnde quomodo maior eo? & teste eodem Bald. *in cap. si duobus. nu.6.* vers. *Item fient Imperator &c. extr. de appellat.* Imperator
24 iurisdictionem temporalem, † tamquam filiam spiritualem habet à Papa, & ei tenetur tamquam matri suæ. Et sic vnde ista vox Baldi? vt Imperator simpliciter loquendo sit maior Papa?

Nam & quando Papa coronat Imperatorem (vt habetur in Cæremoniali Roman. sub titul. de Cærimon. in die coronationis Imperatoris seruandis) dat ei gladium euaginatum, cum Mitra
25 sedens, ac dicens: *Accipe † gladium desuper Beati PETRI corpore sumptum per manus nostras licet indignas, vice tamen, & auctoritate DEI Omnipotentis, & Beatorum Apostolorum consecratas, Imperialiter tibi concessum, nostraq. benedictionis officio in defensionem S. Matris Ecclesiæ diuinitus ordinatum &c.* & paulò post subditur, *Accinctus gladio Imperator, & Miles B. Petri mirabiliter effectus surgens, euaginat gladium, ter illum vibrat*, aliaq. prout ibi latè.

§.19 Nonne quoque melior est, qui melioribus præest? *Auth. nos igitur de defens. Ciuil. collat.1.* Nonne Romanus Pontifex omnibus, & præsertim spi-
1 ritualibus † omnium consensu, præfectus est. *can. cuncta per Mundum, & can. principali 9. quæst.3.* at spiritualia meliora, & maiora sunt temporalibus. *cap. illud. de maiorit. & obedient.*

Nam si quis contrarium vellet asserere, hæreticus esset, prout in his terminis maioritatis Papæ supra Imperatorem, *aduertit* Mich. Vlcur. *in tractat. de Regimin. Mund. 2. quæst. principal. nu.48.* vers. *Contrarium sentire, esset hæreticum &c.*

2 Nonne maior est, † qui benedicit, quàm qui benedicitur? *Apostol. ad Hebr. cap.7.* ibi, quod minus à maiori benedicitur, *& can. denique 21. distinct.* Nonne longiùs, latiusq. patet Imperium Papæ,
3 quā † Imperatoris? *vt dixi, & demonstrat Innocent. in cap.1. de Constitut. & facit text. in can. omnes*, ibi, *iura Terreni, simul, & Cælestis Imperij commisit, &c. 22. distinct. vt supra, & infra dicam.*
4 Nonne † Papa comparatur Soli, & Imperator Lunæ. *cap. solitæ. de maior. & obedient.* atque quis negat Lunam recipere influentiam à Sole? & lumen quod Luna habet, nonne recipit à Sole, cum ea non luceat, nisi per influentiam Solis?
5 Vnde Imperator † influētiam, & lumen recipit à Papa, & sic inferior est, *vt eruditè differit Præposit. Alexandrin. in can. cum ad verum 96. distinct.* atque id doctè notat Alberic. *in l. benè à Zenone num.14. C. de quadr. præscript.* vbi ideo, inquit, *in d. l. in fin.* dicit Imperator, imperiales suscepimus infulas: & dicitur infula quasi influa, seu influentia.

Nonne Imperator est filius Ecclesiæ, seu Papæ? *can. in scripturis, & can. si Imperator 96. distinct.*
6 immo † Imperatori nihil honorificētius est, quàm si dicatur filius Ecclesiæ. *can. conuenientior. in fin. 23. quæst.8* cum de Ecclesiæ corpore, tamquam vnus

vnus ex filijs eligendus sit Imperator. can. sed istud
24. quæst. 1. & notatur in l. fin. C. de Iudæis.
Hinc est, vt aduertunt Doctores, & præsertim
Barbat. in consil. 58. col. 4. vol. 2. & Franeisc. Viu.
in sylu. comm. opin. opin. 369. incip. Imperatores,
num. 49. Imperator, qui est Ecclesiæ Romanæ fi-
lius, non censetur Matri suæ vllo modo præindi-
care velle. & vt ratiocinatur Card. Zabarell. in
consil. 150. num. 9. Imperator est Defensor, & Ad-
uocatus Ecclesiæ Romanæ, & nullum alium ma-
gis idoneum ministrum habet Ecclesia Romana,
& Papa &c.
7 Nonne Papa tantò † altior est Imperio, quantò
plumbo aurum? can. duo sunt. 96. distinct. Nonne
cum crimina hoc exegerint, Papa deponit Impe-
ratorem? text. est in cap. ad Apostolica, de re iudic.
in 6. Nonne Papa de gente in gentem Imperium
transfert, vt satis supra probaui?
Nonne ex causa Papa, si idoneus Imperator
8 non videretur? † electionem de illo improbat?
Cuius sanè rei exempla non desunt: nempe Ho-
norius Papa II. fluctuantibus Electoribus, & ar-
mis circa electionem Lotharij II. de Saxonia, &
Conradi de Sueuia, Lotharium Imperatorem co-
ronauit, vt in vita Lotharij referunt Historici.
Sic quoque Innocent. III. fecisse legimus in cap.
venerabilem, de elect. nam concordantibus aliqui-
bus in Othonem IV. itidē de domo Saxonia, alijs
verò in Philippum de Sueuia, Innocentius Papa
ex causis in eo loco relatis, improbata Philippi
electione, Othonis nominationem confirmauit;
idq. latè tractant Cardin. Bellarm. controuers. 3. ge-
neral. sub titul. de Romano Pontifice lib. 8. cap. 5.
Suar. de defens. Fid. Cathol. contra Anglican. sect.
errores lib. 2. cap. 23. num. 14. & ex nostris Mastrill.
de Magistrat. lib. 1. cap. 2. num. 8. id quoque memi-
nit M. Anton. Peregr. de iur. fisc. lib. 1. tit. 2. nu. 35.
9 Et adest elegans Constitutio† Alexandri PP. IV.
in nou. Bullar. inter alias eius Constitutiones in
ordine 7. incip. Firma profecto. Vbi Papa Electo-
ribus prohibuit eligere, vel nominare Conradum
natum q. Conradi filij Federici olim Imperatoris,
in Regem Romanorū, & id ex causis ibi narratis.
Fertur quoq. de Gregorio VII. qui anno 1077.
abrogato Henrico IV. Rodulphum Ducem Bur-
gundiæ Imperatorem declarauit, quod vt aper-
tis signis testaretur coronam misit, in qua talia
verba sculpta erant,

PETRA DEDIT PETRO,
PETRVS DIADEMA RODVLPHO,

vt ex nostris refert Ioseph. Steuan. in tractat. de
adorat. pedum Roman. Pontif. cap. 6. videndus est
etiam Ioann. Andreas in d. cap. venerabilem. de
elect. & in addit. ad Speculat. tit. de rescript. atque
Martin. Landen. in tract. de Princip. quæst. 79. vers.
Item si sint electi duo Imperatores, cognoscet Papa
de Iure vtriusque &c. ac Hippol. de Marsil. in
tract. de Bannitis in verb. Papa num. 149. ibi, Pa-
pa potest gratificare cui vult, quando per Ele-
ctores Imperij, plures sunt electi in discordia.
Insuper Papa potest mādare d. Electoribus Im-
10 perij, vt † electionem faciant intra certum tem-
pus, aliàs potest pro illa vice reuocare electionem
ad se, Bald. cons. 328. Quæritur si Rex, in fin. nu. 10.
vers. Praeterea potest Papa, lib. 1. & latè ponit Mat.
Vgon. in tractat. de præstant. Patriarch. interrog.
Quantum tempus indulgeatur Electoribus ad eli-
gendum vacante Imperio. Vbi ait post notata per
DD. in d. cap. venerabilem. de elect. cum prædictis
Electoribus non sit præfixum certum tempus ad
eligendum, illis negligentibus eligere, deuolutio
11 non † fit ipso Iure ad Papam, sed debent priùs ab
ipso Papa admoneri, præfixo eis aliquo termino
intra quem eligere debeant, quo elapso siue ele-
ctione, deuolutio fit ad Papam. vt probatur in d.
cap. venerabilem, ibi, Si Principes moniti, & ibi,
Non potuerunt, vel noluerunt. & est bona glos.
fin. in cap. ad Apostolica. de re iudic. in 6. Ioann. le
Cirier. in tract. de primogenit. quæst. 12. lib. 2. n. 37.
vers. Hinc est, quod Papa &c. Martin. Landen. in
d. tract. de Princip. quæst. 79. vers. Et negligentibus
Electoribus eligere Imperatorem, eligit Papa. Re-
staur. Castald. in tract. de Imperator. quæst. 13. n. 1.
ibi, Electoribus prius admonitis per Papam, si sint
negligentes, ipse Papa eligit, & ad eum ius, & po-
testas eligendi deuoluitur &c.
12 Aequum enim non est, vt ex † defectu, aut ne-
gligentia Electorum, Sedes Apostolica diu careat
defensore.
Videmus quoque Imperio vacante succedere
Papam in administratione. text. est in cap. licet ex
suscepto. vers. Vacante Imperio. de for. competent. et
habetur alius text. in Clem. pastoralis. §. fin. ibi, nos
tam ex superioritate &c. de re iudic. aliusque quo-
què optimus est text. in Extrau. Ioan. PP. XXII.
in cap. si fratrum, ibi. Ad Summum Pontificem,
cui in persona B. Petri terreni simul, & Cælestis
Imperij iura Deus ipse commisit, Imperij prædi-
13 cti iurisdictio, † regimen, & dispositio deuoluun-
tur, & ea ipse, durante ipsius vacatione Imperij,
per se, vel alium, vel alios exercuisse noscitur &c.
sub tit. Ne sed. vacant. nihil innouet. videatur Ioan.
Faber. in §. 1 Institut. de adopt. Bart. in l. naturali-
ter. col. fin. ff. de vsucap. Bald. in l. notissimi. §. imo.
col. 2. ff. de praescript. & in l. bene à Zenone. C. de qua-
drien. script. Ias. in l. Imperium. col. 10. & ibi DD. ff.
de iurisdict. omn. Iud. Innocent. Abb. Panormit, &
Felin. in d. cap. licet ex suscepto. de for. compet. Abb.
in cap nouit num. 16. qui fil. sint legit. Hern. in cap.
Imperialem. num. 87. vers. Papa succedit in iurisdi-
ctione Imperij quando vacat. de prohib. feud. alien.
Aegid. Bellam. cons. 48. num. 36. vers. Hodie vacat
Imperium, & vacante Imperio Papa secundum
communem opinionem Imperatori in Imperio suc-
cedit. Matth. de Afflict. super Constitut. Regn. in
rub Quæ sint Regal. nu. 56. Restaur. in d. tract. de
Imperator. quæst. 90. Card. Alban. in annot. ad Bar.
in l. 1. ff. de legib. Marc. Anton. Peregr. in tract. de
iur. fisc. lib. 1. quæst. 2. num. 35. vers. Vacante Impe-
rio succedit Papa in administratione &c. Francisc.
Arias in tractat de Bello num. 215. vers. Hinc est,
quod vacante Imperio, Papa supplet defectum Im-
perij, & nuper egregius I.C. Neapolit. & vir opti-
mæ eruditionis D. Ioann. Dominicus Tasson. in
suis Obseruation. Iurisdiction. de Antefat. obseru. 2.
num. 15. in addit. vers. Papa enim habet superiorita-
tem in Imperio, in quam, Imperio vacante, Impe-
ratori succedit &c. addo Lud. Roman. in sing. 417.
Vbi ait vacāte Imperio iurisdictionem terrarum
14 Imperij † competere Papæ in signum præeminen-
tiæ singularis. Et sic quid dicit Baldus? videamus
quæso

quæso è contra an vacante sede Papali, succedat
Imperator in administratione, & responsio est
penitus negatiua, casus est singularis (vt notat
idem Rom.in sing.418.) in cap. qualiter. de iudic.
& hoc satis superque notum est.
Tandem vt fortius stringã Baldum, supradicta
15 confirmabo exemplo Motoris † corporum super-
norum. Nam illa superna machina Mundi, ita
regitur,& gubernatur, vt immediatus motor post
DEVM moueat ad nutum,& imperium Summi
DEI, vnde mouens primam Spheram, scilicet Or-
bem Stellatum, respicit summam intelligentiam,
quæ DEVS est, ad cuius nutum mouet. Motor
Saturni respicit ad nutum Motoris primæ Sphe-
ræ,& sic quoque Motor Iouis, Martis, Solis, Ve-
neris, Mercurij, & Lunæ. Qualis enim oscitantia
esset, si quis assereret secundum Motorem simpli-
citer loquendo, esse maiorem primo Motore cla-
16 ra est. Quod † enim Romanus Põtifex in hac ma-
china Terrestri post DEVM sit Motor primus,
tanquam immediatior,& propior ipsi DEO, cum
eius Vicarius sit in Terris, nemo, nisi extra se sit,
dubitat, vnde si est primus Motor, quomodo vt
Papa, secundum Bald. simpliciter loquendo est
postponendus Imperatori? &c.
Itaque concludendum erit (reiecta Baldi sen-
tentia) Papam, simpliciter loquẽdo, esse maiorem
17 Imperatore, † cũ supradictas qualitates habere,
Superioris sit, nam generaliter loquendo, inferior
nõ habet iurisdictionẽ in maiorẽ. can. inferior 21.
distinct. cap. cum inferior de maiorit. & obedient.
cap. cum ex iniuncto, de hæretic. & tot. titul. de con-
firmat. vtil. vel inutil.
Communissima est ergo conclusio, Papam abs-
que scrupulo, esse longe maiorem Imperatore,
cùm Imperium ab Ecclesia, & à Papa depen-
deat, & ideo dicit Imperator in l.4. C. de Summ.
Trinit. alloquendo Papam, NOS reddentes de-
bitum honorem Sedi Apostolicæ, & Vestræ San-
18 ctitati, † quod semper in voto fuit,& est (vt decet
Patrem) honorantes Vestram Sanctitatem &c.
pluraq. in hac materia congerunt innumeri Do-
ctores, & præsertim Cardin. Alban. in dicto tra-
ctat. de potestat. Papæ par. 2. sub num. 16. vers. Ideo
ipsum quoque Imperium ab Ecclesia dependet, &
ita de necessitate salutis credere, & tenere firmiter
oportet, & allegat tex. in cap. nouit de iudic. latiusq.
tractat Ioann. de Capistran. in d. tractat. de auctho-
rit. Papæ par. 2. secunda part. principal. fere per
tot. Cassan. in Cathalog. glor. Mundi part. 4. con-
siderat. 7. videatur quoque Barbat. in d. cap. nouit,
à num. 141. ext. de iudic. Alberic. de Rosat. in l. glo-
riosissimo à num. 4. vers. Ecclesia est mater Impe-
rij C. de summ. Trinit. & fid. Cathol. & melius in
l. bene à Zenone num. 21. vers. Qui dicit ergo Impe-
ratorem nostrum iurisdictionem habere sine Papa,
dicit nos Imperatore carere, cum noster Impera-
tor exordium habuerit à Papa &c. C. de quadr.
præscrit. Cagnol. in proœm. Digestor. sub num. 32.
vers. communis est conclusio Imperium ab Eccle-
sia pendere, &c. & vltra satietatem mirificè id tue-
tur Card. Alexandr. in repetition. can. cum ob ve-
rum 96. distinct. addo Paul. de Castro in l. non
ambigitur. num. 6. vers. Imperium dicitur Christi,
vel Ecclesiæ, & solus Papa potest ipsum Imperatore
priuare &c. ff. de legib. & Senat. consult. Aegid.
Boss. in prax. titul. de for. competent. num. 164. vers.
Imperium secundum communem opinionem
pendet ab Ecclesia &c. supra relatus Io. à Capistr.
in Extrauag. Ioann. XXII. cap. quorundam. de
verbor. signif. num. 10. vers. Papa est Dominus Im-
peratoris &c. D. Domin. Tasson. in obseruation. iu-
risdictional. politic. ac pract. obseruat. 2. nu. 35. vers.
Imperator hodie recognoscit Imperium ab Eccle-
sia, ibiq alia congerit. Card. Iacobat. in tract. de
Concil. lib. 10. artic. 9. num. 12. vers. Hodie tamen
nulla est dubitatas, quin Imperator recipiat Impe-
rium à Papa, quia, & Electores habent potestatem
eligendi à Papa &c. Ioann. Bertachin. in tract. de
Gabell. 1. part. tit. à quib. gabell. imponantur. nu. 42.
vers. Imperator hodie habet Imperium ab Ecclesia
Romana, cui ipse fidelis est. Francisc. Viu. in sylu.
comm. opin. opin. 369. num. 15. vers. Aduerte ne er-
res, quia Imperium dependet ab Ecclesia &c. Gon-
zal. in regul. 8. Cancellar. §. 1. proœm. num. 13. vers.
Imperator habet Imperium à Papa &c. Marc. An-
tonius Peregr. in tractatu de iur. fisc. lib. 1. cap. 2.
num. 37. vers. Imperia, & Regna omnia Christi
fuerunt, & nunc ab eius Vicario procedunt, & de-
pendent. Guliel. à Monte Laud. in repetition. Clem.
si à Iudicibus. num. 31. vers. Imperator habet Impe-
rium à Papa &c. de appellat. Petr. Andr. Gramm.
in repetition. Extrauag. Iul. II. de Symon. Papa
elect. num. 196. vers. Imperatores ius, auctoritatem-
que Imperij, omnem ab Apostolica Sede conse-
cuti &c. Benedictus Capra in Clem. Romani Prin-
cipes. num. 6. vers. Mirum non est hodie, cum Impe-
rium ab Ecclesia procedat, & in ea mediante à
DEO &c. Mart. Lauden. in tract. de Princip. q. 506.
vers. Communis est opinio, quod Imperium depen-
deat à Papatu &c. Restaur. Castald. in tract. de
Imperator. quæst. 50. num. 16. ibi, Est ergo conclu-
sio cum communi Imperium hodie subesse Eccle-
siæ, & Papæ &c. Marc. Anton. Rouescal. in ad-
dit. ad Alex. in consil. 2. in litera Q. lib. 1. vers. In
Papa, & Romana Ecclesia dicitur esse Imperium,
& omnẽ Principatum &c. Alexand. in consil. 24. in
fin. vers. Imperium processit à DEO, & ab Ecclesia
&c. lib. 5. Francisc. Aret. in cons. 48. incip. Diligen-
ter num. 3. vers. primo, vbi quod Imperium pen-
det ab Ecclesia, & dicit communem, & adde Ol-
drad. in consil. 191. incipit. Nulla dubia. in fin. Za-
barell. in consil. 154. quod est vltimum, præsertim
num. 4. Abb. in consil. 82. num. 3. vers. Hodie credere
Imperium pendere ab Ecclesia, est de necessitate sa-
lutis &c. part. 2. Francisc. Marc. decis. 945. num. 3.
vers. Imperator tenet in feudum Imperium ab Ec-
clesia &c. & allegat text. in can. Tibi Domino, 63.
distinct. & in Clem. Romani Principes. de iure iur.
& Cardin. Alexandrin. in can. si Papa, num. 19. 40.
distinct.
19 Plura † quoque congerunt quoad supremam
summamq. Papæ potestatem in Orbe, super om-
nes, ac quoscumque, Stephan. Gaeta in can. ad
Limina, nu. 8. vers. Item Papa præest toto Orbi, ac
est supra Imperatorem &c. 30. quæst. 1. Petr. Calef.
de equestr. dignitat. num. 101. vers. Non enim du-
bitari potest Summum Pontificem preesse omni-
bus, primum autem locum post ipsum tenere Impe-
ratorem, secundum Reges &c.
Hinc consultus respondit M. Antonius Natta
20 in consil. 637. nu. 14. vt Dux creatus † a Romano
Pon-

vnus ex filijs eligendus sit Imperator. *can. sed istud 24. quæst. 1.* & notatur *in l. fin. C. de Iudæis.*

Hinc est, vt aduertunt Doctores, *& præsertim* Barbat. *in consil. 58. col. 4. vol. 2. &* Francisc. Viu. *in sylu. comm. opin. opin. 369.* incip. *Imperatores, num. 49.* Imperator, qui est Ecclesiæ Romanæ filius, non censetur Matri suæ vllo modo præiudicare velle. & vt ratiocinatur Card. Zabarell. *in consil. 150. num. 9.* Imperator est Defensor, & Aduocatus Ecclesiæ Romanæ, & nullum alium magis idoneum ministrum habet Ecclesia Romana, & Papa &c.

7 Nonne Papa tantò † altior est Imperio, quantò plumbo aurum? *can. duo sunt. 96. distinct.* Nonne cum crimina hoc exegerint, Papa deponit Imperatorem? *text. est in cap. ad Apostolicæ, de re iudic. in 6.* Nonne Papa de gente in gentem Imperium transfert, vt satis supra probaui?

Nonne ex causa Papa, si idoneus Imperator
8 non videretur? † electionem de illo improbat? Cuius sanè rei exempla non desunt: nempe Honorius Papa II. fluctuantibus Electoribus, & armis circa electionem Lotharij II. de Saxonia, & Conradi de Sueuia, Lotharium Imperatorem coronauit, vt in vita Lotharij referunt Historici. Sic quoque Innocen. III. fecisse legimus *in cap. venerabilem, de elect.* nam concordantibus aliquibus in Othonem IV. itidē de domo Saxonia, alijs verò in Philippum de Sueuia, Innocentius Papa ex causis in eo loco relatis, improbata Philippi electione, Othonis nominationem confirmauit; idq. latè tractant Cardin. Bellarm. *controuers. 3. general. sub titul. de Romano Pontifice lib. 8. cap. 5.* Suar. *de defens. Fid. Cathol. contra Anglican. sect. errores lib. 2. cap. 23. num. 14.* & ex nostris Mastrill. *de Magistrat. lib. 1. cap. 2. num. 8.* id quoque meminit M. Anton. Peregr. *de iur. fisc. lib. 1. tit. 2. nu. 35.*

9 Et adest elegans Constituti o† Alexandri PP. IV. *in nou. Bullar.* inter alias eius Constitutiones *in ordine 7.* incip. *Firma profecto.* Vbi Papa Electoribus prohibuit eligere, vel nominare Conradum natum q. Conradi filij Federici olim Imperatoris, in Regem Romanorū, & id ex causis ibi narratis.

Fertur quoq. de Gregorio VII. qui anno 1077. abrogato Henrico IV. Rodulphum Ducem Burgundiæ Imperatorem declarauit, quod vt apertis signis testaretur coronam misit, in qua talia verba sculpta erant,

PETRA DEDIT PETRO,
PETRVS DIADEMA RODVLPHO,

vt ex nostris refert Ioseph. Steuan. *in tractat. de adorat. pedum Roman. Pontif. cap. 6.* videndus est etiam Ioann. Andreas *in d. cap. venerabilem. de elect. & in addit. ad Speculat. tit. de rescript. atque* Martin. Lauden. *in tract. de Princip. quæst. 79.* vers. *Item si sint electi duo Imperatores, cognoscet Papa de Iure vtriusque &c.* ac Hippol. de Marsil. *in tract. de Bannitis in verb. Papa num. 149.* ibi, Papa potest gratificare cui vult, quando per Electores Imperij, plures sunt electi in discordia.

Insuper Papa potest mādare d. Electoribus Im-
10 perij, vt † electionem faciant intra certum tempus, aliàs potest pro illa vice reuocare electionem ad se, Bald. *cons. 328. Quæritur si Rex, in fin. nu. 10. vers. Præterea potest Papa, lib. 1.* & latè ponit Mat. Vgon. *in tractat. de præstant. Patriarch. interrog. Quantum tempus indulgeatur Electoribus ad eligendum vacante Imperio.* Vbi ait post notata per DD. *in d. cap. venerabilem. de elect.* cum prædictis Electoribus non sit præfixum certum tempus ad eligendum, illis negligentibus eligere, deuolutio
11 non † fit ipso Iure ad Papam, sed debent priùs ab ipso Papa admoneri, præfixo eis aliquo termino intra quem eligere debeant, quo elapso sine electione, deuolutio fit ad Papam. *vt probatur in d. cap. venerabilem,* ibi, Si Principes moniti, *& ibi,* Non potuerunt, vel noluerunt. *& est bona glos. fin. in cap. ad Apostolicæ. de re iudic. in 6.* Ioann. le Cirier. *in tract. de primogenit. quæst. 12. lib. 2. n. 37.* vers. *Hinc est, quod Papa &c.* Martin. Lauden. *in d. tract. de Princip. quæst. 79.* vers. *Et negligentibus Electoribus eligere Imperatorem, eligit Papa.* Restaur. Castald. *in tract. de Imperator. quæst. 13. n. 1.* ibi, *Electoribus priùs admonitis per Papam, si sint negligentes, ipse Papa eligit, & ad eum ius, & potestas eligendi deuoluitur &c.*

12 Aequum enim non est, vt ex † defectu, aut negligentia Electorum, Sedes Apostolica diu careat defensore.

Videmus quoque Imperio vacante succedere Papam in administratione. *text. est in cap. licet ex suscepto. vers. Vacante Imperio. de for. competent. et habetur alius text. in Clem. pastoralis. §. fin.* ibi, *nos tam ex superioritate &c. de re iudic.* aliusque quoquè optimus est *text. in Extrau. Ioan. PP. XXII. in cap. si fratrum, ibi.* Ad Summum Pontificem, cui in persona B. Petri terreni simul, & Cælestis Imperij iura Deus ipse commisit, Imperij prædi-
13 cti iurisdictio, † regimen, & dispositio deuoluuntur, & ea ipse, durante ipsius vacatione Imperij, per se, vel alium, vel alios exercuisse noscitur &c. *sub tit. Ne sed. vacant. nihil innouet.* videatur Ioan. Faber. *in §. 1. Institut. de adopt.* Bart. *in l. naturaliter. col. fin. ff. de vsucap.* Bald. *in l. notissimi. §. imo. col. 2. ff. de præscript. & in l. bene à Zenone. C. de quadrien. script.* Iaf. *in l. Imperium. col. 10. & ibi DD. ff. de iurisdict. omn. Iud.* Innocent. Abb. Panormit, & Felin. *in d. cap. licet ex suscepto. de for. compet.* Abb. *in cap. nouit num. 16. qui fil. sint legit.* Idem. *in cap. Imperialem. num. 87. vers. Papa succedit in iurisdictione Imperij quando vacat. de probib. feud. alien.* Aegid. Bellam. *consil. 48. num. 36. vers. Hodie vacat Imperium, & vacante Imperio Papa secundum communem opinionem Imperatori in Imperio succedit.* Matth. de Afflict. *super Constitut. Regn. in rub. Quæ sint Regal. nu. 56.* Restaur. *in d. tract. de Imperator. quæst. 90.* Card. Alban. *in annot. ad* Bar. *in l. 1. ff. de legib.* Marc. Anton. Peregr. *in tract. de iur. fisc. lib. 1. quæst. 2. num. 35.* vers. *Vacante Imperio succedit Papa in administratione &c.* Francisc. Arias *in tractat. de Bello num. 215.* vers. *Hinc est, quod vacante Imperio, Papa supplet defectum Imperij, & nuper egregius I. C. Neapolit. & vir optimæ eruditionis* D. Ioann. Dominicus Tasson. *in suis Obseruation. Iurisdiction. de Antefat. obseru. 2. num. 15. in addit.* vers. *Papa enim habet superioritatem in Imperio, in quam, Imperio vacante, Imperatori succedit &c.* addo Lud. Roman. *in sing. 417.*

Vbi ait vacāte Imperio iurisdictionem terrarum
14 Imperij † competere Papæ in signum præeminentiæ singularis. Et sic quid dicit *Baldus?* videamus quæso

quæso è contra an vacante sede Papali, succedat
Imperator in administratione, & responsio est
penitus negatiua, casus est singularis (vt notat
idem Rom.in sing.418.) in cap. qualiter. de iudic.
& hoc satis superquè notum est.
Tandem vt fortius stringã Baldum, supradicta
15 confirmabo exemplo Motoris † corporum super-
norum. Nam illa superna machina Mundi, ita
regitur, & gubernatur, vt immediatus motor post
DEVM moueat ad nutum, & imperium Summi
DEI, vnde mouens primam Spheram, scilicet Or-
bem Stellarum, respicit summam intelligentiam,
quæ DEVS est, ad cuius nutum mouet. Motor
Saturni respicit ad nutum Motoris primæ Sphe-
ræ, & sic quoque Motor Iouis, Martis, Solis, Ve-
neris, Mercurij, & Lunæ. Qualis enim oscitantia
esset, si quis assereret secundum Motorem simpli-
citer loquendo, esse maiorem primo Motore cla-
16 ra est. Quod † enim Romanus Põtifex in hac ma-
china Terrestri post DEVM sit Motor primus,
tanquam immediatior, & propior ipsi DEO, cum
eius Vicarius sit in Terris, nemo, nisi extra se sit,
dubitat, vnde si est primus Motor, quomodo vt
Papa, secundum Bald. simpliciter loquendo est
postponendus Imperatori? &c.
Itaque concludendum erit (reiecta Baldi sen-
tentia) Papam, simpliciter loquẽdo, esse maiorem
17 Imperatore, † cũ supradictas qualitates habere,
Superioris sit, nam generaliter loquendo, inferior
nõ habet iurisdictionẽ in maiorẽ. can. inferior 21.
distinct. cap. cum inferior de maiorit. & obedient.
cap. cum ex iniuncto, de haeretic. & tot. titul. de con-
firmat. vtil. vel inutil.
Communissima est ergo conclusio, Papam abs-
que scrupulo, esse longe maiorem Imperatore,
cùm Imperium ab Ecclesia, & à Papa depen-
deat, & ideo dicit Imperator in l.4. C. de Summ.
Trinit. alloquendo Papam, NOS reddentes de-
bitum honorem Sedi Apostolicæ, & Vestræ San-
18 ctitati, † quod semper in voto fuit, & est (vt decet
Patrem) honorantes Vestram Sanctitatem &c.
pluraq. in hac materia congerunt innumeri Do-
ctores, & præsertim Cardin. Alban. in dicto tra-
ctat. de potestat. Papæ par. 2. sub num. 16. vers. Ideo
ipsum quoque Imperium ab Ecclesia dependet, &
ita de necessitate salutis credere, & tenere firmiter
oportet, & allegat tex. in cap. nouit de iudic. latiusq.
tractat Ioann. de Capistran. in d. tractat. de auctho-
rit. Papæ par. 2. secunda part. principal. fere per
tot. Cassan. in Cathalog. glor. Mundi part. 4. con-
siderat. 7. videatur quoque Barbat. in d. cap. nouit,
à num. 141. ext. de iudic. Alberic. de Rosat. in l. glo-
riosissimo à num. 4. vers. Ecclesia est mater Impe-
rij C. de summ. Trinit. & fid. Cathol. & melius in
l. bene à Zenone num. 21. vers. Qui dicit ergo Impe-
ratorem nostrum iurisdictionem habere sine Papa,
dicit nos Imperatore carere, cum noster Impera-
tor exordium habuerit à Papa &c. C. de quadr.
præscrit. Cagnol. in proœm. Digestor sub num. 31.
vers. communis est conclusio Imperium ab Eccle-
sia pendere, &c. & vltra satietatem mirificè id tue-
tur Card. Alexandr. in repetition. can. cum ob ve-
rum 96. distinct. addo Paul. de Castro in l. non
ambigitur num. 6. vers. Imperium dicitur Christi,
vel Ecclesiæ, & solus Papa potest ipsum Imperatore
priuare &c. ff. de legib. & Senat. consult. Aegid.
Boss. in prax. titul. de for. competent. num. 164. vers.
Imperium secundum communem opinionem,
pendet ab Ecclesia &c. supra relatus Io. à Capistr.
in Extrauag. Ioann. XXII. cap. quorundam. de
verbor. signif. num. 10. vers. Papa est Dominus Im-
peratoris &c. D. Domin. Tasson. in obseruation. iu-
risdictional. politic. ac pract. obseruat. 2. nu. 35. vers.
Imperator hodie recognoscit Imperium ab Eccle-
sia, ibiq alia congerit. Card. Iacobat. in tract. de
Concil. lib. 10. artic. 9. num. 12. vers. Hodie tamen
nulla est dubitas, quin Imperator recipiat Impe-
rium à Papa, quia, & Electores habent potestatem
eligendi à Papa &c. Ioann. Bertachin. in tract. de
Gabell. 1. part. tit. à quib. gabell. imponantur, nu. 42.
vers. Imperator hodie habet Imperium ab Ecclesia
Romana, cui ipse fidelis est. Francisc. Viu. in sylu.
comm. opin. opin. 369. num. 15. vers. Aduerte ne er-
res, quia Imperium dependet ab Ecclesia &c. Gon-
zal. in regul. 8. Cancellar. §. 1. proœm. num. 13. vers.
Imperator habet Imperium à Papa &c. Marc. An-
tonius Peregr. in tractatu de iur. fisc. lib. 1. cap. 2.
num. 37. vers. Imperia, & Regna omnia Christi
fuerunt, & nunc ab eius Vicario procedunt, & de-
pendent. Guliel. à Monte Laud. in repetition. Clem.
si à Iudicibus, num. 31. vers. Imperator habet Impe-
rium à Papa &c. de appellat. Petr. Andr. Gramm.
in repetition. Extrauag. Iul. II. de Symon. Papæ
elect. num. 196. vers. Imperatores ius, auctoritatem-
que Imperij, omnem ab Apostolica Sede conse-
cuti &c. Benedictus Capra in Clem. Romani Prin-
cipes. num. 6. vers. Mirum non est hodie, cum Impe-
rium ab Ecclesia procedat, & in ea mediante à
DEO &c. Mart. Lauden. in tract. de Princip. q. 506.
vers. Communis est opinio, quod Imperium depen-
deat à Papatu &c. Restaur. Castald. in tract. de
Imperator. quæst. 50. num. 16. ibi, Est ergo conclu-
sio cum communi Imperium hodie subesse Eccle-
siæ, & Papæ &c. Marc. Anton. Rouescal. in ad-
dit. ad Alex. in consil. 2. in litera Q. lib. 1. vers. In
Papa, & Romana Ecclesia dicitur esse Imperium,
& omnẽ Principatum &c. Alexand. in consil. 24. in
fin. vers. Imperium processit à DEO, & ab Ecclesia
&c. lib. 5. Francisc. Aret. in cons. 48. incip. Diligen-
ter num. 3. vers. primo, vbi quod Imperium pen-
det ab Ecclesia, & dicit communem; & adde Ol-
drad. in consil. 191. incipit Nulla dubio, in fin. Za-
barell. in consil. 154. quod est vltimum, præsertim
num. 4. Abb. in consil. 82. num. 3. vers. Hodie credere
Imperium pendere ab Ecclesia, est de necessitate sa-
lutis &c. part. 2. Francisc. Marc. decis. 945. num. 3.
vers. Imperator tenet in feudum Imperium ab Ec-
clesia &c. & allegat text. in can. Tibi Domino, 63.
distinct. & in Clem. Romani Principes. de iure iur.
& Cardin. Alexandrin. in can. si Papa, num. 19. 40.
distinct.
19 Plura † quoque congerunt quoad supremam
summamq. Papæ potestatem in Orbe, super om-
nes, ac quoscumque, Stephan. Gaeta in can. ad
Limina, nu. 8. vers. Item Papa præest toto Orbi, ac
est supra Imperatorem &c. 30. quæst. 1. Petr. Calef.
de equestr. dignitat. num. 101. vers. Non enim du-
bitari potest Summum Pontificem præesse omni-
bus, primum autem locum post ipsum tenere Impe-
ratorem, secundum Reges &c.
Hinc consultus respondit M. Antonius Natta
20 in consil. 637. nu. 14. vt Dux creatus † a Romano
Pon-

Pontifice, præferendus sit Duci creato ab Imperatore, nam qui à maiori Domino dignitatem consecutus est, prius in albo scribitur, & cæteris præfertur, *l.fin.ff.de alb.scrib.* vbi *glos.* dicit, quod maius, & efficacius donum est, quod à maiori habetur. Idque procedit etiamsi creatus ab habente maiorem dignitatem posteriùs esset consequutus, ibiq *Natta nu.* 10. probat Papam esse maiorem Imperatore, vt etiam supra satis dixi, quia Imperator (inquit) iurat fidelitatem Papæ, atque ipse Papa est Vicarius CHRISTI, vicem non puri hominis sed veri DEI gerens in Terris; itaque excepto peccato potest Papa quasi omnia facere, quod potest DEVS, & nisi contra fidem à nemine potest iudicari, & Dominus Dominantium dicitur, atque latius vt ibi prosequitur; scripsit enim Natta in contentione illa insigni, quæ tunc agitabatur inter Duces Ferrariæ, & Florentiæ, quis eorum alteri esset præferendus in honoribus &c.

Supradictumq. consilium Nattæ, sequitur *Mar. Anton.Peregr.in tractat.de iure fisc. lib.* 1. *cap.* 2. *num.*36. vbi ait, qui dignitatem habet à Papa, prævalet similem habenti ab Imperatore. Aitq.
21 non esse dubitandum ratione illius supremæ † superioritatis, regnorum, & dignitatum maiorum collationem, non minus ad Papam, quàm ad Imperatorem spectare, & id vltro admittunt Martin.Landen Cardin. Alexand. & Matth. de Afflict. *in cap.1.in titul.de feud.Marcb.& ante eos pulchre* Bald.*in consil.*324. incip. *Quæritur virum &c. & in consil.*352.incip. *Præsupponendum est &c.lib.*1.

Insuper, quod ius Papæ sit prius, quàm ius Cæ-
22 saris, & donatio † Constantini facta Ecclesiæ non fuerit nullatenus donatio, sed propriè restitutio, seu bonæ fidei recognitio, tangam infra *§.* 66.

Modo verò recurro iterum, vnde digressus sum, hoc est ad alios Imperatores pios, & Orthodoxos.

De Philippo Augusto memoriæ traditum est æquo, & libenti animo obediuisse Fabiano Papæ,
23 iubenti, † vt ad Communionem nõ accederet, nisi prius inter publicos peccatores sedens peccata fleret, & sic ingenuam modestiam, ac religiosam, piamq. affectionem Dei timore incitatam reipsa declarauit. *teste Euseb. lib.6. Historiarum cap.* 15. *alias* 17.*Niceph.lib.*5.*cap.*25. *Ciaccon. in vita Fabiani Papæ I. & Card.Baron.in Annal. Ecclesiast. tom.*2.*ad ann.*249.

Valentinianus I. Imperator, actionibus tamen
24 contrarius illi, † de quo supra mẽtionem fecimus iste percontatus, vt se immisceret in rebus ad Ecclesiam, & Ecclesiasticos pertinentibus, memorãdum, & Christiani Principis dignum emisit responsum. *Sibi, qui vnus è Laicorum numero erat, non licere se eiusmodi negotijs interponere, & ideo Sacerdotes, & Episcopi in eo negotio consulendi erant*, vt refert *Sozom.lib.6. cap.*7.

Iste inquam Valentinianus, qui eius caput Archiepiscopo, *iuxta Ioannis Papæ præceptum, de quo in cap.nunquam* 96.*dist.* submittere profite-
*§.*21 batur, quippe † abstinere voluit ab Episcopi electione, illam ad Synodum remittendo, *vt habemus in can. Valentinianus Imperator.*63. *distinct.*

Bene quoque allegari valet, quod heroicè dixit Catholicus Imperator Carolus V. in edicto Vvormatiensi, ibi, *Ad honorem DEI Omnipotentis, Romaniq. Pontificis, & Sanctæ Sedis Apostolicæ debitam reuerentiam.* & ibi; *Ad defensionem Catholicæ Fidei, Sanctæq. Romanæ, Vniuersalisq. Ecclesiæ honorem, tutelam, & protectionem omnes nostras vires, & facultates, Imperium, Regna, Dominium, vitam denique, & animam ipsam, exponere sumus parati.*

Hic est ille Carolus V. Romanorum Imperator inclytæ Domus Austriacæ rutilans sidus, alter Carolus Magnus, vt fertur, à fel.rec.Paulo PP.III.
1 nuncupatus, equidem † cum optimis quibuscumque seculorum omnium Principibus comparandus venit, *vt ex nostris testatur Ioseph. Steuan. in tractat.de adorat. Ped.Roman.Pontific. cap.*8. vbi quoque asserit d.Carolum V. sanct.me.Clem.VII. Romani Præsulis pedes maxima animi pietate suauiatum fuisse.

Iste Imperator admiranda quadam charitate, & sanctæ Fidei zelo, Sedem Apostolicam Romanumq. Pontificem (vt apparet ex supra relato edi-
2 cto) tamquam † immensi DEI Vicarium, summè venerabatur. Non mirum ergò si ipse DEVS annuerit, vt d.Imperator ex omnibus suis hostibus victoriam, triumphum, ac trophea reportaret, vt plenę sunt Historiæ, *& ex nostris videatur Ioann. Anton.de Nigr.in repetition.Extrauag. vnic.n.*47. *de vit.& honestat.Cleric.* vbi sic inquit:

Carolus V. Romanorum Imperator fuit inui-
3 ctissimus, & gloriosissimus; multùm auxit † Imperium, & vicit Africam, ac eius ditioni, Romanoq. Imperio subiecit, & personaliter bello Africano interfuit in anno 1535. atque DEO auspice triumphum, & victoriam reportauit, reposuitq. verum Regem Tuneti in Regno, qui fuerat expulsus, eumq. subditum fecit, & tributarium Imperio Romano &c. vt ibi latius habes, & adde *Restaur. Castald. in tractat. de Imperat. quæst.* 89. *num.* 8.
4 vbi sic ait, Inuictissimus † Imperator Carolus V. se gloriari potest de tanta fama, iacet sublime, & excelsum eius Imperium in sua maiestate, quale multis annis retro non fuit, &c. Nec deseras *Conrad.Brun.in tractat.de sedition. titul. de seditionib. in tempor.occurrend.quæst.4.num.9.* qui, sic inquit, Gloriosissimus Romanorũ Imperator Carolus V. immensam seditiosorum, & rebellium multitudi-
5 nem, quæ nullo modo, nullisque † viribus superari, nec sub iugo poni videbatur, ipse intrepidè consilio, & prudentia sua, nullo fuso sanguine superauit, atque ad obedientiam suam redegit: itaque de eo perbellè dici potest illud tam glorio sum, & celebratum prouerbium in honorem Populi Romani toties decantatum.

SEDENDO VICIT ROMANVS.

Atque hæc sufficiat, quoad Augustos, & Catholicos Imperatores: Nec desunt Reges, & quidem potentissimi, qui eiusdem Papæ iurisdictionẽ, auctoritateq. submisse venerati sunt. Carolus enim II. Rex Frãciæ in epistolã ad Adrianũ Papa II. sic
*§.*22 scribit. † *Sanctissimo Patri Adriano Summo, & Vniuersali Pontifici, Carolus DEI gratia Rex, & spiritualis filius vester*; quæ epistola habetur apud *Cardin. Baron. in Annal. Ecclesiast. tom.*10.*ad annum* 871.

Ludouicus XI. Rex Franciæ in epist.ad Pium II. priùs his verbis illum salutat. *Beatissimo Patri nostro Pio Papæ II. obedientiam filialem &c.* & deinde

deinde fubiungit: *Te Vicarium DEI viuentis veneratione profequimur, vt facra tua monita velut vocem Paftoris audire, illisque parere, promptamente velimus; Te Dominici gregis Paftorem profitemur, & fcimus, Teque iubentem fequimur.* videatur P. *Suarez in tract. de defenf. Fidei. lib. 3. titul. de primat. Summ. Pontif. titul. 21. fub nu. 11.*

S. Ludouicus gloriofus Rex Franciæ (*vt refert Nangius de geftis Sancti Ludouici apud Surium*) inter alia documenta ad Philippum filium ante mortem fcripta illud habetur. *Sis deuotus, & obediens Matri Romanæ Ecclefiæ, eiufque Pontifici tanquã fpirituali Patri te morigerum præbeas, &c.* Et Sanctus ipfe Ludouicus in hoc ei fuit exemplar, nam addictus, & obediens filius fuit Innocentio IV. Alexandro IV. Vrbano IV. & Clementi IV. Nam, & dicto Innocentio IV. in Concilio Lugdunenfi excommunicanti, & deponenti Federicum Imper. aftitit, *vt poft Æmil. afferit Cardin. Bellarm. in Apolog. contra Regem Angliæ cap. 6.*

23 Ferdinandus † Rex Hifpaniarum, prout habetur in actis Concil. Lateranen. fub Leone X. feff. 2. fic religiosè inquit, *Profitemur nos filium Sanctæ Romanæ Ecclefiæ Matris noftræ deditiffimum, proq; eius honore, atque ftatu animam ponere paratiffimum, &c.* & paulò poft, *obedientiam debitam præfato Beatiffimo Domino Papæ toties quoties opportunum fuerit, præftare.*

Nec alia teftimonia afferenda funt, quoad Catholicos Reges, cum toto Orbi fint notiffima. Nõ tamen deferam afferere, aliqua circa leges Al-
24 phonfi † Regis Catholici *par. 1. titul. 5. l. 2. 3. 4. & 5.* vbi piè, & eruditè loquitur de Romano Pontifice, ibi; *Vicarium Chrifti, & fucceffores Petri, ac propterea per Antonomafiam Apoftolicum appellari, & nominari, etiam Papam, quia Pater Patrum, & caput Epifcoporum, & aliorum Prælatorum, &c.*

Et propterea (additur) *omnes Chriftiani totius orbis, quando ad ipfum accedunt, pedem eius ofculantur.* Atque in fine leg. 4. ait: *Eum qui negauerit* Pontificem *habere hanc poteftatem, vel effe caput Ecclefiæ, non folùm excommunicatum effe, fed etiam hæreticum.* Et in fine leg. 5. præclarè, & fine exceptione inquit, *quod omnes Chriftiani tenentur ad obediendum Pontifici &c.*

Ladislaus Rex Vngariæ in orat. ad Nicolaum Papam V. *quæ extat apud* Cœleum *lib. 21. Hiftor. Lufit.* vocat Romanum Pontificem, vnicum Chriftianorum Principem, ac Regum Regem, nec non in Terris DEVM.

§. 25 Generaliter verò † loquendo, quis eft, qui nefciat. Reges Galliæ, Pipinos, Carolos, & tot alios Chriftianiffimos, ac plures Reges Hifpaniarum Catholicos, aliorumq. Regnorum, nõ verbis tantùm, fed infuper pro Chrifti Fide, pro Sancta Romana Ecclefia, pro Sede Apoftolica, bona, & facultates expofuiffe, fanguinem effudiffe, vitamq.
1 periculis omnibus † commififfe? De his fcriptum eft Pfalm. 67. *A templo tuo in Ierufalem tibi offerent Reges munera;* & ex noftris id eleganter aduertit *Quintilian. Mandofius in tract. de ingratit. cap. 9. & 47.*

Hic enim filentio tranfmittere nolo, & fi velim, nec poffum in re, nec debeo, quod narratur de
2 Pipino Rege Francorum memoriæ gloriofæ, † qui zelo amoris ardebat erga Pontificem Romanum, tamquam Maximi DEI fupremum Vicarium. Is enim cum fciuiffet ab Aiftulpho Rege Longobardorum, Stephanum Papam III. non parum infeftari, & ab eodem captam fuiffe Rauennam, eamq. infolenter, & fuperbè retinere, Alpes dictus Pipinus cum ingenti exercitu tranfcendit, ac nullo negotio, difiectis, quæ Montium clauftra infederant præfidijs, Ticinum Vrbem gentis Regiã infeftas, agminibus aduolat. Aiftulphus armis Francorum territus, *Vt meticulofa eft malorum teftis confcientia ad omnia pauet, dum nemini confidit;* ftatim ille iniquus, omnia Sancto Pontifici, ac Regi Pipino per Oratores expeditos amplè pollicetur.

3 Verùm Aiftulphus liber, † ac fecurus Francorum difceffu, *præter fidem, qua nihil huic genti proiectius eft,* coacto celeriter exercitu Ciuitatem Romanam obfedit. Nec id impunè fecit, quia tandem diuino ictu percuffus, infamem animam exhalauit, & dicam infra.

Vnde, vt dixi, obfeffa Roma à dicto Aiftulpho,
4 Stephanus Papa compofitis † ad miferationem literis, (*quas refert Cardin. Baron in Annal. Ecclefiaft. tom. 9. ad annum 755. fol. mihi 226.*) eas ad cariffimũ filium Pipinum Regem Francorum tranfmifit. Quibus acceptis, ille perpetuus Romanæ Religionis, ac Fidei defenfor egregius, ftatim, ac velociter, cum nihil antiquiùs vnquam habuerit, quàm Romano Pontifici inferuire, ipfiq. Ecclefiæ Romanæ præftò effe, cum florido, ac potenti exercitu Romam ad Summum Pontificem reuolat, commiffamq. fibi caufam fufcepit, pariq. felicitate, ac celeritate optimũ finem forti-
5 tus fuit. Nam † perfido hofte profligato, ac capto, Vrbemq. Romanam ab obfidione liberata, redditifq. Romano Pontifici omnia bello ablatis, Ecclefiam ad tranquillitatis auram reuocauit.

Quare à Romanis magna lætitia, ac gaudio vniuerfali Romanorum Patritius fuit declaratus.

Supradictis peractis, benigniffimus Pipinus (mediante illo, in cuius manu funt corda Regum) fabricata fibi cælefti, ac tam immortali corona, nam bonum certamen certauit, curfum confummauit, maximaq. cum gloria incolumi omnium, (ò benignum DEVM noftrum!) quos fecum traduxerat numero, meritis, quàm fpolijs onuftior in
6 Franciam redijt, *Ingens † enim eft victoria decus, præter domefticum fanguinẽ vincere,* tefte *Cornel. Tacit. in vita Ruftic. nu. 6.* Quoad fupra relata videndus ex hiftoricis Paul. Diac. *lib. 6.* Aym. *lib. 4. cap. 63.* Cafinenf. *lib. 2. cap. 10.* Villan. Florent. *lib. 2. cap. 10.* Petr. Berthanlt. *in flor. Francico feu rerum à Francis bello geftar. lib. 2. cap. 2. titul. de bell. Longobard. fecund. & poft* Anaftafium Bibliothecar. *narrat* Card. Baron. *in Annal. Ecclefiat. d. tom. 9. ad annum 755.*

Longum hic effet, fi cæteras defenfiones Ecclefiæ Romanæ præftitas à Chriftianiffimis Regibus Francorum referre vellem, ideo fuper hoc latè confulantur Hiftorici: contentus tamen ero mentionem facere de defenfione præftita ab eifdem Regibus fuperiori fæculo.

§. 26 Nam de anno 1527. † pijffimus, ac honoris DEI relator infignis Francifcus I. Rex Francorum pro Romano Pontifice Clemente VII. liberando,

rando, potentissimum exercitum illico parauit, & ad fugandos hostes Summi Pontificis, Romam absque aliqua mora transmisit.

Nec minus pius, ac paternę magnitudinis, & zeli imitator fuit Henricus, eiusdem Francisci Regis filius, erga Paulum IV. pariter Romanum Pontificem, ad cuius nutum, eiusq. ac Sedis Apostolicæ, illiusq. Ditionis, & Status defensionem, magnum exercitum equitum, & peditum celeri expeditione in Italiam ad dictum effectum misit.

§.27 Generaliter modo loquēdo in Regibus Francorum tempus in omne anteactis temporibus erga Romanam Matrem Ecclesiam viguit deuotionis integritas, reuerentiæ plenitudo splenduit, & feruentis obedientiæ promptitudo apparuit, itaq. quoties occasio se exhibuit, potentissimi sicut, & promptissimi Ecclesiæ Romanæ, ac Romanorum Pontificum defensores generosè se demonstrarūt: de quo excelso, summæq. gloriæ titulo, scilicet Defensorum Ecclesiæ, ipsi Reges non parū gloriātur.

Hinc quoq. est quod Summi Pontifices, Reges Francorum excellentissimo nomine, nempe Reges Christianissimos soliti sunt acclamare, vt in *Extrauag. Ioannis XXII. incip. Prodiens.* vbi Regem Francorum vocat Christianissimum Filium. latèq. id prosequitur Ioannes Ferald. *in tractat. de iurib. & priuileg. Reg. Francorum cap. 1. num. 6.* vers. *Nullus Rex habet ita pulchrum, & excellens nomen sicut Rex Franciæ. Melius est bonum nomen, quam diuitiæ multæ &c.* atque præter DD. ibi allegatos addo Stephan. Aufrer. *in tractat. de potestat. sæcular. super Eccles. person. in introduct. num. 4.* vers. *Si Regum Francorum gloriosissima gesta mente reuoluamus, non modo vniuersalis Ecclesiæ iura violare, aut quoquo modo perturbare semper abstinuerunt, quinimò aduersus iurium eorumdem inuasores innumeros duxerunt exercitus, & ex præsenti Frācia Regno per rigidas alpes magnis periculis, & laboribus transeuntes durissima, longissimaque bella gesserunt, quo factum est, vt Francorum Domus pro singulari laude inter omnes fideles Christianissima nuncupetur &c.* Ioannes Igneus *in repetit. leg. necessarios, §. non alias num. 120.* vers. *Cum Francorum Reges de Ecclesia semper bene meriti sint, vt satis etiam ex Annalibus Romanis constare potest, ob id singulari titulo donati sunt, quoniam Christianissimi nuncupantur &c. ff. ad Senat. Consult. Sill.* Nicol. Boer. *in tract. de Auctorit. magn. Consil. sub num. 48. vers. Et nihil mirum tumidis, & detractoribus videri debet, si Reges Francorum Christianissimi appellati sunt, ita q. constat à nullis gentibus tanto labore Romanis Pontificibus passim fuisse subuentum.*

Quamobrem non est mirum, si Regnum Francorum Apostolica protectione securum constans,
1 firmumq. permaneat maioribus in dies accessionibus auctum, atque splendoribus illustratum, *vt animaduertit Card. Baron. in Annal. tom. 6. in epistol. dedicator. ad fel. record. Clem. VIII.*

Addo ad hoc confirmandum egregiā commēdationē Regum Francorum factā à Gregorio I. Pontifice Romano cognominato Magno, ac viro sancto, is enim scribendo ad Childebertum Regem Francorum, *vt habetur in eius Registr. lib. 5. epist. 6.* ibi, inter alia inquit, *Sicut enim magnæ lampadis splendor in tetra noctis obscuritate luminis, sui claritate fulgescit, ita fidei vestræ claritas inter aliarum gentium obscuram perfidiam rutilat, ac coruscat. Quidquid autem Reges se cæteri habere gloriantur, habetis, sed ipsi in hac re vehementius superantur, quoniam hoc principale bonum non habent, quod habetis, vt ergo sicut fide, ita & actione vincantur.* Adest quoque elegans epistola in
2 commendationem † eorumdem Regum Vigilij Papæ I. missa ad Aurelianum Episcopum Arelatensem, quæ lecta fuit in Concilio Constantinopolitano II. Videatur pariter Concilium Generale Basileense, vbi habetur docta Epistola ab illis Patribus directa ad Regem Franciæ. Atque ex nostris post Bald. inquit Andr. ab Exea *in repetit. Rub. de Constitut. num. 95. quod Rex Francorum est supra omnes Reges tamquam stella matutina in medio nebulæ meridionalis &c.*

Narratu dignum est, quod fertur de Clodoueo Rege † Francorum Christianissimo, qui è Gentilium superstitione conuersus, illud ipsum quod acceperat à Romana Ecclesia, Euangelium, in Francos omnes, qui aderant, & in posteros feliciter propagauit, atque demum proximè moriturus insigni pietatis exemplo Romam misit ad Apostolorum Principis Confessionem, Coronam auream gemmis ornatam, *teste Anastasio Bibliothecario in libro de Romanis Pontificib. in vita Papæ Hormisdæ tom. 1. Conc. vet. edit.*

Dona enim Regum non solum pretiosa, sed etiā mystica esse solere, testificatione quoque Euangelica, *Matth. 2.* admonemur. Per dictæ namque Coronæ munus, videtur animum habuisse Clo-
3 doueus, † Regnum ipsum Franciæ oppignorare in Sanctæ Matris Ecclesiæ Romanæ præsidium (Coronam enim illam Regnum nominatam fuisse, qui res gestas Francorum sunt prosecuti testantur, & præsertim *Hincmar. in vita S. Remigij*) Sed quid plura? quale fuit supradictum munus, facto ipso non semel, veritas circa præsidium, vt dixi, comprobata fuit.

Ac piè credi potest propter tale Coronæ donū à primo Francorum Rege Christiano B. Petro missum, eam à DEO Regnum Francorum consecutam fuisse, mercedem, vt sic inuictè, gloriosèq. perseueret, Certè quidem miraculi fermè loco ducendum est, vt in vna gente, tanto tempore, tanta propagatione Regnum permanserit, quæ de alia Natione accidisse, haud facilè, quis inueniet.

Insuper nec sine causa annuit Cælum vnctioni d. Clodouei Regis manifesto miraculo. Nam cum
4 S. Antistes eum † sacrare vellet, & multitudine hominum infinita, omnis ad fontem sacrum intercluderetur aditus, oleumque tardius ex sacrario proferretur: Ecce, mirum dictu, ex improuiso candida columba, displosis alis aduolat, in ampullam odoratum, & celeste chrisma rutilanti ore deferēs inter manus S. Antistitis reliquit, mox candida subuolans, non minori turbæ lætitia, quàm admiratione, sublimis in cælum abijt, *vt afferunt d. Hincmar. in vita S. Remig. est apud Surium in vit. Sanctorum tom. 1. Aym. ibid. Foscat. ibidem Tritem. P. Aemil. Petr. Berthault. in Flore Francisco lib. 1. cap. 18. titul. Francia Christiana*, & ex nostris refert *Guidopap. decis. Grationopolitan. 114.*
5 *num. 9.* vbi quoque afferit. dictam † ampullam conseruari in Ecclesia Cathedrali S. Mariæ, &

cum

cum dicto cælesti chrismate solent vngi Reges Francorum, *idemq. aduertit* Martin. Lauden. *in tractat. de Princip. quæst.* 434. vers. *Reges Franciæ vnguntur chrismate cælitus demisso per columbam in ampullam*.

Nec aliquis stupeat si Cælum propitium adeo sit
6 Regibus Francorum, sicuti etiam narratur † de tempore Childeberti Regis ann. Christ. 540. nam cum Clotarius Rex Suessionum eius frater ex certis causis contra eum ira exarderet, & eductis copijs, & infestis hinc inde signis, fratres quasi in barbaros pugnaturi in Agro Aurelianensi starent: Ecce, mira res! de repente è sudo vdus, è sereno caliginosus aër, coruscantibus etiam fulminibus, nimbos grandine immixtos horridè pluit, fœdum imbribus diem tonitrua, & fulgura, & supernæ minæ vltra solitum turbauerant. Itaq. cælestes iras veritus vterque exercitus, conceptumfurorem in hostem cóuertit: sic plerumq. acies, quas crebræ inter consanguineos inimicitiæ accendũt, quædam diuini numinis voluntas diremit.

Felices Franci, quibus officiosa laborat Tempestas.

Idq. refert Greg. *lib.* 3. *cap.* 10. 12. *& seq.* Berthault. *in epitom. rerum à Francis bellorum gestor. lib.* 1. *cap.* 23. & potest adaptari dictum illud Claudiani.

O nimium dilecte Deo, cui militat æther,
Et coniurati veniunt ad classica venti.

Nemo enim, vt dixi, miretur de fauoribus à cælo præstitis Regibus Francorum, nã quemadmo-
7 dum vt † considero, *si omnia prosperè eueniunt colentibus DEVM, quidni defendentibus?* sicuti beroicè facere cõsueuisse dictos Reges Francorum, supra demõstraui, dum Romanam Fidem, Romanumq. Pontificem, qui personam Christi in terris gerit, & repræsentat, toties eum non paruo zelo, ac deuotione promptè, inuictèq. defenderunt.

Tandem, tantam pietatem factis ipsis comprobatam Regum Francorum magnificare Deus vo-
8 lens, annuit, vt ipsi Reges etiam viuentes aperta miracula operentur, & sic per Orbem terrarum tanquam Reges miraculosi prædicentur; Sanant enim infirmos ex illa infirmitate, qua miraculosè, tres illi Reges Magi, qui adorauerunt Christum, sanant in locis, vbi ipsorum corpora venerantur, *vt late deducit* Io. Ferrald. *in suo tract. de iurib. & priuileg. Reg. Francorum*. & Carol. Steph. *de Agric. lib.* 2. *cap.* 67. vbi in apostill. inquit annuatim maximum cócursum personarum dicto morbo infectarũ ex toto Orbe in Franciam conuolare, vt in diebus ad hoc destinatis à Rege tangatur, cum felici, & mirabili successu integræ sanationis, *& subiungit* ipsemet multoties vidisse in facto proprio.

Ex Iurisconsultis de supradicto stupẽdo miracu-
9 lo mẽtionem† faciunt Io. Monach. & Geminian. *in cap. licet.* 2. *de preb. in* 6. Io. de Silu. *in tract. de benefic. part.* 2. *quæst.* 23. Francisc. Marc. *decis. Parlament. Delphin.* 455. *num.* 32. vers. *Item ad solum tactum manus certos infirmos sanant &c. & decis.* 1022. *num.* 5. *ead. part.* vers. *Ad solum tactum sanant infirmos de quadam infirmitate*, ibiq. etiam mẽtionem facit de consuetudine illa, quæ viget in Curia Romana, quãdo Imperator, & Rex Franciæ ibi reperirẽtur, vt in Missa solemni Romani Pontificis, Imperator canat Euangelium, & Rex Franciæ Epistolam, & alia, vt ibi, & præsertim n. 7. vers. *Audiui à quodam Cortesano Curiæ Romanæ &c.*

10 Nunc verò in excelso Galliarum Regno glo- † riosè floreſcit Religiosissimus, ac Inuictissimus

LVDOVICVS DECIMVS QVARTVS

Christianissimus Rex, Puer adhuc paruus in magnitudine, sed Gigas, iam maximus in virtute, & Heros, eitiùs fremitu Martis, quàm Parentis lacte enutritus, in cuius ætatis aurora lux meridiana gloriarum immortalium perbellè corusceat.

Eius Pater Ludouicus XIII. Princeps æternæ memoriæ, propria tantũ præstantia gessit bella quãplurima, nam virtute faciẽdum est (teste grauissimo viro) quidquid in rebus bellicis est gerendum.

Hic ad gloriam Immẽsi DEI, impietatem
11 Hæreticorum † remerè triumphãtium è superbo curru animosè præcipitauit, & fortis illa Rupella hæresum scelerata sentina, supercilio deposito, Ludouici ferro succubuit: ipsa ipsa, quæ Magni Henrici potuit euitare triumphos, testimonium perhibeat veritatis, vt appareat, Ludouici potentiam (nouo Orbis miraculo) adeo illam circumuallasse, vt frustra formidabili adhibita defensione, necessitatem vna cum superbia amittendi libertatem sentiret, qua pro victoria tanto Catholicæ Religionis honore reportata, Orthodoxa Pietas tota iubilauit Altissimo.

12 O verè iustum, & legitimũ† Principem, qui etiã in supremo sceptri fastigio, duas res diuersissimas, potentiam, & modestiam miscuit: verè honorabilem, & pleno corde colendum, qui simul potens, ac sapiens (quidquid dixerit Plato de legibus) innocentiæ morum animi strenuitatem coniunxit.

Felici pariter sorte prædictus Ludouicus XIV.
13 modernus Rex, †fortitus est in Matrem Christianissimam REGINAM ANNAM Philippi III. Regis Hispaniarũ Catholici dignissimam filiam, mulierem nõ tam virili pectore mirabiliter exornatam, quàm ingenuo animo generosè decoratam; Hæc ob teneram filij Regis ætatem, Gallorum est pijssima tutrix, ac totius Regni iustissima Moderatrix, taliter affecta prudentia, ac imbuta consilio, vt ab omnibus subditis vnanimiter, & certatim obseruetur. In eam Pipini, Caroli Magni, eorumq. successorum admirandas virtutes, ac in Catholicam Romanam Ecclesiam singularem pietatem, & ardentem zelum, transfusum Orbis fatetur vniuersus. Quare ad instar S. Helenæ, filium Magnum esse habituram sperari potest.

14 Excelsa alia si†desideras circa Reges, & Regnũ Francorum, ex Theologis curiosè legatur *Nicol. de Lyra in expositione Apocalyps. cap.* 14. *vltra med. in verb. Ecce nubem candentem*, per quam vt ipse inquit, intelligitur Regnum Franciæ moribus, & fide candidatum, *& latè id ibi prosequitur*, multaq. quoque congerunt Nicephorus Calixtus *Ecclesiast. histor. lib.* 9. *cap.* 6. Antonin. Sabellicus *lib.* 3. *Ennead. decim.* Petrus Crespetius *in sua celebri summa Cathol. Fid. Apostolicæ doctrin. & Ecclesiastic. discipl. necnon totius Iuris Canonici in lit. F. in verbo Francia*. & multi Historiographi, & præsertim

fertim Paulus Æmilius, Robertus Guaguin. Ioan-
nes Laziardus *lib. 3. epit. vniuersal. Histor. c. 1. 2. 3. & seq.* copioseq. Ioan. Ludouic. *in suo opere regali in tract. de laudib. & triumph. trium Liliorum Franciæ.* videndus est etiam Iacob. Bonaudi *in suo panegyrico impresso, vna cum opere* Ioann. de Terra rubea *, vulgò, vinea Ecclesiæ nuncupato.* atque ex nostris plura circa dd. Regum zelum, ac de-
15 fensionē † erga Apostolicam Sedem asserunt, Gulielm. de Bened. *in repetit. cap. Raynutius à num. 70. ext. de testam.* Ioannes Lup. à Palatijs Rubeis *de Iure obtent. & retent. Regni Nauarr. in 4. part. §. 1.* & Barthol. Cassau. *in consuetud. Ducat. Burgund. in proœm. tit. Du Sainct Empire. nu. 6.* vers. *Et dicitur Christianissimus propter fauorem deuotionis &c. & in Catal. Glor. Mundi p. 5. consid. 31. §. 2.* vers. *Reges Franciæ fuerunt inuictissimi pugiles pro Ecclesia Dei, ac eius libertatis veri zelatores.*

Et in §. 8. *Francorum Regi data sunt Lilia vir-*
§. 28. tute sua natura † morsum serpentis curant &c. ibiq. inter alia refertur egregia actio, de qua supra, Francisci Regis verè Christianissimi, qui statim audita, maximo cum dolore, pessima intentione Caroli Borboni inuadendi Romam (quam intentionem tamen ipse gloriari non potuit effectuatā vidisse) quia in ipsa victoria, & in ipso ingressu Vrbis miserè interfectus remansit, *nam Deus ir iu-*
1 *stas † semper vlciscitur iras*, prout etiam accidit Aistulpho Regi, de quo supra etiam mentionem feci, is enim post obsessam Romam, narrāt Scriptores celebres, diuino, ac potenti ictu percussus, tanquam diaboli sequax in voraginem inferni demersus fuit.

In narrādis enim his casibus non insistam; quia obseruatione dignissimum est, quod omnes, & præsertim Gothi, Vuandali, Sueui, Alani, Eruli, Hun-
2 ni, Longobardi &c. qui sacratissimam † Romanam Vrbem inuadere, & deprædare non erubuerunt, continuò iram diuiuam vltricem senserunt. vt optimè sciunt illi, qui historijs pascuntur.

Et quamuis multoties sub barbaro gladio ingemuerit Vrbs Romana, nunquā ita exscindi potuit, quin viuidior ex proprijs cineribus resurgeret, Titulum semper retinendo Terrarum, Gentiumque Dominæ, vtpote Titulari Numine Magni DEI seruata. *vt inquit* Mich. de Auin. *in tractat. de vnit. ouil. & past. cap. 19. num. 12. ibi,* Licet Roma obsessa sæpe sępius fuerit, nō est diruta sicut Carthago, Troia, ac aliæ Ciuitates: Tutelari enim Numine Magni DEI seruata est, tanquam terrarum gentiumq. Dea, cui nihil est par.

DEVS ergo ipse Romam custodit, & non ho-
3 mines, Memor † quilibet sit, ROMANOS DILECTOS DEI ESSE, VOCATOS SANCTOS. *teste* B. Paulo Apostolo *scribente ad eosdē Romanos, cap. 1.* vers. *Omnibus qui sunt Romæ dilectis Dei, vocatis Sanctis,* ibiq. quoque Apostolus prophetico spiritu vaticinauit, *Fides vestra annunciatur in vniuerso Mundo.* quare egregiè ratiocinatus S. Cyprian. *in epist. 57. qui scribendo ad Cornelium Rom. Pont.* inter alia inquit: Claruit fides, quam de vobis B. Apostolus prædicauit, fidea vestra annunciatur in vniuerso mundo. Hanc lau-
4 dem virtutis, & roboris, iam tunc in † spiritu præuidebat Apostolus, & præconio futurorum vestra merita contestauit: dum parentes laudauit, filios prouocabat.

Receptum nāq. fuit, idem sonare Fidem Romanam, quàm Catholicam, non quod aliam Fidē ha-
5 beant Romani, quàm Christi; † sed quia deuotio in eis magis sit, & simplicitas ad credendū, *vt inquit* S. Hieron. *in præf. lib. 2. in epist. ad Galat.* (& iam olim dum etiam Romani in tenebris gentilitatis erant, affirmarunt Senec. & M. Tull. *Romani, non Hispanos numero, non robore Gallos, non calliditate Carthaginēses, sed Religione, & pietate omnes gentes, & nationes superarunt.*) Ipsi etiam Hæreti-
6 ci cōsueuerunt vocare Romanos, illos † qui nostræ Religionis sunt, vt exemplis pluribus *post* Victor. Vticen. Greg. Turon. *& alios demonstrat* Cardin. Baron. *in annot. ad Martyr. Rom. die 16. Octobr. in*
7 *litt. B.* & subiūgit, *Catholici † nec certiori, nec sublimiori titulo decorari possunt, quàm sub nomine Romanorum.* Et vt ex nostris inquit Andr. Alciat. *in l. hostes n. 4. de verb. sign.* omnes Christiani hodie Populus Romanus est, quo iure exciderunt, qui in Asia, Africaue, cæterisq. prouincijs fidem Christi non agnoscunt: hi enim hostes Populi Romani sunt, & Ciuitatis Romanæ ius amiserunt &c.

Insuper Christus ipse Centurionis Romani fidē
8 quasi admirans, vt habetur *Matth. 8.* tam † insigni Elogio illum commendauit, *Amen dico vobis, non inueni tantam fidem in Israel.* Sed quid plura?
9 Christus nasciturus, nascens, natusq. & † moriens obedire cōsensit Romæ. *Luc. 2. Matt. 17. Marc. 15. Luc. 23. Paul. 1. ad Timot. vlt. can. magnum, 2. q. 1. can. tributū, 23. q. 8.* Plura, & pulchra circa ęternā Romam (sic nuncupatur *in l. nulli. C. de priuil. custod. Vrb. lib. 12. & in l. 1. Ca. de suar. eod. lib. 11.*) referunt ex nostris Rain. Cors. *in tract. de indagat. Iur. lib. 5. cap. vlt. per tot. &* Card. Alban. *in tract. de potestat. Pap. part. 1. num. 72.*

10 Non ergo est mirum si Iustinianus † Imperator pulchrè asserat *in l. vnic.* ibi, *Felix Romanorum genus omnibus anteponi nationibus, omnibusque gentibus dominari, tam præteritis efficit temporibus, quàm Deo propitio in æternum efficiet, C. de Iustinian. Codic.* Atque Ecclesia Sancta in festiuitate SS. Petri & Pauli cauit, *Vrbem Romanam excedere omnem Mundi pulcbritudinem &c.* & tandem teste *S. Ioanne Chrysost. hom. 32. in epistol.*
11 *ad Romanos.* † Non est Cęlum splendidius, quando Sol emittit radios, sicuti Romana Vrbs, vbi sunt duę illę Lampades, id est Corpus SS. Petri, & Pauli, qui vbique in mundo illuxerunt.

Modo post longū interuallū, redeundo in viam. Cū Roma ab exercitu dicti Borboni depopularetur, id, vt dicebā, Franciscus Rex Francorum malè
12 sentiens, pia deuotione, † & puro zelo erga S. Sedē Apostolicam, Romam copiosum exercitum transmisit Francorum, ad dictos hostes expellendos: quę barbarę gentes, & sacrilegę pessimum finem deinde (more solito) expertæ sunt. Aduertitque *Cardinal. Baron. in tom. 5. Annal. Ecclesiast. ad annum 415. circa finem,* ibi, *Vrbem Romanam, qui ausi sunt inuadere, ac deprędare, semper DEI vindicta haud tarda malè perijsse, prorsusque deletos esse, sed & cladem Borbonicam, quæ hoc nostro seculo accidit, in exemplum adducere possemus &c.*

Finem

Finem imponā his, quæ dixi de Regibus Christianissimis Gallorum, asserendo Romanam Ma-
13 trem Ecclesiam† ob eorū tantum in eam amoris zelum, admiranda quadam charitate haud vulgariter eos prosequi: Nam quicunque orat pro pace,& salute Regis Franciæ, lucratur centum dies Indulgentiarum concessarum à Summ. Pontiff. Clemente,& decem ab Innocentio IV. vt fidem faciunt *S.Thomas in 4.sentent.distinct.19.artic.3. in solut.vltim.argument.* Cosmas Guymier.*in proœm.pragmat.sanctionsuper verb.tueretur.* Cassan. *in Catalog.Gloriæ Mundi part.5.considerat.31.& 35. vers. Orantes pro Rege Franciæ lucrantur centum, & decem dies Indulgentiarum &c.* Ioann. Ferald. *in tract.de iurib.& priuileg. Regn. Franc. num.*13. vbi asserit, se vidisse, & Bullam legisse in libro Librorum, & esse Bullam nu.33. & meminit Nauar. *in tract.de Oration.& Hor.Canon.cap.*21. *num.*90.vbi inquit,id fuisse concessum Regi Fran-
14 corū,†propter illustrissima officia,quæ Regia illa Regum Francorum Christianissima, pijssimè,ac magnificentissimè erga sanctam Sedem Apostolicam præstitit.

Multaq.& innumera quoad gloriosas actiones Regum Francorum,aliorumq.Regum,ac Potentum circa magnam obseruantiam erga Romanos Pontifices tanquā locum DEI in Terris tenētes
15 sunt exempla,†sicuti etiam de illis,qui Apostolicam fidem mirificè defensarunt, ac propagarunt, ergaque eius hostes inuicta propugnacula fidei nullis expensis,incommodisq.parcendo se pompa gloriosa ostenderunt.

§ 29 Vt de inuictissimis† ac cognominatis Catholicis Regibus Hispaniarum præpotentibus Religionis orthodoxæ propugnatoribus acerrimis, egregijsque cultoribus, atque latissimè propagatoribus inquit ex nostris Ioann.Redin. *in tract. de Maiestat. Princip.cap.*1. *verb. Imperatoriam Maiestatem sub num.*50.vbi loquitur de Regibus Hispaniarum, ibi: *Quis ita Catholicus,qui summo*
1 *fidei amore incensus, congregatis † quamplurimis ditionum suarum,ac Regnorum gentibus quotidianis,ac innumerabilibus sui Regij Patrimonij sumptibus, summis vigilijs, summaq. prouidentia Saracenos, Turcas, Lutheranos Fidei nostræ inimicos prosequutus est, sicuti Catholici Reges Hispaniarum?* Vnde eisdem Regibus Hispaniarum applicari possunt verba Imperatoris Iustiniani *in proœm.Instit.in § Itaque,*ibi: *Bellicos quidem sudores nostros Barbaricæ gentes sub iugo nostro redactæ cognoscunt.*
2 Nam, & proprio sanguine † Catholici Reges à faucibus inimicorum terras à Mauris,& Infidelibus occupatas redemerūt, ideoque non mirum si Sancta Romana Ecclesia,tanquam benigna Mater prædictis charissimis, ac generosissimis filijs Regibus Hispaniarum pro eorum ardenti erga sacrosanctam Fidem zelo, & non vulgari amo-
3 re,† plurima priuilegia indulserit, & præsertim videatur *tex.in can.longe,63.distinct.*ibiq.latè scribentes, & optimè ratiocinati sunt Bobadilla *in sua politica,lib.2.cap.*223. Ceuall. *commun. contra commun.opin.*897.*num.*60. *vers. Quia à furoribus inimicorum sanguine proprio*; atque affirmauit Rota Romana *in causa Terulen. Canonicatus* 2. *Martij* 1637. *coram R.P.D. meo Petro Carrillo, Tom.III.Recent.*
§.*ex quibus omnibus,vers.In Catholico Rege Philippo Quarto feliciter regnante nostra ætas videt,*
4 *quem* † *Ecclesia Romana magno prosequitur fauore, & meritò propter suam, & suorum Progenitorum Religionem &c.* & allegatur Marta *in tractat.de iurisdiction. part.2.cap.41.num.*13.& 14.

Addo Francisc.Vargas *in tractat. de auctoritat. Pont. proposit.4.tit.10. n.6.* Vbi ait, Alexandrum Papam VI. anno salutis 1493.amplas nouiad Oc-
5 cidentem † Orbis Prouincias, quas Barbari illi (Indos vocamus) obtinebant,Ferdinando, & Isabellæ Regibus ob eximiam Religionem Catholicis cognominatis, & successoribus eorum Hispaniarum Regibus,addixisse, cum conditionibus tamen ibi relatis. Extatque Bulla dictæ concessionis *in nouo Bullar. inter alias Constitutiones dicti Alexandr.VI. in ordine 2. incip. Inter cætera Diuinæ Maiestati beneplacita opera &c.* cuius titulus est, *Insulæ noui Orbis à Ferdinando Hispaniarum Rege, & Elisabeth Regina repertæ, & reperiendæ, à Summo Pontifice conceduntur eisdem, propagandæ fidei Christianæ causa.* ibique Papa in proœm. asserit; *Reges Hispaniarum esse veros Catholicos Reges, & Principes, quales semper fuerint, & ab eisdem præclarè gesta toti penè iam Orbi notissima id demonstrare.* adducitq. exemplum de recuperatione Regni Granatæ à tyrannide Saracenorum illis temporibus factæ à d. Rege Ferdinando, cum tanta Diuini nominis gloria &c. & in §.6. supradictas Terras, & Insulas repertas, & reperiendas versus Occidentem, & Meridiem fabricando,& construendo vnam lineam à Polo Arctico,scilicet Septentrione, ad Polum Antarcticū, scilicet Meridiem &c. Et deinde ita Sūmus Pontifex subiungit: *Auctoritate Omnipotentis DEI nobis in Beato Petro concessa,ac Vicariatus IESV CHRISTI, qua fungimur in Terris, prædicta loca vobis,hæredibusque, successoribus vestris* (Castellæ, & Legionis Regibus) *in perpetuum tenore præsentium donamus, concedimus, & assignamus, &c.*

Videatur *Cardinalis Varmiensis contra prolegomena Brentij lib.*3. vbi felicissimum Regnum Hispaniarum sibi videri dicit, eique propter
6 tantam † in Fide Catholica constantiam, & in ea tuenda diligentiam, alias propterea felicitates DEVM largiri &c. Hinc Francisc. Varg. *in dicto tract. de auctorit. Pontif.confirm.II.sub n.*13. inquit Hispanos in primis Christianæ Religio-
7 nis† obseruantissimos esse,& quod apud eos tantā esse Religionē,quāta esse potest,ac debet maxima, itaut reuera eius præcipuè beneficio ab eo quo flagrat totus ferè Orbis depraüatarum opinionum incendio,hoc vnum amplissimum Hispaniarum Regnum tutum maneat,atque intactum. Et longissimè verum sit, *inquit*, quod Religiosissimus Rex Philippus II. dicere solitus erat, in dicto
8 Regno† Hispaniarum Fidei Catholicæ, & Apostolicæ Sedis obseruantiam, atque obedientiam integrè conseruari, ac veluti in deposito esse.

Perbelle quoque animaduertit Iacobus Simāc. *de Catholic.Institut. titul. 39. rub.de Mahumetanis num.*5. ibi, Omnium felix Hispania est piorū Principum beneficio ab impiorum, & hæretico-
9 rum pestifera † contagione purgata. Fatentur hoc ipsum exteri, cùm Regnum Hispaniarum ob eam

rem esse uiunt, sicuti est felicissimum. *Et paulo
post subiungit*, Incredibile penè est, quanta feli-
citate coalescant Regna, in quibus iustitia permi-
10 sta est † cum Religione: quæ cum in Hispania ful-
geant, mihi conijcere licet, diuina prouidentia
factum esse, vt Indorum gens tam latè, longèque
11 diffusa ab Hispanis † potius, quam ab alijs Na-
tionibus inueniretur, *& alia, vt ibi*, & id ex Hi-
storicis fatetur Ioannes Boterus *in suis relatio-
nibus vniuersalibus lib. 1. tit. de Hispania*, vbi etiã
inquit Hispanos ostendere summam reuerentiam
12 Ecclesiæ, † & rebus sacris, vt ideo DEVS adeo
eos felicitauerit, &c. aliaque vt ibi. Et satis id ex-
plorata fatetur veritas.

Constat clarè Hispanos esse valde deuotos Ec-
13 clesiæ † Romanæ, ac summoperè venerari limina
SS. Apostolorum, & vt *ex nostris aduertit* Oldrad.
in consil. 62. num. 5. sunt multi Hispani, qui distãt
ab Ecclesia Beati Iacobi per vnam dietam, & nũ-
quam intrauerunt Ecclesiam, & tamen libenter
peregrinantur Romam veniendo ad veneranda
limina SS. Apostolorum Petri & Pauli.

De ipsorum verò Regum Hispaniarum deuo-
tionis, & pietatis affectu erga Beatum Petrum
14 Principem † Apostolorum, ac Aeterni Regni
Clauigerum, Orbi vniuerso coruscat, ac mirificè
affulget, dum hic Romæ in Monte Ianiculo regio
sumptu restaurarunt, ampliarunt, ornaruntque
celebre Templum in honorem Principis Aposto-
lorum erectum: factum enim hoc satis per se lo-
quitur.

Catholicus Phillppus II. Rex Hispaniarũ Pijssi-
15 mus, ac iustitiæ obseruantissimus, † sic illũ vocauit
Rota Romana *in causa Toletana Matrimonij
13 Maij 1588. coram bo. me. Card. Seraph. est decis.
818. inter eius impress. num.* 7. de quo Rege etiam
dixit Carolus Scriban. *in sua politic. Christiana
cap. 46.* nempe quidquid laudatum in viris magnis
à Plutarcho, Xenophonte, Suetonio, Tacito, Se-
neca, Liuio, Curtio, Cicerone &c. indicto Phi-
lippo fuisse, & quidquid damnatum in singulis
in eo longe abfuisse, aliaque vt *ibi*: Iste inquam
Catholicus Rex tanquam verus zelator sanctæ
Fidei, ejusque strenuissimus pugil operosè astitit
in sacro fœdere de anno 1571. vnà cum Sanctissi-
mo Pontifice Pio V. fel. rec. ac cum Inclyta, Sere-
16 nissima, ac Religiosissima Republica Venetiarum
aduersus perfidissimum, importunissimumq. Tur-
carum Tyrannum efferata rabie cuncta Christia-
næ ditionis Regna, Prouincias, atque loca incen-
dijs, ferro, cædibus expugnantem, atque va-
stantem.

Quare mediante dicto sancto fœdere, ac com-
muni classe, (ò res omni posteritati commemo-
randa!) quamuis ab initio prælium humanis vi-
ribus inspectis periculosissimum videbatur (Nam
Turcarum classis, & numero superior valde, &
præteritis elata erat victoria) tamen à Christiana
classe in virtute DEI Sabaoth decertante, ipso
exitu prælium felicissimum fuit. Cum præcipua in
Domino, & non in armis spes fuerit posita, *forti
enim animo, ac iusta petenti, & audenti, homines
possunt, ralites deesse non possunt*. Non ignoratur
quippè, *Sanctos per fidem vicisse Regna*.

Quare non est mirum, si gloriosissimus Impera-
17 tor noster † Iustinianus triumphator egregius,
tot, tantisq. victorijs nobilitatus fuit, vt videre
est ex *l. quas gratias. 1. C. de offic. præfect. prætor.
Africæ*: audiamus, obsecro eum Orbi toti id ma-
nifestando *in l. Deo. 1.* ibi, *ITA animum nostrum
ad DEI Omnipotentis erigimus adiutorium, vt
neque armis confidamus, neque nostris militibus,
neque bellorum Ducibus, vel nostro ingenio, sed
omnem spem ad solam prouidentiam referamus*
SVMMÆ TRINITATIS, *vnde, & Mundi to-
tius elementa processerunt, & rerum dispositio, in
Orbe terrarum introducta est, &c. C. de veter.
iur. enucl.*

Itaque, vt dicebam, cum contra dictos imma-
nissimos Turcas, Catholici iactauerint omnem
18 suam spem † in Omnipotentem DEVM, & in
precibus Beatissimæ Angelorũ Reginæ MARIÆ
Virginis, quibus precibus non parum quoque se
commendauit d. Imperator noster Iustinianus, vt
apparet *in d. l. quas gratias*, ibi, *hoc etiam depre-
cantes exoramus, sanctæ, & gloriosæ semper Virgi-
nis, & DEI Genitricis MARIAE precibus &c.
C. de offic. præfect. prætor. Africa*.

Piè enim credi potest, supradictam Victoriam
19 obtentam contra Turcas valde † à precibus dictæ
Gloriosæ Virginis fuisse adiutam, aduocando co-
ram Filio causam Christianorum, ea enim est Ad-
uocata nostra: & vide pulchrũ tractatum *Bart.* cu-
ius titulus est. *Quæstio ventilata coram Domino
nostro Iesu Christo inter Virginem Mariam Ad-
uocatam generis humani ex vna parte, & diabolũ
contra genus humanum ex altera*, vbi *num.* 5. in-
ter alia diabolus postulabat coram Deo tanquam
omnium Iudice, vt Beata Virgo Maria cessaret
ab officio aduocationis pro genere humano, quia
20 mulier † de Iure non potest esse aduocata, cum
sit officium virile, *l. 1. ff. de postuland. can. sunt
tres, 3. quæst. 2.* & quia etiam erat Mater Iudicis,
vnde eam suspectam allegabat, *l. domesticus*, C. *de
assessor. & domestic. cap. postremo, & cap. cum spe-
ciali, de appellat.* aliaque plura diabolus prætende-
bat, sed *Bart. ibi omnia iuridicè prosternit.* ac in
fine ponit, seruatis de iure seruandis sententiam
diffinitiuam Christi Domini, latam ad fauorem
Beatæ Virginis pro humano genere; quæ senten-
tia fuit publicata per Ioãnem Euangelistam No-
tarium D. N. Iesu Christi, & Curiæ Cælestis Scri-
bam, præsentibus Ioanne Baptista, Petro, & Paulo
Principibus Apostolorum, ac aliorum Sanctorum
multitudine copiosa; eaq. audita, recessit diabolus
maledictus perterritus dirè vociferando. Sancti
verò Angeli lętitia pleni in laudem B. Virginis ca-
nere cœperunt, *Salue Regina, Mater Miseri-
cordia, &c.*

De excellentia Beatissimæ Virginis Mariæ vi-
21 denda sunt, quæ ex nostris traduntur † & præsertim
Hostien. *in cap. ne innitaris, num. 3. de constitut.*
Guil. Benedict. *in repetition. cap. Raynutius, in ver.
quam gestabat in vtero nu. 28. & in verb. qui cum
alia muliere matrimonium contrahens, num. 66. de
testam.* Matth. de Afflict. *in prælud. Constitut. Nea-
polit. quæst. 1. num. 6.* vers. *Ideo Maria Virgo dici-
tur Regina, & Mater misericordiæ &c.* Ioan. Re-
din. *in tractat. de Maiestat. Princip. in verb. Im-
peratoriam Maiestatem, num. 33.* vers. *Et Beatis-
simam Virginem Mariam Redemptoris nostri Ge-
nitricem gloriosissimam, Reginam, & Matrem*

mi-

misericordia &c. Cassaneus *in Catalogo Glor. Mund.part.3. cap.4.* vbi plura piè asserit, & tandem se eiusdem protectioni committendo cum Ecclesia Catholica concludit,

Tu spes certa miserorum, *Vera Mater orphanorũ,*
Tu leuamen oppressorum, *Medicamen infirmorum,*
Omnibus es omnia. *Te rogamus voto pari,*
Laude digna singulari *Vt errantes in hoc mari*
Nos in portu salutari, *Tua sistat gratia. Amen.*

Et addo, Augustissimæ Virgini Mariæ non dum natę à Paganis dicatum fuisse Sacellum, nam Carnuti (quæ Gallię Lugdunensis Ciuitas celebris est) Druides sapientissimi aram sub terra profundè cauatam cum hoc titulo,
VIRGINI PARITVRÆ
erexerunt, quem locum postea fideles magnificentissimè ampliatum sub terra, & super terram,
22 in amplissimã † Ecclesiam Cathedralem construxerunt, vt post Hieronym. Osorium testatur Nauarr. *in tract. de Orat. & Hor. Canonic. c.21. n.27.* vbi etiam refert post ibi citatos, in India intra quoddam magnum Templum sub nomine MARIEN. religiosissimè ab antiquissimo tempore à Paganis cultũ. reliqua vide ibi. Concludam enim, hic merito dixisse eandem Beatissimam Virginem Cantico Magnificat, ibi,
BEATAM ME DICENT OMNES GENERATIONES.

Obtenta quippe fuit dicta Victoria cõtra Turcas in die 7. Octobris 1571. qui erat dies Dominica prima dicti mensis Octobris, quo tempore, in Ecclesia Militanti Fraternitates omnes sub Sacratissimi Rosarij nuncupatione institutę iuxta eorum instituta processionaliter incedentes, pias ad Deum preces effuderunt, ac intercessioni Beatissimę Virginis ardenter se commendarunt, & id quantum profuerit factum ipsum demonstrauit, *optimeque ratiocinatus est fel. rec. Gregor. XIII. in Bulla Institutionis Festiuitatis pro gratiarum actione dictæ Victoriæ. est in nou. Bullar. inter alias Constitutiones eiusdem Pontificis in ordine* 11. *incip. Monet Apostolus.*

23 Igitur admirabili Dei clementia, † & beneficio, naualis gloriosissima, inuictaq. Victoria reportata fuit capris hostium triremibus centum & octuaginta, cæteris dissipatis, fractisq. Vt satis, superq. nota est historia, atque refert Card. Baron. *in Annot. ad Martirolog. Romanum ad diem 7. Octobr.* in litera H.

Atque hæc sufficiant quoad istam celeberrimam Victoriam reportatam ab ista sancta Liga. Vnde est, qui egregiè cecinit,

Iunxit cum Venetis afflatum numine Regem
Hispanum certo fœdere, seque Pius.
Cernite quàm placuit trina hac concordia Cœlo
Cernite quàm nobis commoda magna tulit,
Nam, qui spernebant homines, Deumq. superbi
Fluctibus Ionijs occubuere neci.

24 Nec vllo pacto † prætereundum est, & sic terminabo quæ superius dixi de Catholicis Regibus Hispaniarum, afferendo eos de ingratitudinis vitio erga Deum nullatenus posse imputari, cum pijssimi, & inuictissimi sanctæ Fidei defensores fuerint, itaque ob eorum immensam
25 pietatem à Summis Pontificibus acclamãtur Reges Catholici, & hoc cognomine honestatus primùm fuit Rex Ferdinãdus Ioannis II. Aragonum Regis filius, & alterius Ioannis II. Castellæ Regis, ex Isabella filia, gener, & Hispaniarum Rex in anno Dñi 1477. qui fuit vocatus Catholicus, *vt post Ioannem Michaelem Brunum Historiographum,* firmat *Camill. Borrell. in tractat. de præstant. Reg. Catholic. cap. 41. num.* 10. Alij tamen
26 sentiunt, † Hispaniarum Reges hoc cognomine Catholici decoratos esse circa ann. 595. tempore S. Gregorij Magni Papæ. Nam Flauius Reccaredus frater Sancti Hermenigildi Martyris Rex fortissimus, & sapiens, missis Romæ Legatis addictum Sanctissimum Pontificem, obediẽtiam præstitit, & tanto ardore patrocinium commendatę sibi à Gregorio religioni pręstitit, vt Sueuis, alijsque Nationibus Deo, ac Sedi Romanæ restitutis, à Gregorio summis laudibus celebratus,
27 & à Cõcilio † Toletano, Catholicus Rex, & Apostolorum meritum assecutus, omniũ acclamatione vocatus fuerit, *idq. ex nostris refert D. Ioannes Dominicus Tasson. in suis controuers. Iurisdiction. super pragmat. de Antefat. vers.1. obseruat.2. nu.*10.

Silentij velo nec est contexendum, mirabile illud, quod narratur de Alphonso VIII. Rege Hi-
28 spaniarum, † qui animosè pugnãdo contra Saracenos iniquos hostes Romanæ Religionis, apparuit in Cœlo clarissima lux, qua Duce (ad instar noui Constantini Magni, de quo latè dicam infra in altera parte huius Annot. à num. 30.) sic, ac taliter Barbaros illos profligauit, repressitq. vt raro exemplo, in quodam campo, ducenta millia eorum extincti infeliciter remanserunt, vt satis nota est historia, ac plures referunt, & præsertim *Ioannes Boterus de vniuersal. relat. part.6.*
29 Modò autem in Magno Hispaniarum Throno sedet, imperatque Pijssimus, & Inuictissimus
PHILIPPVS QVARTVS
Rex Catholicus, miræ animi magnitudinis Princeps, viuæ probitatis imago, cuius immensa præconia, nõ meam, sed Demosthenis facundiam Principis Oratorum requirunt. Adolescens à Genitore relictus, in vndoso gubernaculi pelago, ita semper rectum tenet moderationis cursum, vt nec in summa fortuna abripiatur licentiæ ventis, nec opprimatur in aduersa demissionis timore.

Eius in facie, tamquam in nitido speculo, Ca-
30 roli Quinti Cæsaris † eius Atani; adhuc fama viuentis, conspicitur admiranda strenuitas; Philippi Secundi Regis eius Aui, agnoscitur excellens sapientia, ac Philippi Tertij eius Patris eximia bonitas reuiuiscit; Iste (vt enarrant annalia) licèt maxima gloria, ac sudoribus bellicosis ex Hispali, Corduba &c. perfidos perduelles Orthodoxæ Religionis expulerit, eosque restrinxerit in angustijs Bethicæ, ex hac tamen toto Orbi gloriosa victoria, statuam sibi iure debitam, vti strenuo Triumphanti, recusauit intrepidè: Nec fastosè iactauit cum Iulio Cæsare Imperatore; veni, vidi, & vici, sed veni, vidi, & Dominus Deus vicit, fassus est religiosè.

Ex isto Principe lætantur Hispani, talem habuisse filium, qui non modo rerum est iustissimus Arbiter, sed Populorum (vt optabat Aristoteles)

benignissimus Tutor; ac inter alias, quas multas habet virtutes, bonitatem, sapientiam, & valorem virtuosè reposuit.

Plura alia circa Reges, & Regnum Hispania-
32 rum, † ponunt Lancellott. Conrad. *in tractat. de Rege, lib. 1. cap. 2. de Magnitudin. Regum*, Anton. Corsett. *in tractat. de potest. & excellent. Reg. q. 27.* & meminit Ioann. Redin. *in tractat. de Maiestat. Principis titul. 1. num. 62.* vers. *Loquens de inuictissimis Regibus Hispaniarum &c. & titul. seq. num. 17.* vers. *Hispanos tamen gloriari fas est &c.* Cassaneus *in Catalog. Gloriæ Mundi part. 5. considerat. 37.* Francisc. de Balboa *in suo celebri tract. de Monarch. Regum cap. 2.* Ludouic. Molin. *in suis Commentar. de primogenit. Hispan. & præsertim lib. 1. cap. 2. num. 22.* vbi inquit, Hispanos potius
33 quam alios solitos esse imitari eorum † Regem, & non solum in Christianis Institutis, ciuilibus factis, armorum vsu, vestitu, idque genus similibus, sed etiam in comedendi, & bibendi gustu, qui vnicuique hominum solet esse peculiaris, ac personalissimum id obseruent, quod Hispaniarum Reges viderint obseruare &c. Petr. Cened. *in Collectan. ad ius Canonic. collectan. 110. ad cap. qualiter, de pact. num. 3.* vbi improbat Io. Andr. Bald. Boer. & Menoch. ex quo minus rectè sentiunt Hispanorum morem esse, fidem non serua-
34 re. † Et si quispiam de Hispanorum fidelitate, & inconcussa fide legere desiderat, videat *de Bello Saguntino*, & Martin. Sicul. *de Hispanorum moribus lib. 4. prope finem*, *Dictionar. Historicum ac Poeticum in verb. Saguntum*, Titum Liuium *decad. 4. lib. 4.* Ioann. Redin. *in d. tractat. de Maiest. Princip. in verb. non armis solum decoratum, ex*
35 *num. 17.* vbi inquit † manifestum esse, quod Iulius Cæsar Imperator custodes corporis sui adhibebat fidelissimos Hispanos &c. Valerium *in histor. Ecclesiastic. titul. 6. ex cap. 3. cum ibi relatis*, qui omnes Hispanorum probatissimam fidem, ac fortitudinem antiquissimam varijs exemplis comprobarunt. Ad satietatem verò, si quis excelsa cu-
36 piat, † consulat Camill. Borell. *in suo tractat. de præstantia Regis Catholici*, vbi alij quamplures Scriptores adducuntur; cæterum quia non est opus ad mare aquas ducere, nec ligna in siluam ferre, ideo loquaci silentio multa inuoluo.

Verùm modo iam tempus est redeundi ad propositam materiam, sicque expeditus de exemplis redeo in viam, & vlterius Aduertendum venit vniuersalem Papæ potestatem, ac auctoritatem nullis circumcludi limitibus. Mortalium enim omnium cura commissa fuit B. Petro, vnde S. Leo Papa Magnus sermon. 1. in natal. Apost. sic cum eo loquitur. *Nec Mundi dominam times Romam, qui in Caipha domo expaueras sacerdotis ancillam. Numquid autem iudicio Pilati, aut sæuitia Iudæorum minor erat in Claudio potestas, vel in Nerone crudelitas? Vincebat ergo materiam formidinis vis amoris, nec æstimabas terrori cedendum, dum horum saluti consuleres, quos susceperas alendos.*

Papæ quippe Potestas, non solum omnimoda est super fideles, sed insuper diffunditur, atque extenditur, etiam in Regionibus Hæreticorum, Schismaticorum, cæterorumq. Infidelium. Siquidem hæresis, & apostasia priuat hæreticos,
30 & apostatas multis bonis, quæ communia sunt fidelibus, sed non priuat Papam auctoritate, quam in eos habet, alioquin nec punire eos, neq. redeuntibus pœnam condonare posset; & asserit Siluestr.
1 *in eius summa in verb. Papa nu. 7.* vbi sentit † in hæreticos Papã habere iurisdictionẽ, quia est Vicarius Christi habentis iurisdictionem in omnes.

Sunt quidẽ hæretici extra Ecclesiam de facto, &
2 in fauorabilibus, † sed de Iure, & in pœnalibus ad eam pertinent. *Et hic facit doctrina* S. Thom. *qui in 2. 2. quæst. 10. artic. 10.* affirmat, posse infideles Principes per sententiam Ecclesiæ priuari
3 in † certis casibus dominio, quod habent super fideles, vt si terras Christianorum vi occupauerint, vel subditos fideles à fide auertere satagant &c. idq. satis aperté demonstrant Cardinal. Bellarm. *in Apologia contra Regem Angliæ cap. 3. &* D. Suarez *in defens. fid. Cathol. contra eundem Reg. Angl. lib. 3. cap. 23.*

Vnde Papa Prouincias, quæ olim Christiano-
4 rum erant, † ab infidelibus occupatas alicui, vel aliquibus Principibus Christianis eruendas concedit, vt Bart. *inquit in l. liber homo. ff. de verb. obligat. & in l. fin. ff. de action. empt. & in l. is, qui apud hostes, vbi Iaf. ff. de legat. 1.* Bald. *in l. 1. C. de emancip. filior.* Domin. & Franc. *in cap. Abbate sane, §. & allegabatur, de re iud. in 6. idem* Bart. *in l. 1. C. de pagan.* Ioan. Parlador. *in sesquicen. quotidian. different. different. 9. §. 1. num. 15.* vers. *Et inde Rege in hæresim lapso, potest Romanus Pontifex Regnum alteri debellandum dare, &c.* Insuper videatur Azor. *institut. moral. part. 1. lib. 8. cap. 12. quæst. 17. & cap. 27. quæst. 7. &* Barbos. *in Collect. Iuris Canonic. in cap. Vergentis de hæretic.* vbi aiũt Regem effectũ hæreticum posse per Papam amo-
5 neri à Regno, & ad eum † spectare ius eligendi, si eius filij, & propinquiores sint quoque hæretici.

Immò Romanus Pontifex si videat propter hæresim Regis versari damnum totius Christianitatis, vel illius Regni, quo ad Religionem, nec aliter eidem damno succurri valeat, tunc potest non solùm à Rege Regnum, sed etiam ab eius successoribus in totum auferre, & Principi Christiano, suisq. successoribus, si illud debellauerit concedere. *vt asserunt* Molin. *in tractat. de primogenit. Hispanar. lib. 4. titul. 11. num. 37.* vers. *Ex qua causa potest Regnum, Romanus Pontifex Regi hæretico, & eius successoribus auferre, &c.* Iacob. Menoch. *in consil. 808. num. 75.* vers. *Iure potest Summus Pontifex priuare Regno, non solum Regẽ &c. lib. 9.* At de hoc exemplum habetur in Iulio II. Summo Pontifice, contra Ioannem Regem Nauarræ, eiusque successores, vt dicam infra nu. 56.

Conclusionem verò supra relatam, nempe Papam posse concedere Prouincias olim Christianorum ab infidelibus occupatas Principibus Christianis &c ampliã id procedere etiam si Christianorum numquam fuerint, † ad Fidei Christianæ, & Euangelij propagationem, vt pluribus exemplis confirmat Paramo *de origin. Inquisit. lib. 3. quæst. 1. in 3. opin. à num. 76. cum seqq.* Quæ potissima existimatur causa, vt impio ritu abrogato, ac in colendis prauissimis religionibus inueterata consuetudine, conuictis inanibus, & hominum impia vanitate deleta, insania sacrificiorum abolita, superstitionibus, ac simulacris de medio sublatis, (& vt dicebat Socrates, plus honor tribuendus

dus est cani, quam Idolo) ad veri DEI certam notitiam deueniatur. id quoque probat Francisc. Vargas *de auctoritat. Papæ proposit. 4. art. 10. nu. 5.* vbi id exemplificat in concessione facta ab Alexandro Papa VI. de Indijs, Regibus Catholicis Hispaniarum, & dixi supra §. 29. num. 5.

Receptum est quoque Papam iurisdictionem
7 habere in infideles, & si peccent † contra legem naturæ, veluti, quod tibi non vis, alteri ne facias, &c. *can. humanum genus 1. distinct.* vel si transgrediantur eorum leges in moralibus, potest eos punire, *vt affirmant* Abb. *in cap. nouit, de iudic.* Innocent. *in cap. quod super his, de vot. & vot. redempt.* Ioan. Andr. *in Nouell. in eodem cap. quod super his, cum alijs relatis per* Bonifac. Vitalin. *in Clem. ex graui. num.* 110. vers. *Papa vti Vicarius Christi &c. de vsur.* & adde Alciat. *in d. c. nouit. à nu. 3. de iudic.* Alberic *in l. bene à Zenone num.* 21. vers. *Papa habet omnimodam potestatem, non solum super fideles, sed etiam super infideles, & gentiles &c.* C. *de quadrien. præscript.* Marg. de Susann. *in tractat. de Iudæis, & alijs infidelibus cap. 9. num. 2.* vers. *Papa punit Iudæos, si contra legem Veteris Testamenti faciant, in moralibus. & num. 3.* id ampliat multò magis procedere, si infideles delinquant in opprobrium Fidei Catholicæ, ibique nonnullos casus in hac materia adducit: & pulchrè ratiocinatur Petr. de Anchar. *in dicto cap. quod super his.* vbi refert ideo Gregor.
8 & Innocent. IV. mandarunt comburi † illum librum, quem Iudæi vocant Calmochani, in quo multæ hæreses continentur &c. Anton. Corsett. *in tractat. de potestat. Reg. part. 5. & vltim. nu. 34.* vers. *Iudæi si committant hæresim contra suam legem &c.* Arnald. Albertin. *in repetition. Rubric. de hæretic. in quæstion. septim. num. 6. in fin.* vers. *Paganos delinquentes in lege naturæ, Papa potest punire &c.* lateq. tractat Augustinus de Anchon. *in tract. de potestat. Papæ quæst. 23. num. 4.*

Supradicta multò magis procedunt in hæreti-
9 cis, dum Papa † in eos exercet gladium iurisdictionis, præsertim ob iniuriam sibi illatam propter ementitam Sacramenti fidem, *cap. maiores, de baptism. cap. 1. & ibi gloss. in verb. non debet, de spons. duor. e. ap. cum inter, in fin. de spons.* Ob quod potest eos ad redeundum compellere, non secus ac Dux exercitus compellit militiæ desertorem, *l. desertorem, ff. de re milit.*

Neque nonum videri debet Papam in contem-
10 ptores sacræ Religionis † animaduertere, etiamsi illi extra Ecclesiæ gremium existant, (retinendo opinionem Card. Bellarmin. *lib. 3. de Eccles. milit. cap. 4.* & quidquid dixerit Alphons. de Castr. *lib. 2. de iusta hæretic. punit.*) si quidem hac eadem ratione Dux exercitus animaduertit in militiæ desertorem, quamuis ille in exercitu non sit, *d. l. desertorem ff. de re milit.*

11 Abbas Monachum † Professum à Religione aufugientem, compellit ad redeundum, Religionemq. obseruandam, nedum quando ad seculum rediit, sed etiam si ad aliam Religionem aufugerit, *cap. fin. & can. fin. ext. de regular. cap. porrectum, eodem tit.*

Et Dominus vasallum ab eius ditione recedé-
12 tem insalutatė, compellit † ad redeundum, & ad habitandum, Bald. *in prælud. feud. nu.* 17. Mat-thæus de Afflict. *n. 104. & in cap. fin. §. fin. nu. 126. de capit. qui cur. vend. & in cap. 1. num. 54. de pace iuram. firm.* præsumitur enim vasallus à principio quasi contraxisse cum Domino, respondetque Tiber. Decian. *consil. 41. num. 90.* vers. *Si vasallus recedat insalutato Domino &c. lib. 2.* Alia exempla non adduco, breuitatis ergo.

13 Generaliter † de iurisdictione Romani Pontificis super omnibus infidelibus differit Mart. Laud. *in tract. de Princip. quæst. 49.* vers. *Cum enim Deus habuerit super omnes potestatem, & sic & Papa &c* videri etiam potest S. Bernard. *lib. 3 de considerat.*

Quæso reliquamus verba lacere de supradictis
§. 31 organis Diabolicis, † & pergamus asserere reliqua de mirabili Papæ potestate, quæ in omnem terram exiuit, eamq. Magnus Pater Sanctus Augustinus contemplando estasi plenus, in sermon. super illis verbis, *humilis, & fortis* clamauit.

O mira potentia, ò ineffabilis gratia Saluatoris! quis plebeium piscatorem facilè crederet Apostolorum Principem, ET REGIBVS OBSISTERE, REGES SANCTIFICARE, REGIBVS OMNIBVS IMPERARE, MVNDVM REFRENARE legibus, dæmones calcare pedibus, præcipere virtutibus, Cælum omnibus aperire cum vellet, claudere cum placeret, immortale Regnum conuersis donare, negare peruersis, merita mundi cognoscere cum alijs ibi adductis.

§. 32 Iure ergo sancta † Mater Ecclesia læta canit in festiuitate eiusdem Beatissimi Petri,

Tu es Pastor ouium Princeps Apostolorum,
Tibi tradidit DEVS omnia Regna Mundi.

Vsque adhuc etiam ille Beatissimus Petrus Apostolus in Romana Cathedra regnat, docet, imperatq. cum eadem potestate, in successoribus suis, & hodie in Sanctiss. D. N. VRBANO Octauo Pont. Opt. Max.

Quisenim pleno ore affirmare dubitabit in Papa verificatum esse iam sacrum illud Vaticiniū de quo apud *Hierem. Proph. cap. 1.* Ecce constitui te hodie super Gentes, & Regna, vt euellas, & destruas, & dissipes, & disperdes, & ædifices, & plantes. Et illud *Ezechiel cap. 87.* Faciam eos Gentem vnā: & erit vnus Rex omnibus Imperijs &c. Et in *Ecclesiastic. cap. 10.* dicitur: In manu DEI potestas Terræ, & execrabilis omnis iniquitas gentium, & (nota obsecro hæc verba) vtilem Rectorem suscitabit in tempus super illam &c.

Nam non est locus aliquis in Orbe, nec Imperator, nec Rex, nec Dux, nec alius, quem intellectus humanus imaginare potest, vt possit se eximere à paterno iugo Romani Præsulis. Quia, vt inquit Hostien. *in titul. de vsu, & auctoritat. pall.*
34 *in fin.* Papa habet † latas, & liberas alas, quia nulli subest, & vbique dominatur; *& perbellè defendit* Restaur. Castald. *in tract. de Imperatore, quæst. 50. in fin. & quæst. 81.* vbi pluribus rationibus, & iuribus mediantibus asserit, nullatenus
35 valere consuetudinē, Legem, vel † quodlibet priuilegium, vt Imperator, aut quantumuis Magnus Rex, Dux, vel quicunque viuens, non possit à Romano Pontifice deponi, aut puniri &c. *& adde* Gaspar. de Perusio *in tractat. de reseruat. benefic. cap. 1. sub num. 4.*

Hinc celebris Regina Angliæ Aleonora Ducissa

sa Northmandiæ &c. scribendo ad sanctissimum
Pontificem Romanum Cœlestinum III. inter alia
perbelle ait: *Nonne Beato Petro Apostolo, & in
eo Vobis omne Regnum, omnisq. potestas regendi
committitur? BENEDICTVS DOMINVS,
qui talem potestatem dedit hominibus, non Impe-
rator, non Rex, non Dux à iugo vestræ potestatis
eximitur*; quæ epistola habetur penes Petr. Ble-
sen. *epist.* 45. & apud Cardin. Baron. *in Annal. tom.*
12. *ad annum* 1193. ac meminit Cardin. Bellarm.
in Apolog. contra Regem Angliæ cap. 3.

Generaliter verò quoad omnes plura cumulãt
Ioseph. de Steuano *in tract. de adoration. pedum
Rom. Pontif. cap.* 7. & recentiùs Ioann. Garz. Mast.
de Magistratibus, lib. 2. cap. 12. *à num.* 2. *vsque ad*
36 *num* 12. *& num.* 18. Vocat † Romanum Pontifi-
cem Dominum totius mundi, *per text. in cap. mul-
tum stupeo* 3. *quæst.* 6. alijsq. vt ibi; & subdit, ea
quæ asseruntur de vniuersali potestate Papæ, esse
adeo clara, vt quamuis aliqui contrarium dixe-
rint, attamen loquantur sine ratione, ipsorumque
scripta sint à Sanctissima Inquisitione Hispania-
§.37 rum expurgata. † Congruunt etiam carmina
Prosperi *in libr. de Ingratis cap.* 2.

Sedes Roma Petri, quæ pastoralis honoris
Facta caput Mũdi, quidquid nõ possidet armis
Religione tenet. . . . .

Et S. Ambrosius *in libro de vocat. Gentium*, inquit:
Roma per Apostolici Sacerdotij Principatum am-
1 *plior facta † est in arce Religionis, quàm in solio
potestatis &c.*

Necnon Sanctus Paulinus de reliquijs Aposto-
lorum loquens de Romana Ciuitate ait.

Nam prius Imperio tantũ, & victricibus armis
Nunc, & Apostolicis terrarũ est prima sepulchris.

2 Hic enim Romæ vbi caput superstitionis † erat,
in eodem loco voluit DEVS, vt caput sanctitatis
quiesceret; & vbi gentium Principes habitabant,
illic Ecclesiarum Principes morarentur; vt post
S. Ambrosium, S. Maximum, & Michaelem de
Aninyon. recenset Rota *in Cæsaraugustana Ca-
thedralitatis* 1. *Martij* 1630. *coram bon. mem. Coc-
cino. est decisio* 353. *num.* 10. vers. *Vt vbi caput su-
perstitionis, &c. tom.* 1. *à me select. aliàs par.* 5. *recen.*
Romana igitur Ciuitas est altera Ierusalem, & lo-
cus electus à DEO. vt aduertunt Card. Hostien. in
cap. fundamenta, de elect. in 6. & Io. Andr. *in cap.
per venerabilem, sub num.* 18. vers. *Sic Vrbs ista
altera Ierusalem &c. qui fil. sint legitim.*

Ad cuius corroborationem addo (& vt confun-
dam fabulam fremẽtium hæreticorum moderno-
rum, vt dicam infra) in Chronicis Leonis, & Lini
legi, quod postquã Simon Magus Capitoliũ con-
3 scendens per aera volabat † dæmonum potestate
perlatus, B. Petrus adiurans dæmones, vt eum cor-
ruere sinerent, & ne amplius per aera eũ gestarẽt
per virtutem Domini Nostri IESV CHRISTI,
quibus dictis statim ille miser corruit, & confra-
ctis ceruicibus, expirauit.

Ex quo Nero tunc imperans iussit Petrum, &
Paulum carceribus reseruari in carcere Mamer-
tini, sub custodia Militum Processi, & Martinia-
ni, quos Petrus ad Fidem conuertit, qui post con-
uersionem, carcerem aperuerunt, & Apostolos li-
beros dimiserunt; Petrus verò fratrum precibus
4 superatus abscessit, & cum venisset † ad Portam,
quæ nunc dicitur S. Maria ad passus, vidit CHRI-
STVM sibi apparentem, & ait, DOMINE
QVO VADIS? Qui respondit: Vado Romam
iterum crucifigi: Cui Petrus: Domine iterum
crucifigeris? Cui Dominus, Sic, Petrus ait: ergo
Domine reuertar, vt tecum crucifigar.

His dictis discedens Dominus, vidente Pe-
5 tro, † & lacrymante, in Cælum ascendit: Quod
Petrus intelligens pro se dictum, Romam reuer-
sus est, & sub crudeli Nerone crucis patibulum
pro CHRISTI amore gloriosè substinuit.

De hoc etiam successu mentio habetur *in dicto
c. per venerabilem, §. cum autem Petrus fugiens,
ext. qui fil. sint legitim.* Hancq. historiam de appa-
ritione Christi facta Petro, authenticam, & ve-
rissimam esse non est dubium, de ea enim memi-
nere antiquissimi Ecclesiæ Patres, *scilicet Abdias*
Apostolorum contemporaneus, & discipulus, Ba-
bilonięq. Episcopus *lib.* 1. *Histor. Apostolorum in
vita S. Petri prope finem*, quem librum *Iulius
Africanus* (cuius mẽtio habetur apud S. Hierony-
mum in Catalogo Sciptorum Catholicorum) ex
græco latinum fecit. Eandem quoque apparitio-
nem refert Egesippus *de excidio Ierosolymitan.
lib.* 3 *cap.* 2. S. Ambrosius *in oratione cõtra Auxen-
tium*, & plures alios antiquissimos Patres refert
Mendoza *in quolibet. quæst.* 4. *scholastic. & ex re-
centioribus asseuerant* Cordub. *respons. moral. lib.* 4.
quæst. 1. *dub.* 1. Iacobat. *de Concil. lib.* 8. *art.* 6. *in
fin.* Sebastianus Medic. *in summ. omn. hæres.
part.* 2. *verb. Petrus*. Late Georg. Scherer. *in li-
bro, an sit verum, quod Roma fœmina Pontifex
fuerit, argum.* 3. Cardin. Baron. *tom.* 1. *Annal.
Eccles. anno Christi* 69. *num.* 6. *&* 7. Cardin. Bel-
larmin. *de Roman. Pontific. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 3. *ad
finem*, vers *Addo vltimo*. Azor. *Institut. Moral.
part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 2. *quæst.* 2. vers. *Deinde, cum seqq.*
Ioann. de Capistran. *in tractatu de auctorit. Papa,
par.* 2. *secunda part. principal. num.* 52.

6 Ex qua verissima historia cognosci potest, cu-
ius præfricatæ frontis, ac præcipitis arrogantiæ
sint hæretici moderni, dum impudenter negant
Beatum Petrum Romæ vmquam Cathedram cõ-
stituisse, & quod magis est, nec vmquam Romam
vidisse. Nam de aduentu B. Petri non est dubitan-
dum propter supradicta, nec in hac re toto Cœlo
perspicua laborandum venit, cum id ipsum SS.
Oecumenicæ Synodi, idem etiam Romani Ponti-
fices suis epistolis, Imperatores suis edictis, ac tã-
dẽ tanta de Petri Romam aduẽtu memoria, ac ibi
25. annis Cathedram Sacerdotalẽ tenuisse, omniũ
scriptionum genere meruit consecrari. Itaque
Hæretici antiqui, & Schismatici nunquam ausi
fuerunt de eo, vel leuiter quidem dubitationem
monere. Antiquissimi enim Patres rerum Eccle-
siasticarum Scriptores, qui supradicta scripserunt,
& perpetua memoria decorarũt, sunt Iren. *lib.* 3.
cap. 1. Tertull. *de præscrip.* Hippolyt. *apud Prudent.
in Peristeph.* Cyprian. *de vnit. Eccles.* Arnob. *aduer-
sus Gentes, & Psalm.* 106. *Lactan. lib.* 4. *cap.* 21. Op-
tat. *contra Parmen. lib.* 2. S. Hieronym. *de Scriptor.
Eccles.* S Augustin. *sermon.* 7. *in natal. Apostol.* Se-
uer. *histor. lib.* 2. Pruden. *in Peristeph.* Philist. *de
hæres. cap.* 30. Oros. *lib.* 7. *cap.* 6. Prosp. *de præd. lib.* 4.
cap. 13.

cap.13. Maxim. *sermon. 1. & 5. in natal. Apostol.* Arator. *in Act. Apostol.* Petr. Chrysolog. *in serm. natal. Apostol.* ac cæteri Latini, qui de rebus Ecclesiast. commentaria ediderunt.

Ex Græcis verò Papias *apud Euseb. lib. 2. cap. 13.* Caius *apud Euseb. lib. 2. c. 24.* Dionys. *apud Euseb. pariter lib. 2. cap. 24.* Petr. Alexandr. *can. 3.* Euseb. *lib. 2. cap. 13.* Chrysostom. *in hom. de Petr. & Paul.* Cyrill. *epist. ad Cælestinum.* Theodoretus *in hæret. Fabul. in Simone, & in epist. ad Leonem.* Sozomen. *lib. 4. cap. 14.* Sed ne longior sim consulatur, Card. Baron. *in Annal. Ecclesiast. tom. 1. ad annum 44.* atque ex professo latissimè comprobat omnibus contrarijs satisfaciens Cardin. *Bellarmin. tom. 1. de Roman. Pontif. lib. 2. à princip.* Nec non ex nostris id solide tuetur *Michael. de Anan. in tract. de unitat. Ovil. & Pastor cap. 16. num. 12.* vbi inquit, Angelum Domini liberasse Petrum à vinculis Herodis, eò quia nondum Romæ Cathedram fundauerat, sed post eam fundatam Petro fugienti Neronis persecutionem apparuit CHRISTVS in Via Appia, vt martyrium non timeret, Romam reuertendo, *& latius prosequitur in cap. 21. post princip.* vers. *Dicunt enim, & somniant miseri isti Beatum Petrum nunquam fuisse Romæ &c.* ibiq. Hæreticos cum eorum rationibus, & iaculis prosternit, latiusq. id liquidò constare facit Petr. And. Gammar. *in repetition. Extrauag. Iul. II. de Sym. Pap. elect. num. 57.* ibi, *Adeo sunt isti nouitatum appetentes, vt postremo loco, argumentis, & rationibus respondere non valentes, vt vno verbo omnia tollant, affirmant quidem B. Petro à Domino concessam fuisse supremam prærogatiuam, sed hoc nihil facit ad Romanum Pontificem, cum B. Petrus nunquam fuerit Romæ &c.* cuius opinionis vanitatem, seu fictam machinam hæreticalem; & penitus inanem, aduersus Turrem inexpugnabilem Ecclesiæ Romanæ, ibi *d. Petr. Andr.* viriliter oppugnat, expugnatq. & præter stationes, Doctores, & quidem sanctitate insignes attestantes B. Petrum Romæ adfuisse, id num. 58. quoque probat ex Egesippo Græco Authore (qui floruit de tempore Plinij) & ex Suetonio Tranquillo, atque ex Cornelio Tacito.

Supradictis ergo firmè stantibus sacratissimam
7 Ciuitatem Romanam, † sic enim vocatur in *l. Senatores, C. de incol. lib. 10.* è toto terrarum Orbe DEVM elegisse (vt dixi) pro sempiterno, & immobili domicilio, *vt pulchrè, & latè deducit* Card. Alban. *in tract. de potestate Papæ part. 1. à*
8 *num. 72.* Ibique † suum Vicarium destinauit, vt continuò permaneret, *videatur* Rain. Cors. *in d. tractat. de Indagat. Iuris lib. 3. cap. 20. num. 3.* vbi probat Petro à Christo, Paulo ab Angelo prædictum fuisse, vt Romæ assisterent &c. Ad hoc pulchra sunt quoque verba S. Bernardi in epist. 1. ad Eugenium III. Romanum Pontificem, ibi, *Quo stas, terra sancta est, locus Petri est, locus Principis Apostolorum, vbi steterunt pedes eius, locus illius est, quem constituit DEVS dominum domus suæ, & principem omnis possessionis suæ.*

§.38 Addo tandem in hac materia † *cons.* Oldrad. 85. *sub num. 1.* vers. *Non est homo in Mundo Christianus, à maioribus Regibus Mundi, vsque ad minorem vetulam de Mundo, qui deposita propria, ac particulari affectione non desideret quod Papa sit Romæ.*

§.39 Sed ne obliuiscar loqui de Papæ iurisdictione vniuersali quidem, incongrua non est sacræ Rotæ decisio *in d. causa Pampilonen. Illegitimitatis 10. Iunij 1609. coram bo. me. Iusto, est decisio 191. n. 13. part 1. recet.* vbi Rota zelo veritatis accensa, & legibus, ac rationibus armata, insurgit damnatq. *Modern. Corduben.* dum *in tract. de matrim. lib. 8. disp. 7. in princ.* sentit, quod Papa nullatenus possit in toto Mũdo legitimare, quoad tẽporalia &c.

§.40 Nam vt ibi asserit Rota *sub nu. 12.* Papa potest principaliter, vel in consequentiam legitimare spurios vbique terrarum tam respectu spiritualium, quàm respectu temporalium, & *sub nu. 13.* subiungit dictum Modernum, antiquorum † Scriptorum modestiam non esse imitatum, eiusque opinionẽ tantùm retineri ab illis, qui negant temporalem Papę iurisdictionem. Vnde Summus Pontifex, qui potest tollere impedimentum à iure positiuo procedens, potest etiam illo sublato dispensare in radice illius, & relinquere matrimonium in terminis priorum consensuum, & sic verum, & validum, prout ex túc, ac si dispensatio illud præcessisset, *vt censuit* Rota *coram bo. me. Patriarcha Manzanedo in causa Hispalen. legitimitatis 11. May 1615. est decisio 687. num. 8. par. 2. recent.* & ita absque dubio vbique terrarum ad temporalia legitimare in radice matrimonij, *vt asserunt* Abb. *in cap. per venerabilem num. 22.* Zabarell. *quæst. 9. &* Præposit. *num. 74. ext. qui fil. sint. legitim.* Molin. *de primogen. lib. 3. cap. 2. num. 12. cum alijs pluribus relatis per supra relatum Modernum; in dicto tractat. de matrimon. lib. 8. disp. 7. num. 4.*

Et si alios desideras, videnda est *dicta decis. 687. num. 8. part. 2. recent.* vbi etiam *num. 14.* habetur quando dicatur dispensatũ in radice matrimonij.

1 Optimeq. ratiocinata est Rota in superius allegata *Pampilonen. illegitimitatis coram Iusto, sub num. 11.* vbi ait in manibus Papæ esse radicem, & fundamentum, à quo surgit legitimitatis, & illegitimitatis differentia. Quapropter potest vbilibet, ex quo habet etiam purum laicum ad matrimonium subiectum, *cap. 1. et cap. causam, qui fil. sint legit. cap. tuam. de ordin. cogn.* Prudenterq. quoque id aduertit post Bellam, Soccin. Anchar. Alex. & alios, Marc. Ant. Peregr. *in tract. de fideicomm. articul. 24 num. 81.* vers. *Papa in spiritualibus, & in his, quæ ad matrimonia pertinent est supra omnes, & supra ius, & omnia potest, quia contra potestatem clauium disputandum non est, sed omnino acquiescendum &c.*

Acceditq. ius dispensandi in iure humano nullatenus Romano Pontifici auferri posse, etiamsi Concilium Vniuersale futuris Romanorum Pontificum dispensationibus deroget: rationemq. huius conclusionis post Card. Turrecremat. *lib. 3. de Eccles. cap. 52. & 53.* reddit supremus Senatus Cathaloniæ, penes Ludouic. Peguer. *decis. 53. num. 8.* quia potestas attributa Romano Præsuli, non à Concilio, sed ab ipso DEO venit, *cap. 3. de Constit. can. omnes 22. distinct. cum alijs adductis in dicta decisione,* & supra satis demonstraui, & infra inculcabo. Cum digitus DEI sit hic, vnde inanis omnis humana potentia. *can. non turbetur 20. q. 1.*

In

In confesso est quoque apud omnes Doctores Catholicos, totum ius positiuum subiacere pedi-
2 bus Papæ, quod † ipse ad libitum suæ voluntatis, pro causa adducendo eius supremam auctoritatē, voluere, & reuoluere valens est, æquando quadrata rotundis, rotundaq. quadratis, & dubitans de hoc dubitat de fide, ac tanquam sacrilegus est censendus, *ita Bald. in consil. 437. incip. Quæritur vtrū Papa. lib. 1.* quem secutus est Rota *in causa Sabinen. Montis Rotundi 8. Februarij 1627. coram bo. me. Coccino, est decisio 36. tom. 1. à me select. alias part. 5. recent. num. 64. vers. Papa in ijs, quæ sunt iuris positiui, solam potestatem habet pro causa, & dubitans de hoc dubitat de fide &c.* congruit pariter *decisio in causa Bononien. Aggregationis ad Collegium 23. Martij 1640. coram clar. me. Merlino, §. Et ex hoc motiuo, vers. Hinc Papa, qui est Princeps Principum, totum ius positiuum subiacet &c. atque in altera causa Gerunden. Scribaniæ 21. Maij 1638. coram eodem, asseritur Papæ monarchiam esse Dogma certissimum solum ab hereticis impugnatum.*

Vnde, & rectè dicimus Papam tantummodo inter Principes seculi propriè appellari Monarcham, *vt ex textu in cap. ad Apostolicæ, de re iud. in 6. colligunt Roman. in consil. 467. num. 3.* Rimin. iun. *in consil. 57. num. 22.* Lotter. *de re benefic. lib. 2. quæst. 22. num. 7. & Tholos. Syntag. Iur. lib. 18. c. 2. num. 6.*

Ecclesia enim Romana Mundi Primatum, ab
3 ipso DEO obtinuit, vt supra dixi, ideo illum † auferre conans procul dubio in hæresim labitur, *tex. est in can. omnes 22. distinct. vbi glos. in verb. conās,* notat, hoc casu solum puniri conatus; ideo cum id ex DEO fit, non mirum, si semper triumphatrix
4 remaneat, atque † sine ruga, & macula conseruetur, *can. quamuis vniuersa,* ibi, *Apostoli Sedes Ecclesia Romana non habet maculam, nec rugam, 21. distinct.*

Vnde ex supradictis constat, Pontificem Romanum à Monarcha Cæli, & Terræ immediate, &
5 absque humana † dependentia (quidquid dixerit fœtens illud os Ioannis Vvicleff, cuius memoria damnata fuit in Concilio Constantiensi) habere auctoritatem, vt etiam dixi supra *§. 1. num. 1. atque ratiocinata est Rota in Maioricen. Indultorum 11. Aprilis 1639. coram eodem Merlino, §. Irreleuantiam, vers. Papa immediatè, & solum à DEO habet auctoritatem. Et in eadem causa 27. Iunij eiusdem anni, §. Nec opus, vers. Romani Pontifices, vt Petrus, habent auctoritatem à DEO, absque dependentia humana &c.*

Ex quo inferunt Doctores, Constitutiones Pa-
6 pæ de per se, vt latæ sunt, † dici effectuatas, & obligare, & habere auctoritatem, nec opus esse aliqua acceptatione populi (quod non sic est in Constitutionibus Principum secularium,) *ita Præposit. in cap. istis, §. leges num. 3. vers. Nisi dato consensu Papæ, 4. distinct.* Archidiac. *in can. leges promulgantur, ead. dist. 4. & in c. cum de beneficijs, circa fin. vers. Nec mireris, de præbend. in 6.* Franc. *ibi num. 4.* Nauarr. *consil. 1. num. 19. lib. 1. de Constitut.* Suarez *de Legib. lib. 4. cap. 16. num. 2. & P.* Baldellus *in disputationibus Theolog. Moral. lib. 5. de Legib. disput. 18. num. 1. 4. & 5.* & pluries resoluit Rota, *& præsertim coram bo. me. Card. Cauał. decis. 85. num. 2. vers. Auctoritas Papæ non est ab homine, & in Conchen. Beneficij de Valdeiudios 14. Nouemb. 1611. coram bo. me. Card. Sacrato, & in Lauretana Iurisdictionis 5. Martij 1618. coram eodem, est decisio 630 num. 6. vers. Papa habet immediatè à DEO potestatem, infra part. 4. recent. & in Gadicen. Decimarum 25. Maij 1637. coram R. P. D. meo Ghislerio.* cum alijs allegatis nuper *in causa Fanen Commendæ 27. Iunij 1639. coram R. P. D. meo Rojas.*

§. 41 Nec retrò relinquēdū venit, quod quādo subditi, seu vasalli sine iusta causa ab eorum Principibus nimis grauantur, tunc illi reclamare, atq. confugere possunt ad Romanū Pontificem tamquam ad communem Patrem, & Pastorem, vt constat ex allegatis per Felin. *in cap. canonum statuta, num. 10. de Constitut. & in cap. cum liceat, num. 12. vers. Septimo, de præscript. & notatur in can. per venerabilem, §. rationibus, qui fil. sint legit. in cap. licet, de foro competent. & in auth. vt diferent. iud. §. si tamen contigerit, & in §. rationibus col. 9. & est conclusio* Innoc. & Hostien. *in cap. inter dilecta, de fid. instrum.* Mencheca *lib. 1. controuers. illustr. cap. 8. num. 20.* Rup. *in cap. si quando, num. 15. de rescript.* Cened. *in collectan. Iuris Canonici collect. 167. ad cap. ex epistola, de probat. num. 2.*

Et Summus Pontifex ex ista causa, quia Princi-
1 pes malè tractant subditos, potest eosdem † à dominio, & principatu deponere, vt multi celebres I. C. probarunt, & præsertim Aegid. Boss. *in prax. tit. de Princip. & priuileg. eius, num 62. ibi,* Summus Pontifex potest deponere omnes Principes, si grauant suos subditos &c. *idque pariter notauit* Alberic. *in l. benè à Zenone, sub num. 10. vers.* Papa potest priuare Imperatorem, & Reges, si nimis grauent subditos &c. *C. de quadrienn. præscript.* Rettaur. Castald *in tract. de Imperator. q. 81. num. 4. vers. Papa potest principes coercere si nimis grauent subditos sine causa, & vers. Papa potest deponere Principes, si nimis grauent subditos, &c.* Martinus Lauden. *in suo solemni tractat. de Princip. quæst. 7. vers. Papa potest deponere Principes, si nimis grauent subditos, & quæst. 29. vers. Si Princeps est subditis nimis seuerus, & iniuriosus, potest accusari coram Papa, qui est Vicarius Summi REGIS.* D. Ioannes Parlador. *lib. 1. rerum quotidianar. cap. 3. num. 8. vers. Posset etiam Romanus Pontifex abdicare à Principatu Regem propter subditos opprimentem.* Paris. *in tractatu de syndicatu, tit. de excess. Imperat. num. 12. vers. Et quando Imperator nimis grauaret &c. & in tit. de excessu Reg. num. 57. vers. Si Rex malè agit, confugietur ad Papam &c.* Et subiungit: Propter supradictam causam, quia populos malè tractabat, depositus fuit Federicus ab Imperio. & latius vt ibi.

2 Mirabilis est in hac materia, epistola Aleonoræ Reginæ Angliæ scripta ad Cœlestinum Papam III. est apud *Petr. Blesens. epist. 144.* in qua d. Regina postulat auxilium à Papa contra Othonem Sueuiæ filium Federici Primi Imperatoris, qui Statū Angliæ perturbabat, & inter alia inquit: *Gentes conuulsæ, Populi dilacerati, Prouinciæ desolata, in spiritu contrito, & humiliato supplicant Vobis Romano Pontifici, quem constituit DEVS super gentes,*

tes, & Regna cũ omni plenitudine potestatis, &c.
3 Nec nouum esset asserere, quando Imperator, vel Reges, aut alij supremi Principes, iniquè ius dicunt, posse adiri Papam, qui eos cogat per denũciationem euangelicam, aut aliam viam, vt iniquè ab eisdem statuta rescindant, & hoc ordinare tamquam omnium viuentium Iudex, vt qui vices CHRISTI gerit in Terris, qui CHRISTVS est REX Regum, & Dominus Dominantium, & sic vtique Vicarius CHRISTI Domini naturalis Cæli, & Terræ habet iurisdictionem super omnes, *vt appositè fundat idem* Martin. Lauden. *in d. tractat. de Princip. quæst.* 1. vers. *Ipse Dominus suum Vicarium Petrum, & eius successores cõstituit, ideo quandocunque est necesse recurrendum est ad Papam, siue necessitas sit iuris, siue facti, aliàs non esset Iudex superior.* Lælius Iordan. *in tract. de Roman. Sed. origin. cap. 12. sub num. 23.* vers. *Papa est Iudex supremus omnium, etiam superiorem non recognoscentium & Imperatoris, atque Regum &c.* Card. Bellarm. *in 1. tom. disputat. titul. de Roman. Pontif. lib. 1. cap. 15.* vbi declarando verba, *Pasce oues meas*, asserit in Hæbreo legi, dominare, *& ex nostris refert* Ioann. Dominic. Tasson. *obseruat. iurisdiction. super Prag. de Antefat. obseruat. 2. nu. 9.* vers. *Verba, Pasce oues meas, in Hebræo legitur, idest dominare.*

§.42 Itaq. in casu oppressionis, ad Romanum Pontificem, qui diuina auctoritate habet potestatem super omnes mortales, à quolibet, & cõtra quemlibet viuentem potest recurri, supplicariq. ne iniquè opprimatur. *text. est singularis in cap. ad Romanam 2. quæst. 6.* ibi, *Ad Romanam Sedem ab omnibus, & maximè ab oppressis, est recurrendum, quasi ad Matrem, vt eius vberibus nutriantur, auctoritate defendantur, & à suis oppressoribus releuentur, quia nec potest, nec debet mater obliuisci filium suum &c.* Vnde *glos. ibi in verb. Matrem*, inquit, eam non præsumi matrem esse, nisi diligat filium. Et super hoc generali recursu, & appellatione ad Papam, *videatur* Ansel. *lib. 2 cap. 6.* Terrac. *lib. 1. cap. 276. quos refert* Anton. Augustin. *in epitom. Iur. Pontific. lib. 1. titul. de Roman. Pontific. titul. 4. cap. 15.* & adde Petrum à Monte *in tract. de potestat. Pontific. titul. de Concil. præeminent. nu. 17.* vers. *Ab omnibus appellandum est ad Romanam Sedem, quasi ad Matrem &c.*

§.43 Considerauit etiam id † S. Bernardus *lib. 3. de considerat. ad Eugenium*, ibi, *In testimonium singularis Primatus Papæ, totus Mundus ad eum appellat &c.* id quoque aduertit Franc. Varg. *in tractat. de auctoritat. Pontificis proposit. 4. art. 11.*
1 *nu. 2.* vers. † *Ad Papam in signum superioritatis, & excellentiæ appellatio generalis ex toto Orbe deuoluitur.* hocq. probat ex Actibus Apostolorum, & post eum asseruit Cornel. Broderod. *in tractat. de appellat. part. 1. titul. 16.* vers. *Appellari potest per Laicum ad Papam, & tamquam ad Superiorem ex toto Orbe Terrarum appellatio deuoluitur*, & vers. *Ad Papam ab omni Principe appellatur, etiamsi in temporalibus superiorem non recognoscat &c.* Bald. *in l. pactiones num. 2.* vers. *Tamen*
2 *de Iure † si Imperator faciat iniustitiam, potest adiri Papa &c. in vsib. feud. titul. Constant.* Francisc. Arias *in tractat. de Bell. & eius iustitia part. 1. nu. 216.* vers. *Ab omni Principe, & Iudice tam spiri-*
3 *tuali, quàm temporali, etiamsi in temporalibus superiorem nõ recognoscat, appellatur ad Papam &c.* Guidopap. *in tractat. de appellat. cap. 1. num. 5. quæ est etiam decisio Gratianopolitan. 436. pariter n. 7.*
4 ibi, *A superiore non recognoscente † superiore appellari potest ad Papam &c.* Ioann. Ferrer. *pariter in tract. de appellat. cap. 5. sub num.* 134. vers. *Ius Pontificium &c.* Sigismund. Scacc. *in eodem tract. de appell. quæst. 6. num. 46.* vers. *Ad Romanam Ecclesiam appellatur ab omnibus.* addo vlterius Siluest. *in eius summa part. 2. in verb. Papa sub nu. 2.* ibi, *Appellari potest ad PAPAM ab omni Principe,*
5 *& Iudice tam spirituali, † quàm temporali, etiamsi in temporalibus superiorem non recognoscat.* & ibi multa allegat. *dixitq. quoque* Augustin. Morl. *in empor. Iur. part. 1. quæst. 4. sub num.* 12. vers. *A*
6 *Rege non recognoscente superiorem appellatur † ad ipsum Papam.* Martin. Lauden. *in tract. de Princip.* 321. vers. *Propter iniustitiam Imperatoris potest adiri Papa.*

Consulti ità quoq. responderunt *Bald. in consil. 217. incip. Ego puto, quod ab iniusta sententia Regis &c. num. 1. lib. 3.* Abb. Panorm. *in consil. 3. incip. Nitar, col. fin.* vers. *Secundum remedium, vt appellet ad Papam, part 2.* Storz. Odd. *in consil. 27. n. 58. Ad Summum Pontificem communem totius Orbis Principem supremum recurrendum est. ad quem etiam vassalli Imperatoris confugere possunt, quan-*
7 *do † ab Imperiali maiestate videtur eis grauamen inferri.* Et perbelle aduertit præstans I.C. Andreas de Isern. qui est tantæ auctoritatis, vt à nonnullis tamquam Euangelista teneatur, teste Horat. Barbat. *in suo propugnaculo veritatis, cap. 3. num. 3.* vers. *Appellatur is Euangelista &c.* Dictus inquã Isern. ait *in vsibus Feud. titul de probib. Feud. alienat. per Federic. num. 83.* ibi, Antequam Ecclesia
8 Romana esset, sicuti nũc † est, à Regibus non appellabatur, *l. 2. § ex actis ff. de orig. iur.* cum ob dignitatem eorum præsumantur omnia bene agere, *l. inter claras. C. de summ. Trinit.* Tamen hodie ab omnibus oppressis potest appellari ad Romanum Pontificem, nam Reges habent Superiorem
9 DEVM, cuius locum Papa tenet † in terris in releuationẽ oppressorum; & allegatur illud Psal. 89. *Domine refugium factus est nobis in omni generatione, & generationẽ.* Idemq. post d. Isern. asseruit. Quintilianus Mandosius Iurisconsultus exquisitę doctrinæ *in tractat. de Commission. in 4. formul. in verbo deuoluta.* vers. *Summus Pontifex ipsius DEI locum in terris tenet, ipse DEI Vicarius sententias à Regibus prolatas cognoscet, confirmabit, vel infirmabit, et irritabit &c.* & adde Matth. de Afflict. *in comment. Constitut. Neapolitan. in prælud. q. 21.* vers. *Ecclesia Romana est refugium Christianorum fidelium.*

Supradicta tamen intellige in manifesta, & notoria iniustitia, & in magnis causis, vt plenius notatur per Doctores *in cap. nouit. de iudic.* & affirmant M. Ant. Peregr. *de Iure fisc. lib. 1. cap. 2. n. 62.* vers. *in causis arduis ex causa notoria, & manifesta iniustitia &c.* cum alijs nuper allegatis per D. Dominic. Tasson. *controuers. iurisd. d. pragm. de Antefat.* vers. *Obseruat. 2. sub num. 20.* vers. *Si PAPA videret Regem notoriè cupidum &c.* & allegat Innocent. *in cap. 1. in fin. de offic. Ordinar.* sic quoque respondit Tiber. Decian. *in cons. 56. nu. 5.*
vers.

vers. *Recursus potest haberi ad Papam, quando notoria esset iniustitia &c.lib.*5. idem etiam replicauit dictus Tassonus *in allegata Prag.* vers. *Quarto,obseruat.*1.*nu.*7. ibi, *Hinc est, quod tenetur Rex admittere appellationem alicuius condemnati ad mortem quando est in aperto, & notorium malè fuisse condemnatum; alias talis condemnatus, ad Papam appellare potest &c.*

Sed quis condignè verbis enarrare poterit, Pa-
§. 45 pæ amplitudinem dignitatis,& potestatis? vnde egregie asserunt Roderic. Zamorens. *in suo Speculo vitæ humanæ lib.*2.*cap.*1. & ex nostris Bartholom. Cassan. *in Catalog. Gloriæ mundi par.*4.*consider.*7. Romani Pontificis tantam esse sublimitatem, & eminentiam,tantamq. immensitatem, vt nullus Mortalium nedum comprehendere, aut satis exprimere, sed nec cogitare posse. *& addo* Hieron. Giach. *in consil. de Syndic.num.*331. *& seq. &* 341.
46 vbi sic inquit. *Papa † est Dominus Dominantium, & habet Ius Regis Regum,estq. culmen cunctorum, quæ intellectus humanus imaginare potest &c.*

Oportet ergo ex supra relatis fateri, quod Ro-
47 manus Pontifex est ille Magnus † Atlas, qui vniuersi Orbis Terrarum molem substinet,gubernat,ordinat, fouet,atque disponit,*text. habetur in can.cuncta per Mundum,in can. per principalem.* 15.*quæst.*3.*in can.duo sunt genera.* 96. *distinct.* per quæ,& alia Iura,id absque pugna transire,clarè ex nostris demonstrarunt Anchar. *in consil.*373.*num.* 4.5.*&* 6. Speculat. *in tit. de Legat. §. Nunc ostendit.* Petrus à Monte Venet. *in tract. de Potest. Papæ cap.*1.*num.*7. *& seq.* Ludouic. Bolognin. *in addit. ad Catald. de Boncompagn. in tract. de Potestat. Pap.nu.*4. vers. *Vlterius Papa regit totum Orbem.* Et Theologis verò optimè tuentur Card. Bellarmin. *in tract. de Romano Pontifice. lib.*1. *cap.*2. *& cap.*9.*&* 10.*& seqq.& lib.*2.*cap.*12.*necnō in tract. de Auctoritat. Concil. lib.*2.*cap.*15. Card. de Turrecremat. *in Summa de Ecclesia.lib.*2.*cap.*24. *& seq. & in opusculo de Potestate Papæ.quæst.*1.5.7.15.19. 20.21.*&* 35. P. Suarez *in tractat. de defension. Fid. Cathol. aduersus Reg. Angliæ lib.*3.*titul. de primat. Summ.Pontif.cap.*18.*num.*2.

48 Quod adeo est certissimum, † vt etiam de necessitate salutis Summo Pontifici, quilibet mortalium obedire teneatur,aliàs inobediētibus semper erit clausa ianua Regni Cælorum. *text. est in can. quodcunque* 24.*quæst.*1. *in cap. nouit. de iudic. & in extrauagāti,Vnam Sanctam Ecclesiam,* ibi, PORRO SVBESSE ROMANO PONTIFICI
49 OMNI HVMANÆ † CREATVRÆ DECLARAMVS, DICIMVS, DEFINIMVS, ET PRONVNCIAMVS OMNINO ESSE DE NECESSITATE SALVTIS, &c. *de maiorit. & obedient.* sic pariter concludit S. Thom. *in tractat. de error. Græcor. con.*72. vbi probat,de necessitate salutis esse,subesse Romano Pontifici, & allegat S. Cyrillum in libro Thesaurorum,& S. Maximum in epistola directa ad Orientales. & ex nostris id referunt Martin. Lauden. *in tractat. de Princ.q.*512.incip. *Papæ omnes tenentur obedire.* & sequitur *Felin. in cap. canonum statuta,* 1. *num.* 10. *de Constitution. Cassan. in Catalog. Gloriæ Mund. part.*4.*considerat.*7.*§. de obedientia. vers.* Summo Sacerdoti CHRISTI Vicario Romano Pontifici omnes Reges Christianos oportet esse subiectos, sicut ipsi Domino nostro IESV CHRISTO, *& ad hoc refert Archiepiscopum Florentinum in sua summa* 3 *part.lib.*22.*cap.*6.*§.*4.

Inter Christi enim oues, cuius cura commissa
50 fuit Petro,& eius successoribus,† recensendi sunt Principes omnes, & de hoc nemo Orthodoxorū, aut hæreticorum hactenus dubitauit, cum secus sentire, nihil aliud sit, quam eos inter reprobos (quod absit) collocare, vt etiam aduertit Cardin. *Baron. in Annal. Eccl.tom.*9.*ad ann.*800.*§. si enim Christi.* vbi etiam inquit, *Si ex ouium Christi nu-*
51 *mero aliquis † demoueatur,is inter Leones, Lupos Dracones, & alias feras bestias est numerandus, de quibus animalibus æque Petro dictum fuit: Occide, & manduca.*

Videndus est quoque *Antonius Corsett. in tractat. de potest. Reg. part.*3 .*num.*64 .vers. *Quaro an omnes Reges Terræ subijciantur Romano Pontifici,& dic quod sic. Luc. de Penna in l. quicumque, num.*10. vers. *Papa etiam omnes Reges subiecti esse noscuntur &c. C. de omn. agr. desert. lib.*11. Sacri Doctores id optimè, atque constanter probant apud *Matth.cap.*16. Tibi dabo claues Regni Cælorum; *& ex illo Ioann cap.vlt.* Pasce oues meas. *pluraq. adducit Cardin. de Turrecremat. in tract. de Eccles.lib.*2.*cap.*15. & exemplo id docuit Valentinianus inclytus Imperator, vt habemus in *can.Valentinianus* 63.*dist* Et vide supra §.4. à n.12.

Vnde nil mirum, si irrefragabiliter supradictis
52 stantibus, Romano Pontifici, † tanquam Vicario eius, cuius est terra,& plenitudo eius, orbis terrarum,& vniuersi, qui habitant in eo &c. non solum spirituali,sed & etiam gladio materiali euaginato attributa sit, iusta suadente causa, plenissima, amplissimaq. auctoritas, atque potestas transfe-
53 rendi Imperia, † sceptra frangendi,coronas auferendi, mutandi leges, & similia &c. *Text. est in cap. venerabilem, de elect. in cap. ad Apostolicæ, de re iud. in* 6. *in cap. grandi, de supplend. negligēt. prælat. pariter in* 6. *in can. auctoritatem, in can. alius.* 15. *q.*6. *in can. duo sunt, distinct.* 96. & idem confirmant ex Theologis, S. Bonauentura *de Hierarchia Ecclesiast. par.*2.*cap.*1. S. Antonin. *in summa par.*3. *tit.*22.*cap.*3.*§.*7. S. Raymundus *in summa de Hæretic.§.*7. Alphons. de Castr. *in tract. de iusta Hæreticorum punit. lib.*2.*cap.*7. Card. de Turrecremat. *in tract. de Eccles.cap.*114.*concl.*4. Melchior Can. *in tractat. de locis Theologicis, lib.*6.*cap.* 6. Ioann. Driedo *lib.* 1. *de libertate Christiana. cap.*14. Iacobus Simanc. *in tractat. de Catholica Institut. tit. de Papa,num.*25. cum aliis pluribus, ibi allegatis,& addi potest Ioannes Andreas *in dicto cap ad Apostolicæ, de sent. & re iud. in* 6. Hostiens. *in summa in titul. de hæretic. §. qua pœna puniatur, nu.*11. Abb. *in cap. excommunicamus. num.*2. *de hæretic.* Ioseph. Steuan. *in tractat. de Adoratione Pedum Romani Pontificis, cap.*7. Card. n. Paris. *in annotat. ad Bart. in l. Diui Seuerus. §. Præsides in littera B. vers.* Papa potest Principes deponere &c. *ff. de requir. reis*, Iacob. Simanc. *de Catholic. institut. tit.*45. *ex num.*24. Iul. Clar. *lib.*5.*§. fin. quæst.*35. *nu.*4.5. *&* 6. Tiraquell *de primogenit. quæst.*22. *num.*4. Anton. Scapp. *de Iure non script. lib.*2. *cap.*5. *num.*2. Alphons. Aluarez *in specul. Roman. Pontific. cap.* 16. Quintil. Mandos. *in prax. titul. de ingratitud. c.* 47. vers. *Constantius*, Palat. Rub. *in tractat. de retent. Regn.*

Regn.Nauarr.part.2.§.7.& in par.5.in princip. Ferdinand.Loazes *in allegat.pro Oppido de Mula in 1.dubitatione in responf.ad 7.fundamentum ex num.*13. Ioann. Selua *in tractat.de benefic.par.4 quaest.8.num.*13. vers. *Decimosexto Papa*. Ioann. Matienzo *in Dialog. relator.3.part.cap.55.n.*10. *& tradit* glos.*in cap.grandi in verb. Regis. de supplend.negligent praelat.in*6. Petr. Rebuff *super rubric.de rescript.sub num.*4.vers.*Item Papa Imperatorem deponere ex causa potest. Item Reges &c.* Bonifac.Vitalin. *in Clem. Pastoralis. §. nos tam. num.64.de sent.& re iudic.* Francisc. Arias *in tractat.de bello & eius instit.num.*201. vers. *Ego amplius dico sic, quod Papa potest ex causa ardua priuare Imperatorem, & alios Reges, & cōtra eos bellum indicere publicum &c.* Marc. Anton. Peregr. *de Iure fisc.lib.1.cap.2.num.6.*vers.*Imo Imperatores, Reges, & Principes etiam post Imperium, & Regnum adeptum Papa ex causa deponit.&c.* Bursat.*consil.90 nu.26.* vers.*Papa Principes apostatantes à Fide, priuare potest &c. part.1.* Guidopap.*decis. Parlament.Gratianopolitan.* 589. *num.5.* vers. *Quinimò ipse Papa deponit Imperatorem &c.*

Itaque Summus Pontifex (vt fatentur omnes
supradicti Doctores per iura ab eis allegata) va-
54 lens est, † ipsos Imperatores, Reges, cæterosque
Magnos Principes, multo ergo magis cæteros in-
feriores è sinu Ecclesiæ eijcere, rebelles pronun-
ciare, eorum vasallos à præstito eisdem iuramento
fidelitatis penitus liberare; & simul eosdem Im-
55 perio, Regno, & Principatu, † cæterisque dignita-
tibus, omnibusque bonis, & Iuribus quibuscun-
que ac iurisdictionibus priuare, in eisdemque Im-
perio, Regno, Principatu, Dignitatibus, bonis, &
56 iuribus, alios sibi beneuisos subrogare, † pariter-
que occupatoribus concedere, seu confirmare.

Exemplum habetur in Ioanne Rege Nauarræ, qui à Iulio II. Pontifice damnatus fuit ob crimen schismatis: vnde eum, ac successores Regno priuauit, omniaq. eius bona publicauit, & primò occupantibus amplè concessit, donauitq. vt accidit in persona Regum Hispaniarum Catholicorum tunc viuentium, eorumq. successorum, videndus est *Alphons.Aluarez.in specul.Roman.Pont.cap.16.* *Ferdinand.Vasq de successione part.2.lib.1.nu.*155.

Supradictaq. plenitudinis potestate non semel,
sed sæpius dicti Pontifices vsi sunt toties quoties
opus fuit accingendo gladiū suū super fœmur suū
57 potentissimè, vt † satis superque palam est, at-
que de hoc amplum testimonium faciunt tam
Theologi, quàm Iuris Pontificij, ac Cæsarei Professores, atque innumeri inculpatæ fidei Historici tùm sacri, tum prophani, tam Græci, quàm Latini: cursim tamen adducam nonnula exempla. Nonne Gregorius Papa II. à celsitudine Imperiali deposuit Leonem II. Cæsarem. Gregorius Papa VII. Hēricum IV. Imperatorem. Alexander Papa III. Federicum I. Imperatorem. Innocentius Papa II. Othonem Cæsarem. Innocentius Papa IV. Federicum II. Imperatorem. Clemens Papa VI. Ludouicum Bauarum, qui Imperium iniquè vsurpauerat? Exempla diuersorum Regum, aliorumque supremorum Principum ponere supersedeo, cum sint nota, & videri possint in caterua Doctorum proximè à me adducta num.53.

Maximèq. supra relata intrepidè venirunt affir-
58 manda, cum dictæ priuationes secutæ non † fue-
rint in aliquo vico, seu diuerticulo; sed in conspectu Cæli, & Terræ, omnibus applaudentibus, comprobatæ, ac suum effectum sortitæ; vt omnino concludendum necesse sit, etiam inuiris dentibus, Vniuersalem Romani Pontificis Orbis vniuersi
59 potestatem, † ac demandatum Imperium, nullate-
nus esse actum vsurpatæ iurisdictionis, sed veræ, &
realis potestatis, nam aliàs incredibile esset, quod
præmissa suum effectum habere potuissent, prout
habuerunt, & sic palam permissa, & approbata
60 fuissent. Ad † quod rectè confert tritissima illa
Iuris regula, quod nulla maior probatio afferri valet, quàm ea, quæ deducitur per euidentiam facti, cum sit omnium probationum illustrissima. *per text.in l.penult.& ibi DD.ff.fin.regund.* Bart.*in l.contra negantem.ad fin ff.ad leg.Aquil.*latè Tiraquell.*de retract.lignag.§.4.glos.1. num.36.* Afflict. *decis.23.num.6.*Rota *coram fe.rec.Gregor.XV. decis.575.num.6.*cum alijs allegatis in causa *S. Angeli Lombardorum, seu Nullius Iurisdictionis 26. Aprilis, & 2. Iulij 1641. coram Eminentiss. D. Card.Panzirolo.*

Nullus inquam admirari debet, si Ecclesiæ Ro-
61 manæ Principem triumphanter † coronatum
aspicimus triplici Corona, tanquam (quod mirabile est dictu) Regem Cæli, Terræ, Inferorumque. Nec immeritò equidem ex nostris dixerunt Augustin. de Anchona *in tractat. de potestat. Ecclesiæ in prooem. & post eum pius, ac eruditus vir* Matthæus de Afflict. *in Commentar. Constitut. vtriusque Regn.Sicil.& Neapol.in præludio. cap.13. num.*11. quod Romanus Pontifex est supra omnem Principatum, & Potestatem, ac eidem genua cuncta curuantur Cælestium, Terrestrium, atque Inferorum.

Quare si talis, ac tanta est potestas, ac auctoritas Romani Pontificis, sic prout mirum in modū eminet, ita submisse obediēdus, & metuendus est, nam post DEVM, Papa præ omnibus debet honorari. Abbas Siculus *in consil.21.lib.1.*Bernard. de Bustis *in sermone 31.secund.part.sui Rosarij littera G.* Nicolaus Boer. *in tract. de auctorit. Magni Consilij, sub num.49* vers.*Papa post DEVM præ omnibus debet honorari &c.* Præpositus *in repetit.can distinct.15.sub num.14.*vbi ait Summum
Pontificem significari per celebrem Montem
62 Sinai, † vt ibi late per eum. Et potissimum, quia
sicuti de illo Monte data est lex, ita ab ipso Papa omnes leges, & iura exquirenda sunt. Item quemadmodum ille Mons sublimior est quolibet alio Monte, ita Papa sublimior est quolibet alio Potentatu. Et quod facit ad nos, est, quia vt habemus *in Exod.* Statuta erat pœna mortis in eos, qui dictum Montem auderent tangere, & non
quolibet genere mortis, sed lapidibus, iaculisque
63 confodiendus &c. Et ideo † eadem pœna punien-
dus veniret quilibet, qui. ROMANVM PONTIFICEM ausu temerario tangit, impugnando, vel ei non obediendo.

In hac materia exempla plura, diuinasq. vindictas hic adducere possem: at Belisarius egregius ille Dux, ac strenuus Bellator Iustiniani Imperatoris, vnus pro multis amplam fidem faciet: iste erit buccinator: nam irreuerenter, ac impiè in gratiam Theodoræ Augustæ se gessit cum Pontifice Liberio. *vt tradunt* Procopius *de bello Gothic.lib.1.* Petrus Crinitus, Ægid.Perrin. *in vita*

Iustiniani Imp. quæ habetur apud nos in princ. vol. Sed ingratus hic, qui deterior fuit Pilato, nam Pilatus ipsum Cæsarem pertimuit; Iste verò timuit incurrere fœminæ offensam, sed certè impunitus non abijt, factusque fuit posteris exemplum. Quoniam ob horrendum sacrilegium nec satis tuit ad veniā promerendam facti pœnitentia, nam post scelus commissum, quasi solutus ab ebrietate, in se reuersus, considerando immane delictum, se ipsum erubuit, & detestatus est valde, & vt offensum diuinum Numen sibi redderet propitium, cum in eius Vicarium deliquisset. Munera enim preciosissima obtulit Templo Beati Petri Principis Apostolorum, & mox Romæ Ecclesiam erigendā curauit, cui præ foribus eiusmodi Inscriptionem incidi voluit; PATRATI CRIMINIS POENITENTIÆ PERPETVVM MONVMENTVM. Quæ Inscriptio intacta manet Romæ in Ecclesia Cruciferorum ad Fontem Triuij inter Pincium Montem, & Quirinalem.

Hanc vir Patritius Belisarius Vrbis amicus
Ob culpæ veniam condidit Ecclesiam
Hanc iccirco pedem, sacram qui ponis in ædem
Vt miseretur eum sæpe precare Deum.

Nam in exemplum posterorum, prędictus Belisarius ex viro fortunatissimo, magno Copiarum Ductore, qui formidabilem Costhoem Persarum Principem exterruerat, qui Reges seruitutis iugo subiecerat, qui gladio tot Lybiæ nationes domuerat, vir Mauortius, & in prælijs animo Leonino prędıtus, & tam gratus fuit Iustiniano Imperatori, vt is percusso nummo, in altera parte se, in altera parte Belisarium armatum effinxerit, cum Inscriptione hac, BELISARIVS ROMANORVM DECVS, & tandem ex locupletissimo supra omnem fidem, nam, teste Ammonio Monacho, cum priuatus ageret vitam, duodecim millia hominum semper secum habebat.

Is enim (cum Principes haud impunè in Religionem peccare solent, & maximè in terminis de quibus agimus) factus est, heu miser, pupillo nudior, calicem calamitatum largiter hausit, veluti fugitiuum quoddam mancipium rebus suis vniuersis spoliatus est, & vsque adeo redactus est, vt carnificem expectaret, qui ceruices gladio ei secturus esset, tandem verò crudeliter, omni semota pietate, excœcatus fuit; itaque sic angustiatus in vilissimo tuguriolo mærens, si infelicem vitam protrahere intendebat, coactus fuit mendicare, clamando viatoribus, *Date obulum Belisario*.

Inuidiæ licet id ipse, & nonnulli tribuerent, sed altius figit oculos Christi fidelis, qui cum manare cuncta è diuina prouidentia intueatur, non casum incusat, atque fortunam, sed prętérita hominum impię facta considerans diuinam intelliget esse vindictam. Quare æqua libra fatendum est, in Belisarium cælitus DEVM iaculatum esse vindictam: recordetur quilibet, quod superius dixi, immane scelus, atque pauendum etiam dæmonibus sacrilegium in Christum Domini, vnctumq. in Sanctum Sanctorum à dicto Belisario commissum, vnde affirmandum erit, quod verè iste iusta passus fuerit, *optimèq. id exagerat. Card. Baron. in annal. tom. 7. ad annum 561. §. Sed Ethnicorum hæc sint lamenta &c. & eodem tom. ad ann 549. in princip.* notabiliter aduertit, post supradictum nefandum scelus Belisarij Imperium Occidentale collapsum fuisse, & omnē eius bellicā vim concidisse, addita enim sunt hostibus bellica fortitudo, itaut innumeras postea victorias cōsecuti fuerint.

Insuper videatur *gl. s. super Deuteron. cap. 18.* in illis verbis textus, *Quicunque non audiuerit illum, ego vltor existam &c.* vers. *Ex quo verbo, habetur, quod impingentes in Summum Pontifi-*
64 *cem † grandi pœna sunt puniendi &c.* & vt ex nostris asserit *Gaspar. de Perus. in tract. de reseruat. benef. cap. 1. nu. 11.* subtrahentes obedientiam Papæ, vel eius dominium in totum, vel in parte, sunt schismatici, vel hæretici, *per iura ibi allegata*, & sub num. 27. subdit; Quod obloquentes, vel murmurantes de tanto Domino, scilicet Papa, maximum sibi parant pręiudicium in vtroque foro, nec aliud faciunt, nisi in puluerem insiare, excitando in proprios oculos terram, *c. inter verba 11. q. 3.* & addo, Principem maledicendum nequaquam esse, *iuxta præceptum Domini, de quo in Exod. cap. 22. & facit l. 1. C. si quis Imperat. maledix.*

Nec subticebo, quod accidit ad hunc propositum glorioso Doctori Gentium Paulo Apostolo,
65 nam † *vt legimus in actis Apostolorum cap. 23.* cum d. Apostolus contra summum Sacerdotem dixisset: *Percutiat te DEVS paries dealbate*: sibique ab astantibus dictum fuisset, Summum DEI Sacerdotem maledicis? Respondit Paulus incontinenti se corrigens: Nesciebam fratres, quia Princeps est Sacerdotum; scriptum est enim, *Principem populi tui non maledices &c.* & in terminis nostris asserit *Hostien. in cap. nondum, de consang. & affinit.* & post eum *Petrus à Monte in tractat. de potestat. Pontif. tit. de præeminent. Concil. nu. 7.* non est sine peccato maledicere Papam, & quod maledicens Papam, sit puniendus. *probat* text. *in cap. innotuit. 1. de maledic.* & aliàs, prout latè per Bernard. *in pract. cap. 69. in nouiss. edit. Plac. de delict. lib. 1. cap. 4. n. 2. in fin.* Farinac. *in prax. crim. p. 3. q. 105. n. 394. cum seqq.* Vide etiam Guidopap. *decis. Senat. Gratian. 588. n. 6.* ibi, *Qui contra Papam &c.* Ac in fine subdit, *transgressores Apostolicæ Sedis, esse infames, & tales videntur quatuor Euangelia contemnere per ibi allegatà &c.*

66 Considerandum enim est, & simul ratiocinandū in lumine naturali, quod qui captiuat intellectum in obsequiū sanctæ Fidei, credendo prout credere debet altissimum mysterium Sanctissimæ TRINITATIS, resurrectionem mortuorum, & alios articulos, omnem prorsus intelligentiam humanā excedentes, faciliùs profectò poterit captiuare intellectum in obedientiam, & reuerentiam Romani Pontificis successoris B. Petri, Vicarij IESV CHRISTI, ac Æterni Regni Clauigeri. *ad text. in can. in honorem. 19. distinct.*

Restat modo, vt præmissis Sūmarijs, aliqua quæ mihi restant dicere, subdam, pro conclusione, quo ad dignitatem, auctoritatē &c. Romanorum Pontificum, reijciendo etiam nōnullas oppositiones: ac quoque nonnulla asseram contra malos consiliarios, qui non pertimescunt ponere os in Cælum: Qua occasione multa habes circa ambitionem, & adulationem: & deinde loquar in terminis decisionis.

Paulus Rubeus.

SVM-

SVMMARIVM SECVNDAE Partis Annotationis ad Decisionem Secundam.

1 *Papam, qui videt oculo contemplatiuo, & fideli, videt & Christum.*
Christus antonomatice, & typice formauit Papam Vicarium suum ad imaginem, & similitudinem suam, dicendo: Tu es Petrus, nam Petra erat Christus.
2 *B. Petrus assumptus fuit in consortium indiuidua Vnitatis.*
Papa non est simplex homo, sed quasi Deus, & Vicarius Dei. ibid.
Papa propriè loquendo non est in dignitate constitutus, sed potius in ipso culmine dignitatum positus. num. 2.
3 *in Papa est thesaurus omnium dignitatum, qua sub Sole sunt.*
Papa est maximus, & potentissimus Dei Sacerdos. num. 2.
Papa solus potest regere, deliberare, & administrare sine consilio Cardinalium, quia ei soli data est potestas. num. 2.
4 *Papa maior est Concilio, & ista veritas est, atque hodie tritissima, martirizata, coronata, & canonizata opinio, quidquid nonnulli latrent.*
5 *Platina ausu temerario non erubuit tentare à Paulo Papa II. ad futurum Concilium appellare, & quid ei acciderit.*
Platina in vitis Pontificum in quibusdam locis est caute legendus, & quare.
Rosell. à propria passione raptus ob priuatum liuorem contexuit illam suam Monarchiam, in qua in multis contradixit potestati summi Pontificis.
6 *Rosell. non fuit creatus Cardinalis ab Eugenio Quarto, quia erat bigamus.*
Doctores nonnulli ob indignationem cum Summis Pontificibus, captis occasionibus stultè de Pontificia potestate oblocuti sunt. num. 6.
Errat in fide, qui a Papa ad Christum appellat.
7 *Papa est Monarcha, & Imperator supremus.*
Papa est Rex Regum. num. 7.
Papa non inconuenit Regius titulus. num. 7.
8 *Papa habet iurisdictionem, non per viam accumulationis, nec per viam gradualitatis, sed per viã, quia ipse est totum continens, idest omnia.*
9 *Papa habet iurisdictionem ab ipso Deo immediatè absque vlla dependentia humana.*
Electio Papa, qua fit per DD. Cardinales, est simplex indicium persona a Christo electa. num.
Papa, postquam est designatus a DD. Cardinalibus, tunc omnis potestas immediatè ab ipso Christo in talem personam deriuat. num 9.
Papa electio potius diuina, quàm humana est.
Papa est solus, & nullus secum potens, super omnes potentes. num. 9.
10 *Papa ideo se vocat, seruum seruorum Dei: ne ex tali tantaque dignitate in superbiam incidat.*
Qui maior est vestrum, fit tamquam minister, est preceptum Dominicum. num. 10.
Papa quanto maior cateris, ideo tanto humiliorem se reputat, & nominat. num. 10.
11 *Papa dum coronatur, imponitur super summitate arundinis stuppa modicum, & comburitur, atque vnus clamat,* Pater Sancte, sic transit gloria Mundi.
Et hoc fit, ne Papa in culmine dignitatum constitutus conditionis humana obliuiscatur.
12 *apud Romanos triumphare alicui non concedebatur, nisi quinque millia hostium vna acie cecidisset, & nisi auctum esset Imperium.*
13 *Romani existimabant non numero, sed gloria triumphorum excelsius futurum eorum decus.*
14 *Romanorum triumphorum apparatus, & pompa immensa erat, & festiuitas inusitata.*
S. Augustinus tria videre cupiebat, Christum humanatum, Paulum pradicantem, & Romam triumphantem. num. 14.
15 *Triumphantes dum per Vrbem in superbo curru vehebantur, seruus vnus deformis post eos clamabat,* Respice post te, hominem te esse memento: *& hoc Romani constituerunt, ne triumphantes prospera illa fortuna plus aquo insuperbirent, & insolescerent, ac vlterius, quid permittebant militibus aduersus triumphantes.*
16 *Romani Imperatores Catholici, ne ob dignitatem a vento superbia raperentur, se vltimos Dei seruos minimos vocabant.*
Papa cum sit longe maior Imperatore, non mirum, si profundiori vtitur humilitate.
17 *Papa vocat se, seruum seruorum Dei, ex affectione, iuxta illud Apostoli. Cum sim liber ex omnibus omnium factus sum seruus, vt plures lucrifacerem.*
Papa vocat se, seruum seruorum Dei, quia omnibus seruit. & vide sententiam S. Bernardi.
Imperantes seruiunt illis, quibus imperare videntur.
18 *Tiberius Imperator in pleno Senatu fassus fuit, se esse publicum seruum, & cuilibet Ciui specialiter subiectum.*
Princeps vigilare, & laborare debet pro salute subditorum.
19 *Iustinianus Imperator pernoctabat, vt subditi Imperio sub omni quiete consisterent, ipso curas pro omnibus suscipiente.*
Principibus summum rerum iudicium Dij dederunt, subditis obsequij gloria relicta fuit, secundum Tacit.
Amens nisi quis sit, potius eliget, alium sibi praesse, quam dum alijs ipse consulit, multis negotijs implicari, secundum Platonem.
Purpuram si quis penitus cognosceret, nec humi quidem iacentem tollere vellet, ex sententia Antigoni Regis.
Purpura adeo venerata, adeo ambita, à fluctuanti mare originem trahit, vnde non mirum si fluxus, & refluxus tot cogitationum secum ferat, & sape naufragium felicitatum, quas in illius superficie promittebat.
Purpura plusquam alius color, secundum Plinium, sub ictibus est tineis, ita, & cor eius, qui ea induitur.
20 *Papa se dicit non tantum nuncupatiuè, sed etiam substantiuè seruum seruorum Dei.*

Cathedra Petri, spinosa est.

21 *Sacerdotium est prius Imperio, cum Sacerdotium cœperit in Melchisedech qui fuit primogenitus Noe, Imperium verò legitimum cœpit in Moyse.*
Imperij ius, an sit prius, quam Papatus, & Apostolatus. num.21.

22 *Papa repræsentat personam Christi, qui secundùm superiorem naturam ab æterno fuit, vnde est illud Esaia: Generationem eius quis enarrabit?*

23 *Temporis antiquitas ad nihil deseruit, quādo adest maioritas dignitatis.*
Temporalia sunt accessoria ad spiritualia, & pro nihilo habentur comparata ad ea. num.22.

24 *Dignitatem habens à digniori præfertur habenti eam ab inferiori, quamuis in tempore sit iste anterior.*
Imperator iam olim habuit potestatem à populo num.24.

25 *Constantinus Imperator iustum duxit, quæ Dei sunt Deo reddere.*
Constantinus, quod iniustè detinuit, iustè restituit Deo, in manibus Romani Pontificis eius Vicarij. num.25.

26 *Constantinus nihil de nouo detulit Ecclesiæ, sed restituit.*

27 *Constantini donatio facta Ecclesiæ, fuit potius restitutio, seu bona fidei agnitio, quam donatio, & ita multi Iurisconsultorum celeberrimi literarū memoriæ tradiderunt, vt hic habes.*

28 *Constantinus agnouit Siluestrum Papam tanquā Principem totius Mundi, & ei reliquit Romam, ac potiores partes Imperij, reseruatis sibi partibus Orientis ex tacita permissione Siluestri.*
Constantinus partem bonorum restituit, & partem recognouit ab Ecclesia, tamquam à Christo, per quem Reges regnant. num 28.

29 *Regius Propheta Dauid spiritu prophetico præsensit Constantini restitutionem faciendam Deo.*

30 *Constantino adhuc idolatro pugnanti cōtra Maxentium, apparuit in Cælo signum Sanctæ Crucis, cum inscriptione, IN HOC VINCE. & non solum ipse id vidit, & etiam totus eius exercitus, non sine maximo omnium stupore.*

31 *Constantinus postquam vidit in Cælo signum Crucis, & nesciens, quid id significare debebat, apparuit ei CHRISTVS, iubendo ei, vt signo Crucis vteretur in prælijs.*

32 *Constantinus transmutauit insignia militaria in Sancta Crucis signum, cum quo, diuina regente virtute, hostes aperto miraculo superabat.*

33 *Constantinus mediante signo Sāctæ Crucis, Rhadag.sium Regem Gothorum cum immenso agmine vna die tanta celeritate vicit, vt ne vno quidē vulnerato Romanorum plusquam centum millia inimicorum, vna cum Rege, & filijs necauerit.*

34 *Senatus Romanus erexit superbū Arcum Triumphalem Constantino Imperatori, & inter alia, vt etiam hodie legitur, asseritur quod Constantinus vicerit instinctu Diuinitatis.*

35 *Constantinus quando vicit Maxentium, aliosque Tyrannos, mediante signo Crucis, constans fama fuit tam in Gallia, quàm in Italia exercitum de Cælo fuisse missum ad eum adiuuandum.*

36 *Constantinus etiam adhuc non Christianus, postquam reportauit victorias virtute signi Sanctæ Crucis, Romam reuersus, in loco celebri erexit Trophæum d. Crucis. & vide inscriptionem.*

37 *Constantinus non est mirum, si propter immensas gratias obtentas à Deo, & quia manifesto miraculo fuit liberatus à lepra mediante sacro Baptismate,*
Si Vicarium ipsius Dei in terris, id est Romanum Pontificem in Dominum vniuersi agnouerit.

38 *Deus munificus noster, altius exaltauit Constantinum Imp. propter eius bona fidei cognitionem, Principatus Orbis, factam in personam Papæ, tamquam Vicarium ipsius Dei.*
Constantinus Imperator fuit gloriosissimus, & Magnus per antonomasiam dictus, & omnium votorum compos fuit. num.38.

39 *Constantinus iustum non duxit, vt vbi Christiana Religionis caput a Cælesti Imperatore constitutum fuit, ibi Imperator terrenus haberet potestatem.*

40 *Constantinus contulit se in partibus Orientalibus, ibique condidit Ciuitatem Imperio Romano sociam, veluti ipsius Romæ filiam.*

41 *Constantinus feliciter, beateq. vitam terminauit.*

42 *Donationem, seu restitutionem factam Ecclesiæ a Constantino, nonnulli ausu temerario impugnarunt, eam falsam, inualidamq. vocando, sed meditati sunt inania.*
Thales vnus ex septem Sapientibus Græciæ, cum properasset ad contemplanda sidera, cecidit in foueam, & qualiter fuerit delusus.

43 *Laurentius Valla inter obtrectatores Ecclesiæ Romana præ cæteris licentius, ac insolentius blasphemia verba effudit.*
Valla fuit tanta mordacitatis vir, vt Aristotelem Philosophorum Principem male carpere non dubitauerit, num 43.
Valla satyricis aculeis armatus contra priscos, & summos I.C. insurrexit, sed Alciatus acriter eius audaciam repressit. num.43.
Valla fuit vir ridiculus, & musca planè, vt dicitur elephantum, secundum Alciat.

44 *in Valla tanta viguit lædendi libido, vt insontes iuxta, ac sontes calumniauerit, ac conspurcare tentauerit.*

45 *Valla quamuis esset purus purus Grammaticus, fastosè tamen iactabat, se meliores glossas, quam Accursij in Iure Ciuili fecisse, & eas esse editurum. num.48.*
Politianus asserebat se gloss.sse totum corpus Iuris Ciuilis melius quam Accursius, & statim interrogatus a Soccino, quid esset suitas? obmutuit. num.45.

46 *Modestia claram, & stabilem parat authoritatē.*
Modestia est promptuarium virtutis. num.46.
Modestia est pulcherrimum Deorum donum, secundum Euripidem. num 46.

47 *Valla, nec ipsis Catholicis Imperatoribus pepercit, eosq. non absque aperto mendacio reprehendere voluit, & quomodo.*

48 *Christus non sub Cæsare, nec sub Augusto passus fuit, sed sub Tiberio.*
in Valla sepulchro adest inscriptio, Nunc quoque mordet humum. num.51.

49 *Valla fuit Iuris ignarus, & ei poterat dictum illud in faciem refricari, Non sapis ea, quæ Dei sunt.*
Valla acriter a multis reprehenditur, quia malignè

gnè locutus fuit de cessione Constantini. nu. 52.

50 *in Concilio Constantiensi, inter alios articulos vti hæreticales damnatos, illud quoque legitur, in quo asseritur, Siluestrum, & Constantinum errasse dotando Ecclesiam.*

51 *Donationem Constantini factam Ecclesiæ asserens esse falsam, vel inualidam, non distat ab hæresi.*

52 *Impossibilis est probatio negatiuæ per rerum naturam.*

53 *Probatio illa est incongruens, quæ non legitur in aliquibus historijs, ergo non est verum.*

Typographia nobilissima inuentio, reperta fuit in Germania de anno 1440.

54 *Veritatis tanta est vis, vt contra omnium insidias per se ipsam optime se defendat.*

Veritas non solum res omnes superat, & vincit, quas temporis diuturnitas consumit, sed etiam ex ipso tempore triumphum agit nobilissimum.

Mendacia sunt sicut cometa, quæ etsi aliquibus diebus fulgeant, & resplendeant, obscurantur tandem, & ad nihilum rediguntur.

55 *Donationem Constantini factam Ecclesiæ de verbo ad verbum, qui legere desiderat, consulat Alberic. Bursat. & alios, vt hic.*

Constantini cessio si non valuisset, Deus non tulisset, vt tot tenebræ in hunc vsque diem, mentes fidelium obscurassent, & tantus error in Ecclesia sua tot sæcula fefellisset.

56 *Donatio Constantini an valeat nec ne, est quæstio satis agitata inter inquietos Doctores.*

Deus, & mūdus approbat Constantini donationē.

57 *Hæretici, aliiq. infideles rabiosè strideant, fremant, tabescant, stylum aduersarium exacuant, erudescant, dum maiestatem, splendoremque Romanorum Præsulum oculis eorum noctua cernere non valent.*

Hæretici, suomet indicio in barathrum infernale iam sunt condemnati, cum extra gremium Ecclesiæ non detur remissio peccatorum. num.57.

58 *Hæreticorum secta quamuis infinita fuerint, nulla tamen Cathedra B.Petri præualere valuit, nec aliqua simul cum eadem Cathedra asserere potest illud Psalm.* Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea, etenim non potuerunt mihi.

59 *Carbonarii rustici adducitur exemplum, qui fuit magister cuiusdam celeberrimi Theologi in vltimo vitæ discrimine positi. & num.60.61.& 62.*

63 *in Fidei materijs humilitate, & obedientia agendum est, non sophismatis, & subtilibus argumentis.*

Dauid Propheta optabat ad altè volandum in contemplatione rerum cælestium, non pennas Aquilæ, sed Columbæ.

64 *Hæretici per viam disputationis non conuertuntur, sed audaciores redduntur, & in ipso cōgressu firmos fatigant, infirmos capiunt, medios verò cum scrupulo dimittunt.*

Hæretici non conuertuntur rationibus, qui non intelligunt, nec intelligere volunt, & potius mori volunt, quàm conuerti. num.64.

Disputatio cum hæreticis est prohibita.

65 *Diuina non sunt discutienda, sed credenda, non enim Deus discutere se iubet, sed credere.*

66 *Hæretici si captiuarent eorum intellectum in obedientiam Cathedræ B.Petri, supponendo eorum capitibus sanctissimam hanc petram, exclama-*

rent vna cum Iacob, Verè non est hic aliud nisi Domus DEI, & Porta Cæli.

67 *Offensio aliquando procedit, vbi defensio omni iure exire deberet.*

68 *Ambitionis scelerata bestia suo venenato afflatu incautos necat.*

Ambitio hodie totum Orbem possidet.

Consiliarij Principum aliquando venenati ab ambitione non pertimescunt ponere os in Cælum.

Papa facit vnum, & idem Tribunal cum Deo.

69 *A Papa appellans ad Deum, vel homines, errat in fide.*

Hæresim sentire videtur, qui a sententia Papæ ad Christum appellat, quasi sentiat Papam Christi non esse Vicarium.

70 *Papā, si quis asserat in toto Orbe dominium habere super spiritualia, & non super temporalia, cui sit similis.*

71 *Papa tamquam Vicarius Christi in toto Orbe, spiritualium, & temporalium habet vniuersalem iurisdictionem.*

72 *Hæretici quoque agnouerunt Papam habere primatum etiam in temporalibus.*

Erasmus perfidus ille hæreticus, Romani Pontificis primatum, etiam in temporalibus agnouit.

Henric. IV. Cæsar, quamuis infestus hostis Ecclesiæ Romanæ, & excommunicatus a Gregorio Papa VII. nihilominus clare recognoscebat primatum, & potestatem Papæ supra rebus temporalibus &c.

Error est pertinacis mentis non credere Romanū Pontificem super spiritualia, & temporalia habere primatum.

Ambitio in mendacijs apertis fidem suam labefactat. num.72.

73 *Ambitio multos mortales falsos fieri coegit.*

74 *Contra Ambitionem exclamatio.*

Canonistæ id quod vocant simoniam, apud Legistas dicitur ambitus.

Dignitates si quis quacunque ambitione affectauerat, tricenas libras auri inferre cogebatur.

75 *Ambitio quid sit, secundum S. Bernardum. & num.76.*

77 *Ambitio est simia Charitatis.*

78 *Ambitio qualiter à diuersis Legistis fuerit delineata. remissiue.*

79 *Ambitionis gloria Angelum felicitate angelica priuauit, scientiæ appetitu hominem immortalitatis gloria spoliauit.*

80 *Eua à cibo non fuit deflexa, nec destituta obliuione mandatorum, sed à promisso honore illecebrosa decepta fuit.*

81 *Ambitionis pessimus ventus atram tempestatem excitauit in cælo, ex qua naufragium tam lacrymabile deuenit. Quid ergo non operabitur in terra?*

82 *Ambitionis cruenta bestia ad lucem deduxit plures hæresiarchas, referuntur nonnulli. num. 84. & num.85.*

83 *Ambitio est hæresum genitrix.*

86 *ex Ambitione sæpe teterrima bella, & seditiones cruenta orta sunt.*

87 *Ambitio fuit causa quare Mundus fuit infectus pessimo vitio Idololatriæ. & num.88.*

89 *Ambitio est fons omnium vitiorum.*

90 *Episcopus, vel Clericus si ambiat ampliorem se-*

dem, & suam negligat, utraque priuandus venit.
Regimen, seu administrationem ambiens nullatenus venit audiendus. num. 90.
Officio gerendo nullum censuit Plato idoneum, nisi coactè, & inuitus illud susciperet. ibid.
In Sacerdotibus eligendis, quid de tempore Apostolorum seruabatur.
91 *Dignitates, & officia, ut dicebat Sergius Galba Imperator, dumtaxat inuitis, & recusantibus sunt danda. sic etiam faciebat Imperator Alexander Seuerus.*
Ambitio hodie pompose triumphat, & ausu temerario omnia per quamcumque viam tentat. ibid.
92 *Genus humana audax omnia perpeti, ruit per vetitum nefas. num. 91.*
Ambitio iam more sancta est, & soluta legibus. secundum Plaut.
Ambitio nostra in Cælis esse deberet, ubi sunt corona aeterna. ibid.
Alexander Magnus irrisus fuit à Seneca, quia quasiuit magnum esse in terra, & non in cælo, cum terra respectu cæli, sit minutissimus punctus.
Mortalium termini ridiculi sunt.
Ex Ambientium infinita turba, unus, aut alter fruuntur optatis, votaq. referunt satiata rebus.
Rex Salomon, qui omnes Mundi Monarchas in felicitate superauit, tandem satiatus, dixit: Omnia esse afflictionem animi, & nihil permanere sub Sole. ibid.
93 *Octauianus Augustus postquam per 50. annos placidissimè Urbi, & Orbi uniuerso imperauit, fassus fuit hunc Mundum nihil aliud esse, nisi ridiculosam scenam.*
Octauianus Augustus diem illum latissimum cogitabat, quo Imperij magnitudinem relinqueret.
Septimius Seuerus Imperator post gustatas omnes mundi delicias, morti proximus exclamauit, omnia fui, & nihil expedit.
93 *Intellectus hominis, diuina, vel humana respiciens non satiatur, nisi infinitum DEUM capiat qui capacitatem eius, ab ipso manantem impleat infinitum, ex sententia Platonis. ibid.*
Plato Moyses Græcus fuit appellatus.
Ridendum est, quando videmus homines in terrenis delectari, cum id sit ad instar ludi puerilis, quando constituunt inter se Principem. ibid.
94 *in Vita præsenti, cuncta risus, cuncta puluis, & cuncta sunt nihil.*
95 *ab Ambitionis morbo, quilibet se purget, & maximè Consiliarij Principum, itaque non sint de illis de quibus loquitur Osee cap. 7.*
Sed afferant unà cū David, Loquebar de testimonijs tuis in conspectu Regum, et non cōfundebar.
Cæsar magnus est, sed eo maior est veritas.
Imperiale non est libertatem dicendi denegare.
Sacerdotale non est, quid ipse sentit, non dicere.
95 *Regibus, qui consilium dant, gratius seruitium illis facere nequeunt, quam clare dicere veritatem, nec grauiorem offensam, quàm illā palliare. coram Principe, nec quidem verbum falsum quis proferre debet.*
Consiliarij Principum psallunt illud. Placebo Domino in Regione viuorum. num. 95.
Aulici sæpe transeunt per Placentiam, sed numquam per Veronam.
96 *Principes alieni esse debent ab adulatoribus.*
Ambitiosi vitia vitijs cumulant, et scelera sceleribus velant, ut suum intentum assequantur.
Ambitionis fera pessima est nutrix adulationis.
Ambitiosi mediante viperino toxico adulationis, non difficulter quemlibet violant. ibid.
Veritas est Princeps principi, & quare Principibus obsculandus traditur liber Euangeliorum dum adest rei sacræ.
97 *Adulatores omnia præ manibus habent, omnia sapiunt, omniaque defendunt præter veritatem.*
Adulatores imitantur Camaleontem, & quare.
Adulatores aliquando quædam afferunt, ut non ab homine, sed a diabolo dicta quis iuraret.
Regis errores aduertens, incidit in periculum, ne occidatur.
Malo naturali ducimur, ut adulatoribus nostris faueamus. num. 97.
Animalia ipsa bruta voces laudatrices libenter sentiunt: exemplum datur de Pauone.
98 *Adulatoribus quia res melius succedit, quàm rectè monētibus, ideo facilè quis se vertit ad nugas.*
Adulatio, dicta est à cauda, qua Græci ἀνρὰ vocant.
Adulari, qui hodie nescit, aut inuidiæ, aut superbiæ tribuitur. num. 98.
Qui parce adulatur pro maligno habetur, secundum Senecam. num. 98.
Adulatores periti sunt in pingendo falsa veri coloribus, ut Oracula quis crederet.
99 *Bartachin. cum à quodam Magnate fuisset interrogatus, cur non adularetur, respondit, se tanta scientia non esse, ut adulari sciret.*
ad Lucrum omnes cursim currimus. num. 99.
Lucro studemus omnes, viles, & nobiles. ibid.
Veritatis ea est conditio, ut ipsam sæpe inimicitiæ sequantur, sicuti per adulationem amicitia comparantur. num. 99.
100 *Potentes, et diuites cum omnia habeant, unum illis deest. scilicet qui eis uerum dicat.*
101 *Magnorum misera conditio cum vera audire nolint, quia aduersa, vel quia contraria sit eius concepta opinioni probis audientia denegata.*
Adulatio est perpetuum malum in Rege, secundum Plutarc.
Veritas in Palatia ingredi non potest, nisi furtiuè, & per fenestras.
102 *cum Magnis, & diuitibus qui conuersantur, aut amicitiam, aut veritatem conuenit eis, ut amittant.*
Viuendum est sibi, & longe magna nomina sunt fugienda.
Gedeoni in domo propria granum mundanti apparuit Angelus, & dixit: Dominus tecum virorum fortissime, & quare. sub num. 102.
Bonum inæstimabile est suum esse. ibidem.
Audimus libenter, quod delectat, & offendit omne, quod nolumus. ibid.
103 *Credere, quod optamus, nihil expeditius est.*
Iudex qui munera accepit à parte, studendo facili negocio, credit quòd opinio, qua pro illa facit sit verior, & communior, & contraria iniqua.
Munera excæcant oculos Iudicum. ibidem.
104 *Persuadere talia esse, qualia Potentum plerique esse volunt, quid facilius?*
Amans pronus rapitur in rem desideratam.
105 *sine Adulatione, & liberè veritatem defendentes,*

tes, gratiam non habebunt apud homines.

106 *Adulationis venenosa planta, profundas radices egit, sed penitus, & radicitus euellenda veniret.*

Adulatore quid peius, detestabilius, & pestilentius? ibid.

107 *Adulatores iura canonica sufferre non possunt, vnde sancitum est, vt clerici proni ad hoc vitium degradentur.*

Beneficium Ecclesiasticum si quis assequatur adulationibus, committit simoniam. num. 107.

in Clericis crimen adulationis est capitale. ibid.

108 *Verba adulatoria tamquam inania, frustratoria, & extrinsece prolata, iura non attendunt ad probandam, vel inducendam obligationem.*

Verba adulatoria, non sunt appiccitatoria. ibid.

Verba ad complacendum dicta non obligant, ibi.

Verba Curialia non ligant, cum aulici soleant aliud sentire, aliud loqui. ibid.

Verba adulatoria nullam prorsus inducunt dispositionem. ibid.

Adulatores imitantur coruos. num, 108.

in Coruos melius est incidere, quam in adulatores. ibidem.

109 *Corui statim quod inueniant cadauera, effodiunt eorum oculos, sic adulatores illico oculos mentis viuorum excacant.*

Venena non dantur, nisi melle sint circumlinita. ibid.

Adulatores, cum eorum adulatorio vento non rarò Principes, Regesque ad magna, & quidem virtuosa properantes, & iam è medio cursu portum prospectantes, retro nauigare faciunt infelici velificatione. ibid.

110 *Hominum mores, nihil est, quod magis corrumpat, quàm adulatio.*

111 *Adulatoris lingua magis nocet, quàm gladius persecutoris.*

Persecutorum duo sunt genera, scilicet vituperantium, & adulantium, sed plus persequitur lingua adulatoris, quàm manus persequentis.

Laudantes sunt pessimum genus inimicorum.

Adulatio *est pessimum venenum veri affectus.*

Adulatio *est vetus in Republica malum, teste Tacito.*

Diogenes cum à quodam adulatus esset, respondit: Vt quid me tantum laudasti? vis me vendere mihi? ibid.

112 *Punire solebant Athenienses securi adulatores.*

113 Princ*ipes illi extollendi sunt, duplicique corona digni, qui nec aures, nec oculos habent, quoad adulatores, & iubent, vt à suis* Palati*js alieni sint, & num. 114.*

114 *Adulatores instar Sirenum, dum dulciter canunt, ad interitum trahunt.*

Iurisconsulti Historias callere debent.

Io. Faber. Gomes. &c. excandescunt contra puros illos legistas, qui nihil sciunt de libris Poetarum, Philosophorum, nec in moralibus.

115 *Augustus Imp. odio plus quàm vatiniano adulatores prosequebatur.*

116 Adulari, *cum quis tentasset* Augustum, *statim iussit, vt omnibus videntibus verberibus afficeretur.*

117 *Augustus Imper. licet esset Monarcha Vrbis, & Orbis, nihilominus sic modestus erat, vt à nemine pateretur, vt sub nomine Domini appellaretur, ac in transgressores seuiebat. num. 118.*

119 *Augustus Imp. DEI nutu prohibuerat se vocari Dominum, cum eius tempore natus esset CHRISTVS Deus noster benedictus, qui erat verus mundi Dominus, & Monarcha.*

120 *Caiphas DEI nutu prophetauit, dum dixit, oportere vnũ hominẽ mori, ne tota gens periret.*

Augustus Imp. nullam statuam sibi poni tulit, sed tantum saluti publica, Concordiaq. ac Paci erigi iussit. ibid.

Augustus Imp. in die Natiuitatis Domini, vidit in sphara Solis, Beatam Virginem cum Christo in brachijs, eumq. adorauit, & incensum dedit.

121 *Tiberio Imper. adeo displicuerunt adulationes, vt nec salutationes, & reuerentias ei tanquam Imperatori exhibitas aequo animo reciperet.*

Tiberio Imper. si postulando, quis aliquid ab eo verbis adulatoribus vtebatur, stomachatus respondebat, vt reuerteretur.

122 *Quia Dominus appellatus fuit à quodam interpellauit eum, ne sic amplius contumelia causa nominaret.*

sub Domini *nomine hodie si aliquis vocetur, quis dedignatur eo nomine.*

Nebulones, & viles homines hodie si sub nomine Domini non vocentur, putant sibi de honore plurimum detrahi.

123 *de Traiano Imperatore Plinius sic in illius aeternam gloriam asserit, Cum cæteris omnibus, tum vel maximè adulatoribus obstructus est aditus.*

124 *Iustinianus Imperator, cum fuisset à quodam Greco de Diuinitate adulatus, ira motus proprijs vnguibus totum vultum eidem lacerauit, & nu. 125.*

126 *Sigismundus Imperator, cum laudatorem alapis cecidisset, illeque inclamasset, Quid me cadis? Imperator prudenter replicauit: Quid me mordes adulator?*

127 *Attila Hunnorum Rex, raro exemplo, Mauri Calabri poema concremauit, quia regium Hunnorum genus ad Deos referebat.*

128 *Caligula Imperator interficere fecit quemdam solemnem adulatorem, & quare.*

130 *Philippus Rex Macedonum cum iudicaret in causa duorum adulatorum, iussit vt primus festinanter fugeret vltra fines Macedonia, & secundus eum sequeretur.*

131 *Adulatores, secundum Taletem Milesium primum ex septem Sapientibus Gracia, omnium animalium domesticorum pessimi sunt.*

Magnates plures totis viribus prosequuti sunt laudatores, seu adulatores, sauiendo in eos cum atrocissimis supplicijs, vt reliquos ab hoc vitio terrerent. num. 131.

132 *Adulatione, asserebat Alphonsus Aragonum Rex, nullis Imperijs nocentiorem pestem, nullum sceptris, regnisq. morbũ magis exitialem.*

133 *Adulatio (secundum Carolum V.) est quadam Regia scabies, & venenum, quod sceptrorum intima depascit, & plures hac vna quàm hostes euertit.*

134 *Romani Pontificis immensam auctoritatem diminuere quarentes fugandi sunt à Principibus.*

Laudatores prauorum consiliorum tollendi veniunt, item temerarijs ausibus applausores, item

ad

ad vires maiora impulsores. ibid.
135 *Adulatores non pauci fuerunt, qui Respublicas, Imperiaq. florentissima, &c. ad aliena non semel genua compulere.*
136 *Adulatores multorum facnlorum Regna, causa fuerunt, vt in pulverem redigerentur.*
Regnorum publicas clades, Demosthenes adulatoribus ascribit. num. 136.
Reges, Regnaq saepius adulationibus, quam ferro, & hostibus fuerunt euersa, secundum Q. Curt.
Pestis nulla efficacior est ad nocendum, quam familiaris inimicus. ibid.
Odium grauius non reperitur, sicuti amor simulatus. ibid.
Inter Adulatores, & bonos Consiliarios est illa differentia, qua est inter Coquum, & Medicum, Adulatio quid sit, & an sit peccatum. ibid.
137 *Adulatores Curias Principum destruunt, licet sint maiores, quàm alij in ipsis.*
138 *Adulari discat, quisquis ditari cupit, sapiensque vocari, quia adulatores modo sunt cari.*
139 *Adulatores ferè in qualibet* Principum *aula regnant.*
140 *Principum, Magnatumque misera conditio, cum ab omnibus eis velatur veritas, adulantur Sacrifici, assentantur Medici, Consiliarij, aut fatti amice consulunt,*
141 *Magistratus, Proceresq. certatim Principis fauorem ambiunt, & ad gratiam ferè loquuntur. Adulatores ex stultis, qui sunt, solent alios insanos facere. num.141.*
Vtilitas publica, ex quo prosternatur, & detrita remaneat. ibid.
142 *pro Vtilitate publica adeunda sunt inimicitiae, subeunda tempestates, & cum audacibus improbis etiam potentibus est dimicandum, secundum* Romanum Oratorem.
Principis consiliarius optimus est ille, qui sententiam suam non ad gratiam, aut ad priuatas amicitias, & rationes, sed ad communem vtilitatem refert. num.142.
143 *Adulationis maligna tabes, ipsas Magnorum Principum mentes, vsq. ad eo inuadit, vt illi ipsi qui ferro fuerunt impenetrabiles, ea mediante vndique pateat aceessus.*
Principum adulatoris Pythagoras impuris comparat mulieribus, & quare. num. 143.
144 *Princeps euitare debet adulatores, eiq. tam molestum esse debet laudari à turpibus, quàm laudari ob turpia.*
145 *Princeps ille fœlix est, qui fidem tantum praestat illis, qui sunt probata, & serio discussa virtutis, ac zelum Dei habent. & num. 145.*
146 *Alexander Imperator amicos, & consiliarios habuit sanctos, venerabiles, non fugientes, nõ mentientes & c. & quis illo felicior.*
147 *Principum consiliarij inter alias qualitates, aptitudine, fide, & probitate conspicui esse debent.*
148 *Cardinalis Martinus missus fuit Legatus Apostolicus in Daciam Regionem abundantissimam auri, & argenti, & ab ea redijt adeo mendicus, vt nec necessaria pro itinere complendo haberet, & quid etiam generosè egerit, & num. 149. Vide quid de eo dicat S. Bernardus.*
150 *Respublica an tutior sit, quando Princeps est malus, amicis tamen suffultus bonis, vel quando est bonus, amicis vero circumseptus malis.*
Malus vnus potest à pluribus bonis corrigi, multi autem mali non possunt ab vno, quamuis bono, vlla ratione superari. num. 150.
151 *Adulantium turba obsidet aures Magnatum.*
Exitus acta probat. ibid.
Durum est contra stimulum calcitrare.
152 *Veritas immortalis est, & licet malitijs hominum possit oppugnari, expugnari tamen nequaquam.*
Veritas, quo magis obscurari quaeritur, eo splendidior postea se cernere facit. num. 152.
153 *Federicus Imperator postquam de errore ad veritatem venit, ad gremium Matris Sanctae Romanae Ecclesiae redijt,*
154 *In publica oratione fassus fuit, se suggestione prauorum hominum ignorantia tenebris fuisse inuolutum. num. 155.*
156 *Dignitates, & gloria mundana non tollunt proprium humanae conditionis, nec excludunt ignorantiae vitium.*
157 *Principes velint nolint, si aures dederint adulatoribus, tandem calamitatibus oppressi coacti sunt amarè flere, se in eorum retes tanquam incautos incidisse, stultaque praeda aucupatos. Adulatores improbi, & perniciosi sunt, cum solum habeant oculum ad proprium interesse, & non ad veritatem. num. 157.*
159 *Regna omnia, Ciuitates, Nationes vsque eo prosperum Imperium habuerunt, dum apud eos vera consilia valuerunt.*
Adulatio non est pauperum, aut ignobilium comes: sed est nobilium morbus, ac ruina, saepe Regna quoque subuertit, & Imperia. id affirmante Plutarco.
Principis animum nihil tam alienat ab omni virtutum genere, quam alere prauos ministros, quorum consilio vtatur, num. 159.
Vitellius damnandus Imperator, eum magnam Imperij partem, non nisi consilio vilissimorũ hominũ administrauerit, fortitus est exitũ talibus amicis, & consiliarijs dignissimũ, & qualẽ. Adulatio habet principia iucunda, eadem exitus amarissimos affert. num. 159.
Perditionis esca est adulatio. num. 159.
160 *Cõmodum iuuenẽ Imp. adulatores perdiderunt. Xerses Dux ille tam sic praepotens debellatus fuit à suis amicis adulatoribus.*
Roboam maiori parte sui Regni fuit priuatus propter consilium suorum adulatorum.
161 *Adulatio est magna incantatrix.*
Adulatio reddit nos tam insensatos, ac stupidos, seu ebrios, vt magis adulatoribus credamus, quàm nobis ipsis, licet id plusquã sciamus. n. 161.
Laudatoribus cauendum est ne patefaciamus aures, tales enim nos esse putamus, vt iure laudemur. num. 161.
162 *Laudari, quando quis se sentit, secundum praeceptum Catonis ad quid aduertere debeat.*
163 *Diuites, & potentes plerumque excaecati ab ambitione se ipsos non agnoscunt. num. 161.*
Homo dum in honore est, non intelligit, comparatur iumentis & c.
164 *Alexandri Magni pectus insatiabilis laudis amor accepit.*
Alexander Magnus benignas praebebat aures adulatoribus. num. 164.

165 *Alexander Magnus cum ictu sagitta percussus fuisset, & vlnus obstupuisset, sic q. valde ereseeret dolor, coactus fuit fateri mendacia suorum adulatorum, sic suspirando,*
166 Omnes iurant me esse filium Iouis, sed vulnus hoc hominem me esse clamat.
167 *Veritas longè abest à Palatijs Potentum.*
Veritas iuuisa prorsitat nauseam, vel irã, quamuis sit nuntia salutis. num 169.
Hostis sæpe magis iuuat hostem, quàm amicus amicum. num. 167.
168 *Antigonus Rex fassus fuit se solum audiuisse veritatem quadam nocte, qua incognitus à quibusdam rusticis petijt, quid de se tanquam de altero diceretur.*
Et tunc ab astantibus omnia eius mala audiuit, & quid ipse querulus fassus fuerit, quando ei fuit allata purpura.
169 *Adulator non Regem, sed purpuram colit.*
170 *Augustus Cæsar acerbum dolorem habere se protestebatur, ob mortem Vari, cum amplius non esset, qui ei verum diceret.*
171 *Principes quando verum audire volunt, facilè inueniunt, a quo audiant.*
172 *Aditus facilis ad Principem omnibus esse debet.*
Aditus facilis ad Principem refert quid patrui. ibidem.
173 *Seuerus Imperator omnes benigne cito audiebat, & cito expediebat.*
Princeps talis esse debet priuatis, quales esse sibi Principes, priuatus optasset. ibid.
Princeps inter subditos ita se gerere debet quasi esset vnus ex illis. num. 173.
Nerua Imperator, tanta fuit integritatis, vt teste Cassio, sæpe iactauerit, se nihil fecisse, quo minus deposito Imperio, securus vitam priuatam ageret. num. 173.
174 *Philippus Rex Macedonum, reprehensus fuit à quadam muliere paupercula. & quare.*
175 *Vespasianus Romanorum Imp. nec etiam dum graui morbo laborabat, audientias intermittebat.*
176 *Principē oportet stantem mori in audiēdis causis, rebusque componendis vsque ad supremum vitæ spiritum, & hoc dixit, & facto ipso docuit Vespasianus.*
177 *Vespasianus, non tam Imperator, quàm Pater communis amantissimus fuit, cum ad bonum commune, nec vltimum vitæ momentum venuit, vt transiret inane.*
178 *Augustus Imperator magna comitate omnes, etiã plebeios ad audientiam admittebat: idem quoque seruabat Theodosius Imp.*
ad Constantiuum Imperatorem omnibus aditus erat facilis, & ad hoc aures patientissimas habebat, responsaque benigna reddebat.
179 *M. Antonius Imperator omnibus adeo ciuilem, & commodum se præstabat, vt placidè cuiuis dexteram daret, & iuberet suis Custodibus, vt quoslibet admitterent.*
Obsequium in Principe, & æmulandi amor est validius, quam pœna ex legibus, & metus. num. 179.
Facilitate, & clementia, nihil est homini melius. ibidem.
Placabilitate, & clementia nihil laudabilius, nihil magnō, & præclaro viro dignius. ibid.
Imperiali Maiestati nihil tam est peculiare, quam humanitas, per quam solam DEI seruatur imitatio. ibid.
Gregorij Papæ XIII. prudens responsio, si DEO redditurus esset rationem, ex eo, quod tot Altaria Priuilegiata erigebat, ac tot Indulgentias concedebat.
Principum dua sunt Virtutes Iustitia, & Pietas.
Iustitia per se satis seuera est.
Apes electus in Regem perdit aculeum.
180 *Principum illorum infelix conditio, qui subditorum tantum nuda corpora possident, animus verò illorum, aut longè, aut contra eos est.*
Dionysius Tyrannus cultros tonsorios metuens candente carbone sibi adurebat capillos.
Qui terret, ipse magis timet.
Amor populi monumentum inexpugnabile.
in Principe nil potentius ad amorem subditorum sibi captandum, quàm facilis ad eum aditus, & quare.
Subditus beneficium credit, si faciles Principis aures sit nactus, licet ei negetur, quod petit.
Negatio mollibus vestita verbis gratior est morosa largitione.
ad Carolum V. Cæsarem tam facilis erat aditus, vt plebeij ipsi mirarētur in tāta dignitate tantā facilitatem, & quid super hoc solitus erat dicere d. Cæsar. atque affertur eius responsio generosa contra asserentes non carere tantam facilitatem periculis. num. 180.
181 *Rodulphus Imperator, cum vidisset ab eius ministris personas quasdam tenuiores arceri ab eius audientia, perbelle dixisse fertur, Sinite ad me omnes venire; neque ideo Imperator sum, vt arcula includar.*
Magnates debent subuenire oppressis, iudicare pupillis, & defendere pupillos. videatur n. 181.
Pauperes, & oppressi, nisi ipsi eorum oppressiones exponant Principi, actum est; nemo enim pro eis os aperit.
Propinquus pauperis vix reperitur vllus.
Pauper dum non habet, quid offerat in iudicio, quid eueniet.
Iustitia cito violatur auro: nullamq. reus extimescit culpam, quam redimere nummis existimat.
182 *à Laudantibus omnia cauendum est. sub hoc enim flore scorpius tegitur, manet coluber sub hac herba, latam ruinam daturus accedentibus.*
Lingua adulatrix stillat fauos madidos latenti veleno. ibid.
Laudem qui plena manu spargunt, sibi ipsis seminant, & in horreo suo messem hanc reponunt.
183 *Credendum non est illis, qui ditant aures verbis, nam id faciunt, vt locupletent proprias domus.*
Adulatoribus credendam non est, cum eorum corda, labia mentiantur. ibid.
Adulatorum genus fraudulentum est, mentiri assuetum, doctumq. fallere. ibid.
184 *Adulatores palam blandiuntur, clam si occasio vsquam est, aquam frigidam subdolè effundūt.*
185 *Adulatores imitantur scorpionem, nam hoc animal vulnus, & venenum quo figit infundit, sic & ille.*

ANNO-

ANNOTATIONIS
Præcedentis Secundæ Pars.

MODO antequam labefactem aliquas obiectiones in materia amplitudinis, Dignitatis, & Maiestatis supremæ potestatis Pontificiæ, concludam hic, quæ latè superius dixi: nempe Papam repræsentare CHRISTVM in terris, & qui
1 videt eum oculo † contemplatiuo, & fideli, videt & CHRISTVM, latèque prosequitur Præposit. *in can. cum ad verum. col. 4. 96. distinct.* Philipp. Prob. *in addit. ad Io. Monach. in præfat. sext. Decretal. num.* 60. vers. *Qui videt Papam oculo contemplatiuo &c.* vbi quoque inquit, *post* Præposit. *in d. can. cum ad verit, col.* 4. quod Papa est successor primi hominis Adæ, antonomasticè, & typicè formauit Filius DEI ad imaginem, & similitudinē suam Papam Vicarium suum; & propterea dixit Petro *(Matth. 16.)* Tu es Petrus, dictus à me Petra, nam petra erat CHRISTVS. In hoc est textus singularis *in can. ita Dominus 19. distinct.*
2 ibi, HVNC enim in consortium † indiuiduę vnitatis assumptum, id quod ipse erat, scilicet Petra, voluit eum vocari Petrum. Faciunt pariter textus *in can. in nouo, 21. distinct. & in cap. fundamenta eius, de elect. in 6.* Vnde non est mirum, si Papa non est homo simpliciter, sed Deus, & Vicarius DEI,

Insuper aduerte Papam adeo supremum, summumq. esse, vt propriè loquendo non sit in dignitate constitutus, sed potius in ipso culmine dignitatum positus, vt notant *Card. Zabarell. in Clement. 1. in 5. notab. de renunt.*

Nam Pontificalis suprema potestas est thesaurus, fastigiumque omnium præeminentiarum, ac
3 potestatum † maiorum, quæ sub Sole sunt, Bald. *in l. rescripta. sub num* 8. vers. *Papa habet omnes dignitates &c. C. de precib. Imperat. offerend.* Troyl. Malui. *in tract. de Canonizat. Sanct. dub.* 2. vers. *Papa est thesaurus omnium dignitatum &c.* Guidopap. *decis.* 589. *num.* 5. vers. *Papa habet omnes dignitates &c.* Francisc. Vargas *in tract. de auctorit. Pontif. proposit. 4. confirmat. 4. num.* 7. Catald. de Boncompagn. *in tractat. de translation. 5. Concil. Basileen. cap. 1. num.* 14. Cassan. *in Catalog. Glor. Mund. part. 4. considerat. 6.*

Quare Papa est Maximus, & Potentissimus DEI Sacerdos, *text. est elegans in can. nulli fas*, ibi, Nos, qui Potentissimi Sacerdotis &c. 25. *q.* 1. *& fusissime more solito se diffundens tractat.* Barbat. *consil. 1, col. 8. & per totum lib.* 1. vbi quod Papa solus potest regere, deliberare, & administrare sine consilio Cardinalium, & Episcoporum, quia soli data est dicta potestas, *Matth. cap.* 16. alias non diceretur Potentissimus. Et addo Pa-
4 pam † maiorem esse Concilio; & ista est rei ipsa veritas, & hodie tritissima, martyrizata, coronata, & canonizata opinio, atque pro verissima habetur, & sat erit allegare *Card. Iacobat. in tractat. de Concil. lib. 10. artic. 1. à num. 35. & artic. 7. à num. 72.* Erratq. in Fide, qui à Papa ad CHRISTVM, vel homines appellat, vt infra num.

Non desuetunt nonnulli parum curantes omnia iura peruertere, qui contrariam opinionem non erubuerunt patrocinari: nam & ea erronea, longeq. falsissima, & ea est, quæ forsitan decepit
5 Platinam historicum † de vitis, & gestis Summorum Pontificum celeberrimum, qui ausu temerario non erubuit tentare à Paulo *II.* Summo Pontifice appellare ad futurum Concilium, quare in compedes, tetrumq. carcerem coniectus fuit, vt ex ipso *Platina* refert *Marc. Anton. Cucb. in institut. moral. lib. 2. tit. 3. de Concil num.* 48.

Et hic rogo omnes, vt Platinam cautè legant, quippe quod aliqua in eo indignationis suspicio, in Pontificum honorem posset timeri, ex supradicto priuato liuore; sicut etiam similibus captis occasionibus alij odia sua in Papam disseminarunt, inter quos est Antonius Rosel. de quo etiam supra in prima part. num. . mētionem feci, eumque iudicio ipsiusmet subsannaui.

Heu deplorande Roselle, qui raptus à propria passione suam Monarchiam composuit, indignatus contra Eugenium IV. quem defenderat in Concil. Basileensi: nam Papa voluit eum creare Cardinalem ex post, iuxta ante promissa, sed quia
6 sciuit illum esse † bigamum, propter hanc causam excusando se, noluit eum creare: ob quod aufugiens à Curia contexuit illum librum Monarchiæ, in qua in multis contradicit potestati Sūmi Pontificis. & dicit *post Siluestr. contra Lutherum lib. 2. cap.* 16. ex nostris *Neuiz. in silu. Nuptial. lib. 1. c. 2. sub nu.* 152. quod iste miser Antonius Rosell. fuit vir impijssimus, & per Legatum Apostolicum, & Magistrum Henricum Inquisitorem iam dudum condemnatus. Supradicta quoque referunt Lambertin. *de iurepatron. lib. 2. part. 1. quæst. 7. artic.* 13. *num. 6. &* Arnald. Lambertin. *in tractat. de agnoscend. assert. Hæretic. quæst. 21. num. 41. vbi etiam inquit post* Bald. *Quod propter bigamiam non fuit factus Cardinalis Ioannes de Lignano.* Referre possem plures alios, qui ob priuatos rancores nōnulla stultè in Pontificiam potestatem obloquuti sunt, vt de Panormitano aduertunt Læl. Iordan. *in tractat. de Romana Sedis origin. cap. 8. num. 2. &* Paulus Grysald. *in decisionibus Catholicæ fidei, in verb. Petrus, num, 2. in respons. 1. & 39. contra Lutherum. & de* Petro Ferrariense, *post* Petr. Rebuff. *obseruauit* Petrus Paulus Lopys *in floscul. de Clericorum excellent. part. 1. num.* 58. vers. *Petrus etiam.* Sed de his hactenus, recurro nunc ad alias dignitates Summi Pontificis.

Item Papa Diuinus Monarcha, ac Imperator
7 supremus † nuncupatur, vt notauit Abb. *in cap. venerabilem, col. 3. de elect.* Innocent. *in cap. vltim. sub num.* 1. vers. *Nec mereris. de Sacram. non iter.* Bald. *in l. cunctos 1. col. 2. C. de Summ. Trinit.* ibi, Post DEVM, est Imperator Apostolicus, qui Imperium approbat. *cap. venerabilem. de elect.* Lotther. *de re benefic. lib. 1. quæst. 26. num.* 38. vers. Papa est Imperator Militiæ Christianæ &c. *& adde* Hippolyt. de Marsil. *in tractat. de Bannitis. in verb. Papa. num.* 61. vers. Papa etiam potest dici Imperator &c. Restaur. *in tractat. de Imperatore quæst. 50. num.* 30. vers. Papa Imperator Apostolicus dicitur. *& quæst. 52. num.* 8. Præposit. *in can. Sancta. num.* 14. vers. Papa est Monarcha &c. 15. *distinct.*

Item Rex Regum Papa dicitur esse, & ideo Regius

gius titulus ei non est inconueniens, veluti pulchrè docuit Card. de Turrecremat. *in suo tract. de Eccles. lib. 3. cap. 4. in solut. secundi argumenti, & post eum asseruit* Marc. Anton. Peregrin. *in tract. de Iure fisc. lib. 1. cap. 3. num. 84.* vers. Principatus Papæ est Monarchicus, & Regius, & ideo Regius titulus Papæ omnino conuenit &c.

Supradicta enim corroborantur, quia Papa habet iurisdictionem non per viam accumulationis, quia sic esset collega, vel haberet parem: nec
8 per † viam gradualitatis, quia sic haberet priorē se: sed per viam, quia est totum continens, id est omnia appositéq. vt ratiocinatur *Petr. Rebuff. in tractat. de priuileg. scolar. priuileg. 164. nu. 7.* vers. Sicut Mare non augetur, nec minuitur per concursum fluuiorum, vnde Papa &c. *vbi etiam sub num. 8.* subiungit ideo Papam magna honestate plura potuisse sibi seruare, & præsertim omisso me dio, vt valeat quis ad eum appellare, ad hoc vt ipsum tanquam superiorem recognoscamus, & Dei vices gerentem &c. Nam & procul dubio eam
9 auctoritatem quam habet Papa, ab ipso Deo † immediatè obtinet, absque vlla dependentia humana, *ex c. cum pastoralis. de re iudic. cum alys allegatis a me supra in præcedent. part. §. 40. à num. 3.*

Nec in nihilo refert, licet homines, id est sacer Senatus Eminentissimorum, & Reuerendissimorum DD. Cardinalium Papam eligat, seu nominet: quia id solummodo est simplex indicium, & signum personæ, quam Christus Dominus suæ Ecclesiæ præesse voluit, cæterum omnis potestas immediatè ab ipso Christo in talem personam designatam deriuat, *prout admodum clarè ostendit* Suarez *in tractat. de defension. Catholic. fid. lib. 3. cap. 2. num. 15. & seq.* asseritque *R. P. meus* Antonius Diana *in suis moralibus resolut. par. 1. tractat. de immunit. Eccles. resolut. 2.* & ex nostris Lotther. *de re benefic. lib. 1. quæst. 46. num. 46.* vers. Illa electio sacri Senatus Cardinalis est simplex Indicium &c. *& post eum* Ioann. Domin. Tallon. *in suis obseruat. iurisdictional. ad pragmat. de Antefat. vers. 1. obseruat. 2. num. 7.* vers. Quia & si homines, id est Illustrissimi Cardinales Papam eligant, solummodo Deo veluti præsentant, & offerunt, à quo demum suam potestatem recipiat &c. Proindeq. optimè dixit Bald. *in l. 1. §. sed & qui domini, sub num. 2.* vers. *Dico igitur. C. de latin. libertat. tollend.* Electionem Papæ potius diuinam, quàm humanam esse, *&* Zabarell. *in Clem. ne Romani, §. fin. de election.* inquit quod electio Papæ est negocium Dei, & vocatus dicitur Dei dispositione, *can. licet 8. quæst. 1. & Clem. 2.* vers. *Super Cathedram, & ibi not. de sepult.* inde Papa communiter inscribit, vt puta exemplificando, de regnante Summo Pontifice VRBANO Diuina prouidentia Papa Octauo. Tandem vt supradicta concludam, læta fronte, & ex voto omnium Catholicorum Romano Pōtifici ad Altissimi laudem afferatur, TV SOLVS, ET NVLLVS TECVM POTENS, SVPER OMNES POTENTES, &c.

Ex alio capite coniecturari pariter potest immensa dignitas atque plenipotentia Romani Præ-
10 sulis. † Nam vt notauit *Anton. de Butr. in proœm. decretal.* ponderando Papæ humilitatem, quia se vocat Seruum Seruorum DEI, inquit originem id habuisse, quia Papa non debet ex suprema illa dignitate ascendere in superbiam, sed inter sernos DEI minimum se reputare, oculum habendo ad salubre illud præceptum Dominicum, QVI MAIOR EST VESTRVM, FIAT SICVTI MINISTER. *can. nullus primat. 9. q. 3. Matth. 20. Luc. 22. Marc. 10.* & in terminis *est gl. in proœm. decretal. & sexti in verb. seruus.* Ideo Papa quantò maior & excelsior est omnibus, tantò humiliorem, & abiectiorem cæteris omnibus se reputat, nominat, & ne, vt dixi, in arrogantiam propter tantam præeminentiam incidat, *& post Butr. etiā considerauit* Philipp. Prob. *in addit. ad Io. Monach. in proœm sext. Decretal. in verb. seruus seruorum. num. 5.* vers. Ex eo quod Papa constitutus in dignitate, non debet scandere in superbiam &c.

Hinc quoq. credi potest vsu venisse, vt dū Sum-
11 mus Pontifex gloriosè coronatur, † imponatur stuppæ modicum in summitate arundinis, & vidente Pontifice comburatur, atque Ceremoniarius ad eum conuersus alta voce clamat: PATER SANCTE, SIC TRANSIT GLORIA MVNDI. & ter id fit, *vt legimus in Cæremoniali Romano, titul. 2. de ordinat. & consecrat. nou. Pontificis,* & vt ponderat *Gomes. in cap. 1. nu. 45. de constitut. lib. 6.* talis actus fuit ordinatus, ne Papa in fastigio dignitatum existens conditionis humanæ immemor sit, atque sedendo in illa gloriosa Sede de humilitatis virtute obliuiscatur.

12 Ratione quoque non † dissimili à Romanis, dum etiam in ipsis tenebris Gentilitatis ambulabant, lege cautum fuit, vt si aliquis Dux, seu Imperator ob eius præclaras actiones bello Imperium Populi Romani fortiter propagauerit, dignus reputaretur triumpho. Non enim talem honorem quis assequi poterat, nisi quinque millia hostium
13 vna † acie cæcidisset, & nisi Imperium auxisset: quia si aliquid fuerit recuperatum, quod iam in ditione erat Populi Romani, Recuperatori triumphus denegabatur; *vt asserit Valer. Maximus lib. 2. cap. 3. titul. 1. & 3.* pulchram ad hoc expendendo rationem: Quia Romani existimarunt non numero, sed gloria triumphorum excelsius futurum decus. Et ex nostris *post Valer. Max. idrefert Ioan. Redin. in tractat. de Maiestat. Princip. in verb. Quam victis hostibus triumphator magnificus, num. 2.*

Quando enim, vt dixi, concurrebant requisita triumphandi, & victor in superbo curru trium-
14 phali † per Vrbem Capitolium ascensurus vehebatur, læto oculorum obtutu, lubentibus animis, faustis acclamationibus acclamando illum beneficum Patronum, ac Imperij Romani defensorē, propagatorem &c. atque eum tam magno gaudio, pompa, immensoq. apparatu, vt Sol non viderit melius; reponebat enim æther, & tam insitata erat festinitas, & applausus generalis, vt magnus Pater Sanctus Augustinus inter illa tria vota, quæ exsatiari cupiebat, vnum esset, triumphos istos Romanos aspicere: *nam teste Io. Textor. in sua officina lib. 1. titul. de varys homin. votis,* ibi, Sanctus Augustinus tria habebat in votis, Videre Christum in humana natura, Audire S. Paulum de pulpito fulminantem, ac aspicere spectabiles Vrbis Romanæ triumphos.

Sed ad nos, quando triumphator, vt dixi, tanta

15 ta † pompa per Vrbem ducebatur, post eũ seruus
vnus deformis inclamabat ei: RESPICE POST
TE, HOMINEM TE ESSE MEMENTO,
& hoc Romani faciebant ne talis triumphans
prospera illa fortuna plus æquo insuperbiret, ac
insolesceret.

Milites quippe etiam propter eandem causam
varijs conuicijs triumphantes prosequebantur,
narrando eorum prauas actiones, ac dedecora. Sic
triumphante Iulio Cæsare milites dixerunt, *Gal-
lias subiecit Cæsar, Nicomedes Cæsarem &c.* Item
*Romani seruate vxores, mœchum caluum vobis
adducimus, &c.* nolo tamen hic plura adducere,
qui alia scire cupit, consulat *Tertull. in Apolog.
Paulum Orosium, & Blondum cum eo, de Roma-
triumphant. lib. 10. vbi de triumph. Romanorum,
& in multis locis Titus Liuius.*

Scimus quoque, quod Romani Imperatores or-
thodoxi, ne ob excelsam dignitatẽ à rabie pessimi
venti superbiæ raperentur, iuxta monitum Domi-
16 nicum, de quo supra, † *Qui maior est vestrum &c.*
se vltimos Dei seruos humiliter esse sentiebant: &
præter plura exempla, Iustinianus Imperator sic
inquit *in l. quas gratias. 1.* ibi, Quo ergo sermone
aut quibus operibus dignas Deo gratias agere va-
leamus, qui per me VLTIMVM SERVVM
SVVM &c. *C. de off. præfect. Pret. African. & glos.
ibi in verb. vltimum,* admonetur, vt notetur, quod
Imperator vocat se vltimum seruum minimum
DEI.

Romanus verò Pontifex, qui longè, & absque
comparatione maior est Imperatore, vt satis de-
monstraui, ideo tanquam omnium maximus pro-
fundiori vtitur humilitate, nam non vltimum Dei
seruum, sed seruum seruorum Dei se appellat.

Papa etiam potest dici ideo se vocare Seruum
17 seruorum Dei, ex affectione erga subditos; vnde
Paulus Apostolus, *vt habetur in can. iam nunc
ego. 28. q. 1.* dixit, Cùm sim liber ex omnibus, omniũ
me seruum feci, vt plures lucrifacerem. Vel ita se
nuncupat, quia omnibus seruit. *arg. cap. cum in-
stantia extra de censib. & notauit Hostien. in pro-
œm. decretal. nu. 6.* vers. *Quia omnibus seruit,* consi-
deraintq. *Io. Monach. in proœm sexti Decr. num. 2.*
ibi, Papa dicitur seruus fidelium ratione laboris,
quem pro eisdem substinet &c.

At hic expendo dictum *S. Bernardi ad Euge-
nium III. lib. 5. de considerat. cap. 3.* ibi, *An non
ideo seruus, quia non vni soli sed omnibus seruit?* ac
deinde subiungit, *Tu quoque dic quæso vbi vnquã
sis liber, vbi tutus. vbi tuus? vbique strepitus, vbi-
que tumultus, vbique iugum tuæ seruitutis te pre-
mit, &c.* & vt aduertit *S. Augustin. lib. 14. de Ciuit.
Dei cap. 14. Qui imperant, seruiunt ijs, quibus vi-
dentur imperare.* Idque optimè cognouit, & fassus
fuit Tiberius *(vt videre est apud Sueton. de Tiberij
Neronis vita nu. 29.)* qui subleuatus ad magnum
18 Orbis Thronum † Romanum, professus fuit in
pleno Senatu se esse publicum seruum, immò cui-
libet Ciui, ac Senatui specialiter subiectum. Et ip-
se quoque asserere solitus erat Imperium esse ani-
mal magnum, stantibus extremis laboribus, vt per
Stephan. Guazzium in suis ciuilibus conuersatio-
nibus lib. 2.

Hinc Stoicus Romanus loquendo de Summo
Principe, in tract. de consol. ad Polib. inquit. *Omnium
somnos illius vigilantia defendit, omnium otium il-
lius labor, omnium delicias illius industria, omniũ
vacationem illius occupatio &c.* & alibi dixit, *Non
licet tibi quidquam arbitrio tuo facere, audiendi
sunt tot hominum millia, tot disponendi libelli, tan-
tus rerum ex Orbe terrarum accurentium con-
gressus.*

Pulchrè quidem Imperator noster Iustinianus
sentiendo pondus Imperij, *in auth. vt Iudic. sine
19 quoq. suffrag. eligatur. §. 1.* querulus ait, ibi, † *Per-
noctantes, & noctibus sub æqualitate dierum vten-
tes, vt nostri subiecti sub omni quiete consistãt, soli-
citudine liberati nobis in nosmetipsos pro omnibus
cogitationem suscipientibus &c.* Meritoq. dixit in-
ter prophanos Historicos Tacit. lib. 6. annal. nu. 2.
*Principibus summum rerum iudicium Dij dede-
runt, subditis obsequij gloria relicta est.* Audiamus
obsecro Diuinum illum Platonem, qui in lib. 1. de
Republ. rotundo ore sic ait, *Vnusquisque qui non
amens sit, potius eligit alium sibi præesse quam dum
alijs ipse consulit, multis se negotijs implicare.*
Egregiè id agnouit Antigonus Rex Macedonum,
qui habitu Regali maiestosè se induens, oculum
dando ad sibi allatam Purpuram, inclamauit (teste
Stob. serm. 46 & Valer. Max. lib. 7 cap. 2.) *O nobi-
lem potius, quam felicem pannum! quem si quis pe-
nitus cognoscat, quam multis sollicitudinibus, pe-
riculis, & miserijs sit refertus, nec humi quidem ia-
centem tollere vellet &c.*

Sed non ne aduertimus, purpuram ipsam adeo
veneratã; adeo ambitam, dum à fluctuanti, & tem-
pestoso mare natalia eius agnoscit, mirum non
esse, vt secum portet fluxus, & refluxus sollicitudi-
num, procellas tumultuantium cogitationum,
scopulos periculorum, ac curarum, & sæpe nau-
fragium illarum felicitatum, quæ in eius placido
aspectu offerebat. *& teste Plinio lib. 3. cap. 27* Pur-
pura plus quàm alius color subiectus est tineis, sic
cor eius, qui ea induitur; scimus quoque tunicam
sericam à vermibus originem trahere.

In terminis verò nostris plura congerit *San-
ctus Antoninus in summa part. 3. titul. 12. cap. 8.* vbi
ex dictis ab Adriano III. Summo Pontifice, qui
optimè molestissimas curas, & anxiosas cogita-
tiones annexas illi dignitati supremæ facto ipso
sentiebat, S. Antoninus sic concludit, *Et bene se
dicit non tantum nuncupatiuè, quàm substantiuè
20 Summus † Pontifex seruum seruorum DEI.* Ita-
que quanto solium Romani Præsulis est homini-
bus venerabile, sacrosanctum Mundo, & Cælo ca-
rum; tanto spinæ solicitudinum Pontificis animũ
pungunt, & cruciant, & vt inquit idem S. Antoni-
nus, *Spinosa est Cathedra Petri &c.* At de his ha-
ctenus.

Redeo modo vnde digressus sum, & tantum re-
spondendo ad duas vanas, & inutiles oppositio-
nes iactas à malignis cõtra magnum iubar digni-
tatis, ac auctoritatis Romanorum Pontificum;
Vnde supradicta non obnubilantur, quamuis non
nulli inscie garriant, & minus peritè blaterẽt, Im-
21 perium † esse prius Sacerdotio, ergo præferen-
dũ: Quia ad id nullo negotio respondetur *per Sil-
uestr. in sua summa part. 2. in verb. Papa, sub nu. 10.*
& ex nostris perbellè *Cassan. in Catal. Glor. Mun.
par. 4. considerat. 7.* vbi fundatè probant Sacerdo-
tium fuisse prius Imperio, quia Sacerdotium ini-
tium

tium sumpsit in Melchisedech, qui fuit primogeni-
tus Noe. Imperium ergò legitimum initium ha-
buit in Moyse, & sic longissimo tempore post.

Quatenus verò quis strictius replicaret, Im-
perij Romani ius fuisse prius quàm Papatus, &
Apostolatus &c. nec ad hoc argumentum deficit,
congruens responsio, & quidem non longe peten-
da. Nam Papa absque dubio gerit in terris Vica-
22 riam Christi, eiusque personam repræsentat, † vt
in confesso est apud omnes Catholicos, & Chri-
stus secũdum superiorem naturam ab æterno fuit,
de quo intelligitur illud Esaiæ Prophet. cap. 33.
Generationem eius quis enarrabit? Vnde ius Pa-
pæ ratione personæ, cuius legatione fungitur, præ-
cessit Ius Octauiani, Ius Cæsaris, & ante omnem
constitutionem Mundi. Ita dictam oppositionem
in oppositum duxit *Ioannes à Capistrano in tract.
de auctorit. Pap. part. 2. 2. part. princip. num. 174.*

Si tamen aliquis reperiretur, qui mordicè, ac
obstinatè supradictis claris rationibus recalcitra-
ret, tamen vt eum cõfundam, ideo id quoque sup-
posito, quod sentit, nihilominus dicta prioritas de-
seruiet de vento, & qui hanc opinionem defendit,
nempe Imperium esse dignius Papatu propter tẽ-
pus, nihil aliud facit, nisi Æthiopem lauare, quo-
niam incassum controuertitur de antiquitate
23 temporis, dum adest maioritas, † ac præexcellen-
tia dignitatis; nam spiritualia, quibus Papa om-
nium consensu præest. *can. cuncta per mundum,
& can. principalem. 9. quæst. 3.* sunt longè digniora
temporalibus *l. sancimus. C. de sacr. sanct. Eccles.*
vnde si quis contrarium asserere tentaret, hæreti-
cus esset, vt in terminis maioritatis Papæ supra
Imperatorem notanter aduertit *Michael. Vlcur.
in tractat. de Regimin. Mundi 2. quæst. principal.
num. 18. vers. Contrarium sentire esset hæreticum,
&c. ac satis dixi supra in prim. part. §. 19. num. 1.
& seq.* necnõ in proprijs terminis ad cõfusionem
eorum, qui tenent contrarium, plura congerit
*Præposit. in repetition. can. cum ad verum. col. 5.
vers. Sed dato quod concurrant in tempore &c. 96.
distinct.* Temporalia enim sunt accessoria ad spi-
ritualia, & ideo Christus apud Matth. 6. loquen-
do de eis dixit, *Hæc omnia adijcientur vobis*, quod
adiectiuè dixit.

Rursus nota est illa iuris cõclusio, quod habens
dignitatem à maiori, præfertur habenti eam à
24 minori, † quamuis ille posterius fuerit eam con-
secutus, *cap. cum certum, cap. per tuas, de maiorit.
& obedient. cap. per multa, de præbend. cap. fin. de
consuetud. in 6. can. Dominus, iuncta glos. in verb.
elegit. 93. distinct. l. 2. ff. de alb. scribend. Martin.
Lauden in tractat. de dignit. quæst. 32.* vers. *vbi au-
tem posterior consecutus fuisset à maiori, prace-
deret &c.* ac responderunt *Natt. in cons. 637. n. 15.*
vers. *Etiamsi posterius. Dec. in cons. 19. n. 214. lib. 3.*

Imperator enim iamdiù potestatem, auctori-
tatemque habuit à Populo. *l. 1. ff. de constit. Prin-
cip. § sed & quod Principi, Instit. de iur. natural.
cum aliis allegatis per Card. Zabarell. in cons. 154.
num. 4.* vbi etiam ait, se vidisse æneam tabulam,
quæ adhuc est Romæ in Ecclesia Sancti Ioannis
Lateranensis, in qua descripta est potestas per
Senatum, & Populum Romanum tradita Vespa-
siano Imperatori &c.

Papa verò ab ipso Deo immortali immediatè
absque vlla dependentia humana auctoritatem
obtinet, vt paulo superius num. 9. probaui, sa-
tisque est notum. Quare &c.

Restat modo, vt respondeam ad aliam non mi-
nus ventosam, vanamq. obiectionem, ex eo, quia
aliqui Doctores nimis curiosi, & valde inquieti
plura iactent, ac debacchentur propter donatio-
nem Constantini Imperatoris factam Ecclesiæ;
nolo enim hic multùm insistere, tum quia non est
25 necesse, † tum quia peremptoria vti volo respon-
sione, & sic non erit opus disputare, an Constan-
tinus potuerit minuere Imperium, & an potuerit
successoribus præiudicare (nec de hoc posset du-
bitari, cum interuenerit consensus Populi Roma-
ni, *vt in can. Constantinus 96. distinct.*) Quoniam
Constantinus Magnus diuino, & aperto miraculo
per manus Beati Siluestri Papæ à lepra, qua per-
cussus erat, mundatus per lauacrum regeneratio-
nis ad Fidem Domini Nostri IESV CHRISTI
conuersus, cedens lumini SPIRITVS SAN-
CTI, & reuerenter attendens, ac diligenter con-
siderans, eius antecessores, & ipsum illicitè deti-
nuisse Imperium, cõperto Domini esse terram, &
plenitudinem eius, & quod Christus in terram de-
scendens omnem potestatem in Cælo, & in Terra
obtinuerat. *Matth. cap. vltim.* Et ascendens de
hoc Mundo ad Patrem in illa plenitudine potesta-
tis Vicarium suum Petrum, & ipsius successores
reliquerat, vt satis notum est,

Vnde Constantinus ex his compunctus, dignũ,
ac iustum duxit, quæ Dei sunt, Deo reddere, sic-
que quod iniustè detinuit, iustè restituit IESV
CHRISTO in manibus Romani Pontificis, quẽ
reuerenter agnouit tãquam Vicarium Iesu Chri-
sti, ac successorem B. Petri; ipsumq. Principem to-
tius Mundi professus fuit, & re ipsa id impleuit;
cum Imperium suum, & terrenũ thronũ subiecit
Siluestro Papæ, vt patet *ex can. Constantinus 96.
dist.* & ex authent co tenore, *vt dicam infra n. 55.*

Quamobrem indubiè, & absque timore Leo-
num circumlatrãtium, affirmetur Constantinum
26 Imperatorem † nihil de nouo detulisse Ecclesiæ,
sed restituisse; & sic potius restitutio, seu bonæ fi-
dei agnitio, quàm donatio, illa nuncupari possit:
qua præclara, & inuicta responsione vsi sunt plu-
res celebres Doctores ad labefactãdum quidquid
ex aduerso vigore dictæ donationis, seu restitutio-
nis vociferatur, & præsertim *glos.* reputata singu-
laris *in can. ego Ludouicus 63. distinct. Ioannes de
Lign. in clem. Romani, de iureiur. Bald. in proœm.
Digestor. nu. 47.* ibi, Donatio Constantini valuit
quia fuit facta in manibus superioris, vnde potius
dicitur resignatio, quàm collatio &c. *Zabarell. in
clem. Romani Principis, num. 8.* vers. Non proprie
donauit Constantinus, sed resignauit &c. *de iure-
iurand. Turrecremat. in can. Constantinus, num. 1.*
vers. Non fuit donatio, sed magis restitutio vsur-
pati dominij &c. *96. distinct. Abb. Panorm. in con-
sil. 83. n. 4.* vers. Constantinus nihil de nouo detulit
Ecclesiæ, sed potius remisit, *vol. 1. Præp. Alexand.
in can. cum ad verum,* vers. Donatio Constantini
fuit potius restitutio, quàm donatio &c. *96. dist.
Idem in d. can. Constantinus num. 1.* vers. Constan-
tinus dictam donationem facere potuit, immò de-
buit ratione manifesta; quia potius dicitur agno-
uisse bonam fidem, & relaxasse, quod indebitè per

eum, & antecessores suos erat occupatum &c. *eadem distinct. 96. Petr. Andreas Gramm. in repetition. Iul. II. de Symon. Pap. elect. num. 84* vers. Ideo restitutio fuit, & nõ donatio illa Constantini, quia Domini est terra, & plenitudo eius &c. *Beatus Ioannes à Capistrano in tractat. de auctoritat. Pap. part. 2. secund. part. princip. nu. 144.* vers. Constantinus Imperator, quod iniustè obtinuit, iustè restituit &c. *Lucas de Penna in l. quicumque 7. num. 17. C. de omni agro desert. lib. 11*, ait ex sententia virorum magnæ scientiæ quæstionem hãc de donatione Constantini facta Ecclesiæ, fatuã reputari, quia non dicitur Constantinus donasse, sed potius reliquisse, seu dimisisse: Domini est terra, & plenitudo eius, dicit Propheta, *& deinde subiligit*, vna cũ *Arch. in can. ego, dist. 63.* vbi fit mentio de donatione prędicta, exponit illud verbũ, *cõcedo*, id est, nõ inquieto, non molesto, habere permitto, non resisto, quin pacificè, & quietè possideas &c.

26 Nec desunt plures alij DD. qui prædictã Constantini donationẽ, verè bonę fidei recognitionẽ, seu resignationẽ fuisse intrepidè attestarũt, & pręsertim *Restaur. Cast. in tract. de Imperatore q. 51. num. 2.* vers. nihil Constantinus de nouo detulit Ecclesiæ, sed potius remisit, quod suum erat &c. *Calderin. in cons. 3. qui fil. sint legitim. num. 1.* ibi; donatio certarũ terrarum facta Ecclesiæ per Constantinum, fuit potius quædam relaxatio, seu recognitio, quàm donatio &c. *idem respondit Alex. in cons. 2. num. 8.* vers. Iurisdictio temporalis pendet ab Ecclesia; quia Ecclesia reseruata sibi substantia commisit exercitium Imperatori in temporalibus, & ideo donatio Constantini fuit potius resignatio, quàm propriè donatio &c. *lib. 1. idem quoque firmauit in consil. 24. num. 23.* vers. Erat prius in habitu apud Ecclesiam &c. *lib. 4. Marc. Anton. Pereg. de Iur. fisc. lib. 1. cap. 2. num. 25.* vers. Ex resignatione Constantini Magni Imperatoris, &c. *Augustin. Barbos. in Collectan. Iuris Canon. ad part. 1. Decret. in can. Constantinus 96. dist. nu. 5.* vers. Quia Constantinus donando non tam Ecclesiæ dedit, quàm restituit &c. *Card. Iacobat. in tractat. de Concil. lib. 10. artic. vltim. num. 33.* vers. Illa donatio Constantini non tam fuit donatio, quàm recognitio, siue restitutio &c. *Card. Alban.*

27 *in tract. de potest. Pap. part. 2. num. 22.* † vbi amplè testatur, quod multi Iurisconsultorum celeberrimi, qui de donatione Constantini egerunt, literarum memoriæ prodiderunt, Constantinum restituisse potius, quàm donasse, cum Papa Christi vicesgerat, cuius est terra, & plenitudo eius &c. *& vt asserit Prepositus in can. Constantinus, col. 2. 96.*

28 *distinct.* Constantinus agnouit Papam in Principem totius Mundi, eique relaxauit Imperialem Ciuitatem Romanam, & potiores partes Imperij, reseruatis sibi partibus Orientis ex tacita permissione Siluestri, & sic partem bonorum restituit, & partim recognouit ab Ecclesia tanquam à Christo, per quem Reges regnant &c.

Pulchrè id quoque tractat idem *Alban. in peculiari tractat. de donation. Constantini*, & præsertim vide *sub n. 24.* vbi autumat quòd Regius Pro-

29 pheta † Dauid, forsitan restitutionem hanc Constantini spiritu prophetico præsentiens, edidit, dicens, 1. Paralip. vlt. *In manu tua Domine magnitudo, & imperium omnium, tua sunt diuitia, tua est gloria, tu dominaris omnibus, ego autem, & populus meus quid sumus, aut possimus tibi promittere, cum tua sint omnia, sed hæc ipsa, quæ de manu tua accepimus dedimus tibi*, hæc ille. & teste *Cardin. Turrecremat. in eodem can. Constantinus in fi.* eundem Prophetam spiritu supradictum factum Constantini præuidisse etiam videtur, dum in Psalm. 138. dixit, *Nimis honorati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est principatus eorum*.

Addo, Constantini Magni pietatis argumentum

30 maximum † optimè percipi ex ijs, quæ de eo, quamis adhuc Christianus non esset, asseruntur; & inter cætera quadam die ambulando cum exercitu contra subiugare volentes Imperium Romanũ, & Sol iam ad medium Cælum ascenderat, itaq. in pomeridianum tempus paululum dies inclinabat, improuisè vidit in Cælo figuram Sanctæ CRVCIS formatam clarissimi splendoris longè maioris radiorum Solarium, in qua lucidissimis ac apparentibus literis ista inscriptio legebatur, ENTOYTω NIKA, idest IN HOC VINCE. Nam secundum aliquos literæ illę ex stellis ęqualibus simul conglutinatę, formatęque erant. Vnde ex dicta visione Crucis, admiratio ingens ipsum Constantinum, & totum exercitum, qui eum quopiam iter facientem comitabatur, atque adeo huius prodigij spectator factus erat, incessit.

31 Itaque Imperatorem † diu, multumq. de eo cogitantem oppressit nox, eique dormienti apparuit CHRISTVS Dominus noster, cum Signo in Cęlo demonstrato, ac pręcepit, vt exemplari ad imitationem illius Signi quod in Cęlo apparuerat fabricato, eo tanquam pręsidio in pręlio cum hostibus committendo vteretur.

Vnde lætus Imp. militaria vexilla in Signum

32 Crucis transformauit, cum quo mirabilite† diuina regente virtute facta congressione hostes superabat. Et inter alios Rhadagassum Regem Gothorum, qui cum agmine ingenti, immanique, in Vrbis Romæ vicinia constitutus Romanis imminebat ceruicibus, vno die, tanta celerita-

33 te † sic debellauit, vt nec vno quidem vulnerato Romanorum, multò amplius, quàm centum millium prosternerentur eius exercitus, & ipse cum filijs necaretur.

Supradictam admirandam ac stupendã visionẽ, quę apparuit Constantino, & eius exercitui, graues Authores perpetuæ memorię tradiderunt, & *præsertim Socrates lib. 1. cap. 1. Sozomenus lib. 1. cap. 3. Nicephor. lib. 7. cap. 29. Eusebius Cæsariensis de vita Constantin. lib. 1. cap. 20. 21. 22. & seq.* vbi refert eundem Constantinum Imp. cui fuit familiarissimus, proprio ore narrasse dictam visionem adamussim eo modo, quo ipse postea eã scripsit. Immò gloriosissus Martyr Sanctus Artemius, qui passus fuit martyrium sub Iuliano Apostata, militando in exercitu Constantini, fuit pręsens quando in Cęlo apparuit dicta visio Sanctę Crucis, & proprijs oculis eam vidisse testatur, atque etiam inscriptionem legisse, ac totum exercitum id contemplasse, *vt ex Simeone Metaphrast. narrat Laurent. Sur. tom. 5. sub die 20. Octobr. in vita d. S. Artemij cap. 29.* videndus est quoque *Cardin. Baron. in Annal. tom. 3. ad annum 312. & post eum Iacob. Boss. in tractat. Triumphantis, & Gloriosæ Crucis, lib. 6. cap. 13. per tot.* & ex nostris *Petr. Ant. Gamm.*

in

in repetition. Extrauag. Iulij II. incip. Cum tam. n.88. vers. Vidit Constantinus Signum Crucis &c. *Præposit. in repetit. can. Constantinus. col. 5.* vers. Sole iam declinante, vidit Constantinus Signum Crucis ex lumine factum &c. *96. dist. Marquard. de Suf. in tractat. de Iudæis, & alijs Infidelibus, p. 3. c. 7. sub n. 39.* vers. Constantino Cæsari, fertur Christum apparuisse, & Signum Crucis ostendisse &c.

Præterea ad supradicta corroboranda, adhuc id testatur Inscriptio, quæ etiam hodie hic Romæ
34 legitur † in ipsius Constantini celeberrimo Arcu Triumphali, ex Senatus Consulto eidem fabricato, & talis est Inscriptio:

IMP. CAES. FL. CONSTANTINO MAXIMO P. F. AVGVSTO S. P. Q. R. QVOD INSTINCTV DIVINITATIS MENTIS MAGNITVDINE. CVM EXERCITV SVO TAM DE TYRANNO QVAM DE OMNI EIVS FACTIONE VNO TEMPORE IVSTIS REMPVBLICAM VLTVS EST ARMIS, ARCVM TRIVMPHIS INSIGNEM DICAVIT.

Quod enim dicitur in Inscriptionis exordio, INSTINCTV DIVINITATIS, id designat, quod prædictum est. Imò in Panæ-
35 gyrico habito † coram Constantino post reportatam victoriam, narratur quemadmodum exercitus de Cælo demissus Constantinum iuuit, hancque fuisse constantem in Gallia, & in Italia famam.

Constātinus verò Romam reuersus cum dd. gloriosis victorijs statim in loco celebri, ac multum à populo frequentato locauit, erexitq. illud Tro-
36 phæum CRVCIS, † ac Romanorum propugnaculum esse demonstrauit, hancque inscriptionem in ea incidi mandauit.

HOC SALVTARI SIGNO, VERO FORTITVDINIS INDICIO CIVITATEM VESTRAM TYRANNIDIS IVGO LIBERAVI. ET S. P. Q. R. IN LIBERTATEM VINDICANS PRISTINAE AMPLITVDINI, ET SPLENDORI RESTITVI.

Larius id ponit *Eusebius de vita Constantini lib. 1. cap. 33.* & narrant *Cardin. Baron. in Annal. tom. 3. ad annum 312.* necnon *Boss. in eodem tract. de Triumphal. Cruc. lib. 6. cap. 14.* & ex nostris *Gamm. in d. Extrauag. Iul. II. num. 88.* vbi etiam ponit inscriptionem Arcus Triumphalis.

Haud igitur mirum est, si prædictus Constantinus Imp. memor tanti in se à DEO immortali be-
37 neficij collati, ac ex visione SS. Apostolorum Petri & Pauli, & quia etiam, vt dixi, miraculosè à lepra, mediante sacro Baptismate, fuerit liberatus, Vicarium ipsius DEI, nempe Romanum Pontificem Siluestrum in terris recognouerit in Dominum Vniuersi, propter quam recognitio-
38 nem Munificus † DEVS ipsum altius honorauit, vt tangit *S. Augustinus de Ciuitate Dei lib. 5. cap. 25.* fuit enim gloriosissimus, & omnium votorum compos.

Insuper dictus Constantinus iustum iudicauit, vt vbi Principatus Sacerdotum, & Christianæ Re-
39 ligionis † caput à Cælesti Imperatore constitutum fuit, ibi Imperator terrenus non haberet potestatem; ita ratiocinatur *text. in cap. fundamenta. §. Ne autem. de elect. in 6.* cum alijs relatis per *Castald. in tract. de Imperator. quaest. 77. num. 2.* vers. *Quia iustum non erat &c.* Quare in
40 partibus Orientalibus se contulit, ibiq. † condidit Ciuitatem Constantinopolitanam Imperio Romano sociam veluti ipsius Romæ filiam. Sed ne iusto longior sim, multa alia in proprijs terminis addneit, *Ioannes à Capistran. in tract. de auctorit. Pap. part. 2. secund. part. principal. num. 144.* vers. *Constantinus igitur cedens lumini Spiritus sancti.*

Ac tandem dictus Constantinus feliciter, ac
41 beatè † vitam terminauit, *teste S. Gregorio, Ambrosio, Isidoro &c.* & ex nostris asserit *Bursat. in consil. 124. num. 59.* vers. *Constantinus inter Sanctos connumeratur &c. part. 1.*

Nec subticere valeo, me non latere aliquos adfuisse tam perfricatæ frontis, qui eam donatio-
42 nem † à Constantino Ecclesiæ factam, falsam, fabulosam, inualidam, inanemq. appellarunt.

Quod enim ea fuerit facta non vtar argumētis quasi res dubia, & obscura esset, cum de ann. 476. Zeno Imp. gloriosæ memoriæ, sic ait *l. Diui, 5. C. de natural. liber.* ibi, *Diui Constantini, qui veneranda Christianorum Fide, Romanorum minuit Imperium &c.* Ita enim in codicibus antiquis, & in manuscriptis legibus, quamuis nonnulli deinceps fuerint impudenter adulterati, in quibus loco illius verbi, *minuit*, scriptum est, *muniuit:* sed libri veteres, omni fide dignissimi, rem hanc clarissimè prodiderunt. Iustinianus noster Imperatoriæ vocis oraculo idem ferè protulit. *vt late ponit Cardin. Alban. in tractat. de donat. Constantini. num. 9. & 29. vbi de alijs Imperatoribus.*

De illius verò validitate nec leuiter dubitare stultum erit, per superius à me relata num. 25. Itaq. irrideant Nicolaus Cus. Dantes, & alij; nam prædicti à viperino toxico superbiæ venenati, & à perfida ambitione excæcati, necnon odio splendoris veritatis insano, cæcoq. conatu contra eam donationem, seu, vt dixi, restitutionem innecti sūt, potius, vt ex eorum pectore indigestum venenum, euomerent, quam vt aliquid boni post se scriptū relinquerent, conglutinando, vt ipsorum chimeras defenderent, debilia, fragilia, ac ventosa argumenta.

Mos est enim perditorum hominum, qui quod ante pedes est intueri nō substinent, & Cæli scrutātur plagas, sicuti accidit Thaleti vni ex septem Sapientibus Græciæ, qui vt narrat *Plato in Theætet. lib. 13.* cū è domo exijsset nimis curiosè ad cōtemplanda sidera, præcipitauit in quadam fouea, quo viso ab eius famula illum irridendo dixit: *O Thales ! nō erubescis velle Cælum speculari tam à nobis distans, postquam non discernis in terra id, quod ante pedes habes? &c.* Sed loquendo in terminis nostris, vsque adeo erexit arrogantia supercilium, vt nonnulli, vt dixi, dictam donationem Constantini tamquam figmentum irrideant, inualidamq. eam prædicent; prout præsertim fecit
43 Laurentius Valla, † qui inter obtrectatores Ecclesiæ Romanæ præ cęteris licentius, atque insolentius verba blasphemiæ effudit, vt inquit Cardin. Alexandrin. infra citandus; is namque impiè integrum tractatum contra dictam donationem contexuit. Quis enim est adeo iuris, & rationis

imperitus, qui non intelligat, omnia eius argu-
menta, potius esse deridenda, quam refellenda?
Nam & insuper fuit tantæ petulantiæ, & talis
mordacitatis vir, vt Aristotelem Philosophorum
Peripateticorum Principem malè carpere non
dubitauerit, & omnes Latinæ linguę egregios au-
thores liuido, atque canino dente ita taxare, vt
nemini pepercerit. Satyricis aculeis armatus, etiã
contra nostros summos Iurisconsultos surrexit,
eosque latinitatis læsæ Maiestatis reos facit; & id
quàm impudenter liquidò constare facit Alciatus
noster Iuris peritissimus, & Iuris peritorum elo-
quentissimus *in lib. 4. de verb. signif. §.* Laurentius
Valla, nec à Iureconsultis quidem se temperauit,
quo minus illis diem diceret, & Latinæ maiesta-
tis læsæ reos faceret &c. *ac in l. quæstio. num. 8.*
ff. de verb. sign. vers. Ridiculus ipse Valla Iuris-
consultum nostrum increpat, musca planè, quod
dicitur elephantum &c. *aliaq. asserit contra eun-
dem in tractat. de quinque pedum præscript.* & re-
fert *Tiraquell. de retract. lignager. §. 1. glos. 4.*
44 Itaq. ad † mordendum, & calumniandũ calamũ
habuit perquam paratissimum, tantaque viguit
in eo lędendi libido, vt insontes iuxta, ac sontes
calumniauerit, ac conspurcauerit, suoq. superci-
lio nihil fuit arrogantius, nimis odiosè sibi pla-
cendo. ò crudeles cogitationes! ò ingratum fi-
45 lium! † quia Matri suæ (id est Ecclesiæ Romanæ
omnium fidelium Matri) propriam amplitudinẽ,
& potestatem tollere, sed incassũ, non horruit.
Insuper talis etiam audacię fuit, vt quamuis pu-
rus purus Grammaticus esset, tamen magnum
Iurisconsultum se esse profiteretur, & superbia,
totus plenus fastosè iactaret, se meliora, quàm
Accursiũ fecisse glossemata in toto corpore Iuris
Ciuilis, citoq. ea editurum. Sed illud Vallæ pro-
fecto obtigisset, quod *Alciatus in lib. 4. de verb.
signif. in fin.* Politiano asserit euenisse, qui hanc
eamdem iactationem faciens, interrogatus statim
à Soccino, quid esset suitas, obmutuit. Repudia-
sti insuper ò Valla, modestiã, quę vt inquit *Orator*
46 *Romanus lib. 2. de inuent.* claram, † & stabilem
parat authoritatem. *Et Menander Græcus Poeta*,
eam prõptuarium virtutis appellat, *sicut & Eu-
ripides*, nuncupat illam donum pulcherrimum
Deorum.

Ipse etiam Valla Catholicos Imperatores non
absque aperto figmento reprehendere voluit, dũ
increpauit Christianos, qui non erubescunt ap-
47 pellare Imperatores Cęsarem † Augustum à dam-
natis Tyrannorum nominibus, qui non modo op-
presserunt Rempublicam, sed sub eorum gladio
Rex verus Cęli, & Terræ occisus est. Relicto enim
quod à Christo, & ab Ecclesia approbatum est
Imperium, & nomina predicta, *vt in cap. nouit. de
iudic.* Nec enim sub Iulio Cęsare, nec sub Octauia-
48 no Augusto, sed † sub Tiberio passus est Christus,
*vt non tam ex Orosio, Eutropio, ac aliorum paga-
norum historijs*, sed & ex sacri Euangelij lectione
cognoscitur. *ita Hieronym. Cagnol. in proœm.
Digest. nu* 82. vbi ex hoc exclamat contra dictum
Laurentium Vallam: & addo, vt magis patefaciam
eius mordacitatem, in illius sepulchro, talem in-
scriptionem legi.

Nunc quoque mordet humum.

vt refert *Hieronym. Zanch. in repet. l. hæredes §.
cum ita, part. 3. num. 36. ff. ad Trebell.* & in
terminis nostris videatur *Cardin. Alexandr. in
in d. can. Constantinus.* vbi dictum Vallam non
parum aspernatur, & apertè constare facit eum
49 penitus Iuris † ignarum se demonstrasse. Vnde
& illum, tamquam virum audacissimum damnat,
confutatq. *Restaurus in tract. de Imperator. q. 51.
num. 8.* vbi agit de omnimoda validitate donatio-
nis Constantini, & contra eundem Vallam plura
inclamat Augustinus Steucus, vir Græcè, Latinè,
Hebraicèq. doctissimus *in suo aureo libello, quem
edidit pro Religione Christiana aduersus Luthera-
nos. lib. 2. num. 15. 30. & 50. & lib. 2. num. 53. 169.
182. & seq.* & latè quoque contra Vallam viden-
dus est *Ludouic. Bolognin. in suo comment. priuileg.
stud. Bonon.* vt refert *Afflict. in comm. Const. Regn.
Neap. in prælud. q. 2. n. 2.* vers. *Donatio Constanti-
ni est vera, & valida, contra Laurentium Vallam.*

Cęterum, vt aliàs dixi, absurditatis quàm sint
plena ea, quæ Valla, alijq. eius sequaces in dicta
donatione impijssimis blateramentis lasciuiunt,
nuncupando eam fabulosam, inualidamq. iudicent
etiam illi, qui capillum tantum rationis, ac pietatis
possident. Nemo enim citra dementiam, vel ci-
tra hęreticæ prauitatis horrendum crimen, relata
ab eis similia monstris pronunciabit.

Nam in Sacro Concilio Constantiensi, inter
50 alios articulos, † qui vti hęreticales, ac diabolici
fuerunt damnati, illud quoque legimus, in quo as-
seritur *Siluestrum Papam, & Constantinum Im-
peratorem errasse dotando Ecclesiam*, prout in pri-
ma session. & in fin. dicti Concil. vnde pernecesse
supponitur eam donationem factam fuisse, vali-
damque existere.

Mirũ ergo non est, si plures Doctores affirment
51 non longè distare ab hęresi, asserere † prędictam
donationem factam minimè esse, quatenus verò
factam non tenuisse, *vt post Panorm. Alban. aliosq.
asserit Bursatt. in consil. 124. num. 38. & 42.* vers.
Id affirmare non distaret ab hæresi, & addo *Ro-
land. à Valle in consil. 88. num. 28.* vers. De dona-
tione Constantini non conuenit dubitare, cum nõ
procul sit ab hęresi tenere contrarium &c. *lib. 1. &
Menoch. in consil. 149. num. 39.* vers. Ille, qui affir-
mat donationem factam à Constantino Ecclesię
non esse validam non est procul ab hęresi &c *p. 2.*
& vt dicitur *in d. cap. fundamenta, §. ne autem de
election. in 6.* non sine miraculo, & diuinitus id fe-
cisse Constãtinum, & ideo notat *Bald. in vsib. feud.
in princip. col. 4.* id potius fuisse diuinitatis, quàm
humanitatis, & sequitur *Alex. in consil. 24. nu. 22.*
vers. Donatio Constantini facta Ecclesię, est po-
tius diuinitatis, quàm humanitatis &c. *lib. 4.*

Nec manum quidem vertamus circa fragile ar-
gumentum factum ab illis, qui prędictam cessionẽ
Constantini putant figmentum, ex eo, quia in
aliquibus eorum temporum desit historijs. Quę
coniectura quam sit vana, & aerea, apertum est,
52 cum † impossibilis sit negatiuę probatio per re-
rum naturam. *cap. bona, de elect. cum simil.* & in
proprijs terminis optimè ostendunt *Restaur. Ca-
stald. in tractat. de Imperator. quæst. 51. num. 9 &
seq. Alban. in tractat. de donat. Constantin. nu. 5.
Iacobat. in tractat. de Concil. lib. 10. art. vlt. nu. 18.
Prepos. in repet. can. Constantinus, col. 4.* vers. *Dato
quod in historijs &c. 96. dist. Burs. in cõs. 124. n. 53.*

Non

Non enim est congruens, & concludens probatio negatiuę: Non legitur in aliquibus historijs, er-
53 go non fuit facta; † quia sat est eam factam extitisse, & nihilominus non fuisse scriptam in illis historijs, vel ab eis non visam, vel malignè omissam. Potest pariter, esse, historicos eam descripsisse, & quòd aliquis malignus inuidēdo tantę glorię Constantini defraudauerit historias, cum id tunc non admodum difficile esset. Nam de eo tempore nobilissima Typographię inuentio ad lucem nondū venerat, sed longissimo tempore post, quoniam circa annum Christi 1440. in Germania (quidquid dixerit *Paulus* Iouius) à Ioanne Guttenberg secundum communem opinionem reperta fuit.

Denique certissimum est, quod ex eo solum, quia id pręteremissum extiterit ab aliquibus historijs, non tamen necessariò excluditur ipsa veritas, & iustificatio resultans ex alijs probationibus expressè, & in specie de hac pręclara materia loquentibus, *vt ex deductis per Innoc. in cap. eum auditis, sub num. 4. de prescript. ac per Ias. in l. 1. num. 3. ff. solut. matr.* in puncto, de re ommissa ab aliquibus historicis, quod non excludebat probationem veritatis ex alijs, respondit *Rota in Toletana decimarum de Capilla* 15. *Decembris* 1636. *coram Eminentiss. D. Cardinali Verospio*.

Certè supradicta defraudatio eò facilius credi potest, quia Imperatores sequentes (vt ferunt historię) summa ope, & totis viribus nixi sunt, ne posteris talis concessionis Constantini memoria prorsus aliqua quoque modo innotesceret: sed frustratoria fuit omnis diligentia, & meditati sunt inania; nam vt post *Cassiodorum*, *Hugonem*, *Florentinum*, *Alexandrin.* aliosq. affirmat *Augustin. Steucus in suo libello contra Vallæ declamationem de fals. donat. Constantin. lib. 1. num.* 33. apud Priscos, constantissima fuit fama Eusebium in libro Enneadum de vitis Pontificum sub Siluestro, totam de Constantini donatione, lauacrique Baptismo conscripsisse historiam &c.

Insuper securus quilibet sit, nisi prædicta robore veritatis fuissent subnixa, certè nec constās fama omnium sermone adeo percrebnisset, *argum. l. 3. §. 1. ibi*, consentiens fama confirmat. *ff. de test.*

Licentia enim hic mihi detur, exclamandi vna
54 cum Romanæ eloquentiæ † quasi Deo, Marc. Tull. qui publicè causam Marci Cæcilij in Senatu Romano defendens, in hæc verba prorupit. *O magna vis veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem, solertiam, contraq. fictas omniū insidias facile per se ipsam defendat.* Et idem Tullius, perorando in causa Vatinij, pariter exclamauit sic, *Tantam semper potentiam veritas habuit, vt nullis machinis, aut cuiusquam hominis ingenio, aut arte subuerti potuerit, & licet in causis nullum patronum, aut defensorem obtineat, attamen per se ipsam inuictè defenditur*. Quare veritas vi sua non solùm res omnes vincit, ac superat, quas temporis diuturnitas conficit, & consumit vetustas, sed etiam de ipso tēpore triumphum agit nobilissimum. Mendacia enim (*ex sententia Senecæ*) sunt ad instar Cometarum, quæ & si aliquibus diebus fulgeant, & resplendeant, obscurantur tandem, & ad nihilum rediguntur. Sed de his hactenus.

Supradictæ verò cessionis Constantini Cæsaris tenorem si quis legere desideret, illam de verbo ad verbum refert I. C. illustris, ac probatissimus *Alberic. de Rosat. in l. omnia, 1. §. in initio num. 6. ff. de offic. Præfect. Vrb.* qui testatur eundem ab ori-
55 ginalibus, † publicisq. traditionibus accepisse, & in Alma Lateranensi Ecclesia cōseruari, *refert. Paul. Grisald. in decisionibus Catholicæ fidei in verb. Imperator, num. 2.* Eamq. quoque per extensum post *Alberic. & alios ab eo citatos, ponit Francisc. Bursatt. in suo celebri consil. 124. à num. 35. lib. 1.* vbi latè, ac mirabiliter à multorum morsibus eam donationem solidis auctoritatibus, viuisq. rationibus certus de palma tuetur, turpiter aduersarios in fugam mittendo. Quale consiliū valde extollitur à *Camillo Borello in addition. ad Petr. Bellug. in specul. Principum rub. 9. nu. 7. in verb. Beato Siluestro. in fin.* cui, & se subscribit.

Piè ergo credamus, numquam CHRISTVM ipsum ferre potuisse, si dicta cessio non valuisset, vt tot tenebræ, in hanc vsque diem mentes fidelium obscurassent, & tantus in Ecclesia sua error tot secula fefellisset: & hic quoque facit celebre dictū Gamalielis, cuius & memini supra, scilicet quæ à DEO non sunt, diu firma, & stabilia esse non possunt. vbi enim CHRISTVS, qui se ipsam veritatem esse profitetur, non est fundamentum, ibi, omne superædificatum citò corruit. *can. principatus, & can. cum Paulus 1. quæst. 1.* & iam dixi.

Ad satietatem tamen, si quis videre vellet innumerā cohortē Auctorum in diuersis scientijs, sanctitate, doctrina, auctoritateq. venerandorum, ac eminentissimorū prædictā donationem defendentium aduersus inanes latratus hæreticorum, ac etiam eorum, qui Christianam profitentur pietatem, eamque donationem, seu, vt dixi, bonæ fidei recognitionem factam à Constantino, tanquam murum impenetrabilem reddunt, abundè, longaq. serie referunt. *Petr. Cened. in suis Collectan. Iuris Canonic. collect. 109. nu. 4. & D. Augustin. Barbos. pariter in dd. Collectan. ad can. Constantinus. nu. 3. 96. distinct.*

Punctū modo faciamus huic controuersiæ satis
56 inter criticos, † inquietosque Doctores agitatæ. Quis enim audet dicere, quod tot & tāti Pōtifices viri summæ perfectionis, & miraculis gloriosi, qui omnia temporalia, vt stercora arbitrabātur, quorū doctrina fulget Ecclesia, sicut Sol, vt huiusmodi temporalia contra iustitiam, ac DEI voluntatē detinuissent? Immò potius vsque hodie contradictores eorum formidabili videmus morte consumptos. Sic grauiter ratiocinatus est *Michael Vlcur. in tract. de Regimin. Mund. part. 2. quæst. 4. principal. num.* 12. & in fine, concludit prædictam cessionem Constantini factam Ecclesiæ, validam esse, nec de Iure vllam pati difficultatem. Quare cum DEVS, & Mundus eam approbēt, prudentis non erit de ea disputare, nam DEI spiritu fuit facta, sicut concludit *Petr. Philippus Corn. in cons. 1. num. 9.* vers. *Quam donationem Deus, & Mundus approbant &c. part. 3.*

Possem hic modo reijcere multas obiectiones iactas contra Romanos Pontifices à perfidis hæ-
57 reticis, † schismaticis &c. dum ore sacrilego contra rerum naturam, contra sacras literas, contra Ecclesiam Catholicam, contra Synodos omnes, contra vnanimem consensum Patrum, denique

con-

contra veritatem clarissimam Sedis Apostolicę,& Romani Pontificis primatum,negant:sed non mirùm quia tantam maiestatem, auctoritatem, necnon splendorem, oculis suis noctuæ cernere non valent, & maledictis maledicta retundere possem, ac in caput ipsorum retaliare.

Sed relinquam eos rabiosè stridere, fremere, rodere, furere, tabescere, sibilare, & infeliciter quantum valent stylum aduersarium exacuant, nec non ferociter crudescant, congruitque illud Psalm.111. *Peccator videbit, & irascetur, dentibus suis fremet, & tabescet*; nam iam iam suomet iu-
57 dicio in barathrum infernale † condemnati sunt, cum extra gremium Ecclesiæ Romanæ exulent, extra quam non datur remissio peccatorum.

Contemplandum enim est, quot hæretici diuersis temporibus aduersùs sacrosanctam Romanam Cathedram B.Petri surrexerunt: Nicolaitæ, Ebio-
58 nitæ, Arriani, Nestoriani, & alij † vltra sexaginta hæresiarchæ relati in *tex.can. quidã autem* 23. *q*.3. cum pluribus penè infinitis, & tamen nullus præualere potuit aduersùs eam, nec aliquis sicuti Cathedra ipsa Romana poterit dicere cum Propheta Regio in Psalm.128. *Sæpè expugnauerunt me à iuuentute mea, etenim non potuerunt mihi &c.* Insuper semel ea, quæ decisa sunt, non debent amplius in disputationem reuocari, vt per *Gelasium Papam in can. Acbatius, & in can. maiores*, 24.*q*.1.

Sed vt desinam loqui cum hæreticis, alijsq. infi-
delibus; commendemus obsecro memoriæ, & stri-
59 ctè † digito alligemus exemplum illius Carbonarij rustici, quod refert *Pigbius lib.*1.*cap*.5.*suæ Ecclesiasticæ Hierarchiæ*, & ex nostris mentionem facit *Michael de Anin. in tractat. de vnitat. ouil. cap*.39.*nu*.16. vbi etiam rogat, vt numquam à memoria nostra excidat sequens exemplum.

Cum eximius, ac celeberrimus quidam sacrarum literarum Professor simplicissimum quemdã hominem Carbonarium interrogasset, quid crede-
60 ret, quasi circulo quodam † respondebat homo ille quidem simplex, sed sapiens dicens, se credere, quod Ecclesia Romana credebat: & percontatus quid Ecclesia crederet, rursùs respondebat, quod ego credo; nec ab hoc circulo potuit remoueri. Theologus autem postea ex graui infirmitate decũbens, & in vitæ discrimine positus, suggestu Sathanæ de fide tentabatur morti proximus, sed re-
61 cordatus † tutissimę anchorę illius Carbonarij, nec se aliter valens eripere à fortissima tentatione, veluti ad securissimum portum confugiens, clara voce illa verba proferebat, *Credo, quod credit Ecclesia Romana, & ipsa, quod ego.* Eaque frequentissimè repetebat, vti Carbonarius. Vnde astantes audiendo sic loqui Theologum, putarunt ex grauitate morbi delirare ex phrenesi: quem postea conualescentem interrogarunt amici, qua-
62 re † in illo agone suo, ita frequenter repetierit verba illa toties vti Carbonarius, quibus ipse ordine rẽ explicauit: vt intelligas Christiane lector, qui Piscatores elegit, & non Doctores, & qui abscondit à sapientibus, qui reuelat paruulis, ipsum esse, qui Carbonarium fecit præceptorem eximij Theologi in vltimo vitæ discrimine positi.

Humilitate ergo, & obedientia agendum est in hac materia. Nam, & Regius Propheta Dauid optauit alas non Aquilæ, sed Columbæ, vt volaret ad cognitionem arcanorum Cælestium, & ibi mẽtem tranquillare. *Quis dabit* (inquit in Psal.54.) *mihi pennas vt columbæ, & volabo, & requiescam?* S.Ambrosius in eo loco ait, *Intelligebat enim quod altiora faciliùs penetrantur simplicitate mẽtis, quàm leuitate pennarum*. Sicq. in negotijs si-
63 dei non sophismatis, † nec subtilibus argumentis vti debemus, & propterea cum hæreticis nullatenus est disputandum, quia, *vt inquit Tertullianus de præscriptionibus Hæreticorum*, huiusmodi disputationibus non modò non conuertuntur hęretici, sed audaciores reddũtur, & in ipso congressu firmos fatigant, infirmos capiunt, medios verò cum scrupulo dimittunt.

Vnde eleganter *Sanctus Bernardus in Canticis* inquit, Hæretici non conuertuntur rationibus, quia non intelligunt, neque auctoritatibus corri-
64 guntur, † quia non recipiunt, nec flectuntur suasionibus, quia submersi sunt, mori magis volunt, quàm conuerti; nam eorum finis est interitus. Disputatio enim cum hęreticis prohibetur, *cap*.2. *§*.1 *de hæreticis lib.6.l.nemo* 3. *C.de Summ. Trin. & Fid.Cathol.* ibiq. Imperator ex varietate personarum, diuersas pœnas imposuit; & pulchrè *in* 14.*Concil. Toletano habetur*, Quę diuina sunt, non sunt discutienda, sed credenda, non enim Deus discutere se iubet, sed credere. *refertque Simancas de cath. instistut. cap.* 20. *de disputation.* vbi
65 plura † ponit, & pręsertim quando, & qualiter sit in his terminis disputandum, & in fine non parum laudat eos, qui piè, doctè, ac prudenter scribunt contra hæreticos.

Vtinam vtinam aliquando hęretici, cęterique infideles, è vinculis errorum suorum tanquam è
66 rigida, horridaq. hyeme exeuntes, ad† semper vernantem, ac florentem vineã Romanę Ecclesię accedant, & captiuent eorum intellectum in obsequium, & obedientiam Cathedrę B.Petri. Nam, qui videre vult sicut Iacob, scalam per quam Angeli descendunt, & ascendunt ad Cęlum, & Dominum innixum scalę, supponat eius capiti lapidem, & petram hanc sanctissimam, ac erigendo eam in titulum, certò quidem scio statim dicturum fore vna cum Iacob, *Verè non est hic aliud, nisi DOMVS DEI, ET PORTA CAELI.* Gen.cap.28. cum omnibus pateat, extra istam domum non esse salutem, nec nisi per hanc portam, & scalam patere aditũ, aut introitũ ad cęlum &c. Atque hęc sufficiant aduersus latratus temerariorum infidelium in Romanum Pontificem.

Sed heu (quod dolenter assero) aliquando quę-
67 ritur, sed manè obnubilari † clarissima, ineoncussaque lux veritatis supradictarum sententiarum à quibusdam, ne dicam similibus, vel peioribus proximè præcedentibus, ita vt bulgare nato, offensio procedat, vbi defensio omni iure exire deberet, *ad text. in l.meminerint, C.vnde vi.* Sunt enim nonnulli, qui ob cruentam illam, sceleratamq. bestiam ambitionis suo venenario afflatu incautos ne-
68 cant; † & quidem plures etiam, vt *ex nostris inquit Petr. Rebuff. in tractat. de priuileg. Scholar. quæst.*16.*num*.3. Ambitio hodie totum Orbem possidet (ideo ignoscatur mihi, si aliqua in hoc dicturus sum) & sic libidine cõplacendi suis Principibus impiè, ac sacrilegè non pertimescunt ponere os in Cęlum; dum veritate exulata, vt etiam suis

suis chimeris,& erumnis inseruiant,temerariè satagunt limitatam ostendere absolutam,vniuersalemque auctoritatem Romani Pontificis, cuius Tribunal,& Concistorium, vnum idemq. est cum DEO OPTIMO MAXIMO. *vt per text.in cap.quanto 11.ext.de translat. Episc.* asserunt ibi Canonistæ, & præsertim Hostien. *num.11.*vers.*Concistorium Dei, & Papa idem est.* Aluar.Pelag. *lib.1.de planct.Ecclesiæ cap.29.* Card. Alban.*in tractat.de potestat. Papæ part.1. quæst.2.* Nauarr.*in repetition.cap.nouit. notabil.3. num.12. de iudic.* Mandos.*in repetit. cap.1. in verb. Concistorium attributum Pontifici, num.* 3. Palat. Rub. *de retention.Regn.Nauarr.part.2.§.4.*Petr.Cened. *in collectan.ad Decretum collect. 47. num.* 3. Selu. *in tractat.de benefic.part.3.quæst.8.num.25.* Maluet.*de Canonizatione Sanctorum,dub.2.quæst.10.* Iacob.de Laurent.*in tract.de Iudic.suspect.cap.2. num.3.* Homobonus *in tractat. de statib. human. vit.part.1. cap.4.num.1.* Barbos. *in pastoral. tit. 1. cap.6.num.4.* Rebuff.*in tractat.de Reg.& Princip. muner ac prærogat. num.462.* Nicol.Boer. *in tractat.de auctoritat.Magn.Consil.num.49.*Menoch. *consil. 51. num.13. lib.1.*Chãssan *in Catalogo Glor. part.4.considerat.13. in fin.* Cæsar. *de Eccles. Hierarch.disputat.1.num.*10. D.Michael.Ferr.*in tractat.de præcedent.& prælation. quæst.31.nu.2.* vers. *Papa facit vnum Concistorium cum Deo,tanquam Vicarius generalis eius &c.*

Ideo à Papa nullus appellat,ita vt error esset in
69 fide asserere † à Summo Pontifice appellari posse ad Deum,vel ad hominem, *vt per* Augustin. de Anchon.*in tractat. de potestat. Papæ quæst.6.art.3.* Iacobat.*in tractat.de Concil lib.1. artic.1.* Auton. Ricciull. *de Iur. personar. ext. grem.Eccles. exist. lib.9. cap.2.num.13.* Vnde hæresim sentire videntur, qui à sententia Papæ ad CHRISTVM appellant, quasi Papam Christi non esse Vicarium, nec cum eo idem Tribunal habere credant,*vt obseruant supra citati Doctores.*

Rursus, asserentes,Papam Vicarium Christi in toto Orbe dominium habere super spiritualia,
70 non † autem super temporalia, similes sunt Consiliarijs Syriæ,qui dixerunt, *vt habetur 3 Reg.* 20. Dij montium sunt Dij eorum, ideo superauerunt nos; sed melius est,vt pugnemus in campestribus, & in vallibus, in quibus Dij eorum dominium non habent,& obtinebimus contra eos.

Sic enim hodie ambitiosi, & iniqui Consiliarij seducunt Reges,& Principes terræ, dicentes: Dij Montium,putà spiritualium Domorum, sunt Sũmi Pontifices,sed non sunt Dij conuallium,quia temporalium bonorum non habent dominium, ideo in campestribus,quasi in potentia bonorum temporalium pugnemus contra eos, & obtinebimus. Quibus Diuina Sapientia respondet,Dixerunt Syrij: Deus Montium est dominus, & non Deus conuallium, dabo omnem multitudinem hanc grandem in manu tua, & scietis, quia ego sum Dominus.

Sic pulchrè in his terminis ratiocinatus est *August.de Ancon.in d.tract.de potestat.Papæ q.45. articul.2.* vbi concludit,Papam tanquã Vicarium IESV CHRISTI, in toto Orbe terrarum spiri-
71 tualium, † & temporalium habere vniuersalem iurisdictionem. id quoq. corroborat *Restaur. Castal.in tractat.de Imperator. quæst. 50. à num. 19 vers.hodie mali Consiliarii &c. ac quæst.53. ad fin* & dixi supra in superiori part.§.5.num.1.& seq.

Possem hic addere ad corroborationem supradictorum, veritatem hanc agnouisse etiam hære-
72 ticos, & nisi absurdum esset † nominare personas tam indignas, velle hic adducere ad confusionem Doctorum pietatem Christianam profitentium, verba ipsius Vvicleff. & Lutheri, duo tantum verba illius impij Erasmi, & non aliud referam. Is enim in responsione,quam fecit ad exhortationem Alberti Pij Carporum Principis, ita ait.*Nos toto pectore agnoscimus Episcopi Romani Primatum, præsertim in spiritualibus*; itaque cum illo verbo,*præsertim*, includit temporalia quoque, quamuis minus principaliter.

Nec prætereundum puto magnum aliud testimonium, nempe Henrici IV. Cæsaris infesti, & acris hostis Ecclesiæ Romanæ; adeo vt excõmunicatus fuerit à Gregorio Papa VII. nihilominus (teste Conrado Abbate Vvspergense in Chronicis anni 1106.) recognouit constanter Primatum, & Potestatem Papæ supra rebus temporalibus; itaq. sæpius dixisse fertur, *Rogamus vos per auctoritatem Romanæ Ecclesiæ, cui, & nos committimus honorem Regni*; & in controuersijs temporalibus, quas habebat cum eius Ducibus, asserebat. *Appellamus Romanum Pontificem, & Sanctam vniuersalem Romanam Sedem*, & tandem in vltima epistol.ad Principes: *Appellauimus*, inquit, *& tertiò appellamus D.Romanum Pontificem Paschalem, & Sanctam vniuersalem Sedem Romanam Ecclesiam*. Quid enim clariùs asseri potest?

Concludam vnà cum Card. Turrecremat. in d. tractat.de Potestat.Ecclesiæ in procem. *Error est pertinaci mente non credere, Romanum Pontificem super spiritualia, & temporalia habere primatum &c.* intellige, vt dixi supra in prim. part. *§.4.* num.27.

Sed vt loquar de ambitione,prout promisi; cedat enim omnis admiratio, si Consiliarij Magnatum,ducti ab ambitione quærant,vt dixi, obtenebrare vniuersalem Romani Pontificis auctoritatem. Nam vt clamat Budæus:*O vanissima semper ambitio in mendacijs tam apertis fidem tuam labefactas.*

73 Optimè quidẽ tuba illa Romani † eloquij *Marc. Tullius lib.1.Rethoric.* conquæritur de ista pessima natura huius nefandi vitij ambitionis, sic asserendo. *Ambitio multos mortales falsos fieri coegit, aliud clausum in pectore, aliud in lingua promptum habere, amicitias, inimicitiasq. non ex re, sed ex commodo æstimare magis vultum,quàm conscientiam bonam habere &c.*

74 O intolerandum dæmoniacæ † ambitionis imperium! ò deplorãdum pessimæ iactantiæ fastum! promittit ingentia, sed nec infima præbet,impellit miseros,ac miserandos ad turpia, vastat in nobis quidquid honestatis inuenerit, ac pudoris, nos exarmat omnibus virtutibus, nosque expoliat omnibus ornamentis. O mortalis ambitio omniũ Tartarorum nequissima, mala semper machinaris cunctis, nunquam gaudes puritate, semper congaudes falsitatibus, quousque crudelissima, vitam perturbabis humanam?

Non mirum ergò si Iura Imperialia adeo insequan-

quan-

quantur ambitiosos, nam vt post *Bart. & glos.*
inquit *Philippus Probus in addit. ad Io. Monach.*
in cap. si religiosus num. 8. *de præbend.* illud, quod
Canonistæ vocant simoniam, apud Legistas dici-
tur ambitus; qualis enim sit pœna ambitus de
Iure Ciuili, benè colligi potest *ex titulo in ff. & in*
Cod. ad l. Iul. de ambitu.

74 Et Constantinus Imperator ad Aconicum Ca-
tullinum Africæ Vicarium, aduersus honores am-
bientes rescribendo *in l. 2. Cod. Theodos. de hono-*
rar. codicill. et l. 24. Cod. eod. de decur. inter alia
ita se habuit. *Ab honoribus mercandis per suf-*
fragia, vel qualibet ambitione quærendis, certa
mulcta prohibuit. Cui addimus, vt quicumque fu-
gientes obsequia Curiarum, vmbras, & nomina
affectauerint dignitatum, tricenas libras argenti
inferre cogantur, manente illa præterita illatione
auri, qua perpetua lege constricti sunt.

Eos autem, qui se sic intrusissent, idem Impe-
rator honoribus priuandos esse censuit: ita ad eun-
dem Aconicum rescribens *in l. 25. Cod. Theodos. de*
decurion. Quoniam empta dignitatis obtentu Cu-
rias vacuefactas esse, non dubium est; Placuit, vt
cuncti, qui suffragijs dignitatum insignia consecu-
ti sunt, immeriti honoris splendore priuati, ciui-
lium munerum solemnitate fungantur &c.

75 Ambitio enim, quàm longe sit fugienda, id be-
nè docet deuotus ille Bernardus, qui oculum dan-
do ad istud tam portentosum Monstrum Ambi-
tionis, sic in sermone quadrages. exclamauit.
O Ambitio. futile malum, secretum venenum,
pestis occulta, doli artifex, mater Hypocrisis, li-
76 *uoris parens, † vitiorum origo, tinea sanctitatis, ex-*
cæcatrix cordium, ex remedijs morbos creans, ex
medicina languorem generans &c.

Insuper Ambitio (*secundum Petr. Rauennat.*
in serm.) est quædam simia Charitatis; Charitas
77 enim patiēs † est pro æternis, Ambitio patitur om-
nia pro caducis: Charitas benigna est pauperibus,
Ambitio diuitibus: Charitas omnia suffert pro ve-
ritate, Ambitio pro vanitate. Vtraque omnia
credit, omnia sperat, sed longè dissimili modo, &
fine. Optimè quoque ambitiosi delineati fuerunt
à nostris, & præsertim *ab Alberic. in eius Dictio-*
nario, in verb. Ambitiosi, post alios ibi allegatos.
78 Quid enim † sit ambitio, videatur *text. in can. mi-*
ramur, in fin. 61. distinct. Nauarr. in Manual cap.
23. num. 11. & 15. ponitq. *Francisc. Viu. decis. Ba-*
ren. 122. num. 36. part. 1.

Sed quid vltra, si Consiliarij Principum mali-
79 gna ista febri ambitionis † laborant, actum est.
Nam (vt ait idem S. Bernardus) *ambitionis glo-*
ria Angelum felicitate Angelica priuauit, scien-
tiæ appetitus hominem immortalitatis gloria spo-
80 *liauit; non Euam cibus † deflexerat, non manda-*
torum destituerat obliuio, sed promissi honoris il-
lecebrosa decepit.

Igitur si tam atram tempestatem excitauit ra-
81 bies huius maligni, ac potentis † venti ambitio-
nis in Cælo, ex qua naufragium tam lacrymabile
deuenit? quid ergò nō operabitur inter nos. Quis
nescit, quot hæresiarchas cruenta hæc bestia am-
82 bitionis † ad lucem deduxit, itaque tanquam ab
equo Troiano egressi sunt infiniti hæretici, tam
83 antiqui, quàm moderni, † qui Ecclesiam sanctam
DEI non parùm vexarunt? & vt aduertit S. *Augu-*
stinus lib. 1. de hæref. cap. 33. Ambitio est hæresum
genitrix.

Vtique ambitio præbuit causam, vt in hæresim
84 laberetur Nouatus, Arrius, Ærius, † Tertullia-
nus, Lutherus, Duodecius, Spilatrus, & multi
alij, qui non valendo consequi optatas dignitates,
venenati ab ambitione, fide relicta, apostatarunt
85 cum æterna infamia Ecclesiæ, † & fidei Ortho-
doxæ, necnon traxerunt populos infinitos in ba-
rathrum hæresum, & inferni. Atque ex nostris vi-
deatur *Brun. in tract. de sedition. lib. 6. cap. 2. nu. 24.*
86 qui refert ex ambitione sæpe † etiam teterrima
bella, & seditiones cruentas fuisse excitatas &c.

Verùm quid in hoc moror, origo, quare Mūdus
87 fuit infectus pessimo vitio idololatriæ, † attribui-
tur ambitioni, & adulationi seruientium Nam vt
aduertit *Rex Salomon in Sapient. cap. 14.* Eò quia
iam olim quando decedebat filius patri, cum ab
acerbo luctu dolens pater valdè cruciatus esset,
ad leniendum dolorem, sibi rapti filij imaginem,
seu statuam faciebat; serui verò, videndo dictam
88 statuam proni in † terram adorabāt eam, offeren-
do eidem incensus, ac sacrificia, totum id faciendo
adulandi studio, & ad effectum obtinendi liberta-
tem, venias, fauoresq. prout obtinebant.

Mos enim iste pessimus ambitiosorum, & adu-
lantium (de quibus loquar infra) passim serpendo,
transiuit ad Reges, & Principes auidos hono-
rum; quibus populi adulando, adorauerunt eos
viuos in præsentia, & venerabantur absentes,
cum cultu eorum imaginum.

Quis enim hoc credere potuisset, nisi sacra Scrip-
tura id affirmasset, quod ambitiosi, & adulatores
introduxerunt idololatriam in Mundo; *Et hæc*
fuit humanæ vitæ deceptio (concludit Salomon in
d. cap. 14.) *quoniam aut affectui, aut Regibus deser-*
uientes homines incommutabile nomen lapidi-
bus, aut lignis imposuerunt &c.

Iureq. dixit *Cardin. Zabarell. in Clem. Abbates.*
1. num. 2. de rescript. nempe, Ab hoc pessimo vitio
89 ambitionis omnia mala † emanasse. *cum ibi alle-*
gatis, & addo *Bonifac. Vitalin. in Clem. professo-*
res, num. 19. de regular. & in Clem. eos, qui. nu. 13.
de sepultur. vbi etiam ait, quod ambitio Clerico-
rum fuit causa, quare in Ecclesijs, ac Cœmeterijs
Ciuitatis fiant sepulturæ &c. *Io. Quintian. Hed.*
in cap. de multa nu. 60. de præbend. affirmauit, am-
bitionem leges, & mores euertere. Et Timon
Philosophus affirmauit, *Ex Ambitione elementa*
malorum procedere.

Ideoq. sancitum habetur, *in can. si quis Episco-*
pus. 7. quæst. 1. Quādo Episcopus, vel Clericus am-
90 bit ampliorem locum, & suam Sedem † negligit,
cum laboret hoc nefario vitio ambitionis, primū,
& secūdum locum amittat. Sicuti etiam ambiēti
regimen, seu administrationem nullatenus id ve-
nit ei concedendum. *iuxta canon. in scripturis 8.*
quæst. 1. Gemin. consil. 84. num. 3.

Præclare enim Diuinus ille Plato censuit, *nul-*
lum esse idoneum officio gerendo, nisi coactè, & in-
uitus illud susceperit. Hinc Sergius Galba Impe-
rator inuitis dumtaxat, & recusantibus senatoria,
& equestria officia dare statuerat. Et Alexander
ille Seuerus Romanorum Imperatorum omnium
ferè optimus, (teste Lampridio, & ex nostris
Iacob. Simane. de Cathol. Instit. titul. 41. num. 2.)
dicere

dicere solebat, & facto ipso implebat, inuitos, & non ambientes in Rempublicam collocandos: Et quando aliquos ad Magistratus, & honores vehebat, nomina eorum palàm præponebat, hortans populum, vt si quis aduersùs eos quid haberet criminis, probaret manifestis rebus, vt ex d. *Lampridio narrat Rota in causa Bononien. Parochialis de Sambuca 6. Februarij 1634. coram clar. mem. Merlino*, vbi etiam ex *S. Chrysostom. lib. 2. de Sacerdot. & S. Anselmo epistol. 9.* obseruat, In deligendis Sacerdotibus, Ecclesiæque ministris, opinionem vulgi non esse spernendam, ritumque fuisse temporibus Apostolorum proponendi palàm nomina illorum, qui promouendi erant, & hortandi populũ, vt si quid criminis in eos nosset, ediceret. Et facit illud Leuitici cap. 8. dicit enim Dominus ad Moysen; *Congrega omnem cœtum ad ostium Tabernaculi in electione Aaron, & filiorum eius*; vt sciant omnes, qui præstantior ex omni populo, doctior, sanctior, & eminentior, ille eligatur ad Sacerdotium. *& ibi Origenes in glos.* dicit, quod qui alijs mòdis eligunt, debent timere DEI iudicium, & sibi imputare damna, & perditionem animarum, & ruinam Ecclesiæ, quæ destruitur in institutione mali Prælati. *vt notat, & admonet Sarnens. in cap. vt animarum num. 27. de constitut.* Nam plùs peccant, qui eligunt indignum, quàm qui eligunt contra formam electionis, ex relatis *Bald. in cap. auditis circa fin. de elect.*

90 Ideo S. Gregorius in 4. Dialogor. narrat de Paschasio Diacono Romanæ Ecclesiæ, qui licèt aliàs vir clarus fuisset miraculis, nihilominus eius anima torquebatur in thermis: qui interrogatus à quodam sancto Episcopo, quare torqueretur? respondit, quia in contentione schismatica tenuerat partes Laurentij, contra Symmachum, qui dignior erat ad Pontificatum: & hoc dictum Sancti Gregorij commendauit *Monopolitanus in libro peregrinarum quæstion. cap. 3. Decad. 1. quæst. 2. & Io. Valensis in communiloquio part. 4. distinct. 3. cap. 4. Palat. Rub. in cap. per vestras not. 2. §. 26. de donat. inter vir. & vxor.*

Nec prætermittam, quod legitur de Leone Papa, qui cum totos quadraginta dies ad corpus B. Petri orasset, vt à Domino remissionem suorum peccatorum procuraret; denium apparuit ei B. Petrus, dicens: *Sibi à Domino remissionem obtinuisse omnium peccatorum, excepto de manuum impositione*, id est de ordinatione, & collatione beneficiorum indignis facta, de qua adhuc Domino debebat reddere rationem. *hac Archiepiscop. Florentinus narrat in sua summa 3. par. titul. 20. cap. 2. §. 1.* & ex nostris id referunt *Petrus Rebuff. in cap. postulasti num. 106. de excomm. mini. Alphons. Perez in tract. de Anniuers. & Cappell. lib. 2. tit. 2. sub num. 36. in fin.*

Faxit DEVS, vt à nobis longè absit tempus illud lacrymabile vigens, dum florebat Magnũ illud Ecclesiæ Iubar S. Hieronymus, cuius temporis prauam conditionem ipse afflictim refert in epist. ad Titũ cap. 2. eiusq. verba registrata habemus in *can. Moyses 8. quæst. 1. circa med.* ibi, *At nunc cernimus plurimos hanc rem beneficium facere, vt nõ quærant eos in Ecclesia columnas erigere, quos plus cognoscant Ecclesiæ prodesse, sed quos vel ipsi amãt, vel quorum sunt obsequijs deliniti, vel pro quibus maiorum quisque rogauerit, & vt deteriora taceam, qui vt Clerici fierent muneribus impetrarũt. &c.* Atque hæc incidenter dicta sufficiant, alibique ex professo in hoc multus ero.

Quod supra dixi, scilicet ad officia, & dignitates nõ admittendos esse nisi inuitos; addo textum notabilem *in l. scire oportet 21. §. eos qui.* ibi, *Semper hoc maxime Magistratus obseruent, ne creent eos qui volunt se ingerere, vt creentur, quique pecuniam dant &c. ff. de tutor. & curator. &c.* At magis in terminis adest *text. in can. sicut 1. quæst. 7.* cuius verba, tamquam alta mente repetenda hic refero. *Sicut is, qui renuit, quæsitus fugit, sacris est altaribus admouendus; sic, & qui vltrò ambit, vel importunè se ingerit, est procul dubio repellendus: nam qui se nititur ad altiora conscendere, quid agit, nisi vt crescendo decrescat, & ascendendo descendat?*

Est quoque valde notandus alius Iuris Cæsarei *text. in l. si quemquam, 29. C. de Episcop. & Cleric.* vbi dicitur, quem esse indignũ obtenta dignitate, nisi ordinatus fuerit inuitus, rogatus recedat, in-
91 uitatus † effugiat, &c. Sæpè enim officia desiderata, & petita tristem producunt effectum, iuxta S. Augustini sententiam, dum dicit, Plerumque Potestas, quæ petitur, premit. *Quid enim est potestas culminis, nisi tempestas mentis, in qua cogitationum procellis semper nauis cordis quatitur, hue, illucq. incessanter impellitur, vt per repentinos excessus oris, & operis, quasi per obruentia saxa frangatur?* hæc S. Gregorius in pastoral. Hinc iure dixit Claudian. lib. 1. in Ruffinum.

. . . . . . *tolluntur in altum,*
Vt lapsu grauiore ruant . . . .

Et Aristoteles 8. Ethicorum inquit. *Principatus, quantò maior, tantò instabilior, quantò sublimior ascensus, tantò lapsus periculosior &c.* hæc, aliaque plura contra ambitiosos, ac procurantes officia, & dignitates ex nostris asserit *Philipp. Prob. in addit. ad Ioan. Monach. in cap. si religiosus. nu. 4. & 5. de elect. in 6.* vbi in hoc nõ inutiles intrat quæstiones.

Vndè recurrendo ad vndosum Oceanum ambitionis, si vlteriùs verba essent facienda super eo, opus esset more Vatum, vt habetur apud Persium. *Vatibus* (inquit) *hic mos est, centum sibi poscere voces, Centum ora, & linguas optare in carmine centum.*

Hodie enim ambitio fastosè triumphat, & ausu temerario omnia per quamcumque viam tentat. Itaque exclamo cum Poeta in opuscul.

Aeternis lacrymis proh deplorabile seclum!

92 Et vt † ita dicam, ambitionis gratia ipsi naturæ visò, ad quid, quæ infertur humana pectora non cogit? Quis nos tã dire fascinauit? Nam audax omnia perpeti gens humana ruit per vetitum nefas. Et iam olim oppidò eleganter dixit Plautus in Trinum.

Nam nunc mores nihili faciunt, quod licet, nisi quod lubet
Ambitio iam more sancta est, libera est à legibus, &c.

93 Sed, quæso, si ambitiosi † esse volumus, ne aerem verberemus, ad assequendum Cælum tota nostra am-

ambitio posita sit, *iuxta tex. in can. quid ergo turbamur*. vers. *Illic corona &c. de pœnit. distinct.* 4.

Nonne verum est, quod magis æterna salus, quàm temporalis honor affectandus veniet? *text. est in cap. nisi, 8. ex graui. ext. de renunc.* idq. exaggerat *Luc. de Penn. in l. filios*, 5. *num.* 4. vers. *Pro ijsis terrenis honoribus &c. C. de decurion. lib.* 10.

Addo perbellè in his terminis sententiam illius prudētis Stoici Romani, dico Senecam, qui irrisit Magnum Macedonem, quoniā laborauit magnum esse in terra, non in Cælo, sic de eo asserendo. *Infelix ob hoc, quod intelligere debebat, falsum se gerere cognomen, quis enim esse magnus in pusillo potest?* nam Mundus sublunaris respectu Cæli est minutissimū punctum; Alibiq. prudenter dixit idem Seneca: *O quam ridiculi sunt mortalium termini! punctum est istud, in quo nauigatis, in quo bellatis, in quo Regna disponitis*.

Idcirco cum Poeta illo asserere possumus.

O curas hominū, ò quantū est in rebus inane.

Ex ingenti ambientiū turba in hoc Mundo, quanti fruuntur optatis, votaq. referunt saturata rebus? vnus aut alter è millibus: quibus æmulationibus, & odiorum fluminibus reliqui natent, quis ignorat? Et loquendo de ambitiosis aulam sequentibus (de quibus loqui cœpi.) *Quanta cogitationes vbi fortuna imperat, & est Domina campi*, vt considerat Orator Romanus. *Quanta per Deum immortalem pericula? vbi à summo gradu ad infimum interest nihil*, vt monet Cornel. Tacit. *Quantæ fraudes vbi malitia ipsa suspecta est*; vt canit Ennius. Hæc ex nostris, in his terminis adducit *D. Augustin. Barbos. in Collectan. iuris Canonic. lib. 3. titul. 5. cap. 28.* & addo illud vulgatum dictum Faer. in fabul,

Paucos beauit Aula, plures perdidit,
Sed, & hos quoque ipsos, quos beauit, perdidit.

Sed vt generaliter loquar, ille, qui tandē fruitur optatis, suaq. desideria assecutus fuerit, postquam impinguatus, ac dilatatus erit, inclamabit querulus ad instar alterius Regis Salomonis, qui in regnis, & thesauris, in tranquillitate, & pace, in glo-
93 ria, & splendore † Curiæ, in pōpis, & maiestate, ac in adhærētijs non solū fuit par omnibus Monarchis Mundi, sed omnes longè superauit, pariter etiam in voluptatibus, in delitijs, in sapientia, & in profunditate scientiæ infusæ; tandem audiamus ipsummet, qui testimonium perhibeat veritati, in Ecclesiast. cap. 2. *Cumque me conuertissem ad vniuersa opera, quæ fecerant manus meæ, & ad labores in quibus frustra sudaueram, vidi in omnibus vanitatem, & afflictionem animi, & nihil permanere sub Sole*. Nec hic ingrata erit sententia Cornel. Tacit. lib. 3. annal. num. 3. in fine. *Mihi, quantò plura recentium, seu veterum reuoluo, tantò magis ludibria rerum mortalium, cunctis in negotijs obuersantur.* Stupenda est quoque sententia illius Græci Luciani in suis Dialog. *Ego* (inquit) *cum expendens ea, quæ sunt in vita mortalium, protinus res omnes humanas reperiissem ridiculas, humiles, instabiles, nempe opes, Imperia, Magistratus; contemptis his, atque horum studio, adiecto animo ad ea, quæ vere sunt bona, conatus sum ab his tenebris emicare, & ad vniuersi naturam suspicere. Etiam à terra volatu me substollēs è sublimi despiciens, pusillam mihi quandam videre videbar, ac rursus intentis oculis dubitare vbi nam essent tanti illi Montes, ac tantum Mare &c.* O religiosam sententiam! ò pia verba! quamuis prolata per virum Gentilem; tamen veritas à quocumq. dicatur à Spiritu sancto est, *secundū S. Ambros.* & Spiritus sanctus influit etiam in infideles, omnium enim est artifex. *Sap.* 7. & vide *S. Tho.* 2. 2. *q.* 172. *artic.* 6. & ex nostris id bene explicat *Marquard. de Susar. in tract. de Iudæis, & alijs infidel. p.* 3. *n.* 58. vers. *Cum omne verū à quocumq. dicatur.*

Aliud exemplum adducam, & sic relinquam ambitiosos. Quis non stupeat dum narratur felicitas Octauiani Romanorum Imperatoris? Iste enim, qui vocari poterat filius primogenitus Fortunæ, quem propriæ naturæ oblita, semper in summitate volubilis rotæ retinuit, & tamquam felicissimus à voce totius Orbis acclamatus erat, pro cuius satisfactionibus natura, & ars simul pugnabant; iste erat ille, à quo Mundus pro lege, eius nutus accipiebat, à cuius voluntate Orbis Machina pendens manebat, ipsique omnes Reges Terræ tributum reddebant, soloque iussu populos armabat, prouincias desolabat; & hic erat ille, qui sola serenitate vnius ictus oculorum felicitabat desideria, & spes maiorum Principum; ac tandem ab omnibus venerabatur, tamquam vir in ipsomet gremio Iouis sedens. Et tamen iste, quando ex hac vita discessurus fuit, apertè cōfirmauit Mundum hunc nihil aliud esse, nisi vanam, & ridiculam scenam, quare (vt notant historiæ) ipsis amicis, tāquam vnus ex comicis, seu personatis dictæ scenæ vltimū vale dedit. *Ego quidem*, inquit, *in hac Mundi fabula satis cōmodè personam meam egi. Valete ergo, & plaudite, &c.*

Immò plus dum fortunatè manebat in medio omnium felicitatum, nutriebat futuram spem aliquando assequendi aliquā lætitiam, cogitando excutiendū se fore à graui iugo Imperij: audiamus Senecam in lib. de breu. vit. de eo sic attestantem. *Ille, qui videbat ex se omnia pendentia, qui omnibus gentibus fortunam dabat, illum diem latissimū cogitabat, quo magnitudinē suam exueret &c.*

Septimius Seuerus Imperator, postquam ad satietatem omnes Mundi delicias abundè gustauit, tandem stomachatus (vt fertur) memorandam illam emisit vocem, OMNIA SVI, ET NIHIL EXPEDIT.

Si quis verò supradictorum solidam, & piam rationem (in ore tamen Gentilis) scire desideret audiat diuinum illum Platonem, Moysen Græcum à quibusdam appellatum, qui in dialog. 8. cap. 18. sic grauiter locutus est. *Intellectus infinitam virtutem in se habet, cum nec humana, nec diuina respiciens satiatur, nisi infinitum DEVM capiat, qui capacitatem eius ab ipso manantem impleat infinitum.*

O infelices hominum oculos! ò dementia! quousque ludis in humanis? Hic benè congruit sententia S. Io. Chrysost. homil. 11. dicens *Sicut, cum videris pueros, constituto inter se Principe ludere, risum tenere non potes; ita, & saetio dū videris homines in terrenis delectari.* Nonne videremus humanam felicitatem personatam esse, si quis eam expoliare contenderet?

Non

Non dubito, asserere si ambitiosi consiliũ peterent ab illis, qui in hoc Mundo intentum suum assecuti sunt, & ab eis curiosè perquirerent, an felices essent, ambitioni vltimum vale darent. Quale remediũ ambitiosis tamquam potentissimũ, assignauit Prudens ille Stoicus Romanus; *Vtinam* (inquit) *honores petituri, cum ambitiosis, & summum adeptis dignitatis statum deliberarent, profectò vota mutassent.* Nam & hi, qui honores assecuti sunt sincero corde loquendo, suspirando respõderent, se tantùm laborasse in titulũ sepulchri.
94 In hac † enim vita, cuncta risus, cuncta puluis, cuncta apparentes prospectiuæ, & cuncta sunt nihil. Nam nihil firmum, & non lubricũ in Orbe.

Omnia mutãtur, stabile hic nil permanet vmquã
Consistitq. nihil, quo fuit ante loco.
Omnia mutantur sursum, deorsumq. volutant
Oceani vt fluxus, vtque refluxus eunt
Est hic fortunæ flatus, subitusq. reflatus:
Hic rerum varius circulus esse solet.

Id quoque considerauit *text. in §. vt autem lex Auth. de non alien. rebus Eccles.* ibi, *Quid enim erit stabile inter homines cum omnis noster status sub perpetuo motu versetur?* & ex nostris in his terminis instabilitatis humanæ, nonnulla adducit pius, & doctus vir *Francisc. Viu. in Sil. commun. opinion. opin. 1042. vbi n. 11. sequentia fert.*

Vnde superbi
Quid sumus nisi li
De limo homo pri
Sortem vitare nequi
Si nos terra su } *mus*
Terra quid est nisi su
Ergo nihil su
Ideo studea
Vt parati si

Addo, quod narratur de instituto Æthiopum. Vt eorum Superior retrahatur à vitio superbiæ, & recordetur se esse terram, solitum est ante eũ vas aureum cœno plenum præferri. vt id & alia plura notabilia in his terminis refert *Aloys. Nouar. in sua sacra electa lib. 2. escurs. 5.*

Sed ne in hac materia longior sim, vertam me
95 ad ambitiosos, tantùm asserendo, † vt purgent se à tanto, ac pestifero morbo: & zelanter admoneo vnà cum Seneca, qui scribendo ad suum carissimũ Lucillum, hac ambitionis acuta febri laborãtem, sic illum exorauit in epistola 88. *Relinque ambitionem, timida res est, vana, ventosa, nullum habet terminum &c.* nã vt idem alibi dixit, *Ambitiosus non est contentus certis honoribus, sed si fieri posset, vellet omnia occupare, & per omnem Orbem titulos disponere.* Vtique ambitiosus sẽper in continuo motu est, ac in perpetua tortura manet, nam subsequitur, & obsequitur, cunctos honorat, vniuersis inclinat, frequentat curias, incitat optimates, assurgit, & amplexatur, applaudit, & adulatur, vt ex nostris id commemorat *Lucas de Penn. in l. nullus. num. 19. vers. Ambitiosus namque &c. C. de agent. in reb. lib. 12.* Multòq. magis supradicta asserenda sunt eis, qui Magnatum Consiliarij existunt, vt solùm à splendore veritatis, & institiæ capiantur, sicque non connumerentur inter illos, de quibus loquitur Osee Prophet. cap. 7. ibi, *In malitia sua lætificauerunt Reges, & in mendacijs suis lætificauerunt Principes.* Sed zelanter vnà cum Propheta Dauid in Psal. 118. aperta fronte Domino Deo asserere possint. *Loquebar de testimonijs tuis in conspectu Regum, & non confundebar.*

Nam vt notanter dixit *text. in can. nemo peritorum 11. quæst. 3.* Melius est pro veritate pati supplicium, quàm pro adulatione beneficium &c. Non nego Magnũ esse Cæsarẽ, tamen eo maior est veritas, vt post *Bald. & Pinell.* admonet *Hieron. Laurent. decis. Rot. Auenion. 133. num. 20.* Hicque arridet illud, quod sincero corde dixit S. Ambros. lib. 2. epistol. 2. ad Theodosium Imperatorem, ibi, *Neque Imperiale esse libertatem dicendi denegare, neque sacerdotale, quod sentiat non dicere: Nihil in Regibus tàm amabile esse, quàm libertatem etiã in his diligere, qui obsequio ipsis dediti sunt, nihil etiã in Sacerdote tàm periculosum apud DEVM, tã turpe apud homines, quàm quod sentiat, nõ dicat.*

Et ex nostris *Valenzuela in cons. 99. nu. 76. lib. 1.* post *Ioann. Gersonem in par. 4. & alios ibi relatos,* asserit, quod qui Regibus consilium præstant, maius, gratiusque seruitium illis præstare non possunt, quàm clarè, & prudenter dicere veritatem, nec offensã m grauiorem facere, quàm adulari &c. Coram enim Principe, quis nec verbum quidem falsum proferendum est, *vt docet sacra pagin. Iudith. cap. 5.*

Sed heu, quod Consiliarij Principum libenter psallũt illud, *Placebo Domino in Regione viuorum,* & non sine causa solitus erat asserere fel. rec. Pius Papa II. prædictos sæpe transire per Placentiam, sed numquam per Veronam &c. ac ex Legistis cõtra iniquos Consiliarios inuehunt *Restaur. Castald. in tract. de Imperat. q. 50. num. 20. vers. Hodie mali Consiliarij &c. Amadeus à Ponte in eius consilio posito post decis. 57. Thesaur. in fin.* vbi inter alia ad eorum memoriam reducit eos subiacere tremendo DEI iudicio, vbi non valebunt sophismata, aut colorata argumenta.

Vigilantes sint quoque Principes, vt nullatenus
96 fidem adhibeant illis Cõsiliarijs, † qui à pestilenti vento ambitionis rapiuntur. Isti namque vitia vitijs cumulando, & scelera sceleribus velando, tamquam sequela, & medium obtinendi eorum iniquas prætensiones, facili negotio viperinum illud toxicum adulationis adhibebunt: & de hoc non est mirandum, quia vt ex nostris post *Persiũ satyr. 5. & Claudian. lib. 2. paneg. 23.* dixit *Menoch. in tractat. de arbitrar. Iudic. centur. 5. cas. 401. n. 11.* ambitio est mater adulationis. Quare cum adulatio sit sequela ambitionis, quis non dedignetur, si aliquantulum in hac materia insistam, quæ vt dixi quoque de ambitione, mundum iam totum possidet? maximèque, cum putem ea, quæ dicturus sum non fore ingrata omnibus.

Adulatio enim est acerrima aduersaria veritatis, ideo à Consiliarijs Principum longe abesse debet, nam si Principes amore aliquo flagrare debent, est assequendi veritatem, quia ea sola Principi est Princeps, cui resistens, DEO resistit, cum ipse DEVS sit veritas; vnde à maioribus nostris, vt *Spontanus ait*, sapientissimè constitutum fuit, vt Euangeliorum liber, quo diuina continetur veritas, singulis diebus Principi osculandus offeratur,

tur, quum rei diuinæ adest; vt ex eo colendæ ve-
ritatis admonitus, meminerit studiosissimum se
eius esse debere. Non mirum ergo si plures Prin-
cipes supremi, vt infra dicam à num. 115. odio
plusquam capitali prosequuti sunt adulatores.

Ea enim est natura adulationis, vt efficiat ho-
97 mines omnia præ manibus † habere, omnia sape-
re, omniaq. defendere præter veritatem; nam te-
ste Plinio, adulator imitatur Chameleontem, sic
enim ipse lib.8.cap.33.inquit, *Chameleon, omnem
imitatur colorem, præterquam album; sic adula-
tor in turpibus nihil non imitatur, solum, quod
honestum, est imitari non potest.*

Aliquãdo quippe queda asserunt, quę nõ ab ho-
mine, sed ab ipso diabolo quis dicta iuraret. Causa
verò, quare tam crudeli odio adulatores prose-
quuntur veritatem, assignat senes ille Terentia-
nus in Andr. scen. 1. estque satis vulgatum, ibi,
Obsequium amicos, veritas odium parit. & in Pa-
ralipom. 2.cap.25. habetur, *quod aduertens Regis
errores, incidit in periculum, ne occidatur.*

Auctore enim S. Hieronymo ad Sabinianum;
*Naturali ducimur malo, vt adulatoribus nostris
faueamus*, ipsaque animalia bruta voces laudatri-
ces ex instinctu naturali libenter audiunt, & inter
alios asserit Ouid. lib. 1. de arte amãd Pauone, sic

Laudatas ostendit auis Iunonia pennas;
Si tacitus spectes, illa recondit opes,

Themistoclem fortissimus illum Ducem, di-
xisse fertur (& est apud Plutarchum) cum ab eo
quæreretur, cuius voces libenter audiret, respon-
dit, Eius, à quo sua virtus optimè prædicaretur, &
Valer. Max. lib.8. cap.15. prudenter attestatus est
quod *Nulla tanta humilitas est, quæ dulcedine
gloriæ non capiatur.*

98 Quare videntes homines melius † adulatoribus,
quàm recta monentibus succedere, ad nugas se
vertunt. Vnde, & adulare dictum est à cauda,
qua Græci ἀυρὰν vocant; Canes enim cum cibi
quidpiam veluti poscunt, motu alludentis caudæ
adulantur, vt inquit *Fr. Philipp. lib. 2. conuiuio-
rum*, & ex nostris *Simon. Schard. in suo Lexicon.
Iuridic. in litera A*, vers. *Adulandi studium &c.*
Ac adulatio, tamquam vltra processit, vt qui adu-
lare nescit id ei (prout de suo tempore inquit
Sanctus Hieronymus) aut inuidiæ, aut super-
biæ imputatur. & de suo tempore sic asseruit
Senec. *Eò enim iam dementiæ deuenimus, vt qui
parcè adulatur, pro maligno sit.*

Ideoq. liberis habenis omnes alteri Apelles, seu
Protogenes in pingẽdo veris coloribus falsa eua-
dunt, vt primo aspectu quis Oracula crederet. Et
quamuis ista ars adulandi nõ sit tam facilis ad di-
99 scendum, nam, vt † refert *Bertachin. in suo repert.
in verbo Adulatio*, cũ à quodam Magnate interro-
gatus esset, cur non adularetur; respondit se tantæ
industriæ non esse, vt adulari sciret.

Nihilominus non obstante dicta difficultate,
quilibet perfectus euadit ad obtegendam verita-
tem. Sed non mirùm, quia teste Plauto in Ru-
dente,

Omnes ad vnum currimus cursim lucrum.
Lucro studemus omnes, viles, nobiles.

Quidquid enim cordi est, facilè meminimus; &
ideo quia plerumque veritas apud homines gra-
tiam non inuenit, immò non raro rancorem, &
discordiam generat, & sic aliquid assequi cupien-
tes, mediante veritate, intentione sua penitus
frustrati remanent. quare ea suppressa restat.

Veritatis quippe (vt inquit Sanctus Hieron.
in Galat. 4.) ea est conditio, vt eam semper ini-
micitiæ sequantur, sicuti per adulationem amici-
tiæ comparantur. Hinc Seneca aduertit, & post
eum refert *Bald in consil. 326.* incip. *Rex Roma-
norum, num.* 5. vers. *Audenter loquor.* lib. 1. *Poten-
100 tes, † cum omnia habeant, hoc vnum eis deest, sci-
licet, qui eis verum dicat.* O misera quorumdã Ma-
gnatum conditio; cum vera audire nolint, quia
101 aduersæ, quia † conceptæ apud animum suum
opinioni contraria, probis viris audientia dene-
gata. Quare iure fertur, veritatem Potentum li-
mina fugere, vide infra num. 167. & vt inquit ex
nostris *D. Dominicus Tasson. in suis controuers. iu-
risdiction. ad prag. de antefat.* vers. *Tertio, obseruat.
3. num.* 52. Veritas in Palatia ingredi non potest,
nisi furtiuè, & per fenestras; necnon Plutarch. in
vita Annibalis ait, *Perpetuum malum adulationem
esse in Regem.*

Præclare certè dixit idem Seneca. *Qui cum
102 Magnatibus conuersatur, aut † amicitiam, aut
veritatem amittere ei conuenit*, & benè nos ad-
monuit Ouid. Trist. 3. sic exorando omnes.

Vsibus edocto, & si quidquam credis amico,
Viue tibi, & longè nomina magna fuge.

Insuper inæstimabile bonum est suum esse; &
felix ille, cuius domus vidit eum puerum, & se-
nem. Congruitque quod legitur in sacra Scrip-
tura *Iudic. lib. 6.* Vbi Angelus Gedeoni apppáruit
in propria domo granum mundanti: & dixit: *Do-
minus tecum, virorum fortissime?* Magnum ne
quid est granum mundare? Voluit Spiritus san-
ctus ostendere, quod qui suis segregatim vacat,
fortissimus, & laudabilis magis est. & ex nostris
id obseruat *D. Augustinus Barbos. in Collectan.
Iuris Canonici in cap. de multa num.* 18. *in fin. de
præben.* Aurea est sententia Senecæ in epistol. 25.
*Panem, & aquam natura desiderat, nemo ad hæc
pauper est, intra quæ, si quis desiderium suum
clausit, cum ipso Ioue de felicitate contendat.*

Sed loquendo de adulatione, verissimum appa-
ret dictum illud S. Ambrosij, scilicet, *Liberè, &
103 sine † adulatione veritatem defendentes, gratiam
non habent apud homines.* Libenter enim, quod
delectat audimus, & offendit omne, quod nolu-
mus, & vt aduertit *Neuiz. in sylu. nuptial. lib. 5.
sub num.* 98. Nihil expeditius est, quàm credere
104 quod optamus, atque † velimus, vbi inuehit
contra Iudices illos, qui munera accipiunt, quia
studendo, opinio illa, fauens parti, quę mu-
nera obtulit, semper eidem videbitur verior, &
communior, ac contraria iniqua, nam munera
excęcant oculos Iudicum. vt clarè habetur in
Ecclesiast. cap. 20. in fin. vers. *Dona excæcant ocu-
los Iudicum &c.* meminit *Rota coram bon. mem.
Cardin. Mantic. decis.* 372. *num.* 8. sed de hac ma-
teria, vt promisi, alibi, latè scribam.

105 Insuper, quid † facilius est, quàm persuadere
id tale esse, quale quis esse vult, iuxta illud: Amans
pro-

pronus rapitur in desideratam rem credulitate ductrice. Itaque adest causa cur tàm profundas radices resecanda, ac penitùs euellenda planta
106 ista venenosa adulationis † egerit. Quid enim peius, detestabilius, ac pestilentius adulatoribus?

Vnde Iura Canonica illos non parū prosequuntur, nam sancitum habetur, quod si aliquis Cle-
107 ricus ad adulationem † sit pronus, degradetur, *text. est in can. Clericus 46. distinct.* & vt affirmat *Hostien. in cap. eum tuam, de atat. & qualitat. in fin.* Adulationibus, si quis consequatur beneficium Ecclesiasticum, dicitur committere simoniam. Vnde S. Ioann. Chrysost. Homil. 3. in Act. Apostol. sic apertè ait: *Quid enim refert, si non das pecuniam, sed pecunia loco adularis, multaque alia machinaris? Pecunia tua sit tecum in perditionem ad illum dictum fuit: & his dicetur, Ambitio tua sit tecum in perditionem, quoniam putasti humano ambitu possidere domum DEI.* Et quid hoc casu sit faciendum, tractat *Redoan. in tractatu de simon. par. 2. cap. 32. nu.* 48. vide etiam *Siluestr. in sua summa in prim. part. super verb. Adulatio num.* 3. In Clericis enim crimen adulationis est capitale. *Caccialup. in tractat de Lud. num.* 17. & addo *Pauin. de visit. p. 2. quest. 10. num.* 101.

Præterea nec nouum esset in Iure asserere, quia qui adulatur non id vult, quod dicit, sed aliud, quod non dicit, Ideoq. verba adulatoria, tam-
108 quam inania, frustratoria, ac extrinsecè † prolata deseruiunt de vento, & sic nec probant, nec obligationem aliquam inducunt. *secundùm Ioan. Andr. Cardin. Butr. Abb. Felin. Ioann. de Imol. Innocent. Ancharan. & cæteros omnes in cap. cum venissent*, per illum text. ibi, *Faceret. quod si placeret &c. ext. de institut. & Bauer. in §. planè, circa fin. instit. de milit. testam. per illum text. cum alijs relatis per Tiraq. de priuil. pia caus. priuil.* 51.

Verba enim adulatoria, non sunt appicatoria, vt inquit *Francisc. Viu. in sylu. comm. opinion. part. 2. opin. 668. num. 1. incip. Promissio facta per verba generalia, & adulatoria &c.* & adde *Anton. Hering. in tractat. de Fideiuss. cap. 20. §. 33. titul. quib. mod. fideiuss. tollitur num.* 12. ibi, Verba adulatoria, seu ad complacendum dicta, non obligant. *& post Corn. Paris. Ias. & Zas. dixit Matth. Cun. in tract. de pact. cap. 24. num.* 109. *Andr. Alciat. lib. 2. Peregr. cap.* 12. ibi, Verba adulationis causa dicta nullam obligationem inducunt, cum verba Curialia dicantur, nam Aulici solent aliud sentire, aliud loqui &c. *Francisc. Cald. in tractat. de Nominat. Emphyt. lib. 2. titul. 62. quæst. 1. sub num.* 39. vers. Verba adulatoria, nullam prorsus inducunt dispositionem &c. *Ioseph. Sess. decis. Aragon.* 182. *num.* 13.

Sed vt adulatores magis exosos reddam, ideo tantisper relictis terminis legalibus, notanter aduerte iniquos istos adulatores imitari Coruos: sordida enim ista animalia (teste Plutarcho) vt ac-
109 cedunt † ad cadauera, statim eorum oculos effodiunt; sic adulatores suis chimeris, & laudationibus illicò viuorum mentis oculos excæcat, animosque corrumpunt. Egregiè ergo dixit Diogenes: *Melius est incidere in coruos, quàm in adulatores*, eam reddendo rationem, *quia corui non comedunt nisi mortuos, adulatores etiam viuos comedunt*. Nam & quoties adulatores, circa eorum adulatorio vento Principes ad magna, & quidem virtuosa properantes, & iam è medio cursu portum prospectantes, retrò nauigare faciunt, infelici velificatione.

Notumque est dictum Sancti Hieronymi, nem-
110 pe, *Nihil est, quod tàm facilè corrumpat † mentes hominum, sicut adulatio, plus enim nocet lingua adulatoris, quàm gladius persecutoris.* Quoniam secundùm S. Augustinum, *Duo sunt genera persecutorum, scilicet vituperantium, & adulantium, sed plus persequitur lingua adulatoris, quàm*
111 *manus persequentis*; & teste *Venerabili Beda in Homil.* & ex nostris refert *Card. Turrecremat. in can. sunt nonnulli, sub num. 4. 46. distinct.* Nutrix peccati est adulatio, quæ sicut oleum in flammam, sic in peccatis credentibus solet administrare malitiam. Nec in his terminis ingrata erit consideratio S. Ioannis Chrysostomi Homil. 88. in Matth. *Vituperantes* (ait) *si attendimus, causam nobis prabent philosophandi, laudantes autem, arrogantia, mollitie, inani gloria impellere animos solent, cuius rei Parentes sunt testes, qui filios non ita laudibus efferunt, vt conuicijs reprimunt, timentes, ne aliquam inde molliciem contrahant; & pedagogi simile quoddam adolescentibus remedium afferunt. Quare, si auerti nonnullos decet, adulatores magis quàm contumeliantes odisse oportet; Maior enim non at tendentibus ex adulatione pestis oriri solet, & facilius est hanc, quam illam passionem superare.* Et ex prophanis audiamus politicum illum Historicum, nempe Tacit. lib. 1. Historiar. num. 5. qui claris notis dixit: *Pessimum veri affectus venenum, adulatio, & blanditiæ*; & lib. secundo Annalium num. 4. *Adulatio* (inquit) *est vetus in Republica malum.*

Fugiendi ergo sunt ab omnibus perfidi, & iniqui adulatores, exemplo supradicti Diogenis Philosophi, qui vni ei largè adulanti, sic prudenter respondit: *Vt quid me tantum laudasti, numquid vis me vendere mihi?* & sic ille adulator tristis abijt. Idemque Diogenes solitus erat asserere, *Mellifluum eloquium, esse mellifluum laqueum.*
112 Athenienses valdè † laudandi veniunt, nam, & odio capitali prosequebantur adulatores, securique in eos sæuiebant, & quia Demagoras Alexandrum Deum appellauit, decem talentis eum mulctarunt; Euagoram verò interfecerunt, eò quia eumdem Alexandrum adorauit; idemque accidit Tymagoræ: nam cum à dictis Atheniensibus Legatus missus fuisset ad Darium Regem Persarum, eumque more Persarum adorasset, id vbi rescieuerunt Athenienses, eumdem supplicio capitis punierunt.
113 Meritò non parum extollendi sunt, inuicti, & magnanimi illi Principes, duplicique corona digni, qui tenent aures clausas his ministris diabolicis, & sibilosis cantibus istarum Sirenarum, quæ dum dulciter canunt, ad interitum trahunt, iuxta monitum Regis Salomonis in Ecclesiast.
114 cap. 28. ibi, † *Sepi aures tuas spinis: linguam nequam noli audire*, Optimè ergo faciunt illi Magnates, qui dictos adulatores, tamquam pestis magna ab eorum fauore valde alienos esse volunt.

Et sic exemplo Augusti Cæsaris (nec quis admiretur, si hic, & alibi historias adduco, quia Iu-

imperitus, qui non intelligat, omnia eius argumenta, potius esse deridenda, quam refellenda? Nam & insuper fuit tantæ petulantiæ, & talis mordacitatis vir, vt Aristotelem Philosophorum Peripateticorum Principem malè carpere non dubitauerit, & omnes Latinæ linguę egregios authores liuido, atque canino dente ita taxare, vt nemini pepercerit. Satyricis aculeis armatus, etiā contra nostros summos Iurisconsultos surrexit, eosque latinitatis læsæ Maiestatis reos facit; & id quàm impudenter liquidò constare facit Alciatus noster Iuris peritissimus, & Iuris peritorum eloquentissimus *in lib. 4. de verb. signif. §.* Laurentius Valla, nec à Iureconsultis quidem se temperauit, quo minus illis diem diceret, & Latinæ maiestatis læsæ reos faceret &c. *ac in l. quæstio. num. 8. ff. de verb. sign.* vers. Ridiculus ipse Valla Iurisconsultum nostrum increpat, musca planè, quod dicitur elephantum &c. *aliaq. asserit contra eundem in tractat. de quinque pedum præscript.* & refert *Tiraquell. de retract. lignager. §. 1. glos. 4.*

44 Itaq. ad † mordendum, & calumniandū calamū habuit perquam paratissimum, tantaque viguit in eo lędendi libido, vt insontes iuxta, ac sontes calumniauerit, ac conspurcauerit, suoq. supercilio nihil fuit arrogantius, nimis odiosè sibi placendo. ò crudeles cogitationes! ò ingratum fi-

45 lium! † quia Matri suæ (id est Ecclesiæ Romanæ omnium fidelium Matri) propriam amplitudinē, & potestatem tollere, sed incassū, non horruit. Insuper talis etiam audaciæ fuit, vt quamuis purus purus Grammaticus esset, tamen magnum Iurisconsultum se esse profiteretur, & superbia, totus plenus fastosè iactaret, se meliora, quàm Accursiū fecisse glossemata in toto corpore Iuris Ciuilis, citoq. ea editurum. Sed illud Vallæ profectò obtigisset, quod *Alciatus in lib. 4. de verb. signif. in fin.* Politiano asserit euenisse, qui hanc eamdem iactationem faciens, interrogatus statim à Soccino, quid esset suitas, obmutuit. Repudiasti insuper ò Valla, modestiā, quę vt inquit *Orator*

46 *Romanus lib 2. de inuent.* claram, † & stabilem parat authoritatem. *Et Menander Græcus Poeta*, eam prōptuarium virtutis appellat, *sicut & Euripides*, nuncupat illam donum pulcherrimum Deorum.

Ipse etiam Valla Catholicos Imperatores non absque aperto figmento reprehendere voluit, dū increpauit Christianos, qui non erubescunt ap-

47 pellare Imperatores Cęsarem† Augustum à damnatis Tyrannorum nominibus, qui non modo oppresserunt Rempublicam, sed sub eorum gladio Rex verus Cęli, & Terræ occisus est. Relicto enim quod à Christo, & ab Ecclesia approbatum est Imperium, & nomina prædicta, *vt in cap. nouit. de iudic.* Nec enim sub Iulio Cęsare, nec sub Octauia-

48 no Augusto, sed † sub Tiberio passus est Christus, *vt non tam ex Orosio, Eutropio, ac aliorum paganorum historijs*, sed & ex sacri Euangelij lectione cognoscitur. *ita Hieronym. Cagnol. in proœm. Digest. nu 82.* vbi ex hoc exclamat contra dictum Laurentium Vallam: & addo, vt magis patefaciam eius mordacitatem, in illius sepulchro, talem inscriptionem legi.

Nunc quoque mordet humum.

vt refert *Hieronym. Zanch. in repet. l. hæredes §. cum ita, part. 3. num. 36. ff. ad Trebell.* & in termin is nostris videatur *Cardin. Alexandr. in d. can. Constantinus.* vbi dictum Vallam non parum aspernatur, & apertè constare facit eum

49 penitus Iuris † ignarum se demonstrasse. Vnde & illum, tamquam virum audacissimum damnat, confutatq. *Restaurus in tract. de Imperator. q. 51. num. 8.* vbi agit de omnimoda validitate donationis Constantini, & contra eundem Vallam plura inclamat Augustinus Steucus, vir Grecè, Latinè, Hebraiceq. doctissimus *in suo aureo libello, quem edidit pro Religione Christiana aduersus Lutheranos. lib. 2. num. 15. 30. & 50. & lib. 2. num. 53. 169. 182. & seq.* & latè quoque contra Vallam videndus est *Ludouic. Bolognin. in suo comment priuileg. stud. Bonon.* vt refert *Afflict. in comm. Const. Regn. Neap. in prælud. q. 2. n. 2. vers. Donatio Constantini est vera, & valida, contra Laurentium Vallam.*

Ceterum, vt aliàs dixi, absurditatis quàm sint plena ea, quæ Valla, alijq. eius sequaces in dicta donatione, impijssimis blateramentis lasciuiunt, nuncupando eam fabulosam, inualidamq. iudicent etiam illi, qui capillum tantum rationis, ac pietatis possident. Nemo enim citra dementiam, vel citra hęreticæ prauitatis horrendum crimen, relata ab eis similia monstris pronunciabit.

Nam in Sacro Concilio Constantiensi, inter

50 alios articulos, † qui vti hęreticales, ac diabolici fuerunt damnati, illud quoque legimus, in quo asseritur *Siluestrum Papam, & Constantinum Imperatorem errasse dotando Ecclesiam*, prout in prima session. & in fin. dicti Concil. vnde pernecesse supponitur eam donationem factam fuisse, validamque existere.

Mirū ergo non est, si plures Doctores affirment

51 non longè distare ab hęresi, asserere † prędictam donationem factam minimè esse, quatenus verò factam non tenuisse, *vt post Panorm. Alban. aliosq. asserit Bursatt. in consil. 124. num. 38. & 42.* vers. *Id affirmare non distaret ab heresi*, & addo *Roland. à Valle in consil. 88. num. 28.* vers. De donatione Constantini non conuenit dubitare, cum nō procul sit ab hęresi tenere contrarium &c. *lib. 1. & Menoch. in consil. 149. num. 39.* vers. Ille, qui affirmat donationem factam à Constantino Ecclesię non esse validam non est procul ab hęresi &c *p. 2.* & vt dicitur *in d. cap. fundamenta, §. ne autem de election. in 6.* non sine miraculo, & diuinitus id fecisse Constātinum, & ideo notat *Bald. in vsib. feud. in princip. col. 4.* id potius fuisse diuinitatis, quàm humanitatis, & sequitur *Alex. in consil. 24. nu. 22.* vers. Donatio Constantini facta Ecclesię, est potius diuinitatis, quàm humanitatis &c. *lib. 4.*

Nec manum quidem vertamus circa fragile argumentum factum ab illis, qui prędictam cessionē Constantini putant figmentum, ex eo, quia in aliquibus eorum temporum desit historijs. Quę coniectura quam sit vana, & aerea, apertum est,

52 cum † impossibilis sit negatiuę probatio per rerum naturam. *cap. bona, de elect. cum simil.* & in proprijs terminis optimè ostendunt *Restaur. Castald. in tractat. de Imperator. quæst. 51. num. 9. & seq. Alban. in tractat. de donat. Constantin. nu. 5. Iacobat. in tractat. de Concil. lib. 10. art. vlt. nu. 18. Prepos. in repet. can. Constantinus, col. 4.* vers. *Dato quod in historijs & c. 96. dist. Burs. in cōs. 124. n. 53.*

Non

Non enim est congruens,& concludens proba-
tio negatiuę: Non legitur in aliquibus historijs,er-
53 go non fuit facta; † quia sat est eam factam exti-
tisse,& nihilominus non fuisse scriptam in illis hi-
storijs, vel ab eis non visam,vel malignè omissam.
Potest pariter,esse, historicos eam descripsisse, &
quòd aliquis malignus inuidēdo tantę glorię Con-
stantini defraudauerit historias, cum id tunc non
admodum difficile esset. Nam de eo tempore no-
bilissima Typographię inuentio ad lucem nondū
venerat, sed longissimo tempore post, quoniam
circa annum Christi 1440.in Germania (quidquid
dixerit *Paulus Iouius*) à Ioanne Guttenberg se-
cundum communem opinionem reperta fuit.

Denique certissimum est, quod ex eo solum,
quia id prętermissum extiterit ab aliquibus histo-
rijs,non tamen necessariò excluditur ipsa veritas,
& iustificatio resultans ex alijs probationibus ex-
pressè,& in specie de hac pręclara materia loquen-
tibus, *vt ex deductis per Innoc.in cap. cum audi-
tis,sub num.4.de prescript.ac per Ias. in l.1. num. 3.
ff. solut.matr.* in puncto, de re ommissa ab aliqui-
bus historicis, quod non excludebat probationem
veritatis ex alijs,respondit *Rota in Toletana deci-
marum de* Capilla 15. *Decembris 1636. coram
Eminentiss.D.Cardinali Verospio.*

Certè supradicta defraudatio eò facilius credi
potest, quia Imperatores sequentes (vt ferunt hi-
storię) summa ope, & totis viribus nixi sunt, ne
posteris talis concessionis Constantini memoria
prorsus aliqua quoque modo innotesceret: sed
frustratoria fuit omnis diligentia, & meditati sunt
inania;nam vt post *Cassiodorum, Hugonem, Flo-
rentinum, Alexandrin.* aliosq. affirmat *Augustin.
Steucus in suo libello contra Valla declamationem
de fals.donat. Constantin. lib.1. num.33.* apud Pri-
scos,constantissima fuit fama Eusebium in libro
Enneadum de vitis Pontificum sub Siluestro, to-
tam de Constantini donatione, lauacrique Bap-
tismo conscripsisse historiam &c.

Insuper securus quilibet sit, nisi prædicta robo-
re veritatis fuissent subnixa,certè nec constās fa-
ma omnium sermone adeo percrebuisset, *argum.
l.3.§.1. ibi,* consentiens fama confirmat. *ff.de test.*

Licentia enim hic mihi detur, exclamandi vna
54 cum Romanæ eloquentiæ † quasi Deo, Marc.
Tull. qui publicè causam Marci Cæcilij in Sena-
tu Romano defendens, in hæc verba prorupit.
*O magna vis veritatis, quæ contra hominum inge-
nia, calliditatem, solertiam, contraq. fictas omniū
insidias facile per se ipsam defendat.* Et idem Tul-
lius, perorando in causa Vatinij, pariter excla-
mauit sic, *Tantam semper potentiam veritas ha-
buit,vt nullis machinis, aut cuiusquam hominis
ingenio, aut arte subuerti potuerit, & licet in cau-
sis nullum patronum,aut defensorem obtineat,atta-
men per se ipsam inuictè defenditur.* Quare veri-
tas vi sua non solùm res omnes vincit, ac superat,
quas temporis diuturnitas conficit, & consumit
vetustas, sed etiam de ipso tēpore triumphum agit
nobilissimum. Mendacia enim (*ex sententia Se-
neca*) sunt ad instar Cometarum, quæ & si aliqui-
bus diebus fulgeant, & resplendeant, obscurantur
tandem, & ad nihilum rediguntur. Sed de his
hactenus.

Supradictæ verò cessionis Constantini Cæsaris
tenorem si quis legere desideret, illam de verbo
ad verbum refert I. C. illustris, ac probatissimus
*Alberic.de Rosat.in l.omnia,1.§.in initio num.6.ff.
de offic.Praefect.Vrb.* qui testatur eundem ab ori-
55 ginalibus, † publicisq. traditionibus accepisse,& in
Alma Lateranensi Ecclesia cōseruari, *refert. Paul.
Grisald.in decisionibus Catholicæ fidei in verb. Im
perator,num.2.* Eamq. quoque per extensum post
*Alberic. & alios ab eo citatos,ponit Francisc. Bur-
satt.in suo celebri consil.124.à num.35.lib.1.* vbi la-
tè,ac mirabiliter à multorum morsibus eam do-
nationem solidis auctoritatibus, viuisq. rationibus
certus de palma tuetur, turpiter aduersarios in
fugam mittendo. Quale consiliū valde extollitur à
*Camillo Borello in addition.ad Petr.Bellug.in spe-
cul.Principum rub.9.nu.7.in verb.Beato Siluestro.
in fin.* cui,& se subscribit.

Piè ergo credamus, numquam CHRISTVM
ipsum ferre potuisse, si dicta cessio non valuisset, vt
tot tenebræ, in hanc vsque diem mentes fidelium
obscurassent, & tantus in Ecclesia sua error tot
secula fefellisset: & hic quoque facit celebre dictū
Gamalielis, cuius & memini supra, scilicet quæ à
DEO non sunt, diu firma, & stabilia esse non pos-
sunt. vbi enim CHRISTVS, qui se ipsam veri-
tatem esse profitetur, non est fundamentum, ibi,
omne superædificatum citò corruit. *can. princi-
patus, & can.cum Paulus 1.quaest.1.* & iam dixi.

Ad satietatem tamen, si quis videre vellet in-
numerā cohortē Auctorum in diuersis scientijs,
sanctitate, doctrina, auctoritateq. venerandorum,
ac eminentissimorū prædictā donationem defen-
dentium aduersus inanes latratus hæreticorum,
ac etiam eorum, qui Christianam profitentur pie-
tatem, eamque donationem, seu, vt dixi, bonæ fidei
recognitionem factam à Constantino, tanquam
murum impenetrabilem reddunt, abundè, longaq.
serie referunt. *Petr.Cened.in suis Collectan. Iuris
Canonic.collect.109. nu.4. & D.Augustin. Barbos.
pariter in dd.Collectan.ad can.Constantinus. nu.3.
96.distinct.*

Punctū modo faciamus huic controuersiæ satis
56 inter criticos, † inquietosque Doctores agitatæ.
Quis enim audet dicere, quod tot & tāti Pōtifices
viri summæ perfectionis, & miraculis gloriosi, qui
omnia temporalia, vt stercora arbitrabātur, quo-
rū doctrina fulget Ecclesia, sicut Sol, vt huiusmo-
di temporalia contra iustitiam, ac DEI voluntatē
detinuissent? Immò potius vsque hodie contradi-
ctores eorum formidabili videmus morte con-
sumptos. Sic grauiter ratiocinatus est *Michael
Vlcur.in tract.de Regimin.Mund.part.2. quaest.4.
principal.num.12.* & in fine, concludit prædictam
cessionem Constantini factam Ecclesiæ, validam
esse, nec de Iure vllam pati difficultatem. Quare
cum DEVS, & Mundus eam approbēt, prudentis
non erit de ea disputare, nam DEI spiritu fuit fa-
cta, sicut concludit *Petr.Philippus Corn.in cons.1.
num.9.* vers. *Quam donationem Deus, & Mundus
approbant &c.part.3.*

Possem hic modo reijcere multas obiectiones
iactas contra Romanos Pontifices à perfidis hæ-
57 reticis, † schismaticis &c. dum ore sacrilego con-
tra rerum naturam, contra sacras literas, contra
Ecclesiam Catholicam, contra Synodos omnes,
contra vnanimem consensum Patrum, denique
con-

suis chimeris, & erumenis inseruiant, temerariè sa-
tagunt limitatam ostendere absolutam, vniuersa-
lemque auctoritatem Romani Pontificis, cuius
Tribunal, & Concistorinm, vnum idemq. est cum
DEO OPTIMO MAXIMO.
vt per text. in cap. quanto 11. ext. de translat. Episc.
asserunt ibi Canonistæ, & præsertim Hostien.
num. 11. vers. *Concistorium Dei, & Papa idem est.*
Aluar. Pelag. *lib.* 1. *de planct. Ecclesia cap.* 29. Card.
Alban. *in tractat. de potestat. Papa part.* 1. *quæst.* 2.
Nauarr. *in repetition. cap. nouit. notabil.* 3. *num.* 12.
de iudic. Mandos. *in repetit. cap.* 1. *in verb. Conci-
storium attributum Pontifici, num.* 3. Palat. Rub.
de retention. Regn. Nauarr. part. 2. *§.* 4. Petr. Cened.
in collectan. ad Decretum collect. 47. *num.* 3. Selu.
in tractat. de benefic. part. 3. *quæst.* 8. *num.* 25. Mal-
uet. *de Canonizatione Sanctorum, dub.* 2. *quæst.* 10.
Iacob. de Laurent. *in tract. de Iudic. suspect. cap.* 2.
num. 3. Homobonus *in tractat. de statib. human.
vit. part.* 1. *cap.* 4. *num.* 1. Barbos. *in pastoral. tit.* 1.
cap. 6. *num.* 4. Rebuff. *in tractat. de Reg. & Princip.
muner ac prærogat. num.* 462. Nicol. Boer. *in tra-
ctat. de auctoritat. Magn. Consil. num.* 49. Menoch.
consil. 51. *num.* 13. *lib.* 1. Chassan *in Catalogo Glor.
part.* 4. *considerat.* 13. *in fin.* Cæsar. *de Eccles. Hie-
rarch. disputat.* 1. *num.* 10. D. Michael. Ferr. *in tra-
ctat. de præcedent. & prælation. quæst.* 31. *nu.* 2. vers.
*Papa facit vnum Concistorium cum Deo, tanquam
Vicarius generalis eius &c.*

Ideo à Papa nullus appellat, ita vt error esset in
69 fide asserere † à Summo Pontifice appellari pos-
se ad Deum, vel ad hominem, *vt per* Augustin. de
Anchon. *in tractat. de potestat. Papa quæst.* 6. *art.* 3.
Iacobat. *in tractat. de Concil lib.* 1. *artic.* 1. Anton.
Ricciull. *de Iur. personar. ext. grem. Eccles. exist.
lib.* 9. *cap.* 2. *num.* 13. Vnde hæresim sentire viden-
tur, qui à sententia Papæ ad CHRISTVM ap-
pellant, quasi Papam Christi non esse Vicarium,
nec cum eo idem Tribunal habere credant, *vt ob-
seruant supra citati Doctores.*

Rursus, asserentes, Papam Vicarium Christi in
toto Orbe dominium habere super spiritualia,
70 non † autem super temporalia, similes sunt Con-
siliarijs Syriæ, qui dixerunt, *vt habetur* 3 *Reg.* 20.
Dij montium sunt Dij eorum, ideo superauerunt
nos; sed melius est, vt pugnemus in campestribus,
& in vallibus, in quibus Dij eorum dominium
non habent, & obtinebimus contra eos.

Sic enim hodie ambitiosi, & iniqui Consiliarij
seducunt Reges, & Principes terræ, dicentes: Dij
Montium, putà spiritualium Domorum, sunt Sũ-
mi Pontifices, sed non sunt Dij conuallium, quia
temporalium bonorum non habent dominium,
ideo in campestribus, quasi in potentia bonorum
temporalium pugnemus contra eos, & obtinebi-
mus. Quibus Diuina Sapientia respondet, Dixe-
runt Syrij: Deus Montium est dominus, & non
Deus conuallium, dabo omnem multitudinem
hanc grandem in manu tua, & scietis, quia ego
sum Dominus.

Sic pulchrè in his terminis ratiocinatus est
August. de Ancon. in d. tract. de potestat. Papa q. 45.
articul. 2. vbi concludit, Papam tanquã Vicarium
IESV CHRISTI, in toto Orbe terrarum spiri-
71 tualium, † & temporalium habere vniuersalem
iurisdictionem. id quoq. corroborat *Restaur. Ca-
stal. in tractat. de Imperator. quæst.* 50. *à num.* 19
vers. *hodie mali Consiliarij &c. ac quæst.* 53. *ad fin.*
& dixi supra in superiori part. §. 5. num. 1. & seq.

Possem hic addere ad corroborationem supra-
dictorum, veritatem hanc agnouisse etiam hære-
72 ticos, & nisi absurdum esset † nominare personas
tam indignas, velle hic adducere ad confusionem
Doctorum pietatem Christianam profitentium,
verba ipsius Vvicleff. & Lutheri, duo tantum
verba illius impij Erasmi, & non aliud referam.
Is enim in responsione, quam fecit ad exhortatio-
nem Alberti Pij Carporum Principis, ita ait. *Nos
toto pectore agnoscimus Episcopi Romani Prima-
tum, præsertim in spiritualibus*; itaque cum il-
lo verbo, *præsertim*, includit temporalia quoque,
quamuis minus principaliter.

Nec prætereundum puto magnum aliud testi-
monium, nempe Henrici IV. Cæsaris infesti, &
acris hostis Ecclesiæ Romanæ; adeo vt excõmu-
nicatus fuerit à Gregorio Papa VII. nihilominus
(teste Conrado Abbate Vvspergense in Chronicis
anni 1106.) recognouit constanter Primatum, &
Potestatem Papæ supra rebus temporalibus; itaq.
sæpius dixisse fertur, *Rogamus vos per auctorita-
tem Romana Ecclesia, cui, & nos committimus
honorem Regni*; & in controuersijs temporali-
bus, quas habebat cum eius Ducibus, asserebat.
*Appellamus Romanum Pontificem, & Sanctam
vniuersalem Romanam Sedem*, & tandem in vl-
tima epistol. ad Principes: *Appellauimus*, inquit,
*& tertiò appellamus D. Romanum Pontificem Pa-
schalem, & Sanctam vniuersalem Sedem Roma-
nam Ecclesiam*. Quid enim clarius asseri potest?

Concludam vnà cum Card. Turrecremat. in d.
tractat. de Potestat. Ecclesiæ in procem. *Error est
pertinaci mente non credere, Romanum Pontifi-
cem super spiritualia, & temporalia habere pri-
matum &c.* intellige, vt dixi supra in prim. part.
§. 4. num. 27.

Sed vt loquar de ambitione, prout promisi; ce-
dat enim omnis admiratio, si Consiliarij Ma-
gnatum, ducti ab ambitione quærant, vt dixi, obte-
nebrare vniuersalem Romani Pontificis auctori-
tatem. Nam vt clamat Budæus: *O vanissima sem-
per ambitio in mendacijs tam apertis fidem tuam
labefactas.*

73 Optimè quidẽ tuba illa Romani † eloquij *Marc.
Tullius lib.* 1. *Rethoric.* conquæritur de ista pessi-
ma natura huius nefandi vitij ambitionis, sic as-
serendo. *Ambitio multos mortales falsos fieri
coegit, aliud clausum in pectore, aliud in lingua
promptum habere, amicitias, inimicitiasq. non ex
re, sed ex commodo æstimare magis vultum, quàm
conscientiam bonam habere &c.*

74 O intolerandum dæmoniacæ † ambitionis im-
perium! ò deplorãdum pessimæ iactantiæ fastum!
promittit ingentia, sed nec infima præbet, impel-
lit miseros, ac miserandos ad turpia, vastat in no-
bis quidquid honestatis inuenerit, ac pudoris, nos
exarmat omnibus virtutibus, nosque expoliat
omnibus ornamentis. O mortalis ambitio omniũ
Tartarorum nequissima, mala semper machinatis
cunctis, nunquam gaudes puritate, semper con-
gaudes falsitatibus, quousque crudelissima, vitam
perturbabis humanam?

Non mirum ergò si Iura Imperialia adeo inse-

quan-

quantur ambitiosos, nam vt post *Bart. & glos.*
inquit *Philippus Probus in addit. ad Io. Monach.*
in cap. si religiosus num. 8. de prabend. illud, quod
Canonistæ vocant simoniam, apud Legistas dici-
tur ambitus; qualis enim sit pœna ambitus de
Iure Ciuili, benè colligi potest *ex titulo in ff. & in*
Cod. ad l. Iul. de ambitu.

74. Et Constantinus Imperator ad Aconicum Ca-
tullinum Africæ Vicarium, aduersus honores am-
bientes rescribendo *in l. 2. Cod. Theodos. de hono-*
rar. codicill. et l. 24. Cod. eod. de decur. inter alia
ita se habuit. *Ab, honoribus mercandis per suf-*
fragia, vel qualibet ambitione quærendis, certa
mulcta prohibuit. Cui addimus, vt quicumque fu-
gientes obsequia Curiarum, vmbras, & nomina
affectauerint dignitatum, tricenas libras argenti
inferre cogantur, manente illa præterita illatione
auri, qua perpetua lege constricti sunt.

Eos autem, qui se sic intrusissent, idem Impe-
rator honoribus priuandos esse censuit: ita ad eun-
dem Aeonicum rescribens *in l. 25. Cod. Theodos. de*
decurion. Quoniam empta dignitatis obtentu Cu-
rias vacuefactas esse, non dubium est; Placuit, vt
cuncti, qui suffragijs dignitatum insignia consecu-
ti sunt, immeriti honoris splendore priuati, ciui-
lium munerum solemnitate fungantur &c.

75 Ambitio enim, quàm longe sit fugienda, id be-
nè docet deuotus ille Bernardus, qui oculum dan-
do ad istud tam portentosum Monstrum Ambi-
tionis, sic in sermone quadrages. exclamauit.
O Ambitio. futile malum, secretum venenum,
pestis occulta, doli artifex, mater Hypocrisis, li-
76 *uoris parens, † vitiorum origo, tinea sanctitatis, ex-*
cæcatrix cordium, ex remedijs morbos creans, ex
medicina languorem generans &c.

Insuper Ambitio (*secundum Petr. Rauennat.*
in serm.) est quædam simia Charitatis; Charitas
77 enim patiēs † est pro æternis, Ambitio patitur om-
nia pro caducis: Charitas benigna est pauperibus,
Ambitio diuitibus: Charitas omnia suffert pro ve-
ritate, Ambitio pro vanitate. Vtraque omnia
credit, omnia sperat, sed longè dissimili modo, &
fine. Optimè quoque ambitiosi delineati fuerunt
à nostris, & præsertim *ab Alberic. in eius Dictio-*
nario, in verb. Ambitiosi, post alios ibi allegatos.

78 Quid enim † sit ambitio, videatur *text. in can. mi-*
ramur, in fin. 61. distinct. Nauarr. in Manual *cap.*
23. num. 11. & 15. ponitq. *Francisc. Viu. decis. Ba-*
ren. 122. num. 36. part. 1.

Sed quid vltra, si Consiliarij Principum mali-
79 gna ista febri ambitionis † laborant, actum est.
Nam (vt ait idem S. Bernardus) *ambitionis glo-*
ria Angelum felicitate Angelica priuauit, scien-
tia appetitus hominem immortalitatis gloria spo-
80 *liauit; non Euam cibus † deflexerat, non manda-*
torum destituerat obliuio, sed promissi honoris il-
lecebrosa decepit.

Igitur si tam atram tempestatem excitauit ra-
81 bies huius maligni, ac potentis † venti ambitio-
nis in Cælo, ex qua naufragium tam lacrymabile
deuenit? quid ergò nō operabitur inter nos. Quis
nescit, quot hæresiarchas cruenta hæc bestia am-
82 bitionis † ad lucem deduxit, itaque tanquam ab
equo Troiano egressi sunt infiniti hæretici, itam
83 antiqui, quàm moderni, † qui Ecclesiam sanctam
DEI non parùm vexarunt? & vt aduertit *S. Augu-*
stinus lib. 1. de hæres. cap. 33. Ambitio est hæresum
genitrix.

Vtique ambitio præbuit causam, vt in hæresim
84 laberetur Nouatus, Arrius, Ærius, † Tertullia-
nus, Lutherus, Duodecius, Spilatrus, & multi
alij, qui non valendo consequi optatas dignitates
venenati ab ambitione, fide relicta, apostatarunt
85 cum æterna infamia Ecclesiæ, † & fidei Ortho-
doxæ, necnon traxerunt populos infinitos in ba-
rathrum hæresum, & inferni. Atque ex nostris vi-
deatur *Brun. in tract. de sedition. lib. 6. cap. 2. nu. 24.*
86 qui refert ex ambitione sæpe † etiam teterrima
bella, & seditiones cruentas fuisse excitatas &c.

Verùm quid in hoc moror, origo, quare Mūdus
87 fuit infectus pessimo vitio idololatriæ, † attribui-
tur ambitioni, & adulationi seruientium Nam vt
aduertit *Rex Salomon in Sapient. cap. 14.* Eò quia
iam olim quando decedebat filius patri, cum ab
acerbo luctu dolens pater valdè cruciatus esset,
ad leniendum dolorem, sibi rapti filij imaginem,
seu statuam faciebat; serui verò, videndo dictam
88 statuam proni in † terram adorabāt eam, offeren-
do eidem incensus, ac sacrificia, totum id faciendo
adulandi studio, & ad effectum obtinendi liberta-
tem, venias, fauoresq. prout obtinebant.

Mos enim iste pessimus ambitiosorum, & adu-
lantium (de quibus loquar infra) passim serpendo,
transiuit ad Reges, & Principes auidos hono-
rum; quibus populi adulando, adorauerunt eos
viuos in præsentia, & venerabantur absentes,
cum cultu eorum imaginum.

Quis enim hoc credere potuisset, nisi sacra Scrip-
tura id affirmasset, quod ambitiosi, & adulatores
introduxerunt idololatriam in Mundo; *Et hæc*
fuit humana vita deceptio (concludit Salomon in
d. cap. 14.) *quoniam aut affectui, aut Regibus deser-*
uientes homines incommutabile, nomen lapidi-
bus, aut lignis imposuerunt &c.

Iureq. dixit *Cardin. Zabarell. in Clem. Abbates.*
1. num. 2. de rescript. nempe, Ab hoc pessimo vitio
89 ambitionis omnia mala † emanasse. *cum ibi alle-*
gatis, & addo *Bonifac. Vitalin. in Clem. professo-*
res, num. 19. de regular. & in Clem. eos, qui. nu. 13.
de sepultur. vbi etiam ait, quod ambitio Clerico-
rum fuit causa, quare in Ecclesijs, ac Cœmeterijs
Ciuitatis fiant sepulturæ &c. *Io. Quintian. Hed.*
in cap. de multa. nu. 60. de prabend. affirmauit, am-
bitionem leges, & mores euertere. Et Timon
Philosophus affirmauit, *Ex Ambitione elementa*
malorum procedere.

Ideoq. sancitum habetur, *in can. si quis Episco-*
pus. 7. quæst. 1. Quādo Episcopus, vel Clericus am-
90 bit ampliorem locum, & suam Sedem † negligit,
eum laboret hoc nefario vitio ambitionis, primū,
& secūdum locum amittat. Sicuti etiam ambiēti
regimen, seu administrationem nullatenus id ve-
nit ei concedendum. *iuxta canon. in scripturis 8.*
quæst. 1. Gemin. consil. 84. num. 3.

Præclare enim Diuinus ille Plato censuit, *nul-*
lum esse idoneum officio gerendo, nisi coactè, & in-
uitus illud susceperit. Hinc Sergius Galba Impe-
rator inuitis dumtaxat, & recusantibus senatoria,
& equestria officia dare statuerat. Et Alexander
ille Seuerus Romanorum Imperatorum omnium
ferè optimus, (teste Lampridio, & ex nostris
Iacob. Simanc. de Cathol. Instit. titul. 41. num. 2.)
dicere

dicere solebat, & facto ipso implebat, inuitos, & non ambientes in Rempublicam collocandos: Et quando aliquos ad Magistratus, & honores vehebat, nomina eorum palàm præponebat, hortans populum, vt si quis aduersùs eos quid haberet criminis, probaret manifestis rebus, vt ex d. *Lampridio* narrat *Rota in causa Bononien. Parochialis de Sambuca 6.Februarij 1634.coram clar. mem. Merlino*, vbi etiam ex *S.Chrysostom.lib.2. de Sacerdot. & S.Anselmo epistol.9.* obseruat, In deligendis Sacerdotibus, Ecclesiæque ministris, opinionem vulgi non esse spernendam, ritumque fuisse temporibus Apostolorum proponendi palàm nomina illorum, qui promouendi erant, & hortandi populũ, vt si quid criminis in eos nosset, ediceret. Et facit illud Leuitici cap. 8. dicit enim Dominus ad Moysen; *Congrega omnem cœtum ad ostium Tabernaculi in electione Aaron, & filiorum eius*; vt sciant omnes, qui præstantior ex omni populo, doctior, sanctior, & eminentior, ille eligatur ad Sacerdotium. *& ibi Origenes in glos.* dicit, quod qui alijs mòdis eligunt, debent timere DEI iudicium, & sibi imputare damna, & perditionem animarum, & ruinam Ecclesiæ, quæ destruitur in institutione mali Prælati. *vt notat, & admonet Sarnens. in cap. vt animarum num.27. de constitut.* Nam plùs peccant, qui eligunt indignum, quàm qui eligunt contra formam electionis, ex relatis *Bald. in cap. auditis circa fin. de elect.*

Ideo S.Gregorius in 4. Dialogor. narrat de Pa-
90 schasio Diacono Romanę Ecclesiæ, qui licèt aliàs vir clarus fuisset miraculis, nihilominus eius anima torquebatur in thermis: qui interrogatus à quodam sancto Episcopo, quare torqueretur? respondit, quia in contentione schismatica tenuerat partes Laurentij, contra Symmachum, qui dignior erat ad Pontificatum: & hoc dictum Sancti Gregorij commendauit *Monopolitanus in libro peregrinarum quæstion. cap.3. Decad.1. quæst.2. & Io.Valensis in communiloquio part. 4. distinct. 3. cap.4. Palat. Rub. in cap. per vestras not.2. §.26. de donat. inter vir. & vxor.*

Nec prætermittam, quòd legitur de Leone Papa, qui cum totos quadraginta dies ad corpus B. Petri orasset, vt à Domino remissionem suorum peccatorum procuraret; demum apparuit ei B. Petrus, dicens: *Sibi à Domino remissionem obtinuisse omnium peccatorum, excepto de manuum impositione*, id est de ordinatione, & collatione beneficiorum indignis facta, de qua adhuc Domino debebat reddere rationem. *hæc Archiepiscop. Florentinus narrat in sua summa 3. par. titul. 20. cap.2. §.1.* & ex nostris id referunt *Petrus Rebuff. in cap. postulasti num. 106. de excomm. mini. Alphons. Perez in tract. de Anniuers. & Cappell. lib.2. tit.2. sub num.36. in fin.*

Faxit DEVS, vt à nobis longè absit tempus illud lacrymabile vigens, dum florebat Magnũ illud Ecclesiæ Iubar S.Hieronymus, cuius temporis prauam conditionem ipse afflictim refert in epist. ad Titũ cap. 2. eiusq. verba registrata habemus in *can. Moyses 8. quæst.1. circa med.* ibi, *At nunc cernimus plurimos hanc rem beneficium facere, vt nõ quærant eos in Ecclesia columnas erigere, quos plus cognoscant Ecclesiæ prodesse, sed quos vel ipsi amãt, vel quorum sunt obsequijs deliniti, vel pro quibus maiorum quisque rogauerit, & vt deteriora taceam, qui vt Clerici fierent muneribus impetrarũt. &c.* Atque hæc incidenter dicta sufficiant, alibique ex professo in hoc multus ero.

Quod supra dixi, scilicet ad officia, & dignitates nõ admittendos esse nisi inuitos; addo textum notabilem *in l. scire oportet 21. §. eos qui.* ibi, *Semper hoc maximè Magistratus obseruent, ne creent eos qui volunt se ingerere, vt creentur, quique pecuniam dant &c. ff. de tutor. & curator. &c.* At magis in terminis adest *text. in can. sicut 1. quæst. 7.* cuius verba, tamquam alta mente repetenda hic refero. *Sicut is, qui renuit, quæsitus fugit sacris est altaribus admouendus: sic, & qui vltrò ambit, vel importunè se ingerit, est procul dubio repellendus: nam qui sic nititur ad altiora conscendere, quid agit, nisi vt crescendo decrescat, & ascendendo descendat?*

Est quoque valde notandus alius Iuris Cæsarei *text. in l. si quemquam, 29. C. de Episcop. & Cleric.* vbi dicitur, quem esse indignũ obtenta dignitate, nisi ordinatus fuerit inuitus, rogatus recedat, in-
91 uitatus † effugiat, &c. Sæpe enim officia desiderata, & petita tristem producunt effectum, iuxta S. Augustini sententiam, dum dicit, Plerumque Potestas, quæ petitur, premit. *Quid enim est potestas culminis, nisi tempestas mentis, in qua cogitationum procellis semper nauis cordis quatitur, huc, illucq. incessanter impellitur, vt per repentinos excessus oris, & operis, quasi per obruentia saxa frangatur?* hæc S.Gregorius in pastoral. Hinc iure dixit Claudian. lib.1. in Ruffinum.

. . . . tolluntur in altum,
Vt lapsu grauiore ruant . . . . .

Et Aristoteles 8.Ethicorum inquit. *Principatus, quantò maior, tantò instabilior, quantò sublimior ascensus, tantò lapsus periculosior &c.* hæc, aliaque plura contra ambitiosos, ac procurantes officia, & dignitates ex nostris asserit *Philipp. Prob. in addit. ad Ioan. Monach. in cap. si religiosus. nu.4. & 5. de elect. in 6.* vbi in hoc nõ inutiles intrat quæstiones.

Vndè recurrendo ad vndosum Oceanum ambitionis, si vlteriùs verba essent facienda super eo, opus esset more Vatum, vt habetur apud Persium. *Vatibus* (inquit) *hic mos est, centum sibi poscere voces, Centum ora, & linguas optare in carmine centum.*

Hodie enim ambitio fastosè triumphat, & ausu temerario omnia per quamcumque viam tentat. Itaque exclamo cum Poeta in opuscul.

Aeternis lacrymis proh deplorabile seclum!

92 Et vt † ita dicam, ambitionis gratia ipsi naturæ viso, ad quid, quæ insertur humana pectora non cogit? Quis nos tã dire fascinauit? Nam audax omnia perpeti gens humana ruit per vetitum nefas. Et iam olim oppidò eleganter dixit Plautus in Trinum.

Nam nunc mores nihili faciunt, quod licet, nisi quod lubet
Ambitio iam more sancta est, libera est à legibus, &c.

92 Sed, quæso, si ambitiosi † esse volumus, ne aerem verberemus, ad assequendum Cælum tota nostra

ambitio posita sit, *iuxta tex.in can quid ergo turbamur.* vers. *Illic corona &c. de pœnit. distinct.* 4.

Nonne verum est, quod magis æterna salus, quàm temporalis honor affectandus veniet? *text. est in cap.nisi,§.ex graui.ext.de renunc.* idq. exaggerat *Luc.de Penn.in l.filios*, 5. *num.* 4. vers. *Pro istis terrenis honoribus &c. C.de decurion.lib.*10.

Addo perbellè in his terminis sententiam illius prudẽtis Stoici Romani, dico Senecam, qui irrisit Magnum Macedonem, quoniã laborauit magnum esse in terra, non in Cælo, sic de eo asserendo. *Infelix ob hoc, quod intelligere debebat, falsum se gerere cognomen, quis enim esse magnus in pusillo potest?* nam Mundus sublunaris respectu Cæli, est minutissimũ punctum; Alibiq. prudenter dixit idem Seneca: *O quam ridiculi sunt mortalium termini! punctum est istud, in quo nauigatis, in quo bellatis, in quo Regna disponitis.*

Idcirco cum Poeta illo asserere possumus.

O curas hominũ, ò quantũ est in rebus inane.

Ex ingenti ambientiũ turba in hoc Mundo, quanti fruuntur optatis, votaq. referunt saturata rebus? vnus aut alter è millibus: quibus æmulationibus, & odiorum fluminibus reliqui natent, quis ignorat? Et loquendo de ambitiosis aulam sequentibus (de quibus loqui cœpi.) *Quanta cogitationes vbi fortuna imperat, & est Domina campi*, vt considerat Orator Romanus. *Quanta per Deum immortalem pericula? vbi à summo gradu ad infimum interest nihil.* vt monet Cornel. Tacit. *Quantæ fraudes vbi malitia ipsa suspecta est*; vt canit Ennius. Hæc ex nostris, in his terminis adducit *D. Augustin. Barbos. in Collectan. iuris Canonic. lib.3. titul.5. cap.*28. & addo illud vulgatum dictum Faer. in fabul,

Paucos beauit Aula, plures perdidit,
Sed, & hos quoque ipsos, quos beauit, perdidit.

Sed vt generaliter loquar, ille, qui tandẽ fruitur optatis, suaq. desideria assecutus fuerit, postquam impinguatus, ac dilatatus erit, inclamabit querulus ad instar alterius Regis Salomonis, qui in regnis, & thesauris, in tranquillitate, & pace, in glo-
93 ria, & splendore † Curiæ, in põpis, & maiestate, ac in adhærẽtijs non solũ fuit par omnibus Monarchis Mundi, sed omnes longè superauit; pariter etiam in voluptatibus, in delitijs, in sapientia, & in profunditate scientiæ infusæ; tandem audiamus ipsummet, qui testimonium perhibeat veritati, in Ecclesiast. cap.21. *Cumque me conuertissem ad vniuersa opera, quæ fecerant manus meæ, & ad labores in quibus frustra sudaueram, vidi in omnibus vanitatem, & afflictionem animi, & nihil permanere sub Sole.* Nec hic ingrata erit sententia Cornel. Tacit. lib. 3. annal. num. 3. in fine. *Mihi, quantò plura recentium, seu veterum reuoluo, tantò magis ludibria rerum mortalium, cunctis in negotijs obuersantur.* Stupenda est quoque sentẽtia illius Græci Luciani in suis Dialog. *Ego* (inquit) *cum expendens ea, quæ sunt in vita mortalium, protinus res omnes humanas reperijssem ridiculas, humiles, instabiles, nempe opes, Imperia, Magistratus; contemptis his, atque horum studio, adacitoq. animo ad ea, quæ vere sunt bona, conatus sum ab his tenebris emicare, & ad vniuersi naturam suspicere. Etiam à terra volatu me substollens è sublimi despiciens, pusillam mihi quandam videre videbar, ac rursus intentis oculis dubitare vbi nam essent tanti illi Montes, ac tantum Mare &c.* O religiosam sententiam! ò pia verba! quamuis prolata per virum Gentilem; tamen veritas à quocumq. dicatur à Spiritu sancto est, *secundũ S. Ambros.* & Spiritus sanctus influit etiam in infideles, omnium enim est artifex. *Sap.*7. & vide *S. Tho.*2.2. *q.*172. *artic.*6. & ex nostris id bene explicat *Marquard. de Susar. in tract. de Iudæis, & alijs infidel. p.*3. *n.*58. vers. *Cum omne verũ à quocumq. dicatur.*

Aliud exemplum adducam, & sic relinquam ambitiosos. Quis non stupeat dum narratur felicitas Octauiani Romanorum Imperatoris? Iste enim, qui vocari poterat filius primogenitus Fortunæ, quem propriæ naturæ oblita, semper in summitate volubilis rotæ retinuit, & tamquam felicissimus à voce totius Orbis acclamatus erat, pro cuius satisfactionibus natura, & ars simul pugnabant; iste erat ille, à quo Mundus pro lege, eius nutus accipiebat, à cuius voluntate Orbis Machina pendens manebat, ipsique omnes Reges Terræ tributum reddebant, soloque iussu populos armabat, prouincias desolabat; & hic erat ille, qui sola serenitate vnius ictus oculorum felicitabat desideria, & spes maiorum Principum; ac tandem ab omnibus venerabatur, tamquam vir in ipsomet gremio Iouis sedens. Et tamen iste, quando ex hac vita discessurus fuit, apertè cõfirmauit Mundum hunc nihil aliud esse, nisi vanam, & ridiculam scenam, quare (vt notant historiæ) ipsis amicis, tãquam vnus ex comicis, seu personatis dictæ scenæ vltimũ vale dedit. *Ego quidem*, inquit, *in hac Mundi fabula satis cõmodè personam meam egi. Valete ergo, & plaudite, &c.*

Immò plus dum fortunatè manebat in medio omnium felicitatum, nutriebat futuram spem aliquando assequendi aliquã lætitiam, cogitando excutiendũ se fore à graui iugo Imperij: audiamus Senecam in lib. de breu. vit. de eo sic attestantem. *Ille, qui videbat ex se omnia pendentia, qui omnibus gentibus fortunam dabat, illum diem lætissimũ cogitabat, quo magnitudinẽ suam exueret &c.*

Septimius Seuerus Imperator, postquam ad satietatem omnes Mundi delicias abundè gustauit, tandem stomachatus (vt fertur) memorandam illam emisit vocem, OMNIA SVI, ET NIHIL EXPEDIT.

Si quis verò supradictorum solidam, & piam rationem (in ore tamen Gentilis) scire desideret audiat diuinum illum Platonem, Moysen Græcum à quibusdam appellatum, qui in dialog.8. cap. 18. sic grauiter locutus est. *Intellectus infinitam virtutem in se habet, cum nec humana, nec diuina respiciens satiatur, nisi infinitum DEVM capiat, qui capacitatem eius ab ipso manantem impleat infinitum.*

O infelices hominum oculos! ò dementia, quousque ludis in humanis? Hic benè congruit sententia S. Io. Chrysost. homil. 11. diuers. *Sicut, cum videris pueros, constituto inter se Principe ludere, risum tenere non potes; ita, & facito, dũ videris homines in terrenis delectari.* Nonne videremus humanam felicitatem personatam esse, si quis eam expoliare contenderet?

Non

Non dubito, asserere si ambitiosi consiliū peterent ab illis, qui in hoc Mundo intentum suum assecuti sunt, & ab eis curiosè perquirerent, an felices essent, ambitioni vltimum vale darent. Quale remediū ambitiosis tamquam potentissimū, assignauit Prudens ille Stoicus Romanus; *Vtinam* (inquit) *honores petituri, eum ambitiosis, & summum adeptis dignitatis statum deliberarent, profectò vota mutassent.* Nam & hi, qui honores assecuti sunt sincero corde loquendo, suspirando respōderent, se tantùm laborasse in titulū sepulchri.
94 In hac † enim vita, cuncta risus, cuncta puluis, cuncta apparentes prospectiuæ, & cuncta sunt nihil. Nam nihil firmum, & non lubricū in Orbe.

Omnia mutātur, stabile hic nil permanet vmquā
Consistitq. nihil, quo fuit ante loco.
Omnia mutantur sursum, deorsumq. volutant
Oceani vt fluxus, vtque refluxus eunt
Est hic fortunæ flatus, subitusq. reflatus:
Hic rerum varius circulus esse solet.

Id quoque considerauit *text. in §. vt autem lex Auth. de non alien. rebus Eccles.* ibi, *Quid enim erit stabile inter homines cum omnis noster status sub perpetuo motu versetur?* & ex nostris in his terminis instabilitatis humanæ, nonnulla adducit pius, & doctus vir *Francisc. Viu. in Sil. commun. opinion. opin. 1042. vbi n. 11. sequentia fert.*

Vnde superbi
Quid sumus nisi li
De limo homo pri
Sortem vitare nequi
Si nos terra su } *mus*
Terra quid est nisi su
Ergo nihil su
Ideo studea
Vt parati si

Addo, quod narratur de instituto Æthiopum. Vt eorum Superior retrahatur à vitio superbiæ, & recordetur se esse terram, solitum est ante eū vas aureum cœno plenum præferri. vt id & alia plura notabilia in his terminis refert *Aloys. Nouar. in sua sacra electa lib. 2. escurs. 5.*

Sed ne in hac materia longior sim, vertam me
95 ad ambitiosos, tantùm asserendo, † vt purgent se à tanto, ac pestifero morbo: & zelanter admoneo vnà cum Seneca, qui scribendo ad suum carissimū Lucillum, hac ambitionis acuta febri laborātem, sic illum exorauit in epistola 88. *Relinque ambitionem, timida res est, vana, ventosa, nullum habet terminum &c.* nā vt idem alibi dixit, *Ambitiosus non est contentus certis honoribus, sed si fieri posset, vellet omnia occupare, & per omnem Orbem titulos disponere.* Vtique ambitiosus sēper in continuo motu est, ac in perpetua tortura manet, nam subsequitur, & obsequitur, cunctos honorat, vniuersis inclinat, frequentat curias, incitat optimates, assurgit, & amplexatur, applaudit, & adulatur, vt ex nostris id commemorat *Lucas de Penn. in l. nullus. num. 19. vers. Ambitiosus namque &c. C. de agent. in reb. lib. 12.* Multòq. magis supradicta afferenda sunt eis, qui Magnatum Consiliarij existunt, vt solùm à splendore veritatis, & iustitiæ capiantur, sicque non connumerentur inter illos, de quibus loquitur Osee Prophet. cap. 7. ibi, *In malitia sua lætificauerunt Reges, & in mendacijs suis lætificauerunt Principes.* Sed zelanter vnà cum Propheta Dauid in Psal. 118. aperta fronte Domino Deo asserere possint. *Loquebar de testimonijs tuis in conspectu Regum, & non confundebar.*

Nam vt notanter dixit *text. in can. nemo peritorum 11. quæst. 3.* Melius est pro veritate pati supplicium, quàm pro adulatione beneficium &c. Non nego Magnū esse Cæsarē, tamen eo maior est veritas, vt post *Bald. & Pinell.* admonet *Hieron. Laurent. decis. Rot. Auenion. 133. num. 20.* Hicque arridet illud, quod sincero corde dixit S. Ambros. lib. 2. epistol. 2. ad Theodosium Imperatorem, ibi, *Neque Imperiale esse libertatem dicendi denegare, neque sacerdotale, quod sentiat non dicere: Nihil in Regibus tàm amabile esse, quàm libertatem etiā in his diligere, qui obsequio ipsis dediti sunt, nihil etiā in Sacerdote tàm periculosum apud DEVM, tā turpe apud homines, quàm quod sentiat, nō dicat.*

Et ex nostris *Valenzuela in cons. 99. nu. 76. lib. 1.* post *Ioann. Gersonem in par. 4. & alios ibi relatos,* asserit, quod qui Regibus consilium præstant, maius, gratiusque seruitium illis præstare non possunt, quàm clarè, & prudenter dicere veritatem, nec offensam grauiorem facere, quàm adulari &c. Coram enim Principe, quis nec verbum quidem falsum proferendum est, *vt docet sacra pagin. Iudith. cap. 5.*

Sed heu, quod Consiliarij Principum libenter psallūt illud, *Placebo Domino in Regione viuorum,* & non sine causa solitus erat asserere fel. rec. Pius Papa II. prædictos sæpe transire per Placentiam, sed numquam per Veronam &c. ac ex Legistis cōtra iniquos Consiliarios inuehunt *Restaur. Castald. in tract. de Imperat. q. 50. num. 20. vers. Hodie mali Consiliarij &c. Amadeus à Ponte in eius consilio posito post decis. 57. Thesaur. in fin.* vbi inter alia ad eorum memoriam reducit eos subiacere tremendo DEI iudicio, vbi non valebunt sophismata, aut colorata argumenta.

Vigilantes sint quoque Principes, vt nullatenus
96 fidem adhibeant illis Cōsiliarijs, † qui à pestilenti vento ambitionis rapiuntur. Isti namque vitia vitijs cumulando, & scelera sceleribus velando, tamquam sequela, & medium obtinendi eorum iniquas prætensiones, facili negotio viperinum illud toxicum adulationis adhibebunt: & de hoc non est mirandum, quia vt ex nostris post *Persiū satyr. 5. & Claudian. lib. 2. paneg. 23.* dixit *Menoch. in tractat. de arbitrar. Iudic. centur. 5. cas. 401. n. 11.* ambitio est mater adulationis. Quare cum adulatio sit sequela ambitionis, quis non dedignetur, si aliquantulum in hac materia insistam, quæ vt dixi quoque de ambitione, mundum iam totum possidet? maximèque, cum putem ea, quæ dicturus sum non fore ingrata omnibus.

Adulatio enim est acerrima aduersaria veritatis, ideo à Consiliarijs Principum longe abesse debet, nam si Principes amore aliquo flagrare debent, est assequendi veritatem, quia ea sola Principi est Princeps, cui resistens, DEO resistit, enim ipse DEVS sit veritas; vnde à maioribus nostris, vt *Spontanus ait*, sapientissimè constitutum fuit, vt Euangeliorum liber, quo diuina continetur veritas, singulis diebus Principi osculandus offeratur,

tur, quum rei diuinæ adest; vt ex eo colendæ veritatis admonitus, meminerit studiosissimum se eius esse debere. Non mirum ergo si plures Principes supremi, vt infra dicam à num. 115. odio plusquam capitali prosequuti sunt adulatores.

Ea enim est natura adulationis, vt efficiat ho-
97 mines omnia præ manibus † habere, omnia sapere, omniaq. defendere præter veritatem; nam teste Plinio, adulator imitatur Chameleontem, sic enim ipse lib.8.cap.33.inquit, *Chameleon, omnem imitatur colorem, præterquam album; sic adulator in turpibus nihil non imitatur, solum, quod honestum, est imitari non potest.*

Aliquãdo quippe quędã afferunt, quę nõ ab homine, sed ab ipso diabolo quis dicta iuraret. Causa verò, quare tam crudeli odio adulatores prosequuntur veritatem, assignat senes ille Terentianus in Andr. scen. 1. estque satis vulgatum, ibi, *Obsequium amicos, veritas odium parit.* & in Paralipom. 2.cap.25. habetur, *quod aduertens Regis errores, incidit in periculum, ne occidatur.*

Auctore enim S. Hieronymo ad Sabinianum, *Naturali ducimur malo, vt adulatoribus nostris faueamus*, ipsaque animalia bruta voces laudatrices ex instinctu naturali libenter audiunt, & inter alios asserit Ouid. lib. 1. de arte amãd Pauone, sic

Laudatas ostendit auis Iunonia pennas;
Si tacitus spectes, illa recondit opes,

Themistoclem fortissimus illum Ducem, dixisse fertur (& est apud Plutarchum) cum ab eo quæreretur, cuius voces libenter audiret, respondit, Eius, à quo sua virtus optimè prædicaretur, & Valer.Max. lib.8. cap.15. prudenter attestatus est quod *Nulla tanta humilitas est, quæ dulcedine gloriæ non capiatur.*

98 Quare videntes homines melius † adulatoribus, quàm recta monentibus succedere, ad nugas se vertunt. Vnde, & adulare dictum est à cauda, qua Græci οὐρὰ vocant; Canes enim cum cibi quidpiam veluti poscunt, motu allndentis caudæ adulantur, vt inquit *Fr. Philipp. lib. 2. conuiuiorum*, & ex nostris *Simon. Schard. in suo Lexicon. Iuridic. in litera A*, vers. *Adulandi studium &c.* Ac adulatio, tamquam vltra procesfit, vt qui adulare nescit id ei (prout de suo tempore inquit Sanctus Hieronymus) autinuidiæ, aut superbiæ imputatur. & de suo tempore sic asseruit Senec. *Eò enim iam dementiæ deuenimus, vt qui parcè adulatur, pro maligno fit.*

Ideoq. liberis habenis omnes alteri Apelles, seu Protogenes in pingẽdo veris coloribus falsa euadunt, vt primo aspectu quis Oracula crederet. Et quamuis ista ars adulandi nõ sit tam facilis ad di-
99 scendum, nam, vt † refert *Bertachin. in suo repert. in verbo Adulatio*, cũ à quodam Magnate interrogatus esset, cur non adularetur; respondit se tantæ industriæ non esse, vt adulari sciret.

Nihilominus non obstante dicta difficultate, quilibet perfectus euadit ad obtegendam veritatem. Sed non mirũ, quia teste Plauto in Rudente,

Omnes ad vnum currimus cursim lucrum.
Lucro studemus omnes, viles, nobiles.

Quidquid enim cordi est, facilè meminimus; & ideo quia plerumque veritas apud homines gratiam non inuenit, immò non rarò rancorem, & discordiam generat, & sic aliquid assequi cupientes, mediante veritate, intentione sua penitus frustrati remanent. quare ea suppressa restat.

Veritatis quippe (vt inquit Sanctus Hieron. in Galat. 4.) ea est conditio, vt eam semper inimicitiæ sequantur, sicuti per adulationem amicitiæ comparantur. Hinc Seneca aduertit, & post eum refert *Bald in consil.* 326. incip. *Rex Romanorum, num.* 5. vers. *Audenter loquor.* lib. 1. *Poten-*
100 *tes, † cum omnia habeant, hoc vnum eis deest, scilicet, qui eis verum dicat.* O misera quorumdã Magnatum conditio; cum vera audire nolint, quia
101 aduersæ, quia † conceptæ apud animum suum opinioni contraria, probis viris audientia denegata. Quare iure fertur, veritatem Potentum limina fugere, vide infra num. 167. & vt inquit ex nostris *D. Dominicus Tasson. in suis controuers. iurisdiction. ad prag. de antefat.* vers. *Tertio, obseruat.* 3. *num.* 52. Veritas in Palatia ingredi non potest, nisi furtiuè, & per fenestras; necnon Plutarch. in vita Annibalis ait, *Perpetuum malum adulationem esse in Regem.*

Præclare certè dixit idem Seneca. *Qui cum*
102 *Magnatibus conuersatur, aut † amicitiam, aut veritatem amittere eiconuenit*, & benè nos admonuit Ouid. Trist. 3. sic exorando omnes,

Vsibus edocto, & si quidquam credis amico,
Viue tibi, & longè nomina magna fuge.

Insuper inæstimabile bonum est suum esse; & felix ille, cuius domus vidit eum puerum, & senem. Congruitque quod legitur in sacra Scriptura *Iudic. lib. 6.* Vbi Angelus Gedeoni apparuit in propria domo granum mundanti: & dixit: *Dominus tecum, virorum fortissime?* Magnum ne quid est granum mundare? Voluit Spiritus Sanctus ostendere, quod qui suis segregatim vacat, fortissimus, & laudabilis magis est. & ex nostris id obseruat *D. Augustinus Barbos. in Collectan. Iuris Canonici in cap. de multa num.* 18. *in fin. de præben.* Aurea est sententia Senecæ in epistol. 25. *Panem, & aquam natura desiderat, nemo ad hæc pauper est, intra quæ, si quis desiderium suum clausit, cum ipso Ioue de felicitate contendat.*

Sed loquendo de adulatione, verissimum apparet dictum illud S. Ambrosij, scilicet, *Liberè, &*
103 *fine † adulatione veritatem defendentes, gratiam non habent apud homines.* Libenter enim, quod delectat audimus, & offendit omne, quod nolumus, & vt aduertit *Neuiz. in sylu. nuptial. lib.* 5. *sub num.* 98. Nihil expeditius est, quàm credere
104 quod optamus, atque † velimus, vbi inuehit contra Iudices illos, qui munera accipiunt, quia studendo, opinio illa, fauens parti, quę munera obtulit, semper eidem videbitur verior, & communior, ac contraria iniqua, nam munera excęcant oculos Iudicum. vt clarè habetur in *Ecclesiast. cap. 20. in fin.* vers. *Dona excæcant oculos Iudicum &c.* meminit *Rota coram bon. mem. Cardin. Mantic. decis.* 372. *num.* 8. sed de hac materia, vt promisi, alibi latè scribam.

105 Insuper, quid † facilius est, quàm persuadere id tale esse, quale quis esse vult, iuxta illud: Amans:
pro-

pronus rapitur in desideratam rem credulitate ductrice. Itaque adest causa cur tàm profundas radices resecanda, ac penitùs euellenda planta
106 ista venenosa adulationis † egerit. Quid enim peius, detestabilius, ac pestilentius adulatoribus?

Vnde Iura Canonica illos non parùm prosequuntur, nam sancitum habetur, quod si aliquis Cle-
107 ricus ad adulationem † sit pronus, degradetur, *text. est in can. Clericus 46. distinct.* & vt affirmat *Hostien. in cap. cum tuam, de atat. & qualitat. in fin.* Adulationibus, si quis consequatur beneficium Ecclesiasticum, dicitur committere simoniam. Vnde S. Ioann. Chrysost. Homil. 3. in Act. Apostol. sic apertè ait: *Quid enim refert, si non das pecuniam, sed pecunia loco adularis, multaque alia machinaris? Pecunia tua sit tecum in perditionem ad illum dictum fuit: & his dicetur, Ambitio tua sit tecum in perditionem, quoniam putasti humano ambitu possidere domum DEI.* Et quid hoc casu sit faciendum, tractat *Redoan. in tractatu de simon. par. 2. cap. 32. nu. 48.* vide etiam *Siluestr. in sua summa in prim. part. super verb. Adulatio num. 3.* In Clericis enim crimen adulationis est capitale. *Caccialup. in tractat de Lud. num. 17.* & addo *Pauin. de visit. p. 2. quaest. 10. num. 101.*

Praeterea nec nouum esset in Iure asserere, quia qui adulatur non id vult, quod dicit, sed aliud, quod non dicit; Ideoq. verba adulatoria, tam-
108 quam inania, frustratoria, ac extrinsecè † prolata deseruiunt de vento, & sic nec probant, nec obligationem aliquam inducunt. *secundùm Ioan. Andr. Cardin. Butr. Abb. Felin. Ioann. de Imol. Innocent. Ancharan. & caeteros omnes in cap. cum venissent*, per illum text. ibi, *Faceret. quod si placeret &c. ext. de institut. & Bauer. in §. planè, circa fin. institut. de milit. testam. per illum text. cum alijs relatis per Tiraq. de priuil. pia caus. priuil. 51.*

Verba enim adulatoria, non sunt appicatoria, vt inquit *Francisc. Viu. in sylu. comm. opinion. part. 2. opin. 668. num. 1. in cap. Promissio facta per verba generalia, & adulatoria &c.* & adde *Anton. Hering. in tractat. de Fideiuss. cap. 20. §. 33. titul. quib. mod. fideiuss. tollitur num. 12.* ibi, Verba adulatoria, seu ad complacendum dicta, non obligant. *& post Corn. Paris. Ias. & Zas. dixit Matth. Cun. in tract. de pact. cap. 24. num. 109. Andr. Alciat. lib. 2. Peregr. cap. 12.* ibi, Verba adulationis causa dicta nullam obligationem inducunt, cum verba Curialia dicantur, nam Aulici solent aliud sentire, aliud loqui &c. *Francisc. Cald. in tractat. de Nominat. Emphyt. lib. 2. titul. 62. quaest. 1. sub num. 39. vers.* Verba adulatoria, nullam prorsus inducunt dispositionem &c. *Ioseph. Sess. decis. Aragon. 182. num. 13.*

Sed vt adulatores magis exosos reddam, ideo tantisper relictis terminis legalibus, notanter aduertere iniquos istos adulatores imitari Coruos: sordida enim ista animalia (teste Plutarcho) vt ac-
109 cedunt † ad cadauera, statim eorum oculos effodiunt; sic adulatores suis chimeris, & laudationibus illicò miuorum mentis oculos excaecat, animosque corrumpunt. Egregiè ergo dixit Diogenes: *Melius est incidere in coruos, quàm in adulatores*, eam reddendo rationem, *quia corui non comedunt nisi mortuos, adulatores etiam viuos comedunt.* Nam & quoties adulatores, circeorum adulatorio vento Principes ad magna, & quidem virtuosa properantes, & iam è medio cursu portum prospectantes, retrò nauigare faciunt, infelici velificatione.

Notumque est dictum Sancti Hieronymi, nem-
110 pe, *Nihil est, quod tàm facilè corrumpat † mentes hominum, sicut adulatio, plùs enim nocet lingua adulatoris, quàm gladius persecutoris.* Quoniam secundùm S. Augustinum, *Duo sunt genera persecutorum, scilicet vituperantium, & adulantium, sed plùs persequitur lingua adulatoris, quàm*
111 *manus persequentis*; & teste *Venerabili Beda in Homil.* & ex nostris refert *Card. Turrecremat. in can. sunt nonnulli, sub num. 4. 46. distinct.* Nutrix peccati est adulatio, quae sicut oleum in flammam, sic in peccatis credentibus solet administrare malitiam. Nec in his terminis ingrata erit considerario S. Ioannis Chrysostomi Homil. 88. in Matth. *Vituperantes* (ait) *si attendimus, causam nobis prabent philosophandi, laudantes autem, arrogantia, mollicie, inani gloria impellere animos solent, cuius rei Parentes sunt testes, qui filios non ita laudibus efferunt, vt conuicijs reprimunt, timentes, ne aliquam inde molliciem contrahant; & padagogi simile quoddam adolescentibus remedium afferunt. Quare, si auerti nonnullos decet, adulatores magis quàm contumeliantes odisse oportet; Maior enim non attendentibus ex adulatione pestis oriri solet, & facilius est hanc, quam illam passionem superare.* Et ex prophanis audiamus politicum illum Historicum, nempe Tacit. lib. 1. Historiar. num. 5. qui claris notis dixit: *Pessimum veri affectus venenum, adulatio, & blandities*; & lib. secundo Annalium num. 4. *Adulatio* (inquit) *est vetus in Republica malum.*

Fugiendi ergo sunt ab omnibus perfidi, & iniqui adulatores, exemplo supradicti Diogenis Philosophi, qui vni ei largè adulanti, sic prudenter respondit: *Vt quid me tantum laudasti, numquid vis me vendere mihi?* & sic ille adulator tristis abijt. Idemque Diogenes solitus erat asserere, *Mellifluum eloquium, esse mellifluum laqueum.*
112 Athenienses valdè † laudandi veniunt, nam, & odio capitali prosequebantur adulatores, securique in eos saeuiebant, & quia Demagoras Alexandrum Deum appellauit, decem talentis eum mulctarunt; Euagoram verò interfecerunt, eò quia eumdem Alexandrum adorauit; idemque accidit Tymagorae: nam cum à dictis Atheniensibus Legatus missus fuisset ad Darium Regem Persarum, eumque more Persarum adorasset, id vbi rescierunt Athenienses, eumdem supplicio capitis punierunt.
113 Meritò non parum extollendi sunt, inuicti, & magnanimi illi Principes, duplicique corona digni, qui tenent aures clausas his ministris diabolicis, & sibilosis cantibus istarum Sirenarum, quae dum dulciter canunt, ad interitum trahunt, iuxta monitum Regis Salomonis in Ecclesiast.
114 cap. 28. ibi, † *Sepi aures tuas spinis, linguam nequam noli audire.* Optimè ergo faciunt illi Magnates, qui dictos adulatores, tamquam pestis magna ab eorum fauore valdè alienos esse volunt.

Et sic exemplo Augusti Caesaris (nec quis admiretur, si hic, & alibi, historias adduco, quia

Iurisconsulti historias callere debent, & suis oc-
casionibus vti; videatur *Bud. in Pandect. part. 1. fol. 87. Grib. de mod. studendi lib. 1. cap. 15. Ac Io. Faber. in §. Item precium, de empt. & vendit.* non
parum excandescit contra puros Legistas, qui
nihil sciunt de libris, Poetarum, Philosophorum,
nec in moralibus, *id quoque admiratur Gomes. in cap. vt animarum. num. 37. de constitut.)*

Supradictus inquam Augustus odio plusquam
115 vatiniano prosequebatur prædictos † adulato-
res, & per præcipitia impulsores. Nam vt fertur,
cum quidam eum adulari tentasset, statim iussit,
116 vt in aperto Palatij Imperialis † duceretur, ibi-
que omnibus videntibus centum verberibus affi-
ceretur, & cum tali dono dimitteretur.

Quantùm enim dictus Augustus alienus esset ab
adulatione, id benè colligitur ex relatis per Sue-
ton. in vita eiusdem, asserentem, quod nullate-
nus permittebat, (licèt esset magnus Monarcha
117 † Vrbis, & Orbis) vt nec inter familiares suos,
sub nomine Domini nominaretur, & acerbè in-
uehebat in eum, qui cum tali nomine ipsum vo-
118 cabat. Insuper nec inter filios, & † nepotes suos
voluit vt adesset talis modus adulandi &c. Iure-
que d. Octauianus Augustus de supradicta modestia
extollitur pulchrè a *Beato Thoma in eo singulari opusculo de regimine Princip. cap. 13.* ibi. *Quod cum eius tempore natus esset Christus Deus noster benedictus, qui erat verus Mundi Dominus, & Monarcha, cuius vices gerebat Augustus, licèt non intelligens, sed nutu Dei sicut Cayphas, dum
119 dixit: Oportere vnum hominem mori † pro po-
pulo, prophetauit. Vnde hoc instinctu idem Au-
gustus, tunc temporis mandauit, vt narrant histo-
riæ, ne quis de Romano Populo, Dominum ipsum
vocaret &c.* & ex nostris idem etiam refert *Ioan. Redin. in tractat. de maiest. Princip. in verb. Nemini blandum num. 9.*

Recusauit quoque idem Augustus (sic enim
modestiam dilexit) vt ei statua aliqua erigeretur;
nam teste Dione de histor. Roman. lib. 4. idem Au-
gustus collata sibi pecunia à Senatu Populoq. Ro-
mano ad imagines faciendas, nullam sibi, sed tan-
tum Saluti publicæ, Concordiæ, & Paci ponere
iussit.

120 O inuidendum Principem Romanum! † nam &
iste fuit primus, qui CHRISTVM, eiusque glo-
riosam Matrem adorare, ac incensum dare me-
ruit, quoniam, & in ipso die Natiuitatis Domini
in sphæra Solis vidit Sacratissimam Virginem
cum CHRISTO in brachijs, & ex tunc eius Pa-
latium in Aram Domini constituit, estque hodie
Ecclesia Ara Cæli hic Romæ in Capitolio; de præ-
dicta adoratione memini etiam supra *in prima parte huius annot. §. 7.* & præter ibi Auctores re-
latos adde etiam ex nostris *Michael. Vlcur. de Regimine Mundi 3. part. principal. §. sed postquam, num. 32.* vers. *Octauianus Imper. CHRISTVM cum benedicta Matre eius videre meruit, quasi ipse Primicerius extiterit vocationis gentium &c.* Io. Dominicus Tassonus *obseruat. Iurisdiction. super Prag. de Antef.* vers. 14. *obseruat.* 1. *num.* 57. vers. *Octauianus Imper. primus fuit, qui CHRISTVM, & eius gloriosam Matrem adorauit.*

Sed prosequendo loqui de alijs supremis Mo-
narchis, quibus pariter adulationes displicuerũt,
& præsertim de Tiberio Cæsare, qui nec saluta-
tiones, nec reuerentias ei tamquam Imperatori
121 exhibitas † æquo animo recipiebat, & petendo
quis ab eo gratiam aliquam, si vtebatur verbis
adulatoribus, turbato animo respondebat, vt
iterùm reuerteretur, quasi iam de tali persona
122 stomachatus † esset, denegando eidem audien-
tiam. Insuper (vt refert Sueton. in eius vita) pu-
blicè, si quid in sermone, vel in continua oratio-
ne blandius de se diceretur, non dubitabat inter-
pellare, ac reprehendere, & commutare conti-
nuò. Dominus appellatus à quodam, denuncia-
uit, ne se amplius contumeliæ causa nominaret.

Sed nunc ò tempora, ò mores! vbinã sumus?
quis hodie hoc nomine dedignatur? sed melius,
quis hodie quamuis sit vilis, & nebulo, non sibi de
honore plurimum detrahi non arbitretur, si hoc
nomine Domini non salutetur? vt ex nostris as-
serunt *Ludou. Gomes. in cap. 1. num. 41. post med. de constitutionibus lib. 6.* & recentiùs *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 1. num. 28.* vers. *Hodie autem viles, & nebulones &c.*

123 Ad æternam † gloriam Traiani Imperatoris
sic asserit Plinius ad eum scribendo. *Tum cæteris omnibus iniquis, tum maximè adulatoribus obstructus est aditus.*

Nec tacebo magnum exemplum Iustiniani no-
stri Imperatoris, qui cæteris actionibus magnus,
124 hoc etiam maximus (teste enim Fulgoso) † cum
à quodam Græco adulatus esset de Diuinitate, &
non valens Imperator sibi in hoc imperare, tur-
batus, iraque plenus, è solio Imperiali descendit,
eique proprijs vnguibus totam faciem lacerauit:
125 quare cum dictus Græcus reperiret † vultum
totum cruentatum, inclamauit: *Quid me laceras Imperator?* scitè respondit Imperator: *Quid me mordes assentator Terentianus?*

126 Non dissimile exemplum fertur † de Sigismun-
do Imperatore, qui cum laudatorē alapis cæcidis-
set, illeq. inclamasset; *Quid me cædis Imperator?*
prudenter replicauit: *Quid me mordes adulator?*

Nobile est etiam factum, & narratu dignum
127 Attilæ † Hunnorum Regis, Maruli Calabri
poema concremantis, quod Vatum non ignorata
licentia Regium Hunnorum genus ad Deos re-
tulisset.

Optimè quidem se gessit Caligula Imperator
128 qui (vt legitur in eius vita) cum acuta † febri
laboraret, quidam solemnis Adulator asseruit ei,
ipsum velle libenter mori, dummodo Imp. conua-
lesceret: & cum Caligula respondisset id non cre-
dere, iterum id affirmauit adulator cum iuramen-
129 to. Accidit, quod Imperator † conualuit, & sic
iussit illum interfici, ad hoc vt promissa seruaret.

De Philippo Rege Macedonum, habetur apud
Pausan. Cum esset deputatus Iudex duorum adu-
130 latorum, libenter suscepit tale iudicium, † vt
modo suo in eos animaduerteret, cum hostis es-
set similis farinæ hominum. Vnde iussit, *vt primus festinanter fugeret vltra fines Macedoniæ, & secundus eum sequeretur.*

Relinquo breuitatis gratia in hac materia plu-
131 res similes actiones diuersorum † Heroum, qui
totis viribus persecuti laudatores, seu adulatores,
(qui *secundum Thaletem Milesium primum ex septem Sapientibus Græciæ*, vt refert *Laertius de*

mori-

132 *moribus Philosophorum in eius vita*, omnium
animalium domesticorum pessimi sunt) sæuiendo
in eos cum atrocissimis supplicijs, vt reliquos ab
hoc vitio terrerent: nam vt asserebat Alphonsus
Aragonum Rex, *Adulatione nullam Imperijs no-
centiorem pestem, nullum sceptris, regnisque ma-*
133 *gis* † *exitialem*. Et Carolus V. Cæsar, dicere
erat solitus, *Adulationem Regiam quandam sca-
biem, & venenum esse, quod sceptrorum intima
depascit; & plures hanc vnã, quàm hostes euertisse.*
Tollendi enim sunt prauorum consiliorum
laudatores, item temerarijs ausibus applausores,
item ad viribus maiora impulsores; & tandem
134 res certas, † clarasque obscurare contenden-
tes, prout est casus noster de vniuersali, ac cæle-
sti Romani Pontificis potestate.

Plenæ sunt historiæ, quot fuerunt ex supradi-
ctæ farinę hominum genere, qui mediante adula-
tione, Respublicas, Imperia floreutissima, po-
135 tentissimaque sceptra, † ac diademata ad aliena
non semel genua compulere, multorum seculo-
rum Regna ad nihil deduxerunt. Demosthenes
publicas Regnorum clades adulatoribus ascri-
bit. Et Quintus Curtius non dubitauit asserere:
*Sæpius adulationibus quàm ferro, & hostibus Re-
ges, Regnaq. euersa fuisse.*

Nulla namq. est pestis efficacior ad nocendum,
quàm familiaris inimicus. *ad text. in can. si ini-
micus est*. ibi, Cum corpore videatur esse nobis-
cum, mente tamen, & animo contra nos est &c.
93. *distinct. & ibi glos. in verbo, hostis*. ait, non
esse odium grauius, quàm simulatum amorẽ. Est-
que in hac re illud Ciceronis: Nullam in amici-
tijs pestem maiorem, quàm adulationem. Ea-
que est differentia inter bonum Consiliarium, &
136 inter Adulatorẽ, † quæ est inter Medicum, & Co-
quum; nam Medicus dummodo prospiciat salu-
ti, parùm curat, de gustu; sic, est bonus Consilia-
rius. Coquus verò præter gustum, aliud non at-
tendit, nullatenus oculum habendo ad salutem,
sic & Adulator. *Nam adulatio* (secundum S. Ba-
silium) *est blandissima operum deprædatrix, iu-
cunda animarum hostis, tinea virtutum, & lo-
custa fructuum &c.*

Adulatio verò, an sit peccatum mortale. *viden-
dus est Sanctus Thomas* 2. 2. *quæst.* 115. *articul.* 1.
*Siluest. in summ. in verb. Adulatio, num. 4. Ioan.
Tabien. pariter in summa in eodem verb. Adula-
tio*. & ad hoc allegant illud Psalm. *DEVS dissi-
pauit ossa eorum, qui hominibus placent*. & dictum
Apostoli ad Galat. 1. *Si adhuc hominibus place-
rem, CHRISTI seruus non essem*; & reliqua,
vt ibi satis latè habentur.

Et optimè ex Canonistis distingnunt *Præposit.
Mediolanen. in can. sunt nonnulli, nu. 2. 46. distinct.*
ac ibi quoque *Archidiacon. ac Cardinalis*, & vide
idem *Præposit. in can. nonne, num. 5. 27. distinct.* ibi,
Quæro an isti adulatores peccent mortaliter &c.
& latius *Cardinalis Turrecremat. in d. cap. sunt
nonnulli, num. 1. vbi inter alia asserit*, Adulatio-
nem esse peccatum mortale, quia in *can. Clericus
46. distinct.* dicitur: Si clericus adulationibus va-
care deprehendatur, degradetur: sed talis pœna
non imponitur nisi propter peccatum mortale,
ergo adulatio est peccatum mortale &c. *copioseq.
id subsequitur, sed cum quibusdam distinctionibus.*

137 Vlteriùs, licèt adulatores, sint causa euersionis
Regnorum (vt ex Demosthene, & Q. Curtio su-
pra dixi) nihilominus in Curijs Principum sunt
omnibus alijs maiores, ita ex nostris mærenter
referunt *Alberic. in l. si quis Iudicum, nu. 2. vers.
Nota contra adulatores, qui destruũt Curias &c.
C. de statuis, & imaginibus Imperat. & Ioann.
Redin. in tractat. de maiestat. Princip. super verb.
Nemini blandum. num.* 12. & ambo in hac ma-
teria referunt versus sequentes.

138 *Quisquis ditari cupit, sapiensq. vocari.*
Discat adulari, quia isti sunt modo cari.

Super ista corruptela meritò quoque inclamat
*Hieronym. Cagnol. in tractat. de vit. & regimin.
bon. Princip. sub num. 96.* vbi ait. Licèt adula-
tores sint pessimæ bestiæ, tamen hisce tempori-
139 bus, † vel maximè, qualibet in Curia regnant,
& sic adulantur Sacrifici, assentantur Medici,
Consiliarij haud satis amicè consulunt, neque li-
berè monent, Magistratus, Proceresque certatim
Principis fauorem ambiunt, ac ad gratiam ferè
140 semper † loquuntur, Qui à sacrosanctis Con-
fessionibus Principibus sunt, libenter, & auda-
cter, zeloque DEI accensi, vix funguntur offi-
cio suo, quod si facerent hercle meliores essent
Principes; reliqua vide apud *Cagnol. d. num. 96.*
Et non parum post *Hostien. & Ioann. de Lignan.
admiratur Antonin. de Corsett. in tractat. de pote-
stat. Reg. part. 5. num. 36.* ibi, *poterunt Reges, &
Principes auctoritate Papæ* (cui à DEO com-
missus fuit Principatus Mundi) *insurgere contra
infideles, & non contra fideles, prout hodie Prin-
cipes Christiani bella inter se gerunt, & vsurpant
sibi inuicem iura propria, vnde mirandum quali-
ter à suis Confessoribus absoluantur &c.* cum alijs
vt ibi; addoq. quod olim increpando, & declaman-
do cecinit prudens ille vates Petrarcha in suo Fa-
mæ Triumpho, capitulo secundo, in illis versibus.

Ite ò superbi, e miseri Christiani
Consumando l'vn l'altro; e non vi caglia,
Che'l Sepolcro di Christo è in man de'Cani.

Quos versus, & ex nostris refert *Hippolyt. Mar-
sil. in suo solemni tractat. de Bannit. in verb. Pa-
pa num. 62.* vbi inquit, *Papam posse concedere In-
dulgentias accedentibus ad expugnandam Terram
Sanctam Hierosolymitanam &c.*

141 Sed loquendo, vt cœpi, † de adulatoribus, qui
sunt illi, qui (vt ait Terentius) ex stultis, solent
alios insanos facere, Videndus est quoque *Luc.
de Penna super rubric. de sileatiar. & decurion. eo-
rum lib. 12. sub num. 9. & 10.* vbi inquit. Hodie
adulatores, assentatores, & palpones in Curijs
Principum regnare, tales enim ad amicitiam, ne-
dum ad Consilium adhibere omnino est leuita-
tis &c. necnon in *in l. prisco. num. 3. C. de palatin.
sacr. larg. lib. 12.* subiungit, quod adulatores, ac
mali apud Principes hodie habentur in honore,
& frequentissimo quoque donantur munere, &
frequens est, vt Curiæ recipiant vitiosos, apud
quos incalescit audacia delinquendi; subditque
Curiam, Philosophiam excludere, & rem quidem
monstruosam esse Philosophum Curialem. alia-
que ibi ponit, quæ non refero, & in fine asserit
prædicta scripsisse ad refrigerium litteratorum, qui
hodie

hodie sunt, atque ad eorumdem subleuamen.. plura quoque adduxit *D. Augustin. Barbos. in Collect. Iuris Canon. ad cap. de multa 28. à nu. 16. de prabend.* Vbi curiosè inuestigat rationem, de illo planè absurdo, & quasi incredibili, quod fertur de Noctua: (vulgo Ciuetta) illa enim cum nihilo cæteris volucribus sit sapientior, neque speciosior, sed talem, qualem scimus, quando fortè vocem emittit tristificam, prorsusque insuauem, circumsistunt aliæ aues, immò, si eam tantùm videant, lætanter partim propè assident, partim in gyro circumuolant; asserítq. vna cum *Dione Philosopho*, aues hoc facere in contemptum vilitatis, & infirmitatis. Sed alij dicunt, quod aues circumstant noctuæ, vt noctuam admirentur. Sed quomodo fit, vt non magis Pauonem admirentur, ita pulchrum, & varium, ac seipsum extollentem, pennarumque pulchritudinem ostentantem, statuendo sibi vbique tamquam speciosum theatrum, aut pictura quadam Cælum sideribus distinctum imitantem, quin, & reliquæ corpore admirandum propemodum, quasi aurum cæruleo metallo mixtum videtur? Et quid ex tali, ac tanto absurdo auium in hac materia, inferat Barbos. non refero breuitatis ergo, cum id asseruerim incidenter.

Loquor namque de adulatoribus, qui si forsitan Consiliarij erunt Principum, quid boni erit sperandum? nam cum isti proprijs commodis tantum studeant, opus erit, vt publica vtilitas neglecta, & prostrata remaneat, vt asserit *Cagnol. in supradict. tractat. de vit. & regimin. Princip. sub num. 94.* aduertitque *Martin. Lauden. in tractat. de Consiliar. Princip. quæst.* 10. ibi. Notent Consiliarij Principum, quod tria destruunt Rempublicam, NON PRVDENS, NEQVE DIGESTVM CONSILIVM, PRIVATVM COMMODVM, ET LATENS ODIVM.

Principes ergo cauere diligenter debent non adhibere vllo pacto in eorum consilijs adulatores, qui nequiores sunt hostes illis, qui aperto Marte contra eos congrediuntur, *arg. text. in can. si inimicus 93. distinct.* de quibus Vates ille diuinus Psalm. 27. cecinit. *Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum.* Et Sanctus Hieronymus in quadam epistola ad Theclam solebat dicere: *Meliora sunt vulnera diligentis, quàm fraudulenta oscula blandientis;* vt etiam per *Archidiac. & Io. de Turrecremat. in can. sunt nonnulli, & in can. clericus qui adulationibus, 46. distinct.* Vnde Bias Prienæus interrogatus, quale esset animal omnium maximè noxium, *Si de feris (inquit) pereunctaris, tyrannus, si de mitibus, adulator.* Et Crates Thebanus, eos, qui cum adulatoribus viuerent, aiebat esse desertos, non aliter, quàm vituli sunt inter lupos; ac ex nostris refert *Mascard. de probat. part. 1. conclus. 56. num. 4.*

142 Nihil enim † supra relati præter placentia loquuntur, vniuersorum amore prorsus detrito. Vereque subiungi potest, iam ab aula recessisse pulchrum monitum illius zelantis pectoris Romani Oratoris erga bonum pulchrum, qui perorando in Senatu pro Sexto Roscio, ex imo pectoris inclamauit: *Pro communi vtilitate adeunda sunt inimicitiæ, subeunda sunt tempestates, & cum audacibus improbis etiam Potentibus est dimicandum &c.* O sententia aurea, & pia in ore Gentilis! Titus verò Romilius semel interrogatus, quis esset bonus Consiliarius, respondit: *Is est optimus Consiliarius, qui sententiam suam non ad gratiam, aut ad priuatas amicitias, & rationes, sed ad communem vtilitatem refert.*

Hinc Diuinus ille Plato, inter alia eius præcepta, quæ dedit pro conseruatione Reipublicæ, Principatuum &c. vt ex nostris refert *Alberic. in l. ex præcepto n. 2. C. de Iustinian. Cod. confirmand.* illud est, vt eorū Ministri suorū commodorū obliuiscantur; & ex sententia eiusdem Platonis, optimè ratiocinatur *text. in can. differt*, versf. *Vnde apud Platonem &c. 8. distinct.* quod illa Ciuitas iustissimè ordinata dicitur, in qua QVISQVE PROPRIOS NESCIT AFFECTVS, &c. Meritoq. Domitores, & Dominatores Vniuersi, Romanos dico, (vt referunt veteres Annales, & ex nostris in eorum gloriam commemorat *Ioann. Dominic. Tasson. Neapolitan. in suis controuer. iurisdiction. super Pragm. de antef.* verf. 3. *Obseruat. 3. nu. 8.*) præ foribus Senatus Romani talem incidi fecerunt Inscriptionem.

HOC LIMEN INTRANTES, ABIECTA PRIVATA CHARITATE, PVBLICAM INDVANT.

At redeundò ad malignam tabem adulationis, 143 quæ † magnorum Principum mentes vsque adeo inuadit, vt illi, qui ferro impenetrabiles fuerint, ea mediante nullo negotio expugnati fuerint. *Adulatio namque,* (teste Rege Salomone in Ecclesiast. cap. 28.) *Ciuitates muratas destruxit, & domos Magnatum effodit, virtutes populorum concidit, & gentes fortes dissoluit &c.*

Pulchrè Pythagoras, Principum adulatores impuris comparat mulieribus, quæ à DEO salutem, vitam, opes, aliaque omnia amatoribus suis, præter bonam mentem desiderant, ac precantur; destitui enim nolunt, vt fieret, si mens bo-
144 na accederet. *Adulationes euita, † ò Princeps,* (ait Seneca de quatuor virtutibus) *sitq. tibi tam molestum laudari à turpibus, quàm si lauderis ob turpia.* Hinc etiam dixit Cornelius Tacitus: *Caueant Principes ab eo, qui omnia eorum gesta, siue honesta, siue inhonesta, laudat, & elaudat aures mellifluis verbis.*

Quemadmodum enim ter quaterque beati, nuncupari iure possunt illi, quibus felicitas illa concessa est, & magis, si Princeps fuerit, si diademate, vel sceptro clarus, ne in exitium Rempublicam secum trahat, dum prædictis incentoribus aditum negat; solumq. ad eius aures consilij ergo
145 admittendo, qui probatæ, † ac serio discussæ virtutis, ac veritatis amatores sunt.

O fortunatum illum Principem, dum tales apud se habet amicos, & consiliarios, quales quoque illi erant Alexandri Seueri Romani Imperatoris, sic enim de eo loquitur Lampridius, *Amicos sanctos,*
146 *ac venerabiles habuit, † non malitiosos, non furaces, non ad malum consentientes, non fingentes, non mentientes;* & alia, vt latè per eum, & ex nostris referunt *Ioann. Redin. in tractat. de Maiest. Princip. in verb. Paucis familiarem, nu. 29.* verf. *Vt de*

Vt de Alexandro Seuero &c. Iacob. Simanc. in
tractat. de Catholic. institut. titul. 41. *num.* 2. vbi
ex Lampridio refert, Alexandrum Seuerum Ro-
manorum Imperatorem, non mirum, fuisse adeo
Summum, & rerum gestarum gloria adhuc viue-
re, nam Imperij Romani habenas gloriosè mode-
ratus est consilio celeberrimorum Iurisconsultorũ,
nempè Sabini, Vlpiani, Pauli, Pomponij, Her-
mogenij, Venulei, Triphonij, Metiani, Celsi, Pro-
culi, Modestini &c. aliorũque, vt *ibi* latius habes.

Talis enim Princeps, qui supradicta vtitur cō-
uersatione, & qui consiliarios vera dicentes sor-
titus est, quorum intentio fundata manet in ho-
147 nore † DEI, & salute publica, remoto omni
interesse priuato, ac aptitudine, fide, & probitate
conspicui sunt: talis inquam, Princeps iucundè
viuat, nullatenus verendo ruinā sui Principatus
tam validis columnis innixi Videatur *S. Bernard.*
lib. 4. de consider. ad Eugenium Summum Pontifi-
cem. Vbi loquitur de Cardinali Martino, qui cum
missus fuisset Legatus Apostolicus in Daciam,
regionem abundantissimam auri, & argenti, re-
dijt à sua legatione tàm mendicus, vt nec necessa-
148 ria pro † itinere vix haberet; itaque cum Flo-
rentiæ dono ei datus fuisset equus, & postea per-
contatus à donatore, vt in Curia Romana sibi es-
set fauorabilis in quodam suo negotio; cumq. id
audiuisset Cardinalis, statim tali maiestosa seueri-
tate respondit: Nesciebam tibi imminere nego-
cium, decepisti me? tolle equum tuum, ecce in
stabulo est, & eadem hora illum resignauit ei.
Vnde miratus Sanctus Bernardus, ad Eugenium
conuersus, ait: *Quid dicis Beatissime Eugeni?*
non ne alterius seculi res est, redijsse Legatum de
terra auri, sine auro, transiuisse per terram ar-
genti, & argentum nesciuisse? donum insuper,
quod potuit esse suspectum, ilico reiecisse; & deinde
149 ad propositum nostrum subiungit, † *O si talium*
daretur virorum copia, quid te felicius? quid tuo
seculo iucundius, cum quaqua versum procedens.
stipatum te videres tam inclyto agmine Beato-
rum &c.

Insuper in hac materia plùs dico, tutior est
Respublica, quando Princeps est malus, amicis
tamen suffultus bonis, quàm quando est bonus,
150 amicis verò † circumsessus malis, vt ex sententia
Marij Maximi testatum reliquit Lampridius, &
rationem eam prudenter expendit; Quia vnus
malus; potest à pluribus bonis corrigi, multi au-
tem mali non possunt ab vno, quamuis bono, vlla
ratione superari.

Prædictamq. sententiam Marij Maximi tam-
quam veram, & memorabilem, ex nostris extol-
lit *Hieronym. Cagnol. in tractat. de vit. & regimin.*
boni Princip. num. 118. vers. *Vera, & immemo-*
rabilis &c. ibique quoque adducit, quod dolen-
ter dicebat Diocletianus Imperator, BONVS,
CAVTVS, OPTIMVS VENDITVR
IMPERATOR.

Sed vt sequar supra incepta, si inuentores au-
dire recusantes fortunati sunt, sic non minùs in-
felices reputandi veniunt plures, & præsertim
151 Magnates, si eorum † aures obsideat hæc turba
adulantium, iuxta dictum Paterculi, *Semper ma-*
gnæ fortunæ comes adulatio, quia cum exitus acta
probet, durumque sit contra stimulum calcitra-
re; Veritas enim, quamuis aliquando calumnijs
hominum possit oppugnari, expugnari tamen
152 numquam, paries est enim † impenetrabilis, ac
inuincibilis, *ad text. in l. Imperatores 29. §. mu-*
lier, ff. de probat. cum alijs allegatis per *Afflict.*
decis. 253. *sub num.* 7. vers. *Veritas est res solidis-*
sima, & murus inexpugnabilis. ac secundum Se-
nec. epist. 80. *Veritas solidissima est, & in omni-*
bus suis partibus semper est eadem. & vide su-
pra num. 54.

Testis locupletissimus omnibus sit Federicus
153 Imperator, ille, à cuius † mente depulsa caligi-
ne falsitatis, de errore, ad veritatem venit, de
tenebris ad lucem transijt, & ad caulas Matris
Ecclesiæ Romanæ, tamquam ouis erratica re-
pedauit.

Ipse enim in publica oratione, quam coram
Alexandro III. Romano Pontifice, & maxima
Procerum multitudine habuit, vt eam ex *Ro-*
mualdo Salernitano Archiepiscopo, refert Cardi-
nalis Baronius in Annal. Ecclesiast. tom. 12. ad an-
num 1177. *fol. mihi* 714. inter alia sic dictus Im-
perator locutus fuit:

Totus Mundus euidenter agnoscat, quod li-
154 cèt nos Romani Imperij dignitate, † & gloria
fulgeamus, tamen à nobis humanæ conditionis
proprium, dignitas Romana non abstulit, nec
ignorantiæ vitium Maiestas Imperialis exclusit;
155 *Nam suggestione prauorum † hominum igno-*
rantia tenebris fuimus inuoluti; & per viam veri-
tis credentes incedere, extra iustitiæ semitas nos
inuenimus &c. *ac in fine ita subiungit*:

Vniuersa hæc turba fidelium cognoscat, quod
nos de cetero, errore totius falsitatis abiecto, ad
veritatem conuertimur, de schismate, ad vni-
156 tatem † redimus, & ad gremium Matris nostræ
Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ gratanter accedi-
mus, Dominum Alexandrum, qui est in præsentia-
rum, & successores eius, in Catholicum Papam
recipimus, & ipsi tamquam patri debitam reue-
rentiam exhibere proponimus &c. *De qua ora-*
tione etiam mentionem facit Cardinal. Bellarmin.
in Apolog. ad librum Iacob. Magni Britann. Reg.
titul. 16. in responsione ad quartam historiam.

Porro breuitatis gratia multis alijs exemplis
relictis, generaliter subiungo: Quod Magnates ve-
lint, nolint; superuenientibus calamitatibus, mi-
serijsque, & non rarò vltimum infortunium cau-
157 satum ob eorum facilitatem in fidem † præstan-
do adulatoribus, coacti sunt fateri, se tamquam
incautos in illorũ insidiosos laqueos incidisse, stul-
taque præda aucupatos, sicque eorum infidelita-
tem amarè plorant, & simul, sed tardè experiun-
tur, quàm sint perniciosi, & improbi. Nulla
enim pestis maior est, quā adulator, vt admonē-
do Principes, ait *Thesaur. in proem. Decis. Senat.*
Pedem. nu. 28. vers. hostiũ loco habendi sunt, &c.

Audiamus quæso ad hoc propositum Salu-
stium sic loquentem: OMNIA Regna, Ciuitates,
Nationes vsquè eo prosperum Imperium habue-
159 runt, † dùm apud eos vera consilia valuerunt;
vbi autem gratia, timor, voluptas ea corrupere,
post paulò imminutæ opes, deinde ademptum im-
perium, postremò seruitus imposita est; *Nam*
adulatio (teste Plutarco de discrimine adulatio-
nis, & amicitiæ) *non est pauperum, aut ignobilium*
comes,

romes .sed est nobilium morbus, ac ruina, sæpe
Regna quoque subuertit, & Imperia.

Plenæ sunt historiæ de istis infortunatis euenti-
bus Potentum, qui hac via, vitam, & gloriam
amiserunt,& potissimũ referunt Annales de dam-
nando illo Vitellio Imperatore, qui magnam
Imperij partem non nisi consilio,& arbitrio vilis-
simi cuiusque histrionum, aurigarumque admi-
nistrauit, & maxime Asiatici liberti. *Nihil enim*
tam alienat animũ Principis ab omni virtutum
genere,quàm alere prauos ministros, quorum mi-
nisterio, & consilio ipse Princeps vtatur.
159 Ille namque Vitellius,† heu miser, sortitus est
exitum supradictis Consiliarijs, & amicis dignis-
simum. Videatur Suetonius Tranquillus in vita
d. Vitellij circa finem,qui eius opprobriosum fi-
nem describit, & inter alia refert. Cum Sena-
tus Populusque Romanus amplius eiusdem faci-
norosas actiones, pessimamq. vitam sufferre non
potuerit, tandem magno impetu religatis ei post
terga manibus, iniuncto ceruicibus laqueo, veste
discissa, seminudus in forum tractus est, inter ma-
gna rerum, verborumque ludibria, per totum
Viæ sacræ spacium, reducta coma à capite,ceu no-
xij solent, atque etiam mento mucrone gladij su-
biecti,vt visendam præberet faciem, neue submit-
teret,quibusdam stercore, & cœno incessentibus,
alijs incendarium, & patinarium vociferantibus,
tandem apud Gemonias minutissimis ictibus ex-
carnificatus, atque confectus est, & inde vnco
tractus in Tyberim. Consulendus quoque est *Ta-*
cit.in lib.3. suarum historiarum in fin. qui ad Vi-
tellij æternã infamiam, eius etiã infamem finem
refert. Vnde videmus verum esse dictum Orato-
ris Romani, nempe, *Habet adulatio principia*
iucunda, eadem exitus amarissimos affert, cuius
amaritudinem optimè gustauit supradictus, alijq.
infiniti. Esca enim perditionis est adulatio. *text.*
est in can. sunt nonnulli, vers. *Quisquis male agen-*
tibus adulatur, 46.distinct.

De Commodo Imperatore sic refert Hærodia-
nus. Mensarij quidam adulatores, qui ventre,
160 atque obscenis † voluptatibus felicitatem me-
tiebantur, Commodum iuuenem Imperatorem
perdiderunt. Xersis magna potentia, omnibus
suis inimicis formidabilis, ac inuincibilis, facili
negotio deuicta fuit, ac prostrata à mellifluis lin-
guis suorum adulatorum, vt nota est historia.
Roboam, quare magna parte sui Regni priuatus
opprobriosè fuit, ascribitur talis actus adulationi
suorum amicorum; nam, vt eorum consilia se-
queretur, spreuit optima monita prudentum
Consiliariorum, vt videre est 3.*Reg.12.6.&7.*

Relinquo infinitos alios, ne tædio sim, & hic
allegari potest similitudo illa S. Maximi in ser-
mon.1.de adulat. *Quemadmodum Actæon à cani-*
bus,quos alebat,interfectus est,ita Reges ab adula-
toribus, quos nutriunt,deuorantur. Diuinus ille
Plato pariter loquendo de adulatoribus, sic pru-
denter inquit: *Tantò Circe crudeliores, quantò*
grauius inferunt damnum, illa enim suis poculis
exteriora hominis fertur in bestias transmutasse,
hi verò lenocinijs suis interiora transformant.
161 Idq. est,quod nõ † parum admirabatur S.Hie-
ronymus in epist.ad Celautiam. *Quæ tanta*, ait,
hæc leuitas est animi, quæ tanta vanitas, relicta
propria conscientia alienam opinionem sequi.

Sed heu maga incantatrix † adulatio, quæ
nos reddit tàm insensatos, ac stupidos, adeoque
ebrios, vt magis adulatoribus credamus, quàm
nobis ipsis, licèt id plusquam certò sciamus,
& hac de causa admonuit Cato,

162 *Cũ † te aliquis laudat, iudex tuus esse memento:*
Plus alijs de te, quàm tu tibi credere noli.

Sed hodie contrarium seruatur, & vt aduertit
Commentator ad d.Regulam Catonis, in hoc plu-
rimum deficiunt multi diuites, & potentes excæ-
cati superbia,& ambitione seipsos non agnoscen-
tes, de quibus Dauid: *Homo dum in honore*
163 *esset † non intellexit, comparatus est iumen-*
tis, &c. Exempla possent adduci infinita,sed suffi-
ciat enarrare casus Alexandri Magni, cuius pe-
164 ctus insatiabilis laudis amor accepit,† & sic be-
nignas aures præbebat adulatoribus. Iste ergo(vt
referunt historiæ, & non incongruè exornat Se-
nec. epist. 6o.) cum in obsidione cuiusdam Vrbis
165 circuisset muros, † ictu sagittæ percussus, itaq.
represso sanguine sicci vulneris dolor cresceret,
& crus obstupuisset, coactus obsistere, *Omnes*(su-
166 spirando fassus fuit) † *iurant me esse filium Io-*
uis, sed vulnus hoc hominem me esse clamat; &
perbelle congruit dictum illud Regij Vatis in
Psalm. 88. *Tu humiliasti sicut vulneratum su-*
perbum.

Supradicta quoque sapienter, eleganterquè
animaduersa fuerunt à D. Cardinali Mapheo Bar-
berino, hodie Sanctiss. Domino Nostro VRBA-
NO OCTAVO PONT. OPT. MAX. in suis
Poemat. sub titulo. De Adulatione perniciosa.

167 *Fugit potentum limina Veritas:*
Quamquam salutis nuntia. nauseam
Inuisa prorītat, vel iram
Sæpe magis iuuat hostis hostem.
Ictus sagitta Rex Macedo videt
Non esse prolem se Iouis......

Hic etiam optimè facit quod fertur de Anti-
gono, vno ex successoribus Alexandri Magni,qui
regnauit in Asia: iste enim inter venandum, mu-
168 tata † veste, relictis comitibus, apud agrestes ho-
mines errabundus, in vili tugurio pernoctauit in-
cognitus, & cum de se ipso, tanquam de altero
cunctatus astantes, omnia, quæ fecerat mali andi-
uisset, manè Rex quæsitus, & inuentus, cum vestẽ
allatam, atque Regium ornatum vidisset, *Date*,
inquit, *purpuram, quam vt primùm indui, verum*
de me, nisi in hac nocte qua exutus eram, nunquam
169 *audiui.* & sic † verissimum redditur illud Ioui-
niani Imperatoris. *Purpuram adulator, non Re-*
gem colit.

Augustus Cæsar mortuo Vario, plurimum, ac
170 acerbum dolorem† se habere profitebatur,quia
amplius non esset, à quo verum audiret. Quamuis
quilibet Princeps, si verum audire velit, facile in-
171 ueniet,† à quo audiat, *vt egregiè ex nostris ad-*
uertit Cagnol.in dict.tractat.de vit. & regim. bon.
Princip.nu.96. nam id nullo negocio assequetur,
vt dicit idem sub num.84.

Si omnibus indifferenter facilis sit aditus ad
ipsum Principem, cum id habeat nescio quid pa-
terni, exemplo magni illius Traiani Imperatoris,
de quo

172 de quo hæc refert Plinius : † *Nulla in audiendo*
difficultas, nulla in respondendo mora, adeunt om-
nes statim, dimittuntur statim, &c. Et præter ad-
ducta à Cagnol. Addo quod de eodem Imperato-
re, inquit Eutropius . *Amicis illis culpantibus*
quod nimis circa omnes comis esset, respondit, *Ta-*
173 *lem se esse Imperatorem priuatis, † quales esse sibi*
Imperatores priuatus optasset. O aurea vox, vereq.
digna, vt omnium Regum cordibus gemma scri-
batur! Idq. optandum esse in Superioribus scri-
psit Sapiens in Ecclesiast. cap. 32. *Rectorem te*
posuerunt? esto in illis, quasi vnus ex ipsis, curam
illorum habe &c. Rarum quoque, quod legimus
de Nerua Imperatore apud Casium, nempe,
Tanta erat illi integritatis fiducia, vt sæpè iacta-
uerit, se nihil tale fecisse, quo minus deposito Im-
perio, securus vitam priuatam ageret. Sed ad nos.

Philippus Rex Macedonum, vt refert Marc.
Tull. cum aliquando iudicandi munere, & moræ
tædio affectus esset, dum discederet, a paupercu-
174 la muliere, vt causam suam expediret † inter-
pellatus esset, respondissetq. Rex, *Ocium sibi non*
esse, inclamauit mulier, *Noli ergo imperare*: Phi-
lippum verò admiratum de responsione tali rese-
disse legimus, & non modo illam, sed alias quo-
que causas cognouisse.

In hoc enim omnibus Principibus exemplum
omnino imitandum esse debet Vespesianus glo-
175 riosus Romanorum Imperator,† cuius benigni-
tas in audiendo omnes inter cæteras eius virtu-
tes nobilitata manet, *Nam*, vt ferunt historiæ,
tàm vltra processit, vt cùm graui morbo vexare-
tur, & lecto decumberet, nihilominus quemlibet
ad audientiam admitteret. Vnde eius propinqui,
176 & † amici admonendo eum, vt sibi ipsi parce-
ret, memorandam vocem illam emisit, *Oportet*
Imperatorem stantem mori, hoc est in audiendis
causis, & negotijs componendis, rebusque vigi-
lantem vsque ad extremum vitæ spiritum, opus
esse. Quodque facto ipso, docere voluit. *Quia*
dum ad hoc surrexit, ac nixus est, inter manus sub-
leuantium extinctus remansit annum agens ætatis
sexagesimum nonum, vt testis est Tranquill. Sue-
ton. in eius vit. cap. penult. O verè Imperatorem,
177 sed verius Parentem † amantissimum, qui non
obstante grauitate, ac mortali morbo, momentũ
etiam vltimum alijs dare voluit, ne illud ad com-
mune bonum transiret inane.

Et præter adducta exẽpla à Cagnolo addo, quod
178 de Octauiano Augusto † refert Suetonius *in*
eius vita, sic: *Promiscuis salutationibus admit-*
tebat & plebem, magna comitate adeuntium de-
sideria excipiens.

De Theodosio Imperatore asserit Pacatus,
Creber egressu, expectantibus populis te fateris, nec
viderimodo patiens, sed facilis adiri, è proximo
accipis vota omnium tuorum.

De Constantino Imperatore sic heroicè nar-
rat Nazarius: *Quid? facilis aditus: quid? aures*
patientissimas: quid? benigna responsa: quid?
vultum ipsum augusti decoris grauitate, hilaritate
permixta, venerandum quiddam, & amabile re-
nidentem, quis dignè exequi posset?

M. Antoninus Imperator, dictus Philosophus,
fuit tantæ tranquillitatis vir (teste Iul. Capitolin.)
vt vultum nunquam mutauerit mœrore, vel gau-
dio, fuitq. etiam in audiendo omnes rari exem-
179 pli, † vnde de eo Hærodianus scripsit. *Adeo ci-*
uilem, & commodum omnibus sese præstabat, vt
adeunti cuiuis dexteram placidè daret, neminem
à suis custodibus prohiberi aditu pateretur. Non
mirum ergo si talis Imperator tàm iucundus, &
pergratus omnibus fuit. Hinc illud in Vespesiano
Taciti, *Obsequium inde in Principem, & æmulan-*
di amor validior, quàm pœna ex legibus, & me-
tus. Prædictus etiam Imperator, vna cum Comi-
co Terentio in Adelph. iure affirmare poterat.

. . . . *Reipsa reperi*
Facilitate nihil esse homini melius, neq. clemẽtia

atque teste Ciceron. lib. 1. offic. Nihil est laudabi-
lius, nihil magno, & præclaro viro dignius clemen-
tia, & placabilitate. Et vt notatur ex *text. in l. im-*
perialis. 23. vers. Nam ita credimus DEI beneuo-
lentiam, & circa genus humanum nimiam clemen-
tiam (quantum natura nostra possibile est) imita-
ri, &c. C. de nupt. & in §. itaque. vers. Quos nobis
tradidit DEVS eius sequentes benignitatem, &c.
Auth. vt Iudic. sine quoque suffrag. Clementia sola
nos potest (vt ita dicam) æquare DEO. & adde
alium *tex. in l. si vnus ibi*, cum nihil tam peculiare
sit Imperialis Maiestatis, quàm humanitas, per
quam sola Dei seruatur imitatio, &c. C. *de do-*
nat. inter vir. & vxor. Et melius est ob misericor-
diam, quam ob crudelitatem DEO rationem red-
dere. *can. alligent 26. quæst. 7.* Hinc fertur, (& ex
nostris refert *Io. Dom. Tasson. in suis cõtrouers. Iu-*
risdictionalib. super Prag. de Antefat. vers. 12. ob-
seruat. 1. nu. 140. de pijssimo Papa Gregorio XIII.
qui tot Altaria priuilegiata erigebat, totq. Indul-
dulgentias concedebat, dicendo: quod si Domi-
nus ab eo rationem exposceret, cur tot Indul-
gentias concedebat, responsurus erat: Se eius
exempla imitasse, qui pro genere humano passus,
& crucifixus est.

Duæ enim sunt virtutes Magnatum, Iustitia, &
Pietas, nam Iustitia per se seuera est. *can. duo 24.*
q. 4. & in can. in multis 45. distinct. & ideo dicitur,
quod apes electus in Regẽ perdit aculeũ, vt inquit
Isidor. Etym. lib. 12. & ex nostris refert *Faris. de*
Put. in tract. de Syndicat. titul. de excess. Reg. nu. 9.

O infelix illa Principis conditio, qui subditorũ
nuda tantùm corpora possident; animus verò co-
180 rum à longe, † vel contra eum erit! & sic ciues,
hostesq. iuxta metuens pauidas Princeps iste no-
ctes, diesq. ducet, omnia tumidus circumspiciet. ad
hoc exempla plura adducit *M. Tull. Cicero lib. 2.*
offic. & inter alia de Dionysio Tyranno, qui cul-
tros tonsorios metuens candẽte carbone sibi ad-
radebat capillos. Nam, & vt inquit Claudianus,

Qui terret, plus ipse timet.

Sciant enim Principes, verum esse illud vetus
dictum, *Amor populi munimentũ inexpugnabile.*
nam secundùm Historicum, *Regni præsidia, non*
aurum, non arma, sed amor subditorum, & vt
ex nostris post Crauett. asserit *Mynsig. obseruat.*
Imperial. cent. 5. obseruat. 8. num. 11. Princeps mu-
nitissimas obtinet Ciuitates, quem subditi amo-
re prosequuntur: ibiq. multa ad incitandos Do-
minos ad amorem subditorum adducit: & addo in
terminis nostris, quod ad amorem venerationem-
que

que captandam, nil potentius in Principe, quàm facilis ad eum aditus, incipit enim esse pater, qui audit: esse filius, qui auditur; hine amor patris in filium, filij in patrem, quo vno ęternari solent Regna, inuictaq. stare; subditus enim, beneficium credit, cum faciles Principis aures nactus est, licèt non consequatur, quod petit, maximè si benignis verbis negatur, aut in aliud tempus differtur; *& sæpe negatio mollibus vestita verbis gratior est morosa largitione.*

Tandem Carolus V. Cæsar in audiendo omnes exquisiti fuit exempli: nam, vt narrant historiæ, ad eum patebat aditus ab omnibus, etiam plebeis mirantibus in tanta dignitate talem facilitatem, solitusque erat asserere, si aditus omnibus omni tempore ad Magnum Cęli Numen patet, quanto magis ad Principes, qui illius ministri sunt in terris? Et dicentibus ei non carere tantam facilitatem periculis, sic respondebat, *frustra terrore se cingere, qui septus amore suorum non erat; arma armis irritari, amore amorem prouocari.*

Nec tacere possum, quod narratur de Rodulpho Imperatore, Austriacæ Domus mirabili decore, cuius Ministri cum ab Imperiali audientia
181 personas † tenuiores arcerent, hoc, turbata fronte, viso ab Imperatore, sic heroicè eos reprehendit, *Sinite omnes ad me venire, neque ideo Imperator sum, vt arcula includar.* O nobilissima vox, & tanti Imperatoris dignissima, & quę in omnem posteritatem eat, ita vt adimpleatur præceptum illud à Præpotenti DEO Magnatibus impositum, de quo apud Isaiam Prophetam cap. 1. ibi, *Subuenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduā &c.* Si enim oppressi & pauperes eorum calamitates, ac oppressiones non exponant ipsi Principi, actum est; nemo enim pro eis os aperit, cū omnibus ignoti sint Hinc dixit Comicus Græcus, *Propinquus pauperis, vix inuenitur vllus, & tamen habet*, ac in terminis ait Ouid. lib. 3. de art. amand.

Curia pauperibus clausa est . . . . . .

Nec nō ratiocinatur *text. can. pauper 11. q. 3.* ibi *Pauper dū non habet, quid offerat in iudicio, non solū audiri contemnitur, sed & contra veritatē opprimitur: cito violatur auro Iustitia, nullāq; reus pertimescit culpam, quā redimere nūmis existimat.* & in his terminis ex nostris videdus *Martin. Lauden. in tractat. de Princip. quæst. 116. & latius Frācisc. V in. decis. Audientiæ Baren. 262. per tot. & presertim à nu. 8. lib. 2. & communiter DD. in l. vnic. C. quando Imperat. inter vid. & pupill. &c.* & aliqua dixi infra in Annot. ad decis. 6. à num. 36.

Prædicto quoque Rodulpho Imperatori me non parùm debere intelligo ob adscriptos omnes de familia mea Rubea Priuernate in infinitum, inter Nobiles Sacri Romani Imperij, multisq. titulis, ac priuilegijs eamdem familiam cohonestando, vt latissimè constat ex Imperiali Diplomate, ab eodem desuper expedito Pragæ de anno 1592. cantante in persona bo. me. Petri Rubei Aui mei, quale Diploma ab illa Maiestate Imperatoria obtinuit D. Theodosius Rubeus Pater meus, Cubicularius Apostolicus de numero Participantiū, & Collegij DD. Cubiculariorum Decanus, dum Pragæ fuit de anno 1591. de qua te ipse mentionem facit in secundo Tomo suorum Singularium Rotæ Romanæ pag. 5. vbi per extensum posuit totum Priuilegium.

Et hæc pauca dicta sufficiant, quoad apertum omnibus aditum ad aures Principum: sicque redeundo ad concludēdum in adulationis materia;

Generaliter omnes moneo, vt timeant assentatores, seu adulatores, vt toto corde etiam ex nostris exposcit *Luc. de Penn. super titul. C. de silentiarys, & decurion. eor. lib. 12. sub num. 9. vers. quid verò infidelius est, quid odibilius, &c.* & præter ab eo adducta notabiliter addo, vt maximè caueatur
182 ab illis adulatoribus, qui omnia † laudant, sub hoc enim flore Scorpius tegitur, manet tortuosus coluber sub hac herba, latam ruinam daturus, si quis accedat: fugiendaque venit omnis adulatio tanquam venenum: congruitque dictum Sanctiss. Domini Nostri VRBANI Octaui in supradicto Poemate de adulatione.

Stillans adulatrix latenti
Lingua fauos madidos veneno.

Cauendum pariter à quocūque, qui laudes plena manu spargunt, quia isti sibi seminant horreo-
183 que suo messem hanc † reponunt diuite suo reconditorio: at tu quicunque es, sequere Comicum qui omnes sic generaliter alloquitur. *Nihil illis crede, qui aures verbis diuitant Alienas, suas vt locupletent domos.*

184 Adulatoribus enim nihil † credendū venit, cū eorū corda, labia mentiātur, & genus est fraudolētū, mentiri assuetum, doctumq. fallere: viuis quidē coloribus hos in sua Cistellaria depinxit Plautus.

Palam blandiuntur, clam si occasio vsquam est,
Aquam frigidam subdolè effundunt.

185 Et secundum S. Greg † Adulator imitatur scorpionē, qui vulnus, & venenum quo figit, insinuat; sic, & ille, congruitque illud Psalm. *Venenum aspidum sub labijs eorum.*

Sed aliquando manum de tabula, vnde de hac materia iam satis, cum tempus sit, aliquid dicendi in terminis præsentis decisionis, & quod asserui supra de vniuersali, & omnimoda potestate Papæ in vniuerso orbe terrarū, id summis labijs præmisi, nam latissimè in hac materia plura, atque pulchra congeram, dicturus tamen in aptiori, & ampliori campo, cū in præsenti decisione tractetur tantùm de eiusdem Papæ absoluta potestate in beneficialibus. Ideò præmissis prius Summarijs, ad nos.

Paulus Rubeus.

RESIDVVM SVMMARIORVM Annotationis ad Decisionem secundam.

186 *Sol est pulchritudo Cœli, & oculus Mundi.*
Papa est stupor Vniuersi, & Iubar Ecclesiæ.
Sol sicut se habet in Planetis, ita Papa in materia beneficiali. ibid.

187 *Papa in materia beneficiali liberas habet habenas, supremusque Dominus, & Dispensator est, num. 188. & 189.*

Papa

190 *Papa potestas est libera, maxima, & plenissima.*
191 *Papa supremam potestatem in beneficialibus negans, hæreticus est & nu. 94. & 95.*
192 *Papa habet plenariam potestatem in iudicando causas totius Orbis.*
193 *Papa in beneficialibus est Omnipotens.*
196 *Papa est Ordinarius Cunctorum, & in omnibus Ecclesijs, & beneficijs summam, & liberrimam habet disponendi potestatem.*
197 *Papa auctoritas immensa est.*
199 *Papa amplissimam potestatem nemo mortalium vllus restringere nequit.*
200 *Papa est totius Ecclesiæ Gubernator supremus, & DEI Vicarius.*
201 *Papa cum sit Dominus omnium beneficiorum rectè potest omnibus collatoribus præiudicare.*
202 *Papa est caput Ecclesiæ, Dominus, & supremus arbiter dominij, & proprietatis Ecclesiarum.*
206 *Papa est constitutus à DEO Dominus domus suæ, & Princeps omnis possessionis suæ.*
207 *Bona cuiuslibet Ecclesiæ Orbis sunt sub administratione Papæ, qui DEI vices retinet.*
208 *Ecclesiæ cuicumque quando aliquid donatur, à principio id acquiritur Papæ.*
Et id amplia procedere, etiam in legato, vel fideicommisso relicto Monasterio, quod tempore conditionis secutæ extinctum iam erat. ibid.
209 *Papa procul dubio potest derogare concordatis Germaniæ, & num. 211.*
210 *Concordatis Germaniæ, quando quæritur an sit derogatum, non est quæstio de potestate Papæ, sed de eius voluntate.*
212 *de Papæ voluntate, quando constat in beneficialibus, tunc actum est.*
Quia quærere de eius auctoritate, est quasi velle nugas agere, cum sit adeo clara, & certa.
Argumenta deducere in re clara non minus stultum est, quàm sub lucidissimo Sole mortale lumen afferre. ibid.
213 *Papa est omnia, & supra omnia.*
Papa est supra ius, contra ius, & extra ius. ibid.
214 *Papa potest præuenire, & concurrere circa collationem beneficiorum, omnes Orbis Collatores.*
215 *Beneficia omnia mundi sunt manualia, & obedientialia respectu Papalis potestatis. & n. 212.*
216 *Papa ad nutum suæ voluntatis potest quemlibet sine causa amouere à possessione sui beneficij, & num. 217*
Quod tamen pro immensa æquitate Romanorum Pontificum nusquam, aut fieri vidimus, aut legimus.
218 *Papa potest amouere Beneficiatum à suo beneficio, etiam sine causa, & citatione.*
219 *Papa auferens beneficium sine causa an teneatur ad recompensam, & licèt aliqui affirmatiuam opinionem tenuerint, tamen negatiua est verior.*
220 *Aliàs esset limitare amplissimam Papæ potestatẽ beneficialibus, quod nec dicere, aut cogitare debemus.*
221 *Papa in titulis beneficialibus habet pro ratione voluntatem.*
222 *Beneficia si sint ad fauorem alicuius amobilia, ipse poterit ad libitum suæ voluntatis possessorem sine causa amouere, & hanc opinionem sequitur Rota. num. 226. 227. & 228.*
223 *Capellanus amotus à beneficio manuali sine causa non potest restitutionem petere, cum ei non competant remedia possessoria.*
224 *à Beneficio manuali amotus sine causa non potest conqueri, nam amouens vtitur iure suo, & sic nemini facit iniuriam.*
225 *Cappellanus amotus sine causa à beneficio manuali, non de amouente, sed de se conqueri debet, quia hoc euenire posse debuit vt sapiens, prospicere, dum acceptauit beneficium manuale.*
229 *Concordata Germaniæ fuerunt concessa causa pacis, & tranquillitatis inter Ecclesiam Romanam, & Principes tam Ecclesiasticos, quàm seculares Nationis Germaniæ. & nu. 330. & 331.*
232 *Princeps quando concedit alicui potestatem aliquid faciendi, eam à se non abdicat.*
233 *Papa indulgendo alicui, vt possit conferre beneficia, stolidum erit velle credere, se eorum auctoritate, & potestate priuare, cum illorum sit fons, origo, & causa causarum.*
134 *Spiritualia non cadunt sub commercio, sed expediuntur per viam gratiæ.*
235 *Papa per concessionem Concordatorum Germaniæ nihil de nouo acquisiuit, sed immo multum de suo remisit.*
Papa concedendo concordata Germaniæ, purè donauit, & concessit. ibid.
236 *Concordata Germaniæ quatenus possit sustineri, vt veniant nomine contractus, id est intelligendum impropriè.*
Et ad effectum, vt illis difficiliùs præsumatur derogatum per Papam. ibid.
237 *Princeps ad libitum suæ voluntatis potest reuocare gratias gratis datas, & ista opinio communi omnium iudicio recepta est.*
238 *Princeps priuilegium per se concessum, diminuere, moderari, vel etiam in totum tollere potest.*
239 *Et hoc est speciale in Principe.*
240 *Princeps, si aliquod beneficium concedat vti Princeps illud est reuocabile, secus, si vti priuatus, quia tunc non est reuocabile.*
241 *Princeps potest reuocare gratias sine causa non solum à se factas, sed etiam à suis antecessoribus.*
242 *Princeps reuocando gratias gratis datas, pro causa reuocationis, potest allegare concessionem.*
Quia sicuti ipse concessit, ita, & ipse reuocare potest.
243 *Si libet, licet, &c. antiquum dictum.*
244 *Princeps potest reuocare gratias, etiam si interuenerit pecunia, sed gratia fuit præponderans, quia tunc in totum dicitur gratiosa.*
245 *Populus Romanus posset reuocare iurisdictionem ab eo concessam Imperatori.*
246 *Populus Romanus postquam transtulit potestatem in Imperatorem, adhuc apud eum remansit potestas eligendi, & priuandi.*
247 *Papa quantumuis alijs amplam concedat potestatem, non censetur ex hoc voluisse sibi, aut Successoribus ligare manus.*
Et abdicare à se auctoritatem disponendi de rebus concessis.
248 *Papa concedendo alicui indultum conferendi beneficia, ex hoc non habet ligatas manus, quo ad eorum collationem.*

249 *Papa concedendo concordata, non censetur voluisse sibi ligare manus.*

250 *Papa concedendo alijs auctoritatem, sibi, ac Successoribus suis reseruat maiorem.*

251 *Papa quasi impossibile reputatur, vt possit à se eradicare supremam illam potestatem.*

252 *Papa potestas in beneficialibus ab eo, sicuti radij à Sole conuelli non possunt.*

253 *Papa concedens, videtur sibi posse legem imponere per verba derogatoria.*

254 *Sed ista fuit opinio Monach. & Bald. quæ si non quæreretur saluari, vt nu 253. dolus expressus, in eis argueretur.*

255 *Et certè mirandum esset tantos* Doctores *in illa verba fuisse prolapsos.*

256 *Papa an possit sibi ligare manus, vt non valeat dispositio contraria absque speciali derogatione, ambiguum est, & anceps.*

Hoc tamen clarum est in Successore, vt non possit eum astringere.

257 *Papa per clausulas derogatorias non potest imponere legem Successoribus.*

Vnde quatenus adsint, non est opus, vt eis derogetur, quando in contrarium disponitur. ibid.

Par in parem non habet imperium, quæ opinio irrefragabilis est. ibid.

258 *Papa potest reuocare gratias sui antecessoris non obstante quauis beneuolentia, & affectione erga personam, cui Papa antecessor sub quauis forma aliquid concesserit.*

Quia illa beneuolentia considerari non potest in successore, cui antecessor non valuit imponere legem. ibid.

261 *Put. opinio, dum videtur concludere, decretum irritans ligare manus Papæ, reijcitur à Rota, cum loquatur contra veritatem.*

262 *Decretum irritans non astringit ipsum Papam, nec comprehendit eum, nisi in gratia diceretur etiam per nos.*

263 *Et cum hac distinctione conciliantur multi Doctores, qui videbantur contra hanc receptam opinionem acriter pugnare.*

264 *Decretum irritans appositum in priuilegijs collationis beneficiorum non comprehendit ipsum Papam, nec eius prouisiones.*

Nisi à Papa expressè irritentur prouisiones propria.

265 *Decretum irritans solum inducit protestationem defectus voluntatis in dispositione sequenti.*

266 *Et sic non ligat Papam, quando super ea scienter disponit, & nulla facta mentione d. decreti.*

267 *Papa si rescribat in præiudicium tertij, etiam si rescripserit in casu, quo lex specialiter derogat rescripto, si tamen appareat de eius scientia, ea sufficit, absque alia clausula non obstante, & ita seruat Curia Romana.*

268 *Decretum irritans dum dicitur, quod ligat manus Papæ, qualiter ista conclusio intelligatur.*

269 *Decretum irritans quando respicit factum interponentis, si contraueniatur ab ipso interponente valet indistinctè.*

Decretum irritans non impedit factum Papæ, quando ex certa scientia, vel motu proprio procedit. ibid.

270 *Papa quando præuentiuè confert beneficium, an sit necessaria derogatio alternatiuæ, quatenus præiudicium inferat Ordinarijs.*

271 *Papa quando concurrit cum Ordinario circa collationem beneficiorum non est opus, vt derogetur alternatiuæ, seu regulæ 8. hodie 9. Canc. & quare.*

272 *Papa dum confert in mensibus Ordinariorum non tenetur derogare alternatiuæ, & iste est stylus Rotæ. num. 273.*

274 *Papa in præiudicium Ordinariorum potest conferre omnia beneficia, & eis non facit iniuriam quia vtitur iure suo.*

275 *Papa quatenus concessit Ordinarijs potestatem conferendi beneficia in certis mensibus, hoc est intelligendum cumulatiuè, & non priuatiuè.*

276 *Alternatiuæ derogatio, quare requiratur, quando Papa facit gratiam præuentiuam, secus verò quando cõcurrit cum ipso Ordinario, & n. 260.*

277 *Derogatio expressa nulla requiritur, quando constat de tacita.*

278 *Papa in dubio nunquam est præsumendum voluisse lædere ius Ordinariorum.*

279 *Papa, quando sumus in dubio non præsumitur voluisse præiudicare Collatoribus beneficiorũ.*

Sed cum ista sit præsumptio, ideo eo ipso cessat, constito de clara mente Papæ, velle præiudicare. num. 280 282. & 283.

281 *Papæ voluntatem in beneficialibus dum habemus, acquiescendum est quia potestas immensa est.*

284 *Papa, quando facit gratiam de sui natura præiudicialem, si potuit dictum præiudicium cogitare tunc nullatenus est necesse, vt derogetur regul. de iure quæsit. non toll.*

285 *Papa quando in concessione gratiæ potuit cogitare præiudicium tertij, cessat defectus subreptionis.*

286 *Papa faciens gratiam de sui natura præiudicialem, cum sciat illam non posse verificari, nisi cum præiudicio tertij, & nihilominus illam concedit.*

287 *Tunc censendum est, per necessarium antecedens regul. de iure quæsit. &c. seu iuri tertij velle derogare.*

288 *Papa quando facit gratiam de sui natura præiudicialem, præsumitur voluisse præiudicare iuri tertio, siue illud competat ex iure communi, siue speciali.*

289 *Papa, quando potuit cogitare de præiudicio Collatoris beneficij, & ipse conferat illud, non est opus derogatione regul. de iur. quæsit. non tollen.*

290 *Regula de iur. quæsit. non tollen. tunc videtur derogandum, quando Papa concedit gratiam, & præiudicium iuris tertij non intelligit ex ipsa natura rei præiudicialis.*

291 *Sed talem scientiam desumit ex narratis à parte, quo casu faciliùs potest decipi ob inuolucrum verborum.*

RESIDVVM ANNOTATIONIS ad Decisionem secundam.

PErbellè ergo asseri potest, quod sicut Sol, pulchritudo Cœli Mũdi oculus, se habet in Planetis, ita Papa stupor Orbis Terrarum, Iubar Ecclesiæ, &c. se habet in hac materia beneficiali, in

qua

187 qũa liberas habet habenas, supremusque † Do-
minus, & Dispensator est, iuxta text. in cap. licet. 2.
ibi plenaria dispositio ad Romanũ Põtificem, &c.
ext. de praeben. in 6 & in c. proposuit, ibi, quia secun-
dum plenitudinem potestatis, &c. eodem titul. &
in Clem. si duobus 1. ibi, plena, & libera disposi-
tio, &c. vt lit. pend. dixitque glos. in cap. quanto in
verb. Veri DEI. de translat. Praelat. & in cap. si
gratiosè, in verb. à Romano Pontifice, vbi Domin.
de rescript. in 6. & in cap. si eo tempore, in verb. ex
quanis, de elect. Rebuff. in tract. nominat. quaest. 21.
ex num. 24. & in cap. extirpandae. §. si vero. vers.
concludatis, quod, ext. de praeben. Domin. Sot. lib. 3.
de Iust. & Iur. quaest. 6. artic. 2. ad quintum argu-
mentum. Abb. in suis quaest. quaest. 1. num. 3. & in
cap. 1. num. 3. de Cleric. aegrot. Anton. Burg. in ru-
bric de empt. & vendit. Hippolyt. singular. 25. incip.
Papa, & 634. incip. Credo te scire. Gomes. in regul.
de non tollend. iur. quaesit. quaest. 1. vers. illud tamen.
Simonett. in tract. de reseruat quaest. 2. num. 3. & ibi
Paulus Granuc. in litera B. alios adducit. Gigas
de pensionib. par 5. cap. 1. num. 2. par. 8. cap. 2. num.
vltim. Roias in epitom. successión. cap. 23. num. 14.
Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 9. num. 23. Gabr. in suis
conclus. titul. de iure quaesit. num. 9. Flamin. Paris.
in tractat. de resignat. lib. 2. quaest. 4. num. 34. &
lib. 5. quaest. 6. num. 128. & Idem in tract. de con-
fident. quaest. 3. num. 27. Gonzal. ad Regul. 8. Can-
cellar. §. 1. proem. num. 33. cum seqq. Alphons. Hoie-
da in tractat. de incompatibil. Benefic. par. 1. cap. 1.
num. 10. vbi alios habes. & fusius eadem part. 1.
cap. 13. num. 58. Gigas de Pensionibus Ecclesiast.
quaest. 15. num. 6. Ioann. Lup. in tract. de Libert.
Eccles. quaest. 13. Francisc. Sarmient. lib. 1 selectar.
opin. cap. 8. num. 25. Soarez in thesaur. receptar.
sentent. in verb. Beneficiorum suprema, &c. Bellug.
in specul. Princip. rubr. 46. §. Donum appellatur
num. 4. vers. Scias tamen, quod Princeps Ecclesiae.
Salzed. in additionibus ad Bernardum Diaz. re-
gul. 209. vers. Quinto amplia hanc regulam, &c.
Aeneas de Falcon. in tract. de reseruat. in princip.
praelud. 2. num. 2. Palat. Rub. in praefation. titul. de
donat. inter vir. & vxor. num. 7. Corras. in para-
phr. Sacerdot. par. 2. cap. 1. Gratian. discept. forens.
cap. 892. num. 54. Melchior Loter. in tractat. de
re benefic. lib. 1. cap 4. num. 57. vbi etiam ait, quod
188 in hoc concordant † omnes tam Theologi, quàm
Canonistae, vt Papa sit absolutus administrator
beneficiorum &c. & in lib. 2. cap. 27. num. 9. Ioan.
Aloys. Ricc. in collectan. decis. part. 4. collectan. 827.
super cap. proposuit. ext. de concess. praebend. Petrus
Cened. in collectan. Iuris Canon. ad sext. collect. 21.
ad cap. cum in Ecclesiarum, de praebend. in 6. Au-
gustin. Barbos. pariter in Collectan. iuris Canonic.
in cap. licet Ecclesiarum 2. num. 2. eodem titul. de
praebend. in 6. Io. Anton. Massob. in tractat. Ha-
bend. concurs. ad Eccles. parochial. praelud. 23. sub
num. 16. vers. Papa in beneficialibus habet plenis-
189 simam † auctoritatem, & est solus Dominus, &c.
Quintilian. Mandosius super regulis Cancellar. in
praefat. 2. num. 4 vers. quia Papa est Dominus ab-
solutus in beneficialibus, &c. in regul. de iur. quae-
sit. non tollend. quaest. 4. num. 3. vers. Papa habet
plenariam dispositionẽ in omnibus beneficijs, &c.
& in regul. de reseruat. 9. num. 3. vers. Papa in be-
neficialibus, & spiritualibus est Dominus absolu-
190 tus, &c. Itaque † quoque responderunt Alexand.
consil. 219. num. 4. lib. 6. Dec. consil. 436. num. 15. &
consil. 640. num. 5. Bursat. consil. 109. num. 1. lib. 1.
& consil. 200. num. 8. lib. 2. Menoch. consil. 83. nu. 9.
Gigas consil. 22. num. 7. & consil. 126. num. 7. &
consil. 127. num. 11. Calderin. consil. 12. de rescript.
circa fin. Riminald. sen. consil. 462. num. 4. lib. 3. &
consil. 719. num. 5. vol. 4. Riminald. iun. consil. 76.
num. 2. lib. 1. & consil. 165. num. 6. & lib. 2. Fer-
rett. consil. 65. num. 5. Surd. consil. 386. sub num. 22.
vers. Papa est Beneficiorum Dominus. Paul. de
Castr. consil. 46. num. 4. vol. 2. Rebuff. consil. 14.
num. 20. & consil. 66. num. 20. Zabarell. consil. 142.
num. 2. Geminian consil. 14. num. 4. & consil. 53.
num. 4. Soccin. consil. 13. num. 34. lib. 1. idem Quin-
tilian. Mandos. consil. 4. num. 2. & consil. 7. num. 6.
& consil. 10. num. 3. & addo Ceuall. Commun. con-
tra Commun. quaest. 645. nu. 4. ibi, Papae potestas
est libera, maxima, & plenissima. Perez in tract. de
Anniuers. & Cappell lib. 2. cap. 10 à nu. 22. vers. Et
Sanctissimi Domini Papae tanta est potentia, &c.
& vers. Et cũ ipse sit Ordinarius totius Orbis, &c.
Michael Ferr. in tract. de praecedent. quaest. 31. sub
num. 1. vers. Papae igitur, vt nos Catholici vno ore,
& animo fatemur, & tenemus, &c.

Exploratumque est, si quis supremam potesta-
191 tem Papae † in Beneficialibus negaret, haereticus
esset can. nulli 19. distinct. cum alijs relatis à Fran-
cisco Viu. in Silu. Comm. opin cap. 370. nu. 58. vers.
Papa habet plenariam potestatem in iudicando
192 causas totius † Mundi, & in conferendo Benefi-
cia, & administrando, & qui diceret Papam prae-
dicta non posse, haereticus esset. & adde ex Theo-
log. P. Sanchez consil. moral. lib. 2. cap. 2. dub. 2. nu. 3.
& lib. 4. cap. 9. dubitat. 1. num. 5.

193 Quare condignè omnium suffragijs † fertur
Papam esse omnipotentem quo ad beneficialia.
Aceued. in l. 2. titul. 14. num. 10. lib. 4. & Bald. in
l. fin. num. 2. C. sentent. rescind. non poss. Felin. in
cap. ego enim. post princip. de iureiur. Barbat. in
rubr. ext. de fid. instrum. circa fin. Cott. in suis me-
morab. in verb. Papa si auferat mihi beneficiũ, &c.
& videatur glos. in cap. cum fundamenta, §. ne au-
tem in verb. homini, de elect. in 6. Felin. in cap. quae
in Ecclesiarum, num. 39. de Constitut. Dec. ibid.
nu. 36. & in cap. vltim. de confirm. vtil. vel inutil.
num. 9. & vniuersa cohors Scribentium in dicta
l. Clem. si duobus. 1. vt lit. pend. Roman. consil. 369.
num. 2. vbi Horat. Mandos. in litera A. plures alios
congerit.

Addo quoque Franc. Marc. decis. Delphinal.
194 1120 par. 1. num. 1. vers. Papa † in Beneficialibus
habet liberam dispositionem, & plenitudinem
potestatis, &c. Caualc. decis. Fori Fiuizani. dec. 4.
par. 2. sub num. 12. & 13. ibi, Papa omnia potest
quoad beneficia, & bona Ecclesiastica, atque de
195 eius auctoritate † non est disputandũ, aliàs haere-
ticus, & sacrilegus esset, &c. Anton. Capyc. decis.
Neapolitan. 16. sub num. 1. in fin. vers. Papa est Do-
minus omnium Ecclesiarum, &c.

Atque ita sępissimè ratiocinata est Rota, & prę-
sertim coram bo. me. Card. Mantic. decis 322. sub
num. 9. ibi, Romanus Pontifex est Ordinarius cũ-
196 ctorum, † & de omnibus Ecclesijs, & beneficijs
summam, & liberrimam habet disponendi pote-
statem, &c. & coram bo. me. Remboldo in causa

Aprutina beneficiorum 5. *Decembr.* 1618. §. *Eoque magis*, *vers.* Papa est Dominus absolutus omniū beneficiorum, & omnium Ordinariorū maior, &c. *in causa Vlixbonen. Monasterij* 19. *Nouemb.* 1625. *coram bo. me. Coccino, est decisio* 461. *num.* 3. *vers.*
197 Papæ auctoritas† immensa est, &c. *tom.* 1. *à me selecţ. secundum modernam impress. Romanam, aliàs par.* 5. *recent. & in causa Ferrarien seu Comaclen. Bonorum de Nasellis* 7. *Iunij* 1627. *coram eodem est decisio* 81. *à num.* 9. *eadem par.* 5. *& in causa Cesaraugustana Distributionum* 28. *Martij* 1631. *coram Eminentiss. D. Card. Verospio, est de-*
198 *cisio* 29. *nu.* 2. *vers.* In Beneficialibus † Papa habet absolutissimam potestatem, &c. *tom.* 2. *à me select. aliàs par.* 6. *recent. & in causa Comen. Iuris conferendi* 16. *Nouemb.* 1635. *coram Eminentiss. D. Card. Machiauello, est decis.* 71. *num.* 9. *vers.*
199 Papæ amplissimam potestatem † restringere nequit mortalium vllus, &c. *tom.* 3. *à me select. aliàs par.* 7. *recent. & deinde fuit dictum in causa Forosempronien. Emphyteusis* 16. *Iunij* 1636. *coram bo. me. Coccino.* §. *Hinc inferendo. ibi*, Papa ratione supremæ potestatis † quæ omni Ecclesiæ præsidet, potest res, & bona omnium Ecclesiarum Orbis administrare, & dispensare pro libito voluntatis, &c. *& in causa Terulen. Canonicatus* 2. *Martij* 1637. *coram R. P. D. meo Carillo.* §. *Ex quibus omnibus vers.* de omnimoda potestate Papæ nefas est dubitare, &c. *in causa Gerunden. scribaniæ* 26. *Februarij* 1638. *coram clar. me. Merlino.* §. *Amplius. vers.* Papa est totius Ecclesiæ Gu-
200 bernator supremus, & † DEI Vicarius, & Dominus omnium bonorum Ecclesiarum, &c. & in *causa Maioricen. Indultorum* 27. *Iunij* 1639. §. 1. *vers.* Potestas vera est etiam absoluta, & indubitata in Romano Pontifice, &c. *coram eodem*, ibique inter alias decisiones præsens hæc decisio* coram bo. me. de Rubeis canonizatur. *& deinde ita etiam fuit responsum in causa Meliuitana optionis* 5. *Martij* 1640. *coram eodem Merlino.* §. *Non obstat. vers.* Quoniam cum Papa sit Do-
201 minus omnium beneficiorū, † rectè potuit omnibus Collatoribus præiudicare, &c. *& in celebri illa causa Vicen. Cameraria* 27. *Iunij* 1640. *coram eodem.* §. *Quibus accedit, quod si Papa voluisset.*
202 *vers.* Papa est caput Ecclesiæ Dominus,† & supremus Arbiter dominij, & proprietatis Ecclesiarum, &c. *& nuper in causa Messanen. Decanatus* 27. *Ianuarij* 1642. *coram Reuerendiss. P. D. meo Dunozetto Decano.* §. *Respectu verò temporis. vers.*
203 cū Papa in Beneficialibus habeat† plenissimam potestatem, &c. *& in eadem causa* 27. *Iunij eiusdem anni coram eodem.* §. *Inspecto quoque ipso*
204 *Indulto. vers.* Papa† in Beneficialibus habet omnimodam auctoritatem, &c. *& in causa Camerinen. Pensionis* 1. *Iulij* 1643. *corā R. P. D. meo Rojas.* §. *Qua declarationem. vers.* de potestate Papæ nefas esset dubitare, præsertim in rebus ad Ecclesiam spectantibus, & consequenter in beneficijs, in quibus habet omnimodam, & absolutam potestatem. *dixitque etiam Camera Apostolica in causa Romana Affrancationis* 12. *Decemb.* 1641. *coram Reuerendiss. P. D. meo Bonuisio Decano.* §.
205 *Nec aliter dicendum est. vers.* Papa† in bonis Ecclesiæ habet latissimam potestatem, & nulla lege coarctatam.

Intrepidè ergo quilibet asserat Romanum Pōtificem constitutum esse à DEO, Dominus do-
206 mus suæ, & Princeps †omnis possessionis suæ, vt post *Sanctum Bernardum* explicat, & dicta verba Psalmi 104. in Papam refert *Card. Turrecremat. in summ. Eccles. lib.* 2. *cap.* 87. *&* 88. *& cap.* 113. *in* 6. *proposit. circa med.* & pulchrè ratiocinata est *Rota in dicta Gerunden. Scribaniæ* 26. *Februarij* 1638.

Hinc videmus omnia bona cuiuslibet Ecclesiæ Orbis terrarum, esse sub administratione Summi
207 Pontificis, qui dū DEI vices† retinet, censetur illi à principio donata fuisse omnia bona, quæ aut ex munificentia Principum Virorum, aut aliorum pietate concessa fuerunt alicui Ecclesiæ, *vt notabiliter voluit Geminan. in cap. vnico*, §. *confirmatos. de religios. domib. in* 6. *in* 5. *notabil. quem sequitur Ripa in l. quominus num.* 107. *ff. de flumin. Felin. in cap. cum dilecta num.* 22. *de rescript. & notauit gloss. in cap. sicut.* §. *in Decurionibus. ff. quod cuiusque vniuers. nom. in verb. nomen. Angel. super eadem l.* §. *si quid num.* 3. *Bald. in l. hereditas. nu.* 8. *ff. de hered. instituend.* vbi hoc dicit procedere,
208 etiā in legato, †aut fideicommisso relicto Monasterio, quod tempore conditionis secutæ extinctū fuit. ita etiam sensit *Rota in causa Treueren. Vnionis* 29. *Maij* 1641. *coram Eminentiss. D. Card. Verospio iun.* §. 1. *vers. Illius bona transiuerunt in potestatem Romanæ Ecclesiæ, & sub administratione Summi Pontificis, &c.*

Sed loquendo in terminis nostris, nempe circa amplam, & liberam potestatem Papæ circa collationem beneficiorum, quamuis alius valeat illa conferre, & prout loquitur præsens decisio bo. me. de Rubeis. videatur elegans decisio *in Elnen. beneficij* 21. *Iunij* 1604. *coram Penia, est decis.* 899. *num.* 6. *inter eius à me imprimen.* & ibi inter alia iura præsens decisio* *Meten. Canonicatus*, addu-
209 citur. Et in indiuidualibus† terminis Concordatarum Germaniæ, vt procul dubio Papa possit illis derogare, & sic illa beneficia concordata conferre, *fuit dictum in causa Leodien. Canonicatus* 21. *Maij* 1607. *coram bo. me. Card. Marquemont. & in causa Virdunen. Canonicatus* 13. *Februarij* 1617. *coram bo. me. Martino Andrea, est decis.* 100. *inter eius impress. sub* 5. *vers.* Hæc quæstio non est
210 de potestate Papæ, sed de † voluntate derogandi istis Concordatis, &c. *idem etiam fuit animaduersū in causa Leodien. Canonicatus* 16. *Martij* 1610. *coram bo. me. Card. Sacrato, est decisio* 266. *num.* 1. *infra in hac part.* vbi plura allegantur, & præsertim ista decisio* Domini de Rubeis, *& recentiùs & meliùs in causa Argētina Coadiutoriæ* 26. *Aprilis* 1632. *coram R. P. D. meo Ghisilerio, est decis.* 114. *num.* 4. *tom.* 2. *à me select. aliàs par.* 6. *recent.* vbi pariter ista decisio* Meten. Canonicatus expenditur. Videatur etiam annotatio *bo. me. Coccini ad supradictam decisionem Elnen. Beneficij coram Penia, est in lib.* 2. *Annotat. Rotal. eiusdem Coccini Annotat.* 217. *quæ & impressa est penes Marches. de Commiss. par.* 2. *inter decisiones omissas fol.* 607. *vbi num.* 2. allegatur, & magni fit de hac præsenti decisione* *Meten. Canonicatus, & adduci etiam in hoc potest decisio in causa Meten. Abbatiæ* 4. *Februarij* 1628. *coram eodem Reuerendissimo Coccino, & altera decisio in causa Cæsaraugustana Canoni-*

nonicatus 4. Februarij 1641. coram Eminentiss. D. Card. Panzirolo. §. Non obstat, quod saltem, &c. & nuper, atque magis ad propositum in causa *Monasterien. Canonicatus 1. Iulij 1643. coram eodem R. P. D. Ghisilerio. §. Nec obstat clausula.*
211 *vers.* Concordata † nō prohibent gratias Aposto-
licas, *& vers.* præuentiua Papæ collatio operatur
non obstantibus Concordatis Germaniæ, &c. & ibi
* inter alias decisiones, præsens hæc decisio * Meten.
Canonicatus coram Rubeo adducitur.

Constito ergo de voluntate Papæ in Beneficia-
212 libus frustratorium semper erit, † & quasi velle
(vt ita dicam) nugas agere, si quis non erubesce-
ret quærere de eius auctoritate, & potestate, Ar-
gumēta enim deducere in hac materia tam clara,
non minùs stultum esset, quàm sub lucidissimo
Sole mortale lumen afferre. Cum Papa generali-
213 ter sit † omnia, & super omnia, ac vt solitus erat
dicere Bald. Papa est supra ius, extra ius, & con-
tra ius, & ideò omnia potest, Nam quod ipse vult,
pro facto habetur.

Insuper notatu dignum est, non solùm Papam
absque alia reseruatione posse præuenire, & con-
214 currere † cū quolibet Collatore Orbis circa col-
lationem beneficiorum, vt satis expeditum est, at-
que sæpè sæpius animaduertit Rota, & præsertim
hic in decisione *num. 3. & coram bo. me. Coccino in
Paderbonen. Canonicatus 28. Nouemb. 1608. est in-
ter eius impress. decis. 131. num. 7.* vbi præsens hæc
* decisio * allegatur, *& coram eodem in eadem cau-
sa sub die 29. Martij 1610. est impressa infra in 4.
part. recent. decis. 79. num. 4.* vbi pariter ista præsens
* decisio * adducitur, & abundè plura alia expendam
in annotat. ad decisionem in causa *Aprutina bene-
ficiorum 5. Decemb. 1618. coram bo. me. Remboldo,
erit in 4. tom. decis. Rot. Rom. à me select.*

Sed quod mirabile est, omnia Beneficia Mundi
215 sunt manualia, & obedientialia † respectu Papa-
lis potestatis; vt multùm singulariter aduertit
Bald. in l. rescripta sub num. 8. vers. omnia Benefi-
cia Mundi, &c. *C. de precib. Imperat. offerend.* cuius
dictum tamquam notabile vno calamo Docto-
res plures referunt, ac sequuntur, & potissimum
*Gomes. in proem. Regul. Cancell. vers. Considerata
etiam persona, &c. idem in Regul. de non toll. iur.
quæsit. quæst. 1. vers. illud tamen. Paul. Granuc. in
appendic. ad Simonet. de Reseruat. quæst. 2. litera D.
Alciat. de præsumpt. regul. 3. præsumpt. 8. num. 3.
Barbat. in tract. de præstant. Cardin. in prim. part.
sub num. 14. vers. & ideo bellissime. Alexand. consil.
64. sub num. 29. vers. Omnia beneficia Mundi cen-
sentur esse manualia lib. 4. Dec. consil. 124 num. 4.
vers. in Papa omnia beneficia sunt manualia, &c.
Cephal. consil. 235. num. 2. vers. Papa omnia Bene-
ficia sunt obedientia &c.*

216 Vnde ad nutum suæ volūtatis etiam sine † cau-
sa (quod tamen pro immensa æquitate Romano-
rum Pontificum nusquam aut fieri vidimus, aut
legimus) potest quemlibet possessorem suo bene-
ficio priuare ad libitum suæ voluntatis. *ex relatis
à Rota penes Mohed. decis. 86. incip. Sanctissimus
Dominus, aliàs 4. de restit. spoliat. num. 2.* ibi, Papa
in beneficialibus est absolutus Dominus. & potest
217 sine causa † priuare aliquem suo beneficio, &c.
idemque fuit dictum sequendo *d. decis. Mohed. eo-
coram bo. me. Card. Seraph. decis. 997. num. 7. vers.*
Papa poterat ad libitum voluntatis suæ priuare
eum beneficio etiam sine causa, &c. ac præter su-
pradictas decisiones, idem senserunt *Dominic. in
cap. si gratiosè col. 3. in fin. vers. nota istam glos. de
rescript. lib. 6. Cardin. in clem. 1. in 10. notab. vt lit.
pendent. & in consil. 84. sub num. 1. ibi,* Papa potest
218 remouere † Beneficiatum sine causa, etiā sine ci-
tatione, &c. *glos. 2. in cap. omnis 7. quæst. 1. & in
cap. constitutus, in verb. à quocumque in fin. de re-
ligios. dom. & in cap. per principalem 9. quæst. 1.
Felin. in cap. quæ in Ecclesiarum num. 40.* multos
referens pro hac sententia, quam tenet ibi *Philip.
Dec. num. 26. de Constitut. Bald. in l. rescripta nu. 7.
ad finem. C. de precib. Imperat. offerend. Sylua in
tractat. de Benefic. par. 2. quæst. fin. in 12. argumen.
Ias. in l. quoties col. 4. in fin. vers. tamen nota hoc. C.
de rei vindic.* & ita consulti responderunt *Roman.
Alex. Dec. Corn. Ias. Paul. de Cast. & alij adducti
à Gabr. commun. conclus. lib. 3. titul. de non tollend.
iur. quæsit. conclus. 1. num. 9.* & hanc esse receptissi-
mam conclusionem dicit *Franeisc. Rip. lib. 2. re-
spons. cap. 19. num. 3. & Pinell. in rub. de rescinden.
vendit. in prim. part. num. 29. Emanuel Suarez in
Thesaur. recept. sentent. in litera B. nu. 20. & Ber-
trand. consil. 153. vol. 1. in nou.*

Quamuis verò præfata conclusio communis sit,
nihilominus non desunt Doctores, qui satagunt
219 eā prosternere, † nolentes admittere, Papam abs-
que causa posse quempriuare suo beneficio, quos
DD. longa serie refert *Hoied. in tractat. de incom-
patibilitat. benefic. par. 1. titul. 13. nu. 58. vers. Et
quamuis præfata conclusio.* Tamen vt ipse fatetur,
& veritas est, prima communis sententia verior
reputatur, magisq. iuridica, eamque tenet Rota,
220 vt supra dixi, & si benè animaduertamus, † dicta
conclusio tali modo si limitaretur, esset quærere,
restringere amplissimam, & liberrimam Papæ po-
testatem in Beneficialibus, quæ res nec dicere, nec
cogitare debemus, pro vt in specie id considerat
*Cott. in memorabil. in verb. Papa auferens mihi be-
neficium, vers* plenitudo potestatis Papæ non reci-
pit talem restrictionem, &c. *iatèque post Ias. in l.
quoties in 3. col. vers. nota tamen C. de rei vindic. &
in l. Barbarius Philippus. in 8. col. ff. de offic. præsid.
dixit Marian. Socin. in consil. 13. per totum lib. 1.*
221 & † iure inquit *Gemin. in cap. si gratiosè in penult.
col. de rescrip. in 6.* Papam in titulis beneficiali-
bus habere pro ratione voluntatem.

Et bene facit id, quod in debilioribus terminis
dicimus de illis, ad quorum fauorem beneficia sunt
222 manualia, vt scilicet ipsi † ad nutum suæ volunta-
tis possint remouere possessores etiam absque ali-
qua causa, *vt concludunt Gonzal. super regul. 8.
Cancell. glos. 5. §. 6. num. 46. qui respondet etiam
contrarijs Guttierez.* qui etiam arguit ad partes,
& demum hanc opinionem sequitur. *lib. 3. quæst. 1.
num. 18. Garz. par. 1. cap. 2. num. 8. Card. Zabarell.
in Clem. 1. §. præmissa. num. 4. in fin. Imol. nu. 44.
de supplend. negligent. Prælat. Dec. in cap. ad no-
stram. num. 23. de confirm. vtil. vel inutil. Silu. de
Benefic. 3. par. quæst. 68. in fin. Nauarr. comment. 2.
de regul. num. 65. Rodrig. quæst. regul. tom. 1.
quæst. 34. art. 9. Io. Andr. in cap. cum singula. cir-
ca fin. Gemin. num. 10. Anchar. num. 4. Franc.
num. 5. de præbend. in 6. Abb. in cap. edocere num.
10. de rescript. Vitalin. in Clem. vnic. num. 56.*

de effic Vicar. & concordat *Innocent. in cap. cum*
non ignores. num. 6. Abb. num. 6. Anchar. num. 3.
circa med. Butr. num. 5. Hostien. num. 8. de praeben.
Idem Butr. cons. 51. num. 6. vers. item ratio. Gemin.
cons. 80. num. 3. & 4. Barbos. de iure Ecclesia lib. 3.
cap. 6. num. 65. adde *Cosmas Guimier. in pragmat.*
sanct. titul. de collationibus verb. perpetuis, nu. 3.
Nauarr. cons. 6. incip. de Capellania, num. 1. de prae-
bend. Illephonsus Perez de anuersar. & Capellan.
lib. 2. cap. 6. nu. 22. vers. potest remouere ad nutum.

Itaque Capellanus remotus nō poterit prȩten-
223 dere restitutionem † cū ei non cōpetant remedia
possessoria, vt tradunt *Gofredus, Butrius, Imola,*
& Dominicus, in cap. ex parte, de rescript. quos
refert, & sequitur ibi *Felin. num. 4.* ex eo, quia is
Capellanus amouibilis non possidet, vt dicitur de
colono *leg. 1. §. deciditur, & l. fin. ff. de vi, & vi ar-*
224 *mat.* Immo dictus † Capellanus sic remotus, nec
in aliquo poterit conqueri, nam qui vtitur iure
suo, nemini facit iniuriam. *text. est in cap. cum Ec-*
clesia Vulterana, 31. de elect. & in l. iniuriarum 13.
§. 1. ff. de iniur. & in l. nullus ff. de regul. iur. Sed be-
225 nè poterit de † se ipso cōqueri, quia hoc euenire
posse prospicere, tanquam sapiens, debuit, dum ac-
ceptauit tale beneficium. *arg. leg. si quis domum*
§. hinc subiungi ff. locat.

Prȩdictāque opinionem, vt talis remotio possit
226 fieri sine causa, † tenet Rota, vt testatur *D. Theo-*
dosius Rubeus pater meus honorandus, in suis singu-
larib. Rot. Roman. p. 2. circa styl. & obseruat. Rota
in verb. beneficium §. 5. incip. Rota sequitur hanc
opinionem, &c. addo *decis. 778. num. 2. vers. & hac*
reuocatio potest fieri sine causa, &c. par. 1. diuersor.
& idem fuit resolutum in *causa Burgen. amotionis,*
11. Decembr. 1581. coram bo. mem. Card. Blanchet-
to, & in causa Rauennaten. Emphyteusis 6. Martij
1637. coram Reuerendiss. P. D. me Dunozetto De-
227 *cano,* † & recētius in *causa Hispalen. iuris nomi-*
nandi 21. May 1638. coram R. P. D. meo Carillo, &
in alia Hispalen. iuris amouendi Curatos 20. Apri-
lis 1640. coram R. P. D. meo Peutingero, & locu-
lentius in *eadem causa die 21. Iunij 1641. coram*
eodem, quæ decisiones in hac materia sunt singu-
lares, & eneruant omnes obiectiones; veritatē-
que conclusionis patenter demonstrant, quæ deci-
siones deinde, cum pars non acquiesceret, fuerunt
in Rota iterum ventilatæ, & ad incudem disputā-
tionis denuò reuocatæ, & tandem confirmatæ, sub
die 22. Iunij 1642. coram eodem R. P. D. Peutinge-
228 *ro.* Igitur supradictæ etiā rationes † debent pari-
ter militare in Papa, quia vt dictum est supra
nu. 215. omnia beneficia Mundi sunt quo ad eum
manualia, & obedientialia.

Quamobrem iactis supra relatis fundamentis
quo ad potestatem Papæ maximè in his terminis
229 beneficialibus, facili negotio colligi potest, † quā
liberè possit Concordatis (de quibus hic in decisio
ne) vtendo Papa iure suo derogare, & quamuis
primo aspectu negotium facessere videtur, quod
230 pro bono publico ad sedendas discordias. † inter
Ecclesiam Romanā, & Principes tām Ecclesiasti-
cos, quām seculares nationis Germaniæ, fuerunt
à Papa concessa ista Concordata, vt colligitur ex
litteris Martini V. traditq. *Put. decis. 478. num. 7.*
& secundùm nouam impressionem 468. *lib. 2. &*
decis. 226. num. 1. in nou. 225. vers. causa pacis vnio-
nis, & tranquillitatis, &c. lib. 3. Cassador. decis.
vnic. sub num. 4. de pact. & decis. 10. num. 4. part. 3.
lib. 3. diuers. coram Fab. & fuit dictum in *d. Virdu-*
nen. Canonicatus coram Martino Andr. est decisio
100. num. 5. inter eius impress. & nouissimè in illa
Cæsaraugustana Canonicatus 1. Februarij 1641.
coram Reuerendiss. Dom. meo Patriarcha Panzi-
rolo. §. Nec obstat, quod saltem, ibi, *Concordata*
231 *Germaniæ † emanarunt fauore publico ad sedan-*
das discordias inter Ecclesiam Romanam, & Prin-
cipes tam Ecclesiasticos, quàm seculares dictæ Na-
tionis, &c.

Tamen multis modis patet responsio ad hanc,
& similes exceptiones, nulloque negocio suffocari
possunt, & potissimum ex illa infallibili, & sæpe
232 decantata, omnique lege comprobata † conclu-
sione, scilicet quando Papa alijs quantumuis am-
plissimam concedit facultatem, seu auctoritatem
non ex hoc censetur voluisse sibi, aut Successori-
bus ligare manus, & eradicare à se iurisdictionem,
& auctoritatem disponendi de rebus concessis, &
præter adducta hic in decisione addo *text. in cap.*
per hoc 17. de haeretic. congruit etiam *text. in leg.*
fin. C. de iurisdiction omn. iud. & in leg. 1. C. de of-
fic. Praefect. Vrb. & in leg. vltim. & ibi glos. C. vbi
caus. fisc. &c. & sic consuluerunt *Ancharan. consil.*
28. incip. Rationis, Grammat. consil. 6. in fin. Natt.
consil. 487. num. 24. & consil. 614. num. 11. Bero.
consil. 74. num. 16. lib. 2. Menoch. consil. 604. nu. 18.
233 Nam quando Papa indulget alicui, † vt possit
conferre beneficia, stolidum erit, velle credere
animum habuisse se priuare eius auctoritate, &
potestate, cum ipse eorum sit fons, origo, & cau-
sa causarum, vt notatur per *glos. in leg. & quia*
in verb. nec ipsa lex. ff. de iurisdiction. omn. iud. &
per omnes in leg. 1. ff. de iurid. eius, &c. & in pun-
cto ratiocinatur *Cephal. consil. 539. num. 12.*

Nec dicta conclusio vllo modo tergiuersari po-
test, nam hic non agitur de aliquo lucro, spiritua-
234 lia † enim non cadunt sub commercio, sed ex-
pediuntur per viam gratiæ. *cap. gratia 7. de re-*
script. in 6. cap. si pluribus 24. cap. quamuis 58. de
praebend. eod. lib. clement. gratiae, eodem titul. Sua-
rez in tractat. de legib. lib. 8. cap. 2. sub num. 9.
vers. dicuntur autem gratia, &c. Lotcr. de re be-
nefic. tom. 3. quaest. 1. num. 1. Et Papa per huius-
235 modi Concordata † nihil de nouo acquisiuit, sed
immo multùm de suo remisit, vnde remanet pu-
rum priuilegium, ad notata in *cap. Abbate de*
verbor. signif. & quatenus substineri posset ea ve-
236 nire † sub nomine contractus, hoc esset impro-
priè, & ad alium effectum, scilicet, vt illis diffi-
cilius præsumatur derogatum, aduertitque *Rota*
in d. decis. 266. sub num. 1. versic. vel quatenus sub-
stineri posset, &c. infra in hac parte.

Firmato ergo, quod hic agitur de mero priui-
legio, seu gratia, quis certè mentiretur, si asse-
237 reret Principem † ad libitum suæ voluntatis non
posse reuocare gratias gratis datas, quia opinio,
quod possit, communi omnium iudicio recepta
est. *text. habetur, & ibi Innocent. in cap. nostra.*
de iniur. & damn. dat. & tenet *glos. in cap. decet. in*
verb. permansurum, de reg. iur. in 6. ibi, *Princeps*
enim priuilegium per se concessum diminuere, vel
238 † *moderari, vel etiam in totum tollere potest, &c.*
pluresque textus adducit, & sic communiter te-

nent

nent Canonistæ in cap. nouit. de indic. & præsertim
Abb. Imol. Felin. Dec. Butr. & alij, & idem Felin.
in cap. quæ in Ecclesiarum num. 48. de constitut.
Angel. in l. Ambiocensium . ff. de priuileg. credit.
Gozad. consil. 62. num. 9. vers. Pontifex potest il-
lud reuocare , & tollere, &c. Bald. in l. rescripta
quod de precib. Imperator. offeren. & egregiè Card.
Florent. in repetit. cap. perpendimus de sententia
excommunic. in illa magna distinctione an, &
quando Princeps possit tollere priuilegium, &c. cum
alijs pluribus relatis à Decian. consil. 25. nu. 3. vol. 1.
239 vbi etiam post Bal. ait id † esse solummodo spe-
ciale in ipso Principe.

Hinc Castren. in leg. rescripta. C. de pracib. Im-
per. offerend. dicit, quod si Princeps aliquod priui-
240 legium côcedat † tanquã Princeps, illud erit re-
uocabile, secus si vti priuatus, quia tunc reuoca-
bile non est, quam opinionem sequitur Surd. in
consil. 419 num 10. & num. 9. cæteruam non par-
uam DD. affert, qui tenent priuilegium Principis
esse reuocabile , sicuti pariter adducit Peregr. in
tractat. de iur. fisc. lib. 1. tit. 3. sub num. 20. vers. Po-
test tamen Princeps, si vult, &c. vbi ampliat hoc
241 etiam facere posse sine † causa, & reuocare nedũ
priuilegia ab ipso , sed etiam à Prædecessoribus
concessa. Mastril. in tractat de Magistrat lib. 3.
cap. 4. num. 318. cum seq Menoch. de arbitrar. lib. 2.
præsumpt. 10. num. 29. quibus addo textus in can.
verbum de pœnit. distinct. 1. & in leg. qui condem-
nare, ff. de re iud. & in l. iudicia soluitur, ff. de iudic.
& in l. meminisse ff. de offic. proconsul. Immo , &
242 Princeps pro iusta † causa reuocationis potest
allegare concessionem, nam sicuti ipse concessit,
ita, & ipse reuocare potest, vt pulchrè ratiocina-
tur Natt. in consil. 511. num. 2. & consil. 512. nu. 18.
vers. quia ipse concessit, &c. ac adducitur illud an-
243 tiquum dictum, † si libet, licet l. Princeps. ff. de
leg. & l. digna vox. C. eodem.

Supradictamque opinionem, quod Princeps
possit reuocare gratiam ad libitum tenuit etiam
Consil. Neapolitan. penes Afflict. decis. 128. num. 11.
vers. quia non interuenit pecunia , & ita iudica-
uit Senatus Pedemontan. apud Osasch. decis. 139.
num. 10. vbi ampliat id procedere etiamsi interue-
nerit pecunia , sed gratia est præponderans, quia
244 † tunc iudicatur in totum gratiosa, & sic est re-
uocabilis, latèq; consuluit Socin. consil. 4. à nu. 6.
vol. 3. Et congruit ad propositum nostrum id, quod
dicit Bar. in l. ambigitur ff. de legib. vbi refert Gu-
liel. de Cun. tenentem , quod Populus Romanus,
245 qui concessit † iurisdictionem Imperatori posset
eam reuocare , & idem Bart. in l. fin. C. de legib. in-
quit quod postquam Populus Romanus transtu-
lit potestatem in Principem, adhuc apud eum re-
246 mansit † potestas eligendi, & reuocandi.

Necnon in terminis ipsis concessionis priuile-
gij conferendi beneficia, vt possit Papa absque
247 difficultate illud reuocare, animaduertit Rota
pluribus relatis in causa Virdunen. Monasterij 8.
Februarij 1638. coram bo. memor. Coccino. §. Non
obstant allegata priuilegia. vers. non potest inficia-
ri, quod hæc priuilegia potuerint reuocari, &c. Et
248 in † casu côcessionis Indulti côferendi beneficia,
vt eo minimè obstante, Papa si velit, possit ea
conferre, sæpissimè respondit Rota, & potissimum
in causa Salisburgen. Præpositura 7. Iunij 1621.

coram bon. mem. Card. Verospio Sen. & recen-
tiùs in causa Messanen. Decanatus 27. Iunij 1642.
coram Reuerendiss. P. Dom. meo Dunozetto Deca-
no, §. Hinc pariter cessat vers. Papa quantumuis
alijs amplam concedat potestatem, &c. & deinde
in causa Ferrarien. Parochialis 4. Iulij 1642. co-
ram R. P. Dom. meo Cerro . §. Et cessat omnis dif-
ficultas, vers. non autem voluisse ligare se ipsum,
nec impedire prouisiones Apostolicas , cum ibi rela-
tis, & in ipsis nostris terminis fuit dictum coram
bon. mem. Card. Sacrato infra decis. 266. sub num. 1.
vers. Nec taliter videtur assensisse dictis concor-
datis, &c. coram R. P. D. meo Ghisilerio. dict.
decis. 114. num. 4. vers. Non enim videtur taliter
249 assensisse illis † concordatis, vt sibi penitus liga-
uerit manus, &c. part. 6 recent. & nuper in causa
Monasterien. Canonicatus 1. Iulij 1643. coram
eodem R. P. D. Ghisilerio, §. Non obstat clausula
ibi Non obstantibus côcordatis Germaniæ, quia
per ea Papa non censetur sibi legasse manus , quo
minus possit conferre in mensibus Ordinarij, cum
sit Ordinarius Ordinariorum, &c.

Semperque, vt dixi, censendum est Papam non
250 tantum alteri concessisse quin etiam † eandem
integram , & intactam, immo , longeq. maiorem
sibi, & Successoribus reseruauerit auctoritatem,
vt in confesso est apud omnes, per text. in cap. du-
dum, & in cap. quamuis il 2. de præbend. in 6. Im-
mo, & plures asserunt impossibile esse , vt Papa
251 supremam † illam potestatem à se abdicet , vt
ratiocinantur Cephal. cons. 539. num. 12. vers. Nec
tacitè , nec expresse, &c. & Aym. consil. 126. sub
nu. 4 vers. etiamsi Papa voluisset talem potestatem
252 sibi auferre non posset, &c. Itaque † ea potestas à
Papa, sicut radij à Sole conuelli non possunt.

Quanquam enim Papa concedens videatur sibi
253 posse legem imponere † per verba derogatoria,
vt inquit Monach. in cap. 1. num. 3. de constitut
quem sequitur Bald. in prælud. feud. num. 32. vers.
dicit Io. Monach. & idem replicauit in cap. 1. in
fin. de his qui feud. dar. poss. Non tamen ex hoc di-
cendum est Papam tunc ex certa scientia non
posse derogare. Prob. ad Monach. in d. cap. 1. n. 11.
& ita esse intelligendum vtrumque dicit Alphons.
Sot. in Regul. Cancell. 40. num. 4. & in regul. 24.
254 nu. 4. & subdit, † quod si Bald. & Monach. essent
intelligendi , vt dicerent Papam concedentem
non posse derogare in his terminis , videretur
dolus expressus, & miraretur ipse tantos , ac ta-
255 les Doctores in illa verba fuisse prolapsos †. Hoc
dictum Alphons. Sot. sequitur etiam Prob. ad Mo-
nach. in d. cap. 1. num. 11. vers. & adde regulam, &
vers. tu tamen attende. Ita pariter Bald. & Monac.
intellexit Rota in causa Comaclen. & Ferrarien.
Præpositura, & beneficij 15. Decembr. 1625. coram
bon. mem. Rembold. §. Parum releuat.

256 Cæterum aduertendum venit, quidquid † sit de
illa quæstione , an Papa aliquid concedens possit
sibi ligare manus, vt non valeat dispositio con-
traria absque speciali derogatione, tamen hoc est
indubitatum in Successore vt absque ea deroga-
tione valeat dispositio , quia Papa per clausulas
257 derogatorias non potest legem † imponere suc-
cessoribus, cum sit satis vulgata illa iuris conclu-
sio, quod par in parem non habet imperium , nec
auctoritatem. text. est in cap. innotuit. 20. §. quam-
uis

uis autem. de elect. & *in l. ille à quo §. tempestiuum.*
ff. ad Trebell. & *in l. nam Magistratus. ff. de arbitr.*
l. 3. §. fin. & *l. seq. ff. de recep. arbitr. auth. quomod.*
oport. episcop. in princ. glos. in l. digna vox. C. de le-
gib. in cap. vltim. in verb. figura, vers. licet successor.
de haeret. in 6. cum alijs allegatis à Io. Capistran. de
auctorit. Papa par. 3. sub num. 12.
257 Quæ conclusio tãquam irrefragabilis nemo est,
qui audeat eam impugnare, prout animaduertit
Surd. in cons. 47. sub num. 11. vers. tamen ea ratio,
quod par in parem nõ habet imperium, à nemine
impugnatur, *Osasch. decis. Pedemont. 139. num. 6.*
vers. quo fit vt antecessoris contractus non liget
successorem, atque in terminis clausularum de-
rogatoriarum extat *decis. 666. num. 1. par. 1. recent.*
coram bon. memor. Cardin. Sacrato, vbi alia simi-
lis decisio adducitur, & nuper id optimè fuit con-
sideratum in *causa Montis Alti Primiceratus 8.*
Iunij 1643. coram R.P.D. *meo Leone Verospio. §.*
Praeterea in ea. vers. *Cum antecessor legem successo-*
ri imponere non valet. Vbi etiam dicitur, id pro-
258 cedere nõ obstante† quauis affectione, beneuo-
lentiaque erga personam, cui Papa antecessor sub
qualibet forma verborum aliquid concessit, dum
illa benemerentia considerari non potest in suc-
cessore cui antecessor non valuit legem imponere.
Igitur cum supradicta verissima sint nullate-
259 nus necessè † est, vt successor deroget dispositis
per eius Antecessorẽ, cum solutas habeat manus
Philipp. Prob. ad Monach. in dict. cap. 1. num. 10.
vers. posset istud dictum, &c. *de constitut.* & respon-
dit *Rota in dict. Comaclen. Praepositura, vers. Ve-*
rum quia Papa, &c. quam decisionem deinde
amplexa est *in causa Cracouien. iuris legendi 21.*
Maij 1627. coram bon. mem Coccino est decisio 71.
nu. 18. tom. 1. à me select. aliàs par. 5. recent. ac de-
inde amplè fuit confirmata *sub die 3. Decembris*
1629. coram R.P.D. meo Ghisilerio, est decisio 325.
eadem part. 5. recent.
260 Illud etiam † notandum venit, quod Papa, vel
alius Princeps non potest imponere legem suc-
cessori, atque illum astringere vt non nisi sub cer-
ta verborũ formula deroget, quia hoc nihil aliud
esset nisi in substantia exercere potestatem in suc-
cessorem, quod, vt dixi, prohibitum est, atque ratio-
cinata est Rota *in causa Perusina pensionis 13. Ia-*
nuarij 1614. coram Cardin. Sacrato. §. Sed qua-
tenus opus esset. versic. non potest succ[essor]em astrin-
gere, vt sub certa forma deroget, &c.

B Atque ita indicat *Put. decis. 418. in nou. 408.*
incip. in causa Vercellen. lib. 2. & quamquã
261 ipse † concludere videatur contrarium tamen
in hoc eius opinio fuit damnata à Rota in *causa*
Elnen. beneficij 21. Iunij 1604. coram bon. memor.
Penia, est decisio 899. inter eius à me imprim. nu. 7.
vbi affirmatur veritatem esse contra Put. quid-
quid ipse dicat, quia decretum irritans nullate-
262 nus ligat manus†Papæ, nec comprehendit ipsũ
nisi in gratia diceretur etiam per nos. *Garz. de*
benefic. par. 5. cap. 1. num. 19. 21. & *25.* & cum hac
distinctione *Rota coram Chiroga in causa Cordu-*
ben. Cantoriae 15. Februar. 1677. & *coram Robu-*
sterio in causa Romana Casalis 23. Octobr. 1574.
est decisio 106. num. 3. par. 1. diuers. conciliauit
nonnullos Doctores, qui videbantur aduersari
263 huic receptæ opinioni, & additur † secundum

prædictam conclusionem pluries fuisse iudica-
tum in Rota, & in puncto Concordatarum Ger-
maniæ fuit resolutum in *causa Leodien. Canoniae*
2. Decembr. 1573 coram bon. memor. Cardin. Lan-
cellott. Sen. & *in causa Pardebonen. Canonicatus*
19. Martij 1610. coram bon. memor. Coccino, & *in*
Argentina Coadiutoria 26. Aprilis 1632. coram
R.P.D. meo Ghisilerio est decisio 114. num. 5. part. 6.
recent. & in terminis, quando Papa concedit pri-
264 uilegium † alieni loco, vt beneficia non confe-
rantur nisi ciuibus, quia si in eo apponat decretũ
irritans, non liget ipsum Papam, nec eius pro-
uisionem, nisi expressè irritet proprias prouisio-
nes, nuper pluribus relatis fuit resolutum in
causa Ferrarien. Parochialitatis 4. Iulij 1642. co-
ram R.P.D. meo Cerro. §. Nec obstat decretum
irritans.
Immo, & ad hoc addo, quoniam cum regulari-
ter decretum irritans solùm indueat protestatio-
265 nem† defectus voluntatis in sequenti dispositio-
ne. *Bart. in l. si quis in principio testamenti, num. 3.*
ff. de legat. 3. Paris. cons. 41. num. 26. lib. 4. Roman.
consil. 436. num. 9. versic. ego istud Silu. de benefic.
par. 3. quaest. 14. Bald. consil 137. sub num. 3. vol. 3.
Rota decis. 137. num. 3. part. 1. diuersor. & *decis. 304.*
num. 4. part. 2. diuersor. & sic non ligat Papa
266 quando scienter pro vt† est casus noster, dispo-
suit etiamsi de dicto decreto nullam mentionem
fecerit. *Alexand. consil. 111. num. 19. vol. 6.* vbi
quod si Papa rescribit ad fauorem tertij, etiamsi
267 rescribat in casu, quo lex specialiter derogat †
rescripto, si tamen appareat de eius scientia illa
sufficit absque clausula non obstante, & *num. 20.*
dicit ita seruare Curiam Romanam, adde *Aym.*
consil. 102. num. 3. vers. Tertio videndus est Anan.
consil. 56. num. 3. & *81. num. 4.* Doctores enim
qui asserunt, decretum irritans, ligare etiam
ipsum Papam prout scripserunt *Geminian. in cap.*
quodam in fin. de praebend. in 6. & *ibidem Anchar.*
notab. 1. Probus in addit. ad Monach. in cap. tibi
qui num. 5. de rescript. in 6. Paris. consil. 37. num. 3.
lib. 4. & multi alij, qui allegari possent, eorum
268 doctrina sanè est intelligenda in dubio, † quãdo
scilicet non constat, quod Papa aliter voluerit,
vt dixi, at quando de eius mente, animoque
constat, illud decretum non impedit suam dispo-
sitionem. *Probus in addit. ad Monach. in cap. tibi*
qui num. 21. vers. reliquum habes de rescript. in 6.
269 vbi inquit, quod quando decretum irritans† re-
spicit factum interponentis, si contraueniatur ab
ipso interponente valet indistinctè. Et quod di-
ctum decretum non impediat factum Papæ ex sua
certa scientia procedens, vel motu proprio dispo-
nens, post *Franc. Gemin. Socin. Sen. Rebuff. Lap.*
& alios respondit *Menoch. consil. 83. num. 26. lib. 1.*
ex Distinctione ista, quam hic facit Rota in
270 terminis derogationis † Concordatarum C
colligi potest alia nõ inutilis distinctio in materia
derogationis alternatiuæ, scilicet aut sumus in
gratia præuentiua, idest quæ præuenit vacatio-
nem, & hoc casu requiritur derogatio alternati-
uæ, & ita loquitur *Put. decis. 215.* & *decis. 222. in*
antiq. in nou. vero decis. 209. & *215. lib. 1.* & *Mo-*
hed. decis. 1. de concess. praebend. in quibus casibus
non controuertebatur an fuisset necesse derogare
271 † alternatiuæ, quia Rota tenet, quod specialis
men-

mentio debeat fieri alternatiuæ. Aut verò Papa
vult concurrere cum Ordinario, & in hoc casu
272 non † est necessè, vt derogetur alternatiuæ, vt
iam fuit dictum in *causa Corduben. Cantoriæ 15.*
Februari 1577. coram Quiroga. est inter eius ma-
nuscript. decis. 13. vbi habetur in prouisionibus
273 Papæ non esse † necessariam derogationem re-
gulæ alternatiuæ in fauorem Ordinariorum, si
prouideat in mensibus eorum, & testatur hunc
esse stylum Rotæ, nam Papa in præiudicium Or-
274 dinariorum potest conferre † omnia beneficia,
& ex quo vtitur iure suo nemini facit iniuriam,
arg. l. si iniuriam. §. 1 ff. de iniur. iuncta leg. cum qui-
dam ff. de restitut. in integr. & quamuis Papa ipsis
Ordinarijs contulit potestatem conferendi certis
275 in mensibus, hoc † est intelligendum cumulatiuè
non autem priuatiuè, vt dicitur hic.

Sed difficultas stat in assignando rationem
prædictæ distinctionis scilicet quare in gratia præ-
276 uentiua † requiratur derogatio alternatiuæ, &
quare non, quando Papa concurrit cum Ordina-
rio, amaritudo tamen omnis tollitur ex *decisione*
Put. 235. in antiq. in nou. vero 229 num. 3 lib. 2. vbi
dicitur in casu, quo Papa concurrit cum Ordina-
rio scit, quod præiudicat Ordinario, & sic super-
277 flua videtur talis derogatio, † nam expeditum
est, nullam exquiri expressam derogationem,
quando adest tacita, quæ venit ex natura actus
præiudicialis, ex traditis à *Rota in causa Foro-*
sempronien. & Eugubina. seu Nullius Emphyteu-
sis 16. Iunij 1636. coram bon. memor. Coccino. §.
Quod autem Sanctissimus D.N. vers. nulla exqui-
ritur expressa derogatio, cum sufficiat tacita, &c.
& faciunt quæ dicam in *seq. annotat.*

278 Quando verò Papa facit gratiam † præuenti-
nam, præueniendo scilicet vacationem, quia be-
neficium potest vacare tam in mense alternato,
quàm non, & ideo in dubio censeri non debemus
Papam voluisse præiudicare Ordinario. Quare ad
tollendam hanc dubietatem, requiritur talis de-
279 rogatio alternatiuæ, † aliàs dicendum esset Pa-
pam noluisse lædere ius Ordinariorum. *Rota de-*
cis. 258. aliàs 30. de prabend. in antiq. sub numer. 2.
vers. Nec est verisimile, quod Papa collationem
Ordinariorum voluerit impedire, &c. *Cassador.*
decis. 34. num. 3. vers. in dubio non videtur id vel-
le, &c. *de regul. Cancell. Achill. decis. 1. num. 4. vers.*
quam quod nolit grauare Ordinarios Collato-
res, &c. *de præbend. decis. 6. post princ.* vers. esse
multum restringenda, &c. *de priuileg. coram eo-*
dem., & recentiùs fuit dictum in *causa Gerunden.*
Canonicatus 15. Martij 1638. coram clar. memor.
Merlino. § Hoc vnum, vers. Papam noluisse læ-
dere Ordinarium Collatorem, &c. *& in causa*
Vicen. Cameraria 27. Iunij 1640. §. Non obstat
toties, vers. Non censetur Papam voluisse præiudi-
care Collatoribus, &c.

Ista tamen regula generalis, quæ supponit Pa-
pam non præsumi velle præiudicare Collatoribus
beneficiorum, &c. verissima quidem est, sed cum
sit fundata in præsumptione, ideo ipso facto cor-
280 ruit, † quando constat de veritate vulgat. iur. sci-
licet si constet de voluntate Papæ velle vti iure
suo, & sic præiudicare Collatoribus, quia tunc
quiescendum est, cum adsit voluntas, potestas
verò quantum sit certa, & indubitata in benefi-
cialibus satis apertum est, nam de ea dubitare
281 † nefas, & sacrilegium est, vt dixi supra. Et in
terminis supradictæ regulæ, seu præsūptionis, &c.
videatur in *causa Vicen. Cameraria 1. Februarij*
1638. coram R.P.D. meo Rojas, § Nec obstat, quod
in dubio censetur, &c. ibi, quia cum ex supradictis
282 cōstet de clara mente Papæ voluisse, & † potuis-
se sibi, ac Sedi Apostolicæ reseruare collationem
beneficiorum non intrat præsumptio, quod Papa
non præsumatur voluisse præiudicare Ordinarijs,
& idem fuit resolutum in *eadem causa sub die 27.*
Iunij 1640. coram Merlino. §. Et cessat omnis dif-
283 *ficultas*, ibi, illæ conclusiones † generales proce-
dunt in dubio, secus autem vbi præcisa, & aperta
sunt verba Papæ, &c.

Illud etiam animaduerte, nec in his casibus,
opus esse, vt derogetur *reg. de iur. quæsit. non tol-*
284 *lend.* quoniam † ea derogatio nullatenus requi-
ritur, quando Papa facit gratiam alicui, quæ de
sui natura est præiudicialis tertio, prout est casus
285 noster, & ratio est quia cum Papa † dictum præ-
iudicium cogitare potuerit, inde cessat omnis
scrupulus subreptionis. *Felin. in cap nonnulli.*
num. 18. vers. fallit nono. de rescript. & bene Dec.
consil. 113. num. 7. vers. Non obstat, & dixit *Rota*
coram bon. mem. Card. Seraphin. decis. 1445. num. 5.
vers. Non obstat, quod regulæ de iur. quæsit. &c.
cum alijs copiosè allegatis in causa Bononien. Legi-
timitatis 31. Ianuarij 1629. coram Merlino est de-
cisio 501. num. 28. tom. 1. à me nouiter impress. aliàs
par. 5. recent. quare talis derogatio superflua esset;
286 nam & tritum est, eo ipso quod Papa † facit gra-
tiam de sui natura præiudicialem, vt sunt exem-
ptiones vniones, & similia, quia in eo tunc non
potest cadere ignorantia, nam optimè intelligit
eam gratiam non nisi cum præiudicio tertij posse
verificari, & hoc non obstante illam concedit,
287 opus est, vt dicamus, † per necessarium antece-
dens d. regul. de non tollend. &c. velle derogare, &
censuit *Rota coram Cardin. Seraphin. decis. 762.*
num. 4. vers. Secundo, quia non habet locum, &c.
cum alijs relatis in causa Cæsaraugustana iurisdi-
ctionis 5. Februarij 1609. coram bon. memor. Card.
Sacrato, est decisio 174. num. 2. part. 1. recent. quæ
impressa est etiam penes *Marches. de Commiss.*
par. 3. fol. 152. & replicata erat in *hac par. 3. infra*
decis. 208. & præter decisiones ibi adductas in hac
materia addo *decis. in causa Adrien. decimarum*
14. Decembr. 1607. coram bon. memor. Reuerendiss.
Manzanedo, & in causa Albanen. beneficiorum
27. Iunij 1614. coram bon. memor. Pirouano, &
in Bononien. vsusfructus 23. Maij 1625. coram
bonæ memoriæ Coccino, & in Mantuana pensionis
4. Decembris 1626. coram clar. memoriæ Merli-
no est decisio 24. num. 1. tom. 1. à me select. aliàs p. 5.
288 *recent.* vbi etiam dicitur id † procedere, siue tale
ius sit de iure communi, siue de iure speciali, & in
Neapolitana legati 1. Decembr. 1631. coram R. P.
D. meo Ghisilerio, & in Cæsaraugustana Camera-
riæ 26. Nouemb. 1632. coram bo. me. Pirouano, quæ
sunt decisiones 11. nu. 25. & 157. nu. 13. tom. 2. à me
select. aliàs par. 6. recent. & nuper fuit dictum in
causa Corduben. decimarum de Lucena 7. Februar.
1639. cor. Merl. §. deniq; nec suffragari potest, vers.
cū ipsa materia sit de sui natura præiudicialis, &c.

Et veritas est hoc casu venire in concursum
dero-

derogationem, de qua in dict. regul. de iur. quæsit.
non tollend, & ipsum factum derogationis, & sic
necesse est, vt protestatio cedat facto omnino
contrario, ad tradita per *Bart. & alios in l. non*
solum, §. morte. ff. de nou. oper. nunc. & per Cano-
nistas in cap. cum M. Ferrariens. ext. de constitut.
289 & in puncto nempe de præiudicio † circa colla-
tionem beneficiorum optimè fuit perpensum in
causa Melitana optionis 5. Martij 1640. coram
eodem Merlino. §. Præsertim concurrente. versic.
nec tali casu opus erat derogatione regulæ de iur.
290 quæsit. non tollen. cum † satis sit materiam esse
de sui natura præiudicialem, &c. & in specie de
concordatis Germaniæ fuit ratiocinatum in illa
Argentina Coadiutoriæ 26. Aprilis 1632. coram
R. *P. D. meo Ghisilerio est decis. 114. num. 11. par. 6.*
recent. vers. quia in gratia de sui natura præiudi-
ciali, &c.

Quidquid tamen esset dicendum, si gratia, seu
materia de sui natura non esset præiudicialis, &
291 sic scientia præiudicij iuris tertij orta † non fuit
in Papa ex natura ipsius rei, sed causata ex nar-
ratis à parte, quo casu cum faciliùs ob inuolu-
crum verborum Papa potuerit decipi, ideo tunc
videtur necessaria derogatio regul. de iur. quæsit.
non tollend. & in his terminis loquuntur decisio
bon. memor. Cardin. Seraph. decis. 1082. & decis. in
causa Placentina fructuum 15. Aprilis 1616. coram
bon. mem. Rembaldo., & quotquot aliæ decisiones
in contrarium possent allegari, quas breuitatis
studio hic non refero.

Paulus Rubeus.

R. P. D. VICECOMITE.

Tiburtina Affrancationis.

Veneris 11. Ianuarij 1585.

ARGVMENTVM.

De restitutione in integrum concedenda aduersus
præscriptionem ex capite ignorantiæ.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum aduersus præscriptionem triginta, vel quadraginta annorum datur ex capite ignorantiæ.*
2 *Restitutio in integrum aduersus præscriptionem potest peti infra quadriennium, quod est vtile, & non currit, nisi à die scientiæ.*

DECISIO III.

1 DOMINI fuerunt pro Domino Iacobo Ma-
resio, quod sibi competat restitutio, nam
communis est, quod aduersus præscriptionem tri
ginta, vel quadraginta annorum detur restitutio
ex capite ignorantiæ, A *Bart. in leg. 1. §. si quis.* A
de itin. actu. priu. Roman. consil. 125. num. 5. Pede-
mont. decis. 69. num. 16. Couar. in regul. possess. par. 3.
§. 3. num 3. Dec. *consil. 267. num. fin. Gerard. con-*
sil. 56. sub num. 10. circa medium. Afflict. dec. 37.
numer. 1. Capyc. decision. 4. numer. 24. & sequent.
cum alijs adductis per Dominos informantes,
& fuit allegata decisio in illa Romana de Mero-
pibus. B B
2 Et licet post dictam præscriptionem iam com-
pletam longum temporis interuallum excessisset,
tamen quadriennium datum ad petendum resti-
tutionem est vtile, & ideo non currit nisi à die
scientiæ; quare si staret per centum annos igno-
rans ius suum, adhuc dixerunt Domini esse intra
tempus petendi restitutionem, C per *Alexand.* C
consil. 113. num. 10. lib. 2. Dec. cons. 36. nu. 9. & con-
sil. 42. in fin. Soccin. iun. cons. 128. num. 168. lib. 1.
Grat. cons. 143. in princ. lib. 2. Capyc. *dec. 4. num. 25.*
Peregr. decis. 40. lib. 2.

SVMMARIVM ANNOTATIONIS
ad Decisionem III.

1 *Præscriptio 30. vel 40. annorum currit etiam contra ignorantes, & num. 45.*
In præscriptionibus an semper tempus sit continuum. num. 1.
Præscriptio 30. vel 40. annorum mero iure currit contra ignorates. ibid.
2 *Restitutio in integrum an detur aduersus præscriptionem 30 vel 40. annorum, articulus est valde inuolutus.*
Et in hac materia fluctuarunt etiam summi Legum Vertices, sibimet contradicendo. num. 7.
3 *Inimicitiæ implacabiles reperiuntur inter Iuristas, & secta pertinacissima inter eos adsunt.*
5 *Restitutio an detur aduersus præscriptionem 30. vel 40 annorum, in hoc Doctores Moderni, Camaleonte ipso sunt magis varij.*
6 *Nam & deploranda est infelicitas nostrorum temporum, cum DD. in hoc articulo palinodiam concinant. num. 7.*
8 *Restitntio, quod detur aduersus præscriptionem 30. vel 40. annorum est opinio verior, & æquior, & num. 20. & 23*
9 *Præscriptio 30. vel 40 annorum inducta non est fauore possidentis, sed in odium negligentis.*
10 *Negligentia non potest considerari in ignorante.*
Ignorans non negligit, non contemnit, non renunciat, non delinquit, non ratificat ibid.
11 *Ignorans est magis stultus, quàm quilibet alius.*
Ignorans reputatur absens. ibid.
Ignorans æquiparatur impotenti. ibid.
Ignorans respectu rei ignoratæ consideratur, vti res inanimata, veluti petra, seu saxum. ibid.
12 *Ignoranti, si denegaretur restitutio in integrum, esset contra omnem æquitatem.*
Iure suo vt quis potiatur, iura in hoc non parum laborarunt. ibid.
13 *Iustitia præcipuum fundamentum est, vt ius suum vnicuique tribuatur.*
14 *Ius suum petenti nemini est denegandum.*
15 *Ignorantem pœna affici iniquum est.*
Nostrum illud quod est, sine facto nostro nobis auferri non potest. ibid.
16 *Nostrum quod est, si sine facto nostro nobis auferretur, nihil aliud esset, nisi ipsam fidem publicam violare & fraudibus viam aperire.*
17 *Impedito sublato impedimento, si contra eum currat præscriptio, datur restitutio in integrum.*

Igno-

Ignorans dicitur impeditus impedimento facti, & iuris.

18 Impedimentum facti est iusta causa restitutionis in integrum.

Ignoranti tanquam impedito est subueniendum. ibidem.

19 Restitui se petens aduersus præscriptionem 30. vel 40. annorum debet deducere ignorantiam.

Et ista est cautela in practica ab Aduocatis, & Doctoribus habita pro aurea.

21 Seruitus si mihi sit legata, sed id nescio, & ideo ea non utor, currit præscriptio, sed non denegatur restitutio.

22 Restitutio in integrum aduersus præscriptionem, ex capite ignorantiæ, datur etiamsi sint transacti 100. anni, immo immemorabile tempus.

24 Præscribens spatio 30. vel 40. annorum plenissima monitione est securus.

25 Præscriptio vt currat contra ignorantem, & nihilominus ei detur restitutio, incongruum non est.

26 Præscriptio 30. vel 40. annorum, dum dicimus, quod currit contra ignorantes, intelligitur quando ignorantia est culposa, aliàs non.

27 Præscribens spatio 30. vel 40. annorum est securus inspecto iure communi, sed non iure extraordinario, quale est restitutio in integrum.

Lex generaliter loquens non censetur cogitare ea, quæ veniunt iure speciali. num. 27.

28 Præscriptio 30. vel 40. annorum, reddit quem securum, nisi contra eundem ex iusta causa fuerit impetrata restitutio in integrum.

29 Res iudicata non infringitur per iura de nouo reperta, & qualiter id intelligatur.

30 Restitutioni in integrum, vt sit locus, semper in dubio est facienda interpretatio.

Restitutio in integrum nititur æquitate. ibid.

31 Præscriptio repugnat æquitati naturali.

32 Præscriptionis materia est iniqua, impia, & odiosissima.

33 Restitutio in integrum, vt concedatur aduersus præscriptionem ex capite ignorantiæ est opinio, quæ magis adhæret æquitati, & sic conscientiæ.

Opinio, quæ fauet conscientiæ amplectenda est. ibidem.

34 Conscientia didicit contemnere male dicta.

35 Restitutio in integrum aduersus præscriptionem in dubio semper est concedenda.

36 Restitutio in integrum, quod concedatur ex capite ignorantiæ aduersus præscriptionem 30. vel 40. annorum.

Est opinio, quæ semper placuit, & placet Christifidelibus.

37 Ecclesia quotidie admonet Christi fideles ne propter temporalia amittant æterna.

Figura huius mundi præterit. num. 37.

in Cœlo sunt præmia, & coronæ.

38 Res quod sit mea, quandocunque appareat, etiam post centum annos, mihi restituenda est.

39 Litigantes illi miseri vocandi sunt, qui incidunt in manibus eorum Doctorum, qui leges, vt dicitur ambobus manibus circumferunt.

Restitutio in integrum, quod non concedatur ex capite ignorantiæ, est opinio penitus damnata.

40 Aduocati curare debent insinuare partibus, vt reddant, quod alienum est.

41 Aduocati consulere tenentur secundum forum interius, & conscientiam, non secundum forum exterius, & super hoc exclamat sic Fontanell. vt hic.

Aduocati veritatem scienter impugnantes contra SPIRITVM SANCTVM peccare dicuntur. num. 41.

42 Opinionem fauorabiliorem, & benigniorem in dubio sequi, non minus iustius, quàm tutius est.

43 Rota ex inueterato stylo in conflictu opinionum, æquiorem solet amplecti.

Opinio æquior potius est tenenda in iudicando, quàm communior. num 37.

44 Antonin. Thesaur. vir eminentis scientiæ, sed cauendum est ab eius opinione, de qua in eius decis. 134. à num. 5.

46 Restitutio in integrum si daretur ex capite ignorantiæ aduersus præscriptionem 30. vel 40. ann. dominia rerum semper starent in suspenso, sed contra num 41.

47 semel Dominus, semper est Dominus, nisi ex facto proprio desinat esse.

Præscriptio quando contra aliquem ignoranter currit, non tamen ille desinit esse Dominus. ibidem.

48 Lex semper est certa eorum, quæ sunt in rerum natura.

49 Restitutio in integrum quod ex capite ignorantiæ concedatur aduersus præscriptionem 30. vel 40. annorum, est opinio recepta in diuersis supremis Orbis Tribunalibus, & præsertim.

Nempe in Sacro Consilio Neapolitano num. 50. in Rota Bononien. num. 51. in Rota Ianuen. num. 52. in Rota Lucen. num. 53. & 54.

in Foro Piniranen. num. 56. in Rota Auenionen. nu. 57 in Regio Senatu Cathaloniæ. num. 58. in Senatu Pedemontano. num. 59.

in Senatu Grationopolitano, num. 60. in Parlamento Delphinali, num. 61. in Senatu Burdegal. num. 62.

in Audientia Baren. nu. 63. in Camera Imperiali. num. 64. & tandem in Rota Romana, vbi veritas gloriosè triumphat, num. 65.

55 Socin. conatur blandiri, & insinuare iudicibus, vt amplectantur eam opinionem, quod non concedatur restitutio ex capite ignorantiæ aduersus præscriptionem 30. vel 40. annorum, sed irridetur.

Nodum in scirpo quæritur, Iudex dum neglecta communiori opinione, vult iudicare secundum minus receptam. num. 55.

66 Restitutio in integrum competit locis pijs aduersus præscriptionem completam ex negligentia administratorum.

67 Restitutio in integrum, vt concedatur aduersus præscriptionem 30. vel 40. annorum ex capite ignorantiæ, requiritur vt ea sit rationabilis, & inuincibilis.

Ignorantia qualibet non sufficit ad obtinendam restitutionem in integrum aduersus præscriptionem 30. vel 40. annorum.

Nam debet esse penitus, penitusque sine macula & ex omni parte excusabilis.

Igno-

Ignorantes ex propria culpa, & scientes apud Legislatores eadem pœna puniuntur, & hoc dictum refert Aristotel. sub nu 67. in fin.

68 *Ignorantia de Iure præsumitur in dubio.*

Ignorantia licèt secundum veriorem opinionem probetur iuramento, id tamen non procedit quãdo in ignorantia stat fundamentum intentionis actoris. num. 68.

69 *Ignorantia quando est fundamentum intentionis agentis, est vndequaquè plenè iustificanda.*

Cum hoc casu excludatur etiam per quamlibet cõiecturam, etiam de longe petitam. & nu. 33.

70 *Ignorans sibi imputet, si non inuestigauerit iura sua.*

71 *Ignorantia non est excusabilis, quando quis habuit notitiam in genere, vel tenebatur inuestigare.*

72 *Iura sua, quilibet debet scire, inquirere, & inuestigare.*

74 *Restitutionis in integrum beneficio non gaudet is aduersus præscriptionem 30. vel 40. annorum, qui scit, vel eius ignorantia non est vndequaque probabilis.*

75 *Immo & hoc casu talis restitutio denegatur minori ex scientia tutoris, cum tunc sit agendum contra tutorem.*

76 *Restitutio in integrum ex capite ignorantiæ, tunc datur, quando ignorantia vllo velamine obscurari non potest, nec aliquo modo calumniari.*

77 *Veluti si sumus in hærede, in cuius potestate non fuerunt scriptura, vel quid simile.*

78 *Hæredi competit restitutio ex capite ignorantiæ.*

79 *Restitutio in integrum datur etiam ratione Iuris dubij, & intricati.*

Ignorantia probabilis exempla, qui ponat. nu. 79.

80 *Testamenti ignorantia præsumitur, si illud semper fuerit penes Notarium, & nunquam extracta fuit copia.*

81 *Testamenti explicita scientia non præsumitur, quando in vita eius, qui debuit scire, illud numquam fuit leuatum de manu Notarij rogati de eo.*

82 *Testamentum si sit apud acta, facili negotio potest illud legi, & videri contra. num. 84.*

83 *Scientia eorum, quæ sunt in actis facilè præsumitur, cum acta faciant rem notoriam.*

84 *Notarij in leuatione testamentorum captant emolumenta, ideò non solent esse faciles ad illa ostendenda.*

85 *Ignorantia dum dicitur, quod sit plenis probationibus docenda, quando in ea consistit fundamentum intentionis agentis, id qualiter intelligatur.*

86 *Probatio dicitur vera, & non præsumptiua quando concurrunt plures, & perfecta coniecturæ.*

87 *Probatio plenissima, & numeris omnibus absoluta oriri potest ex cumulatis præsumptionibus, & coniecturis.*

88 *Ignorantia est actus priuatiuus habens negatiuam annexam, & ideo perfecta probatio in ea haberi non potest.*

89 *Negatiua probatio, si non impossibilis est, saltem difficillima reputatur.*

90 *Iudex mordicus insistere nequit, requirendo liquidissimam probationem, quando ea haberi non potest, cum tunc satis sit humana certitudo.*

91 *Quadriennium concessum à lege ad effectum restitutionis in integrum, cum sit à principio vtile, non currit ignorantibus.*

92 *Et hoc est dictum Bald. mirabile, & egregium reputatum, & à toto Mundo secutum.*

93 *Restitutionis in integrum petendæ tempus, quod non currat ignoranti est conclusio non parui momenti, sed maximæ importantiæ.*

94 *Et plures Doctores admonent, & rogant, vt hoc vnum diligentissimè semper cordi teneatur.*

95 *Quadriennium ad petendam restitutionem in integrum si ab initio esset continuum, quid inde sequeretur. & num. 109.*

96 *Rationes, & fundamenta firmissima velle tollere per absurda, & inconuenientia, ridiculum est.*

Restitutionis in integrum petendæ tempus, quod non currat ignorantibus, est opinio verior, & communior.

97 *Et sic tenetur in Scholis, & in Palatijs, & ab ea, nec in consulendo, nec in iudicando est recedendum.*

98 *Doctores auiditate pecuniæ non debent consulere contra veritatem.*

99 *Restitutionis in integrum petendæ tempus, quod currat ignorantibus, quare DD. aliqui tenuerunt hanc opinionem.*

100 *Doctores dum consulunt, non debent esse abstracti ab auro, & auaritia. num. 73.*

101 *Pecunia non debet esse magis amica, quàm ipsa veritas*

102 *Tribunalia suprema in casu restitutionis in integrum nullatenus attendunt lapsum quadriennij constito de ignorantia.*

Et iste est stylus Curiæ.

103 *Restitutionis in integrum petendæ tempus aduersus præscriptionem non currit etiamsi ignorans steterit per centum, immo per mille annos.*

104 *Actio omnis siue sit realis, siue personalis, siue mixta, &c. spatio 30. vel 40. annorum præscripta remanet, & quando id procedat. num. 78.*

105 *Ortus vbi non datur, impossibile est vt ibi possit assignari occasus.*

Actio omnis, & omne ius tunc spatio 30. annorum præscribitur, quando sumus in actione efficaci, & in iure formato, aliàs secus. nu. 105.

106 *Deficientia supponit aliquid perexistens quod antea fuerit.*

Monstrum illud portentosum Iura admittere nolunt, vt dicatur defecisse id, quod numquam apparuit. num. 106.

Actio non potest præscribi, quando ex defectu conditionis numquam ortum habuit, quod procedit etiamsi orta sit actio, sed non potest intentari. num. 106.

107 *Restitutionis in integrum petendæ tempus tunc incipit currere, quando quis ex aliquo actu antea penitus ignoto, potuit excitari ad inquirendum de iuribus suis: & num. 108.*

Pauperem vnum, nec mille homines spoliare possunt eius diuitijs. num. 106.

110 *Quadriennium ad petendam restitutionem in integrum, cum sit à principio vtile, ideo non currit contra legitimè impeditum.*

111 *Restitutionis in integrum petendæ tempus est à principio vtile, nulla habita distinctione an simus in Ecclesia, vel in alia priuata persona.*

112 *Dec opinio in consil. 29. damnatur, & reprehenditur.*

ANNO-

ANNOTATIO AD DECISIONEM III.

ARticulus iste, vtrum restitutio in integrum
ex capite ignorantiæ concedatur aduersus
1 præscriptionem † 30. vel 40. annorum, cum ea
currat etiam contra ignorantes. *l. sicut in fin. C.*
de præscript. 30. vel 40. annor. leg. licet. C. de iur de-
liber. Pinell. in auth. nisi triennale. num. 30. 38. &
53. C. de bon. mater. Honded. consil. 83. nu. 50. lib. 1.
Merlin. de legitim. lib. 5. tit. 3. quæst. 10. nu. 26. cum
alijs allegatis à Rota in causa Rauennaten. Saluia-
ni 17. Martij 1634. coram Eminentiss Dom. Card.
Verospio & recentiùs *in Romana diuisionis 15. Iu-*
nij 1640. coram R.P.D. meo Biebo. & adde *Franc.*
Merlin. decis. Lucen. 70. num. 56. vbi etiam asserit
post *Bart. Ias. Surd. Crauett. Borgnin. Menoch.*
Becc. & Carpan. quod in præscriptionibus sem-
per tempus est continuum, cum alijs vt ibi. Quod
enim præscriptio 30. vel 40. annorum mero iure
currat contra ignorantem latè probat *Petr. Bar-*
bos. in repetit. leg. 3. C. de præscript. 30. vel 40. annor.
à num. 306.

2 Ideoque supradictus punctus est adeo † con-
trouersus, necnon inuolutus, vt non solùm in
hoc inter se Doctores valde discrepent, quod &
tolerabile esset, cum inter Iuristas iure quasi hæ-
reditario implacabiles reperiantur inimicitiæ, &
3 inter eos reperiuntur † sectæ pertinacissimæ, vt
iam abundè dixi in epistola ad I.V.D. quam po-
sui in principio *tom. 3. Decisionum Rotæ Romanæ*
a me selecti. alias par. 7. recent. a nu. 72. Sed quod
peius est, multi etiam summi legum vertices in
4 hac materia fluctuando, sibimet ipsis † contra-
dicunt, & more furiosorum sese prouocant, &
lacessunt, inter quos adest *Alexand.* Dec. *Rub. Ale-*
xandrin. Gozad. & alij, quos refert Crauett. *in*
cons. 201. sub num. 34. vbi in fine verecundè fate-
tur, eum pudere in hac opinione, referre talem,
ac tantorum virorum varietatem, ac inconstan-
tiam, & vide reliqua ibi.

5 Doctores † verò nostri temporis in hoc puncto
sunt adeo constantes, vt Camaleonte ipso sint
magis varij, de qua re non parum dolet *Odd. de*
restitut. in integr. part. 2. quæst. 90. art. 5. num. 19. ibi
deploranda est infelicitas temporum nostrorum,
6 cum Doctores tam parum sibi † constent in hoc
articulo an concedatur restitutio in integrum ad-
uersus præscriptionem 30. vel 40. annorum, ex ca-
pite ignorantiæ, vt palinodiam concinnant. &c.
Sed ad nos,

Quamuis enim difficile sit perscrutari quænam
hoc casu sit verior opinio, vndique enim adsunt
angustiæ, propter rationes adductas ab vtraque
parte, & hinc inde multi asserunt de communi.
Tamen reiecta opinione negatiua, non est dubi-
7 tandum asserere, † affirmatiuam, scilicet vt con-
cedatur restitutio, esse veriorem, & æquiorem,
atque hic in decisione Rota testatur de commu-
ni, atque latiùs infra dicam, & huius opinionis
ratio palpabilis est, quia ista præscriptio 30. vel
40. annorum inducta est à iure nequaquam fauore
8 possessoris, sed † in odium eius, qui tam longo
tempore neglexit petere, quod suum est, *Bart. &*
Doctores in l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollend. &
post eos inquit *Dyn in regul. possessor. de regul. iur.*
in 6. vers. præscriptio autem 30. annorum inducta
est in odium negligentium tantùm, &c. & aduertit
Surd. decis. Mantuan. 5. num. 1. vers. præscriptio 30.
9 *† vel 40. annorum non fuit introducta fauore pos-*
sessoris, &c. Guido pap. decis. 416. num. 2. vers. indu-
cta est propter negligentiam, &c. Bonifac. Vita-
lin. in clem. 1. num. 3. de celebrat. missar. ibi; Mero
odio negligentium introducta est præscriptio
tricennalis. *Osasch. decis. Pedemont. decis. 115. sub*
num 5. vers. præscriptio 30. vel 40. annorum currit
ex mera negligentia deducentis iura sua. *Vrsill.*
ad Afflict. decis. 12. num. 5. vers. præscriptio 30. vel
40. annorum introducta est tantum in odium ne-
gligentium, aduertitque *Rota in Ariminen. legati*
7. Februar. 1600 coram bon. mem. Litta, & nuper
fuit dictum in *Rauennaten. census 26. Aprilis 1641.*
coram R.P.D. meo Bicho. §. Et ex parte vers. in ne-
gligentia solùm fundatur præscriptio 30. annorum.
& faciunt aliæ plures decisiones à me allegatæ in
annotat. ad sequentem decisionem *num. 14.* & sic
in negligentia consistit vis, fundamentum, ac to-
ta substantia huius præscriptionis.

Quæ negligẽtia cum nullo modo possit inquiri
10 † in ignorante, quoniam ignorans non negligit,
non renunciat, non contemnit, non delinquit,
non ratificat, & eius voluntas nulla sit, & vt ait
Specul. in tit. de nou. oper. renunc. §. 2. vers. penultim.
11 Ignorans † est magis stultus, quàm quilibet alius.
Et quod ignorans præsumatur absens, scribit idem
Specular. in tit. de iur. vers. cæterum. Et impotenti
pariter æquiparatur ignorans. *l. annus ff. de calum.*
l. argentum, ff. commod. Tandem ignorans respe-
ctu rei ignoratæ consideratur sicuti res insensibi-
lis, veluti petra, seu saxum, &c. Ergo stantibus
12 supradictis, prorsus † ab omni æquitate erit alie-
num, si ignorans reperta veritate, quod aliquid
suum est, scilicet per instrumenta antea penitus
illi incognita vel per aliud simile, &c. Iura eum
non coadiuuarent, & sic promptè Iudex non de-
ferret brachium ei, qui se ad eius tutelam conuer-
tit, quo in integrum restituatur, vt iure suo po-
tiatur, & in hunc sensum nemo est nescius, quot
leges conditæ sint, quot Plebiscita promulgata,
quot Senatusconsulta constituta, quot Edicta
Magistratuum edita, & quot responsa Prudentum
lata fuere.

13 Nam, & iustitiæ † præcipuum fundamentum
est, vt ius suum vnicuique tribuatur. *§. iuris præ-*
cepta, instit. de iustit. & iur. & hoc nec ipso male-
14 dicto Diabulo, si in iudicio † peteret aliquid, quod
suum esset, denegandum veniret. Hinc sæpe sic
solitus erat asserere Seneca. Aequissima vox, &
ius gentium præseferens, vt ius suum vnicuique
reddatur, facitque *lex 2. §. idem Varus. ff. de aq.*
pluu. arcend. & lex 2. §. penultim. ff. de relig. &
sumpt. &c. Doctores omnes in l. 2. ff. solut. matr. cum
alijs adductis a Decian. in cons. 108. num. 30. versic.
ergo cum vnicuique quod suum est, &c. tom. 3.

Vlteriùs esset valde inhumana talis negatio,
nam, vt dixit *Rota coram bon. memor. Causlerio,*
15 *decis. 141. num. 2.* ignorantem † pœna affici, ini-
quum est, *cum ibi allegat.* Iura etiam tolerare ne-
queunt, vt quod nostrum est, sine facto nostro
nobis auferatur. *leg. id quod nostrum est. ff. de re-*
gul. iur. cum alijs allegatis a Rota in causa Ianuen.
Pecuniaria, seu attentatorum 24. Ianuarij 1642.

coram Reuerendiss. P.D. meo Dunozetto Decano.
§. Et ratio est vers. si quod nostrum est, sine facto
nostro, necnon subditur quod si aliàs diceretur,
16 † nihil aliud esset, quàm ipsa fides publica vio-
lare, & aperire viam fraudibus, &c.
Loquendo ergo in terminis nostris, misericor-
dia, & æquitate dignus censendus est, qui sine
culpa sua, ignorantia iuris sui impeditus, non re-
petiuit, quem cum leges restituere expressè non
vetent, Prætor restituere pollicetur, & poterit,
vt in l. nec non 28. §. quod eius. ff. ex quib. cauf. ma-
ior. &c. Si enim iniquum foret ob iustum, & pro-
babile impedimentum facti, saltem via restitutio
nis non audire. Vnde practicatur in impedito iu-
sto impedimento facti, vt semper eidem conceda-
17 tur restitutio in integrum, vbicunque † contra eũ
currit præscriptio. l. Attilicinus. aliàs incipit hi,
qui §. quis autem propter. cum glos. ibi, & notat
Petr. ff. de seruit. rustic. præd. Cyn. in leg. quoties in
4. quæst. C. de precib. Imper. off. rend. Bart. in l. Se-
natus. C. de offic. præsid. Idque benè potest appli-
cari ad ignorantem, quia ignorantia probabilis
est iustum impedimentum facti. ad l. argentum. ff.
commodat. Cephal. cons. 242. num. 15. Imò igno-
rans dicitur impeditus impedimento facti, & iu-
ris. Bald. in leg. 1. in 24. opposit. C. qui admitt. &c.
& in cons. 13. in princip. lib. 1. Simon de Pretis con-
sil. 11. num. 7. At ignorans, & impeditus æquipa-
rantur, ex relatis à Rot. dec. 662. n. 9 p. 2. rec. quare
18 † ei tanquam impedito est subueniendum. l. qui
in alterius cum ibi notat. ff. de reg. iur. cap. 2. de con-
stitut. cap. cum illorum in fin. de sentent. excomm.
& late Alex. cons. 72. sub num. 4. lib. 1. & ibi Rouers.
in addit. alios DD. adducit.
Ista enim est theriaca aduersus venenum præ-
scriptionis 30. vel 40. annorum, vt ipse ignorans
19 petat † se restitui in integrum aduersus dictam
præscriptionem ex capite ignorantiæ, quia debet
admitti, cum ignorantia tribuat iustum impedi-
mentum, & ista est illa cautela, quæ solet in pra-
ctica, à Doctoribus, & Aduocatis aurea reputa-
ri, vt fidem facit Brederod. in suis cautel. cautel. 69.
vbi fatetur se dictam auream cautelam didicisse à
Bart. in l. 1. §. si quis. ff. de itin. actuq. &c.
Itaque ista opinio, vt restitutio in integrum
concedatur aduersus præscriptionem 30. vel 40.
annorum, ex capite probabilis ignorantiæ, quod
sit verior, æquior, & communior, affirmari non
est dubitandum, tum ob rationes præstantiores,
20 tum ob Doctores † non tam numero, quàm
scientia, & auctoritate spectabiles, nam & per-
bellè asseri potest, quod opinio ista, tanquam
magna quædam Regina videre se faciat associata
ab insignioribus iurisprudentiæ Athlantibus, &
post se, tam numerosum exercitum Doctorum
ducit, vt contrariæ opinioni formidabilis se
ostendat, eique non parum terrorem incutiat, &
præter adductos hic in decisione. addo glos. nota-
bilem in leg. si partem §. 1. in verb. non vtendo. ff.
quemadmodum seruit. ammitt. vbi inquit, si nescio
seruitutem mihi legatam esse, & ideo ea non vtor
21 † currit contra me præscriptio, sed datur restitu-
tio, & in l. cum filius. §. in hac, in verb. & ignoret,
ff. de verb. obligat. & ibi cum ea sentiunt Bart.
num. 4. Bald. Iason Alex. Castren. Dyn. latè Socein.
num. 8. & iterum idem sensit glos. in leg. qui filius.
§. Sabinus. ff. ad Trebel. atque eam pariter secu-
ti sunt Bart. in leg. Aemilius. ff. de minor. & in
dict. leg. cum filius. §. cum in hoc. ff. de verbor. obli-
gat. & in leg. 2. C. si aduers. vendit. pign. &c. Bald.
in cap. 1. ext. de restitut. in integr. vbi plures refert
Cardin. in clem. 1. num. 30. eodem tit. Ludou. Ro-
man. in leg. qui vniuersa §. fin. ff. de restitut. in in-
tegr. Imol. in cap. fin. de præscript. Angel. in leg. hæ-
redem. ff. de calum. Ias. qui dicit hoc singulare in
cons. 118. in fin. lib. 4. Balb. in tractat. de præscript.
part. 4. princip. quæst. 29. per tot. vbi num. 7. eam
magis communem opinionem esse asserit Petr.
Barbosa in leg. 3. C. de præscript. 30. vel 40. annor.
ex num. 306. vbi latè Marescott. variar. resolut.
lib. 1. cap. 16. per tot. Valencue cons. 33. num. 243.
Curt. Sen. consil. 58. num. 1. Ancharan. in cons. 170.
num. 8. Mandel. cons. 634. num. 2 Ruin. consil. 140.
numer. 17. lib. 2. Francisc. Viu in Syl. comm. opin.
c. 690. incip. Restitutio in integrum ex ignorantia
probabili. num. 1 Dec. cons. 564. nu. 19. Maurit. Ro-
lan. in tract. de restit. in integr. c. 59. Alexand. Tren-
tacinq. var. resol. lib. 2. tit. de restit. in integr. resol. 1.
circa med. vbi testatur hanc esse omnium commu
nem sententiam, &c. Petrus Antonius à Petra in
tract. de fideic. q. 14. n. 259. Cagnol. in l. qui in alte-
rius n. 6. ff. de reg. iur. vbi de cõmuni, & etiam sub-
iũgit, eandem communem opinionem procedere
22 pariter in præscriptione † centum annorum,
immo, & non desunt Doctores, qui scribunt, id
procedere etiam in præscriptionibus, cuius initij
memoria non extet, inter quos adest Hieronym.
Grat. in cons. 143. num. 2. lib. 2. vbi alios refert,
& testatur de veriori, & magis communi opi-
nione.
Insuper hanc opinionem in terminis nostris
nempe in præscriptione 30. vel 40. annorum esse
23 † apertè æquissimam simul, & iustissimam, ac
communem omnium Doctorum opinionem af-
firmat Bursat. & consil. 160. num. 61. qui abundè
alios allegat, & aliam cohortem adducit Horat.
Mandos. in addit. ad consil. Roman. 123. in littera
N. vbi etiam asserit de communi, &c. adde Fran-
cisc. Becc. cons. 12. num. 64. vbi de communi opi-
nione, & quod transeat sine dubitatione, &c. Ro-
land. cons. 68. num. 10. vers. verum his non obstanti-
bus. volum. 3. vbi post Paul. de Eleazar. Zenzen. Io.
Andr. Cardin. Socin. Ant. de Butr. Bertrand. Ioan.
Maur. Rebuff. Plot. Alciat. Lofred. Hostien. Paris.
Cassan. Innocent. Boer. Natt. Mantua, & alios, te-
statur hanc esse receptam omnium Doctorum
sententiam, adde Hondod. consil. 83. à nu. 18. lib. 1.
vbi de vera, & communi opinione. Surd. cons. 420.
num 7. qui non solùm de communi, sed de ma-
gis communi, & veriori opinione testatur, & re-
centiùs Gratian. disceptat. forens. cap. 118. à num. 5.
qui post Ceuall. asserit hanc opinionem esse ple-
nissimam æquitate. Et si turbam innumeram
Doctorum istam sententiam sequentium desi-
deras videre, ea est adducta ab Odd. in tractat.
de restitut. in integr quæst. 90. part. 2. articul. 4. sub
num. 16. vers. Sed contrarium tenent, & articul. 5.
num. 18. vers. in contrarium est alia communis, &c.
& à Tiraquell. in tractat. de retract. lignag. §. 25.
glos. 4. num. 37. addo Henric. Rosental. de feud. par. 1.
cap. 9. membr. 2. conclus. 93. num. 18. in littera T. vbi
affluenter plures DD. allegat, & inter alios 12. qui
testa-

testatur de commun. & alij de magis communi
opinione.

Nec quilibet titubare debet, ex eo, quia præ-
scriptio ista 30. vel 40. annorum currit etiam
contra ignorantem, ex iuribus supra à me allega-
tis, vnde, qui præscripsit tali tempore aduersus
24 † omnes plenissima monitione securus est, vt in-
quit Imperator in *l. fin. C. de præscript. 30. vel 40.
ann.* quoniam id non negatur. Cum incongruum
non sit, vt currat præscriptio, & nihilominus de-
25 tur talis restitutio, † quia si non curreret, non es-
set opus restitutione in integrum.

Vel dicere possumus, quod ista præscriptio be-
26 nè currit contra ignorantes, † quando causatur
ignorantia ex culpa, aut negligentia, secus verò,
si ex iusta, & probabili causa, vt post *Roman. con-
sil. 9. aduertit Ioan. Thom. Minac. cons. 10. num. 36.*
quo casu præscriptio non currit *l. 1. C. de annal.
præscript. leg. contra maiores, C. de transact. leg.
fin. in fin. C. qui bon. ced. poss. glos. notab. in leg. sed
et si. ff. de bon. possess. cont. tab.* quam ad hoc notat
*Aret. in sorticrit. ius terminus in leg. ventre colum. 4.
ff. de acquirend. hæred.* & faciunt notata per Ca-
*nonistas in cap. fin. de elect. & in cap. transmissa
de præscript.*

Sed ad omne peius currit prædicta præscriptio
etiam contra iustè ignorantem, & præscribens
erit securus, sed intelligi debemus inspecto com-
muni, & ordinario iure, non autem extraordina-
27 rio, quale est remedium † restitutionis in inte-
grum. *leg. in causæ la 2, in princip. ff. de minor.*
quia de hoc iure extraordinario lex generaliter
loquens non censetur cogitare. *leg. nam ad ea ff.
de legib.* aduertitque *Rota coram bon. mem. Reue-
rendiss. Ortembergo decis. 112. num. 12. infra in
hac 3. part. recent.* prout fortiùs dicimus de statu-
to omnem, & quamcumque exceptionem per
verba quantumuis vniuersalia tollente, quod
non præsumatur velle tollere exceptionem, seu
beneficium restitutionis in integrum, est com-
munis, & verior opinio, prout latè affirmarunt
*Francisc. Becc. cons. 12. num. 69 cum plurib. seq.
Sfortia Odd. in tractat. de restitut. in integrum
part. 1. quæst. 42. num. 26.* & post eum innumeros
adducens *Carol. de Graff. de exception. except. 34.
per tot.* Sicque hoc casu præscribens erit securus,
28 † nisi contra eundem ex iusta causa fuerit impe-
trata restitutio in integrum, & hæc opinio pla-
cuit *Crauett. in consil. 201. num. 35. & de antiq.
tempor part. 4. vers. materia, num. 58. & seq. Thob.
Non. in cons. 87.* & latiùs *Roland. d. cons. 68. nu. 33.
volum. 3.*

Ad hoc enim facit illud simile, de rè iudicata,
29 contra quam ad eam infringendam † non admit-
tuntur iura de nouo reperta. *leg. sub specie. C. de
re iud. l. Imperatores. C. eod cap. inter monasterium
extr. eodem,* quia hoc procedit directè, & ipso iure,
secus per viam restitutionis in integrum, stante
ignorantia. *Odd. de restitut. in integr. quæst. 73.
art. 3. vers. sed in contrarium*, vbi plures de com-
muni & quod opinio sit comprobatissima, pluri-
bus allatis testatur *Fontanell. decis. Cathalon. 176.
num. 11.* sic etiam tenet Rota, *vt videre est in cau-
sa Namnien. bonorum 4. May 1618. coram bo. me.
Card. Sacrato.*

Accedit pariter in casu nostro, quod semper
30 in dubio facienda † est interpretatio, vt sit lo-
cus restitutioni in integrum contra præscriptio-
nem, quia talis restitutio nititur æquitate. *l. de-
nique. & l. nec vtilem. ff ex quibus caus. maior. &c.*
31 & præscriptio repugnat † æquitati naturali *glos.
in l. 1. quam ibi valde notat Angel. ff. de negot. gest.*
& quod materia ista præscriptionis sit iniqua,
32 impia, & † odiosissima pluribus relatis *fuit ratio-
cinatum à Rota in causa Spoletana Saluiani 7 Iu-
nij 1638. vers. quantum fieri potest res fit exanda &c.
coram clar. me. Merlino, & dicam infra ad decis.
20. à num. 20.* & in puncto videatur *Petr. de fi-
deicomm. quæst. 13. num. 261.* vbi ait hanc affirma-
tiuam opinionem, vt ignoranti aduersus præ-
scriptionem 30. vel 40. annorum concedatur re-
33 stitutio in integrum magis † adhærere æquitati,
& sic conscientiæ, & ea opinio, quæ sanet con-
scientiam amplectenda est, & post *Afflict.* subdit
34 quod † conscientia didicit contemnere male-
dicta.

Vnde quando in dubio versamur, abneganda
nullatenus venit restitutio in integrum aduersus
35 præscriptionem † ita concluserunt *Roland. con-
sil. 68. num. 19. & in fin. lib. 3. Crauett. consil. 201.
num. 37. Eugen. consil 95. num. 35. Aldou. cons. 21.
num. 26.* & ita voluerunt *Ceuall. commun. contra
commun. opin. 836. num. 7. vers. in dubio Iudex
concedat restitutionem, Tiraquell. de retract. §. 35.
glos. 2. num. 2. Cald. in l. si curatorem. glos. implo-
rare. num. 6. C. de restitut. in integr.* & perbellè pa-
riter in puncto ratiocinatur *Vrsill. ad Afflict. de-
36 cis. 37. num. 2.* vbi sic præcisè ait, † quod omnibus
Christi fidelibus, quibus est spes salutis æternæ,
quibus, & Ecclesia quotidie concinnit, & admo-
net, ne propter temporalia amittant æterna, cum
37 prætereat † figura huius Mundi *iuxta dictum
Apostoli*, cum in Cælo sint præmia, & coronæ,
*iuxta illud Diui Chrysostomi, de quo in can. quid
autem turbamur. de pœnit. dist. 4. &c.* semper pla-
cuit, & placet dari restitutionem in integrum in
nostris terminis, ex capite scilicet ignorantiæ, &
38 quando † veritas claruerit quod res mea sit, ad-
uersus præscriptionem etiam centum annorum
cum sit scriptum, non dimittitur peccatum, nisi
restituatur ablatum. Adde & *Crauett. de antiq.
tempor. par. 4. quæst. 23. num. 48.* vbi in puncto
39 nostri articuli, miseros † litigantes vocat, qui in-
cidunt in manus Doctorum, qui leges circumfe-
runt ambobus (vt aiunt) manibus. & contra eos-
dem DD. excandescit, quia in hoc casu varian-
do oculum nequaquam habuerunt ad rationem,
sed potius ad æs, amoremq. scelarati habendi, &c.
& in puncto etiam videatur *Fontanell. decis. Ca-
thalon. 154. num. 18.* vbi post admonitos DD. Ad-
40 uocatos, vt curent † insinuare partibus, ad red-
dendum quod alienum est, non obstante præscri-
ptione subiungit, quod Aduocati tenentur con-
sulere secundùm forum interiùs, & conscientiam,
41 † non secundum forum exteriùs, & in fine nu. 20.
sic clamat, Res magna est hæc ad hodierna tem-
pora Res magna, infernus erit aliter operantibus,
quia non est vana fabula, &c. ibique etiam asse-
rit, *post Iacob. Benn. in tractat. de priuileg. Iuris-
consult. par. 3. priuileg. 71. num. 32.* quod Aduocati
veritatem scienter impugnantes contra SPIRI-
TVM SANCTVM peccare dicuntur.

Vlterius ponderandum est, opinionem hanc
affirmatiuam esse fauorabiliorem, vt patet ex su-
42 prædictis, † & in dubio fauorabiliorem, beni-
gniorem, & æquiorem interpretationem sequi,
non minùs iustius, quàm tutius dicit *text. in leg. proximè. ff. de his q. in testamen. delen. & in leg. ea, quæ partes, §. in re dubia. ff. de regul. iur.*
&, in puncto consultus respondit *Natta in consil.*
162. *nu.* 39. Atque Rota ex inueterato stylo in
43 conflictu opinionum † æquiorem solita est am-
plecti, & de hoc stylo mentio habetur in *causa Romana alimentorum, 30. Ianuarij 1637. coram Reuerendiss. P. D. meo Dunozetto Decano est dec.*
193. n. 47. tom. 3. à me select. aliàs p. 7. rec. vbi etiam
n. 46. dicitur quod in iudicando potiùs est tenēda
æquior opinio, quàm communior, *cum ibi alleg.*

Doleo tamen *Antoninum Thesaurum* virum
44 alioquin † eminentis scientiæ, vt apparet ex eius
scriptis, hanc tàm sacrosanctam opinionem la-
cerasse, & quantum in eo fuit pessumdedit, vt ap-
paret ex eius *decis. 134. à num. 5.* vbi plura adducit
ad colorandam eius opinionem, quæ tamen om-
nia facili negotio funditùs euerti possent, prout
strenuè iam se gessit *Alex. Trentacinq. variar. resolut. vol. 1. lib. 2. tit. de restitut. in integr. resolut. 2.*
à num. 2. & quasi totum fundamentum Thesaur.
45 vt apparet num. 11. consistit in eo, † quia ista præ-
scriptio 30. vel 40. currit etiam contra ignorantes
& sic non audiatur ignorans petendo restitutio-
nem in integrum, quod motiuum, quàm sit fragi-
le, & debile, iam demonstraui *supra à num. 24.*
Aliud verò fundamentum, in quo non parum in-
sistunt sectatores partis aduersæ est, quia si resti-
46 tutio in integrum daretur ex capite † ignorantiæ
aduersus præscriptionem 30. vel 40. annorum
semper rerum dominia erunt incerta, & in suspen
so manebunt contra dispositionem *text. in leg. bono publico. ff. de vsucap.* cum similibus regulis ge-
neralibus. Quia respondetur quod imo semper
47 dominia rerum † erunt certa, nam semel Domi-
nus semper est Dominus, nisi ex facto suo desinat
esse talis. *leg. ei, qui soluendo in fin. ff. de hered. instit.* & is Dominus, contra quem præscribitur,
non dicitur amittere dominium, lex enim semper
48 † est certa eorum, quæ sunt in rerum natura, *leg. cum ad præsens, & l. seqq. ff. si cert. petat.* & ita in
puncto reijcit hanc obiectionem *Petr. de fideic quæst. 14. num. 275.*

Libenter, si non me reperirem in his angustis
cancellis breuium Annotationum conficerē ca-
thalogum Doctorum cum eorum rationibus, &
fundamentis in hac celebri controuersia pro, &
contra, ex quo quilibet vellet, nollet inuitis den-
tibus in necessitate esset asserere hanc affirmati-
uam opinionem esse veriorem, & communiorem.

49 Scimus etiam in diuersis Orbis † Tribunalibus
pro hac opinione fuisse iudicatum, & præsertim
in *Sacro Consilio Neapolitano*, & præter decisio-
nem Afflicti adductam hic in decisione, addo *decis. 329. penes eundem Afflict.* vbi in fine rotundis
50 literis † dicitur, ibi, *Tandem post longam examinationem per plures dies fuit per omnes Dominos Consiliarios votatum, quod ex capite iusta ignorantia restituatur ignorans de suo iure ignorato aduersus præscriptionem 30. vel 40. annorum, &c.*

51 Ita pariter † fuit pronunciatum in *Rota Bononien. teste Petro Benintend. decis. 69. sub num. 1.* vbi
de communi opinione affirmatur, *& decis. 71. num. 1.* in qua testatur de magis communi.

52 Rota Ianuen. prædictæ opinioni etiam adhæret
vt in *decis. 203. num. 6.* vbi testificatur hanc esse fe-
rè omnium communem sententiam.

53 Sic etiam fuit † iudicatum in *Rota Lucens. vbi habetur penes Ioseph. Ludouis. decis. 48 num. 23. & & dec. 52 nu. 46.* in qua fidem facit hanc esse com-
munem, & receptam omnium opinionem.

54 In eadem Rota Lucen ita aliàs pariter fuit ten
tum penes *Hieronym. Magon. decis. 31. num. 1.* &
melius *decis. 77. num. 13.* Vbi irridetur *Socin.* dum
in cons. 46. lib. 1. conatur blandiri, & insinuari Iu-
55 dicibus vt † contrariam sententiam amplectan-
tur, ac subdit ibi *Magon.* quod id non potuit per-
suadere Iudicibus Rotæ Lucen. vt neglecta hac
communiori opinioni, quasi nodum in scirpo
quærentes, secundum contrariam opinionem mi-
nùs receptam iudicarent.

56 In foro Fiuizanen. talis sententia est quoque
recepta, id attestante *Caualcan. Borgn. decis. 15. num. 21. vers. restitutio in integrum propter ignorantiam, &c. lib. 2.*

57 In Rota Auenionen. sic etiam fuit pronuncia-
tum, vt videre est apud *Hieronym. à Laurent. decis. 97. num. 2.*

58 In Regio Senatu Cathaloniæ pariter prædicta
opinio firmiter tenetur prout scribit *Io. Petr. Fontanell decis. 154. sub num. 4.* ibi, *Verum certissimum est, & indubitatum, quod in omni specie præscriptionis, siue longi 10. & 20. annorum, siue longissimi etiam temporis 30. & 40. annorum, ex capite iusta ignorantia datur restitutio in integrum, &c.*

59 In Senatu Pedemontano idem fuit decisum,
teste Octauiano Cacheran. ab Osach decis. 69. n. 16.
vbi de magis communi opinione affirmatur.

60 In Senatu Gratianopolitano sic fuit sancitum,
hoc affirmante *Guidopap. decis. 24. num. 2.*

61 In Parlamento Delphinali idem fuit resolutū
penes *Francis. Marcum decis 312. num. 2. part. 3. vers. quia etiam datur restitutio ex capite ignorantia, &c. & ibi Addentes.*

62 In Senatu Burdegal. sic pariter habetur deci-
sum *teste Nicolao Boer. decis. 36. num. 6.* vbi fidem
etiam facit, hanc esse veram, & communem opi-
nionem.

63 In Audientia Baren. ita quoque adest deter-
minatum, hoc attestante *Francisco Viuio decis. 263. num. 9. lib. 3.* vbi etiam de crebriori omnium
in iure scribentium sententia protestatur.

64 In Camera Imperiali eodem modo fuit respon
sum apud *Gail. obseruat. Imperiali 19. lib. 2. nu. 18. & plura cumulat.*

Et tandem ponendo falcem ad radicem, sic in
65 vertice Tribunalium Vrbis, & Orbis † nempe
in Rota Romana, vbi veritas gloriosè trium-
phat fuit sæpius, perpetuaque constantia talis
restitutio in integrum ex capite probabilis igno-
rantiæ indulta, vt videre est apud *Peregrin. decis. 34. in vna Bononien. Hæreditatis lib. 2. & apud Chisan. decis. 153. & a. ad Caputaquen. decis 207. in fin part. 3. & penes Fab. decis. 39. num. 1. lib. 2. part. 3. diuersor.* vbi de communi sententia affir-
matur.

matur, & ita fuit resolutum in *causa Romana Redditionis Rationis* 15. *Martij* 1599. *coram bon. mem. Orano, impressa est post Pacif. de Saluian. decis.*257. *num.* 1. vbi testatur de veriori opinione, & adducitur præsens hæc decisio * *coram bon. mem. Vicecomite*, & idem firmatum fuit in *causa Romana legati* 23. *Iunij* 1599. *coram bon. mem. Litta, & in causa Romana Saluiani Interdicti* 28. *Ianuarij* 1602. *coram bon. memor. Iusto impressa post Pacif. de Saluian. decis.* 255. *numer.* 1. vbi Rota affirmat de receptissima opinione, &c. & in *causa Reatina depositi* 25. *Maij* 1601. *coram bon. memor. Penia est decisio* 733. *nu.* 9. *inter eius à me imprimend. vers. illi tamen competebat restitutio in integrum*, idemque pariter fuit dictum *coram bonæ memor. Cardinali Sacrato, decis.*621. *num.*3. *par.*1 *recent. coram bon. mem. Card. Marquemont. in Mediolan. de Brioschis* 1. *Martij* 1606. *est decis.*64. *num.*4. *par.*2. *recent. & coram bon. me. Cardin. Sacrato in causa Ranennaten. Saluiani* 3. *Maij* 1614. *est infra in hac part. decis.*573. *sub nu.*1. *& coram eodem in Romana supplementi legitimæ* 4. Decembr. 1613. *coram bon. mem. Vbaldo. in causa Romana Salniani* 22. *Maij* 1616. *erat decis.*315. *num.*6. *par.*4. *rec.* &habetur post *Cenc. de censibus dec.*309. *& post Pacif. de Saluian. dec.* 300. *& cor. bo. me. Buratt. in causa Maceraten. Saluiani* 21. *Febr.* 1620. *est inter eius impressas decis.*457. *num.*2. vbi alias decisiones habes. & addo *decis in causa Calaguritana de Alberite* 20. *Iunij* 1610. *coram bon. mem. Ortembergo, & in causa Bononien. Cumuli Misericordiæ* 20. *Octob.* 1621. *coram bon. mem. Coccino. vers. competit restitutio in integrum propter ignorantiam, &c. necnon in causa Vennsina legati* 28. *Iunij* 1622. *coram eodem Coccino. vers. Cuilibet competit restitutio in integrum ex capite iustæ ignorantiæ, &c. & in causa Bononien. legati* 17. *Iunij* 1633. *coram R.P.D. meo Ghisilerio, vers. datur restitutio non obstante quadragenaria, &c. & in causa Romana Pecuniaria, seu sequestri* 16. *Iunij* 1632. *coram bo. me. Pirouano, vers. probata iusta causa verisimilis ignorantiæ, & ibi* inter alias decisiones canonizatur præsens hæc decisio * *bo. me. Vicecomitis, &c. & in causa Ariminen. domus* 23. *Iunij* 1631. *coram R.P.D. meo Dunozetto Decano, est decisio* 59. *tom.* 2. *à me select. aliàs part.* 6. *rec. num.*9. & recentiùs fuit responsum in *causa Auximana fideicommissi* 22. *Martij* 1638. *coram eodem Reuerendiss. Decano. §. vltim. vers. adhuc daretur restitutio in integrum ex capite probabilis ignorantiæ, &c. & in causa Spoletana Salniani* 3. *Iunij* 1639. *coram clar. mem. Merlino. §. tertio quatenus. vers. subueniendum præsidio restitutionis in integrum ex capite ignorantiæ, &c. & in causa Rauennaten. Census* 27. *Iunij* 1639. *coram eodem Reuerendiss. Decano. §. ad hæc. vers. daretur ei restitutio in integrum ex capite probabilis ignorantiæ, &c.* ibiq; etiam aliæ adducuntur decisiones, atque deinde ita etiam fuit dictum in *eadem causa Rauennaten. Census* 26. *Aprilis* 1641. *coram R.P.D. meo Bicho. § Et ex parte venditoris versic. quatenus opus sit restitutio in integrum ex capite probabilis ignorantiæ*, vbi etiam inter alias decisiones expenditur præsens hæc decisio * *part.*3. *recent.* idem fuit etiam firmatum *in causa Bonon. fideicommissi* 22. *Iunij* 1639. *coram eodem. §. Et ex his tollitur versic. præscriptio non suffragatur, quia aduersus eam ex capite probabilis ignorantiæ competit restitutio, &c.* & plura ibi allegantur, & potissimum ista præsens decisio * 3. *par.* 3. *recen.* videatur etiam *in causa Romana census* 25. *Iunij* 1640. *coram eodem R.P.D. Bicho. §. Tertio in omnem euentum*. Vbi ampliatur prædicta multo
66 † magis procedere in locis pijs, quibus, & competit restitutio in integrum aduersus præscriptionem completam ob negligentiam Administratorum. *Odd. de restitut. in integrum, quæst.* 4. *articul.*6. *sub num.*45. *versic. in contrarium videtur, & num.*46. *Cabed. decis.*51. *num.*8. *part.*1. *& Mastrill. decis.*110. *num.*15. *addo decis.*774. *num.*6. *coram bon. mem. Buratto*, in qua affirmatur de communi, & magis communi opinione. Generaliter verò in terminis longissimi temporis, vt detur restitutio in integrum ex capite ignorantiæ, nuper respondit *Rota in causa Montis Falisci supplementi legitimæ* 18. *Iunij* 1642. *coram eodem Reuerendiss. P. Dom. Bicho, §. Ant tertio prætenditur, versic. ignorantia sufficeret ad obtinendam restitutionem in integrum aduersus præscriptionem etiam tricennariam, &c.* ibique pariter expenditur præsens hæc decisio * 3. *par.* 3. *recentior.* idem quoque fuit resolutum in *causa Romana dotis* 20. *Aprilis* 1643 *coram R.P.D. meo Carillo. §. Non obstat, quod ab anno* 1604. *versic. quatenus deeurrisset daretur restitutio in integrum ex capite ignorantiæ, &c.*

Verum enim verò adhoc vt supradicta communis sententia procedat, & sic detur restitutio in integrum aduersus præscriptionem triginta, vel quadraginta annorum ex capite ignorantiæ,
67 † necessarium est, vt talis ignorantia sit iusta, rationabilis, & inuincibilis, cum quælibet non sufficiat, nam opus est, vt penitus, penitusque sit sine macula, & ex omni parte excusabilis, vt scribunt *Bald. in cap. licet, de supplend. negligent. Prælat. Felin. in cap. vigilanti in* 3. *limitat. de præscrip. Ludouic. Roman. consil.* 127. *colum. fin. & cons.*140. *in fin. Aretin. consil.*15. *in fin. Dec. consil.*166. *circa finem, & cons.* 267. *in fin. Roland. consil.*59. *nu.*21. *volum.*4. *Bellon. consil.*46. *num.*16. *Cephal. consil.* 314. *num.*29. *& seq. Gozad. consil.*8. *versic.*6. *& consil.*68. *post num.*14. *Surd. consil.*489. *num.*37. *lib.*4. *Honded. cons.*80. *num.*62. *lib.*2. *& consil.*83. *nu.*68. *&* 69. *lib.*1. *Bursatt. cons.*160. *num.*71. *lib.*2. *Seraphin. in tractat. de priuileg. iurament. priuil.*8. *num.*7. *Cost. in tractat. de fact. scient. & ignorant. inspect.* 85. *num.*1. Et addo dictum *Aristotel. eth. lib.*3. *cap.* 5. Rectè Legumlatores, ignorantes ex propria negligentia non secus ac si scientes eadem pœna afficere.

Quamuis enim ignorantia de iure præsumatur in dubio, *leg verius ff. de probat. cap. præsumitur de regul. iur. in* 6. & ideo non videtur necessaria aliqua vel tam exacta probatio, quia id fatetur,
68 sed non procedit, quando ignorantia † est fundamentum intentionis agentis, prout est casus noster, quia ea tunc vndequaque plenè iustificanda venit *Felin. in dict. cap. vigilanti, num.*1. *versic. qui allegaret de præscript.* & dixit *Rota coram bon. memor. Cardin. Caualer. decis.*151. *num.*2. quæ decisio impressa etiam adest in 2. *part. recent.* 342. *num.* 2. Itaque licèt ex frequentiori Docto-

rum calculo ignorantia iuramento probari pos-
sit, *text. est in cap. vt circa in fin. & ibi glos. in verb.*
per proprium de elect. in 6. Tamen ista recepta
conclusio inter alios casus eneruatur in terminis
nostris, quando actor fundat eius intentionem
in ignorantia; prout probat *Hieronym. Mangon.*
in addition. ad decis. Lucen. 77. in littera D. versic.
satis erit non ignorantiam probare iuramento, &c.

In tantum quod in præsenti casu alleganti ta-
lem ignorantiam vanum erit, si intendat eam iu-
stificare ex generali aliqua præsumptione, cum in
69 his terminis qualibet † etiam remota coniectu-
ra potens sit reijcere petitionem restitutionis in
integrum. *Alb. cons. 18. in princ. Pincll. in auth. nisi*
triennale. num. 6. C. de bon. mater. Cephal. cons. 215.
num. 8. lib. 1. Surd. consil. 489. num. 37. & ita sensit
Rota Bononien. *secundum Benintend. decis. 69.*
num. 2. & 3. Rota Lucens. *teste Francisc. Merlin.*
decis. 70. sub num. 49. Rota Marchiæ *penes Gra-*
tian. decis. 4. num. 41. Senatus Mantuan. *apud*
Surd. decis. 4. num. 7. vers. ignorantia debet esse
iusta, & probabilis, non autem crassa, & supina,
& in qua potuerit interuenire aliqua negligen-
tia, &c. & Regia Curia Siciliæ *secundum Giurb.*
decis. 187. num. 19. vers. Ignorantia debet esse iu-
sta, & legitima, sic etiam pluries censuit Rota
Romana, & præsertim *coram fel. rec. Clemente*
VIII. in causa Florentina Iurispatronatus 14.
Maij 1576. & decis. 387. par. 1. diuers. vbi dicitur
quod hoc casu ex omni parte debet esse excusa-
bilis ignorantia, quæ non est, quando ex coniec-
turis arguitur scientia, etiam si sint remotæ, vel
70 quando ignorans † tenebatur inuestigare.

Adde *decis. coram bon. mem. Blanchetto in*
causa Romana fideicommissi 28. Februarij 1575.
& coram bo. me. Orjolen. in Romana deuolutionis
tenimenti 27. Iunij 1576. & coram bo. me. Iusto
in Romana Saluiani interdicti 28. Ianuarij 1602.
est decisio 255. à num. 2. post Pacif. de Saluian. vbi
affirmatur, quod ignorantia non dicitur excusa-
71 bilis † quando quis habuit notitiã in genere, vel
tenebatur inuestigare, idemque fuit tentum *co-*
ram eodem in eadem causa sub die 18. Martij 1602.
vbi etiam dicitur quemlibet debere, scire, inqui-
72 rere, † & inuestigare iura sua. *l. qui cum alio, &*
ibi DD. ff. de regul. iur. glos. in cap. innotuit. in
verb. ignorantia. ext. de elect. & deinde resolutum
fuit in *causa Lucana Bonorum 29. Nouemb. 1604.*
coram bo. me. Card. Sacrato, est decis. 87. num. 2.
par. 1. recent. nouissimeq. ita respondit *Rota in*
causa Romana Diuisionis 20. Iunij 1639. coram
R.P.D. meo Bicho §. vltim. ibi, ad hunc effectum
73 oportet ignorantiam † esse ex omni parte excu-
sabilem, eamque excludi ex coniecturis scientiæ
etiam remotis. & rursùs *coram eodem in eadem*
causa sub die 15. Iunij 1640. §. Tandem non obstat
allegata ignorantia. vers. ignorantia sit ex omni
parte excusabilis, &c. & coram R.P.D. meo Rojas
in causa Bononien. fideicommissi 22. Iunij 1639.
§. Quinta eliciebatur. vers. ignorantia non est ve-
risimilis, atque coram R.P.D. Cerro in dicta Ro-
mana Diuisionis 10. Iunij 1641. §. Præsertim
quia. vers. sufficit scientia ex coniecturis elicita.
& coram eodem R.P.D. Bicho in Bononien. fidei-
commissi 16. Martij 1640. vbi dicitur, quod be-
74 neficio restitutionis in integrum non † gaudet is,
aduersus præscriptionem 30. vel 40. annorum,
qui scit, vel eius ignorantia non est vndequaque
probabilis.

Immo, quodque plus est in istis terminis resti-
75 tutio in integrum denegatur etiam ex scientia †
tutoris. *l. 3. ff. fin. ff. de leg. 3. l. si tutores. ff. de admi-*
nistrat. tutel. Natta consil. 492. num. 6. vbi etiam
dicitur hoc casu agendum esse contra tutorem,
& secundum dictam opinionem, vt non audia-
tur quis in terminis ex scientia tutoris nuper re-
spondit *Rota in causa Bononien. Prædij 27. Ianua-*
rij 1642. coram R.P.D. meo Cerro. §. Ex capite
ignorantiæ restitutio concedi non debet, quando
constat eorum tutorem habuisse notitiam, &c.

Quando igitur ignorantia nullo velamine of-
fuscari potest, tunc sine dubio dicta restitutio de-
76 negari † non potest, ex superiùs allegatis, veluti
si simus in hærede, in cuius potestate non fue-
runt scripturæ, vel quid simile exemplificauit *Ro-*
ta coram bo. me. Orano in dicta Romana redditio-
nis rationis 15. Martij 1599. vers. qua ignorantia
77 *vllo modo non potest calumniari, tum † quia su-*
mus in hærede, &c. idemque fuit tentum coram
bo. me. Pirouano in causa Romana Dotis 14. De-
cembris 1635. §. Inter cæteras. vers. Imputari non
potest aliqua negligentia, &c. coram bo. me. Card.
Caualer. decis. 189. num. 5. & recentiùs *coram*
Eminentiss. D. Card. Panzirolo in causa Romana,
seu Florentina restitutionis in integrum 10. Maij
1641. §. Quod autē adfuerit iusta ignorantia, &c.
cum decisionibus ibi allegatis, & adde *decis. in*
causa Reatina Depositi 25. Maij 1601. coram bo.
me. Penia, est decis. 733. num. 9. inter eius à me
78 *imprimen. vers. Hæredi † competit restitutio in*
integrum ex capite ignorantiæ. & ibi alia habes.

Videatur pariter *in causa Romana pecunia-*
ria 27. Iunij 1633. coram bo. me. Pirouano, est de-
cisio 360. num. 1. tom. 2. à me select. aliàs par. 6.
recent. vbi *num. 9.* etiam dicitur, hanc restitu-
79 tionem in integrum dari pariter ratione Iuris †
dubij, & intricati, cum illud soleat æquiparari
errori, & ignorantiæ facti. *Dyn. consil. 5. num. 9.*
vers. præterea. Rota in Perusina laudi 3. Nouemb.
1632. coram bo. mem. Coccin. cum ibi allegatis.
exempla verò probabilis, & legitimæ ignorantiæ
ponit *Pincll. in auth. nisi triennale num. 60. C. de*
bon. mater. Marescott. variar. resolut. lib. 1. cap.
16. num. 2. & cum ibi allegatis. & adde *Laderch.*
Immol. cons. 73. num. 1. vbi asserit, ex eo præsu-
mi testamenti ignorantiam, si semper fuerit pe-
80 nes Notarium, & numquam fuit † extracta co-
pia, &c. quam conclusionem tamquam notabi-
lem ponit *Io. Petr. Fontanell. in decis. Senatus*
Cathaloniæ 153. num. 16. vers. vnum notabile
dicit, &c. huicq. opinioni assentit Rota vt videre
est in *causa Romana de Marescottis 20. Martij*
1615. coram bo. me. Card. Sacrato, est decisio 662.
correcto ibi tamen mendoso numero decisionum,
par. 2. recent. num. 5. vbi asseritur scientiam expli-
citam qualitatum testamenti non præsumi, quan-
81 do † in vita eius, qui debuit scire, testamentum
numquam fuit leuatum de manu Notarij rogati
de eo,

Et insuper respondetur ad illam tacitam obie-
ctionem, quæ fieri posset in hac materia, sci-
82 licet cum † testamentum sit apud acta, facili
nego-

negotio illud legi, & videri potuerit cum scientia
83 eorum quæ fuere in actis † facilè præsumatur. *Put.*
decis.100. num. 4. lib.2. cum allegatis à Rota in
causa Romana Alimentorum 5. Maij 1642. coram
R.P.D. meo Bicho, acta enim faciunt rem notoriã
vulgat. iur. quia hoc nullatenus verificatur in his
84 terminis, nam Notarij rogati de testamentis † in
eorum lenatione captant emolumenta, ideò non
solent esse faciles ad illa ostendenda.

Illud tandem subiungam in hac conclusione,
declarando id, quod superiùs dixi, nempè allegan-
ti ignorantiam, si in ea consistat fundamentum
85 intentionis suæ, in necessitate esse, † illam ple-
nis, & non præsumptiuis probationibus iustifica-
re, quia id intelligendum venit, si afferretur vna
tantum præsumptio, vel coniectura, vel plures,
86 sed debiles, & imperfectæ, † secùs verò si plures
concurrerent efficaces, & perfectæ, nam tunc pro-
batio non dicitur præsumptiua, sed vera, & con-
cludens. *vt distinguendo dixit Rota in causa* Ciui-
tatis Castelli Bonorum 18. *Martij* 1611. *coram bo.*
me. Card. Marquemont. est decisio 336. la prima.
sub num.4. par.1. recent. & ibi allegatur decisio in
causa Oscen. Archidiaconatus coram bo. me. Card.
Lancellott. & adde quod est *sub die* 10. *Iunij* 1602.

Nec incogniti iuris esset, velle asserere ex cu-
87 mulatis præsumptionibus, & coniecturis † simul
iunctis oriri plenissimam probationem, & omni-
bus numeris absolutam. *Bald. consil. 3. num. 3.*
lib.3. & abundè probabo in annotatione ad deci-
sionem in *causa Taruisina feudi* 18. *Aprilis* 1625.
coram bo. me. Remboldo, erit in 4. tom. decis. Rotæ
Romanæ à me select. ad num.21.

Loquendo verò in terminis nostris prædicta
88 conclusio, multò magis sibi vindicat † locum,
quando tractatur de probatione ignorantiæ. Nam
ignorantia est actus priuatiuus habẽs negatiuam
annexam, vnde in hoc casu, directa probatio, si
non impossibilis, iuxta *text. in l. actor. C. de probat.*
89 † difficillima saltem erit, *ex pluribus relatis à*
Francisco Viu. decis. Baren. 505. num. 21. lib. 2.
Osasch. decis. Pedemont. 101. num. 24. cum alijs Do-
ctoribus allegatis per Costam in tractat. de iur. &
fact. ignor. inspect. 84. num. 1.

90 Quare Iudex mordicus † insistere nequit in istis
casibus, requirendo liquidissimam aliquam pro-
bationem, quia ipse non debet euidentiam rei
expectare in materia difficilis probationis, sed sat
est humana certitudo, vt inquit *Sotus de Iust. &*
Iur. lib. 3. quæst. 4. art. 3. vers. supersunt autem, &c.

B I *Dest sub die* 15. *Nouembris* 1579. *coram bo. me.*
Io. Baptista de Rubeis olim Rotæ Decano.

91 CElebris, & æquissima † est ista opinio, com-
C muniq. applausu recepta reperitur, & à qua
non sine labe calumniæ, & doli recedere quis ne-
quit, ac præter Doctores adductos hic in decisio-
ne, addo *Bald.* asserentem eam opinionem esse
menti tenendam in *l. falsam num. 3. ad med. vers.*
sed restitutio in integrum. C. si ex fals. instr. cuius
Bald. sententia in *d. l.* est à toto Mundo secuta.
92 Et quod ipse † in hoc mirabiliter sit locutus, *af-*
firmat Senatus Burdegal. penes Boer. decis. 39. nu. 4.
vers. Baldi fuit mirabilis doctrina, atque idem te-
statur *Senatus Pedemont. apud Thesaur. decis. 133.*
num. 4. vers. Ignorans etiamsi staret per centum an-
nos, nihilominus datur ei restitutio in integrum
per mirabile dictum Baldi, &c. insuper quod *Bald.*
ibi, in hac materia egregiè se habuerit. iam dixit
Alex. in consil. 71. num. 7. vers. ita egregiè Bald. &c.
lib.1. Et quod hanc Bald. conclusionem totus Mũ-
dus recepetit, *scribit Odd. de restitut. par. 2. quæst.*
90. articul. 6. num. 27. vers. quam totus Mundus
recipit.

Quantietiam sit æstimanda prædicta conclusio
benè aduertit *Hippolyt. de Marsil. in Singul. 472.*
93 *per tot.* vbi post allegatos quamplures Doctores
sic enixè rogat. Tene menti, quia istud dictum
non parui momenti est, sed maximæ importan-
tiæ, &c. idem etiam admonuit, & rogauit *Gerard.*
de Petra Sancta Singul. 18. num. 27. ibi, hoc vnũ
94 perpetuò diligentissimè cordi teneatis, quod re-
stitutionis in integrum petendæ tempus non cur-
rit ignoranti, &c. idemque voluit *Ias. in auth.*
quas actiones. vers. vnum tamen tene perpetuò
cordi. *C. de iur. emphyt.*

Ratio autem quare dictum quadriennium nul-
latenus currit à principio, sed tantùm à die scien-
95 tiæ, est quia † si contrarium admitteremus, po-
stea oporteret dare restitutionem, ad restitutionẽ
obtinendam, quod non est dicendum, cum sit cõ-
tra *text. in l. interdum. ff. de minor. & l. primam.*
C. si separat. restitut. petat. & hanc rationem am-
plectitur Rota, vt infra dicam.

Nec in nihilo dubitandum est de veritate huius
opinionis, licèt vt mos est, multi aduersentur, ri-
diculum namque est velle tollere firmissima fun-
96 damenta † per absurda, & inconuenientia, vt fa-
ciunt plures in hoc puncto, quorum nomina mo-
destiæ causa non refero, satque erit asserere supra-
70 dictam opinionem † esse veriorem, & commu-
niorem, vt plures Doctores affirmant, & potissi-
mum, *Io. Dilectus in tractat. de art. testand. titul.*
11. cautel. 1. num. 4. Borgn. in tract. de tutor. & cu-
rat. num. 73. Villabol. de comm. opin. in verb. Ab-
sens. num. 5. Dec. *consil. 36. col. fin. Socin. iun. consil.*
128. *num.* 166. *& seq. lib.* 1. vbi dicitur, ita com-
97 muniter teneri in Scholis, atque in Palatijs, † &
quod ab hac opinione non est in consulendo, nec
in iudicando recedendum, &c. *Curt. iun. consil.*
110. *num. 14. & Simon de Praet. consil. 75. in fin.*
cum alijs ad nauseam vsque relatis à *Tiraquell. de*
retract. lignager. glos. 4. §. 35. à num. 44. quibus ad-
do *Lancell. Gall. cons. 47. num. 45. Morl. in empor.*
iur. titul. de restitut. in integ. in præmiss. num. 15.
Costa in tract. de ignor. iur. & fact. centur. 1. di-
stinct. 96. num. 13. Vrsill. ad Afflict. decis. 57. sub
num. 2. vbi commonefacit Doctores, ne in hoc
98 articulo † contrarium consulant auiditate pecu-
niæ, & pulchrè pariter *Ioseph. Ludouic. decis. Lu-*
cens. 52. num. 13. vbi seuerè inuehit contra quos-
dam Doctores, & præsertim Consulentes, qui in
99 isto † puncto contrarium consulere non erubue-
runt, tamquam abstracti lucro, auaritiaque, &
subdit quod eis magis amica fuit pecunia, quàm
100 Socrates, & Plato, † immo quàm ipsa veri-
tas, &c. Memoratam opinionem etiam tenuit
Audientia Baren. *apud Franciscum Viu. dec. 437.*
num. 13. vers. secùs vero si inscius, ignoransq. lib. 3.
Regium Tribunal Siciliæ, vt scribit *Giurb. de-*
cis. 88. sub num. 7. vers. quod vtile est à principio,
& ideo non currit ignoranti, &c.

Eòque libentiùs supradicta conclusio amplectẽ-

101 ctenda est, quia in ea etiam residet † Rota, vt constat hic, & eam pro magis communi canonizauit *coram bo. me. Accorambon. in vna Bononien. de Papazonibus* 11. *Februar.* 1547. *est decisio* 39. *num.* 1. *lib.* 2. *par.* 3. *diuers.* Solitum enim est supremorum Tribunalium nullatenus attendere in
102 casu ignorantiæ † lapsum dicti quadriennij, *vt ample testatur Rota in causa Romana fideicommissi de Caetanis* 7. *Iunij* 1634. *coram Coccino, est decisio* 284. *nu.* 55. *tom.* 2. *à me select. aliàs par.* 6. *recent.* vbi etiam plures Decisiones congeruntur ad corroborandum hunc esse stylum Curiæ.

Insuper dum hic in decisione dicitur dari resti-
103 tutionem in integrum, etiamsi ignorans † staret per centum annos, amplia hoc esse verum pariter si staret per mille annos, quia nihilominus ignorantibus conceditur talis restitutio. ita *Io. Ferrar. in tract. de appellat. lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 510. *Crott. in consil.* 332. *num.* 39. *lib.* 3. *cum alijs relatis à Petra in tract. de fideicom. quæst.* 14. *n.* 277. *vers.* cum tempus sit vtile à principio, non currit etiamsi per mille annos staret, &c.

Nec releuat illa indubitata conclusio, vt quæ-
104 cumque actio siue sit realis, † siue personalis, siue mixta, siue etiam officium Iudicis præscribatur spatio 30. vel 40. annorum, & hoc tam de iure Canonico, quàm de iure Ciuili, *vt probatur in cap. ad aures, & in cap. illud, & in cap. quia indicante, de præscript. & in can. placuit. & in can. post quintos* 16. *quæst.* 3. *& in l. sicut, & in l. omnes*. *C. de præscript.* 30. *vel* 40. *ann. & in auth. quas actiones. C. de sacrosanct. Eccles.* & habetur solemnis decisio *coram bo. me. Card. Seraph. decis.* 1360. *à num.* 3. *& fuit dictum coram bo. me. Card. Sacrato decis.* 120. *num.* 5. *infra in hac part.* & deinde in *causa Ariminen. Domus* 11. *Decemb.* 1620. *coram bo. me. Remboldo, & in causa Recanaten. Saluiani* 27. *Iunij* 1630. *coram bo. mem. Pirouano*, cum alijs pluribus.

Quia pro responsione solum dico, id verissimum esse, quando tempus currit, sed in casu nostro tempus nunquam cœpit currere ex defectu scientiæ, quare nemo, qui sani sit capitis, affirmabit in hoc casu posse assignari terminum præ-
105 scriptioni. † Nam vbi non datur ortus, ibi impossibile est vt assignetur occasus. *l.* 1. *§. sed si quis. ff. de suis, & legit. hæred. l. Titio.* 96. *ff. de condit. & demonstr. Osasch. decis. Pedemont.* 115. *num.* 16. vbi ait, quod tunc actio omnis, & omne ius spatio 30. annorum præscribitur, quando sumus in actione iam nata efficaciter, & in iure formato, aliàs secus dicendum venit.

106 Deficientia namque † supponit aliquid per existens, quod iam incœperit. *l. non videtur* 84. *l. qui potest* 135. *& l. non potest videri desijsse.* 209. *ff. de regul. iur.* Legumlatores enim nolunt admittere hoc portentosum monstrum, vt dicatur defecisse id, quod numquam apparuit, congruitque illud Adagium, quod mille viri vnum pauperem eius diuitijs spoliare nequeunt. Hinc vulgatum dictum Iuuenal. satr. 10.

Cantabit vacuus coram Latrone viator.

Sicuti etiam dicimus de non valentibus agere ob defectũ conditionis, vt nunquã contra eos currat præscriptio, etiamsi alias contra eosdem præscripsisset, si enim numquam orta fuit actio, sine dubio impossibile erit, vt ea remaneat sublata, cũ tolli non possit id, quod quis non habuit, aliàs contraria opinio veneno esset infecta, eamque defendentes à manifesta iniquitate, & dolo saluari non possent. Et supradicta intellige etiamsi actio iam nata sit, sed non potest intentari, *gloss. in l.* 1. *§. fin. prope fin. C. de annal. præscript.* si enim non potest intentari, meritò contra eam non currit præscriptio. Sed ad nos.

Tunc ergò tempus quadriennij ad petendam restitutionem in integrum incipiet suum cursũ, & dictum tempus mutata natura de vtili fiet cõ-
107 tinuum, † quando scilicet fuerunt repertæ scripturæ antea prorsus ignoratæ, vel quid simile, &c. ex quibus ignorans excitari potest ad inuestigandum, vel inquirendum de rebus, vel iuribus sibi competentibus, ita *Abb. in cap.* 1. *nu.* 12. *& ibi Felin. nu.* 9. *de præscript. & notabiliter Bald. in l. falsam. num.* 3. *C. si ex fals. instr. Socin. sen. consil.* 266. *num.* 22. *lib.* 1. *Odd. de restitut. in integr. quæst.* 20. *art.* 5. *num.* 19. *par.* 1. *Thesaur. decis.* 133. *num* 4. vbi refert secundum hanc opinionem fuisse iudicatum per illum Senatum.

Sine quoque scrupulo asseri potest opinionem
108 † istam esse communem, atque ab omnibus Doctoribus indifferenter receptam. & ideo nefas erit ab ea recedere. & sic sæpius respondit Rota, & præsertim *coram bo. me. Orano in causa Calaguritana Beneficij de Negara* 12. *Februar.* 1590. *& coram eodem in eadem causa sub die* 7. *Maij eiusdem anni. & recentiùs coram Pirouano in Romana pecuniaria* 27. *Iunij* 1633. *est decisio* 360. *num.* 3. *tom.* 2. *à me select. aliàs par.* 6. *recent.* vbi adducitur ratio, quia si contrarium diceretur postea
109 oporteret † dare restitutionem ad restitutionem obtinendam contra mentem legum, quas supra allegaui num. 95. & deinde idem etiam sensit *coram Coccino in dicta causa Romana Fideicommissi de Caetanis, est decisio* 284. *num.* 56. *&* 57. *par.* 6. *recent.*

110 Porrò in terminis, quod cum dictum † tempus quadriennij sit vtile, vt ideò nec currat contra legitimè impeditum, censuit *Rota in causa Bononien. Fideicommissi de Pulzonis* 15. *Iunij* 1635. *coram R. P. D. meo Ghisilerio*, & allegatur *text. in l. fin. C. de tempor. petit. restit. in integr. & in l. interdum. ff. de minor.*

111 Et tandem supradicta opinio procedit † siue simus in Ecclesia, siue in qualibet alia priuata persona, vt de communi testatur *Rota coram Fabio in illa Bononien. de Papazonibus, est decisio* 39. *num.* 1. *lib.* 2. *par.* 3. *diuers.* vbi etiam dam-
112 natur *Dec. in consil.* 29. † quia contrarium sentit. Reperio etiam eumdem Decium in hoc esse acriter reprehensum à *Hieronym. Grato in consil.* 143. *sub num.* 2. *lib.* 1. vt reijcit eum tamquam contra mentem, & rationem Doctorum loquentem, & quod vix habeat auctoritatem pro se, quodque rationes ab eo adductæ omnes tendant ad vnum, & sint fragiles, & facilè tollantur.

Paulus Rubeus.

R.P.D.

R. P. D. PAMPHILIO
postea S. R. E. Cardinali.
Mediolaneñ Legati.
Mercurij 30. Octobris 1585.

DECISIO IV.

Impressa habetur penes Marches. de Commiss. par. 1. fol. 146. vbi erroneè ponitur ann. 1586. replicatur etiam ab eodem eadem part. fol. 827. vbi etiam erroneè 1588.

R. P. D. ORANO.
Interamneñ de Paradisis.
Veneris 21. Nouembris 1586.

DECISIO V.

Replicata est in quarta parte diuers. decis. 861.

R. P. D. ORANO.
Romana Tutelæ de Fabijs.
Veneris 29. Ianuarij 1588.

ARGVMENTVM.

Præscriptio Vrbis statutaria semel interrupta potest iterum inchoari, & perfici ex cursu aliorum 16. annorum, nisi interruptio fuerit facta per contestationem litis, quia tunc semel interrupta censetur perpetuata actio.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptio Vrbis statutaria semel interrupta potest iterum inchoari, & perfici ex cursu aliorum sexdecim annorum, nisi interruptio fuerit facta per contestationem litis, quia tunc semel interrupta censetur perpetuata actio. per tot.*
3 *Statutum recipit interpretationem passiuam à iure communi;*
Argumentum ab æquiparatis, seu subrogatis valet etiam in statutis, declara, vt num. 5.
5 *Casus omissus à statuto non dicitur, quem legis interpellatio disponit. in fine.*
6 *Expressio eius, quod tacitè inest, nihil operatur.*
7 *Præscriptio Vrbis statutaria an requirat bonam fidem. in fin.*

DECISIO VI.

1 DVBITAVI, an in casu, de quo agitur, locus esset præscriptioni statutariæ stante lapsu, nedum sexdecim annorum, prout statutum requirit, sed etiam à die interruptionis viginti quatuor, in quo maior vrget ratio, vt per *Card. cons. 91. num. 4. Alex. cons. 155. num. 5. lib. 7.* Domini concorditer affirmatiuam partem sunt amplexi, moti, quod hic agatur de sola interruptione præscriptionis; cuius quidem natura est, vt statim post eam noua tanti temporis præscriptio incipiat, quanti erat prima. Vnde cum statutum disponat de negligentibus petere debitũ per 16. annos, intelligitur non solùm de prima negligentia, sed etiam secunda, nam facta interruptione præscriptionis absque contestatione, nulla censeri potest inducta perpetuatio actionis, & consequenter sit locus nouæ præscriptioni statutariæ, A
ad tradita per *Bart. in l. ex hoc edicto. num. 5. vbi Castren. num. 4. Alex. num. 13. Ias. num. 3. Socin. num. 21. ff. de eo per quem factum fuerit, & in l. eum notissimi, vers. statuto hic cauetur. C. de præscript. 30. vel 40. annorum. Salic. in l. fin. post med. vers. quæro ab ex. C. eo. Angel. in l. sicut. num. 11. vers. Nota hanc doctrinam, & Imol. in l. 5. si rem. num. 12. ff. pro empt. Alex. post Bart. Bald. Salic. & Ang. in l. seruum. §. sequitur. num. 100. de verb. oblig. Barbat. cons. 9. nu. 15. lib. 3. Aret. cons. 30. nu 16. in fine. Corn. cons. 180. in fine. lib. 3.*

2 Statutum enim considerauit negligentiam 16. annorum, & voluit quod per illud tempus negligens vlterius non audiatur, *B. Imol. cons. 2. si rem.* B
num. 2. ff. de vsucap. pro empt. Itaque quandocunque occurrit hæc negligentia 16. annorum, quibus nihil fuit petitum, siue sit prima, siue secunda, siue etiam vlterior, semper durat ratio finalis statuti, quod semper loquitur, *vulg. l. Adriani. C. de seru.* Ita quòd eius dispositio, quæ semper viget, non possit in primo actu consumi. *Tiraq. in l. boues. §. hoc sermone. limit. 9. de verb. sign.* præsertim cum concurrat eadem ratio negligentiæ, seu quis ab initio non petat per 16. annos, seu post primam petitionem negligat per 16. annos. Quia imò tanto maior considerari possit, quantò hæc reiterata petitio cum cursu 16. annorum maiorem inducit præsumptionem solutionis.

3 Accedit, quod statutum recipit passiuam interpretationem à iure communi, *l. 1. §. ex falcidia, ad l. falcid.* etiamsi sit odiosum, & materiam correctoriam contineat, *Bart. in l. 1. ff. de legit. tutor. Dec. cons. 16. num. 3.* Quo fit vt statutum huiusmodi debeat recipere huiusmodi interpretationem à iure communi, & quando scilicet agitur de sola interruptione præscriptionis, incipiat currere alia noua præscriptio eiusdem temporis, quanti erat prima, ad *Bart. Alexan.* & ius *in l. 2. ff. de eo, per quem factum erit.* siquidem valet argumentum ab æquiparatis, seu subrogatis, vt statutum procedens in vno, habeat locum in alio, ex quo subrogatur, capiens naturam eius, in cuius locum subrogatur. *l. si eum, ff. si quis cautio. l. hæc adiectio. ibi Bart. ff. si quis test. lib. esse iuss. fuerit. Aret. cons. 162. num. 9.* Cum igitur præscriptio statutaria fuerit subrogata in locum præscriptionis triginta annorum, & illius naturam, & effectum sortiri debeat. *Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 10. num. 82.* & in terminis huius statuti *Paleot. decis. 151. Caputaq. decis. 39. lib. 1.* consequens est, quod quemadmodum præscriptio 30. annorum interrupta citra contestationem litis, incipit de nouo ad tantum tempus, quantum erat prima.

4 Nec præmissis refranguntur in contrarium pro parte D. de Fabijs adducta. Et primò, quòd cum fuerit semel interrupta præscriptio, cessare debeat statutum, & recurrendum sit ad dispositionem iuris communis. *Bald. in l. sicut. num. 5. & 13. & ibi Angel. C. de præscript. 30. vel 40. annor. Alex. in l. fin. num. 11. ff. de eo per quem factum erit. Ias. ad §. pœnales. num. 115. instit. de actionibus & in l. nam postea. §. si is, qui temporali, num. 30. de iureiuran. Corn. post Socin. cons. 180. num. 5. lib. 3. cum alijs hic allegatis.* Nam præterquam quòd hæc opinio non transit sine difficultate, ad trad.

per

per *Bald. in cap. cum non liceat. in fin. de præscript.* A *Alex. conf. 227. num. 4. & conf. 249. num. 6. lib. 6.* Nihilominùs non procedit in hoc casu; cum enim fuerit resolutum in hac causa nullam interuenisse litis contestationem, diuersa est ratio, vt ex iam dictis apparet, quæstionis de qua prædicti Doctores allegati loquuntur. An interrupta præscriptione statutaria per litis contestationem, actio perpetuetur ad 40. annos ab hac, de qua agitur. An interrupta præscriptione statuti eo casu, quo actio non perpetuatur, noua præscriptio statutaria incipiat, vel potiùs præscriptio iuris communis requiratur.

5 Nec dicatur, quòd statutum æqualiter admittat interruptionem per litis contestationem, & interpellationem extraiudicialem; & propterea quemadmodum litis contestatio perpetuat actionem ad 40. annos, ita etiam perpetuare debet extraiudicialis interpellatio, quia æquiparatio facta fuit à statuto ad effectum interruptionis tantùm, non autem perpetuationis, & argumentum ab æquiparatis non habet locum, nisi in casu æquiparato. *Bart. in cap. final. num. 58. de consuetud. Parif. quæst. 49. num. 88. lib. 3. Caßad. decis. 6. de iurepatr.* aliàs idem dicendum esset de simplici citatione, quæ licèt interrumpat, non tamen perpetuat. *Alex. dict. l. fin. num. 11. ff. de eo, per quem factum erit.* Nec obstat quod statutum ita demũ C indicat præscriptionem, nisi sit interrupta, C & sic sub conditione, adeò quod data interruptione nihil disponit, & tanquam casus omissus remanet in dispositione iuris communis. *l. cum nod. ff. de liber. & posthum. cum simil.* nam hoc intelligitur durantibus prædictis 16. annis, præscriptio enim 16. annorum ita demum currit, nisi eis durantibus doceatur de interpellatione, adeò quòd non tantùm in primis annis 16. sed etiam in alijs sequentibus habeat locum, quia, vt dictum fuit, statutum semper loquitur, & huiusmodi limitatio fuit apposita ad ostendendum modos interruptionis, & ad tollendum difficultatem, quæ suboriri poterat super eo, an sufficeret extraiudicialis interpellatio. Hinc fit vt non dicatur casus omissus, nam omissum non dicitur, quod legis interpellatio disponit. *§. 1. Instit. de leg. patr. tut. Parif. conf. 88. num. 6. lib. 3.* legis autem dispositio interpretatur, quod statutum loquens de actu intelligatur non solum de primo, sed etiam de vlteriore.

6 Hinc etiam tollitur doctrina *Cuman. in l. 2. § si rem. num. 2. ff. de vsucap. pro empt.* dum distinguit, an statutum simpliciter inducat præscriptionem, vel dicat, quod nisi factã interruptio præscribatur; quoniam hæc distinctio est verbalis; nam conditio illa nisi fuerit interrupta, de iure inest, & propterea expressa nihil debet operari. *l. 3. ff. de leg. 1.* & statutum Vrbis non fundatur in sola præscriptione, & negligentia, sed in præscriptione, & negligentia, sed in præscriptione solutionis. *Cuman. conf. 91. nu. 3. & 4.* Quo fit, vt minus sit odiosum præscriptione iuris communis, cum admittat probationem in contrarium. Similiter statutum Vrbis 101. lib. 1. inducit simpliciter præsumptionem absque aliqua limitatione. Quando igitur secundum statutum, quod est 18. lib. 4. extendit primum, quod loquitur in actionibus personalibus, vt procedat, & iam vbi adest hypotheca, debet intelligi secundùm primum, quod scilicet sit. ea præscriptione, alia de nouo incipiat, ne in vno casu, vbi non adest hypotheca, vno modo interpretetur, & vbi adest, alio diuerso.

7 Tollitur etiam ex præmissis doctrina *Angel. in d. l. 2. § si rem, propè fin.* vbi voluit semel interruptam statutariam præscriptionem exclusa vlteriori remanere in dispositione iuris communis; nã aut intelligendum est, quando statutum nedũ interrumpit, sed etiam perpetuat: aut sanè singularis est, nec admittenda, cum contraria sit communis, vt ex Bar & alijs suprà allegatis apparet. aut saltem minus attendenda, cum contraria alteri in *l. sicut, num. 13. C. de præscript. 30. vel 40. annor.* vt per *Imol. d. l. 2. § si rem, & in l. si seruum. § sequitur, nu. 7. de verb. oblig.* Nec replicatur decisio facta in causa bonorum de Porcarijs, D quoniam loquitur de interruptione facta iudicialiter per litis contestationem, vt ex verbis decisionis patet. D Minus vltimò prędictis repugnat doctrina *Ripæ in l. nemo potest, nu. 118. de leg. 1.* Nam aut procedit in interpellatione per litis cõtestationem, ex quo loquitur de interpellatione iudiciali: aut non respondet huic themati; cũ velit interpellationem constituere debitorem in mala fide, E & consequenter operari; quod numquam in perpetuum, E nec de iure, nec de statutario possit præscribi. sequitur *Ioan. de Annibal. in l. naturaliter, nu. 285. ff. de vsucap.* cum alijs allegatis, nam statutum non inducit pręscriptionem rei sed actionis tãtũm, acquirendo debitori exceptionem. *Castren. in l. 1. circa fin. C. de seru. fugit.* & procedit pręsumendo solutionem & auferendo fidẽ scripturis: quo casu nõ est necessaria bona fide. *Barbat. cõs. 36. n. 5. & seq. lib. 4.* propterea hic cessat mala fides: nam, vt fuit aliàs in hac causa dictũ, D. Rocchus post interpellationem dedit librum cõputorũ D. Lelio, qui cũ per 24. annos soluerit, verisimiliter agnouit bonã fidem D. Rocchi, & de sufficienti ratione reddita fidem habuit. Ex quibus, & alijs hic per informãtes deductis fuit resolutum pręscriptioni statutariæ locum esse, & sententiam ad fauorem Illustr. D. de Cincijs aliàs latam confirmandam,

SVMMARIVM ANNOTATIONIS
ad Decisionem VI.

1 *Præscriptio Vrbis statutaria an semel interrupta per interpellationem iudicialem iterũ reuiuiscat. Vel sit recurrendum ad præscriptionem iuris communis, Rota in hoc variauit,*

3 *Præscriptio Vrbis statutaria quando est interrupta iudicialiter, tunc ea amplius reuiuiscere nequit, sed recurrendum est ad ius commune.*

4 *Præscriptio Vrbis statutaria si interrumpatur extraiudicialiter, tunc ea denuò reuiuiscere potest. & num. 5.*

Et cum fœdere huius distinctionis conciliantur multa decisiones, sine qua de concordia desperari poterat. num. 2.

6 *Lis, quando est terminata, & mandatum est relaxatum, tunc super ommissione executionis mandati, potest inchoari noua præscriptio statutaria Vrb.*

7 *Mandatum si quis obtinuerit ad consequendum suum*

suum creditum, non potest dici quod fuerit negligens, & sic cessat prescriptio.

8 Sed hoc intellige, si illud executum fuerit, aliàs maior negligentia in eo potest considerari, & super tali ommissione noua præscriptio statutaria potest incohari.

9 Creditor si post mandati relaxationem neglexerit per 16. annos illud exequi, renouata dicitur præsumptio solutionis. de qua in Statut. Vrb. lib. 1. cap. 158. & num. 11.

10 Statutum Vrbis de præscriptione cum sit fundatum in præsumptione solutionis, hæc præsumptio non tollitur per relaxationem mandati, sed potius augetur.

12 Præscriptio est pœna negligentiæ.

13 Crediti præscriptio tota fundata est in negligentia creditoris differentis exactionem, & num. 14.

15 Statutum Vrbis de præscriptione considerat negligentiam creditoris in non exigendo, & quatenus id non fuisset in eo expressum,

16 Id subintelligebatur, cum huiusmodi Statuta circa præscriptionem creditorum. sunt subrogata loco præscriptionis iuris communis 30. vel 40. annorum,

Quæ tota fundata est in negligentia creditorum.

17 Subrogatorum idem est iudicium.

18 Creditor si per 16. annos distulit petere suum creditum, à Statuto Vrb. lib. 1. cap. 158 præcluditur via ei amplius illud petendi, destruendo eidem fundamentum d. crediti.

19 Statuti casus, vt casus legis potest allegari.

Iudex fatuus est, si dubitet, dum habet casum Statuti. num. 19.

20 Præscriptio creditori suffocat obligationem sui crediti & sic non auditur petend illius solutionem.

21 Titulus ex præscriptione acquisitus à debitore habet implicitam probationem solutionis.

22 Filius agens ad dotem maternam, si per 16 annos fuerit negligens ad illam exigendam, contra eundem intrat præsumptio solutionis vigore Statut. Vrb. de præscriptione.

23 Statutum Vrbis de præscriptione ad hoc, vt euitetur, non ita facilè admittuntur excusationes.

24 Creditor, qui est absens ab Vrbe, si per procuratorem non curauerit interrumpere præscriptionem sui crediti, sibi imputet.

25 Procuratoris vsus est necessarius his, qui rebus suis præesse non possunt, vel nolunt.

26 Negotia Reipublicæ non impediunt, vt quis etiam negotia propria aliquando possit cogitare,

Et ea saltem tractare, quæ per procuratorem expediri possunt.

Qui sibi nequam, cui bonus? num. 26.

27 Absentibus dum iura indulgent restitutionem in integrum aduersus præscriptionem, qualiter intelligenda veniant.

28 Absens, quando teneatur mittere procuratorem, remissiuè.

29 Impedito non competit aliqua restitutio, quando potuit impedimentum remouere.

30 Impedimentum, quod potest remoueri non præstat aliquam excusationem.

31 Absens voluntarius aduersus præscriptionem nulla gaudet restitutione in integrum. & nu. 33.

32 Absentia ex causa militiæ, si non est pro suo Principe, sed pro alieno, non excusationem præstat ad restitutionem in integrum obtinendam, cum sit voluntaria.

34 Creditor nõ excusatur à petitione sui crediti intra tempus à Statuto præfixum ex causa paupertatis.

35 Præscriptio Vrbis statutaria, vt interrumpatur non est necesse interpellatio iudicialis.

36 Paupertas iuuanda, & excusanda est.

Afflictio maior non est addenda afflicto. nu. 36.

37 Pauperum dies omnes sunt mali.

Pauperes omnibus sunt odiosi, etiam ipsis fratribus, & amicis. num. 37.

Paupertas ob hoc vnum amanda est, quia ostendit à quo quis ametur. num. 37.

38 Pauperes omnes ludibrio sunt.

Paupertas infœlix nihil habet durius in se, quàm quod homines facit ridiculos. num. 38.

Opes nullis dantur, nisi diuitibus. num. 38.

Pauper vbique iacet. nu. 38.

39 Paupertas excusat ab appellando, & à prosequendo appellationem.

Et hoc est verum non obstante ratione de modica impensa. num. 41. Et sic diuersa Orbis suprema Tribunalia senserunt. num. 42.

40 Bald. liberauit quemdam pauperem à furtis, quia cum appellasset, non poterat tunc oppressus paupertate prosequi appellationem.

Pauperes litigantes nisi facilè excusarentur à lapsu temporis, cum ex defectu pecuniæ non ita exactè possint litem prosequi, perderent eam,

Et sic illud parum, quod eis supererat, amitterent, quod esset eos necare. sub num. 42.

Nudus & inermis, quis contendere nequit. n. 42.

43 Pecunia est neruus belli.

Aurum hominibus est desideratissimum, & illud omnia corrigit.

Aurum bella gerit, mucronibus imperat, euertit Vrbes, & mœnia diruit. sub num. 43.

Virtus est potens sed aurum est potentius, & alia vt ibi. sub num 43.

Aurum est neruosius infinitis sermonibus hominum, nam eo loquente omnia obmutescunt. & ratio ipsa redditur inanis. num. 43.

Oppugnari id quod nec posset per Hectoreæ militiæ fulgura, auro mediante expugnatur. nu. 43.

Philippus Macedonum Rex putauit nullam Arcem tam munitam esse, quin capi posset, modo Asino pateret accessus onusto auro. nu. 43. in fin.

44 Pauper attentans, vel spolians, ne ob impotentiam soluendi purgationem attentatorum, vel spolij, pereat eius ius, quid de æquitate seruetur, & insuper qualiter in his casibus soleat rescribere Signatura.

45 Paupertas, cum non sit de genere malorum, non debet præstare impedimentum, vt agi non possit, adeò vt per eam pereat ius pauperis.

Pauperes, Rota ex stylo consueuit audire in causa nullitatum, & restitutionũ in integrum aduersus rem iudicatam, absque refectione expensarũ, & fructuum, illos reseruando in fine litis. n. 45. & qualiter hoc casu probetur paupertas.

Paupertas, ad hoc vt relaxetur iuris rigor, probari potest etiam per probationes informẽt. nu 45.

Paupertas attentata qualitate personarum probari etiam potest per iuramentum. num 45.

46 Interpellatio extraiudicialis non requirit aliquam expensam.

47 Negli-

47 Negligentia non debet suffragari negligenti, cum hoc sit contra omnes iuris regulas.
contra Negligentem omnia iura clamant. nu. 47.
48 Negligenti non est ignoscendum.
Iura naturaliter abhorrent negligentes. nu. 48.
Iactura illa est turpissima, quæ fit per negligentiam. num 48.
49 Negligentia in proprijs negotijs, non est tolleranda, immo, nec ullo modo præsumenda.
50 Dormientibus iura opem non ferunt.
Delicatorum votis Iura non fauent. num. 50.
51 Creditor, etiam si sit forensis, ligatur statuto inducente præscriptionem debiti si intra certum quid tempus non petatur. & num. 52. ubi de statut. Vrb. lib. 1. c. 158.
53 Contractus si sit celebratus in aliquo loco, & solutio alibi destinetur, tunc quale statutum veniat attendendum an loci celebrati contractus, vel solutionis. & num. 55.
Statutum loci solutionis attenditur in his, quæ oriuntur post contractum extra eius tamen naturam. num. 53.
56 Bou. ad statutum Vrb. lib. 1. cap. 158. glos. 19. num. 137 refellitur.
57 Caput aq. decis. 207. par. 3. vel est corrupta, vel non est admittenda, & valde de eius fide dubitatur.
Et Rota pluries ab ea recessit.
58 Forensis si alibi instrumenta, seu chirographa crediti confecerit, si illius executionem petat in Vrbe, an ei obstet statutum Vrbis de præscriptione. dato, quod sint transacti 16. anni.
59 Ignoranti restitutio in integrum non solet regulariter denegari.
in Forense præsumitur probabilis ignorantia statutorum loci. num. 59.
60 Ignoranti, ut concedatur restitutio in integrum, debet probare ignorantiam omni ex parte excusabilem.
61 Statuta, quæ restringunt præscriptionem iuris communis 30. vel 40. annorum ad breuius tempus, adsunt ferè per totam Italiam.
62 Crediti præsumpta solutio vigore statut. Vrb. lib. 1. cap. 158. ut tollatur sufficit aliqua præponderans præsumptio.
63 Creditum ne petatur post 16. annos prohibet statutum Vrb. lib. 1. cap. 158. eò quia præsumitur illud solutum,
64 Quare si tollatur ista præsumptio statutum amplius non intrabit.
65 Statutum Vrb. de præscriptione, cessat quando allegatur certus modus solutionis, & ille nullatenus verificatur,
66 Quia tunc cessat præsumptio resultans ex tempore,
67 Statutum Vrbis de præscriptione debiti, non suffocat actionem, sed solum inducit præsumptam solutionem.
68 Solutionis præsumptio penitùs cessat in eo, qui nũquam creditum extetisse contemnit.
69 Solutio præsupponit debitum eiusque agnitionem inducit.
Debitor si à principio neget debitum, non potest iuuari beneficio statut. Vrb. de præscriptione, & quare adducitur ratio. num. 69.
70 Debitor conuentus ad soluendum, potest negare debitum, & allegare solutionem, quamuis istæ exceptiones sint contrariæ.
71 Debitor conuentus si neget debitum, & alleget solutionem, donec ista secunda exceptio probet, cõtra eum urget præsumptio prima, & sic non potest intrare statut. Vrb. de præscript. cred. & num. 72.
72 Solutionis præsumptio, si elidatur à statuto inducente talem præsumptionem, ex eodem statuto non potest probari talis solutio, sed aliunde.
73 Debitor conuentus ad soluendum post 16. annos, si excipiat se nihil habere agere cum creditore,
Ex hoc necessario sequitur, quod non soluit, quia soluere, est aliquid agere,
74 Et perindè est ac si dixisset, numquam fuisse obligatum soluere. Vnde cessat statutum Vrb. de præscriptione.
Statutum Vrbis de præscriptione de necessitate supponit debitum, quo negato, actum est de statuto. num. 34.
75 Præscriptionis materia est odiosissima, iniquissima, & contra iustitiam, & æquitatem.
76 Statutum Vrbis de præscriptione post 16. annos aufert fidem libris, scripturis, &c. & per consequens quis amplius non poterit docere de suo credito, ac suis iuribus.
Sed declara, ut hic.
77 in Statuto se fundans, debet probare omnes eius qualitates in casu, de quo agitur, interuenire.
78 Debitum negans non prohibetur opponere præscriptionem. declara ut num. 80.
81 Debitor si neget se esse debitorem, & super debito litiget, atque condemnatus sit ad soluendum, tunc non admittitur ad beneficium cessionis,
82 Quia à principio negauit medium, per quod ad dictum beneficium peruenitur,
Vnde meritò potest in carcerem detrudi, ibiq. detineri, si non sit soluendo num 82.
83 Atque hoc procedit, etiamsi debitor non negaret expressè, sed tacitè, ut quia nec negat, nec fatetur.
84 ad Cessionis beneficium, ut quis admittatur, debet expressè fateri debitum. & num. 85.
86 ad Cessionis beneficium debitor negando debitum, & litigando non admittitur, quando non habet iustam causam litigandi, aliàs secus. num. 87.
88 Cap. Odoardus, de solut. est ad instar beneficij cessionis bonorum laicis concedi soliti.
89 Clericus si habeat iustam causam litigandi, & denegandi debitum, tunc si condemnatus existat non priuatur beneficio cap. Odoardus de solut.
Secus vero stante iniusta causa.
90 Creditor si petat à debitore centum, & creditum est solum in quinquaginta, tunc debitori licitum est debitum in totum negare.
Et quid si sit condemnatus ad soluendum d. quinquaginta, an admittatur ad beneficium cessionis si non sit soluendo. num. 92.
91 Positio si in parte est vera, & in parte falsa, licitum est eam totam impunè negare.
93 Statutum Vrbis de præscriptione, ut intret, opus est, ut tempus 16. annorum labatur usque ad ultimam horam, & momentum. & num. 93. & 95.
96 Statutum Vrbis de præscriptione non habet locum contra fideiussores, vel eius hæredes.
97 Statutum Vrbis de præscriptione an tollatur ex sola præsumptione compensationis.
98 Statutũ Vrbis de præscriptione cessat, quando debitor intra tempus 16. annorum agnouit debitũ,
Sta-

Statutum Vrbis de præscriptione sine dubio cessat per solutionem partis debiti, vel fructuum.

99 *In præscriptionibus statutarijs, quod non attendatur bona, vel mala fides, est opinio quorumdam DD. quæ non est tuta, nec iuridica quamuis aliqui dicant esse veram sicuti Euangelium.*

Cum contraria sit verior, & magis communis, & saluti animæ, magis amica.

Et hanc opinionem tenet Rota. num. 102.

103 *Præscriptio nulla est, quæ cum mala fide currere possit, quidquid sit de Iure Ciuili, cum de Iure Canonico ea opinio, sit perpetuò vera.*

104 *Ius Canonicum etiam in Terris Imperij seruandum est, quando agitur de peccato.*

Leges Cæsareæ loquentes de præscriptione hodie sunt correctæ à Iure Canonico. num. 104.

L. omnes, & l. sicut. C. de præscript. sunt correctæ, quoad malam fidem. num. 104.

106 *Cap. vltim. de præscript. vtitur vniuersali negatiua, quæ omnes alios modos excludit.*

107 *Negatiua vniuersalis tamquam inexorabilis omnia mordicè negat, & vti surda neminem intelligere vult.*

108 *in Præscriptionibus etiam immemorabilibus requiritur bona fides.*

Salicet. Dec. Boer. & c. male sentiunt, dum volũt, quod in præscriptionibus immemorabilibus non requiratur bona fides. num. 108.

Quia contraria opinio est receptior, & magis substentabilis. num. 109. & eam constanter tenet Rota. vt num. 111.

110 *Mala fides natura est maculare omnem præscriptionem, & tanquam fulgur quidquid inuenit in oppositum ducit.*

112 *Præscriptio enim mala fide non intrat etiamsi esset mille annorum.*

113 *Statuta Vrbis de præscriptionibus, requirunt bonam fidem, licet in eis nulla mentio fiat de dicta bona fide, & ista est communis opinio.*

114 *Castren. doctrina in l. sequitur §. si viam ff. vsucap. reijcitur, & exploditur.*

115 *Bona fides in terminis statuti Vrb. de præscriptione lib. 1. c. 158. præsumitur, cum illud consistat in præsumptione solutionis.*

116 *Quæ præsumptio valens est in dubio amouere malam fidem in debitore.*

117 *Quare creditor, qui post sexdecim petere neglexit suum creditum, concludenter probare debet malam fidem debitoris.*

118 *in Debitore non soluente, quia non est requisitus, non præsumendum venit, vt habeat mentem corruptam.*

119 *Debitor anteaquam sit in mora soluendi, non potest dici, nolle soluere, & sic esse in mala fide.*

Sicuti est ille, qui non vult soluere, cum præsumatur ad soluendum paratus data requisitione creditoris. num. 119.

120 *Debitor ad soluendum, si non sit interpellatus, non per eum, sed per creditorem videtur stetisse, quin non soluerit.*

121 *Petitio, quando non processit, non potest dici secutam esse petitionis negationem.*

Non entis nulla sunt qualitates. num. 121.

122 *Petitio vbi nulla est, ibi nulla mora intelligi potest.*

123 *Debitor non morosus si non soluat, iustè rem debitam retinet.*

124 *Debitor, creditore tacente, nec iure ciuili, nec iure Canonico, nec in foro conscientiæ, tenetur offerre debitum.*

125 *Debitor non morosus si non soluat, & pereat species debita, ipse non tenetur.*

Debitor non morosus non soluens, non tenetur ad interesse etiam damni. num. 129.

126 *Creditor quando est negligens in petendo suum creditum, ex hac negligentia si aliquid aduersi ei contingat,*

Cum se iugulet proprio gladio, id sibi imputet. num. 126.

127 *Creditor, qui diu fuit negligens in petendo suum creditum, dum debitor est idoneus, & soluendo, non potest eo decocto molestare tertios possessores bonorum.*

128 *Creditor, quando est administrator bonorum debitoris, si sit negligens in sibi soluendo, prout de iure debetur, debitore postea effecto non soluendo, molestare nequit fideiussores.*

129 *Tutor, seu alius administrator si tempore debito non exegerint credita, itaque postea debitores efficiantur non soluendo, ipsi tenentur de non exactis, & de neglectis.*

130 *Debitor retinendo debitum ei non petitum à creditore sicuti non peccat, sic nec peccat vtendo beneficio præscriptionis, sibi à lege, vel à statuto indulto.*

131 *Debitor non soluendo, dum creditor ab eo non petit creditum, non est in mala fide,*

Eo quia potuit cogitare creditorem voluisse donare, vel relaxare ei debitum. num. 131.

Creditores non solent diu differre crediti solutionem, & regulariter in hoc anxiè inuigilant. num. 131.

132 *Causa qualibet, etiam colorata valens est tollere in præscribente malam fidem.*

133 *Debitor tunc non tenetur offerre debitum creditori, si dies solutioni non sit appositus, aliàs secus.*

Dies interpellat pro homine, & certus non est amplius certiorandus. num. 132.

134 *Mala fides infringit quamlibet præscriptionem.*

135 *in Debitore præscribente debitum, tunc multò magis intrat præsumpta bona fides, quando creditor potuit sibi ipsi satisfacere, veluti si erat administrator bonorum debitoris. & nu. 136.*

137 *Debitor, quando fuit administrator bonorum sui creditoris, si non curauit sibi ipsi satisfacere, prout tenebatur, dicitur fuisse in culpa.*

138 *Administrator si erat creditori Domini præsumitur de bonis administratis sibi satisfecisse, & maximè si in hoc aliàs erat solicitus. & nu. 139.*

ANNOTATIO AD DECISIONEM VI.

1 ROTA in hac opinione variauit, † st ante scilicet interpellatione iudiciali, vtrum præscriptio hæc statutaria semel interrupta possit reuiuiscere ad instar primæ præscriptionis statutariæ, vel sit potius necessaria præscriptio iuris communis hoc est 30. vel 40. annorum, vt videre est in *causa Romana Saluiani Interdicti* 11. A

Maij 1590. coram bo. me. Card. Seraph.est inter eius impress. decis.920. num. 4 vbi notatur ista variatio, & iterum in *eadem causa coram eodem sub die 8.Iunij eiusdem anni, est decisio 926. nu.1.*
* & ibi præsens hæc decisio* bo. me. Orani allegatur, & videatur etiam in *causa Romana pretij Viridarij 26.Nouemb.1618. coram bo. me. Card. Sacrato, in Romana pecuniaria 20. Nouembris 1619. coram eodem, in alia Romana pecuniaria 10.Iunij 1613.coram bo.me. Buratto.est decisio 8. inter eius impress. num. 2. & in d. Romana pretij Viridarij 11. Martij coram bon. mem. Francisco Vbaldo.* vbi etiam expressè asseritur, Rotam in hoc articulo variasse.

Nec talis varietas sumenda est, quia in aliquibus decisionibus habemus, quod interrupta præ-
2 scriptione statutaria, † postea illa possit reuiuiscere, in alijs verò, quod non amplius statutariæ sit locus, sed recurrendum sit ad ius commune, quia mediante distinctione, quæ desumitur hic ex decisione, conciliatio potest fieri, sic

Aut præscriptio statutaria interrumpitur extraiudicialiter, scilicet sine litis contestatione,
3 & tunc denuò † reuiuiscere potest eadem præscriptio statutaria, ex iuribus hic allegatis, & addo *Bon. ad hoc statut.Vrb.lib.1.cap.158.glos.21.nu.5. Marescot.pariter in terminis huius statuti cap. 67. num. 10. lib.2.*

Et in hoc casu possunt intelligi decisiones, quæ volunt, vt reuiuiscat præscriptio statutaria.
4 Aut verò d. præscriptio statutaria † per interpellationem cum litis contestatione fuit interrupta. & tunc ea amplius reuiuiscere nequit, sed tantùm locus erit præscriptioni 30.vel 40. annorum. *vt dicitur hic num. 4. & antea fuit animaduersum in Romana bonorum de Porcaris 14. Ianuary 1575.coram bo.me.Reuerendiss.Oriolen. est decisio 86.sub num.1. vers. dixerunt illam esse interruptam ex eisdem actis, & semel interrupta non intrat amplius præscriptio statutaria, & par.1.*
5 *diuers.* & in istis † terminis loquuntur decisiones, quæ volunt, vt semel interrupta præscriptione statutaria amplius nõ reuiuiscat, &c. & in hac materia videatur decisio in *causa Romana pecuniaria 10.Iunij 1624.coram clar. me. Reuerendiss. Merlino,* cuius capita non refero, quia illa iam fuerunt relata à *D.Ferentillo in annotat.ad d. decis.8.coram Buratt.in litera A. à num. 10. eamque Merlini decis. per extensum posuit Fenzon.ad statut. Vrb. decis. 152.* & in ea pluries canonizatur
* præsens hæc decisio, * de qua agimus.
6 Quando tamen lis est † terminata, & mandatũ est relaxatum, tunc super omissione executionis mandati, noua præscriptio statutaria potest inchoari, nec obstat ratio, quod creditor obtinen-
7 do mandatum non fuerit negligens † in exigendo, & sic cesset statuti dispositio fundata super negligentia, quia si benè animaduertatur, magis aggrauatur negligentia, nam pro credito consequendo eo casu nihil superest, nisi vt dictum mã-
8 datum exequatur, & tamen creditor neglexit † vlteriorem diligentiam, quare super hac omissione, noua præscriptio statutaria potest inchoari; & hanc opinionem retinet Rota, vt habetur in *causa Romana pecuniaria 5. Maij 1631. coram bo. me. Pirouano, est decisio 346. num.9. par 6. recent.*

alijs tom.2. à me select. & idem antea fuit resolutum coram bo. me. Card. Sacrato in d. causa Romana pecuniaria 20. Nouemb. 1609. vbi dicitur, si post relaxationem mandati cucurrerint sexde-
9 cim anni, videtur renouata præsumptio solutionis de quo in *d.statuto Vrb. lib.1. cap.158.* & Ro-
* ta ibi ad hoc adducit præsentem hanc Orani *decisionem. Et subditur cum præsens statutum fun-
10 detur in præsumptione solutionis † ideo hæc præsumptio non tollitur, sed potiùs augetur per relaxationem mandati. Ac in terminis, quãdo quis obtinuit mandatum, & per 16. annos distulit il-
11 lius expeditionem, tunc † intret d.statutaria Vrbis præscriptio, *fuit resolutum coram Pirouano in causa Romana de Boncompagnis 27. Martij 1634. §. Attamen quia mandati expeditionem distulit vsque ad annum 1633. quo temporis spatio intrat statutaria Vrbis præscriptio, &c.*

12 PRæscriptio enim est pœna † negligentiæ, *Bald. in auth.nisi triennali num.1.C.de bon. matern.* B
quod dictum secuta est Rota in *causa Romana Saluiani 20.Nouemb. 1630. coram Merlino,* vbi dicitur, præscriptionem crediti totam esse funda-
13 tam in negligentia † creditoris differentis exactionem, &c. & benè id etiam fuit animaduersum in *causa Spoletana Saluiani 3. Iunij 1639. coram eodem. §. secundò quidquid sit, vers. præscriptio enim tota fundata est in negligentia creditoris differentis exactionem, &c.* cum alijs copiosè relatis *in causa Ciuitatis Castelli Saluiani 18. Februarij 1641. coram R.P.D. meo Rojas. §. Eo quia... vers. In creditorum negligentia præscriptio est fundata, & sine ea præscriptio non habet locũ, &c.* & addo *decisionem in causa Rauennaten. Census 26.Aprilis 1641. coram R.P.D. meo Bicbo. §. ex parte creditoris. vers. in negligentia solum fundatur præscriptio, &c.* & in puncto præscriptionis
14 statutariæ † fuit dictum in *causa Ianuen. Pecuniaria 30.Octobris 1581. coram bo.me.Card. Lancellot.sen. & in Sabinen.pecuniaria 2.Iunij 1608. coram bo.me.Card. Sacrato. vers. Præscriptio statutaria sexdecim annorum fundata est in negligentia petere debentis, &c. & in causa Romana pretij Viridarij 11. Martij 1621. coram bo. mem. Vbaldo. §.Nec dicitur. vers. ex negligentia creditoris in non petendo suum creditum in tempore à statuto præfixo, &c. & in causa Romana Palatij 29. Nouembris 1624. coram bo. me. Remboldo. §. Quidquid enim sit, vers. statutum fundatur in negligentia creditoris petentis creditum. & in causa Romana fructuum Dotis 10.Iunij 1626. coram bo.me. Remboldo.§.Vnde cum per sexdecim annos negligens fuerit in petendo suum creditum. & in causa Romana dotis 14. Decembris 1635. coram Pirouano. §.Nam etsi. vers. statutum ex lapsu 16. annorum præsumit solutionem debiti in odium negligentium illud petere, &c.*

Enim in hoc amplius non est insistendum, quia d. Statutum Vrbis *lib. 1. cap. 158.* id rectè considerat, ibi, *si creditor fuerit negligens in petendo, &c.*
15 & quatenus † etiam id non haberet expressum, nihilominùs subintelligebatur, quia cum ista præscriptio statutaria sit subrogata in locum præscriptionis iuris communis 30. vel 40. annorum, & aduertitur hic in *decis. sub num. 3. & fuit etiam consideratum in causa Romana Canonum*

nonum 15. Aprilis 1622. coram bo. me. Vbald. vers.
cum ista præscriptio statutaria sit subrogata, &c.
16 & generaliter † de talibus præscriptionibus scri-
bit *Bart in l. sequitur §. viam. ff. de vsucap. Alex.*
Ias. Rip. & alij in l. nemo potest. ff. de legat. 1. *Corn.*
cons. 277. lib. 4 Paris. consil 66. num. 92. lib. 3. & sic
cum illa sit introducta in odium creditoris negli-
gentis vti iure suo, *vt dixi in praecedenti annota-*
tione num. 8.
17 Ita & hanc statutariam sexdecim † annorum
præscriptionem esse inductam in odium credito-
ris iudicandum est, cum subrogatorum idem sit
iudicium, *l. si enim §. iniuriarum. ff. si quis caut.*
§. Fuerat. Instit. de action. cum alijs in puncto co-
piosè relatis à *Tiraquell. de retract. lignager. §. 1.*
glos. 10. num. 82. vers. præscriptio inducta à statuto
sapit eandem naturam, &c.
Quare constito, quod lapsi sint sexdecim anni,
intra cuius temporis interuallum, creditor osci-
tanter tractando iura propria, non curauit pete-
18 re † suum creditum, & quod talis præscriptio nõ
fuit interrupta, tunc sine dubio contra eumdem
intrat præscriptio ex dicto statuto, nam casus sta-
19 tuti tamquam casus legis † allegari potest *l. an-*
cilla. C. de furt. cum alijs relatis per Osasch. decis.
Pedemont. 28. num. 13. Fatuus enim est iudex, qui
dubitat si casum in statuto expressũ legat *Corn.*
consil. 318. num. 1. lib. 1. Bero. consil. 7. num. 1. vol. 3.
Nam inanis est omnis altercatio, vbi clarè mili-
tat statuti dispositio. *Socin. iun. consil. 10. num. 10.*
& consil. 12. num. 2. lib. 1. Roland. consil. 72. num. 6.
& 7. lib. 3. Cephal. consil. 138. num. 20. vol. 1. Cartar.
decis. 13. num. 4.
Et in indiuidualibus terminis huius statuti
Vrb. aduertit *Rota in dicta causa* Romana *pecu-*
niaria 5. Maij 1631. coram Pirouano, est decisio
346. nu. 1. vers. clara sunt verba statuti, &c. par. 6.
20 *recent.* Vnde talis præscriptio † eidem creditori
suffocauit obligationem sui crediti; & sic non
auditur, petendo illius solutionem. Nec esset no-
uum asserere, quod titulus ex præscriptione ac-
21 quisitus à debitore, habeat † implicitam proba-
tionem solutionis, qui enim præscribit censetur
soluisse, *ad text. in l. pupillus in fin. ff. de admini-*
strat. tutor. Ias. in l. si vnus §. pactum. num. 38. de
pact. & affirmauit *Rota in causa* Recanaten. *Sal-*
uiani 21. Iunij 1630. corã eod. Pirouano. § Iudex
enim processit. vers. titulum ex præscriptione ha-
bere, &c. & in casu huius statuti Vrb. fuit dictum
in *causa Romana pecuniaria, seu sequestri 16. Ia-*
nuarij 1632. coram eodem. §. Et tamen de primo
requisito. vers. remanet exceptio præscriptionis sta-
tuti Vrbis destruens fundamentum crediti, &c. &
in causa Romana de Boncõpagnis 27. Martij 1634.
coram eodem Pirouano. §. Nam etsi. vers. attenta
præsumpta solutione per statutum inducta, dene-
gatur mandati petiti expeditio, &c. ibique filius
22 agebat pro consecutione dotis maternæ, † & re-
spondetur statuto, dum excepit dotes, & damna-
tuit *Bou. super d. statuto Vrbis glos. 3. num. 23. 24.*
& 27. dum contrarium sentit.) adde etiam alte-
ram decisionem coram eodem Pirouano in causa
Romana Computorum 20. Aprilis 1637. §. Non
obstat. vers. semper obstat exceptio statutaria præ-
scriptionis post lapsum 16. annorum, &c.
23 Aduertendum † est etiam ad hoc vt euitetur

prædicta dispositio statuti Vrb. de præscriptione
non ità facilè admittuntur excusationes. Vnde
24 nec absentia prodest †. Creditor enim sibi im-
putet, si non miserit procuratorem ad interrum-
pendam præscriptionem, vt asserunt *Bart. in l. 1.*
ff. de diuers. temp. præscript. & Abb. in c. querelam.
num. 7. de procurat. nam vt inquit *text. in l. 1. §.*
25 *vltim. ff. de procurat.* vsus procuratoris † necessa-
rius est, vt hi, qui rebus suis præesse nolunt, vel
non possunt, saltem per alios possint agere, vel
conuenire, quem textum in his terminis ad
elidendam excusationem absentiæ deducit *De-*
cian. in consil. 121. num. 24. vers. cum potuerit mit-
tere procuratorem lib. 3. & pulchrè ratiocinatur
Anton. Faber. in l. & qui data. 5. ff. ex quib. caus.
maior, &c. vbi in fine ait, Quod negotia Reipu-
26 blicæ † non impediunt, ne quis etiam de suis co-
gitare aliquando possit, eaque saltem tractare,
quæ per procuratorem tractari possunt, &c. Qui
enim sibi nequam, cui bonus?
Et notandum est, quòd in illis casibus, in qui-
27 bus iura indulgent absenti † restitutionem in in-
tegrum aduersus præscriptionem, id intelligen-
dum venit, quatenus absens non valuerit mitte-
re procuratorem ad interrumpendam talem præ-
scriptionem, alias quando potuit, non adiuua-
tur, & ei restitutio in integrum denegatur, vt la-
tè per *Felin. in cap. ex transmissa, de præscript.* vbi
testatur de communi *Innocent. in cap. cupientes.*
§. quod si de elect. Bart. in l. secunda, §. & quod di-
ximus. ff. si quis caut. Alex. consil. 49. lib. 2. Dec. in
cap. ex ratione. num. 29. de appellat. Afflict. de iu-
re protbomis. §. 2. num. 31. Paris. consil. 34. nu. 19.
lib. 1. Anchar. in cap. querelam. num. 8. de procurat.
& in cap. dilecti. num. 16. de dol. & contumac. &
in terminis huius statuti Vrbis de præscript. sen-
tit *Ioann. Bapt. Bou. in tractat. de statutar. Vrb.*
præscript. in verb. contra omnes creditores. glos. 21.
num. 22. Et in hac materia, quando quis est ab-
28 sens † an teneatur mittere, vel relinquere pro-
curatorem, & vtrum ex capite absentiæ restitu-
tio in integrum concedatur, sed quia plura sunt
capita absentiæ, ideo diffusè videatur penes *Odd.*
de restitut. in integ. par. 1. quæst. 5. artic. 9. a num. 26.
& quæst. 30. per tot.
Ad propositum etiam nostrum facit illa regu-
29 la, quod impedito non competit aliqua † resti-
tutio in integrum, quando potuit impedimẽtum
remouere, *vt tradit Bart. in l. sed si per prætorem,*
§. 1. vers. sed nec ad eos. ff. ex quibus caus. maior, &c.
& in l. quibus diebus, per illum text. in princ. ff. de
condit. & demonstr. Balb. in tract. de præscript.
prim. part. 6. part. princip. num. 23. Imol. in clem. 2.
de ætat. & qualit.
30 Quoniam impedimentum † quod potuit re-
moueri non præstat aliquam excusationem. *l. qui*
potest. ff. de reg. iur. glos. in cap. quia diuersitatem
in verb. suspensionis. & ibi Abb. ad fin. de concess.
prebend. cum alijs adductis *coram Card. Mantic.*
decis. 92. num. 2. & facit decisio in causa Romana
damnorum, & interesse 28. Ianuarij 1589. coram
bo. me. Penia, est decisio 33. inter eius à me impri-
men. num. 4. vers. adhibita diligentia.
Quando verò sumus in absenti voluntario, tũc
ipse perperam penitùs agit, si intendat propone-
31 re † talem excusationem aduersus cursum præ-

fcriptionis, cum clari iuris fit eum aduerfus præ-
fcriptionem nulla gaudere reftitutione in inte-
grum, *text. eſt in l. non verè. ff. ex quib. cauſ. ma-
ior. &c. & in l. ſed ſi per Prætorem, § fin. & in l.
non enim. ff. eodem gloſ. in l. fin. & ibi Bart. & alij.
ff. de reſtitut. in integ. Alberic. in d. l. non verè. poſt
princ. ff. ex quib. cauſ. maior. Doctores ferè omnes in
l. fin. & ibi Bart. per illum text. C. de teſtam. milit.
Paul. de Caſtro in l. 1. num. 5. C. eodem. Tarſ. con-
ſil. 99. num. 10. lib. 4.* dixitque *Rota in cauſa Ro-
mana diuiſionis 15. Iunij 1640. coram R. P. D. meo
Bicho. § Tandem non obſtat allegata ignorantia.
verſ. Abſentia voluntaria cauſam reſtitutionis non*
32 *præbet, &c.* ibi enim denegata fuit reſtitutio† in
integrum militi abſenti aduersùs præſcriptio-
nem, eò quia abſentia ex cauſa militiæ non fuit
pro ſuo Principe, ſed pro alieno, & ſic abſentia
fuit ex cauſa voluntaria. Circa verò priuilegia
Militum noſtri temporis alibi multa afferam. &
in ipſis terminis non excuſandi ex abſentia volũ-
33 taria creditorem † aduerſus præſcriptionem ſta-
tutariam Vrbis. *animaduertit Rota in cauſa Ro-
mana Mercedis 30. Maij 1578. coram bo. mem.
Bubalo.*

In qua deciſione pariter afferitur, quod nec ad
34 euitandam hanc ſtatuti Vrbis præſcriptionem, †
admittitur exceptio paupertatis, cum ea inter-
rumpatur (quidquid ſit in alijs præſcriptionibus)
35 per ſolam interpellationem extraiudicialem, †
vt clarè cantat dictum ſtatutum, & appoſitè diſ-
ſerit *Bon. ad hoc ſtatutum Vrb. gloſ. 16. num. 6. &
gloſ. 21. num. 1. & 16.* & ratiocinata eſt *Rota in
cauſa Romana Dotis 23. Iunij 1600. coram bo. me.
Putio. & in cauſa Romana pretij Viridarij 11.
Martij 1624. coram bo. me. Vbaldo. § Non obſtat,
quod citationes, verſ. cum ad effectum interruptio-
nis præſcriptionis ſtatutariæ dicitur ſufficere in-
terpellatio extraiudicialis, &c.*

Nec quidquàm facit iuuandam, & excuſandam
36 eſſe paupertatem, † ne afflictio maior addatur af-
flicto *l. Diuus. ff. de offic. præſid. cap. ex parte, ext.*
37 *de cleric. ægrot.* nam dies † pauperum omnes
mali ſunt, *vt inquit Sapiens in prouerb. cap 15.* &
pauperes omnibus ſunt odioſi etiam ipſis fratri-
bus, Atque amici eius procul ab eis recedunt,
prout ait idem in cap. 14. & 19. Hinc *Senec. elegan-
ter epiſt. 20. teſtatum reliquit,* ibi, Ob hoc vnum
amanda eſt paupertas, quod à quibus ameris
oſtendit. Nam vt admonuit *Eurip. in Medea*,
Pauperem fugit, quilibet procul amicus, &c. In-
38 ſuper, quid miſerabilius? pauperes† omnibus lu-
dibrio ſunt. Vnde *Iuuenal. ſatir. 10.* cecinit, & re-
fert *Caſſador. deciſ. 6. num. 3. de appellat.*

Nil habet infœlix paupertas durius in ſe
Quàm quod ridiculos homines facit.

Quare Martial. lib. 5. reſcribendo Æmiliano eius
amico, qui optabat è limitibus paupertatis ali-
quando exire, ſic eum conſolatur.

Semper eris pauper, ſi pauper es Æmiliane
Dantur opes nullis nunc, niſi diuitibus.

Congruunt etiam carmina Ouid. 1. Faſt.

In pretio pretium nunc eſt, dat cenſus honores,
Cenſus amicitias, Pauper vbique iacet.

39 Vnde Iura, & Doctores miſericordia † moti, &
quaſi de eorum regulis obliti, multa conniuenti-
bus oculis ad eos ſubleuandos concedunt, hac
igitur de cauſa pauperes libenter excuſare ſole-
mus ab appellando, & à proſequendo appellatio-
nem, vt in rem iudicatam non tranſeant, & ſic ne
præcludatur eiſdem via ad oſtendendum eorum
bonum ius, atque ita pereat, *l. ſi procuratore. §.
ſi ignorantes, & ibi gloſ. in verb. non permiſit, &
in verb. inopia. ff. mandat. & in l. inuitus, & ibi
gloſ. ff. de procurat. cap. non iniuſtè, & ibi Canoni-
ſtæ eodem titul. Bald. in l. acceptam. quæſt. 23. C. de
vſur. & in l. 2. §. ſi quis ante fin. ff. ſi quis caut.*
40 Vbi ait, ſe aliàs liberaſſe quemdam pauperem †
à furcis, qui cum appellaſſet, non poterat tunc
oppreſſus paupertate proſequi appellationem, &
adde *Matth. Mattheſil. ſingul. 198. & vltim. & ibi
Addentes*, *Carpan. ad ſtatutum Mediolan. 131.
num. 64. Odd. de reſtitut. in integ. quæſt. 11. à
num. 50 ex Bald. conſil. 429. vol. 5. Veſtr. in prax.*
41 *lib. 7. cap. vltim. num. 20.* dicens hoc eſſe † verum
non obſtante ratione de modica impenſa. *Guido-
pap in tract. de appellat. quæſt. 15. num. 21. Scaccia
in eodem tractat. quæſt. 12. num. 163. & quæſt. 15.
art. 3. num. 45. P. Brederodius in ſimili tract. de
appellationib. par. 2. titul. 7. rub. an paupertas im-
pediat proſequutionem, &c.*

42 Atque ita iudicauit † Rota Marchiæ *penes Gra-
tianum deciſ. 34. num. 1. & ſeq.* Audientia Barcñ,
*ſecundum Franciſc. Viuium deciſ. 268. num. 5.
lib. 2.* Senatus Pedemontanus *apud Antonin. Te-
ſaur. deciſ. 10. num. 5.* Regius Senatus Cathaloniæ,
vt refert *Io. Petr. Fontanell. deciſ. 106. num. 14.*
Senatus Burdegal. *deciſ. 247. num. 10. apud Boer.*
Senatus Sabaudiæ *teſte Fabr. lib. 7. titul. 27. defi-
nit. 15.* Parlamentum Grationopolitanum penes
Guidopap. deciſ. 213. num. 3. Regium Conciſtorium
Siciliæ, *vt ſcribit Giurb. deciſ. 18. num. 3.* Camera
Imperialis, teſte *Andr. Gaill. obſeruat. 142. nu. 3.
lib. 1.* & pulchrè tenuit Rota Romana penes *Caſ-
ſador. deciſ. 6. num. 3. de appellat.* eam adducendo
rationem, quia niſi pauperes tali caſu facilè ex-
cuſarentur, forſitan quidquid ei parum ſupereſt
in lite conſiſten. perderent, quod eſſet eos neca-
re, contra *text. in l. necare, ff. de alim. & liber.
agnoſc.* Et poſtea nudi, & inermes non poſſent
ampliùs contemnere. *cap. frequens. de reſtitut.
in integr. in 6.* ibique allegatur illud non minus
43 antiquum, quàm verum adagium, quod † PE-
CVNIA EST NERVVS BELLI. quale prõ-
uerbium, vt animaduerto, deſumptum eſt ex duõ-
bus verſibus. *Tzetz. in 8. Chiliad, ità à Lacifio
traductis.*

Aurum enim deſideratiſſimum eſt hominibus
Aurum omnia corrigit, Aurum neruus belli.

Perbellè etiam circa hanc materiam cecinit *Bal-
bus Poeta*, ſic

Aurum bella gerit, mucronibus imperat Aurum
Aurum ventoſis vela dat æquoribus.
Euertitq. Vrbes, & Mœnia diruit Aurum
Delet, & extructis oppida celſa rogis.

Et de auri potentia perbellè pariter locutus eſt
anti-

antiquus ille Monost. tali scilicet modo.

Est potens virtus, sed Auri lõge ea est potentius.
Omnibus Dijs, hominibusque, massa Auri est formosior
Omnia Auro vltrò patescũt, ipsaq. inferorũ fores
Vincit Aurum, regnat Aurum, Aurum vniuersis imperat.

Aurum etiam est neruosius infinitis sermonibus hominum, nam eo loquente omnia obmutescũt, & quætis ratio irrita, inanisq. redditur, sed quid plura? id quod nec per Hectoreæ militiæ fulgura oppugnari posset, auro mediante espugnatur, nam *vt refert Cicer. lib. 2. Offic.* Philippus Macedonum Rex putauit nullam Arcem tam munitam esse, quin capi posset modò Asino pateret accessus onusto auro.

Sed relicto hoc aureo discursu, ne paupertatis materiam deseram, quæ ei esset opposita insuper notandum venit, quod propter eamdem eausam, vt ob impotentiam soluendi pauperes non cogã-
44 tur deserere litem, & sic perire eorum † ius, eum, & paupertas dicatur quædam species desensionis *per notat. in l. Titius ff. de procurat. Filipp. Franc. in c. irreprehensibilis, num. 16. de appellat.* Vnde de æquitate receptum est, quod pauper attentans, vel spolians, non debet cogi ad restituendos fructus, & reficiendas expensas, ante quam non audiatur in negotio principali, ne alioquin ob impossibilitatem huiusmodi purgationis spolij, vel attentatorum cogatur litem deserere; & sic in terminis spolij respondit *Rota in causa Elnen. Praeceptoria 5. Iunij 1609. coram bo. mẽ. Reuerendiss. Manzanedo, & in causa Cesinaten. de Aldinis 9. Decemb. 1609. coram bo. me. Coccino est decisio 496. num. 3. inter eius impress.* & vt dicit *Marescott. var resolut. lib. 1. cap. 86. num. 33.* Signatura stante paupertate solet rescribere, & dimissa possessione tantum, procedatur in causa, reseruatis fructibus, & expensis in fine litis. *idem etiam fecit bo. me. Beltram. in annotat. ad sel. re. Greg. XV. decis. 361. num. 5. in fin.*

Atque in terminis purgationis attentatorum nuper admisit *Rota in causa Romana bonorum de Cæsareis 11. Decembris 1642. coram R. P. D. meo Carrillo. §. Ea moti ratione. vers. de æquitate autem pauper attentans non debet cogi ad restituendos fructus, & expensas, &c.* vbi etiam dicitur,
45 quod † paupertas, quæ non est de genere malorum, non debet præstare impedimentum, vt agi non possit, adeò vt ob eã pereat ius pauperis, &c. Vnde propter eamdem rationem Rota ex stylo consuenit audire pauperes in causa nullitatum, & restitutionis in integrum aduersus rem indicatam absque refectione expensarum, & fructuum, illos reseruando in fine litis, sine vlla cautione, de quo stylo mentio habetur in *causa Lucana bonorum 4. Maij 1618. coram bo. me. Buratto, est decisio 320. num. 3. inter eius impressas. & videatur ibi in annotat Dominus Ferentillus in littera C.* & facit pariter *d. decis. Romana fideicommissi de Cæsareis coram R. P. D. meo Carrillo,* vbi etiam dicitur, quod paupertas ad effectũ, vt solutio fructuũ, & expensarum reseruetur in fine litis, & sic ad relaxandum iuris rigorem, sat est vt doceatur per probationes etiam informes, *vt fuit dictum in causa Leodien. Attentatorum 16. Decemb. 1566. coram Aldobrandino.* vbi quod attenta qualitate personarum paupertas potest probari per iuramentum *Lancellott. de attent. par. 3. cap. 31. num. 156. & 157.* Et hæc sufficiant circa excusationem pauperum, ne ex defectu paupertatis cogantur deserere, & simul id causam præbere, vt eorum ius pereat. Plura verò, si quis desideraret circa commoda, & incommoda paupertatis videat *Bart. in l. illicitas, §. fin. num. 2. ff. de offic. præsid. & Ioann. de Plat. in l. fin. num. 2. C. de his, qui num. liber. vel paupert. excusat.* & latissimè ibi *Lucas de Penn. per totum,* vbi 44. commoda, & 17. incommoda paupertatis enumerat, à quibus tamen, vt dicebat Cyn. liberet nos Deus, &c.

Redeundo ergo vnde digressi sumus, scilicet, quod paupertas non suffragatur, ne labatur cursus præscriptionis statuti Vrb. lib. 1. cap. 158. aduertendum est, supradicta omnia cessare in casu isto, quia cum ad effectum interpellationis extraiudicialis, quæ sufficit, vt dixi, ad hanc statutariam Vrbis præscriptionem interrumpendam; & sic
46 nulla † penitus expensa requiritur quare æquum minimè est, vt talis negligentia ei suffragetur, cum
47 hoc sit contra omnes † Iuris regulas, vt inquit *glos. in §. pennlt. in verb. non obdormitat. auth. deposit. enim alije allegatis in causa Romana Curæ 14. Ianuarij 1619. coram bo. me. Seleucien.*
48 Negligenti enim nullatenus est † ignoscendũ, *secundum glos. marginalem in l. pupillus ff. quæ in fraud. credit.* iura enim naturaliter abhorrent negligentes. *can. nunciatum 74. distinct. l. non enim negligentibus. ff. ex quib. caus. maior, &c.* ac secundum Senecam, *turpissima est illa iactura, quæ per negligentiam fit.* Et maximè dicendum id est in
49 casu, in quo versamur † nempe in proprio negotio, & tractatu de amittendo proprium, in quibus terminis nec tollerabilis est negligentia, imò nec vllo modo præsumenda venit *ad text. in cap. ad aud. entiam. de præscript. & in cap. deputati. de appellat. & in l. regula. §. 1. ff. de fact. & iur. ignor. Crauett. conf. 978. nu 9. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 77 nu. 3. Surd. cons. 245. nu. 16. eum alijs allegatis coram clar. me. Merlino in causa Bononien. Transactionis 25. Februarij 1639. §. Quoniã ex lectura. vers. negligentia in proprys negotys nequaquam præsumenda, &c.* & satis vulgatum est,
50 † dormientibus iura opem non ferre, & congruit *dictum glos. in l. vt pomum. ff. de seruit. in verb. non potest,* quod delicatori votis iura non fauent, &c. sed progrediendo quoad alias excusationes.

Insuper aduerte, quod creditor non excusatur aduersus d. statutum Vrbis de præscriptione etiãsi
51 esset forensis, quoniam talis excusatio † in nihilo eum iuuabit, vt possit se tueri, ne eius creditũ præscriptum remaneat, cum clari iuris sit, statuta disponentia circa materiam præscriptionis ligare etiã forenses ista enim fuit doctrina *Bart. in l. cunctos populos. nu. 19. C. de Summ. TRINIT. & fid. Cathol quem ibi secutus fuit Saliect. num. 6. Iaf. nu. 20. in prim. lectura, & in secunda nu. 66. Fulgos. nu. 18. & 19. vers. admonet. Anchar. in cap. Canonum statuta. quæst. 12. vers. item, & quantum ad præscriptionem, de Constit. Caccialup. in dicta l. cunctos populos num. 121. & ibi Purpurat. nu. 154. & etiam testatur de communi Corn. consil. 205. num. 9.*

num.9.lib.5.Barbat.consil.15.num.33. lib.2.Ruin
consil.117.num.72 lib.5. Angel. in l.si fundus nu.3.
ff. de euict. Marsil.in l.fin.num.25.& 29. vers.mo-
do redeundo. ff. de iurisdict. omn. Iud. vbi dicit,
quod cum Bart.transeunt omnes Doctores.
52 Necnon ad rem huius statuti † Vrbis reli-
ctis pluribus decisionibus antiquis, quas breuita-
tis causa non refero (& nonnullas ex eis adduxit
D.Theodosius Rubeus pater meus in suis Singula-
ribus Rota Romana par.6.circa statutorum inter-
pretationem ad statuta Vrb.d.cap.158. lib.1. pra-
sertim num.13.) nuper sic fuit responsum *in causa*
Maceraten.Census 1.Februarij 1638.coram Emi-
nentiss.D.Card.Hieron. m.Verospio. §.Opponeba-
tur. vers. quod statutum tenuit Rota locum ha-
bere in forensibus Roma degentibus, &c. enim ibi
adductis, & addo *decis.in causa Romana Pecunia-*
ria 16. Ianuarij 1632. coram bo. me. Pirouano.
§. Et tamen de primo. vers. statutum Vrb. lib. 1.
cap.158.comprehendit etiam forenses,&c.

Illud tamen in hoc casu non est omittendum,
quod si quis in Vrbe contractum celebret, & so-
53 lutio alibi destinetur, † tunc non statutum Vr-
bis, sed potiùs statutum loci, vbi fuit destinata
solutio venit attendendum, nam in ijs, quæ oriũ-
tur post contractum extra eius naturam propter
moram, vel negligentiam, attenditur statutum
loci solutionis. *Bart. in dicta l. cunctos populos*
num.16.C.de summ.TRINIT. & fid. Cathol.
Anchar.in cap.canonum statuta. quæst. 12. vers.
quantum præscriptionem. de Constitut.Caccialup.
in d. l. cunctos populos num. 131. & 161. Purpur.
num.154.& 161. qui testatur de communi *Rimi-*
nald.sen.consil. 533 num.10. Rota in Interamnen.
Affictus 13 Maij 1596. coram bo.me.Litta.
54 In terminis verò statutariæ † præscriptionis;
censuit *Ruin.consil.117. num. 12. lib. 5.* & scribit
Card. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 3. cap. 13.
num.51.Corn.consil.205. num.9. lib. 3. & sic iudi-
cauit Senatus Mantuanus apud *Surd.decis. 158.*
num. 18.vers. Adde, quod statutum prædictum.
55 Atque in puncto huius nostræ † statutariæ Vr-
bis præscriptionis iam olim respondit *Rota in*
causa Romana Mercedis 17. Martij 1578. coram
bo.me. Bubalo, & in causa Ianuen.seu Romana
pecuniaria 20. Iunij 1580.coram bo. me.Cardin.
Lancelot. sen. quæ decisio impressa est penes Mar-
ches.de Commiss. tom.2.fol. 150. quæ tamen, ibi,
(vt animaduerto) integra non est, si tamen
integram desideras est in *4 part. diuers.decisio 764.*
Ita etiam recentiùs fuit conclusum in *causa Ra-*
uennaten. Census 27. Iunij 1639. coram Reueren-
diss. P.D.meo Dunozetto Decano. *§. Minus obstat*
præscriptio statutaria. vers. non statutum Vrbis,
sed loci destinatæ solutionis, &c. & rursus coram
eodem in eadem causa die Sabbati 26. Nouem-
bris eiusdem anni. §. Nec etiam, vers. Statutum
eiusdem loci destinatæ solutionis, non autem
statutum Vrbis, ac denuò *coram Reu. Patri Do-*
mino meo Bicho in eadem causa Rauennaten. Cen-
sus 26. Aprilis 1641. §. Secundo non intrat præ-
scriptio Statuti Vrbis. vers. attenditur statu-
tum loci solutionis, &c. Et sic non est curandum
56 quidquid teneat *Bon. super hoc statuto Vrb. de*
præscript. glos. 19. num. 137.

Nec quis moueri debet ex quadam decisione
in causa *Camerinensi de anno 1553. quæ est apud*
57 *Caputaquen.decis.* † *207.par.3.* quia Rota *in dicta*
decis.764.sub num.3.par.4.diuers. valde dubitauit
de fide illius, ex quo Dñi non inuenerunt eam
decisionem in eorum libris. & ideo fuit dictum
illam vel esse corruptam, vel non esse admitten-
dam, quia est contra doctrinam *Bart.* à tot DD.
vti communem amplexam, & approbatam. &
de tali reuocatione meminit etiam *D. Theodo-*
sius Rubeus pater meus in tom.1.Singul.Rot.Rom.
ad d.decis.Caputaq. fol. 272. c.2. adde etiam deci-
sionem *in causa Sulmonen. Pecuniaria 10. Iunij*
1624.coram bo.me.Reuerendiss.Archiepiscopo Du-
nozetto, vbi pariter attestatur Rotam à tali deci-
sione Caputaquen. recessisse.

In qua Sulmonen. fuit resolutum, quod præ-
scriptio hæc statutaria Vrbis 16. annorum sibi
vindicat locum etiam inter forenses, & vbi in-
58 strumenta, seu chirographa crediti † fuerunt ali-
bi confecta, dummodo tamen in Vrbe petitio
fiat. Nec enim forensis ad hunc effectum pote-
rit prætendere aliquam restitutionem in inte-
grum ex capite probabilis ignorantiæ tamquam
59 forensis, quæ † restitutio ex d. capite licèt num-
quam soleat denegari, *vt satis abundè demon-*
straui supra in annotat. ad decis. 3. in litera A.
atque in terminis de forense ob ignorantiam sta-
tutorum, *notatur in l.iubemus. C.de testam. in*
l.fin.ff.de decret. ab Ordinar. faciend. & in materia
huius Statuti Vrbis est magistralis decisio *in*
Romana redditionis rationis 15. Martij 1599. co-
ram bo. me. Orano, sed quia ignorantia ad hunc
60 effectum debet esse ex omni parte vincibilis, † ac
sine ruga, vt dixi in prædicta annotat. à num.67.
quæ res videtur cessare in casu isto, quia ferè per
61 totam Italiam adsunt statuta † similia, quæ præ-
scriptionem 30. vel 40. annorum iuris commu-
nis redigunt ad breuiores terminos. *Barbat.con-*
sil.16.num.16.& 17.lib.2.Odd. de restitut. in integ.
quæst.8.art.12.num.98.
62 A Rigorosa enim dispositione huius † Statuti C
Vrbis de præscriptione sæpè receditur, ex
præsumptione aliqua contraria præponderante,
prout multoties rescripsit Rota, & potissimum
coram bo. me. Card. Seraph. decis. 692. num. 4. &
decis.696.num.3. & coram bo.me. De Rubeis in
causa Romana pecuniaria 30 Octobris, & 20. No-
uembris 1581. §. Quod autem in casu isto maior ad-
sit verisimilitudo & perconsequens magis præpon-
derans præsumptio, ac coram bo.me. Vbaldo in
causa Romana discussionis de Ferratinis 29. Apri-
lis 1622.& coram eodem in causa Romana pretij
viridarij 11. Martij 1624. §. Nec dicatur illud.
vers. statutum non procedit, quando contraria
aliqua præsumptio præponderat, necnon coram bo.
me.Pirouano in Romana Pecuniaria 8. Nouemb.
1624. & coram bo.me.Coccino in Romana Palatij
30.Aprilis, & 17.Decemb.1627. & coram clar.me.
Merlino in Romana Pecuniaria 10. Iunij 1624.
coram eod. Pirouano in Romana dotis 14. Decem-
bris 1635. §. Quia etsi statutum. vers. etenim ad-
mittit præsumptionem contrariam præponderan-
tem, &c. & recentiùs *in d.causa Rauennaten.Cen-*
sus 26. Aprilis 1641. coram R. P. D. meo Bichio.
§. Quare cum allegauerit. vers. & ad excludendam
præscriptionem statutariam Vrbis sufficit contra-

ria

ria aliqua præsumptio, &c.

Indubitatum enim est dictum statutum Vr-
63 bis prohibere creditum peti posse post † sexdecim annos, & hoc ea de causa, quia præsumit illud iam fuisse solutum, ideò si de medio tollatur
64 talis præsumptio, sine dubio cessare † debet talis præscriptio, cum deficiat ratio, & mens statuti. *ita Roman. cons. 102. Cuman. cons. 91. nu. 3. Paul. de Castr. cons. 162. nu. 1. lib. 1. Grat. cons. 41. nu. 28. lib. 1. Felin. in cap. vltim. num. 11. ext. de præscript. Zuccar. decis. Lucens. 52. num. 8.* vbi loquitur in terminis statuti Lucen. præsumentis debiti solutionem factam fuisse intra decem annos, quod talis præsumptio de medio tollatur, quando instrumentum debiti reperitur penes creditorem, quia solutio si facta fuisset apud eum non esset, vel reperiretur cancellatum, *iuxta notata in l. Labeo. ff. de pact.* & in terminis statuti nostri, quod talis præsumptio solutionis elidatur, si contrarium appareat, *censuit Rota in d. Ianuen. seu Romana pecuniaria 20. Iuny 1580. coram Card. Lancellot. in fin. vers. quia hoc statutum induxit præsumptionem solutionis, nisi contrarium probetur, &c. & decisio 764. par. 4. diuers. & in causa Romana rescissionis Laudi de Sacebettis 21. Iuny 1591. coram bo. me. Card. Mantic. eis inter eius impress. decis. 151. num. 6. & 7.*

Prædictum statutum etiam cessare videmus, si
65 allegetur certus modus solutionis, † quia si ille non verificetur, prout est allegatus, tunc debitor non potest iuuari præsumptione alterius modi solutionis, vel præscriptione, vt in his terminis præscriptionis consuluit *Paris. cons. 27. num. 119. & cons. 114. nu. 11. lib. 1. Castr. cons. 423. nu. 2. vers. quia loquuntur. lib. 2. Aym. cons. 290. sub nu. 6. vers.*
66 *quia talis.* vbi dicit rationem, quia † tunc cessat præsumptio resultans ex tempore. *Honded. cons. 82. nu. 49. lib. 1. cum alijs infinitis.*

In hac quoque materia singulariter notandū est, nullatenus d. Statutum Vrbis de præscri-
67 ptione † perimere, vel suffocare actionem, vt clarum est, & dicitur hic in decisione circa finē, sed solùm, vt superiùs dixi, inducere præsumptam solutionem ex cursu temporis, quo stante, talis præsumptio penitùs excluditur in eo, qui num-
68 quam debitum † extitisse contendit, cum solutio supponat debitum, eiusque agnitionem inducat. *Bart. in l. cū fidem. nu. 1. vers. & ideo puto, & ibi etiam Bald. C. de non numerat. pecun. Speculat. de emphyt. §. Nunc aliqua. nu. 53. Natta cons. 77. nu. 7. Rota coram bo. me. Reuerendiss. Manzanedo decis. 511. nu. 1. in fin. par. 2. recent.*

Ideò eò ipso, quod debitor à principio non
69 † allegat solutionem, sed negat debitum, prorsus cessat d. Statutum, cum talis negatio toto Cœlo differat à solutione. *text. est expressus in l. asseueratio 10. C. de non numer. pecun. & notat Io. Fabr. Instit. de literar. oblig. q. 8. Rimin. iun. cons. 272. n. 16. vers. secundo mouetur.* ac in puncto statuti Vrbis perpendit *Rota coram Reuerendiss. D. meo Decano in d. Rauenaten. Census 26. Nouēb. 1639. §. Nec dicatur quod hodie, vers. statutum Vrbis suffragari non potest, & coram R. P. D. meo Bicho in eadem causa sub die 26. Aprilis 1641. §. Quare cum Rauenna, vers. non allegauit solutionem, sed negauit, &c.*

70 Nec obstat, vt ibi dicitur, quod reus † possit vtramque exceptionem opponere, quamuis inter se contrarias, scilicet negando debitum, & allegando solutionem. *Bart. in l. nemo 22. ff. de except. Dec. in cap. Pastoralis num. 58. eod. tit.*

Quia respondetur, donec debitor secundam
71 exceptionem probet, viget contra † eundem præsumptio oriens ex allegatione primæ exceptionis scilicet negationis debiti, si illam non probauerit. *Salicet. in l. etiam vers. secundo quæro. C. de execut. Felin. in cap. venerabilis, num. 13. ext. de exception.*
72 vnde si elidatur præsumptio solutionis † ex lapsu 16. annorum, aliunde est petenda probatio dictæ solutionis, cuius probandi onus incumbit excipienti. *Dec. in d. cap. pastoralis, nu. 55. Aym. cons. 105. num. 9.* & addo aliam magistralem decisionem in hac materia in *dict. causa Romana Pecuniaria 20. Octobris 1581. coram bon. me. de Rubeis.* vbi debitor conuentus ad soluendum post tempus à sta-
73 tuto præfixum, excepit † se nihil habere agere cum aduersario, ex qua responsione, si benè animaduertatur, necessarium sequitur argumentum quod non soluit, quia soluere est aliquid agere, &
74 † perinde est, ac si dixisset, nunquam fuisse obligatum soluere, quare statuti dispositio penitus cessare debet, cum simus extra mentem statuentium, nam in eo statuto de necessitate præsupponitur debitum, & sic nullo modo illud potest extendi, maximè cum materia ista præscriptionis
75 sit † odiosissima, iniquissima, & contra iustitiam, & æquitatē, vt infra dix: *in annot. ad dec. 20. n. 12.*

Nec quidquam releuat, cum hoc statutum auferat fidem libris, scripturis, &c. ac per conse-
76 quens quis † post sexdecim annos non poterit docere, seu iustificare suum creditum, vt aduertit *Rota coram bo. mem. Buratt. decis. 98. num. 3. & ibi D. Ferentill in litt. B.* & adde *decis. in Romana Pecuniaria 5. Maij 1631. coram bon. mem. Pirouano est decisio 345. num. 3. vers. tum tollat fidem quibuscumque scripturis, ex quibus creditum probari possit. par. 6 recent.* tamen motiuum procederet, si intraret præsumptio solutionis, cum statutum
77 debeat intelligi in ista parte retentis † eisdem terminis, satisq; perspicuum est statutum nullatenus opitulari illis, qui omnes eius qualitates non instificant, quoniam fundans se in statuto
78 qualificato, vt eo iuuetur, debet probare † interuentum dictarum qualitatum. *Cassador. decis. 10. de rescript. cum alijs à Rota in causa Ferrarien. manutentionis 21. Iunij 1641. coram bon. mem. Pirouano. §. allegant statutum qualificatum incumbit onus probandi, & in causa Senogalien. supplementi legitima 10. Iuny eiusdem anni coram clar. mem. Merlino. §. Inniti non possunt d. statuto, nisi iustificatis requisitis, &c.*

Postremò respondetur ad illam oppositionem, de qua supra, scilicet; quod negans debitum non prohibeatur opponere exceptionem præscriptionis, & hoc ad *notat. per gloss. in l. non vtique. ff. de except. cum alijs supra allegatis,* quia licet hoc sit verum, tamen nullatenus facit ad propositū, non enim negatur, quin reus possit allegare hāc solutionem, sed dicitur, quod non sufficit allegatio
79 huius solutionis, † & si ipse intendat eā iustificare ex hac præsumpta solutione statuti, respondetur reum in vanum laborare, quia talis probatio habet

habet in ventre defenſionem, ſeu exceptionem,
cum admittat præſumptionem præponderantem
non ſolutionis, quæ in hoc caſu eſt, quia ipſe de-
80 bitoriam excepit, † ſe nihil habere agere cum
aduerſario, vt ſupra dictum eſt, & ſic negauit qua-
litates dict. ſtatuti vnde non mirum, ſi ei ſtatu-
tum opem non ferat.

Adduco ad hoc illud ſimile de debitore, qui
81 conuentus ad ſoluendum, ſi neget † ſe eſſe debi-
torem, & ſuper debito litiget atque condemnatus
ſit ad ſoluendum, vt tunc non admittatur ad ceſ-
ſionis beneficium, quia à principio negauit me-
82 dium, per quod † ad d. beneficiũ peruenitur, qua-
le eſt debitum; vnde meritò poteſt in carcerem
detrudi, ibique detineri, ſi non ſit ſoluendo, *l. qui
ceſſit, vbi gloſ. Bart. Zaſius, & Salicet. ff. qui ced. poſſ.
Bald. conſ. 285. num. 7. vol. 1.* facit *tex. in cap. Odoar-
dus*, ibi, fatentur debitum. *ext. de ſolut. Angel.
Aret. in §. fuerat, num. 5. verſ. quæro, quid ſi à prin-
cipio negauit, &c.* & ibi *Iaſ. num. 16. verſ. ſeptimo,
ſupraſcripta regula. inſtit. de action. Neuizan. con-
ſil. 59. num. 8. Brun. à Sol quæſt. 9. num. 27. & ſeq.
Brun. de ceſſion. bonor. quæſt. 2. per tot. Henric.
Bobic. in cap. Odoardus num. 5. de ſolut.* Carpan. *ſu-
per ſtatut. Mediolan. cap. 408. num. 89. lib. 1. May-
nard. deciſ. 17. per tot. lib. 4. Afflict. deciſ. 296. ſub
num. 1. verſ. negauit ſe eſſe debitorem*, & ideo non
poteſt cedere bonis, *Caroc. in tractat. de exceſſ p. 2.
quæſt. 69. per totam*, vbi dicit hoc procedere etiãſi
83 debitor non † negaret expreſsè, ſed tacitè, vt quia
nec negat, nec fatetur, idem etiam tenet *Carol.
de Graſſ. in tractat. de except. cap. 17. num. 16. &
plura deducit Hippolit. in rubr. de fideiuſſ. nu. 322.*
ſentire etiam videtur *Rot. coram Fabio in Roma-
na tranſlationis penſionis 26. Octobr. eſt apud Put.
deciſ. 312. lib. 2 verſ. debebat expreſsè fateri debitum
84 ſicuti diximus † de eo, qui vult admitti ad benefi-
cium ceſſionis.*

Supradictæ tamen cõcluſioni, quia plures Do-
85 ctores recalcitrant aſſerendo † contrariam opi-
nionem eſſe veriorem, magisq; æquam, vt pluri-
bus relatis teſtatur *Aegid. Boſſ. in prax. crimin. tit.
de carcerat. fideiuſſ. num 26.* & de ſententia magis
communiter approbata aſſerit *Laurent. Kirchou.
de comm. opin. centur. 2. concluſ. 20. ſub nu. 1.*

Ideo fœdere diſtinctionis poteſt concludi con-
86 cordia inter prædictos Doctores, ſcilicet † aut
debitor iuſtam non habebat cauſam denegandi
debitum, & litigauit, tunc enim penitus indignus
eſt beneficio ceſſionis, atque in hoc caſu pro-
cedit prima opinio.

Aut verò iuſtam habebat cauſam denegandi
87 debitum, & litigauit, ac tunc † quamuis ſit con-
demnatus, non eſt excludendus à beneficio ceſ-
ſionis, & hoc caſu procedit ſecunda opinio, Quæ
diſtinctio eſt valde iuridica, & probabilis, vt poſt
*Salicet, & Bart. aſſerit Herman. Meyre in tract. de
pignor. & hypoth. & priuil. credit. tit. de his, qui bon.
ced. poſſ. 20. ſub num. 52. verſ. niſi debitor habeat iu-
ſtam cauſam litigandi, &c.* Huic diſtinctioni ſe
ſubſcripſit *Rota coram Tholomeo. deciſ. 841. nu. 1.
par 3. diuerſ.* vbi in terminis beneficij *cap. Odoar-
88 dus de ſolut.* quod reſpectu clericorum eſt † ad in-
ſtar beneficij ceſſionis bonorum laicis concedi
ſolitum. dicitur *ſub d. num. 1.* ibi, *aut condemnatus
habuit iuſtam cauſam litigandi, & tunc non eſt in-
89 dignus de beneficijs, aut non † habuit, & eſt indi-
gnus, &c.* faciitq. *deciſio 118. penes Mohed. alias 2.
de ſolut.* & quod opinio iſta tranſeat abſque diffi-
cultate propter auctoritatem dictarum deciſio-
num Rotæ Romanæ, admonet *Aloyſ. Ricc. in prax.
deciſ. 286. num. 1. par. 1.*

Quid autem ſit ſtatuendum, quando creditor
petit à debitore centum, & creditum eſt ſolum in
90 † quinquaginta, cum tunc debitori licitum ſit
creditum in totum negare, vt dicit *gloſ. in cap. præ-
ſentium in verb. ſingillatim. de teſt. in 6. Barboſ. in
l. eum qui temerè. num. 141. ff. de iud.* ſicuti dicimus
91 etiam poſitionem in parte falſam, & in † parte
veram, poteſt reſpondens impunè totam negare.
*Speculat. in tit. de poſition. §. 7. verſ. vndecimo eſt
conſiderandum. gloſ. in cap. 1. in verb. rationabilib.
de confeſſ. in 6. Bald. Iacob. Butr. Caſtr. Angel. Aret.
Salicet. Alex. Lanfranc. Alber. Pract. Papien. Dec.
Crot. Alciat. & Bertan.* quos cumulat *Gabr. de ex-
penſ. concluſ. 2. in princ.* & poſt eum *Surd. deciſ. 68.
num. 3.* vbi de communi, & veriori. Quid autem
ſit dicendum, ſi prædictus debitor fuerit condem-
92 natus ad † ſoluendum partem debiti petiti, an
audiatur, ſi velit cedere bonis, ſed ne longior ſim
videatur *Zuccar. deciſ. Lucen. 31.* Et redeundo ad
ſtatutum prædictum de præſcriptione.

Pro fine illud tantùm ſubdam ad hoc vt dicta
ſtatutaria præſcriptio ſibi vſurpet locum, neceſſe
eſſe, totum tempus ſexdecim annorum vſque ad
93 † vltimam diem, & horam eſſe lapſum, cum in
hac odioſa materia præſcriptionis ceſſet illa vul-
garis regula, ſcilicet actum de proximo complen-
94 dum † haberi pro completo, ac plura dixi infra
in annotat. ad *deciſ. 20. num. 12.* & in puncto hu-
ius ſtatuti fuit reſolutum in *cauſa Romana fru-
ctuum dotis 10. Iunij 1626. coram bon. mem. Rem-
boldo. §. Non ſunt lapſi ſexdecim anni, &c.* & me-
lius fuit dictum in *cauſa Romana pretij viridarij
19. Iunij 1623. coram bon. mem. Franciſco Vbal-
do*, & iterum in *eadem cauſa ſub die 10. Iun. 1624.
95 coram eodem*, vbi deficiebant † tantum tres men-
ſes ad implendum curſum ſexdecim annorũ, ibiq;
Rota reſpondit ſat eſſe ſi deficeret vna dies, ad
hoc vt ceſſaret talis præſcriptio. Et etiam in fine
d. deciſ. additur præſens hoc ſtatutum Vrbis non
96 intrare † ſeu non currere talem ſtatutariam præ-
ſcriptionem contra fideiuſſores, vel eius hæredes,
*Bou. ſuper iſto ſtatut. gloſ. 19. nu. 239. Achil. deciſ. 1.
de præſcript.* & fuit reſponſum in *cauſa Romana
Pecuniaria 22. Iunij 1615. coram bon. memor. Du-
nozett.* & adde *deciſionem in cauſa Romana Sal-
uiani interdicti 22. Martij 1599. coram bon. mem.
Penia, eſt deciſ. 601. num. 10. inter eius à me impri-
men.* & deinde idem fuit reſolutum in *cauſa Fir-
mana Pecuniaria 10. Decemb. 1618. coram bon. me.
Remboldo*, quæ concluſio, qualiter intelligenda
veniat, adeſt deciſio in *cauſa Romana Pecuniaria
5. Maij 1631. coram bo. me. Pirouano, eſt deciſ. 345.
par. 6. recent. per tot.*

An autem rigor huius ſtatuti Vrbis de præſcri-
ptione enitetur ex ſola præſumptione compenſa-
tionis, ſi intra tempus ſexdecim annorum
97 debitor † efficiatur creditor primi credito-
ris an ipſo iure ad euitandum curſum præſcri-
ptionis, præſumatur facta compenſatio, ne hic
abutar lectorum humanitate, ideo alibi in hoc

puncto

punćto, cum plura notanda veniant, ideò latè ra-
tionibus, & auctoritatibus cumularis, dicam, in
tom.4. decisionum Rota Romana à me select. in
causa Romana cambij 27. Martij 1620. coram
bon.mem. Card. Sacrato in Annotat.

Restat, vt hic asseram dictũ statutum Vrbis cir-
ca præscriptionem cessare, ex recognitione debiti
facta intra tempus 16. annorum à debitore cũ ea
98 recognitio † interrumpat cursum præscriptioni.
l.cum acutissimi 7.§.immo, vers. & si quis debito-
rum, vbi Bald. in princ. de præscript. triginta ann.
idem Bald. in leg.1. col.6. circa med. ibique addent.
in verb. interrupit. C. de furt. & seru. fugit. Alexand.
consf.81 col. penult. ad med. vers. secundo respondeo,
num.14. vbi Natta in addition. in verb. interrupta
præscriptio lib.6. idem Natta consil. 402. num.64.
vbi allegat Aretin. in l. si creditori. col.2. penult. de
legat. & probat. Matth. Coler. in repetit. cap. illud,
num.18. & 19. de præscript. ac in terminis præscri-
ptionis statuti Vrbis *lib.1. cap.158.* loquitur *Ste-*
phan. Gratian. discept. forens. cap.994. num.10. &
adde id faciliùs procedere, quando adest solutio
partis debiti, vel fructuum, quia tunc sine dubio
prosternitur præscriptio, vt per *Foller. in prax.*
censual. verb. huiusmodi num.93. fol.181. Natt. d.
cons.402. sub num.64. responditque *Rota in causa*
Romana dotis, & legati 15. Ianuarij 1620. coram
bon.mem. Reuerendiss. Patriarcha Manzanedo, &
recentiùs in *causa Ciuitatis Castelli Salutani 18.*
Februar. 1641. coram R.P.D. meo Rojas §. Nec ex
eo, quod dictus Floridus, vers. per solutionem par-
tis fructuum interrupta fuit talis præscriptio, &c.

D *Est sub die 14. Ianuarij 1575. coram bon. mem.*
Reuerendiss. Robusterio Episcopo Oriolen. & *im-*
pressam habes in 1. par. diuers. decis.86.

E VTrum autẽ in terminis præsentis statuti Vr-
bis circa præscriptionem, &c. sit necessaria
bona fides, necne, non parum anceps est, sed sine
99 scrupulo affirmandum † venit esse necessariam,
aliàs de validitate similium statutorũ valde qui-
dem esset dubitandum, & quamuis plures Do-
ctores scientia, auctoritateque summi teneant, &
affirment similia statuta, tanquam fundata in
100 præsumptione † solutionis procedere, & sustі-
neri, etiam stante mala fide debitoris, inter quos
adest *glos. Bart. Bald. Angel. Castren. Iason. Cuman.*
Guidopap. Aretin. Corn. Felin. Rip. & Barbat. quos
refert *Bon. super hoc statut. Vrb. lib.1. cap.158. gl.1.*
num. 12. & 18. vbi dicit hanc esse veriorem opi-
nionem, subdens non considerari in istis terminis
bona, vel mala fides, & addo *Bertazz. cons. ciuil.*
118. num.29. vbi post *Castren. in l. hac autem iura*
in princ. ff. de seruitut. vrb. præd. ait hanc opinio-
101 nem † esse veram sicut Euangelium.

Tamen salua eorum pace, falluntur, quidem
egregiè, nam contraria opinio est verior, & ma-
102 gis communis, & quod † plus est saluti anima-
rum magis amica, prout perpendit, & resoluit *Se-*
natus Mantuanus penes Surd. decis.158 sub num.5.
vers. Alia tamen opinio fuit verior, &c. & hanc sen-
tentiam in istis terminis esse necessariam bonam
fidem tenet Rota, vt infra probabo; sic etiam
consulti responderunt *Paris. cons. 20. num. 28. &*
cons.87. num.12. & 13. vol.1. Simon de Pret. cons.3.
num.31. Non. cons.84. num.8. Bursatt. cons.217.
num.1. vbi de communi opinione testatur *Abb.*
cons.77. col.4. lib.2. Corn. cons.277. vers. his minimè
vol.4. Alexand. cons.99. num.8. lib.2. Riminal. Iun.
cons.37. num.68. lib.1. Cephal. cons.336. num.6. Ro-
lan. à Vall. cons.6. num.41. & seq. vol.3. idem etiam
sentiunt *Balb. in tractat. de præscript. in quæst.14.*
2. par. 3. par. princ. Ioan. Baptist. Villabob. de comm.
opin. in verb. præscriptio. Cyriac. controuers. 321.
num.50. lib.2. Stephan. Gratian. controuers. forens.
cap.994. num.4. & seq.

Et pro confutatione contrariæ opinionis, ad-
duco illud satis allegatum, & omnibus obuium,
quod nulla reperitur præscriptio, quæ cum mala
103 fide † currere possit, quicquid sit de iure Cæsa-
reo, tamen hoc est perpetuum de iure Pontifi-
cio, quod in hac materia concernente pecca-
104 rum, vbique etiam † in terris Imperij seruan-
dum venit, iuxta doctrinam *Bart. in l. priuilegia.*
C. de sacrosanct. Eccles. & habetur in *c. Ecclesia S.*
MARIAE extra de constitut. Vnde hodie om-
nes leges ciuiles loquentes de præscriptione,
sunt correctæ per ius Canonicum, *Alexand. con-*
sil.51. num.6. lib.5. cum alijs allegatis à Cephal. con-
sil.102. num.19. & 20. & testatur de communi, &
sic *leg. omnes, & leg. sicut. C. de præscript. 30. ann.*
sunt correctæ quo ad malam fidem.

Quod enim de iure canonico in omni præscri-
ptione abesse debeat mala fides, sic clarè cantat
text. in cap. possessor 2. de regul. iur. in 6. ibi posses-
105 sor malæ † fidei vllo vnquam tempore non
præscribit, & hoc etiam constat ex Canone La-
teranensi sub Innocentio III. edito, & registra-
tum habetur in *cap. quoniam 20. & vltim. de*
106 *præscript.* ibi nulla † valeat absque bona fide
præscriptio, &c. cum enim isti text. vtantur vni-
uersali negatiua, certè imaginabiles omnes mo-
dos præscriptionis amplectuntur, nam vniuersa-
lis negatiua omnes alios modos excludit, & tan-
107 quam † inexorabilis omnia mordicè negat, &
vti surda neminem audit, facit *text. in l. fin. ff. de*
liber. & posthum.

Etenim nec ipsa potentissima præscriptio im-
108 memorabilis, quæ potest, † quantum ipsemet
Cæsar cum causa, & dicitur patrona omnium
rerum, non est immunis ab isto requisito, quic-
quid, sed inane dixerunt *Salicet. in leg. 2. num.8.*
C. de seruit. & aqua. Decius consil.496. num.5. &
consil.638. & in leg. traditionibus num.2. C. de pact.
Boer. decis. 39. num. 7. quia contraria opinio est
receptior, & magis sustentabilis, quæ optimè
109 † & communi consensu colligitur ex *text. in*
dict. cap. quoniam. & de hoc communi intellectu
testatur *Molin. de primogenitur. Hispan. lib. 3.*
cap.6. num.67. vers. præscriptio, etiam immemora-
bilis sine bona fide proculdubio non procedit.

110 Ea enim est natura malæ fidei † maculare om-
nem præscriptionem, & tanquam fulgur quid-
quid inuenit, omne in oppositum ducit, & hac
ea de causa, vt piè, & sanctè homines in hoc sæ-
culo viuant, & in terminis istis immemorabilis
111 præscriptionis † hanc opinionem etiam retinet
Rota, & potissimum habetur in *causa Burgen.*
emolumentorum sigilli 6. Februarij 1589. coram
bon. memor. Penia, est decisio 9. inter eius à me
imprimend. num. 38. vers. etiam immemorabilis,
nullaque currit præscriptio sine bona fide, &c. &
recentiùs fuit dictum in *causa Craconien. iuris le-*
gendi

gendi 30. Maij 1629. coram Eminentiss. D. *Card.*
Vbaldo, est decisio 265. num. 17. par. 5. recent. aliàs
tom. 5. diuers. select.
112 Nec aliquid referret † etiamsi præscriptio esset
mille, vel plus annorum, vt inquit *Butr. in cap.*
peruenit de censib. Paris. consil. 27. num. 119. lib. 1.
& dixit *Rota in causa Colonien. bonorum 26. Ia-*
nuarij 1637. coram Eminentiss. Domino Cardinali
Panzirolo.
At in nostris terminis, quod in præscriptioni-
113 bus † statutarijs requiratur bona fides, quam-
uis in statutis nulla mentio fiat de dicta bona fi-
de, constanter tenet Rota, & præsertim in *causa*
Recanaten. Pecuniaria 27. Iunij 1576. coram bon.
memor. Robusterio, & in causa Auximana tutelæ
23. Ianuarij 1585. coram bon. memor. Gypsio, vbi
de communi opinione testatur, & in fine subdi-
tur pluries fuisse iudicatum contra *Castrens. in*
leg. sequitur, §. si viam. ff. si vsucap. dum ibi con-
114 trarium † sentit, licet eius doctrinam commu-
nem dicat *Gabr. de præscript. conclus. 4. num. 4.* &
secundum supradictam opinionem ita pariter an-
tea respondit *Rota coram bo. mem. Card. Seraph.*
in altera Auximana dotis 22. Iunij 1583. est deci-
sio 614 num. 4. inter eius impress. & in puncto præ-
sentis statuti Vrbis, fuit resolutum in *causa*
Romana Canonum 15. *Aprilis 1622. coram bo. me.*
Francisco *Vbaldo. §. Quod verò pertinet, vers. &*
hoc statutum Vrbis, nec etiam procedit cum mala
fide, &c. in Romana Palatij 31. Ianuarij 1624. co-
ram bon. mem. Remboldo. §. Nec obstat allegata
præscriptio statutaria, vers. fuerũt in mala fide, &c.
& in causa Romana Pecuniaria 10. Iunij 1624.
coram clar. mem. Merlino.
Attamen illud verum est, quod in casu huius
115 statuti debitor releuatur ab onerosa † prouin-
cia probandi se non fuisse in mala fide, quia tota
vis præsentis statuti consistit in præsumptione
solutionis, quæ quidem præsumptio valens est,
116 † vt in dubio remoueatur mala fides in debito-
re; prout considerauit *Rota in causa Romana Pe-*
cuniaria 20. Nouemb. 1609. coram bo. mem. Card.
Sacrato, vers. stante huiusmodi præsumptione so-
lutionis, cessat mala fides solutionis. Quare credi-
117 tor, qui † post sexdecim annos petere neglexit
suum creditum, concludenter probare debet ma-
lam fidem debitoris, vt asserit *Rota in d. Romana*
Pecuniaria 10. Iunij 1624. coram Merlino.
118 Nam in debitore præsumenda non est † mens
corrupta, antequam enim ipse non est in mora
soluendi, non potest dici nolle soluere, & sic,
quod habeat malam fidem, ideoque dicto tempo-
119 re præscribit, nam tunc ipse non est † in mala
fide, prout est ille, qui non vult soluere, immo præ-
sumitur, quod sit ad soluendum paratus, si fuerit
requisitus. *Corn. cons. 277. sub num. 3. vers. in casu*
itaque in quo debitor non est interpellatus, &c. li. 4.
& pulchrè *Cephal. cons. 240. num. 18.* & considera-
uit *Rota in causa Bononien. fructuum de Gozadi-*
nis 17. Februar. 1620. coram bon. mem. Remboldo.
vbi dicitur, quod si debitor ad soluendum non
120 fuerit † interpellatus, non per eum, sed per cre-
ditorem videtur stetisse, quin non soluerit.
Si enim non præcessit petitio, non potest dici,
121 quod secuta fuerit petitionis † negatio, cum
non entis nullæ sint qualitates. *l. eius, qui in pro-*
uincia. in fin. ff. si cert. pet. l. si seruum §. si moltus, ff.
de action. empt. vbi autem nulla est petitio, ibi
122 † nulla mora intelligi potest. *leg. nulla. ff. de reg.*
iur. leg. pupillus, vers. nulla enim intelligitur mo-
ra. ff. de verbor. obligat. & ratiocinata est *Rota in*
causa Auenionen. vsusfructus 13. Iunij 1642. coram
R.P.D. meo Ghisilerio. §. Hinc patet non subsistere
vers. vbi autem nulla est petitio, ibi nulla mora, &c.
123 Constat enim, quod † debitor non morosus, si
non soluat (quando tamen creditor scit suũ credi-
tum) iustè rem debitã retinere posse, quia nec iure
ciuili, nec iure canonico, nec in foro conscientiæ
124 † tenetur debitor, creditore tacente, soluere de-
bitum, ex relatis à *Cuman. in cons. 68. sub num. 6.*
vers. debitor non morosus non soluens, &c.
125 Vnde nec tenetur de † interitu speciei, *leg. quod*
tu, ff. si cert. petat. leg. si ex legati, ff. de verbor. obli-
gat. nec ad interesse etiam damni, vt notatur in
l. 1. C. de summ. Trinitat. & probatur ex l. fideiussor
obligare §. fin. ff. de fideiuss. & ex l. si penum. ff. de pe-
cun. leg.
126 Quando enim † creditor est negligens in pe-
tendo creditum, si aliquid aduersi ei contingat,
cum se iugulet proprio gladio, id sibi imputet.
Hinc etiam receptum in iure est in casu, quo cre-
ditor fuit negligens in petendo suum creditum,
dum debitor erat idoneus, & soluendo, non po-
127 test † eo decocto molestare tertios possessores,
vt tradunt *Marsil. singul. 360 num. 5. Marcabru-*
nus cons. 82. num. 3. cum seq. Foller. in tractat. de
censib. in verb. huiusmodi census, vers. putarem ta-
men, &c. Amadeus de Pont. in tractat. Laudem.
43. colum. penult. in verb. quibus etiam casibus, &
probauit *Rota Bononien. apud Barz. decis. 72. per*
tot. & Rot. Luc. teste Octauian. Zuccar. dec. 66. n. 29.
Videamus quoque, quando creditor est admi-
nistrator bonorum debitoris, si sibi non soluat,
128 prout † de iure tenetur, & infra dicam, cum
ipse sit in culpa, & adsit negligentia, non potest
deinde debitore effecto non soluendo agere con-
tra fideiussores, vt fuit consideratum in *causa*
Eugubina dotis 9. Maij 1642. coram R.P.D. meo
Rojas §. Et demum, versic. creditorum negligen-
tia, & culpa non debet præiudicare fideiussorib. &c.
Sicuti etiam dicimus de tutoribus, seu alijs ad-
ministratoribus, qui si tempore debito non exe-
129 gerint † credita, itaque postea debitores effi-
ciantur non soluendo, ipsi administratores te-
neantur de neglectis, & non exactis, vt latè pro-
bat *Borgnin. Caualcan. decis. 39. num. 24. & 33. &*
seq. par. 1. & præter ibi relatos adde *Hector. Felic.*
allegat. 150. num. 20. part. 1.
Sed loquendo ad propositum nostrum, si de-
bitor retinendo debitum, sibi à creditore non pe-
titum non peccat, vt dixi, sic nec peccat vten-
130 do beneficio † præscriptionis sibi à lege, vel
statuto indulto, ipse enim non est in culpa, &
præscribendo non est in mala fide, eo quia potuit
131 † cogitare, creditorem voluisse donare, vel re-
laxare, dum animaduertit, quod creditor nõ facit
illud, quod tam anxiè fieri solet per creditores,
& sic ea causa imaginaria sufficit, vt excludatur
mala fides, cum in præscriptione quælibet causa
132 etiam † colorata valens est tollere dictam ma-
lam fidem, vt dixit *Rota in causa Romana vineæ*
4. Maij 1626. coram clar. me. Merlino est decis. 11.
num. 10.

num.10. tom.1. à me select. aliàs part.5.recent. & recentiùs fuit animaduersum in *causa Romana diuisionis 15.Iunij 1640.coram Reu. P. Dom. meo Biebo, §. Nec desunt alia requisita. vers. qualibet causa etiam colorata excludit malam fidem, &c.*

Intellige tamen supradicta procedere, quando dies solutioni debiti non est appositus, secus verò
133 si † dies obligationi, seu solutioni debiti reperiatur expressus, tunc enim adueniente dicto tempore, cum ab eodem, sit debitor interpellatus, ideo non requiritur alia interpellatio creditoris, certus enim non est amplius certificandus, & sic nõ soluendo dicitur esse in mora, ac etiam in mala fi-
134 de, quæ valens est infringere, & † in oppositum ducere quamlibet præscriptionem ex dictis supra num. 103. & prædictæ distinctioni dotem non incongruã assignabo in annotat. ad *dict. decis. in causa Romana Canonici 15. Aprilis 1622. corã Vbald. erit in 4. tom. decis. Rot. Rom. à me select.*

Hic verò pro fine ampliari potest, quod dixi de præsumptione bonæ fidei in debitore non moroso præscribente, vt multo magis ea præsumptio
135 † intret, quando creditor potuit sibi satisfacere, veluti, quia creditor erat administrator rerum debitoris, quia tunc absque scrupulo intrat præsumptio satisfactionis, iuxta *text. in leg. debitor. ff. de negot. gest. & in leg. si damnum. §. peculium. ff. de pecul.* Ex hoc enim non parum robo-
136 ratur bona fides † debitoris, qui se fundat in præscriptione, vt aduertit *Abb. in cons. 28. num. 3. volum. 1.* & in puncto huius statuti Vrbis de præscriptione debiti, ratiocinata est *Rota in causa Sulmonen. Pecuniaria 10. Iunij 1624. coram bon. me. Reuerendiss. Archiepiscopo Dunozetto.*

Nam & veritas est hoc casu, ipsum creditorem
137 si sibi non soluerit, fuisse † in culpa, quia cum esset administrator, sibi imputet, dum tamdiu nõ curauit vt satisfaceretur de suo credito, sicuti tenebatur iuxta *text. in leg. quoties. ff. de administrat. tutel. & in dict. leg. debitor ff. de negot. gest. Barz. decis. Bononien. 72. num. 21. & 22. Bald. cons. 86. circa finem. vers. hic autem lib. 2. Gratian. disceptat. 129. num. 22.* aduertitque *Rota in dict. causa Eugubina dotis 9. May 1642. coram R.P.D. meo Rojas §. Et demum vers. bene intrare præsumptionem satisfactionis de credito, quia de iure tenebatur sibi soluere, cum esset administrator, &c. cum alijs allegatis in causa Fanen. Pradij 17. Martij 1642. corã R. P. D. meo Cerro, & in Recanaten. Manutentionis 2. Iunij eiusdem anni coram eodẽ.*

Iuris enim præsumptio stat, quod administrator de suo credito dum administrationem gessit vo-
138 † luerit sibi satisfacere, & satisfecerit *l. sed etsi damnum §. præterea id etiam, vers. nam vt elegãter, vbi notat Angel. ff. de pecul. Afflict. decis. 13. num. 16. & 18. Rot. decis. 451. num. 3. coram bon. mem. Card. Verosp. par. 1. recent. & dec. 171. nu. 1. & 453. num. 3. coram bo. me. Card. Caual.* Quæ præsumptio faciliùs intrat, quando sumus in per-
139 sona diligenti, & sollicitè † curanti exigere iura sua *ex allegatis in Romana Administrationis 2. Aprilis 1590. coram bon. mem. Penia est decis. 78. num. 3. inter eius à me imprimend.*

Paulus Rubeus.

R. P. D. PAMPHILIO
postea S.R.E. Cardinali.
Placentina Euictionis.
Lunæ 16. Ianuarij 1589.

DECISIO VII.

Replicata est in 4. par. diuers. 378.

R. P. D. MANTICA
postea S.R.E. Cardinali.
Romana domus in Burgo.
Veneris 21. Aprilis 1589.

DECISIO VIII.

Est inter eius impress. decis. 57. & erroneè ibi dicitur die 17. vt apparet ex Diarijs Rotæ. Impressa est etiam post Pacif. de Saluian. decis. 46. vbi erroneè ascribitur Card. Lancellot. Pariter impressa habetur post Mangil. de subhast. dec. 19. vbi etiam mendosè sub nomine Lancellott.

R. P. D. COMITVLO.
Romana pecuniaria 1950. ducat.
Veneris 15. Maij 1589.

ARGVMENTVM.

Cessio facta ex causa præsumitur simulata, si de veritate causæ aliter non constet, quàm per confessionem cedentis, & plura alia de simulatione cessionis, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Cessio facta ex causa præsumitur simulata, si de veritate causa aliter non constet, quàm per confessionem cedentis.*
2 *Liber mercatorum non facit fidem contra tertiũ.*
Cessio est nulla, quando non constat de debito cesso. ibid. in fin. & num. 5. Vbi quod isto casu debitum cessum debet esse indubitatum.
3 *Instrumentum publicum induceit manifestam probationem.*
Confessio relatiua non probat contra confitentem, nisi constet de relato. ibid.
Liber mercatoris non probat numerationem pecuniarum factam alicui præsenti, si aliunde constat illum, cui dicitur numeratam pecuniam, eo tempore fuisse absentem, num. 3. ad fin.
5 *Simulationis exceptio non tollitur per iuramentum.*
Mercator præsertim decoctioni proximus non præsumitur gratis mutuare pecuniæ quantitatem, ibid. in fin.

DECISIO IX.

1 FVIT concorditer resolutum cessionem per D. Macafassum factam Octauio contra Balduinum esse simulatam, & nullam, A, vt ex ea agi non possit. Nam cessio facta ex causa, nisi de veritate causæ aliter non constet, quàm per confessio-

fessionem cedentis, præsumitur simulata. *leg. per diuersas, vbi Bart. num. 11. & leg. ab Anastasio. versf. re ipsa persoluit.* C. *mand. Salicet. l. 2. col. vlt. C. ne lic. potent. Socin. consil.* 18. *num.* 10. *lib.* 1. *Rom. consil.* 86. *num.* 9. *Socin. iun. de com. consil.* 97. *nu.* 70. *lib.* 2. *Add. ad decis.* 1. *de alien. iud. mut. cau. fact. in nouis, Put. decis.* 22. *lib.* 3. *Peregrin. decis.* 41. *lib.* 2. cum alijs cumulatis per *Gabr. de action. conclus.* 5. *num.* 21. *de act.* Sed Macafassus cessit 1950. ducat. vt dixit, mutuatos Baldnino die 12. August. anno 1586. & restitui promissos in diuersis terminis, per totidem ducat. quos confessus fuit realiter recepisse ab Octauio, ex causa præfatæ cessionis, per medium banchi D. Bernardi Olgiati: neque aliter de hac numeratione constat, ergo cessio simulata.

2 Nec enim probat numerationem adnotatio extracta ex manuali banchi D. Bernardi, in qua Macafassus sub die 9. Septembris eiusdem anni creatur debitor 1950. ducat. pro totidem pro ipso mutuatis Balduino: tum quia alia est persona Domini Bernardi creditoris, alia Octauij cessionarij, vt non possit intelligi per viam liberationis breui manu facta solutio ab Octauio Macafasso, ad *leg. singularia, ff. si cert. petat.* Tum quia libri mercatorum non faciunt fidem contra tertium.

B *Capitaq. decis.* 155. *par.* 2. & multò minùs adnotationes ex manuali, *Rota Ianuen. decis.* 2. *num.* 23. Est etiam nulla huiusmodi cessio, quia cum debeat constare de debito quod ceditur, iuxta *decis. Peregrin.* 50. *lib.* 2. cum allegatis per informationes de hoc debito Balduini cesso hactenus non constat.

3 Nec dicatur mutuum probari per publicum instrumentum confessionis sub die 12. Augusti, quod induceit probationem manifestam, *leg. cum precibus. C. de probat. Bald. consil.* 215. *num.* 3. *lib.* 2. *Ruin. consil.* 12. 87. *num.* 1. *lib.* 4. *Crauett. consil.* 35. *in fin.* quia cum talis confessio sit relatiua ad banchum de Olgiatis, non probat nisi receptio pecuniæ verificetur ex bancho, ad *text. in auth. si quis in aliquo. C. de eden. Bald. in leg.* 1. *C. de fid. instrum.* Atque si attenditur annotatio banchi sub die 9. Septembris, ex ea quatenus vera sit detegitur simulatio, confessio enim præcessit numerationem per 27. dies, quod est argumentum simulationis. *Bald. in leg. ab Anastasio, num.* 5. *Roman. cons.* 445. *num.* 2. quatenus verò falsa arguatur, ex eo quod adscribitur Balduino factam fuisse numerationem Neapoli die 9. Septembris, quo die Balduinum ex graui morbo decubuisse Viterbij attestantur Medici, & multi ciues Viterbienses, corruit fides adnotationis.

C *Bald. in leg. scripturæ. num.* 5. *C. de fid. instrum. Sotin. cons.* 277. *col. pen. vers.* 1. *quia concordia, lib.* 2. *Tiraq. in præfat. l. si vnquam. nu.* 48. *C. de reuocand. donat.* & debitum confessum euanescit. *l. Clemen. §. fin. de hæred. instit. Crauet. cons.* 230. *num.* 2.

4 Neque multum coadiuuatur fides adnotationis, expresso ordine sub die 12. Augusti dato ipsi bancho per Macafassum, vt solueretur dicta quantitas Balduino, qui ordo postea repertus fuit in filica, quia si Balduinus pecunias recepisset, adscripsisset etiam quietantiam, iuxta stylum. Præterea cum hæ scripturæ proueniant à personis, de quorum interesse agitur, & ipse Octauius dicat habere curam, & generalem administrationem in bancho, tenuem contra tertium producunt auctoritatem, ad not. per *Bart. in l. deferre, num.* 2. *de iur. fisci, vt in l. repetita, de fid. instr. & in l. S eia, vbi Castr. in princ. ad Velleian.*

5 Cum igitur debitum cessum ita se habeat, constat illud non esse indubitatum, quale requiritur, vt excludat præsumptionem simulationis, ex traditis per *Cuman. cons.* 292. *in fin. lib.* 2. *Crescent. decis.* 207. & fuit dictum in *causa Aesina bonorum 8. Iunij* 1584. *coram R. P. D. Gypsio.*

Nec iuramentum adiectum impedit, quominus contractus arguatur simulatus. D *Socin. consil.* 264. *num.* 11. *lib.* 2. Causa autem simulationis in confessione Balduini illa considerabatur per nonnullos ex Dominis, vt opinio de statu firmiore Macafassi, qui ad decoctionem inclinabat, apparenti E hoc credito aliquo modo sustentaretur. Quod enim absque vlla spe lucri mercator proximus decoctioni tantam pecuniæ quantitatem eo modo mutuauerit, prorsus inuerisimile visum fuit arg. à solitis, iuxta *l. certi condictio, §. si nummus, ff. si cert. pet. leg. quod si nolit. §. qui assidua, de edil. edict.* & ita conclusum cessionem, de qua agitur omnino inutilem esse Dom. Octauio, ad agendum contra D. Balduinum. Placuit tamen ad probandum absentiam à Ciuitate Neapoli die 9. Septembris anni 1586. ipsius Balduini testes aliquos formiter examinari.

SVMMARIVM ANNOTATIONIS ad Decisionem IX.

1 *Contractus quando est simulatus, de mente contrahentium est nihil velle agere.*
Simulatio vera est, quando sic agitur inter partes, vt contractus ipse sit nullus, vt puta si fiat ad aliquid reparandum. ibid.
2 *Contractus simulatus dicitur pictus, & fictus.*
Contractus simulatus est coloratus, & extrinsecus apparens, & intrinsecus vacuus.
3 *Contractus simulatus caret substantia, & spiritu, & est corpus sine anima, & vmbra sine effectu.*
4 *Simulatus quando est contractus, dicitur habere superficiem veri, sed non medullam, cum consensus sit remotus ab actu.*
Contractum simulatum qui facit, videtur nugari. ibid.
in Obligationibus si deficiat consensus, actum est. ibidem.
9 *Contractus simulati sunt nulli, immo ipso iure nulli.*
6 *Contractus simulatus est adeo ipso iure nullus, vt actio, & etiam mero iure non competat.*
7 *Simulationis exceptio est adeo malignantis naturæ, vt in oppositum ducat vires obligationis Cameralis.*
Et hanc opinionem seruat Rota, quando scilicet talis exceptio est plenè probata. nu. 9.
8 *Simulationis exceptio si non admittatur contra obligationem Cameralem, potest appellari.*
Quod procedit etiamsi tali exceptioni fuerit renunciatum. ibid.
10 *Simulationis exceptio admittitur in iudicio summarissimo possessorio.*

11 *Simu-*

11 *Simulationis exceptio impedit obligationem camer alem, non solum quando probatur per testes, vel ex inspectione instrumenti,*
12 *Sed etiamsi ex legitimis coniecturis iuris, vel hominis concludenter iustificetur.*
13 *Simulatio ideo impedit obligationem Cameralem, quia si contractus est simulatus, simulatè etiam censetur apposita talis obligatio.*
Actus primus, quando est simulatus, ceteri etiam præsumuntur tales.
14 *Instrumentum simulatum non dicitur instrumentum.*
15 *de Instrumenti simulatione eo ipso quod constat dicitur etiam constare instrumentum non esse instrumentum, quamuis habeat signum instrumenti.*
Simulatio pessumdat instrumentum, auferendo ab eo propriam naturam. ibid.
16 *Simulatè quando quis contrahit, cum intendat nihil agere, ideo non est quid exequendum.*
17 *Actus non debent trahi ultra intentionem agentis.*
18 *Effectus regulatur, & restringitur ad limites sua causa, à qua emanauit.*
19 *Libri Mercatorum, quod probent contra tertium hoc nullo iure cauetur.*
20 *Libri Mercatorum non probant in præiudicium tertij.*
21 *Falsitas causa, si adsit in termino relato, videtur etiam inesse in termino referenti.*
22 *ex Relato si constet de errore referentis illud est attendendum.*
23 *Relatio nihil operatur, nisi iustificetur id, ad quod fit relatio.*
24 *Mercator si se referat ad quadernum capsæ, debet illud exhibere, & non auditur, si asserat illud non reperire.*
25 *Mercatores tenentur custodire scripturas, & illas non exhibentes parum eis prodest si allegent amissionem.*
Referens probat sine relato, quando continet certam, & perfectam orationem sub nu. 25.
26 *Iuramentum non habet tales vires, ut validare possit contractum simulatum.*
27 *Iuramentum non potest facere subsistere id, quod in rei veritate non est.*
Iuramentum non potest operari, ut verum sit id, quod est falsum. ibid.
28 *DEVS ipse facere nequit, ut quod est falsum sit verum, & è contra, ac in hoc concordant tam Philosophi, quàm Theologi, & num. 29.*
30 *Factum, quod sit impossibile, ut possit reputari pro non facto, & verum pro non vero, id est intelligendum rei veritate inspecta, sed non per viam fictionis.*
31 *Fictio non habet locum, super impossibili.*
32 *Lex non potest fingere id, quod est impossibile in suo genere, nempe ut filius sit maior ætate, quàm pater, vel ut furiosus consentiat, &c.*
33 *Fictio habet locum in eo, quod est impossibile in aliquo casu particulari, sed non in genere.*
34 *Mortuus, quod viuat fingi potest, & licèt id sit impossibile, tamen id est possibile in genere, nempe quod homo viuat.*
35 *Contractus simulatus non firmatur per iuramentum, & sic tenet uniuersa cohors Doctorum, & huic opinioni adhæret etiam Rota.*
36 *Iudex laicus potest iuramentum reijcere quando est appositum in contractu simulato.*
Iuramentum appositum super contractu simulato non indiget rescissione. ibid.
37 *Iuramentum siue sit assertorium, siue promissorium, non validat contractum simulatum.*
38 *Iuramentum non excludit simulationem, nec confirmat actum simulatum.*
Etiamsi ultra iuramentum promissorium, reperiatur additum assertorium, quod omnia, & singula sunt vera, & quando id habeat locum. ibidem.
in Hæredes non transit reatus periurii. ibid.
39 *Iurans omnia, & singula esse vera, &c. excipiendo de simulatione tunc auditur, quando ipse tractat de damno vitando, & ille contra quem allegatur de lucro captando.*
40 *Simulatio non obstante iuramento assertorio potest allegari per iurantem contra illum, qui fuit particeps simulationis.*
41 *Contractus, quando redditur nullus ratione mutuæ culpæ, tunc contrahens potest allegare nullitatem eius.*
42 *Fraudibus, & simulationibus solent esse plena, gesta ab eo, qui proximus est decoctioni.*
43 *Census impositio facta ab eo qui proximus est decoctioni, super eius bonis, præsumitur facta in fraudem creditorum.*
44 *de Debitoribus decoctioni proximis mittentibus litteras cambii.*
45 *Solutio facta vero creditori licèt posteriori, si bona fide sit consumpta, non potest per anteriorem creditorem auocari,*
46 *Et hoc ne ciuile commercium interrumpatur, vel impediatur, cum aliàs totus mundus esset in litibus.*
47 *Sed prædicta conclusio non procedit, quãdo sumus in casu decoctionis, quia tunc talis auocatio fieri permittitur.*
48 *Solutio facta creditori posteriori tunc potest auocari per anteriorem, quando vel non adest bona fides in posteriori creditore,*
Vel anterior fuit circumuentus.
49 *Solutio facta creditori posteriori à debitore decocto, præsumitur facta in fraudem creditoris anterioris.*
50 *Falliti à communiter accidentibus sunt fraudatores.*
Commune, quod est omnibus, præsumitur omnibus inesse, ibid.
51 *ex Personis facta, & dicta pensamus.*
52 *Iurisconsulti veteres aliquando etiam inculpata uita homines inuehebantur.*
53 *à Fallitis, Romani nullam penitus excusationem recipiebant, quantumuis iustissimam, itaque non distinguebant eos, qui libidine, aut alea decoxerunt ab illis, qui incendio; aut latrocinio, seu alio tristiori casu, aliena cum suis perdiderunt, num. 54.*
55 *Et tali mouebantur ratione, sanctius putando à paucis etiam iustam excusationem non accipere, quàm ab omnibus aliquam tentari.*
56 *Confessio facta à debitore decocto non præiudicat creditoribus, cum præsumatur simulata, & fraudulenta.*

57 Falliti sunt faciles ad mentiendum.

58 Fallitorum confessio præsumitur collusiua.

59 Fallitus aliquis est, ergo fraudator reputatur, est bona consequentia.

60 Falliti indigni sunt fide.

61 apud Persas duo fuerunt peccata, primum debere, alterum mentiri, cum ista cohærent, quod quis debitis sit onustus, & quod quoque mentiatur.

62 Falliti, & malæ fidei debitores æquiparantur Chameleonti, & quare. num. 63.

64 Mercatores quidam callidi, & astuti dum sentiunt se deficere, quid ex malitia scelestissima solent facere ad defraudandum anteriores, & posteriores creditores.

65 Impius æs alienum conflat, & non dissoluit.

66 Creditores dum dant pecunias debitoribus callidis, & astutis, vtantur quantumuis cautelis, & clausulis, id omne frustratorium erit, & num. 67. adducuntur versus Horatij.

68 Debitores quidam de argento dant somnium, & creditori nihil aliud dicunt mox, cras redi, secundum Terentium.

69 Pius Papa V. inter alias sanctiones, quibus Rempublicam Christianam armauit, & simul decorauit, illa contra fallitos vt vltimo supplicio puniantur, magna redolet pietate, & iustitia.

70 Falliti sunt grassatores, & latrones aris, & sanguinis alieni, ideo in eos tanquam in latrones semota misericordia irruendum est, & nu. 74.

71 Fures nulla alia de causa vltimo supplicio damnantur, nisi vt vnicuique sua absque periculo liceat possidere.

72 Falliti in nihilo differunt à furibus.

Latrones cum periculo vitæ furantur, fallitis verò id licet impunè.

73 Falliti tanquam genus hominum humano generi infestum, à cœtu eorum segregandi sunt.

74 Iniuria duobus modis fit aut vi, aut fraude, vtrumque debet esse ab homine alienissimum, sed fraus est odio digna maiori.

76 Tutores illi, qui captant, & venantur tutelas, vt hydropicos faciant sua marsupia, horribiliores sunt ipso maledicto Sathana.

77 pro Decoctione fraudolenta licet de iure communi non adsit pœna corporalis, nihilominus hodie est pœna vltimi supplicij stante Constitut. Pij V. contra decoctores.

78 Fallitis leg. 12. tabul. constituta erat pœna, vt ad laniandum creditoribus infeliciter traderentur.

79 Falliti tribus, vel secundùm alios quindecim plumbatis verberabantur.

80 Glos. in l. quilibet C. de decur. lib. 10. irridetur, dum verba textus, plumbatarum ictibus, explicando, asserit, quod decoctores, & alij de quibus loquitur text sint condemnandi ad plumbum.

81 Accursius non est nouum, vt in interpretatione verborum nugetur.

82 Verbum, Lucubra, dum glos. exponit pro nocturna vigilia, asserendo quod ideo Luna habet radios lugubres, exploditur, cum iocetur.

Verbum, Lucubratio, venit à lucubro, quod est ad lucernam vigilo, vel aliquid compono. nu. 82.

83 Plumbatarum supplicium, est quasi flagellum ex funiculis compositum, in quibus summitatibus glandes plumbeæ erant impactæ.

84 Plumbatarum supplicium licet non esset ad inferendam mortem, tamen multi in hoc supplicio vitam ipsam terminarunt, quod & accidit multis SS. Martyribus.

85 Fallitis, seu nebulonibus illis substantiam alienam deglutientibus, & postea proteruiam facientibus diuersæ pœnæ, & quidem grauissimæ à variis populis impositæ fuerunt.

86 Pœnæ statutæ contra decoctores si viridicæ essent, clausa esset ianua tot improbis fallitis,

87 Contra quos exclamat Bald. in cons. 249. lib. 1. ibi, more antiquissimæ legis deberent tradi creditoribus lanianas.

88 Fallitorum pœna hodie cum saltem sit incarcerationis, ideo illi audaciùs agunt, confiduntque cum suis creditoribus pacisci posse.

89 Fallitis, quare quotidie fiat via tam ampla, & spatiosa, atque in dies increbescat numerus eorum.

90 Maleficia vlciscendi seueritas, & acerbitas, benè, cautèque viuendi disciplina est.

91 Pœna vnius, multorum est metus.

92 Noxii, quoties vltimo supplicio damnantur, celeberrima eliguntur via, secundum Quintilianum.

93 Pœna omnis non tam ad delictum pertinet, quàm ad exemplum.

Punitio paucorum terret, & emendat omnes.

Lege transgredi ex causa licitum est.

94 Crudelitas, & seueritas, leges etiam transgrediendo, necessaria est in aliquibus criminibus propter eorum atrocitatem, ac immanitatem.

95 Pœna augeri potest, vt multis grassantibus detur exemplum.

96 ex Delinquendi frequentia quis vsque ad mortem potest condemnari, vbi etiam pro illis delictis pœna mortis nullatenus veniret infligendo.

97 Roman. opinio non est recepta.

98 Iudices non debent esse clementiores ipsa lege.

99 Principes sint cauti circa admissionem fallitorum ad cessionem bonorum absque aliqua pœna.

Fallitos multos videmus post cessionem bonorum non sine grauissima creditorum iactura, non solum secretò, sed & apertè grassari. num. 99.

100 Princeps ex bono communi potest pœnam remittere delinquenti, tamen si id faceret sine rationabili causa, peccaret mortaliter.

Delicta, si impunita remanerent, id esset in magnum nocumentum Reipublicæ. num. 100.

101 Falliti, vt publicè puniantur, Reipublicæ valde interest.

102 Odiosum, vel rigorosum non potest videri id, quod ob publicam vtilitatem constituitur.

103 Ex publicæ vtilitatis causa receditur à regulis iuris communis, multaque permittuntur, quæ aliàs tolerari non possent.

104 Mala futura debent caueri, & non iniquis consuetudinibus foueri.

105 contra Malos non est vtendum malua, vel emplastro, sed gladio.

Gaudia publica, & lætitia communes per malefactores conturbantur. ibid.

106 Iustitia si fiat de criminosis, sanctissimum officium est.

Victima pinguior Deo mactari non potest, quàm homo sceleratus. ibid.

Decoctores quidam fraudolenti, cum fuerint condemnati ad triremes, nisi intra certum tempus suis creditoribus satisfacerent, ante d. tempus integrè omnibus satisfecerũt, ad triremes euitãdas.

109 Falliti, vt plurimum pecunias suis manibus fissas pro se retinent, vnde pauperes creditores aliud forsitan præter dictum creditum non habentes, & sub proditoria fide decepti, amarè plorant, & clamare non cessant,

110 Quare cum suum consequi non valeant, multoties miserè mendicare coguntur, & sæpius in obscenum, & perniciem vnà cum eorum familijs vadunt.

111 Pecuniæ amissio est altera mors.

112 Pecunia est secundus sanguis, & hoc maximè procedit hodie.

Pecunia mortalium est anima. ibid.

113 Temporalia qui aufert, vitam aufert.

114 Mori melius est, quàm indigere, cum vita indigentis semper in cogitatione victus sit.

115 Egestate sordescentibus mors est solatium, & vita supplicium.

116 Decoctorum instrumenta, venditiones, aliquę contractus per decoctores celebrati paulò ante, & vel post decoctionem, quod præsumantur simulati, & in fraudem creditorum initi, diuersa statuta sanxerunt, prout est Vrb. Bononien. Genuen. &c. num. 116. 117. & 118.

119 Venditor licèt habeat fidem de pretio, & vendit ei, qui paulò post decoxit, potest rem suam vindicare, & omnibus creditoribus est præferendus, & quare. num. 120. & 121.

122 Mediolani adest statutum Mercatorum contra fallitos, disponens, vt nullus possit eos receptare, etiamsi sit pater, mater, frater, soror, vel quilibet alius sub certa pœna.

123 Florentia viget statutum, vt denegetur audientia fallito, & non potest audiri, nec in causa tactus seu captura, nisi soluat, amplia nu. 124.

125 in Regno Castella falliti habentur pro latronibus publicis, & eiectis à pace, & tregua.

126 in Cathalonia falliti habentur pro infamibus, & furibus publicis, & tanquam talibus portæ dignitatum clausæ sunt.

127 contra Fallitos in multis Ciuitatibus adsunt statuta, seu consuetudines, vt ignominiosè ad cessionem bonorũ admittantur, vt est Mediolani, in Sabaudia, & refertur tenor decreti. n. 128

129 Idem etiam seruatur Lugduni, & in diuersis alijs locis.

Mulieres nõ tenentur ignominiosè cedere bonis.

130 Cedens bonis simpliciter si deueniat ad pinguiorem fortunam, tenetur creditoribus satisfacere, secus si ignominiosè facta sit cessio.

131 per Cessionem bonorum obligatio non extenguitur ipso iure, sed suspensa manet sub vmbra diuersæ fortunæ, donec superueniat noua lux prosperæ fortunæ.

132 Debitor quando peruenit ad necessitatem, & concordat cum creditore, an si peruenerit ad pinguiorem fortunam, vtrum integrum in foro conscientiæ soluere teneatur, & quid si concordauerit, antequam ad necessitatem peruenerit, & 133.

134 Debitor liberatur in totum, & nihil creditoribus soluere tenetur, etiamsi peruenerit ad pinguiorẽ fortunam, si ignominiosè cesserit bonis.

135 Debitoris cessio ignominiosa, cũ sit pœna, est loco solutionis debiti pecuniarij, & defenditur ab obiectis num. 136. & 137.

138 Iudices aduertant, ne sint faciles ad admittendum debitores ad solutionem illam, qui non habet in ære luat in corpore, cum ea nihil proficiat creditoribus,

139 Nam & aliquando ipsi debitores inopiæ propria confidentia freti, quasi impunitatis illecebra, vel ad bonorum decoctionem, vel ad audacius delinquendum inuitantur.

140 Iudex an dicatur satisfecisse illi iuris regulæ, qui non habet in ære, luat in corpore si condemnet debitorem ad certum tempus ieiunandum.

141 à Decoctoribus gesta, quod præsumantur plena fraudibus, & simulationibus, id intelligendum venit in dubio, secus verò si de veritate constet in contrarium.

142 Decoctio, quando venit ex aliquo sinistro accidenti, veluti, quia casu naufragij bona perierunt, vel igne consumpta sunt, &c. nec adest dolus, vel fraus, aut culpa debitoris,

Tunc si mitius cum eo non ageretur, inhumanum quidem esset. num. 144 & vide num. 145. & 146.

143 Bona, seu diuitiæ aliquando impetu fortunæ acquiruntur, & amittuntur.

Irus est subito, qui modo Crassus erat.

147 Misericordiam, qui non facit, CHRISTVM negare dicitur.

148 Iudicium sine misericordia fiet ei, qui misericordiam non fecit.

149 Sacrificijs, & holocaustis omnibus misericordia melior est.

150 Per misericordiam tantùm Saluatorem nostrum imitamur.

Misericordia impetrat nobis subsidia præsentis vitæ, & æternæ. num. 150.

151 Misericordia si debetur etiam hosti capto, quid erit dicendum de misero debitore telis calamitosis fortunæ dirè vexato?

152 Debitores infœlices sunt.

153 Regula Christianæ pietatis, quæ sit.

154 Decoctos iura habent in tam miserabili statu, vt ipsis mortuis æquiparent.

155 Fallitus æquiparatur fonti aquis exsiccato.

156 Felix, qui nihil debet.

157 contra Debitores omnia iura insurgunt, & sunt tanquam signum ad sagittam positi, & alia vide circa eorum miseriam. num. 158.

159 Decocti digito monstrantur, etiam ab illis, qui dum tempus non erat nubilum, salutabantur.

160 Cæsaris Augusti factum refertur, cur iusserit pro eius persona emi culcitram cubicularem (vulgo matarazzo) cuiusdam Equitis mortui, qui magno ære alieno præmebatur.

161 Agens in omnibus cautè, in nihilo damnificatus erit.

162 Quæsitis modicè vtendum est, quando sumptus abundat.

163 Paupertate si quis grauetur, non admiretur, quando plus expendit, quàm rerum summa rependit.

164 in Otio vt viuatur fieri non potest, nisi facultates suppetunt, secundum Aristotelem.

165 Debitor habere debet in promptu, qua in certum
diem ei data sunt, & quando est pulsatus sine
querela reddere.
Debitoris pessimi est, creditori, quando suum petit, facere conuicium, num.165.
166 Redde, quod debes, verba sunt æquitate plena.
167 Debitor stultus est, qui gaudens pecunias accipit, & tempus, quo reddere debet non attendit.
168 Debitor dum vadit cum aduersario ad Magistratum, quid curare debet.
169 Debita, qui soluit bona eius non diminuit, sed potius amplificat.

ANNOTATIO AD DECISIONEM IX.

1 Contractus quando est simulatus, scilicet si
A agatur inter partes, vt contractus ipse sit
nullus, velnti, si fiat ad aliquid reparandum, &c.
& tunc cum de mente contrahentium sit nihil
agere velle iuxt. text. in l. imaginaria. ff. de regu-
iur. & in l nuda ff. de contrahen. empt. & in l. simul
latè ff. de ritu nupt. & in l. emptor. ff. de aq. pluu. ar-
2 cen. propterea vocatur fictus, † & pictus, leg. ab
Anastasio C. de mand. vbi Bal. in 4. notab. ait quod
dictus contractus dicitur depictus, & colora-
tus, extrinsecus, apparens, & intrinsecus va-
3 cuus. Caret enim substantia, † & spiritu, estque
corpus sine anima, & vmbra sine effectu. Paris.
cons. 54. num. 26. & 27. lib. 1. Socin. cons. 65. num. 14.
lib. 1. & cons. 264. num. 4. lib. 2. Ias cons. 170. num. 3.
lib. 2. Vincent. Annibal. in addit. ad consil. Man-
dell. 9. num. 1. litter. A. Io. Francisc. à Pont. cons. 2.
num. 7. Tiraquell. in tractat. de retract. lignag. §. 1.
glos. 2. num. 14. & idem Bald. in l. eum qui. C. de di-
stract. pign. & in l. 1. C. quod plus val. quod ag. in-
4 quit simulationem nuncupari imaginem, † quæ
habet superficiem veri, sed non medullam, quia
consensus est remotus ab actu, & post Bald. ait
Natt. cons. 77. num. 2. incip. Valde latatus sum. p. 1.
Nam & tunc partes videntur nugari. Deficiente
enim consensu in obligationibus penitus pariter
deficiunt vires ipsarum. leg consensus ff. de action.
& obligat. l. emptione, vbi Bald. num. 1. C. plus val.
quod ag. & is in l. 1. num. 8. C. de oper. libert. & in l.
fin. num. 21. C. de non numerat. pecun. Bartholom.
Cepolla in tractat. de simulat. contractus in 7. præ-
sumpt. cum alijs vulgar.
5 Vnde non mirum, si tales contractus † simula-
ti tanquam consensu carentes sint nulli, vt dici-
tur hic, immo, & ipso iure nullitatis vitio subia-
cent. leg. nulla. ff. de contrahend. empt. & in dict.
leg. emptor, & ibi glos. in verb. simulata. ff. de
aqu. pluu. arcen. & declarat Bart in leg. post con-
tractum sub numer. 4. ff. de donat. & in consil. 65.
num. 2. vers. tertio modo. Ias. in leg. cum ea nu. 8.
C. de transact. Soccin. cons. 164. num. 4. lib. 2. Ale-
xand. consil. 142. num. 9. lib. 5. Honded. consil. 46.
num. 7. & 10. lib. 1. Seraph. de Seraph. in tractat.
de priuileg. 59. numer. 11. Crot. consil. 51. numer. 5.
lib. 1. Marsil. consil. 125. num. 7. Hippolit. Riminal.
consil. 260. num. 17. lib. 3. Paris. consil. 55. num. 20.
vol. 1. Rota decis. 1. num. 4. de donat. in nou. & fuit
dictum coram bon. mem. Cardin. Sacrato in causa
Romana donationis 14. Februarij 1620. §. 1. vers.
sequitur contractum esse ipso iure nullum, & fa-
cit decisio in causa Senogallien. Societatis 22. Iu-
nij 1639. coram R.P. Dom. meo Rojas, §. Nullitas
mandati relaxati, vers. oritur simulatio, & reddi-
tur inefficax, &c.
6 Adeo enim contractus † simulati sunt ipso iu-
re nulli, vt actio etiam mero iure non competat
pro eis, vt post Ias. in leg. cum ea. C. de transact.
respondit Francisc. Bece. in consil. 52. sub num. 35.
versic. & adeo contractus simulatus est ipso iure
nullus, vt nec actio competat mero iure lib. 1.
Quare videmus exceptionē simulationis (quan
do tamen est concludenter probata) tam mali-
7 gnantis naturæ esse † vt infringat, & prosternat
vires alijs potentissimas obligationis cameralis.
Gallés. de obligat. cameral. quæst. 18. numer. 5. &
sequen. & ibi Zaceh. in addit. num. 3. Farinacc. de
simulat. quæst. 162. num. 63. & sequentib. Turre-
cremat. consil. 91. num. 29. lib. 1. Ruginell. de ap-
pellat. §. 2. cap. 3. verb. cameralis obligatio nu. 139.
vbi etiam dicitur, quod si tali casu reijciatur
8 prædicta † exceptio, datur appellatio, & iterum
ampliat dictam conclusionem procedere etiam-
si huic exceptioni fuisset renunciatum adde Fa-
rinacc. in tract. de simulat. q. 162. nu. 63. Rota pa-
riter residet in ea opinione, vt exceptio simula-
9 tionis † concludenter probata impediat obliga-
tionis cameralis exequutionem, vt videre est,
apud Cassador. decis. 10. num. 2. de rescript. & apud
Cæsar. de Grass. decis. 16. num. 10. de probat. & fuit
dictum coram bon. memor. Gyptio in causa Recaa-
naten. transactionis 29. Nouembr. 1592. & coram
bonæ memoriæ Orano in Romana de Gabriel-
lis 19. Iunij 1595. est decisio 116. num. 3. post Gal-
les. de obligat. cameral. & coram Reuerendiss. Do-
mino meo Dunozetto Decano in causa Romana
pecuniaria 5. Maij 1627. & coram bon. memor.
Buccabella in Anconitana dotis 23. Ianuarij 1634.
est in 2. tom. à me select. seu part. 6. rec. dec. 259. n. 8.
Quod enim hoc certum, indubitatumque sit
fuit resolutum coram clar. mem. Reuerendiss. Mer-
lino in Romana prætensi cambij 27. Aprilis 1640.
§. Et moti sunt, versic. & simulationem retarda-
re exequutionem obligationis cameralis certum
est, &c. vbi aliæ decisiones etiam modernæ alle-
gantur, quibus adde decisionem corā Eminentiss.
Dom. Cardinali Panzirolo in causa Romana do-
mus ad Transtyberim 18. Iunij 1638. §. Ac demum
non obstat quod instrumentum sit obligatione ca-
merali vallatum, &c. & coram eodem in eadem
causa 29. Nouembr. 1638. & coram Reuer. Dom.
meo Peutingero in causa Firmana prædij 20. Iu-
nij 1639. §. Nec iuuaret Antonium, versic. simu-
latio notoria retardaret obligationem camera-
lem, &c. Et additur etiam, quod ista exceptio si-
10 mulationis † admittitur pariter in iudicio sum-
marijssimo manutentionis. & circa hanc mate-
riam multa alibi dicam.
Aduerte insuper prædictam conclusionem pro-
11 cedere, non solum quando † simulatio per te-
stes, vel ex inspectione instrumenti est patens, sed
etiam si ex legitimis coniecturis, & præsumptio-
12 nibus † iuris, aut hominis concludenter iustifice-
tur. Soccin. Iun. cons. 27. nu. 30. lib. 4. & respondit
Rota coram bon. mem. Reuerendiss. Oriolen. in Al-
banen. prætensæ donationis 28. Aprilis 1572. est
decis. 25.

decisio 25. penes Gallef. de obligat. Cameral. nu-
mer.2.versic.simulatio saltem præsumptiue ex actis
probata,&c. & meliùs pluribus relatis fuit animad
uersum *coram eodem Merlino in causa Romana*
Pecuniaria 9.Iunij 1636.est decis.594.nu.2.tom.1.
à me select.seu par.5.rec.in residuo.
Ratio enim quare simulatio impediat obliga-
13 tionem Cameralem ea potissima est,quia † quan
do contractus est simulatus, talis obligatio etiam
simulatè censetur apposita,vt per *Bart. in l. si ab-*
sentis C. si cert. pet. vbi allegat *text.in leg.fin.C.de*
constit. pecun.
Sicuti etiam dicimus,quando primus actus est
simulatus, tunc omnes alij, qui ab eo dependent,
tanquam producti à radice infecti, eodem morbo
simulationis censentur laborare, ad *text.in l.in*
principalibus.ff.de reg.iur.& in terminis probatio-
nis simulationis sæpiùs censuit *Rota*,& præsertim
in *causa Romana,seu Farsen. Hæreditatis 28.Ia-*
nuary 1636.coram bon.mem.Buccabella,et in cau-
sa Anconitana prædij 16.Iunij 1636.coram eodem
sunt decisiones 89.num.15.et 153.num.13.tom.3.à
me select.alias part.7.recent. & deinde fuit resolu-
tum in *Firmana prædij 14.Maij 1640.coram R.*
P.Dom.meo Peutingero. §.Demum parum fuisset.
vers.qui actus tamquam accessorij ad simulatam
subhastationem ab ea regulantur, etc. in Macera-
ten. census 15.Februarij 1641.coram R.P.D. meo
Rojas,§. Nec coniectura prædicta, vers. eo modo,
quo redditur simulata apocha, ita quoque alij
actus, etc. in Rossanen.Decimarum 28.Iunij 1641.
coram Reuer.P.D.meo Bicho. §.Probata autem ex
prædictis, vers. quæ omnia fuerunt consecutiuè fa-
cta ad instrumentum simulatum, etc. in Romana
fructuum dotis 29.April. 1641. coram Eminentiss.
Dom.Card.Panzirolo §.Nec aduersari .vers.reti-
nent qualitatem eiusdem simulationis, etc. et in ea-
dem causa sub die 23.Iunij 1642. coram eodem
R.P.D.Bicho. §. Maximè verò vers. simulatio in-
fluit in actus subsequentes gestos consecutiuè, etc.
In terminis verò obligationū videatur *Seraph.*
*de priuileg.iuram.priuil.77.sub num.*12.qui loqui-
14 tur in terminis quarentigiæ. Nam, † & clarum
est, quod instrumentum simulatum non dicitur
instrumentum. *Bald.in l.1. C.plus val. quod agit.*
Seraphin.in tract. de priuileg. iuram. priuileg. 59.
*num.*13. eo enim ipso,quod constat de simulatio-
ne contractus,constat instrumentum non esse in-
15 strumentum, † quamuis habeat figuram instru-
menti. *leg.imaginaria.ff.de reg.iur. Matth.Brun.*
cons.68.num.4.Roland.cons.47.num.3. et consil.76.
num.5.vol.4.Asinius in tractat.de exequut.cap.13.
*num.2.*vbi multos alios allegat. Simulatio enim
pessumdat instrumentis, naturam eorum ad nihi-
lum reducendo, cum de instrumento faciat non
instrumentum. Vnde quando lex vel statutum
mentionem facit de instrumentis nullatenus in-
telligere vult de instrumentis simulatis, cum, vt
dixi,non sint instrumenta, vt post *Bald.Dec.Cal-*
can.Seraph.Tiraquell.Asin. & alios asserit *Carol.*
de Grassis in tractat.de except.cap.12.à num.5.
Vltra quod, quando quis simulatè contrahit
cum eius mens sit nihil velle agere, vt supra dixi,
16 † eo non potest dici aliquid esse exequendum
vt ratiocinatur *Galef.de obligat.cameral.quæst.18*
num.5. cum ibi relatis. Absurdum enim esset, vt
17 actus † traheretur vltra intentionem agentis
contra *text. in leg. non omnes ff. si cert. petat. cum*
relatis per Hieronymum Mang. decis. Lucen. 5.
num.27. et decis.28. num.28. & per Rotam coram
Merlino in Maceraten. redditionis rationis 27.
Ianuarij 1642. Et effectus regulatur, & restrin-
18 gitur † ad limites causæ, à qua emanauit *l.can-*
cellauerat. ff. de his, quæ in testament. delen. leg.
cum tale. §.falsum. ff. de condit. & demonstrat.
cum alijs adductis coram Reuerendiss. Cornaro in
causa Reatina census 17. Februarij 1642. §. Com-
probantur supradicta, &c.
19 NVllo enim iure hoc cauetur, immo † iura B
ipsa in hoc conclamitant, vt habemus in
rubro, & toto nigro tituli, C. res inter alios acta
alijs non noceat. Et hoc exposuit ratio natura-
lis, & latè probat *Tiraquell. in tractat. Res inter*
alias actas, alijs non præiudicare. Et in specie,
quod libri Mercatorum nostri temporis nullam
20 probationem † faciant contra tertium, est opi-
nio Doctorum omnium communis, commu-
nior, & ineuitabilis, & contraria sententia re-
putatur valde suspecta. Atque ista est obseruan-
tia Rotæ, teste Dom. *Theodosio Rubeo patre meo*
in suis singularib. Rotæ Romanæ part. 2. circa styl.
& obseruat.Rotæ in verb.Liber.§.6.incip. Rota sæ-
pe iudicauit, &c.
Et circa conclusionem istam plura dixi in *an-*
notat. ad decisionem in causa Romana Redditionis
rationis 14.Decemb.1618.coram bon. mem. Card.
Sacrato. erit in 4. tom. Decis. Rotæ Romanæ a me
select. Vbi etiam ponam limitationem ad prædi-
ctam opinionem, quando scilicet concurrant
plura adminicula, quæ vrgeant animum iudican-
tis ad credendum dictis libris, & ponam ista ad-
minicula, item quando etiam ad fauorem ipso-
rummet Mercatorum probent eorum libri, &
quid stante statuto, prout est fere in tota Italia,
vel consuetudine, quod videmus iam apud om-
nes inoleuisse, vbi circa hanc materiam plura
non ingrata afferam.
21 FAlsitas namque causæ in termino † relato vi- C
detur inesse in termino referenti. *Bald. in*
leg.si quis fundum 37.ff.de contrahend.empt.Bart.
in leg.demonstratio 17.num.10.ff. de condit. & de-
monstr.& nuper respondit *Rota in causa Firma-*
na prædij 14. Maij 1640.coram R.P.D. meo Peu-
tingero. §. Prout cessat asserta etiam nullitas,&c.
vbi ad hoc præsens hæc decisio * adducitur.
☞ Vnde si ex relato constaret de errore referentis
22 † illud esset attendendum, non autem referens
dispositio erroneè concepta, & ita sensit Sena-
tus Mantuanus penes *Surdum decis.291. num.16.*
resoluitque *Rota decis. 127. num. 10. part. 1. &*
decis. 158. num. 4. part. 2. recent. & fuit dictum
in causa Camerinen. Saluiani, 20. Iunij 1636.co-
ram claræ memoriæ Merlino, est decisio 160. nu-
mer. 12. part. sexta recentior. alias tom. 3. a me
select.
Hinc dicimus etiam relationem nihil penitus
23 † operari, nisi prius iustificetur id, ad quod fit
relatio. *Caputaquen. decis. 155. num. 3. part. 2.*
cum similibus, & in terminis nostris referentis
se ad libros bancbi, dixit *Rota in causa Romana*
census Maij 1640. coram eod. Merl. §. Non obstat,
quod esset,&c. Vbi dicitur,si mercator remittat se

24 ad quadernum capsæ, nisi † illud exhibeat, nihil
facit, nec auditur si asserat illud non reperiri, cum
25 mercatores teneantur scripturas custodire, † &
illas non exhibentes clauditur eis audientia. Bar.
in l. si quis ex argentarijs, §. an nec hæres ff. de eden.
Rota dec. 581. n. 3. infra par. 4. recent. Et circa hanc
materiam, quando tenetur quis ad custodiam
scripturarum, librorum, &c. si asserat illos per-
didisse, ei nullatenus credatur, sed benè præsuma-
tur illos supprimere, & occultare velle, ne veritas
eius, quod quæritur, eruatur, &c. dicam in annot.
ad decis. in Romana Cura 14. Ianuary 1619. co-
ram bonæ memor. Reuerendiss. Dunozetto, erit in
4. tom.

Quod enim dictum est supra, nihil probare, nisi
constito de relato, &c. id referens intellige non
procedere, quando referens continet certam, &
perfectam orationem, & determinatam confessio-
nem, de quo quæritur, quia tunc probat etiam
sine relato, vt latè contra Dec. tradit Cagnol. in
auth. si quis in aliquo num. 74. C. de edend. & ele-
ganter consuluit Surd. cons. 540. num. 5. Rota corā
Card. Seraph. decis. 1083 num. 3 & coram Reueren-
diss. D. meo Dunozetto in causa Romana dotis 2.
Martij 1635. est decisio 24. num. 10. tom. 3. à me se-
lect. aliàs par. 7. recent. & nuper coram R.P.D. meo
Cerro in causa Romana Locorum Montium 11.
Maij 1643. § Secundo non obstat. vers. cum enim
referens continet certam orationem, &c.

D 26 IVramentum namque non habet tales vires, vt
validare possit contractum simulatum, † cum
indubitatum sit iuramentum non posse facere
subsistere id, quod in rei veritate non est, nec
operari, vt verum sit, quod falsum iam est, quæ
27 opinio immunis est † ab omni controuersia text.
est in l. in libello § facto in princ. ff. de captiu. & in
l. si quis ita ff. de euict. & in l. 1. §. si vir ff. de acquir.
possess. & in l. verum est, ff. de regul. iur. & in auth.
de æqual. dot. § 1. vers. quæ igitur.

Quinimo nec Omnipotens ipse DEVS potest
28 ea, quæ implicant † contradictionem, veluti, vt
verum non sit verum, & quod factum non sit fa-
ctum, quod est impossibile. text. est in can. si Pau-
lus 32. quæst. 5. ibi, Audenter dicam, cum omnia
possit DEVS, suscitare virginem non potest post
ruinam, &c. & videatur ibi glos. in verb. suscitare,
vbi hanc conclusionem declarat, & hoc latè tra-
dit, confirmatque Magister sententiarum lib. 1.
distinct. 42. & cæteri post eum, & habetur in com-
pend. Theologiæ lib. 1. cap. 27. & ex nostris tradunt
Bald. in l. eam quam sub num. 34. vers. circa quin-
tum C. de fideicomm. vbi refert alios Theologos
id asserentes, & in l. ex his verbis in fin. num. 4. C.
de legat. Bart. in leg. non dubium. col. 4. C. de legib.
Corn. cons. 147. sub num. 8. lib. 2. Soccin. cons. 102.
num. 1. & 2. vol. 1. Seraph. in tractat. de priuileg. iu-
ramen. priuileg. 40. num. 17. & Magdalen. in tract.
de numer. test. par. 1. cap. 6. sub num. 5. vers. & ipse
29 DEVS Omnipotens, &c. qui † Doctores omnes
vno ore affirmant in hac opinione concordare,
& Philosophos, & Theologos.

Quod autem dictum est, factum reputari pro
30 non facto, & † verum, pro non vero, impossibile
esse, hoc intelligendum venit, veritate inspecta,
31 sed non per viam fictionis, & licèt † fictio nec
habeat locum super impossibili. l. qui ad certum
ff. locat. & l. certè in princ. ff. de precar. nam verum
32 est, quod lex non potest fingere id, quod † est im-
possibile in suo genere, nempe vt filius sit maior
ætate, quàm pater, itē vt furiosus consentiat, &c.
33 Sed benè fictio habet † locum in eo, quod est im-
possibile in aliquo casu particulari, & satis repu-
tatur, quod possibile sit in suo genere.
34 Vnde fingitur quandoque, quod † ille, qui mor-
tuus est viuat, vt in l. fin. ff. de vacat. mun. in princ.
& in l. bello admissi ff. de excusat. tutor. & licèt im-
35 possibile sit, vt mortuus viuat, † satis est, quod
possibile sit in genere, quod homo similis viue-
ret, sed quia hic sum extra propositam materiam
ideo alibi, & aptiùs plura afferam in hoc puncto.

Redeundo ergo vnde digressus sum, nempe
quod iuramentum non possit firmare, & conua-
lidare contractum simulatum, ista opinio est
adeo indubitata, & absque pugna, vt sic teneat
vniuersa cohors Doctorum, & præsertim glos. in
l. emptione, C. plus val. quod ag. Bart. in l. 1. & ibi
Bald. C. de oper. liber. Socin. cons. 66. num. 11. lib. 1.
Paris. cons. 54. num. 41. & seqq. lib. 1. Gozad. cons. 3.
num. 29. Crauett. cons. 81. num. 1. Ruin. cons. 150.
num. 4. lib. 1. & cons. 167. num. 23. lib. 2. Decian. con-
sil. 81. num. 59. lib. 4. & cons. 6. num. 30. lib. 5. vbi hoc
36 ampliat, vt etiam iudex † laicus possit hoc casu
tale iuramentum reijcere, & plura allegat, &c.
Surd. cons. 489. num. 24. lib. 4. Menoch. cons. 39. n. 74.
lib. 1. idem lib. 3. præsumpt. cap. 129. num. 8. Curt.
Iun. cons. 53. num. 7. Card Mant. de tacit. & amb.
lib. 13. tit. 35. num. 16. & lib. 21. tit. 8. nu. 54. & seqq.
vbi de veriori, &c. Gabriel. de donat. conclus. 3. n. 8.
& 9. Bald. in l. rogasti §. si tibi col. fin ff. si cert. petat.
vt asserit, quod quando iuramentum apponitur
super contractu simulato non indiget rescissione.
Paul. de Castr. in l. si quis pro eo. col. 5. ff. de fideiuss.
Angel. Aret. institut. de except. in princ. Vital. in
tractat. claus. tit. an iuramentum validet contra-
ctum simulatum. num. 3. Maluas. cons. 98. num. 5.
Ambros. de Vignac. in repetit. cap. salubriter nu. 117
de vsur. Milan. decis. 5. num. 46. lib. 2. Grammat.
decis. 76. num. 19. Pancirol cons. 149. num. 15. Sera-
phin. de priuileg. iurament. priuileg. 59. nu. 12. cum
alijs infinitis, quos ad nauseam vsque adducere
possem, & latè videatur Alexand. Trentacinq. va-
riar. resolut. lib. 1. de simulat. resolut. 1. à num. 6. &
Carolus de Graff. in tractat. de exception. cap. 12.
num. 33.

Et in hac opinione etiam residet Rota, vt per
Mohedan. decis. 4. in fin. de empt. & vend. & fuit re-
solutum coram Eminentiss. Dom. Card. Panzirolo
in causa Auenionen. simulationis 26. Ianuarij 1635
37 vbi quod hoc procedit, † siue iuramentum sit as-
sertorium siue promissorium, &c. est decisio 11.
numer. 20. in 3. tom. à me select. alias part. 7. recent.
& recentiùs coram eodem Card. Panzirolo in Ro-
mana domus ad Transtyberim 18. Iun. 1638. §. Mi-
nus releuat, quod Octauius, ibiq. dicitur, quod iura-
mentum non excludit simulationē, nec confirmat
38 actum † simulatum, & ampliatur hoc procedere
etiam si vltra iuramētum promissorium, reperia-
tur additum assertorium, quod omnia, & singula
sunt vera, quando sumus in hæredibus, quia tale
iuramentum non nocet, si obijciatur hæredibus
iurantis, cum in eos non transeat reatus periurij,
c. veritatis ext. de iureiur. Ruin. cons. 107. n. 18. lib. 1.

Corn.

Corn.consil.158. in fin.vol.4.Surd.consil.165.nu.3.
& 8.cum alijs addučtis per Gabr.in commun.con-
*clus.titul.de iureiur.conclus.*1. *num.* 18. *& per Se-*
raph. in tract. de priuileg. iurament. priuileg. 59.
*num.*29. & quoties simulatio contractus,in quo
illud appositum est, allegatur per viam exceptio-
nis, seu replicationis, *vt latissimè responderunt*
Paris.consil.54.num.84.& seqq. lib.1.& Purpur.
cons.478.num.14.in fin.

Atque id intellige, quando ille qui iurauit, ex-
39 cipiendo de simulatione tractat † de damno vi-
tando, ille verò contra quem allegatur, tractat de
lucro captando, ita sensit *Bart. in l.iurisiurandi.*
§.procurator. num.6.ff. de iureiur. vbi Alexand.
num.8. & 9. Aretin.consil.65.col.fin. vers. circa
tertium. Socin.sen.consil.264.num.8.lib.2. vbi di-
cit hanc esse communem opinionem. *Honded.*
consil.46.num.31.lib.1.Neuizan.consil.23. num.5.
Bertazz.consil.535. num.5. lib.2. in crimin. Tur-
rett.consil.1.num.25.lib.1.

Amplia etiam supradictam conclusionem pro-
40 cedere, vt non obstante † iuramento assertorio
possit allegari simulatio per iurantem contra il-
lum, qui particeps fuit simulationis, & fraudis.
Bart.in l.post contractum.nu.6.ff.de donat. Alex.
consil.59. num.12. vol.1.Dec. consil. 14. num.7. &
cons.659.num.3. Honded. consil.46.num.35.lib.1.
Seraph.de priuileg.iuram.priuileg.59. in fin.Tira-
quell.in tract.de retract.lignag. §.1. glos. 2. nu.17.
Aretin.consil.65.num.5. in tertio dubio.Surd.cons.
165. *num.6.lib.2.Alba.cons. 9.num.* 10. *Carol. de*
*Grass.in tractat.de except. cap.*12. *num.*45. *Fran-*
cisc.Becc.consil.52. num. 108. & inquit *Bald. in*
l.acceptam num.33.C.de vsur. quod vbi contra-
41 ctus † redditur nullus ratione mutuæ culpæ, tunc
contrahens potest allegare eius nullitatem.*quam*
sententiam secuta est Senatus Pedemontanus, *te-*
ste Osasch.decis.180 num.3. Rota Auenionen.*apud*
Hieron.À Laurent.decis.67.num.7. & facit decisio
in causa Romana Domus 29. Nouemb. 1628. *co-*
ram Eminentiß.D.Card.Panzirolo. §. Ad primùm
enim, vers. cum contractus sit simulatus respectu
partium potest ab eisdem opponi, & dari de nulli-
tate, &c.

E 42 Gesta enim ab eo, qui proximus est decoctio-
ni plena solent esse † fraudibus, & simula-
tionibus, vt notum est, & est text. in *l.1. & 2. &*
in l.si quis cum haberet.ff. quæ in fraud.cred.& in
l.1.ff.de iur.fisc.lib.10. & dixit *Bart. in l.post con-*
tractum sub num. 2. ff.de donat. Bald. cons. 382.
num.18.col.2.Rota Ianuen.decis. 17. num. 18. &
decis.184.num.10. & benè animaduertit *Rota co-*
ram bo.me.Card. Pamphil. in Bononien. Pecunia-
ria 5.Decemb.1603. & latè fuit dictum *in causa*
Bononien.bonorum de Zaualeis 12.Decemb. 1614.
43 *coram bo.me.V bald.* vbi latè discutitur, † quod
impositio census facta à debitore decocto super
eius bonis ante, vel post decoctionem, præsumi-
tur in fraudem creditorum facta, &c. *& coram*
bo. me. Motmanno in causa Romana literarum
Cambij 1.Februarij 1630. *est decisio 345.num.*10.
44 *tom.1.à me select.aliàs par.5.recent.* vbi † de Mer-
catoribus decoctioni proximis mittentibus lite-
ras Cambij, &c. & faciunt *decisiones in causa*
Imolen. Saluiani 9.Iunij 1636. coram Eminen-
tiß.D.Card.Macchiauello. & in eadem causa sub
die 27.Februarij 1637.coram R. P. D. meo Ghisi-
lerio. §.Minus est computanda. vbi habetur, quā-
45 uis verum esse, quod solutio facta vero † credi-
tori licèt posteriori, si bona fide sit cōsumpta non
possit per anteriorem creditorem auocari. *l. na-*
ue, & ibi Castr.ff.locat. Iacob. de Aren. in l. pupil-
46 *lus, ff. quæ in fraud. cred.* & hoc ne ciuile † com-
mercium interrumpatur, vel impediatur. *Afflict.*
*decis.190.& Capic. dec.78.*nam alias totus Mun-
47 dus versaret † in litibus, tamen ista regula nulla-
tenus procedit in casu decoctionis, quia tunc ta-
lis auocatio permittitur. *Cephal.consil.86.num.8.*
*& 12.Vrsill.ad Afflict.d.decis.*190. & dixit *Rota*
coram Card.Seraph. decis. 1074. *num. 4. & antea*
fuit resolutum coram bo.me. Penia in causa Ro-
mana pecuniaria 29.Nouemb. 1593. *& decis.262.*
inter eius à me imprimen. num.2. vbi dicitur su-
pradictam regulam non procedere quando, vel
48 non adest bona fides † in posteriori creditore, vel
anterior fuit circumuentus, & id apparebat in
49 eo casu, quia solutio fuit facta † à decocto, & sic
intrabat præsumptio pro fraude, quæ semper stat
contra decoctorem, nam vt inquit Bald. *in consil.*
400.lib.5. à communiter accidentibus falliti sunt
50 fraudatores, & præsumitur omnibus inesse,
quod omnibus est commune.
51 Quoniam ex personis facta, dictaq. † pensa-
mus. *l.fin.ff.de act.& oblig.& Bald.in d.cons.400.*
imitatus est veteres Iurisconsultos, qui inculpa-
52 tæ vitæ homines † aliquando inuehebantur, *vt*
in l.quanta.ff.ad Public. & in l.3. §.miratur.ff.
naut.cau.stab.

Antiquitùs enim (& hoc adduco, ne dura vi-
deatur opinio Bald.) apud illos nostros Romanos
53 nulla penitùs excusatio, † quamuis iustissima,
à decoctoribus recipiebatur, & ne de hoc mire-
mur, elegantem rationem adducit moralis, & ma-
gnus ille Iurisconsultus *Seneca in lib.7.de benefic.*
cap.26. vbi ita ait. Quid tu tam impudentes iudi-
54 cas † maiores nostros fuisse, vt non intelligerent
iniquissimum esse eodem loco haberi eum, qui
pecuniam à creditore acceperat, libidine, aut alea
consumpsit, & eum, qui incendio, aut latroci-
nio, aut alio casu tristiore, aliena cum suis per-
didit? Nullam excusationem receperunt, vt ho-
55 mines scirent fidem vtique præstandam. † Satius
enim erat à paucis etiam iustam excusationem
non accipi, quàm ab omnibus aliquā tentari, &c.
Aliud tamen nos docet pietas Christiana, vt in-
fra dicam num.142.

Sed redeundo ad terminos confessionis factæ à
56 decocto, vel de proximè decocturo, † vt ea non
præiudicet creditoribus, cum præsumatur frau-
dulenta, & simulata dixit *Cyn.in l.vbi adhuc q.12.*
num.16.ff.de iur. dot. cum alijs allegatis à Rota
coram bo.me.Buratt.decis.9. num.1. & ibi D. Fa-
rentillus in litera A.dat concordantes.

Et facit ad hoc *text.in l.omnes §. Lucius.ff.quæ*
57 *in fraud. credit.* Eorumque facilitatem in † men-
tiendo obseruauit *Rota Genuen. decis.2. num.3.*
vers.falliti sunt faciles ad mentiendum. & Bar-
dellon.cons.53. num.3. & Manent. consil.67. nu.9.
58 *& 10.* vbi † quod confessio fallitorum collusiua
præsumitur. *Caccialup. in tract. de debitoribus*
fugitiuis quæst 1. num.13. Ruin. consil.90 nu.13.
lib.1. Alberic. de Rosate in l. stipulati. §. fine au-
tem

tem ff. de nou. oper. nunc. Senatus Burdegal. *pe-*
nes Boer. decis. 215. num. 6. ibi, *isti falliti sunt fa-*
ciles ad mentiendum, & subditur bonam esse con-
59 sequentiam † fallitus est, ergo fraudator, & alia
vt ibi. & vt ait *Menoch. consil. 410. num. 20.* nemo
60 est, qui non existimet fallitos † indignos esse fi-
de. Congruit, & expendo hic illud *Herod. lib. 1. &*
Plutarc. in commentar. de euitand. vsur. ibi scri-
61 bunt, apud Persas duo fuisse peccata. Primum †
debere, alterum mentiri. Iudicabant enim ista
cohærere, quod qui sunt debitis onusti, sæpiùs
quoque mentiri coguntur.

Quo etiam *Theodoricum Ostrogotum* respe-
xisse verisimile est, dum Frontosum quemdam
(de quo hic agimus) decoctorem, & malæ fidei
62 debitorem † Chamaleonti comparat, inquiens,
Meritò Chamaleonti bestiæ conferendus, quæ
paruorum serpentum forma consimilis, aureo
tantum capite, & reliquis membris subalbentis
Prasini colore distinguitur. Hæc quoties huma-
63 nos † aspectus incurrerit, dum ei fugiendi velo-
citas denegatur, nimia timiditate confusa colo-
res suos multifaria qualitate mutat, vt modò Ve-
neta, modò Blattea, modò Prasina, modò possit
Cyanea repetiri. *refert Marq. Freherus de fama*
publica lib. 2. cap. 13. num. 15. & ex nostris addu-
cit Hering. de fideiuss. cap. 15. nu. 8. videatur etiam
Franc. eod. tract. de Fideiuss. cap. 3. num. 8.

Quidam ergo Mercatores callidi, & astuti, ex
64 malitia scelestissima, † dum sentiunt se deficere,
vt plenis marsupijs decoquant, solent rationes
tam in libris, quàm alibi existentes intricare,
adulterare, confundere, merces, & bona obli-
gare alia, & alia debita congerere, emendo sci-
licet merces, easque minori pretio reuendunt, &
gratiosè; dolosèq. promittunt soluere, quod fa-
cere nullo modo existimant, & quid non cogi-
tant, & quid non peragunt, vt creditores fal-
lant, multa quidem referre possem, sed ea mo-
destiæ ergo non refero. Et meritò contra istos
clamat *Regius Vates, in Psalm. 37.* ibi, *Impius æs*
65 *alienum † conflat, & non dissoluit, &c.*

Creditores etiam in mutuando eis pecunias,
vtantur quantum velint, cautelis, & clausulis,
66 quia omne † frustratorium erit, Hoc enim genus
debitorum, qui tot fidei vinculis astringi non
possunt, quin limam aliquam reperiant, per
quam elabantur, ab Horatio Poeta non incon-
cinnè comparantur Protheo Satyr. 4. lib. 1. dum
inquit,

67 . . . . *Centum adde Catenas*
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula Protheus
Cum rapies in iura malis ridendum alienis
Fiet aper, modò auis, modò saxum, & cum vo-
let arbor.

Ad hos debitores etiam oculum habuit senex ille
Terentianus, dum in Adelph. act. 2. scen. 1. eos
aptè depinxit.

68 . . . *De argento † somnium, mox, cras redi.*

Condignè equidem *Pius Papa V.* cuius memo-
ria in benedictione est, inter alias sanctiones, qui-
69 bus Rempublicam Christianam, † armauit, &
simul decorauit, vt homines benè, beatèq. in
hoc seculo degerent, illa non parui ponderis fuit,
magnaq. redolet pietate, & iustitiâ, vt contra præ-
dictos decoctores, tamquam (vt ita dicam) grassa-
tores, seu latrones æris, & sanguinis alieni rapa-
70 ces, † sicuti in fures ipsos semota misericordia
irrueretur, eademq. pœna & supplicio plecteren-
tur, vt clarè cantat eius Constitutio, *quæ in nouo*
Bullar. est Constitut. 112. incip. Postquam cousque
humana, &c.

Nam optimè ratiocinatur ibi Sanctissimus il-
le Pontifex *in § 3. ibi,* Nos præmissa conniuen-
tibus oculis pertransire nequeuntes, & attentè
71 considerantes nulla alia de causa † in fures vlti-
mi supplicij pœnam esse impositam, nisi vt talia
perpetrandi hominibus via interclusa, liberum
esset vnicuique sua absque periculo possidere, &
72 vti, hos autem dolosos decoctores † adeo furi-
bus, & latronibus similes esse, vt ab illis in nihilo
differant, nisi vt quod eis, nisi cum periculo vitæ
suæ periculo agitur, hoc decoctoribus impunè li-
ceat, volentesq. propterea, vt par immo grauiùs
delictum, parem etiam sortiatur pœnam, iurisq.
rigorem in hos grauiorem reddere, ac genus hoc
73 hominem tamquam generi humano infestum, †
e cæterorum cetu segregandorum merito esse iu-
dicantes &c. deinde subdit. Vltimi supplicij, & ea
74 quæ fures ipsi de iure, vel consuetudine, † aut
particulari, aut municipali statuto plecti solent,
puniri debeant. & in fine iubet d. Constitutio-
nem inuiolabiliter obseruari, &c.

Et quod prædicti decoctores sint peiores ipsis
furibus, non est dubium, nam teste Marc. Tullio
75 duobus modis fit † iniuria, aut vi, aut fraude,
vtrumque quidem debet esse ab homine alienis-
simum, sed fraus est odio digna maiori, &c. & in
puncto hoc plura cumulabo in annotatione ad
decisionem in causa *Romana Tutelæ 24. Maij*
1619. coram Card. Sacrato, erit in 4. tom. decis. à
76 *me select.* vbi † pluribus comprobabo, tutores il-
los, qui tutelas captant, & venantur, vt hydro-
picos faciant suos marsupios horribiliores esse
ipso maledicto Sathana, &c.

Et de prædicta fel. rec. Pij V. Constitutione, &
pœna meminit *Rot. coram bo. me. Reuerendiss. Pa-*
triarcha Manzanedo in causa Anconitana pecu-
niaria 5. Iunij 1609. vbi dicitur, licèt de iure com-
muni pro fraudulenta decoctione non sit imposi-
77 ta † pœna corporalis, *vt notat Strach. in tract. de*
decoctor. par. 3. nu. 3. nihilominùs per d. Constitu-
tionê Pij V. pœna vltimi supplicij imponitur, &c.

Olim pariter seuerissima pœna in istos pessi-
mos, & infamissimos decoctores lege 12. tabula-
78 rum constituta † erat, scilicet vt ad laniandum
dentibus creditorum infeliciter traderentur, vt
notant *glos. & DD. in l. 1. C. qui bon. ced. poss. Me-*
noch. de arbitr. lib. 1. q. 90. n. 14. & 15. Et omni pri-
uilegio priuabantur *Ias. in §. vltim. instit. de act.*
Paris. cons. 94. nu. 11. lib. 1. aliàs etiam tribus, vel
79 secundũ alios, quindecim † plumbatis huiusmo-
di fraudatores verberabantur. *l. quilibet 40. C. de*
decur. lib. 10. & inquit Strach. de decoct. par. 3. n. 4.

Et nemini placet id, quod asserit *glos. in d. l. qui-*
libet. in verb. plumbatarum, vbi illud verbũ plum-
80 batarum ait significare † plumbũ, vnde decocto-
res sunt condemnandi ad metallum. Ego certè
credo, glosam more solito iocare, si textus dicit,
plumbatarum ictibus, quomodo poterit saluare
illud

81 illud verbum, scribus. Et non est nouum † in in-
terpretatione verborum *Accurs.* nonnunquam
iocasse, nam in §.1. *Auth. vt Iudic. sine quoque*
82 *suffrag. in verb. Lucubratione*, vbi illud verbum †
Lucubra, exponit pro nocturna vigilia, & subdit,
ideo dici, quod Luna habet radios lugubres, nam
vt ibi dicit Apostilla. Nugatur vt solet Accurs.
Nam illud verbum Lucubratio, venit à Lucu-
bro, quod est ad lucernam vigilo, vel aliquid
compono, alia similia non refero, ne prolixus
videar.

Et in terminis nostris, dic supplicium hoc plũ-
83 batarum, erat quasi flagellum ex funiculis, † in
quibus summitatibus glandes plũbeæ erant im-
pactæ, his terga, ac collum damnati hominis ver-
berabantur. Et licèt huiusmodi plumbatarũ ver-
bera non essent ad inferendam mortem, tamen
84 multi in hoc supplicio † vitã terminarunt, prout
fortunatè accidit multis sanctis Martiribus, vt
testis est *S. Ambros. in epist. 17. lib. 2. ibi*, Aliquos
Christianorum, aut gladio, aut fustibus, aut plum-
bis necatos, &c. Et alia circa prædictum suppli-
cium ponit Card. Baron. in Annotat. ad Martiro-
log. Romanum die 6. Iunij in litera D.

Exempla diuersarum pœnarũ, & quidem gra-
uissimarum à diuersis populis statutarum contra
85 istos nebulones † substantiam alienam deglutiẽ-
tes, & postea proteruiam facientes, plures ex no-
stris referunt, & præsertim videatur Couarr. *var.
resol. lib. 2. cap. 1. sub n. 1. Menoch. de arbitr. d. lib. 1.
cap. 90. à nu 14 Gomes. de potest. in se ipsam lib. 2.
c. 14. n. 18. & sq. ad nu. 25. Hering. d. tract. de fideiuss.
cap. 5. à nu. 118* & recentiùs *Steph. Grat discept. fo-
rens. c. 380. nu. 14.* adde *Cuiac. lib. 3. c. 29. & multa
cumulant Ioann Mattien. in lib. 5. recollect. tit. 19.
per tot. & Io. Martinez de Olano in antinomia in
litera M. ex nu. 41. Mandos. in praxi tit. de ingra-
titud. c. 108. vers. Rursus ingrati mercatores, &c.
& Coler. de process. executiu. par. 1. tit. 6. num. 142.
Prosper Farin. in tract. de delictis, & pœn q. 26. à
nu. 25. & seq.* & ex historicis percurratur *Fulgos.
lib. 6. c. 3. Aul. Gell. lib. 20. not. antiq. c. 1. Bruc. lib. 1.
histor. Florentin. Alex. ab Alex. lib. 2. c. 14. Alexius
Guagninus in descript. Moscou. Cel. Rhodigin. lib.
12. lect. antiq. cap. 20.*

Certè quidem si aliquarum supradictarũ pœ-
86 narum obseruantia adhuc † viridica esset, dubio
procul clausa esset ianua tot improbissimis de-
coctoribus, vt exclamat *Bald. in cons. 249. lib. 1. &
cons. 400. nu. 3. lib. 5.* ibi, more antiquissimæ legis
87 deberent tradi † creditoribus laniandi, &c.

Verum cum hodie saltem pœna incarceratio-
88 nis sit, ideò sine freno † pœnæ audaciùs agunt,
confiduntq. cum suis creditoribus pacisci posse
*secundum l. vltimum. C. qui bon. ced poss. pro vt in
specie conqueritur Herman. Meyr. in tract. de pi-
gnor & hypotec. titul. 20. nu. 77. vers. verum cum
hodie, &c.*

89 Quare cesset admiratio † si tã ampla, & spatiosa
sit facta via decoctoribus, & quotidie videamus
increbescere eorũ numerum, & certè salus esset
mercaturę, si contra istos seuerissimè animaduer-
90 teretur; Seueritas, & acerbitas plerunque † vlci-
scendi maleficia, benè, & cautè viuendi disciplina
91 est, & vulgò dicimus, Pœna † vnius, multorũ est
metus. Vnde *Quintilian. in Declamatione* 184.
92 orãdo sic inquit. Quoties noxios † crucifigimus,
celeberrimæ eliguntur viæ, & deinde subdit, Om-
nis pœna non tam ad delictum pertinet, quàm ad
93 exemplũ, *Iust. Lips.* testatũ etiã relinquit, quod †
paucorum punitio terret, & emendat omnes,

Incognitiq. iuris non est, ex causa licitum esse,
transgredi leges, vt voluit *Innocent. in c. 1. de Con-
stitut.* nam in aliquibus criminibus propter sui
94 atrocitatem, † & immanitatem, necessaria etiã
videtur crudelitas, & seueritas, leges etiam trans-
grediendo. *facit text. in § sed si credat in fine In-
stit. de obligat quæ ex delict. nasc. & in l saeculari
§ sunt quadam. ff. de extraord. crim. & in l. aut fa-
cta §. nonnunquam euenit. ff. de pœn. Cabal. resol.
crimin. 97. nu. 9. cent. 1. & animaduertit* Reg. Se-
natus Cathaloniæ *apud Fontanell. decis. 120. n. 13.*
& magis in terminis nostris *Bald. in l. etsi seuerior
& ibi Salicet. C. de infam.* vbi in specie dicunt vna
95 *cum glos.* pœnã augeri posse, vt † multis grassan-
tibus sit exemplum. & ideò benè dixit *Bart.
in l. 1. C. de supra exact. lib. 10.* quod ex frequentia
deliquendi, quis vsque ad mortem condemnari
96 potest, vbi etiam aliàs † pro illis delictis pœna
mortis nullatenus veniret infligenda, & probat
etiam *text. & ibi Bart. in l. omnes. C. de delator.
lib. 10.* & licèt *Ludou. Romanus* solus dixerit eo
97 casu consulendum esse † prius superiorem, eius
tamen opinio nõ tenetur, *prout refert Ias. in l. 1.
C. de precib. Imperat. offerend. & testatur Thom.
Grammat in cons. 17. nu. 16. vers. Romani opinio nõ
tenetur.* & in terminis istis ratiocinatur *Straeb.
de decoctor. par. 3. num* 8.

Vnde hic arguendo à fortiori, nempe si su-
pradicta vera sunt, quando à lege in illis casibus
imposita est mitior pœna, vt ex frequentia deli-
ctorum, spretis iuribus, possit alterari, quid ergo
erit dicendum, vbi lex statuit cõdignam pœnam
ad deterrendos alios, & nullatenus obseruatur.
98 Iudices enim non debent esse † dementiores ipsa
lege. *§. oportet. Auth. de Iudic. l. fin. C. ne mancip.
Christ. Bald. in l. cum fratrem. C. de his quib. vt
indig.* & aduertit *Rota in Vrbeuetana restitutio-
nis Dotis 14. Decemb. 1640. corã clar. me. Merlino.
vers. Nec debent Iudices esse clementiores ipsa le-
ge, &c.* Et in puncto videatur *Thesaur. decis. Pe-
99 demont. 27. num. 4.* vbi enixè rogat Principes, † vt
sint cauti, ad admittendos debitores ad cessio-
nem bonorum absque aliqua pœna; quia æqui-
tatis benignitas in damnum alterius non debet
extendi, & postea dolenter subdit. Videmus enim
multas post hanc cessionem non sine grauissima
creditorum iactura nõ solùm secretò, sed & aper-
tè opulenter grassari, &c.

Quamuis enim Princeps ex bono communi
100 possit † pœnam remittere delinquenti, tamen
si id faceret sine rationabili causa, peccaret mor-
taliter, cum esset in magnum nocumentum Rei-
publicæ, cuius interest delicta non remanere
impunita. videatur *Molfesius in Summa tom. 1.
tractat. 9. cap. 9. num. 10. Ledesma in summa
tom. 2. tractat. 8. cap. 22. difficult. 5. conclus. 6. Ar-
ragonius in 2. 2. quæst. 67. art. 4. Azorius tom. 3.
lib. 13. cap. 13. q. 3.* & nuper *R. D. meus Antonius
Diana* (vir ingenij, & diligentiæ laude non
fraudandus) *resolut. moral. par. 7. tract. 6. re-
solut. 1.*

Et

Et addo in terminis nostris elegantem textũ
in l. bona fidei 31. ff. depoſit. ex quo probatur Rei-
publicæ valde intereſſe, vt fraudulenti decocto-
101 res † publicè puniantur. Nec poteſt videri
odioſum, aut rigoroſum id, quod ob publicam
102 vtilitatem conſtituitur. facit *l. ſi quis. §. vtrum.
ff. ad Sillan. Bart. in l. quemadmodum num. 4. C. de
agric. & cenſit. lib. 11. Iaſ. in l. cætera. §. ſi quis.
num. 2 ff. de legat. 2.* Et ex cauſa publicæ vtilitatis
103 receditur à † regulis iuris communis, multaq.
permittuntur, quæ aliàs eſſent prohibita. *l. ita
vulneratus. §. multa. ff. ad leg. Aquil.*

Vulgatumq. eſt, quod futura mala debent ca-
104 ueri, non iniquis † conſuetudinibus foueri.
*Innocent. in cap. inquiſitionis. de ſentent. excom-
mun. Zaſ. in conſil. 5. num. 67. lib. 1.* & congruit di-
ctum *Bald. in cap. olim. col penult. ext. de reſcript.*
105 ſcilicet. Contra malos non eſſe vtendum † mal-
ua, vel emplaſtro, ſed gladio. Vnde habemus in
l. nemo 3. C. de Epiſcop. aud. quod per malefacto-
res turbantur publica gaudia, & letitia commu-
nis. *& ibi Paul. de Caſtr.* inquit, Sanctiſſimum eſ-
106 ſe officium, † ſi fiat iuſtitia de criminoſis. Nam
ſecundum Senecam, non poteſt pinguior victima
DEO mactari, quàm homo ſceleratus,

Pulchrè videatur in terminis *penes bo. me. Re-
uerendiſs. Marchesan. in tract. de Commiſſ. cap. 1.
circa commiſſ. ceſſ. bon. §. 1. num. 107. par. 3. fol. 203.*
107 vbi refert † dum ipſe erat Gubernator mo-
læ, &c, condemnauit quoſdam fraudulentos de-
coctores ad triremes per 10. annos niſi intra 20.
dies ſuis creditoribus integrè ſatisfacerent; nam,
vt ipſe præcisè ait, *in fine num.* 107. Hem mirabi-
lis medela, anteaquam terminus 20. dierum la-
108 beretur, omnibus creditoribus † integrè (vt
ipſe optimè ſe informauit, & videre voluit) ſa-
tisfacerunt ad triremes euitandas, *& idem ca-
dem par. 3. fol. 274. num.* 60. pariter exclamat,
quod ſi pœnæ ſtatutæ contra improbos decocto-
res ſeruarentur, non eſſent noſtris calamitoſis tẽ-
poribus prædicti tam faciles ad decipiendum
creditores, Nam vt plurimum pecunias alienas
109 in ſuis † manibus fiſas pro ſe retinent, vnde
pauperes pupilli, viduæ, orphani, & alij miſera-
biles creditores ſub proditoria fide decepti, &
forſitan nihil aliud præter dictum creditum (vt
ſæpiſſimè accidit) habentes, ſuas ab eis diſſipa-
tas ſubſtantias, vel apud eoſdem retentas, amarè
plorant, maximiſq. lachrymabilibus vocibus poſt
eos clamare non ceſſant.

110 Quare, cum † ſuum conſequi non valeant,
miſerè mendicare coguntur, ac multoties in ob-
ſcenum, & perniciem vnà cum eorum familijs
111 vadunt. Nam vera eſt illa concluſio, pecuniæ †
amiſſionem eſſe alteram mortem. *Hoſtien. in
ſumma de procurat. §. in qua re. verſ. & quod dixi,*
112 cum pecunia ſit ſecundus † ſanguis. *Iaſ. in l. nec
quidquam. §. vbi decretum. num. 2. ff. de offic. pro-
conſul. Gerard. à Petr. Sanct ſingul. 73. num. 5. Af-
flicti decis. 24. num. 4.* & hoc maximè procedit ho-
die, vt inquit *Menoch. de arbitr. Iud. lib. 2. caſ. 110.
num. 6.* & adde dictum Heſiodi, pecuniam mor-
talium animam eſſe.

113 Vnde, & qui aufert † temporalia, aufert vi-
tam. *arg. can ſi quis obiecerit. 1. quæſt.* 3. multaq.
priuilegia pecuniarum ſcribit *Maphe. Vegius in
ſua diſputatione inter ſolem, aurum, & terram;*
vbi abundè videre licèt. Poſtremò dicitur in *Ec-
cleſiaſtic. cap. 40. in fin.* Melius eſt mori, quàm
114 indigere, nam vita † indigentis ſemper eſt in
cogitatione victus: &c. *& id aduertit pariter tex.
in l. quiſquis. 5. §. filij verò. C. ad leg. Iul. maieſt.*
115 *ibi*, vt his † perpetua egeſtate ſordentibus ſit,
& mors ſolatium, & vita ſupplicium.

Sed ad nos, & quia vt ſuperiùs diximus, & ha-
betur in deciſione geſta ab eo, qui eſt proximus
decoctioni, plena ſunt fraudibus, falſitatibus, &
ſimulationibus.

Meritò ergo in diuerſis Ciuitatibus adſunt ſta-
tuta, vt decoctorum inſtrumenta, venditiones,
116 † & alij contractus ante decoctionem per an-
num ante celebrati præſumantur ſimulati, & in
fraudem creditorum initi, & ſic nulli, prout eſt
ſtatutum Bononienſ. de quo meminit Rota in
cauſa Bononien Dotis 20. Ianuarij 1605. *coram
bo. me. Penia. eſt deciſio 928. inter eius à me impri-
mend. num. 10. verſ. Statutum Bononien. contra
decoctores, &c. & in altera Bononien. bonorum
14. Iunij 1600. coram bo. me. Card. Sacrato, eſt de-
ciſio 157. num. 1. par. 5. diuerſ. aliàs poſt 2. tom.
conſil. Farinac.*

117 Genuæ etiam adeſt ſtatutum contra † deco-
ctores *in lib. 4. cap. 7. titul. de decoctor.* quod vt
animaduertit *Stracc. de Commerc. §. 2. gloſ. 5.
num.* 445. diſponit, omnes diſpoſitiones factas per
debitorem ad fauorem alicuius, ſeu aliquorum
ex ſuis creditoribus intra quindecim dies imme-
diatè antecedentes diem rupturæ haberi, ac cen-
ſeri pro non factis.

118 In VRBE etiam habemus † non diſſimile
Statutum lib. 1. cap. 114. ibi ante vel poſt deco-
ctionem, &c.

Et hic aduerte, quando aliquid eſt venditum
ei, qui paulò poſt decoxit, licèt venditor habue-
119 rit † fidem de pretio, nihilominùs poterit rem
ſuam vindicare, & per conſequens omnibus alijs
creditoribus præferri debet, nec releuat, quod
hoc caſu ſit habita fides de pretio, vt dixi, quia
120 dominium rei venditæ † non fuit tranſlatum in
emptorem doloſum, eo quia dolus cauſam habẽ-
dæ fidei dedit; & ſic fides tali caſu habetur pro
non habita, & res non tradita, ſed fraudulenter
ablata cenſetur *per text. ſingularem in l. ſi quaſi.
ff. de pignor. act.* Quare venditor in concurſu cre-
121 ditorum † præferendus eſt, & rem vt ſuam,
vbicumque exiſtentem vindicari poterit, non ob-
ſtante traditione, quæ ſententia continua memo-
ria eſt retinenda. Et hoc incidenter dictum ſit, &
latiſſimè de hac materia alibi tractabo.

Nec inconueniens erit hic nonnulla alia ſtatu-
ta condita in odium eorundem fallitorum in me-
dium afferre.

122 Mediolani enim adeſt † ſtatutum Mercato-
rum contra fallitos diſponens, vt nullus poſſit
eos receptare, etiamſi Pater, Mater, Frater, aut
quicumque alius ſit, ſub certa pœna, *vt meminit
Bald. in conſil. 250. incip. In quæſtione D. Milani
num. 7. lib. 1.*

Florentiæ viget Statutum, vt denegetur au-
123 dientia † fallito, ſeu ceſſanti, *teſte Aretin. in
conſil. 84. num. 4.* & ideò cum iſta exceptio impe-
diat litis ingreſſum. *Bald. in l. poſtquam liti. C. de
pact.*

pact. Bart. in l. omnes. C. de fund. patrimon. lib. 11.
non potest audiri fallitus, nec etiam in causa
tactus, vel capturæ, nisi soluat, Et vigore legis
de anno 1498. latæ denegatur hæc audientia etiã
124 parte † non opponente, quo casu processus est
ipso iure nullus. Alex. Ias. & Rip. in l. 1. §. sublata. ff. ad Trebell.

125 In Regno Castellæ falliti habentur pro † Latronibus publicis, & eiectis à pace, & tregua, vt
tradit Alphons. de Azebe. in l. 3. titul. 2. de la liber.
de las Igles. num. 7. tom. 1. & in l. 1. titul. 19. de los
cambiad. num. 2. tom. 3.

In Cathalonia pariter prædicti (vt habetur in-
126 ter † eius Cõstitutiones sub titulo de abatuts)
habentur pro infamibus, & pro latronibus publicis, & tanquam infamibus portæ dignitatum
clausæ sunt, &c. videatur Fontanell. decis. Cathal.
231. num. 3. & 232. num. 5.

Nota etiam in multis locis adesse statuta, seu
127 cõsuetudines, vt ignominiosè debitores † obærati admittantur ad cessionem bonorum, vt est
Mediolani, prout meminit Bald. consil. 301. nu. 2.
lib. 5. & Addentes ad Roman. singul. 19. in fin. & videatur Tesaur. decis. Pedemont 37. vbi in fine ponit per extensum formulam, & decretum Amodei Ducis Sabaudiæ, &c. super dicta ignominiosa cessione, ibi, Debitor ante forum Auditorij
128 super † lapide stare iubemus aliquo temporis
interuallo, & demum vsque camiseam suis exutus vestibus (tamen sibi restituendis) palam stare, & de posteriorib. super ipso lapide bina vice
percutiendo alta voce clamare, Cedo bonis, &c.

129 Idem etiam de consuetudine † seruatur Lugduni, & in alijs diuersis locis, teste Guidopap. decis. 343. ibique Addentes, & in fine asseritur mulieres non teneri ea consuetudine cedendo bonis.

An autem supradicta, vel similis ignominiosa cessio liberet debitorem à solutione, si deue-
130 nerit ad pinguiorem fortunam, † in hoc casu
quando cessio est facta simpliciter, certum est teneri debitorem text. est in l. qui bonis. ff. quæ bon.
ced. poss. & in cap. Odoardus. de solut. quoniam
primæua obligatio non fuit extincta ipso iure,
sed suspensa, & quasi sub vmbra aduersæ fortu-
131 næ donec superueniat lux prosperæ fortunæ. &
ita semper fortunatus erit, faciendo restitutionem eius, quod debet, vt inquit Ceuall. commun.
132 contra commun. opin. 729. in fin. Quid autem † sit
dicendum, quando debitor peruenit ad necessitatem, & concordat cum creditore, an si peruenerit ad pinguiorem fortunam, vtrum integrum
in foro conscientiæ soluere teneatur, & quid si
133 concordauerit † antequam peruenerit ad necessitatem, & de hac quæstione mentionem facit Rota in causa Romana, seu Amerina aperitionis oris
27. July 1635. coram bo. me. Coccino in fin. & ibi
ad hoc allegatur Petr. Nauarr. de restitut. tom. 2.
lib. 4. cap. 4. num. 17. & addo Ludouic. Lopez in instruct. conscient. par. 1. cap. 109. in fin. Boer. decis.
215. num. 8.

Quando tamen, vt dixi, sumus in ignominiosa
cessione, tunc plures Doctores tenent, debito-
134 res † liberari in totũ, & nihil suis creditoribus
soluere teneãtur, etiamsi deuenerint ad pinguiorem fortunam, quia dicta ignominia, (quæ pœna
135 temporalis est) loco solutionis debiti † pecuniarij est, in qua sententia residet, glos. communiter recepta, & secuta in c. sicut dignum. §. eos
insuper in verb. restit. vere. vers. nisi pro eo, iam
substinuisset pœnas corporales, &c. ext. de homicid. volun. & ibi allegatur text. in can. si res. 13. q. 6.
etiã ita sentit Bald. in l. fin. ff. de in ius vocand. vbi
ad id allegat textum, quem ad hoc dicit meliorem, qui sit in Mundo in l. sed si vnus. §. sed si ante. ff. de iniur. sic etiam voluerunt Paul. de Castro,
Ang. Aret. Ias. n. 19. Dec. n. 26. in l. si quis id quod. ff.
de iurisd. omn. iud. Roman. in singul. 24. incip. Quod
non valens soluere. vbi addit aliam glosam præter
supradictam in c. peccati. de reg. iur. in 6. dixitque
Cepoll. in suo tract. Cautel. cautel. 3. incip. Nota
cautelam pulchrã, & vtilem, &c. Bellus in tractat.
de re militar. par. 9. tit. de Saluis conductis. nu. 47.
qui dicit ita se aliàs legisse, & si tunc locum memoriæ excedisse profiteatur, &c. huicq. opinioni
etiam se subscripserunt Muscatell. de appar. par. 3.
glos. detinebitur nu. 87. 88. & seq. Brun. à Sole q. 7.
n. 10. & 11. & q. 9. n. 38. Cancer. in 2. resolut. q. 8. de
cession. bonor. n. 23. Costa de remed. subsid. rem. 27.
n. 3. Ceuall. cõmun. contra cõmun. d. opin. 729. n. 12.

Nec obtenebratur prędicta conclusio ex dictis
à Couar. lib. 2. var. resol. c. 1. nu. 6. quia vt aduertit
Menoch. de arbitr. Iud. lib. 2. centur. 2. cas. 183. n. 23.
136 procedit eius † consideratio, quando cessio est
facta simpliciter, iuxta communem Iuris dispositionem, & non quando ignominiosè fit iuxta locorum consuetudinem, nam tũc illa cessio ignominiosa est pœna, quæ solutionis loco subroga-
137 tur, ex l. vltima. C. de in ius vocand. qua † de re
tollitur ciuilis, & naturalis obligatio, & in hoc
casu procedit glos. in l. vbicũq. ff. de fideiuss. &c. &
in d. c. sicut dignũ. §. eos extr. de homicid. quod enim
à prædicta opinione non sit discedendum, monet
Alex. Trentacinq. var. resol. vol. 1. lib. 3. tit. de solut.
resol. 27. n. 8. in fin. Et sic iudicauit Senatus Grationopolitanus penes Guidop. dec. 343. nu. 1. vers.
nisi vituperosa fieret cessio, vt quia remotis familiaribus, &c. Ita pariter sensit Concistorium Regni Siciliæ secundum Giurb. dec. 41. n. 21. vers. quod
verum intellige, nisi cessio ignominiosè fieret, quia
tunc cedens bonis liberatur in totum, vt nihil suis
creditoribus soluere teneatur, &c.

138 Aduertant tamen Iudices † non esse faciles
ad admittendum decoctores ad hãc insolitam solutionem, quæ creditoribus nihil est profutura, &
ne ipsi debitores inopiæ propriæ confidentia freti, quasi impunitatis illecebra, vel ad bonorũ de-
139 coctionem, † vel ad audaciùs delinquendũ inuitentur. iuxta l. 1. §. generaliter. ff. de pœn. & pulchrè videatur Æn. Robert. rer. iudicat. cap. 15. titul.
qui non habet in ære luat in corpore. vbi refert in
Arrest. du Mardy matin. 14. de Ianuar. 1586. au
roolle d'Amiens plaidant M. A. Arnault. fuisse
140 quandam sententiam † reuocatam, quia condemnabat debitorem ad certum tempus ieiunãdum, eò quia non habebat in ære, & sic lueret in
corpore, ibiq. habes rationes reuocationis.

Et hæc sufficiant, quo ad statuta, seu consuetudines contra decoctores, plura quidem alia statuta, &c. diuersarum Ciuitatum in hac materia
referre possem, sed quia hoc esset potiùs longum
quàm necessarium, ideo illud quod diximus supra
gesta ab eo, qui est proximus decoctioni, præsumantur

mantur fraudulenta, nec non simulata, intellige
141 id † non procedere, quando de veritate in con-
trarium docetur, quia tunc non habent locum
supradicta. ita *Rota decis.460.nu.2.vers.nisi aliun-
de constet de veritate.par.2. recent.* & in terminis
Statuti Bononien. de quo supra. *fuit dictum in d.
Bononien. dotis 20. Ianuarij 1605. coram Fenia.
nu.11. vers. Quia statutum admittit probationem
in contrarium.* & allegatur decisio *in causa Bono-
nien. bonorum de Ocellis 27. Iunij 1597. coram bo.
me. Orano. & idem fuit responsum coram Cardin.
Sacrato in d.dec.157.sub n.1.vers.licet statutum
præsumat tales alienationes fraudulentas, &c. post
2.tom.consil.Farinac.*

Tandem, quando decoctio accidit ex aliquo si-
142 nistro euentu puta casu naufragij, † bona perie-
re, seu igne consumpta sunt, vel alio simili duro
accidenti, dummodo nec adsit, nec præsumi possit
debitoris dolus, fraus, siue culpa. Non enim esset
143 nouum asserere, † vt aliquando diuitiæ, seu bo-
na acquirantur, & amittantur impetu fortunæ.
l. is qui §. primo. ff. de acquir. rer. dom. in. cum simil.
Vnde illud vulgatum.

Irus est subito, qui modo Crassus erat.

Tunc enim si mitiùs, & misericorditer non
144 ageretur cum d. debitore † inhumanum quidē
esset. *facit text. in l. furti, §. pactum*, ibi, nec
erit veniæ vlla ratio, quod est inhumanum, &c.
*ff. de his, qui not. infam. & ibi glos. in verb. inhuma-
num*, plura adducit, & præsertim illud, quod nos
145 Christiani pluries auribus Diuinis † inculca-
mus, hoc est, Dimitte nobis, debita nostra, sicut
& nos dimittimus debitoribus nostris, &c.

Pariter facit textus Sacri Euāgelij apud *Mat-
146 th.cap.*18. ibi, Serue nequam † non ne omne de-
bitum dimisi tibi, quoniam rogasti me, non ne
oportuit, & te misereri conserui tui sicut, & ego
tui miseretus sū, &c. optimè quidē asseritur, quod
147 qui misericordiam non facit † CHRISTVM
negare dicitur *text. est in can. omnis 7. quæst.*1. ibi,
*ipsum CHRISTVM negant, qui est misericor-
148 dia, &c* Iudicium certè sine misericordia † fiet,
ei, qui non fecit misericordiam. *Deuteron. cap.*19.
can. instit. 24. quæst. 9.

149 Omnibusq. holocaustis, vel sacrificijs, miseri-
cordia melior est. *can. ponderet. 50. distinct. Mat-
th.12. & Luc.6.* per eā enim tantùm SALVATO-
150 REM † nostrum imitamur. *dixit text. in l. fin.
C. de donat. inter vir. & vxor.* & insuper ea vitæ
æternæ, & præsentis impetrat subsidia, vt testa-
tur *Paul. Apostol ad Timoth. c.3.* & ex nostris re-
fert *Corn. in consil. 296. nu. 2. lib. 4. vbi alia.*

151 Si ergo etiam hosti capto † misericordia de-
betur *iuxt. text. in can. noli 23. q. 1.* quid igitur erit
dicendum de misero debitore telis calamitosis
fortunæ dirè vexato? Vnde non sine causa *Iusti-
152 nianus Imperat. in Nouell.* 4. tales † debitores
infelices vocat. Et facit illud *Exodi cap. 22. ibi*.
Non vrgebis pauperē debitorem, &c. pariter con-
153 gruit regula † Christianæ pietatis, quam ex no-
stris tradit *Hostien. in proem. suæ summæ. §. Vnde
habuit num.21.*

*Quod tibi vis fieri, mihi fac, quod non tibi, noli,
Sic potes in terris viuere iure poli.*

Videmus etiā Iura adeò in miserabili statu ha-
154 bere decoctos, vt ipsis mortuis † æquiparent.
*Seraph. dec. 794. nu. 17. vers. habebatur, ac si in hu-
manis esse desijsset, &c. et dec. 226. n. 11. par. 4. diuer.
cum alijs nuper allegatis in causa Romana domo-
rum 23. Iunij 1642. coram Reuerendiss. P. D. Pata-
uino. §. super addita morte ciuili per decoctio-
155 nem, &c.* Decoctus † etiam æquiparatur fonti
aquis exsiccato. *de quo in l. Athilicinus. ff. de ser-
uit. rustic. præd.*

Meritò ergo Græci valde extollunt, & cele-
brant sententiam illam,

Ευδαιμων ὅμηδὲν, ὀφείλων

157 idest, FOELIX † QVI NIHIL DEBET, &
optimè hoc norunt illi, de quibus loquimur, idest
ære alieno obærati contra quos omnia iura in-
surgunt, & tamquam signum ad sagittas positi
sunt, quid enim calamitosiùs, quàm toties erube-
scere, toties præficare faciem, toties Iudicis fami-
158 liam fugitare, † latitare, mentiri, dissimulare
terminos, & supra terminos accipere, dum vident
creditores subtergere circa columnas, vel statio-
nibus, vel circulis hominum occultandi causa se
immiscere, nunc supplicum agere, palam appel-
lari, citari, numquam sui iuris esse, digito mostra-
ri ab ipsis amicis, & ab illis, qui dum tempus non
159 erat † nubilum, salutabantur, prout accidit
Crasso dicto Diuite, *vt refert Valer. Max. lib. 6.
De varietat. casuum. cap. 3.*

Equidem tam amarū statū debitorū meditatus
fuit, & in mētem venit Cæsari Augusto, nam Equi-
te Romano vita functo, qui tantum habebat æris
alieni, vt summa ducenties H.S. excederet, quæ ta-
160 men dum viueret celauerat, illiusq. † rebus ven-
ditioni subiectis Augustus iussit pro eius persona
emi culcitram illius cubicularem (vulgò mata-
razzo) & cum eius Ministri de nouitate rei nō pa-
rum admirarentur. Respōdisse, fertur Imperator,
habenda est ad somnum mihi conciliandū illa cul-
citra, in qua ille Eques tanto ære alieno obstri-
ctus, somnū capere potuit. *vt refert Macrob. lib. 2.
Satur. cap. 4. Eras. in Apoth. lib. 4. in August. n. 31.*

Quilibet ergo cautus sit, ne in supra relatas
calamitates, & miserias eorū, qui ære alieno obe-
161 rati sunt, miserabiliter incidant, nam agens † in
omnibus cautè in nihilo damnificari potest, *sic
attestante Imperatore in § si verò non fuerit. auth.
de hered. & falcid.* atq. meminit *Rota in Viterbien.
Castrorū 11. Martij 1626. coram bo. me. Coccino.*
sumatur etiam optimum monitum Catonis Vti-
censis, qui lib. 4. documentorum prudenter dixit.

*Vtere quæsitis modicè, cum sumptus abundat;
Labitur exiguo, quod partum est tēpore longo.*

162 Quando † enim expensæ excedunt annuos
redditus, consumitur paruò tempore, quod ma-
gno labore acquisitum est, nam qui plus quā satis
expendere volet, is paulò post minus, quā erit ha-
bebit. Non incōgruè quidē inquit facetus Poeta,

163 *Qui plus expendit, † quā rerū summa rependit,
Non admiretur, si paupertate grauetur.*

Vlteriùs teste *Aristotel. lib. 2. de Rep. cap. 4.* Vt in
164 otio † viuatur, fieri non potest, nisi facultates
suppetant. In casu verò, quo debita contrahun-
tur,

tur, egregiè admonet *Senec. in lib. de consolation.*
ad Martiam cap.10. dicendo *Nos oportet in promp-*
165 *tu habere, quæ † in certum diem nobis data sunt.*
& pulsatos sine querela reddere, cum pessimi debi-
toris sit, creditori facere conuicium, &c. Hinc il-
166 lud vulgatum æquitate plenum REDDE, †
QVOD DEBES, & vt admonet S. Gregorius
167 Papa in lib. moral. *Stultus est debitor, qui † gau-*
dens pecunias accipit, & tempus, quod reddere de-
bet non attēdit. Sed vt finem reperiam concludam
vna cum monito S. Ambrosij lib. de Tobia lib. 8.
dicentis, *Dum vadis cum aduersario tuo ad Ma-*
168 *gistratū, † da operam liberari ab illo, ne forte pro-*
ducat te ad Iudicem, & Iudex tradat te exactari,
& exactor mittat in te carcerem. Audiant etiam
debitores admonitionē Martialis alloquendo eū
Sexto eius amico valdè tamen duro ad soluendū.

Et Iudex petit, & petit Patronus,
Soluas, censeo, Sexte, creditori.

169 si benè etiam animaduertatur ille, qui † debita
soluit, eius bona nullatenus diminuit, sed potiùs
amplificat.

Paulus Rubeus.

R. P. D. PLATTO.
postea S.R.E. Cardinali.

Placentina Euictionis. *Ven. 8. Maij 1589.*

ARGVMENTVM.

Emphyteotica re euicta, agitur de euictione contra concedentem emphyteusim, & eius hæredem.

SVMMARIVM.

1 *Abbas euicta re per ipsum alienata, tenetur emptori de euictione.*

2 *Euictionis actio datur etiam ad damna, & interesse, præterquam in emptore malæ fidei, qui solum pretium repetit. declara vt num. 3.*

4 *Euictionis actio datur etiam contra hæredes venditoris. Vbi etiā quod datur contra hæredes Prælati malè alienantis res Ecclesiasticas.*

DECISIO X.

1 CVM rescissio concessionis in emphyteusim
factæ per Abbatem Pallauicinum Puteobo-
nellis processerit ex ipsius Abbatis facto, eo quod
falsò asseruit in precibus PP. pro illius confirma-
tione porrectis, se aliter modum non habere debi-
tis, alijsq. suæ Abbatiæ necessitatibus satisfacien-
di, resoluerunt Domini eisdem Puteobonellis cō-
petijsse contra Abbatem actionem de euictione,
iuxta text. *in cap. Volaterana*, in illis verbis, *sit*
emptoribus ad eum recursus, vbi Gemin. n.1. col.1.
circa med. vers. notā quod Prælatus. 12. quæst. 2. &
in §. si quis igitur, ibi, proprijs eorum substantijs
ex contractu habeant actionem, in auth. de non
alienand. vbi *gloss. in verb. contractu, & glos. in*
cap. si quis presbyterorū, in verb. alienata, vbi Abb.
in fin. Imol num. 25. Bero. nu. 46. de rebus Eccles. nō
alien. Laurent. de Rodulph. in cap. sine exceptione
12 quæst. 2. nu. 180. & de concessione in emphy-
teusim, quòd teneatur concedens de euictione,
tradit *Rebuff. de rebus Eccles. non alienand. n. 116.*
2 Et in hac actione veniunt etiam damna, & in-
teresse. *Innoc. in d. cap. si quis, ibi peto mihi pretiū*
cum interesse. Bero sub nu. 49. Card. in clem. 1. q. 25.
eod. tit. Cald. in rubr. de reb. Eccles. non alien. nu. 29.
Speciale enim est in emptore malæ fidei, vt solum
pretium repetat, A *Felin. in cap. cum causam, nu.* A
26. de re iud. at quia Puteobonelli conductores,
prout fuit resolutum, in bona fide extiterunt, ne-
que etiā poterant ipsi diuinare, quod Abbas alias
haberet pecunias, ex quibus debitis Ecclesiæ,
alijsq necessitatibus satisfacere posset, & propte-
rea non posset aliquo modo Abbas replicare cō-
tra eos, quòd fuerint participes, quare cessant illæ
omnes difficultates, quas ad hoc propositum ex-
citant Doctores contra malæ fidei emptorem, vt
per *Innoc. & alios in d. cap. si quis.* & latè per *Ro-*
doan. in tract. de reb. Eccles. non alien. fol. 470. n. 19.
Cessante igitur mala fide, & dolo emptoris, debet
locus esse regulæ, vt quando euictio venit ex ipso
contractu, iuxta text. *in d. §. si quis agitur*, se etiā
extendat ad damna, & interesse debita ex natura
ipsius actionis de euictione. B *l. venditor, de euict.* B
l. si eum. §. fin. l. euicta la 2. l. bonitatis, eodem titul.
l. quæro, l. Lucius, §. fin. ff. de action. empt. Alexan.
cons. 63. nu. 5. lib. 6. Aretin. cons. 105. nu. 2. Curt. iun.
cons. 177. n. 5. Fab. de Monte de empt. quæst. 6. n. 36.
3 Quod in casu isto videtur sine difficultate pro-
cedere, cum Abbas non solùm nomine Abbatis,
sed etiam proprio locauerit cum obligatione
refectionis damnorum, & interesse pro obserua-
tione omnium, & singulorum in instrumento
concessionis in emphyteusim contentorum, quo
casu etiam malæ fidei emptor agit de euictione.
Abb. in cap. si quis, in fine, vbi *Imol. num. 26.* idem
Abbas in cap. ad audientiam, nu. 5. eod. tit.
4 Cùm autem actiones regulariter transeant ad
hæredes, & contra hæredes, C *l. 1. vt act. ab hæred.* C
& contra hæred. l. successor. C. de solut. & in specie
de actione de euictione tradit textus in *l. si testa-*
tus, l. si controuersia, l. cum successores. C. de euict.
dixerunt Domini licere Puteobonellis, mortuo
Abbate Pallauicino locatore exercere huiusmo-
di actionem contra eius hæredes, saltem quate-
nus ex dicti Abbatis hæreditate facti sunt locu-
pletiores; nam quòd & hæredes Prælati malè alie-
nantis teneantur, disponit textus in *l. iubemus, §.*
œconomus. C. de sacros. Eccles. vbi Bald. in §. sanè,
nu. 5. fortiùs dicens hæredem huiusmodi de iure
Canonico teneri ex delicto, sicut ex contractu, vel
quasi, & *Bald.* sequitur *Rodoan fol. 470. num. 22.* &
licèt textus *in dicto §. œconomus*, loquatur fauore
Ecclesiæ, non emptoris: tamen satis est constare
ex eo actionem huiusmodi contra hæredem exer-
ceri posse, quod si Ecclesiæ cōceditur, quæ potiùs
ex delicto, quàm ex contractu habet obligatum
alienantem, multò magis concedendum est em-
ptori, seu conductori bonorum Ecclesiasticorum,
eo casu quo contra Prælatum habet actionem
de euictione, quæ potius ex contractu, quàm ex
delicto nascitur.
5 Quod maximè in casu nostro locum habere
debet, prout dictum est etiam nomine suo, Præla-
tus alienauit cum promissione damnorum, hæc
est propria ipsius Abbatis obligatio, quæ ad hæ-
redes quoque transire debet *d. l. 1. C. vt act. ab hæ-*
red cum alijs allegatis. Quòd si obligatio bonorū
propriorum ipsius Abbatis, quæ legitur in instru-

mento conuentionis, ad hunc casum extenderetur, vt aliqui sentiebant, res careret omni difficultate: sed quia hoc non firmarunt Domini, circumscripta pro nunc, ac bonorum propriorum speciali, & expressa obligatione; ex alijs suprà deductis concluserunt, tam ipsum Abbatem, quàm eius hæredes à Puteobonellis posse de euictione conueniri, saltem in quantum ex hæreditate Abbatis facti sunt locupletiores.

SVMMARIVM ANNOTATIONIS ad Decisionem X.

1 *Emptor, quando sciuit rem emptam esse alienam, vel alteri obligatam, & acquieuit,*
2 *Tunc nec agit de euictione, nec ad pretij restitutionem.*
3 *Et ista est vera, & communis opinio, & in ea resedet Rota Romana, & alia Tribunalia.*
4 *Emptoris scientia circa emptionem rei alienæ, ad hoc vt non possit agere ad pretij recuperationem sufficit, vt sit in genere.*
5 *Emptor scienter emens rem alienam, vel alteri obligatam, ideo non agit nec de euictione, nec ad pretij recuperationem, quia præsumitur pretium donare venditori.*
6 *Et hac ratione potest venditor conuenire emptorem ad solutionem pretij conuenti non soluti, licèt res fit iam euicta.*
7 *Venditor debet clarè certiorare emptorem de qualitate rei venditæ.*
8 *Venditor cum teneatur narrare emptori qualitates rei venditæ, non sufficit, si dicat, vendo ius quod habeo,*
Sed debet asserere, res est subiecta tali, ac tali oneri.
9 *Venditor dicitur dolosè versari, si non exprimat conditionem, & qualitatem rei venditæ emptori,*
Et ideo etiam potest condemnari ad interesse.
10 *Venditor, si sciat vitium rei, & taceat præsumitur animo circumueniendi venditorem id facere.*
Certiorare quando quis commodè potest aliquem & non facit, dicitur improbus, & fraudulentus.
11 *Venditor tenetur certiorare emptorem de seruitute rei venditæ, quia potest esse, quod eam non emat vel si emat, minori tamen pretio.*
12 *Emptori ea omnia notificanda sunt, quæ possent eum retrahere à tali emptione.*
13 *Emptor, si aliquid emat ex eo, quia vendens asseruit illud esse suum,*
Tunc licèt res sit propriè vendentis, non tamen libera, adhuc potest emptor non stare emptioni, & pretium repetere.
14 *Venditor debet certiorare emptorem de sententia lata contra rem vendendam, aliàs emptor potest solutum repetere.*
15 *Venditor non sub inuolucro verborum, & in genere, vel obscurè, sed nominatim, & in specie certiorem emptorem ignarum de qualitatibus, & oneribus rei venditæ reddere debet.*
16 *Venditori sat non erit, si bonas tantum qualitates rei vendendæ emptori narrauerit.*
Venenum nemini præbetur, nisi melle, aut saccaro circumuolutum. sub num. 16.
17 *Vitia non decipiunt, nisi sub specie, umbraque virtutum.*
Vitium triste est habitu, & vultu seuerum. n. 17.
18 *Venditor potest dicere, se fuisse deceptum ex eo, quia onera, malaque qualitates rei non fuerint ei narrata à venditore.*
19 *Emptor debet esse curiosus in perscrutandis qualitatibus rei emendæ, aliàs id sibi imputare debet.*
Damnum si ex propria negligentia quis sentiat, id sibi imputet. num. 19.
20 *Dubius & ignorans æquiparantur, sed hoc non procedit, quando quis contrahit cum alio, quia tunc tenetur inuestigare illius conditionem.*
21 *Emptor non excusatur, si non fuerit diligentiam, ad hoc vt sciret qualitates rei emendæ.*
22 *Venditoris dolus ex eo, quia tacuit onera rei venditæ, & negligentia emptoris circa inuestigationem rei emptæ, quando simul concurrunt, tunc dolus venditoris longè præponderat negligentiæ emptoris.*
23 *Culpa non habetur in consideratione, quãdo concurrit alterius dolus.*
24 *Contractuum potissima substantia, & forma est consensus, etiam attento iure naturali.*
25 *Venditor tacendo malas qualitates rei vendendæ, facit deficere in emptore consensum, quia ipse aliàs non contraheret.*
Ignorantia excludit consensum.
26 *Ignorans non præstat consensum.*
27 *Ignorans reputatur absens, stultus, impotens, &c.*
28 *Ignorantia est tolerabilis ad euitandum damnũ, & vt quis possit repetere solutum; licèt secus esset, si ageretur de lucro.*
29 *Maioribus errantibus succurrere non est inconueniens.*
30 *aduersus Hæreditatis aditionem etiam maior restituitur in integrum, si in ea latens æs alienum reperiatur.*
32 *Venditoris promissione stante de tradenda re libera potest agi ad damna, & interesse, licèt sola possessio sit euicta.*
33 *Possessio sola licèt sit euicta, non tamen potest dici rem liberè fuisse tradstam.*
34 *in Obligationibus omnibus venit promissio damnorum, & interesse, licèt id non sit expressum.*
35 *Obligatio Cameralis continet etiam stipulationem pro damnis, & interesse.*
36 *in Hæredes transeunt omnia iura, & actiones actiuè, & passiuè,*
Et hoc quamuis nulla sit mentio hæredum, nec aliquo modo cogitatum. num. 36.
37 *Executiuè si agi poterat contra defunctum, sic etiam agitari potest contra eius hæredem.*
38 *Pactum omne, et stipulatio de sui natura transit ad hæredes,*
Et prædicta conclusio procedit etiam si pacta, et stipulationes fiant cum dictione taxatiua, ipsorum contrahentium. num. 38.
39 *Hæres reputatur vna, et eadem persona cum defuncto in iure creato, et formato actiuè, et passiuè.*
40 *Actiones etiam personales transeunt in hæredes, quæ et hæreditaria dicuntur.*
41 *Hæres censetur nominatus nominato Titio, etiamsi adsit dictio taxatiua, tantum,*
42 *Contractus licet sit personale, et adsit dictio tantùm, nihilominus ex verisimili mente contrahentium est transitorium ad hæredes.*

Debi-

Debitor licèt sibi cauerit posse soluere debitum in tot bonis eius arbitrio, licèt ista potestas videatur personalis, & ideo cum eius persona extincta remanere deberet;

Tamen si non caueatur, vt non debeat transire ad hæredes, ideo non est facienda talis restrictio. num. 42.

43 *Hæredum mentio facere in contractibus est res superflua.*

44 *Hæredes in omnibus, & quibuscumque stipulationibus semper subintelliguntur, nisi ex verbis, vel ratione subiectæ materiæ reperiantur exclusi.*

45 *Hæredum mentio si fiat in contractibus, non importat nisi expressionem eius, quod tacitè inest.*

46 *Hæredum expressio facta in contractibus quasi deseruit de vento.*

47 *de Euictione, si quis tenetur, non solum ipse, sed etiam eius hæres, immo hæres hæredis tali oneri astrictus est.*

48 *Prælatus malè alienans bona Ecclesiæ non solum ipse tenetur de euictione, & ad damna, & interesse de proprio, sed etiam eius hæredes.*

49 *Statutum Mediolani cap. 152. lib. 1. denegat hæredibus beneficium inuentarij.*

50 *Hæredes ex dolo defuncti non tenetur nisi in quantum ad eum peruenerit.*

51 *Actio ex contractu etiam doloso transit ad hæredes.*

52 *Hæres tenetur insolidum, etiam vltra vires hæreditarias, si non confecerit inuentarium.*

53 *Prælatus successor potest agere contra Prælatum prædecessorem pro pretio rei Ecclesiæ malè alienatæ.*

ANNOTATIO AD DECISIONEM X.

1 QVando verò emptor sciuit rem † emptam esse alienam, vel alteri obligatam, & acquieuit, tunc re euicta non solum agere nequit de
A
2 euictione, † sed quod peius est, nec ad pretij restitutionem. *text. est in l. si fundum sciens, vbi glos. in verb. si sciens. ibi, pretium quod soluisti petere non potes. C. de euict. & in l. si fratres. C. comm. vtriusque iud.* & benè *Castren. in l. emptorem. §. qui autem num. 3. ff. de action. empt. Bald. in l. non dubitatur num. 2. C. de euict. Imol. in l. si vir. num. 9. vers. si adsciuit ff. de vsufruct. Gozad. consil. 24. num. 7. vers. quarto est text. Panerol. consil. 112. num. 25. Natt. consil. 181. num. 8. Couarr. var. resolut. lib. 3. cap. 17. sub num. 2. vers. ad eam quæstionem. Tiraquell. de retract. lignag. §. 12. glos. 1. num. 1. Caballin. de euict. §. 3. num. 166. & §. 4. num. 50. Mangil. eodem tract. quæst. 151. num. 4. & seq. & quæst. 162. num. 23. Fachin. controuers. iur. lib. 2. cap. 40. in princ.* qui testatur de vera, & communi sententia.

3 Et ita in diuersis † Tribunalibus fuit iudicatum. & præsertim in *Rota Genuen. decis. 190. num. 16. vers. nec officit. & num. 17. & in Rota Florentina penes Magon. decis. 51. num. 6. & in Senatu Aragon. apud Sess. decis. 14. num. 2.* Et in hac opinione etiam residet Tribunalium caput, vt videre est *coram bo. me. Card. Sacrato in Esina Granorum 11. Martij 1616. est decisio 753. in Tom. III. Recent. frà in hac part. num. 2. & coram bo. me.* Reuerendiss. *Pirouano in causa Romana officij 31. Ianuarij 1628. est decisio 140. num. 5. vers. ex hac inquam scientia rei alienæ non intrat euictio, nec aliqua pretij restitutio, &c. tom. 1. à me select. alias par. 5. recent.* & recentiùs, atque luculentiùs *coram R.P.D. meo* Cerro *in causa Romana Cambiorum 26. Martij 1640. §. Nec vrget replicatio. vers. quia probata scientia in emptore, & illius acquiescentia, &c. & coram eodem in eadem causa sub die 18. Iunij eiusdem anni. §. Concurrente præsertim præcedenti scientia, &c.* & denuò *coram eodem pariter in eadem causa sub die 3. Iunij 1641. §. sed ad primam limitationem. vers. venditor emptori scienti rem esse aliorum, &c.* quæ decisiones doctæ sunt, & elegantes. & Rota in eis testata est de veriori, & communiori opinione, additurque quod.

Nec scientia emptoris ad istum effectum re-
4 quiritur † esse specificam, & indiuiduam, sed sufficit id sciuisse in genere, *vt in terminis de re vendita, quæ alteri erat obligata,* post *Bald. in d. l. fundum in princip. C. de euict.* quem sequitur *Gomes. variar. resolut. tom. 2. cap. 2. num. 8. & 42. vers. secundo extende, &c.* tradit *Gratian. discept. forens. cap. 864. num. 4. Mangil. de euict. quæst. 151. num. 18. & seq* & dixit *Rota coram fel. rec. Gregor. XV. decis. 78. num. 4. par. 2. recent. & inter eius impress. est decisio 90*

Et ratio cur in hoc casu emptor non potest
5 agere, nec † de euictione, nec ad pretij restitutionem (relicto, quod uolenti non fit iniuria) est quia ipse emens rem alienam, vel alteri obligatam absque vlla protestatione, aut declaratione censetur pretium venditori donare voluisse pro vt argumento *l. cuius per errorem. ff. de regul. iur.* tradunt *Cyn. in d. l. si fundum sciens in princip. C. de euict.* ibique *Salicet. in fin. Gomes. variar. resolut. d. cap. 2 num. 42. post princip. vers. cuius ratio esse potest, &c.* qua ratione venditor potest emptorem scientem, cui dictam rem tradidit;
6 ad solutionem † pretij non soluti conuenire. *Petr. de Bella pertic. in d. l. si fundum sciens in fin.* & ib. *Cyn. vers. ratione, quod. Alberic & Salicet. num. 2. Gomes. vbi proximè. vers. quod extende.* & facit *Oad consil. 41. num. 103.* & fuit ponderatum *coram R.P.D. meo* Cerro *in dicta Romana Cambiorum 18. Iunij 1640. §. 2. vers. qua ratione venditor potest emptorem, &c. & in eadem causa 3. Iunij 1641. vers. sed ad primam limitationem, &c.* in quibus decisionibus magistrali modo conquassantur plures exceptiones aeriter oppositæ ad prosternendam supradictam opinionem, vt videre poteris.

Verumtamen id quod est dictum sufficere in
7 emptore scientiam in genere de qualitate † rei emptæ, ad hoc vt non possit agere nec de euictione, nec ad pretij restitutionem, id non est intelligendum, si venditor obscurè qualitates rei venditæ narrauerit, sed de eis clarè debet certiorare emptorem, iuxta *l. tenetur §. fin. & l. quæro. ff. de act. empt. l. vnic. C. de commod. & pericul. rei vend. l. qui libertatis 69. §. sed si quis. ff. de euict. l. hoc enim ff. hæred. vel act. vend. Alex. cons. 14 nu. 8. & 9. lib. 5.* vbi inquit non sufficere, quod
8 venditor dicat, † vendo ius, quod habeo, nisi etiã

dicat, quod est subiecta tali, ac tali oneri, *& id repetit Surd de is.265.num* 8. & latè *Bece.in consil.*105.*num.*12.*lib.*1.

Nam, & venditor dicitur dolosè versari, si
9 non exprimat conditionem, & qualitatem † rei
venditæ, & ideò etiam potest condemnari ad in-
teresse. *l.vina. §. plane. ff. de pericul. & commod.
rei vend.vbi glos.Alberic.Fulgos.& Saliect.l.quæro. ff. de act.empt.l.Iulianus. §. qui pecus,& §. quæ
autem diximus in fin. ff.eod. titul. l. qui libertatis.
§. sed si quis ff. de euict. Bald. cons.*413. *vers. vel
dic. vol.* 5. *& in l.* 2. *C. de commod. & peric. rei
vend. cum alijs allegatis à Surd. consil.* 13.*nu.*33.
*lib.*1. *& est text.in l.quæritur §. si venditor ibique.*
10 *Bart.& Fulgos.* dicentes, quod si venditor † sciat
vitium rei, & taceat, præsumitur animo circum-
ueniendi emptorem id facere. *ff. de ædilit. edict.&
Castren. in consil.*338. *lib.*1. dixit, quod qui com-
modè alium certiorare potest, & non facit im-
probus est, & fraudulentus. & *Dec. in cons.* 483.
*num.*16. *inquit*, quòd venditor, qui sciebat serui-
tutem deberi in re vendita, debuit certiorem fa-
11 cere emptorem, † qui si hoc sciuisset, non emisset
vel minori pretio. Et vt dixit *Rota coram bo.me.
Pirouano in causa Romana officij Notariatus* 5.
Martij 1627. emptori ea omnia notificanda esse,
12 quæ † possent eum retrahere à tali emptione. &
coram eodem in causa Asculana Fideicommissi
11.*Martij* 1615. fuit resolutum, si emptor aliquid
emat ex eo, quia vendens asseruit illud esse suū,
tunc licet res sit propriè vendentis, non tamen
13 libera, adhuc posset emptor † non stare emptio-
ni, & pretium repetere. *Rota decis.* 318. *num.*2.
*par.*1.*recent. Steph.Gratian discept.forens.cap.*175.
*num.*23. *& idem fuit firmatum in dicta Romana
officij Notariatus, quæ est decisio* 476. *num.* 4
*tom.*1. *à me select. alias par.* 5. *recent. in residuo.*
& recentiùs *in causa Romana Situs* 15. *Decembris* 1642. *coram R.P.D. meo Rojas.* Vbi, quia
venditor non certiorauit emptorem de sententia
14 lata, & in iudicatum † transacta contra rem
venditam condemnatus fuit ad restitutionem
pretij succedentis loco interesse, cum alijs vt ibi.

Quando igitur quis aliquid vendit, debet (vt di-
xi) non sub inuolucro verborum, vel obscurè, aut
confusè, sed nominatim, & in specie certiorare
15 emptorem ignarū de qualitatibus, † & oneribus
rei venditæ, alioquin verò res censetur vendita
vti libera. *vt constat ex pluribus congestis à Card.
Mant. de tacit. & ambig. lib.* 4. *titul.* 9. *num.* 19.
*& nouissimè respondit Rota in Romana Domus,
seu fideicōmissi de Anguillaria* 28.*Ianuarij* 1641.
coram R.P.D.*Biebo. §. secundo, quod Flaminius.
vers. venditor non sub inuolucro verborum, & in
genere, &c.*

Itaque sat non erit venditori, si bonas tantum
16 qualitates rei vendendæ narrauerit emptori, †
imitando pessimos illos homines, qui dum alicui
venenum præbent, mele, ant zuccaro illud cir-
cumuolunt, *& vt dicit S. Ambrosius in lib. de
17 Virginitat.* Vitia non decipiunt nisi † sub specie,
vmbraque virtutum, &c. Hinc etiam cecinit
Iuuenal. Satyr.6.

*Fallit enim vitium specie virtutis, & vmbra
Cum sit triste habitu, vultuq. & veste seuerum.*

In terminis enim, quod emptor potest asserere,
18 se fuisse deceptum ex eo, quia † malas qualita-
tes, seu vitia, & onera rei emptæ non fuerint ei
à venditore narrata. *videatur text. in l. qui li-
bertatem. § sed & si quis. ff de euict. cum alijs re-
latis per Ciriac. controuers.*62. *num.* 15. *& nuper
aduertit* Rota *in causa* Romana *Casalis Aguzza-
ni* 16. *Decembris* 1641. *coram Reu. Pat. Dom.
meo* Rojas. *§. Vltimo dictum fuit. vers. tamen
certiorari debuisset, ne alioquin remaneret dece-
ptus, &c.*

Nec supradicta optimè vallata opinio expu-
gnari potest ex alia non parum firma iuris con-
clusione, scilicet emptorem curiosum esse opor-
19 tere in perscrutanda † qualitate, necnon cir-
cumstantijs rei emendæ, aliàs si in hoc negligens
erit, id sibi imputare debet, & canere illud
vulgatum.

Heu patior telis vulnera facta meis.

Bald. in cap. 1. *§. personam verò, titul. per quot
fiat. inuestit. vbi cum sequitur Aluarot. num.* 3.
*Præposit. num.*1. *vers. quæro hic dicuntur, & Af-
flict. num.* 15. *in l. quamdiu. num.* 7. *C. qui ad-
mitt. &c.* vbi post Bald. in his terminis limitat
20 illam iuris regulam, scilicet † quod dubius, &
ignorans æquiparentur. *de qua in l. fin. C. de
condit. indebit. & in l.* 1. *§. sin autem dubius. C.
de furt. Tiraquell. in præfat. l. si vmqaam nu.* 99.
C. de reuoc. donat. vt scilicet non intret, quando
quis contrahit cum alio, vt est casus noster, quia
tunc tenetur inuestigare, *per text. in l. qui cum
in alio. ff. de reg. iur.* & hoc præcipuè, si de facili
potuerit certificari, *vt inquit idem Bald. in
l. manifestissimi. num.*8. *C. de fur.* vbi vult quod
hoc casu etiam æquiparetur scienti, sequitur
*Ias. in d. l. quamdiu. num.*7. *in* 1.*limitat. Cranett.
consil.* 222. *num.* 8. vbi ait, quod non excusatur
21 emptor, si non † fecerit diligentias, vt sciret,
idem voluerunt Paris. & Roman. *ad Bart. in
d. l. manifestissimi, §.* 1. *Natt. consil.* 267. *num.* 2.
*vers. quia conditionem eius tenetur inuestigare.
& si non inuestigat, sibi imputet. &c. cum alijs,
vt ibi.*

Ad hanc enim oppositionem non difficulter
respondetur, vltrò admittendo emptorem de-
bere esse cautum in inquirendis qualitatibus rei
emendæ, &c. Sed illud est animaduertendum
22 in præsenti casu concurrere † culpam emptoris
in non faciendo debitas diligentias, & dolus
venditoris in tacendo ea, quæ possent retrahere
emptorem à tali contractu, vel à non tam ma-
gno pretio emendo. & satis vulgati iuris est,
quando simul concurrit culpa, & dolus, tunc cul-
pa non habetur in consideratione, cum dolus
23 longè plus præponderet culpæ. *iuxa text. in
l. item si obstetrix. §. fin. & ibi not. ff. ad l. Aquil.
& in l. putator, & in l. qui foueat. §. hoc autem.
ff. eodem.* atque in puncto concursus culpæ em-
ptoris non perquirentis qualitates rei emptæ, &
24 dolus venditoris tacentis † conditiones eiusdem
rei, vt tunc tantùm dolus attendatur, *consultus
respondit Alexand. in consil.*14.*num. quinto. vers.
nec dicatur, quod emptor fuerit in culpa, si
non inuestigauit, &c. & numer.* 10. *in vltim.
verbis*, ibi, *quia venditor tacendo fuit in dolo,*
qui

qui dolus præponderat culpæ emptoris, &c. lib.5. & notanter id etiam aduertit *Natt. in addit. ibi ad Alex. in verb. Aduersario in littera F.* Hanc etiam opinionem magnificauit *Senatus Mantuanus, vt refert Surd decis.265. nu.17. vers. Dolus à venditore commissus in tacendo, præponderat culpæ ab emptore commissæ in inuestigando, &c.*

25 Vlteriùs, si benè † aduertatur prædictus contractus, viribus omnibus caret, quia peccat in eo, quod est potissima substantia, & forma contractuum etiam attento iure naturali, scilicet in consensu, sine quo insanabilis redditur qualibet obligatio. *l. consensus. ff. de actionib. & obligat.*

26 *cum simil.* venditor † ergo tacendo qualitates, quæ retrahere possent emptorem ab emendo, ista ignorantia in eo excludit consensum, cum clarum sit, consensum nullum præstare ignorantem. *l. ad probationem 23. & ibi glos.3. C. de locat.* nam ignorans absens, stultus, impotens reputa-

27 tur, vnde † in eo cadere non valet consensus. *l. annus. ff. de calumn. l. argentum. ff. commod. cum alijs à me adductis supra in annotat. ad decis. 3. à num.10.* & in terminis optimè ratiocinatur *Lanar. consil. 15. à nu.30. & præsertim 35.*

Et quamuis iterum replicari posset, quod emptor aliunde debebat inquirere qualitates rei emendæ, cum alijs vt supra, tamen respondetur,

28 dato in emptore † ignorantia qualitatum rei emptæ, ea est tolerabilis, ad euitandum damnū, & vt possit etiam solutum repetere, licet noceat in lucro captando, *text. est in l. sed etsi me præsente, vbi glos. in verb. potero. ff. de condit. indeb. Bart. in l. non fatetur ff. de condition. indebit. & in l. cum de indebito. num.5. ff. de probat.* & de communi scribentium sententia testantur *Gayl. obseruat. Imperial. lib.2. obseruat.48. nu. 20. Menoch. lib.6. de præsumpt. cap.23. num. 37. vers. si tamen. Mascard. de probation. concl. 879. incip. Ignorantia num. 46. vers. tertiò intelligas.* & in nostris ferè terminis adstipulatur *D. Regens Capyc. Galeott. controuers. illustr. cap.32. num.25. lib.2.* & generaliter etiam addi potest *Alex. in l. peregre. ff. de acquir. possess. Iaf. in l. si res obligatas. num. 35. & 36. ff. de legat. 1. per text. in d. l. sed etsi me præsente. ff. de condit indeb. glos. in l. cum is. in princip. ff. eod. & in l. si quis delegauerit. ff. de nouat.*

29 Tandem non esset nonum afferere, † erranti-bus, etiam maioribus succurrendum esse, *vt latè fuit discussum in causa Romana, seu Florentina restitutionis in integrum 10. Maij 1641. coram Eminentiss. D. Card. Panzirolo.* vbi maior fuit restitutus in integrum aduersùs aditionem hæ-

30 reditatis, † quam postea debitis inuolutam inuenit. & alia vt ibi.

B 31 Text. est etiam *in l. cum successores*, ibi, *quanti tua interest rem euictam non esse, teneri, non quantum pretij nomine dedisti, publicè notū est. C. de euict. & ibi glos. in verb. non quantum, idest, non solum ad pretium sed etiam ad interesse. Surd. consil. 13. num. 17. par. 1. Mynf. singul. obseruat. centur. 1. obseruat. 54. num. 1.* & dixit *Rota coram bo. me. Card. Sacrato in Romana Casatis 12. Ianuarij 1609. est supra decis. 170. num. 1. par. 1. recentior. & coram fel. rec. Gregor. XV. decis. 88. num. 7. & coram bo. me. Reuerendiss. Pirouano in Ferrarien Decimarum 25. Maij 1616. est infra decisio 281. num. 1. par. 4. recent.* & videatur in hac eadem causa *sub die 16. Ianuarij 1589. coram eodem bo. me. Card. Pamphil. est decisio 378. par. 4. diuers.* & recentiùs fuit dictum *coram bo. me. Coccino in causa Bononien. census 10. Ianuarij 1639. & coram eodem in eadem causa sub die 28. Martij eiusdem anni. & coram R. P. D. meo Ghislerio in Bononien. Prædy 27. Iuni, 1639. §. Cum autem per immissionem, & in eadem causa coram eodem sub die 13. Februarij 1640.*

Supradicta & amplia, vt stante promissione de

32 tradenda re liberè, † possit agi ad damna, & interesse etiam si sola possessio euicta sit. *Bald. & Salicet. in l. 1. C. de peric. & commod. rei vend. & notat Bart. in l. ratio. ff. de act. empt. Riminal. sen. consi.190. num.3. lib.3. Iaf. in l. venditores in fin. ff. de verb. obligat. Cephal. consil. 168. num. 22.* vbi dicitur in hoc esse text. *in d. l. ratio. ff. de act. empt.* & respondit *Rota coram bo. me. Card. Scraph. decis. 671. num.5. & coram bo. me. Cardin. Blanchetto in Neapolitana Pecuniaria 4. Nouemb. 1579. est impress. post Pacif. de Salu. interdict. decis. 220 num.3. & recentius coram clar. me. Reuerendiss. Merlino in Romana Saluiani 20. Nouemb. 1630. est decisio 407. num. 9. tom. 1. à me se-*

33 *lect. alias par.5. recent.* quia † vbi est euicta possessio dici non potest rem liberè fuisse traditam. *Bart. in l. Aristo §. Labeo col. 1. vers. tertiò. de donat. Iaf. in l. Iulianus §. qui fundum num. 6. ff. de verb. obligat. Alex. consf. 63. num. 11. lib. 6. Dec. consil. 102. circa fine n.*

Et generaliter illud verum est in omnibus ob-

34 ligationibus, † venire omnia damna, & interesse, etiam quod id non sit expressum *l. stipulationes non diuiduntur, vbi Doctores ff. de verb. obligat. l. si quis ab alio in fin. vbi Alex. Iason. et alij ff. de re iudic. Alex. consf. 112. n. 18. vol. 6. Iaf. in l. quoties n. 34. ff. de rei vind. Dec. consf. 502. n. 8. Fabian. in tract. de empt. in 5. quæst. princ. vers. quarto quæritur. Surd. consil. 330. num. 5. vol. 3. & dixit Rota coram bo. me. Remboldo in causa Romana multiplici 8. Iunij 1626. §. secundo tenetur ad dicta damna, & interesse, etiam si non sit expressum, &c.* Et amplia

35 prædictam conclusionem multò magis † procedere, si in contractu adsit obligatio Cameralis, quæ de eius natura continet stipulationem pro damnis, & interesse. *Zacch. ad Gallesf. de obligat. Cameral. quæst. 5. num. 33. & dixit Rota post eundem Zacch. decis. 140. num. 1. & nouissimè in causa Sancti Seuerini Dotis, seu Saluiani 4. Maij 1640. coram Reuerendiss. P. D. meo Dunozetto, §. Hypoteca verò. vers. ac etiam stipulationem pro damnis, & interesse, &c.*

C 36 Conclusio namque ista, quod omnia iura, & actiones actiuè, & passiuè † transeunt in hæredes, est adeò indubitata, vt procedat etiam si nulla de eis fit facta mentio, nec alio modo cogitatum, cum de sui natura omne pactum, & stipulatio transeat ad hæredes. *l. si pactum, & ibi glos. ff. de probat. l. veteris. in princ. ff. de contrah. & committ. stipulat. l. viam veritatis. C. locat. l. eum hæredes. ff. de acquir. poss. ff. l. 2. vbi glos. C. de pact. int. vend. & empt. Bald. in l. 1. nu. 3. C. quor. legat. & in consil. 112. volum. 2. Surd. consil. 540. num. 31. & 32. cum alijs adductis per Menoch-*

præsumpt. 47. num. 1 & 2. lib. 3. & latiùs per Ti-
raquell. de retract. conuention. §. 1. gloss. 6. sub nu. 1.
& seq. & sæpissimè censuit Rota, & præsertim
coram bo. me. Vbaldo in Romana Domus de Noc-
chiellis 27. Maij 1622. cum ibi allegatis, & coram
bo. me. Card. Caualer. decis. 536. num. 3. & seq. cum
alijs pluribus, & nuper fuit dictum *coram bo. me.*
Reuerendiss. Pirouano in causa Romana Dotis 10.
Ianuarij 1639. §. sed quia vti hæredi. vers pacto-
rum natura est, vt transeant ad hæredes paciscen-
tis, etiam si de hæredibus non sit facta mentio, &c.
& coram R. P. D. meo Cerro in causa Anconitana
Dotis 24. Aprilis 1643. §. Cessat enim difficultas.
37 Vbi † etiam dicitur, quod eadem via executi-
ua, qua agi poterat contra defunctum, agi etiam
potest contra eius hæredem. *cum ibi allegatis.*
Supradictaque opinio pariter procedet, etiam-
si pacta, contractus, promissiones, &c. fiant
38 cum † dictione taxatiua ipsorum contrahentiũ,
l. necessarias §. de vendendo, ff. de pignor. act. Bart.
in l. stipulatio, ff. de verb. oblig. Ias. in l. 2. §. item si
in facto. ff. eodem. Dec. in l. hæredem. ff. de regul.
iur. & responderunt Menoch. consil. 90. num. 103.
Surd. consil. 133. sub num. 15. admisitque Rota
coram Reuerendiss. Vrgellen. in Florentina Af-
francationis 28. Nouemb. 1633. in fin.
39 Suprarelatæ enim conclusionis ratio † euidens
est, quia hæres reputatur vna, eademque perso-
na, & non distincta à defuncto in iure creato, &
formato actiuè, & passiuè. *l. si ego, §. partus. ff. de*
public. action. l. hæres. ff. de vsucap. §. 1. auth. de
iuram. maior. præstan. cum simil. nam & actio-
40 nes † etiam personales in hæredes transeunt,
quæ dicuntur hæreditariæ, *vt tot. titul. C. de hæ-*
red. action. & fusè per *Franc. Aretin. consil. 123.*
num. 4.
Vnde non mirum, si nominato Titio censea-
tur etiam nominatus eius hæres, & hoc est indu-
41 bitatum, licèt adesset dictio taxatiua, † *tantùm,*
Bald. in l. fin. circa fin. C. de act. empt. allegat. l. sti-
pulatio ista. ff. de verb. obligat. sequitur Alexand.
consil. 18. col. fin. lib. 5. Dec. consil. 281. nu. 5. Ias. in
l. 2. §. item si in facto, ff. de verb. oblig. & dicitur in
infra alleganda Vrbeuetana solutionis, vel con-
tractus, aut pactum esset personale, quia nihilo-
minùs ex verisimili mente contrahentium exten-
ditur ad hæredes, vt latè per *Card. Mantic. de ta-*
cit. & ambig lib. 3. titul. 1. num 33. & titul. 7. nu. 8.
dixitq. *Rota in causa Vrbeuetana solutionis 4. Iu-*
nij 1626. coram bo. me. Remboldo, vbi fuit deci-
sum, in casu quo debitor sibi cauerat, posse sol-
uere etiam in tot bonis suo arbitrio, licèt ista po-
42 testas † videatur personalis, & ideo cum perso-
na debitoris extincta remanere deberet. *l. si tibi*
17. §. si quis, & l. qui in futurum, vbi Castr. Ias. &
alij. ff. de pact. cum alijs allegatis in causa Roma-
na scutorum 25. annuorũ 30. Ianuarij 1617. coram
bo. me. Card. Sacrato, & in causa Romana vineæ
19. Nouembris 1629. coram R. P. D. meo Ghisile-
rio. Nihilominus, quia in illo casu expressè cau-
tum non fuit, vt talis facultas non transiret ad
hæredes, ideò nullo modo erat facienda talis re-
strictio.
43 Superfluum ergo erit † in contractibus men-
tionem facere de hæredibus, *vt aduertit Rota co-*
ram bo. me. Card. Seraph. decis. 559. num. 8. & nu-
per coram R. P. D. meo Bichio in Romana dotis
28. Ianuarij 1641. §. Quæ confirmantur, vbi dici-
tur, quod in omnibus stipulationibus, semper sub
44 intelliguntur † hæredes, nisi ex verbis, vel ratio-
ne subiectæ materiæ reperiantur exclusi. *iuxta*
text in l. necessarius. §. penult. ff. de pign. action. l.
veteris. C. de committen. & contrahend. stipulat.
Et sic quando talis mentio est facta, ea non im-
45 portat, † nisi expressionẽ eius, quod tacitè inest.
Anchar. consil 409. num. 7. Castr. consil. 338. nu. 2.
lib. 2. Rota coram bo. me. Coccino in Signina Ca-
strorum 4. Februar. 1631. est decisio 12. num. 34.
vers. expressio hæredum non importat, nisi, &c.
tom. 2. à me select. alias par. 6. recent. Vnde potest
asseri talem expressionem hæredum in contracti-
46 bus † non deseruire nisi de vento. *ad notata in l.*
aliquando. ff. de condit. & demonstrat. & in l. 3. ff.
de fideiuss.
In terminis verò, quando quis tenetur de eui-
47 ctione, quod non tantùm ipse, † sed etiã eius hæ-
res hæredis teneatur, *fuit pluribus relatis resolutũ*
in causa Fauentina fideicommissi 14. Febr. 1633.
coram Reuerendiss. P. D. meo Dunozetto Decano.
Atq. in puncto, quod non solùm Prælatus malè
alienans bona Ecclesiastica tenetur de euictione
48 de proprio, † & ad damna, & interesse, *ex allega-*
tis hic in decisione, & in altera Firmana bonorum
16. Ian. 1585. coram bo. me. Litta. Verùm etiam
49 contra hæredes alienantis agi † possit, eosq. con-
uenire de euictione, & damna, & interesse. opti-
mè fuit animaduersum *in causa Pisanensis liqui-*
dationis fructuum 15. Octobris 1571. coram bo.
me. Oradino Decano. est decisio 14. n. 6. vers. potest
repetere ab hæredibus, &c. par. 1. diuers. & in hac
causa Placentina euictionis sub die 2. April. 1590.
coram eod. bo. me. Card. Platto. Vbi etiam hæredes
se excusabant non teneri, nisi in quantum ad eos,
de bonis alienantis peruenerit. Sed nihilominùs
fuerunt condemnati in solidum, & in totum non
obstante dicta obiectione, tum quia non appare-
50 bat † inuentarium factum fuisse; tum quia *Sta-*
tutum Mediolani, cui subiacebat pars, prohibet
huiusmodi beneficium inuentarij *cap. 152. lib. 1.*
Nec etiã valuit illa obiectio, quod ex dolo de-
51 functi, non tenetur hæres, † nisi in quantũ ad eum
peruenerit. *iuxta l. fin. C. ex dol. defunct. hær. &c.*
quia in his terminis non agitur de actione ex de-
52 licto, sed de actione † ex contractu, licèt doloso,
quæ transit in hæredem. *l. ex contractib. ff. de actio.*
& obligat. l. ex depositi. ff. eod. & ibi gloss. l. si homi-
nem. §. datum ff. de poss. ff. l. adeo. §. in contractib.
vbi Cagnol. ff. de reg. iur. gloss. in l. hæredem §. actio.
ff. de dol. Alberic. in l. hæredibus num. 1. ff. eodem
vbi de Parochiano & ibi benè Henric. Boich. nu. 8.
& 9. ait de iure Canonico absque difficultate hæ-
redem teneri insolidum, & vltra vires hæredita-
rias, si inuentarium non confecerit. Et hic pro
53 fine addo, quod etiam Prælatus successor † po-
test agere contra hæredes prædecessoris pro pre-
tio rei Ecclesiæ alienatæ, *vt pluribus Doctoribus,*
& Decisionibus cumulatis probat Ioann. Aloys.
Ricc. in prax. decis. 17. num. 5.

Paulus Rubeus.

R. P. D.

R. P. D. MANTICA,
postea S.R.E. Cardinali.

Romana retractus Domus,

Die 15. Maij 1589.

DECISIO XI.

Replicata habetur in quarta parte diuers. decis. 229. & inter eius impressas est decisio 63. & triplicata etiam adest post Pacific. de Saluian. decis. 143.

R. P. D. PAMPHILIO
postea S. R. E. Cardinali,

Romana deuolutionis Domorum,

Lunæ 26. Martij 1590.

ARGVMENTVM.

Concessio, seu renouatio rei Ecclesiæ in emphyteosim dicitur vtilis, quando stante lite super caducitate incursa emphyteota auxit canonem, & adiecit pactum, quod finita emphyteosi, etiam meliorameuta deuoluerentur.

SVMMARIVM.

1 *Sententia super confirmatione alienationis rei Ecclesiæ affert præsumptionem, quod alienatio sit vtilis, donec de ea contrarium doceatur. Vbi maximè stante obseruantia 30. annorum, quæ facit præsumi quod interuenerint solemnia, & executor sit extraiudicialiter informauerit de euidenti vtilitate, & multò magis si non exhibeantur acta facta coram executore.*

2 *Melioramenta finita emphyteosi non deuoluuntur ad dominum, sed remanent apud hæredes emphyteotæ. & num. 3.*

4 *Locatio, & non emphyteosis dicitur, vbi soluitur pensio proportionata ad fructus, cum pro emphyteosi quid minimum soluatur.*

5 *Enunciatiuæ tutoris, seu curatoris non benè informati, non præiudicant pupillo.*
Enunciatiua non probant, vbi de enunciato principaliter dubitari contingit, num. 5.

6 *Læsio debet considerari, habito respectu ad tempus contractus.*
Læsio in transactione debet considerari, habito respectu ad dubium litis euentum. num. 6.

7 *Restitutio in integrum competit minori aduersus incursam caducitatem. Vbi maximè si non possit se reualere contra tutorem, vel curatorem.*

8 *Generatio in concessionibus factis ad certam generationem, incipit à filijs inuestiti.*

DECISIO XII.

1 DOMINI steterunt in resolutis coram Illustrissimo Cardinale Lancellotto, scilicet non probati non euidentem vtilitatem Ecclesiæ, quam agentes pro ea tenentur concludenter probare, cum Marius habeat fundatam intentionem in sententia bo. me. D. Pyrrhizati, super confirmatione ipsius transactionis, quæ induceit præsumptionem vtilitatis, quandiu contrarium non probetur. *Bald. in c. 1 sub num. 7. de his qui feud. dar. poss. Abb. cons. 41. sub num. 2. lib. 1. Alex. cons. 29. sub nu. 6. in fin. lib. 1. Ias. cons. 54. num. 3. lib. 1. Dec. cons. 142. sub num. 1. Paris. cons. 24. nu. 50. lib. 4.*

Præsertim stante obseruantia, & lapsu 30. annorum, quæ faciunt vt præsumantur omnia solemniter gesta, A *gl. in c. peruenit*, vbi *Imol. de empt. & vend.* & sit quod executori extraiudiciali plenè & sufficienter constiterit de euidenti vtilitate Ecclesiæ. *d. consil. Abb. 41.* quod sequitur *Capye. decis. 16. nu. 4. Dec. cons. 341. nu. 12.* & in pluribus causis sequuta fuit Rota, tantò magis enim non adhibeantur integra gesta coram ipso. *Corn. cons. 210. circa fin. vol. 4. Aym. cons. 112. nu. 6.* & decisum fuit alias in hac causa sub die 20. Maij, ann. 1588. A

2 Accedit etiam quod cuidens vtilitas Ecclesiæ satis colligitur ex augmento canonis ad duas libras ceræ albæ, & ex præstatione calicis cum patena, & ex eo, quod in fine nouæ concessionis Ecclesia lucrabatur omnia melioramenta ascendentia ad summam 1000. ducatorum, cum Catherina in ipsa transactione recognoscat ab Ecclesia huiusmodi domum vnà cum melioramentis: quæ tamen in casu lineæ finitæ debentur hæredibus ipsius, nec in Ecclesiam transire poterant, nisi in euentum non solutionis, & contrauentionis pactorum. *Bald. l. senatus. §. Marcellus. ff. de leg. 1. Dec. cons. 518. sub num. 1. Bero. quæst. 19. sub nu. 3. Clar.* qui testatur de communi. *in §. emphyteusis, quæst. 45.* & fuit consideratum sub *die 21. Maij 1578. in causa Bononien. de Pipinis coram D. de Grassis.* B

3 Nec placuit Dominis, quod satis dicatur læsio Ecclesiæ probata ex eo, quod pro sentis 83 cum duabus libris ceræ albæ fiut ad tertiam generationem concessæ tres domus, quæ Ecclesiæ erant cum melioramentis deuolutæ, & poterant de co tempore locari scuta 100. & dicunt testes pro Ecclesia examinati, quia vltra quod testes non videntur benè percutere tempus renouationis, vt animaduertunt informantes pro Mario, fuit dictum, quod licèt tunc temporis adesset lis super deuolutione domorum cum melioramentis, quæ prætendebantur à Rectore, de ea tamen non constabat, imò potius contrarium arguebat ex eo quod de iure melioramenta pertinent ad hæredes conductoris. *Bart. in l. si colonus. ff. locat. Ias. in l. 2. sub num. 28. C. de iure emphyt.* B

4 Nec poterat Ecclesia illa lucrari vigore primæ concessionis, quæ & in instrumento de anno 1571. nominatur locatio, & talis etiam censenda est, attenta quantitate pensionis proportionata ad fructus domus, quæ non conuenit emphyteusi, pro qua soluitur quid minimum, vt tradunt Domini communiter *in cap potuit, de locat. Bart. in l. 1 sub num. 4. & Iason num. 5. C. de iur. emphyt. Aret. cons. 55. sub num. 4. & in fin. Clar. in §. emphyteusis, quæst.* 1. & fuit resolutum *coram R. P. D. meo Seraphino 16. Nouembris 1575. in causa Romana Casalium de Maximis.* C

5 Neque obstant enunciatiuæ, quæ hodie ad ostendendũ primam concessionem fuisse emphyteuticam, deducũtur ex instrumento curatoris, ex ipsa transactione, & ex processu super expeditione beneplaciti Apostolici, quia istæ sunt enunciatiuæ curatoris non benè informati, quæ non præiudicãt pupillo. *l. certum. §. sed & an ipsos. ff. de conf. ff.* & maximè cum principaliter dubitetur super enunciatis. *gl. in l. optimam. C. de contrab. & com. stipul. Bald. in l. ad probationem. C. locati. Ant. de Butr. in cap.* C

cap.illud in 4.not.de præsumpt.Alex.conf.136.num. 11. lib.1.Felin.in cap.per tuas,sub num.12.verf secundò restringitur, de probat.

6 Vltrà quòd causantur & habent originem ab ipsa transactione,& tendunt ad illam colorandã, vnde ex ipsis non potest inferri ad illius rescissionem, quia in transactione facta læsio consideratur de tempore transactionis, ad *l si voluntate. C.de rescind.vend.in fin.Aym.conf.*151.*nu.*1.& habito respectu ad dubium litis euentum, D *Abb. conf.64.nu.3.lib.2.Afflict.dec.220.sub nu. 2. Aym. conf.151.n.27.Gabr.qui alios cumulat, concl. 1. de empt.& vendit sub n. 68.* quo inspecto excluditur omnis læsio,quia circumscriptis his,quæ ex ipsa transactione colliguntur, & quictantijs postea subsequutis,super quibus agentes pro Ecclesia hodie se fundant,quæ tunc tẽporis non aderant, clarum est quod Ecclesia litigando non fuisset consequuta per sententiam ea,quæ habuit vigore transactionis.

7 Idque magis, quia cũ ex instrumento curæ appareat de minoritate Catherinę,non poterat cõtra eam ferri sententia super caducitate, aduersùs quam ei competebat restitutio. *Speculat. in tit.de loc.§.nunc aliqua, num. 24. Ias. post gloss. in l.2.sub num.49.C.de iur.emphyt Fulgos.*qui loquitur in emphyteusi Ecclesiastica, *conf. 7. Grammat.decis.5. Ruin.conf 110.num.7.lib. 1.* præsertim cum non appareat, quod ipsa haberet tutorem, vel curatorem,qui esset soluendo, iuxta congesta per *Modern.Vrbin. in tract. de priuat. emphyt. ob non sol.can.ampl.9.num.11.vers.adeò autem.*

8 Ex quibus tollitur etiam alia læsio, quæ prætenditur respectu extẽsionis ad aliud genus,quia hæc extensio fuit facta ad euitandum molestias, & lites, ex causa concordiæ, ex qua Ecclesia magnum commodum fuit consequuta, stante argumento canonis ad duas libras ceræ, præstatione calicis, & patenæ, & ex deuolutione melioramẽtorum ascendentium ad summam mille ducatorum,tam in euentum non solutionis canonis, & inobseruationis aliorum Capitulorum, quàm etiam lineæ finitæ,cùm,vt dixi,Catherina in trãsactione recognouerit ab Ecclesia domos cum meliorамentis. Vltrà quòd per agentes pro Ecclesia,qui tenentur ostendere læsionem,non probatur huiusmodi quartam generationem non fuisse comprehensam in prima locatione, in qua potest caueri quod prima generatio inciperet à filijs ipsius Ioan.Theutonici cõductoris, vt aliàs decisum fuit in *causa sub die 27.Febr.1581.coram Illustriss.D.Card.Lancellotto.*

SVMMARIVM ANNOTATIONIS Ad decisionem XII.

1 *Alienatio bonorum Ecclesiæ ex cursu 30. annorum,cum obseruantia, præsumitur solemnis, & vtilis.*

2 *Alienatio bonorum Ecclesiæ ex obseruantia, & lapsu 30.annorum, includit in se beneplacitum Apostolicum, cum qualitate validitatis, & vtilitatis.*

3 *in Alienatione bonorum Ecclesiæ ex lapsu 30. annorũ cũ obseruãtia, si præsumatur validitas,inde non potest oriri alia præsumptio scilicet vtilitas.*

4 *Præsumptionum cumulatio non datur.*

5 *Præsumptio vna etiam oritur ex alia,quoties venit in consequentiam.*

6 *Bona Ecclesiæ si quis possedit spatio 30. annorum vnà cum obseruantia, est tutus, & releuatur ab onere probandi dicta bona fuisse ritè, & rectè alienata.*

7 *Et Ecclesiæ asserenti contrarium, incumbit onus id probandi plenè, & concludenter.*

8 *in Alienatione bonorum Ecclesiæ tempus 30.annorum ad præsumendam eius validitatem, & vtilitatem requiritur, vt vsque ad extremum momentum sit completum.*

9 *in Præscriptionibus computatur tempus de momento ad momentum.*

10 *Præscriptionis tota vis consistit in vltimo momento temporis.*

11 *Prælatus,quando non ritè alienauit bona Ecclesiæ, tunc obseruantia, & tempus non incipit currere,nisi post eius mortem.*

12 *Quia si ipse fuit in culpa in alienationem,ita de eodem potest suspicari,vt potiùs suum contractum, quàm suam Ecclesiam voluerit defendere.*

13 *Et labi tempus permiserit, iacturamq. bonorum CHRISTI socorditer sustinuerit.*

14 *Omnes, quæ sua sunt quærunt, non quæ sunt IESV CHRISTI, secundùm Apostolum.*

15 *Prælati vita tempus non rectè alienantis bona Ecclesiæ non attenditur, ad effectum præsumendi validitatem alienationis, & fingitur toto illo tempore vacare Ecclesiam.*

Prælatus dum malè alienat bona Ecclesiæ, in hoc non dicitur illius Prælatus. num.15.

16 *Obseruantia validitatis alienationis bonorum Ecclesiæ desumi debet ex vita illius Prælati, qui cœpit lædi ex alienatione non ritè facta per prædecessorem.*

17 *Et prædicta opinio indistinctè recepta est reiecta distinctione circa tempus obseruantiæ, & præscriptionis.*

Marescott.Beltram.Marchesan Ciarl.*et Seraph. decis.1027.declarantur num.17.*

18 *Prælati contractus de bonis Ecclesiæ cum consanguineis iura habent pro suspectis,*

Et in istis contractibus intrat suspicio fraudis, & doli.

19 *in Consanguineos Prælati iura apertè resistunt, ne fiat alienatio bonorum Ecclesiæ, vt expressè cantat auth. quibuscunque C.de sacros.Eccles.*

Qui text.(vt ibi admonet glos.) in his terminis est benè notandus.

20 *Et semper allegatur contra Prælatos, qui concedunt suis consanguineis bona Ecclesiæ.*

21 *Alienatio bonorum Ecclesiæ facta à Rectore in eius consanguineos,iuribus non bene olet.*

22 *Episcopi cœci sunt erga nepotes.*

23 *in Alienatione bonorum Ecclesiæ, tunc nequaquã ex cursu 30.annorum præsumitur pro vtilitate, & validitate, si notoriè cõstet de nullitate tituli.*

24 *Quia tunc cessat præsumptus validus ex cursu temporis resultans.*

25 *Alienatio bonorum Ecclesiæ, quando perperam est facta, tunc in ea non potest aliqua præscriptio considerari,quæ alienationem tueatur.*

Cum Constitutiones loquentes circa modum alienandi bona Ecclesiæ,habeant decretum irritans.

26 De-

26 *Decretum irritans infringit quemcumque titulum.*

27 *Bona fides requiritur, quando tractatur de præsumptione validitatis alienationis bonorum Ecclesiæ.*
in Mala fide dicitur esse ille, qui non obseruat solemnitates requisitas à lege in aliquo contractu. num.28.

28 *in Alienatione bonorum Ecclesiæ mala fides arguitur ex inobseruantia Constitutionum Apostolicarum in hac materia editarum.*

29 *Et nisi illæ in totum obseruentur, corruit penitus alienatio, cum hoc casu vtile per vtile vitietur, & hanc opinionem seruat Rota.*

30 *in Alienatione bonorum Ecclesiæ ex cursu temporis, & obseruantia hodie cessat præsumptio beneplaciti Apostolici, & validitatis &c. stante Bulla S.D.N. Vrbani VIII. super hac materia edita; & quid disponat num.31. & 32.*

33 *Et in ea præseruatur tantum centenaria, & immemorabilis præscriptio in casibus tamen permissis, & cum debitis requisitis.*

34 *Melioramenta debentur emphyteutæ, seu eius heredi finita emphyteusi.*

35 *Melioramenta ea non deducit emphyteuta, quæ tenebatur conficere.*
Vt est deductio riuorum, maceries, lucus plantatus, vinea insita. &c. num.35.
Emphyteuta recipit rem in emphyteusim ad meliorandum, num. 35.

36 *Emphyteuta ea melioramenta deducit, quæ non veniunt ex natura contractus emphyteutici, vt est domus, mola frumentaria, &c.*

37 *Melioramentorum appellatione non veniunt ea, quæ fiunt causa conseruationis.*

38 *inter Melioramenta si Peritus ponat subrogationes nouorum germinum in locum antiquarum vel demortuarum plantarum, item foueas, stercorationes, &c. inanè, & irrationabiliter æstimat.*

39 *Arborum plantationes regulariter non computantur inter melioramenta.*

40 *Arbores tunc computantur inter melioramenta, quando sunt permansuræ vltra tempus possessionis eas ponentis,*
Quia tunc habetur ratio aut perpetuitatis, aut vtilitatis, quam sunt allaturæ, aut relicturæ post possessionem meliorantis.

41 *Arborum æstimatio fieri debet secundùm tempus restitutionis rei, & non secundum tempus expensarum factarum,*

42 *Vnde si sit expensum centum, & nunc cum res redijt ad dominum, illa impensa est parum duratura, in tantum non remaneat vtilitas ex ea vltra decem, id potest repeti.*

43 *Vineam si quis acceptat ad certum tempus, & ponit ibi palos, si annales sunt impensam non repetit,*

44 *Si autem duraturos vltra tempus, quo fuit accepta vinea, & qualiter tunc possit repeti impensa declaratur.*

45 *Melioramenta facta in emphyteusi non sunt detrahenda, quando adest pactum, vt ille debeant remanere domino directo,*

46 *Quia tunc pars pretij reputatur,*

47 *Et si emphyteuta moriatur, antequam satisfecerit operarijs, qui dicta melioramenta perfecerunt, tunc solutio est facienda ab heredibus emphyteutæ.*

48 *inter Locatorem, & conductorem si adsit pactum vt locator acquirat melioramenta, vt eo iuuetur locator, quid probare teneatur.*

49 *Melioramenta omnia indistinctè acquirit dominus directus, si ex culpa emphyteutæ fiat deuolutio.*

50 *Et ratio est, qui si emphyteuta amittit principale, amittit etiam accessorium.*

51 *Atque ista est communis opinio, quamuis non desint contradictores, & ea procedit siue simus in emphyteusi Ecclesiæ, siue priuati.*
Melioramenta facta bona fide, & citra malignitatem, postquam quis culpa propria cecidit ab emphyteusi, ea nequaquam amittit. num.49.
Gl. & Salic. in l. colonus, ff. locat. rei; eiuntur. n.52.

52 *Circa Melioramenta idem seruandum est in emphyteusi Ecclesiæ, quam priuati.*

53 *Emphyteuta si ædificauerit domum, molendinum palatium, aut quid simile cum magna impensa an ea amittat, si incidat in commissum culpa propria.*

54 *Aequitas renouandi agnatis emphyteusis an cesset si deuolutio fiat ex culpa emphyteutæ.*

55 *Contractus quod sit emphyteuticus, cognoscitur ex modicitate pretij,*
Et ista coniectura in hac materia est cæterarum coniecturarum illustrissima, imò Regina.

56 *Necnon iste est verus modus cognoscendi emphyteusim à locatione.*

57 *Emphyteuticum esse contractum arguitur ex pacto, vt in casu moræ in soluenda præstatione possit concedens redire ad bona concessa vti propria.*

59 *Contractus dicitur emphyteuticus licet pensio sit magna, quando de mente contrahentium cōstat.*

60 *Transactio, quando est rescindenda, oc ulus haberi debet ad dubium litis euentum.*
Litis dubiũ euentum æstimare non solum difficile est, sed quod peius est, impossibile reputatur. ibidem.

61 *Litem, qui alieni infert iudicio fortunæ se committit.*

62 *Sententia Iudicis casui fortuito æquiparatur.*

63 *Lites habent sua sydera.*

64 *in Litibus sæpe plus expenditur, quàm non valet res, super qua litigatur.*

65 *Litigantes grauantur magnis dispendijs.*
in Horridis bellis sicuti res agitur, ita & in litibus. num.65.
Litis finis est sicuti finis belli, nempe pax, & tranquillitas. ibid.
Bellum non est in armis maximè, sed in expensis & sumptibus, per quos efficacia arma, & vtilia fiunt. ibid.

66 *Felix dici po te st, cuius dies sine lite sunt.*

67 *Litigantes expectando, desiderando, & formidando diu, noctuque acerrimè eruciantur, & anguntur.*
Litigantes manent in perpetua tortura. ibid.

68 *Contritio magna est in litigantibus quousque lis finiatur.*

69 *Lis disrumpit charitatis mutua vincula.*

70 *A litibus omninò abstinendum est etiamsi nobis id*

id non liceat, cum de iure suo aliquid cedere non solum liberale est, sed aliquando etiam fructuosum.

De iure suo melius est aliquid tradere cum pace, quàm totum consequi litigando. ibid.

71 *Pax certa tutior est, quàm sperata victoria.*

Sine lite melius est abire, quàm cum iurgio residere.

72 *Sapientis non est certare velle, & periculo velle se committere.*

Vincere non est in nostra potestate. ibid.

Certamen omne anceps est. ibid.

Pugna omnis facilè sumitur, cæterum ægerrimè relinquitur, nec in potestate incipientis est illius principium, & finis. ibid.

73 *Pax est serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, vinculum amoris, & consortium charitatis.*

74 *Pax est illa, quæ bella compescit, iras comprimit, superbos calcat, humiles amat, discordes sedat, inimicos concordat, &c.*

75 *Pax cunctis est placida, & qui eam possidet, teneat, qui perdidit repetat, & qui non inuenit, exquirat.*

76 *Pacis testimonium, qui noluerit obseruare ad hæreditatem Domini non poterit peruenire.*

77 *Pax est bonum tale, vt in rebus creatis, nil gratiosius soleat audiri, nil delectabilius concupisci, & nil vtilius possideri.*

Spiritus humanus numquam viuificat membra, nisi fuerint in pace vnita, sic SPIRITVS SANCTVS nunquam viuificat Ecclesiæ membra, nisi fuerint in pace vnita. sub nu. 78.

79 *Paci humanæ CHRISTVS inquantum studuerit, quantum id fuerit ei cordi.*

80 *Pax plenum virtutis opus, & summa laborum.*

Pax exacti belli, & periculi pretium est. ibid.

DEO nihil placitum est sine pace nec munus ad aram. ibid.

in Bello nulla salus est, ideo communiter petitur pax. sub num. 80.

81 *in Litium vasto, & tenebroso gurgite, qui nauigant, si se cum aduersario concordabunt, quàm immensum bonum acquirant, secundum S. Augustinum. num. 82.*

83 *Vitam quietissimam homines agerent in terra, si hæc duo verba meum, & tuum, à natura rerum omnium tollerentur.*

84 *Meum, & tuum, vbi adest, ibi manet omne litium genus, & contentionis occasio.*

Meum, & tuum vbi non adest, ibi, tranquilla, & secura versatur pax, & concordia. ibid.

ANNOTATIO AD DECISIONEM XII.

A 1 IN alienationibus enim bonorum Ecclesiæ † stante obseruantia, & cursu 30. annorum non tantùm præsumitur interueniße solemnitates necessariæ, sed etiam vtilitas alienationis in fauorem Ecclesiæ, vt notatur *in cap. ea noscitur ext. de his, quæ fiunt à prælat. sine consens. &c.* & dixit *glos. in cap. peruenit, vbi Io. de Imol. num. 11. & 12. de empt. & vendit. Felin. in cap. illud num. 6. de test. Alex. cons. 7. num. 8. lib. 4. Hieronym. Gabr. cons. 88. num. 14. lib. 1. & cons. 82. nu. 30. lib. 2. Quarant. In summar. Bullar. in verb. alienatio sub n. 46. vers. & huius articuli. Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. glos. 12. num. 76. Garz. de benef. par. 12. cap. 2. n. 179. vers. & in quam Barbos. de offic. Episc. p. 3. alleg. 95. num. 72. & 73. Gratian. disceptat. forens. cap. 867. nu. 50. & cap. 893. nu. 17. Marescot. variar. resolut. lib. 2. cap. 13. nu. 9. Homobon. in tractat. de examin. Eccles. par. 2. tract. 9. cap. 22. quest. 66. suppl. 2. vers. excipitur, &c. Giouagn. cons. 27. nu. 42. lib. 2. Francisc. Viu. decis. 534. nn. 34. & 35.* itaque sine labe fatuitatis de hac opinione non est dubitandum, cum ea sit verior, & magis communis, & sic pluries dixit Rota, & præsertim *coram bon. me. Card. Seraphin. decis 1125. num. & decis. 1174. num. 3. & coram bon. me. Card. Mant. decis. 101. num. 2. & coram bon. me. Reuerendiss. Penia in Pampilonen. sepultura 17. Februar. 1592. est decis. 155. num. 3. inter eius à me imprimen. & coram bon. me. Cardin. Pamphil. Sen. in causa Mediolanen. rescissionis permutationis 10. Ianuarij 1597. apud Marches. de Commiss. par. 1. fol. 113. num. 3. & coram fel. record. Gregor. XV. decis. 52. num. 3. & 343. vbi Beltram. in littera A. nu. 4. alias decisiones adducit.* Et abundè si plures alias desideras, habes *apud D. Theodosium Rubeum patrem meum in suis singularib. tom. 2. in tractat. alienationis bonorum Ecclesiæ à num. 110.* & addo *decisionem in causa Rauennaten. legati pij 29. Ianuary 1590. coram bon. mem. Comitulo,* vbi plura etiam allegantur, atque recētiùs ita pariter fuit dictum *cor. bo. me. Card. Verospio Sen. in vna Placentina bonorum 22. Aprilis 1617.* idemq; fuit responsum, *coram R. P. D. meo Ghisilerio in causa Romana laudemij 10. Februarij 1631. & cor. clar. mem. Reuerendiss. Merlino in causa Messanen. seu nullius feudi 15. Februarij 1636. est decis. 94. nu. 9. tom. 3. à me select. aliàs par. 7. recent.* & deinde ita etiam fuit resolutum *coram bon. me. Reuerendiss. Pirouano in causa Tarraconen. primitiarum 27. Aprilis 1637. & in eadem causa coram R. P. D. meo Carillo sub die 2. Decemb. eiusdem anni sunt decisiones 212. num. 10. & 254. num. 26. ead. par. 7.* in quibus decisionibus firmatur, quod alienatio rei Ecclesiæ ex obseruantia, & lapsu 30. annorum in-
2 cludit † in se Beneplacitum Apostolicum, cum qualitate validitatis, & vtilitatis, idem etiam fuit dictum *coram Reuerend. P. Dom. meo Rojas in causa Mutinen. bonorum 28. Iunij 1638. §. minus obstat, vers. præsumitur obtentum fuisse beneplacitum, & alia solemnia interueniße, &c.* & iterum *coram eodem sub die 14. Ianuarij 1639. §. nec obstat vers. præsumitur solemnis, & vtilis,* & denuo *coram R. P. D. meo Ghisilerio in eadem causa 23. Iunij 1642. §. Nec præsumptum ex prætenso lapsu, &c.* & nuper *cor. R. P. D. meo Bicho in causa Cathacen. Ecclesiæ 10. Iunij 1643. §. Hinc sub die vers. stante beneplacito, & dispensatione Apostolica, quæ ex longissimi temporis cursu cum obseruantia præsumitur, &c.*

Nec ruit prædicta conclusio ex eo, quia, si ex
3 lapsu dicti temporis † præsumatur solemnitas interueniße, ex ista præsumptione non potest oriri alia præsumptio euidentis scilicet vtilitatis in fa-
4 uorem Ecclesiæ, cum præsumptionum † cumulatio non detur ad *text. in l. 1. C. de promiss. dot.* ibique communiter DD. etiamsi illæ emanarent ex diuerso fonte, vt latè per *Tiraquell. de iur. constit. 2. par.*

*2.part.ampliat.26.nm.*8.11. *&* 12. iunctis his, quæ
idem *Tiraq. tradit de retract.lignag.§.2.glos.vnic.*
num 78.*&* 88.

Quia respondetur absoluti iuris esse, quod vna
5 præsumptio ex alia etiam oritur, quoties † venit
in consequentiam alterius iuxta doctrinam *Bart.*
communiter amplexam in *l.si is qui pro tempore*
num.71.ff.de vsucap. & in l.si sub conditione num.3.
ff.de solut.Bal in l.1.in fin.C.quand.liceat ab empt.
*disced.*cum alijs adductis à *Rota coram Reu. P.D.*
meo Cerro in Romana Saluiani de Casalibus 21.
Iunij 1641. & in puncto ad effectum substinendi
alienationem bonorum Ecclesiæ, animaduertit
*Rota coram Card. Mant. decis.*101. *sub num.*3. &
recentius, & melius *coram R.P.D. meo Carillo in*
causa Elboren. iuris conferendi 4. *Iulij* 1640. *§.*
Quia responderunt regulam prædictam fallere quo-
tiescunque vna præsumptio venit in consequentiam
alterius, &c. & coram Eminentiss. D.*Card.*Panzi-
rolo in eadem causa sub die 13. *Nouembr.* 1641. *§.*
Nec releuat, si dicatur, quod vna præsumptio ex
altera oriri non possit, &c. Videri etiam potest
alia distinctio in hac materia alias facta per Ro-
tam *coram bon.mem. Card.Seraph.decis.*1042.*sub*
*num.*4.*& decis.*1459.*num.*1.*cum seq.*

Quare indubitanter cõcludi non est dubitandũ
6 quin stante dicta obseruantia † & lapsu temporis,
retinentes bona Ecclesiæ plenissima gaudere im-
munitate, necnon releuati ab onere probandi
validitatem, & vtilitatem contractus, & ipsi Ec-
clesiæ contrarium asserenti incumbere, certum
7 est, onus † iustificandi damnum, & nullitatem
alienationis, & quidem plenè, & concludenter,
vt scripsit *Bald.in cap.*1.*sub num.*7.*de his, qui feud.*
*dar poss. Abb.cons.*41.*sub num.*2.*part.*1.*cum alijs*
allegatis à Rota coram Merlino in d.Messanen.seu
*Nullius feud.num.*10.

Est tamen aduertendum, quod dictum tempus
30.annorum requisitum ad præsumendam validi-
8 tatem, & vtilitatem † alienationis bonorum Ec-
clesiæ, necessariò requiritur completum esse vs-
que ad extremam horam, immo vsque ad vlti-
mum momentum, quod regulare est in omnibus
præscriptionibus, cum computetur in eis tempus
9 † de momento ad momentum, vt benè per *Al-*
ciat.in l.anniculus ff.de verb.sign.Cuiac.in l.3.§.mi-
norem.ff.de minor. vnde, & dicimus quod tota vis
10 præscriptionis perficitur in † vltimo momento
temporis *Ias.in l.3.§.Labeo num.*15.*ff. de acquir.*
possess. & in puncto ita respondit *Rota pluribus re-*
latis coram R.P.D. meo Ghisilerio in d.causa Mu-
tinen.bonorum 23.*Iunij* 1642.*§.Non præsumptum*
vers.vsque ad extremam horam, & momentũ, &c.
Itaque præscriptio de proximo complenda non
habetur pro completa, vt dicam infra *ad dec.*20.
*sub num.*28.

Illud etiam non est omittendum in casu, quo
11 Prælatus † male alienauit bona Ecclesiæ, tunc di-
ctum tempus, & obseruantia nullatenus incipit
currere in vita Prælati alienantis, sed post eius
obitum tantum. *text.est in can. si sacerdotes, & in*
*can.post quingentos.*16.*quæst.*3.*glos.fin.in cap.*1.*de*
restitut.in integr. & tradunt *Innocent. in cap.cum*
*ex litteris num.*1. *& ibid. Abb.num.*10. *de restitut.*
*in integr.Bald.in l.*1. C.*de bon.mater.col.*1.*circa*
princ.vers.in text.ibi nullam præscriptionem, &c.

Io.Fab.in l.fin.C.in quib. caus.in integr.restit.non
sit necess. in fin. Archidiac. in can. quingentos 16.
*quæst.3.Bertaz.cons.ciuil.*36.*num.*39.*&* 53. *Odd.in*
*tractat.de restitut.in integr.part.*1.*quæst.*19. *art.*9.
*num.*77.*Quaranta in Summ. Bullar. in verb.alie-*
*natio sub num.*46.*Barbos.de offic.Episcop.par.*2.*al-*
*legat.*95.*num.*72. *Alexand.Stiat.in repetition. ex-*
*trauagant.Paul.*11.*de reb.Eccles.non alienand. sub*
*num.*56.*post Io.And.in cap.*1.*num.*3. *& Ant.Butr.*
*num.*6. *eod.tit. in* 6. *Rebuff.in compend. alienat.rer*
*Eccles.num.*38. *Redoan.in tract.de alienat. rer.Ec-*
*cles. quæst.*19. *num.* 3. *Mascard. de probat. conclus.*
225.*num.*12. *Molina de iustitia, & iur. disput.*7.
*Ricc.in prax.decis.*32. *num.*2. & ita refert decisum
*Guid.Pap.decis.*150.*num*1. necnon *decis.ibid.nu.*2.
lateque *Caualcan.Borg.decis.*45.*num.*57.*part.*1. *&*
decis. 29.*num.*26.*par.* 2 Ratio autem huius con-
clusionis in promptu est, nam quemadmodum
12 Prælatus † malè alienans bona Ecclesiæ fuit in
culpa, ita etiam de eodem suspicari licet, vt po-
tius suum contractum, & proprium interesse,
quàm suam Ecclesiam tueri voluerit, & labi tem-
13 pus permiserit, † iacturamque bonorum CHRI-
sti socorditer sustinuerit, quam rationem addu-
xit *Rota coram clar.mem.Merlino in d. Messanen.*
seu nullius feudi 15.*Februarij* 1636. *num.*13. & ad
hoc addo illud verissimum dictum *Paul. Apostol.*
14 *ad Philippen.c.*2.*circa medium,* ibi, *Omnes † enim*
quæ sua sunt quærunt, non quæ sunt IESV
CHRISTI.

Quãobrẽ cum contractus non sumpserit vigorẽ
à principio, ideoque subducitur tempus, quo Prę-
latus malè alienans superuixit per *text. in d. can.*
*sacerdotem.quæst.*3. Rector enim, seu Pręlatus, ma-
15 lè † alienando rem Ecclesiæ non videtur esse
Rector, vel Prælatus Ecclesiæ, quoad illam rem,
vnde dicitur vacare Ecclesia toto tempore vitæ
illius Rectoris, seu Prælati, *Bald.in d.l.fin.circa*
*princ. C.de bon. mater. Intrigliol.de feud. quæst.*7.
*num.*38. vbi recenset casus, in quibus dormit prę-
scriptio. *Amad.de Pont.tit.qui feud.dar.poss. n.*153.
*Bolognin.cons.*34.*nu.*16.*Ioan.Baptista de S.Blasio*
*in rubr.Decretal.num.*200.*Io.Baptista Costa in*
tractat.de facti scientia, & ignorant. distinct. 78.
*centur.*1.*num.* 3. *& seqq.* id pariter fuit animad-
uersum in *d. Messanen. seu Nullius feudi coram*
Merlino, & postea *coram bo. mem. Pirouano in*
causa Mutinen.bonorum 22.*Iunij* 1639.*§.Quia ad*
hunc effectum, & coram Eminentiss. & Reueren-
diss.D.Card.Verospio Iun.in eadem causa sub die
3.*Iun.*1641.*§.Tertia coniectura. vers.cum non po-*
tuisset eo viuente incipere aliqua præscriptio. &c.
& coram Reu.P.D.meo Rojas in d.Mutinen.bono-
rum 14.*Ianuarij* 1639. *§.Non obstat quod ex cur-*
su, &c. vbi dicitur, quod Prælatus alienans num-
quam contradixisset, & tempus obseruantiæ su-
16 mi † debet ex vita illius Prælati, qui cœpit lædi
ex alienatione facta per Prædecessorem, *& coram*
R.P.D.meo Ghisilerio in eadem causa 23.*Ianuarij*
1642. *§.Nec facit quod ad effectum,* vbi reijcitur
illa quorundam distinctio, vt Prælati alienantis
17 † vitæ tempus sit detrahendum ad effectum præ-
scriptionis, non autem obseruantiæ ad effectum
præsumendi beneplacitum Apostolicum cum ibi
allegatis, & latè fuit comprobatum *coram Merl.*
*d dec.*94.*num.*13.14.15.16.*&* 17.*par.*7.*recent.*

Igitur

Igitur non est curandum, quidquid dixerint
Marescott. variar. resolut. cap. 13. nu. 17. lib. 2. Beltram. in annotat. ad Gregor. XV. decis. 354 num. 19. & Marches. ibi allegat. par. 2. fol. 169. num. 3. & adde *Io. Bapt. Ciarl. controuers. forens. cap. 39. num. 30.*
quia ea opinio, quod vita alienantis non deducatur ad effectum præsumendi beneplacitum Apostolicum, &c. est per Rotam refutata, vt dictũ est, vel illi DD. intelligendi veniunt, prout etiam interpretanda est *decis. 1027. num. 13. coram bo. mem. Card. Seraph.* quando alienatio apparet facta bona fide, vt erat in casu *decis. Seraphin.* Vbi alienatio fuit facta per ipsummet Papam, secus verò si appareat suspecta de fraude, &c.

Quare supra allegata conclusio faciliùs, & absque scrupulo admittere non est dubitandũ, quando alienatio est facta in consanguineum; nam in
18 iure tritum est, quod semper † contractus Prælati, Rectoris, &c. de bonis Ecclesiæ cum eorum consanguineis sint suspecti, & ex illis insurgat suspicio fraudis, & doli, teste *Gregor. VII. in cap. peruenit 1. quæst. 3. ibique glos. in verb. grauiùs,* & in his terminis loquuntur supracitatæ decisiones, ac aduertit *Abb. in cons. 41. num. 1. vers. Secundus defectus par. 1. Barbat. cons. 17. num. 4. lib. 4. Rot. apud Cæsarem de Graff. decis. 4. num. 1. de reb. Eccles. non alien. & decis. 181. num. 5. & decis. 720. num. 1. par. 1. ac decis. 65. num. 18. part. 2. diuersor.* cum alijs infinitis, quæ ad hunc propositum allegari possent.

Iura enim expresè resistunt, vt alienatio bo-
19 norum Ecclesiæ † per Prælatos fiat in sanguine coniunctos, *text. est in auth. quibuscumque C. de sacrosanct. Eccles.* vbi glos. ait, dictam auth. planam esse, & admonet, quod sit benè notandã,
20 † quia semper allegatur contra Prælatos, qui cõcedunt suis consanguineis res Ecclesiæ adde etiã in *§. hoc verò auth. de alien. emph.* qui textus in istis terminis adducuntur à Rota *coram R. P. D. meo Rojas in d. Mutinen. bonorum 28. Iunij 1638. §. Nec obstat, quod dici possit, vers. qua concessio fuit malè facta cum fuerit inita contra expressam dispositionem text. in auth. quibuscumq; &c.* veritas enim est, quòd alienatio bonorum Ecclesiæ facta
21 à Rectore † in eius consanguineos iuribus nõ benè olet, vt apertè ratiocinata est *Rota in causa Nucerina prædij 7. Februar. 1620. coram bo. me. Card. Sacrato, cum ibi allegatis, quæ decisio erit in 4. tom. decisionum Rot. Roman. à me select.* vbi in annotat. expendam rationes propter quas iuribus adeo exosi sunt contractus Prælatorum de bonis Ecclesiæ cum eorum consanguineis, & præsertim videatur *glos. singularis in d. can. peruenit 1.*
22 *quæst. 3. in verb. grauius ibi.* Cæci † sunt Episcopi erga nepotes, &c.

Quoad obseruantiam verò est etiam animad-
23 uertendum, quod eo casu † nulla potest considerari, quæ suffragetur ad effectum, vt præsumatur validitas, & vtilitas alienationis bonorum Ecclesiæ, si ex inspectione concessionum, & ex iuribus in actis exhibitis euidenter appareat de nullitate
24 tituli, † quia tunc cessat præsumptus validus ex cursu temporis resultans. *Castren. cons. 81. num. 3. lib. 2. Cranett. cons. 174. num. 44. & de antiq. tempor. par. 3. §. vidimus in genere num. 23. vers. præterea, & par. 4. §. absolutis num. 6. Paris. cons. 27. nu. 119. lib. 1. Rota in Nouarien. decimarum 14. Octobris 1592. coram Orano, & in Lucana bonorum 26. Martij 1610. coram Eminentiss. & Reuerendiss. D. Card. Pamphil. Iun. & coram Card. Seraphin. decis. 1235. num. 4. & coram clar. mem. Merlino in Gerunden. Scribaniæ 26. Februarij 1638. & coram R. P. D. meo Rojas in causa Forosempronien. bonorum 4. Martij 1641. §. Nec dictæ concessiones possunt, &c. vers. cessat huiusmodi præsumptio, stante defectu causæ, & vtilitatis,* & nuper fuit optimè ponderatum *coram eodem Merlino in Nouarien. bonorum 13. Ianuarij 1642. §. Obseruantia autem nulla potest considerari, quæ suffragetur, &c.* vbi etiam dicitur quod minus in hoc casu præscriptio
25 aliqua † considerari potest, quæ alienationes sic factas tueatur, cum tam in *cap. 2. §. contractus, vers. & quicquid. de reb. Eccl. non alien. quam in Constit. Paulin. de reb. Eccles. non alien.* adsit decre-
26 tum irritans, quod radicitùs inficit, † & infringit quemcumque titulum, necnon possessionem. *Rota in rec. decis. 41. n. 9. in fin. & decis. 617. n. 7. p. 1. rec. & decis. 142. num. 2 par. 2. & decis. 362. nu. 3. & decis. 564. nu. 1. infra in hac p. 3. cum allatis in Maioricen. Indultorum 11. Aprilis 1639. & 27. Iunij eiusdem anni coram bo. me. Merlino, & in eadem causa 16. Nouembr. 1640. cor. R. P. D. Peutingero;*

In terminis verò, quod stante decreto irritanti inanis, & frustratoria reddatur quęlibet obseruantia in contrariũ dixit *Franch. in c. cum de beneficio. de præbend. in 6. Lotter. de re benefic. lib. 1. q. 34. num. 5. Crescent. decis. 4. in fin. de priuileg.* & fuit resolutum *in Vlixbonen. iurisconferendi habitum 11. Decembr. 1637. coram R. P. D. meo Rojas,* vbi etiam habetur, quod censetur sublata obseruantia non solùm præterita, sed quoque futura, &c. & *in Fanen. commendæ 27. Iunij 1639. cor. eod. R. P. D. Rojas,* necnon in *eadem causa 25. Iunij 1640. coram eodem Merlino, & in Vicen. Camerariæ 27. Iunij pariter 1640. coram eodem, & in causa Montis alti Primiceriatus 8. Iunij 1643. coram R. P. D. meo Leone Verospio. §. Hæc enim obseruãtia.*

Et in puncto, quando bona Ecclesiæ sunt malè alienata, spreta qualibet obseruantia, & possessione absq. eo, quod possessor possit vti aliquo remedio possessorio; nec summarijssimo manutentionis, in quo nulla exceptio admittitur, possit Ecclesia liberè agere aut contra emptorem talium bonorum, vel contra possessorem, ad ea restituenda, aduertit *Redoan. de rebus Eccles. non alienand. quæst. 76. cap. 2. nu. 37.* dixitque *Rot. in Romana, seu Terracin. afflictus 27. Ian. 1627. coram Pirouano.*
27 Insuper etiam † in his terminis omnino bona fides requiritur, vt scribunt *Bart. & alij in leg. Celsus. ff. de vsucap. Castrens. consil. 429. num. 1. vers. his igitur lib. 1. Paris. cons. 27. num. 118. & seq. lib. 1. Honded. cons. 82. num. 39. lib. 1. Molin. de iustit. & iur. disputat. 63 Rota decis. 164. nu. 3. part. 2. recent. & in d. causa Messanen. feudi 15. Februarij 1636. coram Merlino est decis. 94. num. 33. & 34. par. 6. recent. & in eadem causa Nouarien. bonorum corã eodem §. Et mala fides etiã patens est;* vbi fuit deducta mala fides ex nõ obseruatione Constitu-
28 tionum Apost. circa alienationẽ bonorũ † Ecclesiæ. Quia illæ nisi in totum obseruentur, cum sint indiuiduæ, corruit in totum alienatio, licet in aliquo tantum fuit contrauentum, & sic vtile per inutile vitiatur, vt ad rem tradit *Bald. in cap. cum*

adeo

29 *adeo num.4.de rescript.* † & hanc opinionem fer-
nat Rota, vt pluribus relatis fuit dictum in
causa Brixien.locationis 5. Decemb.1594. *coram*
bon.mem.Penia est decisio 320.*num.*7. *inter eius à*
me imprimend. vbi plura ad satietatem habentur
& recentiùs fuit resolutum in *causa Gerunden.*
scribaniæ 21.*Maij* 1638.*coram eodem Merlino.§.*
Nec dicatur, vers. in totum corruit inuestitura, &
vtile per inutile vitiatur, &c. & in causa Perusi-
na oblationum 27.*Ianuarij* 1640. *coram eodem. §.*
Et quamuis interse.vers.in totum corruit,&c. vbi
etiam testatur Rotam hanc opinionem semper
secutam esse. Idem etiam fuit resolutum in *cau-*
sa Nouarien.bonorum 13. *Ianuarij* 1642. *coram*
eodem Merlino. §. Quæ discrepantia. vers.iuxta
opinionem, quam in hac materia seruat Rota, vt
vtile per inutile vitietur, &c. & in causa Romana
domorum 23.*Iunij* 1642. *coram Reuerendiss.P.D.*
meo Cornelio Episcopo Patauino. §. Corruit etiam
alienatio, vers. & non sufficit formam in parte esse
adimpletã, &c. quæ decisio fuit deinde confirma-
ta *coram R. P. D. meo Peutingero* 29. *Maij* 1643.
§.Merito enim vers. quã forma erat præcisè obser-
uanda, &c. adde etiam *decisionem in causa Foro-*
sempronien.emphyteusis 7. *May* 1638. *coram bon.*
mem.Coccino circa finem,vers.cum materia sit in-
diuidua, &c.

Tandem, quod est dictum supra in alienatio-
nibus bonorum Ecclesiæ, ex lapsu 30. annorum
30 iuncta obseruantia † præsumi interuenisse,& be-
neplacitum Apostolicum, & vtilitatem à iure
exigitam. limita id ampliùs hodie non vigere,
cum superueneri Constitutio *Sanctiss. D.N. Vr-*
bani Papæ Octaui edita die 5. *Iunij de anno* 1641.
incip. Romanus Pontifex in sacra Beati Petri Se-
de, &c. vbi inter alia, Omnia quotcumque,& qua-
liacumque Ecclesijs, & personis Ecclesiasticis
quomodocumque præiudicialia per quoscumque
31 sufficienti, & legitima facultate Apostolica † nõ
munitos, facta, gesta, cum omnibus, & singulis
inde secutis, & quocumque tempore etiam lon-
gissimo executioni demandatis, ac obseruatis,
declarantur ipso iure nulla, & inualida, nulliusq;
roboris, vel momenti, nullumque præiudicium
intulisse Ecclesijs, &c. minusq; inde aliquam ap-
probationem, vel præsumptionem Beneplaciti
Apostolici, neque aliquam bonam fidem, pos-
32 sessionem, vel quasi, † aut præscriptionem
ex eis vmquam posse resultare, vel induci in præ-
iudicium iurium Sedis Apostolicæ, & inferiorum
Ecclesiarum personarum Ecclesiasticarum, &
aliàs prout latissimè in d.Constitut.

Et tantùm in fine præseruatur centenaria, &
33 immemorabilis præscriptio, † concurrentibus
tamen de iure requisitis, & in casibus, in quibus
per Sacros Canones, seu Concilia Vniuersalia,
vel Constitutiones Apostolicas illis non dero-
gatur.

B Decisio ista inter eius impress.est 136.aliàs 5. de
reb.Eccl.non alien. idem fuit responsum cor.
bo. mem. Brano in causa Romana deuolutionis do-
mus de Campo *Sancto* 22.*Nouemb.*1581.*est decisio*
208.*num.*1.*par.*2.*diuers.& coram bo.me. Card.Se-*
34 *raph.decis.*1416.*num.*16.vbi † resoluitur meliora-
menta, seu eorum æstimationem deberi emphy-
teutæ, siue eius hæredibus finita emphyteusi. Ad-

Tom.III.Recent.

uerte tamen in iure receptum esse, vt ea meliora-
menta, quæ ex natura contractus emphyteuta te-
35 netur conficere, † quia ad meliorandum rem in
emphyteusim datur, sua non efficit, vt est dedu-
ctio riuorum, maceries, lucus plantatus, vinea
insita,&c. Cætera verò, quæ non veniunt ex natu-
36 ra contractus sua efficit, † & ad hæredes trans-
mittit; scilicet domum erectam, molas frumenta-
rias, aliaque id generis pretiosa, quidquid tamen
sit si emphyteusis reuertatur ad dominum ex cul-
pa emphyteutæ, vt infra dicam.

Et sic nota inter melioramenta non venire ea,
quæ conseruationis causa fiunt, & alia omnia,
37 quæ spectant ad refectionem † rei, ad quæ tene-
tur emphyteuta cum ipse habeat vtile dominiũ,
& non dominus directus. *Barthol om.* Cepol.*de ser-*
*uit.Vrban.præd.cap.*59. *nu.*18. *quæst.*10. & respon-
dit Rota in *causa Lucana Molendini* 14.*Nouemb.*
1605.*coram Penia est decis.*957.*n.*3.*vers.emphyteu-*
tæ habentes vtile dominium tenentur ad refectionẽ,
&c.inter eius imprimend. & addo *Peregr.cons.*76.
*num.*12.*lib.*4.*Rota coram bo.me.Cardin.Seraphin.*
*decis.*413.*num.*4. & recentiùs fuit dictum *coram*
Eminentiss.D.Card.Machiauello in causa Imolen.
Saluiani 18. *Aprilis* 1636. *§. E contra autem*, vbi
tanquam inanis, & irrationabilis fuit reiecta
38 quædam relatio periti, † eo quia inter meliora-
menta posuit subrogationes nouorum germinum
in locum antiquarum, vel demortuarum planta-
rum, item foueas, stercorationes, &c.
39 Insuper aduerte in quantum † ad plantationes
arborum, licèt regulariter loquendo non compu-
tentur inter melioramenta. *Cæsar de Graff.dec.*5.
*de reb.eccles.non alien. Rot.decis.*312.*n.*6.*part.*2.*diu.*
& fuit dictum in *causa Anconitana census* 17.*Maij*
1632.*corã Durano. est decis.*338. *inter eius impress.*
40 Hæc tamen cõclusio limitatur, nisi † arbores sint
permansuræ, vltra tẽpus possessionis Rei cõuenti,
quia tunc habetur ratio aut perpetuitatis, aut
vtilitatis, quam sunt allaturæ, & relicturæ post
possessionem dicti Rei, qui meliorationes,& plan-
tationes prædictas fecit *Castrens.cons.*270. *num.*3.
*ad medium lib.*2.*Aleiat.in l.impensæ* 29. *num.*1.*&*
2.*cum seqq.ff.de verb.signif. Menoch. de recuperan.*
*remed.*15.*num.*5. *Roland.cons.*28.*num.*26. *& seqq.*
*Castell.de vsufr.cap.*56. *num.*12. & censuit *Rota in*
causa Perusina fideicommissi de Gratianis 14. *Iu-*
nij 1634.*coram bo.me.Coccino §.Tertio considera-*
bant. vers.si perpetuo sint permansuræ, vel vltra
tempus possessionis, &c.
41 Aestimatio tamẽ dictarum arborum fieri † de-
bet secundùm tempus restitutionis rei, & non
profectò secundùm tempus expensarum factarum
vt est text. in *l. domus. ff. de legat.* 1. quam ibi ad
hoc faciunt singularem *Iacob. de Aren. Bart.Bal.*
Angel.Alber. de Rosat. Alex. vnde si fuerit expen-
sum centum, & nunc cum res repetitur à Domi-
42 no illa † impensa parum est duratura, in tantum
quod non remanet vtilitas ex ea, vltra decem,
possunt repeti,& ita intelligunt *d. l domus. Iacob.*
de Aren.& Bart. atque hoc est notandum, secun-
dum *Paul.de Castr. ibi*, pro illis, qui recipiunt vi-
neam ad certum tempus, & ponunt ibi palos,
nam si annales sunt, non repetunt expensam. Si
43 autem duraturos † per decennium,& locatio du-
rat ad quinquennium repetunt pro dimidia, quia

G pro

pro dimidia temporis impensa seruiuit tibi, &
pro altera seruiet domino, cui restituit, ideò ab eo
44 repetit, † sin autem ad perpetuam rei vtilitatem
& tunc habetur consideratio ad id, quod valet
res de presenti, scilicet tempore restitutionis, vt
dictum est, de qua materia plenè tractat Alex. in
l.diuortio.§.impendia.ff.solut.matr. & in d.leg.do-
mos, supradictamque opinionem tenuit Senatus
Burdegal apud Boer.decis.44.à num.13.quam sen-
tentiam deinde amplexa est Rota Perusina penes
Ioseph Ludouic.decis.24. num.11. & seq. vbi plura
circa hanc materiam melioramentorum.

Sed cessat omnis distinctio, si adsit pactum in
concessione rei, vt melioramenta debeant rema-
45 nere penes dominum † directum, tunc enim
ex eis, quantumuis pretiosis aliquid prætendere
vanum erit, nam tale pactum pars pretij reputa-
tur. l.2.§.melior ff.de in diem adiect. leg.fundi par-
tem ff.de contrahen.empt.l.Dominus horreorum
§.1. vers.cum id non conuenisset ff. locat. Bart. Ias.
& Rip.in l.1.§.si hæres ff.ad Trebell.& latè fuit de-
ductum in causa Tusculana melioramentorum 6.
Aprilis 1615.coram bon. mem. Sacrato. vbi asseri-
tur, quod stante tali pacto, si domus aliqua in
46 re concessa sit constructa, & ille, † qui eam per-
fecit morte præuentus non potuit satisfacere
operarios, qui illam ædificarunt, tunc talis solutio
spectat ad hæredes conductoris, & non ad Do-
minum, &c.

Verùm tamen est adhoc vt Dominus directus,
vel locator, &c. possit vti, & iuuari dicto pacto
47 necesse est † docère, quod adimpleuerit contra-
ctum ex parte sua l.Iulianus §. offerri ff. de action.
empt. & in terminis locationis est textus in leg.
quæro §. inter locatorem ff. locat. Surd.cons. 400.
num.6.& seqq. lib.3.Becc.cons.45. num.6. Honded.
cons.86.num.16. lib.1. cum alijs allegatis per Rot.
in causa Romana Euacuationis domus 26. Ianua-
rij 1615.coram bo.mem.Francisco Vbaldo, & in
causa Romana melioramentorum 21. April. 1625.
coram eodem §.1.vers.vt locator possit vti, & iuua-
ri dicto pacto necesse est docere adimplesse, &c.
Vbi etiam ponitur in quo consistat adimplemen-
tum contractus locationis.

In casu pariter, quo deuolutio fit ex culpa em-
48 phyteutæ, puta † ob non solutionem canonis, vel
similia, & tunc etiam reiecta distinctione Domi-
nus directus acquirit omnia melioramenta, vt
dicitur hic in decisione, admonetque Bald. in
cap.1.§ si vasallus, & ibi Iacob de Aluar.in tit.hic
finitur lex. deinde incip reg. consuetud. Imol. in l.
si Seruius §.Marcellus ff. de legat.1.Paul.de Castr.
consil.237.num.4.lib.1. Gozad.cons.46. num.9.Ce-
phal.cons.25. num.19. August. Bero. in cap.1. de
restit.in integr.num.27.& ita in praxi receptum
esse testatur Guy. decis.269. & decis.438.Pinell. in
l.2.par.2.cap 3.num.7. C.de rescind.vend.Iul.Clar.
recept.sent. in §.emphyteusis quæst.45. num.1. vers.
propter culpam suam cadit ab emphyteusi, &c. &
consuluit Gabr.in cons.80. num.36. vers.si culpa
vasalli deuoluatur vnà cum ipsa re deuoluuntur
melioramenta, &c.lib.1. Card.Mantic.de tacit.&
ambig.conuent.lib.22.tit.29. num.9. Io. Garz.in
tract.de expens. & meliorat.cap.6.& 15. vbi exci-
pit melioramenta facta bona fide, & citra mali-
49 gnitatis † vestigium per emphyteutam post
commissum, vt ea nequaquam amittat, & quo ad
facta anteà sine dubio acquiri illa Domino dire-
cto, est conclusio vnanimiter à DD. recepta, &
sic decisum habetur Vincent.de Franch.dec.Nea-
politan.482. num.9. vers.ob census non solutos em-
phyteota perdit rem, & meliorationes, &c. & voluit
Rota Perusina apud Ioseph. Ludouic. decis.117.
num.33.vers secus quando per censum non solutum.
aduertitque Surd.decis. Mantuan. 78.sub num.3.
vers. quando culpa, &c. huicque opinioni pariter
assenserunt alia suprema Tribunalia Orbis, velu-
ti Senatus Sabaudiæ, vt videre apud Fabr. in suo
Codic.lib.4.tit.42.definit.24.iterum Sacrum Con-
cilium Neapolitan.penes D. Capyc.Latr.dec.120.
num.1.vers si incidit in commissum, amittit omnia
melioramenta, &c. Senatus Grationopolitanus
teste Guidopap. decis.438. num.1. vers. non tenetur
Dominus talē impensam reficere emphyteota, si ca-
dat in commissum Camera Imperialis, vt scribit
Andr.Gail.pract.obser.lib.2.obseruat.121.num.15.
vers. si emphyteuta ob culpam emphyteusim amit-
tat nihil repetit, &c. & tandem cum hac celebri
conclusione transit etiam Rota Romana, vt co-
ram bo.mem. Card.Seraph.decis.1406.num.1.vers.
finita emphyteusi absque vlla culpa emphyteu-
tæ, &c. & clarius, ac recentiùs coram R.P.D.meo
Carillo in causa Romana domus 10. Maij 1638.§.
Vnde non valet consequentia. vers.quando deuolu-
tio fit culpa emphyteutæ, Dominus directus acqui-
rit etiam omnia emolumenta. &c. Atque eam ad-
50 duco rationem, quia † si emphyteuta amittit
principale, amittit etiam accessorium, vt per l.2.
C. de iur. emphyt.

Et quàmuis non desint contradictores in hoc
51 articulo, ista tamen est communis opinio, † quæ
etiam indistinctè procedit, siue simus in emphy-
teusi Ecclesiæ, siue priuati vt reprobata glos. &
Salic.in l.colonus.ff.locat. volunt ibi Bart. & Paul.
52 de Castr. nam circa melioramenta † idem in em-
phyteusi Ecclesiæ, quod in priuati seruandum
est, vt ait Bald.in l. Senatus §. Marcellus ff. de le-
gat.1.& ibi Aretin.col.3.vers.ex his, quæ supra dixi.
Aug.Bero. latè in cap. potuit num. 148. ff. de locat.
Vincent.de Franch. decis.191.num.7. cum alijs al-
legatis per Valasc. de iur. emphyt. quæst. 25. sub
num. 3. An autem quando emphyteuta ædifica-
53 uit domum, molendinum, vel palatium, aut quid
simile cum magna impensa, vtrum dicatur talia
melioramenta amittere, si culpa propria cadat
ab emphyteusi, dubia est quæstio, & DD.in ea
variarunt; negatiua tamen opinio est receptior,
videatur Pinell.in l.2. C.de rei vindic.par.2. cap.3.
num. 9. & ne ibi longior sim aliunde in hoc plura
afferam cum quæstio prolixa sit.

Verùm verò æquitas renouandi emphyteusim
54 agnatis † cesset, si deuolutio fiat, vt dictum est,
ex culpa emphyteutæ, & breuiter asseri potest,
tunc non intrare talem æquitatem, & ita tenet
Felin.in cons.25. num.23. quem sequitur Surd. in
cons.106. num.35. & sentit Rota, vt apud Verall.
decis.304.par. 1. & meliùs probata tamen culpa
emphyteutæ ab aduersario, fuit dictum in causa
Bononien. bonorum emphyteuticorum 19. Iunij
1605.coram bon.mem. Reuerendiss.Pena.

INter eius impressas est decisio 272.num.2.Ista C
namque † coniectura in hac materia, quod

ex

ex modicitate pensionis arguatur contractum es-
se emphyteuticum, est cæterarum coniecturarum
illustrissima, imo Regina. *Barbat. cons.14. nu.35.
& seq. lib.2.* vbi quod ita pluries consuluit, & vi-
dit iudicare, atque de communi opinione testatur
*Natta cons.49. post num.7 part.1, Cagnol. in leg.2.
num.202. C. de rescind. vendit. Speculat. tit. de em-
phyt. §. nunc aliqua num.2. vers. secundo quaritur.
Ruin. cons.161. num.2. lib.1. Io. Andr. in Addit. ad
Speculat. de empt. & vendit. §. nunc videndum, &
de locat. §.6. vers. quarto*, & hunc esse verum mo-
57 dum cognoscendi † locationem ab emphyteusi
tradit *Corn. cons.285. num.9. lib.3. Bero. cons.131.
num.7. lib.1.* & sæpe arbitrata est Rota, & potissi-
mum in *decis.563. num.2. par.1. diuers. & in causa
Romana emphyteusis 19. Februar. 1607. coram bo.
mem. Card. Lancellot. Iun.* & nuper *coram R.P.D.
meo Cerro in causa Leodien. modiorum Speltæ 1.
Martij 1641. §. si enim dubitatur emphyteuticus,
vers. tum modicitas præstationis, &c.* vbi etiam
additur id multò magis procedere, si adsit pactũ,
58 † quod in casu moræ in soluenda præstatione pos-
sit concedens redire, & manus apponere ad bona
concessa, vti propria, ex quo etiam contractum
iudicandum esse emphyteuticum firmant *Dec.
cons.138. num.7. vers. secundo principaliter. Bru-
nor. à Sole quæst. legal.5. num.15. Roderic. de ann.
redd. lib.2. quæst.22. num.11.*

Supradicta tamen conclusio, vt contractus iu-
dicetur emphyteuticus stante modicitate pensio-
nis, id est dicendum, quando sumus in dubio,
quia si constet de tenore inuestituræ, & de pactis
emphyteuticis veluti, quando est reseruatum ius
laudemij, prælationis, & similia; tunc enim sem-
per emphyteuticus reputatur contractus, quam-
uis pensio sit magna, nulla namque lex reperitur,
quæ modicam pensionem requirat pro essentia
emphyteusis, atque sine lege nos non possumus
pro substantia contractus aliquid ponere. *vulga-
tis iuribus*, & in puncto aduertit *Valasc. de iure
emphyteot. quæst 1. sub num. 8.* & ad hoc allegat
*Laurent. Siluan. in cons.57. incip. Oritur difficultas
num.1. Et Franc. Zoan. lib.1. rer. quotidian. cap.19.
num.8.* addo etiam *Rolan. cons. 97. num. 25. vol.1.
Cardin. Mantic de tacit. & ambig. lib.2. tit.8. sub
num. 19. Fontanell. de pact. nupt. clauf.4. glos. 18.
par.1. num.2.* & optimè *Natt. cons.49. à num.13 &*
sic sensit Senatus Mantuanus, vt refert *Surd. de-
cis.198. num. 20. vers. ob magnitudinem pensionis
contractus non desinit esse emphyteuticus, &c.*

D Transactio, quando rescindenda venit † in
consideratione haberi debet dubius litis
60 euentus, quæ res † non solùm est difficilis, sed
quod peius est, reputatur impossibilis, & animad-
uertit *Rot. in causa Meliuitana hæreditatis 11.
Martij 1633. coram Eminentiss.* D *Card. Verospio
§.1. vers. impossibilis esset probatio læsionis transa-
ctionis propter dubium litis euentum, &c.* nam
61 qui litem alieni infert, iudicio † fortunæ se com-
mittit, *text. est in l. seruus 13. ff. de stat. homin.* cum
62 & casui fortuito † æquiparatur sententia iudicis,
vt inquit *Bart. in l. si per imprudentiam ff. de euict.*
& in his terminis, vt euitetur rescissio transactio-
nis, ratiocinata est *Rota coram bo. me. Card. Sa-
crato in Romana aperitionis oris est decisio 461.
num 7. vers. & casus fortuitus par.2. recent.* vereq.
63 potest † affirmari lites habere sua sydera, &c. at
aliquando plus (ne dicam sæpissimè) expenditur
64 in lite, quàm † non valet ipsa res, quæ litigatur
*text. est aureus, & apertus in can. illud etiam 2.
65 quæst.6.* ibi, *magnis fatigantur dispendijs, et forsi-
tan totius litis æstimatio ad sumptus iudiciales non
sufficeret.* Quemadmodum enim in horridis bel-
lis, sic etiam in litibus suo modo res tota agitur,
& sicut bellorum finis est pax, sic scopus litium
est ipsa ciuium tranquillitas, & loquendo de ex-
pensis, Bellum (vt ait Thucyd. lib.1.) est non in
armis, sed in expensis, & sumptibus, per quos ef-
ficacia arma, & vtilia fiunt, sed de his satis.
66 Certè quidem ille felix potest dici † CVIVS
DIES SINE LITE SVNT, nam litigantes ex-
pectando, desiderando, & formidando diu, noctu-
67 que acerrimè cruciantur, † & anguntur, manen-
do semper, vt ita dicam, in perpetua tortura, fa-
cit *glos. in §. iudicent in verb. contritione, au h. de
68 iudic.* ibi, † magna est contritio eorum, qui liti-
gant quousq. lis, finiatur & congruit illud Virg.
carmen 6. Aeneidos.

Dum consulta petis, nostroque in limine pendes.

Plura verò abundè circa horrorem execranda-
rum litium iam cumulaui in 3. Tom. Decisionum
Rotæ Romanæ in epistola ad iuris vtriusque Do-
ctores à num.209. Quilibet igitur, qui litem mo-
69 uere intendit, & charitatis † mutuæ vincula
disrumpere vult, prout lites facere solent, *vt cla-
rum est, & aduertit Pius II. litium acerrimus ho-
stis, hoc referente Platin. in eius vita.* Consideret
aureum monitum *Marc. Tull. Cic. lib.2. Offic.* vbi
inquit, omnibus modis à litibus abstinendum
70 esse, & quamuis id in totum nobis † non liceat,
cum sit non modo liberale paulum nõnunquam
de suo decedere, sed interdum etiam fructuosum
&c. Necnõ melius est de iure suo aliquid tradere
cum pace, quàm totum consequi litigando, facit
etiam illud vulgatum, & verissimum dictum,
quod TVTIOR EST CERTA PAX, QVAM
71 † SPERATA VICTORIA *iuxt. text in l. fin. C.
de commin. epistol.*

In super melius est sine lite abire, quàm cum
iurgio residere, & secundùm *Lact. lib.6.* Sapientis
72 non est velle certare †, & periculo velle se expo-
nere, quoniam & vincere non est in nostra pote-
state, & anceps est omne certamen. Nam, & vt
admonet *Salust. de bell. Iugurt.* ibi, scitote omnẽ
pugnam sumi facile, cæterum ægerrimè desinere,
nec in eiusdem potestate initiũ, & finem esse, &c.

Si supradicta ergo vera, & verissima sunt, quis
festinanter non intrabit tutissimam arcem Pa-
cis, & quis affascinatus non erit ab eius pulchri-
tudine, fulgoreque; *Pax namque* (vt perbellè
inquit S. Augustinus) *est serenitas mentis, Tran-
73 quillitas † animi, Simplicitas cordis, Vinculum
amoris, Consortium charitatis, illa est, quæ bella
74 compescit, iras comprimit, superbos calcat, † hu-
miles amat, discordes sedat, inimicos concordat,
cunctis est placida, nescit extolli, nescit inflari, hanc
75 qui acceperit teneat, † qui perdiderit repetat, qui
amiserit exquirat, quoniam qui in ea non erit in-
uentus, à Patre abdicatur, à Filio exhæredatur
nihilominus, à Spiritusancto alienus efficitur, nec
76 ad hæreditatem DOMINI poterit † venire, qui*

teſtimonium pacis noluerit obſtruare, &c.

Idem etiam S. Auguſtinus in lib. de Ciuit. Dei,
vt alliceret omnes ad pacem talia verba fatur,
Tale bonum, eſt bonum pacis, vt in rebus creatis,
nil gratioſius ſolet audiri, nil delectabilius concu-
77 *piſci, † & nil vtilius poſſideri. Spiritus enim huma-*
nus nunquam viuificat membra, niſi fuerint vni-
78 *ta, ſic SPIRITVS SANCTVS nunquam † vi-*
uificat Eccleſiæ membra, niſi fuerint in pace vni-
ta, &c.

Immò in tantum humanæ pacis (*vt ratiocina-*
79 *tur S. Hilar. ſuper Matth.*) CHRISTVS † ſtu-
duit concordiæ, vt vnitatis merito, omnia, quæ à
Deo precanda ſunt, impetranda eſſe confirmet, &
vbi duo, vel tres pari ſpiritu, & voluntate colle-
cti ſunt, ibi ſe medium eorum pollicetur futu-
rum, &c. congruit etiam ad ſummum decorem
Pacis id, quod de ea mirificè cecinit *Io. Baptiſta*
Mantuan. ſcilicet

80 *Pax plenum † virtutis opus, pax ſumma laborũ,*
Pax belli exacti pretium eſt, pretiumq. pericli.
Nil placidũ eſt ſine pace Deo, nec munus ad arã.

Egregiè etiam dixit Virgil. lib. 1. Aeneid.

Nulla ſalus bello, pacem te poſcimus omnes.

Et hæc pauca ſufficiant, quoad præclaram, &
tam à DEO dilectam virtutem pacis, & quoad il-
los, qui litem mouere intendunt. Qui verò in
81 † procelloſo, & periculoſo litium vaſto gurgite
contrarijs ventis, & turbinibus excitato, ſe iam
reperirent, attendant curioſè ad id, quod eis al-
loquendo aſſerit Sanct. Auguſtinus in lib. de verb.
82 Dom. ibi, *Concorda † cum aduerſario tuo, neſcis*
quando vita finiatur, quãdo vita finita fuerit, Iu-
dex reſtat, & miniſter, & carcer. At ſi ſeruaueris
aduerſario tuo bonam voluntatem, & cum eo con-
ſenſeris pro Iudice inuenies patrem, pro miniſtro
ſæuo, Angelum tollentem te in ſinu Abrahæ, pro
carcere Paradiſum, &c. Atque hic neceſsè eſt ex-
clamare vnà cum Lucretio Poeta,

O ſtultas hominum mentes, ò pectora cæca.

Tempus enim in omne veritate abundabit ſen-
tentia illius magni Philoſophi Senecæ, qui *in lib.*
de moribus oculum dando ad tot lites, iurgiaque
83 ſic locutus eſt ibi. *Quietiſſimam † vitam homi-*
nes agerent in terra, ſi hæc duo verba à natura
rerum omnium tollerentur. Meum, & Tuum, &c.
Hinc etiam dicitur, vbi meum, & tuum, illic om-
84 ne litium genus, † & contentionis occaſio. Vbi
autem hæc non ſunt, ibi ſecura verſatur pax, &
concordia.

Paulus Rubeus.

R. P. D. BVBALO.

Romana palatij, ſeu cenſus.

Lunæ 7. Maij 1590.

DECISIO XIII.

Impreſſa eſt in 4. p. diuerſ. deciſ. 367. & etiam habetur apud Marcheſ. de Commiſs. tom. 1. fol. 728. vbi erroneè aſcribitur bo. mem. Card. Millino: cum ſit coram Bubalo, & idem Marcheſ. eam replicauit ſub eius tamen germano Auditore eodem to. 1. fol. 746.

R. P. D. PLATTO
poſtea S.R.E. Cardinali.

Nullius bonorum.

Veneris 5. Februarij 1591.

ARGVMENTVM.

Coloniæ perpetuæ ius quando inducatur ex vniformi, & diuturna præſtatione.

SVMMARIVM.

1 *Coloniæ perpetuum ius an inducatur ex diuturna vniformi præſtatione. Vbi remiſſiuè.*
Tituli præſumptio ceſſat, vbi conſtat de alio titulo. ibid.
Colonia perpetua non inducitur ex vniformi præſtatione, quando conſtat de initio, quia non præſumitur mutata cauſa poſſidendi. ibid.
2 *Eccleſia S. Pauli de Vrbe gaudet priuilegio centenariæ præſcript.*
Syndici factum non nocet Monaſterio. ibid.
Conſenſus Monachorum quando non eſt præſtitus capitulariter, non ſuffragatur. ibid.
Immemorabilis non poteſt allegari, vbi docetur de initio. ibid.
3 *Pars vna aliam declarat.*

DECISIO XIV.

PRAETENDEBANT Communitas, & homines Caſtri Liprignani ipſis competere ius perpetuæ Coloniæ ſuper terris, & tenutis exiſtentibus in territorijs caſtrorum Vaccaritiæ, & Scurani, & Caſtiglionis nullius diœceſis ad Vener. Monaſt. S. Pauli extra mœnia Vrbis ſpectantibus, terraſque, ac tenutas prædictas colere, ſerere, & cultiuare poſſe, etiam inuitis Dominis Abbate, & Monachis dicti Monaſterij, ex eo quod per longiſſimum tempus ita illas poſſederint, vniformem ſolutionem præſtiterint, quodque illas, ſeu illarum partem Liprignanenſes vendiderint, in dotem dederint, & aliàs ad eorum libitum de eis diſpoſuerint, accedente conſenſu Abbatis, Cellerarij, & aliorum miniſtrorum pro tempore eiuſdem monaſterij, & mediante ſolutione laudemij, cuius contrarium Abbas, & Monachi prædicti aſſerebant: vnde inter dictas partes ſuper prædictis fuit factum compromiſſum, primò in bo. me. D. Montem de Valentibus, & poſt illius obitum in R. D. Lutium Saxum pro parte Liprignanenſium, & in Dominum Matthæum Maſſam, per Dominos Abbatem, & Monachos in arbitros, arbitratores, amicabiles compoſitores, & iudices compromiſſarios electos, & coram dictis iudicibus nonnulli teſtes examinati, & quamplures probationes factæ fuerunt, & orta difficultate inter DD. Saxum, & Maſſam ſuper dicta Colonia perpetua, præſuppoſitis duobus libris Cataſtri Monachorum, quibuſdam inſtrumentis conſenſuum Bulla felic. memor. Eugenij Papæ Quarti, & teſtibus prædictis, dederunt dubium, an homines Caſtri Liprignani ſint emphyteutæ cenſuarij, vel coloni perpetui ipſorum Monaſterij, & Monachorum in terris, & tenutis prædictis, ad effectum, vt non poſſint expelli, dubiumque prædictum per me de ambarum partium conſenſu nominatum in Rota proponendum dederunt.

Quo

1 Quo proposito die Veneris 15. Februarij vnanimiter resolutum fuit, non probari ius dictæ coloniæ perpetuæ, & moti fuerunt Domini, quia in d. Bulla Eugenij facta de anno 1445. 12. Kalen. Ianuarij cuius copia data fuit, dicitur terras, ac tenutas superiùs expressas esse, spectasseque, ac pertinuisse ad dictum Monasterium, & quod homines Castri-noui prætendebant acquisiuisse ius laborandi contra voluntatem Monasterij, ex quo per longissimum tempus laborassent, & annuam responsionem fecissent, & allegabant præscriptionem tanti temporis, quòd memoria hominum in contrarium non existebat, & Papa subiungit in dicta Bulla, quod certa portio assignabatur ad colendum Liprignanensibus, & alia illis de Castronouo. Propterea ille Pontifex partibus auditis declarauit terras, & tenutas prædictas ad dictum Monasterium spectare, & de illis tanquam de re dicti Monasterij Abbatem liberè disponere, nec homines Castri-noui, aut alios quoscunque quouis quæsito colore huiusmodi terras, aut partem earum, seu aliàs, quæ prædicti Monasterij in futurum esse contigerit, sine prædictorum Abbatis, & Monasterij licentia coluisse, aut colere posse, & mandauit ita id perpetuò, & perpetuis futuris temporibus obseruari, & ab omnibus iudicari debere cum decreto irritanti, & clausula sublata; vnde cum constet de dominio Monasterij, quod etiam non negant Liprignanenses, & si dici posset quod illorum possessio non potest causare contra supradictum Monasterium super huiusmodi bonis præscriptionem perpetuæ coloniæ; nam omissa illa quæstione, quod huiusmodi ius perpetuæ coloniæ non inducatur ex diuturna vniformi præstatione, de qua per *Doct. in l. male agitur*, & per *Crauet. de antiquit. temp. par. 4. §. materia. nu.* 110. *& consf.* 107. *nu.* 4. & testatur *Vrsill. in addit. ad Afflict. decis.* 363. *num.* 15. reiecta opinione *Baldi, & Ang. in d. l. male agitur, C. de præscrip. 30. vel 40. ann.* circa quam multi voluerunt dominum rei ad laborandum titulo locationis concessæ sibi non præiudicare ex receptione vniformis præstationis per diuturnum tempus, cum sit actus voluntarius, contra quam iudicatum fuisse in magna Curia Vicariæ firmat idem *Vrsil. in loco supra citato.* Quod maximè volunt procedere, cum constet de initio tituli, scilicet locationis, vt hic ex dicta Bulla Eugenij mandantis ista bona locari, & assignari Liprignanensibus ad laborandum, & colendum, & quod contra voluntatem Abbatis nemo posset laborare; cum enim tùc appareat quod à principio non fuerunt data ad coloniam perpetuam, sed ad simplicem locationem, cessat, vt inquiunt Doct. omnis præsumptio alterius tituli.

A A *Ruin. consf.* 63. *nu.* 21. *lib.* 1. & alij citati per *Menoch. de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt* 108. *num.* 10. sed potius præsumendum esset huiusmodi terras fuisse reconductas de laborerio ad laborerium. *Ruin. consf.* 75. *& consf.* 151 *num.* 20. *&* 22. *& consf.* 116. *n.* 5. *lib.* 1. *Anchar. quæst. famil.* 24. *num.* 11. *Crauet. in loco supra citato. Soc. iun. consf.* 63. *num.* 20. *vol.* 2. *Riminsen. consf.* 110. *nu.* 24. *&* 25. *lib.* 1. *Bero. quæst.* 14. *num.* 1. *in fin.* & quando constat de initio (prout hic) quod non inducatur colonia perpetua, quia

B non præsumitur mutata causa possidendi, B videtur tenuisse *Rot. in caus. Reg. & est dec. diu.* 315. *li.* 1.

2 Omissa inquam, hac difficultate, pro resolutione præsentis dubij sufficere visum est Dominis, quod ex deductis non probetur sufficiens possessio ad inducendam coloniam perpetuam, siue inspiciamus testes, siue instrumenta communitatis: nam testes Liprignanensium non probant centenariã, quæ requiritur contra Ecclesiam sancti Pauli ex priuilegio fel. mem. Honorij, & prædicti Eugenij, imò dicti testes non percutiunt tempus nisi 28 aut 30. annorum, & hoc etiam non satis benè; instrumenta verò consensuum *num.* 140. non solùm non excedunt centum annos, quinimò sunt recentia, exceptis duobus, scilicet annorum 1469. & 1493. quæ non loquuntur nec cõprehendunt bona, de quibus agitur; sed tantũ terras existentes in territorijs Liprignani, & Ciuiticulæ, quæ sunt distincta, & separata à tenutis, & territorijs dd. castrorũ Vaccaritiæ, & Scurani, & Castiglionis, vt colligitur ex Bulla prædicti Eugenij, in illius principio, vbi cum Monasteriũ S. Pauli extra muros, &c. habeat in territorio Romano nonnulla territoria diuersorũ castrorũ dirutorũ, videlicet Castiglionis, Vaccaritiæ, Ariani, & Scuriani, &c. & etiam probant testes Monasterij, scilicet primus, & secundus, iuxta 32. interrogatorium, & super 5. articulo: cæteri autem consensus per communitatem citati, & quorum copia data fuit, non obstant, quia ferè omnes sunt præstiti à personis laicis, & de quorum facultate non constat, & non comprehendunt bona, de quibus agitur, sed tantum illa existentia in territorijs Liprignani, & Ciuiticulæ, quæ non sunt in lite: & licet adsint aliqui consensus Abbatum, & Cellerariorum, illi tamen non præiudicant Monasterio, C cum sint recentes, non excedentes centum annos, prout requiritur contra dictam Ecclesiam, ex dispositione dicti priuilegij Honorij, & Eugenij dictum est, vltra quod non est expeditum quod factum Syndici noceat Monasterio, *Ruin. consf.* 156. *num.* 16. *lib.* 1. & quia etiam non sunt præstiti capitulariter, & debitis solemnitatibus, vt in fortioribus terminis fuit resolutum *coram me in vna Cortonen. bonorum die* 25. *Martij* 1588. nec Liprignanenses possunt allegare, & prætendere immemorabilem, quoniã constat de initio D in d. Bulla Eugenij, vt fuit dictum *Ruin. consf.* 63. *n.* 21. *& Menoc. vbi sup.* C D

Præterea magis clarum redditur ius Monasterij ex concessione prati vocati del fiore, facta per Monasterium massarijs, & officialibus castri Liprignani, præsentibus, & acceptantibus ad beneplacitum Abbatum pro tempore, quod pratum est in tenutis controuersis, & sic cessat ius perpetuæ coloniæ, cum tamen si tale ius competeret istis Liprignanensibus, etiam dictum pratum esset huiusmodi oneri subiectum, & ex vna parte alia declaratur. *l. qui filiabus, ff. de legat.* 1. & quamuis ex prædictis dici posset non applicari decisionem factam in illa Clusina coram R. P. D. Mantica, nihilominus Domini dixerunt illam non obstare, quia in casu decisionis Clusinæ non constabat de initio, prout probatur in præsenti causa ex dicta Bulla Eugenij, & etiam respectu Scurani ex instrumento emptionis factæ per Monasterium à q. Cardin. Columna, & quia etiam habitatores Clusij fundos steriles, syluosos, & palndosos sua cultura fertiles reddiderunt, cuius contrarium

probatur in huiusmodi causa, quia iam de anno prædicto 1445. bona, de qubus agitur, erant fructuosa, vt colligitur ex dicta Bulla Eugenij, nec obstant catastra, & enunciatio in eis facta, quia loquuntur de bonis existentibus in alieno territorio, & præcipuè Liprignani, non autem de his controuersis. Similiter non obstat Bero ex aduerso citatus, *cons.* 113. *lib.* 1. quia ibi non negabatur concessio perpetua, sed dubium erat, an bona essent concessa ad censum, vel in emphyteusim, & dicit in dubio præsumi ad censum, & ex his, & alijs latè deductis per informantes pro Monasterio, fuit concorditer resolutum non constare de colonia perpetua, & tolluntur omnia in contrarium adducta pro parte communitatis.

SVMMARIVM ANNOTATIONIS ad Decisionem XIV.

1 *Ius Coloniæ, an præscribi possit, ita vt locator non possit expellere conductorem, nec immutare veterem consuetudinem.*
2 *Quæstio ista difficilis est, in tantum quod DD. variè sunt locuti, & aliqui sibimetipsis contradixerunt.*
3 *Locatio quando est facta ad modicum tempus veluti anno, vel bicennio, si inquilinus stetit postea in possessione spatio 30. annorum soluendo uniformem pensionem, inde non potest expelli, & nu.* 8. *& an sit verum num.* 6.
4 *Liberalitas, quandoque damnosa est.*
5 *Coloniæ ius est præscriptibile.*
6 *Coloniæ ius non potest præscribi, quando constat de prima causa, & primordio tituli, quamuis breuis, ac simplicis locationis,*
Quia tunc ex prima locatione, præsumitur toto tempore facta solutio, etiamsi esset mille annorum, & sic tenuerunt plura Tribunalia num. 9.
Locatio singulo anno præsumitur tacitè renouata, quando constat de prima locatione num. 6.
7 *Coloniæ ius, quod possit præscribi, constito de titulo locationis quamuis breuis, desperari potest.*
8 *Præsumptio omnis est vana constito de veritate, cui omnino cedendum venit.*
10 *Coloniæ ius constito de initio locationis tunc multò minùs potest præscribi, quando sumus in bonis Ecclesiasticis.*
Bona Ecclesiastica in perpetuum non possunt alienari siue solemnitatibus, & causa, ibid.
Expressè, quod fieri nequit, multò minùs tacitè, ibidem.
11 *Lex Veneta disponens recognoscentes aliquid ab Ecclesia per spatium 40. annorum sub uniformi præstatione, debere inuestiri ab eadem Ecclesia sub forma supradicta, est funditus ex defectu iurisdictionis nulla, & execranda.*
12 *Lex lata à laicis, quoad Ecclesiastica iuribus omnibus conclamantibus non tenet, nec Ecclesiasticos in aliquo ligat.*
13 *Iurisdictiones duæ sunt diuina scilicet, & humana.*
14 *Clerici ex iure diuino ante omnem constitutionem exempti sunt à iurisdictione sæculari.*
15 *Ecclesiastici adeo exempti sunt à iurisdictione laicarum, vt super hoc aliqua consuetudo quamuis vetustissima contraria viribus semper careat.*
16 *Laicus semper est incapax iurisdictionis Ecclesiasticæ, nec potest illam ciuiliter possidere, & per consequens vnquam vllo tempore præscribere.*
17 *Anglicana prætensa consuetudo, cuius vigore Rex intendebat præscripsisse iurisdictionem in Clericos, fuit per Rotam conuicta, & damnata.*
18 *Papa generaliter saltem disponendo non potest clericos laicorum iurisdictioni subiacere.*
19 *Consuetudo immemorabilis non habet vim priuilegij, quando adest incapacitas in possidente.*
20 *Immemorabilis, & quæuis vetustissima possessio non est simpliciter verum, vt obtineat vim priuilegij, & producat meliorem titulum de mundo,*
Sed solum hoc intelligitur, quando est congrua, possibilis, & proportionabilis personæ præscribētis.
21 *Bulla Pontificia, qua reuocantur omnes consuetudines, seu abusus, quoad libertatem Ecclesiasticam, &c. quot annis in die Cœnæ Domini publico, & solemnii ritu publicatur, & fulminatur,*
Atque per dictam publicationem quis nesciat, quatenus in hac materia essent concessa priuilegia, penitus cassantur, reuocantur, & de facto tolluntur.
22 *Publicationis vsus quotannis Bullæ in Cœna Domini antiquissimus est.*
Clemens V. creatus fuit Pontifex de anno 1305.
Clem. 1. *de iudic. facit mentionem de solemni publicatione Bullæ in Cœna Domini num.* 22.
23 *Laicis de rebus Ecclesiæ ac de personis Ecclesiasticis nulla prorsus disponēdi facultas attributa est.*
24 *Principes Ecclesiastici vigili oculo attendant non se immiscere in rebus, quæ ad Ecclesiam, & Ecclesiasticos pertinent, aliàs Omnipotentē DEVM offendunt.*
25 *Rex Ozia, quia voluit se immiscere in rebus, quæ ad Ecclesiasticos pertinebant, percussus fuit à DEO abominabili morbo lepræ.*
26 *Rex Ozia post spretam nominationem Azariæ Pōtificis, vt se non immisceret in rebus, quæ ad officium Sacerdotis spectabant,*
Statim percussus fuit lepra, & fuit leprosus vsque ad diem mortis suæ, & habitauit separata plenus lepra.
27 *Principibus sæcularibus nonnullis refricari posset in faciem id, quod S. Martinus Turonensis Maximo Imperatori dixit.*
Scilicet nouum esse, & inauditum nefas, vt causam Ecclesiæ Iudex sæculi iudicaret.
28 *Magnates laici omnes dedignari non deberent sequi exemplum pij illius Theodosij Iunioris Imperatoris, qui in epistola ad Synodum Ephesinum sic egregiè, & notanter rescripsit,*
Illicitum est, illum, qui non sit ex ordine Sanctissimorum Episcoporum Ecclesiasticis immisceri tractatibus.
29 *Colonia perpetua in bonis Ecclesiasticis induci nequit, etiamsi adesset pactum expressum, vt finita locatione ea deberet denuò fieri.*
30 *Pactum de renouanda locatione est intelligendum de vnica immediata, non autem de successiua renouatione in perpetuum.*
31 *Pactum de renouanda locatione factum à Rectore Ecclesiæ non ligat successores.*
32 *Pactum de renouanda locatione posita in concessione bonorum Ecclesiasticorum non tenet, cum contra illud reclamet ius canonicum, & ciuile.*

Pacta

33 *Pacta, quæ contra leges fiunt, non sunt obligatoria. ex Pacto facto contra leges nec naturalis obligatio nascitur. num. 33.*

per Legem ea, quæ non permittuntur, nec per pactum admitti debent. num. 33.

34 *Locatio, seu emphyteusis redderetur perpetua, si admitteretur validitas pacti renouationis.*

Ecclesia priuaretur spe nunquã recuperandi bona propria, si substineret pactum renouationis locationis, vel emphyteusis, quando est finita. nu. 34.

35 *Præscriptio in rebus præiudicialibus Ecclesiæ hodie non intrat, præter centenariam, & immemorabilem.*

36 *ex Titulo præambulo, quis censetur continuasse possessionem suam, nisi contrarium doceatur.*

37 *Possessio præsumitur mutata ex superuenientia noui tituli,*

Quæ præsumptio intrat, quando hoc est vtile possessori, aliàs contrarium est præsumendum.

38 *Abbas, Cellerarius, vel alij Ministri ex eorum facto non possunt præiudicare Monasterio,*

Et hoc siue ignoranter id faciant, siue scienter.

39 *Monachorum consensus, quando agitur de præiudicando Monasterio, est præstandus congregatim, & non vti singuli.*

de Monasterij præiudicio, quando tractatur, tunc requiritur consensus totius Capituli, vel maioris partis. num. 39.

40 *Conuentus totus repræsentatur per maiorem partem eiusdem Conuentus. sub num. 23.*

41 *Alienatio bonorum Monasterij facta ab Abbate cum vno Monacho non tenet,*

42 *Nam monendi erant alij Monachi, & expectandi, & in alium diem protrahenda alienatio.*

43 *Ne mendicata aliorum Monachorum absentia esset causa, vt negotium minùs rectè expediretur.*

44 *Oculi plus vident, quàm oculus.*

Iudicium est integrum, quod plurimorum sententijs firmatur. num. 44.

45 *Veritas perfectissima per ampliores homines reuelatur.*

46 *Alienatio bonorum Ecclesiæ quando fit, non sunt necessariò vocandi absentes à Conuentu, vel Capitulo,*

47 *Eo quia scriptum in iure non reperitur quod debeant absentes vocari, nisi in tribus casibus.*

48 *Absens à Conuentu, vel Capitulo tunc in alienatione bonorum Ecclesiæ non sunt vocandi, quando ex tribus partibus saltem sunt præsentes duæ.*

Secus verò si adsit tantum vnus Canonicus, vel vnus Monachus. ibidem.

49 *Conuentus, vel Capitulum non repræsentatur per vnicum Monachum, vel Canonicum.*

Conuentus iste terminus non verificatur in vno. num. 49.

50 *in Alienatione bonorum Ecclesiæ, cum iura requirant consensum Conuentus, ille non potest suppleri per vnicum tantum Monachum.*

51 *Immemorabilis semper silet, quando constat de initio.*

52 *Constitutiones Pontificiæ statim incipiunt ligare, Quod non sic est in Constitutionibus Principum sæcularium.*

53 *Principes sæculares habent potestatem à populo, & ab homine. & ideo eorum leges opus est, vt ex earum vsu à populo approbentur.*

54 *Leges tunc confirmantur, cum moribus vtentium comprobantur.*

55 *Romanus Pontifex immediatè, et solum à DEO habet auctoritatem absque vlla dependentia à consensu subditorum,*

56 *Et ideo statim eius leges incipiunt ligare, cum nullus requiratur consensus populi.*

57 *contra Constitutiones Pontificias quare sit vanū dare de centenaria, vel immemorabili.*

58 *Immemorabilis penitus tollitur, quando allegatur contraria memoria.*

ANNOTATIO AD DECISIONEM XIV.

1 IVS coloniæ an, & qualiter possit præscribi, ita vt locator nõ possit † expellere conductorem, nec ei molestiam inferre, nec immutare veterem, consuetudinem, quæstio est non solum notabilis, sed etiam ardua, & difficilis, vnde scribentes in hoc puncto vario modo loquuti sunt. A

2 Aliter enim sensit *Bald. in l. malè agitur. C. de præscript. 30. annorum*. Alio † modo locuti sunt *Salicet. ibidem. & in l. 2. C. de iur. emphyt. & Alex. in l. qui aliena. in princip. ff. de acquir. possess. & in consil. 71. col. 3. in fin. lib. 1.* Rursus aliter locutus est *Angel. in d. l. qui in aliena.* Taceo nonnullos, qui in hoc articulo, nescio quo spiritu ducti, variarunt, & sibimet ipsis contradixerunt.

3 Et quamuis multi Doctores, in ea resideant opinione, quod locatione, & conductione facta ad modicum tempus, veluti anno, vel † biennio, si inquilinus, vel colonus steterit postea per tẽpus 30. vel 40. annorum in possessione soluendo vniformiter eãdem mercedem annuatim, dicatur præscripta perpetua colonia, vt expelli non valeat à Domino, sic comprobarunt *Bart. Bald. & alij in l. cum notissimi, & in l. omnes C. de præscrip. 30. vel 40. annorum. & in l. 2. C. de iur. deliberand. & in l. malè agitur. C. de præscript. 30. vel 40. ann. & eandem sententiam tenuit Alexan. in addit. ad Bart. in l. item quæritur, §. qui impleto, §. nota etiam. ff. locat. Balb. de præscript. 4. par. princip. quæst. 2. in princip. Ioann. de Amic. consl. 150. nu. 20. Gozad. cons. 9. num. 7. Vasquez. quæstion. illustr. c. 62. in princip. cum alijs allegatis per Carocc. de locat. & conduct. par. 5 titul. de præscript. num. 6.* ex quibus nonnulli testantur de communi, & alij de magis communi.

4 Vnde num. 8. quasi facetè loquendo, asserit, vide igitur candide Lector, quod liberalitas † quãdoque est damnosa, nam si locator ex vrbanitate tacitè resirmet bona locata per 30. annos sibi præiudicat in actione personali

5 Verumtamen quidquid de supradicta opinione sit, contraria conclusio est communior, receptior, verior, & magis iuridica, scilicet, quod ius perpetuæ coloniæ, † quamuis sit præscriptibile, quando scilicet à principio non constat quem possedisse vigore locationis, immo nulla alia causa possidendi processit, nisi fruitio rei, cum solutione certæ, & vniformis pensionis, *vt patet ex pluribus relatis per Merzar. in consf. 15. num. 1.* qui etiam dicit ab hac sententia in iudicando non esse recedendum, *prædictamq. opinionem pluribus pariter relatis secuta est Rota coram bo. me. Card. Man-*

Mantic.dec.17.n.2. idem etiã tenuit Senatus Lusitanus apud Gamm. decis.244. num. 50. vers. cum non constet à principio possedisse vigore locationis, &c.

Non tamen intrat ista opinio, quando constat
de prima causa, & primordio tituli, quamuis
breuis, ac simplicis locationis, quia tunc ex pri-
ma locatione toto tempore præsumitur facta so-
6 lutio, † etiamsi esset mille annorum, nam locatio
singulo anno præsumitur tacitè renouata. iuxta
l.item quæritur, §. qui completo, & l.qui ad cer-
tum, ff.locat. cum simil.

Itaque constito de initio locationis, siue ea sit
facta ad modicum tempus, siue ad longum (quo
vltimo casu nemo est, qui contradicat) non ob-
7 stante † quolibet vetustissimo tempore semper
desperari poterit de inducenda tali pręscriptione,
quia constito de initio locationis vana redditur
omnis præsumptio, cum veritati manifestæ om-
ninò cedendum veniat. l.Imperatores. ff.de probat.
cum alijs per glos.adductis in l. quædam mulier. ff.
de rei vindic.

Atque de prædicta quæstione videtur textus in
terminis, qui decidit hanc controuersiam in l.cum
satis §.cum autem, C.de agric.& censit.lib.11.cum
declaratione Addit.ad Bart. ibi num.14. & 15. le-
gitur enim in effectu in d. text. quod colonus, qui
stetit per 30.annos tanquam colonus, inde non
potest recedere, & Dominus possessionis non po-
8 test ei molestiam inferre, † aut veterem consue-
tudinem immutare, qui textus licèt primo aspe-
ctu contrariam sententiam souere videatur, tamẽ
si rectè intueatur, aliud erit dicendum, & subtili-
ter ad hunc propositum eum explicat, & clarè de-
clarat Ruin. in cons. 151. incip. Viso prolixo. sub
num.19.vers.Nec obstat text.in l.satis,&c.lib.4.

Indistinctè etiam à pluribus Doctoribus opi-
nio hæc fuit magnificata scilicet nulla adhibita
9 distinctione, an pro paruo, † vel pro longo tem-
pore fuerit facta locatio, tunc nunquam locum
esse præscriptioni coloniæ plures indubitanter
affirmarunt, & præsertim magistraliter per Io.
Petr.Anchar.in suis quæstionib. Iuris lib.1. quæst.
24.num.11. vers. vbi præcessit instrumentum, sem-
per præsumitur tacita reconductio, &c. & latè per
Franc.Monald.inter consil.diuers. tom. 2. consil.2.
num. 28. vers. quando constat de primordio tituli
breuis, ac simplicis locationis tacitè renouabilis, &c.
sic pariter fuit conclusum in diuersis Orbis Tri-
bunalibus, vt in Foro Fiuizanen. apud Borgn.
Caualcan. decis.44. num.79. & seq. & decis. 45. à
num.86. lib.1. & melius in Rota Perusina penes Io-
seph Ludouic. decis. 106. num. 12. vers. etiamsi per
centum annos, & num. 12. & 13. par. 2. sic etiam
fuit iudicatum in Rota Florentina teste Hierony-
mo Mangonio decis.2. sub num. 4 vers. quia con-
stando de prima causa, & primordio tituli breuis
locationis temporalis tacitè renouabilis, &c. & in
Senatu Tholosano apud Maynardum decis.47. sub
num.2. vers. at si de origine appareat, &c. & in
Rota Romana, vt habetur hic in decisione sub
num.1. vers. cum constet de initio tituli, scilicet
locationis, &c.

Quæ cõclusio manet in portu, quãdo, vt est ca-
10 sus noster, sumus in bonis Ecclesiasticis, † quia
aliàs de facili d. bona alienarentur in perpetuũ,
sine solemnitatibus, & causis, & sic solo cursu
temporis, quod non est dicendum propter resi-
stentiam iuris. Riminald.iun. consil.257.num.42.
& seq. lib.3. Bald. consil.116. vol. 1. Marian. An-
guissol. consil. 71. num. 20. vol. 1. Iacob. Menoch.
cons.291. num.11. & 35. lib. 3. concludens legem
Venetam in hoc non obesse, & num. 20. & seq.
asserit,

Quod lex illa Veneta loquens quoad bona Ec-
clesiastica frustratoria est, dum inquit, Item,
11 quod illi, qui recognouerint aliquid † ab Ecclesia
per spatium 40. annorum, sub vniformi pensio-
ne, debeant inuestiri ab ipsis Ecclesijs sub for-
ma supradicta prout ius disponit &c. Nam hæc
lex tamquam lata à laicis, quo ad bona Eccle-
siæ, funditus, iuribus omnibus conclamanti-
12 bus non tenet, nec † Ecclesiasticos prorsus in
aliquo ligat. text. est in can. bene quidem 97. di-
stinct. & in cap. quæ in Ecclesiarum 8. de consti-
tut. & in cap. Ecclesia S. MARIÆ. 10. eodem
titul. & in cap. at si clerici. & in cap. Clerici, &
in cap. qualiter. de iudic. & in cap. 2. de for. com-
petent. & in cap. non minus. & in cap. aduersus.
de immunitat. & in cap. quoniam de censib. in 6.
& in cap. fin. de immun. Eccles. in 6. extrauag. 1.
eodem titul. cum multis Doctoribus allegatis à
Rota in causa Hydruntina pecuniaria 26. Iunij
1641. coram clar. mem. Merlino, & recentiùs in
causa Rhegien. seu Salernitana Bonorum 19. Iu-
nij 1643. coram R. P. D. meo Carrillo. §. Nec re-
leuat. & alibi sæpè sæpiùs.

Nec id egrè ferre debet, quilibet etiam Ma-
13 gnus Princeps secularis. Nam duæ † sunt iuris-
dictiones diuina, & humana. Clerici enim, vt
inquit Innocent. in cap.2. de maiorit. & obedient.
14 ex iure diuino sunt exempti à iurisdictione † se-
culari, seu humana. per text. in can. Clericum
il 2. & in can. de persona 11. quæst. 1. cum alijs
adductis per Roland. cons.4. num. 7. vers. DEVS
omnipotens voluit, &c. lib.1.

Idque procedit in tantum, vt non valeat aliqua
consuetudo quantumuis inueterata, quod Im-
15 perator, Reges, alijque Principes seculares † ha-
beant iurisdictionem in Clericos, quia Laicus
est prorsus incapax Iurisdictionis Ecclesiasticæ,
16 nec potest illam ciuiliter possidere, ac per † con-
sequens vnquam vllo tempore præscribere. cap.
causam vbi omnes, de præscript. Ioan. Andr. in
cap.2. & ibi vno ore Scribentes. de præbend. in 6.
Abb. in cap quanto. de consuetud. Dec. in cap. de-
cernimus num.38. de Iudic.

Optima etiam videatur decisio Rotæ in antiq.
840. incip. Vtrum valeat consuetudo. aliàs deci-
17 sio 10. de consuetud. in antiq. vbi conuincitur, † &
damnatur prætensa consuetudo Anglicana, quod
Rex habeat iurisdictionem in Clericos, &c. & al-
legando, & sequendo prædictam Rotæ decisio-
nem benè pariter ratiocinatur Senatus Mantua-
nus penes Surd. decis.129. num.3. vbi insuper post
18 Felin. & Card. asserit, quod Papa † vniuersali-
ter saltem disponendo, non posse clericos laico-
rum iurisdictioni subiacere, &c.

Et sic, vt dixi, vana erit hoc casu quælibet
prætensa consuetudo, aut præscriptio quantum-
uis immemorabilis, quæ non habet vim priuile-
19 gij quando † adest incapacitas in possidente.

vt in

vt in terminis benè probat Ioann. Beltran. in pro-
pugnacul. Ecclesiastica libertatis , & Pontificia
potestatis, §.7.prim.assert. num. 3. Atque vt dixit
Rota in causa Corduben. *Decimarum de Lucena*
7.Februar. 1639. *coram eodem Merlino* , non est
simpliciter verum, quod immemorabilis, & quæ-
20 uis antiquissima † possessio obtineat vim priui-
legij , & producat meliorem titulum de mundo ,
sed solùm hoc intelligitur , quando est congrua ,
possibilis, & proportionabilis personæ volentis
præscr.bere aliàs , &c. & ibi aliæ decisiones allo-
gantur.

Quæ consuetudo in his terminis certè nec pos-
set induci , cum palam sit, & quotannis videa-
21 mus in die Cœnæ DOMINI , † Pontificiam
Bullam publico , & solemni ritu publicari , & ful-
minari , vbi inter alia reuocantur tales consue-
tudines , & immo quatenus olim in hac materia
essent concessa priuilegia , quis nesciat per hu-
iusmodi publicationem penitus reuocari , cassa-
ri , & de facto tolli ? & sic , vti dictum est , quot
annis præscinditur cursus omnibus prædictis cō-
trarijs consuetudinibus potestati Ecclesiasticæ
nociuis .

22 Vsus verò † publicationis quot annis dictæ
Bullæ antiquissimus est , nam vt obseruauit *Sayr.*
in tract.de censur. lib. 3. cap.1. num. 10. de dicta
Bulla mentionem facit Clemens V. creatus Pon-
tifex de anno 1305. *in clem.1.de iudic.* in illis ver-
bis , *etiam extra dies solemnes in quibus Romani*
Pontifices processus consueuerunt facere generales ,
& ibi glos.in verb. Generales , & videatur *Marius*
Alter. in explicat. dicta Bulla, can. 19. cap 2.col.3.
Duaren. lib. 2. can. 19. quæst, 8. num. 21. Bonacc.
de censur. disputat.1. quæst 1. punct. 1. proposit. 2.
atque ex nostris *Felin.in cap.cum non liceat. nu.2.*
vers.quinto considera. & de præscript. & recenter
Nouar.decis.166.num 4.

Et hæc pauca hic sufficiant , circa prædictam
materiam , quod Laicis de rebus Ecclesiæ , nec
23 de personis † Ecclesiasticis nulla prorsus dispo-
nendi facultas attributa sit , *can. illud autem , &*
can. bene quidem 96. distinct. alibi tamen in hoc
plura plena manu adducam , & subiungam tan-
tùm vna cum *Oldrad. in consil. 83. sub num. 5.*
24 Quod vigili oculo caueant Principes seculares,†
ne in rebus , quæ ad Ecclesiam , & Ecclesiasticos
pertinent , se immisceant , aliàs ipsi Omnipotenti
DEO iniuriam inferre videntur , & aduertant ne
25 ab eodem flagellentur , sicuti euenit illi Regi †
Oziæ, qui abominabili morbo lepræ legitur fuis-
se percussus , quia in rebus spectantibus ad sacer-
dotes ingerere se voluit , vt rotundis literis ha-
betur in *Paralipomen. cap. 26. lib. 2. & transla-*
tiuè posuit Gratian. in can. sed notandum. 2.
quæst.7.

Vbi asseritur , postquam Rex Ozias , monitus
ab Azaria Pontifice , vt desisteret vellere rebus ,
26 quæ non ad eum , sed ad officium Sacerdotum †
spectabant , illico spreta dicta monitione , *ait tex-*
tus , Statimque orta est lepra in fronte eius co-
ram sacerdotibus , & sic fuit Ozias Rex leprosus
vsque ad diem mortis suæ , & habitauit in domo
separata plenus lepra , &c.

Equidem multis Principibus secularibus refri-
27 cari posset id , quod Sanctus Martinus † Episco-
pus Turonensis Maximo Imperatori in faciem
dixit , scilicet , *nouum esse , & inauditum nefas ,*
vt causam Ecclesiæ Iudex seculi iudicaret , &c. vt
refert *Fulgent lib.2.sacra histor.*
28 Omnes enim Magnates Laici † sumere exem-
plum dedignari non deberent à Pio illo Theodo-
sio iuniori Imperatore , qui in Epistola ad Syno-
dum Ephesinum , sic egregiè inquit , *Illicitum*
est , illum , qui non sit ex Ordine Sanctissimorum
Episcoporum , Ecclesiasticis immisceri tractati-
bus.

Redeundo igitur vnde digressi sumus , scilicet ,
quod in bonis Ecclesiæ , constito de primordio ti-
tuli , veluti locationis , emphyteusis, &c. postea
per quàm longissimum tempus non possit in eis
29 acquiri ius perpetuæ coloniæ , &c. intellige † id
procedere etiam si adesset pactum expressum ,
vt finita locatione , ea deberet denuò fieri , & re-
nouari .

Quia vel dictum pactum est intelligendum de
30 vnica immediata , non autem † de successiua re-
nouatione in perpetuum . *Alex.consil.16.num.9.*
vol.4. Felin. in cap. 2. num. 5. vers statutum de
treg.& pac. Tiraquell. in l. boues §. hoc sermone.
num.121. ff. de verb.signif. & in proprijs terminis
firmauit *Rota in causa* Cesenaten. *Bonorum.9.De-*
*cemb.*1588. *coram bo. me. Bubalo , §. Quod vero*
attinet, & nuper ita responsum fuit in causa Fo-
rosempronien. Bonorum 4. Martij 1641. *coram*
Reu. P. D. meo Rojas . §. Nec obstat , quod in
omnibus , vers. intelligenda est de vnica immedia-
ta , &c.

Vel tale pactum non ligat successores , quia
31 non inducit obligationem realem , † sed tantum-
modo personalem ad factum , scilicet vt fiat re-
nouatio , *Angel.consil.184. num. 3. vers. illa ver-*
ba . & consil.311. num.3. Alex. consil.165. num.7.
lib.2. Soccin. iun. consil.9. num . 17. vers. respónde-
tur quod nullum . num.13. Gabr. consil. 88. num.2.
& 3 lib.1. Caldas de iur. emphyt quæst. 9. num.5.
lib.1. Card. *Mantic. de tacit. & ambig. lib.22. ti-*
tul.23. num.1, Ruin. consil.167. num. 13. lib.1. di-
xitque *Rota in causa Ariminen. Bonorum 23. Ia-*
nuarij 1610. *coram bo. me.* Card. *Marquemont.*
est decisio 215. num. 2. par 1. recent. & coram fe.
*rec.*Gregor. *XV . decis.567. num.2. quæ replicata*
est in 2. par recent. decis.369. num.1. par.2. recent
& coram eodem Gregor. *decis. 348. num. 3.* & re-
center sensit *in causa Forosempronien , & Eugu-*
bina, seu Nullius Emphyteusis 16. *Iunij* 1636. *co-*
ram bo.me. Coccino. *§. Aut denique mihi. nu.100.*
vers.nullum competit ius in re , sed sola actio per-
sonalis ad factum , &c. quæ decisio fuit postea con-
firmata coram eodem 7. Maij 1638. *& deinde ita*
etiam admissum in dicta Forosempronien bonor.
4.Martij 1641. *coram R.P.D. meo Rojas . §.Se-*
cundo talè pactum renouandi non inducit obliga-
tionem realem, sed tantum personalem, &c.

Vel tandem prædictum pactum renouandi est
32 nullum , & de vento , † cum contra illud recla-
met tam ius Cæsareum , quàm Pontificium , vt in
§. quod autem , & §. neque illud. Auth. de non
alien. & in cap. nulli 5. *C. de reb. Eccles. non alien.*
extrauag. ambitiosè. eodem titul. & facit decisio in
causa Perusina oblationum 27. Ianuarij 1640. *co-*
ram Merlino.

33 Noti-

33 Notique iuris est, † pacta, quæ contra leges
sinnt, non esse obligatoria. l. pacta, C. de pact.
Adeo quod nec naturalis obligatio nascatur. l. cũ
lex. ff. de fideiuss. ac proinde, quæ per legem non
permittuntur, neque per pactum admitti debent
l. iurisgentium § prætor ait. ff. de pact. l. quod cum
vna via. ff. de regul. iur.

Aliàs enim si contrarium diceremus, per mo-
dum indirectum locatio, siue Emphyteusis perpe-
34 tua † redderetur, & Ecclesia priuaretur spe vllo
vnquam tempore bona propria recuperandi.
nam iura id abhorrent. & in his terminis aduer-
terunt Alex. consil. 165. num. 1. lib. 2. Riminald.
sen. consil. 64. num. 22. lib. 1. Couarr. variar. reso-
lut. lib. 2. cap. 16. num. 4. vers. contrarium. Ias. in
l. manumissiones num. 7. ff. de iustit. & iur. Cal-
das de renouat. Emphyteut. lib. 1. quæst. 12. nu. 15.
Gamma decis. 326. num. 6. Rota in causa Rauen-
naten. bonorum 20. Nouembris 1587. coram bo.
me. Card. Mantic. est decis. 10. num. 14. inter eius
impress. & recenter in dicta Forosempronien. Bo-
norum 4. Martij 1641. coram R. P. D. meo Rojas.
vers. cum per modum indirectum emphyteusis per-
petua redderetur, &c. & ibi aliæ decisiones addu-
cuntur.

Quæ conclusiones eò magis hodie admittendæ
veniunt, stante Bulla Sanctiss. D. N. Vrbani VIII.
35 edita de anno 1641. 5. Iunij vbi præseruantur †
Iura Sedis Apostolicæ, & inferiorum Ecclesia-
rum, personarumque Ecclesiasticarum à quibus-
cumque præiudicialibus.

Et sic in casu nostro in bonis Ecclesiasticis nũ-
quam erit locus iuri perpetuæ coloniæ, cum per
dictam Bullam, clausa, & optimè sigillata sit ia-
nua quibuscumq. præscriptionibus in rebus per-
tinentibus ad quascumque Ecclesias, præter cen-
tenariam, & immemorabilem.

B 36 NAm ex titulo præambulo quis præsumitur
semper continuasse † suam possessionem,
quando, prout in casu nostro, non docetur de
alio titulo. Aym. consil. 10 num. 9. & consil. 118.
num. 2. Alciat. de præsumpt. regul. 2. Cæsar. de
Grass. decis. 5. num. 5. de caus. possess. & propriet.
& fuit dictum coram Reuerendiss. Oriolen in
causa Bononien. Iurispatronatus 29. Martij 1574.
& coram Reuerendissimo Coccino in Tarraconen.
Præpositurarum 4. Iulij 1603. est inter eius im-
press. decisio 128. num. 8. & coram bo. me. Vbal-
do in Mutinen. Canonicatus 13. Iunij 1614. &
Eminentiss. D. Card. Panzirolo in Comen. Archi-
presbyteratus 6. Iunij 1633. est decisio 221. nu. 12.
tom. 2. à me select. aliàs par. 6. recent. & recentiùs
fuit firmatum coram R. P. D. meo Carrillo in
causa Rossanen. emptionis 27 Iunij 1640. & coram
eodem in causa Vrgellen. vnionis 27. Iunij 1640.
§. Nec subsistit. vers. tanquam tituli præambuli,
dum præcipuè de alio non docetur.

Insuper illa regula vulgata, quod præsumitur
37 possessionis † causa mutata ex superuenientia
noui tituli, tantùm procedit, quando est vtilis
possessori, vt si primus titulus fuerit inualidus,
aliàs cessat talis præsumptio. l. si quis ante. §. si
quis conduxerit, vbi notant Doctores ff. de acquir.
possess. Menoch. consil. 381. num. 34. Beltram. in
annotat. ad sa. me. Gregor. XV. decis. 546. num. 25.
vers. non procedit, & dixit Rota coram bo. mem.
Buratt. decis. 127. num. 23. & apud Put. decis. 442.
lib. 1. & recentiùs firmauit coram clar. me. Mer-
lino in causa Romana de Luraghis 26. Aprilis
1638. §. Quoniam respondebatur. vers. quando mu-
tatio est vtilis possessori, &c. & alibi in hac mate-
ria longior ero.

38 ABbas, Cellerarius, † vel alij Ministri ex eo- C
rum facto non possunt in aliquo præiudica-
re iuribus Monasterij, & hoc siue ignoranter,
siue scienter Vital. in clem. 1. num. 53. de offic.
Vicar. Calder. consil. 5. num. 1. de Confess. Calder.
consil. 338. num. 3. lib. 1. Rota coram bo. me. Card.
Seraph. decis. 1278. num. 3. & coram Eminentiss.
D. Card. Pamphilio iun. decis. 480 num. 4. par. 1.
recent. & recentiùs coram Reuerendiss. Pirouano
in causa S. Angeli Lambardorum Iurisdictionis
6. Martij 1637. est decisio 203. num. 10. tom. 3. à
me select. aliàs par. 7. recent. & deinde coram R. P.
D. meo Carrillo in Brixien. seu nullius Iurisdi-
ctionis 19. Nouembris 1638. §. Nec obstat. vers.
vel denique vti prouenientes ab ipsis Abbatibus, &c.
& coram R. P. D. meo Cerro in causa Cracouien.
Decimarum 21. Maij 1640. §. Primò ex defectu
potestatis illius, &c. vbi aliæ decisiones citantur,
& addo decisionem coram eodem R. P. D. Carrillo
in Rossanen. Decimarum 22. Iunij 1640. §. quin-
imo etiamsi. vers. Abbas, & Commendatarius non
potuisset Monasterio præiudicare, &c. & coram
R. P. D. meo Rojas in Licien. Quartæ 27. Iunij
1642. §. In omnem euentum Fratres non potue-
runt præiudicare Monasterio, &c. & in terminis
Cellerarij Monasterij, iam olim fuit dictum co-
ram bo. me. Card. Millino in Tiburtina Locationis
5. Decembris 1597. & nuper coram Reuerendiss.
Merlino in causa Perusina oblationum 27. Ianua-
rij 1640. vers. Affictus fuerunt soluti Cellerario
Monasterij, &c.

Vnde quando tractatur de præiudicando Mo-
nasterio, veluti de alienatione bonorum, prout
est casus noster, hic in decisione, nam tunc Mo-
39 nachi non vti † singuli debent consensum præ-
stare, sed congregatim exigitur consensus totius
Conuentus, vel saltem maioris partis, per quam
40 maiorem partem repræsentatur † ipse Conuen-
tus. can. sine exceptione, ibi, Et cum totius Cleri
tractatu, & consensu. 12. quæst. 2. cap. 1. & ibi
glos. in verb. defensore in fine, & cap. 2. de reb. Ec-
cles. non alien. in 6. Clem. 1. eodem titul. cap. 1. de
his quæ à Prælatis sine consens. Capit. Angel.
consil. 133. num. 3. Roman. consil. 36. num. 2. An-
char. consil. 57. num. 2. & consil. 301. num. 3. Becc.
consil. 183. num. 19. Honded. consil. 55. à num. 25.
& seqq. lib. 1. Card. Mantic. de tacit. lib. 4. titul. 7.
num. 5. Rota coram Card. Caualer. decis. 439.
num. 3. & coram Cantucc. decis. 22. num. 4. seqq.
part. 2. diuers. & coram decis. 118. num. 3. part. 1.
diuers. & nuper fuit dictum coram Merlino in
causa Nouarien. Bonorum 13. Ianuarij 1642.
41 §. Immo in contractu alienationis, &c. Vbi fuit †
annullata alienatio bonorum Monasterij, quia
fuit facta ab Abbate, cum vno tantùm Mona-
42 cho, nam † monendi erant, & expectandi alij
Monachi, atque in alium diem protrahenda ab-
solutio contractus, ne mendicata aliorum Mona-
43 chorum absentia esset causa, vt negotium † mi-
nus rectè expediretur. Innoc. in cap. 2. vbi Addi-

tio

tio in littera B. de nou. oper. nunc. Bald. consil.475.
num.11. lib.1. & in cap. cum omnes, num.15. vers.
ego idem puto, ext. de Constitut. & ibidem Ant.
de Butr. num.14. in fin. & num. 15. Felin. nu.22.
vers. secunda opinio. Dec. in secunda lectura num.
15. Ioan. Bapt. Ferrett. num. 50. & seqq. vers. &
ista secunda. Add. ad Zabarellam col. 5. littera A.
Abbas in cap. cum vniuersas. num. 8. vers. sed vbi
occurreret de elect. & in cap. 1. num 15. de his quæ
fiunt à maior. part. Capit. & in cap. 2. vbi Addi-
tio in littera A. de nou. oper. nunc. Ias. in l. placet
in prima lectura. num. 12. vers. ad prædicta. C.
de sacrosanct. Eccles. & secunda lectura num. 13.
vers. & dicit ibi Bald. & ibi Additio in littera A.
Soccin. sen. consil.15. num.7. lib. 1. Barbat. cons.1.
num.20. lib.1. & consil. 18. num. 23. lib. 2. Crot.
consil.71. num.48. Gig. consil.56. num.1. Plus enim
44 vident † oculi quàm oculus, & integrum est iu-
dicium, quod plurimorum sententijs confirma-
tur. can. extra conscientiam. distinct.64. cap. pru-
dentiam. §.1. vers. illa quippe, de offic. & potest.
45 Iud. Et per ampliores † homines perfectissima
veritas reuelatur. l. quæstionum fin. §. sed siue. C.
de fideicom.

Interest enim vnicuique plures habere consul-
tores, & plurium virorum iudicio vti. can. de
quibus 20. dist. c. prudentiã. de offic. deleg. can. extra
conscientiam. 64. dist. & propterea sequitur, quod dũ
causa commissa fuit duobus coniunctim, sententia
vnius est nulla. c. vno delegator. ext. de offic. delegat.
c. cum ab vno, de re iudic. in 6. l. pedius §. in seruum.
l. item si vnus. §. item si plures ff. de arbitr. l. duo ex
tribus ff. de re iudic. Abb. in c. causam matrimonij.
n.3. & ibi Bald. n.1. Dec. n.3. ext. de offic. deleg. V ant.
de nullit. ex defect. iurisdict. n.182. Speculat. in tit.
de sent. §. sequitur videre. §. sed etsi iudices. Paul. de
Castr. in cons.103. par. 1. dixitq. Rota in causa Nu-
cerina Paganor. 28. Iunij 1628. coram bo. me. Card.
Virili. Sed redeundo vnde digressi sumus, quam-
46 uis enim non desint, † qui existimauerint in
distrahendis rebus Ecclesiæ, vocandos non
esse necessariò absentes à Capitulo, vel Conuen-
tu, eo quia scriptum in iure non reperitur, quod
47 † debeant absentes vocari, nisi in tribus casi-
bus, de quibus glos. in cap. præsentium in verb.
ipsorum. de testib. in 6. quam sententiam sectati
sunt Bart. in Auth. hoc ius porrectum. num. 10.
C. de sacrosanct. Eccles. Abb. sibi parum con-
stans in cap. cum omnes num. 7. in fin. de Consti-
tut. & ibidem Dec. sibi pariter contrarius in pri-
ma lectur. num. 43. & 44. Imol. numer. 8. Bero.
num.81. vers. item in alienatione. Castr. consil. 4.
num. 1. & 2. lib. 1. cum alijs.

Attamen eorum opinio procedere posset, quã-
48 do ex tribus partibus, præsentes † saltem sunt
duæ partes Canonicorum, vel Monachorum,
in quibus tunc constituitur Capitulum, vel Con-
uentus, & non si præsens tantùm reperiatur
49 vnus † Monachus, (vt accidit in casu dictæ de-
cis. Nouarien. Bonorum coram Merlino) nam
per vnum Canonicum, vel Monachum, non re-
50 præsentatur † Conuentus, cum iste terminus,
Conuentus, non verificetur in vno, l. Neratius,
ff. de verbor. signif. glos. in cap. 1. in verb. con-
gregatione 10. quæst. 1. & in cap. 1. in verb. duo,
de elect. & in cap. nobis in verb. conuentuali, vbi
etiam Anchar. num.17. Ioan. de Anan. num. 24.
de iurepat. Abb. consil. 25. num. 2. lib. 2. Roman.
consil.136. num.6. & dixit Rota coram bo. mem.
Cardin. Caualer. decis.594. num. 3. & decis. 648.
num. 6. & coram bo. me. Buratt. decis. 795. nu.1.

Vnde consensus Conuentus exigitus à Iure in
51 alienatione bonorum † Ecclesiæ, non potest sup-
pleri per vnum tantùm Monachum, prout decla-
rat glos. in auth. ius porrectum in verb. maiori.
C. de sacrosanct. Eccles. quam ibi sequuntur Ca-
str. num.3. vers. item noto. Salicet. col.2. vers. op-
pono, quod maior pars. Abb. in cap. cum vniuer-
sas num.9. vers. tamen ad hoc. de elect. & in cap. 1.
num.16. vers. dicit clariùs, de his quæ fiunt à ma-
ior. part. Capit. Redoan. de rebus Eccles. non
alien. quæst.25. num. 55. & 56. Cardin. Mantic.
de tacit. lib.4. titul.7. num. 16. vbi dictam glosam
dicit notabilem, & à Doctoribus approbatam,
& fuit latè firmatum in dicta causa Nouarien.
Bonorum 13. January 1642. coram Merlino.

52 IMmemorabilis semper silet, † quando constat
de initio, veluti si adsit (prout in casu præsen- D
53 tis decisionis) Constitutio † aliqua Pontificia
certum quid statuens, vel prohibens, quia cum
statim incipiat ligare, quod non sic est in Con-
54 stitutionibus Principum secularium, † nam isti
potestatem habent à Populo, & ab homine, &
ideo eorum leges egent, vt ex earum vsu à popu-
lo approbentur, l. 1. in fin. ff. de Senator. &c. nam
55 & dicimus leges tunc firmari, cum † moribus
vtentium comprobantur Rota coram bo. mem.
Cardin. Mantic. decis.781. num. 11 part.4. diuers.
est inter eius impress. decis. 17. num.6. quod tamen
56 secus est in Romano Pontifice, † qui immediatè
& solum à DEO habet auctoritatem absque vl-
la dependentia à consensu subditorum, & de hac
materia alibi plura dicam, cum non sit hic locus,
57 Quare vt dictum est, stante † Pontificia Consti-
tutione, cum statim incipiat ligare, & sic vanum
semper erit dare contra eam nec de centenaria,
nec de immemorabili, vt considerauit Rota coram
Pirouano in causa Ratisbonen. Canonicatus 23.
Iunij 1617. & melius coram Merlino in Maiori-
cen. Indultorum 11. Aprilis 1639. §. Nec applicari
visa est immemorabilis, &c. quæ decisio fuit con-
firmata coram eodem 27. Iunij eiusdem anni, quas
decisiones deinde Rota sæpiùs secuta est, & præ-
sertim coram R. P. D. meo Rojas in Fanen. Com-
menda 27. Iunij 1639. & coram R. P. D. meo Car-
rillo in Rossanen. Decimarum 24. Ianuarij 1642.
§. Primo quia posito. vers. hinc resultat initium
quod immemorabilem excludit, &c.

Et generaliter expeditum est, quod quoties
allegatur principium temporis, hoc nihil aliud
58 est, quàm allegare contrariam † memoriam, &
sic in totum tollere, ac destruere immemorabi-
lem, vt probat text. in l. 2. §. idem labeo ait, ibi,
Sed sufficere si quis sciat factum esse. ff. de aqu.
pluu. arcen. glos. in l. hoc iure §. ductus, in verb.
memoriam. ff. de aqu. quotid. & æstiu. Aymon
cons.434. num.29. Couarr. in regul. possessor. par-
te 3. num.21. in fin. de regul. iur. Molin. de pri-
mog. lib.2. cap.6. num. 61. & seqq. P. Molina Ie-
suita de Iustit. & Iur. tractat.6. disput. 76. nu.1.
Velasquez cons.93. num.7. Auendan. ad l. 41. Tau-
ri num.16. Bellam. decis.64. in fin. & fuit dictum
coram

coram fel.ree. Gregor. XV. decis. 467. num. 7. & coram bo.me. Buratt. decis. 831. num. 6. & decis. 285. num. 4. par. 2. recent. & coram bo. me. Pirouano in causa Ferrarien. Bonorum 14. Nouembris 1622. vers. immemorabilis confunditur, quando constat de initio, &c. & coram bo. me. Coccino in causa Corduben. Decimarum de Lucena 15. Iunij 1635. iterumque coram eodem Pirouano in causa Paeen. Decimarum 21. Maij 1636. sunt decisiones 56. num. 20. & 136. num. 6. tom. 3. à me select. alias part. 7. recent. & recentiùs *coram R. P. D. meo Rojas in Forosempronien. Bonorum 4. Martij 1641. §. Nec in præsenti. vers. allegare principium temporis est allegare contrariam memoriam, &c.* & inter alias decisiones, præsentem hanc * Rota refert, & sequitur. ita etiam deinde fuit tentum in *causa Cesenaten. seu Sarsinaten. emphyteusis 10. Iunij 1642. coram R. P. D. meo Ghisilerio. §. Non obstat. vers. quia constat de initio, ex quo destruitur immemorabilis, & in causa Bononien. Macelli 15. Decembris 1642. coram R. P. D. meo Peutingero. §. Aiebant etiam. vers. & sic cum constabat de initio immemorabilis cessabat, &c. & in causa Barchinonen. Parrochialis, seu Vicariæ 10. Iunij 1643. coram R. P. D. meo Carrillo. §. cū allegata præscriptio, vers. ad excludendum enim præscriptionem immemorabilem, &c.*

Paulus Rubeus.

R. P. D. G I P T I O.

Romana Beneficiatus S. Petri.

Veneris 26. Aprilis 1591.

A R G V M E N T V M.

De Canonico in sacris non constituto, qui à Capitulo facultatem habet conferendi Canonicatum, multa notabilia, de quibus in summario.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficia conferre non est ordinis, sed iurisdictionis, & ideò beneficia conferre possunt etiam hi qui nullum habent ordinem.*

2 *Beneficia conferendi facultas est voluntariæ iurisdictionis, & ideò exerceri potest etiam extra territorium, & Capitulum.*

2 *Conferendi beneficia habens facultatem à Capitulo, dicitur illa conferre, tanquam exequutor Capituli. num. 2.*

3 *Beneficia conferre nomine Capituli aliud est, quàm capitulariter nominare, & conferre.*

Canonicus in sacris constitutus non consequitur fructus suæ præbendæ, & est capax eorum actuum, qui non capitulariter, sed à singulis extra Capitulum expediuntur. num. 3. Declara, vt num. 4.

D E C I S I O X V.

1 QVAMVIS collatio beneficiorum Basilicæ Sancti Petri de Vrbe, ex concessione felicis recordationis Nicolai V. Asculani, ac aliorum Pontificum pertineat ad Illustrissimum D. Archipresbyterum, & Capitulum dictæ Ecclesiæ; nihilominùs à multis annis vltrà, obseruata, &c. reperitur, quod huiusmodi collatio beneficiatuum vacantium in vna hebdomada spectat ad Archipresbyterum; altera verò hebdomada ad Canonicum hebdomadarium per turnum, iuxta cuiuslibet prærogatiuam: verùm quia in præcedenti turno duobus Canonicis in sacris non constitutis, de mandato Reuerendiss. Vicarij dictæ Basilicæ hebdomada assignata non fuit, sed nouus turnus inchoatus, quocirca succedente vacatione beneficiatus, de quo agitur, in hebdomada Reuerendiss. Archiepiscopi Melphiensi orta fuit dubitatio, an assignatio hebdomadarum per Magistrum ceremoniarum, prout prætenditur facta, de iure subsisteret, ita vt dicendum sit, dictum beneficiatum vacasse in hebdomada prædicti Episcopi Melphiensis. Et Domini dicta die, me de partium consensu extra Rotam causam proponente, tùm propter angustias temporis, tum etiam propter molem scripturarum, omissis nonnullis difficultatibus ab Informantibus excitatis, de quibus, si opus erit, particulariter agetur, firmarunt regulam, quod Canonicus in sacris non constitutus ad effectum conferendi, suam hebdomadam habere debet. Potissima ratio DD. fuit: Quia conferre beneficia non est Ordinis, sed iurisdictionis, quo fit, vt etiam hi qui nullum Ordinem habent, conferre quandoque possint. A *Abb. in cap. cum dilectus, num. 20. de consuetud. per text. in cap. dilecta. de maiorit. & obed. cap. dilecta, de excessib. Prælat. Rot. decis. 11. de præbend. in antiq. Bisig. 3. eodem tit.* & in istis terminis consuluit *Rebuff. vt ipse meminit in tract. nomination. quæst. 8. num. 3. vers. vnde consului.* A

2 Nec videtur inconueniens; cum facultas conferendi beneficia sit voluntariæ iurisdictionis, B Vnde quemadmodum exerceri potest extra territorium. *Gem. in cap. fin. num. 8. post princ. de offic. Vicar. Ioan. de Selua, de benef. quæst. 18. par. 2. num. 12.* pari ratione fatendum est, extra Capitulum, & fieri posse, præsertim quia licuit Capitulo, hanc conferendi facultatem delegare, & concedere etiam illis Canonicis, qui non sunt in sacris; quo casu prædicti Canonici tanquam exequutores Capituli conferre censentur. C *cap. si qui, de præbend. in 6.* si quidem is dicitur facere, qui alteri faciendum mandat, *l. pater, in fin. ff. de manu vindict.* vt demonstrat *Corra. de benefic. rubr. denominat. 12. nu. 26.* B C

3 Ex his tolluntur deducta in *cap. mandatum, de præbend. in 6. Rot. decis. 4. de constitut. in antiq. & 49. de concess. præbend.* Nam aliud est conferre nomine Capituli, aliud capitulariter ad nominationem, siue collationem deuenire per ea, quæ notat *Ioan. Monach. in cap. cum omnes, sub nu. 34. in fin. de constitut.* & sufficit Canonico, quod possit exercere hoc ius extra Capitulum, licèt coram notario, & cum sigillo Capituli aptiùs expediatur. Et suadetur; quia collatio beneficiorum est in fructibus. *c. cum olim. vbi not. de maior. & obed. Cassad. decis. 3. num. 6. de petit.* idcircò sicut Canonicus, qui non est in sacris, consequitur fructus suæ

præ-

præbendæ, & est capax eorum actuum, qui non capitulariter. C sed à singulis extra Capitulum expediuntur. *Glos. in clem. vt ij qui, in vers. capitula*, vbi scribentes, *de ætat. & qualit.* Ita etiam habere debet ius conferendi, *arg. legis, illud ad l. Aquil. cum vulg.*

4 . Non obstat *d. Clem. vt hi*, quia procedit in illis rebus, quæ per vocem, & suffragia in Capitulo geruntur, D non autem in alijs, quæ extra Capitulum fiunt, & sic tantùm ibi priuatur Canonicus electione, non autem nominatione, seu collatione, cum hæc inter se differant. *c. cum in illis de præben. in 6.* vt dicit *Rebuff. vbi proximè*, & cùm Clem. sit pœnalis, debet restringi, & non ampliari. *ad l. interpretatione. de pœn. cum concordan.* Nec etiam obstat *Concilium Tridentinum sess. 24. c. 4.* quia nil addit, sed solùm innouat dispositionem *d. Clem. vt hi qui.* Etsi adesset aliqua dubitatio, quæ tamen non adest, ex obseruantia subsequuta benè tolleretur, cui non obstat dispositio d. Clem. dum annullat contrarias consuetudines; quia est intelligenda respectu vocis, & actuum, qui dumtaxat in Capitulo expediuntur, &c.

SVMMARIVM ANNOTATIONIS ad Decisionem XV.

1 *Beneficij collatio potest fieri per quacunque verba, cum in hoc non sit præscripta aliqua verborum forma.*

2 *Beneficiorum collatio est voluntariæ iurisdictionis.*

3 *Legatus potest conferre beneficia suæ Prouinciæ vnicuique, etiam existenti extra Prouinciam.*

Et hoc quia talis collatio est voluntariæ iurisdictionis.

4 *Ordinarius in Curia an possit conferre beneficia.*

Iurisdictionem ordinariam nemo præsente Papa potest exercere.

5 *Ordinarij per absentiam non amittunt ius conferendi beneficia sibi competens in mensibus Ordinarijs.*

Ordinarij etiam extra Diœcesim existentes possunt per se, vel per alium conferre beneficia. n. 5.

6 *Absentia non impedit Ordinarium, quominus beneficia conferre possit.*

7 *Beneficij collatio est actus voluntariæ iurisdictionis, quem Episcopi extra territorium possunt exercere.*

8 *Vicarius Episcopi si habeat potestatem conferendi beneficia, potest ea conferre etiam extra Diœcesim.*

9 *Beneficij collatio facta ab excommunicato non dum tali declarato valet, & tenet. & nu. 12.*

Et hoc, quia beneficia conferre est iurisdictionis.

11 *Excommunicatus non priuatur exercitio Ordinis, vel officij, donec fuerit declaratus talis, sed solùm à communione sacramentorum.*

Excommunicatus non dum declaratus talis validè exercet ea, quæ sunt iurisdictionis. nu. 11.

13 *Beneficij collatio facta à suspenso non dum etiam tali declarato, non valet.*

14 *Suspensus etiam occultus non potest exercere ea, quæ sunt iurisdictionis.*

15 *Ordinarius est suspensus eo ipso, quod resignationem beneficij admittit, & ex post illud confert consanguineis resignantis.*

Sitientibus sat est fontem monstrare. num. 15.

16 *Imperator, siue aliquis Rex, &c. quando confert beneficium in vim Priuilegij Apostolici non dicitur ipse Imperator, seu Rex conferre.*

Sed ipse Papa confert ministerio tamen talis personæ.

17 *Et ideo talis collatio non reputatur Imperialis, vel Regia, sed merè, & absolutè Apostolica.*

18 *Actum quando quis gerit non nomine proprio, sed alterius, tunc eius persona nullatenus attenditur, sed ordinantis.*

19 *Actus attribuitur ordinanti non autē exequenti*

20 *Persona repræsentata attenditur, non autem eius, qui actum gerit.*

Persona cuius contemplatione actus geritur, solùm attenditur. num. 20.

21 *Minister nudus in negotio, quod gerit, consideratur sicut res inanimata.*

22 *Actus Capitulares omnes illi sunt, qui Canonicis vocem non habentibus in Capitulo conuenire possunt.*

23 *Episcopum associare, Ecclesiam defendere, delegationes suscipere, fructus percipere, non sunt actus capitulares.*

24 *Optare, & ratione hebdomadæ conferre, vel nominare, non sunt actus capitulares.*

Canonicatus possessionis traditio non est actus capitularis. num. 24.

25 *Sessio non est actus capitularis, nec capitulariter dicitur fieri, cum ab ea non excludantur Canonici, qui non habent vocem in Capitulo.*

26 *Capitularis non dicitur ille actus, in quo non est necesse, vt interueniat maior pars Canonicorum.*

Neque ad illum actum Canonici capitulariter congregantur.

27 *Neque in eo tractatur de pertinentibus ad Iura Capituli, quæ tria sunt necessaria, vt actus dicatur capitularis.*

28 *Actus illi dicuntur capitulares, qui concernunt gubernium, & administrationem Ecclesiæ, & requirunt vota eorum, qui sunt de Capitulo.*

29 *Canonicus in sacris non constitutus conferendo beneficium ratione suæ hebdomadæ, non facit actum capitularem,*

Quia si esset capitularis, d. Canonicus non posset illũ exercere, quia non habet vocem in Capitulo.

30 *Actus plures qui non sunt capitulares hic referũtur, cum vocentur potius chorales, quàm capitulares. & num. 31.*

32 *Capitularis, si dicatur ille actus, qui celebratur, vbi sit Capitulum, hoc asserere vanum est.*

33 *Actus aliquis, si verè sit capitularis; non tamen desinit esse talis, licèt ex aliquo accidenti, non fiat in loco solito Capituli.*

Locus omnis, vbi Capitulum congregatur, dicitur Capitularis, dummodo sit honestus. n. 33.

34 *Locus certus non est de essentia Capituli.*

35 *Canonici in sacris non constituti non habent vocem in Capitulo, & ista Constitutio Concil. Viennen. fuit innouata, & ampliata à Concil. Trident.*

36 *Beneficiatus, vt præcedat Canonicum in sacris non constitutum, statuto indui potest.*

37 *Et hoc in odium Canonicorum ordines sacros suscipere*

sciuere negligentium, & sic inuitentur ad illos
suscipiendos.
38 *Intellige tamen hoc fieri ratione Ordinis non au-*
tem dignitatis, nam cum postea Canonicus ini-
tiatur sacris Ordinibus ascendit ad suum locum.

ANNOTATIO AD DECISIONEM XV.

A NON solùm enim beneficij collatio potest
fieri per quemcumque, sed etiam per quæ-
cumq; verba facta valet, & tenet, cũ in hoc non sit
1 præscripta aliqua formula † verborum, sed quo-
modolibet potest indifferenter explicari dicta
collatio. *Io. de Sylu. in tract. de benefic. par. 3. quæst.*
10. num. 11. Lambert. de Iurepatr. lib. 2. par. 3. q. 11.
art. 1. nu. 6. in fin. & nuper aduertit *Rota coram*
clar. me. Reuerendiss. Merlino in causa Parmeñ
Beneficij 31. Ianuarij 1642. §. Non obstat. vers. in
quo non exigitur, nec præscripta est aliqua verbo-
rum formula, &c.
A Quod enim collatio beneficiorum sit volunta-
2 riæ iurisdictionis, † *text. est in cap. transmissam, &*
in cap. nosti, de elect. & vtrobique Doctores, glos. in
cap. nouit in verb. terminos, & ibi Abb. ibi num. 3.
de offic. Leg. Lap. allegat. 89. num. 12. Probus in cap.
cum illis num. 11. de præbend. in 6. Nil. in repertor.
verb. Beneficium nu. 4. latè *Sely. de benef. quæst. 40.*
nu. 1. & seq. Couar. lib. 3. variar. cap. 20 nu. 8. & 9.
3 Hinc videmus, quod Legatus potest conferre †
beneficia suæ prouinciæ vnicuique, etiam existẽ-
ti extra prouinciam, ex quo collatio est volun-
tariæ iurisdictionis, *Calderin. cons. 3. nu. 3. qui fil.*
sint legit. & dixit Rota coram bo. me. Reuerendiss.
Coccino in Vercellen. Archidiaconatus 21. Aprilis
1608. est decisio 405. num. 4. vbi corrige allegatio-
nem, cum sit defectuosa, dum ibi dicitur, *(Oldrad.*
consil. 3. num. 3. qui expressè loquitur de legato, qui
fil. sint legit.) nam dicere debet *(Oldrad. consil. 73.*
in princip. vers. hinc videmus. Calderin. cons. 3.
num. 3. &c. facit etiam alia decisio *coram eodem*
in eadem causa sub die 6. Iunij 1606. est decis. 349.
4 *num. 5.* An autem † Ordinarius in Curia possit
conferre beneficia, quia præsente Papa nullus
potest iurisdictionem ordinariam exercere, vi-
deatur *Gomez super regul. de non iud. &c. quæst. 3.*
vers. sed maius dubium. Æneas de Falcon. de reser-
uat. quæst. 4. princ. quæst. 10. Paul. in practic. Can-
cell. quæst. 82. Pauin. de potestat. Capitul. sed. vacant.
quæst. 1. par. 2. col. 3. num. 6. vers. Quinimmo. Steph.
Gratian. discept. forens. cap. 127. num. 4.
Hinc est pariter Ordinarios per absentiam
non amittere ius conferendi beneficia sibi com-
5 petens † in mensibus Ordinarijs, cum etiam ex-
tra Diœcesim existentes beneficia vacantia per
se, vel per alium conferre possint. *cap. statutum,*
vbi glos. in verb. in remotis, & ibi Geminian. super
dicta gloss. num. 11. circa finem, de præbend. in 6.
Doctores in cap. post electionem, vbi Io. Andr.
num. 2. & Anchar. eodem num. 2. de præbend. Abb.
in cap. nouit. num. 9. vers. demum quæret. ext. de
offic. deleg. Absentia enim (cessante in alternati-
6 ua) non impedit Ordinarium, † quominus con-
ferre possit. *Innocent. in cap. quia diuersitatem*
num. 5. de concess. præbend. Alphonsus Sotus anti-
quus glos. Sator. super regul. Cancell. 15. vers. venio
nunc ad quartum. Sarnensis in regul. de non iud.
iuxt. form. supplicat. quæst. 3. num. 2. dixitque *Rota*
in causa Egitanien. Canonicatus 5. Decemb. 1605.
coram bo. me. Penia. est decisio 962. num. 2. inter
eius à me imprimend. Et ibi ea redditur ratio, de
7 qua supra, † quia collatio est actus voluntariæ iu-
risdictionis, quam Episcopi extra territorium
exercere possunt. *l. ff. de off. Procons. l. emancipari;*
& ibi notat Bart. in princ. ff. de adopt.
Et quod dictum est de Episcopo, idem intellige
8 verum pariter in eius Vicario habente † potesta-
tem conferendi beneficia, vt possit ea conferre
etiam extra Diœcesim, vt iam olim fuit decisum
in *Rota decis. 5. per tot. de off. Vicar. in antiquior.*
quam decisionem amplexus est Senatus *Burde-*
gal. penes Boer. decis. 30. num. 6. vers. sed contrarium
tenent Domini de Rota, &c. & idem sentit *Lam-*
bert. de Iurepatr. in art. 6. 2. par. princ secund. part.
lib. fol. 281. Couar. lib. 3. cap. 20. Gonzal. ad regul. 8.
Cancell. glos. 62 num. 3.
9 Videmus pariter, † quod collatio beneficij fa-
cta ab excommunicato valet, & tenet, si adhuc
declaratus non sit excommunicatus, & hoc ea-
dem ratione, quia beneficia conferre est actus
10 iurisdictionis, † & excommunicatus non priua-
tur exercitio Ordinis, & officij, donec fuerit de-
11 claratus, sed tantùm à communione † Sacramẽ-
torum. vnde ea quæ sunt iurisdictionis valide
exercet. facit *l. Barbarius, & ibi Doctores. C. de*
offic. prætor. can. nonne 8. quæst. 4. cap. ad proban-
dum, & ibi Abb. num. 3. & 14. in fin. & seq. Felin.
num. 3. & 6. de re iudic. vbi dicit ita fuisse iudica-
tum in Rota tempore suo. *Innoc. in cap. veritatis*
num. 1. vers. quod intelligendum videtur, & ibi
Bellam. num. 22. Abb num. 43. & cæteri DD. de dol.
& contum. Franc. Marc. decis. Delphinal. 967. n. 5.
& 13. Lotter. de re benefic. lib. 2. quæst. 41. num. 4. &
latè probat *bo. me. Martin. Bonacina in suo tract.*
de censur. disput. 2. quæst. 2. punct. 5. in 2. proposit.
num. 6. & per tot. & dixit *Rota coram bo. me. Gyps.*
in causa Burgeñ Canonicatus 27. Iunij 1586. in
fin. vers. placebat Dominos de occulto excommuni-
cato cuius gesta ratione publici officij tenent, &c.
12 & in puncto ad effectum validitatis collationis †
factæ ab excommunicato non dum tali declarato,
decisum fuit *coram bo. me. Card. Pamphil. in cau-*
sa Iaceñ Archidiaconatus 23. Iulij 1601. est deci-
sio 168. par. 5. diuers. aliàs post 2. tom. consil. Fari-
nac. & coram bo. me. Card. Lancellotto in causa
Placentina Beneficij 1. Iulij 1611. & coram bo. me.
Francisco Vbaldo in eadem causa sub die 20. No-
uembris 1613 est decisio 534 nu. 3. & seq. vbi plura
par. 1. recent. deinde id fuit confirmatum coram eo-
dem in eadem causa sub die 21. Maij 1614. est de-
cisio 602. eadem part. 1.
Congruit etiam, id quod è cõtra cautum repe-
13 rimus nempe, beneficij collationem esse † nul-
lam, & inualidam si sit facta à collatore suspenso,
licet occulto, & non declarato tali, & ratio est,
quia suspensus etiam occultus censetur prohibi-
14 tus † ab exercitio iurisdictionis. *Nauar. in manual.*
cap. 27. sub nu. 151 & cons. 4. sub nu. 3. de cler. excõm.
& consequenter collationis beneficiorum, cum
(vt sæpius dictum est) actus sit iurisdictionis,
& ita in terminis inualidandi collationem bene-
ficij factam ab Episcopo non declarato suspen-
so,

ſo, qui inciderat in Conſtitutionem ſa. me. Pij V.
15 *in nouo Bullar.Conſtit.18.§.5.& 6.*in † qua diſpo-
nitur Epiſcopum eſſe ſuſpenſum eo ipſo, quod ad-
mittit reſignationem beneficij, & ex poſt illud cō-
fert conſanguineis reſignantis, &c. *fuit reſolutum*
coram bo. me. Gypſ. in cauſa Aſſiſieñ Canonicatus
25.Iunij 1599. quæ deciſio ab eodem non habetur
extenſa, (quia fuit morte præuentus) ſed à R.P.D.
Litra, impreſſaq. habetur *in 2.par. recent. deciſ.17.*
& ideo ibi vide) ſitienti enim ſat eſt monſtrare
fontem.

In quibus verò caſibus Epiſcopi incurrant in
ſuſpenſionem, ponit *Ioan.Aloyſ.Ricc. in prax.for.*
Eccleſiaſtic. deciſ.470. per tot. vbi vndecim ponit
caſus, & addi poteſt ſupra relatus.

B 16 ITaque quando Imperator, † ſiue aliquis Rex,
aut alius Laicus confert aliquod beneficium
in vim priuilegij Apoſtolici, tunc non dicitur ip-
ſe Imperator, ſeu ipſe Rex, &c. conferre, ſed con-
fert ipſe Papa mediante miniſterio talis perſonæ,
& ideo collatio non reputatur Imperialis, aut
17 alterius † Principis, ſed merè, & abſolutè Apo-
ſtolica. ad *l.etſi Prætor. ff. de off. eius, cui eſt mand.*
iuriſd. l.ſolet. ff. de iuriſd. omn. iud. Rota deciſ.15.
num.2. verſ.quia Imperator, &c. de præbend. in
antiq.

Et in iure ſatis tritum eſt, quando quis actum
18 gerit non nomine † proprio, ſed tamquam mi-
niſter alterius, tunc nullatenus eius perſona,
ſed ordinantis attenditur, eique dictus actus, &
19 non exequenti † attribuitur, *l.ſi hæres ex teſta-*
mento. ff. de act.empt. l.item eorum. §.ſi decurio-
nes. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nomin. l.vnum. §.1.
ff. de legat.2. l.denique, §.final. vbi Bald. C. ſi ad-
uerſ. rem iudic. vbi quod attenditur perſona re-
20 preſentata, † non autem eius, qui actum gerit,
& in l.ſeruo legata, §.ſi teſtator, ff. de legat.1. l.fi-
deicommiſſum, §.interdum, ff. de legat.3. vbi quod
attenditur ſolum perſona contemplatione cuius
actus geritur, cum alijs relatis à *Rota coram*
R.P.D. meo Ghiſilerio in cauſa Arimineñ Mo-
lendini 7.Maij 1638. §.Nec de veritate verſ. quia
tamquam nudus eorum miniſter interuenit, &c.
& recentiùs coram R.P.D. meo Carrillo in Roſſa-
nen. Decimarum 22.Iunij 1640.§.Prout nec etiam
releuare, &c. verſ. ea præcipuè ratione quoniam
actus attribuitur ordinanti, &c.

21 Vnde dici poteſt nudum miniſtrum † in nego-
tio, quod gerit nomine alterius eſſe tamquam
merum inſtrumentum, & ſic conſideratur tam-
quam res inanimata, vt habetur *in can. homici-*
das, & in can. ſi homicidas 22. quæſt.2. meminitq.
Rota in cauſa Romana ſocietatis Officij 16. Aprilis
1612. coram bo.me. Card. Sacrato.

C 22 QVare pro regula tradi ſolet. Actus Capitula-
res † eſſe omnes illos, qui Canonicis vocem
non habentibus in Capitulo, quia in ſacris non
ſunt conſtituti conueniri poſſunt, & plures po-
nuntur per *gloſ. in d. clem. vt ij. de ætat. & qualit.*
23 Nempe Epiſcopum aſſociare, † Eccleſiam de-
fendere, delegationes ſuſcipere, fructus percipe-
re, *& ibidem Abb. Cardinal. & Anchar.* alios ca-
ſus referunt prout optare, & ratione hebdomadæ
conferre, vel nominare (prout eſt caſus noſter)
24 quæ ratione † Canoniæ eiſdem debentur, non
tamen vti Capitulares vocem habentes, exercere
debent, dum, vt dixi, in ſacris non ſunt conſtitu-
ti, *Caſſador. deciſ.8. de cauſ.poſſeſſ. & propriet. in*
princ. vbi exemplificat in traditione poſſeſſionis
Canonicatus. *Barboſ. de Canon. & Dignit. cap.37.*
& dixit Rota coram Reuerendiſſ. Vrgellen. in cau-
ſa Leodien. Beneficij, quæ eſt deciſio 368. num.2. in-
ter eius impreſſ. & nuper fuit dictum *in cauſa Va-*
lentina Præeminentiarum 19. Nouembris 1640.
coram bo. me. Coccino, in §. ſecundo conſidera-
bant, &c.

Vbi dicitur, quod ſeſſio non eſt actus Capitu-
25 laris, aut † Capitulariter fieri dici non poteſt,
quia ab ea excludi non poſſunt Canonici, qui non
habent ordinem ſacrum, & tamen ab actibus Ca-
pitularibus excluduntur, *d.Clem. vt ij. de ætat. &*
qualit. Et ſubditur, illum non eſſe actum Capitu-
26 larem, in quo non eſt † neceſſe, vt interueniat
maior pars Canonicorum, neque ad illum actum
Canonici Capitulariter congregantur, neque in
eo tractatur de reſpicientibus ad Iura Capituli,
27 quæ omnia † requiruntur ad hoc, vt actus dica-
tur capitularis, vel capitulariter fieri. vt benè in-
quit ad propoſitum *Federicus de Sen. conſil.141.*
verſ. ideo permiſſorum intuitu. gloſſ. & DD. in d.
Clem. vt ij. de ætat. & qualit. Quæ deciſio *Valen-*
tina Præeminentiarum fuit deinde confirmata in
eadem cauſa coram bo.me. Reuerendiſſ. Pirouano,
ſub die 21. Martij 1641. vbi aſſeritur, illos non
28 poſſe dici actus Capitulares, qui concernunt †
gubernium, & adminiſtrationem Eccleſiæ, & vo-
ta eorum, qui ſunt de Capitulo in confirmatione
prædictorum. Actus vero non Capitulares ſunt ij,
qui vt Canonicis vocem non habentibus in Ca-
pitulo conuenire poſſunt, & in ſpecie exemplifi-
29 catur, prout eſt caſus noſter, † quando Canoni-
cus in ſacris non conſtitutus ratione hebdomadæ
confert, vel nominat. Et abundè plures actus ibi
referuntur, qui nullo modo dicuntur Capitula-
30 res, veluti incedere ad recipiendum Candelas † in
die Purificationis, Cinerem in diem Cinerum,
Palmas in die Palmarum, Thurificatio, Delatio,
Salutatio Canonici Præſidentis, & aliorum Ca-
nonicorum in Choro exiſtentium, Aſſociare
D.Epiſcopum, & facere cum eo circulum ad In-
troitum Miſſæ, Kyrie, Gloriæ, Credo, &c. Ingredi
Chorū per portam principalem præſente D.Epi-
ſcopo, ac ab ipſo ſalutari, ac benedictionem acci-
pere, &c. & alij plures actus, qui ibi habentur,
quos breuitatis ergo non refero. Nam iſti dicun-
31 tur actus Chorales, † & nequaquam Capitulares.
Prædictaq. deciſio Pirouani fuit deinde magnifi-
cata *coram eodem in eadem cauſa ſub die 7. Iunij*
1641. vbi etiam dd. actus replicantur. & recentiùs
ità etiam ſenſit *Rota in altera Valentina Iuris ſe-*
dendi 20. Iunij 1643. coram R.P.D. meo Leone Ve-
roſpio, vbi referuntur, & ſequuntur ſupradictæ
deciſiones in *dicta cauſa Valentina Præeminen-*
tiarum, & deciditur ibi quod ſtallum in Choro non
eſt actus Capitularis.

Et nota vanum eſſe, ſi aſſeratur illum dici actū
32 capitularem, qui in loco vbi celebratur † Capi-
tulum fit, quia aliud eſt dicere, aliquid fieri in Ca-
pitulo, & aliud fieri capitulariter, & ita reijciendo
hanc verbalem prætenſionem, reſpondit *Rota co-*
ram bo.me. Card. Seraph. deciſ.1297. nu.3. & coram
R.P.D. Ghiſilerio in Argentin. coadiutoriæ 2. Maij
1631.

1631. est decisio 36. num. 9. tom. 2. à me select. aliàs par. 6. recent. & recentius fuit dictum coram Coccino in d. Valentina Praeeminentiarum 19. Nouemb. 1640. §. Nec releuat, quod ex eo, quia id. actus fuit in loco, vbi aliquando Capitulum celebratur, &c.

33 Sicuti etiam è contra dicimus, si aliquis † actus verè sit Capitularis, non tamen desinit esse talis, si ex aliqua causa non fiat in loco solito Capituli, quia locus omnis, vbi Capitulum congregatur, dicitur Capitularis, dummodo sit honestus. *c. quod sicut, vbi Abb. num. 2. & cap. cum terra, de elect. & ibi gloss. in verb. in quo.* notat, certum locum non
34 esse † de substantia Capituli, aduertitque *Rota in d. decis. 36. num. 6. par. 6. recent.*

D 35 Constitutio ista Concilij Viennensis fuit innouata, & ampliata † *à Concil. Trident. sess. 22. de reformat. cap. 4.* & docent *Azor. institut. moral. par. 2. lib. 3. cap. 11. num. 20.* latè *Monet. de distribut. quotid. par. 1. cap. 20. num. 3. & seq. Vgolin. de offic. & potest. Episcop. cap. 19. §. 3. num. 1. Piasec. in prax. Episcopal. part. 2. cap. 3. num. 7. Paul. Laym. canoc. quæst. de Prælat. Ecclesiasticor. elect. quæst. 181. respons. 3. & quæst. 28. respons. 2. Fr. Emanuel quæst. Regul. tom. 2. quæst. 51. ar. 5. Raguc. de voce Canonicorum in Capitulo quæst. 24.* & dixit *Rota soram eodem Gypf. in hac eadem causa 13. Martij 1594. est decisio 600. num. 2. par. 4. diuer.* & videatur apud *Garz. de benefic. par. 3. cap. 4. n. 24.* vbi ponit decretum in hac materia Eminentiss. DD. Card. super Congreg. Concil. *& num. 30.* limitat hanc conclusionem in terminis nostris, & ad hoc adducit præsentem hanc decisionem *26. Aprilis 1591. &c.* Facit etiam quod diximus sta-
36 tuto posse induci, † vt Beneficiatus præcedat Canonicum non existentem in sacris, & hoc in odium Canonicorum ordines sacros suscipere negligen-
37 tium, vt hac ratione inuirentur ad † illos suscipiendos, vt censuit *Rota corã Eminentiss. D. Card. Pamphil. in causa Hispalen. Præeminentiar. 4. Iunij 1612. & decisio 416. num. 7. par. 1. recent. & coram bo. me. Coccino, in altera Hispalen. Praeminentiarum 4. Iulij 1625. est decisio 459. num. 10. tom. 1. à me select. aliàs par. 5. recent.* vbi etiam di-
38 citur hoc fieri ratione Ordinis non autem † dignitatis, nam cum postea Canonicus initiatur sacris Ordinibus ascendit supra omnes Portionarios.

Paulus Rubens.

R. P. D. PAMPHILIO
postea S. R. E. Cardinali.

Imolen. Bonorum.

Veneris 13. Nouembris 1592.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis Ecclesiastica transit etiam ad hæredes extraneos, quando fuit concessa cum clausula, *ad habendum*, & quid, si post hanc clausulam adest prohibitio alienationis, & an prohibitus alienare censeatur etiam prohibitus relinquere in testamento.

SVMMARIVM.

1 *Remedium* l. final. C. de edict. D. Adr. toll. *datur etiam in bonis emphyteuticis à testatore possessis tempore mortis.*

2 *Possessorium ex* l. final. C. de edict. Diu. Adr. toll. *impeditur per exceptionem dominij in continenti probata.*

Emphyteusis Ecclesiastica est transitoria ad extraneos hæredes, quando in inuestitura adest clausula ad habendum, *vel ad faciendum quicquid placuerit. num. 2.*

3 *Emphyteusis Ecclesiastica an, & quando sit transitoria ad extraneos haeredes, per subsequentem prohibitionem alienationis, positam post clausulam,* ad habendum. *& num. 6.*

4 *Prohibitus alienare, non censetur prohibitus in testamento relinquere, etiam quod prohibitio sit facta verbis pragnantibus, & vniuersalibus. & num. 6. vbi de eadem materia. & num. 7.*

5 *Verba interpretanda semper sunt, ne dispositio remaneat elusoria, & frustratoria, etiam in materia odiosa.*

7 *Prohibitum quoad certas personas expressas, censetur permissum, quoad alias personas non expressas.*

DECISIO XVI.

1 PROPOSVI de nouo causam super resolutis. Et quantum ad bona, in inuestitura facta q. Ioanni Maluelio 1576. Domini pro maiori parte recesserunt, & tenuerunt, in illis licèt emphyteuticis, dandam esse hæredibus immissionem ex *remed. l. final. C. de edict. D. Adr. toll. iuxta text. in c. 1. §. inter filium, vers. defunctis, si de feud. fuerit contr. inter dom. & agnat. cum alijs allegatis.*

2 Nec posse Reuerendiss. Episcopum hanc immissionem impedire, quasi incontinenti A doceat A
de iure suæ Ecclesiæ ad not. per *Zucard. in l. fin. num. 486.* & alios quos congerunt, & *Modern. in 4. remed. adipisc. num. 381.* quia licèt ex deductis in decisionibus, videretur Dominis, sufficienter probari dominium Ecclesiæ Imolæ, & obitum Ioannis sine filijs, & descendentibus, tamen ex hoc non sequi, quod bona fuerint ad Ecclesiam deuoluta, propter clausulam *Ad habendum, &c.* Et quicquid prædicto Ioanni, & eius filijs, & hæredibus, & descendentibus deinceps placuerit, faciendi, quæ verba æquipollent clausulæ, *& quibus dederit,* & faciunt emphyteusim, etiam Ecclesiasticam, transitoriam ad quoscumque hæredes etiam extraneos, B *Doct. in cap. 1. de feud. non* B
hab. prop. nat. feud. Paris. cons. 81. in fin. lib. Curt. iun. cons. 4. num. 1. Clar. in §. Emphyteusis, quæst. 28. ad fin. cum alijs allegatis, & fuit resolutum *in causa Romana domus Sancti Eustachij, de mense Februarij 1581. coram Illustriss. Cardinali Lancellotto.*

3 Neque virtutem huius clausulæ tolli ex subsequenti prohibitione alienationis, C iuxta consi- C
lium *Bald. 465. nu. 5. lib. 5. Dec. ibi sub nu. 3.* cum alijs allegatis in decisione, quia quicquid dicendum sit, vbi subsequens prohibitio alienationis vix est absoluta, & indefinita, in quibus terminis loquuntur Doctores in contrarium allegati, tamen quando prout in hoc casu, est posita ad limitandam præcedentem facultatem alienandi, D vt D
scilicet inter viuos fiat cum expressa licentia Domini, qui si velit emere, præferatur pro solidis quin-

quinque minus. Per viam verò vltimæ voluntatis, dummodo non ad fauorem loci pij, vel pro anima, excepto Episcopatu, potuit concludi; in casibus non exceptis remanere illæsam facultatem disponendi de re emphyteutica, quæ excludae ex vulgata regula, quod exceptio firmat regulam in casibus non exceptis, *l. nam quod liquidè. §. fin. de penu. leg. l. quæsitum §. deniq. ff. de fund. inst.*

4 Et per consequens, Ioannem potuisse de istis bonis disponere per viam institutionis hæreditatis, quæ sub generali prohibitione alienationis, siue sit indeterminatè facta, siue limitatiuè ad certas personas, dummodò illæ non instituantur, non censetur comprehensa; *Bart. in l. peto. §. patre, nu. 2. de leg. 2. & in l. si ita quis. §. ea lege, num. 1.* vbi post alios *Ias. num. 41. de verb. oblig. Ang. cons. 57. num. 5. Alex. in cons. 155. nu. 3. lib. 2. Socin. iun. cons. 97. nu. 55. lib. 2. Couar. in c. Rainaldus, in princ. sub nu. 4. de testibus. Tiraq. de retract. lignag. §. 26. glos. 1. nu. 4.* latè *Gabr. concl. 10. de fideic.* Etiam si prohibitio verbis vniuersalibus, & prægnantibus facta sit, iuxta opin. *Angel. d. cons. 57. nu. 5. Alex. d. cons. 155. Ias. cons. 96. col. antepen vers. istam decisionem lib. 4. Ruin. cons. 59. nu. 16. lib. 2. Cott. in mem.*
e *in verb. alienatio prohibita.* E Quæ opinio licèt simpliciter sumpta, possit habere difficultatem ex not. per *Alciat. in l. si filiusfamilias. § diui, sub n. 41. & ibi Rip. sub nu. 99 de leg. 1. Cephal. cons. 153. vol. 2. cum alijs, per Gabr. d. concl. 10 num. 61.*

5 In casu tamen, de quo agitur, est seruandum, propter præcedentem amplam facultatem alie-
F nandi, F tam in contractu, quàm in testamento, quia ne remaneat frustratoria, & elusoria contra regulam *c. si Papa de priuil. in 6. l. si quando in prin. ff. de leg. 1. Bald. in rubr. C. de contrahend. empt. 9. quæst.* quæ procedit etiam in materia odiosa, & stricta. *Cald. cons. 6. in fin. qui filij sint legit.* dicendum est, sequentem prohibitionem comprehendere omnem alienationem, propter causam institutionis hæredis, vt in his terminis declarat *Boss. in tit. de publicat. bon. nu. 6. circa fin.*

6 Præsertim quia ista subsequens prohibitio alienationis, sine expressa licentia Domini, est facta ad effectum, vt ipse si velit, possit emere, & pro se acquirere; & quibusuis alijs, pro solidis quinque minus, præferatur. Quod suadetur ex eo, quod ipso nolente emere, datur libera facultas Ioanni Emphyteutæ vendendi quibuscumque emere volentibus, exceptis personis à iure prohibitis. Qui effectus prælationis verificatur tantùm in alienatione inter viuos, propter factam mentionem pretij; *Io. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de empt. & vendit. § nunc dicendum d. 2. num. 2. vers. sed pone, cum alijs per Fab. de emp. & vendit. par. 1. q. 2. nu. 3.* Nec proportionatur institutioni hæredis, in qua non intrat ratio prælationis, ad not. per *Socin. iun. cons. 97. num. 60. lib. 2.* Nec requiritur aliqua licentia Domini directi. *Paris. cons. 85. in fin. lib. 4.* Et vulgaris est regula, quod verba quantumuis generalia, semper restringuntur à ratione, & causa, propter quam sunt prolata. *Bald. & Salicet. in l. final. C. ad Maced. Aym. in cons. 3. nu. 2. & cons. 336. num. 6.*

7 Confirmantur prædicta ex eo quod in prædicta prohibitione dicitur, huiusmodi bona non posse
C relinqui loco pio, G vel pro anima, excepto Episcopatu; quod in necessarium antecedens præsupponit facultatem disponendi de re emphyteutica per viam vltimæ voluntatis, & institutionis hæredis in alias personas, præter expressè prohibitas, *l. cum prætor. ff. de iud. l. etiam quod liquidè. §. final. de pen. leg. Ruin. cons. 95. num. 10. lib. 2.* & faciunt notata per *Bart. in d. l. peto. §. fratre, & in d. l. si & aquis. §. ea lege*, cum alijs suprà citatis. Vltra quòd superflua omninò esset ista particularis prohibitio relinquendi loco pio, vel pro anima, si sub verbis generalibus comprehensa esset hæredis institutio. *Alex. cons. 155. num. 4. lib. 2.*

8 Et ita Domini pro maiori parte resoluerunt, quantum ad bona, de quibus agitur, in inuestitura, anni 1576. nisi ex alijs inuestituris antiquis factis antecessoribus q. Ioannis, in quibus non est posita illa clausula, *& quicquid placuerit, &c.* quas R. D. Episcopus prætendit, esse attendendas dū aliud dicendum sit; quod prædicti Domini reseruarunt particulariter videndum. Quantum verò ad alia bona, de quibus in inuestitura anni 1577. dantur diuersa instrumenta, & iustificandum est, quomodo se habeat. Quo verò, ad alias, de quibus inuestitura anni 1584. non adest facultas disponendi de re Emphyteotica, prout placuerit, & ideò de istis aliàs agetur.

SVMMARIVM ANNOTATIONIS ad Decisionem XVI.

1 *Remedium l. fin. C. de edict. D. Adrian. toll. cessat per exceptiones incontinenti probatas.*

2 *Testamento, quando lex resistit, tunc non intrat remedium l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.*

3 *Testator si perperam testatus est, veluti quia testamentum condere non poterat, tunc vanum est petere immissionem vigore l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.*

4 *Equites Hierosolymitani sūt veri Religiosi, & dicuntur Clerici Regulares sub Relig. S. Augustini,*

5 *Et tribus votis sunt astricti, scilicet, castitatis, paupertatis, & obedientiæ.*

6 *Atque horarum Canonicarum loco, orationem Dominicalē recitare tenentur aliquoties per diē.*

7 *Equites Hierosolymitani tam de iure communi, quàm ex eorum Constitutionibus carent actiua testamenti factione.*

8 *Religio Hierosolymitana succedit in omnibus hæreditatibus Equitum.*

9 *Equites Hierosolymitani habita licentia à Magno Magistro condendi testamentum, tunc illud viribus subsistit.*

10 *Equites Hierosolymitani, si condant testamentum sine dispensatione, hæredi non potest dari immissio. & num. 11.*

12 *Remedium l. fin. C. de edict. D. Adr. quando impeditur ex incapacitate personæ testantis, talis incapacitas incontinenti debet probari.*

Pupillus, furiosus, mentecaptus, freneticus, hæreticus, vsurarius, manifestus, &c. non possunt condere testamentum. num. 12.

13 *Remedium l. fin. C. de edict. D. Andr. &c. cessat ex incapacitate personæ hæredis instituti.*

14 *Hæreticus non potest institui hæres.*

Filius spurius perperam à patre instituitur hæres.

Spurietas reddit filium prorsus inhabilem ad succeden-

cedendum patri tam ex testamento, quàm ab intestato. n.14. Itaq. nec in ouo potest honorari.

15 *Filio spurio denegatur immissio vigore l. fin. C. de edict. D. Adr. tollen. etiam si pater eum legitimum nominasset.*

Et quid stante in promptu legitimatione.

16 *Haeredi incapaci bonorum negatur immissio vigore l. fin. C. de edict. D. Adr. tollend. etiamsi hoc vitium non sit visibile.*

Petendi causam is non videtur habere, qui id quod petit, retinere nequit. num. 16.

Retinere aliquid, si quis non possit, respectu effectus perinde est, ac si nihil ei deberetur. num. 16.

17 *Actus frustratorios iura non intendunt admittere.*

18 *Haeredi scripto vt detur immissio vigore l. fin. C. de edict. D. Adr. ex eius incapacitate, quid requiratur. & num. 20*

19 *Remedium l. fin. C. de edict. D. Adrian. toll. est possessorium, quasi recuperandae possessionis, ex quo quasi spoliata haereditas fuerit, restituitur in personam haeredis.*

21 *Iura mirum in modum fauent testamentarijs dispositionibus, vt quanto citiùs executioni mittantur. & num. 22.*

23 *de Haereditate mortuorum tamdiu contenditur, quamdiu testamentum profertur in publicum, & eo aperto omnes acquiescunt.*

24 *Testamentorum verba, quod sint adeò potentis naturae, mirandum est, cum sint verba mortui sine sensu iacentis in monumento.*

25 *Clausulae, ad habendum, vis, & energia eneruatur, & prosternitur ex prohibitione alienationis, ita vt tunc quasi de vento deseruiat.*

26 *Alienationis prohibitio plus influit in emphyteusim, & magis est attendenda, quàm clausula, ad habendum,*

27 *Verborum inuolucrum, quod in clausula, ad habendum includitur, multoties à partibus non percipitur, & multò minus vis, & efficacia dictorum verborum.*

Et ideo per ea non censetur recessum à praecisis verbis contrahentium. num. 27.

28 *in Inuestituris potius insistendum est principali, & expressae dispositioni partium, quàm illationi, quae ex clausula, ad habendum inferri posset.*

29 *Clausula, ad habendum, restringenda est ad naturam contractus.*

Contrahentes semper censentur disponere secundum naturam contractus, & dispositionem iuris communis. sub num. 29.

30 *Clausula, ad habendum, semper intelligenda erit retento superiori themate.*

Et ne per eam censeatur recessum à principali dispositione.

31 *de Voluntate partium, quando constat, non est curandum de aduersatione, quae oritur ex verbis clausularum generalium,*

Cum illae censeantur appositae à Notarijs ex imperitia, vel quodam solito, aut ex eorum capite.

Notariorum imperitia destruit Mundum. nu. 31.

32 *in Inuestituris, quando adest prohibitio alienationis, & est apposita clausula, ad habendum, cum ista sint duo contraria, nempe quod non possit alienare, & quod possit alienare,*

Ideò ad euitandam hanc contrarietatem, eliditur vis d. clausulae, ad habendum.

33 *Quae conclusio tamen non procedit, quando prohibitio alienationis est conditionalis, quia purificata conditione, suos effectus operatur dicta clausula, ad habendum.*

34 *Alienationis prohibitio, quando est realis, apta est comprehendere omne genus alienationis.*

35 *Verbum, alienatio, capit tam actus inter viuos, quàm in vltima voluntate.*

36 *Et quid si dictum verbum reperiatur adiectum verbis denotantibus actus inter viuos.*

37 *Alienatio quando est permissa per verba prohibitiua, tunc strictè est interpretanda,*

38 *Et sic est restringenda ad casus expressos.*

39 *Alienatio quando est concessa per verba permissiua, tunc non difficulter amittitur extensio.*

40 *Testandi facultas faciliùs permittitur, quàm dispositio per contractus inter viuos.*

Actus vltimae voluntatis est fauorabilior, quàm dispositio inter viuos. num. 40.

41 *Alienatio quando est permissa, censetur permissa tam ea, quae fit inter viuos, quàm ea, quae fit in vltima voluntate.*

42 *Alienatione prohibita an contra eandem prohibitionem factam censeatur etiam prohibita haeredis institutio, dubium est.*

43 *Alienatio quoties est concessa, sub ea facultate continetur quicunque modus, quo eadem alienatio fiat.*

44 *Et sic etiam haeredis institutio, & super hac sententia nullus adest contradictor.*

sub Alienandi licentia pro certo pretio venit etiam donatio, & datio in solutum, quamuis in licentia adsit mentio pretij, sub num. 44.

45 *cum Prohibitione testatoris, quando concurrit prohibitio legis, tunc talis prohibitio fortificatur, & augetur. & num 46.*

46 *Prohibitio legis, & testatoris, vt aliquid non alienetur, quando simul concurrit, operatur, vt non valeat alienatio, etiam in casu permisso.*

47 *Prohibitio alienationis duplex legis, scilicet & hominis reddit alienationem ipso iure nullam.*

49 *Alienatio emphyteusis facta ad fauorem Ecclesiae, vel loci pij non tenet.*

50 *Emphyteusis non potest in praeiudicium Domini directi transire in Ecclesiam,*

Tum propter difficultatem illam conueniendi,

51 *Tum quia priuaretur spe reuersionis, & laudemiorum.*

Ecclesia dicitur manus mortua, & nunquam moritur, nec deficere potest. num. 50.

Ecclesia intra annum tenetur vendere bona emphyteutica in eam translata. num. 51.

Et hoc, vt illa subijciat communi hominum commercio, & id ex generali consuetudine. nu. 54.

52 *Emphyteusis si vendita sit Ciuitati, potest compelli Ciuitas ad eam ponendam extra eius manus.*

53 *Lex non parum abhorret, quod vtile dominium nunquam possit consolidari cum directo.*

Lex odio habet, quod vsusfructus nunquam possit reuerti ad proprietatem. num. 53.

55 *Ecclesia cogi potest ad vendendum bona emphyteotica ex vi directiua, non autem ex vi coactiua.*

56 *Ecclesia, quia plerumque non solet annuere iustae petitioni, vendendi bona emphyteutica, quae in eam transiuerunt, quia vult ea apud se retinere,*

57 Ideo

57 *Idea inoleuit praxis, vt habito respectu ad damna neenon interesse, quae Dominus directus sentit,*
58 *Ecclesia teneatur ad solutionem quindennij, hoc est singulis quindecim annis ad solutionem laudemij.*
Ad Quindennij solutionem tenetur Ecclesia, si recuset vendere bona emphyteutica, & hoc ne contra aequitatem iura dominicalia extinguantur.

ANNOTATIO AD DECISIONEM XVI.

A 1 EXceptio enim † incontinenti probata impe-
a dit immissionem ex remedio huius legis *fin. C. de edict. D. Adr. toll.* & praeter hic adductos addo *Becc. cons. 89. nu. 18. cum seq. lib. 1. Paris. cons. 53. num. 110. lib. 3. Put. decis. 222. num. 3. & decis. 308. num. 7. lib. 1. in correctis,* & fuit dictum *coram bon. mem. Card. Seraph. decis. 83. num. 4. & decis. 757. num. 1. & coram Eminentiss. D. Card. Pamph. in Ferrarien. fideicommissi de Tassonis 27. Februarij 1617. & coram bon. mem. Merlino in Bononien. fideicommissi 2. Iunij 1628. & coram bo. mem. Coccino in altera Bononien. fideicommissi de Manzolis 15. Martij 1630. & iterum 26. Ianuarij 1632. coram eodem prima est decisio 360. num. 1. part. 5. recent. altera vero 88. nu. 3. par. 6. & in causa Reatina successionis 21. Maij 1642. coram R. P. D. meo Peutingero.*

2 Item etiam impeditur immissio † haeredi vigore *d. l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll.* quando testamento, & illius dispositioni lex resistit. *Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 74. R. P. D. Casar Argel. pariter de adipisc. quaest. 3. art. 13. nu. 337.* & fuit dictum *coram bon. mem. Reuerendiss. Pirouano in causa Bononien. fideicommissi de Maluetijs 11. Decembris 1624. & in alia Bononien. bonorum 16. Martij 1626. coram eodem Pirouano.* Veluti si te-
3 stator † inhabilis erat ad testandum, & sic carebat actiua testamentifactione, quo casu perperā petitur immissio vigore, *d. leg. fin. Angel. cons. 35. num. 2. Mart. de successión. § 4. quaest. 16. art. 2. n. 6.* & firmauit *Rota coram Reuerendiss. P. D. meo Dunozetto Decano in causa Perusina haereditatis 13. Nouembr. 1637. §. nam licet regulariter haeredi scripto, vers. ex inhabilitate personae testatoris, &c.* quae decisio loquitur in terminis testamenti facti ab
4 Aequite Hierosolymitano † nā notorium est istos Aequites esse veros Religiosos, cum dicātur Clerici regulares sub Religione S. Augustini, tribusq.
5 votis sunt † astricti, nempe castitatis, paupertatis, & obedientiae. *Nauar. cons. 12. num. 1. lib. 3. de regul. Mobed. decis. 10. num. 2. de caus. possess. & propriet.* & fuit dictum *coram fel. mem. Greg. XV. decis. 87. num. 2.* & ibi *Beltram. in Annotat. num. 13. & decis. 109. num. 1.*

6 Atque horarum † canonicarum loco, orationem Dominicalem aliquotiès per diem recitari tenentur, vt testatur *Volaterranus in sua Anthropologia,* & ex nostris asserit *Gerard. Maynard. decis. Senatus Tholos. 17. num. 1. lib. 1.* Insuper, quod
7 dicti † milites sint verè Ecclesiastici, & Religiosi, affirmant *Papon. en son recueil tiltr des cheualiers de Hierusalem 10. lib. 1. Octauian. Cācheran. decis. Pedemontan. 27. numer. 28.* vbi prolixè admodum.

Et proinde talia ex dispositione iuris communis, *text. est in cap. 2. de testam. in cap. fin. de success. ab intestat. can. quia ingredientibus 10. quaest. fin. auth. ingressi C. de sacrosanct. Eccles. cap. porrectum cap. ex parte de regular. Sot. de iust. & iur. lib. 10. quaest. 5. art. 7. Aluar. de coniectur. ment. testat. lib. 2. cap. fin. nu. Didac. in Speeul. testament. par. 6. nu. 11.* quam ex Constitutionibus eorum Religionis, vt
8 habetur in nouis statutis *cap. 33.* carent † actiua testamenti factione. *Roderic. de Regul. tom. 3. q. 69. art. 7. vers. ad Constitutionem Molin. de iustit. & iure tom. 1. disputat. 141. num. 8. Nauarr. in prax. de elect. for. sect. 2. quaest. 69. sub num. 8. Sanchez in decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 8. num. 36.* & saepius aduertit *Rota, vt coram Pirouano in d. Bononien. fideicommissi de Maluetijs 11. Decembris 1624.* quam secuta est in alia *Bononien. bonorum 16. Martij 1626. coram eodem, & in dict. Perusina haereditatis 13. Nouembris 1637. coram Reuerendiss. Decano,* & deinde in *Recanaten. bonorum 29. Aprilis 1641. coram R. P. Dom. meo Cerro. §. Quod autem attinet, vers. Miles Hierosolymitanus vti verus Religiosus prohibetur testari, &c.* & in causa *Romana* Diui-
9 *sionis 10. Iunij 1641. coram R. P. D. Cerro. §. † Qui succedit in omnibus haereditatibus militum, &c.*

Quare, si praedicti Equites condant testamentum, (circumscripta tamen dispensatione, seu licentia de testando habita à Magno Magistro, quę
10 ex hoc capite † tollit dictam inhabilitatem, vt animaduertit *Sanchez in Decalog. tom. 2. lib. 7. c. 8. num. 36. R. P. Sperell. decis. for. Ecclesiast. 21. nu. 14. Gratian. discept. forens. c. 880. n. 34. 35. & 45.* & admisit *Rota in Neapolitana domus 14. Martij 1625 coram bo. mem. Pirouano,* & recentiùs alijs relatis in *dict. Recanaten. bonorum 29. Aprilis 1641. coram R. P. D. meo Cerro. §. Quod autem. vers. Stante licentia Magni Magistri licitum fuit testari, &c.*) itaque si simpliciter praedicti Equites, vt dixi abs-
11 que licentia † condant testamentum, actum frustratorium faciunt, & haeredi scripto meritò denegatur immissio vigore *d. l. fin.*

Idemque intellige de omnibus alijs, qui actiuam testamenti factionem non habent, vt est pupillus, furiosus, mentecaptus, freneticus, haereticus, vsurarius manifestus, & alij, dummodo de
12 huiusmodi inhabilitate incontinenti † constare possit, quia tunc testamentum executionem paratam non habebit. *Menoch. cons. 180. numer. 23. lib. 2. idem Menoch. de adipiscend. possess. remed. 4. num. 7. Angel. cons. 135. in fin. Carol. de Grass. in tractat. de except. in praelud. num. 46.*

Impeditur pariter dicta immissio ex remedio *d. leg. fin. C. de edict. D. Adr. tollend.* data incapaci-
13 tate † personae haeredis instituti, veluti si sit haereticus, nam non solum, vt dixi, haereticus testamentum facere nequit, *cap. excommunicamus, §. credentes, de haeretic. leg. Manicheos auth. credentes C. eodem tit.* verum etiam nec haeres institui potest, *l. hi, qui sanctam C. de apostat. d. auth. credentes, C. de haeretic. cap. si quis Episcopus ext. eodem tit.* & tenet *Paulus Grillandus de haeretic. quaest. 9. num. 2. Simancas de instit. Catholic. cap. 45. nu. 16. Ioannes Nicolaus de haeretic. notab. 14. in fin. Villadieg. de haeretic. quaest. 25. Brunus de haeretic. lib. 5. cap. 11. Carrer. eod. tract. de haeretic. §. nunc de poenis num. 11. Didac. Spin. in specul. testam. part. 12. num. 45.*

num.45. Aluarado in tract. de coniect. ment. testatoris lib.2.cap.1.num.21.

Impeditur pariter d. immissio si hæres institutus à testatore esset eius filius spurius, nam spu-
14 rietas † reddit filium prorsus inhabilem ad succedendum patri tam ex testamento, quàm ab intestato. *auth. ex complexu C. de incestuos. nupt. cum simil.* & in terminis quod eis denegetur remediũ. *d. l. fin. C. de edict. Diu. Adr. tollen.* benè probarunt *Gozad. cons.21. nu.26. vers duodecimo infertur, &c. Becc. cons.206. num.2. Manent. cons.138. num.69. Mart. de success. part.1. quæst.4. art.2. num.8. Lup de illegitim. Comm.1. §.1. num.155.*

Circumscripta enim pietate canonica, quoad legatum alimentorum, de quo in *cap. cum haberet in fin. vbi gloss. Abb. Card. & alij de eo. q. dux. in vxor. quem poll. per adul. Abb. in cap. tanta n.13. qui fil. sint legitim. Surd. de aliment. tit.1. quæst.10. num.5. Bertazz. cons.532. num.9. lib.2. Caball. cas. 154. num 15. par.1. Bart. in l. fin. nu.7. ff. de his, quib. vt indig. Ias. cons.26. num.13. lib.1. Alex. cons.74. num.4. lib.2. Dec. cons.576. num.1. & cons.311. nu.3. Crauett. cons.199. num.1. Calcan. cons.62. num.16. Anton. Cord. in l. si quis §. idẽ rescripsit n.9. ff. de lib. agnosc. Gabr. lib.6. com. opin. tit. de aliment. concl.* verissimum est de iure ciuili, filios spurios, scilicet natos ex soluta, & vxorato esse adeo abhominabiles, vt neque in ouo possint à patre honorari, & præter supradictos textus notauit *Cyn. in l.1. C. de adult. Salicet. in l. vnic. num.1. vers. & ideo nati. C. de concubin. Alex. cons.60. num.16. lib.2. Dec. cons. 305. num.5. ad fin. Peregrin. de iur. fisc. lib.3. tit.18. num.35. vers. verum non aliàs* vbi de communi testatur, & per conformes inquit obtinuisse sententias. *Couarr. epitom. par.2. cap.8. §.5. num.16. in fin. Surd. cons.456. num.14. & 48. num.12. cum ibi relatis,* & adde *Petr de fideicomm. quæst.11. n.230. vers. sed quo Valasc. cons.39. nu.9. Menoch. cons.60. num.15 & 30. late Rimin. iun. cons.293. num.7. & per tot. & cons.561. num.15. & cons.532. num.15. & seq. Peregr. cons.22. num.4. in fin. lib.3,* & ita refert decisum per Senatum Grationopolitanum. *Guidopap. decis.280. num.2.* & per Senatum Pedemontanum. *Osasc. decis.119. num.19.* dixitque Rota in *causa Romana dotis 14. Marty 1635. coram clar. mem. Merlino,* tacitque *decisio in causa Bononien. alimentorum 28. Martij 1598. coram bon. memor. Penia est decisio 281. inter eius à me imprimend. num.3. vers. ius ciuile castitati prouidendo, &c.* teste enim *Bald. in cons.456. num.10. lib.5.* Ius antiquum tali modo castitatem coluit, vt pietatem omnem à se abiecerit, etiam contra naturalem omnium animantium institutum; videatur etiam *Rota Bononien. cons. vnic. num.2. post decis. Barz. & Peregr. de iure fisc. lib.3. tit.18. num.33.* & sic quoad leges spurij nulla sunt digni clementia. *Corn. cons.217. num.4. lib.3.* sed ad terminos nostros redeundo.

15 Immò filio spurio † denegarur talis immissio, vigore *d. l. fin.* etiamsi pater eum legitimum nominasset, vt pluribus relaris docent *Baldassar Thomasius tract.2. cap.22. num.477. Menoch. de adipiscend. possess. remed.4. num.758.* & alij adducti per *R.P.D. Cæsarem Argel. de acquir. possess. quæst.3 art.4. num.540. & seq.* quamuis dubiter, quandò in promptu constet de legitimatione, & post eum idem etiam refert *D. Hector Capyc. Latro decis. Neapolitan. nouiss.16. num.14.*

Quod enim (relictis alijs casibus) ex incapacitate personæ hæredis institutæ, iura denegent remedium *d. l. fin.* non est dubitandum, quamuis vi-
16 tium hoc † non sit visibile. Quoniam non videtur habere causam petendi, qui id quod petit, retinere nequit, nam respectu effectus perinde est, ac si nihil sibi deberetur. *l.2. §. circa primam, ff. de except. dol. Celsus Bargalius in tractat. de dol. lib.6.*
17 *regul.16.* Iura † enim actus frustratorios admittere non intendunt, supradictamque opinionem tenet Rota, vt videre est *coram Reuerendiss. P.D. meo Decano in dict. causa Perusina hæreditatis 13. Nouembr. 1637. §. Nam licet regulariter hæredi scripto. vers. ex incapacitate personæ hæredis instituti* cessat remedium *d. l. fin. &c.* & ibi aliæ decisiones allegantur.

Illud etiam est generaliter notandum, quod in
18 supradictis, & in omnibus † alijs casibus in quibus hæredi scripto denegatur remedinm *d. leg. fin.* quod est possessorium, quasi recuperandæ posses-
19 sionis, † ex quo quasi spoliata hæreditas fuerit, quæ in personam hæredis restituenda venit, vt *Bald. aduertit in cons.126. præmissis verbis. vol.3. Osasc. decis. Pedemont.26. num.15. Afflict. dec. Neapolitan.159. in fin. Rota in causa Bononien. de Maluetijs 27. Martij 1624. coram bo. mem. Pirouano.* Ideo necesse est, vt oppositio omnino sit irrefragabilis, notoria, palpabilis, euidens, nec alicui
20 scrupulo subiecta, † & sic talis, vt fori disceptatione non egeat, vt colligitur ex *d. l. fin.* & exornant *Peregr. de fideicomm. artic.48. num.29. Bertazz. cons. ciuil.55. num.28. Eugen. cons.26. num.99. lib.2. Dec. cons.84. num.1. Thomat. decis.68. num.58.* atque sæpius aduertit *Rota, vt in causa Romana domorum 25. Iunij 1627. coram Eminentiss. Dom. Card. Vbaldo.* vbi aliæ decisiones allegantur, & recentiùs fuit dictum in *Tiburtina hæreditatis, 16. Maij 1639. coram R.P.D. meo Carillo, & in Viterbien. hæreditatis 28. Martij 1642. coram eod. §. demum, cum agitur, vers. sufficit, dumtaxat, vt exceptio requirat altiorem indaginem, vt non impediatur immissio hæredi scripto, &c. & in causa Reatina successionis 15. Aprilis 1641. coram R. P. D. meo Peutingero. §. cum turbida exceptio immissionem hæredi non retardaret, &c.*

Ratio verò illa etiam expendi potest, quia iura
21 in hoc iudicio possessorio mirum † in modum fauent testamentarijs dispositionibus, vt videre est *ex l. vel negare ff. quemadmodum testam. aper. & ex l. fin. in fin. C. comm. delegat.* & erga eas valde propensa se ostendunt, vt aduertit *Rota in causa Meleuitana bonorum 4. Maij 1643. coram eodem R.P.D. Carillo, cum ibi allegatis,* & hoc, vt quan-
22 to † ociùs executioni mittantur.

Quare S. Augustinus ad hoc oculum habendò, & insuper considerando magnam vim, & potentiam verborum testamentorum, cum sint verba hominis mortui admirabundus ait in 2. expositione Psalm.21. ibi, *Tamdiu contenditur de hæreditate mortuorum quamdiu testamentum profer-*
23 *tur † in publicum, & cum illud fuerit prolatum, tacent omnes, vt tabulæ aperiantur, & recitentur, Iudex intentus audit, Aduocati silent, præcones silentium faciunt, vt legantur verba mortui non sen-*

24 *sentientis in monumento* † *ille sine sensu iacet in monumento, & adeo valent verba ipsius, &c.*

B Plura circa hanc conclusionem congessi infra in *annotat. ad decis. 26. in littera B.*

25 C ENergia enim, & efficacia huius † clausulæ, ad habendum, &c. eneruatur, & prosternitur ex prohibitione alienationis, itaut tunc quasi seruiat de vento. *Dec. consil. 171. nu. 3. vers. quarto, & vltimo* Curt. *iun. cons. 130. num. 6. vers. præterea, & num. 7. Corbul. in tractat. ex quibus causis emphyt. priuetur iure suo, tit. de priuat. ob alien. irreq.* Domino *limit. 2. num. 4. & limitat. 3. num. 2.* & hanc opinionem passim Rota sequitur, vt in *Romana domus 9. Martij 1609. coram bon. mem. Reuerendiss. Manzanedo & in altera Romana domus, seu hospitij 7. Iunij 1592. coram bon. memor. Cardinali Blanchetto, cum alijs* copiosè relatis *coram bon. mem. Reuerendiss.* Coccino *in causa Farfen. pratensi Saluiani 14. Iunij 1627. est decisio 86. num. 18. tom. 1. à me select.* aliàs *part. 5. rec.* & deinde ita pariter fuit responsum *coram clar. mem. Reuerendiss. Merlino in causa Forosempronien. emphyteusis 28. Nouemb.* 1631. vbi inter alias
* decisiones præsens hæc decisio * *Imolen. coram bon. mem. Card. Pamphil.* adducitur, &c. & idem habetur resolutum coram eodem in *Mediolanen. bonorum 30. Maij* 1633. vbi etiam canonizatur
* ista decisio * de qua hic etiam dicitur, quod plus
26 est † attendenda, & magis influit in emphyteusim prohibitio alienationis, quàm dicta clausula ad habendum, quæ vt plurimum ex stylo Notariorum apponitur (vt infra dicam) sunt *decis. 74. n. 15. & 211. n. 8. tom. 2. à me select. aliàs p. 6. recent.* & idem postea fuit tentum *coram* Coccino *in causa Sarsinaten. emphyteusis* 20. *Decembr.* 1638. *§. Quarta coniectura. vers. vt in fortioribus de simili probibitione adiecta clausulis, & quibus dederit, &c.*

27 Itaque, & per illud † inuolucrum verborum, quæ in dicta clausula ad habendum, includuntur, & quæ multoties à partibus non percipiuntur, & multo minus eorum vis, non censeri recessum à præcisis verbis contrahentium, cum indubitatum sit potius insistendum esse principali, & ex-
28 pressæ dispositioni † partium, quàm illationi, quæ ex dicta clausula ad habendum inferri posset ex traditis per *Salicet. in leg. fin. §. si quidem C. de pact. dotal. Rip. in l. si Roma §. si duo fratres nu. 45. ff. de verbor. oblig.* Dec. *cons. 500. sub num. 8. vers. & quia clausula ad haben. Becc. cons.* 88. *nu. 14. lib. 1. Menoch. cons. 115. num. 44.* D. *Hector.* Capyc. *Latro. in nou. ff. dec. s. Neapolit. decis. 23. num. 16. Mastril. decis. Siciliæ* 190. *num. 24. seff. decis. Aragon. decis. 1. num. 4. Osasch. decis. Pedemont. 164. num. 12. Rota coram bon. mem.* Card. *Seraph. decis. 1290. num. 12.* quæ est etiam *decis. 183. num. 8. par. 4. diuers. & coram Card Sacrato, decis. 294. num. 7. part. 2. recent. & coram bon. mem. Francisco Vbaldo in causa Fulginaten emphyteusis 20. Iunij* 1622. vbi habetur, quòd clausula ad habendum restringenda est
29 ad † naturam contractus cum semper contrahẽtes censeantur disponere secundum illius naturam & dispositionem iuris communis, iuxta notata in *l. si duo. ff. de acquir. bæred. & in l. bæredes mei, §. cum ita ff. ad Trebell.* & alia circa clausulã de habendum, videatur in his terminis, *coram Merlino in d. Forosempronien. emphyteusis est decisio 74. num 9 par. 6. recent. & coram Reuerendiss. P. D. Dunozetto Decano in causa Romana domus 28. Nouembris 1638. §. Nec obstat clausula ad habendum, quando ex verbis dispositiuis, alijsq. coniecturis colligitur contraria mens disponentis, &c. & coram eodem Merlino in Romana dotis, & Antephati 10. Ianuarij 1639. §. Ad clausulam ad habendum respondebant, &c. & coram R. P. Dom. meo* Cerro *in Bononien. bonorum 17. Iunij 1641. §. Idque non obstante, & coram eodem in eadem causa die 21. Februarij 1642. §. Pro responsione tamen aduertebant* Domini *clausulam.*

Quare dicta clausula, ad habendum, intelligen-
30 da † erit retento superiori themate, & ne per eam recedatur à dispositis in principali dispositione. *Rub. Alexand. consil. 110. num. 5. Osasch. decis. 164. num. 12. & 15. cum alijs nuper allegatis Rota coram eodem Merlino in causa Maceraten.* Pecuniaria *12. Maij 1642. §. Minus suffragatur clausula ad habendum, vers. intelligitur retento superiori themate, &c.*

Quotiescunque ergo de voluntate contrahen-
31 tium apparet tunc aduersatio, † quæ oritur ex verbis clausularum generalium est paruifacienda, sicque spernenda venit, cum eo casu talia verba generalia censeãtur apposita oscitãter à Notarijs ex imperitia, vel quodam solito, aut ex eorum capite, nam vt plures DD. fatẽtur (quos alibi congeram) imperitia Notariorum destruit mundum, suntque causa infinitarum litium, & in terminis nostris ratiocinantur *Odd. Sfort. cons. 49. num. 16. & 17. Riminald. Iun. cons. 834. num. 17. in fin. lib. 7. Mazar. cons. 39. num. 5. Simon. de Pret. de interpr. vltim. lib. 3. solut. vltim. nu. 21.* & sæpè aduertit *Rota, & præsertim coram Merlino in dict. Romana dotis, & Antephati 16. Ianuarij 1639. in fin.*

NAm quando prohibitio alienationis non est absoluta, sed restricta in aliquo casu, prout D
32 loquitur hic decisio, tunc cessat contrarietas, † & repugnantia, quod possit inuestitus disponere, & non possit disponere, ob quam euitandam solet elidi virtus clausulæ, ad habendum, quia dispositio in casu nostro solùm prohibetur in personas prohibitas, & sine consensu Domini, conceditur autem cum Domini consensu, & sic vis dictę clau-
33 sulæ † consistit in suo robore, & efficacia, vt dixit *Rota coram bon. mem.* Card. *Sacrato decis. 287. sub numer. 1. part. 1 recent. & coram eodem decis. 294. num. 5. & 6. par. 2. recent. & melius coram bon. me. Merlino in causa* Cesenaten. *emphyteusis 14. Decembris 1635. § & quamuis adsit vers. probibitio alienationis non est absoluta, &c. & inter alias de-*
* *cisiones adducitur præsens * Imolen. bonorum,* & nuper fuit ponderatum in *causa Romana dotis 20. Aprilis 1643. coram R. P.* D. *meo* Carillo *§. Vlteriùs probibitio huiusmodi, &c.*

Limitatur hæc conclusio nisi prohibitio alie-
34 nationis sit realis, quia † tunc apta est comprehendere omne genus alienationis, & distractionis E tàm inter viuos, quàm in vltima voluntate, vt dixi, infra in *hac eadem causa est decisio 26. in littera* D.

Immo

F
35 IMmo, & tantùm concessa facultate alienandi
bona, hoc verbum, † alienandi, ex sui ampli-
tudine non restringitur ad actus inter viuos, & id
absque vlla tituli lucratiui, vel onerosi differentia
Decian. cons. 27. num. 20. vers. tertia est conclusio.
lib. 3. Surd. cons. 20. lib. 1. Intrighol. de substitut.
cent. 3. quæst. 73. num. 16. sed capit etiam aliena-
tionem, quæ fit legando, & testando per actum
vltimæ voluntatis. *leg. si quis prioris. §. cer-*
tum. vbi Alber. numer. 1. C. *de secund. nupt.*
Dec. cons. 660. num. 9. in fin. & num. 10. *Surd.*
cons. 10. num. 10. & 13. Menoch. cons. 1130. num. 19.
vers. & verè cum alijs relatis per Fusar. de sub-
stit. quæst. 550. num. 12. addo Ioann. Dechber, *disser-*
tat. iur. lib. 2. dissert. 1. num. 7. Osasc. decis. Pedemont.
85. num. 3. Paris. cons. 25. num. 22. lib. 2. Ruin. con-
sil. 15. num. 3. & cons. 76. nu. 11. & 12. lib. 2. Peregr.
cons. 53. nu. 13. lib. 1. Curt. Sen. consil. 64. num. 66.
Bald. & alij in cap. 1. de feud. non hab. propr.
nat. Peregrin. in tractat. de fideicommiss. art. 52.
num. 56. D. Regens Fab. Capyc. Galeott. contro-
uers. illustrior. cap. 11. num. 35. vers. censetur con-
cessa nedum omnis alienationis species inter viuos,
sed etiam per vltimam voluntatem legando, vel
hæredem instituendo &c. lib. 1. dixitque Rota *co-*
ram R. P. D. *meo Cerro in causa Recanaten. bono-*
rum 9. Aprilis 1641. §. Quo vero ad vltimam. vers.
ponderando verbum illud alienandi, &c.

Et prædicta opinio procedit, etiamsi verbum
36 alienandi adijciatur † verbo vendere, alijsque
verbis denotantibus actus inter viuos, quasi tùc
restringatur ad illorum terminos, & compræhen-
dat tantummodo actus similes expressis, non au-
tem per viam institutionis testamentariæ, vt ex
Alex. cons. 155. nu. 1. cum seq. lib. 2. Gratian. discep.
forens. cap. 594 num. 7. fuit dictum *coram Reueren-*
diss. P. D. meo Dunozetto *in Perusina fideicommis-*
si de Cincijs 19. Ianuarij 1635. est decisio 8. num. 3.
& 4. tom. 3. à me select. aliàs part. 7. recent.

Quia prædicta conclusio procedit quando de
37 alienatione † habetur sermo per verba prohibi-
tiua, quæ cum sui natura sit odiosa, & strictiùs
interpretetur, quàm concessio. *Surd. decis. 279.*
num. 10. vers. accedit etiam, ideo non extenditur
38 ad dispositionem testamentariam, † sed restrin-
gitur ad actus inter viuos similiter expressos, in
qua facti specie loquuntur *DD. & decis. supra con-*
gest. & optimè aduertit *Rota in d. Recanaten. bo-*
norum in §. conclusio enim posset, &c.

39 Quod secus est, † quando de alienatione fit
mentio permissiuè, prout est casus noster, quia
cum faciliùs permittatur facultas testandi, quàm
disponendi per contractus inter viuos, & fauora-
40 bilior † sit actus vltimæ voluntatis, vt aduertit
Gabr. cons. 132. quæst. 1. num. 2. lib. 1. Menoch. con-
sil. 210. num. 4. & 15. & de præsumpt. lib. 4. præsump.
189. num. 51. Surd. cons. 10. num. 16. Barz. decis. Bo-
nonien. 121. num. 4. Vnde permissa alienatione
non solum censetur permissa alienatio inter vi-
41 uos † per contractus, sed etiam ea, quæ fit per vl-
timam voluntatem, vt tradunt *Bart. in l. si ita*
quis §. ea lege num. 7. vbi Imol. num. 1. Ias. nu. 41.
ff. de verb. oblig. Surd. d. cons. 10. & cons. 71. vtrobi-
que num. 12. & cons. 313. num. 4. & decis. 124. nu. 16.
& 279. num. 10. vers. accedit etiam Menoch. de præ-
sumpt. d. lib. 4. præsumpt. 189. num. 50. eamdemque
conclusionem latè tuentur Honded. cons. 33. nu. 44.
lib. 1. Decian. cons. 78. num. 21. & 48. lib. 3. Riminal.
Iun. cons. 9. num. 103. Peregr. cons. 53. nu. 13. & 14.
lib. 1. Fusar. cons. 8. num. 11. Osasch. decis. Pedemont.
decis. 85. num. 3. dixitque *Rota coram R. P. D. meo*
Cerro in d. Recanaten. bonorum 9. Aprilis 1641.

Addo etiam decisionem in *causa Bononien. do-*
mus de Maluasia 25. Iunij 1632. coram Eminen-
tiss. D. Card. Verospio Iun. §. Nec dubitarunt Do-
mini, &c. vbi dicitur, quod licet dubitatio esse
42 possit an prohibita alienatione, † contra eam-
dem prohibitionem factam, censeatur etiam pro-
hibita hæredis institutio, vt videre est ex *Bart. in*
l. peto 71. §. fratre ff. de legat. 2. & in d. l. si ita quis. §.
ea lege. nu. 6. vbi materiam in plures casus distin-
guit. Non tamen eadem dubitatio, vel distinctio,
est in casu contrario, & vbicumque ipsa aliena-
43 tio † concessa, & permissa est, cum sub ea facul-
tate contineatur quicunque modus, quo eadem
alienatio fiat *secundum gloss. in l. si quis prioris, §.*
certum in verb. constituen. C. de secund. nupt. Bart.
in d. l. peto §. fratre num. 2. & Peregr. de fideicomm.
art. 40. num. 57. Dec. cons. 386. nu. 10. Ruin. cons. 112.
num. 10. lib. 6. Decian. cons. 27. numer. 9. & 15. lib. 3.
& sic venit etiam hæredis institutio, quæ dum fit
in vltima voluntate, fauorabilior reputatur qua-
44 cumque alia alienatione, † quæ fiat inter viuos,
vt considerauit idem *Bart. in d. l. peto. & in auth.*
res quæ C. commun. delegat. & de communi testa-
tur *Honded. d. cons. 33. num. 48. lib. 1. Decian. dict.*
cons. 78. num. 19. & 20. lib. 3. vbi etiam dicit nul-
lum adesse contradictorem.

Videatur etiam in *causa Romana fideicommis-*
si de Donatis 28. Iunii 1634. coram Eminentiss. D.
Card. Panzirolo, vbi dicitur, quod sub licentia
vendendi pro certo pretio, cum materia ista alie-
nationis si valde fauorabilis, ideo sub dicta licen-
tia venit etiam donatio, & datio in solutum,
quamuis sit facta mentio de pretio, & ibi plura
allegantur.

Ampliari potest supra relata cõclusio, vt multò
faciliùs procedat, ac fortiùs vsurpet sibi locum, si
fit concessa facultas alienandi, & disponendi, nam
hæres disponendo per viam vltimæ voluntatis
videtur alienasse, & disposuisse, casus est in *leg. si*
quis prioris §. certum, & §. illud C. *de secund. nupt.*
& est regula communiter sequuta per *Bart. &*
Doct. in l. si quis ita §. ea lege ff. de verb. oblig. & in
l. peto §. fratre ff. de leg. 2. cum alijs copiosè relatis
per *Peregr. de fideicomm. art. 40. num. 57.*

Tollitur enim omnis amaritudo in istis termi-
nis, quia hoc verbum *disponere*, suapte natura
propriè pertinet ad vltimam voluntatem. *Albe-*
ric. in suo Dictionar. *in verb. disponere, gloss. & Ale-*
xand. num. 16. in rubr. ff. solut. matr. per text. in §.
disponere auth. de nupt. Quare in dubium referri
debet ad actum vltimæ voluntatis. *§. exhæredatos*
auth. de hæred. & falcid. vt post omnes Doct. *in dict.*
solut. matr. magistraliter tradit Afflict. decis. 370.
num. 12. Alberic. Ias. Boer. Ruin. Natta, Paris. &
Niconit. quos citat *Surd. decis. 272. num. 12. & 13.*
& sic etiam post *Thesaur.* D. *de Franch. Ioseph Less.*
& Caualcan. affirmant *Castilhu lib. 4. quotidian.*
controuers. cap. 53. post num 31. vers. sic & è conuer-

so, &

so, & Molin.de ritu nupt.lib.3.cap.18.nu.17. Rauden.in analogis lib.1.cap.19.post num.15.vbi quod verbum dispositio, secundùm famosius significatum vltimam denotat voluntatem, & num.16. quod sit æquiuocum, si quidem comprehendit etiam actum inter viuos,& conueniat omni materiæ,vt ex Rip.Alex.Nat.& Rolan.probat Surd. decis.279. num.6. & benè congruunt dicisiones in causa Beneuentana donationis, seu Territorij 2. Maij 1586. & 18.Iunij eiusdem anni coram bon. mem.Gyphio sunt decis.878.& 879.part.4.diuers. & adde Fontanell. in tract. de pact.nuptial.tom.2. claus.5.glos.10.p.1.n.71. vbi etiã allegat Surdũ,& Nattã in plurib. cõsilijs,& decis.Senatus Cathaloniæ de anno 1600 vbi quod reseruata potestate disponẽdi cõprehendatur,& facultas donãdi præsertim si nulla diuersitatis ratio possit assignari.

Aduerte tamen licet hoc verbum disponere propriè importet alienationem quæ fit per vltimam voluntatem,ex supra relatis,tamen quando datur alicui facultas disponendi eo viuente, tunc ea facultas intelligenda est per actus inter viuos, & nequaquã potest extẽdi (spreta natura d.verbi disponendi) ad actus vltimæ voluntatis text. est in l.pater filium 36.§.fundum Titianũ.ff.de legat. 3. vbi glos. Goffred.nu.1.& 2. Alex.nu.1. cum alijs pleno calamo relatis à Rota in causa Fauentina Legatorum 29. Februarij 1636. corã Eminentiss. D.Card. Panzirolo est decis.104.nu.1.tom.2. à me select. alias part.7.rec. quæ confirmata deinde fuit corã eod.23 Ianuarij 1637.& decis.190.ead.par.7.

Et ampliatur id procedere,etiamsi facultas dicat,vt quis possit disponere in vita,& facere quid quid sibi placuerit facere, vt inquit Cagnol. in l. fin. n.246. post med C.de pact. videatur,etiã Alb. cons.559. vbi dictum erat, posset pro suo arbitrio voluntatis disponere de bonis Crauett. cons.426. in princip.iuncto nu.4.& seq. vbi testator,dixerat, quod vxor posset liberè disponere,prout sibi placuerit quoad vixerit, Giouagn. cons.38.num.18.in fin.lib.1. vbi dictum erat, posset in vita liberè facere, velle suum in totum, vel in parte. Bertazz. cons.113.nu.4 ad med. vbi reseruata erat facultas disponendi dum vixerit suo arbitrio &c.

G CVm hac enim prohibitione cõcurrit etiam altera iuris prohibitio,& sic eò validior redditur,
45 nam vbi prohibitio hominis additur, † prohibitioni legali,fortificatur,& augetur.Nat.cons.481. num.16 Grat.cons.21.num.3.& seqq. Card.Mant. de tacit.lib.22.tit.21.nu.12. & lib.23. tit.26.nu.5. & 6.& dixit Rota coram Greg.XV.decis.529.n.13. & in causa Romana Vineæ 29. Maij 1634. coram R.P.D.meo Ghisilerio §.Non obstat, quod Episcopus vers. prohibitio hominis addita prohibitioni legis fortificatur.&c.
46 Videmus enim, quando concurrit † prohibibitio alienationis testatoris, & legis,ne dum impeditur translatio dominij, verum insuper censetur alienatio prohibita etiam in casu aliàs permisso, & specialiter non prohibito. Guald.de art. testandi.tit.de var.testam.praecept.cautel.8.Rolan. à Valle cons.481. num.17. lib.2. Morocius cons.45. num.22.Rot. Florentin. apud Hieronym. Magon.
47 decis.50. num.4. & decis.149. num.20. vbi † quod prohibitio duplex legis,& hominis reddit alienationem ipso iure nullam.

In casu enim nostro præter prohibitionem testatoris, adest etiam prohibitio iuris, dum resi-
48 stit ne alienatio emphyteusis fiat ad † fauorem loci pij, vel Ecclesiæ, vt tenuit glos. in cap. potuit in verb. prohibentur,& ibi Butr.col.4.Imol.nu.11. & Abb num.10.de locat.& glos.in l.fin.in verb.vetari vbi Salicet.n.14.& Ias.nu.90.& seq.& nu.97. C. de iure emphyt.Butr.in consil.23.incip. in facto num.3.Speculator communiter secutus in tit. de locat.§.nunc aliqua num.142. vbi pluribus rationi-
49 bus comprobat emphyteusim† non posse in præiudicium domini in Ecclesiã alienari, tum maximè propter difficultatem illam conueniendi,tum
50 quia si deueniret † ad manum mortuam, prout est Ecclesia,quæ est perpetua, & nunquam moritur, & nec deficere potest, cap. si gratiosè ext. de rescript. in 6. Rota decis.5.n.6.coram bon.me. An-
51 drea,cessaret spes reuersionis, † & laudemiorum & latè fuit deductum in causa Mediolanen. bonorum 5.Iulij 1634.coram Merlino. Decano.

Supradictam opinionem Speculatoris secutus est pariter Ias. in l. fin. num. 40. & seq. C.de iur.emph. vbi inquit,quod Ecclesia tenetur vendere intra annum allegat tex. in can.longinquitatis 12. q. 2. in terminis verò venditionis rei em-
52 phyteuticæ factæ Ciuitati, vt possit † compelli, Ciuitas ad eam ponendam extra eius manus,fuit decisum in Senatu Neapolitano teste Vincent. de Franch.decis.659.num.2. & dicitur ita fuisse resolutum ex traditis à Speculat. in dict. tit. de locat. in terminis verò alienationis emphyteusis in locum pium; dixit Rota in causa Mediolanen. Sedi minis 9.Iunij 1628.corã R.P.D.meo Ghisiler.
53 Lex enim † non parùm abhorret, quod vtile dominium nunquam possit cum directo consolidari, sicuti quod vsusfructus nunquam possit reuerti ad proprietatem. leg.antiquitas ff.de vsu. & vsufruct.& habitat. l.3. §.ne tamen.ff.de vsufruct. Card.Mantic.de tacit.lib.22.cap.19.num.14.& aduertit Rota in causa Forosempronien. seu Eugubina bonorum emphyteuticorum 16. Iunij 1636. coram bo.mem. Coccino. §.aut denique & iterum in eadem causa sub die 7. Maij 1638. coram eodem. Et recentiùs in altera Forosempronien.bonorum 4.Martij 1641.coram R.P.D.meo Rojas.§.Quinto pactum. vers.priuaretur spe vllo vnquam tempore bona propria recuperandi, &c.
54 Igitur nota si bona † emphyteutica aliquo modo in Ecclesia transeant ipsa ex generali, & vbique recepta consuetudine cogi potest, vt intra annum dicta bona vendat alteri, & sic ea subijciat communi hominum commercio,vt animaduerterunt Io.Andr in cap.potuit num.9.de locat.& ibi Io.de Imol.col.17.super glos.in verb.prohibetur Alex.cons.120.nu.4.vol.1. Speculator in tit. de locat.§.nunc vero quæst.117.Franc.d.decis.659.nu.2.
55 & hoc ex vi † directiua, non autem ex vi coactiua, vt fuit dictum coram Coccino in Ferrarien. bonorum 9. Decemb. 1611. cum alijs ibi allatis.
56 Sed quia plerumque † Ecclesia tam iustæ petitioni annuere non solet,eo quia dicta bona emphyteutica vult apud se retinere, ideo inoleuit
57 † praxis, vt habito respectu ad damna, & interesse, quæ Dominus directus sentit,& ne eius iura dominicalia extinguantur Ecclesia, tamquam publici boni amantissima, & quæ æquitatem

prædi-

prædicat) teneatur ad solutionem Quindennij,
58 hoc est singulis quindecim annis, ad solutionem Laudemij. *Ricc. in prax.rer.quotidian.par.1.resolut.*123. Et ne hic longior sim, latè hanc opinionem comprobaui in *annotat. ad decisionem in causa Ferrarien. bonorum 3.Iunij 1619. coram bo. mem. Remboldo erit in 4.tom.decis. Rotæ Romanæ à me select.* vbi decisiones plures adduxi.

Paulus Rubeus.

R. P. D. MILLINO
postea S.R.E. Cardinali.

Romana Cambiorum.

Veneris 26. Martij 1593.

DECISIO XVIII.

Impressa est post Pic. ad statutum Vrb. lib.1.cap.151. decis.5.

R. P. D. GIPTIO.

Lauretana prædij, seu pecuniaria.

Die 5. Aprilis 1593.

DECISIO XIX.

Replicata est in quarta parte diuers.decis.363. & post Zach. de obligat.Camer.decis.39.

R. P. D. GIPTIO.

Hispalen. Voti.

Sabbati 26. Nouembr. 1594.

ARGVMENTVM.

Consuetudo quid sit, & quid præscriptio, in quibus vna ab altera differat, & quando etiam consuetudo introducta dicatur; seu potius præscriptio, est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo, & non præscriptio, & è contra, quando magis inducta censetur, & sic in quo differat præscriptio à consuetudine.*

2 *Consuetudo omnibus nocere, & prodesse potest, quando respicit personas incertas, & indeterminatas.*

Præscriptum tantum censetur, quantum possessum.

3 *Consuetudo de bono, & æquo seruanda est, ea scilicet, quæ de rebus disponendis tractat, non autem de acquirenda, quia tunc dicitur præscriptio, & non consuetudo.*

Canonistæ quandoque abutuntur verborum, & vocabulorum proprietate, non sic Iurisconsulti, ibid. vers. secundo suadetur.

Consuetudo dicitur illa, quando Capitulum inducit vsum aliquem inter suos Canonicos, ibidem vers. tertio.

Consuetudo attenditur, & non præscriptio in materia suspicionis, & recusationis ibid. in fine.

4 *Capitulum censeri debet persona particularis, & vti tali ei acquiritur, vbi declaratur hæc conclusio.*

5 *Legem condere vel statuere qui non potest, nec etiam potest consuetudinem inducere, declara, vt num.6.*

Capitulum potest consuetudinem introducere concurrente scientia, & longa patientia Episcopi ibid. in fin.

7 *Consuetudo induci potest etiam contra ius. Vbi quod multo magis potest induci contra communem opinionem.*

Canonicus quod in aliquibus casibus ex causa rationabili vocem in Capitulo non habeat, statuere potest consuetudo, ibid.

Votandi ius dicitur in fructu Canonicatus, ibidem.

DECISIO XX.

1 CVM informantes pro Capitulo allegarent consuetudinem excludendi à iure votandi in electionibus, & omnibus alijs actibus capitularibus, non solum, familiares, officiales, seruitores, salariatos, & domesticos Illustriss. & & Reuerendiss. Dom. Cardinalis de Castro Ecclesiæ Hispalens. Archiepiscopi possidentes dignitates, Canonicatus, & portiones in dicta Ecclesia, sed etiam omnes alios de huiusmodi dignitatibus, & beneficijs ab eodem insimul cum Capitulo prouisos, siue de negotijs particularibus Archiepiscopi, aut prænominatorum agatur, siue de prouisionibus communibus, vel de alijs rebus dignitatem Archiepiscopalem concernentibus, quia cum exclusio prætenditur in præsupposito casu præscriptionem, & non consuetudinem locum habere. Ad tollendam hanc difficultatem, quæsiui an versemur in casu consuetudinis, vel præscriptionis: & dubio pluries proposito, maior pars Dominorum hodie 26. Nouembris tenuit, nos versari in consuetudine, non autem in præscriptione. Potissima ratio fuit, quia vbicumque non tractatur de auferendo certis personis in perpetuum, & alijs applicando, sed acquirendo omnibus, non vt singulis, sed in vniuersum, & contra omnes præsentes, vel futuros, quibus tale ius est propositum. Vnde cum illud causet, tunc resultat consuetudo, & non præscriptio A *Abb. in fin. num. 20. de consuet. per text. in l. venditor, §. si constat, ff. com. præd. Aret. cons.23. nu. 11. vers. sed dub. fuit. Dec. cons.154.num.5.vers. sed in consuetudine. Ruin. consil.115. num.3. in fin. & num. seq. lib.4. Bald. in tract. de præscript. in prima part. quæst. ultim. nu.3.* latè *Aym. de antiq. temp. part.4. num.16. in 10. differentia.*

2 Stante igitur, quod Capitulum vti vniuersitas prætendat, inductam extare consuetudinem excludendi prædictos à iure votandi familiaritate durante, & non vltra. Itaque cessante, ipsi non prohiberentur suffragia in Capitulo ferre, sicut

versa

versa vice, qui hodie liberam vocem habent, si familiaritatem contraherent, voto priuarentur non videtur dubitandum, esse consuetudinem, quare omnibus nocere, & prodesse potest, cum sint personæ incertæ, & indeterminatæ. *Ant. Butr. in cap. fin. num. 45. de consuet. Corn. cons. 268. nu. 17. lib. 4.* Non autem est præscriptio, quia mediante ius irreuocabile præscribens, vt dicunt scribentes superius citati, minusque futuris familiaribus obesse potest, sed tantum illis, qui passi fuerunt ius suum præscribi, iuxta *text. in leg. alienationis verbum, de verb. signific. Alexand. in rubr. C. quæ sit longa consuetudo, num. 48.* siquidem tantum censetur
B tur præscriptum, quantum possessum. B *Roman. cons. 368. num. 8. Ias. in leg. 3. in princ. num. 35. & seq. de acquir. possess.*

3 Et hoc primò suaderi videtur, quoniam (vt inquit *Bald. in cap. vlt. nu. 16. de consuet.* Consuetudo est de bono, & æquo seruanda, & de rebus disponendis, non autem de acquirendis: ideo cum prætensio Capituli ad hoc tantum respiciat negocium, poterit materia esse consuetudinis, & non præscriptionis. Secundò suadetur ex eo quod iurisconsultus, qui non abutitur vocabulis, quemadmodum faciunt Canonistæ, vt animaduertit *Aret. d. cons. 23. num. 11 post med. in l. illud notandum, iuncto princ. l. seq. quod cuiusque vniuers. nom.* in simili casu hanc consuetudinem, & non præscriptionem appellat, & ad hoc faciunt ibi Doct. per *Bart. & Bald. in princip.* Tertiò, *ex text. in cap. cum in Ecclesia de præbend. in 6.* vbi vult esse consuetudinem, quando Capitulum inducit vsum inter suos Canonicos, non inuocandi in absentia eos, qui ad certos casus sunt vocandi, licet absentes. Quartò, quia in materia suspicionis, & recusationis, non attenditur præscriptio, sed vsus populi, & loci consuetudo. *Abb. in cap. postremo, num. 4. de appell. & in cap. nonnullis. §. sunt, & alij, nu. 10. vers. ego credo, de rescript.*

4 Nec ad rem facit, quòd Capitulum ad hunc effectum censeri debeat persona particularis, & vti talis ei acquiritur. *l. Lucius Collegio de leg. 3. l. Ciuitas, C. de offic. Rect. Prou. Natt. cons. 142. num. 45. lib. 1.* cum vicem vnius teneat *c. cum dilect. de consuetud. Io. Andr. & Abb. in d. cap. fin.* quos refert, & sequitur *Put. decis. 283. lib. 2.* Et resolutum fuit in *vna Melitens. præcedentiæ 22. Iunij 1599. coram*
C *D. meo Decano.* C Vnde fit, vt hæc propriè cõsuetudo appellari nequeat. *Roeb. de Curt. in dict. cap. fin. num. 379. Rolan. cons. 5. num. 75. lib. 1.* Quoniam hoc non procedit in casu isto, vbi inter ipsas personas capitulares de aliquo obseruando in proprium agitur, & non vt Capitulo tanquam priuato, & singulari personæ acquiratur, quandoquidem per huiusmodi amissionem voti, nec Capitulo, nec Canonicis ius aliquod considerabile acquisitum videatur; nam in negotijs suffragio expediendis semper maior pars Capitularium desideretur, & incertum est, pro qua parte familiares essent daturi votum: quocirca adaptatur materia consuetudinis, & non præscriptionis. *Roeb. vbi sup. in glos. fin. in 5. par. num. 3. in fin. Rebuff. super consuetud. Galliæ, in præfat. tit. de consuet. n. 23.* vbi ponit exẽplum. *Dec. in c. cum omnes, de consuet.* Et ab hac opinione non dissentit *Rot. in illa Caietanæ præcedentiæ,* cuius copia Dominis data fuit.

5 Nec dicatur, Capitulum quod non potest legem condere, vel statuere, D non potest etiam D
consuetudinem introducere, quæ est altera lex, *cap. consuetudo dist. 1. Bald. post glos. in l. 2. in 1. & 3. opposit. C. quæ sit longa consuetudo. & in l. de quibus ff. de legib. Alex. cons. 173. num. 13. lib. 3. cum alijs citatis,* quoniam de iure Canonico hoc locum sibi non vendicat, vt mox dicetur, minusq; vbi tractatur de acquirendo in publico, cum ius tam agentis, quàm patientis sit commune, & adsit incertitudo vtriusque, & simus inter subditos, & concurrit consensus tacitus eius, qui potest legem condere in illa materia, præsertim ex iusta, & rationabili causa, tunc tenet consuetudo hoc modo inducta. *Ant. de Butr. in d. cap. fin. num. 49. vers. aduertendum, & vers. quandoque ex parte, cui quæritur de consuet.* & voluerunt Domini in *d. decis. Caiet.* paulo post *vers. neque obstat.*

6 Præterea illa Doctorum opinio, quòd qui non potest legem condere, vel statuere, non potest etiam consuetudinem inducere, procedit in priuato, & in eo qui nullam prorsus habet potestatem statuendi. *Bart. in l. 1. num. 7. ff. de legib.* sed Capitulum in concernendo rem, & personas Capitularium potest etiam sine auctoritate Episcopi statuere. *glos. &* E *Doct. in cap. 1. in verb. statu-* E
tum, de verb. signific in 6. & in cap. cum omnes, vbi *Fel. num. 9. vers. vbi autem, & nu. 10. vers. 4. est aduertendum. Ferret. cons. 286. n. 1. & 2.* Et communẽ dicunt Moder. per informãtes citati meritò. Quin imò concurrente sciẽtia, & longa patientia Episcopi, ex quibus colligitur eius consensus. *Aret. d. cons. 23. num. 12. vers. vel quod si Corn. cons. 155. n. 4. lib. 4.* potest Capitulum statuere circa ea, quæ etiam tangunt statutum Ecclesiæ suæ. *Calderin. cons. 3. circa med. de consuetud.*

7 Non obstat, quod hæc consuetudo sit contra ius, ideo præscriptio esse debeat, quia de hoc agetur quando discutietur, an adsit sufficiens consuetudo, præter id, quod induci potest consuetudo contra ius. *l. de quibus in fine, de legib. §. naturalia, instit. de iur. natur. gent. & ciuil.* & probatur *in d. l. venditor, §. si constat ff. com. præd.* & ab eo, qui facultatem statuendi non habet, inter personas Ecclesiasticas, dummodo sit præscripta. *Abb. in rubr. de constit. n. 1. in fin. & in c. fin. n. 8. eod. tit. Fel. sect. 3. n. 9.* His accedit, quod hæc consuetudo non
est contra ius, F cum non detur lex quæ ei resistat, F
etiam si esset contra cõmunem opinionem. *Purp. decis. 241. in fin. lib. 2.* Ius enim non resistit, quod Canonicus in aliquibus casibus ex causa rationabili vocem in Capitulo non habeat, per ea quę scribit *Couar. var. resol. lib. 1. c. 17. n. 7. vers. qua ratione.* Et sic tollitur quod aliàs dicebatur, Canonicos, & beneficiatos habere intentionem de iure fundatam eo ipso quod sunt Canonici; cum ius votandi sit in fructu, *glos. & Doct. in cap. venissent, vbi Abb. num. 21. cum seq. de restit. in integrum,* quia dicta consuetudo dicitur potius præter ius, quàm contra ius.

8 Non obstat præiudicium incidens, & secundarium, quod non attenditur, & extra dubium, de quo agitur. Ex his tolluntur omnia ex aduerso deducta, quibus sigillatim, & benè respondent Informantes pro Capitulo.

SVMMARIVM ANNOTATIONIS ad Decisionem XX.

1 Inter consuetudinem, & præscriptionem, quæ sit summa differentia.

2 Consuetudo non nocet, nec prodest alicui in particulari, sed omnibus indifferenter.

Vnde non est certus, qui præscribit, & nec contra quem præscribitur.

3 Præscriptio ei vtilitatem acquirit, qui præscribit, & contra quendam priuatum instituitur, & contra quendam priuatum instituit, & contra eius priuatum interesse.

4 Consuetudo, & non præscriptio dicitur, quando est reciproca inter plures.

5 Inter Capitulum, & Episcopum non cadit reciprocatio, quia vnum est caput, & alij membra.

6 Capitulum, quando intendit aliquid inducere contra Episcopum, non dicitur consuetudo, sed præscriptio.

7 Episcopi solius vox tanta est, quanta totius Capituli.

8 Decisio in causa Hispalen. voti, quæ est præsens declaratur, & num. 12.

9 Præscriptiones restringuntur ad actus, quos exercentur.

10 Præscriptio proprios facti terminos non excedit.

11 Præscriptum tantum, quantum possessum, & ista regula memoria continua commendanda est secundum Bart.

12 Præscriptio, stricto interpretationis quasi freno, inter expressorum metas coercenda est.

13 Præscriptio improbum lucrum reputatur.

14 Præscriptionis exceptionem, qui objicit iniquissimo vtitur priuilegio, & rigorosam allegat exceptionem.

15 Tempore, qui se defendit, circumuentione vtitur.

16 In præscriptionis materia non defertur iuramentum suppletorium.

17 Causa aliqua, si sit commissa, vt secundum æquitatem iudicetur, hoc casu Iudex non debet ferre sententiam pro vtente præsidio præscriptionis.

18 Præscriptio est contra naturalem æquitatem, qua cauetur, ne quis locupletetur cum aliena iactura.

19 Præscriptio in quantum fieri potest, refrenanda, & euitanda est.

Adden. ad Balb. in tractat. de præscript. p. 1. 4 part. princip. quæst. 2. in litera A. confutatur.

20 Hypoteca an possit præscribi spatio 10. annorum, licet vtraque pars non fuerit præsens in eodem loco.

21 Præscriptio cum sit materia præiudicialis, & odiosa, ideo debet labi vsque ad extremum momentũ.

22 Temporis computatio fit de momento ad momentum in materia odiosa.

23 Præscriptionis tota vis consistit in vltimo momento.

24 Præscriptio de proximo complenda non habetur pro completa.

26 Butr. doctrina in cap. fin. num. 39. de consuetud. est pulchra, sed nulla ratione probabilis.

27 Et Rota sæpius eam contempsit.

28 Consuetudo, vt validè inducta dicatur, requiritur ex parte inducentis eadem potestas legis condendæ.

29 Mulieres, cum leges condere non possint, ita nec consuetudinem inducere valent.

30 Et ista opinio menti retinenda est, secundum Roman.

31 Mulieres etiamsi millies contraherent cum personis prohibitis, nequaquam possent derogare statuto de solemnitatibus in eorum contractibus.

32 Consuetudo est tacita lex.

Tacitum actum non potest inducere ille, qui eum expressè facere nequit.

33 Consuetudo, vt validè inducta dicatur, requiritur vt maior pars populi ea vsa sit, & ista est communior opinio.

34 Verumtamen in illa maiori non habenda ratio de illis, qui consuetudinem, non possunt inducere.

Infantes, furiosi, mulieres, &c. nequeunt inducere consuetudinem. ibid.

35 Capitulum, quando possit condere statuta super hoc est glos. valde notabilis in cap. 2. in verb. statutum, vers. cæterum de verbor. signific. in 6.

36 Capitula Ecclesiarum, super his, quæ tangunt sua negocia particularia, possunt statuere sine Episcopo.

37 Puta, quod certis modis distributiones quotidianæ distribuantur, vel certo modo ad Capitulum vocentur, vel his similia.

38 Capitulum potest ex se absque Episcopo statuere id, quod iure communi cautum est,

Ita ut ex eodem statuto restituenda sit dispositio iuris communis, quæ à contraria consuetudine fuit abrogata.

39 Doctorum verior conclusio vbi se fundat in lege, aut Canone, tunc illa non dicitur opinio, sed ius.

40 Prouisus de beneficio dum non est expectanda confirmatio ab Ordinario, potest capere possessionem eiusdem beneficij absq. licentia d. Ordinarij.

41 Et quid si Ordinarius contra id statuat, an sit contra ius, licet super hoc non adsit nec lex, nec Canon.

42 Decisio Doctoris etiam sine lege loquentis si non habeat cõtradictorem, non dicitur opinio, sed ius.

43 Doctoris decisio etiam sine lege loquentis habetur pro lege, donec alius allegetur, qui contradicat.

44 Opinionibus prudentum, & expertorum virorum, non minus standũ est, quã demõstrationibus ipsis.

45 A verbis Doctorum non licet arguere sicuti fit à verbis legis,

Sed solùm attenditur id, quod claris verbis dicunt.

46 Argumentum à contrario sensu non valet à dictis Doctorum.

ANNOTATIO AD DECISIONEM XX.

1 SVmma namque † differentiæ inter consuetu-
2 dinem, & præscriptionem ea videtur esse, quia
consuetudo nec prodest, nec nocet alicui in parti-
2 culari, sed omnibus indifferenter, & sic vti vniuer-
sis, & nec certus est, qui præscribat, & nec contra
quem præscribitur, & ista vocatur consuetudo, de
qua hic in decisione.
3 Præscriptio verò ei † vtilitatem, & ius priua-
tum acquirit, qui præscribit, & contra quendam
priuatum instituitur, & contra eius priuatum
interesse, & ista est communis opinio, quam te-
nent Canonistæ. *in c. fin. de consuetud. vbi Anchar. quæst. 9.*

quaest.6.num.11. Anton. de Butr. num.39. vers. vnde
cum tangatur praeiudicium. Abb. nu.20. vers. si Epi-
scopus acquirit vt solus possit corrigere Io. de Imol.
num.29. vers. primo quia per praescriptionem Fe-
lin. in cap. quia statuimus num. 20. limitat. 1. de
de maior. & obed. Aretin. consil. 23. num.11. vers.
sed dubium facit. Dec. cons.134. numer.2. versic. non
obstat Roland. cons.5. num.76. lib.1. Ruin. cons.41.
num.46. lib.1. Corn. cons.268 num.16. lib.4. Balb. de
praescript. quaest.10. num.3. Couarr. in regul. possessor
part.2. §. 3. num. 2. & latè Aym. de antiq. temp.
part.4. num. 11. & Matienz. in l.1. tit. 7. lib.5. re-
cop. glos.6. Molin. de primogen. cap.6. num.9. Gu-
tier. canonic. qq. lib.2. cap.21. num.68. & 69. Petr.
Rauenat. de consuetud. sess.3. num.6. & seq. Guido-
pap. in repet. rub. tit. de consuetud. num.2. Gratian.
discept. forens. cap.561. num.2. & seq. Put. dec.284.
& decis.387. lib.2. & decis.251. lib.3. in correctis, &
fuit dictum coram bo.me. Card. Pamphilio Senior.
in vna Toletana Redecimarum de Madrid. 21.
Maij 1586. & coram bon. mem. Coccino in Cordu-
ben. Redecimarum 14. Martij 1608. est decis.400.
inter eius impress. & ibi inter alias decisiones ad-
ducitur praesens haec decisio coram Gypsio, & adde
decis. coram bon. mem. Reuerendiss. Manzanedo in
vna Burgen. distributionum 22. Martij 1613. &
coram Eminentiss. Dom. Card. Vbaldo in causa
Cracouien. iuris legendi 30. Martij 1629. est decisio
265. num.24. & 25. tom. 1. à me select. alias part.5.
recent. & coram Eminentiss. D. Card. Verospio in
causa Gerunden. iurisdictionis 24. Maij 1632. est
decisio 351. num.9. & 10. tom.2. à me select. alias p.6.
recent. & latè idem etiam fuit dictum coram bon.
mem. Reuerendiss. Penia in causa Placentina voti
26. Aprilis 1599. est decis. 603. num.5. & seq. inter
eius imprimen. vbi etiam num.17. declaratur prae-
sens haec decisio* Hispalen. voti.

Et dicitur ideo fuisse hic resolutum adesse con-
4 suetudinem †, & non praescriptionem, quia con-
suetudo erat reciproca inter ipsos Canonicos,
quae tamen reciprocatio, cum non possit cadere
5 † inter Capitulum, & Episcopum, quorum vnum
est caput, alij membra corporis Ecclesiae cap. no-
uit. de his quae fiunt à Praelat. & ideo quando Ca-
6 pitulum intendit aliquid inducere † contra Epi-
scopum, non dicitur consuetudo, sed praescriptio
prout erat in casu dictae decisionis, vbi Capitu-
lum praetendebat induxisse, Episcopum solum
habere vnicam vocem in his, quae simul ad Capi-
7 tulum, & Episcopum spectant, † cum aliàs in hac
materia de iure communi tanta sit vox Episcopi
solius, quanta totius Capituli, ex communi Ca-
nonistarum opinione de qua in cap. postulasti de
concess. praebend. vbi Hostien. num.2. vers. hoc est de
iure communi, &c. cum ibi late relatis. quod etiã
antea laté fuit firmatum coram eodem Penia in
eadem causa sub die 6. Nouembris 1600 est decisio
679. num.5. quod & deinde fuit roboratum in
eadem pariter causa coram eodem sub die 17. De-
cembr. 1604. est decisio 923. num.2. & 3. Videatur
etiam in supradicta Burgen. distributionum 22.
Martij 1613. coram Manzanedo, est infra decis.
8 479. num 10. vbi † pariter adducitur, & declara-
tur praesens haec decisio* Hispalen. voti coram
Gypsio. Plures tamen differentias inter praescri-
ptionem, & consuetudinem, si quis desideraret,
videndus est Alberic. in Dictionar. iur. in verb.
Consuetudo, & plura congerit D. Regens Capyc.
Galeott. controuers.2. lib.2. à num.76.

Nam praescriptiones restringuntur ad actus B
9 per quos exercentur, & proprios facti † ter-
minos non excedunt, secundùm Bald. in leg. fi-
nal. num.8. vers. vnum aliud, C. commun. vtriuf-
que iud. & ibi Ias. num. 37. per textum in leg. 1.
§. Iulianus att. ff. de itin. actuq. priuat. ex quo est
etiam desumpta ista vulgaris regula, de qua hic
10 in decisione, nempe † tantum praescriptum,
quantum possessum, dum dicitur in dict. §. Iu-
lianus, ibi, quoad vsque ingressus est, eo vsque ei
11 interdictum competere, quam regulam esse † con-
tinua memoria commendandam enixè rogat.
Bart. in dict. leg. 1. § si quis hoc interdicto. ff. de
itin. actuq. priuat. cum alijs adductis à Rota in
causa Placentina Decimarum Veneris 11 Ianua-
rij 1630. coram clara memoria Merlino est decisio
333. num.16. part.5. recent. & melius coram Emi-
nentiss. Dom. Cardin. Verospio in dict. causa Cra-
couien. iuris legendi 30. Martij 1629. est decisio
365. num.27. eadem par.5.

12 Et sic praescriptio † stricto interpretationis
quasi fraeno inter expressorum metas coercenda
est, cum materia haec sit odiosissima, & iniqua
appellatur, in auth. vt Eccles. Romana centen.
praescript. gaud. collat.2. tit.4. §. habeat itaque, ibi,
nec improba temporis allegatione sese tueatur
tempus pro puritate praetendens, &c. Vnde prae-
13 scriptio † improbum lucrum reputatur. Cuman.
cons.159. in dubium ad finem. Curt. Iun. cons.60.
Casus in fin. Crauett. de antiq. tempor. par.4. q.23.
nu.61. Mut. decis. Sicilia 31. n.8. Fontanell. decis.
Cathalen. 82. n.1. & qui obijcit exceptionem prae-
14 scriptionis iniquissimo vtitur priuilegio † & ri-
gurosam allegat exceptionem. glos. in leg.1. ff. de
negot. gest. Bald. in leg. ancillae num. 11. C. de furt.
Angel. in leg. qui aequitate in fin. ff. de dol. mal. &
in leg.1. ff. de negot. gest. Becc. cons.12. num.60. De-
cian. respons.108. num. 27. lib.3. Sapienter ergo
dixit Iser. in cap. sancimus quo tempor. miles, &c.
15 in vsib. feud. & ibi, Afflict. num.7. Quod † qui se
defendit tempore circumuentione vtitur, quare
etiam in praescriptione non defertur iuramentum
16 in litem in vim † probationis suppletorium.
Vrsill. ad Afflict. decis.12. nu.3. cum ibi allegatis.

Et aduerte si alicui est commissa causa, vt se-
17 cundùm † aequitatem iudicet, non debebit talis
iudex ferre sententiam pro vtente praesidio vsu-
capionis, aut praescriptionis, & hoc eo quia
18 est contra naturalem aequitatem, qua † cautum
est, ne quis locupletetur, cum aliena iactura.
vulgat. iur. & ita multum singulariter animad-
uertit Angel. in leg.1. ff. de negot. gest. & in leg. se-
quitur. §. si viam. ff. de vsucap. quem refert, &
sequitur Ias. in leg. is, qui pro tempore. ante fin. ff.
de vsucap. & quod praedicta sententia menti te-
nenda sit admonet Hippol. de Marsil. singul. 370.
incip. vsucapio num.4. vers. Et teneas menti.

Ideo semper verum erit asserere, vt dicitur hic
in decisione tantum praescriptum, quantum pos-
sessum, &c. & sic praescriptio absque vlla spe
in nihilo est extendenda, sed quantum fieri po-
19 test † refrenanda, & euitanda venit, ex traditis
per Angel. in leg. 1. C. de praescript. 30. vel 40. an-

norum. Dec.conf 86. sub num.5. verf. sed tamen
bit non obstantibus. Antor. Monach. decis. Flo-
rent. 7. num. 4. confert Decian. dict. respons. 108.
numer 28. Cassan. ad consuetud. Burgun. titul. des
Forestes. rubric. 13. glos. 8. num. 9. & seq. Cyriac.
controuers. forens. 321. numer. 80. & sequent. par. 2.
Rota decis. 304. numer. 2. in fin. part. 1. recent. &
coram bona memoria Buratto decis. 457. in fin.
& coram clar. memor. Reuerend. Merlino in cau-
sa Spoletana Saluiani 3. Iunij 1639. §. Caeterum
contra. versic. & cum materia praescriptionis sit
odiosa, &c. vbi etiam refutatur Add. ad Balb. de
praescript. part. 1. 4. part. princip. quaest. 2. in litte-
ra A. vbi nulla ratione subsistente sensit hypo-
20 thecam praescribi † posse spatio 10. annorum
licet vtraque pars non fuerit praesens in eodem
loco, &c. & coram Reuerend. Patre Dom. meo
Rojas in causa Ciuitatis Castelli Saluiani 18. Fe-
bruarij 1641. in fin. vbi dicitur praescriptionis ma-
teriam esse satis odiosam, & semper quantum
fieri potest euitandam, & refrenandam.

Insuper etiam cum ista materia sit satis prae-
iudicialis, & odiosa ideo necesse est ad eius per-
21 fectionem, † vt vsque ad vltimam horam, im-
mo vsque ad vltimum momentum expectetur,
prout dicimus de qualibet materia odiosa, in
22 qua temporis computatio etiam † de momento
ad momentum admittitur, vt bene per Alciat. in
leg. anniculus, ff. de verbor. significat. Cuiac. in
leg. 3. §. minorem. ff. de minor. & in leg. qua aeta-
te. ff. qui testam. facere possunt, & in puncto,
23 quod tota † vis praescriptionis perficiatur, &
stat in vltimo momento, & dixit Ias. in leg. 3. §.
habeo. nu. 15. ff. de acquir. possess. Rebuff. in tract. de
pacif. possess. n. 320. & saepe censuit Rota, & potissi-
mum coram bo. me. Card. Marquemontio in causa
Lucana Bonorum 18. Martij 1611. est decis. 304.
n. 2 par. 1. rec. & coram bo. me. Pirouano in causa
Volterrana Prioratus 27. Iunij 1634. §. vltim.
vers. est necessarium vsque ad vltimum momen-
tum, cum agatur de praescriptione, &c. & coram
Merlino in causa Messanen. seu nullius feudi 15.
Februarij 1636. & melius coram R.P.D. meo Ghi-
silerio in celebri illa causa Comen. iuris conferen-
di 8. Iunij 1637. sunt decisiones 94. sub num. 14.
& 226. num. 48. tom. 3. à me select. aliàs part. 7. re-
cent. & nouissimè coram eodem Reuerend. Patre
D. meo Ghisilerio in causa Mutinen. bonorum
23. Iunij 1642. §. Non praesumptum ex praetenso
lapsu. vers. necessario requiruntur completi, vsque
ad extremam horam, & momentum, &c.

24 Meritò ergo dicitur, quod praescriptio de pro-
ximo complenda non habetur pro completa.
Ias. in dict. leg. 3. §. Labeo, num. 17. ff. de acquiren.
possess. Balb. de praescript. 3. par. 6. par. princip. q. 1.
nu. 11. Rota in causa Romana pretij viridarij 11.
Martij 1624. corā bo. me. Vbaldo §. 1. vers. & suffi-
cit superesse vna dies, vt praescriptio de proximo cō-
plenda nō habeatur pro cōpleta, &c. & in d. Comeñ
Iuris conferendi 8. Iun. 1637. cor. R.P.D. Ghisil. n. 49

C IDest coram bona memoria Cardinali Seraphi-
no, & hic in altera impressione erratum erat
in anno cum loco 1579. positus esset 1599. est de-
cisio 410. num. 3. inter eius impress. adde Abb. in
cap. cum Ecclesia Vulterrana num. 6. de elect. Aym.
de antiquitat. tempor. part. 4. different. 7. num. 21.
Probus ad Monach. in cap. cum in illis numer. 1. &
17. de praebend. in 6. Aretin. cons. 23. Rocch. in cap.
fin. sect. 5. num. 3. de consuetud. Balb. de praescript.
part. 1. quaest. vltim. num. 3. cum sequent. & dixit
Rota coram Penia in dicta Placentina Voti 26.
Aprilis 1599. est decis. 603. numer. 8. in imprimen.
versic. nam Collegium, & Vniuersitas vicem vnius
habet, &c. & corā bo. me. Reuerendiss. Patriarcha
Manzanedo infra in hac parte decis. 479. sub nu. 4.
ibi, Capitulum vicem vnius substinet, &c. videa-
tur etiam coram bonae memoriae Cardinali Pam-
philio Sen. in causa Toletana Redecimarum 21.
25 Maij 1586. vbi dicitur, si quis intendat † acqui-
rere ius contra Vniuersitatē, in hac materia illa
habetur loco priuati, & sic nō potest praetendere
cōsuetudinem, sed benè praescriptionē inducere.

26 Nec aliquis moueri debet ex † dictis per Butr.
in cap. fin. num. 39. vers. stat ergo conclusio de con-
suetud. cuius doctrinam esse pulchram, sed nulli-
bi probari, ibidem scripsit Roch. in eodem cap. fin.
artic. 5. num. 3. vers. considera tamen. eamque
27 doctrinam † contempsit Rota coram bona me-
moria Cardinali Pamphilio in Toletana Redeci-
marum 22. Martij 1613. & iterum coram Man-
zanedo in dict. decis. 479. sub num. 7.

ETenim vt validè consuetudo inducta dicatur D
praeter alia hoc maximè necessarium ex par-
28 te inducentis (quia id non † secus est ac legem
condere est iurisdictionis vulg. iur.) exigitur ea-
dem potestas legis condendae. Bart. consil. 136.
num. 2. & 3. lib. 1. Butr. in cap. vltim. num. 39. de
consuetud. late deducit Aym. de antiq. temp. par. 4.
sect. 1. numer. 13. & 14. Molin. de primogen. lib. 2.
cap. 6. num. 5. Balb. de praescript. part. 5. quaest. 10.
num. 7. Curt. Iun. consil. 171. numer. 12. lib. 2. glos.
quam omnes sequuntur in leg. 1. ff. de iurisdict.
omn. iud. Balb. in leg. si quis iniquum §. 1. ff. quod
quisque iur. & in leg. 1. ff. de iurisdict. omn. iud. &
in leg. decernimus colum. 2. C. de sacrosanct. Ec-
cles. & in leg. nulli. C. de sentent. Tiraquell. in tra-
ctat. primogenit. quaest. 16. num. 2. & de commu-
ni testatur Alexand. in dict. leg. 1. ff. quod quisque
iur. & post eum Francisc. Viu. in Sylu. comm. opin.
cap. 160. num. 3. & in nostris terminis fuit dictum
coram bo. me. Penia in d. Placentina voti 26. Apri-
lis 1599. nu. 9. & coram Manzanedo decis. 479. sub
nu. 3. infra in hac parte cum alijs ibi relatis.

29 Quare, vt dictum est, cum potestas † legis con-
dendi necessaria sit in volentibus inducere con-
suetudinem, ideo dicendum venit, quod mulie-
res quia nequeunt leges condere. leg. foeminae. ff.
30 de regul. iur. ita per eas nullatenus † potest in-
duci consuetudo, vt aduertit Bart. in leg. 1. ff. de
legib. quam opinionem extollit Abb. in cap. quan-
to. vltim. sub nu. 8. vers. & est vnum mirabile, &c.
de consuetud. & quod ea menti sit tenenda admo-
net Ludouic. Roman. in singular. 43. num. 2. ibi,
Tene menti, quod mulieres non possunt induce-
31 re consuetudinem, & ideo † si millies contrahe-
rent cum personis prohibitis non derogant sta-
tuto, &c. sic etiam tenet Luc. de Penn. in l. nomi-
natiuum sub num. 8. C. de decur. lib. 10. Io. de Plat.
in leg. patrimonium. C. de muner. patrimon. lib. 10.
Angel. Aretin. in §. ex non scripto. colum. vltim.
vers. quaero an foemina, &c. institut. de iur. natur.
gent. & ciuil. Curt. Sen. in leg. si quis maior. col. 2.
num. 8.

num.8. C.de transact. & ante omnes dixit *Cin. in*
l.2.col.11.vers.item dicunt Doctores, *&c. C.quæ sit*
long.consuetud.per text.in d.l.1.ff. de legib. vbi hoc
idem dicit, &c. & ita consuluerunt *Abb. in cons.3.*
num.1.par.2.& Socin.in cons.7.num.8. vol.1. & re-
centius meminit *Illephons. Perez in tract. de An-*
niuers.& Cappellan.lib.1.cap.24.num.22.vers.mu-
lieres nequeunt inducere consuetudinem,&c. Et fa-
32 cit quia consuetudo est tacita† lex *iuxt text.in*
l.ex non scripto.ff.de iur.natur.gent.& ciuil, sic ta-
citus actus non potest induci ab eo, qui expres-
sum actum facere nequit, *leg. quo ad certum ff.*
locat.

Itaque animaduertẽdum venit, cum inter alia
33 necessaria ad inducendam † validam consuetudi-
nem requiratur, quod maior populi pars, vsa
sit tali consuetudine, & ista est vera, & commu-
nis sententia, pro vt vnanimi consensu asserunt
Doctores in rub. ext. de consuetud. Felin. in cap.1.
ext. de tregu.& pac. & hanc esse communem opi-
nionem firmat *Syluestr.Aldobrand. in d.§.ex non*
scripto numer.11. Instit. de iur. natural. gent. &
ciuil.

Ergo si quæreretur, nunquid in illa maiori par-
te populi, omnium de populo habenda esset ra-
34 tio, ex supradictis facilis est responsio, † quod
non, sed illorum tantum qui possunt leges con-
dere, exclusis illis, qui non habent talem faculta-
tem, quales sunt mulieres, vt dictum est, minores
quindecim annis, infantes, furiosi, & ita tenet
Bart.in leg.2.C.quæ sit longa consuetudo. Anton.de
Butr.Abb. & Curt.in cap.fin. de consuet. & ista est
communis opinio, prout firmat *Aldobr.in d.§.ex*
non scripto.

E 35 ET in hac materia ad istam glosam† tanquam
notabilem esse recurrendum monet *Imol.in*
cap.cum omnes nu.1.de constitut.& ibi *Bero.n.36.*
& dixit *Rota coram bon. me. Corduba in causa Il-*
lerden.statuti 3.Decemb.1593. & vide quæ ibi no-
tauit *D.Theodosius Rubeus pater meus in 1. tom.*
singular. Rot. Romanæ ad d. decis. coram Corduba
fol.303. col.2. alias decisiones etiam in his termi-
nis adducit *D.Ferentill. in annot.ad bo.mem. Bu-*
ratt. decis.768. in littera A num.11. quibus addo
decis.coram bon.mem.Penia in causa Bobien. iuris
optandi 3. Iulij 1589. est decisio 35. num. 13. inter
36 *eius à me imprimen.* vbi dicitur Capitula† Eccle-
siarum super his, quæ tangunt sua negotia parti-
cularia, puta quod certis modis quotidianæ ob-
uentiones distribuantur, vel quod certo modo ad
37 Capitulum † vocentur, vel his similia statuta
condere possunt, &c. & videatur etiam *coram bo.*
mem.Card.Sacrato decisio 606.num.1.infra par.4.
recent.& coram Eminentiss. D.Card. Verosp. in
causa Gerunden. iurisdictionis 24. Nouembr.1632.
& recentius *coram Eminentiss.Card.Panzirolo in*
causa Cæsaraugustana distributionum 3. Decemb.
1640.§.Tum quia Capitulum potest statuere super
his, quæ ipsius interesse concernunt, &c. & coram
eodem in eadem causa sub die 21.Iunij 1641 §.Ca-
pitulum potest statuta condere super his quæ concer-
nunt proprium interesse, &c.

Et quod Capitulum possit ex se per nouam
38 constitutionem † statuere id, quod iure com-
muni cautum est, ita vt ex eadem constitutione
restituenda sit dispositio iuris communis, quæ
ab alia consuetudine fuit abrogata, fuit dictum
coram Eminentissimo Domino Cardinali Vero-
spio Iuniore in causa Gerunden. iurisdictionis 16.
Martij 1635. confirmata coram bonæ memoriæ
Merlino sub die 3. Decembris eiusdem anni, sunt
decisiones 32. num.11. & 76. num. 1. & 19. tom. 3.
à me select. aliàs p.7. rec. videatur etiam *coram eo-*
dem Eminentissimo Domino Verospio in Barchi-
nonen. statuti 3.Martij 1636.est decis.107. à nu.2.
in eadem par.

ATque fuit dictum *coram Eminentissimo D.* F
Cardinali Pamphilio in causa Seguntina
Præsidentiæ 22. Iunij 1604. & coram bonæ memo-
riæ Cardinali Marquemontio in Comen. habitus
4. Martij 1611. est decisio 297. num.1. part. 1. re-
cent. & coram bonæ memoriæ Penia, in causa
Farfen. Villæ Caprolæ 4. Februarij 1593. inter
eius imprimen. est decisio 220. num. 7. versic. quod
expressè iuri repugnet, non autem Doctorum pla-
citis, &c. & recentius *coram bonæ memoriæ Re-*
uerendissimo Pirouano in causa Gerunden. plum-
borum 26. Februarij 1638. §. Neque dicatur vers.
sed requiri expressam legis dispositionem in con-
trarium, &c. Vbi etiam limitatur ista conclu-
39 sio, vt non procedat, quando verior † Docto-
rum opinio declarando, aut interpretando se
fundat in lege, aut canone, tunc enim illud dici-
tur ius non autem opinio, prout accidit in casu
dictæ decisionis. Nam vt ibi habetur cum regu-
lare sit, prouisos de beneficijs, dum non est ex-
pectanda confirmatio ab Ordinario, posse capere
possessionem eiusdem beneficij propria auctori-
tate absque noua Ordinarij licentia. *Ripa in cap.*
cum M. Ferrarien. num.186. de constitut. & in
cap. sæpe num. 69. de restitut. spoliat. Rebuff. in
prax. de miss. in possess. num.5. & de pacif. possess.
num.290. & 294. cum alijs allegatis per Garz. de
benefic. part.4. cap.2. num. 6. vbi etiam nonnullas
decisiones adducit. Si igitur contra id fiat con-
40 stitutio per Ordinarium, vt † nemo ex prouisis
ab inferioribus collatoribus audeat capere pos-
sessionem beneficiorum sub pœnis, &c. talis con-
stitutio dicitur contra ius, & hoc quamuis super
dicta conclusione nulla lex, vel canon habea-
41 tur, tamen quia † Doctores supra citati firmant
eam sententiam super *cap. transmissum, & cap.*
nihil de elect. & cap. auaritiæ eodem titulo in 6.
Ideo fuit dictum allegatam constitutionem esse
contra ius, & non contra opinionem Docto-
rum.

Facit etiam in simili id, quod dicimus, deci-
42 sionem Doctoris etiam sine lege † loquentis
non esse opinionem, sed casum legis, si non ha-
beat contradictorem. *Ias. in leg. penult num. 21.*
C. de pact. Bart, consil. 36. incip. Ad propositum
num. 42. lib. 2. Bec. consil. 35. numer. 18. & con-
sil. 68. numer. 9. lib. 2. Surdus consil. 313. nu.43.
lib. 3. Idem *decis. 229. numer. 36.* & dixit *Rota*
in causa Nouarien. decimarum 17. Decembris
1627. coram bonæ memoriæ Pirouano est decisio
122. num. 16 tom. 1. à me select. aliàs part. 5. re-
cent. & in causa Viterbien. Castrorum 23. Maij
1635. coram bonæ memoriæ Coccino. §. Quan-
tum vero attinet. Vbi habetur, Doctorum de-
43 cisionem † etiam sine lege dici casum legis do-
nec alius allegetur, qui contradicat.

Hine congruit id,quod ſcribit *Ariſtoteles lib.6.*
Ethic. nempe vt non minus inhærendum ſit pru-
44 dentum, & † expertorum virorum opinionibus,
atque ſententijs, quàm demonſtrationibus ipſis.
Aduertendum eſt tamen in caſibus, in quibus
45 Doctorum deciſio habetur pro lege, † non lice-
re ab eorum verbis arguere, ſicuti fit à verbis le-
gis, vt aſſerunt Scribentes *in cap. 2. de reſcript. &*
in cap. 1. de conſtitut. ſed ſolùm attenditur id,
quod claris verbis dicunt, & hoc eſſe generaliter
46 verum, ita vt à dictis Doctorum non valeat † ar-
gumentum à contrario ſenſu, aſſeruit *Alex. in*
leg. 1. num. 28. in fin. ff. de offic. eius, &c. quem re-
fert, & ſequitur *Euerard. in ſuis loc. legal. loco 4. cir-*
ca fine. Oſaſch. deciſ. Pedemont. 57. num. 30. Surdus
conſ. 400. num. 22. lib. 3. & reſpondet *Rota in cauſa*
Lucana Diuiſionis 15. Decembris 1636. coram
Eminentiſſ. D. Cardin. Panzirolo, eſt deciſio 600.
num. 32. tom. 1. à me ſelect. aliàs part. 5. recent. in
nouiter impreſſ.

Paulus Rubeus.

R. P. D. BLANCHETTO,
poſteà S.R.E. Cardinali.

Firmana Altaris.

Luna 5. Decembris 1594.

ARGVMENTVM.

Deuolutio collationis beneficij Iuriſpatronatus, vt habeat locum, quæ requirantur, & quando beneficium dicitur Sacerdotale,

SVMMARIVM.

1 *Deuolutio collationis vt habeat locum, debet probari ſcientia, & negligentia collatoris,*
Tempus datum patronis ad iterum præſentandũ, quando præſentatus non vult proſequi ius ſuum, currit à die, quo primum præſentatum pœnituit proſequi ius ſuum & patroni ſciuerunt. nu. 1.
2 *Beneficium non dicitur ſacerdotale, quando onus celebrandi miſſas in fundatione non iniungitur Rectori Specialiter, ſed contentatur, quod poſſit per alium celebrare.*
3 *Conſtitutio Pij V circa illegitimos non habet locum in hæreditate delata ante conſt.*
4 *Teſtis de auditu non probat.*

DECISIO XXI.

1 DOMINI dixerunt, gratiam Domini Ric-
ciardi non eſſe iuſtificatam. Cum enim fun-
detur in deuolutione ob negligentiam patrono-
rum in præſentando intra tempus ſibi à iure præ-
fixum, debet probare ſufficienter ſcientiam ipſo-
A rum. A *Rebuff. de deuolut. nu. 12.* deindè quod Epi-
ſcopus neglexerit poſt lapſum dicti temporis cõ-
ferre, *iux. c. 2. de conceſſ. præb. clem. vlt. de ſupplend.*
neglig. Prælat. Horum autem neutrum proba-
tur. Lepidus enim Carus deceſſit extra locum be-
neficij, & habitationis iſtarum mulierum, ita vt
ignorantia potiùs quàm ſciẽtia præſumatur. Præ-
tereà cum vna pars patronorum prius præſentaſ-
ſet, & præſentatus acceptaſſet præſentationem, nõ
currit tempus, niſi à die quo ipſum pœnituit pro-
ſequi ius ſuum, & patroni ſciuerunt.

2 Non obſtat, quod ipſa præſentatio ſit cõformis
fundationi, quia teſtator non mandat ſimpliciter
præſentari presbyterũ, ſed addit, *ſiue Rectorem*, &
cauſa celebrandi miſſas nõ iniungitur ſibi ſpecia-
liter, ſed contentatur, quod poſſit per alium cele-
brare, ex quo vt in pluribus cauſis fuit reſolutum
in Rota, beneficium non dicitur ſacerdotale. B B
3 Non obſtat, quod iſtæ mulieres ſint incapaces
iuriſpatronatus propter defectum natalium, quia
iam ad illas erat delata hæreditas ante Conſtitu-
tionem Pij Quinti.
4 Non eſt iuſtificata gratia circa valorem ex-
preſſum, nam primus teſtis iuxta 16. dicit, neſcire
quantitatem reddituum, & poſteà deponit de ſim-
plici auditu. Secundus, iuxta idem interrogatoriũ
eſt etiã de auditu, & per cõſequens nihil probant.

SVMMARIVM ANNOTATIONIS ad Deciſionem XXI.

1 *à Beneficiorum collatione, vt quis cadat, requiritur ſcientia indubitabilis,*
2 *Et talis debet eſſe, vt nullo pacto; aut defendi, aut tergiuerſari poſſit, & deſperato quolibet colore ad eam tegendam.*
3 *Cauſa qualibet, ſiue credulitas excuſat à deuolutione.*
4 *Collationis beneficij ius, vt quis amittat ob lapſum temporis, non ſufficit fuiſſe probatam vacationem beneficij, & fuiſſe tranſactum tempus,*
Sed etiam concludenter probanda eſt ſcientia in collatore vacationis beneficij.
5 *Cum ante talem ſcientiam non poteſt imputari aliqua negligentia.*
6 *Negligentia in aliquid faciendo non poteſt conſiderari, niſi probata ſcientia eius, qui id peragere debet. & quidem per eam allegantem.*
7 *Beneficia vacantia ſunt conferenda à collatoribus intra ſex menſes non à die vacationis, ſed à die notitiæ vacationis.*
8 *Ordinarijs tempus ſex menſium datum ad conferendum Parochiales Eccleſias ad eorum collationem ſpectantes, licet Bulla Pij V. numeret tempus à die vacationis,*
Id tamen eſt intelligendum à die vacationis notæ,
Et dictum tempus debet computari à die vacationis, non à die adeptæ poſſeſſionis Epiſcopatus,
9 *Et idem eſt intelligendum de quatuor menſibus conceſſis Ordinarijs ad collationem faciendam de beneficijs curatis aliàs Sedi Apoſtolicæ reſeruatis.*
10 *Tempus, quando alicui datur ad aliquid peragendum, tunc ignoranti illud non currit,*
11 *Et hoc eſt perpetuum, & generale in omnibus, quæ ſenſu geruntur.*
12 *Decretum ſtatuens tempus ad aliquid perficiendum, ſi fiat à Iudice parte abſente, quando currat tempus.*
13 *Terminum ſi ſtatutum diſponat, quod à die decreti ſine aliqua intimatione currat,*
Intelligendum venit dummodo habeatur ſcientia d. decreti, aliàs nimis exorbitaret à regulis communibus, num. 13.
14 *Vnde data ignorantia d. decreti intrare non poteſt prædicti ſtatuti diſpoſitio.*
15 *Vaſſallus ſi ſcienter neget feudum, illud perdit, ſe-*

cus

eus verò si ignoranter. & tamen regula est, quod negans feudum, illud amittit.

36 *Patronis laicis quadrimestre concessum ad præsentandum non currit nisi à die scientiæ veræ, non autem præsumptæ, & interpretatiuæ vacationis beneficij,*

17 *Ita vt hoc casu non sufficit probare scientiam per famam.*

18 *Decis. 1. de iurepatr. in antiq. dum asserit patrono currere tempus ad præsentandum à die vacationis, & non à die scientiæ, refutatur,*

19 *Patronus, pro impossibili reputandum est, quod habuerit scientiam vacationis beneficy, & negligere voluisse ius proprium,*

20 *Ignorantia in dubio semper præsumitur,*

21 *Ignorãtia vacationis beneficij de iure præsumitur.*

22 *Iuspatronatus laicorum si impetretur per deuolutionem ad Sedem Apostolicam ob non factam præsentationem intra tempus à iure statutum, quid hoc casu sit probandum.*

23 *Terminus aliquis quod fuerit decursus non potest dici, nisi assignetur initium d. cursus. & nu. 24.*

25 *Scientia tunc præsumitur, quando ignorantia non est verisimilis.*

26 *Iurispatronatus fundator, quando non iniunxit qualitatem sacerdotalem ipsi actui electionis, sed illius prosequutioni. & aptitudini præsentati.*

27 *Et tunc non requiritur, vt præsentandus sit actu Sacerdos, quia vel tractu temporis fiet, aut onus implebit per alium.*

28 *Missas celebrandi onus potius videtur inhærere Sacello, & Beneficio, quando fundator Iurispatronatus non requisiuit qualitatem sacerdotalem actu in præsentato.*

29 *Iurispatronatus fundator, si non requisiuerit industriam personæ in celebrando missas, poterit Cappellanus adimplere illud onus per alium.*

30 *Iuspatronatus possidens, si ex lege fundationis non teneatur per se ipsum celebrare Missas, illud non causat incompatibilitatem ad assequendum aliud,*

31 *Et ista est verior opinio, & tenenda eamque sæpius secuta est Eminentiss. Congreg. DD. Cardd. Interpr. super Concil. Trident. & Rota Romana.*

ANNOTATIO AD DECISIONEM XXI.

A 1 NAm ad effectum, vt intret deuolutio, & quis
cadat à iure suæ collationis requiritur scien-
tia indubitabilis. *cap. quia diuersitatem de concess.*
præbend. cap. licet de supplend. negligentia Prælat.
facit etiam text. in cap. concertationi, vers. scientia,
& ibi Geminian. num. 15. de appellat. in 6. & dicta
2 scientia debet esse † talis, & adeò notoria, & cla-
ra, vt nullo pacto negari, aut defendi, aut tergi-
uersari possit, & impossibile sit ad reperiendum
3 aliquem colorem ad eam tegendam. cum † quæ-
libet causa, siue credulitas excuset à deuolutione
glos. in cap. quam sit, in verb. distulerit, de elect. in
6. vbi hoc benè notat Archidiacon. & hoc casu se-
quitur Castreñ in l. fin. C. de dol. Rota coram fel.
rec. Gregor. XV. decis. 369 num. 6. & coram bo. me.
Buratto decis. 624. num. 7. & seq. & recentiùs *co-*
ram clar. me. Reuerendiss. Merlino in causa Par-
meñ Beneficij 31. Ianuarij 1642. §. Præterea in
fundatione. vers. cum quælibet causa, seu credulitas.
Et Rota quid admittat ad effectum excusandi ca-
ducitatem plura dicam alibi.

Et prosequendo loqui in terminis beneficiali-
bus, ad hoc vt quis dicatur amisisse ius collationis
4 ob lapsum temporis nõ sufficit † fuisse probatam
vacationem beneficij, & fuisse trãsactum tempus
præfixum ad conferendum, sed necessariò notitia
vacationis in collatore concludenter est proban-
5 da, cum ante scientiam vacationis † non potest
cuique negligentia imputari, & præter iura supra
allegata, idem latè censuerunt *glos. & Doctores in*
cap. 2. de concess. præbend. & ea negligentia nullo
6 modo potest argui, nisi probata † dicta scientia
vacationis, cuius probatio spectat eam alleganti
Bart. in l. genero, num. 4. ff. de his qui notantur in-
famia. & voluit *Rota coram bo. me. Orano in cau-*
sa Calciateñ dimidiæ portionis 17. Decemb. 1582.
7 *vers. cuius probatio, &c.* & sic tempus † sex men-
sium datum ad conferendum non à die vacatio-
nis est numerandum, *vt per Azor. institut. moral.*
par. 2. lib. 6. cap. 25. quæst. 19.

Atque sæpiùs idem dixit Rota, & præsertim
coram bo me. Orano in d. Calciateñ dimidiæ portio-
nis 17. Decemb. 1582. & coram bo. me. Bubalo in
causa Salamantina portionis 23. Iunij 1586. & co-
ram bo. me. Card. Mantic. decis. 260. num. 3. & corã
bo. me Card. Marquemont. in causa Vercelleñ Ca-
pellæ 28. Iunij 1606. est decisio 186. sub num. 1. ibi,
tempus sex mensium non currit, nisi à die scientiæ
vacationis, &c. *par. 2. recent.*

Quare *coram bo. me. Card. Seraph. decis. 702. fuit*
8 *tentum,* tempus sex mensium datum Ordinarijs †
ad conferendum Parochiales Ecclesias ad eorum
collationem spectantes post *Bullam Pij V,* quæ
dicit, *à die vacationis,* intelligi debet à die vaca-
tionis notæ. *& fuit etiam resolutum coram bo. me.*
Cardin. Pamphil. in causa Placentina Parochialis
20. Decemb. 1585. §. Nam quod spatium, vers. à die
notitiæ, &c. vbi etiam dicitur dictum tempus cur-
rere incipere à die vacationis, non autem à die
adeptæ possessionis Episcopatus, &c. Idem etiam
9 fuit responsum de quatuor mensibus † concessis
Ordinarijs ad collationem faciendam de benefi-
cijs curam animarũ habentibus, aliàs Sedi Apo-
stolicæ reseruatis, vt cursum incipiant à die scien-
tiæ, prout fuit dictũ *coram eodem Seraph. dec. 380.*

Nam & peritum est, quando alicui datur tẽ-
pus ad aliquid peragendum, puta prout est in ca-
10 su nostro, † tunc opus est, vt præcedat notitia,
cum sine illa negligentia dari non possit. *Bart. in*
l. genero. num. 6. ff. de his, qui not. infam. Abb. in
cap. nos quidem, & ibi Couar. de testam. & sic tem-
pus ignoranti non currit, vt voluit *Innoc. in cap.*
ne pro defectu. colum. 2. de elect. Federic. de Senis
consil. 129. Alber. in l. 2. C. de libe. cau. Bald. in ru-
bric. de elect. vers. sed numquid istud tempus per tex.
11 *in cap. fin. eodem titul. de elect.* vbi asserit † perpe-
tuum, & generale esse in omnibus, quæ sensu ge-
runtur *per l. 1. §. biduum ff. quando appell. sit. & l.*
præses C. de appellat. & in terminis de eo, cui per
12 decretum Iudicis fuit assignatum tempus † ad
certum quid perficiendum, vt non currat tem-
pus, quando decretum fuit factum absente parte,
nisi postquam ad eius notitiam peruenerit tale
decre-

decretum. fuit dictum *coram bo. me. Motmanno*
in causa Fauentina Bonorum 15. Iunij 1637. &
videatur in causa Romana vineæ 29. Maij 1634.
coram R.P.D. meo Ghisilerio. §. Hinc fit. vers. quia
tempus non currit. nisi à die scientiæ, &c. & ibi *al-*
legatur decisio 20. par. 1. diuers. & decisio 593. nu. 4.
par. 2. recent.

Immo, quod plus est, si in aliquo loco vigeret
statutum disponens terminum currere à die de-
13 creti † sine aliqua intimatione, quod intelligen-
dum veniat dummodo habeatur scientia dicti de-
creti, aliàs nimis exorbitaret à regulis iuris com-
munis, dixit *Ludouic. Roman. in consil. 228. sub*
nu. 11. Vnde data ignorantia dicti decreti, intra-
14 re non videtur prædicta statuti † dispositio, vt
benè deducitur ex *text. in §. si vassallus feudum.*
in fine. si de feud. erit controuers. inter Dom. & vas-
sall. vbi si vassallus scienter neget feudum, amit-
15 tit illud, secus si ignoranter, & tamen regula †
est, quod negans feudum, illud perdit, atque in
terminis supradicti statuti volentis currere ter-
minum à die decreti sine aliqua intimatione, re-
spondit *Rota in causa Leodien. Dominij de Ster-*
vordia die 3. Iulij 1623. coram bo. me. Coccino §. se-
cundò. nullitas etiam videtur clara, vers. nihil facit
statutum Leodien. nouiter deductum, &c.

Idemque in puncto, quod patronis laicis qua-
16 drimestre concessum ad præsentandum † non
currat nisi à die scientiæ veræ, non autem præ-
sumptæ, & interpretatiuæ vacationis beneficij,
dixit *Lap. allegat. 78. nu. 12. Gabr. consil. 188. nu. 9.*
lib. 2. & latè fuit ponderatum *coram bo. me. Litta*
in causa Firmana Altaris 1. Iulij 1598. & coram
bo. me. Reuerendiss. Penia in eadem causa sub 12.
Maij 1606. cum aliis relatis coram bo. me. Buratto
in causa Praten. Beneficij 24. Februarij 1620. est
decisio inter eius impr. ss. 459. à num. 5. & num. 7.
17 dicitur allegatis, & subiungitur, non sufficere †
hoc casu probare scientiam per famam.

Hanc opinionem sequitur Rota, cum ibi, Nec
titubare quis debet, ex eo quia in *decisione 38.*
aliàs 1. de iurepatron. in antiq. firmetur, quod pa-
18 trono currit tempus ad præsentandum à † die
vacationis, & non à die scientiæ, atque eandem
opinionem tenet, & probare conatur *Lambert.*
2. part. 2. lib. art. 8. 1. quæst. princip. Quia dicta deci-
sio fuit reuocata, & acriter impugnata à Rota,
vt videre est penes *Caputaquen. decis. 248. num. 3.*
part. 3. vbi etiã dicitur, quod iura adducta in *dicta*
decis. 1. de iurep. probant contrarium, & addo *de-*
cisionem in causa Legionen. Parochialis 7. Octobris
1577. coram bo. me. Card. Blanchetto, quæ est valde
magistralis in hac materia, eaq. habetur in *prim.*
par. diuers. decis. 421. num 1. & 2. vbi etiam respon-
detur dictæ decisioni *1. de iurepatronat. in antiq.*
quæ prædictæ conclusioni contrariatur, & idem
fuit decisum infra *decis. 377. num 3. & in causa*
Burgi S. Sepulchri Beneficij 25. Maij 1626. coram
clar. me. Merlino.

19 Et si benè animaduertimus, pro † impossibili
reputandum est, patronos habuisse scientiam
vacationis beneficij, & negligere voluisse ius
proprium *argum. l. cum de indebito, ff. de probat.*
20 accedit etiam indubitata † illa iuris conclusio,
ignorantiam in dubio semper præsumi. *l. verius.*
ff. de probat. & cap. præsumitur. ff. de regul. iur. in 6.
21 & in puncto, quod præsumatur ignorantia † va-
cationis beneficij ratiocinata est *Rota coram bo.*
me. Orano in causa Signina Iurispatronatus 12.
Iunij 1596.

Itaque si quis asserat patronum non præsen-
tasse intra tempus quadrimestre sibi à iure indul-
tum, sicque cecidisse à iure suo, & ob id tale be-
neficium impetrauerit, tunc vt illud obtineat,
22 debet plenè † probare, quod dictus patronus
habuerit veram scientiam vacationis, cum id sit
fundamentum suæ intentionis, & gratia in hoc
consistat, aliàs non probata dicta scientia, non
23 potest assignari terminus † à quo cursus dicti
quadrimestri inceperit. *Garz. de benefic. cap. 3.*
num. 37. & seq. Cassador. decis. 5. num. 3. de prabend.
Mohed. decis. 17. eodem titulo. bo. me. Card. Man-
tic. decis. 260. num. 1. & optimè fuit animaduer-
sum in causa *Forolivien. Iurispatronatus 5. Iunij*
1637. coram Eminentiss. D. Card. Panzirolo, est
decisio 221. num. 10. tom. 3. à me select. aliàs par. 7.
24 *recent.* supradicta † etiam fuerunt comprobata
in *dicta Signina Iurispatronatus 12. Iunij 1595.*
coram Orano.

25 Fallit tamen prędicta conclusio, quando † igno-
rantia non esset verisimilis ad notata per *Rotam*
decis. 481. num. 3. par. 1. diuers. vbi allegantur *Ro-*
man. consil. 481. Grat. consil. 42. num. 26. lib. 1. Ac-
chill. decis. unic. de supplenda negligentia Præl. &
alij, & deinde ita pariter fuit tentum in *causa*
Lucana Iurispatronatus 22. Iunij 1611. coram
bo. me. Card. Marquemontio.

26 QVando enim qualitas sacerdotalis, † & onus
celebrandi non adiungitur ipsi actui electio- B
nis, sed illius prosequutioni, & aptitu-
dini præsentati, tunc non requiritur, quod præ-
sentatus sit actu Sacerdos, quia vel in prosequu-
27 tione, † & tractu temporis fiet sacerdos, & onus
implebit per se, vel per alium, & videtur quod in
hoc casu talis celebratio potius inhæreat Sacel-
28 lo, & Beneficio scilicet, † vt ibi celebretur, non
autem personæ præsentatæ, & satis tunc esset sa-
tisfactum voluntati fundatoris, dum à quocun-
que ibi Missa celebretur. *Abb in cap. cum in cun-*
ctis, §. inferiora num. 10. in primo casu. de elect. &
ibid. Dec. num. 7. & consil. 129. ad fin. vers. allegata
in contrarium. Rip. optimè in d. l. ex facto num. 31.
ff. de vulg. Paris. consil. 50. num. 17. lib. 4. Rocch. de
Curt. de Iurepat. verb. Honorificum quæst. 4. nu. 21.
vers. si autem. & dixit *Rota in Romana Cappella-*
niæ 23. Ianuarij 1589. coram bo. me. Card. Pam-
philio, est apud Marches. de Commiss. par. 1. fol. 140.
in Monopolitana Hebdomadæ 14. Decemb. 1612.
coram bo. me. Reuerendiss. Manzanedo, & in
causa Papien. Cappellaniæ 3. Aprilis 1623. coram
clar. me. Merlino, erit in 4. tom. deciss. Rot. Ro-
man. à me select. vbi latè distinctiones nonnullas
in hac materia tradam. idemque etiam fuit reso-
lutum in *Bononien. Iurispatronatus 9. Decembris*
1630. coram Reuerendo Patri Domino meo Ghisi-
lerio, & antea in Placentina Beneficij 13. Iunij
1613. coram bo. mem. Pirouano. & recentiùs fuit
ponderatum in *causa Maceraten. Beneficij 1. Apri-*
lis 1639. coram eodem Merlino, & in Regien. Be-
neficij 9. Decembris eiusdem anni 1639. coram
R. P. D. meo Bicho, vbi dicitur, quod in casu quo
29 non est † electa per fundatorem beneficij indu-
stria

ſtria perſonæ in celebrando Miſſas huic muneri poteſt Cappellanus per alium ſatisfacere, & ſic,
30 qui illud poſſidet, † non tenetur ad reſidentiam, quæ cauſet incompatibilitatem, & ad hoc adducitur *Lap. allegat. 35. n. 3. & allegat. 117. ſub n. 2. verſ. nec obſtat. Fel. in c. cum omnes n. 32. circa fin. verſ. & hoc procedit de conſtitut. Cardin. in c. fin. n. 36. de Cleric. non reſident. & in c. de multa n. 3. in fin. verſ. quinto quæro, de prabend. & conſ. 3. num. 6. Anchar. conſil. 17. ſub num. 3. Hoieda de incompatibilitate benefic. par. 2. cap. 1. num. 2. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 133. num. 16. idem decif. March. 155. num. 3. & ſeq. Gonzal. ſuper regul. 8. gloſ. 5. nu. 74. & ſeqq.* vbi, quod hæc opinio eſt verior *Lother. de re benefic. lib. 3. quæſt. 27. num. 12. Campanil. in diuerſ. Iur. Canon. rub. 7. cap. 16. num. 13.* vbi, quod
31 hæc opinio omnino † eſt ſequenda, quam amplexa ſemper fuit Sacra Congregatio Eminentiſſimorum DD. Cardinalium Concil. Trident. Interpret. in pluribus declarationibus, quorum aliquas refert *Garz. de benefic. par. 7. cap. 1. num. 49. 85. 87. & 93. & eandem ſecuta eſt Rota in d. Romana Cappellania 23. Ianuarij 1589. coram Card. Pamphil. & in decif. 86. num. 3. coram bo. mem. Cardin. Mantic. & in decif. 366. num. 2. & decif. 719. nu. 2. par. 2. recent. decif. 155. num. 2. par. 4. decif. 108. nu. 5. coram fel. rec. Gregor. XV. & in decif. 92. num. 2. coram bo. me. Buratto, & in Aquilana Canonicatus 4. Maij 1640. corã R. P. D. meo Rojas. vbi ſit prædicta Regien. beneficij corã R. P. D. Bicbio tanquam optima canonizat.*

Paulus Rubeus.

R. P. D. PENIA.

Calaguritana iuris ſepeliendi.

Lunæ 17. Aprilis 1595.

DECISIO XXII.

Eſt inter eius à me in dies imprimend. decif. 342.

R. P. D. PENIA.

Dertuſen. Archipresbyteratus.

Veneris 21. Aprilis 1595.

DECISIO XXIII.

Eſt inter eius imprimend. decif. 344.

R. P. D. PENIA.

Romana bonorum de Ceulis.

Veneris 28. Aprilis 1595.

DECISIO XXIV.

Eſt inter eius imprimend. decif. 346.

R. P. D. PAMPHILIO

poſtea S. R. E. Cardinali.

Romana cenſuum ſcutorum 20. 16. *Octobr.* 1595.

ARGVMENTVM.

Legatum alicui relictum cum onere aliquid faciendi, id quod onere præſtito ſupereſt, ſpectat ad legatarium, & non ad hæredem, & iſto caſu quando in teſtem dicatur quis relictus legatarius, & quando nudus exequutor, vel miniſter.

SVMMARIVM.

1 *Legatum alicui relictum ſoluendum eſt hæredibus legatarij, non autem hæredi teſtatoris.*

2 *Legatarius dicitur ille, qui talis in teſtamento nominatur.*

Relinquo verbum in teſtamento adiectum certa rei legatum importat. num. 2.

Legatum eſt donatio à defuncto relicta, & ab hærede præſtanda. num. 2. in fine.

3 *Legatarius reputatur is, cui relinquitur cenſus ad effectum implendi onera iniuncta.*

4 *Teſtator in legato præſumitur legatarium prædilexiſſe, ac voluiſſe illum potius habere commodum, quàm hæredem.*

5 *Legatum relictum alicui ad effectum præſtandi, & ſoluendi aliqua onera, facit illum reputare legatarium, & non nudum exequutorem, vel miniſtrum.*

6 *Legatario vbi data eſt poteſtas à teſtatore capiendi legatum propria auctoritate, ex hoc ſolo in legatarium rei legatæ transfertur dominium.*

7 *Teſtator, quod non dixit, noluiſſe præſumitur. & num. 10.*

8 *Teſtamenti verba clara attendenda ſunt, & ab illis non recedendum.*

DECISIO XXV.

1 ILLVSTRIS Domina Victoria Sulphia, Marchioniſſa Guardiæ, condito teſtamento hæredes inſtituit hoſpitales Sancti Spiritus in Saxia, & Sancti Iacobi Incurabilium de Vrbe in codicillis, quos poſtea fecit, mandauit, quod ex omnibus ſuis cenſibus, qui tempore mortis reperirentur, ſupportentur certa onera, ad quem effectum illos reliquit R. P. D. Antonio Gallo, à quo poſteà in alijs codicillis dictum legatum ademit, & tranſtulit in perſonam Reuerendiſs. Domini Scipionis de Sulphia, eius nepotis, inter quem dum viueret, & poſteà Dominum Horatium eius hæredem ex vna, & præfata hoſpitalia hæredes Marchioniſſæ ex alia, orta fuit differentia ſuper quantitate, quæ ex dictis cenſibus ſupereſt, ſolutis oneribus, quam vnuſquiſque ad ſe ſpectare contendit. Et cauſa in Rota commiſſa, illaque ſub die 16. Octobris 1595. per me propoſita, Domini reſoluerunt, cenſus præfatos in eo, quod excedunt onera in codicillis appoſita, non ſpectare ad hæredes Marchioniſſæ, ſed ad dictum Horatium hæredem Scipionis Archiepiſcopi, cui in dictis codicillis fuerunt expreſsè relicti. *l. ſi quis Titio, cum ibi not. ff. de leg. 2. Gloſſ. in l. Lucius, §. 1. in verb. non poſſe. ff. ad Trebell.* quicquid aliàs dicendum eſſet, ſi fuiſſet deputatus nudus miniſter, vel exequutor, *l. Lucius. §. à te peto.* & ibi *Caſtr. de legat. 2.* A A

2 Conſtat enim in præſenti caſu Antonium fuiſſe legatarium, quia in pluribus partibus huius codicilli ita nominantur ab ipſa teſtatrice. *ad l. ille, aut ille, §. cum in verbis de legat. 3. l. alij. ff. de vſufruct. legat.* vltra quod poſteà ipſamet teſtatrix ſubdit, quod ad effectum, vt impleantur onera per ipſam iniuncta à legatario, quem nominat, & eſſe vult, præfatum Antonium ei relinquit

quit omnes census, qui tempore mortis reperientur, B vtendo verbo *relinquo*, quod adiectum certæ rei importat legatum, B *l. his verbis, vbi glos. Bar. & alij, ff. de hæredib. instit. l. cogi. § generaliter, ff. ad Trebell.* & ista non conueniunt nudo ministro, vel exequutori, cum legatum sit donatio quædam à defuncto relicta, & ab hærede præstanda, *l. legatum est, ff. de legat. 2. §. 1. institut. eodem tit. cum vulgar.*

C 3 Præsertim cum verba dispositiua legati non sint directa ad personas eorum, C quibus onera relicta per Marchionissam solui debent, sed sunt directa in ipsum Antonium, cui relinquuntur census, vt posset implere onera iniuncta; quo casu reputatur verus legatarius, iuxta distinctionem *Bart. in l. pecuniæ, num. 1. vers. sed dices, ff. de alim. & cibar. legat. & in l. si quis Titio, sub num. 1. vers. Tu tamen dicas clarius de legat. 2.* quem sequuntur ibi *Castr. Imol. & alij, Bero. quæst. 86. num. 2. Dominus meus Mantica lib. 8. de coniectur. vltim. volunt. tit. 4. num* 13.

4 Et tantò magis considerata qualitate onerum, quæ consistunt in præstando quolibet anno in perpetuum certam quantitatem ceræ, & aliarum rerum fratribus Ecclesiæ de Ara cœli, tam in festo Ascensionis Domini nostri, cum obligatione, quod fratres eadem die teneantur celebrare officium solemne in sua Capella existente in Ecclesia dictorum fratrum, quàm etiam intra octauam omnium Sanctorum pro eleemosyna, & in conficiendo quædam ornamenta valoris scutorum centum auri pro seruitio dictæ Capellæ, & in præstatione vestium lugubrium familiæ dictæ testatricis post eius obitum, & in supplendo ex prędictis censibus pro alimentis, relictis quibusdam suis mulieribus, casu quo pensiones apothecarum ad hunc effectum assignatæ non sufficiant, & in dando victum, & vestitum Confessori ipsius testatricis, & in præstatione vnius Calicis, valoris centum scutorum Ecclesiæ Lauretanæ. Quæ onera æquè commodè impleri poterant per hæredem etiam secundùm mentem testatricis, immo multò faciliùs, cum sint instituti hæredes hospitalia, quæ sunt loca pia, perpetua, & versemur in oneribus successiuis, & perpetuis. Quo casu dicitur verus legatarius, cum testator videatur eum prædilexisse, & voluisse, illum potiùs habere commodum, quàm hæredem, *l. si quis eum, ff. de condit. & demonstr.* & tradit *Cuman. in cons.* 108. *num. 2.* & sequitur *Curt. Iun. in cons.* 305. *num. 23.* licet in casu suo contrarium concludat, ex quo agebatur de onere educationis filiæ, quod ex intentione testatoris non poterat ita benè impleri per hæredem vniuersalem, qui erat consanguineus testatoris, sicut per propriam matrem ipsius filiæ; quo casu dicitur nudus minister, & exequutor; etiam quod verba dispositiua sint in ipsum collata, cum non propter commodum legatarij reliquisse dicatur, sed vt meliùs sortiretur effectum voluntas sua; quæ non ita benè per hæredem adimpleri poterat, vel si poterat, id non credebat, vel confidebat, vt tradunt *Cuman. & Curt. vbi suprà.*

5 Accedit etiam, quod versamur in oneribus successionis, quæ non statim post obitum testatricis soluenda sunt in totum, sed certis diebus anni, & sub certis terminis, quod Domini considerant ad effectum, vt ille qui tenetur ad ea præstanda, censeatur legatarius, non autem nudus exequutor, vel minister, propter commodum, quod saltem in potentia habiturus est illo medio tempore, quousque onera soluantur, D vt trad. *Bart. Castr. & Imol. in d. l. si quis Titio.* D

6 Conuenit etiam, quod ex amplissima facultate data Antonio capiendi possessionem istorum censuum propria auctoritate tam adita, quàm non adita hæreditate absque licentia, & interuentu hæredum, vel alicuius iudicis, & prout poterat ipsa testatrix, satis videtur constare de eius mente, quæ, vt inquit, *Imol. in dicta l. si quis Titio num. 2.* potissimùm attendendum est, quod voluerit transferre dominium in Antonium legatarium, *ad not. in l. non est dubium C. de leg.* maximè cum subdat, *ita quod hæredes non possint quouis prætextu dictum Antonium molestare, tam occasione supradictorum censuum, quàm alterius cuiuscunque summæ pecuniarum testatricis, quas constaret vnquam peruenire ad manus Antonij, quem omni meliori modo liberat, & absoluit in omnibus, & per omnia.* quod manifestè arguit mentem testatricis fuisse, legare dictos census Antonio cum oneribus expressis, itaut commodo illius cederet, quod solutis oneribus superesset, & non commodo hæredum ipsius testatricis.

7 Confirmatur etiam ista voluntas ex eo, quòd nihil disposuit de quantitate istorum censuum in eo, quod excedit onera imposita; quæ tamen est valdè notabilis, & quòd in euentum mortis Antonij non substituit aliquem in dicto legato, sed eo omisso subrogauit tantùm suos exequutores pro illius executione, mandando, quod redditus prædictorum censuum pro concurrenti quantitate dictorum onerum remaneant ad dubium effectum obligatis, quod arguit, voluisse illos in residuo transire ad ipsius legatarij hæredes, E ex vulg. regul. *l. cum prætor. ff. de iud.* maximè cùm id etiam statuat in euentum redemptionis censuum, vel alicuius ex eis, quo casu vult, quod ab Antonio, & post eum ab exequutoribus inuestiantur pecuniæ in alijs censibus, seu locis montium non vacabilibus pro concurrenti quantitate supradictorum onerum. E

8 Non obstant coniecturæ in contrarium allegatæ, quia multæ potiùs fauent intentioni dicti Horatij, vt patet ex supradictis, aliæ verò visæ sunt dominis admodum leues, vt in concursu supradictorum, quæ magis vrgent, recedendum non sit à verbis claris testamenti, & illorum proprietate, *l. non aliter in princip. de leg. 3. l. si alij. ff. de vsufruct. legat. l. si is, qui du. ... in princip.* & ibi *Bart. ff. de reb. dubijs. cum alijs per Mantic. lib. 3. de coniectur. vlt. volunt. tit. 7. num. 6.*

9 Nam quæ ducitur ex qualitate personæ ipsius Antonij, & quantitate legati, tollitur ex maxima erga ipsum dilectione, & voluntate Marchionissæ, quæ tunc temporis valdè de eo confidebat, & multùm amabat, ita vt ipsi donauerit magnam pecuniarum quantitatem, & præferendo illum proprijs nepotibus æqualem fecerit Illustrissimo Domino Cardinali Sanctæ Seuerinæ in substitutione Castri sancti Angeli, licèt postea ab hac voluntate, & confidentia discesserit, reuocando om-

nia

nia legata, fideicommissa, substitutiones, & quascumque dispositiones factas in eius fauorem, & subrogando Scipionem eius nepotem in locum illius in omnibus, & per omnia, & ex hac causa visum fuit Dominis, non esse multùm credendum eius depositioni factæ post ademptionem legati, maximè cum sit vnicus, & deponat de intentione Marchionissæ ante codicillos, quam tempore codicillorum, quibus ipse non interfuit, potuit mutasse, prout mutauit stantibus supradictis.

10 Non obstat, quod dicitur, testatricem vsam fuisse eadem forma legandi in alijs codicillis circa bona mobilia, quorum respectu Antonius est merus executor, quia hoc potius fauet intentioni Horatij, cum Marchionissa tunc declarauerit, quod de illis agendum esset, vt scilicet aliqua pro vsu mulierum acciperentur, & reliqua consignarentur hospitali conualescentium, quod cum in censibus non fecerit, dicitur noluisse. *ad l. vnic. C. de caduc. tollen. cum vulg.* Aliæ coniecturæ ponderatæ pro informantes tolluntur ex supradictis.

SVMMARIVM ANNOTATIONIS
Ad decisionem XXV.

1 *Executori testamentario quando aliquod ius relictum est cum emolumento, expirato tali officio, expirat etiam ius, & emolumentum.*

2 *Executori testamentario, si aliquid relictum est, censitur intuitu officij relictum.*

3 *Executori testamentario legatum factum an relictum sit intuitu officij, vel non, inspici debet an prius testator apposuit nomen officij, vel personæ.*

4 *Testator, si aliquid relinquat executori testamentario, nominando prius personam propriam, quid inde sequatur.*

5 *Testator, si constituerit duos executores testamentarios, & vni aliquid reliquerit, censetur contemplata persona vti talis, & non vti executor.*

6 *Rex ad quem plures Oratores fuerunt missi, si vni tantùm donauerit, non censetur motus contemplatione officij Oratoris ad ei donandum, sed particulari affectione erga personam.*

7 *Principes aliquid donando Ambasciatoribus, an id ipsis acquiratur, vel Principibus, à quibus sunt missi.*

8 *Testator, quando constituit plures executores assignando eis certum quid, an si vnus renuat acceptare officium eius portio accrescat alijs.*

9 *Executores testamentarios si testator plures constituat, & vnus recuset onus, officium accrescit.*

10 *Ita vt nec Episcopus potest se ingerere, quatenus vellet alium subrogare.*
inter Executores testamentarios intrat ius accrescendi, quando aliquis renunciat. num. 10.

11 *inter Executores testamentarios sienti quando aliquis renunciat, inter eos datur ius accrescendi, quoad officium,*
Ita inconueniens non est, vt eisdem emolumentum eius, qui recusauit onus, alijs accrescat.

12 *Labore diminuto sicuti diminuitur portio, ita & aucto labore augeri debet præmium, & num. 13.*

14 *Legatum factum pluribus tutoribus à testatore, dato, quod aliquis renunciet tutelam, eius portio accrescit ad fauorem aliorum,*

15 *Distributiones quotidianæ absentium accrescunt præsentibus,*
Eo quia subeunt maiorem laborem propter illorum absentiam,

16 *Verbum relinquo, quando est adiectum alicui iuri vniuersali de communi sit directum, & importat etiam institutionem,*

17 *Intellige verum, si sic constet de mente testatoris.*

18 *Verbum, relinquo, adiectum vniuersitati bonorum, importat institutionem etiam in casibus, in quibus est necessaria institutio.*

19 *Verbum, relinquo, de iure 12. Tabularum importabat institutionem.*

20 *Testamentum, ne subijciat vitio nullitatis, capienda est interpretatio.*

21 *Legitima an filijs relinquenda titulo institutionis necne, de Iure Canonico est indefinitum.*

22 *Verbum, relinquo, si sit relatum ad filium, cui certares relicta est, importat institutionem attenta æquitate Canonica.*

23 *Testamentum vt fauore filiorum valeat, sufficit apparere de institutione etiam per indicia.*

24 *Romana Iurisprudentia nunquam tam superstitiosa fuit, vt amarè cortici verborum insistere voluerit, ad annullandam suprema mortuorum elogia.*

25 *Legatarius ille dicitur, in quem verba, & commodum rei legatæ dispositiuè sunt directa.*

26 *Verba directa important translationem iurium, & actionum.*

27 *Iurium, & actionum translatio nullo modo potest conuenire nudo ministro.*

28 *Hæres an sit nudus minister, vel verè hæres, videndum est, in quem sunt directa verba institutionis.*

29 *Hæres censetur verè hæres, & non nudus minister, si ei fuerit prohibita detractio Trebellianica.*
Trebellianica conuenit tantum hæredi directo, & grauato.

30 *in Hærede fiduciario superuacua est prohibitio Trebellianica.*

31 *Trebellianicam hæres fiduciarius de iure detrahere non potest, cum ei id sit prohibitum.*

32 *Hæres fiduciarius tenetur restituere totam hæreditatem, & fructus non retenta quarta.*

33 *Hæres censetur vniuersaliter institutus ex prohibitione Trebellianicæ, grauatus tamen restituere per fideicommissum.*

34 *Verba, & commodum rei legatæ si sint directa in legatarium, non nudus minister, sed verè legatarius dicitur.*

35 *Legatarius non potest dici nudus minister, sed verè legatarius, si saltem habeat commoditatem rei legatæ, medij temporis,*
Cum id sit pretio æstimabile.

36 *Hæres, aut legatarius si sit fiduciarius, vel nudus minister nihil emolumenti consequitur ex hæreditate, vel consequi potest.*

37 *Testator si fidei alicuius commiserit aliquid facere, & eius occasione decem aureos ex hæreditate perciperet, dato, quod minus erogauerit, reliquum*

quum non ipsi debetur, sed redit ad haeredem institutum.

38 *Testator si reliquerit commoditatem rei legatae medij temporis legatario, ex hoc cessat praesumptio fiducia, & nudi ministerij*

39 *Legati natura est, vt sit perpetuum, & transmissibile ad haeredes.*

40 *Legatario si sit relictũ ius, seu facultas nominandi, id etiam est transmissibile ad haeredes. declara.*

41 *Nominandi facultas, si sit alicui relicta censetur personalis, & non transit ad haeredes.*

42 *Testator si alicui reliquerit facultatem nominandi haeredem, vel legatarium, illa cum persona expirat.*

43 *Eligendi ius, si quis alicui confidat, non censetur confidisse de eius haerede.*

44 Nominatio *rei incerta, certificanda tamen eius arbitrio, cui tale facultas relicta est, si dicta nominatio fiat per alium, perperam agitur.*

45 *Puellarum maritandarum, si alicui sit relicta nominatio, an possit per aliam personam fieri talis nominatio.*

46 Nominandi *facultas est personalissima, ita vt personam non egrediatur.*

46 Nominandi *ius, quando competit legatario nomine ipsius testatoris, & tunc tale ius non est transitorium ad haeredes.*

47 Nominandi *ius, si competat legatario nomine proprio, veluti qui illud acquisiuit titulo legati, & tunc est transmissibile ad haeredem.*

48 Nominandi *ius dicitur legatario competere nomine Testatoris, si ipse testator eligat mediante persona legatarij, puta si dixisset. & n. 49. et 50.*

51 *Eligo in Cappellanum eum, quem legatarius nominauerit, & tunc non est transmissibile.*

52 Nominatio *dicitur competere legatario nomine proprio, si testator ei simpliciter demandauerit aliquod ius nominandi, & tunc transmittitur ad haeredes.*

ANNOTATIO AD DECISIONEM XXV.

ADuerte, quod à resolutione ista, de qua in decisione, recessit *Rota in eadem causa coram fa. me. Gregor. XV. sub die 24. Februarij 1612. est decisio 544. inter eius impress.* quae decisio fuit deinde comprobata par ter in eadem *causa coram bo. me. Reu. Coccino 5. Martij 1617. quae impressa est apud Stephanum Gratianum discept. forens. cap. 563. à num. 52.* in quibus decisionibus, fuit dictum nullatenus legatarium, de quo hic, esse verè legatarium, sed benè merum executorem, & nudum ministrum, & ideo quod superest voluntate testatoris adimpleta, non spectat ad ipsum, sed ad haeredes instituros, cum nudus minister nihil consequi possit, vt dicam infra, & rationes propter quas Rota recessit hic à decisis latè videri possunt in dd. decisionibus.

A 1 NAm quando aliquid relictum † est nudo ministro, seu exequutori testamentario, vt certum quid faciat, seu adimpleat, & ei est assignatum emolumentum, tunc eum, quia intuitu dicti officij executoris censetur in dubio illud relictum, *text. est in l. Nesennius. ff. de excusat. tut. & in l. post legatum §. amittere. ff. quib. vt indig. &c.*

Ideò prout expirat ipsum officium executoris eius morte. *ex glos. in cap. vltimo, in verb. mortuo. ext. de testam. cum simil.* sic pariter expirat prae-
2 statio dicti emolumenti, quare eius † haeres in vanum illud praetendit, quia debetur haeredi instituto à testatore, qui tale emolumentum reliquit, vel eius haeredibus *l. haeredi, & ibi glos. 1. ff. de alim. & cibar. legat. Bald. in l. 1. §. 1. C. de cadu. tollen.*

Quae conclusio equidem intelligenda venit, si constet à testatore solùm officium executoris fuisse contemplatum, veluti quia priùs apposuit
3 nomen officij, & † deinde personae, Ideo secus si appareat de mente eiusdem, quod oculum habuit ad illius personam, & non tantùm ad officium, hoc est, si priùs apposuerit nomen personę, postea verò nomen officij, quo casu, ipsa persona censetur contemplata, nomen verò officij praesumitur appositum demonstratiuè *iuxta text. in cap. quoniam Abbas, de offic. deleg. & etiam est text. in l. eum ita datur. ff. de condit. & demonstr. & in l. si communis seruus 37. ff. de stipulat. seruor. Ant. de Butr. in dicto cap. quoniam. Abbas num. 21. de offic. deleg. Henric. Boich. ibid. col. 3. vers. ego non credo. Ias. in l. more. num. 65. ff. de iurisdict. omn. Iud. Menoch. de arbitr. Iud. quaest 68. num. 16. Gonzal. super regul. 8. Cancellar. gloss. 12. num. 72. & seqq. Card. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 8. titul. 17. num. 3.* & dixit *Rota coram bo. me. Buratt. decis. 12. num.* 10. vbi quod ad summum
4 officium est causa † inductiua, nomen verò exequutoris stare ampliatiuè, persona verò exequutoris fuisse principaliter considerata. & facit *Bart. in l. pecunia num. 1. ff. de aliment. & cibar. legat. & decisio in causa Romana emolumentorum, seu dismembrationis officij 5. Iuly 1627. coram bo. me. Card. Virili. est decisio 101. tom. 1. à me select. alias par. 5. recent.*

Vbi dicitur, quod gratia censetur personalis, & non realis, ita vt minimè extinguatur cũ re, seu officio, quãdo est facta per verba geminata personalia, vt habetur in *c. quoniam Abbas, de offic. deleg. Ias. in l. more. n. 65. ff. de iurisdict. omn. iud. Alex. cons. 86. n. 1. lib. 1. Natta cons. 163. n. 7.* Et hoc quantũuis sit expressũ nomen officij, quia ex hoc non excluditur personalitas. *Canonistae in d. c. quoniã Abbas. de offic. & ibi Abb. nu. 8. Dec. nu. 49. Bero. nu. 93.*

Et in his terminis, quando testator aliquid reliquit executori testamẽtario si prius nominauerit personam, & deinde officium, vt tunc censeatur considerata persona, & nõ officium fuit consideratum *coram R. P. D. meo Roias in causa Romana Iuris nominandi* 10. *Februarij* 1640. *§. Quia dicebant Domini, &c.* & additur, quod in casu dictae decisionis cessabat omnis scrupulus, quia te-
5 stator duos constituit † exequutores, & vni tantum legatum assignauit (idest ius nominandi ad iuspatronatus reliquit,) ex quo sequitur fuisse contemplatam talem personam vti talem, non vti exequutorem, *vt benè ait in proposito Bald. cons. 194. sub num. 2. infra medium, vers. quia fuit motus lib.* 2. vbi si Rex ad quem plures Oratores
6 fuerunt missi, vni † tantum donauerit, non censetur Rex motus contemplatione officij Oratoris ad ei donandũ, sed particulari affectione erga personam Oratoris, & ita etiã inquit *Menoch. de praesumpt. praes. 27. n. 5. lib. 3.* & in hac quaestione, quãdo

Prin-

Principes aliquid donant Ambasciatoribus an id
7 ipsis acquiratur, † vel Principibus, à quibus sunt
missi, Videatur in causa Romana iocalium 11. De-
cemb. 1641. coram clar. mem. Reuerendiss. Merlino,
§. Alij vero Doctores loquuntur de muneribus, &c.
Vtiliter tamen in terminis nostris quęro, in ca-
8 su, quo † testator executoribus testamentarijs
pro labore exequendi reliquit puta, mille, an si
vnus nolit onus tale acceptare, vel mortuus sit,
verùm illa pars caducata reuertatur ad hæredem,
vel accrescat alijs coexecutoribus, & licèt in hoc
articulo multa dici possent, veritas tamen est,
9 quod † sicuti deficiente aliquo ex dictis executo-
ribus testamentarijs officium accrescit alijs (nisi
testator aliud dixerit) & ad eos deuoluitur iuris-
dictio, atque ista videtur magis vera, & commu-
nis opinio, quæ colligitur ex text. in cap. religio-
sus 2. §. sane vbi Ancbar. in 3. notab. num. 3. ad med.
& Io. Andr. num. 4. & ibi Franc. num. 2. & 3. &
Gemin. num. 19. de testam. in 6. Bald. cons. 287. nu. 4.
lib. 4. per l. mulcta testamento. 6. ff. de condit. & de-
monstr. Paul. de Castr. in auth. hoc amplius num. 6.
C. de fideicomm. Iacob. de Aren. in l. nulli. col. penul.
num. 27. & ibi Salicet. num. 15. C. de Episc. & Cle-
ric. Speculat. de instrum. edit. §. nunc vero aliqua
num. 47. post med. vers. vel distingue. & num. 52. &
ibi addent. in verb. sequenti. Federic. cons. 67. ad
med. Calder. cons. 45. num. 1. de testam. Angel. in l.
Imperatores §. magistratus ante fin. ff. de appellat.
Ias. in l. vnic. in fin. num. 45. C. quand. non petent.
part. & in l. re coniuncti. col. penult. in fin. nu 245. ff.
de legat. 3. Riminald. sen. cons. 129. num. 8. & 9. lib. 1.
& de veriori, & magis communi opinione testa-
tur Gratian. discept. forens. cap. 522. num. 9. tom. 3.
& cap. 812. num. 1. & 2. tom. 5. & adde Bellacomb.
tom. 2. commun. opin. lib 6. tit. 21. num. 5. Perez ad
tit. 2. lib. 5. Ordinam. Tiraq. de retract. lignager.
§. 24. glos. vnic. num. 10.
10 Itaut nec Episcopus nec † iudex, quādiu super-
est aliquis de executoribus testamētarijs, qui ve-
lit exequi, non poterit alios subrogare, cum inter
executores circa eorū officiū cōpetat ius accre-
scendi Io. Andr. in cap. vlt. & ibi Gemin. nu. 77. &
melius Franc. num. 4. ext. de testam. & ita resoluit
Senatus Aragoniæ, sic referente Ioseph. Sess. dec. 51.
tom. 1. & in hac opinione residet Rota, vt videre
est in causa Romana nominationis puellarum 19.
Ianuarij 1628. coram bon. mem. Pirouano, & ite-
rum in eadem causa die 24. Nouemb. 1628. coram
eodem sunt decisiones 131. num. 4. & 213. nu 11. p. 5.
recent. alias tom. 1. à me select.
11 Quare, vt dixi, sicuti accrescit † officium, nec
non iurisdictio, ita & emolumentum eisdem ac-
crescere non est inconueniens reputandum, & ad
hoc benè expedi potest textus in l. vnica. §. vbi
autem legatarij, ibi, cum autem quidam voluerint
& quidam non volentibus, solummodo id totum
accedere, &c. C. de caduc. toll. Et ratio illa, etiā suf-
12 fragatur, quia sicuti diminuto labore diminuitur
portio. l. Seio amico fidelissimo ff. de ann. leg. l. Plau-
tius ff. de condit. & demonstr. cap. quanto. de censib.
ita è contra aucto labore alijs executoribus pro-
pter defectum vnius, qui simul cum alijs debebat
13 laborare, † æquum est etiam vt salarium augea-
tur. iuxt. auth. vt iudices sine quoquo suffrag. §. il-
lud, & faciunt quæ affert Roman. in cons. 26. nu. 2.

& ibi Mandos. Felin. in cap. cum olim num. 1. de
re iud. & in puncto ita fuit iudicatum in Regno
Lusitaniæ penes Valasc. decis. 46. in fin. & ibi addi-
14 tur illud simile de legato † facto pluribus tuto-
ribus, dato vt aliquis nolit subire onus tutelæ,
quod intret ius accrescendi ad fauorem alio-
rum, &c.
Et addo aliud simile, de Canonicis interessen-
tibus Diuinis, vt eis accrescāt distributiones ab-
sentium, glos. in clem. vt ij qui §. illi vero, in verb.
pars dimidia, de ætat. & qualitat. & in clement. 2
in verb. suspensus de vit. & honest. cleric. Felin. in
cap. Apostolicæ num. 2. de except. Bellon. Iun. de
iur. accrescend. cap. 6 quæst. 47. per tot. Garz. de be-
nefic. par. 3. cap. 2. num. 443. & seq. & de commu-
ni testatur Couarr. variar. resolut. lib. 3. cap. 13. n. 7.
Card. in dict. Clement. vt ij, qui, quæst. 21. & 22.
& ibi Bonifac. Vital. num. 14. Anton. Rague. in
tract. de voce canonic. in Capitul. quæsit. vltim. n. 5.
dixitque Rota coram bonæ memoriæ Card. Man-
tic. decis. 226. num. 1. & coram bon. mem. Coccino.
15 dec. 500. n. 2. ratioq. est † quia subeunt maiorem la-
borem propter illorum absentiam, vt notat Bar-
bos. in tractat. de Canonic. & dignitat. cap. 22. n. 18.
in fin. post Bartholom. à S. Faust de Hor. Canonic.
lib. 3. quæst. 88. & aduertit nuper Rota in causa
Cæsaraugustana distributionum 27. Iunij 1642.
coram Reuerend. Patri Domino meo Bicho §. Eo-
que minus, vers. ob quem laborem, quasi loco ma-
ioris mercedis, &c.
ET huic verbo, relinquo quando est adiectum
16 aliquod ius vniuersale, † de cōmuni fit dire- B
ctum, & importat etiam institutionem. Butr. in
c. Raynutius. nu. 6. de testam. Alex. cons. 168. num. 7.
lib. 5. Ruin. cons. 14. nu. 15. lib. 2. Surd. cons. 258. n. 13.
Angel. cons. 31. Card. Mant. de tacit. & ambig. con-
uent. lib. 12. tit. 6. nu. 37. Rot. decis. 1060. nu. 2. coram
Tholomæo lib. 3. par. 3. diuers. Idem enim est dice-
17 re relinquo bona mea, æque † ac hæredem insti-
tuo, cum bona importent hæreditatem. leg. nam
quod §. fin. cum l. seq. ff. ad Trebell. Bart. in l. quin-
tus. ff. de aur. & arg. legat. & melius probatur in l.
Pamphilo, §. propositum, & ibi Bart. ff. de legat. 3.
Cephal. cons. 436. num. 6. lib. 3. Guliel. de Benedict. in
repetit. cap. Raynutius num. 56. & 57. ext. de testam.
18 & quando constat de mente † testatoris non vi-
detur curandum de qualitate verborum. l. quoniā
indignum. C. de testam. l. 3. C. de liber. præter. & in
puncto huius verbi, relinquo, quod importet insti-
tutionem ratiocinātur Rota Lucen. apud Ludo-
uic. decis. 53. nu. 4. D. Galeot. controuer. 31. n. 6. lib. 2.
Quæ conclusio procedit, etiamsi adesset ne-
cessitas instituendi, prout habet pater insti-
tuendi proprium filium in legitima, quasi constet
19 de tacita voluntate testatoris † vsurpandi dictū
verbum relinquo, sicuti antiquo iure 12. tabularū
significabat etiam institutionē, vt habetur in leg.
verbis legis. ff. de verb. signif. & hæc coniectura fu-
20 menda est, † ad effectum, ne testamentum subia-
ceat vitio nullitatis, vt in his terminis conside-
rarunt Roman. cons. 179. num. 8. Alexand. cons. 17.
num. 20. lib. 3. Cagnol. in auth. ex causa num. 64. C.
de liber. præter. vers. quid si filia. Bald. in l. quoties,
num. 10. C. de hæred. instit. Abb. in dict. cap. Raynu-
tius num. 3. de testam. Couarr. super eod. cap. §. 1.
num. 6. Crass. in §. institutio, quæst. 14. num. 8. &

fuit dictum in *causa Romana hæreditatis de Marescottis 13. Iunij 1611. coram bo. mem. Card. Lancellott. lun. est decisio 337. num. 2. par. 1. recent. & in causa Cesenaten. laudi 20. Decembr. 1632. coram Eminentiss. Dom. Cardin. Verospio. §. etenim ea sola exceptio, &c.* vbi etiam additur prædictam opinionem, quod verbum, relinquo, importet institutionem, in hoc casu, eò libentius amplecti
21 debere, quia † attenta æquitate iuris canonici, non est per eam diffinitum, quomodo filijs relinquatur legitima, *vt in expositione d. cap. Rainutius* notant communiter *Doctores*, & præcipuè *Host. in verb. relinquens num. 6. Gulicl. de Benedictis in eod. verb. il primo num. 7. & 8. & in verb. reliquit. num. 3. Butr. nu. 26. Cassan. ad consuetud. Burgund. in tit. de success. rub. 7. §. 3. in glos. suam veram legitimam vers. quarto fallit. Alex. cons. 17. nu. 20. lib. 3.* vbi inquit, verbum, *relinquo*, si fit relatum ad fi-
22 lium, † vel ad filiam, cui certa res, vel quantitas relinquitur, trahi ad institutionem attenta æquitate canonica, *per text. in d. cap. Rainutius*, non violando literam.

Supradicta tamen crederem sine scrupulo posse admitti, quando fauorabile esset filijs, vt testa-
23 mentum paternum † substineretur, quo casu sufficiunt pro eius validitate quæcunque verba, & indicia. *l. final. C. famil. ercisc.* quem textum ponderat *Facchin. controuers. iur. lib. 4. cap. 4. vers. cæterum contrariam sententiam tom. 2.* immo, & quod in his terminis verba sint impropriāda, & supplenda, latè fuit ponderatum in *causa Romana fideicommissi de Zuccaris 26. Aprilis 1638. coram R. P. D. meo Dunozetto Decano.*

24 Atque generaliter loquendo † Romana iurisprudentia numquam tamquam superstitiosa fuit, vt mordicè cortici verborum insistere voluerit ad annullanda mortuorum suprema elogia, & quatenus id adfuisset, id omne antiquatum habetur per Constantinum Magnum *in l. quoniam 15. vers. indignum est ob inanem obseruationem, &c. C. de testam.*

C 25 NAm ille dicitur verus legatarius, † in quem verba, & commodum rei legatæ dispositiuè, & non executiuè solùm sunt directa, & prolata. *Bald. in l. quidam testamento §. si scriptus nu. 2. ff. de legat. 1. Cuman. cons. 108. num. 13. Bart. in leg. pecuniæ 8. num. 1. ff. de cib. & aliment. legat. post glos. in l. si quis Titio. ff. de legat. 2. Card. Mantic. de tacit. & ambig. vlt. volunt. lib. 8. tit. 4. nu. 13. Cuman. cons. 108. testator num. 2. Simon. de Pret. de interpret. vlt. volunt. lib. 5. dubitat. 2. num. 43. Gratian. discept. forens. 41. cap. 446. num. 4. Beltram. in annotat. ad decis. Greg. XV. 544. in fine.* nam dicta verba
26 directa important translationem † in legatarium iurium & actionum rei legatæ, quæ vtique competunt vero legatario, seu hæredi, *leg. cum hæredes ff. de hæred. instit. Bald. in l. quoties in princ. C. de*
27 *hæred. instit.* quæ translatio nullo modo † posset conuenire nudo ministro, præter quam in relictis ad pias causas *l. nulli C. de Episc. & Cleric. Alexan. cons. 170. num. 2. lib. 2.* & in terminis hanc differentiam inter vtrumque assignat *Speculat. de instr. edit. §. nunc vero aliqua nu. 16. vers. & scias. Simon. de Pret. d. dub. 2. num. 50. Bart. in leg. si quis Titio, num. 2. ff. de legat.* & in terminis ad cognoscendum
28 an hæres † sit nudus minister, vel verè hæres, ita vt ei relicta transeant ad hæredes, vel non, appositè fuit consideratum *coram Reuerendissimo Patri Domino Bicho in causa Bonon. iurispatronatus 4. Iulij 1640. §. Præterea vers. verba institutionis dispositiuè non executiuè solum in ipsam collata, &c.*
29 In qua decisione fuit † etiam dictum hæredem ibi institutum esse verè hæredem, & non nudum ministrum, seu fiduciarium hæredem, tum quia verba fuerunt directa in personam, tum verum etiam
30 quia † fuit prohibita detractio Trebellianicæ, quæ sanè conuenit hæredi directo, & grauato.

Superuacua verò esset in hærede fiduciario, qui
31 † ex dispositione iuris Trebellianicā detrahere prohibetur. *Hodiern. in l. hac edictali. quæst. 28. num. 28. C. de secund. nupt. Alex. in l. seius col. 3. sub nu. 2. ff. ad Trebell. Riminald. Iun. consil. 379. nu. 90. Gabr. consil. 128. num. 1. lib. 1. Gratian. discept. at forens. cap. 650. num. 3. Rota decis. 557. num. 3. in fin. par. 1. recent. coram bo. mem. Card. Caualer. est inter eius impress. decisio 284. nu. 3.* & adde *aliam decisionem coram eodem 381. nu. 1.* vbi dicitur, quod
32 hæres fiduciarius † tenetur restituere totam hæreditatem, & fructus non retenta quarta, cum ibi alleg. & magis in specie ex prohibitione Trebel-
33 lianicæ significari hæredem † esse vniuersalem, grauatum tamen restituere per fideicommissum tradit *Menoch. præsumpt. 141. sub num. 49. vers. & demum*, & in puncto de legatario, quod nullate-
34 nus censeatur nudus † minister, sed verè legatarius, si verba, & commodum rei legatæ in eius personam fuerunt directa, aduertit *Card. Mant. de coniectur. vltim. volunt. lib. 6. tit. 14. num. 18. & lib. 8. tit. 6. num. 23. Seraph. 1149. num. 10.* & arbitrata est *Rota coram Reuerendiss. Patri Domino meo Rojas in causa Romana iuris nominandi 10. Februar. 1640. §. Nec facit, quod Marinus, vers. cum in cum*, & verba, *& commodum legati sint directa*, qui enim est nudus minister, nullum potest consequi emolumentum ex hæreditate, vt dicam infra

35 LEgatarius non potest dici nudus † minister, sed verè legatarius, si saltem habeat commoditatem rei legatæ medij temporis, quæ æstimabilis est. *Bart. in l. cum filiofamilias nu. 29. vers. remanebit ergo, ff. de legat. 1.* quem sequitur *ibidem Ias. num. 158. vers. sicut etiam Ripa sub num. 70. ibi, Salua commoditate. Surd. decis. 224. num. 5. Ciriac. controuers. forens. 550. num. 55. in fine*, cum aliàs id repugnaret qualitati fiduciariæ, seu nudi ministerij, quia nudus minister dicitur, qui nihil D
36 emolumenti † ex hæreditate consequitur, & consequi potest text. est in *leg. Lucius Titius §. à te peto. ff. de legat. 2.* inquit enim text. *A te peto Tite, fideique tuæ committo vti curam condendi*
37 *† corporis mei suscipias, & pro hoc decem aureos e medio præcipito*, Quæro an si Titius minus quàm decem aureos erogauerit, reliqua summa hæredibus proficiat. Respondi secundum ea, quæ præponerentur hæredum commodo proficere, &c. dixit *glos. in leg. pecuniæ. ff. de aliment. & cib. legat. Roman. consil. 227. column. penult. versic. sit itaque. Capr. de execut. vltim. voluntat. membr. 4. num. 6. Ciriac. controuerf. forens. 51. num. 46. & controuerf. 94. num. 11. & aduertit Rota coram bonæ memoria Coccino decision. 425. num. 9. par. 4. recent. & coram bon. me. Card. Calerio*

ualer.decis.284.num.3.& 381.nu.1.& coram Eminentiss.D.Card.Verospio Iun.in Romana legati 17. Martij 1634.§. Nec visum fuit obstare, vers. nihil ex dicto legato consequi deberet, tanquam nudus minister, &c.& coram R.P.D.meo Ghisilerio in causa Gerunden. Sacristia 3 Iunij 1639. §. Minus obstat, vers.non possunt prætendere lucrifecisse fructus, nam aliàs non executores, sed legatarij dicerentur, &c. & in puncto ratione dictæ commodi-
38 tatis medij temporis cessare † in dubio præsum-
ptionem fiduciæ, & nudi ministerij, fuit resolu-
tum in *Rota coram bo. mem. Martino Andrea in causa Romana census 3. Iunij 1619.* & refert *Bel-
tram.in annotat.ad fel.recor. Greg. XV. decis.544. num.42. vers. fuit autem*, & nuper etiam in pun-
cto fuit benè animaduersum *coram R. P.D. meo Bicho in d.causa Bononien.iurispatronatus 4.Iulij 1640.§.Immo è conuerso percepit.vers.habuit commoditatem medij temporis, &c.*

E 39 NAm & hæc est natura legati † (nisi aliud per
testatorem disponatur) vt sit perpetuum,
& transmissibile ad hæredes. *l.cum hi. §. si vni. ff. de transact.l.4.ff.de aliment. & cib.legat. l.donationes §.species,& ibi Bart.ff.de donat.idem Bart.in l.libertis, col.1.ff.de aliment. & cib.legat.Alexand. cons.184. lib. 2. cum alijs allegatis per Cephal.consil.168.num.4.par.1.adde Card. Mantic. de coniect. lib.9.tit.2.num.29. Gratian. discept.forens.cap.937. num.2.& 20.*

40 Dictaque cõclusio procedit † etiam si aliquod
ius, seu facultas eligendi, & nominandi sit lega-
ta. *Bart.in l.si sic legatum §.si quis ita. num.1.ff de legat. 1. cum alijs allegatis à Rota in Vrbeuetana solutionis 4.Maij 1626.coram bo.mem. Remboldo.*
& quamuis non negetur facultatem nominandi
41 alicui legatam non transire † ad eius hæredem,
cum ea dicatur personalis, & propterea non
transeat ad hæredes, pront dicimus de facultate
concessa per testatorem alicui nominandi hære-
42 dem, vel legatarium, illam cum persona † expira-
re, vt firmat *text.in l.vnum ex familia §. rogo, & l.si quis Titio.§.fin.ff.de leg. 2. l.fin. §.sed si quis C. com.de leg.Surd.cons.29.n.7.Fus.de subst.q.505.n.3.*
Et hoc ex illa ratione; nam qui ius eligendi
43 alicui confidit † non censetur confidisse de eius
hærede. *per text.in l. si quis arbitratu*, vbi notant
scribentes. *de verb.signif. Peceb.de testam.coniug. cap.14.num.2. & seqq.* facit etiam *text. in l.penult. §.1. ff. de diuers. & tempor. præscript. & in cap. 15. cui de legat. in 6.* & notat *Cyn. in leg. 1. ff. de offic. procurat. Cæs. Bart. in leg. si procuratorem §. 1. ff. mandat. Castren. cons.177. num. 1. vers. tum quia lib.2. & cons. 221. num. 4. vers. super tertio respondetur, eodem lib.2.* & dixit *Rota in causa Romana vineæ 19. Nouembris 1629.coram R. P. Dom. meo Ghisilerio*, vbi dicitur, si alicui est commissa exe-
44 cutio † seu nominatio rei incertæ, certificanda
tamen eius arbitrio, cum censeatur electa indu-
stria personæ, perperam agitur, si talis nomi-
natio fiat per alium, & adducitur exemplum de
45 eo, † cui relicta est facultas nominandi puellas
maritandas incertas, vt talis nominatio non
possit fieri per alium, cum censeatur electa indu-
stria personæ, & sic suum, & non alienum iudi-
cium sequi debeat.
Nam firma est conclusio facultatem nominan-
46 di esse † personalissimam, ita vt personam non
egrediatur, censuit *Rota coram Reuerendiss. P.D. meo Dunozetto Decano in causa Regien. pensionis 5. Maij 1631. est decisio 38.per totam tom. 2. à me select. aliàs part. 6. recent.* Quia non est receden-
47 dum à persona cuius † industria, & fides fuit
electa, & approbata, adeout iudicium vnius
non poterit esse iudicium alterius. *Abb. cons.70. num. 4. lib.1. per text. in l. si non sortem, §. libertas ff. de condiction indebit. & in leg. inter artifices, ff. de solut. & in l. in compromiss ff. de arbitr. Bologn. cons.6. colum. 5. Ias in leg. si quis arbitratu, num. 7. ff. de verborum obligatione. Menoch. de arbitr. iud. quæst. 68. num. 26. vsque ad 33.* vbi
ampliat hanc conclusionem, & post eum *Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 522. num. 28. & 29. tom. 3.*
Tamen in hac materia, ne longior sim, est di-
48 stinguendum, nam aut tale † ius nominandi, seu
eligendi competit legatario nomine ipsius testa-
toris, & tunc tale ius non est transitorium ad
hæredes, aut verò tale ius competit legatario no-
49 mine proprio, quia illud acquisiuit † titulo le-
gati, & hoc casu transit in hæredes dicti legata-
rij, quę distinctio est *Cyn. relata per Bart. in leg. illud num.1. ff. de option. leg. Molin. de primogen. Hispan. lib. 2. cap. 5. num. 62. Nell. in tract. de transmiss. cas.37.num.2.& 18.*
Ad cognoscendum autem an ius nominandi,
50 seu eligendi legatario † competat nomine suo,
vel alieno, bonum erit recurrere ad Theoricam
Bart.in l 2.§.data ff.de opt. leg. vbi competere di-
citur nominationem nomine alieno, si ipse te-
stator elegisset mediante persona legatarij, puta
51 si dixisset, eligo eum in Capellanum, † quem lega-
tarius nominauerit, quo casu d. legatarius nomi-
naret nomine alieno, & diceretur nudus minister
& sic tale ius non transiret in eius hęredem.
52 Si verò simpliciter fuerit † demãdata nominatio,
tũc cõpetit nomine proprio, & trãsmittitur ad hæ-
redes nominantis, & ita etiam docet *Bero.cons.23 n.21.lib.2.Crott.cons.11.n.52.Surd.cons.264.nu.12.*
supradictas distinctiones secuta est etiam *Rota coram R. P. D. meo Rojas in Romana iuris nominandi 10. Februarij 1640.*

Paulus Rubeus.

R. P. D. PAMPHILIO
postea S. R. E. Cardinali.

Imolen. bonorum.

Veneris 8. Martij 1596.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis quando dicatur transitoria ad extraneos hæredes.

SVMMARIVM.

1 *Remedium* l.fin. C.de edict. Diu. Adr. toll. *habet locum etiam in bonis emphyteuticis a testatore tempore mortis possessis.*

2 *Emphyteusis esset transitoria etiam ad hæredes extraneos, quando in illius inuestitura adest clausula*, ad habendum, & quicquid placuerit, & quibus dederit.

3 *Emphyteusis antiqua inuestitura tanquam originalis attendenda est ad regulandas posteriores inuestituras.*
5 *Obseruantia subsequuta multum operatur in inuestituris emphyteusis.*
6 *Exceptio firmat regulam in casibus non exceptis. Emphyteusis concessa cum potestate alienandi dicitur transitoria ad hæredes. ibid.*
7 *Immissio in possessionem* leg. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll. *non impeditur ex dubietate oriente ex replicatione rei conuentæ.*

DECISIO XXVI.

1 DOMINI recesserunt ab vltimo resolutis, & firmarunt decisionem factam sub die 30. Nouembris 1592. ad fauorem hæredum q. Ioannis Maluetij, qui habent intentionem fundatam, vt eis debeatur immissio *ex l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll.* etiam in bonis emphyteuticis, A *c. 1. §. inter filiam vers. defuncto si feud. fuer. contr. inter dom. & agnat.* cum alijs per *Modern. in 4. remed. adipisc. num. 375. cum alijs allegatis.*

2 Præsertim stante clausula *ad habendum*, & *quicquid placuerit, &c.* posita in inuestituris factis Ioanni eorum authori, quæ æquipollet clausulæ, *& quibus dedit*, & facit emphyteusim Ecclesiasticam transitoriam ad quoscunque hæredes, etiam extraneos, B vt trad. *Doct. in cap. 1. de feud. non haben. prop. nat. feud. Paris. cons. 81. in fin. lib. 4. Cur. Iun. cons. 2. sub num. 1. Clar. §. emphyteusis quæst. 28. in fin.* Et fuit resolutum in *causa Romana domus S. Eustachij de anno 1581. coram Illustriss. Blanchetto*, & fuit etiam dictum in hac eadem causa de anno 1592. præsertim cum sit posita ampliatiuè, & sic non possit restringi ad terminos stipulationis antea factæ inter filios, & descendentes, prout loquuntur *Bald. & alij allegati in decis. Pedem. 164. num. 5.*

3 Non obstat, quod sub die 21. Maij 1593. dictum fuerit inuestituras istas esse regulandas, secundùm antiquas de eisdem bonis factas auctoribus prædicti Ioannis, in quibus non adest ista clausula, maximè cum sint factæ à Procuratore Episcopi habente mandatum limitatum ad faciendas concessiones sub eisdem pactis, & conuentionibus, & iuxta formam præcedentium inuestiturarum, quę non porrigebantur ad extraneos, quia imò constabat, bona ista fuisse transitoria ad hæredes extraneos, etiam attendendo inuestituras antiquas; cum ex illa facta de anno 1594. Communitati, & hominibus terræ Consilius, quæ loquitur de bonis omnibus existentibus in territorio Consilius, & consequenter comprehendit etiam ista, de quibus agitur; constat longè ante inuestituras factas auctoribus Ioannis de Maluetijs, bona ista fuisse concessa cum amplissima facultate alienandi in personas extraneas, & ista inuestitura tanquam originalis, & antiquior est attendenda ad regulandas posteriores inuestituras. C *Paul. de Castr. cons. 142. videtur dicendum 1. fin. lib. 1. Abb. Brun cons. 11. col. 2. circa med. Dec. in cons. 263. vol. 3. cum alijs in decisione vltima allegatis*, & fuit resolutum in *causa Mantuana feudorum de anno 1593. coram Sanctissimo.*

4 Præsertim quòd istæ inuestituræ particularibus personis postea factæ de bonis existentibus in territorio Consilius; & sic comprehensis in generali inuestitura facta communitati videntur in exequutione illius generalis inuestituræ, & iuxta pactum in ea appositum, quòd quatenus fieret alienatio, vel mutaretur persona, caperetur noua inuestitura, ex quo tollitur, quod dicebatur, non constare, authores Ioannis habuisse causam ab ista inuestitura, cùm sit facta de bonis sub ea comprehensis.

5 Non obstat, quod in inuestitura facta Communitati expressè excludantur ciues Bononien. & Ferrarienses. Quia hæredes nituntur inuestituris factis Ioanni Maluetio ciui Bononiens. & istam solum allegant ad ostendendum, ista bona, etiam inspectis inuestituris antiquis, fuisse transitoria ad hæredes extraneos, & consequenter esse attendendam inuestituram Ioannis positam à Procuratore Episcopi, qui stante antiquissima inuestitura, cum facultate alienandi, non dicitur excessisse fines suæ potestatis, vltra quod ex pluribus concessionibus postea factis ad fauorem Bononiensium, & Ferrariensium, constat, prohibitionem istam non habuisse effectum, saltem postquam Episcopus Imolensis desijt esse dominus temporalis terræ Consilius, sed per concessiones supradictas fuisse habilitatos. *Rip. in resp. 2. cap. 2. sub num. 13. vers. cum ergo instit ut. de legib. & long. consuetud. lib. 1. Plott. cons. 108. sub numer. 18. inter consil. crim. lib. 1. secundum paru. impress.*

6 Et cessat omnis difficultas, quia in omnibus inuestituris, tam Authorum Ioannis, quàm etiam ipsius Ioannis, adest alia clausula, ibi, *pacto adiecto*, quæ limitat facultatem alienandi in casibus non exceptis, *leg. eum prætor. ff. de iudic. leg. nam quod liquidè, §. fin. ff. de pen. leg. l. quæsitum. §. denique. ff. de fid. instrument.* Et sic quod per viã dispositionis inter viuos, alienatio fiat cum expressa licentia domini, qui si velit emere, præferatur pro solidis quinque minus, & in euentum, quòd nolit, emere volentibus, exceptis personis expressè prohibitis. *Clar. q. 28 circa fin. vers. sed quæro Menoc. cõs. 111. n. 65. in fin. lib. 2.*

7 Per viam verò vltimæ voluntatis dummodo non ad fauorem loci pij, vel pro anima. Et consequenter etiam attentis inuestituris authorum Ioannis, bona ista fuerunt transitoria ad hæredes extraneos, & potuit vigore supradictarum clausularum Ioannes de eis disponere ad fauorem hæredum, etiam per viam vniuersalis institutionis, Dque sub generali prohibitione alienationis siue indeterminatè facta, siue limitatiuè ad certas personas, dummodo istæ non instituantur, non censetur comprehensa, *Bart. in l peto, §. final. n. 2. ff. de legat. 2. & in l. si ita quis, §. ea lege, sub n. 7.* & ibi *Ias. n. 41. ff. de verb. oblig. cum alijs alleg. in decis. facta sub die 13. Nouemb. 1592.*

8 Non obstat, quòd aliàs dictum fuerit, constare de dominio Ecclesiæ, quod non sufficit ad impediendã immissionem, non obstãte clausula *ad habendum*, quæ requirit altiorem indaginẽ, quia ex prædictis constat, exceptionem hæredũ esse clarã, & quod dubietas, si aliqua adest, oritur ex replicatione Episcopi, quod nõ debet impedire immissionẽ per ea, quæ aliàs deducta fuerunt sub die 30. Maij 1580. *in causa Rom. de Petrusebis cor. D. Or.*

SVM-

SVMMARIVM ANNOTATIONIS
Ad decisionem XXVI.

1 *Remedium l.fin.C.de edict. D.Adr. tollend. datur etiam pro bonis emphyteoticis, & feudalibus.*
2 *Sed hoc non procedit, quando alius habet similem inuestituram, & in possessione, est.*
3 *Testamenti dispositio in tantum ordine iudiciario spreto mittitur in executionem, quatenus non comparеat legitimus contradictor.*
Aliàs eo comparente ambulandum est per longam viam ordinariam. num. 3. & 4.
4 *Contradictor legitimus ad impediendam immissionem vigore l.fin. C.de edict.diu.Adr.tollen.est ille, qui habet titulum, & possessionem.*
5 *Nam si haberet titulum tantum, vel possessionem tantùm, non diceretur legitimus contradictor.*
6 *Contradictor an dicatur legitimus ad impediendam immissionem haredi, si habeat titulum tantum, vel possessionem tantum.*
7 *Emphyteusis Ecclesiastica tunc non est transitoria ad haredes extraneos, quando ipsa non vult, vt transeat.*
8 *Emphyteusis Ecclesiastica si semel transiuerit ad extraneos, semper retinet eamdem qualitatem.*
9 *Et hoc casu non est necesse probare consuetudinem Ecclesiæ de tempore celebrati contractus, quod emphyteusis sit transitoria ad extraneos.*
10 *Sicuti tenetur probare, qui fundaret se in tali consuetudine.*
11 *Emphyteusis Ecclesiastica, si concedatur cum clausula,* ad habendum, *vel cum clausula,* & quibus dederit,&c. *posita tamen in parte dispositiua, tunc est transitoria ad quoscunque hæredes. & nu. 12. & 13.*
14 *Et ista est communis omnium opinio.*
15 *Emphyteusis Ecclesiastica si sit concessa in perpetuum, illud verbum perpetuum, operatur, vt sit transitoria etiam ad extraneos.*
16 *Emphyteusis Ecclesiast. si sit cõcessa cũ clausula,* & quib' dederit, *est trãsitoria ad extraneos, siue sint hæredes vniuersales, siue singulares successores.*
17 *Emphyteusis Ecclesiastica tunc est transitoria ad extraneos vigore clausulæ,* & quibus dederit, *& similibus quando est facta cum debitis requisitis.*
18 *Et sic quod in beneplacito Apostolico adsit d. clausula,* & quibus dederit, *vel aliud æquipollens.*
19 *Emphyteusis Ecclesiastica concessa alicui pro se, & suis hæredibus, & successoribus quibuscunque, est transitoria etiam ad extraneos, cum ista clausula æquiparetur clausulæ,* & quibus dederit
20 *Et ista est verior opinio, & communior.*
21 *Quidquid sit, quando est facta mentio filiorum, vel adsunt coniectura in contrarium.*
22 *Inuestitura prima est attendenda.*
23 *Ab inuestitura prima, vt censeatur recessum, debet id clarè constare.*
24 *Vel ex verbis vltimæ concessionis id inferri debet.*
25 *Inuestitura noua semper censetur concessa, cum pactis, conditionibus, & modis in prima contentis, etiam si id expressè non dicatur.*
In renouatione emphyteusis, vel feudi post lineam finitã, censetur repetita prima inuestitura, n. 25.
26 *In Inuestituris nouis, si aliquid omittatur, id suppleri debet ex inuestituris antiquis.*
Cum in dubio nũquam censeatur ab illis recessũ.

27 *Emphyteotica concessiones censentur factæ iuxta tenorem primæ concessionis antiquæ.*
28 *Inuestitura prima tanquam radix influit in sequentes, nec finit, vt à pactis primò conuentis censeatur recessum.*
Emphyteusis concessio facta à laico pro recipiente, suisque hæredibus, & successoribus, tunc in ea veniunt etiam extranei.
29 *Et de hoc nulla est controuersia inter Doctores.*
30 *Emphyteusis laicalis, quando transit in personam priuilegiatam, veluti in Ecclesiam, tunc illa est transitoria ad extraneos.*
Si inuestitura fuerit concessa à laico pro hæredibus, & successoribus.
31 *Emphyteusis Ecclesiæ si sit concessa alicui pro se, suisque hæredibus, & successoribus, sub hac concessione non veniunt extranei.*
32 *Emphyteusis natura non mutatur ex mutatione personæ in qua transfertur dominium directum.*
33 *Floriani de S. Petro opinio reiicitur.*
35 *Caducitatis simplex remissio non inducit nouam concessionem emphyteusis, sed antiquam conseruat in sua primæua natura, & forma.*
36 *Caducitatis remissio quando importet nouam concessionem.*
37 *Caducitatis remissio, vt dicatur noua inuestitura an requiratur, vt dominus directus post deuolutionem accipiat realem possessionem rei, & illam sibi incorporauerit.*
38 *Affl. cum loquatur contra communem, & receptam sententiam, reiicitur.*
39 *Emphyteusis seu feudi iterata concessio dicitur noua inuestitura, & non vetus, quando noua pacta, nouaque forma fuerit constituta.*
40 *Alienationis prohibitio, quando est realis, tunc comprehendit omne genus alienationis tam inter viuos, quam in vltima voluntate.*
41 *Alienationis prohibitio non solum est realis, quando est directa in rem, sed etiam si sit perpetua.*
Quia tunc etiam est censenda realis.
42 *Alienare prohibitus si alienet, sustinetur tantum alienatio eius vita durãte, & post redit ad vocatũ*
43 *Fideicommissum reale inducit grauamen reale, & est omnium prohibitionum fortior.*
Fideicommissum reale afficit omnes personas, & quoscunque possessores, nu. 43.
44 *Et hoc pcedit etiã si res per mille manus perueniret.*
Ita vt non tantum nominati censentur grauati restituere, sed in infinitum etiam eorum hæredes, & possessores dictorum bonorum.
45 *Res transit cum suo onere.*
46 *Res affecta onere reali transit etiam ad Ecclesiam cum suo onere.*
Fideicommissum reale transit ad Ecclesiam cum suo onere restitutionis. num 46.
47 *Ecclesia quidquid apprehendit tanquam manus mortua strictissimè retinet.*
Sed ista regula non procedit quando res transit ad eam cum onere reali restituendi.
48 *Fideicommissum operatur grauamen reale, ita, & taliter vt quilibet possessor teneatur per fideicommissum alteri restituere.*
49 *Prohibitio realis tunc est censenda realis, quando fuit vestita aliqua causa.*
50 *Secus verò si stet simpliciter cum tunc nihil operetur etiamsi prohibitio sit facta in perpetuum.*

ANNOTATIO AD DECISIONEM XXVI.

A 1 ADDO *Francisc.de Caldas in tract. de emphy-
teus.lib.2.titul.de nominat.emphyteut.quæst.8.
num.33.* vbi alios adducit, & idem in *Rota etiam
fuit resolutum in causa Fulginaten Emphyteusis
20.Iunij 1622. coram bo. me. Francisco Vbaldo.
§.1.vers.pro bonis emphyteuticis, & feudalibus da-
tur remedium l.fin.C.de edict.D.Adr.toll. &c.* Vbi
insuper additur, id nō habere locum, quando alius
2 habet similem inuestituram anteriorem † de ca-
re, & sit in possessione, cum dicatur legitimus
contradictor ad impediendam talem immissio-
nem.

3 . Nam testamentum intantum † habet execu-
tionem paratam, atque ordine iudiciario spreto
voluntas testatoris, exequitur in quantum non
compareat legitimus contradictor, quia eo com-
parente euacuatur eius vis executiua; itaque tunc
hæres non immittetur in possessionem bonorum,
sed vt eam assequatur, ambulare tenetur per satis
longam viam ordinariam, facit *text.in d.l.fin.§.fin
autem legitimus. C.de edict. D. Adrian.* & sic ibi
tenent *Bart.Bald.Petr.Cyn. Angel. Fulgos. Paul.
de Castr.Ias.Alex. Zuccard. Innocent. in cap.1. de
libell. oblation. Specul. in titul. de libell. concep. §.
nunc dicendum. Paris.in addit.ad Bart. in dicta
l.fin. ad num. 14. in litera A. Menoch. de adipisc.
possess.remed.4. num.565. Bald. in consil.93. incip.
Licet filia.lib.3. Francisc.Minald.cons.75.n.1 lib.1.*

4 Et ita sensit Rota Perusina † *apud Ioseph.Ludo-
uicum decis.19.num.6.* ibi, *tunc demum testamen-
tum habet paratam executionem, quando nullus
adest contradictor, &c.* sic etiã resoluit Senatus Pe-
demontanus penes *Anton. Thesaurum decis.26.
num.29. vers. nisi compareat legitimus contradi-
ctor, &c.* & respondit *Rota Romana in decis.270.
num.2. coram bo.me. Card. Marquemont. part. 1.
recent. & decis.513.num. 12.coram Eminentiss.D.
Card. Pamphil. ead. part. 1. & fuit dictum in Ro-
mana Vin.a 29.Maij 1589.coram bo.me.Comitu-
lo, & in d.Fulginaten Emphyteusis 20. Iunij 1622.
coram Vbaldo. §.1. vers. cum habeat similem titu-
lum, & sit in possessione, est legitimus contradi-
ctor, &c.*

Quis autem in his terminis dicatur legitimus
5 contradictor satis notum est, & dixi supra, † nem-
pe quando comparens habet titulum, & possessio-
nem, vt per *Bart.in d. l.fin. num. 22. vers. aut pos-
sidet. Alber.num.15. Corn. num.43.* communem
testatur *Dec. num. 48. C. de edict. D. Adr. toll. &
alios congerit Menoch. de adipisc. possess. remed. 4.
num.634.* & addo *Surd. cons.263. num. 4. lib. 2.
Hippolit. Riminald. consil. 816. numer. 74. lib. 7.
Francisc. Minald.d.cons.75. num. 1, lib. 1. Ioann.
Francisc. à Ponte consil. 22. num. 9. Petrus Fede-
ric.in tract.de Mandat. sine clausul. lib. 2. cap. 68.
num.3. Gabr consil.46.num.5.lib.1. Francisc. Becc.
consil.3. num.9.* & latissimè *R. P. D. Cæsar Argel.
in tract.de Legitim. contradict. quæst.6. articul.1.
2. & seq.*

Quare, si contradictor haberet titulum tan-
6 tùm, vel † possessionem tantùm, tunc non dice-
retur legitimus contradictor, vt post *Bart. in d.l.
fin. Bottam consil.93.num.5. Osasc.decis.Pedemon-
tan.26. num.22. & Rotam Genuensem decis.104.
num. 14.* dixit *Carol. de Grass. in tract. de except.
in prælud sub num. 42. in fin. vers. secus si haberet
titulum, vel possessionem tantum, &c.* atque ad-
uertit *Rota in causa Romana Saluiani 1. Iulij
1623. coram R.P. D. meo Peutingero. §. Nec ali-
quid facit. vers. quia cum pars minimè possideat, &
vers. Imo quamuis etiam possideret, &c.*

Sed ne in hac materia longior sim, plura aptiùs
dicam in annotatione ad decisionem in causa
*Bononien̄ de Maluetijs 27. Martij 1624. coram
bo.mem. Pirouano in litera A. erit in 4. tom.decis.
Rot. Roman. à me select.* Et vide quæ dixi supra
ad decis.16. in litera A.

TVnc enim emphyteusis Ecclesiastica non est B
transitoria ad hæredes extraneos, quando
7 Ecclesia † non vult vt transeat, & ideo si em-
phyteusis semel transiuerit ad hæredes extraneos
semper eandem retinet qualitatem. *Ruin. consil.
168. num. 33. & 34. lib. 1. & sequitur Caldas de
iur. emphyteotic. lib.2. quæst.23. in fin.* & dixit *Rota
in causa Cremonen. Bonorum 5. Iunij 1624. co-
ram bo. mem. Vbaldo.* vbi dicitur, si emphyteu-
8 sis † Ecclesiastica semel sit facta cessibilis ad hæ-
redes extraneos, semper durat talis, &c. & addo
*Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. lib.22. titul.19.
num.32.* vbi inquit hoc esse notatu dignum, quia
in casibus, in quibus emphyteusis Ecclesiastica
ad hæredes extraneos non transit, sanè intelligi-
tur, nisi Ecclesia voluerit eam transire. & subdit
9 quod in hoc † casu non est necesse probare con-
suetudinem Ecclesiæ de tempore celebrati con-
tractus, quod emphyteusis sit transitoria ad hære-
10 des † extraneos, sicuti tenetur probare, quando
quis consuetudine nititur, & post *Mantic.* ita
etiam sensit *Rota coram bo. me. Reuerendissimo
Coccino in causa Bononien̄ bonorũ 24. Maij 1630.
est decisio 281. à num. 11. tom. 1. à me select. aliàs
part.5. recent.*

Quare si in concessione emphyteusis Ecclesia-
sticæ apponatur clausula, *ad habendum, &c.* vel
11 clausula, *& quibus dederit*, & † quidem in par-
te dispositiua, & sic in visceribus instrumenti pro
vt erat in casu nostro, tunc enim sine difficulta-
te iuxta veriorem opinionem (non obstante na-
12 tura emphyteusis Ecclesiasticæ, quæ † non est
transitoria ad hæredes extraneos) ea est transito-
ria etiam ad hæredes extraneos, *vt præter hic in
decisione adducta, & plura alia per D. Theodosium
Rubeum Patrem meum in 4. part. suorum singu-
larium Rotæ Romanæ circa clausulas in 2. clausu-
la 140. num.1. fol.310. col. 2.* idem etiam deinde
13 constanter † in alijs causis tenuit Rota, & præ-
sertim *coram bo.me. Cardin. Caualer. decis. 219. à
num.11. & coram eodem decis. 293. num. 2. vbi
aliæ decisiones allegantur*, & præsertim ista deci-
* sio * *Imolen̄ bonorum. & coram bo.mem. Buratto
in causa Farsen̄ bonorum 19. Decembris 1614. est
decisio 642. num.4. par.1. recent. inter suas impress.
est decisio 87. num. 3.* vbi pariter plura adducun-
14 tur, & testatur, quod ista † est communis om-
nium opinio, & ad hoc adducitur præsens *deci-
* sio * Imolen̄ bonorum. idem etiam fuit decisum
coram bo. mem. Cardinali Sacrato, decisio 438.
num. 2. par. 1. recent. & coram eodem decis. 294.
num. 3. & 7. par. 2. recent. & coram bo. mem. Pi-*

roua-

rouano, decis. 265. num. 4. part. 4. recent. vbi etiam
* expeditur præsens hæc *decisio* * *Imolen.* *& coram
eodem Sacrato in causa Bononsen de Lutio 1. Mar-
tij 1619. §. Hoc tamen, vers. adest clausula ad ha-
bendum, & quicquid placuerit, &c.* & ibi inter
* alias decisiones allegatur præsens hæc *decisio* *
Imolen bonorum, &c. ita pariter fuit tentum
*coram bo. mem. Francisco Vbaldo in causa Fulgi-
naten emphyteusis 20. Iunij 1622 vers. clausula,
ad habendum, solet operari, vt res sit transitoria
ad hæredes; extraneos, &c. & coram eodem Vbal-
do in dicta causa Cremonen Bonorum 5. Iunij
1624. §. Iustitia verò, vel iniustitia. vers. &
cum clausula, & quibus dederit, quæ operatur vt
emphyteusis Ecclesiastica, &c.* & ibi affirmatur
Rotam sæpiùs hanc opinionem secutam esse, &
signanter in *causa Mediolanen bonorum 16. Fe-
bruarij 1601. coram bo. mem. Card. Lancellott.
iun. & in Papien bonorum 10. Maij 1602. coram
bo. mem. Card. Pamphil sen.* & deinde recentiùs
fuit dictum *coram clar. me. Reuer. ndissimo Mer-
lino in Forosempronien emphyteusis 28. Nouembris
1631. & coram eodem in Mediolanen bonorum 30.
Maij 1633. sunt decisiones 74. num. 7. & 211. nu. 7.
tom. 2. à me select. alias par. 6. recent. & coram
Eminentissimo D. Card. Verospio in Romana
Domus 23. Iunij 1636. est decisio 163. sub num. 37.
vers. cum ea sit natura clausulæ, & quibus dede-
rit, &c. tom. 3. alias par. 7. recent. & coram R.P.D.
meo Ghisilerio in causa Bononien Fideicommissi
de Nascentorijs 23. Martij 1640. §. His tamen
non obstantibus. vers. operari vt emphyteusis Ec-
* clesiastica, &c.* & ibi præsens hæc decisio * cano-
nizatur. *& coram eodem Merlino in causa Me-
diolanen emphyteusis, seu bonorum 15. Aprilis
1641. §. Quod autem esset hæreditaria, &c.*

Quæ decisio loquitur in terminis clausulæ, *&
quibus dederit,* & quando inuestitura bonorũ Ec-
15 clesiæ facta in perpetuũ, quia illud † verbum, per-
petuum, facit emphyteusim transitoriam ad ex-
traneos. *Curt. iun. cons. 4. num. 23. vers. ex cuius
dictis. Paris. 84. num. 3. vol. 4. Rota coram bo.
me. Seraph. decis. 868. num. 3. & coram bo. mem.
Cardinali Lancellotto in Romana Domus S. Eu-
stachij 17. Februarij* 1581. ista decisio etiam hic
in decisione allegatur, & est sæpè adducta in hac
materia, eamque impressam, si desideras, est apud
Giouagn. cons. 44. num. 68. & seq. lib. 2. & idem
fuit dictum *coram Bubalo in Mediolanen bonorũ
de Busaloria 7. Iunij 2585. & coram Orano in
Bononien emphyteusis 16. Iunij 1586. & coram
Card. Sacrato in Nonantulana bonorum, quæ est
decisio 294. num. 4. par. 2. recent.* & supradicta de-
cisio *coram Merlino in causa Mediolanen emphy-
teusis fuit deindè latè à Rota canonizata coram
eodem in eadem causa sub die 17. Iunij* 1641. &
quæ decisiones postea in altera instantia fuerunt
confirmatæ *coram Reu. P. D. meo Peutingero sub
diebus 4. Aprilis 1642. & 27. Iunij eiusdem anni.*
& demum in tertia instantia magnificatæ *coram
R.P.D. meo Carrillo sub die 5. Decembris 1642.
videatur etiam in causa Nouarien bonorum 13.
Ianuarij 1642. coram eodem Merlino. §. Peccat
demum illa inuestitura.* vbi dicitur, quod si inue-
stitura bonorum Ecclesiasticorum sit concepta,
cum clausula, *& quibus dederit,* per eam datur
16 aditus extraneis ad dicta bona, † siue sint hære-
des vniuersales, siue singulares successores, &c.
cum multis ibi allegatis. & in terminis clausulæ,
ad habendum, nouissimè fuit ponderatum in cau-
sa *Ciuitatis Castelli emphyteusis 23. Februarij 1643.
coram R.P.D. meo Meltio. §. Quia cum inuesti-
tura. vers. considerata etiam clausula ad haben-
dum, &c.*

Intelligenda tamen est supra relata opinio, vt
17 procedat, † si talis concessio sit facta cum debitis
requisitis, de quibus in *can. sine exceptione 12.
quæst. 2. & in cap. 1. de rebus Eccles. non alien. &
in clem. 1. eodem titul. & in Constitut. Paul. II.
de rebus Eccles. non alien.* & sic inter alia, vt in
Beneplacito Apostolico obtento super tali alie-
natione bonorum Ecclesiæ, adsint dicta verba,
18 *& quibus dederit,* cum ad hunc † effectum verba
dicti Beneplaciti veniant attendenda. *Bart. in
l. etiam num. 1. ff. solut. matrim.* & dixit *Rota
coram Card. Seraphin. decis. 868. num. 1.* & fuit
dictum *coram R. P. D. meo Ghisilerio in causa
Mutinen bonorum 27. Iunij 1642. §. Præterea
cum concessiones. vers. non fuit narratum in
Beneplacito Apostolico, quod alienatio, &c. & ad-
de decisionem coram bo. mem. Vbaldo in Cremo-
nen Bonorum 5. Iuny 1624 §. Nec obstare. vers.
in Beneplacito Apostolico non adsunt verba, & qui-
bus dederit, &c.*

In qua tamen decisione fuit dictum id non vr-
19 gere, quia in illo Beneplacito aderant verba, †
pro se, & suis hæredibus, & successoribus quibus-
cumque, nam ista clausula cum æquiparetur clau-
sulæ, *& quibus dederit, &c. Rip. in l. quæsitum.
§. si quis. num 5. ff de priuileg credit. cum alijs nu-
per allegatis in causa Romana Dotis 20. Aprilis
1643. coram R.P.D meo Carrillo.* operatur, quod
emphyteusis Ecclesiastica sit transitoria etiam
ad extraneos *Roland. cons. 96. num. 28. lib. 1. Clar.
in §. emphyteusis quæst 28. num. 28 Felin. in cap.
quia num 11. vers fallit. de iud. Rip. in l. ex facto.
§. si quis ita. num. 15. ff. ad Trebell.* & quod ista
sit communis opinio profitetur *Couarr. variar.
resolut. lib. 2. cap. 17. num. 5. vers. quarta conclusio.*
& quod hæc sit magis communis apertè testatur
Gabr. cons. 76. num. 12. lib. 2. & de communi, &
magis communi affirmat *Card. Mantic. de tacit.
lib. 22. cap. 19. num. 22.* & sæpè censuit *Rota, vt
apud Card. Seraph. decis. 188. num. 7. & decis. 713.
num. 2. & coram bo. me. Card. Pamphil sen. in
dicta Papien bonorum 10. Maij 1602.* & in ter-
minis feudalibus fuit dictum *coram bo. me. Piro-
uano in causa Bononien. de Maluetijs 11. Decem-
bris 1624. §. Quia pro secunda responsione, &c.* vbi
dicitur concessionem factam sub illis verbis, *tibi,
tuisque hæredibus, & successoribus quibuscumque,*
20 secundum veriorem † opinionem, comprehende-
re extraneos quoscunque.

Nec contradicunt decisiones in *causa Sarsina-
ten Feudi 20. Decembris 1638. & 1. Iulij 1639.
coram bo. me. Coccino,* quando scilicet non est fa-
21 cta mentio filiorum, † vel non adsunt coniectu-
ræ pro exclusione extraneorum, & insuper ibi af-
firmatur dictam sententiam, de qua supra, præten-
di communiorem. *& aliqua subdam in d. Cremo-
nen bonor. 5. Iunij 1624. coram bo. me. Vbald. erit
in 4. tom. à me select.*

In

C 23 IN Iure vulgatissima † est ista conclusio , pri-
mam inuestituram esse attendendam . Bald. in
cap. 1. sub num. 22. de eo , qui sibi , vel hæred. suis.
Dec. cons. 184. num. 3. ante fin. primò , quod prima.
Aldobrand. in cons. 15. num. 13. seq. lib. 1. Surd.
cons. 5. num. 62. & cons. 105. num. 26. & 31. Bald.
in l. 1. num. 39. C. quand. non petent. par. 5. nec præ-
sumitur eam fuisse alteratam. Menoch. de præsum-
ptio. lib. 3. præsumpt. 92. num. 2. & 4. Rota decis. 555.
num. 11. in fin. par. 2. recent.

Immo ad effectum, vt censeatur recessum ab
antiqua inuestitura requiritur , vt vel de hoc cla-
24 rè , & euidenter constet , † vel ex verbis vltimæ
concessionis id inferatur Castr. cons. 142. num. 3.
vers. non autem lib. 2. Dec. cons. 390. num. 3. & dicto
cons. 184. ante num. 4. Curt. iun. cons. 108. num. 18.
in tract. de feud. par. 2. principal. quæst. 2. Natt. cons.
505. num. 17. & cons. 506. num. 40. Cephal. cons. 307.
num. 72. Menoch. cons. 1. num. 124. & cons. 378.
num. 55. & de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 92. num. 2.
& 4. Cordul. de iure emphyteot. titul. de priuat. ob
lin. finit. num. 28. & 29. Rosental. de feud. cap. 6. con-
clus. 69. num. 4. Scrader. de feud. par. 5. cap. 2. nu. 31.
& 34. & seq. Surd. cons. 5. num. 64. & 65. & sæpius
respondit Rota, & præsertim coram bo. me. Card.
Pamphil. sen. in hac eadem causa sub die 21. Maij
1593. & coram eodem in causa Bononien. bonorum
emphyteoticorum 18. Aprilis 1596. vbi etiam dici-
25 tur quod noua inuestitura semper censetur † con-
cessa cum pactis, modis , & conditionibus in pri-
ma contentis, etiamsi id expressè non dicatur, &c.
& coram bo. me. Pirouano in causa Clusina Postæ
23. Maij 1614. est in recent. decisio 555. in fin. par. 2.
& coram bo. me. Remboldo in causa Comaclen. , seu
Ferrarien. Præpositura , & Beneficij 15. Dec. 1625.

Vbi habetur , quod in renouationibus em-
phyteusis , vel feudi post lineam finitam censen-
tur omnia repetita , quæ continentur in prima
concessione. & est text. in cap. 1. de vassall. decrept.
ætat. Bart. in l. si mihi , & Titio 110. in princ. nu. 7.
ff. de verb. obligat. Ias. num. 12. col. fin. ante fin.
vers. Tertio quærit Bart. & vers. debuit alle-
gari , &c. vbi dicit quod cum Bart. transeunt
alij DD. Alex. num. 17. & latè Scraderius de feud.
quæst. 1. par. 2. sect. 6. num. 26. & seq. videatur etiã
coram clar. me. Merlino in causa Paduana Feudi
24. Ianuarij 1625. vbi dicitur , si aliqua qualitas
26 omittatur † in nouis inuestituris , id suppleri de-
bet ex antiquis , cum in dubio numquam censea-
tur ab eis recessum, &c. & fuit dictum coram eo-
dem in Assisien. emphyteusis 18. Martij 1630. quæ
duæ decisiones sunt 465. num. 6. & 7. & 513. num.
24. tom. 1. par. 2. à me select. aliàs par. 5. recentior.

Et recentiùs fuit animaduersum coram bo. me.
Coccino in causa Sarsinaten. Feudi 28. Decembris
1638. longè post §. Primo enim. vers. vulgatissima
est in iure conclusio , & fuit ponderatum coram
eodem Merlino in causa Mediolanen. emphyteusis
seu Bonorum 15. Aprilis 1641. & 17. Iunij eiusdem
27 anni, vbi, quod subsequentes concessiones † em-
phyteoticæ censentur factæ iuxta tenorem primæ
inuestituræ antiquæ , quæ tãquam radix influit in
sequentes , nec sinit , vt à pactis primò conuentis
28 credatur † recessum. & ibi inter alia iura cano-
* nizatur præsens hæc decisio * 26. num. 3. par. 3.
recent. & in dicta Mediolanen. fuit discussum ,
quod si emphyteusis concessio fuerit facta à Lai-
co de bonis laicalibus ad fauorem alicuius , pro
eius hæredibus, & successoribus , tunc etiam ex-
tranei includuntur in dicta concessione . Clar. in
§. emphyteusis. quæst. 28. num. 6. Card. Mantic. de
29 tacit. & ambig. lib. 22. titul. 9. num. 2. vbi † quod
in hoc nulla est controuersia inter Doctores, &c.

Si deinde veniat, seu transeat dominium dire-
30 ctum dictæ emphyteusis in personam, † seu locum
priuilegiatum , vt est Ecclesia , nihilominùs sub
dicta stipulatione veniunt extranei . quamuis
sub dd. verbis, pro hæredibus , & successoribus, &c.
31 quando † concessio fuisset facta ab Ecclesia non
venirent extranei , sed tantùm hæredes sanguinis
Bald. in l. 1. num. 1. ff. si ager. vectigal. vel emphyt.
petat. & in l. etiam filius. num. 1. §. sol. matr.

Et ratio est, quare hoc casu veniunt extranei ,
quamuis simus in Ecclesia , quoniam attenditur
origo concessionis, quæ est laicalis, non enim na-
32 tura mutatur † emphyteusis ex mutatione per-
sonæ, in quam transfertur dominium directum.
Anchar. cons. 155. num. 2. vbi allegat text. in l.
fiscus. de iur. fisc. & in l. Aemilius . ff. de minor. &
quamquam Florian. de Sancto Petro ab hac opi-
33 nione † dissentiat , opinionem tamen Ancharani
secuta est Rota coram bo. me. Card. Caualer. in
Romana Domus S. Nicolai 23. Iunij 1614. est inter
eius impress. decis. 316. num. 5.

34 Et amplia supradicta procedere † etiam si em-
phyteuta inciderit in caducitatem , & per Eccle-
siam simpliciter dicta caducitas fuerit remissa ,
35 cum apertum sit , † simplicem remissionem ca-
ducitatis , non inducere nouam concessionem
emphyteusis, sed antiquam conseruare in sua pri-
mæua natura , & forma. gloss. in titul. 55. de prohib.
feud. alienat. per Federic. incip. Imperialem. §. in-
super. in verb. priuetur. vers. quid si. Bart. in l. quod
dicitur num. 9. vers. pone ergo . ff. de impens. in
reb. dotal. facit . Schrader. de feud. par. 2. cap. 3.
num. 48. Caldas de renouat. emphyt. lib. 1. quæst. 4.
num. 4. & 14. Rota coram bo. me. Card. Seraphin.
decis. 1496. num. 2.

36 Tunc verò † remissio caducitatis importaret
nouam concessionem , quando emphyteuta es-
set priuatus emphyteusi ipso iure , vel per sen-
tentiam , & Dominus directus deinde concessis-
set ei nouam inuestituram cum remissione pœ-
næ iam incursæ , quod procedit etiamsi dictus
Dominus post deuolutionem ipso iure , &c. in-
37 cursam non † acceperit realem emphyteusis , vel
feudi possessionem , nec ipsam sibi incorporaue-
rit. vt tenet Isern. in cap. 1. sub vers. Dic ergo , ibi
sin autem perdatur de Vassall. decrep. ætat. vbi Ad-
den. in litera V. Aluarott. num. 2. vers. vbi etiam
dicit Præposit. num. 3. vers. distingue , qui idem
repetit in prælud. Feud. num. 41. Bald. in cap. Im-
perialem. §. insuper num. 8. vers. sed tu dic . de pro-
hib. feud. alien. per Feder. Angel. in l. quod dicitur
num. 2. vers. hoc placet si vassallus . ff. de impens. in
rebus dotal. fact. Salicet. in l. peculium , §. si are .
num. 3. vers. Orator attende. ff. de pecul. Alexan.
cons. 34. num. 6. lib. 5. Ias. in epitom. feud. part. 3.
num. 2. vers. vel ipso iure. Clar. in §. feudum q. 8.
num. 6. post med. vers. secus autem , qui testatur de
communi omnium scribentium . Aym. de antiq.
tempor. part. 5. §. iam videmus num. 22. Scrader.
de

de feud. par. 2. cap. 3. num. 43. & seq. Rosentall. eod.
tractat. cap. 2. conclus. 18. num. 2. & sub littera B.
38 vbi dicit Afflict. contrarium † sentientem loqui
contra communem, & receptam sententiam.
Io. Anton. Cornet. in extrauag. Volentes, §. sed oc-
currit non inutilis quæstio à num. 9. & in hac opi-
nione residet Rota, vt supradictis relatis, fuit di-
ctum coram Eminentissimo D. Cardin. Panziro-
lo in causa Fortuch stagni 10. Iunij 1641. §. Nec
refragatur. vers. Etenim quamuis Dominus dire-
ctus post deuolutionem.
Addo etiam, quod iterata concessio feudi, em-
39 phyteusis, &c. dicitur noua inuestitura, & † non
vetus quando fuerunt adiecta noua pacta, noua-
que formula constituta, vt fuit dictum in causa
Taruisina Feudi 18. Aprilis 1625. coram bo. mem.
Remboldo, erit in 4. tom. decisionum Rotæ Roma-
næ à me select. vbi in annotation. plura cumu-
labo.
Limita hanc conclusionem non procedere,
D 40 quando prohibitio alienationis † est realis,
quia tunc apta est comprehendere omne genus
alienationis tam inter viuos, quàm in vltima
voluntate. iuxta dispositionem text. in leg. Pater.
36. §. quindecim. ff. de legat. 3. Bart. in l. peto 71. §.
fratre. num. 2. ante fin. vers. venio ad quartam,
& num. seq. ff. de legat. 2. Rip. in l. filius familias
118. §. Diui. num. 66. ff. de legat. 1. Curt. iunior
cons. 225. num. 25. & 26. & consil. 263. num. 35.
& 36. Iacob. Butrig. in l. voluntas. C. de fidei-
commiss. quem refert Ambros. de Opizo in l. filius
familias, §. Diui, sub num. 115. ff. de leg. Castren.
in l. voluntas. in fin. C. de fideicommiss. & dixit
Rota coram Eminentissimo Domino Cardinali
Vbaldo in Spoletana Fideicommissi 27. Nouem-
bris 1628. est decisio 216. num. 15. tom. 1. à me se-
lect. aliàs par. 5. recent. & meliùs, & recentiùs fuit
resolutum coram Eminentissimo D. Cardinali
Panzirolo in causa Romana Fideicommissi de Ali-
cornis 16. May 1639. §. Quia cum prohibitio, vers.
apta est comprehendere omne genus alienationis,
&c. vbi etiam dicitur, prohibitionem alienatio-
41 nis non solum esse realem, quando † est directa
ad bona, sed etiam si sit perpetua, quia tunc
etiam est censenda realis. Soccin. sen. in l. qui Ro-
mæ, §. coheredes. num. 18. vers. & hanc conclu-
sionem, ff. de verbor. obligat. Paris. consil. 37.
num. 24. lib. 2. Roland. cons. 23. num. 17. lib. 4.
Gabr. de fideicommiss. conclus. 9. num. 12. Cardin.
Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 6. titul.
15. num. 13. cum alijs allegatis à Rota in causa
Romana fideicommissi 29. Maij 1628. coram
Eminentiss. D. Card. Verosp. iun. & in causa
Bononien. fideicommissi de Rubeis 4. Martij 1641.
coram eodem Eminentiss. Panzirolo.
Et quatenùs hæres, vel fideicommissarius alie-
net bona restituenda (quidquid esset dicendum
si fideicommissum esset factum in contractibus)
42 substinetur † quidem alienatio illius vita duran-
te tantum, l. vltim. §. sin autem. C. commun. de
legat. & ibi Castren. num. 7. Ias. etiam num. 7. Ri-
pa in l. filius familias. §. Diui. num. 47. & ibi Crot.
num. 36. ff. de legat. 1. sed eo mortuo bona deuol-
uuntur ad vocatum. Natta consil. 110. num. 11.
ad fin. & seq. Peregrin. consil. 38. num. 8. & consil.
113. num. 4. & seq. lib. 3. Odd. consil. 48. num. 6.
vsque ad 9. & num. 23. & 24. Bellon. iun. consil. 1.
num. 92. post med. vers. 4. ultim. Fusar. de substi-
tut. quæst. 380. num. 1. & seq.
43 Quoniam fideicommissum † reale, inducit gra-
uamen reale, & est omnium prohibitionum for-
tior, nullamque patitur exceptionem, & afficit
omnes personas, & quoscumque possessores.
Bald. in l. precibus num. 49. & ibi Salicet. C. de im-
pub. & alijs substit. Paris. consil. 18. num. 50. &
consil. 90. num. 43. lib. 3. & hoc procedit etiamsi
44 res per mille † manus peruenerit, ita vt non tan-
tum nominati censentur grauati onere fideicom-
missi, sed etiam in infinitum eorum hæredes ab
intestato venientes, & quilibet, vt dixi, possessor
45 illo onere restituendi astrictus est, semper † enim
res cum sua causa transit. l. alienatio ff. de con-
trahend. empt. l. Pomponius §. cum quis. ff. de ac-
quir. hæred. & dicit Ruin. consil. 111. Viso prolixo
46 num. 12. lib. 5. quod res affecta † onere reali tran-
sit etiam ad Ecclesiam cum suo onere. clem. 1. de
Censib. l. via constituti. §. quicumque. ff. de seruit.
vrb. præd. l. 1. §. fin. & l. seq. ff. si seruit. vendic. l.
fiscus. ff. de iur. fisc. & animaduertit Rota in cau-
sa Brundusina Gabellæ 13. Februarij 1602. coram
bo. me. Penia. est decisio 869. inter eius à me impri-
mend. num. 19. vers. & hoc casu res, sic onerata
ad quemcumque perueniat, &c. & recentiùs fuit
dictum in celebri illa Alben. gabellæ, seu onerum
28. Iunij 1630. coram clar. me. Merlino, est deci-
sio 339. à num. 51. tom. 2. à me select. aliàs part. 6.
recent. atque in terminis bonorum, in quibus
adest fideicommissum reale, consultus respondit
Francisc. Becc. consil. 24. sub num. 28. Itaque hoc
47 casu non intret regula illa, quod † Ecclesia quid-
quid apprehendit tamquam manus mortua stri-
ctissimè retinet. vt ratiocinata est Rota in caus.
Bononien. Fideicommissi de Blanchettis 26. Ianua-
rij 1632. coram Eminentissimo D. Cardinali Ve-
rospio iun.
Generaliter etiam videatur Surd. consil. 315.
num. 20. Mandell. consil. 93. num. 2. & consil. 97.
num. 2. Tiber. Decian. consil. 54. num. 26. & con-
sil. 102. num. 3. lib. 2. Octauian. Zuccard. decis.
Luccn. 76. num. 145. & pluries fuit dictum in
Rota, & præsertim causa Florentina fideicommissi
3. Decembris 1607. coram bo. mem. Reuerendissimo
Manzanedo, & in causa Leodien. fideicommissi
1. Decembris 1608. coram bo. mem. Card. Caualer.
est decisio 231. sub num. 1. par. 2. recent. & inter
eius impress. est decis. 34. num. 2. & nuper fuit reso-
lutum in causa Spoletana fideicommissi 10. Iunij
1639. coram Reu. P. D. meo Rojas. vbi dicitur, quod
fideicommissum reale, operatur grauamen reale,
48 & dicitur afficere † omnes personas, & quoscum-
que successores, ita, & taliter, vt teneantur per
fideicommissum alteri restituere, &c.
Quod enim dictum est prohibitionem realem
49 censendam esse perpetuam, † id subsistit, quando
prohibitio est vestita aliqua causa, secus verò si
simpliciter maneat, quia tunc non est considera-
bilis, ex cumulatis per Fusar. de substitut. quæst.
685. num. 10. & per Odd. de fideicommiss. quæst. 2.
artic. 4. num. 25. vbi quod hæc conclusio procedit,
50 etiamsi prohibitio sit † facta in perpetuum. &
ita pariter censuit Rota in causa Tiburtina fidei-
commissi 27. Iunij 1640. coram eodem Eminen-
tissi-

tissimo D. Cardin. Panzirolo. §. Nec releuat, quod prohibitio vti realis. vers. quod cum prohibitio non sit vestita aliqua causa, &c. & alia multa circa hanc satis ventilatam materiam afferam in *annotation. ad decis. in causa Arimineñ fideicommissi 18. Maij 1618. coram bo. me. Remboldo, erit in 4. tom.* vbi discutitur, quod prohibitio alienationis non est apta per se inducere nouum fideicommissum nec ampliare iam factum vltra personas expressas dum non stat principaliter, sed accessoriè, quod intellige etiamsi sit vestita aliqua causa, &c.

Paulus Rubeus.

R. P. D. ORANO.

Cordubeñ Iurisdictionis.

Veneris 7. Februarij 1597.

ARGVMENTVM.

Portionarij non possunt eligi in coniudices secundùm dispositionem *Concil. Trident. sess. 25. cap. 6. de reformatione*. Vide aliam *Cordubensis Iurisdictionis 17. Maij 1597. coram eodem Orano, & Calciaceñ. Coniudicum 24. Aprilis 1606. coram Reuerendissimo Attrebateñ.*

SVMMARIVM.

1 *Portionarij, quibus assignatur locus inter personas capitulares, & in defectum Canonicorum, datur illis præsidendi locus in Capitulo, dicuntur esse de Capitulo.*

Qualitas actuum factorum in Capitulo declarat quo iure quis intersit Capitulo. num. 1. in fine.

2 *Copula, Et, ponitur inter diuersa.*

Possessio essendi de Capitulo probatur ex exercitio actuum solis Capitularibus petentibus.

3 *Consuetudo potest facere Prælatum non Canonicum de Capitulo.*

4 *Canonici non constituti in sacris non habent vocem in Capitulo, & nihilominùs sunt verè Canonici.*

Feudum in aliquo alteratum, in reliquis remanet feudum cum sua natura. num. 4. in fine.

DECISIO XXVII.

1 DVPLEX ratio concurrit in præsenti dubio, qua Domini moti censuerunt, recedendum esse à resolutis, & concludendum Portionarios Ecclesiæ Corduben. esse de Capitulo. Harum prima fundata fuit in statutis Ecclesiæ Cordubeñ, & inter cætera in statuto edito super præsidentia Capituli, quo nedum Portionarijs assignatur locus inter personas capitulares, sed quod amplius est, in defectum Canonicorum datur illis præsidendi locus in Capitulo. Ita quod penes eos, & dimidios Portionarios etiam remaneat ius totius Capituli, quod nihil aliud innuit, quàm quod sunt de Capitulo; præsertim ad effectum de quo agitur, vt scilicet corrigantur cum adiunctis iuxta formam Concilij. Ad quem effectum cum scripturis, quarum summarium datum fuit pro parte Decani, patet tam antè, quàm post Concilium in eorum punitione cum adiunctis fuisse processum, & Portionarios tanquam personas capitulares fuisse assumptos pro adiunctis, qui non secùs atque vigore statutorum allegatorum, quàm etiam in vim Concilij Tridentini eligi debent, qui sint de Capitulo, A qualitas enim actuum factorum in Capitulo declarat, quo iure intersint Capitulo. *Anchar. cons. 422. num. 2.* A

2 Quare, cum ab anno 1559. vsque ad annum 1595. exhibeantur per Capitulum actus, in quibus Portionarij promiscuè in correctione Capitularium adiuncti fuerunt cum Canonicis, subintrat secunda Dominorum consideratio sumens fundamentum ex concordia inita de anno 1519. in qua narratur prætentio Portionariorum facientium Capitulum cumulatiuè cum Canonicis. Et sic non solùm interessendi in Capitulo vti extranei habentes ius, vt eis, sed vti personæ capitulares constituens Capitulum: quo euidentiùs ostenditur ex eo, quod quando Pius Papa Quartus canonizando per sententiam concordiam, mandauit eam obseruari. Nam proculdubiò intellexit Portionarios, & ius essendi de Capitulo habere, & vocem. Nam copula eius est naturæ, vt inter diuersa ponatur. *Dec. cons. 22. num. 4. Paris. cons. 36. num. 14. lib. 1.* Et ex interessentia in Collegio cũ cæteris Collegialibus probatur, ipsos esse de eodem Collegio, si cum ea, vt hic interueniat exercitium actuum solis capitularibus competentium, quia ex illis probatur possessio essendi de Capitulo. *Bart. in l. 1. §. hoc interdicto. num. 1. ff. de itiner. actuque priu.* vbi dicit, quòd si commune ciuitatis pateretur, aliquem interesse consilio, ex tali interessentia non consequeretur possessionem illius iuris, sed si pateretur interessentem esse de prioribus, vel proponere in consilio tanquam Consiliarium, tunc ex vnico actu acquireret possessionem essendi de consilio, B sequitur *Barbat. cons. 69. col. 2. in princ. lib. 3. Ruyn. cons. 106. num. 6. lib. 5.* B

3 Proinde cùm ex diuturna obseruantia continuata etiam post Concilium per 30. annos, appareat Portionarios habitos, & reputatos capitulares, & tamquam tales videntibus, & patientibus Episcopis in adiunctos cum Canonicis fuisse iuxta dispositionem Concilij assumptos; & ex quampluris instrumentis constet, eosdem vnà cum Canonicis simul congregatos nuncupari Capitulum, & ita per consuetudinem etiam introductum fuisse, vt in Ecclesia Cordubeñ. hoc collectorum nomen pariformiter Canonicos, & Portionarios comprehenderet, pari ratione dicendum videtur, eos esse de Capitulo, cum dubium non sit, quin consuetudo possit facere Prælatum non Canonicum de Capitulo. *Gemin. in cap. fin. num. 5. de præbend. lib. 6. Abb. in cap. scriptum. num. 4. de elect. in cap. cum olim num. 8.* & ibi *Felin. num. 4. de re iudic.* C C

4 Quibus accedit, quod in proœmio reformationis statutorum, Episcopus mandauit Capitulo, quod eligerent vnam, aut duas personas sui Capituli, quæ interuenirent reformationi. Vnde cum Capitulum elegerit vnum Canonicum, & Portionarium cũ quibus Episcopus processit ad reformationem statutorum, ex obseruantia subsequuta, optimè declaratur consuetudo ista respiciens naturalem intellectum secundum factũ,

& non

& non secundùm ius. *Aym. conf. 118. num. 26.* Neque præmissis aduersari potest, quod Portionarij in concordia remittunt vocem in electione, siue admissione Prælati, & alijs casibus de quibus in concordia, quia per hoc desiuit esse de Collegio. *Alex. conf. 158. num. 19. in fin. cum seq. lib. 2.* Nam in simili, videmus quod Canonici non constituti in sacris, qui non habent vocem in Capitulo. *Clement. vt si de atat. & qualit.* Dnihilominùs sunt verè Canonici, etiam faciunt adducta exempla per informantes *de feud. & legit.* cum illud etiam si in aliquo sit alteratum, remanet in reliquis feudum cum sua natura. *Brun. conf. 18. num 9.* & restitutus natalibus dicatur legitimatus, licèt eidem sit limitata successio. *Achil. decis. 6. sub tit. qui sint legitimi.*

SVMMARIVM ANNOTATIONIS ad Decisionem XXVII.

1 *Episcopus, quando procedit contra aliquem de Capitulo, tenetur sibi eligere in Coniudices duos de eodem Capitulo.*
2 *Episcopus nullus, causam cognoscere debet absque præsentia Clericorum suorum.*
3 *Episcopus, quando procedit in causis grauibus, est necessarium iudicium Capituli. & num. 9.*
4 *Cap. 1. de excess. Prælat. est etiam seruandum, quando agitur de re graui, & seuera pœna imponenda.*
5 *Episcopus in delictis grauibus potest procedere sine consensu Capituli, requisito prius eius consilio. contra nu. 6. distingue vt nu. 7. & 8.*
10 *Dignitatum prouisio Ecclesiæ Cathedralis, prout est Archidiaconatus, dicitur de arduis.*
Et ideò Episcopus non potest eas conferre absque Capitulo.
11 *Episcopus potest beneficia inferiora conferre absque Capitulo.*
Episcopus explicat minora absque Capitulo ex suo officio generali, quod secus est in maioribus, & grauioribus. num. 11.
12 *Maiora, grauia, & ardua, eadem sunt.*
Negotia ardua qua sint, relinquitur arbitrio iudicis.
13 *Episcopus, quando procedit vti Delegatus Sedis Apostolicæ, & in visitatione, ab eius gestis non datur appellatio;*
Sed hoc procedit in ijs tantium, qua concernunt morum correctionem, & sapiunt paternam obiurgationem.
Secus verò in alijs, qua respiciunt rigorosam punitionem, & priuationem.
Episcopus in visitatione, si procedat ad rigorosam punitionem, & priuationem, potest ab eius decreto appellari ad Sedem Apostolicam. & interim gesta ab eo erunt attentata. num. 13.
14 *Episcopus procedens contra capitulares, cum secundum Concil. Trident. eligere debeat duos ex Capitulo.*
Vnde alios, quam Canonicos eligere non valet, cum illi solum dicantur de Capitulo.
15 *Canonici soli cum Prælato faciunt Capitulum.*
16 *Et hanc opinionem tenet Romana Curia, & Rota.*
17 *Beneficiati non sunt de Capitulo.*
18 *Beneficiati, seu Portionarij non possunt eligi in Coniudices ab Ordinario, quando procedit contra Capitulares.*
19 *Beneficiati, & alij ministri Canonicis inferiores sunt introducti in Ecclesia ad seruiendum, & non ad faciendum consortium cum Canonicis.*
20 *Et prædicti iurant obedientiam, & reuerentiam non dum Episcopo, sed etiam Ecclesiæ.*
Ecclesia appellatione venit etiam Capitulum. num. 20.
21 *Beneficiati cum sint serui Ecclesiæ, penes ipsos potius obsequendi necessitas, quàm imperandi auctoritas manet.*
Beneficiati inseruire debent Capitulo, sicuti ipsi Episcopo. num. 21.
22 *Beneficiati si prætenderent sibi præstari seruitium à Canonicis, hoc esset indecorum, & inhonestum.*
23 *Maior, quod minori præferatur, id omnia iura clamant.*
Maior minori deseruire non debet.
24 *in Ecclesia DEI reuerentiæ gradatim sunt exhibendæ.*
25 *Ordo Ecclesiasticus absit, quod confundatur cum illud diuinitus sit delineatus iuxta ordinem cælestis Hierarchiæ.*
Beneficiati in vanum putant eos esse thurificandos ab Archipresbytero, qui thurificauit Episcopum.
26 *Beneficiati non possunt prætendere pro Tribunali assidere cum Episcopo, & coniudices agere in iudicando Canonicos sibi Superiores.*
27 *Canonici propriè sunt membra Episcopi.*
28 *in Iudicandi officio non solùm exigitur simpliciter intellectus, & capacitas, sed Maiestas quadam, & decus circa personam Iudicis.*
Iudex ita ius reddere debet, vt auctoritatem dignitatis sua ingenio suo augeat. num. 28.
29 *Iniuria, quæ fit Iudici, dicitur magna, & atrox.*
30 *Refertur casus de quodam rustico, qui spernendo Iudicis præceptum, in spretum, fecit ei, vt dicitur, ficas, &c. & eius pœna num. 32.*
31 *Iudici contumeliam faciens nutu, flagris rumpendus est, vel saltem flagellis cædendus.*
33 *Causa non possunt delegari Beneficiatis, & maximè, vt fiant iudices Canonicorum.*
34 *Ordo Ecclesiasticus perturbaretur, si distinctio Ordinum non seruaretur.*
35 *Beneficiati non debent esse melioris conditionis, quàm Canonici.*
36 *Beneficiati si iudicarent Canonicos, hoc nihil aliud esset, nisi turbare Ordinem Ecclesiasticum.*
Asinus etiam auribus intumescit, dum videt se apprehendi à pari. sub num. 36.
37 *Beneficiati, de consuetudine, vel statuto Ecclesiæ, possunt effici de Capitulo.*
38 *Beneficiati, vel alij Clerici, quando de iure speciali sunt de Capitulo, possunt eligi ab Ordinario in Coniudices, etsi procedat contra Capitulares.*
39 *Ciuilitas vera licèt acquiratur solùm ex natiuitate in tali loco, nihilominùs ciuis ex iure speciali dicitur verè ciuis.*
Naturaliter aliquid inesse, vel per priuilegium paria sunt. num. 39.
40 *Cum in eis verificentur verba Conc. Trid. sess. 25. cap. 6. de reform. ibi, eligat duos ex Capitulo.*
41 *Verba legis vbi verificantur, ibi etiam debet militare eiusdem legis dispositio.*

Ratio

Ratio eadem vbi interuenit, ibi idem ius statuendum est.

Et tunc dicitur adesse eadem lex, seu ius non extensiuè, sed comprehensiuè.

42 *Beneficiati quādo sunt de Capitulo, an possint eligi in Coniudices ab Ordinario procedente cōtra Capitulares, in Rota non parua fuit controuersia; Sed tandem pro affirmatiua fuit resolutum.*

43 *Fictio habetur pro veritate in his, quæ dependent à voluntate Principis.*

44 *Beneficiati, qui de iure speciali sunt de Capitulo, si ab Ordinario eligantur in Coniudices ad procedendum contra Canonicos inquisitos,*
Tunc dd. Beneficiati eorum personam particularem non repræsentant, sed bene ipsum Capitulum à quo procedit talis potestas, & si cessat omnis inconuenientia.

45 *Capituli potestas non radicatur in aliqua persona particulari, sed in ipso Capitulo, quod dicitur Prælatus singulorum subalternatè ad prælationem Episcopi. num.46.*

47 *Capituli potestas defluit in vnum, vel plures ex capitularibus pro diuersitate munerum.*

48 *in Canonico, qui præsidet in Capitulo non potest considerari aliqua indecentia, si exerceat iurisdictionem suā in Dignitates. & quare vide n.50.*
Dignitates ex generali consuetudine omnium Ecclesiarum præferuntur Canonicis. num.48.

49 *Dignitates dum exeunt à Choro, non tenentur petere licentiam Canonico punctatore, cum esset inferiori obtemperare, quod non est dicendum.*

51 *Beneficiati tunc possunt eligi in Coniudices ab Ordinario in causis Canonicorum, quando sunt de Capitulo de iure speciali, secus verò si tantùm habeant vocem in Capitulo.*

52 *Beneficiati, quod habeant vocem in Capitulo, & ideo sint de Capitulo, non est bona consequentia.*

53 *Beneficiati, vt dicantur de Capitulo, non sufficit, vt in aliquibus, vel in omnibus actis habeant vocem in Capitulo.*

54 *Beneficiatorum qualitas non mutatur ex eo, quia habeant vocem in Capitulo.*

57 *Possessio si est de iure familiaritatis, per vnicum actū vera possessio nō acquiritur, & quādo secus.*

ANNOTATIO AD DECISIONEM XXVII.

A CONcil. enim Trident. *sess.25. cap.6. de reform.*
statuit, vt quando fit processus per Episco-
1 pum contra † aliquem de Capitulo, in eo saltem
adhibeantur duo de eodem Capitulo, quæ dispo-
sitio noua non est, nam etiam in *Concilio Cartha-
ginensi 4. cap.23.* dispositum fuerat, vt Episcopus
2 nullus causam audiat † absque præsentia clerico-
rum suorum, alioquin irrita sit sententia, nisi præ-
sentia clericorum confirmetur, sunt verba Con-
cilij relata in *can. Episcop. 15. q. 7.* quod optimè ad-
uertit *Rot. corā bo.me. Card. Mantica dec.202. n.9.*
3 Indeq. receptum, vt in causis grauibus, † in qui-
bus proceditur ad suspensionis sententiam sit ne-
cessarium Capituli iudicium *cap.1. de excess. Præl.*
id est consensus, vt explicat *Felin. post alios in cap.
irrefragabilis sub n.3. vers. sed dic. quod immo. de of-
fic. ordin. glos. in can. Episcopus sine consilio 24. dist.
& in cap. cum nos. de his quæ fiunt à Prælat. & in
cap. si quid verum. glos. vlt. 86. dist. Innocen. in cap.
graue. vers. idem secus, de præben. Io. Andr. in cap.
nouit. de his quæ fiunt à Prælat. Barbat. in tractat.
de Episcop. in 4. part. lib. 3. 7. quæst. Fel. in cap. irre-
fragabilis col. penult. de offic. ordin.* dixitq. *Rota in
causa Barbastreñ iurisdictionis 7. Iuny 1585. corā
bo.me. Card. Pamphil. §. vbi sumus in arduis, in
quibus etiam debet interuenire consensus Capitu-
li, &c. vers. in corrigendis excessibus, &c. & in causa
Meteñ administrationis Episcopatus 27. Nouemb.
1617. coram bo.me. Remboldo. §. Præterea. vers. nec
ipse Episcopus potest expedire negocia ardua sine cō-
sensu Capituli, &c.* & videatur *Fr. Emanuel quæst.
regul. to.2. q.21. ar.7.* vbi dicit *d. c.1. de excess. Præl.*
4 esse † etiam seruandum, quando agitur de re gra-
ui, & seuera pœna imponenda, & facit *totus titu-
lus, & præsertim cap. nouit. de his quæ fiunt à Præ-
lat. sine consens. Capit.* & in terminis suspensionis
perpetuæ, vel diuturnæ post *Innoc. Abb. & Felin.
probat Sbroz. de Vicar. Episc. lib.2. cap.152. n.5.*

Et quamuis contrarium sentire videantur *Ho-
stien. Zabarell. Anton. de Butr. Dominic. à S. Ge-
min. Archidiac. Alexand. Dec. Anchar. Henric. &
alij relati per Anton. Gabriel. in comm. conclus. ti-
5 tul. de malefic. concl.26. num.1.* Qui Doctores † te-
nent quod Episcopus in delictis puniendis possit
procedere absque consensu Capituli, requisito
tantùm eius consilio.

Ad concordiam tamen possunt reduci Docto-
res isti, cum relatis supra pro contraria opinio-
6 ne, scilicet aut proceditur in delictis leuibus, † &
tunc sat est petere consilium, & non expectare
consensum, & in hoc casu intrat opinio Docto-
rum proximè relatorum.

Aut verò agitur de delictis grauioribus, & tunc
7 requiritur nedum consiliū, sed etiam consensus †
Capituli, & in his terminis procedit sentētia alio-
rum Doctorum, qui videbantur contrarij, quæ di-
stinctio colligitur ex deductis per *Abb. in c. nouit.
n.6. & ibi etiam Imol. col. pen. vers. secundo limitat.
de his quæ fiunt à Prælat sine consens. Cap. & idem
sentire videntur Oldrad. cons.251. circa finem. vers.
secundo impugnatur. Barbat. cons.40. col.4. vers.
idem ad litteram vol.4.*

8 Quod enim ista distinctio communiter † rece-
pta sit, affirmat *Gabr. de malefic. d. concl.26. num.3.
in fin.* Adduci etiam potest *Abb. in cap.1. nu.2. de
9 excess. Prælat.* vbi vult quod in arduis † non possit
Episcopus procedere sine consensu Capituli, &
optimè aduertit *Rota in d. Meteñ administratio-
nis Episcopatus 27. Nouemb. 1617. coram Remboldo.*
Vbi dicitur sine dubio esse, quod prouisio Digni-
tatū Ecclesiæ Cathedralis, qualis est Archidiaco-
natus, (vt erat casus illius decisionis) sit de ar-
10 duis; † Quia Episcopus non potest de iure has di-
gnitates absq. Capitulo conferre, cū tamen possit
11 beneficia inferiora prouidere, & quidem ea † ra-
tione, quia Episcopus explicat ista minora ex suo
officio generali, quod secus est in maioribus, &
grauioribus, vt benè explicat *Abb. in c. cum Ec-
clesia, n.8. post med. vers. idē, quod supra puto. de elect.*
12 Maiora autem, grauia, & † ardua eadem sunt.
sic *Menoch. de arbitr. iud. lib.2. cent.3. cas.205. nu.3.*
vbi etiam ait post *Io. And. Felin. Dec. Barba. Imol.
Io. Lopez, Afflict. Marsil. & alios*, quod est relin-
quēdum iudicis arbitrio quænā ardua negocia sint.

Con-

Congruit etiam in simili *id*, quod dicimus pa-
riter de Episcopo, qui quando procedit vti dele-
gatus Sedis Apostolicæ, & in visitatione, quo
13 † casu non datur appellatio saltem ad effectum
suspensiuum, ex dispositione *Sacri Concilij Tri-
dentini sess.24. cap.* 10. quia dispositio dicti Sacri
Concilij procedit in *ijs* tantum, quæ concernunt
morum correctionem, & sapiũt paternam obiur-
gationem.

Secus verò in alijs, quæ concernunt rigorosam
punitionem, & priuationem, quia tunc ab eius
sententia, seu decreto reclamari potest, & appel-
lari ad Sedem Apostolicam, *ad not. in cap. cum di-
lecta de rescript. & in cap. cum olim de accusat. Fe-
deric. de Sen. cons.*55. *nu.*2. itant gesta ab Episcopo
post appellationem sint attentata. *cap. non solum.
de appellat. cum simil.* & in terminis supradictæ di-
spositionis Concil. Trident. sensit *Rota in vna
Osten. iurisdictionis 24. Maij* 1591. *coram bon. me.
Iusto, & in causa Ragusina attentatorum 15. Iunij
1620. coram bon. me. Remboldo. §. Non obstat. vers.
quia dispositio Sacr. Conc. Trid. procedit.*

Sed quod attinet ad casum nostrum, cum Cõ-
14 cil. disponat, vt † adiuncti eligendi sint verè de
Capitulo, ibi, *eligat ex Capitulo duos*, vnde regu-
lariter alij non possunt eligi quàm Canonici, qui
15 soli cum † Prælato faciunt Capitulum & vnum
corpus, vt *in cap. nouit. & in cap. quanto de his, quæ
fiunt à prælat. Innoc. in cap.*2. & ibi communiter
*Canonistæ de Institut. Abb. in cap. scriptum num.*4.
*de elect. Dec. in cap. cum te. in 2. notab. de rescript.
Compostellan. in cap.1. sub num. 4. vers. Curia Ro-*
16 *mana, &c. de elect.* vbi ait † Romanam Curiam
tenere hanc opinionem, *& inquit glos. in cap. pe-
nult. in verb. Assisios, & ibi Butr. num.8. Abb. nu.9.
eod. tit. in 6. Menoch. cons.52. num.83. & 84. Botcus
in tract. de synod. 3. part. num.26. Rodriquez quæst.
Regul. tom.3. quæst.37. art.1. Steph. Gratian. discept.
forens. cap.111. nu.2. tom.1. Michael Ferr. in tract.
de præcedent. quæst.10. sub num.2.*

Et ita sæpe, ac sæpissimè censuit Rota, vt in
*decis.411. num.5. & decis.455. num 4. par.1. diuersor.
cum alijs copiosè relatis apud D. Theodosium Ru-
beum patrem meum in suis singular. Rotæ Roman.
part.2. circa Stylum, & obseruant. Rot. in verb. Ca-
pitulum §.1.* quibus adde *decis. coram bo. me. Card.
Caualer. decis.57. num.* 3. & recentius pluribus
etiam relatis fuit dictum *coram R.P.D. meo Roias
in causa Mediolanen. domorum 7. Iunij* 1638. *§.
iniustitia, & nullitas, vers. Capituli appellatione so-
li Canonici, &c.*

17 Non autem beneficiati sunt eligendi, qui † nõ
sunt de Capitulo *c. penult. & ibi glos. in verb. assi-
sios de cler. non resid. vbi Abb. num.9. Ant. de Butr.
num.8. cap. dilecti. vbi glos.1. post princip. de excess.
prælat Rota coram fel. recor. Clement. VIII. decis.
411. num.5. par.1. diuers.* Nec veniunt Capituli ap-
pellatione *Compostellan. in cap. 1. num.4. de elect.
Abb. in cap. dilecti num.1. de maior. & obedient. &
in dict. cap. scriptum num. 4. de elect. & in cap. 2.
de institut. Ricc. in collect.* 751. vbi ad hoc allegat
declarationem Sacr. Congregat. Concil. factam
die prima Septembris 1558. voluitque *Rota pe-
nes Cæsarem de Grass. decis.4. num.14. de his, quæ
fiunt à maior. part. Capit.* & fuit dictum *in causa
Tirasonen. iuris interessendi in* Capitulo 18. *Maij
1612. coram bona memoria Reuerendissimo Man-
zanedo, & est decisio 397. num.1. part.1. recent. &
coram bonæ memoriæ Martino Andrea decis. 35.
num. 3. & coram Eminentissimo Domino* Cardi-
*nali Pamphilio in Hispalen. contributionum 22.
Maij 1615. & coram bonæ memoriæ* Coccino, *in
Gerunden. Administrationis 12. Decembris 1622.
& coram claræ memoriæ Merlino in Romana An-
niuersariorum 25. Iunij 1635. & coram eodem in
Gerunden. iurisdictionis 3. Decembris* 1635. vbi
aliæ decisiones referuntur, & ita deinde fuit di-
ctum *coram Reuer. Patri* Domino *meo Rojas in
dict. Mediolanen. domorum 7. Iunij 1638. versic.
Isti Officiales, seu Beneficiati nõ faciunt* Capitulũ.

Et in puncto quod Portionarij, seu Beneficiati
frustratoriè putant eos posse eligi in Coniudices
18 vnà cum Ordinario, ad effectum procedendi
contra aliquem de Capitulo, inquisitum, &c.
iuxta supradictam dispositionem Concilij cum
non sint de Capitulo *fuit animaduersum coram
bon. memor. Attrebaten. in causa* Calciaten. Con-
iudicum 24. Aprilis 1606. est infra in hac parte
*decis.112. & coram eodem in eadem causa sub die
25. Februarij 1611. est decis. 296. num.1. part.1.
recent. & coram bon. memor. Andrea in eadem
causa sub die prima Iunij 1615. est decis.708. nu. 2.
vbi plura part. 2. recent. & inter eius impresi. est
decis. 35. numer.3. & coram eodem Orano in hac
causa* Corduben. *iurisdictionis 17. Maij 1597. est
infra in hac par. decis. 29. num.*3. Et ratio est in
promptu, quia cum isti Portionarij, seu Benefi-
ciati, aut alij Ministri Canonicis inferiores, sint
19 introducti † non ad faciendum consortium cum
ipsis, sed ad seruiendum, iurant enim obedien-
tiam, & reuerentiam, nedum Episcopo, sed
20 etiam Ecclesiæ, † sub qua appellatione venit
etiam Capitulum, vt est expressum in *cap. cum
clerici 19. de verborum significatione*, quem
text. ad hoc ponderat *Abbas in cap. cum non li-
ceat sub num. 2. vers. aduerte de præscript. cum
alijs relatis à Rota penes Cæsarem de* Grass. *decis.*
131. *alias decis.4. num. 4. de his quæ fiunt a maior.
par.* Capit. *& videatur coram Merlino in dict. cau-
sa Gerunden. iurisdictionis* 3. Dec. 1635. Vbi quod
Beneficiati cum sint serui Ecclesiæ penes ipsos
21 † obsequendi potius necessitas quàm imperandi
manet auctoritas, & potestas iurisdictionis, *&
in terminis*, vt beneficiati inseruire debeant Ca-
pitulo sicuti ipsi Episcopo, notat *Abb. in cap.
cum non liceat num.2. vers. ego vero, de præscript &*
considerauit *Rota coram Reuer. Patri* Domino
*meo Rojas in dict. Mediolanen. domorum 7. Iunij
1638. in §. iniustitia, & nullitas, vers.* Cui Capitu-
lo ijdem Beneficiati inseruire debent, &c.

Si enim data hac superioritate, & digniorita-
te Canonicorum, & inferioritate Portionario-
rum resultet iustificatio indecoris, & indecen-
22 tiæ si dicti Portionarij † prætenderent si-
bi præstari seruitium à Canonicis cum inde-
corum, & inhonestum videatur, quod ma-
ior minori deseruiat; nam & de iure naturali est,
23 vt maior † præferatur minori *iuxt. text. in can.
est ordo 33. quæst.*1. Atque ex dispositione iuris
communis, id reclamante, *l. vt gradatim ff. de mu-
ner. & bonor. l.1. ff. de alb. scribend. et tot. titu l. vt di-
gnitat. ordo seruetur lib.2. C. cap.1. et cap. statuimus,
de maior. & obedient. & ibi Abbas vers. item nota
contra consuetudinem, & cons. 21. num.4 & 5.*

lib.1. & dixit *Rota coram Eminentissimo Domino Cardinali Pamphilio in Hispalen. præeminentiarum 4. Iunij 1612. est decis. 416. num. 13. part. 1. recent. & replicata erat in 4. part. recent. decis. 414. num. 3.* & deinde respondit *coram bon. memoriæ Remboldo in Brixien. Thurificationis 16. Martij 1626. §. nec propterea prætendere possunt d. Mansio-*
24 *narij, &c.* & additur quod † in Ecclesia DEI gradatim reuerentiæ sunt exhibendæ, & absit, vt in ea ordo confundatur cum iste Ordo Ecclesiasticus diuinitùs delineatus reperitur iuxta illum
25 beatissimum, & speciosissimum Ordinem Cælestis Hierarchiæ *de quo in can. ad hoc, & ibi glos. 89. distinct.* & nuper considerauit *Rota in causa Valentina iuris sedendi 8. Iunij 1643. coram Reuer. P. Dom. meo Leone Verospio §. Quæ facultas, vers. ad instar triumphantis Ecclesiæ, &c.* & ibi supra relata in *Brixien. Thurificationis* fuerunt reiecti Beneficiati, eo quia prætendebant eos esse thurificandos ab Archipresbytero, qui secundum Ce-
26 rimoniale Romanum tenetur thurificare † Episcopum solemniter celebrantem.

Igitur si supradicta inhonesta, & indecora essent, multò grauius esset, & absurdius, si prout est
27 casus noster, † Portionarij prætenderent pro Tribunali assidere cum Episcopo, & Coniudices agere in iudicando sibi Canonicos superiores, qui propriè sunt membra Episcopi. Nam pro munere hoc iudicandi absoluendo non simplici-
28 ter exigitur intellectus, & capacitas, † sed maiestas quædam, & decus circa personam Iudicis, facit *text. in l. obseruandum in fin.* ibi, *Iudex, ita ius reddere debet, vt auctoritatem dignitatis suæ ingenio suo augeat &c. ff. de offic. præsid. & in leg. vltima*, ibi, omnem honorem saluum Iudicibus reseruantes, &c. *quand. prouocar. non sit necesse. & in leg. 3. §. 3.* ibi, *iure honoris ff. quod met. caus. & in l. 1.* ibi iudicium dignitatis tuendæ, & decoris causa, &c. *ff. de offic. præsid. et in leg. cui muneris, ff. de muner. & honor. & in l. 1. in princ.* & ibi *Bald. C. si rector prouinc.*

29 Hinc etiam videmus, quod † iniuria, quæ fit Iudici, non ordinaria, sed magna, & atrox dicitur, *text. est in l. prætor edixit: §. atrocem*, ibi, *quasi contumeliosiorem* & paulo post, *persona fit atrox iniuria, vt cum magistratui fit, &c. ff. de iniur. & in l. atrocem, C. eodem titul. & in §. atrox institut. eodem, & in l. sed est quæstionis ff. eodem* necnon videatur *Antonin. Thesaur. decis. Pedemont. decis. 229.* Vbi inquirebatur quidam rusticus, quia contumeliam fecerat Iudici, hoc scilicet modo,
30 dum Iudex eidem rustico iniunxerat, † vt ad consilium suæ vniuersitatis accederet, negassetque; rusticus se accessurum, comminatus est Prætor de eo mulctando, cui rusticus nihil respondit, sed eleuata manu posito vngue pollicis, suo digito indice, pugnum faciens (vt vulgo apud nos dicitur) quasi in contemptum ficas eidem Iudici fecit, &c. super qua iniuria ibi valde eruditè discutitur.

Et licet contumeliam Iudici nutu faciens pu-
31 niatur † pœna corporalis fustigationis *per text. in l. sed & quæstionis §. si atrocem*, ibi, *Præsidi offerendus est, qui eum flagris rumpat*, vel saltem flagellis cedendum, quod minus est, *l. prætor ait §. præterea vers. sed si flagris ff. de iniur. &c.* Ibi tamen Senatus mitius agendo condemnauit di-
32 ctum rusticum in aureis 25. † erga fiscum, & ad petendam veniam Iudici iniuriato, &c. redeundo ergo vnde digressi sumus; ideo eum dictam maiestatem, & decorem iura requirant in Iudice hac de causa in indiuidualibus terminis habemus textum, vt etiam *in cap. statutum 11. & ibi glos. in verb. Canonicis de rescript. in 6.* per quem pro-
33 hibetur attenta ea ratione causas delegari † Portionarijs, seu Beneficiatis, maximè vt fiant Iudices ipsorum Canonicorum, aliàs enim videretur
34 perturbari ordo † Ecclesiasticus, si distinctio ordinum non seruaretur contra *text. in can. vlt. vbi glos. in verb. & potiores 89. distinct.* atque hoc optimè fuit consideratum *in causa Vercellen. Vnitatis Capituli 18. Aprilis 1614. coram bon. memor. Reuerendiss. Archiepiscopo Dunozetto, §. si enim in Ecclesia Triumphanti, &c. & in causa Romana præcedentiæ 18. Maij 1620. coram bo. me. Sacrato, §. 1. vers. de iure debetur precedētia ei qui est maior.*

Et in his terminis ne Portionarij, seu Be-
35 neficiati † sint melioris conditionis, quàm Canonici, fuit dictum *coram fel. rec. Clem. VIII. in causa Salamantina optionis 18. Maij 1576. est decisio 411. num. 9. par. 1. diuers.* & in puncto si Portionarij, seu Beneficiati iudicarent Canonicos, ratiocinatum habetur coram *bo. me. Card. Sacrato infra decis. 112. num. 13. vers. Per hoc enim Ordo Ecclesiasticus turbari videtur.* Et à fortiori facit
36 illa regula † vulgaris, quod par in parem non habet imperium, *cap. innotuit de elect. l. nam Magistratus ff. de arbitr.* & vt inquit *glos. in l. 1. §. veteres in verb. per vnum ff. de acquir. possess. & in l. hæres, in verb. partem ff. de acquir. hæred.* etiam asinus auribus intumescit dum videt, se apprehendi à pari. Quid ergo erit dicendum, si prout est casus, inferior superiorem vellet iudicare, hoc benepatet ex se.

Verumtamen supradictam tam solidam conclusionem, limita non procedere (& iste est terminus in quo versamur) quando ex consuetudi-
37 ne, vel statuto † Ecclesiæ possent ijdem Portionarij, seu Beneficiati effici de Capitulo, *iuxta doctrinam Compostellan. in d. cap. 1. vers. & hoc est verum*, ponens exemplum in Ecclesijs Legionen. & Oueten. &c. *de elect. Gemin. in cap. vlt. n. 5. vers. aut quærimus, & ibi Franc. n. 6. de præb. in 6. Abb. in cap. scriptum nu. 4. de elect. & in cap. olim. nu. 8.* vbi etiam *Fel. num. 4. de sent. & re iud. Rot. coram Reuerendiss. Lauretano dec. 713. nu. 5. par. 1. diuers.*

Vbicumque ergo Portionarij, seu Beneficiati sunt de Capitulo de iure speciali, non dicuntur
38 fictè, † & interpretatiuè de Capitulo, sed verè, ac propriè capitulares, facit *text. in l. de quibus cum seq. ff. de legib.* sicuti in simili dicimus, quod licèt vera ciuilitas acquiratur ex ipsamet natiuitate,
39 in tali loco, nihilominus etiam ciuis † ex iure speciali, puta ex priuilegio, &c. non fictè, & impropriè dicitur ciuis, sed verè, & propriè dicitur talis, quia paria sunt aliquid inesse naturaliter, vel per priuilegium. *l. cum ex oratione ff. de excus. tut. Bald. cons. 461. incip. Ioannis nu. 8. lib. 1.* vt abundanter dicam *in annotation. ad decis. in causa Rauennaten. Emphyteusis 6. Febr. 1618. cor. bo. me. Reuerendiss. Archiepiscopo Dunozetto erit in 4. tomo decisionum Rotæ Roman. à me select.*

Vnde loquendo in terminis nostris, eum, vt di-
40 ctum est, si Beneficiati sint de Capitulo † de iure spe-

speciali, verè, ac propriè dicantur Capitulares, &
cum in eis verificantur verba d:ct: decreti *Concil.
Trident. sess 6. cap. 4. de reform.* ibi, *eligat ex Capi-
tulo duos, &c.* ideò militare etiam debet eiusdem
decreti dispositio. *l. 4. §. toties, ff. de damn. infect.
cum simil.* & satis vulgatum est, quod vbi inter-
41 uenit † eadem ratio, ibi, idem ius statuendum est,
& tunc dicitur adesse eadem lex non extensiuè, sed
comprehensiuè. *l. his solis,* ibi, satis cautè putamus.
*C. de reuocand. donat. l. illud. C. de sacrosanct. Eccles.
cum alijs allegatis in causa Terulen. Canonica-
tus 2. Martij 1637. coram R. P. D. meo Carrillo.
§. si quidem negari non potest, vers. vbi eadem
est ratio.*

Et in proprijs terminis ita sæpiùs respondit Ro-
42 ta, † vt hic, *& in eadem causa 25. Maij 1595. corā
eodem Orano, est decis. 29. infra in hac eadem par. 3.
& in causa Caduen. portionis 2. Februar. 1582. co-
ram bo. me. Lauretano. & in causa Calaguritana
iurisdictionis 25. Maij 1598. coram bo. me. Cordu-
ba,* & deindè ita etiam ex mente Sacræ Congre-
tionis Eminentiss. DD. Cardd. Concil. Tridentin.
Interpret. amplè fuit resolutum in causa *Calcia-
ten. Condiudicum 25. February 1611. coram bo. me.
Reuerendiss. Ortembergo. & 1. Iunij 1615. coram
bo. me. Martino Andrea, sunt decisiones 296. num. 5.
par. 1. recent. & decis. 708. num. 1. par. 2. recent.* & in
hac materia, vt animaduerto in dicta causa Cal-
ciaten. inter Dominos non parua fuit controuer-
sia, adeò vt prius pro maiori parte *sub die 24. A-
prilis 1606. coram eodem Ortembergo, quæ est infra
decisio* 112. contra Beneficiatos, seu portionarios
fuit resolutum, & antea causa ter proposita, sem-
per vota æqualiter fuerūt secta, & rationes videā-
tur latè in dicta decisione 112.

Supradictaque opinio, multò magis intrat in
casu præsentis decisionis, cum dicta concordia,
seu statutum disponens, vt Portionarij, seu Bene-
ficiati intelligantur esse de Capitulo, fuit à Papa
43 approbatum. nam fictio habetur † pro veritate
in materia, quæ subiacet potestati Principis, vt
benè per *Bart. l. si ijs, qui pro tempore num. 2. ff. de
vsucap. Alex. cons. 12. num. 10. lib. 1. Paul. de Castro
cons. 180. num. 5. par. 1. Dec. cons. 365. nu. 5. Laderch.
cons. 23. num. 10. & seqq. Surd. cons. 571. sub num. 45.
& sub vers. Quod si hæc. Giouagn. respons. 21. num. 4.
lib. 5. Peregr. cons. 7. num 26. lib. 2.* & animaduertit
*Rota in causa Bononien. Aggregationis ad Colle-
gium 13. Nouemb 1641. coram clar. me. Reueren-
diss. Merlino. §. Verum etiam capiendo terminum.
vers. fictio habetur pro veritate, &c.*

Nec aliquid vrgere debet, indecorum videri
Portionarios assidere pro Tribunali cum Episco-
po, & coniudicare Canonicos, *cum alijs à me su-
pra adductis num. 28.* quia non longè petenda est
ratio, & sic citò respondetur quod in hoc casu dd.
Portionarij non repræsentant eorum personam
44 particularem, † sed benè ipsum Capitulum, à
quo procedit illa potestas, cum ea non radice-
45 tur in † persona aliqua singulari, sed in ipso Ca-
46 pitulo, quod dicitur Prælatus singulorum, † sub-
alternatè ad prælationem Episcopi, vt docet *In-
nocent. in cap. cum non ignores. num. 2. de præbend.*
quare ex Capitulo diffluit potestas in vnum, vel
47 plures pro diuersitate † munerum.

Et sic cessat penitùs omnis considerata inde-
centia, prout in simili dicimus de Canonico, qui
præsidet in Capitulo, in quo non potest conside-
48 rari † aliqua indecentia, etiamsi exerceat pote-
statem suam in Dignitates, quamuis, vt generali
consuetudine receptum est in omnibus Ecclesijs,
Canonicis præferuntur, vt docet *Michael. Ferr.
in tract. de præcedent. quæst. 5. num. 17. & quæst. 41.
num. 2.* vbi etiam post DD. ibi relatos docet, si
49 dd. Dignitates exeant à Choro, † non tenentur
petere licentiam Canonico punctatori, cum esset
inferiori obtemperare, aliàs ordo Ecclesiasticæ
Hierarchiæ peruerteretur, vt admonet *Cæsar de
Eccles. Hierarch. quæst. 2. proem. §. 2. num. 13.*

Nihilominùs si dictus Canonicus præsidens, in
eas, vt dixi, exerceat iurisdictionem, nullum ab-
surdum sequitur, cum illa potestas Canonici non
50 originetur † in ipso, sed in Capitulo per quod de-
putatur, vt fuit resolutum in *causa Seguntina
Præsidentiæ 21. Februarij 1614. coram bo. me. Re-
uerendiss. Dunozetto, & facit decisio in causa Mu-
tinen. Præcedentiæ 25. Iunij 1638. coram Merlino.
§. Non obstat, quod aliqui. vers. cum non sit incon-
gruum, vt in aliquo particulari actu, & loco, &c.*

Illud tantum, ne longior sim, in hac materia
51 subdam, supradicta procedere quando † Benefi-
ciati, seu Portionarij sunt de iure speciali de Ca-
pitulo, non autem id habere locum, si tantum ha-
beant vocem in Capitulo, quia non est bona cō-
52 sequentia Beneficiatus habet vocem † in Capi-
tulo, ergo est de Capitulo, vt inquit *Gemin. in
cap. si sub num 5. in fin. vers. in dubio, de præbend.
in 6. Rota in causa Calaguritana fructuum 1. Iu-
ny 1583. coram bo. me. Bubalo. §. 1. vers. quia non
sequitur habere vocem, ergo sunt de Capitulo, &c.*
& ita etiam declarauit *Congregatio Eminentiss.
DD. Cardinalium Sacr. Concil. Trident Interpre-
tum. in causa Abulen. iurisdictionis,* quam decla-
rationem secuta est Rota in eadem causa *Abulen.
17. Aprilis 1589. coram bo. me. Card. Pamph. sen. &
in Hispalen. Præeminentiarum 4. Iunij 1612. &
17. Iunij 1613. coram Eminentiss. D. Card. Pam-
phil. iun. sunt decisiones 416. num. 6. & 506. sub
num. 4. par. 1. recent. & in causa Calciaten. Coniu-
dicum 1. Iunij 1615. coram bo. me. Martino An-
drea, est decisio 708. nu. 6. par. 2. recent. & inter eius
53 impress. est decisio 35. num. 8.* vbi dicitur, quod † ad
effectum essendi de Capitulo, non sufficit Portio-
narios in quibusdam, vel in omnibus actibus ha-
buisse votum in Capitulo, &c. & deinde ità etiam
fuit tentum *corā bo. me. Coccino in Hispalen. Præ-
eminentiarum 4. Iulij 1625. est decisio 459. num. 8.
tom. 1. à me select. aliàs part. 5. recent.* & ibi ratio
54 redditur, quia ista qualitas † habendi vocem in
Capitulo, & similia, &c. non mutant eorum spe-
ciem. *iuxta notata in l. proponebatur. ff. de iudic. &
in l. cum quæritur. ff. de except. rei iud.* Ergo si non
sunt de Capitulo non possunt eligi in iudices.

56 ET hanc Bart. opinionem secuta, & † decla- B
rata etiam fuit Rota in his ferè terminis *co-
ram bo. me. Coccino in causa Gerunden. iuris inter-
essendi in Capitulo 11. Decembris 1609. est inter
eius impress. decisio 497. num. 2.* Bart. enim loqui-
tur ad effectum cognoscendi an possessio sit iure
familiaritatis, quia si est iure familiaritatis per
vnicum actum non acquiritur possessio, secus au-
57 tem si quis fieret de † Prioribus, vel proponeretur

tamquam consiliarius, quia tunc per vnicum actum acquiritur possessio, cum non esset iure familiaritatis. *reliqua vide ibi*.

C *Abb. in cap. inter vniuersas, notab. 1. & in cap. additis num. 3. de elect. Felin. in proem. Decretal. in verb. Gregorius. num. 16. vers. hac fallentia. Rip. in cap. eam te. num. 14. de rescript.* & dixit *Rota coram bo. me. Iusto in Calaguritana Iurisdictionis 10. Decembris* 1599. & vniuersaliter de omnibus Dignitatibus censuit *Rota coram bo. me. Martino Andrea decis. 35. sub num. 4.* vbi ad hoc allegatur * præsens hæc decisio coram Orano, *sub die 27. Februar.* 1595. licet in nomine causæ sit erratum.

D Dixi supra ad decisionem 15. in vltim. annotat.

Paulus Rubeus.

R. P. D. GYPSIO.

Hispaleñ voti.

Lunæ 28. Aprilis 1597.

ARGVMENTVM.

Consuetudo quænam dicatur irrationabilis, & an valeat consuetudo contra ius, & quid præsertim de consuetudine prohibente Canonicos familiares Episcopi dare votum in Capitulo.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo an sit irrationabilis, & an quadragenaria præscriptione induci possit, iudicis arbitrio relinquitur.*

Consuetudo irrationabilis non dicitur, nisi fuerit contra leges, & constitutiones Ecclesiasticas: aut nutritiua peccati contra bonum publicum, aut bonos mores. num. 1.

2 *Consuetudo nūquid dicatur contra ius, ex eo quod prohibet id, quod lex permittit.*

Canonici habent de iure communi facultatem dandi votum in Capitulo. num. 2.

Consuetudo prohibens Canonicis dare votum in Capitulo, an sit rationabilis. num. 2.

DECISIO XXVIII.

1 STANTIBVS resolutionibus in hac causa factis, & alijs hinc inde deductis, dubitaui: An consuetudo Capituli excludendi à voto familiares Archiepiscopi, & alios Capitulares, de quibus aliàs specificata mentio habita fuit, esset irrationabilis ad effectum, vt præscriptione quadragenaria induci possit. Et non esse conclusum fuit, quoniam licèt in hac materia certa regula non possit tradi, sed hoc totum arbitrio iudicis relinquatur. *gloss. in cap. 1. in verbo rationalia de constit. in 6.* quàm multi sequuntur, quos referunt *Moder. de arbitr. iud. cas. 82.* A nihilominus quando consuetudo non derogat iuri naturali, siue diuino, non est contra dicta sanctorum Patrum, aut contra leges, & constitutiones Ecclesiasticas, non est nutritiua peccati, & sic non resistit fini iuris Canonici, & æterno, non est contra bonum publicum, aut bonos mores, tunc dici nequit, esse irrationalem, aut præscriptibilem, vt benè colligitur ex tradit. à *D. Thom. par. 2. quæst. 96. art. 4. cap. fin.* & ibi *Abb.* & alij post *Anton. de Butr. num. 14. de consuetud.* Sed quia ex allegatis pro Illustrissimo Archiepiscopo non apparet, hanc Capituli consuetudinem comprehendi sub prædictis, aut alijs similibus casibus, meritò dicendum est, non esse irrationalem.

2 Nec ad rem pertinet, quod hæc consuetudo videtur contra ius, ex eo quod prohibet id, quod lex permittit. *ad l. contra legem, de legib. Abb. in cap. fin. num. 2. Cassad. decis. 3. nu. 5. de rescript.* B si quidem derogat iuri competēti Canonicis dandi votum in Capitulo ex dispositione iuris communis, *cap. in genere de elect. cap. relatum. cap. dilect. cap. pro illorum, de praben.* & consequenter *gloss. in d. cap. fin. in verb. rationabilis de consuet. Dec. in c. 1. num. 1. de probat.* quoniam respondetur, id posse forsan procedere si in totum auferretur Canonicis familiaribus ius votandi, secùs verò si in parte, & ad certum tempus. *Oldrad. consil. 220. cum alijs citatis*, & sit ex probabili causa, vel saltim suspicione à iure nonimprobata. Ex his igitur cōclusum fuit, prædictam consuetudinem non esse irrationabilem, & valere.

SVMMARIVM ANNOTATIONIS ad Decisionem vigesimam octauam.

1 *Consuetudo an sit rationabilis nec ne, relinquitur arbitrio Iudicis, & ista fuit doctrina Io. Andr. ab omnibus approbata.*

2 *Et ista opinio est communis, communior, verior, & receptior, atque ita practicatur.*

3 *Consuetudo, quando est notoriè irrationabilis tūc nō est opus arbitrio Iudicis, sed quando est dubiā.*

4 *Iudex attentè perpendere debet, informare animum suum, quando arbitratur vtrum consuetudo sit rationabilis, an finis consuetudinis sit bonus, nec ne.*

5 *Et sic non attenditur tantum principium.*

Omnia mala exempla, à bonis initijs orta sunt num. 5.

6 *Consuetudo dicitur irrationabilis si iura illam improbent.*

7 *Consuetudo extra rationem dicitur inducta, quæ legum præceptis, aut prohibitionibus refragatur.*

8 *Et hoc maximè, quando non cessat ratio canonis prohibentis.*

9 *Consuetudo rationabilis dicitur illa, quam iura non improbant.*

Irrationabilis verò, quæ à iure improbatur.

10 *Consuetudo dicitur irrationabilis, quando aliquid fit contra neruum Ecclesiastica disciplinæ, & libertatis.*

Consuetudinis forma medullaris est, vt rationabilis sit.

11 *Consuetudo est vsus rationabilis, competenti tempore firmatus nullo actu contrario interruptus.*

13 *Consuetudo illa dicitur rationabilis, quæ peccatum nec continet, nec nutrit.*

12 *Consuetudo rationabilis tres comites habere debet vt Religioni conueniat, congruat disciplinæ, & saluti proficiat.*

14 *Consuetudo irrationabilis illa est, quæ peccatum nutrit.*

Vt si inhonesta, vel turpis sit.

Consuetudo dicitur irrationabilis, si sit scandalosa, vel aliquem indebitè grauet, vel si bono communi, aut libertati Ecclesiasticæ aduersetur. n. 14.

15 *Iudex tamquam minister DEI in omnibus suis actionibus veritatem sedulò inquirere debet.*

16 Iu-

16 *Iudex oportet, vt cuncta rimetur, & ordine rerum plena inquisitione discutere.*
Et hoc quo vsque ad rei veritatem perueniat.
17 *Iudex in omni negotio considerare debet, quid liceat secundùm æquitatem, quid deceat secundùm honestatem, & quid expediat secundùm vtilitatẽ.*
18 *Iudices animaduertere debent, quid faciunt, non enim hominis exercent iudicium, sed Domini.*
19 *Timor Domini debet esse cum Iudicibus, & cum diligentia cuncta agere.*
20 *Iudex potest dare aquam calidam ei, qui dicitur comedisse ficus, & postea facere, vt euomat ad eruendam veritatem.*
21 *Iudex absit, quod vincatur à tortura laboris, in studendo, in perscrutando scripturas, in audiendo partes, &c.*
22 *Iudex ad nihil aliud inuentus est, nisi vt ipse veritatem inquirat.*
23 *Præses Druidum, qui Pontifices, & Iudices erant Gallorum, appensam collo veritatis effigiem deferebat.*
Et idem etiam obseruabatur apud Hebræos ab eorum Sacerdotibus.
24 *Iudex fixis oculis intueri debet, vt tantùm veritatem inueniat.*
25 *Iudex informare debet animi sui motum ex varijs, & diuersis eorum eo productis.*
26 *de Iudicibus illis stomachantur Doctores, qui sunt primæ impressionis.*
Iudicis, qui toti tument opinione sui, abominandi sunt, num.26.
Iudices primi motus dummodo obstinatè tueantur eorum primæuam opinionem, non curant vt veritas ipsa banniatur, num.26.
27 *Iudices primæ impressionis tamquam excæcati à proprijs chimeris non mirum, si veritatem cernenere non valeant.*
Veritas est ipsa basis, & fundamentum iustitiæ. num.27.
Veritate nulla virtus præclarior.
28 *Veritatem qui contendit, Deum prodere dicitur tamquam alter Iudas.*
Veritatem diligit Deus præsertim in Iudicibus quia iustitia non ambulat sine veritate. n.27.
29 *in Iudice maximum est vitium, vt prima animi impressione moueatur, & quod primo combiberit, tenaciter retineat, & in melius mutare non valeat.*
30 *in Iudices si eligantur viri illi, qui sunt primæ impressionis, iustitia committitur sorti, fortunæq. Tunc enim non ratione, aut lege agitur, sed solum primi animi imaginatiua facultate.*
31 *Iudex postquam sedulo veritatem inuenerit, diligenter eam custodire tenetur, & qualiter tunc se gerere debeat.*
32 *Iudex, semoto timore, cupiditate, odio, & amore, omnino curare debet, ne veritas suffocata remaneat.*
33 *Iudices miserandi sunt, in quorum cerebro, aliorũ dispersa, & diuagantia iurigia coguntur congerere, atque enodare.*
Iudices patiuntur pœnas alienorum deliramentorum. num.33.
34 *Iudices si in omni negotio curiosè inquirere debẽt veritatem.*
Id multo magis locum habebit, quando arbitratur, an aliqua consuetudo sit rationabilis, nec ne. num.34.
35 *Iudex, quando arbitratur an consuetudo sit rationabilis, non debet in genere, & in confuso id considerare.*
Sed intus in specie, & intus omnia penetrare tenetur. num.35. & 43.
36 *in Genere multa sunt æqua, quæ sic primo intuitu apparent, sed si ea altius, & in specie, & in certis casibus, & circumstantijs, & locis perpendantur, satis sunt euidenter iniqua.*
37 *Æquitas præfertur rigori.*
38 *Ius summum, summa iniuria est.*
Ius summum, antiqui summam putabant crucẽ.
39 *Æquitas est mirabile quoddam temperamentum, quod ex perfecta ratione omnia moderatur.*
40 *Rota in iudicando potius sequi solita est æquiorem opinionem, quàm communiorem contrariam.*
41 *Rigor, quando est in specie, & æquitas in genere. tunc rigor vincit æquitatem, tamquam res in sua specie considerata.*
42 *Probatio in genere est frustratoria, nisi deducatur ad speciem.*
43 *Consuetudo, quando est irrationabilis, Papa licet id sciat, non videtur eam approbare.*
44 *per Patientiam multa tolerantur, quæ si deducta essent in iudicio exigente iustitia non possent tolerari.*
Tolerantia sola supposita scientia non inducit sufficienter consensum. num.44.
Papæ tolerantia non dicitur approbatiua animo inducendi, vel confirmandi prauam consuetudinem, sed vt scandalum euitetur.
45 *Tacens in prohibitis videtur dissimulare pro meliori, non autem consentire.*
Silentium ubi nihil fit, non potest aliquid operari.
46 *Consuetudo turpis non est approbanda.*
Consuetudo alienum rapiendi sine solutione à mammona est.
47 *Consuetudo peccati nutritiua tamquam peruersa, & impia vitari debet.*
48 *Inebriare se an sit licitum stante tali cõsuetudine.*
Inebriare se, quod sit licitum, stante consuetudine, est opinio communiter damnata.
49 *Inebriare se quis potest tripliciter, & quando sit peccatum mortale, & quando non. n.50.51. & 52.*
53 *Inebrietatum distinctiones tradita à S. Tho. 2.2. q.150. ar.2. sunt valde cõformes dispositioni iuris.*
54 *Inebriare se scienter quis potest absque peccato, ex consilio Medicorum ad recuperandam sanitatẽ.*
55 *à Morbo periculoso (vt refert Soccius) quis fuit liberatus mediante frequenti ebriatione.*
56 *Augeli opinio, quod non liceat se inebriare ad recuperandam sanitatem, est damnata.*
57 *Rationis vsum velle amittere ad tempus, vt postea melius, & diuturnius quis possit recuperari, licitum est.*
58 *Ebrietas inter grauissima delicta regulariter cõnumerari solet.*
59 *Vxor potest recedere à marito, si solitus sit se inebriare, cum periculo vitæ dictæ vxoris.*
60 *Mala omnia vexana à vino promanarunt.*
61 *Vinum, & mulier apostatare faciunt sapientes.*
Ebrietas si non fuisset, seruitus vtiq. non esset. n.61.
Holofernes à Iudith non fuisset interfectus, si non fuisset ebrius. num.61.

62 *Inebriare se semel in mense, an expediat.*

63 *Assensus in ebrietate semel in mense est erroneus.*
Vinum est vnum ex magis conuenientibus calori naturali. num.63.

64 *Vinum respectu calori naturali est in gradu, in quo est oleum ad lumen,*

65 *Oleum superfluum sicut extinguit lumen, sic multum vinum calorem ipsum naturalem obruit.*

66 *Vinum est vnum ex magis nocentibus calori animali, & sensibili, & organis eius.*

67 *Aqua, secundum Galenum, est multū vtilior vino, eis scilicet, qui naturaliter habent debiles neruos.*

68 *Aqua solius potu quosdam diutius traxisse vitā, Medici testantur obseruatum.*

69 *Aqua appellatione alimentorum venit.*

70 *Nationes multa vinum abhorrent.*
Abusus, quoad potus, & haustus æquales, quibus plenis ampullis strenui bibones se obligant, vbique taxatur.

71 *Et dicta leges tamquam insana reprobantur.*

72 *Consuetudo praua immoderatè bibendi in parte Septentrionali viuentibus per leges Imperij in Comitijs Augustanis sæpe fuit reprobata.*

73 *Lex noua vsu non recepta viribus caret, & dissuetudine tollitur.*

74 *Leges per contrarium vsum quasi remanent abrogatæ, & sublatæ.*
Leges moribus coalescunt. num.74

75 *Contractus celebrati ab ebrijs an valeant. Et quid sit dicendum, si sumus in illis regionibus, quibus non se inebriare incivile est.*

76 *Optandum collum Gruis.*
Offilius quidam Parasita adeo solemnis bibo fuit, qui dum vixit aut bibebat, aut mingebat. n 76.

77 *Modernus quidam Momus, quia obloquitur in sobrios Italos, & Hispanos pro Gallis, & Germanis, confutatur.*

78 *Asinus ebrioso melius est.*
Bestiæ omnes dum bibunt, aut comedunt, vltra quam satis est, non sumunt, etiamsi mille homines cogerent. num.78.

79 *Inebriare se est sensuum facultatem amittere, exire de potestate rationis, iudicij, & mentis.*
Et ex homine fieri, vel pecus, vel saxum.

80 *Vinum dum habetur in scypho, illud quis habet in sua potestate, dum est in corpore, contrarium accidit.*

81 *Ebrietas est cacodæmon blandus, venenum dulce, rabies voluntaria, illecebrosa honestas, & pudoris submersio.*

82 *Ebrietas est ignominiosus languor, mentis sana deliratio, turbatio capitis submersio sensus, naufragium sanitatis, & procella linguæ.*

83 *Ebrietas à Poetis viuis coloribus fuit depicta, scilicet in forma mulieris faciem transformatam habentis cum capite scimia, pectus verò, & brachia leonina, reliquam partem corporis porcinam finxerunt.*

84 *Vide eius declarationem.*

85 *Ebrietas, tanquam dolosus luctator, captat pedes, proijciendo in terram ebrium etiam in locum minus honestum ad dormiendū tanquā porcum.*

86 *Ebrietatis cruenta bestia incognita esse debet cuilibet Christi fideli.*

87 *Ebrietatem, si quis sectetur in diuersas animi ægritudines incidit. & num.88.*

88 *Ebrius se ipsum non agnoscit, nec suos de familia, nec in quo loco sit.*

89 *Iuuenes quidam facti ebrij, & putantes se in Mari nauigare, & à ventorum rabie demergi.*
Vt se saluarent, putarunt benè esse vt Nauis exoneraretur, quare confestim omnem domi supellectilem in viam publicam deiecerunt.
Sed mox pacata vini tempestate, cognouerunt se in saluo esse, vacua tamen domo.

90 *Vinum igni æqualem habet vim.*
Vinum immoderatè sumptum conturbat hominem, vt Aquilo, vel Auster Labycum Mare. n.90.
Ebrius est tamquam Nauis in medio Maris absque gubernio. num.90.

91 *Ebrij mortifera loquuntur, iracundiam non temperant, furiunt, minantur, volunt omnes vulnerare, occidere, &c.*

92 *Ebrij secreta proferunt, vnde prouerbium, In vino veritas.*

93 *Secretum nullum adest, vbi regnat ebrietas.*

94 *Secretarum rerum veritatem quis noscere vult, à quo id petere possit.*

95 *Cordis fenestras non sinit esse clausas ebrietas, cū in corde ebrij lingua sit.*
Tortura species est ebrietas. num.94.

96 *Ebrietas omni via vitanda venit, nam quæ sobriè cauemus, per ebrietatem ignoranter cōmittimus.*
Mortuus neque mala, nec bona potest operari ebrius verò nihil boni potest operari, malum tamen potest. num 97.

97 *Ebrij vno die bibunt multorum dierū labores, &c. & irridentur à S. Ambros.*

98 *Senes non solum sunt bis pueri, sed etiam ebrij secundum Platonem.*

99 *Ebrij à iure sæpè æquiparantur furiosis, absentibus, infantibus, dormientibus, ac mortuis.*

100 *Ebrij vitam edormire dicuntur.*

101 *Ebrij Solem Occidentem rarò vident; rarius tamen Orientem, secundùm M. Tull.*
Alexander Magnus, quando erat ebrius, duos dies integros solitus erat dormire num 101.

102 *in Sene claudicat ingenium, delirat mens, & lingua, atque omnia in eo deficiunt, & vno tempore desunt, & id fortius adaptatur ebrijs.*

103 *Ebrius, si delictum aliquod perpetrat, cum in eo, nullum vitæ gerendæ consilium sit, ideo clementiùs est cum eo agendum.*

104 *Ebrius recto sensu, & sic consensu caret.*

105 *Vasallus si sit ebrius, & Dominum grauiter læserit, vel offenderit, non est feudo priuandus.*

106 *Donatarius, qui per ebrietatem manus violentas infert in donatarium, re donata non venit priuandus.*

107 *Pacem, si aliqui simul inierint, & pactum fecerint ac se amplius non offendendo, non dicitur rupta pax, vel pactum, si vnus alterū per ebrietatem percusserit.*

108 *Homicidium commissum ab ebrio, non est pœna ordinaria mulctandum, sed mitiori.*

109 *Loth excusatur ab incestu ob inopinatam inebrietatem.*

110 *Delictū commissum ob inebriatatem est excusandū, quamuis in loco vigeat statutū, vt delinquētes nullam prorsus cōsequantur misericordiam.*

111 *Quod procedit, etiamsi quis sit factus ebrius culpa propria.*

112 Octi-

112 Occidens aliquem decapitari non potest, si fingat se ebrium esse, sed cautela ista, licet ab aliquibus sit tradita, tamen non est ita facilis, & quare, num. 113.

114 Probationes, quando militat præsumptio iuris in contrarium, debent esse valde concludentes, & sic non sufficiunt possibiles.

116 Imperatori, si quis temulentus maledixerit, non est aliqua pœna subiugandus.

117 Pyrrhus Epirotarum Rex longè ante obseruauit Constitutionē Romanam, de non durè puniendo, eum, qui per ebrietatē maledixerit Imperatori.

118 Ebrij quidam, cum pessimè locuti essent de Pyrrho Epirotarum Rege. & cum super hoc interrogati essent ab eodem Rege, an id dixissent, videatur vnius eorum animosa, & generosa responsio.

119 Delicta commissa in ebrietate, quādo sint punienda, & quando non, traditur distinctio.

120 Delictum committens per ebrietatem, in quam incidit non ex culpa propria, sed sociorum, vel in totum est excusandus, vel mitiori pœna mulctandus. & num. 121. 122.

123 Veniam esse dandam ebrijs, quando dictum hoc Aristotel. procedat.

124 Homicidium commissum ab ebrio, quando in totum veniat absoluendus. refertur casus. n. 125.

Ebrius, vt excusetur à delicto commisso, opus est, vt penitus fuerit ebrius.

126 Ebriositas est, quando quis ex habitu sciens, prudensq. inebriatur.

127 Et hoc casu si committat delictum, non est misericordia dignus.

128 Opera, quādo datur rei illicitæ, licet aliquid præter intentionem accidat, nihilominus id est punibile.

129 Rationis vsu amisso per ebrietatem, satis notum est, quod in quolibet facinus præcipitanter prolabitur.

Culpa nō diminuit delictū, sed augumētat. n. 129.

130 Pitacei Mitelemen. vnius ex septem Sapientibus Græciæ, lex contra ebrios. Quæ lex à multis extollitur.

131 in Hominum potestate est, se non inebriare.

132 Carolus V Imperator ad similitudinem legis Pitacei contra ebrios, iussit in Hispania, vt pœna, quoad delicta ebriorum non minueretur.

Sed quod punirentur de ebrietate, & de delicto.

133 Pitacei lex contra ebrios perquam esset necessaria, & vt in viridi obseruantia esset in Septentrione viuentibus.

Vbi sæpe per ebrietatem, cædes, & pessima quæque flagitia perpetrantur.

134 Supplicia debent exacerbari, ob frequentiam delictorum.

135 de Delictis ebriosorum, qui plura scripserunt.

136 Maior ebriosè consentiens, alieni actui læsiuo, est restituendus in integrum.

137 Ebrijs tanquam furiosis conceditur restitutio in integrum.

Peccata in ebrietate commissa, an quis teneatur confiteri. remissiuè. num. 137.

138 Contractus, & promissiones ebriorum, nullius sunt roboris.

139 Ebrius licet per se contrahere nequeat, potest tamen per procuratorem, cui dum sobrius erat dedit mandatum.

140 Testamentum conditū ab ebrio non substinetur.

141 Matrimonium contractum ab ebrio, cum careat debita deliberatione non tenet.

142 Contractus gestus ab ebrio an ipso iure sit nullus, vel potius veniat rescindendus.

143 Refertur casus, de quodam clerico, qui ad conuiuium inuitatus, & per versutiam inebriatus, cū in vino fuerit posita aqua incannellata,

Vnde sic inebriatus vnicum, quod possidebat beneficium ad fauorem cōuiuantium renūciauit.

144 Ebrij multi inciderunt in varios laqueos æris, & honoris.

145 ad Inebriādum aliquem per versutiām solet dari vinū album pro aqua, & hæc versutia glos. attribuit Hispanis.

146 Conuiuis aliquando fiunt ad malum, &c.

147 Irregularitatis maculam an incurrant ebrij, si aliquem mutilent, vel occidant. vide num. 148. 149. 150. 151. & 152.

Ebrietas sæpe sæpius accidit in conuiuijs. nu 147.

Melius est ire ad domum luctus, quàm ad domum conuiuij, secundum Salomonem. num. 147.

Licurgus conuiuiorum apparatus, & lautiores mensas sanctionibus inhibuit. num. 147.

Tiberius Claudius Rom. Imp. legibus latis substulit delicias, quæ fuerunt introducta temporibus C. Caligulæ. num. 147.

Cauponæ, in quibus solitum est compotari, fuerunt à Romanis prohibita, & euersa. num. 147. & ibi vide alia.

153 Ebrius ebrietate durante caret vsu rationis, ideo vt excusetur ab irregularitate, dicendum est idem, quod de furioso.

Ebrietas comes est furoris. num. 153.

154 Ebrius non incurrit in irregularitatem, aliquem vulnerando, etiamsi furor ei acciderit ex culpa propria.

Furiosus excusatur ab irregularitate, etiamsi in furorem inciderit culpa propria. num. 154.

155 Furiosus, & ebrius quamuis vterque corū sit sua culpa priuatus vsu rationis, non possunt cōmittere nouam culpam, sed solum id erit quid accessorium.

156 Ebrius mutilando, vel occidendo aliquem, quando incurrat in irregularitatem, traditur distinctio. & num. 157. vbi citantur multi DD. super hac materia.

158 Ebrius an quis verè sit, ex quibus cognoscatur.

159 Ebrietatis probatio potest fieri per indicia, & argumenta.

160 Testes non probant, quem fuisse ebrium, nisi etiā nō interrogati afferant rationes ad hoc concludentes, & sufficientes.

161 Testes non probant, quem fuisse ebrium, si simpliciter dicant, quod ille bibebat.

162 Ebrius an quis sit factus ex culpa sua, nec ne, ex quibus arguatur.

163 Et in hoc valde ponderatur illa qualitas, an ille sit solitus se inebriare.

164 Testes ebrij an ad testificandum admittantur, vel repellantur, & vtrum probent, necne.

165 Ebrietas, vt adimat fidē testibus, debet necessariò probari, quod illi essent ebrij de tēpore examinis

166 Octauiano Augusto, quando delatum erat, quod in Vrbe aderāt plurēs, qui de eius persona obloquebantur, aliud responsum non dabat.

167 Nisi,

167 *Nisi, quod oportebat in libera Ciuitate liberas esse linguas:*

168 *Cæsar omnium memoriam habebat præter iniuriarum reminisci.*

Refertur casus de quodā ebrio, qui casu ingressus scholā Xenocratis, & quid secutū fuerit. n.168.

169 *Ebrietatē, qui sectantur, sentiunt imbecillitatem, & debilitatem membrorū, quia vinum sic sumptum interiora consumit.*

Venus, vt eneruat vires, sic copia vini. num.169.

170 *Vini abundantia in corpore humano molestiat ingerit, infirmitatesq. generat.*

Vinum immoderatè sumptū putrescere facit corpus humanū, illudq. macerat ægritudine diurna

171 *Bibones non possunt iudicari sani, nec viuere possunt diu.*

172 *Bibones in paralysim, & aliorum pessimorum morborum genera erumpunt.*

Ciborum temperantia salutem, abundantia verò contrarium parit. sub num.172.

173 *Brachmani puram, & simplicem vitam ducunt, nihilq. plus appetunt, quā natura ratio flagitat. Ideoque apud eos nec morborum genera, nec medicina vsus adest.*

Sobrietas ipsa est medicina. num.173.

Holerum, pomorum, & leguminum, facilior est apparatus, & arte, impendijsq. cocorum non indiget. & reliqua, vt num.173.

174 *Vinum immoderatū aliquando est causa suffocationis, & subitaneæ mortis, & quare. nu.175.*

175 *ad Bibendum, qui sunt potentes, & fortes ad miscendam ebrietatem, væ illis, secundum Isaiam.*

176 *Ecclesia vix orat, pro illis, qui in ebrietate perempti sunt.*

Ebriosi Regnū DEI nō possidebunt secundū Apost.

177 *Vinum antiqui sub nomine veneni vocabant.*

178 *Moniales cauere debent à vino, sicut ab ipso veneno, secundum S.Hieron.*

179 *Clerici non possunt cogere alios confratres ad bibendum æquales haustus, id vetante Concil. Lateranense. & num.180.*

181 *Regibus non dandū vinū, secundum Salamonem. Atheuienses si animaduertebant eorum Principem ebrium esse, morte illum mulctabāt. n.181.*

182 *Ebrietas si ab omnibus fugienda est, id præsertim conuenit viris Ecclesiasticis.*

183 *inter Clericorum ornamenta collocatur pulcherrima illa sobrietatis virtus.*

184 *Clericis ignominiosum est effluere epulis, inter quas difficulter potest seruari pudicitia.*

185 *S.Augustinus in patria sua petitus ad cōuiuium nunquam ire voluit.*

186 *Clerici esse debent contenti moderatis epulis, ad hoc vt laicorum incontinentiam, & immoderationem arguere possint. & 187.*

188 *Orator ardeat, si velit iudicem incendere.*

189 *Aduocatus debet esse prius accensus, si in animo habeat mouere, & accendere ipsum iudicem.*

190 *Clerici si vitam sobriam, & euangelicam non ducant, qua fronte poterint incendere laicos ad eam ducendam.*

191 *Bona præcipere, & talia non agere, iniquum est.*

192 *Vita exemplaris est quoddam perpetuum genus prædicandi, secundum Concil.Trident.*

193 *Homines magis credunt oculis, quàm auribus.*

194 *Ebrietas in laico crimen est, in clerico tamen sacrilegiū erit, et super hoc inuigilarunt, & diuersas pœnas imposuerunt clericis diuersa Sacra Concilia. num.195.*

196 *Clericus non abstinens se à crapula, & ab ebrietate, suspendendus est ab officio, & beneficio.*

197 *Miles armata militia deletur ex albo militum propter ebrietatem.*

198 *Militibus cælestis militia, magis conuenit sobrietas, & abstinētia, quā militibus humana militia.*

199 *Inebriari solitus nō potest insigniri sacris ordinib.*

200 *Sacerdos, qui per ebrietatem sacrosanctam EVCHARISTIAM euomit, qualiter puniatur.*

201 *Ebrietas licet diaboli sit, vinū tamen DEI est.*

202 *Vinum donauit nobis DEVS ad lætitiam cordis.*

Vinum cum gaudio bibendum est, secundum Salamonem. sub num.202.

Vinum lætificat cor hominis. sub num.202.

Vinum reiuuenescere facit senectutem. nu.203.

203 *Vinum moderatè sumptum reddit hominem benigniorem, & fideliorem, animam dilatat, spiritus excitat, & intellectum clarificat.*

204 *Persiani, & Elni soliti erant vinum bibere, quando disserere volebant de re summi ponderis.*

Vel quando graue aliquod consilium reddebant.

205 *Vinum moderatè sumptum dulciter delet memoriam angustiarum, dolorum, solicitudinū, &c. claudendo ianuam mœrori, atque tristitiæ.*

206 *Vinum moderatè sumptum, mirabilia operatur, secundum grauissimos Auctores.*

207 *Vinum confert nutritioni, resistit putredini; adiuuat concoctionem, digestionem, & generationem sanguinis, & alia plura, vt hic.*

208 *Vinum, antiqui theriacā magnam nuncuparunt.*

209 *Vinum calefacit corpora frigida, & infrigidat calida, sicca humectat, & humida extenuat.*

210 *Vinum, secundum Galenum, naturalem humorē recreat, calorem fouet, vtrumq contemperat.*

211 *Vinum bibere non licet vllo pacto, quia illud de Satana, & terra geminauit, sed hæc opinio Seueri tanquam hæreticalis est reiecta.*

Et contra hanc hæresim plures pugnarunt.

212 *Hæresis, quod non liceat vinum bibere, nonsolum nocet animæ, sed etiam corpori.*

213 *Sanitas est animi, & corporis vinum moderatè potatum.*

214 *Bibendū est, quantum natura exigit, si quis vult viuere sanus.*

Vini boni qualitates quinque sunt. num. 214.

215 *Vinum vetus est melius, quàm nouum.*

Vino veteri, qui vtuntur, sapientes reputantur. num.215.

216 *Vinum eò antiquiùs, eò pratiosius.*

217 *Horatius Flaccus inuitando ad cœnam Mecenatem, vt libentiùs accederet, asserit se habere vinum vetus Albani supra nonum annum.*

218 *ex Vino veteri, illud est optimum, quod in dolij medietate consistit.*

219 *in Dolio pars vini suprema aeris vicinitate corrumpitur, pars inferior admixtione fecis deterior efficitur.*

220 *Tutor familiæ pupilli non debet dare vinum vetus, & qualiter ista opinio Bart. sit intelligenda:*

221 *Vinum nouum incipi debet potari in primo die mensis Nouembris.*

Et in hoc fuit interrogatus Baldus à Duce Mediolani.

225 *in Refectione quoties sit bibendum.*

226 *in Refectione primum poculum spectat ad sitim, secundum ad hilaritatem, tertium ad iucunditatem, quartum ad insaniam, &c.*

227 *in Refectione quoties sit bibendum, in hoc non potest assignari certa regula, cum id sit reducendum ad qualitatem complexionum, & temporis.*

228 *in Esu, & potu obseruandum est illud, quod cauetur, quando cythara temperatur, nam si corda in ea minus tenditur, non sonat, si amplius, raucè sonat.*

229 *Bibendum est, non quantùm gula exigit, sed quantùm natura imbecillitas postulat. & hoc secundum S. Augustin.*

230 *Consuetudinis rationabilis exempla in quibus textibus habeantur.*

231 *Consuetudo irrationabilis illa potest dici, si super ea lex fieri non posset, & quatenus adesset, delenda veniret.*

232 *Consuetudinis rationabilis casus, in quibus textibus adducantur.*

233 *Consuetudo rationabilis illa potest asseri, si de ea re, de qua est consuetudo, iusta esset lex denuò edita priori mutata si quia adesset.*
Vel minimè mutata, quando nulla existebat.

234 *Lex, & consuetudo pari passu ambulant.*

235 *Consuetudinis finis debet esse sicut finis legis.*

236 *Legis finis præcipuus est humanas actiones quãtum in se est ad æternam fœlicitatem deducere.*

237 *Legislator (secundum Platonem) eum sequi debet ordinem, ut semper humana ad diuina referantur.*

238 *Legum omnium inanis est censura, nisi diuina legis imaginem gerat.*

239 *Consuetudo si esset nutritiua peccati, degeneraret à sui natura sequendi legem.*

240 *Et sic tunc non consuetudo, sed corruptela vocanda venit.*

241 *Consuetudines malæ tamquam carnes putridæ resecanda veniunt.*

242 *Abusus seu corruptela tractu temporis, quãtumuis immemorabilis non firmatur.*
Si malè sis vsus, nunquam præscribitur abusus. num. 242.

243 *Abusus quantò magis sunt longæui, tantò studiosius, & radicitus veniunt extirpandi.*
Peccata tantò sunt grauiora, quantò diutiùs infœlicem animam detinent alligatam. num. 243.

244 *Consuetudo, quando est irrationabilis, quanto est diuturnior, eò minus valida censenda est.*

245 *Temporis diuturnitas peccatum non minuit, sed augmentat.*

246 *Tempus immemorabile obtinet vim tituli legis, & priuilegij.*

247 *Consuetudo immemorabilis mala quod accipiat vim à tempore, id semper falsum erit.*

248 *Consuetudo mala est ad instar falsæ monetæ, quæ eius improbitatem, & falsam ligam tractu temporis potius prodit, quàm occultet.*

249 *Abusus aliquis statim, quod pullulat, intempestiuè ei occurri debet.*

250 *Abusus, nisi statim comprimatur in priuilegiorum ius ab improbis assumitur, & pro lege obseruatur.*

251 *Consuetudo mala ne radices produeat, ad id celerrimè debent superiores animaduertere.*

252 *Consuetudo mala, quando diu inualuit, quodammodo conuertitur in naturam.*

253 *Consuetudo vincit ingenium, & artem.*

254 *Consuetudo est domina omnium rerum, & sic mala Mundi Tiranna efficietur, nisi statim opprimatur.*

255 *Arrius in Alexandria fuit vna scintilla, sed quia statim oppressa non fuit, per totum Mundum eius flamma populata est.*

256 *Hostis dum est paruus, occidendus est.*
de Fumo ad flammam deuenitur. num. 256.

257 *Malum capit vires eundo.*

258 *Corruptela aliqua, quando extirpanda est, quid sit seruandum.*

259 *Archiepiscopus habet iurisdictionem in Diœcesi Suffraganeorum suorum, si tractetur vt extirpetur aliquis generalis abusus totius prouinciæ. & vide num. 260.*

261 *Consuetudines, & statuta ex varietate temporũ, & locorum contra ius commune inducuntur.*
Et ex tempore ipsa quoque consuetudines, & statuta variantur. num 261.

262 *Loci, & temporis conuenientia sunt duæ circumstantiæ, quæ in omni virtutis actione inspici solent.*

263 *Leges veteres possunt iustissimè abrogari, licet etiam iustissimè condita sint, si postea successu temporis, videatur id expedire.*

264 *Legum mutabilitas non solum permissa est, sed etiam est admodum vtilis, & sæpè necessaria.*
Et hoc non solùm in Lege humana, Canonica, & Ciuili, sed etiam Diuina.

265 *DEVS ipse, ex ijs, quæ in veteri testamento statuerat nonnulla mutauit in nouo.*

266 *Statutum, vel consuetudo simul stare potest, quod disponat contra ius commune, & nihilominus sit rationabilis, & honesta.*

267 *Et id multò magis procedit, si consuetudo sit contra apices iuris.*

268 *Ius nullum positiuum est, quod consuetudine mutari non possit.*

269 *Consuetudo habet auctoritatem absque alia approbatione legis.*
Ex illa approbatione de qua in l. omnes. ff. de iust. & iur.

270 *Atque hoc seruat consuetudo generalis totius Mundi.*

271 *Consuetudinem aliquam, quando lex reprobat, censetur non solum voluisse infringere consuetudinem præteritam, sed etiam futuram. & num. 274. & 275.*

272 *Itaque noua non possit indui, ex quo semel est reprobata, eum lex sensim eã iudicat iniquam.*
Lex semper loquitur. num. 272.

273 *Lex capit etiam res postea factas, quod procedit quamuis in lege adsit dictio hactenus.*

274 *Lex Florentina mandans, quod omnes Ciuitates subiectæ soluant certum quid, habet locum in Ciuitatem Pisarum, licèt effecta sit subiecta post Legem.*

276 *Mortalitati fluxa, & leges, & mores accommodari debent.*

277 *Consuetudo reprobata à Iure propter nouas causas occurrentes potest denuò induci, licèt aut à iustissimè fuerit reprobata. ampliã num. 278. & 279.*

ANNO-

ANNOTATIO AD DECISIONEM XXVIII.

A ET præter adducta *à Menoch.* hic in citato loco adde, quod ista fuit opinio *Io. Andr. in cap.*
canonum n.26. vers. Bonus Iudex acutissimi ingenij æstimabit qualis sit rationabilis consuetudo, &c.
1 *ext. de elect.* quæ † doctrina ibi communiter † à
scribentibus, & alibi ab omnibus est approbata,
vt deducit *Io. Nicol. in Florib. Iurisprat. lib.1. n.15.*
& Francisc. Viu. in Syl. comm. opin c.157. n.3. Spin.
in Specul. testam. p.14. rub. tit de testam. cleric. n.18.
Sayr. in Claui Regia lib.3. c.11. n.6. vers. sicut. Mich.
Graff. tom.1. commun. opin. lib.1. tit.17. n.375. Michael Ferr. in tract. de præcedent. q.28. num.12. &
2 quod ista sit † communis, communior, verior, &
receptior opinio, atque ita practicetur, testatur
Ceuall. comm. contra commun. q.369. vers. sed contrariam opinionem, &c.
3 Quæ opinio procedit tamen, quando sumus † in
dubio an consuetudo sit rationabilis nec ne, quia
si clarè constat eam esse irrationabilem, tunc non
est opus arbitrio Iudicis, ita sentit *Gomes. in*
repetit. c.1. n.223. & 226. de constit. cum ibi allegatis. & adde *Hoied. de incompatib. beneficior. par.2.*
c.11. n.7. & 8. sed loquendo quādo sumus in dubio
4 tunc Iudex attentè † perpendere, & pensare debet,
& informare animum suū non tantū, quo ad prin-
5 cipium, sed † etiam animaduertere vtrum finis talis cōsuetudinis sit bonus, nec ne, *& facit id* quod
inquit *Cæsar apud Salustium*. omnia mala exempla à bonis initijs orta esse.

Item perpendere debet, an ea sit aliqua iusta ra-
6 tione inducta, & vtrum † ius approbet similem
consuetudinē, vel reprobet cū irrationabilis dicatur illa cōsuetudo si iura illā improbent, nā extra
rationem inducta cōsuetudo dicitur, quæ canonū
7 præceptis, † aut prohibitionibus refragatur *arg. c.*
cum Ecclesia Sutrina, de caus. poss. & propriet. &
cap. Abbate de verb. signif. & c. dilecti, de consuetud.
& c cum causa de re iud. & dixit *Rota corā bo. me.*
Reuerendiss. Penia in causa Burgen. Emolumentorum sigilli 6. Febr. 1589. est decis. 9. inter eius à me
imprimen. n.22. vers. iniqua, & irrationabilis, &c.
atque multa fuerunt deducta in *causa Valentina*
Emolumētor. 16. Octob. 1585. corā bo. me. Cātuccio.

Supradictaq. multò magis sibi vsurpant locum
8 quando † non cessat ratio canonis prohibentis, vt
docet *S. Thom. 1.2. q.97. art.3. ad 2. & ex nostr. ait*
Praposit. in can. consuetudinis 11. dist. & videatur
pariter *in causa Cracouien. iuris legendi 30. Maij*
1629. corā Eminentiss. D. Card. Vbaldo. est dec. 265.
n.22. & 23. tom.1. à me select. aliàs par.5. rec. in qua
9 habetur cōsuetudinem rationabilem † esse, quam
iura non improbant. Irrationabilis verò, quæ à
Iure improbatur, & generaliter quando aliquid
10 fit contra † neruum Ecclesiasticæ disciplinæ, &
libertatis. & adde, formam medullarem consuetudinis esse, vt sit rationabilis. *can. erit autē 3. dist.*
Vnde dicimus, consuetudinem esse vsum rationa-
11 bilem, † competenti tempore firmatū, nullo actu
contrario interruptum, &c.

Iudex etiā animaduertere debet bonā, & rationabilem consuetudinē, tres comites habere debe-
12 re, scilicet † vt religioni conueniat, congruat disciplinæ, & saluti prospiciat, vt egregiè loquitur
text. in can. consuetudo dist. 1. & inquit *Rebell. in*
tra ct. de oblig. iustit. par.1. lib.1. q.5. nu.4. illam esse rationabilem consuetudinem quam Ecclesia
approbat, vel saltem, quæ peccatum nec continet,
13 nec nutrit, sicuti irrationabilis dicitur † illa cōsuetudo, quæ peccatū nutrit, vt si inhonesta, & turpis sit, vel si sit scandalosa, vel cum aliquem inde-
14 bitè † grauet, vel si bono communi, aut libertati
Ecclesiasticæ aduersetur, & non sufficit ad tollendam irrationabilitatē consuetudini, vt aliqua, quę
postea accidere possint, sit dubium an possint esse,
vel non esse. vt notanter dixit in *causa Visen. recreationis 3. Martij 1625. coram bo. me. Pirouano.*

Illud etiā non omittam quamquam verissimū
sit, quod Iudex tamquam Minister DEI in omni-
15 bus suis iudicijs, & actionibus sedulo, † & curiosè
veritatem inquirere, & venari teneatur *iuxta tex.*
in can. iudicantem 30. q.5. ibi, Iudicantem oportet
16 cuncta rimari, † & ordine rerum, plena inquisitione discutere, quo vsque ad rei veritatem perueniatur, &c. Nam debet Iudex in omni negotio
17 considerare, quid liceat secundum † æquitatem,
quid deceat secundum honestatem, & quid expediat secundum vtilitatem, vt inquit *tex. in cap.*
magnæ 7. ext. de vot. & vot. redempt.

Vnde Iudicibus scriptum est *in Paralipomen.*
18 *lib.2. cap.19.* ibi, Videte † quid faciatis, non enim
hominis exercetis iudicium, sed Domini, & quodcumque iudicaueritis in vos redundabit, sit timor
19 Domini vobiscum, † & cū diligentia cuncta facite, &c. congruitq. *text. in l. rem non nouam, vers.*
DEI præsentia consecrati, &c. C. de iudic. glos. in l.
is, apud quem 2. in verb. exhiberi, vers. & nota hic,
quod Iudex laborat pro veritate inuenienda, &c.
C. de edend. & in l. verbum 17. in verb. Sycophanta.
C. ex quib. caus. inf. irrog. Vbi inquit, quod Iudex
20 potest dare aquam calidam, † illi, qui dicitur comedisse ficus, & postea facere, vt euomat, ad
eruendam veritatem.

Absit enim, & tempus in omne falsum sit, si assereretur Iudices victos esse à tortura laboris, in
21 studendo, † in perscrutando scripturas, in voluendo processus, in audiendo partes, in perquirendo
vbique, magnaq. circumspectione (veluti peritus, & curiosus venator) veritatem. Nam Iudex
22 ad † nihil aliud inuentus est, nisi, vt ipse veritatē
inueniat, vt post *Paul. de Castr. & Ant. Nicel.* aduertit *Sacr. Consil. Neapolitanum penes Grāmat.*
decis.34. num.2. vers. Iudex ad nihil aliud inuentus est, &c.
23 Quare, & † olim Præses Druidum, qui Pontifices, & Iudices erant Gallorū, appensam collo veritatis effigiem deferebat *teste Bodino lib.6. reipublic. cap. vlt.* & apud Hebræos ab eorum Sacerdotibus etiā obseruabatur, *vt habetur in Exod. c.28.*
24 Itaque Iudices † fixis oculis, hoc vnum agendo, omnem mouere debent lapidem, & etiam atomos omnes facti (vt dicunt DD.) considerare vt
veritatē assequantur, & hac de causa Iura imperant eis, vt non ad vnam speciē probationis applicent mentem suam, sed ex varijs, & diuersis coram
25 eo † productis, & discussis, veluti argumentis, testimonijs, adminiculis, præsumptionibus, & ex
alijs, quæ secundùm subiectam materiam aptiora
esse compererint, confirmabunt animi eorū motum. *text. est in c. in præsentia de renunc. & in cap.*

præterea. de testib. & in l. 3. §. eiusdem, & in l. carmen. §. 1. ff. eodem. gloss. fin. in l. instrumenta. 5. C. de probat.

Meritò igitur Doctores contra Iudices illos,
26 summopere, vt † dicam, stomachantur, qui sunt primæ impressionis, ac toti tument opinione sui contra text. *in c. ne innitaris prudentiæ tuæ. extra de Constitut.* parùm curando dummodo obstinato animo eius primænam opinionem tueatur, vt veritas ipsa banniatur, & non mirum, quia excæ-
27 cati à proprijs † chimeris cernere non valent, quod veritas, vt exclamat *Bald. in consil. 343. col. penult. lib. 1.* est ipsa basis, & fundamentum Iustitiæ, & nulla virtute præclarior.
28 Insuper, qui veritatem † contendit tamquam alter Iudas, ipsum DEVM prodere dicitur, qui est via, veritas, & vita, *vt notanter aduertit tex. in can. abijt Iudas. 11. q. 3.* Veritatemq. diligit DEVS præsertim in ore Iudicum, quia iustitia non ambulat sine veritate. Vnde Regius Propheta Dauid. *Iustitia, & veritas obuiauerunt sibi. Veritas de terra orta est, & iustitia de Cælo prospexit.* & ex nostris id optimè aduertit *Anton. Thesaur. in præfat. decis. Senat. Pedemontani nu. 28.* videatur etiã *Dec. in l. 2. C. de edend.* & plura ponit *Petr. August. Morl. in procem. empor. Iuris. Ioseph. Ludou decis. Lucens. 44. nu. 49. vers. quanto magis hodiernis temporibus. P. Gregor syntag. art. mir ab. c. 8. Aul. Gell. not. attic. lib. 1 cap. 3.* sed ad nos.

Reperiuntur enim, vt dicebam, nonnulli Indices (quod dolenter assero) & refert etiam *Iul. Cæsar. Ruginell. pract. quæst. c. 48. nu. 14.* & vtinam hæc esset vana Poetarum fabula, &c. Qui Iudices ea plaga incurabili, cum vix, vel facti propositionem aliquã audiunt, vel merita causæ attingunt, animi sui primo motu ducti certã sententiam, vel veriùs opinationẽ, quamuis minus probabilẽ, nec veram, nec iuri conformem amplectuntur, illique adeò tenaciter inhærent, vt nullo modo ab ea retrahi possint, quasi eã in ære, vel in marmore in-
29 sculpserint, † & vt quæ semel imbuta recẽs testa, diu, immo semper seruat odorem, ita, & ipsi eandem, quã primo animi motu, semel combiberunt, mordicè etiam in posterum tuentur, & perpetuò retinent, & in melius mutare sententiã nõ valent.
30 Sed relictis huiusmodi farinę hominibus, † qui si eligantur in Iudices, vt ita dicam, iustitia sorti, fortunęq. committitur, tunc enim non ratione, aut lege res agitur, sed solùm primi animi imaginatiua facultate &c. concludendo ergo id, quod dicebam de necessario labore in Iudice, quoad venandam veritatem.

Aduertendum venit, quod postquam Iudex curiosè veritatem inuenerit, diligenter eam custo-
31 dire tenetur, atque † tunc ita se gerere, vt nemo maiorem eius desideraturus sit diligentiã, ad hoc vt illa (semoto timore, cupiditate, odio, & amore) suum omninò vindicet locum, & sic ventis, at-
32 que remis curare ne † veritas, quod absit, suffocara remaneat. ità *Marin. Anguis. post Innocent. & Bald. ab eo citatos, consil. 52. sub num. 74. Hieron. Giach. in consil. sindicat. positum post 5. lib. recept. sentent. clar. num. 274. vers. Iudex veritatem adiuuare tenetur quibuscumque modis.*

O miserandi Iudices, in quorum cerebro alio-
33 rum dispersa, † & diuagantia iurgia, atque stultitias coguntur congerere, discutere, enodare, & (vt dicitur) pati pœnas alienorum deliramentorum. *arg. can. iudicantem 30. quæst. 5. & l. iudices. C. de iudic.* & de hac materia hic hactenùs *plura tamen, & pulchra circa Iudices, & præsertim nõ benè fungentes officio proprio dicam in annotat. ad decisionẽ in causa Leodien. Dominij 11. Martij 1622. coram bo. me. Remboldo, erit in 4. tom. decisionum Rotæ Romanæ à me selectarum.*

Et loquendo in terminis nostris, si vt dixi, sedu-
34 lò Iudices † in omni iudicio veritatem rimari debeant, id præsertim habebit locum in casu isto, nẽpe si arbitrandũ veniat, an cõsuetudo sit rationabilis, vel irrationabilis, & hoc propter mala infinita, quæ sequi possẽt, si admitteretur aliqua corruptela, vt intra dicam. Itaq. Iudex maturo cõsilio, graui iudicio, sũmaq. prudentia quid statuat in hac
35 materia à Iure remissa, subtiliter † animaduertere debet, vnde sat non erit, si in genere, & in confuso consideret, an consuetudo quæ prætenditur induci sit bona, nec ne, sed intùs vigili oculo omnia penetrare tenetur.

Nam quidem multa sunt æqua in genere, quæ
36 ita primo † intuitu apparent, sed si ea altiùs, & in specie, & in certis casibus, & circumstantijs, & locis perpenduntur, satis sunt euidenter iniqua.
37 Hinc etiam dicimus licet † æquitas præferatur rigori. *l. placuit. C. de iudic. l. cum res C. si res alieno pignor. sit dat. l. 3. C. de donat. quæ sub mod. l. 1. §. si ergo. ff. de petit. hæred. l. si duobus. ff. de constit. pecun. l bona ff. depofit. l. si ego. §. 1. ff. de iur. dot. l. si creditor. §. 1. ff. ad Vell. l. si dies. §. si quis. ff. de arb. l. Gaius. ff. solut. matr. l. si mater. ff. de except. rei iudic. l. eos §. 1. ff. de fid iuss. & l. in summa. §. item ex varijs. ff. de*
38 *aqu. & pluu. arc.* quia summum ius † summa iniuria est, secundum *Marc. Tull. lib. 1. offic. & Columell. lib. 1. Rer. rustic. cap. 7.* inquit, quod summum ius, antiqui summam putabant crucem, &c.
39 Nam æquitas est admirabile † quoddam temperamentum, quod ex perfecta ratione omnia moderatur. *l Diuus. ff. de restitut. in integr. l. si seruo fideicommissaria. ff de hered. instituend.* Et meritò Rota Romana in iudicando potius sequi so-
40 lita est † æquiorem opinionem, quàm communiorem contrariam, & signanter fuit ponderatum *in causa Romana alimentorum 30. Ianuarij 1637. coram Reuerendiss. P. D. meo Dunozetto Decano, est decisio 193. num. 46. & 47. tom. 3. à me selecl. alias par. 7. recent. cum ibi allegatis.*

Tamen ista opinio, quod æquitas præfertur ri-
41 gori, non procedit, quando rigor † est in specie, & æquitas est in genere, *cap. 1. de rescript. l. placuit. C. de iudic. l. si seruum. § sequitur. ff. de verb. obligat.* quia tunc rigor vincit æquitatem, tanquam res in sua specie non generaliter considerata. *Abb. in cap. vlt. num. 9. de translat. &c.* & notat *Dyn. in regul. prior. de regul. iur. Bald. consil. 253. num. 3. vers. rigor in specie vincit æquitatem in genere, vt specialitatis &c. lib. 5. Prob. ad Monach. in cap. 1. in fin. de rer. permut. Natta consil. 49. sub num. 34. consil. 194. sub num. 14.* appositèq. ratiocinata est *Camera Apostol. in celebri causa Romana affrancationis 12. Decembris 1642. coram Reuerendiss. P. D. meo Bonuisio Decano. §. Attamen contrarium dicendum, vers. adeo vt rigor in specie scriptus, præferatur æquitati in genere scripta,*

pta, &c. & facit decisio in causa Vrbeuetana Re-
scissionis contractus 24. Ianuary 1633. coram clar.
42 me. Merlino. sicuti etiam dicimus, † quod pro-
batio in genere est frustratoria nisi deducatur ad
speciem, vt ait Oldrad. consil. 237. num. 3. Brun.
consil. 66. num. 4. Crauett. consil. 96. nu. 4. Menocb.
consil. 54. num. 37. lib. 4.

Quare in casu nostro (relictis pluribus simili-
bus, quæ adducere possè) bonus Iudex acutissimi
ingenij, prout in hac materia eum nominat Io.
Andr. in dicto cap. canonum. num. 26. de elect. non
oscitanter, & sic superficialiter, ac generaliter,
43 sed in indiuiduo, & in specie † ipsamque medul-
lam penetrare tenetur, quando arbitratur con-
suetudinem esse rationabilem, & præter monita
in hac materia adducta à Doctoribus, de quibus
supra, etiam videatur Guidopap. in repetitione cap.
cum tanto num. 2. & ibi Addentes in littera A. ex-
tra de consuetud. & idem in cap. ex parte. num. 2.
eodem titul. de consuetud. & Crot. in cap. quia
in omnibus. num. 1. ext. de vsur. Curt. in dicto
cap. cum tanto sect. 2. num. 20. de consuetud. &
Ioannes Ferrar. in vsib. feud. part. 1. num. 18. &
Redoan. in tract. de spol. Ecclesiast. quæst. 4. num. 3.
Rocch. de Curt. in tractat. de statut. sect. 4. nu. 45.
Benedictus Capra conclus. 11. num. 6. Alphons. Ho-
ied. in tract. de incompatibilit. benefic. par. 2. cap.
11. à num. 7. vbi latè Monet. in tract. de distribut.
quotid. par. 2. quæst. 12. num. 8. Troylus Malucc-
cius in tractat. de sortib. in 2. part. de Ludo Taxil-
lor. num. 20. & seq. vbi dicit, quando consuetudo
44 irrationabilis, † est nutritiua peccati, Papa licet
id sciat, non videtur approbare eam, addo text.
præclatum in cap. cum iam dudum 18. de preben.
vbi Innocentius III. in fine sic alloquitur. Cum
multa per patientiam tolerentur, quæ si deducta
fuerint in iudicium exigente iustitia non debeant
tolerari, &c. glos. in §. leges in verb. abrogata,
distinct. 4. Suarez de legib. lib. 4. cap. 13. num. 12.
vbi docuit, tolerantiam sola supposita scientia
non inducere sufficienter consensum. Surd. con-
sil. 301. num. 17. qui asseruit tolerantiam Papæ
non esse approbatiuam animo inducendi, vel
confirmandi prauam consuetudinem, sed potiùs,
vt scandalum euitetur. & Bald. in l. 1. in 2. lectur.
num. 5. C. de emancip. liber. dixit in prohibitis, qui
45 tacet † videtur dissimulare pro meliori, non
autem consentire. per l. qui vas. §. vetare. ff. de
furt. neque silentium, cum nihil sit, potest aliquid
operari, &c. Sed ad nos.

Atque ex cōsulentibus videatur Raphael Ful-
gos. consil. 155. Præsupponitur num. 2. Federic. de
Sen. consil. 17. num. 15. vers. non obstat. Calderin.
consil. 42. in princ. aliàs 4. de consuetud. & consil.
386. aliàs primo de regular. Bald. consil. 349. si hoc
quæritur in fin. num. 3. lib. 4. Aym. consil. 96. nu. 3.
Ruin. consil. 156. num. 8. circa med. lib. 4. Me-
noch. consil. 52. num. 170. & latissimè tractat
idem Aym. consil. 972. à num. 33. cum seq. & ad-
de Afflict. decis. Neapolitan. 61. sub num. 4. ibi,
46 consuetudo turpis † non est approbanda, & de-
cis. 321. sub num. 16. vbi dicitur quod consuetudo
alienum rapiendi sine solutione à mammona
est, &c. Franc. Marc. decis. Parlam. Delphinal.
1256. num. 3. vers. cum talis consuetudo sit ratio-
nabilis, &c. lib. 1. Ioseph. Ludouic. decis. Perus. 62.
num. 38. vers. consuetudo non probatur, & quate-
nus probaretur, quia esset irrationabilis, & nutri-
ret peccatum, corrueret, &c. par. 2. Franciscus Viu.
decis. Audientia Baren. 66. num. 6. lib. 1. vbi habe-
tur quod cōsuetudo peccati nutritiua, corruptela
47 dicitur, & nomen consuetudinis † non mere-
tur, & ideo tamquam peruersa, detestabilis, &
impia, & sacris canonibus inimica nullo modo
est attendenda. & num. 7. damnat consuetudi-
nem ebriosorum, & refert id, quod satis religio-
sè, & latè de tali consuetudine Sanctus Augusti-
nus serm. 231. de tempore, scripsit, vbi reprobat
48 opinionem eorum, qui putant † stante consue-
tudine licitum esse se inebriare, &c. & in hac
materia addo ex nostris gloss. in can. fame. 15.
quæst. 1. in verb. damnantur. vbi redarguit eos,
qui sunt faciles ad inebriandum se, & quare sit
abstinendum à consuetudine se inebriandi ratio-
nes ponit textus cum gloss. in can. sexto. distinct.
35. & infra dicam.

Nec incongruum puto præter relata à Viuio,
hic asserere, tripliciter posse euenire, vt quis
49 se † inebriet, prout asserit S. Thomas 2. 2. quæst.
150. articul. 2. vbi quærit an ebrietas sit pecca-
tum mortale.

50 Primo enim modo † potest contingere ebrie-
tas, si bibens nesciat potum esse immoderatum,
& inebriare potentem, & tunc ebrietas potest
esse sine peccato.

51 Secundo modo, quando † quis percipit vinum
immoderatum, & tamen non existimat posse
inebriare, & sic potest esse cum peccato veniali.

52 Tertio modo, quando aliquis benè aduertit
potum esse immoderatum, & inebriantem, &
tunc magis vult ebrietatem incurrere quàm
à potu abstinere, & talis propriè dicitur e-
brius, & sic ebrietas potest esse cum pecca-
to mortali, quia homo volens, & sciens vult
se priuare vsu rationis, &c. Quæ distinctiones
53 S. Thomæ sunt † valde conformes dispositioni
Iuris communis, & id post Marc. Blanch. in
prax. criminal. cap. 84. in verb. Ebrietas, &c. ad-
uertit Io. Petr. Anchar. in suis quæstion. Iur. q. 13.
num. 5. vers. quæ distinctiones sunt conformes Iu-
ris, &c. lib. 2.

Et super prædictis tribus casibus plura addu-
cunt Ioannes à Capistrano in specul. Conscient.
part. 1. à num. 202. & 204. cum seq. Hieron. de
Zanet. de for. Conscient. & content. cap. 1. num.
160. Cardin. Hostiens. in summa Iuris Canonic.
titul. de tempor. ordinand. &c. sub num. 17. Abb.
antiq. in cap. à crapula. num. 3. de cohabitat. cleric.
Idem Ioann. à Capistran. in dicto cap. à crapula
sub num. 7. Abb. Panormit. in cap. 1. de reliq. & ve-
nerat. Sanctor. Syluest. in summa par. 1. in verb.
Ebrietas, & latè Tabien. pariter in summa in eod.
verb. Ebrietas. Petrus Canisius in summ. par. 3. de
peccat. capit. tit. de gul. in lit. B. n. a. vbi etiā inquit
quod omnes ebriosi tales sunt, quales paludes es-
se videntur, quid enim in paludibus nascitur non
ignoratur, nascuntur enim ibi serpentes, sanguisugæ, ra-
næ, & diuersa genera vermiū, quæ magis horrorē
possunt generare, quā aliquid quod ad victū profi-
ciat, exibere. & vide ibi, vbi hæc similitudo benè
adaptatur ebrijs, &c. adde Alexan Angl. in eius
summ. seu de destructorio vitiorum par. 2. cap. 6.

Bar-

Bartholom.Taeg.in tract.de criminib.par.6.nu.45.
& seq.Azor.institut.moral.lib.7.cap.22. R.P.Ioannes Hugo Societ. Iesu. de Sacrament. in genere
sect.5.& 6. R.P. Antonius Diana Ord. Theatin.
tom.6. Resolut. Moral. in miscellan. resolut. 52.
R.P.Vincentius Candidus Ord.Prædic.de Illustrio-
rib.disquisit.moral.tom.1.disquisit.22. artic.27. du-
bitat.1.2.3.4.& 5.
Limita vltimnm caput distinctionis, vt non
54 habeat locum, quando quis scienter † se inebria-
ret ex consilio Medicorum ad recuperandam sa-
nitatem, & sic tenent plures, & præsertim *Ma-*
rian.Socin.in repetit.cap.si constiterit num. 20. *de*
accusat. ibiq. fidé facit, se Florentiæ vidisse Magi-
strum Vgonem Bentium eius cognatum, Medi-
55 corum, & Philosophorum Principem, † quem-
dam liberasse à periculoso morbo mediante fre-
quenti ebrietate,&c. Materiamq. hanc ex Theo-
logis optimè tractat *Cardin.Toletus in tract. de*
Instruct.Sacerdot.lib.8.titul. de ebrietate quale sit
peccatum,cap.61. vbi circa medium quærit, an li-
56 ceat ob sanitatem † se inebriari. & non probata
sententia *Angel.in summa in verb.Ebrietas*,tenē-
tis hoc non licere,sed esse peccatum mortale.
Magnificat contrariam opinionem, & sic vnà
cum *Siluest.in verb.Ebrietas, & cum Card. Caiet.*
super 2.2.quæst.150.artic.2.S.Thom. tenet licere id
57 sine peccato,eamque rationem † expendit, quia
licitum est ad tempus velle amittere vsum ra-
tionis, vt postea melius, & diuturniùs possit re-
cuperari. & ad hoc ponit duas conditiones, quas
ibi vide, & non refero, ne longior sim. & addo
Azor.institut.moral.1.lib.7. cap. 22.§. Dubiæ quæ-
stionis, &c.
Generaliter tamen loquendo ebrietas inter
58 grauissima delicta enumerari † satis notum est,
prout multorum auctoritatibus ex nostris scri-
pserunt *Card. Turrecremat. in can sexto, & in*
can fin.35. distinct. Aldret. de Religiosa disciplina
tuend.lib.2.cap.15.num.39.cum seq. Bernard.Diaz.
in prax.criminal.canonic.cap.71.num.1.Iacob.Me-
noch.de arbitrar.Iud.lib.2.centur.4. cap.40. cas.404.
num.1. Farinac.in fragm.criminal.par.1. litera C.
num.253. Barbosa in tract.de offic. & potestat.Epi-
scop.part.1.tit.2.glos.10.nu.5. Io.San. in consuetud.
Turon.titul.de droict.de faultraige,& peiage. Petr.
Bollo. in æconom.canoc. 3.class. cap. 5. §. 2. vers.
alius,&c.
59 Sicque iusta causa † recedendi à marito erit in
vxore, si ille sępè inebrietur cum periculo vitæ
dictæ vxoris. *Enriquez lib. 11. de matrim. cap. 10.*
num.7.Sanchez.lib.10.de matrim.disp.18.nu.8.
Quot, & quanta mala ex ebrietate, & crapula
promanauerint,plura enumerantur per *Tiraquel.*
ad ll.connubiales leg.9.à num.203. & multò plura
tradita à *Petro Placa in tract.de epitom. delictor.*
cap.30.Luc.de Pen.in rub.Cod. de legat. &c. nu.13.
lib.10.& in l.1.nu.7.C.de erogan.milit.ann. lib 12.
Rutger.Ruland. in tract. de Commiss.par. 1. lib.1.
cap.23.Ioannes Stobeus sermon. 18. Philo Hebręus
de plantation. vineæ Noe. Clemens Alexandrinus
lib.2.Pedag. cap.2.per tot. vbi abundè scripsit con-
tra ebrietatem, allatis Salamonis, & Poetarum
testimonijs *Ioannes Boccac. de casib.vir.illustr.lib.*
7.cap.7.Isidor.Pelusiot.lib.1.epist.203. vbi comme-
60 moratis Noe, Loth, & Herodis ebrietatibus †
subdit omnia mala vexana à vino promanare.
Facit equidem dictum *Ecclesiast.cap.19.relatū*
à Palat.Rub.in repetit.rub.ff. de donat. inter vir.&
61 *vx. §.28.nu.26.* Quod vinum † & mulier faciunt
apostatare sapientes, &c. Immo ebrietas si non
fuisset, seruitus vtique non esset, vt benè probat
Guil.Duran.in tract.de mod.general.Concil.celebr.
rub.37. nu.4. Ioan. Hugo de officio quatuor prælat.
num.3. & videatur *Marc. de Mantu. singul. 483.*
incip. Ebrietas quantum mali afferat, & quantum
detestabilis sit, &c. vbi inter alia asserit de Holo-
ferue, quia à Iudith interfectus non fuisset, nisi se
inebriasset, &c.
Illudq. tamen in hac materia subdam, quia
tractatur de consuetudine an expediat semel in
62 mense † se inebriare, vt aliqui putant, & sic an
bona sit ista cōsuetudo (& omisso, quidquid sen-
serit *Seneca in lib.de trāquillit.vitæ in fin.*) ad hoc
dubium egregiè respondet *Commentator super*
63 *Cantic.Auicennæ*, quod assensus † in ebrietate
semel in mense est erroneus. Quoniam licet vi-
num, *secundum Galenum*, sit vnum ex magis cō-
64 uenientibus calori † naturali, & sit respectu eius
in gradu, in quo est oleum ad lumen, Tamen si-
cut multum, & superfluum oleum extinguit lu-
65 men, † sic multum vinum calorem ipsum natu-
ralem obruit, & perbellè docuit *Aristotel. in lib.*
Problemat.sect.30.vers calor etenim naturalis à ca-
lore vini extinguitur, &c.
Et ideò licet vinum sit vnum ex magis conue-
66 nientibus calori naturali, † nihilominus est ex
magis nocentibus calori animali, & sensibili, &
organis eius,et cerebro,neruisq. Et propter hoc,
67 vt dic idem *Galenus* aqua † est multo vtilior
vino, eis scilicet qui naturaliter habent debiles
68 neruos. Vnde quosdam solius aquæ † potu diu-
tius traxisse vitam testantur Medici obseruatum.
et non esset res noua asserere, quod aqua venit
69 etiam † appellatione alimentorū. *l.1. ff. de alim.*
& cib.legat. Scimus etiā, multas nationes à vino
esse valde alienas, testibus *Arist.in probl.sect.30.&*
lib.1.æconom.cap.5.& Platone in extremis de Por-
tione sermon. vt inter alia valde laudant Cartha-
ginensium legem de abstinentia vini.
Et equidem nō iniuria vbique taxatur abusus,
70 quoad potus, et haustus æquales, † quibus plenis
ampullis, strenui potatores, et combibones se
obligant, *quo spectat illud Horatij lib.2.serm.sat.6.*

. . . . . . Prout cuique libido est
Siccat inæquales calices, conuiuia, solutus
Legibus insanis . . . .

71 Quæ Leges meritò † tamquam insanæ vocife-
rantur, et ex nostris aduertit eruditus vir *An-*
dreas Gaill. in obseruationib. Imperialibus lib. 2.
obseruat.110.sub num.34. vbi post relatos supra-
dictos Horatij versus, deplorat prauam consue-
tudinem circa hanc materiam illarum Regionū,
et subiungit licet illa immoderata bibendi con-
72 suetudo fuerit reprobata † Lege Imperij in
Comitijs Augustanis anno 1500.1530. *& 1548.sub*
titul.de Compotationib.
73 Sed quemadmodum lex noua † vsu non recepta
viribus caret, & dissuetudine tollitur, *text.est in l.*
de quibus, ff.de legib.& in §.quoniam, §.fin. Auth.
quib.mod.natural.efficiant.sui, & est *glos.solemnis*

in cap.1. in verb. frangere de treg. & pac. cum leges
moribus coalescant *ex relatis à Rota in causa Ge-
runden. Iurisdictionis 3. Decembris* 1635. *coram
Merlino*.

74 Ita Leges † illæ Imperij contrario vsu quasi
abrogatæ, & sublatæ fuerũt, idque pessimo exem-
plo, & quadam turpitudinis infamia.

Videatur etiam *Marius Salomonius in repetit.*
75 *l. lex est 1. num. 20. ff. de legib.* vbi quærit † an va-
leant contractus celebrati ab ebrijs, & ibi in fine
ait, Quid sit dicendum si simus in illis regio-
nibus, vbi longis commensationibus, & compo-
tationibus non interesse, & non inebriari inciui-
le est. solumq. ad hoc respondit cum sententia
76 Polixeni, *optandum † collum Gruis*, &c. & hic
addo illud, quod ferunt historiæ de quodam so-
lemni parasyto Offilio nuncupato, in cuius se-
pulchro tale meruit habere Epitaphium, quod
nostris tẽporibus hic in Vrbe extra portam Ca-
penam, hodie S. Sebastiani repertum fuit, in quo
Epitaphio, vt refert Saba, talia verba celata erãt,
*O la viandante? qui è sepolto Offilio bubalo, bibuto,
il quale mentre visse, ò beuè, ò orinò, và in mal'ho-
ra*. Sed de his hactenus, & quamquam exempla
plura in materia hac congesserim, tamen ne Le-
ctorum benignitate abutar, ea de causa non refe-
ro. In terminis verò de quibus supra videatur
*Matth. Coler. in tract. de process. executiu. par. 1.
titul. 8. num. 88. & seq.* adducitq. *illud Horatij in
epistol. 2. ad Loll. lib. 1. epistolar.*

Sirenum voces, & Circæ pocula norunt
Viuunt, vt canis immũdus, vel amica luto sus.

77 Reprehensione quippe † non parua dignus est
vernaculus quidam modernus, dum *in eius 2 par.
Delli raguagli di Parnaso cap. 28.* malè, licet quasi
iocosè, sed nescio quo intuitu obloquitur in so-
brios Italos, & Hispanos, pro Gallis, & Germa-
nis, at ad eum contundendum solum adducam,
præclarum dictum *S. Ioannis Chrysostom. hom. 58.
in Matth.* ibi,

78 Quantò melior asinus † ebrioso est, quantò ca-
nis præstantior, omnes bestiæ cum bibunt, aut
comedunt, vltra quàm satis est non sumunt, etiãsi
mille homines cogerent.

Nec minus scitè *Ioannes Ludouicus Viues* scri-
psit, & ex nostris refert *Henrig. in tract. fideiussor.
cap. 7 sub num. 12.*

79 Inebriari esse sensuum † facultatem amittere,
exire de potestate rationis, iudicij, & mentis. Pla-
nè ex homine fieri vel pecus, vel saxum, loqui, &
nescire quid loquaris, ea dicere propter quæ te, &
tuos in graue discrimen adducas, plus esse mentis
80 in fele, aut cane, quàm in tali homine, † dum vinũ
habes in scirpho illud habes in tua potestate, dũ
in corpore, te esse in illius, dum bibis te tractare
vinum pro tuo libito, postquam biberis, illud te
tractare pro suo, &c.

Insuper, quid est ebrietas *(vt ex nostris inquit
Alberic. in suo Dictionario Iuris, in verbo Ebrie-*
81 *tas)* nam † Cacodemon blandus, venenum dul-
ce, rabies voluntaria, illecebrosa honestas, & pu-
doris submersio. Et adde, ignominiosus languor,
82 mentis sanæ debilitatio, turbatio capitis, † sub-
mersio sensus, naufragium sanitatis, & procella
linguæ.

Pulcherrimè equidem, atque viuis coloribus
83 ebrietas delineata fuit à Poetis, scilicet † in for-
ma mulieris faciem transformatam habentis, cũ
capite Scimiæ, pectus verò, & brachia leonina,
reliquamq. partem corporis porcinam finxerunt.

Denotare in animum habendo, quod ebrietas
in sui principium ebrium transformat in vultu,
84 sicut notum est, & deinde tamquam † simia, fa-
cit actus ridiculos, pro vt est mos huius anima-
lis, dum imitatur id, quod videt facere. Postea
verò calefaciente vino, altaria fumando, ebrius
ad instar Leonis concitat, & prouocat rixas, fu-
rores, & iraeundias. Et tandem ebrietas gloriosè
85 triumphando † de ebrio, veluti dolosus luctator
captat pedes proiecendo eum inuerecundè in lo-
cum etiam inhonestum ad dormiendum tam-
quam porcum.

Faxit DEVS, vt hæc abominabilis, cruentaq.
86 bestia incognita sit † cuilibet Christi fideli, *pro vt
pariter ex nostris precatur, Bartholom. Cepoll. in
repetition. Rubric de edilit. edict. sub num. 37. vers.
hanc belluã vtinã nullus nouerit Christianus, &c.*

Et veritas est, quæ offuscari nequit, si quis mo-
87 deratè non bibat, & ebrietatem † sectetur in va-
rias, diuersasq. ægritudines animi incidit, inter-
dum enim propter nefariam ebrietatem homo
amittit vsum rationis (vt tritissimum est) quare
88 se ipsum non agnoscit, nec suos de † domo, aut
familia sua, nec non in quo loco se reperiatur
aduertit, & rectè hic arridet.

Pulchrum illud, atque ridiculosum exemplum
89 ebrietatis, scilicet quamdam † domum vulgo
denominatam esse triremem, eò quia in ea Iuue-
nes quidam facti ebrij, putantes se in triremi na-
uigare, & à vẽtorum rabie in diuersis locis trans-
portari, & iam iam ab horrida, & voraci tempe-
state demergi. quare vt mos est, deliberarunt,
postquam alia spes euadendi mortem nõ aderat,
nisi nauem exonerare, ideò confestim omnem
domi supellectilem è fenestris in viam publicam
abiecerunt, sed mox digesto vino, & sic pacata
tempestate cognouerunt se in saluo esse, vacua
tamen domo.

Vnde congruit id, quod iam olim scriptum re-
liquit *Erathostenes antiquus Philosophus*, nempe,

90 *Vinum † igni æqualem habet vim, vbi hominem
Subierit, quem conturbat, vt Labycum Mare
Aquilo, vel Auster.*

Et *Pisanellus in tract. de natura ciborum, & potus,
titul. de effectib. vini immoderatè sumpt.* dixit, quod
vir quando est ebrius, ad instar nauis esse in me-
dio Maris ventibus agitatæ absque gubernio.

Ebrij etiam ineptè, incompositè, & balbutien-
do extra propositum atque mortifera loquuntur,
91 sæpè blasphemant, proferunt verba turpia, † &
inhonesta, citò irascuntur, iracundiam non tem-
perant, furiunt, minantur, raucè loquuntur, vo-
lunt omnes perire, omnes vulnerare, omnes
occidere, & fortè id facerent, nisi prohiberen-
tur.

92 Ebrij secreta proferunt, † hinc penes Græ-
cos vulgatum erat illud prouerbium, *In vino ve-
ritas*, & apud Salomonem Prouerb. 31. scriptum
93 reperimus, † *Nullum secretum esse, vbi regnat
ebrietas*, nam, & ebrietas species torturæ est,

secun-

secundum Ouidium lib. 1. epistol. ad Gell.

Commissum teges, & vino tortus, & ira.

& melius quidam facetus Poeta dixit,

94 *Si secretarum † seriem vis noscere rerum*
Ebrius, incipiens, pueri, dicent tibi verum.

& *secundum Theogenem*. Quisquis bibendo mo-
dum superauerit, is non amplius suæ linguæ com-
pos est, neque mentis. Nam ebrietas non finit es-
95 se clausas † cordis fenestras, cum in corde ebrij
lingua sit, &c. Multaq. fiunt, & dicuntur, quę cir-
cumscripta ebrietate, vllo modo nec faceret quis,
nec diceret, Quare prudenter admonet nos *text.*
96 *in can. sane diximus* 15. *quæst.* 1. vt omni † via eui-
tetur ebrietas, quoniam per eam crimina euitare
nō possumus, nam quę sobrij cauemus, per ebrie-
tatem ignorantes committimus. *& ibi etiam*
subditur, quod ebrij nesciunt quid loquantur, ia-
cent sepulti, &c.

Optimè etiam ebrij descripti fuerunt à *S. Am-
bros. in libro de Helia, & Iciun. cap.* 12. Vno die (in-
97 quit) bibunt multorū dierum labores, de † ebrie-
tate ad arma consurgunt, calicibus tela succedūt,
pro vino sanguis effunditur, & ipsum sanguinem
vina fuderunt. *& deinde eosdem irridendo* sic ait.
Quàm fortes homines sibi videtur in vino, quàm
sapientes, quàm diserti, quàm etiam pulchri, & de-
cori, cum stare non possint, pallor, & sanguis per
ora eorum effunditur, lingua balbutit, mens titu-
bat, vide *S. Ioan Chrysost. homil.* 29. *in Genes. cap.* 9.
vbi multa contra ebrios, & inter alia inquit, quod
mortuus neque mala, nec bona potest operari,
ebrius verò nihil boni potest operari, ad malum
tamen faciendum non omnino impotens est.

Notatu dignum est pariter dictum illud *Pla-
98 tonis in lib.* 1. *de legib.* dum inquit. † Non solum
senem bis puerum fieri, verum etiam ebrium. &
refert ex nostris *Borcbolt. in tract. de pact. cap.* 3.
num. 14. *Andreas Cludius de sequestrat. cap.* 7. *nu* 18.
& pulchrè deducit *Nicolaus Reusnerius consultat.
lib.* 1. *consult.* 1. *num.* 56. *cum seqq.*

In iure etiam sępe sępius videmus æquiparatos
99 ebrios † ipsis furiosis, absentibus, dementibus, †
infantibus, ignorantibus, dormientibus, ac mor-
tuis, *text. est in can. venter* 35. *distinct. atque in*
100 *can. sane* 15. *quæst.* 1. Et ebrij † vitam edormire
dicuntur, *text est elegans in cap. à crapula, de vit.*
101 *& honest. Cleric.* Vndę † Solem, vt scribit Cice-
ro, rarò Occidentem, rariùs Orientem vident. &
legitur de Alexandro Magno, qui dū ebrius erat,
aliquando per duos dies integros dormiebat.

Aptissimè quoque de ebrietate dici potest,
quod de senio scribit Lucretius lib. 2. de natura
rerum.

102 *Claudicat † ingenium, delirat. linguaq. mensq.*
Omnia deficiunt, atque vno tempore desunt.

Quare, quando vir in alienationis ebrietate
nutat, & in piscina vini quasi natat, cum tūc nul-
lum consensum, nullumq. vitę gerendę consilium
103 possideat, † & sic quidquid dicit, & facit, igno-
ret, vnde si aliquod delictum committat, clemen-
104 tiùs est cum eo agendum. Caret enim † ebrius
recto sensu, & sic cōsensu. *de quo S Tho.* 2. 2. *q.* 150.
Ideo quando vassallus est ita ebrius, vt igno-
105 ret, quid agat, & Dominum Feudi † grauiter
lęserit, vel offenderit, non est feudo priuandus,
arg. l. omne delictum 6. *§. per vinum. ff. de re mili-
tar. cum alijs in puncto relatis per Schader. in
tract. de feud. part.* 9. *cap.* 4. *sub num.* 97. *vers. Idem
est si vassallus ita ebrius. &c.*

106 Donatarius pariter, † qui per ebrietatem
manus violentas donatori infert, re donata non
venit priuandus, vt concludunt *Doctores*, & pręs-
sertim *Francisc. Rip. in repetit. leg. fin. num.* 72. *C.
de reuocand. donat.*

107 Pacem, si aliqui simul inierint, † & pactum
fecerint de se non offendendo, si quis ex ebrieta-
te alterum percusserit, non dicitur pacem fregis-
se, vt aduertit *Bart. in l. aut facta, §. causa in fin. ff.
de pæn. Bald. in l.* 1. *col. penult. vers. extra quæritur
C. vnde vi. & in l. data opera col.* 2. *vers. ebrietas. C.
qui accusar. non poss.*

108 Homicidium etiam cōmissum ab ebrio, † non
est pœna ordinaria puniendum, sed alia mitiori.
per text. in d. l. omne delictum. §. vinum, ibi, *per
vinum, vel lasciuiam lapsis capitalis pœna remit-
tenda est, &c. & in can. inebriauerunt Loth.* 15.
109 *quæst.* 1. vbi excusatur Loth † ab incestu ob ino-
pinatam ebrietatem. & in terminis de homi-
cidio asserunt Scribentes, & pręsertim *Bart. in l.
respiciendum §. delinquunt. num.* 3. *ff. de pæn* & per
istum text. si concludit *Bald. in l. data opera. C. qui
accusar. non poss.* & ista est communis conclusio,
id attestantibus *Salicet. in l.* 1. *in fin. ff. ad leg. Cor-
nel. de sicar. & Florian. in l. sed & si quacumque §.
iniuriam num.* 5. *ff. ad leg. Aquil. cum alys allatis
per Iacob. Nouell. in tract. Defension. omn. reor. tit.
quib. ex caus. excusat. homicid. num.* 44. *Roman. in
l.* 1. *num.* 9. *ff. de verb. obligat. Io. de Anan. in cap. de
infamibus num.* 2. *ext. de his, qui fil. occid. Dec. in
cap.* 1. *in fin. de testib. Io. de Villelema in repetit. l.
diuus. num.* 86. *ff. ad leg. Cornel. de sicar. Abb. &
Butr. in cap.* 2. *de maledict.* vbi etiam asserunt id
procedere, quamuis statuto caueatur, quod de-
110 linquentes † nullam prorsus consequantur mi-
sericordiam, quia adhuc ob ebrietatem mitior
pœna imponenda est. *Tiraquell. in tract. de pæn.
leg. caus.* 6. *num.* 2. *Menoch. de arbitrar. Iud. lib.* 2.
cent. 14. *cas.* 326. *num.* 5.

111 Quæ conclusio † procedit, licet quis factus
sit ebrius culpa sua, *pro vt de communi opinione
scribit Laurent. Kirchou. de commun. opinion. cen-
tur.* 2. *conclus.* 84. *in verb. Ebrietas, &c.* & videatur
*Enchiridion. in suis cautel. crimin. in titul. ad l. Cor-
nel. de sicar. cautel.* 2. *vbi nu.* 2. ait, quod interficiēs
112 aliquem, decapitari † nō potest, si se ebriū fingat.
Quæ tamen cautela non ita de facili procedit, vt
fingitur, quia asserenti se ebrium aliquod delictū
perpetrasse non statur eius assertioni, nam ebrie-
tas numquam in dubio præsumitur, ideoque qui
113 ebrietatem † allegat, eam concludenter proba-
re grauatur. *Bald. in cap. à crapula. post princip.
ext. de vit. & honest. Cleric. Francisc. Rip. in repetit.
l. fin. num.* 80. *C. de reuocand. donat.* & sic cum con-
tra probantes militet præsumptio iuris, rationes
114 adducendæ † debent esse valde concludentes.
& sic non sufficiunt possibiles, vt infra dicam.

115 Sed redeundo ad excusandum verè † ebrios,
vt non puniantur pœna ordinaria, & præter ad-
ducta, *addo textum notabilem in l. si quis modestię.*

§. si quis Imperat. maledix. ibi, *si quis temulentus*
116 *Imperatori maledixerit*, † *eum nolumus pœnæ*
subiugari, neque durum aliquid, vel asperum vo-
lumus sustinere, &c.

Cuius Romanæ Constitutionis obseruan-
117 tiam Pyrrhus Epirotarum † Rex, multò an-
tea professus est, qui teste *Plutarcho in eius vi-*
ta, non longe post princip. vers. Certos iuuenes, &c.
Cum dictus Rex audiuisset à quibusdam iuueni-
bus inter bibendum conuitijs, maledictisq. se
oneratum, iussit eos omnes corā se adduci, quod
118 vbi factum est, eorum primum interrogauit, an
ea de se dixissent, cui iuuenis intrepidè respondit,
Sanè hæc Rex diximus, dixissemusq. multa plura,
si plus vini habuissemus, imò verò nisi gladium
defecisset, occidissemus te, &c. qua subita respon-
sione, & vrbana crapulæ excusatione, fractus
Pyrrhi animus, iram in risum conuertendo libe-
rauit eos, &c. & ex nostris etiam id refert *Ti-*
raquell. in tract. de pœn. temperand. caus. 6. num. 5.

In supradicta tamen materia, vt ebrius excuse-
tur à pœna delicti clarè, vt procedam, & simul
breuiter optimum erit distinguere inter ebrieta-
tem, & ebriositatem.

119 Ebrietas † quippe è casu quodam, & ignora-
tione accidit, & sic sine ebrij culpa, puta si so-
cij, ipso inscio, sal in vinum coniecissent, quia
tunc homicidium ab eo commissum, vel aliud
enorme delictum, cum ipse non sit in dolo, nec in
120 culpa venit, † vel in totum excusandus, vel sal-
tem mitiori pœna mulctandus, vt communiter
concludunt *Doctores in cap. 2. de malefic.* & faciūt
text. *supra relati*, & docet *Iacob. Nouell. ad defen-*
sam, titul. homicid. quib. caus. à pœn. mort. excusetur
num. 14. & de communi opinione testatur *Clar. re-*
cept. sentent. lib. 5. quæst. 60. sub num. 9 ibique insu-
121 per † asserit, se vidisse plerosque imputatos pro
varijs delictis, neminem tamen potuisse prætex-
tu ebrietatis impunitum euasisse.

Mihi tamen placet opinio, vt per oculatum
Iudicem verè, & realiter cognito, quem fuisse
penitus ebrium, & insuper quod ipse nullam de-
derit operam, vt inebriaretur, sed deceptus fuit à
122 socijs, tunc enim † quodcunq. delicium perpe-
trauerit, plenariè veniret absoluendus, & in istis
terminis intelligi potest *Aristot. in 2. Ethic.* dum
123 dixit, Ebrijs veniam † dandam esse &c. & *Ferd.*
Vasq. de controuers. illustr. lib. 1. cap. 19. n. 14. inquit,
124 ebrietatem † inculpatam, inculpatum facere,
quidquid inde sequitur. adde *Francisc. Long. in*
tract. de casib. restruat. par. 2. cas. 5. nu. 5. in fin. vers.
ipsum esse à dolo, & à culpa prorsus excusandū, &c.
& ex nostris *Sebastian. Medici de casibus fortuit.*
quæst. 17. num. 6 Card. Turrecrem. in can. sane nu. 1.
15 *quæst. 1. vers. Qui in ebrietate delinquit veniā*
ipsius delicti meretur, &c.

Et in contingentia casus consulatur *Io. Petr.*
Anchar. in suis quæst. Iuris lib. 2. quæst. 13. vbi acci-
125 dit; † Stichum ebrium factum fuisse, quia socij
sal in vinum eo ignorante, imposuerunt, & sic
ebrius gladium arripuit, mulieremq. læthaliter
vulnerauit, quæ tādem mortua est, & ibi *Anchar.*
relatis pluribus opinionibus in fine putat, talem
interfectorem in nullam pœnam incidisse, cum
non dederit operam, vt inebriaretur, sed deceptus
fuit à suis socijs, &c. Notandum est etiam hoc ca-
su, insuper requiri, vt delinquens, penitus sit
ebrius, & sic non intelligat quid agat, aliàs non
ea iuuatur, vt docuit *Bald. in cap. 1. de testibus*, vbi
dicit considerandum esse genus ebrietatis. Vnde
versus.

Aut nulla ebrietas, aut tanta tibi sit:
Vt curas subleuet, si qua est inter vterq. nocet.

126 Ebriositas verò est, quando † quis ex habitu,
& consuetudine sciens, prudensq. inebriatur, nam
eo casu si homicidium, aut aliud malum cōmittat
pœna ordinaria plecti debet, & maximè si ille
127 ebrius † consueuerit esse rixosus, & excitare ri-
xas, sciatq. se ebrium tali vitio laborare. vt latè
declarant *Blanc. in tract. crimin. §. ebrius, per tot.*
Bald. in l. 1. num. 40. C. vnde vi. Angel. in tract. ma-
lefic. in verb. scienter num. 17. & ibi Addent.

128 Nā culpa præcessit casum, & data † fuit ope-
ra rei illicitæ, satisq. omnibus notum est, quod
amisso per ebrietatem vsu rationis in quodlibet
facinus præcipitāter prolabitur. Vnde in his ter-
129 minis excusatio † ebrietatis culpam non dimi-
nuit, sed augumentat, & facit text *in l. quoniam*,
ibi, causam malorum præbuit. *C. ad l. Iul. de vi pu-*
blic. & in l. qui occidit §. hac quoque. ff. ad l. Aquil.
& in l. si seruus seruū §. si fornicarius, & si ex plau-
stro, ff. eodem, & in cap. vnic. de commodat. & in
cap 2. de deposit.

Perbellè hic pertinet lex Pitacci Mitelemeī
130 vnius ex septem sapientibus † Græciæ, in qua
sanciuit, vt delinquentes per ebrietatem magis
punirentur idest pœnæ duplicatione, quo formi-
dine supplicij promptiùs à vino abstinerētur ho-
mines, cum in eorum potestate sit ebrios non
131 esse. † Quam Pitacci legem tanquam iustam, &
rationabilem multi ex nostris extollunt, & præ-
sertim *Baeca in tract de inope debitor. cap. 9. nu. 13.*
Petr. Cened. in collectan. ad Ius Canonicum. in
can. sane diximus 15. quæst. 1. num. 1. in fin. Bald. in
l. 1. C. vnde vi. Simon Schard. in Lexicon. iuris In
littera E. vers. Ebrij.

132 Cuius legis similitudine Imper. Carolus V. †
suis edictis iussit, pœnam ebrijs non esse minuen-
dam, sed quod punirentur de ebrietate, & de deli-
cto, & hoc fuit in Hispania, *prout refert Iodoch. in*
practic criminal. cap. 84. num. 20. & Baiard. in ad-
dit. ad Clar. quæst. 60. num. 42. vers. Carolus V. &c.

133 Equidem supradicta lex Pitacci, quæ † propriè
ascribitur Aristoteli *lib. 2. cap. 10. de reb. public.*
per quam esset necessaria, & vt in viridi obseruā-
tia permaneret in Septentrione viuentibus, vbi
134 sæpe per ebrietatem, cædes, & pessima † quæque
flagitia perpetrantur, & maxima ratione recipe-
retur, etenim quibus in Regionibus certo aliquo
vitiorum genere frequentius delinquitur, exacer-
bari supplicia debēt, & pœnæ, vt minuantur deli-
cta, *Bart. in l. etsi Seuerior, & ibi Salicet. C. de in-*
fam. Grammat. vot. 17. nu. 15 & 16. vt optimè in
pūcto ratiocinatur *Senatus Lituanicus penes Petr.*
Royz. decis. 4. nu. 343. vers. Quæ certè lex, &c.

135 Generaliter tamen de delictis † ebriosorum, si
quis plura desideraret, abundè scripserunt *Decian.*
in tract. crimin. lib. 6. cap. 5. num 8. & lib. 7. cap. 49.
num. 11. Carer. in prax. criminal. titul. de homicid.
§. circa num. 22. Farinac. pariter in prax. criminal.
part. 1. quæst. 20. num. 51. & part. 3. quæst. 93. per tot.

Mascard.

Mascard.de probat.conclus.579.præsertim nu. 3. &
conclus.1358.num.9. Menoch. de arbitrar. Iudic.
lib.2.cas.328.num.1.2.5. & 6. Gomes. variar.resol.
tom.3. cap.1. num. 73. Couar. in clem. 1. in initio
3.part.num.3.de homicid. Ficard. consil.58. præser-
tim num.4.lib.2. Andr.Gaill. obseruat.Imperialiū
lib.2. d.obseruat.110. num.24. Mauritius in tract.
de restitution.in integ.par.1. quæst.11. artic. 1.sub
num. 2. vbi etiam asserit ex sententia Senatus
136 Dolani † maiorem ebriosè consentientem re-
stitutum fuisse in integrum.
137 Et quod ebriosis † tamquam furiosis conce-
datur restitutio in integrum tradit Sfort. Odd. de
restitut.in integr.part.1.quæst.11. artic.1.sub nu.2.
An autem quis teneatur confiteri peccata in e-
brietate commissa videatur R.P. meus Vincentius
Candidus Ord. Prædic., (qui vitæ probitatē simul
cum doctrina iunctam habet) in suis disquisition.
moral. disquisit.22.artic.27.dubit.5. Sed ad nos.
138 Neque tenere † contractus, & promissiones
ebriorum satis notum est glos.in can. vnusquisque
in verb.quod ebrius 22.quæst.4. Bald & Alex.in
l.dolum C.de dol.mal.Cassan.in consuetud.Burgun.
Rub. 1. §.6.titul. De iustices, & droicts de icelles
num.57.R.P.Ioannes del Hugo in tract. de instit.
& iur.tom.1.sess.2.titul.de donat & promission.vbi
139 insuper subdit, quod licet ebrius per se † con-
trahere nequat, potest tamen per procuratorem,
cui dum sobrius erat dedit mandatum, & allegat
Vasquez disput.5.cap.3.
140 Testamentum pariter conditum † ab ebrio
nec valet, Bald.in cap.crapula in princip.de vit.&
honest.cleric. Barthol. Traeg. de crim. par.6.n.49.
Ebrius etiam contrahendo matrimonium,
141 aut sponsalia † nihil facit, quia consensu libe-
ro, & debita deliberatione caret, sic Henric. in
cap.dilectus num.4.de sponsal.S.Antonin.in summ.
3.part.tom.1.cap.19.ante §.1.Couarr.in part decret.
par.2.cap.2. num.9. Gregor. Lopez lib. 6. t.2.par.2.
verb. Et quæ fuere &c.
Quæ opinio à nemine negatur teste P.Sanchez
de matrim.lib.1.disput.8. num.19. & præter ibi al-
legatos Doctores addo Dec. in consil.112. vbi latè
Sebastian.Medic.in tract.Mors omnia soluit.par.1.
num 118.Claud.Cantiunc. consil.34.per tot. Steph.
Caeta in repetit. can. ad limina 30. quæst. 1. §.4.
num.62. Veracrux Specul. coniug.par.1. artic. 41.
vers. quarta conclusio.
142 Vtrum autem contractus gestus † ab ebrio,
sit ipso iure nullus, vel potius veniat rescinden-
dus tractat Franciscus Viu. decis. Audient.Barcin.
105.num.2.lib.1.vbi ponit casum secutum in per-
sona cuiusdam Clerici, qui ad conuiuium inuita-
143 tus, per versutiam fuit inebriatus †, cum in vi-
no fuerit posita aqua incannellata, vnde sic ine-
briatus, vnicum beneficium Ecclesiasticum quod
possidebat ad fauorem conuiuantium renuncia-
144 uit. Et subdit ibi Viuius se multos alios † in-
spexisse, sic inebriatos in varios laqueos incidis-
se æris, & honoris.
Atque in istis casibus est elegans glos.in l. dolū
145 in verb.conuenit C.de dol. vbi loquitur † contra
præbentes vinum album pro aqua, miscentes vi-
no rubeo, quam versutiam glos. tribuit Hispanis,
& refert Neuiz.in Syl.Nupt. lib.4.sub nu.60. ibi,
conuiuia aliquando fiunt ad malum, vt illi Hi-
spani dantes vinum album ad limphandū nigrū.
vt bibens fide iuberet pro eis, & videatur Oldrad.
consil.84. circa fin. vers. narrat Io. quod Hispani
volentes habere copiam librorum inuitauerunt
eum ad conuiuium, & dederunt vinum rubeum
mixtum cum albo, vt inebriatus commodaret eis
libros &c.
Ebrietas quippe sæpe accidit in conuiuijs, vt
legitur de infinitis, & præsertim de Nabale Came-
lione lib.1.Reg.cap.25. Et ideo ex sententia Regis
Salomonis, melius est ire ad domum luctus, quā
ad domum conuiuij &c. Hinc Licurgus conui-
uiorum apparatus, & mensas lautiores, veluti cu-
piditatum inuitamenta sanctionibus inhibuit, vt
refert Alex.ab Alex.dier.genial.lib.3. cap 11.
Legimus etiā de Romanis, qui creatis Edilibus
146 voluerūt, vt popinæ, & † ganeata opsonia tolle-
rentur. Et Tiberius Claudius Imper. nimias deli-
cias quæ fuerant C. Caligulæ temporibus sustu-
lit, latis legibus, Ipse etiam sentiens ex conuiuijs,
& compotationibus sæpe sæpius oriri ebrietatē,
ideo cauponas, in quibus compotari solitū erat,
euertit, vetuitque ne caro coacta, aut aqua calida
vsquam venderetur, auctor est Riphil. in eius vita
Idem quoque præsentiens Nero dū munere ædi-
litio fungeretur, ne quid cocti in propinis veni-
ret, præter legumina, & olera indixisse fertur ab
Alex.ab Alex. lib.4. c. 3. & ex nostris refert Ma-
scard.de probat.concl 578. nu.7. Sed relictis hic cō-
uiuijs tanquam prohibitis, pergam aliqua assere-
re quoad delicta ebriorum.
Et sic an in Irregularitatis maculam incurrāt
147 ebrij, si aliquē mutilent, vel occidant, † quæstio
est non parū controuersa inter Doctores, & licet
partem affirmatiuam aliqui substineant, & præ-
sertim Card.Zabarell. & Imol.in Clem.si furiosus,
de homicid volunt. Tabien in sūma in verb.Ebrie-
tas §.8 n 9.& in verb.Irregularitas 1.nu.5.Siluest.
pariter in summa in verb.Homicid.3.q.4.nu.5.Vil-
ladieg.in tractatu de Irregular lib.5. c.48. num.11.
vers in ebrio, qui ea mouentur ratione, quoniam
148 ebrietas non † est expressa in d. Clem. si furio-
sus, pro vt expressum est de furioso, infante, &
dormiente.
Verum contrariam sentētiam, nēpe quod hoc
149 casu nō sit locus irregularitati plures † alij Do-
ctores melius & fortius tenent, & potissimum
Bonifac.Vitalin.in d.Clem. si furiosus. de homicid.
sub num 25. ibi, qui ex nimia ebrietate quasi dor-
150 miens † cum gladio hinc inde percuteret, & ho-
mines interficeret esset excusatus, & non incurreret
irregularitatem.
Et refert pridie dūm hæc scriberet, quidam ex
Cubicularijs Domini sui Cardinalis Neapolita-
151 ni, qui ita ebrius fuerat ex commixtione vino-
rum antiquorum, & nouorū, quę ad summum po-
tauerat, vt iret quasi furibundus discurrens in
crepusculo per domum cū ense euaginato fulmi-
nando suos ictus contra parietes, & contra quos
reperiebat, itaque omnes à facie sua fugiebant,
licet ad solum terrorem verbalem quem dictus
Vitalin. ei intulit statim quieuerit, & in lectū in-
trauit, vbi sic crapulatus vsque in crastinum re-
mansit liberatus, subditq. idem auctor, quod tunc
iussit eum compeditari, vt deinceps non sic se
inebriaret.

Supradictamque opinionem, vt eo casu clau-
152 sa † sit ianua irregularitati defendunt etiam
Couarr. in d. Clem. si furiosus par. 3. nu 4. vers. & ego
censeo hunc non esse irregularem. Nauarr. in ma-
nual cap. 27. sub num. 230. vbi inquit contrariam
opinionem nunquam ei placuisse, & adde Soar.
de Censur. disput. 46. sect. 1. nu. 12. vers nam commu-
nis. Sayr. in simili tract. lib. 6. cap. 17. nu. 34. vers. se-
cunda opinio. Auila in eodem tract. par. 7. rubr. de
homicid. direct. volunt. sect. 1. dub. 15. vers. secunda
conclusio. Azor. instit. moral. par. 1. lib. 7. cap. 33.
quaest. 7. Farinac. in prax. criminal. par. 3. quaest.
93. num. 9.

Qui Doctores vnanimi consensu ea mouentur
153 ratione, quia ebrius ebrietate † durante caret
vsu rationis, ideoque in eo subest eadem causa
excusandi ab irregularitate, quae inest in furioso,
cum ebrietas sit comes furoris, text. est in can.
venter 35. distinct. itaq. cum hic militet eadem
ratio, idem etiam ius statui debet. vulga. iur.

Quae opinio procedit etiam si quis culpa pro-
154 pria immoderatè bibendo se inebriauerit †, pro
vt dicimus de furioso, vt excusetur ab irregulari-
tate, si furor quoque ei acciderit ex sua culpa, vt
communiter dicunt scribentes in d. Clem. si furio-
sus, & praesertim Cardin. quaest. 6.

Ad quam opinionem comprobandam adduco
sententiam Beati Bonauentura in sentent. dist. 22.
155 art. 1. quaest. 3. vbi ait, Nec furiosum, nec † ebriū,
quamuis vterque eorum sit sua culpa vsu ratio-
nis priuatus, posse committere nouam culpam,
sed omne malum quod durante furore, vel ebrie-
tate factum fuerit, esse circunstantiam, quae ag-
grauat furoris, vel ebrietatis delictum, quem lo-
cum in terminis excusandi ebrium ab irregulari-
tate, adducit Alphons. de Castr. de potestat. leg.
poen. quaest. 14. & alij plures.

Possent tamen optime saluari Doctores de
quibus supra nu. 147. asserentes ebrios irregula-
156 ritatem contrahere, † si aliquem mutilent, vel
occidant, scilicet esse intelligendos, quando quis
se ebriaret data opera, & maximè quando scie-
bat se consueuisse in ebrietate arma sumere, &
homines percutere, atque offendere, etenim tunc
ebrius per dictam potationem immoderatam
operam dat rei illicitae, atque ad occisionē (vt su-
pra dixi) & sic talis mutilando, aut occidendo ef-
ficitur irregularis, ita egregiè distinguendo tra-
didit Marian. Socin. in cap. ad audientiā. sub n. 55.
vers. Vnde distinguo. §. de homicid. & Couarr. in
d. Clem. si furiosus eod. titul. sub num. 4. vers. Posset
quidem vera censeri &c.

157 Plura alia in hac materia † memoriae tradide-
runt (praeter adductos Doctores) Sebastian. Me-
dic. in summ. peccat. part. 1. tit. 1. quaest. 13. & seq. &
titul. 7. quaest. 16. Bonacos. de commun. crimin. in
verb. Ebrietas. Pedraza in 6. precept. Decalog. in
fin. vers. de la Embriaguez. Anton. de Iure script.
lib. 1. cap. 63. Pined. de Monarch. Ecclesiast. lib. 2.
cap. 3. §. 4. & in vita S. Ioann. Baptistae lib. 3. ar. 2.
cap. 1. Sayr. in clau. Reg. lib. 1. cap. 9. num. 4. Paul.
Comitul. respons. moral. lib. 5. quaest. 5. num. 9.
R. P. Francisc. Pegn. olim Rotae Romanae Decan. in
3. part. Director. Inquisit. schol. 17. vers. de eo vero,
qui &c. Less. de Iustit. lib. 4. cap. 3. dub. 3. num. 5.
& seq.

158 Qualiter autem cognoscatur an quis † sit
ebrius, videatur Io. Mar. Monticell. in repertor. de
testib. in verb. Ebrietas, & melius Luc. de Pen. in
l. repetita 1. num. 7. C. de erogat. milit. ann. vbi ad
hoc ponit plurima signa. Et veritas est velle hoc
docere arduum, & perdifficile reputatur, teste
Bald. in cap. à crapula num. 1. de vit. & honest. cle-
ric. & Innocent. in cap. causam num. 5. de testib.
159 ideo sat erit † si talis probatio fiat per indicia,
praesumptiones, & argumēta, vt latè prosequitur
Mascard. de probat. in verb. Ebrietas conclus. 578.

Illudque aduerte testes non probare, quem
160 esse ebrium, nisi etiam non interrogati, † appli-
cent rationes ad hoc concludentes, nec non suf-
ficientes, vt inquit Speculat. in titul. de testib. §. 7.
num. 27. Capyc. decis. Neapolitan. 159. sub num. 36.
vers. quia volo probare aliquem esse ebrium, aduer-
titque Rota in causa Colonien. Canonicatus 27.
Ianuarij 1627. coram Eminentiss. D. Card. Vbald.
161 vbi asseritur, testes † non probare, quem esse
ebrium, si simpliciter dicant, quod ille bibebat.

162 Insuper ex quibus coniecturis arguatur †
quem esse ebrium culpa sua, aut citra culpam
suam, scripsit Marius Salomon. in repetit. in d. l.
163 lex 1. num. 1. ff. de leg. vbi † multum ponderatur
illa qualitas, an quis sit solitus se inebriari,
nec ne.

164 Testes ebrij an ad testificandum admittan-
tur, vel repellantur, & vtrum probent, nec nè,
latè tractat Farinac. in tract. de testib. quaest. 56. à
nu. 434. & addo decisiones in causa Hispalen. Pri-
mitiarum 31. Maij 1617. coram Eminentiss. D.
Cardin. Pamphil. & in causa Elnen. Canonicatus
6. Iunij 1631. coram R. P. D. meo Ghisilerio, in qui-
bus fuit resolutum, vt ebrietas adimat fidem te-
165 stibus, necessariò † debet probari, quod de tem-
pore examinis essent ebrij &c.

Et haec dicta sufficiant circa varia vitia, deli-
cta, contractus &c. ebriosorum, restat illud so-
lum, vt aliqua subiungam circa multas indispo-
sitiones, quae solet afferre corpori humano vi-
num immoderatè sumptum, & deindè nonnulla
adducam circa magnam vtilitatem, quae oriri so-
let, si illud moderatè sumatur.

Nec me latet, aliquem dicturum fore, quia
tractatur de hac materia ebriositatis, ideo me
quasi cerebrum amisisse, faciendo tam longam
digressionem in tali puncto, tamen in hoc ex cau-
sa ista non desisto ab inceptis nec in aliquo tur-
bor, nec moueor cum Momis enim, & detracto-
ribus veluti scorpijs, venenatae linguae arcuato
vulnere contra me surgentibus, nihil mihi est ne-
gotij, quia sperno me sperni.

Quis est enim, qui dedignari debeat sequi
166 exemplum † Magni illius Monarchae Vrbis, &
Orbis, nempe Octauiani Augusti, cui, quando
delatum erat, adesse plures in Ciuitate, qui de
eius persona pessimè obloquebantur, forti, in-
fractoque animo aliud responsum non erat soli-
tus dare talibus delatoribus.

167 Nisi, quod oportebat † in libera Ciuitate, li-
beras esse linguas, vt post Historic. ex nostris re-
ferunt Benedict. in cap. Raynutius, in verb. duas
habens filias num. 89. ext. de testam. & Bartho-
lom. Cassan. in Catalog. Glor. Mundi post 5. consi-
derat. 6. circa med. vers. Pariter Octauianus detra-
hentibus

168 *bentibus ei.* Vbi etiam refert de Cæsare, † quod
omnium memoriam habebat, præterquam ininiuriarum reminisci, &c. O vir in hoc exemplatissimus quamuis gentilis ante Euangelium.

Vtinam enim dum hanc prouinciam sumpsi tam acriter exprobandi pessimum vitium ebrietatis, si quis (quod non credo) ebrietati valde deditus esset, sortiretur mihi sicuti accidit Senocrati Philosopho, sed iam sentio auribus meis susurrare antiquum illud vulgatum quod.

Condire scitè non omnibus datum est.

Narrat enim *Diogen. Laerz. in vita d. Senocratis Philosophi, & discipuli Platonis*, quemdam iuuenem Athiensem Polemum nuncupatum, qui valde solitus erat se inebriari, & cum semel dum temulentus erat, & ambulando in via, nesciensq. quo iret, casu cum ianua loci vbi legebat d. Senocrates esset aperta, ibi intrauit. & tunc Senocrates talia, ac tanta perorare cœpit contra vitiũ ebrietatis, & de laudibus vitæ moralis, vt tunc Polemus longum vale dixit ebrietati, & insuper sic in posterum vixit, vt summa virtutis integritate spectabilis fuerit, & inter Philosophos fama gloria valde clarueriit.

Sed de his hactenus, nam vbi deficiunt vires est tamen laudanda voluntas, & aggrediendo propositã materiam, aduertendũ est, eos, qui im-
169 moderatè bibendo sectantur ebrietatem, † sentiunt imbecillitatem, & debilitatem membrorum, quia vinum sic sumptum interiora consumit. *hinc cecinit Virgil. Poetarum gloriosus Coriphens in suis Epigram.*

Vt Venus eneruat vires, sic copia Bacchi.

170 Nam abundantia vini † molestias ingerit, infirmitates generat, & computrescere facit corpus humanum, illudque macerat ægritudine diurna. & ex *sententia Galeni viri doctissimi in-*
171 *terpretis Hipocratis*, dicti bibones † non possũt iudicari sani, nec viuere possunt diu. Idem pariter asserit *Aristot. in problemat. sect. 30. vers. hi tamen parum suæ valetudinis consulunt &c.*

Asserit etiam *Hypocrates in aphorismis*, & post eum ex nostris refert *Hostien. in summa in titul. de temp. ordinand sub num. 17. in fin.* tales in para-
172 lysim, † & pessimorum morborum genera erũpere, nisi citò quæ impleuerint ablatione sanguinis minuantur. & optimè id discutitur in *can. nihil enim, & in can. ne tales vers. Hippocrates in aphorismis docet, &c. distinct. 5. de consacrat.* vbi etiam asseritur, quod ciborum temperantia salutem, abundantia verò contrarium patit, &c. Hinc vt apud *Alexandrum in quadam epistola Didymus scribit*, & ex nostris refert *Cagnol. in tract. de vita, & regim. Princip.* quod Brachmani puram, & simplicem vitam ducunt, nullius rei capiuntur illecebris, nihilq. plus appetunt, quam naturæ ratio flagitat, nullaque præterea apud eos morborum genera, nullus medicinæ vsus adest, quia sobrietas ipsa est medicina, &c.

Vnde *text. in can. ne tales, distinct. 4. de consecrat.* innitando nos ad sobrietatem perbellè asserit,
173 ibi, Holerum, pomorum, † ac leguminum, & facilior est apparatus, & arte, impendijsque cocorum non indiget, & sine cura substentat corpus humanum, moderatèq. sumptus, quia nec auidè deuoratur, nam irritamenta gulæ non habet, leuiorique digestione concoquitur, &c.

Sed redeundo ad atra mala, quæ oriuntur, ex vino immoderatè sumpto, dic quod & peius est nonnunquam vinum immoderatè sumptum cau-
174 sa est suffocationis (quod Deus auertat) † & subitaneæ mortis, quia ventriculis cerebri, & omnes venas replet, vnde nullum spatium, vel locus restat, per quem calor naturalis dilatetur, sicuti
175 videmus, vt supra dixi, in lucerna, quæ si † funditus oleo impleatur lumen ipsum suffocat. Itaq. nõ sine causa apud *Isaiam cap. 5.* dicitur. *Væ, qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem, &c.*

176 Et Sancta Mater Ecclesia vix orat † pro peremptis in ebrietate, dicente Apostolo. Ebriosi Regnum DEI non possidebunt, &c. atque in hoc est *text. expressus in cap. Audiuimus, de venerat. Sanctor.* ibi, *Cum vix pro talibus in ebrietatibus peremptis Ecclesia permittat orare, &c.* & videatur *Iacob Zocch. in tract. de Ieiunin. num. 36. & Pauin. in tractat. de visitat. par. 2. quæst. 10. num. 102.*

Quot enim malorum sit causa ebrietas, verbis consequi facilè nequit, ad quæ oculum ha-
177 bendo antiqui, † vinum sub nomine veneni appellarunt, vt asserit *Isidor.* & post eum refert *Luc. de Pen. in l. modios C. de suscept. & præposit. lib. 10. num. 7. vers. vinum veteres venenũ appellabant.*

Et conducit *text. in can. vinolentum. 35 distinct.*
178 vbi S. Hieronymus admonet † Moniales, vt caueant ab vsu vini, tamquam ab ipso veneno, ibi, *Sponsa CHRISTI vinum fugiat, vt venenũ, &c.* idem etiam comonefacit *Io. à Capistrano in repetit. cap. à crapula sub num. 4.* ibi, *Moniales debent fugere vinum tamquam venenum, &c. de vit. & honest. cleric.*

Videatur pariter *Ioannes Molanus in tract. de Canonicis lib. 2. titul. 18.* vbi postquam affirmauit
179 vinum esse venenum, insurgit contra † illos de Clero, qui cogunt alios Confratres ad æquales haustos bibendum. contra decretum Concilij Lateranensis edit. sub Innocent. III. Patrũ 1215. cap. 15. ibi. *Vnde illud absurdum decernimus penitus abolendum, quo in quibusdam partibus ad*
180 *potus † æquales suo modo se obligant, potatores, & ille iudicio talitũ plus laudatur, qui plures inebriat, & calices facundiores exhaurit, si quis autem & quæ sequuntur &c.*

Ruminandum venit etiam cur à Sapientissi-
181 mo Rege Prouerb. cap. 31. dictum sit. † Noli Regibus, ò Lamuel, noli Regibus dare vinũ, &c. & apud Athenienses ex Solonis instituto, si Principem ebrium esse animaduertebant, morte mulctabant. *vt auctor est Cel. Rhod. lib. 28. cap. 21. atque Laertius in vita Solonis.*

Veritas tamen est, loquendo, quoad Ecclesia-
182 sticos, si omnibus Christi fidelibus † ebrietas procul fugienda est, viris tamen Ecclesiasticis summopere abominabilis esse debet. Nam inter Clericorum ornamenta collocatur pulcherri-
183 ma illa † sobrietatis virtus, *& quare vide S. Thom. 2. 2. quæst. 189. artic. 4.* cum ignominiosum
184 sit Clericis † effluere epulis, inter quas difficulter potest seruari pudicitia. *text. est elegans, & expressus in can. Ecclesiæ principes 35. distinct.* Hinc S. Augustinus (vt refert in eius vita Possid.) in
185 patria † sua petitus ad conuiuium nunquam ire

ire voluit, oportet igitur moderatis epulis con-
186 tentos † esse Sacerdotes, vt admonet eos *Eu-
tych. Papa in cap. fin. Concil. Carthaginen.* & hoc
187 etiam ea de causa, vt Laicorum † incontinen-
tiam, & immoderationem valeant arguere, *Guill.
Durant. de mod. general. Conc. celebr. rub. 36. per tot.*
Egregiè quidem facit dictum illud *Tuba Ro-*
188 *mani Eloquij*, scilicet, Ardeat Orator, † si Indi-
cem velit incendere, &c. quasi dicere vellet, si
Aduocatus in animo habeat accendere, & mo-
189 uere Iudicem, oportet vt ipse † prius sit iam ac-
census, aliàs intentum suum frustratorium
erit. Vnde ad propositum nostrum, si Ecclesia-
190 sticus aliquis vitam sobriam, & Euangelicam †
non duceret, qua fronte poterit imitari, & inci-
dere laicos ad eam peragendam, cum *(vt inquit*
191 *Cassiodorus)* iniquum est bona præcipere, † &
talia non agere. Hinc *Sacrosanctum Concil. Tri-
dentinum sess. 25. cap 1. de reformat.* zelanter rogat
192 Episcopos, aliosque Ecclesiasticos, † vt vitam
exemplarem ducant, rationem illam pulchram
expendendo, ibi, *factis etiam ipsis, ac vitæ actio-
nibus, quod est veluti perpetuum quoddam prædi-
candi genus, &c.* Nam secundum *Senecam epist. 6.*
193 HOMINES † MAGIS OCVLIS CRE-
DVNT, QVAM AVRIBVS, Sed ad nos; si
ebrietas in Laico crimen est, in Clerico tamen
194 erit sacrilegium, † quia alter animam suam ne-
cat, alter spiritum sanctitatis extinguit, secun-
dum *Petr. Rauen. in quodam serm.* Et quod ebrie-
tas sit maius peccatum in Clerico, quam in Lai-
co, arguendo pro, & contra, concludit *Card.
Turrecrem. in can. ante omnia distinct. 35. nu. 3.*
Quare à iure seuerè inhibitum est Clericis in
ebrietatis vitium prorsus incidere, & in hoc ha-
betur *canon Apostolic. 42 quod allegatur à Gratian.*
195 *in can. Episcopus 45. distinct.* & hinc sedulo † in-
uigilarunt, diuersasque pœnas inobedientibus
imposuerunt plura sacra Concilia, & ideo videa-
tur *Concil. IV. Generale Constantinopolit. cap. 50.
Concil. Agatesc can. 41. Concil. Turonense I. cap. 2.
Concilium Veneticum sub Leone I. vel Hilario.
Concilium Foroiuliense cap. 3. Cõcil. Turonese III.
cap. 48. Concilium Cabilonense II. cap. 10. Concilĩ
Moguntinense I. can. 46. Concil. Aquisgranense II.
cap. 6. Concilium Oxoniense in Anglia cap. 26. Con-
cilium Coloniense III. par. 2. cap. 24. Concilium
Treuerense I. cap. 1. & Concilium Lateranense ge-
nerale sub Innocentio III. cap. 15.* & si singula
verba horum Conciliorum in hac materia haberi
desiderantur, ea ponuntur à *Petro Crespet. in eius
summa Cathol. Fid. in verb. Ebrietas.*
Qualiter autem puniatur Clericus non absti-
196 nens se à † crapula, & ebrietate, *text. est in cap.
à crapula de vit. & honest. cleric.* vbi statuitur, ta-
lem clericum esse suspendendum ab officio, & be-
197 neficio, & quemadmodum † miles armatæ mi-
litiæ deletur ex albo militum propter ebrietatẽ.
l. omne delictum § per vinum. ff. de re militar. ita
dici potest de milite cælestis militiæ, cui ma-
198 gis † conuenit sobrietas, & abstinentia, videa-
tur *Plac. in epitom. delict. cap. 30. num. 4. Camill.
Borell. in summa omn. decis. titul. 11. à num. 27. Fa-
rinac. fragment. criminal. par. 1. litera C. num. 246.
Didac. Canter. quæst. criminal. cap. 4. de homicid.
num. 66.*

199 Eaque de causa sancitum reperimus, † con-
suetum inebriari minime posse sacris ordinibus
insigniri, vt probant *text. in can. Episcopus, aut
præsbyter 35. distinct. Rebuff in prax. beneficial.
par. 2. titul. de Cleric. ad sacros Ordines male prom.
glos. 4 num. 8. Salzed. in addit. ad prax. Bernard.
cap. 80. litera A. vers. vnde. Cened ad Decret. colle-
ctan. 33. num. 4. Farinac. d. litera C. num. 252. Bar-
bos. in collectan. iuris Canonic. ad cap. à crapula
num. 2. de vit. & honest. cleric.*
Quomodo verò puniatur Episcopus, vel Cle-
200 ricus, † qui ob ebrietatem Sacrosanctam EV-
CHARISTIAM euomit, *statuit text. in can. si
quis per ebrietatem, de consecrat. distinct. 2.* & de-
clarat *Menoch. de arbitrar. Iud. lib. 2. centur. 5.
cas. 405. per tot.*
Restat modo aliqua, vt promissi, adducere cir-
ca effectus, & maximas vtilitates, quæ ex vino
moderatè sumpto, vberrimè hauriuntur; etenim
201 licet † ebrietas Diaboli sit, vinum verò DEI
est, vt inquit *S. Io. Chrysostom. in Homil. ad Antio-
chenos.* & ex nostris refert *Hieronym. Gig. in tract.
de crimin. læs. maiest. quæst. 50. num. 9.*
202 Nam vinum donauit nobis DEVS ad † læti-
tiam cordis, & ideò *Sapiens in Ecclesiast. cap. 11.*
adhortatur, vt cum gaudio bibamus vinum, &
Regius Prophet. in Psalm. 103. testificatur, vinum
lætificare cor hominis, &c. quod & refert *glos. in
l. si vinum, in verb. ad degustationem vers. quia
vinum lætificat cor hominis, &c. ff. de pericul. &
commod. rei vendit.* egregiè etiam *Plato testatum
reliquit in 2. lib. de Legibus*, quod à DEO vinum
contributum fuit hominibus quasi optimum
præsidium conseruandi senectutem, quod eam
reiuuenescere facit, & abolere valens est mæ-
stitiam.
Igitur vinum moderatè sumptum, (& prius lo-
quendo de commodis, quæ affert animo) reddit
hominem benigniorem, & fideliorem, animam
203 dilatat, spiritus excitat, † intellectum clarifi-
cat. Vnde scribit *Ruffus*, Persianos, & Elnos so-
litos fuisse vinum bibere, quando disputare, vel
204 disserere † intendebant, de re summi ponderis,
vel quando aliquod graue consilium reddebant;
Item vinum sumptum, vt dixi, solicitudinum,
205 angustiarum, laborum, dolorumque dulciter †
memoriam delet, claudendo ianuam mærori, at-
que tristitiæ, eamque aperiendo lætitiæ, nec non
iucunditati. *Vnde Tibull. Poeta lib. 1. eleg. 7. ita
cecinit.*

Ille liquor docuit voces inflectere cantu
Mouit, & ad certos nescia membra modos,
Bacchus, & agricolæ magno confecto labore
Pectora tristitiæ dissoluenda dedit,
Bacchus, & afflictis requiem mortalibus adfert
Crura, licet dura compede pulsa sonent.

Et Horatius Poeta lib. 1. de art. amand. ita etiam
scriptum reliquit.

Vina parant animos, faciuntq. coloribus aptos
Cura fugit . . . .

Et paulò post subiungit.

Tunc veniunt risus, tunc pauper cornua sumit,
Tunc dolor, & cura, rugaq. frontis abit.

Perbellè pariter asseruit Socrates, quod vinum
animos irrigans tristitias, & dolores, quemad-
modum Mandragoras sopit, & hilaritatem sicuti
oleum,

oleum, flammam excitat, plantarum quoque exē-
plo, quę temperato imbre, & leni aura perflatę re-
ctè augescunt, & florent, adquę frugem perue-
niunt.

Vinum insuper testimonio grauissimorum Phi-
206 sicorum infra citand. vitia ipsa, † quod mirabile
est dictu, transmutat in virtutes, commutando
hominum impietatem in pietatem, auaritiam in
liberalitatem, superbiam in humilitatem, negli-
gentiam in solicitudinem, taciturnitatem infa-
cundiam, ineptiam in astutiam, & tandem con-
ducit mentem humanam à potentia ad ipsum
actum, testeque Plutarcho, vinum charitatis fœ-
cundissimum esse, metum abijcere, hilaritatem
afferre, &c.

Vtilitates verò, quæ affert corpori humano vi-
num moderatè sumptum quidem non paruæ con-
siderationis sunt. Quoniam (*vt affirmat commu-
nis Schola DD. Physicorum*) confert nutritioni, re-
207 sistit putredini, † adiuuat concoctionem, dige-
stionem, & generationem sanguinis, incidit flē-
mas, calorem naturalem confortat, & illum per
totum corpus extendit, cholericos humores tem-
perat, excitat appetitum, restaurat conualescen-
tes, impinguescit extenuatos, prouocat sudorem,
& vrinam, aperitque viam superfluitatibus, &
tandem sanitatem amplè custodit.

Quare Antiqui meditando tàm egregias, opti-
masque vtilitates, & commoda, quæ operatur in
corpore humano vinum moderatè sumptum, iure
208 optimo † illud nuncuparunt Theriacam Ma-
gnam, quia habet naturam præseruatiuam na-
209 turæ proficuam, nam vinum † calefacit corpora
frigida, & infrigidat calida, sicca humectat, & hu-
mida extenuat.

210 Atque, vt Galenus ait, vinum † naturalem
humorem recreat, calorem fouet, vtrumque con-
temperat.

Nec in totum inconueniens putarem, si hic sub-
necterem, reiectam esse, tamquam hæreticalem
opinionem illam Seueri, à quo, & hæretici Seue-
riani ignominiosum initium traxerunt, qui Seue-
211 rus docuit, non licere vllo pacto † bibere vinū,
eò, quia fabulosa quadam vanitate (vt S. Augu-
stinus ait) dicebat de Satana, & terra geminasse
vitem. contra quam hæresim plures Doctores
Catholici pugnant, & præsertim *Sebastian. Me-
dic. in summa omnium Hæresum in prima part. in
verb. Vinum, & vini vsus, quando incœperit*, *Al-
bar. Pelag lib. 1. de planctu Ecclesiæ cap. 36. col. 5.* &
ex nostris de prædicta hæresi mentionem facit
*Petr. Cened. in collectan Iuris Canonici collect. 33.
sub num. 4. vers. aduersus Seuerum hæreticum, di-
cente non licere bibere vinum &c.* & addo *Alphons.
de Castr. Minorit. in tract. contra omnes hæreses. in
verb. Vinum*, vbi circa medium loquendo in ter-
minis nostris sic præcisè disserit.

Et certè (vt candidè loquar) hæc hæresis non
212 solum † nocet animæ sicut, & quælibet alia, sed
etiam nocet corpori, quia etsi vinum immodera-
tè sumptum multùm noceat, moderatè tamen
potatum plurimas corpori præstat vtilitates, &
alia ibi adducit &c.

Optimè arridet dictum *Sapientis in Ecclesiast.*
213 *cap. 31.* Quod est sanitas animi, † & corporis vi-
num moderatè potatū, *& rursus*, Sanitas est ani-
mæ, & corpori sobrius potus, &. Hinc etiam *Ca-
to* inter alia e.us aurea documenta illud reliquit.

Hoc bibe, quo possis, si tu viuis viuere sanus.

214 Idest bibe, † quantum natura tua exigit, si ve-
rò plura, præter supra relata in hac materia habe-
ri desiderantur, consulendus est. *Plin. histor. natur.
lib. 23. cap. 1 Io. Baptista Confalonier. in Libello de
natura vini. Albertan in lib. vlt. de temperantia
Andreas Bacc. lib. 2. Histor. vini, Baldassar Pisanel.
in tract. de natura ciborum, & potus, titul. de vino,
& suarum legum, & effectuum, Ioan. Flauius in
tractat. de vino, & aceto, eorumq. effect. Castor Du-
randus in Thesauro sanitatis titulo, de vino mode-
ratè sumpto.* & ex nostris nonnulla adducunt *Ne-
uiz in Syl. Nuptial lib. 4. nu. 60. Ioan. Guttier. ca-
nonic. quæst. cap. 4. Barbos. de offic. & auctorit. Epi-
scop. titul 2 glos. 11. Prosper Rendell. in tract. de vi-
nea vino, & vindemia titul. de commerc. vini, &
omnium melius. Petrus Lenauder. in tract. de pri-
uileg. Doctorū lib. 1. q 62. à nu 100.* Vbi etiam quæ-
ritur, quæ, & quot sint qualitates boni vini. Vn-
de versus Scholæ Salernitanæ adducitur, scilicet,

*Si bona vina cupis hæc quinque probātur in illis
Fortia Formosa, Fragantia, Frigida, Frisca.*

215 Et addo, quod vinum † vetus melius est quàm
nouum. *l. cum quid ff. si cert. petat.* & ibi *Alciat.
num. 8.* vbi plura de vino veteri, & videatur *Plin.
histor natural. lib. 14. cap 4. & 6.*

Itaque Plautius in proœm. Cassinæ dixit.

Qui vtuntur vino veteri Sapientes puto.

Et *S. Hieronym. in præfat. super Pentateu.* elegan-
216 ter inquit, Vinum † eò antiquius, eò pretio-
sius, &c. Quare *Horatius Flaccus* Poeta celeber-
rimus inuitando ad secum cenandum Equitem
217 Mecenatem. † vt eò libentius accederet, asse-
rit se habere vinū vetus Albani supra nonū annū.

*Est mihi nonum superantis annum
Plenus Albani cadus.*

218 Ex vino enim veteri, † illud est optimū, quod
in dolij medietate consistit, nā vt inquit *Macrob.
Saturnal. lib. 7. c. 12.* pars vini suprema aëris vici-
nitate corrumpitur, pars inferior admistione fæ-
219 cis, † deterior est, & sic potest declarari dictum
Bart. in d. l. cūm quid. ff. si cert. pet. vbi ait, quod tu-
220 tor non debet † dare familiæ pupilli vinum ve-
tus, quia *Bart.* loquitur (vt eum intelligit *Thom.
Act. in tract. de Ludo Schacor. quæst. 1. n. 24.*) de illo
vino veteri, quod in dolij medietate consistit.

221 Quando autē vinum † nouum incipi debeat
potari, & dic in primo die Mensis Nouembris,
*text. est in l. iubemus, vers. à Nouembri mense, &c.
C. de erogand. milit. ann. lib. 12.* ibiq. *Bart.* & hoc
tamquam singulare dictum notat *Ludouic Roma-
nus singul. 380. incip. Scires tu mihi probare per le-
gem, quando vinum nouum sit potandum, &c.*

Vbi etiam *num. 2.* testatur, quod super hoc fuit
222 interrogatus *Bald.* † à Duce Mediolanensi (qui
Bald. dicebatur omnia iura scire) an sciret quo tē-
pore sit potandū vinum nouum, ipse bene repe-
223 rit † supradictum textum, & subdit *Romanus*,
quod *Bald.* id reperit, quia studebat, sed tu, qui nō
vis studere, non reperies.

Quo-

225 Quoties enim in † refectione fit bibendum,
de hoc etiam adest textus expressus in *can. quando 44. distinct. in fine*, ibi, *vltra tertiam vicem poculum non contingant*. & notatur in *cap. interfecisti 2. de homicid. ibiq. gloss. in verb. Temperatè*.
Vnde arridet dictum illud *Apulei lib. 4. florid.* & ex nostris refert *Lucas de Penn. in l. temperent 4. sub nu. 2. C. de vestib. olobor. lib. 9.* scilicet, quod
226 Primum † poculum ad sitim pertinet, Secundum ad hilaritatem, Tertium ad voluptatem, Quartum ad insaniam &c.

Sed veritas est, quod in hac materia non ita
227 facilè potest dari certa regula, † cum id sit reducendum, ad qualitatem complexionum, & temporum.

Illudq. addam, & deseruiet pro fine huius longi diuerticuli, adducendo paternum illud monitum *S. Gregorij Papæ*, qui, inquit, in cibu, & potu,
228 ita esse cauendum, sicuti † quando cythara temperatur, nam *in lib. 20. Moralium cap. 31.* sic ait. Pensandum est, quod corda in cythara, si minus tenditur non sonat, si amplius, raucè sonat, &c. Et *S. Augustinus in lib. de salutarib. docum. cap. 37.*
229 ita perbellè ait, Bibamus † ergo non quantum gula exigit, sed quantùm naturæ imbecillitas postulat.

Sed vt longo iure postliminij redeam ad propositam materiam, scilicet circa consuetudinem irrationabilem, & rationabilem, de qua supra
230 *num. 46.* si plura exempla irrationabilis † consuetudinis haberi desiderantur, examinentur text. *in cap. 2. de probat. & in cap. ad nostram eodem tit. & in cap. cum decore. de vit. & honest. Cleric. & in cap. extirpandæ. & in cap. fin. de preben. & in cap. constitutus. de fideiuss. & in cap. aqua. de conse crat. Eccles. vel Altar. & in cap. quanto de consuet. & in cap. 1. de cler. non residen. in 6. & in cap. 1. de cler. ægrot. in 6. & in cap. 1. de consuetud. in 6. & in cap. 1. de Cappell. Monach. in 6. & in cap. quamquã. & in cap. fin. de censib. in 6. & in c. 1. de bigam. in 6. & c. 1. de iniur. & damn. dat. in 6. & in c. 1. de preb. in 6. & in cap. si Episcopus. de pœnit. & remiss. in 6. & in cap. cum non deceat. de elect. in 6. & in clem. statutum, de elect.* Et de iure ciuili *in l. 1. in princ. ff. de vsur. & in l. eos C. eodem. & in auth. habita. C. ne fil. pro patr. & in auth. nauigia. C. de furt. & in auth. omnes peregrini. C. comm. success. & in auth. cassa. C. de sacrosanct. Eccles.*
231 Et generaliter potest dici, † illam esse consuetudinem irrationabilem, quando super ea, lex fieri non posset, vel si adesset tanquam iniusta delẽda veniret, quia degeneraret ab eius natura, sicutiè contra, & dicam infra.
232 Exempla verò rationabilis consuetudinis, † si quis habere etiam vellet, perquirantur text. in *cap. certificari, de sepultur. & in cap. super eo, de cognat. spiritual. & in cap. cum omnes, de constit. & in cap. primo, de Cler. ægrot. & in cap. ex parte, de concess. præbend. & in can. de trina. de consecrat. dist. 4. & in can. primo. 16. distinct. & in can. vtinam 76. distinct. & in can. pudenda 24. distinct.* Atque de iure Ciuili text. est etiam *in l. item eorum in princip. ff. quod vniusque vniuers. nom. & in l. si fine, §. Lucius ff. de administ. tutor. l. 3 §. non tãtum ff. quod vi, aut clam. & in l. non tantum ff. de decur. & in l. semper. §. Legem. ff. de iur. immun. & in l. fin. C. de testam. & in l. missi opinatores. C. de exact. tribut. lib. 10. & in l. prima C. de petit. bon. subl. eodem lib. 10. & in l. si fundus, ff. de euict. & in l. cum delationis §. asinam. ff. de fund. instruct. & in l. si seruus plurium. §. fin. ff. de legat. & in l. vel vniuersorum, ff. de pign. act. & in l. excepto C. locat. & in l. si Publicanus in fin ff. de public. & in l. parabolani. ff. de Episcop. & Cler. & in l. prima. §. primo. ff. de vent. in spiciend. & in §. Pauonum. instit. de rer. diuis.*

Et generaliter potest asseri, quod consuetudo tunc potest dici rationabilis, & rationi cõgruens
233 quando † de ea re, de qua est consuetudo, iusta esset lex denuò edita priori mutata, si qua esset, vel minimè mutata, quando nulla existebat, vt tradit *Syluest. in summa. in verb. Consuetudo. q. 1. Sot. de Iustit quæst. 3. artic. 2. vers. quam verò longum, &c.* & aduertit Senatus Pedemontanus penes *Thesaur. decis. 225. num. 13. vers. Vnde si hoc lege decerni posset, non video quare, idemq. consuetudini non sit tribuendum, &c.*
234 Et non incogniti iuris est, † legem, & consuetudinem pari passu ambulare, vt sunt plures textus, & præsertim *in l. 2.* ibi secundum leges, moresq. locorum insinuentur, *ff. quemadmod. testam. aperiant. & in l fin.* ibi, quibus hoc facere, vel ex legibus, vel ex longa consuetudine permissum est. *C. de emancip. liber. & in auth. iubemus in fin.* ibi, legibus, & moribus consonantem. *C. de iud. & in cap. cum venissent*, ibi, secundum ius, & bonam terræ consuetudinem *ext. de eo, qui mittit in possess. & facit etiam l. 1. C. de seruit. & aqu. & l. circa C locat. & l. an in totum, vbi gloss. allegat concord. C. de adific. priuat & can. in his. distinct. 11.* & latè tradunt Canonistæ *in cap. Clerici, vbi Abb. in 3. notabil. ae sudie.* & declarat *Bald. in l. 2. sub nu 4. C. quæ sit longa consuet.* & dixit Rota corã *bo. me. Rembol do in causa Tiburtina iuris Molendi 4. Iulij 1614.*

Ergo si pari passu ambulant, finis consuetudi-
235 nis † debet esse sicuti finis legis, cuius præcipuus, & particularis est, humanas actiones quã-
236 tum in se est ad æternam † fœlicitatem, & salutem dirigere, vt docet *S. Thom. in 2. part. quæst. 90. ar. 2.* & ex eo probat *Suarez in tract. de legib. lib. 1. cap. 7. num. 5.* & ex nostris refert *Fortunat. Garz. in tract. de vlt. fin. Iur Canonic. num. 3.* & ratiocinatur *Rota coram Eminentiss. D. Card. Verospio in causa Barchinonen. Statuti 3 Martij 1636. est decisio 107. num. 16. vers. præcipuum, & particularem finem legis, &c. tom. 3. à me select. aliàs par. 7 recent.* & addo id, quod prçclarè dixit Plato lib. 1. de Legibus,
237 ibi, OPORTET † VT LEGVMLATOR EVM SEQVATVR ORDINEM, VT SEMPER HVMANA AD DIVINA REFERANTVR. Et S. Augustinus in lib. 2. de Ciuitate Dei,
238 ait, † OMNIVM LEGVM INANEM ESSE CENSVRAM, NISI DIVINÆ LEGIS IMAGINEM GERAT.

Quare si consuetudo esset nutritium peccati, quia degeneraret à sui natura sequendi legem,
239 ideo † tunc non consuetudo, sed benè corruptela nuncupari posset, iuxta text. *in cap. cum venerabilis 7. de consuetud. & in cap. quia in omnibus, de vsur. & in Clem. ex graui 1. eod. titul. & in can. mala autem consuetudo 8. distinct.* text. est etiam *in auth. vt null. Iud. §. 1. & in cap. 1. in fin. de alien. feud. & cap.*

& cap.1. de cogn. feud. et dixit Rota coram bo. me.
Rẽbaldo in causa Brixien Thurificationis 16. Mar-
tij 1626. §. Nec obstat asserta consuetudo, quia po-
tius abusus, & corruptela, &c. & coram clar. mem.
Reuerendiss. Merlino in causa Romana vsurarum
13. Iunij 1629. vbi, quod abusus, et corrupte-
240 la, † et non consuetudo dicitur illa, quæ est nu-
tritiua peccati, etc. et recentiùs in causa Fanen.
Commendæ 6. Februarij 1640. corã Reuerendiss. P.
D. meo Dunozetto Decano. §. Non obstant testes.
vers. ita est corruptela, & ideo non attendenda, &c.
et congruè addo gloss. in cap. ad hæc. in verb. celeri,
ext. de rescript. vbi inquit quod malæ consuetudi-
241 nes † sicuti putridæ carnes resecandæ sunt.
Et aduerte, talem consuetudinem, seu abusũ,
242 et corruptelam tractu † temporis quantumuis
immemorabilis minimè firmari, vt constat ex re-
latis in causa Foroliuien bonorũ 4. Martij 1641.
coram R. P. D. meo Rojas. §. Consuetudo si quæ adess-
set immemorabilis, tamquam legibus contraria, &
illicita non potest obstare &c. et facit illud vulga-
tum dictũ, SI MALE SIS VSVS, NVMQVAM
PRÆSCRIBIT ABVSVS, immo quantò ma-
gis est longæua, tantò studiosiùs, et radicitus ex-
243 tirpanda, et damnanda venit. cum tanto † sint
grauiora peccata, quantò diutiùs infelicem ani-
mam detinent alligatam, vt in his terminis tradi-
tur in cap. cum tanto. vltim. de consuetud. & in cap.
cum in ecclesia de vsur. & in cap. cum habere de eo,
qui dux. in matr. quam poll. &c. & in can. flagitia.
32. quæst. 7. et aduertit Rota coram Eminentiss.
D. Card. Vbald. in d. causa Cracouien. Iuris legen-
di. decis. 265. n. 20. vers. cum tantò sint grauiora pec-
cata &c. par. 5. recent. & coram bo. me. Buccabella,
in causa Aesina Saluiani 13. Martij 1637. §. Quod
visum fuit procedere, &c. vbi dicitur in casu, quo
244 consuetudo est illicita, † et irrationabilis etiãsi
sit immemorabilis non attenditur, immo quanto
magis est diuturna, eò minus valida censenda est.
iuxta text. in d. cap. fin. de consuetud. & ibi Roch.
conclus. 5. limit. 5. vers. consideratur. Ruin. cons. 155.
nu. 48. & cons. 156. sub nu. 81. post med. vers. & hoc
etiam procedit. lib. 4. Paris. cons. 27. n. 49. & seq. lib. 1.
245 Diuturnitas enim temporis † peccatum non
minuit, sed augumentat. cap. non satis. de vsur. Et
246 licet antiquum tempus, cuius initij memoria †
non extat, tituli legis, & priuilegij vim obti-
neat. l. hoc iure §. ductus aquæ. ff. de aqu. quotidian.
& æstiu. l. 1. in fin. ff. de aq. pluu. arcen. l. fin. C. vecti-
galia nou. institui non poss. cap. super quibusdam. §.
præterea. ext. de verb. signif. can. contra morẽ 100.
distinct. can. mos antiquus 65. distinct. tamen sem-
247 per vanum † erit, velle asserere à temporis ve-
tustate consuetudinẽ malam robur accipere pos-
se, quia id falsum est, & clamat text. in §. 1. Auth.
vt nulli iud. & in cap. fin. de consuetud. in 6. cum
alijs adductis à Signorol. cons. 50. nu. 9. & à Ruin.
cons. 155. n. 12. lib. 4. & à Paris. cons. 27. n. 52. lib. 1.
Et optimè potest asseri malam consuetudinem
248 esse † ad instar falsæ monetæ, quæ impuritatem,
& improbam ligam tractu temporis potius pro-
dit, quam tegat, & occultet. Benè tamen semper
249 erit, statim quod pullulat aliqua † corruptela,
seu abusus intempestiuè, ei occurrere, quia ali-
quando nisi statim cõprimatur in priuilegiorum
250 ius ab improbis assumitur, † & pro lege obser-
uatur, & posteà incipiunt præuaricationes, &c.
251 Et ideò † ad officium Superioris spectat ce-
lerrimè obuiare ne mala consuetudo radices pro-
252 ducat, † quia postquam diu inualuit, quodãmo-
253 do conuertitur in naturã, cũ consuetudo sit † al-
tera natura, & consuetudo vincit ingeniũ, & artẽ
vt dixit Iacob. de S. Georg. in l. de quibus in fin. ff.
de leg. & sicuti inquit Aul. Gell. noct. attic. lib. 2.
254 cap. 12. Consuetudo est Domina † omnium re-
rum. Quare si sit mala, Mundi Tiranna efficietur
nisi illico opprimatur, atque super hoc valde ex-
clamat text. in can resecandæ 24. q. 3. ibi, Arrius in
255 Alexandria vna † scintilla fuit, sed quoniam nõ
statim oppressus est, per totũ Mundũ eius flamma
populata est, &c. Et benè dicebat B. Hieron. atque
ex nostris refert Bellarm. in cons. 40. sub nu. 24. ibi,
256 Hostis † dum est paruus, † interfice eum, &c. &
facit illud adagium. De fumo, ad flammam, & ve-
257 rissimum est illud aliud. Malum † capit vires
eundo. Contra consuetudinem enim certare est
bellum tale, vt rarò de ea triumphetur.
Quando igitur ageretur de laborioso opere ex-
tirpandi, ac euellendi antiquam aliquam prauam
258 consuetudinem, seu † corruptelam seruari debet
modus, de quo in can. commessationes 44. distinct.
ibi, itaque priùs monebuntur spirituales, & aut
spiritualibus proximi, quorũ authoritate, & le-
nissimis quidem, & instantissimis admonitionibus
cætera multitudo frangatur, &c.
259 Et iste casus, † in quo Archiepiscopus habet
iurisdictionem in Diæcesi suffraganeorum suorũ,
scilicet ad extirpandam malam consuetudinẽ, quæ
est generalis in prouincia sua, text. notabilis est in
cap. ex frequentib. ext. ibi, Vnde cum tu frater Ar-
chiepiscope ex officio tibi commisso tanquã ini-
quã consuetudinẽ de prouincia tua velis (sicut de-
bes) radicitùs extirpare ideo, &c. ext. de institut. &
in c. in tantũ, ibi, prauã illã consuetudinem de tua
prouincia studeas abolere, &c. ext. de simon. & vt
prædicta opinio habeat locũ quid requiratur, do-
cet Ostien. in c. 1. de supplend. neglig. Prælat. in 6. &
in c. ad extirpandas. §. fin. de fil. presbyt. & ibi Butr.
260 & Abb. & est casus in quo † inter Laicos Epi-
scopus habet iurisdictionẽ, scilicet, vt à prauis cõ-
suetudinibus cohibeantur, vt inquit Abb. per text.
in cap. ad apostolicam de simon.
Et nõ esset nouũ asserere, quod ex varietate tẽ- B
261 porũ, & locorũ, † consuetudines, nec non statuta
contra ius commune inducantur, & ex tẽpore ipsę
quoque consuetudines, & statuta varientur, quia
lex debet esse loco, temporiq. conueniens. can. erit
autẽ. 4. distinct. can. fin. dist. 14. can sciendũ, & duob.
seqq. dist. 29. cap. non debet, vbi Abb. n. 2. de consang.
& affin. can. quia sancta §. verũ, & ibi gl. 63. dist. &
docuit Aristot. lib. 2. politic. c. 6. & notat Bald. per
illũ text. in l. vnica nu. 8. C. de caduc. toll. August.
Morl. in empor. iur. par. 1. tit. 1. de Legib. sub nu. 55.
vbi etiam inquit, quod conuenientia loci, & tem-
262 poris sunt duæ † circumstãtiæ, quæ in omni vir-
tutis actione inspici solent, &c. & in terminis no-
stris optim. text. est in cap. alma mater in princip. de
sentent. excom. lib. 6. vbi expressè probatur posse
iustissimè mutari, & abrogari veteres leges, † quæ
etiam iustissimè conditæ sint, si postea successu tẽ-
porũ visũ fuit subditorũ vtilitati id expedire. vbi
Couar. in 2. par. in prin. nu. 2. post grauissimos Au-
tho-

thores per ipsũ relatos,probat,hanc legũ mutabi-
264 litatẽ non solum † permissam esse,sed admodum
vtilẽ,& frequenter necessariã fore,nõ solùm in le-
gẽ humana,canonica,& ciuili,sed etiã Diuina. *vt*
est text.clarus.in c.nõ debet,in princ. ext. de cõsang.
265 *& affinit.* ibi,quoniã ipse DEVS ex ijs, † quæ in
veteri testamento statuerat non nulla mutauit in
nouo,& ideò *Couar. vbi sup. in vers. ad primũ igi-*
tur vsq.ad fin.respondet ijs,quæ in contrariũ addu-
cta fuerunt. quibus,& adde Felin. in c.si quando.
ante fin.de rescrip.& latè tuetur Sot.in tract.de iust.
& iur. lib.1. q.7. art.1. per tot. Atq. in hac materia
congruit illud Claudiani.

. . . . . *Priscamq. resumunt*
Caniciem leges, emendanturq.vetusta
Succeduntque noua . . . . . .

Etenim simul stare potest consuetudinẽ,vel sta-
266 tutũ † disponere contra ius cõmune, & nihilo-
minus nihil cõtinere irrationabile,vel inhonestũ,
sed rationabile,& honestũ esse, vt animaduerterũt
Card.Zabar.in c.vlt.§.fin. n.18. vers. alleganti er-
go,&c.de consuet.Marius Salon.ad Leges Tauri in
relect.ad leg.1.n.331.& 332.& dixit *Rota in Ame-*
rina successionis 19.Ian.1594.corã bo, me. Reuerẽd.
Penia,est dec.269.inter eius a me imprimen. nu.20.
vers.cum stent ista simul, quod statutum sit contra
ius commune, &c.
267 Et prædicta opinio multò magis † procedit,
quando consuetudo esset cõtra apices iuris,vt ad-
uertit *Bald.in c.vnic.de alien. feud. & Gulielm. à*
Monser.in tract.de success.Reg.par.1.dub.1.n.8. Et
268 adde nullũ esse ius merè positiuũ,quod † cõsuetu-
dine mutari non possit. *Bald.in c. vnic. § præterea*
Ducatus.n.3.de prohib. feud. alien. per Feder. Abb.
cons.7.col.4.ad fin.vol.2. Aym.cons.238.num.7.
269 Nã consuetudo † habet authoritatẽ absq.alia
speciali approbatione legis, ex illa generali ap-
probatione,de qua in *l. omnes vbi Bart. nu.4.ff.de*
iust.& iur.& in l.de quibus,ff.de legib.& in termi-
nis *Bart.in l.1.n.22.in fin.& seq.C.de summ. Trin.*
*& fid.Cath.& Bald.in l.si non speciali sub n.5.*vbi
270 in proposito dicit, quod † generalis consuetudo
totius Mundi hoc seruat. *C.de testam.*
271 Videmus etiam,quãdo † Lex resistit,& repro-
bat aliquã consuetudinem, tunc intelligitur non
tantũ voluisse infringere, ac tollere consuetudinẽ
præteritã, sed etiã talis reprobatio extenditur ad
futuras cõsuetudines,ita vt noua non poterit in-
272 duci,ex quo semel est reprobata, † & ideo sensim
eã iudicat iniquã. Quia lex semper loquitur *l. Ar-*
riani. C. de haeretic. vndè capit res posteà factas.
Frãch.in c.vnic.nu.1. & ibi Gemin.nu.8.de excess.
273 *Prælat.in 6.*vbi etiã infortioribus tradit, † quod
licèt ille text. loquatur de Monasterijs hactenus
ædificatis,tamen est intelligendus de Monasterijs
post ædificandis,quia cũ lex semper loquatur, di-
ctio,hactenus est intelligenda,vt operetur semper,
quando casus venerit. *Castr. cons.235.sub n.1.post*
*med.vers.restat respondere lib.1.*vbi quod lex Flo-
rentina mandans quod omnes Ciuitates subiectæ
274 soluant † certũ quid,habet locũ in Ciuitate Pi-
sarum effecta subiecta post Legẽ,quia Lex semper
loquitur.& optimè aduertit *Rota in causa Comen.*
Cappellaniæ 7.Febr.1620.coram bo.me. Remboldo.
Et in terminis nostris,quod lex reprobans con-
suetudinẽ, etiã futurã damnet, hæc opinio fuit de
mente *Io. Andr.in c. certificari. de sepult. & ibi ad*
hoc.Ant.de Butr.notat verba Io.And. ibid. & ita
tenet *Cyn.in l.2.in 5.q.prin.C.quæ sit long.consuet.*
& allegat text.in l.dudum,ff. de contrahend. empt.
& ista est communis opinio de qua post *Cyn.Bar.*
& alios attestatur Alex.in l.si mihi,& tibi §. in le-
gatis sub n.7.& Ias.in 1.lect.n.21.& in 2.lect.n.14.
ff.de legat.1.& idẽ *Alex.in l.si non speciali sub n.2.*
vbi etiã de cõmuni attestatur *C.de testam.* & sic
tenent Canonistæ,& præsertim *Fel.& Dec. in c.2.*
*n.2.& 18.de probat.*vbi ambo pariter asserunt hãc
esse cõmunem opinionem. & de veriori, & com-
muniori affirmat *Steph.Grat.decis. Marcb.16.n.9.*
& sic consulti responderunt *Alex. in cons.193.sub*
n.8.lib.2.& ibi Adden.in liter. AA. & in cons.196.
n.13.eod.lib.2.Hieron.Schurff.in cons.92.cent.2.&
in cons.75.& 78. cent.3. cum alijs copiosè relatis
per *Tiraq.in tract.de retractu in præfat. nu.* 18. Et
hanc opinionẽ tenet *Rota,vt videre est in causa*
Burgen.emolumentorũ sigilli 6. Febr. 1589. coram
b.m.Penia.est dec.9.inter eius imprimen.n.24. vers.
non solum præterita, sed futura quoque consuetudo
cẽsetur dãnata,&c.& recentiùs *in causa Cracouien.*
iuris legendi 21. Maij 1627.coram bo.me. Coccino.
Tamen quamuis,vt dixi, lex semel reprobando
275 consuetudinẽ,sẽper cẽseatur eã reprobare, † ni-
hilominus,quia apud nos nihil stabile, & firmum
reperitur,*auth.de non alien.§.vt autẽ,& l.cũ debe-*
276 *re.ff.de seruit.rustic.præd.*nam fluxæ † mortalita-
ti,& leges, & mores accomodandæ veniunt. Ideò
propter nouas causas occurrentes post legẽ con-
277 suetudinis reprobatoriã, vel etiam † ex antiqua
causa,tunc vigente,sed per legẽ veterẽ non consi-
derata,potest induci consuetudo bona,iusta,& ra-
tionabilis,atq.lex,quę prohibuit talem consuetu-
dinẽ,licèt antea iusta,postea erit iniusta.vt decla-
rant *Abb.in c.fin.n.24.de consuet.& idẽ Abb.in c.2.*
n.8.de probat.& ibi quoque Fel.sub nu. 11.& Dec.
ante nu.12.& idẽ Abb.in cons.7. col.4. in fin.vol.2.
cum alijs adductis per Cou. var.resol.lib.3.c.13.sub
*n.4.*vbi testatur de cõmuni, & adde *glos.& DD.in*
clem.statutũ de elect.Ias.in l.de quib. n.55.ff. de le-
gib.Sarmient.lib.3.select.c.14. n.9. Interrogatique
responderunt *Anchar.cons.218.num.2.Auendanus*
respons.16.num.3.Curt.iun.cons.173.num.7.
Imò,& quod plùs est, si lex expressis verbis fu-
278 turis cõsuetudinibus resisteret, † & vellet,vt nul-
lo modo subsistentiam haberent, nihilominus ex
noua,& iusta causa consuetudo potest induci cõ-
tra ipsã legẽ expressè derogãtẽ, & ista est cõmu-
nis opinio,de qua post *Abb.Anton.Domin.Dec.&*
*alios,*testatur *Franc.isc.Viu.in Sylu.commun.opin.*
opin.161.nu 1.vers.consuetudo ex noua causa potest
induci cõtra legem derogantem etiam expressè,&c.
279 Et tandẽ notandũ est, quando cõsuetudo † est
inducta cõtra aliquod ius merè positiuũ, ea pręsu-
mitur rationabilis,& ex iusta causa inducta,& cõ-
trariũ dicẽti incũbit onus probãdi, vt notabiliter
ait *Bald.in l.de quibus parũ.n.33.ff. de legib.* etiãsi
esset contra ius cõmune, *secundũ opinionẽ Anton.*
*de Butr.*quam probat *Aretin.in c.2. de probat.* vbi
etiam attestatur *Dec.sub nu.8.*& sequitur *Alex.in*
cons. 123.sub num.2. lib. 5. & quidquid tamen sit
quando cõsuetudo esset reprobata à iure,ibi vide.

Paulus Rubeus.

R.P.D.

R. P. D. ORANO.
Corduben. Iurisdictionis.
Die 17. Maij 1597.

ARGVMENTVM.

Portionarij non possunt eligi in coniudices secundum dispositionem *Concil. Trident. sess. 25. cap. 6. de reformatione.*

SVMMARIVM.

1 *Statutum vel consuetudo Ecclesiæ quando disponit, quod talis intelligatur esse de Capitulo, tunc non ambigitur, quin ille sit capitularis, etiamsi tantùm dicat, quod talis habeat vocem in Capitulo.*
Genitiuus denotat nedum dominium, & proprietatem, sed etiam personalitatem. num. 1.
2 *Priuilegia recipiunt interpretationem à consuetudine, & iure particulari, potiùs quàm à iure communi.*
Capituli appellatio numquid intelligatur de iure communi, an verò de iure speciali. num. 2.
3 *Portionarij de iure communi non dicuntur de Capitulo.*

DECISIO XXIX.

1 DOMINI tenuerunt, standum esse in vltimò resolutis, nam vt tradit *Gemin. in cap. fin. col. 2. propè fin. vers. aut quaeritur de praeben. lib. 6.* quando statutum, vel consuetudo Ecclesiæ disponit, quod talis intelligatur esse de Capitulo, tunc non ambigitur quin ille sit capitularis, prout etiam non esse de Capitulo, si tantùm dicat, quod talis habeat vocem in Capitulo. Et ad propositum facere visa fuit reformatio statutorum Ecclesiæ: in qua Portionarij dicuntur personæ sui Capituli, quoniam ex hoc apparet, quod sint capitulares. Genitiuus enim de propria eius significatione denotat nedum dominium, & proprietatem Capituli, *l. 2. §. in locum. ff. de relig. & sumpt. funer. Alex. rubr. sub 2. nu. ff. de iurisd. omn. iudic. Ias. in rubr. de nou. oper. nunciat. sub nu.* 4. sed etiam personalitatem eiusdem Capituli, *cap. figratiosè, & ibi post gloss. in verbo sua. Io. Andr. nu. 1. Gemin. nu. 12. Franch. nu. 7. de rescript. lib. 6.* Ideoque nihil interesse dicebant ad effectum essendi de Capitulo, an hoc ex iuris communis ordine, statuto, vel consuetudine introductum fuerit, ...

2 Quinimò quando agitur de interpretatione legis vniuersalis, loquentes de Capitulis Ecclesiarum intelligendum venit, prout vnaquaque Ecclesia accipitur. Lex enim, priuilegia, & similia, potiùs recipiunt interpretationem à consuetudine, & iure particulari, quàm à iure communi, *c. quod dilecto, de consang. & affinit. Alex. cons. 9. nu. 2. lib. 5.* Ex quibus sequitur, nihil ad propositum facere quod deducitur in contrarium ex eodem *Gemin. in c. fin. nu. 6. de praebend. lib. 6.* vbi voluit, quod si Papa rescribat Capitulo de spectantibus ad Capitulum, intelligi debere, prout Capitulum sumitur de iure speciali; quia hæc eius consideratio habet peculiarem suam rationem, cum enim præsupponat Papa scripsisse pro collatione beneficij ad prouisionem Capituli spectante, & sic in casu odioso, & præiudiciali collatoribus; non mirum si intra fines Capituli communiter, & de iure communi per Canonicos repræsentari solet. Et hoc referatur iuxta *c. quamuis, el 1. de rescript. lib. 6. Felin. in c. causam quae, n. 7. de rescript.* ne aliàs ignoranter, & sic ex defectu intentionis particulari Ecclesiæ consueto voluisset præiudicare.

3 Neque tamen ex eo descendendo ad quæstionem præsentem, inferri potest, quod Concilium quando statuit modum seruandum in correctione Capituli, restrinxerit se ad Capitulum, prout de iure cõmuni sumitur. Non autem intelligendum sit de illo quod particulari consuetudine Ecclesiæ fuit introductum. Maximè cum illud Capitulum ex dignitatibus, Canonicis, & Portionarijs integris, & dimidijs compositum sit proprium, & à Pio IV. per confirmationem concordiæ constitutum, vt benè hic per informantes. Diuisiones autem allegatæ in causa Alben. iurisdictionis, non percutiunt præsentem casum continentem statutum concordatum, & confirmatum authoritate Apostolica, per quod Portionarij Ecclesiæ Corduben. effecti sunt de Capitulo, etsi ex iuris communis dispositione sint exclusi. *Abb. in c. scriptum, nu. 4. in fin. de elect. & in c. cum olim n. 8.* & ibi *Felin. n. 4. de re iudic.* Quare præmissis sublatis, cessare etiam visum fuit quod prætendebatur, iura ad comprobationem præmissorum adducta non esse in forma probanti.

* *Idest sub die 7. Februarij 1597. est supra in hac part. decis. 27. vbi alias decisiones adduxi.*

R. P. D. PAMPHILIO SEN.
posteà S.R.E. Cardinali.
Bononien. vsusfructus.
Lunæ 16. Iunij 1597.

ARGVMENTVM.

Vsusfructu omnium bonorum alicui legato, altero verò vniuersali hærede instituto in proprietate, hæres prædictus non conuenit in vsufructu cum dicto legatario.

SVMMARIVM.

1 *Vsufructu omnium bonorum alicui relicto, hæres vniuersaliter institutus, non concurrit in vsufructu cum ipso vsufructuario.*
2 *Proprietatis mentio vbi sit ad differentiam vsusfructus, intelligitur de nuda proprietate, perinde ac si dictum fuisset, deducto vsufructu.*
Testatoris mens præcipuè attenditur in materia relicti vsusfructus, altero vniuersali hærede instituto.
3 *Institutus in vsufructu censetur à testatore prædilectus in eo, altero hæredi vniuersali instituto.*
4 *Fundi legatum non verificatur sine vsufructu, & ideò fundo vni legato, & alteri legato vsufructu eiusdem fundi, ambo legatarij concurrunt in illius fundi vsufructu.*
Hæres potest quis institui in proprietate etiam sine vsufructu.
5 *Hæres institutus in omnibus bonis, censetur etiam institutus in vsufructu.*
6 *Clausula,* omni meliori modo &c. *importat idem quod pleno iure, & ideò institutus in bonis pleno iure, censetur institutus non solùm in proprietate, sed etiam in vsufructu.*

7 *Vna & eadem res non potest diuerso iure censeri. Declara, quando est diuersa ratio.*

DECISIO XXX.

1 VINCENTIVS de Signis in suo testamento in omnibus suis bonis hæredes vsufructuarios esse voluit Iudirham suam vxorem, & Laudonicam sororem, quas in prædicto vsufructu in casu obitus alterius earum ad inuicem substituit, & vsufructu durante, & eo extincto hæredem proprietarium in omnibus bonis prædictis instituit Canalium, & post eum filios, & descendentes omni meliori modo, &c. mortuo testatore orta fuit controuersia inter prædictas mulieres vsufructuarias, & heredem proprietarium super concursu in vsufructu, illaque hodie in Rota proposita, Domini vnanimiter resoluerunt hæredem non venire in vsufructu cum prædictis mulieribus in casu, de quo agitur. Cùm enim testator apertis verbis vsumfructum à proprietate separauerit, postquam mulieres prædictas hæredes vsufructuarias, Canalium verò hæredem proprietarium fecerit, cessat concursus in vsufructu inter vsufructuarium, & hæredem vniuersalem, qui non datur, vbi alicui relinquitur vsusfructus omnium bonorum, altero verò hæredi vniuersali instituto, *Instit. de vsufruct. in princ. l. vxori meæ, ff. de vsufruct. legat. Castr. cons. 218. num. 2. lib. 1. Socin. cons. 1. num. 14. cum seq. lib. 4. Ruin. cons. 190. num. 11. lib. 2. Gozzad. cons. 47. num. 12. Paris. cons. 94. num. 33.* qui testatur de communi, *& cons. 97. num. 19. lib. 2. Alexand. cons. 25. num. 15. lib. 2. Natt. cons. 97. num. 2. Pic. in l. Titia, §. Titia, cum nuberet, num. 30. ff. de leg. 1. Gabriel. cons. 102. num. 3. & Illustris. Mantic. de coniect. vltim. vol. lib. 9. tit. 6. nu. 17. cum alijs allegat.*

2 Quod maximè procedit in casu de quo agitur, vbi testator relinquendo mulieres vsufructuarias, & Canalium hæredem proprietarium, videtur reliquisse Canalio nudam proprietatem, cum mentio proprietatis facta ad differentiam vsusfructus intelligatur de nuda proprietate, perinde ac si dictum fuisset, deducto vsufructu: *Instit. de vsufruct. in prin. l. si tibi vsusfructus. ff. quom. amitt. Castr. in l. proprietatis. nu. 2. C. de probat.* è *Accorambon. in l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 23. ff. de acquir. poss.* Et in istis terminis tradit *Albert. in l. si proprietas; ff. de vsufruct. accresc. Bald. in l. cum quæstio, sub nu. 1. cum seq. com. de leg.* Et fatetur *Rim. sen. cons. 411. nu. 5. lib. 3.* allegatus pro contraria parte, quod non fuisset ex mente testatoris, quæ in hac materia potissimum inspicitur. *Paris. d. cons. 94. nu. 45. & cons. 97. nu. 21.* satis colligitur ex eo quod dictæ mulieres æqualiter, & æquis portionibus in vsufructu hæredes institutas ad inuicem instituit, ita vt si vna ex eis moreretur, altera in prædicto vsufructu succederet, eique alterius prædefunctæ pars accresceret; quod ostendit voluisse eas habere integrum vsumfructum absque aliqua communicatione cum hærede proprietario, cuius nullam mentionem fecit in substitutione, prout fecisset, si voluisset, quod ei accresceret etiam pars vsusfructus. *ad l. 1. § sin autem ad deficientis. C. de caduc. tollen.*

3 Ex qua etiam substitutione colligitur, mulieres in hoc vsufructu fuisse etiam in hac institutione prædilectas, *l. qui filiabus, in princ. ff. de legat. 1. Bart. in l. fin. ff. ad Trebell.* Cuius contrarium sequeretur ex concursu hæredis, ex quo vnaquæque ipsarum licet magis dilecta, minus tamen separatim ex concursu hæredis in vsufructu, quam solus proprietarius, qui licèt minus dilectus consequeretur integram medietatem vsusfructus, quod esset absurdum. *Bart. in l. Gallus. §. etsi parente, ff. de liber. & posthum.* præsertim attenta quantitate ipsius vsusfructus, cuius quarta pars non sufficit pro alimentis, quæ si vxor integra habuisset, instituto hærede filio, multò magis habere debet, instituto hærede extraneo, à quo debebatur integer vsusfructus, vt trad. *Doctor in dicto §. Titia cum nuberet,* vbi *Pic nu. 30.* testatur de communi cum alijs allegatis per informantes.

4 Non obstat text. *in l. si alij. ff. de vsufructu leg.* quia loquitur in legatis particularibus, in quibus cum nomen *fundus*, non possit verificari sine vsufructu, *l. Mauius, §. fundi. ff. de leg. 1.* non mirum si posteà legando alteri vsumfructum eiusdem fundi, detur concursus, quia eadem res duobus relinquitur. *l. si pluribus. ff. de leg. 1.* Quæ ratio cessat, vbi relicto alicui vsufructu omnium bonorum, alter hæres vniuersalis instituitur; cum hæreditas consistat in iure non abstracto à proprietate, & vsufructu, & possit institutio verificari etiam sine vsufructu. *Castr. dicto cons. 218. Ruin. dicto cons. 190. num. 11. Gabr. dicto cons. 102. num. 5.* cum alijs allegatis. Et tanto magis in isto casu, vbi est facta separatio vsusfructus, à proprietate, ex quo vsusfructus vni, alteri proprietas bonorum relicta est, quo casu cessat concursus, cum Canalio non bona, sed nuda illorum proprietas, vti quid separatum ab vsufructu relicta sit. *Instit. de vsufruct. in princip.* quicquid dicendum sit, quādo est facta mentio proprietatis implicitè, seu concretiuè sub nomine fundi *cum dicta l. si alij, in l. Sempronius. §. fin. ff. de vsufruct. leg. & in l. si proprietas. ff. de vsufruct. accresc.* vt declarat *Bald in dicta l. cum quando sub nu. 1. & seq. & Alberic. in dicta l. si proprietas, cum alijs suprà citatis.*

5 Et ex his colligitur responsio ad allegata in contrarium. Nam quod dicitur, propter repetitionem prædictorum bonorum sub institutione hæredis comprehendi etiam vsumfructum, & sic esse locum concursui, ex *Rim. sen. cons. 411. lib. 2. Ruin. cons. 40. lib. 2. & cons. 165. volum. 3.* non procedit in hoc casu, vbi Canalius non fuit institutus in omnibus bonis, & sic in corporibus hæreditarijs cum plena proprietate, quæ comprehendat vsumfructū, sed fuit hæres proprietarius, & sic institutus in sola proprietate absque vsufructu, cum de ea fiat mentio ad differentiam vsusfructus, qui antea ab ea fuerat expressè separatus, *dicta l. proprietas; cum alijs suprà allegatis.* Et in hoc casu cessat concursus, vt fatetur ipsemet *Rim. dicto cons. 5.* & est intelligendum. *Ruin. dicto cons. 190.* qui mouetur ex eo, quod sub institutione hæredis in omnibus bonis contineatur etiam vsusfructus, quod dici non potest in hoc casu, vbi Canalius non fuit simpliciter institutus hæres in omnibus bonis, sed fuit tantum institutus hęres proprietarius, & sic absque vsufructu. Vltra quod de hac materia valdè dubitat *Mant. d. tit. 6. num. 20.* ex eo, quod ista multiplicatio verborum non necessaria, & ex stylo Notariorum apposita, non debet mutare substantiam rei, vt à communi recedatur.

Non

6 Non obstat, quod per clausulam *omni meliori modo, &c.* quæ idem importat, quod *pleno iure. Rim. dicto consi. 190. nu. 19. lib. 2.* institutio intelligatur facta non solùm in proprietate, sed etiam in vsufructu, & sit locus concursui. *Alex. cons. 56. num. 2. lib. 3. Mantie. d. tit. 6. num. 19.* quia clausula *omni meliori modo, &c.* non anget, nec ampliat institutionem Canalij, sed tantùm confirmat in illis terminis, prout est facta de hærede proprietario, cum non operetur vltra modum expressum, vbi stat sine præcedente copula. *Felin. in cap. cum super, col. penult. de offic. delegat. Cassad. dec. 2. nu. 18. de appellat. Paris. cons. 12. nu. 69. lib. 1. Paleott. dec. 114. Achill. decis. vnic de verb. signif. Verall. dec. 124. par. 2. & 233. lib. 1. in manuscrip. cum vulg.*

7 Non obstat, quod Canalius fuerit institutus in proprietate, durante, & extincto vsufructu, & ideò ex regula vniformis determinationis debeat habere proprietatem cum vsufructu, eo durante sicut eo extincto, quia adest diuersa ratio inter dictos casus. *l. miles, §. pro parte. ff. de leg 2.* Vltra quod illa verba, *durante vsufructu*, sunt posita ad alium effectum, nempe ad ostendendum, mulieres non fuisse hæredes proprietarias in vita cum onere restituendi post obitum, quod causaret diuersos effectus, iuxta notat per *Bald. in l. id, quod pauperibus num. 14. C. de vsufruct.* & *Clar.* scilicet, *in l. extraneum, quæst. vlt C. de hæred. instit.* cum ijs quæ aliàs latissimè deducta fuerunt in causa *Perusina de Alphanis 13. Februarij 1597. coram Orano.*

R. P. D. LANCELLOTTO
postea S. R. E. Cardinali.

Romana depositi de Varesijs.

Veneris 30. Octobris 1598.

ARGVMENTVM.

Mulier soluto matrimonio potest hypothecariè agere pro dotis restitutione contra eum, in cuius manibus depositæ fuerunt pecuniæ dotales, etiam absque aliqua cessione iurium facienda per hæredes mariti, cum ipsi competant vtiles actiones, & potest etiam agere contra quoscumque debitores mariti.

SVMMARIVM.

1 *Mulier soluto matrimonio potest hypothecariè experiri pro consecutione dotis apud tertium deposita.*

2 *Mulieri soluto matrimonio pro restitutione dotis competunt vtiles actiones etiam sine cessione aduersus hæredes mariti, & potest agere contra debitores mariti etiam non facta discussione bonorum illius. num. 3.*

Depositi dominium remanet penes deponentem, non autem penes depositarium. num. 2.

3 *Obligatio personalis non extenditur vltra personas expressas.*

4 *Dotalis res non dicitur ea, cuius dominium fuit translatum in maritum.*

5 *Retentio datur creditori anteriori.*

Depositarius si non adimpleantur conditiones depositi, non liberatur.

DECISIO XXXI.

DOMINVS Iacobus Catalanus nuptui tradidit D. Felicem Catalanam eius filiam D. Lucio de Florauantibus cum dote scutorum 5000 & quia hæc dos erat inuestienda per d. Frãciscum Lucij patrem, idem Franciscus constituit eius filium procuratorem ad exigendum à dicto Iacobo scuta tria millia ad computum dictæ dotis, ad effectum, vt dictæ pecuniæ dotales deponerentur penes dictum Hieronymum Varesium pro extinctione trium annorum censuum super casale ipsius Francisci, aliàs impositorum, & vt ijs extinctis vnus census in locum extinctorum ad fauorem ipsius, si filius constitueretur, in cuius constitutione specialis mentio fieri deberet pro fundo dotali ipsius Felicis, & pro exactione dotis, cuius mandati vigore Lucius à dicto Iacobo pecunias exegit, easque penes Hieronymum Varesium deposuit, ad effectum prædictum; & D. Hieronymus se obligauit dicto Lucio pecunias prædictas ad dictum effectum restituere, & quod in earum restitutione se obligauerit. Soluto demum per Lucij mortem matrimonio, factoq. loco restitutionis d. dotis, egit d. Felix contra dictos hæredes D. Hieronymi Varesij pro consequutione trium millium scutorum prædictorum depositorum.

1 Et quia dicti hæredes opposuerunt se non teneri ad dictam restitutionem, fuit dubitatum, an d. Felix contra dictos hæredes Hieronymi possit agere, & obtinere in casu, de quo agitur, super quo Rota consulta affirmatiuè respondit; quia cum pro restitutione huius dotis sint obligata omnia bona prædictorum Francisci, & Lucij de Florauantibus, quemadmodum contra eos d. Felix possit agere hypothecariè pro integra consequutione suæ dotis in omnibus bonis dd. de Florauantibus, eodem modo potest eadem actione experiri pro cõsequutione huiusmodi dotis depositæ apud dictos de Varesijs.

2 Nam ex stipulatione pro restitutione dotis dantur ex æquitate Felici vtiles actiones, etiam sine cessione aduersùs hæredes mariti. *in l. vnica. §. videamus. C. de rei vxor. act. & l. 2. vers. quod si in patris. l. casus. & ibi not. ff. solut. matrim. l. si genero. C. de iur. dot. Guid. Papa quæst. 425. Ias. §. fuerat, num. 24. Inst. de action. Aym. consil. 24. num. 30. Bald. Nouell. de dot. priuil. priuileg. 23. & 24.* & eodem modo pro consequutione harum pecuniarum depositarum, vti dotalium, quamuis dicti Varesij cum ea non contraxerint iuxta dispositionem text. *in l. si res tuas. C. ad exhibend.* & vti contra debitores d. mariti, iuxta dicta per *Paris. cons. 107. nu. 87. & seq. lib. 4. Suarez in l. post remissam dieatam, quæst. 2. num. 2. Vinc. de Franc. decis. 33. num. 5.* etiam non facta discussione patris in eo quod harum pecuniarum dominium, & possessio remaneret penes deponentem, nec in depositarium transierunt. *l. licet, §. rei. ff. deposit. Cern. cons. 39. num. 2. lib. 1.*

3 Non obstat, quod obligatio Hieronymi sit restricta ad personam Lucij, & ideò tamquam personalis non possit extendi vltra personas expressas. *l. quicquid adstringenda. ff. de verb. obl.* nec hodiè competere D. Felici, quæ non est hæres stipulantis, quia hoc procedit quoad directas actiones, sed quoad vtiles, extantibus adhuc pecunijs, secus est, *d. l. si res tuas, cum alijs.*

pro qua etiam obtinenda, requirebatur speciale mādatum. *Cassad. dec. in fin. de procur. Couar. var. res. lib. 1. cap. 6.* quod cum factum non fuerit, nec fieri potuerit vigore generalis mandati, ideo, &c.

R. P. D. LITTA.

Romana de Ropolis.

Lunæ 5. Iunij 1599.

ARGVMENTVM.

Agitur de Iustificatione quarumdam partitarum, & examinantur deducta pro iustificatione.

SVMMARIVM.

1 *Confessio prævalet alijs probationibus.*
Hæres non potest impugnare confessionem defuncti. num. 1.
3 *Iactare suum nemo præsumitur.*
Identitas duabus demonstrationibus probatur. n. 3.
4 *Tutor potest agnoscendo bonam fidem soluere debitum pupilli.*

DECISIO XXXIV.

1 PRÆTENDENTE Ioanne Maria Ropolo duas partitas, de quibus in dubio extractas ex libro tutorum, non iustificari, quarum prima est ducatorum 200. auri de Camera, constituēs summam scutorum monetæ Vrbis 237. & 18. Secunda verò est ducat. Regni 265. & 16. constituens summam scutorum monetæ Vrbis 248. & 72. Domini tenuerunt, ambas partitas satis superque iustificari; Nam in instrumento Ioannis Vincentij Ropoli legitur, quod ipse erat debitor mercatorum Neapolis suorum corresponsalium longè maioris; quo fit, vt respectu debiti ipsius testatoris dictæ partitæ satis videantur iustificari ex propria confessione testatoris, qua nulla maior probatio dari potest, *l. cum te. C. de transact. l. generaliter. C. de non num. pecun. Bald. cons. 192. num. 8. & Aym. cons. 61. num. 3.* & hanc confessionem impugnare minimè potest Ioānes Maria, cum sit hæres illius, *Vulgat. l. cum à matre. ff. de rei vendicat.*

2 Et quod in specie esset debitor Cimini, & Cosnedi, ad quorum commodum persoluta fuerat dicta partita, deducitur, quia debitum in genere confessatum per testatorem, est longè maioris summæ, Secundò, quia testator viuens acceptauit literas cambij primæ partitæ, & in dicto suo testamento vnum ex tutoribus constitutis rogauit, vt illas solueret. Tertiò, quia in confesso est apud partes dictas Ciminum, & Cosnedum fuisse corresponsales ipsius testatoris facto, quia ex computis per dictos Ciminum, & Cosnedum ipsi Vincentio, & post eius obitum, tutoribus ipsis transmissis, quam ex partitis diuersarum mercium, & crediti remanētis prædictorum adnotatis per ipsummet testatorem in quodam suo libellulo apparet, creditum prædictorū verum ascendere ad quantitatem contentam in dictis duabus partitis, vltra quod verisimile non est, quod vbi præfatus Ciminus, & Cosnedus verè creditores non fuissent tantæ summæ pecuniarum voluissent literas cambij, quarum vigore editæ fuerunt dictæ partitæ transmittere, hic soluendas ad ipsorū commodum, & incommodum dicti Vincentij, & hæredis illius, *ad text. in l. merito, ff. de probat.* nec verisimile, quod vbi Vincentius tantæ summæ verus debitor non fuisset, voluerint tutores dictis literis complementum hoc pro suo suum iactando, *ad text. in l. cum de indebito, ff. de probat.*

3 Nec verum est, quod pro parte Ioannis Mariæ Ropoli prætendatur primam partitam non correspondere debito literarum cambij enunciato in testamento Vincentij, si quidem quia summa correspondet sum ducatis 200. auri de Camera constituant eamdem summam, & illud etiam correspondent, quod debebat solui per literas cambij ipsi testatori directas per Dominos Ciminum, & Cosnedum. Vnde meritò istæ duæ demonstrationes sufficere debent pro ostendenda identitate, ad not. per *Bart. in l. demonstratio falsa, num. 14. ff. de condit. & demonstrat.* cum alijs per *Socin. cons. 28. num. 61. vers. nec obstat, lib. 3.* vltra quod cum dictas literas non soluerit testator ipse morte interceptus, sed illas reliquerit soluendas per tutores in testamento filio suo infanti datos, plusquam verisimilis redditur solutio, & identitas dictæ partitæ.

4 Et ad deducta per informantes pro eodem Ioāne Maria circa secundam partitam, quod scilicet literæ cambij, quarum occasione edita fuit dicta partita, fuerunt acceptatæ per ipsos tutores, & non per Vincentium, qui tunc temporis mortuus erat, fuit responsum, quod cum dictæ literæ cambij concernerent debitum ipsius Vincentij testatoris, & consequenter hæredis illius, potuerunt tutores agnoscere bonam fidem, soluendo pupilli debitum, *ad text. in l. quoties, §. sicut in fin. ff. de administr. tut.* nec debitum ipsius testatoris stantibus supradictis potest aliquo modo tergiuersari. Ideo, &c.

Et certè cum simus aliquis in contrarium non detur, & probitas vitæ, ac summa integritas ipsius Francisci Rotæ sit Dominis nota, nec ex libro tutelari appareat maiorem summam mercatoribus Neapolitanis per tutores ipsos fuisse persolutas, quàm testator in suo testamento fassus est debere, consequens est dicere, iustificationem prædictarum partitarum, non ex vno, sed ex pluribus deductam, non posse absque suspicione calumniæ impugnari, maximè cùm vsquē in hodiernum diem Ioannes Maria non fuerit ab aliquo prætenso dicti Ioannis Vincentij authoris sui Neapolitano creditore occasione prædicta molestatus, & sic occasione debiti confessati per ipsummet testatorem, in suo testamēto, quod modo impugnari potest, vulg. iuribus.

R. P. D. LITTA.

Romana liquidationis dotis.

Veneris 26. Nouembris 1599.

ARGVMENTVM.

Colligitur ex Summario.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum euidentem facit probationem.*
Solutio censetur facta in causam præcedentis obligationis. num. 1.
Identitas rei probatur ex duabus demonstrationibus. num. 1.
2 *Hæres per aditionem hæreditatis contrahit cum creditoribus hæreditarijs.*

DECISIO XXXV.

IOANNES Dominicus Bonasonus de anno 1571. promisit tradere nuptui Sebastiano de Remedijs Olympiam filiam suam cum dote scutorū 600. & Sebastianus versa vice promisit dictam dotem augere per summam scutorum 200. factaque fuerunt alia pacta inter prædictos. Verùm matrimonio adhuc non sequuto decessit Ioannes Dominicus, quapropter Sebastianus recusabat Dominam Olympiam ducere in vxorem. Hinc vt effectuaretur prædictum matrimonium, Elisabetha soror dicti Ioannis Dominici promisit dicto Sebastiano dare in dotem dictæ Olympiæ de suo scuta 400. soluenda partim in vita, & partim post obitum ipsius Elisabethæ, quam dotem Sebastianus acceptauit sine præiudicio dotis scutorum 600. aliàs promissæ per Ioannem Dominicum patrem d. Olympiæ, & ita matrimonium cum dicta Olympia consummauit. Habebat iste Sebastianus de dicto tempore duas filias naturales, Bernardinam, scilicet, & Isabellam, quibus assignauit super omnibus suis bonis scuta 200. pro qualibet filia pro eis maritandis, seu in aliquo Monasterio collocandis ad earumdem filiarum libitum; & tempore quo nuptui traditæ fuerint, vel in Monasterio collocatæ liberæ &c. cum pacto quod in euentum, in quem aliqua ipsarum decesserit, altera viuens succedat. His stantibus decessit Bernardina innupta, & Sebastianus pater illius, relicta post se Liuia filia sua legitima, & naturali, suscepta ex dicta Olympia: & cum Olympia, tam nomine suo, quàm nomine Liuiæ filiæ suæ occupasset omnia bona dicti Sebastiani, prætendens inter cætera, illa non sufficere pro satisfactione suæ dotis, & lucri dotalis, & Isabella prætendat consequi super dictis bonis scuta 200. sibi assignata in dotem per Sebastianum, nec non, & alia scuta 200. assignata per eumdem Bernardinæ sorori suæ, cui ipsa fuit substituta, & neget dotem Olympiæ solutam Sebastiano, esse tantæ summæ, prout ex aduerso prætenditur. Hinc meritò emanauit dubium, ad quam summā probetur ascendere dotem Olympiæ solutam Sebastiano.

1 Et Domini vtraque parte informante resoluerunt eam probari ascendere ad summam scutorum 400. tantùm cum ex instrumento rogato sub die 3 Februarij 1575. tum denique ex instrumento recepto sub die 26. Februarij 1597. Quæ instrumenta euidentem dictæ tantùm solutionis probationem constituunt ad *text. in cap. cum olim de verb. signi. ficat. in cap. licet causam*, vbi *Doctor*. hoc notant. *ff. de probat. & in l. fin. vbi gloss. 1. C. de reb. cred.* Nec eam maioris summæ censeri debere dixerunt Domini, ex partitis, quibus nititur Olympia extractis, vt prætenditur ex quodam libro dicti quondam Sebastiani, siquidem quia negari non potest, quin quatuor illæ partitæ situatæ in summario Isabellæ sub num. 5. constituente summam scutorum 253. sint comprehensæ in instrumento illo recepto sub die 26. Februarij 1597. quod conuincitur, tum ex eo, quòd solutio earum cantat de tempore, quo viuebat Elisabetha. Item ab ea, & Mariotto marito illius, quo fit, vt facta omnino intelligi debeat in causam præcedentis suæ obligationis, secundum *Bart. in l. triticum. ff. de verbor. obligat.* quem sequitur *Surd. decis. 30. nu. 10.* maximè cum tunc temporis nulla subesset obligatio prædictorum, quàm illa de qua loquitur illud instrumentum. Tum etiam ex eo, quod omnes illæ quatuor partitæ simul calculatæ constituunt eamdem summam, quæ cōtinetur in dicto instrumento, sit etiam expressa quietantia de apparamentis in dicto instrumento, & vltima partita loquitur de apparamentis, & in dicto instrumento sit etiam expressa quietantia de apparamentis. Vnde si duæ demonstrationes sufficiunt ad probandam identitatem rei secundùm *Bartol. in l. demonstratio falsa, num. 14. & seq. de condit. & demonstrat.* cuius opinionem sequitur *Alexand. consil. 133. numer. quinto. lib. 1. consil. 38. num. secundo. lib. quinto. Ruin. consil. 115. num. 11. lib. 5. Socin. sen. consil. 89. num. 1. lib. 1.* & approbauit *Rota in illa Ciuitatis Castelli bonorum 27. Martij 1596. coram R. P. D. Pamphilio*, & in alijs pluribus causis. A fortiori concludendum erit ex supradictis pluribus demonstrationibus satis superque constare, rem ita se habere, prout dictum est.

Non obstat quod instrumentum loquatur de pecunia numerata, quia talis expressio sæpè fit pro maiori cautela illius, qui aliter, & alio tempore aliquid soluit, & numeratio in actu stipulationis fit non realiter, sed per apparentiam, & vt dicitur *per mestra*.

2 Quo vero ad alias partitas per Ioannem Dominicum solutas à mense Decembris 1575. citra, & sic per obitum Elisabethæ, cuius hæres ipsa fuit, dixerunt Domini, illas censeri debere comprehensas in illo secundo instrumento quietantiæ de recepto sub die 26. Februarij 1579. Tum quia Ioannes Dominicus statim adita hæreditate Elisabethæ fuit effectus debitor residui dictæ dotis scutorum 400. per Elisabetham promissæ *ad text. in §. post mortem Instit. de inutil. stipulat. in l. 1. & per totum tit. ff. vt act. ad hæred. & contra hæred.* Vnde meritò dictæ solutiones intelligi debent factæ in dictam causam, vt factæ de bonis defunctæ debitricis, & quæ effici non potuerunt bona ipsius hæredis, nisi postquàm ipse defuncti debita persoluerit, *ad text. in leg. subsignatum. ff. de verbor. significat.* maximè quia verisimile non est, quod cum Ioannes Dominicus dictas pecunias soluisset in causam propriæ obligationis, non procurasset habere quietantiam; prout fecit, dum residuum dictæ dotis soluit, vti hæres Elisabethæ, *ad text. in leg. cum de indebito. ff. de probat.*

Nec refert quod summa dictarum partitarum simul coaceruata non correspondeat summæ de qua in dicto instrumento, sed minor sit, quia non repugnat, quòd minor summa comprehendatur in maiore, cum residuum illius debiti cum fructibus fuerit solutum realiter in actu ipsius stipulationis, non mirum si in dicto instrumento apponantur illa verba *in pecunia numerata*, quæ etiam vt dictum est, solent quandoque apponi *facta*, & vt dicitur *vna mestra*, pro maiori cautione debitoris, qui iam realiter soluit ferè totum, quod debet in fide creditoris, ne alio tempore cogatur ipse realiter docere de solutione prædicta.

R.P.D.

R. P. D. IVSTO.

Romana Spolij.

Lunæ 21. Februarij 1600.

DECISIO XXXVI.

Impressa est hæc decisio apud Marchej. de Commissionib. tom. 1. fol. 1248. & iterum apud eundem repetitu tom. 3. fol. 45. habetur etiam impressa apud Tiber. in prax. Iudic. lib. 3. post cap. 17. decis. 8.

R. P. D. MILLINO.

postea S. R. E. Cardinali.

Romana Pecudum.

Mercurij 24. Maij 1500.

DECISIO XXXVII.

Impressa est hæc decisio in 4. part. diuers. decis. 230. adest etiam penes Pacif. de Saluian. Interdict. decis. 126. Et decisio in eadem causa sub die 26. Iunij 1596. coram bon. me. Gyps. quæ hic reuocatur, impressam habes in part. 4. diuers. decis. 232. & est replicata in eadem part. decis. 745 & dicta decisio fuit etiam antea reuocata coram eodem Gyps. sub die 24. Aprilis 1598. impressa est apud Pacif. dicto tract. de Saluian. decis. 125.

R. P. D. IVSTO.

Tridentina Census.

Veneris 26. Maij 1600.

DECISIO XXXVIII.

Impressa est hæc decisio penes Cent. de Censibus. decis. 138.

R. P. D. SACRATO

postea S. R. E. Cardinali.

Assisien. Canonicatus.

Lunæ 14. Iunij 1600.

ARGVMENTVM.

De quasi possessione conferendi beneficia, quomodo acquiratur, & quomodo etiam probetur, non contemnenda decisio.

SVMMARIVM.

1 *Quasi possessio conferendi beneficia sufficit, quando agitur inter prouisos, quis eorum debeat præferri, secus si agatur inter Episcopum, & Capitulum. & num. 2.*

2 *Quasi possessio conferendi beneficia acquiritur ex vnico collationis actu.*

3 *Quasi possessio conferendi beneficia probatur per testes super eadem collatione deponentes, secus si deponerent super iure, videlicet, dicendo ad quem pertinet collatio.*

4 *Quasi possessio conferendi beneficia probatur ex prouisionibus factis per obitum beneficiati.*

5 *Verba*, Ad Episcopum spectare, *important ad ipsum solum Episcopum. Vniuersale verbum comprehendit omnem speciem sub vniuersalitate comprehensam. num. 5.*

6 *Quasi possessio conferendi beneficia acquiritur ex sola scientia, & patientia illius, de cuius interesse agitur.*

7 *Attentare non dicitur qui suam possessionem continuat.*

8 *Quasi possessio conferendi beneficia non acquiritur per collationem sine effectuatione.*

9 *Quasi possessio conferendi beneficia probata per collationem vnius beneficij extenditur ad alia beneficia eiusdem speciei.*

10 *Causa actus magis attenditur, quàm ipse actus in fin.*

DECISIO XXXIX.

1 FVIT per Dominos vnanimiter conclusum, intrare alternatiuam in Canonicatu, de quo controuertitur, quia non hic agitur inter Episcopum, & Capitulum super iure conferendi, sed inter ipsos prouisos; quo casu attenditur sola quasi possessio collatoris, iuxta doctrina *Calder. consil. 23. de prebend.* quam *Rota* sequitur *decis. 49. de rescript. in antiquis. Puteus decis. 206. lib. 1. Mohedan. decis. 8. de priuil. Thom. de Than. decis. 3.* & vltimò coram *R. P. D. meo Pamphilio in causa Vicentina Beneficij sancti Martini Veneris 19. Nouembris 1599.*

2 Vnde superfluum visum fuit; ingredi quæstionem: an probaretur præscriptio quadragenaria, & numquid talia probatio esset necessaria vel ne, cum similibus; quia in proposito casu sufficit quasi possessio, *iuribus suprà allegatis*, & illa vnico actu acquiritur, *cap. cum Ecclesia Sutrina*: vbi *Gloss. in verb. trium. Abb. num. 22. Rip.* qui de communi *num. 91. de causis possess. & propr. Alexand. consil. 74. num. 16. lib. 4. Decius consil. 134. num. 1.* Et fuit resolutum in vna *Hispalensi iuris votandi 6. Februarij 1576. coram Cantuccio.*

3 Dictam verò quasi possessionem Episcopi liberè conferendi in suis mensibus benè probant testes pro parte Mariani examinati; explicitè deponentes Episcopos pro tempore absque vlla participatione Capituli contulisse Canonicatus Ecclesiæ Assisiensis, & tales prouisiones fuisse effectum sortitas. Nec est verum, quod isti testes deponant de ijs, quæ sunt iuris, quia id verum esset, si deponerent, collationem pertinere ad Episcopum, secùs quando deponunt de quasi possessione conferendi, quæ benè potest probari per testes; *cap. cum Ecclesia Sutrina*, vbi *Rip. num. 76. de caus. poss. & propr.*

4 Secundò probatur dicta quasi possessio ex pluribus collationibus factis per solos Episcopos pro tempore existentes, quarum copia datur in summario Mariani, & benè probatur assequutio Canonicatuum vigore dictarum collationum, tum ex aliquibus prouisionibus factis per obitum eorumdem, *ad consil. 229. Oldrad. num. 2.* Et fuit dictum in illa *Cæsaraugustana Capellaniæ 4. Maij 1573. coram R. P. D. Seraphino*, tum ex instrumentis possessionis captæ illarum vigore.

5 Non obstant, quæ in contrarium adducuntur. Et primò quòd Episcopus conferendo conseruauerit simultaneam cum Capitulo; nam, vt explicitè deponunt

Præsentatus à duobus patronis vnam præsentationem eligere debet, num. 2. & per tot. Vbi pluribus modis declaratur hæc conclusio.

Præsentatus à duobus non tenetur eligere vnam præsentationem, quando habet iustam ignorantiam, ad quem pertineat ius instituendi, nu. 2. & per totam decisionem. Vbi etiam quando dicatur iusta ignorantia.

Iurispatronatus, institutio de iure ad Episcopum pertinet, nisi ex consuetudine, aut alio capite ad aliam inferiorem pertineat, nu. 2. & 3.

Ignorantia facti non excusat, nisi quatenus fuerit causata à suo aduersario, nu. 2. in fine.

Ignorantia iuris tertij excusat ignorantem, nu. 3. Vbi præsertim quando est probabilis.

Alteri per alterum præiudicium causari non debet, num. 5. in fine.

Patroni quando inter eos oritur differentia super præsentatione alicuius, si infra quatuor menses non præsentauerunt, collatio est deuoluta ad Episcopum, declara vt numero 6. Vbi etiam de materia.

DECISIO XLII.

1 SVB die quarta Iulij præsentis anni fuit coram me resolutum, Andream Calenum esse instituendum, non obstante præcipuo obiecto quod contra illum fiebat, quod ipse ex duabus præsentationibus de se factis neutram prosequi posset. Non primam factam coram Episcopo, quia per prosequutionem secundæ factæ coram Capitulo illi renunciatum erat iuxta dispositionem. *text. in cap. vt quis duas in fin. de elect. in 6.* cuius dispositio habet locum, & in præsentatione. *Lambert. de iurepatr. lib. 2. part. 2. quæst. 5. art. 3. num.* 10. Non secundam factam coram Capitulo, quia non probabat ius instituendi pertinere ad Capitulum, cùm aliàs præsentatio facta coram non habente ius instituendi non suffragetur, vt concludit *Lambert. post alios, quos allegat. tract. de iurepat. lib. 2. part. 2. 4. q. in princ.*

2 Non denique ambas simul cum ex prædictis; tũ ex alio, nempe quia ius non potest competere ex ambabus, iuxta regulam. Quod meum est, meum amplius fieri non potest. Vnde ne contingeret institutionem, quæ venit ad instar sententiæ fieri super incerto, erat necessarium vnam eligere. *per d. text. in cap. vt quis duas, & declarat Lap. alleg. 8. num. 4. & 132. num. 2.* fundamentum autem propter quod tunc censuit Rota non esse locum dispositioni. *dict. cap. vt quis duas*, dum dicit per prosequutionem vnius, illam censeri electam, & ad alteram non dari regressum, fuit iuxta ignorantiam, quam habuit Calenus, ad quem pertineret ius instituendi, præstante veniebat excusandus à mala electione, iuxta distinctionem, *glos. in d. cap. vt quis duas, verb. eligere.* Verùm proposito per me iterum eodem dubio, multa fuerunt opposita per Informantes pro Saluago contra dictum fundamentum, & in primis, quod gloss. loquitur de errore facti. Calenus autem errauit in iure, omittendo præsentationem factam coram Capitulo, & hoc quia de iure communi institutio pertinet ad Episcopum. *cap. omnes Basilicæ, 16. quæst. 7.* Vnde talis ignorantia iuris non debebat sibi suffragari, vt sunt iura vulgaria, & in terminis fuit allegatus, *Lambert. de iurepat. art. 24. q. p. 2. lib. 2.* Secundò fuit dictum quòd & quatenus esset ignorantia facti nihilominus non poterat suffragari Caleno, nisi quatenus fuisset causata à suo aduersario, vt innuit glos. per iura quæ allego nempe. *l. 1. §. quis autem. ff. quor. legat.* Tertiò quod est quatenus esset locus iustæ ignorantiæ, id erat intelligendum ad effectum, vt Calenus posset supersedere in electione, vt loquitur gloss. non autem ad effectum vt si ille nimis properans elegisset, excusetur à mala electione, quibus non obstantibus, Rota stetit indecisis.

3 Ad primum obiectum fuit responsum, quod licèt de iure communi institutio spectet ad Episcopum, *d. cap. omnes Basilicæ*, nihilominus ius non resistit, quin ex consuetudine, aut alio capite possit pertinere ad inferiorem. *Lambert. lib. 2. part. 2. quæst. 4. art.* 4 Vnde difficultas communis consistit in hoc. An Calenus habuerit iustam causam dubitãdi, quod collatio spectaret ad Capitulum, quia si habuit iustã causam, siue illam appellemus ignorantiam facti, siue non faciendo, cum habuerit ignorantiam iuris tertij venit Calenus excusandus, vt de ignorantia iuris valdè dubij: tradit *Corn. consil. 181. numer. 17. vol 3.* post alios quos allegat. Et in specie admittit *Lambert. d. art. 24. ex aduerso alleg sub num. 2.* & clariùs *sub num. 4. in princip.* dum restringit dictum suum ad ignorantiam iuris crassam, & supinam; & sic nullo facti errore causatam. In proposito verò casu satis iustam errandi causam visus fuit habuisse Calenus ex pluribus, nempe quod alij prætensi patroni præsentarant coram Capitulo, quod Capitulũ Saluago fecit collationem, quod idem Capitulum in eadem diœcesi habet collationem aliorum beneficiorum. Quę omnia saltem simul vnita faciunt probabilem ignorantiam, quæ sufficit in materia excusationis. *Abb. in cap. cum olim. num. 18. versic. secus, de re iud.*

4 Ad secundum obiectum fuit responsum gloss. tantum considerasse casus, nempe factum proprium, & factum alienum. Et licet dum loquitur de facto alieno, allegauerit iura loquentia in ignorantia causata ex facto aduersarij, id fuisse per modum exempli non restrictionis. Et sufficere, quod eligenti non possit imputari, vt ipsamet *gloss. declarat in cap. Abb. verb. dominus, vers. alij dixissent quod vbi actor. de re iud. in 6. vbi alleg. eand. l. 1. ff. quor. legat.* & sufficit ad effectum euitandi pœnam, *d. cap. vt quis duas*, quòd ignorantia sit tolerabilis, *vt per glos. ibidem & post eam Io. Andr. verb. tolerabilis.*

5 Ad tertium obiectum fuit dictum, glossam, dum dicit, actorem non teneri eligere, non loqui ad effectum vt teneatur expectare, sed ad effectum, vt possit prosequi ambas simul, vt in *l. 1. ff. quor. legat.* quam allegat. Vnde multò magis colligi ex dictis eiusdem glos. quòd altera post alteram proponi possit, quia tali casu cessat incertitudo institutionis considerata per *Lap. alleg. 8. num. 4. & 32. numer. 2.* Et sic termini sunt minus fortes. Placuit etiam Dominis aliud fundamentum, quod non constet de mandato illius, qui persecutus fuit præsentationem Andreæ coram Capitulo. Vnde nullum fuit sibi præiudicium causatum, iuxta regulam. *Non debet alteri per alteram, de reg. iur. cum vulg.*

6 Vltimò fuit dictum pro parte Saluagi, quod ex quo non fuerat diffinita controuersia super iurepatronatus intra quatuor menses, quod collatio erat deuoluta ad Episcopum ex dispositione, *cap. quoniam,*

quoniam,

niam, de iur. patr. & consequenter cum venerit casus deuolutionis sustinere collationem factam in Saluago, licèt in tempore dato ad præsentandum, ex doctr. *Felin. in cap. cum Bertholdus num. 14. de re iud.* quem sequitur *Roch. de Curt. de iur. patron. verb. honorificum. num. 2.* Verùm cum Dominis videbantur non applicari conclusiones: Nam quantum *ad c. quoniam, de iur. patr.* cuius etiam dispositio recipit plures declarationes, vt fuit dictum in alijs causis, respondebant Domini, sicut & in alia decisione, quod nulla aderat lis coram Ordinario, & propterea potuit legitimè præsentatus quandocunque institui, cùm in hoc nullum à iure sit præfinitum tempus. *Rota decis. 4. de iur. patr. in nouis.* Quo verò ad *doctr. Fel. in d. c. cum Bertholdus* fuit dictũ, illam non applicari, quia hic fuit facta præsentatio, & sic cessat negligentia patroni conualidans collationem Episcopi, vt considerat *Felin. d. cap. cum Bertholdus num. 14. de re iud.*

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Romana census.

Lunæ 14. Ianuarij 1602.

DECISIO XLIII.

Impressa habetur penes Cene. *de censib. decis. 90.*

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Barchinonen. præcedentiæ.

Mercurij 23. Ianuarij 1602.

ARGVMENTVM.

Canonicus primò receptus præfertur secũdò recepto. Canonicatu autem priuatus, si est restitutus, nunquid recuperet primum locum in præiudicium eorum, qui medio tempore recepti sunt? Et quando beneficium dicatur affectum per appositionem manus Papæ.

SVMMARIVM

1 *Canonicus qui primò fuit receptus, præcedere debet eum, qui postea receptus fuit.*

2 *Canonicus priuatus, si postea restituatur, numquid recuperet primum locum in præiudicium Canonicorum medio tempore receptorum.*

Possessione sua non priuatur quis facto iudicis minus iustè procedentis.

3 *Beneficium an dicatur affectum, & quando per appositionem manus Papæ, & num. 4.*

5 *Decretum irritans appositum in dispositione nulla, corruit tanquam accessorium, sicut corruit dispositio.*

DECISIO XLIV.

1 FVIT conclusum, Franciscum Guaschi habere ius præcedendi Matthiæ & alijs litis consortibus, quia D. Franciscus primò fuit in canonicum receptus. *l. 1. C. de consul. in 12. l. vnicuique. C. de prox. sacr. scrin. eod lib. 1. & 2. C. de præfect. prat. eod. lib. c. 1. de maior. & obed. l. 1. ff. de alb. scrib.*

2 Non obstat, quòd D. Franciscus per immissionem Honuphrij Coll. fuerit priuatus, & cõsequenter etiã si modò restituatur non debet recuperare primum locum in præiudicium Canonicorum medio tempore receptorum. *Bart. in l. 2. ff. de decur* quia conclusio est vera in iure, sed non applicatur in facto, quia Franciscus per factum iudicis minus rectè procedentis non cecidit à sua possessione. *Ang. & alij in l. clam possidere, §. qui ad nundinas, ff. de acq. poss.* Et consequenter cùm dicatur potius amotus, quàm priuatus, retinet primum locum. *Accoromb. dec. 51.*

3 Quòd autem iudex immittendo Honuphrium minus iustè processerit patet, quia processit in vim prouisionis Apostolicæ factæ dicto Honuphrio tanquam de affecto ob appositionem manus Papæ, & dicta affectio verè non aderat, quia licèt Papa non apposuerit manum, vniendo hunc canonicatum officio lecturæ. Attamen cum id fecerit ad effectum vniendi, & vnio propter subreptionem fuerit nulla. *Cassad. dec. 1. de vnion* cessat etiam reseruatio, quia appositio manus Papæ limitata ad certum effectum non operaretur minimè sequuto adimplemento. *Geminian. cons. 136. in fin. Achill. decis. 14. de restit. spoliat.*

4 Non obstat, quod prouisio Papæ causet affectionem; etiamsi prouisio sit nulla propter incapacitatem prouisi. *Anchar. cons. 58. Simonet. tract. de reseruat. quæst. 58.* quia appositio manus Papæ ad effectum prouidendi, non est restricta ad personam tantum prouisi, cùm negari non possit, quin Papa voluerit cum beneficio prouidere. Vnde nimirum, si deficiente vno remanet aliud, vt considerant *Anchar. d. c. 58. num. 3. vers. item Papa, & Simonet. dict. q. 58. num. 11. vers. vel negari non potest.* In casu verò proposito Papa voluit mediante vnione prouidere tantum beneficio. Quòd si beneficium non indigebat tali prouisione, vt fuit decisum in hac causa, nulla remanet causa, propter quam Papa voluerit impedire prouisionem Ordinarij. Et ad hoc benè faciunt rationes illorum qui dicunt, appositionem manus Papæ non causare affectionem, quando est facta contemplatione certæ personæ, quæ non fuit reperta capax, de quibus per *Simonett. d. quæst. 58. num. 4. & vltra ibi alleg. Prob. in addit. ad Io. Monach. cap. tibi qui num. 20. vers propterea quod de rescript. in 6.*

5 Non obstat decretum irritans positum in vnione, quia sublata vnione propter subreptionem, corruit decretum tanquam accessorium. *Prob. loc. supra alleg. num. 21. cum alijs per Gabr. tit. de claus. conclus. 3. num. 82. Cassad. decis. 10. nu. 4. supra reg. Cancell.*

R. P. D. SACRATO
Postea S.R.E. Cardinali.

Sabinen. fideicommissi.

Lunæ 28. Ianuarij 1602.

ARGVMENTVM.

Fideicommissum iniunctum constituto in sacris, si sine filijs decesserit, nunquid valeat.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum, seu substitutio facta constituto in sacris si sine filijs decesserit, non valet vbi referuntur contrarium tenentes substitutio, seu fideicom-*

commissum factum Sacerdoti, si sine filijs decesserit, continet contrariam conditionem necessariam, sed ideo remanet purum. & nu. 2.

3 *Immissio vigore* leg. final. C. de edict. diu. Adr. toll *datur etiam pro fideicommissis.*

DECISIO XLV.

1 QVidquid sit, quando substitutio fit constituto in sacris cum clausula, *Si sine filijs*, quo casu non valere fideicommissum, tanquam inuitans talem in sacris, constitutum ad procreandum, & sic ad peccatum, dixerunt *Bart. in l. hæredibus, num. 4. ff. ad Trebell. cum alijs per Paris. cons. 109 à num. 1. vsque ad 5. vol. 3.* Cuius tamen contrarium tenuerunt multi insignes Doctores, dicentes illam conditionem, *si sine filijs decesserit, restituat*, non continere contrariam. Quòd si cùm filijs decedat, non teneatur restituere, ex quo causaretur absurdus intellectus, nempe irritamentum ad peccatum. *ad l. cum patrem familias, C. de condit. insert.* Et consequenter cessare incitamentum ad peccatum. *Ita Saa lic. in l. generaliter in fin. C. de instit. & subst. Bero. cons. 73. num. 12. lib. 2. cum alijs per Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsump. 83 nu. 55.* & latissimè *per Simon. de Prat. de interpr. vlt. volunt. lib. 3. interpr. 3. dub. 2. solut. vlt. nu. 25. cum plurib. seqq.*

2 Fuit dictum, cessare difficultatè in hoc casu, quo substitutio fuit facta Barnabæ sacerdoti, cum clausula, *si sine filijs legitimis, & naturalibus decesserit.* Cùm enim sit impossibile constituto in sacris habere filios legitimos, & naturales, contraria conditio de non habendis dicitur necessaria, iuxta Theodoricum *Bald. in l. non quidquid. ff. de iud.* Et consequenter fideicommissum in hoc remanet purum, *l. si pupillus. §. qui sub conditione. vbi glos. & Doct. ff. de nouat.* & in istis terminis tenuit *Rot. in causa Ianuensi fideicomm. 21. Maij 1582. coram bon. me. Rubeo. Ruin. cons. 144. num. 11. lib. 3. Bertrand. cons. 149. nu. 2. p. 1. in impress. ann. 1534.* Et sequuti fuerunt recentiores absque difficultate. *Illustris. Mantic. de coniect. lib. 11. tit. 9. in fin. Gabr. cons. 126. n. 2. lib. 2. Menoc. cons. 145.* cùm enim constitutus in sacris peccando minimè possit implere conditionem de habendis filijs legitimis, & naturalibus, cessat periculum irritationis ad peccandum, considerantum per *Bart. & sequaces*, vt bene animaduertit *Bertrand. vbi supra.*

3 Ex quibus cum præsupposito, quod constet de morte Barnabæ fuit conclusum, esse factum locum fideicommisso, & inde dandam esse immissionem, quæ competit etiam pro fideicommissis, vt per *Bar. in l. fin. nu. 9. C. de edict. diu. Adr. toll. cum alijs pro communi cumulatis per Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 181.*

R. P. D. IVSTO.

Interamnen. dotium.

Luna 4. Februarij 1602.

ARGVMENTVM.

Pretium non tenetur soluere emptor, cui fuit vendita res, tanquam libera, quam constat esse fideicommisso subiectam: nec pro cautela temporis sufficit consensus vocatorum, quando fideicommissum est perpetuum, prout nec sufficit, quòd alienatio potuerit fieri ex causa dotis, nisi de hoc per sententiam à venditore obtentam prius constet.

SVMMARIVM.

1 *Emptor non tenetur ad solutionem pretij, vbi venditor pro parte sua non impleuit & n. 3. Vbi quod qualibet promisso empteris intelligitur cum sua causa, quatenus venditor adimpleat.*

2 *Consensus vocatorum ad fideicommissum non sufficit pro securitate empteris rei subiecta fideicommisso, quando fideicommissum est perpetuum, cum possint semper alij nasci.*

Emptor non tenetur ad solutionem pretij, quando venditor promisit bona vendita esse libera, & constat de fideicommisso, etiamsi venditio posset sustineri ex causa dotis, quia emptor non tenetur suscipere litem contra fideicommissarios, super libertate bonorum, sed venditor tenetur reddere emptorem securum faciendo separari per sententiam à fideicommisso dotes, vt nullum emptori periculum immineat, ibid.

Alienatio fideicõmissi, vt sustineatur vigore authres quæ, C. commun. de legat. *cui incumbat onus probandi, adesse, vel non adesse bona libera, n. 4. vbi remissiuè.*

DECISIO XLVI.

1 NOn dubium est, quod promissio solutionis pretij fuit correspectiua ad venditionem, in qua venditor promisit, bona vendita esse libera ab omni obligatione, & non subiecta fideicommisso, vt benè deducunt informantes pro D. Io: Baptista. Vnde cù non adimpleatur ex parte venditoris, quia constat de fideicommisso, vt decisum fuit in *hac causa coram R. P. D. meo Decano*, vlterius cònstat de molestijs illatis, emptor non tenetur ad solutionem pretij. *Caputaq. decis. 212. lib. 1. in manuscr. & dec. 127. par. 3 Put. decis. 357. lib. 3. Ang. cons. 94. num. 8. cum alijs allegatis.*

2 Quinimò venditor non solùm non adimpleuit, sed nec etiam adimplere potest, quia non sufficit consensus illorum, qui vocantur ad fideicommissum, quoniam possunt alij nasci, qui interim non consentiunt, & eorum iura, qui vocantur ad fideicommissū, remanent illæsa, & bona non sunt libera, vt tenuit *Rot. cor. bo. me. Perusino in Romana domus de Alicoruis, 2. Mart. 1598. & cor. R. P. D. meo Mellino in Spoletana terrarum 21. Iunij 1599. & 15. Decemb. eiusdem anni.*

3 Non obstat, quod fuerit facta promissio de soluendo puellis in causam dotis Notario stipulante pro puellis, quæ non tenentur implere, imò ex dispositione iuris, *in auth. res, quæ C. comm. de leg.* datur securitas, nam Domini dicebant, quod prædicta promissio, quicũque effectus ex ea orietur, habet correspondentiam, & correspectiuitatem cum promissione venditoris, quod bona sint libera, & non subiecta fideicommisso. Vnde semper est cum sua causa quatenus bona libera traderentur, vt fuit resolutum in *in causa Camerinen. pecuniaria coram eodem D. Mellino 17. Aprilis 1599.*

4 Non obstat, quod venditio sustineatur vti facta in causam dotis, quia ad istum effectum, vt emptor nõ teneatur ad solutionem pretij, sufficit, quod constet de fideicommisso, & quod non constet, non adesse bona libera, quia emptor emit sub assertione ven-

venditoris, quod bona erant libera, aliàs nõ empturus, *l. ii, qui hares, §.1. ff. except. rei iudic.* Et dictum fuit in *Romana census coram Reuerendiss. P.D. Seraphino 17. Martij, & 6. Aprilis* 1577. Et non tenetur suscipere litem contra fideicomissarium super libertate bonorum; sed ille qui petit pretium, & dicit, quòd non obstante fideicommisso alinatio sustinetur, debet reddere emptorem securum, faciendo separari per sententiam à fideicommisso dotes debitas, vt emptori nullum periculum immineat. Ex quibus cessat omnis disputatio, cui incumbat onus probandi adesse, vel non adesse alia bona, ad *Curt. Sen. cons. 127. num. 17. Dec. cons. 119. num. 7. Curt. Iun. in d. auth. res quæ*, cum alijs alleg. per *Modernos Patauinos, de fideicomm. art 42. num. 73.* Quæ etiam procedunt in fideicommissario non docente, extitisse bona libera. Et non in emptore, maximè qui emit sub conditione quòd bona libera sunt ab omni fideicommisso, vt ibidem per DD. modernos *num. 94. in fine.*

5 Neque prodest, quod hodie molestiæ sint sublatæ, quia remanet fideicommissum. Ex quibus decisum fuit, sententiam Rotalem esse iustam, & confirmandam,

R. P. D. SACRATO,
postea S.R.E. Cardinali.

Bononien. fideicommissi de Pannolinis.

Lunæ 4. Februarij 1602.

ARGVMENTVM.

Priuatio hæreditatis à testatore imposita in casu molestiarum, an dicatur pœna, vel conditio? & an propterea sit restringenda, vel extendenda? & alia ad materiam.

SVMMARIVM.

1 Dictus, dicta, dictum, *dictio restringit dispositionem ad præcedentia, num. 2. Vbi quòd est demonstratiua ad oculos.*

2 *Verba testatoris vbi non verificantur, nec etiam locum habet testatoris dispositio.*

Repeti non potest, quod ab initio non fuit. Repetitio enim intelligitur sine alteratione, ibid.

3 *Relatio operatur tantum ad ea, quæ legi possunt, & oculis perspici in termino relato.*

4 *Prohibitio directa in personas, dicitur personalis.*

Extensio non fit ex identitate rationis, quando cum verborum proprietas non patitur, ibid.

Testator, quod voluerit extraneos accipere cognomen suæ familiæ, maximè attendendum est, ibid. ante fin.

Extensio difficilius admittitur, stante diuersitate rationis, etiamsi verba aliàs extensionem paterentur, ibidem in fine.

5 *Priuatio hæreditatis in casu molestiarum dicitur materia magis pœnalis, quàm conditionalis.*

Amissio lucri delati pœna est, ibid.

Pœna an sit, nec ne? requiritur præceptum antecedens, ibid. Et quomodo? & per quæ verba hoc præceptum inducatur? ibid.

Priuatio præsupponit habitum, ibid.

Pœna priuationis inducitur ex coniecturata testatoris voluntate, etiam sine præcepto, ibid.

6 *Extensio in pœnalibus non admittitur, etiam ex identitate rationis.*

Subrogatum habet easdem qualitates eius, in cuius locum subrogatur, nisi adsit diuersitas rationis, ibid.

Qualitas in præcedenti dispositione non censetur repetita in subsequenti, quando adest diuersa ratio, ibid.

Declarationis natura est, nihil de nouo disponere, ibid. in fine.

DECISIO XLVII.

1 QVONDAM Albertus Pannolinus hæredem sibi constituit primogenitum ex filiis filiorum Diamantis sororis suæ, & Ludouici Rattæ illius viri, cui primogenito substituit alios, vt latius in dicto testamento, quibus omnibus deficiẽtibus substituit filios masculos legitimos, & naturales Lælij Pannolini declarando vulgari sermone. *Che se d. M. Lelio, ò suoi figliuoli, & descendenti, in qualsiuoglia modo, & per qualsiuoglia ragione, ò causa, molestasssero detti miei heredi, venendo poi il caso, nel quale siano chiamati alla successione li figli di detto M. Lelio, essi non possano succedere, ma siano priui, come io li priuo d'ogni successione delli mei beni; nel qual caso immediate voglio che succedino detto M. Ludouico Ratta, & suoi figliuoli descendenti.* Post paucos dies idem testator donauit inter viuos supradicto Ludouico omnia sua bona, reseruatis sibi tantũ scutis 50. ad effectum testandi cum onere, & grauamine eidem Ludouico iniuncto, statim, & in continenti restituendi, & consignandi bona omnia comprehẽsa in donatione cum fructibus cumulatis, iuxta dispositionem, & ordinationem in dicto testamento primogenito legitimo, & naturali nascituro ex filijs prædicti Ludouici donatarij, & Diamantis suę coniugis iam defunctæ, cui primogenito fecit plures gradus substitutionum, vt plurimùm se referendi ad dictum testamentum, cuius tenorem de verbo ad verbum voluit etiam registrari in calce eiusdem donationis. Post quæ ordinauit, vt deficiente in totum linea filiorum, & descendentium masculorum legitimorum, & naturalium ipsius Ludouici Rattæ succedat maior natu filiorum Lælij, modo, & ordine, de quibus in dicto testamento, & paulò infrà declarauit, se vocasse eosdem filios Lælij, in casu deficientis lineæ Ludouici Rattæ cum modis, oneribus, & conditionibus, de quibus suprà. Finita linea Ludouici Rattæ, & sic facto loco fideicommisso ad fauorem filiorum Lælij, fuit illis per hæredes vltimi grauati oppositum, quòd Lælius illorum pater occasione cuiusdam litis molestauerat Ludouicum Rattam contra expressam prohibitionem d. q. Alberti fideicommittentis, & licet nihil fuerit firmatum super eo, an prætensæ molestationes essent de comprehensis in testamento q. Alberti. Placuit Dominis videre ante omnia, an prohibitio apposita in testamento esset repetita in donatione, in casu, & ad effectum, de quo agitur. Quod dubium per me pluries propositum fuit tandem negatiuè resolutum.

2 Fundamentum decisionis fuit, quòd in testamento prohibentur tantùm molestari hæredes, vt patet ex illis verbis, ibi, *molestassero li detti miei heredi*, ponderando maximè dictionem illam *dij cors.*, quæ restringit dispositionem ad hæredes, qui suprà fuerãt expressi. *Dec. in cons. 465. num. 8. Soc. iun. cons. 22. num. 30. vol. 3. Paris. cons. 86. num. 36. par. 2. Ruin. cons.*

cons.181.num.2.vers.cum ergo,vol.2.Crauett.cons. 98.*num*.8. & est demonstratiua ad oculos. *l.1. ff.de his quæ in testam delen.l.qui liberis.§.hæc verba*, vbi *Bart.num.7.ff.de vulg.& pupill.& cons.7.nu.1.* *Ruin.cons.29.num.4.& seqq vol.2.* Vnde cum inter illos hæredes non reperiretur descriptus Ludouicus Ratta meritò non poterit dici, quòd idem Ludouicus in testamento fuerit molestari prohibitus. *Alex.cons.140.num.3. vers. ita etiam, vol 6. Ruin.cons.127.num.3.vers.præterea,& cons.130. num.3. vers.nec ob.vol.2. Paris.cons.3.num.26.& seqq.p.2.* Quod si non fuit prohibitus molestari in testamento, minùs potest dici prohibitus in donatione, quia quod ab initio non est, repeti non potest. *Ruin.cons.92.num.10.vers.non obstat,quod conditio,vol.2.Socin.iun.cons.144.nu.3.vol.3.Cephal.cons.433.n.58.* Repetitio enim intelligitur sine alteratione. *Bald.cons.212.ea qua num.1.vol.5. Dec.cons.63. num.6. Paris.cons.7.num.5.par.3.Castr.Curt.iun.cons.92.num.10.vers.quin imò*, & re in eodem statu permanente, *Dec.in l.actione,num.8.vers.eodem modo, C. de transact.Caeber.decis.Pedemont.51.in fine.*

3 Hinc cessat, quòd latè deducitur per informantes pro DD. de Ratta, nempe quòd in donatione pluries fuerit facta relatio ad testamentum, quia relatio operatur tantum ad ea, quæ legi possunt, & oculis perspici. Nec plus debet esse in termino referente, quàm in relato. *Alex.cons.46.num.8.& seqq.vol.1. Bald.cons.212.num.1.lib.5.Ruin.cons 25.num.11. lib.1.* Aliàs non esset referre, vel repetere, sed esset de nouo inducere. *Ruin.cons.92. num.10.vers.non obstat.quòd conditio,lib 2.Soc.iun.cons.144. num.13. lib.3.* Et hinc etiam tolluntur alia; quòd intentio donantis, vt ex prooemio colligitur, non fuerit, alterare in testamento, sed facere irreuocabile propter donationem, illud quod reuocabiliter disposuerat in testamento. Et quod ista donatio sit quædam subrogatio, quæ debet censeri facta cum qualitatibus illius, cuius loco subrogatur, cum multis similibus: Quia imò ex hoc confirmatur, quòd Ludouicus nõ fuerit prohibitus molestari, quia respectu illius non esset retinere primam, sed nouam inducere, non subrogare, sed alterare.

4 Non obstat, quòd prohibitio fuerit realis, vnde sequatur bona testatoris, quia imò fuit personalis, cùm sit directa in personas, ibi, *se detti miei heredi. Bart.in l.cunctos populos,nu.32.C.de sanct.Trinit. Ruin.cons.26.num.9.col.fin.lib.4. Tiraq.de primog. quæst.46.num.4.* Et iste intellectus, quod non sit repetita prohibitio non molestandi, confirmatur ponderando, vt vnus ex Dominis meis faciebat, verba donationis quando vocantur filij Lælij Pannolini, quæ sunt, *deficiente in totum, &c. succedat maior natu filiorum Lælij*, modo, & ordine, de quibus in dicto testamento, & paulò infrà, ibi, *tunc succedant filij prædicti Lælij*, cum modis, oneribus, & conditionibus, de quibus suprà; quæ verba non important modum, onera, & conditiones ante acquisitionem, sed post; & consequenter nõ possunt referri ad prohibitionem molestiarum, quæ iuxta mentem testatoris debebant præcedere successionem, & acquisitionem, vt patet ex verbis testamenti. *Che se detto M. Lelio,&c. molestassero detti miei heredi, venendo poi il caso,nel quale sono chiamati,non possano altrimente succedere.* Nec facit quòd eadem ratio prohibitionis sit in donatione quæ in testamento; & eadem ratio in Ludouico facto donatario, præfuit in hæredibus testamentarijs: nam præterquàm quòd hoc non sufficit ad inducendam aliquam dispositionem, ex quo nõ adsunt verba, quæ illam possint importare, *Alex.cons.139.num.5.vol.6.Dec.cons.211. num.5.& cons.287. num 8.* latè *Crauet. cons. 161. num.13.cum seqq.* Videbatur Dominis adesse magnam diuersitatis rationem, quia in testamento in casu contrauentionis filiorum Lælij, hæreditas deferebatur ad filios Ludouici Rattæ, quibus erat iniunctum onus assumendi nomen testatoris, & erant ex sorore nepotes ipsius testatoris: post donationẽ autem, in qua mutatio ordine filij Ludouici vocantur prius quam filij Lęlij, remanerent exclusi filii Lęlij Pannolini propter extraneos, & eo ipso deficeret cognomen testatoris, quod ab illo magnifactum apparet; dum voluit filios Ludouici in casu quo succederent propter contrauentionem Lælii assumere dictum nomen familiæ. *Paris. cons.19.num.33.vsque ad 27.lib.2. Cephal.cons.[illegible]1.à nu. 50. vsque ad 53. Grat.cons.5 num.86.& seq.lib.2. Bologn. cons.12. num.12.& 3.Molin.de primog.Hispan. lib.2. Thesaur.decis.200.num.10.col.14.* quia diuersitatis ratione stante difficilius admittitur repetitio, & sic aliàs verba sufficerent. *Bald.in l.actionibus, in 30. not.ff.de his qui not.infam.Aret.in cons.vlt sub n.6. circa med.vers.quod autem ista responsio. Paris. in cons.38.num.28.circa med. vers. quin imò, Socin. lib.2*

5 Videbatur etiam Dominis, materiam esse magis pœnalem, quàm conditionalem, cum in casu molestiarum adimatur illud quod purè ab initio relictũ fuit, *l.vxorem.§ hæres,vbi Bart.num.2 Coma.nu.4. de legat.30.Bart.in l.pater familias nu.2.* vbi *Ang. nu.2.vers.in contra ff.de hæred.instituend.* Et quod metus amissionis lucri ex prima substitutione delati sit pœna, benè explicat *Surd.decis.7.num.12.& decis.232.num.9 in fin.vers.Item cadit pœna. Gloss.in c.de puell verb.nullatenus 36.q.2.* Nec obstat, quod hic nullum adsit præceptum erga vocatum cũ priuatione in casu non implementi, vt pro regula datur ad cognoscendum, an sit pœna. *Aretin. in l.Titia,sub num.3.col.3.vers.sed ista ff. de verb. obligat.* Et est casus in *d.l.vxore.§ hæres de legat.* 3. quia etiamsi esset necessarium præcepeum, dicitur quod illa conditio, *se detto M.Lelio, ò suoi figliuoli molestassero detti miei heredi.* importat præceptum, erga Lælium, & filios de non molestando dictos hæredes, *l.cum ita legatum ff.de condit.& demonstrat.* cum aliis per *Surd.decis 292 num.8.& num,11.* Et supradicta eò magis procedere videntur in hoc casu quo testator vsus fuit verbis denotantibus pœnam; & sunt illa verba, *siano priui, io li priuo*, per quæ verba necessariò infertur, quod testator non intellexit ab initio conditionalium relinquere, sed illud quod purè reliquerat ob contrauentionem adimere quia illa priuatio pręsupponit habitum à principio. *l.decem.de verb.oblig.* & in terminis *Cephal.in consil.52.num.24.& seq.* Et coniecturata voluntas testatoris sufficit ad inducendam pœnam etiam sine præcepto. *Imol.in l.1.num.6.* vbi dicit, hanc opinionem veriorem, *& in l.3.vers.aduertendum*, & ibi, *Soc.vers.sed tu pro solutione.ff.de condit.& demonstr.Soc.sen.cons.21.num.23.in fin. cum duobus seqq.vol.3.Cuman.cons.5.nu.3. vers.præcipuè cum testator.Eman.Acosta l.cum tale,§.si quis arbitra-*

tu,num.37. ff de condit. & demonst. *Surd.* qui de communi. *decis.232 in fine*.

6 Ex hac conclusione, quod versemur in pœnalibus plures resultant illationes, ex quibus cessare videtur omnis difficultas. Prima est, quod in materia pœnali nulla debeat haberi ratio identitatis rationis. *Felin.in c.causam,quæ num.27.vers.& rescriptum,de rescriptis*, cum alijs per *Paris.cōs.98.n.38. lib.2.* Item quod sic non applicetur materia subrogationis cum suis qualitatibus ex relatis per *Gabr. de reg.iur. conclus.2.num.59.* Item quod ista qualitas de non molestando nō sit repetita sub illis verbis, *succedat maior natu filiorum Lælii,modo, & ordine,de quibus in dicto testamento*, cum aliud sit modus, & ordo succedendi, aliud pœna. *Bald.in l.cum pater certam in l.3 not.ff.de legat.20.Rom.cōs.155. num.6.vers.cæterum.Dec.cons.90.num.3. vers.nec dici potest, Rol.à Vall.cons.59.num.56. tom.3.* Et licet paulò infrà addatur, *eum modis, oneribus, & conditionibus de quibus suprà*, non exinde sequitur, quòd iniungatur plus oneris quàm suprà continebatur. *Bart.in l.1.§.hoc edicto.de postul.Dec. consil. 227.num.3.Paris.cons.10.num.19.& 45. num.14. lib.2.* Et eo minus cum in hac vltima clausula testator loquutus fuerit per modum declarationis, cuius natura est, non disponere aliquid de nouo, vt bene animaduertit D. Pendasius per doctr. *Bart.in l.hæredes palam,num.4.ff.de testam,Dec.cons.423.n.2.* cum alijs per eum cumulatis.

R. P. D. I V S T O.

Romana casalis Capricotta.

Veneris 8.Februarij 1602.

DECISIO XLVIII.

Impressa est in 4.part.diuers.decis.793.& etiam impressa penes Pacif.de Saluian.interdic, decis.133.

R. P. D. S A C R A T O.
postea S.R.E.Cardinali.

Foroliuiensis census.

Veneris 8. Martij 1602.

DECISIO XLIX.

Impressa adest penes Cene.de Censib decis.218.& apud Duard.eod.tract.decis.218.

R.P.D. PAMPHILIO SEN.,
postea S.R.E.Cardinali.

Papien. bonorum.

Veneris 10.Maii 1602.

A R G V M E N T V M.

De emphyteusi Ecclesiastica, quando ad extraneos hæredes transeat, & quando solemnis præsumatur ex obseruantia 30. aut 40.annorum.

S V M M A R I V M.

1 *Emphyteusis concessa pro se hæredibus, & successoribus in perpetuum,trāsit ad hæredes extraneos: præsertim si fuit dictum, hæredibus quibuscumque, vel quibus dederit.*

2 *Emphyteusis Ecclesiæ præsumitur concessa solemniter stante obseruantia 30.annorum, nu.3. vbi de obseruantia 40.annorum.*

Concessio emphyteusis in perpetuum potest dari pro minori Canone, seu pensione, quam si daretur ad tempus.

4 *Noua inuestitura non censetur facta, quando adest clausula, non nouas inuestituras faciendi, sed veteres confirmandi. Et quid importet talis clausula.*

DECISIO L.

1 ☞ DIXERVNT Domini, reuocandas esse sententias latas ad fauorem Capituli, & Canonicorū S. Michaelis: Fundantur enim in deuolutione terrarum, ob finitam lineam Aloysij de Cruce, qui non adest; an bona de quibus agitur, sint transitoria ad hæredes extraneos, ex quo fuerunt concessa Catherinæ, & Arensio, de annis 1534. & 1537. & postea Aloysio, de anno 2544. & 1584. pro ipsis ipsis ac eorum hæredibus, & successoribus in perpetuum, *Soc. cons.266.sub num.57.vers.2. præmissa,lib.2.Curt.iun.cons.4.in fin.* & fuit resolutum in vna *Mediolanen. bonorum de Buffalora 2. Iunij 1575.coram bo.me.Bubalo*, & sæpius in aliis causis Præsertim stante clausula, *Et quibus dederunt &c.* qua in inuestituris factis Catharinæ, & in vltima anni 1584.quę est facta Aloysio etiam pro heredibus quibuscumque, *Doct.in cap.1.de feud. non habendā naturam proprii feudi, Aluar.in cap.feud.sub nu.2. vers.ex qua,Gloss.& ibi Præpos.in fin.Afflict.col.1. vers.& hoc verum est, si ac feud.fuer. controuers. Curt.iun.d.cons.4. num.1.* cum allegatis in causa *Romana census S.Eustachij 17. Februar. 1582. coram bo.me.Lancellotto.*

2 De validitate autem istarum concessionum non videbatur ambigendum; quia fuerunt obseruatæ ab anno 1534.citrà. Et sæpissimè decisum fuit, spatio 30. annorum cum obseruantia concessionis rerum Ecclesiasticarum præsumi solemnes, iuxta *gloss.in c. peruenit,vbi Imol.num.10.de empt. & vēdit. Felin.* qui testatur de communi, *in c. Albericus,sub nu.4 de test.Put.decis 365.num.3 & 7.lib.2.* & esse vtiles quousque de contrario non doceatur, *Roland.in c.1. in princ,num.7.de his qui feud.dare poss. Abb. cons. 41.num.2.lib.1.Alex.cons.70.num.6.circa fin.* cum aliis allegatis coram me de anno præterito in vna Romana domus S. Marię in via lata. Et tanto magis, quod de anno 1530. ista bona erant locata pro annuo affictu librarum 10. quo fit vt subsequens concessio perpetua pro libris 15. dicatur omnino vtilis, cum tamen Doct. admittant in locatione perpetua posse minui sextam partem, ratione onerum à quibus Dominus eximitur, *Auth.perpetua,* & ibi *Doct. C.de sacrosanct.Eccles.Ancbar.cons.122,nu.1. Ias. cons.54. num.1.* & tenuit *Rota in vna Romana domorum in Burgo 30.Martij 1590.coram Illustriss. Mantica.*

3 Non obstat, quod ab vltima inuestitura facta Aloysio, de anno 1584.non effluxerint 30. anni, quia in ea non fuit recessum ab aliis antiquis, quibus nititur *Hieronym.Castr.cons.72.num.2.lib.2.Dec.cons. 193.num.4.* Vltrà quòd de tempor. vltimæ inuestituræ constat ex pluribus locationibus, cum obseruantia 40. annorum ista bona fuisse solita alienari, iuxta communem opinionem, de qua testatur *Ias.*

col.55.

col.55.col.pen.lib.2. seruat Rota, vt habetur in *decis. Auersana tenimenti 24. Nouemb. 1581. coram bon. mem. Cantuccio*, & consequenter in hac concessione non erat opus alia solennitate, *c. de feud.* vbi doctr. *Bart. in auth. qui rem. num. 6.* & ibi *Dec. nu. 1. in fin. Cagnol. num. 56. C. de sacrosanct. Eccles. Dec. cons. 329. sub num. 3. vers. accedit. Curt. tract. de feud. 2. part. quæst. 1. in princ. Mohed. decis. 249. aliàs 8. de locat.* cum simil.

3 Non obstat præcedens inuestitura facta de anno 1530. Catharinæ ad nouennium, quæ videtur attendenda iuxta *cons. Castr. 142. circa fin. lib. 2.* præsertim, quòd in aliis subsequentibus adest clausula, *Non nouas inuestituras faciendo*, sed veteres confirmando, quia respectu temporis fuit adiecta noua qualitas. *Alex. in l. si mihi & Titio, nu. 7. ff. de verb. oblig. Ruin. cons. 160. n. 16. lib. 1.* & ab illa anni 1530. fuit expresse recessum quoad tempus, etiam de cōsensu eiusdem Catharinæ, quæ accepit nouas inuestituras in perpetuum, *c. 1. § penult. quib. mod. feud. amitt. Bald. in l. fin. col. 2. C. de suis & legit. Brun. cons. 1. num. 85. & cons. 79. nu. 6. Ceph. cons. 27. nu. 2. lib. 1.* & clausula illa, *Nō nouas &c.* intelligitur præterquam in expressis, *Curt. sen. cons. 48. num. 9. Pedem. decis. 23. num. 46. Dec. cons. 53. sub num. 2. circa fin. vers. & quamuis, & col. fin. circa fin.* & facit, quòd in simili dicitur de clausula sine præiudicio, quòd intelligatur vltra expressa, *Oldr. cons. 330. in fin. Paris. cons. 70. num. 12. lib. 1. Natt. cons. 403. n. 7. Sarn. de iur. quæsit. q. 1. nu. 41.*

☞ * *Supra in eadem causa adsunt dua alia decisiones sub diebus 13. Nouemb. 1592. & 8. Martii 1596. coram eodem bo. me. Card. Pamphil. sen. sunt decisiones 16. & 26.*

R. P. D. PAMPHILIO SEN.
postea S. R. E. Cardinali.

Anconitana bonorum de Rinaldinis.

Veneris 15. Maij 1602.

ARGVMENTVM.

Caducitatem non incurrit hæres per impositionem census super re prohibita alienari, quādo pars illius rei erat libera ipsius hæredis. Et erat capax dicti census. Et quando super dicta re hæres potest detrahere melioramenta. Prout nec etiam incurrit caducitatem per alienationem rei prohibitæ alienari, quando ante declaratam caducitatem, alienationem reuocauit.

SVMMARIVM.

1 *Census impositus super re, cuius pars est prohibita alienari ad euitandam caducitatem censetur impositus super portione libera.*
Obligatio generalis non extenditur ad bona prohibita alienari.
Alienatio facta ab hærede grauato cedit in portionem, quam grauatus detrahere potest, ibid.
2 *Fideicommissum non comprehendit bona ab ipsomet testatore obligata, cum prohibitio testatoris non tollat ius creditorum.*
3 *Melioramenta facta super re subiecta fideicommisso, veniente casu fideicommissi, detrahuntur, vti libera ab hærede grauato.*
4 *Caducitatis pœna non habet locum, nisi præuia illius declaratione.*
Caducitas incursa per fideicommissarium ob alienationem rei prohibita per testatorem alienari, potest euitari reuocando alienationem ante declaratam caducitatem, ibid.
5 *Redemptio rei prohibita alienari operatur, ac si ab initio alienatio nunquam facta fuisset, vbi pactum redimendi fuit deductum in contractum.*
6 *Caducitas excusatur data probabili ignorantia.*

DECISIO LI.

☞ 1 FVIT resolutum per impositionem cēsus factam à D. Io. nullam fuisse incursam caducitatem. Fuit enim impositus super prædia in contrada Montagnoli, quòd licèt ab Andræa de anno 1498 fuit prohibitum alienari sub pœna caducitatis, eius tamen pars erat libera ab hoc onere; quia idem prædium fuerat de anno 1506. ab eodem testatore obligatum, ita vt efficeretur fundus dotalis pro restitutione dotis vxoris Angeli sui filii, cui à fratribus in diuisione post obitum testatoris pro dicta dote fuerat certa illius portio assignata, iuxta obligationem testatoris. Et cum census fuerit simpliciter impositus super prædio, censetur ad euitandam caducitatem solum impositus super portione libera, maximè quod est capax census modicæ quantitatis scutorum centum. Generalis enim obligatio non extenditur ad bona prohibita alienari. *Bart. in l. codicillis, § institut. num. 15. ff. de leg. 2.* cum aliis per *Gabr. conclus. 2. de re iud.* Et alienatio facta ab hærede grauato cedit in portionem, quam grauatus detrahere potest; vt tradunt Doctores communiter, *in l. Marcellus, § res quæ, ff. ad Trebellian.* Et in istis terminis census impositi super bonis fideicommissi, fuit resolutum coram bo. mem. Orano sub die 26. Februarij 1586. in causa Perusina fideicommissi de Americis.

2 Neque obstat, quòd prædium fuerit ab ipsomet D. Io. & fratribus, vigore sententiæ Rotalis recuperatum, vti fideicommisso subiectum; quia sententia loquitur de bonis fideicommisso non subiectis. Quæ omnia erant ipsis relaxāda propter dotes quas Rota ad euitandum lites super æstimatione terrarū mandauerat solui ex propriis pecuniis illorum fratrum, illis mulieribus, quæ iuxta formam testamenti de bonis leberis, deinde de propriis ipsorum hæredum, & in subsidium de bonis fideicommissi dotari debebant. Et re vera de hoc prædio pro quantitate quæ aliàs fuerat Angelo assignata pro dote suæ vxoris, in vim obligationis factæ à testatore, & sic pro soluendo eius ære alieno, non erat subiectum fideicommisso, quia non comprehendit bona ab ipsomet testatore obligata. *Bald. in l. fin. C. de aduers. vend. pignor. & in l. 1. C. de vend. pign. non poss. Socin. iun. cons. 28. num. 3. lib. 2.* Prohibitione enim testatoris ius creditoris impediri non potest, *d. l. 1. C. de vend. pign. l. igitur peto § prædium ff. de leg. 2. Bart. l. pater filium ff. de leg.* Tradunt Doctores communiter in *l. filiusfamilias, § diui. de leg. 1.*

3 Accedit etiam, quod super hoc prædio post obitum testatoris fuerant facta diuersa melioramenta, quæ longè excedunt valorem census, & non comprehenduntur sub fideicommisso, sed in casum restitutionis, detrahuntur vt libera ab hærede grauato, *l. domus, de leg. 1.* Et consequenter impositio census,

ne incurratur caducitas, saltem debet intelligi super istis melioramentis quæ possunt alienari. & sufficiūt pro censu, vt aliàs in simili casu fuit decisum in causa *Romana casalis Marsiliani 19. Iuny 1507. corā D. meo Seraphino*, præsertim quod instrumentum census loquitur de vinea nuncupata in Cauaticio, quam testes dicunt fuisse plantatam post obitum testatoris.

4 Cessat propterea in hoc casu omnis difficultas, quia ante acceptatam caducitatem à Scipione census fuit rescissus. Cùm enim pœna caducitatis non habeat locū nisi præuia illius declaratione per substitutum. *Alex. cons. 106. nu. 4. lib. 4* potuit D. Ioan. liberando bona per cassationem census, vel rescissionem ex capite nullitatis, ex qua habetur idem effectus liberationis bonorum, euitare caducitatem nondum declaratam, iuxta *cons. Bruti 34. nu. 2. nu. 135. C. de iure emphyt. Clar. in § emphyteusis, q. 13.* cum aliis in contrarium allegatis, saltem ex æquitate quando alterius conditio deterior facta nō fuit. Rota in pluribus causis sæpiùs sequuta fuit: cum hoc casu non reperiatur offensa mens testatoris. *Angel. cons. 169 n. 169. de locat. Socin. iun. cons. 28. num. 1. lib. 2.* & fuit resolutum *coram D. meo Seraphino in causa Nemarensi Castri 10. Decembris 1576. & in d. causa Romanæ casalis Marsiliani 29. Iunii 1587. & 16. Maii 1588. coram Blanchetto in causa Romana de Theodoxis 17. Aprilis 1592.* vbi aderat arctior & strictior prohibitio alienationis, & *coram bo. me. Orano in d. Perusina.*

5 Præsertim quòd impositio census fuit facta cum expresso pacto redimendi quandocumque, quod etiam intrat ex natura contractus, iuxta Constitutionem fel. rec. *Pij V.* & hoc pactum expressum facit, vt redemptione quandocumque sequuta, non attendatur sequens acceptata reuolutio, sed habeatur perinde ac si nunquam fuisset alienata, vel hypothecata, vt tradit *Dec. cons. 88. nu. 3.* quem refert, & sequitur *Cagnol. in l. 2. nu. 174. C. de pact. inter emp. & vend.* & faciunt ea quæ notat idem *Dec. in cons. 239. num. 11. & Tiraquell. de retract. conuent. § 3. num. 10* Et ita distinguitur inter casum redemptionis ex causa merè voluntaria superueniente, & ex causa antecedente necessaria, ex qua præseruatur omne ius, quod partibus competit. Et hanc distinctionem tenuit *Rota in dicta causa Romana casalis de anno 1588.* & anteà in his terminis redemptionis census in illa Perusina fideicommissi de Americis.

6 In omnem euentum fuit dictum: saltem ab hac caducitate esse excusandum Ioannem qui ex prædictis potuit probabiliter credere, licitam sibi fuisse huius census impositionem. Et cessat in ea dolus, & animus subuertendi fideicommissum, qui ad effectum pœnæ requiritur, vt fuit resolutum in causa Perusina.

☞ * *In eadem causa impressam habes aliam decisionem in 4. part. diuers. sub die 17. Maij 1601. corā eodem bon. me. Card. Pamphil. est decisio 344.*

R. P. D. L I T T A.

Romana domus ad Pasquinum.

Veneris 24. Maij 1602.

DECISIO LII.

Impressa est infra in seq. parte decis. 26.

R. P. D. S A C R A T O,
postea S. R. E. Cardinali,

Neuerina bonorum.

Mercurij 29. Maij 1602.

A R G V M E N T V M.

Statutum excludens à successione fœminas propter masculos, reputatur fauorabile, & non odiosum, defenditur hæc conclusio in hac decisione, relatis, & reprobatis aliorum opinionibus. Et hinc sumpta occasione Magistraliter declaratur; an, & quando statutum reputetur fauorabile, vel odiosum. In occurrenti casu recurre semper ad hanc decisionem.

S V M M A R I V M.

1 *Statutum excludens fœminas propter masculos, reputatur fauorabile secundum vnam opinionem, nu. 7. vbi quod Rota amplectitur hanc opinionē.*

2 *Statutum excludēs fœminas propter masculos reputatur odiosum, secundum aliam opinionem.*

3 *Statutum excludens fœminas propter masculos quoad exclusionem reputatur odiosum secundum aliam opinionem.*

4 *Statutum excludens fœminas propter masculos, reputatur fauorabile, nisi agatur de exclusione fœminarum, quibus de iure legitima debetur. secundum aliam opinionem, num. 5. Vbi declaratur hac opinio contrà, num. 10.*

6 *Statutum excludens fœminas propter masculos, reputatur fauorabile, quādo fauor agnationis est expressus, & scriptus in statuto, aliàs secus, secundum aliam opinionem. Declara, num. 12*

Statutum regulatur ab illius ratione expressa, non autem tacita, num. 6. Vbi quid si statuti rationes fuerunt plures.

7 *Statutum an sit fauorabile, vel odiosum, attenditur principalis intentio statuentium.*

Fauorabilia censentur, quæ ab hominibus frequentius exercentur, ibid.

Statutum excludens fœminas propter masculos, sed mandans eas competenter dotari, censetur fauorabile, ibidem.

Statutum exorbitans à iure communi; numquid censeatur fauorabile, vel odiosum, num. 2. & 8.

Statutum quoad vnum, & idem ius succedendi, fauorabile, & odiosum esse non potest, n. 3. & n. 9.

D E C I S I O L I I I.

1 SVPER hac quæstione, an statutum excludens fœminas propter masculos, sit fauorabile, vel odiosum, ex qua multi resultant effectus in iure, ☞ variæ fuerunt Doctor. opiniones. Prima fuit, quod statutum esset absolutè fauorabile, ea ratione quod sit conditum ad fauorem agnationis, quæ per diuitias maximè conseruatur, *l. quisquis § filij, C. ad leg. Iul. Maiest. in Clem. plerique*, ibi, *mendicitatis opprobrio, de elect.* Et ita conseruatio familiarum resultat in vtilitatem reipublicæ, *l. 1. § penult. ff. de ventr. inspic. facit, l. super stat. C. de quæst.* propterea

hanc

hanc esse communem Doctorum opinionem dixerunt. *Io. de Anania cons. 69. nu. 2. Curt sen. cons. 9. nu. 18. Cravet. cons. 118. num 10 Put. dec. 38. lib. 3. nu. 4. Mandos. super reg. de annal. q. 3. nu. 11. Molin. de primog. Hispan. lib. 1. cap. 18. nu* 4 & magis communem *Dec. in l. vnica nu. 5. C. de in ius voc. nu. 5. C. de in ius voc. Curt. iun. cons. 50. nu. 1.* Et indistinctè & simpliciter magis comm. *Brun. de statut. exclus. fœmin. art 4 nu. 6. Natt. eodem tract. p q. principali nu. 25. Decian. cons. 17. nu. 26. lib. 1. Rim. iun. cons. 606. n. 28. Bursat. cons. 93. nu. 7.* Quibus in locis enumerantur Doctores pro hac parte, quam etiam tenuit *Rota in causa Recanaten. hered. 20. Iunij 1578. coram Rubeo*.

2 Sententiam contrariam, quod imò statutum hoc sit absolutè odiosum, & irrationabile tanquam correctorium iuris communis, & contra rationem. *l. Maximum vitium. C. de lib præt.* tenuerunt multi insignes Doctores, quos referunt, & hanc pariter communem testatur *Dec. cons. 13. num. 7. Rub. Alex. cons. 71. nu.* 10. & post illum *Rol. à Val. cons.* 80. *nu. 29. Socin. iun. cons. 1. n. 46. Ias. cons. 163. n. 5. in fine vol 2. Grat. cons. 20. nu.* 13. Eamdem opinionem tenuit *Rota in causa Spoletana bonorũ 25. Ianuarij 1593. coram bo. me. Gypsio*.

3 Tertia fuit opinio, distinguentium inter caput inclusiuum, & exclusiuum quasi quod statutum, quoad primum caput fauorabile, quoad secundum odiosum esset reputandum. Et hæc pariter habet suos testes de communi, nempe *Dec. consil. 258. nu. 9. Curt. iun. cons. 10. num. 6. Grat. cons. 43. nu. 2. lib. 1. Ias. in l. qui except. nu. 1. vers. ista est doctrina. ff. de cond. indeb.*

4 Quarta fuit opinio dicentium, statutum exclusiuum fœminarum esse fauorabile; nisi agatur de excludendis fœminis, quibus de iure legitima debetur, quasi in illo casu sit species exhæredationis per se ipsam maximè odiosa. Ita distinxit *Bald. in l. 2. n. 3. C qui ad lib peruen. non poss. Alex. cons. 16. in princ. vers. & pro ista parte, lib. 1. Corn. cons. 82. nu. 8. vol. 4. Socin. iun. cons. 1. nu. 46. vol. 1. Cephal. cons. 278. nu.* 108. Et hoc maximè procedere, si fœminæ descendentes à transuersalibus excludantur. *Corn. cons. 170. nu. 4. & 10. vol. 2. & cons. 97. nu. 4. & 5. vol.* 3. & in hoc casu magis inualescere Doctorum auctoritates, quod statutum sit odiosum dixit *Rota coram Illustriss. Blanchetto 21. Nouembris 1583. in causa Vrbeuetana Castrorum*, & in causa *Montisf. fisci hereditatis 19. Martij 1584. coram Cantuccio*.

5 Quinto loco dixerunt aliqui etiam fœminas, quibus debetur, legitimam purè fauorabilem excludi, quando non sit agnatæ, eo quod sit reuersio ad antiquum ius cõmune, per quod cognati ab agnatis excludebantur. Ita *Curt. iun. cons 9. nu. 3.* vbi dicit, omnes hoc vno ore affirmare.

6 Sexto loco fuerunt qui facerent differentiam, an fauor agnationis esset scriptus, vel ne, in statuto, ex eo quod à ratione statuti expressa, non autem tacita reguletur statutum, ex doctr. *Bart. in l. liberorum. nu. 12. ff. de verb. signif. Alex. cons. 55. nu. 8. Franc. Aret. cons 27. n. 3. & 4. Dec. cons. 13. n. 7.* cum alijs per *Gabr. tit. de stat. concl. 6. nu. 4.* vel quod nõ vna, sed pluribus præsumantur statuentes moti rationibus, ex relatis per eundem *Gabr. d. concl. 6. nu. 5. Anchar. q. 66. num. 4.* Nec absimile est quod scribit *Bald. in l intestato nu. 2. in fin.* quem sequitur *Brun. de stat. exclus. fœmin. art 4. n. 3. & Natt. eod. tract. q. 1. nu. 28.* nempe ponderanda esse verba statuti, ita vt, si ex illis appareat, statuentes fuisse motos fauore agnationis, statutum fauorabile; si verò odio sexus fœminini, statutum odiosum sit reputandum.

7 Domini amplexi fuerunt primam opinionem, tamquam magis communem, & magis conformem regulis iuris duobus præcipuè fundamentis. Primum est, quod ad cognoscendum, an dispositio sit fauorabilis, vel odiosa attenditur principalis intentio statuentium, *Gloss. in cap. sunt iuncti, verb. alias de elect. in 6. Fel. in c. 1. nu. 14. vers. quoties enim, de spons. Bart. Bald.* & communiter *Doct. in l qui exceptionem. ff de cond. indeb. Cald. cons. 14. tit. de verb. signif.* Et in istis terminis fuit dictum in causa *Taren. pensionis 24. Ianuarij 1578. coram Sanctiss. D. N.* Cum igitur huiusmodi statuta sint condita ad fauorem agnationis, vt suprà dictum est meritò fauorabilia veniunt existimanda. Secunda ratio fuit, quia huiusmodi statuta iam fuerunt per totam Italiam recepta, vt dicit *Bart. in l. 1. §. qui habebat ff. de bon poss. cont. tab.* & quæ ab hominibus frequentiùs exercentur, fauorabilia à legibus reputantur, *l. iusto errore*, vbi propter assiduam, & quotidianam comparationem. *ff. de vsucap. Tiraq. de retract. conuent §. 1. glos. 7. nu. 8.* Et ista opinio eò faciliùs admissa fuit in proposito casu, quia statutum hoc mandat, fœminas competenter dotari iuxta distinct. *Imol. in l. Titio centum. §. Titio genero, nu. 11. vers. sed quando. ff. de cond. & demonstr.* & tenuit *Rota in causa Vrbeuetana Castrorum 13. Nouembris 1585. coram Illustriss. Blanchetto*. Faciunt quæ latè examinat *Brun. tract. stat. exclus. fœm. art. 1. num. 1. cum pluribus seqq.* Item quia per hoc statutum non prohibetur quis testari in fœminas, sed masculi tantùm ad successionem vocantur ab intestato; quo casu videtur concurrere tacita voluntas defuncti, qui potuit prohibere, & non prohibuit, vt benè post *Alexand.* ponderat *Dec. cons 466. nu. 4. & 5 in fine*.

8 Non obstat præcipuum fundamentum secundæ opinionis, quod statutum sit odiosum tanquam exorbitans à iure communi, per *l. maximum vitium. C. de lib. præt.* Nam ex quo qualitas temporum, & locorum suasit, vt ferè vbique in statutis, & fideicommissis obseruaretur contrarium illius legis, modò videtur fauorabilior interpretatio, quæ huic communi intentioni respondet, vt benè explicat *D. Aldobran. cons. 2. num. 145. per text. in c. non debet. de consang. & affinit.* Et faciunt suprà tradita in secundo fundamento.

9 Tertia opinio tollitur, quia est contra regulam legis *cum quis edes. ff. de vsucap.* quod vnum & idem statutum, quoad idem ius succedendi fauorabile, & odiosum sit reputandum, ita respondet *Dec. in l. vnic. num. 5. C. de in ius voc.* Vel fortè pro concordia est intelligenda dicta conclusio in casibus, in quibus fauor ab odio separari potest; aliàs tota dispositio fauorabilis sit indicanda, vt declarat *Molin. de primog. Hispan. lib. 1. cap. 18. num. 16.* Quæ distinctio non potest applicari in hoc casu, quia exclusio fœminarum est mera inclusio agnatorum, & è contra inclusio agnatorum mera exclusio fœminarum.

10 Quarta opinio, quæ facit maximum fundamentum super odio quod oritur ex ademptione legitimæ, pariter cessat, quia respondetur, quod tale odiū præponderatur, tam ex vtilitate publica, quæ oritur ex conseruatione familiarum, ex alleg. *l. 1. §. penult. ff. de vent. inspic.* quàm ex æquitate recompensatiua onerum, quæ sustinent masculi, plusquàm fœminæ propter ipsam agnationem, de quibus per *Natt. tract. exclus. fœm. prima quæst. nu. 20.* Et istam esse causam honestam auferendi legitimam fœminis ex communi Doctorum opinione dixit *Abb. cons. 75. nu. 9. vers. sed his non obstantibus par. 1.* quem refert & sequitur *Cart. iun. cons. 10. nu. 8.* Vltra quod fœminæ non dicuntur hoc statuto priuari legitima, cum illis præferuetur dos, vt respōdit *Rota in suprà allegata Vrbeuetana Castroroli de anno 1585.* Nec interest, an transuersales, vel descendentes excludant fœminas, quia in hoc casu non attenditur persona quæ excluditur, sed fauor agnationis oriens ex persona quæ includitur, vt dicit *Bald. in l. quod verò, nu. 3. ff. de leg.* & facit reg. *l. si quis nec causam,* & quod ibi latè *Iaf. ff. si cert. pet.*

11 Quinta opinio non obstat, quia licet per illam firmetur, statutum esse fauorabile quando excludūtur cognatæ, etiam quibus debetur legitima, non tamen firmatur, quin alia ratione possit esse fauorabile exclusio agnatorum.

12 Ad sextam opinionem, quod non possit argui, nisi à fauore à statuto expresso ex doctr. *Bart. in l. liberorum*, respondetur, quod ipsemet *Bart.* contrarium tenuit *in l. seruo legato. l. testator. de leg. 1.* vbi *Iaf. nu. 3.* dicit, illius doctrinam communiter approbari. Idem dicit *Corn cons. 90. nu. 14. vol. 3. Soc. iun. cons. 150. nu. 1* eandem opinionem tanquam vnicam, & finalem defendit *Abb. cons. 75. nu. 6 p. 1. Crauett. cons. 236. nu. 10. Brun. tract. de stat. exclus. fœm. art. 3. nu. 5. vsque ad fin.* Et plurimos pro eadem opinione cumulat *Mand. in addit. ad cons. Roman. 16. nu. 5.* Mouentur allegati Doctores eodem fundamento, quod quando vnica ratio assignari potest, illa habetur pro expressa, *gloss. & DD. in l. quamuis, C. de fideicom.* Accedit, quod Doctores allegati in contrarium loquuntur ad effectum extensiuum; hic autem agitur ad effectum comprehensiuum, qui facilius admittitur. *Imol. in l. dotalem, aliàs, si verò, §. de viro. num. 26. & 27. ff. solut. matr.* Nec doctrina *Baldi in l. intestato num. 2. de legit. tut.* potest applicari in hoc casu, vbi nulla adsunt verba, ex quibus appareat, statuentes fuisse motos odio sexus; & in dubio præsumuntur moti fauore agnatorum, vt dicunt omnes suprà deducti. Ex quibus fuit conclusum, statutum de quo agitur, esse fauorabile, & propterea non esse recedendum ab aliis decisis coram me in hac causa.

* *In eadem causa coram eodem bo. me. Card. Sacrato, habetur altera decisio supra in prim. part. sub die 4. Martij 1602. est decisio 51.*

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Romana pecuniaria.

Veneris 14. Iunij 1600.

ARGVMENTVM.

Procurator, Institor, seu Complementarius, quando dicatur obligasse seipsum. An verò solum summ principalem, & rationem banchariam. Mirabilis est decisio.

SVMMARIVM.

1 *Procurator, Institor, seu banchi Complementarius, non censetur seipsum obligasse in contractu, vltrò citroque non obligatorio.*

2 *Procurator, Institor, seu Complementarius, an præsumatur proprium personam obligare, vel non, coniecturis probatur. Vbi etiam ponuntur coniecturæ, quibus procurator seipsum obligasse non præsumitur.*

3 *Procurator, Institor, seu Complementarius, num quid præsumatur seipsum obligasse, quando in specie obligauit sese, hæredes, bona, & socios, & rationem banchariam in solidum, & in forma Cameræ. & num. 4.*

DECISIO LIV.

1 LICET sit controuersa illa iuris conclusio, an contrahens procuratorio, vel institorio nomine, obliget seipsum, ita vt finito officio teneatur. Et super qua solent adhiberi plures distinctiones; attamen in proposito casu Domini negatiuam sententiam amplexi fuerunt; ea ratione quod non versamur in contractu vltrò citroque obligatorio, & in quo aliquid Alexandro institori fuerit acquisitum. Vnde fit, quod ipse finito officio minimè teneatur secundùm magis communem opinionem, de qua per *Soc. cons. 154. nu. 1. lib. 1.* & per *Gabr. cons. 71. nu. 1. vers. tertia qua distinguit, iuncto n. 5. vol. 1.*

2 Prædictis accesserunt coniecturæ ad fauorem Alexandri, quibus maximè in hac materia defertur. *Alber. in l. si pupilli. §. 1. nu. 6. ff. de neg. gest. Cyr. in l. ei qui nu. 5. C. quod cum eo.* Coniecturæ autem fuerunt, quod post factam obligationem inter rationem banchariam, & Angelam fuit conuentū, quod pecuniæ starent super bancho, donec ratio bancharia fuisset ab hac obligatione liberata. Item quia Angela volens pecunias suas remanere otiosas super bancho, narrans promissionem factam per Alexandrum nomine rationis bancharíæ institit, & obtinuit coram A.C. dictam rationem liberari, & aliam fideiussionem illius loci subrogari, & tamen in dictis actibus nulla reperitur facta mentio fideiussionis Alexandri, signum euidens non fuisse cogitatū ab initio, quod ipse teneretur. Subsequuta enim benè declarant id, quod ab initio gestum est. *Crauett.* post alios *cons. 211. in fine.*

3 Non obitat illa clausula, ibi, *de quibus, &c. Ambo,* id est, Alexander, & Scaninus confideiussor, *seu se, hæredes, bona, &c. ac socios, & rationem banchariam prædictam in solidum, & respectiuè in forma Cameræ obligarunt, &c.* Ex quo infertur quod ex quo Alexander obligauit propriam personam, & proprios hæredes, terminos institoris transgressus fuisse dicatur, ex latè relatis per *Crauett. cons. 77. num. 3.* Nam quantum ad obligationem personalem, respondebatur, quod expressio institoris, & complementarij rationis bancharíæ facta in præcedenti obligatione censebatur repetita, & in secunda, ex doctrina *Bald. in l. si procurator, in fin. ff. de procurat.* Quò verò ad alia verba, *hæredes bona, &c.* fuit dictum, quod erant intelligenda, congruè referendo singula singulis, hoc est, quod Alexander

xander socios, & rationem banchariam, Scaninus autem bona, & hæredes suos obligarent.

4 Non obstat, quod illa verba, *Institor, & complementum habens*, in dubio censeantur apposita demonstratiuè, vel quod contrahens censeatur habuisse animum obligandi vtrumque, nempe procuratorem, & dominum, vt per *Abb.* & alios *in l. procurator qui pro euictione, ff. de procurat.* Et fuit latè deductum *in causa Clusina grani, primò coram bo. me. Robusterio*, & rursus *in eadem coram Illustrissimo Blanchetto*. Nam quoad primum, sumus extra difficultatem, quod illa verba stent demonstratiuè, cum Alexander obligauerit rationem banchariam, quod facere non poterat, nisi tanquam institor. Quò verò ad aliud, fuit dictum, quod decisiones, & iura per eas allegata, nempè *in dicta l. procuratores, qui pro euictione*, loquebantur in contractu vltrò citroque obligatorio, & etiam quod ibi nullæ aderant coniecturæ in contrarium. Ad illud, quod postremò dicebatur, quod ex quo Scaninus promiserat releuare Alexandrum præsentem & rationem banchariam absentem, satis colligebatur, quod Alexander proprio nomine erat obligatus; fuit replicatum, quod releuatio Scanini, tanquā quid ab extra, non immutabat obligationem Alexandri; sed illum liberabat à sua obligatione eo modo, quo erat præstita. *Dec. consil. 2. in fin.* Ex quibus fuit conclusum sententiam A. C. ad fauorem Alexandri latam esse confirmandam.

R. P. D. SACRATO,
postea S.R.E. Cardinali.

Romana nullitatis obligationis.

Mercurij 20. Iunij 1602.

DECISIO LV.

Replicata est in prima parte recent. decis. 55. in ordine, vt hic.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Lucana bonorum.

Mercurij 6. Nouembris 1602.

ARGVMENTVM.

Necessarius successor an teneatur stare locationi, & quid si locatio sit iam finita.

SVMMARIVM.

1 *Necessarius successor tenetur stare locationi factæ per suum antecessorem.*
Iudex nulliter, & iniustè procedens habetur pro priuato num. 1. in fine.

2 *Successor necessarius non tenetur stare locationi; si locatio erat iam finita.*
Damnorum, & interesse probatio difficilis est. n. 2.
Appellatio datur à sententia liquidatoria damnorum, & interesse ratione excessus. nu. 2.

3 *Damna, & interesse soluere sufficit, quando res, quæ est in obligatione, non potest haberi.*
Locupletari cum aliena iactura nullus debet. nu. 3. in fine.

DECISIO LVI.

1 PLACEBANT Dominis deducta pro parte Valentini, nempe quod Domini de Lilijs, quibus prædium à Valentino cōductum fuit adiudicatum, tanquam necessarij successores tenerentur stare cōductioni. *Iaf. in l. diuortio. nu. 35. ff. solut matr.* cum alijs per *Surd. dec. 40. nu. 2. & 3.* Nec auctoritas iudicis, qui illos immisit in possessionē, videbatur suffragare ad effectū impediendi restitutionem. Tum quia nulliter processit, nō citato colono, cuius principaliter intererat, ad not. *in l. de vnoquoque ff. de re iud.* Tū quia iniustè, cum Lilij tenerētur stare locationi ex suprà deductis. Clarum autē est in iure, iudicem nulliter, & iniustè procedentem haberi loco priuati. *Felin. c. cum Ecclesia S. Mariæ, num. 30. de constit.* & latius *in c. dilectus. 1. nu. 1. de rescript.*

2 Difficultas consistebat in eo, quod à die euictionis vsq. ad tempus præsentis disputationis lapsum erat tempus, pro quo erat facta locatio. Vnde illo elapso, non videbatur adesse aliquis status, ad quem conductor possit restitui. vt in istis terminis fuit dictum *in causa Romana vineæ 7. Octobr. 1587. corā Reuerendiss. Alexandrino.* In contrarium dicebatur, quod locatio erat denuò constituenda, vt conductor tantumdem temporis ad fruendum, rem locatam habeat, quantum sibi fuit per spolium ablatum, iuxta text. *in l. si plures. §. delectum. ff. de vi, & vi armat. Paris. consil 105. per totum, lib. 3.* aliàs, si spoliatus teneretur liquidare sua damna, & interesse, nimis grauaretur. Tum quia ista probatio est difficilis, *l. fin. ff. de præt. stipul. Bald. in l. vnica, nu. 47. C. de sent. quæ pro eo quod inter. profer. Bart. in l. 2. nu. 23. C. de rescind. vendit.* tum quia admitteret viā exequutoriam, cum à sentētia liquidatoria sub prætextu excessus detur appellatio. *Bart. in l. ab exequutore. nu. 13. ff. de appell. Iaf. in l. properandum, §. sin autem alterutra, num. 25. vers. sed numquid à taxatione. C. de iud. Felyn. in c. quod ad consultationem, nu. 23. vers. 2. limita. de sent. & re iud.*

3 Placuit tamen Dominis prior opinio, pro qua etiam facit text. *in l. si vsusfructus mihi in biennium. ff. de vsufruct. legat.* & suffragatur illa communis conclusio, quod quando res quæ est in obligatione non potest haberi, non est quærenda alia similis, sed sufficit debitori soluere damna, & interesse, *l. stipulationes non diuiduntur*, vbi *DD. omnes. ff. de verbor. oblig. l. si fundum, eod. tit.* Considerabant etiam Domini, quod redditus in singulis annis non solent esse æquales. Vnde si loco annorum lapsorum alij anni subrogarentur, sequeretur, quod si anni essent steriliores primis, spoliator, si verò vberiores spoliatus locupletaretur cum alterius iactura, quorum vtrumque esset contra regulam, *l. planè. §. ff. de pet. hæred.* Ex quibus fuit conclusum, non esse dandam restitutionem, nisi ad damna, & interesse.

R. P. D. SACRATO
deindè S.R.E. Cardinali.

Romana Census de Mutinis.

Die 11. Decembris 1602.

DECISIO LVII.

Impressa est hac decisio in 5. part. diuer. seu post 2. tom. consil. Farin. decis. 189. & apud Cenc. de Censib. decis. 119. & apud Duard. eod. tract. decis. 119.

R. P. D.

R. P. D. PAMPHILIO SEN.
posteà S.R.E. Cardinali.

Romana, seu Interamnen. separationis Thori,

Mercurij 11. Decembris 1602.

ARGVMENTVM.

Thori separatio facienda est propter capitale odium inter coniuges. Odium autem capitale oritur ex accusatione, & querela in causa criminali, præsertim si nihil fuit probatum. Et quando culpa viri thorus separatur, restituenda est dos, & donatio propter nuptias.

SVMMARIVM.

1 *Inimicitia capitalis oritur ex accusatione criminali, & carceratione. Thori separatio conceditur, quando coniux iam accusauit de crimine capitali, & præsertim si nihil probauit. num. 1.*
Separatio thori quando admittitur propter odium capitale, tunc mulier non est viro relaxanda sub fragilitate cautionis. num. 1.
2 *Thori separationi vbi locus est propter mariti culpam restitui debet dos, & donatio propter nuptias.*
Actorum criminalium transportatio non est necessaria in causa ciuili. num. 2. in fine.
Acta præsumuntur integrè temporata. n. 2. in fin.

DECISIO LVIII.

1 PRO. Antonia informãte, nempe sententias super separatione thori ad eius fauorem latas, esse confirmandas. Constat enim ipsam ab eius marito odio capitali esse prosequutam, ex quo sæpius illam de arduis criminibus accusauit, ac carcerari fecit, etiam in officio sanctissimæ Inquisitionis, *l. filio, § Scia. ff. de aliment. & cib. legat. Bart. in l. 3. § fin. sub nu. 3. eod. tit. Abb. in c. cum oporteat. nu. 4. de accusat.* Et hoc præbet iustam causam separationi thori, *§ mitiores. ff. Auth. de nupt. Doct. in c. 1.* vbi *Abb. nu. 4. Præposit. nu. 2. & Alex. de Neuo. nu. 4. de diuort.* præsertim, quod nullam querelam verificauit; & quod etiam in hac causa adhærendo fisco coram D. Diaz dedit articulos continentes crimina: & adsunt etiam testes super mala tractatione, ita vt Antonia non sit amplius committenda fragilitati cautionis, quod omninò debeat separari, *c. ex transmissa, vers. si autem capitali, & c. literas in fin. de restit. spoliat. Abb.* & alij suprà citati *in c. 1. de diuort. Bald. cons. 240. lib. 3. Aym. cons. 31. nu. 4. & seq.* latè *Syluester Aldobr. cons. 71. nu. 15.*

2 Hinc sequitur maritum fuisse etiam rectè condemnatum ad restituendam dotem; quæ, vbi separatio fit culpa mariti, est vxori restituenda etiam cum augmento, seu lucro dotis, & donatione propter nuptias, *§. mitiores. in fin. Auth. de nupt. c. 1.* vbi *Abb. n. 2. de donat. int. vir. & vxor. Aym. d. cons. 31. nu. 6. Io. Gutierez Canon. 99. nu. 24.* Et fuit resolutum in *causa Bisuntina augmenti dotis, & donationis propter nuptias 24. May 1599. corã Reuerẽdiss. D. Alexãdrino.* Nullitates aliàs contra istas sententias deductæ, sunt sublatæ per cõmissionem sanatoriam obtentam à Sanctissimo. Alia quæ nunc deducitur ex defectu transportationis actorum, non adest, quia acta criminalia non pertinent ad hanc causam, quæ ciuilis tantùm in Rota est commissa; ciuilia verò fuerunt transportata, & quamuis pro marito dicatur non esse integra, de hoc tamen non constat, & in dubio præsumuntur integra *Bart. Ias. & alij in rubric. ff. de nou. oper. nunc.* & fuit sæpiùs decisum.

R. P. D. SACRATO
posteà S.R.E. Cardinali.

Bononien. fideicommissi.

Veneris 24. Ianuarij 1603.

ARGVMENTVM.

Ex Summarijs sume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Pœna priuationis ex testamento non habet locum, nisi adsit testatoris præceptum.*
2 *Priuatio dicitur pœna.*

DECISIO LIX.

1 PLACVIT Dominis vltima decisio in hac causa facta, & vltra primum fundamentum, quòd prohibitio de non molestando hæredes, non possit comprehendere Ludouicum, qui nunquam inter hæredes fuit descriptus. Quod quidem fundamentum nullam apud Dominos habuit difficultatem. Placuit etiam secundum quod dispositio sit pœnalis, & consequenter procedant illationes de quibus in decisione non obstat difficultas rursus excitata per memorialia, quod in hoc casu non adsit præceptum, & pœna non detur sine præcepto, ex *Aret. in l. Titia. nu. 3. vers. sed ita, ff. de verb. oblig.* nam inter responsiones datas in decisione illa præcipuè videtur tollere omnem amaritudinem, quod hoc colligatur ex voluntate testatoris. *Imol. in l. 1. n. 6. ff. de condit. Instit.* cum alijs tunc allegatis, & per *Gabr. cons. 105. num 8. lib. 1.*

2 Quod autem testator in hoc casu processerit per viam pœnæ, patet ex illis verbis geminatis, *Ma siano priui, come io gli priuo, &c.* priuatio enim est pœna. *§. cum igitur, vers. sin autem, Auth. de non eligendo secund. nuben. Socin. iun. cons. 27. num. 26. lib. 4. Bero cons. 15. nu. 6. lib. 1. Decian. cons. 4. n. 25. lib. 2.* Et facit doctrina *Bart. in leg. paterfamilias nu. 2. vers. Vnde propter,* secundum antiquam impressionem. *ff. de hered. institut.* vbi distinguit, an testator processerit per modum ademptionis, vel non dationis. Et ita DD. de Rota informare recusantibus fuit resolutum.

R. P. D. SACRATO
Postea S.R.E. Cardinali.

Romana tutelæ.

Veneris 21. Februar. 1603.

ARGVMENTVM.

De Iudice, & Magistratu, an & quando teneatur de mala electione tutoris: est singularis, & notabilis decisio.

SVMMARIVM.

1 *Iudices, & Magistratus pro malè administrata tutela non possunt conueniri, nisi constet de vero dolo, seu lata culpa, vbi præsertim, quid si iudex fuerit negligens in recipiendis solitis cautionibus, aut minus idoneis.*

Dolus

Dolus euidenter, & perspicuis coniecturis probari debet, ibid.

Lata culpa æquiparatur dolo. ibid.

2 *Dolus in nemine præsumitur, maximè in supremis magistratibus.*

Testibus contrarijs magis creditur deponentibus pro excusatione culpæ, & delicti, quàm alijs ibid. in fine.

3 *Iudex numquid possit statuere, vt ex pluribus tutoribus vnus tantum administret.*

Iudex si mandat aliquem recipi in fideiussorem, qui repertatur postea non idoneus, non tenetur, si tempore fideiussionis ille reputabatur idoneus. ibidem.

4 *Tutor datiuus dari non debet, vbi adest tutor legitimus. Vbi tamen, quòd hoc est iudici arbitrarium ibid.*

DECISIO LX.

1 PRO malè administrata tutela non possunt conueniri hæredes Magistratus, qui tutorem dedit, nisi constet de dolo, aut lata culpa Magistratus, *leg. non similiter. ff. de Magistr. conuen. l. 2. C. eod. tit.* hoc est, vel quod Magistratus voluerit fraudare pupillũ, iuxta *not. in l. 1. §. dolum, ff. de dolo*, vel saltem fuerit ita negligens, vt solitas omiserit cautiones, aut illas euidenter minus idoneas admiserit, *l. quoad hæredem. ff. de magistr. conuen.* Dolus autem debet euidenter probari. *l. & eleganter, §. fin. ff. de dol.* & perspicuis coniecturis, *l. dolum, C eod. tit.* idem est de lata culpa, quæ dolo æquiparatur, *l. quod Nerua. ff. deposit.* & aliud sine alio non solet venire, *glos. in l. si fideiussor, verb. dissolut. ff. mandat.* His stantibus fuit conclusum, non constare de culpa Pellicani olim Senatoris Vrbis, quæ sufficiat ad effectum, vt illius hæredes teneantur.

2 Et quoad dolum res videtur procedere de plano, quia nullus testis deponit de aliqua re illum necessariò inferente. Nec dolus in aliquo præsumitur, *l. quoties §. qui dolo. ff. de probat.* & multò minus in supremis magistratibus, de quibus iura valde confidunt. *Bald. in l. tutores. ff. de confirm. tut. Surd. decis. 91. num. 3.* minus probatur lata culpa, non ex persona tutoris dati, quia testes hinc inde examinati concordant, quòd ipse erat diligens, & versatus in negotijs. Et licèt testes pro parte Laurentij examinati conentur probare, quod d. tutor publicè habebatur pro decotto, tamen in contrarium sunt testes hæredum, quibus magis credendum videtur, tum quia plures numero, tum quia magis idonei, tum quia deponunt verisimiliora, quia aliàs assertamentum Curiæ Capitolinæ illum non approbasset. Tum denique quia veniunt pro excusatione culpæ, & delicti, latè congest. per *Gabr. tit. de testib. concl. 4.*

3 Non ex forma decreti potest considerari aliqua culpa, imò maxima diligentia, cùm Senator mandauerit dari solitas cautiones, & per tutorem reddi rationes duobus nobilibus Romanis in fine cuiuslibet biennij. Non obstat, quod in eodem decreto Senator decreuerit, quod omnis administratio esset penes Bettinum, cum tamen adesset alius contutor, quia hoc fuit cum consensu illius. Vnde exoneratur magistratus. *l. duo tutores, ff. de magistr. conuenien.* Non etiam in eo quod Senator mandauerit recipi quosdam in fideiussores, qui postea reperti fuerunt non idonei, quia ex testibus pro parte hæredum examinatis apparet, quod tempore dationis erant idonei, quod sufficit, quicquid postea euenerit. *l. 1. §. si magistratus. ff. eod. tit. de magistr. conuen.* Imò etiamsi secretò non fuissent idonei, sufficit, quod publicè pro talibus haberentur, quia non idoneitas ad hunc effectum debet esse euidens, *d. leg. quoad hæredem, ff. de magist. conuen.* hoc est, plusquã ordinariè patens, vt declarat *Rebuff. in l. 177. vers. euidentiam tit. de verbor. signif.*

4 Non denique probatur dolus, aut lata culpa, ex eo quod tutorem habenti fuerit datus alius tutor, vel quia aderant tutores legitimi, vnde non erat locus datiuis cum similibus. Quia istæ iuris regulæ nõ procedunt absolutè, sed recipiunt limitationem in multis casibus iudici arbitrarijs, *vt tot. tit. C. tut. vel curat. haben. tut. vel curat. dar. poss.* Et hanc materiam esse iudici arbitrariam, fuit aliàs deductum in *causa Romana tutelæ de Columna, coram Reuerendiss. Alexandro de anno...* Vnde sequitur, quod ex illarum omissione non inferatur, per necesse ad dolum, aut latam culpam.

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Tuden. parochialis.

Lunæ 28. April. 1603.

ARGVMENTVM.

Hæc est notabilis, & exemplaris decisio exactissimè docens omnes qualitates, quibus in concursu beneficiorum, vnus clericus alteri præferri debet, & in occurrenti casu recurre semper ad eam.

SVMMARIVM.

1 *Clericus in concursu beneficij ætate senior iuniori præfertur. Vbi idem de Doctore, quòd præfertur non doctori.*

Clericus in concursu Presbyter præfertur simplici clerico, vbi idem de eo, qui prius assecutus fuit ordines, & gradus.

Clericus in concursu habens maiorem experientiã, præfertur habenti minorem, ibid. vbi etiam idem de oriundo ex loco vbi adest beneficium, quod præferatur forensi.

Clericus in concursu nobilior præfertur minus nobili, ibid. vbi etiam quod in hac materia maximè attenduntur mores, prudentia, integritas, & doctrina.

Clericus in concursu beneficij curati eligendus est, ex idoneis magis idoneus, ibid. in fine. & num. 2. vbi quod hoc relinquitur arbitrio Episcopi, quatenus rectè iudicauerit.

3 *Electio facta ab Episcopo de magis idoneo, si fuerit manifestè irrationabilis, reuocanda est.*

4 *Clericus in concursu non habens beneficium præferendus est illud habenti.*

DECISIO LXI.

1 PRO maiori parte fuit conclusum constare de irrationabilitate electionis prouisoris Tudensis, quia ex deductis pro parte Scobar, apparet ipsũ Scobar habuisse plures qualitates in hac materia considerabiles, quàm Franciscus electus, nempe ætatem multò maturiorem. *c. cum in cunctis. vers. ætatis maturitas de elect. Rol. cons. 47. num. 70. lib. 1.*

Item

Item plures gradus, cùm Scobar esset Doctor in utroque iure, Franciscus verò Baccalaureus tantum. *Cassan.Catal.glor.mund.1.par.10.consid* 33. Item maiores ordines, quia Scobar erat Presbyter Franciscus vero simplex clericus. *Dec. consil.*542. *num.* 13. Item Scobar prius assequutus fuit suos ordines, & gradus. *Io.de Platea in l.2.num.1.C.de princ.lib.12.Natt.cons.*638.*num.*18. Item maiorem experientiam, quia Scobar fuit prouisor Episcopatus Tudensis, & curatus per multos annos, quæ experientia in hac arte artium est multum attendenda: *cap.cum sit ars., de ætat. & qualit.* Item Scobar erat naturalis loci, Franciscus verò alienigena. *Dec. cons.*542 *num.*13. *Roch.de Curt.tract de iure patr. verb.honorificum,num.*45.*cum pluribus seqq.* Item Scobar habebat maiorem nobilitatem. *Lambert. de iur.patr.lib.2.par.3.quæst.5.art.9.* Quo verò ad mores, prudentiam, & integritatem, testes pro Scobar multò maiora deponunt, quàm testes pro Francisco. Vltra quod & in hoc adest approbatio examinatorum pro Scobar, qui nihil sciunt de Francisco. *Et Conc.Trid.sess.24.cap.*18. multum defert relationi examinatorum. Et in hac parte, vt patet, ibi *renuncientur quicunque ab his idonei iudicati fuerint mor ib. prudentia, &c.* Quoad doctrinam vltra præsumptionem quæ oritur ex multiplicatione, & anterioritate graduum, videntur etiam magis concludere examinatores, pro Scobar, quia primus dicit lectionem Scobar sibi magis placuisse. Secundus non contradicit, sed ambos simpliciter approbat. Tertius dicit, Scobar sibi magis placuisse in lingua Latina, & claritate lecturæ. Ex quibus videbatur Scobar esse præferendus, nam quicquid sit in alijs beneficijs, certum est in Curatis ex idoneis magis idoneum esse eligendum prout per *Sac. Concil.Trid. d.c.*18. *sess.*4. *& constitutionem Pij Papæ V.*15.*Kal.April.Pontific anno* 2. fuit resolutum in *causa Dechusensi parochialis* 18. *Decemb.*1581. *coram Giptio.*

2 Non obstat, quod hoc an quis sit idoneus relinquatur iudicio Episcopi, quia hoc est quatenus Episcopus rectè iudicauerit. *Abb. c.cum autem nu.6.de iurepatr.Alex.cons.*33. *num.2. lib.*1. & satis denotat Constitutio Pij V. quæ aliàs frustra admitteret appellationem ab electione Episcopi.

3 Non obstat, quòd multum præsumatur pro iudicio Ordinarij, itaut irrationabilitas debeat esse manifesta, vt fuit dictum in *causa Rauennaten. Parochialis coram Illustriss. Arrigonio, & in Pampilonen. parochialis* 12. *Decembr.*1597. *coram R.P.D. Litta,* quia ex supra ponderatis videbatur, nos versari in casu manifestæ irrationabilitatis, ex quo vndique constat de qualitatibus vtriusque. Et eo magis dicebant aliqui ex Dominis se inclinare in hanc partem, quia ex testibus, quos pro nunc præsupponebant rectè examinatos constabat Franciscum fuisse familiarem Episcopi Tudens. ex qua familiaritate dicebant, multum tolli de præsumptione, quæ aliàs esset pro Episcopo, vt fuit consideratum in *causa Rauennaten.parochialis* 2. *Octobris* 1591. *coram Illustr. Arrigonio* faciunt *not. in c.sunt nonnulli* 1. *quæst.*1.

4 Non obstat quod Franciscus non haberet beneficium. Vnde ex hoc capite esset præferendus Doctori Scobar, qui beneficium habebat. *Rebuff.tract. de nominat.q.*21.*nu.*14. & fuit aliàs decisum in Rota, quia id est intelligendum cæteris paribus, non autem quòd ista sola qualitas possit præponderare tot alijs concurrentibus in Scobar. aliàs minus restringeretur dispositio Sac. Conc Trid. & frustra admitteretur ad concursum, habens aliam parochialem, prout talem admittendum esse resoluit Sacra Congregatio super d. Concilio.

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Bisuntina pensionis.

Mercurij 18. Maij 1603.

ARGVMENTVM.

Procurator numquid admittatur ad respondendum positionibus sine speciali mandato, prout sine eo cogi non potest, & numquid possit cogi ad subijciendum se examini contra suum principalem.

SVMMARIVM.

1 *Positionibus respondere cogi non potest procurator non habens speciale mandatum.*
2 *Procurator non tenetur pandere secreta causæ, nec etiam se examini subijcere. ibid. Quod an verum sit.nu.3.& 4 Vbi pro, & contra.*
Procurator numquid admittatur ad respondendum positionibus sine speciali mandato.

DECISIO LXII.

1 FVIT conclusum, procuratorem Francisci non potuisse cogi ad respondendum positionibus, ex quo non habet ad id speciale mandatum ex *Iacob.de Aren.tract.de posit.nu.4. Vbert.eod.tractat. nu.20.Imol.in l.penul.nu.16. vers.& sic. ff.de publ. iud Soc.sen.cons.55.nu 8 vol.1. Gig.cons.34.nu.12. pract.papiens.tit.de posit.verb.Simoninus, Spolt a Rebuff super constit.summar.3.tit. de respons. per verb.cred vel non,num 15. cum alijs per Azeued. super constit.Hispan.lib.4.tit.7. de iur. calum.super l.2. nu.19. cum plurib. seqq.* Et ad hoc facit, quod procurator non tenetur pandere secreta causæ, *l.1.cum ibi not. ff.de præuaricat.* & ob eam causam nec etiam potest subijci examini, *decis.Fab.135 lib.2.par.3.diuers.impress.Verall dec 420.incipiens, licet Innocentius lib.1.in manuscript. Vincent.de Franc.decis.222.nu.14.*

2 Quo verò ad *tex.in c.si post præstitum, de confessis,in 6,* Videtur benè decidere, quid resultet ex non responsione procuratoris, sed quale mandatum requiratur, non ibi aperiri, & ideò esse intelligendum de mandato sufficienti, hoc est, speciali ex allegatis supra, in principio, & in terminis, *d.c.disput. Azzeued* vbi supra, & etiam animaduertit *apostill.ad Gemin.in d.c.litt.A.* & licet *Bald in l.non solum in princ. ff. de procur.* videatur sentire contrarium; tamen vel eius opinio non est tuta, vt patet ex prædictis, vel pro concordia dici potest, quod *Bald. in princ. d. legis* loquatur de potestate procuratoris in respondendo, non autem de coactione, quia aliás repugnaret sibi ipsi, dum *sub nu.2.* notat, quod ad respondendum positionibus, sequitur speciale mandatum ad sic respondendum, & secundum hanc distinctionem. *Bal.* facit pro hac parte. *Rot.dec.25.de procur.in nou.Gott.decis.383. Afflict.decis.92. Put.decis.294.*

ciſ.294. *lib.2.* quæ tamen non eſt deciſio, ſed diſcurſus. *Card.in cap.inſuper,num.3. de teſtib.* dum loquuntur de procuratore compulſo, vel compellendo ad reſpondendum poſitionibus, non declarant quale mandatum ſit ſufficiens, vt poſſit fieri d.compulſio, & ideo debent intelligi, quando adeſt mandatum ſpeciale. *Guidop. dec.45. Put.dec.56. lib.3. Vinc.de Franc.deciſ.222.vſque ad num.14.*& communis opinio, de qua per *Vinium opin.959. nu.17.* loquuntur de examine, non autem de reſponſione ad poſitiones. Quinimò dum omnes excepto Guidopap. loquantur de aduocato, qui non habet aliquod mandatum, non faciunt ad hanc rem, quia vbi non eſt mandatum, non cadit iſta diſputatio de reſpondendo poſitionibus, vt per omnes, *in d. l. non ſolum,& in d c.7.de confeſſ.* & olariùs *in c. fin. de iur.calum. cod.lib.6.* Maior erat difficultas inter Dominos, an ille procurator, inſtante aduerſario poſſet ſubijci examini. Et quidem circa ea, quæ ſciuit, vel ſcire potuit tanquam procurator, res videbatur clara pro negatiua, *ex d.l.1.de preuaric. & deciſionibus Fab.Verall. & Vincent.de Franc.ſupra allegatis in princip.* Sed quid circa ea, quæ ſciuit tanquam extraneus, & tamquam quilibet de populo. Pro aſſirmatiua facit *gloſ.in l.fin.verb. præſliterunt.ff.de teſtib. Butr.in cap.cum à nobis, nu.13. verſ. dixi, quæritur de teſtibus,* & facit *deciſ Cott. 383.& Guidpap.45.* de quibus ſupra, & *Pariſ.conſil.70.num.10.cum pluribus ſeqq.lib.4.*& quod alias deciſum fuit in *cauſa Farſenſi Graſſi 22. Ian.1587. coram Illuſtriſſimo Blanchetto,* & faciendo comparationem de procuratore ad Aduocatum, vt facit *Butr.d.cap.cum à nobis, nu.13 & Pariſ. d.conſ.70. nu.12* erunt pro hac parte, *dec.Put.56.lib.3.Fran. 222.*& communis opinio *Vin.959.num.17.* de quibus ſupra dictum eſt.

4 In contrarium, quod neque aduerſario volente, poſſit procurator eſſe teſtis in cauſa, in qua habet mandatum, eſt *gloſ.in l.deferre. §.item decreuerunt, verb.interrogari.ff.de iur. fiſc.* & ibi Bart. benè firmat in procuratore ad iudicia, licèt ſecus dicat in procuratore ad negotia. Et eandem opinionem ſequitur *Put.d.deciſ.ſiue diſcurſu 294 lib.2.& Veral. d.deciſ.420.lib.1.in manuſcr. & Card. in d.cap. inſuper, num.3. de teſtibus;* vbi allegat fortiſſimam rationem, nempe quod procurator non ſolum repellitur propter ſuſpicionem affectionis, ſed etiam quia poſt litis conteſtationem effectus fuit dominus & ideo non poteſt produci in teſtem contra ſeipſum quia ſunt officia incompatibilia, *& ibid.not.gloſſ.in verb.admitti, & eſt alia gloſſ.in l.fin.verb.teſtis.C. de fideicomm.* ex quibus patet, contrariam opinionem, quæ fundatur in ceſſatione ſuſpicionis, nec eſſe admodum tutam, quia nihilominus remanet defectus in forma iudicij propter dictam incompatibilitatem officiorum. Item non eſſe bonam æquiparationem aduocati cum procuratore, quia aduocatus non eſt dominus litis, ſicut eſt procurator. Verùm quia iſta erant extra dubium, in quo non quæritur de reſponſione ad poſitiones, nihil fuit concluſum quoad examen, ſed tantum fuit tentum, quod ille procurator non tenetur reſpondere poſitionibus.

R. P. D. SACRATO
poſtea S. R. E. Cardinali.

Terracinen. Caſtr. Maentiæ.

Veneris 23. Maij 1603.

ARGVMENTVM.

De conditione intrinſeca adiecta in depoſito, quæ dicatur, & quando depoſitum vitiet. Cætera habes in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Conditio in depoſito quæ dicatur extrinſeca, & quæ intrinſeca, & quænam depoſitum vitiat, & quæ non.*

Ceſſionem facere tertius non tenetur, ibid.

2 *Ceſſio, quando reſoluatur in ſimplicem liberationem.*

Hæres facto inuentario non confundit actionem, ibidem.

DECISIO LXIII.

1 DVBITAVI, an depoſitum ſuffragaretur DD. de Gaetanis, ita vt per illud fuerint liberati ab interuſuris dotis maternæ. Et difficultas reſtringebatur ad illud, an conditio, de qua in cedula depoſiti, nempe quod D. Veſtilia in caſu exburſationis pecuniarum teneatur facere ceſſionem iurium ſuorum ad fauorem Illuſtriſſimi Cardinalis Aldobrandini, poſſit dici conditio intrinſeca, vel potius extrinſeca, cum alias iure cautum ſit, quod conditio extrinſeca vitiet depoſitum, ſecus ſi intrinſeca. Scribentes, *Bald. præcipuè, numero 24. in leg. acceptam.C.de vſur.Rota in cauſa* Bononienſ. *damnorum coram* Cantuccio relata inter *diuerſ.impreſ. deciſ.71.p.1.* Illa verò dicitur conditio extrinſeca, ad quã quis de iure cogi non poteſt, ſicut è conuerſo dicitur intrinſeca illa, ad quam quis cogi poteſt. *Alex. conſ.78.num.30.lib 5. Curt.ſen. conſ.35.nu.7. cum alijs per* Modern *de pign.3.membr.5.par.principal. num.11.par.2.* In caſu propoſito conſiderarunt Domini, quod licèt Illuſtriſſimus Cardinalis Aldobrandinus ex ſe ipſo eſſet tertius, cui regulariter non cogitur quis facere ceſſionem. *l.nulla, vbi Bal. C.de ſolut.* Nihilominus ex quo Cardinalis non ſoluebat ex propria perſona, ſed tanquam mandatarius fratrum de Gaetanis, potuit deſiderare ceſſionem iurium à D.Veſtilia, ſicut potuiſſent deſiderare ipſi mandantes. *l.emptor,* vbi hoc notat *Bald. in princ.C.de hered.vel act.vend.*

2 Nec videbatur dubitandum, quin mandantes poſſent deſiderare hanc iurium ceſſionem à D. Veſtilia ſiue illos conſideremus tanquam hæredes eorum patris iuri D. Veſtiliæ, & obligatos ad reſtitutionem dotis, tunc enim iſta ceſſio reſoluitur in ſimplicem liberationem. *Bald.in l.1. num.41. verſ. 11. quæritur, &c. C.de act. & oblig.* ſiue multo magis, ſi illos conſideremus tanquam fideicommiſſarios antiquorum de Gaetanis coacti per Bullã Baronum ſoluere dotẽ maternã de bonis fideicommiſſo ſubiectis, qui propterea potuerunt deſiderare ceſſionem iurium à D. Veſtilia ad effectum ſe reualendi contra hæreditatem proprij patris, & de bonis dictæ dotis. Nam etſi ſint hæredes patris, vt ſupra dictum eſt, ſunt tamen cum beneficio legis, & inuentarij, & propterea minimè prohibentur impetrare actiones contra dictam hæreditatem, cum

non

non sint confusæ actiones, stante dicto inuentario, *l. fin. §. in computatione, cum ibi not. per Scriben. C. de iur. deliberan.*

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Calaguritana de Branteuilla.

Luna 9. Iunij 1603.

ARGVMENTVM.

De attentatorum materia nonnulla notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio iuris fieri non potest à procuratore non habente speciale mandatum.*
Attentata nullum tribuunt ius attentanti, imò faciunt amitti de iam quæsito, ibid.
2 *Attentata purganda sunt actualiter, & non verbaliter.*
Verba debent conuenire subiectæ materiæ, ibid.

DECISIO LXIV.

1 FVIT mihi per Breue Sanctissimi commissum, vt absoluerem Ioannem ab excommunicatione per eum incursa ob recursum ad iudices laicos, facta tamen per dictum Ioannem prius renunciatione quibuscumque per eum coram iudicibus laicis attentatis. Procurator Ioannis specialiter constitutus ad petendam hanc absolutionem, cum facultate acceptandi pœnitentiam salutarem promittendi portionem mandatis rotalibus, nec non faciendi omnia alia circa præmissa necessaria, seu quomodolibet opportuna, & si alia essent, quæ requirerent speciale mandatum, renunciauit simpliciter coram me prædictis attentatis. Dubitaui an esset sufficienter paritum pro negatiua dicebatur; hunc procuratorem non potuisse renunciare, quia super hoc non habet speciale mandatum, prout de iure requiritur. *Ancharan. quæst. 33. per totam.* Verùm ista difficultas non placebat multum Dominis, quia allegata videntur procedere in renunciatione alicuius iuris considerabilis, quòd ius non potest considerari in attentante, qui non modo ex attentatis nullum acquirit ius, vt est *text. in leg. censemus, C. de litig.* sed imò amittit de iam quæsito, vt patet ex cumulatis per *Modern de attentat. par. 3. cap. 32. per totum.* Item quia hanc facultatem videntur comprehendere clausulæ amplissimæ, de quibus supra, cum non sit maior expressis. *Lap. alleg. 7. num. 9.* Imo ex quo ista renunciatio est necessarium antecedens huius absolutionis, *reg. peccatum cum reg. seq. de reg. iur. in 6.* Facultas renunciandi censeretur data, etiamsi esset maior expressis. *Bart. in leg. 2. num. 2. vers. & quod videntur. ff. de iur. omn. iud.* quem sequitur *Felyn. in cap. sedes num. 3. col. 3. vers. & circa reg. de rescript.*

2 Secundò opponebatur, quòd ista fuit renunciatio verbalis, quæ non sufficit in hac materia, in qua requiritur actualis, & integralis purgatio, *Bald. in cap. conquerente, num. primo, de restitut. spoliat.* facit *text. cum gloss. in cap. 1. de eo, qui mittitur in possessionem, & per Moder n. de attentat. cap. 29. num. 21. part. tertia.* Vnde non est verisimile Papam sensisse de verbali, sed de effectuali renunciatione, *leg. 1. §. 2. ff. quod quisque iuris.* Et verba debent conuenire materiæ subiectæ, *iuxta text. in § fi vno, § sed si verbo. ff. locat.* & latiùs *per Felyn. in cap. sedes, num. 1. de rescript.* Ex quibus concludebatur Petrum esse in primis restituendum in possessione, à qua in vim prouisionis regiæ fuerat per Ordinarium eiectus. Et licèt (vltra alia multa, quæ non faciebant ad propositum) replicaretur ex parte Ioannis, quod ista purgatio attentatorum non erat in eius potestate, quia ipse non poterat facere nouam collationem Petro, nec illi restituere possessionem beneficii, quam apud se non habet. Vnde non poterat obligari ad impossibilia. *l. impossibilium. ff. de reg. iur.* Voluerunt tamen Domini, quòd Ioannes faceret id, quod in se erat, iuxta *decis. Crescent. 1. de sequestr. poss. ff.* hoc est, quòd specialiter, & indiuiduè renunciet omnibus, & singulis in vim regiarum prouisionum gestis, itaut Petrus quoad omnes iuris effectus habeatur pro illo examinato, prouiso, ac possessore, qui erat ante prouisiones regias, non obstante quacumque renunciatione tacita, vel expressa per ipsum in vim dictarum prouisionum facta, ac propterea fuit conclusum, adhuc non esse sufficienter paritum.

3 An autem dictum examen, prouisio, ac possessio Petri fuerint attentata tanquam gesta appellatione pendente, vt prætendit Ioannes postea videbitur, &c.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Tirasonen. Capellæ.

Luna 9. Iunij 1603.

ARGVMENTVM.

Gratia in beneficialibus, & præsertim in impetratione Capellæ, ex quibus dicatur subreptitia. Et quando cesset subreptio, est magistralis decisio.

SVMMARIVM

1 *Gratia non dicitur subreptitia ex eo quod non fuerit facta mentio oneris existentis in beneficio.*
Gratia non dicitur subreptitia ob taciturnitatem eorum, quæ Principem non reddidissent difficiliorem, ibid. Vbi amplius quod pro sustinenda gratia, non præsumitur Princeps difficilius concessurus.
Gratiam fuisse subreptitiam ob taciturnitatem eorum, quæ si expressa fuissent, reddidissent Papam difficiliorem, attenditur illius stylus, & cursus Cancellariæ, aut aliqua alia probabilis coniectura, ibid.
Capella nomen præsupponit celebrationem Missarum, ibidem in fine, & num. 2. & sic vbi propterea, quod requirit habentem ordines, & residentiam.
Capella, licet requirat ordines, & residentiam, possunt tamen hæc per substitutum expediri. num. 2.
Gratia Capellæ non dicitur subreptitia ex eo, quod in ea non fuit expressus ordo sacerdotij necessarius, ibid.

Resi-

2 *Residentia non requiritur in beneficijs simplicibus. Gratia non dicitur subreptitia per taciturnitatem qualitatum, quæ insunt de iure, & sunt Papa benè nota, num. 2. in fine.*

DECISIO LXV.

1 PRO Didaco solo informante fuit conclusum, gratiam eiusdem non fuisse subreptitiam, ex eo quod ipse non expresserit Capellam habere annexum onus celebrandi Missas. Nam aut subreptio prætenditur ex eo, quod non fuerit facta mētio oneris, & ad hoc respondetur, non reperiri cautum in iure, quod huiusmodi onera exprimantur; vel rem per seipsam esse talem, quæ narrata Princeps fuisset difficilius concessurus. Quibus cessantibus, cessat subreptio, *Gemin. in d. cap. dudum. num.* 15. vbi & alij *de præb. in 6. Aegid. decis.* 4. *Cassad. decis.* 10. *num* 3. *de præb.* latè *Felin. in c. in nostra, num* 9. *de rescript.* Quòd autem Princeps non fuisset, aut difficilius concessurus, & d. bemus dicere pro sustinenda gratia, ex *reg. l. quoties ff. de reb. dub.* & per illum *text. Gabr. conf.* 200. *num.* 13. *lib.* 1. & facit quia nec stylus Principis, nec cursus Cancellariæ, aut aliqua probabilis coniectura suadent contrarium, qui sunt modi cognoscendi, an obstet taciturnitas iuxta Theoricam, *Felin. in cap. super litteris. num.* 8 *vers.* 1. *regula de rescript.* Imò coniecturæ sunt, quod Papa nihilominus concessisset: tum quia ex eo quod ipse sciuit, Capellam esse beneficium Ecclesiasticum potuit cogitare illā habere aliquod onus spiritualitatis annexum, *Bellam. in c. in nostra num.* 10. *vers. de tertio,* vbi etiam *Felin. nu.* 9 *de rescript.* Tū quia hoc nomen Capellæ præsefert quodam modo hanc celebrationem Missarum. *Castr. cons.* 359 *num.* 1. *post med. vers. quia si dicat, vol.* 1. *Prob. ad Monach in c. ei cui, nu* 26. *de præb. in* 6.

2 Aut vero prætenditur subreptio, quasi quod Capella habeat annexum ordinem Sacerdotij, vel residentiam. Et primò hoc nu libi probatur, quia non tenet consequentia, Capella habet annexum onus celebrationis; ergo requirit ordines, vel residentiā, quia ista regulariter possunt expediri per substitutū, *Lap. alleg.* 35. quem Rota sequitur in vna *Romana Capellæ* 23. *Ianuarij* 1589. *coram Orano.* Præterea mentio ordinum annexorum non est necessaria, sed sufficit, quod prouisus sit habilis actu, vel habitu ad illorum susceptionem, & per omnes in *cap. si pro clericis, & in c. ei cui, de præb. in* 6. Et quatenus Capella requireret Sacerdotium actu iuxta distinctiones, *Abb. in c. cum in cunctis, §. inferiora num.* 10 *de elect.* Hoc procedit ad effectum vt prouisus actualiter sit Sacerdos, (& talis supponitur in facto esse Didacus) non autem ad effectum, vt teneatur exprimere illum ordinem, vt benè pr *Rebuff. in repet. cap. nulla col* 43. *vers.* 2. *qualitas, de concess. præb.* Quo vero ad residentiam cessante particulari institutione huius Capellæ, de qua non constat residentia, non requiritur ex generali consuetudine in beneficijs simplicibus, *vt not. in cap. gratia, de rescript. in* 6. *Dec. in c. ad aures, num.* 22. *in fine, extra eod. tit.* Vltra quod de illa residentia, quæ de iure communi inest omnibus beneficijs, non erat facienda mentio, quia qualitates quæ insunt de iure, sunt D. Papæ benè notæ, vt latè per *Felin. in cap. super litteris, num.* 8. *vers.* 2. *reg. de rescript.* & ponit in specie *Rebuff. loco citato, col.* 45. *vers. nona est qualitas.*

R. P. D. PENIA.

Æsina Fideicommissi.

Veneris 16. *Iulij* 1603.

DECISIO LXVI.

Præsens decisio est inter alias eiusdem Auditoris indies edendas decisio 802. *& hic fuit erratum in anno, cum sit de anno* 1602. *& non* 1603. *Impressam etiam reperieris apud Giouagn. cōs.* 100. *n.* 41. *lib.* 1.

R. P. D. SACRATO postea S.R.E. Cardinali.

Romana Vineæ.

Lunæ 23. *Iulij* 1603.

ARGVMENTVM.

Venditor non tenetur præcisè rem tradere, si eam vel non habeat, vel habere non possit, nisi cum magno incommodo & excessu pretij, sed solum tenetur ad interesse.

SVMMARIVM.

1 *Venditor tenetur rem venditam liberam præcisè tradere de iure communi.*
Venditor si rem venditam non habet, vel si habere potest, excessiuo tamen pretio numquid teneatur illam præcisè tradere, num. 1. *per tot.*
2 *Aequiparatorum idem est iudicium.*
Læsio seu excessus in pretio consideratur de iure communi in 6. *parte, vel in dimidia, vel potius arbitrio iudicis, num.* 2.
3 *Venditor non tenetur rem venditam præcisè tradere, si eam non habet, vel si eam habere non potest, nisi cum magno incommodo, sed sufficit, quod soluat interesse.*
Verba conuentionum intelligenda sunt cum moderamine, num. 3.
Obligatio in venditione quantum se extendat ex quantitate pretij argui potest, num. 3. *in fine.*
4 *Iuramentum recipit easdem tacitas restrictiones, quas recipit negotium cui adhæret.*
Iuramentum, & eius vires cessant, cessante consensu, num. 4.

DECISIO LXVII.

1 OCTAVIANVS vendidit vineam Petro pro scutis 740. Ex quibus Petrus soluit 140. in pecunia numerata, & pro reliquis assumpsit in se onus cuiusdam census super eadem vinea aliàs impositi. Accidit, vt quidam creditor qui habebat hypotecam anteriorem acquisitioni Octauiani, licèt posteriorem impositioni census, citatis successoribus Petri emptoris, ex Saluiano immitteretur in possessionem huius vineæ pro scutis 900. occasione fortis fructuum cuiusdam census. Successores Petri coram A. C. egerunt contra Octauianum, vt vineam liberam traderet, tàm ex dispositione iuris communis, per *l. exempt. ff. de act. empt.* quam ex particulari ipsius Octauiani promissione iuramento atque obligatione Camerali vallata A. C. pronunciauit ad fauorem emptoris. Dubitaui, an sententia

tentia A. C. esset confirmanda. Negatiuè fuit resolutum. Ratio decisionis fuit, quia ista duo æquiparantur in iure, quòd quis non habeat, vel illam, non nisi pretio immodico habere possit, *l. si domus. §. in pecunia. ff. de leg. 1. l. qui concubinam. §. fin. eod. tit.* Et hanc æquiparationem faciunt in specie *gloss. in l. non dubium. §. sed sicut verb. non modico*, vbi benè *Alberic. num. 2. ff. de leg. 3. gloss. in §. non solum, instit. de legat.*

2 Vnde sicut Octauianus si rem non haberet, vel habere non posset, sine dubio liberaretur præstando interesse, *l. qui restituere, ff. de re vend. l. 1. C. de act. empt.* ita est dicendum, non teneri hoc casu, ex quo illam non nisi excessiuo pretio habere potest, vt æquiparatorum idem sit iudicium, iuxta *l. 1.* vbi omnes scribentes *de legat. 1.* Nec potest dubitari, quin pretium sit excessiuum, habito respectu grauaminis census scutorum 600. siue excessum consideremus in sexta parte, ex quo non habemus taxationem partium, iuxta distinct. *Bart. in l. si societatem. § arbitrorum, num. 25. ff. pro socio*, siue in dimidia, iuxta terminos, *l. 2. C. de rescind. vend.* quæ ex statuto Vrbis c. 154 lib. 1. est redacta ad tertiam, siue quòd aptius videretur, hoc iudicis arbitrio relinquatur, vt per *Bart. d. l. non dubium, §. sed si eui. num. 2.*

3 Ex quibus cessat illud, quod dicebatur, Octauianum, quia soluendo dicta scuta 900. potest recuperare vineam, præcisè teneri ad traditionem rei, ex *doctr. Bart. in l. stipulationes non diuiduntur. n. 30. ff. de verb. oblig.* quia Bart. & concordantes sunt intelligendi de possibilitate congrua ex supra allegatis. Et facit quod post Bald. notat *Alexan. cons. 69. num. 1. vol. 4.* vbi dicit quod venditor ita demum tenetur tradere rem liberam, si id commodè & de facili potest. Non obstat, quod hic adsit particularis conuentio de tradendo rem liberam, quia verba conuentionum sunt intelligenda cum moderamine, *l. si eni simplicius. ff. de seruit.* & secundum naturam contractus, & discretionem, quam ratio naturalis dictat in cordibus nostris, vt dicit *Bald. consil. 343. num. 1. lib. 1.* Nunquam enim censetur cogitatum de excessu, vt per eumdem *Bald. cons. 372. num. 1. lib. 1.* sequitur *Cranet. cons. 3. num. 15.* Nulla autem ratio dictat, quod Octauianus ex receptione scutorum 140. extra naturam contractus, voluerit se obligare ad redimendam vineam pro scutis 900. Ex quantitate enim pretij solemus argumentari, quid & quantum veniat in obligatione, *gloss. in l. 1. qui superficiem, verb. agendo. ff. de superficieb.*

4 Non obstat iuramentum quia iuramentum recipit eas tacitas restrictiones, quas respicit negocium cui adhæret, *l. fin. C. de non. numerat. pecun. l. fin. ff. qui satisdare cogãt. cap. quemadmodum de iureiur.* Cum enim in casu excessus cesset consensus obligantis ex prædictis, cessat etiã ius iuramenti, *Bald. post gloss. in l. 3. nu. 1. C. plus valere, quod agatur.* Non obstat decisio in causa *Neapolitana pecuniarum 4. Nouemb. 1579. coram Illustriss. Blanchetto, alia Interamnensis dottium coram Reuerendiss. Alexandrino, aut alia Romana de Alicornis coram bo. me. Peregrino*, quia in illis decisionibus non fuit tacta ista difficultas. An venditor teneatur in casu excessus.

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Bisuntina Pensionis.

Die 4. Iulij 1603.

ARGVMENTVM.

Defenditur in hac decisione quædam pensionis reseruatio, aduersus quam opponebatur, eam factam post collationem beneficij liberam, & sine pensione, & quòd non expeditis litteris fuit pensio exacta.

SVMMARIVM.

1 *Pensio non potest reseruari in beneficio post beneficij collationem liberè factam. Vbi tamen, quòd dicens, beneficium fuisse prius liberè collatum, probare debet, & num. 3. Vbi quod admittitur reseruatio pensionis infra biduum post collationẽ.*

2 *Verba præteriti temporis non excludunt actum ante incontinenti factum.*
Clausula derogatoria quandoque apponuntur ad abundantiorem cautelam, num. 3. in fine.

4 *Pensio exigi non potest non expeditis litteris. Vbi tamen hoc declaratur non procedere, quando litteræ peruenerunt ad plumbum ante exactionem pensionis.*

5 *Litteræ plumbatæ habentur pro expeditis, siue processerint per viam Cancellariæ, siue per viam Secretam.*

DECISIO LXVIII.

1 FVIT tentum pro validitate pensionis, non obstantibus duobus exaduerso appositis. Et quoad primum, quod erat, non potuisse Ecclesiam grauari pensione postquam liberè fuerat prouisum D. Archiepiscopo Auorom. *decis. 9. incip. vacante Eccles. Taruis. lib. 2.* & faciunt notata per *Sam. super reg. de iure quæsito non toll. q. 15. in fine*, fuit responsum, D. Archiepiscopum non probare assumptum, quod prius fuerit sibi liberè facta collatio, cùm tamen ad hoc de iure teneatur. *Gloss. in Clem. vlt. verb. creatum*, & ibi plenè *Card. nu. 7. de rescript.* Et consequenter esse locũ præsumptioni, quod omnia fuerint gesta in tempore, de qua latè per *Felin. c. pastoralis. nu. 5. vers. ad identitatem de rescript.*

2 Non obstat, quòd in cedula consistoriali non fiat mentio de hac pensione, quia nulla adest necessitas ob quam in cedulis consistorialibus fiat mentio pẽsionum reseruatarum. Ex quo sequitur, quod ille non sit modus probandi negatiuam reseruationis pensionum in consistorio. Non etiam facit, quod Papa in reseruatione huius pẽsionis, dicat se eadem die prouidisse D. Archiepiscopo de Ecclesia Bisuntina. quasi quod per hoc appareat, prouisionem D. Archiepiscopi per temporis spatium præcessisse reseruationem pensionis, quia verba præteriti temporis non excludunt actum ante, incontinenti factum, *Bart. in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus, n. 3. vers. item aduerte*, vbi etiam alij, & præcipuè *Alexan. num. 14.* qui de communi, *ff. de verb. oblig.* alios citat *Alex. cons. 2. nu 19. lib. 4.* & est notorius stylus Cancellariæ, quod forma *hodie prouidimus*, ponatur pro prouisionibus eodem instanti factis.

3 Addebat vnus ex Dominis, quod etiamsi prouisio ab initio fuisset libera, non tamen exinde sequebatur

batur, quin Papa voluerit reseruare pensionem declarando, illam eadem die, cum & hoc infra biduũ fieri posse aliàs tenuerit Rota in *causa Taruisina*, de qua supra teste *Pnt. decis. 21. de fid. instr.* Non obstat, quod Papa in reseruatione, pensionis derogauerit Concilio Lateranensi, quæ derogatio aliàs fuisset superflua, si pensionis reseruatio, & prouisio fuissent eodem instanti factæ, quia hoc est argumentum probabile, non autem necessarium; cum & aliquãdo huiusmodi derogationes ponantur ad abundantiorem cautelam.

4 Quoad secundam principalem difficultatem, quæ fiebat in eo quod Franciscus exegisset pensionem litteris non expeditis, ex quo pensio redditur nulla propter decretum irritans in reseruatione appositum, vt fuit decisum in causa *Sabinen. pensionis coram Illustriss. Mantica, & Veronen. pensionis coram D. meo Millino*; hæc pariter nullitas non placuit Dominis, quia apud partes erat in confesso, litteras peruenisse ad plumbum, anteqnam Franciscus exegerit, quod sufficit, quia litteræ plumbatæ dicuntur expeditæ, *Gloss. in reg. Cancell. Cassad. decis. 4. num. 3. super reg. Sarn. de non ind. q. 1. vers. & Mohed. decis. 3. nu. 1. de probat.* cum alijs per *Mand in reg. 8. q. 3.* Non obstat, quod allegatæ doctrinæ loquantur in terminis regulæ de non iudicando, quia sunt fundatæ in *text. cap. licet ad regimen, de crimine falsi*, vbi ponitur regula generalis.

5 Postremò dicebatur, quòd litteræ plumbatæ ita demum dicuntur expeditæ, si processerint per viam ordinariam Cancellariæ; secus, si fit in hoc casu per viam secretam, quia litteræ, quæ expediuntur per viam secretam, & post plumbationem corrigũtur, & lacerantur, vt deponunt testes per D. Archiepiscopum examinati, quod non ita sæpè euenit in alijs litteris. Sed ista distinctio nullo iure niti visa fuit; nam illud accidens, quod litteræ plumbatæ aliquando corrigantur vel lacerentur, non facit, quòd litteræ minus dicantur expeditæ, quando non apparet, illas post plumbum fuisse alteratas. Nam & aliàs litteræ postquam sunt registratæ, & partibus consignatæ remittuntur ad Cancellariam pro correctione, & per *Achill. decis. 18. de prob.*

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV,

Imolen. Molendini.

Lunæ 10. Nouembris 1603.

DECISIO LXIX.

Est inter eius impressas decisio 130.

R. P. D. SACRATO,
postea S.R.E. Cardinali.

Romana Pensionis domus.

Lunæ 24. Nouembris 1603.

DECISIO LXX.

Impressa est apud Zacch. de Obligat. Camer. decis. 90. licet ibi sit erratum in anno enim, dicat 1608. tamen eadem est, vt patet.

R. P. D. LANCELLOTTO
postea S.R.E. Cardinali.

Burgensis Admissionis ad habitum.

Lunæ 26. Ianuarij 1604.

ARGVMENTVM.

Nobilitas & puritas sanguinis ex pluribus probatur, de quibus particulariter in summario.

SVMMARIVM.

1 *Nobilitas & puritas probatur per testes de publica voce & fama.*

2 *Sententia lata super statu personæ faciunt ius quoad omnes.*

3 *Puritas sanguinis in partibus Hispaniæ probatur ex eo, quod quis fuerit familiaris S. Officij.*

4 *Nobilitas ascendentium in posteros descendit.*
Nobilitas & puritas probatur ex gradibus, honoribus, & magistratibus, qui nisi puris dari consueuerunt.

5 *Testis qui vltrò se obtulit examini redditur suspectus.*
Testes deponentes de bona fama præualent deponentibus de mala.

DECISIO LXXI.

1 DOMINI concorditer censuerunt, constare de nobilitate, & puritate D. Francisci ex parte D. Mariæ de Torquemada eius auiæ paternæ. Id namq. plenè & concludenter probatur ex testibus, num. 34. primo loco in Ciuitate Burgensi origine D. Francisci examinatis. Item ex alijs 17. testibus secundæ probationis in eadem Ciuitate Burgensi receptis, qui omnes vno ore deponunt, quòd D. Maria fuit nobilis Hijosdalgo, & quod ista familia de Torquemada est valde antiqua & pura. Et distinguendo singulos gradus, concludunt nobilitatem, & puritatem: addendo, quod nunquam fuit aliquid auditum in contrarium. Et deponendo de publica voce & fama, & communi reputatione, quæ probatio sufficiens est ad istum effectum, *Bald. in l. prouidendum. C. de postul. Castren. cons. 54. num. 17. Tiraq. de nobilit. c. 5. num. 8.* & fuit resolutum in causa *Toletana portionis 27. Ianuarij 1595. coram Illustriss. D. Card. Mantica, & in Oxomen. statuti 27. Iunij 1601. coram D. meo Penia, & in causa Legionen. Canonicatus 3. Iulij 1602. coram D. meo Coccino*, & aliàs sæpè.

2 Sed hic vltra tot testes plura concurrunt, & primo tres sententiæ cum exequutorialibus relaxatis die 15. Iulij 1599. à Cancellaria regia Vallisoleti, in quibus in contradictorio contra fiscum regium Petrus de Ortega de Torquemada pronepos Garciæ, à quo Maria descendit, fuit declaratus nobilis Hidalgo notario, quæ sententiæ, tanquam latæ super statu, faciunt ius, quoad omnes iuxta notata in *l. ingenium. ff. de his qui sunt sui.*

3 Secundo habemus, quòd Garcias de Paz filius Mariæ fuit familiaris S. Officij, quod ostendit puritatem. Et de hoc fuit habita ratio in dictis causis Tolerana, Oxomensi, & Legionensi.

4 Tertiò concurrit nobilitas ascendentium Mariæ quæ in posteros descendit, ex alleg. per *Tiraq. de nobil. cap. 15. num. 1.* Nam constat de testamento Garciæ Fernandez de Torquemada Gubernatoris

Burgēsis, sub die 14. Februarij 1547. In quo instituit quatuor Maioricatus cū licētia Regis D. Ioānis II & in eo dicit, quod fuit filius Petri Fernādez de Torquemada equitis Oppidi de Torquemada; sicut etiā id constat ex testamēto eiusdem Petri Fernandez cōdi o in d. Oppido Era 1414. in qua instituit hæredes Aluarū Fernandez de Torquemada, & D. Garciam Fernandez de Torquemada eius filios, & ex Ioanna Fernandez de Touar, & recenset, quòd Rodericus Rodriquez de Torquemada, erat eius consobrinus, qui fuit Præfectus maior Castellæ, vulgo *Adelatādo Major*, & in eo dixit, se esse filium Lupi Alphonsi de Torquemada, quem Alphonsus Rex Castellæ Vndecimus huius nominis creauit Equitem in die suæ coronationis inter alios magnates, & nobiles Equites Hijosdalgo, vt legitur in *Chronicis dicti Regis cap.* 104. *& cap.* 105 *& in* 19. *Capitulis libri del Bezerro*, illi de familia de Torquemada scribuntur inter Illustres Regni Castellæ. Constat etiam de testamentis aliorum descendentium eiusdem Garciæ, & ex alijs monumentis, & authenticis scripturis, quòd ascendentes D. Mariæ consequnti fuerunt gradus, honores, & magistratus, qui non consueuerunt dari nisi nobilibus, & puris, ex quibus nobilitas & puritas probatur, *Decian. cons.* 66. *num.* 50. *lib.* 3. & habetur in eisdem decisionibus supra relatis.

5 Hinc patet, non esse veram depositionem cuiusdam Lupi Samaniegi incolæ Calciaten. deponentis de auditu à quodam de Salazar de Taraton, quod quædam mulier de hac domo, quā duxerat in vxorem, non erat pura, & quod quidam Ioānes de Salazar de hac familia non fuit allequutus certum officium Sanctissimæ Inquisitionis, necnon aliorum trium testiū, dum de simplici auditu referunt, quod illa non esset pura, absque expressione à quo audiuerint. Nam omisso, quod ille Lupus spontè se obtulit examini, quod nō paruam induit suspicionem, tollitur omnis scrupulus ex duodecim alijs testibus in loco de Taraton, & alijs conuicinis examinatis, deponentibus de nobilitate & puritate Ioannæ, & eius descendentium de publica voce & fama. Et isti testes debent præualere, nedum quia plures sunt numero, seniores, & digniores, sed etiam quia reddunt causam scientiæ, & concordant cum alijs testibus, de quibus supra, & quia magis credendum est testibus deponentibus de bona, quàm de mala fama, *Corn. cons.* 76. *col fin. nu.* 10. *vol.* 4. fuit dictum in allegatis decisionibus Toletan. Oxomen. & Legionen. coram D. meo Coccino.

6 Præterea dicti testes contrarium deponentes cōuincuntur de mendacio, ex eo quod Georgius Lopez de Salazar descendens ab eadem Ioanna, obtinuit tres sententias, & litteras exequutoriales relaxatas in Consilio supremo Inquisitionis in quibus fuit declaratus nobilis & purus, & quidam eius aduersarius fuit priuatus officio familiaritatis per decennium, & bannitus à dicta patria, quia diffamauerat D. Georgium, quę sententiæ probant nobilitatem, & puritatem D. Ioannæ. Et ideo testes prædicti in contrarium adducti, sibi parum constantes dixerunt, quod postquam dictus Georgius obtinuit dictas sententias, & litteras exequutoriales, dicta opinio vana cessauerat, & domus de Torquemada in dicta patria, & locis acquisiuerat bonum nomen. Hinc etiam patet, errasse quendam Ferdinandum del Purgar, qui scripsit in vulgari sermone de quibusdam viris Illustribus Hispaniæ, & agens de Ioāne de Torquemada Cardinale S. Sixti paucis verbis, & nulla auctoritate munitus, intulit vulnus viro nobilissimo & de sanguine purissimo: quem errorem propterea iustè, & copiosè confutauit frater Ferdinandus del Castillo in historia generali S. Dominici & Ordinis Prædicatorum, *lib.* 3. *cap.* 42. *§.* 9. *antes fue el Cardenal*, vbi etiam ex authenticis instrumentis, præsertim testamentorum patefecit veritatem. Et in specie, quòd D. Cardinalis fuit filius Aluari Fernandez de Torquemada Gubernatoris Vallis Oletani, & nepos D. Petri Fernandez de Torquemada Equitis Oppidi de Torquemada, vt legitur in testamento D. Aluari Fernandez, in quo instituit hæredes eumdem Cardinalem, & Petrum Fernandez custodem Principis Henrici eius filios, & sic constat D. Cardinalem descendere ab eisdem Lupo Alphonsi, & Petro à quibus descendunt D. Maria de Torquemada, & Ioanna quæ nupsit Equiti domus de Salazar de Taraton.

Quibus satis consonat attestatio D. Antonij de Toledo Locumtenentis Prioris Castellæ in litteris missiuis directis Magno Magistro in quibus scripsit, quod in quarto de Torquemada fuit recepta diligens informatio ab vltimis commissarijs deputatis pro extrahendis scripturis iustificationis, qui retulerunt, in nulla alia familia illius Regni reperiri maiorem nobilitatem, nec puritatem, quàm in ista de Torquemada, pro cuius nobilitate & puritate omnes Domini tenuerunt ex supradictis.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.

Bononien. Census.

Veneris 26. Februarij 1604.

DECISIO LXXII.

Impressa est inter alias eiusdem Lud. decis. 156. & hic erratum fuit in die, cum antea diceret 20. loco 26. & cum eodem errore impressa est apud Cenc. de Censib. decis. 61. & apud Duard. eod. tract. decis. 69.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.

Romana redditionis rationis administrationis.

Veneris 2. Aprilis 1604.

DECISIO LXXIII.

Impressa habetur inter alias eiusdem Lud. decis. 187.

R. P. D. L'ANCELLOTTO
postea S.R.E. Cardinali.

Romana Fideiussionis.

Veneris 21. Maij 1604.

DECISIO LXXIIII.

Impressa est hæc decisio in 5. part. diuers. siue post 2. tom. Consil. Farinac. decis. 304. & apud D. Theodosium Rubeum in suis singular. Rot. Rom. in fine part. prim. fol. 783. impressa est etiam penes Marches. de Commiss. tom. 1. fol. 769.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Greg. XV.

Romana nullitatis obligationis,

Mercurij 9. Iunij 1604.

DECISIO LXXV.

Est decis. 178. inter eius impressas.

R. P. D. PENIA.

Romana alimentorum.

Mercurij 9. Iunij 1604.

DECISIO LXXVI.

Est inter alias eiusdem Auditoris imprimen. dec. 893.

R. P. D. SACRATO,
postea S.R.E. Cardinali.

Romana pecuniaria.

Lunæ 21. Iunij 1604.

ARGVMENTVM.

Fideiussor soluens non opponendo exceptionem, quam opponere debebat, vel si eam oppositam Iudex indebitè reiecerit, quando agere possit contra principalem, pro quo fideiussit, ad restitutionem solutæ pecuniæ. Breuis decisio, sed pulchra.

SVMMARIVM.

1 *Pensio debetur tantùm ex fructibus beneficij recollectis.*

Fideiussor, qui fuit negligens in opponendo exceptionem, quam habebat, vel etiam si eam oppositam, Iudex indebitè reiecerit, non potest agere contra principalem ad restitutionem eius quod soluit. num. 1. Declara, vt num 2.

Ignorantia facti alieni præsumitur, & excusat à negligentia. num. 1.

DECISIO LXXVII.

1 PRO exequutione mandati A.C. fuit conclusũ, nam de validitate non dubitatur, & iustitia est clara, stante obligatione Camerali D. Episcopi cum clausulis amplissimis de releuando indemnem Robertum. Non obstat, quod pensionarius decesserit ante fructus recollectos, & consequenter Robertus fideiussor non posset cogi ad soluendam pensionem hæredi, siue Cameræ loco spolij, cum pensio d. beatur tantùm fructibus recollectis, vt fuit dictum in causa *Farensis pensionis 29 Iunij 1573. coram S.D N. tunc Rotæ Auditore.* Ex quo infertur exactionem debere cedere ad incommodum ipsius fideiussoris, siue id euenerit, quia fuerit negligens in opponendo hanc exceptionem, siue illam opposuerit, & per iniustitiam iudicis non fuerit admissa, iuxta text. cum *gloss. in l. exceptione. ff. de fideiussoribus.* Quia ad hoc fuit multipliciter responsum. Primò, quod ista exceptio fructuum non recollectorum, hoc est, quod redditus Episcopatus, super quo constituta est pensio, consistant in eo genere fructuum, qui post festum S. Ioannis Baptistæ, non potuerint esse recollecti, est exceptio facti alieni, quod licuit Roberto ignorare, vt *l. si procuratorem. §. si ignorantes. ff. mand. gloss. in l. si pro, & verbo appellatione. vers. sed ignorans. C. eod. tit.* Vnde cessat negligentia Roberti, & iniustitia Iudicis, cum neuter illorum teneretur diuinare.

2 Secundò, respondetur conclusionem non procedere stante denunciatione facta per Robertum ipsi R. Episc. principali ante condemnationem. *l. idem §. generaliter. ff. mand.* Facit *d. l. si procuratorem. §. si ignorantes, in fin. ff. mandati.* Et tertiò, conclusio, de qua suprà procedit in releuatione quæ debetur fideiussori de iure communi; secus quando vt in hoc casu est promissa cum verbis amplissimis. *Socin. cons. 70. num. 1. lib. 3. Socin. sen. consil. 94. num. 15. & seq. lib. 3.* & fuit allegata *decisio in causa Anconitana assecurationis 27. Iunij 1595. coram Giptio.*

R. P. D. LVDOVISIO,
posteà fel. rec. Greg. XV.

Romana nullitatis contractus.

Lunæ 21. Iunij 1604.

DECISIO LXXVIII.

Est decisio 182. inter eius impress.

R. P. D. SACRATO
deinde S.R.E. Cardinali.

Calaguritana de Branteuilla.

Lunæ 2. Iulij 1604.

DECISIO LXXIX.

Impress. est apud Marches. de Commiss. par. 1. fol. 304. & corrige diem cum dicat 5. Iulij.

R. P. D. LVDOVISIO
posteà fel. rec. Greg. XV.

Romana hæreditatis de Tronsarellis.

Lunæ 5. Iunij 1604.

DECISIO LXXX.

Est decisio 186. inter eius impress.

R. P. D. LVDOVISIO
posteà fel. rec. Greg. XV.

Hortana domus.

Lunæ 25. Octobris 1604.

DECISIO LXXXI.

Est decisio 189. inter eius impress. Habetur etiam impress. apud Marches. de Commiss. tom. 1 fol. 186. Et eadem die, mense, & anno adest alia apud eundem part. 2. fol. 211. sed non est eadem, cum sit etiam erratum in Auditore.

R. P. D. LVDOVISIO
posteà fel. rec. Greg XV.

Taurinen. Matrimonij.

Lunæ 25. Octobris 1604.

DECISIO LXXXII.

Est inter eius impress. decis. 188.

R. P. D. LVDOVISIO
posteà fel.rec. Greg.XV.

Romana, seu Sabinen.census.

Luna 8. *Nouembris* 1604.

DECISIO LXXXIII.

Est inter eius impressas decis. 190. *& hic antea erratum in die, cum loco* 8. *diceret* 5. *Habetur etiam impressa penes Cenc.de Censib. decisio* 189. *& apud Duard.eodem tract.decis.*189.

R. P. D. LVDOVISIO
posteà fel.rec.Greg.XV.

Cametinen. transactionis.

Veneris 19.*Nouembris* 1604.

DECISIO LXXXIV.

Est decisio 192. *inter eius impress.*

R. P. D. LVDOVISIO
posteà fel.rec. Greg.XV.

Romana Census.

Veneris 26.*Nouembris* 1604.

DECISIO LXXXV.

*Est inter eius impress.decis.*195.*Adest etiam impressa apud Zach.de obligat. Camer. decisio* 150. *& apud Cenc.de Censib. decis.*5.

R. P. D. LVDOVISIO
posteà fel.rec.Greg.XV.

Bononien. de Formagliariis.

Luna 29.*Nouembris* 1604.

DECISIO LXXXVI.

Est inter eius impress. decisio 197.

R. P. D. SACRATO
deinde S.R.E. Cardinali.

Romana Aureorum.

Veneris 28. *Ianuarij* 1605.

ARGVMENTVM.

Aurei nomine, qui veniat in legato.

SVMMARIVM.

1 *Aurei nomine venit moneta ex auri substantia confecta.*

2 *Aureum Latinè prolatum non est idem,quod vulgariter dicitur* scudo d'oro.
*Legatum, vt quid minus relictum censeatur ad hæredis fauorem interpretari debet. Declara vt num.*3.

3 *Vsus communis loquẽdi vulgari sermone receptus non attenditur in interpretatione verborum vulgari sermone prolatorum.*

DECISIO LXXXVII.

1 IVLIVS legauit sex mille aureos. Fuit coram me dubitatum, quid esset præstandum nomine aurei. Rota censuit, præstanda esse scuta auri in auro; nam Latinè loquendo idem est dicere aureum, & monetam ex substantia auri confectam. *Gloss. l.fin.ff.de instit. voc.* vbi declarat, aureos esse illos solidos, quorum tot faciunt libram auri. *Salic. in l.quicumque. num.*5.*C. de seru. fugit.* vbi dicit, quod statutum imponens pœnam decem aureorũ, intelligitur de moneta aurea, quæ cuditur in Ciuitate statuentium; aliàs de alia aurea currente in Ciuitate, *Connanus in suis Comment ar.lib.*3.*cap.*2. *de rerum permut. nu.*2. *ante fin.* vbi dicit, aureos non posse vendi ad numerum, sed benè ad pondus; quia erunt tanquam massa auri,& prædictum intellectum benè suadet natura dictionis, quia aureum propriè dicitur,quod totum ex auro est confectum. *Archid.in cap.si Paulus* 32.*q.*5.

2 Non obstat igitur, quod in vrbe, quandò dicitur *scudo d'oro*, intelligatur de moneta argentea ad rationem iuliorum vndecim pro scuto, quia testator non loquutus fuit de *scudi d'oro*, sed de aureis. Nec est verum,quod idem sit dicere Latinè *aureum*, & vulgariter *scudo d'oro*, quia si ista verba *scudo d'oro* in vulgari sermone non important monetam ex substantia auri confectam, prout verè non important,non possunt deseruire pro interpretatione dictionis Latinæ,quæ importat substantiam auri, vt suprà firmatum est.Et tantò magis debemus in hoc casu inhærere proprietati verborum, cum fuit prolata à persona Latinæ linguæ peritissima, per ea, quæ dicit *Alexan. cons.*9. *num.*4. *lib.* 1. cum alijs per eum allegatis.

3 Hinc cessant quæ dicuntur de facienda interpretatione ad fauorem hæredis. Et vt, quod minus est, veniat sub legato cum similibus, quia prædicta procedunt retenta specie rei legatæ: non autem, quod ex illis rationibus possit transire in aliam speciem, sicut euenitin hoc casu, si pro aureis daretur argentum ad Iulios vndecim, quod est quid diuersum, vt suprà probatum est. Hinc etiam apparet non applicari conclusiones, quæ afferuntur circa communem vsum loquendi, quia non apparet de aliquo cõmuni vsu loquendi circa dictionem aurei. Et ideò non benè infertur de communi vsu loquendi circa verba vulgaria ad interpretationem verborum Latinè prolatorum. *Bald. in l. lege* 12. *tab.num.*7.*C.de legit.hæred. Dec.in cons.*366. *n.*2. *Alciat.in l.liberorum nu.*25.*de verbor.signif.*

R. P. D. SACRATO,
posteà S.R.E.Cardinali.

Romana Mercedis.

Luna 14. *Februarij* 1605.

DECISIO LXXXVIII.

*Impressa est apud Marches. de Commissionib. part.*1. *fol.*1195.

R. P. D. PENIA.

Placentina Salarij.

Veneris 5.*Iunij* 1609.

DECISIO LXXXIX.

Est inter alias eiusdem Auditoris imprimen. decis. 1141. *Et hic erratum erat in anno cum loco ann.* 1609. *mendosè diceret* 1605.

R.P.D.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E Cardinali.

Bononien. pecuniaria.

Luna 27. Iunij 1605.

ARGVMENTVM.

De Iudice quando possit suam interloquutoriam reuocare, & quando etiam tacitè eam reuocasse censeatur.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis decretum, seu sententia censetur circumducta, si posteà idem Iudex admisit noua iura.*
2 *Iudex potest admittere etiam post suum decretum noua iura, non reuocando expressè decretum factum.*
Iudex potest reuocare suam interloquutoriam sententiam, & etiam facere actum, per quem eadem interloquutoria censeatur reuocata. nu.2.
3 *Solutionis exceptio potest opponi quandocumque etiam post sententiam, & rem iudicatam.*
Exequutio excessiua in parte debitæ summæ in totum corruit. num.3. in fine.
4 *Decretum iudicis sine citatione partis, & in die feriata, an valeat in exequutiuis.*
Mandatum, seu decretum iudicis factum sub conditione, vt intimetur, deficit deficiente conditione. num.4. in fine.

DECISIO XC.

1 DOMINI habuerunt pro indubitato, quod rescriptum Signaturæ, per quod mandatur procedi ad legitimam exequutionem, debeat referri ad decreta A.C. non autem ad sententiam D. Orsini, nam sententia D. Orsini erat merè absolutoria, & ideò non egebat alia exequutione; Dixerunt tamen Domini, non adesse aliquod decretum Auditoris Cameræ, quod mereretur exequutionem: nam quantum ad primum factum sub die 15. Decembris 1603. Illud fuit circumductum per admissionem iurium post illud factam; nempe die 20. eiusdem mensis. *Felin. cap. quoniam, num. 18. de probat. Rot. decis. 1. de testib. in nou.* cum alijs per *Menoch de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 83.*

2 Non obstat, quod Iudex non possit admittere iura, nisi priùs expressè reuocet suum decretum. *Ripa post Castr. in l. quod iussit, num. 59. vers. 3. contra Rotam. ff. de re iudic.* Quia contrarium (nempe quod non requiratur expressa reuocatio) tenent Rota, & alij suprà allegati, idque euidenti ratione, nam si Iudex expressè potest reuocare suam interloquutoriam, vt admittunt *Castr. & Ripa in contrarium allegati*, & est trita conclusio *in cap. cum cessante, vbi Abb. in 2. not. de appell.* nihil videtur interesse, quod Iudex expressè reuocet, vel faciat actum, per quem in necessarium antecedens corruat illa interloquutoria.

3 Non obstat, quod non versemur in conclusione in causa, in quibus terminis loquuntur doctrinæ pro hac parte allegatæ, sed in ipsamet sententia; quia eadem est ratio in vtroque casu. Hic enim concurrunt illa duo, & quod decretum de sui natura sit reuocabile, & quod iudex fecerit actum incompatibilem cum priori decreto. Nec subsistit replicatio, quod iura admissa non sint incompatibilia cum decreto relaxationis mandati, cum in illis contineatur tantùm probatio solutionis; quæ probatio & post sententiam, & post rem iudicatam admittitur. *Capell. Tholos. decis. 170* quia aliud est quærere, an probatio solutionis post sententiam sit admittenda, in quibus terminis loquitur alleg. *decis. Tholos.* aliud est quærere, si iudex admisit, an ex hoc resultet reuocatio decreti, si aliàs decretum sit de sui natura reuocabile, & vtrumque simul stare non possit. In hoc autem casu vtrumque simul stare non poterat, quia si probatur solutio, etiam minimæ partis, decretum quo tota summa erat nullum in totum. *Puteus decis. 333. par. 1. & fuit aliàs resolutum.* Vnde impossibile videtur, quòd Iudex voluerit suum decretum relaxationis mandati saluum fore, & posteà cognoscere probationes concernentes validitatem, & iustitiam dicti decreti, quasi quod vellet fabricare processum post sententiam.

4 Quantum verò ad secundum decretum factum die 30 eiusdem mensis, nec illud meretur exequutionem, cum sit nullum. *l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudic. cum concordan.* Nullitas insurgit ex duobus. Primò, quia sine citatione. Secundò, quia die feriata in honorem Dei. Non obstat quod ista non requirantur in exequutiuis. *Capell. Tholos. decis. 158. Guidopap. quæst. 215.* Quia allegatæ doctrinæ procedunt in mera exequutione facienda vigore decreti, aliàs seruatis seruandis facti: hic autem sumus in nouo decreto; tum quia Iudex processit per viam noui decreti, vnde intrat regula, quod potui, nolui, &c. tum quia Iudex non poterat procedere, nisi per viam noui decreti, cum primum iam esset circumscriptum, vt suprà firmatum est. Nec tertium decretum factum 2. Ianuarij 1604. debet exequutioni demandari; quia fuit factum sub ea conditione, quod fieret intimatio, quæ non reperitur facta. Cessante igitur implemento conditionis, cessat vis decreti. *l. Thais. §. Stichus. ff. de fideicomm. libertat. cum concordan.*

5 Prædictis accedat, quod etiamsi adesset aliquod decretum A.C. validum. Rota illud non exequeretur, nisi constito de bono iure, iuxta notorium stylum Auditorij. Et ideò super hoc bono iure esset in primis informandum.

R. P. D. SACRATO
deindè S.R.E. Cardinali.

Bracaren. beneficij de Pedroncello.

Luna 27. Iunij 1605.

ARGVMENTVM.

De subrogatione gratiosa, nonnulla notanda, de quibus in Summario.

SVMMARIVM.

1 *Possessio non probatur per instrumentum, alio existente in possessione.*
Immissio vigore subrogationis, non potest negari, verificatis tribus, nempe lite, clericatu subrogati, & obitu illius, in cuius possessionem quit subrogatur. num. 1.
2 *Gratiosa subrogatio non impeditur ex eo, quod dicatur,*

tatur, possessionem defuncti fuisse vitiosam.

2 *Subrogatio in possessionem defuncti censetur facta cum omnibus suis qualitatibus.*

DECISIO XCI.

1 DE lite non dubitabatur, stante commissione cum alijs subsequutis inter Simeonem, & Paulum. Clericatus Francisci pariter erat clarus, tum ex literis Ordinarij, tum ex testibus. Difficultas fuit restricta ad possessionem Simeonis, in cuius locum fuit gratiosè subrogatus Franciscus. De hac autem possessione Simeonis fuit aliàs decisum in hac causa, non constare, quia non probabatur, nisi per instrumentum captæ possessionis, quod, alio existente in possessione, non probabat possessionem, verùm ex testibus nouiter examinatis apparuit, Simeonem etiam percepisse fructus beneficij de quo agitur, & consequenter verificatis tribus, nempe lite, Clericatu subrogati, & obitu in possessionem illius, in cuius locum fuit facta subrogatio, non visum fuit posse negari immissionem, vt fuit dictum *in causa Miranden. Parochialis coram R.P.D. meo Decano, & alibi sæpè.*

2 Non obstant plura quæ fuerunt adducta ad docendum possessionem Simeonis fuisse vitiosam, & attentatam, quia subrogatio debet sortiri suum effectum, antequàm agatur de prædictis, vt fuit dictum *in causa Legionensi præstimonij* 15. *Decembris* 1593. *coram Illustriss. Mantica*; facit *decis.* 10. *in fin. vt lit. pend. in nouis.* Rationem considerabat vnus ex Dominis meis, nempe quia subrogatus repræsentat illum, in cuius locum est facta subrogatio, cum omnibus suis qualitatibus. *c. Ecclesia, vt lit. pend. Sarnen. super reg. de non iud. quæst.* 7. Et possessio illius non dicitur noua, sed continuatio illius, met, quam habebat defunctus. *Tiraq. tract. le mort saisit. par.* 2. *declar.* 6 *num.* 10 Et in terminis huius subrogationis est *decisio Paleotti in causa Perusina Parochialis S. Crucis* 24. *Decembris* 1557. meritò, sicut si Simeon viueret, non esset bonum priuare illum in primis sua possessione, & postea cognoscere, an esset vitiosa, vel attentata; eadem ratione non videtur conueniens, ingredi cognitionem vitiorum possessionis Simeonis, antequam Fräciscus in illius locum præcisè substituatur.

Et ita fuit conclusum.

R. P. D. MARQVEMONTIO
deindè S.R.E. Cardinali.

Bononien. de Carnalijs.

Luna 27. *Iunij* 1605.

ARGVMENTVM.

Plura adducuntur ad excusandam caducitatem, de quibus in Summario.

SVMMARIVM.

1 *Solutiones tres vltimas probando, præsumitur in præteritum soluisse.*

2 *Confessio facit probationem probatam.*
Caducitas vt euitetur sufficit sola oblatio. nu. 2.
Caducitas vt euitetur multa admittuntur, quæ aliàs non admitterentur.
Confessio Prælati de recepto, cessante errore, vel fraude, nocet Ecclesiæ. num. 2. *Vbi maximè concurrentibus adminiculis, quorum aliqua ibi enumerantur.*

3 *Confessio facta in instrumento nullo nihilominus potest esse valida.*

4 *Satisfactio verificatur non solùm in reali solutione, sed etiam in donatione in solutum, & in alijs.*
Caducitas excusatur, vbi quis habuit iustam causam credendi. num. 4. *Vbi consideratur iusta causa credendi, iuxta casum decis.*

5 *Caducitas excusatur, vbi defectus veræ solutionis est causatus ab errore, non autem à malitia non solutionis vel minus soluentis.*

DECISIO XCII.

1 VALERIVS Carnalius ad euitandam caducitatem, quam Collegium Montis Alti Bononiensis prætendebat aduersus quædam bona, quæ ille in emphyteusim à dicto Collegio obtinebat, Tuebatur si dispositione *l. quicumque. C. de apoch. lib.* 10. & eorum, quæ ibi, *& in l.* 1. *C. de iur. emphyt.* communiter tradunt Doctores. Dicebatq. se Collegio satisfecisse de Canonibus decursis per continuos tres vltimos annos 1593. 1594. & 1595. atque ex ijs etiam de reliquis omnibus in præteritum satisfactum præsumi. Verùm quia ad probationem paghæ Paschatis anni 1593. vtebatur confessione, quam officiales dicti Collegij fecerant in quodam transactionis instrumento celebrato inter prædictos officiales, & Valerium die 18. Septembris eodem anno 1593. Quæ confessio continebat, fuisse Collegio satisfactum per Valeriũ de omnibus Canonibus vsque ad illam diem decursis; ideò fuit dubitatum, an dicta confessio obstaret Collegio; & Illustriss. D. Cardinale Pamphilio, tunc Rotæ Auditore, illud dubium proponente, nihil fuit resolutum, sed causa per me reassumpta, eodemque proposito dubio, vtraque parte informante, visum fuit Dominis, confessionem obstare Collegio.

2 Est enim regula, quod confessio facit probationem probatam. *l generaliter. C. de non num. pecun. c. per tuas de probat. Aym. cons.* 61. *num.* 3. Hoc autem casu adest confessio instrumentalis, non præcipitanter, sed cum mutua deliberatione facta, & iurata præuio contractu cum interuentu Viceprotectoris, Rectoris, & duorum Consiliariorum, & œconomi, & Carnalij dant de ista confessione ad euitandam caducitatem. Ad quem effectum sufficit sola oblatio, vt tradunt *Doctores in l.* 2. *C. de iur. emphyt.* ibique *Ias. nu.* 182. attestatur de communi, & alia quædam admittantur, quæ aliàs non admitterentur, vt fuit dictum *coram Cantuccio in vna Recanatensi domus* 3. *Aprilis, et* 27 *Maij* 1576. Itaque non obstat quod confessio officialium non obstet Collegio, quia imò confessio Prælati de recepto, cessante fraude, vel errore, nocet Ecclesiæ. *Felyn. in c. fin. col fin. de præscript. Tiraq. de retract. lign. §.* 1. *gloss.* 18 *num.* 23. Maximè quando iuuatur adminiculis. *Bald. & alij in auth. hoc ius porrectũ. C. de sacros. Eccles.* vt hoc casu, vtilitate Ecclesiæ, & augmento Canonis, *ad Conc. Castren.* 34. melioramentis per Valerium prætensis, *ad decis. Guid. Pap.* 171. *num.* 3. & alijs quæ in facto possunt considerari.

3 Non obstat etiam, quod interuenerint duo tantùm Consiliarii. Nam, quicquid sit de eo, an abessent, & an transactio facta sit inualida per eorum absen-

absentiam, etiam hoc concesso, non ideò necessariò sequitur, confessionem esse inualidam, cum in instrumento, & contractu inualido confessio valida esse possit. *Felyn. in cap. Venerabilis, n. 26. limit. 2. de exceptionib. Castren. in l. si ita stipulatus, §. Chrysogonus, nu. 4. de verb. oblig. Ruin. cons. 53. nu. 15. vol. 2. Alex. cons. 154. nu. 7. vol. 7.*

4 Minùs obstat, quod confessio non sit facta ab habente facultatem recipiendi pecuniam, attenta dispositione constitutionum Collegij. Confessio enim non est de solutione pecuniæ, sed de satisfactione, quæ verificatur non solum in reali solutione, sed etiam in datione in solutum, & in alijs. *l. si rem. §. omnis de pign. act. l. qui saisfd. cog. l. satisfactio de solut.* Deinde ad effectum dubij sufficit, quod Carnalius habuerit iustam causam credendi, quod isti officiales haberent auctoritatem confitendi nomine Collegij, argumento *l. igitur, §. generaliter de lib. caus.* iusta autem causa facilè cuiuis probabitur. Consideranti tot tractatus, & præsentiam tot officialium: & quod iste Valerius Collegij constitutiones, vt leges priuatas nescire potuit. Maximè cum in processu sit productum aliud instrumentum transactionis à solo œconomo cum præsentia Viceprotectoris huius Collegij nomine celebratum; quod effectum habuerat, neque contra istud fuerat vnquam oppositum. Et in fortioribus terminis sut decisiones supradictæ in causa Rauennaten. vbi agebatur de partita creata à tertio, de cuius mandato non constabat, & de nota relatiua ad alias partitas libri de quibus etiam non constabat. Et tamen fuit admissa excusatio à caducitate.

5 Denique non obstat, quod confessio dicatur fuisse erronea, quia error in facto non probatur, & vbi esset erronea, error qui induxit Collegium, & pro ipso interuenientes ad confitendum, potuit etiam probabiliter inducere Valerium ad credendum, quod confessio esset non solùm valida, sed etiam vera, & aliàs daretur occasio decipiendi illos, qui cum Collegio tractarêt. Et iste Valerius foret deceptus, quia si non fuisset ista confessio, vtique non confensisset augmento Canon is, & si non erat soluta illa paga Paschatis soluisset illam; prout soluit illam Natalis eiusdem anni, & aliàs annorum subsequentium. Defectus autem veræ solutionis causatus ab errore, non autem à malitia minus soluentis, excusat à caducitate. *Bald. in l. 2. num. 9. vers. 11. ex natura. C. de hered. act. Verall. decis. 180. part. 1.* Et ita tenuit *Rota coram R. P. D. meo Sacrato in Pisana caducitatis 25. Iunij 1605.* Vbi deducebatur error ad excusationem.

Itaque ex supradictis fuit conclusum, confessionem obstare Collegio ad effectum de quo agitur.

R. P. D. MARQVEMONTIO
posteà S. R. E. Cardinali.

Romana Vineæ,

Veneris 1. Iulij 1605.

ARGVMENTVM.

Dominium ad effectum rei vendicationis debet plenè probari, & plures reijciuntur probationum modi.

SVMMARIVM.

1 *Error non vitiat in nomine, quando constat de corpore. Probatio dubia non releuat.*

2 *Dominium vbi agitur ad effectum deuolutionis, debet plenè probari. Vbi quod non sufficiunt enunciatiuæ.*

Enunciatiuæ quæ non excedunt centum annos, non probant. num. 2.

Enunciatiua non probat, quando agitur principaliter de enunciato. num. 2.

DECISIO XCIII.

RECTOR Ecclesiæ S. Nicolai, vt doceret vineā Cataldi, de qua agitur, eam esse, quæ fuerat olim Marianæ, nitebatur instrumentis de nouo deductis, quæ sunt; testamento Gabrielis de Rubeis, anno 1517. & Franciscæ eius vxoris, de anno 1520. cum acceptationibus legatorum in huiusmodi testamētis relictorum. Ex quibus omnibus colligitur, quādam vineam quæ ibi demonstratur, pertenisse pro indiuiso ad Marianam, & eius sorores. Sed fuit responsum, vineam legatam fuisse petiarum 18. confinasse cum via, quæ ducit ad Marinum, & respondisse Hospitali S. Ioannis Lateranensis, & Ecclesiæ S. Andreæ de Funarijs; vineam autem Cataldi esse petiarum solummodò septem, non confinare cum via quæ ducit ad Marinum, & non respondere Hospitali S. Ioannis Lateranensis, atque Ecclesiæ S. Andreæ de Funarijs. Et quod Rector sancti Nicolai docere conabatur, illam vineam 18. petiarum posteà in partes fuisse diuisam, è quibus partibus vna quæ erat de proprietate S. Ioannis, peruenerit in Capellam sanctorum Philippi, & Iacobi in Ecclesia S. Mariæ Transtyberinæ. Altera verò pars permanserit de proprietate Ecclesiæ S. Nicolai, sitque illa, quam hodie Cataldus possidet. Quidquid sit de illa diuisione, certè demonstratio confinij, quæ in prædictis iuribus de nouo productis habetur, non potest applicari vineæ Cataldi, quandoquidem ea non solùm non habet confinium cum via quæ ducit ad Marinum, sed ab ea multùm distat, cum media inter vineam, & viam, adsit alia vinea Monialium sanctæ Luciæ in Silice, quæ dicitur esse petiarum 18.

1 Non conuenit etiam denominatio Ecclesiæ sub cuius proprietate sita erat illa vinea legata, & quòd dicebatur in dictis testamentis, Ecclesiam S. Andreæ per errorem fuisse scriptam pro Ecclesia sancti Nicolai, idque ex eo probari, quod in Catastro bonorum Ecclesiæ sancti Andreæ talis vinea descripta non sit; id non est sine difficultate, quia quæ tractātur *in l. si in nomine de verbor. oblig. & in l. si in nomine. C. de testam.* habent locum quando constat de corpore, quod hic dici non potest. Quin etiam in Catastro Ecclesiæ sancti Andreæ per illius Rectorem in forma probanti exhibito, quædam vinea descripta est, quæ facilè pro illa accipi possit, de qua in supradictis testamentis fit mentio. Redditur itaque valdè dubia identitas vineæ, & per consequens, huiusmodi probatione non iuuatur causa Rectoris, *c. in præsentia. de probationibus.*

2 Accedit, quod Rector impugnat eam tantùm decisionis partem, in qua fuit dictum vineam Cataldi non esse eam, quæ possessa fuerat à Mariana, quæ pars, non obstantibus iuribus prædictis productis de nouo, nunc vera permanet. Sed & quamuis haberetur, non tamen Rectori constaret sua intentio, quia cum agat ad effectum deuolutionis, proprietatem & directum dominium Ecclesiæ plenè, & conclu-

cludentet probare debet, vt sæpè aliàs in Rota, & in hac causa bis fuit dictum coram Illustriss. Pamphilio. Rector autem de aliqua inuestitura, seu concessione Ecclesiæ non docet, & siue antehac, siue nuper per eum producta iura considerentur, continent solum quasdam enunciatiuas, quæ non complent plenam illam & concludentem probationem dominij, ad effectum, de quo agitur, necessariam. *Bart. in l. quidam in fuo. nu. 4. de condit. Inst. Abb. in c. cum ad sedem, nu. 20. de restit. spoliat. Caputaq. decis.* 280. *par.* 1. Fuit dictum in hac materia deuolutionis *coram Reuerendiss. Rhodiensi, in quadam Romana domus* 12. *Maij* 1592. præsertim, quia istæ enunciatiuæ antiquæ dici non possunt, cum non excedant tempus centum annorum. *Ias.* qui de communi testatur, *cons.* 81. *num.* 10 *lib.* 1. Tenuit *Rota in quadam Romana domus S. Agnetis.* 2. *Maij* 1585. & 19. *Iunij* 1589 *coram Orano.* Et quia nunc de enunciato principaliter agitur, quo casu nihil concludunt enunciatiuæ. *Butr. & alij in cap. illud de præsumpt. Put. dec.* 381. *lib.* 1.

Itaque Dominorum vna fuit sententia, non esse recedendum à decisis.

R. P. D. SACRATO
posteà S.R.E. Cardinali.

Leodien. Abbatissatus.

Lunæ 24. Octobris 1605.

ARGVMENTVM.

Reus de iure suo docere non tenetur. Quando hoc verum sit, hæc decisio docet.

SVMMARIVM.

1 *Reus absoluendus est actore non probante; quia de iure suo docere non tenetur. Vbi declaratur, hoc non procedere, nisi consenserit super iure suo discuti.*

2 *Reus attentator tenetur docere de iure suo. Declara vt num.* 2.

3 *Electus ad dignitatem aliquam potest dare obiectus contra electionem factam eiusdem dignitatis in alia persona.*

4 *Ecclesiæ defensionem potest quilibet de populo suscipere, & pro ea comparere.*

Attentata an sint reuocanda, necne, in primis, & ante omnia cognosci debet. num. 4.

DECISIO XCIV.

1 PLVRIES feci verbum cum Dominis super dubio dando in hac causa, & quia partes non acquiescebant, proposui memorialia loco causæ. Et quoad dubium prætensum à D. Margarita, nempe; Quæ electio sit attendenda, scilicet an propria ipsius D. Margaritæ, vel potiùs alia D. Annæ; fuit dictum, quod contradicente D. Anna, non poterat dari dubium super electione illius, quia cùm sit rea non est cogenda ad docendum de iure suo. *l. qui accusare, C. de eden. cum concord.* Et quatenus allegabatur fuisse aliàs datum simile dubium in alia *Leodiensi Abbatissatus coram Illustriss. Cardinali Pamphilio* 9. *Maij* 1594. fuit responsum, non apparere, quod in illa causa pars rea contraxerit dubio, & non esse inconueniens consentiente eo discutere super iuribus illius ad not. per *Felin. in cap. inter Monasterium, num.* 23. *limit.* 8. *de re iud.* secus verò quando contradicit *d. l. qui accusare, cum simil.*

2 Ad aliud, quod reus attentator teneatur docere de iure suo, *ex decis.* 5. *vt lit. pend. in antiq.* fuit responsum, quod quicquid sit de eo, an D. Anna attentauerit, vel ne, de quo suo loco videbitur, illam decisionem non applicari, quia loquitur de eo, qui ab initio causæ non erat reus, sed talem se fecit, intrudendo semetipsum lite pendente in locum rei Originarij. Et ideò nil mirum si tanquam reus affectatus minimè gaudet solito rerum priuilegio, ne aliàs sequatur destructio Capituli, *si bi, contra quos lit. pend. in* 6. vt considerauit *Rota in dicta decis. num.* 2. Et habetur, perinde ac si non fuisset in lite, vt ibidem dicitur, *num.* 4. In hoc autem casu D. Anna est illa, cum qua fuit cœpta lis, & ideò etiamsi ex post attentasset, non desinit esse rea Originaria.

3 Ad tertium fundamentum, quod D. Margarita tanquam coelecta non debeat repelli à dandis obiectis contra electionem D. Annæ *iuxt. not.* per *Franch. in cap. vt circa. num.* 5. *de elect. in* 6. fuit dictum, hoc licere quidem D. Margaritæ, non tamen principaliter, vt ipsa prætendit; sed incidenter, & per remotionem obstaculi, hoc est, in quantum exclusio iuris D. Annæ includit ius Dominæ Margaritæ: Quod etiam videtur fuisse de mente *Franchi dicto num* 5. dum facit præcipuum fundamentum super interesse partis opponentis. Si enim D. Margarita admitteretur ad opponendum in eo, quod non includit ius suum, sequeretur; quod absque interesse esset audienda contra doctrinam Franchi.

4 Maior fuit difficultas, an D. Margarita tamquã Canonissa posset dare de nullitate electionis D. Annæ, tamquam suæ Abbatissæ, cum aliàs, & quilibet de populo possit venire pro defensione suæ Ecclesiæ, iuxta not. per *Gloss. & Scribentes in d. cap. quia circa de elect. in* 6. Et ideò fuit ordinatum, quod si D. Margarita instaret, darem super hoc particulare dubium, prout etiam super attentatis, si petierit illorum reuocationem, cum ista cognitio instante parte debeat præcedere omnes alias, *cap. non solùm, verbo ante omnia cum concord. ibi per Gloss. de appell. in* 6.

In eadem causa habentur duæ aliæ decisiones sub diebus 31. Maij 1606. & 4. Ianuary 1615. coram eodem bon. mem. Cardin. Sacrato, prima est decisio 191. infra in hac parte. altera verò est post Tambur. in tractat. de Iur. Abbatis. decis. 36.

R. P. D. SACRATO
posteà S.R.E. Cardinali.

Romana affictus Casalis.

Sabbati 5. Nouembris 1605.

DECISIO XCV.

Impressa est supra in 2. part. recent. decis. 130.

R.P.D.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.

Romana pecuniaria de Gradis.

Sabbati 26. Nouembris 1605.

ARGVMENTVM.

Habes ex Summario.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum ad respondendum positionibus debet esse specialissimum, videlicet ad sic respõdendum.*
2 *Confessio à principio valida non potest reuocari, nisi docto de errore.*
Confessio vnius ex reis debendi etiamsi sit iudicialis alteri correo nocet.

DECISIO XCVI.

1 CVM quondam D. Bindinellus Sanlius comparens corã Auditoribus Ianuens. fuerit protestatus, se nunquam voluisse, neque velle, quod Georgius eius frater aliquid potuerit, vel possit agere actiuè vel passiuè in iudicio, vel extra, sine eius legitimo mandato, & à dictis Auditoribus litteras subsidiales obtinuerit ad A. C. directas pro huiusmodi protestatione intimanda D. Antonio Mariæ, prout fuit illi intimata. Visum fuit Dominis resolutionem dubij quod proposueram super reuocatione confessionis, factæ à D. Georgio, dum positionibus q Dominorum de Franchis, & Gradis responderet, pendere à qualitate mandati, cuius vigore Georgius dictis positionibus responderat. Cum enim adsit regula, quod ad respondendum positionibus requiratur specialissimum mandatum, *Socin. cons. 55. num. 8. lib. 1. Rebuff. super constit. Gall. to. 3. tit. de respons. per verbum credit, nu. 15. Neniz.* qui alios congerit *cons. 7. num. 12. & seq.* Et specialissimum mandatum hoc casu intelligatur, quando est ad respondendum sic & sic. *Bart. in l. fin. in fin. C. de procur.* si Georgius non habuit huiusmodi mandatum, non potuerit validè respondere, neque confessio dici potest acceptata per Bindinellum, stante prædicta protestatione facta longo tempore post cõfessionem. Et stante etiam, quod nihil deducitur ad probandum acceptationem expressam, vel tacitam, quæ hoc casu posset suffragari.

2 Non obstat, quod Georgius confessus sit vti procurator & nomine proprio. Vnde dicta confessio videatur à principio fuisse valida, & non potuisse reuocari, nisi docto de errore, *Caputaq. decis. 91. par. 1.* Nam & ipse Georgius in actis reuocauit suã confessionem vti erroneam, atque etiam hodie de illius errore docere offertur. Quæ inspectio si suscipienda esset, inclinabant Domini in hanc sententiam quod etiam necessaria foret librorum exhibitio, sed ad effectum de quo agitur, sufficit dicere, Georgium fuisse confessum nomine proprio, quia in causa, de qua agebatur, erat fideiussor Bindinelli. At certi iuris est, quod in correis debendi vnius cõfessio etiam iudicialis alteri non nocet, *Bar. in l. ex duobus 2. num. 32. ff. de duobus reis, & in auth. hoc ita. num. 55. C. eodem. Bald. cons. 43. num. 2. lib. 5. Roncheg. in d. l. ex duobus, num. 71. & seq. Rot. Ianuen. decis. 65. num. 5. & 6.* Vnde in omnem euentum, illa confessio Georgii, vt principalis nocere non posset Georgio, cuius hæredes non sunt in hac causa, & cuius defensionem dictus Sebastianus filius & hæres Bindinelli non recepit. Ita fuit conclusum D Antonium Mariam non iuuari confessione, nisi doceat, Georgium habuisse mandatum ad respondendum sic, & sic.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Gerunden. Beneficij.

Veneris 2. Decembris 1605.

ARGVMENTVM.

Oppositio ad beneficium cum verificatione, quod quis sit proximior de genere fundatoris tribuit ius considerabile ad rem, ita vt de eo sit facienda mentio ab impetrãte in gratia Apostolica, quę per clausulã, *dummodo ius tertio quæsitũ* præseruat. Quid in sola oppositione & acceptatione, an & quando illud ius considerabile tribuatur. Et quid, si opponens non sit à Patrono præsentatus; & an Papa censeatur derogasse iuri tertio quæsito sibi sub inuolucro verborum narrato.

SVMMARIVM.

1 *Oppositio ad beneficium cum verificatione coram Ordinario, quod quis sit proximior de genere fundatoris, tribuit ius considerabile ad rem, ita vt de illo sit facienda mentio in gratia Apostolica, quæ illud per clausulam* dummodo &c. *preseruasse censetur. Vbi quod hoc multo magis procedit, quando res est deducta in iudicium, & sunt probata qualitates opponentis.*
2 *Oppositio, sine acceptatio sola non tribuit ius considerabile ad effectum, vt de illo sit facienda mentio in gratia Apostolica. Quod procedit quando agitur de modico præiudicio; secus si de magno, vel quando res est deducta in iudicium, facta multa expensa, & probata qualitates opponentis, quo casu etiam si agatur de modico præiudicio, censetur illius ius aliàs præseruatum dicto nu. 2. Vbi huius magni, & modici præiudicij afferuntur exempla.*
3 *Oppositio sola absque præsentatione Patroni non tribuit ius considerabile, cum nemo in beneficialibus acquirat ius ex facto proprio. Vbi quod hoc non procedit, quando ius non prætenditur principaliter ex oppositione, sed ex fundatione quæ aliquem tanquam proximiorem specialiter vocat.*
Vocatus ad beneficium ex fundatione, assimilatur præsentato seu electo, & vti talis censendus est d. num. 3.
Patronus non potest contrauenire dispositioni fundatoris d. num. 3.
4 *Clausula*, dummodo, &c. *debet intelligi de alio præiudicio, quàm expresso.*
Papa ad hoc vt censeatur derogasse iuri tertij, necesse est vt illud ei fuerit narratum explicitè, & cum suis qualitatibus, aliàs nõ est præsumendum, illud voluisse auferre sub inuolucro verborum, d. num. 4.
5 *Ordinarius appositis edictis, & nemine intra terminum comparente potest procedere ad institutionem præsentati à Patrono. Vbi quod hoc locum habet, si per illum gesta sint valida secus si cõtra.*

DE-

DECISIO XCVII.

1 FVIT tentum per oppositionem factam per Franciscum ad beneficium de quo agitur, cũ verificatione coram Ordinario, quod ipse sit proximior de genere fundatoris, & actu Sacerdos, super quo fuit etiam per illum contestata lis cum Henrico fuisse tale ius quæsitum Francisco, quod censeatur præseruatum in gratia Apostolica per dictum Henricum ex post obtenta. Mouit Dominos illud, quod iam fuit decisum in causa *Oxomen. Capellæ coram D. Petrutio*; de quo testatur *Sarnen. super reg. de iur. quæsit. non tollend. quæst. 1. vers. & quod dictum est, de acceptatione*, & latè prosequitur *Mandos. cons. 51. per totum.* Quod eo magis visum est habere locum hoc casu, quo res est iam deducta in iudicium, & probatæ qualitates Francisci ad *decis. Putei 253. num. 4. lib. 3.* & faciunt notata per *Sarn. d. q. 1. vers. 3. modus circa finem. Bellam. cons. 34. n. 21. vers. ad septimum dubium.*

2 Non obstat, quod ex sola acceptatione, siue oppositione non acquiratur ius considerabile ad istum effectum, *Rot. decis. 16. aliàs 17. de præbend in nou. Bellam. decis. 163. Cassad. 18. eod. titul. de præben. Mohed. 1. & 34 eod. titul.* Primò quia illæ decisiones fundantur in modico preiudicio acceptantis vigore expectatiuæ Apostolicæ, siue se opponentis ad beneficium patrimoniale, quia illis talibus poterit stante multitudine beneficiorum vacantiũ per alias vacationes prouideri, vt considerat *dicta decis. 17. vers. verum est, quod postea. & Cassad. decis. 48. num. 2. Sarn. d. quæst. 1. vers. illud tamen.* Quæ ratio non militat in opponente se ad vnicum beneficium vigore fundationis, quia si illud non assequitur, non habet vnde se releuet, cum non sit certus se superfuturum alteri vacationi eiusdem beneficij. Secundò, non obstant dictæ decisiones, quia res est iam deducta in iudicium, factæ multæ expensæ, & iam probatæ qualitates Francisci. Vnde etiamsi essemus in terminis acceptationum, & oppositionũ ad beneficia patrimonialia, adhuc censeretur præseruatum ius Francisci, *Put. decis. 253. num. 4. lib. 3. Sarn. d. q. 1. vers. tertius modus in fin.* & facit cont. *Bellam. 34. num. 21. & 24. col. 3. vers. quod tamen modifico.*

3 Non obstat, quòd Franciscus non sit præsentatus à Patrono, & ex sola oppositione nõ possit ius prætendere, quia in beneficialibus nemo acquirit ius ex facto proprio, *Cassador. d. decis. 18. num. 3.* quia Franciscus non prætendit ius principaliter ex sua oppositione, sed ex fundatione, quæ illum tanquam proximiorem specialiter vocat. Et sic assimilatur præsentato, siue electo, *Put. d. decis. 253. num. 4.* Et cum Patronus non possit contrauenire dispositioni fundatoris, *Bald. cons. 38. num. 2. lib. 4.* Ista spes certa regulanda est, ac si effectus sequutus esset, *l. ita vulneratus. ff. ad leg. Aquil.* cum ibi not. *Mandos. d. cons. 51. nu. 12.* Nec decisiones in contrarium allegatæ fundantur in non iure, sed in modico præiudicio ac etiam in stylo Curiæ, vt patet ex illarum lectura, & *Sarnen. dicta quæst. 1. vers. illud tamen.* Et ideo non debent trahi extra suos casus, vt dicit *Bellam. d. cons. 34. vers. ad septimum dubium*, ibi, *nisi consuetudo Curiæ aliud induxisset.*

4 Non obstat, quod fundatio, & lis fuerit narrata in gratia Henrici; vnde clausula, *dummodo non sit alteri &c.* debeat intelligi de alio præiudicio, quàm expresso *Crescen. decis. 7. de iure patron.* quia non fuit expresse narratum Papæ, quòd quis tanquam proximior iam se opposuisset, & probasset suas qualitates, & ideo cum Papa non intellexerit, hoc precisum ius Francisci, non est dicendum, Papam sub inuolucro verborum illud voluisse auferre; oportet enim quod Papa expresse intelligat præiudicium. *Bellam. d. cons. 34. num. 21. col. 2. circa med. Sarn. d. q. 1. vers. quæ omnia.*

5 Non etiam facit, quod fuerint apposita edicta, & Franciscus intra terminum non comparuerit; vnde potuerit Ordinarius lapso termino procedere ad institutionem Henrici præsentati à Patrono per *doctr. Rebuff. tract. de nominat. quæst. 17. dub. 10. num. 14.* Quia Domini inclinabant prædicta omnia fuisse nulla, rationibus hic deductis per informantes pro Francisco. Et consequenter non potuisse nocere Francisco tanquam venienti re integra, *l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud. reg. non præstat impedimentum de reg. iur. in 6.* Et fuit allegata decisio in causa *Calaguritana dimidij beneficij 22. Aprilis 1602. coram R. P. D. Ortemberg.*

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.

Romana Separationis thori.

Veneris 2. Decembris 1605.

ARGVMENTVM.

Statuta Vrbis comprehendunt etiam causas spirituales, ac alias, quæ inter ciues extra Curiam Capitolinam tractantur, cum dicantur statuta Papalia.

SVMMARIVM.

1 *Separationis thori causa, dicitur spiritualis, & fori Ecclesiastici.*

Statuta laicorum non comprehendunt causas spirituales, ac fori Ecclesiastici, num. 1.

Confirmatio statutorum laicorum facta per Papam non extendit statuta ad causas spirituales num. 1.

4 *Fallit in statuto edito authoritate Papæ, & in confirmatione specifica, & ex certa scientia.*

Statuta Vrbis vti condita à deputatis Papæ dicitur Papalia, & non sunt restricta ad forum Capitolinum, sed seruantur in omnibus Tribunalibus, ac etiam in Rota, & ligant etiam Clericos, num. 2.

Confirmata dispositio accipit robur à confirmante, num. 2.

Causæ spirituales & personæ Clericorum quoad forum pari passu ambulant, num. 3.

5 *Aegidiana non habet locum in causis spiritualibus, quamuis fuerit confirmata à Summo Pontifice, nec etiam in causis Clericorum. Vbi adducitur ratio.*

Extensio censetur facta cum omnibus qualitatibus, & eadem remanente natura, num. 5.

6 *Dictio* omninò, *est præcisa, & vniuersalis, & significat indistinctè, & omni casu.*

Verbum nulla, *est negatiua vniuersalis in omnibus verificanda, num. 6.*

Dictio vniuersalis geminata nullam capit restrictionem, num. 6.

7 Ar-

7 *Argumentum à proportionabilibus in iure procedit.*
8 *Causa matrimonialis, quoad appellationem de iure communi non inuenitur priuilegiata.*

DECISIO XCVIII.

1 QVONIAM istos coniuges Ciues esse non ambigitur, & constat de duobus conformibus ad cuitandum statutum Vrbis lib. 1. cap. 178. cui locum esse pro parte D. Lauræ dicebatur, informantes pro D. Io. Baptista, respondebant causam separationis thori, de qua agitur, esse spiritualem & fori Ecclesiastici, *cap. accedentibus de excess. Prælat.* & ibi Doctor. Ideoque comprehendi non posse sub hoc laicorum statuto iuxta dispositionem, *cap. Ecclesia S. Mariæ de constit.* Neque ad effectum suffragari posse cõfirmationem Papæ, quia illa tantum roborat statutum quoad causas in illo comprehensas. Non autem illud extendit ad alias causas spirituales, *Ias. in l. more, num. 41. & Dec. num. 31. de iurisd. omn. iudic. Alex. cons. 59. lib. 1. & cons. 39. lib. 4. Ruin. cons. 9. num. 2. lib. 3.*

2 Verum his non obstantibus, Domini fuerunt in contraria sententia, moti ex quo statutum, de quo agitur est Papale, & conditum à deputatis à Papa. Vnde non est restrictum ad forum Capitolinum, sed seruatur in omnibus, & etiam quoad nos, & Clericos comprehendit, vt sæpius tenuit Rota, & signãter in vna *Romana Hæreditatis de Comitibus 21. Iunij 1577. fel. me. Clem. VIII. tunc Rota Auditore*, in qua dicitur, hoc prius fuisse decisum coram Binacino, & Robusterio. Quod si tunc ita Rota censuit, videtur idem nunc multo magis dicendum, postquam fel. record. Gregorius Papa XIII. vt legitur in eius Bulla, in principio voluminis statutorum impressa; mandauit nonnullis Cardinalibus, alijsque personis Ecclesiasticis in dignitate constitutis, vt statuta viderent, corrigerent, supplerent, & emẽdarent, prout fecerunt, dictisque statutis eo modo correctis & emendatis, idem Papa suam specificam confirmationem impartiuit, *cap. si Apostolica, de præben. in 6. l. 1. C. de vet. iur. Enucb. Bal. in l. ex placito. C. de rerum permut. Rebuff. super concord. tit. de form. mand. Apost. in gloss. in verbo confirmationem, in principio.*

3 Igitur cùm ratio diuersitatis aliqua dari non possit inter causas spirituales, & personas Clericorum, qui sunt quid spirituale, *cap. si iudex. de sent. excomm. in 6.* statutum circa personas, & causas æquè debet operari, *ad vulg. l. tam hoc iure. ff. de vulg. & pup.* Et per consequens, quod anteà decisum est super personis Clericorum, nunc ex facti contingentia super causis spiritualibus resoluendum esse satis perspicuum est.

4 Deducta autem pro D. Ioanne Baptista non obstant, cùm non versemur in statuto laicorum; vel in statuto simpliciter confirmato, sed in statuto edito authoritate Papæ, & in confirmatione specifica, & ex certa scientia, quo casu supradicti Doctores non loquuntur, vt videre est apud *Alex. d. cons. 39. num. 8. & Ias. in d. l. more, num. 42.* qui alios cumulat.

5 Neque magis viget simile, quod etiam fuit propositum de Aegidiana, quæ quamuis confirmata à Summis Pontificibus, in causis tamen spiritualibus locum non habet, vt est notissimum: nam vltra responsionem quæ ex prædictis resultat, adhuc dicitur, confirmationes illas fuisse solum pro simplici extensione illius constitutionis ad totum Statum Ecclesiasticum. Extensio autem censetur facta cum omnibus qualitatibus, & eadem remanente natura, *l. sed et si remanente. ff. de precar. l. labeo. §. hac autem. ff. de arbitr.* Vnde nec in causis Clericorum ea constitutio locum habet, vt fuit dictum in quadam Auximana bonorum de anno 1579. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino, & in alijs sæpissimè. Ita vt etiam ex hoc solo capite appareat manifestè ab Aegidiana, ad statutum Vrbis argui non posse.

6 Sic igitur firmata in hoc statuto disponente facultate etiam circa causas spirituales; non est dubium, quin verba statuti, quæ sunt omninò in nulla causa seu casu, apta sint etiam dictas causas comprehendere. Dictio enim *omnino*, est præcisa & vniuersalis, *Brisson. de verbo. signif. lib. 13. in verb. omnino. Ruin. cons. 150. num. 17.* & significat indistinctè, & omni casu, *Gloss. & Bart. in l. si eum exceptione. §. quatenus. ff. de eo quod met. caus. Ias. cons. 4. col. 4. lib. 1. Ruin. cons. 133. num. 8. lib. 2.* & verbum *nulla*, pariter est vniuersalis negatiua in omnibus verificanda, *Paris. cons. 53. num. 4. lib. 3.* & denique vniuersalis geminata, nullam capit restrictionem, Surd. qui alios congerit, *cons. 453. nu. 51.*

7 Et concludendo ad casum huius causæ, cùm statutum in omnibus Curijs seruari mandet dispositionem de duabus conformibus, ideoq. seruari debeat, & seruatur in Rota, vt est dictum, non potest dari ratio, quare in causa separationis thori, quæ in Rota vertitur, statuto locus esse non debeat, ex quo illud in omnibus Curijs intelligi debet iuxta qualitatem fori, & sic in Rota possunt tractari, & in foro Capitolino de causis quæ in illo foro agi possunt, arguendo à proportionabilibus, quod argumentum in iure procedit, *Bald. in l. si filius, nu. 6. si cert. pet.* Statuentes enim, & Papa, qui authoritatem dedit statuendi, & qui confirmauit, solùm habuerunt præ oculis quod lis esset inter Romanos, & non curarunt qualis esset causa, vel in quo tribunali ageretur.

8 Et cùm causa matrimonialis, quoad appellationem de iure communi non inueniatur priuilegiata, quia neque in illa licet tertio procurare, *Rot. decis 19. de re iudic. in antiq. Abb. in cap. fraternitatis num. 21. de frigid. & malef. Franc. in cap. directè num. 7. in fin. de appell.* Nec etiam priuilegiata fit à statuto loquente de duabus conformibus, non est cur à statuto comprehendi non debeat, & cur in causa sepratioonis thori inter ciues Romanos, in tribunali competente agitata, duæ conformes non faciant rem iudicatam. Itaque fuit conclusum locum esse statuto.

R. P. D. LITTA.

Vlisbonen. iuris conferendi.

Veneris 2. Decembris 1605.

DECISIO XCIX.

Impressa est supra par. 1. recent. decis. 102. inutiliter etiam replicatur in part. 2. recent. decisio 153. & hic triplicata erat.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S. R. E. Cardinali.

Vrbinaten. Beneficij.

Lunæ 5. Decembris 1605.

ARGVMENTVM.

Quasi possessio conferendi acquiritur ex renunciatione beneficij coram se facta. Et plura deducuntur necessaria ad probandam & acquirendam quasi possessionem.

SVMMARIVM.

1 *Quasi possessio conferendi probatur ex admissione renunciationis in suis manibus.*
Renunciatio beneficij fit in manibus eius, ad quem spectat collatio, num. 1.
Collationis effectuatio probatur ex vacatione beneficij per obitum prouisi, num. 1.

2 *Quasi possessio conferendi non acquiritur absque scientia Ordinarij. Vbi tamen, quod talis scientia præsumitur.*
Quasi possessio conferendi non acquiritur absque bona fide, num. 2.

3 *Status vltimus beneficij attendi debet ad validitatem collationis, num. 3.*
Status beneficij non immutatur per prouisiones Apostolicas, num. 3.

DECISIO C.

DOMINI censuerunt, de quasi possessione Capituli Lateranen. circa collationem beneficij, de quo agitur, constare ex resignatione dicti beneficij à Francisco Thomasio illius Rectore facta in manibus Capituli de anno 1563. cùm renunciatio fiat in manibus eius, ad quem spectat collatio, *Imol.in cap. audientiam, num. 4. de his quæ vi met. caus. fin. Vital. in Clem. multorum, num. 59 de pœn.* atque ex collatione statim facta Ioanni Tossiæ per dictũ Capitulum occasione prædictæ resignationis, de cuius collationis effectuatione constat, ex quo per obitum Ioannis Tossiæ fuit à Sede Apostolica de hoc beneficio prouisus Canigianus, anno 1572. *Oldrad.conf.229. num. 2. & 3. Lambert. de iurepatr. lib. 2. par. 2. q. 10. art. 7. num. 11.* Et ista quasi possessio Capituli coloratur titulo ex Bull. Bonifacij VIII. & quo adiuuatur, ex quo illud beneficium est fitum & fundatum sub solo Lateranensi, & inuenitur descriptum in libro Cathenæ dicti Capituli, in quo etiam aliæ de huiusmodi beneficio collationes per Capitulum factæ adnotantur, cui libro in alijs caufis Rota fidem adhibuit.

2 Neque obstat quod opponitur de non scientia Archipresbyteri Iustini prætensi ordinarij ad *Abbat. in cap cum Ecclesia, num. 25. & ibi Rip. nu. 64. de cauf. possess. & propriet. Put. decis. 28, nu. 4. lib. 2.* Nam si iste Archipresbyter est Ordinarius, præsumitur habuisse scientiam quasi possessionis Capituli, vt fuit dictum in causa *Reatina beneficij 20. Iunij 1576. coram Illustriss. Blanchetto.* Si autem non est Ordinarius, prout reuera esse non videtur, nulla requiritur eius scientia, cùm de nullo eius præiudicio agatur, quia super iure conferendi, neque de iure habet fundatam intentionem, nec apparet de aliquo eius priuilegio. Vnde nec quoad eum bona fides in Capitulo requirenda est aliàs necessaria ad acquirendum quasi possessionem, *Abb. in cap. consultationibus, de iur. patron. Mohed. decis. 10. eod. tit.* Et omnis difficultas tolli videtur ex quo prædicta collatio facta Ioanni Tossiæ per Capitulum, constituit vltimum statum huius beneficij, qui attendi debet. *Oldrad. conf. 312.* & alij per *Dec. consil. 128. num. 2.* & quem non immutauerunt collationes Apostolicæ factæ Canigiano primùm, deinde per eius obitum Horatio Pino, *Aegid. decis. 107. Achil. decis. 13. de iurepatr.* Accedit, quod non agitur super iure conferendi inter Capitulum & Ordinarium, sed tantùm inter prouisos, & ad effectum validitatis collationis, vt in simili causa fuit consideratũ in supradicta *Reatina beneficij 6. Aprilis 1576. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino.* Neque ad effectum, de quo agitur, quidquã facit, quòd Archipresbyter venerit ad causam, quia venit in statu, & secundum prædictam causæ naturam, & D. Bonfilius non defendit nisi solam collationem sibi factam, pro qua sufficit illi quasi possessio conferendi penes Capitulum de tempore vacationis & collationis sibi factæ. De iure autem conferendi agendum est cum Capitulo Lateranen. Itaque fuit conclusum, constare de quasi possessione Capituli.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.

Romana Assecurationis dotis.

Lunæ 12. Decembris 1605.

ARGVMENTVM.

Assecurationi dotis locus est, etiam vbi maritus non vergit ad inopiam, vbi maritus relicta vxore abijt in partes longinquas, nullis relictis bonis. Et quando dos dicatur data in æstimationem, ita vt res in dotem datę trãseant in maritum. Et an pater possit agere ad dotem nomine filiæ absque mandato. Et defenditur sententia à pluribus nullitatibus, de quibus singillatim in summario.

SVMMARIVM.

1 *Clausula, arbitrio, importat prout de iure.*
Dos si ab initio fuit promissa in quãtitate, & postea detur aliquid æstimatum, eueniente casu restitutionis, maritus tenetur restituere quantitatem, nec restituendo rem æstimatam liberatur.
Aestimatio in dote facit venditionem.

2 *Venditio pro pretio æstimando fieri potest.*
Renunciare quilibet potest suo fauori.
Acceptare censetur scripturam, & omnia in ea contenta, qui illam recipit, ac ea vtitur.
Acceptatio se extendit ad prouñciata, & ad aliud prolata, num. 2.

3 *Dictio prædicta est relatiua, & repetitiua omnium, & refert omnes qualitates suprà expressas, num. 3.*

4 *Referens nihil probat, non constito de relato.*
Referens vbi est certum, non est necesse, quod constet de relato.

5 *Recipiens mandatum seu ordinem sibi præiudicialem absque aliqua protestatione, seu interpellatione, sibi præiudicat.*

6 *Dotis assecuratio non debet fieri, vbi vir non vergit ad inopiam.*
Dotis assecuratio constante matrimonio fit, vt mulier

lier secura sit de dote, & ex dote se alere possit, num. 6.

7 *Dotis assecuratio fieri debet, etiamsi maritus non vergat ad inopiam, quando uxor de ordine Principis fuit abducta è potestate mariti, & parentibus consignata, & maritus abijt in partes longinquas, nullis relictis bonis.*

Mulier viuente patre, non potest à marito recipere dotem profectitiam absque consensu patris.

8 *Sententia dicitur nulla, quando is, qui procuratorio nomine comparuit, nullū habebat mandatū.*

Actus valet ex capite, quo valere potest, quando fuerunt duæ causæ expressæ, nec agens ad vnam potius, quàm ad aliam se restrinxit.

Pater in causa dotis potest agere pro filia, & comparere absque mandato, & sufficit quod filia non dissentiat, num. 8.

Dotis actio est communis patri & filiæ, licèt constante matrimonio plusculum iuris habeat filia. num. 8.

9 *Iuramentum calumniæ non præstitum vbi fuit petitum, induxit nullitatem. Vbi quod sufficit, quòd præstetur in terminis substantialibus.*

Iuramentum calumniæ potest præstari per patrem nomine filiæ absque speciali mandato.

10 *Citatio ad sententiam circumducitur per terminum, præseruato post illam tentum.*

Sententia lata nemine instante nulla est.

Sententia lata ad fauorem actoris valet etiam parte non petente.

11 *Terminus seruatus ad sententiam pro vtraque parte operatur, vt vtraque pars dicatur instetisse pro sententia, num. 10 adducitur id esse de stylo Tribunalium Vicarij & A. C.*

Stylus in ordine iudicij debet attendi, num. 11.

Stylus ordinatorius probatur ex fide Notariorum, actuariorum, & de eo Iudex potest se extraiudicialiter informare, num. 11.

DECISIO CI.

1 FVIT dictum, non esse locum arbitrio ad retardandam exequutionem sententiæ D. locumtenentis Illustrissimi Vicarij quoad scuta 906. pro pretio gemmarum. Clausula enim *arbitrio Rotæ*, importat, prout ue iure, *Cas. de Graff. decis. 10t. numer. 2. Paris. cons. 56. num 5. lib. 1.* De iure verò est, vt cùm ab initio dos in quantitate, nempe in scutis quinque millibus promissa fuerit, & gemmæ æstimatæ fuerint marito pro parte illius quantitatis, videlicet pro scutis nongentis sex, teneatur maritus restituere pretium nec gemmas restituendo liberetur, *l. quoties, l. cum dotem. C. de iur. dot. Socin. cons. 56. num. 6. vers. septimus casus, lib. 1. notatur communiter in l. æstimata. ff. solut. matrim.* quia huiusmodi æstimatio facit venditionem, *l. 1.* ibique *Gloss. C. de iur. dot. l. plerumque. ff. eodem*, fuit dictum in causa *Spoletana bonorum 6. Aprilis 1601. coram R. P. D. meo Decano, & in Bononien. pecuniaria 14. Februarij 1605. coram R. P. D. meo Pamphilio.*

2 Neq; obstat, quòd gemmarum æstimatio ex partium conuentione facienda esset per amicos communes, quæ tamen æstimatio facta nunquam fuit. Nam fuit responsum, venditionem pro pretio æstimando fieri posse, *l. venditio, in fin. de contrahend. emptione*, & illud pretium esse certum, non conditionale, *Ioan. de Anan. cons. 59. Dec. cons. 648.* Et hoc casu D. Didacum maritum etiam tacitè potuisse renunciare huic conuentioni, vtpote in suum fauorem factæ, *l. potest. ff. ad leg. Falcid. l. penult. C. de pact. §. finali. instit. quib. mod. toll. oblig.* & alijs iuribus vulgaribus, & satis esse, quod vtcumque facta fuerit æstimatio, illiq; Didacus acquieuerit, id autem manifestum est ex ordine siue mandato directo Guicciardinis per D. Alexandrum socerum sub hac forma, videlicet vt soluerent D. Didaco suo genero scuta 2594. quæ cum alijs scutis 906. pro pretio gemmarum eidem Didaco consignatarum, constituebant summam scutorum 3500. parte dotis D. Constantiæ. Quod mandatum cùm Didacus sine contradictione aut protestatione receperit ab Alexandro, & pecunias in illo contentas exegerit à Guicciardinis, seque simpliciter, & absque vlla reseruatione subscripserit; sequitur illum acquieuisse, & consensisse enunciatæ summæ scutorum 906. pro gemmarum pretio; cum recipiens scripturam, & multò magis illa vtens, censeatur omnia in illa cõtenta approbare, *Bar. in l. cum tabernam. §. idem quæsit, in fin. de pignorib. Dec. cons. 632. nu. 16.* latè *Machesel sing. 22. & Marsil. sing. 344* Maximè cùm acceptatio se extendat etiam ad pronunciata, & propter aliud probata, *Anchar. in Clem. 1. num. 5. not. de tureiur Gabr. conclus. 2 nu. 7. de confess.*

3 Et quamuis subscriptio faciat tantùm mētionem de receptione scutorum 2594. Tamen vis approbationis consistit præcipuè in receptione mandati, & illius vsu, non in subscriptione tantùm; deinde illa subscriptio fuit facta solum de prędicta summa, quoniam quitantia debebat remanere penès Guicciardinos, qui nōn debebant quitare nisi de solutis per ipsos. Postremò cum in subscriptione enuncientur recepta prædicta scuta 2594. illa dictio *prædicta*, quæ est relatiua & repetitiua omnium, *Dec. consil. 108. num. 8. Paris. cons. 49. num. 22. lib. 3.* refert omnes qualitates expressas circa dictam pecuniam; sicq. illam etiam qualitatem, quòd prædicta scuta 2594. iunctis alijs scutis 906 iam receptis in tot gemmis constituant summam scutorum 3500.

4 Non obstat, quòd prædictum mandatum fit relatiuum ad listam dandam his verbis: *Dett. scudi 906. sono per la valuta di giugioie & argi, & altro hauuto da me con e per vna lista che à suo tempo si deuerà inserire nel contratto, da farsi fra di noi.* Vnde cum non appareat de lista relata, referens nihil probare videatur, *Felin. in cap. 2. de rescript. nu. 13. Dec. cons. 144. num. 6.* Fuit enim responsum, mandatum circa receptionem gemmarum, & circa pretium pro quo gemmæ receptæ fuerunt, non se referre ad listam, & nunc agi non de restituendis gemmis, sed de restituendo gemmarum pretio. Ideoq. referens esse satis certum, neque necesse alias esse, quod appareat de relato, *Bald. in l. inciuile, num. 3. de legib. Bart. in l. admonendi, nu. 7.* & ibi *Ias. in 2. lectura, num. 28. Rip. num. 35. & 36. de iure iuran. Natt. cons. 40. num. 4. & 5.*

5 Fuit etiam consideratum, non esse verisimile, quòd Didacus Mercator bene cautus recepisset mandatum cum illa expressione pretij gemmarum, nisi de illo pretio fuisset contentus, præsertim cum iam antea gemmas accepisset, quemadmodū & eas postea semper retinuit sine aliqua protestatione, aut interpellatione, vsque ad dimidium quod dedit huic liti causam, *l. filiusfamilias 2. ff ad Maced. Dec. con-*

*ff.32.num.*16. *Alex.conf.*147. latè *Aym.conf.*106. Quæ omnia non p-rum etiam adminiculi recipiunt ex fide Notarij, qui fuit attestatus, cum pacta dotalia in stipulationem deduci deberent, eiusq. rei causa partes in domum Alexandri conuenissent, lecta, notu'a instrumenti Didacum non reclamasse super confessione receptionis, & æstimationis gemmarũ, sed instrumenti stipulationem perfici non potuisse, quoniam complemẽto scutorum quatuor millium deerant scuta 500. de quibus socero gener fidem habere noluit. His firmatis non obstant quæ circa iniustitiam sententiæ fuerant deducta. Quod enim scuta tantùm 800. in gemmis ab initio fuerant promissa, non facit, quin Didacus volens potuerit recipere gemmas pro maiori summa, prout recepisse constat ex prædictis & in facto deducitur, illud augmentum scutorum 906. contigisse, ex quo tes quædam fuerunt superadditæ per d. Alexandrum.

6 Minus obstat, quod dicebatur non vergente viro ad inopiam, nõ fuisse locum assecurationi dotis, *l. si constante. ff.sol.matrim.l. vbi adhuc. C.de iur. dot. c. per vestrat.de donat. inter vir. & vxor.* Nam cũ assecuratio dotis constante matrimonio fiat, vt mulier secura sit de dote, & ex dote se alere possit, *Iaf. in d. l. si constante, num.*46.*& 47. ff. solut matrim,* tenuit *Rota in Romana fructuum. Lunæ 17. Aprilis* 1600.*coram Reuer. adiff.Rodien.* fuit responsũ, hoc casu huiusmodi assecurationis locum proculdubio fuisse factum, quando de ordine Papæ vxor abducta è domo & potestate mariti, atque parẽtibus fuit consignata, & maritus abijt in partes longinquas, nullis in Vrbe relictis bonis, ita vt si dos non assecuraretur, actum esset de illa, cùm tamen publicè intersit, dotes mulieribus conseruari, *l.*1.*ff.solut. matr.* n:q; haberet Constantia, vnde se alere possit.

7 Nec etiam obstat, quod gemmæ restitutæ essent Constantiæ, vt per eam de illis fuerit facta quitantia Didaco marito, siquidem cum dos in pecunia, non in gemmis restituenda esset, Cõstantia vti mulier & minor, non potuit sine decreto iudicis iuxta formam Statutorum Vrbis quitare maritum, gemmas recipiendo, sicq. faciendo actum qui non erat necessarius, immo nec de iure communi potuit quitare recipiendo dotem profectitiam viuente patre, illoq; non consentiente, *l.* 3.*in prin ff.solut.matrim.* Neque subsistit quod dicitur, Constantia n bis idem exigere velle. Nam quo tempore sententia fuit lata, gemmæ iam erant penes argentarium depositæ, ac etiam hodie existunt, neque aut Alexander, aut Constantia impediunt, quin Didacus de illis suo arbitrio possit disponere.

8 Postremò non obstant nullitates. Prima enim deducitur ex quo d. Alexander patet procuratorio nomine comparuit, non docto de mandato, *Achill. decis* 6.*de procur. Cresten.decis.*8. *de sent. & re iudic.* Verum fuit responsum, Alexãdrum comparuisse tantùm in subsidium & absente procuratore in actis constituto. Deinde comparuisse tanquam patrem & procuratorem; ideoq. cum se non restrinxerit ad facultatem procuratoris, sed etiam paternam causam expresserit, valet actus vti factus à patre, licèt vti à procuratore factus non valeret. In causa enim dotis pater agere & comparere potest, sufficitq. quod filia non dissentiat, *l.* 2. *§.voluntatem,* vbi *Iaf. in* 5.*not. ff. solut.matrim.* & actio dotis cõmunis est patri, & filiæ, *l.*1. *§. & per hæc. C.de rei vxor.act.* licet pluculum iuris habeat filia constante matrimonio, *Bald. in auth. quod locum in* 4 *q. num.*7. *C. de collat.* Nec refert, quod Alexander copulat uè comparuerit vt pater & procurator, quia cum vna qualitas sufficeret, sufficit etiam, quod illa tantum verificetur, ad cumulat per *Tiraq.cauf.sess. limit.*22. *nu.*4.*& seq.*

9 Secunda deducitur ex quo iuramentum calumniæ petitum, non præstitum fuit, *c.t. de iuram. calum.in* 6. *Rot.decis* 2 *eod tit.in antiq.* Sed fuit responsum. sufficere, quod in terminis substantialibus huiusmodi iuramentum præstitum fuerit, vt resoluit Rota in causa *Romana rescissionis contractus* 16 *Martij* 1590. *& in alia Romana, siue Bononien census* 7. *Maij* 1601. *coram R P. D. meo Decano.* Nec obstat, quòd præstitum fuerit per dictum Alexandrum non habentem mandatum speciale; nam tale mandatum in patre non requiritur, vt expressè trad. per *Socin.in cap. pertractandis,num.*19. *de iur.calum.* & facit *Imol.eod.cap.nu.*3. *Put.decis.*21. *lib.*2. Maximè cùm tractaretur causa dotis, & satis cessaret calumniæ suspicio.

10 Vltima deducitur ex quo citatio ad sententiam contra Didacum, veniebat pro 2. Septembris, & tamen fuit lata sententia decima eiusdem mensis, qua die fuit tentus terminus *pro servato* ad instantiam Didaci petentis absolutoriam per quam secũdi termini seruationem primus fuit circumductus, *Gabr. conf.*43. *lib.*1. *num.*40. Licèt enim fuerit tentus terminus pro vtraque parte, tamen quia Didacus petebat solum absolutoriam, citatio non poterat esse communis vtrique parti, ideoq. sententia remanet nulla, tanquam lata nemine instante, *Caf.de Graff. decif.*9.*num.*4 *de cauf.poss.& propriet. Iaf.in l.properandum,§.*1. *nu.*5. *C.de iudic.* fuit dictum in vna *Gomen. Capellaniæ* 28. *Ianuarij* 1591. *coram R P. D. meo Decano.* Verum fuit responsum, valere sententiam latam ad fauorem actoris, etiam parte non petente, vt ex Iaf. & Ang. dicit idem *Caf de Grafs. in praal.decis.* Deinde non subsistere, quòd sententia lata sit non instante Constantia, quia terminus seruatus pro vtraque parte habet inuenire instantiam vtriusq; partis petentis sententiam, & ex sportulis depositis, atque ex tradita notula sententiæ, quæ postea subscripta fuit, satis apparet Constantiam institisse pro sententia.

11 Postremò fuit conclusum, ex stylo dato per informantes pro Constantia, quod Iudex tàm in Tribunali Vicarij, quàm A.C. sæpè in citatione ad sententiam tenet terminum pro seruato pro vtraque parte, & durante d. termino, si ius est pro actore, fert pro illo sententiam absque vlla citatione, & Notarius extendit decretum in citatione illius contra quem fuit lata sententia, nam in hac materia, stylus attenditur, *Franc. in c.fin nu.*6. *de re iud.in* 6. *Roma.conf.*367.*nu.*11. fuit dictum in causa *Asforiten. congrua* 19 *Iunij* 1587. *coram Illustriss. Mantica.* Et cùm iste stylus sit ordinatorius, non decisorius, satis probatur ex fide Notariorum actuariorum, *Soc. conf.*36. *nu.*11. *&* 39. *num.*28. *lib.*4. cùm sufficiat, quòd de illo extraiudicialiter constet, vt tenuit *Rota in vna Mediolanen rescissionis contractus, Lunæ* 17. *Iunij* 1602. *coram R.P.D. meo Sacrato.* Itaque fuit conclusum, non esse retardandam exequutionem, cum vtraque parte acertimè informante, dubium semel, atque iterum propositum fuisset.

R P.D.

R. P. D. LANCELLOTTO,
deinde S.R.E. Cardinali.

Florentina domus.

Veneris 17. Decembris 1605.

ARGVMENTVM.

Hæreditas patris non adita per filium transmittitur ad suos hæredes cum suis qualitatibus, & cum beneficio abstinendi.

SVMMARIVM.

1 *Filiorum est prima causa in successione parentum.*

2 *Filius hæreditatem patris non aditam, transmittit ad suos hæredes.*

3 *Hæreditas transmittitur cum suis qualitatibus.*
Filius dicitur hæres ipso iure non obstante, quod habeat beneficium abstinendi, num. 2.

4 *Clausula, Saluo iure, supplet ea, quæ omissa fuerunt in inuentario.*

DECISIO CII.

1 DOMINI resoluerunt medietatem domus esse debitam Cleriæ, quia cum tota domus spectauerit ad Nicolaum, & ipse reliquerit duos tantum filios, Cæsarem, & Don Ioannem Baptistam, isti tamquam habentes primam causam successerunt in bonis paternis ab intestato. *l. inter filios. C. de familia ercis. l. rescripto, ff. unde liberi cū concord.* ita vt in isti domo vterque successerit, cùm autē medietas ex Cæsare in Lucretiam eius ex testamento hæredem peruenerit, & cum assignatio dotis Cleriæ fuerit à Cæsare arbitrio Lucretiæ commissa, intrant quæ in alijs decisionibus dicta fuerunt circa illud arbitrium saltim tacitum per Lucretiam datum.

2 Quibus non obstat quod cum Cæsar non adiuerit hæreditatem Nicolai, medietas domus non potest dici fuisse in hæreditate ipsius Cæsaris: nam etiamsi non constet, Cæsarem adiuisse hæreditatem Nicolai patris, attamen cum decesserit intra tempus datum ad liberandum, potuit transmittere hæreditatem etiam non aditam ad quoscumque hæredes potentia, & virtute suitatis, & sic ad Lucretiam sororem quā instituit, *l. 3. C. de iur. delib.* & ibi *Bald. & Alexand. in summ* & post alios quos allegat, fecit *Gomez. var. resolut. tit. 1. cap. 9. nu. 27. vers. si ego, Alexand. cons. 115. num. 11. lib. 2. Surd. decis. 13. nu. 18. & 19* cum alijs pro Cleria allegatis, & bene facit *Gloss. in l. 1. §. præmittere. in verb. quidquam facit. ff. si quis omissa causa test.* vbi quod isti existentes in potestate, sunt statim & ipso iure hæredes, etiamsi non se immiscuerint, licèt abstentia facere possit quominus teneantur creditoribus.

3 Vnde non obstat, quod filius ante aditionem habeat beneficium abstinendi concessum de iure prætorio, & quod & ipsa abstentia transmittatur, cum hæreditas trāsmittatur cum suis qualitatibus, *Bald. in cap. 1. num. 8. C. de his qui ante apertas tabulas.* Nam huiusmodi beneficium abstinendi est concessum principaliter in fauorem filij, vt ei tollatur necessitas, qua præcisè tenebatur succedere in hæreditate paterna, & vt illi tollatur suitas in casu damnoso, non autem in casu, quo tractatur de cuius commodo, & vtilitate, & prout hic, vt bene declarat *Gomez. vbi supra.* Vltra quod beneficium abstinendi non facit quin filius dicatur hæres ipso iure, vt per *Gloss. in dicto verbo quidquam facit.* Et consequenter, cum nec filius, nec hæres declarauerint velle abstinere, & pro iure Cæsar filius Nicolai fuerit hæres domus, de qua agitur, tamquam Nicolai patris Cæsaris, & Don Ioannis Baptista spectarit pro medietate ad ipsum Cæsarem, & inde Lucretiā eius hæredem, *text. in l. cum antiquioribus, C. de iur. delib.* non loquitur in filio, qui ipso iure est hæres; sed in extraneo, & ideò non obstat in casu isto.

4 Neque obstat, quod Lucretia non posuerit hanc domum siue illius medietatem in inuentario, quia ad hunc effectum sufficit quod adiuerit hæreditatē patris; nec omissio domus operatur, quin ipsa agnouerit se hæredem, & potest suppleri per clausulam, *Saluo iure, Castr. in l fin. §. cum committitur. C. de iur. deliber.*

R. P. D. MARQVEMONTIO,
postea S. R. E. Cardinali.

Camerinen. donationis.

Lunæ 19. Decembris 1605.

ARGVMENTVM.

Donatio causa mortis est contractus, & comprehenditur sub statuto *de contract. sin cert. solem. non valet.* Ex quibus probentur dictæ solemnitates, & quando possit fieri per filium absque consensu patris, & quando pater possit contractum filii authorizare ad sui commodum directè, vt putā quando filius donat fratri, & in re donata, patri quæritur vsusfructus Et ex quibus validetur contractus inter patrem & filium & an donatio rei litigiosæ valeat. Et plura alia de vitio litigiosi, & in quo considerari possit.

SVMMARIVM.

1 *Mater tenetur solam legitimam filio relinquere.*
Lex quamuis dura seruanda est.
Filiusfamilias non potest donare causa mortis absque patris consensu.

2 *Statutum de contractibus mulierum sine certa solemnitate non valituris habet locum etiam in donatione causa mortis à muliere facti.*
Donatio causa mortis licet sortiatur effectum post mortem tamen quoad ordinationem, & initium, & prout est in peri, æquiparatur cont actibus.

3 *Pater non potest mediante suo consensu authorizare cōtractum filij, ex quo sibi commodum quæritur. Vbi etiam si commodum non directò, sed indirectè ad ipsum perueniat.*
Pater mediante suo consensu authorizat donationem filij factam ad fauorem fratris, & alterius filij, & tunc patri nullus quæritur vsusfructus.
Vsusfructus patri censetur prohibitus in relicto facto per matrem filio secundi matrimonij, ne alias relictum annulletur per dispositionem l. hac edictali, C. de secund. nupt.

4 *Iuramentum validat donationem, & quemlibet alium contractum inter patrem, & filium.*
Donatio facta per filium patri, valet, & tenet quando pater palam bona fide consensit.

5 *Notario attestanti de actu tunc gesto creditur.*

Decretum iudicis attestãtis omnia fuisse legitimè facta, indirectè importat, vt censeatur adhibita causæ cognitio, ibidem.

Decreto iudicis attestantis fuisse adhibitas solemnitates, est credendum, ibidem.

6 *Præsentia consanguineorum, qui ex forma statuti debebant interuenire in contractu, est probanda ab eo, qui impugnat contractum.*

Vbi declaratur vt procedat vbi aliqui interuenerunt consanguinei, licet non sint proximiores requisiti à statuto, secus vbi nulli interuenerunt consanguinei.

Decretum iudicis habet præsumptionem pro se, quamdiu de contrario non docetur.

7 *Donatio rei litigiosæ valet ab initio, sed annullatur perinde ac si non esset facta.*

Litigiosi vitium non contrahitur in alienatione vniuersali.

Litigium non potest considerari; vbi de dominio rei non est lis.

Litigiosi vitium non contrahitur, vbi fuit intentata actio personalis.

Litigiosi vitium non contrahitur in cessione actionum.

8 *Donatio causa mortis, quoad effectum æquiparatur potius vltimæ voluntati, quàm contractibus.*

Litigiosi vitium non contrahitur per legatum, fideicommissum, seu donationem causa mortis.

DECISIO CIII.

1 QVAMVIS hæc mulier pietati maternę defecerit, cùm attributa tantùm legitima proprio filio infanti, omnia sua bona cõtulit in fratrem suum, donatione causa mortis; tamen cum fecerit, quod tibi per legem licebat, *l. 1. de inoff. donat. l. si mortis causa. C. ad legem Falcid. Bald. cons. 62. nu. 3. in fin. lib. 4.* Et lex scripta, quamuis dura seruãda sit, *l. prospexit. § ipsa igitur. ff. qui & a quib. manum.* Fuit conclusum, donationem fuisse validam quandoquidem in ea interuenit consensus partis necessarius, ex quo mulier donans erat filiafamilias. *l. tam. 15. § 1.* & ibi *Gloss. & Bart. de don. cau. mortis.* fuerunt præsentes duo consanguinei, & adhibitum fuit decretum iudicis ex forma præscripta per statutum Ciuitatis Camerini, in qua facta fuit donatio.

2 Nàm quicquid dixerit *Ias. in l. 2. nu. 12. de leg. 1.* & ibi Alex. & Ias. sequuti, insistendum magis videtur opinioni, quæ habet solemnitates à statuto requisitas in contractibus mulierum debere etiam concurrere in donatione causa mortis à muliere facta. Est enim communis, vt fatetur ipse *Ias.* & patet ex trad. per *Rip. in d. l. 2. nu. 10. Bevel. in c. Raynutius, verbo testamentum 4. nu. 31. de testam. Rimin. iun. instit. de donat. in princ. n. 192. & seq. Couar. de testam. par. 3. rubr. nu. 5. & 15. Lambert. sup. stat. de contr. mul. gloss. 13. num. 2. & 3.* Et ratio est in promptu, quia nempe donatio causa mortis licèt sortiatur effectum post mortem tantum, tamen quoad ordinationem & initium, & prout est in fieri, æquiparatur contractibus. *Doct. in l. 2. de leg. 1. Couar. vbi supra, Paris. cons. 97. nu. 4. vol. 3.*

3 Non obstat quòd dicitur, patrem non potuisse adhibere huic donatione consensum, cum ex ea cõmodum expectaret ratione vsusfructus sibi acquirendi, quia hæc mulier fratri suo, ex eodem patre donauit. Fuit enim responsum pluribus modis. Primò quidem ex authoritate Castren. Fulgos. & Alex. qui dixerunt, donationem huiusmodi etiam ad fauorem fratris ex ipsiusmet consensu validari. Sed hæc responsio non videbatur tuta, quoniam multi Doctores tenent contrariam. vt patet ex *Paris. cõs. 67. n. 21. & seq lib. 3.* & ex cumul per *Tiraq. de leg. connub. gloss 8. nu. 115.* & nouissimè per *Asc. Clem. de patr. potest. c. 6. effect. 10 nu. 6.* etiamsi donatio non tendat directò ad fauorem patris, vt in donatione facta vxori ipsius patris, latè consuluit. *Dec. cons. 279.* Itaque secundò fuit responsum, hoc casu valere donationem, & proprietatem, & vsumfructũ acquiri donatario, *Io. Andr in add. ad Specul. tit. de instrum. edit § porrò. vers. audiui in quadam quæst. Bart. in l. 1. nu. 3 & 6. Castren. n. 8. de auth. tut. Oldrad. cons. 26. nu. 2. vers quartò probatur*, quemadmodum in relicto facto filio secundi matrimonij per matrem non censetur relictus, imò prohibitus patri vsusfructus, ne aliàs relictum annulletur per dispositionem, *l. hac edital. C. de sec. nupt.* vt dicunt *Castren. cons. 250. col. penult. vers. Nos loquimur, lib. 2. Ruin. cons. 121. num 8. vers. Item non obstat, lib. 1.* Quod *Castren. & Ruin.* dictum sequuta est *Rota* in vna *Fauentina bonorum 24. Maij 1604. coram R. P. D. meo Ludouisio.*

4 Postremò fuit responsum, donationem sustineri, etiamsi tenderet in fauorem patris, non tantùm propter iuramentum, quod validat donationem & quemlibet alium contractum inter patrem, & filiũ, *Gabr.* post alios *conclus 4. de donat. num. 9. & 4.* sed etiam propter decretum iudicis ex trad. à *Couar. in rubr. de testam. part. 3. num. 7. Tiraq. de legib. connub. gloss. 8. nu. 122.* Idque eo magis hoc casu procedit quandoquidem vltra decretum iudicis interuenerunt etiam consanguinei consentientes donationi. Vnde donatio palàm & bona fide facta censetur, *Lambert. super stat. de contract. mul. gloss. 10. num. 10.* Et per consequens, locus est distinctioni, Bald. & aliorum relatæ per *Tiraq. loco supracitat. nu. 142.* quod valeat donatio facta etiam ad fauorem patris, quando pater palàm & bona fide consensit.

5 Non obstat quòd statutum requirat præsentiam consanguinei proximioris. Et in hoc casu mulier donans habuerit quemdam consanguineum Iulium Herculanum proximiorem illis duobus, qui donationi interuenerunt. Nam fuit dictum, quod ille Iulius tempore factæ donationis, erat absens à Ciuitate Camerini, vt dicitur in instrumento donationis, & Notario de actu tunc gesto creditur, *Alex. cons. 80. nu. 10. vers. sed in proposito lib. 5.* Præterea index suum decretum interposuit, & attestatus est, omnia legitimè facta fuisse, quæ attestatio indirectè importat causæ cognitionem. *Gabr. cons 23. nu. 6. lib. 1.* fuit dictum in causa *Romana de Grandis 16. Februarij 1601. coram R. P. D. meo Decano*, vbi allegabatur *dec. sanct. me. Clem. VIII. in Catanien. illegitimitatis 10. Ianuarii. 1583.* in qua Rota censuit, decretum attestans seruatas fuisse solemnitates esse attendendum.

6 Denique si filius qui donationem impugnat, prætendit illum Herculanum non fuisse absentem, probare debet eius præsentiam, & quod donationi potuerit interuenire, *Guido. decis 94. Castren. cõs. 124. in 2. dub. lib. 1. Corn. cons. 316. num. 7. in fin. lib. 1. Aym. cons. 80. num. 14.* Cùm regula sit, quod impugnans

gnans contractum, debet probare ea quæ sunt causa impugnationis. Non obstat decisio in causa *Perusina exequutionis 17. Nouembr. 1597. coram R. P. D. meo Decano*, quia in illa nullus consanguineus interuenerat contractui; ideò Rota dixit defectum huiusmodi per iudicis decretum suppleri non posse. Hîc autem non petitur suppleri ex iudicis decreto defectum alicuius solemnitatis; sed tantùm vt pro decreto præsumatur, quamdiu non probatur contrarium *A. bill. decis. vlt. de præsumpt.* Præterea illa decisio loquitur in diuersis terminis, & dicit expressè, onus probandi præsentiam incumbere illis, qui agunt ad rescissionem contractus. Ergo & incumbit huic filio, qui agit ad donationis inualiditatem.

7 Vltimò non obstat, quod dicitur, donationem hâc vti factam de re litigiosa non valere, aut magis propriè loquendo, valere quidem à principio, sed ad irritum constitui perinde ac si non interuenisset, *l. lite pendente, C. de litig.* Et fuit dictum hanc donationē fuisse omnium bonorum, & in alienatione vniuersali non contrahi vitium litigiosi. *Decian. cons. 109 nu. 11. & seqq. lib. 3.* Deinde fuit dictum litigium non posse hoc casu considerari, quia propriè de dominio rei donatæ non erat lis, *authen. litigiosa, C. de litig.* sed tantum de eo; An dos in pecunia numerata, vel in prædio esset restituenda, & vbi fuisset actum ad restitutionem ipsius prædii. Tamen cum eo nomine fuisset intentata personalis actio, non esse locum vitio litigiosi. *Cyn. & alij in l. 2. C. de litig. Roman. cons. 270. num. 2. Aym. cons. 279 num. 1.* cum multis cumulatis per *Honded cons. 20. num. 3. lib 1* & hanc magis communem sententiam dicit *Peregr. de iure fisc. lib 4. tit. 6. num. 10.* Quinimò cum donatrix prædium non possideret, nec, vt dictum est, ad illud ageret actione reali, sed personali tantum, censetur in donatione illam actionem cessisse, idque non obstante lite facere potuit, secundum communem opinionem de qua per *Lanfellot de attent. par. 3. c. 22. nu. 16 & seqq.*

8 Et tamen vbi circa prædicta dubitari cōtingeret, fuit dictum, donationem causa mortis, quoad effectū æquiparari potiùs vltimæ voluntati, quàm contractibus, vt per *Couarr. in d. rub. de testam. par. 3 n. 15. & seqq.* Vnde, sicut per legatum & fideicommissū, non contrahitur vitium litigiosi, *l. 3. & l. fin. C. de litig. & auth. eod. tit.* ita nec per donationem mortis causā, quia vtroque casu alienationis occasio est eadem, nempe mors litigatoris, non cupiditas vexandi aduersarij, vt eleganter ait *Cuiac. in paraticl. C. de litig.* Atque ex his vtraque parte informante, fuit conclusum donationem fuisse validam.

R. P. D. MARQVEMONTIO,

deinde S. R. E. Cardinali.

Romana separationis thori.

Lunæ 16. Ianuarij 1606.

ARGVMENTVM.

Statuta Vrbis ligant Clericos litigantes extra forum Capitolinum, & statutum de duobus conformibus habet locum etiam in causa separationis thori agitata in Rota.

SVMMARIVM.

1 *Statuta Vrbis ligant Clericos tamquam statuta Papalia à sui initio.*
Statuta dicuntur Papalia, quādo habent originem à Papa, quamuis ab alio condantur.
Constitutiones Ægidianæ habuerunt originem à bo. me. Cardinali Ægidio, qui non habebat iurisdictionem, nisi in temporalibus.

2 *Statuta ita dicuntur facta à deputatis Papæ, quādo deputauit pro reuisione, quemadmodum quando deputauit ad condendum, & compilandum.*
Statuta Vrbis antiqua sui origine sunt Papalia, vt apparet in illorum exordio.
Statuta noua subrogata in locum antiquorum, censentur subrogata cum sua qualitate, ita vt si antiqua erant Papalia, noua etiam censeantur Papalia.
Statuta facta à Papa non possunt absque eiusdem Papæ consensu abrogari.

3 *Dictio, Etiam, exprimit casum magis dubitabilem in materia de qua loquitur.*
Laici non possunt cognoscere de causa continente annullationem iuramenti.

4 *Statuta quamuis Papalia non extenduntur ad casus, in quibus læditur libertas Ecclesiastica.*
Statutum Vrbis de duabus conformibus comprehendit etiam causam separationis thori.
Litium celeris terminatio Reipublicæ est fauorabilis.

DECISIO CIV.

DOMINI censuerunt stare in decisis rationibus de quibus in decisione. Neque obstare, quæ in contrarium fuerunt deducta.

1 Quod enim respondebatur decisionem in Romana de Comitibus, & similes de quibus Rota resoluit statuta Vrbis ligare clericos ideò emanasse, quia in casibus dictarum decisionū, agebatur de bonis clericorum patrimonialibus, repelli quidem potest pluribus modis, & in specie ex *c. quamuis, de cens. in 6.* & ibi tradit. per Doctor sed quoad præsentem inspectionem sufficit dicere, in huiusmodi decisionibus numquam fuisse consideratam materiam rei controuersæ, sed solam authoritatem statuti, vtpote Papalis, & facti à deputatis à Papa, & quod hæc sit ratio super qua tot decisiones fuerunt fundatæ, fuit expressè dictum in *Romana de Carsi, Veneris vltima Februarii 1585. coram Illustriss. Blanchetto.* In qua etiam decisione additur, licet à confirmatione tantum statuta Vrbis non accipiant robur ligādi clericos, illud tamen accipere, ex quo fuerunt condita de mandato Papæ, & ab ipso Papa originem sumunt. Quando enim statutum à Papa originem habet, quamuis ab alio condatur dicitur Papale, *Felyn. in c. 1. num. 4. de sponsal. Rip. in c. 1. num. 3. de Iud.* Vnde non est locus oppositioni, quæ fit de verisimili defectu statuentium voluntatis ex *Abb. in cap. cum Ecclesia num. 25. & Dec. nu. 50. de constit.* Cum enim statutis in ipsa origine authoritas Papæ adfuerit, verisimile est potiùs statuentes huiusmodi authoritate fictos cogitasse statim à principio de omnibus illis casibus comprehendendis, qui sub statuto venire poterant. Et nihilominus vbi non cogitassent, non propterea statuta minus sunt Papalia, aut minus suum effectum sortiuntur. Ex his le-

sequitur, non vrgere quæ fuerunt deducta de effectu confirmationis, & de constitutionibus Ægidianis. Nam, vt dictum est, robur non venit statuto ex confirmatione, sed ex origine Papali, & prædictæ constitutiones habuerunt originem à bo. me. Cardinali Ægidio, qui non habuit iurisdictionem nisi in temporalibus, vt fuit dictum in multis causis, quas congerit *Honded. cons. 20. lib. 2.*

2 Non obstat, quod noua statuta compilata fuerint à Luca Peto de Ordine Populi Romani, ex quo infertur, ab initio fuisse laicalia. Nam prædicta decisio in *Romana de Caris*, & alia *Romana secretariatus*, 20. *Nouembris* 1592. *coram Reuerendiss. Rodien.* quæ eandem habet conclusionem, emanarunt post noua statuta; & ex literis confirmationis nouorum statutorum, ibi, *nostris authoritate & præsidijs freti instituerunt.* Colligitur, statim ab initio interuenisse fel. rec. Gregorij XIII. authoritatem. Præterea; cum illa Lucæ Peti compilatio per deputatos à prædicto Pontifice fuerit visa, correcta, facta, & emendata, &c. intrat decisio in Romana de Comitibus sanct. me. Clementis VIII. tunc Rotæ Auditoris, statuta ita dici à deputatis à Papa, quando deputauit pro reuisione, quemadmodum quando deputauit ad condendum, & compilandum. Denique cum statuta noua, vt ex illorum cōfirmatione colligitur, subrogata sint in locum antiquorum, quæ sine dubio statim ab origine Papalia fuerant, vt in illorum exordio legitur, debent censeri subrogata cum eadem qualitate, *l. filia, §. à Titio, de condit. & demonst. l. si eum, §. qui iniuriarum. ff. si quis caut.* Maximè cum ab huiusmodi statutis antiquis origine, & authoritate Papalibus Pop. Rom. recedere non potuerit sine Papæ authoritate, *Bart. in l. omnes populi, nu. 33. de iust. & iur. Abb. in c. dilecti n. 10. de praben.*

3 Non obstat, quod specialiter Papa approbauerit statuta in ea parte, vbi restringunt effectum iuramēti, nam ponderando illam dictionem, *etiam*, quæ exprimens casum magis dubitalem in materia de qua loquitur, vt per *Dec. in l. qui se patris n. 11. C. vnde lib.* fuit responsum, illam mentionem de iuramento factam per prædictam dictionem, *etiam*, potiùs indicare casum, de quo agitur posse comprehendi statuto, cum prohibere, ne in causa separationis thori inter ciues agitata; secundò appelletur, minus sit quā restringere iuramenti validitatem. Vel illa expressio de iuramento potuit fieri ad cautelam abundantiorem, & ad tollēdam omnem dubitationem. Vel denique, quia si non adfuisset illa expressa cōfirmatio, poterat dici in illa parte violata libertas Ecclesiastica, ex quo non solum disponitur super iuramento, sed etiam illud annullatur, circa hoc datur cognitio iudicibus laicis. *Aret. cons. 8. post not per Io. Andr. & alios Doct. in c. tua nobis, 1. de decim.*

4 Ista enim statuta quantumuis authoritate papali munita, non extenduntur ad casus, in quibus iurisdictio Ecclesiastica læderetur, quia id neque Papa, neque statuentes voluerunt. *Felyn. in c. 2. n. 40. & seq. de rescr.* Vnde non valet ista consequentia, causa separationis thori comprehenditur statuto de duabus conformibus, ergo in Capitolio potest cognosci. Refellitur enim ex supradictis, & ex tradit. per *Innoc. in c. non minus, num. 6. Card. q. 5. Anchar. in fin. de imm. Eccles.* Et illa comprehensio est ad hunc effectum, vt postquàm à legitimis, & Ecclesiasticis iudicibus huiusmodi causa inter ciues, aut alias personas statuto comprehensas fuerit cognita, ab ijsdem iudicibus Ecclesiasticis iuxta tenorem dicti statuti execquutioni demandetur. In quo non violatur vllo modo libertas Ecclesiastica, immò Reipubl. summus fauor continetur, ex quo citius imponitur finis litibus, *l. 3. §. 1. de recept. arbitr. & similib.* Atque ex his Domini steterunt in decisis.

R. P. D. P E N I A.

Conchen. nullitatis ordin.

Veneris 27. Ianuarij 1606.

DECISIO CV.

Est inter alias eiusdem Auditoris a me imprimen. decisio 968.

R. P. D. P E N I A.

Romana fructuum dotis.

Luna 27. Februarij 1606.

DECISIO CVI.

Est inter alias eiusdem Auditoris imprimendas decisio 973.

R. P. D. S A C R A T O

postea S. R. E. Cardinali.

Romana prælationis.

Luna 13 Martij 1606.

A R G V M E N T V M.

De venditore, quando dicatur habuisse, vel non habuisse fidem de pretio, & quando in re vendita habeat priuilegium prælationis.

S V M M A R I V M.

1 *Venditor, qui in re vendita non reseruauit sibi dominium, vel hypothecam specialem, vel non apposuit pactum resolutiuum, sed deuenit ad traditionem rei venditæ non potest prætendere in ea re prælationem. Declara, vt num. 2.*

3 *Venditor dicitur habuisse fidem de pretio ex traditione rei absque eo quod fuerit actum de illius exbursatione.*

Venditor in dubio non præsumitur habuisse fidem de pretio, num. 3. in fine.

4 *Verba*, Cum hoc tamen, *conditionem important.*

5 *Venditor quando habuit fidem de pretio, requiritur eiusdem pretij integra solutio, nec solutio partis suffragatur.*

DECISIO CVII.

1 CVM in venditione domus de qua agitur, adfit pactum, quod *lapsis decem annis datis ad redimendum, & non facta redemptione domus.* (Hæc sunt formalia verba instrumenti) *libera*, & vt vulgò dicitur, *à piombo remaneat*, & sit emptoris à dicto onere, & nexu redimendi omninò exempta. Cum hoc tamen, quod pro huiusmodi liberatione, & pro omni supplemēto iusti pretij dictus emptor in

dictum

dictum euentum vltra scuta quatuor mille ducenta soluere teneatur, eidem D. Francisco venditori, teneatur, alia scuta 800. similia; visum fuit maiori parte Dominorum D. Franciscum venditorem, ipsis decem annis agentem ad scuta 800. esse præferendum in domo vendita creditoribus Iulij emptoris, licèt antiquioribus venditione.

2 Nam etsi regula sit quod venditor, qui in re vendita non reseruauit sibi dominium, vel hypothecam specialem, vel non apposuit pactum resolutiuum contractus, minimè possit prætendere prælationem, si deuenit ad traditionem rei. *Alex. in l. si cum dotem. § fin q. vlt ff solut. matr.* cum alijs per *Neguz. de pignorib par. 4. nu. 35. cum plurib. seqq.* Hoc tamen est intelligendum, si venditor habuerit fidem de pretio, & non aliàs, vt notatur *in §. vendita verò res, Inst. de rer. diuis. in l. quod vendidi, ff. de contr. emptione*, cum alijs per *Gail. pact. obseruat. obseru. 15. nu. 4.* In casu verò proposito non videtur fuisse habita fides de pretio.

3 Nam licèt ex traditione rei, absque eo, quod fuerit actum de exbursatione pretij, videatur habita fides de dicto pretio, *Gloss. d. §. vendita, ver b. fidem emptoris*, quam communiter approbari dicit *Christophor. ibid.* Et res videtur procedere de plano, quando est datum tempus ad soluendum. *Gloss. in d. l quod vendidi, verb satisdatione*, attamen prædictæ conclusiones non visæ fuerunt posse applicari in hoc casu, quia nec res quoad scuta octingenta fuit data sponte, & simpliciter, sed contemplatione solutionis scutorum 4200. ex qua per decennium emptor debebat absque solutione scutorum 800. potiri domo, nec respectu scutorum 800, fuit data dilatio contemplatione fidei emptoris, sed correspectiuè ad pactum de retrouendendo, quod durabat ad fauorem venditoris, & ideò cum & traditio rei, & dilatio ad soluenda scuta octingenta fuerint ad alium effectum, non potest ex ijs inferri, quod sit habita fides de pretio, & succedit conclusio, quod cum simus in dubio, non præsumatur habita fides, vt per *Fabr. in d. §. venaita num. 1. Gail. actio obseruat. 15. num. 6.*

4 Quod fit manifestum, ponderando verba venditionis, ibi, *elapsis verò decem annis, & non facta redemptione, dicta domus libera remaneat*, & sic dicti D. Iulij à dicto onere redimendi penitus exépta. Cum hoc tamen, quod pro huiusmodi liberatione, & supplemento iusti pretij dictus Iulius soluere teneatur scuta octingenta. Ex quibus apparet, liberationem domus esse suspensam, & conditionalem, si & quatenus soluantur scuta 800. & non aliàs; illa enim verba, *Cum hoc tamen*, faciunt conditionem. *l. si dies. ff. quand. dies leg. ced. Dec. cons. 461. num 1.* & hoc idem importat illa dictio, *tamen, Paris. cons. 17. nu. 19. lib. 1.*

5 Et ad illud, super quo latè instabant informantes pro creditoribus, quod pactum de retrouendendo fuerit personale Iulij emptoris; Respondebatur, quod quicquid sit de hoc, non propterea impendebatur, quod lapso decennio domus remansérit libera emptori, nisi soluto iusto pretio, cum ex prædictis appareat, non fuisse habitam fidem de illo, & quando non est habita fides de pretio, requiritur solutio integra, nec solutio partis suffragatur. *Tiraquell. de retract. conuent. ad fin. lit. nu. 70.* cum alijs per *Surd. cons. 101. num. 13.*

R. P. D. MARQVEMONTIO
deindè S.R.E. Cardinali,

Asculana dotis.

Veneris 7. Aprilis 1606.

DECISIO CVIII.

Replicata est supra par. 1. recent. decis. 114.

R. P. D. SACRATO,
Postea S.R.E. Cardinali.

Tridentina bonorum.

Veneris 7. Aprilis 1606.

ARGVMENTVM.

In hac decisione mirabiliter explicatur consuetudo Bulgari volentis vxori relictæ dominæ, & patronæ totius hæreditatis, & etiam vsufructuariæ, non censeri relicta nisi alimenta, quando locum habeat, & quando non.

SVMMARIVM.

3 *Hæres institutus in re certa nullo ei dato cohærede, censetur vniuersalis hæres institutus.*
4 *Ius accrescendi potest à testatore prohiberi.*
Institutus hæres post mortem alicuius, an censeatur conditionaliter institutus. num 4.
5 *Vxor relicta donna, & Domina, non censetur instituta hæres, sed tantùm alimentorum legataria. iuxta consuetudinem Bulgari. Vbi ponderantur plura verba, quibus isto casu vxor non censetur hæres vniuersalis instituta.*
Hæres non indiget licentia percipiendi propria auctoritate. num. 5.
Legatum annuum censetur inductum vxori per verba, donec vidualem vitam duxerit. num. 5.
Hæreditas non potest dari ad diem. nu. 5. ante fin.
6 *Vxor relicta vsufructuaria omnium bonorum domina, & patrona non censetur hæres instituta in vniuersa hæreditate, sed solùm ad alimenta, stantibus descendentibus testatoris.*

DECISIO CIX.

VERBA testamenti quondam Christophori de Tridento erant infrascripta; Item Veronicam eius dilectissimam vxorem reliquit donnam,
1 Dominam, & vsufructuariam omnium, & quorumcumque bonorum dicti D. testatoris, saluis infrascriptis; & quam Analogistam constituit, etiam vsufructuariam esse voluit pleno iure, ita vt præsens relictus vsusfructus non conuertatur tantùm in causam alimentorum cum infrascriptis DD. eius nepotibus hæredibus institutis, sed habeat, & propria auctoritate retineat, & consequatur plenum, & integrum vsumfructum, absque eo quod de dicto vsufructu aliquam rationem reddere teneatur, sed de dicto vsufructu possit liberè disponere arbitrio suo, donec vitam vidualem seruauerit, & viduali et vixerit, &c. liberansq. eandem D. eius vxorem, ab omni confectione inuentarij, confidens, &c. ad aliquam eorum redditionem non teneatur, neque propterea præstare aliquam fideiussionem de eis, vtendo, & fruendo, & de eis restituendo, quoniam de ipsa plenè confidere dixit, &c. Quia mens & intentio ipsius D. testatoris fuit, & est, quod euenien-

te casu suæ mortis dicta D. eius vxor, si superstes erit, sit integraliter Domina, & patrona dicti vsusfructus, & nullam in eo patiatur molestiam, viuendo tamen vidualiter, & castè, & saluis infrascriptis. In omnibus autem alijs suis bonis mobilibus, & immobilibus, iuribus, & actionibus, præsentibus, & futuris, & vbicumque sint, & reperiri possint. Hæredes suas vniuersales instituit, nominauit, & esse voluit, nobiles Dominas Margaritam, Pelicitam, & Veronicam eius nepotes, ex quondam D. Calepino filio olim dicti D. testatoris æqualiter, & æquis portionibus, & quamlibet earum pro tertia portione, ita tamen quod donec prædicta eius vxor vixerit, vt suprà, durante dicto vsufructu, vnaquęque ex dictis eius neptibus, sic vt suprà hæredibus institutis consequatur, & censeatur instituta in rainensibus tantùm duobus mille pro singula earum, qui rainenses duo mille sint pro dote vniuscuiusque earum, & pro quibus eas tacitauit, & mãdauit esse contentas, nec voluit quicquam aliud petere possint, durante dicto vsufructu dictæ eius vxoris, sed tantùm post mortem ipsius D. Veronicæ integraliter succedant, & vnaquæque earum succedat, &c. & quas dictas eius neptes hæredes institutas inuicem, & vicissim substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum in casu, quo vna, vel plures ex eis decederent, vel decederet sine filijs legitimis, & naturalibus, & cui, vel quibus sic sine filijs decedenti, vel decedentibus, alias sorores superstites, vel earum præmortuarum filios substituit in stirpes, & non in capita, & præfatis omnibus tribus sic decedentibus reliquit vsufructum, & vsufructuarium tantùm dictorum bonorum suorum esse voluit D. Franciscum eius nepotem in eius vita tantùm, & eo casu post ipsius D Frãcisci mortem substituit domum Dei de Tridento, & quam domum voluit succedere in omni proprietate bonorum suorum.

2 Ex Felicita, de qua in hoc testamento, & N. eius marito natus fuit Franciscus postea obijt dicta Felicita, deinde Franciscus, eius filius in infantili ætate, postremò obijt Veronica vxor testatoris, qua occasione orta fuit controuersia inter maritum Felicitæ ex vna, & neptes testatoris sorores Felicitæ ex altera super portione, ad quam fuerat vocata Felicita in hoc testamento, asserente nimirum N. marito Felicitæ, portionem ad se spectare, quia Franciscus fuit hæres Felicitæ, & ipse hæres Francisci filij sibi cum dicta Felicita communis, qui Franciscus cum decesserit in infantili ætate, licere sibi N. iure patrio vindicare hæreditatem Felicitæ, etiamsi non fuisset per filium adita. *l. si infanti. §. 1. C. de iur. delib.* Ex aduerso dicebatur, quod Felicita vltra bis mille rainenses, de quibus modò non disputatur, non fuerat purè hæres instituta, sed per fideicõmissum vocata post mortem Veronicæ vxoris testatoris, & ideò cùm ante mortem Veronicæ decesserit, eius vocatio expirauit, & eius portio per ius accrescendi, siue non decrescendi spectare ad sorores. Dicebatur etiam pro parte earumdem sororum, quod dato etiam, quod institutio fuisset pura, & Franciscus filius Felicitæ successisset, adhuc ipse vigore dicti testamenti censebatur rogatus restituere materteris, & consequenter N. maritum Felicitæ nullatenus posse aspirare ad huiusmodi successionem. Rursus dicebatur pro parte sororum, quod etiamsi Franciscus non fuisset rogatus restituere materteris, adhuc istud non nocere, quia Felicita eius mater non adijt hæreditatem Christophori, & ideò cũ adhuc agatur de hæreditate Christophori ascendentis sororum, quæ modò veniunt ad causam non potuisse fieri transmissionem ad personas extraneas, vt est maritus Felicitæ, in præiudicium sororum descendentium ab illo, de cuius hæreditate agitur. *Bald. in l. 2. num. 2. C. ad Senatusconsul. Orphit.* & latiùs per *Imol. in l. ventre, num. 31. & 32. ff. de acquir. hered.* super prædictis, me proponente fuit per Illustrissimum, & Reuerendiss. D. meum Cardinalem Madrutium iudicem causæ, & in spiritualibus, & temporalibus dignissimum Tridentini Principem, expostulatum votum sacri Auditorij, & quia materia erat satis prolixa, Domini distinctè procedendo sub hac die 7. Aprilis firmarunt, Felicitam pro sua portione fuisse hæredem ab initio, fundamenta decisionis fuerunt duo.

3 Quia *in § in omnibus autem*, neptes expressè, & purè quoad proprietatem vniuersales hæredes instituuntur. Secundò, quia non controuertitur, nec controuerti potest, neptes fuisse purè hæredes institutas in rainensibus bis mille pro singulis, & Dominis nullus videbatur datus cohæres, quia Veronica vxor testatoris fuit tantùm legataria vsufructus. Quando autem quis instituitur in re certa, & nullus datur cohæres, tunc taliter institutus fit hæres vniuersalis, ne aliàs quis decedat pro parte testatus, pro parte verò intestatus, *l. 1. §. si ex fundo. ff. de hered. instit. l. quoties.* vbi *gloss. verb. scriptus*, & communiter scrib. *C. eod. tit.*

4 Non obstat, quod testator *in d. § in omnibus*, dixerit se velle, quod durante vsufructu neptes censeantur tãtùm institutæ in rainensibus duobus mille, ex quo infertur esse restrictam, & moderatam generalitatem institutionis, de qua *in d. §. in omnibus*, ac etiam prohibitum ius accrescendi in vim, *d. l. 1 §. ex fundo, & d. l. quoties*, quod fieri potest per testatorem, iuxta magis communem Doctor. opinionem, de qua testatur *Curt. iun. consi. 12. nu. 8.* quia Domini censuerunt, vitam Veronicæ non fuisse adiectam ad suspendendam substantiam institutionis, sed tantum illius executionem, iuxta dictũ *Bald. in l. id, quod pauperibus, num. 27. C. de Episc. & Cler.* cum alijs per *Couar. var. resol. lib. 2. cap. 1. num. 5.* & per *Paris. consi. 97. nu. 3 lib. 2.* & per *Illustriss. Manticam de coniect. lib. 4. cap. 5. art. 10. num. 23.* Et tenuit *Rota in causa Romana hereditatis 17. Februarij proximi coram R. P. D. Marquemontio.* Quæ iura videntur esse in fortioribus terminis, quia loquuntur, quando quis instituitur hæres post mortem vsufructuarij, & sic deficiunt verba institutionis ante mortem dicti vsufructuarij, vt benè argumentatur *Bald. in d. l. id quod pauperibus.* In casu verò proposito *in §. omnibus autem*, concurrunt verba generalia pro institutione, vnde limitatio subsequens in illis verbis, *ita tamen, &c.* si referatur ad exequutionem tantum, nõ erit suppletio, siue superinductio verborum, vt in casu *Bal. & aliorum suprà allegatorum*, sed quædam restrictio, & moderatio, quæ in iure videtur minus odiosa.

5 Non obstat, quod primò Veronica fuerit instituta hæres in vsufructu, quod patet ponderando illa verba, *Donnam, & Dominam*, quæ non possunt referri

ferri ad simplex legatum alimentorum, iuxta consuetudinem Bulgari, cum id testator expresse prohibuit, & ideo cum importent dominium, significant etiam hæredis institutionem, vt latè per Illustrissimum *Manticam de coniect. vlt. volunt. lib. 4. tit. 5. art. 9.* Ex quo inferebatur cessare fundamentum, de quo supra in secundo loco, quod nullus fuerit datus cohæres nepotibus testatoris, ac etiam doctrinam *Bald. in d. l. id quod pauperibus, num. 27. Code Episc. & Cler.* quam alij sequuntur, quæ in effectu fundatur in eo, quod aliàs si diceremus institutionem factam post mortem vxoris esse conditionalem, etiam respectu proprietatis, sequeretur, quod viuente vxore nullus adesset hæres, & consequenter sublato hærede corrueret, & ipsum vsusfructus legatum, vt latè per *Illustrissimum Mantic. dicto art. 10. num. 2.* quia fuit negatum, Veronicam in testamento, de quo agitur, fuisse institutam hæredem, quod patet, ponderando plura, de quibus in dicto testamento, quæ non conueniunt institutioni hæredis; nempe declaratio, quod vsusfructus non conuertatur in causam alimentorum, sed tantùm licentia percipiendi vsufructuum propria auctoritate. Liberatio à redditione rationis, temporalitas, donec vidualiter vixerit, liberatiô à confectione inuentarij, & cautione de vtendo, & fruendo. Quod autem illæ cautelæ minimè conueniant hæredis institutioni patet, quia cõsuetudo Bulgari, quod vsusfructus non conuertatur in causam alimentorum, non procedit, quando vsusfructus fuit relictus titulo institutionis; vt per *Illustrissimum Mantic. dicto lib. 4. tit. 5. art. 4.* Item institutus hæres non indiget licentia percipiendi propria auctoritate, cum hoc de iure possit facere. *Lex facto. 2. C. de hæred. instit. l. quoties. C. eod. tit.* Item illa verba, *donec vitam vidualem vixerit,* denotant annuum legatum. *Alex. cons. 29. num. 1. lib. 4.* Non autem hæreditatem, quæ non potest dari ad diem. *l. hæreditas.* vbi *Gloss. scrib. ff. de hæred. instit.* Et ex istis & alijs minimè conuenientibus hæredi, colligitur testatorem noluisse facere hæredem, sed legatariam, vt in specie argumẽtatur *Cephal. cons. 36. num. 29. cum seqq.* vbi plura ad propositum. Et in specie ponderat, quod in suo casu testator nunquam honorauerit vxorem nomine hæredis: quæ consideratio videtur eò magis adaptari in hoc casu, quia ex cautelis appositis per testatorem satis colligitur, quod ipse erat in iure versatus, & ideò magis inhærendum est verborum proprietati, quàm si testator fuisset persona vulgaris, ad trad. per *Alex. cons. 9. nu. 4. lib. 1.*

6 Nec potest fieri vis super illis verbis, *Dominam, & Patronam,* quæ possunt importare hæredis institutionem: tum quia hic apparet de contraria mente disponentis ex prædictis, ac etiam ex alio, nempe, quia aderant descendentes testatoris, quo casu restringitur significatio illorum verborum, etiam ad sola alimenta, iuxta communem, de qua per *Alex. cons. 56. & 57. lib. 3.* Et licet in hoc casu non possit fieri talis restrictio ad alimenta, ex quo illam testator expresse prohibuit, non propterea cessat identitas rationis restringendi eadem verba in fauorem filiorum quoad alia, in quibus testator minimè prouidit, & *Illustriss. Mantic. d. lib. 4. tit. 5. art. 9.* ex aduerso allegatus non loquitur, quando instituti post mortem vxoris sunt descendentes testatoris, vt in casu proposito, nec quando ex alijs apparet de mente testatoris. Ex quibus fuit firmatum, nepotes in hoc testamento fuisse purè hæredes ab initio, Veronicam verò legatariam tantùm.

☞ *Infra in eadem causa habetur altera decisio sub die 23. Iunij 1606. coram eodem bo. me. Card. Sacrato, est decisio 125.*

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Monopolitana Pensionis.

Lunæ 10. Aprilis 1606.

DECISIO CX.

Impressa est apud Marches. de Commiss. par. 1. fol. 642. vbi erroneè dicitur Metropolitana. Impressa est pariter penes Viuian. de Iurepatr. decis. 98.

R. P. D. MARQVEMONTIO.
deinde S. R. E. Cardinali.

Romana de Gradis.

Lunæ 10. Aprilis 1606.

ARGVMENTVM.

Colligitur ex Summario.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum ad respondendum positionibus debet esse specialissimum ad sic respondendum, & quando responsiones factæ fuerunt cum mandato ad sic respondendum, habentur pro responsionibus principalis, nec reuocari possunt.*
Aduerte tamen, quod est in arbitrio partis petentis responderi, an admittere velit ad respondendum procuratorem absque dicto specialissimo mandato, quemadmodum etiam est in arbitrio partis pro qua respondetur, an illas responsiones ratas habere velit, vel ne. num. 1.

DECISIO CXI.

1 FVIT dictum esse standum in decisis. Nam quod mandatum ad respondendum positionibus esse debeat specialissimum ad sic respondendum, tenuit Rota in alijs causis, & in specie in vna *Bononiensi fideicommissi de Rubeis 6. Martij 1598. coram R. P. D. meo Lancellotto;* & licet sit in arbitrio partis petentis responderi positionibus, si admittere velit Procuratorem etiam sine specialissimo mandato, quia positiones sunt inductæ ad Ponentis fauorem, vt ab onere probandi releuetur, *l. 1. de interrog. act.* Tamen etiam est in arbitrio principalis, pro quo fuit responsum, illasne procuratoris responsiones ratas habere, an reuocare velit, *Rota decis. 32. de test. in antiq. & decis. 19. de procur. & 2. de confess. in nouis. Caputaq. decis. 198. par. 1.* At verò quando responsiones factæ fuerunt cum mandato ad sic respondendum, habentur pro responsionibus, & confessionibus ipsius principalis, ideoque reuocari non possunt, *text. & glos. in cap. fin. de iure iur. in 6. Bart. in l. qui bona fide. § si alieno. num. 14. vers. tertio quæro, de damn. infect. & in l. non solùm. num. 8. de procurat. Vest. l. 5. cap. 16. nu. 4.* Itaque cum Georgius huiusmodi specialissimum mandatum non habuerit, potuerunt

runt

runt sine dubio eius confessiones reuocari, & per consequens Gradi illis confessionibus iuuari non possunt, stante illa Bendinelli protestatione, de qua in priori decisione fuit dictum, vt videbatur DD. cessare omnis difficultas, ex quo etiam hodie hæredes Bendinelli parati sint docere de errore illarum confessionum, postquàm per Grados facta fuerit librorum exhibitio.

REVERENDISS. ORTEMBERGO. Episcopo Attrebaten.

Calciaten. Coniudicum.

Lunæ 24. Aprilis 1606.

ARGVMENTVM.

Portionarij non possunt eligi in Coniudices secundum dispositionem Concilij Tridentini, *sess. 25. c. 6. de reformat.*

SVMMARIVM.

1 *Capituli appellatione comprehenduntur tantùm Canonici, non autem Portionarij.*
Prælatus principalis in Cathedrali Ecclesia habet vocem in Capitulo, & tamen non est de Capitulo. num. 1.
Actus solus negatiuus non sufficit ad exclusionem vniusgeneris, nisi interueniat aliquis actus positiuus actui negatiuo contrarius. num. 6. vers. primo casu.
Opponere qui potest contra actum, & non opponit, videtur illi acquiescere. nu. 6. in fine.
7 *Consuetudo restringit ius singulare, & speciale.*
9 *Regula, quod quis diuerso iure censeri non debet, quomodo procedat, declaratur.*
Consuetudo, sicut inducitur per actuum multiplicationem, ita etiam excluditur per negligentiã. num. 9. vers. & stante.
10 *Portionariorum exercitium in exercendo actus Capitulares, non extenditur ad vocem passiuam.*
Possessio generalis non comprehendit rem particularem ab alio possessam. num 10.
11 *Canonici præferuntur Portionarijs tamquam originarij, & veri Capitulares in multis.*
Capituli appellatione non veniunt personæ particulares iure aliquo speciali. num. 11. in fine.
12 *Legislatores condendo leges vniuersales non censentur cogitasse de illis, quæ veniunt ex iure speciali.*
Ecclesiasticus ordo turbari non debet, sed seruari. num. 3.

DECISIO CXII.

1 TER propositum, & maturè disputatum fuit dubium; an Portionarij Ecclesiæ Calciaten. habeant vocem passiuam, ita vt possint eligi in coniudices secundum dispositionem *Concilij Tridentini sess. 25. c. 6. de reform.* vbi statuitur, vt Capitulum initio cuiuslibet anni eligat ex Capitulo duos, de quorum consilio, & assensu Episcopus, vel eius Vicarius procedere teneatur, quoties ex officio, vel ad petitionem alicuius contra Capitulum cathedralium, & aliorum maiorum Ecclesiarum, illarumq. personas, extra visitationem procedendum erit. Et Domini pro maiori parte negatiuam sententiam amplexi sunt. Cum enim de iure communi appellatione Capituli tantùm comprehendantur Canonici; Portionarij verò de iure non sint de Capitulo, sequitur vt veniant ex statuto, consuetudine, vel alio iure speciali.

2 Et quidem allegant Portionarij statutum anni 1235. quo Ecclesia Calaguritana, & Calciaten. inter se fuerant vnitæ, & constitutum, quod in illis tãtùm quadraginta essent Canonici, & viginti Portionarij integri; ita quod omnes isti vnum Collegium, & vnum Capitulum censeantur; verum hoc statutum quoad vnionem illarum Ecclesiarum in desuetudinem abijt, & de hodiernis Portionarijs Ecclesiæ Calciaten. non loquitur, in qua non reperiuntur Portionarij integri. Nam illi qui anteà erãt integri anno 1533. facti fuerunt Canonici; itaque in ea remanent solum Portionarij dimidij.

3 Secundò allegant statutum antiquum quod continetur, nu. 10. & fuit renouatum à Reuer. D. Don Petro Manso, præsente Episcopo Calaguritano, in quo post numerata quædam exercitia communia inter Canonicos, & octo Portionarios, additur, quod ijdem Portionarij habent votum in electionibus, & in omnibus alijs rebus existit inter eos distinctio ex quibus verbis (*habent votum in Capitulo*) non sequitur, ipsos esse de Capitulo, quia principalis Prælatus habet vocem in Capitulo, & tamen non est de Capitulo. *Gem. cap. fin. sub num. 5. vers. aut quærimus de praeben. & dign. in 6.*

4 Vnde possessionem fundatam Portionariorum reducit ad consuetudinem resultantem etiam ex pluribus actibus tam actiuis, quàm passiuis, competentibus solis capitularibus inter quos connumerantur præcipuè actus electionum visitatorum, quos non modò Portionarij vnà cum Canonicis elegerunt, verùm etiã ipsi quoque visitatores electi fuerunt, &, cum dispositione Concilij Tridentini, coniudices videantur subrogati in locum visitatorum, inde inferunt ad electionem passiuam in coniudices.

5 Verum quicquid sit de electione actiua, non inueniuntur plures quàm duæ electiones in quibus beneficiati fuerunt electi visitatores, videlicet anno 1525. fuit electus D. Arana, & anno sequenti Lupus Sacaz de Marim beneficiati nuncupati. Ab anno autem prædicto 1533. quo integri Portionarij fuerunt facti Canonici, & à quo tempore dimidij Portionarij prætendunt, se fuisse nominatos Portionarios simpliciter, & non dimidios Potionarios, nulli ex eorum numero amplius fuerunt electi visitatores, vt patet ex actibus Capitularibus electionem annuatim continentibus celebratis: nec non ex testibus pro parte Dignitatum, & Canonicorum examinatis in summario eorumdem, num. 1. & 2. Posteà verò anno 1592. quo cœperunt eligi coniudices in Ecclesia Calciaten. semper fuerunt electi Canonici, & Dignitates, per vota secreta, & anno 1596. per quatuor annos continuos fuit obseruata forma in eligẽdo, vt per Secretarium conficerentur schedulę continentes dumtaxat nomina Dignitatũ & Canonicorũ, & consignarentur omnibus præsentibus, vt actiuũ votum habentibus etiam Portionarijs, secundum quas schedulas restrictè fiebat nominatio seclusis ab electione passiua Portionarijs.

6 Ex quibus cum appareat in Capitulo Calciaten. interuenire diuersa genera personarum, & posito quod Portionarij sint de Capitulo, tamen ipsos fundare

date intentionem suam diuerso iure, statuto scilicet vel consuetudine, Canonicos verò iure communi; item Portionarios nunquam fuisse coniudices, postquàm nouo iure Concilij Tridentini coniudices introduci cœperant. Domini hanc partem amplexi distinguebant, quod vbi duo genera personarum prætendunt posse eligi, aut æqualiter veniunt de iure communi, aut vnum de iure communi, & alterum iure speciali. Primo casu ad exclusionem vnius generis non sufficit solus actus negatiuus, nisi interueniat aliquis actus positiuus contrarius actui negatiuo. *Calder. conf. 19. de praeben. & t. de consuet.* qui non est casus noster: attamen ex abundanti, dato quod Portionarij essent capitulares, de iure cõmuni videtur satis constare, de exclusione ex acquiescentia ipsorum dictis actibus positiuis, restrictiuis, & contrarijs actibus negatiuis. *Felyn. in cap. cum accessissent, nn. 31. in princ. de constit. Roch. de Curt. de consuet. sect. 4. num. 80.*

7 Posteriore casu, quãdo vnum genus personarum habet fundatam intentionem de iure communi, alterum verò de iure speciali, siquidem prohibiti fuerint, tenentur ostendere consuetum, aliter excluduntur etiam quod non appareat de contradictione. Et ratio est, quia consuetudo restringit ius singulare, & speciale, *arg. c. cum dilectus, de consuet. Felyn. in c. cum Rodulphus, num. 14. de rescript. & not. in l. in Vrbe, ff. de stat. homin.* vbi *Bald. in fin.* quem sequitur *Iaf. in l. is, qui pro emptore num. 30. de vsucap. Ruin. cons. 200. num. 10. ante fin. lib. 2.* Et hic est casus noster; quia cum in Ecclesia Calciaten. nulla electio Portionariorum in coniudices ostendatur. Ergo.

8 Ex quibus patet responsio ad contrarium. Et primùm, quicquid sit de sententijs in possessorio latis in fauorem Portionariorum Calaguritanorum. Nam decisiones quibus illæ sententiæ fundantur, nihil tale continent illę tamen suffragantur Portionarijs Calciaten. præsertim in hoc iudicio pectoris, etiamsi olim fuerint vnitæ Iam enim faciunt diuersa Collegia, & Capitula, aliàs frustrà susciperetur hęc disputatio ad obtinendas nouas sententias. Altera, quod in ea causa non veniebant Dignitates, & Canonici contra Portionarios, sed solus Episcopus, prætendens, Portionarios æquo iure cum illis qui non habent Dignitates, nec sunt de Capitulo, in causis Ecclesiasticis sibi esse subiectos.

9 Ad illud quod Capitulum non debet diuerso iure censeri, & quod electio non fit nomine cuiuslibet Capitularis singulariter, sed nomine Capituli. Item quod non sit verisimile, Capitulum sibi debuisse prędiudicare, quominùs possit eligere Portionarios, fallunt huiusmodi Regulæ, quando plures diuersis iuribus vtuntur. Nam vtentes vno iure excludunt alios. Licèt enim omnes qui conueniunt ad actus capitulares, quoad hoc faciant vnum Capitulum, tamen quoad alia sunt diuersi. *Innoc. in cap. querelam, nu. 3. de elect. Bald. in l. 2. nu. 48. de ser. & aq.* Et stante disparitate, procedit etiam quod non appareat de contradictione, sufficitque multiplicatio actuum, qua non solum inducitur consuetudo; verum etiam excluditur propter negligentiam. *Bald. in d. l. 2. num. 48. in fin.* quia pro multiplicatione actuum excluditur præsumptio facultatis. *Rip. in Ecclesia, n. 55. de caus. poss. & prop. Cas. de Grass. decis. 1. n. 3 tit. eod.* Et fuit dictum *in Gerunden. Anni-*

versariorum 27. Ianuarij 1574. coram Illustriss. Seraphino, & facultati competenti per modum iuris, & non in solo facto consistenti præscribitur *Socin. iun. cons. 145. nu. 40. & seqq. lib. 1.*

10 Non obstat quasi possessio vniuersalis Portionariorum exercentium actus capitulares, quod illa debet extendi ad hunc nouum actum, ad trad. per *Oldrad. cons. 177. nn. 24. Abb. cons. 71. nn. ... verf. 2. principaliter lib. 2. Crauet. cons. 55. nu. ... de antiq. temp. par. 4. sect. 1. n. 47. & seqq.* Præsertim quia fuerunt in quasi possessione electionis passiuè in visitatores, in quorum locum successerunt coniudices, cum vniuersalis quasi possessio vnius actus inducat quasi possessionem quoad alios actus sub eadem specie comprehensos. Respondetur enim, Portionarios, vt promissum est, ab anno 1526. non fuisse vmquam electos in visitatores, ita vt allegare nõ possint quasi possessionẽ, eo tẽpore quo fuerunt instituti coindices, & possessio generalis non comprehendit rem particularem ab alio possessam. *Rebuff. de decim. q. 14. nu. 22. Socin. cons. 89. col. 5. verf. optimè, & col. penult. lib. 1.* Sed posito etiam, quod Portionarij semper fuissent electi in visitatores, nõ tamen de hoc posset inferri ad effectum coniudicum, quia magna est differentia inter visitatores, & coniudices. Illi enim in Visitatores, & ab Episcopo tantùm sunt nominandi, ij verò extra visitationem in criminalibus, alijsque grauibus causis nominantur inter Visitatores, possunt nominari etiam si sint extrà gremium Capituli coniudices, at non possunt esse nisi ex Capitulo.

11 Nec facit quod reiecta fuerit differentia inter capitulares de iure communi; & capitulares de iure speciali in *Corduben. iurisdictionis 17. Maij 1597. coram bo. me. Orano*, & in terminis *Concilij in Calaguritana iurisdictionis 25. Maij 1598. coram Reuerendiss. Paten.* Nam istud procederet, si Portionarij haberent casum in aliquo actu positiuo, secùs vbi ius est consuetudine restrictum. Nec debet mirum videri discrimen inter Canonicos, & Portionarios, cum illi vti originarij, & veri Capitulares in multis soleant præferri. *Gemin. cons. 138. nu. 2.* & fuit dictum *coram R. P. D. Decano in Salamantina Coadiutoria 25. Iunij 1595.* Et multum mouebat DD quod Papa nominãdo Capitulum, regulariter nõ intelligit personas particulares iure aliquo speciali. *Gemin. in c. final. nu. 6. ad fin. verf. ad propositum*, vbi *Franc. eodem nu. verf. si ergo de praebend. in 6.* Quæ doctrina fuit approbata à *Rota in dicta Corduben. iurisdictionis 17. Martij 1597. coram bo. me. Orano.*

12 Quare, cum ex dispositione Capituli statutum, *§. 1. de rescript. in §. sancitum sit*, vt nullis in Dignitate constitutis, vel Ecclesiarum cathedralium Canonicis causę committantur, verisimile est, quod Concilium deputando coniudices, voluerit se conformare cum iure communi, maximè cum in eodem *cap. 6. sess. 25. §. qui si aliquid nomine Capituli vtantur nomine Canonicorum*, & vbi voluit comprehendere alios quàm Canonicos, hoc expressit, *vt in §. qui verò non obtinent Dignitates, nec sunt de Capitulo.* Eoque minus credibile videtur cogitasse de Portionarijs, quod legislatores cõdendo leges vniuersales non censentur cogitare de illis, quæ veniunt ex iure speciali, sed tantum de his quæ veniunt de iure communi, quia consuetudines singulares,

lares,& statuta,cum sint quid facti, à conditoribus legum ignorantur, *c.1.de constit.in 6.*

13 Postremò indecorum videbatur inferiores Clericos quales sunt Portionarij, pro tribunali adsidere Episcopo, & coniudices agere in iudicando superiores Dignitates & Canonicos, qui propriè sunt membra Episcopi. Per hoc enim ordo Ecclesiasticus turbari videtur, quoniam ordinum distinctio non seruatur. *cap. ad hoc 89. dist. Gloss. in d. cap. statutum, in verbo, committant, de rescript. in 6.* Et fuit dictum *in Salamantina optionis coram fel. rec. Clemente VIII.*

R. P. D. MARQVEMONTIO.
deinde S.R.E. Cardinali.

Camerinen. donationis.

Mercurij 10. Maij 1606.

ARGVMENTVM.

Fundus datus in dotem æstimatam, transit in dominium mariti, & eueniente casu restitutionis dotis, non fundus, sed pecunia restitui debet,& plura traduntur ad probandum, quod æstimatio in casu decis. interuenerit. Et an pretium in dote succedat loco rei.

SVMMARIVM.

1 *Aestimatio in dote facit emptionem.*

Dos dicitur data in re, nec dominium rei transit in maritum, quando non præcessit æstimatio. n. 1.

2 *Confessio extraiudicialis non probatur testibus singularibus.*

Testes præsumuntur contestes, nisi probentur singulares. num. 2.

Testes singulares admittuntur concurrentibus adminiculis. num. 2.

3 *Dotis restitutio soluto matrimonio, quando dos est in fundo, non autem in pecunia, debet statim fieri.*

5 *Maritus de fundo dato in dotem æstimatam, vti de re propria liberè disponere potest.*

Datio in solutum est ad instar venditionis, & transfert dominium. num. 5.

Dominus rei cuius res fuit alienata, potest agere contra possessorem in vendicatione, vel aduersus venditorem ad pretium, ratificando venditionem. num. 5.

Pretium in dote succedit loco rei. num. 5. Maximè si is penes quem extat illud, non habet ex causa onerosa.

DECISIO CXIII.

1 FVIT conclusum, dotem esse restituendam in pecunia, quia licèt datum fuerit marito prædium, tandem fuit datum æstimatũ,& in dubio æstimatio in dote, facit emptionem; *l. plerumque. ff. de iur. dot. Gloss in l. si inter virum, in ver. æstimata. C. eodem,* quam communiter receptam dicunt *Socin. cons. 57. num. 6. lib. 1. Ruin. cons. 137. num. 13. lib. 1. Boer. decis. 327. num. 11.* & fuit sæpè decisum. Probatur autem æstimatio ex dispositione testium, qui disertè dicunt, prædium fuisse datum æstimatũ pro scutis 1000. Nec obstat, quod aliqui dicant simpliciter, prædium fuisse datum in dotem, quia proptereà non excludunt, quin fuerit datum æstimatũ, prout alij deponunt. Occultatur enim contractus emptionis, & venditionis per quem dominium trãsit,& dos remanet in prædio, vt per *Rolan. cons. 92. nu. 11. lib. 2. Couar. pract. q. c. 28. nu. 1.*

2 Nec refert, quod prædicti testes deponant de cõfessione extraiudiciali patris mariti, qui dotem accepit. Et secundùm opinionẽ in qua est Rota, confessio extraiudicialis non probetur testibus singularibus. *Put. dec. 476. lib. 2. Cas. de Graff. dec. 4. n. 4. de resid.* Nam fuit responsum, primò nõ doceri, quod isti testes sint singulares, ideòq. præsumi cõtestes. *Alex. cons. 215. nu. 1. vol 7.* vbi *Innoc. Specul. Bald.* & alij allegantur, & tenuit *Rota in causa Bisignana Pensionis 17. Maij 1574. corã bo. me. Card. Lancellotto, & in Lucana Pensionis eodẽ anno coram eod.* Quæ decisiones relatæ sunt inter impressas *diuer. 191. & 156. par. 1.* Deinde testes etiam singulares admitti, quando concurrunt adminicula. *Corn. cons. 307. nu. 13. vers. & licèt non sint contestes, lib. 3. Aym. de antiq. tẽp. par. 4. § sed enim, n. 26. Gabr. de testib. cõcl. 2. in fin.* & fuit dictum in prædicta *decis. Bisign.*

3 Concurrunt autem hoc casu Apoca matrimonialis, in qua dicitur prædium de partiũ cõsensu fuisse æstimatum scutor. 1000. quæ apoca licèt recognita non fuerit, fuit tamen sæpiùs enunciata in processu per hæredes mariti, & articulata etiam per eosdem cum illa qualitate, quod contineret prædictam æstimationem,& declaratio patris mariti post filij mortem in iudicio facta, velle se vti dilatione legali, quæ locum habet, quando dos est in pecunia, non quando in fundo. *l. vnica. §. exactio. C. de rei vxor. act.* & denique præstita viduæ alimenta in consequentiam prædictæ dilationis.

4 Accedit vẽditio prędij facta per viri hæredes, quæ arguit, fuisse inductam emptionem in constitutione dotis, quia tunc de fundo æstimato vti de re propria liberè maritus disponere potest, *l. si æstimatis,* vbi *Imol. nu. 4. ff. si solut. matrim. Rolan. d. cons. 92. n. 12. lib. 2. Surd. cons. 225. nu. 2.* & in venditionis instrumento fuit narratũ prædium olim fuisse datum in solutionem pro dote vxoris; quæ insoluta datio dicit sine dubio venditionẽ, & translationem dominij in maritũ. *Socin. iun. cons. 118. n. 9. lib. 3. Honded.* qui alios refert *cons. 41. n. 5. lib. 1.* Atque expressè dispositum super parte pretij, quæ veniret refundenda pro dotis restitutione. *Surd. dec. 396. nu. 12.*

5 Quibus simul iunctis magnam veritatis præsumptionem efficientibus, fuit addita subsidiaria consideratio, *ex l. mater tua. C. de rei vendic.* & ibi trad. à *Bart. n. 5. & Castren. n. 6.* & facit *l. 1. C. de reb. Eccles. non alien.* Videlicet, quod is cuius res alienata reperitur, potest agere contra possessorem rei vendicatione, vel aduersus venditorem ad pretium, ratificando venditionem. Vnde dato etiam quod illud prædium non fuisset datum æstimatum, tamen cum in dote pretium succedat loco rei, *l. labeo. §. item dominus,* cum ibi notat. per *Gloss. ff. de verb. signif. Ruin. cons. 199. nu. 14. lib. 2.* Bernardinus mulieris donatarius hodie ad pretium agere, potest, quandoquidem prędium reperitur alienatum,& pretium extat penes mariti hæredem, qui non potest prætendere, se illud ex causa onerosa retinere, & per consequens nec impedire potest, quin loco rei succedat, ad *Gloss. Bart.* & alios *in l. 1. de distract. pig.* & fuit consideratũ in *causa Romana pecuniaria 27. Octobris 1581. coram Illustriss. Seraphino, quæ est decis. 174. par. 2. diuers.* Itaque fuit conclusum restitutionem in pecunia esse faciendam.

R.P.D.

R. P. D. PENIA.

Valentina decimarum.

Die 12. Maij 1606.

DECISIO CXIV.

Est inter eius, à me imprimendas decis. 988.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S. R. E. Cardinali.

Mediolanen. bonorum de Brunellis.

Mercurij 17. Maij 1606.

ARGVMENTVM.

Fideicommissum extra suum casum non est extendendum, & maximè si ad illum tantum sit restrictum. Alienatio si sit prohibita ad certum tempus, quando extra illud non sit permissa.

SVMMARIVM.

1 *Substitutio facta in unum casum non debet trahi ad alium. Maximè si ad illum tantum casum ratio substitutionis sit restricta.*

2 *Prohibita alienatione ad certum tempus, post illud censetur permissa.*

Fallit, quando præcedit fideicommissum, quia tunc licet cesset prohibitio testatoris expressa, remanet tacita resultans ex fideicommisso. ibid.

DECISIO CXV.

1 FVIT conclusum, in casu de quo agitur, non extare aliquod fideicommissum ad fauorem Domini Bernardini, super bonis donatis. Prætendit enim Bernardinus, factum fuisse locum fideicommisso ad sui fauorem per mortem Alexandri, cum tamen substitutiones in donatione contentæ omnes restrictæ sint ad casum delicti, vel alienationis factæ intra quadragesimum ætatis annum, & per consequens trahi non debebant ad casum mortis. *Dec. cons. 636 num. 12.* copiosè *Surd. decis. 85. per tot.* vbi plures allegat. Præcipuè cum etiam ratio apposita substitutionibus tam in casu delicti, quàm alienationis, etiam ad illos tantummodo casus restricta sit. Vnde multo minus fieri potest illa extensio. *Ias. con sil. 173. num. 1 lib. 2. Socin. cons. 163. numer. 34. lib. 2. Aim. cons. 161. num. 16.* Postquam enim donantes, dixerunt, suam mentem, & intentionem esse, quod nec bona, nec eorum pars aliqua ad Cameram, seu Fiscum habeant pertinere, addunt deinde hæc verba, *sed in dictos fratres, eorumque filios modis, & formis quibus supra perueniant.* Ex quo apparet rem esse restrictam ad personas substitutas, & casus expressos, vt benè declarat *Surd. d. decis. 85.* præcipuè *sub nu. 3.* Item ex prohibitione alienationis ratio restricta est ad illum casum sub his verbis, *vt tunc bona perueniant ad substitutos.*

2 Vltra quod ex illa prohibitione alienationis vsque ad 40. ætatis annum, apparet, donatores noluisse aliquod fideicommissum perpetuum facere, cum post illud tempus censeatur permissa alienatio, *Surdus cons. 294. Menoch. cons. 151. num. 3.* Nec facit, quod dicitur, id non procedere quando præcedit fideicommissum, licet cesset prohibitio testatoris expressa post 40. annos, tamen remanet tacita, nam vltra quod illud habet multos contradictores relatos per *Surd. cons. 294. num. 12.* in hoc casu mortis non potest considerari fideicommissum ex supradictis.

Inde cessant quicumque considerarunt informantes pro Bernardino de diuersis gradibus substitutionum, cum vocatione masculorum, & exclusione fœminarum, & quod donatores vsi sint verbo *peruenta*, quod fideicommissum importat. Nam hæc & alia huiusmodi procedunt, quando donantes restrinxissent suas substitutiones ad casus certos, & expressos. Nec faciunt decisiones in causa Romana de Cineris, & Perusina de Bigazzenis, quia ibi aderant clausulæ, & rationes generales, qua extendi poterant; hic autem cessante generalitate verborum, & rationis, cessat etiam extensio, quæ ab illis procedere posset, & decis. Bononien. loquitur in casu, quo aderat compendiosa facta filijs quandocunque decessissent.

R. P. D. SACRATO
deindè S.R.E. Cardinali.

Senogallien. fideicommissi.

Lunæ 22. Maij 1606.

ARGVMENTVM.

Fideicommissarius authoritate propria potest bona fideicommisso subiecta accipere, quando certum, & notorium est, penes hæredem grauatum nihil esse remansurum, & quando hoc procedat.

SVMMARIVM.

1 *Remedium* l. final. C. de edict. diu. Adr. *competit, nedum hæredi scripto, sed etiam hæredi hæredis scripti.*

2 *Fideicommissarius non potest bona fideicommisso subiecta propria auctoritate accipere, sed ea debet de manu hæredis capere.*

Possessio improba possidenti non suffragatur, & qua dicatur improba possessio, ibid.

Fideicommissarius potest propria auctoritate bona fideicommisso subiecta accipere, quando manifestum, & notorium est, hæredem nec legitimam debere detrahere, nec trebellianicam. num. 2. declara vt num. 3.

Spoliatus ante omnia restituendus non est quando notoriè constat de dominio spoliantis. nu. 2.

Negatiua probanda est per eum, cuius intentionis est fundamentum, præsertim quando habet annexum factum affirmatiuum. ibid.

Legitima prohiberi non potest filijs. ibid. in fin.

Trebellianica non censetur prohibita, nisi expressè dicatur. ibid. in fine.

DECISIO CXVI.

1 FVIT tentum dandam esse immissionem Virginiæ hæredi Andreæ in bonis relictis per Dianam, à qua idem Andræas fuit hæres institutus, nam concurrunt omnia requisita per *l. fin. C. de edict. diu. Adr. tollen.* & sicut esset danda immissio Andreæ, si viueret, ita est danda Virginiæ illius hæredi, quia remedium *d. l. fin.* competit nedum hæredi scripto, sed etiam hæredi hæredis scripti, vt per *Bald. consil. 186. num. 7. lib. 1. cum alijs per Tiraq. tract. le mort saisit, par. 2. declar. 5. num. 17. & 18.*

2 Non obstat possessio Fillidæ, & sororum de Simonetis capta in vim fideicommissi quondam Sfortiæ, & Curtij de Simonetis, vt prætenditur ad fauorem earundem sororum purificati per mortem supradictæ Dianæ, quia illa possessio tanquam non capta de manu hæredis dicitur improba, & vitiosa. *l. 1. ff. quor. legator. Castr. & alij passim in leg. filiam ad Trebellianam*: non enim potest fideicommissarius sibi legem dicere, & hæreditatem iacentem quasi possidere, vt dicit *Dec. cons. 467 num. 12. & Rota in causa Romana Casalis coram Robusterio relata inter diuers. impress. 520. par. 1.* & ideo tanquam improba possessio non suffragatur. *l. improba. C. de acq. possess.* & in istis terminis tenuit *Rota in d. Romana Casalis coram Robusterio, & in Romana de Capizucchis 5. Iulij 1600. coram me*, & nouissimè *in causa Romana pariter de Capizucchis, 10. April. coram* R. P. D. *Lancellotto*, & alibi sæpe.

3 Et licèt non desint, qui tueantur fideicommissarium in possessione minimè capta de manu hæredis, quando scilicet penes grauatum hæredem petentem immissionem, nihil est remansurum, ex allegatis per *Paris. cons. 53. num. 113. & 114. lib. 3.* maximè ex æquitate canonica, vt per eundem *ibid. num. 15.* hoc tamen videtur intelligendum cum maxima circumspectione, hoc est, quando manifestè, & notoriè apparet, nihil esse remansurum penes hæredem, sed omnia esse denuo restituenda fideicommissario. Nã & propter eandem causam, quando scilicet notoriè apparet de dominio spoliantis, impeditur restitutio in spolio, vt latè per *Gabr. de restit. spoliat. concl. 1. num. 52. & 84.* & hoc est ad euitandos inanes circuitus in dando, & statim restituendo, vt considerat *Paris. d. cons. 53. num. 115. & est text. in l. dolo facit. ff. de dol. except. & in cap. dolo. de reg. iur. in 6.* Attamen tantum abest, quod in hoc casu appareat, nullã esse faciendam detractionem per hæredem, quod esset probandum per fideicommissarios, licèt in negatiua consistat, cum sit fundamentum eorum intentionis. *Innoc. in cap. super his. num. 10. de accusat. cum alijs per Gabr. de probat. concl. 6. per tot.* maximè cum habeat annexum factum affirmatiuum, hoc est fideicommissum absorbere omnia bona occupata quo casu negatiua regulatur, sicut affirmatiua, vt per *Afflict. decis. 324. num. 9.* quod imò constat detractiones fuisse faciendas, quia in testamentis quorum vigore veniunt istæ fideicommissariæ, nec legitimi detractio potuit prohiberi, cum instituti essent filij. *l. quoniam in prioribus. C. de inoff. test.* nec Trebellianica reperitur expressè prohibita, prout requiritur ad effectum quod non possit detrahi. *Oldrad. cons. 248. in 3. quæst. cum alijs per Peregrin. de fideicom. art. 3. num. 87.*

4 Quod autem detractiones legitimæ, & Trebellianicæ, licet de iure sint certæ, cum sint quotæ bonorum, sufficiant ad hunc effectum, fuit decisum in dicta *causa Romana de Capizucchis 10. Aprilis proximi coram* R. P. D. *Lancellotto, & in causa Viterbien. hæreditatis coram Robusterio 18. Nouembris 1575. & in Romana de Salomonibus 14. Nouembr. eiusdem anni coram Illustriss. D. Cardinali Seraphino, relata inter diuers. impress. 565. par. 1.* & ratio est, quia istæ portiones sunt debitæ in singulis corporibus hæreditarijs. *l. libertus. ff. de bon. libertor. cum alijs per Peregr. de fideicomm. art. 36. numer. 72.* & ideò nullum corpus potest fideicommissarius retinere tanquam liberum, cum nullum sit exemptum ab huiusmodi detractione, vt considerauit *Rota in dicta Romana de Capizucchis coram D. Lancellotto & in dicta Romana de Salomonibus coram Illustriss. Seraphino*, vbi fuit dictum, *consil. Corn. 232. in fin. lib. 4.* quod solet in contrarium allegari, procedere, quando hæreditas consistit in pecunia numerata, non in corporibus hæreditarijs, vt hic. Et hanc opinionem latè defendit *Surd. decis. 333. in vltimo impress. alleg. in dicta Romana de Capizucchis*. Ex quibus informante tantum Virginia, cum Fillida, & sorores pluries citatæ non informarent, fuit conclusum sententiam ad fauorem eiusdem Virginiæ latam super immissione esse confirmandam.

R. P. D. SACRATO.

postea S.R.E. Cardinali.

Cracouien. legitimitatis.

Lunæ 22. Maij 1606.

ARGVMENTVM.

In hac decisione exactissimè explicatur materia probationis matrimonij ad effectum probandi legitimitatem.

SVMMARIVM.

1 *Clausula* appellatione remota, *nihil operatur stante notorio grauamine.*

3 *Probationes in suo genere imperfectæ non coniunguntur.*

Præsumptionem habens contra se exactiori probatione oneratur, ibid. & num. 11.

4 *Sententia super statu facit ius contra omnes.*

Iudex laicus est incompetens in causa legitimitatis ibidem.

5 *Iudex laicus vnicus cum clerico, esse non potest in causis spiritualibus.*

6 *Sententia, seu decretum in contumaciam latum contra vnum non afficit tertium.*

Sententia, seu decretum latum contra contumacem, præsumitur potius latum ob contumaciam, quàm ob malam causam, ibid. in fin.

7 *Testes examinati in vna causa non probant in alia.*

Enunciatiua posita in sententia, in qua asseritur, iudicem vidisse testes examinatos, non creditur super examine dictorum testium, ibid.

Sententia nulla ex defectu iurisdictionis, nec priuilegium, nec nomen sententiæ meretur ibid.

Suspicio falsitatis æquiparatur falsitati in ciuilibus. ibid. in fin.

8 *Matrimonium non probatur per assertionem, seu nominationem coniugum, vbi tamen quod huiusmodi assertiones, & denominationes faciunt magnum adminiculum.*

Transumptum instrumentum ex instrumẽto aliàs publicato lite pendente, & parte non citata nihil probat. ibid. in fin.

9 *Sententia condemnatoria in contumaciam lata nullam facit probationem contra tertium.*

10 *Verba honorifica, & curialia non probant. Probatio apertissima requiritur in materia merè obiectiua. nu. 11. Vbi præsertim quando agitur de magno præiudicio.*

Filius

12 *Filius naturalis natus ex coniugato cum coniugata non potest per subsequens matrimonium legitimari.*

Testis ratio, quia vicinus, non concludit in actu momentaneo, secus in actu successiuo. ibidem in fine.

13 *Legitimitas probatur ex cohabitatione, & tractatu in figura matrimonij; declara hoc non procedere in casu in quo requiritur plena, & concludens probatio:*

Præsumptionum multiplicatio dari non debet.

14 *Fama publica non probat matrimonium, vbi sumus in casu, in quo requiritur plena, & concludens probatio.*

15 *Testis ratio, quando est eadem cum dicto nihil probat.*

DECISIO CXVII.

1 CVM aliàs D. Ioannes ex nobili Narbutorum famili i oriũdus in Comitijs generalibus Regni Poloniæ proposuisset quandam actionem criminalem contra Illustrissimum D. Leonem SapiKa magni Ducatus Lituauiæ Cancellarium supremum, D. Leo excepit, D. Ioannem esse illegitimum, & propterea non esse audiendum, cum ex constitutionibus illius Regni, non liceat minus nobili, prout est illegitimus, proponere actiones criminales contra nobilem, prout fuisse & esse non ambigitur D. Cancellarium: Serenissimus Rex intelligens, cognitionem legitimitatis, tam ex dispositione iuris communis, quàm ex constitutionibus eiusdem Regni spectare ad forum Ecclesiasticum remisit articulum dictæ illegitimitatis ad Iudices Ecclesiasticos. Causa itaque coram D. Episcopo Vilnensi introducta, dictus Episcopus pronunciauit D. Ioannem fuisse illegitimum. Ab illa sententia appellauit D. Ioannes ad Sanctam Sedem Apostolicam, & post multa causa appellationis à dicta sententia, quatenus in tempore nullitatis ex tribus, & restitutionis in integrum de consensu partium per speciale rescriptum fel. rec. Clementis Papæ VIII. cum clausula appellatione remota D. Nuncio Sedis Apostolicæ in partibus Poloniæ commoranti commissa, qui Nuncius pronunciauit, non fuisse in tempore appellatum, nullitates ex tribus cessare, nullamque fuisse causam restitutionis in integrum; perpetuumque propterea silentium imposuit D. Ioanni. Causam appellationis, nullitatis, & restitutionis in integrum aduersus hanc sententiam D. Ioannes obtinuit cõmitti in Rota Hanc commissionem instabat D. Cancellarius in Signatura Sanctiss. D. Nostri reuocari tamquam subreptitiam, ex eo quod in rescripto per Dominum Ioannem obtento non fuisset facta mentio, quòd causa erat commissa Nuncio, cum clausula appellatione remota. Replicabat D. Ioannes, D. Cancellarium in iudicio actitato in partibus, non solum non probasse illegitimitatem sibi Ioanni appositam, sed imo ex scripturis pro parte ipsius Ioannis exhibitis constare de sua legitimitate, & stante notorio grauamine, clausulam *appellatione remota*, non debere aliquid operari, iuxta *decis. Put. 414. num. 2. lib. 3* Sanctissimus Dominus Noster antequam in hoc negotio rescribendum putaret, voluit cognoscere de iuribus probationum hinc inde factarum, propterea transmisit ad me dubium infrascriptum proponendum in Rota.

2 Circumscriptis pro nunc nullitatibus quibuscunque; an ex scripturis per Ioannem exhibitis, probetur eius legitimitas, vel potius ex testibus & alijs ex parte Cancellarij deductis probetur dicti Ioannis illegitimitas in casu, de quo agitur? Quo dubio per me sub hac die 22. Maij 1606. proposito, Rota censuit, non fuisse probatam legitimitatem, neque illegitimitatem. Et quantum ad legitimitatem, fundamentum D. Ioannis consistebat in probando matrimonio quondam Nicolai Narbuch cum quondam Marina. quos fuisse parentes eiusdem D. Ioannis non ambigitur. Ad probandum dictum matrimonium fuerunt pro parte D Ioannis deductæ multæ scripturæ. Prima fuit decretum quondam Sigismundi Polonorum Regis factum in Comitijs generalibus vsque de anno 1570. in causa vertente inter ipsum Ioannem ex vna, & quondam Matthæum Roumatham ex altera, occasione illegitimitatis vsque tunc oppositæ per dictum Matthæum D. Ioanni agenti ad recuperationem quorundam bonorum paternorum detentorum per dictum Matthæum, in quo quidem decreto registrantur quatuor testes deponentes se interfuisse matrimonio contracto inter dictos quondam Nicolaum, & Marinam, parentes eiusdem Ioannis. Secunda scriptura fuit instrumentum assecurationis dotis factum de anno 1525. in quo dictus quondam Nicolaus fatetur se recepisse dotem à dicta Marina, quam vocat in statu matrimonij sibi desponsatam, pro dicta dote hypothecat quædam sua bona Malichoucinæ nuncupata. Tertia scriptura fuit testamentum eiusdem Nicolai conditum de anno 1536. in quo legat omnia bona mobilia dictæ Marinæ, quam appellat consortem legitimam, & charissimam. Quarto loco fuit data scriptura comprobationis supradictæ scripturæ continentis dotem Marinæ, & hæc habet datam de anno 1541. Postremo fuerunt ostensæ plurimæ epistolæ ipsius Regis, & aliorum Primatuum, à quibus D. Ioannes nuncupatur Magnificus, Generosus, nobiliter natus, & alijs insignibus, pronominibus, & in specie Secretarius Regis.

3 Verùm prædictæ scripturæ non visæ fuerunt tales, quæ vel singulæ sufficerent, vel simul iungi possent ad faciendam plenam probationem, cum quælibet illarum sit imperfecta in genere suo, quo casu probationes non iunguntur, *iuxta not. in l. spadonem. §. qui iura. ff. de excus. tut. Bald. in l. si quis ex argentarijs, num. 4. ff. de eden. Felin. in cap. cum causam, num. 11. de probat. Alexand. cons. 13. num. 19. libr. 1.* stantibus maximè præsumptionibus, & alijs deductis in contrarium pro parte D. Cancellarij ex quibus arctatur D. Ioannes ad exactiorem probationem. *Abb. in c. quia verisimile, nu. 2. de præsumpt.* vbi alij scribentes. *Spec. tit. de probat. §. fin. nu. 28. Crauet cons. 75. nu. 2.*

4 Ad decretum enim regium, quòd aliàs tanquam sententia super statu esset magni momenti, iuxta *not. in leg. ingenuum. ff de stat. hom. & in cap. causam quæ 2. qui fil. sint legitim.* fuit responsum, non esse habendum in consideratione tanquam latum à iudice laico minimè competente in causis legitimitatis, *dict. cap. causam quæ, & cap. lator. vbi gloss. in verb. natiuitatis, & ibi Abb. in 2. notab. Præpos. numer. secundo, qui filij sint legitimi*, ad idem est *text. in cap. tuam, & ibi gloss. & Innocent. in princip. Ioann. de Anan. numer. secundo, Abb. numer. 3. de ord.*

de ord.cognit. Alexand.qui de communi in leg.Titia, numer. sexto, ff. solut. matrim. Quam iuris communis dispositionem agnouerunt constitutiones inclyti Polonorum Regni, quibus constitutionibus cautum est, cognitionem huiusmodi ad forum Ecclesiasticum esse remittendam.

5 Non obstat, quod in comitijs, in quibus fuit latum huiusmodi decretum, interuenerint Episcopi, & aliæ personæ Ecclesiasticæ, quia non propterea desijt tribunal esse seculare, cùm laicus, nec iunctus cum clerico possit esse iudex in causis spiritualibus *cap.decernimus de iud. vbi scrib. Felin. præcipuè num.octauo, Rip.* qui communem testatur *num.37. Dec.* qui pariter de communi *num.45. Butr. numer. tertio, Hostien. in summ. de offic. deleg. §.cui possit. vers. quid si egetur, & in tit. ne Cler. vel Mon. §. quæ sunt promissa. Abb.in cap.contingit.num.quarto. de arbitr. cum alijs per Roland. cons.quarto, numer.14. lib.1. & alij cumulatè per Blanc. de compromissis, quæst 2.num.64.& per Orian.de arbitr. part.2.num 24. & 25.* Et iste interuentus personarum Ecclesiasticarum in tribunalibus laicorum non fuit adinuentus ad extendendam iurisdictionem laicorum, sed tantum in honorem Ordinis clericalis ad exemplum legis veteris, iuxta quam iudicia absque assistentia duorum Leuitarum minimè fiebant, teste Iosepho, *lib.4.antiq. cap.8.* Et licet in hoc dubio circumscriberentur nullitates, hoc tamen intellexerunt Domini, quoad nullitates in recipiendis probationibus, non autem vt sententiæ præsupponerentur pro validis, quia si sententijs decertandum esset, sufficeret D. Cancellario allegare rem iudicatam in hac eadem causa.

6 Præterea fuit data alia responsio, quæ per se sufficeret, nempe, quod illud decretum fuit latum in contumaciam contra Matthæum, quo casu nihil probat contra Magnum Cancellarium, qui est tertius. *Bald in leg.2. numer.4. vers.secundum est necessarium*, vbi etiam *Salicet.num.2. vers.secundum quod C.quibus res iud.non noceat Felin.in cap.cum Bertoldus, num.20. de re iud.* Et ratio est, quia sententiæ contumaciales non habent præsumptionem pro se, & magis videntur latæ propter absentiam victi, quàm ex eo, quòd idem victus malam causam haberet, vt dicit *text. in l.si ideo in princ.ff. de euict.*

7 Quantum ad testes in eodem decreto registratos, fuit dictum, in primis tanquam examinatos in alia causa non probare in ista. *per text.in cap.inter dilectos. §. in omnibus rerum attestationes. & ibi Abb. num.15.de fid.instrum.Spec.tit.de confession.§.nunc videndum, vers. quid de confessione.* Secundò fuit dictum, non constare de dictis testificationibus aliunde, quàm ex assertione illius sententiæ, cui de iure non creditur, *ad not.in cap. si Papa, de priuileg.in 6. vbi Franc.num.2.cum alijs per Purpurat.cons.548. num.55. lib.2.* Maximè cum sit nulla ex defectu iurisdictionis per superius dicta, vnde nec priuilegium nec nomen sententiæ meretur. *ad l.4.§.condemnatum.ff.de re iud.* Tertiò, ex parte Dom. Cancellarij multa fuerunt deducta ad probandum illos testes fuisse suppositos, quæ non fuerunt adeo bene euacuata per informantes pro D. Ioanne, quin etiam corruere videretur illa talis, qualis probatio, quam aliàs potuissent facere dicti testes in hac causa, cum in ciuilibus, in quibus versamur, suspicio falsitatis æquiparetur ipsi falsitati, vt notatur *in leg. iubemus. C.de probat. Ancharan.cons.173.numer.octauo.Dec. cons.448.num.28.Curt.iun.cons 166. num.6. Crauett.cons.28.num.9. Clar.in §.falsum, vers.ista est conclusio.Ioan.de Arnan.cons.49. Osasc.dec.117. in fine.*

8 Ad testamentum quondam Nicolai, instrumentum assecurationis dotis, & illius roborationem, in quibus Marina à Nicolao appellatur vxor, fuit responsum, quod tales denominationes non probant matrimonium, *l. donationes in concubinam. ff. de donat. Paris.cons.59.numer.7. & 17. volum.4.Dec. cons.310.sub numer.1.* & in specie de donatione facta in instrumento dotali est dictum *Butrij in cap. fin.sub num.30. vers.aduerte.de success.ab intestat. Alexand.cons.21.sub num.8. lib.1. & cons.132.sub num.11. lib.5.* Et ratio est, quia viri solent aliquando vocare concubinas vxores ad occultandum peccatum, vt dicit *Innocent. in cap. ex part. numer.5. vers. respondemus, de restitut. spoliat.* Et licet negari non possit, quin istæ denominationes faciant magnum adminiculum, vt admittunt Doct.supra proximè allegati, & fuit nuper decisum in causa Parmen.status, & alibi sæpe. Attamen propter alia, quæ pro parte Domini Cancellarij deducta fuerunt contra dictas scripturas in genere, & in specie, illæ visæ fuerunt Dominis ita debilitatæ, vt neque possent deseruire pro releuanti adminiculo, nam quantum ad testamentum, illud non est in forma probanti, cùm sit copia copiæ extracta lite pendente, & parte minimè citata. *DD. in auth. si quis in aliquo, C. de eden. & in cap.fin.de fid.instrument.Rot. decision.1. dict. tit. in nou. Verall. decis.25.part.2.* Item caret institutione hæredis, & ideo nihil est. *l.proximè, §. Cornelius. ff. de his, quæ in testam.delen.l.fin.ff.de iur.codicil.§.in primis. instit.de fideicom.hæred.*

9 Quo verò ad instrumentum assecurationis dotis, & illius roborationem fuerunt dati duo testes formiter examinati, quorum primus ostenso sibi instrumento assecurationis dotis cum data anni 1525 recognoscit, se modernis temporibus fuisse inductum ad illud conscribendum, occasione illud transferendi de vna lingua in aliam. Secundus testis idem deponit de instrumento roborationis dotis, & adsunt etiã aliqui testes, qui dicunt, se pendente hac lite, fabricasse quædã sigilla, quæ conueniunt cum sigillis appensis ad has scripturas. Et licet multa fuerint replicata pro parte Dom. Ioannis, & illud in specie, quod duo primi testes fuerunt postea instante eodem Dom. Ioanne condemnati de falso, attamen cum illa condemnatio fuit in contumaciam, quæ propterea non habet præsumptionem iuris pro se. *ex leg.si ideò.ff. de euict.* cum alijs supra in capite decreti regij cumulatis. Replicationes non visæ fuerunt Dominis tales, quæ possent integrare fidem istarum duarum scripturarum ad effectum probationis releuantis, *ex leg. iubemus, C. de probat. Ancharan.consil.173.num.8.* cum alijs supra adductis, stantibus maximè alijs, quæ pro parte D. Cancellarij duplicabantur.

10 Circa epistolas, & alias scripturas, quibus D. Ioannes pronominibus Nobilium exornatur, & publica munera obijsse dicitur, illa non visa fuerunt multum facere ad articulum legitimationis, de quo tantum tractatur in Rota, cum non appareat quo

dele-

delectu circa natales talia pronomina attribuantur & an officia fuerint realia, vel nominis tantum, & an soleant conferri legitimis tantum; & in summa visa fuerunt verba honorifica, & curialia, quæ in iure non attenduntur. *gloss. & scrib. in leg. si verò non remunerandi. §. cum quidam. ff. mandati.*

11 Quo verò ad probationes Illustrissimi Cancellarij, Domini illas valde plenas, & bene concludentes desiderarunt, tum quia per istam exceptionem illegitimitatis non fundatur intentio Domini Cancellarij, sed tantum impeditur persona Ioannis, quo casu cum materia sit merè obiectiua, requiritur apertissima probatio *ad not. per gloss. & alios in cap. 1. §. si quis igitur. in verb. opponit. & in verb. apertissimis, de exception. in 6.* Tum etiam propter magnum, & perpetuum præiudicium eiusdem Domini Ioannis, cum agatur de illius statu; ex quo sententiæ in hac materia faciunt ius quoad omnes *capit. causam, quæ*, vbi notat Innocentius, & alij, *qui fil. sint legitimi*, quanto enim agitur de maiori præiudicio, eo exactiores probationes requiruntur. Bart. quem alij passim sequuntur *in extrauaganti, ad reprimendam, verbo summariè, numer. decimo octauo. Bero. consilio decimo nono, numer. vigesimo nono, lib. primo.* Tum denique, quia etsi ex deductis pro parte Domini Ioannis non visa fuerit probata eius legitimitas, attamen dixerunt Domini, fuisse datum talem fumum, per quem Dominus Cancellarius ad arctiores probationes astringatur, *ex not at. per Abb. & alios in cap. quia verisimile de præsumpt. cum cæteris supra adductis.* Et est vulgaris conclusio, quod probationes se inuicem collidunter, & conquatiuntur, itaut plenior probatio requiratur in casu, quo aliquid deducitur in contrarium, quàm si nihil contrarij apparet, de quo per scriben. *plenè in cap. in præsentia, de probat.*

12 Deducta pro parte Domini Cancellarij in substantia visa fuerunt restringi ad tria. Primum, quod Nicolaus pater Domini Ioannis habuerit vxorem quandam nobilem Bogdanam de Samogitia. Et hoc continetur in secundo articulo. Alterum, quod idem Nicolaus viuente adhuc Bogdana cognouerit Marinam, & ex illa viuente adhuc dicta Bogdana susceperit Ioannem, de quo agitur, & alium filium Michaelem nomine, & hoc continetur in octauo articulo. Tertium est, quod Bogdana superuixerit Nicolao, & super hoc extat decimus articulus. Quæ si fuissent plenè probatæ, sine dubio resultaret illegitimitas Domini Ioannis; cum enim non ambigatur, illum esse filium Marinæ, de qua in articulis ex matrimonio Bogdanæ cum Nicolao, & superuiuentia Bogdanæ, sequitur quod dicta Marina non potuerit vnquam esse vxor Nicolai, cum duas non posset eodem tempore habere. Quinimò sufficeret probasse, natiuitatem Ioannis durante matrimonio Bogdanæ ad effectum, ne tanquā filius adulterinus posset per subsequens matrimoniū cum Marina legitimari. *iuxta text. in cap. tanta est vis, qui fil. sint legitim.* verum nullum ex prædictis visum fuit plenè probatum. Et quoad matrimonium Bogdanæ cum Nicolao tres primi testes ex quindecim, qui super hoc fuerunt dati, interrogati de causa scientiæ, respondent, quia vicini erant, & frequentabant domum Nicolai, cæteri de auditu, siue de fama. Cæterum ista ratio, quia vicini non visa fuit sufficiens, nam contractus matrimonij est actus momentaneus, & in actu momentaneo, ratio, quia vicinus non concludit; quicquid sit circa actus habentes tractum successiuum; ita Alexand. post multos alios *in leg. 1. ff. si cert. pet. Felin. in cap. in lucris, numer. quinto, de fid. instrument. cum alijs per Gabr. de præsumpt. conclus. sexta, numer. vigesimoquarto*, & in specie de depositione in causa status: notat *Alexand. leg. 1. num. 17. si cert. pet.*

13 Et licet alias ex cohabitatione, & tractatu in figura matrimonij soleat probari legitimitas, vt per *Abb. & alios in dict. cap. lator, qui fil. sint legitim.* ex quo posset inferri istos testes potuisse scire, & videre istos actus successiuos, attamen conclusio non visa fuit, posse applicari, ex duobus. Primò, quia illa est probatio præsumptiua, & inducta ad fauorem legitimitatis, vt trad. *Doctor. ibidem.* Et ideò non videtur posse refragari quandocunque requiritur plena, & concludens probatio, & quando non agitur de fauore legitimitatis, sed potius de contra io, vt in hoc casu, pro quo faciunt *not. in leg. quod fauore. C. de legibus, & per Felin. in cap. illud, numer. vndecimo de præsumpt.* Secundò, quia hoc esset dare multiplicationem præsumptionū contra *reg. leg. 1. C. de dote promiss.* benè ad propositum. *Ruin. consil. 29. numer. quarto volum. quarto*, oportet enim ex vicinitate præsumere scientiam tractatus, & rursus ex tractatu præsumere matrimonium. Sublatis istis tribus testibus, reliqui de auditu, siue de fama non sufficiunt, cum non faciant plenam, & eò minus cùm non deponant per verbum, fuit, & potuit esse fama orta post motam litem, quæ non suffragatur. *Verall. decis. 9. part. 2. cum alijs per Gabr. de test. conclus. 3. num. 9.*

14 Præterea fuit dictum non esse plenè probatam natiuitatem Ioannis, viuente Bogdana, nec minus quod Bogdana superuixerit Nicolao, ex quo inferebatur, potuisse Nicolaum desponsare Marinam post mortem Bogdanæ, & tunc ex illa suscipere Ioannem, & sic dato etiam matrimonio Bogdanæ, probationem non esse concludentem, pro quo fuit allegatus. *Bart. post gloss. in leg. matrem. C. de probat.* vbi dicit, quod ad probandum aliquem esse seruum, non sufficit probare, quod eius mater aliquando fuerit ancilla, sed debet vlterius probari, quòd ille fuerit natus durante tempore seruitutis. Quod autem non probetur natiuitas Ioannis viuente Bogdana patri, quia interrogatis testibus de causa scientiæ, primus reddit eandem, quia vicinus erat, secundus, quia vidit vtrumque filium. Decimus quartus dicit, nouisse Ioannem à puero, quæ rationes non concludunt scientiam, quòd Bogdana tunc temporis quando natus fuit Ioannes, viueret, & tanto minus quia vt in eodem octauo articulo continetur, quando nati sunt isti filij Bogdana diuerterat à viro, & se receperat in Samogitiam Prouinciam separatam à loco, vbi degebat Nicolaus. Alij testes deponentes de fama, siue auditu, minimè etiam probant, quia talis ratio non sufficit, vbicumque requiritur plena, & concludens probatio ad not. *per gloss. & Doct. in cap. tam litteris de probat.*

15 Quo verò ad superuiuentiam Bogdanæ Nicolao eius prætenso v..o, primus testis interrogatus de causa

causa scientiæ, respondet, quia vidit Bogdanam post mortem Nicolai, quomodo autem sciret, quòd tunc temporis quando videbat Bogdanam, mortuus esset Nicolaus, non aperit; vnde est ratio eadem cum dicto, contra *leg. qui interrogatus de petit. hæred. vbi Bar.* quod eò magis videbatur necessarium, cùm Bogdana seorsum à Nicolao, & in diuersa prouincia viueret, vt dictum est. Alij testes deponunt, vel de auditu, vel de publica voce, & fama per verbum est, vnde non probant sufficienter ex supra deductis. Et ex istis fuit conclusum, non esse probatam neque legitimitatem, neque illegitimitatem.

R. P. D. MARQVEMONTIO,

postea S. R. E. Cardinali.

Assisien. hæreditatis.

Mercurij 31. Maij 1606.

ARGVMENTVM.

Monasterium non censetur exclusum, quando testator non habuit respectum ad conseruationem familiæ, & fœminas ad successionem vocauit. Cætera habes in summarijs.

SVMMARIVM.

1 *Grauatus restituere sub conditione, si sine liberis si Religionem professus fuerit, non tenetur restituere, donec vixerit in Monasterio.*

2 *Prohibitio alienandi cum clausula, vt bona remaneant in familia tacitè prohibuisse censetur Monasterio successionem.*

3 *Agnationis rationem testator non præsumitur habuisse ex vocatione fœminarum.*

Monasterium non censetur exclusum, quando testator non habuit respectum ad conseruationem familiæ, & fœminas ad successionem vocauit, ibidem.

4 *Statutum volens, quod Ecclesia, & Monasterium non succedat sine Papæ authoritate conditum, non valet.*

Testator præsumitur se voluisse conformare cum dispositione statuti de facto obseruati. ibid.

DECISIO CXVIII.

BERNARDINVS Bistochius duos filios Petrum Paulum, & Salustium, deducta ex bo-
1 nis suis quadam portione assignata Salustio, reliqua bona præsentia, & futura donauit Petro Paulo, *addita prohibitione alienationis ex quauis causa, quia voluit, bona donata semper in familia, & posteritate sua remanere, & vetuit, illorum proprietatem, & possessionem de nomine, & genere suo in alios transferri.* Deficiente autem posteritate masculina, voluit ea deuenire ad fœminam, & vltimo loco ad cippum domus, quem declarauit esse Iulium Cæsarem Galeottum, & post obitum Bernardini, & Petri Pauli, eiusque filiorum masculorum, fuit orta lis inter prædictum Cæsarem, & Monasterium Monialium de Episcopis Assisij, in quo Clara Petri Pauli filia emisit professionem, fuitque dubitatum an Moniales, & Monasterium excludant Iulium Cæsarem, quo dubio vtraque parte informante proposito Domini dixerunt, Iulium excludi durante vita Claræ Monialis. Ratio decisionis, quia Clara, quæ est de posteritate Bernardini fuit vocata ante Iulium Cæsarem, ideoque etsi illum perpetuò non excludat, tamen ipsa quamdiu erit superstes, monasterium in quo professionem emisit, debet possidere bona fideicommissaria restituenda Cæsari post monialis mortem naturalem. *Felin. in cap. in præsentia, num. 55. & 56. Couarr. variarum resolut. lib primo, cap. nono, numer. vndecimo. Illustriss. Mantic. de coniect. lib. vndecimo, tit. septimo, num. quarto, Ruin. consil. 85. nu. quarto lib. secundo.*

2 Non obstat, quòd Bernardinus disponens, vt bona remaneant in familia, & posteritate sua, censeatur tacitè prohibuisse monasterij successionem. *Dec. consil. 258. num secundo, Alexand. consil. 57. lib. 9. Illustriss. Mantic. vbi supra, num. 85. Couar. numer. vndecimo, Menoch. de præsumpt. lib. quarto, præsumpt. 83. num. 45.* Nam vltra quod illa opinio non caret contradictionibus, vt apparet ex *Pnt. decis. 55. lib. primo. ex cumulatis per Peregr. de fideicomm. art. 28. nu. 71. & 81.* etiam non comprehendit casum de quo agitur, eum vt dictum est, Clara sit de potesteritate Bernardini. Enimuero cum post alienationis prohibitionem, & appositam postea illi rationem, vt bona fient in familia, Bernardinus disposuerit, quod deficiente posteritate masculina, bona deueniant ad fœminas, clarum est, illam rationem, extra familiam effectuatam, neque amplius esse locum considerationi quam præallegati Doctores faciunt ex agnationis conseruatione, quandoquidem, & illius ratio vltra casum à donatore expressum non debet extendi, vt fuit dictum in *causa Amerinen. successionis, vigesima octaua Martij 1597. coram Reuerendiss. P. Domino meo Decano.*

3 Et ex illa fœminarum vocatione resultat, testatorem non habuisse rationem agnationis, *Cardin. Mantic. lib. sexto, tit. 15. num. nono. Aym. consil. 306.* licet post fœminas Episcopus vocatus sit. *Paris. consil. 35. lib. quinto,* & fuit dictum in *causa Romana fideicommissi de Gallis 26. Nouembris 1587. coram Illustrissimo Pamphilio,* cùm bona potuissent mediante posteritate fœminarum permanere extra familiam, per quamplurimos annos. Itaque cum in illa parte dispositionis in qua fœminina posteritas vocatur, cesset ratio conseruationis familiæ, cessare etiam debet exclusio Monasterij, cum illa exclusio inducatur fauore familiæ, quæ supprimitur, & abolетur, ex successione monasterij, vt deducit *Molin. de primogen. Rip. lib. primo, cap. decimo tertio, numer. 92. & 93.*

4 Non obstat assertum statutum Assisij, quia nec fuit productum, nec vbi produceretur posset de illo haberi aliqua ratio, vtpote conditio in terris Ecclesiæ sine Papæ auctoritate, & contra libertatem Ecclesiasticam. *Felin. in dict. cap. in præsentia, nu. 36. Menoch. dict. præsumpt. 83. num. 53. lib. 4.* vnde nec ad aliud extenderetur Apostolica confirmatio, si qua adesset generalis omnium Assisij statutorum. *Felin. in cap. 2. num. 40. & seq. de rescript.* Prout nec etiam obstat quod disponens censeatur se voluisse conformare dispositioni statuti, etiam de facto obseruati. *Alciat. consil. 502. & 635. Menoch. dict. num. 53. Peregrin. dict. art. 28. num. 92.* nam quicquid sit de illa opinione, & de huius statuti obseruantia,

uantia, quæ debet probari in terminis huius causæ, videlicet quando monasterium succedere vult, durante dumtaxat vita monialis, & quando agitur de excludenda nepte ex filia, in fauorem vnius agnati remotissimi, satis est quod hoc casu tam monasterium, quàm Iulius Cæsar veniunt ex fideicommisso conditionali, & per consequens, non est attendendum statutum disponens de successionibus ab intestato, *Alexand. cons. 131. num. 3. lib. 1. Put. dec. 122. num. 5. lib. 2.*

Aliam decisionem in hac causa sub die 14. Decembris 1614. coram eodem bona mem. Cardin. Marquemont. habet penes Calian. ad statut. Perusinum decis. 86.

R. P. D. SACRATO, postea S.R.E. Cardinali.

Leodien. Abbatissatus.

Die 31. Maij 1606.

ARGVMENTVM.

De attentatis lite pendente per actum consequutiuum, & de forma constituendi procuratorem ad appellandum ab iniusta electione.

SVMMARIVM.

1 *Possessio capta lite pendente, dicitur attentata.*

3 *Procurator ad appellandum ab electione non est idoneus, nisi in mandato exprimantur omnia obiecta, & forma iuramenti, quod obiecta vera esse, & probari posse credantur.*

4 *Attentata non causantur ex actu consequutiuo.*

DECISIO CXIX.

1 OMISSIS alijs fundamentis deductis per informantes pro D. Margarita ad docendum de attentatis. Domini in illo conuenerunt, quod possessio Abbatissatus, de quo agitur, fuerit capta lite pendente, & ideo attentata, *toto tit. vt lit. pend.* Rot. decis. 10. *in nou.* & in terminis de possessione capta post confirmationem, à qua fuerat extraiudicialiter appellatum, & introducta lis, ponit *Imol. post Innoc. in cap. constitutis. l. 46. de appell. nu. 14. vers. & hæc dicitur vera.*

2 De litis pendentia tempore captæ possessionis constat, nam possessio fuit per D. Annam capta 21. Decembris 1604. causa autem ad instantiam Dom. Margaritæ fuerat per Nuncium Apostolicum commissa Decano Ecclesiæ Collegiatæ sancti Cuniberti Diœcesis Colonien. sub die 13. Nouembris præcedentis, cuius vigore dictus Decanus die 19. eiusdem mensis Nouembris decreuit citationem contra D. Annam, quæ die 24. eiusdem mensis fuit exequutioni demandata, & decima Decembris subsequentis reproducta, quinimo eadem die decima coram eodem iudice comparuit legitimus Procurator D. Annæ, vnde patet possessionem postea subsequutam die vigesima quarta mensis Decembris, fuisse post motam litem.

3 Non obstat, quod Procurator Dominæ Margaritæ non fuerit constitutus iuxta terminos, *cap. vt circa, & cap. procurator, de elect. in 6.* Quia rigor illarum decretaliũ procedit in materia merè obiectiua, vt declarant *Ioann. Monach. dict. cap. vt circa, num. primo in princip.* vbi etiam *Archid. nu. 1. de elect. in 6.* cum autem in hoc casu impugnetur electio D. Annæ, non simpliciter, vt ipsa arceatur ab Abbatissatu, sed vt dicta prouisione de medio sublata initiet electio Dominæ Margaritæ, vel non est dicenda materia merè obiectiua, vel saltem non est regulanda vti talis. *Cassador. decis. secunda de except.*

4 Non obstat, quod apprehensio possessionis fuerit actus consequutiuus electionis; & confirmationis factarum ante motam litem, & propterea tanquam actus consequutiuus non debeat causare attentata, ex *Franch. in cap. bona. num. 32. de appell. cum alijs per Modern. de attentat. lit. pend. part. secunda, cap. quarto, limitat. quinta*, quia Franch. loquitur de appellatione extraiudiciali, secus quando vltra appellationem concurrit litis pendentia, vt benè declarat *Imol. post Innoc. d. cap. constitutis supra in princ. alleg.* Et licèt *Franch. in dict. cap. bona.* videatur constituere regulam satis generalem, nempe quod actus consequutiuus fit vna, & eadem res cum actu à quo dependet, attamen vel eius doctrina non est vera ad istum effectum, vt patet ex prædictis, nec *text. in cap. constitutus*, siue potius *constitutis, de appell.* per illum allegatus id probat; vel regula debet intelligi de consequutiuo connexo, & coharente, ita vt potius habeat vim continuationis, quàm nouæ acquisitionis iuxta terminos. *cap. cum venissent. de restitut. spoliat.* qui text. solet ad hoc allegari, vt per *Modern. de attent. d. limit. 5. in princ.*

R. P. D. SACRATO postea S.R.E. Cardinali.

Romana Cortiuij.

Lunæ 5. Iunij 1606.

ARGVMENTVM.

Omnis præscriptio in omni materia, & etiam in spolio, vbi ius non resistit spatio 30. aut 40. annorum inducitur, accedente bona fide, ex quibus autem hæc bona fides arguatur, latè in hac decisione, quæ magistralis est, explicatur.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptio in qualibet materia, vbi ius commune non resistit, & etiam in spolio, triginta, aut quadraginta annorum spatio, & bona fide perficitur.*

2 *Bona fides præsumitur in possessore cum titulo.*

4 *Insertum, seu narratiua facta in commissione, regulariter non probat: probat tamen ad effectum colorandi titulum.*

Bona fides in materia præscriptionis causatur ex iusta credendi causa, vt puta assertionis Principis, vel alicuius notabilis viri.

5 *Donatio remuneratoria non venit in generali reuocatione donationis.*

Bona fides præsumitur ex titulo etiam ex iusto errore causata. ibid. & num. 6.

Error iuris regulariter non suffragatur, nisi sit error in iure certo, & claro, num. 6. Vel quando superest mixtum cum facto. num. 7.

Præscriptio ex longissima possessione inducta non requirit titulum, num. 7.

Bona

Bona fides causatur etiam ex errore iuris. ibid.

8 *Bona fides non causatur ex solo titulo, nisi etiam interueniat traditio.*

9 *Sententia nulla non potest causare bonam fidem: Contrarium est verius.*

10 *Præscriptio non interrumpitur per extraiudicialem interpellationem, quæ propterea non causat malam fidem.*

DECISIO CXX.

1 DOMINI tenent, constare de præscriptione. Apparet enim de possessione pacifica DD. de Columna per 30. & 40. annos, & de bona fide, quibus concurrentibus, perficitur præscriptio in qualibet materia, vbi ius commune non resistat, etiam in spolio iuxta opinionem, quam Rota modernis temporibus sequitur, vt latissimè fuit discussum, & tentum in causa *Mediolanen. seu nullius, Canon. reintegrandæ 17. Maij 1600. coram Illustriss. Cardin. Seraphino.*

2 Possessio autem DD. de Columna per dictum tempus non controuertitur. Et quantum ad bonam fidem, de illa apparet, quia DD. de Cansacchis non negant, Cottiuium, de quo agitur, fuisse antiquis temporibus illorum de Columna, sed asserunt, fuisse sibi donatum à quondam Ascanio Columna; ex aduerso autem Dominus Comestabilis ostendit motum proprium Iulij Papæ III. reuocatorium omnium donationum factarum per dictum quondam Ascanium, & decretum Senatoris Vrbis factum in vim dicti motus proprij. Cuius decreti vigore D. M. Antonius auus præsentis Comestabilis fuit immissus in possessionem huius Cottiuij vsque de anno 1554. & sic cum DD. de Columna fuerint possessores cum titulo, ex hoc probantur fuisse in bona fide. Bart. quem alij sequuntur in *leg. Celsus, num. 17. ff. de vsucap.*

3 Quinimo ex sola possessione, quando est longissimi temporis, etiam absque titulo præsumi bonam fidem, nisi ius commune resistat, tenuerunt *gloss. in cap. si diligenti. verb. bona fides, de præscr. Alexand. cons. 200. num. 7. volum. 2. Bart. Bald. Innoc.* & alij latissimè relati per *Balbum in repet leg. Celsus. ff. de vsucap. part. 3. numer. 10. cum pluribus seqq.* Quo loco sub num. 1. firmat etiam conclusionem, de qua supra per Bart.

4 Non obstat, quod de dicto motu proprio Iulij Papæ III. non constet aliunde, quàm ex inserto commissionis directæ Senatori Vrbis, & regulariter insertum non probet, vt in causa *Albanen. tenutarum, 27. Ianuar. 1563. coram Oradino*; nam quicquid sit quoad alios iuris effectus, ad effectum colorandi titulum, insertum probat. *Crescent. decis. prima de restitut. spoliat.* maximè quando est de facto proprio. *Put. decis. 245. numer. 2. lib. 1.* Et ratio est, quia in hac materia non est necessaria veritas, sed sufficit iusta causa credendi, *dict. leg. Celsus,* cum sua materia, *ff. de vsucap.* Iustam autem causam credendi habuit, qui credidit assertioni Principis. *clem. literis de probat.* Quinimò in terminis præscriptionis sufficere, quod aliquis notabilis vir asseruerit præscribenti, interuenisse titulum, dixit *Bald. in leg. iudicia. in fin. C. de rei vend. Alexand. in leg. 1. numer. quarto, ff. de eo, per quem factum erit. Felin. in cap. de quarta, numer. vigesimoquarto, de præscript.* vbi ponit casum in assertione Episcopi.

5 Minus facit, quod dictus motus proprius non capiat donationem factam Cansacchis, tum quia illa fuit donatio remuneratoria, quæ tanquam onerosa, non venit in generali reuocatione, ad not. *in leg. Attilius, ff. de donat.* tum quia non fuerit facta mentio de lite, cum alijs similibus, quia respondetur; aut ista deduci ad effectum, quòd motus proprius verè, & realiter non sit sufficiens ad annullandam hanc donationem, & hoc non nocere, quia in hac materia non est necesse quod titulus sit per se sufficiens ad transferendum dominium, alias præscriptio esset superflua; sed sufficit, quod sit talis, quod det iustam causam, hoc est iustum errorem præscribenti; *gloss. & scrib. in cap. 1. verb. causam tribuat, de præscript. in 6.* & melius *gloss. in cap. si diligenti, verb. iustus titulus, extra. eodem titulo.*

6 Aut verò prædicta deducuntur ad dicendum, titulum fuisse infectum, & nullum, vt neque potuerit deseruire pro titulo habili ad præscribendum; & hoc minus visum fuit subsistere; nam etsi regula sit quod error Iuris non suffragetur in hac materia, vt per *Felin. & scrib. passim in cap. de quarta, de præscript.* cum alijs, de quibus per *Gabr. conclusione quarta, eodem titulo*, & in hoc casu videatur erratum in iure, quia dicitur, formam dicti motus proprij non esse aptam comprehendere hanc donationem; attamen prædicta conclusio recipit duas limitationes, de quibus per *Gabr. dict. conclus. decima quarta, numer. septimo, & octauo,* & latius per *Balb. in repetit. leg. Celsus. ff. de vsucap part. prima, numer. decimo septimo, & vigesimo secundo.* Prima est, quod erretur in iure certo, & claro, vel vt quando fit contractus cum minore, vel Ecclesia sine iuris solemnitatibus, vt ipsi exemplificant, secus si ius est dubium, & intricatum, prout videbatur esse in hoc casu ex ijs, quæ replicabantur pro parte DD. de Columna.

7 Altera limitatio est, quando ius est mixtum cum facto, prout in hoc casu, in quo debebat constare de quantitate, & qualitate meritorum donatarij ad effectum, vt possidens posset scire donationem, tanquam remuneratoriam non cadere sub generali reuocatione donationum motus proprij Iulij Tertij. Item erat necesse scire litem, & prædicta eo magis, quia titulus in hoc casu non est necessarius, cum simus in longissima possessione, nec Ius commune resistat, *gloss. & alij in cap. primo de præscript. in 6. & in cap. possessor, vbi Dyn. numer. vigesimo septimo, de reg. iur.* Cum igitur deducatur titulus, non ad effectum tituli, sed tantum ad causandam bonam fidem, facilius admittitur error, etiam iuris ex ijs, quæ latissimè congerit *Balb. in repetit. dict. leg. Celsus, part. prima, numer. decimo quinto, & num. 26. vers. quarto limit.* vbi concludit conclusionem procedere sine difficultate, quando titulus non reperitur expressè reprobatus à iure communi.

8 Non obstat, quòd dictus motus proprius non possit deseruire pro titulo DD. de Columna, cum tendat tantùm ad destructionem donationis DD. de Cansacchis, quia destructio donationis factæ Cansacchis, includit titulum Dominorum de Columna, nempe titulum generalem pro suo vigore antiqui domi-

dominij iuxta not. per *Hostien.in sum.rub. pro suo.* Et pariter non obstat, quòd vltra titulum ad causandam bonam fidem requiratur traditio, siue apprehensio vigore huius tituli, *Gloss. & cæteri in d.l. Celsus de vsucap.* quia apprensio fuit facta mediante immissione Senatoria concessa virtute dicti motus proprij, quod decretum sufficeret per se ad causandum titulum aptum ad præscribendum, *l.& generaliter*, vbi *Bald.in summario. ff.de noxal.*

9 Non obstat, quod prætendatur, Senatorem nulliter processisse, & sententia nulla non possit causare bonam fidem, cum aliàs non habet præsumptionem iuris propè *Rip.in l.naturaliter, §.nihil commune, num.*59. quia contrarium est de iure verius, nempè quod sententia iudicis etiam nulla causat titulum aptum ad præscribendum, & multo magis bonam fidem, nisi appareat præscribentem habuisse scientiam illius nullitatis, & hoc propter iudiciorum auctoritatem, ita *Bald.in l.*1. *n.*28. *C.de furt. Dec.cõsil.*272. *num.*9. *vers.nam auctoritas. Ruin.cons.*31. *nu.*17. *vol.*1. *Balb. tract. de præscript. par.*2.3. *par. quæst.*11 Et quantum ad Ripam vbi suprà, dum dicit vtentem sententia nulla, esse in lata culpa, vel eius opinio non est vera, vt patet ex prædictis; vel est intelligenda vt ipse innuit, quando nulla penitus præcessit causæ cognitio propter nimis supinam, & crassam ignorantiam terminorum iuris per ea, quæ supra dicta sunt de errore iuris claro. quod non potest applicari in hoc casu, vbi nullitas visa fuit Dominis adeo turbida, vt de illa neq; adhuc satis liqueat, vt fuit dictum in alia propositione huius causæ.

10 Non obstat, quod DD. de Columna fuerint positi in mala fide per litteras missiuas DD. de Cansacchis petentium restitutionem huius Cotticcij, quia interpellatio extraiudicialis nõ interrumpit præscriptionem, nec causat malam fidem, *l.alienam. ff.pro emptore*, cum alijs per *Decian. cons.*224. *num.*54. *cum plurib.seqq. vol.*3.

Quantum ad restitutionem in integrum aduersus dictam præscriptionem, quam prætendunt DD. de Cãsacchis fuit ordinatum, vt super hoc per dubium particulare audiantur.

R. P. D. MARQVE[illegible]ONTIO
posteà S.R.E. Cardinali.

Rauennaten. diuisionis societatis.

Veneris 16. *Iunij* 1606.

ARGVMENTVM.

Summarium deseruit pro argumento.

SVMMARIVM.

1 *Instrumenti casus non indiget fori disputatione. Error in facto proprio non est probabilis, num.* 1.

2 *Instrumentum potius debet attendi, quàm capitula præcedentia. Vbi cum eis instrumentum se non compatitur.*

DECISIO CXXI.

1 DOMINI dixerunt, non esse recedendum à decisis coram Illustrissimo Cardinali Pamphilio tunc Rotæ Auditore, die 28. Maij 1603. quippe cùm hæredes Cæsaris veniant aduersus instrumenti casum expressum, qui non indiget fori disceptatione, Rol. qui alios allegat *cons.*58. *num.*6. *lib.*2. Continet enim instrumentum, quod damnum, & lucrũ societatis pro duabus partibus ad Balthazarem, & Cæsarẽ spectantibus ista diuidatur inter eos, vt duæ quartæ partes eum dimidia ad Balthazarem, alia autem pars cum dimidia ad Cæsarem pertineat, neque potest allegari error, quia vltra quod in facto proprio non est probabilis, *l.quamquam. ff ad Vellean. l.*3. *ff.de iur. & fact. ignor.* latè *Surd. decis.* 293. *num.*12. etiam hoc casu non subsistit, cùm dicatur ideo conuenire de hac diuisione, quia capitale quo constabat societas, pertinebat ad Cæsarem & Balthazarem pro eisdem partibus, quæ cuique eorum in diuisione fuerunt attributæ.

2 Non obstat, quod in Capitulis istæ duæ tertiæ partes assignentur Balthazari & Cæsari absque illa inter ipsos sub diuisione, quia vbi capitula & instrumentum insimul non conueniunt, dici potest attendi debere potius instrumentum subsequens, quàm capitula præcedentia, ad *l. pacta nouissima. C.de pact. Bald.cons.*215. *num.*4. *lib.*2. Verum inuicem benè compatiuntur, quia capitula continent diuidendi modum inter partes considerata tertia persona Apollinaris, qui operas solummodò suas in societate ponebat, sed in instrumento continetur diuidendi modus: primum inter Balthazarem, Cæsarem & Apollinarem vti socios, deinde inter Balthazarem & Cæsarem tantum vti illos qui capitale posuerant, apponitur speciale pactum circa diuisionem inter illos duarum partium, quę respectiuè ad Apollinarem inter ambos erant communes pro æquis portionibus, sed respectu capitalis inter ipsos erant statuendæ secundum ratam quam quisque habebat in capitali.

3 Non obstat diuisio facta de anno 1582. quia illa fuit facta vigore alterius societatis, quæ cœperat de anno 1577. & in qua non Apollinaris, sed alius quidam Zanellus posuerat operas, atque in illa prima societate non fuerat appositum pactum circa diuisionem inter Cæsarem & Balthazarem prout fuit appositum in hac secũda, & quando de anno 1592. Flaminius Amaducius Cæsaris filius societatem in omnibus renouauit, fuit expressè habita relatio non ad societatem de anno 1577. sed ad istam vltimam de anno 1592.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Aurien. Parochialis.

Luna 16. *Iunij* 1606.

ARGVMENTVM.

De iustificatione gratiæ, & prouisionis beneficij factæ vigore resignationis, & de impetratione beneficij per priuationem alterius, numquid valeat ante sententiam priuationis.

SVMMARIVM.

1 *Gratia iustificanda est quoad ius resignantis, quando eiusdem resignantis pacifica possessio controuertitur.*

2 *Ordinarij prouisio non indiget iustificatione, quia idem Ordinarius præsumitur benè informatus. Confessio partis superat omnes probationes, nu.*2. *Parochialis Ecclesia, vbi fuerit alicui collata, tenetur infra annum facere se promouere ad Sa-*

cer-

cerdotium, aliàs ipso iure priuatus est beneficio, num.2.in fin.

3 *Gratia dicitur iustificata eo ipso, quod vacatio de facto per resignationem iustificatur, quia ea iustificata, poterit prouisus capere possessionem per clausulas generales, seu alio quouis mo io.*

4 Obtinere, *verbum numquid referatur ad ius, vel ad possessionem.*

6 *Collatio beneficij facta per priuationem numquid valeat ante priuationis sententiam.*

DECISIO CXXII.

1 DVBITAVI, an gratia Gregorij esset iustificata, & difficultas fuit restricta ad iustificationem iuris Benedicti resignantis, quod non videbatur dubium, quin esset per Gregorium resignatarium iustificandum, *Aegid. decis.* 112. *Cassiad.* 2. *de, caus. possess. & propriet.* cum non suffragetur allegatio Lapi 89. ex quo cōtrouertitur pacifica possessio Benedicti resignantis de tempore resignationis, *Caputaq. decis.* 26. *num.* 4. *par.* 1.

2 Pro affirmatiua dicebatur, quòd Benedicto resignanti fuit facta prouisio ab Ordinario, pro cuius prouisione præsumitur, cùm præsumatur informatus, nec gratia per illum facta indigeat iustificatione, *Card. in Clem.* 2. *ad fin. de off. ordin. Felin. cap. ad aures. num.* 15. *de rescript.* & fuit sæpè decisum in Rota. Secundò, quia nedum Aymarus venit ex eodem iure, verū etiam in sua gratia narrauit, quòd Benedicto fuit canonicè prouisum, quæ probatio per confessionem partis superat omnes alias probationes, *cap. per tuas. de probat. l. generaliter. C. de non numer. pec. l. cum te* 2. *de transact.* Verum fuit responsum pro parte Aymari, ex his non iustificari concludenter ius Benedicti resignantis de tempore resignationis cum potuerit beneficium vacasse ob non promotionem intra annum, per *text. in cap. licet canon. de elect. lib.* 6. in quo se fundat impetratio Aymari, qui est reus & possessor.

3 Propterea fuit pro parte Gregorij data alia responsio, quæ placuit Dominis ad effectum firmandi pro nunc iustificationem gratiæ ipsius Gregorij circumscripto alió effectu, nempe, sufficere ipsi Gregorio iustificare de facto vacationem per resignationem Benedicti, qua iustificata poterit capere per clausulas generales, *seu alio quouis modo*, quamlibet aliam vacationem, *cap. susceptum*, cum ibi not. per *gloss. in verb. expressè, & per scribentes de rescript.* & fuit resolutum in causa *Virdunen. Canonicatus* 15. *Martij* 1596. *coram Illustriss. Cardin. Pamphilio.* Vacatio autem de facto per resignationem non controuertitur, cum ex testibus sufficienter probetur, Benedictum resignantem possedisse de facto tempore resignationis.

4 Non obstat, quod Gregorius narrauerit, Benedictum resignantem per triennium, & vltra obtinuisse parochialem, de qua agitur, & ideo sit iustificandum ius Benedicti, quia verbum obtinere refertur ad ius, *cap. si gratiosè de rescript. in* 6. *Mil. in verbo obtinere*, cum alijs allegat, quia fuit responsum, verbum *obtinere*, verificari etiam in possessione facti, *Gloss. in cap. cum qui, verb. obtinere, de preb. lib.* 6. & ideo cum simus in casu quo sufficeret narratiuam verificari de facto ex prædictis, hoc obiectum non debere obstare.

5 Non obstat, quod vacatio ob non promotionem Benedicti infra annum quam vult capere Gregorius vigore clausularum generalium, fuerit consumpta per impetrationem Aymari ob dictam nō promotionem, quæ gratia est anterior resignatione facta ad fauorem Gregorij, quia fuit responsum, hoc pendere ab eo an gratia Aymari sit iustificata, de quo adhuc non liquet. Quinimò extat decisio in contrarium, quia si nō fuit iustificata gratia Aymari, non potuit per illam consumi dicta vacatio, cùm gratia non iustificata nullum tribuat ius impetranti, *cap. parte* 1. vbi latè *scrib. de rescript.*

6 Si vero fuisset iustificata gratia Aymari, dicebāt Domini, illam sufficere, etiamsi non obtinuerit sententiam ante resignationem factam per Benedictū Gregorio, vt ex aduerso obijcitur; nam etiamsi resignatio facta ante sententiam priuationis teneat, vt est *decis.* 5. *de re iud. in antiquiorib.* & pro cautela ponit *Felin. in cap inquisitionis. num.* 5. *in fin. de accusat.* prædicta tamen procedunt, vbi non imponitur pœna priuationis ipso iure, prout imponitur *in d. cap. licet canon.* quādo enim imponitur pœna priuationis ipso iure, tunc non tenet resignatio, etiāsi sit ante sententiam; quia resignans non habebat quod resignaret, vt colligitur ex distinctione, *Sarn. super reg.* 42. *in fin.* & sententia declaratoria non priuat, sed detegit priuationem per prius incursam, vt latè per *Felin. in cap. super quæstionem de offic. deleg.*

R. P. D. PENIA.

Romana Saluiani interdicti.
Lunæ 19. *Iunij* 1606.

DECISIO CXXIII.

Est inter eius imprimendas decisio 1003.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.

Casalen. Iuris conferendi.
Lunæ 19. *Iunij* 1606.

ARGVMENTVM.

Collatio Canonicatuum Cathedralis est communis Capituli & Episcopo, nisi aliud consuetudine caueatur, & plura adducuntur ad probandum in casu decis. quod de consuetudine collatio spectet ad solum Capitulum.

SVMMARIVM.

1 *Collatio Canonicatuum in Ecclesia Cathedrali est communis Episcopo, & Capitulo. Vbi quod nihilominus potest consuetudine spectare ad solum Episcopum.*

2 *Tempus centum annorum est tēpus immemorabile. Resignatio debet fieri in manibus eius ad quem spectat collatio.*

3 *Collatio Canonicatus probatur effectum sortita ex instrumento adeptæ possessionis, & assignatione stalli in choro, num.* 2.

Collatio probatur effectuata in eo, quod per obitum prouisi vacauit beneficium, num. 2.

Quasi possessio conferendi non acquiritur absque scientia & patientia Ordinarij. Vbi quod talis scientia in Ordinario præsumitur, maximè si concurrant actuum multiplicatio & cursus tēporis.

4 *Confirmatio statutorum operatur, vt censeatur con-*

confirmata, & consuetudo in statuto relata.
5 *Collatio non effectuata nihil operatur.*

DECISIO CXXIV.

1 LICET prouisio Canonicatuum in Ecclesia Cathedrali de iure sit communis Episcopi, & Capituli, vt per Gloss. communiter receptam *in cap.cum Ecclesia Volaterana de election.* Potest tamen ex consuetudine ad solum Episcopum pertinere, vt est *text. in d.cap.cum Ecclesia,* vbi *Abb.numer.1. & 10. & in c.ex parte de concess.prabend.* tradit *Syluest.benef.par.2.q.22.num.32. Cassad.decis.12.num.1. & 2.de prab.* & fuit dictum in causa *Maioricen.sacristia 26.Iunij 1600.coram Illustrissimo D.Pamphilio.*

2 Atque hoc casu non videtur posse dubitari de consuetudine conferendi solius Capituli, quia paulò post erectionem Ecclesiæ Casalen. in Cathedralem, videlicet ab anno 1484. vsque ad annum 1605. quo tempore lis mota fuit, sicque per spatium ampliùs 100 annorum, quod est tempus immemorabile secundum magis communem opinionem, de qua per *Gabr.tit.de præscript. conclus.1. nu. 71.* ostenduntur nedum resignationes Canonicatuum factæ in manibus Capituli, & regulare est resignationem fieri in manibus eius ad quem pertinet collatio, *Imol.in cap.ad audientiam, nu.4. de his quæ vi met. caus. fiunt. Vitalin in Clement.multorum, nu.59. de pen.* sed etiam quamplures collationes à solo Capitulo factæ quas effectum fuisse sortitas constat, vel ex instrumentis possessionis adeptæ, *Rot decis.21.de verb.spoliat.in antiq. Bisinget.decis.8.eod.tit. Cassador.decis.20.in fine de pub.* atque ex assignatione stalli in choro, *Innoc. in c.cum in litteris. num.7. de restit.spoliat.* fuit dictum in *Placentina Canonicatus 31.Maij 1602.coram Illustriss. Card. Pamphilio,* Vel ex quo per prouisorum obitum postea alijs de eisdem Canonicatibus fuit prouisum, *Oldrad. cons.229.nu.2.& 3. Lamberteng.de iurepatr.lib.2. quæst.10.art.7.num.11.*

3 Nec deest scientia & patientia Episcoporum Casalen. ad not.per *Abb.in c. cum Ecclesia, num.25.* & ibi *Rip n.64.de caus.possess & propr. Put. decis.28. nu.3.lib.2.* Nam vltra quod illa scientia in Ordinario præsumitur stante præsertim actuum multiplicatione. & cursu temporis, ex rationibus quæ fuerunt deductæ coram *Illustriss. D. Seraphino in causa Reatina beneficij 20. May 157*. quæ est decis. 166. par.1.diuers.* Probatur expressè hoc casu cum dentur aliquæ prouisiones factæ à solo Capitulo, Episcopo præsente, inter quas vna extat de anno 1491. facta à Capitulo postquam ipse Episcopus tãquam procurator Decani renunciauerat in Capituli manibus Decanatum, & Canonicatum, & plures dantur factæ cum approbatione Ordinarij.

4 Et valde vrget confirmatio statutorum facta per modernum Reuerendissimum D. Episcopum Casalen. per quam confirmantur statuta Capituli in quibus fit mentio, quod ius conferendi Canonicatus & præbendas spectat ad Capitulum. Confirmando enim statutum confirmauit consuetudinem in statuto relatam, vt dixit *Rota coram Illustriss. Seraphino 15. Maij 1577. in causa Meliten. præcedentiæ, quæ est decis. 172. par.1. diuers.*

5 Non obstant collationes factæ à solo Episcopo, quia ex illis quædam non docentur effectuatæ, ideo-

que non suffragantur Episcopo, *Calder. cons.12. de iur.patron. Caputaq.decis.132.par.2. Put.decis.136. num.3.lib.3.* Aliæ fuerunt factæ in mensibus reseruatis, in quibus nullum ius prætenditur à Capitulo. Atque ex his Capitulo tantum informante fuit dictum, ius conferendi Canonicatus in Ecclesia Cathedrali Casalen. spectare ad Capitulum. Quæ resolutio cum facta fuisset coram bo.me. Litta, & propter eius obitum non potuisset in scriptis redigi. Resoluerunt DD. vt ego huius causæ cognitioni suffectus huic etiam muneri satisfacerem.

DECISIO.

PROPOSVI dubium reseruatum in decis. bo.me. Littæ, an de tẽpore vnionis secũdæ Abbas Cassinen esset in quasi possessione conferendi beneficia, de quibus agitur, & Capitulo Aquinaten. tantum informante, fuit negatiuè conclusum. Agitur enim de beneficijs S. Mariæ de Niue, S. Thomæ, S. Stephani & S. Nicolai, & quoad beneficium S. Thomæ nulla datur collatio facta per Abbatem Cassinen. Item quoad beneficium S. Mariæ dantur collationes de quadam Ecclesia S. Mariæ de Regalibus, de Colle, de Reali, & de Plano, nulla autem de S. Maria de Niue.

1 Præterea quotquot dantur collationes, sunt copiæ informes extractæ de priuato Monasterij Cassinen. Archiuio, parte non citata, ideoq. non probant *Alex. cons. 87. num.2. lib. 1. Put. decis.186. lib.3. Cassad.decis.1.de except. Rot decis 1. de fid.instrum.in nou.* Accedit, quod ex illis, nulla est continuata ad alteram, nec docetur illarum effectuatio, vel quod admissi fuerint illi quibus collationes factæ fuerunt, *Rot.decis.3.de probat.in nou. Mil.in verb. probati, quod beneficium. Calder. cons.12.de iure patron. Ferret. cons 2. num 3.*

2 Denique non probatur quod de tempore vnionis secundæ Abbas esset in quasi possessione, vt fuerat in dicta decisione reseruatum. Et regulare est, quod in quæstione quasi possessionis vltimus status attenditur, *cap.consultationibus, cum ibi not. de iure patron.* Itaque fuit conclusum pro Capitulo informante.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Tridentina Bonorum.

Veneris 23.Iunij 1606.

ARGVMENTVM.

In hac decisione magistraliter docetur, an & quando expiret fideicommissum, seu substitutio facta alicui si sine filijs decesserit, eo cum filijs decedente.

SVMMARIVM.

1 *Substitutio, seu fideicommissum factum alicui si sine filijs decesserit, eo decedente cum filio expirauit, num.2. Vbi etiam, quid si filij positi in conditione sunt vocati.*

2 *Filij in conditione positi regulariter sunt vocati. Filiorum existentia, quando fuit posita in conditione, sufficit, filios semel extitisse, licèt postea decedant, num.2. Vbi ampliatur hac conclusio, etiam quod conditio momẽto temporis impleatur. Grauamen de persona ad personam in fideicom-*

S *missis*

missis extendi non debet, num.2. specialia non sunt multiplicanda, num.2.

Fideicommissum, seu substitutio facta alicui, si sine filijs decesserit, illo decedente cum filijs non expirat, quando ita colligitur ex coniecturata mente testatoris. Declara, vt num.3. Vbi etiam ponitur coniectura huius voluntatis testatoris.

4 *Reciproca substitutio censetur facta, quando quis in tota hæreditate substitutus reperitur post alios omnes.*

Expensio non fit in dispositione habente verba restrictiua, num.4. in fine.

DECISIO CXXV.

RVRSVS dubitaui, præsupposita decisione in hac causa facta,* ad quem spectet portio Felicitæ, quia, vt fuit in alia propositione consideratum, remanebant duæ inspectiones. Domini prosequendo primam, censuerunt; non adesse fideicommissum respectu portionis Felicitæ ad fauorem sororum in casu, de quo agitur, moti ex eo, quod licet non possit negari fideicommissum ad fauorem sororum in casu, quo Felicita decessisset sine liberis; attamen ex quo ipsa decessit relicto Francisco filio, dictum fideicommissum expirauit, nec possunt aliquid prætendere, etiamsi Franciscus decesserit sine filijs, iuxta *cons. Oldrad.*21. cum alijs ad satietatem cumulatis per *Gabr. tit. de fideicom. concl.*7. *num.*1. & hanc opinionem Rota passim sequitur, vt in causa *Tridentina fideicommissi* 13. *Aprilis* 1585. *coram bo. me. Gypsio, & in alia Auximana fideicommissi* 21. *Nouembris* 1586. *coram D. Orano*, & alijs.

2 Non obstat; quod consil. Oldrad. non procedat, quando filij positi in conditione sunt vocati, prout esse vocatos in hoc casu multis contenditur. Et ita in specie *d. cons. Oldr.* limitet *Grat. cons.* 5. *num.* 85. & idem teneat *Dec. cons.* 270. *in fin.* Et non obscurè etiam *Guidopap. decis.* 531. Nam Domini omisso illo articulo, an positi in conditione in hoc casu sint vocati; cum regula sit in contrarium, vt latè per d. *Gabr. d. tit. de fideicom. concl.* 4. *num.* 1. responderunt, quod etiamsi in hoc casu possent dici vocati, adhuc opinionem Grati, & aliorum non esse verã, & esse contra omnes iuris regulas, nempe quia quando existentia filiorum fuit posita in conditione, sufficit, filios semel extitisse, licet postea decedant, vt in specie dicit *text. in l. cũ vxori. C. quand. dies leg. ced.* & est vulg. conclusio, sufficere, quòd conditio momento temporis impleatur, vt latè per *Gabr. tit. de fideicom. concl.* 8. *per tot.* Item hoc esset extendere grauamen de persona ad personam, hoc est, de matre ad filium, quod non solet fieri in fideicommissis, vt not. in *l. Gallus, §. & quid si tantum, ff. de lib. & posthum.* cum alijs per *Grauett. cons.* 98. *num.* 13. & per *Cephal. cons* 514. *nu.* 18. & fuit dictum in causa *Tridentina fideicommissi coram D. Gypsio*, supra allegata, item esset multiplicare in specialibus, nempe ex coniecturis inducere vocationem positorum in conditione, cum aliàs regula sit, quod non censeantur vocati, vt supra dictum est. Et rursus, ex hac sola vocatione inducere grauamen super eumdem vocatum. Specialia autem non sunt multiplicanda, *l.* 1. *C. de iur. dot.* cum alijs per *Ruin. cons.* 29. *num.* 4. *vol.* 4. Nec videbatur Dominis, posse constitui differentiam inter casum quo positi in conditione censeantur vocati, & casum, quo ijdem non censeantur vocati, quia fundamentum Oldradi, & sequacium, non consistit in vocatione positorum in conditione, sed in eo, quod sufficit, filios extitisse tempore mortis, ad effectum, vt cesset conditio negatiua filiorum, sub qua est facta substitutio, vt in specie respondet *Grauet. cons* 98. *nu.* 14. *in* 2. *responsione*, vbi plura ad propositum. & in specie respondet ad doctrin. Bald. per Guidopap. allegatam.

3 Non obstat, quod cons. Oldradi non habeat locũ, quando ex coniecturis colligitur, testatorem contrarium voluisse; ex cumulatis per *Gabr. d. concl.* 7. *de fideicom. num* 4. Quia coniecturæ ponderatæ per informantes pro sororibus, non videbantur releuãtes ad illum effectum. Non illa, quòd si grauauit nepotes, ergo multò magis pronepotes remotiores, & incognitos, cum nondum essent nati; quia fuit responsum, istam regulam non procedere in fideicommissis, in quibus propter grauamen non fit extensio ex supradictis, alias inducerentur nouæ substitutiones, & destruerentur multæ conclusiones communi calculo receptæ per Doctores, vt in specie respondet *Grauett. d. cons.* 98. *num.* 14. *vers. non obstat quartum*, & faciunt not. per *Scriben. Aret.* præcipuè *in d. l. Gallus, §. & quid si tantum nu.* 16. *ff. de lib. & posthum.* Non etiam visa fuit vrgere alia coniectura, quæ prædictæ proxima est, nempè quod sicut testator grauauit materteras descendẽtes sine filijs ad fauorem nepotum, dicendum est, sic voluisse grauare nepotes descendentes sine filijs ad fauorem materterarum, ad seruandam æqualitatem inter descendentes, quia fuit responsum, quod sunt valde diuersa inter se substitutio actiua, & passiua, imò fortè aduersa, cum respectu eiusdem personæ alia contineat fauorem, altera verò grauamen. Et ideo de vno ad aliud non infertur. *Vulg. l. illud. ff. ad l. Aquil.* cum simile, & in specie respõdet *Paris. post Soccin. in cons.* 87. *n.* 25. *vol.* 2. & Rota nostra in dicta Tridentina coram Gypsio. Nec facit, quod propter æqualitatem seruandam inter liberos fiat repetitio, *Franeisc. Aret. cons.* 1. *num.* 14. Nam quicquid sit de veritate illius conclusionis, illa non videtur posse applicari, quia Aret. loquitur de æqualibus in gradu, vt sunt fratres: secus quando est disparitas gradus, vt in hoc casu, quia tunc non concurrit omnimoda ratio, cum possit esse, quod testator predilexerit remotiores descendentes propter diuturniorem sui ipsius cõseruationem, vt dicit *Corn. cons* 22. *num.* 2. *vol.* 1.

4 Tertio principaliter non obstat, quod Domus Dei de Tridento reperiatur post omnes substituta in tota hæreditate. Ex quo infertur, esse inductum reciprocum fideicommissum inter vocatos ante dictam Domum, iuxta not. per *Scrib. in l. Titia Seio. §. Seia libertis. ff. de leg.* 2. Nam præterquam, quod substitutio non est expressè facta ab vltimo, vt loquitur ille text. & illũ intelligunt Scrib. super illo, vt benè animaduertit *Paris. cons.* 43. *num.* 8. *lib* 2. cessat difficultas in hoc casu propter illa verba, ibi, *& præfatis omnibus tribubus sic decedentibus relinquit &c.* Ex quibus apparet, quod in omnem euentum ex hac substitutione Domus Dei nil aliud potest inferri, quàm reciproca inter ipsas tres sorores quibus est facta substitutio dictæ Domus, nõ autem reciprocam inter filios illarum, & materteras cum dictis filijs nullatenus reperiatur substituta dicta Do-

Domus Dei. Quando autem testator vsus fuit verbis restrictiuis, tunc in casu, aliàs de sui natura extendibili, non fit extensio, vt latè per Crauett. qui plura exempla cumulat *cons. 98. nu. 5. cum alijs sequentib.* Ex quibus fuit conclusum, filium Felicitæ non fuisse grauatum. Remanebit tertia difficultas, nempè circa transmissionem, quatenus non reperiatur, Felicitam adijsse hæreditatem Christophori.

** Sub die 6. Februarij 1606. coram eodem bo. me. Card. Sacrato, est supra in hac parte decis. 109.*

R. P. D. PAMPHILIO SEN.
postea S. R. E. Cardinali.

Scnogallien. Dotis.

Lunæ 16. Iunij 1606.

ARGVMENTVM.

Exequutio agi potest à marito contra eum, qui dotem promisit etiam soluto matrimonio, stantibus liberis ex eodem matrimonio natis.

SVMMARIVM.

1 *Exequutiuè agi potest vigore Cameralis obligationis.*

Dos debita, & promissa marito censetur etiam debita, & promissa matrimonio soluto per mortem vxoris, num. 1.

Dotis actio constante matrimonio competit marito, & non vxori, num. 1.

Dos debetur propter onera matrimonij, nu. 1. vers. præsertim.

Maritus est vsufructuarius dotis, mortua vxore, num. 1. ad finem.

2 *Dolo facit qui petit rem quam statim restituturus est. Declara, hoc procedere quando restitutio est facienda illi à quo petitur, secus si alteri.*

Dos promissa, & soluta non reuertitur ad dotantem, sed ad liberos præmortuæ mulieris, ex consuetudine Martini, num. 2.

Pater est vsufructuarius dotis maternæ, etiam stantibus liberis ex eadem matre conceptis, nu. 1. in fine, & num. 2.

DECISIO CXXVI.

1 FVIT per Dominos resolutum, Colonello Iulio agenti ad solutionem dotis, competere viã exequutiuam, quia agit vigore promissionis obligatione Camerali vallatæ, quæ operatur vt exequutiuè agi possit. vt per *Gallesi. de oblig. cam. par. 1. quæst. 2. nu. 13. & 21. & par. 3. q. 3.* Neque visum fuit, posse dici mutatum statum huius promissionis, ex eo quod per mortem vxoris solutum fuerit matrimonium, quia cum dos fuerit promissa ipsi Colonello, dicitur adhuc ei debita, licèt solutum sit matrimonium, *l. si socer. §. Lucius. ff. solut. matr.* & ibi not. *Bart. in 2. not. & in l. si prater. nu. 1. ff. eod.* Et quemadmodum, constante matrimonio actio pro dote promissa competebat marito, & non vxori, *l. si pater marito*, & ibi not. omnes *C. de dot. promiss.* ita etiam competit soluto matrimonio, *d. §. Lucius*, & ibi Doct. omnes *Com. cons. 133. in princ. lib. 4. Rimin. sen. cons. 236. nu. 1. Ruin. cons. 133. col. fin. in princ. lib. 4. Phanuc. de lucr. dot. in rubr. verb. restituenda, nu. 55.* Præsertim quod dos debetur propter onera matrimonij, *l. dotis fructũ. ff. de iur. dot. l. pro oneribus. C. eod.* quę durant etiam mortua vxore, præsertim quando prout in casu isto, adsunt liberi quorum onus remanet apud patrem, *Bart. in l. post dotem, num. 29. in princ. ff. solut. matrim. Soc. iun. cons. 135. post nu. 16. lib. 1.* & per consequens cum adhuc duret causa propter quam fuit promissa dos, non potest dici mutatus status promissionis, *Gabr. cõs. 156. num. 16. circa med. lib. 1.*

2 Neq; Colonello obstare dixerunt exceptionem, dolo facit, de quo *in l. dolo facit. ff. de dol. mal. except.* quia huiusmodi exceptio non habet locum, quando dotis restitutio est facienda alteri, quam ei à quo petitur. *l. si socer. § Lucius*, & ibi *Bart in 3. not. Paul. not. 2. & alij. ff solut. matrim. Dec. in l. condemnatione. §. fin. nu. 1 ff de reg. iur. Ruin. cons. 133. col. fin. lib. 4. Soc. iun. cons. 35. num. 10. ad fin. lib. 1.* Prout in casu isto dos est restituenda liberis mulieris, ad quos. & non ad promittentem spectat ex consuetudine Martini, vt per *Gloss. in l. dos à patre. C. solut. matr. & in l. post dotem*, & ibi *Bart. & alij, ff. eod.* cum alijs per *Capic. decis. 176. nu. 18. & Thesaur. decis. 190.* & fuit resolutũ in causa *Clusina dotis coram Peregrino 12. Ianuarij 1598.* in qua etiam fuit dictum, hanc consuetudinem esse generalem, & ab omnibus vsu receptam, itaut dicenti contrarium seruari in loco particulari incumbit onus, ac insuper habere locum etiam in dote promissa, & non soluta, iuxt. *cons. Soc. iun. 35 lib. 1. reprobato cons. 114. lib. 3.* & hinc etiam resultat, quod cum dos ex dicta cõsuetudine Martini pertineat ad liberos mulieris defunctæ, Colonellus potest illam penes se retinere propter vsumfructum in ea vti patri, & legitimo administratori sibi debitum, iuxta *text. in l. 1. C. de bon. mater.* Quo fit vt tanto magis ei competat actio pro exigenda dote, & cesset dispositio *d. §. Lucius*, prout in simili cessat, quando ex dispositione statuti maritus lucratur dotem, *Ruin. cons. 133. col. fin. lib. 4. Phanuc. de lucr dot. in rubr. restituenda, sub nu 55.* Et fuit conclusum per Dominos re maturè discussa, quamuis solus Colonellus informauerit, propter contumaciam alterius partis, quæ sæpè citata, & diu expectata, non curauit informare.

R. P. D. IVSTO.

Spoletana Dotis.

Lunæ 26. Iunii 1606.

ARGVMENTVM.

Confessio receptionis dotis, quando præiudicet marito & habentibus causam ab eo.

SVMMARIVM.

1 *Dictio vltra, est inclusiua.*

2 *Confessio dotis receptæ facta per maritum, vbi sint lapsa tempora opponendi exceptionem non numeratæ dotis, præiudicat nedum confitenti, & hæredibus, sed etiam tertio.*

Confessio receptionis dotis facta per maritum, probat concurrentibus coniecturis, nu. 2. vbi n. 3. & vsque in finem plures adducuntur coniecturæ.

DECISIO CXXVII.

1 QVOAD summam scutorum mille contentam in capitulis matrimonialibus, & traditam

Guidobaldo, non erat controuersia inter partes, sed de alijs mille. Nã pro D. Francisca dicebatur, dotem restituendam ascendere ad duo millia, quod negabāt Olorini. Verum Domini tenuerunt, constare de dote duorum millium, moti potissimũ ex litteris scriptis ab eodem Guidobaldo, in quibus promittebatur restitutio dotis scutorum mille pro totidem receptis, cum subsequentibus verbis, & hoc *ultra alia mille contenta in capitulis matrimonialibus*, quæ dictio *ultra*, inclusiua *Bart. in l. cum ita q. fin. de dot. priuil. & in l. si arbiter. C. de fideicom.*

2 Neque obstare quòd dictæ litteræ videantur cõtinere confessionem, quæ si non præcedit, promissio non probat. Primo, quia sunt capsa tempore ad opponendum exceptionem, non numerationis, quo casu confessio mariti non solum præiudicat confitenti, & eius hæredibus, sed etiam tertio, *Caputaq. decis. 196. par. 1. & coram bo. mem. Lauretano in causa Amerin domus 4. Maij 1579.* Præterea ista difficultas cessat ex coniecturis, quibus concurrentibus cõfessio probat veram numerationem, & præiudicat confitenti, *Aym. cons. 40. nu. 5. Mohed. decis. 2. de cõfess.* & fuit sępiùs decisum. Primò enim adsunt plures testes de auditu ab ipso Guidobaldo, qui id publicè dicebāt, & præsertim Angelus & Trebatius de Olorinis. Quæ confessiones extraiudiciales saltem deseruiunt pro adminiculis. Secundò, prædictæ litteræ Guidobaldi bis fuerunt productæ. Primum coram A. C. deinde coram Illustriss. Card. Montelparo, coram quibus fuit conuentum de ista dote, & deductæ aliæ prætentiones. De minori autem quantitate nũquam fuit oppositum. Tertiò facit apocha acceptionis illarum litterarum, quæ licet non haberit effectũ, tamen postquam fuit confecta, deseruit pro adminiculo. Et nihilominus aliqui ex Dominis in præmissis habebant difficultatem; & credebant, dictas coniecturas, vel adminicula non esse sufficientes, tum quia videbatur mirũ, quod in capitulis matrimonialibus de alijs mille nulla fuerit facta mentio, si dos erat duorum millium, & dum respondebatur, factũ esse in odiũ pragmaticæ sanctionis Ciuitatis Ragusinæ, replicabatur, magis dicendum esse, factum fuisse in fraudem legis prohibẽtis donationem inter virum & vxorem. Remanserunt tamen DD. eoncordes concurrente alia coniectura, quæ deducebatur pro parte Franciscæ, quod ipsimet Olorini illi assignauerant pro restitutione dotis, tot bona quæ vel excedebant, vel ascendebant ad summam duorum millium. Et sic quòd recognouerant bonam fidem, quoad quantitatem, sed quoniã dabatur instrumentum, quo quantitas bonorum assignatorũ exprimebatur, non valor, ideo delegata æstimatione in partibus facienda per peritos, & ea facta, & transmissa de partibus quæ ascendit ad prædictam summã, Domini mandarunt mihi, vt extenderem hanc decisionem, in qua fuit firmata quantitas duorum millium.

R. P. D. MARQVEMONTIO,
deinde S. R. E. Cardinali.

Auenionen. Separationis thori.

Lunæ 1. Iulij 1606.

ARGVMENTVM.

Habes ex Summario.

SVMMARIVM.

1 *Clausula constituti transfert possessionem ad fauorem constitutarij.*

Spolij remedium datur pro recuperanda possessione acquisita per clausulam constituti, nu. 1. Vbi quod debet tunc probari possessio constituentis de tempore contractus, nisi tamen agatur contra ipsum constituentem.

DECISIO CXXVIII.

PROPOSITO alias dubio, an D. Hector esset restituendus, fuerat dictum, vt primum extremũ coadiuuaretur. Itaque examinatis in Curia quibusdam testibus, dũ dubitassem, an dictum primum extremum probatum esset sufficienter; Domini vtraq; parte informante responderunt affirmatiuè. Cùm enim non controuertatur quin matrimoniũ habuerit effectum, maritalisq; inter istos coniuges tractatus probetur, nedum per testes vtriusque partis, sed etiam per querelã à D. Maria vxore porrectam Reuerendiss. Archiepiscopo Auenionensi; sitq. inconfessò, bona de quorum restitutione agitur, fuisse data in dotem, fuit valde verisimile, quod maritus bonorum dotalium possessionem apprehenderit. Idq. eo magis euincitur, quòd ad instantiam D. Mariæ vxoris prædictus Reuerendiss. Archiepiscopus inhibuit, ne D. Hector accederet, amplius ad domum vxoris, neque se immisceret in bonis, quorum nunc restitutio petitur; quippe frustra fuissent illæ inhibitiones, si maritus illorum bonorum possessionem nactus non fuisset.

1 Accedit clausula constituti apposita in instrumẽto dotali, per quam in dictum Hectorem fuit translata vero possessio, *l. certò. ff. de precar. l. quod meo de acquir. poss. Tiraq. de constituto in princ. n. 2. & seq. Pont. de spol. lib. 2. nu. 109.* Ita vt competat remedium spolij pro recuperatione possessionis, eo modo acquisitæ, *Ias. post Alex. in l. 1. §. per seruũ, n. 3. de acquir. possess.* & alij apud *Pedemont. decis. 133. nu. 7.* Et licèt regulariter probanda sit possessio constituentis de tempore cõtractus, *Ang. in l. quamuis, §. si conductor, de acquir. possess.* tamen hoc casu huiusmodi probatio non est necessaria, quandoquidem agitur contra ipsummet constituentem, *Natt cons. 439. nu. 3. Menoch. cons. 139. num. 23.*

Denique adsunt testes etiam de visu & de publica voce, & fama, concludentes, realem & effectualem possessionem D. Hectoris. Contra quorum examen, & dicta quæ proponuntur, non fuerunt visa esse alicuius momenti, stantibus maximè supradictis. Quemadmodum, & quæ deducta fuerunt circa iustificationem separationis thori. Vltra quod prima facie satis leuia apparent, fuit dictum, quod pertinent ad petitorium, nec moram afferre debent spolij purgationi.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Braeharen. Beneficij. *Lunæ 3 Iulij 1606.*

ARGVMENTVM.

Instrumentalis possessio manutenibilis est, alio non existẽte in possessione, præsertim si anterior est possessione alterius, quia posterior præsumitur clandestina, & de exequutione litterarum Apostolicarum, nonnulla, de quibus in Summario.

SVM-

SVMMARIVM.

2 *Manutentio danda est probata possessione instrumentali, alio non existente in possessione.*
Instrumentalis possessio est vera possessio, alio non existente in possessione. num 2.
3 *Possessio anterior prafertur posteriori, qua propterea præsumitur clandestina. num. 1.*
4 *Exequutor literarum Apostolicarum, partes iudicis assumere debet. alio existente in possessione.*
Literarum Apostolicarum exequutio dari non debet literis non iustificatis. num. 1.
5 *Manuteneri debet in possessione is, qui se pro spoliato non habuit.*

DECISIO CXXIX.

1 CAVSA ista coram Reuerendissimo Pacensi primò vertente fuit ab illo mandatum de manutenendo Francisco concessum, posteà verò propter discessum Reuerendiss. Pacen. fuit subrogatus Reuerendiss. Rhodien. coram quo 24. Nouembris 1604. Domini dixerunt, apponendum esse sequestrum, ex eo quod prædictum mandatum de manutenendo fuerat fundatum in testibus in Curia examinatis, citato Ioanne Brandano, ad videndum illos intrare, vti procurator Michaelis, de cuius mandato non constabat, quin idem Brandanus protestatus fuerat principalem, vel eius procuratorem citari. Ex post facto verò propter absentiam Reuerendissimi Rhodiensis, cum ego subrogatus fuissem, & pro parte dicti Francisci productum esset quoddam instrumentum suæ possessionis; dubitaui, an recedendum esset à decisis coram Reuerendissimo Rhodiensi; Et Domini 12. Maij huius præsentis anni dixerunt, mandatum de manutenendo à Reuerendiss. Pacensi concessum non posse sustineri ex prædictis, Quoad sequestrum verò recesserunt à decisis, quia de possessione anteriori Domini Francisci ex instrumento authentico constabat. Ex illo tamen pro tūc non deuenerunt ad manutentionem de nouo Francisco concedendam, quia acta de partibus nō transportauerat, Posteà verò 24. Maij eiusdem anni, instante Michaele feci verbum in Rota super reuocatione mandati de manutenendo Reuerendissimi Pacensis, quia Domini tantùm dixerant, illud non esse sustinendum. Vnde prædicta die 24 Maij dixerunt, esse reuocandum, prout per decretum coram Notario causæ illud reuocaui, quamuis ex ordine Dominorum mihi dato 31. Maij eiusdem anni; dedi in mandatis Notario, ne prædictum decretum reuocationis expediret pro tunc. Et ratio fuit, quia Domini volebant priùs disputare, an Francisco esset de nouo dictum mandatum de manutenendo concedendum, sed quia Franciscus informauit, non teneri ad actorum transportationem, quia Michael de anno 1599. obtinuit, causam committi in Rota, fingens, coram collectore Apostolico in Regnis Lusitaniæ sententiam contrariam reportasse, ab eaque appellasse, ex quo prætendebat causam in secunda instantia pendere in Rota, & Franciscum non esse audiendum ante actorū transportationem: vnde pro parte ipsius Francisci addit: Signatura, dictum fuit, Michaelem confinxisse afferram sententiam Collectoris, & appellationem ab illa, sicque obtinuisse dictam commissionem. Et fuit petitum ex parte Francisci, causam prout in prima, committi in Rota eidem Auditori, & obtinuit, dummodò prius obligatione se astringeret. quod in euentum quo reperiretur; fuisse latam prædictam sententiam per Collectores. & ab ea à Michaele prædictam appellationem interpositam, super qua prædicta commissio Michaelis fuerat expedita, se subijceret pœnæ amissionis beneficij, prout se obligauit subiecit, & promisit, vt constat ex instrumento obligationis celebrato 3. Iulij 1600. Et ex istis Franciscus inferebat causam, tanquam in prima pendere in Rota, & per consequens non teneri ad actorum de partibus transportationem, sed ex eisdem in prima instantia in Rota deductis, procedendum esse, quod Dominis placuit dicta die 31. Maij huius præsentis anni. Illisque visum fuit, disputandum esse mandatum de manutenendo, Francisco esse de nouo concedendum.

2 Vnde hodie dubitaui, an Francisco prædicta manutentio esset concedenda: Et Domini affirmatiuè resoluerunt, ex eo quod constat per publicum instrumentum de possessione anteriori Francisci, ad text. *in l pradia. ff. de acquir. poss.* & ibi *Bart.* & possessio instrumentalis capta, alio non existente in possessione, est vera possessio, & manutenibilis *Rota diuers. decis. 202. nu. 3. & decis. 324. n. 2. & 363. n. 1. & 390 nu. 2. & 802 nu. 5. part. 2.*

3 Vnde intrat doctrina *Bart. in l. si duo. nu. 4. ff. vti possidetis*, & *Bald in l. arboribus. §. nam etsi, ff. de vsufruct.* tenentium, quod standum est anteriori possessioni; posterior namque præsumitur clandestina, ad *tex. in c. licèt causam, de probat.* & ibi *Doctores, Menoch. de retin. remed 3. num. 725. Benitend. decis 47. nu 4. & decis 93. nu. 9.* Faciunt tradita in *decis. 19 nn. 1. & 2. par. 2. diuers.* & in cæteria decisionibus suprà adductis per *tex. in l. 1. in fin. vbi glos. & Doctor. 1. ff. vti possidetis.*

4 Ex quibus excluditur possessio Michaelis tanquam posterior. Quæ non iuuatur ex eo, quod fuerit capta vigore literarum Apostolicarum, quia executor, Francisco possidente, debuit partes iudicis assumere, ex notatis à *Felin in cap. fin. num. 24.* & ibi communiter à scribentibus, *de præsumpt.* & à *Rota in non. decis. 30. de rescript & in decis. 202. in princ. par. 1. diuers.*

5 Et debuit in primis requirere iustificationem literarum, ex notatis à *Cæsar. de Graff. decis 12. de probat.* & à *Rota diuers. 221. num 3. vers placebat etiam. par. 2.* Quod cum non fecerit, non ritè nec rectè processit, nec priuauit Franciscum sua possessione, ex *d. decis. 802. nu. 7 par. 1. diuers* Vnde cum Franciscus non habuerit se pro spoliato, iustè petit manuteneri, vt fuit dictum in vna *Cæsaraugustana Canonicatus 5 Iulij 1598. coram D. meo Decano, & aliàs sæpius.*

R. P. D. SACRATO.
postea S. R. E. Cardinali.

Neritonen. pensionis.

Luna 20. Nouembris 1606.

ARGVMENTVM.

De successore in beneficio onerato pensione, quod nō teneatur ad pensiones decursas, si fructus non percepit, & si percepit, nōnisi pro rata fructuū, & quid, si fructus sedis vacantis fuerint ipsi à Papa donati?

SVMMARIVM.

1 *Successor in beneficio pensione onerato, videtur quasi contraxisse cum pensionario, illique propterea pensionem iam maturatam soluere tenetur.*
Successor in beneficio pensione onerato non tenetur pensionem maturatam soluere, quando fructus non percepit, & si percepit, non tenetur, nisi pro rata fructuum perceptorum. ibid.
3 *Successor in beneficio pensione onerato; nunquid ad pensiones decursas teneatur, quando fructus beneficij sede vacante pendentes fuerunt eidem successori à Papa donati. num.4*
Principis donatarius est securus ab omni hypotheca. num.3.

DECISIO CXXX.

1 CENSVERVNT Domini, sententiam Rotalem esse confirmandam, Quia nullitas non opponitur; & iustitia est patens, dum condemnat D. Episcopum ad solutionem pensionis impositæ de tempore antecessoris super Episcopatu. Acceptam enim Ecclesiam taliter oneratam videtur quasi contraxisse cum pensionario. *Caputaq. dec.302.par.2.*

Et licet successor non soleat exequi, nec etiam pro termino maturato suo tempore, quando nullos percepit fructus. *Rut.decis.159. Crescent. decis.3. de solut.* vel tantum teneatur pro rata fructuum, quos percepit. *Dec.cons.156. statutum Cathedralit. Gig. de pensio. q. 89.* Attamen ista conclusio non videtur Dominis applicari, ex pluribus.

2 Primò, quia ista pensio fuit reseruata de mense Aprilis, & ideò annua terminat in alio mense Aprilis, licèt gratia commodioris solutionis pensio sit distributa in duobus terminis, Altera nempe in festo S. Io. Baptistæ. Altera in festo S. Io. Apostoli, vt fuit decisum *in causa Romana pensionis 22. Iunij 1598. coram R. P. D. meo Penia*. Ex hoc inferunt Domini, quod licet D. Episcopus à mense Nouembri, quo cæpit possessionem Episcopatus, vsque ad festum S. Io. Decembris proximi, quo cadit solutio termini pensionis, de quo agitur, non perceperit fructus sufficientes ad solutionem pensionis, non propterea excusatur à solutione, quia pro solutione termini S. Ioânis Decembris sunt destinati, & obligati fructus non solùm percepti ante dictum mensem Decembris, sed etiam ex post vsque ad mensem Aprilis subsequentis, quo tempore completur annus reseruationis pensionis; vnde cum D. Episcopus à mense Nouembri, quo ingressus fuit pensionem, vsque ad mensem Aprilis subsequentis sine dubio perceperit ex Episcopatu fructus sufficientes ad solutionem, non potest vitare solutionem termini S. Ioan. Decembris ex prætextu quod fructus non habuerit.

3 Secundo loco dicunt Domini, quod D. Episcopus ante festum S. Ioannis Decembris percepit fructus sufficientes ad solutionem pensionis, quia Papa ipsi donauit omnes fructus maturatos à 1. Iulij vsque ad diem adeptæ possessionis, & licèt ad hoc replicetur, tales fructus non esse obnoxios pensioni in hoc casu, quia non fuerunt per Episcopum percepti in beneficio ipso, vt requiritur ad effectum, quod remaneant obligati tanquam fructus beneficiales. *Vital. in Clem.2.nu.46. vers.4. conclusio. de decim.* Tum quia donatarius Principis statim est securus omni hypotheca. *l.bene à Zenone. C.de quadr. poss.* Attamen ista replicatio non videtur obstare. Dicunt enim illam conclusionem, quod Titularis qui non percepit fructus, non teneatur ad pensionem, procedere ex quadam æquitate: nam aliàs regulæ iuris sunt in contrarium, vt patet ex allegatis per *Cresc.d.dec.3.nu.1.de solut. & Put.dec.189.lib.2.* Ista verò æquitas cessat in hoc casu, quia D. Episcopus effectualiter mediante dicta donatione sensit commodum redituum Episcopatus; vnde cessat æquitas, de qua in dictis *decisionibus Cresc. & Put.* quod Titularis, qui non percepit commodum, sentiat incommodum beneficij, & quantum ad *l.bene à Zenone*, respondetur, nunc agi de executione, non autem de substantia obligationis.

4 Vnde infertur ad dilemma: Aut Papa intellexit donare fructus cum suo onere intrinseco, vt fuit tentum *in decisionibus in hac causa factis coram R.P.D. meo Decano*, & cessat obiectum; aut non intellexit transferre onus pensionis in donatarium, & poterit donatarius se reualere contra Cameram. Vnum est, quod cessat illa æquitas, propter quam Rota cessat à danda executione contra Titularem qui fructus non percepit, & in hoc conueniebant omnes Domini.

5 Alij vltra hæc, persistetunt in responsionibus datis in alijs decisionibus in hac causa coram D. meo Decano factis, nempe, fructus transiuisse in D. Episcopum cum onere pensionis. Et quantum ad doctrinam Vital. dicebatur, illam non applicari, quia Vital. nihil aliud determinat ibi, nisi quod onus decimæ impositum fructibus beneficij non habet locum si pars illorum fructuum est iam assignata fabricæ, & allegat bonam rationem, nempe quia non sunt ampliùs fructus beneficij, sed fabricæ; quod secundum istos Dominos nihil videbatur habere cõmune cum hoc casu, quia Papa non fecit hic aliquã dismembrationem fructuum ab Episcopatu, ita vt hac ratione desinant esse fructus Episcopatus, vt in casu Vital. sed Papa mediante hac donatione subrogauit Episcopum loco Cameræ, sine illi cessit iura quæ Camera habebat ratione sedis vacantis: vnde sicut tenebatur Camera ratione perceptionis fructuum, ita tenetur Episcopus illius subrogatus, siue cessionarius per regulam vulgarem subrogatis ex quo etiam videtur cessare aliud obiectum, quod fructus postquam exierunt de manu illius, qui illos percepit tanquam fructus beneficij, non merentur ampliùs nomen fructuum beneficij; quia illa conclusio non videtur procedere quotiescumque ille, qui percepit, hoc fecit tanquam subrogatus, siue cessionarius dictæ perceptionis.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.

Romana Bibliothecæ.

Veneris 24. Nouembris 1606.

ARGVMENTVM.

Habes in Summario.

SVMMARIVM.

1 *Depositarius dicitur liberatus, si pretium depositi venditi de ordine iudicis deposuit.*
2 *Ratificare censetur dominus contractum factum per*

per procuratorem aliquid recipiendo, vigore dicti contractus.

3 *Effectus sufficit quod adsit per æquipollens.*

4 *Transactio non rescinditur prætextu non adimplementi.*

DECISIO CXXXI.

1 NON reuocatur in dubium transactio facta inter Vrnum, & creditores q. bo. me. Parisani, qui conuenerunt, quod libri venderentur, & de illorum pretio consignarentur Vrno scuta 500. ad quorum computum ipse tunc recepit scuta 75. reliqua verò distribuerentur inter creditores. Vnde cum depositarij obtinuerint ab A.C. licentiam vendendi libros, & vigore dictæ licentiæ libri venditi fuerint, atque penes Mõtem Pietatis deposita scuta 425. residua ad perficiendam prædictam summam scutorum 500. ad effectum illa consignandi, cui dominus mandasset, visum fuit Dominis, nil proponi, quare nõ depositarij dici debeant liberati, quoad Vrnum. *l. ei apud quem, § fin. ff. depos. l. fin. §. pen. C. de ban. auth. iud. poss. Ias. in l. si fideiussor. §. si satisdatum, num. 5. ff qui satisd. cogan. Castr. in l. acceptum, nũm. 3. C. deposit. Tiraq. de retract. lignag. §. 4. glos. 9. num. 2.*

2 Non obstat, quod transactio facta fuerit cum procuratore Vrni non habente facultatem transigendi, nam de hoc quicquid sit, satis est, quod Vrnus ipso facto dictam transactionem ratificauit recipiendo scuta 25. ad computum scutorum 500. *Alexandr. cons. 117. num. 6.* Minus obstat, quod transactio facta fuerit cum creditoribus, & nihil habeat commune cum depositarijs; nam eodem mõdo respondetur, quod sicuti Vrnus ratam habuit transactionem per receptionem partis crediti, ita etiam creditores consignationem, alioquin emptores non tradidissent pretium.

3 Non obstat etiam, quod non fuerit seruata forma transactionis quoad faciendas duas claues, quarum vna esset penès Vrni procuratorem. Imputet enim sibi Vrnus, vel eius procurator, quod dicta clauis facta non fuerit: & cum transactio fuisset facta ad hunc effectum, vt libri venderentur, & de illorum pretio soluerentur Vrno scuta 500. cum illa hodie deposita sint, & mandatum per D Perinum, vt illa Vrno consignentur, nihil ampliùs sua interest quicquid à depositarijs actum fuerit, cum illi sufficiat habere effectũ per æquipollens. *l. si mulier, ad Trebell. l. si mater, C. de instit. & subst. Paris. cons. 43. n. 67. Aym. cons. 274. num. 4. Put. decis. 252 lib 2.*

4 Denique quicquid circa istud non adimplementum dicendum esset, respectu creditorum qui transactionem inierunt; nihil refert quoad depositarios, qui occasione d. transactionis benè tradiderunt libros emptori. Vnde licet rescinderetur, seu annullaretur transactio, non ideò sequeretur, venditionem ab Vrno approbatam, nec transactionem non dici benefactam, quoad ipsum; vel depositarios non fuisse liberatos. Vltra quod à transactione non receditur, nec reditur ad primæua iura sub prætextu non adimplementi, sed agitur ad implementum, *l. si pro fundo. C. de transact. Surd. decis. 266. nu. 12.*

Itaque fuit conclusum, depositarios fuisse liberatos quoad Vrnum, &c.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S. R. E. Cardinali.

Ceneten. Iurispatronatus.

Veneris 1. Decembris 1606.

ARGVMENTVM.

Admissus ad præsentandum à vero patrono, an acquirat iuspatronatus, vel quasi possessionem præsentandi. Et de pluribus differentijs inter iuspatronatus, & quasi possessionem præsentandi. Et an talis admissio præiudicet patrono, etiam si præsentatio non habuerit effectum.

SVMMARIVM.

1 *Remissio alicuius ad præsentandum facta per patronum præiudicat, etiam quod præsentatio non habuerit effectum.*

Renunciatio facta in compromisso, non præiudicat, nisi laudum sequatur. ibid.

Præsentatio, & electio æquiparantur. ibid.

2 *Actu resoluto iuuari quis non potest, vbi resolutio prouenit ex mutuo partium consensu.*

Impugnare quis potest factum proprium per sententiam improbatum. ibid.

3 *Dictio nihilominus non semper aduersatiuè stat, sed sæpè idem quod ideò magis, vel idem quod sine dubio importat.*

Innocentiana loquitur de registris, seu processibus, non autem de scripturis in illis contentis n. 3.

4 *Quasi possessio præsentandi per eum qui non est verè patronus, non potest quæri quoad veros patronos, vno ex ijs contradicente. Vbi tamen id non firmatur.*

Quasi possessio potest acquiri contra vnum ex pluribus possessoribus, licèt contra eum qui contradicit non quæratur, quando præiudicium est separabile. num. 4.

Iuspatronatus licet diuisionem non recipiat quoad substantiam, secus est quoad ius præsentandi, & licèt quoad proprietatem sit indiuiduum, quia vnicuique ex patronis in solidum competit, quoad possessionem tamen, & exercitium est diuiduum. ibid.

5 *Admissio ad præsentandum est tacita confessio, quod admissus sit patronus.*

Confessio in beneficialibus præiudicat confitenti. num. 5.

Iurispatronatus materia vbi agitur inter laicos, non est beneficialis. ibid.

Iuspatronatus inter compatronos, & in præiudicium confitentis probatur ex confessionibus. ibid.

6 *Patronus non potest extraneum sibi assumere in compatronum, potest tamen illum admittendo ad præsentandum, constituere in quasi possessione præsentandi. vbi in fine limita.*

Admissus ad præsentandum licèt acquirat quasi possessionem respectu patronorum, nihilominus illa admissio non præiudicat Ecclesiæ, nec impedit, quin Ordinarius non patronum amouere à præsentatione possit, vbi de illius non iure in proprietate constiterit. ibid.

Iuspatronatus & quasi possessio præsentandi non parum inter se distant. ibid.

Quasi possessio præsentandi contra Ordinarium opponi non potest, nisi appareat legitimè de existentia

ftentia iurispatronatus. ibidem.
Quasi possessio præsentandi non obstat regulæ reseruatoriæ octo mensium. ibid.
Iuspatronatus alio modo probatur inter compatronos, alio modo aduersus Ecclesiam. ibid.
Ecclesia tenetur alere patronum inopem, non sic eum, qui est in quasi possessione præsentandi. ibid.
Admissio extranei ad præsentandum nō affert Ecclesiæ præiudicium, quin potius commodum, ex quo plures habet defensores. ibid.
7 *Dominio directo non præiudicatur per possessionem quæ aduersus vasallum, vel emphyteotam acquiritur.*
Pensio nulla si soluatur per beneficiatum, nullum præiudicium Ecclesiæ infertur, sed beneficium. ibidem.
Socius potest assumere sibi socium, sed absque aliorum sociorum præiudicio. ibid.
8 *Confessionum error non potest probari per rem iudicatam.*
Pluralitas non præsumitur ibid.
Nomen personæ vbi est certum, & est certa persona, non est curandum de cognomine. ibid.

DECISIO CXXXII.

1 CONTRA decisionem opponebatur; Primò *Decius conf* 149. *num.* 3. vbi ait, actum admissionis ad præsentandum, non præiudicare, quando præsentatio non habuit effectum, fuit in primis responsum, hoc casu non constare quod præsentatio effectum non habuerit, cum potius appareat, præsentatum à Iudicibus, & Leonibus obtinuisse tandem capellam, de cuius patronatu agitur. Sed de hoc quicquid fit, fuit dictum, non videri quod *Dec.* in illa opinione resideat cum ab illa transeat ad aliā responsionem Deinde nihil allegat, sed tantùm arguit à simili de renunciatione facta in compromisso, quæ non præiudicat, nisi laudum sequatur. *Bald. in l. si diuersa, C. de transact. vers. ex prædictis. Alex. conf.* 22. *lib.* 2. *in princ.* quod argumentum non procedit, ibi enim conditio subintelligitur, quia est ad laudum correspectiua, itaut si laudum nō sequatur, compromissum non possit habere effectum. Vbi autem non adest ista necessaria consequutio, prædicta conditio non intelligitur, vt declarat *Natt. conf.* 390 *num.* 3. & meliùs *Ruin. conf.* 142. *num.* 6. vnde in casu quo patronus admittit aliquem ad præsentandum, admissio non potest censeri facta sub conditione si sequatur institutio, quia admissio non est necessarium antecedens ad institutionem, & præterea fit de facto in eius facultate, illum, vel illum eligere quem admittat, & per consequens nūquam fit necessaria admissio, saltem quoad indiuiduam personam admissi. Et quidem si procederet istud *Dec.* dictum, superfluum foret quod glos. *in cap. Cumana, in verb. protestationem, de elect. Innoc. in c. cum Ecclesia Sutrina, de caus. poss. & propr. num.* 24. *Abb. num.* 35. tractant, ex sola admittentis patientia acquiri admisso quasi possessionem. Nam vbi daretur effectuatio, esset proculdubio quæsita quasi possessio admisso, nec foret differentia inter admittentes, vel non admittentes, imò & cōtradicentes, & licèt prædicti DD. loquantur in electione, tamen, vltra quod præsentatio, & electio æquiparantur, vt notatur *in cap. vt lit. pend. lib.* 6. etiam eorum dicta extendit *Butr.* ad præsentationem *in c. vlt circa fin. vers tu dic, de caus. poss. & propr.* Hinc est, *quod in d. c. cum Ecclesia Sutrina,* tota vis fit in hoc, quod Clerici electionibus interfuerint, & votum habuerint. Nec vnquam allegatur, nec fit fundamentum in eo, quod electiones habuerint, vel non habuerint effectum. Atque ibi *Abb. num.* 22. ait, quod ad probandam quasi possessionem, satis fuisset probare, quod illi Clerici interfuissent, & dedissent votum in illa electione, nec de confirmatione vllam facit mentionem. Vndè *Rip. in decisione allegatus,* meritò dicit, *in d. cap.* in dicto capite esse textum expressum pro sua opinione, quam cum in alijs iam causis Rota amplexa sit, non est visum, in ista causa illam repudiare.

2 Secundò dicebatur, non subsistere, quod in decisione legitur, & si præsentatio cassata fuisset per sententiam Ordinarij, non propterea cassatum fuisse consensum iudicum, qui admiserunt Leones ad præsentandum; pro quo allegabatur *decis. Put.* 291. *in fin. &* 343. *lib.* 3. vbi dicitur aliquem non iuuari ex actu resoluto; fuit responsum, dictas Putei decisiones quæ in eisdem facti specie emanarunt, loqui in actu resoluto ex mutuo agentium consensu, vt patet expressè *in d. decis.* 343. *num.* 3. qui non est casus noster. Deinde fuit dictum, decisionem non insistere in illa propositione, sed transire ad alias responsiones. Ex quibus colligitur, præsentationem non fuisse cassatam per sententiam Ordinarij. Quæ responsiones iterum Dominis placuerunt. Vnde non applicatur huic casui, quod quis venire possec contra factum proprium, quando fuit per sententiam improbatum, vt latè per *Gabr. de reg. iur. concl.* 1. *num.* 52. *in* 8. *limit.* quia admissio Leonum non potest dici improbata per sententiam, quæ primum per appellationem suspēsa, deinde etiam per aliam sententiam iudicis ad quem appellatum fuerat fuit reuocata, semper ipsis iudicibus instantibus.

Tertiò dicebatur, sententiam Ordinarij fuisse reuocatam in illo tantùm capite, quo Iulius Carreus Petro iudici Prælatus fuerat; fuit responsum, id cōuenienter non posse admitti, quia cum iudex appellationis dicat in sententia, quod pronuntiat in lite coram ipso pendente inter iudices interuenientes, nomine proprio, & nomine Leonum ex vna, & Carretos ex altera, sequeretur tamen ex intellectu quam assignant informantes pro iudicibus, quod nihil pronuntiasset quoad Leones, & per consequens, causam quoad omnes litigantes non terminasset.

3 Nec obstat consideratio quæ fit ex dictione *nihilominùs,* quia illa non semper aduersatiuè stat, sed sæpè idem quod *ideò magis,* vel idem quod, *sine dubio* importat, vt not. *in l. qui in potestate, in fin. ff. de testam. Ioan de Plat. in l. Alexandrinis, C. de Decurio. lib.* 10. *Sebard. & Albert. in vers. nihilominùs,* dubium quod prætenditur datum ab Auditore Nuntij non fuit vnquam recognitum, etsi in partibus de illius forma non probante oppositum fuerit, & licèt in legali forma daretur, nihil necessariò cōcluderet. Idem fuit dictum de reuocatione mandati procuræ quæ prætenditur facta à Leonibus, quia nec ipsa est in forma probanti, & vbi talis esset, non suffragaretur, quia cum non sit facta ab omnibus de familia, ius familiæ fuit conseruatum per non reuocantes. Nec verò prædictæ scripturæ robur aliquod quoad probationem accipiunt ex Innocentiana, quia

quia illa loquitur de registris, seu processibus, non autem de scripturis in illis contentis, vt per *Caputaq. decis.* 117. *par.* 3. qui assignat rationem differentiæ.

4 Quartò dicebatur, præsentationem fuisse controuersam per Carretos, & per consequens non potuisse Leonibus quæri quasi possessionem, vno ex patronis contradicente, iuxta doctr. *Innoc.* communiter receptam *in c. bona il 2. num. 1. vers. plus dicimus, de postul. Prælat.* fuit responsum per tex. *in l. per fundum, in fin. ff. de seruit. rust. præd.* vbi *Alberic. num. 1. & 2. & Floria. num* 3. notant, quod si plures possident, potest contra vnum quæri possessio, licèt contra alium qui contradicit non quæratur; quando præiudicium est separabile. Neque obstat quod dicitur, de iurepatronatus indiuiduitate, quia esto quod essemus in re indiuidua, tamen hoc non tollit, quin isti qui admiserunt, non possent prohibere. *Bart. in l. 2. §. ex his igitur, nu.* 14. *in fin ff de verb. oblig.* sed omne dubium tollit quod iuspatronatus licèt diuisionem non recipiat, quoad substantiam, secus est quoad ius præsentandi. *Card. in Clem. plures, num.* 3. *vers. quia verò, de iurepatr.* Et licèt quoad proprietatem sit indiuiduum, quia in solidum cuique competit, tamen quoad possessionem, & exercitium est diuiduum. *Lambert. lib.* 1. *par.* 1. *quæst.* 3. *art.* 8. *nu.* 8. *& lib.* 1. *par.* 2. *quæst.* 1. *art.* 25. *num.* 11. Et sicut durum est, quod iudices vti velint impugnatione Carretorum, quam ipsi in iudicio contradixerunt; ita fauorabilior redditur Leonum causa, ex quo nunc Carreti agnoscentes bonam fidem, recesserunt ab antiqua impugnatione, & Leones vti compatronos, secum admiserunt ad præsentandum. Et per consequens hodie Leones habent admissionem, consensum, & confessiones omnium patronorum.

5 Quintò dicebatur, non subsistere, quod iudices admiserint Leones ad præsentandum, cum potiùs vtraque familia de per se, & separatim præsentauerit, fuit responsum, vtramque familiam immediatè, & vnico contextu, & loco, ac coram iisdem Episcopo, Notario, & testibus eundem Petrum de Iudice præsentasse, ideoque præsentationem semper habitam fuisse pro vnica, vt ex mandato procuræ, ex libello appellatorio, & meliùs ex sententia Ordinarij, ibi, *declaramus, Dominos de Leone, qui simul præsentarunt cum Dominis de Iudice.* Et res satis clara est, ex hac quam vtraque familia coniunctim pro defensione ipsius patronatus exercuit, & per duplicem appellationem quam ab Ordinarij sententia iudices interposuerunt, vnam quidem nomine proprio, qua illud grauamen exprimitur; quia Ordinarius declarauit, nullum ius præsentandi Leonibus competere; alteram verò vice, & nomine Leonum, fuit etiam dictum, Ius esse quæsitum Leonibus, nedum ex admissione, quæ est quædam tacita confessio, *Aym. cons.* 707. *num.* 26. sed etiam ex confessionibus expressis iudicum, per quas ipsi sæpiùs agnouerunt Leones in compatronos; & receptissimum est generaliter in beneficialibus, confessionem præiudicare confitenti. *Aegid. decis* 268. latè *Felin. in c. olim, circa fin. in 5. limitat. de rescript.* & dato quod vbi inter laicos agitur de iurepatronatus, materia non sit beneficialis, *iuxt. Caputaq. decis.* 99 *par.* 1. tamen inter compatronos, & in præiudicium confitentis, confessionibus probatur iuspatronatus, *Put. decis.* 35. *lib.* 2. *&* 36. *lib.* 3. fuitq. dictum *in causa Taurinensi decimarū coram Orano* 8. *Mart.* 1584.

6 Sextò dicebatur, quemadmodum patronus extraneum sibi in compatronum assumere non potest, ita nec potest eum constituere in quasi possessione præsentandi, quia in eo casu eadem, ac in altero militat ratio. *Dec. d. cons.* 149. *nu.* 4. fuit responsum, *Lambertinum* qui scripsit post *Dec.* & qui illud *cōs.* 149. *allegat*, videri tamen esse in contraria sententia, *in prima par.* 2. *lib. q.* 3. *art.* 17. Ibi enim *nu.* 11. distinguit, quod, aut quæritur, an per admissionem fuerit quæsitum iuspatronatus, & respondet negatiuè; aut quæritur an fuerit quæsita quasi possessio; & respondet affirmatiuè, & tacitè motiuo *Dec.* satisfaciens *nu.* 12. ait, quod licèt admissus acquirat quasi possessionem respectu patronorum, nihilominùs illa non præiudicat Ecclesiæ, & non impedit, quin Ordinarius non patronum amouere possit à præsentatione, vbi de illius non iure in proprietate constiterit. Et quidem secundum *Dec.* sententiam, nunquam erit locus dispositioni *tex. in cap. consultationibus, de iurepatronatus*, quia consensus patroni compatronum admittentis semper erit in Ecclesiæ præiudicium. Itaque verius est, doctrinam *Gem. in c.* 1. *§. laici. de rebus Eccles. non alien. in* 6. quæ loquitur de iurepatronatus, extendi non debere, vt procedat etiam in quasi possessione præsentandi, cum illa duo non parum inter se distent. *Franc. in c. vnic. de iurepat. lib.* 6. *nu.* 5. *Alex. cons.* 25 *vol.* 4. *Cassad. dec.* 2. *n.* 3 *de probat.* Hinc Rota resoluit coram *Ant Aug. dec.* 308. quasi possessionem præsentandi contra Ordinarium opponi non posse, nisi appareat legitimè de existentia iurispatronatus, & coram *Grosperio decis.* 157. *inter manusc. diuer.* eandem quasi possessionem non obstare regulæ reseruatoriæ octo mensium. Et cum sit receptum alio modo probare iuspatronatus inter compatronos, alio verò modo aduersus Ecclesiam, vt plenè habetur *in dec.* 228. 229. *&* 387. *inter impress. diuer. par.* 1. nihil prohibet, quin etiam quasi possessio præsentandi procedat aduersus compatronum, quæ aduersus Ecclesiam non procederet. Nec subsistit, quod vtroque casu militet eadem ratio; nam ex acquisitione patronatus grauatur Ecclesia alere patronum inopem, ad quod & ad alia iura patronis forsan competentia non extenditur illa quasi possessio præsentandi, ad trad. per *Felin. & alias in c. auditis, nu.* 10. *de præscript* Accedit quod acquisitio patronatus est perpetua, effectus autem istius quasi possessionis catenùs tantùm durat, quatenùs existit familia admittens. Vnde tantùm abest, quod Ecclesia præiudicium sentiat, quin potiùs commodum sentit, ex quo plures habet defensores, *c. quia clerici*, & ibi *Abb. in* 1 *not. de iurepatronatus, c. prudentiam.* & ibi etiam *Abb. in* 3 *not. de off. deleg.*

7 Quin imò magis est, vt nec ista admissione, quæ continuit in compatroni admittentis præiudicium, Ecclesia vllo modo afficiatur, sicuti de possessione, quæ aduersus vassallum, & emphyteotam, sine domini præiudicio acquiritur, *& text. in cap.* 1. *§. quid ergo, de inuest. de re alien.* & ibi *Bald. nu.* 3. *Rip. in d. cap. cum Ecclesia, num.* 65. Ita, si beneficiatus soluit pensionem nullam, sibi quidem infert præiudicium, non autem Ecclesiæ *Cassad. decis.* 3. *nu.* 7. *de præsc.* Et ideò *in causa Vicen. præpositura coram*

R.P.D.

R. P. D. meo Decano, fuit dictum, quod quasi possessio exigendi pensiones contra præpositos, non nocebat Capitulo. Atque demum est *tex. in l. qui admittitur, & seqq. ff. pro soc.* quod quis sibi potest assumere socium, quoad seipsum, sed absque aliorum & sociorum præiudicio. Prædictis fuit additũ, quod forsan Decij consilium loquitur, quando constat eum qui admissus fuit, patronum non fuisse, iuxta doctr. *Abb. in d. c. consultationibus, num. 9. de iurepatr.* Hic autem nedum non constat de non iure Leonum, verùm etiam eorum quasi possessio habet fundamentum in testamento Catherinæ, cuius vigore & secundum cuius formam fuit facta præsentatio de anno 1502. quæ præsentatio fuit confirmata per plures sententias, è quibus vna fuit Rotalis.

8 Vnde non obstat, quod secundo dicebatur, testamentum Rusticelli fuisse sortitum effectum ante testamentum Catherinæ: nam, etsi hæc inspectio propriè non pertineat ad dubium de quo agitur, tamen fuit obiter responsum, contrarium probari per antiquas exequutoriales Rotales; in quibus præinseritur, & confirmatur sententia Plebani Sancti Basili, in qua expressè dicitur, quod Petrus de Iudice fuerat præsentatus, & institutus iuxta formam testamenti Catherinæ, & quidem Catherina scripsit testamentum de anno 1455. Petrus autem fuit institutus de anno 1502. Et quod iuspatronatus pertineat tam ad Leones, quàm ad Iudices, quodque vtraque familia præsentationem fecerit in vim testamentorum Rusticelli, & Catherinæ, ipsi Iudices declararunt, iteratis confessionibus, quarum error non potest probari per rem iudicatam. *ad cap. fin* & ibi *glos. de cohabit. cleric.* quia de re iudicata hoc casu non constat. Nec obstat, quod dicto testamento adducatur in patronum quidam Sigismundus Canonicus Cenetensis, cuius cognomen non exprimitur. quia cum pluralitas non præsumatur, *Bald. in l. nisque natales num. 6. vers. circa hac, 2. de probat. & cons. 7. num. 4. vers. 4* & doceatur, illo tempore extitisse Sigismundum de Leone Canonicum Cenetensem, intrat conclusio, non esse curandum de cognomine, vbi sumus certi de persona, *§. si quis in nomine, Instit. de leg. l. 9. §. si quis nomen, de hered. instit. l. 6 ff. de reb. cred.* Et notum est, antiquitùs cognomina sæpè omissa fuisse; ita vt in hoc ipso patronatu Rusticelli primi fundatoris, non sit appositum cognomen. Et prædicta confirmantur ex quo ipsi Iudices de an. 1575. produxerunt arborem familiæ de Leone, quam etiam Carreti approbarunt, ad effectum vt doceretur, Leones esse successores dicti Sigismundi Canonici Cenetensis.

Postremò repetebatur, in permutatione quæ de anno 1585. facta fuit, solos Iudices præstitisse consensum. Ideoque priuasse Leones responsionibus in decisionibus datis. Fuit additum, mandata tunc data ad præstandum consensum permutationi, non loqui priuatiuè quoad alios, ideò non releuare, quicquid fecerit procurator, excedendo fines mandati. Præterea cum à iure in præsentando, & consentiendo, certa forma data non sit, non probari istam negatiuam, quod Leones non consenserint cum potuerint ore tenus, vel per literas consentire.

Atque ita solutis omnibus quæ aduersus decisionem proponebantur, Domini re multum discussa, steterunt in resolutis.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Rauennaten. Saluiani interdicti.

Veneris 12. Ianuarij 1607.

DECISIO CXXXIII.

Impressa est apud Cenc. de Censib. decis. 126. & penes Dnard. eodem tract. decis. 126.

R. P. D. SACRATO.
Postea S.R.E. Cardinali.

Romana Cottiuij.

Veneris 19. Ianuarij 1607.

ARGVMENTVM.

Bona fides præsumitur in præscriptione quadragenaria, præsertim accedente iudicis authoritate.

SVMMARIVM.

2 *Bona fides constatur ex cursu, & præscriptione 40. annorum.*
Res omnis facile reuertitur ad suum statum. ibid.
Res suas pro derelictis habere homines non solent esse faciles. ibid.
Bona fides arguitur ex authoritate iudicis. ibid. in fine.
3 *Singula si non prosunt, multa collecta iuuant.*

DECISIO CXXXIV.

1 DVBITAVI an esset recedendum à decisis coram me in hac causa sub die 5. Iunij proximi, & quia multa fuerunt deducta in hac propositione, tam circa non continuatam possessionem DD. de Columna, quàm circa deductionem ætatis pupillaris DD. de Caniachis, qua pupillari ætate stante non currit præscriptio, & hæc non fuerunt ita firmiter deducta in alia propositione, & ideò neque tacta in decisione, in qua fuit solùm instatum in firmanda bona fide DD. de Columna. Propterea Domini pro nunc steterunt in decisis quoad bonam fidem, & quoad reliqua ordinarunt, vt particulariter videretur.

2 Et quantum ad dictam bonam fidem placuerunt Dominis fundamenta, de quibus in decisione, ponderando præcipuè, quod versamur in præscriptione quadragenaria, qui temporis cursus est per se multum considerbilis ad causandam bonam fidem, *ex glos. in cap. si diligenti, verbo, bona fides, de præscript. cum alijs in decisione citatis*, communem post *Rip* testatur *Menoch. de arbitr. in cap. 43. num. 7.* & quia de Columna fuerunt aliàs Domini huius Cottiuij, & rea habent quandam specialem aptitudinem pro reuersione ad antiquum statum, vt latè *Felin. in cap. cum accessissent. num. 5. de constitut.* Vnde si absque titulo, quando ius commune non resistit, datur noua acquisitio, vt *in cap. 1. de præscript. in 6.* quanto magis debet dari recuperatio, cum pro titulo possit deseruire antiquum dominium, & pro purgatione malæ fidei, quæ aliàs oriretur ex scientia alienationis, longissima patientia illius, contra quem præscribitur quasi

quod

quod ipse non fuerit hoc passurus, nisi aliàs sibi conscius esset rem sibi malè alienatam, cum homines non soleant esse faciles ad habenda pro derelictis res suas, ex not. *in l.cum de indebito, de probat.* concurrente præcipuè motu proprio Iulij Papæ III. reuocatorio donationum factarum per Ascanium Columnam, à quo Ascanio prætendunt Domini Caffachi habere donationem cottiuij, de quo agitur, super quo motu proprio adest etiam decretum Senatoris Vrbis, in vim cuius decreti. etsi sub clypeo iudicis DD. de Columna fuerunt immissi in possessionem, & iudicis auctoritas multum operatur ad bonam fidem. *Bald. in l. 1. num.26. C. de furt.* ex quibus saltem simul iunctis visum fuit negari non posse bonam fidem Dominorum de Columna.

3 Et quantum ad ea, quæ in contrarium adducebantur, fuit responsum vel fuisse particulariter sublata per aliam decisionem, vel non procedere tot simul concurrentibus, ex regula; Quæ singula non prosunt, multiplicata iuuant. *l.instrumenta. C.de probat.glos.in l.2.ff.de excus.tutor.*

R. P. D. SACRATO, postea S.R.E.Cardinali.

Assisien. pensionis.

Mercurij 24. Ianuarij 1607.

ARGVMENTVM.

De valore ducatorum auri Cameræ expressorum in reseruatione pensionis, & taxatorum ad monetam argenteam. Quomodo, & in qua moneta sit facienda solutio.

SVMMARIVM.

2 *Moneta bonitas intrinseca, quando non est mutata, solutio facienda est secundum valorem existentem tempore solutionis.*

3 *Pensio si fuerit reseruata ducatorum Cameræ tot, solutio facienda est in valore eorundem ducatorum; licet in reseruatione ducati fuerint taxati ad monetam argenteam.*

4 *Ducatus auri Cameræ valet hodie, quantum valet vnum scutum auri in auro, addito vno iulio.*

DECISIO CXXXV.

1 DVBITAVI an esset relaxandum mandatū? & tota difficultas reducebatur ad illud, an pensio reseruata ad fauorem Ioannis Baptistæ de ducatis 24. auri in auro de Camera constituen. in totum summam scutorum 31. & baioccorum 20. monetæ Papalis iuliorum decem pro quolibet scuto, ad rationem iuliorum 13. pro quolibet ducato, prædicta (sunt verba formalia reseruationis) esset talis, vt reciperet augmentum, itaut modò quod ducati 24. de Camera constituunt maiorem summam, quàm scutorum 31. & baioc. 20. esset soluendum dicto Ioanni Baptistæ dictum augmentum, vel potius ipse debeat esse contentus de prædictis scutis 31. & baioc. 20.

2 Domini censuerunt esse faciendam solutionem secundum valorem ducati currentem de tempore solutionis, & moti sunt ex eo, quod ducatus est in obligatione, ibi, *reseruamus annuam pensionem ab omni decima, &c. exemptam 24. ducatorum auri de Camera, &c.* Quando autem ducatus est in obligatione, & non est mutata bonitas intrinseca, tunc attenditur valor de tempore solutionis, iuxta distinct. *Bart. in l. Paulus nu.6. ff. de solut.* quem Rota sequitur, *vt in causa Cesenaten. pecuniaria 14. Martij 1597. coram R.P.D. Decano, in Foroliuien. census 8. Martij 1602. coram me*, & communem dicit *Franc. Aret. cons. 11. nu. 3.*

3 Non obstant illa verba, *constituen. in totum summam scutorum 31. & baioc. 20.* quia illa verba stant demonstratiuè, & non taxatiuè. *Boer. decis. 327. num. 3.* vbi allegat concordan. & affert bonam rationem, nempe quia aliàs illa verba, *ducat. 24. de Camera*, essent superflua, si Papa voluisset solum reseruari scuta 31. monetæ, & baiocc. 20. contra regulam *l.si quando. ff. de legat. 1. cap. si Papa. de reg. iur. in 6.*

4 Non obstat, quod ista benè procederent, si modò reperiretur illa species monetæ, quæ vocatur ducatus auri de Camera; nam ille tanquam existens in obligatione esset soluendus, etiamsi non conuenires cum æstimatione facta in reseruatione pensionis, & in istis terminis procedunt decisiones allegatæ, quæ loquuntur de obligatione in scutis aureis, quæ scuta passim reperiuntur; in casu verò proposito cum non habeamus speciem ducati aurei de Camera, standum sit demonstrationi factæ per Pontificem, quasi quod demonstratio per necesse succedat loco taxationis, quia fuit responsum quod licet ita passim non habeamus speciem monetæ, quæ appellatur ducatus auri de Camera; cum tamen aliqui reperiantur, benè habemus communem taxationem illius monetæ ad scutum vnum auri in auro cum additione vnius iulij, ita vt modernis tēporibus tantum sit dicere vnum ducatum auri de Camera, quantum scutum vnum auri cū additione vnius iulij; ex hoc infertur ducatos reseruatos per Pontificem esse satis certos, & cōsequenter non illam adesse necessitatem, quod verba aliàs demonstratiua fiant taxatiua, & benè applicari suprà allegatas decisiones, & rationem, quod aliàs reseruatio ducatorum esset superflua, & sine effectu, si vniformiter essent soluenda scuta 31. & baiocc. 20.

Et ita conclusum fuit.

R. P. D. SACRATO postea S.R.E. Cardinali.

Romana de Sanctacruce.

Lunæ 29. Ianuarij 1607.

DECISIO CXXXVI.

Impressa est post Pic. de Stat. Vrb. lib. 1. c. 15 1. dec. 32.

R. P. D. SACRATO postea S. R. E. Cardinali.

Lunen. Sarzanen. Parochialis.

Mercurij 7. Februarij 1607.

ARGVMENTVM.

De forma priuandi clericum beneficio ob non residentiam in eo.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Episcopi non potest sine speciali mandato aliquem beneficijs priuare.*

Bene-

Beneficijs priuari nemo potest, non procedente vnica citatione personali, vel tribus citationibus in Ecclesia, ibid.
Clericus ob non residentiam non potest priuari beneficio, in quo non residet, nisi lapsis sex mensibus à die vltimæ citationis. num. 1. & 3.
Citatio ad sententiam non valet, nisi præstò ad sententiam quis citatus fuerit. num. 2.
Citatio dicitur circumducta per non reproductionem illius in termino, & contumacia non accusatione. ibid.

DECISIO CXXXVII.

1 CENSVERVNT Domini, Ecclesias, de quibus agitur, non vacanisse, neque de iure, neque de facto; nam quantum ad vacationem de iure, quæ prætenditur ex sententia priuatoria, quæ dicitur fecisse transitum in iudicatum, fuit dictum, illam sententiam fuisse nullam, tam ex defectu iurisdictionis, quia Vicarius qui illam tulit, non poterat hoc facere sine speciali mandato *c. 2. de off. vic. in 6 glos. in c. vnico. ver. pro Episc. de Capell. Monach. eo. lib. Mil. in ver. Vicarius Episcopi vers.* 4. quàm ex defectu citationis: nam ad effectum priuationis, vel debet interuenire vna citatio personalis, *Abb. in c. ex tua, num.* 10. *de Cler. non resid.* vel tres in Ecclesia, & à die vltimæ expectari sex menses, *d. cap. ex tua. de cler. non resid. Abb. conf. 67. sub num.* 2. *lib.* 1 & fuit decisum *in causa Terdonen. priuationis* 17. *Maij* 1600. *coram Illustriss. D. Cardinali Seraphino*.

2 Non obstat, quod talis interuenerit citatio personalis ex eo, quòd D. Episcopus in visitatione anni 1600 fecerit decretum, quod Stephanus, per cuius priuationem prætenditur vacatio, refectis domibus parochialium, per sex menses teneretur residere in vna parochia, & per sex teneretur in alia, & quod hoc decretum fuerit eodem anno Stephano intimatum, & simul tunc præceptum, quatenus intra decem dies compareret Sarzanæ ad se defendendum in dicta causa cum comminatione, quòd si intra illud tempus non comparuisset, aut procuratorem reperibilem non constituisset, contra eum procederetur per affixionem ad valuas palatij Curiæ Episcopalis, quia fuit responsum, hanc citationem non posse deseruire; tum quia non fuit præcisè ad sententiam, vt de iure requiritur. *glos.* communiter recepta *in cap. cum contumacia. verbo respondeat. de haret lib.* 6. Tum quia fuit circumscripta per non reproductionem intra spatium trium annorum, & accusationem contumaciæ non comparentis. *l. & post edictum. §. quod si is, qui. ff. de iud. Franch. in cap.* 1. *in princ. de dolo, & contum. in 6. Affl decis.* 366. *nu.* 14. tum quia nulla adhuc per Stephanum fuerat incursa inobedientia, quia decretum de residendo non erat simplex, sed conditionale, nempè refectis ædibus; vnde ante refectionem non tenebatur Stephanus residere, ad *l. cedere diem, de verb. signif.*

3 Circumscripta autem hac personali citatione, prout ex supradictis circumscribendam videbatur, dicebant Domini, reliquum processum non posse sustineri quia non tres, sed duæ tantùm remanent citationes, factæ Stephano, & quia non fuit expectatus per sex menses à die vltimæ citationis per edictum, & quia citationes non fuerunt factæ in atrique Ecclesia, prout hæc omnia requiruntur ad validitatem priuationis ob non residentiam. *d. cap. ex tua. de cler. non resid. cum alijs suprà adductis.* Quantum ad vacationem de facto de illa nullibi fuit dictum, quinimò potiùs de contrario, nempe Stephanum possedisse vsque ad obitum.

R. P. D. MARQVEMONTIO.
deinde S.R.E. Cardinali.

Romana affictus.

Mercurij 7. Februarij 1607.

ARGVMENTVM.

Reseruatio dominij fructuum rei locatæ, donec pensio soluatur, quando simplicem hypothecam importet.

SVMMARIVM.

1 *Soluens ante tempus dicitur plus soluere.*
2 *Reseruatio dominij, donec soluantur fructus in instrumento locationis, importat simplicem hypothecam, ne in instrumento repugnantia, & contrarietates habeantur.*
3 *Hypotheca perit cum re hypothecata.*
Hypothecaria intentari non potest non facta discussione contra principalem debitorem. ibid.

DECISIO CXXXVIII.

1 PLACVIT Dominis decisio in hac causa facta die 23. Iunij proximè præteriti, ex rationibus quæ in illa continentur, & ista præcipuè, quod reseruatio dominij quatenus intelligatur iuxta tenorem inhibitionis, esset contra naturam contractus locationis, & in specie contradiceret dilationi datæ ad affictus solutionem. Cum enim tertius solutionis terminus cedat die 1. Octobris, si conductores habent parere inhibitioni, & nō possunt fructus quomodolibet vendere, alienare, asportare, incidere, distrahere, nisi prius integrè fuerit satisfactū domino locatori, necesse est quod vel perire & corrūpi sinant fructus solo vltra sua tempora inhærentes, vel soluendo præoccupare diem 1. Octobris, & per consequens plus soluunt tempore, ad *tex. in §. plus petitur, Inst. de act.*

2 Quinimmò nec poterunt vnquam dicti conductores percipere fructus rei conductæ, quia locator eandem dominij reseruationem apposuit pro restitutione animalium finita locatione. Ne igitur hæ, & aliæ contrarietates sequantur, quæ ex *cap.* 3. 19. *&* 22. instrumenti locationis consideratæ fuerunt. *l. nam ad ea. ff. de condit. & demonstr. l. vbi repugnantia,* ibique *Dec. num.* 3. *de reg. iur. Alexan. conf.* 23. *& conf.* 25. *num.* 6. *vol.* 7. amplectendus est omnino intellectus in decis. datus, illa videlicet, dominij reseruationem importare simplicem hypothecam ad cauendum locatori aduersus anteriores conductorum creditores, vel etiam contra ipsos conductores, pro terminis tamen maturatis, sive postquam dies solutionis cesserit.

3 Non obstat quod potuerit cōductor vti remedio inhibitionis pro conseruatione suæ hypothecæ, propter præiudicium irreparabile quod sibi contingeret per fructuum distractionem, argumento eorum quæ quæ tradit *Alex. conf.* 17. *lib.* 1. quem sequitur *Felin. in cap. cum super. num.* 17. *vers. vnde tertius habens obligata nomina. de re iudic.* Fuit enim respon-

sum

fum non fuisse fimpliciter inhibitum ne conductores fructus venderent, & alienarent, fed etiam ne asportarent, inciderent, & detraherent, quæ verba non refpiciunt conferuationem hypotecæ, quia hypoteca perit cum re hypotecata, *Bart. in l. rem alie. nam de pigno. actio. & in l. fæneratur, de vsur.* Et paritionem illius inhibitionis infequebatur vel fructuum deperditio, vel contradictio in contractu locationis, vt dictum eft. Deinde in cafu Alex. quamuis non fuiffet facta difcuffio contra principalem debitorem, ideoq. regulariter hypotecaria non poffet intentari, *l. perfequutione, & auth. fi debitor. C. de pignor.* Tamen ille principalis erat debitor de præfenti, & erat notorie non foluendo, ideoq. propter præiudicium irreparabile, quod certum imminebat, recte prouideri potuit, ne nomen diffolueretur, & eo modo remaneret inanis omnis actio hypotecaria, & perfonalis.

4 At verò in cafu de quo agitur, vltra contradictiones iam confideratas, & vltra quod hypoteca non poterant tempore inhibitionis deduci in exercitiũ, vt firmat prima decifio, non erat etiam locus conferuationi, feu pro cautione illius hypotecæ, quia fructibus confumptis remanebat locatori faluum ius, & actio perfonalis contra ipfos cõductores. Immò, & falua hypoteca fuper aliis fructibus renafcentibus & pendentibus, quales in qualibet anni parte exiftere clarum eft ex enumeratione rerum locatarum, & veniente die folutionis, vbi in illa conductores defeciffent, tunc benè proceffiffet inhibitio: aliàs autem non fufficit intereffe locatoris aliquod fibi præftari, nifi etiam tantum tempus præterierit, vt conductor præftare teneatur, argumento *l. exiftimo. §. vlt. de verbor. & obligat.* & fimil.

R. P. D. SACRATO

poftea S.R.E. Cardinali.

Romana Pecuniaria.

Veneris 16. Februarij 1607.

ARGVMENTVM.

De fideiuffore foluente pro alio, quando id, quod foluit, repetere poffit, & quando etiam pro periculo fideiuffionis aliquid recipere poffit.

SVMMARIVM.

1 *Soluens pro alio habet actionem vtilis negotiorum geftionis contra eum, pro quo foluit.*

2 *Fideiuffor foluens pro alio, non poteft ad repetitionem eius quod foluit agere, fi exceptionem, cum quafi tueri poterat, non oppofuit.*

3 *Fideiuffor poteft pacifci, & aliquid recipere occafione periculi, quod fubit in fideiubendo. Quod tamen intelligendum eft cũ magno moderamine.*

DECISIO CXXXIX.

1 FVIT tentum D. Robertum non teneri fundamentis, de quibus in decifione fub die 21. Iunij 1604. in hac caufa facta coram me, & vlteriùs ex duobus illis.

Primò, quia terminus penfionis maturatus in festo S. Ioannis Baptiftæ anni 1601. & folutus per Ruberrum Cameræ Apoftolicæ tanquam hæredi quondam Epifcopi Maioli verè, & realiter debebatur per Reuerendiffimum D. Rofellium poffeffo-rem Epifcopatus onerati dicta penfione, & confequenter cum Rubertus in hoc fecerit negotium vtile dicti D. Rofelli foluen. æs alienum illius, nedum habet exceptionem contra illum, fed imò haberet actionem vtilis negotiorum geftionis, nifi fibi iam effet fatisfactum, *l. fiue pro fratre*, cum ibi not. per fcrib. *C. de neg. geft.* Quod autem D. Rofellius effet debitor dicti termini, apparet, quia referuatio penfionis fuit de mẽfe Nouembris, & primus terminus fuit deftinatus non in festo S. Ioan. Apoftoli tunc fubfequentis, fed in festo S. Ioannis Baptiftæ Iunij fubfequentis. Ex hoc fequitur quod ifta penfio tanquam foluenda fructibus iam recollectis dicatur pofteipata, & inde debeatur hæredibus penfionarij, qui mortuus fuit maturato termino, vt dictum fuit coram me in caufa *Monopolitana penfionis 10. Aprilis 1606.* vbi etiam aliæ decifiones fuerunt allegatæ.

2 Secundo fuit dictum quòd etiamfi D. Rofellius non fuiffet obligatus foluere integrum terminum S. Ioannis Baptiftæ, adhuc tenetur releuare indemnem D. Robertum, qui contemplatione D. Rofellij promifit foluere dictum terminum S. Ioannis Baptiftæ, in quo eius obligatio eft clara. Non obftat, quod Rubertus in fchedula obligationis cauerit fibi, quod occurrente morte, vel Maioli penfionarij, vel D. Rofellij debitoris penfionis, ipfe Rubertus non teneretur, nifi pro rata temporis decurfi, & nõ foluti vfque ad dictã mortem, ex quo infertur, quod Rubertus, qui nondum foluerat terminum S. Ioannis Bap quando mortuus eft Maiolus, non tenebatur amplius foluere, & inde quod fi malè fuit condemnatus, damnum debet cedere ad illius incommodum, *l. exceptione. ff. de fideiufforib.* quia ad hoc fuit refpõfum quod illa verba *pro rata temporis decurfi, & non foluti*, non poterant referri ad terminos maturatos ante mortem prædictorum; cum enim Robertus in eadem fchedula promittat liberè, & fine exceptione foluere fingulis annis aduenientе festo S. Ioannis Baptiftæ, videtur impliceare contradictionem, quòd voluerit fibi præcauere in cafu, quo cefferit dies, & ipfe non foluiffet, quafi quod non haberet in animo præftare cum effectu, quod verbis promittebat. Verius igitur exiftimarunt Domini illa verba, *pro rata temporis decurfi, & non foluti*, effe referenda ad tempus decurfum poft diem, quæ ceffit folutioni, & confequenter cùm in cafu, de quo agitur, die 17 Iulij 1601. quo mortuus fuit Maiolus, effet iam maturatus terminus S. Ioannis Baptiftæ dicti anni; cenfuerunt Domini Rubertum in vim fuæ obligationis rectè fuiffe exactum à Camera Apoftolica pro termino maturato in festo S. Ioannis Baptiftæ, & vlterius pro termino decurfo à dicto festo S. Ioannis Baptiftæ vfq; ad diem 15. Iunij fubfequent. quo obijt Maiolus, & inde intrare obligationem factam à D. Rofellio de releuãdo indemnem Rubertum. Et ita fuit conclufum, quoad partitam fcutorum quater centorum.

3 Quo vero ad partitam fcutorum centum & decem, dicebant Domini, quòd fi erat mutuum, vt prætendit D. Rubertus, & cantat inftrumentum, nulla erat difficultas, quin D. Rofellius non teneatur ad illam, fed pretium fchedulæ præftitæ per Rubertum, vt prætendit probare D. Rofellius, fine dubio illam non deberi; nam etfi de iure liceat aliquid recipere occafione periculi, quod fubit fideiuf-

sit in fideiubendo, *l. hoc iure. §. labeo. ff. de donat.* cum alijs per *Couar. var. resol lib. 3. cap. 2. num. 6.* Attamen dicebant Domini hoc esse intelligendum cum magno moderamine, & benè ponderatis qualitatibus periculi & dispendijs fideiussoris, vt benè per *Couar. ubi supra.* Ex quibus inferendum ad casum, de quo agitur, dicebant Domini, quod si ista partita esset pretium, schedulæ per Rubertum, esset excessiua, tum quia esset ad rationem quinque pro centenario, summæ promissæ per Rubertum in tribus annis; tum multo magis, quia si Rubertus cauit sibi, quod secuta morte, vel Domini Rosellij, vel Maioli cessaret fideiussio, æquum erat, vt etiam cessaret pretium fideiussionis, ne aliàs Rubertus sine onere gauderet pretio contra æquitatem, *l. curabit. C. de act. empt.*

R. P. D. MARQVEMONTIO,
postea S. R. E. Cardinali.

Romana successionis de Tagliaferris.

Veneris 19. Martij 1607.

ARGVMENTVM.

In hac decisione agitur de lucro dotis ad fauorem mariti moriente vxore cum liberis ex communi matrimonio natis; & an eadem vxor de sua dote testari possit? Et quomodo vigore statuti Vrbis?

SVMMARIVM.

1 *Vxore mortua vir lucratur dotem pro filijs, existentibus ex communi matrimonio; potest tamen eadem vxor testari de sua dote iuxta formam statuti Vrbis lib. 1. cap 131. num. 1. & seqq*

2 *Vxore mortua dos acquiritur viro, stantibus liberis ex communi matrimonio natis, nec vxor potest de ea testari, si statutum disponat per verbum* lucretur; *secus si per verbum* succedat.

3 *Mulier potest suis filijs quamlibet suorum bonorum portionem assignare, dummodo alijs legitimam reseruet.*

4 Tamen *dictio est limitatiua, & restrictiua.*

5 *Vxor extantibus liberis, & marito dotem lucrante, potest pro anima sua de decima parte dotis testari vigore statuti Vrbis, & alia ad materiam dicti statuti, num. 6.*

7 *Liberorum appellatione veniunt nepotes in statuto reseruante dotem matris liberis.*

DECISIO CXL.

1 PROPOSITO nuper dubio, an sententia Rotalis esset confirmanda? Placuit Dominis quod strictè videretur de statuto Vrbis, circa quod magna fiebat vis per informantes pro Sextilia, ideoq. dilata tunc resolutione, postea vtraque parte informante, & obsequen. mandato DD. fuit resolutum esse quoad statutum standum in decisis coram bon. mem. Litta, 9. Iunij proximè præteriti. Dum enim statutum lib. 1. cap. 131. disponit, quod maritus existentibus liberis lucretur totam dotem, quam tamen reseruare teneatur liberis communis matrimonij, non est absolutè sublata facultas mulieribus, quin de sua dote testari possint, eo modo quo statutum disponit, ita vt statuti dispositioni addatur vinculum testamentariæ dispositionis, sicuti parentes legitimam filijs, vir vxori dotem, debitor creditori creditum rectè in testamento relinquunt.

2 Nec obstat *Castr. l. si cum dotem num. 12. ff. solut. matrim. Gagnol. in l. fin. num. 99. C. de pact. Rol. de lucr. dot. quæst. 87.* dum distinguunt, an statutum disponat per verbum *lucretur*, quo casu mulier de dote testari non potest; an vero per verbum *succedat*, quo casu potest testari, quam distinctionē admisit Rota in causa *Aesina dotis 5. Iunij 1595. coram Illustriss. Blanchetto.* Nam vel quæritur, mulier possit de dote testari in fauorem alicuius, eamq. adimere viro, vel filijs, vel generaliter cui illam attribuit statutum per verbum *lucretur*, & eo casu procedit dictum Castren. Aut quæritur, an mulier possit testari iuxta dispositionem statuti, & iste est huius dubij casus, quem Castren. non tangit, & quem affirmatiuè Rota resoluit in duabus causis, quarum mentio fit in supradicta decisione bo. me. Littæ.

3 Stātē autem quod in terminis statuti Vrbis mulier de dote testari possit, dummodo se conformet illius statuti dispositioni: non est cur Sextilia impugnet Dianæ testamentum. Nam quantum attinet ad Marcum Antonium maritum Dianæ & Sextiliæ patrem cum statutum illi deferret lucrum dotis, non simpliciter, sed cum onere illud reseruandi liberis, huiusmodi lucrum est in effectu vsusfructus dotis, *Gabr. cons. 13. num. 31. lib. 1.* Ideoque cessat omnis impugnatio ex quo illi fuit relictus vsusfructus, nedum dotis, sed etiam bonorum paraphernalium, & quoad liberos, cessat etiam impugnatio, quandoquidem de proprietate dotis, & bonorum omnium Diana disposuit ad fauorem vnius ex illis, reseruata alijs legitima. Nec statutum quoad illos ius aliquod nouum induxisse, sed solummodo legitimæ successionis iura conseruasse illis videtur, vt per *Cuman. cons. 48. in fin.* De iure autem mulier cuilibet ex filijs quamlibet suorum bonorum portionem assignare potest, *l. hac edictali. vers. sin autem non æquis portionibus. C. de sec. nupt.* dummodo alijs legitimam reseruet. *Bal. cons. 80. & consil. 356. lib. 5. Dec. cons. 245. num. 2.* Itaque in omni eo modo intelligendum foret statutum, nedum vt ista testandi prohibitione satis per se odiosa, minusquàm fieri potest, corrigatur ius commune, iuxta tradita in terminis per *Ias. cons. 127. num. 7. lib. 1.* verum etiam quia id expressè voluisse videtur statuentes, qui postquam dixerunt dotem esse reseruandam liberis communis matrimonij, addiderunt hæc verba, *iuxta iuris dispositionem.*

4 Sed quod intentio statuti fuerit non aliquid disponere in fauorem filiorum, sed solummodo restringere lucrum marito concessum de tota dote, patet, tùm quia verba ad maritum, non ad filios diriguntur, ibi. *quam tamen filijs reseruare teneatur.* Tum propter illam dictionem *tamen*, quæ est limitatiua, & restrictiua, *l. pro herede. §. quid tamen. ff. de acquir. hæred. Ruin. cons. 1. nu. 12. lib. 4.* Tum denique, quia quoad maritum adest verbum *lucretur*, quoad filios autem verbum *reseruare*. Quibus accedit quod statuta lucrum differentia strictissima sunt, & intelligenda eo casu tantùm, in quo expressè loquuntur.

5 Itaque non obstat aliud statutum eod. lib. cap. 134 quod exstantibus liberis, & marito dotem lucrante, dat vxori facultatem testandi pro anima sua de decima parte dotis tantùm. Nam stant simul

quod

quod mater inter liberos vt voluerit, pro anima, verò de decima parte tantùm testari possit; deinde ista facultas testandi de decima est concessa vxori in casu lucri quod facit maritus de tota dote, quia cum per illud lucrum ablata sit vxori facultas testandi de dote, nisi inhærendo statuti dispositioni, vt dictum est, statuentes voluerunt illi indulgere facultatem testandi de decima parte pro anima, & propterea ista concessio decimæ partis, & tacita denegatio in reliquo cēsetur restricta ad terminos lucri, & fauore illius cui lucrum conceditur; ideoq. intelligitur vbi agitur de mariti præiudicio, non autem vbi de præiudicio filiorum, quibus statutum aliquod lucrum non defert; nec facit quod in hoc statuto fiat mentio de existentia liberorum; nam facta fuit . . . . & restrictionis causa.

6 Quādoquidem cum duobus casibus lucrum marito deferatur, scilicet quando extant, & non extāt liberi, statutum se declarat, quod loquitur tantùm in casu quando liberi extant, quia tunc cum maritus lucretur totam dotem, mulier sine ista concessione non posset de aliqua parte testari; quando autem liberi non extant, vir lucratur quartam tantùm partem dotis; ideoq. cum mulier de alijs tribus testari non prohibeatur, non applicatur illo casu concessio statuti, indulgens vt de decima parte disponere possit. Et confirmatur ista statuti concessio circa matris arbitrium, ex quo respectu lucri quod facit vxor in bonis mariti extantibus liberis, idem statutum Vrbis disponit quod mulier canere debeat de restituendo non simpliciter filijs, sed quibus de iure.

7 Non obstat quod Octauius non esset filius Dianę, sed nepos, quod Agapitus Octauij pater esset superstes. Nam illud nihil ad Sextiliam, quæ non est hęres Agapiti. Deinde cum statutum reseruet dotem liberis, certum est eorum appellatione venire nepotes, *l. liberorum appellatione. ff. de verbor. signific. l. 2. §. non solum. in fin. de excus. tutor l. 3. §. emancipatos. ff. de assigna. liber.* & bene in propo. *tex. in l. si dotali. ff. solut. matrim.* vbi stipulatione interposita, vt liberorum nomine dos apud maritum resideat, nepotum quoque nomine dos retinebitur. Nec illa verba statuti ad liberos communis matrimonij, restringunt nomen liberorum ad filios, sed sunt posita ad excludendos filios alterius matrimonij, quos maritus ex alia vxore habere posset. Atque ex ijs, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Romana Donationis.

Veneris 19. Martij 1607.

ARGVMENTVM.

Fideicommissaria bona possunt alienari de consensu illius, qui ad fideicommissum vocatus est. Cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissaria bona alienari possunt de consensu illius, qui ad fideicommissum vocatus est.*
Venditio facta cum pacto de retrouendendo, retrouenditione sequuta habetur pro non facta, ibid. in fin.

2 *Dominij reseruatio donec rei venditæ pretium fuerit solutum, soluto pretio expirat.*
Actuum correspectiuitas ex eorum proximitate arguitur, declara vt num. 4.
Coniectura cessant in claris, ibid.

DECISIO CXLI.

1 CVM D. Honnphrius Mutus prætenderet purificatum esse quoddam fideicommissum ad sui fauorem super duobus casalibus, possessis per D. Francisc. Scapuccium; excipiebat Scapuccius Mutū vsque de anno 1588. in forma amplissima consensisse venditioni dictorum casalium factę per Horatium patrem D. Muti, & propterea nullatenus contra casale alienatum competere sibi regressum, ad not. per Bart. & alios *in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. oblig.* Verùm quia multa replicabantur pro parte Muti; propterea dedi dubium, an instrumentum factum de anno 1588. obstaret D. Honuphrio Muto? & Domini negatiuam partem amplexi fuerunt, ea ratione, quia illa non fuit venditio simplex, sed cum pacto de retrouendendo infra septennium; vnde cum infra illud septennium Horatius venditor retroemerit casalia, prior venditio euanuit, & est habenda, ac si facta non fuisset, *l. 2.* cum ibi not. per scriben. *Cagnol.* præcipuè *nu. 174. C. de pact. inter empt. & vendit. Bart. in l. in diem num. 2. ff. de aqu. arcen. Dec. cons. 88. num. 3.* cum alijs ad eandem rem benè cumulatis per D. Vgum Vbaldinium, quæ placuerunt Dominis.

2 Non obstat, quòd Scapuccius non retrouendiderit liberè: sed cum reseruatione dominij, donec sibi fuerit satisfactum de scutis decem nouem millibus, quia illis solutis, & ista reseruatio expirauit *Socin. iun. cons. 86. lib. 4.* & allegata fuit decisio in causa *Romana nullitatis censuum 9. Decembris 1601. coram R. P. D. meo Lancellotto.* De solutione autem dictorum scutorum 19000. non videtur dubitandum, stante vltima venditione facta eidem Scapuccio per quondam Horatium de eisdem, & ali s duobus casalibus, inqua venditione fuit excomputatum dictum pretium 19000. debitorum per Horatium; vltra quod cum prætensio Honuphrij non capit vniuersa casalia, sed dimidiam tantum partem illorum, remanet satis cōsultum Scapuccio pro scutis 19000.

3 Non obstat quod Scapuccius retrouendiderit cōditionaliter, & correspectiuè ad venditionem liberam faciendam per Horatium eadem die, & coram eisdem Horatio, & testibus, prout fuit facta, ex quo infertur, quod si ista vltima venditio non est libera, stante prætensione D. Honuphrij super casalibus, cessat retrouenditio, & inde remanet firma prima venditio, cui D Honuphrius consensit; nam omisso quòd retrouenditio non fiebat à D. Scapuccio ex causa voluntaria, sed ex causa necessaria, nempe in vim pacti de retrouendendo appositi in prima venditione, & propterea non poterat Scapuccius imponere nouas conditiones in præiudicium Honuphrij, qui interuenit in prima venditione, & non in retrouenditione, ad not. per *Bart. in d. l. in diem. ff. de aq. pluu. arcen.* fuit responsum, nullibi apparere, quod retrouēditio fuerit facta per Scapuccium correspectiuè, & sub conditione, quod casalia sibi denuo liberè venderentur, quinimò potius apparere de contrario tām ex instrumento retrouenditionis, ibi, *spontè, &c. ad effectum vt dictus D. Horatius*

possit dicta casalia liberè vendere cuicumque perso-ræ, &c. retrouendidit, &c. quàm ex alio instrumẽto vltimæ venditionis, in fi. & cum sit, ibi, quam idem D. Francisc. qui licet, &c. tamen post dictam retrouenditionem obtulit se empturum casalia prædicta, &c. ex quibus verbis apparet Horatium nullatenus ex instrumento retrouẽditionis fuisse obligatum denuo vendere eidem Scapuccio, & ideo vltimam venditionem factam per Horatium Scapuccium fuisse spontaneam, & absque vlla dependentia à prioribus contractibus.

4 Nec facit, quod tàm retrouenditio, quàm vltima venditio fuerit facta coram eodem Notario & testibus, ex qua proximitate actuũ solet argui correspectiuitas, Bald. in l petens n. 54. C. de pact. Ias. in l. lecta num. 14. ff. si cert. pet. quia fuit responsum, Primò stantibus declarationibus supra ponderatis cessare coniecturam correspectiuitatis, quia in claris cessant coniecturæ, ad l. ille aut ille, de legat. 3. cum vulg. Secundò fuit dictum quod quando actus incontinenti gesti habent causas diuersas, & separatas, cessat coniectura correspectiuitatis, Mand. qui alios allegat cons. 45. num. 3. lib. 1. Put. decis. 171. lib. 1. Diuersitas causæ apparet, quia retrouenditio dependet à pacto de retrouendendo; vnde non potest inferri, quòd Scapuccius non fecit retrouenditionem, nisi habuisset animum emendi, cùm aliàs vigore primi pacti potuisset cogi ad retrouenditionem, vt per Mandell. vbi suprà; quæ confirmantur ex eo, quod tam prima venditio, quam retrouenditio continet duo casalia tantùm; vltima verò venditio continet quatuor casalia; ex quo apparet, quòd vltima venditio non fuit correspectiua ad retrouenditionem, cum contineat non solum causam, sed res diuersas.

5 Quæ dicebantur de licentia alienandi per Sixtum Papam V. cuius vigore casalia fuerunt facta alienabilia, & potuerunt per quondam Horatium patrem D. Honuphrij semel, atque iterum, & fine licentia D. Honuphrij alienari, visa fuerunt extra dubium, in quo quæritur strictè de instrumento venditionis factæ de anno 1588.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.

Romana Pecuniaria.

Veneris 23. Martij 1607.

DECISIO CXLII.

Impressa est inter alias eiusdem decis. 302. & etiam habetur post Pacif. de Saluian. decis. 147.

R. P. D. SACRATO,
postea S. R. E. Cardinali.

Romana de Sanctacruce.

Veneris 30. Martij 1607.

ARGVMENTVM.

Breuis est decisio, sed plena succo, & substantia, declarans, an permutatio, seu alienatio facta à minore, sine causa, valeat. Quid si in ea adsit decretum Iudicis, & quid si fuerit iuratum.

SVMMARIVM.

1 *Minorum, & pupillorum bonorum alienatio, seu permutatio facta sine causa, nihil valet, vbi contrarius respondetur.*

2 *Decretum iudicis non præsumitur interpositum, cum causa, quando ex instrumento apparet causam expressam, aut esse ineptam, aut falsam.*

DECISIO CXLIII.

1 DVBITAVI, an esset recedendum à decisis in hac causa sub die 29. Ianuarij proximi, & negatiuè fuit resolutum.

Ad primum, quod dicit decisio causam requiri in alienatione rerum minorum, & multo magis pupillorum, Soc. iun. cons. 3. num. 21. lib. 2. cum alijs in decisione allegatis, replicabatur non esse necessariam causam, quia res, quæ accipitur per minorem in permutationem, fertur pro causa, Alciat. in l. alienationis, num. 3. ff. de verb. sign. Sed contrarium placuit Dominis, ex l. non solum. C. de præd. minor. quam allegat Soc. loco citato, in qua quidem l. æquiparatur alienatio rerum minoris, quæ fit per venditionem, transactionem, siue permutationem, & meritò, quia minor potest decipi in permutatione, sicut in venditione; vnde sine causa non debet deuenire ad huiusmodi alienationes.

2 Ad secundum, dum dicebatur in decisione cessare præsumptionem causæ, quæ aliàs oritur ex decreto iudicis ex eo, quod in contractu fuerunt expressæ causæ minus sufficientes, nempè quod partes faciebant contractum ex causis eorum animum mouentibus, & quod Episcopus, cum quo fiebat permutatio, non erat curaturus suam vineam, replicabatur illam expressionem ex causis animum eorum mouentibus nihil certi continere, & proinde non excludi, quia vera causa potuerit interuenisse, prout in dubio præsumitur propter decretum iudicis, vt in Romana de Grandis coram R. P. D. meo Decano cum allegatis; verum Domini censuerunt ex illa expressione causæ ineptæ, nempè quod permutatio fiebat, ne vinea Episcopi, cum quo fiebat permutatio, remaneret deserta, & ex alio, quod partes faciebant ex causis eorum animum mouentibus satis colligi, quod partes partim motæ fuerũt ex causa notoriè falsa, partim incognita iudici, ex quo illam animo retinebant, & cum ista præsumptio colligatur ex eodemmet instrumento permutationis, & multum per se vrgeat, videtur præferenda illi præsumptioni generali, quæ aliàs est pro iudice; tum quia specialior, l. cum indebito, vbi not. Bart. in summario, ff. de probation. tum quia efficacior, l. Diuus, vbi gloss. in verb. existiman. ff. de restit. in integr.

3 Maior difficultas fuit circa tertium fundamentum, an scilicet, subsisteret, quod dictum est in decisione, iuramentum impuberis non supplere defectum causæ negatiuam, quippe tenentibus aliquibus ex Dominis, per decis. Put. 145. lib. 3. & per allegata per Guttier. de iuram. confirmat. part. 1. cap. 47. nu. 14. Nihilominus cæteri Domini transierunt cum decisione Imolen. 24. Maij 1600. coram R.P.D. Iusto, concurrentibus duobus præcipuis in hoc casu. Primum est quod causæ expressæ sunt ineptæ, vnde sumus in terminis minus fortibus, quàm quando nulla causa fuit expressa,

quia

quia (vt dictum fuit in alia decisione) expressio causæ ineptæ facit cessare præsūptionem melioris causæ tacitæ, & inde magis apparet de errore contrario consensui, sine quo non solùm in minore, sed etiam in maiore iuramentum amittit suas vires, *Put. decis. 205. in fin. lib. 3.* Secūdum est, quòd non sumus in minore, in quibus terminis loquitur *authen. Sacramenta puberum. C. si aduers. vendit.* sed in impubere, & licet alta quęstio sit inter Doct. ad authen. procedat etiam in impubere, qui est proximus pubertati, vt erat D. Bartholomæus, & communem pro affirmatiua attestantur. *Addent. ad glos. in verb. impuber. in d. authen.* Attamen negari non potest, quin intellectus impuberis non sit magis imbecillis quàm minoris: qua ratione multo plura sunt à legislatoribus constituta pro regimine pupillorum, quam minorum; vnde & hoc cum cæteris considerabile visum fuit ad id, quod iuramentum in hoc casu non habeat supplere defectum causæ.

Et ita fuit conclusum &c.

* *Impressa est apud Picum de Contract. lib. decis. 32.*

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S. R. E. Cardinali.

Veliterna Bonorum.

Lunæ 2. Aprilis 1607.

ARGVMENTVM.

Dominium non probatur ad fauorem emptoris ex instrumento venditionis, nec ex testibus de confessione deponentibus. Item possessio vacua requiritur pro initio præscriptionis, nec sufficit possessio, quæ potuit esse iure familiaritatis.

SVMMARIVM.

1 *Reo & possessori sufficit vincere per nō ius actoris. Confessio præualet alijs probationibus, ibid. & num. 3. vbi quod præualet testibus.*
2 *Venditionis instrumentum non probat dominium ad fauorem emptoris.*
Identitas bonorum est probanda, ibid.
Testis deponens de possessione aliquo titulo, debet reddere rationem ex quo dictus titulus comprobatur, ibid.
4 *Præscriptio sine possessione non datur.*
Præscriptio in sui initio requirit naturalem adoptionem vacuæ possessionis, ibid.
Præscriptio non procedit, vbi possessio potuit esse iure familiaritatis, ibid.

DECISIO CXLIV.

1 PROPOSITO dubio, an sententia Rotalis esset confirmāda fuit die 19. Februarij proximè præteriti dilata resolutio, quia informantes pro Alexio cumulauerunt ea omnia, quæ in alia instantia tribus dubijs fuerunt discussa. Prædicta autem die 2. Aprilis solo Rectore informante in Alexij cōtumaciam, Domini censuerunt sententiam esse confirmandam, quia consideratis R. P. D. mei Lancellotti decisionibus, apparuit responsum esse illis omnibus, quæ pro Alexio tunc allegata, & nunc repetita reperiūtur. Cum enim ageret Alexius tanquam filiolatus per Rectorem quibusdam bonis, & probatio primi extremi, seu possessionis esset valde turbida, fuit dictum quòd videretur de bono iure. In quo iudicio licet Ecclesiæ vti reæ & possidenti sufficeret vincere per non ius Alexij, tamen quòd bona, de quibus agitur, spectent ad Ecclesiam, probatur per confessionem tàm Alexij, quàm Aurelij eius patris, qua probatione nulla maior potest haberi, *l. cum te. C. de transact. Socin. cons. 24. n. 8. lib. 3. Rolan. cons. 21. num. 7. lib. 1. Surd cons. 60. num. 1. lib. 1.* 2

Non obstat allegatus illarum cōfessionum error. Nam Domini iterum approbando responsiones in decisionibus datas, & inhærendo maximè illi, quæ ex facto oritur, dixerunt ex decisione facta de anno 1473. inter Petrum Gorum, & Ioannem, in qua totum Alexij fundamentum cōsistit, nihil desumi posse, nisi quòd Petrus, cuius se successorem dicit Alexius, possidebat quædam bona in eodem loco, in quo sita sunt ista, quæ hodie possidet Ecclesia, & quæ Alexius sua esse prætendit: sed cum in illorum bonorum diuisione sua etiam portio obtigerit Ioāni Capellæ fundatori & qui Capitulum hæredem instituit, vt patet etiam ex alio diuisionis instrumento de anno 1494. quod licèt in actis nō productum, tamen in fine sui summarij dat nunc Alexius, neque exprimatur in dicta diuisione, quæ illorum bonorū quantitas assignata fuerit Ioanni, neque Alexius aliquo modo doceat quod ista bona hodie possessa per Ecclesiam sint in maiore quantitate, quàm esse deberent, non potest inferri quod Ecclesia potius possideat ista quæ fuerunt in portione Ioannis fundatoris.

Nec facit quod Alexius hodie nulla possideat bona in illis locis. Nam non ideo tenetur Ecclesia de illis repræsentandis, & cum in illis locis reperiantur diuersæ priuatorum possessiones, potest esse quod aliquis ex Petri hæredibus alienauerit quæ in dicta Petri portione contigerant: vnde quatenus etiam probaretur, quod Ecclesia illa bona possideat, potest esse quod in illam transierint aliquo titulo post diuisionem; quandoquidem confessiones Aurelij & Alexij sunt posteriores illis diuisionibus.

Nec obstat quod quidam Thomas Celsus testis datus in priori Alexij summario nu. 4. videatur super 7. articulo deponere quod Aurelius possidebat quædam bona confinia bonis Ecclesiæ. Nam iste testis est vnicus, nec probat id ad quod inducitur. Et dato quod Aurelius aliqua bona in istis locis possederit, non continuo sequitur quod fuerint illa, quæ hodie possidet Ecclesia.

2 Eadem ratione non obstant emptiones quæ de annis 1484. & 1524. in istis locis per Alexij authores facta prætenduntur. Nam desumuntur ex scripturis non productis, & de vnā constat per vnam tantum enunciatiuam: in altera autem non probatur quòd venditor fuerit dominus, *ad not in l. sific. §. 1. de lega. 1. Alex. cons. 182. post num. 1. lib. 7 Socin. cons. 266. num. 9. lib. 2. Dec. cons. 221. post num. 5.* & vno verbo sufficit non apparere quod illa bona empta sint illamet, de quibus hodie agitur, licet fuerint in eodem agro, seu prato, *Alex. d. cons. 182. n. 1. circa med. Decian. cons. 87. nu 8. lib. 3.* tradunt *Bart. in l. demonstratio falsa. ff de condit & demonstrat. & Ioan. Andr. in c. auditis. de restit. in integr.*

Non obstant diuisiones factæ inter Aurelium, & q. Marcum, & inter filios Aurelij, quia nec illæ productæ sunt, nec possunt probare contra Ecclesiam, quæ in illis non interuenit, atque ex ipsius Alexij con-

confessione apparent facta in Ecclesiæ fraudem.

3 Non obstant testes: nam illi deponentes de possessione, non probant dominium, *Bart. in l.penult. ff. de condit.inst. Bald. in l.cum rer.in 3. notab. de probat. Castren.cons.* 169. *nu.3. lib.1. Alex.d.cons.* 182. *num* 1. *Dec.d.cons.* 221. *num.* 5. & in omnem euentum superantur prædictis Alexij cõfessionibus, latè *Surd. d cons.* 60. *lib.* 1. Nec etiam ad effectum probationis primi extremi in spolio sufficiunt, nedum quia fuerunt inter alios examinati, non autem in spolij iudicio, sed etiam quia cum Rectores istius Capellæ fuerint, primum patruus, deinde successiuè tres fratres Alexij, qui semper in communi vixerunt cum Aurelio Alexij patre: licèt testes deponant quod Aurelius possedit ista bona vti propria, & paterna; tamen cùm nullam reddant rationem, nec deponant de aliquo facto, ex quo dominium, vel successio paterna comprobetur *Bald. & Decius in locis præallegatis, Caputaq. decis.* 279 *in* 5. *par.* 1. magis est quod ista possessio fuerit iure familiaritatis, & merito ex his, & alijs rationibus Rota censuit, vt supra dictum est, probationem primi extremi esse valde turbidam.

4 Atque hinc tollitur etiam præscriptio, qua in subsidium nititur Alexius. Nam præter quod circa tempus possessionis testes non videntur conuenire, nec tantum tempus concludere, quod præscriptioni sufficiat; fuit responsum, quòd cum præscriptio non detur sine possessione, *l. sine possessione. ff. de vsufruct.c. fine possessione. de reg.iur.in* 6. *Oldrad. cons.* 154. *Pa. if.cons.* 92. *nu.* 39. *lib.* 3. *Aym.cons.* 71. *n* 3. possessio turbida non potest constituere clarã & legitimã præscriptionem, quandoquidem ad initiũ præscriptionis requiritur naturalis adeptio vacuæ possessionis, *Bald.cons.* 2. *&* 3. *lib.* 5. & vbi contingit præsumptio quòd possessio fuerit iure familiaritatis, non procedit præscriptio, vt benè *Alex. cons.* 213. *num.* 11. *lib.* 2. idq. optima ratione, quia cùm possideret Rector, cuius familiaritatis occasione Aurelius etiam dicitur possedisse, non potuit contra dictum Rectorem possidentem currere præscriptio, *Bald cons.* 202. *in princ. vers.item quia commune. lib.* 2.

Et ex his fuit conclusum, sententiam esse confirmandam.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Hierosolymitano.

Romana pecuniaria.

Luna 2. Aprilis 1607.

ARGVMENTVM.

De indebiti solutione quando repetitio locum habeat, Quis indebitum fuisse solutum probare teneatur, & quid etiam de solutione facta ab eo, qui scienter indebitum soluit. An isto casu præsumatur scientia, vel ignorantia? An donatio, & an in ea requiratur insinuatio.

SVMMARIVM.

1 *Indebitum fuisse solutum an probare debeat is, qui soluit, an vero is, qui solutionem recepit.*

Enunciatiua verba probãt inter easdem personas, non inter alias, præsertim quando vnica tantum est enunciatiua, & non sumus in antiquis, & aliàs, vt num. 3.

Scriptura priuata nisi fuerit recognita, nihil probat, ibid.

4 *Confessio de recepto facta à muliere non subsistit, nisi constet de reali numeratione.*

Mulier non potest facere confessionem de recepto sine solemnitatibus requisitis à statuto vrbis, ibid.

5 *Fidei non facit fidem, præsertim si respiciet commodum facientis fidem.*

Testis deponens ad sui commodum, & exonerationem non probat, ibid.

Testes examinati in vna causa, non probant in alia, ibid.

Indebiti repetitio tunc demum competit, quando quis per errorem, & ignoranter soluit, secus si sciens soluit, nu. 6. *&* 7. *& in dubio an quis præsumatur soluisse scienter, vel ignoranter, nu.* 7.

Donare videtur qui nullo iure, nulloq. cogente imperio aliquid concedit, num. 6 *in fine. Numquid autem in ista donatione requiratur insinuatio, num.* 8. *& seq.*

DECISIO CXLV.

1 HÆREDES bon. me. D. Fantini Archiepiscopi Cusentini, contendunt dictum Archiepiscopum soluisse scuta mille D. Lucretiæ Paluzzellæ in causam redemptionis cuiusdam census eiusdem summæ, pro quo Archiepiscopus tenebatur Dominis Alexandro & Paulo fratribus dictæ Lucretiæ, & quod ista solutio de ordine dictorum fratrum fuisset facta. Sed quia prædicti hæredes contra dictos fratres Lucretiæ succubuerunt, ex eo quod de illorum ordine ad dictam solutionem Lucretiæ faciendam non constabat, hæredes contra Lucretiam repetitionem dictæ summæ conditione indebiti intentarũt quadam apocha nixi, dicentes Lucretiam fassam fuisse receptionem ab Archiepiscopo prædictæ summæ, quin & q. Antonio Tonello teste de visu receptionis dictorum scutorum mille deponente, item & alio teste de confessione extraiudiciali ipsius Lucretiæ circa dictam receptionem, quamuis nulla summa specificata, testante: vnde dubitaui, an constaret D. Lucretiam habuisse d. scuta mille à prædicto Archiepiscopo, ita vt illius hæredibus illa restituere teneretur? Et Domini dixerunt Lucretiam non teneri ad prædictam restitutionem, ex sequentibus.

2 Primò, quia cum prædicti hæredes repetant ista scuta mille à Lucretia ex condirione indebiti, illis incumbit onus probandi concludenter indebitum, ex *text in l.cum de indebito. ff. de probat.* vbi tradunt *Bart. & Doct. & Alex. cons.* 83. *nu.* 1. *lib.* 1. *Federic.de Sen. cons.* 54. *nu.* 2. & quamuis iuxta *text. in d.l. cum de indebito*, huiusmodi onus probationis incumbat recipienti si solutionem sibi factam negauerit, hoc tamen procedet in casu, quo agens conditione indebiti solutionem probationibus legitimis probasset, iuxta *in eadem l. cũ de indebito.* Vnde cum isti hæredes Archiepiscopi non probauerint istorum scutorum mille solutionem Lucretiæ fuisse factam, sequitur absque dubio quòd ad ipsos spectat onus probandi indebitum, quæ negatiua erit difficilis probationis, iuxta *text. in Lector. C. de probat. Alex. d. cons.* 83. *lib.* 1. præcipuè cum non constet solutionem factam fuisse Lucretiæ prætextu alicuius scrip-

scripturæ, ex qua soluens putasset ad solutionem teneri, iuxta tradita à *Bart. & ab Alex. vbi suprà.*

3 Quod autem hæredes solutionem Lucretiæ factã legitimè non probauerint, constat, quia apocha, qua nituntur, fuit confecta præcipuè, & principaliter inter Lucretiam, & Tonellum pro computo saldando inter ipsos, & ad liberandum Tonellum à scutis 725. consumptis pro expignorandis quibusdam bonis Lucretiæ: secundariò autem, & enunciatiuè in ista apocha proferuntur illa verba, *scutorum 725. quæ pro me habuit à D. Fantino*, quæ enũciatiua quoad D. Fantinum, & illius hæredes, qui in ista apocha non interuenerunt, non probat, iuxta *Innoc. in c. cum inter R. de elect. & Ang. in l. cum aliquis, de iur. deliber.* qui tenent enunciatiuam inter easdem personas, non inter alias probare, tradit *Vital. de clausul. in rubr. enunciatiua verba in contractibus, num. 1.* præcipuè cum sit vnica enunciatiua, & non simus in antiquis, & sit in actu extraiudiciali facta, & ante litem, illiusque contestationem, & emissa propter aliud, & tunc non probet, ad trad. per *Bald. in l. Titia, in princ. de legat. 2.* & per *Ioseph. Ludou.* qui alios refert, *decis. 33. nu. 11.* & cum non fuerit producta ab hæredibus D. Fantini parte citata in hoc iudicio, *l. de vnoquoque. ff. de re iud.* nec fuerit formiter recognita, prout oportebat, cum esset scriptura priuata, ad trad. per *Paris. cons. 115. nu. 5. lib. 4.*

4 Tum quia quamuis contineat confessionem de recepto, facta à muliere non subsistit, nisi constet de reali numeratione. *l. vlt. §. si quis autem.* vbi *Bart.* & alij, *C. mandat. Ias. cons. 172. nu. 6. lib. 2.* motus ea ratione, quia vbi requiritur verus actus, non sufficit sola confessio; tum etiam, quia quamuis esset recognita formiter, illam non potuit facere mulier sine solemnitatibus requisitis in contractibus mulierum, iuxta statutum Vrbis 151. *lib. 1.* Tradit *Put. decis. 7. & 55. lib. 3. Cesecent. decis. 2. de confess.*

5 Nec refragatur fides eiusmodi Archiepiscopi, cũ non faciat fidem, ex *Cephal. cons. 384. num. 21. & seq. Decian. cons. 51. num. 7. lib. 2.* & tendat incommodum, & exonerationem ipsius Archiepiscopi, illiusque hæredum, quo casu etiam in forma testis deposuisset, non probaret. *l. deferre. §. idem decreuerunt,* vbi *Bart. ff. de iur. fisc. Castren. cons. 301. in vlt. dub. lib. 1. Aym. cons. 99. num. 2.* Nec testes obstant, cum fuerint examinati in alia causa, & sic non probent in ista. *Alex. cons. 74. num. 9. lib. 6.* saltem plenè, ex adductis per *Menoch. cas. 111.* & Antonius Tonellus, quia deponit Archiepiscopum coram ipso teste soluisse Lucretiæ dd. scuta mille, rogasseque testem quod ex illis vellet accipere dicta scuta 725. quibus quædam pignora Lucretiæ recuperaret, postea idem testis non recordari habuisse vnquam à D. Fantino summam aliquam pecuniæ restituendam Lucretiæ, ex quibus aliquo modo varius, & non constans videtur, & vtcumque sit, est singularis & familiaris inducentium illum. Secundus autem testis deponit de auditu ab eodem Antonello, & à Lucretia, & non exprimit summam, & dicit tunc temporis neminem fuisse præsentem, ex quo videtur singularis, & istæ probationes non possunt coniungi, cum quælibet in suo genere sit imperfecta *Gabr. de probat. concl. 1.*

6 Vlteriùs quia tunc competit indebiti repetitio, quando quis per errorem soluit: secus autem, si sciens soluit. *§. is quoque Instit. quib. mod. re contrah. oblig. l. cuius per errorem dati repetitio est, eius consulto dati donatio est. 54. ff. de reg. iur. l. 1. ff. de condict. indeb. l. 1.* vbi *glos. in verbo indicati, vers. sextus, & l. indebitum solutum sciens non repetit. C. eod. glos. verbo per errorem, in d. §. is quoque, glos. in d. l. cuius per errorem, & glos. in l. eleganter. §. fin. verbo dupli vers. secundus quando. ff. de condict. indeb. glos. in d. l. 1. C. de condict. indeb. verbo indicati. vers. sextus,* & vtrobique *Bart.* & particulariter *in d. l. eleganter. §. fin. nu. 7. vers. secundus casus est,* & reddit rationem, quia incipit esse debitum respectu causæ proximæ tacitè subintellectæ, scilicet donationis, quia, vt dicit *Bal. in d. l. 1. num. 2. C. de condict. indeb.* soluens indebitum videtur donare, quod probatur expressè *in d. l. cuius per errorem.* Et hoc in tantum procedit, vt qui sciens soluit indebitum, tali animo & mente, vt postea repeteret, nullatenus poterit illud repetere, ex text. expresso *in l. quod quis 50. ff. de condict. indebit.* Et facit cum donare videatur, qui nullo iure, nulloque cogente imperio aliquid concedit. *l. donari de donat. Bart. in l. 1. num. 3. vers. donari, de condict. indeb.*

7 Quod autem per ignorantiam indebitum fuerit solutum, tenetur soluens & ex condictione indebiti agens probare, iuxta text. *in d. l. cum de indebito.* ibi, *& ideo eum, qui dicit indebita soluisse, compelli ad probationem, quod per dolum accipientis, vel aliquam iustam ignorantiæ causam indebitum ab eo solutum sit, & nisi hoc ostendit, nullam eum repetitionem habere.* Vnde cum huiusmodi ignorantiæ, & erroris probatio hæredibus Fantini incumberet, illudque non probauerint, intrat dispositio *text in d. l. cuius per errorem,* & doctr. *Bart. in d. l. eleganter. §. fin. nu. 7.* quod tali casu pecunia sic soluta incipit esse debita respectu causæ proximæ tacitè subintellectæ, scilicet donationis, & intrant cætera iura, & doctrinæ ad hoc suprà adductæ, taliter quod ex illis non possit dici Fantinum indebitè soluisse Lucretiæ prædictam summam, sed ex causa tacita donationis subintellectæ, cum nõ ignoranter talem solutionem fecerit.

8 Sed videtur vrgere doctrina *Bart. in l. 1. num. 2. vers. ego sic. ff. de donat.* tenentis quod quando soluitur indebitum vtraque parte sciente, sit donatio, & requirat insinuationem, per *text. in l. si donationis C. de contrahend. empt. & l. nuda. ff. eod. & l. imaginaria. ff. de reg. iur.* ibi, *inspicitur causa tacita ab vtraque parte subintellecta, vt in l. fin. in fin. principij. C. de iur. dot.* vnde videtur quod deficiente quod ista donatio inducta ex solutione scienter indebiti facta, non dicitur propriè donatio, sed quædam irreuocabilis datio, vt dicit *glos. in fin. d. l. cuius per errorem. & glos. in verbo liberalitatem, in l. 1. ff. de donat.* & ibi *Bart. num. 2. & Aug. in princ. & Roman. num. 1. & Castren. num. 4. in fin. & Alberic. num. 4.* Ex quo prædicti Doctores inferunt in ista donatione non requiri insinuationem, quamuis excedat 500. solida, per *text. iuncta glos. magna in vers. Nam sicut, in l. vnica, C. de plus petit.* quia ex causa putatiua transfertur dominium, non verò ex causa donationis, & ideo non dicitur propriè donatio, nec requirit insinuationem.

Et

9 Et quamuis prædicta doctrina Bartoli requirens insinuationem in donatione inducta ex solutione indebiti, vtraque parte sciente procederet. Nihilominus *Bart. ibid. in dicta l. 1. num. 2.* dicit, quod si indebitum soluatur sciente soluente, recipiente verò credente, causam solutionis adesse, quod tunc non possit dici donatio, sed quædam irreuocabilis datio, non indigens insinuatione: quam doctrinam sequuntur *Paul. Alberic. & Angel. vbi suprà*, vnde cum ex supradictis colligatur Archiepiscopum scuisse non adesse causam soluendi istas pecunias, aut saltem ignorantiam, & errorem non probasse, & quod Lucretia credebat causam adesse, propter quam ad dictam solutionem Archiepiscopus teneretur, sequitur quod ista solutio dicetur irreuocabilis datio, in qua non fuerit opus insinuatione. Et quamuis hæredes dicant Archiepiscopum soluisse istas pecunias Lucretiæ ex causa ordinis fratrum pro excomputatione censua, ista causa est falsa, siquidem de tali ordine non constat, vt latè *in decis. bon. mem. Littæ* 26. *Octobris* 1601. *in causa inter istos hæredes, & fratres de Palazzellis*, ex quo prædicti fratres contra hæredes obtinuerunt, vnde intrat dispositio *text. in l damus*, & ibi notat *Bartol. nu. 1. ff. de condict. indeb.* quod in solutione facta ob causam præteritam, si causa falsa sit, repetitio indebiti non competit.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.

Spoletana bonorum.

Veneris 4. Maij 1607.

ARGVMENTVM.

Plura adducuntur ad probationem possessionis antiquæ vltra centum annos, de quibus sigillatim in summario.

SVMMARIVM.

1 *Possessio probatur ex instrumentis antiquis, vbi maximè, si sint effectuata, & concurrant adminicula.*

2 *Locatio comprehendit omnia ea, quæ continentur intra fines rei locatæ.*

3 *Verba posita ad ampliandum non operantur restrictionem.*

Relatio debet fieri ad immediatè præcedentia. ibidem.

Loquutio generalis omnia comprehendit. ibid.

Possessio præsens declarat possessionem in præteritum. ibid.

4 *Pensionis quantitas debet considerari de tempore locationis.*

5 *Possessio non alteratur ex cultura rei ab alio possessæ.*

Probatio de auditu in antiquis concurrentibus adminiculis est considerabilis. ibid.

6 *Testes probant etiam extra articulum, quando iurarunt super tota causa.*

7 *Testis à parte aduersa inductus magis probat contra ipsam.*

8 *Testes inter alios examinati si sint mortui, faciunt semiplenam probationem.*

DECISIO CXLVI.

CIRCVMSCRIPTIS probationibus Abbatis, fuerunt in hac positione consideratæ solummodo probationes ciuitatis, ex quibus visum fuit Dominis constare de dicta ciuitatis possessione 100. annorũ. Et quidem quoad montes, cum ipsi pro Abbate informantes agnoscunt possessionem ciuitatis continuatam ab anno 1440. vsque nunc, idque pro præsenti resolutione sufficiat, non est operæpretium enumerare probationes, quas longè antiquiùs repetitas habere prætendunt informantes.

1 Quo verò ad terras cultas ciuitatis, dat instrumenta locationum ab anno 1443 quibus instrumẽtis sine dubio probatur possessio, quia sunt plura, & antiqua, atque ex his quædam etiam effectuata apparent, & insuper concurrunt adminicula ex plurimorum testium depositionibus. *Soccin. cons. 106. lib. 3. Aym. cons. 54. num. 11. Gabr. de locat. conclus. 4. num. 17.*

2 Nec subsistit quod dicta instrumenta intelligenda sint de montibus & terris incultis. Nam ista distinctio confunditur per instrumentum locationis factæ de anno 1443. quod indistinctè continet territoria, & tenimenta castrorum Regoniti, & Petani, ideoque cum non negetur, quin terræ cultæ sint infra fines territorij dictorum castrorum, non potest dari ratio, quare non illæ etiam veniant in dicta locatione, *l. ædē sacra. §. 1. de contrahenda emptione. l. fundi, in princip. & l. limes. ff. de act. empt. Natt. cons. 204. num. 1. vol. 1. Roland. cons. 46. num. 35. & 50. vol. 3.*

3 Et melius eadem distinctio confunditur per aliud instrumentum locationis de anno 1457. in quo expressè locantur omnes & singulæ terræ cultæ, & incultæ, montes, colles, plana, valles, & omnia & singula tenimenta spectantia, & pertinentia ad castra, & communitates Regoniti, & Petani, idque ad tẽpus annorum 15. & pro pretio florenorum 75. qui tunc per conductores soluti fuerunt in pecunia numerata. Nec obstant illa verba, *spectantia, & pertinentia ad castra, & communitates*, quia posita sunt ad ampliandum, non ad restringendum, *Surd. decis. 241. num. 20.* & cum referantur non ad terras cultas, sed ad tenimenta, tanquam ad verbum immediatè præcedens, *l. si idem cum eodem, ff. de iurisd. omn. iud.* important omnia quæ sunt de territorio, & in terminis dictorum castrorum, quia generalis locutio omnia comprehendit, vt latè per *Tiraquel. in l. si vnquam, in præfat. num. 118. C. de reuocand. donat.* Et cum hodie ciuitas possideat omnes illas terras, ex præsenti possessione declaratur quæ essent illæ terræ cultæ, tunc locatæ, ad trad. per *Soccin. cons. 145. nu. 2. & 3. & Natt. cons. 120. num. 6. & 8.*

4 Idem colligitur ex alia locatione per eandem communitatem eodem modo facta de anno 1487. pro annis octo, & pretio florenorum 200 Atque ex alia de anno 1496. pro anno vno, & pretio florenorum 50. anticipata solutione; & licèt in illis instrumentis dicantur locationes fieri de terris quæ locari consueuerunt; tamen ex dicta locatione an. 1457. appatet quod omnes terræ etiã cultæ intra limites territorij castrorum locabantur. Nec obstat quod dicitur ex modicitate pensionis colligi quod non omnes cultæ comprehendebantur huiusmodi locationi-

tidnibus. Nam vltra quod apparet locationes successiuè fuisse factas semper pro maiore pretio, & vltra quod talis modicitas considerari debet, attento tempore locationum, *l. si voluntate, C. de rescinden. vendit. Bald. cons. 475. num. 2. lib.* ... & alibi passim, adhuc in instrumentis exprimantur expressè omnes terræ cultæ, in claris non est locus coniecturis.

4 Non obstat quod instrumenta quædam circa solutionem vnius coppæ ex sedecim, non excedant annum 1522. & circa exequutionem modiolorum non prætergrediantur annum 1529. quia ex hoc nõ sequitur quod etiam antea non fierent istæ solutiones, quandoquidem instrumenta hoc non dicunt. Atque de dictis annis potuit incipere exactio quoad terras, quæ forsitan eo tempore redactæ fuerunt ad culturam, & in omnem euentum nõ sequitur, quod in dictis terris alij actus possessorij per prius facti nõ fuerint, vt dictum est de locationibus.

Denique ista distinctio terrarum cultarum, & incultarum confunditur ex depositionibus testium 9. & 10. examinatorum pro parte communitatis, videlicet primi, & à quinto deinceps vsque ad 22. qui deponunt de tempore sui recordatus à 50. 60. & 70. annis de visu, & auditu à suis maioribus hominibus 80. 90. & 100. annorum, Ciuitatem. semper possedisse ista castra tanquam montes, quàm terras cultas elaboratiuas, atque affirmant nunquam vidisse, nec audiuisse quid in contrarium, & dicunt quod dicta castra erant deuastata, & desolata, & propterea terræ non colebantur, sed vt plurimùm erant nemorosæ, & incultæ, quodque posteà tractu temporis cœperunt reduci ad culturam.

5 Quæ cultura sicuti possessionem non alterauerit, per ea quæ deducta fuerunt *in causa Hispalen. iuris vocandi 6. Februarij 1576. coram Cantuccio*; ita Communitas dictam suam possessionem continuauit post culturam locando, & recipiendo responsiones ab illis qui terras colebant, & quidem ex istis testibus aliqui de visu, & recordatu percutiũt annum 1516. & 1517. demptis annis pueritiæ, de auditu autem à maioribus percutiunt tempora longè antiquum, quæ probatio de auditu in antiquis, præsertim concurrentibus alijs adminiculis, est considerabilis. *cap. licet quidam*, vbi not. *de testib. Put. decis. 76. lib. 1.*

6 Nec obstat quod dicitur istas depositiones esse restringendas ad annos 80. iuxta articulum super quo testes deponunt, quia articulus non est simpliciter restitutus ad annos 80 sed habet verba, *& à tempore quo primùm in dictis territorijs cœperunt terræ coli.* Et paulo post dicitur, *& à dictis temporibus vltra & citra.* Deinde testes etiam extra articulum probant, cum super tota causa iurauerint, *Aret. in c. de testib. in 3. notab. de testib. Vestr. in prax. lib. 6. cap. 2. num. 9.* ibique add. sicuti nec restringi debent ad iurisdictionem, & ius pascendi simpliciter, quia vltra articuli, & depositionũ verba generalia, dicitur in specie in articulo 9. quod Communitas fuit in quieta possessione pretia, & responsiones percipiendi, quod intelligi debere de terris cultis, patet ex eorundem testium depositionibus super 3. articulo, dum distinguẽtes inter terras montaneas & cultas, dicunt communitatem consueuisse vendere de montaneis herbaticum, & exigere responsiones de terris cultis.

7 Et iuuantur isti testes depositionibus quinque testium examinatorum de annis 1568. inter ciuitatem & homines Abbatiæ, qui eodem modo, vt suprà dictum est, deponunt, & in specie secundus dicit se audiuisse à quodam Alexandro, qui erat 100. annorum, & obierat ante vrbis direptionem. Atque istius examinis eò magis ratio habenda est, quia Abbas tunc existens habuit de illo notitiam, quin etiam ipsemet se examini subiecit ad fauorem Abbatialium, ad *cap. pen. de sent. & re iud. & l. sæpè, ff. eod. & vtrobique DD.*

8 Iuuantur etiam alijs vndecim testibus examinatis de anno 1535. inter ciuitatem Spoleti, & Communitatem Montis Leonis, quorum plerique licèt sint de Abbatia Ferentilli, tamen de pascuis, & terris cultis deponunt eodem modo, quo superiùs relati, & de visu & recordatu percutiunt tempus vsque ab annis 1474. & 1479. in arca. Nec obstat quod isti testes secundo, & tertio loco recensiti fuerint examinati inter alios, quia nihilominus faciunt semiplenam probationem, cum mortui sint. *Ias. in l. admonendi, nu. 98. de iureiur. Mohed. dec. 7. nu. 5. de testib. Verall. dec. 49. num. 3. par. 3.*

R. P. D. PENIA.

Placentina salarij,

Lunæ 7. Maij 1607.

DECISIO CXLVII.

Est inter eius decisiones imprimen. decis. 1035.

R. P. D. MARQVEMONTIO

postea S.R.E. Cardinali.

Bononien. affictus.

Lunæ 14. Maij 1607.

ARGVMENTVM.

Locatio quando dicatur facta ad corpus, vel ad mensuram, & an in locatione ad corpus debeat fieri remissio mercedis occasione deficientis mensuræ.

SVMMARIVM.

1 *Pensionis remissio conductori fieri non solet, nisi quando casu aliquod damnum intolerabile infertur, vel quando in rei conducta vsu conductor impeditur.*

Pensio non debet minui occasione deficientis numeri, seu mensuræ, quando fuit facta ad corpus, non autem ad mensuram. ibid.

Locatio dicitur facta ad corpus, non autem ad mẽsurã, quando contrahentes cœperunt à corpore, neq. pensionem cõstituerunt in mensuras, nec aliquam mensuræ fecerunt expressionem. ibid.

2 *Locatio etiamsi sit facta ad corpus, tamen quando fuit assertum cõductori, quod res locata erat talis mensuræ, si id verum nõ est succurritur cõductori, ex remedio doli in locationibus præsumpti.*

Tractatus præcedens non bene infert ad conclusionem, & effectuationem contractus. ibid. Vbi maximè si tractatus non fuit in continenti ante contractum.

Dolus non potest considerari in eo qui tacuit, quãdo dedit facultatẽ, & comoditatem perquirẽdi. ibid.

3 *Venditor tenetur exprimere onera, & qualitates rei venditæ quæ rem minoris faciunt.*

DE-

DECISIO CXLVIII.

1 DOMINI censuerunt non esse faciendam aliquam pensionum conuentarū defalcationem, quæ fieri non solet, nisi quando casu aliquod damnum infertur intolerabile, vel quando in rei cōductæ vsu conductores impediuntur. *c. propter sterilitat.* & ibi *Doct. de locat. Natt. in l. si vno. §. vis maior, & in l. licet. C. eod. tit.* Hic autē conductores nō debent dici impediti, eo prætextu quod locata fuerint prædia 34. corbium, & tamen inueniantur solū 27. vel 28. Cum enim locatio ad corpus facta fuerit, nulla habita ratione numeri, seu mensuræ corbium, non debet occasione mensuræ deficientis minui pēsionum præstatio. *l. Iulian. §. si tuus. & l. si in qualitate. ff. de action. empti*, cum alijs deductis per *Cagnol. in l. 2. C. de rescin. vendit. num. 127. & seqq.* Et quod locatio facta fuerit ad corpus, patet ex quo contrahentes in locationis instrumento mentem suam explicare cœperunt à corpore ibi affictū omnium terrarum loci de Anzola, neque pensionem constituerunt in corbes singulas, quinimò nec aliquam mensuræ, seu corbium fecerunt expressionem. *Oldrad. cons. 197. Ias. cons. 73. num. 1. lib. 1.* latè *Cagnol. vbi suprà, & Surd. decis. 64. Corn. cons. 59. num. 12. lib. 4.*

2 Nec facit quod prætenditur locatores in tractatu asseruisse quod prædia erāt 34. corbium, propter quam assertionem vtique cōtractui causam dederit, succurrendum sit conductoribus ex remedio doli in locatoribus præsumpti, etiamsi locatio facta sit ad corpus, ex latè adductis per *Surd. d. decis. 64. num. 28.* Nam vltra quod ex illis quæ tractata fuerunt, non bene infertur ad conclusionem, seu effectuationem. *Bal. in l. multum interest, ante num. 3. vers. quandoque probatur contractus. C. si quis alter. vel sibi, & in c. fin. nu. 8. de iuram. calumn. Alex. cons. 18. nu. 2. & cons. 28. nu. 3. lib. 1. Dec. cons. 488. nu. 10. & in l. non omnis, nu. 2. ff. si cert. petat.* præsertim quando talis tractatus non fuit in continenti ante contractum. *Ruin. de communi. cons. 198. nu. 15. lib. 1.* Adhuc non probatur quod talis assertio 34. corbium facta fuerit conductoribus per locatores; nam testes qui deponunt de traditione cuiusdam descriptionis, seu, vt vulgò dicitur, listæ, in qua contineri dicebatur hæc assertio: agnoscunt se nec legisse illam listam, nec scire quid in illa contineretur, & quicquid illa lista contineret; fuit lacerata in instanti conclusionis capitulorum, tanquam illa non esset opus, quandoquidem iam partes inter se conuenerant sine aliqua corbium expressione, quæ nec in capitulis, nec in instrumento facta fuit. Atque equidem siue locatores listam dederint, siue sensalis, siue proxeneta eorum nomine, excluditur tamen omnis dolus, ex quo locatores noluerunt se astringere ad certam corbium quātitatem, sed sæpius monuerunt conductores vt inquirerent, seque ipsos facerent certiores de prædiorum qualitate, & mensura, ita vt applicari possint, quæ in casu non dissimili dicit *Alex. cons. 242. num. 2. vers. sed posito lib. 6.* de eo qui ostendit libros, & non dixit omnia in illis apposita esse vera. Non obstat quod aliqui testes deponant locatores sibi dixisse quod ista prædia complebant 34 corbes, quia dicūt etiam se nescire an dicti locatores idem dixerint conductoribus, & potest esse quod locatores putabant tot esse corbes: sed quia id pro certo non habebant, ideò monuerunt conductores vt ipsi veritatem per se perquirerent. Non obstat etiam quod aliqui ex colonis dicunt sibi fuisse suggestum vt perquirentibus conductoribus affirmarent prædia esse 34. corbium. Nam simul dicunt id sibi fuisse suggestum non per ipsos locatores, sed eorum nomine per quendam, qui res eorum gerebat, & nesciunt, an fuerit de ordine, seu mandato locatorum, & addunt quicquid sibi dictum fuisset, se tamen noluisse conductoribus exponere illam corbium quantitatem.

3 Denique nō obstat *l. Iulianus. §. si venditor. vers. per contrarium. & §. idem Iulianus. ff. de actio. empti*, quia loquuntur in oneribus rei, & qualitatibus quæ rem minoris faciunt, quas venditor exprimere, & de illis clarè emptorem certionem facere tenetur. *Curt. iun. cons. 177. nu. 5.* cum cumulatis per *Surd. cons. 53. nu. 33. & seq.* Et ex his, &c.

R. P. D. MARQVEMONTIO postea S. R. E. Cardinali.

Romana fideiussionis de repræsentando.

Veneris 18. Maij 1607.

ARGVMENTVM.

Fideiussor de repræsentando dicitur liberatus, facta repræsentatione ac intimata creditori vnà cum citatione ad videndum fideiussorem liberari, & à quo die currat tempus obligato ad repræsentandum infra certum tempus.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussor de repræsentando facta repræsentatione censetur liberatus.*

2 *Fideiussor non potest absque eius consensu de nouo obligari.*

3 *Fideiussio de repræsentando aliquem carceratum infra certum tempus, debet intelligi non à die obligationis, sed à die quo carceratus à carceribus liberatur. Contra num. 4. & 5.*

Dictio proximè, *designat extremitatem primi temporis. num. 3.*

4 *Tempus de quo conuentum est in contractu, currit à die contractus. ibid. & num. 5. Vbi declaratur* l. talis, ff. de iur. dot. *quæ contra facere videtur.*

6 *Actus factus à procuratore, censetur factus de ordine domini.*

Fideiussor de repræsentando, vt dicatur liberatus, sufficit quod repræsentauerit, & quod repræsentatio fuerit creditori intimata vnà cum citatione ad videndum liberari fideiussorem à repræsentatione. ibid.

DECISIO CXLIX.

1 CVM in carceribus turris Nonæ, ad instantiam Gasparis Gentilis creditoris detinerentur Petrus Aloysius die 17. Maij 1604. Ioan. Petrus Fabrius obligauit se ad fauorem dicti Gasparis de soluendo, vel concordando, aliàs de repræsentando Aloysium infra terminum duorum mensium proximè futurorum sub pœna scut. 200. Demum Aloysius die 9. Septembris fuit excarceratus, die 22. eiusdem mensis Io. Baptista Boninus vti procura-

tor

tor Gasparis citauit Fabrium ad docendum de concordia, vel ad repræsentandum Aloysium sub comminatione mandati exequutiui, quod & decerni atque intimari Fabrio obtinuit. Facta sibi intimatione Fabrius incauit Aloysium suspectum de fuga, cumque carcerari obtinuit in Curia Burgi, & deinde transportari ad carceres turris Nonæ de mandato A.C. quod fuit die 15. Octobris intimatum Gaspari, qui etiam fuit citatus ad videndum reponi Fabrium à prædicto decreto contra ipsum emanato, & liberari à fideiussione. Verum quia 21. eiusdem mensis Visita decreuit, firma remanente fideiussione, Aloysium esse exacrcerandum tãquam illius captura fuerit nulla, quoniam non fuerat ductus ad iudicis præsentiam; Gaspar egit contra Fabrium coram A. C. & obtinuit contra eum mandatum quod fuit in gradu appellationis per sententiam R.P.D. Varellæ reuocatum. A qua cum etiam esset appellatum, eaque causa mihi extra Rotam commissa esset, proposui in Rota dubium, an sententia D. Varellæ esset confirmanda, vel infirmanda? Et Domini confirmandam censuerunt, quandoquidem Fabrius repræsentando Aloysium fuit liberatus, *Afflict. decis.* 130. *nu.* 5. & dixit *Rota in vna Auximana fideiussionis die* 24. *Nouembris* 1603. *coram* R.P.D. *meo Decano*.

2 Non obstat decretum Visitæ. Nam Visita non potuit de nouo obligare fideiussorem sine expresso eius consensu. *l. nouationibus. C. de fideiuss. Put. decis.* 66. *lib.* 3. *Dec. cons.* 27. *num.* 15. *lib.* 2. *Grat. cons.* 93. *lib.* 1. & in terminis in simili decreto tenuit *Rota in dicta Auximana*.

3 Non obstat quod Aloysij carceratio facta ad instantiam Fabrij prætenditur fuisse nulla, vti facta ante lapsum duorum mensium, cum obligatio de illum repræsentando esset intelligenda, non à die obligationis, sed à die, quo Aloysius esset è carceribus liberatus, argomento *tex. in l. tali facta stipulatione* 49. *ff. de iur. dot.* Nam quinimò cum promissio de repræsentando Aloysium fuerit expressè facta, his verbis, *infra terminum duorum mensium proximè futurorum*, dici potest quod dictio *proximè* designat extremitatem primi temporis, nempe factæ obligationis, *pupillus. Inst. de inut. stipul. Bal. cons.* 246 *nu.* 2. *lib.* 5. & regulare est quod à die pacti, seu stipulationis interpositæ tempus de quo conuenit sit numerandum.

4 Nec in contrarium vrget *d. l. tali.* quia ibi non poterat incipere terminus soluendæ dotis, antequã essent nuptiæ, vt not. *Bal.* illam legem explicans in antiqua lectura, eumque refert & sequitur *Dionys. Gottifred.* ideoque nihil mirum, si in illa specie annus proximus intelligitur à die nuptiarum, non autem à die stipulationis, quia in ambigua oratione accipienda est ea interpretatio, quæ vitio caret. *Cuiac.* illam etiam legem explicans *in comment. ad l.* 2. *Iuliani*, ad Vrseium Ferocem.

5 Quodque dispositio *d. l. tali*, sit specialis in dote, notat *Vigelius in libello de litis contestatione, cap.* 1. *circa med.* in casu autem proposito accipiendo initium obligationis Fabrij à die quo in stipulationem fuit deducta, nullum sequitur absurdum, quin potius fauor communis creditoris, & debitoris, quandoquidem excarcerationi Aloysij poterat statim consulere Gentilis, cum ibi esset cautum per fideiussionem Fabrij, quod si Gentilis incontinenti Aloysium liberare noluit, non ideò est attendenda obligatio Fabrij contra naturam stipulationis, & verba expressa promissionis Fabrij, vt is qui intra duos menses proximos teneri voluit, teneatur etiam post octo.

Sed de hoc quicquid sit, vnum est quod Aloysij carceratio fuit facta ad instantiam Gentilis, & metu decreti per eum obtenti contra Fabritiũ cui necesse fuit vel repræsentari Aloysium, vel in seipsum pati mandati exequutionem; vnde si præcipitanter, vel intempestiuè aliquid gestum est, accidit culpa Gentilis, & satis est quod illo instaute debitor fuit repræsentatus per fideiussorem.

6 Nec subsistit quod illa instantia fuerit facta per procuratorem sine mandato. Nam Beninus fuit constitutus procurator à Gentile per acta Nicolai Pitoti notarij Consulum Agriculturæ multo prius quàm instaret pro isto mandato contra Fabrium, & vti talis procurator consenserat primæ excarcerationi Aloysij, illumque consensum Gentilis expressè approbauerat, vltra quod intimatio Fabrio facta per Beninum censetur in dubio facta de ordine Gẽtilis, *l.* 1. *ff de offic. proc. Cæs.* & fuit consideratum *in dicta Auximana*, in qua etiam dictum fuit quod ad effectum liberationis à fideiussione sufficit quod fuerit per fideiussorem repræsentatus in carceribus, quodque repræsentatio fuerit creditori intimata, cum citatione ad videndum liberari fideiussorem à fideiussione.

Ideoque non obstant quæ prætenduntur circa nullitatem mãdati suspicionis fugæ, quia vltra quod sunt valde turbida, sufficit etiam quod Aloysius fuit repræsentatus, quodque Gentilis citatus nihil opposuit, cum tamen inter intimationem ipsi Gentili factam, & decretum Visitæ, quod Aloysius fuit excarceratus, dies plures intercesserint. Non obstat quod Aloysius debuit repræsẽtari in carceribus, &c. turris Nonæ, & coram A. C. Nam & in hoc fuisse obligationi satisfactum per Fabrium liquet ex supradictis, & in effectu res sic gesta est quod A. C. dedit mandatum suspicionis fugæ contra Aloysium. Verum quia ille commorabatur in Burgo, fuit captus de mandato iudicis Burgi, ideoque in carceribus Burgi primum constitutus, postea tamen de mandato A. C. transportatus ad carceres turris Nonæ, & cum demum Fabrium illam transportationẽ debitoris intimauit Gentili creditori, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Mediolanen. aquarum.

Lunæ 28. *Maij* 1607.

ARGVMENTVM.

Aquæ cursum in suo an quis impedire possit, ne fluat in fundum vicini.

SVMMARIVM.

1 *Manutentionis iudicium requirit probationem possessionis de tempore motæ litis, absque eo quod constet de proprietate, quando possessio est clara: secus si dubia, & ambigua; quia tunc recurritur ad titulum.*

Possidere quis præsumitur secundum qualitatem præcedentis tituli. ibid. in fine.

2 *Aqua*

2 *Aqua vsus omnimodus, quando alicui est concessa omnis facultas, per quam quis melius, & commodius vti possit.*
Aqua clusas in suo quis facere potest de iure communi. ibid.
3 *Possessio iuris negatiuè non acquiritur, nisi ille qui aliàs facere poterat, fuerit prohibitus per volentem acquirere possessionem, & prohibitioni acquieuerit.*
Possessionem conseruans quoad veram speciem, censetur etiam conseruasse quoad alias species sub eodem genere contentas. ibid.
4 *Aqua cursus, quando quis in suo impedire possit ne fluat in fundum vicini num. 5.*
5 *Possessio incorporalis incipit à patientia aduersarij.*

DECISIO CL.

1 CENSVERVNT Domini posse dari mandatum de manutenendo vtrique parti, ita & taliter quod in omnibus seruetur concordia inita de anno 1518 inter Monachos ex vna, & Commendatarium ex altera; nam etsi verum sit, quod in hoc iudicio attendatur sola possessio de tempore motæ litis, *§. retinendæ. Instit. de interdict.* & generaliter in iudicijs possessorijs soleat dici proprietatem nihil habere commune cum possessione, *l. naturaliter. § nihil commune,* vbi latè scribent. *ff. de acq. possess.* hoc tamen procedit quãdo possessio est clara, secus si dubia & ambigua, quia tunc recurritur ad titulum, & eo modo censetur possessium qualis fuit titulus ab initio. *l. quadam mulier. ff. de rei vend. Put. dec. 360. nu. 5 cum aliquibus seqq. lib. 1.*

2 Ex prædictis inferendo ad casum propositum dicebant Domini, quod si Monachi volunt facere clusam, de qua controuertitur, vt melius possint irrigare sua prædia, permittendo tamen vt aqua post vsum dictorum prædiorum defluat ad prædia Commendatarij, non potest Commendatarius illos impedire, cum illis vigore concordiæ concedatur omnimodus vsus aquæ, & in illa concessione quod Monachi possint vti, debet comprehendi omnis facultas, per quam melius, & commodius possint vti, ex latè congestis per *Felin. in c praeterea. nu. 4. de offic. deleg.* & in hoc etiam Monachi habent assistentiam iuris communis, quod in suo possint facere clusas ad effectum retinendi aquas. *Iason. in l. quo minus, nu. 91 ff. de fluminibus. Capoll. de seru. rustic. præd. c. 4. num. 60.*

3 Neque ex eo quod Monachi per prius minimè fecerint huiusmodi clusam, fuit acquisitus aliquis status negatiuus ad fauorem Illustrissimi Commẽdatarij, quia possessio iuris negatiuè minimè acquiritur, nisi ille, qui aliàs poterat facere, fuerit per volentem acquirere possessionem prohibitus, & prohibitioni acquieuerit, vt post *Cyn. Bart. Castr.* & alios tradit *Aym. de antiq. temp. par. 4. num. 205.* cum alijs per *Gabr. de præsumpt concl. 9. num. 13.* & facit, quia quando causa possessionis est vniuersalis, tunc quis vtendo quoad vnam speciem conseruat possessionem, etiam quoad alias species sub eodem genere contentas. *Soc. cons. 111. nu. 4. lib. 1. Crauet. cons. 55 nu. 1.* & fuit latius dictum *in causa Assisien. Canonicatus 14 Iunij 1600. coram me,* vt de Monachi in vim concordiæ irrigando eorum prædia censentur conseruasse possessionem, quoad omnia in concordia contenta.

4 Si verò Monachi prætendunt, prout in effectu videntur prætendere, quasi possessionem faciendi clusam, per quam ipsi eo modo vtantur, vt aqua nõ possit post vsum prædiorum Monasterij decurrere ad prædia Illustrissimi Commendatarij; dicebant Domini ipsos non esse in hoc manutenendos, sed potiùs Illustriss Commẽdatarium, vt aqua ad illius prædia defluat, cum ex prædictis constet de facultate vtendi dicta aqua iure proprio, & quod Monachi non possint illam ad alia loca diuertere, quinimò obligati sint canalia, fontes, incasta, & alia necessaria conseruare, ad effectum, quod aqua possit defluere ad prædia commendæ, cuius tituli vigore, & iuxta illius formam, & sic cum qualitate prohibitiua impedimenti præsumi ex post possedisse Cõmendatarium, ad *l. quadam mulier, & Put. decis. 360. lib. 1. suprà allegat.*

5 Vnde non obstare videbatur illud, super quo latè insistebant scribentes pro Monasterio, nempe quod clusa de tẽpore motæ litis esset iam per Monachos constructa; tum quia constructio potest verificari in clusa, quæ commodiorem præstet vsum irrigandi, sed non adeò extollat aquas, quod aliorsum deriuentur, quàm ad prædia Commendatarij, in quo non possunt Monachi impediri, ex prædictis; tum quia etiamsi Monachi fecissent clusa diuertentem aquas à prædijs Commendatarij contra formam concordiæ, nõ propterea acquisiuissent aliquam possessionem absque licentia, & patientia Commendatarij, quia possessio incorporalium incipit à patientia aduersarij. *l. quoties. ff. de seruitut. Bart. in l. 1. §. hoc interdicto. num. 10. in princ. ff. de itiner. actuque priuato.* De ista autem patientia Commendatarij tantum abest, vt cõstet, quod imò appareat de contrario, ex contradictionibus iudicialibus, & extraiudicialibus factis pro parte Commendatarij, vnde etiamsi clusa extitisset de tempore motæ litis tanquam actus turbatiuus, & qui dedit causam liti, non esset habendus in consideratione, vt benè deductum fuit per D. Aduocatum Galantarium, &c.

R. P. D. MARQVEMONTIO,
deinde S. R. E. Cardinali.

Assisien. bonorum.

Veneris 1. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Donatio si facta fuerit in casu deficientis posteritatis, non dicitur deficere moniali superstite de posteritate testatoris. Et quando monasterium substitutũ excludat, in hac decisione, quæ notabilis est, plenè declaratur, vltra alia nonnulla, de quibus in Summ.

SVMMARIVM.

1 *Merum factum in conditionibus attenditur.*
Mors ciuilis non æquiparatur naturali in cõditionibus, in quibus attenditur merum factum. ibid.
2 *Monialis vbi est superstes, non dicitur deficere posteritas donatoris, qui donauit sub conditione deficientis posteritatis. num. 1.*
3 *Prohibitio alienationis facta à testatore, cũ clausula, vt bona sẽper remaneant in familia, & posteritate masculina, non censetur facta ad fauorẽ posteritatis fœminæ, sed solum masculorum.*

4 Pro-

4 *Prohibitio alienationis facta in testamento, quomodo interpretanda sit, ne in eodem testamento repugnantia sequatur.*

5 *Monasterium quando excludat substitutum ex defectu conditionis, si sine liberis decesserit, & num. 6.*

7 *Posteritatis qualitas respicit ius sanguinis incommutabile, quod non amittitur per ingressum Religionis.*

Nobilitas non amittitur per ingressum Religionis, ibidem.

Iura suitatis non amittuntur per ingressum Religionis, ibid.

8 *Monialis bona sibi donata retinere censetur ad commodum monasterij, & in communi.*

DECISIO CLI.

1 PLACVIT Dominis decisio in hac causa facta die 31 Maij de anno proximè præterito, ad cuius confirmationem fuit denuo consideratum, quod in donatione primo loco vocatur posteritas masculina testatoris; secundo loco posteritas fœminina, tertio loco cippus domus, qui est Dom. Iulius Cæsar Galeottus, & hæc vltima vocatio est sub expressa vocatione, si posteritas masculina, & fœminina ipsius donatoris defecerit, quæ conditio cum non sit purificata, nec etiam euenit casus vltimæ vocationis. Quod autem conditio non sit purificata patet, quia cum in conditionibus merum factum attendatur. *l. qui hæredi. in princ. l. Mauius. ff. de condit. & demonstr. cum similibus*. mors ciuilis in his terminis non æquiparatur naturali. *leg. Statius Florus, §. Cornelio Felici, ff. de iur. fisc. l. si Titio, & ei, de leg. 2. l. 1. §. fin ff. de bon. poss. contra tab. Boer. decis. 323 num. 6 Crass. §. fideicommissum, num. 41.* & per consequens non defecit posteritas donatoris, quamdiu est superstes monialis neptis ipsius, vt latè *Ferd. Vasq. de success. lib 3. §. 21. num. 17. Decia. cons. 31. num. 16. lib. 3. Surd. cons. 557. num. 9. & seq. lib. 3. Dec. cons. 228. num. 4 & 5. lib. 2.* & fuit consideratum in *vna Rauennaten. fideicommissi 27. Maij 1596. coram Illustriss. Arrigonio.*

2 Quo stante parum vrgeret, etiamsi admitteremus in donatore voluntatem excludendi monasterium, cum enim non sit inconueniens, vt quis faciat deficere conditionem, & tamen non possit succedere. *l. filius famil. §. cum esset rogatus, de legatis 1. Anan. cons. 22. num. 3. Socin. iun. cons. 102. nu. 38. & seqq. lib. 1.* Certè etiam si monasterium bona capere non posset, tamen Clara monialis vti naturaliter extans impedit purificationem illius conditionis si posteritas deficiet, vt contra *Bar. in l. filius familias. §. cum quis rogatus. in fin. de lega. 1.* tenuerunt *Bal. in c. 1. vers. dicit Bar. de prob. Salic. & Fulgos. in l. 1. C. de condit. inser. Ancbar. cons. 396.* Quando autem, vt in hoc casu monasterium est capax successionis, etiam ex opinione Bart. excluditur substitutus existente filio monacho.

3 Sed de tali voluntate donatoris non constat, cõsiderationes enim desumptæ ex amplissima prohibitione alienationis, possent habere locum si adhuc extaret linea masculina effectiua, ad cuius fauorem præcipuè fuit facta dicta prohibitio, vt apparet ex multis, & potissimum ex quo illi apposita est ratio expressè restricta ad posteritatẽ masculinam, quia voluit, & vult eadem bona semper in familia, & posteritate masculina ipsius donatoris in infinitum permanere: vnde colligitur vsque ibi donatorem non habuisse rationem posteritatis, nisi in quantum masculinæ, cum nihil adhuc de fœminis expressisset, sed demum prohibitioni illa ratione vestitæ subdidit vocationẽ posteritatis fœmininę deficiente masculina, & in illa secunda vocatione nulla amplius legitur prohibitio alienationis, sed simpliciter deficiente posteritate fœminina vocatur D. Iul. Cæsar.

4 Et quidem quod in eadem prohibitione legitur, ne vnquam proprietas, vel possessio eorundem bonorum ex nomine, & genere ipsius donatoris in aliũ transferri possit, si esset intelligendum de agnatione contentiua, adesset expressa contrarietas, quia post lineam masculinam effectiuam ante Iuliũ Cæsarem, qui est de familia contentiua, vocatur fœminina posteritas, in qua cum potuissent bona permanere multis annis, sicque extra nomen, & genus donatoris, dicendum est ad euitandam dictam contrarietatem, quod prohibitio cum expressione causæ, vt bona de nomine, & genere donatoris non exeant debet intelligi donec durat linea masculina effectiua, & abinde vltra intrare tantum prohibitionem legalem, quæ non operatur in vita grauati.

5 Non obstant allegati Doctores pro Iulio Cæsare quia illi loquuntur in eo casu, quando monasterium vult excludere substitutum ex defectu conditionis, si sine liberis decesserit, tũc enim vltra quod substitutus perpetuò excluditur, in casu verò nostro est dumtaxat temporalis, quas species esse inter se diuersas, tradunt in his terminis Dec. & Surd. supra allegati, fuit etiam responsum, quod exclusio substituti in illo casu cõtingit ex iuris præsumptione quod testator ita censetur dilexisse monasterium, ac filios grauati, vt eleganter post *Castren. Alexan. Dec. Couar. tradit Illustriss. Mant. de coniectur. vlt. volunt. lib. 11. tit. 7. n. 7.* Nimirum itaque si illa exclusio fundata in præsumpta mente testatoris, corruit, quandocumque ex dilectione agnationis, & alijs coniecturis, apparet de contraria testatoris voluntate. At in nostro casu non excluditur substitutus, sed dumtaxat efficitur, ne is qui ante substitutum expressè vocatus est, desinat esse vocatus, ex quo monasterium ingreditur.

6 In quibus terminis Clara Monialis nedum habet intentionem fundatam in dilectione, quam habuit donator erga posteritatem suam, & in ea, quam habuisse præsumitur erga monasterium, vt dictũ est. Verum etiam repellitur Iulij Cæsaris intentio, quia non est præsumendum, quod tacitè donator voluerit apponere conditionem, vt Clara vocata sit ad bona donata, monasteriũ non ingreditur, cum talis conditio etiamsi expressa foret, tamen haberetur pro non apposita. *Mohedan. decis. 3. in fin. de test. Gabr. de legat. concl. 2.*

7 Atque admittendo etiam, quod prohibitio alienationis expressa comprehenderet hoc casu posteritatem fœmininam, tamen cum esse de posteritate sit qualitas, quæ respicit ius sanguinis incommutabile. *l. ius agnationis. ff. de pact.* illa qualitas non amittitur per ingressum religionis, sicuti ex eadem ratione aliàs Rota tenuisse, quod per illum ingressum non amittitur nobilitas, dicit *Roman. sing. 37.* Hinc Monachus retinet iura legitimæ successionis. *cap. vnic. 18. quæst. 1. cap. vlt. 19. quæst. 3. leg. Deo nobis. C. de Episc. & cleric.* Et quod magis est, retinet

net iura suitatis *Roman. dict. sing. 37. Bal. cons. 183. & cons. 448. vol. 5. Dec in auth. ingressi. not. 1. C. de sacrosanct. Eccles. latè Tiraq. de nobilit. cap. 26.*

8 Et licèt Clara monialis eius vita durante retineat ista bona ad commodum monasterij, *cap. in præsentia, de probat. l. placet, ff. de acquir. hæredit.* Tamen dicta bona retinentur in communi. adeo quòd Clara de illis participat sicut aliæ moniales, vt habetur *in d. leg. Deo nobis*. Illaque Clara satis dicit ipsis frui propter affectum, & charitatem, quam habere præsumitur erga monasterium, vt omnes moniales, quas habet tanquam sorores, ideoque magis gaudet frui simul cum illis, quàm sola, *l. constituti, 20. quæst. 3. c. prolatum 19. q. vlt. c. 1. 28. q. 1. cap. dilectus, quod met. caus. §. sed & hac, vers. hoc autem solatium, authent. de sanctiss. Episcopis.*

9 Itaque prædicta concludendo, dicebant Domini, quod cum Clara sit de posteritate donatoris, & satis dici possit retinere bona, etiamsi sit in monasterio, ex prædictis iuribus, quæ in his terminis benè considerat *Decian. d. cons. 31. num. 10. & seqq.* non potest dari commoda ratio, quare donator censeri debeat noluisse, vt bona donata pertinerent ad monasterium, durante vita Claræ suæ neptis. Et quidem ita acriter intelligendo verba prohibitionis, vt prætendunt informantes pro Galeotto fœminæ in donatione expressè vocatæ, non potuissent tamen dare in dotem ista bona, cum ex qualibet causa excogitabili prohibeantur alienari, obligari, pignorari, etiam quoad possessionem. Ideoque magis est vt dictam prohibitionem donator extra lineam masculinam noluerit extendere. Et ea his, causa lupius proposita, & multum discussa, Domini steterunt in decisis, &c.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Tridentina vsurarum.

Mercurij 6. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Vsurarum restitutiones, & distributiones, tam certarum, quàm incertarum, quomodo, & per quem faciendæ sint.

SVMMARIVM.

1 *Vsura certa in quibus habetur notitia de personis, à quibus fuerunt extorta, illis eisdem personis restituenda sunt, incerta verò in quibus ignoratur verus dominus, inter pauperes distribuenda sunt.*

2 *Vsura certa restituenda sunt ab hærede illis, à quibus extorta sunt.*

3 *Vsurarum incertarum restitutio, & earum distributio pauperibus facienda est, ibid. Contra quod imò ab Episcopo, distingue, vt nu. 4. 5. & 6.*

DECISIO CLII.

1 Dubitauit quomodo, & per quem sint faciendæ restitutiones, & distributiones vsurarum, tam certarum, quàm incertarum in casu præsenti? Et Domini dixerunt vsuras certas, nempe illas, in quibus habetur notitia de personis, à quibus fuerunt extortæ, esse eisdem restituendas; incertas verò quia non iuridicus, & verus dominus, à quo fuerint extortæ, ignoratur post exactam indagationem de tali domino, & illo non reperto, venire pauperibus erogandas, cuius assertionis vtramque partem probat *text. in cap. cum tu, de vsur. ibi, cogendi sunt eas, his à quibus extorserunt, vel eorum hæredibus, restituere,* & ibi. *possessiones, quæ de vsuris comparatæ sunt, debent vendi, & ipsarum pretia, his à quibus vsuræ sunt extorta, restitui,* & ibi, *vel ijs non superstitibus pauperibus erogari.* Ad idem *est text. in cap. sicut dig. um, §. eos, de homicid. & in cap. nemo 14. quæst. 1.* tradunt *in dict. cap. cum tu, Hostien. numer. 2. Zabarell. numer. 2. Anch. aran. num. 3. Abb. num. 4. Butr. num. 3. Siluestr. in summ verb. restitutio 8. quæst. 1. 2. & 3. Sot. de iust. & iur. lib. 4. quæst. 7. art. 1. Ioan. de Medin. de restit. quæst. 3. caus. 8. vers. videtur ergo. Nauarr. in manual. cap. 17. num. 92.* & ratio vtriusque partis istius assertionis redditur à Soto vbi supra consecutuè, *post conclusionem vnicam, & in solutione ad tertium. vers. Verumtamen, & vers. sequenti.*

2 Circa secundam verò partem dubij, per quem nempe huiusmodi restitutiones, & distributiones esse ut faciendæ, Domini dixerunt vsuras certas per hæredem esse restituendas, iuxta *text. in d. cap. cum tu,* & Doctores supra relatos; circa vsuras verò incertas est diuersitas opinionũ inter scribentes, quas latè refert *Ioann. de Anan. in cap. cum sit, num. 12. & seq. de Iuda.* Nam *Archid. in cap. fin. de testam. in 6.* tenet quod non ab Episcopo, sed ab vsurario, vel illius hærede sit facienda huiusmodi restitutio, & distributio, quam sententiam sequitur *Geminian. in dict. cap. fin. num. 8.* & ibi *Franc. §. finè, num. 11. Bald. in leg. nulli, num. 5. C. de Episc. & cleric. Siluestr.* qui plures tam sacræ Theologiæ, quàm Pontificij iuris professores pro ista parte citat, *vbi supra num. 5. Ioan. de Medin. vbi supra, caus. 10. §. esto igitur,* vbi de communi testatur, *Nauarr. d. c. 17. num. 92.*

3 Contrariam verò sententiam, nempe quod ista restitutio, & distributio sit facienda per Episcopum amplectitur *Hostien. in d. cap. cum tu, num. 3. & in dict. cap. cum sit, num. 4. & in summ. de pœn. §. fin. Henric. Boich. d. cap. cum tu, num. 3. & ibi Anchar. num. 13. Cardin. num. 4. vers. quæro per quem. But. num. 6. & Federic. de Sen. cons. 33. num. 1.* qui dicit hanc veriorem. *Idem Anchar. an cons. 306. num. 1. Galderin. cons. 2. de vsur. Laurent. de Rodulph. eod. tract. quæst. 113. num. 19.*

4 Inter quarum opinionum diuersitatem adducit conciliationem *Panormit. in dict. cap. cum tu, numero quinto;* census dispositionem malè ablatorum esse faciendam per eum, qui tenetur restituere, sed secundum consilium, & prouidentiam Episcopi. Nam interest obligato propter exonerationem suæ conscientiæ, vt fiat restitutio realiter, & idem interest etiam Episcopo propter interesse pauperum, quorum pater est, & curam gerit, & istam conciliationem sequitur *Ioan. Lup. in repet. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 65. numer. 60. & Couarr. in cap. tertio, numer. octauo, vers. tertium si de malè ablatis, de testament. & Matienzo in leg. 14. glos. 1. numer. 60. tit. quarto, lib. quinto noua recopilat.*

5 Aliter easdem opiniones Archid. & Hostien. conciliat *Panormit. in dict. cap. cum sit, num. 7.* nempe quod si agitur de restituendis vsuris extortis per ma-

nife-

nifestum vsurarium, quo casu ad Episcopum pertineat vsurarum incertarum dispensatio, argumentum text. in c. quamquam, de vsur. lib. 6. & tradit Siluestr. vbi supra, num. 5. vers. quartus cum, qui testatur de communi. Nam sicut publicè constat de extorsione vsurarum, publicè constare debet per prouidentiam Episcopi de illarum restitutione, & isto casu procedat opinio Hostiensis, sed si de male ablatis constaffet tantummodo in foro penitentiali, tunc sufficeret, quod restitutio fieret ab illo, qui ad restituendum tenebatur, & sic procedat opinio Archid. & illam distinctionem sequitur, Felin. in d. cap. cum sit, num. 5.

6 Vnde Domini censuere incertarum vsurarum distributionem esse faciendam pauperibus, eligendis ab Episcopo, & de illius mandato, de manu tamen hæredis, vt sic consulatur hæredi, & illius conscientiæ, & fit certus de tali restitutione pauperibus facta consulaturque, & ipsimet Episcopo tanquam patri pauperum, ipsius prouidentiam, & consilium quærendo, iuxta primam supra relatam Panormitani conciliationem in d. cap. cum tu, num. 5. Ad quam resolutionem Dominorum animos etiam mouit quod sumus in restitutione vsurarum extortarum per manifestum vsurarium, & in iudicio talem declaratum, quo casu intrat secunda conciliatio Panormitani in d. c. cum sit, num. 7. & Felin. & cæterorum supra relatorum. Facit etiam pro ista resolutione quod ex ea præcluditur via fraudibus, quæ per hæredem fieri possent, si illius tantum arbitrio huiusmodi restitutiones, & distributiones pauperibus essent faciendæ, quod satis ponderant Doctores superius pro opinione Hostiensis relati, & Domini iure ponderandum censuere, &c.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S. R. E. Cardinali.

Perusina bonorum.

Veneris 8. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Transmissibilia ad hæredes extraneos, & cedi, & confiscari possunt. Cessio autem quando præsumatur simulata, & in fraudem ex sola confessione de recepto, & in cessione bonorum veniunt etiam iura, & actiones.

SVMMARIVM.

1 Ius redimendi transmissibile est ad hæredes extraneos, & num. 2.
Confiscari possunt omnia ea, quæ ad hæredes extraneos transmissibilia sunt, ibid.
Ius redimendi cedi potest, ibid.
Cedi possunt omnia, quæ sunt transmissibilia ad hæredes extraneos, ibid. in fine.
3 Enunciatiua verba prolata per modum causæ habent vim dispositiua, præsertim concurrentibus adminiculis.
4 Cessio præsumitur simulata ex sola confessione de recepto, nisi cessio sit iuris vniuersalis. Vbi alio modo declaratur conclusio.
5 Bonorum appellatione veniunt iura, & actiones. Iura, & actiones non veniunt appellatione bonorum mobilium, seu immobilium, ibidem vers. & ratio est.

5 Nullitatis exceptio non potest opponi à tertia persona, inuita ea, ad cuius fauorem nullitas resultat.

DECISIO CLIII.

1 CONSTANTINVS Feliciani de anno 1575. vendidit quoddam terræ tenimentum Francisco de Floramontibus reseruata sibi, suisque hæredibus facultate redimendi infra annos 25. Mortuo Constantino, relictis Gualterio, Francisco, Ioan. Baptista, Iacobo, Castora, & Eusebia filijs, Ioann. Baptista capitis pœnam luit. Gualterius autem, & Franciscus in contumaciam condemnati fuerunt per Curiam Perusinam ad pœnam vitæ, & confiscationis omnium bonorum superstitibus Iacobo, qui in monasterio Sancti Augustini Ordinis Heremitarum Sancti Augustini professionem emiserat, atque Eusebia, & Castora, fiscus dictæ Curiæ cessit omnia iura quæ habebat super bonis dictorum Gualterij, & Francisci pro pretio scut. 300. Iosepho de Benincasijs, & Laurentio Vitali, qui ob motam eis litem per supradictum monasterium cesserunt eidem monasterio pro pretio scutor. 350. omnia iura ipsis antea cessa per fiscum. Deinum orta etiam lite inter prædictum monasterium, & D. Eusebiam Constantini filiam super dictis bonis fuit factum compromissum, & in vim laudi monasterium retrocessit d. Eusebiæ, ac Io: Rocco eius marito omnia iura, omnesque actiones, quæ, & quas habebat, tam ex persona D. Iacobi, qui monasterio fratris Philippi nomine vocabatur, quàm vigore cessionis factæ pee d. Iosephum, seu eius hæredem super bonis d. Constantini & suorum filiorum, solutis eidem monasterio scut. 280. per dd. Rocchum, & Eusebiam coniuges. Vigore harum cessionum egerant coniuges ad d. tenimenti redemptionem atque auocata causa de partibus, & in Rota mihi commissa dubitaui, an prædictæ cessiones suffragarentur dictis coniugibus? easque suffragari Domini resoluerunt.

2 Nam quoad cessionem à fisco factam, sicuti ius redimendi competens filijs Constantini erat transmissibile ad hæredes extraneos. l. 2. C. de pact. inter empt. & vend. l. si pact. ff. de prob. Ruin. cons. 72 in princ. Rolan. cons. 28. nu. 2. lib. 2. Tiraq. de retract. conuent. §. 1. glos. 6. nu. 26. ita ex confiscatione transijt in fiscum, qui habetur loco extranei hæredis, & in quem transeunt omnia transmissibilia ad hæredes extraneos. l. iura liberorum. Rolan. qui de communi testatur, cons. 98. n. 16 lib 2. & plurescomprobant, Honded cons. 95. n 108 lib. 1. & Peregr. de iur. fisc. lib. 5. tit. 1. n. 68 & fiscus illud ius cedere potuit, quia ius redimendi cedi potest. iuxt. not. in l. 1. §. fin. ff. de neu. oper. nunc. Bald. cons. 38 sub num. 1. vol. 2. Ruin cons. 47 sub nu 8. vol. 4. Aim cons. 213. nu. 4. vol. 2. & quæ sunt transmissibilia, sunt cessibilia, vt ex l. ex pluribus, ff. de adminis. tutor arguit in his terminis iuris retroemendi Castren cons. 1. vol. 2. sequitur Barba. cons. 51 num. 19. in fin. vol. 1. Alexan. cons. 238. sub nu. 2. vol. 6. Dec. cons. 163. in fine. & alios refert Rolan. d. cons. 28 num. 29

3 De fisci verò cessione constat ex instrumento quitationis, quam ille Thesaurarius Perusinus fecit quinta Decembris 1562. dictis Laurentio, & Iosepho pro scut. 300. Thesaurario debitis pro pretio iurium, quæ Reuerenda Camera habebat inde, & super bonis Gualterij, & Francisci venditorum dictis Iosepho, & Laurentio

sub die 3. Februarij 1582. Nam ista enunciatiua venditionis habet vim dispositiuæ, cum sit prolata per modum causæ solutionis, & quitationis. *Bart. in l.pater filium § fundum de legat.3. Paris. consil. 26.num.125.lib.2. Rimin.iun.cons.21. Decian.cons. 314.num.17.* maximè inter partes, inter quas fraus non præsumitur, ex notat. à *Vital. de claus. in §. de enunciatiuis verbis in contractibus, num.1,* & concurrentibus adminiculis, *Achil.decis.6. de iurepatr. Rimin iun.* alios allegans *cons.314. num.17. vol.3.* Maximum enim adminiculum præstant subsequuta obseruantia, & plures cessiones successiuè, quia prædicta à fisci cessione ortum habuerant.

4 Non obstat quod nõ cõstet de numeratione pecuniæ, nisi per confessionem, ideoq; videatur esse locus dispositioni. *l.per diuersas. C.mandati.* nam præter quod illa l. non procedit in cessione iuris vniuersalis. *l.1.ff de hæred. vel act.vend. glos. in d. l.per diuersas, in verb venditionis, & ibi Bald.in quæst 4. & Salicet.in quæst.7. Gabr. de action.conclus.5 nu.25.* non potest hoc casu considerari fraus in fisco cedente, cum indubitanter ius illi quæsitum fuisset per confiscationem, ideoque deficiat suspicio litium redemptionis. *Abb.in cap.fin.de alienat.mut.iud.caus.fact.num.7.in fin. Alberic.in l.1. C.ne lic.pet.nu.4. Hier.Gabr.cons.67. nu.10.lib.1.* Sicuti & eadem suspicio cessat ex parte eorum, quibus cessio facta fuit, cum illi coacti fuerint emere, *Bar. Bal.Castren. Salic.relati per Gabr.d.concl.5. num.11.*

5 Non obstat quod sub cessione bonorum Gualterij, & Francisci non veniat facultas redimendi, quæ est ius; contrarium enim de iure est verius. *l. bonorum.208 de verb.signif. vbi glos.* Rebuff. *in leg.39. §.bona intelliguntur. vers.7. in bonis, & in leg.49. vers.notandum est.eod.tit. Tiraq.in l.si vnquam in verb.bona, numer.8. & seqq. C. de reuoc. donat. Aim. d. cons.213. num.6. Mich. Graff* qui allegat plures testantes de communi, *in §. legatum quæst. 19.nu.1. Arri.Pinell.in rubr.C.de bon.mater.nu.2. par.1.* & licèt Surd. ex aduerso allegatus. *cons.449. num.2. lib.3.* obiter dixerit appellatione bonorum non venire iura, & actiones, tamen idem firmauit contrarium. *cons.575 num.5. Clar.verò in §.donatio.quæst.10 vers pariter,* non dixit quod iura non veniant appellatione bonorum, sed dixit non venire appellatione mobilium, & immobiliũ, & ita loquuntur Ias. & Dec. quos allegat. Et ratio est, quia iura non sunt mobilia, nec immobilia, sed tertia species, vt not. Bart. per illum text. *in l. quam Tuberonis § peculio ff de pecul. Card.cons.66.num.1. Grat. cons.15.num.3.* ideoque quando simpliciter fit mentio bonorum, non addito *mobilium, & immobilium* tunc veniunt iura, & actiones. *Tiraq. de retract.lignag.§.1.glos.7.numer.20. & 26.* vbi in finibus allegat.

6 Non facit quod hic sit facta mentio discreta iurium. Nam quando dicitur quod Camera cessit iura de & super bonis Gualterij, & Francisci, iura intelliguntur Cameræ, bona verò damnatorum. De cessione autem monasterio facta per Laurentium, & per Dianoram vxorem Iosephi, vti matrem, & tutricem suorum filiorum, cum interuentu propinquorum, & decreto iudicis, non potest dubitari, cũ de illa, & de requisitis ad illius validitatem constet. Denique, & constat de valida monasterij cessione ad fauorem Io: Rocei, & Eusebiæ, quandoquidem illa fuit facta in exequutionem laudi, & in pleno monasterij Capitulo, itque approbata per R. P. D. Generalem Ordinis, qui id facere potuit vigore priuilegij fel. record. Gregorij XIII.

7 Nec obstat læsio, quia non probatur, nec probata suffragaretur dictæ Zenobiæ, quæ de illa dare non potest, quandoquidem illa inualiditas est ad fauorem monasterij, & ipso volente, regulare est autem quod vbi actus est nullus ad fauorem alicuius & illo volente, tunc nemo præter eum potest nullitatem opponere. *l.2. & ibi not. ff. si ager vect. vel empt.pet. Ruin.cons.35.num.21. lib.1. & cons.119. num.7.lib.1. & Surd.cons.1. num.84. & seqq. lib.1.* qui quamplurimos allegant, & dixit Rota in causa *Portuen de Columna Lunæ 10. Iunij 1597. coram Illustrissimo Seraphino.* An autem tempus præfixum retro emptioni istius tenimenti ita elapsum esset, vt monasterium non potuerit cedere ius redimendi, erit deinceps videndum, &c.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.

Fauentina Saluiani interdicti.

Mercurij 13. Iunij 1597.

ARGVMENTVM.

Ex summarijs sume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Hæredis confessio probat contra hæredem, sed non contra tertium.*
3 *Solutio, & restitutio probatur per quitantiam.*
4 *Solutio probatur coniecturis.*
Mulier non præsumitur transducta ad domum viri sine bonis paraphernalibus, ibid.
Hæres non potest impugnare sententiam latam ad fauorem defuncti, ibid.
Arbitrium præsumitur iustum, vbi ab eo non fuit reclamatum.

DECISIO CLIV.

1 ADVERSVS exceptionem solutionis, qua Spatha elidit Saluianum, Petrus Paulus replicat illam solutionem fuisse factam in gẽmarum causam, ideoque tenetur concludenter probare, quod Victoria esset illarum gemmarum creditrix. Talis autem probatio visa est Dominis non adesse, confessio enim Valerij filij, & hæredis Bartholomæi patris Victoriæ, quòd ipsa redeundo ad patrem cõsignauerit illi dictas gemmas, bene probat contra ipsum hæredem, *Surd.decis.161.nu.26.* sed Spathæ vti tertio qui ab hærede causam non habet, non præiudicat *l.duob.§.1.vbi Ias.ff.de iur.iur. Afflict.decis.245.n.11. Tiraq.de retract.conuent.§.4.gl.6.n.9 Rol.cons.58.n.14.lib.2.* Idem dicendum est de assertione ipsius Victoriæ in instrumento promissionis dotis facto Petro Paulo secũdo viro, quæ sicuti ipsã non iuuat, ita nec eius hæredem. *Aret. in cap. cum causam n.13.de prob. Achil.dec.8.nu.1.de iur.patr.*

2 Non suffragatur etiam petitio primi viri, in qua dicitur ipsam secum asportasse gemmas in domum Bartholomæi sui patris, quia præter quod petitio nullum genus facit probationis, aut præsumptionis, non sequitur, Victoria asportauit gemmas in

domum

domum patris; ergo illas patri consignauit, quinimo magis verisimile est, quod illas penes se retinuerit, illisque sit vsa. Pront etiam nec facit partita Montis Pietatis, quia per illam nõ probatur, quod gemmæ pignoratæ per Bartholomæum fuerint illæmet, quas Victoria secum asportanerat; quod etsi probatur, tamen partita est de anno 1585. postea autem de anno 1593. constat gemmas fuisse restitutas à Victoria hæredibus primi viri, & per consequens necesse est, quod illas à Bartholomæo patre aut eius hæredibus recepisset, quod etiam coadiuuatur ex quo Bartholomæus in testamento nullam fecit mentionem de dictis gemmis, quas non omisisset, quando dispofuit de dote, & paraphernalibus Victoriæ.

3 Nec obstat quod prætenditur per illud instrumentum de anno 1593 gemmas fuisse remissas Victoriæ à dictis primi viri hæredibus, quinimò enim instrumentum cantat de quitatione, quæ denotat solutionem, & restitutionem. *l. 2. vbi glos. C. de distuss. lib. 10. Castren. cons. 34. num. 1.* & alioquin si vellemus illam quitationem capere pro simplici liberatione non denotante restitutionem, esset gratuita liberatio, & per consequens donatio *l. si inter vbi Bald. num. 3. C. de solut.* quæ non præsumitur. *l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pignor. act.* Si autem volumus illam quitantiam accipere, vt compensatiuam quitantiam, quam ex aduerso Victoria facit dictis hæredibus de parte dotis, tunc vltra quod hoc fuisset expressum, adhuc illæ gemmæ trãsiuissent in partem illam dotis, & tanto minus esset dos, & Spathæ sufficit alterum ex his, vel quod gemmæ non debeant, vel quod dotis quantitas sit tanto minus.

4 Quo verò ad bona condecentia, seu paraphernalia Domini etiam existimarunt illa soluta, & tradita fuisse Victoriæ à Bartholomeo, solutio enim probatur coniecturis, & præsumptionibus. latè *Surd. decis. 105. nu. 10.* & hoc casu vltra præsumptionem illam generalem quod Victoria non fuisset traducta ad domum viri sine huiusmodi donis, cùm ita communiter fieri soleat. *Bald. in l. scriptura, num. 8. C. de fid. instr.* & fuit in terminis dictum in *vna Imolen. repetitionis dotis 4. Martij 1594. coram R. P. D. meo Decano*. Adest sententia Ordinarij, in qua Victoria obtinuit priorem virum condemnari ad restitutionem bonorum paraphernalium, quam sententiam iniustam dicere hæres Victoriæ non potest sicuti nec posset ipsa Victoria. *glos. in l. stipulatio ista §. 1. verb. successores, de verb. oblig. Surd. decis. 108. num. 10.* Eoque magis cum ille articulus de bonis paraphernalibus reseruatus fuerit in sententijs rotalibus. Adest etiam confessio ipsius Victoriæ, dum in suo testamento legauit duas capsas cum omnibus rebus per illam asportatis ad domum secundi viri, quas capsas, & res in illis contentas, cùm non constet fuisse donatas Victoriæ à priori marito, non potest dici quod illas habuisset aliunde quàm à patre, quia non est capienda, rerum amotarum, & delicti interpretatio.

5 Non obstat, quod Bartholomæus in suo testamento legauit Victoriæ dotem, & bona condecentia. Non est enim nouum quod filia etiam in dote data possit institui, *Iaf. in auth. nouissima, nu. 46. C. de inoff. testam.* Et censetur pater voluisse magis cauere filiæ multiplicare actiones, & tollere molestias, quas illa pati posset in dotis exactione, iuxta *text. in §. sed, & si vxori. instit. de legat.* idque hoc casu colligitur, ex quo Bartholomæus indefinitè dotem legauit; cum tamen ex illa quantitate dotis nomine promissa Victoriæ iam ipse soluisset scut. 350. ideoq; vel legatum intelligi debet quoad quantitatem non solutam, & tunc non capiet bona paraphernalia iam soluta, ex supradictis; vel pater voluit augere dotem, & tunc hypotheca, quæ competeret Victoriæ, aut eius hæredi pro illo legato non potest afficere rem prius per testatorem alienatam.

6 Nec facit, quod bona paraphernalia fuissent promissa arbitrio patris, & quod prædictum legatum censeatur quædam declaratio illius arbitrij. Nam arbitrium fuerat ipso facto declaratum per traditionem capsarum, & rerum quæ in illis continebantur, quas res vltra quod aliculus pretij fuisse colligitur, ex quo Victoria in testamento dispofuit illas tradi sorori legatariæ, tunc demum cum illa nuptui traderetur adhuc cum à tali declaratione, & traditione non fuerit tanto tempore reclamatũ, verisimile est arbitrium fuisse iustum. *Paris. consil. 137. num. 12. lib. 4. Bero. cons 19. num. 9. lib. 2.* maximè cum agatur de arbitrio patris cum filia, ad *leg. iste quidem, ff. quod met. caus.* Atque ex illis fuit conclusum, Victoriam tempore sui obitus non fuisse creditricem, nec quoad gemmas, nec quoad bona parapheralia, seu condecentia, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Auersana fructuum.

Lunæ 18. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

De fructibus beneficij, quod de iure communi spectant ad successorem à die mortis beneficiati ante adeptam possessionem, & quid seruetur in Regno Neapolitano.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficij spectant ad successorem à die mortis sui antecessoris, etiam ante adeptam possessionem.*

2 *Fructus beneficij in Regno Neapolitano post mortem beneficiati vsque ad captam possessionem, à successore spectant ad Cameram Apostolicam Paria sunt, quod quis acquisierit possessionem, vel per ipsum non steterit quominus acquisiuerit. ibid.*

3 *Beneficiorum possessio in Regno Neapolitano capitur de manu Nuncij Apostolici.*
Proœmium declarat scribentis voluntatem. ibid.

DECISIO CLV.

1 FIRMARVNT Domini fructus maturatos pẽdente lite deberi D. Cantauenæ; nam ipse de iure communi habet fundatam intentionem, nedũ ad istos, sed etiam ad omnes à die mortis sui antecessoris extantes. *cap. præsenti, cum ibi notat. per scriben. de offic. ordinar. in 6. Cardin. in cap. fin. n. 2. col. 3. in fine, de pecul. Cleric. Cardin. cons. 2. eodem tit.* & adest etiã constitutio Pij IV. sub die 22. Aprilis 1561. quæ mandauit huiusmodi fructus per thesaurarium, & collectores successoribus consignari, & de

& de maturatis post prouisionem, licet ante adeptam possessionem, tradit *Gabr. cons 92. num. 3. lib. 1. cum alijs per Surd. cons. 333. nu 24. & 25.*

2 Non obstat Breue Sixti Papæ V. per quod in regno Neapolitano fructus beneficiorum vacantium vsque ad captam possessionem per successorem reseruantur Cameræ Apostolicæ, quia Domini intelligunt illa verba, *vsque ad diem capta possessionis per illorum successores*, vt habeant locum, quando successor fecit quod potuit, vt illam caperet, tum quia saltem ad effectum non amittendi fructus aliàs sibi de iure debitoris paria sunt, vel quod D. Cantanena acquisiuerit possessionem, vel per se non steterit, quo minus illam acquireret. *l. vter, in fine. ff. de cond. instit. l. post diem. §. item si qua conditio. ff. quando dies legat. ced.* tum quia iste intellectus sapit magnam æquitatem, nam aliàs esset in potestate cuiuslibet tertij intrudere se in possessionem beneficiorum, & longa lite detinere legitimè prouisos, & hac via priuare illos debitis fructibus, vnde succedunt vulgares conclusiones, quod semper debet capi interpretatio, quæ sapit æquitatem, & ne daretur occasio fraudibus, & alter remaneat in damno, cum multis similibus.

3 Non obstat constitutio Pij. Papæ IV. sub die 7. Septembris 1560 qua cauetur quod in regno Neapolitano possessio beneficiorum debeat capi de manu Nuntij Apostolici, & illius collectorum, & possessio aliter capta minimè suffragetur, quia illa costitutio emanauit ad obiandum malitijs illorum, qui propria auctoritate, vel falsis, & subreptitijs literis se in beneficijs intrudebant, vt apparet ex proœmio. ibi, *cupientes malitijs, &c.* ex proœmio enim colligitur voluntas rescribentis. *l. item quia. ff. de pact. cum alijs per Crauet. cons. 361. num. 2.* vnde illa constitutio minimè debet habere locum in illis, qui parte citata, & via iuris petunt huiusmodi possessionem, & coram Delegatis Apostolicis, vt sunt Auditores Rotæ; cum enim Delegatus fungatur iure Delegãtis, sequitur quod possessio ab ipsomet Pontifice petita videatur, & cõsequenter quòd Summus Pontifex per deputationem Nuncij minimè voluerit sibi ligare manus, quominus posset alios ad idem ministerium delegare, prout delegasse videtur ex clausulis amplissimis, de quibus in commissione ad hanc causam præsentata.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Assisien. beneficiorum.

Die 18. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

De beneficijs vacantibus in Curia per obitum familiarium Cardinalium. An eorum collatio spectet ad Archipresbyterum Patriarchalis Ecclesiæ.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium vacans per obitum apud Sedem ratione familiaritatis Cardinalis dicitur reseruatum.*

Beneficia vacantia per obitum familiarium Cardinalium iuxta regulam octauam, nunquid habeant locum in vacantibus in Curia, sicut extra Curiam, ibid.

2 *Beneficiorum collatio nunquid spectet ad Ecclesiarum Patriarchales Vrbis, & ad eorum Archipresbyteros.*

Generalis facultas conferendi beneficia reseruata, non comprehendit beneficia reseruata vacantia per obitum curialis. ibid. & num. 3.

4 *Priuilegium familiaritatis Cardinalium nunquid cesset, quando incurrit Cardinalis Ordinarius Collator.*

5 *Archipresbyter Sancti Ioannis Lateranen. non dicitur ordinarius beneficiorum collator, sed Papa, qui illius Ecclesiæ Episcopus est.*

DECISIO CLVI.

1 DOMINI steterunt in decisis sub die 7. Maij nempe quod beneficia, de quibus agitur, sint reseruata ex capite vacationis per obitum apud Sedem ratione familiaritatis Cardinalis, & hac omisso alio fundamento regulæ 8. quod videtur pati dubietatem, stante quod beneficium vacauit in Curia, & verba regulæ sunt concepta de beneficijs vacantibus extra Curiam, licèt aliquibus videretur mentem Papæ, & rationem expressam in regula posse deseruire, quandocunque, vt ex aduerso prætenditur, non intrarent reseruationes aliàs factæ super beneficijs vacantibus in Curia, ne scilicet, sint minus reseruata beneficia, in quibus cadit maior ratio reseruandi, quàm alia.

2 Strictè tamen ad duo prima fundamenta, contra Primum non obstare dictum fuit, quod ista beneficia spectent ad collationem Cardinalis Archipresbyteri, & Capituli S. Ioãnis, & quod Ecclesiæ patriarchales Vrbis habeant facultatem, & consuetudinem conferendi beneficia reseruata, nam quantum ad facultates, illæ non exhibentur, neque exhibitæ releuarent, nisi cum expressa mentione reseruationis resultantis ex vacatione per obitum Curialis apud Sedem; ea enim est prærogatiua huius reseruationis, vt non veniat sub generali facultate conferendi reseruata specialis expressio. *Simonett q. 83. Sarn. sup. reg. de trien. q. 31. §. secundum priuilegiũ.*

3 Quantum ad consuetudinem, illa non probatur, maximè in istis terminis, nempe de conferendis beneficijs, non solum vacantibus in Vrbe, sed etiam per obitum Curialium. Hinc cessat decisio Romana Clericatus S. Petri, 27. Nouembris 1602. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino, quia ibi clericatus non vacauerat per obitum Curialis, prout est necessarium ad effectum, vt inter reseruatio per obitum apud Sedem, vt ibi dicitur, vnde illa decisio minimè applicatur, & prædicta eo magis, quia beneficia, de quibus agitur, non sunt sita in Ecclesia Lateranensi, sed extra; vnde, & indulta, & prætensa consuetudo esset probanda in istis terminis, nempe beneficiorum extra dictas Ecclesias sitorum.

4 Contra secundum fundamentum replicabatur, quod vigore regulæ 32. quando concurrit Cardinalis ordinarius collator, cessat priuilegium familiaritatis, sed hoc obiectum cessare visum fuit ex constitutione Gregorij XIV. *in §. volens vlterius*, quam Domini, & in *Ripana beneficiorum, 7. Februarij 1605. coram Illustrissimo Cardinali Millino, & in supra allegata Romana clericatus S. Petri*, & alibi semper habuerunt pro perpetua, & tanquam talem passim præseruari in indultis Cardinalium, attestabatur vnus ex Dominis.

Præ-

5 Præterea fuit dictum, quòd regula 32. stat correctiuè, & declaratiuè ad reg. 31. nempè ad euitandas contentiones inter ipsosmet Cardinales, vt paret ex verbis dictæ regulæ 32. ibi, ad euitandas lites, quæ ex præcedenti sua cōstitutione exoriri possent; vnde cum reseruatio, de qua agitur, deducatur ex regula 3. & nullus sit Cardinalis, qui prætendat esse necessarium suum consensum, vt in dicta regul. 32. nihil habet obstare dicta regula 32. Dicebat etiam vnus ex Dominis Archipresbyterum Sancti Ioannis Lateranen non posse dici ordinarium collatorem, sed Papam, qui illius Ecclesiæ Episcopus est; vnde non verificantur in Cardinali Archipresbyte o Sancti Ioannis verba dictæ regulæ 32. quod cessantibus reseruationibus Apostolicis, beneficiorum collatio ad illum spectatura sit, & consequenter, si non conueniunt verba, nec dispositio conuenire debet, *l. quod constitutum. ff. de milit. testament.* cum vulg.

6 Quantum ad prætensa attentata fuit dictum de illis non constare, cum non appareat de mandato illius, qui dicitur attentàsse, & quatenus constaret, essent purgata per renunciationem in actis factam per Manellium, cum non appareat ipsum vigore prætensorum attentatorum aliquos fructus percepisse. Ex quibus fuit conclusum, non esse locum arbitrio ad retardandam exequutionem Breuis, &c.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.

Ariminen. Bonorum.

Veneris 22. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Instrumentum concessionis probat dominium etiam contra tertium, iunctis adminiculis, quorum aliqua in decisione recensentur, & affrancatio, siue permutatio rei Ecclesiæ non potest fieri absque solemnitatibus, & in emphyteosi ex pacto, & prouidentia non potest vnus ex vocatis alijs præiudicare.

SVMMARIVM.

Dominium probatur ex instrumento concessionis, iunctis adminiculis, etiam contra tertium, nu. 1. vbi nu. 2. pro adminiculis considerantur antiquitas instrumenti, & concessionum pluralitas.

3 *Emphyteosis, siue quòd bona sint emphyteotica, probatur ex annotatione extracta ex libris Ecclesiæ, iunctis adminiculis.*

4 *Producens scripturam, illam postea impugnare non potest.*

5 *Beneplacitum Apostolicum requiritur in permutatione rerum Ecclesiæ.*

6 *Emphyteosis vbi est ex pacto & prouidentia, non potest vnus ex vocatis alijs præiudicare.*

DECISIO CLVII.

1 VISVM fuit Dominis bona, de quibus agitur esse emphyteotica, idque constare ex instrumento concessionis, seu renouationis in emphyteusim in personam, quā D. Tingoli de Tingolis pro se, filijs atque nepotibus factæ de anno 1487. per Syndicum, & Procuratorem Monasterij, seu Hospitalis S. Lazari, Canonicorum Regularium. Nam ex tali instrumento iunctis adminiculis probari dominium Ecclesiæ etiam contra tertium, fuit dictum in pluribus causis, & in specie in vna *Ciuitatis Castelli, Lunæ 12. February 1590 coram Comitulo*, ex *Bar. in l. ad probationem. C. locat. Socin. cons. 187. num. 2. Dec. cons. 146. num. 14. Rip. in l. si rem aliquam. nu. 39. ff. de acquir. poss.*

2 Pro adminiculis verò vltra antiquitatem instrumenti, adest concessionum pluralitas, quæ etiam considerata fuit in dicta Ciuitate Castelli, & in vna Taurinen. decimarum, Veneris 12. Ianuarij proximè præteriti coram me. Datur enim instrumentum concessionis, seu reuocationis factæ de anno 1431. q. Petro Masio, à quo cum dicta bona fuissent data in solutum Tingolo, tunc ei facta fuit concessio supradicta de anno 1487. atq; de anno 1513. hæc eadem bona fuerunt cōcessa Scipioni nepoti dicti Tingoli vt vltimo in prædicta inuestitura comprehenso pro se, filijs & nepotibus masculis, & illis non existentibus, pro fœminis.

3 Et quoniam hæc inuestitura est illa, in qua fundatur intentio D. Hortensiæ, poterit, quatenus opus sit, particulariter videri, an suffragetur ad illum effectum specialem: interim autem quoad hanc generalem inspectionem, an ista bona sint emphyteotica, licet de hac concessione constet tantùm ex annotatione extracta ex libris monasterij, tamen ex illa simul cum alijs probari emphyteusim, fuit consideratum in vna *Sublacen. bonorum, Veneris 21. Maij 1604. coram bon. mem. Litta*, & hoc casu existentia illius concessionis, magis perspicitur ex instrumento affrancationis dictorum bonorum, inito inter monasterium & procuratorem Matthæi filij dicti Scipionis de anno 1578. in quo narratur Scipioni eius patri dicta bona fuisse, vt supra dictum est, renouata, quodque Canonici dicti monasterij illa liberarunt ab onere emphyteotico, & in illorum locum fuerunt subrogata alia bona eiusdem Matthæi, quæ hodie dicuntur esse fideicommisso subiecta.

4 Nec ad hunc effectum refert quod non constet de mandato illius procuratoris Matthæi. Nam vltra quòd Moniales ad ostendendum bona esse libera, produxerunt instrumentum affrancationis, quod propterea ab illis amplius impugnari non potest, late *Pedemont. decis. 39. num. 26. & 28. & decis. 71. num. 61.* & Bec. alios cumulans *cons. 3. num. 39.* Adhuc ex illa francatione desumitur solummodo adminiculum quod extiterit emphyteusis. Cæterum etiam de scientia & approbatione Matthæi satis cōstare videtur, dum eadem die, & eodem Notario stipulante dicta bona sic affrancata, vendidit vti libera Syndico Monialium Sancti Matthæi, à quibus hodie detinentur.

Et concurrit quod ante stipulationem instrumēti affrancationis fuerat tractatum de tali permutatione facienda per Mathæum cum Canonicis Regularibus, & fuerat obtenta licentia à Rectore Generali ad instantiam Matthæi, prout in instrumento narratur. Concurrit etiam quod mortuo Matthæo. Canonici applicarunt mensæ bona prædicta subrogata. Denique satis verisimile est affrancationem fuisse factam ad effectum, vt Moniales emere possent ista bona contigua alijs bonis earumdem Monialium.

5 Quibus omnibus simul iunctis videtur dubitari non posse, quin ista bona sint emphyteotica: tertium,

sextim, si, vt præsupponunt informantes pro Hortensia, docebitur de solutione canonum pro dictis bonis vsque ad tempus affrancationis. Stante autem quod bona sint emphyteotica, affrancatio facta per Matthæum non obstat D. Hortensiæ Primò quia non interuenit Sedis Apostolicæ beneplacitum requisitum etiã in permutationibus, quæ sunt alienationes, *cap. nulli, de reb. Eccles. non alien. Redoan. eod. tract. quæst. 2. cap. 4. & 20.* fuit dictum *in Romana Palatij Sanctæ Mariæ Maioris 15. Martij 1624. coram Illustriss. Pamphilio*, & est *tex. in cap. fine exceptione, 2. q. 2.* Et vltra quod consensus, & licentia Rectoris Generalis non sufficit, nec etiã fuit seruata forma, quam ille huic permutationi faciendæ præscripserat. Atque dubium non est quin Hortensia possit dari de istis nullitatibus vti cessionaria monasterij, seu Hospitalis, & per ipsum constituta procuratrix irreuocabilis ad recuperandum ista bona.

5 Secundò, quia cum versamur in emphyteusi non hæreditaria, sed ex pacto & prouidentia, Matthæus, in cuius persona ista emphyteusis nec de nouo cõstituta, nec reuocata fuerat, non potuit affrancando præiudicare Hortensiæ, quæ vti neptis Scipionis vocata erat in defectum masculorum, vt de communi, & à nemine impugnata sententia tradit alios referens *Clar. §. emphyteusis quæst. 16. & Pedemon. decis. 161. num. 1. & c.* Et ex his &c.

R. P. D. SACRATO. postea S.R.E. Cardinali.

Ariminen. Domus.

Veneris 22. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Liquidato credito non est locus deposito, quando creditor non est in mora recipiendi, & in omni casu depositum non admittit, nisi fuerit integrum, & sine protestatione. Cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

1 *Manutentionis iudicium semiplena contentatur probatione, num. 1. in fine.*

2 *Exceptio iuris tertii opponi potest, quando est exclusiua iuris actoris.*

Possessio nulliter apprehensa non priuat aliquem sua possessione, ibid.

Possessionis decretum conditionale nõ tribuit ius, nisi conditione adimpleta, ibid. in fine.

3 *Deponere non est soluere, nec depositum admittitur sine mora recipere debentis.*

Depositum non integrè factum deponenti non suffragatur, num. 3. vbi idem quando non est liberum, sed cum aliqua protestatione.

4 *Assertioni alicuius standum est in his, quæ consistunt in animo, num. 4. in fine.*

5 *Citatio vni facta, non prodest quoad alios non citatos.*

Possessio instrumentalis non suffragatur alio existente in possessione, num. 4.

DECISIO CLVIII.

1 RESOLVERVNT Domini pro manutentione Hospitalis; nam de eius possessione constat ex testibus in iudicio contra Gambalongam examinatis, ac etiam ex sententia ad fauorem Gambalongæ contra Hospitale lata, & ex banimentis ex post nomine dictæ Gambalongæ factis, necnon ex confessione Comitis Vgolini, tàm nomine proprio, quàm nomine D. Hortensiæ eius vxoris, de qua in libello eorumdem; vnde non obstat, quòd testes, & iudicium contra Gambalongam tanquam contra tertium, minimè faciant probationem in hoc iudicio; nam tollitur obiectum ex coniunctione supradictæ confessionis, quæ licet loquatur de occupatione Hospitalis, nihilominus suffragatur ad probandam iustam possessionem, nisi iniustitia aliunde probetur, vt fuit dictum in causa *Pennen. & Adrien. beneficij relata inter diuers. impress. decis. 802. nu. 3. & seqq. par. 1.* pet regulam *l. merito, ff. pro socio*, & prædicta eo magis in hoc iudicio summariissimo in quo sufficit semiplena probatio, *Bart. in l. 1. num. 6. C. quor. bonor. Alex in l. fin. nu. 18. C. de edict. Diu. Adr. Bero. cons. 43. num. 47. lib. 3.*

2 Non obstat possessio ex post capta per Gambalongam in executione sententiarum Vicarij Ariminen. & quòd DD. de Bandis ad exclusionem Hospitalis liceat dare de possessione Gambalongæ, etiamsi sit possessio tertij, vt in causa Romana partis domus 13. Iunij 1603. coram me, quia fuit responsum talem possessionem tanquam nulliter apprehensam minimè priuasse Hospitale, quod non habuit se pro spoliatn, *cap. licèt Episcopus*, vbi scriben. *de praben. in 6.* De nullitate constat, quia sententia Vicarij erat conditionalis, nempe refectis Hospitalis melioramentis, & ideoante refectionem melioramentorum sententia minimè potuit executioni demandari, vt post *Castr. & alios Negusant. de pignor. 4. membr. 5. par. num. 10.*

3 Neque visum fuit Dominis posse dici satisfactũ per depositum lib. 419. tum quia *deponere* non est soluere, & ideo quandocumque non appareat Hospitale fuisse in mora recipiendi, depositum minimè suffragatur, *Bart. in l. item liberatur. §. qui paratus, in princ. ff. quib. mod. pign. vel hypothec. solu. &* in terminis *Negusant. vbi supra*; tum quia melioramenta seruatis seruandis minimè fuerunt liquidata, ita vt potuit dici depositum fuisse integrum, & quando depositum minimè est integrum, tunc nullius est considerationis, *l. tutor. §. Lucius, ff. de vsur. Alex. cons. 75. num. 8. lib. 7. Crauet. consil. 106. in princ.* Denique fuit dictum, depositum non suffragari, quia non fuit liberum, sed ea lege, quòd solueretur cui de iure, quod erat per indirectum subuertere partem sententiæ super refectione melioramentorum ad fauorem Hospitalis: quando autem depositum non est liberum, tunc nullius est momenti, *Alex. cons. 7. num. 9. lib. 2.* & fuit dictum in causa *Bononien. damnorum coram Cantucct.* relata inter diuersas impressiones *decis. 71. par. 2.*

4 Et quòd possessio Gambalongæ fuerit instrumẽtalis tantùm, quæ alio existente in possessione non attenditur, *Caputaq. decis. 333. par. 2.* comprobatur ex subsequutis, quia Gambalonga respondendo ad præparatoria DD. de Bandis, dicit, quod licèt fuerit immissus in possessionem domorum, nunquã tamen exegit pensiones ipse, sed Hospitale. Item quia idem Gambalonga post dictam immissionem, denuo institit sibi dari tenutam, signum euidens quòd illam non habebat, ad *l. decem. ff. de verb. oblig.* & licèt istæ sint confessiones Gambalongæ, quæ regulariter non præiudicarent Dominis de Bandis

dis tanquam tertiæ personæ, attamen conclusio nihil habet commune cum hoc casu, vbi à tertio allegatur possessio ipsius Gambalongæ, & possessio est de ijs, quæ sunt in animo, vnde si ex gestis per eundem Gambalongam apparet, quod ipse minimè habuerit animum possidendi, non potest tertius dare de illius possessione, quia in ijs, quæ consistunt in animo, debet stare assertioni suæ, vt in hac materia tradit *Bart. in l. siue possidetis, num. 7. C. de probat.*

5 Ex prædictis sequitur quod gesta per DD. de Bandis, coram Auditore Cameræ Hospitale possessore non citato, minimè potuerint præiudicare dicti Hospitalis possessioni, nam gesta contra non citatum, vel sunt omninò nulla, vel saltē si valent quoad citatum, non sufficiunt alios non citatos *l. vnoquoque. ff. de re iudic.* cum alijs per *Gabr.* qui materiam declarat, *concl. 1. de citat.* &c.

R. P. D. MARQVEMONTIO, deinde S.R.E. Cardinali.

Romana Vineæ de Fabris.

Veneris 22. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Denegatur reintegratio agenti iudicio spolij ob non probationem primi extremi, & alia adducuntur, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio, & restitutio datur etiam ad statum.*
2 *Emptor post motam litem super re vendita non tenetur soluere pretium.*
3 *Spolij iudicium censetur terminatum per rem iudicatam in negotio principali.*
4 *Ratificatio re non integra non suffragatur.*
5 *Sententia, & mandatum exequutiuum declarantur à libello, & ab actis.*

DECISIO CLIX.

1 DOMINI censuerunt Fabros non esse reintegrandos ad possessionem vineæ de qua agitur, quandoquidem de primo extremo, quod erat concludenter probandum, non plenè constat. Quatenus enim Fabri illud fundant in possessionem, quam sibi reseruasse prætendunt in instrumento venditionis de anno 1577. emptores non spoliauerunt eos illa possessione, nec eam illis negant, sed dicunt quod stante venditione, prout stat cum illo pacto locationis, non potest negari quin saltim commoditas possidendi, & detentio rei venditæ, debeat esse penes emptores, eosdemque conductores, & quia habeant saltem statum quendam considerabilem, in quo si ab ipsis Fabris venditoribus turbarentur, essent manutenendi, & si priuarentur, restituendi, ad *text. in cap. quarelam, de elect. Mohed. decis. 8. nu. 1. de restit. spoliat. Gabr. concl. 1. num. 38. eod. tit. Afflict. decis. 395. nu. 4.*

2 Nec isto statu dici debet finitus, ex quo pretiū vineæ intra decennium solutum non fuit, quo casu in instrumento fuerat conuentum, vt emptores ad vineam regredi possent, & illius possessionem accipere. Etenim com pendente decennio fuerit per quosdam de Lusar mota lis emptoribus, & ab illis vinea euicta, non tenebantur emptores soluere pretium. *l. si post perfectam. C. de euiction. l. habitaculum. §. ante perfectum pretium. ff. de peric. & commod. rei vendit.* Deinde conuentio illa in instrumēto apposita fuit remissa, vel saltem prorogata ex alia conuentione, dum Fabri de anno 1581. recognoscentes bonam fidem in quadam societate officij, pro qua se obligauerant, emptores promiserunt quod quousque non essent eo nomine liberati, pretium vineæ non deberetur: illa autem societas fuit demum extincta de anno proximè præterito.

3 Accedit quod cum Fabri coram A.C. intentauerint iudicium super illa deuolutione huius vineæ, fueritque contra ipsos pronunciatum, & sententia fecerit transitum in rem iudicatam, ita vt absorbeat spolium. *Alex. in l. nulliter. § nihil commune, num. 12. ibique Iaf. nu. 45. de acquir. possess. Afflict. decis. 313. nu. 1. Oldrad. cons. 27. nu. 5. Rota decis. 6. nu. 3. de restitut. spoliatorum, in nouis. Menoch. de recuper. remed. 1. nu. 233.* Et in omnem casum priùs esset videndum, an factus sit locus dictæ deuolutioni, seu regressui ad vineam, præsertim cum etiam emptores prætēdant magnam pretij cōuenti partem soluisse.

4 Non suffragatur etiam Fabris possessio illorum nomine, & in vim mandati Rotalis capta per Dionysium de Leonardis de anno 1591. Nam Dionysius vltra quod non habebat mandatum à Fabris, nec expensæ fuerant factæ per Fabros, nec tempore ratificationis res erat amplius integra, cū emptores iam vineam alienassent in tertium. *l. bonorum, & l. vltima. §. fin. ff. rem rat. hab. Alex. in. cons. 88. num. 31. lib. 5.* Adhuc in illo iudicio comparuit, vt nomine Fabrorum defenderet emptores à molestijs illatis per illos hæredes de Lusar, & ab illis emptoribus expensas litis, ac pro ipso mandato Rotali pecunias accepit. Idcirco cum possessio per illum capta intelligenda sit, prout de iure fieri poterat, & debebat, dicendum est quod fuit capta nomine illorum de Fabris vti defensorum necessariorum: sed ad fauorem emptorum, qui fuerant spoliati, & quos ex lege emptionis tenebantur Fabri liberare à molestijs, & quidem in sententia R. Perusini, quæ mandatum præcessit, fuit pronunciatum, restituēdos esse emptores, quorum Fabri authores & defensores ibi nominantur, ipsumque mandatum cantat pro Fabris, & litis consortibus.

5 Cum itaque in illo iudicio Rotali emptores essent authores vti spoliati, hæredes verò de Lusar essent rei vti spoliatores, possessio recuperata pro illis emptoribus, & eorum expensis non potest dici acquisita Fabris, qui in illo iudicio nunquam petierunt ad illam restitui. Regulare est enim quod sententia, & mandatum declarentur à libello & ab actis. *glos. vltima in cap. dudum, de decim. Specul. in tit. de restit. spoliat. §. 2. vers. & nota quod quidam iudices. Crescen. decis. 6. de sentent. & re iudic.* ideoque cum Fabri, & consortes nominantur in mandato, ad intelligendum eo modo est, vt tam isti, quàm illi restituantur, videlicet emptores ad illam possidendi commoditatem, & fruitionem rei venditæ; Fabri verò vti defensores ad illam possessionē, quam sibi reseruarunt in instrumento.

Et verè quo nomine capta fuerit ista possessio declarauit subsequuta obseruantia 18. annorum, quibus non Fabri, sed emptores fuerint semper in possessione, & declarauit ipse Dionysius dum in protesta-

testatione facta contra creditores emptorum, dicit quod bene custodirent vineam, illius fructus colligerent, & soluerent canonem dominis directis vineæ, ne illa ob non solutionem deuolueretur. Denique si possessio capta fuisset nomine illorum de Fabris, non egissent coram A C. ex capite deuolutionis, sed spolio.

Non obstat locatio facta Angeletto ex iudicis decreto. Nam locatio non probat possessionem, nec ista habuit effectum, cum à decreto fuit appellatum, & obtentum ab illo reponi, nec Dionysius qui dictam locationem fecit, habebat mandatum ad locandum.

Atque ex his Domini dixerunt, Fabros non esse reintegrandos.

Infra in eadem causa sub die 23. Iunij 1608. coram eodem bo. me. Card. Marquemont. habetur altera decisio in ordine 190. Et supra in par. 1. recent. habetur altera sub die 10. Ianuarij 1611. coram eodem, est 275. qua replicata etiam habetur penes Marches. de Commiss. par. 1. fol. 1033. in qua decisione Rota recessit à superioribus duabus decisionibus.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Romana legati.

Die 22. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Renunciatio facta à marito nomine vxoris absentis vxori non præiudicat, nec postea eadem vxor eandem renunciationem tacitè ratificare censetur, nisi habita scientia eius, quod fuit renunciatum, imò nec etiam expressè poterat hanc renunciationem ratificare sine statutarijs solemnitatibus. Et in omnem euentum renunciatio huiusmodi non trahitur ad iura competentia ex testamento, sed tantùm ab intestato.

SVMMARIVM.

1 *Mariti renunciatio facta nomine vxoris hæreditati paterna, vel materna, aut aliorum, non præiudicat vxori absenti.*

2 *Renunciatio facta per maritum absente vxore, an, & quando censeatur approbata, seu ratificata ab ipsa vxore in sui præiudicium. num. 3.*

3 *Ratificatio contractus, seu renunciationis nomine ratificantis facta, vt ratificanti noceat, requirit scientiam eius, qui ratum habet, & in dubio præsumitur ignorantia & num. 11.*

Ratificatio tacita non extéditur ad ignorata. n. 3.

4 *Ratificatio facta per vxorem renunciationi paterna, vel materna hæreditatis facta eius nomine per maritum non valet, nisi adhibitis solemnitatibus statutarijs in contractibus mulierum requisitis.*

5 *Solemnitates à statuto requisita in contractu, requiruntur etiam in quasi contractu. ibid. in fine. vbi de eadem materia.*

Solemnitates requisita à statuto in contractibus minorum, aut mulierum, non requiruntur in contractu in quo mulier, vel minor efficitur melioris conditionis. num. 5.

6 *Hæreditatis appellatione non venit legatum.*

7 *Renunciatio facta à filia nubente hæreditati paterna intelligitur solùm de iuribus ab intestato competentibus, non autem ex testamento, & ideò non prohibetur petere legatum sibi à patre relictum. num. 6. & 10.*

Renunciatio est stricti iuris, strictéque interpretanda, vt minus renuncianti præiudicet, quàm sit possibile. num. 7.

9 *Legatum quando dicatur factum animo compensandi delictum.*

DECISIO CLX.

1 DOMINI censuerunt procedendum esse ad vlteriorem exequutionem legati scutorum bis mille D. Pulcheriæ à D. Ioanna Maria Offredutia ipsius auia, in illius testamento relicti, iuxta duas sententias conformes in tribunali Capitolino alteram per D secundum Collateralem; alteram verò per D. Capitaneum appellationum ad fauorem D. Pulcheriæ latas, quæ inter Romanos faciũt rem iudicatam per statutum Vrbis 180. lib. 1. & nõ obstare promissionem à D. Federico in capitulis matrimonialibus factam, nempe quod habita dote sibi cum D. Pulcheria per illius fratres assignata scutorum 15000. in actu solutionis illius ipsa renunciaret legitimæ, cum omnibus debitis solemnitatibus, cuicumque rationi, & actioni, quam ipsa haberet, aut prætenderet in hæreditate Archiepiscopi eius patrui. & prædictæ D. Ioannæ Mariæ eius auiæ paternæ, & etiam in bonis paternis, & quod pro toto eo quod prætenderet habere in dictis hæreditatibus & bonis, contentaretur de dictis scutis 15000. pro dote. Quæ promissio facta à D. Federico marito D. Pulcheriæ, nullatenus nocuit D. Pulcheriæ in illa non interuenienti, & nec ex post facto renuncianti, nec promissionem mariti approbanti, aut ratam habenti, iuxta *text. in l. inter stipulantem, in princ. ff. de verbor. oblig. & text. in l. 1. C. si in communi, eademque cauf.* vt in terminis nobis tradunt *Paul. de Castr. in cons. 278. num 3. lib. 2. Boer. decis. 3. nu. 16. Corn. cons. 292. in princ. lib. 1. Gabr. in cons. 131. in princ. lib. 2.*

2 Quibus non obstat D. Pulcheriam post promissionem supradictam à marito factam illi nupsisse cum dicta dote, quin & ex post facto pro illius cõsequutione egisse: vndè visa fuit dictum pactum ratificasse, & iuxta promissionem mariti tacitè renunciasse, ad trad. per *Dec cons. 232. nu. 4. in fine, Aretin. cons. 128. num. 6. Alex. cons. 117. nu. 2. lib. 1. Crescen. decis. 1. de procurator.* Præcipuè, quia quãdo vxor aliquid consequitur, inducitur ratificatio cum omnibus suis qualitatibus actus facti per maritum, iuxta *Dec. cons. 58. num. 1. in fin. & Put. decis. 397. num. 9. lib. 2. Ioseph Ludouic. dec. 21. nu. 32. par. 1. Surd. cons. 519. nu 45. & seq. lib. 4.*

3 Quia respondetur prædicta procedere, si probaretur D. Pulcheriam habuisse scientiam huiusmodi pacti in capitulis matrimonialibus inserti, ex *Oldrad. cons. 324. nu. 10.* dicenti, quod ratihabitio requirit scientiam eius, qui ratum habet, & *Paul. de Castr. cons. 465. nu. 5. vers. restat nunc, lib. 1.* vbi idem tenet, & subdit, quod in dubio præsumitur ignorantia in ratificante, & nimirum cum scientia sit de substantia ratificationis. *l. cum à matre, C. de rei vendic. Bald. in cons. 176. lib. 2.* & tacita ratificatio non extenditur ad ignorata. *Paris. cons. 100. nu. 71.*

num.71.lib.1.Grauett.cons.160.num.4. & *cons 197. num.14 Alciat.cons.164.nu.12. Bec. alios referens cons.37. num.24.* & latè *Surd. cons. 28. num.118. lib.1.* & in nostro casu non constat de prædicta sciẽtia D. Pulcheriæ, quin in dubio præsumitur illius ignorantia, iuxta *Castrin. vbi suprà dicto cons. 465. num.5.*

4 Vlteriùs pro responsione etiam Dominis placuit, quod ad huiusmodi ratificationem prædictæ renunciationis requirebantur solemnitates ex forma *Statuti Vrbis 151.lib.1* requisitæ, cum ad validitatem ratificationis debeant in illa concurrere solemnitates necessariæ in actus confectione. *l.si vt proponis C.de nupt l.nuptia. ff. de rit. nuptiar. Roman.cons.12.nu.6.Decius cons 532. Afflict. in tit. de alien feud.part.in princ.num.69 Tiraquel.alios referens in tract.consang §.1.glos 0.num.17. Menoch.cons.2. num. 297.* Ratihabitio enim est quasi contractus, & in quasi contractu requiritur eadem solemnitas quæ in eodemmet contractu. *Bart. in l. mater,* & *in l.mutuum § fin.ff.de acquir. hared.* tradit latè *Surd. d. cons.28.num.120.*

5 Nec obstat quod in huiusmodi renunciatione, & sic ratificatione, non fuisset opus solemnitatibus dicti statuti, quæ non requiruntur quando renunciatio fit ex causa maioris dotis, ex trad. à *Rom. cons. 453.in princ.* & à *Socin cons.160.num.12.* & *17. lib.2.* qui tenent quod quamuis statutum in contractibus minorum exposcat certas solemnitates, illæ non requiruntur quoties in tali contractu redditur melior conditio minoris. Ad idem faciunt tradita à *Barbat.cons.35.lib.2.* & à *Felin.* & *alijs relatis in addit.ad Roman d.cons.453 littera B.verbo valuerit.* Quia respondetur pro parte D. Pulcheriæ negari D Federicum eius maritum promisisse dictã renunciationem à D. Pulcheria fiendam ex causa maioris dotis; & cum in facto non constet de dicta causa, quin possit dari læsio in isto contractu contra D. Pulcheriam, videtur quod nullatenus ad huiusmodi ratihabitionem, & renunciationem potuisset D. Pulcheria absque solemnitatibus dicti statuti validè deuenire.

6 Tum etiam, quia etsi D. Pulcheria expressè renunciasset iuxta mariti promissionem; nihilominus non censeretur renunciasse huic legato, cum maritus promiserit quod D. Pulcheria renunciaret actioni cuicumque quam haberet, vel habere prætenderet in hæreditate D. Archiepiscopi, & D. Ioãnæ Mariæ, cum hæreditatis appellatione non veniat legatum. *l.si Titius, in fin.* & ibi *Bart.ff. de legat.3.* Nec in tali renunciatione veniant, nisi solùm ab intestato, competentia, non autem ex testamento, taliter, quod filia renuncians de tempore nuptiarum hæreditati paternæ, non prohibetur petere quicquid pater in suo testamento illi reliquerit, *Bart.in l.stipulatio hoc modo concepta, n.4. ff.de verb.oblig.Bald.in l.pactum,nu.9.C.de collat.* & *in l.fin.num.15.C.de pact. Alex.plures citans in d.l.stipulatio hoc modo concepta, nu. 8.* & ibi *Ias. num.13. Felin in cap.preterea, nu.34 vers.* & *vlterius aduerte, de sponsal. Tiraq. in tract. le mort saisit le vif. declarat.8 nu.1.Gabr. de iur. dot. conclus.1.nu.26.Surd.decis.14.nu.4. vbi num 8.* dicit prædictam conclusionem procedere non solum quando post factam renunciationem pater in testamento aliquid sibi reliquit; sed etiam quando legatum erat factum ante renunciationem. ad idem *Paris.cons.95.num.36.lib 3.*

7 Quæ magis procedunt in materia renũciationis quæ est stricta, strictéq. interpretanda, ita vt minus renuncianti præiudicet. *Card.cons.120. Dec.cons. 379.Calderin.cons.5.in fin.tit.de traben.Gabr.cõs. 60 num.6.lib.1 Surd.* qui plures adducit, *cons 431. nu.32.lib.3* vbi *nu.34* post *Card.Dec.* & *Gabr. vbi suprà,* & alios tradit quod in dubio renunciatio debet interpretari in fauorem renunciantis, & contra illum cui facta fuit.

8 Quibus non obstat quod fratres D. Pulcheriæ promiserint illi dotem, mortua iam D. Ioanna Maria; & de tempore quo ipsi reperirentur in possessione bonorum illius, & tunc D. Pulcheria sciret, vel scire deberet, tanquam adeò coniuncta persona testamentum D. Ioannæ Mariæ, & quod in bonis illius nihil aliud sibi competeret, quàm hoc legatũ, quia respondetur, quod nõ D. Pulcheria, sed D. Federicus in capitulis matrimonialibus fecit prædictam promissionem, & tanquam extraneus, licuit sibi ignorare supradicta.

9 Minus obstat prædictis, quod fratres D. Pulcheriæ heredes D Ioannæ Mariæ dotando D. Pulcheriam visi fuerint compensare debitum legati cum dote. Contrarium namque est dicendum, cum de tali compensatione in cõstitutione dotis nihil fuerit actum: vnde non præsumitur animo compensandi dotem constituisse, vt tradit *Bart. post gloss. verbo idoneum in l fin. C. de dotis promissione,* & ibi *Bald.* & *Doct.par.6. priuileg.45. nu 2. vers.* & *ideo.* Nec quicquam faciunt doctrinæ circa istam compensationem. *Ant. Gomez var. tom.1. cap.12. num.27.* & *Illustriss. Mantic. de coniect. vltim. volunt lib.10 tit.2 nu.17.* cum loquantur in casu, quo testator legans erat debitor legatarij, & legauit expressè, dicendo quod legatarius esset contentus, & amplius petere non posset. Ex quibus intelligebatur animum habuisse compensandi, quæ nostro casui applicari non possunt, cum in legato nec adsit dictorum verborum expressio, nec legans esset debitrix legatariæ.

10 Minus obstat *cons.Surd.267.lib.2.* vbi in casu illius consuluit *Surdus* in renunciatione à quadam Franceschina facta comprehendi quoddam legatũ illi relictum, quia fundatur *Surdus* in verbis amplissimis in illa renunciatione cõtentis, & expressè ad cogitata, & incogitata relatis, quin & in eo quod de tẽpore renunciationis Franceschina habebat scientiam legati, tam ex propria confessione, quàm quia testamẽto fuerat præsens. Quæ omnia in nostro casu deficiunt, cum nec in promissione de renunciando facta à marito adsint verba ita generalia, quin restricta tantummodo ad hæreditatem D. Archiepiscopi, & D. Ioannæ Mariæ, & ad bona paterna.

11 Vlterius, quia quamuis de scientia legati ex D. Pulcheria possit præsumi, non tamen in marito, qui dictam promissionem fecit, ex supradictis. Et vtcũque sit, ad inducendam renunciationem tacitam, & præsumptam, prout ex aduerso contenditur, necessaria erat in D. Pulcheria scientia promissionis de renunciando à marito factæ, de qua non constat, quin præsumitur ignorantia, ex supradictis: vnde nimirum si in casu *Surdi,* quo expressè de scientia Franceschinæ constabat, aliter fuerit à *Surdo* consultum, &c.

R.P.D.

R. P. D. SACRATO,
postea S.R.E. Cardinali.

Viterbien. Castrorum.

Lunæ 25. Iunij 1607.

DECISIO CLXI.

Impressa est post Pobum, decis. 104.

R. P. D. MARQVEMONTIO
posteà S.R.E. Cardinali.

Romana 30000.

Lunæ 25. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Creditores status Ecclesiastici non habent aliquam prælationem quoad creditores exteros in bonis debitoris, existentibus intra statum Ecclesiasticum, sed quilibet creditor iuxta suam prioritatem debet satisfieri.

SVMMARIVM.

1 *Officialium nomina debent poni in negotijs arduis vniuersitatis, vbi declaratur id procedere in alienatione, seu subiectione.*

2 *Rescripta debent intelligi secundum postulata, ita vt correspondeant omnibus in supplicatione petitis.*

3 *Creditor quilibet habet generaliter bona debitoris obligata.*

Creditor de cuius pecunijs debitor rem acquisiuit, in illa re præfertur alijs. ibid.

4 *Leges prospiciunt futuris, non autem præteritis negotijs.*

DECISIO CLXII.

EMERANT Domini Matthæi à Comite Alexandro Vrsino castrum Mompei in Sabinis, cũ pacto de illud retrouendendo vsque ad certum, & constitutum tempus; quod cum instaret idem Comes Alexander de anno 1595. mutuò accepit scuta 30000. à Monte pietatis Florentiæ, ad effectum redimendi dictum castrum Mompei, & non aliter, nec in aliam causam, atque pro restitutione illius summæ obligauit se in forma Cameræ sub hypotheca omnium bonorum suorum, & in specie castrorum Pitiliani, Sorani, Liani, & Mompei, cum clausula quod per generalitatem non censeretur derogatum specialitati, nec è contra, sequuta retroemptione Mompei cum expressione, quod fiebat de pecunijs mutuò datis per Montem; atque elapsis aliquot annis cum DD. Vrsini illi scuta 30000. non restituerent, demum citato D. Bertoldo vti hærede D. Alexandri, Mons obtinuit ab A.C. mandatum pro illa summa, in cuius mandati exequutionem procurauit sequestrari pecunias in manibus D. Marcelli Melchioris, qui tunc emisse dicebatur à D. Bertoldo dictum castrum Mompei, licet postea illa emptio non habuerit effectum.

Verùm rebus sic stantibus coram A. C. per acta tamen alterius Notarij petierunt alij creditores eorundem DD. de Vrsinis sibi consignari pretium dicti castri, eo colore quod in pretio castri existentis in statu Ecclesiastico ipsi vti dicti status incolæ præferri deberent Monti, & alijs creditoribus exteris, atque iuxta illorum creditorum petitionem A.C. decreuit nisi infra quindecim.

Ab isto decreto Mons appellauit, & tota serie facti in precibus exposita supplicauit cõmitti causam, & causas cum potestate prædictos creditores omnesque alios citandi, & cum clausula, vt iudex quicquid exequendum fuerit, in primis, & ante omnia exequatur. Huius commissionis mihi directæ vigore, cum Mons peteret exequutionem prædicti mandati ad eius fauorem relaxati per A.C. pro scutis 30000. dubitaui an esset locus exequutioni? Et causa iterum proposita Domini vno consens. responderunt affirmatiuè. Constat enim de credito Montis, & de obligatione Comitis Alexandri per publicum instrumentum, quod facit plenam probationem, sicuti & constat quod D. Bertoldus contra quem est relaxatum mandatum, adiuit hæreditatem dicti Comitis Alexandri, à quo in testamento hæres scriptus fuerat.

1 Non obstat quod in mandato, cuius vigore pro Monte fuit cœptum iudicium, non sint descripta nomina Officialium Montis, prout in arduis requiri videtur, vt de communi *Rolan. cons. 90. num. 55. lib. 1.* quia vltra quod hoc forsan procedit quando agitur de alienatione, vel subiectione, vt per *Alex.* qui de communi, *cons. 1. num. 3. lib. 4. Redoan. de reb. Eccles. non alien. rubr. 27. casu 9.* hoc casu simul, ac de illo defectu fuit oppositum, fuit suppletus per aliud mandatum in actis A.C. ante mandati relaxationem exhibiti, in quo nomina Officialium descripta sunt.

Non obstat quod soluta fuerint Monti scuta 10000. nam ex ipso instrumento mutui, & ex alijs deductis per informantes pro Monte, apparet Montem fuisse creditorem Comitis Alexandri in multis alijs summis, vltra illa scuta 30000. atque dicta solutio scutorum 10000. nedum facta, non est expressè in extinctionem dicti mutui, verùm etiam cantat, *A conto di quello deue detto Sig. Conte Alessandro al Monte, & in desgrauio di quanto è securtà il Sig. Camillo Bonsi.* In instrumento autem mutui non legitur fideiussio Bonsi ad fauorem Montis.

2 Non obstat quod prætenditur clausulam, *si quid exequendum*, esse appositam in commissione Rotali, non ad fauorem Montis appellantis, sed ad fauorem status Ecclesiastici creditorum. Nam fuit responsum quod illa clausula non est posita ad limitandum Montis appellationem, & præcipiendo quod iudex in primis exequatur, quia cum ad fauorem creditorum non adesset obligatio Cameralis, aut quod aliud impediens appellationem, non est dubium quod Monti competebat appellatio à decreto A.C. sed fuit posita inter clausulas facultatiuas ad petitionem Montis, qui est orator, & qui narrauit obtinuisse mandatum, cuius exequendi facultatem prout de iure commisit Signatura, & scripta quippe intelligenda sunt secundum postulata. *Corn. cons. 323. num. 2. lib. 4.* ita vt correspondeant omnibus in supplicatione petitis. *Rsfing. decis. 2. num. 5. in fin.*

Non obstat quod obligatio Cameralis fuerit vulnerata per dictum decretum ad fauorem creditorum. Nam fuit responsum quod A.C. non pronunciauit mandatum ad fauorem Montis non esse exequendum, sed tantum esse præferendos creditores status Ecclesiastici, quod nõ vulnerauit obligatione.n

nem Cameralem. Nec subsistit quod ista obligatio Cameralis non fuerit extensa. Nam in actis A.C. legitur decretum de illam extendendo, & pars fuit citata ad videndum illam extendi.

3 Non obstat prætensio dd. status Ecclesiastici creditorum. Nam cum generaliter bona debitoris cuicumque creditori obligata sint. *l. fin. C. quæ res pign. obligat. poss.* non videtur iure probari ista distinctio creditorum forensium, & subditorum, eoque minus hoc casu admittenda est, stante quod castrum Mompei fuit redemptum de pecunijs Mōtis, *Auth. quo iure, ibique gloss. in verb. personalis. C. qui pot. in pig. hab.* facit *text. in l. quod quis, ibique gloss. in verbo ob naeim. ff. de priuil. cred. Bart. in l. interdum, nu. 5. ff. qui pot. in pign. hab. Gayl. obser. 12. num. 13. lib. 2.*

Non obstat Bulla fel. record. Sixti V. prohibens alienationes fieri in non subditos, quia Mons non petit castrum Mompei sibi adiudicari, vel dari in solutum: sed quod sibi satisfaciat in pecunia, seu ex pretio dicti castri, vel alterius rei subhastandæ, & deliberandæ personæ non prohibitæ acquirere.

4 Non obstat etiam Bulla fel. record. Clementis Octaui, quæ prohibet, ne bona stabilia ad fauorem forensium obligari, seu hypothecari possint. Nam data illius est prid. 9. Iulij 1601. obligatio autem ad fauorem Montis per 7. annos antè, & clarum est leges prospicere futuris negotijs.

Non obstat quod Mons possit exequi aduersùs castra Petiliani, & Sorani. Nam stante clausula prædicta, *ne specialitas generalitati, &c.* electio remanet penes creditorem. *Put. decis. 30. lib. 1. Pedemontan decis. 158. num. 7.* latè *Rolan. cons. 136. num. 8. lib. 4.*

Non obstat prætensio D. Cosmi, quod Mons non possit exequi mandatum contra castrū Mompei, quòd ipse tanquam fundum dotalem suæ matris possidet pro tertia parte. Nam quicquid sit de dote, & de possessione, alij duo fratres, videlicet Ioannes Antonius, & Bertoldus, consentiunt exequutioni faciendæ, & sicuti in illius progressu æquum erit vt ratio habeatur dictæ tertiæ partis ad dictum Cosmum spectantes, ita eo prætextu, non debet in totum retardari. Vltra quod ista omnia deducta per D. Cosmum, & per creditores sunt extra dubium, quo simpliciter quæritur, an sit exequendum, non autem vbi exequendum, seu super quibus bonis. Et ex his, &c.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.

Romana Argentorum.

Mercurij 27. Iunij 1607.

DECISIO CLXIII.

Est inter eius impressas decisio 333. Habetur etiam apud Marches part. 1. fol. 740. & part. 3. fol. 115. & post Pic. de contract. decis. 7.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S. R. E. Cardinali.

Bononien. de Gargantibus.

Mercurij 27. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Filius præsumitur mariti, & non adulteri, etiamsi concurrant aliquæ coniecturæ in contrarium, nisi tamen mulier fuerit retenta in schemate concubinatus, & ad eam marito non patuerit accessus.

SVMMARIVM.

1 *Filius præsumitur mariti, & non adulteri, etiamsi probetur de eo tempore accessus adulteri. & num. 3. vbi nisi adulter illam in schemate concubinatus retineret, ita vt esset impeditus marito accessus.*

2 *Aduerte dictam præsumptionem, esse præsumptionem iuris, & contra eam admitti probationem in contrarium, vtpote quando allegatur absentia mariti. & num. 4. vbi quod talis absentia est plenè, & concludenter probanda.*

5 *Filius censetur conceptus nono, vel septimo mense ante partum.*

6 *Dictio incirca denotat tempus incertum, saltem per sex menses.*

7 *Filius præsumitur mariti, & non adulteri, etiamsi concurrant coniecturæ similitudinis, nominationis, tractatus, Baptismi, ac assertionis matris. vbi ac etiam num. 8. omnes dictæ coniecturæ particulariter reprobantur.*

Filiationis fama vt probetur per testes, quomodo testes debeant deponere. num. 9.

8 *Filiatio vbi agitur petitorio, est concludentius probanda, quàm vbi agitur possessorio, & ad alimenta.*

9 *Spurius de iure ciuili in hæreditate patris, nihil obtinere potest, de æquitate autem Canonica sola alimenta.*

Legitimatio obtenta absque consensu patris non suffragatur. ibid.

DECISIO CLXIV.

CVM hæreditatem Herculis, qui de an. 1595. nullo condito testamento diem erat functus, adiuissent germani eius fratres, essentque bonorum possessionem adepti, fuit illis excitata controuersia per Lucretiam, eo colore, quod ex amplexibus Herculis ipsa de anno 1594. effecta fuisset mater cuiusdam filiæ, cui Gentilis nomen fuit inditum, quæque legitimata à Comitibus Palatinis extitisset dicto Herculi suo patri hæres, & paulò post defuncta transmisisset dictam hæreditatem ad Lucretiam suam matrem. Causa in Rota commissa, & dato dubio, an constet quondam Gentilem fuisse filium q. Herculis & Lucretiæ in casu, & ad effectum de quo agitur, fuit vtraque parte informante negatiuè responsum.

1 Certum est enim quod Lucretia de annis 1593. & 1594. habebat maritum Ioannem Baptistam, atque idcirco locus est præsumptioni, quod Gentilis fuerit filia dicti Ioanni Baptistæ. *l. nam ciuium, & l. filium. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. quia semper. ff. de in ius vocan. l. si vicinis. C. de nupt.* etiamsi eo tempore probetur copula, & adulterium Lucretiæ cum Hercule. *l. miles. §. defuncto. ff. ad l. Iul. de adulter. l. Titia. ff. de Carb. edict. Cyn. in dicta l. si vicinis,* ibique *Alber. num. 3. Abb. in cap. per tuas, in 3. notab. de probat. Alex. cons. 88. num. 8.*

num.8.lib.7 & innumeros referunt Gabr. concl.14. de præsumptionib. Menoch.de arbitrar.cas.89.num. 20.& præsumpt.53.num.2.lib.6. Decian.respon.1. num.73.vol.3.

2 Et licèt ista præsumptio sit iuris tantùm, vt esse veriorem opinionem dixit Rota coram Achil. decis.1. qui fil. sint legit. & deinde in causa Firmana iurispatronatus 28. Ianuarij 1602. coram Illustrissimo Domino Cardinali Pamphilio, quamuis plurimi Doctores fuerint in alia sententia, vt patet ex congestis per Petr. de probib. alien. fideicom. quæst.11. num.354.& 382. & hoc casu cessaret omnis difficultas, ex quo de tempore quo Gentilis fuit concepta, allegatur absentia mariti, quæ proculdubio admittitur aduersùs istam iuris præsumptionem. dicta l.filium. ff. de his qui sunt sui, vel alien. iur. l.1. §.idem Iulianus. ff. de agnosc. liber. l.3.§ si mater. ff. de Carbo.edict. Abb.in dicto cap.per tuas, num.3. & ibi Felin. Dec. & alij de probat. Achil. dicta decis.1. Mohedan. decis.1. eodem tit. Alexand. cons.78. num.7.lib.7. Paris.cons. 29 lib.2.Couarr.de sponsal.par.2.cap.8.§.3.num.8. Gozad. cons.13. num.45. Decian. dicto respons.1. num.98.99.& 127. & dixit Rota in dicta Firmana iurispatronatus 13.Iunij 1600. coram R.P.D. meo Coccino.

3 Tamen cum Lucretia non fuerit retenta in domo Herculis adulteri, sed vt plurimum, in ædibus in quibus etiam Ioan. Baptista morabatur, ibique illam conueniret Hercules, & per consequens nec illa in schemate concubinatus viueret, nec esset impeditus marito accessus ad illam, legis præsumptio est hoc casu firmissima; vt ex plurimorum sententia refert Menoch. dict. præsumpt.53.num.4. lib.6. & faciunt tradita per Surd. consil.1. nu.54. & seqq. lib.1. & debilior Lucretiæ prætensio cùm ipsa facilè potuerit confringere, se Gentilem de Hercule suscepisse. Bald.cons.129.num.3.lib.1.& consil.157.num.2.lib.5. Alexand. cons.157.num.2. lib.5.

4 Et propterea tanto magis absentia mariti de tempore, quo Gentilis potuit concipi, plenè & concludenter probanda est, præsertim ab actrice, cuius intentionis ista absentia est fundamentum. Grat. cons.158. num.3. Alexand. cons.157. nu.2. lib.5. Paleott. de noth. & spur. cap.24. num.2. Couarr. dicto num.8. in princip. Petr. vbi suprà, num 357. Bero.cons.167. num.10.vol.2. Paris. qui testatur de communi, cons 64.num.6. lib.3.Ruin. cons.53 num.5. lib.5. & allegata decis. in causa Bononien. de Bucchis coram sanct.me.Clem.VIII. 23.Iunij 1578.

5 Hic autem non adest talis probatio, quia testes non coarctant præcisè absentiam Ioan. Baptistæ ad tempus quo Gentilis potuit concipi, quod ex regulis iuris esse potuit à mense Februarij vsque ad mensem Maij, cum ipsa in principio Nouembris partum ediderit. l. septimo mense. ff. de stat. hom. l.3.§.vlt. ff. de suis & legit. l.Gallus, in princ. de liber. & posth. authentic. de fideicomm. hæred. & ea quæ 11. mens. parit.

6 Primus enim, & secundus loquuntur expressè de tempore natiuitatis 9. & 11. nihil omninò firmant, & deponunt cum dictione in circa, quæ denotat tempus incertum, saltem per sex menses. Alexan.cons 29. num.12. & cons.82. in fin. vol.7. & Guido pap.decis.290. & sing.436. Rebuff. in prax. tit.de dispens.rat. ætat. in ver. seu circa, & in tract. de nomina. quæst.11. in fin. vlterius non probat, quia eius depositio non est de actis. Quintus, qui solus vrgere videtur, deponit etiam ipse per verbum in circa, nec omnino satisfacit circa cognomen Ioanni Baptistæ.

7 Nec verò à supradicta præsumptione hoc casu recedendum est, coniecturis deductis à similitudine, nominatione, tractatu, & Baptismo, vt per Doctores citatos per Surd. decis.83 num.21. & tenuit Rota in allegatis decisionibus coram Achil. & D.Coccino. Nam quod Gentilis effigie Herculem exprimeret, vltra quod deponit vnus tantùm testis, hanc in specie coniecturam reijciunt in his terminis Curt.iun.cons.31.num.34. Alciat.reg.3. præsumpt.38. num.7. Gabr. dicta conclus.14.nu.7. Petr. vbi suprà, num.459. ibique de communi. Sicut & aliam de assertione matris, Barba.consil.58. sub nu 2.Curt.d.cons.31.sub num.3. Capr.cons.2. sub num.1. Paleott. d. cap.24. num.6. Menoch. d. cas.89.num.27. & est text. in l. penult. aliàs fin. §. mulier grauida. de probat.

8 Item aliam de nominatione, & tractatu adulteri, maximè in tertij præiudicium, vt hoc casu Petr. vbi suprà, num.391. Grat.cons.140. nu.44.vol.1. & dicto cons.158. num.7. lib.2. Ias.cons.106.nu.3. vol.1. Petr.Duen.reg.341. in prima ampliat. Natt. cons.473.num.24 & text. in l.neque professio. C.de testam. in l.non epistolis. C. de probat. & accedit hoc casu quod tractatus per modicum tempus durauit, cum Hercules decesserit septimo mense post natam Gentilem. Dec.cons.64.num.20.& 21. Præterea istæ coniecturæ probantur per testes singulares, vel de auditu, & descriptio in libro Baptismali redditur multum turbida ex depositione parochi, qui in eius dicto parum constans fuisse videtur, & hæc omnia facile potuerunt procedere ex credulitate ipsius Herculis, vt dicitur in d.decis.Achill.

9 Non obstat fama, & communis reputatio filiationis, quia & illa aderat in illis decisionibus, & aliæ vrgentissimæ coniecturæ, quæ hic deficiunt, sed nec talis fama probata est, cum in dictis testium non adsint requisita ad illam probandam, de quibus in his terminis Ruin.cons.52.num.7. lib.5. Gozad.cons.13.nu.29. latè Petr.vbi suprà, num.376. Atque hæc eo magis procedunt, quia agitur de graui præiudicio, nempe de auocanda hæreditate à consanguineis possessoribus, quo casu certum est requiri concludentiores probationes, quàm si de alimentis, & de filiatione in possessorio ageretur. Bald cons.180. num.3. lib.3. Castren. cons.434. in princip. lib.1. Alciat. supradicta præsumpt.38. num.6.& 8. Couar. d. §.3. num.6. & facit dicta decis.1. Achill.num.6.

Denique in omnem euentùm non potest constare de filiatione ad effectum successionis, cum Gentilis fuerit spuria, quæ in bonis paternis nihil de rigore iuris ciuilis prætendere potuisset. auth. ex cōplexu. C. de nat. lib. & de æquitate Canonica sola alimenta. cap. cum haberet, de eo qui dux. in matr. quam poll.per adult. Nec iuuat legitimatio, vtpote obtenta absque Herculis mandato, & post illius mortem. Anchar.cons.241. num.1. Dec. cons.338. num.9. &c.

R.P.D.

R. P. D. SCOTTO.

Tirasonen, Canonicatus.

Luna 12. Nouembris 1607.

ARGVMENTVM.

Exequutio litterarum Apostolicarum, data earum iustificatione, retardari nō potest, etiam quod causa sit commissa cum clausula, *Arbitrio Rota*.

SVMMARIVM.

1 *Exequutio litterarum Apostolicarum, data earū iustificatione, retardari non debet. in fine.*

2 *Vacatio beneficij probatur per confessionē partis. Clausula,* Arbitrio Rotæ, *intelligitur, prout de iure, licèt aliquando aliquid de rigore iuris relaxet, & ex rationabili causa. ibid.*

3 *Alternatiua intrat in beneficijs, quæ sunt ad liberam collationem Episcopi, secus si ad simultaneā.*

DECISIO CLXV.

1 SEQVVTA sententia Auditoris Cameræ super exequutione Breuis emanati nomine Cameræ super Canonicatu, de quo vti vacato in mēse Octobris reseruato fuerat auctoritate Apostolica prouisus Alphonsus Frances, commissaque causa in Rota ad instantiam Hieronymi Ipense ab Ordinario alternatiua gauden. de dicto Canonicatu prouisto cum clausula, *parite Breui arbitrio Rota*. Dubitaui an intraret arbitrium? & Domini pro maiori parte dixerunt illud non intrare, ad effectum, vt esset supersedendum in dicti Breuis exequutione. Quia data iustificatione huiusmodi Breuium, eorū exequutio nunquam retardatur, vt fuit dictum in *Salamantina beneficij de Duenas 31. Ianuar. 1596. coram Reuerendissimo Pacen. & in Vicen. beneficij 22. Iunij 1598. coram bon. mem. Litta, & aliàs sapius.*

2 De iustificatione autem Domini non dubitabant, stante confessione Hieronymi, ex qua constabat de vacatione in dicto mense Octobris reseruato, cuius nulla maior detur probatio. *l. cum te. C. de transact. l. fin. C. de non num pecun. Paris. cons. 75 num. 12. lib. 2.* & confitenti quandoque consequenter præiudicet. *Aegid. decis. 603. Crescen. decis. 15. de caus. possess. & propriet.* & vti propria non recipiebat aliquam limitationem à protestatione Hieronymi, iuxta *decis. 3. de fid. instrum. in non.* & hoc etiam Domini dixerunt procedere stante dicta clausula, *arbitrio*, tum quia intelligitur, prout de iure. *Cas. de Grass. decis. 8. nu. 2. de re indic.* & fuit dictum in *Bluen. beneficij 13. Nouembris 1602. corā R. P. D. meo Decano;* tum quia, quatenus ex stylo Dominorum, quandoque aliquid relaxet de rigore iuris, procedit tamen à rationabili aliqua causa subsistenti, vt fuit dictum *in Taraconen. parochialis 4. Februarij 1604. coram bo. me. Litta*, & priùs *in Iacen. parochialis 27. Iunij 1602. coram Illustrissimo Pamphilio.*

3 Quam hoc in casu non adesse dicebant Domini, siquidem informantes pro Hieronymo illam deducebant ab alternatiua Episcopi, cuius vigore prætendebant mensem Octobris non esse reseruatum, & consequenter cessare exequutionem Breuis, quæ tota fundatur in reseruatione, vt fuit dictum *in Salamantina Canonicatus 30. Maij 1522.*

coram Coradino. Respondebatur enim per Dominos alternatiuam intrare in beneficijs, quæ sunt ad liberam collationem Episcopi: secus si ad simultaneam, qualis videbatur collatio huiusmodi Canonicatuum, tam ex dispositione iuris, iuxta *decis. Cassad. 22. num. 3. de praben.* quàm etiam ex dispositione particularis statuti dictæ Ecclesiæ. Nec ab hoc recedendum censuerunt sub prætextu variarum collationum datarum pro parte Hieronymi, quia earum effectum vel eneruare, vel valdè turbidum reddere debeant, ex collatione an. 1584. sim Itaneè facta, quæ fuerat data pro parte Alphonsi Et hac ratione respondebatur ad decisiones per informantes pro Hieronymo adductas, vt vigore dictæ clausulæ *Arbitrio*, solitum esset Rotæ supersedere in huiusmodi exequutione, etiam vigore iurium informium, vt scilicet, illæ procederent, vbi licèt informia essent, tamen talia, ex quibus clarum, & apertum ius se opponentis exequutioni possit detegi.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Tuden. Iurisdictionis.

Mercurij 18. Nouembris 1607.

ARGVMENTVM.

Capitulum Sede vacante habet iurisdictionem syndicandi Fiscalem Episcopi prædefuncti, & de iurisdictione Capituli Sede vacante plura notanda.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum sede vacante succedit Episcopo, in eius iurisdictione generaliter, & indistinctè.*

2 *Capitulum sede vacante potest visitare, & procurationes recipere, ac etiam extra visitationem de delictis cognoscere contra certas personas, num. 3. & 4.*

3 *Syndicare officiales est actus iurisdictionis. Capitulum sede vacante potest syndicare fiscalem Episcopi pradefuncti. nu. 1. & omnib. seqq.*

5 *Capitulum sede vacante succedit in iurisdictione Episcopi necessaria, non autem in voluntaria, vbi declaratur hac conclusio. & num. 6.*

DECISIO CLXVI.

1 CVM aliàs fuisset coram me propositum hoc idem dubium, an scilicet Capitulū possit sede vacante syndicare fiscalem Episcopi prædefuncti, & fuisse pro parte moderni Episcopi data quædam declaratio sacræ Congregat. super interpret. Concil. Trid. Rota, quæ solet acquiescere resolutionibus sacræ Congreg. negatiuè respondit. Cæterùm cum fuerit repertum quod illa non erat resolutio sacræ Congreg. sed quædam annotatio bo. mem. Card. Caraffæ, iterum proposui dubium, & Domini affirmatiuam sententiam amplexi fuerunt, moti ex illa iuris conclusione, quod Capitulum sede vacante succedit Episcopo in iurisdictione. *c. cum olim. de maiorit. & obed. c. 1. eod. tit. lib. 6.* in vtroque per scriben. *Federic. de Sen. cons. 16. n. 2.* quæ conclusio procedit generaliter, & indistinctè. *Abb. d. c. cum olim, circ. fin. vers. posset tamen. Butr.* qui de communi, *ibid. n. 15. Panim. in suo tract. de offic. cap. sed. vacan. q. 1. nu. 6. & q. 2. 2. par. n. 14. Feder. de Sen. cons. 30. col. 1.*

col.1.verſ.è contra Capitulum, & paulò infrà, ibi, *idem dicendum eſt*; facit *deciſio Rotæ 6.nu.2.* innctis oppoſition. de quibus ibidem, *num. 1. de rer. permutat in nou.*

2 Et hac ratione, nempe quia Capitulum ſuccedit in iuriſdictione, cenſuit *Rota in cauſa Burgen.procurationum* 10 *Maij* 1597.*coram bon.mem.Orano*, poſſe Capitulum ſede vacante viſitare, & procurationes recipere, per doctr. *Archid.in cap ſi Epiſcopus,nu.2 de ſuppl.neglig.Prælat.lib.6. Collect. in c.cum olim,nu.3 de maiorit.& obed.cum alijs tunc allegatis*; ac etiam de delictis extra viſitationes cōtra certas perſonas inquirere, per doctr. *Boniſac. in clem.1.nu. 177. de hæretic.* ſuper quo etiam regulam generalem conſtituit *Feder de Sen.d. conſ. 16.nu 1 in ſin.* vbi dicit quod in puniendis criminibus, & exceſſibus, & reformandis moribus Capitulum id poteſt ſede vacante, quod poteſt Epiſcopus.

3 Ex prædictis videtur fundata intentio Capituli; cum enim ſyndicare ſit actus iuriſdictionis, *Paris de Put.tract.de ſyndic.rubr. de offic.ſyndic. §. iudices ad ſyndicatum*, *nu.* 9. & in illo procedatur tam ex officio, quàm ad inſtantiam partis, vt per eundem *d.rubr §.proceditur autem*, eo ipſo quod Capitulum ſuccedit Epiſcopo in iuriſdictionalibus, & poteſt de delictis in genere, & in ſpecie inquirere, vt ſuprà firmatum eſt; ſequitur quod hoc etiam munus ſyndicandi poſſit exercere.

4 Non obſtat *gloſ.in clement.1. §.ſanè, verbo Capituli,de hæret.* quia illa *gloſ.* non figit pedes, ſed recitat opiniones aliorum, inter quas *Rot.in d.Burgen procurationum* elegit opinionem Archidiaconi, quæ ex prædictis videtur communis, & magis conformis regulis iuris, cum viſitare veniat in quandam conſequentiam generalis iuriſdictionis, quam habere Capitulum ſede vacante latè ſuprà firmatum eſt, & tendit etiam in vtilitatem Eccleſiæ; ne, ſcilicet delicta fiſcalium remaneant impunita, vel etiam ob diuturniorem expectationem ſubditorum, qui mediante ſyndicatu aliquid malè ablatum recuperare intendunt, remaneant in damno, vt benè ad propoſitum *Feder. de Sen. d. conſ. 30. num. 2. verſ. & ea quæ pertinent*; vbi dicit in hoc conſiſtere cuſtodiam Eccleſiæ à iure demandatam Capitulo ſede vacante.

5 Non obſtat quod Capitulum ſuccedat tantùm in iuriſdictione neceſſaria, non voluntaria, *gloſ d. c.Capitulum. Felin.in c.cum olim, num.6. in ſin. de maior.& obed.* quia, vt ſuprà dictum eſt, *gloſ.* nihil firmat, ſed mouet quæſtionem, & regula generalis eſt pro Capitaneo, ex ſuprà allegatis; vltra quod punire exceſſus, & curare quod vnicuique reddatur quod ſuum eſt non videtur voluntariæ, ſed neceſſariæ iuriſdictionis, tam ex parte agentis, quia hoc facit ex neceſſitate iuris. idem *Felin in d. c.cum olim, num.4 in ſin.verſ.crederem*, vbi neceſſarium in proprio vocat illud, quod de iure debetur petentis quàm ex parte patientis, quia correctio, & iudicium redditur in inuitum. *l.inter ſtipulantem. §.ſi Stichum. ff.de verb.oblig.*

6 Non obſtat *Concil.Trident.ſeſſ.24.cap.3.* quia procedit vbi Capitulum habet ius viſitandi viuente Epiſcopo, quia non eſt caſus, de quo agitur.

7 Non obſtat, quod ſi hoc eſſet, fiſcalis redderetur timidus in procedendo contra Canonicos, propter metum illorum, quia iſta conſideratio ſpectat ad conditorem legis, non ad iudicem, & nihilominus viſa fuit Dominis ſatis leuis; tum quia ſedis vacatio non eſt de contingibilibus in quolibet fiſcalatu, ita vt fiſcalis per hoc incertiſſimum periculū ſit deſtitutus à ſuo officio; tum quia fiſcalis poteſt ſibi veriſimiliter perſuadere, Capitulum non eſſe deputaturum in iudices ſui ſyndicatus illos, qui aliàs inſtante fiſcali fuiſſent correcti; quod ſi deputarentur ſtante d. legitima cauſa, haberet remedium illos allegandi ſuſpectos. *Paris de Put.d.tract. de ſyndic. §.ſuſpicio. nu.1,cum pluribus ſeqq.*

R. P. D. SACRATO
deindè S.R.E.Cardinali.

Romana de Sanctacruce.

Lunæ 3. Decembris 1607.

ARGVMENTVM.

Obligatio quando dicatur facta ex falſa cauſa? An verò potius ex cauſa inepta, & quæ ſit differentia inter vnam, & alterā cauſam, & de contractu minoris ſine ſtatutarijs ſolemnitatibus celebrato, quod non conualidetur per expreſſionem cauſæ.

SVMMARIVM.

1 *Contractus initus ex falſa cauſa vitiatur, non ſic ex cauſa inepta.*

2 *Obligatio facta ex falſa cauſa nihil valet, ſecus ſi facta fuerit ex cauſa inepta. num.1.*

Cauſa obligationis quādo dicatur falſa, & quando inepta.

Minoris iuramentum firmat illius obligationem, etiam ſine cauſa factam.n.1.& 2.vbi de materia.

Iuramētū quādo per errorē præſtitū dicatur. n.2.

3 *Mulieris, ſeu minoris contractus ſine ſtatutarijs ſolemnitatibus celebratus non conualidatur per expreſſionem cauſæ.*

DECISIO CLXVII.

ITERVM propoſui * cauſam ſuper eiſdem, &
Domini ſteterunt in his deciſis Et quantum ad
1 illud, ſuper quo inſiſtunt informantes pro D. Laura, quod cauſa in hoc contractu expreſſa, nempe quod vinea Epiſcopi erat remāſura inculta, propter illius abſentiam, non poſſit dici falſa, hoc eſt, minus vera in facto, quo caſu intrarēt doctrinæ in deciſionibus hactenus factis allegatæ, ſed ad peius poſſit dici inepta, quæ ineptitudo non debet vitiare cōtractum iuratum, ſicut falſitas cauſæ; nam quando cauſa, ob quam iurans mouetur, eſt falſa, hoc eſt, minimè vera in facto, deficit conſenſus, & inde corruit vis iuramenti: ſed quando eſt inepta, non deſuit cōſenſus, quia ſufficit quod iurans factum intellexerit, & nihilominus ita voluerit, & conſequenter ſi non deficit conſenſus, remanet vis iuramenti, quod validat contractum minoris, etiam ſi ſit factum ſine cauſa. *Put.deciſ.245.lib.3.*

2 Ad hoc replicatur, quod error iuramentis colligitur nedum ex eo, quod cauſa per iurantem expreſſa ſit minus vera in facto, verum etiam ex eo, quòd ſit inepta, ita vt iunctis alijs adminiculis manifeſtè apparet fuiſſe inconſideratè, & per errorem admiſſam, ad *Put deciſ.220.lib.3.* in caſu verò propoſito ex tota facti ſerie apparere viſum fuit iuramentum fuiſſe inconſideratè, & per errorem interpoſitum;

nam

nam fuit datum casale pro vinea in suburbijs Romæ, quæ vineæ solent magis deseruire ad oblectamentum, quàm ad fructum. Item fuit expressa causa, quæ tangebat vtilitatem maioris, non minoris causæ, quæ etiam apparet falsa in eo, quod dictum fuit, vineam fuisse remansuram incultam, propter absentiam Episcopi; nam neque Episcopus colebat manu propria vineam, ita vt per illius absentiam fuisset remansura inculta; neque ipse erat absfuturus, cum ex post semper remanserit in vrbe, & facit etiam, quia iuramentum non fuit præstitum à minore, sed ab impubere, in quo, dato etiam quod procedat conclusio, quæ non caret contradictoribus, quod illius iuramentum validet contractum, aliàs nullum; negari non potest, quin propter imbecilliorem ætatem facilius præsumatur error in impubere, quàm in pubere, licèt minore 25. annis, ex dictis in alijs decisionibus; vnde non obstat suprà allegata *decisio Put.* 245. quis ibi non apparebat de errore, prout hic.

3 Placebat etiam maiori parti Dominorum, & cæteri non contradicebant, motiuum ex *Statuto Vrbis cap.*113. *&* 151. *lib.*1. per doctr. *Bart. in l omnes populi, n.*24. *ff. de iust. & iur.* cum alijs per *Seraph. de priuileg. iur.* am *priuil* 81. *n.*79 cui statuto non satisfit per expressionẽ causæ tangentis vtilitatem alterius, quàm minoris, siue mulieris contrahentis, vt fuit nouissimè dictum *in causa Romana argentorum coram Dnō Ludouisio, &c.*

Proposita fuit hac causa sub 29. *Ianuarij, &* 3. *Martij* 1607. *prima impressa est apud Pic. ad Stat. Vrb. lib.*1. *cap.*151. *decis.*32 *altera est supra decisio* 143.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Florentina fideicommissi.

Luna 3. *Decembris* 1607.

DECISIO CLXVIII.

Impressa est supra decisio 143. *par.*1. *recent.*

R. P. D. MARQVEMONTIO,
deinde S.R.E. Cardinali.

Romana successionis de Tagliaferris.

Die 3. *Decembris* 1607.

ARGVMENTVM.

Conferri quæ debeant inter filios, & an spes habendi dotem debeat conferri, & plura alia notatu digna ad materiam collationis inter filios faciendam.

SVMMARIVM.

1 *Collatio inducta fuit vt æquitas inter liberos conseruetur.*

2 *Collatio habet locum, seu illa solùm conferuntur, quæ quis habuit ab eo, de cuius successione tractatur.*

3 *Collatio debet fieri solum quoad ea, quæ tempore mortis testatoris, vel ab intestato defuncti reperiuntur penes eos, qui illi succedunt.*

Collatio dotis filiæ nunquam fit per patrem, si durat matrimonium, filia siue auus dotet neptem, siue pater de bonis aui, quia pater non habet illam dotem penes se. ibid.

4 *Donatio propter nuptias imputatur in legitimam, & in partem illius filij, cuius contemplatione est facta.*

Dic procedere quando donatio iam peruenit ad filium, illamq. penes se habet, aliàs non imputatur. ibid.

5 *Filia tenetur conferre dotẽ, licèt sit apud maritũ.*

Filius non tenetur conferre donationem propter nuptias, quæ est penes vxorem. ibid.

Vsusfructus donationis propter nuptias constante matrimonio spectat ad maritum. ibid

Donatio propter nuptias de iure communi est necessaria. ibid.

Lucrum dotis est debitum voluntarium. ibid.

Collatio faciliùs inducitur ex dato ex causa necessitatis, quàm ex causa voluntatis. ibid.

DECISIO CLXIX.

1 DOMINI dixerunt scuta mille, quæ Marcus Antonius pater Sextiliæ, & auus Octauij soluit Olympiæ, vxorique Agapiti patris Octauij pro eius donatione propter nuptias, non debere pro nunc imputari Octauio in diuisione hæreditatis dicti Marci Antonij, sed tum demum fore imputanda, quando illa cum effectu fuerit consequutus, & interim sufficere quod in dicta diuisione hæreditatis facienda inter ipsum, & Sextiliam conferat spem, & iura quę habet ad illa quandocumque consequenda.

1 Ratio fuit, quia cum illa scuta 1000. sint adhuc penes Olympiam, si nunc imputarentur Octauio, resultaret inæqualitas, ex quo Octauius consequeretur etiam dumtaxat spem habendi, Sextilia verò præsentem pecuniam, atque id esse contra finem, ad quem inducta est collatio, videlicet vt æquitas inter liberos seruetur. *l. vt liberis, & l. illud. C. de collat. l. fin. C. commun. vtriusque iud. §. illud, in auth. de trien. & semiss. Ias. in l. illud, in princ. C. de collat. Dec. in auth. ex testamento. C. eod.* & alij per *Rolan. cons.*79. *in fin.*

2 Accedit quod in materia collationis datur maxima, quod ea sola conferuntur, quæ quis habuit ab eo, de cuius successione tractatur, *Salic. in l. si emancipati, in fin. C. de collat. Ias. in d. l. vt liberis, nu.*5. qui dicit limitari, & declarari per hoc multas leges loquentes de collatione. *Socin. cons.*91. *nu* 3. *vol.*1. *Ruin. cons.*162. *nu.*11. *vol.*1. *Bero. cons.* 54. *nu.*20. *vol.*1. vbi ait hoc esse in ore omnium, latè *Paris. cons.*130 *num.*6. *vol.* 1. vnde cum ista scuta 1000. neque Agapitus Octauij pater vnquam habuerit neque Octauius nunc habeat, non est agendum de illorum collatione.

3 Facit etiam regula quod ea sola conferenda sũt, quæ tempore mortis testatoris, vel ab intestato defuncti reperiuntur penes eos, qui illi succedunt. *l. eadem, vbi Cyn. & alij. C. de collat. Afflict. decis.* 247. *Surd. cons.*219. *num.*10. & meliùs quod tradit *Bald. in auth. ex testamento, nu.*13. *&* 15. *C. de collat.* quod siue auus dotet neptem, siue pater ipse dotem det de bonis aui, nunquam pater eam cõfert si durat matrimonium filiæ, quia pater non habet illam dotem penes se. *l. pater filia, iuncta glos. ff. de euict. l. filium emancipatum ff. de collat. bon. l.*1. *§. fin. ff. de collat. dot. Surd.* qui plures allegat, *dicto cons.*

conſ.219.nu.14. Ang.in l.illam, in fin. C. de collat. Vital. Mannes de collat.q.26.num 34.

4 Itaque non obſtat *d.l.vt liberis*, & quod ex illa notat, plures referens, *Theſaur. deciſ.46.* quod donatio propter nuptias imputatur in legitimam, & in partem illius filij, cuius contemplatione eſt facta. Nam id procedit quando donatio iam peruenit ad filium, illamq. penes ſe habet, aliàs enim non imputatur *gloſ.in l.dedit dotem*, quam ibi ſequuntur *Bart. & Doct. ff. de collat. bon. Alex. conſ 26. nu.1.vol.1.circa finem. Corn.conſ.34.num 4.vol.4. Socin.iun. conſ 79.num.53.*

5 Non obſtat etiam quod dicit *Cagnol.in l.ſi emãcipati, nu.204. C. de collationib.* quod ſicut filia tenetur conferre dotem, licèt ſit apud maritum, ita & filius donationem propter nuptias, licèt illa ſit penes vxorem, etenim dos conſtante matrimonio inſeruit pro alimentis filiæ, atque filius conſtante etiam matrimonio habet vſumfructum in donatione propter nuptias. *gloſ.in §.eſt & aliud.in verbo exequantur. Inſtit.de donat.* ideoque non infertur directè ab illis caſibus ad lucrum dotis, & ad caſum de quo agitur, in quo Octauius nullum commodum percepit ex ſcutis mille, & habet ad alia tantummodo nudam ſpem; vltra quod tentari poſſet aliud diſcrimen inter iſtos caſus, ex quo donatio propter nuptias de iure communi eſt neceſſaria, lucrum autem dotis eſt debitum voluntarium, vt fuit dictum *in cauſa Romana quinque millium 1. Iulij 1577. coram Illuſtriſs. Blanchetto*, collatio autem facilius inducitur in dato ex cauſa neceſſitatis, quàm ex cauſa voluntatis. *Aym.conſ 85.nu.16.*latè *Surd. conſ.143.nu.45.* Atque ex his, &c.

R. P. D. MARQVEMONTIO,
poſtea S. R. E. Cardinali.

Mileuitana Iuriſpatronatus.

Veneris 14. Decembris 1607.

ARGVMENTVM.

Plura adducuntur ad probationem iuriſpatronatus, & an, & quando præſentatio facta ab eo, qui non eſt patronus, præiudicet vero patrono.

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus acquiritur ex fundatione, & dotatione.*
Iuſpatronatus tranſit ad filios, & ad heredes. ibid.
2 *Iuriſpatronatus probatio coadiunatur ex inſignibus, & armis appoſitis in capella, ſeu Eccleſia.*
3 *Hæredum appellatione veniunt deſcendentes, non autem extranei.*
4 *Enunciatiua emanata inſtante perſona intereſſata nihil probat.*
Enunciatiua quæ fundata eſt in falſa cauſa in facto, & quæ habet admixtum errorem iuris, non probat. ibid.
5 *Iuſpatronatus in capellis, ſeu altaribus ſitis intra Eccleſiam, acquiritur ex ſola fundatione, abſque dotatione.*
Iuſpatronatus illi acquiritur ad cuius fauorem emanauit confirmatio Ordinarij. ibid.
6 *Præſentatio facta ab eo, qui non eſt patronus, non præiudicat vero patrono, niſi data illius ſcientia, & patientia.*
Bona fides in eo, qui ſibi adſcribit ius præſentandi, non præſumitur. ibid.
7 *Sententia non probat ſine actis.*
8 *Ius præſentandi etiam inter patronos nõ præſcribitur minori ſpatio, quam 40. annorum.*

DECISIO CLXX.

VACANTE de anno 1601. beneficio ad Altare S. Mariæ Annuntiatæ in Eccleſia Cathedrali Mileuitana per obitum Antonij Attardi, familia de Platamonibus præſentauit ad illud Franciſcum Vellam; familia autem de Vagnolis, Petrũ Vagnolum, qui ab Ordinario fuit inſtitutus. Cauſa appellationis commiſſa in Rota fuit dubitatum, an conſtaret de iurepatronatus familiæ de Vagnolis, vel potius familiæ de Platamonibus? Et vtraque parte informante fuit concluſum conſtare de iurepatronatus familiæ de Vagnolis.

1 Nam per publicum inſtrumẽtum de anno 1419. conſtat quod capella fuit fundata per Antonium de Vagnolis, & Smaragdam eius vxorem, & confirmatio Epiſcopi Mileuitani de anno 1428. loquitur ſolùm de Antonio Vagnolo, quem etiam dotem capellæ conſtituiſſe colligitur, tam ex dicto inſtrumento de anno 1419. quàm ex eiuſdem Antonij teſtamento de anno 1452. ita vt poſſit dubitari, quin illi fuerit quæſitum iuſpatronatus. *cap. filijs 16 q.7. cap.3. & cap.nobis. de iurepatr. Abb.conſ.59 nu.3. & conſ.166. nu.2. vol.2. Lamberteng. de iurepatr. lib.1. par.1. quæſt.1. art. 2. & 3.* & quin illud ius ad eius filios, & hæredes tranſierit, *Calder.conſ 5. de iurepatr.* & alij, quos citat *Lamberteng. lib.1. par.2.q 2.art.1.*

2 Colligitur etiam ex prædicto Antonij teſtamento, quod Smaragda præmoriens illum hæredem inſtituerat, & quod is ſcripſit ſuos hæredes Antonellum, & Aloyſiam filios ipſius, & Smaragdæ, & quidem Aloyſia de anno 1496. vacante per obitum eiuſdam Bordoni iſto beneficio, præſentauit ad illud Laurentium Vagnolũ, aſſerens iuſpatronatus pertinere ad ipſam, & ad Antonellum eius fratrem, vti hæredes Antonij eorum fratris. Deponunt etiam teſtes, quod Vitus Vagnolus filius, & hæres Antonelli præſentauit, demumque, quod in eodem præſentandi iure cõtinuauerit Philippus Viti filius, & alij deſcendentes de Vagnolis, indicant præſentationes per illos factæ de annis 1552. & 1567.

Nec deficiunt adminicula ex armis familiæ Vagnolæ inciſæ in capellæ parietibus, atque ex ipſa capellæ denominatione. *Bald conſ.445.vol.4 aliàs 310. vol.5. Roce. de Cart de iurepatron. in verbo honorificum. nu 83 in fine.* latè *Anchar.conſ.113. nu.4.Gabr conſ.196 nu 10. lib.2.* ita vt omnia hæc iuncta nomine lineæ, & ſucceſſioni directæ Antonij fundatoris vſque ad modernas Vagnolas mulieres, quæ Petrum præſentarunt, annectunt illarum intẽtioni magnam veritatis præſumptionem.

3 Præcipuè cum Antonius in ſuo teſtamento dixerit, *Voglio che ogni coſa vada di herede in herede*, quia verba, *de herede in heredem*, intelliguntur de deſcendentibus, & non de extraneis. *Dec.conſ.38. num 4. Pariſ.conſ.55.nu.3. & ſeqq.lib 2. Illuſtriſs. Mantic.de coniect.vlt.volunt.lib.8.tit.11.nu 6.* Et cum agatur de pertinentia iuriſpatronatus, non autem de beneficij libertate, ſufficiunt leuiores probationes, vt ſæpiùs fuit deciſum.

Quæ-

4 Quibus sic stantibus non obstat prætensio Platamoniorum quod iuspatronatus fuerit acquisitum Smaragdæ, cuius de bonis capella fuit dotata, & transierit in ipsos Platamonios descendentes ex Smaragda per Aloysiam matrem Antonij de Platamonis; siquidem tota illa prætensio nititur solùm Ordinarij Mileuitani enunciatiua, quod capella esset de iurepatronatus Antonij Platamonij vti hæredis Smaragdæ fundatricis, in qua enunciatiua nō potest fieri aliquod fundamentum, tum quia vnica, & intra centum annos, & emanauit instante persona interessata, quæ sic asserebat *Aret. in c. cum causam, nu. 22 de probationibus*. Tum etiam, quia fundata est in falsa causa in facto, quæ habet mixtū errorem iuris. *gloss. fin. in l. si is ad quem*, ibique *Bar. nu. 2. & 3. ff de acquiren. hæred.* & alij per *Gabr. de senten. conclus. 3. num. 3.*

Nam Antonius Platamonius non potuit esse hæres Smaragdæ, cum illa hæredem habuerit Antonium Vagnolum eius maritum, vt dictum est. Nec applicatur quod hæres hæredis sit etiam hæres, quia nec probatur quod Platamonius fuisset hæres Aloysiæ, imò quod is fuerit filius Aloysiæ, deponit vnus tantùm testis examinatus sine partis citatione. Error autem iuris in eo consistit, quod dicitur iuspatronatus fuisse soli Smaragdæ acquisitum, cum tamen fundatio, & dotatio ex supradictis fuerit saltim communis Antonio Vagnolo, & Smaragdæ.

5 Nec aliquid refert quod dos capellæ fuerit aucta ex legato per Smaragdam relicto, quia etsi fuisset ab illa omninò constituta dos, tamen, cum in istis capellis, seu altaribus intra Ecclesiam non sit necessaria dotis constitutio, iuspatronatus fuerat ab initio acquisitum Antonio fundatori, vt per *Lamberteng* qui alios allegat *3. q. 1. par. num. 5.* & tanto magis, cum ad eius fauorem dumtaxat facta fuerit Episcopi confirmatio, *ad d. c. nouit*, vbi *Card. in fin. 1. respons. & Henric. Boic nu. 1. de iurepatr.*

6 Nec iuua. i possunt Platamonij præsentationibus deductis pro informantes pro illis, cum Vagnoli semper vel contradixerint, vel habuerint iustam causam ignorandi illas præsentationes, vnde nec constat de scientia, & patientia Vagnolorum, quæ necessaria foret, præsupposito illorum iure, ex deductis per *Calder. cons. 12. de iurepatr. Veral. decis. 342. par. 2* Nec de bona fide Platamoniorum, quæ in hac materia non præsumitur, vt tenuit *Rota in vna Aretina parochialis coram Paleotto, relata inter impress. 680. num. 3 par. 3.*

Nam de anno 1519. quando Platamonij præsentarunt Io. Baptistam Vagnoli, etiam præsentarunt Ioannem Vagnolum, & licet præsentati deuenerint ad concordiam, tamen qualiscumque illa fuerit, non potuit præiudicare patronis absentibus, & ignorātibus; & de anno 1553. quando Platamonij præsentarunt Ioannem Manducam, Vagnoli iam eundem Manducam præsentauerant de anno 1552. ideoque probabiliter credere potuerunt, quod is possideret vigore institutionis sibi factæ ad ipsorum præsentationem. Vltra quod nec constat quod Manduca acceperit possessionem vigore institutionis sibi factæ ad præsentationem Platamoniorum.

7 Minus obstat præsentatio facta de Luca Para per Platamonios de anno 1563. quia tunc etiam fuit per Vagnolos præsentatus Marianus Vagnolus, quem instituendum pronunciauit Ordinarius, cui in hac materia multum defertur: vnde licèt dicatur Ordinarij sententiam fuisse reuocatam per Metropolitanum; tamen vltra quod de illa sententia non constat nisi per quoddam sumptum lite pendente, sine partis citatione; & vltra quod sententia non prob. t sine actis. *Mohed. decis. 11. de sent. & re iudic. Put. decis. 338. lib. 2.* fuit etiam responsum, quod sententia dicit quendam præsentatum à Platamonijs esse instituendum, sed non declarat quod iuspatronatus spectet ad Platamonios, & fuit lata in contumaciam Vagnolorum patronorum, nec cōstat de illorum legitima citatione. Vnde nec constat quod postea de anno 1576. per obitum Paræ prædictus Marianus Vagnolus fuerit institutus ad præsētationem Platamoniorum, quia cum Vagnoli semel Marianum præsentassent, habuerunt etiam hoc casu probabilem causam existimandi, quod ille possideret vigore institutionis factæ ad illorum præsentationem.

8 Superest vltima præsentatio facta per Platamonios de anno 1579. ad resignationem Mariani, circa quam licèt nec etiam constet de scientia Vagnolorum, tamen in omnem euentum, quatenus ex illa fuisset quæsita possessio Platamonijs, non potuit habere vim præscriptionis, quæ etiam inter patronos requirit tempus annorum 40. *Gemin. cons. 123. Corn cons. 47. num. 9. lib. 3. Couar in reg. poss. ∫∫or. 2. par. §. 10. nu. 8. vers. verum in specie, & reg. iur. in 6. Lamberteng par. 2 lib. 1. q. 11 art. 5.*

Ex quibus Domini dicebant, quod cùm de initio constet pro Vagnolis, & non detur modus, quo istud iuspatronatus potuerit peruenire in Platamonios, non potest etiam de illorum iure constare quoad pertinentiam iurispatronatus, quicquid dicendum sit de quasi possessione ad effectum vt præsentatus hac vice ab illis sit instituendus, de quo deinceps, si voluerint, poterit videri, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Calaguritana beneficij de Ormilla.

Veneris 11. Ianuarij 1608.

ARGVMENTVM.

Sequestrum non priuat aliquem sua possessione, quia in dubio præsumitur appositum causa custodiæ, nisi de consensu partium appositum fuerit; & quando sequestrum dicatur voluntarium, & de partium consensu appositum.

SVMMARIVM.

1 *Subreptio litterarum Apostolicarum non dicitur constare, donec causa non sit finita, & super ea non fuerit pronunciatum. Vbi propterea quod sola decisio Rota non sufficit.*
Subreptio gratiæ, vt dicatur, non sufficit quilibet defectus tituli, sed debet esse patens, & manifestus. ibid. in fine.
2 *Verba sententiæ intelligenda sunt, prout de iure. in fine.*
3 *Sequestra prouisionalia intelliguntur apposita causa custodiæ, & non animo præiudicandi alicui in sua possessione.*
Res non dicitur noua, quæ fit in exequutionem alterius. ibid.

Iacta-

Iactare suum nemo præsumitur, præsertim in iudicijs, in quibus semper facienda est interpretatio, quæ magis vtilis, & expediens sit facienti. ibidem.

4 *Sequestrum voluntarium, & de consensu partium appositum præiudicat etiam in possessione. Declara vt num. 5.*

Possessionis dimissio tanquam species renunciationis non videtur facta nisi per actus hoc necessariò inferentes.

Actus gestus ab illo, qui cogi poterat, non dicitur voluntarius, sed necessarius. num. 4. in fin.

5 *Sequestrum in dubio præsumitur à iudice ordinatum causa custodiæ.*

DECISIO CLXXI.

1 CENSVERVNT Domini sententiam bonæ mem. Domini Littæ super spolio esse confirmandam, & ex deductis in decisione 3. Martij 1606. coram eodem facta satis constare de omnibus requisitis pro obtinentibus in iudicio spolij; quibus non obstare videbatur, quod per *decisionem 4. Iulij proximi in alia Calaguritana coram Domino meo Coccino facta*, iam constet de subreptione Breuis Clementis Octaui, quia fuit responsum, quod illa causa agitatur in petitorio, & inter diuersas personas, nec adhuc potest dici constare de dicta subreptione, donec in progressu causæ potest contrarium doceri. *Aegid decis 624.* vnde non esse propterea retardandam expeditionem aliarum causarum in iudicio spolij, & eò minus, quia ad discolorandum titulum, ad quem effectum deducitur dicta subreptio, non sufficit quilibet defectus tituli, sed debet esse patens, & manifestus. *Felin. in cap. in nostra. num. 13. in 2. corollario, de rescript. Put. decis. 80. lib. 1.*

2 Quantum ad alia, quæ deducebantur de non iure prouisionis Ventosæ, & Strellæ, tanquam factæ de beneficio viuentis, & quod non constet de illorum patrimonialitate, & de examine cum similibus, visum fuit Dominis ad iudicium petitorij reseruare, & quoad istum effectum sufficit habere titulum ab illo, qui habet potestatem conferendi, iuxta *decis. Aegid. 50. cum concord. in dicta decis. coram Litta allegatis*, nec videbatur subsistere replicatio, quod non constet Marianum collatorem fuisse integrum beneficiarum, prout requiritur ad effectum, vt in vim antiquæ consuetudinis posset conferre, quia hoc visum fuit satis probari ex assertione ipsius Sartæ, dum dixit illum beneficiatum, concurrentibus maximè alijs adminiculis, de quibus hic per informantes pro Ventosa, & Strella. Aliud, quod dicebatur sententiam D. Littæ non posse sustineri, cum condemnet ad fructus perceptos per Sartam ante spolium, fuit sublatum, quia sententia non exprimit ista verba *ante spolium*. & ideo est intelligendum prout de iure, & sic post spolium, *l. si quis. ff. de iudic. Socc. iun. consil. 68. num. 17. lib. 1.*

3 Quo verò ad illud, super quo præcipuè consistebant informantes pro Sarta, nempe quod Ventosa, & Strella non possunt amplius agere ad restitutionem possessionis, stante consensu per eos, præstito sequestro Rotali ad *decis. Put. 77. lib. 1. & 256. lib. 2.* fuit responsum, quod ista sequestra prouisionalia intelliguntur apposita causa custodiæ, non animo præiudicandi alicui in sua possessione, vt fuit dictum in causa *Tudent. præstimoniorum de Rosales 4. Maij 1592. coram R.P.D. Decano, in Legionensi præstimonij 10 Maij 1595. coram Illustrissimo Mantica*, & alibi sæpè. Si igitur intentio iudicis non est priuare aliquem sua possessione, minus dicendum est, quod intentio partis, quæ consensit sequestro, sit illam dimittere; actus enim hominum recipiunt interpretationem à causa præcedenti, & secundum illam regulantur. *Bald. l. 1. num. 24 vers. tu die, C. de mancip.* & quod fit in executionem alterius, non dicitur noua res. *Abb. in c. cum olim. num. 15 in fin. de caus. possess. & propriet.* sicut nec illud, quod venit per viam accessus, *cap. accessorium. de reg. iur. in 6* & prædicta eo magis, vbi agitur de non iactando iure proprio, pro quo est præsumptio, locum habent, *l. cum de indebito, ff. de probat.* Quod præcipuè procedit in iudicijs, quæ de sui natura sunt ordinata ad acquirendum, non ad dimittendum; vnde in illis semper interpretatio fit, quæ magis vtilis, & expeditior sit facienti. *glos. in l. si rem, verb. totam. ff. de rei vendic. Castr. cons. 138. num. 3. lib. 2.* & pro hac opinione tenuit *Rota in causa Calaguritana de Auseco 3. Iulij 1606. coram R.P.D. Coccino.*

4 Non obstat quod per sequestrum voluntarium perdatur possessio, iuxta communem, de qua per scriben. *in cap. examinata. de iudic. Cardin. in clem. 1. nu. 25. de seq. possess.* Nam quicquid sit de veritate illius opinionis, contra quam tenuit *Felin. post Aretin. in d. cap. examinata*, allegando, quod possessionis dimissio tanquam species renunciationis non videtur facta nisi per actus, hoc necessariò inferentes. Respondetur quod Doctores ad hoc allegati, loquuntur de sequestro merè voluntario apposito ex conuentione partium absque vllo iudicis interuentu; secus vbi præcessit iudicis determinatio; tunc enim actus subsequens censetur factus ex causa talis determinationis, plenè *Dec. in cap cum M. num. 117. cum pluribus seqq. de constit.* Vbi concludit, quod actus gestus ab illo, qui poterat cogi, non dicitur voluntarius, sed necessarius.

5 Non obstant dictæ *decisiones Put. 77. lib. 1. & 256. lib. 2.* Quia illæ decisiones loquuntur de sequestro apposito per iudicem in vim *Clem. 1. de sequestr. possess.* Quod quidem sequestrũ apponitur, vt ille, qui habuit sententiam contra se, & sic saltem præsumptiuè, est vitiosus possessor, amoueatur à possessione, vt declarat *Felin.* post alios *in dicto cap. examinata, nu. 10 in 5. limit. de iudic.* Nimirum igitur si pars, quæ consensit facto iudicis, illam priuare volentis, censeatur & ipsa remittere animum possidendi, cum actus censeatur factus iuxta causam præambulam, vt latè suprà dictum fuit; secus quãdo sequestrum fuit ordinatum à iudice causa custodiæ, prout in dubio præsumitur ex decisionibus suprà allegatis, & de communi testatur *Curt. sen. tract. de sequestr. quæst. 20. nu. 71.* tunc enim consensus subsequens præsumitur in obsequium iudicis, & ex causa solius custodiæ, per rationes suprà deductas. & consequenter cum sit causa solius custodiæ, non nocet consentienti, iuxta *glos. in l. 1. C. de prohibit. sequestr.* & communem, de qua per *Soc. iun. cons. 68. nu. 174. vers. hæc tamen disputatio lib. 3.*

Et ita fuit conclusum.

R.P.D.

R. P. D. SACRATO.
Postea S.R.E. Cardinali.

Bononien. iurispatronatus.

Mercurij 16. Ianuarij 1608.

ARGVMENTVM.

In hac decisione, quæ magistralis est, explicantur septem modi, quibus ius patronatus concludenter probatum censetur. Quando beneficij status mutetur per collationes factas à Pontifice, & quod ius patronatus non præsumitur per vsurpationem acquisitum, nisi vltra acquirentium potentiam concurrat etiam temporalis iurisdictio.

SVMMARIVM.

1 *Ius patronatus probatum censetur ex confessione partis in supplicatione.*

2 *Ius patronatus censetur probatũ ex sententijs in alio iudicio latis, præsertim si fuerint latæ ab Ordinarijs.*

3 *Ius patronatus censetur probatum ex pluribus enunciatiuis diuersorum Notariorum.*

4 *Ius patronatus censetur probatum ex continuatis præsentationibus, per multum temporis cursum effectuatis.*

5 *Ius patronatus censetur probatum ex vetustissimis lapidibus.*

6 *Ius patronatus censetur probatum ex testibus publica voce, & fama, iuncta quasi possessione.*

7 *Ius patronatus censetur probatum ex libris Episcopatus, in quibus Ecclesia sit descripta de iure patronatus alicuius familiæ.*

8 *Ius patronatus censetur probatum ex pluribus simul iunctis.*

9 *Beneficij status non mutatur per collationes factas à Summo Pontifice, nisi concurrat animus præiudicandi cum scientia, & patientia eorum, de cuius interesse agitur, ibid.*

10 *Ius patronatus non præsumitur per vsurpationem acquisitum ex sola potentia acquirentium, nisi etiam probetur eorundem temporalis iurisdictio.*

DECISIO CLXXII.

1 De iure patronatus familiæ de Marsilijs liquidissimè constare visum fuit. Primò, ex confessione partis aduersæ, de qua in eius supplicatione. *Cassad. decis. 7. de iur. patr. Put. decis. 375. lib. 2. num. 3. & decis. 36. num. 1. lib. 3.* & tenuit Rota *coram eodem Puteo in decisione relata inter diuers. impress. decis. 64. lib. 2. par. 3.*

2 Secundò, ex tribus sententijs ita in alio iudicio declarantibus. *Anchar. cons. 336. numer. 2. Cephal. cons. 180. num. 2.* & in specie de sententia super statu beneficij *Achill. decis. 5. de re iud.* maximè cum sint latæ ab Ordinarijs, qui in canonizandis patronatibus non solent esse faciles. *Rot. decis. 11. de iure patr. in nou.*

3 Tertiò, ex pluribus enunciatiuis diuersorum Notariorum spatium 100. annorum excedentibus. *Crauett. cons. 322. num. 2. Mohed. decis. 12. de iure patr. in fin. Achil. decis. 4. num. 4. & 6. de iure patr. Verall. decis. 337. numer. 2. & 3. & 334. part. 3. Dec. cons. 126. num. 3.*

4 Quartò, ex continuatis præsentationibus per multum temporis cursum, de quarum effectuatione dubitari non potest stantibus prouisionibus per obitum, vel resignationem eorundem, qui primo loco fuerunt præsentati, *ad vulgat. cons. Oldrad. 219. num. 2.* sæpius in Rota approbatum, quæ præsentationes effectum sortitæ multum operantur in probando iure patronatus. *Bald. in leg. cum super, num. 3. C. de re iud. Roch. de Curt. de iure patr. verb. ipse, num. 82. Mohed. decis. 10. nu. 2. eod. tit. Cassad. decis. 2. num. 6. de probat.* & idem operantur nonnulli consensus per eosdem in resignationibus præsentatorum præstiti. *Cresc. decis. 5. de iur. patr.*

5 Quintò, ex vetustissimis lapidibus cum nomine, & insignibus familiæ de Marsilijs in facie Ecclesiæ, de qua agitur *Bald. cons. 310. lib. 5. Ancharan. cons. 113 num. 4. Ioan. Anan. cons. 86. circa fin. Dec. cons. 135. num. 1.*

6 Sexto, ex testibus, de publica voce, & fama, iuncta quasi possessione præsentis temporis. *Crau. cons. 322. Ferrett. cons. 293. num. 3. & 4.*

7 Septimò, ex libris Episcopatus, in quibus Ecclesia, de qua agitur, tanquam de iure patronatus istius familiæ descripta existit. *glos. in cap. ad audientiam, verb. librum censuale, vbi Abb. nu. 4. Felin. nu. 16. de præscript. Boer. decis. 105. nu. 11. Menoc. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 90. num. 41.*

8 Et cum pleraque ex prædictis per se sufficiant, simul iuncta reddant rem indubitatam, & clarissimum ius patronatus, *ad text. in cap. cum causam de probat.* cum alijs latissimè cumulatis per *Gabriel. tit. de probat. concl. 1. per tot.* quod quidem ius patronatus in dubio præsumitur ex donatione, & fundatione. *Cassad. decis. 7. num. 6. de iur. patr.*

9 Non obstat collatio Apostolica facta de an. 1522. Cardinali Campeggio cum alijs Ordinariorum abinde citra, quæ allegatur, quia collationes à Summo Pontifice factæ non mutant statum beneficij in præiudicium patronorum. *Dec. cons. 126. num. 4. Put. decis. 32. lib. 2. Achill. decis. vnica de stat. benef.* sicut etiam collationes Ordinariorum. *Aegid. decis. 107. & 212. Put. 6. de iure patr.* nisi in conferentibus concurrant animus præiudicandi, & in patronis scientia, & patientia, vt fuit decisum *in causa Mediolanensi iuris patronatus 2. Iunij 1589. coram Comitulo in Papien. Archipresbyteratus, 9. Aprilis 1601 coram Illustriss. Card. Pamphilio.* & prædicta procedunt sine scrupulo, quando in prouisionibus Apostolicis derogatur iuripatronatus pro illa vice tantum, vt factum fuit in istis, quæ assignantur. *Cassador. decis. 20. num. 2. de concess. præb. Lambert. de iur. patr. p. 3. q. 7. art. 7. nu. 1.* & fuit decisum in proximè allegatis causis.

10 Non obstat, quod familia de Pancio, à qua habent causam Marsilij, fuerit potens in partibus, in quibus situm est beneficium, de quo agitur; vnde intret præsumptio vsurpationis, nisi ostendatur titulus, vel immemorabilis cum continuatis præsentationibus per spatium 50 annorum, iuxta *Concil. Trident. sess. 25. cap. 9.* quia ad istum effectum non sufficit probare potentiam, sed vlterius probanda est iurisdictio temporalis in loco, vbi situm est beneficium, vt aliàs tenuit *Rota in causa Pampilonen. iuris patronatus de Belconte 16. Iunij 1586. coram Orano.* Et ita vtraque parte informante fuit conclusum.

R. P. D.

R. P. D. SCOTTO.

Romana officij.

Mercurij 23. Ianuarij 1608.

ARGVMENTVM.

Sententia notoriè iniusta dicitur illa, quæ ex actis non iustificatur, quia iudex extra acta iudicare non debet. Aequiparatur nullitati, in iudicatum non transit, nec exequi vllo pacto debet. Cætera videas in summario.

SVMMARIVM.

1 *Spolij actio datur spoliato à iudice iniustè, quando iniustitia est notoria.*

Sententia iniusta est principium nullitatis, ibid.

2 *Sententia dicitur notoriè iniusta, vbi non iustificatur ex actis, vbi idem quando actor non probauit suam intentionem, ibid.*

Iudex iudicare debet secundum acta, nec ad iudicandum moueri extra acta, ibid.

Iudex non potest extraiudicialiter se informare ad effectum iudicandi, ibid.

3 *Sententia notoriè iniusta, & quæ ex actis non iustificatur, operatur etiam nullitatem.*

Sententia quæ non iustificatur ex actis, venit annullanda etiam absque remedio appellationis, nisi in continenti offerantur probationes, ibid.

5 *Gratia non iustificata non meretur nomen gratiæ, nec iurisdictionem tribuit.*

7 *Susceptio termini ad soluendum probat realitatem crediti, sed non sanat nullitatem processus.*

DECISIO CLXXIII.

1 REPROPOSITO dubio, resoluto sub die 3. Decembris * per omnes DD. qui causam ex ordine S.D.N. viderant, censuerunt persistendum esse in decisis. Non dubitantes ex sola iniustitia posse competere hæredibus actionem spolij, vbi illa sit notoria *Fel. in cap. delectus, num. 1. vers. fallit. 2. de rescript. Grauett. cons. 302. num. 2. vers. hoc tamen non procederet.* Gab. *concl.* 1. *num.* 112. *de rest. spol.* quamquam etiam diceretur ex sola tali iniustitia oriri etiam nullitatis initium. *Dec. consil. 8. num. 5. Cas. de Graff. decis. 11. num. 4. de re iud.* quo casu sine difficultate intrat actio spolij.

2 Notorietatem autem colligi ex eo quòd dictam sententiam non iustificaret ex actis, vt sæpissimè fuit firmatum in *Rota, vt in Romana vineæ de Scaputijs 15. Martij 1572. coram Bruario,* vbi etiam aliæ recensentur decisiones, & in *Tolet. pens. 22. Maij 1592. coram Illustriss. Seraph. & coram eodem in Romana census 14. Decembris 1592. & in Vlixbonen. benef. 9. Iun. 1600 cor. R. P.D. meo Ludouisio, Cas. de Graff. dec. 13. de sent & re iud.* vbi in fine expressè dicit, quòd notoriè iniusta dicitur sententia, quando actor non probauit suam intentionem, ea ratione, quia Rota non sequitur *dec. Afflict. 28.* vt possit iudex moueri ad iudicandum extra acta, vt fuit firmatum in Penis separat. thori 28. Iunij 1589 bon. memor. Gyptio, in qua fuit dictum quòd Rota non sequitur *cons. Grauet. 1598. in fin.* vbi idē firmat, & allegat dictam *decis. Afflict.* Item quod Iudex possit se extra iudicium informare, & quod etiam de iure talis opinio non sit vera, firmatur in *Bonon. de Bucolis 25. Nouembris 1578. coram Illustriss. Seraph.* relata etiam in *decis. 445. num. 7. & 8. par. 1. diuers.* quæ ratio æquè pertinet ad omnes casus, siue agatur de confirmanda sententia, siue de ea exequenda, vel non, siue etiam vt ex ea oriatur actio spolij.

3 Et hanc iniustitiā operari etiam nullitatem, fuit firmatum in *Burgen. de Cardin. 23. Iunij 1598. coram Illustriss. Seraphino,* quæ fuit data, in qua dicitur id procedere ex inreiterata Rotæ obseruantia, & ad id etiam allegatur *decis. Put. 396. lib. 1. in manuscript.* cum illam in impressis corruptam esse dicatur, quæ est causa Toletana 401. lib. 1. in impress. super qua fundantur sub nu. 3. quod talis sententia, quę non iustificatur ex actis, venit annullanda etiam absque remedio appellationis, nisi in prōptu afferantur probationes, quod non est factum in casu isto & quod talis iniustitia æquiparetur nullitati, ita vt sententia nunquam transeat in iudicatū, dicit etiam in *decis. Cas. de Graff. 2. num. 7. & 8. de solut. vbi num. nono, & decimo,* dicitur communem esse opinionem, & hanc sequi Rotam, vt iudex debeat iudicare secundum acta, & probata & iam resoluisse Rotam sexcenties, vt dicatur notoriè iusta, vbi non iustificetur ex actis, tradit *Gabr. consil. 28. num. 5. lib. 2.*

4 Nec pro excusanda dicta institia dicebant DD. obstare, quę pro D. Marco Antonio deducebantur. Et primò circa illam narratiuam, quod non speraret indemnitati posse prospicere, quia placuerunt responsiones datæ in decis. maximè illa in Romana de Cuppis, quæ non poterat reputari diuersa ab hoc casu, quia fundamentum illius decis. est, quia non constabat quod non adessent alia bona, super quibus posset satisfieri D. Marco Antonio de suo credito, cum etiam ex parte hæredum Bergagnæ eis magis interesset, quod vel subhastarentur, vel adiudicarentur alia bona immobilia, quæ ex post fuit probatum tunc temporis extitisse, ex quibus minus perciperetur de redditu, quàm fieret de dicto officio, cum fuerit data fides publici Notarij Capitolini, inter alia de venditione quarundam domorum, & medietatis scripturarum notariatus Rotæ, facta per dictos hæredes post duos annos post dictam adiudicationem pro scut. 1130. monetæ, & ex parte Principis concedentis adiudicationem, difficilior fuisset talis gratiæ concessio, cum non ita passim soleat fieri ad instantiam creditorum, sed solum in subsidium, vt fuit dictum in *illa Romana de Ferrattinis 28. Nouembr. præd. coram Reu. P.D. meo Sacrato.*

5 Nec defuisse modum dixerunt DD. iustificandi dictam narratiuam dicto Domino Marco Antonio, vel per testes de publica voce, & fama, de inhabilitate & paupertate dictorum hæredum, vel etiam per eius iuramentum, tanquam de re consistenti in eius animo, iuxta *text. vbi glos. in cap. 1. significasti, de homic.* Nec quoad hoc obstare dixerunt *decis. Mobed. 7. de re iud.* quia eo in casu non agebatur de narratiua iustificanda; cum gratia esset motu proprio, sed agebatur solum de peruersione ordinis adhibita per executorem, quæ non inducebat nullitatem, sed tantum iniustitiam, quod non applicatur huic casui, in quo agebatur de gratia ad suppositionem partis, quæ non iustificata, nec nomen gratiæ merebatur, nec consequenter iurisdictionem

tri-

tribuebat, vt fuit dictum in *Iacen. Vicaria 16. Maij 1594. coram bo. me. Litta*.

5 Minus secundò, quoad illud motiuum de adiudicatione, quod amplexi sunt cæteri DD. obstare dixerunt *decis. Put. 283. lib. 2.* quia non applicantur eius præsuppositа, de quibus num. 3. videlicet quod ex parte Marci Antonij fuerit probatum, quòd tẽpore adiudicationis factæ alia bona non extabant, immò pro parte hæredum contrarium fuit probatum per supradicta, & quod illo tempore non valebat plus quàm illud pretium, pro quo adiudicatæ fuerat, & idem etiam dicitur in *decis. 252. num. 7.* eiusdem *Put. lib. 2.* Prout nec etiam obstare dixerunt deducta ex textu *l. vetustissima. C. de iure dom. impetr.* quia tunc locus est dicto textui, vbi diuersis præscriptionum solemnibus creditor, qui super hoc conuenit cum suo debitore, non inuenit emptorem, vt benè declarat *Cuias ad dictum titulum tom. 5. fol. 200.* & tradit etiam *Hugo Donellus in tract. de pign. tit. 11. col. 2. vers. his rebus inter tract. tom. 6. par. 1. fol. 265.*

6 Postremò non obstare dixerunt deducta ex termini susceptione, quia vltra quod erat facta à curatore, fortè minus informato, illa poterat probare realitatem crediti, ad *text. in l. ad solutionem. C. de re iud.* non autem sanare nullitatem adiudicationis, &c.

** Impressa est apud Marches. de commiss. part. 1. fol. 137. & post Fenzon. ad statut. Vrb. 139.*

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Conchen. beneficij.

Lunæ 4. Februarij 1608.

ARGVMENTVM.

Procuratoris mandatum coniecturis probatur, plures autem mandati coniecturas habes in hac decisione.

SVMMARIVM.

1 *Sequestrari potest possessio attentata, & capta lite pendente.*
Possessio præsumitur capta tempore licito, & ante litem motam ad euitanda attentata, ibid.

2 *Litis pendentia dicitur constare ex impetratione commissionis cum decreto citationis, respectu impetrantis, etiam non exequuta citatione.*
Mandatum procuratoris in præiudicialibus non præsumitur, ibid.
Mandatum procuratoris præsumitur ex impensa non modica, ibid. in fin.

3 *Mandatum procuratoris præsumitur ex actu facto in præsentia principalis, & ex multiplicatione actuum.*
Procurator præsumitur certiorare suum principalem de processu causæ, ibid.
Procuratoris mandatum probatur coniecturis, ibid. in fine.

4 *Fides, quæ non facit fidem, facit tamen adminiculum.*

5 *Testes nulliter examinati faciunt adminiculum.*
Possessio præsumitur vigore tituli præambuli, ibidem.
Sequestranda est possessio vacua, ibid. in fin.

DECISIO CLXXIV.

1 NON dubitabatur, quod si possessio Domini Gabrielis fuit capta lite pendente, esset attentata, & inde sequestranda, iuxta *decis. Cassador. 3. num. 6. de restitut. spoliat.* & fuit decisum in *causa Camerinen. iurispatronatus 15. Nouembr. 1599. corã me, & alibi sæpe.* Sed difficultas restringebatur ad illud, an constaret de lite, & quatenus sic, an probaretur D. Gabrielem cœpisse possessionem post litem motam; nam aliàs ad euitanda attentata, quæ sonant in delictum, possessio præsumitur capta tempore licito, & sic ante litem motam. *Cresc. decis. 1. de caus. possess. & propriet.*

2 Quantum ad primum de lite constare visum fuit quia nedum adest impetratio commissionis pro parte D. Gabrielis cum decreto citationis, quod sufficit ad inducendum respectu ipsius impetrantis. *Rot. decis. 6. vt lit. pend. in nou.* verum etiam executio ipsius citationis in partibus contra D. Gregorium. Et licet non constet de mandato illius, qui impetrauit talem commissionem, & fecit citationem, & in præiudicialibus illud non præsumatur. *Felin. in cap. 1. nu. 8. vt lit. pend.* attamen ex pluribus simul iunctis visum fuit Dominis esse præsumendum mandatum. Et primò, quia non fuit simpliciter obtenta commissio, sed opus fuit contradictorio iudicio, cum interuentu Procuratorum, & Aduocatorum, & fuit informata tota Signatura, & citatio, & inhibitiones fuerunt executioni demandatę in partibus in pluribus, & inter se distantibus locis, vnde cum ista requirant impensam non modicam, præsumuntur facta ad instantiam partis. *Felin. in cap. 1. nu. 1.* vbi *a ident. de iudic. Put. decis. 132. lib. 1.* & quando concurrunt aliæ coniecturæ, sufficit modica. *Sarn. ad reg. de impetran. quæst. 5.*

3 Maximè quia citatio contra Gregorium fuit executioni demandata in eodem loco, vbi morabatur ipsemet D. Gabriel, quæ præsentia, & ipsa multum operatur ad præsumendum mandatum, siue ratificationem ex dicta executione resultante. *Modern. de attent. par. 2. cap. 4. in præfat. num. 65.* sicut etiam idem operatur multiplicitas actuum in vim commissionis subsecutorum. *Alex. cons. 175 numer. 44. lib. 5. Thesaur. decis. 7. numer. 1. Cresc. de procurat. decis. 1.* Secundò, multum mouit Dominos, quòd iidem Procuratores, & Aduocati, qui modo agitant hanc causam, & in specie Sandoual tunc temporis negotiorum gestor, D. Gabrielis, vt benè probant testes Domini Gregorij, fuerunt illi, qui in contradictorio iudicio obtinuerunt commissionem causæ, vnde fit plus quàm verisimile, quod hoc fecerint de mandato ipsiusmet Domini Gabrielis, vel saltem quod ille certioratus ab illis procurauit executionem in partibus. Dominus enim præsumitur certioratus à suis Procuratoribus. *Rom. cons. 481.* & fuit dictum *coram bon. memor. de Rubeis in Crem. pensionis*, relata inter *diuers. impress. decis. 396. nu. 3. par. 1.* Nec dubitabant Domini etiam ad effectum attentatorum probari mandatum ex coniecturis, & præsumptionibus, per *decis. Aegid. 550. Peregr. 33. lib. 2. Verall. 53. & 58 par. 1.*

4 Quantum ad secundum, quòd D. Gabriel cœperit possessionem post litem motam, probari videbatur, nedum ex narratiua suæ commissionis, quæ innuit non fuisse de tempore dictæ commissionis per eum

eum captam possessionem, verum etiam ex mandato per illum dato in partibus cuidam suo familiari post hanc litem motam ad capiendam possessionem beneficij, de quo agitur, & ex instantia facta pro parte eiusdem coram iudice executore pro habenda dicta possessione, & ex fide Horatij, & Parochi, quod paulo post D. Gabriel cœpit d. possessionem, quod etiam explicitè deponunt quatuor testes coram iudice compulsore examinati, & facit etiam quod literæ Domini Gabrielis non fuerunt, nisi post dictam commissionem expeditæ, prout in fide officialium, quæ datur, & licet diceretur, quod fides non facit fidem, & quod compulsor non potest examinare testes vltra recognitionem iurium ex dictis in *Turritana Terzariæ 20. Nouembris 1592. coram Illustriss. Mantica.* Et quantum ad expeditionem literarum, quod Dominus Gabriel potuit habere alium titulum, cuius vigore cœperit possessionem, cùm in beneficialibus detur multiplicatio titulorum, fuit replicatum negari non posse, quin fides non faciat adminiculum, ad *trad. per glos. in l. admonendi, verb. exacto iureiurando. vers. si verò semiplenè de iur. iur. vbi Bart. num. 24. & & per Alexand. cons. 59. num. 6. lib. 2.* & facit lex, *instrumenta*, ibi, *si non alijs quoque adminiculis. C. de probat.* maximè quando personæ sunt valdè legales, vt est Notarius, & Parochus, per ea, quæ fuerunt ponderata coram me in causa Corduben. Archidiaconatus de anno 1606.

5 Sicut etiam faciunt adminiculum testes nulliter examinati. *Dec. cons. 54. num. 2. Ruin. cons. 46. numer. 10. lib. 4. Rota in causa Veneta legitimitatis, 26. Aprilis 1602. coram Illustrissimo Seraphino*, & quantum ad multiplicationem titulorum in beneficialibus, licèt conclusio sit vera, negari non potest quin & in hoc casu præbeat adminiculum regula legis *quadam mulier, & ibi glos. in fin. de rei vend.* & dictum fuit in *illa Tiburtina Castri Sancti Poli 20. Maij 1580. coram bon. memor. Litta.* nempe, quod possessio præsumitur vigore tituli præambuli, maximè quia neque extraiudicialiter datur sumus de alio titulo, vnde concurrentibus istis adminiculis cum mandato ad capiendam possessionem, & instantia pro illa habenda satis constare visum fuit, quod per prius illam Dominus Gabriel non habuisset, quod si Dominus Gabriel illam, & nunc habere negaret, vt innuunt informantes pro illo, stante vacatione possessionis, esset nihilominus locus sequestro. *cap. eum vos. de offic. ordin.* & ex traditis per *Archidiac. in cap. quia res, numero decimo post medium, versic. & hoc reddo vndecimo, quæstion. prima. Abb. in cap. secundo, numer. decimoquarto, de sequestr possess. Felin. in cap. cum olim, numer. primo vers. subdit etiam, de rescript. & Rota in vna Cremonen. Capellæ vigesimaquarta Iunij millesimo quingentesimo nonagesimo. coram Comitulo.*

Et ex his pro sequestro fuit conclusum, &c.

R. P. D. SACRATO
posteà S. R. E. Cardinali.

Tarentina donationis.

Lunæ 4. Februarij 1608.

ARGVMENTVM.

Cessantibus oneribus matrimonij, cessant fructus dotales. Interesse autem pecuniarum lucri cessantis propter non inuestimentum earum, quando debeatur.

SVMMARIVM.

1 *Fructus dotales cessant, cessantibus oneribus matrimonij.*

Interesse lucri cessantis non debetur, nisi probetur in promptu adfuisse occasionem inuestiendi pecunias ad lucrum, ibid. Declara. Nisi constet in ciuitate semper adesse occasionem dictas pecunias inuestiendi, nu. 2.

Fides iunctis adminiculis facit fidem, & probat, ibidem.

Prorogatio censetur facta cum eisdem qualitatibus, & conditionibus, cum quibus facta fuit prima temporis dilatio, ibid. in fine.

DECISIO CLXXV.

1 QVOAD sortem principalem, illam semper visa fuit debita, ex dictis in decisionibus in hac causa factis, quæ propter identitatem rationis benè videbantur deseruire etiam pro partita, de qua agitur. Quo verò ad fructus, causa bis pro me proposita Domini habuerunt difficultatem, non enim videbantur deberi tanquam fructus dotales, quia Isabella, cui inter alia fuerat data in dotem hæc partita, antequam venisset dies solutionis, ex hac vita migrauerat; vnde cessantibus oneribus matrimonij, cessabant etiam fructus dotales, vt fuit decisum in *causa Bononien. dotis 4. Iulij 1597. coram Illustrissimo Domino Cardinali Pamphilio.* Non etiam videbantur deberi fructus ex eo quod Camillus debitor promiserit inuestire, & non inuestiuerit, saltem infra tempus per Isabellam prorogatum in suo vltimo testamento, quia non probabatur, quod idem Camillus habuerit in promptu occasionem, prout requiritur ad effectum, vt quis teneatur ob non factum inuestimentum, iuxta opinionem, quam Rota sequitur, vt in terminis tutoris inuestire debentis pecunias pupillares est *decis. Caputaquen. 46. lib. 3. in manuscript.* & alibi pluries, per *doctr. Bart. in leg. tutor qui repertorium. § si post depositum. ff. de administr. tutor.* & in obligato ex dispositione testamentaria fuit dictum in *causa Romana fructuum de Iacobillis 1. Decembris 1600 cor. R. P. D. Lancellotto*, & in obligato ex conuentione fuit tentum in *Mediolanen. simulationis*, 30. *Ianuarij 1605. coram R. P. D. Ortembergo*. Nec videbatur suffragari decisio in *causa Romana de Ceulis 25. Iunij 1601. coram R. P. D. Decano*, quia ibi legatum fuerat factum per testatorem in tot locis Montium, quorum dominium recta via transiuerat in legatarium. *leg. Herennius la prima, ff. de vsur.* cum alijs in dicta decisione allegatis, vnde nimirum, si hæres, qui vendidit dicta loca ad alium spectantia, tenetur ad fructus loco damnorum, & interesse.

2 Cæterum cum in hac 3. propositione huius causæ fuerit pro parte R. P. D. Sanctorij exhibita fides plurium personarum attestantium in ciuitate Taranti passim reperiri, & de tempore requisito semper repertam esse occasionem inuestiendi pecunias in rebus fructiferis, censuerunt Domini cessare omnem

omnem difficultatem, & consequenter fructus deberi à die quo Iustina,& Franciscus attigerunt ætatem 18.annorum, de quo tempore erat faciendum inuestimentum iuxta prorogationem datam ab Isabella in suo vltimo testamento, prout ex causa similis fidei fuit aliàs resolutum in *causa Mediolan. cambiorum* 10.Maij 1606.*coram Reu.P.D.Ortembergo.* istu enim fides iunctis adminiculis probant, vt colligitur ex *text. in l.instrumento*, arguendo à contrario sensu,ibi, *si non alijs quoque adminiculis*, C.*de probat.*& tenuit Rota in Romana extinctionis quæ est vltima par.1.diuers.impress. Pro adminiculis autem fuit apud Dominos maxima verisimilitudo, quod in Ciuitate Taranti, quæ est de præcipuis regni Neapolis, non defuerit occasio inueniendi,cum maximè doceat experientia plures vbique reperiri venditores, quàm emptores. Nec visum fuit obstare, quod tempus, in quo Camillus promiserat inuestire, fuerit prorogatum per Isabellam, quia prorogatio censetur facta cum eisdem qualitatibus,& conditionibus, *l.legem.C.locat. Couarr.in cap.quamuis, de pact. prima parte, numero sexto, vers. quia prorogatio*, & in terminis prorogationis termini ad soluendum. *Neguf.int. de pignor.3.membr.sexta parte, princip.num.6.*

R. P. D. SACRATO
postea S R.E. Cardinali.

Aurie 1. parochialis.

Die 29. Februarij 1608.

ARGVMENTVM.

Sententia dicitur lata in die termini habiti pro seruato & non in die publicationis, & quando attentata pendente termino ad appellandum reuocari debeant, non sequuta legitima appellatione.

SVMMARIVM.

1 *Sententia dicitur lata in die, in quo fuit habitus terminus pro seruato, & non in die, quo publicatur de stylo Rotæ, secus de stylo Hispaniarũ.*

2 *Attentata appellandi termino pendente, quando subsequens appellatio non fuit legitima, licèt non reuocentur tanquam attentata, reuocantur tamen ex capite nullitatis.*

3 *Subrogatus in ius alterius,an,& quando possit opponere omnia ea quæ poterat opponere is,in cuius locum subrogatur,& num.4.vbi præsertim ad effectum reuocandi attentata.*

DECISIO CLXXVI.

1 NON mouerunt Dominos deducta pro parte Arnari contra decisionem coram me in hac causa factam die 14.Maij 1607. Nam quantum ad primum, quod non subsisteret in facto illud, quod habetur in illa decisione,scilicet, quod possessio fuerit concessa intra tempus ad appellandum, ex eo, quod licet sententia fuerit promulgata die vigesima sexta Martij, & mandatum de immittendo relaxatum die vigesimo octauo eiusdem. Nihilominus attendendus dies conclusionis in causa, qui fuit vigesimatertia Februarij, cum attendatur dies seruati termini, non autem dies publicationis sententiæ. *Vestr.in prax.lib.7.cap.1.num.13.in fine.* fuit responsum quod Vestr. loquitur secundum stylũ Rotæ, iuxta quem sententia licet subscribatur post terminũ habitum pro seruato,promulgatur tamen sub die tenti termini pro seruato secus in partibus Hispaniarum, in quibus concluditur in causa, & postea quandocunque promulgatur sententia, vt fuit dictum in *Toletana admissionis fenestræ vigesimaseptima Iun.1572.coram Bubalo,& alibi.*

2 Quoad secundum, nempe quod ex post non fuerit legitimè appellatum, & ideò non sit locus reuocationi attentatorum. *Lancell.de attentat.pend. termin.ad appellan. cap. vndecimo, num. quadragesimosecundo*, fuit responsum quod quicquid sit de dicta non appellatione, gesta pendente tempore ad appellandum veniunt nihilominus ex capite nullitatis reuocandæ. *Put.decis.trigesima, numer. septimo, lib.primo. Cas.de Grass.decis.2.num.5. de appell.*

3 Quo verò ad illud, quod dicitur in decisione, quod ideo Gregorius potuerit dare de attentatis, non obstante quòd tempore attentatorum non esset in lite,quia fuit subrogatus in ius Benedicti,contra quem fuit attentatum,ad quod fuit allegata decisio *Mobedani 1.de iudic.* fuit modo per informantes pro Arnaro replicatum decis. Mohed. loqui in profanis, & secus dicendum in beneficialibus, in quibus non datur successio, sed mediante prouisione superioris creatur nouum ius ad fauorem prouisi. *Put. decis.176. numer.vndecimo, lib. secundo.* Cæterum ista replicatio non placuit Dominis,quia allegatæ decisiones loquuntur in simplici prouisione beneficiorum, non autem illa, quæ fit cum generali subrogatione in locum resignantis, etiam quoad possessionem, tunc enim sicut resignans potuisset agere eodem modo, debet posse agere resignatarius, ad regulam *subrogatus, &c.* cum concordan. faciunt tradita per *Modern. de attent. par.3.cap.29.nu.102.*

4 Vltra quod & ille qui est subrogatus ad proprietatem tantum, potest implorare iudicis officium vt reuocentur attentata, cùm sua intersit possessionem beneficij remanere vacuam. *Rota decis. decima, numer. quarto, de appellat. in nou.* Quinimò ex mero iudicis officio, etiamsi non intersit petentis, reuocantur attentata. *Caputaquen.decis. quinquagesima septima, part. prima.* Ex quibus fuit conclusum non esse recedendum à decisis in hac causa dicta die 14.Maij 1607.

In eadem causa habes suprà aliam decisionem sub die 16.Iunij 1606.coram eodem bon.mem. Card. Sacrato, est decis.122.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Tridentina vsurarum.

Veneris 14. Martij 1608.

ARGVMENTVM.

Donatio omnium bonorum facta ab vsurario non transit ad bona acquisita cum vsuris, vsuræ enim restituendæ sunt illis,à quibus extortæ fuerunt,non iure hypothecæ, sed ex officio iudicis.

SVMMARIVM.

1 *Vsura restituendæ sunt illis, à quibus extortæ fuerunt, vsurarijque bona non dicuntur esse bona eiusdem vsurarij, nisi prius deductis vsuris tanquam ære alieno, & his similia.*

2 *Vsurarij bona de iure non sunt tacitè hypothecata pro vsuris restituendis.*

3 *Vsura venient restituendæ, non ratione hypothecæ, sed officio iudicis.*

DECISIO CLXXVII.

1 DVBITAVI an D. Comiti de Londrono, tanquam donatario Christophori Bussetti manifesti vsurarij sit satisfaciendum tantùmodo de bonis licitè acquisitis, aut etiam de illicitè, & per vsuram acquisitis? Et Domini tenuerunt nullatenus illi de bonis per vsuram comparatis satisfaciendum esse, cum bona per vsuram comparata veniant restituenda illis, à quibus per vsuram fuerunt extorta, *ad text. in cap. cum tu. §. possessiones, de vsur.* vbi cauetur quod possessiones de vsuris comparatæ vendantur, & ipsarum pretia his à quibus vsuræ fuerunt extortæ, restituantur: vnde *glos. in verbo facultates, in cap. 2. de vsur.* dicit prius deducendas esse vsuras tanquam æs alienum, quàm soluantur legata, & alia quæ relicta sunt titulo lucratiuo, & Collectaneus, qui prædictæ glossæ sententiæ subscripsit *in d. c. cum tu, num. 8. & Caietan. in summ. verb. restitutio, & Nauarr. in manual. cap. 17. num. 52. vers. debet,* dicens, *debet tamen prius eas soluere, quàm quod debet per contractus gratuitos, & Michael de medina in suo Cod. de restit. in tit. de reb. per vsuram acquisit. in §. de vsura restit. in vers. si autem præfatus vsurarius,* dicit quod si vsurarius habet tantummodo bona per vsuras acquisita, alij creditores quàm illi, à quibus vsuras extorsit, non poterunt sua debita à tali vsurario recipere, nec exigere, ex quo omnia illius bona aliena sunt, eorum scilicet, à quibus fuerunt extortæ, & ideo illis tantum sunt restituenda: vnde multò minus poterit vsurarius talia bona alicui donare, tanquam non sua, sed aliena, & illis à quibus per vsuram fuerunt extorta, restituenda, aliàs namque de facili quilibet vsurarius ad eludendos Sacros Canones, & defraudandam vsurarum restitutionem, posset donare inter viuos bona acquisita per vsuras, quod nullo iure admittendum videtur.

2 Et quamuis fuerit communis Doctorum antiquorum opinio, vt refert *Panormit. in cap. tua nos, num. 7. de vsur. & in d. c. cum tu num. 12.* & tenent *glos. fin. in d. c. cum tu, & d. glos. in d. verbo facultates in d. cap. 2.* quod ex eo supradicta procedant, vt vsuræ prius sint restituendæ, quia scilicet bona vsurarij sint de iure tacitè hypothecata pro vsuris restituendis. Nihilominus contrariam sententiam, quod immò talia bona non sint hypothecæ obnoxia moderniores communiter tenuerunt, vt idem *Abb. d. num. 7.* refert prout fuere *Hostien. in d. cap. tua nos, & Io. Andr. in d. cap. 2. num. 10.* dicens de ista hypotheca non adesse terminum in iure. Eadem sequitur *Feder. de Sen. cons. 22. & Goffred. in summa tit. de vsur. num. 16. & Ant. de Butr. in d. c. cum tu, num. 18.* eandem sequitur, & de communi testatur *Ambros. de Vignat. in repet. cap. salubriter, num. 231. de vsur.* & pluribus relatis, & etiam communem dicens, illam sequitur *Neguſant. de pignorib. 4. membr. 2. part. numer. 155. & Couar. variar. lib. 3. cap. 3. num. 6. vers. his equidem,* qui itidem istam sententiam communem fatetur, & *Nauarr.* qui etiam de communi testatur *vbi supra nu. 265. vers. alia vero, & Villagut. de vsur. quæst. 32. conclus. 2. vers. ex Canonistis verò.*

3 Vnde istæ vsuræ non veniunt restituendæ ratione hypothecæ, & actionis realis, sed vt dicunt Doctores supra relati, officio iudicis ex quadam æquitate, quia ex quo res mea vel mihi debita peruenit ad te ex causa lucratiua, tu teneris mihi ad restitutionem, ad *text. in l. si & me, & Titium. ff. si cert. pet.* Quicquid tamen dicendum esset de prædio, seu fundo per vsuram extorto, quod semper cēsebitur reali obligatione obnoxium creditori, à quo fuit extortū, vt latè defendit pluribus rationibus, & authoritatibus *Villagut. vbi sup. conclus. 1.* & facit quia isto casu non transit in vsurarium dominium fundi per vsuras extorti à suo vero domino, vt post D. Thomam Ioan. Maiori, & Caietan. tradit Syluestr. dicens istam esse communem apud Theologos, & Canonistas in *summ. verb. vsur. 6. quæst. 1.* & pluribus relatis eam sequitur, & refert communem *Couarr. vbi sup. d. num. 6. vers. item, & illud est notandum, &c.*

In eadem causa supra adest altera decisio sub die 7. Iunij 1607. coram eodem bon. memor. Manzanedo est decis. 152.

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Romana vigesimæ.

Lunæ 24. Martij 1608.

ARGVMENTVM.

Verba iuxta, secundum, prout, & similia in aliqua dispositione apposita, an, & quando stent causatiuè? An verò conditionaliter hæc decisio, quæ in materia exemplaris, & singularis est, exactissimè docet.

SVMMARIVM.

1 *Verba iuxta solitum, in litteris Apostolicis apposita non conditionaliter, sed causatiuè stare dicuntur.*

Dictio prout, secundum, iuxta, *& similia stant regulariter causatiuè, & non conditionaliter, ibidem.*

Verba stant causatiuè, & non conditionaliter in dispositione, tribus concurrentibus. Primo quando emanarunt ab habente potestatem de nouo concedendi. Secundò, quando emanarunt super re certa, ita vt declaratione non indigeant. Tertiò, quod emanauerint in materia de sui natura dispositiua, siue noui iuris inductiua, prout sunt priuilegia, contractus, & similia, ibid.

2 *Verbum mandamus, importat præceptum.*

Copulati vnius natura, alterius naturam demonstrat, ibid. in fin.

3 *Verba intelliguntur apposita in dispositione causatiuè, & non conditionaliter ad euitandum ambiguitates.*

4 *Dispositio facta in fauorem vnius non est nouum, quod etiam facta fuerit in fauorem alterius.*

Verba

5 *Verba* iuxta solitum, *adiecta verbo infinito, siue impersonali, intelligenda sunt conditionaliter, & non causatiuè.*

DECISIO CLXXVIII.

1 CENSVERVNT Domini verba, *iuxta solitum* de quibus in Breui directo bon. mem. Domino Orsino, stare causatiuè, non autem conditionaliter, moti ex doctrina *Bart. in extrauag. Ad reprimendum, verba prout, num. 2.* vbi concludit, verba *prout, secundum, iuxta,* & similia, semper stare casualiter, quando emanarunt ab illo, qui habet potestatem de nouo concedendi, & super re certa, ita vt pro sui declaratione non indigent inspectione relati, & in materia de sui natura dispositiua, siue noui iuris inductiua, vt sunt, priuilegia, contractus, & similia Barr. secundum Alexan., qui de communi in *l. admonendi num. 14 ff de iur. iur. Dec. in l. edita num. 83. C. edendo. Felin. in cap 2. num. 10. de rescr. Aret cons. 76. num 5. vers quibus præmissis. Castren. cons. 17. num. 2. lib. 2. Natt cons. 387. nu. 12. Grammat. decis. 59. nu. 21. Fut decis. 211. lib 2. in impress. & decis. 1 de confirm. in epitom.* idem in effectu videntur sensisse *Roman. cons. 336. numer. 3. Ferrett. cons. 86. num. 5. Ias. in auth. si quis in aliquo, nu. 10. C de eden. Cassan. in consuetud Burgun. rubr. ie. 4. § 6. verb generale, num. 1. Decian. cons. 58 num. 61. lib. 2. Boer. decis. 16. Rota nostra inter diuers. impress decis. 171. nu. 4. par. 1. & decis. 36. num. 9. p. 2.*

2 In casu verò proposito prædicta tria concurrere visa fuerunt; nam de potestate Summi Pontificis, qui protulit verba, de quibus agitur, non est dubitandum. Certa etiam est determinatio, ad quam referuntur dicta verba, ibi; *Ex quibus decem Camerario duo iuxta solitum per se, suosque successores solui mandamus*, siue inspiciamus personam, cui est facienda solutio, ibi, *Camerario* siue summam, ibi *duo.* Materia etiam videtur dispositiua, tum respectu subiecti, quia illud Breue emanauit ad segregandum, & separandum decem pro centenario ex spolijs recolligendis ex Regnis Hispaniarum, & ad distribuenda dicta decem inter Orsinum Collectorem, & Camerarium, necnon & Thesaurarium, quàm etiam respectu formæ verborum, quæ maximè attenditur in hac materia. *Felin. d. cap. 2. n. 10. ante med. de rescript.* quia Papa vtitur verbis de sui natura dispositiuis, prout est illud, *Mandamus, quòd prolatum à superiore importat præceptum, Cast. & alij in l. 1. ff. quod iussu.* Et quia Papa sub eadem structura verborum mandat solui Thesaurario, non fuerunt reseruata conditionaliter illa duo, eadem ratione, dicendum est, quod nec Camerario fuerunt reseruata conditionaliter, per *reg. l. iam hoc iure ff de vulgar. & pupil.* Et quia natura vnius ex copulatis demonstrat naturam alterius. *Roman. cons. 231. num. 2.* cum ibi cumulatis per addentes.

3 Ponderabatur etiam, nullibi reperiuntur ista duo concessa Orsino, sed imò expressè præseruata, ibi, *& solutis duobus Camerario, & alijs duobus Thesaurario, vt præfertur, residua in tuos vsus, &c.* Vnde, si capiatur interpretatio, quod verba iuxta solitum, stent conditionaliter, ista duo remanebunt in incerto, nam Cameræ non debebuntur, ex quo iubentur detrahi non Orsino, quia illi non assignantur; non Camerario, quatenus pendeant ab implemento conditionis. *leg. cedere diem. ff. de verbor. signific.* & tamen datur pro regula in hac materia, quòd ad euitandam ambiguitatem verba intelligantur causatiuè, vt per scribentes *in cap. Abbate. de verborum significat. vbi Abb. num. secundo, But. num. octauo, Cardin. in vers. contra quod, num. 3.* hoc notant.

4 Non obstat, quod Breue sit directum Orsino, & emanauerit principaliter ad illius fauorem, quia non est nouum, quòd in dispositione, quæ emanauit principaliter ad fauorem vnius, contineatur aliquid dispositiuè, ad fauorem alterius. Exemplum est in testamento, quod emanat principaliter ad fauorem instituti hæredis, vt notatur in *§ legatarijs, instit. de testam.* & nihilominus in eodem testamento prouidetur legatarijs. Aliud exemplum, & proprius practicatur quotidie in prouisione beneficiorum, quia in litteris directis prouiso de beneficio assignatur pensio alteri, & quòd Papa in hoc Breui intellexerit prouidere alijs vltra Orsinum, conuincitur manifestè ex eo, quod, vt supra dictum est, in eodem Breui, & sub eadem verborum structura ex illis decem duo sine dubio de nono assignat Thesaurario, nec facit quod Papa in assignatione, quam facit Thesaurario, non vtatur verbis, *iuxta solitum*, sicut vtitur in assignatione quam facit Camerario, quia ex hoc non corruit fundamentum, quod Papa in hoc Breui intellexerit prouidere alijs vltra Orsinum, sed benè, quod motus fuerit ex diuersa ratione, & etiam hoc est ad prouidendum Thesaurario simpliciter ob eius merita; Camerario verò, quia credidit fuisse per prius solitum.

5 Non obstat quòd verba, *iuxta solitum*, sint adiecta verbo infinito, siue impersonali, quo stante sint intelligenda conditionaliter, non autem causaliter, *text. in dict. cap. Abbate. vers. contra quod. de verbor. significat.* Quia negabatur, quòd verba, *iuxta solitum*, in hoc casu sint referenda ad verbum impersonale, neque ex *text. in dict. cap. Abbate*, colligitur aliquid, per quod firmari possit verba *iuxta solitum*, in hoc casu esse potius referenda ad verbum impersonale; quàm ad verbum personale, sed tantum aperit ille textus quomodo fieri possit structura verborum ad hoc, quod resultet conditio, & dicit hoc fieri, si verba *secundum*, & similia determinent verbum impersonale: quando autem dicta verba stent determinatiuè ad verbum impersonale, non aperit ille textus; vnde pendet à regulis, de quibus supra, quæ sunt pro Camerario, & illius illustrissimis hæredibus.

6 Quoad ea, quæ aliàs longè deducta fuerunt pro parte hæredum Domini Orsini, ad docendum de non solito fuit ordinatum, quod videretur ad partem, an scilicet constaret de non solito, &c.

Infra in eadem causa habetur altera decisio sub die 11. Maij 1609. coram eodem bo. mem. Cardin. Sacrato est decis. 223.

R. P. D. SACRATO
posteà S.R.E. Cardinali.

Vercellen. Capellaniæ.

Lunæ 24. Martij 1608.

ARGVMENTVM.

De probatione iurispatronatus inducta ex quasi possessione præsentandi plura notabilia, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Præsentationis ad iuspatronatus effectuatio probatur, quando mortuo præsentato alij ad illud idem iuspatronatus se institui prætendunt.*

2 *Quasi possessio præsentandi acquiritur ex unica præsentatione, ubi quod attenditur in hac materia ultimus status.*

3 *Quasi possessio iurispatronatus vigore Concilij Tridentini nihil operatur, quando dubitatur de illius existentia; secus si tantum agatur de pertinentia inter patronos.*

4 *Præsentationes iurispatronatus probantur ex narratiua Ordinarij in litteris institutionis.*

Iuspatronatus probatur probationibus leuioribus, quando non agitur de ipsa iurispatronatus substantia; sed tantum de eius pertinentia, ibid.

5 *Narratiua facta in litteris Ordinarij non potest pro parte acceptari, & pro parte non.*

6 *Episcopus, & Ordinarius præsumitur diligens in ijs, quæ spectant ad eius officium.*

DECISIO CLXXIX.

1 DIE 14. Maij proximi informantibus tantum Dionysijs fuit coram me resolutum, recedendum fuisse à resolutis in hac causa sub die 7. Maij 1601. coram Illustrissimo Millino, quia non probantur in facto duo, super quibus nitebatur illa decisio. Quorum primum erat quod Momi, qui præsentarunt Lanceam, haberent duas ex tribus vocibus. Alterum quod fuisset impleta conditio, de qua in reseruatione iurispatronatus, hoc est, notabiliter constructa, & ædificata Capella. Cæterum ex adductis per Lanceam in hac ultima propositione visum fuit benè roborari utrumque fundamentum, & consequenter standum esse in primo decisis coram Illustrissimo Millino. Et quantum ad primum fundamentum fuit ponderatum, quod de anno 1576. Momi pro duabus patribus præsentarunt ad Capellam, de qua agitur, Franciscum Crollum, per cuius obitum utraque pars venit, ex quo probatur effectuatio. *Oldrad. cons. 229. num. 2. sæpe approbat.*

2 Et quod ex illa præsentatione licèt unica fuit acquisita quasi possessio præsentandi pro duabus vocibus dictis Momis. *cap. querelam.* cum ibi *notat. de elect. Rip. in cap. cum Ecclesia Sutrina, num. 91. de caus. possess. & propriet.* Et quod ista quasi possessio præsentandi, & ultimus status, quoad præsentationem, de qua agitur, debet attendi, quicquid in futurum, quoad alias vacationes, & petitorium dici posset. *cap. consultationibus, de iurepatr. Calder. cons. ult. eod. tit.* & tenuit *Rota in Valentina parochialis coram Illustrissimo Seraphino, relata inter diuers. impress. decis. 269. par. 2.* illa enim institutio est fructus illius possessionis, qui propterea debentur possidenti. *Lambert. par. 1. art. 9. 8. quæst. num. 12. Dec. cons. 117. num. 2 vers. & ideo.*

3 Et non obstat dispositio Sacri Concilij Tridentini *in cap. nono, de reformat. sess. vigesima quarta,* tollens quasi possessiones iurispatronatus, quia non habet locum quandocunque non dubitatur de existentia iurispatronatus, sed agitur tantum de pertinentia inter ipsos patronos, inter quos nil voluit Sacra Congregatio innouare, ut patet *in princip. dicti cap. 9. ibi, sicut legitima patronorum,* & ibi, *sicut etiam hoc colore beneficia Ecclesiastica in seruitutem redigantur.* Ex qua ratione expressa, quæ denotat causam finalem. *Sarnen. in reg. de annal. quæst. 1. num. 1. & sub num. 7.* Satis patet Concilium voluisse prouidere solum in casu, in quo ageretur de libertate beneficij, & sic de ipsa substantia iurispatronatus, non autem de pertinentia inter ipsos patronos.

4 Et licet non dentur instrumenta dictæ præsentationis, illa tamen probatur in narratiua Ordinarij in litteris institutionis. *Rot. decis. 11. de iurepatr. in nou.* Milis *in verbo institutio Episcopi,* narrans, *Felin. in cap. post cessionem, num. 13. vers. quod autem aliàs, de probat. Rebuff. in prax. 3. par signat. verbo necnon iuspatronatus, num. 14.* comprobatur iste ultimus status ex sententia Ordinarij Vercellen. de anno 1572. & ex alijs adminiculis ponderatis per informantes pro Lancea, & facit etiam, quia non dubitatur de substantia iurispatronatus istorum de Momis, sed tantum de illorum rata, & portione, ad quem effectum videntur sufficere probationes magis leues, quam si ageretur de ipsa iurispatronatus substantia. *Angel. in l. si certis annis. nu. 11. C. de pact.* cum alijs per *Cephal. cons. 170. nu. 26. & per Menoch. cons. 93. num. 15.*

5 Non obstat, quod Dionysij contradixerint admissioni Momorum factæ per Ordinarium de anno 1576. & proinde sine patientia Dionysiorum non potuerit acquiri possessio Momis, quia de huiusmodi contradictione non apparet aliunde, quàm ex narratiua institutionis factæ per Ordinarium, in qua etiam asseritur recessus Dionysiorum à prædicta contradictione, propterea non possunt Dionysij dictam narratiuam pro parte tantùm acceptare. *Bar. in l. Aurelius. §. item. de lib. leg. Alex. cons. 87. vers. nec obstat. lib. 1. & cons. 80. nu. fin. lib. 2. Surd. decis. 258. num. 4. & seq.*

6 Quantum ad secundum fundamentum, quòd non constaret de constructione Capellæ, & sic quòd isti de Momis impleuerint contenta in concessione Pij Papæ II. fuit responsum, quòd ad effectum, de quo agitur, sufficit quasi possessio, per *c. consultationibus, de iurepatr.* cum alijs supra allegatis, & præsumptio implementi, quæ oritur ex eo, quòd aliàs Ordinarius non admisisset Momos ad præsentandum, nisi per prius impleuissent implenda, cum aliàs Ordinarius præsumatur diligens in ijs, quæ spectant ad eius officium. *cap. ad audientiam, de præscript.* & dixit *Rota in Tiburtina Castri S. Poli 17. Iunij 1592. coram Litta, &c.*

Est decisio 545. par. 4. diuers.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S. R. E. Cardinali.
Mileuitana iurispatronatus.

Veneris 18. Aprilis 1608.

ARGVMENTVM.

Quasi possessio iurispatronatus quando acquiratur per ultimam præsentationem, & quando præsentatus à veris patronis debet præferri præsentato ab existentibus in quasi possessione nondum instituto.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Quasi possessio iurispatronatus acquiritur per vltimam præsentationem. declara duobus modis, & alio modo, vt num. 2.*
Proprietatis causa absorbet causam possessionis. ibidem.

2 *Præsentatus à veris patronis debet præferri præsentato ab existentibus in quasi possessione nondũ instituto. & num. 3. declara vt nu. 4. & 5.*

DECISIO CLXXX.

1 POstquam per duas decisiones fuit firmatum iuspatronatus, de quo agitur, spectare ad familiam de Vagnolis, non autem ad familiam de Plantamonijs, proposui dubium, quod in prima decisione reseruatum fuerat, videlicet cui deberetur institutio, an Francisco Vellæ præsentato à Plantamonijs, an Petro Vagnolo præsentato à Vagnolis? & Rota censuit, institutionem deberi Petro. Quamuis enim vltima presentatio facta fuerit à Plantamonijs, ideoque illi existant in quasi possessione, & per consequens præsentatus ab ipsis regulariter esset instituendus, iuxta *cap. consultationibus*, vbi *Butr. num 9. alijq. Doct. de iurepatr.* tamen vltra quod illa quasi possessio Plantamoniorum patitur aliquas difficultates, & præcisè respectu bonæ fidei, atque idcirco in concursu præsentationis à vero patrono factæ, non sit attendenda. *Lambert de iurepatr. lib 2. par. 2. quæst. 3. art 6. nu.* 8. & vltra quod circumscripta illa vltima presentatione, constat etiã de quasi possessione præsentandi Vagnolorum, & quidem antiquiore.

2 Adhuc cum Franciscus non habuerit institutionem, quinimo Ordinarius eam fecerit Petro, & hodie bonum Ius Vagnolorum nedum detectum sit ex instrumento fundationis, sed etiam firmatum per prædictas duas decisiones, intrat conclusio, quod proprietas absorbet causam possessionis. *cap. cum dilectus, de caus. poss. & propr.* & quod præsentatus à veris patronis, debet præferri præsentato ab existentibus in quasi possessione nondum instituto. *Abb. in d. c. consultationibus, num. 9. de iurepatron. Butr. in c. ex literis num.* 8. ibique *Abb. nu. 7. & 8. eodem tit. Rip. in cap. cum Ecclesia, de caus. poss. & propr. num. 130. in fin. Dec. cons. 127. nu. 1. & cons. 149. nu. 2. Lambert. dicta art. 6. num. 4. vers. tertius casus. Paul. de Cittad. eod. tract. par. 6. art. 3. n. 16.*

3 Et hanc sententiam Rota sæpissimè amplexa est apud Io. Paulum *decis. 47. in causa Imolen. iurispatronatus 7. Iunij 1577. coram bo. me. Lauretano, relata inter impressas diuers. decis. 167. in fin. par. 2. in Firmana beneficij 28. Maij 1584. coram Illustriss. D. Card. Blanchetta, & coram eodem in causa Compostellana parochialis 16 Ianuar. 1595. in causa Alatrina Capellaniæ 27. Octobris 1586. coram Illustriss. D Card. Pamphilio, in Romana parochialis de Publicolis 21. Ianuarij 1600. coram Illustriss. Facen. in causa Senensi iurispatronatus 9. Ianuarij 1598. coram R. P. D. Decano, & in causa Aquilana Capellaniæ 25. Iunij 1604. coram R. P. D. meo Iusto*, confirmata postea *die 28. Ianuarij 1605. coram R. P. D. meo Lancellotto.*

4 Non obstat *decisio in causa Valentiua parochialis 26. Ianuarij 1582. coram Illustrissimo* Domino *Card. Seraphino, quæ est 29. par. 2. diuers.* vbi ad istum effectum denegandæ institutionis ei, qui præsentatus est ab illo, qui existit in quasi possessione præsentandi, requiritur quod constet de non iure præsentantis per confessionem partis, vel per rem iudicatã; nam illa decisio loquitur in casu, quo præsentauerat solus patronus putatiuus existens in quasi possessione præsentandi, non autem in concursu duarum præsentationum, qui est casus noster decisus per DD. præcitatos, & in dicto concursu quoad effectum præferendi, & instituendi, præsentatum à vero patrono, sufficiat si de bono iure constet per instrumentum fundationis, aut per alia documenta, patet ex decisionibus prædictis, & præcipuè ex Aquilana, & Alatrina, in quibus fuit expressè consideratum testamentum, & fundatio, neque fit vllum verbum de confessione, aut de re iudicata.

5 Atque ex abundanti dici potest, quod vbi requireretur confessio partis, satis adest in hoc casu ad fauorem Vagnalorum, quia Plantamonij iuspatronatus esse ex fundatione Antonij Vagnoli, & Smaraldæ eius vxoris, ex decisionibus in hac causa factis, liquet ius tuum Antonij quàm Smaraldæ, deuenisse in modernos Vagnolos abnepotes, & successores legitimos Antonij, qui fuit hæres Smaraldæ, nec datur aliquis modus, quo istud iuspatronatus transire potuerit in Plantamonios. Itaque concluserunt Domini institutionem ab Ordinario factam Petro esse confirmandam, vel eidem quatenus opus sit de nouo faciendam.

Vnam ex dictis decisionibus nempe sub die 14. Decemb. 1607. habes supra in hac parte decis. 170.

R. P. D. SACRATO,
postea S. R. E. Cardinali.

Corana bonorum.

Lunæ 5. Maij 1608.

ARGVMENTVM.

In possessorio reintegrandæ sufficit sola possessionis probatio absque titulo: imò & solus actus apprehensionis possessionis alio non possidente.

SVMMARIVM.

1 *Iudicium possessorium reintegrandæ non requirit probationem tituli, quia sufficit sola possessio. in fine.*

2 *Iudex nulliter, & iniustè procedens non potest aliquem sua possessione priuare.*
Possessionis sola apprehensio possessionem probat, alio non existente in possessione. ibid. in fine.

DECISIO CLXXXI.

1 FVIT conclusum D. Ducem de Comitibus esse restituendum; secundum enim extremum non controuertitur per Ecclesiam, dum petit se manuteneri, & de primo constat ex instrumento possessionis captæ per procuratorem Dominorum de Comitibus vsque de anno 1588 in executionem sententiæ Senatoris Vrbis latæ ad fauorem eorumdem de Comitibus, & de dicto etiam primo extremo constat ex testibus deponẽtibus de actuali possessione, & fructuum perceptione moderni Ducis. Non obstat quod non exhibeantur acta dictæ sen-

tentiæ, & sententia fine actis non probet, imò si non iustificatur ex actis, dicatur notoriè iniusta, cum multis similibus, quia fundamentum Ducis ad effectum, de quo agitur, non consistit in illa sententia, sed in actuali apprehensione possessionis, & illius effectuatione mediante perceptione fructuum, in hoc enim iudicio non est necessarius titulus, sed sufficit sola possessio. *Fasiol. caus. 34. dub. 68. Afflict. decis. 32 . num. 2.*

2 Nec facit replicatio, quod si iudex nulliter, & iniustè processit, minimè priuant possidentes ante Ducem eorum possessione. *Alex. & alij in l. qui vniuersas ff. de acq. poss.* quia conclusio est verissima in iure, sed non applicatur in facto, quia hic non adest aliquis, qui doceat de sua possessione, tempore, quo isti de Comitibus fuerunt immissi, & contendat se per hoc factum iudicis tanquam non ritè, & rectè procedentis, minimè fuisse priuatum sua possessione, quo casu intraret obiectum sed sumus in casu, in quo non apparet, quod alius de tempore immissionis possideret, & ideo debet sufficere, nedum fructuum perceptio, sed solus actus apprehensionis possessionis. *Abb. in cap. cum nobis, nu 5. de præscr. Crauet. de antiq par. 1. nu. 315.* & fuit dictum coram me *in causa Litteren. Archipresbyteratus de anno 1601. & alibi sæpè.*

3 Ex prædictis vid bantur etiam cessare quæ latè deducebantur pro parte Ecclesiæ, quod ista sententia nedum non iustificatur ex actis, verum etiam notoriè apparet iniusta, stante quod non præcessit subhastatio, & adiudicatio facta fuit sine æstimatoribus. & DD. de Comitibus minimè fecerunt obligationem de restituendo prio ibus, & potioribus creditoribus, iuxta formam sententiæ, quia, vt suprà dictum est, in hoc iudicio necessarium non est ingredi iustitiam, & validitatem dictæ sententiæ, & executionis, cum non docto de alterius possessione sufficiat sola fructuum perceptio, imò sola apprehensio possessionis, ex allegatis. Et nihilominus per informantes pro Duce videbatur omnibus satisfieri, & in specie defectus promissionis de restituendo prioribus, & potioribus fuit sublatus ex facto, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Sabinen. pecuniaria.

Lunæ 2. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

Præscriptio statutaria vrbis non habet locum in causa dotis temporalis, & spiritualis.

SVMMARIVM.

1 *Statutaria vrbis præscriptio non habet locum in causa dotis.*
2 *Nuptiæ spirituales gaudent eodem priuilegio, quo gaudent nuptiæ temporales in fine.*
3 *Testes examinati in iudicio exequutiuo probant in iudicio ordinario, quando in iudicio exequutiuo probationes sunt plenariæ.*
Instantia perempta non pereunt acta probatoria, tendentia ad indagandam veritatem. ibid.
4 *Creditor petendo eleemosynam à debitore non censetur fateri debiti solutionem.*

DECISIO CLXXXII.

1 CONCLVDVNT Domini sententiam esse ferendam ad fauorem Monialium, quia de illarum bono iure constat ex decisione coram me in hac causa facta, non obstantibus quæ modò in contrarium deducuntur.

2 Ad primum enim obiectum de statutaria præscriptione 16. annorum fuit responsum statutum fundari in negligentia petere debentis, quæ negligentia non potest considerari in hoc casu, licèt lapsi sint 16. anni à die promissionis, quia Moniales non poterant statim petere, sed postquam recepissent octo Moniales. Probandum igitur est, quòd à die receptionis octo Monialium effluxerint 16. anni. Secundò fuit dictum quod statutum non habet locum in causa dotis, vt patet ex illius lectura, & non est dubitandum, quin ista fuerit promissio ex causa dotis, vt patet ex supplicatione Lauiniæ, ex illius promissione, & ex decreto Vicarij super erectione monasterij, in quibus locis habetur, quod ista promissio fuit facta pro erectione huius monasterij, & quæ constituta sunt ad fauorem dotis pro nuptijs temporalibus, multo magis habent locum pro nuptijs spiritualibus. *Rip. in l. 1. nu. 61. & 62. ff. solut. matr. Ias. in authent. si qua mulier. nu. 12. de sacros. Eccles. Bald. nouell. de dot. par. 6. princip. priuileg. 77.*

3 Ad secundum, quod testes sint examinati in iudicio executiuo, & ideo non probent in ordinario, fuit dictum, quod quando in iudicio fiunt probationes plenariæ, quod probent etiam in ordinario. *Butrigar. in l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter, num. 20. vers. etiam quaero. ff. ex quib. caus. maior. Felin.* qui alios refert, *in cap. causam il primo n. 6. de testibus*, & facit quod perempta instantia, super qua testes fuerunt examinati, non ideo pereunt acta probatoria tendentia ad indagandum veritatem. *Afflict. decis. 148. nu. 3.* cum alijs per Ricciullum, maximè quando agitur inter easdem partes, & ad eundem finem, & effectum, *Bart. in l. cum lite mortua. nu. 5. ff iud. solu.*

4 Ad tertium, de præsumpta solutione coniecturæ, quæ pro hoc allegantur, non visæ fuerunt sufficientes, & in specie non visum fuit posse fieri fundamentum, super eo quod Moniales sæpè petierint eleemosynam à Domina Lauinia, & fuerint negligentes in petendo huiusmodi creditum; nam quantum ad eleemosynam, ille est mos dicti monasterij erga pias personas, quæ nullatenus excludit præsumptionem crediti erga illum, à quo petitur eleemosyna, cum petatur ex causa & modo diuerso. Quantum ad negligentiam in petendo à Domina Lauinia, vltra quod coniectura non est per se multum potens, redditur debilior in hoc casu, quia Domina Lauinia erat superintendens huius monasterij, & illud multis beneficijs cumulabat; vnde non est mirum si Moniales erubuerunt requirere Dominam Lauiniam tanquam debitricem, si illam tanquam piam matrem quotidie experiebantur, & statutum vrbis hanc præsumptionem solutionis ex non petitione reiecit in materia dotis, vt suprà dictum est.

R.P.D.

R. P. D. LANCELLOTTO, deinde S.R.E. Cardinali.

Romana societatis officij.

Lunæ 2. Iunij 1608.

DECISIO CLXXXIII.

Impressa est post Pacificum de Saluian. decis. 307. & replicata post Zach. de Societ. decis. 5. & triplicata apud Marches. par. 1. fol. 837.

R. P. D. MARQVEMONTIO, deinde S.R.E. Cardinali.

Romana defalci.

Lunæ 9. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

Remissio debiti facta à congregatione creditorum debitori, quando præiudicet creditori absenti.

SVMMARIVM.

1 *Creditorum maior pars non potest facere transactionem, remittendo partem debiti debitori in præiudicium absentis, & non consentientis. & num. 2.*

3 *Qualitatem in actu requisitam quis acceptare debet, dum ipsum actum acceptat, & probat.*

4 *Actus interpretari semper debet ad fauorem facientis. in fine.*

5 *Consentire non dicitur, qui iura sua præseruat. num 4.*

6 *Exceptio cedendarum, quando obstet.*

DECISIO CLXXXIV.

1 FVIT dubitatum extra Rotam, an defalcum per congregationem factũ cedere debeat damno, vel bon. mem. Laurentij de Celsis, vel Excellentissimi D. Martij Columnæ, in casu & ad effectum de quo agitur? Eoque dubio in Rota proposito, fuit conclusum defalcum cedere damno Excellentissimi D. Martij: siue enim defalcum processerit ex concordia inita inter DD. de Sabellis principales debitores, & D. Martium fideiussorem, illa non potuit D. Celso creditori absenti, & non consentienti præiudicare. *§. si verò minus, in auth. de duob. reis*, siue processerit ex remissione partis debiti concessa per creditores dictis DD. de Sabellis principalibus debitoribus. Nec illa etiam remissio, quantumuis authoritate congregationis facta, nocet D. Celso absenti, & non consentienti, quominus ipsi defalcum siue quantitatem remissam petere, & consequi potuit à D. Martio fideiussore. *text. in l. si præcedente. § Lucius, ibique DD. ff. mādati. Ias. in l. iurisgentium. § hodie, num. 2. in fine*, ibique *Iacob. de S. Georg. nu. 10. Alex. num. 8. ff. de pact. Matthesil. sing. 104. Cremen. sing. 22. Stracc. de decoct. par. 6. num. 14.*

2 Non obstat quod si defalcum exigatur à D. Martio, remissio remanet inutilis DD. Sabellis, à quibus ille poterit repetere quicquid soluerit D. Celso, si ue eius hæredi. Nam quinimò respondet *tex. in dicto §. Lucius*, quod quicquid fideiussor exsoluerit, non tamen illi tenebitur principalis debitor, nisi in id, quod superest, deducta ex quantitate, quæ fuit à creditoribus authore iudice remissa, & illum *text.* eo modo bene declarat *Cyriac. in l. 4. quæst. Paul.* .... Et regula dicti text procedit multo faciliùs in hoc casu, in quo mens congregationis fuit in specie, quod per huiusmodi defalcum, nullum D. Celso fieret præiudicium quoad exactionem aduersus fideiussores. Nam in assignamento, quod fuit datum D. Celso, iuxta dictum defalcum habetur expressè sine præiudicio residui, & omnium & quorumcunque iurium suorum contra omnes fideiussores, & alios quoscumque quomodolibet obligatos, & citra aliquam innouationem, liberationem, & nouam conuentionem, & non aliàs, aliter, nec alio modo.

3 Et quod magis est, intellexit congregatio, quod illud defalcum cederet damno D. Martij, vt patet ex pluribus decretis dictæ congregationis, & alijs actibus datis in summario D. Isabellæ Celsæ, *nu. 4. Quanto al Sig. Martio hà promesso pagare tutta la ratasua del defalco, però dourà sodisfare di tutta la d. ttarata conforme alla promessa, num. 6.* quoad defalcum seruatur decretum aliàs factum, *num. 7. Defalco sc. udi 5408. quale deuerà pagare il Sig. Martio con li frutti decorsi doppo il Cartone, num. 8. il Sig. Martio si contenta di pagare li sc. udi 5408 del defalco.* & quidem D. Martius qui allegat defalcum, debet illud acceptare cum qualitate apposita per congregationem, videlicet quod ipse illud defalcum soluere deberet. *Puteus decis. 397. num. 5. lib. 2.* & congregationis decreta, ita in sui præiudicium sustinere, sicuti ad sui fauorem amplectitur *Aym. de antiq. temp. par. 1. §. visio, de ve bis enunciatiuis, num. 37. Menoch. lib. 2. præsumpt. 45. num. 6.* latè *Tiraquell. de retract. conuent. ad fin. tit. num. 9.* Nec ipse, vel certè eius negotiorum gestores aliud senserunt, cum soluerint D. Celso partem quantitatis diminutæ; soluendo enim partem defalci, totum defalcum agnouerunt. *Natt. cons. 573. num. 38. par. 3. Dec. cons. 108. num. 2.* Et præterea egerunt contra DD. de Anguillaria confideiussores pro rata defalci illos tangente, soluerunt que semper integros fructus census, proinde, ac si diminutus non fuisset, prout re vera quo ad ipsum D. Martium non erat diminutus.

4 Non obstat quod in mandato relaxato per congregationem ad fauorem D. Celsi, fieret mentio defalci, ideoque D. Celsus videatur consensisse defalco, acceptando illud mandatum, illoque vtendo. Cum enim illud mandatum contineret clausulas supradictas, fuit per illas præseruatum omne ius D. Celsi, eiusque hæredum. *Ancharan. cons. 241. num. 4. Gozadin. cons. 38. num. 2. Corn. cons. 93. num. 18. in fine, lib. 2. Put. decis. 197. nu. 23. lib. 1. Mohed. decis. 2. de rescript. Verall. decis. 119. par. 1.* nec D. Celsus vtens dicto mandato potest intelligi sibi præiudicare vltra congregationis mentem, cum potiùs ex iuris regula actum interpretari debeamus quantum fieri potest ad fauorem facientis, benè *Ias. in lege 1. num. 18. in fin. C. de iud.*

5 Nec dici debet consensisse defalco ad fauorem D. Martij, quia qui iura sua præseruat, non consentit. *l. si debitor. § si in venditionibus*, nisi salua causa pignoris sui consentit. *ff. quib. mod. pign. vel hypotheca soluatur.* Maximè cum idem D. Celsus clausulis mandati conformem suam protestationem

rem ipse addiderit, quæ protestatio in isto casu non fuit contraria facto. *Alex cons. 130. num. 13. lib. 4.* tenuit Rota *in causa Romana anterioritatis 23. Iunij 1603. coram Illustrissimo Pamphilio*, & antea *in vna Senogallien. pradij 19. Nouembris 1593. coram Bubalo*.

6 Non obstat quod hæres D. Celsi non possit cedere D. Martio actiones aduersus DD. de Sabellis, quia vltra quod id procedit ex dispositione *d. §. Lucius*, ideoque non obstat hoc casu exceptio cedendarum. *l. quamuis. §. si mulier, & § Marcellus. ff. ad Velleian. l. si Procurator, §. si liber homo, ff. mandi. glos. in l si stipulatus. §. si ex duobus, in verbo exceptione.* ibique *Bart. in 3 vers. quandoque creditor. ff. de fideiuss.* adhuc ista exceptio non obstat hæredi D. Celsi, quia possunt quidē cedi actiones per dictum hæredem, sed quod sufficienter cedi non possint, ita vt exequutioni demandentur cōtra DD de Sabellis; id verò euenit facto D. Martij, qui defalco consensit, vt sibi consuleret, & minus damnum pateretur, ideoque non obstat exceptio cedendarum. *glos. & Bart. vbi suprà*, ibique *Castren sub num. 3. &* alij. *l. in his, § si duos*, ibique idem *Bart. in 2. oppos. ff. de sol* *Neguss. de pignor. 3. memb. 2 par. nu. 35. vers. 2. fallit, & vers. 3. fallit.* Denique factum D. Martij curantis se eximere à solutione integra debitorum quæ sibi imminebat, non debet nocere D. Celso, vel eius hæredibus, quibus D. Martius erat obligatus non solum vti fideiussor, sed etiam vti principalis & insolidum, ad notat. per *Decian. cons. 72. nu. 5 & seq. & Paris. cons 16. nu. 113. lib. 2. Bec. cons. 45. nu. 49.*

Et ex his, &c.

R. P. D. SACRATO

postea S. R. E. Cardinali.

Bononien. pecuniaria.

Luna 9. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plura de testium fide, & probatione explicantur, & præcipuè de examinatis in vna causa quid, & quantum probent in alia.

SVMMARIVM.

1 *Damnum emergens omni iure debetur damnum passo, vbi etiam quod desuper facta conuentio, valet, & tenet.*

3 *Testis in vna causa examinatus, in alia causa est diminutæ fidei, nisi suppleatur ex circūstātijs.*
Testis de facto proprio aliquid plus probat, quàm alius testis. ibid.
Testis deponens contra proprium interesse magis probat. ibid.
Testis non plenè probans iuuatur ex facti circumstantijs. ibid.
Probationes facta in vna causa, aliquid faciunt in alia. ibid. in fine.

4 *Procuratoris scientia arguit scientiam principalis, qui à suo procuratore certioratus præsumitur.*
Producens scripturam censetur fateri omnia contenta in eadem scriptura. ibid.

5 *Damnum emergens non debetur, nisi concurrentibus requisitis, de quibus declara, vt ibid.*

6 *Damnum emergens non debetur sine mora.*

DECISIO CLXXXV.

1 CVM Franciscus Parata vendiderit suum prædium Andreæ Zano pro lib. 6000. cum facultate redimendi infra nouem annos, & interim cōduxerit idem prędium pro annua pensione lib. 360. & è conuerso idem Parata effectus fuerit creditor Aurelij ab armis pro æquali summa, censuerunt Domini licitè potuisse conueniri, prout fuit conuentum quod Aurelius solueret singulis annis lib. 360. Paratæ, sicut ipse Parata soluebat Zano, ista enim connentio nihil aliud cōtinere videtur, quàm condemnationem damni emergentis, quod omni iure debetur. *Bald. in l. 2. & Salicet. ibid. nu. 2. C. de vsur. Rom. cons. 94 nu. 1. Dec. cons. 34. n. 4. vers. nam etiam. Alex. cons. 31. n. 9. lib. 6.* cum alijs per *Tiraq. de retract lignag. §. 1. glos. 8. nu. 71.* & in terminis similis conuentionis tradunt *Anchar. cons. 376. n. 2. & in c. peccati venia, quæst. 19. de reg. iur. in 6. Salicet. in authen. ad hac. quæst. 19 nu. 14 D. Thom. 2. 2. quæst. 88. artic. 2. vers. ad 1. ergo. Nauarr. de vsur. num 42. vers. 3.* inter omnes bene *Iason* post alios *in l. 1. nu. 52. C. de summ. Trinit.*

2 Quod Parata vendiderit prædium cum pacto redimendi, & illud conduxerit pro lib. 360. & quod Aurelius effectus fuerit debitor Paratæ in 6000. non controuertitur, & constat ex publicis instrumentis. Quod autem fuerit conuentum inter Paratam, & Aurelium, prout suprà probatur ex depositione Francisci Brugnatelli, qui explicitè deponit, ita eo mediante fuisse conuentum. Item ex responsione ad positiones facta per Guidum Ascanium Vrsum sororium, & fideiussorem Aurelij, vbi fatetur magnam instantiam factam per Paratam de rehabendis suis pecunijs ab Aurelio, & fuisse tractatum mediante persona D. Brugnatelli quod Aurelius deberet assumere in se onus pensionis debitæ Zano. Item ex pluribus, & multiplicatis quitantijs factis à Parata, & per Aurelium. in hac causa productis, in quibus idem Parata dicit se recepere pecunias ab Aurelio mediante persona Brugnatelli, & aliorum eius patronorum, ad effectum soluendi assictus Zano. Item dantur aliæ quitantiæ manu Zani conscriptæ, in quibus fatetur se recepisse pecunias à Parata per manus Brugnatelli, & concurrit etiam magna verisimilitudo, quod Parata noluerit per tantum tempus relinquere penes Aurelium suas pecunias, & ex altera parte soluere affictus Zano.

3 Non obstat quod examen Brugnatelli, & respōsio Guidonis Ascanij sint in alia causa, nempe in iudicio per Paratam in partibus contra dictum Guidonem Ascanium tanquam fideiussorem Aurelij, quia etsi propter hanc rationem Domini reciperent dictam probationem cum diminutione: attamen non videbatur posse negari, quin ex pluribus circumstantijs talis probatio esset multum considerabilis, ponderando quod non erat omninò alienum ab isto, cum fuerit motum contra fideiussorem vti principalem obligatum pro hac eadem causa. Item Brugnatellus deponit de facto proprio, quod auget fidem testis, *Crauett. cons. 178. num. 7. Aldobrand. cons. 14. num 16. Verall. decis. 267. num. 1. par. 3. Cæs. de Grass. decis. 2. in fin. de empt & vendit.* & erat solitus gerere negotia Aurelij, vt patet ex quitantijs, Item Guido Ascanius

vltra

vltra quod est sororius Aurelij, deponit contra proprium intereſſe, vnde vacat omni ſuſpicione. *Soc. iun. conſ. 6t. num. 19. verſ. quod etiam, lib. 2. Surd. deciſ. 107. nu. 5.* & eſt conformis depoſitioni Brugnatelli; ſicut etiam ſunt quitantiæ facientes mẽtionem de Brugnatello, & ſolutiones aſſictuum, quæ facti ſeries, & circumſtantiæ adinuicem reſpondentes, augent vim probationis, iuxta theoricam *Caſtren. in l. fin. §. in computatione, num 4.* vbi latè *adden. ad Bart. verbo cautum, C. de iur. deliberan.* & hæc vltra concluſionem generalem, quod probationes factæ in vna cauſa, faciant aliquem gradum probationis. *Bart. in l. 2, nu. 20. C. de eden. Alex. in l ſæpè, nu. 71. ff. de re iudicata, Rota dec. 4. num. 2. de ſent. & re iudicata. Couar. pract. quæſt. 3. cap 23. col. 11. verſ. cæterum in hac materia. Put. deciſ. 133. lib. 1.*

4 Quantum ad quitantias non obſtat, quod Aurelius dicat ſe non habuiſſe notitiam, quod Parata in illis expreſſerit ſe recepiſſe pecunias in cauſam aſſictus debiti Zano, tum quia præſumitur certioratus à ſuis procuratoribus. *Abb. conſ. 18. num. 4. & 5. lib. 2. Crauett. conſ. 10. num. 3.* tum multò magis, quia in recipiendis computis à ſuis procuratoribus pro pecunijs illis conſignatis, ſuadet omnis ratio quod voluerit videre quitantias ab illis reportatas. Tum denique, quia Aurelius dd. quitantias ſimpliciter p o. ucendo videtur approbaſſe omnia in illis contenta. *Bald. in l. ſi quis teſtibus, num. 2. verſ. ſed nunquid. C. de teſtibus. Soc. ſen. conſ. 11. num. 1. in princ. lib. 3. Crauett. de antiquit. tempor. par. 1. ſect. viſo, nu. 72. verſ. ſed dubito. Felin. in cap. cum venerabilis, nu. 22. de reſcript.*

5 Non obſtat quod non probentur requiſita. *Paul. de Caſtr. in l. 3. ff. de eo quod cert. loco*, quem paſſim ſequitur *Rota. Put. deciſ. 237. lib. 1.* & aliàs ſæpè, quia illa concluſio procedit in illo qui petit vſuras, tanquam lucrum ceſſans, qui non eſt caſus, de quo agitur. Prout etiam minus facit quod non probetur quod Parata coactus fuerit accipere pecunias ad vſuras in hac cauſa, iuxta *deciſ. Mohed. 2. de vſur.* quia hic non petuntur damna iungendo ſolum duo extrema, prout in caſu *Mohed.* nempe creditum ex vna parte, & pecunias acceptas ſub vſuris ex alia; verùm concurrit tertium, nempe conuentio, quod Parata deſiſteret à redemptione prædij, & è contra Aurelius reſarcire deberet hoc damnum mediante ſolutione aſſictuum Zano.

6 Non obſtat quod neque damnum emergens debeatur ſine mora debitoris, & mora excludatur eo ipſo quod Parata dedit dilationem. *Alexan. conſ. 231. num. 7. lib. 2. Aret. conſ. 151. verſ. ad ſecundum debitum*, quia non loquantur de dilatione data cum pacto quod debitor recompenſat damna, quæ ob non ſolutionem ſentit creditor, & eſt caſus, de quo agitur. Prout nec etiam facit quod Parata minimè ſoluerit vſuras, cum penſio, quam ſoluebat, non eſſet ex cauſa alicuius pecuniæ, per eum debitæ, ſed ratione fructuum quos prædio conducto percipiebat qua in ſubſtantia res incidit in idem: ſi enim ſoluiſſet lib. 6000. Zano, remanſiſſet ſibi prædium liberum, & non fuiſſet coactus ſoluere ſingulis annis lib. 360.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hieroſolymitano.

Romana prætenſæ deuolutionis.

Die 13. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

In hac deciſione magiſtraliter declaratur, an & quando renunciatio facta emphyteuſi ad fauorem alicuius certæ perſonæ ab aliqua alia perſona comprehenſa in inueſtitura, mortuo illo, ad cuius fauorem renunciatio facta eſt, deuoluatur emphyteuſis ad Eccleſiam, an verò ad renunciantes in inueſtitura comprehenſos, renunciatione non obſtante.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa ad tertiam generationem non deuoluitur ad Eccleſiam donec adſunt ſuperſtites, & deſcendentes à primo emphyteota exiſtentes ſub dicta tertia generatione.*

2 *Renunciatio facta ad fauorem alicuius non porrigitur niſi ad eum, ad quem renunciantis intereſt quod porrigatur. & num 3.*

Renuncians alicui omne ius quod habet in fundo, quidquid renunciatario non quæritur, remanet apud renunciantem ibid.

Renunciatio generalis debet intelligi rebus ſic ſtantibus. num 2.

Renunciatio non porrigitur ad ea, de quibus non fuit cogitatum. ibidem in fine.

4 *Renunciatio emphyteuſis Eccleſiaſticæ in alicuius fauorem facta pro ſe, & hæredibus, perſonalis eſt, & renunciatario decedente ſine hærede non intrat Eccleſia. & omnibus ſeqq. per totam deciſionem.*

Conceſſio facta alicui pro ſe, ſuiſque hæredibus, de his, quæ de ſui natura non tranſeunt ad hæredes extraneos, videtur vna conceſſio in perſonam cuiuslibet hæredis. num. 4.

5 *Renunciatio emphyteuſis tunc dicitur realis, & directo domino ſuffragatur, quando vel eſſet facta eidem directo domino, ſeu in illius manibus, vel quando renunciatum fuit emphyteuſi omnino generaliter, & indefinitè ad fauorem cuiuſcumque, nulla particulari perſona expreſſa, ſecus quando fuit concepta ad fauorem perſonarum expreſſarum, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus. quia tunc dicitur non realis, ſed perſonalis renunciatio. num. 6.*

7 *Renunciatio in dubio præſumitur potius perſonalis quàm realis. & ſeqq.*

11 *Renunciatio facta emphyteuſi nunquid dicatur realis, ex eo quod facta fuerit non gratuito, ſed accedente recompenſatione.*

DECISIO CLXXXVI.

1 DVBITAVI an valeat renunciatio per fratres, & ſorores Martiæ facta pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque, de iſta domo emphyteotica ſub directo dominio venerabilis Collegij, ad effectum deuolutionis ſtante morte Martiæ, ſuperſtitibus tamen Prudentia, & Dorothea ſororibus duabus ex tenuciantibus, quæ ſunt in tertia generatione, ad quam domus à principio conceſſa fuit per Collegium in emphyteuſim quo-

quondam Francisco, & Mauro de Agazenis de anno 1524. Et Domini negatiuam sententiam sunt amplexi, ea ratione, quia cum huiusmodi domus fuerit concessa supradictis Francisco, & Mauro de Agazenis ad tertiam generationem, & in illa reperiantur Dorothea, & Prudentia, non potest admitti Ecclesia quæ non intrat nisi ob defectum lineæ, & generationis, quin potius superstites ex descendentibus primi emphyteotæ iure primæ inuestituræ, & concessionis veniunt admittendi siue iure accrescendi, siue repetitæ in eorum persona concessionis, iuxta *Bart. in l. si mihi, & Titio, ff. de verbor. obligat.* vbi *Ias. num.* 12. de communi testatur, & alij, quos refert & sequitur *Clar. sele-ctar. lib.* 4. *§. emphyteusis. quæst.* 39. *num.* 2. & 3. vnde cum Dorothea, & Prudentia reperiantur in tertia generatione, videtur ad ipsas spectare, non verò ad Ecclesiam deuolutam esse huiusmodi emphyteusim.

2 Tum etiam, quia iuxta *Bart.* communiter receptum *in l. qui Romæ. §. duo fratres, num.* 24. *vers. ad secundum. ff. de verbor. oblig.* similis renunciatio Ecclesiæ non prodest, quia non porrigitur nisi ad eum, ad quem renunciantis interest quod porrigatur. *l. & heredi. §. fin. ff. de pact.* vnde cum non intersit Dorotheæ, & Prudentiæ renunciantium quod renunciatio porrigatur ad Collegium, sequitur dicendum illi non prodesse. Secundò mouetur Bartolus, quia renuncians alicui omne ius quod habet in fundo, quicquid renunciatario non quæritur, remanet apud renunciantem. *l. nec vtilem. ff. ex quib. caus. maior.* sed sic est quod istud ius reuertendi ad fundum renunciatum post mortem renunciatarij non quæritur ipsi renunciatario defuncto; ergo remanet apud renunciantem. Aliam rationem adducit idem *Bart. cons.* 58. *num.* 4. *lib.* 1. deductam ex *text. in l. Paula, Callinicos. §.* 1. *de lega.* 3 nempe quia talis renunciatio generalis debet intelligi, rebus sic stantibus, non autem noua causa superueniente; tum etiam, quia, iuxta eundem *Bart. dicto cons.* 58. *num.* 5. similis renunciatio non porrigitur ad ea, de quibus non fuit cogitatum. *l. Aquiliana, & l. qui cum tutoribus, ac transact.*

3 Sententiam *Bart.* ipsiusque rationem sequitur *Federic. de Sen. consil.* 77. & *Roman. in l. vnic. num.* 54. *vers. sed succedit dubitatio, cum seq. C. quando non petent part.* & *Alex. in d. §. duo fratres, num.* 63. *vers. circa secundum*, & *Rip. nu.* 88. *Soccin. iun.* qui de communi testatur, *num.* 138. & *num.* 142. *Curt. sen.* qui etiam hanc dicit communem, *cons.* 48. *num.* 39. *vers. ad quintum*, & *nu.* 40. *Ias.* itidem testans de communi, *num.* 79. & *in fin. Bero cons.* 97. *num.* 8. & *cons.* 108. *nu.* 14. *lib.* 1. *Bursat.* qui etiam de communi, *cons.* 63. *nu.* 3 *lib.* 1. *Gabr. cons.* 89. *à nu.* 6. *vsque ad* 12. *lib.* 1. *Honded.* qui plures adducit *cons.* 36. *nu.* 19. *lib.* 1. *Surd. cons.* 517. *nu.* 14. *Simon. cons.* 46 *nu.* 3. & pro sententia *Bart.* facit optimus *text. in c.* 1. *in princ. de eo qui fin. fecit signato* vbi non obstante pacto facto pro se, & hæredibus refutans admittitur ad feudum in præiudicium eorum, qui non sunt hæredes.

4 Ex quibus Doctoribus dicitur distinctio inter renunciationem realem, & personalem, ita vt quando est facta pro se, & hæredibus sit personalis, & renunciatario decedente sine hærede, non intret Ecclesia. Nam, vt dicit *Bart. in d. cons.* 58. *nu.* 2. *vers. nam de his*, & quando aliquis concedit alicui pro se suisque hæredibus, quæ de sui natura non transeunt ad hæredes extraneos, videtur vna concessio in persona cuiuslibet hæredis. *l. stipulatio ista. §. si quis ita ff. de verb. oblig.* ita vt statim quod in persona vnius conceditur fundus in emphyteusim, & alteri qui est de hæredibus vsque in tertiam generationem videatur concedi, & sic defuncto renunciatario frater renuncians, & stans in tertia generatione, intrat siue ex iure accrescendi, siue iure successionis, siue ex iure cuiusdam repetitæ concessionis, & inuestituræ.

5 Supradicta roborantur, quia tunc diceretur realis renunciatio ad effectum, de quo agitur, quando vel esset facta directo domino, seu in illius manibus, ad hoc vt alteri fieret noua inuestitura, vel quando renunciatum esset emphyteusi omnino generaliter & indefinitè, ad fauorem cuiuscumque, & in rem, & nulla expressa persona, vt declarat *Bald. in d. cap.* 1. *nu.* 2. *vers. omnino.* & *Curt. sen. cons.* 48. *nu.* 39. *in fin.* & *Aret. in d. §. duo fratres*, & ibi *Rip. d. nu.* 88. *in fin.* & trad. *Gabr. d. cons.* 89. *nu.* 9. & 10. quod hoc sit de mente Doctorum, tradit *Surd.* post alios quos refert, *d. cons.* 517. *nu.* 14. *ante finem.* & consentit *Corbul. de caus. priuat. ob renunciat. nu.* 3. & *Honded.* latè *d. cons.* 36. *nu.* 21. *cum seq.* & præcipuè *nu.* 26 *lib.* 1.

6 Quæ omnia cessant in præsenti renunciatione, quæ potius fuit concepta ad fauorem personarum, nempe pro Martia, suisque hæredibus & successoribus quibuscumque, quæ verba inducunt personalem, non realem renunciationem, ex *Gabr. vbi supra, num.* 9. & Surd. *d. num.* 14. ibi, *Item quod est personalis, quando alicui fit pro se, & heredib. &c.* & Honded *d. cons.* 36. *num* 22. ibi, *& alter alteri stipulanti pro se, heredibus, & successoribus quibuscumque, &c.* non sit appositum indefinitè, sed simul cum hæredibus, & successoribus Mattiæ, ad ipsosque tantùm referatur, & ad habentes ab ipsa causam, quam cù non habeat Collegium, prout nec alia quæuis persona extranea, non potest dici sub prædictis generalibus verbis comprehensum, ex supradictis Doctoribus, præcipuè cum non sit verisimile Martiam renunciantem voluisse excludere suos hæredes, & successores quoscumque, maximè vocatos aliàs in inuestitura fauore Collegij, & sic extranei ab ea causam non habentis, prout etiam considerat *Soccin. iun. in d. §. duo fratres, nu.* 140. *in fin.* & 141. & *Gabr. vbi supra, nu.* 9. & *Honded. vbi sup. nu.* 24. *vers. non tamen credendum est.*

7 Accedit quod in dubio personalis, non verò realis similis renunciatio est iudicanda, iuxta *Alex. in d. §. duo fratres num.* 60. *vers. quia.* & *Soccin. iun. nu.* 140. *Surd. vbi sup. d. nu.* 14. *vers. quod in dubio*, *Honded. cons.* 36. *nu.* 23. qui etiam *nu.* 26. post *Bart. d. cons.* 58 *in fin.* & *Gabr. d. cons.* 89. *num.* 11. refert idem tenendum esse in Ecclesia, cuius est directum dominium, etiamsi renunciatio fuerit facta cum clausulis amplissimis.

8 Nec prædictis obstare videtur *Paul. de Castr.* contrarium tenens *in d. §. duo fratres, nu.* 4. quem refert, & sequitur *Bero. cons.* 130. *num.* 77. *lib.* 2. cum ipsorum opinio ex supradictis satis conuincatur, & Doctores ab illa recedant, prout apparet ex suprà relatis, & ex *Rip. in d. §. duo fratres, nu.* 88.

& Soc-

& Soccin. ibi, num.142. vbi contrariam dicit communem & veram, & tandem illam dicit communiter reprobatam Honded. vbi sup. nu. 31. circa fin.

9 Neque etiam obstat Roman. pro opin. Paul. de Castr. adductus cons.22. nu.3. vers. in contrarium tamen, sequitur enim in acceptilatione, & nihilominus adhuc non est verum quod acceptilatio facit renunciationem valere, quæ aliàs facta fuisset fauore certæ personæ pro illa suisque hæredibus, & successoribus, quia tali casu etiam acceptilatio ibi contenta debet restringi ad personas expressas, & ab ipsis causam habentes, non verò ad extraneas, vt idem Rom. notauit in l.1. num.47. C. quando non peten. part. tradit Gabr. vbi suprà, nu.13. & Honded. num.31.

10 Nec etiam obstat quod verba nostræ renunciationis videantur comprehendere ius de futuro, quia ex hoc non tollitur quominus Martia defuncta reliquæ comprehensæ in inuestitura admittantur, exclnso domino directo, vt notat Alex in d §. duo fratres, nu.60. & ibi Rip. nu.89. & de communi testantur ibidem Soccin. iun. nu. 138. & pluribus relatis tradunt Surd. vbi suprà, num. 14. circa med. & Honded. dicto cons.36. num. 19. Nec minus obstat clausula generalis, fauore omnium quorum interest, &c. quia ex supradictis debet intelligi respectu eorum, quibus renuncians voluit acquiri, non verè respectu extraneorum, & contra mentem renunciantis.

11 Minus obstat quod dicitur renunciationem fuisse realem, quia facta non gratuito, sed pro recompensatione eiusdem summæ à fratribus Martiæ ratione dotis debitæ, ad trad. per Pereg. de fideicom. ar.52. nu.74. in fin. quia respondetur quod Peregr. loquitur absque ratione, aut lege, nisus sola authoritate Ruini, quem refert cons.7. nu.35. & 38. lib.1. qui Ruin. nullam constituit differentiam inter gratuitam, & nõ gratuitam renunciationem, nec fundat quod fuerit realis ex eo quod aliquid fuerit receptũ, sed in eo quod illa renunciatio, de qua in casu Ruini, nõ erat restricta ad personam eius, cui fuit facta, & erat concepta in rem, vt notat nu.37. circa med. imò si à causa receptionis debet regulari renunciatio, potius censebitur facta contemplatione eius, à quo receptio pronenit, & suorum hæredum, & successorum quorumcumque, quàm contemplatione extranei, & sic domini directi, à quo nihil recepit renuncians, & eodem modo venit respondendum Paris. cons.69. num.65. circa fin.

12 Vltimò non obstat quod Martia disposuerit ad fauorem Petri eius viri, cũ ex aduerso dicatur quod instituerit Societatem Iesu, quæ repudiauit hæreditatem, vnde fuit delata sororibus Martiæ, sed nihilominus, quamuis verum esset disposuisse Martiam ad fauorem Petri ipsius viri; nihilominus non posset dici domus ista reuera ad Collegium, cum adhuc extent personæ comprehensæ in inuestitura, vt tradit Bero. cons.97. num.6. circa med. & num.9. lib.1.

R. P. D. SACRATO.

posteà S.R.E. Cardinali.

Cæsaraugustana dismembrationis.

Lunæ 16. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

Possessione sua priuatus quis non dicitur à iudice minus benè procedente, nisi se pro spoliato habuerit; & an requiratur citatio, quando agitur coram mero exequutore habente facultatem procedendi, non vocatis interesse habentibus? Et quid importet facultas data à Principe ingrediendi possessionem propria auctoritate?

SVMMARIVM.

1 *Possessione sua priuatus quis non dicitur à iudice minus benè procedente, si se pro spoliato non habuerit.*

Merus exequutor citare tenetur possidentem. ibid. in fine.

2 *Citatio interesse habentium nunquid requiratur, quando in litteris adest clausula, quod impugnari non possint ex eo, quod interesse habentes non fuerint vocati.*

Princeps nõ præsumitur cogitasse priuare aliquẽ sua possessione, nisi id expressè dixerit. ibid.

Auctoritate propria ingrediendi possessionem facultas data in litteris, intelligitur possessione existente vacua. ibid. in fine.

DECISIO CLXXXVII.

1 FVIT tentum pro decisione in hac causa facta die 25. Iunij 1607. coram me; nam agitur ad effectum manutentionis, ad quem effectum sufficit, quod executor minus benè processerit, & quod Rector minimè se habuerit pro spoliato, quibus concurrentibus non dicitur possidens priuatus sua possessione, vt fuit dictum in causa Hispalen. permutationis coram Gipsio 11. Martij 1596. & alibi sæpè, quod Rector habuerit se pro spoliato non probatur pro parte Collegiatæ, imò constat de contrario ex pluribus contradictionibus, de quibus per informantes pro moderno Rectore: quod autem executor minus benè processerit, patet ex eo, quod non citauit Rectorem tunc possidentem, prout tenebatur, etiamsi fuisset merus executor. Alex. in l fin num.16. C. de edict. Diu. Adr. Menoch. de adipisc. rem.4. nu.456. & seq. iuncto num.447. Oldrad. cons.227. nu.3. vers. alia est solutio.

2 Non obstant clausulæ dismembrationis ponderatæ per informantes pro Collegiata, nempe quod dismembratio, separatio, & appropriatio, & litteræ impugnari non possint ex eo, quod interesse habentes vocati non fuerint cum facultate ingrediendi possessionem propria auctoritate, & similibus, de quibus latè per informantes pro Collegiata, quia in hac materia strictissima, prout est ista, in qua agitur de priuando aliquem sua possessione absque citatione, nunquam id censetur à Principe cogitatum, nisi expressè dicatur. Mohed. decis.7. num.3. & 4. per totam, de restit. spoliat. & clausulæ suprà ponderatæ non videbantur hoc importare per necesse; nam illa, quod dismembratio non possit impugnari ob non citationem partis, poterat verificari, vel circa citationem partis in concessione gratiæ Papæ, quam aliqui voluerunt esse necessariam in concessione, maximè præiudiciali. Abb. cons.39. num.6. & 7 lib.2. vel posse verificari circa non habentes ita principale interesse, sicut Rector possidens, putà in patronis, iuxta decis. Cassad. 3. de iure-

iurepat. facultas verò ingrediendi possessionem ꝓpterea auctoritate poterat intelligi possessione existente vacua. *Mohed. dec. 7. nu. 3. de restit. spoliat.*

Adsunt plures decisiones in hac causa nempe sub diebus 23. Ianuarij 1610. & 3. Decembr. 1611. coram eodem Card. Sacrat. prima decisio impressa est apud Marches. de commiss. part. 3. fol. 378. altera verò est decisio 365. supra part. 2. recent. & coram bo. me. Francisco, habentur duæ aliæ sub diebus 1. Ianuarij 1623. & 16. Iunij 1624. sunt impressa à Posthum. in tractat. Mand. de manutenen. decisiones 34. & 190.

R. P. D. SACRATO.
deindè S.R.E. Cardinali.

Baren. Iurisdictionis.

Luna 16. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

Manutentio non datur nisi probata possessione tempore motæ litis, & in incorporalibus quasi possessio non acquiritur, nisi data scientia, & patientia illius de cuius interesse agitur.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum manutentionis non conceditur, nisi possidenti de tempore motæ litis.*
Quasi possessio in incorporalibus non acquiritur, nisi data scientia, & patientia illius, contra quem prætenditur acquisita possessio. ibid.
Litteræ testimoniales licet nō faciant plenam probationem, faciunt tamen adminiculum. ibid.

DECISIO CLXXXVIII.

1 CONSVLVERVNT Domini mandatum de manutenendo minimè posse dari Domino Archiepiscopo, siquidem hoc beneficium non conceditur nisi possidenti de tempore motæ litis. *l. 1. §. interdictum. ff. uti possidet §. retinenda. Institut. de interdict.* Ex actibus verò qui fuerunt dati pro parte D. Archiepiscopi, minimè visum fuit constare de possessione Archiepiscoporum Baren. ingrediendo Ecclesiam Canusinam, & solemniter benedicendo populum, non quidem ex gestis per bon. mem. Cardinalem Bonuisium, quia in istis incorporalibus ad acquirendam quasi possessionem requiritur scientia, & patientia illius, contra quem prætenditur acquisita possessio. *Bar. in l. 1. §. huius autem interdicti. vers. 2. modo. ff. uti possidet. Bald. in l. si aquam, n. 13. vers. nota quod in possessione. C. de servitut. & aqua. Ancha. c. 2. n. 19. de capell. Monach.*

2 De patientia autem Præpositi Canusini, contra quem prætenditur acquisita possessio, tantum abest quod constet, quod imò potius apparet de contrario tam ex litteris eiusdem Cardinalis Bonuisij, tunc temporis scribentis Præpositum semper se opposuisse quibuscumque quæ faceret idem Cardinalis, quàm ex protestatione facta per Præpositum ad aures Notarij rogati de gestis per Cardinalem, in qua declarauit se nullatenus acquiescere gestis per Cardinalem; quibus adminiculatur fides octo ciuium Canusinorum attestantium Præpositum nullatenus acquieuisse gestis per Cardinalem, quæ quidem litteræ testimoniales, licet non faciant plenam probationem. *Cephal. cons. 284. num. 21. & 22. Decian. cons. 51. num. 7. lib. 2.* faciunt tamen adminiculum. *Rib. in l. admonendi, nu. 98.* vbi de communi, *ff. de iur. iurand. Crauet. de antiq. temp. par. 1. §. viso de verbis, nu. 7.* & licèt non omnes istæ contradictiones fuerint per Præpositum factæ in facie ipsius Cardinalis, censuerunt Domini illas nihilominus suffragari stãte iusta causa, quam habuit Præpositus deferendi dignitati Cardinalitiæ, & in illius facie non protestandi, ad *consil. Calderin. 1. num. 3. vers. item tunc non iuuat, de his quæ met. caus. fiunt.* vltra quod ex prædictis apparet Præpositum neq. in facie eiusdē Cardinalis omnino acquieuisse.

3 Quantum ad actus gestos per D. Sanuitalem successorem Cardinalis Bonuisij fuit dictum neque ex illis fuisse acquisitam aliquam possessionem, cum non appareat de aliqua scientia, nedum patientia Præpositi, sine quibus minimè acquiritur quasi possessio in istis incorporalibus, ex allegatis in princip. quam clandestinitatem satis etiam probant litteræ sacræ Congregationis, quarum copia fuit data, circa illud quod Ecclesia Canusina sit de Prouincia Baren. & consequenter quod ista liceret facere D. Archiepiscopo vigore sui iuris Metropolitici, respondebatur de isto iure Metropolitico esse videndum ad partem.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Romana domus.

Luna 23. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

Ægidianæ locus est, etiam quod agatur ex contractu, si fuit intentatum possessorium, Notario stipulante pro absente, acquiritur absenti ius ante ratificationem; iuramentumque calumniæ in parte insolita petitum non causat nullitatem.

SVMMARIVM.

2 *Appellare non licet vigore Ægidianæ, etiam quod agatur ex contractu, quando nihilominus intentatur aliquod possessorium ordinarium.*
3 *Notario stipulante pro absente etiam ante absentis ratificationem dicitur illi ius quæsitum, ita quod promittens non potest amplius promissionem reuocare, stante præsertim iuramento.*
4 *Iuramentum calumniæ non causat nullitatem ob non præstationem illius, quando illud fuit petitū in parte insolita, utputa, in protestatione specificationis materiarum.*

DECISIO CLXXIX.

1 DICVNT Domini esse locum Ægidianæ, nō obstantibus in contrarium adductis. Primò, quod fuit discussū super petitorio, quia hoc nihil est dummodo in sententia non exprimatur causa habēs cōplicationem cū petitorio, ad tradita per *Afflict. dec. 375. n. 6.* & fuit dictum *in causa Tiburtina castri Sambuci de anno 1577. coram Clement. VIII. fel. rec.* relata inter *diu. impress. decis. 263. par. 1.*

2 Secundò, datur de iniustitia sententiæ, quia fuit actū vigore contractus. *Contard. in l. vnica. lim. 14. C. si de momen. possess.* sed ipsemet *Cōtard. sub nu. 2.* ponit declarationem, quæ benè applicatur in casu proposito, nempe limitationem procedere quando agitur immediatè ex ipso contractu; secus si intentetur

tetur aliquod remedium possessorium ordinarium, prout fuit factum in hoc casu.

3 Tertiò, datur de iniustitia, quia substitutio facta ad fauorem Franciscæ fuit reuocata per ipsum substituentem, quod potuit fieri ante ratificationem Francisca, etiamsi Notarius, nomine quorum intereſt, stipulatus fuerit, *Castr. cons. 195. nu. 2. lib. 2. Put. decis. 22. num. 6. lib. 2.* nam præter quod in contrariam sententiam, videtur inclinasse *Rota in Romana Palatij 4. Nouembris 1592.* & in alia *Portuen. coram illustriss. Seraphino, relata inter diuers. impress. decis. 489. par. 1.* fuit dictum quod conclusio non procedit, stante iuramento de non reuocando. *Tobias Non. cons. 1. nu. 7. Gugliel. de Bened. in cap. Raynutius, verb. si absque liberis, de test. Couar. var. resolut. lib. 1. cap. 14. nu. 10. Gabr. de donat. concl. 5. num. 7. & de verb. oblig. concl. 1. num. 69.*

4 Circa nullitatem appositam ob petitum, & non præstitum iuramentum calumniæ, placuit responsio, quod illa petitio fuit facta in parte insolita processus, nempe in quadam protestatione specificationis materiarum, & ideo non causabat nullitatem, pro quo fuit allegata decisio in *Romana de Magdalenis 26. Aprilis 1599. coram bonæ mem. Gipsio.*

R. P. D. MARQVEMONTIO, deinde S.R.E. Cardinali.

Romana vineæ de Fabris.

Lunæ 23. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

Multa de probatione possessionis in iudicio spolij, & reseruatione dominij vsque ad integram pretij satisfactionem in instrumento venditionis. An illa venditio dicatur imperfecta, & venditæ rei possessio non translata. Cætera sume ex summario.

SVMMARIVM.

1 *Spolij actio non datur ei, qui proprio facto à possessione cecidit.*
Locatio facta ad decennium, dicitur facta ad longum tempus, ibid.
Locatione facta ad longum tempus transit vera, & naturalis possessio, ibid. in fine.

2 *Possessio in emptorem censetur translata per clausulam* ad habendum, tenendum, possidendũ, &c.

3 *Possessor, qui facto proprio à sua possessione cecidit, non potest illam reacquirere sine apprehensione.*

4 *Venditio an sit, seu potius locatio, quando emptor rem emptam conducit.*

5 *Venditio facta sub conditione, si pretium fuerit solutum intra tantum tempus, non facit quin venditio non dicatur perfecta, quia ista conditio est resolutiua contractus, & non suspensiua.*

6 Donec *dictio nõ importat cõditionẽ principaliter, sed secũdariò, quia principaliter importat tẽpus.*
Reseruatio dominii in contractu venditionis non impedit venditionẽ, nec translationẽ possessionis.

7 *Venditor re non tradita, aut liberè non tradita, non potest rei venditæ pretium exigere, nec emptori currit tempus datum ad soluendum pretiũ.*

8 *Venditor, vbi ex pacto non tenetur de euictione, re tamen euicta tenetur ad restitutionem pretii, & num. 9. vbi alia ad materiam dicti pacti.*

10 *Possessio capta vigore sententiæ censetur capta secundùm intentionem iudicis, qui sententiam tulit, & secundùm verba sententiæ.*

11 *Possessio non censetur probata per instrumentum locationis, locatione non effectuata, & pensionibus non exactis.*

DECISIO CXC.

PLACVIT Dominis decisio in hac causa facta, * terumq. censuerunt non intrare spolium, quia
1 Domini de Fabris non docent de primo extremo, videlicet de sua possessione, cum ab illa quam olim habuerant recesserint proprio facto per venditionẽ vineæ, illiusq. traditionem de anno 1577. Non obstat quod prætendunt in instrumento d. venditionis reseruasse sibi possessionem per locationem vineæ, factam emptoribus durante tempore dato ad soluendum pretium. Nam vltra quod ista locatio potius argueret contrarium, quia cum habeat cursum decennij, dicitur facta ad longum tempus, *Alexand. cons. 17. in princ. lib. 4. Dec. cons. 204. nu. 1. Afflict. de iur. patron. in princ. legis, nu. 25. Corbul. de priu. ab aliena. ampl. 35. n. 14.* In locatione autem ad longum tempus transit vera naturalis possessio, ad not. *in l. si quis ante ff de adipisc. poss. Ias. in l. naturaliter num. 5. eod. tit. Ruin. cons. 156. num. 16. lib. 1. Tiraquell. de retract. lign. §. 1. glos. 14. nu. 79.*

2 Est præterea aduertendum in facto, quod durante illo decennio, non fuit locata emptoribus vinea, sed dumtaxat illa portio fructuũ, quæ ex æquitate, *l. curabit,* debebatur venditoribus pro parte pretij non soluti. Verba enim instrumenti sunt hæc. *Et quia nemini licet retinere rem, & pretium, conuenerunt partes, quod Petrus venditor participet in fructibus dictæ vineæ pro rata, quam ratam idem Petrus locauit emptoribus ad rationem scutorum 127. &c.* Quinimò quod Petrus venditor non reseruauerit sibi possessionem, colligitur nedum ex clausula *constituti,* apposita in dicto instrumento, sed etiam ex apertis eiusdem instrumenti verbis, ibi *ad habendũ, tenendum, possidendum nullo iure, nullaque actione, de cætero sibi reseruatis præter directum dominium, donec ei fuerit de integro pretio satisfactum.* Et in alia eiusdem instrumenti parte legitur, *& in euentum, in quem dicti emptores non soluerent, liceat eidem Petro venditori regredi, ad suam vineam, & illius possessionem accipere.*

3 Nec vis facienda est in illa facultate accipiendi vineæ possessionem, siquidem etiamsi factus esset locus pacto & facultati prædictis; tamen cum possessio non fuerit capta, non fuit etiam translata in venditorem, qui postquam ab illa facto proprio ceciderit, non potuit sine apprehensione illam reacquirere, iuxta *l. qui vniuersas, § colonum,* & ibi *Doctor. de acquir. poss. ff. l. cum miles. ff. ex quib. caus. maior, Boer. cons. 15. num. 6.*

4 Non obstat quod dicitur in dicto instrumento contineri non venditionem, sed locationem, *l. sicut emptio, §. interdum, ff. locati, Abb. cõs. 66. lib. 1. Alex. cons. 121. per tot. lib. 5.* ideòque emptores, seu conductores possedisse, non suo nomine, sed Petri venditoris seu locatoris. Nam respondetur quod in *d. §. interdum,* fuit perfecta, vt colligitur ex glos. dum dicit omne commodum, & incommodum rei spectasse ad emptorem, eundemque conductorem. Idque obseruauit etiam *Alex. in fin. d. cons. 121.* quod

autem *Abb. & Alex.* dicunt possessionem remansisse penes venditorem, eundemque locatorem, procedit, ex quo in illis casibus non fuerat tradita possessio, vel certè fuerat tradita titulo locationis, non autem titulo venditionis, vt contingit in hoc casu ex supradictis, & quidem quod non obstante locatione rei venditæ, censeatur nihilominus contracta venditio, tradit alleg. *l. sicut emptio, Ruin. sen. cons.* 318. *nu.* 19. & fuit dictum in causa *Romana vineæ* 28. *Iunii* 1602. *coram R. P. D. meo Decano*.

5 Non obstat quod venditio vineæ fuerit facta sub conditione suspensiua, si pretium fuisset solutum intra decennium, quodque illa conditione non purificata venditio perinde remaneat, ac si facta non fuisset. Primò siquidem ex distinctione, quam de sententia quamplurimorum DD tradit allegatus ex ad. *Menoch. cons.* 388. *num.* 17. *lib.* 4. colligitur quod conditio hæc non fuit suspensiua, sed resolutiua, cum respiceret non perfectionem contractus, sed discessum à contractu perfecto, sicuti liquet ex verbis instrumenti suprà relatis, & aliud est, quod actus sit conditionalis, aliud autem quod sit purus, sed in euentum alicuius conditionis resoluendus, *l.* 2. *ff. de in diem addict. Bero. cons.* 29. *num.* 20. *& seq. lib.* 2. *Surd. cons.* 168. *num.* 56.

6 Nec vis facienda est in distinctione *donec*, illa enim non importat conditionem principaliter, sed secundariò, cum principaliter importet tempus, *Natt.* post *Castr. & Alex.* quos allegat, *cons.* 459. *num.* 16. *lib.* 3. sicuti nec est facienda vis in clausula, *Non alias, aliter, nec alio modo*. Nam illa respicit reseruationem dominij, quæ nō impedit venditionem, *Ruin. cons.* 177. *num.* 9. & fuit dictum in supracitata *decis. Romana vineæ*. Multoque minus impedit translationem possessionis in emptores: atque in hoc iudicio controuersia est de possessione, non autem de dominio, cuius reseruationem cum emptores non impugnent, remanet dicta clausula cum suo effectu.

7 Deinde dici posset quod stantibus molestijs, & lite mota per illos de Cusar, non currebat faciendæ solutionis decennium, *ad l. fin. ff. de leg. com.* quia sicuti tempus non labitur re non tradita, *Surd. cons.* 335. *n.* 43. *lib.* 3. *Tiraq. de retract. lignag.* §. 1 *glo.* 10. *n.* 108. *& seq.* ita nec decurrere debuit re non liberè tradita ob litem motam, *Rot. Lanuen. decis.* 190. *n.* 4. *Put. dec.* 6. *de transact.* præcipuè cum venditor promiserit rem liberam tradere, & facere consentire omnem personam: sed in omnem euentum firma remanet responsio data in decisione quod cum pendente decennio fuerit mota lis emptoribus, ipsi non debuerunt soluere pretium, quia de euictione cautio illis non fuerat oblata, *l. si post perfectam*, ibique *DD. C. de euict. Specul. de empt. & vend.* §. 1. *num.* 8. *Alex. cons.* 200. *num.* 5. *lib.* 2. *Grat. cons.* 135. *num* 7. *lib.* 2.

8 Nec obstat quod dicitur, non fuisse in hoc casu locum dispositioni illius text. propter speciale pactum appositum in instrumento, ne venditor teneretur dare de euictione cautionem, nisi pro scut. 500 ad trad per *Alex. cons.* 235. *num* 9. *lib.* 6. Nam in casu Alex. fuerat expressè conuentum, non solum ne venditor teneretur de euictione, sed ne etiam teneretur ad restitutionem pecuniarum, seu pretij. Quæ conuentio cum in hoc casu non interuenerit, dato etiam quod simpliciter, & absolutè dictum fuisset quod venditor non teneretur de euictione, nihilominus re euicta teneretur ad pretij restitutionem, vt tradit *in dicto cons. Alexand. num.* 10. & est *text. in l. emptorem*, §. *fin. ff. de actio empt.* vbi Iurisconsultus ait, etsi apertè in venditione comprehendatur, nihil euictionis nomine præstitum iri, pretium tamen deberi re euicta, licèt vtilitas non debeatur; neque enim bonæ fidei contractum hanc pati conuentionem vt emptor rem amittat, & venditor retineat pretium, ibique id notat *Bart.* & communiter *Doct. glos. in l. qui rem, C. de euict. Curt. iun. in l. emptionibus, num.* 4. *&* 5. *ff. de pact. Surd. cons.* 36. *num.* 22. *lib.* 1. *Corn. cons.* 226. *num.* 6. *lib.* 2. & per consequens non tenebantur in hoc casu emptores soluere pretium quod sequuta mox euictione potuissent quidem repetere, sed forsan non facilè consequuti fuissent; vnde receptum est melius esse habere rem, quam actionem, *l. minus* 204. *de reg. iur. l. sciendum*, §. *diuersa causa ff. qui satisd. cogan.*

9 Et prædictum pactum intelligitur rebus sic stantibus, hoc est, quod si nulla lis super re vendita mota fuisset, venditores in receptione integri pretij tenebantur tamen cauere de euictione in futurum, sed vsque ad scuta 560. dumtaxat. Cæterum in casu quo imminueret euictio antè lapsum decennij, & ante tempus integræ solutionis pactum non continet quòd emptores nihilominus deberent soluere pretium, & quodammodo perdere suas pecunias, ideoque quoad hoc remanet in prædicta dispositione iuris communis, vulgata *l. commodiss. de lib. & posthum.*

10 Non possunt etiam Fabri fundare primum extremum in possessione capta per Dionysium vigore mandati Rotalis; nec in locatione facta eidem Angeletto per eundem Dionysium; remanet enim firmæ responsiones, quòd nec sententia Reuerendissimi Contelli, nec mandatum relaxatum in illius executionem intelligi possint quoad Fabros de possessione naturali, seu detentione, & commoditate possidendi, ex multis considerationibus factis in decisione, contra quas nihil releuans deducitur. Ex quibus additur ex abundanti quòd cum prædicta sententia cantet expressè restituendos esse emptores, quorum Fabri erant detentores necessarij, possessio in vim illius sententiæ non potuit capi, nisi nomine emptorum, quia aliàs deficiebat iud eis intentio. *Sarnen. super reg. de Annal. quæst.* 45. *num.* 3. fuit dictum in *Spoletana domus* 19. *Nouembris* 1580. *coram Illustrissimo Seraphino*, & quomodo Fabri intellexerint hanc possessionem, declarauerunt ipsi, quando paulo pòst coram A. C. intentarunt non spolium, sed iudicium super deuolutione vineæ ob pretium non solutum intra decennium.

11 Locatio autem facta Angeletto, non est considerabilis, nedum quia facta lite pendente, & vigore decreti interlocutorij A. C. quod postea reponi, fuit obtentum, & à Dionysio, qui non habebat mandatum ad locandum, sed etiam quia illa locatio non effectuata, & sine exactione pensionum, non probat possessionem, *l. quamuis*, §. *si conductor, ff de acquir. possess. cap. inter dilectos, de fid. instrument. Boer. decis.* 239. *circa fin. Cassad. super reg. decis.* 20. *Sarnen. super reg. de valore, quæst.* 11 *in princ.*

Nec

11 Nec facit quòd locatio probet contra Angelettum,& contra modernos possessores, quia non dant de nullitate locationis vti successores Angeletti,sed vti successores emptorum, à quibus siue ab ipsorum creditoribus emit Angelettus vineam, prout facere potuit,postquam dicti creditores repositi fuerant à prædicto decreto A.C. idq. faciliùs procedit ex quo in prædicto iudicio quod coram A. C. Fabri intentarunt super deuolutione vineæ,fuit lata sententia cōtra illos,quæ etiam transiijt in iudicatum, & quatenus fundamento quod in decisione fit in illa re iudicata ad repellendam actionem spolij, quæ hodie intentatur, respondent informantes pro Fabris, non posse agi de re iudicata, quia sententia est notoriè iniusta; id verò cùm fit præsupponere illud de quo quæritur, & cuius contrarium potiùs appatet ex prædictis, non indiget alia replicatione.

Et ex his, &c.

Idest sub die 23. Iunij 1607. est supra decis. 159. in hac parte.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Bononien. Iurispatronatus.

Veneris 27. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus præsumitur per vsurpationem acquisitum,stante potentia acquirentis; cessat tamen hæc præsumptio, quia illud postea peruenit ad personas non potentes.

SVMMARIVM.

Iuspatronatus præsumitur ex vsurpatione stante potentia personarum in loco vbi situm est beneficium,vbi etiam quomodo probetur hac potentia:

3 *Iurispatronatus donatio,facta ab Imperatore, nihil valet.*

Imperator non potest infeudare in terris Ecclesiæ, ibidem.

4 *Episcopi,& Ordinarij solent esse diligentes in non permittendo iuspatronatus vbi permitti non deberet.*

Historia non probant,quando sunt moderna, n.3.

Iuspatronatus licet præsumatur per vsurpationem acquisitum stante potentia acquirentium; cessat tamen hæc præsumptio,quando successiuo tempore fuit translatum in personas non potentes, num 4.

Obseruantia diuturna facit præsumere omnia ab initio legitimè gesta, ibid.in fine.

DECISIO CXCI.

1 DOMINI steterunt in decisis 16. Iannarij proximi,*quia ex tunc deductis saltem simul iunctis negari non potest quin donatio iurispatronatus, de quo agitur, facta per Comites de Panico Marsilijs cum interuentu Vicarij Episcopatus Bononiæ vsque de anno 1427. habuerit effectū, & quod ab illo tempore citra in iudicio,& extrà isti de Marsilijs non fuerint habiti,& tenti pro veris patronis.

2 Non obstat, quod istud iuspatronatus præsumatur ex vsurpatione, stante quod Comites de Panico donatores erāt potentes in loco,vbi situm est beneficium,de quo agitur,ad *dec. Put. 105. lib. 1.* cum alijs allegatis, & istud vitium transeat in donatarios, ad *reg. subrogatorum, cum vulg.* Potentia autem Comitū de Panico probatur ex priuilegio Federici II. Imperatoris,qui de anno 1421. mediāte persona sui Legati donauit Vgolino de Panico feudum Panici cum pluribus villis adiacentibus, & in specie villam Saluarum, cui villæ Saluarum erat vnita villa Sanguinetæ, in qua villa Sanguinetæ dicitur esse situm beneficium,de quo agitur.

3 Quia pro responsione fuit dictum, assertam concessionem de iure nihil valere, cum Imperator non possit infeudare in terris Ecclesiæ, nec probari quod fuerit effectuata saltem de facto,cum historiæ Bononienses,quæ pro hoc adducuntur,sint modernæ, & non tangant explicitè locum,in quo sita est Ecclesia,de qua agitur;& præterea non probetur istos qui donarunt Marsilijs, esse de comprehensis in asserta inuestitura,vel fuisse de illis Panicis, quos historiæ dicunt fuisse potentes in territorio Bononiensi.

4 Et quod ante omnia mouit Dominos fuit,quia isti de Marsilijs, de quorum patronatu agitur, non sunt potentes; vnde dato,quod in donatore adesset potentia temporē donationis,& consequenter præsumptio vsurpationis; attamen ista præsumptio cessat per contrariam præsumptionem, quæ oritur ex eo,quod si iuspatronatus fuisset ex vsurpatione,illō translato in Marsilios non potentes,imò cessante, prout cessauit ante centum annos potentia illorum de Panico, non permisissent Ordinarij, qui in hoc solent esse diligentes,ad *decis. 11. de iur.patr.in nou.* Marsilios per tantum tempus cōtinuare in hoc iurepatronatu, præsentando,apponendo propria insignia tanquam de iurepatronatus super Ecclesis,faciendo se describere tāquam patronos in libris Episcopatus,reportando sententias ad fauorem iurispatronatus, & faciendo alia ponderata in decisione in hac causa facta, pro qua facit illa conclusio, quod diuturna obseruantia facit præsumi omnia ab initio legitimè gesta. *Felin.in c.licet Heli, num. 10. de simon. Ias. cons. 54. num. 11. lib. 1.* plenè *Gabr. de præsumpt. concl. 1. per totam, &c.*

Est decis. 172. supra in hac parte.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.

Tiburtina Castrorum.

Veneris 4. Iulij 1608.

ARGVMENTVM.

Magistralis est hæc decisio,plenèque docet quomodo debeant deponere testes super recognitione testamenti, apochæ,epistolæ, alteriusque scripturæ factæ parte absente.

SVMMARIVM.

1 *Recognitio manus Notarij concludenter facta dicitur per testes, dicentes illius manum notissimā habere, quia sæpius viderunt eum scribere, & præsertim concurrentibus adminiculis.*

2 *Apocha sufficienter recognita dicitur per testes dicentes se fuisse præsentes, & vidisse illū scribere.*

Epistola,liber rationum,et alia scriptura,quæ fiūt parte absente,sufficienter recognita dicuntur per comparationem,vel per testes,qui notam habeant manū scribentis,etiāsi non fuerint præsentes,ibid.

Testes quomodo debeant deponere in recognitione manus Notarij, seu alterius scribentis in instrumento publico, in apocha, in epistola, vel aliis scripturis, quæ fiunt parte absente, num. 1. & seqq.

3 *Scriptura publica, & etiam priuata bene recognita dicitur per testes, dicentes habere notam manum illius, de cuius scriptura agitur.*

Recognitio scripturæ an fieri possit per testes, quibus eadem scriptura ostenditur per cancellos, ibi.

4 *Testes duo testamentarii, dicentes se fuisse præsentes confessioni testamenti, bene probant eiusdem testamenti confessionem.*

DECISIO CXCII.

1 DOMINI vnanimiter censuerunt scripturam testamenti esse sufficiēter recognitam ex pluribus testibus in Rota examinatis, qui asseueranter, & absque vlla hæsitatione, deponunt testamentum esse scriptum, & subscriptum manu quon. ser. Tarquinij de Prætis Notarij de illo rogati, redduntque optimam rationem, quia manum illius habent notissimam, vt pote qui cum ipso assiduo conuersati sint, eumque quàm sæpissimè viderint scribentem, concurrentibus præcipuè adminiculis, quibus dictorum testium depositiones confirmantur.

2 Etenim licèt in apocha requiratur pro sufficienti recognitione quòd testes dicant se fuisse præsentes, & vidisse dum illa scriberetur, *§. si quis igitur, auth. de instrum. caut. & fid. Dec. cons. 605. nu. 3. Afflict. decis. 181. num.* 8. & alii passim. Nihilominus regulariter in epistolis, in libris rationum, & alijs scripturis, quæ fiunt vna parte absente, & maiore longè cum ratione, & instrumento publico receptum est, vt recognitio dicatur facta sufficienter per comparationem, vel per testes, qui notam habeant manum scribentis, vel Notarij, etiāsi non fuerint præsentes, quando indiuidua illa scriptura, siue indiuiduum illud instrumentum scribebatur. *Bart. in d. auth. §. sed etsi, nu.* 10. 11. & 12. *Curt. iun. cons.* 162. *num.* 5. *Paris. cons.* 104. *nu.* 60. *lib.* 1. *Menoch. de arbitr. lib.* 2. *cent.* 2. *cas.* 114. *nu.* 25. *Couarr. pract. quæst. cap.* 22. *in princip. Dec. in cap.* 2. *de fid. instrument. num.* 2. *Bart. Castren. & alii, in l. nuda ratio, de donat. Grammat. decis.* 34. *num.* 15. *Socin. in l. si ita scripsero, num.* 2 & 3. *de condit. & demonstrat. & cons.* 41. *num.* 2. *volum.* 3. *Ruin. cons.* 70. *num.* 4. *lib.* 4. vbi attestatur de communi, & est textus, si bene consideretur, *in dicta authentic. §. si verò moriantur.* Atque hanc sententiam Rota sæpissimè amplexa est, vt apud *Achil. decis.* 2. *de fid. instrument.* in causa *Romana de Plecbis coram Fabio*, in causa *Romana grani* 14. *Decembris* 1571. *coram Illustrissimo Card. Seraphino*, in causa *Aucnionen. litterarum cambii* 26. *Aprilis* 1560. *coram Oradino*, & in causa *Barchinonen. matrimonii* 31. *Ianuarii* 1565. *coram Robusterio*.

3 Concurrentibus autem adminiculis nedum instrumentum publicum, sed priuatam etiam scripturam bene recognosci per testes, dicentes habere notam manum illius de cuius scriptura, agitur, copiosè deducit *Ruin. cons.* 46. *num.* 6. 10. & 11. *lib.* 4. faciunt tradita per *Roland. cons.* 26. *lib.* 3. præcipuè *sub num.* 23. *Bursatt. cons.* 39. *num.* 35. & *num.* 36. *lib.* 1. & *Mandos. sub reg.* 18. *quæst.* 8. *nu.* 3. vbi alii allegantur, fuit dictum in causa *Romana Cottinij* 4. *Februarij* 1605. *coram R. P. D. meo Sacrato*, & in causa *Spoletana dotis* 9. *Decembris* 1605. *coram R. P. D. meo Iusto*, & in terminis schedulæ testamenti *coram eodem R. P. D. meo Iusto* in causa *Mediolanen. de Cusanis* 4. *Februarij* 1600. & prius in causa *Romana hæreditatis de Mazzottis* 9. *Martij* 1580. *coram bon. mem. Cantuccio*. In proposito autem vltra quod dictis testibus videtur omnino danda fides cum agatur de publico instrumento, cumque ipsi certissimè, & obfirmatissimè recognouerint testamentum de quo agitur, non obstante exactissima diligentia adhibita per agentes pro Illustrissima Domina Catharina tam in rigore interrogatoriorum, quàm in ostendendo dictis testibus hoc testamentum, & alias scripturas Domini Tarquinij per cancellos, vt dicitur, & fenestras, ita vt possit esse locus *consil. Alexand.* 181. *num.* 4. *in fin. lib.* 2. vbi ait, quod talis potest esse fides testium, vt illis solis plena fides etiam in priuata scriptura adhiberetur, & Alexand. allegans Vrsill. ad prædict. *Afflict. decis.* 181. *num.* 3. id procedere ait, quando esset magna vis istius cognitionis testium habentium notam manum: non potest autem illa vis esse maior illa quæ resultat ex recognitione adeò secura, & intrepida.

4 Accedunt etiam multa alia adminicula, quæ huic instrumento veritatem astruunt, & ex quibus, vt ait *text. in dicto §. si moriantur, in vers. quòd si tabellio*, vna quædam colligitur vndique, & efficitur fides. Et in primis ex testibus testamentarijs duo superstites contestes in loco, & tempore deponunt se fuisse præsentes, quando bon. memor. D. Ioann. Baptista Vrsinus confecit hoc testamentum sub rogitu Tarquinij de Prætis, in eoque hæredem instituit Excellentissimum D. Virginium Vrsinum, hoc enim solo adminiculo perfici proculdubio probationem resultantem ex comparatione, vel testibus habentibus notam manum, tradit *Menoch. dicto consil.* 114, *num.* 25. allegans supradictam *authenticam in §. sed etsi qui*, & ita tenuit *Rota in causa Terusana matrimonij* 13. *Iunij* 1558. *coram bon. mem. Cardinali Paleotto*. Vltra quod per duos testes probatur sufficienter testamentum fuisse factum, quodque de illo fuit rogatus talis Notarius, & ex notatis per *Bart. & Doct. in l.* 2. *C. de bon. possess. sec. tab.* tradit latè *Aym. cons.* 65. *num.* 5. Succedunt alii testes, qui deponunt se audiuisse ab ipsomet D. Ioann. Baptista Vrsino à Tarquinio de Prætis, & à quibusdam ex testibus examinatis, quod D. Ioann. Baptista fecerat testamentum, in eoque scripserat hæredem Excellentissimum D. Virginium.

5 Mouit etiam plurimum DD. fides quam fecit bon. mem. & consummatissimæ pietatis Pater Fulgentius, quæ continet, quod dicto Patri Fulgentio, de faciendo testamento suadenti, respondit absoluta sacra confessione non multo antequam obiret dictus D. Ioann. Baptista, sese iampridem testamentum fecisse extra vrbem. Etenim cum testamentum de quo agitur, fuerit confectum in loco Viuarij, & repertum in archiuo loci Putialiæ, nec doceatur de alio testamento D. Ioann. Baptistæ, scripto extra vrbem, negari non potest quin ea fides magnum præstet adminiculum veritati istius testamenti. Et prædicta coadiuuantur ex quo in testamento, de cuius recognitione agitur, fit mētio,

quod

quod idem D. Ioannes Baptista fecerat antea aliud testamentum per manum cuiusdam Petri Martini Notarij, cuius etiam primi testamenti publicum instrumentum repertum est, & productum, & in eo etiam legitur scriptus hæredes idem Excellentiss. D. Virginius.

6 Item in isto secundo testamento fit mētio, quod D. Io. Baptista inhæreat dispositioni aliàs factæ per D. Antonium Vrsinum fratrem suum germanum: illa autem dispositio, siue illud testamentum D. Antonij fuit etiam repertum, in quo instituto D. Ioan. Baptista, substituitur idem Excellentiss. D. Virginius. Demumque ex lista in dicto secūdo testamento inserta, in qua habetur distributio quorundam bonorum, quam fieri mandabat D. Ioan. Baptista in exequutionem prædicti testamenti D. Antonij, & ostenditur quod hanc distributionem, prout iacet in dicta lista, adimpleuit ipse D. Ioan. Baptista aliquot annis post factum testamentum superstes. Et postremò ista institutio Excellentiss. D. Virginij redditur admodū verisimilis, nedum ex quo antiquis & illustrissimis familijs orti in constituenda suorum bonorum successione, præcipuè inter transuersales diligere magis solent agnatos masculos, quam fœminas in aliena familia nuptas, qua in re habemus in hac causa iudicium familiare, resultans ex prædicto D. Antonij testamento, verùm etiam ex quo prætecrea inter D. Ioan. Baptistam, & Illustriss. Catharinam lites sæpius, & in specie super istis castris, de quibus agitur, fuerunt agitatæ, & è conuerso Excellentiss. D. Virginius per quamplures annos hic in Vrbe humaniter & honorificè habuit D. Ioan. Baptistam in domo sua in qua etiam ille obijt. Itaque ex prædictis fuit conclusum pro sufficienti recognitione testamenti, informantibus solis Agentibus pro Excellentiss. D. Virginio, &c.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Cæsaranguſtana pensionum.

Veneris 4. Iulij 1608.

DECISIO CXCIII.

Impressa est post Postibum. de manutent. decis. 113.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Tullen. Monasterij.

Veneris 5. Iulij 1608.

ARGVMENTVM.

Litteris Apostolicis paruisse quando quis dicatur ad effectum, vt à censuris ob non paritionem inflictis absoluatur.

SVMMARIVM.

1 *Litterarum Apostolicarum paritio satis dicitur facta per dimissionem possessionis verbalem.*

2 *Litterarum Apostolicarum paritio quoad fructuū restitutionem dicitur facta per oblationem compensationis.*

Monachus nihil propriè habet, ideò dicitur pauper, & inops, ibid. in fine.

3 *Conditio rescripti si adimpleta non fuerit, iurisdictionem non tribuit etiam quod conditio non fuerit impleta propter impotentiam. Vbi declaratur hæc conclusio.*

Rescriptorum verba recipiunt interpretationem à iure communi, & à stylo curiæ, ibid.

4 *Contumax in parendo non dicitur, qui parere non potest.*

Attentata dicuntur purgata eo ipso, quod attentans faciat id, quod potest, ibid. in fine.

5 *Exhibere quis non tenetur scripturas, nisi prius probata earum existentia apud conuentum ad exhibendum.*

DECISIO CXCIV.

ROTA censuit constare de sufficienti paritione. Quantum enim ad dimissionem possessio-
1 nis, dixerunt sufficere illam verbalem dimissionem possessionis, quam iam mediante persona sui Procuratoris fecit Abbas, neque circa hoc quicquam aliud facere teneri, per *decis. Put. 250. num. 3. lib. 1.* & fuit dictum in causa *Burgen. situs Capellæ 22. Iunij 1587.* & in *Toletana iuris decimandi 19. Nouembris 1593. coram Illustrissimo D. Card. Pamphilio*, & in *Toletana decimarum 24. Nouembris 1589. coram R.P.D. meo Decano*. Quinimò cùm Coadiutor cœperit possessionem, neque istam verbalem fuisse necessariam, sed satis futurum fuisse, si Abbas abstinuisset à molestijs, & vexationibus, *Mohed. decis. 9. de sent. & re iud.*

2 Quantum ad restitutionem fructuum, & circa hoc Rota censuit satisfactum duplici capite. Primò, quia non apparet, quod Abbas demptis expensis ordinarijs Monasterij perceperit fructus excedentes summam 3000. francorum sibi debitam singulis annis pro suis alimentis in vim litterarum Coadiutoriæ, quia imò datur magnus fumus de contrario, iungendo tempus lapsum à die, quo Abbas realiter dimisit possessionem vsque in præsens, per quod tēpus Abbas nihil habuit, & tamen fuerunt sibi debita alimenta ad rationem 3000. francorum singulis annis, quæ alimenta cum Abbas offerat compensare cum dictis fructibus, satis paruisse videtur, quia paria sunt soluere, & compensare, *l. si debitor, ff. qui pot. in pign. hab. l. si peculium, §. quod si hæredi, ff. de statu lib. secundò*, fuit dictum quod cum Abbas tanquam Monachus, qui nihil habet proprij possit dici pauper, imò & inops, *Castr. in l. id quod pauperibus n. 4. C. de Episc. & Cleric. Socin. sen. consil. 30. n. 16. vol. 4.* stante hac paupertate, & paritione non erat necessaria restitutio fructuum, ad not. *in cap. olim il secondo, de restit. spoliat. Cassad. decis. 5. sub num. 5. vers. pro affirmatiua de rescript. Vestr. in praxi lib. 4. cap. 4. num. 10.*

3 Non obstat quod clausula rescripti importet cōditionem, & ideò vt deficiat iurisdictio sufficiat cōditionem non fuisse impletam, siuè hoc eueniat propter nolentiam, implere debentis, siuè propter impotentiam, *Paris. consil. 94. num. 8. lib. 4. Put. decis. 429. in fin. lib. 1. Verall. decis. 150. par. 1. nu. 1.* quia ista benè possent applicari si Papa præcisè dixisset restitutis fructibus per Abbatem perceptis. Cæterum cum dixerit tantum parito litteris, verbum, *parito*, debet intelligi quoad possibilia, verba enim rescriptorum recipiunt interpretationem passiuam à iure communi, ad not. *in cap. causam*, vbi *Abb. & Dec.*

& Dec.in prin.Felin.num.6.de rescript. Bald. in rubr. in princ.eod.tit.Roman.cons.334.nu. 1. Calder. cons.2.num.2.de rescript.Rebuff. in praxi,tit.de differentia inter priuileg.rescript.& mand.num.28. nec non recipiunt interpretationem à stylo Curiæ, *Io.de Anan.in cap.quamgraui num.1.de crim.falsi, Felin.in cap.2. num. 16. de rescript. Calder. cons.8. num.3.& eod.tit.Calcan.cons.219.num.2.& 3.cap. alleg.33.nu.4.* cum alijs per *Euerard. in loco à stylo Curiæ sub num.1.*

4 De iure autem communi, vel saltem de stylo Curiæ in mandato de parendo minimè venit restitutio fructuum concurrente nimia paupertate, ex super allegatis. Pro quo facit quòd Papa per dictam clausulã, *parito litteris*, nihil aliud in effectu videtur voluisse, quàm obedientiam Abbatis, & reuerentiam erga litteras Apostolicas, quæ duo videntur adesse eo ipso quòd Abbas facit quod potest, contumax enim non dicitur, qui non potest parere, *Alexand. in l.2.§. si quis in iudicio num. 1. & seqq. ff. si quis caut. Felin.in cap.si quis testium in princ. de testib. Afflict. decis.29.nu.3.* prout in simili quod pro purgatione attentatorum sufficiat quòd attentans faciat quod potest, est *decis.Crescen.1.de sequestr.poss.* & fuit latiùs coram me dictum in causa Calaguritana de Branteuilla 9. Iunij 1603.

5 Tertiò dicebatur per informantes pro Coadiutore, quod Abbas non paruit consignando Coadiutori instrumenta affictuum bonorum Abbatiæ, & alias scripturas ad eam rem pertinentes, sed ad hoc fuit responsum, non probari quòd Abbas aliquas huius generis scripturas penes se haberet, quod est in primis necessarium probare, quando petitur exhibitio, ad not. *in l.3.ff.ad exhib.Bart.in l.si quis ex argentarijs, §.an nec heredi, num. ff.de eden. Paris. cons.69 num,14.vol.4.*

☞ *Infra in eadem causa habentur duæ aliæ decisiones sub diebus 5.Iulij 1608. & 22.Maij 1609. coram eadem Card. Sacrato, sunt decisiones 224. & 255.*

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Spoletana alimentorum.

Veneris 5. Iulij 1608.

ARGVMENTVM.

Filiatio probatur per præcedentem tractatum contra tractantem non in tertij præiudicium, filióque etiam illegitimo debentur alimenta lite pendente super illis.

SVMMARIVM.

1 *Filiatio probatur ex præcedente tractatu, tam in vita, quàm in morte contra tractantem, secus in præiudicium tertij.*
Filio debentur alimenta non solum pendente lite super alimentis, sed etiam tempore vitæ ipsius patris, ibid.

2 *Alimenta debentur filijs ex bonis paternis etiam illegitimo modo natis.*
Patris institutio facta in testamento ad fauorem filij illegitimi, si non valeat, sustinebitur tamen in vim alimentorum, ibid.in fine.

DECISIO CXCV.

1 PRO informante tentum, nempe confirmandam esse sententiam D.Mileti, per quam ipse reuocauit sententiam Gubernatoris Perusij, qui Gubernator decreuerat extra domum alimenta Olympiæ vxoris Darij, & Iacobi eiusdem ex filio prædefuncto nepoti, quod decretum visum fuit Dominis iniustum quantum ad vxorem, quia maritus non tenetur illam alere extra domũ, nisi ex rationabili causa diuertat, *glos.in cap.significasti, verb.materiam adulterandi,in fin.de diuortijs,Bald.Salyc. num. 3. & alij in l quod in vxorem,C.de neg.gest.Specul.tit. de sponsal.§.fin.vers.quid de expensis num.4.& tit. qui fil.sint legitimi,§.1.nu.31.Alexand.in l. si cum dotem,§.fin autem,num.7.vers.quorum dictis,ff.sol. matrim.Surd.de alim.tit.6.quæst.10.num.5.* & de communi testantur *Soc.sen.cons.286.num. 1. lib.2. Grat.cons.57.nu.7.lib.1.Rimin.iun.cons.274.n.74.* Ex irrationabili autem causa videtur recessisse eo ipso quod hoc fecit propria auctoritate, quo casu videtur maritum spoliare *dicta glos. in cap. significasti, de diuor.Socin.sen.cons 286.num.1.& 2.lib.2. Grat.d cap significasti,de diuor. Soc sen. cons. 286. num.1.& 2.lib.2.Grat. dicto cons. 57. num.7. in fin.lib.1.*

2 Quantum ad nepotem Domini constituebant regulam quod pater non tenetur alere filium, vel nepotem extra domum, *Bal. Nouell.de dot.par.7.priu. 74.num.1.vers.nam in filio, Fan Emanuel Suarez recept.sent.verb.filius à domo,nu.85. Pinell. in l.1. par.1 num.58 & seq.C.de bon matern.*latè *Surd.de alim.tit.7.quæst.7.num.2.*& eò minus, quia dabatur magnus fumus quod ipse haberet aliunde, quo casu pater non tenetur, *l.si quis à liberis,§.sed si filius*, cum ibi not per *scriben.ff.de lib. agnoscen. Ias. in auth.res quæ,nu.11.C.comm de legat.Alex. cons.48. num.3.vol.3.Natt cons.644.nu.8.* Maximè quia ex deductis pro Dario satis apparet quod attenta graui ætate 80.annorum, quæ illum reddit inhabilem ad lucrandum, paruum sibi superest vltra victum, quod est in primis considerandum in huiusmodi taxationibus, ad not. *in l.non quemadmodum, in fin. ff.de liber.agnoscen.glos.in d.l. si quis à liberis, §. si mater.verb.necessariò,§. si verò filij, Auth. neque virum,Bald.in l.1.§. officio,num.4.ff.de tut. & rat distr.Angel.cons.51.nu.5.Alex.cons.100.n.7.lib.1.*

3 Prædictis accedebat quod Darius non fuit citatus coram Perusino ad sententiam instante nepote, vnde respectu dicti nepotis sententia remansit nulla, *Bart.in l.1.num.2. C. vt quæ desunt Aduoc. Specul.de citat.§.sequitur,nu.14,Anchar. cons.167. num.3.vers.super non deductis,Castr. in l.ad peremptorium,num.7.ff.de iud.* & fuit dictum in causa *Commen. Capellaniæ 28. Ianuarij 1591. coram R.P.D.meo Penia.*

R. P. D. SACRATO,
postea S. R. E. Cardinali.

Illerden. beneficij Sancti Lazari.

Veneris 5. Iulii 1608.

ARGVMENTVM.

De manutentione possessionis danda, probata antiquiori possessione, etiam per instrumentum, alio

non apparente possessore, & etiam ad fauorem retinentis ciuilem possessionem contra turbantes in possessione naturali.

SVMMARIVM.

1 *Possessio probata per publicum instrumentum sufficit ad manuteutionem alio non apparente possessore.*

2 *Possessio antiquior præferenda est iuniori, & manutenenda.*

Exequutor datus in casu negligentiæ alterius exequutoris non potest se intromittere in causa, nisi sibi constita de mora, vel negligentia primi exequutoris, ibid. in fine.

3 *Possessio attentata manutenenda non est.*

Par in parem non habet imperium, ibid.

Inhibitio uni facta non afficit tertium, ibid. in fin.

4 *Manutentio datur etiam retinenti ciuilem possessionem contra turbantes illum in naturali possessione.*

DECISIO CXCVI.

1 PLACVERVNT deducta per informantes pro Bartholomæo de manutenendo, quia constat de eius possessione per apprehensionem, de qua in publico instrumento, quæ quidem sola apprehēsio sufficit, non apparente quod alius tunc temporis esset in possessione, ad not. *in l. nou idcirco, C. de fid. instr. Put. decis. 360 num. 8. lib. 1. Cas. de Graff. decis. 5. de poss. & prope*, fuit dictum in *Geruien. bonorum 20. Nouembris 1578. coram Brauo, relata inter diuers. impress. decis. 506. in princ. & num. 1. par. 1.*

2 Non obstat quod Iacobus Huguet, ex cuius iure modò venit Petrus, fuerit & ipse per executorem suarum literarum immissus in possessione eiusdem beneficij, quia in concursu istarum possessionum, & donec de illarum iuribus cognoscatur, antiquior videtur manutenenda, *cap. licèt causam*, vbi *DD. Fel.* præcipuè qui de communi testatur, *num. 9. de prob. Bart. in l. si duo num. 4 vers. si verò testes, ff. uti poss. fid. Soc. sen. cons. 98. num. 13. vol. 4. Gozad. cons. 86. nu. 7.* maxime quia apparet de vitio secundæ possessionis, quia fuit data ab officiali Barbastren. designato secūdo exequutore in literis dicti Iacobi Huguet, qui quidem secundus exequutor minimè poterat se ingerere in exequutione, nisi constito sibi de mora, vel negligentia primi executoris, cùm esset datus sub hac conditione, iuxta not. *in cap. si capitulo, vbi glos. verb. ex tunc, de concess. præb. in 6.*

3 Minus facit quod primus exequutor literarum dicti Iacobi inhibuerit Capitulo, ne traderet possessionem Bartholomæo, & proinde quòd talis possessio, tanquam attentata minimè veniat manutenenda, ex *Put. decis. 74, num. 1. lib. 2. cum concord.* quia fuit responsum quod quatenus Capitulum consideretur tanquam executor literarum Apostolicarum Bartholomæi, minimè potuit inhiberi per executorem literarum Iacobi, per regulam, quòd par in parem non habet imperium, ad not. *l. ille à quo, §. tempestiuum, ff. ad Trebell.* faciunt tradita de illis executoribus, per *Gemin nu. 11. Franc. nu. 6. in c. 1. de concess. præb. in 6.* Si verò Capitulum consideretur tanquam tertius, ex quo neque Capitulum est nominatum in literis Bartholomæi, neque apparet Bartholomæum indiguisse possessione capitulari, & res procedit magis de plano, quia inhibitio facta Capitulo minimè nocet Bartholomæo, qui est tertius, ad not. *in c. Romana, §. in aliam de appell. in 6. Lancell. de attent. post inhibit. in præfat. q. 5. nu. 185. & limit. 24. nu. 2. cum concord.*

4 Non denique facit quod saltem Bartholomæus fuerit priuatus possessione, quam habebat, & proinde minimè sibi competat remedium retinēdæ possessionis, quicquid dici posset de remedio reintegrādæ, quia dicebatur quod cum nullus detur actus, per quem appareat Bartholomæum habuisse se pro spoliato, quod ipse animo retinuit ciuilem possessionē, cuius causa competit manutentio contra turbantes illum in naturali possessione; *Bart. in l. 1. §. interdictum, nu. 2 & 9. ff. uti possid. Bald. in l. 1. nu. 11. Salyc. num. 21. in fin. C. eod. tit. Castr. cons. 95. nu. 1. in fin. lib. 2. Soc. sen. cons. 15. nu. 3. vol. 4. Natt. cons. 419. num. 2. lib. 2, Gabr. tit. de acquir. poss. conclus. 6. num. 12. & seqq. Put. decis. 198. num 4. lib. 2.* fuit dictum in causa *Romana S. Mariæ Magdalenæ 24. Februarij 1576. coram Cantuccio, relata inter diuers. impress. decis. 19. num. 12. part. 2.* & aliâs sæpissimè in Rota.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Toletana matrimonij.

Lunæ 24. Nouembris 1608.

ARGVMENTVM.

Breuis est decisio; sed succo plena, & substantia, nec alia reperitur, in qua magis elixè doceatur quomodo matrimonium probari debeat per testes asserentes præsentes fuisse in illius celebratione, contractuque coram parocho.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium quomodò probetur contractum per testes, qui illi præsentes se fuisse dixerunt.*

Matrimonium censetur probatum, quando coniuges à parocho interrogati respondent per verbum volo, *ibid.*

Matrimonium censetur probatum per benedictionem parochi post verba subsequuta, ibid.

Matrimonium censetur probatum per tractatum præcedentem per verba de præsenti, ibid.

Matrimonium censetur probatum ex habitatione, & coniugali tractatu, ibid. ad finem.

DECISIO CXCVII.

1 CENSVERVNT Domini testes inductos pro parte Isabellæ probare matrimonium per verba de præsenti; affirmant enim quòd coram Vicario Archiepiscopi Toletani constitutis Bartholomæo, & Isabella, fuit per dictum Vicarium interrogatus Bartholomæus, an vellet pro coniuge Isabellam; & ipse Bartholomæus affirmatiuè respondit. Viceuersa interrogata Isabella, an vellet pro marito Bartholomæum, quod ipsa pariter affirmatiuè respondit, & quod propterea Vicarius dando illis manus eos desponsauerat, ita deponunt primus, quartus, & quintus testes, per quæ verba visum fuit designari verum matrimonium, cum verbum *volo*, sit adiunctum ipsi rei, hoc est, vxori, & viro, iuxta *dist. Couar. tract. de sponsalib. 2. par. §. 1. cap. 4. num. 4. in fin.* vbi dicit hoc esse apud omnes in confesso, qui in-

intellectus eo magis visus fuit admittendus, concurrentibus in hoc casu aliquibus, quæ solent ponderari ad arguendum matrimonium, nempe quòd verba fuerint prolata ad interrogationem illius, qui habet facultatem iungendi. *Natt. cons. 249. num. 4. Bero. in quæst. famil. quæst. 6. num. 5.* quod verba fuerint prolata deliberatè. *Natt. dicto cons. 249. num. 4. Couar. loco suprà citato num. 4.* quòd post verba subsecuta sit benedictio, *Bero. vbi supra*; quod præcesserit tractatus contrahendi per verba de præsenti, *Card. in Clem. vnica, de consang. & affinit. quæst. 20. Couar. d. num. 4.* quod ex post mulier fuerit habita, & tractata tanquam vxor, *Bero. d. num. 5. Natt. d. cons. 249. num. ...* super quibus omnibus deponunt testes, quorum summarium datur pro parte Isabellæ. Quo verò ad exceptiones contra testes Isabellæ, & contrarias probationes, quas prætendit habere Bartholomæus, fuit ordinatum, quod ista particulariter viderentur, &c.

R. P. D. COCCINO.

Paderbonen. Canonicatus.

Veneris 28. Nouembris 1608.

DECISIO CXCVIII.

Est decisio 431. inter eius impress.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Romana, seu Interamnen. hæreditatis.

Mercurij 10. Decembris 1608.

ARGVMENTVM.

Filius naturalis, natus scilicet ex concubina, patri decedenti sine filijs ab intestato succedit in duabus vncijs; secus si sit spurius, quomodo filiatio probetur, & etiam probetur naturalitas. hæc decisio, quæ magistralis, magistraliter tractanda est.

SVMMARIVM.

1 *Filius naturalis patri decedenti sine filijs, succedit in duabus vncijs.*
Vbi hoc declaratur, dummodò sit verè naturalis, natus puta ex concubina, secus si spurius.
2 *Filiatio probatur coniecturis.*
Vbi præsertim quando agitur de successione patris; secus si de successione tertii, ibid.
Filiationis coniectura sunt habitatio, & dormitio cum matre, ibid.
Baptizatio ad instantiam patris, tractatus, confessio extraiudicialis geminata, & alia, de quibus, ibidem.
3 *Concubinatus vt propriè dicatur, & vt inde natus dicatur filius naturalis, plura requiruntur.*

DECISIO CXCIX.

1 PRÆTENDEBAT Angela Bartholina se ex q. Capitaneo Ioan. Iacobo de Paradisis procreasse Ioannem Baptistam filium naturalem, & quòd mortuo Ioan. Iacobo ab intestato, & sine filijs legitimis, & naturalibus, dictus Ioannes Baptista tanquã naturalis, successerit in duabus vncijs, iuxta *text. in authent. licèt, C. de naturalibus liberis, Roman. consil. 43 num. 3. vers. quoad tertium, Alexand. in l. is qui bonis, ff. de vulg.* & rursus cum dictus Ioann. Baptista decesserit in pupillari ætate, dd. duas vncias ad se vti matrem delatas, iuxta *text. in §. final. Inst. ad senat. consult. Tertull.* Propterea dedi dubium, an probaretur filiatio Ioan. Baptistæ, ad effectum de quo agebatur, nempe successionis Angelæ in dd. duabus vncijs? & difficultas fuit per Dominos reducta ad duo capita. Primum est, an probetur filiatio, secundum, an probetur naturalitas. Nam & modernis temporibus non nisi verè naturales, hoc est, nati ex legitima concubina, succedunt ab intestato, cum iura antiqua circa successionem sint incorrecta. *Ripa in l. ex facto, §. si quis rogatus, il 1. num. 50. vers. nec est incorrecta,* vbi de communi. *ff. ad Trebell. Paleott. de noth. & spur. cap. 54. nu. 9.*

2 Quantum ad filiationem, illa satis probari visa fuit præsumptionibus, & coniecturis, quæ admittũtur in hac materia, in quibus non potest dari certa probatio, *Ruyn. cons. 53. in princ. lib. 5. Surd. cons. 1. num. 38. & 40.* & fuit in specie decisum in causa *Bononien. de Gargadis, coram Illustrissimo Cardinali Millino 14. Martij* 1601. maximè quando agitur de successione illius, qui tractauit tamquam filius, quo casu videtur sufficere minor probatio, quàm quando agitur de successione tertiæ personæ, quæ non tractauit, *Alciat. cons. 6. nu. 11. tom. 1. lib. 4.* præsumptiones autẽ & coniecturæ allatæ pro parte Angelæ sunt plures, nempe cohabitatio & condormitatio, *Surd. cons. 1. nu. 43. in fin.* Baptizatio instãte Io. Iacobo vti patre, *Surd. vbi sup. nu. 44.* tractatus & educatio, *Alex. cons. 51. n. 1. in princ. lib. 1.* & fuit dictum in vna *Romana hæreditatis coram Oradino 1. Martij* 1572. *quæ est inter impress. diuers. p. 1. dec. 1.* & in *Romana hæreditatis à Burdesino 10. Dec. 1576. coram Aldobrand. relata inter diuers. impress. decis. 238. nu. 2. par. 1.* cum alijs cumulatis per *Menoch. de arbitr. casu 89 nu. 69. & per Modern. de probat. concl. 795.* confessio geminata Io. Iacobi, quod ille erat eius filius, *Asin. in prax. iudic. 2. p. §. 1. cap. 37. 39. & 42.* fama publica vicinorum, quod Io. Baptista erat filius Io. Iacobi, *Menoch. d. casu 89. nu. 86. Modern. de probat. concl. 791. Asin. d. §. 1. cap. 11. Surd. dicto cons. 1. num. 48.*

3 Quantum ad naturalitatem, illa pariter visa fuit probari ex testibus deponentibus in Angela omnia requisita ad legitimum concubinatum, ex quo solo legitimo concubinatu nascuntur filij naturales, cũ omnes alij illegitimi propriè sint spurij, *Bart. in l. si gener. num. 2. ff. de his quibus vt indig. Alciat. de præsump. 5. præsump. per totam, Menoch. cons. 285. nu. 10.* Requisita autem ad legitimum concubinatũ sunt septem, de quibus per *Luc. de Pen. in l. si cohortalis col. 2. C. de cohortalib. lib. 12. Rota in causa Leodien. hæreditatis coram Illustriss. Blanchetto, relata inter diuers. impress. dec. 54. par. 2.* & de istis omnibus benè deponunt testes, excepto vltimo requisito, nempe de protestatione, quæ protestatio non est necessaria, quando, vt in hoc casu, concubina est imparis gradus cum concubinario, *Luc. de Penna in d. l. si cohortalis, col. 3. vers. aut est voluntas dubia, &c.* Et ita Angela tantum informante ex eo, quod pars aduersa pluries citata non informauit, fuit per Dominos conclusum, &c.

R.P.D.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Romana dotis.

Mercurij 10. Decembris 1608.

DECISIO CC.

Replicata est supra decis. 233. part. 2. recent.

R. P. D. SACRATO,
postea S.R.E. Cardinali.

Romana census.

Veneris 12. Decembris 1608.

DECISIO CCI.

Impressa est post Cenc. de censib. dec. 288. & post Duar. eodem tract. decis. 288.

R. P. D. SACRATO,
postea S.R.E. Cardinali.

Pacen. Decimarum.

Veneris 15. Decembris 1608.

ARGVMENTVM.

Decimæ diœcesis non debentur Capitulo Cathedralis Ecclesiæ nec etiam Episcopo, sed Parocho; & quid si non appareat, quis sit verus territorij parochus.

SVMMARIVM.

1 *Decima diœcesis quod spectent ad Capitulum Cathedralis Ecclesiæ nullo iure cauetur, etiam quod Capitulum veniat iunctum cum Episcopo.*
2 *Vbi declaratur hæc conclusio.*
3 *Decimæ diœcesis non Episcopo, sed Parocho debentur, quod si quis esset territorij verus Parochus non appareret, Episcopus non posset decimas sibi retinere; sed inter proximas, & contiguas parochiales esset facienda decisio.*

DECISIO CCII.

CVM primus Episcopus Pacen. simul cum Capitulo prætenderent exigere integras de-
1 cimas in territorio vocato Aldea del Conde, possesso per Illustris. & Excellentiss. Comitem de Benevente, & e conuerso dictus Comes se non nisi ad certam partem teneri contenderet, pro directione causæ dedi dubium, an Episcopus, & Capitulum haberent fundatam intentionem de iure communi super istis decimis. Quod fuit per Dominos negatiuè resolutum, tam respectu Episcopi, quàm respectu Capituli. Et quantum ad Capitulum res visa fuit procedere de plano, cum nullo iure caueatur quod decimæ diœcesis spectent ad Capitulum Cathedralis, quod sufficit pro illius exclusione, quia cum sit actor, debet clarè docere de iure suo, *l. qui accusare, C. de eden. cap. in præsentia de probat.* cum concordan. & procedit etiamsi Capitulum veniat iunctum cum Episcopo, quia nec aliquis canon dicit quod Capitulo venienti simul cum Episcopo debeatur aliqua pars decimarum, & ideò sicut si alter extraneus ingereret cum Episcopo, non posset dici, quod haberet fundatam intentionem de iure communi, nec aliqua pars decimarum posset illi adiudicari, ita neque potest dici, quod Capitulũ habeat de iure communi fundatam intentionẽ, vel ex hoc aliqua pars decimarum illi adiudicari possit, vnde quoad illud potest dicere Comes liberas ædes, habeo.

2 Quod in indiuiduo, contra hoc idem Capitulum fuit decisum in alia *Pacen. decimarum dell'Hebrero 21. Iunij 1604.* & rursus in eadem 5. *Decembris 1607. coram R.P.D. meo Coccino*, vbi in specie fuit responsum ad *decisionem Oscen. decimarum 21. Martij 1564. coram Domino de Rubeis*, allegata in hac causa, nempe ideò in casu illius decisionis Capitulum recepisse fomentum ab assistentia Episcopi, quia agebatur de decimis parochiæ vnita Cathedrali, quæ decimæ tanquam debitæ ipsi Cathedrali veniunt cum Canonicis enuntiandæ, *cap. vlt. de offic. custod. Rebuff. de decim. quæst. 7. nu. 13. vers. vltimus casus, &c.* In casu autem proposito non apparet, quod territorium, de cuius decimatione agitur, sit intra limites parochiæ Cathedralis, vnde etiam si deberentur Episcopo tanquam de territorio existenti in nullius parochia in vim *cap. quoniam, de decimis* (quod nec admittebant Domini, ex mox dicendis) non propterea sequeretur quod Capitulum aliquam illarum partem de iure communi prætendere posset, quod patet ex eo, quia potest Episcopus illas alteri Ecclesiæ assignare, vt legitur in d. ćto textu, & hæc quoad Capitulum.

3 Quo verò ad Episcopum fuit dictum, quod dempta quarta, nec ille habet de iure communi fundatam intentionem. vide *glos. in cap. cum contingat, verbo de iure, tit. de decimis*, quia regula iuris constituitur ad fauorem parochi, non autem Episcopi, *Rebuff. de decimis, quæst. 7. per totam*, latissimè *Rota in causa Caurien. seu nullius iurisdictionis 27. Iunij 1576. coram Cantuccio*, relata inter diuersi. impress. *decis. 31. num. 1. & 5. par. 2. diuers.* & probatur arguendo à sufficienti partium enumeratione, *in cap. conquerente, de offic. ordinar.* vbi Papa enumerat omnia iura Episcopalia, & in illis non ponit vniuersas decimas, sed quartam tantùm partem. Quod eò magis visum fuit esse dicendum in hoc casu, quia, vt supponitur in facto, territorium, de cuius decimatione agitur, est situm inter duo oppida, habentia parochias distinctas, nempe oppidum de Talauera, & oppidum Delobon, vnde etiamsi non appareret, quis esset huius territorij verus parochus, non propterea posset Episcopus sibi retinere decimas, sed inter proximas, & contiguas parochiales esset facienda diuisio. *Ioann Andr. in cap. quoniam, num. 2.* vbi etiam *Ancharan. num. 4. Annan. num. 3. de decimis, quæst. 14. num. 4.*

4 Placebat etiam aliquibus ex Dominis aliud motiuum, nempe cùm partes, in quibus situm est territorium, de cuius decimatione agitur, sint de recuperatis è manibus Maurorum, intrare priuilegium super integris decimis ab Vrbano Secundo Regibus Hispaniarum concessum, & à Rota sæpius canonizatum. præcipuè vero in causa *Valentina decimarum 27. Nouembris 1596. & 9. Iunij 1597. coram Illustrissimo Cardinali Pamphilio, & 20. Februarij 1598. coram bon. mem. Pellegrino*, & consequenter cessare in illis partibus dispositionem iuris communis, stante applicatione alibi facta per habentem potestatem, nec mouebat istos Dominos quod alias replicabatur quod quando de-

decimæ reuertuntur ad Ecclesiam, recuperant antiquam naturam, & tanquam impedimento de medio sublato incipiunt deberi de iure communi, vt fuit dictum in causa *Valentina decimarum* 10. *Decembris* 1601. *coram bon. mem. Litta*, quia respondebant hoc benè procedere respectu illius partis, quæ per Ecclesiam reperiretur legitimè recuperata; quo verò ad reliquam partem, quam Ecclesia non docet recuperasse, non posse fieri fundamentum super dispositione iuris communis, sed remanere obstaculum dictæ donationis, nisi Ecclesia doceat de remotione, &c.

Infra in eadem causa habentur aliæ decisiones, nempe sub diebus 9. Februarii 1609. & 29. Martii 1610. sunt in hac parte deciss. 212. & 270.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV,

Romana lucri dotis.

Lunæ 19. Decembris 1608.

DECISIO CCIII.

Est inter eius impress. decis. 398.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Tarentina donationis.

6. Ianuarij 1609.

ARGVMENTVM.

De fideicommisso facto alicui, si sine filiis decesserit, quòd eius conditio sit adimpleta per ingressum Religionis: de prohibitione facta filiis primi gradus, & an filius in præiudicium vocatorum in testamento patris possit paternam hæreditatem adire ab intestato.

SVMMARIVM.

1 *Substitutio, seu fideicommissum factum post mortem alicuius decedentis sine filijs, habet locum, conditioque impleta videtur per ingressum Religionis sine filijs.*

2 *Trebellianica potest à testatore prohiberi etiam filijs primi gradus.*
Trebellianica non detrahitur ex legatis, sed ex hæreditate, cuius est quarta, ibid. in fin.

3 *Legitima de sui natura grauamen non recipit.*
Filius non potest ab intestato adire paternam hæreditatem in præiudicium fideicommissariorũ, quando pater fecit testamentum, declara vt ibid.

4 *Hæres tenetur ad solutionem æris alieni pro illa rata, pro qua est hæres.*

DECISIO CCIV.

1 DVBITAVI an Alphonso competeret aliquod ius quod obstet R. P. D. Sanctonio venienti tanquam cessionario Francisci Antonij, cuius creditum fuit firmatum per alias decisiones coram me in hac causa factas. Et Domini censuerunt competere Alphonso detractionem fideicommissi Isabellæ matris D. Francisci Antonij, ad quod quidem fideicommissum est vocatus Alphonsus deficiente Francisco Antonio sine filiis, quæ conditio videtur impleta per professionem tacitam à dicto Francisco Antonio nullos filios habente in Religione Sancti Francisci, per doctr. *Bart. in l. cum pater, §. hæreditatem ff. de leg. 2. Felin. cap. in præsentia nu. 50. de prob. Socin. cons. 92. lib. 1. Alexand. cons. 3. vbi latè addentes in verb. concludo*, ex quibus patet non esse tutum *cons. Ang. 80. num. 3. vers. his autem non obstantibus.*

2 Quantum ad Trebellianicam, quam prætendit D. Sanctonius ex persona Francisci Antonij detrahere ex dicto fideicommisso, fuit dictum, quod hoc non poterat fieri stante expressa prohibitione testatoris, quæ potuit prohibere Trebellianicam etiam filiis primi gradus, iuxt. opin. quam Rota sequitur, *Crescent. decis. 2. de testament.* & fuit aliàs sæpe decisum. Nec videtur subsistere lectura D. Sãctonij quod prohibitio detractionis Trebelliacæ sit referenda ad legata tantum, per illa verba ibi: *debeat præsens instrum. obseruare, & obligatis contentis in eo non possit aliquid detrahi iure naturæ, ratione Falcidiæ, seu Trebellianicæ*, quia in processu de partibus inter verbum *legatis*, & verbum *contentis*, adest copula &, & sic prohibitio Trebellianicæ non est adiecta solis legatis, vt prætendunt informantes pro D. Sanctonio, sed est adiecta verbo *contentis*, quod comprehendit omnia, de quibus in testamento; qui intellectus comprobatur ex eo quòd Trebellianica non detrahitur ex legatis, sed ex hæreditate, cuius est quarta, iuxt. not. per *Crass. §. Trebellianica q. 1.* vbi de communi, propterea etiam si res esset dubia, deberet capi illa interpretatio, per quam testatrix non videatur ineptè loquuta, ad tradit. *in l. Salutus Aristo. ff. de leg. præstan.*

3 Quantum ad legitimam, quam prætendit Alphonsus non esse detrahendam ex hoc fideicommisso, & simplici adiectione filiorum, ad *cons. Socin. iun. 122. num. 9. lib. 1. Cephal. 272. nu. 143. lib. 2.* fuit dictum quod quicquid sit de illa opinione, non applicari in hoc casu, in quo non apparet filios adiuisse in vim testamenti, & consequenter sibi præiudicasse quoad legitimam, quæ de sui natura non recipit grauamen, *l. quoniam in prioribus, ff. de inoff. testam. cum concord.* Et licèt non possit filius omisso testamẽto paterno, quod facit cessare causam intestati, adire hæreditatem paternam tanquam ab intestato, & in præiudicium vocatorum in testamento, *tot. tit. C. si omissa causa testam.* non propterea sequitur, quod si adiret nulla facta mentione testamenti, videatur sibi præiudicasse quoad contenta in testamento, quibus poterat contradicere, qui est effectus, de quo agitur.

4 Quantum ad creditum scutorum ducentum prætensum per Alphonsum contra R.P.D. Sanctonium, tanquam hæredem Episcopi Tricaricen. cuius Episcopi est creditor Alphonsus, fuit dictum quod D. Sanctonius tenetur pro dimidia, pro qua parte est hæres Episcopi. Aliæ prætensiones Alphonsi videbantur satis turbide, & quatenus opus erit, videbuntur ad partem.

Adest supra in hac parte vna decisio in hac causa sub die 4. Februarij 1608. coram eodem Card. Sacrato est decis. 175.

R.P.D.

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Salinen. pecuniaria.

Lunæ 17. Ianuarij 1608.

ARGVMENTVM,

Ex summarijs sume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Testes recepti in summario iudicio, an, & quando probent in plenario, & quid si fuerint, vel non fuerint publicati, & num. 2.*

2 *Litis contestatio in summarijs non est necessaria, quia qualibet responsio habet vim contestationis.*
Fides non facit fidem ibid.
Indefinita oratio non æquipollet vniuersali in materia probationum, ibid.

DECISIO CCV.

1 DOMINI steterunt in resolutis in hac causa coram me sub die 23. Iunij 1606. & 2. Iun j 1608 fundamentis, de quibus in decisionibus desuper extensis. Ad replicationem, quod testes recepti in summario iudicio non probent in plenario, fuit responsum cum decis. factis in *Pampilonen. beneficij 29. Octobris 1576. coram Laurentano, in Bononien. pensionis 27 Iunij 1603. coram Illustrissimo Cardinali Millino, in Corduben. Capella 14. Martij 1607. coram R. P. D. Ortembergo*, & quatenus diceretur hoc ita demum procedere si testes fuerunt publicati, ex *Felin. in c. causam quæ, num. 13. de test.* fuit dictum in Curia de stylo minimè esse necessariã publicationem, *Aneb. cons. 53. n. 2. Guidop. dec. 586.*

2 Nec subsistere videbatur quod iudicium summarium fuerit nullitet intentatum ex omissione contestationis litis, quia in summarijs ipsa responsio habet vim contestationis. *Marant. part. 6. tit. depost. num 4.* Cæ alia quæ replicabantur de solutione facta per D. Lauiniam ex quadam fide Procuratoris Monialium, fuit dictum quod fides de iure non facit fidem. *Cephal. cons. 384. num. 21. & 22. Decian. cons. 51. num. 7. lib. 2.* vltra quod talis fides non probat integram solutionem, cum loquatur indefinitè, quæ indefinita in probationibus minimè æquipollet vniuersali, *Alex. cons. 68. nu. 8. lib. 2. Dec. cons. 147. num. 18. in princ.* & fuit dictum in *Calaguritana congruarum 16. Nouembris 1571. coram Oradino, quæ est inter impress. diuers. 17. nu. 5. par. 1.*

3 Præscriptio statutaria non obstare visa fuit ex alias dictis, & ingressus octo Monialium minimè probatus dicebatur ex simplici assertione Procuratoris Monasterij in suis extraiudicialibus informationibus. Neque ex supplicatione porrecta Vicario Sabin. pro obtinẽda clausura, quam non apparet quis porrexerit, & potiùs innuit nõ ingressũ, ibi, *s'intende d'otto Zitelle, quali hanno d'entrare*, & etiam dixerunt Domini esse bonam aliam responsionem datam in decisione, quod versemur in materia dotis, quæ reperitur expressè præseruata à statuto, quod fundamentum corroboratur ex decreto clausuræ facto de ordine Congregationis Concilij, quod modò datur, in quo decreto enunciatur per modum causæ dos promissa à D. Lauinia, quod fuit consonum dispositioni iuris *cap. nemo Ecclesiam, de consecrat. dist. 1. Anchar. cons. 197. num. 6. in fine*, & eo ipso, quod D. Lauinia donabat pro fundatione, videbatur dare ex causa dotis, *Anchar. vbi supra num. 6.* Coniecturæ solutionis dotis visæ fuerunt cessare ex dictis in vltima decisione in hac causa factã.

Est decisio 182. supra in hac parte.

R. P. D. IVSTO.

Ianuen. iurispatronatus.

Veneris 23. Ianuarii 1609.

ARGVMENTVM.

Plura considerantur ad excludendam, & includendam repetitionem, & an sub vocatione Clericorum censeantur vocati naturales qui sunt Cleric.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus quando est penes duos, vno deficiente totum acquiritur alteri per ius accrescendi, seu non decrescendi.*

2 *Repetitio qualitatum non censetur facta in vocatione penitus diuersa.*

3 *Naturalis non potest esse de iure Clericus, nisi cum eo dispensetur.*
Clericus non dicitur esse posse qui non potest esse de iure, sed ex dispensatione, ibid.
Contra verò nu 9. quia facilis est dispensatio.
Vocatio conditionalis ante purificatam conditionem non dicitur vocatio, et dum purificatur conditio, inducitur aptitudo succedendi, ibid.
Dictio tunc, limitat ad casum expressum, ibid.

4 *Relatio debet fieri referendo singula singulis, & distributiuè, iuxta præcedentem dispositionem.*
Præsumptionum, seu subauditionum, consensus non datur, ibid.
Repetitio non admittitur vbi adsunt orationes separata, & quando adsunt dictiones repetitiuæ, ibid.
Repetitio non admittitur stante expressa dispositione, ibid.

5 *Repetitio non admittitur vbi additur noua qualitas.*
Repetitio qualitatis quæ non conuenit vtrique dispositioni non admittitur, ibid.

6 *Vocatio vbi est facta de certis personis qualificatis, tunc non attenditur an personæ sint de vna, vel altera linea, cum etiam remotior qualificatus præferatur proximiori.*

7 *Qualitas aliqua vbi ab initio à testatore est requisita in vocatis, tunc vbicumque fit mentio de personis vocatis, semper intelligitur de vocatis habentibus dictam qualitatem.*

8 *Dictiones si verò, sunt repetitiuæ.*

9 *Dictio, seu verbum supradicta, est repetitiua præcedentium qualitatum.*

10 *Lineæ appellatione veniunt etiam ij, qui sunt de linea contentiua.*

DECISIO CCVI.

1 CVM in dispositione istius causæ * multæ fuerint ortæ difficultates circa intellectum instrumẽti fundationis iurispatronatus; idcirco Domini pro veritate inuenienda voluerunt primò restringere dubium, & disputare separatim, an hæredes Clerici q. Opizonis sint vocati, existentibus laicis in alijs lineis?

neis? Et licet proposito puncto die 28. Nouembris anni præteriti non potuerim capere resolutionem, quia Domini erant varij; nihilominus hodie, quæ est die Veneris 23. Ianuarij 1609. reproposita causa, Domini censuerunt Clericos hæredes Opizonis esse vocatos, existentibus laicis tantum in alijs lineis, non tamen sine contradictione.

Siquidem aliqui defendebant contrariam sententiam, & dicebant quod Ottobonus ad hoc iuspatronatus post Perciuallem fratrem vocauit aliquando lineas simul & semel, scilicet lineas Nicolai, & Federici, & ad vtranque eodem tempore voluit pertinere iuspatronatus, si in vtraque extarent Clerici, vt in instrumento fundationis *n. 12.* Quod idem dispositum est *sub nu. 16.* circa descendentes Alberti, & Vgonis, qui vocati fuerunt eodem modo, quo filij Nicolai, & Federici. Aliquando verò ordine successiuo, in quo primo vocauit descendentes Nicolai, & Federici, & in eorum defectum secundo loco vocauit descendentes Alberti, & Vgonis, & tertio loco deficientibus primo, & secundo loco vocatis, voluit iuspatronatus transire ad hæredes Opizonis. In ordine autem simultaneo cauit, quod si in vna linea non essent Clerici, vel qui vellent esse Clerici, iura omnia deuoluerent ad Clericum alterius lineç, quãdiu ex alia superueniret Clericus, qui recuperaret iura ad alium deuoluta, quod est iuri consonum, quia cum ius patronatus esset penes vtrumque Clericũ vtriusque lineæ, altero non extante, vniuersum ius ad alterum deuoluebatur per ius accrescendi, seu nõ decrescendi, *l. communi liberto ff. de bon. libert glos. in l. si duo patroni, in princ ff. de bon. libet. Alex. in l. mihi & Titio, sub n. 5. vers. sed contra istam fallentiam,* vbi etiam *Ias. nu. 5. vers. Nec huic fallentiæ, ff. de verb. oblig Paris. cons. 49 n. 20. lib. 4.* & saltem ita voluit expresse fundator, & postquã vniuersum ius consolidabatur in persona vnius Clerici, & vnius lineæ, non erat necessarium transire ad laicum illius lineæ, in qua non erat Clericus, & in hoc ordine simultaneo disposuit solum in hoc casu, quando non extaret Clericus in vna linea: quando autem in neutra extaret, & omnino deficeret, nihil disposuit, nisi inferius *sub num. 19.* vbi laicos vocauit, & hoc quando extaret vtraque linea, in vna vero Clerici deficerent: si autem vna linea in totum defecisset, iuspatronatus ad aliam deuolueretur.

2 Verum in successiua vocatione, quando locutus est de transitu ad lineã sequentem, non fecit mentionẽ de Clericis; nec in eorum defectum iussit fieri trãsitum, sed in defectum omnium descendentium, vt legitur in fundatione à *n. 18. vsque ad n. 19.* vbi hæredes Opizonis sunt vocati, si Nicolaus, & Federicus in primo ordine vocati, non haberẽt filios, vel descẽdentes legitimos, vel naturales. Item si Albertus, & hæredes Vgonis, vel descendentes ex Ipsis, filios, vel alios descendentes non haberent, vbi nullam facit mentionem qualitatis clericatus, & semper fundator fecit hanc differentiam inter positos in conditione, & substitutos, vt in alio casu cauit *sub num. 16.* quãdo de linea, siue gradu Nicolai, & Federici trãsit ad lineam, siue gradum Alberti, & Vgonis, vbi respectu vocatorum, & substitutorum requisiuit qualitatem clericatus, non autem respectu positorum in conditione, & non sine ratione, quia noluit etiam sub illa qualitate præferre descendentes remotiores tanquam minus dilectos, quo casu cum sit vocatio separata, quia vocat vlteriores in gradu, non censetur illa qualitas repetita, secundum *cons. Ruin. 152. num. 2. lib. 2.* in quibus terminis eius dictum declarauit *Rota coram me in causa Bononien. fidei commissi de Viggianis 12. Nouembris 1604.* & faciunt tradita per *Illustriss. Card. Manticam de coniect. lib. 6. tit. 13. num. 8.*

3 Præsertim, quia non solum posuit in conditione filios, & descendentes Nicolai, & Federici simpliciter, sed addidit legitimos, vel naturales, vnde declaratur intentio fundatoris, voluisse comprehendere etiam laicos, quia naturales non possunt esse Clerici de iure, & nisi cum eis dispensetur, & non dicitur esse posse Clericus, qui non potest esse de iure, sed ex dispensatione *cap. gratia, de rescript. in 6. Clement. gratia, de rescript. l. idem Iulianus, §. si. de leg 1. Innoc. in c. pastoralis, in princ. de caus. possess. & prop. Card. cons. 77. nu. 2. Natt. in Cle. sæpè in 4. notab. de verb. sign.* cum alijs allegatis per *Rebuff. in l. nepos Proculo 125. vers. tertiò id fieri potest, ff. de verb. oblig.* quæ possunt afficere superstites ex radice infecta, *Tiraq.* post allegatos *de iure primog. quæst. 12. num. 13.* & consequenter cum verisimili mente fundatoris concurrunt verba clara non Clericos, sed laicos respicientia, quibus in illum euentum videtur reseruatum ius legitimæ successionis, & non est verificata conditio vocationis hæredum Opizonis, sed pendet à futuro euentu, & ante purificatam conditionem verè nulla adest vocatio, *Bart. in l. commodissimè,* & ibi *Aret. & Castren. ff. de liber. & posthum.* præsertim stante dictione, *tunc volumus,* quæ limitat ad casum expressum, *Anch. cons. 356. nu. 3. Socin. cons. 259. nu. 5. lib. 2.* Et dum purificatur conditio, inducitur aptitudo succedendi, & quædam vocatio abstracta, quæ verificatur superueniente conditione, vt per *Aegid. decis. 723. num. 16. vers. septimò quia,* & latè traditum fuit *coram me in illa Maceraten. hæreditatis 10. Maij 1606.* & sequuto euentu, vel effectu, tunc vocantur Clerici secundum ordinem prædictum.

4 Neque his contentus fundator, specificè *sub num. 19.* videtur voluisse præferre laicos heredibus q. Opizonis, dicendo: *Si verò aliquo tempore contingeret quòd de supradictis, ad quos iura prædicta deuolui debent, modo & ordine supradictis, &c. deuoluantur ad propinquiorem, seu proximiorem laicum de linea paterna.* Ergo quocumque tempore, vel quacumque ex prædictis descendentis non adest qui sit, vel fieri possit Clericus, sed ad lineam Opizonis non perueniãt iurepatronatus, nisi quatenus omnes vocati decedant sine filijs legitimis, vel naturalibus, vt dictum est, & sic singula singulis vocationibus sunt referenda, secundum præcedentem dispositionem *Dec. cons. 186. nu. 4. vers. Quarto considerandum,* & sunt intelligenda diuisiuè, vt in proposito dicit *Alexand. cons. 129. nu. 2. lib. 1. Ruyn. cons. 9. sub num. 4 lib. 1. Decian. cons. 24. num. 60. lib. 1.* & sic in ordine vocatorum simultaneè, voluit semper præferri Clericum alterius lineæ, & donec illi prioris lineæ Clerici fiant; verum in vocatis ordine successiuo ita demum vocantur, quando deficiunt omnes descendentes superiorum linearum, quæ simultaneè sunt vocatæ, siue sint legitimi, siue sint naturales, & præcipue videbatur hoc esse de iure concludendum, quoniam aliàs duæ subauditiones, & extensiones esseot

sent faciendæ, contra regulam Iuris in *l. t. C. de dot. prom.* scilicet qualitatem clericatus per præsumptam repetitionem & dispensationem, quia etiam naturales vocantur, qui de se non possunt esse Clerici, vt dictum est, & fundamentũ repetitionis qualitatis clericatus videbatur esse periculosum in orationibus separatis, etiam quando adsunt dictiones repetitiuæ, quia tota dependet à voluntate disponentis, *Bar in l. Seia. §. Caio nu. 2. ff. de fund. instr. Decian.* post allegatos *conf. 17 nu. 48. lib. 1.* quæ repetitio, vel subauditio non videtur adaptari posse in hoc casu, vbi in sequenti parte fundationis laici exprefsè vocantur, quo casu non fit repetitio, *Roman. conf. 56. num. 4. verf quinto & vltimo*.

5 Et tollere videbatur omnem difficultatem, quia fundator vsque ad *numerum decimumoctauum*, quam fecit mentionem de naturalibus, immò resolutum est in hac causa coram D. meo Lancellotto & coram me, illegitimos non esse vocatos, & sic semper dispositum est de legitimis & naturalibus, & nihilóminus in hac parte ponuntur in conditione legitimi tantùm & naturales tantùm, scilicet legitimi, vel naturales, & consequenter additur diuersitas personarum, & noua qualitas, quasi intelligat non solum de legitimis & naturalibus, sed etiã de legitimis, vel naturalibus, quo casu non fit subauditio, vel repetitio, *Bar. in l. in repetendis. ff. de lega. 3. & conf. 3. num. 5. & conf. 39. lib. 1.* & tenuit *Rota coram bo. me. Lauretano in causa Calaguritana bonorum* 23. *Martij* 1579. in fine post allegatos, vbi loquitur in qualitate clericatus, quãdo est noua qualitas adiuncta. Præsertim, quia qualitas clericatus nõ congruit æqualiter vtrisque personis, quia naturalibus tantùm congruit dispensatiuè, & hoc casu nunquam censetur repetita qualitas, *l. fin. §. Seio. ff. de legat. 2.* vbi *Bal.* & alij quos citat *Alex. conf. 158. nu. 2. verf. nec obstat si ad illum tex. lib 2.* vbi dicit *nu.* 4 hanc declarationem à nemine impugnari: vnde dato, quod in hac parte repetiri intelligi possint filij legitimi & naturales, qui supra vocantur, & hic ponuntur in conditione; attamen non est dubium poni etiam in cõditione legitimos, vel naturales, quibus naturalibus æqualiter non congruit eadem qualitas; ergo non procedit repetitio, vel extensio, aut subauditio, & non est mirum quod non fit repetita ista qualitas in positis in conditione, vel Clerici sint, vel fiant, quia non sunt vocati, nec honorati, & sic nõ potest ei imponi onus, vt Clerici fiant, secundum regulas iuris, & satis est quod excludant hæredes Opizonis, quia nunc disputatur an hæredes Clerici q. Opizonis sint vocati existentibus laicis in alijs lineis. Et quando inferius laici vocantur, sunt temporaliter vocati quousque aliquis à prædictis descẽdentibus Clericus fiat, & Clericus permanserit, vt supra dictum est, & hęc est differentia inter dispositionem quæ continetur sub nn. 18. à sequenti dispositione sub nu. 19.

6 Pro opinione autem, quæ præualuit apud Dominos, præsupponebatur in primis in hac fundatione qualitatem clericatus esse directricem & moderatricem totius dispositionis, & omnibus alijs prędominari, ita vt magis sint considerandæ personæ in clericatu constitutæ, quàm vna, vel altera linea, & in hoc casu etiam remotior qualificatus præfertur proximiori, *Illustriss. Mãtic. de coniectur. lib. 8. tit. 16. num. 49. Rota in d. decis. coram bo. me. Lauretano* 23. *Martij* 1579. Et in hac causa videtur approbasse, *Rota coram R. P. D. meo Lancellotto* 25 *Iunij* 1607.

7 Quo fundamento facto considerabant verba instrumenti fundationis, *nu.* 18. vbi disponitur *quòd si accideret aliquo tempore quòd nec prædicti DD. Nicolaus, & Federicus haberent filios, vel alios descendentes legitimos, vel naturales, &c. tunc volumus, & ordinamus, quod prædicta iura deuoluantur ad hæredes q. D. Opizonis patrui nostri*. Vbi sub illis verbis *haberent filios*, intelligitur de filijs, vt supra in tota fundatione qualificatis, *Bar. in l. ex facto. §. si quis rogatus, nu. 2. ff ad Trebell. Alex. conf. 94 n. 1. lib. 1 Ruin. cõs. 83. n 15 lib. 2. Dec. cõs. 15. n. 2. & 3* quia sęper censetur repetita qualitas, *Rota in vna Perusina fideicommissi 9. Maij 1578. corã fel. recor. Clemente tunc Auditore Rotæ, & coram bo. me Orano in Romana fideicommissi de Comitib. 5. Iunij 1591. Ruin. conf. 140. nu. 6. lib. 2. Odd. conf. 95. nu. 64. 86. 89. & 100 Gozad. conf. 104. nu. 16. & seq. Menoch. conf 215. nu. 172. & seq.* Vnde patet quod repetitio intelligitur in omni gradu, quando à principio vocatio est facta in perpetuum sub illa qualitate, & idcirco sub nu. 18. non sunt laici positi in conditione, sed Clerici.

8 Præsertim, quia non videtur verum quod nulla adsit dictio repetitiua; nam adsunt illa verba; *si verò*, quæ repetunt, *Bar. in l. in repetendis. ff. de leg. 3. & alia verba, eo modo & ordine, sicut de alijs fratrum nostrorum filijs superius est expressum*. Nec est admittenda illa dictio, quòd in vocatione semper fit addita qualitas clericatus, & semper relicta in positis in conditione, & substituti, sub num. 13. & 4. filij Federici sunt positi in conditione, & substituti filij Nicolai vtroque casu sine mentione clericatus. Et tamen clarum est, quod eo casu filij Nicolai Clerici excludent filios laicos Federici, quinimò etiamsi positio in conditione sit sine mentione clericatus, tamen videtur intelligenda cum illa qualitate, ex quo substituti istis in conditione positis vocantur eo modo, & ordine quo suprà dictum est de filijs Nicolai, & Federici semper primogeniti, si Clerici fuerint, vel esse velint, & sic fundator loquitur tàm de vocatis, quàm de positis in conditione, dum dicit de filijs Nicolai & Federici. Nam in illa linea, siue vocati, siue positi in conditione, est necesse quod fuerint filij Nicolai, vel Federici, quos fundator declarat quomodo in isto patronatu eos admitti voluit, videlicet Clericos, & dum Clerici permanserint, & demum cum vocentur vbi præcedentes lineæ in totum fuerint extinctæ, & istæ vocabuntur, non erat necessaria aliqua expressio qualitatis in iam delectis.

9 Nec obstat quod ponantur in conditione etiam naturales quia non spectatur qualitas naturalis, sed clericatus; vltra quod si non possunt esse Clerici sine dispensatione, tamen est facilis dispensatio, vnde largo modo intelligendo possunt fieri Clerici. Quæ omnia comprobantur ex *verf. seq. num. 19.* in primis considerando, quod si laici supra vocarentur, hæc pars esset superflua, & tamen verba ita concepta sunt, *si verò tempore aliquo contingeret, quod de supradictis, ad quos iura supradicta deuolui debent, modo & ordine supradictis, nullus superesset, &c.* quæ dictiones sunt repetitiuæ præcedentium qualitatum, *Aym. conf. 98. num. 11. Guido pap.*

dopap.decis.527.Paris conf.52.num.32.lib.3. Unde non possunt dici vocati laici, nisi eo casu quo ex omnibus supradictis lineis nullus Clericus superesset.

Non obstat quod ex transitu ad secundam & tertiam lineã fundator posuerit in conditione descendentes illius lineae, à qua fit transitus absque ulla expressione clericatus, unde infertur laicos fuisse positos in conditione, quia placebat responsio quod isti positi in conditione sunt illimer vocati antea, idest, Clerici illius lineae, & ulterius ista positio in conditione debet intelligi cum illa qualitate, ex quo substituti istis positis in conditione vocantur eo modo, & ordine, quo suprà dictum est de filijs Nicolai & Federici, semper primogeniti si Clerici fuerint, vel velint esse Clerici, & dum Clerici permanserint, ubi declaratur quomodo fundator voluerit in isto patronatu vocatos admitti, videlicet Clericos, & dum Clerici permanserint.

10 Non obstat absurdum consideratum ex quo laici lineae Opizonis secundum hunc intellectum essent vocati ante laicos aliarum linearum, quae fundatori magis dilectae fuerunt; nam sunt intelligendi vocati Clerici incipiendo semper à linea praedilecta, & desinendo in linea minus dilecta, & remotiore, quae est illa Opizonis. Deficientibus autem omnibus Clericis incipere nouam vocationem laicorum subsidiariam, quae eodem modo progredi debeat, videlicet incipiendo à linea Nicolai & Federici, & desinendo in linea Opizonis, quia qualitas clericatus semper praedominatur, sed ordinatim erga praedilectos, & verba hunc sensum demonstrant, ibi, *revoluantur ad proximiorem, seu propinquiorem laicum de linea paterna fundatoris*, de qua contentiuè sunt haeredes Opizonis, cum omnes continerentur sub eodem stipite, & sub eadem linea, *Bald. conf.334.num.7.lib.3.* quod est declaratum in pluribus capitibus fundationis, & in specie sub *nu.10.* ubi verba sunt: *est enim nostra voluntas, quod semper, & in perpetuum filius ante natus primogeniti cuiuslibet, seu maioris natu Clericus factus & existens Clericus, ac dum Clericus permanserit, in iuribus praedictis succedat*; illa enim verba uniuersalia, *semper & in perpetuum in primogeniti cuiuslibet*, includunt omnes lineas & vocationes, & eorum voluntatem, & dilectionem circa Clericos. ita ut post toties repetitam qualitatem clericatus vix esse possit aliquo pacto fundatorem praedilexisse propinquiores laicos.

Ex quibus affirmatiuè resolutum fuit per Dominos, scilicet clericos haeredes Opizonis esse vocatos existentibus laicis tantùm in alijs lineis, &c.

** Idest sub die 18. Aprilis 1608. est decisio 155. supra par 1.recent.*

R. P. D. LANCELLOTTO
postea S. R. E. Cardinali.

Romana, seu Comen. legati.

Lunae 26. Ianuarij 1609.

ARGVMENTVM.

Legatum, quando censeatur adeptum ex solutione facta in vita testatoris, & quid si cesset modus, & conditio legati quando non cessat causa finalis legati, & quae dicatur causa finalis, & an conditio adiecta petitioni legati efficiat illud conditionale, & operetur ademptionem legati, quando illa fuit impleta in vita testatoris.

SVMMARIVM.

1 *Legatum extinguitur & censetur ademptum ubi fuit solutum in vita testatoris.*
Legatum censetur ademptum deficiente causa propter quam fuit factum, ibid.

2 *Legati causa finalis ea est, quae cohaeret legato, & ex qua testator fuit motus ad disponendum.*
Legatum non censetur ademptum, licet cesset modus & conditio legati, quando non cessat causa finalis legati, ibid.
Conditio apposita petitioni, non autem substantiae legati, non suspendit, sed legatum nihilominus dicitur purum, & importat ut legatum peti non possit nisi adimpleta conditione, ibid.

3 *Conditio adiecta petitioni legati quando fuit impleta in vita testatoris, non impedit quin legatum peti possit.*

DECISIO CCVII.

1 LEGATVM scut. 20 mill. factum Hospitali Comen. à bon. mem. Cardinali Comen. non cõtrouertebatur, quia de eo constabat ex eiusdem Cardinalis testamento, in quo hospitali legauerat praedictam summam soluendam in decem annis, cum obligatione quod inuestiretur in bonis stabilibus ad perpetuum beneficium pauperum Christi in dicto hospitali. Sed dicebatur, quod cum in eodem testamẽto idem Cardinalis post haeredis institutionem, & plura alia capitula declarasset, quod hospitale non posset aliquid de supradicto legato petere, nisi prius solemniter renunciasset omnibus praetensionibus, quas in aeternum habere posset super eius haereditate occasione cuiusdam donationis d. Ptolomeo factae anno 1587. legatum videbatur factum ex causa obtinendi hanc renunciationem, siue in renunciationis recompensam. Cùm autem Cardinalis renunciationem in vita obtinuisset, & in talis renunciationis remunerationem loco pretij, seu verius eleemosynae, & ne illa videretur fieri gratis, soluisset hospitali libras quinquaginta millia, inferebatur legatum non deberi amplius, seu fuisse extinctum, vel ademptum, tanquam solutum in vita, & deficiente causa propter quam fuerat factum facto legatarij, qui pretium receperat, & renunciauerat, iuxta *tex. in l. Lucius la prima*. & ibi *Bart. num.3.ff.de lega.2.* & ibi Castr. cum alijs latè allegatis.

2 Quibus non obstantibus Domini censuerunt legatum deberi, quia causa finalis legandi non fuit ut hospitale renunciaret substitutioni, siue praetensionibus super haereditate, sed causa legandi, ut patet ex testamento, fuit amor pauperum Christi in dicto hospitali, ad quorum perpetuum beneficium erat inuestiendum legatum: haec enim est causa finalis legati, quia cohaeret legato, & ex ea fuit motus testator ad disponendum, iuxta notata per *Bart.in l.demonstratio falsa. §. quod autem.ff.de condit. & demonstr.* licet ergo post factum huiusmodi legatũ ex praedicta causa, & post plura in eodem testamento disposita ex interuallo in mentem testatoris venerit substitutio ad fauorem hospitalis, & hoc ei prae-

præbuerit occasionem cogitandi, seu disponendi de illius renunciatione, mandando quòd legatum peti non possit, nisi prius facta solemni renunciatione, &c. ac inde testator apposuerit hanc conditionem, siue modum; tamen cum stante dicta causa finali esset relicturus, non refert, quòd modus, siue conditio defecerit, quia propterea non cessat legatum, vt per *Bertrand.cons.171.num.8 in fin.& num.9.vol.2.* vltra quòd istud onus renunciationis, siue sit conditio, siue modus, fuit appositum solùm petioni, cum declarauerit testator, quod hospitale non posset petere aliquid de legato, nisi prius renunciauerit: non autem est appositum substantiæ ipsius legati, *Bal.cons.478.num.1. vers. in contrarium,lib.1.* quo legatum fuit prius factū absque aliqua conditione, aut modo, siue onere renunciandi, & quòd propterea erat purum, iuxta notata per *Surd. cons.268. num.55. & 61.* & sic renunciatio non fuit causa legandi, nec modus, aut conditio substantiæ legati adiecta, sed importat solum grauamen, vt legatum peti non possit, nisi facta renunciatione.

3 Cum igitur huiusmodi grauamen sit sublatum per renunciationem factam in vita Cardinalis, quæ etiam, quatenus opus sit, potest de nouo fieri cessante onere petitioni adiecto, remanet legatum omnino purum, & potest peti tanquam impedimento de medio sublato, nec obstat amplius exceptio de modo, siue onere, aut conditione non impleta, exequutionem, & petitionem legati impediente, *Bald.cons.478.*

Quamuis autem pro obtinenda huiusmodi renūciatione Cardinalis in vita transegerit, & soluerit libras quinquaginta millium, tamen hoc non potest nocere hospitali respectu legati, cuius causa finalis, vt dictum est, non fuit talis renunciatio, in cuius remunerationem, seu potius loco eleemosynæ, placuit Cardinali dictam summam erogare, licèt id non sine causa, imò potius cum misterio factum fuerit, vt scilicet Cardinalis & eius hæredes essent certi, & securi, quod hospitale, quod in perpetuum durare potest, non posset amplius substitutionem, aut aliud super eius hæreditate prætendere; cum enim esset in arbitrio hospitalis, vel petere legatum, & renunciare substitutioni, vel abstinendo à legato expectare casum substitutionis, & conseruare priora iura, quæ ei vigore donationis competebant, voluit Cardinalis huiusmodi facultatem hospitali competentem pretio redimere ad effectū se, & suos hæredes assecurandi, quòd hospitale legatum acceptare debuisset, ita vt non posset amplius vllo vnquam tempore substitutionem vigore donationis prætendere, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Cæsaraugustana Iurisdictionis.

Mercurij 5.Februarij 1609.

DECISIO CCVIII.

Replicata est supra in 1.part. recent. decis.174. & penes Marches. de Commiss. part.3.fol.152.

R. P. D. SACRATO,
postea S.R.E. Cardinali.

Anconitana Spolij.

Lunæ 9.Februarij 1609.

ARGVMENTVM.

Fideiussor vsufructuarij, quòd finito vsufructu bona restituet, non censetur obligatus, quando bona sunt restituenda per enunciationem vsufructuarij, sed solùm per mortem.

SVMMARIVM.

1 *Vsufructuarius in testamento relictus non potest cogi ad restituendum bona, nisi post ipsius mortē.*
Fideiussor non censetur ad plus obligatus, quàm sit obligatus principalis, ibid.

2 *Vsufructus finitur etiam per renunciationem.*
Fideiussor promittens vsufructuario, quod finito vsufructu bona restituet, non censetur fideiussisse, quando vsufructus finitur per enunciationem, ibid.
Grauatus restituere post tempus potest restituere etiam ante tempus in sui præiudicium, non autem alterius, ibid in fin.
Mandatum relaxatum ad plus eo, quod debetur, nullum, & inualidum est, num.3. ad fin.

DECISIO CCIX.

1 PRO reuocatione mandati A.C. fuit tentum, quia non potuerunt grauari fideiussores finito vsufructu per renunciationem Pieriæ, cum enim Pieria instituta hæres vsufructuaria à marito de tēpore quo dedit istos fideiussores, non posset cogi restituere bona, nisi de tempore mortis suæ, *§.finitur, instit. de vsufr. & fin. de pignor. & gloss. in l. post mortem, verb. restituere. C. de fideicomm.* sequitur quod nec ante mortē ipsius Pieriæ fideiussores fuerint obligati, cum non possit ad plus obligari fideiussor, quàm ipsemet principalis, *§. fideiussores,instit.de fideiuss. l.Græcè, §.illud, & l.hi qui accessionis.ff.de fideiuss. Ang.cons.286.n.2. vers.& si aliud.*

2 Non obstat quòd fideiussores simpliciter se obligauerint finito vsufructu, & vsusfructus finiatur etiam per renunciationem, *§.fin instit.de vsufr.* quia respondetur, quod iste finis non procedit ex causa antiqua, sed ex noua, & merè voluntaria ipsius renunciantis, *Bart.in l. post mortem, nu.4.* vbi etiam latè *Stebard. nu.9. C.de fideicom.* promissio autem fideiussorum debet intelligi de fine procedente ex causa antiqua, & quæ vigebat tēpore eorum obligationis, *Afflict. dec.328. num.4 Natt. cons.548. num.21. & seq.* cum alijs per *decis. Pedem.91.n.3.* & similiter debet intelligi de fine vsusfructus processuro ex causa necessaria, non voluntaria, argumento text.cum sua materia *in l.si dictum fuerit. §.si compromisero, vers. nulla enim necessitate cogente.ff.de euict.* & facit quia grauatus restituere post tempus licet possit ante tempus restituere quoad sui præiudicium, hoc tamen non potest facere in præiudicium illorum, quorum interest ne fiat talis restitutio, *Bart.in l.3.§.qui fideicommissariam in fin. ff de hæred. instit.*

3 Respectu etiam Pieriæ videbatur mandatum inualidum, & excessiuum, quia fuit relaxatum pro scutis 225.de quibus non constat, quod essent penes Pieriam, quæ ex transactione non tenebatur restituere,

ſtituere, niſi quæ ſupereſſent redditis rationibus de exactis per eam, vel de eius ordine, quinimò datur ſumus illam ſummam ſcutor. 225. perueniſſe ad q. Franciſcum maſculum, non ſolum ex partita libri Innocentij Ciamburlani, quàm etiam illorum de Rigrettis. Et rurſus dicebatur non poſſe negari exceſſum, cum mandatum fuerit relaxatum etiam pro penſione illorum, ad quorum fauorem non eſt facta ceſſio vſusfructus, & ſic continet plus debito, quod ſufficit ad annullandum mandatum in totum. *Pat.decis.323.num.2. lib.1.* & fuit dictum in *Salamantina penſionis 9. Maij 1583.coram Bubalo*, quæ eſt inter *impreſſ. diuerſ.221.nu.1. par.2.& in Melfien.ſpoliorum 11.Octobr.1586. coram Cautuccio*, quæ ſimiliter eſt inter *impreſſ.diuerſ.33.n.6. par.2.* vbi teſtatur de communi.

R. P. D. SACRATO.
Poſtea S.R.E. Cardinali.

Anconitana Pecuniaria.

Veneris 13. Februarij 1609.

DECISIO CCX.

Impreſſa eſt apud Farinac. lib.2. conſil. alias part.5. diuerſ.decis.268.

R. P. D. SACRATO
poſtea S.R.E Cardinali.

Ariminen̄ deuolutionis bonorum.

Lunæ 16. Februarij 1609.

DECISIO CCXI.

Impreſſa eſt apud Marcheſ.de Commiſſ.par.1.566. & replicata ab eodem in eadem parte fol.959. & poſt Mangil.de ſubſtat.decis.100.

R. P. D. SACRATO
deindè S.R.E.Cardinali.

Pacen. Decimarum.

Die 27. Februarij 1609.

ARGVMENTVM.

In hac deciſione, ſeu potius diſcurſu adducuntur iura, & rationes pro, & contra in illa quæſtione, an ſcilicet, & quando Epiſcopus poſſit exigere decimas ex prædijs exiſtentibus intra limites ſuæ diœceſis in præiudicium parochi.

SVMMARIVM.

2 *Decimæ in diœceſi Epiſcopi exiſtentes ſpectant ad Epiſcopum, quando parochus non eſt in cauſa, declara, vt num.13.*

3 *Decimæ ſpectant ad Epiſcopum, quando incertum eſt, quod prædium, de cuius decimatione agitur, ſit intra limites parochiæ, declara, vt nu.13.*

5 *Decimarum pars, quando exigitur ab Epiſcopo ex aliquo prædio, Epiſcopus habet fundatam intentionem in reſiduo decimarum eiuſdem prædij, declara, vt num.13.*

7 *Epiſcopus dempta quarta, regulariter non habet fundatam intentionem in decimis exiſtentibus in ſua diœceſi, declara, vt num.12.*

8 *Argumentum à communiter accidentibus validũ eſt in iure, illudq. præſumitur factum, quod magis communiter fieri ſolet, declara, vt num.12.*

9 *Decimæ ex prædijs exiſtentibus intra duas parochias præſumuntur communes vtriuſque parochiæ, declara, vt num.12.*

10 Alioquin, *dictio importat negatiuam, & exponitur, id eſt, ſi non, declara, vt num.12.*

Negatiua probanda eſt ab eo, cuius intentionis eſt fundamentum. num.10.

11 *Epiſcopus non poteſt prætendere decimas exiſtentes in ſua diœceſi in præiudicium parochi, niſi facta diligenti inquiſitione, de quo, declara, vt num. 12.*

DECISIO CCXII.

REPROPOSVI dubium aliàs ad fauorem D.
Comitis reſolutum, an Epiſcopus, & Capi-
1 tulum habeant fundatam intẽtionem de iure com-
muni ſuper integris decimis in caſu, de quo agitur.
Pro D. Epiſcopo ponderabatur,

2 Primò deciſiones in cauſa *Poſſonen. decimarum 25.Martij 1591.coram Illuſtriſſ.Mantica, & in Pampilonen.decimarum 14.Ianuarij 1591. coram D.Comitulo, Caputaq. decis.340.part.3.* ex quibus videtur firmari regula, quod quandocumque parochus non eſt in cauſa, Epiſcopus habet fundatam intentionem.

3 Secundò & propriùs in terminis, *cap. quoniam, de decim.* allegabantur *Anch. ibi, num.4. Anan. in c.cum contingat, num.8.verſ. aliquando non apparet*, & ibi *Card.num.4.verſ.quandoque neſcitur, eo tit.Imol.c. fin.nu.2. verſ.item vera, vt lit.pend. Andr.Hiſp.tract. de decim.q.15.num.8.* qui intelligunt *d.c.quoniam*, intrare ad fauorem Epiſcopi ſemper, quod eſt incertum, an prædium, de cuius decimatione agitur, ſit intra limites alicuius parochiæ: in caſu autem propoſito ſatis videbatur eſſe incertum, ex quo non conſtat in actis quod prædium ſit in aliqua parochia.

4 Tertiò indiuiduo allegabatur *Rota in cauſa Oſcen̄ decimarum coram D.de Rubeis, & in Carthaginen. decimarum 23.Iunij 1588. coram Orano.*

5 Quartò prædicta videbantur procedere magis de plano in hoc caſu, quia Epiſcopus ex tenuta, de qua agitur, recipit tertiam partem decimarum, ex quo videbatur eius intentio fundata quoad reliquũ, niſi perſona capax doceat ſe eſſe in poſſeſſione d. partis teſtantis, ad *Fel.in c.auditis, in 3.declaratione, verſ.idem in præteritis. de præſcript.* latè *Cephal.conſ. 367.num.15.& ſeq.*

6 Quintò informantes pro D. Comite videbantur admittere, quòd tenuta ſit in nullius parochia, eo ipſo quod dicunt quoddam eremitorium, quod modo eſt in hac tenuta, fuiſſe antiquitus parochiam; cum enim certum ſit curam animarum ad præſens non exerceri in d.eremitorio, ſequitur quod tenuta remanſerit in nullius parochia, & ſic fundata intentio Epiſcopi videtur quoad *c.quoniam, de decim.*

7 In contrarium ad fauorem D. Comitis ponderabatur. Primò, quòd iura non ſimpliciter, nec indiſtinctè dant decimas Epiſcopo, ſed in quibuſdam tantum caſibus, vt patet ex *Rebuff. de decim. q.7. per totam*, cum alijs in deciſ. allegatis. Quinimò dempta quarta regula negatiua contra Epiſcopum poteſt conſtitui argum. à ſufficienti partium enumeratione, *cap. conquærente, de off. ordin.* ſi igitur

habet

habet regulam contra se, debet probare limitationem, & casum specialem, alias succumbere debet, Gozad cons. 59. num. 5. vers. qui qui ergo, lib. 4.

Secundò dicebatur valere argumentum à communiter accidentibus, & illud præsumi factum quod magis communiter fieri solet, Syluan. cons. 68. n. 8. Cotta in memor. in verb. facta præsumuntur. Cùm igitur communiter videamus parochias esse distinctas, oritur præsumptio, quod tenuta, de qua agitur, sit sub parochia distincta, & consequenter non intrat c. quoniam, de decim. & eo magis, quia in diœcesi Pacen. & aliæ parochiæ sunt distinctæ, vnde sit verisimile, quòd locus illius tenuræ sit & ipse distinctus, arguendo à consuetudine speciali, ex not. in l. alimenta. §. 1. ff. de alim. & cibar. leg.

Tertiò dicebatur ex testibus examinatis pro Comite apparere, quòd locus tenutæ est situs intra duas parochias, vnde cessat præsumptio quod remanserit in nullius parochia, & potius præsumitur communis inter dictas parochias, ad tradit. per Cæpol. de seruit. vrb. præd cap. 40. num. 9. & in specie ad effectum decimarum videntur sentire, Ioann. Andr in d. cap. quoniam, nu. 2. Anchar. num. 4. cum alijs in decis. alleg.

Quartò ponderabatur natura dictionis alioquin, de qua in d. cap. quoniam, quæ de sui natura importat negatiuam, idest, si non sunt, & ita illam exponunt ibi Innoc. Io. Andr. Abb. Butr. & alij. Cùm igitur negatiua sit fundamentum intentionis Episcopi, videtur quod onus eam probandi illi incumbat, ex tradit cumul per Gabr. de prob. concl. 6. per totam.

Quintò in terminis cap. quoniam, de decimis, ponderabatur Hostien. super d. cap. ibi, facta tamen diligenti inquisitione, secundum terminos cap. cum causam, de prob. & cap. 1. de relig. dom. Cùm igitur processu minimè appareat Episcopum fecisse hanc diligentiam, non videtur quod possit decimas sibi ita ex abrupto imbursare, ne aliàs laicus cogatur soluere duobus, nempe & ipsi Episcopo & parocho, quandocumque superuenient.

Differendo pro prima opinione ad primum huius secundæ argumentum respondebatur, regulam se intelligendam in casibus, & locis in quibus sūt distinctæ parochiæ, cæterum si non doceatur parochiam esse distinctam, non posse dici, regulam esse contra Episcopum. Ad secundum dicebatur non sufficere pro exclusione Episcopi dare argumenta, distinctionis parochiarū, sed requiri qp parochus effectualiter sit in causa, ex alleg. in primo Episcopi fundamento. Ad tertium respondetur dictas doctrinas procedere si verè constat locum esse intra limites alicuius parochiæ, & ignoratur intra quam, vel pro qua portione, secus cessante certitudine, quod verè sit intra duas parochias. Ad quartum dicitur Episcopum non se fundare in negatiua, sed in hac affirmatiua quod tenuta est in sua diœcesi, quæ sufficit, nisi habens potiora iura, idest, parochus veniat in causam. Ad quintum respondetur Hostien. & multo minus text. dicere vt inquisitio fiat indicialiter, & ideo sufficere extraiudicialem, quæ præsumitur facta, Abb. cons. 41. num. 2. lib. 2. Put. decis. 144. num. 2. lib. 2.

Differentes pro secunda opinione ad allegatas decisiones in primo fundamento respondebant, decisionem Possanien. intelligi debere secundum iura ibi allegat, quæ quidem iura non faciunt ad casum, de quo agitur. Ad Pampilonen. coram D. Comitulo dicebatur procedere quandocūque Episcopus venit ad causam ratione tuitionis, secus si ad propriam vtilitatem, inter quos casus sit magna differentia, cum in primo casu Episcopus non teneatur probare; in secundo verò sic, vt latè fuit dictum in causa Regien. prioratus 25. Iunij 1605. coram R. P. D. meo Coccino, eodem modo tollebatur decis. Caputaq. 340. par 3. Ad secundum motiuum quod text. in c. quoniam, habeat locum ad fauorem Episcopi semper quando est incertum, quod locus sit in alicuius parochia, dicebatur, conclusionem posse esse veram, sed negabatur posse dici incertum, ex hoc solum quod non sit certum ex actis, nisi supponamus per antecedēs illud de quo quæritur, hoc est D. Comitem teneri facere certū ex actis, quod locus sit in alicuius parochia; negatiua enim siue incertitudo ita demum videtur probata ex reuolutione actorum, si ex illis debuit constare de affirmatiua, aliàs secus, Ruin. cons. 35 nu. 18. in fine, vers. ad istud respondetur, lib. 1. & hoc in effectu voluit dicere Hostien. d. c. quoniam, ibi, si incertum est de cuius parochia sint, &c. facta tamen diligenti inquisitione, secundum not. in c. 1. de relig. dom. ib. c. causam quæ, de prob. quasi velit dicere, non est incertum ex hoc solum, quod non appareat de certitudine limitum, sed ita demum, si facta diligenti inquisitione iuxta terminos dd. iurium limites certi nō appareant. Ad decis. Oscen & Carthaginen. de quibus in tertio Episcopi fundamēto, dicebatur decisionem Oscen. satis obscurè loqui, & nihil aliud allegare, quàm text. in d. c. quoniam, vnde iuxta illius terminos declarandos ex regulis supra firmatis esse intelligendum: in casu vero decis. Carthaginen. coram Orano dicebatur ibi adfuisse pro parte Episcopi possessionem decimarum, quæ nimirum si illum liberabat ab onere probandi, cum in hoc nullam haberet iuris resistentiam. Ad quartū de possessione Episcopi super tertia parte decimarum respondebatur argumentum procedere quādo ille qui possidet partem, habet titulum, & causam vniuersalem, aliàs intrat conclusio, tantū præscriptum, quantum possessum, iuxt. not. in c. cum contingat, de decim. In casu vero proposito negatur titulus vniuersalis Episcopi, nisi præsupponatur illud, de quo quæritur hoc est, locum esse in nullius parochia, & ideo intrare text. ad fauorem Episcopi imò datur fumus de titulo particulari ex donationibus Regibus Hispan. factis, & assignationibus per eos factis Cathedralibus de tertia parte decimarum. Item respondebatur, conclusionem procedere quando quis decimat vnam partem prædij, vel vnam speciem fructuum, & cōuenrus negat dare decimam de reliquo, in quo videtur habere præsumptionem iuris contra se, nempe quod prædium sit pro vna parte decimatorium, pro alia vero non; in casu verò proposito dicit Comes illam decimam, quam percepit Episcopus, & vocat tertiam partem, esse integram decimam, & in hoc nullam adesse iuris resistentiam, cum agatur de quota, non de substantia ipsius decimæ, iuxta distinctionem Rebuf. quæst. 13. nu. 56. nec esse verū, quod ipse Comes prætendat reliquam tanquam decimam, cum tota tenuta sit sub eius dominio & possessione, & ideo non possit sibi esse decimatorium, sicut de seruitute dicitur in l. si quis ædes. ff. de seruit. vrban. præd. Ad vltimum respondetur non esse bonam

stituere, nisi quæ superessent redditis rationibus de exactis per eam, vel de eius ordine, quinimò datur summus illam summam scutor. 225. peruenisse ad q. Franciscum masculum, non solum ex partita libri Innocentij Ciamburlani, quàm etiam illorum de Rigrettis. Et rursus dicebatur non posse negari excessum, cum mandatum fuerit relaxatum etiam pro pensione illorum, ad quorum fauorem non est facta cessio vsusfructus, & sic continet plus debito, quod sufficit ad annullandum mandatum in totum. *Vat. decis. 323. num. 2. lib. 1.* & fuit dictum in *Salamantina pensionis 9. Maij 1583. coram Bubalo*, quæ est inter *impress. diuers. 221. nu. 1. par. 2. & in Melfien. spoliorum 11. Octobr. 1586. coram Cantuccio*, quæ similiter est inter *impress. diuers. 33. n. 6. par. 2.* vbi testatur de communi.

R. P. D. SACRATO.
Postea S.R.E. Cardinali.

Anconitana Pecuniaria.

Veneris 13. Februarij 1609.

DECISIO CCX.

Impressa est apud Farinac. lib. 2. consil. alias part. 5. diuers. decis. 268.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Arimineñ deuolutionis bonorum.

Lunæ 16. Februarij 1609.

DECISIO CCXI.

Impressa est apud Marchesi de Commiss. par. 1. 566. & replicata ab eodem in eadem parte fol. 959. & post Mangil. de subhast. decis. 100.

R. P. D. SACRATO
deindè S.R.E. Cardinali.

Pacen. Decimarum.

Die 27. Februarij 1609.

ARGVMENTVM.

In hac decisione, seu potius discursu adducuntur iura, & rationes pro, & contra in illa quæstione, an scilicet, & quando Episcopus possit exigere decimas ex prædijs existentibus intra limites suæ diœcesis in præiudicium parochi.

SVMMARIVM.

1 *Decima in diœcesi Episcopi existentes spectant ad Episcopum, quando parochus non est in causa, declara, vt num. 13.*
3 *Decima spectant ad Episcopum, quando incertum est, quod prædium, de cuius decimatione agitur, sit intra limites parochia, declara, vt nu. 13.*
5 *Decimarum pars, quandò exigitur ab Episcopo ex aliquo prædio, Episcopus habet fundatam intentionem in residuo decimarum eiusdem pradij, declara, vt num. 13.*
7 *Episcopus dempta quarta, regulariter non habet fundatam intentionem in decimis existentibus in sua diœcesi, declara, vt num. 12.*
8 *Argumentum à communiter accidentibus validũ est in iure, illudq. præsumitur factum, quod magis communiter fieri solet, declara, vt num. 12.*
9 *Decima ex pradijs existentibus intra duas parochias præsumuntur communes vtriusque parochia, declara, vt num. 12.*
10 Alioquin, *dictio importat negatiuam, & exponitur, id est, si non, declara, vt num. 12.*
Negatiua probanda est ab eo, cuius intentionis est fundamentum. num. 10.
11 *Episcopus non potest pretendere decimas existentes in sua diœcesi in praiudicium parochi, nisi facta diligenti inquisitione, de quo, declara, vt num. 12.*

DECISIO CCXII.

REPROPOSVI dubium alias ad fauorem D. Comitis resolutum, an Episcopus, & Capi-
1 tulum habeant fundatam intentionem de iure communi super integris decimis in casu, de quo agitur. Pro D. Episcopo ponderabatur,
2 Primò decisiones in causa *Possonen. decimarum 25. Martij 1591. coram Illustriss. Mantica, & in Pampilonen. decimarum 14. Ianuarij 1591. coram D. Comitulo, Caputaq. decis. 340. part. 3.* ex quibus videtur firmari regula, quod quandocumque parochus non est in causa, Episcopus habet fundatam intentionem.
3 Secundò & propriùs in terminis, *cap. quoniam, de decim.* allegabantur *Anch. ibi, num. 4. Anan. in c. cum contingat, num. 8. vers. aliquando non apparet*, & ibi *Card. num. 4. vers. quandoque nescitur, eo tit. Imol. c. fin. nu. 2. vers. item vera, vt lit. pend. Andr. Hisp. tract. de decim. q. 15. num. 8.* qui intelligunt *d. c. quoniam*, intrare ad fauorem Episcopi semper, quod est incertum, an prædium, de cuius decimatione agitur, sit intra limites alicuius parochiæ: in casu autem proposito satis videbatur esse incertum, ex quo non constat in actis quod prædium sit in aliqua parochia.
4 Tertiò indiuiduo allegabatur *Rota in causa Oscen. decimarum coram D. de Rubeis, & in Carthaginen. decimarum 23. Iunij 1588. coram Orano.*
5 Quartò prædicta videbantur procedere magis de plano in hoc casu, quia Episcopus ex tenuta, de qua agitur, recipit tertiam partem decimarum, ex quo videbatur eius intentio fundata quoad reliquũ, nisi persona capax doceat se esse in possessione d. partis testantis, ad *Fel. in c. auditis, in 3. declaratione, vers. idem in præteritis. de præscript.* latè *Cephal. consil. 367. num. 15. & seq.*
6 Quintò informantes pro D. Comite videbantur admittere, quòd tenuta sit in nullius parochia, eo ipso quod dicunt quoddam eremitorium, quod modo est in hac tenuta, fuisse antiquitus parochiam; cum enim certum sit curam animarum ad præsens non exerceri in d. eremitorio, sequitur quod tenuta remanserit in nullius parochia, & sic fundata intentio Episcopi videtur quoad *c. quoniam, de decim.*
7 In contrarium ad fauorem D. Comitis ponderabatur. Primò, quòd iura non simpliciter, nec indistinctè dant decimas Episcopo, sed in quibusdam tantum casibus, vt patet ex *Rebuff. de decim. q. 7. per totam*, cum alijs in decis. allegatis. Quinimò dempta quarta regula negatiua contra Episcopum potest constitui argum. à sufficienti partium enumeratione, *cap. conquærente, de off. ordin.* si igitur habet

habet regulam contra se, debet probare limitationem, & casum specialem, alias succumbere debet, *Gozad.conf.59.num.5.verf.qui qui ergo, lib.4.*

8 Secundò dicebatur valere argumentum à communiter accidētibus, & illud præsumi factum quod magis communiter fieri solet, *Syluan. conf.68. n.8. Cotta in memor.in verb.facta præsumuntur.* Cùm igitur communiter videamus parochias esse distinctas, oritur præsumptio, quod tenuta, de qua agitur, sit sub parochia distincta, & consequenter non intrat *c.quoniam, de decim.* & eo magis, quia in diœcesi Pacen. & aliæ parochiæ sunt distinctæ, vnde fit verisimile, quòd locus Illius tenutæ sit & ipse distinctus, arguendo à consuetudine speciali, ex *notat. in l. alimenta. §.1.ff.de alim. & cibar. leg.*

9 Tertiò dicebatur ex testibus examinatis pro Comite apparere, quòd locus tenutæ est situs intra duas parochias, vnde cessat præsumptio quod remanserit in nullius parochia, & potius præsumitur communis inter dictas parochias, ad tradit.per *Cæpol. de seruit. vrb.præd cap.40. num. 9.* & in specie ad effectum decimarum videntur sentire, *Ioann. Andr.in d.cap.quoniam, nu.2. Anchar. num.4.* cum alijs in decis. alleg.

10 Quartò ponderabatur natura dictionis *alioquin*, de qua *in d.cap.quoniam*, quæ de sui natura importat negatiuam, idest, si non sunt, & ita illam exponunt ibi Innoc.Io.Andr.Abb.Butr.& alij. Cùm igitur negatiua sit fundamentum intētionis Episcopi, videtur quod onus eam probandi illi incumbat, ex latè cumul.per *Gabr. de prob. concl.6. per totam.*

11 Quintò in terminis *cap quoniam, de decimis*, pōderabatur *Hostien.* super *d.cap.ibi, facta tamen diligenti inquisitione*, secundum terminos *cap. cum causam, de prob. & cap.1.de relig. dom.* Cùm igitur ex processu minimè appareat Episcopum fecisse hanc diligentiam, non videtur quod possit decimas sibi ita ex abrupto imbursare, ne aliàs laicus cogatur soluere duobus, nempe & ipsi Episcopo & parocho, quandocumque superuienti.

12 Differendo pro prima opinione ad primum huius secundæ argumentum respondebatur, regulam esse intelligendam in casibus, & locis in quibus sūt distinctæ parochiæ, cæterum si non doceatur parochiam esse distinctam, non posse dici, regulam esse contra Episcopum. Ad secundum dicebatur non sufficere pro exclusione Episcopi dare argumenta diuisionis parochiarū, sed requiri q parochus effectualiter sit in causa, ex alleg.in primo Episcopi fundamento. Ad tertium respondetur dictas doctrinas procedere si vetè constat locum esse intra limites alicuius parochiæ, & ignoratur intra quam, vel pro qua portione, secus cessante certitudine, quod verè sit intra duas parochias. Ad quartum dicitur Episcopum non se fundare in negatiua, sed in hac affirmatiua quod tenuta est in sua diœcesi, quæ sufficit, nisi habens potiora iura, idest, parochus veniat ad causam. Ad quintum respondetur Hostien. & multo minus text. dicere vt inquisitio fiat iudicialiter & ideo sufficere extraiudicialem, quæ præsumitur facta, *Abb.conf.41 num.2. lib.2. Put.decis.144. num.2. lib.2.*

13 Differentes pro secunda opinione ad allegatas decisiones in primo fundamento respondebant, decisionem Possanien. intelligi debere secundum iura quæ allegat, quæ quidem iuta non faciunt ad casum, de quo agitur. Ad Pampilonen. coram D. Comitulo dicebatur procedere quandocūque Episcopus venit ad causam ratione tuitionis, secus si ad propriam vtilitatem, inter quos casus sit magna differentia, cum in primo casu Episcopus non teneatur probare; in secundo verò sic, vt latè fuit dictum in causa *Regien. prioratus 25.Iunij 1605.coram R.P.D.meo Coccino*, eodem modo tollebatur *decis.Caput aq.340. par 3.* Ad secundum motiuum quod tex. *in c. quoniam*, habeat locum ad fauorem Episcopi semper quando est incertum, quod locus sit in alicuius parochia, dicebatur, conclusionem posse esse veram, sed negabatur posse dici incertum, ex hoc solum quod non sit certum ex actis, nisi supponamus per antecedēs illud de quo quæritur, hoc est D. Comitem teneri facere certū ex actis, quod locus sit in alicuius parochia; negatiua enim siue incertitudo ita demum videtur probata ex reuolutione actorum, si ex illis debuit constare de affirmatiua, aliàs secus, *Ruin.conf.35 nu.18.in fine, verf. ad illud respondetur, lib.1.* & hoc in effectu voluit dicere *Hostien. d.c.quoniam*, ibi, *si incertum est de cuius parochia sint, &c. facta tamen diligenti inquisitione*, secundum *not. in c.1.de relig. dom. ib. c.causam quæ, de prob.* quasi velit dicere, non est incertum ex hoc solum, quod non appareat de certitudine limitum, sed ita demum, si facta diligenti inquisitione iuxta terminos dd. iurium limites certi nō appareant. Ad decis. Oscen & Carthaginen. de quibus in tertio Episcopi fundamēto, dicebatur decisionem Oscen. satis obscurè loqui, & nihil aliud allegare, quàm text.in *d.c.quoniam*, vnde iuxta illius terminos declarandos ex regulis supra firmatis esse intelligendum; in casu vero decis. Carthaginen. coram Orano dicebatur ibi adfuisse pro parte Episcopi possessionem decimarum, quæ nimirum si illum liberabat ab onere probandi, cum in hoc nullam haberet iuris resistentiam. Ad quartū de possessione Episcopi super tertia parte decimarum respondebatur argumentum procedere quādo ille qui possidet partem, habet titulum, & causam vniuersalem, aliàs intrat conclusio, tantū præscriptum quantum possessum, *iuxt.not. in c. cum contingat, de decim.* In casu vero proposito negatur titulus vniuersalis Episcopi, nisi præsupponatur illud, de quo quæritur hoc est, locum esse in nullius parochia, & ideo intrare text. ad fauorem Episcopi imò datur funus de titulo particulari ex donationibus Regibus Hispan. factis, & assignationibus per eos factis Cathedralibus de tertia parte decimarum. Item respondebatur, conclusionem procedere quando quis decimat vnam partem prædij, vel vnam speciem fructuum, & cōuentus neget dare decimam de reliquo, in quo videtur habere præsumptionem iuris contra se, nempe quod prædium sit pro vna parte decimatorium, pro alia vero non; in casu verò proposito dicit Comes illam decimam, quam percepit Episcopus, & vocat tertiam partem, esse integram decimam, & in hoc nullam adesse iuris resistentiam, cum agatur de quota, non de substantia ipsius decimæ, iuxta distinctionem *Rebuf.quæst.13.nu.56.* nec esse verū, quod ipse Comes prætendat reliquam tanquam decimam, cum tota tenuta sit sub eius dominio & possessione, & ideo non possit sibi esse decimatorium, sicut de seruitute dicitur in *l. si quis ædes. ff. de seruit.vrban.præd.* Ad vltimum respondetur non esse bonam

bonam consequentiam, cura animarū ampliùs non exerceretur; ergo est suppressa parochia, cum potuerit, vel esse vnita alteri parochiæ, vel remanere parochia habitu, quo casu ratione tituli induceretur incompatibilitas cum Episcopatu, vt in specie fuit decisum in causa *Pampilonen. decimarum* 13. *Decemb.* 1592. *coram Illustriss. Pamphilio, & in Pampilonen. de Stella* 14. *Decemb.* 1598. *coram Seraphino.* Et hæc per modum discursus fuerūt per Dominos ponderata absque eo, quod pro tunc intelligerent aliquid firmare, nec in genere, nec in specie.

Supra in hac parte habetur altera decisio in hac causa sub 15. *Decembr.* 1608. *coram eodem Card. Sacrato est decisio* 201. *& infra adest alia sub die* 29. *Martij* 1610. *coram eodem est decisio* 270.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Romana de Vellis.

Lunæ 9. *Martij* 1609.

ARGVMENTVM.

Remedium *l. diffamari, C. de ingenuit, & manumiss.* non datur, nisi pro parte agentis probata possessione, & interesse, ac etiam aduersarij diffamatione, & iactatione.

SVMMARIVM.

2 *Remedium* l. diffamari, C. de ingenuis, & manumiss. *non datur nisi probata diffamatione, interesse, & possessione agentis.*

3 *Actor dicitur qui alium ad iudicium prouocat. Contradictor legitimus dicitur is, qui ad causam est citatus, ibid.*

DECISIO CCXIII.

1 FABIVS, & fratres de Vellis asserentes se vel vocatos ad fideicommissum q. Felicis de Vellis, & possidere vnam domum, & alia bona valoris scutorum 5000. & vltra, & ad eorum aures peruenisse, quod Tiberius de Vellis eorum patruus se iactauerat, & iactabat velle eos super dictis bonis molestare, necnon asserentes se intendere vigore d. fideicommissi agere contra varios detentores, & occupatores bonorum ad se spectantium vigore dicti fideicommissi Felicis per dictum Tiberium alienatorum obtinuerunt mihi committi contra d. Tiberium, omnesq. alios &c. causam, & causas dicti fideicommissi, & recuperationis dictorum bonorū, necnon iactationum, & molestationum prædictarū, cum clausula, *quam & quas*, vnà cum toto negotio principali illisq. annexis, &c. cuius quidem commissionis vigore fuit per dictos fratres citatus Tiberius, & ab inde citra nihil pro illorum parte fuit in actis deductum. Quare Tiberius cum ad expeditionem causæ properaret, petijt dubium an sibi esset danda sententia absolutoria: sed cum & ipsi fratres eandem absolutoriam prætenderent, dedi dubium, cuinam danda esset absolutoria? & cum fratres pluries citati non comparerent, illud Tiberio tantum informante, & quidem ad sui fauorem obtinente, proposui.

2 Fundamentum resolutionis fuit, quia duæ causæ videntur commissæ ad instantiam fratrum. Altera iactationis contra Tiberium super domo, & stabilibus ab eis possessis; altera verò super repetitione bonorum fideicommisso q. Felicis subiectorum, & per Tiberium malè alienatorum. Quantum ad primam visum fuit posse dari absolutoriam Tiberio, tū quia fratres non probarunt diffamationem, prout probare tenebantur *Roman. cons.* 53. *nu.* 1. *vers. aut ipse venditor. Boer. decis.* 255. *num.* 1. *vers. quæ probatio. Couar. var. resol. lib.* 1. *cap.* 18 *nu.* 2. *vers. illud sani. Gabr. de action. conclus. fin. num.* 24. *Gail. obser.* 10. *nu.* 7. & 8. tum etiam, quia non probarunt assertam eorum possessionem, & interesse, *Aret. cōsil.* 68. *nu.* 6. *vers. præterea posito. Gabr. d. concl. fin. num.* 38. *Rota in Toletana quintæ partis fructuum* 27. *Iunij* 1584 relata inter *diuers. impress. decis.* 801. *par.* 1. & *in Mediolanen. bonorum* 18 *Mart.* 1594. *corā Illustriss. Millino*, & præfixio termini, de qua per Boer. post Bald. & alios *d. decis.* 255. *nu* 9. satis videtur impleta per seruationem terminorum substantialium factam à Tiberio coram me, de quibus post *Vestr. in sua praxi c.* 2. *lib.* 5.

3 Quantum ad secundum caput, de bonis scilicet fideicommisso q. Felicis subiectis, & per Tiberium, vt asserebatur, alienatis, res minorem videbatur habere difficultatem; nam isti fratres sine dubio sunt actores cùm priùs prouocauerint ad iudicium, *l. in tribus, ff. de iud. Roman. cons.* 217. *num.* 1. *Afflict. decis.* 268. *in fine. Dec. cons.* 487. *nu.* 10. *in princ.* & 668. *in fine*, & consequenter illis non probantibus assertum fideicommissum, legitimationem personarum, identitatem bonorum, & alia requisita, reus venit absoluendus, *l. qui accusare. C. de eden. cap. fin. de iur. iur. Caputaq. decis.* 11. *nu.* 1. *par.* 1. & nec videbatur dubitandum de interesse Tiberij, tum quia eius interest ne bona vindicentur ab illis, quibus vendidit, ne postea conueniatur pro euictione, tum quia fratres citando Tiberium, fecerunt illum legitimum contradictorem, etiamsi aliàs non esset, *Dec. in l. fin. nu.* 45. *C. de edict. Diu. Adr. Felin.* post *Innoc. in c. cum inter. num.* 11. *vers. tamen fallit, de iud. Menoc.* post relatos, *de adipiscen remed.* 4. *n.* 61

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.

Lucana bonorum.

Veneris 13. *Martij* 1609.

ARGVMENTVM.

De legato conditionali, quando censeatur ademptum conditione non impleta facto tertij? Est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

1 *Legatum factum post mortem filiorum testatoris mortuis filijs solui debet legatario.*

2 *Legatum purum non potest per testatorem adimi ex facto alterius sine iusta causa, num.* 3.

3 *Legatum sub conditione relictum conditione non impleta, non debetur, etiam quod implementum conditionis pendeat ex facto tertij, declara, vt ibi.*

4 *Legatum dicitur conditionale per conditionem adiectam ademptioni legati, etiam quòd aliàs videretur purè relictum, declara, vt ibi.*

Conditio apposita dispositioni perfectæ non impedit acquisitionem, ibid.

5 Recadere *verbum quid significet.*

7 Ha-

7 *Hæredem, vel legatarium non repelli ex facto, vel omissione alterius, in dubio testatorem voluisse præsumendum est.*

Capellaniæ institutio & administratio pertinet ad ordinarium, & superiorem, ibid.

DECISIO CCXIV.

1 RECESSERVNT Domini à decisis coram Illustrissimo D. Cardinale Pamphilio tunc Rotæ Auditore die 5. Decembris 1603. & dixerunt Priorem Sancti Michaelis de Corilia habere super bonis, de quibus agitur, fundatam intentionem. Peregrinus siquidem testator post suam, suorumque filiorum mortem, legauit sua bona altari Sancti Nicolai, vnito Prioratui Sancti Michaelis, ideoque per obitum testatoris, & eius filiorum, fuit fundata Prioris intentio. *leg final.* ibique *glos. C. de sacros. Eccles.*

2 Non obstat quod in testamento additum fuerit, vt si dictum altare Sancti Nicolai impetraretur, eadem bona recaderent ad Monasterium Sancti Romani, quodque de anno 1531. impetratio fuerit facta per quendam Pellonum, etenim cum bona fuerint purè relicta, ideoque descendentibus testatoris filijs illico altari acquisita fuerint, conditio illa, si altare impetratum fuerit, videtur adiecta ademptioni relicti iam quæsiti, & per consequens cum implementum illius conditionis pendeat ex tertij facto, succedit conclusio, quod relictum purum non potest per testatorem adimi ex alterius facto, saltē sine iusta causa. *l. paterfamilias. ff. de hæred. instit. vbi Bart. num. 2. 3. & 6. Ang. num. 1. Imol. num. 6. Socin. cons. 21. num. 3. lib. 3. Ruin. cons. 122. num. 9. lib. 2. Gabr. cons. 105. num. 11. & 12. lib. 1.*

3 Non obstat *l. si fuerit, §. idem quæri potest. ff. de manumiss. testam.* vbi etiamsi implementum conditionis pendeat ex facto tertij, nihilominus illo non implente legatarius non consequitur legatum, quia fuit responsum illam legem procedere in casu quo conditio apposita est dispositioni, & substantiæ legati, ita vt ante rem quæsitam ad implendum sit, tunc enim cum pendente conditione nihil datum sit. *l. si quis omiss. caus. testam. ff. eod.* nihil etiam adimitur, eueniente conditione, & per consequens non obstat, quod conditio veniat adimplenda ex facto tertij, quoad Honoratum casualis censetur, ac ideo illius defectus facit cessare dispositionem, præcipuè quando etiam acquisitioni dicta conditio fuit adiecta. vt in *d. cap. si ita fuerit*, quam sic declarat *Menoch. cons. 78. num. 3. lib. 1. & Cephal. cons. 52. nu. 5. lib. 1. Socin. d. cons. 21. num. 2.*

4 Non obstat *text. in l. si legatum purè. ff. de adim. leg. & in l. aliquando 105. de condit. & demonstrat.* vbi conditio adiecta ademptioni legati, facit legatum conditionale, etiamsi alias videretur purè relictum, quia eodem modo respōdetur illas leges procedere quando ademptio conditionalis confertur ante ius quæsitum, quo casu datio redditur conditionalis, veluti facta sub contraria conditione, *glos. in d. l. aliquando, Cephal. vbi supra, num. 6. Menoc. num. 10. Couar. in cap. Raynaldus. §. 1. sub num. 7.* in proposito autem conditio vti apposita dispositioni perfectæ non impediuit acquisitionem, iuxta *doctr. Bart. in l. quibus diebus §. Termilius num. 1. ff. de condit. & demonstr.* & propterea confestim mortuis testatoris filijs bona pertinuerunt ad Priorem, qui nec tempus, nec euentum conditionis expectare debebat, ideoque ademptio conditionalis non potest effectum sortiri, quandoquidem illa eueniente bona reperiuntur iam quæsita Prioratui, ita vt facto alterius amitti non possit.

5 Idque etiam colligitur ex verbo *recaderent*, quo vsus est testator, significans videlicet, quod à Priore priuato bona deuenerint ad Conuentum Sancti Romani, ad *not. per Rebuff. in l. silua cedua. §. glans caduca, de verbor. signific. Surd. decis. 232. num. 16.* fuit ponderatum in *causa Bononien. de Pannolinis, 4. Febr. 1602. coram R. P. D. meo Sacrato.*

6 Concurrit quoque mens eiusdem testatoris, quē verisimile est apposuisse istam conditionem dispositioni iam perfectæ, quia sine dubio Prior Sancti Michaelis pro acquirendis prædictis bonis non tenebatur expectare implemētum istius negatiuæ, quod altare non impetraretur, quandoquidem talis negatiua poterat nunquam impleri, cum pro illius implemento requireretur, quod altare impetrare non possit, & tamen impetratio fieri poterat in perpetuum, ideoque quamdiu illa potestas non reducebatur ad actum, bona testatoris remansissent in suspenso, quod non est admittendum.

7 Insuper vltra quod in dubio benignius est hæredem, aut legatarium non repelli ex facto, vel omissione alterius. *l. 2. ff. de his, quæ in testam. l. tales conditiones, ff. de cond. & demonstr. d. l. pater famil. de hæred. instit.* Id etiam magis procedit in hoc casu, in quo conditio ne altare impetraretur, posset haberi per non adiecta, cum sit contra iura canonica disponentia institutionem Capellæ, & eius administrationem ad Ordinarium, & superiorem pertinere. *Innoc. in cap. Lateranen. num. 5. de præben. Abb. in cap. requisisti, de testam. Rot. decis. 10. de testam. in antiq. Alexand. cons. 121. num. 6. lib. 2.* latissimè *Guttier. in repet. l. g. nemo potest, num. 444. & seq. de legat. 1.*

8 Demum dicebant Domini hanc conditionem, si altare impetraretur, esse intelligendam de impetratione valida, & quæ irreuocabiliter possit sortiri effectum, tum quia impetratio non potest dici illa; quæ est nulla, tum quia aliter intelligendo Monasterium Sancti Romani substitutum esset melioris conditionis, quàm Prioratus Sancti Michaelis institutus, ex quo Monasterium posset ad sui libitum priuare Prioratum istis bonis, *interponendo aliquem qui de facto inualidam impetrationem faceret*; valida autem impetratio fieret difficilius, quia Papa non foret facilis in concedendo, cum intelligeret altare esse vnitum. Non est igitur dicendum, quod testator voluerit hanc Monasterio aperire viam, per quam bona, de quibus agitur, auocarentur ab Ecclesia Sancti Michaelis, quam dictus testator magis dilexit. *Illustriss. Mantic. de coniect. vltim. volunt. t. lib. tertio, tit. septimo, numer. primo, Socin. dict. cons. 21. numer. quinto, lib. tertio.* Atque ex his Domini dixerunt intentionem Prioris esse fundatam, An verò illi obstet præscriptio, aut alius temporis lapsus, reseruarunt particulariter videndum, &c.

R. P. D.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel.rec.Gregorio XV.

Bononien. oleorum.

Luna 20 Marty 1609.

DECISIO CCXV.

Est inter eius impress.decis.408.

R. P. D. SACRATO,
postea S.R.E.Cardinali.

Romana attentatorum.

Luna 27. Martij 1609.

ARGVMENTVM.

Ex hac decisione plura colliguntur notabilia, præsertim in materia attentatorum, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Omnis dictio pluralitatem sonat, & de sui natura est vniuersalissima.*

2 *Clausula exequutiua licet non amplient dispositionem, declarant tamen qualis fuerit mens disponentis.*

Inhibitio rotalis an sit iusta, vel iniusta, iudex inferior cognoscere non potest, ibid.

3 *Attentata non excusantur ex eo, quod causa fuerit expressè auocata à iudice.*

Clausula assecurato iudicio, *importat conditionem ibidem.*

Commissio dependens, & consequutiua ad aliam commissionem, iudicatur eadem cum prima commissione, ibid.

Sententia non potest transire in iudicatum, stante nullitate resultante ex actis, ibid. in fine.

DECISIO CCXVI.

1 STANTE commissione mihi directa, in qua pro parte Pernetti, vltra iudicium per eum intentatum contra Sixtum Carrettum principalem, narratur etiam iudicium per eundem Pernettum intentatum contra Tiberium Carrettum dicti Sixti fideiussorem. & stante quod Signatura causas omnes commisit in Rota, & quod vigore huius commissionis fuit inhibitum dicto Tiberio, & R. P. D. Bilio, coram quo per prius fuerat pro parte dicti Tiberij introducta causa visum fuit Dominis, quòd R. P. D. Bilius non potuerit ad vlteriora procedere, prout processit absque vitio attentatorum, satis enim videbatur clarum, quod Signatura voluerit committere in Rota etiam causam intentatam contra Tiberium, tum quia illud verbum *omnes*, non potest verificari in vnica causa intentata contra Sixtum, cùm sonet pluralitatem, *Paul. de Castr. cons. 123. circa princ. in vers. & facit dubium, lib. 1.* & fuit dictum in *causa Ciuitatis Castelli fideicommissi 14. Maij 1607. coram R. P. D. Ludouisio*; tum multo magis, quia de sui natura est vniuersalissimum, respuens omnem exceptionem. *l. à procurator. C. de procur. l. Iulianus, ff. de leg. 3. Dec. cons. 294. num. 2. & 3.* ponderando maximè, quod in eadem commissione datur facultas citandi Tiberium, quæ aliàs fuisset superflua, nisi & contra Tiberium fuisset commissa causa, & licèt istæ clausulæ exequutiuæ non amplient dispositionem. *clem. 1. in fin. de præben. Ias. in l. ex pupillari, num. 2. in princ. ff. de vulg. Caputaq. decis. 83. in fin. part. 1. Surd. decis. 43. n. 18.* attamen benè declarant qualis fuerit mens disponentis. *Ias. in d. l. ex pupillari, num. 2. versic. quod fuit. ff. de vulg. Curt. sen. cons. 235. Caputaquen. decis. 73. incip. mandatum ad defendendum, lib. 1. in manuscript.*

2 Et in omnem euentum dicebatur sufficere, quod res habeat aliquam dubietatem, quia non potuit iudex inferior assumere sibi cognitionem inhibitionis rotalis. *Achill. decis. 29. in fin. de appell.* & fuit dictum in *Mantuana attentatorum 1. Iulij 1583. coram Aldobrandino*, relata inter *diuers. impress. 187. num. 8. par. 2. & in Oriolen iuris sedendi vltima Aprilis* 1584. relata inter *diuers. impress. 785. nu. 2. par. 1. in Valentina decimarum* 12. Iunij 1606. *coram R. P. D. Penia.* & alijs sæpius, & multo minus in Curia, quàm in alijs partibus, propter facilem aditum ad Principem, & illius Signaturam. *Achill. d. decis. 29. in fin. Put. dec. 395. lib. 2.*

3 Non obstant quæ dicuntur de diuersitate causarum, nam præter quod omnes videntur commissæ, ex prædictis nagari non potest quin res habeat dubietatem, & illa dubietas erat tollenda per Signaturam, non autem per eundem inferiorem, ex allegatis supra. Prout nec etiam obstat quod non fuerit facta mentio commissionis directæ D. Bilio, & ab illo expresè anocata causa, quia non propterea excusantur attentata. *Rota coram Peregrino in dec. relata inter diuers. impress. decis. 74. par. 3. lib. 2.* vbi dicitur ita fuisse bis resolutum. Et sic nec etiam obstat, quod causa fuerit commissa in Rota, cum clausula *assecurato iudicio*, quæ verba important conditionem. *l. à testatore. ff. de cond. & demonstr.* quia respôdebatur hoc non impedire ipsammet cômissionem causæ, & inde nec inhibitionem vigore commissionis emanatam, quæ est quid dependens & côsequutiuum ipsiusmet cômissionis, vnde iudicatur idem quod ipsamet commissio. *Abb. in cap. penuit. num. 15 in fin. de caus. possess.* & in omnem euentum, & de hoc agendum erat in Signatura ex prædictis. Et demum etiam non obstat, quod sententia R. P. D. Bilij transitum fecerit in iudicatum, quia stante nullitate resultante, ex attentatis prædictis non potuit transire in iudicatum *Felin. in cap. super litteris, num. 15. de rescript.* latè *Gabr. cum relatis, d. sent. conc. 10. num. 1.* fuit dictum *in Gadicen. statutorum 19. Nouembris 1540. coram bonæ memor. Seraphino*, relata inter *diuers. impress. decis. 644. part 1.* Ex quibus fuit conclusum dictam sententiam cum omnibus ex post sequutis fuisse attentatam.

R. P. D. LVDOVISIO
posteà fel.rec. Greg.XV.

Romana dotis de Montorijs.

Luna 30. Martij 1609.

DECISIO CCXVII.

Est inter eius impress.decis.428.

R.P.D.

R.P.D. COCCINO.

Griptæ ferratæ, seu nullius iurisdictionis.

Luna 6. Aprilis 1609.

DECISIO CCXVIII.

Est inter eius impress. decis. 465.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Sabinen. concursus.

Luna 6 Aprilis 1609.

DECISIO CCXIX.

Impressa est apud Marchesan. de Commiss. part. 1. fol. 291.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Romana dotis.

Luna 6. Aprilis 1609.

ARGVMENTVM.

In hac decisione, quæ exemplaris est, pulchrè declaratur qualis, & quanta debeat esse dos, quæ datur in subsidium propter egestatem probare debentis.

SVMMARIVM.

1 *Auus maternus tenetur dotare neptem, si eiusdem neptis pater egestate laborat.*

Dos, quæ datur in subsidium egestatis dotare debentis non est rigorosè tractanda, sed ad meram dotandæ necessitatem, ibid.

Alimenta, & dos æquiparantur, ibid.

Dos in subsidium debita taxanda est secundum qualitatem mulieris dotandæ, non autem dotare debentis, ibid.

Nobilitas prouenit à parentibus, & descendentibus, ibid.

Iudæi nulla gaudent nobilitate, ibid. in fine.

2 *Dos in subsidium egestatis dotare debentis, debita quomodo taxari debeat.*

3 *Iudæus factus Christianus respectu antiquorum agnatorum dicitur noua creatura, recipit tamen fomentum à consanguineis, & cognatis quos reperijt in Christianismo.*

Dotem mille scutorum hodie in Vrbe prætendunt artifices, ibid.

4 *Mulier Neophyta indiget maiori dote quàm Christiana.*

Maior dos dari solet nubenti, quàm ingredienti monasterium, ibid.

DECISIO CCXX.

1 DOMINI censuerunt esse constituendam dotem Flauiæ in scutis mille, & non in maiori summa, vt ipsa prætendebat, quia in effectu ista dos, quæ petitur ab auo materno, ob egestatem patris dicitur subsidiaria. *l. non quemadmodum, vbi Bart. in summario. ff de lib. agnosc. Bald. in l. neque mater. C. de iur. dot.* Dos autem quæ debebatur in subsidium, non videtur rigorosè taxanda, sed ad meram dotandæ necessitatem per ea, quæ in simili de alimentis subsidiarijs suadent. *Bald. & alij in leg. in l. si maritus. ff. sol. matr. cum alijs per* Rol. *de lucro dot. quæst. 94. num. 3.* conuenit enim rationis identitas, & ista duo, nempe dos, & alimenta solent æquiparari. *Ang. Aret. cons. 81. numer. 23. Cephal. cons. 485. num 85. Rot. in causa Albanen. coram Cotta* relata inter *diuers. impress. decis. 538. num. 2. par. 1.* Necessitas verò arbitranda videtur attenta qualitate mulieris dotandæ, non autem Vgonis. *l. quæro. ff de iur. dot.* Qualitas mulieris nullam præfert nobilitatem, cum eius pater, & ascendentes, à quibus prouenit nobilitas. *l. fin. cum sua materia, ff. de senat.* fuerint Iudæi, qui nulla gaudent nobilitate. *l. hac valitura. vers. habeatur, vt antea. C. de Iudæis, Alex. cons. 99 num. 2. lib. 6.* pro muliere verò non nobili visa fuit sufficere dos scutorum mille

2 Ponderando maximè quod Vgo ista de causa non est ita prægrauandus, vt ipse cum sua familia possit pati egestatem, vt latè ad propositum *Roman. cons. 364 num. 1. cum plurib. seqq.* & in specie *Thesaur. decis. 211. num. 17.* videbatur autem grauatus Vgo, si dos constitueretur vltra hanc summam, quia licet non mediocres dicatur habere redditus, attamen cum per fel. record. Greg. XIII. fuerit multis honoribus, & priuilegijs insignitus, & cum familijs nobilibus iam affinitatem contraxerit, tenetur nobiliter cum curribus, & numerosa familia viuere, prout de facto viuet, & quod magis est, habet quatuordecim ex filio viuente nepotes, & possunt in dies superuenire alij, & quatuor fœminæ ex dictis nepotibus sunt tantum collocatæ, cæteri indigent alimentis, & alijs necessariis ad bonam educationem, & quinque fœminæ remanentes erunt suo tẽpore dotandæ. Adest, & alia neptis habens eandem, quam habet Flauia prætensionem contra Vgonem, & tres alij ex filia nepotes masculi, qui petunt alimenta, & possunt in dies superuenire alij habentes easdem prætensiones, quæ omnia fuerunt per Dominos habita in consideratione, ne Vgo vltra illud quod facere potest, grauetur per conclusiones supra firmatas.

3 Ad constituendam autem non minorem dotem, vt prætendebat Vgo, moti fuerunt Domini, quia licet Flauia non possit dici nobilis, deducendo nobilitatem ex linea paterna, ex prædictis attamen negari non potest, quin ipsa, quæ respectu antiquorum agnatorum, & cognatorum dicitur noua creatura, *cap. 2 26. dist. glos. in cap. ferrum, 50. dist.* non recipiat fomentum, & qualitatem à cognatis, & consanguineis, quos reperijt in Christianismo, cùm, & isti habeantur in consideratione ad istum effectum. *Rota apud Cas. de Grass. decis. 2. num. 5. & per tot. de sponsal. & facit Cassan. in Catalogo p. 1. consid. 37.* in Christianismo autẽ inter propinquiores est ipsemet Vgo auus maternus, tractans se, vt nobilis, & filij, ac descendentes ab illo nobilius collocati, vt supra dictum est, ac etiam soror nupta Michaeli Boncompagno, qui de proprijs redditibus ciuiliter, & absque artificio viuit, vnde indecorum videtur, quod ista mulier non nisi vili, & infimæ conditionis viro nubere debeat, prout sine dubio eueniret, si dos minor scutis mille constitueretur, cum notum sit in Vrbe, & ex ijs, qui proprijs manibus laborant talem dotem prætendere, & in dies consequi, & fuit præcipuè ponderatum, quòd licèt conuersi ad fidem sint omni honore digni, iuxta illud *Luc. c. 15.* & illis sit quantum fieri potest fauendum, *glos. additionalis in cap. eam te, de rescriptis.* nihilominus

Chri-

Christiani antiqui non ita facilè contrahunt matrimonium cum illis, sicut cum Christianis antiquis, vnde fit, quòd mulier Neophyta indiget maiori dote. *Cas. de Graff d. decis. 2. num. 3. de sponsal.*

4 Quantum ad illud quod supra ponderatum fuit ad fauorem Vgonis, & hic replicabatur per informantes pro illo, nempe numerosam ex filia descendentiam, & onus se honorificè tractandi, Domini perstiterunt in conclusione supra firmata, quod Vgo ex causa istarum dotium non esset deducendus ad egestatem, sed è conuerso non admittebant, quòd dos sit soluenda de superfluo, & absque incommodo, ad quod videbantur tendere informantes pro Vgone aliàs. *l. quemadmodum cum sua materia. ff. de lib. agnosc.* nimis raro haberet locum, cum ex mille vix vnus reperiatur qui habeat bona superflua statui suo, & in contrarium pro parte Flauiæ allegabatur, quòd plerique ex nepotibus Vgonis sunt infantes, qui modicam afferunt impensam, & quòd ista dos non superat quintam partem redituum Vgonis, & ideo non adest periculum, quod ipse hac de causa deueniat ad egestatem. Circa aliud, quod pro parte Vgonis dicebatur ipsum nepotibus ex filio collocatis in Monasterium, dedisse tantùm scuta 400. & ideo esse inconueniens, quod ex ista dote subsidiaria plus prætendatur, fuit responsum quod non benè inferebatur de Moniali ad nuptam in sæculo, cum ista indigeat multo maiori dote propter vestimenta pretiosiora, & alia onera, quæ secum affert matrimonium carnale plusquam spirituale, vt de se patet, & late prosequitur *Fulgos. cons. 52.* Quod etiam expertus fuit ipse Vgo, qui nuptas in sæculo dotauit aliquando in octo mille scutis.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Romana domus.

Luna 4. Maij 1609.

ARGVMENTVM.

Emphyteusi ad tertiam generationem concessa à quo incipiat prima generatio, quando emphyteusis transeat ad descendentes ex linea fœminina, & nunquid in emphyteusi habeat locum ius accrescendi.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteusi concessa ad tertiam generationem, generatio non incipit à primo inuestito. vbi ampliatur hoc procedere etiam quòd concedens vtatur dictione* ad.

2 *Verba*, ita quod, *sunt declaratiua; non autem nouæ dispositionis inductiua.*
Fœminarum, & masculorum appellatione nliquid veniant masculi, & fœminæ per viam fœminarum descendentes, ibid. vbi etiam quid sifuerit dictum, per rectam lineam.

3 *Ius accrescendi non habet locum in emphyteusi, etiamsi compliceatè, & simul sit facta mentio de descendentibus primo inuestitorum.*
Obseruantia interpretatiua valde operatur ad cognoscendam mentem contrahentium, ibid. in fine.
Solutione annorum quinquaginta præscribitur emphyteusis, ibid.

DECISIO CCXXI.

1 DVBITAVI an Gulielmus & Iacoba essent de comprehensis in inuestitura facta Alexandro & Ioanni vsque de anno 1491. Et pro affirmatiua fuit tentum, quatenus dicti Gulielmus, & Iacoba probent se pronepotes dicti Ioannis, de quo non mediocris videbatur dari fumus. Prima difficultas fuit an comprehenderentur pronepotes Ioannis primi inuestiti, cum enim inuestitura fuerit facta ad vitam Ioannis, & Alexandri fratrum, & eorum filiorum vsque ad tertiam eorum generationem, dicebatur quod in computatione generationum, erat numerandi primo inuestiti, per *doctr. Specul. tit. de locat. §. nunc aliqua*, cum alijs cumulatis per *Gabr. tit. de iur. emphyt. in princ.* Placuit contraria opinio de qua per *Bald. in auth si quas ruinas, num. 3. C. de sacros. Eccles.* quàm Rota aliàs approbauit in *causa Assisien. emphyteusis 13. Nouembris 1598. coram Gypsio, & in alia Romana domorum 24. Maij 1600 coram Illustriss. Card. Seraph.* quam etiam veriorem dicit *Alex. cons. 125. nu. 5. lib. 5.* communem *Ruin cons. 166. num. 6. lib. 1.* communem, & indubitatam *Bellon. cons. 80. num. 6.* & magis communem *Clar. in §. emphyteusis, quæst. 34.* idque ea ratione, quod nemo geonerat seipsum, vnde contra proprietatem sermonis videtur quod Ioannes dicatur prima generatio sui ipsius, quod procedere videtur, etiamsi concessio vtatur dictione *ad*, quod in materia determinatiua graduum talis dictio includit si præcedat verbum *vsque, cap. quicunque §. heretici, de heretic. in 6. lib. fin. vbi glos. verb. vsque. ff. de senat. l. diuo Marco. C. de quæst. Bart in l. patronus, §. Sempronio in fin. vers. quarto ponitur, ff. de leg. 3. Card. in Clem. 1. nu. 3. de pœn. Alex. d. cons. 125. nu. 7. & 10. lib. 5.*

2 Secunda difficultas fuit, an in ista emphyteusi comprehenderentur fœminæ? Pro negatiua dicebatur, quòd licet emphyteusis concessa ad vitam dictorum Ioannis, & Alexandri & filiorum tam masculorum, quàm fœminarum, vsque ad tertiam eorum generationem, per rectam lineam descendentium, nihilominus cum immediatè subsequantur ista verba, ita quod in huiusmodi locatione non veniant aliæ fœminæ, nisi dd. Ioannis & Alexandri infe
tebatur, quòd comptæhensio fœminarum esset restricta, & limitata ad filias dd. Ioannis, & Alexandri, non autem extenderetur ad neptes, & multò minus ad pronepotes, prout est Iacoba, quæ modo vult succedere. Cæterum Domini re benè perpensa censuerunt illa verba *ita quod, &c.* non restringere concessionem ad fœminas primi gradus, sed declarare, quod fœminæ descendentes ex fœminis non sint de comprehensis, quod probarunt ex natura illorum verborum *ita quod*, quæ sunt declaratiua, & illatiua, non autem nouæ dispositionis inductiua, vt in *cap. cum Marcus Ferrariensis, in fin de consist. Paris. cons. 22. num. 39. in fin. lib. 3. Soccin. iun. cons. 69. num. 33. vol. 3.* nec deerat materia, quæ indigeret declaratione, cum enim concessio loqueretur tam de masculis, quàm de fœminis, non est dubium, quod comprehendebantur masculi, & fœminæ, etiam per viam fœminarum descendentes. *Castren. cons. 316. num. 1. vers. sed in contrarium, lib. 2. Corn. cons. 219. num. 5. in fin. lib. 2. Bero. cons. 120. num. 34. lib. 2. cum alijs per Corb. de cauf. ex quibus emph-*

tit.

tit. de causa priuationis ob lin finit. num. 39. & cum concessio subiungat verba per rectam lineam; oriebatur alia difficultas, an per illa excluderentur masculi procedentes ex fœminis, quasi ipsi per rectam lineam non dicantur descendere ad *leg. pronunciatio, in fin. & leg. seq. ff. de verb. signific. Curt. iun. cons.* 5. *num.* 25. *lib.* 1. proinde fuit necessarium vel saltem opportunum addere illa verba, *ita quod, &c.* vt limitatio restringeretur ad fœminas descendentes ex fœminis, & hinc cessat argumentum adductum per informantes pro Capitulo, quod si ista verba non restringerẽt concessionem ad filias primò inuestitorum, essent otiosa, & sine effectu operandi, cùm imò multum operentur, vt patet ex prædictis.

3 Tertia difficultas fuit, an Gulielmus, & Iacoba sint vocati ad solam portionem Ioannis, vel an etiam ad portionem Alexandri coinuestiti, quod essent vocati ad portionem Ioannis, tantum deducebatur, quia in emphyteusi non est locus iuri accrescendi. *Bart. in l. si mihi & Titio ff. de verb. obligat.* latè *Clar. §. Emphyteusis, quæst.* 39. quod videtur procedere, etiamsi complicatè, & simul sit facta mentio de descendentibus primò inuestitorum, *Clar. d. quæst.* 39. *in fin. post Alex cons.* 167. *lib.* 7. vnde inferebatur, quòd defuncto Alexandro fine filijs eius portio non accreuit Ioanni, & inde eius descendentibus, sed reuersa fuit ad Ecclesiam. Ad hoc fuit per Dominos responsum quod opinio Alexandr. est multum controuersa, vt patet ex enumeratis, per *Honded. cons.* 54 *num.* 26. & respondet maximè ex coniecturis, ex alleg. per eundem *vbi supra nu.* 23. & fuit dictum in *causa Romana domus* 4. *Iun.* 1604 *coram Illustris. Cardin. Pamphilio*, & propterea cum Capitulum defuncto Alexandro fine filijs receperit per quinquaginta annos, & vltra integrum canonem à filijs, & nepotibus Ioannis, duo resultare videbantur, primò obseruantia interpretatiua mentis contrahentium, ad tradita per *Crauet. cons.* 101 *num.* 3 & 4. *cum alijs per Surd. cons.* 362. *n.* 10. *lib.* 3. Alterum est præscriptio iuris emphyteotici pro vtroque insolidum, iuxta *not. per Bald. in leg. malè agitur, in fin. C. de præscript.* 30 *vel* 40. *annor. Castr. cons.* 213. *numer.* 2. *lib.* 2. *Bald. de præscript.* 1. *par.* 3. *principalis quæst.* 10. *num.* 3. & 4. *par quarta principalis, quæst.* 9. *per tot.*

R. P. D. MARQVEMONTIO

posteà S.R.E. Cardinali.

Spoletana bonorum.

Luna 4. *Maij* 1609.

ARGVMENTVM.

De probatione possessionis inter duos, quorum vnusquisque se possidere prætendit, quænam potior sit, & ex quibus probetur dismembrationem Ecclesiæ fuisse effectuatam.

SVMMARIVM.

1 *Papa narratiuis verbis in facto antiquo standum est, & plenè creditur, etiam in præiudicium tertij.*

Papa assertioni, & verbis narratiuis standum est in his, de quibus Papa verisimiliter est informatus, ibid.

Constitutio Papa emanata consistorialiter facit præsumere Papam de ea bene esse informatum, ibidem.

Propinquitas arguit notitiam, ibid. ad finem.

2 *Possessio quatenus est quid facti, non potest eodem tempore penes duos fuisse.*

Exceptio de iure tertij potest dari in iudicio spolij, declara vt ibid.

4 *Excipiens de iure tertij dicitur in exceptione actor & propterea exceptionem debet concludenter probare.*

5 *Ecclesia dismembratio non censetur effectuata, vbi constat, quòd Ecclesia continuat in possessione suarum responsionum, & num.* 6.

Possessio probatur per perceptionem fructuum, & prouentuum, ibid.

7 *Præsumptiones, quando hinc inde sunt inuicem contraria, inde nulla resultat probatio, & se inuicem conquassantur.*

8 *Papa procedens ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, censetur priuare eum, contra quem procedit sua iuris possessione; non autem quoad detentionem, & insistentiam.*

9 *Argumentum de toto ad partem est probabile, sed non necessarium, & procedit secundum quid, non autem simpliciter, & excluditur.*

10 *Possessio vnius rei capta non includit aliam rem singularem, & separatam, nec possessio partis arguit possessionem totius.*

11 *Possessio vniuersalis non releuat, vbi constat de alterius speciali possessione.*

DECISIO CCXXII.

1 PLACVIT Dominis decisio in hac causa facta die Veneris 13. Iunij de anno proximè præterito. * Possessio siquidem antiquissima Ecclesiæ S. Petri de Ferentillo, probatur ex Bulla Gregorij IX. quæ continet verba narratiua; iuxta theoricam. *Bal. in l.* 1. *C. de fals. caus. adiect. legat.* quam sequitur *Socin. cons.* 228. *post nu.* 5. *lib.* 2. *Grat. cons.* 136. *num.* 7. *lib.* 2. ideoque in facto tam antiquo, prædictis verbis narratiuis Papæ, super quibus fundatur eius intentio, standum est etiam in præiudicium tertij, vt præter alios allegatos, tradit *Aym. de antiq. temp. par.* 1. *§. non omitto, num.* 25. & 26. maximè in re, de qua verisimiliter Papa erat benè informatus. *Socin. cons.* 266. *num.* 27. *in fine lib.* 2. *Alex. cons.* 15. *nu.* 2. *lib.* 5. Informatio autem arguitur non solum ex eo, quod Papa recepit Abbatiam, & illius bona sub sua protectione, vt dicitur in decisione; verùm etiam ex eo, quod Bulla emanauit consistorialiter cum subscriptione Cardinalium, ad trad. per *Mandos. super reg. de vnion. quæst.* 3. *num.* 5. & 6. quodque fuit facta existente Papa in loco multum propinquo, quæ propinquitas arguit maiorem notitiam, ad not. *in l. si vicinis. C. de nupt. & in c. quanto, & in cap. quosdam de præscript.* Concurrunt etiam adminicula ex instrumentis antiquis, & ex depositionibus testium. Nec deficiunt probationes tam præsumptæ, quàm concludentes continuatæ possessionis, vsque ad tempus quo Abbatia se asserit spoliatam.

2 Non obstant deductæ exceptiones contra perso-
nas

nas testium, quia illæ iam fuerunt sublatæ in decisione in *hac causa coram R.P.D. meo Decano, sub die 18. Maij 1590.* Et quidem non obstat, quòd aliqui ex dictis testibus contribuerint in expensis litis agitatæ inter Communitatem Spoleti, & Vniuersitatem Ferentilli de anno 1578. quia non ideò tribuerunt in hac lite, quæ vertitur inter Abbatem, & Communitatem, & quòd ex eisdem testibus aliqoi respondeant Communitati modiolos pro terris ab ipsis possessis, non propterea resultat eorum interesse, quòd Ecclesia restituatur, quia quinimò sequuta restitutione soluere debebunt Ecclesiæ decimas, quæ longè excedunt responsiones modiolorum. Prout nec etiam obstat decisionis fundamentum in hac positione principaliter deductum per informantes pro communitate, videlicet, quòd ex Bulla Bonifacij VIII. de anno 1300. constat bona Abbatiæ fuisse dismembrata ab Abbatia, & applicata Capitulo, & Ecclesiæ Lateranensi. Vnde infertur quod quicquid sit de prædicta antiquissima possessione Abbatiæ, illa tamen non potest suffragari ad effectum de quo agitur, cum non fuerit continuata.

3 Quamuis enim Domini admitterent continuationem possessionis Abbatis posse excludi per probationem possessionis tertij, quia possessio quatenus est quid facti, non potest eodem tempore fuisse penes duos. *l.1. & l.possidere §. è contrario. ff de acquir.poss.l.§ si vt certo, §. duobus vehiculum ff. commod.Calder.cons.5.de caus.poss.ff & propr.* ideoque Communitas Spoleti possit dare de isto facto tertij, sicut de ista possessione Capituli Lateranen. vt hoc pacto excludat possessionem Abbatiæ, & per consequens primum necessarium spolij requisitum. *Arct. in §.retinenda,num.3.de interd.Put.decis.17.lib.2. Bero.cons.53.num.25.lib.3.* & fuerunt allegatæ decisiones in *Romana partis domus 13.Iunij 1603. & in Ariminen. domus 22. Iunij 1607. coram R.P.D. Sacrato.* Tamen si res benè consideretur, hoc fundamentum non destruit in effectum intentionem Abbatiæ, quandoquidem etiamsi bona dismembrata fuissent, & dismembratio aliquo tempore fuisset sortita effectum; tamen potest esse, quod Abbatia spoliauerit postea Ecclesiam Lateranen. vel alio modo recuperauerit possessionem, cùm doceat nedum de prædicta antiquissima possessione, sed etiam de recenti ante spolium, & nitatur non solum præsumptione continuationis, sed etiam habeat claras probationes possessionis continuatæ vsque ad annũ 1530. quæ sufficiunt contra Communitatem, de cuius possessione ante spolium non constat, & propterea non vrget, quòd Ecclesia Lateranensis medio forsan tempore possederit, quia quomodocumque illam possessionem Abbatia recuperauerit, vnum, quod docet de sua antiqua possessione, & de recenti quando per Communitatem fuit spoliata.

4 Sed hoc quicquid sit, & concesso etiam, quòd ista exceptio dismembrationis quatenus probetur elidat intentionem Abbatiæ, & actionem spolij; responderunt Domini non esse dictæ exceptioni locum, quia dismembratio non fuit effectuata quoad fructus prouenientes ex terris laboratiuis, ad quas restricta est hæc disputatio, quod erit intelligendum ad effectum, & in casu dumtaxat de quo agitur, saluis semper iuribus Ecclesiæ Lateranen. de quibus suo tempore erit agendum particulariter. Strictè autem agendo quoad Communitatem, quæ dat de iure tertij ad elidendam actionem Abbatiæ, verùm est, quod dicta Communitas in ista exceptione est actrix, & per consequens illa concludenter probare tenetur. *l.in exceptionibus. de probat.leg.1.de except.Dec.cons.57.num.4.& seq. Franc.in cap.1.n.1. de rescript.Aym.cons.226. num.8.* Ad illum autem effectum non sufficit exhibere Bullam Bonifacij, quia ex illa non sequitur illud factum exclusiuum possessionis Abbatiæ, quo nititur Communitas, vt dictum est, sed necesse est docere de effectuatione illius dismembrationis. *Mohed. decis.4. de consuet. Aym.cons.10.num.5. Cephal.cons.96.num.15.lib.1. Gozad.cons.23. num.9. Boer. decis.346. Guidopap. cons.134.numer. quinto*, idque non solum in genere, sed in specie etiam quoad illas responsiones ex terris laboratiuis, quia cum agatur principaliter, non de effectuatione dismembrationis, sed de possessione istarum responsionum, debet interruptio probari in ijsdem illarum terminis. *Corn.cons.181. num.74. vers. nec obstat. lib.secundo, Surd.decis.5. num.9.*

5 Effectuatio autem non solum non probatur concludenter, immò pleraque illam, vel omnino excludunt, vel saltem reddunt admodum turbidam. Etenim vltra præsumptionem continuatæ possessionis, adest probatio, quod Abbatia semper possedit, & adhuc hodie possidet multa bona, quæ indicant dismembrationem factam de omnibus Abbatiæ bonis non fuisse effectum sortitam in totum. Item adsunt multæ probationes continuatæ possessionis respectu harum responsionum in specie; istæ autem non se compatiuntur cum integra, & totali dismembrationis effectuatione, *dict.leg.3. §. è contrario, de acquirend. possess. Mohedan. decis.vigesima, de restitut. spoliat. Achill. decis.vigesima prima, num.secundo, de probat.* & magis particulariter id suadet Bulla Sixti Quarti, de anno 1477. in qua narrata concessione Bonifacij facta Capitulo Lateranen. quodq. e Capitulum illius vigore possedit castra, & loca ibi descripta, atque admissa resignatione Capituli de omnibus ab ipso possessis ibidem descriptis, illa applicauit Cameræ Apostolicæ: in descriptionibus autem in dicta Bulla contentis non leguntur loca Rigouiti, & Petani, de quibus agitur. Quod magnum est argumentum, illa bona non fuisse per Capitulum possessa, & sic in illa parte dismembrationem non fuisse sortitam effectum, aliàs enim expressio de illis, sicuti de alijs facta fuisset, *Dec.in cap.significanter, numer septimo, de præbend.cum alijs per Rolan.consil.61.num.decimo, lib.3.*

6 Aliud non effectuationis argumentum desumitur ex alia eiusdem Sixti Quarti Bulla de ann. 1478. vbi narrando concessionem plurium castrorum, & villarum per ipsum factam Bortholomæo de Ruere eius nepoti, subdit Monasterium de Ferentillo percipere ibidem decimas, & diuersos alios prouentus ex hoc videlicet sequitur dismembrationem non habuisse effectum quoad omnia bona Abbatiæ, quia si Monasterium percipiebat prouentus, ergò possidebat, *Surdus consil.53.numer.tertio lib.primo, Cephal. consil.tertio, numer. 71. libro primo*, & argumentum benè concludit negatiuè, non fuit effe-

effectuata dismembratio in aliqua parte; ergo non in totum, vt per se patet, & deducit *Euerard, in loco à toto ad partem, num.* 10. Hoc etiam apertè demonstrat Bulla Leonis X. in qua nominatim significantur castra omnia, villæ, & loca per Capitulum accepta in vim dismembrationis Bonifacij, & dicitur successiuè illa fuisse per Capitulum renunciata, & per Sixtum IV. applicata Cameræ, atque Iulium II. restituisse illorum regimen, temporale dominium, & iurisdictionem Capitulo; demumque Capitulum agnoscens dicta castra esse sibi inutilia, cum ex eis solùm summam ducat. 50. percipiat, cessisse illa Francisco Cibo, cuius successores hodie etiam illa possident; in hac enim Bulla non describuntur bona controuersa. Et quod magis est, non possunt in ea contineri, quia aliàs non esset verum quod ex omnibus bonis perciperentur tantum scut. 50. cum in istis bonis solis maior quantitas perciperetur, ad *gloss. in l. t. §. qui superstite. de superfic. Paris. cons.* 64. *nu.* 44. *lib.* 5. *Neuiz. cons.* 38. *num.* 44.

7 Hicque coadiuuatur ex testibus deponentibus bona quæ possidet Princeps Massæ successor Francisci Cibi, esse illa omnia, quæ possidebat Capitulum, atque illa effectuatio in hac parte non caret motiuo rationis & verisimilitudine, quippe cum in dismembratione statutum fuisset, quod capitulum solueret Abbati, & Monachis pro eorum sustentatione certam congruam in magna quantitate frumenti, vini, olei, & aliarum rerum. Est satis verisimile, Capitulum quo se eximeret ab isto onere annuatim præstandi dictam congruam, dimisisse Abbati & Monachis istas responsiones. Et his cõstitutis apparet magna cum ratione fuisse dictum hac in causa die 10. Maij 1591. coram R.P.D. meo Decano, non probari effectuationem dismembrationis; concurrentibus enim in contrarium tot argumentis, non possunt communitati suffragari aliqua argumenta, quæ vice versa pro eius parte ponderantur, quia saltem præsumptiones, seu argumẽta inuicem conquassantur, & intentio Abbatiæ concludenter probata non potest euerti, nisi per exceptionem æquè concludenter probatam, *Oldrad. cons.* 206. *num.* 2. *& cons.* 320. *num.* 2. *Fulgos. cons.* 177. *num.* 3. *Corn. cons.* 80. *num.* 3. *lib.* 3. latè *Ias. in l. Titia textores, num.* 2. *& seqq. de leg.* 1.

8 Et nihilominus ne quid dubij supersit, ex abundanti etiam recipiunt argumenta communitatis commodas responsiones. Dum enim dicitur, quod Papa Bonifacius, eo ipso quod processit ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, priuauit Abbatiam, etiam quoad possessionem, ad *Mohed. decis.* 4. *de restit. spoliat.* Respondetur hoc procedere quoad possessionem iuris, non autem quoad detentionem & insistentiam facti, vt fuit dictum in *Parmen. prioratus* 16 *Ianuarij, & 16. Decemb.* 1598. *coram Orano*, & sæpè in alijs causis: hic autem agitur de possessione quatenus est quid facti, vt iam dictum est.

9 Item dum arguitur à toto ad partem, & ex quo dismembratio habuit in genere effectum, infertur quod effectuata etiã fuerit quoad istos fructus. Respondetur primo, argumentum de toto ad partem esse quidem probabile, sed non necessarium, iuxta *gloss. in l.* 1. *in §. si ex dodrante, in verf. non necessarium, de collat. bonor.* & procedere secundũ quid, non autem simpliciter, *gloss. in l. si quid carti. §. interemptum. ff. de lega.* 3. & in hoc casu excluditur necessaria vis argumenti, propter specificas probationes non effectuationis, & propter prædictam verisimilem rationem, quæ esse potuit cur ipsi fructus remãserint penes Abbatẽ & Monachos.

10 Secundò, respondetur aliàs deductis inhærendo in prædicta decisione coram D. meo Decano, bona dismembrata non fuisse ita connexa & indiuidua, quin separari potuerint. In rebus autem separatis & singularibus possessio vnius rei capta, non includit aliam rem singularem & separatam, iuxta *not. in l.* 3. *de acquir. poss. Castren. cons.* 234. *sub numer.* 1. *vers. nec sufficere videtur lib.* 2. & meliùs *cons.* 56. *in fine, & cons.* 81. *col.* 2. *eod. lib.* 2. vbi quod possessio partis non arguit totum, quia non est probatio certa, *Paris. cons.* 37. *nu.* 17. *lib.* 3. constitutio autem procuratoris facta de anno 1301. per Vniuersitatem & homines status Abbatiæ ad obediendum mandatis Ecclesiæ Lateranen. iuxta confessionem eidem Ecclesiæ Lateranen. factã à Bonifacio Papa concludere possit in iurisdictionalibus, non autem in proprietatibus, seu fructibus, in quibus inter recognitio non obedientiæ.

11 Non suffragatur etiam instrumentum anni 1305. in quo homines Rigouiti & Petani sobmiserunt se iurisdictioni communitatis, saluo iure & honore, quod dicitur habere Monasterium Sancti Petri, & Ecclesia Lateranen. cui dictum Monasterium per S.R.E. est attributum ibi enim præseruatur expressè ius monasterij. Vltra quod dum dicitur monasterium fuisse attributum Ecclesiæ Lateranen. vel instrumentum falsum est, quia non monasterium, sed bona fuerunt attributa, ideoq. nihil facit: vel est verum, & tunc Ecclesia Lateranen. repræsentabat monasterium tanquam Abbas. Atque idcirco non potest communitas vti hoc iure contra monasterium, & Abbatem. Sic & Bullæ Sixti IV. Iulij II. & Leonis X. Summorum Pontificum, quæ de ista dismembratione mentionem faciunt, non iuuant intẽtionem communitatis, quin potius illam destruunt, quandoquidem in illis extant descriptiones locorum & bonorum ex dismembratione acceptorum, inter quæ non leguntur Rigouitum & Petanum, vt dictum est, & denique locationibus, & testibus communitatis, fuit sufficienter responsum in decisione, & maximè vrget, quod cum illæ probationes sint genericæ, non suffragantur in stricta inspectione de fructibus ex cultura prouenientibus, circa qu s cõstat de particulari Abbatis possessione.

12 Non enim releuat vniuersalis possessio, vbi de speciali constat *Abb. cons* 54 *nu.* 3 *lib.* 2. *& cons.* 71. *num.* 3. *lib.* 2. *Rot. decis.* 2. *num.* 3. *de præscrip. in nou. Rebuff. de decim. q. num.* 3. *& 4. Menoch. retin. remed.* 3. *num.* 135. Et si Princeps Massæ, in quem fuerunt translata omnia bona quæ ex dismembratione Capitulum acceperat, non habet hodie, nec vnquã habuit responsiones, de quibus agitur. Istud est signum manifestum quod illæ responsiones non possidebantur per Capitulum, nec in locationibus per ipsum factis continebantur. Nec omittendum est, quod secundum lecturã decisionis, testes aliàs contrarij reducuntur ad concordiam, quod est conforme regulis iuris. Atque ex his Domini censuerunt non constare de effectuatione dismembrationis in casu, & ad effectum de quo agitur, & persistendum esse in decisis.

Est decisio 223. supra par. 2. recent. & replicata in par. 5. diuers. aliàs post 2. tom. Consil. Farinac. decis. 258.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali,
Romana Vigesimæ,
Die 11. Maij 1609.

ARGVMENTVM.

Hæc decisio magistraliter docet an, & quando verba in litteris Apostolicis stent benè potius causatiuè, quàm conditionaliter.

SVMMARIVM.

1 *Verba in litteris Apostolicis stant causatiuè, & non conditionaliter, tribus concurrentibus, nempè potestate proferentis. 2. Certitudine rei contenta in verbis. 3. Quod emanauerit in materia de sui natura dispositiua, siue noui iuris inductiua.*

Gratia vbi est directa vni non solet in ea alteri fieri, ibid. declara vt num. 3.

Stylus Curiæ valdè attendendus est in interpretandis litteris Apostolicis, num. 1.

Priuilegium vt valeat, facienda est interpretatio, vt verba sint causatiuè potiùs, quàm conditionaliter, ibid. in fine.

4 *Verba non refert esse directa potius vni, quàm alteri, quia non refert cum quo quis loquatur, sed in quem voluntatis intentio dirigatur.*

5 *Argumentum de toto ad partem valet.*

Verba stant causaliter, & non conditionaliter ad euitandam incertitudinem, & inefficaciam dispositionis, ibid.

DECISIO CCXXIII.

1 QVIA aliàs, nempè sub die 24. Martij 1608. in hac causa fuit dictum, verba *iuxta solitum*, de quibus in breui directo bon. mem. Orsino, stare causatiuè, quia concurrunt tria ad id necessaria, nempè potestas proferentis, certitudo rei contentæ in verbis, & denique quòd emanauerint in materia de sui natura dispositiua, siue noui iuris inductiua; informantes pro DD. Orsinis (qui sub hodie voluerunt audiri super eisdem) restrinxerunt difficultatem ad vltimum caput, quod expugnare contendebant, asserentes respectu Camerarij non posse dici materiam dispositiuam, siue noui iuris inductiuam, quia Breue non emanauit ad illius fauorem, sed Orsini, pro quo multo plura continet, nec illi fuerunt directa verba, & quod non solet in Curia in Breui directo vni, fieri gratia alteri, qui stylus est valde attēdendus in interpretandis litteris Apostolicis, *cap. ex litteris*, cum ibi not. *de constit.* & denique quod in hoc casu cessat principalis ratio, ob quam in materia dispositiua Doctores *in decis. alleg.* nempè *Put in cap. Abbatia, num. 8. de verb. sign.* & alij volunt verba stare causatiuè, vt scilicet priuilegium aliquid valeat, & conferat, quia dato, quod verba in proposito casu stent conditionaliter adhuc Breue remanet validum, & collatiuum respectu Orsini.

2 Cæterum his non obstantibus Domini steterunt in decisis, quia ex multis circumstantijs in alia decisione ponderatis apparere videbatur materiam nedum respectu Orsini, verum etiam aliorum fuisse dispositiuam, siue noui iuris inductiuam. Non obstat quod Breue videatur emanasse ad fauorem Orsini, ex quo multo plura continet ad fauorem illius, quam aliorum, quia ex hoc non sequitur, quòd Papa minimè voluerit prouidere etiam alijs, quod patet ex eo, quia in dubium non reuocatur Papam in eodem Breui de nouo assignasse duos ex quibuslibet decem Thesaurario, & licet in huiusmodi assignatione Papa vsus fuerit verbis diuersis, non propterea cessat esse verum, quòd intentio Papæ in hoc Breui fuerit prouidere alijs personis vltra Orsinum, & diuersitas verborum oritur à diuersitate causæ ob quam fuit motus Papa ad faciendam talem concessionem, nempè Camerario, quia credidit esse solitum Thesaurario ob remunerationem laborū.

3 Non etiam facere videbatur, quod Breue sit directum Orsino, & secundum stylum non soleat Papa in litteris directis vni, facere gratiam alteri nam præter quòd iste stylus non est inconcussus in materijs, quæ habent inter se connexionem, vt patet ex multis exemplis deductis per informantes pro DD. de Caietanis, præterea etiam quod in hoc casu habemus stylum particularem, ex quo Papa in hoc eodem Breui facit sine dubio gratiam alteri, nempè Thesaurario, vt supra dictum est, ponderabant Domini, quod in hoc casu Orsinus non fuit merè extraneus, ita vt sit mirandum quare Papa volens facere gratiam Camerario, direxerit litteras Orsino, sed fuit officialis, & minister Papæ, & illo penes quem stare debebant spolia, ex quibus facienda erat deductio ad fauorem Camerarij, vnde non est mirum si illi fuerint directæ litteræ, & mandatum de soluendo.

4 Minus obstitit Dominis quòd verba non fuint directa Camerario, quia non refert cum quo quis loquatur, sed in quem voluntatis intentio dirigatur, *l. cum pater. §. donationis. de leg. 2.* & quando dispositio fit contemplatione vnius, licet ad illum non dirigātur verba, ei nihilominus competit actio, *l. seruo legato. §. si testator, de leg. 1. Bart. in l. 2. §. viden. num. 2. ff. ad Tertul. Bald. cons. 88. num. 2. vers. tertio quia, vol. 3.*

5 Non denique obstat quod cesset ratio superfluitatis, & incertitudinis vitandæ, considerata per Doctores, quia valet argumentum de toto ad partem, *vulg. l. quæ de tota*, cum ibi *not. per scrib. ff. de rei vendic.* & proinde sicut si totum Breue esset directum Camerario, ad euitandam incertitudinem, & inefficaciam litterarum Apostolicarum fieret interpretatio, quod verba stent causaliter, ex *Butr. in d. cap. Abbate, num. 8.* cum alijs in alia decisione allegatis, eadem ratione debet fieri interpretatio, ne ista pars Breuis remaneat incerta, & sine efficacia, & ne Papa videatur voluisse constituere Orsinum, qui aliàs secundùm subiectam materiam fungebatur vice meri executoris, arbitrium soliti, vel non soliti, & relinquere in suspenso ista duo, quia nullibi reperiuntur per Papam assignata, vt fuit ponderatum in alia decisione.

R. P. D. SACRATO,
postea S. R. E. Cardinali.
Tullen. Monasterij.
Veneris 22. Maii 1609.

AR-

ARGVMENTVM.

Papæ narratiuæ in præiudicium tertij non statur quod quis sit criminosus, seu inhabilis, & quid si asserat se informatum ex processu.

SVMMARIVM.

1 *Papa assertioni seu narratiuæ aliquem esse criminosum, indignum, seu inhabilem, non statur in præiudicium tertij, vbi ampliatur hoc procedere etiamsi dixerit se informatum.*
Papa asserenti quem inhabilem, seu criminosum, ex eo quod legerit processum, an, & quando credatur in præiudicium tertij, ibid.
Error iuris non præsumitur in Papa, ibid. in fine.

DECISIO CCXXIV.

1 DVBITAVI an verba, de quibus in literis coadiutoriæ, ibi, *ex ipso autem processu maturè discusso deprehendimus, &c.* vsque ad verb. *ea enim sublata*, possent dici narratiua de facto proprio ipsius Papæ, Ita vt omninò probarent inhabilitatem Abbatis, iuxta not. per scrib. *in clem. 1. de prob.* & pro negatiua fuit tentum, quia quando Papa narrat aliquem criminosum, indignum, & similia, tunc videtur asserere factum alienum, & consequenter talis narratiua non probat in præiudicium tertij, etiamsi Papa super eo fundet intentionem suam, *Crau. cons. 48. num. 1. Mohed decis. 16. nu. 1. de rest. spoliat. Crescen. decis. 6. de prob.* etiamsi videatur deponere tanquam informatus, quia nihilominus potuit decipi ad falsam relationem, *Put decis. 129. in fin. lib. 1* benè *Ruin. cons. 30. nu. 1. cum pluribus seq. vol. 1.* & quicquid dicendum foret si Papa assereret se vidisse, & legisse processum, & ex illo deprehendisse inhabilitatem Abbatis, de quo per *Decian. cons. 18. nu. 72. lib. 1.* cessat difficultas in hoc casu, quia Papa non dicit per seipsum discussisse processum, nec natura verborum hoc importat per necesse, cum possint verificare in discussione processus facta per aliunde ordine Papæ, *ad reg qui per alium*, cum ibi not. per scriben. *de reg. iur. in 6.* faciunt *l. 1. §. omnia, C. de vet. iur. enud. l. non solum, in princ. ff. de liber causa*, & quot. not. *Bar. cons. 142. num. 3. l. 1.* qui intellectus corroboratur tum ex eo quod Papa maioribus curis impeditus similes processus minimè videre solet, ad not *in l. si quis donaturus. ff. de vsufr.* & in istis terminis *Romana cons. 350. nu. 23. vers. cum ergo*, tum etiam quia Papa non dicit in abstracto se deprehendisse inhabilitatem Abbatis, sed dicit deprehendisse ex ipso processu, propterea si crimina & inhabilitates Abbatis non verificabuntur ex ipso processu (ad quod tendit ista disputatio, & erit suo loco videndum, potius erit dicendum, quod Papa non viderit processum, & asseruerit crimina Abbatis ad falsam alterius relationem, quàm affirmare quod Papa viderit processum, & illa affirmauerit constare, si verè non constabat de illis; nam primo casu allegatur error facti, & circumuentio. Secundo vero casu erit error iuris, quod in Papa non admittitur, ita in puncto *Aegid. q. 723. incip. etiam extra Rotam, n. 8. vers. tertia imaginatio*. Et ex hoc cessant omnino tradita per *Decian. d. cons. 18.* quia ibi non extabant processus, & sententia, ex quibus Imperator asserebat se cognouisse crimina Scipionis, propterea in casu suo non erat locus huic argumento desumpto ex lectura processus.

R. P. D. SACRATO.
deindè S.R.E. Cardinali.

Bononien. Successionis.

Die 22. Maij 1609.

DECISIO CCXXV.

Impressa est post Statil. de Saluian. decis. 154.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.

Romana Incendij.

Mercurij 27. Maij 1609.

DECISIO CCXXVI.

Replicata est in quinta part. diuers. aliàs post 2. tom. Cons. Farinac. decis. 271. Et inter eius impress. est decisio 427.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Romana Releuationis.

Mercurij 27. Maij 1609.

ARGVMENTVM.

Debitore non soluente an, & quando creditor possit sine alia interpellatione pecunias ad cambium accipere in damnum ipsius debitoris, & quid contra fideiussorem, seu promissorem indemnitatis.

SVMMARIVM.

1 *Interesse exigi non potest sine mora.*
Damnum quod quis sine sua culpa patitur, sibi nocere non debet. ibid. in fine.
2 *Debitore nō soluente tempore congruo, potest creditor pecunias ad cambium accipere in damnum ipsius debitoris, vbi etiam an sine interpellatione.*
Mora principalis debitoris de iure nocet etiam fideiussori declara vt num. 3.
4 *Causa remota, & occasionalis non attenditur.*
Interesse extra rem non debetur, ibid.
5 *Fideiussor promittens indemnitatem, nunquid teneatur ad vsuras.*
Obseruantia non probatur per testes non specificantes actus, in quibus viderunt illam obseruari in specie, ibidem.

DECISIO CCXXVII.

1 RESOLVERVNT sententias ad fauorem Lupidi Molinæ latas esse confirmandas. Quia etsi Didacus Perez principalis debitor non soluerit in tempore, & Francus fideiussor soluerit pro illo, & Molina perprius promiserit releuare Francum à fideiussione per eum facta pro Didaco Perez, non propterea potuit Frācus adueniente tempore solutionis capere pecunias ad cambium super Molinam absque eiusdem Molinæ interpellatione. quia hoc esset exigere interesse à Molina absque illius mora, quod non licet, *l. lecta, ante fin. vers. non enim in mora. ff. si cert. pet.* cum alijs latè per *Couar. var. resol. lib. 2. cap. 4. vers. deinde si ea.*

si ea. Neque in hoc videtur constituenda differentia inter lucrum cessans, vel damnum emergens, quia circumscripta mora debitoris damnum emergit absque illius culpa, & proinde illi imputari non debet, *l. quod te. ff. si cert. pet.* & tenuit in specie *Rota in causa Romana cambior. 17. Decembr. 1589. coram Gypsio.*

2 Non obstat quod possint capi pecuniæ ad cambium in damnum principalis debitoris tempore congruo non soluentis, *Mohed. decis 1. de vsur.* cum concord. allegatis, nam omisso an, & hoc potuit fieri absque interpellatione, vt debitor possit deliberare an velit se à cursu vsurarum liberare per ea quæ fuerunt dicta in causa *Mediolaren. pecuniaris 27. Martij 1602. coram Litta*, vbi aliæ decisiones allegantur, casus releuationis videtur valde diuersus, quia principalis debitor cum ab initio sit certus de die, quo cadit solutio, illo elapso videtur constitutus in mora, & culpa, tàm respectu principalis creditoris, quàm fideiussoris soluere debentis, ad not. *in l. magnam*, cum sua materia, *C. de contr. stipul.* Releuator vero indemnitatis per aduentum temporis, quo fideiussor soluit, non videtur constitutus in aliqua mora, cum ab initio non esset certus de dicta solutione, & proprio debito quod ex illa resultabat, propterea requirebatur interpellatio, iuxta distinct. *Bart. in l. ita stipulatus 115. nu. 43. ff. de verb. oblig. Dec. cons. 2. n. 5. vers. sed per cursum diei incertæ.*

3 Non obstat quòd si principalis fuit morosus, vt patet ex prædictis, illius mora debeat nocere releuatori, qui est quodammodo illius fideiussor, & mora principalis de iure nocet fideiussori, *Bart. in l. centum Capuæ. ff. de eo quod certo loco*, nam præter quod conclusio recipit multas distinctiones, de quibus per Ias. ibidem, Domini intelligebant hoc procedere respectu damni, quod oritur immediatè, & absque nouo facto ex contractu cui accessit fideiussor, & in istis terminis loquuntur Bart. & sequaces, & proinde si ex mora Didaei Perez Francus coactus fuisset soluere mille vsuras creditoribus dicti Didaci, has omnes teneretur reficere Molina. Cæterum vsuræ quas passus fuit Francus, & modò intendit recuperare à Molina, non proueniunt ex primo cõtractu, sed ex nouo, cui minimè accessit Molina, neque expressè, neque tacitè, hoc est, mediãte mora incursa per interpellationem, vel per aduentum diei ab initio certi.

4 Et licèt primus contractus dederit causam huic nouo, attamen ista causa remota, & occasionalis non attenditur, *l. si sterilis, §. per venditionem. ff. de act. empt.* & in proposito dicit *Bald. in l. si traditio. num. 8. vers. dummodo fit. C. eod. tit* quod interesse debet esse circa rem, & *Alex. cons. 114. nu. 2. & 3. lib. 3.* dicit quod vt teneatur releuator, damnum debet esse necessarium, & sine culpa releuati; hanc autem necessitatem, siue non culpam minimè potest allegare Francus erga Molinam, quia potest esse quod si Francus illam interpellasset, ipse statim soluisset, nec passus fuisset debitum stare sub vsuris. Et pro hoc intellectu, quod Molina non teneatur nisi pro vsuris quæ immediatè proueniũt ex primo contractu, fuerunt ponderata verba obligationis ipsius Molinæ ibi à dicta obligatione scilicet facta pro Perez ducatorum 122. & illorum cambijs, damnis, expensis, & interesse; cambia verò, quæ petit Francus, non sunt cambia ducatorum 122. acceptorum ad cambium à Didaco Perez, sed sunt cambia pecuniarum acceptarum à Franco.

5 Ad *§. quæro*, vbi *Salic. num. 1. & alij, ff. locati*, concludunt, quod promittens indemnitatem tenetur ad vsuras, fuit responsum quod ibi agitur quando quis vltra sortem teneatur ad vsuras: in casu autem proposito non contendit Molina se teneri pro sorte tantum, cum immò expressè promiserit cambia, damna, expensas, & interesse, sed dicit ista, quæ prætendit Francus, non esse de illis cambijs, & damnis, quæ ipse promisit releuare. Et quantum ad prætensam consuetudinem, quod non sit necessaria interpellatio, testes ad hoc dati non videbantur illam probare, tum quia non specificant actus, in quibus viderunt illam obseruari, *Aegid. decis. 64.* cum alijs cumulat. per *Cravett. cons. 134. num. 6. & 7.* Tum quia non deponunt concurrentibus circumstantijs, de quibus agitur, *Alex. consil. 196. num. 14. lib. 2.* non enim probant in specie quando fideiussor agit contra releuatorem, inter quem, & principalem debitorem adest diuersitatis ratio, vt patet ex prædictis.

VOTVM

Illustrissimorum, ac Reuerendissimorum DD. Cardinalium Arigonij, Pamphilij, & Seraphini.

ARGVMENTVM.

Equites Sancti Stephani, non dicuntur Regulares, nec Religiosi, & propterea beneficiorum sæcularium capaces sunt.

SVMMARIVM.

1 *Milites S. Stephani sunt capaces beneficiorum secularium, num. 1. & per tot.*
Milites S. Stephani non sunt propriè, & verè Regulares, ibid.
Religiosi propriè dicuntur qui tria vota, nempè Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ emittunt, ibidem.
2 *Religiosi non dicuntur, nec professi qui vxores ducere possunt.*
Equites Hierosolymitani largo modo dicuntur Religiosi, ibid.
Rectores Hospitalium certum habitum deferentes & matrimonio vtentes, nec etiam largo modo dicuntur Religiosi, ibid.
3 *Equites S. Stephani licet emittant votum Castitatis, intelligitur hoc de castitate, & pudicitia coniugali, quã nõ sufficit vt Religiosi dicãtur.*
Regularis vt quis dicatur, necesse est vt profiteatur obedientiam monachalem, ibid.

DECISIO CCXXVIII.

1 PVTO Milites S. Stephani esse capaces beneficiorum secularium, quia ex resolutionibus alijs in Rota factis tàm coram *R. P. D. meo Decano in vna Tirasonen. pensionis sub die 10. Decembris 1570.* quàm etiam coram *Reu. Orielen. in vna Lucana plebis sub die 22. Maij 1579.* constat istos Milites non esse propriè, & verè Regulares. Licèt enim habeant quendam viuendi modum à Papa approbatum, non ideo dicuntur habere regulã, cum non profiteantur illa tria vota Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ, quæ pro basi, & fundamẽto

ac

æ perfectione cuiuslibet Religionis necessaria sunt, *cap. ad monasterium, de stat. Monach.*

2 Maximè cum proprio non careant, & in domibus cum vxoribus proprijs viuant, quo casu non dici propriè professos, tradit *Specul.* dicens ita per *Clemen.* fuisse iudicatum *in tit. de stat. Monach. q. 36. sub nu. 42.* & post *Io. de Ligna, & Laurent. de Rodulphis in Clem. 2. de praeben.* tradit *Abbas in cap. 2. sub num. 11. de foro competen. & in rubrica de regulari, num. 4.* vbi dicit, quod licet Equites Hierosolymitani, qui matrimonio non vtuntur, & obedientiam promittunt, largo modo dici possent religiosi; tamen Rectores Hospitaliū deferentes certum habitum, qui vtuntur matrimonio, nec etiam largo modo dicuntur religiosi, quod etiam noluit *Sum. Angel. in verb. Religiosus, num. 1.* vbi ait viuentes sub certa regula, si vtantur matrimonio, non esse nec strictè, nec largo modo religiosos, & ex auctoritate *Diui Thomæ in 2. 2. quaest. 186. art. 4. in fin.* dicentes, quod illi modi viuendi, secundū quos homines matrimonio vtuntur, non sunt simpliciter, & absolutè loquendo Religiones, tradit *Sot. de iustit. & iure lib. 6. quaest. 5. artic. 3. circa fin vers. sed de Commendatarijs equitibus,* vbi concludit, quod votum perpetuæ continentiæ requiritur ad religionis perfectionem.

3 Vnde tollitur, quod dici posset de promissione castitatis, quam faciunt isti milites in susceptione habitus, quia cum habeant vxores, intelligitur tātùm de pudicitia, seu castitate coniugali, vt tradit *Abb. in dicto cap. 2 sub num. 11.* quæ non sufficit, vt patet ex suprà citatis; vltra quod deficit etiā aliud votum substantiale paupertatis, quæ non permittitur ab istis militibus, nec seruatur, cū habeant proprium, vt patet ex eorum statutis, & tradit *Abb. vbi suprà. sub d. num. 11.* Item deficit votum obedientiæ, quæ cum promittitur restricta ad certos casus, non prodest ad hoc, vt quis dicatur Regularis, nisi talis profiteatur obedientia, quæ sit monachalis, hoc est, vt per eam omni suæ voluntati renunciatū, & omnia commissa volūtati superioris censeantur, *cap. non dicatis, 12. quaest. 1. Innocent. & Hostien. in cap. consuluit, qui clerici, vel vouent.* Adeò quod non sufficit quod simpliciter promittatur, cum etiam canonici seculares illam promittant. *cap. 3. & cap. bis. qua de maioritate, & obedientia.* sed debet exprimi, quod sit monachalis, *Archidiac. in cap. vt lex, num. 3 27. quaest. 1. Cardin. in clement. 1. in secunda quaest. de relig. domibus. Cardin. in cons. vlt. de regul.* vnde tanto minus debet sufficere in istis militibus, quorum promissio est restricta iuxta statuta, & ordinationes militis, & per vsum matrimonialem seruari non potest, vt dicit *Abb. in d. cap. 2. de foro competenti, sub num. 11.* &c.

Seraphinus Oliuarius Razalius Rotæ Decanus.
Hieronymus Pamphilius Rotæ Auditor.
Pompeius Arigonius Rotæ Auditor.

R. P. D. MARQVEMONTIO,

deinde S.R.E. Cardinali,

Romana officij scriptoriæ.

Veneris 5. Iunij 1609.

DECISIO CCXXIX.

Impressa est penes Pacif. de Saluian. decis. 150. & apud Gratian. discept. forens. cap. 221, num. 10.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Toletana capellæ.

Veneris 5. Iunij 1609.

ARGVMENTVM.

Puritas sanguinis à iure præsumitur, & qui impuritatem allegat, illam probare debet, non obstante statuto, de quo in decisione.

SVMMARIVM.

2 *Proœmium statutorum denotat causam finalem.*
Habilis, & idoneus ad beneficia quisque præsumitur de iure communi. ibid.
Qualitas à statuto requisita ad inclusionem, seu exclusionem illius, debet probari ab eo, qui se fundat in ea. ibid.
Contrariorum est eadem disciplina. ibid. in fine.
3 *Verba interpretanda sunt eo modo, quo dispositio reddatur rationabilior. in fine.*
4 *Absolutus ex hactenus deductis potest iterum molestari ex nouis superuenientibus probationibus; secus si fuerit absolutus tanquam innocens.*
5 *Argumentum à communiter accidentibus validum est in iure.*
Negatiua censetur probata per testes, dicentes se non vidisse, vel nescire ea, quæ si fuissent, verisimiliter vidisset, vel non ignorasset. ibid. in fine.
6 *Statuta recipiunt interpretationem passiuam à iure communi.*
8 *Statuentium principalis intentio attenditur potius quàm verba.*
9 *Verba exequutiua non ampliant dispositionem, in fine.*
Verba dubia, & ambigua statuti recipiunt interpretationem à verisimili statuentium mente, ibid. in fine.

DECISIO CCXXX.

1 FVIT resolutum sententiam rotalem esse confirmandam, quia nullitates non opponebantur, & iustitia videbatur clara, stante quod nihil fuit deductum ad probādam impuritatem sanguinis Ioseph, quod non videretur plenè sublatum per decisionem in hac causa factam die 19. Ianuarij proximi, coram R.P.D. meo Marquemont. Quo verò ad intellectum statuti, super quo denuò insistebant informantes pro R. Capitulo, placuerunt Dominis decisiones sæpius in hac materia factæ, in quibus fuit dictum sufficere quod ex informatione capta per Commissarium deputatum à R. Capitulo non constet de impuritate, nec esse necessarium, quod positiuè constet de puritate, & descendentia ab antiquis christianis.

2 Considerabant enim Domini, quod huiusmodi statuta non emanarunt ad includendos descendentes ab antiquis christianis, sed ad excludendos descendentes à nouis, siue pœnitentiatis, quod patet tam ex eo, quod descendentes ab antiquis christianis, pro eorum admissione non indigebant huiusmodi statutis, & per prius passim admittebatur, quàm

ex quo colligitur caufa finalis, *l. fin. cum fua materia. ff. de hered. inftit.* ibi, *dum eorum cœtui aliqui, quorum genitores chriftianæ religionis tramites nefariè funt tranfgreffi, fe temerè aggregare curant, varia fcandala, &c. oriri intuemur, ne fimilia fequantur, non modò in eos iuris rigorem feruare, verùm feueriùs fecum agere dignum ducit, atque propterea ftatuta, &c.* Ex iftis inferebatur, quod ex quo ftatutum emanauit folum ad excludendum, & prohibendum certum genus perfonarum ab ingreffu Ecclefiæ Toletanæ, qui dicit prouifos effe, de illis, debet probare, quia aliàs fundata eft intentio prouiforum. in eo quod funt habiles de iure cõmuni, *tex. in l. ab ea parte.* vbi plenè fcriben. *ff. de probation.* & ficut qui adducit ftatutum pro fui inclufione, debet probare fe effe de illis qualificatis, quos voluit includere ftatutum, ex latiffimè cumulatis per *Tiraq. de retract. lignag. §. 8. glof. 7. nu. 1.* pari ratione videtur, quod qui dat de ftatuto, pro exclufione debeat probare, quod ille quem vult excludere, habeat qualitatem quam voluit excludere ftatutum, vt contrariorum eadem fit difciplina, iux. not. *in l. 1. ff. de his, qui funt fui, vel alien. iur. & in l. et fi contra. ff. de vulg. & pup.* & in propofito dicit *Corn. conf. 199. num. 65. vol. 2.* quod qui fe fundat in iure nouo, & correctorio, probare debet quod concurrant requifita in illo iure nouo. & correctorio.

3 Confirmari videbatur ifte intellectus, ex quo, quia fi ftatutum voluiffet admittendos facere, conftare de puritate eorum afcendentium omnis ratio, & æquitas fuadebat, vt illis relinqueretur facultas inducendi fuos teftes, & faciendi alia, quæ de iure competunt ijs, qui probare tenentur: non autem iniunxiffet, prout fecit, onus deputato à Capitulo affumendi informationem cum facultate examinandi teftes fibi bene vifos, & abfque vlla participatione prouifi, non fine periculo, vel propter negligentiam, vel propter ignorantiam, quæ in factis alienis præfumitur præiudicandi prouifis, non folùm quoad ius quæfitum ex eorum prouifionibus, verùm etiam quoad perpetuam eorum, & familiarũ ignominiam, quæ aliàs ob huiufmodi non admiffionem incurritur: bona autem eft illa interpretatio, per quam difpofitio redditur rationabilior, tex. eft in term nis edicti prætorij. *in l. Saluius Arifto.* & ibi not paffim fcriben. *ff. de leg. præftan. Bald. in l. conuenticulam, num. 4. verf. item eft argumentum. C. de Epifc. & Cler.*

4 Tertiò, idem intellectus fuaderi videbatur ex alia parte ftatuti, vbi dicitur, quod fi admiffi per nouam informationem reperti fuiffent defcendere ab infectis, ftatim ab eadem Ecclefia repellerentur; fi enim ftatutum requireret pofitiuam probationem puritatis, ratio iuris expoftulabat, quod illa femel facta, & admiffo prouifo tamquam puro non daretur noua inquifitio, prout in abfoluto tamquam innocenti, vel tamquam non probato nocenti, quod primo cafu non poffit repeti inquifitio, fecundò verò fic diftinguit *Felin. poft Bart. in c. aduerfo, nu. 4. verf. idem Bar. de except. Iaf. in l Iulianus, nu. 21. ff. de condict. indeb. Clar.* qui de commun. *in prax. crim. q. 57. in prin.* & allegant bonam rationem, quæ ea eft, quod primo cafu eft venire contra decifa, quod in iure non admittitur; fecundo verò cafu non eft venire contra decifa.

5 Quartò, quatenus ftatutum exquiret probationem antiquæ chriftianitatis, illa etiam faltem præfumptiuo, & ducto argumento à communiter accidentibus, quod in iure eft validiffimum, *l. ideo quia ff. de legibus. l. fingulis. ff. de except. rei iud Abb. in cap. 1. num. 4. de Cler. non refid. glof. & Doct. in l. neque natales. C. de probat.* refultare videbatur, fi tactis apud conciues, & vicinos diligentijs nihil impuri repertum fuit, quia eft plufquam verifimile, quod in illis partibus vbi ifta materia diligenter obferuatur, fi adfuiffet impuritas, conciues, & ordinarij de illa habuiffent notitiam, prout videmus in tefte, qui probat negatiuam, fi dicatur nefcire, vel non vidiffe ea, quæ fi fuiffent, verifimiliter vidiffet, vel nõ ignoraffet. *Aret. in c. tertio loco. verf. fed ad primã. & Felin. ibi nu. 5. de prob. Parif. conf. 162. nu. 14. lib. 1. Boff. in tit. de defenf. reor. num. 16.*

6 Ex prædictis iuris conclufionibus, à quibus ftatuta recipiunt interpretationem paffiuam, iux. nor. *in l. fi ferui. C. de noxal. Parif. conf. 167. nu. 16. vol. 4. Rol. conf. 72. num. 34 in fin. lib. 3. Curt. iun.* qui de communi teftatur, *conf. 7. nu. 8.* non folum videbatur confirmatus intellectus ftatuti fæpè approbatus à Rota, verùm etiam videbantur fublata pleraque ex illis, quæ in contrarium adduci folent. Et primò, quòd qui fe fundat in qualitate ftatuti, debeat illam probare, & qui vult admitti tamquam talis, debet docere fe talem cum fimilibus, quia, vt fuprà dictũ eft, conclufio retorquetur, cum prouifi non fe fundent in qualitate ftatuti. Sed RR. Capitulares, qui in vim ftatuti negant tradere poffeffionem.

7 Item ceffat aliud, quod licèt effentialiter non detur medium inter puritatem, & impuritatem, benè datur fecundum probationem, & inde non tenere confequentiam, non eft probatus impurus; ergo eft probatus purus, iux. tradita *in l. circa, de prob.* quia, vt fuprà dictum eft, fufficit prouifis quod non probetur impuritas, & quatenus effet neceffaria probatio puritatis, illa faltem præfumptione, & ducto argumento à communiter accidentibus, refultat ex eo quod facta generali inquifitione apud ciues, & notos, & fuper re, de qua verifimiliter habuiffent notitiam, fi adfuiffet, illa non eft reperta, & in iftis terminis generalis inquifitionis non loquitur *l. circa*, cum fua materia, fed in priuatis probationibus, quæ contingunt inter actorem, & reum.

8 Item cor. uit ponderatio verborum ibi, *non nifi defcendentes ex antiquis Chriftianis, &c. admittantur*, quafi quod cum ftatutum loquatur per affirmatiuam, quæ refultat ex illis duabus negatiuis, non nifi, fit neceffaria affirmatiua probatio, quia vis, & efficacia ftatuti non confiftit in affirmatiua admiffionis antiquorum chriftianorum, cum ifti non indigeant ftatuto pro eorum admiffione, fed vt taxatiua, fiue negatiua, quæ refultat ex illa dictione *nifi*, quæ venit probanda per volentem excludere, per fupradicta. Vltra quod affirmatiua probatio adeft retento quarto fundamento, de quo fuprà, & quicquid fonent verba, attenditur natura ftatuti, & principalis intentio ftatuentium. *Roman.* qui multis exornat, *conf. 509. num. 1. & feq.* & in terminis iftius dictionis *nifi*, *Bald. in l. actione, num. 2. C. de tranfact.*

9 Item non obftare videntur alia verba ftatuti, ibi, *donec informatio prædicta videretur, & extra conftaret de qualitate fic admittendorum Clericorum, ipfi Clerici in dicta Ecclefia nullatenus admitterentur*

rentur, &c. quia verba ista non important nouam dispositionem circa ea quæ debent contineri in informatione, sed modum, & formam procedendi post perfectam informationem, ne scilicet daretur ingressus prouisis, & postea fieret, vel inspiceretur informatio; & proinde cum sint verba exequutiua, non ampliant. *Clement. 1. in fin. de prab. Dec. conf. 12. circa finem. Caputaq. decis. 83. pr. pe fin par. 1.* & cum negari minimè possit, quin sint dubia, & ambigua, recipiunt interpretationem à natura statuti, & verisimili mente disponentium, & alijs regulis, de quibus suprà.

10 Quantum ad prætensam obseruantiam interpretatiuam testes illam concludere non videbantur cum suis requisitis, sed quod magis mouebat Dominos, erat, quia ex pluribus decisionibus in hac materia factis apparebat de contraria obseruantia.

Et ita vtraque parte informante fuit conclusum.

R. P. D. SACRATO
posteà S.R.E. Cardinali.

Maceraten. expensarum.

Luna 15. Iunij 1609.

ARGVMENTVM.

Acceptatio sententiæ, seu alterius actus, non præsumitur nisi probetur, & plenè, quando agitur non de captando lucrum; sed de euitando damnum, nec infertur ex verbis enunciatiuis, & alijs, nisi per necesse acceptationem importent.

SVMMARIVM.

1 *Actus acceptatio est quid facti, & non præsumitur nisi probetur, & quidem plenè, quando non agitur ad lucrum captandum, sed ad damnum vitandum.*

Acceptatio ex verbis non infertur, nisi verba pernecesse acceptationem importent. ibid. in fine.

2 *Verba enunciatiua non disponunt.*

Actus acceptatio non inducitur per verba enunciatiua. ibid.

Promittens liberare à molestijs, tenetur etiam quod molestiæ sint de facto ibid. in fine.

3 *Producens non censetur approbare contenta in productis, quando fuit facta ad alium finem, & præsertim in diuerso iudicio.*

4 *Exigens vigore sententiæ, censetur illam approbare.*

DECISIO CCXXXI.

1 FVIT dictum Asdrubalem non approbasse sententiam contra se latam, ita vt modò prohibeatur dare de illius nullitate, præmittendo quod acceptatio est quid facti, quod non præsumitur, vnde debet per illum qui hoc allegat probari, *l. assecuratio, C. de non numerat. pecun. l. prima. C. de probat. cap. cum in iure. de offic. deleg.* cum alijs per *Dec. in l. quatenus, num. 3. ff. de reg. iur.* Et quidem plenè, cum acceptatio non deducatur ad effectum lucri acceptantis, sed in illius damnum, quod nullo modo præsumitur voluisse facere, *ad l. cum de indebito, de prob.* Vnde concluditur, quod ex quibusuis verbis, siue actibus Asdrubalis, non debet inferri ad prædictam acceptationem, nisi si & quatenus verba, vel actus acceptationem pernecesse important. *Bart. in l. prima, §. hoc interdicto. ff. de itin. actuque priu. Dec. cons. 72. num. 5. & 452. nu. 24. Dec. cons. 54. nu. 65. lib. 2. Bec. cons. 106. n. 46. Surd. decis. 167. num. 4. & 5.*

2 Non importare igitur talem acceptationem, fuit dictum, verba enunciatiua huius sententiæ, de quibus in mandato procuræ facto per Asdrubalem in personas Guidi, & Alexandri, quia verba enunciatiua non disponunt. *Angel. in iurisgentium, §. quod ferè, in fine. ff. de pact. Alex. cons. 21. num. 4. lib. 1. Dec. cons. 359. num. 6. Ruin. cons. 167. nu. 25. lib. 1. Decian. cons. 120. num. 19. lib. 3.* sicut erat minus ipsum mandatum, quia non fuit datum ad effectum approbandi sententiam, sed ad effectum exigendi ab Attilio, & Hieronymo de Cremesinis, propter molestias ipsi mandanti, per dictam sententiam illatas, quæ etiam si fuissent de facto sufficiebant, vt molestatus posset obtinere. *Soccin. iun. cons. 113. num. 35. cum duobus seqq. lib. 1. Soccin. sen. cons. 70. in princ. lib. 3. Bart. in l. Lucius. §. tres heredes, num. 1. ff. ad Senatcons. Trebell. Alexan. cons. 52. num. 2. lib. 2.*

3 Et eodem modo respondetur ad productionem factam per Asdrubalem de eadem sententia contra Attilium Cremesinum, nempè quod non fuit ad effectum illam approbandi, sed vt liberaretur à molestijs, siue de iure, siue de facto à Iulia sibi illatis, vnde succedit conclusio, quod productio facta ad vnum finem, non nocet ad alium, de quo per *Guglielm de Cun. in l. 2. C. de inst. & subst. Flor. de Sanct. Petr. in l. qui familia. ff famil. hereis. Socin. sen. cons. 244. num. 11. in fin. lib. 2. Cephal. cons. 236. num. 21. Surd. cons. 252. nu. 17. & decis. 167 num. 4.* & multò minus in diuerso iudicio prout erat illud *Socin sen. cons. 122. num. 8. lib. 4. Cephal. cons. 377. num 73. Achill. decis. 2. de confess.*

4 Ex prædictis ceslat etiam aliud, quod Asdrubal vigore istius sententiæ exegerit à Cremesino, & quod exigens vigore sententiæ illam censeatur approbare, ex *Socin sen. cons. 220. num. 10. vers. quartum, & vltimum, lib. 2. Crau. cons. 237. num. 2. cum alijs allegat* quia Asdrubal non exegit à Cremesino in exequutionem dictæ sententiæ, etenim in illa minimè fuit condemnatus Cremesinus, sed exegit propter obligationem Cremesini in casu, quo ipse Asdrubal fuisset molestatus. Vlteriùs fuit ponderata protestatio Asdrubalis in schedula depositata pro solutione scutorum 500. iuxta tenorem sententiæ, in qua protestatione fuit dictum, quod depositum fiebat metu mandati ad effugiendas vlteriores expensas, & animo repetendi, & sine præiudicio quorumcumque iurium, & non aliâs, aliter, nec alio modo, ex quibus apparet, Asdrubalem nil minus nunquam cogitasse, quàm approbare prædictam sententiam.

R. P. D. SACRATO.
Postea S.R.E. Cardinali.

Camerinen. spolij.

Luna 15. Iunij 1609.

DECISIO CCXXXII.

Impressa est penes Marches. de Commis. par. 2. fol. 205. & post Mangil. de subhast. decis. 55.

R.P.D.

R. P. D. LANCELLOTTO,
deinde S.R.E. Cardinali.

Romana, seu Comen. legati.

Lunæ 22. Iunij 1609.

ARGVMENTVM.

Legatum quando extinguatur per solutionem illius factam viuente testatore, & quæ dicatur causa finalis legati, & maximè legati pij.

SVMMARIVM.

1 *Legatarius pro consequendo legato, dicitur habere fundatam intentionem in testamento.*

Legatum dicitur purum, quando conditio est apposita præstationi, non autem substantiæ legati. ibidem.

Legatum conditionale, quando conditio est impleta in vita testatoris, dicitur purum. ibid.

2 *Legatum extinguitur per solutionem illius factam viuente testatore, si solutio fuit facta ex eadem causa, pro qua fuit factum legatū, seu eo animo, quem testator habebat legandi, secus aliàs.*

3 *Legatum cessat solum cessante causa finali legati, secus si cesset impulsiua. num. 2.*

Legati ad pias causas causa finalis est salus, siue commodum animæ testatoris. num. 3.

Legati causa finalis non est ea, quæ respicit commodum legatarij. ibid.

4 *Legati pij causa finalis est amor Dei, & salus animæ; aliæ verò sunt impulsiuæ.*

Legati causa finalis non censetur onus, quod ei non æquiualet. ibid.

Legati causa finalis illa dicitur, quæ est obligatoria, & cohæret legato. ibid.

5 *Testator non præsumitur, quod voluerit legatum diminui per solutionem factam in vita, quando habuit facultatem mutandi testamentum, & illud non mutauit.*

In legatis pijs per relictum vnius quantitatis non currit causa relicti alterius. ibid.

Legatum non præsumitur compensatum quando plura concurrunt, de quibus. ibid.

6 *Testes debent deponere de eo quod in facto consistit, non autem iudicare.*

7 *Voluntas testatoris nihil operatur, nisi transiuerit in dispositionem.*

DECISIO CCXXXIII.

1 CVM die 25. Maij præteriti ageretur de remissoria pro parte Ducis Alberti petita, ordinatum fuit, quod de nouo disputaretur dubium, cum præsupposito, quod articuli essent verificati. Vnde proposita causa, & illis præsuppositis probatis, Domini adhuc steterunt in decisis sub die 26. Ianuarij præteriti, quod legatum debeatur hospitali habenti intentionem suam fundatam in testamento bo. mem. Cardinalis Comen. qui ei legauit simpliciter scuta viginti millia ad vtilitatem pauperum inuestienda. *§. disponat. auth. de nupt.* cui legato non obstat, quod inferiùs in eodem testamēto post plura capitula, & diuersas dispositiones idem Cardinalis dixerit. Item declaro, quod hospitale non possit aliquid de supradicto legato petere, nisi priùs renunciauerit omnibus prætensionibus, quæ posset habere in æternum super mea hæreditate causa donationis, quam feci Ptolomeo, quia hæc declaratio continens hanc conditionem, siue modum, aut onus, & grauamen renunciandi, fuit adiecta exequutioni, & petitioni legati, siue præstationi, non autem substantiæ illius, ita vt legatum non potuisset peti ante dictam renunciationem, & adimplementum huius conditionis suspensiuæ petitionis. *Bald cons. 285. aliàs 286. nu. 4. lib. 3.* vbi quod quando conditio est apposita præstationi, & non substantiæ legati, legatum est purum, & fuit dictum *in vna Romana alimentorum 13. Aprilis 1572. coram bo. mem. Cardinali Lancellotto, quæ habetur inter impressas decis. 203. nu. 2. & 3. & 4. par. 2. Boer. decis. 38. num. 28. & 29. Surd. cons. 268. num. 55. & 61.* Vnde fit, quod cum fuerit remotum huiusmodi impedimentum, quia hospitale renunciauit in vita Cardinalis, legatum tanquam purū debeatur, quia amplius petitio non est suspensa, iuxta *cons. Bald. in alia decisione allegatum 478. num. 2. vers. præterea aduertendum. lib. 1.* & benè in istis terminis *Aret. con. 93. num. 10. vers. sed in his non obstantibus,* & faciunt deducta per *Angel. cons. 392. nu. 4. Castr. cons. 125. col. 2. vers. ita ritè videtur. Soccin. cons. 92. nu. 8. vers. confirmatur, lib. 1. Ruin. cons. 65. nu. 12. vol. 2. Aym. cons. 101. nu. 1. vers. sed præmissis. Surd. cons. 57. nu. 19 & seq.*

2 Non obstat, quod Cardinalis pro obtinenda renunciatione, & sic pro eadem causa, pro qua factum fuit legatum, soluerit quinquaginta millia libras, ita vt videatur in vita satisfecisse legato, ac inde legatum remanserit extinctum, vel saltim pro rata librarum 50. mill. solutarum fuerit diminutum. *l. Lucius Titius, la prima. ff. de leg. 2. l. filia legatorum. C. de legat. l. 1. §. adeò. ff. de dot. præleg.* cum vtrobique notatis, cum alijs similibus, quia hæc benè procederent, si solutio librarum 50. mill. fuisset facta ex eadem causa, pro qua fuit factum legatum, seu eo animo, quo testator habebat legandi, & hinc *Bald. in d. l. huius, in 2. notabil.* notauit ex illo textu, quod testator potest præuenire hæredem in exequutione legati; secus verò quando causa legandi est diuersa à causa solutionis factæ in vita, quia tunc stante diuersitate causæ, non obstante aliqua satisfactione facta in vita, debetur integrum legatum. *Bald. in d. l. Lucius, & d. l. filia legatorum, num. 4.* & declarat *Castr. in d. l. Lucius, nu. 4.* & fuit resolutum in causa *Comen. legati 20. Februarij 1606. coram R.P.D. meo Ludouisio,* & facit, quia renunciatio nō fuit causa finalis legati vtique ea adempta, vel viuo testatore impleta, legatum nihilominus debetor, quia causa finali legati dumtaxat cessante cessat legatum: secus autem cessante impulsiua. *l. cum tale. § falsam, & l. demonstratio, §. quod autem. ff. de condit. & demonstr. Franc. in c. cum cessante, de appell. Grammat. decis. 59. nu. 3. Cephal. cons. 81. n. 8.* cum alijs per *Tiraq. cessan. cau. limit. 1. nu. 1. & 2.* & benè *Bertran. cons. 171. nu. 8. in fin. vol. 2. part. 2.*

3 Quod autem solutio librarum 50. mill. facta fuerit ex diuersa causa ab illa, propter quam fuit factum legatum, patet, quia lib. 50. mill. fuerunt solutæ pro eleemosyna, & causa obtinendæ renunciationis, vt constat ex ipso instrumento. At causa finalis legati non fuit causa obtinendi renunciationem, sed cum legatum fuerit factum loco pio, nempe hospitali, & mandatum quod pecuniæ in stabilibus inuestirentur ad beneficium perpetuum pauperum Christi,

causa

causa finalis fuit amor in pauperes, & salus, siue commodum animæ ipsius testatoris, vt in indiuiduo considerat *Angel de Perus. cons. 124 nu. 4. ante medium, vers. circa quod considero*; onus verò, vel conditio renunciandi, non fuit causa finalis legati, sed fuit conditio, siue modus appositus petitioni, qui licèt inducat formam respectu petitionis, non tamen est causa finalis legati, cum causa finalis legati sit salus animæ ipsius Cardinalis, qui voluit pecunias pro pauperibus Christi inuestiri, vt per *Angel. vbi supra*, quia hæc tanquam respiciens commodū ipsius testatoris dicitur finalis *Illustriss. Mantica*, qui *Ang.* & alios citat *de coniectur. vltim. volunt. lib. 5. tit. 14. nu. 14. vers. & causa respiciens commodum.* & meritò, quia nullum maius commodum testatoris potest considerari, quàm animæ propriæ remedium, & salus, & sic patet non applicari, quod dicitur causam finalem non esse, quæ respicit commodum legatarij, quia hoc legatum præcipuè respicit commodum legantis vti factum in piam causam, & pro anima ipsius, imò respicit religionem erga Deum. *Bart. in l. repetitio. l. 1. num.* 10. *C. de sacros. Ecclesiis*, quo fit, vt legatum debeatur etiamsi cessauerit conditio apposita petitioni, cum ahuc remaneat causa finalis legandi. *Fertrand. d cons.* 171. *cum alijs suprà alleg Illustriss. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 12. tit. 2. nu. 27. vers sed considera.*

4 Quod comprobatur ex eo, tum quia in legatis pijs semper causa finalis legati est amor Dei & salus animæ, aliæ verò sunt impulsiuæ. *Abb. in cap. verum, num. 2. vers si autem modus. de condit. appos. Bart. in l. 2. §. Titio. num.* 1. & ibi *Alex. in additione, incipiente, non præsumitur finalis. ff. de donat. Ruin. cons.* 137. *num.* 10. *lib.* 3. *Tiraq. cessan. caus. limit. 1. num.* 57. Tum quia cum Cardinalis nihil æstimaret renunciationem ab hospitali faciendam, stante reuocatione donationis ab ipso facta, vt patet ex eius litteris missiuis, & ex ipso instrumento renunciationis, in quibus asserit, quod pro certo habet fuisse radicitus sublatum omne ius, quod hospitali ex donatione competere potuisset, ac si nunquam facta fuisset. Sequitur, quod renunciatio facienda, quæ non æquiualebat legato, non poterat esse causa finalis legati, cuius non censetur causa finalis onus, quod ei non æquiualet, vt per *Bonntend. decis.* 8. *num.* 7. ita vt nulla alia causa finalis remaneat legandi, nisi animæ remedium. tum denique quia illa dicitur causa finalis, quæ est obligatoria, & cohæret legato. *Bart. in l. demonstratio, §. quid autem iuris, in 3. quæst.* & ibi *Castr.* idem *Castr. in l si quis seruum, num. 1. in fin. vers. nam non est verisimile. ff. de condit. & demonstr.* idem *Bart. in l. 1 in fin. C. de falsa causa. Socin. cons.* 159. *lib. 2. Gramat. decis.* 59. *num.* 3. *Illustriss. Mantic. lib. 6. tit.* 14 *num.* 15. *vers. notandum.* Cum autem, vt dictum est, Cardinalis pro certo haberet nullum ius competere hospitali, & propterea ad nihil ei dandum pro obtinenda renunciatione se obligarum crederet, renunciatio non potest dici causa obligatoria, neque legato cohærens, & per consequens non est finalis.

Quod benè colligitur ex ipsa serie facti, & subsecutis circumstantijs, nam legatum ab initio fuit factum hospitali purè, & liberè pro beneficio pauperum Christi absque alia causa, aut aliquo onere: licet autem ex interuallo, & post plures dispositiones, & post diuersa capitula Cardinalis cogitauerit de obtinenda renunciatione, & super ea per modū declarationis disposuerit tamen hoc nō deseruit pro causa finali legati per prius perfecti, & stabiliti, ac in esse deducti. Rursus cum post factam ab hospitale renunciationem, & solutas à Card. lib. 50. mill. idem Card. administratoribus hospitalis per suas literas significauit, quod dictam, & maiorē eleemosynam iā pro hospitali stabiliuerat, eosque certificauerit, quod ipsa eleemosyna ipso viuente vel mortuo, non modicum factura erat augmentum, apparet Cardinalem voluisse integrum legatum deberi, illudque esse augmentum, de quo in suis litteris mentionem fecit.

5 Addito præterea, quod cum testator cum hoc testamento, & eadem voluntate per decem annos, & vltrà post solutas libras 50. mill. continuauerit, nec illud reuocauerit, aut aliquid respectu legati 20. mil. scutorum disposuerit, imò cum in extremo suæ vitæ requisitus ab Illustriss. Cardinali Saulio vt testamentum conderet, responderit illud esse conditum, & locum, vbi reperiebatur, designauerit, satis apparet ipsum voluisse cum illa dispositione decedere, nec legatum hospitali factum in aliquo minuere. *Castr. cons* 214. *nu* 2. *in fin. & cons.* 48. *vers præterea, lib. 2. cum allegatis per Illustriss. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 12. tit. 1. nu. 12.*

Quibus consideratis, & attento, quod sumus in legato pio ad beneficium pauperum facto, quod est fauorabile, & latè interpretandum, quodque legatum factum pro pauperibus Christi recipit duplicationem, & augmentum, quia illis possunt relinqui plures quantitates, nec per relictum vnius quantitatis, cessat causa relicti alterius, vt considerauit Rota *in allegata causa Comen. legati coram R.P.D. meo Ludouisio*, & inspecto amore, quo Cardinalis hospitale prosequebatur, benè probato ex prima substitutione ad fauorem hospitalis, ex verbis instrumenti renunciationis, ex litteris missiuis à Cardinali administratoribus hospitalis scriptis, ex libris 1000. annuis assignatis, non est præsumendus animus compensandi legatum, sed potiùs multiplicandi. *Corn. cons.* 288. *vers. nec est verisimile, & cons.* 292. *vers. iuuantur hæc, lib.* 1. cum alijs relatis à *Menoch. de præsumpt. præs.* 110. *num.* 12.

6 Non obstant articuli, qui habentur pro probatis, nam dum vsque ad septimum articulum articulatur, quod hæreditas Cardinalis Duci obuenta, sit solum scutorum 23. mill. incirca, hoc non facit, quin tempore testamenti, quod debet attendi, adessent pingues redditus, & opulentæ substantiæ nepotibus postea donatæ; quod si Dux prætendit hæreditatem non esse soluendo, poterit vti beneficio inuentarij, vel alijs remedijs iuris, si quæ ei competunt. Dum autem in octauo, ponitur esse verisimile, quod Cardinalis voluerit Ducem exonerare legato 20. mill. scutorum, etiamsi testes hoc probarent, non releuaret, cum illi debeant deponere, quod in facto consistit, non autem iudicare.

7 Dum in 9. & 10. articulis continetur Cardin. dixisse tam suo procuratori, quam alijs personis, quod cum hospitali transegerat mediante solutione librarum 50. mill. nedum ad effectum, vt hospitale renunciaret donationi, siue substitutioni ad sui fauorem factæ anno 1587. sed etiam, vt exoneraret Ducem à legato 20. mill. scutorum facto in testamen-

to

to anni 1596. neque etiam huiusmodi articuli probati releuant, cum huiusmodi verba non faciant dispositionem; sed in omnem euentum fuissent solum tractatus, & voluntas testatoris, quæ remanet inefficax, quando non transit in dispositionem. *Bald. in l. quidam cum filium, in 3. notab. ff. de hæred. instit.* & sæpe in his terminis fuit resolutum in *Rota*, & signanter in *causa Romana de Ramboglettis 14. Ianuarij, & 29. Martij 1594. coram bon. me. Litta, & in causa Romana educationis 13. Martij 1600. coram bo. mem. Card. Seraphino*, per *cons. Oldrad. 119.* maximè, quia nedum facilè erat Cardin. vel adimendo legatum, vel codicillando vnico verbo tractatum, & voluntatem in dispositionem reducere, sed etiam quia patet in eadem dispositione, & legato perseuerasse, nec fuisse contentum eleemosyna lib. 50. mill. data in transactione, quin voluisse illam non modicum recipere augmentum, vt suprà dictum fuit, quod potissimum in hoc legato integro 20. mill. scutorum verificatur, &c.

R. P. D. PENIA.

Abulen. beneficij.

Mercurij 1. Iulij 1609.

DECISIO CCXXXIV.

Inter eius imprimendas est decisio 1149.

R. P. D. SACRATO

postea S.R.E. Cardinali.

Viterbien. beneficij.

Mercurij 1. Iulij 1609.

ARGVMENTVM.

Mors probanda est ab eo, cuius intentionis est fundamentum, & illa præsumptio, quod quis neque ad centum annos viuere præsumatur, nō habet locum vbi quis suam intentionem plenè, & concludenter probare debet.

SVMMARIVM.

1 *Possessio instrumentalis manutenibilis non est, alio existente in possessione. & num. 2. vbi tamen quod plenè, & concludenter probari debet aliena possessio.*

2 *Mors ab allegante probari debet, quia viuere quis præsumitur vsque ad centum annos.*

Possessio præsumitur continuata vsque ad obitum possidentis. ibid.

Præsumptio iuris non sufficit, vbi opus est plena probatione. ibid. in fine.

3 *Præsumptionum multiplicatio non est admittenda.*

4 *Iudex exequutor habet pro se præsumptionem.*

Præsumptio vna tollitur per aliam contrariam præsumptionem. ibid.

DECISIO CCXXXV.

1 FVIT resolutum mandatum de manutenendo esse dandum Dionysio, de cuius possessione constat per publicum instrumentum, *l. prædia. ff. de acquir. poss. cum concord.* Non obstat quod possessio instrumentalis alio existente in possessione minimè sit manutenibilis, ex deductis in *causa Sabinen. Pontis coram Illustrissimo Seraphino, relata inter diuers. impress. decis. 390. par. 1.* & quod appareat de possessione Nicolai, per cuius obitum Dionysius dicit se impetrasse tam ex confessione eiusdem Dionysij, quam ex multis in facto relatis, quia fuit responsum probationes non percutere tēpus post adeptam possessionem instrumentalem per Dionysium.

2 Et quatenus replicabatur sufficere dictam anteriorem possessionem Nicolai, stante quod non constat de illius morte, cum quis præsumatur viuere vsque ad centum annos. *gloss. in l. 2. §. si dubium, in verb. liquerit. ff. quemadmod. testam. aper. Dec. cons. 575. num. 10.* præsumatur continuata vsque ad obitum. *DD. in l. fiue possidentis. C. de probat. Natt. consil. 235. num. 18. Alciat. de præsumpt. reg. 21. præsumpt. 11. num. 5. vers. nec obstat.* Fundata videtur intentio Dominorum de Sanctacruce, nisi mors Nicolai per Dionysium probetur. Fuit responsum tribus modis. Primus est quod ex quo Dionysius fundat suam possessionem in apprehensione per publicum instrumentum, qui dicit hoc illi non suffragari, quia alius possidet, debet hoc plenè, & concludenter probare, *l. ei qui*, cum ibi not. per scrib. *de prob.* & in specie fuit dictum *in Hipporregien. Capellæ sancti Martini 6. Aprilis 1609. coram R. P. D. meo Decano.* Cum igitur Domini de Sanctacruce teneantur plenè probare vitam Nicolai, non suffragantur sibi allegata iura, quia ex illis non resultat, nisi quædam præsumptio, quæ non suffragatur vbicumque est opus plena probatione, vt in istis terminis tradunt *Alexand. consil. 27. num. 7. vers. sed vbi probaret, lib. 7. Gabr. de præsumpt. conclus. 16. num. 6. Achill. decis. 1. de probat.* & fuit dictum *in Tirasonen. decimarum coram Robusterio, relata inter impress. diuers. 102. num. 6. par. 1.*

3 Secunda responsio fuit, quod ista esset multiplicatio præsumptionum, quæ in iure non admittitur. *l. 2. C. de iur. dot.* fuit latè dictum in causa *Vladislauien. matrimonij de præsenti anno coram R. P. D. Caualerio*, oportet enim præsumere, quod Nicolaus vixerit, & rursus quod ex eo, quod nunc viuat, præsumere quod possessor sit idem.

4 Tertio fuit dictum, quod Ordinarius tanquam exequutor Apostolicus dedit hanc possessionem Dionysio, quod præsumitur pro illo tanquam exequutore. *Abb. cons. 41. num. primo, in fine, vers. sed in casu nostro, lib. 1.* & faciunt notata in *l. iustè possidet. ff. de acquiren. possess.* & etiam tanquam Ordinario informato de statu rerum, & personarum suæ diœcesis. *Felin. in cap. audentes, num. 15. vers. 14. conclusio, de rescript. Verall. decis. 406. par. 2.* maximè ad istum effectum, in quo non agitur de iustificatione gratiæ Dionysij principalis, sed incidenter, ad not. per *Bart. in l. quidam in suo, num. 4. de condit. instit. Alexan. cons. 10. col. 2. vers. quin imò tunc, lib. 4.* & proinde quæque præsumptio quæ ex allegatis in contrarium oriri posset, tollitur ex ista contraria præsumptione. *Bart. in l. Diuus, num. 3. ff. de in integr. restit. Dec. cons. 407. num. 10.*

5 Quantum ad illa, quæ fuerunt pro parte Dominorum de Sanctacruce adducta ad probandum inspa-

iuspatronatus familiæ Sanctæcrucis, & quod propterea non potuerit prouideri Dionysio tanquam de libero, visa fuerunt concernere petitorium, & nullatenus ita clara, vt possent impedire hoc summarissimum, & priuilegiatissimum iudicium, in quo illud singulare quoad materiam beneficialem cautum reperitur, vt reddatur, nulla habita ratione tituli *Abb. in cap. quarelam, in 3. notab. de elect.* fuit dictum in *Bononien. iurisdictionis 1. Febru. 1594 coram Illustriss. Lancellotto, relata inter impress. diuers. 595. nu. 1. & 8. par. 1.*

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Greg. XV.

Mediolanen. decursus aquarum.

Mercurij 4. Nouembris 1609.

DECISIO CCXXXVI.

Est inter eius impressas decisio 432.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.

Romana sponsionum.

Veneris 13. Nouembris 1609.

DECISIO CCXXXVII.

Est inter eius impressas decisio 439.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.

Romana donationis, seu promissionis.

Veneris 27. Nouembris 1609.

ARGVMENTVM.

Donatio semper debet interpretari in id, quod minimum est, & vbi est dubia, declaratur ex assertione donantis.

SVMMARIVM.

1 *Donatio non præsumitur, & vbi probatur, capitur interpretatio in id, quod est minimum.*
2 *Relatio debet fieri ad proximiora.*
3 *Fallit vbi aliqua ratio in contrarium vrget.*
4 *Verba quæ stant demonstratiuè non inducunt aliquam obligationem.*
5 *Donantis declarationi statur vbi dubitatur quid voluerit donare.*
Assertioni viri probi standum est. ibid. vbi de assertione Cardinalis Baronij.
6 *Dictio quando importat conditionem.*

DECISIO CCXXXVIII.

1 ROTA censuit non constare de obligatione, seu donatione bon. mem. Cardinalis Baronij ad fauorem Venerabilis Monasterij S. Iosephi ad effectum, de quo agitur, intentio siquidem monasterij erat, prim illum Cardinalem donasse scuta 500. in casu solutionis cuiusdam viridarij, quod monasterio contiguum pro adimplendo illius spatij emptum fuit. Cum autem donatio non præsumatur, & quando etiam probata est, capi debeat interpretatio in id, quod est minimum. *Butr. cons. 65. Aym. cons. 106. nu. 11.* latè *Menoch.* alios cumulans *cas. 88 nu. 1. & seq. de arbitr. lib. 2. cent. 1.* visum fuit ea, quæ in hoc casu pro perficienda probatione deducta fuerunt, non concludere.

2 Fuit enim maximum, & potissimum fundamentum in mandato, per Cardinalem subscripto, quod habet hæc verba, *Pagarete al Reuerendo Padre Soto scudi 16. bol. 20. moneta, quali sono per li frutti di sei mesi maturati à di 16. Aprile prossimo passato delli scudi 500. che li donamo per seruitio del monasterio di San Gioseppe per pagare il Giardino comprato, &c.* In hoc quippe mandato considerantur illa verba, *che li donamo*, adaptanda non ad fructus, sed ad scuta 500. quorum expressioni sunt proximiora, ad not. per *Bart in l. 1. hoc edicto, in fin. de postul.* Item consideratur illa ratio, seu causa, *per pagare il Giardino*, quæ conuenit non fructibus, sed sorti principali, ex qua pretium viridarij erat soluendum.

Verùm animaduertebatur in primis colligi ex tota rei serie, atque ex probationibus hinc inde factis, quod cum pecuniæ in numerato non essent, & tamen pluribus de causis vrgeret necessitas emendi prædictum viridarium, optimus ille, & piissimus Cardinalis monuit Reuerendum Patrem Sotum, ne emptionem differret, quin potius acciperet pecunias ad censum exsoluendas aliquando, vel ex Monialium admittendarum doribus, vel aliquo alio subsidio quod suis ancillis non de futura diuina bonitas esset præstitura, & addidit, quod ipse quidem si nummos præsentes haberet, prompto, & alacri animo enumeraret illa scuta 500. nec sineret illa capi ad censum, interim autem ne monasterium sentiret aliquod incommodum ex fructuum præstatione, dum expectatum prædictum subsidium se potius facturum vltrò obtulit dictæ præstationi.

3 Quod igitur attinet ad supradicta mandati verba, existimarunt Domini, illa esse referenda, & restringenda ad fructus, pro quibus mandatum emanauerat, non autem ad sortem principalem, quæ sicuti, & illa causa, *per pagare il Giardino*, enunciatiuè tantùm, seu demonstratiuè fuerat expressa; & vt designaretur, quis esset ille census pro cuius fructibus soluendis pecunias Cardinalis donabat. *l. quidam testamento 96. de leg. 1. in fin. §. Titia, in fin.* vbi *Bart. num. 3. ff. de liberat. legat. Dec. in cap. requiris, num. 21. de appell. Ias. in l. 1. num. 3. C. de summ. Trin. Surd. decis. 296. num. 32.*

4 Nec obstat, quod relatio facienda sit ad proxima; nam id fallit, quando aliqua ratio in contrarium vrget. *l. 1 §. per procuratorem. ff. de acquir. poss. Surd.* post alios *cons. 220. nu. 2.* & in hoc casu vrget maximè, nedum tota rei series, verum etiam, quia referendo donationem ad fratres, illud mandatum conuenit cum alijs omnibus mandatis præcedentibus, quæ restrictam expressè habent donationem ad fructus, per hæc verisimilia verba, *quali se li donano per pagar li frutti di vn censo per il Monasterio di San Gioseppe*. Hanc quippe donationem pecuniarum pro soluendis fructibus census, frustrà fecisset Cardinalis, si fuisset debitor census, quia donatio est actus liberalitatis, & voluntatis spontaneæ: fructuum autem solutio necessariò incumbit censùs debitori.

5 Verùm si quæ superesset adhuc difficultas ex prædictis mandati verbis, nec esset perspicuum quid

Cardi-

Cardinalis donauerit, omnis dubitandi ratio certè sublata est ex declaratione ipsiusmet Cardinalis, cuius memoria in benedictione est, qui, vt testes benè deponunt, sæpius obseruauit non donasse scuta 500. sed tantummodo pecunias, è quibus soluerentur fructus census; & quod magis est, iussit, atque ordinauit, quod partita istius census deleretur ex nota suorum debitorum, in qua, ad instantiam administratorum monasterij fuerat posita. Cui declarationi Rota plurimum deferebat, non solùm quia de iure statur declarationi donantis, vbi dubitatur quid voluerit donare. *Aym.* qui alios allegat, *cons.* 234. *num.* 4. *Alexan. cons.* 52. *num.* 21. *lib.* 4. facit *gloss.* communiter recepta *in l. admonendi. ff. de iur. iur.* vbi volens disponere actum, si refert se illum fecisse certo modo, statur suæ relationi, sed multo magis ob notissimam probitatem, & innocentiam vitæ integerrimi illius Cardinalis, cuius cum largissimè se profunderet misericordia in pauperes, & munificentia in quælibet opera pietatis, non est cur suum beneficium apud illas religiosissimas Deo dicatas Virgines tam benè collatum fuisse adeò constanter, & ex animi sui sententia negaturus, si re vera collatum extitisset, ad *glos. fin. in cap. expedit.* 12. *quæst.* 2. & aliam *gloss. in l. Titio fundus, in verb. actiones, ver. erat homo, cui videbatur credendum. ff. de condit. & demonstrat.* latè *Ias.* alios referens *in l. iubemus, num.* 10. *& seq. C. de iud. & in l.* 1. *num.* 17. *ff. de eo per quem factum erit. Felin. in cap. in litteris, num.* 5. *de test.*

Non obstant testes examinati ad fauorem monasterij. Primus enim deponit, Cardinalem dixisse Reuerendo Patri Soto, *che se egli si fusse trouato danari pronti gl'haueria dato scudi* 500. *à tale effetto, ma che non l'hauendo, sollicitasse di fare vn censo à suo nome*, nihil probat, quia est vnicus in suo dicto, quod etiam est ambiguum, quia illa verba *à suo nome*, tam intelligi possunt nomine dicti Reuerendi Patris Soti, quàm nomine Cardinalis, etsi ambiguitas est declaranda ex subsequen. census fuit factus nomine dicti Reuerendi Patris, & in illo nec quidem nominatus fuit Cardinalis, qui etiam toto anno, prius quàm è vita decederet, cessauit à fructuum solutione, postquam illam ex sua mera liberalitate profectam animaduertit trahi in debitum necessarium, & in obligationem etiam sortis principalis, quæ præsertim restitui poterat ex dotibus Monialium admissarum post census creationem.

6 Depositiones autem duarum Monialium nihil etiam vrgent, quia in effectum non concludunt de aliqua donatione, sed vna dicit, quod Cardinalis dicebat velle soluere, & donare scuta 500. Altera deponit, Cardinalem dixisse, quod volebat soluere censum, sed vtraque cum additione, quando Deus sibi commoditatem largiretur. Ideoque considerata dictione, *quando*, quæ importat conditionem, vt per *Bart. in l.* 1. *nu* 17. *ff. de cond. & demonstr.* apparet nos versari non in perfecta donatione, sed in pio donandi proposito, si quando id faciendi facultas suppeteret, idque manifestissimè colligitur, ex quo secundum prædictas depositiones idem Cardinalis dicebat, se velle non solum soluere pretium viridarij, quando haberet pecunias, sed etiam altiùs tollere muros totius monasterij.

Huiusmodi autem promissionibus, qualescunque illæ essent, vltra quod Cardinalis satisfecit ex aliqua parte, quando post emptionem viridarij soluit prædicto monasterio notabiles pecuniarum summas, occasione sacri Religionis habitus ibi suscepti per duas Virgines suas pronepotes ex sorore; præterea nunquam euenit optimo Cardinali illa commoditas rei pecuniariæ, quinimo annuis redditibus Ecclesiasticis in pauperum subsidia, sacrarumque ædium, & ornatum toto Cardinalatus tempore sancta effusione consumptis, admonitus tandem à veteribus amicis, quo res familiares essent redactæ, adhuc efficere, nec sine difficultate potuit iusta, & prouida cohibitione liberalitatis, vt distrahendis æris alieni nexibus, pecuniæ satis confici posset, priusquam moreretur. Atque ista scutorum 500. summa, si hodie iuxta monasterij intentionem præstanda foret, vix sufficeret tanti Cardinalis residua hæreditas constituendæ doti, alterius neptis eiusdem ab ipso viuente in alio monasterio educationis causa immissæ, quæ ibi permanere, & cœlesti sponso altissimo Deo famulari concupiscit. Atque ex his, &c.

R. P. D. PENIA.

Tiburtina castri sancti Poli.

Veneris 27. Nouembris 1609.

DECISIO CCXXXIX.

Inter eius imprimendas est decisio 1154.

R. P. D. SACRATO
deindè S.R.E. Cardinali.

Romana relocationis.

Mercurij 2. Decembris 1609.

ARGVMENTVM.

De locatione facta à Confraternitate numquid requirat solemnitates requisitas in alienatione rerum Ecclesiæ.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Papale, & de mandato Papæ conditum est aptum ligare res, causas, & personas Ecclesiasticas.*

2 *Alienatio facta à Confraternitate nunquid requirat solemnitates requisitas in alienatione bonorum Ecclesiæ.*

Statutum generale non trahitur ad casus habentes specialem prouisionem, & priuilegium. ibid. in fine.

DECISIO CCXL.

1 CVM præsumptio quod Archiconfraternitas soleat distrahere sine solemnitatibus, censuerũt Domini Confraternitatem teneri relocare eũ antiquis pactis, & conditionibus Annæ, & sororibus, tãquam de sanguine vltimi inuestiti in vim statuti Vrbis cap. 124. lib. 1. Quod quidem statutum cum sit Papale tanquam conditum de ordine, & mandato Papæ, est aptum ligare res, causas, & personas Ecclesia-

clesiasticas in ijs, in quibus non reperiuntur priuilegiatæ, vt tenuit *Rota in causa Romana de Comitibus relat. inter diuers. impress. decis. 452. par. 1. & in alia Portuen. Plani coram Robusterio*, confirmata *in decis. 371. num. 3. ead. par. 1. diuers.* & vltimo loco in *Romana separationis thori coram R. P. D. meo Marsemontio* in duabus resolutionibus.

2 Et proinde non fuit necessarium ingredi quæstionem, an ista Confraternitas sit locus pius, vel ne? quia de potestate statuentis etiam quoad loca pia non potest dubitari ex prædictis, nec minus de voluntate stante, quod et supponitur, in facto Confraternitas alienat sine solemnitatibus, vnde cum circa alienationem minimè habeat specialem prouisionem, siue sit locus pius, siue non, debet comprehendi sub generali dispositione statutorum, sicut veniunt res, causæ, & personæ, vt in allegatis decisionibus. Atque hinc corruere videbatur fundamentum ex *decisione in causa Romana relocationis die* 13. *Martij* 1595. *coram Gypsio*, in qua fuit dictum huiusmodi statuta non habere locum in bonis Ecclesiasticis, quia hoc ideo est, quia super Bonis Ecclesiæ adest specialis prouisio, nempe in *extravag. ambit. ofa. de bon. Eccles. non alien.* & statutum generale loquens non debet trahi ad casus habentes specialem prouisionem, & priuilegium, ad *not. in l. si quando, §. & generaliter. C. de inoff. testam. Put. decis.* 150. *num.* 2. & 3. *lib.* 3. & ita fuit conclusum, non tamen sine contradicente.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Ianuen. census.

Mercurij 2. *Decembr.* 1609.

ARGVMENTVM.

Fideiussor obligans se tanquam principalis tenetur ad omne id, ad quod tenetur principalis, & ex pluribus delinquentibus vnusquisque tenetur in solidum ad damna, & interesse.

SVMMARIVM.

1 *Promittens soluere ad omne mandatum iudicis, soluere tenetur mandato relaxato.*

2 *Fideiussor oblig. tus tanquam principalis, soluere tenetur eodem modo, quo tenetur principalis.*

3 *Delinquentes si plures fuerint, eorum vnusquisque in solidum tenetur ad damna, & interesse.*

Damno dato à pluribus, si discerni non potest an damnum sit datum ab vno potius quàm ab altero, quilibet in solidum tenetur, ibid.

4 *Partis appellatione quandoque continetur totum, quando aliàs promissio esset frustratoria.*

DECISIO CCXLI.

1 DVBITAVI, an mandatum relaxatum sit exequendum contra Augustinum Pochettum pro summa in eo contenta, vel pro qua parte? Et Domini pro tota summa exequendum esse censuerunt; cum enim se obligauerit de reficiendo Domino Antonio Plaxio omnia damna, expensas, & interesse, ad omne meum mandatum exequutiuum ad instantiam Domini Antonij videtur factus locus supradictæ obligationi, & consequenter mandatum exequendum pro summa in eo contenta, ad tradita per *Dec. respons.* 56. *num.* 14 *lib.* 2.

2 Non obstat, quod Augustinus sit fideiussor Pauli qui dedit mandatum ad se obligandum pro sua rata tantum, & quod ideo sicut mandatum non posset exequi contra Paulum, nisi pro sua rata; ita nec contra Augustinum, ne in plus teneatur fideiussor, quàm principalis, quia fuit responsum Augustinum se obligasse tanquam principalem, purè, & absolutè, non autem limitatè ad ratam Pauli; vnde cum ipse non sit simplex fideiussor, sed principalis, ex quo tanquam talis se obligauit, tenebitur iuxta suam obligationem, non habito respectu ad illam Pauli, nec erit locus regulæ prædictæ, quæ procedit in fideiussore, non autem in eo, qui se obligauit tanquam principalis. *Illustrissimus Mantic. de tacit. & ambig. lib.* 16. *tit.* 9. *num.* 12.

3 Vlterius etiam, quod obligatio Augustini esset restringenda ad ratam Pauli, tamen adhuc teneretur pro tota summa contenta in mandato, quia cum agatur de damnis, expensis, & interesse, prouenientibus ex delicto propter recursum habitum ad iudices laicos pro impedienda executione mandati rotalis. rata Pauli importabit totam summam, cum hoc casu quilibet ex delinquentibus teneatur in solidum, *l.* 1. *§. si plures. ff. de eo per quem fact. erit, l. si ita vulneratus. ff. ad l. Aquiliam. Felin. in cap. sicut dignum. num.* 15. *de homicid. Rond. gal. in l. eandem num.* 301. *& seq. ff de duob. reis.* quoties enim non potest discerni damnum datum ab vno, & damnum datum ab alio, quilibet insolidum tenetur. *l. si plures. ff de arbor furt. cas. Innoc. in dict. cap. sicut dignum. Alex. cons.* 103. *num.* 2. *vers. & plus dicit, lib.* 1.

4 Quæ confirmantur ex eo, quod Paulus dedit mādatum ad obligandum ad effectum obtinendi absolutionem à censuris, quæ cum non posset obtineri, nisi refectis omnibus damnis, expensis, & interesse, dicta eius rata ad totam summam videtur referenda, cum aliàs dicta absolutione non habita, effectus non obligationis redderetur frustratorius, nec est nouum, quòd appellatione partis quandoque tota summa contineatur. *l.* 2. *vbi Ias. in princ. & num.* 5. *C. de bened. iustit. Cephal. cons.* 299. *num.* 27. Ex quibus ita conclusum, &c.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.

Romana palatij de Aquila.

Mercurij 2. *Decembris* 1609.

DECISIO CCXLII.

Replicata est supra in 1. *part. recent. decis.* 200.

R. P. D. MARQVEMONTIO.
deinde S.R.E. Cardinali.
Bononien. de Amorinis.

Veneris 4. *Decembris* 1609.

DECISIO CCXLIII.

Est replicata supra in 1. *part. recent. decis.* 203. *& apud Giouagn. cons.* 57. *num.* 69. *lib.* 1. *vbi die quarta Nouembris.*

R. P. D. SACRATO.
posteà S. R. E. Cardinali.

Viterbien. celebrationis Missarum.

Veneris 11. Decembris 1609.

ARGUMENTUM.

Archidiaconus, siue sit Sacerdos, siue non, præcedere debet Archipresbyterum, & si Sacerdos fuerit in celebratione Missarum, Episcopo absente, præferendus est Archipresbytero.

SUMMARIUM.

1 *Archidiaconus Sacerdos præferendus est Archipresbytero in celebratione Missarum, absente Episcopo.*
2 *Archidiaconus præcedere debet Archipresbyterum siue ipse Archidiaconus sit Sacerdos, siue non, & num. 3.*
5 *Archipresbyter in his quæ spectant ad ordines, dicitur maior Archidiacono.*
6 *Archidiaconus non est necesse, quòd sit Sacerdos, ibidem.*
Qualitas accidentalis attendenda non est.

DECISIO CCXLIV.

1 STANTE quòd modernus Archidiaconus Viterbien. est Sacerdos, dubitaui an in celebratione Missarum solemnium, absente Episcopo, ipse sit præferendus Archipresbytero? Et licet pro resolutione ad fauor. in Archidiaconi sufficere viderentur decisiones Sacri Concilij super litibus, quæ dabantur, nec Rota contra illas fuisset aliquid vnquam attentatura; nihilominus quia informantes pro Archipresbytero inculcabant multas iuris cōclusiones, quibus instabant satisfieri per decisiones Rotales iuxta constitutionem Pij Quarti, ac etiam super hoc porrexerūt memorialia Sanctissimo, qui iussit fieri initium, Domini examinando quæstionem, censuerunt prætensionem Archidiaconi esse iustam, & benè fundatam auctoritate, & ratione.

2 Auctoritate *Hostien in cap. 1. num. 5. vers. quid si Archidiaconus, ff. de off. Archip.* quem ibi sequitur Io. Andr. Anch. Butr. & alij passim, & vanitas videbatur dicere quod Hostien. non loquatur de celebratione Missarum, sed de simplici præcedentia, quia contrarium colligitur ex eius verbis immediatè præcedentibus, in quibus ponit regulam officij celebrationis Missarum ad fauorem Archypresbyteri, & postea format quæstionem, quid si Archidiaconus esset Sacerdos, & tunc dicit quod Archipresbyter ei cedere debet, quod est intelligendum retentis eisdem terminis, & vt exceptio sit de regula, & sic vt cedat quoad celebrationem Missarum, & facit quia distinctio, an sit Sacerdos, vel ne, minimè erat necessaria, quoad præcedentiam; cum nemo sit, qui nesciat præcedentiam deberi per Archipresbyterum Archidiacono, siue ipse Archidiaconus sit Sacerdos, siue non. Et ita Hostien. intelligunt *Bero. cons. 22. nu. 31. lib. 1. Illustrissimus & meus Cardinalis Tuscus verb. Archidiac. conclus. 482. num. 15.* Eandem conclusionem ad fauorem Archidiaconi, firmat *glos. in cap. Pontifices, verb. quæ licita, iunct. gloss. in verb. quæ Sacerdotes 7. quæst. prima*, & ne videretur oblita casus, in quo adesset dignitas archipresbyteralis, allegat *textum in cap. perlectis, 25. distinct.* vbi de Archipresbytero, & illius officio fit particularis mentio.

3 Ratio etiam non videtur deficere pro Archidiacono, quippe quia ipse simpliciter loquendo est dignior, & eminentior Archipresbytero, & ob hanc rationem illi in Ecclesia, & extra præcedere debet, & admittunt omnes *in d. cap. 1.* & latius prosequitur *Barbat. cons. 5. lib. 2. per totum.* Conuenire igitur videtur Maiestati Sanctissimi Sacramenti, & decentiæ Ecclesiæ, vt per digniorem celebretur, nisi aliàs obstet defectus ordinum.

4 Nec obstat quod hoc munus specialiter reperiatur demandatum Archipresbytero *d. cap. 1. vers. in Episcopi sui absentia*, quia non propterea prohibetur Archidiacono, si ex alijs iuris regulis potest ad illum spectare, & non est nouum in iure, quod idē officium pluribus competat, ordinatiuè tamen, ita vt in terminis celebrationis Missarum prosequitur *Bero. dict. consil. 22. num. vigesimo tertio, cum pluribus seqq. lib. 1.*

5 Non obstat quòd celebratio Missarum sit de ijs, quæ spectant ad ordines, & in istis Archipresbyter dicatur maior Archidiacono, *glos. Host. & alij in in dict. cap. 1.* quia Domini loquuntur cum præsupposito, quòd Archiaconus sit qualis necessitas illius dignitatis illum expostulabat, hoc est, simplex Diaconus, non enim ex necessitate tenetur suscipere sacerdotium, *cap. gesta, cap. vbi septima distinct. cum concord.* secus si fiat Sacerdos, quia tunc respectu ordinis non est amplius minor, sed par vt benè se ipsum declarat *Hostien. dict. cap. primo, num. quinto, vers. eum sit par in ordine*, quem alij sequuntur. Et facit quia ordo sacerdotalis non inest dignitati, sed personæ, in cuius anima imprimitur character, & ideò licet vna dignitas requirat personam maioris ordinis, quàm altera, non propterea, loquendo propriè, dici potest quòd vna dignitas sit ordine sacro maior, quàm altera.

6 Atque hinc corruit aliud fundamentum, quòd qualitas Sacerdotis in Archidiacono sit accidentalis, cum illam ex necessitate suæ dignitatis non teneatur suscipere, & proinde non sit attendenda, ad *not. in leg. qui habent. ff. de tutel. Abb. in cap. si quis contra, sub numer. secundo, de for. compet.* quia si considerentur solæ dignitates, nullo modo eis inest ordo sacer; si vero attendantur personæ, vtrique inest accidentaliter, vnde cum in hoc sint pares, ille debet præferri, qui in cæteris est dignior, per præallegata.

Et ita fuit conclusum.

R. P. D. MARQUEMONTIO
posteà S. R. E. Cardinali.

Lucana bonorum.

Veneris 11. Decembris 1609.

DECISIO CCXLV.

Replicata est supra in 1. part. recent. decis. 208.

R. P. D.

R. P. D. MARQUEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.

Colimbrien. sponsalium.

Mercurij 14. Decemb. 1609.

DECISIO CCXLVI.

Replicata est supra in prima parte recent. decis. 207

R. P. D. SACRATO,
postea S. R. E. Cardinali.

Barchinonen. confinium.

Veneris 18 Decembr. 1609.

ARGVMENTVM.

Absoluendus est excommunicatus ob non paritionem si postea paruerit; sed nunquid sit obligatus præstare cautionem de parendo in futurum, an verò sufficiat simplex obligatio.

SVMMARIVM.

1 *Absolutio censurarum dari debet excommunicato propter non paritionem litterarum Apostolicarum, si postea illis paruerit.*
Condemnatus ad non molestandum, & perturbandum possessorem, si molestet, aut perturbet, an possit in futurum condemnari ad præstandam cautionem de amplius non molestando, & non perturbando, ibid.

2 *Depositum non admittitur in parte cum obligatione de soluendo residuum postquam debitum fuit liquidatum.*

3 *Oblatio sola non sufficit, quando agitur ad aliquid consequendum, sed necessaria est actualis solutio, vel depositum.*

DECISIO CCXLVII.

1 EX adductis pro parte vniuersitatis visum fuit constare de paritione, & inde debitam esse absolutoriam, iuxta *not. cap. qua fronte, de appell. & in cap. solet, de sent. excommunic. in 6. cum concord.* Ad illud quod obijciebatur non fuisse per vniuersitatem præstitam cautionem de non vtendo in futurum suo prætenso iure decimandi intra fines, de quibus agitur, iuxta doctrinam *Innocen. in cap. cum nostris, num. 2. vers. si autem talia sunt incorporalia, de concess. præbend.* fuit responsum quod quicquid sit de intellectu illius conclusionis, de quo latè per *Modern. de retin. poss. remed. 3. quæst. 91 num. 811.* cessare difficultatem in hoc casu, quia Vniuersitas non reperitur condemnata ad dandam talem cautionem, vnde pro paritione sufficit sibi præstare illud quod habetur in sententia, etiamsi aliàs in aliquo pluris condemnari potuisset, vt in specie resoluit *Rota in causa Burgen. Iurisdictionis decima Decembris 1597. coram bon. memor. Peregrino.*

2 Secundò opponebatur non sufficere in hoc casu deponere aliquid pro fructibus decursis, cum obligatione de soluendo residuum, postquam erit facta liquidatio, iuxt. *decis. Capiciū. num. 5.* dicebatur enim fructus esse certos in hoc casu stantibus libris distributionum, quæ fiunt inter Presbyteros de vniuersitate, pro qua allegabatur, *decis. Cas. de Graff. 5. de rest. spol.* Sed fuit responsum non apparere de existentia huiusmodi librorum saltem de tempore præsenti, & quatenus appareret, esset necessarium pro liquidatione, quòd in illis fuerint annotati fructus decimales percepti intra fines, de quibus agitur distinctè ab alijs per eandem Vniuersitatem in locis circumstantibus perceptis, neque hoc sufficeret, nisi vlterius isti fuerint venditi, & distinctè annotatum illorum pretium, & illæ difficultates non fuerunt ponderatæ in *decis. Cas. de Graff* fortè quia ibi non concurrebant.

3 Tertiò dicebatur int ntionem Vniuersitatis esse in hoc casu aliquid consequi, nempe absolutoriam, & quòd ad consequendum non sufficit oblatio, sed est necessaria actualis solutio, vel depositum. *l. si à te C. de pact. inter empt. & vendit. Boer. decis. 124. num. 22. Cephal. consil. 207. num. 1.* fuit responsum illa iura procedere, quando agitur ad consequendam absolutoriam à censuris, quæ absolutio principaliter tendit in beneficium animæ obtinentis absque eo, quòd aliquid deperëat parti, vnde non est indulgendum eius mal tiæ, si se opponit, ita *glos. in d. cap. solet. verb. decedat, circa fin. de sentent. excomm. in 6.*

☞ *Infra in eadem causa habetur altera decisio sub die 23. Ianuarij 1612. coram eodem Card. Sacrato, est decis. 405.*

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Toletana Capellaniæ.

Veneris 18. Decembris 1609.

ARGVMENTVM.

Declaratoria excommunicationis ob non paritionem litterarum Apostolicarum, quando concedatur, & quando etiam ab ea liceat appellare.

SVMMARIVM.

1 *Declaratoria censurarum, & excommunicationis datur contra non parentem litteris Apostolicis, & earum exequutorialibus. Vbi tamen quod hoc procedit quando seruatis terminis substantialibus non docetur de paritione.*

2 *Appellatio datur à declaratoria excommunicationis conditionaliter lata, nisi infra tot dies paruerit pendente d. termino.*
Appellare non licet ab exequutione rei iudicatæ, ibid.
Appellare non licet à declaratoria excommunicationis lata pro exequutione rei iudicatæ, ibid.
Absurdum vt euitetur semper facienda est interpretatio, ibid.

3 *Appellatione prohibita à sententia, non censetur prohibita appellatio à sententia interloquutoria.*

4 *Restitutio in integrum petita post cœptam exequutionem, & post decretas, & rel xatas exequutoriales, exequutionem non impedit.*

DECISIO CCXLVIII.

1 CENSVERVNT Domini dandam esse declaratoriam, quia de renitentia Capituli in parendo mandatis rotalibus, immò potius Apostolicis, constat nedum ex eo quòd intimatis sibi litteris exequutorialibus, & seruatis terminis substantiali-

tialibus non docetur de paritione, iuxta *not. per Felin. in c. ad probandum, nu. 6. de re iud. Cresc. dec. 1. de sequestr. possess. Mohed. decis. 1. de sent. excomm.* Verum etiam de dicta renitentia apparet ex actibus positiuis in facto relatis pro parte Iosephi, qua renitentia stante ritè proceditur ad censuras Ecclesiasticas, *gloss. in cap. duo, verb. videbatur, nonagesima sexta distinct. Abb. in cap. primo, num. decimo de iud.* vbi etiam *Rip. num. 29. late Couar. in c. alma mater, par. 1. relect. §. 9. num. 3. vers. quanto hic aperitur*, iste enim est vnus ex præcipuis modis, quibus Sancta Mater Ecclesia consueuit renitentes deducere ad viam salutis, *c. dilecto. vbi gloss. in verb. Ecclesiastico, Gemin. num. 3. Franc. num. 2. & in 4. notab. de sent. excom. lib. 6.*

2 Non obstat quod censuræ non fuerint simpliciter fulminatæ contra Capitulum, sed conditionaliter, nisi infra tot dies paruerit, quo termino pendente licuit Capitulo appellare, & inde suspendere effectum censurarum, *cap. preterea il 2.* vbi latè *scrib. de appell.* quia ille textus non loquitur de censuris latis pro exequutione rei iudicatæ, quo casu cum materia de sui natura non sit appellabilis, *l. ab exequutore*, vbi *scrib. ff. de appell.* appellatio interposita nihil operatur, vt dicit in specie *Gemin. cons. 99 num. 1. in fin.* & facit quia in qualibet materia illa semper est capienda interpretatio, per quã absurdum euitetur, *l. non absurdum*, vbi *scrib. ff. de bon. libert.* Absurdum autem esset dicere, quòd Papa per dictum textum voluerit, quod iudicium semel terminatum, denuò mediante appellatione interponenda à censuris ferendis pro exequutione rei iudicatæ reuiuiscat, & per nouas instantias protrahatur, contra regulam, *l. certi iuris. C. de iudic.* Hinc videtur, quòd licet ponatur regula, quòd liceat appellare à declaratoria incursus censurarum, limitatur tamen, si declaratoria est lata vigore exequutorialium, & rei iudicatæ. *Lancell. de attentat. par. 2. c. 12. limit. 21. num. 27.*

3 Non obstat quod declaratio incursus censurarũ sit interloquutoria, & consequenter per commissionem rotalem prohibente appellationem non censeatur prohibita appellatio ab interloquutoria. *Abb. in cap. pastoralis, nu. 6 de appell. cum concord.* quia allegata procedunt quando est prohibita appellatio à sententia, ea ratione quod sub nomine sententiæ in materia stricta non venit interloquutoria; secus si simpliciter, & indefinitè sit prohibita appellatio, vt in hoc casu ita distinguit Abb. quem alij sequuntur, *loco supracitato*, & in omnem euentum conclusio esset intelligenda de alia interloquutoria quàm illa, quæ venit pro exequutione rei iudicatæ super negotio principali, quia aliàs esset per indirectum tollere omnem efficaciam rescripti auferentis facultatem appellandi.

4 Minus facit quod Capitulum in actu executionis implorauerit beneficium in restitutionis integrum, quod non censetur sublatum per prohibitionem appellationis; nam præter quod euentus Signaturæ Sanctissimi docuit, quod ista exceptio non poterat retardare virturem executorialium rotalium, in omnem casum ista restitutio debebat fieri ante coeptam executionem, aliàs non habuit vim retardandi. *Rip. in l. 4. §. condemnatum, num. 30. ff. de re iud. Put. decis. 285. lib. 2. Cas. de Grass. decis. 1. nu. 14. de rest. in integ.* Coepta autem dicitur exequutio ex ipso quod fuit decretata, & relaxatæ exequutoriales, vt tenuit *Ratam vna Carthaginen. Decanatus, 18. Decembris 1587 coram bon. mem. Bubalo.*

Minus facere visum fuit quod dicitur ad Capellanos non autem ad Capitulum spectare tradere possessionem, quia contraria obseruantia visa fuit probari ex multis in facto relatis pro parte Ioseph.

R. P. D. LVDOVISIO,

postea S.R.E. Cardinali.

Romana incendij.

Veneris 15. Ianuarij 1610.

DECISIO CCXLIX.

Est inter eius impress. decis. 448.

R. P. D. COCCINO.

Spoletana dotis.

Veneris 15. Ianuarij 1610.

ARGVMENTVM.

Donationem dotis non præsumi ex simplici confessione facta constante matrimonio receptæ dotis, nisi in contrarium sint vrgentes coniecturæ, & quæ.

SVMMARIVM.

1 *Confessio recepta dotis facta constante matrimonio in dubio non censetur facta ad probationem veritatis.*
2 *Confessio facta constante matrimonio de dote recepta, an præsumitur facta animo donandi, vel potius sub spe futuræ numerationis, & num. 3.*
4 *Exceptio non numeratæ dotis post solutum matrimonium de iure Cod. habet locum intra annum.*
5 *Exceptio non numerata dotis iure auth. & nouissimo intra quantum tempus competat.*
6 *Dos vt congrua dicatur, qualis esse debeat.*
7 *Donatio quando ex confessione receptæ dotis non præsumatur.*
8 *Reuocatio actus debet parti intimari.*
Intimatio non requiritur, vbi adest scientia, ibidem.
Sententia præsumitur quando reuocatio est facta apud Notarium, apud cuius acta dependet, aliàs non, ibid.
Ignorantia facti præsumitur nisi probetur contrarium, ibid.

DECISIO CCL.

1 NON potest controuerti, quod confessio dotis facta constante matrimonio à marito, nulla præcedente promissione, in dubio non censetur facta ad probationem veritatis, vt sæpius conclusit Rota, teste *Veral. decis. 12. lib. 1. in manuscr. Plat. decis. 192. aliàs 594. lib. 3. part. 3. Gabr. cons. 163. num. 20. lib. 2. nouissimè Illustriss. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 11. tit. 20. num. 20.* in quibus locis testatur ita omnes tenere.

2 Sed difficultas est an huiusmodi confessio fuerit facta sub spe futuræ numerationis, vel animo donandi? Et Rota nunquam firmauit huiusmodi articulum satis controuersum, & dubium. Nam *Gabr. cons. 163. num. 8.* dicit quod aut potest facilè per-

percipi, quæ opinio communior, & ille proclinior sit, quòd dicta confessio sit facta animo donandi, & Menoch. lib.3 præsumpt.12. num. 50. dicit contrariam sententiam, nempe quod confessio sit facta sub spe futuræ numerationis, sibi magis probari, & Rebuff. dicit quod hæc opinio est magis vera, & contraria sit magis recepta, & propterea difficile esset in iudicando ab ea recedere.

3 Et propterea omissa hac quæstione, pro resolutione dicebant Domini, quod quatenus tenenda esset opinio, quod confessio dotis, facta constante matrimonio, censeretur facta animo donandi, hoc esset verum in dubio: secus autem concurrentibus coniecturis in contrarium, vt dici *Gabr. vbi supra num.41. & 48 Illustrissimus Mantica pariter loco allegato num.19. Salycet. in verb. si mater, num. 1. vers. & vltra, vbi apostil. in verb. verisimile, Alex. cons.18. num.3. vol.3. Soccin. sen. cons.65. numer.8. vol.1. Bald in l.1. num.4 vers vnde quæritur, C. de priuil. dot Mohed. decis.2. num.6. de confess.* latissimè *Surd. cons.489 Gozad cons 42. n.13. vers.4. instr.* & tenuit *Rota in causa Amerin. nu. 17. sub die 4. Maij 1579. coram C. ntuccio.*

4 Licèt autem ponderatis coniecturis excludebar, quod dicta confessio fuerit facta animo donandi, sed potius causa cognoscendi bonam fidem ad probandam numerationem, vel saltim dictæ coniecturæ efficiunt, vt confessio censeatur facta sub spe futuræ numerationis, quo in casu ista operatur eundem effectum, cum sint lapsa tempora ad opponendam exceptionem non nomeratæ pecuniæ, & contrariū non appareat probatum, *glos. in l. 1. in verb. facit. C de dot. caut. non numerat. Couar variar. resol. lib.1. cap 17 num.5. in fin. vers. quod si velimus. Illustriss. Mantic. dict. lib. de tacit. & ambig. conuent. num.9. Menoch. alleg. lib.3. præsumpt.12. num.75. vers. cæterum si probamus,* licèt sit quando confessio fuit facta animo donandi, ex allegatis per eundem *Menoch. loco proximè citato nu.74.*

5 Quod autem sint lapsa dicta tempora satis patet. Nam etsi de iure Codicis intra annum à die soluti matrimonij locum habeat dicta exceptio, *l vlt. C. de dot caut. non numerat.* tamen de iure nouissimo anthent. locum habeat, si matrimonium intra biennium vsque ad decennium, vt in casu nostro, & querela conceditur hæredibus mariti intra tres menses post matrimonium dissolutum, *anth. quod locum, eod. tit.* quod *Gozad. cons.25. nu 2. Plat. inter cons. vltim. volunt. lib.1. cons.178. num.42.* & propterea cum hæredes mariti nihil opposuerint intra dictum tempus, eis obstat dicta exceptio etiam quòd confessio sit facta constante matrimonio. *Soccin. sen. cons.82. in princ. num.1. & seqq. lib.3.* hæc enim videtur quædam tacita renunciatio. *Ceph. cons.464. nu.8. Mantic. sæpius alleg. loc. nu.10.*

6 Quòd autem hic adsint coniecturæ, satis suadetur, quia Aloysius pater Franciscæ, erat diues, & alias filias neptui tradidit, cum simili, & maiori dote, vt deponunt testes in summario, num.5 & Guidobaldus tanta erat dignus dote, cum in primo matrimonio similem dotem scut. 2000. habuerit, nec decreuerat in officio cum de tempore secundi matrimonij esset à sacretis inclytæ Reipublicæ Ragusinæ, & in eadem Ciuitate vxorem duxit, vnde fit, quod ista dos censeri debeat competens, & congrua, & non excessiua, cum sit conformis dignitati nataliom facultatibus patris donantis, & qualitatibus mariti, & secundum quantitatem alijs filiabus Aloysij datam, *l. quæro, ff. de iur. dot. l. filia pater. ff. de leg.3. Fulgos. cons.52 num.1. ante finem. vers. & Notarium, cum alijs per Thesaur. decis. 192. num.1.*

7 Et hæc coniectura augetur ex confessionibus Guidobaldi, & suorum hæredum, de quibus deponnot testes *in summ. num. 12. & 14* Et ex mandato dato per eundem Guidobaldum ad ratificandum confessiones dotis, & acceptatione litterarum cambij facta per eosdem hæredes, qui promiserunt computari dictam dotem in certis stabilibus per prius Franciscæ assignatis, & detegitur veritas huius facti iunctis prædictis, & seqq. Nam in Ciuitate Ragusina adest statutum, quòd dotes non excedant summam scutor. 1000. vt deponunt testes in summario *numero tertio*, qui dicunt quod propterea in prædictis matrimonialibus sit confessio à marito pro scutis mille tantum, & postmodum pro residuo dotis, aut fiunt scripturæ priuatæ, aut fiunt litteræ cambij ab ipsis viris eisdem etiam directæ, prout fuit factum in casu isto post nouem menses. Vnde fit, quòd cum dos in congrua, habita ratione ad omnia prædicta, & concurrant etiam alia adminicula, & causa, ex qua modo prædicto fuerit contractum, cesset coniectura donationis, vt per *Salycet. Dec. Alexand. & Soccin. loco recitato.* Vbi dicunt, quod si maritus emit bona, & dicat emere de pecunia vxoris, intrat præsumptio donationis, nisi constet mulierem aliunde habere pecuniam; ita in proposito cùm dos videatur congrua, & digna viro excessa præsumptio donationis, cum præsumptio contraria magis videatur præualere, vt per Salyicet. & alios allegatos.

8 Neque prædictis resistit, quòd confessiones dotis fuerunt reuocatæ per Guidobaldum, quia aut ex prædictis probatur, quod confessio fuit facta ad agnoscendam bonam fidem, & ad probandam numerationem, & parum refert dicta reuocatio: aut prædicta probant confessionem fuisse factam sub spe futuræ numerationis, & etiam parum refert cum non fuerit parti intimata. *Bald. in leg. in contract. §. final.* & ibi etiam *Castren. C. de non numerat. pecun.* neque pro intimatione inseruit, quod reuocatio fuerit facta in actis cuiusdam Notarij, vnde præsumitur scientia, & vbi adest scientia, non requiritur intimatio, vt per *Puteum decisione centesima decima, libro secundo*, sed an sufficiat in hoc casu scientia prædicta, in omnem euentum prædicta procederent, si lis penderet, & apud acta Notarij causæ fuisset facta reuocatio; hic autem reuocatio non fuit facta penes acta Notarij causæ, vnde nullo pacto potest inferri ad scientiam cùm pro ignorantia acti præsumatur, nisi probetur contrarium, iuxta notata per *Bart. in leg. si quis patrem, in fin. ff. ad Maced. Fulgos. cons. centesimo nonagesimo octauo, columna secunda, circa medium, vers. & sic fuit. Alexand. consil. duodecimo in fine lib.2.*

R. P. D. SACRATO,
postea S. R. E. Cardinali.

Cæsaraugustana dismembrationis.

Sabbathi 23. Ianuarij 1610.

ARGVMENTVM.

In hac decisione ponuntur quatuor casus, in quibus attentata in primis, & ante omnia reuocanda non sunt; quando, & quomodo dicti casus procedant, magistraliter declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Attentata in primis, & ante omnia purganda sunt.*

Attentata in primis, & ante omnia non sunt reuocanda, quando sunt turbida, ibidem vers. & licet.

2 *Attentata in primis, & ante omnia non sunt reuocanda, quando constat de non iure petentis reuocationem, ibidem vers. & licet, & vers. Non alia. Vbi declaratur hoc procedere, quando de non iure petentis reuocationem constaret clarè, & manifestè, & per rem iudicatam, aliàs secus.*

Attentata in primis, & ante omnia non sunt reuocanda, quando materia attentatorum dependet à cognitione negotij principalis. num. 1. vers. & licet; & num. 3. vbi declaratur hæc conclusio.

Attentata in primis, & ante omnia non sunt reuocanda, quando ex reuocatione diminueretur cultus diuinus. num. 1. vers. vel etsi alias. declara vt num. 4.

Clausula arbitrio Rotæ *minuit de iuris rigore, num. 1. in fine.*

Priuilegiatus non vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatum, num. 4.

DECISIO CCLI.

1 CENSVERVNT Domini non esse locum arbitrio pro reiectione attentatorum, quia omnes iuris regulæ clamant, quòd in primis, & ante omnia purgetur attentata, de quibus latè per scrib. *in cap. non solum, de appell. in 6. & per Modern. de attent part. 3. cap. 30. num. 168. & per Rot. decis. 2. de restit. spoliat. in nouis*, vbi addentes in verbo *possedisse*, cumulant plura priuilegia materiæ purgationis attentatorum. Et licèt à prædictis regulis declinetur, vel quando attentata sunt turbida, *Moder. de attent. par. 3. cap. 24. num. 60.* vel quando constat de non iure petentis reuocationem. *Rota decis. 7. vt lit. pend. in antiq.* vel quando materia attentatorum dependet à cognitione negocij principalis. *Capte. decis. 71. Modern. vbi supra quæst. 19 per tot.* vel etsi alias diminueretur diuinus cultus, *glos. in cap. peruenit il 2. verb. assignet.* vbi etiam *Praeposit. num. 1. de appell.* & prædicta eo magis, stante clausula *arbitrio Rotæ*, quæ minuit de iuris rigore. *Crese. dec. 4. de test. cum concord.* ad prædicta omnia allegatis; nulla tamen ex allatis limitationibus visa fuit applicari ad propositum casum.

2 Non illa, quòd attentata sunt turbida, quia imò visa fuerunt clarissima, ex duabus decisionibus coram me in hac causa factis, cum quibus fuit dictum concordare aliam decisionem in *causa Cremonen. iurispatronatus 26. Februarij 1603. coram Reu. P. D. meo Ludouisio*, Non alia quòd constet de non iure petentis, quia ad istum effectum defectus iuris debet esse clarus, & manifestus. *Io. Monachus cap. cupientes, num. 142. de elect. in 6. Rota vlt. decis. secunda, de restitut. spol. at. in nou.* & ideo requiritur res iudicata, vel confessio partis. *Modern. de attentat. par. 3. cap. 23. quæst. 1 nu. 65.* vbi allegat decisiones Rotales. In casu autem proposito nedum non constat de malo iure parochialis, sed nec aliquid super illo est disputatum, vel cognitum.

3 Ad aliud quod attentata pendeant à negotio principali, nempe à validitate litterarum Sixti Papæ Quinti, quia si fuerunt validæ, potuit collegiata adire Ordinarium Terulen. exequutorem deputatum in prædictis litteris, & cum illius mandato capere possessionem, fuit responsum, parochialem pro nunc se restringere ad attentata per Cæsaraugustanum, & petere fructus perceptos per Collegiatam in vim executorialium Cæsaraugustani, constat ex eo quod fuerunt percepti de manu œconomi deputati à Cæsaraugustano, vt patet ex quitantijs Procuratoris Capituli, & mandato facto ipsi œconomo vt solueret, vt quicquid fieri potuerit in vim possessionis traditæ à Terul. intrat regula. Quod potui volui, si tamen hoc potuit Collegiata, de quo aliàs. Nec applicantur, quæ aliàs dicuntur de sustinendo actu in vim potestatis magis sufficientis, quia non habent locum quandocumque agens declarauit se vti potestate, quæ postea detegitur insufficiens. *Put. decis. 383. num. quarto, lib. secundo, Achil. decis. 7. de procur.*

4 Ad vltimum, quòd agatur de diminutione cultus diuini, ad *text. in cap. peruenti, cum ibi not. de appell.* fuit dictum, quòd ille textus vel procedit, quando frustratoriè, & delationis causa appellatur vt patet ex illis verbis ibi, *eum autem, &c.* Vel quatenus generaliter intelligatur, quandocunque scilicet agatur de cultu diuino erit intelligendum, quando scilicet proceditur per viam visitationis, nō autem si proceditur per viam formalis iudicij, vt latè per *Modern. de attent. part. 2. cap. duodecimo, limitat. 18 per totam.* Vbi allegat decisiones Rotales. Vltra quod idem fauor cultus diuini militat etiam pro parochiali, vnde intrat conclusio, quod inter æqualiter priuilegiatos attendantur communes regulæ, *leg. sed & milites, vers. æqualitas. ff. de excus. tut. Ancharan. cons. 37. in princ. Roman. cons. 385. num. 4. Rimin. iun. cons. 278. num. 72. Rot. in specie apud Crese decis. 1. de paroch. in fine.* Nam vt dicit *Anchar. dict. consil. 37. numer. secundo*, non est verisimile, quod Princeps voluerit priuilegium habere locum contra alterum, qui est dignus eodem fauore.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S. R. E. Cardinali,

Mediolanen. decimarum.

Lunæ 8. Februarij 1610.

DECISIO CCLII.

Replicata est supra in par. 1. recent. decis. 223.

R. P. D.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E Cardinali.

Alexanen. pensionis.

Veneris 12. Februarij 1610.

ARGVMENTVM.

Pensiones decursæ in vita prædecessoris, an, & quando possint exigi à successore, & quæ probatio requiratur pro probanda quasi possessione exigendi ad effectum, vt litteræ reseruationis pensionis non sint iustificandæ.

SVMMARIVM.

1 *Successor non tenetur ad pensiones decursas tempore prædecessorum, nisi constet de diligentijs debitè factis contra antecessorem, seu eius hæredes.*
2 *Pensionis exactioni locus non est, nisi stante quasi possessione exigendi, vel iustificatis litteris reseruationis.*
Litteræ reseruatoriæ pensionis præsumuntur iustificatæ stante pacifica possessione 30. annorum, ibidem.
3 *Quasi possessio exigendi pensionem, debet plenè probari, nec sufficiunt quitantiæ pensionarij, nisi probata scientia titularis, de cuius pecunijs dicitur facta solutio.*

DECISIO CCLIII.

1 ROTA censuit Dominum Episcopum Alexanen. non teneri ad pensiones, de quibus in dubio; nam quoad terminos decursos de tempore Episcoporum antecessorum, fuit olim dubitatum, an pro illis agi possit contra successorem, vt per *Cassad decis. 4. num. 3. de locat. Gresc. decis. 3. de solut. Gig. de pens. quæst. 39. in fin.* & licet dubitatio fuerit sublata per recentiores decisiones, in quibus fuit dictum agi posse contra successorem quandiu constat de diligentijs debitè factis contra antecessorem, vt in causa *Zamorensi pensionis 6. Martij 1587. coram bo. mem. Orano in Cæsaraugustana 13. Aprilis 1592. coram Illustriss. Pamphilio in Nazzarena 15. Ianuarij 1607. coram R. P. D. meo Coccino*; tamen huiusmodi decisiones non possunt suffragari Ascanio pensionario, siue eius hæredibus, qui hoc iudicium inchoarunt, quia non constat, quod contra Episcopos Alexanen. antecessores Domini Episcopi moderni, fuerint factæ requisitæ, & sufficientes diligentiæ.

2 Quo vero ad terminos decursos de tempore dicti Domini moderni Episcopi, nec illi etiam debentur, quia cum ipse non consenserit pensionis reseruationi, nec Ascanius sit in possessione exigendi, non est contra Episcopum locus exactioni pensionis, nisi iustificatis prius litteris translationis, & forsan etiam reseruationis. Iustificatio autem in hoc casu non datur expressa, nec est locus præsumptæ. Quia pro illa requiritur pacifica possessio per 30. annos, quæ hic non adest, & hæc omnia fuerunt confiderata, in quibusdam causis pensionum, videlicet in *Salamantina 26. Martij 1593. coram Giptio in Laudensi 29. Martij 1599 coram R. P. D. meo Decano in Brixiensi 29. Nouembr. del 93. coram Illustriss. Millino, & Neritonensi 5. Nouembr. 1601. coram Litta.*

3 Non obstant duæ quitantiæ de anno 1571. ex quibus infertur, Ascanium fuisse in quasi possessione exigendi, quia talis quasi possessio est probanda concludenter pro parte pensionarij, ex solutionibus per titularem factis, vt fuit dictum in *Toletana pensionis 5. Decembris 1609. coram bo. me. Iusto*; ideoque non sufficiunt quitantiæ Ascanij, nisi aliunde constet de scientia, vel ratificatione Episcopi Sangalletti, de cuius pecunijs asseritur fuisse factam solutionem, *Verall. decis. 175. par. 3.* fuit dictum in *Parmensi pensionis 5. Decemb. 1594. coram Illustrissimo Pamphilio*, & in alijs causis, &c.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.

Terulen. Beneficij.

Veneris 12. Februarij 1610.

DECISIO CCLIV.

Replicata est supra in prim. parte recent. decis. 222.

R. P. D. SACRATO,
postea S R.E. Cardinali.

Tullen Monasterij.

Lunæ 15. Februarij 1610.

ARGVMENTVM.

Recurrens ad Curiam secularem ipso iure priuatus remanet beneficio, quod prætendit Requiritur tamen declaratoria, sine qua iudicium possessorium non retardatur. Plura de absolutione cum clausula, *Dummodo alteri non sit ius quæsitum*, & de gratia restitutoria, quando restitutus ex ea dicatur ad beneficium admissus ex nouo titulo.

SVMMARIVM.

1 *Clausula*, Dummodo alteri non sit ius quæsitum, *non præseruatius accidentale, & extrinsecum exceptionis dilatoriæ, sed tantum ius intrinsecum, & quæsitum in ipsa re.*
2 *Recurrens ad iudices seculares priuatur omni iure suo, & ipso iure; declaratoria tamen est necessaria.*
Sententia declaratoria requiritur in pœna quæ ipso iure incurritur, ibid.
3 *Gratia absolutoria, & reintegratoria cum verbis amplissimis facta delinquenti restituit, & reponit ipsum delinquentem in omni iure, quod alteri collatum non est.*
Restitutus ad beneficium, quod amiserat, dicitur habere ex nouo titulo, declara vt nu. 4.

DECISIO CCLV.

1 STANTE absolutione concessa Ioanni cum clausulis restitutionis amplissimis, censuerunt Domini non amplius illi obstare recursus ad iudices laicos; nam aut apponuntur dilatoriè, ne scilicet Ioannes tanquam excommunicatus audiatur, & obiectum tollitur ex ipsamet absolutione, cuius effectus non videtur sublatus, ex eo, quòd absolutio fit concessa cum clausula, *Dummodo alteri non sit ius quæsitum*, quia istud ius accidentale, & extrinsecum exceptionis dilatoriæ non præseruat, sed tantum ius intrinsecum, & quæsitum in ipsa re, vt per *Sarn. in reg. de iur. quæs. non tollen. quæst. 3.* ...

in princ. & per totam. Aegid. conf.34. sub nu.21. in fine. Rota in causa Salamantina obseruationis beneficiorum 14. Nouembris 1583. relata inter diuers. impress. decis.759. num.4. par.1. & in specie in causa *Valentina pensionis 13. Iunij 1602. coram bo.me. Litta.*

2 Aut verò datur de huiusmodi recursibus peremptoriè; quia scilicet Ioannes effectus fuerit per sacros Canones dignus priuatione, iuxt. not. per scriben. *in cap. si diligenti, de for. compet. in cap. insolita 11. quæst.1.* imò ipso iure priuatus per Constitutiones Martini V. Innocen. VIII. & aliorum Summorum Pontificum, & duplex cadit responsio. Prima est, quod etiamsi incurratur pœna priuationis ipso iure, adhuc est necessaria sententia declaratoria facti, per quod incurritur talis priuatio, *cap. cum secundum, de hæret. in 6. glos. in clem. præsenti, verb. conuiterit, de cens. & clem.2. de pœn. Ioan. Andr. in cap.1. num.9.* & ibi *Gemin. §. fin. nu.10. de homicid. in 6.* latè *Felin. in cap. Rodulphus. nu. 35. vers. sed declaratoria, de rescript.* qua declaratoria minimè sequuta nō debet retardati iudicium possessorium, vt fuit in specie dictum in prædicta *Valentina pensionis coram Litta in fin. decis.*

3 Secundò fuit dictum, quòd etiamsi recurrentes priuentur ipso iure, non propterea dicunt sacræ Constitutiones, quòd illud sine nouo, & canonico titulo quæratur colliti ganti, inde sequitur quod gratia absolutoria, & reintegratoria, quæ superuenit cum verbis amplissimis, istud ius, quod nemini collatum reperitur, restituat, & ibi vnde ablatum est reponat, vt per scrib. *in cap. quamuis, de rescript. in 6. Ias.* post *Specul. in l. posthumo, num.38. in fin. C. de bon. poss. contra tab. Rol conf.45. num.29. lib.4. Odd.* qui de communi, *tract. de restit. in integ. par.2. quæst.48. art.3. num.32.* Atque hinc cessat *Roman conf.369. num.39. cum plurib. seqq.* tum quia non loquitur ad effectum impediēdi iudicium possessorium, tum quia non loquitur quando medio tempore superuenit gratia absolutoria, & reintegratoria.

4 Pari modo cessat fundamentum clausulæ, *sine præiudicio iuris tertio quæsiti*, quia, vt suprà dictum est, ius quod amittitur per recurrentem, non quæritur colliti ganti. Et cessat etiam aliud, quod dicitur, priuato Ioanne intrare coadiutoriam Francisci cum decreto futuræ successionis, quod decretū debet habere locum tàm in casu priuationis, quàm in casu mortis, quia respondetur totum pendere à validitate coaditoriæ, quia si fuit subreptitia, vt prætendit, Ioannes nihil potest operari, neq; etiam in casu priuationis, vnde res incidit in negotium principale, de quo erit suo loco agendum.

5 Minus facit alia præseruatio, de qua in absolutoria Ioanni, nempe quod per illam nullum ius nouum quæratur ipsi Ioanni in Abbatia: vnde infertur, quod ex quo ille, qui restituitur ad beneficium, dicitur illud habere ex nouo titulo, *Anchar. in cap. ex insinuatione, num.4. de simon.* quod gratia concessa Ioanni non illi debeat suffragari respectu acquisitionis Abbatiæ, sed solum quoad alias pœnas, in quibus ob dictos recursus incidisset, respondetur enim primò conclusionem in contrarium allegatā procedere quotiescūque Princeps vtitur verbis denotantibus nouam concessionem, secus si solum vtitur verbis restitutorijs, prout in casu, de quo agitur, tunc enim per fictionem iuris quodammodo postliminij videtur, quod antiquus titulus nūquam abfuerit à restituto, ista est communis distinctio, vt plenè per *Odd. tract. de restit. quæst.98. art.2. per totum*, & in terminis benefic. Ecclesiastici, *d. art 3. nu.34.* Secundò fuit dictum, quod in omnem euentum clausula intelligeretur de alio iure nouo, quàm contento in plenaria restitutione, quam ex tunc concedebat Papa, & hoc ad euitandam repugnantiam & subitaneam correctionem, iuxta not. *in l. nō ad ea. ff de condit. & demonstr. Bart. conf.205. n.5. lib.1. Roman. conf.104. sub num.1. vers. hoc autem probatur. Alex. conf.142. num.12. lib.6. &c.*

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.

Firmana Altaris de Dorijs.

Lunæ 15. Februarij 1610.

DECISIO CCLVI.

Replicata est supra in prima part. recent. decis.224.

R.P.D. LANCELLOTTO
postea S.R.E. Cardinali.

Firmana Iuris conferendi.

Lunæ 1. Martij 1610.

ARGVMENTVM.

Mandatum de manutenendo in iure conferendi datur etiam in præiudicium Episcopi probata possessione, & titulo etiam putatiuo, & ad præscribendum colorato.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum de manutenendo in iure conferendi datur etiam inferiori ab Episcopo probata possessione conferendi, & titulo.*

2 *Pertinentiarum appellatione, quando est facta de monasterio Ecclesiastico, veniunt etiam spiritualia, num.2. in fine.*

3 *Manutentio conceditur ex titulo etiam putatiuo, siue colorato ad præscribendum.*

4 *Testes dicentes quem esse in possessione conferendi, & collationes habuisse effectum, probant possessionem, præsertim si testes fuerint periti, & informati, vbi amplius quod non est necessarium, quod aliam reddant rationem.*

5 *Causa vniuersalis attenditur in possessione iuris conferendi, & non exercitium.*

DECISIO CCLVII.

1 DIXERVNT Domini mandatum de manutenendo in quasi possessione conferendi Ecclesias & beneficia in priuilegio Abbatiæ S. Sabini cōtenta concedendum esse Capitulo & Canonicis, à quibus exhibetur titulus ad hūc effectum sufficiēs, & docetur de possessione, quo casu etiam inferiori datur manutentio, non obstante assistentia iuris, quam habet Episcopus in sui fauorem, iuxta *text. in cap. cum personæ. §. quod si tales, de priuileg. in 6.* & ibi id notant Doctores, *Geminis. in §. vltimo, in fin. Franc, num.3. Anchar. in 12. notabili*, & fuit resolutum in causa *Salamantina iurisdictionis 17. Decemb. 1582. coram bo. mem. Card. Seraphino*, & sæpè in alijs.

De

2 De titulo autem, siue priuilegio constare ex cõcessione facta ab Episcopo Firmano Abbati & monasterio S. Sabini nec non ex indulto Innoc. VIII. exemptionis eiusdem monasterij ab Episcopo Firmano, cum facultate eligendi, & instituendi Capellanos in Ecclesijs ad monasterium spectantibus, quod monasterium fuit deinde Capitulo Firmano vnitum, vnione minimè restricta ad merè temporalia, sed generali etiam de omnibus iuribus & pertinentijs, quorum appellatione, maximè quando est facta de monasterio Ecclesiastico, veniũt etiam spiritualia, *Ioan. Calderin. cons. impresso inter allegat. ap. post alleg. 139. nu. 18. & 21.*

3 Neque in hoc iudicio possessorio attendenda sunt deducta contra donationem Episcopi; exemptionem Innoc. IV. & vnionem, quia hæc discutienda erunt in petitorio, cum ad effectum manutentionis sufficiat titulus putatiuus, siue coloratus & habilis ad præscribendum, vt post Innoc. & alios tradit *Felin. in cap. veniens, il 2. num. 13. de testib.* & fuit dictum in causa *Caputaquen. vnionis 23. Martij 1609. coram R.P.D. meo Marquemontio.* Vltra quod ex lapsu 400. annorum, & vltra præsumitur beneplacitum Apostolicum, & alia solemnia

4 Possessionem verò Capituli probari ex testibus, præcipuè vero ex sexto bene informato tanquam Aduocato Capituli, qui iuxta 14 deponit beneficia, quæ nominatim recenset esse subiecta Capitulo inter quæ adsunt sex ex illis quæ sunt in prædicto indulto S. Sabini comprehensa & supersecundo, & tertio, dicit Capitulum esse in possessione conferẽdi beneficia sibi subiecta, & quod collationes habuerunt effectum, item ex septimo teste deponente iuxta 14. Ecclesiam S. Leonis, quæ est vna ex illis, de quibus deponit sextus testis, esse ad collationem Capituli, & super secundo de possessione, item ex octauo dicente, iuxta 14. Abbatem & Priorem cõtulisse Beneficia expressa in concessione illis facta ab Episcopo, & inter alia tres Ecclesias, quæ sunt ex illis 6. à sexto teste nominata, & subdit quod Capitulum conferebat & confert vigore facultatum Abbati & Priori concessarum, per quos testes dicentes Capitulum esse in possessione conferendi, & collationes habuisse effectum, probatur possessio, *Cas. de Graff decis. 14 de testib.* & cum hæc possessio à testibus, præsertim peritis & informatis, facilè possit percipi discursu intellectus, non est necessarium, quod de ea deponant cum redditione rationis, *Felin. in cap. cum causam il 1. nu. 14. vers. mo. do hanc fallentiam tempora, de testib.* maximè cum sit verisimilis propter indulta præcedentia, *Felin. in cap. tertio loco, num. 10. vers. & ex isto textu, de probatio.*

5 Ex qua possessione conferẽdi Ecclesias in indulto S. Sabini contentas resultat, quod sit danda manutentio, etiam respectu aliarum Ecclesiarum in eodem indulto specificatarum, cum attendatur causa vniuersalis, non exercitium, iuxta notatã *in cap. auditis, de præscript.* & fuit resolutum in causa *Hispalen. iuris votandi coram bo. mem. Cantuccio, & in causa Assisien. canonicatus 14. Iunij 1600. coram R.P.D. meo Sacrato,* & in alijs.

6 Alia in contrarium adducta euacuant scribentes; nãm, nempè quod non probatur quadragenaria tollitur, quia non est necessaria in tali possessorio retinendæ. Quod testes sint singulares, nihil facit, quia vltra, quòd sunt contestes, sufficerent etiam singulares in hoc interdicto; quod non probetur, identitas beneficiorum cessat, quia de contrario constat quoad illa sex beneficia. Quòd adsint contrarietates in dicto, non officit, quia non adsunt releuantes; quod non probetur scientia & patientia Archiepiscopi, etiam cessat, quia præsumitur ex visitationibus, & ex multiplicitate actuum & longinquitate temporis. Quòd priuilegia non sint in forma probanti, tollitur etiam, quia fuerunt exhibita originalia, & denique quòd testes patiantur exceptiones, non releuat, quia non adsunt considerabiles, nec admittuntur in hoc iudicio, vt deducunt informãtes pro Capitulo. Et ex his fuit resolutum, non posse dari manutẽtionem Reuerendissimo Archiepiscopo, quia assistentia iuris super qua ipse se fundat est multum offuscata, & reddita turbida, quo casu Rota sæpè censuit denegandam manutentionem, vt in causa *Montis regalis iurisdictionis coram R.P.D. meo Decano,* & in alijs pluribus.

R. P. D. MARQVEMONTIO, postea S. R. E. Cardinali.

Messanen. Iurisdictionis.

Lunæ 1. Martij 1610.

DECISIO CCLVIII.

Replicata est supra in prim. part. recent. decis. 226.

R. P. D. LVDOVISIO postea fel. rec. Greg. XV.

Romana deuolutionis domus.

Lunæ 1. Martij 1610.

DECISIO CCLIX.

Est inter eius impressas decisio 456.

R. P. D. LVDOVISIO postea fel. rec. Gregorio XV.

Romana Domus.

Veneris 5. Martij 1610.

DECISIO CCLX.

Est decisio 458. inter eius impressas.

R. P. D. LVDOVISIO postea fel. rec. Gregorio XV.

Romana Census.

Lunæ 8. Martij 1610.

DECISIO CCLXI.

Replicata est in quinta part. diuers. alias post 2. tom. Consil. Farinac. decis. 282. Et inter eius impress. est decisio 459. Et apud Cenc. & Duard. de censib. est decisio 24.

R. P. D. SACRATO. postea S. R. E. Cardinali.

Calagurritana Bonorum de Antel.

Die 10. Martij 1610.

AR-

ARGVMENTVM.

Beneficij valor, & redditus, fructuumq; liquidatio, quomodo probetur, hæc decisio, quæ singularis est, singulariter docet.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij valor, & redditus est difficilis probationis, & ideo sufficiunt leuiores probationes, & coniecturæ.*
Beneficij valor, & redditus præsumitur, & arguitur à solito aliorum beneficiorum eiusdem naturæ, ibid.
2 *Beneficij valor optimè probatur per eos, qui illius redditus administrarunt.*
Beneficij valor probatur per librum Capitularem Ecclesiæ, ibid.
Possidens præsumitur percipere fructus rei quam possidet, ibid. in fine.
3 *Distributiones quotidianæ non debent, nisi quando is, qui eas petit, per prius protestatus fuerit se esse paratum residere.*
4 *Fructus in remedio manutentionis non veniunt, nisi à die petitionis mandati de manutenendo.*

DECISIO CCLXII.

1 LIQVIDATIONEM esse faciendam ad rationem ducatorum bis centum singulis annis, & à die motæ litis, dixerunt Domini. Adrationem ducentorum, quia in hac materia, quæ est difficilis probationis, & in qua propterea sufficiunt probationes, & coniecturæ, *Bald. in l. 2. num. 16. C. de fruct. & lit. expens.* *Natt. cons.* 510. *num.* 7. cum alijs per *Surd. cons* 293. *nu.* 31. *lib.* 2. testes dati satis superq. dictum valorem probare visi fuerunt; nam præter quod concludunt in dicto, addunt bonas rationes, nempè à solito aliorum beneficiorum eiusdem naturæ, *Bald. cons.* 223. *nu.* 5. *lib.* 2. *Corn. cons.* 301. *in fin. lib.* 3. *Natt. d. cons.* 510. *num.* 7. *Surd. consil.* 282 *num.* 26. *Achill. decis.* 22. *de test.* item à communi reputatione, *Alex.* post Bart. & alios *in l. pretia rerum, num.* 9. *in fin. vers. & ibi habes. ff. ad l. Falcid.*

2 Et aliqui etiam deponunt de particulari notitia, & administratione fructuum beneficij, de quo agitur, vnde quoad istos non erat necessaria alia ratio eorum dicti, *Felin. in c. ad aures. num.* 17. *vers. vnde in proposito, de rescript. Pinell. in l.* 2. *par.* 3. *cap. fin. num.* 1 1. *C. de rescind. vend.* & cum illis concordât partitæ libri Capitularis formiter extractæ, quibus multum solet deferri in hac materia, vt nouissimè in *Perusina beneficij præsentis mensis coram R. P. D. meo Decano*, & alibi sæpè. Actualis verò perceptio fructuum visa fuit probata eo ipso, quod constat Doctorem Grabalos fuisse in possessione, *Aegid. decis.* 704. *Rot. decis.* 25. *versic. sed præsumitur, de prob. in nou.* vltra quod testes etiam de actuali perceptione nonnihil dicunt.

3 Nec visum fuit subsistere in facto, quòd testes in prædicto valore computent distributiones quotidianas, quæ non debentur nisi quando is qui petit, per prius protestatus fuit se esse paratum residere, vt & in *Calaguritana Thesaurariæ* 22. *Maij* 1579. *coram Clem. PP. VIII.* quia vnus tantum est testis, qui hoc dicat, nempe sextus, vnde pro Didaco, & litis consortibus remanent alij, qui de hoc nihil, imò ex eorum dicto apparet illos non computare distributiones, tum quia dicunt fructus cõsistere in hordeo, auena, & similibus quæ diuiduntur inter beneficiatos in quolibet semestri; tum quia deponunt de arrendamentis in dicta summa, in quibus proculdubio minimè cõprehendûtur distributiones quotidianæ, quæ sunt incertæ, cum non dentur nisi inseruientibus, & etiam quia constituunt in pecunijs.

4 Quantum ad tempus motæ litis, quod fuit de anno 1594. dicebatur per informantes pro Doctore Grabalos, quod illa lis fuit tantum super petitorio, & quod mandatum de manutenendo non fuit petitum, nisi de anno 1607. & proinde quod nonnisi à die petitionis dicti mandati veniebant fructus in hoc remedio manutentionis, reseruatis reliquis in iudicio ordinario loco damnorum & interesse, vt in *Lerien. redecimæ* 14. *Octobris* 1588. *coram bon. mem. Seraphino.* Cæterum quicquid dici posset de intellectu illius decisionis, visum fuit Dominis, quod manutentio fuerit in hoc casu intentata vsq; ab initio, vt patet ex verbis protestationis procuratoris litis consortium, de qua in processu compulsato *fol.* 441. ibi, *peto semel, bis, &c. ne inquietet, perturbet, nec molestet meos principales in prædictis beneficijs, & nos relinquat &c. gaudere, & percipere dicta beneficia, & illis inseruire in quieta, & pacifica possessione, quam illorum habemus*, & in commissione præsentata in Rota de anno 1595. idem habetur in substantia, vnde obiectum cessat ex facto.

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.
Romana Vsusfructus.
Lunæ 15. *Martij* 1610.

ARGVMENTVM.

Transactio facta super re non dubia non valet. Ad hoc autem, vt res dicatur dubia, sufficit modica dubitandi occasio, & quælibet pensio, etiam non iuridica, & est singularis decisio.

SVMMARIVM.

1 *Transactio super re minimè dubia dicitur mera donatio, requiritq; propterea solemnitates requisitas in donationibus.*
Vxor non potest priuare suum virum vsufructu, quem post eius mortem habet in dote, ex statuto Vrbis, lib. 1. *cap.* 132. *&* 134. *ibid.*
2 *Transactio, vt dicatur facta super re dubia, sufficit modica dubitandi occasio. Item & lis, & pretensio etiam non iuridica.*
Vxor de communi de sua dote potest ad libitum testari, ibid.
3 *Statutum correctorium iuris communis restringendum est, vt minus ius commune lædat, quàm sit possibile.*
Transactio satis dicitur facta super re dubia, quando vnus Doctor excellens contradicit alijs pluribus, ibid.
4 *Simulatio non præsumitur, vbi non adest causa simulationis.*

DECISIO CCLXIII.

1. FVIT resolutum dispositionem Hieronymæ ad fauorem filiarum, in qua priuat maritum vsufructu,

fructu, sustineri vigore transactionis initæ inter eundem maritum ex vna, & dictas filias ex altera, in qua quidem transactione, maritus recepta quarta parte dotis contentus fuit, vt in reliquis haberet locum dispositio materna; licet enim Domini admitterent conclusiones quod transactio inita super re minimè dubia dicatur mera donatio, & consequenter quod tali casu sint necessariæ solemnitates aliàs requisitæ in donationibus, tam ex dispositione iuris communis, quàm ex forma statutorum, quæ quidem solemnitates non interuenerunt in hoc casu, & licèt etiam admitterent pro magis vera opinione, quod stante *Statuto Vrbis lib.* 1. *cap.* 131. *&* 134. vxor non potuerit priuare dictum maritum vsufructu, ex traditis per *Castr. in l. si cum dotem, num.* 12. *ff solut. matr. Cagnol. in l. fin. num.* 100. *C. de pact. Ias. cons.* 127. *num.* 13. *vol.* 1. *Dec. cons.* 386. *num.* 7. *vers. vltimò*, cum alijs per *Rolan. de lucro dot. q.* 82. *per totam*.

2 Attamen res non visa fuit ita clara, vt non potuerit esse locus transactioni, quia ad istum effectũ sufficit modica occasio dubitandi, & lis ac prætensio non iuridica. *l.* 2. vbi *gloss. in verb. nulla Bart. & Bald. num.* 1. *Ias num* 1. *&* 2 *C. de transact. Alex. cons.* 80. *num.* 3. *lib.* 3. *& cons.* 41. *num.* 4. *lib.* 6. de communi testantur *Paris. cons.* 3. *num.* 24. *vol.* 4. *Osasch. decis.* 91. *num.* 23. & fuit dictum in *Gerunden. anniuersariorum* 24. *Nouembris* 1586. *coram bo. me. Orano*. Occasionem autem dubitandi videbatur dare, quod mulier de iure communi potest testari ad libitum de sua dote, vt latè probat *Ias. d. cons.* 127. *num.* 5. *lib.* 1. vnde sequitur quod istud statutum tanquam correctorium iuris communis veniat restringendum, & quod si potest verificari in casu testati & intestati, sufficere debeat, quod verificetur in casu intestati, ne aliàs tollat testamenti factionem, quod est magis odiosum, quàm moderare successiones ab intestato, ad not. *in l. vel negare. ff. quemadmodum testam aper.*

3 Et licèt Doctores suprà in princ. allegati distinguant an statutum vtatur verbo *succedat*, an verò vtatur verbo *lucretur*, sicut loquitur statutum Romanum: attamen ratio exorbitantiæ materiæ, & correctionis iuris communis, quæ æqualiter militat in vtroque casu, facit aliquam difficultatem, & in terminis verbi *lucretur*, adest auctoritas *Alexandri Doctoris eximij in addit. ad Bar. in l.* 1. *ff de dot. præleg. sub littera R.* vnius autem Doctoris excellentis dictum præbet iustam causam litis, & rem dubiam facit. *Bero. cons.* 1. *nu.* 3. *vol.* 2. *Anchar. in Clem. ne Romani, num.* 1. *&* 2. *de elect. Ias. in l. properandum, § sin autem alterutra, num.* 8. *C. de iud. Felin. in cap. super his, num.* 19. *vers. facit quod notat Petrus, de accusat. & Marsil. in l. patre, vel marito, num.* 32. *ff de quæst.*

4 Quæ dicebantur de simulatione dictæ transactionis, nullam visæ fuerunt habere dubitationem, quia non apparet causa simulandi, quæ in primis est necessaria, iuxt. *cons. Bart.* 65. sæpè approbatum in Rota, & quia apparet de effectuatione circa solutionem quartæ partis dotis promissæ in dicta transactione, & pensionum assignatarum per maritum filiabus loco dotis maternæ per duas apochas priuatas dicti mariti obligatione Camerali, & iuramento vallatas sub diebus 24. Augusti 1606. & 24. Februarij 1607. & quia concordia fuit tractata per bon. mem. Littam Auditorem Rotæ, & in illa pro dictis filiabus interuenit D. Torquatus Florauantes, vir notæ probitatis in Curia, & præcipuè apud Collegium nostrum, cuius negotia multis ab hinc annis gerit.

R. P. D. PIROVANO.

Tirasonen. Canonicatus.

Lunæ 15. *Martij* 1610.

ARGVMENTVM.

Litteris Apostolicis paritum dicitur, quando possessio beneficij dimittitur, & fructus percepti restituuntur, & quando hæc dicantur facta.

SVMMARIVM.

1 *Litteræ Apostolicæ, remota omni exceptione, exequendæ sunt.*

2 *Litteris Apostolicis vt paritum dicatur, duo requiruntur, possessionis scilicet dimissio, & fructuum restitutio.*

Possessio transfertur per verbalem traditionem eius, qui tradere poterat. ibid.

3 *Consensus quod possessio alicui tradatur, habet vim ratificationis, & mandati.*

4 *Deponens pecuniam creditore eam recipere nolente consequitur liberationem.*

5 *Depositum expensarum litis habet vim solutionis.*

6 *Possessionem dimittere non dicitur qui protestatus est se velle retinere ciuilem, nolens se habere pro spoliato.*

DECISIO CCLXIV.

1 PRÆSVPPOSITO Breui, & sententia A.C. ac mandato de immittendo, quæ remota omni exceptione exequutioni demandanda veniebant, *cap. si capitulo. vbi glos. in verb. exequatur, de concess. præbend. in* 6. *Sarn in tract. Breuis, nu.* 4. *Mohed. decis.* 13. *vt lite pendente.* Dubitaui, an constaret de sufficienti paritione Breuis, quod duo solet continere, possessionis scilicet dimissionem, & fructuum restitutionem, vt sæpiùs in Rota fuit resolutum, & præsertim *coram R.P.D. Ludouisio in Vrgellen. iurispatronatus* 10. *Decembr.* 1607. *qui alios refert.*

2 Domini vnanimes dixerunt sufficienter esse paritum; nam respectu possessionis concludenter probatur ex instrumento, quod datur in summario *n.* 1. in quo Hieronymus Hippensa dimisit possessionem, ac consensit, quod Alphonso Frances traderetur actualis, & corporalis possessio Canonicatus, quod sufficit, quia concurrit vtrumque medium ad possessionem transferendam, traditio scilicet verbalis ab eo, qui poterat tradere. *l. quod meo. §. si venditorem. ff. de acquir. possess.* & in terminis beneficij *Rebuff. de matern. possess. in præfat. num.* 64. *vers. Item aduertendum est. Couarr. var. resol lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 10. *vers. sed si Prælatus, & in fin. vers. tunc acquiritur. Mascard. de probat. concl.* 1184. *nu.* 19. *Put. decis.* 250. *lib.* 1.

3 Item, & consensus, quod possessio Alphonso Frances traderetur, qui operatur in vim ratificationis, & mandati. *Innoc. in cap. ex parte, de rescript.* & voluit *glos. in l quo enim, ff. rem ratam haberi. Cepol. de seruitut. rustic. prædiorum. cap.* 9. *de iure pascendi*, & post eos *Mascard. de probat. conclus.* 1153. *num.* 2.

num.2.& 1589. num.18. Et eò magis omnis scrupulus remouebatur ex libello, & petitione Alphõsi, de quibus in summario *num.* 2. dum apparet de effectuatione dimissionis possessionis, ex quo post dimissionem Hieronymi Hippensæ accepit possessionem huius Canonicatus de mense Aprilis 1608. quod de per se sufficeret. *Mohed. decis. 9. de rerum permut.*

4 Quo verò ad fructuum restitutionem dixerunt Domini fuisse etiam sufficienter paritum, quia die 15. Augusti 1609. idem Hieronymus Hippensa coram Notario, & testibus obtulit Alphonso summã liquidatam, scilicet solidos 6591. in pecunia numerata, & quam Notarius coram Alphonso, & testibus numerauit, & recusante Alphonso sine causa rationabili, eam recipere, factum fuit per Hieronymum reale depositum, quo stante dicitur consequutus liberationem. *Gabr. cons. 57. num. 6. Rot. diuers. 476. num. 1. par. 1. & decis. 71. num. 10. par. 2. Gabr. de solut. concl. 8. num. 1.* latissimè *Menoch. de arbitr. cas. 23. num. 22. in addit.*

5 Pro expensis etiam Hieronymus obtulit, & deposuit solidos 336. illius monetæ, & solidos 60. pro suis dietis, licèt absque tali expensarum reali deposito non etiam potuisset notari de insufficienti paritione, vt dictum fuit in illa *Vrgellen. iurispatronatus coram R.P.D. meo Ludouisio 10. Decembris 1601.* & ita fuit conclusum vna tantùm parte informante.

6 Iterum verò proposito dubio die Veneris 26. Martij 1610. vtraque parte informante, Domini dixerunt standum esse in decisis. Nec obstare, quod Hippensa dum relaxauit actualem, & naturalem possessionem, protestatus est se retinere ciuilem, quam nullo pacto intendebat dimittere, sed volebat illam recuperare, nolens se haberi pro spoliato, quæ omnia videbantur contraria, & impedire effectum paritionis allegandum ex parte Alphonsi ita fuisse resolutum in *Barchinonen. confinium 17. Iunij 1603. coram Ortembergo.* Quia motiuum Dominorum non placebat; tum ex eo, quod allegatæ decisiones non poterant applicari; tum etiam quia protestationes emanatæ erant ad præseruationem iurium etiam in possessione, quatenus compatibilia essent cum paritione, quod etiam optimè dignoscebatur ex subsequentibus verbis, ibi, *cõsensit, quod dicto Alphonso tradatur illius possessio actualis, & corporalis, & quod per ipsum non stat, &c.*

7 Demum, quæ proponebantur de inualida oblatione, & deposito, contemplatione Alphonsi non habentis legitimum mandatum à Domino Commissario Cameræ, Domini dixerunt intrare effectum paritionis, ex quo liquidatio fructuum, instante dicto Alphonso, facta fuerat, & Hippensa quantum in se fuit fructus à se abdicauit medio depositi veri, & realis, per quod tam dicto Commissario, quàm Alphonso consultum erat.

Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Auersana Iurispatronatus.

Lunæ 15. Martij 1610.

ARGVMENTVM.

Hæreditatis aditio quibus positiuis actibus probata, censeatur ad effectũ successionis in iurepatronatus.

SVMMARIVM.

1 *Filij æquè admittendi sunt ad successionem proprij parentis, & consequenter in successione iurispatronatus.*

2 *Iuspatronatus tanquam hæreditarium non potest transire in eum, qui hæreditatem non adiuit.*
Hæreditas dicitur adita ex præsentatione ad iuspatronatus. ibid.

3 *Iuspatronatus tanquam hæreditarium non potest ab alio, quàm à vero hærede exerceri.*
Hæreditas aditur, non solùm verbis expressis, sed etiam ex actu hæreditatis aditionem significante. ibid.

4 *Aditionis hæreditatis titulus præsumitur in eo, qui hæreditatem, vel hæreditarias res cedit, aut donat. & num.5.*

6 *Testes quomodo deponere debeant volentes probare aliquem repudiasse alterius hæreditatem.*

7 *Dos materna tanquam creditum hæredis, non confunditur per aditionem paternæ hæreditatis. ibid. in fine, vbi de eadem materia.*

DECISIO CCLXV.

1 COMITTERE Antonio Gnerratio ante transactionem iuspatronatus super capella Sancti Ioannis Baptistæ, fuit aliàs resolutum coram R. P. D. bo. me. Litta. Lunæ 23. Iunij 1603. Iterum per me dubio in Rota proposito, Domini pro informãte inclinarunt, persistendo in decisis. Nam cum Antonius, & Ioan. Paulus sint æquè filij Nicolai, prout Iacobus, à quo descendunt Lucretia, Ioanna, & Claudia, quæ litem mouerunt dicto Antonio super iurepatronatus, nec super hoc contingat aliqua dubitatio, æqualiter ad proprij parentis successionem admittendi sunt. *§. 1. vers. si quis igitur. Auth. de hæred. ab intest. & Instit. de hæredit. quæ ab intestat. defer. in pr. Grass. de success. ab intestat. q. 2. num. 1. & in § suitas, quæst. 7. nu. 1.* & in stirpes, nõ antem in capita. *Clem. fin. de iurepatr.* vbi *glos. Abb. & Butr.* notant, consequenter à successione iurispatronatus dictæ capellæ non erunt remouendi tanquã in iure hæreditario consistente. *cap. perlatum, cap. quoniam, de iurepatr. Abb. in d. cap. perlatum nu. 2.* dicens transire ad quoscunque hæredes, *cap. ex literis, cap. eum seculum, eod. tit. Couarr.* latè comprobans *var. resol. lib. 2. cap. 18. num. 6.*

2 Nec obstant, quæ primò deducebantur pro parte fœminarum, scilicet Antonium patris hæreditatem minimè adiuisse, & sic iuspatronatus tanquam hæreditarium illi cohærere non posse. *glos. in cap. considerandum 16. quæst. 7. Abb. in cap. 1. de iurepatr. Aretin. in cap. significasti, col. 1. de testibus. Lambert. de iurepatr. lib. 1. par. 2. q. 2. nu. 23.* quia respondetur dum Antonius coram suo Ordinario præsentauit Io. Baptistam filium suum de an. 1588. 26. Ianuarij, atque effectum habuit, & per illius obitum secundo loco præsentauerit Nicolaum Antonium Marianum, satis dicitur ex iteratis præsentationibus patris hæreditatem adiuisse, vt in decisione supradicta optimè comprobatur.

3 Maximè, quia iuspatronatus tanquam hæreditarium non poterat ab alio, quàm à vero hærede exerceri. *Couar. dicto cap. 18. nu. 6.* & consequenter tanquam ex actu differenti ita declaratur quis hæres, prout si verbis expressis se hæredem pronunciaret,

claret. *Bart. in l. gerit. num. 19. ff. de acquir. hæredit. Iaf. conf. 112. num. 2. vol. 4. Grauett. conf. 148. nu. 10. & Doctores in l. 1. & 2. C. de repud. hæredit. & in l. potuit, C. de iure deliber.*

4 Sed animus Antonij circa actum aditionis multò magis comprobatur ex donatione facta Dragonetto de hoc ipso iurepatronatus, quia in enim, qui cedit, vel donat hæreditatem, vel hæreditariam rem, præsumuntur titulo aditionis iura hæreditaria transijsse. *Corn. consi. 211. nu. 2. Grauett. conf. 200. nu. 2. Menoch. conf. 1. num. 489. vol. 1.*

5 Et hoc ipsum visus est declarare Ioannes Paulus in suo testamento, dum fecit hæredem Antonium fratrem, specificando in generalitate bonorum etiã iuspatronatus, his verbis, *super quo iure eligendi Capellanum competit dicto testatori vna integra vox.* quæ particularis expressio cum aditione hæreditatis dicti Ioannis Pauli sequuta infert alios fratres, Antonium, & Iacobum esse cohæredes pro alijs duabus *l. 2. ff. si pars heredit. petatur. Thesaur. decis. 4. nu. 8. vers. 3. in hanc rem.*

6 Ad ea autem, quæ dicuntur per fœminas constare de repudiatione Antonij, & verbo, & facto, quia testes deponant de auditu ab eodem Antonio se hæredem patris non fuisse. & residuum dotis maternæ ab hæredibus sui patris petijsse. Respondetur ex deductis in decisione in hac causa facta, quæ maximè etiam videntur procedere respectu verborum ab Antonio expressorum, cum testes non concludant de tempore, nec ad quorum instantiam, nec quod in iudicio, vel extrà dixerit se nolle esse hæredem, quod valdè necessarium erat. *l. fin. ff. de interrog. action. vbi glos. final. & Alex. conf. 212. num. 22. lib. 6.* Et respectu actus petitionis residui dotis magis etiam remouetur dubium repudiationis, quia dos materna siue deferatur iure successionis, siue dispositione legis, tanquam creditum hæredis non confunditur per aditionem paternæ hæreditatis. *Bar. Castr. Imol. in l. Stichum. §. aditio ff. de solution. Soc. iun. conf. 170 num. 5. vol. 2.*

7 Propterea sicuti de corpore bonorum hæreditariorum poterat Antonius vel separationem sui crediti dotalis petere, *Alex. in l. debitori col. 1. vers. 2. sequeretur. C. de pactis,* vbi *Iaf. col. 1. in fin. Decius num. 17. Castr. conf. 294. col. penult. vers. vnde ad propositum. vol. 2.* vel auctoritate legis sibi ipsi soluere. *l filius familias. ff. diui. ff. de legat. 1. Menoch. conf 183. nu. 35. Surd. decis. 224 nu. 18.* eodem modo potuit sine præiudicio aditæ hæreditatis, à cohæredibus petere, & repetere maternam dotem sibi debitam, esto quod totam etiam petijsset, quia non consequitur, totam petijt; ergo ad repudiationem necessariò infertur, sed per exceptionem de plus petitionibus veniebat moderanda petitio.

8 Postremo autem loco circa simoniam apposita non egent respõsione, cũ fuerint sublata ex decisione R. P. D. Littæ in hac causa pariter facta 15. Nouembris 1602. atque ita fuit conclusum, competere Antonio iuspatronatus ante transactionem, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Leodien. Canonicatus.

Lunæ 15. Martij 1610.

ARGVMENTVM.

Concordatis Germaniæ Papa indubitanter derogare potest, non tamen præsumitur derogasse, nisi specialiter derogauerit. Gratia autem perinde valere non est noua gratia, nec propterea requirit nouum partis consensum.

SVMMARIVM.

1 *Concordatis Germaniæ Papa derogare potest.*
Papa in beneficialibus habet amplissimam facultatem. ibid.
Papa dicitur vniuersalis Ordinarius. ibid.
Papa non præsumitur assensisse concordatis Germaniæ, vt sibi penitus manus ligauerit. ibid.
Concordata Germaniæ habent vim contractus. declara vt ibid.
Spiritualia non cadunt in commercio, sed expediuntur per viam gratiæ. ibid.
Concordatis Germaniæ Papa derogare non præsumitur per generalem derogationem; nisi fuerit specialis. ibid. in fine.

2 *Regula de iure quæsito non tollendo, non procedit, quando prætensum ius est euentuale.*

3 *Gratia perinde valere, non requirit partis nouum consensum.*
Gratia perinde valere, non est totaliter noua; sed quoddam adiunctum primæ. ibid.
Consensus colligitur tacitè ex actibus subsequentibus. ibid. in fine.

DECISIO CCLXVI.

1 DOMINI tenent gratiam perinde valere, obstare, quia firmat coadiutoriam cum futura successione, qua stante non adfuit, quod vacaret post mortem coadiuti, ita vt potuerit Ordinarius conferre. Non obstant concordata Germaniæ, quia respondetur constare de explicita voluntate Papæ illis derogandi, dum Papa in narratiua perinde valere dicit, quod suo prædecessori fuerat narratum gratiam coadiutoriæ fuisse nullam ob non derogationem concordatis inter Sedem Apostolicam, & Episcopum, ac Clerum Leodien. & seu eandem Sedem, ac nationem Germanam, & quod d. prædecessor concessit, quod litteræ coadiutoriæ valerent, perinde ac si de concordatis, & alijs prædictis specialis mentio facta fuisset, & illis ad effectum prædictum expresè derogarum fuisset, quam prædecessoris sui voluntatem, & derogationem Sanctitas sua voluit suum sortiri effectum: cum autem constet de voluntate Papæ, non est dubitandum, quin potuerit dictis concordatis derogare, propter amplissimam potestatem, quam haber Papa in beneficialibus, *c. 2. de præb. in 6. Clem. 1. in fin.* & ibi *Cardin. num. 11. vt lit. pen. d. Gemin. in cap. si gratiosè, num. 16. de rescript in 6. Alex. conf. 219. num 4. vol. 6. Gabr. conf. 187. num. 1. & 2. lib. 1. Sarn. reg. de iur. quæs non tollen. q. 1. vers. illud tamen, il 1. Mohed. dec. 4. nu. 2. de restit. spol.* cum sit vniuersalis Ordinarius, *cap. cuncta per mundum, & cap. per principalem q. 3. glos. in c. felicis, §. fin. verb. priuata, de pœn. in 6.* benè *Abb. in c. quia diuersitatem, num. 5. de conceß. præb. Aegid. decis. 754. nu. 1. Mohed. decis. 1. nu. 9. de concess. præb. Caputaq. decis. 82. num. 3. par. 2.* Neque taliter videtur assensisse dictis concordatis, vt sibi penitus ligauerit manus, ad not. *in cap. dudum. vers. nos igitur, de præb. in 6. cap. quamuis,*

il 2. & ibi *gloss. fin. eod. tit. Lap. alleg. 84. nu. 4. Cassad. decis. 8. num. 2. in fin. de prab. Caputaq. decis. 337. num. 8. & 61. num. 5. par. 2.* & fuit in specie decisum in *causa Meten. Canonicatus 8. Nouembr. 1577. coram D. de Rubeis*, vbi aliæ decisiones Rotales recensentur, & quæ aliàs dicuntur, quod concordata Germaniæ habent vim contractus, vel non sunt vera, quia spiritualia non cadunt in commercio, sed expediuntur per viam gratiæ. *Put. decis. 52. num. 5. lib. 1.* & Papa per huiusmodi concordata nihil de nouo acquisiuit, sed multum de iure suo remisit, vnde remanet merum priuilegium, ad not. *in cap. Abbate, de verb. signif.* & per *Host. in summa tit. de priuileg. nu. 1.* vel quatenus sustineri possit nomen contractus, hoc erit impropriè, & ad effectum vt Papa difficiliùs derogare præsumatur, & proinde non sufficiant clausulæ generales, sed requiratur specialis mentio concordatorum Germaniæ, iuxt. *decis. in alia Leodien. Canonicatus 25. Martij 1607. coram D. meo Marquemontio*, quæ propterea non obstat quando constat de expressa voluntate Papæ, vt in casu proposito.

2 Ad illud quod non fuerit derogatum regulæ de iure quæsito non tollendo., respondetur respectu prouisorū post mortem coadiut. minimè fuisse necessariam derogationem, cum illis non esset adhuc aliquod ius quæsitum, neque in re, neque in spe; respectu verò collationis minus fuit necessaria derogatio dictæ regulæ, tum quia sufficit derogatio concordatorum, à quibus Ordinarius prætendit suum ius, *Rota apud Paleottum in causa Monasterien. Canonicatus inter diuers. impress. decis. 492. nu. 10. lib. 3. par. 3.* tum quia istud prætensum ius erat euētuale, cum vacatio per mortem coadiut. posset cadere in mense Apostolico, sicut in mense Ordinarij, vnde non intrat regula *de iur. quæs. Put. decis. 356. nu. 6. lib. 1. Sarn reg. de iur. quæs. non tollen. q. 4. vers. & ratio istius opinionis*, facit *decis. Aegid. 749. vers. confirmatur, Rota decis. 25. num. 3. in fin. de rescript. in nou.*

3 Ad aliud quod in gratia perinde valere tanquam reualidatoria actus nulli requireretur etiam consensus coadiuti, ex *decis. Caputaq. 2 1 1. par. 1.* respondetur illam decisionem procedere in contractibus qui respiciunt suam substantiam à cōsensu partium, iuxt. not. *per gloss. in l. contractus, verb. transactionem C. de fid. instr.* vnde consensus videtur præstitutus in indiuiduo pro substantia ado illo contractu, qui si ex aliquo accidenti corruit, necesse est etiam vt corruat consensus tanquam super illo actu indiuiduo præstitus, secus in gratia Apostolica, quia illa respicit suum esse à potestate Papæ, & consensus partis non requiritur pro substantia actus, sed per viam simplicis consensus, vnde sufficit quandocunque, & quomodocunque de illo apparere. *Felin.* post alios *in cap. de causis, nu. 3. in fin. de off. deleg.* magis in specie *Mohed. decis. num. 1. de renunc.* Consensus autem super istis gratijs reualidatorijs colligitur, tum quia semel præstitus præsumitur durare, nisi contrarium probetur; tum quia si per primum actum non satisfit menti disponentis, intelligitur de secundo; tum etiam quia gratia reualidatoria non est res totaliter noua, sed quoddam adiunctum primæ, ad quæ omnia allegat bona iura. *Caputaq. dec. 213. & 214. par. 1.* Quibus accedit, quod coadiutus in proposito casu passus fuit coadiutorem capere possessionem, & in illa continuare, vnde ex istis subsequutis satis colligitur consensus coadiuti, ad *l. Paulus. ff. rem rat. haber.* etiamsi constat in patiendo. *Paris. cons. 53. lib. 4.* Circa verificationem narratiuæ ætatis, & infirmitatis coadiuti satisfactum videtur ex testibus, quorum summarium datur.

R. P. D. SACRATO
deindè S.R.E. Cardinali.

Bononien. pecuniaria.

Die 19. Martij 1610.

ARGVMENTVM.

Minoris fideiussio, quando valeat, præsertim si sit mercator. hoc præcipuè in hac decisione resoluitur. Cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

1 *Confessionis nulla maior est probatio.*
2 *Minoris fideiussio de iure non valet.*

DECISIO CCLXVII.

1 DOMINI resoluerunt præcepta librarum tria millia quingenta quadraginta octo, relaxata per D. V. Legatum Bononien. contra Ludouicum de Horacijs esse exequutioni demandanda. Et quātum ad iustitiam, de illa apparere visum fuit ex propria ipsius Ludouici confessione, dum constituit se debitorem in prædicta summa erga matrem, quæ confessione nulla maior probatio. *l. 1. C. de trāsact. cum concord.* & circa illam nullæ sunt partes iudicis, nisi in exequendo. *l. 1. vbi Bart. nu. 3. C. de cōfess. Castr. in l. post rem, nu. 1. & 3. ff. de re iud. Boer. dec. 295. nu. 9. Surd. cons. 71. nu. 37. & seq. lib. 2.* maximè inter mercatores. *Bald. cons. 348. nu. 3. lib. 1. Rota Ianuen. decis. 2. num. 3.*

2 Nec obstare, quod contineat fideiussionē minoris, quæ de iure non valet, quia negabatur esse materiam fideiussoriam, cum Ludouicus fateatur se recepisse merces à Muto, vnde apparet ipsum fuisse principalem. Item dicebatur mero iure valere fideiussionem minoris non habentis curatorem. *l. si curatorem*, vbi scrib. *C. de in integr. restit.* & licet minor læsus veniat restituendus, & læsus dicatur eo ipso, quod fideiussit attamen nō apparet, quod talis restitutio fuerit vnquam petita in proposito casu. Tertiò dicebatur, quod mercator nō iuuatur beneficio minoris ætatis, nec instituitur, *Bart. Bald. & Aret. in l. 1. C. qui, & ad quos. Rom. cons. 318. nu. 2. & per totum. Mant. sing. 52. cum alijs per Odd. de restit. in integr. q. 23. num. 22. par. 1.*

3 Non etiam obstare, quod Ludouicus non teneretur in solidum, sed ad summam pro sua tantùm parte, cum haberet socios in mercatura, quia fuit responsum, primò ex promiscua gestatione, & administratione quemlibet teneri in solidum, vt fuit dictū in *causa Romana pecuniaria 23. Martij 1607. coram D. meo Ludouisio*, per doct. *Bald in rub. C. de exercit. act. nu. 26. cum alijs ibi allegatis.* Secundò cessare difficultatem in hoc casu, in quo Ludouicus se debitorem totius summæ.

4 Quæ dicebantur, quod obligatio Ludouici fuerit facta per metum non fuerunt per Dominos habita in consideratione, cum de hoc nullus detur fumus, & metus

& metus fit de ijs, quæ non præsumuntur. *l.2. C.de ijs, quæ vi metusue cauſ.* cum vulg & hæc quoad iuſtitiam. Quo verò ad proceſſum opponebatur primò, quòd præcepta fuerunt relaxata pendente dilatione, quæ ex forma conſtitutionis legati ipſo iure currit: ſed fuit reſponſum, quod in huiuſmodi ſcripturis poteſt iudex abbreuiare, vt in eadem conſtitutione habetur, maximè contra confeſſum. *Clem. ſapè, de verb.ſign. Roman. conſ.419. Rot. decif.25. de reſcript.in antiq.*

5 Secundò dicebatur, quod promiſſio Ludouici fuit in tot Venetis, moneta ſic appellata in partibus Orientalibus, vbi fuit promiſſio, & tamen præcepta fuerunt relaxata in tot libris Bononienſibus, nulla præcedente liquidatione; nam præſuppoſito quod lib.3548. pro quibus fuerunt relaxata præcepta, verè non excedant ſummam Venetorum promiſſam per Ludouicum, de quo datur magnus fumus ex fide mercatorum, & poterit res meliùs verificari in facto, non videbatur Dominis ex hoc annullare dicta præcepta, quia Ludouicus hoc non appoſuit in partibus, vnde viſus fuit remittere hanc ſolemnitatem, ad *reg. qui tacet, de reg.iur.in 6.* & videmus in ſimili, quod valet proceſſus geſtus cum eo, de cuius mandato non conſtat ſi minimè opponatur. *Bart. in l.poſt mortem.§.neque,in fin.ff.de adopt.Calder. conſ.2.de procur.Rom.conſ.215.num.4. verſ.tertiò ad idem. Achill.dec.6.num.4.de procur.*

6 Tertiò dicebatur, quod & data iuſtitia, & ſolemnitate proceſſus adhuc non eſſet locus executioni, cum materia ſit appellabilis, pro quo ſufficit dicere, quod appellatio non reperitur in hoc caſu expreſsè prohibita, ad *l. & in maioribus. C. de appellat. gloſ.in l.qui reſtituere, verſ. reſtituitur, in fin. ff. de rei iud.* Sed ad hoc fuit reſponſum, appellationem eſſe prohibitam ex Statuto Bononien. ex quo agitur inter mercatores, prout in terminis dicti ſtatuti eſt *conſ.Socin iun.cap.138 num.8. lib.3.* quam etiam ex conſtitutione Legati Bononien. quæ non videtur ceſſare ex eo, quod contra formam illius non fuerit præſtita fideiuſſio, quia hoc intelligitur ſi petatur. *l.ſi quis filium.§.ſtipulatio, ff.de collat.bon.l.2.§.quod ait prætor ff.quorum legat.Caſtr. in l.vniuerſit,nu.6.Iaſ.nu.3.C.de precib. Imper.offer. Alex.conſ.96.nu.1.lib.4.*

7 Minus facere videbatur, quod non potuerit deuenire ad præceptum perſonale, niſi facta diligentia in rebus, quia vltra quod fuerunt etiam factæ diligentiæ in rebus, & frater Clericus ſe oppoſuit, varius videbatur, quod exequutio in rebus non impediat exequutionem perſonalem, cum tendat ad eundem finem, & poſſit Conuentus vnica ſolutione liberare, ad latè cumulata per *Surdum conſ.398. num.5.*

R. P. D. PIROVANO.
Cathacen. hoſpitalis.
Veneris 19. Martij 1610.

ARGVMENTVM.

Hoſpitale quando dicatur beneficium Eccleſiaſticum, publicum, & religioſum, & quando priuatum, & laicale.

SVMMARIVM.

2 *Beneficium Eccleſiaſticum, vt dicatur, quæ requirantur.*
3 *Hoſpitale dicitur prophanum, & priuatum quando à laicis adminiſtratur.*
4 *Hoſpitale dicitur priuatum, & laicale ex eo ſolùm quod hoſpitale nuncupatur.*
5 *Hoſpitale in dubio magis præſumitur priuatum, & laicale, quàm publicum, & religioſum.*
6 *Collegium nō dicitur extinctum donec ex eo vnus ſuperſit.*
7 *Prioris electio pro cura hoſpitalitatis non tollit ius exiſtens penes omnes confratres vti corpus quin dicantur hoſpitalarij.*
8 *Clauſula,* Dummodo,&c. *appoſita in litteris Apoſtolicis in collatione beneficij præſeruat iura eorum, qui in dicto beneficio ius habere prætēdunt.*
9 *Beneficij valor non dicitur probatus quando fructus inde prouenientes conuerti debent in vſum pauperum & infirmorum.*
10 *Hoſpitale etiam deſertum non dicitur beneficium Eccleſiaſticum, nec deſinit eſſe laicale, & priuatum.*

DECISIO CCLXVIII.

1 IN Oppido Simbaria Cathacen. diœceſis dum adeſſet Eccleſia S. Iacobi, & in ea confraternitas, petierunt confratres ab Ordinario vſque de anno 1573. confirmat onem, & licentiam officiandi ad inſtar aliarum confraternitatum, quam obtinuerunt iniuncta eiſdem hoſpitalitate pauperum cum facultate quæſtuandi pro vſu hoſpitalis, Prioremque annuatim eligendi, qui redditibus, & eleemoſynis Epiſcopo rationem exinde redderet, cuius hoſpitalis adminiſtratio effectum habuit ab anno 1573. citra, & hodie pariter habet. Nunc Fabius Oliuadiſius tanquam beneficium vacans à primæua illius erectione, à Sede Apoſtolica impetrauit, & introducta cauſa in Rota, dubitaui, an gratia Oliuadiſij eſſet iuſtificata: Domini cenſuerunt gratiam non eſſe iuſtificatam.

2 Primò, quia in gratia narrauit eſſe beneficium vacans, & ex fundatione apparet illud hoſpitale non eſſe beneficium, nec in titulum dari poſſe, quia caret requiſitis beneficij Eccleſiaſtici, quæ ab *Abb.* enumerantur *in conſ.47. num. 1. par.2. Ægid in cap. in noſtra, nu. 10. de reſcript.Gig.de penſ q.aſt.86. num.7.* & fuit dictum in *Maioricen. Eremitorij 22. Aprilis 1601. coram Sacrato.*

3 Et præcipuè, quia prophanum, & priuatum huiuſmodi hoſpitale dicitur: tum quia à laicis regitur, & adminiſtratur, & diſtinguunt *Cald.conſ.4. verſ. item conſtitutio, de relig. domib. Rom. conſ. 477. num.8. Felin.in cap.de quarta, num.11. verſ. & commiſſio, de præſcript.. Rot. diuerſ. par.1. deciſ.725. num.1.*

4 Tum quia denominatum ſemper fuit hoſpitale, quæ dominatio ad præſumendam qualitatem laicalitatis multum operatur. *gloſ. in clem.per litteras, in verſ.Eccleſias, verſ.quid in dubio*, vbi *Imol. & Abb.* ſequuntur, *de præbend.Rebuff de nomin. q.15. num.15.verſ.vel ſi appareat.*

5 Tum denique, quia non appatet, quod huiuſmodi hoſpitale ſit publicum, & religioſum, & in dubio magis præſumitur priuatum. *Mohed. deciſ.343.*

Rot. diuers. par. 2. decis. 105. num. 6. & consequenter à Papa impetrari non potest, resistente Clem. quia contingit, §. vt autem, de relig. dom. Rota diuers. par. 1. decis. 725. num. 2.

6 Secundò quia in gratia narratum fuit hospitale carere Rectore, & tamen probatum non fuit Priorem iuxta tenorem fundationis nunquam fuisse deputatum, quin potius, apparet contrarium ex visitatione facta per Episcopum, & ex testibus examinatis & maximè cum cura hospitalitatis exercendæ sit penes confratres, vti collegium non potest dici carere Rectore, donec vnus superfit, etiam quod pro tēpore careat Priore, l. sicut, §. fin. ff. quod cuiusque vniuers. glos. in clem. ne Roman. §. porrò, verbo omnes, de elect. Rom. cons. 366. num. 5.

7 Nec electio Prioris cum particulari cura hospitalitatis tollit ius existens penes omnes confratres vti corpus, quin omnes dicantur hospitalarij, Oldrad. cons. 67. Cassad. de prabend. decis. 11. in fine, dicens pluribus curam posse competere, sicuti pluribus tutoribus, & curatoribus curam pupilli, & adulti, l. 1. ff. de administr. tutor.

8 Et hoc ius vti vniuersis cōpetens sufficit ad hoc, vt obstet Oliuadisio clausula Breuis, ibi, dummodo tempore data præsentium, &c. per quam iura confratrum ex intentione Papæ fuerunt conseruata, prout de clausula, dummodo, &c. abundè dixerunt Cassad. de prabend. decis. 18 nu. 2. Verall. decis. 337. par. 1. num. 6. Sarnen. in reg. de non tollen. iur. quæsit. quest. 1. Rebuff. in praxi in declaratione noua prouisionis, vers. dummodo.

9 Vltimò non etiam apparet iustificatus valor 24. ducatorum, nec iustificari posse videtur, cum omnia debeant conuerti in vsum pauperū, & infirmorum, & testes nesciuerunt onera; ideoque nō possunt deponere quantum illis deductis superfit.

10 Non obstant deducta per Oliuadisium ex clem. quia contingit, de relig. domib. & Concil. Trident. sess. 25. cap. 8. quia non versamur in prima parte Clem. scilicet, quod hospitale desertum, & absque Rectore remanserit, & eo etiam casu Oliuadisius non posset habere in titulum huiusmodi hospitale, prout prætendit resistente secunda parte Clem. ibi, Nullus ex locis ipsis secularibus clericis in beneficium conferatur, &c.

R. P. D. LVDOVISIO.
posteà fel. rec. Greg. XV.
Romana fructuum dotis.
Veneris 26. Martij 1610.

DECISIO CCLXIX.

Est inter eius impress. decisio 462.

R. P. D. SACRATO.
Postea S. R. E. Cardinali,
Pacen. Decimarum.
Lunæ 29. Martij 1610.

ARGVMENTVM.

Episcopus de iure excepta quarta nō habet intentionem fundatam super decimis suæ diœcesis, nisi probet, vel decimas verè esse in nullius parochia, vel esse incertum, quod sint in parochia alicuius, & quomodo hoc probetur.

SVMMARIVM.

1 Territorium temporale differt à territorio spirituali, & propterea de territorio temporali non benè infertur ad spirituale.

2 Decima, excepta quarta, non spectant ad Episcopum in sua diœcesi.
Episcopus in sua diœcesi habet decimas, quando non apparet de certo Rectore, quod quando verum sit. ibid. & per tot.
Decima existentes in parochia alicuius assignanda sunt illi parochia, in cuius territorio existunt. ibid. in fine.

3 Episcopus non potest ad propriam vtilitatem conuertere decimas suæ diœcesis, nisi probet, vel eas verè esse in nullius parochia, vel esse incertum quod sint in parochia alicuius, & quomodo hoc probetur. per tot.
Conditionis implementum probari debet ab eo, qui fundat se in dispositione conditionali. ibid. in fin.

4 Æquiparata æqualiter determinanda sunt.

5 Decimatorium est quodlibet prædium.
Fur, & latro actore non probante absoluendus est, & in sua possessione manutenendus. ibid.

DECISIO CCLXX.

1 FVIT resolutum sententiam latam ad fauorem Capituli, & D. Episcopi super decimis territorij de quo agitur, esse reuocandam. Et quantum ad Capitulum, Domini transiuerunt eum decisione in hac causa coram me facta sub die 12. Decembris 1608. * contra quam nihil fuit deductum, quod videtur vrgere, & signanter dictum fuit nihil facere, quod territorium, de quo agitur sit in confinio territorij de Royas, & quod locus sit sub iurisdictione ciuitatis Pacen. nam neque vicinitas arguit esse sub iurisdictione, sine de territorio, aliàs daretur processus in infinitum, quia quodlibet territorium cum sit finitum, necesse est quod habeat vicinos confinantes. Neque si probaretur esse de territorio, inferretur aliquid ad fauorem Capituli, cum de territorio temporali non bene inferatur ad territorium speciale, sine diœcesum, glos. in clem. ne Romani, verb. diœcesis, de elect. Butr. in c. quarimoniam, nu. 6. de iurepatr. Felin. in c. cum causam, nu. 12. de probat. vltra quod nec apparet, quod Capitulum habeat aliquod ius super decimis diœcesis, vt fuit ponderatum in alia decisione.

2 Quantum ad Episcopum fuit consideratū, quod excepta quarta, ipse non potest dici habere fundatam intentionem super decimis suæ diœcesis. Hostien. in cap. cum contingat, num. 1. & ibi Ioan. Andr. num. 4. Anchar. num. 5. Butr. num. 7. de decim. & per pluta argumenta fuit ponderatum in præterita decisione coram me facta. Ad decisionem in causa Oscen. decimarum della Piedra 21. Martij 1569. coram Rubeo, in Bosnonien. decimarum 25. Martij 1591. coram Illustrissimo Mantica, & in Carthaginen. decimarum 28. Iunij 1593. coram bon. mem. Orano, dicentes Episcopum habere fundatam intentionem super decimis suæ diœcesis, quando non apperet de certo Rectore, fuit responsum illas decisiones esse intelligendas iuxta terminos cap. quoniam, de decim.

in quo principaliter fundantur, & propterea Domini ex professo assumentes intellectum *d. c. quoniam*, considerarunt, quod in illo duo proponuntur casus. Primus est, quando certum est decimas esse in alicuius parochia, & tunc sine aliqua difficultate sunt assignandæ illi parochiæ, intra cuius fines sunt, & iste non est casus, de quo agitur.

3 Secundus casus resultat ex illa aduersitatiua *alioquin, ibi, alioquin secundum discretionem à Deo datam, &c.* & iste secundus casus duobus modis intelligitur à Canonistis *in d. c. quoniam*, vno modo, *alioquin*, idest, si non sint intra certam parochiam, vt intelligunt ibi *Innoc. super d. verb. Io. Andr. n. 2. Abb. antiquus super eodem verb. Card. in princip. & Abb. Panormit. num. 4.* Secundo modo intelligitur sicut explicatur ab *Hostien. ibid. nu. 2. Io. Andr.* pariter, *num. 2. vers. vel si incertum est. Alioquin*, idest, si incertum est, de cuius parochia sint, quicunque intellectus attendatur, non potest Episcopus conuertere ad propriam vtilitatem decimas, nisi probet, vel decimas verè esse in nullius perochia, vel esse incertum, quod sint in alicuius parochia; nam attento primo intellectu, negatiua erit de sua intentione, & proinde similiter regulas iuris ab illo probanda, vt per scribentes *in l. in illa. ff. de verb. oblig. Innoc. in c. super literis*, vbi etiam *Felin. num. 16 de accus. Soccin. iun* qui de communi, *cons. 67. num. 4. vol. 4.* Tantò magis, quia Canonistæ exponunt illam dictionem, *alioquin*, per modum conditionis, idest, si non sint in alicuius parochia, conditionem autem esse impletam deber probare ille, cui aliquid reperitur datum sub conditione. *l. eum, qui nouissimus. ff. ad Trebell. c. si constiterit*, vbi *Felin. num. 5. de accus. Socin. iun. d. cons. 67. num. 1. vol. 4. Illustrissimus Mantic. de coniect. vltim. vol. lib. 11. tit 16. num. 5.*

4 Si verò attendatur intellectus *Hostien.* quod saltem Episcopus possit per se retinere decimas, si sit incertum, an decimæ sint intra alicuius parochiam, & *Hostien.* erit intelligendum prout ipse semetipsum declarat, nempe quod Episcopus debeat facere super hoc diligentem inquisitionem iuxta formã *cap. cum causam, de probat, & cap. 1. de relig. dom.* in quibus iuribus datur modus probandi aliquid esse intra fines, vel extra, & ibi dicitur, hoc esse faciendum per testes, scripturas, famam, & alia, & sic in effectum *Hostien.* concurrit cum alijs, quod Episcopus ex eo solùm, quod decimæ sint in sua diœcesi, non potest absque eo, quod præcedat aliqua probatio, sibi de facto imbursare decimas. Quod etiam colligitur ex alia parte eiusdem *c. quoniam*, nempè quia textus æquiparat assignationem alteri Ecclesiæ faciendam, & imbursationem ipsius Episcopi, ibi, *alioquin, &c. alteri Ecclesiæ deputare, vel ad opus tuum retinere poteris.* Et proinde sicut nemo dicet, quod quælibet Ecclesia diœcesis habeat taliter fundatam intẽtionem super decimis totius diœcesis, vt absque aliqua causæ cognitione possint decimæ totius diœcesis illi adiudicari, ita neque hoc poterit facere Episcopus pro se ipso, quia cum isti diœcesani æquiparentur in iure, æqualiter debent determinari. *Roman. cons. 129. in princ. Ias. in § ex malefic. num. 39. Instit. de action. Rip. in l. si constante, num. 69. ff. solut. matrim. Socin. cons. 1. num. 22. lib. 1.* Ex quibus inferebatur, quod cum pro parte D. Episcopi, nulla appareat facta probatio super eo quod territorium, de cuius decimatione agitur, minimè sit intra fines alicuius parochiæ, vel saltem inquisitum, an sit incertum quod sint intra fines alicuius parochiæ, non poterunt illi per sententiam decem adiudicari, prout factum fuit.

5 Nec mouit Dominos quod in genere sit certũ, deberi decimas alicui Ecclesiæ, ex quo de iure quodlibet prædium est decimatorium, etsi appareret de malo iure, & de peccato negantis soluere decimas, quia fuit responsum, actori, prout est D. Episcopus, in hac causa non sufficere docere de malo iure rei, cum & fur, & latro, actore non probante, sit absoluendus, *l. final. C de rei vindic. l. iusta, cum ibi not ff. vti possid. Bald. cons. 385. num. 1. vers. respondeo lib. 2. Neuiz. cons 81. num. 29.* Secundò dicebatur, nec dominum prædij iniustè retinere decimas antequam Episcopus faciat suas probationes, etenim si solueret, ita ex abrupto posset dari casus, vt superueniente postea vero parocho, ipsi denuò cogeretur soluere decimas.

6 Non obstat quod negligente Rectore, possit Episcopus agere ad decimas, *Rebuff. quæst. 7 num. 12. de decim.* quia huc est verum, si & quatenus Episcopus agat nomine Ecclesiæ parochialis, & tanquam illius procurator, ad effectum vt conuerratur in illius vtilitatem, non autem propriam, vt fuit Episcopus in hoc casu. *Hostien. in cap. dudum, & in cap. cum contingat, num. 1. de decim. cum concord.* Ex quibus, & alijs latè deductis pro hac parte in discursu in hac causa per me facto de ordine Dominorum sub die 23. Februarij 1609 quæ etiam placuerunt in hac propositione, fuit conclusum contra sententiam ad fauorem D. Episcopi, & R. Capitul. latam, &c.

☞ *Est decis. 202. supra in hac parte.*

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Romana alimentorum.

Mercurij 21. Aprilis 1610.

DECISIO CCLXXI.

Impressa est apud Marches. de Commiss. par. 1. fol. 1172. & replicata fol. 1185.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.

Parmen. Status.

Veneris 30. Aprilis 1610.

DECISIO CCLXXII.

Replicata est in prima part. recent. decis. 235. & inter eius impress. est decis. 465.

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Viterbien. Iurispatronatus.

Mercurij 4. Maij 1610.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus Ecclesiasticum cadit sub reseruationibus Apostolicis, secus si laicale; quando autem dicatur,

catur, & quomodo cognoscatur, an iuspatronatus sit Ecclesiasticum, vel laicale, hæc decisio, quæ magistralis est, magistraliter etiam docet.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus in dubio præsumitur erexisse iuspatronatus de redditibus Ecclesiasticis, & non de patrimonialibus; & ideo in dubio iuspatronatus ab Episcopo fundatum dicitur Ecclesiasticum, & non laicale.*

2 *Iuspatronatus Ecclesiasticum cadit sub reseruationibus Apostolicis secus si laicale. ibid. in fine.*

3 *Iuspatronatus præsumitur laicale ex quasi possessione laicorum in iure præsentandi.*

Possidendi causa magis attenditur, quàm ipse actus. ibid.

Quasi possessio conferendi vnum ex beneficijs comprehensis sub indulto, continet quasi possessionem, etiam quoad omnia alia beneficia in eodem indulto comprehensa. ibidem.

4 *Iuspatronatus dicitur laicale, & non Ecclesiasticum, quãdo Episcopus habens amplum patrimonium, expressè illud reliquerit suis hæredibus.*

Iurispatronatus electio fieri debet cum consensu Episcopi. ibidem.

Iuspatronatus ab Episcopo fundatum mixtim de redditibus patrimonij, & Ecclesiasticis non cadit sub reseruationibus Apostolicis. ibid.

5 *Bona feudalia habentur pro allodialibus, quando est data facultas ad libitum disponendi de illis, in fine.*

6 *Attendi debet in omni dispositione, quod principaliter agitur, non autem quod venit ex post incidenter.*

DECISIO CCLXXIII.

1 QVOD iuspatronatus, de quo agitur, esset Ecclesiasticum, deducebatur ex eo, quod fuit fundatum à quodam Scipione Episcopo Ceruiense, qui in dubio præsumebatur hoc fecisse de redditibus Ecclesiasticis. *glos. in c. 1. verb. debent*, & ibi *Innocent. in princ. Abb. num. 3. de priuil. cler. Bald. in auth licentiam, num. 3. vers. aut bona non sunt distincta C. de Episcop. & Cler. Aret. cons. 31. num. 6. Alex. cons. 101. num. 2. vol. 7.* Vnde resultabat quod iuspatronatus d. ceretur Ecclesiasticum, *c. Apostolicos, iuncta glos. in verb construxisse. Archid. nu. 3. Præposit. num. 2. 12 q. 2. Abb. cons. 57. circa fin. lib. 1. Felin. in c. cum venerabilis, num. 37. vers. & adde quod ædificans, de except.* & inde quod cadere deberet sub reseruationibus Apostolicis, *c. dilectus*, & ibi *glos. verb in concessione, vers. si verò pertinet. Abb. num. 1. Butr. num. 13. de off. leg. Gemin. in cap. 2. num. 11. de præb.* latè *Gassad. decis. 4. nu. 2. de iurepatron.*

2 Quibus non obstantibus Rota censuit iuspatronatus esse merè laicale, & inde non includi sub reseruationibus Apostolicis, iuxta not. per *glos. in cap. 2. verb. collatio*, & ibi *Gemin. num. 11. in fin. Franc. num. 8. de præb. in 6. Lap. alleg. 96. num. 3. Rebuff. ad reg. 2. Cancellar. vers. item beneficia.* de communi testantur *Abb. in c. dilectus, nu. 4. in fin. de off. leg. Put. decis. 319. lib. 1. Roch. de Curt. tit. de iur. patron. vers. competens, q. 24 nu. 56.* & de magis communi *Alex. cons. 75. in princ. vol. 4. Mandos. super regulis reg. 1. q. 8. num. 1.*

3 Quod esset laicale, fuit deductum primò ex eo, quod laici sint in quasi possessione præsentãdi, vnde præsumitur dotatum de bonis patrimonialibus, nisi contrarium expressè probetur. *gl. in cap. sint manifesta 12. q. 1. Put. decis. 228. lib. 2. & 90. lib. 3. Archil. decis. 1. de iur. patron. Mohed. decis. 9. eod. tit. Crescen. decis. 9. eod. tit.* Nec referre visum fuit, quod laici non reperiantur in quasi possessione præsentandi ad Capellam, quæ modo vacat, sed aliam erectam per eundem Episcopum, quia cum erectio, & dotatio fuerit facta vnico contextu, existimarunt Domini possessionem vnius suffragari quoad omnes, attendendo magis causam possidendi, quàm ipsum actum, iuxta not. per *Bald. in l. 1. num. 24. vers. tu dic. de emancip. lib.* & fuit latiùs deductum *coram me in causa Assisien. Canonicatus de an. 1600.* & facit simile, quod probata quasi possessione conferendi vnum ex beneficijs comprehensis sub indulto videtur acquisita quasi possessio quoad alia sub eodem indulto comprehensa. *Rota in causa Seguntina dimidia annata 4. Februar. 1594. coram bon. mem. Litta.*

4 Rursus fuit dictum quod cum in hoc casu notum sit Episcopum Ceruiensem habuisse satis amplum patrimonium, & ipse expressè reliquerit hoc iuspatronatus suis hæredibus, videtur asseruisse acquisitionem factam de bonis patrimonialibus, cui assertioni, stante ea, maximè cum adminiculo consensus Ordinarij in erectione iurispatronatus, ad trad. per *Bald. in l. fin. C. de præd. min. Ias. in l. mandata, num. 6 ff. de offic. eius. Alex cons. 79. num. 6. vol. 1.* standum videtur *Menoch. de arbitr. iud. casu 195. num. 6. lib. 2. cum alijs per eum allegatis.* Vel saltem præsumendum est, acquisitionem fuisse factam mixtim de redditibus patrimonij, & Ecclesiasticis, iuxta cumulatos per eundem *Menoch. d. casu 195. num. 7.* & res incideret in idem, quia ad effectum euitandæ reseruationis pars laicalis præualet Ecclesiæ. *Cassad. decis. fin. num. 10. de probat. Put. decis. 157. lib. 3. Archil. decis. 3. num. 3. de iurepatron. Simonett. de reseruat. q. 9. num. 3.*

5 Tertiò fuit dictum, quod etiamsi appareret hoc iuspatronatus fuisse fundatum in redditibus Ecclesiasticis, adhuc esse debere laicale, stante amplissima facultate, quam habebat Episcopus disponendi de redditibus Ecclesiasticis, tam inter viuos, quàm in vltima voluntate, videbantur isti redditus Episcopo declarante, prout declarauit ad fauorem hæredum positi extra naturam redditnum Ecclesiasticorum, prout in simili, quod bona aliàs feudalia habeantur pro merè allodialibus, si est data facultas de illis ad libitum disponendi, tradit *Ancharan. cons. 125. num. 7. Dec. cons. 614. num. 9. Rol. cons. 42. num. 27. lib. 1.*

6 Non obstat quod retenta hac vltima responsione iurispatronatus nihilominus esset ex priuilegio, quia sustinetur in vim priuilegij Apostolici disponendi de redditibus Ecclesiasticis, & consequenter caderet sub reseruationibus Apostolicis, capiunt iuspatronatus ex priuilegio, vt latè fuit dictum in *causa Compsana iurispatronatus coram R. P. D. Decano*, quia fuit responsum in qualibet dispositioue attendi quod principaliter agitur, non quod venit ex post incidenter, *l. verum est la 2. ff. de furt. c. quantum*, vbi *glos. & cap. sæpè contingit 50. dist.* cum alijs per *Sarn. reg. de sur. quæs. non tollen. q. 3.*

&c proin-

& proinde cum priuilegium tendat solum ad facultatem liberè disponendi de redditibus Ecclesiasticis, ista dispositio ex post facta pro dote beneficiorum tanquam res accidentalis non videtur comprehensa in priuilegio, ex prædictis.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Anconitana pecuniaria.

Veneris 7. Maij 1610.

ARGVMENTVM.

Cedens quando post cessionem possit contra suum debitorem agere, & quando cessio dicatur simulata ex eo, quod fuerit facta pro minori summa eius, quæ cessa fuit.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio translationis, & abdicationis crediti in alium probat contra transferentem, & abdicantem.*
Cedens etiam post cessionem, quando possit actiones directas penes ipsum remanentes exercere, ibidem.

2 *Cessio facta pro minori summa, ea, qua cessa fuit, præsumitur simulata, fallit consentiente debitore: item fallit, quando cessio fit non animo vexandi debitorem.*

DECISIO CCLXXIV.

1 DIXERVNT Domini partitam scutor. 1000. non fuisse malè appositam in calculo ad creditum Marci, & Angeli, & in diminutionem crediti D.Marini, quia constat de cessione dicti crediti scutorum mille, facta per D. Marinum ad fauorem Ioannis Mariani: vnde obstat illi exceptio translationis, & abdicationis huiusmodi crediti, *Bart. in l.facta. § si heres, nu.2.in fin. & num.3. ff. ad Trebellian. Roman.cons. 102.in princ.Guidop.dec.530. num.2. Crau.cons.191.num.3.* Nec obstare visum fuit, quod possit cedens agere vigore directarum actionum. *l. quis ergo casus. ff. de pecul. l. fin. C. quando fisc. eum alijs allegat.* quia conclusio non procedit interueniente vno ex tribus, de quibus *in l.3. C.de nouat.* ita *Salyc.ibi num.2. Castr. in l fin. in princ.num.4.ff.de eden Ias. in l.si cum emptore, num.4. ff.de pact. Ioseph. Ludouic.de cession.& cession.conclus.vnic.vers.& cedens. & vers.quo verò ad cessionem.* In casu autem proposito interuenit solutio pretij cessionis quam fecit Ioannes Marianus cessionarius.

2 Minus facit quod pretium cessionis minimè fuerit correspondens, quippe qua fuit tantum scutorum quingentorum, vnde præsumatur simulatio, *l. fin. C. mandat.* quia hoc non procedit consentiente debitore. *Bald. & Angel.in l.eum essent. ff. 1.in princ.ff. de seruit. rust. prad. Roman.cons.87. num.2. & 3. Gabr.de act. conclus.5. nu.30. & 53. Menoch. de præsumpt. præsumpt. 129. num. 42. lib. 3.* Rursus non habet locum conclusio quando cessio minimè fit animo vexandi debitorem. *glos. in l.per diuersas, verb. venditioni. C.mand. Gabr. dicta conclus 5. num.15. Menoch. d.præsum.129. num.16.* in casu autem proposito ex multis circumstantijs apparet, cessionem minimè factam fuisse animo vexandi, sed potiùs alijs ex causis, de quibus per *Rimin.sen. cons. 155. num. 12.* quæ & hic benè applicatur.

R. P. D. SACRATO,
postea S.R.E. Cardinali.

Mediolanen. clericatus.

Veneris 7. Maij 1610.

ARGVMENTVM.

De quasi possessione præsentandi in iurepatronatus, quanto tempore inducatur, & quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus censetur probatum ex quasi possessione præsentandi centenaria.*

2 *Iurispatronatus probatio per publicam vocem, & famam, iuncta quasi possessione præsentandi quadragenaria dicitur plena, & concludens.*

3 *Iuspatronatus ex fundatione, & dotatione præsumitur, nisi contrarium probetur.*

4 *Possidere quis præsumitur ex præcedenti titulo, alio tit. non apparente.*
Possessione anteriori, & posteriori probata præsumitur possessio medio tempore. ibid.in fine.

5 *Vltimi status beneficij mutatio non inducitur sine cursu saltim quadraginta annorum.*
Quasi possessio in incorporalibus incipit à scientia, & patientia illius cuius interest. ibid. in fine.

6 *Beneficij status nunquid mutetur per prouisiones Apostolicas.*

7 *Descendentia probatur ex publica voce, & fama ad effectum pertinentia iurispatronatus.*

DECISIO CCLXXV.

CVM præsupposito, quod iura sint in forma probanti, quod si opus fuerit, particulariter

1 videbitur, tentum fuit constare de iurepatronatus ex plusquam centenaria quasi possessione præsentandi, nempè ab anno 1445. vsque ad annum 1572. quæ longissima possessio in familijs, in quibus minimè cadit suspicio vsurpationis, sufficit. *Bald. in l.eum super, nu.3.C.de rei vendic. Barbat.cons.41. num.3.lib.1. Federic.de Sen.cons.234. num.1. Dec. cons.117.in fin.& 173. num.1. Abb. cons.76. in princ.lib.2.Cassad.decis.2. num. 6. de prob.* etiam post Concilium, quod in casu, in quo cessat suspicio, nihil innouauit, vt per *Gabr.cons.192.num.1.vol.2. Rota in causa Tuden. iurispatronatus 13. Iunij 1572.coram Illustriss.Card. Lancellotto, relat.inter diuers.impress.decis.331. num.1. par.2. & in causa Sabinen. beneficiorum 15. Decembris 1581. coram Robusterio, relat. in decis. 199. num. 5. eadem par.2.*

2 Concurrentibus maximè testibus de publica voce, & fama, ad *Put.dec.60.num.5.& 140. nu.1. lib.1. Mohed.decis.12.in fin.de iur.patron. Achil.de-cis.6.eo tit.* & faciunt DD. volentes quod quadragenaria cum fama sufficiat. *Alexan. cons.75.in fin. vol.4. Corn.cons.47.num.5.vol.3. Balb.tract.de præscript.par.1. quinta princip. num. 4.* & fuit dictum in *causa Lucana iuspatronatus 7.Maij 1604. coram R.P.D.meo Coccino.*

3 Non obstat quod iuspatronatus non probetur ex fundatione, & dotatione, quia tale præsumitur, nisi

nisi contrarium probetur. *Dec. conf.* 117. *nu.* 3. *Cassad. decis.* 7. *num.* 7. *de iur. patron. Puteus decis.* 59. *num.* 5. *par.* 1. & fuit dictum in *causa Imolen. iurispatronatus* 28. *Maij* 1604. *coram Illustrissimo Seraphino, relat. inter diuers. impress. decis.* 79. *num.* 11. *par.* 1.

4 Minus facit quod præsentatio facta de Hieron. anno 1542. minimè appareat effectuata ex quo ipse per prius fuerat prouisus tanquam de libero, & acceptauit præsentationem, & institutionem sine præiudicio quorumcunque Iurium sibi competentium ratione sol anterioris tituli; nam præter quod sufficeret remanens possessio annorum 97. iunctis testibus, per supra allegata fuit dictum non apparere quod ipse Hieronymus haberet alium titulum, vndè licet ex huiusmodi præsentatione fuerit relictus locus docendi de meliori, & efficaciori titulo, non proinde sequitur, quod si nō docetur, possit dici Hieronymus tenuisse beneficium vigore alterius tituli, & quod propterea fuerit interrupta quasi possessio iurispatronatus, quinimmò præsumitur possedisse vigore dictæ institutionis, tum quia de alio titulo non docetur, ad not. per *Crau. consil.* 158. *in fin. Menoch. de præsumpt. præsumpt.* 101. *num.* 4. *vers. & cum non constet, lib.* 3. tum quia probatur anterior, & posterior quasi possessio, vnde præsumuntur media, nisi doceatur de contrario. *Rota decis.* 11. *num.* 2. *de iur. patron. in nou.* fuit dictum in *causa Papien. Archipresbyteratus* 19. *Febr.* 1601. *coram Illustriss. Pamphilio, & in causa Elnen. beneficij* 18. *Iunij* 1601. *coram me*, & comprobatur etiam ex obseruantia subsequuta, quia idem Hieronymus resignauit beneficium Ludouico Cribello tanquam de iurepatronatus.

5 Non etiam facit quod Franciscus Biragus præsentatus de anno 1572. & qui habuit à Papa litteras derogationis pro medietate, cum hoc quod doceret beneficium esse de iurepatronatus, non potuerit illud verificare, & ob id de anno 1575. eundem Clericatum tanquam liberum à Sede Apostolica impetrauerit, qui quidem Franciscus resignauit Nicolao, quæ resignatio dedit causam præsenti liti, quia fuit responsum, aut hoc deduci pro probatione non existente iurispatronatus, & ad hoc nihil deseruire, cū non teneat consequentia, Franciscus non potuit verificare iuspatronatus; ergo non aderat; cum immò contrarium appareat ex suprà latè deductis. Aut verò deducitur ad docendum de mutatione status beneficij quod vltra alia requisita sint necessarij saltem 40. anni, iuxta not. *in cap. cum de benefic. de præb. in* 6. Aut denique deducitur ad docendum vltimum statum, ita vt illius vigore potuerit sustineri resignatio facta per Franciscum, ad fauorem Nicolai, tanquam de libero, iuxta not. *in cap. consultationibus, de iur. patron. & in cap. querelam, de elect. cum concord.* & non potest, quia Franciscus non fecit statum cum ingressus fuerit beneficium de consensu patronorum, nec appareat quod ipsi habuerint scientiam prouisionis Apostolicæ factæ Francisco; & quod ipse illius vigore prætenderet possidere beneficium, & in hoc acquieuerint; in istis verò Incorporalibus quasi possessio incipit à scientia, & patientia illius, cuius interest. *l. quoties la secunda*, & ibi *Bart. num.* 1. *ff. de seruit. Dec. consil.* 126. *in fin. Puteus decis.* 276. *num.* 3. *lib.* 1. & fuit in specie dictum in prædicta *Papien. Archipresbyteratus* 19. *Februarij* 1601. *coram Illustrissimo Pamphilio*.

6 Minus obstat, quod prædicta longa quasi possessio non probetur ex solis institutionibus ad præsentationem, sed interuenerint quædam prouisiones Apostolicæ; nam præter quod obiectum non procedit vsque ad annum 1507. quo casu erat iam cōpleta possessio 60. annorum, quæ iuncta cum testibus sufficeret, ex allegatis, nec prouisiones Apostolicæ ab inde citra nō facientes mentionem libertatis mutarent statum, iuxta *decis. Achill.* 13. *de iur. patron. Bellam.* 117. *in princ.* cessat difficultas, quia in istis prouisionibus Apostolicis, vel præseruatur consensus patronorum, qui postea interuenit, vel iurispatronatus pro illa vice expressè derogatur, & ideò coadiuuant statum iurispatronatus. *Lamber. de iur. patron. lib.* 3. *quæst.* 7. *art.* 7. *num.* 6. fuit dictum in *causa Papien. Archipresbyteratus* 9. *Aprilis* 1601. *& in causa Maceraten. Sacristiæ* 26. *Iunij* 1602. *coram Illustrissimo Pamphilio, & in supradicta Lucana iurispatronatus coram R. P. D. meo Coccino*.

7 Quantum ad pertinentiam sufficere visi sunt testes de publica voce, & fama, & communi reputatione quod isti qui præsentarunt, vel consenserunt in Ludouicum immediatum antecessorem Francisci, ex cuius resignatione venit D. Nicolaus. Nam descendentia probatur ex publica voce, & fama, & communi reputatione. *Bart. in l. filium. ff. de ijs qui sunt sui, vel alien. iur. Aret. consil.* 37. *nu.* 1. cum alijs per *Cephal. consil.* 137. *num.* 45. *lib.* 1. & ad effectum pertinentiæ iurispatronatus sufficit probare descendentiam ab vltimis, qui præsentarunt, vt fuit dictum in *causa Valentina beneficij S. Francisci* 16. *Ianuarij* 1608. *coram R. P. D. Ludouisio, & alibi sæpè.*

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.

Romana dotis.

Luna 8. *Martij* 1610.

DECISIO CCLXXVI.

Est decisio 460. *inter eius impressas.*

R. P. D. SACRATO.
postea S. R. E. Cardinali.

Neapolitana computorum.

Luna 10. *Maij* 1610.

ARGVMENTVM.

Remissoria concedenda est data articulorum releuantia, & quod causa est profana, etiam non dato fumo de articulatis, etiam in secunda instantia, etiam quod materia articulata sit inuerisimilis, dummodo possibilis, etiam quod adsit suspicio calumniæ, dummodo res non sit nimis patens, & etiam in regno Neapolitano,

SVMMARIVM.

1 *Remissoria concedenda est, quando articuli sunt releuantes, & materia est profana, & isto casu nō est necesse dari fumum de articulatis.*

2 *Remissoria concedenda est in secunda instantia, etiam quod diu causa in prima instantia fuerit agitata.*

Appel-

Appellans potest in secunda instantia probare ea, quæ non probauit in prima, ibid.

3 *Remissoria concedenda est, etiam quod in materia articulata sit inuerisimilis, dummodo possibilis.*

Remissoria non denegatur ob suspicionem calumniæ, nisi res sit nimis patens, ibid. in fin.

4 *Remissoria concedenda est etiam in regno Neapolitano, ac etiam non adductis prius aliquibus testibus ad curiam, vt illis coram Auditore examinatis Rota possit arbitrari, an sit danda, vel non danda remissoria, & num. 5.*

Consuetudo sapiens delictum non præsumitur, n. 4.

Doctori testanti de consuetudine non creditur, ibidem.

Probatio plena, & concludens requiritur in obiectiuis, ibid.

Testibus inuerisimilia deponentibus iudex credere non debet, ibid.

DECISIO CCLXXVII.

1 FVIT resolutum dandam esse remissoriam, quia articuli sunt releuãtes, vt patet ex deductis pro parte Iosephi, & etiam est prophana, quo casu non est necesse dare summum de articulatis, *Ant. Aug. decis. 123. lib. 1. Put decis. 201. Verall. decis. 68. part. 3.* & fuit dictum in *Maioricen. sacristiæ 5. Nouembris 1603. coram bon. mem. Pena*, & in *Verdunen. capellania 15. Ianuarij 1603. coram Reuerendiss. Bononien.*

2 Neque ex eo quod causa diu pependerit *in partibus*, visa fuit posse denegari remissoriam, quia in progressu causæ quandocunque admittitur probatio, vnde solet dici non deducta deducam, non probata probabo, *l. per hanc, C. de temp. & reparat. appell.* vbi *Bart. & Salic. in summario, Bald. in princ. vers. non probata probabo*, latè *Felin. in c. Ioannes, n. 17. cum seqq. ff. de fid. instrum.*

3 Sicut etiam visum fuit non posse denegari remissoriam sub prætextu inuerisimili. materiæ articulatæ, ex eo scilicet, quòd nimis inuerisimile sit Iosephum sine mandato recepisse mutuo adeò magnam summam grani, vt continent articuli pro conficiendis negotijs D. Cardinalis; quia fuit responsum homines plerumque, vel ob singularem erga dominos suos affectionem, vel quod sæpius contingit, ob magnam spem remunerationis, facere pro dominis suis ea, quæ communiter fieri non consueuerunt: propterea non placuit Dominis sub hoc prætextu denegare remissoriam, maximè quia cum res sit per se possibilis ex proposita inuerisimilitudine, nihil aliud resultaret, nisi quædam suspicio calumniæ, ob quam suspicionem nisi res sit nimis patens, Rota non solet denegare remissoriam, *Aegid. decis. 24. Rota in Parisien. pecuniaria 1. Iulij 1611. coram Illustriss. D. Card. Lancellotto.*

4 Circa illud quod in regno Neapolitano sit consuetudo subornandi testes, vt dicit *Grammaticus voto 14. incip. in causa Regij fisci, num. 11. & 12.* & propterea vel sit deneganda remissoria, vel saltem non concedenda, nisi adductis prius ad curiam aliquibus testibus, vt illis coram Auditore examinatis Rota possit arbitrari an sit danda remissoria, vel non, vt allegando prædictum votũ Grammatici, fuit conclusum in alia *Neapolitana illegitimitatis 18. Maij 1607. coram R. P. D. meo Penia*, fuit responsum quod prædicta praua consuetudo in regno Neapolitano non præsumitur, quia facta non præsumuntur, *l. in bello, §. facta, ff. de capt. & postlim. reuers. Corn. cons. 181. num. 4. lib. 1.* & multò minus delictum, vel delicta, vt esset ista consuetudo, *l. meritò, ff. pro socio. Soc. iun. cons. 102. in princ. lib. 1.* Et quoad dictũ Grammatici vbi suprà, fuit dictum quod regulariter non creditur Doctori attestanti de consuetudine, *Aret. cons. 32. nu. 1. Dec. cons. 402. sub nu. 15. Corn. cons. 83. num. 14. lib. 4. Purpur. cons. 315. sub nu. 15.* multò minus verò de praua, & damnabili, quia in obiectiuis requiritur plena, & concludens probatio, *cap. significasti, extra de diuor. Oldrad. cons. 209. nu. 10. Innoc. in cap. super literis. num. 10. de accus. Bellam. decis. 528. Mohed. decis. 130. num. 1.* quod genus probationis non potest facere dictum vnius Doctoris, per prædicta. Et dicebant Domini, quòd Grammaticus proprio se ligone percutit, quia si adesset illa praua consuetudo in regno Neapolitano, neque ipsimet Grammatico tanquam viro Neapolitano esset credendum, quia & ipse præsumeretur subornatus ab habente interesse in causa, in qua consuluit arguendo à consuetis regionis, ex cumulatis per *Euerard. in loco à communiter accidentibus, per totum*, & vtendo arbitrio non adhibendi fidem testibus inuerisimilia deponentibus, quod licere iudici, præsupponit idem *Grammat. dicto voto 14. nu. 8. cum duob. seqq.* Domini arbitrati sunt non esse eidem Grammatico adhibendam fidem, cum deponat nimis inuerisimilem consuetudinem de regno tam pio & nobili, vt est Neapolitanum.

5 Quo verò ad prædictam decisionem R. P. D. mei Peniæ fuit dictum, quod ibi ex pendentia processus criminalis super subornatione testium, relati in dicta decisione, & ex alijs circumstantijs aderat magnus timor subornationis, vnde nihil mirum si Rota voluit adhibere insolitas cautelas, prout per prius adhibuerat in alijs causis non Neapolitanis ibi allegatis, & licèt D. meus Penia allegauerit etiam votum Grammatici, hoc fuit per iocum & ex abundanti, ex quibus Domini resoluerunt in remissorijs pro regno Neapolitano non esse necessarias insolitas cautelas, nisi circumstantiæ casuum singularium aliter suadeant, prout non suadet in proposito casu.

R. P. D. PIROVANO.

Ariminen. bonorum.

Veneris 4. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

De emphyteusi finita ob temporis lapsum, & de iure petendi renouationem, an & quando transeat in singularem successorem.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteusis censetur deuoluta ob finitum tempus in inuestitura præfixum, renouatione non petita.*

2 *Emphyteusis renouatio prohibita est à iure in Monachos tanquam personas potentiores.*

3 *Ius petendi renouationem emphyteusis finitæ an, & quando transeat in singularem successorem.*

DE-

DECISIO CCLXXVIII.

DOMINI steterunt in decisis diei 23. Ianuarij 1610 * approbantes fundamentum
1 decisionis, bona scilicet fuisse deuoluta ob tempus finitum, constat enim bona fuisse concessa de anno 1570. Alexandro pro se, & eius filijs, & nepotibus ad 29. annos proximè futuros, qui cum iam reperiantur elapsi, & post annum per nepotem Alexandri inuestiti petita non fuerit renouatio absque alia declaratione, bona censentur deuoluta, vt est de mēte gloss. in cap. longinquitate, per illum text. 12. q. 2. & probatur in cap. 1. vbi Abb. in vltimis verbis, post Hostiens. de precar. Bero. cons. 118. num. 9. & 10. vol. 1. nec dissentit Dec. cons. 329. quando quis ex pacto tenetur petere renouationem, prout declarat Bero dicto num. 10. quia eo casu pactum personam emphyteutæ efficit, vt teneatur petere renouationem, aliàs à iure suo cecidisse intelligitur, sequitur Corbul post alios de caus. priuat. ob non petit. inuest. it. inter legitim. temp. sub num. 7.
2 Nec obstat, quod ex eodem pacto de renouando etiam lapso anno adhuc dominus directus teneatur inuestituram renouare, eum sit personale, & actio ex eo duret per 30. annos, Dec. cons. 229 in princ. quia quicquid fit respectu nepotum Alexandri in inuestitura comprehensorum, & qui hodie non prætendunt, nec petunt renouationem, Oliuetanis tamen huiusmodi pactum non deseruit; tum quia ab eis petita fuit renouatio biennio ante finitum tempus 29. annorum, & à Monachis alterius Monasterij, in quos tale ius translatum non fuerat, quibus etiam non tenebatur Archipresbyter tanquam non comprehensis in inuestitura renouare inuestituram, prout optimè in decisione hæc omnia ponderantur, & probatur postremò ex Salic. Clar. & Corbul. allegatis in ea; tum etiam, quia ex dispositione iuris interdicebatur renouatio in Monachos tanquam personas potentiores. l. fin. §. si autem duorum. C. de iure emphyt. ibi, ijs tamen personis, quæ non solent in emphyteoticis contractibus vetari, &c. Natt. cons. .. num. 2. cum alijs allegatis post Corbul. de caus. priuat. ob alienat. amplìat. 12. nu. 1.
3 Nec prædictis resistere videtur, quod si actio Reuerendis Monachis non deseruiebat ad petendam renouationem, tuti non remanebant in exceptione, quæ in singularem successorem transit ad eum effectum, Bald. in l. si tibi § pactum num. 2. ff. de pactis, & in cons. 456. nu. 9. lib. 1. Menoch. cons. 456 nu. 19. qui alios allegat. Nam vltra alias responsiones, quæ dantur per informantes pro Archipresbytero, illis Dominis placuit quod ideo ius petendi renouationē siue agendo, siue excipiendo non transit in Rom. Monachos ob pactum personalissimum, & restrictū ad descendentes, scilicet filios, & nepotes Alexandri, & quod propterea in singulares successores potuit, quia media ad transferendum debent esse habilia, l. nec vtilem, ff. ex quibus caus. maior l. cum quis, §. si debitorem. ff. de solut. Bart. in l. Roma §. duo fratres, num. 24. ff. de verbor obligat. quod maximè videbatur procedere non superstite persona Alexandri cedentis, quo casu sicuti Alex. hodie renouationem petere non posset ex sua persona quia mortuus est, ita nec Oliuetani, ne exceptio extendatur vltra pactum, Ias. in l. si tibi. §. in his, num. 3. ff. de pactis, quod nec eisdem Oliuetanis licebit ex persona nepotum, qui nec petierunt, nec petunt, pactum, nihil operatur, vt in decisione firmatum fuit. Atque ex his, &c.

Est decisio 215. supra parte 1. recent.

REVERENDISS. ORTEMBERGO Episcopo Attrebaten.

Perusina dotis.

Lunæ 5. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Executio facta contra tertium possessorem, ipso non citato non valet.

SVMMARIVM.

1 *Executio facta in bonis à tertio possessis, ipso non citato nulla, & inualida est.*
Possessio auferenda est ab iniustè possidente, præcedente citatione, & causa cognitione, ibidem, vers. Pro quo facit.
2 *Possessio instrumentalis suffragatur, quando est capta de consensu possessoris.*
Possessionem alteri acquirere nemo potest sine mandato: sufficit tamen ratificatio, ibid. vers. Non obstat.
3 *Protestatio facta post consummatam executionem nihil operatur.*

DECISIO CCLXXIX.

1 RELAXATVM fuerat mandatum contra bona hæreditaria Modestæ, & bona propria Fuluij Perigli hæredis D. Modestæ. Fuit autem executioni demandatum contra bona propria Hectoris Gratiani, quam executionem Domini reuocandam esse censuerunt vti factam in bonis possessis à tertio non citato, l. cum quæritur, & l. iudicata quidem. rei, ff. de except. rei iudic. Bald. cons. 149. num. 1. vers. solutio, lib. 3. Anchar. cons. 292. num. 1. Gabr. cons. 52. num. 3. & 4. lib. 1. Put decis. 305. nu. 6. lib. 1. & 55. in fine lib. 2. fuit resolutum in causa Romana vineæ 2. Iuly 1606. coram R. P. D. Decano.
Pro quo facit quòd etiam ab iniustè possidente auferenda sit possessio, nulla præcedente citatione, aut causæ cognitione. Rom. cons. 158. num. 1. præsertim adhibita protestatione Fuluij, vt citaretur Hector possessor. Rol. cons 25. num. 56. lib. 2. Gozad. cons. 103. num. 10. vers. & ideo, Ang. Coutard. de mom possess. q 24. num. 34.
2 Quod ista bona fuerint Hectoris Gratiani, constat ex donatione facta illi, & Vincentio fratribus germanis per Modestam anno 1599. eum clausula constituti, & possessione capta per Vincentium etiam nomine Hectoris. quæ possessio instrumentalis sufficit, cum sit capta de consensu Modestæ, quæ possidebat, & donabat, Butr. in cap. ad sedem, nu. 5. de rest spoliat.
Non obstat quòd Vincentius non potuit acquirere possessionem Hectoris sine mandato, §. ex his itaque. Instit. per quas perso. nob. acquir. l. 1. §. per procuratorem. l. possessio, §. etsi possessio, ff. de acq. possess. quia adest ratificatio ipsius Hectoris, quæ sufficit. l. communi seruus, §. fin. ff. de acq. possess. & l. bonorum possessionem, ff. rem rat. haber. Ruin. cons.

conf. 39. in princ. & num. 1. Gozad. conf. 14. num. 7. Aym. conf. 1. num. 16. & 17. Idemq. Hector successit Vincentio mortuo ab intestato in possessionem omnium bonorum, quæ Vincentius viuens pro indiuiduo possidebat, & fructus percepit, vt deponunt testes *Summ. num. 11.*

3 Non obstat quod Hector obtulerit se liti, & comparuerit ad defendendum Fuluiam, ideoque actiones potuerunt contra ipsum dirigi, quia hoc non fuit factum. Comparitio autem sequuta fuit longè post exequutionem factam ad illam impugnandam, producto titulo donationis, & institutionis possessionis; ideoque non potuit illam reddere validam, & operari actum contrarium verbis expressis animum declarantibus, vt fuit dictum in *Montis Regalis iurisdictionis 5. Iunij 1606. coram R. P. D. Decano*.

R. P. D. PIROVANO.

Nouarien. Canonicatus.

Lunæ 7. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Instrumentalis possessio manutenibilis est, nec valet Canonicatus possessionis adeptio non capitulariter capta, aut non accedente Canonicorum patientia, & de consuetudine quod non inducitur ex actibus diuersimodè seruatis, vel inseruientibus ad plures, & diuersas clausulas.

SVMMARIVM.

1 *Possessio probatur per instrumentum adeptionis illius, & possessio instrumentalis est manutenibilis.*
Possessio probatur per fructuum perceptionem, ibid. in fine.
2 *Possessio iunior præsumitur clandestina, & manutenibilis non est.*
Possessio Canonicatus non capitulariter capta considerabilis non est, maximè non occurrente Canonicorum patientia, ibid.
3 *Consuetudo non inducitur ex actibus diuersimodè seruatis.*
4 *Consuetudo non inducitur ex actibus indifferentibus ad vnam, & aliam causam.*

DECISIO CCLXXX.

1 PRO Io. Baptista Barato fuit resolutum dandum esse illi mandatum de manutenẽdo in possessionem Canonicatus, & præbendæ Ecclesiæ Sancti Victoris loci Intti Nouarien. diœcesis, quia de sua possessione capitulariter, & legitimè capta docet per instrumentum suæ possessionis, per quod probatur possessio, *l. prædia, ff. de acquir. possess. Put. decis. 360. num. 8.* & est essentiale in remedio retinendæ, *§. retinendæ, Instit. de interdict. l. Attilius,* vbi *Castren. ff. de donat.* Et quæ possessio si dumtaxat esset instrumentalis, adhuc esset manutenibilis, *Caputaq. decis. 173. part. 3. & decis. 323. par. 2. Mohed. decis. 12. alias 149. de restit. spoliat.* Verùm, & cum ea concurrit perceptio fructuum ab ipso Barato per aliquos annos, ex qua actus possessionis magis certificatur, *Osasc. decis. 43. num. 5. decis. Perus. nu. 14. & 15. par. 1.* ac demum de titulo legitimo docet, qui ad manutentionem plurimum suffragatur, *Thesaur. decis. 206. in fine*.

2 Non obstat, quod possessio Montani sit antiquior, & consequenter præferenda, & manutenenda, cum possessio anterior impediat acquisitionem nouæ, & iunior præsumatur clandestina, *cap. licet causam, de probat. Menoch. de retinend. remed. 3. num. 725. Mohed. decis. 12. de restit. spoliat.* Nam non videtur considerabilis illa possessio, cùm non fuerit capitulariter capta. *Innoc. in cap. in literis num. 8. & Imol. num. 7. de restit. spoliat. Cassad. decis. 8. de caus. poss. & propriet.* Et sæpiùs fuit in Rota resolutum, præsertim in vna *Conimbricen. Canonicatus coram Fabio 5. Octobris 1549. inter impressas 3. part. 3. lib. 3.* maximè quia non concurrunt pro Montano successiua Canonicorum patientia, aut consuetudo illius Ecclesiæ, vt videtur innuere idem Cassador.

3 Nec Domini fundamentum fecerunt in allegata per Montanum consuetudine dictæ Ecclesiæ ex instrumentis productis in *Summario num. 5. & 6.* in quibus apparet per alios Canonicos possessionem bis capitulariter non fuisse captam, quia dicta instrumenta nec antiqua sunt, & de contrario apparet ex possessione Barati, cui capitulariter fuit tradita; vnde non solet consuetudo induci, quando diuersimodè actus seruatur. *Dec. conf. 8. vol. 2. & conf. 11. Crauett. conf. 96. num. 5. Ioseph. Ludouic. sua conclus. 38. vers. amplia 3.*

4 Et vbi etiam non daretur actus contrarius dictis instrumentis, tamen non inferrent necessariò ad concludendam consuetudinem, cum possint sustineri ex alia causa, scilicet successiua Canonicorum patientia, vt ex *Cassad. decis. 8.* & consequenter tanquam probatio irreleuans non est attendenda. *cap. in præsentia, de probat. l. non hoc, C. vnde cogn.* Atque ita, &c.

R. P. D. SACRATO

postea S.R.E. Cardinali.

Romana vsusfructus, seu Saluiani.

Lunæ 7. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Exceptiones requirentes altiorem indaginem non admittuntur in iudicio summario, & possessorio, nisi
3 in continenti probetur, exequutióque Cameralis obligationis non impeditur per exceptionem compensationis.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio requirens altiorem indaginem non admittitur in iudicio possessorio* quorum bonorum.
2 *Iuramento contraueniri non potest absolutione non petita, etiam quod adsit læsio enormissima.*
3 *Exceptio quando incontinenti probatur, admittitur in quolibet iudicio etiam summario, in fine.*
4 *Maritus potest cogi ad restituendam dotem in eius vita in casibus, de quibus num. 4.*
5 *Exceptio compensationis non admittitur ad retardandam exequutionem Cameralis obligationis.*

DECISIO CCLXXXI.

1 FVIT tentum pro immissione ex Saluiano. Nam de credito cum hypotheca, & primo & secundo extremo non dubitabatur, & difficultas reducitur tantùm ad allegatam læsionem contra instrumen-

mentum, cuius vigore agitur, quam læsionem Domini non obstare dixerunt, quia exceptio requirens altiorem indaginem, & proinde non admittenda in hoc summario iudicio. *l. fin. C. quorum bonorum, Rip. in rub. ff. de pignor. num. 19. prope fin.* cum alijs per *Menoch. de adipiscen. remed. 3. num.* 180. & per *Rotam in causa Romana, seu Amerina domus 8. Iunii 1576. coram bo. mem. Cardinali Seraphino, relat. inter diuers. impress. decis. 34, num. 23. par. 2.*

2 Stante maximè iuramento de non veniendo contra contractum, quod operatur, vt nisi obtineatur absolutio, denegari debeat audientia, *Ancharan. cons. 382. num. 1. Alexand. cons. 17. nu. 3. & 5. vol. 3.* fuit decisum in causa *Signina Castrorum 26. Iunii 1602. coram R. P. D. meo Ludouisio, & in Romana nullitatis obligationis 2. Iulij 1604. coram* R. P. D. *meo Ortembergo*, & procedit etiamsi allegetur enormissima læsio, quia non debet quis sub hoc prætextu facere se iudicem proprij iuramenti, & illi propria auctoritate côtrauenire, vt aliàs tenuit Rota in causa *Romanâ legitima de Vrsinis* 20. *Maij* 1588. *coram bon. mem. Bubalo, per cons.* Grat. 30. *num. 32. lib. 1.*

3 Non obstat replicatio, quod immò læsio Fabij videatur incontinenti probata stante conclusione, de qua in alia decisione in hac causa facta, quod Fabius non potuerit priuari ab vxore vsufructu suæ dotis, vnde eo ipso quòd loco totius recipit quartam tantùm partem, apparet de læsione nedum vltra tertiam, quod sufficit ex statuto Vrbis *lib. 1. c. 154.* verùm etiam vltra dimidiam requisitam de iure communi, iuxt. not. per *Scrib. in l. 2. C. de rescind. vendit.* quando autem exceptio incontinenti probatur, admittitur in quolibet iudicio etiam summario, *Abb. in c. constitutis il secundo, num. 15. de appell. Gabr. cons. 38. num. 12 vol. 2* cum alijs per *Menoch. de adipisc. remed. vlt. num. 48.*

4 Quia ad hæc fuit responsum, læsionem non sequi eo ipso quod de iure communi Fabius foueat melius ius super vsufructu, quia forté in progressu causæ, & iudicio ordinario desuper formando, filiæ potuerunt docere de causis, ex quibus sit recedendum à prædictis regulis, nempè vel quia Fabius fuerit ingratus erga vxorem, non adhibendo medicamenta, vel quia ex post malè fuerit versatus circa dotem vxoris, vnde potuerit cogi ad illam ante tempus restituere, iuxt. not. *in l. Imperator, ff. ad Trebell.* vel quid simile, vnde exceptio non visa fuit ita clara, vt per illam potuerit recedi á regulis Saluiani, de quibus supra.

5 Sicut non obstare visum fuit aliud de compensatione ob alimenta præstita per Fabium filiabus. Nam præter quod regulariter exceptio compensationis minimè admittitur ad retardandam exequutionem obligationis Cameralis, ad *decis. Cassad. vnic. num. 2. de mut. petit. Rota* in causa *Romana grani de Iustinis 22. Martij 1574. coram Robusterio, relat. inter diuers impress. decis. 227. num. 3. par. 1.* & in causa *Interamnen. mercium 4. Iunij 1597. coram R. P. D meo Penia* fuit dictum, Fabium ad hoc fuisse obligatum in vim testamenti Fabij senioris, vnde per huiusmodi alimentationem nullum contraxisse creditum cum filiabus, sed potiùs propriæ obligationi satisfecisse.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Anconitana spolij.

Mercurij 9. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Spoliatus à iudice nulliter, & iniustè procedente restituendus est, etiam quòd iniustitia fuerit in aliqua parte. Curator autem ad lites nullam habet auctoritatem consentiendi in translatione possessionis bonorum minorum.

SVMMARIVM.

1 *Iudex nulliter, & iniustè procedendo habetur loco priuati.*
Spoliatus à iudice nulliter, & iniustè procedente, restituendus est, ibid.
Exequutio excessiua etiam in parte, in totum reuocanda est, ibid. in fine.

2 *Subhastatis bonis debitoris, si exequutio fuit excessiua, nunquid emptor teneatur debitori ad pretium excessum; an verò ad restitutionem rei emptæ.*

3 *Possessio minoris translata cum consensu curatoris, & decreto iudicis, restituenda non est. Declara ibidem.*

DECISIO CCLXXXII.

1 RESOLVTVM fuit Iacobum esse restituendum, quia ex decisionibus in hac causa factis apparet mandatum contra Iacobum relaxatum cum omnibus inde sequutis fuisse nullum, & iniustum, vnde iudex taliter procedendo videtur fuisse loco priuati *Card. in Clem. 1. §. 1. de celebr. Missar. Felin. in c. Ecclesia sanctæ Mariæ, nu. 30. de constit.* & inde spoliasse, *c. conquerente, de restit. spol. Oldrad. consil. 227. Felin. c. dilectus il primo, num. 1. vers. fallit 2. de rescript. Rip. in l. naturaliter. §. nihil commune, num. 9. ff. de acquir. poss.* & consequenter competit restitutio, sicut competeret spoliato à quocunque priuato, *Felin in d. c. Ecclesia sanctæ Mariæ, num. 3.* & in specie fuit decisum in causa *Romana spolij 21. Febr. 1600. coram bon. me. Iusto*, vbi etiam fuit dictum, conclusionem habere locum nedum quando executio est facta pro summa totaliter indebita, verumetiam quando excessum est in aliqua parte, per *doctr. Bart. in l. Iulianus, §. præter. ff. ex quib. caus. in poss. eatur. Ruin. cons. 160. nu. 26. vol. 2.* concord. idem *Bar. in l. si non sortem, §. si certum, ff. de condit. & demonst. Put. decis. 323. lib. 1. Capyc. decis. 51.*

2 Non obstat quod iniustitia respectu excessus minimè debebat nocere illi, qui bona subhastata emit bona fide, vnde ad summum remaneat tantum Iacobo actio ad pretium *Bald. in auth. & qui iurat, nu. 47. vers. sed quid si fuit processum, C. de bon. auth. ind. possid. Vinc. de Franch. decis. 180. nu 8.* quia illa iura procedunt quando legitimè fuit deuentum ad exequutionem, prout quando fuit facta exequutio pro vsuris iuramenti promissis, vt in casu Bald. Vel quando non dabatur appellatio ad effectum suspensiuum, vt in casu Vinc. de Franch. secus videtur dicen. quando iudex minus legitimè processit, quia tunc ille tertius videtur habuisse à priuato per iura superius allegata: facit *glos. in c. non solum, verb.*

redu-

reducendum, de appell. Afflict. decis. 354. num. 21. Cas. de Graff. decis. 6. nu. 9. de caus. poss. & propriet. vbi dicitur ad effectum nullitatis actus illum attentare, qui habet causam à iudice attentante, etiam si sit tertius qui regulariter non attentat.

3 Minus facit quod Iacobus mediante persona sui curatoris consenserit subhastationi, vnde non competat sibi restitutio, prout in specie de possessione translata ex consensu curatoris, est decisio in causa *Bononien. Terrarum coram Cantuccio, relata inter diuers. impress. dec. 9 5. p. 1.* quia omisso an illa sit decisio, vel potius discursus, fuit responsum. Primò, dictum consensum non probari aliunde, quàm ex assertione iudicis, cui non creditur extra ea quæ sunt in actis, *c. quoniam contra*, vbi *Ancher. Imol. Abb.* & alij in summario hoc notant, *de prob. glos. in c. cum à nobis, verb. vnius*, & etiam *Abb. num. 2.* & alij *de test.* Secundò, quod illa decisio loquitur in tutore, vel curatore, qui habet administrationem bonorum, vnde nimirum si possunt transferre possessionem, vt considerat *d. decis. sub n. 13.* secus in proposito casu, vbi curator erat tantum deputatus ad lites, propterea non dicebatur habere administrationem bonorum, *Put. decis. 130. nu. 3. lib. 3.*

R. P. D. SACRATO,
postea S. R. E. Cardinali.

Calaguritana liquidationis.

Mercurij 9. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Testis vnicus de facto proprio adminiculis non concurrentibus plenè non probat, sicut nec etiam plenè probat testis vnicus contra producentem.

SVMMARIVM.

1 *Distributiones quotidianæ non debentur non residenti, & non facienti protestationem.*

2 *Testis vnicus contra producentem non probat plenè de stylo Rotæ.*

3 *Testis vnicus de facto proprio, nec etiam plenè probat de stylo Rotæ, & num. 2.*

Ignorans non dicitur approbare actum, quem ignorat, num. 2.

Cessante vna ex duabus rationibus alicuius dispositionis, non cessat ipsa dispositio, num. 3.

4 *Testis vnicus de facto proprio plenè probat concurrentibus adminiculis.*

DECISIO CCLXXXIII.

1 DOMINI approbarunt decisionem aliàs in hac causa factam super quantitate fructuum, nec obstare visum fuit, quod sextus testis inductus per Didacum, dicat fructus pro maiori parte consistere in distributionibus quotidianis, quod si esset verum, non deberentur Didaco, qui non fecit suas protestationes, iuxta *decis. Put. 283. lib. 1. Mohed. 6. de præb.* quia placuit responsio aliàs data, quod iste testis, tanquam vnicus non posset plenè probare, stantibus maximè alijs per bonas rationes contrarium deponentibus.

2 Et quatenus replicabatur, immò testem vnicum debere plenè probare in hoc casu, quia inductus à parte, contra quam deponit, & etiam quia deponit de facto proprio, ex allegatis fuit responsum Ro-

tam seruare contrarium in vtroque capite, pro vt de primo est decisio in causa *Bononien. Portoni 8. Martij præsentis anni coram R. P. D. Pamphilio*, vbi aliæ decisiones allegantur. De secundo sunt *decis. Achill 3. de test. Caputaq. 271. part. 3.* Ratio primi esse potest, quia licet inducens videatur approbare personam testis, non tamen videtur approbare dictum, tum quia illud verisimiliter ignorauit, & sine scientia non datur approbatio, *l. mater, vers. nec enim, ff. de inoffic. testam. Alexad. cons. 2. num. 9. lib. 4. Ias. in l. nec is, §. hæres, num. 9. ff. de acquir. hæred.* tum etiam, quia ex articulis & processu apparet inducentem prætendere contrarium illius, quod deponit testis; vnde non est dicendum, voluisse eodem tempore duo contraria, ad *not in l. nō ad ea, ff. de condit. & demonstr.* & pro prædictis est bonus *text. in l. si quis testibus, vers. non admittenda, C. de test.*

3 Quantum ad sententiam ex eo quod quis deponat de facto proprio, nihil magis colligi potest quàm, quòd ipse sit melius informatus cæteris: verum lex non repellit vnicum testem, ex eo solum quod dubitet ipsum tanquam malè informatum potuisse decipi, sed etiam quia noluit tantum tribuere fidei vnius hominis in præiudicium tertij, vt per *glos. in c. licet vniuersis*, & ibi *Bald. num. 4. de test. Butr. in c. veniens, el 1. nu. 8. vers. quando autem alteri sit præiudicium, eod. tit.* licet igitur in teste deponente de facto proprio cesset prima ratio, non propterea cessat secunda, & proinde cessare non debet iuris dispositio, iuxta not. *in l. si non lex, ff. de hæred. inst. gloss. in § si verò altera, verb. confusionem, in fin. Auth de nupt. Bart. in l. librorum, num. 1. ff. de his qui not. infam.*

4 Quò verò ad fidem subscriptam ab aliquibus Calaguritanis, per quam prætendebatur adminiculata depositio prædicti testis ad perficiendam probationem, iuxt. alleg. *decisiones Achill. 3. de test. & Caputaq. 271. part. 3.* fuit dictum, posse procedere, nisi adessent alij testes, ex quorum dictis non obscurè colligitur contrarium. Vltra quod nimis magna res visa fuit, quod quatuor personæ possint attestari de natura, & quantitate fructuum omnium beneficiorum diœcesis Calaguritanæ, quæ sunt in maximo numero, ita vt non potuerunt in aliquo decipi.

5 Quo verò ad secundam partem decisionis, à quo tempore scilicet deberet fieri liquidatio, Domini distulerunt resolutionem ad aliam propositionem.

R. P. D. SACRATO,
deinde S. R. E. Cardinali.

Camerinen. spolij.

Mercurij 10. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Debitor, cuius bona ad creditoris instantiam subhastantur & liberantur, dicitur liberatus à debito, etiam quod creditor non fuerit satisfactus in pecunia, si ipse idem creditor habuit fidem de pretio ad fauorem oblatoris.

SVMMARIVM.

1 *Possessio patris de consuetudine Camerini nunquid censetur continuata in filios.*

 Doctori

Doctori attestanti de consuetudine non creditur, præsertim de consuetudine loci, in quo ipse non versatur, ibid.

2 *Debitor censetur liberatus per subhastationem, & deliberationem suorum bonorum factam ad instantiam creditoris, etiam quod creditor habuerit fidem de pretio.*

Subhastatio, & deliberatio pignorum debitoris fieri potest etiam sine exbursatione pecuniæ, habita fide de pretio de consensu creditoris, ibid.

Subhastatio, & deliberatio pignorum debitoris censetur facta ab ipso debitore, cuius factum iudex dicitur supplere, ibid.

DECISIO CCLXXXIV.

1 PLACVIT decisio in hac causa coram me facta sub die 15. Iunij 1607.* Ad illud quod immò probetur possessio filiorum Archangeli, quia possessio eorum patris fuit continuata in eosdem filios, vigore consuetudinis Camerini, de qua attestatur *Tiraquell. le mort saisit le vif in præfatione declarat. 2. num. 6.* fuit responsum de iure non credi Doctori attestanti de consuetudine, ex cumulatis per *Bec. cons. 7. num. 29 Roch. de consuet. sect. 8. nu. 9. vers. & ex præmissis, Mohed. decis. 2. & 3. de consuet.* maximè quando attestatur de consuetudine loci, in quo ipse non versatur, *Bec. d. cons. 7. nu. 9. Rol. cons. 57. num. 27. vol. 4. Crau. cons. 462. num. 9. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 360. num. 94. Gabr. de prob. conclus. 4. nu. 3* cum alijs per *Honded. cons. 101. nu 39. lib. 1.* Quæ verò fuerunt deducta contra responsiones quas dat decisio tribus nullitatibus alias oppositas immissioni datæ per iudicem Ioan. Baptistæ, & Ioanni Mario, visa fuerunt benè tolli per D. Franciscum Ecuadorum in sua informatione facti.

2 Ad illud quod fuit reseruatum in decisione, an scilicet per modum tantùm in hoc negotio fuerit in actu deliberationis liberatus debitor cuius bona fuerunt subhastata, ita vt possit dici satisfactum forma, *l. à Diuo Pio, §. sed si emptor, ff. de re iud.* fuit responsum creditorem sine dubio, & in terminis *d. l. à Diuo Pio*, posse habere fidem de pretio, *Rota in causa Perusina dotis 1. Iulij 1608. coram R. P. D. Decano*, & fuit latius firmatum in alia decisione: fides autem de pretio videtur habita à creditore, eo ipso quòd consensit, vt rei subhastatæ possessio traderetur emptori absque exbursatione pretij, ad tradita per *gloss. in §. vendita, verb. fidem, Instit. de rer. diuis.* & ibi etiam *Aret. num. 2. in fin.* Atque hinc resultare videtur liberatio debitoris, saltem per viam delegationis, quæ fit ministerio legis, & iudicis, quia scilicet iudex qui supplet factum partis, *l. si ob causam, C. de euict. Bart. quæst. 14. vers. contra per totum*, videtur loco debitoris delegare emptorem rei subhastatæ; emptor verò mediante emptione videtur se obligare creditori, ad cuius instantiam fit subhastatio: creditor autem dum permittit tradi possessionem, sine numeratione acceptare emptorem in suum debitorem, per *glos. & Aret. sup. alleg.* quibus tribus concurrentibus perficitur delegatio, & liberatur fuit prior debitor, iuxta not. per *Azon. in summ. tit. de nouat. in fine.*

Est apud Marches. de Commiss. part. 2. fol. 205.

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Viterbien. Castrorum.

Lunæ 14. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Arce vendita, seu concessa quidnam venditum, seu concessum censeatur.

SVMMARIVM.

1 *Arce vendita, & concessa, censentur etiam concessa omnia ea, quæ ad eiusdem arcis manutentionem, & naturam pertinent.*

3 *Inquilini dicuntur possidere nomine locatoris.*

DECISIO CCLXXXV.

1 PRÆSVPPOSITA decisione in hac causa facta, in qua fuit dictum Sanctacrucijs esse dandum mandatum de manutenendo in possessione arcis, de qua agitur, dubitaui quomodo, & super quibus esset danda dicta manutentio. Occasionem dubitandi præbuit prætensio D. Ducis quòd Sanctacrucij non possent taliter manuteneri, vt ipse impediretur in hac eadem arce habere tribunal erectum cum suo Officiali carceres, & carceratos retinere, habere milites pro custodia arcis, apponere tormenta bellica in locis opportunis pro tuitione, & alia facere, quæ competunt in domo publica habentibus merum, & mixtum imperium, & totalem iurisdictionem, prout ipse habet in loco, vbi sita est arx, ista enim sibi competere asserebat tum ex natura rei, & quadam necessaria consequentia, cum ista arx videatur destinata ad vsum prædictorum, & D. Dux via illa expedire possit, ad tradit. per *Abb. cons. 62. num. 15. vers. nunc restat, part. 2. & per Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. gloss. 7. num. 96.* & latius per *Menoch. præsumpt. 99. lib. 3.* tum quia & post apprehensam possessionem per Sanctacrucios, Officiales Cameræ, cuius cessionarius est D. Dux prædicta in hac eadem expediuerunt, vnde concurrit etiam possessio, quæ præcipuè consideratur in materia manutentionis, *tot. tit. ff. & C. vti possid.*

2 Verum prædictis non obstantibus fuit dictum Sanctacrucios esse simpliciter manutenendos, absque eo, quòd D. Dux prædicta expedire possit in hac arce plus quàm in alijs domibus priuatis. Fundamentum resolutionis fuit, quia eo modo vsque ad tempus motæ litis possederunt Sanctacrucij, vnde ad eorum fauorem benè intrat interdictum *vti possidetis*, de quo supra. Ad primum obiectum de consequentia arcis cum iurisdictione fuit dictum, regulam se habere prout in allegatis iuribus; sed non propterea vetari in iure quin habens vtrunque non possit cedere arcem materialem vni, & iurisdictionem alteri, vnde donec discutitur quid fuerit actum cum Camera, quæ fecit cessionem vtrique parti, non sunt Sanctacrucij priuandi commodo eorum possessionis, quam habebant de tempore motæ litis, *§. retinendæ, Instit. de interd.* cum vulg.

3 Ad secundum de continuatione Officialium Cameræ in arce, & inde Ducis cessionarij Cameræ, fuit dictum, quod illi Officiales post cessionem arcis factam per Cameram Sanctacrucijs ... possessionem

possessionem per illos apprehensam, continuarunt precario nomine, & tanquam inquilini Sanctacrucii, vnde illis, non Cameræ possedisse videntur. *l. quod meo, in princ. ff. de acquir. poss.* Et quatenus fuit replicatum, quòd cùm Camera dictos Officiales per prius apposuisset in eadem arce, retinuit per illos possessionem, ex quo non fuerunt expulsi, iuxta not. per *gloss. in l peregrè §. quibus. ff. de acquir. possess. Veral. decis. 182. num 2. par 3.* dixerunt Domini illa iura procedere quando possessor innitus
3 expellitur, secus si voluntariè, quia sicut tunc non est necessè expellere ipsummet possessorem, *d. leg. quod meo*, ita quod nec habentem causam ab eo, ad reg. *nemo plus iuris*, in casu autem proposito Sanctacrucii ingressi fuerunt possessionem tanquam cessionarij Cameræ.

4 Circa alia, quæ proponebantur per informantes pro D. Duce, nempe quòd Sanctacrucij non possent in dicta arce tenere tormenta bellica, & alia genera armorum, quæ teneri solent in fortalitijs pro illorum præsidio, nec impedire, quin Dux in dicta arce faciat exequutiones, & omnia alia, quæ potest facere in domo cuiuslibet priuati domini, habuerunt prætensionem pro valde iusta, & Sanctacrucij, etiam in hoc dederunt manus.

R. P. D. SACRATO

postea S.R.E. Cardinali.

Nonantulana bonorum.

Luna 14. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis an sit transitoria ad hæredes extraneos ex tenore Inuestituræ colligitur, ex quibus verbis, & ex quibus clausulis.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteusis ad extraneos hæredes transitoria, potest etiam in testamento relinqui, n. 2. Vbi quod in generali institutione hæredis censetur comprehensa.*
Emphyteusis an sit ad extraneos hæredes transitoria, verba inuestituræ inspicienda sunt, ibid.
3 *Emphyteusis censetur transitoria ad hæredes extraneos; quando in eius inuestitura adsit clausula,* ad habendum.
4 *Emphyteusis reputatur ad hæredes extraneos transitoria, quando est data in perpetuum, & quando præsertim adsunt verba geminata.*
5 *Emphyteusis transit ad extraneos hæredes, quando in inuestitura est posita reseruatio directi dominij immediatè post clausulam,* Quicquid placuerit faciendi.
6 Ita, tamen, *dictiones sunt aduersatiuæ, & limitatiuæ præcedentium.*
Orationis vna pars aliam declarat, ibid.
7 *Clausula,* ad habendum *non operatur, quando est posita in exequutiuis, & numer 8. Vbi etiam quando censeatur posita in exequutiuis, vel in dispositiuis.*

DECISIO CCLXXXVI.

1 MONACHI Sancti Siluestri Nonantulani concesserunt in emphyteusim quondã Herculi, & Ludouico de Fontanis pro eorum, & cuiuslibet eorum filijs hæredibus, & descendentibus in perpetuum vnam possessionem, &c. inuestientes illos per impositionem pilei in eorum capite ad habendum, tenendum, &c. & quicquid dictis emphyteutis, suisque filijs, hæredibus, & descendentibus in perpetuum de ipsa re perpetuo iure emphyteotico concessa de cætero placuerit faciendum, iure directi dominij eidem Monasterio semper saluo, & quòd pro recognitione soluantur libræ, &c. ita vt non liceat dictis emphyteutis, suisque filijs, hæredibus, & descendentibus vendere, vel alienare sine expressa licentia inuestientium, vel alijs requisitis, & interpellatis, qui si emere voluerint, præferantur solutis in totum solidis viginti minus; si verò emere noluerint, tunc liceat ipsis emphyteutis, suisque filijs, hæredibus, & descendentibus, vt supra, vendere cuicumque, præterquam venerabili loco, &c. Dubitaui an Ioannes Marius hæres vniuersalis institutus ab vltimo inuestito posset succedere.

2 Et non erat difficultas apud Dominos, quin in generali institutione non veniret emphyteusis, de qua potest testator disponere in extraneos, per ea, quæ habentur. *in cap. 1. de feud. non hab. propr. nat. Curt. iun. cons. 4. num. 1. cum alijs per Crauet. cons. 256. num. 5.* sed punctus erat, an in emphyteusi, de qua agitur, possent succedere extranei, qualis est Ioannes Marius, qui non est descendens ex inuestitis; Et Domini diligenter ponderatis verbis inuestituræ, quæ (etiam circumscripta natura emphyteusis) attendi debent *c. 1. vbi Bald. de success. feud.* exornat *Becc. cons. 88. numer. 15.* & iungendo omnia simul, *iuxt. not in leg. 1. ff. de excus. tutor. & in cap. cum causam de probat.* affirmatiuam partem amplexi fuerunt.

3 Et in primis fuit habita ratio clausulæ *ad habendum, & quicquid placuerit faciendum*, quæ æquipollet clausulæ, *& quibus dederit*, & facit emphyteusim transitoriam ad hæredes extraneos. *Pedem. decis. 164. num. 1.* latissimè *Becc. cons. 88. numer. 20. vers. secundo cum plurib. seqq.* & tenuit Rota in causa Romana domus sancti Eustachij 17. Februarij 1581. *cor. bo. me. Card. Lanell. & in Imol. bonor. 2. Dec. 1605. cor. me*, & per prius *in illa Bonon. emphyteusis 16. Iunij 1596. coram bon. mem. Orano.*

4 Secundò fuit ponderata illa dictio *in perpetuum* quæ multum solet considerari in hac materia. *Socc. cons. 266. num. 37. vers. secundo præmitto, volum. 2. Rot. in Mediolanen. bonorum de Busalora 7. Iunij 1585. coram Bubalo, & in dicta Bononien. emphyteusis coram Orano*, attenta maximè geminatione, ibi, *descendentibus in perpetuum de ipsa re perpetuo iure emphyteotico concessa de cætero placuerit, &c.* quæ geminatio multum operatur, *iuxt. not. in leg. Balista, ff. ad Trebell.* & in terminis huius dictionis ponderauit Rota in dicta Romana domus S. Eustachij.

5 Tertiò fuit ponderata reseruatio directi dominij posita immediatè post clausulam, quicquid placuerit faciendi; cùm enim exceptio declaret regulam. *Roman. cons. 498. in fin. Alexand. cons. 28. num. 11. vol. 1.*

vol. 1. reseruatio directi dominij satis declarat quòd sub clausulis, *& quicquid placuerit*, continebatur facultas alienandi dominium vtile, facit *reg. leg. eum prætor, de iudicijs*, quam in terminis similis limitationis ponderauit *Rota in causa Imolen. bonorum* 8. *Martij* 1595. *coram Illustriss. Dom. meo Cardinali Pamphilio*.

6 Quartò multum mouit Dominos expressa facultas alienandi in extraneos data in *vers. ita tamen*, quod manifestè conuincit inuestituram non fuisse restrictam ad solos descendentes, tum ex illis dictionibus *ita*, & *tamen*, quæ sunt aduersatiuæ, & limitatiuæ. *l. ita tamen ff. de Trebell. Paris. cons.* 17. *num.* 20. *vol.* 1. *Rebuff. de verb. signif. leg.* 13. *§. item si dominus, vers. ita tamen*, vnde, & denotant præcedentem generalem facultatem in casibus nō comprehensis in limitatione, vt in istis terminis firmauit *Rota in dicta Imolen. coram Illustrissimo Pamphilio*. Tum quia ex hac facultate alienandi per viam contractus apparet inuestituram minimè abhorruisse extraneos, vna enim pars dispositionis aliam declarat, iuxt. *l. filiabus, de leg.* 3 *cum vulg.*

7 Non obstat quòd clausula *ad habendum. &c.* non operetur quando est posita in clausulis exequutiuis *Put. decis.* 369. *lib.* 1. *Rot. in specie in causa Camerinen. domus* 4. *Iunij* 1593. *coram Gypsio*, & quod tunc dicatur esse in executiuis, quando est posita in clausulis loquentibus de inuestitura, & de traditione possessionis. *Pedem. decis.* 64 *numer.* 3. nam quod clausula *ad habendum*, posita in clausulis merè executiuis, non operetur, admittebant Domini, sed negabant, clausulam in hoc casu censeri positam in exequutiuis, dicebantque non applicari decis. Pedem. in contrarium allegatam, quia loquitur quando clausula adijcitur ex interuallo post perfectam dispositiuam, secus si immediatè post, vt declarat illamet decisio *sub numero primo in principio & sub numero secundo in fine*. In casu verò proposito est adiecta immediatè post dispositiuam & per verbum *inuestientes*, quod est continuatiuū sermonis, non autem inchoatiuum nouæ orationis, prout sunt illa verba, *de quibus, &c.* quæ ponderat decis. Pedemont. & in omnem euentum dicebatur non apparere, quòd in casu illius decisionis concurrerent alia plura, quæ concurrunt in hoc casu, & esse ponderandum totum tenorem inuestituræ, & omnia simul iungenda, iuxta conclusiones supra in principio firmatas.

8 Ad decisionem *in causa Romana domus*, 9. *Martij* 1609. *coram R. P. D. meo Manzanedo* fuit responsum, quod clausula *ad habendū*, erat personalis & restricta ad primos inuestitos, vnde nimirum si Modesta, quæ nō erat de illis primis, minimè potuit vti dicta clausula. Item ibi aderat expressum pactū de non alienando, & quod finita emphyteusi per mortem vltimi inuestiti res locata cum omnibus melioramentis ad locantes reuerteretur, vnde nimirum, si ad euitandam contrarietatem pactorum oportuit restringere vim, & effectum clausulæ *ad habendum*, quæ etiam non erat verbis tam amplis concepta, sicut in proposito casu.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.
Romana vineæ.
Veneris 18. *Iunij* 1610.

ARGVMENTVM.

In hac decisione, quæ singularis est, optimè declaratur, quando maritus durante matrimonio pecuniam dotalem possit inuestire in aliquod prædium, ad effectum, vt emptum prædium dicatur fundi dotalis.

SVMMARIVM.

1 *Fundus dotalis non efficitur prædium emptum à viro ex pecunijs dotalibus; nisi tacitè, aut expressè fuerit actum, quod esset fundus dotalis, & quando hoc tacitè, vel expressè actum dicatur, & num.* 2.

3 *Prædium emptum nomine mariti, & non vxoris, dicitur fundus dotalis, si sic voluit maritus emens.*

Fundus dotalis, vt efficiatur, non consistit in eo, quod sit emptus nomine vxoris, sed quòd fuerit emptus ex pecunia dotali, iuncto consensu mulieris etiam tacito, ibid.

4 *Dotalis pecunia constante matrimonio commutari potest in fundum dotalem, si hoc sit vtile mulieri & num.* 5.

Decretum iudicis habet præsumptionem pro se, ibid. in fine.

6 *Inuentarium bonorum non nocet scribenti, quando habet clausulam quod non apponenda pro non appositis habeantur.*

DECISIO CCLXXXVII.

1 RESOLVERVNT, vineam quinque petiarum esse fundum dotalem, nam etsi verū sit, quòd prædium, emptum à viro de pecunijs dotalibus, non efficitur eo ipso fundus dotalis, *l. ex pecunia C. de iur. dot.* attamen receditur à regula si tacitè, vel expressè fuit actum, quod esset fundus dotalis, *l. si æstimatis*, cum ibi *not. per scrib. ff. solut. matrim. Couar. pract. quæst. cap.* 28. *num.* 2. *vers. sed ex contrario*, & ita declaratur *text. in l. res quæ, ff. de iur. dot.* vt ibi *not. glos. in verb. res*; cum qua transit *Bald. & alij relati per Honded. cons.* 14. *numer.* 50. *lib.* 1. *Bero. cons.* 164. *num.* 10. *lib.* 1. *Roland. cons.* 86. *num* 15. *lib.* 4. dixit *Rota in Romana Saluiani interdicti* 5. *Decemb.* 1603. *coram R. P. D. meo Lancellotto in Romana vineæ* 10. *Decemb.* 1608. *coram R. P. D meo Caualerio*.

2 In proposito casu fuit per auum legata dos Iuliæ in pecunia numerata, cum onere quod pro securitate hæredum testatoris, qui erant substituti Iuliæ, in casu decedentiæ sine filijs, pecuniæ inuestirentur & ad istum effectum inuestiendi fuerunt depositæ in Monte Pietatis, & inde cum decreto iudicis, & interuentu consanguineorum Iuliæ leuatæ, & in decreto Iudex apposuit quod ex istis pecunijs pretium vineæ solueretur, & quod illi remanere deberet fundus dotalis, & quod vendi, nec alienari posset, nisi facto reinuestimento ad fauorem ipsius Iuliæ, & ijs omnibus fuit præsens tam Iulia, quàm eius maritus, qui etiam vsus fuit dicto decreto leuando illius vigore pecunias, quas inuestiuit in fundo, de quo agitur, vnde satis constare eum de consensu tam viri, quàm vxoris, qui vsi fuerunt dicto decreto. *Dec. cons.* 385. *nu.* 5. *Put. decis.* 47. *nu.* 2. *lib.* 3. atque intrare de plano, *d. l. si æstimatis, & d. l. res quæ cum alijs supra alleg.*

Non

3 Non obstat, quod prædium non fuerit emptum nomine vxoris, sed nomine ipsius mariti, quia non per hoc definit esse fundus dotalis, si aliàs interuenit voluntas mariti, & vxoris. *Alex. in l. cum dot. § fin. nu. 4. vers. secundo saluari potest, ff. solut. matrim.* facit quia ius faciendi fundum dotalem non consistit in eo, quod fundus sit emptus nomine vxoris *d. l. ex pecunia, C. de iur. dot.* sed in eo, quòd sit emptum ex pecunia dotali, iuncto consensu mulieris, etiam tacito, iuribus supra allegatis. Neque in hoc refragantur decisiones in *causa Romana, seu Interamnen. fundi dotalis 10. Febr. 1589. coram Illustriss. Plato, vel alia Romana recuperationis dotis 10. Maij 1595. coram bon. mem. Orano,* quia non loquuntur quando ex circumstantijs apparet fuisse actum quòd esset fundus dotalis, non obstante quod fundus staret sub nomine viri.

4 Minus facit quod constante matrimonio ita demum commutari possit pecunia dotalis in fundum, si hoc vtile sit mulieri. *l. ita constante, ff. de iur. dot.* cum alijs per *Roland. conf. 86. num. 5. lib. 4.* In casu autem proposito nedum non probatur vtilitas, sed immò apparet de inutilitate, & damno, quia ante permutationem mulier habebat obligatam ipsammet vineam absque periculo peremptionis, vt considerat *Rub. conf. 5. num. 2.* quod quidem periculum post permutationem cœpit spectare ad ipsam mulierem tanquam dominam, *l. quod si per eam,* cum ibi *not. ff. de iur. dot.* quia responsum fuit, quia vim fieri in eo quòd pecuniæ fuerint conuersæ in fundum, & hoc non potest dici damnosum mulieri, tum quia hoc modo effectæ fuerunt fructiferæ, tum quia maius periculum capitale imminet pecunijs, quàm bonis stabilibus, vt de se patet, tum denique, quia iuxta mandatum illius, qui leganit istas pecunias debebant inuestiri, vnde actus fuit nedum vtilis, sed necessarius.

5 An verò sit difficultas in eo, quòd potius debuerit inuestiri in bonis extranei, quàm ipsius mariti, ratione ponderata per *Ruben. vbi supra* & deberet probari, quod tunc adesset, vbi posset fieri inuestimentum magis tutum pro muliere, quia vt valeat permutatio, non est necesse quod appareat de vtilitate, sed sufficit non constare de damno. *glos. in l. ita constante cum alijs per Simon. de Prat.* qui de communi, *conf. 49. num. 5* concurrente maximè decreto iudicis, qui cum interuentu consanguineorum mandauit pecunias inuestiri in hac vinea, pro decreto præsumitur. *Socin. sen. conf. 158. num 17. vol 2. Gemin. conf. 7. num. 4. Anchar. conf. 363. nu. 2. Ruin conf. 70. num. 9. vol. 4.*

6 Ad alia quòd Iulia posuerit hanc vineam in inuentario bonorum mariti, fuit dictum quòd confessio, quòd aliàs vinea esset dotalis, prout constare videbatur ex prædictis, mulier non potuit sibi præiudicare, maximè attenta clausula, quòd non apponenda habeantur pro non appositis, quæ præseruat ab omni præiudicio. *Castr. in l. fin. §. cum igitur. C. de iur. delib. Angel. in l. 1. §. hac stipulatio, num. 24. ff. si cui plus quam per leg. falcidiam. Grat. conf. 25. num. 2.*

R. P. D. PIROVANO.

Auersana Iurispatronatus.

Luna 18. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Hæres àn, & quando per sui crediti petitionem hæreditatem repudiare censeatur.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditati paternæ renunciatum censetur à filio hærede per petitionem integræ dotis maternæ seu alterius sui crediti, declara vt num. 2.*

Hæres non censetur renunciare, & repudiare hæreditatem per petitionem crediti quòd ex necessario consequenti sit compatibile cum hæreditate.

DECISIO CCLXXXVIII.

1 BINÆ decisiones in hac causa factæ placuerunt Dominis, quia propterea noluerunt ab eis recedere, ex eisdem fundamentis, & maximè, quia ex aduerso nihil releuans deductum fuerat. Nam quæ dicebantur ex actu petitionis integræ dotis maternæ per Antonium aduersùs Iacobum fratrem tanquam Nicolai patris hæredem, vt per eum repudiatio necessariò inducta videtur, per *tex. in l. illud. ff. de acq. hæred. Paul. de Castr. in l. debitori, in fine, de pactis. Soc. sen. conf. 45. num. 4. vol. 4. Bald. in l. vt debitum. C. de hæred. act.* quòd omnes pro hac conclusione refert *Illustriss. Mantic. de conieсt. vlt volunt lib. 12 tit. 14. nu. 29. & 30.*

2 Ex iisdem patet responsio, quia *glos. in leg. vt debitum, Castr. in d. l. debitori, Bald. & alij allegati,* declarant conclusionem, hæreditatem scilicet censeri repudiatam, nisi protestetur, quod non intendit repudiare, vel quæstionem hæreditatis sibi reseruanerit, quæ reseruatio, aut protestatio esto, quod non legatur in processu petitionis maternæ dotis, concurrit actus fortior, scilicet aditio hæreditatis ante motum iudicium, & declarata per actus necessarios, & differentes ex præsentatione ad iuspatronatus merè hæreditarium. *Conar. lib. 2. cap. 18. num. 5. cum alijs in supradictis decisionibus allegatis,* cui aditioni Antonius non potuit renunciare, quia semel erat adita hæreditas. *l. 1. §. hæreditas, l. 1. ff. de cretalis, de succeß. edict. Soct. iun. conf. 4. nu. 2. vol. 3.* nec voluisse præsumitur, cùm sit quædam renunciatio *l. cum de indebito ff. de probat. l. tres fratres ff. de pact. cap. quia circa, de priuil. cap. super hoc, de renunc.* propterea dum Antonius egit contra Iacobum pro consequutione sui crediti, vel quia bona paterna per eundem Iacobum essent occupata, vel quia super eisdem bonis assumpserit onus soluendi dotes, quamuis aliquo casu inferri posset ad præpostеram actionem, vt dicit *glos. in d. l. vt debitum,* non tamen ad repudiationem actus ille nec verè, nec præsumptiuè concludere potest, stante præambula aditione.

3 Præterea videtur etiam conclusionem non deseruire, vbi petatur creditum, quod ex necessario consequenti sit compatibile cum hæreditate, prout est dotale, quod ab ipsa hæreditate separari potest, ex deductis in præcedenti decisione & admittunt *Bal. & Castr. in d. l. debitori in fin. C. de pact.* Nam *Castr.* declarando *glos. in d. l. vt debitum, & Socin. & Illustriss. Mantic.* sequendo *Castr.* voluerunt si quis sciens se hæredem ab intestato, vel ex testamento petat, à cohærede creditum suum, quod censeatur hæreditatem sibi delatam repudiasse, *argum. l. illud ff. de acq. hæred.* qui text. loquitur de consequenti necessa-

cessario, videlicet de eo, qui deliberat super legitima hæreditate, vt sciens censeatur repudiasse testamentariã, quia ex vtroque capite hæreditatem capere non potest, quod non contingit in creditore, qui potest & creditum, & hæreditatem consequi, & propterea Domini steterunt in decisis, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Tirasonen. Canonicatus.

Veneris 18. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Canonicatus Ecclesiæ Collegiatæ de iure non pertinẽt ad solius Episcopi collationem, & quid si consuetudine, pacto, aut priuilegio conferendi facultatem acquisiuerit, nunquid reseruationem in vim alternatiuæ excludat, & quando.

SVMMARIVM.

1 *Canonicatus Collegiatæ Ecclesiæ de iure non pertinent ad solius Episcopi collationem, num. 2. nisi consuetudine, aut pacto Episcopus dictos Canonicatus conferendi facultatem acquisiuerit. nu. 3.*

4 *Episcopus habens vigore pacti, aut consuetudinis facultatem conferendi Canonicatus Ecclesiæ Collegiatæ, excludit reseruationem in vim alternatiuæ.*

5 *Regula derogatiua comprehendens tantummodo octo menses Sedi Apostolicæ reseruatos non debet extendi ad alios menses non reseruatos, & nu. 6.*

Clausula reuocatoria alicuius legis reuocare tantum videtur, quantum cum lege reuocante repugnantiam continet, & non in plus, nu. 6.

7 *Alternatiua intrat ex quasi contractu inter Papam, & Episcopum, in tantum, vt sequuta acceptatione Episcopus non possit illi renunciare.*

9 *Testes super negatiua deponentes, & negatiuam non coarctantes non probant.*

10 *Pacta, & trãsactiones posteriores derogãt priorib.*

DECISIO CCLXXXIX.

1 VACANTE Canonicatu Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ Maioris Ciuitatis Calataiubij Tirasonen. diœcesis per obitũ extra curiam q. Michaelis Gothor de mense Octob. 1606. D. Heronymus Hippensa de d. Canonicatu ab Ordinario alternatiua gaudente fuit prouisus. D. Alphonsus Frãces ex post, eundem Canonicatum per eundem obitum vti in mense Octob. reseruato vacantẽ à Sede Apostolica impetrauit, & sub die 22. Ian. 1607. Breue de capienda possessione nomine Cameræ obtinuit, & super eo declaratoriã cum mandato de immittẽdo ab A. C. reportauit. Introducta causa in Rota per appellationem pariter prius Breui, dubitaui, an constet de reseruatione, informantes pro Alphonso prætendebant satis constare de reseruatione ad exclusionem alternatiuæ Episcopi, eo ipso, quod demõstrauerint Canonicatum, de quo agitur, non spectare ad liberam Episcopi collationem, prout verba regulæ octauæ clarè disponunt.

2 Quod apertè probari dicebant. Primò, quia Canonicatus Collegiatæ non pertinent de iure ad liberã solius Episcopi collationem. *Decian. respon. 6. n. 11. & 12. Cassad. dec. 24. de prab. n. 3.* Secundò, quia concordia Episcopi, & Capituli confirmata à Sixto IV. & Leone X. in qua libera Episcopi collatio fundatur, iuribus non subsistit, nec vsu recepta fuit. Tertiò, si adhuc recepta esset, fuisset tamen ab ea recessum per posteriores concordias anni 1595. & 1606.

3 His omnibus benè ponderatis, Rota tamen censuit non cõstare de reseruatione; nam quamuis collatio Canonicatuum in Collegiata liberè non spectet ad Episcopum, non tamen prohibetur quin cõsuetudine, aut pacto Episcopi possint acquirere iura liberæ collationis, vt admittit præcitatus Cassad. & benè probat R. P. D. meus Caualerius in alia Tirasonen. Canonicatus, quæ paribus terminis regulatur, & ad quam vti accuratè, & diligenter extensam debuissem in cæteris etiam me referre, cum additioni locus non videatur relictus.

4 Quod itaque ex pacto libera collatio sit acquisita Episcopo Tirasonen. clarè videntur probare verba concordiæ initæ inter Episcopum, & Capitulum, & eius cõfirmationis Sixti IV. & Leonis X. sequẽdum Episcopus Tirasonen. simul, & Decanus, ac Capitulum Ecclesiæ B. Mariæ Maioris Calataiubij ad augendum cultum diuinum desiderantes, vt portiones, seu simplicia beneficia dictæ Ecclesiæ tunc ad collationem, & omnimodam dispositionem Episcopi Tirasonen. pertinentia, cum alter, quàm per obitum vacabant, & cum illas, vel illa obitu vacare contingebat ad collationem, prouisionem, ac omnimodam dispositionem Episcopi, Decani, & Capituli communiter spectabat, nunc remaneant ad solã præsentationem Capituli; institutio verò pro filijs parochianorum sufficientibus, & idoneis ad ea præsentandis, & instituendis ex audita fuerunt, & per modum recompensatiuum, ne Episcopus damnum pateretur, concessum fuit quòd deinceps perpetuis futuris temporibus duos priores Canonicatus, & & præbendas, quas per obitum in mense, qui ordinariè cedebant dispositioni vacare contigerit, ad liberam Episcopi collationem remanerent, absque eo, quòd Decanus, & Capitulum quouis modo intromittere se in illis possint. Per hanc autẽ liberã Canonicatus conferendi facultatem, benè deseruit virtus alternatiuæ ad exclusionem reseruationis, cùm qualitates regulæ 8. conuenire probentur. *Bart. in l. 1. §. quod autem ait Prætor. ff. ne quid in flumine pub. & Ipretor. §. docere. ff. vi bonor. raptor. Dec. cons. 320. num. 11. Ias. cons. 164. num 7. lib. 2.* & sæpius fuit resolutum in Rota, præsertim *Salamantina alternatiuæ, & Lunen. Sarzanen. allegatis per Reuerendissimum Patrem Dominum meum Caualerium.*

5 Cæterùm, quæ postmodum dicebantur pro Alphonso ad confirmandam concordiam, non videbantur obstare. Nam quicquid fit prouisio illa, siue sit cõfirmatio conuentionum inter Episcopum, & Capitulum, & ex ea cesset argumentum reseruationis, quia duo priores Canonicatus sunt de libera Episcopi collatione; si verò indultum, vel priuilegium nuncupetur, quia præter conuentionem indulgeatur Episcopo ius conferendi duos priores Canonicatus, & à simultanea collatione separentur, non propterea necessariò inferri videtur ad reseruationem, quia regula derogatoria cum comprehendat tantummodo octo menses Sedi Apostolicæ reseruatos; in quibus vigore illius Papa habet interesse, non debet alium

Alium tope-

operari effectum circa menses non reseruatos, *clem. 1. de præbend. cap. transmissa, de verb. signif. §. legatis inutiliter, ff. de adimen. legat. Roman. cons. 322. num. 4. vers.*

6 Secundò quia, & quatenus clausula reuocatoria alicuius legis reuocare videtur, quatenus cum lege reuocante repugnantiam continet, & non in plus. *Bart. in extrauag. ad reprim. super vers. non obstan. l. vnic. §. his tantummodo, cum glos. C. de Latin. libert. tollen. glos. in auth. de heredib. ab intest. circa principium, in verbo vacantibus*, quam dicit singularem *Roman. cons. 57. num. 2.* Cum itaque priuilegium conferendi liberè duos priores Canonicatus sit limitatum intra menses, qui ordinariè cedere debent dispositioni Episcopi, & trahatur ad alium effectum, nempè ad menses reseruatos, nec contineat repugnantiam, quia Papa in mensibus Episcopi ordinariè non confert, propterea sub regula derogatoria non videtur comprehensum ad inducendum denuò simultaneam collationem, vt exinde cessante alternatiua intret reseruatio.

7 Non obstat, quod mensis Octobris non sit de quatuor ordinarijs Episcopi, ad quos videtur restricta concordia, quia facilè soluitur obiectum, tum ex responsione R. P. D. mei Cauaterij, vt scilicet intelligantur concessi omnes menses, qui quocunque modo spectant ad Ordinarium, siue sint illi quatuor, siue illi sex vigore alternatiuæ; tum etiam quia alternatiua intrat ex quasi contractu inter Papam, & Episcopum, vt sequuta acceptatione non etiam Episcopus possit voluntariè illi renunciare. *Put. decis. 88. num. 1. lib. 3. Calder. cons. 22. an si Papa, de præbend.* & fuit resolutum in vna *Sulmonen. alternatiua 14. Maij 1610. coram R. P. D. Lancellotto*, quo casu, si ex conuentione alterantur menses Ordinarij, non alterabitur effectus priuilegij, quia semper verificatur in mensibus ordinarijs, propter naturam subrogationis. *l. si cum §. qui iniuriarum. ff. si quis caut. cap. Ecclesia il 1. vt lit. penden. Bald. in l. vltim. C. si manc. ita fuer. alien. Dec. cons. 3. num. 2. vers. prima est.*

8 Cessat & pariter aliud fundamentum de non vsu concordiæ ex pluribus continuata, & distinctis collationibus de duobus primis canonicatibus, & testibus de voce, & fama ex multiplicatis Capituli assertionibus, quæ omnia deducuntur in summario, & ad vsum, & effectuationem concordiæ, fuerunt benè considerata per R. P. D. meum Cauaterium. Collationes autem simultaneæ factæ de an. 1574. & 1584. in summario D. Alphonsi *num. 7.* & 8. non probato prius postpositas fuisse collationes de duobus primis canonicatibus, visæ fuerunt irreleuantes.

9 Quibus nec testes dati in summario *num. 16.* supplere videbantur, tum quia non benè informati dù non audent asseuerare, quo iure solus Episcopus conferat Canonicatus; tum quia negatiuè concepta est eorum depositio, scilicet, quod non audiuerint adesse contrariam publicam vocem, & famam, quæ non sufficit, cum possit adesse, & quod ipsi non audierint, nec coarctant negatiuam, prout esset necesse ad hunc effectum. *Dec. cons. 107. col. fin. & consil. 177. col. vltim. & consil. 534. col. fin. Paris. cons. 13. in fine. lib. 3.*

10 Postremæ verò duæ concordiæ annorum 1597. & 1606. si probarentur contrariæ antiquæ concordiæ per SS. PP. Sixtum, & Leonem confirmatæ, prout concludenter per Dominum Alphonsum ad hunc effectum probari debent. *l. enim, qui, ff. de probat. l. cum hic status, §. pœnitentiam. ff. de donat. inter virum, & vxorem, cap. 1. vbi glos. in verb. non timore, quod metus caus. cap. maiores. §. vltimo, de baptis.* posset allegata iuris conclusio applicari, quod per posteriores prioribus esset derogatum. *l. pacta nouissima. vbi Dec. num. 2. C. de pact. Alex. in l. iurisgent. §. adeo, num. 6. de pact.* Verùm contrarietatem, & repugnantiam inter hasce concordias nec verba, nec sensus, aut secundo indicare videntur, quia in confirmatione Sixti, & Leonis separantur à simultanea collatione, duo tantùm priores Canonicatus, remanente tamen collatione aliorum Canonicatuum, & præbendarum in hoc robore, sub quo residuo simultaneæ collationes inter Episcopum, & Capitulum ante annum 1593. & in eo anno legitur nouus modus, qui fit de libera vtriusq. tam Episcopi, quàm Capituli collatione; vnde licèt in vltimis concordijs fiat mētio simpliciter de prouisione spectante ad Episcopum solummodo, quia tamen vis liberè conferendi potest se habere, & ad priores canonicatus, & ad canonicatus contingentes Episcopo per diuisionem simultaneæ collationis, cessare videtur omnis contrarietas ex verbis, cum habeant vnd. possunt particulariter referri ad liberam, scilicet super alijs canonicatibus collationem, vt meritò sumenda sit omnis interpretatio pro Episcopo, nec voluerit iuri suo sine causa renunciare, vt benè considerauit R. P. D. meus Cauaterius ex *decis. Tiraq. & alijs per eum adductis*, maximè præcedente acceptatione alternatiuæ, in cuius præiudicium nihil poterat firmare Episcopus sine consensu Sanctissimi, vt fuit resolutum in allegata *Sulmonen. alternatiua coram R. P. D. meo Lancellotto*,

Quia tamen ab huiusmodi interpretatione pendebat resolutio articuli reseruationis, Domini voluerunt particulariter videre, An postremæ duæ concordiæ obstent, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.
Romana stupri, seu dotationis.

Veneris 18. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

In hac decisione agitur de probatione stupri quam facere volebat, qui cum puella tem habuisse confessus fuerat; sed recusabat dotem date, sub prætextu, quod ab alio prius stuprata fuerit.

SVMMARIVM.

1 *Stuprum non censetur probatum ex eo, quod puella sit solita stare ad fenestras, recipiendo salutationes transeuntium, & similia.*

Præsumptionem habens contra se, si voluerit contrarium probare grauatur manifestè, & concludenti probatione. ibid.

2 *Testes examinati in vno indicio lite pendente, in alio nihil probant in iudicio, in quo pendet lis.*

Testes meretrices nullam merentur fidem. ibid.

Fides simplex de iure fidem non facit. ibid. in fin.

3 *Primum dictum rei inquisiti attendendum est potius, quàm secundum.*

4 Mulier

4 *Mulier sine statutarijs solemnitatibus non potest confitendo sibi præiudicare.*

DECISIO CCXC.

1 DOMINI perstiterunt in decisis in hac causa sub die 19. Martij proximi. Ad ea multa, quæ fuerunt deducta circa ornamenta Agathæ, per mansionem ad fenestras, salutationes transeuntium, & similia, fuit dictum, quod etsi ista demonstrarent quendam iuuenilem ardorem, aut muliebrem leuitatem, non propterea cōcludunt ad deflorationem, prout videtur necessariū in hoc casu, tum quia Agatha habet iuria præsumptionem pro sua virginitate, ex alleg. in alia decisione, vnde manifesta requiritur probatio, *l. non est verisimile, in princ.* & ibi *gloss. verb. præsumptioni, ff quod met. caus. cap. quia verisimile*, vbi *Abb. num. 2. de præsumpt. Ias. in l. si extraneus nu. 15 ff. de condict. caus. dat. & caus. non sec. Dec. cons* 574 *num. 5. Cephal. cons.* 338. *num.* 41. tum quia habet probationes, nedum præsumptiones, in alia decisione pōderatas, quæ faciunt vt Sixtus ad arctiorem probationē astringatur. *Curt. iun. cons* 52. *num. 6. in fin. & nu. 7. Crau. cons.* 134. *nu. 9. in fin. & num.* 10. *cum concord.*

2 Quantum ad malam famam Agathæ, de qua deponunt duæ mulieres examinatæ pro informatione curiæ in Tribunali A. C. lite pendente in Rota fuit dictum quod testes sic examinati, & parte minimè citata, non probant in hoc iudicio. *Aebil. decis.* 1. *de test.* latè cumulati per *Houded. cons.* 101. *nu.* 5 *lib.* 1. Vltra quod illæ fœminæ, vt asseritur, sunt meretrices, vnde nullam videntur mereti fidem, maximè in ista materia, vbi si adfuisset ista fama, non ignoraretur ab alijs. Fidea, quæ datur de quadam muliere sæpius visa super tecto Agathæ colloquente cum viro stante super alio tecto nihil concludit quoad essectualem inhonestatem, maximè in loco tam patenti, & distanti, sed nec nominat Agatham, vnde potest verificari in alia muliere, & in omnem euentū cum sit simplex fides, de iure non facit fidem. *l.* 3. *§. idem diuus. ff. de test. l. instrumenta. C. de prob. cum vulg.*

3 Obiectum fugæ Agathæ, & secessus in domum mulieris inhonestæ, visum fuit sublatum ex breuitate temporis inter fugam Agathæ, & alijs ponderatis in alia decisione, ex quibus cōcluditur, vel Agatham arripuisse fugam cum consensu, & auxilio Sixti, vel saltem post dictam fugam neminem ante Sixtum habuisse accessum ad Agatham. Confessio Sixti quicquid ex aduerso detorqueretur, visa fuit subsistenda ex verbis formalibus in alia decisione relatis, & quantum ad ea, quæ idem Sixtus in subsequētibus constitutis addidit de mala cōditione Agathæ, fuit responsum, quod prius constitutum erat attendendum, tum quia primum, ad *cons. Bart.* 86. *per tot. Cæsar de Graff decis.* 3. *num.* 3. *de sponsal. & matrim.* tum quia tempore minus suspecto, ad not. *in c. præterea*, vbi *Imol nu.* 5. *& alij, de test. cogen.* & per *Angel. Aret. cons.* 115. *nu.* 14 tum quia magis verisimile ex pluribus in alia, & in præsenti positione ponderatis, *l. fin. in princ. C. de contrab. & committen stipul. Bald. in l. scripturæ, nu.* 8. *C. de fid. instr. Decian. cons.* 96 *num.* 3.

4 Circa confessiones Agathæ Domini se referebant ad aliàs dicta, & quantum ad replicationem circa statuta Monasterij, fuit dictum etiam illo circumscripto obstitisse statutum Vrbis, si aliàs prætenditur quod ex huiusmodi confessione Agatha sibi præiudicauerit in actione dotis, ad *decis. Put.* 7. & 55. *lib* 3 & *Cresc. n.* 2. *de confess.* & quicquid dicendum foret si Agatha hanc vnam confessionem fecisset, cum fecerit plures, præualere debere primam, ex allegatis in alia decisione. Et circa contrarietates inter examen Agathæ, & contradictiones inter ipsam. & testes pro informatione curiæ examinatos, omisso an possint conciliari iuxta deducta per informantes pro Agatha, fuit responsum intentionem Agathæ non fundari in proprija confessionibus, sed in alijs latè ponderatis pro illa, vnde parum referre quod ipsa fortè ad euitandam pœnam fuerit sibi parum constans in suis examinationibus, dummodo tales confessiones sibi non noceant, prout non nocere ex prædictis fuit conclusum. Cætera minoris momenti benè visa fuerunt sublata per informantes pro Agatha.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Greg. XV.

Romana retractus.

Veneris 18. *Iunij* 1610.

DECISIO CCXCI.

Replicata erat in 4. part. recent. decis. 83. *& inter eius impressas est decis.* 470.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Leodien. Canonicatus.

Lunæ 21. *Iunij* 1610.

ARGVMENTVM.

Duobus iudicibus delegatis, vno recusante, potest alius pronunciare, & duobus Notarijs ad examinandum testes sufficit subscriptio examinis ab vno solo Notario facta, altero à parte non conducto.

SVMMARIVM.

1 *Iudices duo in solidum, si deputati fuerint, vno recusante, alius procedere potest.*
Iudex, qui semel se excusauit ab onere iudicandi in causa sibi commissa, potest postea pœnitentia ductus illam acceptare. ibid.
Vtile per inutile non vitiatur in his, quæ spectant ad solemnitatem. ibid. in fine.
2 *Duobus Notarijs deputatis ad examen testium, si vnus tantum dictum examen subscripserit, valet examen, si pars recusauit conducere suum Notarium.*
3 *Testes vigore remissoria examinandi possunt examinari in loco non deputato; parti tamen intimato.*

DECISIO CCXCII.

1 CVM aliàs informantes pro Galielmo, & Ricardo institissent per me subscribi dubium, an testes remissoriales fuissent validè examinati, postea verò citati ad informādum non comparerent, Quirino tantum informante fuit conclusum pro validitate examinis. Et quantum ad primum obiectū, quod

quod Decanus Cathedralis prima vice recusasset onus remissoriæ, & postea non posset illud reassumere, neque alij coniudices procedere, fuit dictum neutrum subsistere. Non primum, quia iudices erãt deputati insolidum, vnde nõ recusante potuit alius procedere, *c. prudentiam. §. adicimus, de off. deleg. c. plures, eo tit. in 6.* Non secundùm, quia nullo iure cavetur, quod ille qui semel se excusauit, non possit iterum acceptare iurisd. vltra quod remansit alter, penes quem erat tota iurisdictio, & in istis quæ spectant ad solemnitatem, vtile per inutile non vitiatur, *Felin. post Bald. & alios in c. cum dilecta, num. 14. vers. & dicit Paulus, de rescript.*

2 Quantum ad secundam nullitatem deductam ex eo quod processus non sit subscriptus ab vtroque Notario, vltra quod non concernit præcisè validitatem examinis, in quo interuenit vterque Notarius, fuit dictum quod ex quo altera pars recusauit conducere suum Notarium, valebant gesta per vnũ tantùm, vt aliàs fuit decisum *in causa Agrigentina illegitimitatis 9. Iunij 1597. coram Orano*; sufficit etiam quod processus reperiatur ab vtroque iudice subscriptus. *Rot. in causa Cataniem. antiqua illegitimitatis 29. Maij 1598. coram eadem Orano.*

3 Quoad tertium nullitatem, quod testes non fint examinati in domo Decani Cathedralis loco deputato, sed in domo Decani Sancti Ioannis, fuit dictum, quod ex quo ille locus non fuit positus in rotulo remissoriæ, sed fuit electus à iudicibus remissoriæ, potuerunt iudices ab huiusmodi electione recedere, & alium locum deputare, si tamen ista noua deputatio fuit intimata partibus. *Rota in Legionen. S. Facundi 19. Martij 1590. coram Illustrissimo Pamphilio,*

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.

Romana prætensi erroris calculi.

Lunæ 21. Iunij 1610.

DECISIO CCXCIII.

Est inter eius impress. decis. 473.

R. P. D. SACRATO,
postea S.R.E. Cardinali.

Romana annuæ præsentationis.

Lunæ 28. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Fideicommissaria bona quando possint ex causa dotis alienari.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissaria bona possunt ex causa dotis mulieris descendentis à fideicommittente alienari in subsidium, quatenus scilicet alia bona non adfuerint.*

2 *Fideicommissaria bona possunt ex causa dotis alienari, quatenus fructus bonorum fideicommisso subiectorum non fuerint sufficientes.*

3 *Fatalia non currunt consultore electo iuxta formam statuti Vrbis, nisi à die quo consultor acceptauit, & acceptatio fuerit parti notificata.*

DECISIO CCXCIV.

1 CENSVERVNT Domini posse Magdalenos, quatenus sint vocati ad fideicommissum, dare de nullitate subhastationis, & dationis in solutum; nam etsi pro dote mulieris descendentis à fideicommittente possint alienari bona fideicommisso subiecta. *l. mulier. §. cum proponeretur. ff. ad Trebell. auth. res quæ. C. commun. de leg.* & alienatio, siue subhastatio in proposita facti specie fuerit facta ex dicta causa: attamen multum interfuit fideicommissariorum, quod alienatio fuerit facta seruatis seruandis, hoc est, quatenus non adfuerint alia bona *dicta auth. res, quæ,* ibi, *sed si liberis portio non sufficit. C. commun. de leg. § si verò*: & ipsam ibi alienam non habens substantiam. *auth de restit. Bald. cons. 468. vol. 4. Alex cons. 56 num. 3 vol. 1.*

2 Et quatenus fructus bonor. fideicom. subiecti non fuerint sufficientes, *ad l. mulier. §. cum proponeretur, ibi, potius fructibus hoc expensum ferendum,* & ibi not *glos. Cuman. Castr. Alex. & alij ff. ad Treb. il Roman. cons. 232. circa fin.* non quod dos fuerit congrua, ne aliàs vltra necessitatem fideicommissum dilapidaretur, *d. auth. res quæ,* in illis verbis, *pro modo honestatis personarum cõgruo.* & ibi *glos. in verb. obligationem, Salic num. 2. Ias. num. 27. C. comm. de leg. Ruin. cons. 137 num. 17 vol. 2. cum alijs per Rol. cons. 19. num. 7. vol 4.* Non quia fortè Magdaleni obstulissent dotem, & sic fecissent cessare remedium subsidiarium alienationis fideicommissi. Item quod subhastatio & datio in solutum fieret iusto pretio (non autem pro tertia parte pluris, prout dicitur fuisse factum) vt tantò minus diminueretur d. fideicommisso Ex quibus non visum fuit posse repelli Magdalenos, eo præ textu, quod eorum non interfit, an subhastatio, & datio in solutum fuerit nulla, vel ne.

3 Secundò opponebatur nõ posse Magdalenos post annum dare de nullitate obstante statuto Vrbis *lib. 1. cap 189.* Sed in hoc fuit approbata responsio, quod cum fuerit petitus consultor, nec alibi appareat, quod ipse acceptauerit, non potuisse ante acceptationem currere fatalia, obstante eodem statuto *lib. 1. cap. 185.* Quinimò non sufficeret dicere de acceptatione, nisi etiam appareret hoc peruenisse ad notitiam partis, vt latè per *Alex.* qui loquitur in specie, *cons. 34. nu. 5. vers. super eo, & nu. 6. lib. 1.*

R. P. D. PIROVANO.

Firmana iurispatronatus.

Lunæ 28. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

De probatione obseruantiæ in præsentationibus patronorum effectuatis.

SVMMARIVM.

1 *Obseruantia in præsentationibus factis à patronis & earum effectuationibus, ex quibus actibus probata censetur,*

Præsentationis effectus dicitur probatus quando ex persona vnius præsentati sit postea præsentatio, & institutio alteri. ibid.

Obseruãtia probata dicitur per plures actus vniformes, iuncto cursu tanti temporis, de quo ibid. in fin.

Obser-

Obseruantia probata per duos, vel tres actus, vt inducta dicatur, quantum tempus requiratur. ibid.
3 *Soluens dicitur approbare causam, pro qua soluit.*

DECISIO CCXCV.

1 QVAMVIS primo loco fuerit decisum, Gabrielem ad altare SS. Stephani, & Antonini esse instituendum, quia respectu S. Antonini constabat de illius patronatu ex dotatione, & fundatione; respectu verò S. Stephani apparebat de illius vnione per 40. annos ante Concilium Tridentinum effectuata. Attamen dubio iterum proposito, Domini valdè dubitarunt vnionem fieri non potuisse per Ordinarium de beneficio libero ad beneficium de iurepatronatus. Et quia fundamentum Gabrielis nedum versabatur super auctoritate Ordinarij, sed etiam super præsumpta confirmatione Apostolica, quæ ex obseruantia, & cursu nonaginta annorum deducebatur, placuit Dominis strictè videre de obseruantia. De qua constare dixerunt, quia anno 1514. quo tempore beneficium S. Stephani vnitum fuit per Ordinarium Firmanum beneficio S. Antonini de iurepatronatus, & cum consensu Capituli Firmani, cum obligatione solidorum 16. singulis annis soluendorum Episcopatui Firmano pro recognitione dominij.

2 Apparet vnionem effectum habuisse, cum de anno 1518. vacantibus beneficijs per resignationem, reperitur facta institutio ad præsentationem Dominorum de Paganis in personam Angeli de Paganis, qui Angelus 1552. beneficia resignauit, & per illius resignationem fuit præsentatus, & institutus Horatius Paganus, quo defuncto de anno 1557. fuit præsentatus, & institutus Iacobus Philippus de Montegiberto, per cuius obitum de anno sequenti fuit præsentatus Papirius Paganus, quo postremo loco decedente, & vacantibus dictis beneficijs, præsentationes, & institutiones de anno 1604. factæ fuerunt, prout omnia ex summario 3.4 & 5. benè iustificantur, ita vt non videatur dubitandum, quin supra 90. annos vniformiter de dictis beneficijs sanctorum Stephani, & Antonini prouisum fuerit, quæ ad probationem obseruātiæ sufficiunt, tum ex multiplicatis prouisionibus per successum, & decessum immediatè effectuatis ad patronorum præsentationem, seu de patronorum consensu secutis, qui consensus idem operatur, cum habeat vim præsentationis. *Crescen. dec. 27.* & fuit resolutum sæpiùs, præsertim *coram Bubalo in Ferulana iurispatronatus 7. Februarij 1583.* ex quibus concludenter probari obseruantiam, tenuerunt Domini in vna *Lucana Decanatus coram bo. me. Clemente VIII. 21. Maij 1578. inter impressas 534. nu. 3. & 4. par. 1. & in Bononien. iurispatronatus coram Robusterio 21. Martij 1574. inter impressas 598. nu. 9. par. 1.* vbi eo modo dicitur probari effectus primæ præsentationis, quando ex persona vnius præsentati fit postea præsentatio, & institutio alteri, ex *Oldrad. cons. 219 & Lambert.* qui allegantur in ea, & est regula re probari obseruantiam, quando actus sunt plures, & vniformes. *Alex. cons. 5. nu. 7. & 9. lib. 5. Rip. in l. qui Romæ. §. duo fratres, nu. 49. ff. de verb. oblig. at. Ioseph Ludou. sua conel. 38. vers. ampliatur 3.* Tum etiam ex decursu tanti temporis, 90. scilicet annorum, quod nedum ad probationem obseruantiæ suffragatur, quæ minori tempore contenta est si concurrant duo, vel tres actus. *Rota in nou. d. cis. 6. vbi add. nu. 7. de consuetud. Ioseph Ludou. d. conel. 38. vers. ampliatur 2.* sed etiam ad eius præscriptionem legitimè probandam, vt benè probauit in terminis vnionis *Oldrad. cons. 196. num. 3.*

3 Vltra quod etiā adminiculatur obseruantia vnionis ex solutione solidorum 16. annorū pro Archiepiscopo Firmano in ipsa vnione reseruatorum, vt ex quadam fide, cuius copia datur in *Summ. nu. 9.* quæ solutio satis videtur probare vnionem obseruatam fuisse ab Episcopo Firmano eo modo. *l. ad solutionem. C. de re iud. Crauett. cons. 158. nu. 4.*

Super effectu autem eius obseruantiæ Domini nihil voluerunt deliberare, &c.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.

Romana census.

Veneris 4. Iulij 1610.

DECISIO CCXCVI.

Inter eius impressas est decisio 480.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Romana vineæ.

Veneris 12. Nouembris 1610.

ARGVMENTVM.

In hac decisione, quæ magistralis est, plura explicantur notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Decretum iudicis censetur approbatum in totum per simplicem eiusdem decreti vsum, absque declaratione, vel protestatione.*
Fundus dotalis dicitur, quando ille emitur ex pecunia dotali, marito & vxore præsentibus, & non contradicentibus. ibid.
2 *Iudex non impartitur officium suum, nisi petenti.*
Iudex per suum decretum in contractu mulieris censetur interuenisse, ne ipsa mulier propter fragilitatem sexus patiatur aliquod detrimentū. ibid.
3 *Fundus emptus de pecunijs vxoris non est dotalis.*
4 *Præsumitur de præsenti in præteritum, stante præsertim decreto iudicis.*
5 *Fundus dotalis dicitur si fuerit emptus de pecunia dotali, & de voluntate vxoris, etiam quod non fuerit emptus nomine vxoris, vbi amplius quod sufficit voluntatem vxoris accessisse ex postfacto.*
6 *Creditores mariti non possunt venire contra fundum dotalem, dando de iure fideicōmissariorum.*
7 *Mulier non potest, nec tacitè, nec expressè suis iuribus dotalibus præiudicare.*

DECISIO CCXCVII.

1 DOMINI perstiterunt in decisis in hac causa, sub die 18. Iunij proximi, etiamsi non adesset mandatum testatoris de inuestiendo alijs fundamētis, de quibus in prædicta decisione. Ad illud quod decretum iudicis fuerit approbatum respectu exactionis, non autem respectu eius, quod fundus deberet esse dotalis, fuit responsum, quod simplex vsus

vsus absque declaratione, vel protestatione inducit approbationem quoad omnia. *l. si praecedente, in fin. ff. mand. Bald. conf. 184. nu. 5. vol. 2. Alex. conf. 117 nu. 12. vol. 5 latè Grauett. conf. 237. nu. 2. & 3.* vltra quod sufficeret sola præsentia vtriusque coniugis absque contradictione, quæ habet vim consensus, ex *reg. cap. qui tacet, de reg. iur. in 6.* quæ præcipuè habet locum in iudicialibus. *cap. 2.* & ibi *gloss. verb. reclamante, de accus. in 6. Bart. in l. 1. num. 6. C. de relat. Ias. in repet. l. admonendi, nu. 20. ff. de iur. iur. Dec. in cap. quoniam contra, num. 38. vers. & prædicta, de prob.*

2 Ad aliud quod iudex non potuerit facere fundum dotalem, cum partes hoc non peterent, & iudex non impartiatur officium suum, nisi petentibus, ex *l. vt fundus, in fin. ff. communi diuid. cum alleg.* fuit responsum duobus modis. Primò, quicquid sit in alijs materijs, conclusionem non posse habere locū in ista, in qua iudex interuenit ne mulier pro fragilitate sexus detrimentum patiatur, iuxta *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. in princ.* atque exinde videtur iudex adhibitus, vt suppleat ex officio, quia aliàs mulier ex sui fragilitate, nesciit petere quæ sibi futura sint proficua. Secundò, fuit dictum præsentiam sine contradictione, & vsu decreti supplere instantiam, ex suprà allegatis.

3 Ad tertium, quod iudicis intentio non fuerit, quod fundus efficeretur dotalis, quia non stetit in simplicibus verbis, quod fundus deberet esse dotalis, sed addidit alia verba, ibi, *tanquam emptus de proprijs pecunijs Iuliæ*, vnde inferebatur, quod cum ista ratio non concludat per necesse fundum dotalē, iuxt. not. *in l. ex pecunia. C. de iur. dot.* minus cōcludebat dictū, fuit responsum, prædicta verba non stare taxatiuè, sed demonstratiuè, quod patet tam ex claritate verborū præcedentium, quàm subsequentiū, ex quo iudex vetuit ne vinea posset vendi, aut alienari sine licentia Malgaritæ, & facto reinuestimento ad fauorem Iuliæ, quod propriè denotat naturam fundi dotalis. *l. dotali. ff. de fund. dotal.*

4 Ad quartum, quod ita demum efficiatur fundus dotalis, si expediat mulieri, placuit responsio data in decisione, quod in hoc præsumatur pro decreto iudicis, stante maximè præsenti statu, in quo apparet de maxima vtilitate mulieris; nam etsi status præsens non probet præteritum, attamen concurrēte pręcipua coniectura decreti iudicis, de quo suprà, videtur quod ex statu præsēti possit præsumi in præteritum. *Salyc. in l. ex persona, iuxt. fin. C. de prob. Alex. conf. 16. nu. 1. in fin. lib. 5. Alciat. de præsumpt. reg. 26. nu. 5. Rota in causa Bononien. iuris macinādi 23. Maij 1578. coram Cantuccio, relat. inter diuers. impress. decis. 70. num. 1 t. par. 2.*

5 Ad quintum, quod vinea minimè fuerit empta nomine vxoris, fuit dictum sufficere quod fuerit empta de eius voluntate ad istum effectū, licèt non interuenerit eius nomen. *Alex. in l si cum dotem. §. fin. nu. 4. circa med. ff. sol. matrim. Campeg. de dote, par. 4. q. 8. nu. 1. vers. secundò saluari potest.* de voluntate autem constat tam ex præmissis, quàm ex subsequutis, ex quo Iulia in quietantia declarauit, se accepisse pecunias pro soluendo pretio vineæ, quæ voluntas etiam ex postfacto sufficit ad præteritum effectum. *Alex. d. §. fin. num. 4. vers. primò quia. Campeg. vbi suprà, num. 1. circa med. vers. puto tamen.* Quinimò etiamsi vinea verè effecta fuisset mariti, adhuc potuit commutari, & effici fundus dotalis. *l. ita constante, cum l. seq. ff. de iur. dot. l. si mulier. ff. de pact. dotal. cum alijs per Paris. conf. 128. num. 1. & 2. lib. 1.*

6 Ad sextum, quod scuta 500. tanquam fideicommisso subiecta non possint inuestiri in vinea, taliter quod fieret fundus dotalis, omisso an istæ pecuniæ, quæ succedebant loco legitimæ, potuerint grauari fideicommisso, & ex hoc impediretur conuentio inter maritum, & vxorem, quod fundus deberet esse dotalis, fuit dictum, quod in omnem euentum non possent creditores mariti, qui modò veniūt ad causam, dare de huiusmodi iure fideicommissariorum. *Oldrad. conf. 139. n. 7. vers. nec etiam. Dec. conf. 248. nu. 8. vers. nonobstat, quod dominus. Soc. iun. conf. 71. num. 7. lib. 2.* maximè modo quod ipsimet substituti consenserunt protestando, quod fieri deberet inuestimentum.

7 Ad septimum, & octauum, quod Iulia posuerit hanc vineam in inuentario mariti, & quod post mortem illius egerit pro scutis 500. pro suis dotibus, non autem pro vinea, fuit dictum ex prædictis constare de errore, & quod mulier nec etiam expressè potuisset sibi præiudicare in suis iuribus, ad text. *in l. vnic. § sed & cum lex. C. de rei vxor. act. §. 1. in fin. Instit. quib. alien. licet, vel non. l. etiam. ff. de fund. dot. Bald. in l. si prædium, in princ. C. de iur. dot.* vnde multò minus tacitè, & insicienter, iuxt. not. *in l. nonnunquam. ff. de condit. & demonstr. l. expressa ff. de reg. iur. Surd. conf. 403. nu. 80. lib. 3.*

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.

Romana census, seu exequutionis.

Lunæ 15 Nouembris 1610.

DECISIO CCXCVIII.

Est decis. 484. inter eius impress.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Leodien. fideicommissi.

Lunæ 19. Nouembris 1610.

ARGVMENTVM.

Magistralis est hæc decisio, & exactissimè docet, an, & quando qualitas in pręcedenti dispositione apposita censeatur repetita in subsequenti.

SVMMARIVM.

1 *Clausula apposita in præcedenti dispositione, quod censeatur repetita in subsequenti, requiritur aut identitas rationis, aut ius ex natura sermonis.*

2 *Pater præsumitur, quod semper pro filio capiat bonum consilium, non sic in fratre.*

3 *Qualitas adiecta in prima dispositione censetur repetita in secunda, quando tam prima, quàm secunda dispositio ab vnico verbo legitur, & sub vnica oratione continetur. declara vt num. seqq.*

4 *Qualitas apposita in præcedenti dispositione non censetur repetita in subsequēti, quando inter vnā, & alteram dispositionem adest ratio diuersitatis, etiāsi aliàs sermo esset de sui natura repetitiuus, dummodo secunda dispositio aliquid operetur.*

Rela-

Relatio non censetur facta ad omnia contenta in relato, stante diuersitate rationis. ibid.

Oratio vnica non aquè determinat omnia determinabilia stante diuersitate rationis. ibid.

5 *Qualitates duæ si apponuntur in vna parte orationis, si in alia sequenti fit mentio de vna tantum, qualitate, altera censetur consultò omissa.*

6 *Verba semper interpretantur ne sequatur absurdum, vel repugnantia.*

Testator quando in testamento suo plures vocauit habens facultatem disponendi, non potest vni solo gratificari. ibid. in fine.

DECISIO CCXCIX.

1 VERBA testamenti nobilis q. Ioannis de Renesse erant infrascripta, quod D. Renatus de Renesse hæc dominia, & bona non poterit hypothecæ, seu pignori apponere, vendere, aut alienare, neque grauare, nisi donatario, siue dote ad vsum, seu in rem vxoris eius vita durante, ant in euëtum quo esset captiuus personaliter, sed post eius mortẽ deuoluentur ad liberos eius legitimos, quemadmodũ præteritus Renatus ea de re statuet, & disponet, aut si de ijs non disposuisset ad eos, ad quos secundum consuetudinem patriæ, & iura feudorum, ea debent per successionem deuolui, & casu quo præteritus Renatus non relinquat legitimos liberos, aut ijdem liberi moriantur non relictis vlterius legitimis liberis. tunc ad prædicti Renati fratres, & sorores, aut eorum defectu ad eorum liberos, aut liberos liberorum, prouti id iuxta iura patriæ, aut iura feudorum prouinciæ, sub qua ea sita sunt, & forum sortiuntur, fieri oportebit. Orta fuit controuersia, an per mortem Renati sine filijs lactus esset locus fideicõmisso ad fauorem Federici, & fratrum, ita vt Renatus non potuerit disponere ad fauorem Renati iunioris sibi ex fratre nepotis, & tota difficultas consistebat in eo, an facultas disponendi inter liberos data Renato censeretur repetita, etiam quoad fratres eiusdem Renati, & eorum liberos, & quia causa erat grauis, & hinc inde acertimè informabatur, non potui per aliquas vices habere resolutionem; tandem sub hac die fuit conclusum ad fauorem Federici, & fratrum, Mouit Dominos, quia ad inducẽdam repetitionem alterum est necessarium, nempe aut identitas rationis. aut vis & natura sermonis. *Bald. cons. 153. num. 2 vol. 5. Bart. in l. repetendis, per tot. ff. de leg. 3.* Natt. *cons. 570. num. 7. Illustriss. Mantic. de coniect. vltim. vol. lib. 10. tit. 6. nu. 12. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præs. 180 nu. 22. & 23.*

2 Quantum ad primum fuit consideratum non esse eandem rationem, quod testator voluerit dare facultatem disponendi inter fratres sicut inter filios, quia inter filios testator potuit præsumere prout præsumit lex, quod pater fuisset capturus bonum consilium pro illis. *l. patri furioso. ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. l. nec in ca. ff. de adulter. Castr. cons. 275. nu. 6. lib. 1. Dec. cons. 26. nu. 2. Soc. iun. cons. 72. nu. 21. lib. 3. Bero. cons. 50. nu. 40. lib. 1. Alciat. de præsumpt reg. 1. præs. 2. n. 6.* Inter fratres autem ista præsumptio non reperitur à iure approbata, imò potius reprobata. *Corn. cons 161. nu. 9. lib. 3. Rimin.* post *Alberic & alios cons. 243. n. 52. Alciat. d. præs. 2. num 6.* quod tantò magis videtur habere locum in hoc casu, quod *Federic.* & alij erat filij testatoris, & ipsi cogniti, vnde nulla cadit verisimilitudo, quod istos voluerit relinquere arbitrio alterius, & intrat præsumptio, de qua suprà, quod ipsemet pater voluerit capere consilium pro illis.

3 Quantum ad secundum informantes pro Renato eo potissimum fundamento nitebantur, quod vocatio filiorum, & fratrum Renati senioris regatur ab vnico verbo *deuoluentur*, & personæ sint coniunctæ per dictionem, *&*, vnde inferebatur, quod ista sit vnica oratio, & quod qualitas adiecta in prima dispositione censeatur repetita in secunda, per doctr. *Bart in l. in repetendis. ff. de leg. 3.* & clariùs *in l. Seia. §. Caio, num. 3. cum seqq. ff. de fund. instr. Aret. cons. 1. nu. 10 cum concord. qui fuerunt allegati.* Cæterum Domini omisso an doctr. Bart sit omnino tuta, cum ipsemet alibi contrarium senserit, vt aduertit *Illustriss. Mantic. de coniect. lib. 10. tit. 6. nu. 16.* & an procedat quando personæ comprehensæ in illa oratione sunt diuersi gradus, ex cumulatis per *Decian. cons. 1. num. 144. cum seqq. lib. 2.* & quando vocatio est facta in diuerso casu. *Soc. iun.* post alios *cons. 142. nu 24. vers tertiò. etiam lib 3.* maximè si casus non possunt simul concurrere, sed vnus venit in defectum alterius. *Bero.* post eundem *Bart. & alios cons. 120. num. 75. vol. 2.*

4 Responderunt repetitionem etiam in eadem oratione non habere locum quãdo assignari potest diuersa ratio inter personam, & personam, vel casum, & casum, ita in terminis doctr. *Bar.* distinguit *Crau. cons. 443. nu. 6. Molin. de primogen. Hispan. lib. 3. cap. 5. nu. 59.* & pro regula quod stante diuersitate ratione non fiat repetitio, etiamsi aliàs sermo esset de sui natura repetitiuus, dummodo secunda dispositio sine repetitione remaneat vtilis, & apta aliquid operari, firmant *Alex. cons 180 num. 11. lib. 6. Decian. cons. 17. nu. 37 lib 1* & latiùs *cons. 1. nu. 149. l. b. 2. Paris* post *Bart. Dec. & alios cons. 38 num. 28. lib. 2. Bero. cons. 120. nu. 74. vers. præterea quando, vol 2.* & idem in terminis relationis, quod stante diuersitatis ratione non fiat quoad omnia, latè *Ruin. cons. 64. nu. 9 lib. 3.* & placuit etiam simile de determinatione, cuius natura licèt sit, omnia determinabilia æqualiter determinare. *l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pupill.* attamen id minimè facit si est diuersitas rationis in determinabilibus. *Dec. consil. 457. nu. 12. vers. secundò respondere potest. Rol. cons. 74. nu. 13. lib. 2. Paris. cons. 110. nu. 15. lib. 3.* cum alijs per *Surd. cons 426.* & fuit *coram me dictum in causa Terulen. pensionis 15. Decembr. 1600* Quantum autem differentia sit inter filios, vel inter fratres circa facultatem disponendi concessam Renato seniori, patet ex supradictis.

5 Secundò principaliter fuit dictum non esse locum doctrinæ *Bart. & aliorum in proposito casu*, quia quando in vna parte ponuntur duæ qualitates, tunc si de vna tantùm fiat mentio in sequenti dispositione, altera censetur consultò omissa, per *reg. l. cum prætor, de iud.* ità *Cuman. cons. 112. incip. ciuis quidam, num. 1. vers. sed & tertiò. Alexand. cons. 188. num. 10. lib. 6. Anan. cons. 8. num. 5. vers. sed his non obstantibus. Surd. cons. 200. num. 26. Illustrissimus Mantic. d. lib. 10. tit 6. num. 30 in fin.* Cum igitur in proposito casu testator inuitauerit filios Renati, quemadmodum Renatus inter illos disponet, & illo non disponente secũdum consuetudinem patriæ, & iura feudorum, & in vocatione fratrum Renati, & aliorum substitutorũ adiecerit modum,

dum, seu qualitatem consuetudinis patriæ, & Iurium feudorum, & omiserit aliam circa dispositionem à Renato faciendam, meritò illa censetur consultò omissa, per iura prææallegata.

6 Fuit etiam consideratum, quòd licèt facultas disponendi concessa Renato censeretur repetita quoad fratres, & alios substitutos, adhuc ipse non potuisset relinquere omnia bona fideicommisso subiecta Renato iuniori, quia verba semper debent intelligi ne sequatur absurdum, *l. nam absurdum ff. de bon. libert. l. 2. C. de condit. insert. cap. in Genesi, de elect.* vel ne sequatur repugnantia, *cap. inter dilectos, §. veterum, de fid. instr.* cum concord. Esset autem nedum absurdum, quòd Renatus potuerit præponere remotiores proximioribus, sed etiam repugnantia, quia testator demum vocat filios fratrum si ipsi fratres non extitissent ibi, aut in eorū defectum ad eorum liberos, vnde in omnem casum debuisset Renatus disponere inter fratres, non autem illis exclusis relinquere nepotibus ex eisdem fratribus. Secundò dicebant aliqui ex Dominis neque inter pares in gradu potuisse Renatum omnia relinquere vni, quia testator semper vocauit plures, ibi, *post eius mortem deuoluentur ad liberos eius legitimos*, & ibi, *ad prædicti Renati fratres, & sorores*, & ibi, *in eorū defectum ad eorū liberos, an liberos liberorum*, quando autem testator vocauit plures, quod habens facultatem disponendi non possit gratificari vni soli. tradunt *Castr. cons. 97. incip. super primo quæsito, num. 3. vol. 1. in l. Gallus, §. quod si num. 11. & seq. ff. de lib. & posthum. Illustriss. Mantic. de coniect. lib. 8. tit. 5. num. 18.* & fuit magis in specie decisum in causa *Romana successionis 5. Nouembris 1608. coram R. P. D. meo Ortembergo.*

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.

Messanen. iurisdictionis.

Mercurij 24. Nouembris 1610.

DECISIO CCC.

Replicata est supra in 1. part. recent. decis. 258.

R. P. D. LVDOVISIO
posteà fel. rec. Greg. XV.

Anconitana bonorum Sancti Apollinaris.

Lunæ 29. Nouembris 1610.

DECISIO CCCI.

Est decisio 485. inter eius impressas.

R. P. D. PENIA.

Burgen. fructuum anni cum dimidio.

Lunæ 29. Nouembris 1610.

DECISIO CCCII.

Est decisio 1210. inter eius imprimendas.

R. P. D. LVDOVISIO,
postea fel. rec. Gregorio XV.

Parmen. Status.

Veneris 3. Decembris 1610.

DECISIO CCCIII.

Replicata est supra in 1. part. recent. decis. 264. Et inter eius impressas est decis. 486.

R. P. D. PIROVANO.

Tirasonen. Canonicatus.

Veneris 10. Decembris 1610.

DECISIO CCCIV.

Replicata est in 5. part. diuers. aliàs post 2. tom. cons. Farinac. decis. 298.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Romana donationis de Iacomellis.

Veneris 10. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Est singularis decisio, & singulariter docet, an & quando donatio facta à patre de suis bonis in præiudicium legitimæ filiorum possit tanquam inofficiosa à filijs reuocari.

SVMMARIVM.

1 *Donatio restricta ad certa bona non post dici omnium bonorum; nec trahitur ad futura.*

2 *Donatio patris non potest tanquam inofficiosa reuocari à filijs, nisi probauerint donantem tempore donationis non habere alia bona præter donata, qua possent sufficere pro legitima. Vbi etiam quod hoc casu sufficit patrem tempore donationis, habuisse alia bona, licet postea amiserit, & num. 3.*

Negatiua probanda est per illum cuius intentionis est fundamentum, ibid.

4 *Donatio patris non potest argui inofficiosa, si tempore donationis habeat alia bona pro supplemento legitima, etiam quod postea totum patrimonium exhausisset.*

5 *Querela inofficiosa donationis facta à patre tollitur à statuto Vrbis, volente filias esse contentas dote sibi à patre constituta.*

6 *Donatio inofficiosa facta à patre non potest reuocari in totum, sed tantum vsque ad supplementum legitima.*

Donatio facta à patre quando dicatur inofficiosa, & consilio, ibid. Vbi etiam quid isto casu præsumatur.

Confessio donantis facta post donationem non nocet donatario, ibid.

7 *Confessio cedentis facta post cessionem non nocet cessionario.*

DECISIO CCCV.

1 RESOLVERVNT donationem Petri quoad bona ipsius donantis fuisse validam, siquidem habet omnes solemnitates requisitas de iure communi, & statutario, & de hoc non potest dubitari: sicut nec etiam dici potest omniū bonorum auferens facultatem testandi, cum ex sui facie sit restricta ad certa bona, nec comprehendat futura, *Bar. in l. fin. n. 11. & Bald. nu. 19. C. de pact. Ruin. cons. 13. nu. 3. lib. 2. Clar. in §. donatio, q. 19. vers. ex hac ratione*

2 Quantum ad inofficiositatem fuit dictum, illam non obstare; primò, quia non probatur, quòd donans tempore donationis minimè haberet alia bona præter donata, quę possent sufficere pro legitima, si enim habebat, cessauit inofficiositas, *Bald. in l.1. num.8.C.de inoffic.donat.Castr.in auth. vnde si parent, num.3.C.de inoffic.testam, Soc.iun.cons.67.nu.55.vol.2.Clar.d.§.donatio, quæst.24.vers. aut verò, Gabr.cons.137.num. 21. lib. 2.* cum alijs, *Honded. cons.47.nu.19.* Et pro hoc sufficit habuisse tempore donationis, licet postea amiserit, *Ang. in auth. de immens.donat.in princ.num.6.in fine, Bald.in d.l.1. num.9.Castr.num.7.Salyc.num.9.in fin.C.de inoff. donat. Crau.cons.40.num. 10.* cum alijs per *Becc. cons.68.num.3.*

3 Et ista probatio quòd donans tempore donationis alia bona non haberet, spectat ad dantem de inofficiositate, quia negatiua venit probanda per illũ, cuius intentionis est fundamentum. *Bart. in l.1.§. docere, ff ne quis eum, Ancbar.cons 254.num.3.Dec. cons.649.nu.2.Put.dec.427.lib.3.* latè *Couar. var. resol.lib.2.c.6.nu.2.& 4.* & tangit in specie *Gab. d. cons.137.nu.20.lib.2.* In casu autem proposito dicebatur nedum apparere quòd non adfuerint alia bona, quàm donata, sed immò ex inuentario bonorum Petri, licèt non percutiat tempus donationis, sed mortis dari fumum de contrario.

4 Secundò fuit dictum cessare querelam inofficiosi, quia Petrus tempore mortis ab intestato habuit quantitatem sufficientem pro supplemento legitimę filiarum, vt apparet ex prædicto inuentario, quod tollit querelam, etiamsi tempore donationis totum patrimonium exhausisset, *gloss.in l.1.* & ibi *Bald. num.10.Castr.num.6.in fin.C.de inoff.donat. Ang. d.auth.de immens.donat.in princ.nu.7. vers. in contrarium*, facit *Ias.cons 125.in fin.lib.1. Gabr. cons. 137. num.26.lib.2.* cum alijs cumulatis per *Becc.d. cons.68.num.3.*

5 Tertiò dicebatur Statutum Vrbis lib.1.cap.141. dum vult, filias esse contentas dote sibi à patre constituta, nec posse petere supplementum legitimæ, tollere etiam querelam inofficiosi in hoc casu, quo filiæ Petri fuerunt dotatæ, quia valet argumentum de querela ad supplementum legitimæ, ibi etiam cessat querela inofficiosi, vt benè ad propositum argumentatur *Gratt. cons.120. num.6.* & facit *Corn. cons.66.num.15.lib.2.*

6 Postremò dicebatur quòd in nullo euentu posset reuocari in totum donatio, sed tantùm vsque ad supplementum legitimæ filiarum, cum non sit inofficiosa re, & consilio, *Bart.& Bal.in d.l.1. sub nu 3. C.de inoff.donat. Soc.iun.cons.67.nu.56.lib.2. Rim. iun.cons.42.nu.97.lib.1.Gabr.cons.137.n.22. lib.2. Bec.d.cons.68.nu.6.* cum alijs cumulatis per *Honded.cons.43.à num 22.vsque ad fin. lib 1.* vbi communem testatur, minimè autem esse inofficiosa consilio præsumitur, nisi probetur, *Aret. cons.47. num.2.& 3. Rimin.iun.cons.42.nu.97.vol.1.* cum alijs per *Honded.cons.43.num.25.*

7 Neque enim videbatur probata inofficiositas cõsilio, ex literis per Petrum post donationem conscriptis; nam inter multas responsiones quæ dabantur, illa visa fuit tollere omnem difficultatem, quod cõfessio donantis post donationem non debet nocere donatario, sicut dicitur de confessione cedentis, quæ facta post cessionem non nocet cessionario, *Butr. in cap.quamuis, nu.3.de sent.& re iud. Castr.cons. 134.num.2.lib.1.Alex.cons.46.num.4.lib.5.Afflict. decis.163.in fine.*

REVERENDISS. ORTEMBERGO,
Episcopo Attrebaten.

Terdonen bonorum.

Mercurij 15.Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Mandatum Papæ re integra illius morte expirat, sic & commissio delegati non præsentata expirat morte ipsius delegati.

SVMMARIVM.

1 *Commissio delegati in actis non præsentata per delegati mortem expirat.*

2 *Rescriptum recipit interpretationem iuxta supplicationem.*

Papa non censetur sanare defectus, quos ignorat, ibidem.

3 *Mandatum Papæ re integra morte illius expirat.*

DECISIO CCCVI.

1 FVIT resolutum licentiam alienandi concessam Episcopo per delegatos fuisse nullam ex defectu iurisdictionis, propterea quòd illi processerunt in vim simplicis commissionis Gregor.XIII.felicis recordationis, quæ cum non esset præsentata, per mortem illius expirauerat, *Fel.in c.cæterum num. 23. de rescript.Bald in l.beneficium, in 1.lect.num.15. ff.de constit princip Dec, in c.relatum, nu.22. vers. & ista conclusio intelligitur, de offic. deleg. Gabr. conclus.1.num.7.de præben.lib.6.* & fuit resolutum in *Romana pecuniaria 17.Decembris 1588. coram Illustrissimo Cardinale Mantica.*

2 Nec suffragantur literæ Sixti V. quibus demandauit Vicario, & Archidiacono Papien. executionem literarum Gregorij; nam illæ non continent nouam gratiam, nec tribuunt nouam iurisdictionẽ, sed prosequuntur antiquam, vt in simili tradit *Oldrad.cons.136.num.7.& 12. vers. quia vt dictum est*, pro quo facit, quod nihil fuit narratum, habetur de defectu iurisdictionis, sed tantum petitum mutari nomina, quæ in literis Gregorij erroneæ erant expressè, vnde non est dicendum plus fuisse concessum, quàm petitum, cum rescriptum intelligendum sit iuxta supplicationem, *Surd* post alios alleg. *cons. 49.num.24.Cresc.decis.8.num.5.de præben.* Et Papa non censetur sanare defectus, quos ignorat, *Paris. cons.149.nu.33.lib.4.* fuit dictum in *Papien. Prioratus sancti Michaelis 6 Iunii 1607.coram R.P.D. Lancellotto*, & ita sensisse Papam, clarè constat ex verbis, quibus vtitur dum mandat reassumi processus habitos, quæ non conueniunt negotio nondum cœpto.

3 Nec obstat quòd gratia si ineuidentem statim locum habeat, etiamsi euidens Ecclesiæ vtilitas non probetur, quia illud prouidet quando rescriptum fuit præsentatum, & res est in eo statu, vt confirmari possit, aliud est si rescriptum non sit præsentatum, quia tunc mandatum re integra morte Summi Pontificis expirat, *c.licet vndique, de offic. deleg.* & perinde est, ac si non fuisset obtentum.

R.P.D.

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Terulen. pensionis.

Veneris 15. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Priuilegium Equitum Lauretanorum retinendi pensiones matrimonio non obstante, comprehendit etiã pensiones reseruatas super Regio patronatu.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium Equitum Lauretanorum retinendi pensiones matrimonio non obstante, comprehendit etiam pensiones reseruatas super regio patronatu.*

Translatio pensionis non requirit derogationem, & expressionem, sicut requirebat pensio translata, quia non dicitur noua pensio, ibid.

Generalis dispositio beneficiorum non comprehendit beneficia, quæ sunt de iurepatronatus, maximè regio, declara, vt ibid. in fine.

2 *Translatio pensionis requirit omnes solemnitates, sicut reseruatio.*

Oratio respiciens plura determinabilia inaqualiter illa determinat, quando ratio determinationis est inaqualis, & diuersa, num. 2. in fine.

DECISIO CCCVII.

1 FVIT resolutum priuilegia tribuentia militibus Lauretanis facultatem retinendi pensiones matrimonio contrahendo, & bigamia non obstante, comprehendere pensiones legitimè reseruatas super patronatu regio; fundamentum decisionis fuit, quia Papa per huiusmodi dispensationem non reseruat nouam pensionem, sed remouet illud obstaculum, quod facit ne pensionarij post contractum matrimonium possint retinere pensiones, & ista remotio obstaculi ante extinctionem non dicitur noua gratia in præiudicium patroni, & per consequens nec derogatio, nec expressio iurispatronatus est necessaria secundum magis communem opinionem, de qua post multos relatos testatur *Couar. pract. quæst. cap. 36. num. 12 Sylua de benef. par. 3. quæst. 11. nu. 61.* & tenuit Rota in causa *Firmana pensionis 21. Iunij 1593. coram R. P. D. Mellino*, & in terminis quod hæc priuilegia comprehendant pensiones reseruatas super beneficijs de iurepatronatus, fuit tentum in causa *Lucana pensionis 17. Februarij 1592. coram bo. me. Orano*, facit *decis. Cresc. 1. de reb. eccl. non alien.* vbi dicitur quòd in translatione pẽsionis non est necessaria expressio, neque derogatio, quę in prima, quia pensio trãslata non dicitur noua pẽsio, sequitur *Ant. Aug. in repert. tit. de translatione pensionis.* Ex quibus patet magis receptam opinionem esse contra *decisionem Rot. 21. de præbend. in nouis*, prout etiam multi ex Dominis tunc fuerunt in contrario voto, fundamentis de quibus per compilatorem, *ibidem, Aegid. decis. 571.* Nec obstat quod sub generali dispositione beneficiorum non veniant illa quæ sunt de iurepatronatus, maximè regio, quia illud intelligendum videtur quatenus patrono præiudicetur, *Achill. decis. 1. de dispens. in manuscript.* & in terminis iurispatronatus Regij est *decis. Simonet. 33.*

2 Vltimò dicebatur quòd priuilegia sub eodem contento verborum concedunt facultatem retinendi, & transferendi pensiones, ex quo inferebatur quòd sicut non est verisimile quod in facultate trãsferendi PP. voluerit comprehendere pensiones reseruatas super beneficijs quæ sunt de iurepatronatus, maximè regio, cum translatio sit magis præiudicialis patrono, & requirat omnes solemnitates sicut reseruatio, *Ferret. cons. 53. num. 11.* ita tamen est verisimile quòd Papa in dispensatione super retentione intellexerit de pensionibus reseruatis super patronatu regio, quia vna determinatio respiciẽs plura determinabilia debe omnia æqualiter determinare, *l. iam hoc iure ff. de vulg. & pupill.* cum similibus. Verum Domini vltra quòd non admittebant d. diuersitatem inter facultatem retinendi, & transferendi, stantibus supra allegatis decisionibus Crescentij, & Orani, respondebant, quòd & illa præsupposita non erit inconueniens, nec inuerisimile quòd Papa, qui omnia iura habet in scrinio pectoris, tanquam certus diuersæ naturæ, & imparitatis rationis derminabilium voluerit illa sub eadem determinatione inæqualiter determinare, *Doct. in d. l. iam hoc iure, Paris. cons. 110. num. 15. lib. 3. Ruin. cons. 3. num. 10. lib. 2, Roland. cons. 74. num. 13. & 15. lib. 2. &c.*

R.P.D. PIROVANO.

Abulen. pensionis.

Mercurij 15. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Commissa causa cum clausula, *sine retardatione solutionis pensionum, & cum incidentibus, &c.* censetur etiam commissa executio, etiam quòd in literis reseruationis fuerit datus particularis executor, executiuumq. iudicium aliquid vulneretur per vnicam sententiam, an verò requiratur res indicata, & alia non nulla de vi, & efficacia clausulæ, *Arbitrio Rota.*

SVMMARIVM.

1 *Causa pensionum est executiua tum ob reuerentiam quæ debetur literis, tum quia sunt liquida ob consensum partis.*

2 *Causa alimentorum dicitur executiua, & ideo in commissionibus Signatura apponit semper clausulam,* sine retardatione solutionis.

Iudicium executiuum prasēruatur in omnibus instantijs, donec causa per rem iudicatam fuerit terminata ibid.

3 *Clausula,* cum incidentibus, emergentibus, dependentibus, atque connexis, *in commissione operatur vt commissa censeatur executio, etiamsi datus fuisset particularis executor.*

Executoris in literis Apostolicis dati facultas trãsfertur in Auditorem, cui commissa est causa dd. literarum, ibid. Vbi etiã an isto casu Auditor habeat facultatem exequendi priuatiuè ad executorem literarum Apostolicarum, vel cumulatiuè.

Clausula, sine retardatione solutionis pensionis, *suspendit iurisdictionem vsque dum pensio soluatur, ibid. in fin. & nu. 4. declara vt nu. 5.*

4 *Iudicium executiuum nunquid vulneratum censeatur per vnicam sententiam, an verò requiratur res iudicata.*

5 *Arbitrium non intrare quando tacitè Rota declarasse censeatur.*

6 *Clausula arbitrio Rotæ an operetur vt aliquid remittatur de rigore iuris ex rationabili causa.*

Compensatio non admittitur quando materia non est liquida, ibid.

DECISIO CCCVIII.

1 DOMINI resoluerunt mandatum esse exequendum, quia ab initio causa fuit commissa in Rota cum clausula, *fine retardatione solutionis pensionis*, cuius materia exequutiua est; tum ob reuerentiam, quæ debetur literis Apostolicis *cap. 51.* vbi *gloss. in verb. exequatur, de concess. præbend. in 6. Sarnen. in tract. breu. nu. 4. Mohed. decis. 13. vt lit. pendent.* tum quia literæ sunt liquidæ ob consensum partis, ad quem Papa respexit, quousque contra eas sit res iudicata, *Cassad. decis. 10. num. 8 de rescript. Gig. de pension. quæst. 35. num. 9. & quæst. 85. in princ. & Did. var. resol. lib. 2. cap. 1. num. 9. vers. quoties verò.*

2 Tum denique, quia huiusmodi pensio succedit loco alimentorum, quia fuit assignata, vt pensionarius commodius viuere possit, pro quibus pariter exequutiuè agitur, *Rom. in. cons. 388. num. 5. de pension. q. 95. num. 4.* & de stylo Signaturæ in commissionibus apponitur semper clausula illa, *fine retardatione solutionis*, ad hunc effectum, ne interim soluto omittatur, vt refert *Staphil. de lit grat. & iust. fol. 153. & Gomes. tract. vtriusque Signaturæ, fol. penult.* & post eos *Didac. d. lib. 2. var. resol. cap. 1. n. 9. in fin.* adeò quòd iudicium exequutiuum præseruatur per omnes instantias, donec causa per rem iudicatam fuerit terminata, ex eodem *Cassad. decis. 10. num. 8. de rescript.* & fuit dictum in *Nouarien. decimarum 15. Decembris 1573. coram Illustrissimo Card. Blanchetto*, & in vna *Ciuitatis Castelli pensionis coram R. P. D. meo Caualerio 26. Nouembris 1607.*

3 Non obstat defectus iurisdictionis in expeditione mandati, qui opponebatur, quia facultas exequendi non erat per commissionē translata, sed penes exequutorem literarum præseruata remanserat, *Gig de pension. q. 69. nu. 5. Lanell. de attent 2. part. cap. 10. ampliat. 1. num. 28.* Quia dictum fuit, quòd cum ex tenore commissionis causa commissa fuerit in Rota cum clausula, *cum incidentibus emergentibus, & dependentibus, atque connexis*, etiam quoad partes exequutoris causa censetur commissa, *Put. decis. 34. lib. 1.* & fuit dictum in *Neritonen. pensionis 3. Martij 1608.* quæ conclusio etiam procederet, si datus fuisset particularis exequutor, quia siue facultas exequutoris sit totaliter translata in Auditorem stante lite, vt benè probat *Bonifac. in Clem. auditor, in fin. de rescript.* dicens ita fuisse iudicatum, *Sarnen. de triennal. q. 53. nu. 11.* siuè cumulatiuè, secundum *Felin. in cap. pastoralis, col. 1. & 2. de offic. ordin. & Dec. cons. nu. 3.* & fuit consideratum in vna *Legionen. Canonicatus coram Illustriss. Card. Arigonio 25. Octobris 1594.* & sufficit, vt propterea ex vi emanatæ inhibitionis iuxta formam commissionis ligata remaneat iurisdictio particularis exequutoris, ex eodem *Gig. de pēsion. q. 69. num. 4. & Lancellott. ex aduerso allegat.* Nec contrarium sentit *Gomes. in compend. vtriusque Signaturæ, num. 84. & 85. vers. confirmatur ista opinio,* dum dicit, quòd clausula, *fine retardatione*, qualificat iurisdictionem, quia bene deseruit in modo procedendi, vt suspendat iurisdictionem, vsque dum impleatur, vt considerauit Rota ita intelligēdo *Gomesium in vna Cæsaraugustana pensionis coram R. P. D meo Manzanedo 4. Iunii 1608.* sed non ad effectum separandi iurisdictiones, vt exinde non possit Auditor relaxare mandatum, quod non dicit Gomes.

4 Non obstat, quod alia ratione defectus iurisdictionis sit considerabilis, quia iudicium exequutiuum remansit vulneratum per sententiam Rotalem, quæ etsi reuocata per sententiam Domini mei Lancellotti, non tamen vulnus fuit sanatum, vt considerarunt Domini in vna Anconitana assecurationis coram Domino meo Coccino, vt propterea inoleuerit stylus Signaturæ, quando est lata sententia contra pensionem, vt in commissione appellationum rescribatur absque clausula *fine retardatione*. Quia responsum fuit viam exequutiuam per clausulam, *fine retardatione*, appositam in omnibus commissionibus fuisse præseruatam taliter, quòd iudex non habet facultatem pronunciandi super denegatione pensionis, sed tantum super meritis pensionis, cuius sententia non afficit, donec superueniat res iudicata, *Cassad. dicta decis. 10. nu. 8. de rescript.* cum alijs supra allegatis, & maximè concurrente quasi possessione exigendi pensiones, in qua Franciscus reperiebatur, & conseruandus est, non obstante sententia super nullitate pensionis, vt fuit dictum in *Tullen. pensionis coram Domino meo Ortembergo 22. Iunij 1609.*

5 Non obstat, quod postrema commissio fuerit data cum clausula, *fine retardatione*, sed modificanda arbitrio Rotæ, de quo cum ante omnia tanquam de articulo præiudiciali esset agendum, & omissum fuerit, nullitas causatur propter omissum cognoscendi ordinem, *Abb. in cap. tuam, nu. 12. de ordin. cognit. Barbat. in cap. exhibita n. 19. de iud. Crauett. cons. 519. nu. 8. Menoch. cons. 301. nu. 41. & 42. lib. 4.* Quia dixerunt Domini sufficienter fuisse cognitum non intrare arbitrium; tum per communicationem negotij, cum DD. ante expeditionem mandati, quod sufficit, vt aliàs fuit resolutum in *Anconitana bonorum 12. Iunij 1601. coram Domino meo Manzanedo*; tum etiam quia dubium pluries fuerat disputatum, & bis resolutum super negotio principali, adeò quòd non esset necessaria noua, & superflua disputatio, ad quam Domini non arctantur, ex Bulla fel. rec. Pij IV.

6 Demum non obstat, quod saltim debet esse locus arbitrio in compensando pensiones solutas ante Clericatum, pro quibus fuit resolutum non deberi, vt aliquid remittatur de rigore iuris rationabili causa suadente, *Cæsar de Graff. decis. 8. de re iud. in fin.* & fuit dictum in vna *Tirasonen. Canonicatus coram bon. me. Scoto 12. Nouembris 1607.* & in terminis pensionis fuit consideratum in causa *Compostellan. pensionis 12. Octobris, & 7. Nouembris 1584. & 15. Martii 1585. coram bonæ memoriæ Cardinali Seraphino*. Nam quousque res iudicata non superuenit, quæ requiritur ad impediendam solutionem pensionis, ex *Cassad. dicta decis. 10. num. 8. de rescript.* cum alijs allegatis, non potest dici mandata resoluta, maximè, quia Franciscus non acquieuit decisioni factæ, & agitur,

tur, non de suspensione, sed de compensatione, quæ difficilius admittitur, quando materia non est liquida, prout non est ante rem iudicatam, *l. eonstat, de compensat. l. eius, C. de solut. l. cum alter, de compens. Surd. decis.* 117. *nu.* 2. ex qua ratione solutio integræ pensionis retardari non potest, etiam quod lata fuerit sententia super nullitate illius eodem modo, nec quoad partem interim erit grauandus Franciscus, cum respectu partis idem iudicium esse debeat, vulgata regula, *l. quæ de tota, ff de rei vendic.* cum allegatis per *Euerard. in sua cēt. in loco à tot. ad part.*

Atque ita resolutum fuit, &c.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S. R. E. Cardinali.

Farfen. seu nullius beneficij.

Mercurii 15. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Collatio si non fiat ab Ordinario intra sex menses, deuoluitur, ita vt non possit Ordinarius elapso dicto tempore amplius conferre, etiamsi Papa non contulerit, & dictum tempus currit solum à die scientiæ, vel à die quo scire debuit; nec deuolutio impeditur per vnionem nullam, & an vnio pro Collegiata erigenda valeat, vel ne.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum conceditur, vbi constat de bono iure illam petentis.*

2 *Collatio beneficij facienda ab Ordinario, si non fiat infra sex menses deuoluitur.*

Vnio nulla non præstat impedimentum deuolutioni collationis, ibid.

Tempus ad conferendum collatori currit à die scientiæ, & à die quo scire debuit, ibid.

3 *Vnio facta pro Collegiata erigenda nulla est.*

4 *Collatio beneficij vbi est deuoluta per lapsum sex mensium, non potest fieri amplius per Ordinarium, etiamsi à Papa beneficium non sit collatum.*

DECISIO CCCIX.

1 PRÆTERMISSIS nullitatibus propositis aduersus sententiam Reuerendi Patris Domini Hortensij, quæ Dominis non placebant, fuit dictum constare de causis restitutionis in integrum, propter bonum ius, quod fouet dominus Soderinus, qui post latam dictam sententiam venit ad causam pro suo interesse, ad *decis. Put.* 33. *num.* 64. *lib.* 1. & notata per *Odd.* post alios, *de rest. in integr. par.* 2. *q.* 73. *art.* 2. *nu.* 136. & *q.* 79 *art.* 1. *num.* 16. Bonum ius resultat ex prouisione Apostolica facta quondam Attilio, cuius Soderinus est resignatarius. Et dicta prouisio iustificatur propter deuolutionem, de qua constat, ex quo Illustrissimus Comendatarius beneficium istud, quod vacauit per obitū Pauli Corelli, non contulit intra sex menses à die vacationis, & scientiæ, atque notitiæ illius, *cap.* 2. *de concess. præben. cap. sicut, cap. licet, cap. literas, & cap. fin. de suppl. negl. prælat. Rebuff. in prax. tit. de deuol. num.* 4.

2 Notitia vacationis est certa, quia Illustrissimus Commendatarius contulit aliud beneficium, quod vacauit per obitum eiusdem Pauli Corelli, & de isto beneficio petitam collationem facere recusauit, eo prætextu, quòd esset vnitum, qui prætextus stante quòd vnio erat nulla, & inualida, non præstitit impedimentum deuolutionis, vt fuit in his terminis dictum in causa *Mediolanensi beneficij 5 Iunii 1596. coram Orano*. Paria sunt enim in hac materia scire, vel debere scire, ideoque receptum est currere tempus collatori à tempore, quo scire debuit, *Rot. decis.* 113 *de iurepatr. in antiq Bisirg. decis.* 10 *de praben. Rebuff. d. tit. de deuolut. num.* 10.

3 Quòd autem inualida esset vnio facta de isto beneficio per bo. me. Card Farnesium, constat ex pluribus, sed præcipuè ex quo fuit facta Collegiatæ erigendæ, vt aliàs tenuit *Rota in causa Gien. præstimonij 17 Aprilis 1594 coram Illustriss. Blanchetto, & in Aquitanensi beneficij 13. Iunij 1607. coram me*, & insuper fuit reuocata per regulas Cancellariæ, quæ postea Collegiata nondum erecta, & vnione, necdum consummata superuenerunt.

4 Non obstat, quòd Illustrissimus Commēdatarius contulerit hoc beneficium antequam de illo Papa prouideret. Etenim cum stantibus prædictis dictum beneficium esset deuolutum ad Papæ collationem, nō potuit amplius mora purgari per Illustrissimum Commendatarium, nec per eum fieri aliqua prouisio post elapsos sex menses, *DD. in c.* 2. *de concess. præb. Card. in clem. si de beneficio, in* 1. *not. de præb. Rebuff. d. tit. de deuolut. num.* 27. *& seqq. &c.*

R. P. D. PIROVANO.

Leodien. salarij.

Veneris 17. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Salarium non conuentum Aduocato debetur, ad quā summam taxari debeat, & quando solutum præsumatur, & alia ad hanc materiam magistraliter in hac decisione declarantur.

SVMMARIVM.

1 *Aduocato debetur salarium etiam non conuentum declara vt num.* 2.

2 *Aduocato debitum salarium taxari debet pro modo litis pro Aduocati facundia, forique in quo lis versatur consuetudine, & num.* 3.

Abbas successor non tenetur ad debita sui antecessoris, nisi quatenus fuerint contracta pro vtilitate, vel necessitate Monasterii.

4 *Salarium Aduocato debitum potest taxari vsque ad summam scutorum centum.*

Salarium Aduocato debitum ex quibus præsumatur solutum, ibid.

5 *Testis vnicus, singularis, & de auditu nihil probat.*

Confessio in concursu testium tollit omnes alias eorum probationes, ibid.

Testes contra partis confessionē nihil probant, ibi.

6 *Salarium Aduocato non debetur, nisi appareat specialiter de causis, in quibus inseruiuit.*

Salarium non conuentum nō debetur alteri quàm Aduocato, ibid.

DECISIO CCCX.

1 DOMINI amplectendo partem negatiuā dixerunt salarium non deberi hæredibus de Nasque; nam, etsi regula sit, quòd Aduocato debeatur sala-

salarium etiam non connentum, l.1. & ibi Bart. de var. & extraord. cogn. Feder. de Sen. cons. 218. n. 1. & 2. Put. decis. 21. lib. 3. in fine. Natt. cons. 376. per totum, Alex. cons. 109 num 2. vol. 6.

2 Tamen in modo constituendi tria videntur considerati in text. d. l. 1. de var. & extraord. cogn. scilicet pro modo litis, pro Aduocati facundia, & fori consuetudine, ac iudicij, in quo erat acturus, & meritò, quia ex prædictis circumstantijs magis venit honorandus Aduocatus, vel minus pro modo concursus qualitatum, vt benè probat Sot. de iust. & iur. q. 8. nu. 4. lib. 5. Lanc. Politus in tract. de Aduoc. cap. 3 Gugliel. Rouel. de iustit. & iniust. rubr. de aduocat. q. 51. vers. nonum dictum, quæ maximè videntur obseruanda, cum hodie agatur contra Abbatem successorem non obligatum pro debitis antecessoris, nisi quatenus fuerint contracta pro vtilitate, vel necessitate Monasterij, Abb. in cap. ex præsentium, nu. 5 de pignor. gloss. in cap. 1. de solut. Put. decis. 11. lib. 3. Mohed. decis. 4. de offic. Vicar.

3 In casu autem de quo agitur, quamuis testes pro parte dictorum hæredum videantur deponere, quod dictus Stephanus fuerit famosus, & insignis Aduocatus curiæ Leodien. & assumptus solus Aduocatus in causis huius Monasterij, & quod inseruierit in omnibus causis, & negotijs tam iudicialibus, quàm extraiudicialibus, tam de tempore Henrici Natalis, quàm Iacobi Thomæ Abbatum, pro annis scilicet in totum 16. non tamen specificant causas, & negotia, ex quibus dignosci possit qualitas laboris, & præstiti seruitij, vt pro modo eorum iudex possit salarium liquidare, prout cauetur in dicta l. 1. Rota passim solet considerare, vt in Ossen. salarij coram R. P. D. meo Lancellotto 21 Maij 1610.

4 Et si pro modo seruitij præstiti in patrocinio causæ Nullifodinæ, quæ probatur, & admittitur pro parte Monasterij, sed concordata per transactionē anno primo Abbatiæ dicti Iacobi, scilicet 1576. salarium esset constituendum in ratione vsque ad scuta centum, ad quam summam posse liquidari animaduertit Bart. in alleg. l. 1. §. si cui cautum, ff. de var. & extraord. cogn. de eo adhuc Stephano satisfactum videtur; tum ex quantitate librorum, à Monasterio habitorum; tum ex quantitate librorum eiusdem Monasterij ab eo asportatorum, & receptione talarorum 20. ab Abbate Natali, de quibus deponunt testes monasterij dati in Summario n: 6. Tum denique, quia toto tempore annorum 16. nec petijt, nec conquestus est Stephanus de salario sibi non præstito, ex quibus iuris præsumptione satisfactum illi videtur, vt considerauit Rota in vna Romana mercedis coram Binarino, inter impress. 559. par. 1. diuers. & Granut. referens, & sequens eandem decis. theorema 12. num. 10.

5 Non obstat, quod aliæ etiam causæ fuerint specificatæ, & probatæ, cum in summario hæredum num. 6. testes deponunt de lite super quadam domo ad intersignum amoris, & super quodam vectigali Pontis Aurotti. Quia fuit dictum quod vnicus est ille testis & singularis, & de auditu deponit, iuxta 13. interrogatorium, cui regulariter non creditur, cap. licet, cap. veniens, cap. iuriiurandi, de testibus, Gabr. eod. tit. conclus. 1. num. 1. Concurrit propria Stephani confessio, & declaratio, vt in summario Abbatis num. 4. etiam medio iuramento, quod scilicet non haberet causas, in quibus inseruierit, propter illam Nullifodinæ in concursu videtur tollere alias probationes, Roman. cons. 391. in fine num. 8. Marant. de ordin. iudic. in 5. art. 2. part. iud. post num 21. & ab ea non esse recedendum. Alexand. cons. 99. lib. 5 Crauett. cons. 171. num. 10. vers. quando enim, Verall decis. 283. num. 6. part. 3.

6 Demum non obstat, quod Stephanus inseruierit nedum in munere Aduocati, sed etiam pro Consiliario, quo casu duplicandum esset salarium, & iusta esset illius petitio, Roman. cons. 15. Cagnol. in l. diem functo, num. 159. ff. de offic. Assess. Quia responsum fuit, quòd aut prætendit salarium tanquam Aduocatus, & tunc sine specificatione causarum in quibus inseruierit nihil deberi, aut contendit illud sibi deberi vti Consiliarius, & tunc tanquam non conuentum habere non potest, cum sit speciale in Aduocato, vt benè probat Feder. de Sen. dicto cons. 218. cum alijs allegatis in principio decisionis, &c.

R. P. D. MARQVEMONTIO,
postea S. R. E. Cardinali.

Cæsaraugustana pensionis.

Veneris 17. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Facultas retinendi pensiones etiamsi pensionarius matrimonium cum quacumque muliere nullo sibi iure prohibita contraxerit, habet locum etiam in matrimonio contracto cum vidua.

SVMMARIVM.

1 Mulieris *verbum comprehendit etiam viduam. Vbi quòd magis comprehēdit viduam quam virginem, & quòd virgo non comprehenditur nisi extensiuè.*
Dictio etiam *est extensiua, ibid.*

2 *Dictio* vniuersalis, *omnia comprehendit, quando aliàs non potest habere considerabilem effectum, & perinde est, ac si omnia fuissent expressa.*

3 *Pensio vbi amittatur per contractum matrimonij, vis non stat in qualitate matrimonij cum vidua, vel virgine, sed in ipso contractu matrimonij.*

4 *Clericus qui de clerico aliquid ostendere non tenetur, exemplificatur in eo, qui viduam duxit.*
Clausulæ derogatoriæ licèt non amplient gratiam, tamen illam declarant, ibid.

5 *Bigamia quæ contrahitur nō per iteratas nuptias, sed per matrimonium cum vidua, est facilius dispensabilis.*

DECISIO CCCXI.

VNA tantum parte informante, altera etiam sæpè citata, fuit dictum sententiam Rotalem esse confirmandam, cum de illius iustitia constet ex decis. Domini mei Lancellotti, in qua pluribus rationibus fuit deductum per contractum matrimonij inter Petrum, & Antoniam non fuisse extinctam pensionem ad fauorem eiusdem Petri reseruatam, quia per fel. rec. Clementem Octauum fuit ei indultum, vt certas pensiones ibi expressas retinere liberè, & licitè valeat, etiamsi matrimonium cum quacumque muliere nullo sibi iure prohibita contraxerit, & carnali copula consumauerit.

Nec

1 Nec obstat, quod Antonia esset vidua, quando Petrus cum illa contraxit matrimonium, nam verbum *mulier*, appositum in indulto, aptum est comprehendere etiam viduam, vt optimè fuit in decisione notatum, & benè in proposito, *D. Ambros. epist. lib. 1. Mulier, inquit, secus est, virgo secus.* & vidua mulier dicitur *in l. filij, §. vidua mulier, ff. ad municip.* & non solum *in l. ex empt. §. si quis virginem, ff. de act. empt.* aliàs allegata, sed etiam *in l. si coll. Clanens. ff. de manumiss. vind.* distinguuntur ab inuicem mulier, & virgo. Atque quod magis est, mulier magis propriè significat corruptam, neque virginem capit, nisi extensiuè, vt patet ex *l. seruis legatis, §. mulieribus, ff. de leg. 3.* vbi dicitur legatis mulieribus etiam virgines deberi, ponderando dictionem, *etiam*, quam, notum est, esse extensiuam. *l. extraneum C. de vulg.* & simil. & ad eandem extensionem facit etiam *l. argumento, §. muliebri, ff. de aur. & arg. lega.*

2 Vnde cù sequatur etiã vniuersalis dictio, *quacunque*, non est verisimilis illa interpretatio quòd Pontifex voluerit cum Petro dispensare in eo tantum casu, si matrimonium contraheret cum virgine, precipuè quia dictio *vniuersalis*, non potest habere aliquem effectum considerabilem, nisi comprehendat viduas, vt fuit in dicta decisione animaduersum, & propterea perinde esse, ac si de viduis facta fuisset specialis mentio, *l. 2. & 3. ff. de lib. & posth. c. ex parte N. de offic. deleg. Paris. conf. 141. num. 6. Cagnol. in l. in to. o iure nu. 11. de reg. iur.*

3 Concurrit etiam ratio efficacissima, quòd ad effectum retinendi pensiones, nihil refert an matrimonium fuerit contractum cum virgine, vel cum vidua, quia incompatibilitas consistit in ipso matrimonij contractu, non autem in qualitate mulieris, *Gig. de pens. q. 54.* ideoque cum Papa dispensauit in casu contracti, & cõsummati matrimonij, cum quacunque muliere, vrgens insurgit ratio, quòd voluerit etiam comprehendere casum matrimonij contracti cum vidua.

4 Idque amplius suadetur ex quo voluit Petrum retinere pensiones, non obstante, quod non incederet in habitu, & tonsura, & sic noluit Petrum compellere ad ostendendum aliquid de clerico: clericus autem, qui aliquid de clerico ostendere non tenetur, exemplificatur in eo, qui viduam duxit, *gloss. magna in cap. Ioannes, de cleric. coniug.* Deinde derog t Constitutionibus Pij IV. Constitutio autem illius sanctæ memoriæ Pontificis in ordine Bullarij septuagesima tertia, facit mentionem de facultatibus retinendi pensiones concessis militibus coniugatis etiam bigamis. Hinc sequitur declaratio, quòd in hoc casu censeri debeat concessa dispensatio etiã in casu bigamiæ, quia clausulæ derogatoriæ, licèt non amplient gratiam, tamen illam declarant, *Castren. in l. in his, num. 2. de legib. Mandell. conf. 585. num. 20 & seqq. vol. 3.*

5 Quæ omnia eo magis in hoc casu admittenda sunt; quia ista bigamia, quæ contrahitur non per iteratas nuptias, sed per contractum matrimonij cum vidua, est interpretatiua, & facilius dispensabilis, *Felyn. in cap postulasti, num. 12. de rescript. Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 37.* latè *Modern. Cordub. de matrimon. vol. 2. lib. 1. quæst. 84. in princ. & num. 7.*

R. P. D. MARQVEMONTIO, postea S. R. E. Cardinali.

Romana vineæ.

Veneris 17. Decembris 1610.

DECISIO CCCXII.

Est replicata supra in 1. part. recent. decis. 270.

R. P. D. LVDOVISIO postea fel. rec. Gregorio XV.

Romana pecuniaria.

Veneris 17. Decembris 1610.

DECISIO CCCXIII.

Est inter eius impressas decis. 488.

R. P. D. PIROVANO.

Romana de Columna.

Lunæ 20. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Tutor deputat actorem ad lites motas, & certas cum decreto iudicis, quod etiam post deputationem interuenire potest, & valet deputatio etiam non confecto inuentario à tutore.

SVMMARIVM.

1 *Tutor potest cum decreto iudicis deputare actorem ad lites.*
2 *Decretum iudicis requisitum ad authorizandum actum ex interuallo post actum interuenire non potest, secus si requiratur ad confirmationem actus.*
3 *Actor ad lites deputari non potest, nisi ad certas lites motas, non autem ad incertas, & mouendas.*
4 *Tutor de confecto inuentario potest deputare actorem ad lites.*
Tutores de consuetudine possunt se immiscere in administratione bonorum pupilli etiam non petita licentia à iudice, licèt tanquam suspecti possint remoueri, ibid. in fin.

DECISIO CCCXIV.

1 DOMINI, resoluerunt constare de legitimo mandato respectu litis motæ, quia Domini Benedictus de Benedictis, & Dominicus de Laurentijs comparentes fuerunt constituti actores ad lites ab Illustrissimo D. Cardinali Montalto, qui ex speciali indulto Sanctissimi fuit cum decreto iudicis deputatus curator Excellentissimo Comiti Stabili, & prout ex summario, quod datur *num. 1. & 2.* cum decreto iudicis constituit eos actores, quod potuit facere, *l. neque tutores, C. de procur. §. fin. Instit. de curat. l. decreto, ff. de adminiſtr. tutor. l. si actor. C. de appell.*

2 Non obstat, quod decretum interpositum minimè fuerit in die 24. Augusti 1610. quo deputati fuerunt actores, sed in die 27. eiusdem mensis, & sic ex interuallo, quod non valet postquam requiritur ad auctorizãdum actum, *l. decreto prætoris, ff. de admin. & peric. tut. l. tutor interposito decreto, ff. quando ex fact. tutor.* quia pro responsione fuit dictum, quod cum decretum iudicis veniat ad confirmationem actoris

actoris à tutore constituti; non autem ad auctorizationem ipsius actus, vt benè probauit *Castr. in l. actor, num. 1. ff. rem rat. haber.* ponderando text. in illis verbis, *à tutore datus, l. si autem, ff. de aqu. pluu. arcend. l. 2. C. de iur. fisc. lib.* 10. sequitur decretum potuisse apponi ex interuallo, *Roman. cons. 50. n. 2. Socin. sen. cons. 15. n. 46. vol. 1. Tiraq. de ll. connub. glos. 6. num. 9. Simonc. de decret. in præfat. num. 39.* dicens hoc esse de natura confirmationis, vt possit interuallo sequi actus.

3 Non obstat, quod deputatio actorum fuerit facta ad omnes lites, & causas tam motas, quàm mouendas, super quo actu, vti super re incerta respectu futurarum litium, & causarum, decretum interponi non potuit, vt præcisè visus est firmare *Feder. de Sen. cons. 100. num. 4.* Quia dictum fuit sustineri, quoad lites motas, quæ sunt certæ, prout iam præsens causa mota fuerat ante constitutionem actorum, vt benè probatur, quia Illustrissimus Cardinalis in ea constitutione omnia acta huius causæ ratificauit.

4 Demum tollitur, quòd cum Illustrissimus curator inuentarium non fecerit, non ideo potuerit deuenire ad deputationem actorum, ex *Gabr. cons. 25. nu. 6. & seq. lib.* 2. quia deputatio actorum valet etiã non confecto inuentario, *Put. decis. 287. lib. 1. Alban. cons. 21. num.* 8. dicens hodie de consuetudine tutores se immiscere in administratione bonorum pupilli, etiam non petita licentia à iudice, licèt tanquam suspecti possint remoueri, &c.

R. P. D. SACRATO.
postea S. R. E. Cardinali.

Sancti Seuerini bonorum.
Die 20. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

De vsufructuario, & legatario quando propria auctoritate possint legatum, & vsumfructum accipere.

SVMMARIVM.

1 *Iudex immittendo vnum in possessionem censetur alium sua possessione priuare.*

2 *Possessio dum in esse deducitur, est quid facti. Acquisita tamen dicitur iuris, & iuris appellatione venit.*

Possessio vsufructuarij dicitur naturalis, & est compatibilis cum possessione ciuili, ibid.

Possidere possunt insolidum duo, diuersis tamen respectibus, ibid.

3 *Iudex grauando, & non ritè procedendo, non priuat quemquam sua possessione, nisi is habuerit se pro spoliato.*

4 *Remedium l. finalis, C. de edict. Din. Adr. tollen. non competit contra titulo possidentem.*

Legatarius non potest auctoritate propria rem legatam accipere, sed debet eam capere de manu hæredis, ibid.

Possessio vitiosa non est possessio, ibid. in fin.

6 *Vxor legataria vsusfructus existens viuente viro in possessione vsusfructus, potest mortuo viro propria auctoritate retinere eundem vsumfructum.*

Retentionis priuilegium est fauorabilius, quàm priuilegium immissionis, ibid.

Possidere possunt duo insolidum diuersis respectibus, ibidem.

Vsusfructus deseruiens loco alimentorum potest ab vsufructuario capi propria auctoritate, ibid. in fi.

7 *Legatarius potest auctoritate propria capere legatum de consensu testatoris, vel hæredis expresso, aut tacito.*

Legatarius relictus à testatore administrator potest auctoritate propria legatum accipere, ibid.

DECISIO CCCXV.

1 PRO manutentione Fuluiæ fuit conclusum; nam eius possessio ante sententias non controuertitur, sed tantùm an illam amiserit per sententias latas ad fauorem Equitis, & immissionem dd. sententiarum vigore illi concessum; & licèt regula sit, quòd iudex immittendo vnum, priuet alium eius possessione, iuxt. not. *in l. clam possidere, §. qui ad nundinas,* vbi in specie *Angel. num. 2. Ias. num. 20. ff. de acquir. poss.* attamen visum fuit casum esse extra terminos d. regulæ *ex duobus*.

2 Primò, quia fuit data immissio sine præiudicio iurium Fuluiæ quoad vsumfructum, per quem videtur præseruata etiam eius possessio; nam etsi possessio dum in esse deducitur, sit quid facti, acquisita tamen dicitur iuris, & iuris appellatione venit, *Bar. Ang. Imol. Cast. Alex & Ias in l. 1. ff. de acquir. poss.* & est communis opin. vt per *Soc. iun. ibi nu. 18. Rip. num. 26. Conar. in reg. possessor, in initio 2. par. relect. num. 3.* Neque vt ex aduerso prætenditur, est præseruatio contraria facto, quia possessio vsufructuarij cum sit naturalis, *l. naturaliter, in princ. ff. de acquir. poss. Castr. cons. 396. in princ. part. 2.* est compatibilis cum possessione ciuili Equitis, *l. fin. ff. vti possid. glos. 1. in l. si duo, iuxt. fin. ff. eod. tit.* & est regulare, quod duo etiam insolidum possunt eandem rem possidere, diuersis respectibus, *Bart. in d. l. si duo, num. 4. vers. si constaret, ff. vti possid. Oldrad. cons. 257. num. 41. Alex. cons. 99. num. 9. vers. nam licet, vol. 5. Soc. iun. in l. 1. nu. 341. ff. de acquir. poss. Cas. de Grass. decis. 5. nu. 7. de caus. propriet.* & fuit dictum coram *me in causa Romana bonorum de Sancta Cruce 4. Iunij proximi*, & quatenus istæ possessiones essent incompatibiles stante clausula, *sine præiudicio*, potius vitiaretur immissio, quàm retentio, quia immissio videtur data sub conditione. ita *Put. decis. 32. lib. 2. per l. qui absenti, §. 1. ff. de acquir. hæred.*

3 Secundò fuit dictum non intrare prædictam conclusionem, quia etiamsi iudex voluisset priuare Fuluiam sua possessione, non potuisset, quia in effectu grauasset, & iudex grauando non priuat quemquam sua possessione, quia tunc est loco priuati, & grauatus manutenetur contra factum iudicis, nisi habuerit se pro spoliato, vt fuit dictum in causa *Pennen. & Adrien. beneficiorum 4. Iulij 1584. coram bon. me. Cardinali Seraphino relat. inter diuers. impress. decis. 801. num. 7. vers. quia pro responsione, part. 1.* in causa *Romana domus 5. Nouembris 1599. coram R. P. D. meo Lancellotto*, & alibi sæpè.

4 Quòd autem grauasset, deducitur ex eo quòd ipsa possidebat, cum titulo sui legati vsusfructus, & contra titulo possidentem non competit remed. *l. fin.* cuius vigore fuit immissus Eques, per *text. in dicta l. fin. versic. non autem legitimo modo*, & ibi *Bart.*

Bart.num.21.Dec.num.41.Soccin.iun. conf.77.numer.161.lib.1. Menoch.de adipisc. remed.4. n.588. & seqq. & fuit dictum in causa Romana vineæ 21. Aprilis 1589.coram R.P.D.Comitulo.

5 Nec obstare dicebatur, quod regulariter legatarius minimè sit legitimus contradictor aduersus remedium l. fin.Dec.cons.424.num.17.& seq. cum concord.alleg. quia hoc ideo est, quia regulariter legatarius non potest capere possessionem propria auctoritate, sed debet capere de manu hæredis, Alex.cons.58.num.8.lib.3.Soc.cons.131.nu.17.lib.1. Dec.cons.607. num.1. nimirum igitur si tanquam vitiosus possessor minimè potest impedire immissionem, quia vitiosa possessio non est possessio, ad not. in l.4. §.condemnatum.ff.de re iud.vnde licèt adsit titulus, deficit alterum requisitum ad impediendam remissionem, hoc est possessio.

6 In proposito autem casu ista mulier viuente marito, erat in possessione istorum bonorum, vnde illo mortuo potuit sine vitio ratione sui vsusfructus retinere eorumdem bonorum possessionem, vt in terminis vxoris legatariæ vsusfructus, post Alciat.cōsil.607. firmat Surd.cons.253. num.21. & ante illū Bero.cons.60.num.5.vol.2. cessat enim temeritas, cuius causa improbatur apprehensio legatarij, & intrat priuilegium retentionis; quæ quandocumque à vitioso principio non procedit, est fauorabilior, quàm immissio, vt latè per Surd.d.num.21. cum seqq. & in terminis creditoris defuncti, quod si reperiatur in detentatione sine vitio, contra illum non detur immissio, quæ sit præiudicialis suæ detentationi, & sic quod vterque, prout in hoc casu debeat possidere, diuersis tamen respectibus fuit decisum coram me in Romana bonorum de Sancta Cruce supra allegata, & etiamsi Fuluia posset dici per existentiam nepotis simplex alimentaria, iuxta consuetudinem Bulgari, vt prætendunt informantes pro Equite, adhuc dicebantur habere locum conclusiones supra firmatas, quia istud genus alimentorum, quod subrogatur loco vsusfructus, capitur per alimentarium propria auctoritate, Dec. post alios cons.418.num.3.

7 Prædictis addebatur, quod legatarius potest capere possessionem propria auctoritate, si accedat consensus etiam tacitus testatoris, Ias.in l.quoties, num.8.C.de hered instit.Rip.in l.1.num.10.& seq. ff. quorum legat. Dec.cons.418. num. 4. Bero.consil.60.num.9.lib.2.Honded.cons.28.num.10. lib.2. Surd.cons.265. nu.11. circa med. Sicut etiam si accedat consensus expressus, vel tacitus ipsius hæredis, Castr.cons.152.num.3. vol.2. Rip. in d.l.1.n.7. ff. quorum legatorum, & tradunt Alex. in l. restituta, num.6. ff.ad Trebel.Paris.cons.53.n.111. & seq. lib.3.Honded.cons.28.nu.32.lib.2. In casu autem proposito dicebatur, vtrumque concurrere, testatoris, dum voluit quod ipsa vsque ad certam ætatem hæredis administraret, Dec. cons.418. n.5. Ruin.cons.119.nu.6.lib.3. hæredis, dum passus fuit illam per multos annos administrare, ex traditis per Gabr. tit.de præs.conclus.1. num.2. cum plurib. seqq. Paris.d.cons.53.num.111.lib.3.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E.Cardinali.

Casalen. Irregularitatis.

Die 29. Decembris 1610.

DECISIO CCCXVI.

Replicata est supra in 1.part.recent. decis.260.& in 5.part.diuers.alias post 2.tom. Consil. Farinac.decis.297.et penes Matol.de Irregular.fol.497.decis.1.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E.Cardinali.

Romana pretij Clericatus.
Lunæ 24.Ianuarij 1610.

ARGUMENTUM.

Omnia gesta post inhibitionem sunt attentata. Solutio facta posteriori creditori quando non possit per anteriorem creditorem reuocari, & quando secus.

SUMMARIUM.

2 Attentata post factam inhibitionem nulla sunt, etiam respectu illius, qui cum attentatore participauit.

3 Præsens, & tacens sibi non præiudicat in præiudicialibus.

4 Obligatio generalis trahitur etiam ad nomina debitorum.

5 Creditori posteriori, & magis in exigendo diligenti fieri potest solutio, solutaq. pecunia ab illo repeti non potest, declara vt num.5.

6 Creditor recipiens pignus à suo debitore, non per hoc censetur renunciare hypotecæ, quam habet super alijs rebus, nec aliquid innouare.

DECISIO CCCXVII.

1 CVM D. Stella multas societates officiorum super suo Clericatu Cameræ contraxisset, & postmodum vt satisfaceret P. Antonio Labiæ creditori paterno, & ad cuius fauorem ipse D. Stella pro parte etiam erat obligatus, eumdem Labiam procuratorem vti in rem propriam & irreuocabilem constituisset ad vendendum dictum Clericatum Cameræ, prædicti creditores ex causa societatis officiorum prætendentes, se esse anteriores Labiæ, obtinuerunt per A.C. inhiberi procuratori à Labia constituto ad resignandum dictum Clericatum ne auderet illud resignare, neque de eo, aut de illius pretio disponere, minusq. illud percipere. Post hęc inter D. Stellam, & Labiam fuit deuentum ad conuentionem, quod per Sanctiss. D.N apponeretur decretum liberæ dispositionis officij ad fauorem Labiæ, pront successiuè accedente consensu D. Stellæ fuit appositum. Item Labia prætendit mediante publico bāco Venetiarum, pretium Clericatus (ita mandaute D. Stella in prædicto contractu) patri & fratribus dicti D. Stellæ exbursasse, & versus illud ad computum sui crediti ab eisdem recepisse. Ea propter inter alia orta fuit dubitatio, an Labia potuerit hoc pretium sibi soluere, & appropriare in præiudicium creditorum D. Stellæ, de quibus supra? Et negatiuè fuit resolutum, ex duplici capite.

2 Primò quia Labia fuerat expressè inhibitus, ne auderet de pretio Clericatus disponere, vnde quicquid contra formam prædictæ inhibitionis fecit, est nul-

lum, & attentatum, *cap. non solum, in fin. de appellat. in 6. Roman. conf. 330. nu. 4. verf. quoad secundum. Dec. conf. 103. nu. 1. Rot. decif. 395. lib. 2.* Nec satisfecit responsio, quòd inhibitio fuerit illi facta tanquam procuratori D. Stellæ, vnde Labiam non afficiat in hoc secundo negotio, quod gessit tanquam principalis, quia fuit responsum, primo ex serie facti apparere, quod illa procura erat facta ad eius vtilitatem, secundo sufficere, quod cum D. Stella attentante participauerit, *Abb. in cap. bona, n. 16. verf. aut appellatio,* & ibi *Præpofit. n. 18. verf. vel aliter potest folui, de appell. Bisgnet. decif. 4. num. 5. eo. tit. Felin. in cap. cum super, num. 11. de sent. & re iud. Afflict. decif. 354. num. 21. Caf. de Gr. ff. decif. 6. num. 8. & 9. de cauf. poff. & propriet.*

3 Nō obstat quod pars dictorum creditorum fuetit præsens cōsensu præstito per D. Stellam supplicationi; nam præter quod ista præsentia non benè videbatur probata, adhuc dicebatur nō obesse, quia in præiudicialibus sola præsentia non nocet, *l. sicut, §. non videtur, vbi Bart. num. 2. & alij. ff. quibus mod. pign. Alex. conf. 20. nu. 12. vol. 3. Iasin l. cum rem alienam, num. 5. verf. nunc limita. C. de legat. Socin. conf. 46. num. 18. lib. 4.* maximè quia non fuit actum de appropriatione pretij officij, quod est illud, de quo modo quæritur.

4 Secundò principaliter non potuit Labia sibi appropriare pretium, quia dum D. Stella consensit liberam dispositionem clericatus ad fauorem Labiæ, sequuto beneplacito Apostolico dominium clericatus fuit translatum in Labiam, vt datur pro præsupposito ab vtraque parte, & hoc stante D. Stella effectus fuit creditor Labiæ pro pretio, quod creditum in vim generalium obligationum de iuribus præsentibus, & futuris factarum per D. Stellā ad fauorem creditorum ex causa societatis officiorū cœpit esse obligatum illis, iuxta not. *in l. nomen. vbi Bart. nu. 3. Salycet. nu. 1. C. qua res pign. oblig. poff. Bald. conf. 25. num. 5. vol. 1. Anchar. conf. 101. num. 6. & 7. Castr. conf. 198. num. 1. lib. 1. Dec. conf. 399. num. 10. Negus. de pignorib. membr. 2. par. 2. num. 8.* & hoc stante non potuit ex post consumi ad fauorē ipsius Labiæ (vt prætenditur) posterioris.

5 Nam etsi verum sit, quod teneat solutio facta posteriori creditori, nec possit pecunia sic soluta per anteriores auocari, iuxta decisionem 190. sæpè approbatam; hoc tamen non procedit de stricto iure, sed ex quadam æquitate, & concurrente bona fide, vt per *Afflict. ibi, Iosephus Ludouicus decif. Peruf. 45. nu. 2. Parif. conf. 69. in princip. vol. 4. Surd. consil. 4. num. 42. & seqq. & per Rot. decif. 548. nu. 2. par. 3. lib. 2. diuer.* & fuit dictum in causa *Romana pecuniaria 19. Nouembr. 1593. coram* R. P. D. *meo Decano,* bona fides autem in proposito cessat, tam ex prædicta inhibitione, quàm ex serie facti, ex qua apparet Labiam habuisse plenam notitiam mali status illorum de Stella, & istum secundum contractum fuisse, præcipuè excogitatum vt satisfieret Labiæ posteriori, omissis anterioribus creditoribus; nam in specie in conuentionibus initis inter D. Stellam ex vna, & Labiam ex altera, expressè dicitur, *acciò esso Signor Labia creditore de gli Signori, & c. Stella dia credito à detti Signori di 30000. scudi d'oro delle stampe à conto di quelli li deuono.*

6 Et non obstat quod D. Philippus vnus ex creditoribus habuerit loco pignoris annulum pretiosum, quia non per hoc videatur renunciasse hypotecæ super alijs rebus, vel in aliquo nouasse, *l. si Stichum. §. idem Celfus,* & ibi not. *Castr. num. 2. Imol. num. 4. ff. de nouat. Rot. in causa Romana Cur. de Sabell. 13. Iunij 1576. coram Cantuccio* relata inter *diuerf. impreff. decif. 30. num. 3. par. 2.*

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.

Cæsaraugustana Dedicationis.
Luna 24. Ianuarij 1611.

DECISIO CCCXVIII.

Replicata est supra par. 1. recent. decif. 285. & inter eius impressas est decisio 493.

R. P. D. SACRATO.
Postea S.R.E. Cardinali.

Tuden Parochialis.
Veneris 26. Ianuarij 1611.

ARGVMENTVM.

Donatio iurispatronatus etiam in extraneum valet, accedente consensu Episcopi. An iuspatronatus probetur per sententiam inter alios latam, & per illius quasi possessionem? & an etiam illegitimi fiat incapaces iurispatronatus?

SVMMARIVM.

1 *Donatio iurispatronatus facta à patronis cum consensu Episcopi, etiam in extraneum non comprehensum in fundatione, valida est.*
2 *Sententia lata super iurepatronatus tanquam super statu hominis facit ius, quoad omnes.*
3 *Iurispatronatus quasi possessio sufficit ad illius probationem, declara vt num. 3.*
4 *Iurispatronatus quando incapax sit filius illegitimus.*
5 *Filij spurij, & illegitimi vigore Constitutionis Pij V. prohibentur patri succedere, quomodo hoc intelligatur.*
Filij illegitimi in partibus Hispaniarum nati ex soluto, & soluta succedunt patri non existentibus filijs legitimis, ibid.
6 *Collusionis probatio debet esse admodū concludēs.*

DECISIO CCCXIX.

1 CENSVERVNT Domini constare de iurepatronatus Aluari Prægi, qui præsentauit Ioānnem Mendez, siquidem Lupus Garzia Sarmiento obtinuit vsque de anno 1572. donationem istius iurispatronatus à patronis, cum consensu Episcopi, per quem modum transfertur iuspatronatus in extraneum non comprehensum in fundatione, *c. illud. de iur. patron. Caputaq. decif. 287. nu. 1. par. 1.* cum cōcord. quæ quidem donatio habuit effectum; nam vacante Ecclesia per dimissionem cuiusdam Ioannis Mondragon, dictus Lupus donatarius præsentauit Ordinario Martinum de Padilla, qui fuit institutus, & obtinuit possessionem, quam continuauit per plures annos vsque ad obitum, tandem prædictus Lupus cum consensu Episcopi donauit hoc idē iuspatronatus Garziæ Prægo cuius filius, & hæres fuit Aluarus, qui præsentauit Ioannem Mendez.

Non

2 Non obstat, quod minimè probetur iuspatronatus spectare ad illos, qui de anno 1572. donarunt Lupo Garziæ, quia respondetur, imò constare ex sententia Ordinarij citato fiscali ad fauorem Lupi latæ, quæ canonizat illorum iuspatronatus, & tanquam super statu benefici j facit Ius quoad omnes, *Lambert. de iur. patr. lib. 1. par. 2. q. 11. art. 9. n. 2. Abb. & Felin. in cap super eo, il primo, num. 2. de test. Put. decis. 98. num. 11. lib. 1.* cum alijs in decisione in hac causa facta allegatis.

3 Nec videbatur opponi nullitas post 30 annos, *Ang. in l. sicut, num. 10 C. de præscript. 30. & 40. ann. Gabr. concl 4. num. 34. cum plurib. seqq. tit. de sent. Cassad. decis. 3. num. 1. de procur. Put. decis. 338. lib. 2.* Vltra quod sufficeret quasi possessio Lupi donatarij, cum enim beneficium præsupponatur de iurepatronatus, vt fuit resolutum in hac causa 22. Maij proximi, sola quasi possessio sufficit, vt fuit decisum in causa *Gerunden. beneficij de Ceruiano 15. Decembris 1599. coram bon. mem. Card. Seraphino, in Oppiden. iurispatronatus 20. Iunij 1605. coram Litta, in Firmana altaris 15. Februarij proximi coram R.P.D. meo Mareomontio. decisio vero in causa Romana de Publicolis coram Reuerẽdiss. Pacen.* cum alijs quæ allegantur, procedunt quando iuspatronatus non probatur, & allegatur sola quasi possessio præsentandi, iux. *c. consultationibus, de iurepatron.* cuius dispositio in hoc est sublata per Sac. Conc. Trid. vt in præfata Romana de Publicolis, & alijs.

4 Non etiam facit, quod Aluarus Prægus esset illegitimus, nam aut ex hoc prætenditur fuisse incapacem de iure communi, & cum esset natus ante sacerdotium patris, & sic ex soluto, & soluta, vt dicunt testes in summario Ioannis Mendez, num. 7. nõ fuit incapax acquisitionis iurispatronatus, *Bald. in l. eam quam. nu. 17. circa fin. C. de fideicom. Roch. de Curt. tract. de iurepatron. verb. competẽs alicui, nu. 9. Paul. de Cittadinis eod. tract. p 9. ampl 9. n. 9. Gig. de pens. q. 16. nu. 2. Lambert. d. lib. 1. p. 1. art. 13. q. 7. nu. 4. & 5.* fuit dictum in causa *Ianuen. iurispatronatus 12. Febr. 1607. coram R.P.D. Lancellotto.*

5 Aut vero prætenditur fuisse prohibitus succedere in vim Constitutionis Pij Papæ V. reuocatoria facultatum testandi ad fauorem illegitimorum, & minus visum fuit subsistere, quia illa constitutio tollit tantum facultates testandi competentes ex iure speciali, vt fuit decisum in causis relatis inter diuers. *impress. decis. 487. nu. 1. & 505. nu. 15. & seq. par. 1.* Successio autem Aluari in hoc iurepatronatus non fuit ex iure speciali, sed ex lege generali, quia in partibus Hispaniarum nati ex soluto, & soluta, legitimis non extantibus, succedunt, vigore *l. Tauri 10. in fin.* vnde potuit hoc iuspatronatus cum vniuersitate bonorum paternorum transire in Aluarũ, & quicquid dicendum esset, si iuspatronatus fuisset acquisitum ex bonis Ecclesiasticis, cessat difficultas in hoc casu quia apparet de acquisitione à Lupo absque vlla immixtione bonorum Ecclesiasticorum.

6 Quæ dicebantur de collusione benè visa fuerunt tolli per informantes pro Ioanne Mandez, qui singulis coniecturis responderunt, & in hac materia, quæ sapit delictum, probationes debent esse admodum concludentes, *c. audiuimus, de collus. detegen. Caputaq. decis. 25. lib. 1. in manuscript.*

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.

Hortana Successionis.

Veneris 28. Ianuarij 1611.

ARGVMENTVM.

Substitutio vniuersalis non refertur ad institutum in re certa, & an in casu decis. mater censeatur exclusa ab hæreditate filij.

SVMMARIVM.

1 *Mater succedit in hæreditate filiæ ab intestato.*
Fallit stante substitutione pupillari facta per patrem, ibid.

2 *Institutus in re certa dato cohærede vniuersali non datur hæres, nisi ex lata & impropria significatione, vbi quod verbum hæres significat quid vniuersale.*
Verba sunt strictè interpretanda vbi agitur de excludenda matre ab hæreditate filij, ibid. vbi quod excludere matrem à luctuosa hæreditate filij iniquum est, & num. 6. vbi quod non admittuntur coniectura, & præsumptiones ad excludendam matrem, & num. 8.

3 *Dictio* dicti *restringit, & refertur ad supra expressos.*
Relatio debet fieri ad proximiora, ibid.

4 *Testatoris mẽs declaratur ex vsu ipsius loquendi.*
Substitutio recipit declarationem ab institutione, ibid.

5 *Relatio non fit ad omnia superius expressa, quando resultat aliquod incompatibile.*
Relatio non fit ad omnia præcedentia quando per eam sequitur effectus contrarius intentioni disponentis, ibid.

6 *Substitutio non extenditur de persona ad personam, vbi maximè si substitutio sit directa.*
Substitutio non extenditur quando adsunt verba tunc & eo casu, ibid.

7 *Legatum dotis factum à patre, qui filiæ non reliquit legitimam, est purum, quia censetur relictum pro legitima.*

DECISIO CCCXX.

1 SENTENTIAM A. C. ad fauorem Helenæ latam, confirmandam esse dixerunt Domini, illi enim debita erat hæreditas filiæ ab intestato defunctæ, *toto tit ff. &* C. *ad sen. cons. Tertull.* Neque obstat pupillaris substitutio, quæ prætenditur facta dictæ filiæ à patre, per quam remaneret exclusa in totum à successione, *l. Papinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inoff. testam. l. precibus. C. de impub. & ali. subst. c. si pater, de testam. in 6.* quia hæc substitutio non reperitur, & cum testator expresse non substituerit, credendum est quod voluerit suam voluntatem esse conformem debito filiæ; ita vt sicut ipsa matrem non exclusisset, ita neque ipse eam excludere voluerit, *Menoch. cons. 551. num. 19. & 20.*

2 Neque potest dici filia comprehensa sub illa substitutione pupillari, quam fecit post mortem hæredum ad fauorem Nepi fratris sui, quæ cum ipsa fuerit in certa quantitate pecuniæ solum instituta, dato cohærede vniuersali, non potest dici hæres, neque sub nomine hæredum venit, *l quoties. C. de hæred. instit.* latè *Menoch. de adipiscen. possess. remed. 4. q. 19. & 20. Mich. Graff. de communi* [illegible]

q. 3.

q.3.num.7. Et quando institutus in re certa posset dici hæres, hoc esset ex lata quadam & impropria significatione, quia verbum hæres, ex propria vi significat quid vniuersale, Bald. in d.l.quoties. post nu.7. Ias. sub nu.3. Vbi autem agitur de excludenda matre ab hæreditate filij, verba non sunt largè & impropriè accipienda, Ruin. cons.110. nu.8.lib.3. sed strictissimè est procedendum, vt post Bald.in cap.1.in princ. de success. feud. dicit Dec. cons.466. nu.1. post med.& nu.9. Iniquum enim & crudele est excludere matrem à luctuosa hæreditate filij, & addere afflictionem afflicto, vt sunt verba Baldi in l. precibus, nu.15.C.de impub. & impium ac odiosum dicit Bero.cons.79. post nu.25.lib.2.

3 Præsertim quia testator est loquutus de hæredibus non cum aliquo signo vniuersali, sed potius restrictiuè per illam distinctionem dicti. Aymon.cons. 98.nu.8. quæ dictio cum sit relatiua ad hæredes superius nominatos, l.qui liberis, §. hæc verba. ff. de vulgar. l. fin. C.de instit. & substit. debet facere relationem ad posthumos masculos superiùs proximè & immediatè expressos, non ad posthumam fœminam multum remotam, l.talis scriptura. ff.de legat.1.glos.in l.1. ff. de legat. præstan. Bart. Castr. & alij in l.haredes palà. §.sed si notam.ff de testam.

4 Quod suadetur ex modo loquendi quo vsus est testator, dum dixit (casu quo dicti hæredes, seu hæres, qui correspondet verbis, quibus vsus est in restitutione posthumorum masculorum, posthumum, seu posthumos hæredem, seu hæredes,) non ita loquutus est de posthuma, quia de ea tantum singulari numero mentionem fecit. Vsus autem loquendi, testatorem attendendum esse pro declaranda eius mente, l. si seruus plurium. §. fin. ff. de lega.1. Roman.cons.179. sub n.5.vers.3.inspicienda. Paul. de Castr. in l.haredes palam. §.1.nu.5. Aret.num.9. in 5.notab. ff.de testam.& substit. declarationem atque intelligentiam recipit ab institutione, l.qui liberis, in fin. ff. de vulgar. l.1. vbi Bart. C.de impub. & al. subst. Dec.cons 186. post nu.4. Ruin.cons.168. num.4.lib.2.

5 Nec potest fieri relatio ad omnes hæredes supra institutos, quia inter ipsos adest etiam Nepus ipse vocatus per substitutionem, vnde sequeretur quod esset sibimet substitutus. Relatio autem non fit ad ad omnia superius expressa, quando resultaret aliquod incompatibile, Ias. in l.1. sub nu.8.vers.istam regulam. C.de liber. præter. Rursus posset sequi aliud inconueniens, quod posthuma fœmina excluderet Nepum; nam cum antequam sit locus substitutioni ad eius fauorem factæ, ipsos hæredes inuicem substituerit, si esset natus posthumus masculus & posthuma fœmina, ac mortuus esset masculus, fœmina deberet admitti, exclusò Nepo ad hæreditatem masculi, & tamen testator voluit quod Nepus illam excludat, non existente masculo, quia ipsum vniuersaliter hæredem instituit, & posthumam particulariter, vnde succedit regula, quòd relatio non fit ad omnia præcedentia, quando per eam sequeretur effectus contrarius intentioni disponentis. Oldrad.cons.152. num.2. in fin. Bald. cons.107. col. fin. vers. sed contra hoc opponitur. lib.2. Dec. cons. 163. nu.21. Socin.iun.cons. 81. num.21. lib.3.

6 Non obstat, quod testator reliquerit Helenæ scuta 25. ita vt non posset prætendere aliquid tàm ratione legitimæ, quàm alia quauis ratione super hæreditate & bonis ipsorum hæredum, quia responsio patet ex supradictis, quod vbi testator fecit mentionem de hæredibus, non intellexit de posthuma fœmina, quæ potius dicitur legataria, quàm hæres: cum autem verba substitutionis non comprehendant filiam posthumam, non est agendum de coniecturis & præsumptionibus, quia non admittuntur contra matrem, Oldrad.cons.142 in fin. Ripan l.2. num 46. ff. de vulgar. Neque de extendenda substitutione, cum non sit licita extensio de persona ad personam; iuxta magis communem, de qua per Menoch.cons.97.num.92. Rimin.iun. cons.567. nu.16. Honded.cons.51. nu.61.lib.1. & tanto minus quando agitur de extēsione substitutionis directæ, vt per Honded. ibi, num.66. & omnem extensionem excludunt verba illa, tunc & eo casu. Anchar. cons. 356.num.3. ante med.vers.3. hoc probat Ruin. consil.112. sub num.5.lib.3. Socin.iun. cons.190. nu.9. lib.2. Paris.cons.66. nu.4. lib.3. cum alijs adductis.

7 Non obstat, quod legatum pro dote videatur conditionale, neque debitum ante tempus nuptiarum, & propterea non esse transmissibile ad hæredes, quia hoc non obtinet in legato facto à patre, qui filiæ legitimam non reliquit, hoc enim casu legatum est purum, quia censetur relictum pro legitima, quæ sine onere ex conditione debetur, l.quoniam in prioribus. C. de inoff. testam. ita Bart. in l.Titio centum. §.Titio genero, num.4. vers. sed si aliàs. ff.de condit.& demonstr. Socin. cons 92. n.8. lib.1. Ruin. cons.53.num.12.lib.2. Couar. in cap.3. num.11. vers.8. à mente, de testa. cum alijs per Menoch. præsumpt.146.num.31. lib.4.

8 Et Domini in istam sententiam libenter descenderunt, ne mater à luctuosa hæreditate filiæ excludatur, pro qua ius in dubio præsumit, & omnem præsumptionem contrariam, & quemlibet tacitum intellectum tollit, vt dicit Ang.cons.281. Mart.n.6. & fauorabilis est in hoc causa matris, Dec. cōs.245. in fine, ita vt in dubio non sit excludenda à dicta hæreditate, Curt.iun.qui com. conclusionem dicit, cons.134.num.6.&c.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.

Bononien. Pecuniaria.

Veneris 28. Ianuarij 1611.

ARGVMENTVM.

Magistralis est hæc decisio, & magistraliter etiam docet, quando liber mercatoris, seu priuatus probet solutionem pecuniarum ad fauorem scribentis.

SVMMARIVM.

1 *Compensatio debiti, & crediti inducitur ex compositione partitarum in libris mercatorum.*

2 *Mercatorum libris non creditur ad eorum fauorem quoad solutionem pecuniarum, quando creditum constat aliunde, quàm ex eisdem libris.* *Liber priuatus, & præsertim mercatoris plenè probat etiam contra tertiū, concurrentibus adminiculis; vt puta morte scribentis eiusdem bona fama, nobilitate, & legalitate, & verificatione aliarum partitarum, nu.2. & 3.*

3 *Scriptura qualibet priuata probat ad fauorem scribentis, concurrentibus adminiculis.*

4 So-

4 *Socius contra socium non potest aliquid pratendere, nisi solidatis computis, & rationibus societatis.*

DECISIO CCCXXI.

1 FVIT conclusum constare de solutione librarū 2702. quas ad Bonsilium spectantes q. Antonius Maria Caprara exegerat;nam ex libris eiusdem Capraræ constat ipsum exegisse dictam summam, & de ea constituisse creditorem Bonsilium,& vice versa eundem Capraram soluisse ipsi Bonsilio,& pro eo eandem quantitatem,ac etiam maiorem, vt patet ex partitis contrapositis debiti, & crediti, ex qua contrapositione inducitur compensatio, & debiti, & crediti extinctio, præcipuè inter mercatores. *Socin. cons.65. col.2. lib.4. Rota Ian. decis. 16. num.7.Imol.in l.prima, num.9.vers.item addc. de solut.* compensatio autem est solutio, *l. si debitor, ff. qui pot.in pign.habean.l.verum, ff. de compensat.l.si constat, eodem tit.Bart.in l.diuortio. §.ob donationes,nu.2.ff.solut.matr.Alex.cons.12.num.12.lib.2.* quod sine difficultate procedit vbi agitur de liberatione inducenda,vt hic *Rota diuers.decis.389. nu.2. post primum.*

2 Non obstat,quod aliàs dicebatur creditum Bonsilium aliunde, quàm ex libris Capraræ, videlicet ex apocha ipsius Capraræ manuscripta probari, & ideo eiusdem Capraræ libros non probare in eius fauorem contra Bonsilium tertium,fuit enim responsum librum priuatum probare concurrentibus adminiculis, vt tradit *Rota decis.776. num.3. part. 1. diuers.* latè *Surd. decis.199.* Adminicula autem in hoc casu sumuntur ex morte scribentis, quæ multum facit pro veritate scripturæ,seu libri,ex cumul. per *Aym.cons.158.num 7 & Bec.cons.47. num.12. & 13.* atque ex bona fama, nobilitate, & legalitate dicti Capraræ per testes probata. *Socin. cons. 160. num.3.lib.2. Boer. decis. 105 num.6. Anchar. inn. quæst.55 num.8.par.1.Bec.vbi suprà, num.13* Demumque ex verificatione maioris partis partitarū. *Gabr de præsumpt. concl. 5. num.5. Menoch. lib.3. præsumpt.63.in princ.* facit quod in teste dicitur, & si in vno reperiatur verum dixisse, præsumatur etiā in alijs, vt per *Decian* qui alios congerit *cons. 62. nu.31.lib 3.Surd.vbi suprà num.15.*

3 Non obstat,quod liber nō habeat requisita à statuto Bonon. quia respondetur illius fidem non niti statuto, sed adminiculis, quibus concurrentibus qualibet priuata scriptura probat ad fauorem scribentis,vt præter suprà allegatos dicitur *in decisione vltima, par.1.diuers.* Et,vt dictum est, iste liber iustificatur in quamplurimis partitis ex alijs libris aliorum mercatorum, & in specie illorum de Maluasia,quorum libri sunt approbati à foro mercatorum,& habent requisita sta.uta.

4 Non obstat, quod iste liber sit socialis,qui continet rationes hinc inde reddendas, & consequenter creditum Bonsilij, quod est liquidum,& certum ex causa exactionis pretij frumenti, & probatur per apocham, non sit compensandum cum debitis illius societatis, in qua etiam Bonsilius prætendit remanere creditor, vt retulit peritus pro illius parte electus, fuit enim responsum dictum librum non esse socialem, & propterea vice versa Bonsilium non posse contra partitas ibi descriptas ad suum debitū contraponere debitum sociale. *Bart. & alij in l. eius. C.de compens.Rota Ianuen. dec.26.nu.3. &c.* Deinde quod attinet ad rationes societatis,apparet alios duos peritos, qui totum negotium viderunt, creasse debitorem Bonsilium in magna, & notabili summa,vnde concludebant Domini creditum Bonsilij fuisse solutum, & in omnem euentum, quatenus etiam dictus liber Capraræ contineret negotiū societatis,non fuisse tamen condemnandos hæredes d.Capraræ ad solutionem prædictæ summæ, donec solidarentur ratione societatis,ita vt cognosci indubitanter possit,quis remaneat creditor, vel debitor.

Et ita fuit conclusum,&c.

R. P. D SACRATO.
postea S.R.E.Cardinali.

Nonantulana bonorum.
Lunæ 31.Ianuarij 1611.

DECISIO CCCXXII.

Replicata supra in prima par.recen.decis.287.Impressa etiam habetur apud Gionag cons.44. nu 84.lib.2.

R.P.D. PIROVANO.

Vladislauien. prædiorum.

Veneris 4. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.

Possessio probatur per testes deponentes de actibus possessorijs, imò etiam per verba iuris, dicendo aliquem esse in possessione,& in eadem materia nonnulla notanda.

SVMMARIVM.

1 *Producens scripturam censetur confiteri,& approbare omnia contenta in scriptura producta.*
Possessio probatur per testes deponentes de actibus possessorijs,imò etiam per verba iuris, vtputa dicentes aliquem esse in possessione. ibid. in fin.
2 *Possessio acquiritur ex actibus possessorijs, etiam sine causa. ante finem.*
Possessio probatur per solutionem pensionis rei locatæ. ib d.in fine.
3 *Dictio, post, nunquid excludat tempus mediatum, & an intelligi debeat mediatè, vel immediatè.*
Hæredes sui dicuntur se immiscere in hæreditate, non autem acquirere possessionem hæreditatis. ibid.in fine.

DECISIO CCCXXIII.

1 PLACVIT Dominis decisio in hac causa facta, & iterum dixerunt sententiam Rotalem esse confirmandam, moti ijsdem fundamentis, considerantes præterea probationem possessionis dd. sororum plurimū adiuuari ex decreto Petrochoniæ pro parte Abbatis producto coram Nuncio, in quo habentur hæc verba, *Ac ipsæmet actrices erant in possessione continua, & pacifica,* quæ bene probant,& confessionem Abbatis circa possessionem tanquam actus calore productionis approbatus. *cap.cum Venerabilis,* vbi *Felin.*post *Innoc. & Abb. de except. nu.22.Lap.alleg.119.nu.1.in fin. Roman. cons.23. nu.1.Mandos.in addit. ad eundem.* & plenè *Innoc. in cap.cum olim,nu.5.de censib.* Tum etiam,quia explicant actum possessionis,quamuis per verba iuris, quod tamen sufficit. *Innoc.in c. cum causam, nu.3. vers.*

vers. sicut est si dicit, de testibus. Felin. in proœm. decret. nu. 2. Abb. in cap. cum ad sedem, nu. 21. vers. vltimò circa istam materiam, de restit. spoliat. Hoc enim videtur consequens ad esse possessionis, quod quis insistat & detineat. Propterea qui dicit aliquem esse in possessione, dicit omnia quæ sequuntur, ex ea scilicet insistentiam, & detentionem, vt ad rem hanc considerant, *Alex. cons. 51. nu. 6. vol. 1. & cons. 112. nu. 3. vol. 6. Bald. cons. 351. nu. 3. vol. 5.*

2 Nec dicatur illa verba decreti, fuisse verba mulierum enunciata in citatione, super eo quod ipsæ prætendebant, quæ illis non suffragantur, cum exinde illorum prætensionem tanquam iniustam, non sustinuerint, & Abbas absolutus fuerit à petitis pro parte dictarum sororum. Quia est aduertendum, quod verba illa non sonant in relationem, sed in assertionem, ibi, *Super quæ bona ipsæ actrices iura certa &c.* & paulò infrà, *Ac ipsæmet actrices erant in possessione continua, & pacifica*, vltra quod absolutio à petitis per dd. sorores, non emanauit super facto acquisitionis possessionis, scilicet quod non appareret de ingressu, vel apprehensione; verum super iniustitia illius quæ non tollit actum possessionis, quamuis exinde comperiretur patrem dd. sororum prædicta bona obtinuisse sine consensu integri conuentus, & sine confirmatione, & assensu Regio, vt in decreto absolutorio inuenire videtur. Nam *Bart. in l. 3. in princ. nu. 2. ff. de acquir. possess. & Roman. Aretin. Alexand. sequentes Bart. in l. si qui putat, ff. de acquir. hæredit.* vbi *Ias. nu. 5. Surd. cons. 93. num. 11. & seqq.* considerant quod ad acquirendam possessionem, quod factum perfectè interueniat, non autem veritas causæ, cum etiam sine ea bene procedat, & acquiratur possessio. *Bart. in l. quod meo, num. 1. ff. de acquir. possess. Ias. in l. 3. § genera, num. 3. ff. eodem tit.* Considerabant etiam DD. pro alio adminiculo solutionem florenorum 300. factam tutori mulierum per Arrendatarium, de qua deponit idemmet Arrendatarius, vt per quã solet probari possessio. *Bart. ac cæteri in l. qui vniuersas. § quod per colonum, ff. de acquir. possess. Roman. cons. 70. num. 10. Ortan. de testam. nu. 93. vers. item probatur possessio. Marsil. in rubr. de probat. num. 257. & seqq.*

3 Quæ autem pro parte Abbatis deducebantur, nõ fuerunt Dominis visa releuantia ad reddendã æquiuocam probationem possessionis dd. sororum. Nam quod testes deponentes super hoc primo extremo, solùm dicant eas fuisse in possessione per aliquot dies post obitum patris, & ex natura illius dictionis *post*, non sit excludere tempus mediatum, etiam post captam possessionem per Monasterium. *Gemin. in c. si post, in princ. & ibid. Franc. nu. 1. de confess. lib. 6. Felin. in cap. 5. licèt causam, ante num. 9. vers. idem de teste qui dicit, de probation.* Fuit dictum, quod etsi dictio *post*, intelligi possit mediatè, potest etiam intelligi immediatè, vt dicit idem *Gemin. in cap. 1. nu. 8. de restit. spoliat. lib. 6.* Vnde in casu de quo agitur, tempus mediatum post captam possessionem per Abbatem non erat considerabile, tum quia possessio mulierum secundum sermonis proprietatem verificari non poterat, quamuis potuissent facere aliquem actum turbatiuum, vt fuit consideratum in alia decisione pro hac causa facta; tum etiam, quia filij post obitum patris non solent facere actum nouæ apprehensionis, sed possessionem acquirere per immixtionem, quæ propria est suorum hæredum, *§. extraneis, cum glos. instit. de hæred. qualit. & differ. & in rubr. ff. de acquir. hæredit. Graff. de success. ab intest. par. 2. in verb. acquisitio hæreditatis, num. 2.* Maximè concurrente decreto mentionem faciente de pacifica possessione mulierum, ac solutione coloni florenorum 300. quæ omnia ostẽdunt depositionem testium esse intelligendam de possessione mulierum immediatè post obitum patris.

4 Quod dicitur de implicitate possessionis mulierum propter distantiam loci vbi morabantur à loco terrarum, non videtur concludere nisi probata distantia, per quam non potuerit spacio sex dierum ad illas accedere: vltra quod cessare implicitatem Abbati esset fatendum, quia eadem facilitate, qua dictus Abbas cum longius distaret, quàm ipsæ mulieres à loco terrarum, illuc peruenit immediatè post sex dies, eadem, & commodius tanquam viciniores potuerunt dd. sorores ad eundem locum se transferre.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Segobien. habitus.

Veneris 4. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.

De transumpto, & copia instrumenti etiam parte non citata extracta; quod fidem facit, quando is, qui in manibus habet originale, impedit ne extrahatur.

SVMMARIVM.

1 *Copia instrumenti statur, quando is qui habet originale in manibus contra debitum iuris, recusat illum exhibere. & num. 2.*

2 *Contumacia in parendo mandato iudicis contumaci prodesse non debet.*

Impediens se citari habetur pro citato, & iniustè opponens se immissioni habetur pro expulso. ibid.

3 *Instrumenti transumptum etiam factum sine citatione partis, quando erat periculum in mora ne originale occultaretur, fidem facit.*

4 *Iurisdictione concessa censentur etiam concessa omnia ea, sine quibus iurisdictio concessa exerceri non potest. in fine.*

DECISIO CCCXXIV.

1 CVM Ioannes Alphonsus de Aquilar vigore compulsorialium non potuisset habere processum de partibus, habita notitia quod illius copia anthentica, siue originale reperiebatur hic Romæ in manibus Oratoris Religionis, institit pro illius exhibitione, & cum Orator recusauerit illud exhibere, ignoratur, quo artificio illud habuit in manibus, fecitq. illũ transumptari à publico Notario, adhibitis duobus testibus qui recognouerunt manum Secretarij Religionis, qui processũ conscripsit, necnon trium fratrum, qui se subscripserunt, & etiam sigillum Assembleæ Religionis. Nec non fuerunt pro parte eiusdem Ioannis examinati testes deponentes de existentia huius processus penes Oratorem. Ideoque dubitani, an processui sic transumptato esset adhibenda fides? & pro affirmatiua fuit tentum; nam quando pars habet originale

in

in manibus, & illud contra debitum iuris negat exhibere, statur simplici copiæ. *Bald. in l. publicati, num. 8. C. de testam. ordin. Iaf. in auth. si quis in aliquo, sub num. 5. vers. septimò fallit. C. de eden. Dec. cons. 36. sub num. 1. vers. quinto, & vltimo*, & fuit decisum *in causa Valentina admissionis coram Fabio, relata inter diuers. impress. decis. 160. par. 3. lib. 2.*

2 Cuius conclusionis duplex ratio assignari potest. Prima est, quia pars non debet ex sua contumacia in parendo mandato iudicis circa exhibitionem commodum reportare. *cap. 2. de dol. & contum. Anchar. cons. 21 t. num. 2. Abb. cons. 3. num. 7. vers. sed præsupposito, lib. 2.* vnde videmus quod impediens se citari habetur pro citato, *cap. quoniam frequenter. §. pono*, vbi *Abb. nu. 3. vt lit. non contest. Clem. 1. de iud. Bart. in l. 1. §. sed & Aristo. ff. quod vi aut clam. Crescen. decis. 18. num. 2. de sent. & re iud.* & iniustè opponens se immissioni habetur pro expulso. *l. qui vniuersas. §. item cum prætor*, cum ibi not. per *Angel. in fin. ff. de acquir. poss. Abb. in cap. cum aliquibus num. 10. in fin. de sent. & re iud. Mohed. decis. 4. num. 4. de restit. spoliat. cum multis similibus.* Altera est, quia agitur de modico præiudicio partis; nam si copia minimè concordat cum originali, potest mediante exhibitione originalis procurare correctionem, vt fuit consideratum in prædicta *Valentina coram Fabio*.

3 Et prædicta eò magis videbantur procedere, quia ista non est simplex copia, in quibus terminis loquuntur præcitatæ auctoritates, sed transumptum factum à publico Notario cum recognitione manus & sigilli, prout suprà, vnde licet deficiat citatio partis, & aliæ solemnitates, de quibus per scriben. *in auth. si quis in aliquo. C. de eden.* attamen negari non potest, quin propter auctoritatem Notarij, & dictum testium medio iuramento non sit adhibenda maior fides, quàm simplici copiæ. Vltra quod stante contumacia partis, & quod erat periculum in mora, ne scilicet originale occultaretur, posset attentare quod huiusmodi solemnitates non fuerint necessariæ, ex traditis per *Innocen. in cap. fin. num. 4. vers. posset tamen dici, de fid. instrum. & in cap. adoptionem, num. 3. de accus. Oldrad. cons. 65. num. 3. & 5. Dec. cons. 36. sub num. 2. vers. tertiò respondetur. Abb. in cap. 1. num. 28. & seq. de iud.* cum aliis per *Gabr. conclus. 1. nu. 302. & 430. de citationibus.*

4 Quantum ad illud, quod quando religio reprobat aliquem, probationes non debent ostendi, iuxta constitutionem, cuius copia data fuit, responsio fuit, constitutionem esse intelligendam quando vlteriùs de receptione non est tractandum, vt habetur in fine dictæ constitutionis, secus si per Papam committatur causa appellationis, nam tunc sicut Papa non obstante prædicta constitutione vult, quod cognoscatur de iustitia reprobationis, ita per necessarium antecedens vult, quod videantur acta, sine quibus de prædicta iustitia cognosci non posset, ad *reg. l. cui iurisdictio*, vbi *Bart. in princ. Iaf. num. 2. ff. de iurisd. omn. iud. c. præterea, & ibi glos. verb. simpliciter, de off. & potest. iud. deleg.*

R. P. D. MARQVEMONTIO postea S.R.E. Cardinali.

Ariminen. bonorum.

Die 4. Februarij 1611.

DECISIO CCCXXV.

Replicata est supra in prim. parte recent. decis. 290.

Aduerte, *quod in d. decis. 290. sub num. 9. vers. quia cum rei vindicatione non fuerit expressè actum*, non potest, &c. dele hanc particulam *(non)* cum ibi perperam, & mendosè fuerit addita, id etiã admonuit *Rota in causa Portuen. Stagni 10. Iunij 1641. coram Reuerendiss. P. D. mco Panzirolo Patriarcha Constantinopolitano. §. Quoniam contraria opinio. vers. attamen animaduersum est, quod in hac decis. 290. par. 1. recent. sub num. 9 perperam addita fuit particula non, &c.*

Paulus Rubeus.

R. P. D. LVDOVISIO postea fel. rec. Greg. XV.

Romana prætensi erroris calculi.

Veneris 4. Februarij 1611.

DECISIO CCCXXVI.

Replicata erat infra in seq. part. decis. 92. & inter eius impressas 496.

R. P. D. PIROVANO.

Anconitana pecuniaria.

Lunæ 7. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.

Ex summarijs sume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Indemnitatis promissio facit vt quis censeatur obligatus ad sortem, & ad omne interesse, in quo esset diminuta stipulatoris conditio.*
2 *Instrumenta publica dicuntur probationes probatæ.*
3 *Fideiussor qui pro solutione debiti accepit pecunias ad cambium, debet indemnis releuari à principali debitore iuxta eius promissionem.*

DECISIO CCCXXVII.

1 RESOLVTVM fuit relaxandum esse mandatũ contra Dominum Alexandrum Barbadonum pro fructibus censuum, & pro liberatione à fideiussione; quia quoad censum scutorum 500. constat de originali debito Domini Alexandri, pro quo emanauit census, scilicet vigore fideiussionis præstitæ per D. Dominicum Pauesium in vna parte de soluendis scutis 375. & quæ ab eodem Pauesio soluta fuere, vt ex publicis documentis, quæ dantur in *Summar. num. 1.* & in altera pro scutis 375. quæ pariter ab eodem Pauesio soluta fuerunt, vt ex instrumentis in *Summario num. 2.* pro quibus omnibus promisit Dominus Alexander conseruare indemnem dictum Pauesium, & releuare cum obligatione Camilli, & iuramento, & quæ releuationes de per se sufficerent pro relaxatione mandati, quia promissio indemnitatis hoc habet præcipuum, vt quis censea-

censeatur obligatus ad sortem, & ad omne interesse, in quo esset diminuta stipulatoris conditio. *Bald. & Salic. in l. 2. C. de sent. quæ sine cert. quant. profer. Paris. cons. 109. num. 38. & cons. 16. nu. 124. & cons. 76. num. 21. vol. 7 Surd.* qui prædictos allegat, *cons. 150. num. 4. vol. 1.* Vnde constito de creatione census pro extinguendo debito ex fideiussione contracto, satis liquidata videbantur damna Pauesij, quorum vigore iuxta formam obligationis cameralis mandatum veniebat relaxandum.

2 Sed accessit præterea, quod quicquid Pauesius circa constitutionem census in ea summa fecit, id omne de mandato speciali, & tanquam procurator D. Alexandri fecit, qui in instrumento mandati, quod datur in *Summario num. 15.* promisit indemnitatem, & liberare fideiussores ex causa census, adeò quod benè Pauesius in hac parte probauit suæ intentionis fundamentum ex publicis documentis, quæ dicuntur probationes probatæ, *cap. cum Ioannes, de fid. instrum. cap. cum dilecti*, vbi *Abb. nu. 2. de donat. Bald. in l. interest, nu. 2. C. de solut. Alex. cons. 135. num. 5. lib. 6 sect. 119 lib. 2.*

3 Quo verò ad alterum censum scutorū 315. cuius instrumentum datur in *Summario num. 7.* fuit dictum relaxandum mandatum pro fructibus, quia in *Summario num. 1.* legitur promissio facta à Pauesio de iudicato soluendo, & Dominus Alexander Barbadonus promisit illum liberare dando ei facultatem accipiendi pecunias ad cambia, & recambia, & ideo cum Pauesius postea coactus fuerit soluere, *vt in Summario num 2.* benè potuit vig[ore] promissionis accipere pecunias ad censum, pro quo Dominus Barbadonus tenetur eum liberare iuxta propriam obligationem, de qua in *Summario n. 1.* & prout de iure tenetur, ex *Bald. Salic. & alijs suprà allegatis, &c.*

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Messanen: Canonicatus.

Lunæ 7. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.
Ex summario sumas argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Verba vbi non adaptantur, cessat dispositio.*
2 *Verba sunt strictè interpretanda in materia iuris communis correctoria. ibid.*
Extensio non fit in materijs iuris communis correctoria, etiam quod adsit identitas rationis. ibid.
Regula Cancellariæ XXV. non comprehendit tempus ante vacationem Prælaturæ. ibid.
Extensio in exorbitantibus minimè fit vltra casum expressum, etiamsi concurrat identitas rationis. ibid. in fin.
3 *Extensio denegatur, non solùm propter diuersitatem rationis, sed etiam propter minoritatem.*
Vbi hoc ampliatur procedere etiam in materia fauorabili, & extensibili.

DECISIO CCCXXVIII.

1 FVIT resolutum gratiam Dominici non esse iustificatam respectu vacationis, quia Canonicatus reperiebatur iam collatus Ioanni Mantigliæ, qui etiam ceperat illius possessionem. Non obstare visum fuit, quod impetratio Mantigliæ fuerit ex causa resignationis ad sui fauorem factæ per D. Iustinianum iam examinatum, & approbatum ad Episcopatum Anglonen. & dicta resignatio sit nulla propter regulam Cancellar. 25. quia fuit responsum regulā loqui de beneficijs resignandis post vacationem Prælaturæ, ad quam resignans est promouendus, ibi, *inter illorum vacationis, & promotionis huiusmodi tempora, &c.* vnde cum de tempore quo D. Iustinianus resignauit Canonicatum, adhuc minimè vacaret Episcopatus Anglonen. ex quo D. Iacobatius illius possessor non nisi per multos dies post illud resignauit ad fauorem d. D. Iustiniani, intrat conclusio, quod vbi verba non adaptantur, cesset dispositio, de qua latè per scrib. *in l. si seruus §. non dixit. ff. de damn. infect.* maximè in materia correctoria iuris communis, in qua fit stricta interpretatio. *Bar. in l. si vero, §. de vero, num. 1. ff. solut. matrim. Angel. cons. 107. & 302. nu. 1. Alex. cons. 54. nu 9. lib. 7.* & in terminis regularum. *Cassad. decis 35. num. 1 super reg. & decis. 16. num. 5. de præb.* Quod procedit etiamsi concurrat identitas rationis, idem *Cassad. decis. 23. nu. 5. in fin. & 6. de præb.* Et in indiuiduo quod ista regula non comprehendat tempus ante vacationem Prælaturæ, est *decisio Cremonen. pensionis relata inter diuers. impress. 704. par. 1.* Ex quibus cessare videbatur fundamentum deductum ex identitate rationis, cum in exorbitantibus minimè fiat extensio vltra casum expressum, etiamsi concurrat identitatis ratio, ex prædictis.

2 Cæterùm Domini nec etiam admittebant istam identitatem rationis ex duobus. Primò, quia ille, qui resignat postquam vacauit Prælatura, est magis certus de sua promotione, quia illa pendet à sola voluntate Summi Pontificis: ille autem qui resignat ante vacationem Prælaturæ, quam sibi sperat resignari, non est ita certus, quia potest esse, quod illum qui sibi promisit, pœniteat, vt sæpè euenit in facto, & sic in casu regulæ promotio pendet à voluntate duorum, nempè Summi Pontificis, & Prælati resignare debentis: extensio autem cessat, non solùm propter diuersitatem, sed etiam propter minoritatem rationis. *Alex. cons. 29. num. 4. lib. 6. Socin. cons 9. num. 15. lib. 3. Dec. cons. 284. num. 2. Cranet. cons. 17. num. 2.* non solùm in materia stricta, prout est ista, ex suprà allegatis, verùm etiam in materia fauorabili, & aliàs extensibilis. *Cranet dicto nu 2. Honded* qui alios alleg. *cons 1. num. 47. lib. 1.* Altera diuersitatis ratio quæ videbatur posse considerari ex parte Summi Pontificis conditoris regulæ est, quia regula caperet resignationes faciendas ante vacationem Prælaturæ, sequeretur, quod si quis resignaret beneficium, & postea illinc ad multos annos promoueretur, possent piscatores beneficiorum viuentium, qui nunquam desunt, prætendere, quod talis promotus aliquando, vel à Papa, vel à Regibus, qui habent nominationes Prælaturarum, habuerit verbum de sua promotione, & ob id fecisse resignationem, & sic implerentur omnia litibus in præiudicium Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum, qui debent vacare diuinis officijs: potest igitur esse quod non sine mysterio Summi Pontificis ad obuiandum litibus huiusmodi, & vexationibus beneficiatorum restrinxerint regulam ad tempus post vacationem Prælaturæ, & ita arbitrati sunt Domini.

R. P. D.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.
Valentina salarij.

Luna 21. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.

Salarium non conuentum an debeatur procuratori, & quomodo debeat pro qualibet causa taxari.

SVMMARIVM.

1 *Salarium non conuentum an debeatur procuratori ad lites, opiniones sunt controuersæ.*
Salarium non conuentum debetur procuratori qui litem agitauit in curia ibid. Vbi maximè si constet de solito illius recipiendi salarium, & domini soluendi.
2 *Salarium procuratoris in qualibet causa non debet excedere centum aureos.*
Salarium procuratoris debet taxari arbitrio iudicis pro modo laborum, & temporis, quo causa durauit.
3 *Salarium non debetur pro tempore quo quis nullam operam impendit.*

DECISIO CCCXXIX.

1 LICET in iure sit controuersum, an sine conuentione debeatur salarium procuratori ad lites, quia in hoc articulo videntur esse *glos.* contrariæ, *in l. 1. §. Aduocatos, de var. & extraord. cognit. & in l. salarium. ff. mandat.* & opinionem negatiuam tenuerunt *Bart. in dicto §. Aduocatos, num. 2. Bald. & Fulgos. in d. l. salarium* idemque *Bald. in d. l. 1. C. mand. Alex. cons. 109 num. 3 lib. 6 Natt. cons. 376. num. 7. & 8. Gabr. de procur concl. 5. nu. 1.* tamen in hoc casu Domini non dubitarunt, quin R. P. D. Ioanni Baptistæ Viuez debitum fuerit salarium; quia lis fuit agitata in curia, in qua procuratoribus salaria solent præstari, & constat etiam de particulari solito d. R. P. D. Viuez in recipiendo, & Regni Valentiæ in soluendo salarium. Ideoque intrant *decisiones in causa Oueten. mercedis 12. Decembris 1605. coram R. P. D. meo Coccino, & in Oscen. salarij 21. Maij 1610. coram R. P. D. meo Lancellotto, & sæpè in alijs causis.*

2 Quo verò ad quantitatem salarij, quamuis etiam in iure dispositum sit, vt non excedat aureos centū in singulis causis, vt per *glos. in dicta l. salarium, in fin. & Bald. in l. 1. num 9 C. mand.* quæ summa quantum importet reducta ad hodiernas monetas, variè tractatum est apud *Alciat. lib. 3. disjunct. c. 9. Budaum de Asse lib. 5. Cuiac. lib. 19. obseru. cap. 31.* tamen receptum est id pendere ex iudicis arbitrio, qui salarium correspectiuum ad laborem debet taxare. *Specul. lib. 2. depos. §. 7 num. 32. Socin. sen. cons. 196. in fin. lib. 2. Sylua. cons. 26. num. 2. & seqq. Mandell. cons. 174. num. 30. in fin.* & quod salarium debetur pro modo laborum, fuit dictum in *Romana salarij 17. Nouembris 1568. coram bo. me. Card. Seraphino*, & quod iustificatur tempus, quo causa durauit, fuit dictum *in causa Toletana mercedis 14. Maij 1568. coram Sanctissimo Clemente VIII. tunc Rotæ Auditore*, & nuper *in causa Leodien. salarij 10. Decembris proximè præteriti coram R. P. D. meo Pirouano.*

3 In proposito itaque, cum Dominus Viuez laborem suum adhibuerit defensioni vnius duntaxat causæ, in qua duo tantùm dubia dicuntur fuisse disputata, visum fuit Dominis taxari posse salarium ad rationem scutorum centum pro quolibet anno, & considerarunt, quod non fuit transmissus de partibus ad procurationem illius causæ; sed quando fuit constitutus procurator iam residebat in curia, vbi suam industriam multa cum sua laude in aliorū tractatione negotiorum collocabat, vtpote primarius, & optimi nominis curialis, nondum tamen Prælatus, & illam taxationem posse fieri pro triennio, videlicet vsque ad illud tempus, in quo contra intentionem Regni Valentiæ, cuius causam dictus Viuez defendebat, fuit concessum Dertusentibus mandatum de manutenendo. Ab illo enim tempore cum nihil in causa gestum fuerit, & dictus Viuez nullam impenderit operam, nullum debetur salarium. *Bart. in l. 1. ff. de var. & extraord. cognit. Feder. de Sen. cons. 218 nu. 1 & 2. benè Surd. cons. 42. nu. 9. & 10. lib. 1. Socin. vbi supra & alij passim.*

Non obstat protestatio Domini Viuez, quod intendebat consequi annuum salarium scutorum 600. Nam vltra quod illa protestatio fuit solummodo intimata Syndicis, qui non habebant facultatem constituendi salarium, cum id spectaret ad Regni deputatos, vt ijdem Syndici ad aliam intimationem quarundam literarum cambij per eundem Dominum Viuez directarum responderunt Adhuc dicta protestatio clarum est, quod pro tempore præterito non potuit etiam suffragari pro tempore futuro quia Regnum non acceptauit dictam protestationem, neque illi consensit, sed simpliciter fuit responsum per dictos Syndicos, quod facerent id quod deberent, ideoque non debet Regnum compelli, nisi ad solutionem illius summæ, quæ de iure potest esse debita.

Itaque fuit conclusum deberi salarium in scutis 300. in totum, &c.

R. P. D. PIROVANO.
Bononien. euictionis.

Veneris 28. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.

Fideiussor de euictione non potest pro releuatione agere contra venditorem, et am quod soluerit, quando contra emptorem non opposuit exceptionem non denunciatæ litis, quam si opposuisset, non soluisset, siue agat, vt fideiussor, siue vt cessionarius emptoris.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussor de euictione cum promissione indemnitatis liberandus est euictione sequuta, siue de iure, siue de facto.*
Promissor indemnitatis videtur promisisse facere quod damnum non eueniet. ibid.
2 *Emptor de euictione non potest agere, nisi lite denunciata venditori.*
Exceptio non denunciatæ litis ex persona cessionarij in materia euictionis opponi potest per venditorem contra cedentem. ibidem.
3 *Fideiussor de euictione non potest pro releuatione agere contra venditorem, etiam quod soluerit quando contra emptorem non opposuit exceptionem*

nem non denunciata litis, quam si oppofuisset, non soluisset, siue agat, vt fideiussor, siue etiam vt cessionarius emptoris. & num. 4.

4 *Emptor vt de euictione agere possit, nunquid teneatur litem denunciare formiter venditori litem scienti.*

5 *Fideiussor soluens ex eo, quod non opposuit exceptiones solutionem impedientes, agere non potest pro releuatione contra principalem.*

Fideiussoris appellatione in statutis non venit fideiussor de euictione. ibid. vers. quò verò.

DECISIO CCCXXX.

1 DOMINI censuerunt sententias Rotales esse confirmandas, quia ex fundamentis, & rationibus in decisionibus ponderatis remanent iustificatæ. Nec obstat, quod dicebatur fideiussorem de euictione cum promissione indemnitatis esse liberandum, siue secuta fuerit euictio de iure, siue de facto. *Abb. conf. 43. num. 1. par. 1. Dec. conf. 323. num. 3. Paris. conf. 76. num. 21. vol. 3. Osasch. dec. 48. nu. 8. Surd. conf. 150. nu. 9.* Videtur enim promissor indemnitatis promisisse facere, quod damnum non eueniet & tamen non esset sine damno stipulator, si cogeretur litem denunciare, & se defendere, vt considerat idem *Surd. conf. 345. nu. 32 vol. 3.*

2 Nam pro responsione fuit dictum quod aut Dominus Fuluius egit contra Dominum Pasqualinum venditorem, vti cessionarius Thomæ emptoris, & hoc casu sicuti emptor ad parandam sibi actionem de euictione tenebatur molestias, & litem venditori denunciare. *l. emptor C. de euict. l. si fundo, §. 1. eod. tit. cap. fin. de empt. & vendit.* eodem modo, & cessionarius veniens ex iuribus cedentis hoc idem facere tenebatur, quia talis exceptio non denunciatæ litis ex persona cessionarij contra cedentem opponi poterat per venditorem. *Bart. in l. si quis in rem, nu. 3. ff. de procurat. Alex in l. si cum dotem. §. si patri, nu. 5. solut. matr. Thesaur. dec. 221. nu. 1. Magon. decis. Lucen. 1. Surd. conf. 82. nu. 13 vol. 1.*

3 Aut fideiussor egit vigore promissionis ad releuationem sui interesse passi occasione pretij euictionis soluti, & tunc quia de facto non fuit exactum, prout loquitur *Osasch. Surd. & alij allegati*, sed voluntariè soluit ad consequendam actionem per cessionem iurium emptoris, nec de iure poterat cogi ad soluendum propter defectum intimationis molestiarum, *dicta l. emptor. C. de euict.* sequitur dicendum si soluit non oppositis exceptionibus ex persona sui principalis, vt aduersus eum nulla competat actio. *l. si fideiussor, in princip. ff. mandati. Abb. consil. 82. in fine, part. 1.*

4 Et hoc siue attendamus factum, scilicet euictionis sequutæ, quia Dominus Fuluius se excusare non poterat, postquam pro euictione contra eum agebatur, ex qua exceptio non intimatæ litis nascebatur, vt perpendunt. *Alex. conf. 57. num. 1. lib. 1.* & Domini in vna *Aquilana releuationis indemnitatis coram bo. me. Robusterio 28. Iunij 1577.* quam refere, & sequitur *Illustrissimus Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 16. tit. 15. num. 2. & seq.* siue respiciamus ius ipsum, quando scilicet emptor teneatur formiter venditori etiam scienti litem esse motam, illam denunciare, vt benè probat *Felin.* post alios *in cap. cum M. num. 65. & Ripa nu. 66. de constit. Couar.* plenè *variar. resol. lib. 3. cap. 17. nu. 3.* & hoc casu etiamsi Dominus Fuluius asserat se tale ius ignorasse, non excusatur, *dicta l. si fideiussor. vers. non malè tractabitur, ff. mand.*

5 Nec dicatur Domino Fuluio obijci non posse omissionem exceptionis prædictæ, quæ opposita non profuisset, *l. fin. § 1. quis ord. in bonor. possess. seru. Bald. conf. 145. col 4. nu. 4. vol. 3. Crauett. conf. 246. col fin. in fine. Surd.* post alios, *conf. 345. n. 27.* Quia benè fuit responsum in decisionibus in hac causa factis, dum multæ defensiones venditoris demonstrantur, quibus poterat euictionem impedire; quo verò ad statutum *Bononien. sub rubr. de priuil. fideiussorum*, placuit Dominis esse intelligendum de pura fideiussione, & certo debito, non autem de fideiussore euictionis, pro qua non cõpetebat actio emptori, nec fideiussor incipiebat esse obligatus absque intimatione molestiarum facta venditori, *dicta l. emptor. C. de euict.* & hic sensus benè conuenit dispositioni iuris, ne fideiussor soluat omissis exceptionibus sui principalis, vt suprà dictum fuit. Atque ita Domini vtraque parte informante censuerunt, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Bononien. administrationis.

Luna 28. Februarij 1611.

DECISIO CCCXXXI.

Replicata habetur in 5. part. diuers. aliàs post 2. conf. Farinac. decis. 311.

R. P. D. PIROVANO.

Tirasonen. Canonicatus.

Luna vlt. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.

Iura quando dicantur in forma probanti, & legitimè extracta, plures in hac decisione firmantur conclusiones.

SVMMARIVM.

1 *Transumptũ ex registro Apostolico plenè probat.*

2 *Iura extracta vigore compulsorialium parte citata facta recognitione coram compulsore cum auscultatione dicuntur in forma probanti.*

3 *Producens scripturas dicitur illas approbare.*

4 *Notarius successor in officio potest instrumenta antecessoris sui leuare, & publicare, parte non citata, & sine alia solemnitate.*

5 *Episcoporum scribæ, seu Cancellarij solent se rogare de omnibus gestis ab ipso Episcopo.*

Instrumentum extractum ex suo originali sic attestante Regente cancellariæ, seu scribaniæ probat sine subscriptione Notarij. ibid.

DECISIO CCCXXXII.

1 DVBITATVM fuit, an iura per Hieronymũ Hippensam producta sint in forma probanti? Et Domini dixerunt collationes esse benè extractas, reliqua verò iura esse in forma probanti, & postrema pars resolutionis bene iustificatur; nam quantum ad sumptum literarum confirmationis cõcordiæ extractum ex registro Apostolico, illud probat

bat *Rota decis. 10. de fid. instr. in antiq. & decis. 28. de probat. in antiq. Staphil. de liter. iust. §. in primis, nu. 10. Gomez super reg. de non iudic. quæst. 1. col. 3. in princ. & q. 11. in fin. Cresc. decis. 2. de fid. instr. Paris. de resign. lib. 10. q. t num. 18.*

2 Quo verò ad iura vigore compulsorialium extracta cum fuerint compulsata citata parte, facta recognitione coram compulsore cum auscultatione, & hæc siue coram bo. me. Iusto, siue coram Domino meo Cavalerio, benè dicuntur in forma probati. *cap. fin. de fid. instrum. Rota decis. 1. eodem tit. in nonis, & decis. 36. de probat. in antiquis.*

3 Si verò agatur de iuribus productis per Alphonsum Frances, & illa contra ipsum non indigent iustificatione, cum ex calore productionis per partem factæ recipiant fidem. *Verall. decis. 188. par. 1. Put. decis. 334. num. 2. lib. 1. Cravett. de antiq. tempor. par. 1. §. viso de verbis, num. 78.*

4 Collationes verò Canonicatuum, quæ in prima parte resolutionis dictæ fuerunt benè extractæ, concludenter videntur probari, quia constat fuisse extractas à Notario successore in officio, & scribania regente Curiæ Vicariatus, & Officialiatus generalis Tirasonen. qui propterea potuit de iure validè exemplari absque aliqua partis citatione, aliave solemnitate. *Bart. in l. si quis ex argentarys, §. 1. num. 3. de edend. Dec. in auth. si quis in aliquo, num. 26. eodem tit. Couarr. pr. pract. quæst. cap. 19. num. 3.* Et sæpiùs fuit resolutum *in Rota in Dertbusen. iuris conferendi 24. Maij 1596. coram bo. mem. Cardinali Pamphylio*, & in alia *Barchinonen. beneficij 23 Februarij 1600. & in Tirasonen. Capellaniæ 2. Maij 1608. coram D. meo Pamphilio.*

5 Non obstat, quod istæ collationes careant subscriptione Notarij, vt propterea fidem non mereantur, cum non appareat à quibus fuerint rogatæ; quia fuit responsum, prout in *allegata Tirasonen. Capellaniæ*, quod cum regens scribaniam attestetur illas extra-isse à suo originali registro illius Curiæ, iuris præsumptione censentur rogatæ à Notarijs tunc temporis eandem scribaniam regentibus, iuxta *decisionem in causa Taraconen. præpositurarum 6. Nouembris 1602. coram Domino meo Coccino, & in Gerunden. de Ceruiano coram bo. mem. Litta 4. Iunij 1604.* præsertim cum agatur de collationibus, quæ fiunt ab Ordinarijs, quorum scribæ, seu Cancellarij solent se rogare de omnibus coram eis, & ab eis gestis, & non aliæ personæ. vt fuit dictum in *dicta Gerunden. coram bo. mem. Litta, & in Tirasonen. Capellania coram Domino meo Pamphilio*, quæ loquuntur in istis terminis. Atque ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Auximana spolij.

Veneris 4. Martij 1611.

ARGVMENTVM.

Bonæ fidei possessor facit fructus suos ante motam litem, etiam contra minores, & Ecclesias. In bona autem fide dicitur esse is, qui credidit putatiuo curatori, vel aliàs in facto errauit.

SVMMARIVM.

1 *Possessor non malæ fidei, sed bonæ, facit fructus suos contra quoscunque, etiam minores, vel Ecclesias.*

Credens putatiuo curatori dicitur esse in bona fide. ibid.

2 *Dictio* supradictorum, *est relatiua præcedentis, & habet vim particularis expressionis.*

3 *Bona fides causatur ex errore non iuris, sed facti. in fin.*

4 *Subhastatio bonorum non præcedente eorum æstimatione, nulla, & inualida est.*

DECISIO CCCXXXIII.

NOLVERVNT Domini recedere à decisis, * quia fundamenta decisionis, & in facto, & in iure benè subsistunt; nam Pinus nedum 1 docuit de bona fide priuatiuè, quod absit perfidia, & mala fides, quod sufficit ad acquisitionem fructuum. *Bart. in l. sed si lege. §. scire, num. 4. ff. de petit. hæred. Alex. de præsumpt. regula. 3. præsumpt. 5. num. 5. Couar. var. resol. lib. 1. cap. 3 nn. 8. Bec. cons. 95. nu. 1.* sed de bona etiam fide positiuè ostendit, dum credidit putatiuo curatori, qui pro tali se gerebat in iudicio *l. quacunque, in fin. ff. de publ. in rem action.* & per quam possessor contra quoscunque, etiamsi sint minores, vel Ecclesiæ, fructus suos facit ante litem motam, prout de minore probat *tex. in l. cum glos. C. si quis ignorans rem minor. esse cōparauerit*, & de Ecclesia, siue eius bonis fuit dictum in *causa Vlixbonen. nullitatis locationis. 1. Iulij 1596. coram bo. me. Card. Pamphilio.*

2 Non obstant, quæ pro Ghirardellis ad diuersificandum factum adducebantur, vt exinde iuris conclusiones applicatæ subuerterentur. Et primò, quod non fuerit citatus Iacobus Ghirardellus in adiudicatione bonorum, qui erat curator, & tanquam talis compareret, aliàs in iudicio contrarium videtur probari in primo processu de partibus *fol. 18. à tergo*, dum iudex mandat citari omnes, & singulos tutores, & curatores hæredum Ioānis Baptistæ Ghirardelli, quia vult terminare concursum, & de executione citationis ex eodem processu apparet ex relatione nuncij dicentis se personaliter citasse supradictos, & quamuis nullus particulari nomine fuit in relatione expressus, ac Iacobus dumtaxat tutor legatur deputatus, vt in *Summario num. 2.* cui non conuenit verbum *supradictos*, cum sit nota plurium personarum, tamen, quia in illo iudicio aliàs citati fuere, & tam Iacobus, quàm Simon comparuerunt tutorio, & curatorio nomine Africani, & Torquati de Ghirardellis, vt in primo processu de partibus *fol. 15. à tergo, & fol. 12. à fronte*, pro cautela licuit creditoribus instare, vt omnes citarentur, & benè iustificatur, qui fuerint tutores supradicti citati, ex quo nullus alius antè comparuerat in causa, præter Iacobum, & Simonem fratres, & patruos carnales dictorum minorum, & ex natura vocis *supradictos*, quæ relatiua est præcedentium. *Alexan. cons. 140. nu. 4. vol. 6. Dec. cons. 465. num. 8. Crauet. cons. 98. num. 8.* videntur ad oculos demonstrati, vt inquit *Bald. cons. 304. nu. 2. vol. 5. & Ias. in l. filius-familias, §. dini, in 2. lect. num. 151. de legat. 1. Menoch. cons. 82. nu. 158. vol. 1. Surd. cons. 163. nn. 14. vol. 2.* quod sufficit, & in his, quæ requirunt particularem expressionem. *Bart. in l. qui liberis §. hac verba, in fin. ff. de vulg. & pupill. subst. & in cons. 7. Andr. Martini lib. 1. Alex.* sequutus *Bart. in l. vlt.* C. de

C. *de hæred. instit. & ibidem Iaſ. num.* 12. *Ruinus conſ.* 19. *num.* 4. *lib.* 2.

3 Quo verò ad conſignationem bonorum adiudicatorum, quæ legitur facta per Simonem in 2. proceſſu de partibus *fol.* 8. non autem per Iacobum, qui aliàs comparuerat tanquam verus tutor, & cura.or dictorum minorum, adeò quod per ſcientiam veri tutoris videatur mala fides oriri, dum omiſſa fuit illius perſona in actu conſignationis, fuit dictũ, licèt Simon verè non eſſet tutor. & curator, tamen quia patruus erat, & tanquã tutor, & curator aliàs comparuerat, & pro tali reputatus fuit ab ipſo Pino, & pro tali videtur etiam admiſſus à iudice, poſtquam cum illius citatione proceſſit ad conſignationem, probabilis fuit credulitas Pini, & ſufficiẽs pro concluſione malæ fidei, vti ex errore facti, & non iuris cauſata, ſecundum *gloſ. in allegat. l quicunque. ff. de publ. in rem act. Felin. in cap. de quarta*, n. 25. *de præſc. & alios in deciſ.* 2. *relatos*.

4 Demum non obſtat æſtimationem bonorum factam non fuiſſe per aliquem peritũ pro pupillis electum, iuxta formam ſententiæ adiudicationis. Item factam fuiſſe de prædio longè excedente valorem ſcut. 500. &c. Quia licet prædicta reſpiciant nullitatem, & inualiditatem ſubhaſtationis, prout de caſu omiſſæ æſtimationis eſt *text in l.* 1. vbi talia notat, *C. ſi in cauſa iudic. Afflict. deciſ.* 358. *nu.* 5. *verſ. quarta ratio. Bec. conſ.* 95. *nu.* 1. & de læſione in iudicio ſubhaſtationis tradunt *Caſtr. in l ſi quis. C. de reſcind vend. Alex. conſ.* 117. *num.* 8. *vol.* 7. *Surd. conſ.* 39. *nu.* 3. & 4. tamen nihil concludunt ad impediendam fructuum acquiſitionem, cum ſimul eſſe poſſit, quod contractus reſoluatur, prout præſens reſolutus fuit, & acquieuit Pinus, & tamen fructus ante litem motam fecerit ſuos ex bona fide priuatiua, & poſitiua, vt ſupra fuit dictum, & allegatis in prima deciſione.

5 De relevantia autem probationum, reſpectu liquidationis fructuum ante motam litem perceptorum, nihil fuit dictum, quia condemnatio non intrabat, & viſa eſt ſuperflua indagatio, &c.

Ideſt ſub die 3. *Decemb.* 1610. *eſt deciſio* 310. *par.* 2. *recent. impreſſa eſt etiam apud Cenc. & Duard. de Cenſibus deciſio* 293.

R. P. D. PIROVANO.

Romana tutelæ de Sirtulis.

Veneris 4. *Martij* 1611.

ARGVMENTVM.

Deficiente teſtamentario tutore pupillo dari debet proximior, & ſic locus erit legitimæ, non autem autem datiuæ tutelæ.

SVMMARIVM.

1 *Tutore teſtamentario deficiente dandus eſt legitimus tutor pupillis, & ſic ipſi proximior.*

2 *Tutor datiuus dari non poteſt vbi adeſt legitimus, ſed vbi ſemel locum habuit tutela legitima, non amplius legitimæ tutelæ, ſed datiuæ locus eſt. declara vt num.* 2.

3 *Tutrix ſui nepotis eſſe non poteſt auia nupta. Tutelæ officium virile eſt. ibid.*

DECISIO CCCXXXIV.

FVIT reſolutum tutelam Franciſci, & Eliſabeth minorum de Sirtulis ſpectare ad auum maternum, cui vti legitimo, & proximiori deferenda videtur. nam poſtquam teſtamentariæ locus eſſe non poteſt, quia dati in teſtamento, videlicet Mozaniga prædeceſſit, & quoad Bellinum, Domini cenſuerunt non eſſe datum tutorem in teſtamento, ad legitimum non autem datiuum proueniendum eſt. *l. tutela, in § penult. cum ſeq. ff. de leg. tit. l. ſi tutor reip. §.* 1. *ff. de tutel. & ration. diſtrab. l non ſolum. §. ſi libertus. ff. de excuſ. tutor. gloſ magna in l. ſi quis ſub condit. ff. de teſtam. tutel. Lerous q.* 66. *in princ. Gutier. de tutela, cap.* 2. *nu.* 7. & 13.

1

2 Non obſtat, quod cum ſemel habuerit locum tutela legitima in matre, hodie non ſit locus legitimæ, ſed datiuæ, vt per *Bart. in d l ſi quis ſub conditione, nu.* 1 *ff de teſtam. tutel. & Bero quaeſt.* 66. *n.* 3. *verſ. ſed bis non aduerſantibus*. Quia fuit dictum, matrem non fuiſſe datam in tutricem filijs ſuis, ſed in curatricem, præterea, quod fuiſſet etiam tutrix legitima, quia ea decedente, reliquiæ prioris tutelæ penes eam non remanſerunt, & funditus deſijt eſſe tutrix, antequam à iudi e alius tutor datus fuerit, legitimæ ſemper erit locus, iuxta diſtinctionem *Bart. in dicta l. ſi quis ſub conditione, num.* 1. *ff. de teſtam. tutel.* quam declarando ſequitur *Bero. dicta quaeſt* 66. *num* 5 *in fine*.

3 Non obſtat concu ſus aui, & auiæ, quia auus præferendus eſt, tum quia tutelæ officium virile eſt. *l. vltim. ff de tutel* & etiam munus publicum. *l.* 1. *col fin. ff. de muner. & bonor.* Tum quia auia nupta reperitur, quæ ad exercitium tutelæ non admittitur. *Bart. in l. ſi quis ſub conditione, num.* 9. *ff. de teſtam. tutel. &c.*

Supra in par. 2. *recent. habetur altera deciſio in hac cauſa ſub die* 5. *Iulij* 1610. *coram eodem bo. me. Pirouano, eſt in ordine deciſio* 307.

R. P. D. PIROVANO.

Auximana fideicommiſſi.

Veneris 11. *Martij* 1611.

ARGVMENTVM.

In hac deciſione duo præcipuè enucleantur. Primò quando, & quibus verbis fideicommiſſum perpetuum, & abſolutum inductum dicatur. Secundò, quando re vendita eſſe qualiter non euicta agi poſſit de euictione, vel ſaltem retineri pretium donec libera tradatur.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio reciproca facta alicui, ſi ſine filijs decederet, eo decedente cum filys expirat. declara vt num.* 3.

3 *Fideicommiſſum perpetuum inter omnes deſcendentes de domo teſtatoris cenſetur inductum, quãdo teſtator vſus eſt verbis directis in rem.*

4 *Fideicommiſſum abſolutum, & perpetuum, in quocunque caſu cenſetur inductum, quando teſtator mandauit eius ſucceſſionem ſemper, & in infinitum locum habere.*

5 *Fideicommiſſum perpetuum, & abſolutum cenſetur inductum quando teſtator habuit reſpectum* ad

ad conseruationem propria domus, & familia.

6 *Venditor de euictione non tenetur, nec contra venditorem de euictione agi potest, nisi re vendita effectualiter euicta. declara vt num.7.*

Emptor potest agere contra venditorem, vt rem venditam praecisè tradat liberam ab omni onere. ibid.

Vendens rem simpliciter, censetur eam vendere tanquam liberam, & nemini obligatam. ibid.

Emptor potest retinere pretium rei vendita, donec res sibi libera tradatur. ibid.

Vendita res non dicitur libera, qua fideicommisso subiacet. ibidem in fine.

8 *Emptor potest pretium rei vendita retinere donec durant molestia sibi illata super re vendita.*

Euictionis periculum imminere dicitur per motam litem, siue super tota re, siue super parte, & tam in petitorio, quàm in possessorio. ibid.

DECISIO CCCXXXV.

1 ASTVLTVS possidens bona fideicommisso suppofita vendidit partem illorum Prospero de Ianuarijs, partem pretij penes eum relinquendo pro censu extinguendo, & pro residuo dara dilatione ad soluendum. Post aliquot annos Torquatus vnus ex substitutis, & vocatis ad fideicommissum prædictum cœpit molestare Vincentium dicti Prosperi filium, & bonorum possessorem, dum eadem bona vendere præcogitabat, Guidus autem Astulti filius, & nunc hæres egit contra Vincentium pro adimplemento promissionis factæ per Prosperum eius genitorem; vnde dubitaui. an de fideicommisso perpetuo constaret, & tali. propter quod sit impedienda executio instrumenti venditionis.

2 Quoad primam partem dubij Domini dixerunt constare de fideicommisso perpetuo inter Astultũ, & Torquatum institutos, ac inter institutorum descendentes. Nam quamuis testator sub conditione, si alter ex institutis decederet sine filijs, per reciprocam institutos tantùm vocauerit quæ Astulto postea decedente cum filijs resoluta videatur, *l. ex facto, §. si quis autem*, vbi *Castren. num. 5. & 6. ff. ad Trebell. l. hæredibus, in princ. eodem tit. l. cum vxori. C quando dies legat. ced. l. pater filium. §. fundum. ff. de legat. 3. Oldrad cons. 21.*

3 Tamen ex subsequentibus verbis testamenti, ibi, *& semper in infinitum successio habeat locum in masculis, & legitimis, & naturalibus de domo ipsius testatoris*, omnes descendentes videntur reciprocè vocati, cum illa verba fuerint directa in rem, & vti onus rei iniunctum transit in quemcunque possessorem, & quilibet successor censetur eo onere grauatus. *Paris.* post *Bald. Salic. Curt. & alios, quos allegat. cons. 72. num. 89 vol 4. Grauett. cons. 112. nu. 1. & 2.* & latiùs *cons. 217. nu. 5. Natt. cons. 508. nu. 30. Cephal. cons. 191. nu. 11. Bee. cons. 24. nu. 28.* dicens conclusionem procedere etiamsi res per mille manus ambulauerit. *Peregr. de fideic. art. 13. num. 81.* post *Bald. in l. precibus, num. 49. C. de impub.*

4 Quæ maximè procedere dictum fuit, quia testator voluit, & mandauit, quod successio semper in infinitum locum haberet, quæ verba, cum importent tractum temporis in futurum, satis operantur fideicommissum perpetuũ, & absolutum in quocunque casu. *Cuman. in l. cum ita. §. in fideicommisso, ff. de legat. 2. Sim. de Prat. de interpret. vlt. vol. lib. 3. interpr. 1. dub. 1. fol. 9. num 6. & fol. 10. nu. 16. & 17. Gabr. de fideicom. concl 9. num. 12. Surd. cons. 315. num. 14.* aliàs dispositio redderetur inutilis, quia nec semper, nec in infinitum successio masculorum haberet locum, vt benè considerat *Grauett. cons. 22. num. 7. Curt. iun. cons. 48 num. 3.* quos *Rota* sequitur in vna *Vrbeuetana castri coram bo. me. Cardinali Seraphino, inter impressas 579. num. 9. & 10. par. 1. diuers.*

5 Præterea testator nedum desiderauit successionẽ durare in infinitum inter masculos legitimos, sed inter masculos de domo ipsius, cuius propriæ familiæ contemplatio de per se sufficeret ad perpetuandum fideicommissum; per quod censerentur omnes gradatim, & successiuè grauati. *Bald. in l. quoties, nu 8. C. de fideicommis. Grass. de success. in §. fideicommissum, quæst. 4. num. 21. Card. Mantic. de coniect. lib. 6 tit. 14. nu. 20. Surd. cons. 96. num. 16. vol. 1. & cons. 443. num. 20 vol. 3.*

6 Circa secundam partem dubij stante veritate fideicommissi, dictum fuit sufficere ad impediendam executionem instrumenti venditionis. Nam licèt ante rem euictam de euictione emptor agere non possit, *l. si plus, vel minus, l. euicta, in princ.* vbi *glos. ff. de euiction l. qui rem. C. eodem tit.* quia euicta non dicitur, nisi cum effectu possessori oblata verè sit. *Grauett. cons. 682. num. 7 Thesaur. decis. 85.* id affirmans, etiamsi inter partes dictum fuisset, quod lite mota super re vendita emptor posset recuperare pretium, quia nihilominus effectus rei oblatæ expectandus est.

7 Tamen agere potest, vt res libera, & omni onere soluta tradatur, ad quam venditor præcisè potest compelli. *l. si in emptione. §. vacua, & in § final. cum l seq. ff. de action. empt. l. si pater, C. eodem tit. l. ex ijs prædijs. C. de euiction.* vbi dicit *Bald.* quod vendens rem simpliciter, censetur vendere tãquam liberam, & nemini obligatam, quia res habet relationem ad pretium, quod pariter debet dari nemini obligatum sed liberum. *Alex cons. 64 nu. 11. vol. 6. Dec. cons. 483. num. 18. Osasc. decis. 24. num. 4. Tiraq. de retract. consanguin. §. 1. glos. 9. n. 56. Surd. cons. 36. nu 9. vol. 1.* succurritur enim emptori duplici remedio, primò quod res liberetur, alterum quod non soluat antequam liberetur, vt dicit *glos. in dicta l. ex prædijs*, & vtcunque potest exercere eodem tempore, scilicet si venditor agat ad pretium per exceptionem rei non traditæ. *l. Iulianus. §. offerri. ff. de action. empt. l. qui pendente, de action. empt. Surd. eodem cons. 36. nu. 9.* & agere, vt res libera tradatur, vel si libera tradi non potest, quia aliena, vel obligationi vinculata, ab emptione discedere, & interesse totius rei venditæ consequi, vt benè probant *Bero cons. 158. num. 39. & seq. vol. 1. Curt. iun. cons. 74. nu. 1. Surd. cons. 13. nu. 23. vol. 1.* In præsenti autem casu cum res vendita sit subiecta fideicommisso, & casu fideicommissi euenien te teneantur Astulti filius. & cæteri descendentes bona restituere, res libera dici non potest, ex quo post sequutam traditionem euinci semper poterit. *l. super fundo. C. de transact. Surd. d. cons. 13. nu. 15.*

8 Demum stante imminenti periculo, & timore euictionis, quod benè probatur ex lite mota per Torquatum *l. fin.* vbi *Bart. & Bald. C. de rescind. vendit. Azor. in summ. C. de euict. n. 8. Bald. in l. non idcirco. C. de contrah. empt.* quod sufficeret siue super

tota

tota re, siue super parte, & tam in petitorio, quàm in possessorio, vt fuit dictum in vna *Romana viuea* 5. *Iunij* 1579. *coram Robusterio*, *inter impressas* 281. *par.* 2. *diuers* non potuit, nec potest Vincentius Prosperi emptoris filius cogi ad contractus executionem in extinguendo censu, & pretij residuo exbursando. *l. post perfectam*, vbi *Bart. & Salic. C. de euict.* quia donec durant molestiæ, potest pretium retinere. *l. habitationum, C. de peric. & commod. rei vend. Surd. allegato cons.* 34. *nu.* 14. *& Rota eadem dec.* 281. *nu.* 6. *& seqq.* Atque ita solo Vincentio informante fuit resolutum, &c.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.

Aprutina beneficij.

Veneris 11. *Martij* 1611.

DECISIO CCCXXXVI.

Replicata est supra decis. 306. *par.* 1. *recent.*

R. P. D. SACRATO,
postea S.R.E. Cardinali.

Foroliuien. pensionis.

Luna 14. *Martij* 1611.

ARGVMENTVM.

In summario habes argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Pensio reseruata de consensu illius, qui in beneficio ius non habet, nulla est.*
2 *Clausula* dummodo, &c. *inducit formam.*
Tacere aliud est, & aliud consentire.

DECISIO CCCXXXVII.

1 PENSIO fuit habita pro nulla tanquam reseruata de consensu Iulij nullum habentis ius in beneficio, ex *decis. Guidob.* 138. incip. *Albertus Vicedominus. Achil. decis.* 6. *num.* 3. *&* 9. *num.* 1. *de pens. Verall decis.* 300 *par.* 2.

2 Non ius Iulij detegitur, quia ipse habuit prouisionem Apostolicam cum clausula accedente consensu medietatis patronorum, & tantum abest quod habuerit dictam medietatem, prout de iure requiritur, ex infrà dicendis, quod immò apparet de dissensu, quia Isabella patrona pro duabus ex tribus partibus alium præsentauit. Et licèt ipsa taceurit per quatuor menses, non propterea videbatur DD. fuisse satisfactum clausulæ *dummodo, &c.* quę inducit formam, & requirit verum consensum, qualis non est ille, qui insurgit ex lapsu temporis, qui est fictus, & improprius, cum aliud sit tacere, aliud consentire, *regula is qui tacet*, cum ibi not. *de reg. iur. in* 6. quod in terminis firmauit *Rota*, vt per *Gamb. decis.* 57. *incip. die* 26. *Nouembris, &c. dubitatum est quando Papa* Quibus non obstat *decis. Put.* 412. *in fin. lib.* 1. quia non loquitur vbi consensus per verba expressa fuit positus in conditione, & inducta forma. Et ita fuit tentum vno tantùm informante, cum pars aduersa citata non compareret.

Infra in eadem causa adest decisio 356.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S. R. E. Cardinali.

Brundusina pecuniaria.

Veneris 15. *Aprilis* 1611.

ARGVMENTVM.

Beneficium l. 2. ac tot. tit. C. quod cum eo, quando competat filio, & ex quibus filius dicto beneficio renunciasse dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Filius qui in patria potestate existit, non potest condemnari, nisi in quantum facere potest, ex benef. l.* 2. *& tot. tit. C. quod cum eo.*
2 *Fallit quādo filius renunciauit beneficio. ibid. Vbi quod renunciasse dicitur per generalem renunciationem omnium legum, & per obligationem in solidum per iuramentum.*
Iuramentum habet vim specialis renunciationis, etiam in personis habentibus priuilegium ne conueniantur vltra quàm facere possint. ibid.
3 *Pragmatica Regni disponens filiumfamilias non posse obligari absque consensu patris, non comprehendit obligationes iuratas propter defectum potestatis in laicis disponendi de iuramento.*
Statutum quod filius non possit se obligare absque consensu patris, non habet locum, si filius & pater in eodem instrumento se obligent. ibid.
Filius validè fideiubet pro patre. ibid.
4 *Beneficium l.* 2. *& tot. tit. C. quod cum eo qui in alien. potest. competit filio si conueniatur paulo post emancipationem, & ideo non iuuat conuentum ante emancipationem.*
5 *Absolutio à iuramento apposito in contractu suffragatur ad effectum agendi, sed non tollit vim quæ accessit contractui.*

DECISIO CCCXXXVIII.

1 DECISVM fuit pro informante, videlicet infirmandum esse decretum Vicarij Brundusini, in quo declaratur Lucam Granafium debere gaudere beneficio legis 2. & tot. titulo ff. & C. quod cum eo qui in alien. potest. quod quidem in eo cōsistit ne filius insolidum, sed duntaxat in quantum facere potest, condemnetur. Ratio decisionis est dicti decreti iniustitia, quæ manifesta est, ex quo Lucas dicto beneficio renunciauit in ipso suo obligationis, & fideiussionis instrumento, & propterea non potest illo gaudere. *Com. cons.* 128. *num.* 6. *circa med. lib.* 3. *Gozad. cons.* 88. *num.* 19. *Franc. decis.* 164. *num.* 5. *par.* 1 *& decis.* 181. *num.* 8. Renunciauit autem non solum generaliter omnium legum auxilio, per quam renunciationem censetur in specie renunciatum huic beneficio, ne quis conueniatur, nisi quatenus facere potest. *Rol.* post alios *in tract. de lucr. dot. quæst.* 42. *num.* 13. & promisit in solidum, quæ promissio id etiam beneficium excludit, vt per *Franc. dicta decis.* 164. *num.* 8. sed etiam specificè dictis legibus, earumque dispositioni renunciauit.

2 Præterea adest in eius obligatione iuramentum, quod debet habere vim specialis renunciationis. argumento, *l. cum pater*, §. *filius matrem, ff. de leg.* 2. *Alex.* in terminis huius dispositionis, *cōs.* 133. *nu.* 11 *lib.* 5. *Seraph. de iuram. priuil.* 56. *num.* 211. *tit.* 5.

tit. 5. *num.* 7. vbi in specie dicit habere locum in personis habentibus priuilegium, ne conueniantur vltra quàm facere possint, *Bald. in l.* 1. *num.* 12. *C. commod. Piuell. de restind. veu. par.* 3. *cap.* 1.

3 Non obstant quæ de nullitate obligationis aliàs opposita fuerunt ex pragmatica Regni, disponentis filiumfamilias non posse se obligare, nisi cum expresso patris consensu. Nam vltra quod obiectio tollitur ex facto, quia hic interuenit expressus cõsensus patris. Dici præterea potest, quòd pragmatica non comprehendit obligationes intatas propter defectum potestatis in laicis disponendi super iuramento, *Alex. cons.* 27. *num.* 7. *Aym. cons.* 272. *nu.* 20. cum alijs per *Gabr. de iur. iur. conclus.* 5. *num.* 1. & *de stat. conclus.* 1 1. *num.* 1. *Alciat. in cap. cum contingat, num.* 95. *de iur. iur.* Accedit quòd etiam extante statuto, quòd filius non possit se obligare sine consensu patris, & licentia, nihilominus tenet obligatio si filius, & pater in eodem instrumento se obligât, *Bald. in l. fin. C. ad Maced.* & alij relati per *Surd. cons.* 50. *num.* 11. Demum pragmatica non videtur procedere, vbi filius fideiubet pro patre, quia ille casus vti non expressus remanet in dispositione iuris, iuxta quam filius validè fideiubet pro patre, *l. filiusfamilias*, vbi *gloss. in verbo tenetur*, *C. de fideiuss.*

4 Non potest etiam Lucas gaudere supradicto beneficio dicti tituli, *quod cum eo*, quia competit filio, si conueniatur paulo post emancipationem, cuius rei rationem reddit *Cuiac. ad dictam l.* 2. *C. quod cum eo*, & post alios *Fr. auc. dicta decis.* 181. *nu.* 5. Lucas autem fuit conuentus ante emancipationem, quam procurauit confestim atque se sensit interpellatum.

5 Non obstat etiam quòd forsan absolutio à iuramento fuerit obtenta per Lucam; nam alijs omissis, satis est, quòd in omnem euentum absolutio suffragatur ad effectum dumtaxat agendi, sed non tollit vim quæ accessit contractui, vt latè per *Couar. var. resol. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 6. *Oldrad. cons.* 120. *nu.* 2. *Gabr. cons.* 127. *nu.* 33. *lib.* 1. Et ex his fuit conclusum pro informante.

In hac causa habentur duæ decisiones coram bon. mem. Buratto sub diebus 15. *Nouembris* 1613. & 21. *Aprilis* 1614. *sunt inter eius impressas decis.* 20. & 44.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Carthaginen. & Abulen. beneficiorum.

Veneris 15. *Aprilis* 1611.

ARGVMENTVM.

Sententia contra resignantem quando exequi possit contra resignatarium.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata contra resignantem afficit, & est exequutioni demandanda contra resignantem. Amplia etiam quod resignatarius non haberet scientiam litis, d num.* 1. *Item siue possideat resignatarius, siue resignans, num,* 4. *Limita quando causa non fuit defensa per resignantem, num.* 5. *vbi ad istum effectum quando dicatur causa defensa.*

Verba generalia sunt generaliter intelligenda, etiam quòd sit maior ratio in vno casu, quam in alio, num. 1.

2 *Ratio eadem similiter in vtroque casu ex expressione facta quoad vnum, potest argui ad intellectum alterius.*

3 *Constitutiones ita intelligi debent vt operentur vltra ius commune.*

5 *Sententia lata super statu non præiudicat alijs, qui non interuenerunt, quando causa non fuit legitimè defensa.*

Causa defensa non dicitur, quando vt plurimum comparuit Procurator, ibid. in fin. vbi ampliatur procedere etiam quòd ipso actu sententia non comparuerit.

DECISIO CCCXXXIX.

FVIT tentum, mandata, & executiones relaxatas ad instantiam Hieronymi contra Cos-
1 mum afficere, & esse executioni demandandas cõtra resignatarios d. Cosmi, propter Constitutionem Greg. PP. XIII. 87. in ordine, cuius dispositio non videbatur posse euitari ex responsionibus, quæ dabantur per informâtes pro dictis resignatarijs, quarum prima erat, quòd requireretur scientia litis in resignatario, quia talis restrictio videbatur violare generalitatem constitutionis quæ colligitur tam ex ratione, ibi, *Ne litis prosequutio turbari valeat, aut differri*, quàm ex dispositiua, ibi, *Quòd eo modo procedi potuit, quo potuisset si cessio facta non fuisset, & quicquid interim sic procedendo decretum fuerit, & expeditum, siue concedente, siue contra eum valeat omnino, & cùm obtineat, & resignatarium afficiat non minus, quam si ipso legitimè citato, contra eum decretum, & expeditum fuisset, & quod resignatarius nulla ratione se excusari possit.* Hactenus constitutio; cuius verba cum sint generalia, & & indistincta, generaliter, & indistinctè intelligi debent, etiam quod sit maior ratio in vno casu, quàm in alio, *l.* 1, *§. quod autem, ff. de aleator. Dec. cons.* 27. *num.* 7. *Surd. cons.* 271. *num.* 28. & in materia odiosa, *Crau.* post alios *cons.* 308. *num.* 3.

2 Qui intellectus suaderi videbatur ex eo, quòd eadem constitutio vult non posse resignatarium excusari sub prætextu non acceptatæ gratiæ, vel eius ignorantiæ, aliud ignorantia litis: attamen cum eadem ratio videretur in vtroque casu, dicebatur ex expressione facta quoad vnum, posse argui ad intellectum alterius, ex vulg. reg. *l. qui filiabus*, *ff. de leg.* 1. Nec pro ratione diuersitatis deseruire posse videbatur, quòd magis excusabilis sit ignorantia litis alienæ, quàm acceptatio propriæ gratiæ, quia potest dari casus, quòd acceptatio propriæ gratiæ sit vndequaque excusabilis, puta si fit facta à Procuratore habente sufficiens mandatum, neque interuenit tantum tempus, quòd potuerit certiorare dominum.

3 Prædicta confirmabantur, quia restringendo constitutionem, quod non habeat locum, nisi data scientia litis, generatur præiudicium illi, qui passus est illum, à quo habet causam experiri, *cap. penult. de re iud. l. sæpè*, cum ibi not. per *Bart. Aug. Alex.* & alios, *ff. eod. tit.* latè *Couar. pract. quæst. cap.* 13. *num.* 7. & 8. Constitutiones autem ita intelligi debent,

bent, vt operentur vltra ius commune, *Bart. in l. dies cautioni, Sprator ait, num.15. ff. de damn. infect. Abb. conf. 42. vers. facit ad hunc intellectum, lib 2. Alex. cons. 30. num. 2. lib. 7.* cum alijs per *Cravett. cons. 201. num. 13.*

4 Secunda responsio fuit, quòd constitutio debeat intelligi vt habeat locum quamdiu resignatarius nõ capit possessionem beneficij, sed huic restrictioni videbatur obstare generalitas constitutionis per regulas de quibus suprà, & etiam quia deuenit in specie ad mentionem possessionis, & fructuum, nec distinguit an possessio sit penes resignantem, aut resignatarium. Quinimmò dùm vult executionem posse fieri contra resignatarium, proculdubio præsupponit, quòd possesio iam sit penes illum, qui aliàs non haberet, super quo fieret executio, *ad l. eius, qui in prouincia, ff. si cert. pet.* vltra quod tunc termini sunt minus fortes, per *decis. Mohed. 1. de sent. & re iud. Crescent. decis. 16. eod. tit.*

5 Tertia responsio, siue limitatio, quæ afferebatur per informantes pro resignatarijs, fuit, quòd constitutio non deberet habere locum, quandocunque causa minimè fuit defensa per resignãtem, recipiendo ex hoc interpretationem passiuam ab illa conclusione, de qua per *scrib. in l. ingenuum, ff. de stat. homin.* quod sententia lata super statu, ita demum præiudicat alijs, qui non interuenerunt in causa, si fuit legitimè defensa: in casu autem proposito dicebatur causam nõ fuisse legitimè defensam, ex quo fuit aliquando proposita causa in Rota, non informantibus Procuratoribus resignantis. Cæterùm, nec ista responsio visa fuit subsistere, quia ad effectũ ne causa dicatur indefensa, sufficit quod vt plurimum comparuerit Procurator, ad *decis. Put. 306. num. 5. & 6. lib. 2. Fab decis. 4. par. 2.* fuit dictum in causa *Carpen. seu nullius bonorum 11. Februarij 1602. coram R.P.D. meo* Ludouisio, sicut etiam non est necesse, quod compareat in ipso actu sententiæ, si modò defensio illum actum præcessit, *Salyc. in l. si præses, num. 4. vers. aut non fuerunt defensi, C. quomodo, & quando.*

Infra in eadem causa habes decisiones 435. & 721.

R. P. D. MARQVEMONTIO,
postea S.R.E. Cardinali.

Elnen. præceptoriæ.

Veneris 22. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

Discutiuntur requisita ad obtinendam immissionem vigore subrogationis gratiosæ, & an regula reseruatoria mensium comprehendat beneficia manualia, & an beneficium manuale per collationem factam vti de perpetuo efficiatur perpetuum, & an omnia beneficia regularia sint manualia.

SVMMARIVM.

1 *Subrogato gratiosè competit immissio in possessionem, probato clericatu obitu prædecessoris in possessione & reseruatione.*
2 *Clericatus probatur ex litteris patentibus Ordinarij.*
3 *Testis vnius de visu iunctus cum tribus alijs de auditu, & publica voce, & fama facit plenam probationem.*
4 *Regula octaua Cancellariæ non capit beneficia manualia.*
5 *Status vltimus beneficij sufficit ad effectum vt collatio facta tanquam de reseruato teneat.*
Vbi secus si de statu beneficij principaliter agretur.
6 *Status beneficij non mutatur per prouisiones Papæ, ac Ordinarij, nisi concurrat mens, & voluntas mutandi.*
Vbi quod dicitur non adfuisse voluntas, vbi non fuit facta mentio qualitatis beneficij.
Beneficium manuale si pro vna vice conferatur in titulum & efficiatur perpetuum, seu cedente vacatione, redit ad manualitatem.
7 *Beneficia regularia censeri debent manualia.*
Declara non concludere, beneficium, est regulare; ergo manuale, cum etiam aliqua beneficia regularia conferantur in titulum perpetuum, illa videlicet, quæ vel curata sunt, vel electiua, ibidem.

DECISIO CCCXL.

DANDA est immissio Iacobo in vim gratiosæ subrogationis, quia probat tria requisita
1 ad istum effectum, videlicet suum clericatum, obitum in possessione eorum, quibus quoad ius, & possessionem subrogatus est, cum reseruatione beneficij.

2 De clericatu Iacobi constat è litteris patentibus sui Ordinarij, *cap. 2.* & ibi *gloss. & Abb. in 1. notab. de cleric. peregr. Felin. in c. post cessionem, n. 3. & 15. de probat. Rebuff. in praxi, tit. form. litterarum tonsuræ, num. 22. Gram. decis. 81. num. 1.*

3 Quòd Ioannes Pardus, & Gaspar Denia possederint vsque ad eorum obitum exigendo, & percipiendo fructus præceptoriæ, de qua agitur, quòdque ille de mense Octobris 1607. iste verò de mense Aprilis 1608. decesserint probant testes, vnus de visu, tres autem de auditu, & publica voce & fama, qui simul iuncti perficiunt semiplenam probationẽ, *gloss. in c. 1. de appell. Cas. de Grass. decis. 1. num. 2. de sponf. Gabr. de com. concl. 1. num. 8. de probat.* dixit *Rota in Corduben. beneficij 27. Octobris 1606 coram me*, & sæpè in alijs causis.

4 Reseruatio autem est patens, quia siue ex Ioannis, siue ex Gasparis persona capiatur vacatio, vterque obijt in mense reseruato, per regulam octauam; difficultatem facit sola qualitas perceptoriæ, quam vti manualem non cadere sub reseruatione, deduxerunt informantes contra Iacobum, ex *Calder. cons. 26. de probat. Achil. decis. 9. de preben. Felin. in cap. per tuas, nu. 4. circa fin. de maior. & obed.* & alijs in *Celsonen. præceptoria 2. Iunij 1606. coram R. P. D. meo Coccino.*

5 Sed responsum fuit hanc manualitatem non probari, & potius constare, quod hæc præceptoria sit solita conferri in titulum perpetuum, idque ex depositionibus testium, qui de publica voce, & fama dicunt præceptorias Sancti Antonij in illis partibus non esse beneficia manualia, sed conferri in titulum perpetui beneficij, tam ab Ordinario, quàm à Papa, & prouisiones factæ tanquam de reseruatis,

quando

quando vacarunt in mense reseruato fuisse sortitas effectum, eiectis etiam illis, qui prouisi fuerunt ab Abbate Sancti Antonij, concomitatur depositiones testium vltimus status, continuatur etiam per longi temporis spatium, quo hæc præceptoria in titulum perpetuum collata extitit, hæc probatio videtur sufficere ad effectum, vt collatio facta de præceptoria tanquam reseruata sustineatur, quicquid dicendum foret si de statu illius principaliter ageretur, *Cald. cons. 23. de probat. Roland. decis. 49. de rescript. in antiq. Mohed. decis. 8. de priuil. Put. decis. 206. lib. 1. Felyn. in cap. cum te, col. fin. vers. similiter, de rescript.*

6 Non obstat, quòd prouisiones Papæ, & Ordinariorum non mutent statum, nisi concurrat mens, & voluntas mutandi, *Dec. cons. 26. in fine, Achill. decis. 15. de iurepatr. Gemin. in cap. cum de beneficio, num. 9. de praben. in 6. Rebuff. super concord. tit. de collat. §. volumus, in verf. regularia*, & in hoc casu non adfuit huiusmodi voluntas, cùm mentio non fuerit facta manualitatis, *Cassad. decis. 4. de praben.* not. in *Cæsaraugustana præceptoriæ 5. Nouembris 1607. coram bo. me. Iustio, Syl. de benef. par. 3. q. 1. num. 124. & seqq.* Vnde dato quòd pro illis vicibus, quibus in titulum collata fuit, præceptoria effecta fuerit perpetua, tamen cum postea vacauit, rediit ad manualitatem, vt per *Achill. dict. decis. 9. nu. 7. & 8. de praben.* Hæc enim ratio esset optima, vbi constaret de statu manualitatis anteriori, sed huiusmodi status, vt dictum est, non probatur.

7 Nec facit, quòd cum hæc præceptoria sit regularis, censeri debet manualis, ex latè deductis in dicta Celsonen. præceptoriæ coram R. P. D. meo Coccino, etenim cum aliqua etiam beneficia regularia conferantur in titulum perpetuum, illa videlicet, quæ vel curata sunt, vel electiua, *Aegid. decis. 203. Cass. ad decis. 4. num. 5. de elect. & decis. 12. num. 9. de probat. Silu. de benef. par. 3. quæst. 21. num. 2. Paris. cons. 44. num. 5. lib. 4.* qualitas regularitatis non est sufficiens ad tollendum statum collatiuum, in quo reperitur hæc præceptoria, quia stant simul, quod sit regularis, & collatiua perpetuò, & cum Iacobus fundet suam intentionem in depositionibus testium, & vltimo statu, non sufficit Francisco aduersario allegare exceptionem, quæ non concludit per necesse, potest enim esse, quòd ista præceptoria sit actu, vel habitu saltem curata, vel electiua.

Et hæc eo magis placebant Dominis, quia iam in hac causa idem dubium eodem modo fuit decisum coram Reuerendo Patre Domino meo Decano, & in alia causa Pampilonensi præceptoriæ coram eodem Domino meo. Eædem rationes approbatæ fuere 21. Februarij proximè præteriti, quin & confirmatæ in vltima Rota prius quàm hæc decisio extenderetur, & in dictis decisionibus fuit responsum decisioni Celsonen. quòd in illo casu vel non aderat, vel non fuit deductus, & probatus status collationis, vt hic. Itaque fuit conclusum dandam esse Iacobo immissionem, &c.

☞ *Infra in hac parte adest decisio 362. in eadem causa.*

R. P. D. PIROVANO.

Leodien. Canonicatus Tongren.
Veneris 22. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

Manutentio danda est possessori ex mandato iudicis ritè, & rectè procedentis, & quando iudex dicatur ritè, & rectè, vel potiùs nulliter processisse, in hac decisione benè declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Possessio per instrumentum benè probata censetur ad effectum manutentionis.*
Possessio Canonicatus capitulariter habita legitimè dicitur habita, ibid.
Possidens de præterito præsumitur etiam possidere in futurum tempore mota litis alio non possidente, ibid.
2 *Iudex ritè, & rectè procedens potest aliquem sua possessione priuare.*
3 *Secus si nulliter processit.*
Mixtus executor dicitur, & non merus, quando in litteris adest clausula, Amoto quolibet detentore, quo casu debet idem executor citare, & appellationi deferre, ibid.
Manutentio non datur possessori ex mandato iudicis qui nulliter processit, ibid.
Appellandi tempore durante ea, ta possessio dicitur attentata, & reuocanda, ibid.
4 *Exceptio requirens altiorem indaginem non admittitur in summarissimo possessorio manutentionis.*
5 *Decretum irritans inficit titulum, & possessionem.*

DECISIO CCCXLI.

1 GERARDO Voscio dandum esse mandatum de manutenendo fuit resolutum, quia de possessione per eum capta sub die 13. Octobris 1608. apparet ex instrumento, de quo in Summario *nu. 2.* quod benè comprobat, *l. prædia*, vbi *Bart. num. 1. ff. de acquir. poss. l. non idcirco*, vbi *Bald. in princ. C. de fid. instr. um. Put. decis. 4. bo. num. 8. vol. 1.* maximè, quia capitulariter tradita fuit, prout de iure requiritur, *gloss. in cap. si capitulo in verb. factum, de concess. præbend. in 6. Cassad. de caus. poss. & propriet. decis. 8.* & in ea præsumitur continuasse vsque ad tempus motæ litis, non constito de possessione alterius, *Rot. diuers. decis. 62. num. 6. part. 2. Put. decis. 17. lib. 2.*

2 Non obstat, quòd Gerardus Neuarath fuerit immissus in possessionem de mandato iudicis, qui ritè, & rectè procedendo priuat possessione, *Angel. in l. clam possidere, §. qui ad nundinas, num. 2. in fin. ff. de acquir. possess. Ferret. cons. 3. num 9. in fin. lib. 1.* & tenuit *Rot.* in vna *Penn. Adrien. beneficiorum, inter impressas 802. num. 7. part. 1. diuers.* quia pro responsione fuit dictum secus esse, quando nulliter, & iniustè procedit.

3 In casu autem de quo agitur, nulliter processit, quia in litteris aderat clausula, *amoto quolibet detentore*, per quam tenebatur assumere partes iudicis tanquam mixtus executor, & citare, & deferre appellationi, *Felin. in cap. de cætero, num. 9. de re iudic. Achill. decis. 6. num. 2. & 5. super reg. de trienn.* habet enim hunc sensum clausula illa, vt teneatur iudex ordine iuris seruato procedere, *Bald. in rubr. de offic. deleg. num. 16. Mohed. decis. 7. nu. 5. de restit. spoliat.* Vnde cum executor ille non detulerit appellationi interpositæ per Voscium, qui pro-

propterea non habuit se pro spoliato, nedum non videtur manutenendus in sua possessione, *Put. decis. 419. in fin. lib. 2.* sed attentata possessio aduersarij, & nulla erit iudicanda tanquam capta intra decem dies datos ad appellandum, *Lancell. de attent. pendent tempor. ad appelland. par. 2. cap. 1. per tot.*

4 Non obstant, quæ dicuntur de inualiditate prouisionis Voscij circa vacationem, quia respiciunt altiorem indaginem, nec admittuntur in summarijssimo possessorio, *Rota* in vna *Romana vineæ coram Robusterio, inter impressas 641. num. 8. part. 1. diuersor.*

5 Non obstat decretum irritans, cui videtur subiacere prouisio Ordinarij, quod inficit & titulum, & possessionem, *Cassad. decis. 1. num. 2. de restit. spol. Rota in Illerden. Parochialis, inter impressas 510. num. 5. lib. 3 par. 3. diuers.* Quia fuit dictum prædicta procedere, quando decretum irritans fuisset iustificatum, sed antè non tollit detentionem, & insistentiam facti, prout fuit resolutum in causa *Parmen. Prioratus coram bo. me. Orano 16. Februarij* 1598. & in causa *Cusentina capellaniæ 26. Octobris* 1601. *coram Illustrissimo Millino*, & ita vtraque parte informante Domini resoluerunt, &c.

R. P. D. SACRATO

postea S.R.E Cardinali.

Bononien. de Bouijs.

Veneris 22. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

De donatione inter virum, & vxorem, quando valeat, & quando etiam prohibitio alienationis extendatur ad alienationem per vltimam voluntatem tam ex testamento, quàm ab intestato.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter virum, & vxorem iuramento firmatur.*

Donatio inter virum, & vxorem morte donantis confirmatur, dummodo in vita res donata tradatur, aut verè, aut fictè per constitutum, ibid.

Donatio inter virum, & vxorem valet, quando donans in vita sibi vsumfructum reseruauit, ibid. in fine.

2 *Donatio non omnium bonorum, vel in qua donans sibi vsumfructum reseruauit, valet, etiam quòd donans aliquia sibi non reseruauerit ad effectum testandi.*

Donationis inofficiosæ querela quinquennio præscribitur, ibid. in fine.

3 *Electus ex duobus, vnus solus dicitur, quando alter est incapax.*

Generalis institutio non traditur ad bona, quorum institutus est incapax, ibid.

4 *Probibitus alienare nunquid censeatur probibitus ex testamento relinquere. Vbi declaratur hæc conclusio.*

Probibita alienatione extra, vel intra certum genus personarum, nunquid sit probibita successio ab intestato, num. 4. & 5. vers. Et nihilominus.

Verbum, relinquere, *magis conuenit vltimæ voluntati, quàm contractui inter viuos. num. 4.*

Extensio de casu ad casum fieri potest ex identitate rationis expressæ in dispositione, ibid in fine.

DECISIO CCCXLII.

1 CENSVERVNT Domini donationem factam per quondam Alexandrum Virginiæ eius vxori suffragari D. Carolo; nam quòd valuerit in persona Virginiæ, non obstantibus prohibitionibus inter virum, & vxorem, dicebatur posse firmari stante iuramento, iuxta receptissimam opinionem, de qua per *Clar. §. donatio, q. 9 vers. sed quid si in ipsa, Gab. de donat. conclus. 3. num. 1.* Vltra quod in omnem euentum fuisset confirmata morte donantis, *l. donationes, quas parentes, C. de donat. inter virum, & vxorem*, & quamuis vt habear locum conclusio, requiratur traditio inuita, *l. 2. iuncta gloss. C. de dot. caut. non numer.* attamen sufficit traditio ficta, *Paris.* qui de communi *cons. 128. num. 8. lib. 1.* & sic sufficit constitutum, de quo in instrumento donationis, *Dec. cons. 201. num. 7. Gabr.* qui de communi *d. conclus. 3. in fin. Surdus* post alios *consilio 171. num. 18*, sicut etiam sufficit reseruatio vsusfructus, de qua pariter in eodem instrumento, *Aug. consil. 44. in princ. Dec. consilio 205. num. 1. Paris. cons. 90 num. 17. lib. 3. Seraph. de priuileg. iuram. priuil. 71. num. 5. & 61.*

2 Sicut etiam non visa fuit posse impugnari prædicta donatio, ex eo quod abstulerit facultatem testandi, cùm non fuerit de omnibus bonis, maximè futuris, *Clar.* qui de communi, *in §. donatio, quæst. 19. vers. idem dicendum, Honded.* qui pariter de communi, *cons. 37. num. 29. lib. 1* item quia reseruatur vsusfructus, cuius fructus non veniunt in donatione, & proinde potuit donans de illis ad libitum testari, *Roland. cons. 65. num. 1. lib. 1.* latius *Honded. dicto consil. 37. num. 33. cum duobus seqq.* Nec etiam visa fuit posse obstare inofficiositas, per ea, quæ latè fuerunt coram me deducta in causa *Romana donationis de Iacomellis die* 10. *Decembris 1610.* quæ hic benè adaptantur, & cessat difficultas, quia post quinquennium non datur querela inofficiosi, *leg. finali, Cod. de inofficiosis donationibus.*

3 Quòd autem donatio suffragetur D. Carolo, fuit firmatum, quia ista donatio inter alias conditiones habet illam, quòd Virginia deberet disponere de bonis donatis inter filios communes, excepto D. Andrea, cui donans vetuit posse dari, vel relinqui, addendo rationem, quia ipse iam erat diues. Cum igitur decesserit Virginia superstitibus tantùm Andrea, & Carolo, & Andreas ex dispositione donantis sit incapax, Carolus dicitur solus electus, *l. vnum ex familia, §. rogo, in fin. de leg. 2. l. cum quidam, vers. plane, ff. eod. tit.* non enim habetur in consideratione personæ incapacis, siue eligere debens decedat intestatus, *Menoch.* post alios *præsump. 27. num. 17 lib. 4.* siue testatus, quia generales institutiones non trahuntur ad bona, quorum institutus est incapax, *l. 2. C. de hered. instit. Bart. in l. fin. num. 8. ff. de his quibus vt indign. Bero. cons. 170. num. 8. lib. 2. Surd. decis. 11. num. 10. & 17.* & fuit dictum in causa *Romana domus* 17. *Octobris 1586. coram Illustriss. D. Card. Blanchetto.*

4 Incapacitas autem D. Andreæ tam ex testamento, quàm ab intestato, videbatur satis clara; nam etsi controuersia sit inter Doctores, an prohibita

alie-

alienatione sit prohibitum relinquere per viam vltimæ voluntatis, de quo per *Bart. in leg. si ita quis. §. ea lege, num. 7. ff. de verb. oblig. Alexan. cons. 155. num. 1. lib. 2. & Dec. cons. 660. num. 8. & seqq.* & an prohibita alienatione extra, vel intra certum genus personarum sit prohibita successio ab intestato, per *scrib. in l. filiusfam §. diui*, vbi præcipuè, *Ias. n. 101. & seq. ff. de leg. 1.* attamen ex pluribus fuit dictum, cessare huiusmodi difficultates, nam quantum ad primum de successione ex testamento, illa sine dubio videtur prohibita tam ex eo, quod verba sunt multum prægnantia, ibi, *modo aliquo disponere. Surd. decis. 254. num. 33. & cons. 48. num. 3.* quàm ex proprietate verbi *relinquere*, quod magis conuenit vltimæ voluntati, *leg. 1. in fin ff. de tab. exhib. gloss. in l. vnic. verb. relinquatur. C. de cæn. eius qui liber. mer. & in l iubemus. § fin. verb. derelinquat. C. de sacros. Eccles. Bart. in l. vnum ex familia, n. 2. ff. de leg. 2. Alex. cons. 54. num. 16. vol. 7. Rebuff. in l. propemodum 88. vers. reliquit, de verb. sign.* quàm etiam ex ratione generali expressa, nempe quia D. Andreas iam erat diues, & non indigebat bonis donatis, quæ ratio expressa facit extendi dispositionē ad omnes casus, in quibus viget eadem ratio. *leg. regula, §. fin. ff. de iur. & fact. ignor. l. illud. ff. ad leg. Aquil. cum alijs per Alexand. cons. 218. num 22. versic. secundo pro hoc, lib. 2. & Becc. consil. 62. num. 15.*

5 Quantum ad successionem ab intestato sufficeret dicere, illam non adesse in hoc casu, stāte quod vltima voluntas Virginiæ debet exequutioni demandari, non obstantibus impedimentis, præstitis per D. Andream in condendo testamento, iuxta decisiones in hac causa factas. Et nihilominus fuit dictum etiam successionem ab intestato censeri prohibitam, quando prohibitio respicit personam certam, & determinatam, prout in hoc casu. *l. codicillis. §. matre, vbi not. Bart. & alij, ff. de leg. 2. idem Bart. in d. leg. si ita quis. §. ex leg. num. 7.* vbi etiam *Imol. num. 6. vers. in eaglos. ff. de ve. b. obligat. Angel. cons. 7. num. 5. Alexan. cons. 59. num. 1. lib. 3. Surd. cons. 48. num 4.* item cessat successio ab intestato, quando prohibitio est facta fauore certarum personarum. Idem *Surd. post alios cons. 96. num. 33.* Minus videbatur, filios D. Andreæ tanquam non exclusos à donante, posse aliquid prætendere in hoc negotio, quia si attendamus successionem Virginię tanquam ex testamento, iuxta resolutiones in hac causa factas, ipsi non sunt nominati. Si verò successionem ab intestato, minus possunt venire, quia eorum pater tanquam proximior impedit successionem ab intestato, etiam respectu bonorum, quorum ipse est incapax, vt latè fuit in *causa Paduana feudi 19. Nouembris 1610. coram Reu. P. Dominico Lancellotto*, & ita fuit conclusum sæpe citatis, & diu expectatis Procuratoribus D. Andreæ, qui informare recusarunt.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.

Burgi sancti Sepulchri.

Veneris 29. Aprilis 1611.

DECISIO CCCXLIII.

Est inter eius impress. decis. 512. Tom. III. Recent.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Romana de Iacomellis.

Veneris 29. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

De contractu minoris, seu mulieris celebrando cum certis solemnitatibus statutarijs, quòd dictæ solemnitates non habeant locum in contractu filij minoris cum patre, & pro solutione dotis ipsius filiæ, & alia, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Hæres non potest venire contra factum sui defuncti.*

2 *Inuentarium plenè probat contra scribentem.*

3 *Administrator bonorum aduentitiorum alicuius soluendo pro eo, cuius bona administrat, non potest ab eo, cui soluit, reportare cessionem.*

Præsumptiones non sufficiunt, vbi agitur de amissione iuris, ibid.

Filius, ergo hæres, hæc præsumptio non sufficit, vbi agitur de amissione iuris, et id. in fine.

4 *Consanguineorum appellatione veniunt cognati ex parte matris in statuto requirente in contractibus minorum consensum consanguineorum.*

Minorum, seu mulierum contractus, vt dicatur nullus propter defectum consensus proximiorum, probari debet tempore contractus adfuisse in loco proximiores, & quod potuerint interuenire ibidem.

5 *Iudici admittenti excusationem, quod in contractu minoris, seu mulieris non interuenerunt proximiores, quia habebant interesse, credendum est.*

Filiofamilias minore contrahente cum patre non sunt necessaria statutaria solemnitates, quando contractus celebratur super solutione dotis, ibidem.

DECISIO CCCXLIV.

1 RESOLVERVNT constare de dominio Petri Iacomelli, de quo in dubio. Quoad censum scutorum 128. ex impositione illius facta per Antonium Saxum vsque de anno 1554. & venditione illius Francisco Casali, quem censum Michael Casalis, vt hæres dicti Francisci vendidit, siue cessit Petro Iacomello, de quo in dubio, & veritatem prædicti census vltra instrumenta prædicta probari ex inuentario bonorum Ioan. Iacobi Sixti filij, & hæredis Antonij, qui illum imposuit, nec posse controuerti à Hieronyma, quia fuit hæres Antonij mediante persona dicti Ioannis Iacobi sui viri, ad *not. in l. cum à matre, C. de rei vendic. in l. si creditoribus C. de seru. pignor. dat. manum. Alex. cons. 87. nu. 10. in fin. lib. 6. Ruin. cons. 132. nu. 7. vol. 4. Natt. consil. 400 num. 5. in fine.*

2 Et quatenus dicebatur non apparere, quòd Michael, qui vendidit censum, fuerit hæres Francisci, qui emit censum, placuit responsio, quòd ex quo Hieronyma in inuentario bonorum Io: Iacobi, descripsit censum vti spectantem ad dictum Michaelem Casalem, huiusmodi descriptio plenè probat contra describentem. *leg. fin. C. arbitrium tutelæ: Bald. consil. 407. num. 6. lib. 1. Alexand. cons. 45. in princ.*

princip. lib. 1. Dec. conf. 60. num. 2. Affict. decis. 13. in princip.

3 Non obstat, quòd Petrus non potuisset reportare cessionem contra Hieronymam, cuius bonorum aduentitiorum ipse erat administrator. *auth. minoris debitor. C. qui tutores, vel curatores,* quia d. auth. nõ habet locum quando administrator erat pater, prout erat Petrus in hoc casu. *Saltem. in d. auth. num. 6. Barth. in auth. vt hi qui obligat. se hab. perb. res min. glos. in auth. vt fine prohibitione matris, in verb. matrum. Angel. in d. auth. minoris debitor. nu. 4.* vltra quod nec etiam probatur actualis administratio Petri in bonis filiæ, & licèt cum esset pater talis præsumatur, ex quo cura ad illum spectat de iure; attamen quando agitur de amissione iuris, non sufficiunt huiusmodi præsumptiones. *Rot. decis. 21. de dolo, & contum. in antiq. Mohed. dec. 4. de prob. Put. decis. 6. eod. tit. Verall. decis. 110. incip. iterum fuit dubitatum, lib. iu manuscript. & in simili de præsumpt.* filius ergo hæres. *Bald. conf. 304. in fin. lib. 3. Alex. conf. 94. nu. 6. vers. & licet vol. 2. Roland. conf. 20. num. 8. lib. 1.* est etiam satis dubitabile an d. auth. habeat locum in actione reali, de quo per *Bald. conf. 308. vol. 1.*

4 Quoad alium censum scutorum 32. cum fuerit impositus, & venditus à Hieronymamet Petro, non videbatur quod posset per illam controuerti dominium Petri, & quatenus dicebatur pro parte Hieronymæ non interuenisse solemnitates requisitas per statutum Vrbis in contractibus mulierum, ex quo non fuit vocatus quidam Sanctes Corbonellus cognatus ex parte matris, qui appellatione consanguineorum comprehenditur in statuto, vt latè per *Honded. conf. 5. num. 12. lib. 2.* fuit responsum non probari quod ille Sanctes tunc temporis adesset in Vrbe, & commodè potuerit internenire, prout Hieronymæ, quæ dat de nullitate contractus ex isto capite incumbit onus probandi. *Corn. conf. 241. num. 7. lib. 2. Crau. conf. 80. num. 14. Achill. decis. 4. de præsumpt.* fuit dictum in *causa Romana census 23. Februar. 1609. & 8. Martij 1610. coram R. P. D. meo Ludouisio.*

5 Quantum ad Sanctem, & Dominicum de Iacomellis, qui in eodem instrumento asseruntur non potuisse interuenire propter interesse, quod habebant, cum iudex, pro quo præsumitur, admiserit huiusmodi excusationem, fuit dictum esse illi standum donec contrarium probetur. *Alexand. conf. 80. num. 5. vol. 5. Rimin. sen. conf. 74. num. 5. & 6. Gozad. conf. 44. num. 8. in fine, Rot. in d. Romana census 23. Februar. 1609 coram R. P. D. meo Ludouisio* Accedat quod solemnitates statuti non videbantur necessariæ in contractu inito inter patrem, & filium, *Bald. in l. pactum quod dotale, num. 16. C. de collat. Alex. conf. 106. in fin. lib. 1. Dec. conf. 26. nu. 2. vers. & ad hoc. Paris. conf. 106. num. 30. lib. 1.* latè *Gabr. de stat. conclus. 2. num. 1.* Item quia census fuit impositus pro solutione dotis filiæ imponentis, ad *decis. Put. 166. lib. 3. Gabut. q. 199. par. 3. Iaf. in leg. 1. num. 9. ff solut. matrim. Ruin. conf. 194. num. 4. lib. 1. Paris. conf. 81. num. 9. lib. 3. Gozad. conf. 43. nu. 11.*

6 Tertius census scutorum 12. singulis annis fuit de anno 1586. impositus à Ioanne Iacobo Saxo, cuius Hieronyma est hæres, & venditus Dominico de Petrucijs, & per ipsius filios postea cessus Petro, vnde intrant omnia, quæ dicta sunt supra in processu. Et quantum ad creditum Petri in scutis 200. visum fuit de illo constare ex concordia inita inter Ioannem Baptistam ex vna, & Lauram quondam Iacobi Saxi filiam Hieronymæ, & ipsammet Hieronymam ex alia, in qua apparet, quod dictus Ioannes Baptista remāsit creditor in prędictis scutis 200. occasione alimentorum prę stitorum d. Lauræ per 13. annos continuos, & aliorum necessariorum, proquibus scut. 200. se etiam obligauit prędicta Hieronyma: istud autem creditum fuit cessum à Ioanne Baptista Petro, de quo in dubio, & ad effectum solemnitatum ob non interuentum consanguineorum in concordia, de qua proximè supra, visę fuerunt deseruire responsiones datę supra occasione scutorum 32. & quoad creditum scutorum 128. de illo apparet per cessionem factam per Michaelem Casalem, Petro hęredi Francisci, qui cessit censum scutorum 28. quod creditum satis iustificatur ex eo, quod non probatur solutio fructuum census decursorum, & in inuentario hęreditatis Ioannis Iacobi adest debitum scutorum 145. pro fructibus dicti census, &c.

☞ *Infra in eadem causa habes decisionem 507.*

R. P. D. SACRATO,
postea S. R. E. Cardinali.
Romana Casaletti.

Luna 28. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

Vendito fundo, censentur etiam venditi fructus in eo pendentes, sc etiam maturati, & quid si fuerit venditus cum grano seminato, & tamen in fundo non erat seminatum granum, & de venditore quòd teneatur certiorare emptorem de qualitate rei venditę.

SVMMARIVM.

1 *Fructus pendentes veniunt in venditione, & ad emptorem pertinent, vbi etiamsi sint maturi, de proximo colligendi, ibid.*
2 *Vendito fundo cum grano seminato, si granum non fuit seminatum, venditor tenetur illud præstare.*
3 *Verba semper interpretāda, vt aliquid operentur.*
4 *Colonus super grano seminato habet actionem realem.*
Venditio rei alienæ valet in præiudicium vendentis, ibid.
5 *Venditor præsumitur vendidisse ius, quod habet & non plus.*
Vendita præsumitur res in statu, in quo tempore venditionis reperiebatur, ibid.
6 *Verba interpretanda sunt contra venditorem.*
Venditor tenetur certiorare emptorem de qualitate rei venditæ, ibid.

DECISIO CCXLV.

1 DOMINI perstiterunt in decisis in hac causa sub die 18. Maij 1609 * quia in effectu fructus pendentes veniunt in venditione, & ad emptorem pertinent. *l. Iulianus. §. si fructibus. ff. de act. empt. l. qui fundum, §. cum fundum, & l. cum manu. ff. de contr. empt. l. fin. §. non solum. ff. quæ in fraud.*

fraud.cred. sunt enim pars fundi. *l.fructus, ff. de rei vind.* & quod de fundo dicitur, de fructibus est intelligendum. *Bart. in d.l.filiusfamilias, in fin.ff.de verb.signif.Tiraq de retract.lignag glos.7.num.33. cum seq.* Et prædicta, etiamsi sint maturi, & de proximo colligendi *Ias.in l.diuortio §.interdum, n.17. ff solut.matr.Contard.in l.vnic. limit.1.num.69 & seq.C.de moment.poss.*

2 Quæ tanto magis procedere debent in hoc casu, quia fuit venditum casale, exprimendo quòd erat grano seminatum, vnde sequitur quòd non solùm censeatur venditum casale, prout erat seminatum, de tempore venditionis, sed imò si non fuisset verè seminatum, debuisset venditor illud tale præstare. *Alciat.consil.119.lib.8.Illustris. Mantic.de tacit.& ambig.conuent.lib.4.tit.27.num.23.*

3 Nec satisfaciebat responsio, quòd illa verba *grano seminatum*, stent demonstratiuè, quia talis demonstratio erat omnino superflua, cùm in instrumento venditionis casale fuerit certis finibus designatum, nec appareat adfuisse aliud casale non seminatum, ita vt fuisset opus hac demonstratione ad euitandam dubietatem, vnde intrat conclusio, quod sit capienda interpretatio, vt verba aliquid operentur, de quo *in cap.si Papa.de priuil. in 6. in l.si stipulatus, in princ.ff.de vsur.Bald.rubr.C.de contr.empt.num.9.Alex.cons.117.num 4.lib.1.* Accedant dictiones repetitiuæ in parte dispositiua ponderatæ in alia decisione.

4 Ex quibus cessare videbantur, quæ ex aduerso latè deducebantur de actione reali competenti colono super grano seminato, nam quicquid sit de hoc maximè in colono, qui nummis colit, ex allegatis per *Illustriss.Mantic.de tacit.& ambig.lib 5.tit.15. num.11.& 15.* hoc non impedit venditionem, cum & venditio rei alienæ, quoad præiudicium vendentis teneat. *l.rem alienam. ff.de contr.empt.cum alleg. in alia decisione.*

5 Et quatenus dicebatur esse præsumendum, quòd Comes venditor voluerit alienare solummodo ius, quod habebat, fuit responsum istam conclusionem non habere locum quandocunque alienatio sit ex causa lucratiua alienanti, nec apparet de scientia illius, in quem fit alienatio. *Aret.cons.63 nu.6. vers. sed potest. Alex.* qui alios cumulat, *cons 63.num.10. lib.6.* aliàs res præsumitur vendita in statu, in quo reperitur tempore venditionis. *Surd. qui alios alleg.cons.17.nu.17.*& quidem pleno iure. *Bero.post alios cons.158.num.29.& 30.lib.1.*

6 Et in dubio fit interpretatio contra venditorem. *Castr.cons.417.circa fin. lib.1.* nam debuit, si nolebat, teneri, certiorare emptorem de qualitate rei venditæ, & iure tertio in ea re competenti. *Surd. post alios cons.13.numer.33. & 34. Becc.cons 106. num. 12. in princ.* potuit enim emptor credere, quod venditor possidens casale apposuisset semen de suo proprio. *Surd.post Decian. & alios dec.282. num.3 in fin.*

Quia tamen pro parte d.venditoris prætendebatur D. Episcopum emptorem habuisse scientiam, fuit reseruatum vt de illa videretur.

Est decisio 187.par.2.recent.& ibi in eadem causa adest decisio 230 & 242. & infra in hac parte habentur duæ aliæ decisiones 370.& 397.

R. P. D. MARQVEMONTIO,
postea S. R. E. Cardinali.

Romana census de Anguillaria.

Luna 2. Maij 1612.

ARGVMENTVM.

Colligitur ex summario.

SVMMARIVM.

1 *Tertio non creditur se esse procuratorem, nisi doceat de instrumento sui mandati, ac parti illud intimato.*

2 *Protestatio nihil fieri, nisi verificatis, &c. & legitimatis, &c. operatur vt sit facienda legitimatio personarum, non obstante quod actor sit talis.*

DECISIO CCCXLVI.

IN hac tertia huius causæ positione vtraque parte informante, & articulo multum discusso, dictum fuit esse omnino standum in decisis, nam quasi possessio exigendi fructus census hodie probata est per exhibitionem ipsarummet Domini Palonij quitantiarum, quę aduersus ipsum in alio iudicio productę fuerunt, & sic quoad hoc nulla remanet difficultas.

Quo verò ad allegatam census extinctionem, licèt ea vti saltem turbida, & altiorem indaginem requirens, non esset in hoc summarijssimo iudicio admittenda, præcipuè cùm iam fuit sublata per decisiones in negotio principali factas coram R.P.D. meo Manzanedo, tamen vt in hoc etiam aliqua ex parte satisfieret informantibus pro Dominis Biscijs Domini ex multis rationibus deductis vnam potissimam elegerunt, quę videtur potentissima ad exclusionem illius assertę extinctionis.

1 Ea verò ratio hęc est, quòd cum depositum non fuerit factum nomine Domini Flaminij de Anguillaria, nec pro eo, sed à Dominis Biscijs nomine proprio, cum quibus nullum Palonio intercedebat negotium, non tenebatur Palonius illos agnoscere in debitores, multò minus tenebatur suspicari, vel etiamsi id asseruissent, illis credere, quod essent procuratores Domini Flaminij, & sic non potuerunt ex simplici citatione ipsum constituere in mora, ad effectum, vt depositum ei pręiudicaret, nisi docto prius in actis, quòd essent emptores castri cum accollatione huius census per ipsos facta, & nisi intimata prius eadem accollatione Palonio, & exhibito instrumento, in quo hęc omnia continebantur. *Bart.in leg.quod te.num.11.vers. & per hoc docui, ibique Rip.num.55. & seq. & Ias.num.35. idem Bart.in l.quia §.morte, num 41.de oper.nou.nunc. Neuiz.cons.49.num.3.Boer.decis 10. num.1. & 2. & alij per Surd. decis. 240. num. 13. & decis. 179. num.4. Magon.decis.Flor. 103.num.6.*

2 Et tantò magis, quia Palonius sępius fuerat protestatus, quod nihil habeat agere cum Dominis de Biscijs, & ideo nihil fieri, nisi legitimatis, & verificatis, &c. qua protestatione obstante, non sufficit, quod Domini de Biscijs essent verè emptores castri, & verè sibi accollassent censum, quia nihilominus constare debebat de hoc in actis. *Guido b. decis. 208. Aym.cons.908. nu. 1.* & fuit in Rota sępè decisum, nec facit, quod Palonius obtulerit se paratum recipere pecunias, quia iam fuit responsum aliam

aliam esse oblatam à quocunque solutionem acceptare, aliud verò hunc, vel illum in debitorem recognoscere.

Quòd depositum esset necessarium propter inuestimentum faciendum in causam euictionis non vrget, quia Domini de Biseijs non deposuerunt vigore illius instrumenti, ex quo nasci poterat euictio, nec iuxta illius formam. Nec agendum est de inhibitionibus, & sequestris; nam vltra quod satis erat consultum Dominis Biseijs adimplendo mandatum Domini Flaminij, id est, soluendo Palonio, & sufficiebat citare illos, de quorum interesse agebatur, præterea quatenus esset faciendum depositum, debebat fieri ad fauorem Palonij, cum conditione, quod pecuniæ non consignarentur, nisi reuocatis sequestris, & inhibitionibus, cùm enim Dominus Flaminius mandasset, vt solueretur Palonio in specie depositum genericè factum, suffragari non potuit.

Atque ex his fuit decisum dandum esse mandatum Domino Palonio de manutenendo, &c.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Calaguritana de Autol.

Mercurij 4 Maij 1611.

DECISIO CCCXLVII.

Impressa est apud Cenc. de cens. decis. 240. & penes Duard. eod. tractat. decis. 240.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Conchen. beneficiorum.

Mercurij 4. Maij 1611.

ARGVMENTVM.

Aduersus exequutionem litterarum Apostolicarum, quæ exceptiones admittantur, & non admittantur quomodo in hoc iudicio procedatur.

SVMMARIVM.

1 *Gratia beneficij per resignationem vigore constitutionum Iulij II. Leonis X. & Clementis VIII. nulla, & inualida est, quando consensus resignantis non fuit extensus in libris Cameræ infra 15. dies à die missæ supplicationis ad registrum.*

Executio litterarum Apostolicarum non potest retardari per exceptionem requirentem altiorem indaginem, quia in ea proceditur ad instar l. final. C. de edict. diu. Adr. tollen. ibid.

Exceptio quæ consistit in iure valde controuerso, & intricato, æquiparatur dubio facto, ibid.

Vacatio beneficij sufficit quod iustificetur de facto sub num. 1. declara, vt num. 3.

Exceptio non oriens ex ventre litterarum, non impedit earum exequutionem, nu. 1. ad fin.

Papa non præsumitur velle conferre beneficium minimè vacans. num. 2.

Exceptio quod testator non est mortuus, vel quod non possidebat bona, de quibus agitur, impedit immissionem, ex leg. final. C. de edict. Diu. Adr. ibidem.

3 *Exceptio non vacationis beneficij impedit executionem litterarum Apostolicarum.*

4 *Gratia iustificari debet etiam in iudicio summario, in quo etiam iudex ex officio animaduertere debet, vt iustificetur.*

5 *Exceptio in continenti probata admittitur, vbi aliàs non esset admittenda.*

Exceptio non clarè probata, non impedit executionem litterarum Apostolicarum. ibid. in fine.

6 *Remedium recuperanda in beneficialibus requirit titulum saltim coloratum.*

DECISIO CCCXLVIII.

1 DOMINVS Gregorius narrata vacatione per resignationem Antonij Cordoues obtinuit mandatum de prouidendo in forma dignum, cumque executionem suæ gratiæ non potuisset obtinere in partibus, causa in Rota mihi commissa sub die 5. Decemb. 1605. dedi dubium, an eius gratia esset iustificata, & Domini tenuerunt pro affirmatiua, præterquam quoad vacationem, quem articulum voluerunt particulariter videre; nam opponebatur, quòd consensus resignantis non fuisset extensus in libris Cameræ infra 15. dies à die missæ supplicationis ad registrum, iuxta constitutiones Iulij II. Leonis X. & Clem. VIII. & quod prędictus defectus probaretur ex inspectione librorum iuxta formam in prædictis constitutionibus traditam, & consequenter quod stante decreto irritanti, de quo in prædictis Bullis, resignatio fuerit inualida, & nullius roboris, & inde cessaret vacatio ex resignatione Antonij narrata à Gregorio, datoque super hac difficultate particulari dubio, illoque sępe proposito, Domini nunquam fuerunt concordes, vnde cœpit Gregorius prætendere, quod sua gratia quoad vacationem esset satis iustificata per consensum resignantis præstitum à tergo suarum litterarum, & quod exceptio prædictarum Bullarum, tanquam turbida, & requirens altiorem indaginem minimè possit retardare executionem suæ gratiæ, cum in hac materia procedatur ad instar, *leg. fin. C. de edict. Diu. Adr.* vt per *Mohed. decis. 13. vt lit. pend. Menoch. de adipisc. remed. 6. nu. 35.* in quo iudicio minimè admittuntur exceptiones requirentes altiorem indaginem, non solum quando dubietas consistit in facto, vt per *Surd. ibid.* sed etiam quando consistit in iure valde controuerso, & intricato, quia tunc æquiparatur dubio facti. *Put. decis. 233. nu. 3. par. 3. Capic. dec. 10. n. 19. & seq.* fuit dictum in *vna Romana de Peruschis 30. Maij 1580. coram bo. mem. Robusterio.* Cumulabantur etiam plures in Rota firmatæ conclusiones, quod sufficit iustificare vacationem de facto *Aegid. dec. 116. Rot. decis. 8. de elect. in antiq.* cum aliis modernioribus, & quod exceptio non oriens ex ventre litterarum, reijcitur ad petitorium. *Rot. decis. 495. lib. 2. eum concord.* & quod D. Gabriel, tanquam ille, qui non possidet, minimè potest impedire summariam cognitionem, etiamsi habeat parem titulum. *Bart. in l. fin. n. 21. vers. primo casu, & ibi Dec. nu. 40. vers. & licet. C. de edict. Diu. Adr. cum alijs per Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 559.*

2 Verum dato per me particulari dubio super hac prætensione Gregorij, Domini censuerunt quod non posset fieri aliqua expeditio ad illius fauorem, nisi reuolueretur articulus, an intrent Bullæ Apostolicæ

stolicæ, quia in effectu ista difficultas concernit vacationem ex persona resignantis, quæ in quocunque iudicio est iustificanda per Gregorium, cùm Papa non intendat conferre beneficium minimè vacans, ad not. *in cap. cum nostris, in c. nulla, de concess. præben. & in c. detestandam, eod. tit. in 6.* vnde sicut in remedio l. fin. admitterentur omnes inspectiones concernentes, vel quod testator non esset mortuus, vel quod non possideret bona, in quibus peteretur immissiô, vt latè tradunt ibi scrib. ita debent in casu proposito admitti omnes exceptiones, quæ concernunt non vacationem ex persona resignantis, cũ procedatur ad instar, d.l. fin. vt supra dictum est, facit quod ista exceptio oritur ex ventre gratiæ, cuius vigore agit Gregorius, in ea enim narratur vacatio ex persona Antonij resignantis, vnde potest opponi de non vacatione, etiamsi aliàs ista exceptio non est (pront verè est) de natura huius iudicij *Bald. in auth. præsente. num. 4. C. de fideiuss. Rom. cons. 244. num. 5. Alex. cons. 95. num. 1. lib. 1. Dec. cons. 356. num. 4. Cassad. decis. 10. de rescript. Menoch. de adipiscen. remed. 4. nu. 729.*

3 Non obstat, quod sufficiat iustificare vacationem de facto, & Gregorius illam iustificauerit per consensum præstitum per resignantem mediante persona sui procuratoris à tergo litterarum Gregorij, quia respondetur conclusionem, quæ etiam habet multas declarationes, procedere quandocunque non negatur vacatio ex persona alicuius, sed oritur dubium, an illa sit iuris, vel facti, hoc est, an beneficium esset de iure, vel de facto penes illum ex cuius persona vacat, de qua latè per *Lap. alleg.* 89. vbi latius addentes, at in proposito casu non dubitatur quonam modo beneficium staret penes resignantẽ, imo vterque admittit, quod penes illam staret de iure, & de facto, sed dicitur non vacasse per resignationem, quia illa fuit contra formam constitutionum Apostolicarum, quæ annullant resignationes tactas, non seruata forma ibi tradita, & habent decretum irritans, addentes vlterius, quod moriente resignante, vt mortuus est, in hoc casu beneficiũ censeatur vacare per obitum, non autem per resignationem, vnde patet, quod Bullæ concernunt vacationem narratam, & iustificandam à Gregorio, & quod discussio illarum non potest reijci ad petitorium, *iuxt. decis. Put.* 495. *par.* 2. cum concernant vacationem iustificandam etiam in possessorio.

4 Ex quibus cessabat aliud quod dicebatur, Dom. Gabrielem non esse legitimum contradictorem in hoc iudicio; nam quicquid sit de hoc, conclusio procederet ad effectum impediendi summariam cognitionem, & iudicium exequutiuum, non autẽ ad effectum opponendi, quod iustificentur iustificanda etiam in iudicio summario, quod & iudex ex officio animaduertere debet, vt in *rubr. C. vt quæ desunt Aduoc. iudex suppleat*, & ex prædictis cessare videbatur decis. in Romana de Peruschis, & aliæ supra allegatæ: quia non loquuntur de exceptione, quæ de sui natura sit admissibilis in iudicio summario.

5 Vlterius dixerunt Domini, quod exceptio Bullarum erat in continenti probata, vnde veniebat admittenda, etiamsi aliàs non esset de natura iudicij. *Bart. in d.l. fin. n. 21. vers. sed si probat possess. C. de edict. D. Adr. Abb. cons. 55. n. 2. lib. 2. Rom. cons. 244. n. 6. & 327. n. 7. Gozad. cons. 7. n. 2. & 3. Menoc. d. remed. 4. n. 730. & 751.* & quòd non habeat obstare prætensa dubietas ex eo, quod non essent in vsu, quia Bullæ præsumuntur vsu receptæ postquam sũt publicatæ. *Gozad. cons. 16. n. 16. Benintend. dec. 13. n. 9. & 10* fuit dictum in *causa Papien. illegitimitatis 16. Ian. 1598. coram bo. me. Card. Pamph* & proinde tanquam oriens ex replicatione Gregorij non debebat obstare qui ipse in ea est actor, & proinde sicut actio dubia non suffragatur, *c. in præsentia, de prob.* ita non debet suffragari exceptio, nisi clarè probetur. *Put. decis. 233. nu. 2. lib. 3. Afflict. decis. 63. Soc. cons. 59. nu. 4. vers. nec refert. Rot. in causa Romana, seu Amerina domus 15. Octobr. 1577. coram Cantuccio relata inter diuers. impress. decis 57. n. 5. & 6. par. 2. & in Romana bonorum de S. Cruce 4. Iunij 1610. coram me.*

6 Quæ tanto magis procedere videbantur in materia beneficiali, in qua non datur vitiosus ingressus vnde in remedio possessorio recuperandæ, quod est fauorabilissimum, requiritur titulus saltem coloratus. *Aegid. dec. 43. & 99. Put. dec 99. n. 8. p. 1. Rot. decis. 7. n. 2 & 3. de præb. in nou. & 20. de rest. spol. in antiq. Cassad. dec. 4. n. 7. eod. tit. Achill. dec. 8 n. 3 super reg. Verall. dec. 306. nu. 1. p 3.* atque hinc indignum videbatur hoc tribunali, vbi iam gustata fuit difficultas prædictarum Bullarum, dare immissionem contra illarum formam, nisi prius resoluto, quod legitimè abierint in desuetudinem.

☞ *In eadem causa habes supra decis. 174. & infra decisionem 387. Et in par. 5. diuersor. aliàs post 2. tom. consil. Farinac. adsunt duæ aliæ decisiones coram eodem idest 270. & 288. quæ vltima habetur etiam apud Marches. de Commiss. par. 1. fol. 463.*

R. P. D. MARQVEMONTIO.
postea S. R. E. Cardinali.

Tarentina Canonicatus.

Mercurij 4. Maij 1611.

ARGVMENTVM.

Alternatiua incipit currere à die acceptationis, itaut si acceptetur in medio mensis, qui cessante alternatiua solet esse mensis ordinarij, statim ille mensis desinit esse ordinarius, & efficitur Apostolicus.

SVMMARIVM.

1 *Alternatiuæ acceptatio probatur ex libro alternatiuæ, qui in Dataria retinetur.*
Alternatiua si acceptetur incepto iam mense, qui cessante alternatiua erat ordinarius, & per alternatiuam efficitur reseruatus, incipit currere à die acceptationis, itaut mensis ordinarius à d. die censeatur reseruatus, ibid.
2 *Obitus probatur ex libro mortuorum cum adminiculis.*
3 *Clericatus probatur ex litteris patentibus Clericatus.*
Habilitates prouisi probantur per assertionem Papæ, ibid.
4 *Valor expressus per non excessum non probatur per probationem de ascensu.*
Summa maior comprehendit minorem, ibid.

DE-

DECISIO CCCXLIX.

1 DICTUM fuit gratiam Domini Vincentij esse iustificatam in ea parte, in qua narratum fuit Canonicatum vacasse de mense Martij 1608. Episcopo gaudente alternatiua die 6 Martij dicti anni 1608. id enim probatur ex eiusdem Domini Archiepiscopi litteris recognitis, & acceptatis in Dataria ex fide Illustrissimi Domini Cardinalis Arigonij eo tempore Prodatarij, & ex libro alternatiuæ, qui in Dataria retinetur, quæ probatio sufficit, vt dixit *Rota in causa Ferrariensi Prioratus 12. Martij 1608. coram R.P.D. meo Decano. & sæpe in alijs causis*, & hoc casu concurrunt insuper testes de dicta acceptatione deponentes, & stante acceptatione prædicta, mensis Martius à dicta die 6. fuit effectus Apostolicus, & reseruatus, non obstante, quod ab initio esset Ordinarij, vt fuit dictum in *vna Segolien. beneficij 26. Maij 1604. coram R.P.D. meo Iusto. Mandos. conf. 18. in 1. & nu. 8. faciunt trad. per Aeneam de fal. de refer. quæst. 4. princ. effect. 31. Bellam. decis. 235. num. 1. Sim. de reseru. quæst. 29 num. 4.*

2 Quòd autem Canonicatus vacaret per obitum q. Alexandri Morini de dicto mense Martij post diem 6. iustificatur per partitam extractam per Cancellarium ex libro existente in Cancellaria Ecclesiæ Tarentinæ, in qua mortui adnotantur, huiusmodi enim liber probat cum adminiculis. *Rota diuers. decis. 220 in princ. par. 2. Mandos. super reg. 18. quæst. 10. num. 4.* fuit dictum in *Illerden. portionis 2. Iunij 1606 coram R.P.D. meo Decano*, & fecit plus quàm adminiculum tertius testis, qui deponit D. Alexandrum mortuum esse 13 Martij 1608. & quod ipse testis vidit eum mortuum in Ecclesia.

3 Quòd verò Dominus Alexander esset Canonicus Tarentinus, & obierit in possessione dicti Canonicatus, deponunt tres testes de certa scientia. Clericatus Vincentij, & quod ipse sit ciuis Tarentinus, probatur ex litteris testimonialibus sui Ordinarij, & ex testibus de communi reputatione, qui etiam viderunt eum incedere in habitu, & tanquam Clericum inseruire in celebratione diuinorum officiorum in Ecclesia Cathedrali, & insuper vidit litteras sui Clericatus, quæ probatio est sufficiens. *Verall. decis. 277. num. 8. par. 1.* Aliæ autem habilitates probantur, non solum ex testibus, sed etiam ex ipsa Papæ assertione, vt dictum fuit in *causa Tirasonensi Capellania Luna 28. Nouembr. 1605. coram R.P.D. meo Pamphilio.*

4 Valor non iustificatur per non excessum, prout debet probari, postquam ita fuit narratum, cùm litteræ prouisionis exprimant Canonicatum non excedere quinquaginta ducatos. Ideoque non sufficit, quod testes deponant per ascensum, quia non benè sequitur fructus ascendere ad ducatos quinquaginta; ergo non excedunt, in maiori enim summa inest minor. *Couar. var. resol. lib. 1. c. 2. verf. in opposi-tum*, vt dictum fuit in *Toletana quinta partis 28. Iunij 1585. coram Cantuccio.*

Atque ex his fuit dictum, gratiam Domini Vincentij esse iustificatam in omnibus, præterquam quoad valorem, &c.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Greg. XV.

Romana census.

Luna 9. Maij 1611.

DECISIO CCCL.

Est inter eius impress. decis. 502. Et post Cenc. & Duard. de censib est decis. 181.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.

Romana deuolutionis domus, seu palatij.

Veneris 13. Maij 1611.

DECISIO CCCLI.

Est inter eius impressas decisio 520.

R. P. D. SACRATO.
Postea S.R.E. Cardinali.

Nolana pensionis.

Veneris 13. Maij 1611.

ARGVMENTVM.

Probationes in vno iudicio factæ quādo fidē faciant in alio contra diuersas personas, & de confessione, quòd interpretari debeat contra fundantem se in illa, vt minus confitenti noceat, quàm sit possibile, præsertim ad exclusionem delicti.

SVMMARIVM.

1 *Translatio pensionis confidentialiter facta tanquā simoniaca, suffragari non potest.*
Probatio facta in vno iudicio contra vnam personam, non probat contra aliam in alio iudicio. ibid. & nu. 2. in fine.
2 *Probatio facta in causa suffragatur etiam tertio ad causam venienti.*
Tertius veniens ad causam facit omnia acta sua, tam pro se, quàm contra se, ibid.
Iudicium dicitur diuersum, quando non solùm mutantur persona, sed etiam finis iudicij, ibid.
3 *Probationes factæ super statu fidem faciunt inter omnes, etiam qui non interuenerunt in iudicio, in quo probationes recepta sunt, siue agatur de statu personarum, siue de statu rei.*
4 *Confessio probat contra confitentem.*
Confessio interpretatur contra illum qui se fundat in confessione, vt quanto minus confitenti noceat, ibid.
Confessio interpretanda est, vt per eam excludatur delictum, ibid in fine.

DECISIO CCCLII.

1 CVM alijs bo. me. Card. Spinola vigore suarum facultatum transtulisset pensionem scutorum centum, quam habebat super mensa Episcopatus Nolani in Io: Baptistam Paleariū, Victorius Eques Hierosolymitanus, & frater D. Io: Baptistæ cœpit prætendere quòd illa trāslatio fuisset facta confidentialiter in personam Io: Baptistæ, ad effectum vt ille Eques familiaris prædicti Cardinalis, qui tanquam regularis non poterat habere pensionem super Ecclesia seculari, gauderet saltem pēsionis commoditate, illā recipiendo de manibus

Ioan-

Ioannis Baptistæ fratris sui, & introducta super hoc in Rota causa inter dictos fratres, examinatisque testibus, datoque dubio Rota sub die 10. Ianuarij 1610. censuit, prædictam translationem tanquam confidentialem, & simoniacam non potuisse suffragari Victorio; & proinde Ioan. Baptistam ab illius petitione fuisse absoluendum, vt in decisione desuper extensa, quo audito per D. Episcopum Nolanum in vim nouæ commissionis venit ad causam, allegando, quod si translatio erat simoniaca, nec etiam suffragabatur Ioan. Baptistæ, & sic mensam Episcopalem fuisse liberandam ab huiusmodi onere, super quo dato per me dubio, Rota censuit, mensam non esse liberandam ex defectu probationis cõfidentiæ, quandoquidem probationes factæ inter Ioan. Baptistam ex vna, & Victorium ex altera tanquam res inter alios acta, & in specie de probationibus, est *text. in c. inter dilectos, vers. nec attestationes, de fid. instr. glos. in l. 2. verb. exhiberi, C. de eden. Anchar. cons. 21. in princ. Felin. in c. causam, quæ il primo nu. 18 de test. Ruin. cons. 28. n. 2. lib. 4.*

2 Nec visæ fuerunt posse applicari limitationes, quæ per scribentes afferuntur in hac materia: & primò, quod conclusio non habeat locum, quando tertius venit ad causam pro suo interesse, quia tunc facit omnia acta sua tam pro se, quàm contra se. *Innoc. in c. cum super, nu. 6. Butr. num. 18. de re iud. Mobed. decis. 3. de iud.* fuit decisum *in causa Hispalen. decimarum de Aiamonte 24. Maij 1606. & 26. Martij 1607. coram R. P. D. meo Ludouisio*; nam Domini dixerunt, conclusionem procedere quando ille tertius venit ad causam coadiuuãdo, & prosequendo pro suo interesse ius alterius ex litigantibus, tunc enim non videtur aggredi nouum iudiciũ, sed illud idem, quod est cœptum prosequi, vnde nil mirum si gesta illuc vsque illum afficiunt, quia hoc videtur venire in necessariam consequentiam, & in istis terminis loquuntur DD. & decis. ex aduerso allegatæ, & quando iste tertius vult excludere vtrũque ex primis litigantibus, tunc videtur quod iudicium omnino nouum aggrediatur, cum non solùm mutentur personæ, sed etiam finis iudicij, per *tex. in l. & an eadem. in princ.* & ibi *Bart. in §. qui cum partem, ff. de except. rei iud. Castr. in l. cum quæritur, in princ. ff. eo. tit. glos. in l. iusiurandum. 34. in ordinatione §. est præ. or. verb. vel personarum ff. de iur. iur. Innoc. in c. fin. n. 2. de ordin. cognit. Abb. cons. 50. lib. 1. Bero cons. 85. num. 20. & seq. lib. 3.* & consequenter probationes illuc vsque factæ non deseruiunt pro hoc nouo iudicio. *Couar. pract. quæst. cap. 13. in princ. Rot. in causa Bertinorien. iurispatronatus de mense Decemb. prox. coram R. P. D. Vbaldo*, facit *decisio Bisignet. 4. de iud.* quam sequuta fuit *Rota in causa Pacen. decimarum 5. Decembris 1605. coram R. P. D. meo Coccino*.

3 Secunda limitatio, quæ solet dari prætеritæ regulæ, est quando probationes sunt factæ super statu, quia tunc faciunt fidem inter omnes, etiamsi non interuenerint in lite. *l. ingenium*, cũ ibi plenè not. per *scrib. ff. de stat. homin.* quæ conclusio deseruit non solùm quando agitur de statu personarum, *vt d. l. ingenium*, sed etiam de statu rei. *Anchar. cons. 336. num. 1. & 2. Cephal. cons. 180. num. 2. Achil. decis. 5. de re iud. Cas. de Grass. decis. 2. num. 5. de iud.* Sed ad hoc fuit responsum, conclusionem non applicari, quia inter Ioannem Baptistam, & Victoriam, priores litigantes, non agebatur de statu rei, sed de pertinentia, validitas enim ab vtroque præsupponebatur.

4 Quantum ad literas Ioannis Baptistæ vnde elicitur confessio, quæ suffragaretur contra confitentem in quolibet iudicio. *Felin. in c. causam quæ, il primo, nu. 7. de test.* ex deductis pro parte Ioan. Baptistæ verba, de quibus in præteritis literis, benè visa fuerunt poni in æquiuoco, quod sufficit contra illũ, qui se in prædicta confessione fundat. *l. si quis intentione. ff. de iud. Bar. in l. inter stipulantem. §. 1. num. 6 ff. de verb. oblig. Ruin. cons. 170. num. 9. lib. 3. Dec. cons. 118. nu. 5. Caputaq. dec. 189. par. 1. Mobed. d. dec. 2. de restit. spoliat.* semper enim fit interpretatio, vt confessio minus noceat confitenti. *Roman. cons. 455. num. 4. & 6. Mobed. d. decis. 2. de rest. spol.* maximè ad excludendum delictum. *l. meritò. ff. pro soc. Bar. in l. non solùm. § sed vt probari, num. 3 ff. de nou. oper. nunciat. Roman. cons. 353. in fin. Alexan. cons. 74. nu. 3. lib. 2. Dec. cons. 482. nu. 6. Crau. cons. 208. num. 8. Boer. decis. 115. num. 22.*

☞ *Infra in eadem causa adest decisio 403. Et penes Marches de Commiss. part. 1. fol. 127. & replicata fol. 611. habetur altera sub die 10. Ianuarij 1610. coram eodem bo. me. Card. Sacrato.*

R. P. D. MARQVEMONTIO.
postea S. R. E. Cardinali.

Ciuitatis Castelli bonorum.

Veneris 20. Maii 1611.

ARGVMENTVM.

De muliere prohibita à statuto testari sine viri consensu, qualis, & quando iste consensus præstari debeat.

SVMMARIVM.

1 *Consensus requisitus in aliquo contractu non pro forma, & solemnitate actus, sed dumtaxat pro interesse, & præiudicio alicuius sufficit, vt quandocunque, & quomodocunque adhibitus sit.*
Forma potest per æquipollens adimpleri in dispositione, quæ effectum considerat. ibid. in fine.
2 *Consensus alicuius requisitus in aliquo contractu præsumitur interuenisse ex cursu triginta annorum. Vbi quid ex cursu decem annorum.*
3 *Consensus vbi requiritur in aliquo contractu, nũquid sola præsentia sufficiat. & nu. 4.*
Acquirere quis præsumitur potius ex titulo speciali ex testamento, quàm ex legis dispositione. num. 3. in fine.

DECISIO CCCLIII.

☞ IN hac materia præsupponendum est id, quod multis ex rationibus decisum fuit coram bon. me. Litta, videlicet in statuto, de quo agitur, consensum mariti requiri, non ad integrandã personam vxoris, sed solùm pro interesse filiorum. Hoc stante remanet firmum fundamentum decisionis vltimo loco factæ, quod in hoc casu sufficit tacitus consensus, qui resultat ex præsentia; nam quando consensus non pro forma, & actus solemnitate, sed dumtaxat pro interesse, & præiudicio alicuius requiritur, sufficit, vt quandocunque, & quomodocunque adhibitus fuerit. *Alex. Ias. & alij in l. si quis mihi bona.*

na.§.iussum, de acq.hared Rom.cons.54. nu.3. Tiraq.de legib.connub glos.6. nu 15. & seqq. optimè *Put.dec.100.lib.2.nu.6.& seqq.* vbi expresse tradit quando consensus requiritur propter alicuius preiudicium, non esse necessarium consensum formalē. Et quod in hoc statuto consensus, & præsentia non inducantur pro forma, patet quia disponitur, vt sine præsentia, & consensu viri valeat testamentū, dummodo infra 15. dies insinuetur in actis. Et fortiùs dicit *Put.ibi, nu.6.* dato quod consensus requireretur pro forma, tamen cum requiratur propter effectum præiudicij, sufficit adimplere per æquipollens considerando effectum.

2 Non obstat, quod in hoc casu nō adsit lapsus 30. annorum, qui est necessarius ad effectum, vt consensus præsumatur quando requiritur propter præiudicium tertij. Nam quicquid sit de defectu paucorū aliquot mensium, quem in hac positione allegarunt informantes contra decisionem, respondetur non ideo minus subsistere resolutionem aliàs captam, dempto etiam fundamento, quod in illo triginta annorum lapsu completo fiebat, quando enim cōcurrit scientia, & patientia debentis consentire, quod sufficiant anni decem, tenuerunt *Butr. in c. illud, circa fin.de præsumpt.Castr.cons 202.nu.4.vers.sed huic obstant.lib.1. Alex cons.45. circa fin. lib.3. & in l.qui in alienat.col.3.de acquir.hæred. I-s.in l.1. col.5.vers.3.singulariter limita.C.qui admitti.*

3 Sed hac etiam ratione circumscripta, quæ ex abundanti fuit posita in decisione præsupponendo factum quod tunc proponebatur, dixerunt Domini sufficere pro confirmanda resolutione primam decisionis partem, quæ in mariti præsentia fundatur, quia statutum contentatur, vt dictum est, qualicunque consensu, & consensus probatur non solùm ex lapsu 30.annorum, sed etiam alijs modis, & præcipuè ex præsentia, vt per *Surd.Tiraq. & alios allegatos.* Vltra quod in hoc casu concurrit alia probatio consensus, nedum ex eiusdem testamento tenoris per maritum conscripto, & alijs in decisione ponderatis, verum etiam, & quidem præcipuè, ex actu positiuo, quia maritus habuit vsumfructū sibi relictum in testamento vxoris, & non suffragatur dicere dictum vsumfructum etiam extra causam testamenti spectasse ad ipsum vti delatum sibi in bonis aduentitijs filiorum. Nam in concursu iuris communis, & specialis præsumitur, maritum potius habuisse vsumfructum iure speciali ex testamēto, quàm ex legis dispositione, vt per *Menoch.lib.6. præsum.pt.6.num.6.* maximè quia titulus testamenti erat sibi magis proficuus. *Alexan. cons.8. nu.19. lib.3. Aym, cons.23. num.13.* & cum constet de testamento, in quo ille vsusfructus fuit relictus, neque ex aduerso probatur, quod pater illum reperit, vt sibi debitum in bonis filiorum, censeri debet cæptus in vim testamenti; maximè quia ista mulier habebat ex duobus matrimonijs filios, & maritus non poterat iure aduentitio habere vsumfructum in bonis spectantibus ad liberos, quos dicta mulier ex priori matrimonio susceperat.

4 Non obstat, quod proponitur, istum consensum à statuto requisitum simul cum præsentia seruire debere, si sufficit consensus tacitus, qui ex præsentia resultat; nam quinimo si statutum contentum esset sola præsentia, sufficeret maritum fuisse præsentem, quamuis non consensisset, vel etiam dissensisset. *l.sicuti.ff. de arb.* cum alijs per *Tiraq. de leg. connub.glos 6.num.36. & glos.1. num.32.* Nec obstat etiam consideratio ex eo deducta, quod in statuto veteri requireretur solùm præsentia, tamen in statuto nouo fuit inductum, vt etiam cum viri consensu testamentum fieret à muliere. Nam ex lectura statuti noui apparet, vim non esse in hac verborum differentia, quia in statuto nouo in quo refertur tenor statuti antiqui, bis, vel ter legitur quod eo statuto veteri disponebatur, vt mulier non posset testari sine præsentia, & consensu mariti, & ideo statuentes non fecerunt nouum statutum, vt præter præsentiam requirerent etiam consensum, imò habuerunt pro eodem, quod statutum disponeret de præsentia simpliciter, vel de præsentia, & consensu simul, sed addiderunt veteri statuto pœnam annullatiuam testamenti, clausulam insinuationis, & alia nonnulla. Itaque fuit conclusum esse omnino standum in decisis, &c.

☞ *In hac causa supra in par.2.recent. habetur altera decisio sub die 18. Martij 1611. coram eodem bo.me.Card.Marquemont. est in ordine decis. 336. la prima.*

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.

Assisien. panattariæ.

Veneris 23. Maij 1611.

ARGVMENTVM.

Summarium deseruit loco argumenti.

SVMMARIVM.

1 *Societas non solùm expressè, sed etiam tacitè contrahitur.*

2 *Administrator tenetur de administratis reddere rationem.*

3 *Socij omnes tenentur de administratis per ministrum, quando ipse administrauit scientibus, & patientibus omnibus socijs.*

DECISIO CCCLIV.

1 FVIT dictum constare de societate inter Valerianum, Ascanium, & Paulutium de an. 1594. & Valerianum teneri de administratione dictæ societatis; nam quantum ad primam huius resolutionis partem, licèt de societate non constet per publicum instrumentum, tamen cum huiusmodi negotium non solùm expressè, sed etiam tacitè contrahatur, & probetur etiam per coniecturas. *Card. Mantic.de tacit.& ambig. lib.7.tit.2 in princ. Menoch. de præsumpt. lib.3. præs. 56. Rot. decis.169. nu.1. par.2. diuers.* censeri debet in hoc casu plusquam probata ista societas ex pluribus testibus, qui de propria scientia, & de publica voce, & fama deponunt, ex literis ipsius Ascanij, ex fideiussione per ipsum Ascanium, & Paulutium facta Vrbano principali conductori Panattariæ, super qua fuit inita societas, & ex decreto Illustrissimi Legati Vmbriæ, in quo apparet, omnes fuisse conuentos, & condemnatos vti socios, & ibi etiam enunciatur, dictos fuisse confessos dictam societatem.

2 Quo verò ad secundam partem, cum Vrbanus administrauerit societatem, & deputauerit pro ministris illius negotij Thomam Capserium, & Leo-

nem

nem Brunum furnarium, seu pistorem, vt deponunt testes, & constat ex libro eiusdem Thomæ, non potest dubitari, quin de dicta administratione teneatur. *l. quædam sunt personæ. C. de eden. Bald. in rubr.* 500 *& 152. lib. 3. Socin. conf.* 192. *lib. 2. Angel. conf.* 286. *col 1. Anchar. conf.* 147 *num.* 10.

Non obstat, quod Mannus in positionibus dixerit societatem fuisse administratam per omnes socios; nam ista confessio Manni non potest vllo modo præiudicare socijs, nec facit aliquam probationem. Non obstat quod Thomas deposuerit etiam Ascanium administrasse; nam ista depositio fine partis citatione nihil operatur. Itaque ex his fuit decisum vt suprà.

3 Sed pro terminanda tota causa, erit videndum magis strictè an solus Vrbanus teneatur de administratis per ministros supradictos, quamuis enim clarum sit illos fuisse deputatos à solo Vrbano, tamen quia idem Vrbanus prætendit eam deputationem fuisse factam scientibus, & consentientibus Ascanio, & Pancratio, quo casu forsan omnes tenentur, per *tex. in l. 1. §. mag: strum ff. de exercit. act.* latè *Ruin. conf.* 101. *num.* 14. *verf. non obstat dicere. lib.* 1. operæ pretium erit videre quomodo res se habeat in facto, & in iure.

Interim pro faciliori causæ decisione, & directione erit per modum discursus aduertendum, quod ex relatione periti apparet istam societatem non esse damnosam; non habet enim aliud debitũ, quàm scutor. 1200 in quibus Mannus est creditor Ex aduerso aut m habet credita æqualis summæ, hoc modo, granum in manibus prædicti Thomæ pro scutis paulò minus 100 & pecuniam in manibus Vrbani vsque ad scut. 452. & in manibus Leonis Bruni vsque ad scut. 315.

Quantum ad partitam, quæ est in manibus Vrbani, res videtur clara, quod ipse eam soluere debet; quo verò ad granũ controuersia in eo vertitur quod Thomas est lapsus facultatibus, ideoq. ab ipso nihil potest recuperari, & cum appareat dictum granum peruenisse ad quondam Vignatũ sororium Vrbani, & afferatur fuisse positum in secunda societate, quæ inter easdem partes contract afuit, expressè poterit circa hanc partitam pro recognitione bonæ fidei inter socios, vel per exactam librorũ societatis reuolutionem intelligi, cuius damno cedere debet. Itaq. restringetur præcipuè difficultas ad debitum Leonis Bruni, qui similiter adeò facultatibus diminutus est, vt solutio ab eo expectari non possit, ideoq. remanet dubiũ, an Vrbanus, qui Leonem deputauit, eam partitam solus soluere debeat; an verò ad alios etiam socios spectet solutio, qui cum essent præsentes, & quotidie de negotio istius Panattariæ tractarent cum Leone, asseruntur consensisse deputationi per Vrbanũ factæ, & sic teneri vnà cum Vrbano, ex supradictis, de quibus volo quam primũ consulere Dominos meos, quia dum isti socij certant inter se, Mannus caret suis pecunijs, quas sibi legitimè debitas esse notorium est, nec ipsi socij id negãt, &c.

Infra in eadem causa habetur decis. 536. *&* 590.

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Abulen. beneficiorum.

Veneris 27. *Maij* 1611.

ARGVMENTVM.

Sententia lata pro mortuo, vel contra mortuum pro cædente vel contra cædentẽ, est nulla quãdo agitur inter duos priuatos beneficiatos, & ad particularem vtilitatem; secus quãdo agitur de vtilitate Ecclesiæ.

SVMMARIVM.

1 *Cedens æquiparatur mortuo, & ideo licet sententia lata pro mortuo est nulla, ita & pro cædente, nisi agatur de beneficio, quia tunc sententia dicitur lata pro ipsa Ecclesia, quæ semper viuit.*
Sententia lata pro mortuo, vel pro cadente non valet; nisi agatur de beneficio, fueritq. lata pro ipsa Ecclesia. ibid.
2 *Sententia lata pro mortuo, vel contra mortuum, est nulla, quando agitur inter duos priuatos beneficiatos, & ad particularem vtilitatem; secus quando agitur de vtilitate Ecclesiæ.*
3 *Sententia pro cædente etiam valet occasione fructuum, & expensarum.*
Arbitrio Rotæ *clausul: dat facultatem amplexãdi substantiam, reiecta solemnitate, vel figura. ibid in fine.*

DECISIO CCCLV.

1 CVM pro parte Ferdinandi fuisset oppositum, quod sententia lata ad fauorem Francisci della Presa, erat nulla, stante quod ante dictam sentẽtiam fuit habitus recursus ad Signaturam Sanctiss. & obtenta commissio sanatoria arbitrio Rotæ, vnde dedi dubiũ an esset locus arbitrio? quod fuit affirmatiuè resolutum quia in effectu prædicta sententia visa fuit valida; nam etsi cedens æquiparetur mortuo, & sẽtentia lata pro mortuo sit nulla, ex alleg. attamen conclusio non procedit quando agitur de beneficio, tunc enim sententia nõ dicitur magis lata pro mortuo, quàm pro ipsa Ecclesia, quę semper viuit & cuius interest liberari à malo Rectore, & proinde sententia est valida. *Bal. in l. 1. §. in primo, nu.* 17. *C. de cad tollen.* quem sequitur ibi *Iacob. in §. & cum triplici, in fin. Socin. iun. in l. eius qui, n.* 13. *ff. si cert. pet. Surd conf.* 99. *nu.* 13. *vol.* 1. *B c. conf.* 110. *nu.* 3. *vol.* 1. *V ant. de nullit. ex defect. iurisdict. num.* 106. *Afin. in praxi, §.* 31. *ampliat.* 21. *num.* 2.

2 Nec visum fuit subsistere quod Bald. fit intelligẽdus, quando agitur de statu Ecclesiæ, puta an sit libera, vel de iurepatronatus, quia imò Bald. loquitur quando agitur de pertinentia beneficij, vt patet ex illius verbis, ibi, *quia vnus contra alterũ agendo dicebat suum esse*, & concurrit identitas rationis, quia sicut interest Ecclesię liberari ab illegitimo patrono, ita ab illegitimo Rectore, nec *dec. Caputaq* 140. *p.* 3. contrarium firmat, dum dicit regulam quod sententia lata pro, vel contra mortuum, sit nulla, habere locum, quando agitur inter duos priuatos beneficiatos, & ad particularem vtilitatem, quia non per hoc sequitur, quod habeat locum, quando agitur de vtilitate Ecclesiæ, prout in hoc casu, quinimmò à contrario sensu decisio potiùs facit pro Ioanne.

3 Placuit etiam aliquibus ex Dominis, cæteris nõ contradicentibus, quod non obstante vnione potuerit ferri sententia ad fauorem Francisci della Presa, occasione fructuum decursorum, & expensarũ. *Put. decis.* 467. *lib.* 2. *& decis.* 80. *lib.* 3. *Thar.* 110 *incip. quidam resignauerat. Crescen.* 13. *de procur. Peregr.* 35. *lib.* 1. & inde canonizari bonum ius D. Frãcisci,

& non

& non ius Cosmi, tanquam antecedens necessarium pro condemnatione dictorum fructuum, & expensarum, iux. not *in c. præterea, de offic. deleg. & in l. illud ff. de acquir. hæred. Ias. in l. vinum, n. 32. ff. si cert. pet. Felin. in c. inter dilectos, nu. 1. de fid. instr.* attenta maximè clausula *arbitrio*, per quam datur facultas amplexandi substantiã, reiecta solemnitate, vel figura, *glos. in clem. sæpe, verb. defensiones, de verbor. sign. Rot. in causa Toletana primitiarum 23. Febr. 1590. coram Illustriss. D. Card. Plato*.

R. P. D. SACRATO
deindè S.R.E. Cardinali.

Forolinien. pensionis.

Mercurij 1. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Quasi possessio exigendi pensionem sibi reseruatam, an ipsum releuet ab onere probandi ius illius, qui pensionis reseruationi consensit.

SVMMARIVM.

1 *Pensio dicitur nulla, nisi probetur ius illius, qui pensioni consensit, fallit quando agitur contra illum, qui est successor iuris, & facti illius, qui consensit, ibid. & ad d. effectum quando quis dicatur successor facti. & num 2.*
Præsentatus per obitum alicuius, non dicitur successor iuris illius, & auare. d. num. 1.
2 *Consentiens pensioni si de tempore consensus nullum habeat ius super beneficio, pensio est nulla, nec reualidatur, si post consensum ius illi superueniat. num. 2. in fine.*
Antecessor si possedit per triennium, non est necesse quod successor iustificet illius titulum. ibid. limita hoc procedere in successore in titulo beneficij, non autem in pensionario. ibid.
3 *Quasi possessio exigendi pensionem sibi reseruatam ex causa cessionis, quando cedens teneatur iustificare ius cessum.*

DECISIO CCCLVI.

1 DOMINI perstiterunt in decisis in hac causa sub die 14. Martij proximi, quod scilicet pensio fuerit nulla, nisi probetur ius Iulij, qui cõsensit reseruationi pẽsionis, & ad illud quod D. Episcopus sit successor iuris, & possessionis D. Iulij, vnde non possit uegare solutionem pensionis, iuxta *dec. Achill. 1. de pens.* fuit responsum, D. Episcopum neque esse successorem iuris, neque possessionis. Et quantũ ad ius non obstat, quod D. Episcopus fuerit præsentatus ad beneficium tãquam vacans per obitum Iulij, ex quo acceptando præsentationem, videatur magnifecisse ius D. Iulij, quia tripliciter respondetur; primò, præsentationem non fuisse factam simpliciter ex vacatione per obitum Iulij. Secundò, respondetur præsentationem potuisse verificari in vacatione de facto, iux. *decis. Aegid. 116.* sæpè approbatam a Rota. Tertiò, quod potuit superuenisse ius Iulio post præstitum consensum, quod non suffragaretur ad reualidandam pensionem, si ab initio fuisset nulla, vt infrà dicetur.

2 Quantum ad successionem possessionis fuit dictũ, quod D. Episcopus non est talis, quia ad istum effectum esset necesse, quod Iulius tempore præstiti cõsensus fuisset in possessione. *Achill. dec. 6. de pension.* vbi dicit ita esse intelligendam suam decisionem primam, & *tit.* ali is omnes beneficiati essẽt successores possessionis illorum, qui per priùs possederunt beneficia, & inde superflua esset distinctio. Ad aliud, quod Iulius fuerit triennalis possessor, vnde nõ possit ampliùs dubitari de validitate illius *tit. iux. alleg. Lap. 89* fuit dupliciter responsum. Primò, quod allegatio *Lap.* non iuuat, nisi successorem in titulo beneficij. *Caputaq. dec. 27. par. 1. Cassad. dec. 8. num. 3. super reg. & dec. 2. in princ. de caus. poss. & propriet.* Pensionarius autem non potest dici successor tituli illius, qui consensit pensioni, cum aliud sit pensio, aliud titulus beneficij, vt de se patet, quin immò eodem tempore concurrunt, vnde non potest dici, quod vnum veniat in successione alterius. Secundò fuit dictum, quod ad effectum validitatis pensionis requiritur ius de tẽpore consensus, aliàs si pensio ab initio fuit nulla, non potuit per Iulium in præiudicium successoris conualidari. *Cassad. dec. 4. nu. 5. de pension.* Istud autem ius Iulij de tempore consensus nõ probatur per possessionẽ triennalem, quia potuit superuenisse nouus titulus post prꝭstitum consensũ.

3 Quantum ad *decis. Salamantinam pensionis 16. Iunij 1582. coram bo. me. Bubalo*, in qua habetur, quod ille, qui est in possessione exigendi pensionem sibi reseruatam ex causa cessionis, non tenetur iustificare ius cessum, & Leo pensionarius sit talis, cùm fuerit sibi reseruata pensio ex causa cessionis factæ per Alexandrum ad fauorem d. Iulij, fuit dictũ, quod illa decisio non explicabat circumstantias facti, vnde poterat verificari, vel quando pensionarius esset in possessione exigẽdi ab illo, qui negat pensionem, vel quando ageretur contra illum, qui esset successor iuris, vel possessionis illius, qui consensit pensioni, quorũ neutrum cõcurrit in hoc casu, quia D. Episcopus nunquam soluit pensionem, nisi coactus per clausulam *sine retardatione solutionis pensionis*, de qua in sua commissione, nec etiam D. Episcopus est successor iuris, vel possessionis illius, qui consensit pensioni, vt suprà demonstratum est.

Est supra decisio 337. in hac parte.

R. P. D. LVDOVISIO,
postea fel. rec. Gregorio XV.

Parmen. Status.

Mercurij 1. Iunij 1611.

DECISIO CCCLVII.

Replicata est supra in 1. part. recent. decis. 329. Et inter eius impressas est decis. 503.

R. P. D. SACRATO
posteà S.R.E. Cardinali.

Natnien. fideicommissi.

Lunæ 6. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Monasterium non excludit substitutum simpliciter, & sine conditione, si sine liberis decesserit, secus si substitutio non est simplex, sed addita conditione, si sine liberis decesserit. Exemplaris, & magistralis est decisio.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Monasterium non excludit substitutum simpliciter,& sine conditione, si sine liberis decesserit, secus si substitutio non est simplex, sed addita conditione, si sine liberis decesserit, ibid. & per tot. decisionem.*

Monasterium an excludat substitutum cum conditione, si sine liberis decesserit, attendenda sunt verba conditionis, nunquid dicat, sine veris filijs, *vel* vel sine filiis legitimis,& naturalibus, *aut* ex suo corpore natis.

3 *Monasterium vicem liberorum obtinet, declara vt num.10.& 11.*

4 *Verba sunt semper interpretanda, vt aliquid operentur,& non sint superflua.*

6 *Tacitum non est equalis virtutis cum expresso regulariter, & num.7. vbi præsertim, quando deducitur ad destructionem expressi.*

8 *Tacitum non habet vim expressi, quando agitur de inducendo aliquod speciale, & num. 9. & 11. Vbi idem quando inter tacitum, & expressum adest diuersa ratio.*

10 *Testator quod non dixit, non voluisse censetur.*

Testator non præsumitur habere eam pietatem erga Monasterium, quam habet erga descendentes, ibidem.

12 *Præsumptio non potest elici ex aliquo facto, nisi illud sit certum, & indubitatum.*

Ius de sui natura est certum quoad dispositionem, non quoad rationem, ibid.

13 *Extensio in iure facilius datur, quàm de nouo creatio.*

Qualitas facilius datur, quam substantia, ibid. Fictio fictionis non datur, ibid. in fine.

14 *Dolus futurus expressè remitti non potest, secus tacitus. Vbi infertur ad duo.*

Casus omissus remanet in dispositione iuris communis, ibid in fine.

15 *Præsumptio fabricatur super certitudine, non autem super alia præsumptione.*

Voluntas magis colligitur ex expresso, quàm ex tacito,& subintellecto, ibid.

Voluntas expressa magis latè interpretatur, quam tacita, ibid

Substitutio conditionalis facilius tollitur, quam simplex, ibid.

Regula quod non entis nulla sunt partes, aut qualitates, ibid. in fine:

DECISIO CCCLVIII.

1 CVM Angela testatrix instituisset Paulam filiam suam, eique simpliciter & absque conditione, si sine filijs, substituisset Sãctiliam sororem ipsiusmet testatricis, Paula instituta ingressa Monasterium, & ibi defuncta, fuit disputatum, an Monasterium posset excludere Sanctiliam substitutam, iuxta terminos, *§ sed hoc præsenti, auth. de Sanctiss. Episcop.* vnde desumitur *auth. nisi rogati, C. ad S.C. Trebel.* & iuxta *c. in præsentiam, de prob.* & proponente bon. me. D. Iusto 1. Iulij 1605. fuit tentum per Sanctiliam substituta: cum autem fuissem subrogatus in locum D. bo. me. Iusti, dubitaui an esset recedendum à dicta decisione,& quia articulus visus fuit exemplaris,& valde difficilis, ac malè tractatus à Doctoribus pro parte substituti, vnde ad fauorẽ Monasterij emanauit communis opinio, de qua infra, propterea non potui nisi post multas propositiones habere resolutionem à Dominis meis, qui visa causa ab omnibus,& benè discussa, tãdem steterunt in decisis. Et pro resolutione fuit ponderatum, quod res pendet à tribus inspectionibus. Prima est an conditio, si sine filijs, conferat, & sit necessaria ad effectum, vt Monasterium possit excludere substitutum, quia si non confert, frustrà quæritur, an prædicta conditio sit vel ne,& an sufficiat tacita, vel potius requiratur expressa. Secunda inspectio est, an possimus dicere verba tex. *d. § sed hoc præsenti, & c. in præsentia*, esse taliter concepta, vt non possent adaptari ad conditionem tacitam, de qua *in l. cum auus, ff. de condit. & demonst & in l. cum acutissimi, C. de fideicomm.* Tertia inspectio est, vtroque affirmatiuè resoluto, an iura loquentia de conditione expressa possint desetuire in tacita, & subintellecta.

2 Circa primam inspectionem omnes consentire videntur quod conditio, si sine filijs, conferat, & sit necessaria ad effectum, vt Monasterium possit excludere substitutum, siquidem admittunt quod in casu, in quo dicta conditio neque expressè, neque tacitè insit, Monasterium non possit excludere substitutum, *Bald.* antesignanus eorum, qui in articulo principali tenent pro Monasterio, *in auth. nisi rogati, num.20. C. ad S.C. Trebell. Socin. in d. l. cum auus, num.28. Menoch. de præsumpt. præsumpt.* 83. *num.56.& 58. lib.4. Rip in l. ex facto, §. si quis rogatus, nu.56. ff. ad Trebell. Parif. conf. 19 num.96. lib.2 Fortun. Garz. in repet. l. Gallus, §. & quid si tantũ, num.75. vers. distingue, ff. de lib. & posthum. Illustrist. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 7. n.6. vers. quod si conditio. Intrigl. de subsit. centur. 3. q.63. num 59.*

3 Et ad hoc tendunt ea, de quibus latè per *scrib. Rip.* præcipuè *num.37. in d. l. ex facto, §. si quis rogatus, ff. ad Trebell. Illustrist. Mantic. d. tit. 7. n.20. Menoch. de præsump. lib. 4. p. 83. nu. 27.* vbi loquendo de successione Monasterij distinguunt an testator dixerit, sine veris filijs, vel sine filijs legitimis, & naturalibus, aut ex suo corpore natis, cum similibus: si enim conditio, si sine filijs, nihil haberet commune cum Monasterio, frustrà fierent huiusmodi distinctiones. Et ad hoc idem faciunt rationes, quæ pro decisione text. *d. § sed hoc præsenti, & c. in præsentia*, adducunt per supra allegatos quippe quia Monasterium vicem liberorum obtinet, de quo etiam latè per *Tiraq. in l si vnquam, verb. susceperit, num.42. C. de reuoc. donat* vel quia conditio, si sine filijs, tanquam contraria castitati, & vitæ contemplatiuæ reiiciatur, in qua opinione residet *Rip. d. num.37. vers. tu vero considera*, vt denique quia testator præsumitur diligere Monasterium, sicut filium instituti, & proinde sicut prætulit substituto filios instituti, ita voluisse præferre Monasterium, & hæc fuit opinio *Castr.* & aliorum, de quibus per *Illustris. Mantic. d tit.7. num.7.* quæ omnes rationes sunt desumptæ à conditione, si sine liberis, vt de se patet.

4 Et pro conclusione huius primæ inspectionis fuit ponderatum, quod si conditio, si sine filijs, non conferret Monasterio, frustrà in præteritis iuribus fieret mentio de illa, & per breuiora verba fuisset dictum, quod ingressio per institutum Monasterio cesset substitutio, quod argumentum à superfluitate vitanda, & ne aliàs verba stent sine virtute operandi in

in iure, est validissimum, *c. si Papa, de priuileg. in 6. c. legebatur*, & ibi *glos. verb. aduentus, de maiorit. & obed. l. si quando, ff de leg. 1. l. cũ antiquitas in princ. C. de testam. Felin. in c. 1. nu. 7. de rescript. Rom. cons. 180. nu. 5. Angel. Aret. cons 11. n. 9. & seq. Curt. iun. cons. 16 nu. 11, in fin. Paris. cons. 66. n. 9 & 10. lib. 2. Rol. cons. 61. nu. 14. cum pluribus seqq lib. 3.*

5 Quantum ad secundam inspectionem ad *d. §. sed hoc præsenti, & c. in præsentia*, loquantur de conditione expressa, hoc satis patere visum fuit ex illorum lectura; nam *§ sed hoc præsenti*, ponit casum, nedum in grauato descendente, sed etiam in extraneo, ibi, *sine liberis, seu aliqua quacunque persona*, in quo quidem extraneo non habet locum tacita conditio, de qua *in dd. ll. cum auus, & cum acutissimi*, quæ in dicto, & in ratione, quæ in illis assignatur, concludunt solum quando grauatus est descendens, item patet ex illis verbis ibi adiectis conditionibus, *quibuscunque*, item & clarius ibi, *pro non scriptis haberi, &c. & in c in præsentia*, ibi, *& præcepit vt si absque liberis decederet, &c.* & hoc admittunt omnes suprà allegati, dum ponderant formulam verborum testatoris, an scilicet dixerit, si sine veris filijs, vel sine filijs legitimis, & naturalibus, aut ex suo corpore natis, & aliàs prout suprà in prima inspectione.

6 Quantum ad tertiam inspectionem an *dd. § sed hoc præsenti, & c. in præsentia*, loquentia in conditione expressa possint, aut debeant deseruire in tacita, & subintellecta, iuxta terminos *dd. ll. cum auus, & cum acutissimi*, fuit dictum, regulam esse contra Monasterium, quòd non inferatur ab expresso ad tacitum, cum tacitum non sit æqualis virtutis cum expresso, *l. est differentia. ff. in quibus caus. pignor. vel hypoth. l. penult. ff de euict. l. cum qui, in fin. ff. de verb. oblig. l. doli clam ff. eod. tit. l. sanctio legum ff. de pœn. l. expressa ff. de reg. iur. l. 1. C. de ijs qui in priorum credit. cap. non potest, de præb in 6. cap. statutum §. in nullo*, vbi *glos. verb. expressus, de rescrip. eod. lib. 6. Clem. quamuis*, & ibi *glos. in verb. expresso, de appellat. gloss. & DD. in l. cum oportet. §. non autem. C. de bon. quæ lib.* & in terminis huius conditionis, si sine filijs, latè *Dec.* super *d. c. in præsentia, num 102.*

7 Secundò & multò minus tacitum æquipollet expresso, quando tacitum deducitur ad destructionem expressi, *l. cum ex filio §. filio*, vbi *Bart. in summario. ff. de vulg. & pup. Dec. cons. 416. nu. 10. Crau. cons 32. num. 2.*

8 Tertiò & magis de plano procedit conclusio quando quis intendit elicere ex illo tacito aliquod speciale, quod aliàs solet resultare ab expresso, *Crauett. cons. 34. num. 3.* cum alijs per *Bec. cons. 39. num. 24. & 25.* facit regula de non multiplicandis specialibus, de qua *in l. 1. C. de dot. promiss. Roman. cons. 350. num. 16. Alexand. cons. 13. num. 4. lib. 1. Ruin. cons. 29. num. 4. lib. 4.*

9 Quartò, & fortiùs, quando lex, quæ inducit tacitum, allegat rationem, quæ non conuenit casui, de quo tractatur, expressio enim habet vim restrictiuã ad casus, in quibus militat ratio, quæ exprimitur, *l. cum pater §. dulcissimis*, & ibi *Bart. ff. de leg. 2. l. milites in agrum, in princ. ff. de re milit. glos. in Cle. 1. verb. eligatur, de elect. Bart. in l. 1. nu. 4. ff. de legit. tut. Franc. Aret. cons. 161. nu. 3. vers. moueor. 1. Dec. cons. 379. num. 5. vers. & vlterius.*

10 Hæc autem omnia concurrere videbãtur in proposito casu; nam quod conditio, si sine filijs, de qua in *dd. ll. cum auus, & cum acutissimi*, sit tacita conditio, non eget probatione. Quod tacitum deducatur ad destructionem expressi, est etiam clarum, quia cum hac tacita, & præsumpta conditione Monasterium intendit excludere expressam substitutionem Sanctiliæ. Similiter quod agatur de eliciendo singulari ex ista tacita conditione, est etiam clarum, quia non est commune, nec regulare, quod à filio inferatur ad Monasterium, sed immò singulare, & exorbitans, *Butr. in d. c. in præsentia, num. 6. de prob. Rip. in l. ex facto. § si quis rogatus nu. 37. ff ad Trebell. Fulgos. cons. 53. num. 1. Barbat.* qui de communi, *cons 13. nu. 12. & 13. Bero cons. 114. nu. 21. vers secundò prædicta, lib. 2. Bursat. cons. 199. n. 15. decis. Pedem. 126 nu. 12. Intrig. d. q 63. nu. 89.* facit trad. per *Tiraquell d verb. susceperit, nu. 45.* Sicut etiam applicatur regula de non multiplicandis specialibus; nam speciale est, quod conditio, si sine filijs, subintelligatur, cum regulariter testator censeatur non voluisse quod non dixit, *l. Labeo*, cum ibi plenè not. per *scrib. ff. de suppellect. leg.* & est vulgare dictum, quod testamentum non cantat, neque ego cantabo. *Alex cons. 52. num. 12 & sequen. lib. 4. Bald. in cap. per venerabilem, num. 21. de elect. Ancharan. cons. 37. num. 7. Roman. consil. 45. num. 14. in fin. & seq. Curt. sen. cons. 55. num. 23. Roland. cons. 6 nu. 5. & seqq. vol. 2. Afflict. decis. 403. num. 5.* Vnde ex conditione sic specialiter subintellecta, non est desumendum aliud, quod est speciale in ipsamet conditione, si sine filijs, etiam quando exprimitur, vt patet ex *Butr. in dicto cap. in præsentia, num 20.* cum alijs supra allegatis. Atque hinc cessat doctr. *Bart. in l. sub conditione. ff. de solut.* quia nulla necessitas poterat, quod sub conditione ad fauorem filiorum veniat Monasterium, cum hoc non sit commune, & regulare in materia filiorum, sed immò singulare, & exorbitans, vt supradictum est. Denique applicatur, & & tertia conclusio, quod tacitum non extendatur quando lex, quæ inducit tacitum, exprimit rationem, *dd.* enim *ll. cum auus, & cum acutissimi*, exprimunt rationem earum dispositionis, scilicet paternæ pietatis, & ne testator videat alienas successiones proprijs anteponere, quod inconueniens non sequitur ex eo, quod substitutus anteponatur Monasterio, nec testator præsumitur habere eam pietatem erga Monasterium, quam habet erga descendentes, *cap. quicunque 17. quæst. 4. Rolan. cons. 190. in fin. lib. 1. Rip. in d. § si quis rogatus, num. 37. vers. quæ ratio. Soc. d. l. cum auus, num. 42. Bero. cons. 114. num. 21. lib. 2. decis. Pedem.* quæ de communi, *decis. 126. nu. 26.* latè *Tiraquell. in d. l. si vnquam, vers. libertis num. 90. & seq. Illustriss. Mantic. d. tit. 7. num. 13.*

11 Non obstat quod ex identitate rationis fiat extensio de casu expresso ad casum tacitum, quia respondetur primò, conclusionem non procedere quandocunque agitur de multiplicãdis specialibus, & de materia exorbitanti, vel quando lex, quę inducit tacitum, reddit rationem minimè accommodabilem ad casum, ad quem prætenditur fieri extensio, vt patet ex supra allegatis. Secundò respondetur esse admodum controuersum apud scribentes, quænam sit ratio decisionis, *dicto §. sed hoc*

præ-

præsenti,&c. in præsentia, ex tribus opinionibus supra in principio recitatis. Prima, quod Monasterium sit loco filij, ab infinitis reprobatur, vt patet ex cumulatis per *Rip. in d. § si quis rogatus, num. 37. Illustrissimus Mantic. d. tit. 7. num. 6. Tiraquell. d. verb. susceperit, num. 47. Emanuel Costa in d. c. si pater, verb. si absque liberis, num. 70. de testam. in 6.* Alia opinio, quod scilicet conditio, si sine filijs, reijciatur, & habeatur pro non scripta, ex eo quod sit repugnans castitati, & vitæ cōtemplatiuæ, multis argumentis reprobatur ab *Illustriss. Mant. d. tit. 7. num 4.* Postremò, quod testator præsumatur diligere Monasterium sicut filios instituti, non habet multos sequaces, vt videre est ex *Illustrissimo Mantic. d. tit. 7. num. 13.* & dictæ opinioni multum obstat *text. in d. §. sed hoc præsenti*, dum in casu ingressus Monasterij inualidat, & pro non scripta haberi voluit conditionem, si sine filijs, appositam à testatore; si enim lex fundaretur in æquali affectione, non cassaret conditionem appositam à testatore, sed adderet nouam, nempe si grauatus Monasterium ingressus non fuerit, & sic non faceret prout facit vim in eo, quod scriptum habeatur pro non scripto, sed potius è conuerso vt pro scripto habeatur illud, quod non est scriptum, quod aliquando consueuit facere lex. exemplum *in dicta l. cum auus, de condit. & demonstr. in fin.* & hoc argumento vtuntur Doctores ad impugnandam dictam primam opinionem, quod Monasterium sit loco filij, & vltra *Rip. Mantic. Tiraquell. supra alleg. Couar. var. resolut. lib. 1. cap. 19. num 6.* Præterea est ponderandum, quod *text. in dicto §. sed hoc præsenti*, loquitur, tam quando grauatus est de descendentibus, quàm quando non est, & quidem quando grauatus non est de descendentibus, posset procedere ista opinio, quod præsumatur testator dilexisse Monasterium sicut filios instituti: sed quando grauatus est de descendentibus, quo casu descendentes ab illo descendunt pariter à testatore, tunc non intrat ista præsumptio, quod testator censeatur diligere Monasterium sicut istos, per *c. quicunque*, cum alijs supra alleg. & consequenter malè infertur ab illis ad Monasterium.

12 Ex illis concludebatur, quod cum ratio decisionis *dicto §. sed hoc præsenti, & cap. in præsentia*, sit adeò incerta, non potest per illam fieri extensio de casu ad casum, quia quando ex vno volumus elicere aliud, illud vnum debet esse certum, & indubitabile. *Bald in l. comparationes, num. 4. Salyc. num. 12. C. de fid. instrum. Alexand. cons. 76 num. 7. vers. quinimmò, lib. 3. Crauet. cons. 32. num. 7. Menoch. de arbitr. casu 114. num. 29. Surd. cons. 135. num. 79. vers. secundò. Afflict. decis. 181. num. 5.* Nec facit quod ius de sui natura sit certum. *Bald. cons. 186. num 3. in fin vers. & licet quidam, lib. 2. Natt. cons. 502. num. 9.* quia est certum quoad dispositionem, non quoad rationem, cum non omnium possit reddi ratio, *l. non omnium. ff. de legibus*, & aliquando stet pro ratione voluntas conditoris legis. *l. prospexit. ff. qui & à quibus l. 1. vers. pueritiam*, & ibi *glos. verb. ratus. ff. de postulan. Bald. in dicta l. non omnium, in princ. Salyc. in l. si serui, num. 7. vers. secundò quia. C. de noxal. act. Felin. in cap. si quando, num. 12. vers. & placent. de rescript.*

13 Cæterum retenta qualibet ex præteritis tribus opinionibus, adhuc videbatur posse assignari ratio diuersitatis, quando conditio, si sine filijs, fuit expressa, & quando subintelligitur. Et quidem si retineatur prima, quæ & ipsa habet suos testes de communi, nempè *Fulgos. cons. 53. n. 3. Ias. in auth si qua mulier, nu. 18. vers. ego non recedo, C. de sacros. eccl. Dec. in d. c. in præsentia, num. 190. Bero. nu. 475. de prob.* differentia erit, quia quando testator exprimit conditionem, si sine liberis, lex nō facit aliud, quàm extendere proprietatem vocabuli, operando vt sub illa comprehendantur filij ficti, & ciuiles, prout secundum lecturam istorum est Monasteriū; at quando testator non exprimit conditionem, opus est vt lex faciat de nouo, & superinducat conditiones non expressas à testatore: certum autem est in iure facilius dari extensionem, quàm creationem de nouo, *Alex. cons. 84 num. 5. lib. 5. Castr. cons. 457 in princ. lib. 2. Ias. in l. fin. num. 42. limit. 5. ff. de fer. Cagnol. in l. 2. num 142. C de pact. inter empt. & vend. Rolan. cons. 4 num. 27. lib. 3. Rot. decis. 20. num. 8. de præb. in nou. Boer. decis. 294. num. 8.* sicut etiam facilius datur qualitas, quàm substantia, *Angel. in l. si certis annis, num. 11. C. de pact. Socin. cons. 104. nu. 10. lib. 2. Dec. consi. 442. num. 22 Crau. de antiq. tempor. par. 1. num. 317. Cephal. cons. 170. num. 26. Natt. cons. 102. num. 3. Menoch. cons. 93. num. 15. Surd. decis. 322. num. 71.* Neque hoc casu potest fieri vis super *d. ll. cum auus*, & *cum acutissimi*, quia, vt suprà demonstratum est, iuxta illas subintelligitur conditio de naturalibus, non de fictis, & proinde sicut quando testator in conditione, *si sine filijs*, exprimit qualitates non competentes nisi naturalibus, non venit Monasterium, vt patet ex alleg. suprà in prima inspectione, ita & multò magis debet euenire, quando conditio de naturalibus tantū subintelligitur ne aliàs sit maior vis taciti, quàm expressi & ne detur fictio fictionis, contra vulg. conclusiones, de quo per *Crau. cons. 32. num. 2. & consil. 34. num. 3 Becc. cons. 39. num. 24. & seq. l. 1. C. de dot. promiss. l. cum post. §. gener.* & ibi *glos. verb. placuit. ff. de iur. dot. Roman. consil. 350. num. 16. Bero. cons. 160. num. 13. lib 2.* & propius ad istos terminos *Dec. in d. c. in præsentia, num. 191. Felin. num. 42 de prob.*

14 Si verò attendatur secunda opinio, quod *dd. §. sed hoc præsenti, & c. in præsentia*, sint fundati in eo quòd conditio, si sine filijs, aduersetur vitæ castæ, & contemplatiuæ, differentia erit, quia etiam in materia morali magis improbatur conditio expressa, quàm tacita, & implicita; exēplum in dolo futuro, quod expressè remitti nō potest, secus tacitè, & implicitè, *l. si vnus, §. illud, ff. de pact. Dyn. in reg. cōtractus, 85. de reg. iur. in 6. Feder. de Sen. cons. 125. n. 5.* Idem in pacto de futura successione, de quo per *Alex. cons. 28. num. 7. vers. nec obstat quod pactum, lib. 3. Dec cons. 31. num. 4 vers. & sic fuit pactum.* Idem in vēditione iurispatronatus, de quo per *scrib. in c. ex literis, de iur. patron. Bald. cons. 32. num. 3. lib. 1. Abb. q. 5. num. 5. vers. & primò Gemin. cons. 45 num. 2. Lap. alleg. 129. num. 24.* Aliud exemplum, de quo per *Nauar. cons. 3. num. 1. de testam.* facit quia testator quoniam in se est æqualiter, excludit tam filios, quàm Monasterium, & sic non aduersatus fuit vitæ contemplatiuæ, & licèt superuenerint *ll. cum auus, & cum acutissimi*, quæ supplent introducendo filios, nulla tamen lex inuenitur, quæ

in hoc casu omissionis, vtriusque suppleat pro Monasterio, & proinde res remanet in dispositione iuris, quod scilicet casus omissus habeatur pro omisso, iuxta *l. commodissimè. ff. de lib. & posthum.* cum alijs suprà allegatis.

15 Denique si attendatur vltima opinio de præsumpta dilectione testatoris erga Monasterium: cum ista dilectio sit colligenda ex conditione, si sine liberis, vt latè suprà in prima inspectione demonstratum est, ista dilectio magis colligetur quādo testator expressit conditionem, si sine liberis, quàm quādo illam tacuit, etiamsi à lege subintelligatur, quia primo casu voluntas erga filios est certa; secundo verò casu præsumpta tantum, & faciliùs fabricatur præsumptio super certitudine, quàm super alia præsumptione, *l. quisquis, C. de donat. l. quadam mulier. ff de rei vind. Roman. cons. 160. num. 13. lib. 2.* latè *Surd. cons. 135. nu. 78. cum seqq.* & quod voluntas magis colligatur ex expresso, quàm tacito, & subintellecto, tradunt *Grau. cons. 34. n. 2. & 3. Bec. cons. 39. nu. 25.* & dicit *Castr. cons. 334. num. 5. vol. 1.* voluntatem expressam magis latè interpretari, & *Ruin. cons. 10. num. 10. lib. 2.* quòd ista est magis efficax, & apta parere maiores effectus. Secunda differentia est, quia quando testator exprimit conditionem, si sine liberis, substitutio dicitur conditionalis, hac conditione, vsque ab initio: quando autem testator illam non exprimit, licèt subintelligatur, iuxta terminos *l. cum auus, & l. cum acutissimi*; attamen fideicommissum non est conditionale ab initio, sed ita demum, si liberi superstites relinquantur, vt latè probat *Emanuel à Costa in c. si pater, verb. si absque liberis, num. 71. & in verb. Trebellianica, num. 28. de testam in 6.* ex qua conclusione duæ resultant illationes. Prima est quod faciliùs debeat tolli substitutio conditionalis, quàm simplex, ad not. per *Roman. cons. 256. in fin. Sarn. in reg. de iur. quæs. non tollen. q. 4. in princ. Dec. cons. 146. nu. 4. Paris. cons. 5. nu. 96. lib. 4. Cassad. super reg. decis. 24. num. 2. & 3.* Altera est, quod defuncto sine filijs grauato, qui ingressus fuerat Monasterium, tacita conditio, de qua in *l. cum auus, & l. cum acutissimi*, nunquam dicatur fuisse in rerum natura, cum, vt dictum est, incipiat à die quo exstant liberi, & consequenter, nihil potuerit operari ad fauorem Monasterij, per regulam quod non entis nullæ sunt partes, aut qualitates, *l. eius qui in pecuniaria. ff. si cert. pet. l. sed & si manente. ff de precar. l. si seruum. §. si modus. ff. de act. empt. Roman. cons. 91. num. 8. Fulgos. cons. 93. num. 1. in fin. Oldrad. cons. 203. vers. ad secundum. Card. consil. 29. num. 1. Curt. iun. cons. 14. num. 8. Alexand. cons. 30. num. 5. lib. 7.*

16 Et cum prædictis rationibus visum fuit recedere à *gloss. in l. cum acutissimi, verb. defunctis*, quam ibi secuti fuerunt *Butrig. in fin. Salyc. num. 4. Barbat. in addit. ad Bald. super ead. in princ. Corn.* qui de communi, *num. 9. C. de fideicom. Bald. in c. præsentia, num. 18. de prob. Gomez*, qui magis communem testatur, *vers. resol. tom. 1. cap. 5. de substit. fideicomm. num. 34. circa fin. Greg. Lopez in l. 10. tit. 4. part. 6. gloss. vers. item quòd si grauatus. Galiaul. in l. Gallus. §. & quod si tantum, num. 19. ff. de lib. & posth.* nam gloss. loquitur per transennam, & non disputat articulum, Bald. ponit rationem, quę supponit illud, quod disputatur, dicit enim quod substitutio censetur facta sub duabus conditionibus, si grauatus filios non habuerit, & si idem Monasterium non ingrediatur; verùm non probat per quā regulā, quando conditio, si sine filijs, in qua stat vis, vt suprà demonstratum est, non est expressa, subintelligatur conditio, si Monasterium non ingrediatur, cum tot, & tanta in contrarium vrgeant, vt suprà dictum est: Cæteri verò secuti sunt potius auctoritatem, quam rationem. Hanc enim opinionem contra Monasteriū, quam modò sequitur Rota, communem dixerunt *Emanuel. Costa in repetit d. c. si pater, verb. si absque liberis, num. 70. & 71. de testam. in 6.* quem sequitur *Crass. in §. fideicommissum, q. 40. num. 2.* sed nemo ex illis allegat auctorem, qui loquatur de hoc articulo, vnde potest dici, quòd opinio sit magis vera, non autem quod sit magis communis.

Et ita, &c.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.

Massilien. pecuniaria.

Lunæ 6. Iunij 1611.

DECISIO CCCLIX.

Replicata est supra decis. 334. part. 1. recent. & inter eius impressas est decisio 506.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S. R. E. Cardinali.

Adrien. beneficiorum.

Lunæ 6. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Habes ex summario.

SVMMARIVM.

1 *Possessio instrumentalis alio non existente in possessione est manutenibilis.*
2 *Possessio posterior & capta alio existente in possessione non est manutenibilis.*
3 *Vnio quæ fuit reuocata, nec habuit effectum, non habetur in consideratione.*

DECISIO CCCLX.

1 DANDVM esse Domino Iuliano Castagnolæ mandatum de manutenendo, cum de eius possessione constet capta eius nomine per Iosephum Mannochiam vti procuratorem substitutum ab Oliuerio Procuratore constituto à Castagnola, cum facultate substituendi, & ista possessio quamuis instrumentalis, tamen vti capta nemine contradicente, & dum possessio beneficiorum esset vacua, est manutenibilis. *Mohed. decis. 12. & 20. de restit. spoliat.*

2 Non obstat si forsan allegabitur possessio Capituli Adrien. quia vti posterior, & capta dum Iulianus iam existeret in possessione, non est manutenibilis.

3 Non obstat etiam, si dicatur Iulianum iniustè possedisse beneficia, de quibus agitur, cùm fuissent vnita mensæ Capitulari Adrien. auctoritate Reuerendiss. Episcopi vsq. de anno 1597. & sic multis annis ante possessionem d. Iuliani, quæ fuit capta de mēse Martij 1610. Nam respondetur primò id respicere petitorium; deinde illam vnionem tūc fuisse factam

de

de beneficijs : quare neque de iure, neque de facto vacabant, & vti non sortitum effectum fuisse reuocatum per regulas superuenientes fel. rec. Leonis XI & D.N. & in similibus terminis fuit sæpè decisum, & signanter in causa Aquen. beneficiorum 19 Decembris 1608. coram me, & antea de eodem anno 23. Ianuarij, in causa antem Toletana Capellaniæ coram R.P.D. meo Pamphilio; & quidem post dictam vnionem plures contigerũt vacationes per resignationem ex causa permutationis, & fuit auctoritate Apostolica prouisus Iulianus, præterea in dicta vacatione non fuit expressus valor beneficiorum, & concurrunt aliæ difficultates suo tempore discutiendæ.

Et ita fuit conclusum solo D. Iuliano informante, cum procurator Capituli sæpius citatus non comparuisset.

R. P. D. PIROVANO.

Romana affictus seuuonetæ.

Veneris 10. Iunii 1611.

ARGVMENTVM.

Verba quantumuis generalia restringuntur pluribus modis, de quibus in hac decisione, & de significatione dictionis, *tantùm*.

SVMMARIVM.

1 Tantùm *dictionis natura est æqualiter diuidere, & vniformes partes facere, & in ea subintelligitur dictio* quantum.
Correlatiua virtualiter recipiunt vniformem determinationem; & vnum sub altero continetur, ibid. in fine.

2 *Verba generalia recipiunt restrictionem ex mente & voluntate contrahentium.*

3 *Proœmij narratiua censetur repetita in stipulatione.*

4 *Verba generalia sunt restringenda ad causam, propter quam fuerunt prolata.*
Verba generalia restringuntur ex natura actus, super quo proferuntur, ibid. in fine.

5 *Promissio releuandi aliquem à molestijs, extenditur etiam ad molestias datas de facto.*

DECISIO CCCLXI.

1 PROMOTO R. P. D. Horatio Lancellotto Rotę Auditore ad dignitatem Cardinalatus, non extensa resolutione in hac causa capta pro DD. Santinello, & Iacobello, mandarunt Domini mihi in eius locum suffecto, vt muneri prædicto satisfacerem, quibus placuit recedendum esse à decisis. Verba enim instrumenti visa fuerunt clara, dum contrahẽtes in proœmio concordiæ sibi ipsis proposuerunt, vt quisque eorum pro sua qualibet rata, & portione onus soluendi debita societatis in se assumeret, & exinde deuenerunt ad particulares conuentiones, & obligationes, quibus Baschius primò se astrinxit solutioni scutorum 5000. pro extinguendo censu nomine societatis contracto, Santinellus, & Iacobellus accollarunt, & assumpserunt in se vnusquisque ipsorum per formalia verba tantùm ex debito remanente ad proportionem secundum ratam participationis, & debiti vniuscuiusque ipsorum in dicto negotio, seu affictu, hoc est, vnusquisque ipsorum ad proportionem accollationis factæ per Baschium ad computum suæ ratæ portionis debiti respectiuè ad totũ debitum sibi ipsis assumerent onus extinguendi tantum ex debito remanente, ita vt si Baschius puta, quartam partem suæ ratæ partis debiti extinxisset, assumendo in se onus soluendi scuta 5000 eandem quartam partem ratæ eorum partis debiti tenebantur extinguere Santinellus & Iacobellus propter illam dictionem, *tantum*, cuius naturæ est diuidere æqualiter, & facere accollationes vniformes, *Surd. cons.* 401. *num.* 12. *vers. contrariã*, *num.* 14 *in fin lib.* 2. quod idem fuit consideratum in decisione in hac causa facta 22. Ianuarij coram bon. mem Litta, & quamuis in instrumento correspondentia alterius dictionis, *quantum*, non legatur, illa tamen vti correlatiua virtualiter inest, & recipit vniformem determinationem, *l.* 1. vbi *Bart. C. de express lib.* 10. *Bec. cons.* 45. *num.* 22. *idem Surd. cons.* 401. *num* 15.

2 Vlterius Baschius firmata conuentione mutui oneris voluit addi in concordia sequẽtia verba eius particularem fauorem, & commodum concernentia, videlicet, & pro eorum rata promittunt idem Comes, qui est Santinellus, & Iulius Iacobellus releuare indemnem ipsum Baschium ab omnibus aliis debitis restantibus. & paulò infrà; & omnino liberare, & eximere, quæ verba quantumuis generalia, & apta comprehendere omnia debita, nemine secluso, tamen recipiunt eam restrictionem, quam contrahentes adijcere voluerunt, scilicet pro rata eorum, *Ruin. cons.* 20. *num.* 2. *vol.* 1. *Surd. cons.* 77. *num* 26. *& d.* 122. *num.* 19. vnde releuantia, & indemnitatis promissio excedere non debet ratam partem participationis, & debiti, quia ad eam contrahentes restrinxerunt.

3 Non obstat ponderatio de qua in decisione Illustriss. Cardinalis, scilicet, quod illa veba, *accollant in se vnusquisque tantum ex debito remanente ad proportionem secundum ratam participationis*, magis sint referenda ad diuisionem oneris inter Santinellum, & Iacobellum, quàm ad restringendam promissionem indemnitatis; quia vltra quod accollatio non fuit de toto debito, sed de parte debiti remanentis. Fuit etiam responsum, quòd cùm posita fuerint ad qualificandam obligationem mutuæ accollationis ad posteriorem obligationem de indemnitate tanquam diuersam deseruire nõ possunt, & si dicatur eundem sensum habere sequentia verba, ibi, *& pro eorum rata promittunt, &c* Dominis non placuit prædicta interpretatio tanquam repugnans menti contrahentium in proœmio concordiæ, quorum intentio fuit solùm, vt vnusquisque pro sua rata portione obligaretur, quæ eadem in stipulatione censetur repetita, *l. item quia*, vbi *glos. & Bart. ff de pactis, Socin. iun. cons.* 79. *nu.* 60. *vol.* 3. *Paris. cons.* 18 *num.* 31. *lib.* 2. *Socin. sen. cons.* 249. *num.* 13. *&* 14 *lib.* 2.

4 Præterea fuit consideratum nullam extitisse causam conseruandi indemnem Baschium à sua rata portione, pro qua remanebat debitor, & in notabili quantitate iuxta calculum aliàs in Rota firmatum, & consequenter, nec verisimile, quòd Santinellus, & Iacobellus voluerint sibi ipsis accollare summam excessiuam Baschio tangentem, & minus debita aliorum sociorum, de quibus nihil est dictum in concordia, quia hoc fuisset iactare suum, quod ne-

mo præsumitur, *vulg. l. cùm de indebito, ff. de probat. l. vlt. C. arbitr. tutel. cap. sollicitè, §. quia non est verisimile, de restit. spoliat.* & ideo verba quantumuis generalia esse restringenda ad causam, propter quam fuerunt prolata, *Crauett. cons. 236. n. 6.* & fuit dictum in *Perusina exequutionis* 15. *Iunij* 1609. *coram bon. mem. Iusto*, maximè quando deseruiunt e habent naturæ actus, quæ est, vt in societate æs alienum æqualiter soluatur, & diuidatur, *Crauet. cons. 198. num* 5.

5 Nec dicatur si pro rata tantum staret obligatio, quòd illa verba viderentur superflua, & sine effectu, cùm ex lege societatis absque noua pactione socij æqualiter ad debita persoluenda obligari censeantur. Quia non videntur stare sine effectu, cùm promptior, & plenior dicatur actio parata per obligationem indemnitatis, quàm per legem societatis, dum ex promissione releuandi etiam de facto molestatus agere possit contra promissorem. *Abb. cons. 43. in princ. p. 1. Dec. cons. 323. nu. 4. Osasc. decis. Pedem. 48. num. 8. Surd. cons. 150. nu. 9. &c.*

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.

Elnen. præceptoriæ.

Veneris 10. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Legitimus contradictor quis dicatur in beneficialibus præsertim ad impediendam immissionem prouisi Apostolici.

SVMMARIVM.

1 *Contradictor legitimus, vt quis dicatur in beneficialibus ad impediendam immissionem prouisi, requiritur par titulus, declara vt num. 2.*

Prouisus ab Ordinario non est legitimus contradictor cum prouiso à Sede Apostolica, ibid declara, vt num. 2.

2 *Prouisus ab Ordinario existens in possessione beneficy est legitimus contradictor contra prouisum Apostolicum.*

Legitimus contradictor quando quis dicatur in exequutione literarum Apostolicarum, ibid.

Papa per quascunque gratiosas prouisiones non præsumitur velle facere præiudicium Ordinarijs, ibidem.

3 *Decretum irritans inficit titulum, & possessionem.*

Contradictor legitimus non dicitur qui non habet parem titulum ex eodem fonte prouenientem, declara, vt num. 3.

4 *Beneficium, & præceptoria de iure præsumitur manualis, nisi contrarium probetur. Vbi declaratur hæc conclusio.*

DECISIO CCCLXII.

DIXERVNT Domini Petrum non esse legitimum contradictorem ad impediendam

1 immissionem Iacobi, cum ad hunc effectum par titulus requiratur, vt per *Bart in l. fin. num. 21.* ibiq. alios communiter, *C. de edict. D. Adr. tollen. Put. decis. 302. lib. 1. Menoch. de adipisc. remed. 4. nu. 58.* Petrus, qui est prouisus ab Abbate S. Antonij, ordinario collatore, non potest concurrere cum Iacobo, qui habet à Sede Apostolica prouisionem cum gratiosa subrogatione in iuribus, possessioneque vltimi præceptoris.

2 Et licèt illa regula, quæ est indubitata, inter duos prouisos, quorum vterque petit immissionem, fallat aliquando, quando contra prouisum Apostolicum instantē pro immissione opponit se prouisus ab Ordinario iam in possessione existens, sicuti etiā in remedio dictæ legis finalis, cuius ad instar procedítur in hac materia executionis literarum Apostolicarum, admittitur etiā cōtradictor ab alio fonte, puta ab alio testatore, vt per *Ruin. cons. 28. nu. 2. vers. subdit. Bart. lib 5.* tamen falentia procedit, quando ille possessor allegat titulum, qui vel excludit prouisionem Papæ, vel illam reddit admodum turbidam, tunc enim quia Papa per subrogationes gratiosas, aut alias prouisiones non intendit facere Ordinarijs, vel illis, qui ab ipsis prouisi sunt, aliquod præiudicium, vt dixit Rota in Burgens. de Pancoruo coram Giptio, & in alijs causis, ideo in aliquo speciali casu vel processum fuit ordinariè, vel certè data fuit possessori aliqua dilatio ad docendum de valid tate dicti tituli, vt interim fuit supersessum paulisper in exeqnutione literarum Apostolicarum, & sic procedunt decisiones coram Orano, & aliæ, quæ possunt allegari.

3 Ista autem non applicantur In hoc casu, in quo licèt Petrus sit possessor, tamen per duas decisiones fuit resolutum constare de notoria, & patēte reseruatione præceptoriæ, de qua agitur, cum illius vacatio contigerit mense Apostolico. Ideòq. nec titulus Petri, nec possessio haberi deberet in aliqua cōsideratione, quia stante decreto apposito in regulis reseruatorijs inficitur titulus concessus ab Ordinario, & quæcunque possessio inde quæsita, vt fuit dictū in Insenen. Canonicatus 13. Maij 1588. coram Bubalo, in Auersana bonorum 3. Iulij 1602. coram R.P.D. Decano, in Pampilonen. præceptoriæ. Et quidem si sufficeret possessio cum titulo ab Ordinario ad impediendam exequntionem literarum Apostolicarum, actum esset de huiusmodi exequutione, quia vt plurimum Ordinarij præueniunt in notitia renunciationis, & in conferendo, & regulariter in terminis dictæ l. finalis possessor cum titulo impare, idest, qui non sit ab eodem fonte, non habetur pro legitimo contradictore, nisi incontinenti doceat de titulo tali, qui excludat, & impediat immissionem petitam, atque dato quòd aliquo casu possit aliqualis dilatio, & paululum supersederi, vt dictum est; tamen hoc debet intelligi, quando datur maximus fumus boni iuris, & allegatur aliquid, quod turbidam reddat reseruationem, & si probabitur illum impediet.

4 At verò in hoc casu iam per annos aliquòt agitatur ista lis, & tamen adhuc nihil probatum fuit, quod elidat, vel turbidam reddat reseruationem; imò nec ore tenus fuit allegatum aliud, nisi quòd ista præceptoria est manualis ex iuris præsumptione, & per consequens non cadit sub reseruatione: sed huiusmodi allegatio non suffragatur, quia contra illam præsumptionem adest vera probatio, quòd præceptoria est collatiua, vt bene deponunt testes, & constat ex vltimo statu plurium collationum, quę per spatium etiam longi temporis occurentibus vacationibus successiuè factæ fuerūt per Sedem Apostolicam, nec ex iuris præsumptione necessariò sequitur, quòd omnia beneficia regularia sint manua-

lia,

lis, quia possunt esse electiua, aut iurata, prout latius hæc omnia fuerunt deducta in decisionibus. Itaque fuit conclusum dandam esse Iacobo immissionem, ipso tantum informante, sed Petri procuratore sæpius citato, &c.

Supra in eadem causa est decisio 340.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.

Romana spolij de Pinis.

Die 10. Iunij 1611.

DECISIO CCCLXIII.

Est inter eius impress. decis. 523.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Bononien. administrationis.

Veneris 10. Iunii 1611.

DECISIO CCCLXIV.

Replicata habetur in 5. part. diuers. alids post 2. tom. consil. Farinacc. decis. 334.

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Terulen. Vicariarum, seu concursus.

Lunæ 13. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

De nullitate examinis testium ob defectum citationis factæ, & iuramenti præstiti in die feriata. An citationes superabundantes, & non necessariæ vitient actum, & quid si citatus dixerit se nolle contradicere.

SVMMARIVM.

1 *Citatio exequuta in die Dominico, nulla est.*
2 *Iuramentum testium receptum in die, in qua fuit facta citatio, non valet.*
Dies termini non computatur in termino, ibid.
3 *Citatio facta pro una die, non inseruit pro alia die.*
Iuramentum testium præstitum in die Dominico, non valet, ibid.
4 *Citationes nulliter factæ si ex abūdanti factæ fuerunt, & non necessariæ, non debent vitiare.*
5 *Citari per contradictas nemo debet, nisi in subsidium, & quando citandus est absens.*
Citationis vim habet monitio iudicis, ibid.
6 *Citatus si dixit se nolle contradicere, nunquid videatur approbasse actum, ad quem fuit citatus.*
Renunciatio strictè interpretanda, vt quanto minus noceat renuncianti, ibid.

DECISIO CCCLXV.

1 PRO nullitate examinis fuit tentum. Primò, quia citatio ad videndum illos iurare, fuit executioni demandata die Dominico, quod fieri non potuit, cum dies esset feriata in honorem Dei, quicquid sit in feriatis, ob necessitates hominum. *Guidop. consil. 36. per tot, Vant.* qui de comm. *in tit. de nullit. ex defect. cit. num. 46. Balb. decis.* 159. *Rot.* in causa *Bononien. liberationis à fideiussione 9. Februar. 1607. coram R D. Attrebaten.*

2 Secundò, quia septem ex illis iurarunt in die, in qua fuit facta citatio, quod fieri non potuit, quia illa dies non computatur in termino, *l. cum qui Calendis, in princ. ff. de verb. oblig. l. 1.* vbi not. scrib. & præcipuè *Ias.* qui de magis communi testatur, *num. 20. ff. si quis caution.* & fuit in specie dictum in causa *Beneuentana terrarum 3. Decembris 1599. coram me*, & in *Carthaginen. pensionis 13. Februar. 1604. coram bon. mem. Pamphilio.*

3 Tertiò, quia alij testes fuerunt examinati in die, in quo non cadebat citatio, ad *Felin in cap. in nomine Domini, nu. 37. de testam. Alexand. cons. 213. num. 5. lib. 2. Rot. decis. 13. de testam. in nou.* Quartò, quia alij iurarunt die Dominico, vnde resultat nullitas iuramenti. *Ioann Andr. in cap. 1. num. 2.* & ibi *Abb. nu. 9. & seq. de fer. Alexand. dicto cons. 213. num. 4 lib. 2.*

4 Quibus nullitatibus non visum fuit Dominis satisfactum, p: in ò ex eo, quod Dominus Episcopus citatus in Curia non comparuerit, & proinde stante illius contumacia, potuit contra illum procedi per contradictas, atque hinc inferebatur, quod citationes factæ in partibus, tanquam ex abundanti, & non necessariæ, licèt nulliter factæ, non debeant vitiare. *Rot. decis. 15. num. 2. de dol. & contum. in nou.* & est regula generalis, de qua in *l. .... C. de rei vxor. act.* nam præter quod non tollit defectum iuramenti præstiti in die Dominico per septem testes ex octo examinatis, & sic remanet tantum vnus.

5 Fuit responsum, quòd modus citandi per contradictas est subsidiarius, & in tantum habet locum, in quantum citandus est absens. *Aegid. decis. 155. incip. si principalibus*, & ideo cum D. Episcopus esset præsens in loco examinis, erat necessaria formalis citatio, & contraria possent procedere, si examen fuisset factum in Curia. Nec visa fuit applicari *decis. Put. 381. lib. 2.* quia ibi fuerat facta citatio coram Iudice compulsore cum communicatione, quod si non compareret infra nouem dies iura extraherentur ipsa non citata, vnde nil mirum si lapsis nouem diebus fuit facta extractio absque alia citatione. In proposito autem casu nulla fuit facta talis comminatio.

6 Secundò principaliter ad prædictas nullitates respondebatur, quod D. Episcopus citatus coram iudice remissoriali ad contradicendum examini, respondit quod nolebat contradicere, ex quo infertur quod examen prout erat, videatur approbasse, & ob id non possit illud amplius reprobare. Sed ad hoc fuit dictum, responsionem D. Episcopi posse intelligi, quod nolebat contradicere coram illo iudice, non autem quod nollet contradicere in Rota, prout contradixit, & istam interpretationem esse sumendam, quia ista est species renunciationis, quæ strictè interpretatur, & vt quantò minus noceat renuncianti. *Calder. cons. 5. circ. fin. de prab. Dec. cons. 370. num. 3. Grat cons. 17. num. 46. vol. 1. Dec. cons. 111. num. 3. Surd. cons. 62. nu. 15.* Facit, quod licèt partes litigantes possint sibi præiudicare, non opponendo de nullitate, non propterea sequitur, quod remanente eadem nullitate, pars quæ hodie non opponit, cras possit illam opponere, vt quotidie practicatur.

RP.D.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.

Tarentina Canonicatus.

Lunæ 13. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Via executiua in beneficialibus cessat vbi adest legitimus contradictor, qui ad hunc effectum dicitur, cuius titulus prouenit ex eodem fonte, & is qui possidet.

SVMMARIVM.

1 *Ordinariè est agendum in beneficialibus, vbi adest possessor cum pari titulo.*

2 *Tituli dicuntur pares vbi proueniunt ex eodem fonte, & ex gratia Apostolica.*

Contradictor legitimus dicitur qui possidet ad effectum vt sit ordinariè procedendum, ibid.

DECISIO CCCLXVI.

1 EX testibus de nono examinatis dixerũt Domini esse sufficienter iustificatum valorem Canonicatus expressum in gratia D. Vincentij, quæ per consequens remanet in omnibus iustificata; resoluerunt tamen non ideo dãdam esse d. Vincentio immissionem, quia ex aduerso cõparet D. Prosper possessor cum pari titulo, quod efficit, vt omissa immissione, agendum sit iudicio ordinario, *Bart. in l. . . . num. 21. C. de edict. Diu. Adr. toll.* ibique *Dec. nu. 40. & 41. Zuch. nu. 43. & 374. Mohed. decis. 13. vt lit. pend. Put. decis. 302. et 316. lib. 1. Menoch. adipisc. remed. 4 num. 563.*

2 Non obstat, quod tituli non sint eiusdem speciei, nec veniant ex eadem vacatione, cum vterque quidẽ sit prouisus à Sede Apostolica, sed Vincentius ex vacatione per obitũ Alexandri Moroni, Prosper autem per resignationem Rizzelli, qui in eadem vacatione per obitũ Moroni fuerat ab Ordinario prouisus; nam sufficit, quod vterque veniat ex eodem fonte, nẽpe ex gratia Apostolica, & oppositio esset consideranda, si ambo hodie peterent immissionem; sed cum Prosper iam fuerit immissus, & reperiatur in possessione, est sine dubio legitimus contradictor ad impediendam immissionem Vincentij, *Zuch. in d. l. fin n. 134 Rol. cons. 78. n. 27. lib. 3.* facit *decis. Verall. 346. nu. 4. par. 2.* & fuit dictũm in his terminis in causa *Cedronen. Canonicatus 5. Iulij* 1607. *coram R. P. D. meo Coccino,* & prius in *Oueten. Canonicatus 3. Maij eiusdem anni coram me.*

Igitur procedendũ erit ordinariè, & erit discutiẽdus articulus, in quo verè consistit huius causæ controuersia, an ex clausulis generalibus appositis in prouisione Apostolica, quã Prosper habuit ex causa resignationis, ipse possit capere vacationem per obitum Moroni. Nam ex prima decisione cõstat, quod prouisio Ordinarij ad fauorem Rizzelli potuit ius aliquod acquirere Prospero, & versabitur difficultas circa regulam de mense, an videlicet ad effectum capiendi vacationem in mense vigore clausulæ, seu alio quouis modo, fuerit necessaria expressio mensis in hoc casu, in quo concurrunt aliqua specialia, de quibus suo tempore agetur. Et ita fuit decisum vtraque parte informante, &c.

Infra in hac parte adsunt in causa decisiones 379. & 393. & sup. est dec. 349. quæ est pariter in caus.

R. P. D. SACRATO
postea S R.E. Cardinali.

Romana domorum.

Veneris 17. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Venditor census non potest cogere emptorem ad retrouendendum, nisi oblata sorte principali vnà cum censibus decursis.

SVMMARIVM.

1 *Promittens aliquid implere, nunquid possit per æquipollens adimplere.*

Personas duas quis repræsentare potest, gesta tamen cum eo ex vna persona, non suffragantur ex alia, ibid. in fine.

2 *Implere qui aliquid promisit, tenetur adimplere etiam in minimo.*

Venditor census non potest cogere emptorem ad retrouendendum; nisi oblata integra sorte principali, vnà cum censibus decursis, ibid. in fine, & nu. 3.

3 *Debitum sortis principalis, & vsurarum est vnũ, & idem, & ideo diuerso iure censeri non debet.*

DECISIO CCCLXVII.

1 DOMINI se restrinxerunt ad librationem domorum à censu Alberinorum, in quo capite dixerunt non esse satisfactum à Turrino venditore, qui promisit domus esse liberas, & nihilominus adhuc durat prædictus census. Et quatenus replicabatur, fuisse satisfactum per æquipollẽs, ex quo remanserunt in manibus Valentini emptoris scuta 200. quæ excedunt pretium d. census, omisso an in materia implementi possit satisfieri per æquipollẽs, de quo per *scrib. in l. si mater, C. de inst. & substit.* & per *Bald. cons. 113. lib. 1.* cessare visa fuit difficultas, quia prædicta scuta 200. non remanserunt penes Valentinum emptorem libera, ita vt cum illis poterit se liberare à censu, iudex enim mandauit quod Valentinus dictas pecunias penes se retineret, donec fuerit per ipsum decisum, ad quem spectaret extinctio census Alberinorum: vnde excluditur æquipollentia ex triplici capite. Primò, quia Valentinus nõ habuit penes se dictas pecunias tãquam emptor, sed tanquam depositarius, & non est nouum in iure, quod quis repræsentet duas personas, & quod gesta cum eo ex vna persona non suffragentur quoad aliam, iuxt. not. per *scrib. in l. tutorem. ff. de his quæ vt indig. Bald. cons. 167. n. 1. in fin. lib. 1. & 394. n. 2. lib. 4. Rom. cons. 88. in princ. Castr. cons. 256. in princ. & 312. nu. 1. lib. 1 Alex. cons. 87. nu. 19. & seq. lib. 6. Calder. cons. 8. in fin de præb. Lap. alleg. 99. num. 2. Surd. decis. 310. num. 12.*

2 Secundò excluditur æquippollentia, quia Valentinus habuit in manibus pecunias de sui natura steriles, & infructuosas, & ex alia parte remansit super domibus census fructiferi, ad fauorem Alberinorum. Tertiò, fuit ponderatum quod nec prædicta scuta 200. æquabant onus census, computatis fructibus decursis, vnde cessat æquipollentia, etiamsi Valentinus dictas pecunias habuisset liberas, tam ex eò quod in substantia non habebat in manibus summã æquiualentem oneri, & propter violationem fidei sufficit quòd fuerit cessatum implere in minimo, *Bald. in l. iurisgentium, §. pacta, nu. 1. vers. secundò*

noë.

not. ff. de pact. Iaf. conf. 216. num. 1. vol 2. Alex. conf. 105 nu. 19. & 20. lib. 3. Rol. conf. 53. nu. 21. & 22. & 29. lib. 1. Put. decif. 357. in fin. lib. 1. Menoch. conf. 55. num. 6. Surd conf. 101. nu. 2. Rot. in caufa Perufina executionis 3. Decembris 1599. coram R. P. D. meo Decano; tunc quia nec cum iftis pecunijs potuiffet fe liberare à cenfu, quia cenfuarius non tenebatur extinguere cenfum nifi oblato fibi integro credito, l. tutor. §. Lucius, vbi Bart. & Bald. ff. de vfur. l. in executione, §. quicunque, ff. de verb. oblig.

3 Quæ conclufio procedit etiamfi debitor offerat totum capitale, deficiat tamen in obligatione vfurarum quicquid in contrarium dixerit Caftr. in l. quidam exiftimauerunt, ff. fi cert. pet. hanc enim tenuit glof. in l. acceptam, verb. cum vfuris, C. de vfur. Cyn. in l. 1. nu. 2. in fin. Salyc. num. 3. C. de folut. Alex. in d. l. quidam exiftimauerunt, nu. 7. & Iaf. nu. 4. verf. in ea glof. ad fin. & nu. 6. verf. textus eft clarus, ff. fi cert. pet. & pro hac opinione facit ratio quæ affertur per fcrib. in hac materia, quæ æquè militat in vtroque cafu, quia fcilicet intereft creditoris non habere fummam diminutam, item generalitas verborũ, d. §. Lucius, vbi ponitur cafus debiti centum cũ vfuris, & ftatim fubditur, quòd debitor minorem pecuniam, quam debebat, obfignauit, & fic non diftinguitur, quod obfignatio fuerit minor refpectu capitalis tantum, & dicit Alberic. in d. l. quidam exiftimauerunt, n. 8. quod debitum fortis cum vfuris eft vnum debitum, & allegat d. l. Lucius, vnde cum fit vnum debitum, non debet diuerfo iure cenferi, l. eum qui ædes, ff. de vfucap. & cum d. l. tutor. §. Lucius, nõ diftinguat, nec nos diftinguere debemus, l. de pretio, ff. de publician. in r. act. cum vulg. ftãte maximè identitate rationis, de qua fupra ad l. ille aut ille, de leg. 3. cum cõcord. ad l. 1. C. de folut. in qua fe fundat Caftr. refpondet Alex. loco fup. cit. quod fcilicet non loquitur quando creditor negat recipere.

4 Ad aliud quod cenfus fuerit extinctus cum quodam Bernardino Calcaneo ceffionario Albertinorũ, fuit refponfum non conftare de ceffione facta per Albertinos dicto Calcaneo, nec minus quod concordia inter d. Calcaneum, & Turrinum venditorem habuerit effectum, quinimmò quod Albertini poft illam egerunt ad fructus cenfus.

R. P. D. LVDOVISIO
poftea fel. rec. Gregorio XV.

Vrbeuetana dotis.
Veneris 17. Iunij 1611.

DECISIO CCCLXVIII.
Eft decifio 521. inter eius impreffas.

R. P. D. LVDOVISIO
poftea fel. rec. Greg. XV.

Romana domorum.
Mercurij 19. Iunij 1611.

DECISIO CCCLXIX.
Eft inter eius impreffas decif. 492.

R. P. D. SACRATO,
poftea S. R. E. Cardinali.

Romana Cafaletti.
Lunæ 20. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Emptor non foluendo pretium tenetur ad fructus recompenfatiuos, iuxta *text in l. curabit, C. de act. empt.* Hæc conclufio ampliatur pluribus modis, de quibus in hac decifione, quæ fingularis eft.

SVMMARIVM.

1 *Emptor retinendo rem, & pretium, tenetur ad fructus recompenfatiuos pro rata pretij non foluti, iuxta* l. curabit, C. de act. empt.

2 *Vbi hoc ampliatur procedere, etiam quod venditor non adimpleuerit promiffa, & fit in aliqua mora.*

3 *Locupletari cum aliena iactura nullus debet, & num. 4.*

4 *Emptor retinendo rem, & pretium, tenetur ad fructus recompenfatiuos, etiã de iure Canonico.*

5 *Emptor retinendo rem, & pretium, non tenetur ad fructus recompenfatiuos, quando ei eft facta dilatio ad foluendum, declara vt num. 6.*

6 *Expreffio eorum, quæ tacitè infunt, nihil operatur.*

7 *Emptor retinendo rem, & pretium, nunquid teneatur ad fructus recompenfatiuos, quando pretium eft incertum.*

Emptor retinendo rem, & pretium tenetur ad fructus recompenfatiuos, etiam quod res vendita fibi tradita non fuerit libera, prout promiffum erat, ibid.

DECISIO CCCLXX.

1 CVM D. Epifcopus per tempus, de quo agitur, habuerit in manibus rem emptam, & pretiũ, Domini fuerunt in voto, quod ipfe teneretur ad fructus recompenfatiuos pro rata pretij non foluti, iuxta *l. curabit. C. de act. empt.* cum ibi not. per fcrib. Nec obftare quod D. Comes venditor fuerit in mora implendi multa promiffa pro parte fua, vt apparet ex pluribus decifionibus in hac caufa factis quia fuit refponfum, aut hoc deduci ad includendã culpam in venditore, & ex hoc non fequi, quod debeat amittere fructus recompenfatiuos, cum hoc nullo iure cautum reperiatur: aut vero deduci ad excufandam moram emptoris in foluendo pretio. Et fuit dictum non fuffragari, quia ifti fructus debentur etiam fine mora, vt funt verba expreffa *text. in d. l. curabit*, & adnotauit *Bal. in l. 2. C. de vfur.* cuius opinio communiter approbatur, vt dicit *Cagnol. fuper d. l. curabit nu. 33. Surd. conf. 101. num 23.*

2 Et quod fructus recompenfatiui debeantur etiam pro tempore, pro quo non fuit adimpletum pro parte venditoris, tenent *Bald. in d. l. 2. nu. 4* & ibi *Paul. de Caftr. num. 1. verf. quinimmò dicit Bald. C. de vfur. Alex. conf. 147. nu. 4. lib. 5. Socin. conf. 176. n. 4. lib. 2. Gozad. conf. 55. nu. 11. Natt. conf. 384. nu. 11. Cephal. conf. 609. nu. 6. cum duob. feqq. Cagnol. in d. l. curabit num. 31. & 33. Gabr. tit. de empt. & vend. concluf. 4 num. 9. Couar. var. refolut. lib. 3. cap. 4. num. 6. verf. 12. Honded. conf. 30. nu. 44. lib. 1. Surd. conf. 101. num. 26. & 28. & decif. 117. nu. 7. Magon. decif. Lucen. 17. num. 30.* & fuit decifum in caufa *Beneuentana pecuniaria 18. Iunij 1607. coram me*, atque in *Afculana pecuniaria 10. Decembr. 1606. coram R. P. D. meo Coccino.*

3 Et in prædictis iuribus affignatur ratio, quippe, quia

quia per non implementum venditionis non minuitur vsus rei venditæ, & traditæ, cuius vsus contemplatione debentur isti fructus, ne scilicet emptor locupletetur cum aliena iactura, contra *l. nam hoc natura. ff. de condict. ind.* non enim sunt propriæ vsuræ. sed potius damni reparatio, *Surd. consf.* 101. *nu.* 26. & etiã quia quicquid sit quoad alios effectus, quoad fructus recompensatiuos venditor satis impleuisse videtur, tradendo rem liberam quoad perceptionem fructuum, & sibi imputare debet emptor si illam acceptauit, quia poterat abstinere donec per venditorem sibi totaliter impleretur, *Rot. in d. Beneuentana coram me*, *Surd. consf* 101. *num.* 4. *& seq.* vbi alios allegat latè *Honded. consf.* 30. *num.* 17. *& seq. vol.* 1.

4 Nec facit quod isti fructus essent meræ vsuræ pretij non soluti, stante quod per venditionem habita fide de pretio cum traditione rei fuit translatum dominium in emptorem, qui ratione prædicti dominij facit fructus suos, vnde non possunt peti tanquã fructus cum res sit aliena, & fructus sequatur dominium, quia fuit responsum dominium ex ministerio legis transire in emptorem cum hoc onere, vt soluantur fructus recompẽsatiui, donec fuerit solutum pretium, vnde iure canonico toleratur, vt admonuit *glos. in d. l. curabit*, & cõmuniter scribentes, & quod fructus in terminis *d. l. curabit*, debeantur etiam quando fuit translatum dominium habita fide de pretio, veriorem dicit *Couar. lib.* 3. *var. resolut. cap.* 4. *nu.* 4. *vers. sed contraria sententia*, *Lup. de vsur. com.* 1. *§.* 7. *num.* 143. *Illustriss. Mantic. de tacit. & ambig. lib.* 4. *tit.* 24. *num.* 15. & colligitur ex *d. l. curabit*, quæ obligat emptorem sub nomine vsurarũ, quia si nõ præsupponeretur translatio dominij, obligaret ad restitutionem fructuum, & animaduertunt DD. proximè allegati, bene *Honded. consil.* 30. *num.* 30. *lib.* 1.

5 Non obstat quod quando est data dilatio ad soluendum pretium, tunc non debeantur isti fructus, ex *Socin. consf.* 109. *nu.* 3. *vers. & quod emptor, lib.* 1. *Dec. consf.* 119. *num.* 7. *Gabr. tit. de empt. & vend. conclus.* 4. *num.* 21. & iste videatur casus stante quod D. Episcopus emptor in instrumento emptionis promisit soluere pretium facta mensuratione, & impletis quibusdam alijs per venditorem implendis, & non antè, nec aliàs, quia pro responsione fuit consideratum duas species dilationis reperiri, alteram quæ continet certum tempus, & determinatum ab initio, & in hac procedere doctrinas, quæ in contrarium allegantur; alteram verò incertam, & indeterminatam, & quæ de sui natura venit quanto citiùs implenda, & in ista non habere locum quod fructus non debeantur. Ratio differentiæ est, quia primo casu in danda dilatione videtur habita ratio fructuum percipiendorum, & ob id in aliquod plus augmentatum pretium.

5 Secundò verò casu, cum venditor teneretur quantò prius implere, & præsumatur habuisse in animo facere quod tenebatur, non intrat præsumptio, quod cauerit suæ indemnitati per augmentum pretij, *Gabr. consf.* 57. *num.* 5. *lib.* 1. facit quia istud pactum, quod emptor non soluat pretium antequam sibi impleatur, nihil noui addit, quia inerat à lege, vt per text. & scrib. communiter *in l. Iulianus*, *§. offerri*, *de act. empt.* vnde sicut non obstante dilatione data à lege propter nõ implementum ex parte venditoris, concludunt communiter scrib. suprà in princip. alleg. quod debeantur fructus, ita dicendum est deberi, quando à venditore est data illamet dilatio, quam dat lex, quia expressio eorum, quæ tacitè insunt, nihil operatur, *l. aliquando, ff. de condit. & demonstr. l.* 3. *C. de fideiussor.* & quia non est dare diuersitatis rationem, ad *l. illud*, *ff. ad l. Aquil. l. ille, aut ille*, *ff. de leg.* 3. *cum concord.* & considerabat vnus ex Dominis quod venditor verè nullam dedit dilationem, quia verba non sunt concepta in venditorem, sed in emptorem, quia D. Episcopus dixit quod promittebat soluere impletis quibusdam, & non antè, nec aliàs: vnde licèt virtute huius promissionis non possit agere vẽditor, ante implementum, attamen non prohibetur agere de iure communi actione ex vendito, nisi sibi obstaret *dicta l. Iulianus*, cum remedijs iuris nullatenus renunciauerit, & sic non applicatur materia dilationis.

7 Non etiam obstare visum fuit quod pretium soluendum à D. Episcopo esset incertum, cum D. Comes semper renuerit facere debitas defalcationes, super quibus opus fuerit facere decisiones Rotales, quia non per hoc minuitur vsus rei, nec cessat emptor habere rem, & pretium, & venditor pati damnum, vnde in venditione facta pro pretio per tertiũ declarando, & sic incerta ab initio, quod ante declarationem habeat locum, *l. curabit*, concludunt *Gabr. d. consf.* 57. *nu.* 5. *lib.* 1. *Decis. Perus.* 53. *nu.* 5. *Honded. consf.* 30. *num.* 28. *lib.* 1. Sic etiam ad istum effectum non obstat prætensum periculum euictionis in limine, *Honded. dicto consf.* 30. *num.* 34. faciunt quæ tradunt de promissione dandi rem liberam quod non obstent, etiamsi res non appareat libera, *Bald. in d. l.* 2. *num.* 4. *C. de vsur. Alex. consil.* 147. *num* 4. *lib.* 5. *Paul. de Castr. d. l.* 2. *num.* 1. *vers. quinimmò dicit Bald. Bero. in cap.* 1. *num.* 126. *de vsur.* cum alijs per *Honded. consf.* 44. *num.* 14. *lib.* 1. Et ratio vtriusque dicti est, quia ita benè excusant à mora soluendi pretium, sed non à fructibus compensatiuis, qui debentur sine aliqua mora, vt supra probatum est.

8 Quæ dicebantur de expensis, & damnis passis per D. Episcopum, ex non adimplementis D. Comitis, visa fuerunt extra dubium, & concernere materiam omnino separatam, ex *Surd. d. consf.* 101. *n.* 24. & de se patet.

☞ *Plures decisiones habentur in hac causa, & præsertim decisio* 187. 230. 241. *part.* 1. *recent. & sup. in hac parte adest decisio* 345. *& infra duæ aliæ, scilicet* 397. *&* 424.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.

Romana prætensi erroris calculi.
Lunæ 20. *Iunij* 1611.

DECISIO CCCLXXI.

Est inter eius impress. decis. 510.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Carthaginen. præeminentiarum.
Die 22. *Iunij* 1611.

A R-

ARGVMENTVM.

De probatione possessionis præcedentiæ in stallo, & choro nonnulla notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Actor dicitur is, qui petit, & ad iudicium prouocat.*

2 *Præcedentiam, seu præeminentiam, qui prætendit in choro, debet docere de installatione, & certa sede in eodem choro.*

3 *Possidere prius dicitur aliquis, quando non apparet de alterius possessione.*

Præcedentia in choro competit tantum ratione possessionis, non autem ratione tituli anterioris, ibid. in fine.

DECISIO CCCLXXII.

1 CVM de mense Aprilis proximi fuerit coram me resolutum constare Ferdinandum, & litis consortes esse in possessione Canonicatuum, licèt non appareret in quo stallo, cœperunt d. Ferdinandus, & litis consortes prætendere, quod sola probatio possessionis illis sufficiat ad effectum præcedendi Doctorem Caxam, nisi ipse Doctor Caxa doceat de sua possessione, & loco præciso, in quo sedere debeat: vnde dato per me super hoc particulari dubio, Rota censuit possessionem, de qua supra, non suffragari dicto Ferdinando, & litis consortibus, ad effectum de quo agitur, & pro fundamento fuit ponderatum, quod ipsi qui petunt, & prouocant ad iudicium, dicuntur actores, *l. in tribus. ff. de iudic. Bald. in l. libertus patrono, in 2. not. ff. de in ius vocan. Roman. cons. 217. num. 1 Dec. cons. 487. n. 10.* & proinde illis incumbit onus probandi. *l. qui accusare. C. de de eden. l. 2. ff. de prob. cum concord.*

2 Vt autem quis dicatur esse in probatis in hac materia, debet docere de installatione in choro, & in certa sede. *Innoc. in cap. litteris, num. 7 de restit. spoliat. Abb. in cap. 2. in fin. de consuet. Mil. in verb. possessio iuris prælatura, Ioann. Baptista Ferrett. cons. 14. num. 1. & 2.* fuit dictum in causa *Carthaginen. Canonicatus 6. Aprilis 1609. coram R. P. D. meo Lancellotto,* & subdit *Mil. loco sup. cit.* & post eum *Ferrett. dicto cons. 14. num. 3.* non sufficere installationem in loco Capituli, quia esset signum partis subiectiuæ respectu vocis dandæ, non integralis, sicut quando fit in choro. Cum igitur in proposito casu Ferdinandus, & litis consortes minimè probauerint installationem in choro, etiam præcipuè respectu certæ sedis, conclusum fuit minimè esse in probatis.

3 Ad illud quod ex quo non apparet de possessione Caxæ sufficiat Ferdinando, & litis consortibus docere de eorum possessione, quasi quod eo ipso dicantur priores, quod non apparet alios esse in possessione, *ad l. qui duos,* cum ibi not. *per scrib. ff. de reb. dub. l. proximus, ff. de verb. signif.* Fuit responsum quod dum Ferdinandus, & litis consortes prouocant Caxam ad iudicium super præcedentia, eo ipso, & per necessarium antecedens fatentur illum esse possessorem Canonicatus. Inepta enim esset petitio præcedentiæ contra aliquem tanquam Canonicum, si ille non esset in possessione Canonicatus; nam alias ista præcedentia competit tantum ratione possessionis, non autem tituli anterioris, *cap. 1. cum ibi not. de maior. & obed. glos. in cap. fin. in verb. antiquiores,* & ibi *Doct. de consuet. lib. 6. Ias. cons. 192 num. 15 & 16. vol. 2. Ruin. cons. 19. nu. 9. lib. 1. Menoch. cons. 51. num. 39 & 40.* fuit dictum in causa *Vicen. præcedentiæ 27. Aprilis 1594. coram bo. me. Gypsio.*

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Sancti Seuerini bonorum.

Die 22. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Statutum excludens fœminas propter masculos sine confirmatione Sedis Apostolicæ nihil valet, præsumiturque conditum fauore agnationis, & ideo non existente aliqua persona de agnatione, admittuntur personæ exclusæ.

SVMMARIVM.

1 *Statuta iuri communi contraria à Sede Apostolica non confirmata, non valent, & num. 2.*

3 Domus *verbum significat agnationem, præsertim quando sic suadet subiecta materia.*

Statutum excludens fœminas propter masculos censetur factum fauore agnationis conseruandæ, ibid. Vbi etiam quid si non adsunt personæ agnationem conseruantes.

Limitata causa, limitatum parit effectum, ibidem in fine.

4 *Præcedentia restringuntur ab immediatè sequentibus.*

Alius, alia, aliud, *dictio implicat similia, ibidem. Vbi etiam quid si adiungitur dictioni vniuersali,* Quicunque.

DECISIO CCCLXXIII.

1 CVM Eques Lancellottus prætenderet legitimam in bonis quondam Benigni, idque ex eo quod ipse Eques esset hæres Vincentij filij sui legitimè suscepti ex Pieria filia dicti quondam Benigni, quæ prædecessit patri. Dubitaui an prædicta legitima deberetur? & quia multæ proponebantur difficultates, & illa præcipuè, quod obstaret Equiti venienti ex persona descendentis, & fœmina *Statutum Sancti Seuerini lib. 5. rub. 58. de mulieribus dotatis, & in rub. 159. eodem lib.* quorum copia infra registrabitur, Domini, reseruato, quod de reliquis particulariter videretur, resoluerunt prædicta statuta non obstare.

2 Primò, quia non constat, huiusmodi statuta fuisse à Sede Apostolica confirmata, quandoquidem non potest Ciuitas illis sudita condere statuta iuri communi contraria, *Bald. in l. omnes populi nu. 6. vers. & hæc opinio. ff. de iust. & iur. & cons. 407. num. 2. in fin. lib. 2. Corn. cons. 163. num. 2. ad fin. lib 1. & cons. 172. num. 7. lib. 4. Rot. in causa Montisfalisci hæreditatis 19. Martij 1584. coram bo. me. Cardinali Seraphino, relata inter diuers. impress. decis. 780. p. 1.* quod eo magis videbatur necessarium in hoc casu, quia, vt testatur *Bald. cons. 47.* in informatione casus *lib. 4* de hoc, vel simili statuto S. Seuerini Sedes Apostolica consueuit illud approbare, saluo iure petendi legitimam.

3 Secundò, etiam præsupposita validitate statutorum,

torum, adhuc fuit dictum illa non obstare, quia loquuntur quando extant filij masculi, aut nepotes, aut alij remanentes in domo patris donantis, quod verbum *domus* significat agnationem, *Bar. in l. pronunciato, §. familia, ff. de ver. signif. Ancbar. cõs. 152. nu. 4. Alex. conf. 213. nu. 3. lib. 6. Bart. conf. 96. nu. 7. lib. 2.* præsertim quando subiecta materia id suadet *Illustriss. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 12. nu. 17* prout suadet in hoc casu, in quo sumus in statuto, exclusiuo fœminarum propter masculos quod censetur factum fauore agnationis conseruandæ. *Corn. conf. 26. nu. 4. lib. 4. Ruin. conf. 46. nu. 5. lib. 3. Parif. conf. 41. nu. 17. lib. 3. Grattian. conf. 26. nu. 53. lib. 1. Cephal. conf. 343. num. 30. & seq. Tiraquell. de retract. lign. §. 1. gloſ. 9. num. 196. Roland. conf. 70. num. 30. lib. 3.* Vbi autem non sunt personæ, quarum fauore est facta exclusio, cessat ipsa exclusio, & admittuntur personæ, quæ propter eos erant exclusæ, *Bec.* qui alios cumulat, *conf. 167. num. 18. Capra* in terminis huius statuti, *conf. 19. num. 12.* & facit vulgata regula, quod limitata causa limitatum producit effectum, de qua *in l. agris. ff. de acquir. rerum domin. & in l. age cum Geminiano, C. de transact. Angel. conf. 226. in fin. Iaſ. in l. si feudum per fideicommissum, num 20. ff. de leg.*

4 Non obstat generalitas verbi *quoscunque*, de qua in secundo statuto, acta comprehendere hæredes extraneos, ex allegatis, quia illius ius restringitur per alia verba, ibi, *remanentes in domo*, quæ tanquam immediatè sequentia, & magis specialia restringunt præcedentia, *l. sed et si adyciatur, ff. pro soc. l. fin. §. cui dulcia*, vbi *gloſ. ff. de tritic. vin. & oleo leg. Gozad. conf. 60. nu. 22. ad fin. Parif. conf. 102. num. 10. & seq. lib. 1.* Item restringitur significatio verbi *quicunque*, per præcedentem dictionem *alia*, ibi, *contra filios, nepotes, & alios quoscunque remanentes in domo patris*, cum enim natura dictionis *alias* sit implicare similia, *l. fin.* & ibi *Bald. nu. 1. C. de his, qui a non dom. gloſ. in l. 3. verb. alia, C. de seru. fugit. Ancbar. conf. 36. nu. 3. Aret. conf. 16. n. 3. Ruin. conf. 181. num. 2. lib. 2.* merito dictio *quicunque* intelligitur de similibus expressis, veluti pronepotes, abnepotes, & simil. *Capr. d. conf. 19. nu. 12.* & proinde nullus remanserit post Benignum, fuit dictum ex hoc capite non esse locum statuto.

Statutum sub rub. 58. lib. 5.

Item quod nulla mulier dotata à patre, matre, fratre, qui sint de Terra S. Seuerini, & eius districtu, possit venire ad successionem cum filijs prædictorum, vel alicuius eorum dotantium, vel dotantis dictam mulierem, nec etiam possit venire ad successionem de bonis paternis, vel maternis, cum prædictis, vel aliquo prædictorum, contra voluntatem dotantium, vel dotantis ipsam mulierem, nec etiam ab intestato ad successionem venire possit cum filio, vel filijs remanentibus in domo, rebus, & possessionibus defuncti decedentis, seu decedentium, ipsa, vel sui hæredes; addimus huic Capitulo quod mater non admittatur, nec ipsa mater possit succedere in bonis filij, seu filiæ præmortuorum.

Statutum sub rub. 159. eod. lib.

Statuimus, & ordinamus, quod mulieres dotatæ à patre, matre, fratre, & alijs quibuscunque personis suis consanguineis non possint venire ad successionem, nec petere partem quocunque iure bonorum patris, & matris ipsius mulieris, & etiam ab intestato contra voluntatem dotantis, & filij, seu filiæ, quæ nascerentur ex tali muliere dotata, & fuissent natæ non possint petere ab hæredibus, & filijs institutis in testamento patris filiæ dotatæ, nec etiam aliquis ex persona ipsius filiæ matris dotatæ possit petere aliquid occasione debiti iure naturæ, & alia qualibet successione contra filios, nepotes, & alios quoscunque remanentes in domo patris dotantis.

R. P. D. PIROVANO.

Romana matrimonij.
Mercurij 22. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Matrimonij probatio debet esse plena, & concludens, quando agitur de illius fœdere. Concludens autem & plena dicitur probatio illa, quæ ex libro parochi, & duobus testibus resultat, iuncta præsertim publica voce, & fama.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonij probatio debet esse plena, & concludens, quando agitur de fœdere matrimonij.*

2 *Matrimonium plene dicitur probatum ex libro parochi, in quo matrimonia describuntur.*
Libris mercatorum, & aestimi plenè creditur, quãdo sunt approbati à lege generali, vel municipali, ibid.

3 *Testes examinati parte non citata, faciunt præsumptionem.*
Testis deponens de facto proprio, & ratione officij gesto, plenè probat saltim iunctis alijs adminiculis, ibid.

4 *Fama publica de per se facit semiplenam probationem, etiam quod non nominent à quibus illam audiuerint.*

5 *Testes duo inter se quando sunt contrarij, vnus alterius fidem infringit, declara vt num. 6.*
Testes duo regulariter sufficiunt ad probationem cuiuscunque actus, ibid.
Matrimonium plenè probatum censetur per duos testes, qui illi præsentes fuerunt, parocho præsente, ibid.
Testibus contrarijs inter se existentibus creditur illis, qui numero plures sunt, ibid. in fine.

7 *Testis in iudicio si varius fuerit ab eo quod extra iudicium dixerat diminuitur de eius fide, nec caret falsitatis suspicione.*

8 *Fama censetur probata concludenter per testes, dicentes se ità publicè dici audiuisse. Vbi alia ad materiam probationis famæ.*
Matrimonium noctis tempore celebratum non requirit tam exactam probationem, sicut quando ageretur ad dirimendum aliud matrimonium ibid.

DECISIO CCCLXXIV.

1 FVIT resolutum constare de matrimonio contracto inter Petrum Paulum Ianotium, & Prudentiam Liliam. Quia si agatur de fœdere matrimonij principaliter, in quo concludens probatio desideratur, *cap. tiecum, gloſ. de consang. & affinit. gloſ. in l. mulieri, de iure iur. Dec. conf. 133. nu. 2. Gemin. conf. 27. in princ. Alex. conf. 143. num. 4. & 5. lib. 2. Parif. conf. 57. num. 41. lib. 4.* cum alijs adductis per *Menoch. in conf. 199. nu. 1. vol. 2.* & tamen visa est
2 Dominis concludens in casu proposito.

Nam

2 Nam datur fides parochi in summario *num.* 1. testibus munita, & ex libro extracta, in quo solent matrimonia contracta describi, vel legitur matrimonium inter supradictos per verba de præsenti celebratum, cui libro vti scripturæ legali, postquam à sacro *Concilio Tridentino sess.* 24. *cap.* 1. *de reform. matrim.* necessitatur fieri, & à parocho diligenter custodiri plena fides in iudicio videtur adhibenda, *cap. cum dilectus, de fid. instr.* & illum plenè probare affirmarunt *Menoch. conf.* 199. *nu.* 3. *Caual. decis.* 12. *num.* 23. *par.* 2. ea ratione, quia fides adhibetur libris tum mercatorum, tum æstimi, quando à lege, generali, vel municipali approbantur, quod observari inquit idem *Caualcan.* in huiusmodi libris qui approbantur à Conclio, & quando ordinatè conscripti reperiuntur. *Rota in Colonien. status coram Robuster 10 inter impressas decis.* 340 *nu.* 2. *par.* 2.

3 Hic accedunt depositiones duorum testium, qui matrimonio præsentes fuerunt, etsi non formiter citata parte examinati, tamen præsumptionem faciunt pro matrimonio. *Dec. in cap. in nomine, n.* 27. *de testibus. Caputaq. decis.* 208. *nu.* 7. *par.* 1. concurrit & depositio eiusdem parochi, cui etsi singulari, ex quo testatur de facto à se ipso, & ratione officij, videtur adhibenda plena fides, secundùm *Alexan. cons.* 197 *nu.* 5. *lib.* 7. *Dec. cons.* 56. *num.* 4. *Socc. cons.* 31. *nu.* 33. *lib.* 2. vel saltem instare videtur pro vehementi adminiculo, qui aliàs cum adminiculis pro plena probatione deseruiret. *Castr. in l. quicunque, in fin. C. de seru fugit. Gabr. de testibus, conclus.* 1. *nu.* 18. *Rota Bononien. decis.* 50. *nu.* 4.

4 Additur præterea publica vox, & fama, quæ de per se semiplenam facit probationem, etiam quod testes non nominent à quibus illam audiuerint. *Paris. cons.* 52. *in fin lib* 3. *Cassad. decis.* 3. *de probat. Verall. decis.* 208. *nu.* 7 *par.* 2. de ea enim deponunt testes dati in summario *num.* 1. & 4 nominando etiam personas, à quibus audiuerint, scilicet Circiullam famulum Petri Pauli, & Ioanninam, quæ assistebat Prudentiæ, dum infirmabatur, & interfuerunt matrimonio, ita vt tanquam procedens ab informatis, & ex opinione, quam sequitur *Bart. in l. de minor. § plurimum, nu* 23. *ff. de quæstion.* & ex verisimili præsumptione secundùm *Alexand cons.* 143. *nu.* 7 *lib.* 2. videtur attendenda Ex quibus omnibus benè adminiculata remanet fides parochi, quatenus de illius sufficienti probatione aliqualiter posset hæsitari.

5 Non obstat, quod fides parochi infirmetur ex eo, quod Circiullas in fide nominatus pro teste, & ab ipso parocho in eius depositione neget matrimonium fuisse contractum, quo casu propter repugnantiam neutri videtur credendum. *Bald. in cap. cum causam, num.* 11. *de testibus. Grammat. cons. crimin.* 26. *num.* 21. *Dec. cons.* 133. *num.* 3. & 5. *cum alijs allegatis*, & vacillante fide propter defectum vnius testis tota probatio tanquam accessoria ad fidem corruere videatur.

6 Nam fuit responsum, negationem, seu verius contradictionem illius famuli non infirmare fidem ex libro extractam, ex quo remanent alij duo testes ad illius probationem, nempe presbyter Augustinus, & Ioanna de Mediolano, qui regulariter sufficiunt in quocunque actu probando. *l. vbi numerus. ff. de testibus, cap. in omni, extrà eodem tit. cap. placuit* 2. *q.* 4. & sacrum Concilium in prædicto silentio re videtur in *allegata sess.* 24. *c.* 1. *de reform. matrim.* ibi, *quam præsente parocho, & duobus, vel tribus testibus*; & sufficere tenuerunt Domini in causa *Tullen. matrimonij* 14. *Iunij* 1585. *coram Oradino, & in Papien. matrimonij* 1. *Iunij* 1594. *coram Illustrissimo Cardinali Millino*, ex fide autem sufficienter comprobata, & ex perfecto numero superexistenti cessat timor vacillationis. *glos. in l.* 1. *§. si quis neget. ff. quemadm. testam. aper.* vbi *Bart.* quem sequuti sunt *Dec. Paris. Soc. & alij*, de quibus per *Menoch. de arbitr. cas.* 105. *nu.* 11.

7 Et hæc ipsa Circiullæ contradictio videbatur eo minus fidem parochi offendere, quia non carebat suspicione, vt domino suo complaceret; tum quia eiusdem Petri Pauli famulus erat. *Abb. in cap. inquisitionis. §.* 3. *num.* 9. *de accus.* Tum etiam, quia idem famulus prima die post contractum matrimonium illud inter vicinos propalauit, vt deponunt duo testes in summario Prudentiæ *num.* 2. quorum dictum etsi extraiudiciale, & singulare, diminuit tamen fidem dicto posteriori iudiciali, vt suspicione falsitatis carere non dicatur. *Abb. cons.* 52. *n.* 1. *lib.* 1. *Corn. cons.* 170. *nu.* 15. *vers.* 2. *detrahitur etiam eorum fidei, Capel. Tholos. decis.* 326. *nu.* 1.

8 Demum nõ obstat famam sufficienter probatam non esse, quia testes in prima instantia examinati dumtaxat dicunt exijsse publicam vocem postridie diei matrimonij, non autem successiuè esse continuatam. Primus autem testis in secunda instantia nihil probat, quia personas non nominat, secundùm *Bart. in l. de minore, §. plurimum, num.* 21. *ff. de quæst. Rolan. à Vall cons* 3. *nu.* 51. *lib.* 1. nec reddit rationem *Clar. in § fin. q.* 6. *vers. postremo.* Rursus vnicus tantùm testis famam probat, qui est de vltimis, & tamen duo saltem videntur adhibendi, aliàs vnus tantùm de fama non coniungitur. *Gabr. de probat. concl.* 1. *nu.* 31. *Rimin. iun. cons.* 660. *nu.* 22. & 23. *vol.* 6. Nam hæc omnia visa sunt Dominis posse iuridica responsione tolli, quia non vnus, sed plures testes, nempè secundus, & quartus primo loco examinati, & primus de vltimis famam probat, qui duo primi testes etsi non interrogati, sufficere tamen, quod dixerint publicè audiuisse, dum non excludunt continuationem famæ secundum opinionem, quam seruat Rota, testantur *Cassad. decis.* 3. *num.* 7. *de probat. Paris. cons.* 52. *in fin. lib.* 3. *Ferret. cons.* 168. *post num.* 19. & de magis recepta sententia *Bursatt. cons.* 87. *num.* 47. *vol* 1. quæ maximè etiam videbantur procedere, cum ageretur de matrimonio nostris tempore celebrato, & probatio nõ tendebat ad dirimendum aliud matrimonium, in quibus casibus tam exacta iustificatio non desideratur. *Laur. de Pin. cons.* 71. *num.* 15. *Ferret. cons.* 364. *num.* 14 & *cons.* 389. *num.* 22. *lib.* 2. *Dec. cons.* 163. *num.* 4. & hoc ipsum approbarunt Domini in vna *Tullen. matrimonij coram pia me. Clemente VIII. inter impressas* 209. *in princ. par.* 1. *diuers.*

Et ita resolutum, &c.

Infra in eadem causa causa adest decis. 630.

R. P. D. SACRATO
deindè S.R.E. Cardinali.

Imolen. damnorum.
Mercurij 22. *Iunij* 1611.

ARGVMENTVM.

Mulieris fideiussio iuramento vallata valida est, etiam quod à Notario non fuerit certiorata de Velleiano. Et quid de contractu minoris iurato sine solemnitatibus Ægidianæ constitutionis celebrato, in hac decisione magistraliter declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Mulieris fideiussio iurata non valet, nisi fuerit certiorata à Notario de Velleiano, contrarium verius, num. 2. & per tot.*
Minoris contractus sine solemnitatibus etiam iuratus non valet vigore Aegidianæ. num. 1. in fin. & num. 5. vbi hoc declaratur.
3 *Iuramentum semper seruari debet, quando fieri potest sine dispendio salutis æternæ.*
Iuramentum non comprehenditur in constitutione simpliciter loquente. ibid.
Impuberis iuramentum firmat contractum nullum ab eo factum.
4 *Statuta laicorum contra iuramentū nihil valent.*
Iuramentum non se extendit ad ea, quæ sunt contra bonos mores. ibid. in fine.
Extensio de casu ad casum non fit in exorbitantibus à iure communi, præsertim stante diuersitate rationis maioritate, vel minoritate.
6 *Constitutio Marchiæ Cardinalis Carpensis, nunquid locum habeat in prouincia Romandiola. ibid. in fine.*

DECISIO CCCLXXV.

1 VT recederetur à decisione in hac causa coram me facta sub die 28. Iunij 1610. informātes pro DD. Saxatellis, duobus vrgebant fundamētis, primò quòd ita demum cessat Velleianum per iuramentum mulieris, si illa fuit de prædicto Velleiano certiorata, aliàs secus. *Couar.* post *Io. Andr. Bald. Imol. Aret. & alios in c. quamuis pactum, de pactis 2. par. relectionis, c. 3. num. 5.* alios de magis communi attestantes refert *Gabr. conclus. 3. nu. 1. de iur. iur.* Secundò, quia in constitutione Ægidian. *lib. 5. c. 25.* annullantur contractus etiam iurati, qui fiunt per minores sine certis solemnitatibus, & Cardin. Rodulphus eandem formam obseruari mandauit in contractibus mulierum.

2 Verùm Domini istis non obstantibus perstiterūt in decisis. Et quantum ad primum obiectum placuit opinio contra *Couar.* quam ipse communem attestatur, & vltra eum idem attestantur *Alex. cons. 27. nu. 8. lib. 1, Gail. pract. obseru lib. 2. obseru. 77. nu. 10. Seraphin. de priuil. iuram. priuil. 63 num. 3. & seq.* & in hac tanquam magis communi residet *Gabr. d. conclus. 3. in fine.* Et ista opinio visa fuit meliùs firmata textu, & ratione *tex. in c. ex rescripto, de iur. iur.* cum non satisfaciunt responsiones, de quibus per *Couar. d. cap. quamuis pactum,* nempe quòd in casu illius tex. mulier expressè renunciasset beneficio Velleiani, vel tempore fideiussionis fuisset certiorata, quia præteritæ rationes sunt diuinatiuæ, cum de hoc nihil in tex. immò textus innuit rationem dispositionis esse merum iuramentum, ibi, *quā virum & vxorem ipsius monere curetis, vt sicut iurarunt, eandem conuentionem faciant adimpleri.* facit quia tex. ponit virum, & mulierem sub eadem determinatione, vnde videtur in hoc eos ad par determinare, vulg. *l. iam hoc iure, cum concord.*

3 Quantum ad rationem fundamentum istius opinionis est, quia iuramentum semper debet seruari, quando fieri potest sine dispendio salutis æternæ, *c. si verò, cap. cum contingat, de iur. iur. c. quamuis, de pact. in 6. Anchar. cons. 226 num. 3. Alex. cons. 149. nu. 17. lib. 7.* & hinc est quod constitutio simpliciter loquens non trahitur ad casum iuratum. *Innoc. in c. cum inter, circa fin. de renun. Alciat. in c. cum contingat, nu. 57. de iur. iur. Alex. cons. 125. nu. 18. vol. 1. Gozad. cons. 32. nu. 10. Gabr. tit. de statut. conclus. 1. num. 1.* Simile videmus in impubere, cui lex magis fauet quàm mulieri, *l. quamuis in lucro. C. de iur. & fact. ignor. l. fin.* vbi *Salyc. num. 1. C. ad Velleian. Seraph. de priu. iuram. par. 99. nu. 3.* & nihilominus illius contractus iuratus tenet absque alijs circunstantijs. *auth. Sacramenta pub. C. si aduers. vend.* cum ibi plenè not. per scrib.

4 Quod eò magis procedit in constitutione laicali, in qua vltra defectum voluntatis, de qua suprà, concurrit etiam defectus potestatis, cum laici non possint statuere contra iuramentum. *Bald. in auth. Sacramenta puberum, nu. 5.* & ibi *Salyc. num. 26. C. si aduers. vend. Bal. in l. omnes populi, num. 25. ff. de iust. & iur. Alex. cons. 125. num. 10. Boer. decis. 247. num. 8. Seraph. de priuileg. iuram. priu. 34. num. 2.* Et ex præteritis resultat responsio ad rationes *Couar.* cum alijs hic cumulatis per informantes pro DD. Saxatellis, nempe quod simplex iuramentum mulieris non possit importare renunciationem S.C. Velleiani, nisi appareat mulierem habuisse notitiā beneficij sibi competentis, ex dicto S. C. idque ex vulg. regula quod iuramentum non trahitur ad incogitata, *c. Quintaualli, de iur. iuran.* Et quod in generali renunciatione non venit ius, quod quis ignorabat sibi competere, cum similibus, quia ista præsupponunt, quod intret Velleianum, & proinde fuerit necessarium de illo cogitare, vel illi renunciare: verùm, vt ex prædictis apparet, Velleianum non intrat in casu iurato tā ex defectu potestatis, quàm voluntatis legislatorum, vnde non opus fuit mulieri illi renunciare, vel de illo cogitare. Vltrà quod cum iuramentum propter periculū animæ obliget præcisè, censetur cogitatum de omnibus quæ possunt obstare, præter ea, quæ sunt contra bonos mores, ad quæ non se extendit iuramentum, in quibus terminis loquitur *c. Quintaualli, ex alleg.*

5 Quantum ad secundum obiectum de constitutione Aegidiana, fuit dictum, quod constitutio *d. c. 25. lib. 5.* non loquitur de mulieribus, sed de minoribus, & quod constitutio tanquam exorbitans à iure cōmuni non erat trahenda extra suum casum. *Gemin. cons. 62. nu. 9 vers. exorbitantia. Abb. cons. 44. in fin. lib. 1. Oldrad. cons. 150. nu. 3. Dec. cons. 37. nu. 5. Bec. cons. 3. nu. 43.* maximè quando potest assignari ratio diuersitatis, iuxta not. *in l. illud. ff. ad l. Aquil. Dec. cons. 684. num. 2. Paris. cons. 38. nu. 28. lib. 2.* quæ diuersitas constituitur etiam ex maioritate, vel minoritate rationis. *Alexan. cons. 29. num. 4. lib. 6. Socin. consil. 9. num. 15. lib. 3. Grauet. cons. 17. num. 2.* fuit dictum in *Messanen. canonicatus 7. Februarij proximi coram me, & in Bononien. administrationis die 10. Iunij proximi pariter coram me:* maior autem est ratio in minore, quàm in muliere, quia lex magis fauet ætati, quàm sexui, ex supra alleg. Nec obstat quod in fine eiusdem *cap. in*

cap. in §. eandem formam, extendatur constitutio de minore ad mulierem, quia ille §. est additio Cardinalis Carpensis, qui cum esset Legatus Marchiæ, non potuit facere constitutiones, quæ ligarent Romandiolam, prouinciam diuersam. *Bart. Bald. Salyc. & alij in l. cunctos populos, C. de summ. Trinit. & fid. cathol. Gozad. cons. 76. num. 12. Socin. cons. 74. num. 11. lib. 1. Paris. cons. 12. nu. 47. vol. 3.* Quod fuit in terminis istarum additionum Card. Rodulphi decisum in *causa Esinafideicommissi de Ceorginis 14. Maij 1604. coram R. P. D. meo Decano*.

6 Circa verò illud, quod additiones Cardinalis Rodulphi seruarentur etiam in prouincia Romandiolæ, fuit dictum, quod talis obseruantia maximè cum suis requisitis non videbatur probata, & fides prædicorum, quæ super hoc dabatur, de iure non faciebat fidem, *l. 3. §. idem Diuus, ff. de test. l. instrumenta. C. de prob. cum concord.*

R. P. D. MARQVEMONTIO. postea S. R. E. Cardinali.

Mediolanen. decimarum.

Mercurij 22. Iunii 1611.

ARGVMENTVM.

Ecclesia quod sit parochialis quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Confessione nulla est maior probatio. Confessio facta in libello, in articulis, & in alijs actibus plenè probat contra confitentem. ibid.*

2 *Episcopi præsumuntur benè informati de statu Ecclesiarum sua diœcesis, præsertim in actu citationis.*

DECISIO CCCLXXVI.

1 IN propositione dubij, ad quos spectent decimæ, informantes pro Capitulo Varisij, negarunt Ecclesias plebis esse parochiales, eorumque Rectores parochos, ideoque die 27. Maij non fuit capta resolutio, sed fuit dictum meliùs, probetur parochialitas. Postea die 22. Iunij Domini dixerunt constare de parochialitate, moti sunt ex confessionibus in hoc iudicio repetitis, quando Capitulum citauit Rectores vti parochos, & Ecclesias appellauit parochiales in libello, in articulis & in alijs actibus, nulla maior probatio, quàm partis confessio. *Doct. in c. fin. de confess. Bart. in l. certum. § si quis absente, ff. eodem. Gabr. concl. 1. num. 12. eodem tit.*

2 Non obstat, quod Ecclesiæ Varisij non potuerint præiudicare confessiones, vel Reuerendi Præpositi illius Prælati, vel Procuratorum; nam id bene procederet, si parochialitas illius solùm confessionibus niteretur: sed dictæ confessiones sunt adeò adminiculatæ, immò absque illis tam clarè constat de parochialitate, vt de illa non possit dubitari, dantur enim testes, qui bene deponunt circa hanc Ecclesiam plebis qualitatem. Item attestationes formiter extractæ ex visitationibus factis per Ordinarios, in quibus ponitur Ecclesia Varisij caput plebis, & in ea plebe 24. parochiales Ecclesiæ, & totidem parochi. Ordinarij autem præsumuntur bene informati de statu Ecclesiarum suæ diœcesis. *Ruin. cons. 13. nu. 6. lib. 4.* fuit dictum in *Reatina beneficij 22. Iunij 1576. coram Illustris. Blanchetto*, præcipuè in actu visitationis, vt fuit consideratum nuper in *Messanen. iurisdictionis coram me*, & antea in *Sabinen. decimarum 30. Aprilis 1589. coram bo. me. Cardinali Pamphilio*.

3 Et tollit omnem difficultatem, quod pro parte Ecclesiæ Varisij fuit in hoc ipso iudicio coram Vicario Comensi producta fides, qualiter in actis Synodalibus factis ab annis 1604. citra reperitur inter alias plebes diœcesis Mediolanen. in tertia Regione plebs Varisij caput plebis, in qua reperitur Præpositus, & octodecem Canonici, & 25 parochiales Ecclesiæ, & totidem parochi, vltra alias plures Capellas, & Oratoria, deinde nominatur Præpositus, Canonici, & parochi, qui sunt illimet Rectores moderni, qui sunt in hac lite.

4 Non obstat, quod dicebatur non probari limites distinctos, habuit enim ipsummet Capitulum instrumenta ad probandum decimarum exactionem, in quibus specificè, & distinctè habentur territoria, iuxta dominationes istarum parochiarum. An autè decimæ spectent ad dictas Ecclesias plebis, illarumque parochos, vel ad Ecclesiam S. Vicaris, Domini reseruarunt resoluendum post ferias, & interim Ecclesia S. Vicaris possit facere suas probationes, & in re graui, & magni præiudicij iura in vtriusque partis Rotali maturitate discutiantur, &c. Itaque ex his fuit conclusum constare de parochialitate.

R. P. D. MARQVEMONTIO. deinde S. R. E. Cardinali.

Lucana iurispatronatus.

Mercurij 22. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Patronatus non potest post quatuor menses præsentare, qui tamen menses currunt solum à die scientiæ vacationis, nisi ignorantia sit inuerisimilis, & quando quis dicatur triennalis possessor, non obstante lite.

SVMMARIVM.

1 *Resignatio beneficij facta ab inquisito antequam sit per sententiam priuatus valet, & tenet.*

2 *Præsentatio facta post quatuor menses non suffragatur.*

3 *Tempus datum patronis ad præsentandum currit à die scientiæ, non autem à die vacationis. Fallit vbi ignorantia est inuerisimilis. ibid.*

4 *Triennalis possessor dicitur etiam quis stante lite quoad eum qui non fuit in lite.*

DECISIO CCCLXXVII.

1 ROTA censuit, Dominum Cæsarem Seriustum non esse instituendum, quia licèt præsupponatur, beneficium esse de iurepatronatus, tamen non vacauit de tempore, quo Cæsar fuit præsentatus, erat enim de eo prouisus D. Iulius Cæsar Brauinus per resignationem Notarij, qui licèt esset carceratus, & inquisitus de homicidio, eo tempore, quo resignauit, cum nondum fuisset per sententiam priuatus, potuit facere dictam resignationem. *Rebuff. in prax. tit. de modo amitt benef. num. 50. & seq. Gabr. cons. 196. per totum*, & præcipuè *circa fin. Sarnen. super reg. de annal q. 42.*

2 Præterea dato etiam, non tamen concesso, quod bene-

beneficium vacasset per priuationem, nec habenda esset ratio resignationis; nihilominus præsentatio non posset suffragari Domino Cæsari, vtpote non facta in tempore, dicta enim vacatio per priuationem contigit de anno 1601. præsentatio autem fuit facta de anno 1605. & sic nedum post sex menses patronis Ecclesiasticis concessos ad præsentandum. *cap.1.§.verum, de iurepatr.in 6.* sed etiam post annos quatuor.

3 Nec facit quod illud tempus currat à die notitię, non autem à tempore vacationis. *Rebuff. de deuol. nu.10 in fine. Simon.de iurepatr. nu.35. & alij per Rotam decis.4.1. nu.1.par.1. diuers.* vbi respondetur *decis.1.de iurepatr. in antiq.* & alij in contrariū possunt allegari. Nam conclusio non procedit quādo ignorantia est inuerisimilis, ad not. per *Rotam decis.481.num.3 par.1 diuers.* vbi allegantur *Rom. cons.481. Grat.respons.42 nu.26.lib.1. Achill. de supplen.neglig Pral decis.vnic. & alij.*

Hic autem non est aliquo modo verisimilis ignorantia patronorum per spatium quatuor annorum, cum ageretur de crimine graui, nempe de satellitibus interfectis mandato prædicti Notatij qui erat vir nobilis, & homicidia fuerant facta in territorio Lucano & tam patroni, quàm ipse Horatius erant ciues Lucani, atque inter patronos erant Canonici Ecclesiæ Lucanæ, intra cuius septa existit beneficium, de quo agitur.

4 Et hæc posterior consideratio præsentationis nō factæ in tempore, eo magis stringit, quia interim Iulius Cæsar Brauinus asseritur fuisse factus triennalis, quamuis medio etiam tempore lis fuerat inter ipsum, & Dominum Hieronymum filium; tamen quoad alios, & in specie contra Cæsarem, non impeditur quin dici debeat triennalis. *Rebuff. de pacif.poss num.* 00. atque in omnem euentum ipsi tanquam possessori de tempore motæ litis sufficit excludere Cæsar per non ius ipsius.

Et ita fuit decisum, &c.

R. P. D. MARQVEMONTIO postea S. R. E. Cardinali.

Bononien. fideicommissi de Pannolinis.

Luna 27. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Reijciuntur plures exceptiones oppositæ ad impediendam immissionem fideicommissarij in possessionem, de quibus particulariter in summario.

SVMMARIVM.

1 *Meliorameutorum occasione non datur retentio, vbi de illis neque in genere, neque in specie constat.*
Trebellianica censetur consumpta per perceptionem fructuum, spatio 20. annorum. ibid.
2 *Dispositio conditionalis non docto de conditionis implemento non attenditur.*
3 *Pactum resolutiuum operatur vt contractus euemiente casu habeatur, ac si non fuerit factus.*
Ratificatio non præsumitur ex lapsu temporis absque obseruantia. ibid.
4 *Transactio hæredis non nocet vocatis ad fideicommissum.*

DECISIO CCCLXXXVIII.

POST decisiones in hac causa factas, cum Dominus Albertus Budriolus de Pannolinis peteret executionem sententiarum, fuerunt per Dominos de Butrigarijs propositæ aduersus illam petitionem aliquæ exceptiones, quæ licèt parum considerabiles viderentur, tamen vt dictis Dominis Butrigarijs satisfacerem, dubitaui an illis competat aliquod ius, quod impediat exequutionem sententiarum; & ipsis sæpiùs citatis, nec comparentibus in hac penultima Rota, ante ferias proposui illud dubium, quod solo Domino Alberto informante, Domini absque vlla difficultate censuerunt negatiuè resoluendum.

1 Nam in hac restitutione fideicommissi non potest prætendi aliqua retentio occasione melioramentorum, cum de illis neque in genere constet, neque in specie. *Cas.de Grass.dec.5.nu.4.de reb.Eccles.non alien. Paris.cons.28.nu.31 lib.1.* non etiam ratione Trebellianicæ, quia cum quidā Marius possederit bona restitutioni obnoxia per annos plusquam quadraginta, fructus tanti tēporis spatio percepti, consumpserunt proculdubio Trebellianicam. Ad hunc enim effectum regulariter sufficit cursus anno um viginti *glos. in auth præterea, in ver io iusta. C. de sacros. Eccl. Couar.var.resol. lib.3. & 9. nu.5. Aym.cons.145.num.8. Rebuff.de reb.Eccl.non alien.nu.98. Cagnol.in l.2.num.233. C. de rescind. vend.* fuit dictum in *Forolivien. de Monsignanis 18. Nouembris 1603 coram R.P.D. meo Decano.*

2 Quod verò attinet ad transactionem aliàs factam inter iam possidentes ista bona, de quibus agitur, quod adueniēti casu restitutionis ad sauorem vnius ex cohæredibus per obitum alterius tunc restitui deberet tanta dictorum bonorum portio, quæ capiat valorem librarum quatuordecim, quodque hæres illius, qui sine prole decesserit, censeatur ab aliqua pinguiore restitutione liberatus, omissis alijs responsionibus fuit dictum, illam transactionem fuisse factam cum pacto, & conditione, quod haberet locum, si intra sex menses dictæ transactionis ratificatio per publicum instrumentum facta apparuerit, vnde cum vsque hodie de illa ratificatione non constet, non potest fieri vis in tali conditionali dispositione, cuius implementum non ostenditur, *l.1.de reg.Castr.l.ex literis. C. quando dies leg.ced. Surd.decis.210. num. 5. Decia. respons.21. num.8. lib.2. & respons.1.num.29.lib.3. Card. Mantic.de tacit.& ambig.conuent.lib.4.tit.26.nu.3.* dixit *Rota in Asculana nullitatis laudi 5. Iulij 1599. coram bo.me. Domino Litta.*

3 Et tanto magis, quia fuit adiectum pactū resolutiuū, vt si ratificatio facta, & notificata non fuerit, connentio nullius sit valoris, & momenti, & pro infecta ipso iure haberi debeat. *l.1.et 4.ff.de leg.cōmis. l.commissaria. C. de pact. inter empt. & vend. Gomes var.res.to.2.c.2.n.3.* nec d.ratificatio præsumi pōtest ex lapsu temporis, quia ille solus non sufficit absq. obseruantia, quæ in hoc casu non habetur, quia non euenit casus restitutionis. *Rol.cons.127.lib.1. decis. Pedem.173.* latè *Gabr.cons.36.n.57 & seq.lib.1.* & in terminis, quod lapsus temporis nō sufficit, etiam quando non euenit casus, in quo haberi posset obseruantia, fuit dictum *coram R.P.D. meo Coccino in Pientina iurispatronatus 22. Aprilis 1611.*

Demum

4 Demum nec illi transigentes præiudicare potuerunt vocatis ad fideicommissum, & eludere apertam testatoris dispositionem. *l. Imperatores. C. de transact. l. precib. C. de impub. & alijs subst.* vbi *Alex. num. 4. Salic. num. 5. Dec. cons. 1. num. 2.*

Et ita fuit decisum, &c.

R. P. D. MARQVEMONTIO postea S.R.E. Cardinali.

Tarentina Canonicatus.

Lunæ 27 Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Exemplaris est hæc decisio, & in ea plenè explicatur, an & quando capiens beneficium vigore resignationis, si de tempore resignationis iam illud vacaverat, possit illud capere vigore clausulæ, *vel alio quouis modo,* non facta mentione mensis reseruati, in quo beneficium vacauit, & an regula quæ vult fieri expressionem mensis, in quo beneficium vacauit, habeat locum, vbi beneficium vacauit in mense Ordinarij.

SVMMARIVM.

1 *Clausula,* vel alio quouis modo, *capit vacationem etiam per obitum, & quemcunque vacationis modum, quando modus expressus saltem de facto iustificatur.*

2 *Fallit quando beneficium vacauit in mense reseruato, nec de dicto mense fuit facta mentio, obstante regula, cuius decretum irritans habet locum, vbi quis vult capere vacationem per obitum in mense, absque eo quod fuerit expressus mensis, etiamsi velit capere beneficium ex vacatione per clausulas generales.*

Limita, fallentiam non procedere, vbi non datur concursus Ordinarij, vel eius prouisi, num. 5.

Vbi declaratur limitationem esse intelligendam quando beneficium est reseruatum alia reseruatione mensis, & affertur ratio. & num. 6.

3 *Leges fiunt ad obuiandum fraudibus, sed vbi facta sunt, debent habere locum etiamsi fraus non intercesserit.*

Lex seruanda est, quia lex legem prospexit. ibid.

Lex simpliciter loquens simpliciter etiam intelligenda est, & seruanda. ibid.

4 *Clausula accessoria regulantur à gratia principali.*

Regula octaua dum excipit vacationem per resignationem, intelligitur de resignatione valida, & vbi verè ius competisset resignanti, ibid.

7 *Regula octaua non potest dici odiosa, vel exorbitans, & ideo dum vult fieri expressionem mensis in qualibet vacatione, debet intelligi etiam de mensibus ibi non expressis, qui per alternatiuam de Ordinarijs efficiuntur Apostolicis. & nu. 9.*

Constitutio omnis, quæ emanauit ad obuiandum fraudibus, dicitur fauorabilis. num. 7.

8 *Regula octaua dum vult fieri expressionem mensis in quo contingit vacatio, non habet locum vbi vacatio contingit in mense Ordinario, & ex alio capite beneficium est reseruatum.*

Determinatio eadem fieri debet, vbi idem est ius. ibid.

9 *Alternatiua operatur vt menses alternati subrogentur loco aliorum.*

Subrogatum assumit naturam illius, cui fit subrogatio. ibid.

DECISIO CCCLXXIX.

1 PROPOSVI dubium, quod in præcedenti decisione fuerat reseruatum, an clausulæ generales suffragentur Domino Prospero, qui prouisus ex causa resignationis vult capere vacationem per obitum in mense reseruato in vim clausularum generalium quæ in dicta eius possessione habentur? Et Dominorum fuit vnanimis sententia, clausulas generales non suffragari. Quamuis enim illæ regulariter capere possint vacationes beneficij resignati ex alterius persona, etiam per obitum, quando resignatarius saltem de facto iustificat resignationem, vt est *decisio Rotæ diuers. in manuscript. 164. incipien. 27. Februarij. Mohed. decis. 5. de praben. Rota decis. 1. de rescript. in nou. in 6. Sarnen. in reg. de publie. q. 16. Parisi de resign. lib. 8. q. 7. nu. 65.*

2 Tamen illa capacitas impeditur in hoc casu, in quo constat beneficium vacasse in mense Martij reseruato propter acceptationem alternatiuæ. Vnde cum in gratia Domini Prosperi non fuerit de dicto mense facta mentio, obstat regula, cuius decretum irritans habet locum, vbi quis vult capere vacationem per obitum in mense absque eo, quod fecerit expressionem mensis, vt per *Put. decis. 169. lib. 2. & dec. 4 super reg. de mense,* idque procedit etiamsi velit capere beneficium ex vacatione per clausulas generales. *Put. decis. 3. super dict. reg. de mense, Cotta decis. 238.* & in terminis clausularum generalium appositarum in principali gratia resignationis post plures positiones, in quibus res fuerat controuersa, & Domini fuerunt diuisi, tandem fuit resolutum obstare regulam *coram bo. me. Cardinali Paleotto in decis. 700. diuers.* quam & aliàs refert *Bursatt. cons. 39. nu. 16. lib. 4.* & de anno proximè præterito fuit resolutum 1. *Iulij 1610. in causa Ouetten. beneficiorum coram R. P. D. Coccino.* Et quidem magna cum ratione, quia aliàs aperiretur via maxima fraudibus si ex prouisionibus per resignationem in quibus Papa solet sequi voluntatem resignantis, caperentur beneficia per obitum in mense reseruato vacantia, de quibus Papa si notitiam habuisset, disposuisset de illis liberè ad sui libitum, nec forsan ea concessisset resignatarijs.

3 Nec obstat, quod in hoc casu fraus admissa non fuerit, eo quod verisimiliter nec Ordinarius, nec prouisus de tempore factæ prouisionis sciebant canonicatum spectare ad prouisionem Papæ; nam leges fiunt ad obuiandum fraudibus, sed vbi factæ sunt, debent habere locum, etiamsi fraus non intercesserit, lex enim est seruanda, quia lex legem prospexit. *§. 1. ff. qui & à quibus manumiss. Rol. cons. 99. num. 47 lib. 2.* & regula, quæ simpliciter disponit, quod exprimatur mensis, simpliciter etiam intelligenda est, & seruanda. *Aym. cons. 46. num. 10. Anchar. cons. 371. nu 4. Surd. cons. 53 nu 6.*

4 Non obstat, quod in regula excipiatur vacatio per resignationem; vnde infertur, quod sicut gratia principalis non requirit expressionem mensis, ita nec clausulæ istæ accessoriæ, & dependentes à gratia principali. *Put. decis. 25. lib. 3.* Nam respondetur exceptionem esse intelligendam de resignatione vali-

valida, & quod ius verè competiisset resignanti, *Rota decis. 700. in fine. Cotta dicta decis. 238.*

5 Non obstat, quod regula non habeat locū quando non datur concursus Ordinarij, vel eius prouisi, vt dicitur in *decisione Toletana parochialis 21. Maij 1589. coram Illustriss. Mantica.* Nam illa decisio non potest suffragari intentioni Prosperi, cum in prima illius parte expressè dicatur, quod quando non fuit facta expressio vacationis per obitum, sed solùm ex causa resignationis, tunc si quis velit vigore clausularum generalium capere vacationem per obitum, necessariò requiritur expressio mensis, ibique allegatur supradicta *decisio Cotta 238.* Deinde quatenus in altera parte dictæ decisionis coram Illustrissimo Mantica dicitur, regulam non procedere, quando non datur concursus prouisi ab Ordinario, hoc intelligendum est, quando beneficium est reseruatum alia reseruatione, quàm ratione mēsis, & ita loquuntur decisiones, quæ pro limitatione afferuntur, vt est *Put. decis. 53. lib. 2. & 25. lib. 3. Peregr. Accoramb. 59. lib. 2.* & dicitur in *decisione Zamoren Canonicatus 24. Maij 1602. coram bo. me. Cardinali Pamphilio*, aliàs enim si ista limitatio veniret simpliciter intelligenda, sequeretur non esse necessariam expressionem mensis in mensibus reseruatis, in quibus Episcopi non possunt se intromittere, nec agitur de aliquo eorum interesse, quod esset contra expressam regulæ dispositionem, quæ requirit expressionem mensis signanter, & specialiter in octo mensibus reseruatis, ita vt in illis solis sit necessaria expressio. *Put. dicta decis. 33. lib. 2.* & fuit dictum *in Salamantina dimidiæ portionis 5. Decembris 1588. coram Giptio.*

6 Et licèt verum sit illam expressionem mensis requiri, quia Papa non vult inferre præiudicium Ordinarijs, tamen regula non est restringenda ad illam vnicam causam, neque hoc dicunt decisiones, sed in genere considerant regulam fuisse inductam, vt Papa intelligat an ad eum, vel ad Ordinarium collatio spectet, quod bene applicatur in hoc casu, in quo licèt non detur concursus prouisi ab Ordinario, tamen si Papa sciuisset, resignantem fuisse prouisum ab Ordinario in mense reseruato, & per consequens nullum ius ei competere, forsitan non admisisset resignationem, nec sub clausulis generalibus contulisset resignatario canonicatum, sed de illo alicui alteri clerico prouidisset, & in omnem euentum quæcunque tandem ratio mouerit Papā, verum est, quod regula simpliciter loquens simpliciter est seruanda, vt dictum est.

7 Non obstat, quod regula vti exorbitans, & odiosa sit restringenda, vt per *Put. decis. 53. num. 2. & 3. lib. 2.* & intelligenda sit solummodo in octo mensibus ibi expressis, non autem in mense Martio, qui in dicta regula non exprimitur, cum regulariter sit ordinarius, & solùm per acceptationem alternatiuæ efficiatur Apostolicus, quia præterquam quod non est facile admittendum, regulam esse exorbitantem, & odiosam, dum Papa reseruat sibi aliquot menses, vt prouidere possit pauperibus, vel benemeritis clericis, dum vult ab impetratoribus fieri expressionem mensis ad effectum, vt intelligere possit, an prouisio ad se spectet, vel ad Ordinarium, & vt vnicuique quod suum est seruetur, & nemini fiat præiudicium, non videtur, quod talis dispositio vel odiosa, vel exorbitans à iure dici mereatur, quinimò omnis constitutio emanata ad euitandas fraudes, dicitur fauorabilis. *Felin. in cap. de quarto, num. 15. de præscript. Verall. decis. 215. par. 3. Sarnen super reg. de inf. resig. quæst. 17. num. 4. Paris. de resign. lib. 2. q. 2. num. 9. & seqq.*

8 Præterea illa decisio loquitur de vacatione, quæ contigerat in mense Ordinario, in qua certum est, non procedere regulam de mense, vt fuit dictum in supradicta *Salamantina coram Giptio.* Ratio est, quia absque mensis expressione satis intelligit Papa prouisionem ad se spectare, & non fieri Ordinario præiudicium, cū beneficium sit reseruatum ex alio capite: vnde fit, vt Ordinarius in illo se intromittere non possit, vbi verò versamur in beneficio, quod sola ratione mensis reseruatum sit, tunc omninò necessaria est expressio mensis siue ordinariè, siue extraordinariè propter alternatiuam sit reseruatus, quia vtroque casu militat eadem ratio, nempe quod Papa vult scire, an mensis sit Apostolicus, vel ordinarius. Ideoque eadem etiam determinatio debet habere locum.

9 Maximè quia in casu alternatiuæ mensis alternati subrogantur in locum aliorum mensium: vnde intrat quod subrogatum assumit naturam illius, cui est subrogatum. *Castr. plenè cons. 43. nu. 14. & seq. Bero. cons. 110. num. 4 in fine lib. 2.* & sic exempli gratia, Februarius, qui erat Apostolicus per alternatiuam, fit Ordinarius, ita vt in illo nō sit amplius necessaria expressio, æquum est, mensem Martij, qui è conuerso fit Apostolicus, assumere etiam eam qualitatem, vt illius expressio in impetrationibus fieri debeat, ad trad. per *Rimin. iun. cons. 113. nu. 121.* Et ita fuit dictum, &c.

In eadem causa supra habentur decisiones 349. 366. & infra 393.

R. P. D. SACRATO, deinde S.R.E. Cardinali.

Romana societatis.

Lunæ 27. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Mutuans pecuniam societati, non tenetur in solutum recipere effectū societatis, & de potestate iuditis delegati, cum facultate procedendi de iure, & de facto de plano, sine strepitu, & figura iudicij. Cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

1 *Socius ponens in societate suas pecunias, debet se reimbursare ex effectibus societatis.*

Mutuare pecunias societati quisque potest, etiam quod sit tertius, nec propterea tenetur in solutum accipere effectus societatis. ibid.

Compensatio nō admittitur de debito proprio cum debito societatis. ibid.

2 *Iudex habens facultatem procedendi de iure, & de facto, videtur constitutus, tanquam arbitrator.*

Arbitrator potest iudicare secundum veritatem sibi quomodolibet notam. ibid.

Clausula de plano, sine strepitu, & figura iudicij, *quid importet. ibid.*

3 *Debitum alienum soluere quisque potest, etiam sine mandato.*

Com-

Compensatio non admittitur de illiquido ad liquidum. ibid. in fine.

4 *Aequalitas maximè seruanda in contractu societatis.*

Exhibere quis non tenetur scripturas, non constito prius de existentia earum apud eum, qui conuenitur ad exhibendum. ibid. in fine.

DECISIO CCCLXXX.

1 CENSVERVNT Domini sententiam D. Nappij esse iustam, & inde confirmandam; nam quod primo loco fuit oppositum, non potuisse Cæ- 1
sarem condemnari in scutis 1657. ob totidem quæ erogauerat de suo in societate, in grano, & pecunijs, idque ex eo quod ex effectibus societatis debebat se reimbursare, ad *l. omne æs alienum. §. pro soc. cum concord.* non placuit Dominis, quia prædicta procedunt quando quis posuit pecunias in societate tanquam socius, secus si tanquam tertius, prout fecit Ioffredus, nec videtur dubitandum quin possit mutuare societati tanquam tertius, ad *Lap. alleg. 99. Rot. Ianuen. decis. 31. nu. 11. & decis. 75. num. 3.* faciunt tradita per *Bald. & Salic. in l. eius. C. de compens.* Sicut igitur si tertius mutuaret pecunias societati, non teneretur accipere in solutum effectus societatis. *l. 2. §. mutui datio*, cum ibi not. per scrib. *ff. si cert. pet.* ita Ioffredus, quia quando iura sunt diuersa, tunc non comprehenduntur; licèt cadant in eadem persona, *l. 1. vbi Bald. & alij, ff. de off. procons. & leg. Surd. decis. 153. num. 16.* & quod non fiat compensatio de debito proprio cum debito societatis, *Rot. Ianuen. decis. 26. nu. 30.* Quod autem Ioffredus posuerit prædictam summam in societate tanquam tertius, patet ex eo quod non fuit posita pro capitali, nec promissum aliquod lucrum, vel factum pactum de non petendo, vel restituendo ante finitam societatem, qui modus negotiandi includit merum mutuum. *Petr. de Vbald. tract. de duob. fratr. par. 5. nu. 20. Illustriss. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 6. tit. 14. num. 37.*

2 Secundò dicebatur, quod in eadem partita scutorum 1657. comprehenduntur scuta 703., tanquam soluta Mazzingho, neque de solutione constat in actis, nec non etiam quod non adfuit mandatum Cæsaris, vt solueretur Mazzingho, & quod poterat fieri compensatio cum debito eiusdem Mazzinghi. Quantum ad creditum, & solutionem fuit responsum de vtroque constare ex partitis, & apocha priuata, & calculo periti, & illa sufficere, licèt non fuerint producta coram D. Nappio, quia cum idem Nappius haberet in commissione facultatem procedendi de iure, & de facto, videbatur constitutus tanquam arbitrator. *Bald. in l. solam, in fin. C. de test. Felin. in c. 1. num. 5. col. 4. de constit.* arbitrator autem potest iudicare secundum veritatem sibi quomodolibet notam. *Lap. alleg. 77. circa fin. Bald. cons. 240. nu. 2. lib. 1. Hostien. in c. Quintauallis num. 6. & ibi Abb. nu. 7. Imol. nu. 11. de iur. iuran.* iunctis maximè verbis, de quibus in eadem commissione, ibi, *de plano, sine strepitu, & figura iudicij.* ad trad. per scrib. *in Clem. sæpè, de verb. sign. Bart. in extrauag. ad reprimendum, vers. de plano, cum duobus seqq. Roman. cons. 497. num. 9. Alex. cons. 6. nu. 2. vol. 3. Dec. cons. 449. nu. 14. in fin. & seq.*

3 Quantum ad mandatum fuit dictum quod Ioffredus potuit soluere debitum alienum sine mandato, *l. soluendo, ff. de neg. gest. l. solutionem, ff. de solut.* Quantum ad compensationem fuit dictum illam fuisse factam quoad debitum Mazzinghi liquidum, quoad illiquidum autem non potuisse fieri. *l. fin. C. de compensat. Felin. in c. ad nostram, num. 10. de iur. iur. Paris. cons. 121. num. 23. lib. 1. Rolan. cons. 17. num. 18. lib. 1.*

4 Tertiò fuit impugnata sententia, quatenus condemnat Cæsarem in alia summa scutorum 1500. pro rata crediti Ioffredi, quia dicebatur debuisse assignari Ioffredo nomina debitorũ societatis pro concurrenti summa, non autem facere debitorem societatis Cæsarem in scutis 3000. prout fuit factum, assignando eidem credita societatis pro concurrenti summa, ex hoc enim sequitur inæqualitas, quæ maximè in societate reprobatur. *l. verum. §. si cum tres, ff. pro soc. l. 3. C. eod. tit.* Sed ad hoc fuit responsum, quod tunc Cæsar esset administrator, ac dedisset in computis multa nomina debitorum, & pro summa 3000. nihil iustificauerit quod essent debitores, meritò fuit factus debitor societatis pro dictis 3000. aliàs esset in potestate administratorum confingere debitores societatis ad libitum, & cum illis frustrare socios. Cæterùm, quia partes non concordabant in facto quoad scuta 200. contenta in hac summa 3000. fuit dictum, quod de istis particulariter videretur, & quatenus ad illud, quod nomina debitorũ contractorum per Ioffredum debebant computari in contractis per Cæsarem, fuit dictum quod cum illa essent liquida, ista autem illiquida, non poterat fieri compensatio, ex suprà alleg. Quantum ad exhibitionem schedularum faciendam per Ioffredum, fuit dictum quod cum illas de mandato Cæsaris deposuerit penes Rutilium de Paulis, vt constat ex quitantia Rutilij, & literis Cæsari, non potuerunt cogi ad exhibendum, cum nec haberet, nec dolo habere desierit, iuxt. not. *in l. ad exhibendum actione. C. ad exhib. & in l. Iulianus, in princ. ff. eod. tit.*

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Bononien. de Pannolinis.

Veneris 1. Iulij 1611.

ARGVMENTVM.

Reintegratio in possessionem spolio agenti non datur quando repugnat eidem statuti dispositio.

SVMMARIVM.

1 *Cessante causa finali legis cessat quoque legis dispositio.*

2 *Sequestri medicina est cautio.*
Statutum quod habet duas rationes, si una cessat, remanet alia, & valet statutum. ibid.

3 *Præsumitur semper pro iudice, & sententia, maximè quando sunt conformes.*

4 *Stylus solet in curijs variari.*

DECISIO CCCLXXXI.

1 DIE 5. Maij 1610. fuit resolutum reintegrationem D. Alberto non esse dandam: ipso autem non acquiescente decisioni, reproposui hodie causam super eisdem. Et Domini in decisis standum censuerunt, ex potissimo fundamento decisionis, desumpto ex constitutione Bononien. ibi latè ponderata-

derata. Quibus non obstare visum fuit quod præcipuè opponebatur contra d. motiuum, nempe illam constitutionem non procedere, quando appellans non possidet, cum in constitutione reddatur ratio suæ dispositionis, ne, inquam, pendente lite, possit possessor diutiùs vti, & frui bonis, vel pecunijs controuersis, & d. constitutionem ita interpretatam fuisse Rota Bonon. deducebatur ex aliquibus decisionibus datis eiusdem Rotæ, quin, & ex quadam fide aliquorum causidicorum illius ciuitatis, quasi prædicta ratio fuerit finalis d. dispositionis, & illa cessante, prout in casu nostro cessare dicitur, cum Albertus non possideret, quia bona erant in sequestro, videbatur d. dispositionem cessare.

2 Fuit autem responsum, prædictam rationem non fuisse finalem d. constitutionis; sed potiùs illa in cõstitutione expressa, & fauorem publicum recipiens, nempe vt finis litium quanto citiùs poneretur, ad *text. in cap. fin. litium. de dolo & contumac.* quæ ratio cum militet æquè in possidente, prout, & in eo qui non possidet, videtur intrare in nostro casu, quãtumcunque bona sub sequestro essent. Vltra quod sequestrum fuit appositum de anno 1561. & durauit vsque ad annum 1570. & quolibet anno fiebat, & executio fuit facta de anno 1575. de quo tempore non constat adesse sequestrum. Et quamuis adfuisset de illo tempore, poterat D. Albertus illud vitare, mediante cautione. *l. Senatusconsulto. ff. de offic. præsid. l. si fideiussor. §. fin. ff. qui satisd. cogant. Abb. in cap. final nu. 19. de sequestr. poss. & fruct.* quibus stantibus, quamuis constitutio duplici ratione fundetur, & altera deficiat, si tamen altera subsistit, & permanet, illa sufficit ad hoc, vt propositio milit, iuxta *text. in §. affinitatis. Inst. de nupt.* vbi *Aretin. num 1 glos. in l. si quis ad exhibendum. ff. de except. rei iud.*

3 Nec obstare videbantur prædictæ decisiones Rotæ Bononien. quia loquebantur in casu diuerso, nẽpe in executione facienda, & non summa in iam facta quia per tres sententias conformes approbata, quæ multum mouit Dominos pro iustificatione d. executionis, cum præsumptio stet pro iudice. & sententia. *l. Herennius. §. Caia. ff. de euiction. Menoch. de præsumpt. 67. num. 21. lib. 2.* præcipuè pro tribus conformiter latis. Vlteriùs quia quicquid intellexit Rota Bononien. de dicta constitutione, hoc vnum est, non habere potestatẽ illam interpretandi, cùm fuerit condita à regimine ciuitatis, & ab eo interpretatio esset facienda. *l. final. C. de legibus.*

4 Nec fides d. styli attendenda videbatur, cum non attestetur de stylo de tempore executionis factæ, & stylus soleat in curijs variari. *Felin. in cap. Rodulphus, nu. 22. vers. vbi autem, de rescript. Mandos. ad reg. 33. quæst. 8. num. 5.*

Ex quibus Domini in decisis steterunt, &c.

R. P. D. MARQVEMONTIO, postea S. R. E. Cardinali.

Romana pretij vineæ.

Veneris 1. Iulij 1611.

ARGVMENTVM.

Executiuè, quando possit procedi contra non nominatum in instrumento obligatione Camerali vallato. Ratificatio emptionis ex quibus inducatur.

SVMMARIVM.

1 *Executiuè contra non nominatum in instrumento agi non potest.*
Fallit vbi non nominatus ratificauit omnia contenta in instrumento ibid.
2 *Ratificatio emptionis inducitur ex possessione rei emptæ, solutione pretij canonis, ac laudemij.*
3 *Factum iudicis factum partis reputatur.*

DECISIO CCCLXXXII.

1 DOMINI dixerunt mandatum R. P. D. Cellesij esse iustum, non obstantibus exceptionibus pro parte Michaelis Angeli deductis, prima enim oppositio est, quod executiuè non potuit agi contra Michaelem Angelum, qui neque cum Hieronymo, neque cum eius creditoribus contraxerat. *l. si vnus. §. ante omnia, ff. de pact. Surd.* alios referens *decis. 266. num. 11.* Sed respondetur, quo emptio fuit facta cum obligatione camerali conuenta inter Hieronymum, & Aloysium ementem pro se, & persona nominanda, atque hanc emptionem postea ratificauit, & in se suscepit Michael Angelus, ideoq. omne ius & actiones passiuæ, & actiuæ fuerunt in eum translatæ, perinde ac si ipse fuisset ab initio cum Hieronymo stipulatus. *Auth. cons. 127. nu. 1. Cephal. cons. 25. num. 15. lib. 3. Rota Ianuen. decis. 127. nu. 8.* & in specie de obligatione executiua *Mohed. decis. vltima, de proc.*

2 De ratificatione autem subsequuta non potest dubitari, non solùm quia habetur expressa apocha Michaelis Angeli, per quam in se suscepit dictam emptionem, sed multo magis, quia accepit vineæ à Hieronymo venditæ possessionem, illiusq. fructus etiam per aliquot annos recollegit, soluit laudemium, atque censuarijs Hieronymi venditoris creditoribus annuos fructus suorum censuum, eo modo, quo inter Hieronymum, & Dionysium fuerat in instrumento conuentum *Alex. cons. 127. nu. 2. lib. 5. Felin. in cap. nonne, de præsumpt. nu. 10. Surd. decis. 220. nu. 5. & 6. Cresc. decis. 1. de procur.*

Vnde non obstat quod dicitur, apocham Michaelis Angeli habere relationem ad instrumentum stipulatum inter Hieronymum, & Aloysium; quæ tamen relatio verificari non potest, quia dictum instrumentum fuit factum quinque diebus post apocham. Nam vltra quod ante supradictam apocham erant stabilita inter Hieronymum, & Aloysium capitula, super quibus postea fuit extensum instrumẽtum. Præterea respondetur, dictum Hieronymum non agere præcisè in vim apochæ, sed fundare præcipuè suam intentionem in ratificatione instrumẽti, quæ sequitur ex actibus supradictis, qui omnes facti fuerunt post instrumentum.

Non obstat secunda oppositio, quod mandatum fuit excessiuũ, respondetur enim quod ex lege contractus initi inter Hieronymum, & Aloysium, & à Michaele Angelo initi inter Hieronymũ, & Aloysium, & à Michaele Angelo, vt dictum est, ratificati, tenebatur Michael Angelus non solùm soluere creditoribus Hieronymi annuos fructus suorũ censuum, sed debebat exbursare scuta centum singulis annis, & cum iam anni quinque fuissent lapsi, nec in eam causam sortis principalis vlla solutio facta fuisset, remanebat sine dubio ex illo capite Michael Angelus in scutis quingentis debitor.

Præ-

Præterea cùm pretium vineæ esset sentorum centum pro qualibet petia, & facta mensuratione, vinea esset reperta petiarum decem, & nouem cum dimidia, census autem ad soluendum assignati non excedunt scuta 1440. remanebant soluenda Hieronymo pro residuo pretij scuta 510. è quibus si demantur scuta quinquaginta quinque, quæ erant restituenda Aloysio, & scuta 74. soluta de ordine Hieronymi per Michaelem Angelum in tribus partitis, videlicet scuta 24. pro laudemio scuta 35. soluta Vniuersitati Barbitonsorum, & scuta 15. cuidam Valentino, supersunt 381. debita Hieronymo, quæ si addantur scutis quingentis exbursandis vt dictum est pro extinctione censuum, debitum Michaelis Angeli erat liquidum in scutis 881. & per consequens immeritò datur de excessu, cum mandatum fuerit relaxatum dumtaxat pro sc. 820. Itaq; parum iuuaret Michaelem, si forsan doceret de aliqua exigua summa per ipsum soluta vltra productas, quia iustitia mandati est adhuc capax scentorum 61. nec agendum est de pecunijs, quæ censuarijs creditoribus Hieronymi numeratæ fuerunt, erat enim, vt dictum est, Michael Angelus ad annuam solutionem fructuum obligatus, & propterea in eam causam imputandæ sunt solutiones, si quas fecit.

3 Non obstat, quòd mensuratio vineæ fuerit nulla, quia duo periti hinc inde electi non fuerint. Nam in Capitulis non fuit restricta hæc facultas mensurandi ad præsentiam duorum peritorum, sed fuit dictum *da duo periti, ò da vno da eleggersi com munemente*, & licèt in instrumento agatur de duobus peritis, tamen ibi non agitur de agrimensoribus ad mensurandam vineam, sed de æstimatoribus pretij vineæ ad effectum solutionis laudemij; deinde illa conuentio bene procedit, quando partes comparent & eligunt; secus verò quando vna pars est contumax, tunc enim conuentio non habet locum, sed iudex elegit ex officio, & factum iudicis factum partis reputatur *Bart. in l. si ob causam. C. de euict. latissimè Surd. conf.* 49. *num.* 11. *vol.* 1. *Aym. conf.* 5. *num.* 1. *Plot. conf.* 13. *num.*.....hic autem Michael Angelus fuit citatus ad eligendū, & cum illo non comparente iudex deputasset mēsorem, fuit ei intimata deputatio, & postea fuit eidem intimata dies, qua mensuratio erat facienda, fuit etiam citatus ad videndum mandati referri, & intimatus qualiter Dominus mandauit referri, demumq; qualiter per mensuratorem fuit facta relatio, quæ fuit posita in actis, vbi etiā hodie reperitur.

Quantum ad vltimam oppositionem de non adimplemento, fuit responsum, quod de dicto tempore mandati Cannetum erat liberum propter sententiam latam ad fauorem Hieronymi, & consensus vxoris fuit deductus in conuentionem sub conditione malestiarum, quæ cum non superuenerint, vel de tempore mandati non durauerint, nihil refert, quod ille consensus fuerit præstitus vnicus sufficienter.

Præterea circa hunc articulum transibant Domini cum ista responsione, non potuisse contra Hieronymum allegari non adimplementum, ex quo ipse non tenebatur, nisi adimpletis prius per emptorem adimplendis, vt constare dicebant ex clausula instrumenti, quæ in fine posita censetur ad omnia referri.

Et sic fuit decisum, vt in principio dictum est, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Titafonen. Canonicatus.

Veneris 1. *Iulij* 1611.

DECISIO CCCLXXXIII.

Replicata supra in prima par. recen. decis. 349.

R. P. D. PIROVANO.

Bononien. census.

Lunæ 7. *Nouemb.* 1611.

DECISIO CCCLXXXIV.

Impressa est post Cenc. de censib. decis. 99. *& post Duard. eod. tractat. decis.* 99.

R. P. D. PIROVANO.

Vercellen. optionis.

Lunæ 14. *Nouembris* 1611.

ARGVMENTVM.

Colligitur ex summario.

SVMMARIVM.

1 *Sententia, vt dicatur valida, quæ concurrere debeant.*

2 *Optio non habet locum in membris separatis à canonicatibus.*

Coadiutor non succedit in iuribus, quæ coadiutor mediante optione acquisiuerat, nisi eodem modo per ascensum ibid.

DECISIO CCCLXXXV.

1 DIXERVNT Domini sententiam Rotalem esse confirmandam, quia de eius validitate constat ex actis, concurrunt enim omnia requisita, videlicet iurisdictio, quam tribuit commissio. *Innoc. in cap. cum. M. Ferrariensis, circa fin. de constit. Cassad. decis.* 2. *de rescript.* mandatum procuræ hinc inde, & obseruatio terminorum substantialium, iuxta notata per *Vestr. in prax. lib* 4. *cap.* 5. *& lib.* 5. *cap.* 3. *&* 4. & demum citatio ad sententiam & illa quidem legimè executa, vt desiderat *Clem. & sæpe, & ibi gloss. in verb. citatis ad id, de verb. sign.* de Iustitia verò satis apparet ex rationibus, & fundamentis, de quibus in decisionibus in hac causa factis.

2 Fuit enim præsuppositum, quod hæc membra, de quibus agitur, sint distincta, & separata à Canonicatibus, & præbendis illius Ecclesiæ, & consequenter non comprehendantur in prouisione Camilli ad impediendam optionem, prout aliàs Rota resoluit in ijsdemmet membris Ecclesiæ Vercellen. apud *Verall. decis.* 281. *&* 28 . *par.* 2. Nec immeritò quia si coadiutor succedere videtur in iuribus coadiuti defuncti, penes quem hæc membra non ratione Canonicatus, nec tanquam quid Canonicatui annexum, reperiebantur, sed ea vti antiquior Canonicus per optionem consequutus fuerat, eodem iure transire debent in coadiutorem successorem, per ascensum scilicet ad gradum antiquiorem, expectan-

pectando interim tempus optionis debitæ, non vti Canonicum, ſed, vti antiquiorem, vt fuit conſideratum *in deciſ. 9 de conſuetud. in anti.* *num.3.*

3 Ex ſtatuto autem eiuſdem Eccleſiæ non iuuatur Camillus, quia nec promulgatum, nec vſu receptũ & quatenus promulgandum, & vſu recipiendum fuiſſet, ſub correctione, & cenſura tamen Illuſtriſs. Card. ad id per Sanctiſſimum deputatorum exiſſet, quibus placebat reducendum eſſe ad regulas deciſionum Rotalium, vt benè aduertitur in ſecunda deciſione in hac cauſa facta, & cum ex parte Camilli nihil replicatum fuiſſet, pro confirmatione ſententiæ fuit reſolutum, &c.

R. P. D. SACRATO
poſtea S.R.E. Cardinali.

Romana ſocietatum.

Die 14. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Notarius ſubſtitutus in officio poſt diſceſſum ex illo officio non poteſt amplius rogare inſtrumenta nomine Notarij principalis, nec amplius ſe intromittere in ſcripturis dicti officij. Eſt ſingularis deciſio.

SVMMARIVM.

1 *Notarius ſubſtitutus in aliquo officio non poteſt poſt diſceſſum ex illo officio ſe amplius ingerere in ſcripturis eiuſdem officij.*

2 *Notarius nunquid poſſit extendere, vel corrigere ſuos rogitus ex interuallo, & ante motam litem.*

Notariatus vnus, quod poſſit ſe rogare nomine alterius, exorbitat à iure communi, ibid.

4 *Notarius præſumitur extendiſſe ſuos rogitus re integra, & ante litem motam, non autem poſt.*

Præſumptio vna contrarijs præſumptionibus tollitur, ibid.

Fraudibus ne detur occaſio, ſemper facienda eſt interpretatio, ibid. in fine.

DECISIO CCCLXXXVI.

1 DOMINI perſtiterunt in deciſis coram me in hac cauſa ſub die 20 Maij proximi, quòd ſcilicet ſocietates fuerunt deperditæ per mortem Hieronymi, ex quo per illius hæredes, non docetur de nominatione particulari vitæ alterius facta per prædictum Hieronymum. Non obſtat, quod immo de nominatione vitæ alterius, nempe Illuſtr. Dom. Card. Burgheſij conſtet per publicum inſtrumentum rogatum nomine Accurſij tunc temporis Notarij A.C. & qui etiam de prædictis ſocietatibus fuit rogatus, quia attenta ſerie facti non viſum fuit Dominis eſſe adhibendam fidem huic prætenſo nominationis inſtrumento, etenim de illo, neque in protocollis, neque in filijs Accurſij aliqua reperitur memoria, ſed ſolùm quod hæredes Hieronymi cum citaſſent Paulum ad reſtituendum ſortem principalem cum fructibus, & fuiſſet illis oppoſitum, quod pecuniæ eſſent deperditæ per mortem Hieronymi, & quod in ſcriptura Accurſij nulla reperiebatur nominatio, prædicti hæredes ad docendum de nominatione citarunt coram A. C. quemdam Angelum, qui de tempore contractarum ſocietatum fuit ſubſtitutus Accurſij, & nominatione Magiſtri fuit rogatus de prædictis ſocietatibus, & iſte Angelus dedit in actis inſtrumentum nominationis à ſe conſcriptum nomine Accurſij, quod quidem inſtrumentum non viſum fuit attendendum, quia iſte Angelus longe antequam daret huiuſmodi inſtrumentum deſierat eſſe ſubſtitutus Accurſij, vnde non poterat amplius ſe in illius ſcripturis ingerere. *Put. deciſ. 5. de ſent. & re iud. cum alijs alleg. in alia deciſione.*

2 Vnde non applicantur, quæ aliàs ſolent dici de facultate Notarij in extendendis, vel corrigendis rogitibus ſuis, etiam poſt interuallum temporis; nam omiſſo an hoc poſſit fieri ante motam litem, de quo per *Felin. in cap. ex litteris, num. 8. de fide inſtrum. Gabr. de conſuet. concluſ. 3. num. 45.* iſte non eſt caſus, quia neque apparet quod Angelus tunc temporis eſſet Notarius, neque ſe rogauit nomine proprio, ſed nomine Magiſtri, vnde in iſtis exorbitantibus à iure communi, quod vnus ſe roget nomine alterius, *auth. de tabellion. §. nos autem,* non debet fieri extenſio de caſu ſimplici ad caſum mixtum. *l. vim paſſam. §. præſcriptione. ff. ad l. Iul. de adulter. Bart. in l. ſtipulationum la 2. num. 2. ff. de verbor. obligat. Annan. conſ. 63. num. 1. verſ. & per hoc. Roman. conſil. 259. ad finem. Dec. conſil. 212. num. 2.*

3 Et ſic de doctrinis loquentibus de vero Notario ad iſtos ſubſtitutos, maximè quia poſſunt allegari rationes differentiæ inter iſtos ſubſtitutos, & Notarios Ordinarios, de quibus loquuntur Domini. Prima, quia illi Notarij ſolent approbari à publico, vnde illis tanta adhibetur fides. *Menoch. de arbitr. caſu 92. num. 4. Calder. conſ. 2. num. 2. de teſt. Capic. deciſ. 61. in fin.* iſti autem iuuenes, qui in Curia exercent effectum ſubſtituti, non habent huiuſmodi approbationem. Secundo Notarius rogatus retinet penea ſe matricem, ſiue imbreuiaturam: vnde nil mirum ſi poſt aliquod temporis interuallum poteſt extendere, vel corrigere inſtrumenta, quia cum imbreuiatura poſſunt ſemetipſos inſtituere; iſti verò iuuenes ſubſtituti poſt dimiſſum effectum non habent penea ſe imbreuiaturas, niſi aliàs allegent ſe ſurripuiſſe magiſtris, vnde nim ſ periculoſum eſſet dicere, quod poſſit memoriter extendere inſtrumenta ſuper geſtis per annos ante.

4 Circa aliud quod non probetur extenſio facta poſt motam litem, & poſt dimiſſum officium, vnde præſumatur facta in tempore. *Soccin. iun. conſ. 94. num. 5. vol. 1. Rota in Romana Caſ.lis Iuliani 4. Iunij 1584. coram bo. mem. Robuſterio cum alijs allegatis,* fuit reſponſum primò iura allegata loqui in Notarijs, pro quibus magis præſumitur, quàm pro iſtis ſubſtitutis, ex dictis ſupra. Secundò, quod præſumptio contrarijs præſumptionibus tollitur, vel ſaltem eneruatur. *l. diuus. ff. de reſtit. in integr. l. licet Imperator. ff. de leg. 1. Caſtr. conſ. 26. num 3. lib. 2. Dec. conſ. 470. num. 10. Abb. conſ. 74. num. 1. Surd. conſ. 80. num. 21.* Contrariæ præſumptiones in hoc caſu ſunt, primò quod non probatur in ſcripturis Accurſij adeſſe aliquam memoriam huiuſmodi nominationis. Secundò, quia procurator hæredum Hieronymi obtinuit decretum contra dictum Angelum, vt extenderet inſtrumenta prædictæ nominationis, vt in extractu, fol. 192. & 193. ergo non

eçant

erant prius extensa, & in hanc sententiam eo facilius inclinarunt Domini, quia materia est multum periculosa, vnde multum cautè dicebatur esse procedendum, ne aliàs detur occasio fraudibus, contra notata *in l. qui sub prætextu. C. de sacros. Eccles. in l. in fundo. ff. de rei vindic. & in cap. quanto, versic. per hanc responsionem de diuort. Butr. cons. 5. nu. 2. & cons. 42. num. 2. Alex. cons. 108. num. 4. lib. 4.*

R. P. D. SACRATO,
postea S.R.E. Cardinali.

Conchen. beneficij.

Luna 14. Nouembris 1611.

ARGVMENTVM.

Gratia beneficij propter resignationem vigore constitutionum Clementis VII. & aliorum Antecessorum, non valet, quando consensus resignantis non fuit extensus in libris Cameræ infra 15. dies à die missæ supplicationis ad registrum.

SVMMARIVM

1 *Gratia beneficij propter resignationem vigore Constitutionum Clementis VII. & aliorum Antecessorum, non valet quando consensus resignantis non fuit extensus in libris Cameræ infra 15. dies à die missæ supplicationis ad registrum, & num. 2. vbi tamen quod prædictæ Constitutiones vsu receptæ non fuerunt, & per tot.*
2 *Constitutionis non vsus nunquid requirat iudicij declarationem.*
3 *Constitutionis non vsus nunquid inducatur ex actibus diuerso modo seruatis, & nu. 5.*
6 *Constitutionis non vsus sine consensu Papæ induci non potest.*
Scientia Papæ infertur ex scientia suorum Officialium, & præsertim Cancellariæ, ibid.
Cancellaria Apostolica dicitur organum Papæ, ibidem.
Papa fecisse dicitur etiam quod per alium fecerit, ibidem.

DECISIO CCCLXXXVII.

1 DVBITAVI an Constitutiones felic. recordat. Clementis VII. & aliorum Antecessorum, de extendendis in libris Cameræ infra quidecim dies à die missæ supplicationis ad registrandum obstarêt Gregorio, qui illas non obseruauit, & quia Gregorius pro sui defensione faciebat totum fundamentum in non vsu prædictarum Constitutionum, difficultas fuit restricta ad duo, Primum, an probaretur dictus non vsus. Secundum, an probatus releuaret.

2 Quoad primum fuit dictum, constare de non vsu, ex plurimis consensibus spatio septuaginta annorum præstitis post quindecim dies à die missæ supplicationis, quorum copia fuit data pro parte Gregorij, nec non etiam ex testibus Curialibus, & practicis pro eius parte examinatis, & ex fide septem Notariorum Cameræ hoc idem attestantium, & vlterius ex *decis. Oradini in causa Barcinonen. Canonicatus 10. Octobr. 1559. 24. Maij 1558.* hoc idem per testes vsque tunc examinatos affirmantibus. Quibus non obstare visum fuit, quod multi consensus fuerint etiam præstiti infra quindecim dies, vnde infertur istum vsum tanquam difformem non suffragari, ex alleg. quia fuit responsum Constitutiones habere duas partes: primam, quod consensus debeat extendi infra quindecim dies: alteram, quod illis non extensis resignatio, sit nulla, & beneficium moriente resignante vacet per obitum. Prima pars admittitur variè obseruata; secunda vero nequaquam, cum non probetur, quod aliquando ob non extensum consensum intra quindecim dies fuerit annullata, ita in proposito respondet *Dec. consil. 11. numer. 12 versic. & considerandum est.*

3 Vlterius fuit dictum, quod quando diuersitas reperitur in actibus, qui se compatiuntur cum consuetudine, talis diuersitas non impedit consuetudinem, siue desuetudinem, quia qui potest extendere post quindecim dies, multa magis intra quindecim dies, vnde extensio facta intra quindecim dies non attribuitur obseruantiæ constitutionis, sed facultati facientis. *Ita Dec. post Bar. d. cons. 11. num. 15 vers. tertio, & vltimo. Fanuc. de inuent. par. 3. num. 93.* faciunt tradita *per Alexan cons. 108. num. 13. vol. 2. Anchar. cons. 339. num. 7. in fin. vers. ad secundam. Crauet. cons. 197. num 12. vers. optimè facit. Roland. cons. 53. num. 3. vol. 2. Rota in causa Parmen. statuts 14. Martij 1580. coram Robusterio relata inter diuers. impress. decis. 294. numer. 6. par. 1.*

4 Non etiam obstare visum fuit, quod in pluribus decisionibus fuerit habita ratio illarum Constitutionum, nempe apud *Verall. in manuscript. 225. lib. 1. Veronen. sancti Zenonis coram Aldobrandino,* qui fuit postea Clem. PP. VIII. de qua inter diuers. impress. *decis. 215. part. 1. & in alia Veronen. pensionis 27. Iunij 1590. coram Illustriss. Platto,* quia in prædictis decisionibus minimè fuit actum de non vsu prædictarum Constitutionum; nam decis. Verall. firmat tantum Constitutionem Clem. esse extrauagantem, non autem simplicem regulam Cancellariæ Clem. Papæ VIII. dicta Constitutione præsupponendo disputat de intellectu, & ante disputationem super vsu, causa fuit concordata, vt fuit repertum in illius annotationibus, decis. coram Illustr. Platto fuit facta vna parte informante, & sic nemine opponente de non vsu, propterea quando fuit formiter actum de vsu, & examinati testes, Rota censuit pro non vsu, vt in dicta Barcinonen. Oradini.

5 Similiter fuit dictum non obstare, quod constitutiones adhuc obseruentur, quoad multa, nempe in descriptione consensuum in libris Cameræ, adnotatione missæ super supplicatione, & similibus, quia fuit responsum non esse nouum quod constitutio seruetur quoad aliqua, & quo ad alia habeat in desuetudinem. *Ruin. cons. 55. in fin. lib. 5. Corn. cons. 20. num. 2. vers. nec etiam obstat. lib. 3. Gabr. cons. 78. nu. 9. lib. 2. Aragon. decis. 1.*

6 Circa secundum, Domini habebant pro indubitato, quod non vsus, siue contrarius vsus populorum sine consensu Papæ nihil potest operari contra validitatem Constitutionum Apostolicarum, ex latè deductis in Romana concordiæ Sancti Petri, die 13. Nouembris 1609. 11. Ianuar. & 12. Februar. 1610. coram R. P. D. Canalerio. Difficultas erat in hoc casu, quod iste non vsus, siue contractus vsus fuit obseruatus in ipsamet Cancellaria Apostolica, quæ

quæ dicitur organum Papæ. *Cassad decis.2.num.7. super reg. de union. Cas. de Graff. decis.1.num.8. de probat.* Vnde inferebatur non solum ad scientiam ipsius Papæ, quæ regulariter infertur ex scientia eius officialium. *Bart. in l. si publicanus. §. in omnibus, num.1. de public. & vectig. Grauett. de antiq. temp. part.4. §. absolutis num.23. Boer. decis.264. num.19. Abb. cons.64. num.51. cum alijs per Surd. cons.429 num.54.* verum etiam ad consensum, qui colligitur tam ex eo, quod quicquid gessit Cancellaria, videtur gestum ab ipsomet Papa cuius ipsa est organum, ex allegatis supra, & sic ipsemet Papa videtur fecisse, dicitur enim factum Papæ, etiamsi ipse gesserit per alium *Feder. cons.117. num.2. Vitalin. in clem. 1. num.26. de probat. Gabr. conclus.2. num.12. eod. tit. Rota in causa Salamantina iurisd. 17. Maij 1577. coram bon. me. Cardinali Saraphino relata inter diuers. impress. decis.171. num.2. part.1. & in causa Oxomen. beneficij 24. Octobr. proximi, coram me,* quàm etiam ex altero, nempe quia iste non vsus, siue contrarius vsus fuit in Curia Romana infra parietes Sacri Palatij, vnde Summi Pontifices ob nullam aliam causam videntur tacuisse, quàm quia contenti fuerint prædictas constitutiones in desuetudinem abire.

R. P. D. SACRATO.
Postea S. R. E. Cardinali.

Meliren. nauis.

Mercurij 16. Nouembris 1611.

ARGVMENTVM.

Euictionis actione venditor conueniri non potest, sibi non denunciata lite mota super re vendita. Quando hoc verum sit; & præsertim si venditor hanc denunciationem in instrumento remiserit, in hac decisione magistraliter explicatur.

SVMMARIVM.

1 *Euictionis actione agi non potest contra venditorem, quando res vendita euicta fuit non ab ipso venditore, sed ab alio subuenditore.*
2 *Euictione agi non potest contra venditorem, quando sibi intimata non fuit lis mota.*
3 *Euictione agi potest contra venditorem, etiam quod illi intimata non fuit mota lis, quando idem venditor huiusmodi intimationi renunciauit. quod quando verum sit, & num.4.*
4 *Euictione tenetur venditor, etiam sibi non denunciata lite, quando apparet, quod si lis fuisset denunciata, non potuisset euictionem impedire.*
5 *Facta non extenduntur de persona ad personam. Euictione tenetur venditor, etiam sibi non denunciata lite, quando tempore litis erat absens, ibid. Euictione non tenetur venditor, quando res fuit euicta, non ratione dominij, sed possessionis, quæ postea fuit restituta restituto pretio, ibid.*
6 *Dolus quando dat causam contractui, contractus est ipso iure nullus. Verba sunt interpretanda, vt euitetur contrarietas, ibid. in fine.*

DECISIO CCCLXXXVIII.

1 CONCLVSERVNT Domini, sententias ad fauorem Magni Magistri latas esse reuocandas, dum condemnat Commendatarium Spinolam ad soluendum eidem Magno Magistro sc.4300. occasione nauis euictæ, de qua euictione nō tenebatur Commendatarius. Primò, quia nauis non fuit euicta Magno Magistro, cui Commendatarius promisit de euictione, sed cuidam Gisulpho, qui nauem habuerat à Ioanne, qui Ioannes illam emerat à Magno Magistro, vnde ita demum poterit Magnus Magister agere contra Commendatarium, si patiatur molestias à Ioanne; qui Ioannes non poterit agere contra Magnum Magistrum, nisi & ipse molestetur à Gisulpho. *Bart. & Ang. in l. si pro re. §. si pro euictione. ff. de euict. vbi etiam Bald. in vers. & ideo est necesse. Caball. tract. de euict. §.3. quæst.11. num.143. Aret. in §. actionum num.18. instit. de act. Alex. cons.67. num.3. in fin. lib.2.*

2 Secundò, etiamsi nauis fuisset euicta Magno Magistro, adhuc non teneretur Commendatarius, ex quo lis non fuit sibi intimata. *l. emptor. l. si controuersia C. de euict. l. si rem, quam in fi. ff. eodem tit. Bart. in l.2. §. voluntatem, in fin. ff. solut. matr. Bald. cons.279. in princ. lib.3. Castr. in l.1. in fin. ff. de act. empt. Rip. in cap. cum M. Ferrariensis, nu.162 de constit.* quod procedit de plano in hoc casu, in quo apparet, quod Commendatarius habebat modum euitandi euictionem, si quidem nauis fuisset euicta pro credito Pompeij, qui aliàs nauim vendiderat, cum reseruatione dominij, donec de pretio sibi satisfieret, de quo pretio ante euictionem nauis fuerat satisfactus, vt constat in decisionibus in hac causa coram me factis.

3 Non obstat, quod Commendatarius in instrumento venditionis nauis remiserit huiusmodi renunciationem esse strictè intelligendum, iuxta not. *in cap. fane, & ibi gloss. pen in fin. de renunc. Calder. cons.5. incip. renunciare de præb. Roman. consil. 168. in princ. Dec cons.379. num.3. Paris. cons.110 num.95. lib.1. Gabr cons.60. num.6. vol.1.* & sic de iudiciali, & formali, non autem quod venditor aliquo modo saltem extraiudicialiter non esset citandus *Rebuff. de dilat. art.5. glos. vnic. num.40.*

4 Vel secundo potest dici, quòd & ista extraiudicialis, & informis denunciatio sit remissa, si tamen ritè, & rectè secuta fuerit euictio, nam sic vt quando est promissa denunciatio, siue intimatio, illa non est necessaria, quando ex post apparet, quod intimandus non haberet, quod opponeret. *l. ergo, §.1. vers. illud videamus, ff. de fideicommiss. libert. Roman. cons.483. num.16. Ias. in l. nec quicquam, nu.7. vers. secundo limita. ff. de offic. proconsul. & leg. Crescent. decis.3. num.5. de offic. deleg.* ita è conuerso videtur si denunciationi est renunciatum, quod hoc non intelligitur in casu, in quo ex post appareat, quod denunciandus habebat quod opponeret, vt contrariorum sit eadem regula, iuxta not. *in leg. etsi contra. ff. de vulg. & pupil. in l. si heres. ff. ad legem Falcidiam. gloss. in authent. vt non fiant pign. vers. non enim consequens, verb. non enim, Roman. cons. 70. num 8. Alex. cons.209. num.25. lib.1.* & facit, quod de isto casu iniustæ euictionis non censetur cogitatum. *Angel. cons.176. num.2. Dec. cons.74. n.2. Gozad. cons.94. num.42. & seq. Natt. cons.181. n.2. Roland. cons.45. num.3.21. & 22. lib.3.* quòd autem Commendatarius haberet quod opponeret, est clarum, quia poterat docere de satisfactione Pompeij euincentis, prout docuit in Rota.

Deni-

5 Denique cessare visa fuit omnis difficultas, quia denunciatio non fuit remissa Gisulpho, cui fuit euictum, sed Magno Magistro, & pacta non extenduntur de persona ad personam, iuxta cumulata per *Illustriss. Mantic de tacitis, & ambiguis, lib. 3. tit. 1. num. 4.* potest enim esse, quod Commendatarius confisus fuerit de Magno Magistro, quod propter eius prudentiam, & auctoritatem causam legitimè esset defensurus, quam confidentiam non habuit de Gisulpho, nec poterat habere, vt docuit ex patientia, quia non sustinuit Iudicium vsque ad finem. Non etiam satisfecit alia responsio, quod Commendatarius sponte ante finitum iudicium venerit ad causam, vnde non esset necessaria alia intimatio, ex alleg. quia obiectum tollitur ex facto, quia Commendatarius non venit, nisi postquam erat sequuta subhastatio nauis. Ad aliud quod stante absentia Commendatarij non erat necessaria intimatio, ex *Rip. in l. 2. §. voluntatem. ff. sol. matrim.* fuit responsum, quod neque etiam fuerunt seruata requisita per *Rip. ibid.* nempe protestatio, denunciatio domi vel per edictum. Placuit etiam aliquibus ex Dominis aliud motiuum, quod ex quo Commendatarius recuperauit eandem nauem, & restituit Gisulpho, quod cesset actio de euictione, iuxta *not. in l. euictus, vbi glos. & Odofred. ff. de euict. Cuman. in l. fideiussor num. 2. vers. ibi facilius, ff. de dol. except. Socin. cons. 199. n. 8. vol. 2. Vinc. de Franch. decis. 145. num. 2.*

6 Ad illud, quod Commendatarius fuerit in dolo, ex quo asseruit nauem esse liberam, cum tamen esset obligata Pompeio primo venditori qui reseruauerat dominium quousque fuiss. t sibi solutum integrum pretium, vnde inferrtur, quod contractus fuisset ipso iure nullus, ex quo dolus dedit illi causam, ad not. per *Surd. cons. 598. num 6.* & consequenter quod Commendatarius teneatur erga Magnum Magistrum, perinde ac si nihil in solutum dedisset, fuit responsum, quod cum datio in solutum sit in omni sui parte relatiua ad instrumentum cum fratribus de Ponte, & relatum sit in referente cum suis qualitatibus, quod assertio libertatis ab oneribus debeat intelligi de alijs oneribus, præter comprehensos in dicto instrumento cum fratribus de Ponte, ad euitandam contrarietatem, iuxta *not. in cap. inter dilectos §. cæterum, de fid. instr. Bar. in l. fin. §. idem quæsijt, nu. 4. ff. de condict. indeb. Crauet. cons. 70. nu. 5. cum alijs per Surd. cons. 230. in fin.*

R. P. D. PIROVANO.

Calaguritana iuris visitandi de Aquilaz.

Sabbati 26. Nouembr. 1611.

ARGVMENTVM.

Remissoria quando concedatur in causa visitationum præsertim ad probandam immemorabilem.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria in prophanis conceditur in quacunque instantia quando articuli sunt releuantes.*
Causa visitationum dicitur prophana, quando non agitur super titulo alicuius beneficij, ibid.
2 *Immemorabili præscriptione probata inde resultat titulus releuans in vim priuilegij.*
3 *Remissoria conceditur ad probandum immemorabilem, etiam quod illa possit probari per scripturam.*
4 *Facultatiuus actus præscribi non potest. Vbi etiam quando actus dicatur voluntarius, & facultatiuus, an verò necessarius.*

DECISIO CCCLXXXIX.

1 FVIT dictum dandam esse remissoriam Clero de Aquilaz, quia materia ista visitationum prophana reputatur, dum non agitur super titulo alicuius beneficij. *Aebil. decis. 324. Cas. de Grass. decis. 1. nu. 9. de dilat.* & in prophanis, quando articuli sunt releuantes, non solent coangustari probationes in quacunque instantia. *l. iudices, l. apud eloquentissimum. C. de fid. instrum. Verall. decis. 59. & 68. part. 3. Cassad. decis. 3. de dilat.*

2 Releuātia patet, quia articulatur immemorabilis quasi possessio ipsius Cleri, vt visitari debeat personaliter per ipsum Episcopum, vel ob eius absentiam ab Episcopatu, vel infirmitatem per Visitatorem, & Vicarium generalem, probata autem immemorabili, inde resultat titulus releuans in vim etiam priuilegij Apostolici. *Verall. decis. 56 part. 3. Put decis. 58. & 205. num 2. lib. 1.* maxime quia controuersia versatur super modo, & forma visitandi, quæ per Concilium in casu, de quo agitur, definita non videtur, stante sententia arbitramentali emanata iam de anno 594.

3 Non obstat, quod prædicta possint probari per scripturas, quo casu remissoria non datur. *Rota decis. 6. de probat. in nouis, & decis. 44. de testib. in antiq.* Fuit enim dictum non ex eo esse excludendam probationem per testes, præsertim ad probandam immemorabilem, quæ per scripturas probari non potest, vt fuit resolutum in *causa Veronen. iurisdictionis 18. Martij 1596. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio*, & iterum *coram eodem in causa Tullen. iurisdictionis 22. Martij 1596.*

4 Demum non est visum Dominis cessare releuantiam, quia visitare magis per se ipsum, quam per Visitatores sit actus mere facultatiuus ipsius Episcopi, qui præscriptioni non subiacet. *Caputaq. decis. 306. num. 7 part. 1. Surd. cons. 127. num. 20. cum alijs allegat.* nam præcedente allegata sententia arbitramentali visitationes inde secutæ circa modum, & formam visitandi non remanent voluntariæ, propter præsumptionem conformitatis causæ præcedentis. *glos. in l. quadam mulier. ff. de rei ven dic. Crauett. cons. 226. numer. 5. Menoch. cons. 314. num. 10 vol. 4.* Præterea vbi etiam concurrit immemorabilis cessat priuilegium actus facultatiui. *Felin. in cap. cum M. Ferrariensis. numer. 7. de constit. & c.*

R. P. D. SACRATO.
Postea S.R.E. Cardinali.

Romana de Ferratinis.

Sabbati 26. Nouembris 1611.

ARGVMENTVM.

Reciproca substitutio an, & quibus coniecturis colligatur.

SVMMARIVM

1 *Debitoris bona ad instantiam creditorum subhastari possunt ad effectum consignandi ijsdem creditoribus pretium cum cautione de restituendo prioribus, & potioribus.*

3 *Substitutio reciproca colligitur ex coniecturis, & num.seqq. Vbi ponuntur coniecturæ.*

4 *Substitutionis reciprocæ coniectura est, quando testator cum dictione in infinitum plures descendentium gradus complexus fuerit.*

Agnationem conseruare voluisse præsumitur testator, quando masculinitatis mentionem fecit, ibid. declara vt num.8.

5 *Dictus, dicta, dictum. dictio est repetitiua præcedentium cum omnibus qualitatibus.*

6 *Substitutiones reciprocæ coniectura debent concludere per necesse.*

7 *Fideicommissaria bona possunt alienari durante vita grauati, & num.8. Vbi ampliatur etiam, quod fideicommissum sit factum fauore agnationis.*

8 *Præsumptio non datur super præsumptione.*

9 *Hæres fideicommissarius succedens in vim fideicommissi dicitur succedere in bonis fideicommittentis.*

11 *Instrumentorum executio non retardatur per illiquidas prætensiones.*

DECISIO CCCXC.

1 DVBITAVI an ad instantiam creditorum DD. Baldi, & Simonis Petri fratrum de Ferratinis esset deueniendum ad subhastationem bonorum relictorum per Fuluium Ferratinum auum dictorum fratrum, & non erat apud Dominos dubitatio quin ad instantiam creditorum posset deueniri ad subhastationem bonorum debitoris, *iuxt. l. veteribus, C. de bon. auth. iud. possid.* ad effectum consignandi pretium creditoribus cum cautione de restituendo prioribus, & potioribus, iuxta *decis. Vinc. de Franch. 200. nu. 4. & 5.* quæ practicatur in curia.

2 Difficultas erat, quia opponebatur de tribus fideicommissis ad fauorem DD. Fuluij iunioris, & Fabricij fratrum dd. Baldi, & Simonis Petri, per quæ fideicommissa prætendebatur impediri alienatio in extraneos, & in omnem euentum prætendebatur per dd. Fuluium, & Fabricium prælatio vigore crediti ex causa suorum bonorum administratorum, vt dicitur, per dd. Baldum & Simonem Petrũ. Primum fideicommissum deducebatur ex persona Baldi senioris, qui, vt fuit assertum, instituit hæredem Fuluium seniorem, de cuius bonis agitur, cui substituit eius descendentes cum amplissimis prohibitionibus de non alienando. Secundum fideicommissum dicebatur esse eiusdem Fuluij senioris, de cuius bonis agitur. Tertium fideicommissum dicebatur fuisse Ioannis patris istorum quatuor fratrum, nempe Baldi, Simonis Petri, Fuluij iunioris, & Fabricij.

3 Circa primum fideicommissum Baldi senioris Domini illud reliquerunt in suspenso, vt videretur in alia propositione. Circa secundum, nempe Fuluij senioris, fuit inter Dominos controuersia, an contineret reciprocam, itaut frater possit se opponere alienationi faciendæ per fratrem, quippe quia Fuluius in omnibus suis bonis instituit Ioannem filium suum, & ipso cedente, vel decedente, voluit succedere in dictis bonis eiusdem Ioannis filios legitimos, & naturales masculos in infinitum, tenentes adesse reciprocam, illam deducebant ex coniecturis, ex quibus clarum est posse induci reciprocam, *Ias. cons. 33. num. 2. lib. 1. Socin. iun. cons. 110. num. 36. & 39. lib. 1. Crauett. cons. 113. num. 2. & 5. Zanch. in leg. hæredes mei, §. cum ita, par. 6. n. 17. ff. ad Trebell. Menoch. cons. 575. num. 8. Illustriss. mus Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 7. tit. 5. n. 15. Rota in causa Bononien. fideicommissi de Pannolinis 10. Decembr. 1610. coram Reuerendiss. P. D. Marcomontio.*

4 Coniecturæ erant, quia testator vocando filios Ioannis cum dictione *in infinitum*, videtur complexus plures gradus, & sic nepotes, pronepotes, & alios descendentes virtute illius dictionis *in infinitum. Alb. cons. 51. num. 7. cum concord.* ponderando maximè qualitatem masculinitatis, per quam apparet voluisse conseruari agnationem. *Bald. in l. maximum vitium, nu. 2. C. de lib. præter. Ias. cons. 52. num. 1. & 2. lib. 3. Curt. sen. cons. 40. num. 12. Menoch. cons. 575. num. 8 Illustriss. Mantic. de coniect. lib. 6. tit. 15. num. 2.* Dum autem istos descendentes in infinitum substituit in omnibus bonis, pernecesse videtur induxisse reciprocam, quia si aliter diceretur, puta quod vnus decedens sine filijs, remanentibus collateralibus, posset portionem suã transmittere ad extraneos, non verificaretur substitutio omnium in omnibus bonis; nam isti collaterales essent descendentes, & tamen non substituti in bonis ad extraneos sic transmissis.

5 Quod autem substitutio sit facta in omnibus bonis apparet quia testator instituit Ioannem filium in omnibus suis bonis, & postea fecit substitutionem in dictis bonis. Cum igitur dictio, *dictis*, sit repetitiua cum omnibus suis qualitatibus. *Ruin. consil. 206. num. 5. lib. 2. Rolan. cons. 30. num. 21. lib. 4. Dec. cons. 465. num. 8. Socin. cons. 77. num. 6. lib. 1. Ang. Aret. cons. 102. n. 19. Surd. cons. 504. n. 3.* perinde est, ac si substitutio sit facta in omnibus bonis.

6 Tenentes contrariam opinionem dicebant coniecturas ad inducendam reciprocam debere concludere pernecesse. *Ias. in leg. potest, num. 9. ff. de vulg. & cons. 65. num. 46. lib. 3. Rip. in l. hæredes mei, §. cum ita, num. 15. ff. ad Trebell. Cephal. cons. 447. num. 14. Alb. cons. 31. nu. 9. Menoch. cons. 339. n. 5. Illustriss. Mant. de coniect. lib. 7. tit. 5. nu. 14.* & tales non esse supra ponderatas, quia licèt possent concludere directam substitutionem omnium in omnibus bonis testatoris, hoc est, quod quilibet descendens deficientibus suis antenatis, possit succedere in omnibus bonis, non tamen pernecesse concludunt reciprocam, quia ex d. directa substitutione in omnibus bonis satis effectuatur generalitas verborum testatoris, & sic non obstat, quod hoc modo erunt aliqui descendentes qui non erunt vocati in omnibus bonis, quia sufficit, quod omnes in aliquo casu sint vocati, non est necesse quod omnes in omnibus casibus vocentur, vt de se patet, & scripsit *Beret. cons. 148. nu. 3. cum seq.*

7 Cæterum ex alio Domini fuerunt concordes, quod posset deueniri ad subhastationem prædictorum bonorum Fuluij, nempe quia in eius testamẽto minimè adest expressa prohibitio, vnde etiamsi exta-

extaret fideicommissum, adhuc teneret alienatio, durante vita grauati alienantis. *l. vlt § sin autem, C. com. de leg. glos. in l. cum pater. 9. libert. verb. ne id tamen, & ibi Castr. num. 4. ff de leg. 2. Bart. in l. filiusfamilias, § Diui num. 6. Rip. num. 47. ff. de leg. 1. Alexand. cons. 23 lib. 2. de comm. Dec. cons. 91. n. 7.* latè *Tiraq. de leg. connub glos. 7. nu. 57. Rota in causa Romana palatij 23. Octobr. coram Cantuccio, relata inter diuers. impress. dec. 110. nu. 34. par. 2.*

8 Non obstat, quod testator voluerit conseruari bona in agnatione, quod probatur ex eo, quod vocauit masculos tantum, ex allegatis, quia non propterea sequitur quod prohibuerit istam temporalem alienationem, maximè quia ista intentio testatoris colligitur solum ex præsumptione quod vocauerit masculos tantum; vnde super ista præsumptione, non potest fabricari alia præsumptio quod ideo voluerit prohibere alienationem temporalem, quia si voluisset, sciuisset exprimere, & non datur præsumptio super præsumptione. *l. 1. C. de dot. promiss. Rom. cons. 350. num. 16. Alex. cons. 13. nu. 4. lib. 1. Ruin cons. 29. nu. 4 lib. 4.*

9 Non etiam satisfecit alia responsio, quod quatenus fideicommissum Fuluij non impediret alienationem durante vita alienantis, benè impediretur, per fideicommissum Ioannis filij dicti Fuluij habentis expressam prohibitionem, quia si ista bona sunt subiecta fideicommisso Fuluij ad fauorem nepotum, vt modo prætendunt isti nepotes, non potuit Ioannes super illis inducere nouum onus, quia isti nepotes non capiunt ista bona tanquam reperta in hæreditate Ioannis eorum patris, sed tanquã bona Fuluij aui, & fideicommittentis *Grau. consil. 144. num. 4. Soc. sen. cons. 44. num. 1. lib. 3. Castr. consil 77. nu. 2. lib. 2. Alex. cons. 217. num. 11. lib. 6. Illustrissimus Mantica de coniect. vltim. volunt. lib. 7. tit. 8. num. 16.*

10 Circa fideicommissum Ioannis factum super bonis sibi relictis per Fuluium, non visum fuit multũ immorandum. Nam ex bonis relictis per Fuluium erit in primis detrahenda portio spectans ad Baldum seniorem, quæ dicitur ascendere ad medietatem, adeout sit remansura portio legitimæ, & Trebellianicæ, quæ erit medietas bonorum Fuluij, & sic quarta totius, ex hac quarta sunt detrahendæ multæ alienationes, siue debita relicta per dictum Ioannem, ex reliquo erit detrahenda legitima, & trebellianica ipsorum filiorum Ioannis, adeout verisimile sit nihil superfuturum, & de hoc, si opus erit, particulariter agetur.

11 Quo vero ad prætensam prælationem ob prætensum creditum Fuluij, & Fabricij ex causa administrationis, vt dicitur, factæ per Baldum, & Simonem Petrum, visum fuit Dominis, quod ista prætensio tanquam nimis illiquida non posset retardare executionem instrumentorum continẽtium credita clara, & liquida, per *text. in l. fin. C. de compens. in l. 3. § ibidem, ff. ad exhib. & in l. satis apertè. C. de fals. Bald. cons. 152. in fin. lib. 3. Castren. cons. 260. num. 5 lib. 1. Roman. cons. 223. num. 1. Afflict. decis. 381. num. 6. Surd. dec. 184. num. 4* Ex quibus fuit conclusum posse deueniri ad subhastationem bonorum Fuluij senioris, liberorum à fideicommisso Baldi senioris, & hoc quoad portiones, quæ peruenerunt ad Baldũ iuniorem, & Simonem Petrum.

R. P. D. SACRATO,
postea S.R.E. Cardinali.

Lucana bonorum.

Lunæ 18 Nouembris 1611.

ARGVMENTVM.

Debitoris bona, quando subhastantur quid præcedere debeat, & alia, &c.

SVMMARIVM.

1 *Debitoris bona subhastantur præcedentibus bannimentis, & licitationibus plus offerenti deliberantur, & deficiente oblatore præuia æstimatione peritorum creditorum adiudicantur.*

2 *Statuti formam seruasse probare debet is, qui in statuto se fundat.*

3 *Colonus licet possidere dicatur nomine domini, habet tamen ius detinendi nomine proprio durante locatione.*

Statutum correctorium iuris communis interpretari debet, vt quanto minus sit possibile, illud corrigat, ibid.

4 *Statutum locorum non est admittendum in foro Ecclesiastico.*

Testes etiam non interrogati debent reddere rationem eorum dicti, quando deponunt de ijs, quæ non cadunt in sensum corporis, ibid.

DECISIO CCCXCI.

1 PLACVIT Dominis decisio in hac causa coram me facta, quod scilicet DD. de Lilijs teneantur ad damna, & interesse ob malam expulsionẽ Valentini conductoris, cuius conductioni tanquã necessarij successores state tenebantur, ex *Ias. in l. diuortio, num. 35. ff sol. matrim. cum alijs per Surd. decis. 40. num. 2. & 3.* Et ad statutum Lucanum, dũ secundum lecturam DD. de Lilijs dat facultatem expellendi colonum, placuit responsio aliàs data, quod possit procedere si seruentur iuris remedia, prout mandat seruari statutum, quæ remedia, quicquid sit quoad defectum citationis coloni, an scilicet suppleatur ex citationibus factis eidem colono tanquam procuratori debitoris principalis, & modo latè deducitur per informantes pro Lilijs, fuit responsum, neque fuisse seruata alia iuris remedia, nempe bannimenta, licitatio, subhastatio, & deliberatio plus offerenti, iuxt. *not. in leg. ordo. vbi Bald. num. 3. Salyc. num. 2. C. de execut. rei iud. Bart. in l. licitatio. num 2. ff. de publican. & vectig. Afflict. dec. 358. n. 5. Put. dec. 252. n. 1. & 6. lib. 2. Afin. tract. de execut. § 7. cap. 300. & § 6. cap. 1. num. 17. & 19.* & deficiente oblatore adiudicatio præuia æstimatione peritorum, iuxt. *text. in l. 1. & 2. C. si in caus. ind. late Afflict. d. dec. 358. per tot.*

2 Et quatenus pro parte Liliorum, replicabatur, quod hoc erat dare de iure tertij, nempe ipsius Comitis debitoris, & cuius erat prædium, de quo agitur, fuit responsum hoc non esse dare de iure tertij, sed replicare de forma statuti non seruata, quandoquidem Lilij, qui ad euitandas regulas iuris communis se fundant in statuto, teneantur probare se illius formam seruasse, cum aliàs eis non suffragetur. *Alex. cons. 87. nn. 7. & 9. lib. 7. Dec. cons. 520. num. 11. Crauet. cons. 313. num. 1. Rolan. cons. 10. num. 27. vol. 3. Bec. cons. 53. num. 9. Surd dec. 39. n. 2. late Tiraq. de retract. lignag. § 8. glos. 7. nu. 1.*

3 Placuit etiam aliquibus ex Dominis alia responsio, quod dum statutum dicit: Expellatur ille, contra quem facta fuit missio, seu data tenuta, vel assignatio in solutum facta, si in ipsa possessione fuerit vel alius pro eo; illa verba, vel alius pro eo, debeât intelligi de simplici detentore, prout est procurator negotiorum, aut similis persona, non autem de colono, qui licet possideat nomine domini, *l. 3. §. si seruus, & l. si colonus, ff. de acquir. poss.* attamen habet ius detinendi nomine proprio, donec sit finita locatio. *Castr. in l. 1. §. adipiscimur, num. 6. ff. de acq. poss. glos. in l. communi diuidundo la seconda, §. neque colonis, verb. possideant. ff comm. diuid. Alexan. cons. 35. num. 12. lib. 4. Ruin cons. 58. num. 4. vol. 4. Menoch. de recuper. remed. 1. nu. 66. Put. decis. 13. num. 2. lib. 1.* qui intellectus suadetur ex eo, quod cũ istud statutum sit correctorium iuris, debeat interpretari, vt quanto minus fieri possit corrigat. *Rom. cons. 199. num. 6. Curt. iun. cons. 7. num. 8. Crauett. cons. 259. num. 2. Rolan. cons. 80. num. 19. & duob. seqq lib. 4. cum alijs per Honded. cons. 8. num. 41. & seq lib. 1.* sufficit enim quod per hoc statutum prouideatur creditori contra debitorem, absque eo, quod sub verbis generalibus includatur colonus, de quo nullibi apparet per statuentes fuisse cogitatum.

4 Non defuerunt etiam Domini, qui dixerunt statutum hoc laicorum minimè esse admittendum in foro Ecclesiastico, iuxta *not. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ de Constit. in c. bene est. 96. dist. & in c. 1. de immunit. Eccles. in 6. Anchar. cons. 18. nu. 1. & 3. Alex. cons. 12. nu. 6. lib. 6.* & quatenus replicabatur fuisse iam receptum in foro Ecclesiastico, prout ex testibus datis, fuit responsum, quod cum ista receptio, seu obseruantia non sit de ijs, quæ caduut sub sensu corporis, debuerunt testes etiam non interrogati reddere rationem, prædictam obseruantiam necessariò inferentem. *Bar. & Salyc. in l. solam, nu. 3. C. de test. Bald. cons. 285. num. 3. lib. 2. Alexan. cons. 148. num. 5. lib. 2. Card. cons. 25. num. 4. Crau. cons. 134. num. 6. Rota in causa Ianuen. iurisdictionis 13 Iunij 1607. coram R. P. D. Ludouisio,* potuerunt enim decipi inferendo ex aliquibus obseruantiam statuti, quæ verè illam non inferrent.

Hoc est sub die 18. Martij 1611. est supra in 1. part. recent. decis. 306.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Tirasonen. Coadiutoriæ.

Veneris 2. Decembr. 1611.

ARGVMENTVM.

Coadiutor residere tenetur in Ecclesia, in qua datus est pro coadiutore, & non residendo beneficio priuatur.

SVMMARIVM.

1 *Clerici non residentes possunt priuari beneficio, seruata forma.*
Coadiutoria fuit inuenta principaliter, ne Ecclesia ob impedimentum coadiuti suo seruitio defraudetur, ibid.
2 *Coadiutoria censetur decreta secundum dispositionem iuris communis, vbi eius concessio non fuit alterata.*
3 *Potest verbum est facultatiuum.*
Debet verbum necessitatem importat, ibid.
Verbum Interpretatio dependet à subiecta materia, ibid.
5 *Coadiutor residere recusans beneficio priuatur.*
Pœna iuris cessat stante particulari pœna apposita in constitutione, ibid.
Causa vna cessante ex duabus, quibus quid dispositum fuit, ipsa dispositio non cessat, ibid.

DECISIO CCCXCII.

1 DOMINI perstiterunt in decisis * *coram R. P. D. Marquemontio* quod scilicet Franciscus coadiutor teneretur præcisè residere, & quod in effectum non residentiæ posset deueniri ad priuationem, seruata forma *c. ex tua. de cler. non resid.* Et quoad primum, quia coadiutoria fuit adinuenta principaliter ne Ecclesia ob impedimenta coadiuti defraudetur seruitio. *c. 1. de cler. ægrot. Put. dec. 226. n. 13. lib. 3. cum alijs alleg. in prædicta decis.*

2 Non obstat quod ista coadiutoria in multis deuiet à forma antiquarum coadiutoriarum, ex quo in ista adsunt multa decreta ad fauorem coadiutoris, & coadiuti, quæ non conueniunt coadiutoriæ in forma iuris communis, quia fuit responsum, non per hoc sequi quin in reliquis, quæ speciali decreto non fuerunt moderatæ, coadiutoria non remaneat in dispositione iuris. *l. commodissimè, ff. de lib. & posth. cum concord.* de iure autem est, vt coadiutor residere teneatur, ne aliàs Ecclesia defraudetur debito seruitio, ex supra alleg.

3 Nec subsistere visum fuit, quod etiam circa residentiam sit particulariter prouisum, ex quo Bulla coadiutoriæ, dum loquitur de residentia, vtitur verbis facultatiuis, ibi, *possis*, & licet subdat verbum, *debeas*, attamen verbum facultatiuum, *possis*, conuertat in se verbum, *debeas, iuxt. not. per Bart. in leg. 13 n. 2. ff. de pact. & per glos.* ibi, *verb. placitum,* quia fuit responsum, interpretationem verborum pendere præcipuè à subiecta materia *l. si vno, in princ. ff. loc. l. si stipulatus sit, ff. de vsur. Oldrad. cons 172. nu. 6. Alex. cons. 129. nu. 4. lib. 2. Socin. cons 93. nu. 4. lib. 1. Paris. consil. 78. num. 20. lib. 3.* Subiecta autem materia est, vt in defectu coadiuti coadiutor personaliter suppleret teneatur seruitio Ecclesiæ, ex alleg. In princip aliàs istæ coadiutoriæ conuerterentur in simplices expectatiuas, vt benè fuit ponderatum in prædicta decisione *coram Marquemontio. Ad cons. Nauar. 2. de cler. ægrot.* vltra quod non est tutum, vt fuit dictum in alia decisione, post decisionem Sacræ Congregationis Rituum, fuit dictum non applicari, quia ibi aderant verba facultatiua tantum.

4 Non obstat quod in Bulla coadiutoriæ non dicatur simpliciter, quod Franciscus teneatur residere, sed quod teneatur residere absente Ioanne coadiuto, vnde infertur, quod pro parte Ioannis sit probanda absentia, & legitima causa dictæ absentiæ, cum vtrumque sit fundamentum eius intentionis, quia visum fuit Dominis, quod illa verba, *absente Ioanne vice, & loco ipsius deseruire, &c.* sint posita ad effectum, ne vterque simul, videlicet coadiutor, & coadiutus, deseruire tenerentur, non autem quod fuerit cogitatum de absen-

absẽtia octuagenarij, & multo minus, quòd ipse teneretur formare processum super proprijs impedimentis, quod vellet coadiutorem deseruire pro se ipso.

5 Quoad secundum, data necessitate residendi, de qua proximè supra, consequens videbatur, quod coadiutore residere recusante possit deuenire ad priuationem, iuxta not. *in cap. conquerente, & ibi glos. verb. deseruiat in cap. inter, & in cap. fin. vbi Innoc. num. 1. de cler. non resid.* Non obstat responsio aliàs data, & modo repetita, quod pœna iuris cesset stante particulari pœna apposita in Bulla coadiutoriæ, quod scilicet coadiutor in euentum non residentiæ, seu non interessentiæ, teneatur de suo reficere coadiuto, quod amissum est per *decis. Cassad. 2. de iur. iuran. Caputaq. 124. par. 3.* quia fuit nunc prout aliàs consideratum, quòd duæ fuerunt causæ, vt imponeretur onus deseruiendi coadiutori, prima, & principalis, ne absente coadiuto Ecclesia defraudaretur seruitio, quæ causa colligitur, tam ex præsumptione iuris, cum coadiutoriæ fine adiuuentæ ad istum effectum, ex supradictis, quàm etiam ex verbis ipsiusmet coadiutoriæ, ibi, *tu tanquam portionarius dictæ Ecclesiæ illis in diuinis deseruire in choro, & processionibus tenearis.* Secundaria causa, ne coadiutus octuagenarius non valendo residere, priuaretur solitis emolumentis: dum igitur coadiutor offert supplere de proprio erga coadiutum, facit cessare vnam causam, hoc est, damnum coadiuti, sed non facit cessare aliam, hoc est, defectum seruitij Ecclesiæ, vnde succedit conclusio, quod quando duæ sunt causæ dispositionis, vna cessante, non cessat dispositio *§. affinitatis. vbi Aret. num. 1. instit. de nupt. l. liberorum. §. 1. ff. de his, qui not. infam. glos. vnic. in l. si quis ad exhibdum. ff. de except. rei iud. Bart in l. si ventri. §. in bonis, num. 1. ff. de priuil. credit. Roman. conf. 497. in fin. Alexan. conf. 113. num. 26. cum duobus sequentibus vol. 6.*

Idest sub die 14. Ianuarij 1611. est supra in 1. par recent. decis. 276.

R. P. D. SACRATO.

postea S.R.E. Cardinali.

Tarentina Canonicatus.

Veneris 2. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Exequutio litterarum Apostolicarum, à quo possit impediri.

SVMMARIVM.

1 *Exequutio litterarum Apostolicarum impeditur ab habente titulum cum possessione.*

2 *Clausula, seu aliàs quouis modo, non suffragatur ad effectum, vt verificata vacatione de facto ex persona resignantis possit capi qualibet alia vacatio de iure ex alterius persona.*

DECISIO CCCXCIII.

1 FVIT tentum pro Vincentio solo informante ex quo pars aduersa pluries citata non comparuit, nempe sententiam Rotalem ad illius fauorem latam, esse confirmandam, quandoquidem de prædictæ sententiæ iustitia apparere visum fuit, ex *decisionibus in hac causa factis, coram R.P. Dom. Mareomontio*, in quarum prima, quæ fuit 4. Maij proximi, fuit firmata iustificatio gratiæ Vincentij, tam quoad vacationem beneficij, de quo agitur in mense reseruato, quàm quoad alia in prædicta gratia expressa, excepto valore, qui ex testibus postea examinatis fuit firmatus in alia decisione sub die 13. subsequentis, licet in eadem decisione Domini censuerint non fuisse locum exequutioni litterarum Apostolicarum, sed ordinariè procedendum fuisse, quia agebatur contra Prosperum possidentẽ titulo Apostolico sibi concesso, ex causa resignationis Rizzelli, aliàs huius Canonicatus possessoris, qui titulus licet non esset eiusdem speciei, neque ex eadem vacatione, attamen cum esset iunctus cum possessione, censuerunt Domini esse aptum ad impediendam viam exequutiuam, per *doctr. Zuccard. in l. fin num. 134. C. de edict. Diu. Adr. tollen. Rolan. conf. 78. num. 27 lib. 3. Verall. decis. 346. num. 4. p. 2. Rota in caus. Celsonen. Canonicatus 1. Iun. 1607. coram R.P.D. Coccino, cum alijs ibi alleg.*

2 Denique in eadem causa sub die 27. eiusdem fuit firmatum, clausulam, *seu aliàs quouis modo*, de qua in gratia obtenta per Prosperum, non posse illi suffragari ad effectum, vt verificata vacatione de facto ex persona resignantis possit capi quælibet alia vacatio de iure ex alterius persona. *Rota decis. 7 de rescript in nou. Rot. diuers. manuscript. 164. incip. 27. Febr. Mohed. 5. de prab.* attamen hoc non procedit quando quis vult capere vacationem per obitum in mense reseruato: nam ex forma regul. octauæ est facienda expressa mentio mensis, quæ cum non sit facta in dicta clausula, seu aliàs quouis modo, meritò illa clausula non potest suffragari. *Put. decis. 5. super reg. Cott. decis. 238. Card. Paleott. inter diuers. impress. decis. 700. par. 3. & latè in Oueten. beneficiorum 5. Iulij 1610. coram R.P.D. Coccino:* vnde cum in prædictis decisionibus, quæ & ex nunc placuerunt Dominis, satis discussa fuerint omnia necessaria, Domini concluserunt pro confirmatione sententiæ.

R. P. D. SACRATO

postea S.R.E. Cardinali.

Aquen. pensionis.

Veneris 2. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plura continentur notabilia, de quibus in summarijs, & præsertim de nullitate sententiæ, non visis actis, de iudice, quando non petenti officium suum impertiri debeat. De præsumptione oriente propter actus validitatem, & de citato, quod debet expectari vsque ad vltimam horam termini.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata non visis actis excusari non potest à nullitatis vitio.*

2 *Iudex non tenetur impertiri suum officium non petenti, declara hoc non procedere in ijs, quæ concernunt iustificationem suæ sententiæ.*

Formalitas verborum, vbi non requiritur, sufficit adimplementum per æquipollens, num. 2.

3 *Actus præsumitur semper factus, itaut sit validus. Citatus expectari debet per totum terminum citationis vsque ad vltimum momentum, ibid.*

4 *Actus præsumitur factus prius, & postea secundum ordinem scripturæ.*

DECISIO CCCXCIV.

1 CVM iudex in casu, de quo agitur, protulerit sententiam nonvisis actis, fuit conclusum, sententiam non posse excusari à nullitate. *Alexand. in l. 2. num. 9. & ibi Cagnol. num. 68. C. de eden. Felin. in cap. Ecclesia S. Mariæ, num. 13. vers. sed contrarium, de constit. Gabr. tit. de sent. conclus. 9. num. 10 vers. contrarium. Franc. in cap. dilecto, num. 163 de appellat in 6. Rot. in causa Maioricen. Canonicatus 4. & 18. Februarij* 1591. *coram Gipsio*. Quòd autem fuerit prolata sententia non visis actis, fuit deductum ex eo, quòd sub die 30. Aprilis 1610. fuit coram eo productus processus remissorialis, licet clausus, & sigillatus, & iudex admisit in forma die 15. Octob. fuit lata sententia die 17. eiusdem mensis Octobr. & sic post duodecim dies idem iudex mandauit aperiri dictum processum, prout fuit apertus: vnde apparet, quod de tempore latæ sententiæ ista acta non fuerunt visa, cum adhuc non fuisset apertus rotulus remissorialis.

2 Nec satisfecit responsio, quod hoc sit imputandum parti, quæ produxit dictum processum, quia debebat instare, quod aperiretur, cum iudex non teneatur impertiri officium nisi petenti. *leg. dies. §. hoc autem. ff. de damn. infect. leg. vt fundus. ff. commun. diuid. Bald. in l. si curatoris, num. 1. C. de iur. delib.* quia fuit replicatum duplici modo. Primò, quòd immo hic fuit institutum, ex quo pars in termino citationis protestata fuit non deueniri ad sententiam nisi viso, & disputato de releuantia testiũ in causa examinatorum, quæ protestatio virtualiter continebat instantiam, quod processus aperiretur, cum aliter testes non possunt videri, nec illorum releuantia examinari, & cum nullo iure sit data formalitas verborum, quod processus aperiatur, sufficit adimpleuisse per æquipollens. *cap. in his. de verb. sign. cap. tua nos. de consanguin. & affinit. leg. fin. in fin. ff. mand. l. si mater, vbi glos. verb. sua causa. Alex. num. 1. C. de instit. & substit. l. fin. & ibi glos. verb. legati. Salic. in princ. C. de don. quæ sub modo.*

3 Et quatenus dicebatur, quòd licet protestatio fuisset facta eadem die, qua fuit lata sententia, non apparet, quod fuerit facta ante sententiam, vnde pro validitate sentẽtiæ præsumi, quod sit facta post, ad *l. quoties, ff de iud.* fuit responsum, quod citatus de iure est expectandus per totum terminum citationis vsque ad vltimum momentum. *Specul. tit. de comparitione in termino, num. 3. Alexand. in leg. si finita, §. Iulianus, num. 25. vers. item quia erat, ff. de damn. infect. & in l. qui hoc anno, num. 6 ff de verb. oblig. Bart. in l. liber homo, §. decem hodie. ff. eodem tit.* aliàs citatio posset reddi inutilis ipsi citato, siquidem posset fieri hodie in vltimo momento diei, & cras in primo momento ferri sententia: vnde quicquid fecit pars in termino citationis, præsumitur factum ante sententiam, quia aliàs iudex illum non expectando vsque ad finem termini grauasset.

4 Idem fuit dictum, quod ex ordine litteræ processus, in quo protestatio præcedit sententiam, apparet quod sententia fuit prius facta. *§. quibus, vbi Bald. num. 5. Castr. num. 12. in l. constit. C. l. quoties, ff de vsufruct. l. generaliter. § proinde. vers. quod si ordo, ff. de fideicom. libert. Bart. in l. 2. §. prius, in fin. ff. de vulg. & pupill. Felin. in cap. cum dilecta. n. 4. de rescript. Euerard. in loco ab ordine, num 7. vers. & quod prius est scriptum.*

5 Secundo principaliter fuit dictum, quod etiam sine protestatione iudex non poterat pronunciare, nisi aperto rotulo remissoriæ, quandoquidem per citationem ad dicendum contra rotulus erat effectus de actis, ad *decis. Cas. de Grass. 3. num 6. & 7. de restit. spol. Aegid. decis. 27. vers. sed caue. Cassad. decis. 7. in fin. de appellat.* Nec sigillatio, & clausura est facta pro iudice cui dirigitur, cum hoc nullo iure caueatur, & docet ipsa ratio, quia scripturæ clauduntur vt sint occultæ portitoribus, & extraneis, non illi cui diriguntur, & proinde iudex debebat ante sententiam inspicere illos testes, sicut alia acta; & quod dicitur, iudicem non teneri supplere ex officio, non procedit in ijs, quæ concernunt iustificationem suæ sententiæ ex ipsis actis, quia in ipsis etiam non requisitus debet supplere ex officio, iuxta not. *in rubr. C. vt quæ desunt aduoc. iud. supp. Bald. in d. l. curatoris, num. 1. vers. fallit. C. de iur. delib.* aliàs potius abstinere à sententia. Nec applicari visa fuerũt *trad.* per *Fel. in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ, num. 18. in prima limitatione de constit.* quia loquitur de iuribus à parte non productis: hic autem fuerunt producta, & admissa à iudice, vt supra dictum est, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Leodien. fideicommissi.

Luna 12. Decembris 1611.

DECISIO CCCXCV.

Replicata est supra in 2. par. recent. decis. 782. habetur etiam apud Giouagnon. cons. 100. num. 47. lib. 1.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Bononien. manutentionis.

Veneris 16. Decembris 1611.

DECISIO CCCXCVI.

Replicata est supra par. 1. recent. decis. 366.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Romana Casaletti.

Veneris 16. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Emptor, cui à vendtore est facta dilatio ad soluendum pretium rei venditæ, an, & quando eidem venditori teneatur soluere fructus recompensatiuos, est singularis, & magistralis decisio.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Emptor habens dilationem de pretio rei venditæ, vel aliàs venditore non adimplente quod promisit, non tenetur venditori ad fructus recompensatiuos.*

Promissio de aliquid faciendo, importat de faciendo statim, ibid.

Emptori, ad soluendum pretium rei venditæ, à venditore dari solent duæ dilationum species, & quæ, & pendente dilatione, quando idem emptor teneatur venditori soluere fructus recompensatiuos, ibid & seq.

Emptor, qui tenetur soluere pretium rei venditæ, non excusatur à mora, illud offerendo, sed debet deponere, num. 4.

DECISIO CCCXCVII.

1 DOMINI perstiterunt in decisis sub die 20. Iunij proximi, quod D. Episcopus pro tempore, quo habuit in manibus rem, & pretium teneatur ad fructus recompensatiuos. Et quia principale fundamentum D. Episcopi consistit in eo, quod ipse habuerit dilationem ad soluendum pretium, ex quo promisit soluere pretium, quando sibi fuerit impletum, & non aliàs, & D. Comes venditor per tempus, de cuius fructibus agitur, non impleuit, vnde infertur ad decisiones, & doctrinas dicentes, quod quando est data dilatio ad soluendum pretium, non debentur fructus, fuit per Dominos consideratum, duas esse dilationum species altera, quæ per necesse affert secum tempus considerabile, siue sit certum, puta quod fiat solutio infra biennium, siue sit incertum, æstimabile tamen ab initio, velut si fuisset conuentum, quòd aliquid soluatur post mortem alicuius, ad not. *in l. hereditatum, ff. ad l. falcid.* Altera verò species, quæ de sui natura non affert secum tempus considerabile, sed momentaneum, & quæ dilatio quanto citius debet cessare, puta si venditor promittat simpliciter aliquid facere, & emptor dicat quòd illo facto soluet pretium, ista enim dilatio potest dici momentanea, nam sicut simplex promissio de aliquid faciendo importat statim. *§. omnis stipulatio. instit. de verb. obligat. § si impossibilis. instit. de inutil. stipul. l. in omnibus. ff. de reg. iur. l. eum qui calendis. §. quoties de verb. oblig. Bart. in l. ita stipulatus, n. 33. Ias. num. 21. ff. eo. tit.* ita dilatio data donec illud fiat videtur momentanea, immo quod ista propriè non sit dilatio, sed suspensio ad impediendam coactionem solutionis pretij, siue securitas per modum cuiusdam pignoris, tradit *Nauar. cons. 21. num. 8. de vsur. Honded. cons. 44. num. 14. vers. quoniam verba, & num. 15 vers. istis præmissis, lib. 1.*

2 In prima specie dilationis Domini admittebant, quod faciat cessare fructus, nam sicut ab initio fuit cogitatum, quod debebat intercedere multum temporis spatium, & consequenter quod debebant decurrere fructus, ita videtur cogitatum de remissione fructuum recompensatiuorum, ex quo nihil super illis statutum est, vel forte videtur ob eam causam in aliquo auctum pretium. In secundo verò casu cessat ista ratio, quia sicut non est cogitatum quòd intercederet tempus, vel currerent fructus, ita nec videtur cogitatum de illorum remissione, aut permutatione in pretio, & hanc rationē differentiæ inter vtramque speciem; vltra *Gabr. in decis. alleg.* probat etiam *Nauarr. d. cons. 21. nu. 8.* faciunt *Bero. in cap. 1. num. 125. de vsur. Couarr. var. resol. lib. 3. cap. 4. num. 5. ante med. vers. proprioque consensu*, vbi dicunt data dilatione, ideo non deberi fructus, quia illis videtur renunciatum per venditorem: at quando dilatio, siue suspensio data non est talis, vt ab initio fuerit cogitatum, illa pendente esse decursuros fructus, cessat ratio, quòd videatur venditor illis renunciasse, & pro hoc facit ipsa ratio, nam aut emptor prætendit, quòd cessent fructus ex eo, quod sibi non fuerit impletum & per hoc non cessant, ex cumulatis in alia decisione. Aut quia fuerit expressum, quod ipse non teneatur soluere, antequam sit impletum, & cùm hoc inesset de iure expresso, nihil noui debeto perati, ex alleg. ibidem.

3 Et ex hac distinctione inter dilationem de sui natura afferentem tempus considerabile, & dilationem momentaneam, videbatur Dominis posse euitari doctrinas loquentes de dilatione temporis incerti, quia debent intelligi de tempore incerto, quod ab initio potuit æstimari à venditore, & quatenus aliquis modernus longius processisset tanquam loquens sine lege, & ratione, non visus fuit attendendus; decisio verò Romana fructuū 3. Martij 1559. coram Millino non visa fuit applicari, quia ibi non erat consignata res vendita, vt colligitur ex verbis decisionis, ibi, *ideo, antequam casale potuerit consignari non potest peti interesse*, hic etiam fuit consignatum casale venditum.

Circa reiteratas oblationes pretij fuit dictum requiri reale depositum. *l. 2. vbi glos. verb. depositi. Bart. in summario Bald. & Salicet. in princ. Castr. num. 1. & 4. C. de vsur. Bald. in l. acceptam. nu. 14. C. eod. tit. Gabr. dict. cons. 57. num. 6. lib. 1. Honded. cons. 44. num. 36. l. 1.* quandoquidem per oblationem non cessat quis habere rem, & pretium, in quo est fundata lex *curabit*.

☞ *Est decisio 370. supra in hac parte.*

R.P.D. PIROVANO.

Aprutina beneficij.

Luna 19. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Lis in beneficialibus qualiter extincta remaneat.

SVMMARIVM.

1 *Lis super beneficio extincta dicitur per mortem collitigantis.*

Auditor in causis pendentibus succedit loco Ordinarij, ibid.

2 *Lite extincta in causa beneficiali per mortem collitigantis, an absque alio sit reuocandum sequestrum appositum ex causa dictæ litis.*

DECISIO CCCXCVIII.

1 LITE pendente in Rota, & mortuo vno ex collitigantibus, & ab altero obtenta à Sanctissimo gratiosa subrogatione, fuit dubitatum, ex quo per mortem collitigantis videbatur lis extincta, *Cassad. decis. 6. vt lit. pend.* an absque alia cognitione

ne sit reuocandum sequestrum ex rescripto Rotæ appositum. Et placuit Dominis sequestrum non esse reuocandum, sed Donatum teneri producere in actis Notarij causæ suam gratiam, illamque iustificare, & exinde procedendum ad illius executionem, non obstante, quod in literis sit datus executor, quia Auditor in causis pendentibus succedit loco Ordinarij. *Clem. Auditor de rescr.* & sæpissimè fuit resolutum, & signanter *in causa Legionen. Canonicatus de mense Octobris 1574. coram sanct. me. Clem. VIII. & in Puntina iurispatronatus coram R.P.D. Coccino.*

2 Non obstat, quòd cum hodie sint expeditæ literæ subrogationis, videatur absque alia iustificatione relaxandum sequestrum, tum quia lis est extincta, ob quam fuerat appositum, tum quia nemini fit præiudicium, cum iura vtriusque partis sint penes Donatum. *Cass. ad. decis. 1. vt lit. pend.* Quia fuit dictum quod lis non dicitur extincta, donec non appareat iustificata subrogatio, & consequenter non cessat præiudicium patronorum prætendentium de nouo præsentare, quatenus locus non sit gratiæ subrogationis, &c.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Rauenaten. Saluiani.
Lunæ 19. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Dos data æstimata, an, & quando faciat venditionem in præiudicium vxoris.

SVMMARIVM

1 *Dotis æstimatio facit emptionem, & venditionem, quando æstimatio est facta ad fauorem viri, secus si ad fauorem vxoris.*
2 *Maritus si de pecunia vxoris emat nomine vxoris fundus est dotalis.*
3 *Notarius stipulando nomine eorum, quorum interest, quibus acquirat.*
4 *Vxor in subsidium bonis viri mortui alijs non existentibus potest agere pro restitutione dotis ad res viro in dotem datas æstimatas, & num. 6. ad finem.*
5 *Voluntas contrahentium deprehenditur etiam ex actu nullo.*
6 *Decretum iudicis interpositum ex falsa causa nihil operatur.*

DECISIO CCCXCIX.

1 CVM Stephanus secundus vir Corneliæ recipiendo bona, de quibus agitur, ab hæredibus primi viri dictæ Corneliæ, stipulatus fuerit nomine ipsius Corneliæ, censuerunt Domini prædicta bona fuisse effecta fundum dotalem, etiamsi præcesserit æstimatio, quæ regulariter facit emptionem, & venditionem, iuxt *l. si æstimatis. ff. sol. matr.* nam hoc procedit quando bona dantur æstimata viro, secus si vxori, quia tunc videtur, quod venditio sit facta ipsi mulieri, & quod si non apparet de nouo contractu inter vxorem, & virum quod vxor prædiũ sic emptum dederit ipsi viro pro fundo dotali. *Corn. cons. 172. nu. 2. vers. circa quartum, lib. 1.* quem sequuntur *Menoch. de præsump. præsumpt. 6. num. 35. lib. 3. Phanuc. de lucr. dot. glos. 10. num. 31. in fin.* & licèt Corn. id dicat in motiuis, & cõtrarium teneat in suo casu: attamen, & ratio placuit Dominis, & Corneum secuti fuerunt alij supra allegati, nec ipse in prædicto consilio recedit à motiuo in iure, sed dicit non applicari in suo casu, quia stipulatio fuerit facta nomine mariti.

2 Et ad prædicta facit, quod si maritus ex pecunia vxoris emat nomine vxoris, fundus fit dotalis. *leg. res, quæ ex dotali. ff. de iur. dot. Roman. cons. 201. n. 2. Bero. cons. 165. nu. 41. vers. secundo respondeo lib. 2.* fuit dictum in *Romana vineæ* 10. *Decembris 1608. coram R. P. D. Caualerio*, & rursus in *eadem* 18. *Iunij 1610. coram me.* In proposito autem casu pecuniæ debitæ ab hæredibus primi viri pro restitutione dotis Corneliæ, sine dubio erant prius Corneliæ. Cum igitur loco dictarum pecuniarum maritus nomine vxoris receperit bona, proinde est, ac si maritus ex pecunijs vxoris emisset à tertio bona, de quibus agitur, iuxta terminos *d. l. res, quæ ex dotali.*

3 Non obstat quod in instrumento adsit stipulatio Notarij, nomine quorum interest, quia ista stipulatio est accessoria, vnde non facit quod contractus dicatur celebratus nomine viri, sed suffragatur illis, quorum interest, retenta forma contractus, & sic stipulatio nomine vxoris, *ad l. si stipulatus. ff. de vsur. Bar. in l. eum mota, num. 6 C. de transact. Anchar. cons. 76. num. 3. Castr. cons. 170. num. 2. vers. tertio præmittendum, lib. 2. Alex. cons. 76. n. 1. lib. 5 Dec. cons. 86. num. 4. vers. & quia*, ex quibus cessat *decisio Romana seu Interamnen. fundi dotalis* 10. *Februarij coram Illustriss. Platto*, quia ibi stipulatio fuerat facta principaliter nomine ipsius viri.

4 Quæ magis de plano visa fuerunt procedere, cõsiderato effectu, de quo agitur, nempe quia occupatis bonis viri ab anterioribus creditoribus intendit Cornelia, siue illius hæres in subsidium conuertere se ad huiusmodi bona, vnde etiamsi fuissent data viro, æstimatione tali æstimatione, quæ faceret emptionem, & respectiuè venditionem, adhuc in subsidium competit Corneliæ rei vindicatio. *glos. in l. rebus verb. æstimatæ, in fin. C. eodem tit. Iaf. in §. actionum, num. 84. in stit de action. Bal. nouell. qui de communi, tract. de dot. par. 8. priu. 7. vers. tamen speciali fauore. Rolan. cons. 86. nu. 14. lib. 4. Honded. cons. 41. num. 22. lib. 1.*

5 Circa illud quod bona, de quibus agitur, fuerint alienata à prædicto Stephano secundo viro, & factum reinuestimentum in quadam domo cum consensu Corneliæ, cum decreto iudicis, vltra quod hoc demonstrat primum fundum fuisse dotalem, quia aliàs si fuisset viri, non erant necessariæ huiusmodi solemnitates, & ex actu etiam nullo, colligitur intentio partium *l. fin. vbi Bart. ff de reb. eorum: Bal. in l. qui à patre, in princ. ff. de confirm. tut. Dec. in l. fin. num. 10 C. de successor. edict. Roman. cons. 179. num. 11. Alexand. cons. 45. nu. 9. vol. 1. Paris. cons. 79 num. 16. vol. 2.*

6 Adhuc respondetur, quod consensus Corneliæ, & decretum iudicis fuit ex falsa causa, quandoquidem illis fuit expositum, quod domus erat libera, & proinde Cornelia erat tuta super illa, quod ex post apparuit falsum. Nam per prius dicta domus fuerat hypothecata Cassandræ nurui d. Stephani, quæ postea d. domum occupauit, vnde consensus, & decretum iudicis tanquam adhibita ex falsa causa corruunt.

ruunt. *l. etsi præses. vbi Bal. Bart. Salyc. & alij. C. de prad. minor. Castr. in l. cum hi. §. si prætor. num. 6. ff. de transact. Ruin. cons. 160. num. 27. lib. 2. Rota in causa Tiburtina Castri Sambuci 20. Februarij 1576. coram Clemente Papa VIII relata inter diuers. impress. decis.* 529. *num.* 1. *par.* 1. sufficit enim quod ex prædicto anteriori iure Cassandræ modo appareat commutationem fuisse damnosam Corneliæ, *l. si ita constante, ff. de iur. dot. Socin. iun. cons.* 118. *num.* 11. *lib.* 3. *Natt. cons.* 650. *nu.* 10. *Honded. cons.* 14. *num.* 56. *lib.* 1. tanto magis quia consensus Corneliæ fuit præstitus, cum clausula, *sine præiudicio sua anterioritatis, & potioritatis*; vnde cum non possit satisfieri super domo propter occupationem Cassandræ, habet regressum ad primæuum fundum, ad *Bart. in l. si quis aliam, nu.* 1. *ff. de solut. Salyc. in l. libera, num.* 1. *vers. in casu isto, C. de interloc. omn. iud. Cab. l. de euict. §.* 4. *nu.* 40.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.

Carpentoracten. bonorum.

Luna 10. *Decembris* 1611.

DECISIO CCCC.

Est decisio 545. *inter eius impressas.*

R. P. D. SACRATO,
postea S.R.E. Cardinali.

Romana fideicommissi de Vitellis.

Veneris 13. *Ianuarij* 1612.

ARGVMENTVM.

Filius naturalis, legitimatus tamen, grauatus ex fideicommisso restituere, potest duas quartas detrahere, legitimam scilicet, & Trebellianicam, quæ potest etiam tacitè, & per coniecturas prohiberi dummodo coniecturæ fuerint vrgentes, aliàs secus.

SVMMARIVM.

1 *Filius legitimatus, & grauatus per fideicommissum restituere potest detrahere duas quartas, legitimam scilicet, & Trebellianicam.*
Legitimam, & Trebellianicam ex fideicommisso detrahere potest filius legitimus, ibid.
2 *Trebellianica potest prohiberi tacitè, & per coniecturas, dummodo coniectura fuerint vrgentes.*
3 *Præiudicare nemo præsumitur voluisse potestati, quam quis habet.*
Sententia, & decreta interpretanda sunt, prout de iure, ibid.

DECISIO CCCCI.

1 AD dubium an aliquid debeatur Domino Lucio filio quondam Domini Alphonsi quondam Camilli vltra octauam ei assignatam per quondam Cardinalem S. Marcelli, fuit responsum ex persona eius propria non deberi vltra octauam, reseruato vt de reliquis videretur, etenim quod non fuerit debita eius patri vltra octauam, constat, quia primo loco successit Ferrantes filius legitimatus prædicti Camilli, qui propterea potuit tanquam filius legitimatus habere duas quartas, nempe legitimam, & Trebellianicam, *cap. Rainutius, & cap. Raynaldus de testam. Angel. cons.* 307. *in fin. Alex. cons.* 78. *num.* 2. *in fin. lib.* 4. *Dec. cons.* 299 *num.* 3. *Crauett. cons.* 50. *Abb. cons.* 41. *num.* 1. *in fin. Cassad. dec. s.* 2. *num.* 2. *de testam. Rot. in causa Romana vineæ* 23. *Iunij* 1581. *coram Robusterio relat. inter diuers. impress. decis.* 641. *num.* 17. *par.* 1. Nec videbatur dubitandum, quod filio legitimato competat ius detrahendi legitimam sicut alijs legitimè natis. *Bald. in cap. de causis, num.* 62. *de off. deleg. Ias. cons.* 154. *nu.* 5. *vers. item ei debetur legitima, lib.* 2. *Cott. in memor. verb. spurius legitimatus. late Tiraquell. in l. si vnquam, verb. susceperit liberos, num.* 79. *C. de reuoc. donat.*

2 Sicut etiam non visum fuit obstare, quod detractio Trebellianicæ hic tacitè, & ex coniecturis videretur prohibita, quod Rota admittit posse fieri, vt in *causa Fauentina bonorum* 15. *Ianuarij* 1582 *coram bon. mem. Card. Seraphin. relat. inter diuers. impress. decis.* 693. *part.* 1. *in Anconitana fideicommissi* 18. *Martij, &* 28 *Aprilis* 1583. *coram bon. me. Card. Lancell. quæ est decis.* 313. *part.* 2. *in Reatina fideicommissi* 24. *Ianuarij* 1601. *coram Iusto*, & alibi sæpe, quia nullæ pro hoc fuerunt adductæ coniecturæ vrgentes, pront requiruntur ad istum effectum. *Castr. cons.* 28. *num* 4. *lib.* 2. *Corn. cons* 207. *numer. decimo, lib. secundo, Ruin. consil.* 79. *numer. decimo. lib.* 2. *Socin. iun. cons.* 170. *num.* 33. *in fin. lib.* 2. *Gabr. conclus.* 2. *nu.* 1. *vers. contrarium. tit. ad Trebell. Illustriss. Mant. de coniect. vlt. volun. lib.* 7. *art.* 12. *num.* 10. Et proinde cum Ferrantes potuerit detrahere duas quartas, & de tempore illius mortis vltra Alphonsum extarent tres alij fratres eiusdem simul cum eo vocati ad fideicommissum, etenim de Vitellotio fratre prædefuncto, & ad fideicommissum pariter vocato, nulla videtur adhibenda ratio, cum eius portio superstitibus vocatis accreuerit, sine non decreuerit, ex alleg. per *Illustrissimum Mantic. de coniect. vlt. volunt. tit.* 3. *n.* 1. 2. *&* 10. sequitur quòd Alphonso non competierit, nisi octaua pars hæreditatis Camilli fideicommittentis.

3 Circa assignamentum factum Alphonso per Cardinalem S. Marcelli, videbatur Dominis illud fuisse prouisionale, & Cardinalem sicut non potuit, ita nec voluisse præiudicare eius potestati. *l. nolle. ff. de acquir. hered. Bal. in c.* 1 *n.* 3. *de iuram. calum. Alex. cons.* 122. *nu.* 5. *lib.* 4. *Corn. cons.* 102. *nu.* 6. *lib.* 2. & sententiæ, & decreta interpretanda, prout de iure, *l. miles, §. decem. ff. de re iud. Anch. cons.* 6. *num.* 7. *Rom. cons.* 320. *nu.* 4. *Alex. cons* 46. *nu.* 2 *lib.* 5. *Crauett. cons.* 10. *num.* 2. & cessat difficultas ex verbis præseruatiuis, de quibus in assignamento, siue declaratione facta per prædictum Cardinalem, ibi, *reseruans in reliquis in suo statu*, quia omnia, quæ eidem Alphonso, ac prædictis hæredibus Ferrantis competunt, quæcunque ea sint, in quibus per hanc assignationem nullum voluit fieri præiudicium.

R. P. D. SACRATO
deindè S.R.E. Cardinali.

Romana palatij de Comitibus.

Luna 16. *Ianuarij* 1612.

DECISIO CCCCII.

Replicata est supra in 1. *part. recent. decis.* 372.

R.P.D.

R. P. D. SACRATO
posteà S.R.E. Cardinali.

Nolana pensionis.

Lunæ 23. Ianuarij 1612.

ARGVMENTVM.

Ex summario sumas argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Translatio pensionis facta vni in confidentiam, vt eius vtilitas sit alterius, dicitur simoniaca, & inualida est.*

2 *Connexa tunc demum dicuntur res, quando tendunt ad vnum, & eundem finem, aliàs secus.*

Mors probanda est per eum, qui illam allegat. ibid.

Clausula Arbitrio Rotæ, *mitigat iuris rigorem, non tamen dat facultatem recedendi à dispositione iuris, & à regulis iuris communis. ibid.*

DECISIO CCCCIII.

1 QVIA aliàs bon. me. Cardinalis Spinola transtulit pensionem ducatorum centum in Ioan. Baptistam Palearium, Victorius Eques Hierosolymitanus cœpit prætendere, quod illa translatio fuisset per Cardinalem prædictum facta ad sui fauorem, ad effectum scilicet, vt ipse, qui aliàs tanquam irregularis erat incapax dictæ pensionis quæ erat imposita super beneficio seculari, posset ex persona fratris gaudere commoditate illius: vnde orta super hoc inter prædictos fratres lite, & examinatis inter eosdem testibus, fuit resolutum, quod illa translatio tanquam fidentialis, & simoniaca minimè poterat suffragari Victorio, propterea Episcopus Nolanus, super cuius Episcopatu erat imposita pensio, venit ad causam pro suo interesse, & cœpit prætendere pensionem declarari nullam, & inualidam respectu Ioan. Baptistæ, & sic se amplius non teneri ad illius solutionem. Cæterùm, quia apponebatur probationes factas inter Victorium ex vna, & Ioannem Baptistam ex altera, minimè sibi suffragari, dato super hoc particulari dubio, fuit resolutum non suffragari: propterea D. Episcopus adiuit Signaturam Gratiæ, per quam obtinuit mihi committi, vt stante connexitate iuris, & causæ D. Episcopi, & fratris Victorij, & quod testes aliàs examinati sint mortui, eorum testium dictis adhibeatur fides arbitrio Rotæ; quam ob rem dedi dubium, an intraret arbitrium.

2 Et pro negatiua fuit tentum, quia non solùm non verificatur, quod iura Episcopi sint connexa cum iuribus fratris Victorij, sed immo potiùs de contrario, quandoquidem Episcopus non intendit in aliquo coadiuuare ius fratris Victorij, sed illud omnino impugnare, dando de inualiditate translationis, sicut dedit ipsemet Ioan. Baptista aduersarius fratris Victorij, vnde cessat connexio, quæ tunc demũ videtur adesse, quando res tendunt ad vnum, & eũdem finem, vt post *Signorol. Fulgos. & alios tradit Menoch de arbitr. casu* 95. *nu.* 6. quod ante illum docuit *Bald in l. ampliorem, nu.* 6. *C. de appell.* sicut etiam deficere videbatur aliud requisitum, quod testes aliàs examinati erant mortui, quia hoc non fuit probatum pro parte D. Episcopi, & nihilominus mors est probanda per eum, qui eam allegat. *Bart. in l. siquidem, nu.* 1. *C. solut. matrim. Alexan. cons.* 25. *nu* 2. *vol.* 4. *Rain. cons.* 136. *num.* 12. *vol.* 4. *Pedemont. decis.* 108 *num.* 5. Vltra quod non videbatur Dominis istam esse materiam arbitrij; nam proposito quod isti testes tanquam res inter alios acta minimè probent ad fauorem D. Episcopi, vt aliàs in hac causa fuit resolutum arbitrari quod probent, esse omnino recedere à regulis iuris, quod nõ conceditur per clausulam *Arbitrio, &c* nam etsi dicta clausula mitiget iuris rigorem, vt per *Crescen. decis.* 4 *nu.* 3. *de test.* non tamen dat facultatem totaliter recedendi à dispositione iuris, iuxt. doct. *Bart. in extrauag. ad reprimendum, vers. videbitur, nu.* 8. sæpissimè à *Rota* approb & signanter in causa *Catanien. illegitimitatis* 5. *Decembris proximi coram me.*

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. decimarum S. Donati.

Lunæ 23 Ianuarij 1612.

DECISIO CCCCIV.

Replicata est in part quinta diuers. aliàs post 2. *tom. consil. Farinac. decis.* 351.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Barchinonen. confinium.

Lunæ 23. Ianuarij 1612.

ARGVMENTVM.

Appellari potest ab exequutore, qui processit iudicialiter, & quando iudicialiter processisse dicatur. Cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

1 *Relatum stat in referente cum his qualitatibus, & idem est, ac si in relato fuisset expressum omne id, quod in referente expressum est.*

2 *Exequutor habet præsumptionem pro se. in fin.*

3 *Abundans cautela non alterat naturam negotij. in fine.*

4 *Appellari potest ab exequutore, qui processit iudicialiter, & quando iudicialiter processisse dicatur.*

Notario creditur in actibus iudicialibus, etiam non adhibitis testibus. ibid. in fin.

DECISIO CCCCV.

1 DOMINI perstiterunt in decisis in hac causa coram me sub die 18. Aprilis 1611. quod scilicet exequutio facta in partibus, neque fuerit nulla, neque excessiua, neque attentata, rationibus deductis in decis. desuper extensa. Non enim quantum ad nullitatem visum fuit subsistere prætensus defectus liquidationis, ex tunc dictis, quibus additum fuit non obstare replicationem, quod illa ad summum possent procedere, si in sententijs, ad quas se referunt executoriales, fuisset facta aliqua expressio confinium; sed cum non fuerit facta, deficere in totum liquidationem, quia fuit responsum, quod sententiæ se referunt ad instrumentum anni 1605. in quo exprimuntur quatuor confines, & proinde cùm relatum sit referente cum suis qualitatibus, iuxta not. per *Bart in l.* 1. *ff. de receptat. Roman. cons.* 305. *num.* 6. *Dec. cons.* 647. *num.* 3. *Crau. cons.* 45. *num.* 4. proin-

proinde est, ac si in sententijs fuisset facta liquidatio, & proinde remanet firmum fundamentum decisionis, quod nulla liquidatio fuerit necessaria.

2 Quantum ad excessum fuit dictum non obstare, quod in appositione confinium fuerint expressi nõnulli limites, qui non exprimuntur in prædicto instrumento anni 1605. ad quod sententiæ habent relationem, quia d instrumentum ponit tantùm quatuor fines generales, nempe ab Oriente, Occidente, Meridie, & Septentrione, vnde cum inter vnum ex prædictis confinibus, & aliud adsit multum spacium, limites nominati possunt verificari in illo spacio, & sic ex illorum nominatione non concluditur excessus, prout probari debet, cum aliàs præsumptio sit pro executore. *Abb. cons. 41. num. 2. lib. 1. cum alijs allegatis in alia decisione.*

3 Quantum ad attentatum vltra aliàs dicta, quæ bene visa fuerunt sublata per decisionem, subiungebatur, quod exequutor mandauit peritis, vt facerent relationem, prout fecerunt, & statim exequutor pronunciauit Ecclesiam S. Felicis immittendam in possessionem territorij designati, vnde appositio fuit attentata, tanquam facta intra tempus ad appellandum, cum appellatio daretur tam à relatione peritorum, quàm à pronuncia exequutoris de immittendo; nam quicquid sit de hoc, quantum ad relationem peritorum, fuit responsum, conclusionem non posse habere locum, quando nudus exequutor pro informatione animi sui extraiudicialiter, vt meliùs exequantur mandata iudicis, consulit peritos, prout fuit factum in hoc casu, tunc nulla debet dari appellatio, quia ista non est, nisi quædam abundans cautela, quæ non alterat naturam negotij. *l. testamentum.* C. *de testam. l. si pupilli. §. 1. ff. de neg. gest. Roman. cons. 343. num. 7. Feder. de Sen. cons. 211. num. 1.*

4 Et eodem modo tollitur aliud obiectum de pronuncia exequutoris, à qua daretur appellatio, quia exequutor non processit iudicialiter, sed constitutus super loco exequutionis faciendæ, & ibi recepta relatione peritorum apprehenso per manum Rectore S. Felicis, eum personaliter immisit in possessionem Rodaliæ, & confinium parochiæ S. Felicis, qui Rector accipiendo terram in manibus, & alios actus faciendo cœpit corporalem possessionem, requirendo Notarium, vt de prædictis instrumentum publicum conficeret, & licèt Notarius de illo actu rogatus dicat, quod exequutor ibi personaliter constitutus, audita relatione per expertos facta prouiderit, quod dicta relatio inseratur, & Rector sancti Felicis immittatur in possessionem, iuxta dictam relationem, non exinde sequitur quod exequutor partes iudicis assumpserit, aut iudicialiter processerit, sed solùm fuit quædam animi sui declaratio circa ea quæ mox, & in continenti expedire debebat, & quod ille exequutor non intenderet procedere iudicialiter, patet, quia vocauit testes, vt colligitur ex illis verbis, ibi, *in præsentia Petri Martyris, &c. testium ad hæc vocatorum*, etenim testes in actibus iudicialibus minimè adhibentur, sed soli Notario creditur. *l. in donationibus.* & ibi latè scrib. C. *de donat. Cardin. cons. 41. nu. 2. Corn. cons. 241. in princ. lib. 3. Felin. in c. quoniam contra, num. 12. de probat.*

R. P. D. LVDOVISIO,
posteà fel. rec. Greg. XV.

Perusina, seu ciuitatis Castelli dotis,

Lunæ 30. Ianuarij 1612.

DECISIO CCCCVI.

Est inter eius impress. decis. 573.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Veneta pensionis.

Lunæ 6. Februarij 1612.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plures explicantur notabiles conclusiones, de quibus in summario; sed præcipuè agitur, nunquid mortuo Commendatario Religionis Hierosolymitanæ, super cuius Commenda erat reseruata pensio, Religio ex fructibus Commendæ nuncupatis vacantis, & mortuarij, teneatur pensionem soluere, an verò successor in Commenda.

SVMMARIVM.

1 *Pensionis natura accedit ad naturam alimentorũ.*
Alimenta non patiuntur dilationes. ibid.

2 *Pensio dicitur onus reale, & sequitur fructus à quocunque percipiantur.*

3 *Pensionarius ad quæ onera teneatur. in fin.*

4 *Pensionarius non potest petere pensionem ab eo, qui beneficij fructus non percipit.*

5 *Inducta ad fauorem alicuius nõ debent retorqueri in eius odium.*
Prouisio expressa non facit cessare tacitam, quæ ex natura rei oritur. ibid.
Alienationis probibitio expressa non facit cessare tacitam ex fideicommisso resultantem. ibid.
Pensionis actio personalis datur contra consentientem, & realis contra percipientem fructus, ibid. in fine.

6 *Pensiones habens super beneficijs Religionis Hierosolymitanæ tenentur ad onera Religionis.*
Constitutioni habenti clausulas derogatorias ad futuras concessiones, non censetur derogatum per clausulas derogatorias in eadem futura concessione expressas. num. 6. & 7. vbi quod hæc conclusio non habet locum quando in secunda concessione in specie est derogatum primæ constitutioni cum clausula quorum tenores.

7 *Clausula* quorum tenores, *operatur, vt constitutio, de cuius derogatione agitur, censeatur registrata in constitutione derogante, illique de verbo ad verbum derogatum.*

8 *Contentum sequitur naturam illius, sub quo continetur.*
Clausula non obstantibus, *in fine posita, refertur ad omnia praecedentia. nu. 8. ad finem.*
Determinatio vna respiciẽs plura determinabilia, omnia aqualiter determinat. nu. 8. in fine.

9 *Exceptio est de regula, & ita semper facienda est interpretatio.*
Attendi debet non solum id quod euenit, sed etiam quod euenire potuit. ibid. in fine.

10 *Regula de iure quæsito non tollendo Papa censetur derogare eo ipso, quod agitur de exemptione ab eo, de cuius iure tractatur.*

Regu-

Regula de iure quæsito non tollendo censetur Papa derogare, vtendo verbis quomodocunque derogatorijs, ibid. in fine.

DECISIO CCCCVII.

1 FVIT resolutum sactam Religionem Hierosolymitanam teneri soluere pensionem Illustr. D.Card. pro tempore, quo ipsa Religio deficientibus Commendatarijs percipit fructus beneficiorũ appellatos vacantis, & mortuarij. Ratio fuit quia reseruauit D.Card. pensionem annuam, donec vixerit, vnde si D.Card non solueretur de dicto tempore, non esset annua, nec donec viuit, immo posset dari casus, vt nunquam solueretur, veluti si contingeret plures Commendatarios successiuè decedere, nempe vnus durante mortuario, & vacante alterius. Et quod intentio Papæ fuerit, quod pensio indifferenter soluatur in omnibus annis, suadetur ex eo, quod natura pensionis accedit ad naturam alimentorum. *Cresc. decis. 3. de solut. Achil. 26. num. 3. de appell.* alimenta autem non patiuntur dilationes, aut cessationes, *l. necare*, & ibi *Bart in princ. ff. de liber. agnoscen.* M. *Ant. Crich. tract. de morat. præscript. num. 90. & 92. Cassad. decis. vnic. num. 1. de mut. petit. Surd dec. 323. num. 9. & tract. de aliment. tit. 1. nu. 5. & tit. 8. priuil. 70. num. 2.*

2 Non obstat, quod Religio admittat deberi pensionem D. Cardin. etiam de tempore vacantis, & mortuarij, sed dicat Papam ad illius solutionem obligasse successores in commendis, non autem ipsam Religionem, quia Papa imponendo pensionem super fructibus, & ibi *super fructibus, & emolumentis, &c.* satis videtur onerasse Religionem, quandocunque fructus perciperet, etenim pensio tunc dicitur onus reale, & sequitur fructus à quocunque percipiantur. *Put. dec. 189 nu. 2. lib. 2. Gig. de pension. quæst 39. num. 1. & quæst 47. num. 2. Roman. consil 388. num. 9. Rot. in causa Placentina pensionis 19. Nouembr. 1569 coram bo. mem. Card. Seraphino relata inter diuers. impress. dec. 128. p. 1. num. 2. in Burgen. Canonicatus 28. Octobris 1591. coram bo. mem. Card. Pamphilio Bononien pensionis 28. Nouembr. 1594. coram Illustriss. Cardin. Millino in Colimbrien pensionis 28. Ianuarij 1601 coram eodem in Reatina pensionis 13. Maij 1598. coram bo. mem. Orano. & alibi sæpe.* quod satis expressit Papa in proposito casu, dum in fine litterarum reseruationis pensionis dixit velle se, quod pensio sit valida, ac modo, & forma præmissis solui debeat contrarijs quibuscunque non obstantibus, etiamsi Ascanio (tunc Commendatario) scilicet vel quibusuis alijs ab Apostolica Sede sit indultum, quod ad præstationem pensionis alicuius minime teneatur, ex quibus verbis, ibi, *vel quibusuis alijs*, satis apparet Papam cogitasse, quod pensio solueretur, nedum à Commendatarijs, verum etiam ab alijs, qui non essent Commendatarij.

3 Quibus non obstat, quod in eisdem litteris Papa postquam exemit pensionem à quibuslibet oneribus, & impositionibus, subiungat, *quam ratam infrascriptus Ascanius de suo proprio soluere promisit, &c. rata huiusmodi in se, ex nunc pro se, & infrascriptis successoribus, &c. suscepit, & quicquid propterea soluerint, ex nunc tibi irreuocabiliter donant, &c.* Quia respondetur primò, quod Papa ibi non loquitur de pensione, sed de oneribus, quæ in dies imponuntur super beneficijs, ad quæ onera alias fuisset obligatus pensionarius. *Paul. Roman. de pension. Eccles. e. vlt. num 2. Caccialup. quæst. 17 eod. tit. Gig. quæst. 19. num. 1. & 2. Mohed. dec. 4. n. 1. & 4. de locat.*

4 Secundo dato, quòd possent verba adaptari ad pensionem, non dicit Papa, quod Commendatarij debeant subire hoc onus, etiamsi non percipiant fructus, vnde essent intelligenda pro tempore, quo poterant percipere fructus, per ea quæ dicta sunt supra; & licet Papa dicat, quod Commendatarij soluant de suo, & totum remittant pensionario, non propterea dicit quod talis solutio debeat fieri ab illis, etiam de tempore, in quo fructus sunt applicati alteri, istæ enim sunt clausulæ executiuæ, quæ ponuntur ad effectum, vt beneficiati, qui percipiunt, vel de quibus speratur quod possint percipere fructus, non effugiant solutionem pensionis, sub prætextu, quod non habeant fructus sufficientes. Cæterum quando certum est, quod nullos possunt habere fructus, & sunt applicati Religioni, omnis æquitas suadet, vt ad nullam teneantur pensionem, vel onera, per ea quæ in terminis minus fortibus tradit *Caputaq. decis. 369. lib. 1. in manuscript. Rota inter antiq. diuers. manuscript. incip. die 3. Nouemb. dec. 281. par. 1. in Theatina pensionis 26. Iunij, & 3. Iulij 1570. coram Robusterio facit reg. leg. secundum naturam. ff. de reg. iur.*

5 Tertiò dato, quòd illa importarent, quod Commendatarij de suo proprio, & sine perceptione fructuum tenerentur soluere pensionem, hoc non tolleret obligationem Religionis, orientem (per ea quæ dicta sunt supra) ex perceptione fructuum pensione oneratorum, tum quia ista expressio obligationis Commendatariorum fuit facta ad fauorem pensionarij, vnde non debet in illius odium retorqueri. *l. quod fauore. C. de legib. l. nulla. ff eod. tit. c. quod ob gratiam de reg. iur. in 6. l. plures, in fin. C. de fide instrum. leg. generaliter, §. in his autem. C. de secund. nupt.* & in simili fuit ponderatum *coram Illustriss. Millino in causa Valentina pensionis, 20, Iunij* 1601. tum quia vna prouisio expressa non facit cessare aliam tacitam, quæ oritur ex natura rei, prout in simili quod prohibitio alienationis oriens ex subiectione bonorum fideicõmisso subiectorum, non cesset per prohibitionem expressam factam grauato vsque ad certum tempus, tradunt *Castren. consil. 263. num. 3. vers. sed ad primum, volum. 2. Dec. consil. 386. num. 6. Ruin. cons. 153. num. 14. volum. 2. Aleiat. consil. 47. num. 12. lib. 9. Paris. cons. 55. nu. 16. vol. 2. Gabr. cons. 132. quæst. 1. num. 6. lib. 1. Pedemont. decis. 85. num. 14. Rota in causa Montis Falisci fideicommissi 20. Nouembris 1602. coram bo. me. Card. Pamphilio,* & proinde ista dispositio expressa, quod Commendatarius teneatur de suo, non facit cessare tacitam, quæ ex impositione pensionis super fructibus oritur aduersus quoscunque percipientes illos fructus, datur enim in ista materia multiplicatio actionum, nempe pensionarius contra consentientem pensioni, & realis contra percipientem fructus, super quibus imposita est pensio, vt in Comen. pensionis 22. Maij 1606. *coram Reu. P.D. Marquemontio.*

6 Secundò principaliter dicebatur pro parte Religionis, quod etiãsi verba literarum reseruationis pensionis essent apta illam cõprehendere, non propterea

præterea teneretur, quia ipsa habet pro se constitutionem Pij V. expeditam in forma. Rationi cõgruit sub Sixto V. in qua cauetur, quod quilibet habens pensiones super beneficijs Religionis, etiamsi sit S. R. E. Cardinalis, teneatur ad onera Religionis, etiam pro vacante, & mortuario, & quod prædicta constitutio habet clausulas derogatorias ad futuras concessiones prægnantissimas, adeò vt non possint diei sublatæ per clausulas derogatorias, de quibus in literis reseruationis pensionis, quia istæ sunt minus fortes illius, vt fuit dictum in *Romana iurisdoctorandi 3. Aprilis 1598. corã bo. me. Card. Seraphino.* Item nec ex alio potest dici derogatum dictæ constitutioni, nempe quia, vt ex illius proœmio apparet, emanauit ob defensionem quam facit ista Religio contra infideles, & sic ex causa fidei, quæ subrogatoria indiget speciali derogatione, ex allegatis.

7 Cæterùm quantum ad materiam clausularum responderunt Domini, quod ex quo Papa in reseruatione pensionis inter alia fecit mentionem constit. Pij V. & suæ, & illis expressè derogando cum clausula *quorum tenores*, quod non erat agendum de prægnantia clausularum, quia quando Papa nominatim derogat aliquibus constitutionibus cũ clausula *quorum tenores*, illa clausula operatur, vt constitutio de cuius derogatione agitur, censeatur registrata in constitutione derogante, & illi de verbo ad verbum derogatum, iuxt. *cons. Butr. 2. num. 6. Gemin. 120. nu. 6. Dec. 381. nu. 1. Crau. 126. num 7. Mohed. decis. 1. de rescript. Cassad. decis. 10. & 38. super regul. Rota in causa Valentina derogationis in militem coram Fabio, relata inter diuer. impress. decis. 101. lib. 3. par. 3. in Astoricen. Archidiaconatus 19. Martij 1575. coram bo. me. Cardinali Seraphino, relata inter diuers. impress. decis. 137. nu. 6. par. 1. in Asculan. pensionis 7 Februar. 1586. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, in Eugubina præpositure 3. Martij 1606. coram R. P. D. Ludouisio.* & proinde non applicatur prædicta *decisio Romana iurisdoctorandi*, quia loquitur quando Papa in genere, & absque specificatione derogat quibuscũque constitutionibus, tunc enim intrat quæstio de prægnantia clausularum, secus quando derogat in specie, & cum clausula *quorum tenores*, quæ est efficacissima, vt patet ex suprà allegatis.

8 Quantum ad causam, dicebatur quod ex quo Papa derogauit constitutioni, videtur extrà voluisse derogare causæ in illa expressæ, quia contentum sequitur naturam illius, sub quo continetur. *gloss. in cap. coram, verb. absque liberis, in fin. de offic. deleg. Bald. in l. seruum filij, §. eum qui chirographum, in fin. ff. de leg. 1. Roman. cons. 57. num. 3. vers. ex prædictis. Alex. cons. 140. num. 7. versic. & cum nihil lib. 5. Tiraq. de iure constit. par. 3. limit. 7. nu. 39. Rota decis. 15. num. 2. de iure patr. in antiq.* maximè quia Papa in alia parte derogauit similibus causis, nempe expeditioni contra Turcas, Cruciatæ sanctæ, & similibus, & vna pars alias declarat, iuxt. *l. qui filiabus. ff. de leg. 3.* Et quatenus replicabatur istam derogationem ad prædictas cõstitutiones posse, & debere intelligi respectu validitatis pensionis, cum aliàs secũdum stabilimenta Religionis, & constitutiones Apostolicas non possint reseruari pensiones Clericis sæcularibus super beneficijs istius Religionis, fuit responsum quod cum Papa in istis literis duo fecerit, reseruare pensionem, & illam eximere ab oneribus, & postea absolutè subiũxerit non obstantibus constitutionibus Pij PP. V. & suis, quod ista derogatoria debebat referri ad omnia suprà narrata, tum quia clausula in fine posita refertur ad omnia. *l. 1. & ibi gl. s. verb. nulla. C. de lib. præterit. l. 3. §. filius. ff. eodem tit. Anchar cons. 68. num. 4. Alexan consil 212. num. 8. lib. 6. Paris. cons. 85. num 10. lib. 2. Decian. cons. 70. num. 19. & seq. lib. 3* & vna determinatio respiciens plura determinabilia omnia æqualiter habet determinare, *l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup. l. quamuis. C. de impub. & alijs substit. Cardin. in Clement consitutionem. §. insuper, num. 5. vers. tertiò inducit. de elect. Roman. consil. 307. num 4. Paris cons. 72. num. 38 lib. 4.*

9 Tum multò magis quia constitutiones Pij V. & Sixti V. quibus fuit expressè derogatum, non loquuntur de validitate, vel inualiditate pensionum, sed de illarum exemptione ab oneribus Religionis: vnde si restringatur illarum derogatio ad validitatem pensionis, derogatio non faciet ad propositũ, & obstabit conclusio quod illa sit facienda interpretatio, vt exceptio sit de regula, de quo per *Dyn. in rub. de reg iur. in 6 num. 18. Calder. cons. 5. de iur. iuran. Signor. cons. 82 nu. 10. Castr. cons. 79. nu. 3. lib. 1. Roman. cons. 498. in fine.* Addebant aliqui ex Dominis hic propriè non agi de exemptione, sed de validitate pensionis, etenim dato quod Commendatarij de tempore vacantis, & mortuarij non teneantur ad solutionem pensionis, ista pensio in prædictis annis vacantis, & mortuarij remanebit extincta, immo poterit dari casus vt nunquam soluatur, prout suprà ponderatum est, quod euenit, sed quod euenire potuit, *l. si idem cum eod. § fin. & ibi gloss. verb. adiudicari. Bald in princ Angel. num. 2. Dec. num. 5. ff. de iurisdict. omn. iud Bart. in l. inter stipulantem. §. sacram num. 7. Iasnu. 28. ff. de verbor. obligat. Alexand. cons. 100. num. 13. vers. semper enim, lib. 4. Put. decis. 367. num. 7. lib. 1.*

10 Ad illud quod quatenus prætendatur pensionem esse impositam super fructibus vacantis, & mortuarij propter præiudicium quod in hoc sentit Religio, fuerit necessaria derogatio regulæ de iure quæsito non tollendo, fuit responsum quod retenta opinione, quod agatur de exemptione, derogatio non est necessaria, quia eo ipso quod Papa eximit, intendit derogare illi à cuius iure concedit exemptionem, *Cassad. decis. 1. de priuileg Verall. dec. 265. lib. 1. in manuscript. Rota in causa Baren. pensionis coram Aldobrandino, relata inter diuers. impress. dec. 240. nu. 22. par. 1. in Illerden. præeminentiarum 26. Iunij 1601. coram bo. me. Cardinali Seraphino*, latè *in Cæsaraugustana iurisdictionis 5. Februar. 1609. coram me*, & quomodocunque sit, cum Papa derogauerit constitutioni Pij V. & suæ, satis dicetur sustulisse ius ex dd. constit. competens, etenim in derogatione *reg. de iur. quæs.* non est data certa formula verborũ, sed sufficit quod Papa vtatur verbis quomodocunque derogatorijs, vt in dicta *Cæsaraugustana iurisdictionis 5. Februar. 1609. coram me, cum alijs ibi alleg.*

11 Ad aliud quod in reseruatione pensionis fuerit necessarius consensus magni Magistri, & Conuentus, sicut in simili fuit dictum de Capitulo Vicen. proprietario quarundam præpositurarum, super quibus

quibus fuerat impofita penfio,vt in *Vicen.fructuũ, seu præpositurarum 27. Maii coram R. P. D. meo Decano*, inter multas refponfiones fatis releuantes, quæ dabantur pro parte D.Cardinalis, ex illa ceffare vifa fuit omnis difficultas,quod Papa exprefsè derogauit huic neceffitati confenfus in illis verbis, ibi, *etiamsi in illis caueatur quod fine expreffo magni Magistri, & Conuentus confenfu penfiones referuari nullatenus poffint, & fi referuentur, referuationes huiufmodi nullatenus fuffragentur*. Et ita cum maiori parte fuffragiorum fuit tentũ,&c.

R. P. D. SACRATO
poftea S.R.E Cardinali.

Bononien. de Bouijs.

Luna 6. Februarij 1612.

DECISIO CCCCVIII.

Replicata est supra in 1.par.recent.decis.377.

R. P. D. SACRATO
poftea S.R.E.Cardinali.

Carpentoracten. fideicommiffi.

Die 10. Februarij 1612.

ARGVMENTVM.

Reftitutionis caufa commiffa fuperfedenda eft in executione rei iudicatæ.

SVMMARIVM.

1 *Restitutionis causa pendente superfederi debet in executione.*

3 *Sententia, quæ non iustificatur ex actis, dicitur notoriè iniusta.*
Acta faciunt notorium. ibid.
Res iudicata, quæ oritur ex defertione causæ, non eft ita fauorabilis, ficut illa, quæ oritur ex tribus conformibus. ibid.

DECISIO CCCCIX.

1 CENSVERVNT Domini non effe locũ executioni; nam dato,vt prætendunt informantes pro Ludouico, quod fententia Illuftriffimi Cardinalis Lancellotti ob non profequutam appellationem tranfitum feciffet in iudicatum,nihilominus cũ pro parte mulierum fuerit commiffa caufa reftitutionis in integrum,donec cognofcatur an fit locus reftitutioni,debet fuperfederi in executione. *l.vnic. C.in integ.restit.postul.nihil innou. Soc. conf.109. nu.2.lib 4.Ruin.conf.34.n.5.verf.folum ergo,lib.5. Bninten.dec.85.nu.15. Mohed. dec.2. de restit. in integr.latè Lancellott.de atten restit.in integ.peud. cap.18.par.2.nu.10.cum pluribus feqq.*

2 Nec facit quod Signatura refcripferit mihi vt præfigerem mulieribus terminum ad docendum de caufis reftitutionis in integrum, quo elapfo conftito de te iudicata execueretur, & ifte terminus fuerit præfixus, & iam elapfus, vnde fit locus executioni, quia dupliciter refpondetur: primò, quod mulieres produxerunt quendam proceffum de partibus,de cuius releuantia ante executionem agendũ eft,etenim ex illo poteft totaliter conftare de bono iure mulierum,vt locus fit reftitutioni in integrum, & quod dicitur prędictũ proceffum de partibus nõ poffe deferuire pro reuocatione fententiarum Rotalium,non fubfiftit de iure,quia fententiæ Rotales non reuocant fententias de partibus,quæ fortè poffent iuftificari ex prædicto proceffu.

3 Secundò fuit dictũ, quod mulieres prætendunt fententias Rotales non iuftificari ex actis, & proinde non indiguiffe in termino fibi præfixo docere de alia caufa, cum acta ipfa faciant notorium. *Innoc. in c ex infinuatione,in fin. de appellat. Soc. conf.38. nu.15.vol.1.Parif.conf.111. num.7.vol.4. Decian. conf.10.nu.19.vol.1.Cephal conf.57.nu.33.*& licèt ftantibus decifionibus in hac caufa factis Domini æftimarent fententias fatis iuftificari: attamen cum fuper iuftitia non fuerit particulariter informatum in hac propofitione, & res iudicata, quæ oritur ex defertione,non fit ita fauorabilis,ficut illa, quæ oritur ex tribus conformibus, per ea, quæ fuerunt dicta in caufa *Mediolanen.capellaniæ 13. & 27.Maij 1591.coram bo.me.Card.Seraphino, in Toletana capellania 14.Aprilis 1595.coram Illuftrifs.Card. Millino, & in Anconitana bonorũ 19.Martij 1608. coram R.P.D. Ludouifio*. Et ftante fupradicto proceffu,de nouo producto, fuerunt contenti relinquere aditum iftis mulieribus informandi de nouo fuper iuftitia, quatenus informare intendant, & interim fuperfedere in executione.

R. P. D. LVDOVISIO
poftea fel.rec.Gregorio XV.

Parmen. Status.

Veneris 17. Februarij 1612.

DECISIO CCCCX.

Est decifio 548.inter eius impreffas.

R. P. D. SACRATO.
poftea S.R.E. Cardinali.

Burgen. refidentiæ.

Luna 20. Februarij 1612.

ARGVMENTVM.

De gratia fubrogationis an dicatur noua,vel antiqua, & quod fubrogatus in ius defuncti lite pendente, illud ius acceptare, & approbare cenfetur.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio loquens de aliquo actu intelligitur de valido.*

2 *Subrogatus in ius defuncti cenfetur illud ius acceptare, & magnifacere.*

3 *Subrogationis gratia an dicatur noua, vel antiqua gratia.*
Causa mediata nõ attenditur,fed immediata. ibid.

DECISIO CCCCXI.

1 IN Cathedrali Ecclefia Burgen. extat ftatutum ab Apoftolica Sede confirmatum,quo cauetur vt Canonici,& alij intrãtes dictam Ecclefiam pro primo anno certam refidentiam abfque perceptione fructuum facere teneantur, & huiufmodi fructus per idem ftatutum affignantur pro exequijs, & ære alieno diffoluendo beneficiati, per cuius obitum ifte nonus prouifus ingreditur Ecclefiam, & in prædicto ftatuto vlterius difponitur, vt qui femel ingreffus refidentiam fecerit, & fructus amiferit, fi occurrat ex caufa permutationis, vel aliter quàm obitum de nouo beneficio in eadem Ecclefia prouideri,

videri, quod nõ teneatur ad residentiam cum amissione fructuum. D. Michael collato sibi Canonicatu in eadem Ecclesia, propter illegitimitatem Francisci Ruiz prouisus, & in possessionem d. Canonicatus immissus fuit, ibique (vt pro nunc præsuppo-nitur) residentiam iuxta formam statuti perficit, & postea in lite, quæ diu cum prædicto Francisco, & post illum cum Ioanne de Spinosa illius in prædicto Canonicatu ex causa præcedentis coadiutoriæ successore, pependit plures contra se decisiones Rotales, & demum sententiam reportauit, vt vlterius etiã possessio tanquam attentata sequestrata fuit; postremò decessit Ioannes de Spinosa, in cuius locũ tanquam collitigans vigore regulæ Cancellar. de subrogandis fuit suffectus D. Michael, dubitaui an residentia supradicto modo facta suffragaretur D. Micheli? Et pro negatiua fuit tentum. Primò quia constitutio loquens de actu, intelligitur de valido. *l. 4. §. condematum, ff. de re iud. l. non putauit. §. non quamis*, vbi *Bart. ff. de bon. poss. contra tab. Castr. cons. 74. nu. 1. vers. & idem dicendum, lib. 2. Tiraq. de retract. lign. §. 1. gloss. 2. nu. 5. & seqq.* & proinde cum primã residentia facta per D. Michaelem fuerit attentata, & nulla, vt suprà dictum est, non videtur satisfactum statuto volenti residentiam in primo anno cum certa forma.

2 Secundò, esto quod illa residentia fuisset legitimè facta, posset suffragari si D. Michael veniret propter vacationem per obitum antecessoris Francisci quam prætendebant non fuisse consumptam per prouisionem Francisci Ruiz, tanquam incapacis; sed cum modò veniat per obitum eiusdem Francisci, siue Io. de Spinosa illius coadiutoris, intrat secunda pars statuti, quod etiam quod quis semel fecerit residentiam, si de nouo prouideatur in eadem Ecclesia per obitum alicuius quod de nouo teneatur facere residentiam, cum amissione fructuum, & vrget ratio expressa in statuto, vt scilicet Io. de Spinosa vltimo defunctus honorificentiùs sepeliri, & illius æs alienum, si quod reliquit, dissolui possit, etenim cum fuerit legitimus Canonicus, vt probatur tam ex decisionibus Rotalibus ad eius fauorem factis, quàm ex eo quod D. Michael acceptando illius subrogationem videtur magnificare illius ius, iuxta not. per *Put. decis. 342. num. 2. lib. 1. Rota in causa Romana census 4. Martij 1611. coram R. P. D. meo Decano, & alibi sæpè*, debet frui omnibus priuilegijs, quibus veri Canonici fruuntur, maximè quia hoc non est merum priuilegium, sed compensatio illius, quod defunctus in primo anno residentiæ sensit.

3 Non obstat quod ista subrogatio quæ fit in vim regulæ, non sit noua prouisio, sed quoddam accessorium, siue dependens ab anteriori iure Michaelis, ex quo vigore illius iuris conceditur subrogatio, quia verius videbatur, quod ista fit noua gratia, per *decis. Mohed. 7. nu. 1. de præb.* & faciunt tradita per *Sarn. super d. reg. q. 15.* Nec est verum quod habeat dependentiam à prima gratia, nisi per causam mediatam, & remotam, quæ regulariter non attenditur. *Anchar. cons. 222. nu. 1. Calder. cons. 8 de sent. excom. Castr. cons. 226. n. 1. lib. 1. Ias. in l. si pecuniã, n. 21. ff. de cõdit. caus.* data etenim subrogatio in vim regulæ non datur propter primam gratiam, sed propter litẽ, cui dedit causam prima gratia, & sic prima gratia non est causa immediata, sed mediata, & remota. Sicut nec etiam obstat, quod in beneficialibus detur multiplicatio titulorum, quia nõ est qui dicat per hanc subrogationem amitti ius competens ex prima gratia, & proinde si Michael fecisset legitimè primã residentiam, & obtineret primã suã gratiam canonizari, non teneretur facere nouam residentiam cum amissione fructuum, cæterùm cũ illa non sit canonizata, immo potius damnata per sententiam Rotalem, & idem Michael veniat tãquam subrogatus in locum sui aduersarij, dicitur venire ex noua gratia, & consequenter tenetur ad nouam residentiam. Et ita conclusum, &c.

R. P. D. SACRATO,
postea S. R. E. Cardinali.

Bononien. de Maluetijs.

Veneris 24. Februarij 1612.

DECISIO CCCCXII.

Replicata est supra in part. 1. recent. decis. 388.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.

Romana censuum vigintimillium.

Veneris 24. Februarij 1612.

DECISIO CCCCXIII.

Est inter eius impress. decisio 550.

R. P. D. LVDOVISIO
posteà fel. rec. Greg. XV.

Romana extinctionis, seu melioramentorum.

Veneris 24. Februarij 1612.

DECISIO CCCCXIV.

Est inter eius impressas decis. 579.

R. P. D. SACRATO.
deindè S. R. E. Cardinali.

Lucana beneficiorum.

Lunæ 19. Martij 1612.

ARGVMENTVM.

Resignatio beneficij, ad cuius titulum resignans fuit ordinatus, nulla reputatur, si in resignatione non fit mentio huius qualitatis.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij resignatio, ad cuius titulũ resignans fuit ordinatus, est nulla, si in resignatione non fit mẽtio, quod resignans fuit ordinatus ad titulum dicti beneficij, vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quod resignatio fiat ex causa permutationis, & num. 2. Vbi etiam ampliatur, etiam quod resignans, non ad titulum beneficij, sed ad patrimonium fuerit ordinatus, & num. 3.*

Subrogatio censetur facta cum eisdẽ qualitatibus, de quibus in eo, cuius loco quis subrogatur. ibid.

DECISIO CCCCXV.

1 FVIT tentũ pro nullitate resignationis factæ à Ioãne, etenim quod resignatio beneficij, ad cuius titulum quis fuit ordinatus, sit nulla, nisi aliàs in resignatione fiat mentio de huiusmodi qualitate, & con-

constet quod aliunde commodè viuere possit, videtur clarum stante dispositione *Sacr. Trid. Concil. sess. 21. cap. 2.* Et quod dispositio Concil. procedat, nedum in simplici resignatione, sed etiã in illa quæ fit ex causa permutationis, vt prætenditur esse ista, tenuit *Rota in Mutinen. Canonicatus 11. Nouembris 1602. coram bo. me. Litta*, post resolutionem Illustrissimorum dicti Concilij Interpretum in eadem causa factam, ne aliàs resignans in dedecus ordinis sacri mendicare cogatur, posset enim euenire quod resignans ex beneficio assequuto in permutatione, vel propter tenuitatem fructuum illius, vel propter aliud accidens ab admittente resignationẽ examinandum commodè sustentari non posset, à qua resolutione non recessit *Rota*, nec recedere potuit in causa *Conchen. Archipresbyteratus die 27. Nouembris 1606. coram R. P. D. Coccino*, quia ibi permutatio habuerat effectum, & beneficium compermutatum fuit cognitum esse æquiualens beneficio, ad cuius titulũ cõpermutans fuerat ordinatus.

2 Sicut etiam non visum fuit obstare, quod in proposito casu Ioannes verè non fuerit ordinatus ad titulum huius beneficij, sed ad patrimonium, quo patrimonio fuit postea fundatum, & dotatum hoc beneficium, quia res incidere visa fuit in idem, ex duplici capite: primò ex identitate rationis expressæ in Sacr. Concil. ne scilicet ordinatus in dedecus ordinis sacri mendicare cogatur, per quam rationem fit extensio de casu ad casum. *glos. in c. t. verb. Italia. de temp. ord. in 6. Bald. in auth. quas actiones, nu. 4. C. de Sacrosf. Eccles. Card. in Clem. vnic. nu. 17 de rer. permut. Abb. in c. fin. num. 10. de rescript. Imol. cons. 123. nu. 5. Alex. cons. 51. num. 4. lib. 5. Dec. cons. 284. nu. 2.* immò quando est expressa, non dicitur extensio, sed comprehensio. *Alex. cons. 175. nu. 3. lib. 5. Castr. cons. 261. num. 4. lib. 2. Abb. in c. fin. nu. 10. de rescript. Dec. cons. 271. nu. 8. Abb. cons. 441. num. 13.*

3 Secundò, quia patrimonium, in cuius locum successit beneficium, non poterat alienari sine prædicta expressione & causæ cognitione, vt disponit Cõcil. vnde applicatur materia subrogationis, quæ censetur facta cum eisdem qualitatibus, ex regula subrogatorum, de qua latè per *Gabr. tit. de reg. iur. cõclus. 2. per totam*, vbi ponit multa similia, quibus addi potest conclusio, quod bona subrogata in locũ bonorum per prius fideicommisso subiectorum, sunt inalienabilia; sicut erant ipsa bona, in quorum locum est facta subrogatio, de quo per *Ias. cõs. 231. nu. 2. lib. 2. Corn. cons. 150. num. 7. vol. 3. Socin. iun. cons. 90. nu. 2. vol. 3. Abb. cons. 97. num. 5. Decian. cons. 70. num. 8. Tiraq. de retract. lignag. §. 37 gloss. vnica, num. 27. in fine.*

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Aquen. pensionis.

Luna 19. Martij 1612.

ARGVMENTVM.

Sententia non visis actis probatorijs, nullitatis vitio subiacet. Quando iudex non petenti officium suum impartiri debeat, stylusque contra ius commune probari debet in specie, formiter, & per testes, non autem per fidem Notariorum.

SVMMARIVM.

1 *Sententia non visis actis est nulla, & num. 2. Vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quoad acta probatoria.*

2 *Actus omnes humani regulantur à fine.*

3 *Iudex, qui ferre debet sententiam cum consilio alterius, si consilium audire non vult, sententia est nulla, licèt secundum auditum consilium pronunciare non debet.*

4 *Iudex ad pronunciandum moueri debet ex actis, & non ex his, quæ sunt extra acta.*

5 *Stylus contra ius debet probari in specie, & formiter per testes, nec sufficit fides Notariorum.*

6 *Iudex tenetur impartiri officium suũ etiam non petẽti, vbi lex præcipit iudici quod aliquid faciat. Indefinita oratio æquipollet vniuersali, vbi diuersitatis ratio allegari non potest. ibid.*

DECISIO CCCCXVI.

1 DOMINI perstiterunt in decisis, * quod sententia, de qua agitur, tanquam lata non visis actis, & sic sine causæ cognitione, debeat dici nulla, ex alleg. in alia decisione, quibus additi fuerunt. *l. properandum. §. & si quidem, vers. acta apud se confecta*, vbi *Bar. n. 6. C. de iud. l. 2.* vbi idẽ *Bar. n. 5. C. de eden. Grammat. cons. ciuil. 119. nu. 2. Felin. in c. Ecclesia S. M. num. 17. de constit.* vbi de magis communi *Rota in causa Romana vineæ de Brunis 19. Nouembris 1603. coram R. P. D. Coccino*, in *Romana fideicommissi 27. Iunij 1608. & in Romana pecuniaria 3. Febr. 1611. coram eodem.*

2 Non obstat, quod conclusio sit intelligenda de actis, per quæ substantiatur iudiciũ, vt sunt libellus, & similia, secus de actis probatorijs, vt sunt testes, de quibus agitur, per doctr. *Bald. in d. l. 2. nu. 8 vers. item dico. C. de eden.* quia leges, & DD. non faciunt istam distinctionem, vt patet ex suprà, & aliàs allegatis, quorũ plerique loquũtur in actis probationis; & licèt acta probatoria antequã fiant, non videantur ita substantialia, sicut libellus, litis contestatio, & similia, cum sine illis possit subsistere iudiciũ, non autem sine istis: attamen postquam sunt facta, videtur paris virtutis cum illis consistat iustitia, qui est finis, ad quem tendit iudicium, & à fine omnia regulantur. *Ancb. cons. 219. nu. 4 Angel. cons. 248. nu. 3. Roman. cons. 503. nu. 7. Tiraq. tract. cess. caus. limit. 1. num. 6. & 7.* cum alijs per *Euerard. in loco à virtute finis, num. 3. & 4.*

3 Et sicut quando est datũ ab homine vt iudex ferat sententiam cum cõsilio alterius, tenetur iudex sub pœna nullitatis, audire illud consilium, licèt nõ teneatur illud sequi, idque ea ratione, quia potest esse, quod si audisset, fuisset motus ad aliter iudicãdũ, vt latè per *Felin. in c. ex parte, nu. 1. de constit.* ita & multò magis videtur, quod iudex, cui lex mãdat, vt inspiciat acta, illis non inspectis nulliter procedat, quia si inspexisset, fortè aliter iudicasset.

4 Non obstat communis opinio, de qua per *Ant. Burgos. in repetit. c. Ecclesia S. M. nu. 190.* quia loquitur quãdo iudex adhibuit aliquam causæ cognitionem, quod hic non applicatur, vbi nulla fuit adhibita, stante, quod testes non fuerunt visi, nec tacit quod iudex remissorialis per suas litteras certiorasset de tenore depositionis testium, quia non per hoc debuit abstinere iudex ab inspectione

testium

testium productorum, quia debet moueri ex actis, non ex ijs quæ sunt extra acta. *l. illicitas. §. veritas. ff. de offic præsid. Alex. cons. 186. nu. 15. lib. 2.* potest enim esse, quod iudex non benè certiorauerit.

5 Minus facit, quod iudex non soleat aperire remissoriam, nisi instante parte, vt in fide Notariorū data, quia non propterea concluditur, quod sententia possit ferri non viso processu prodncto in actis, vnde debeat iudex abstinere à sententia, quamdin altera pars institisset pro aperitione processus remissorialis, & proinde cum iste stylus in quantum prætendatur sustineri sententia non visis actis, sit contra ius, vt patet ex alleg. *in princ.* debuit probari in specie, & sic quod iudex deneneri ad sententiam, & sententia fuerit habita pro valida. *Socin. cons. 36. num. 10. vers. idcirco, lib. 4. Siluan. cons. 56. num. 9. Crau. cons. 96. nu. 4 Rolan. cons. 69. num. 24. lib. 3.* Neque pro illo probando stante iuris resistentia sufficeret simplex fides, sed debuissent testes formiter examinari. *Bart. in repet. l. de quibus, nu. 22. ff. de ll. Socin. d. cons. 36. nu. 11. lib. 4. Bero. cons. 40. nu. 7. lib. 3. Dec. cons. 402. nu. 12. Cas. de Grass. dec. 7. nu. 1. de prob. Rot. in causa Aretina spolij 9. Iunij 1604. coram R. P. D. Coccino.*

6 Ad illud quod iudex non teneatur impertiri officium suum nisi petentibus, fuit responsum, conclusionem non procedere vbi lex præcipit iudici, quod id faciat. *Ias. in l. vbi pactum, nu. 16. C. de transact.* lex autem præcipit iudici vt inspiciat acta, vt patet ex suprà allegatis. Vltra quod subsistere videbatur dictum in alia decisione, quod talis instantia fuerit facta pro parte D. Antonij, nec satisfaciebat responsio, quod non fuerit pro parte D. Antonij instantum pro inspectione testium remissoriæ, sed indefinitè pro testibus, quod poterat verificari in testibus aliàs visis, quia fuit responsum indefinitam æquipollere vniuersali, saltem vbi dinersitatis ratio allegari non potest. *l. si pluribus*, vbi *Bart. & alij. ff. de leg. 2.* latè *Surd. cons. 470. nu. 6.* In casu autem proposito non adest ratio quare D. Antonius magis voluerit videre alios testes quàm remissoriæ, imò maior, ex quo isti adhuc non erant visi. Quæ dicebantur de releuantia testium, non visa fuerunt pertinere ad præsentem inspectionem.

Idem sub die 2. Decembris 1611. est supra in hac part. decis. 394.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.

Hispalen. decimarum de Agamont.

Veneris 23. Martij 1612.

DECISIO CCCCXVII.

Est inter eius impress. decisio 550.

R. P. D. SACRATO,
postea S. R. E. Cardinali.

Barchinonen. parochialis.

Lunæ 26. Martij 1612.

DECISIO CCCCXVIII.

Replicata est supra in 2. part. recent. decis. 383.

R. P. D. PIROVANO.

Romana domus de Prouanis.

Veneris 30. Martij 1612.

ARGVMENTVM.

Domus tota quando vendita sit, & quando eius pars.

SVMMARIVM.

1 *Confines descripti in venditione domus demonstrant an sit vendita tota domus, vel eius pars.*
3 *Domus an sit vendita tota, an verò eius pars, cognoscitur ex pretio, & æstimatione illius.*
4 *Patrisfamilias destinatio tollitur per voluntarium actum contrarium.*

DECISIO CCCCXIX.

1 PLACVERVNT Dominis fundamenta decisionum, tam coram Illustrissimo Lancellotto, tunc Rotæ Auditore, & iudice primæ instantiæ, quàm coram me, & ideo dixerunt sententiam Rotalem esse confirmandam: verba enim, quibus designantur confines, sunt clara, & confines apertè exeludunt salam, & duas cameras, de quibus agitur tam extra lineam, à fundamentis vsque ad tectū inclusiuè, prout loquitur instrumentum, & consequenter in donatione in solutum non comprehenduntur. *Bald in rubr. quæst. 22. C. de contrab. empt. & in l. insulæ, ff. de iud. Alex. cons. 54 nu. 1. lib. 3.*

2 Nec dicatur, quod illa verba, per quam sit introitus vsque ad domum, & bona Sebastiani de Zanis à fundamentis vsque ad tectum inclusiuè, sint adiecta ad differentiam illius partis, quæ non est à porta vsque ad tectum, cui nihilominus conueniunt ijdem confines enunciati. Nam ex hac ratione non infertur necessariò ad inclusionem salæ, & domnnculorum extra lineam, qnæ tanquam positæ snb eadem continuatione recti possunt quidem habere viam publicam conductorum pro communi confinio, sed non dicentur certis finibus designatæ, cum è latere domus magnæ vltra dictam portam, vbi terminare deberent bona in solutum data, nulli confines specificentur pro certa demonstratione rei in contractum deductæ.

3 Non obstat, quod ex pretio, & æstimatione domus appareat, quæ pars fuerit data in solutum. *l. cum in fundo. §. vxor. ff. de iure dot. Afflict. decis. 68. num. 2. cum alijs allegatis:* æstimatio antem territij periti, comprehensis sala, & cameris, videtur non excedere summam scutornm 2400. pro qnibus domus fuit data in solutum; ergo, &c. Obiectum enim vltra quod fuit sublatum in decisione Illustrissimi Cardinalis Lancellotti, alia etiam ratione cessare videtur, qnia conclusio prædicta procedit, quando incognitum est, quid fuerit comprehensum in venditione; secus verò, vt in casu, de quo agitur, vbi de certis confinibus tractatur, & tunc locus non est extensioni de re ad rem, quamuis de læsione possit dari, quod non pertinet ad præsentem disputationem.

4 Non obstat obseruantia subsequuta deducta ex eo, quod Hieronyma mater, & tutrix, quæ fecerat dationem in solutum, eadem dedit ordinem Aringo pro exactione integræ pensionis totius domus, asserendo, quod eadem domus fuerat assignata Aringo pro sua dote. Nam omissa disputatione, an pa-

 tris

tris confessio potuerit nocere filio pupillo, fuit responsum ex facto cessare obiectum, quia recedente exinde Domino Episcopo tunc conductore totius domus, præsente Aringo, porta fuerunt muro clausæ ad separationem salæ, & domuncularum, vt deponunt duo testes; qui dati fuerunt in summariolo de Prouanis, quæ voluntaria separatio tollit etiam omnem præsumptionem, quæ posset deduci ex destinatione patris familias, vt declarat *Alba. consf. 316. num. 6.* Et ita vtraque parte informante fuit resolutum, &c.

R. P. D. SACRATO, postea S.R.E. Cardinali.

Romana vineæ.

Veneris 30. Martij 1612.

DECISIO CCCCXX.

Replicata est supra in 1. par. recent. decis. 400.

R. P. D. SACRATO postea S.R.E Cardinali.

Romana pecuniaria.

Veneris 6. Aprilis 1612.

ARGVMENTVM.

Procurator ad exigendum cum facultate substituendi, nunquid de suo proprio teneatur de exactis à suo substituto, & nunquid ex pecunijs alienis lucrū, seu vsuras accipiens sibi acquirat? An verò domino pecuniarum? In hac decisione mirabiliter hæ duæ quæstiones resoluuntur.

SVMMARIVM.

1 *Procurator ad exigendum cum facultate substituendi non tenetur pro substituto de eo, quod substitutus exegit. Declara, dummodo facultas substituendi nominatim est restricta ad illum, qui fuit substitutus, secus si facultas substituendi fuerit generalis arbitrio procuratoris, quia tunc tenetur procurator de eo, quod exegit substitutus. & num. 3.*

3 *Procurator ad exigendum cum facultate substituendi, tenetur de eo, quod substitutus exegit, si idem procurator substituens est in aliqua culpa, secus si non sit in culpa, & in culpa substituens dicitur esse, quando non fuit diligens in exigendo à suo substituto pecunias ab ipso exactas.*

Procurator postquam suscepit mandatum, tenetur de neglectis. ibid. in fine.

4 *Emens loca montium vacabilia de pecunia aliena, acquirit sibi, & facit fructus suos, non autem illius, cuius est pecunia.*

Fructus rei sequuntur dominium eiusdem rei quæ illos producit. ibid.

5 *Fructus, seu vsura spectat ad illum, cuius vita periculo pecunia sunt posita. ibid. ad fin. & seq.*

Pecunias alienas fœnori dans, sibi acquirit emolumentum, & vsuras, non autem domino pecuniarum. num. 5. & seq.

6 *Ius canonicum attenditur, & non ciuile in materia vsurarum.*

7 *Interesse lucri cessantis an debeatur ab eo, qui alienas pecunias poterat ad lucrū dare, & nō dedit.*

8 *Conuertens in vsum proprium pecunias alienas, nunquid teneatur ad aliquod interesse.*

DECISIO CCCCXXI.

1 IN hac causa sub die 13. Februarij proximi fuit coram me resolutum, sententiam R. P. D. Seueroli non fuisse nullam, & debuisse confirmari, tam quoad capitale, quàm quoad fructus pecuniarum per D. Fabianum inuestitarum, licèt hoc vltimum de fructibus vsque tunc habuerit difficultatem apud Dominos, vt fuit tactum in decisione. Causa sub hac die reproposita super eisdem, Domini perstiterunt in decisis, tam quoad nullitatem sententiæ, super quo nihil fuit deductum, quod indigeret noua responsione, quàm quoad capitale, nempe quod D. Fabianus teneretur ad scuta 327. quæ apparent fuisse exacta à Turamino ab illo substituto.

2 Nec obstare visa fuerunt deducta per informantes pro D. Fabiano, quod scilicet ipse haberet facultatem substituendi à D. Alberto, & proinde non teneatur pro substituto; *vt in Romana militis S. Petri 12. Decembris 1605 coram me*, aliàs talis facultas nihil operaretur, cum & fine illa procurator ad exigendum possit suo periculo alium substituere, qui exigat, vt de se patet, quia fuit responsum, dato etiam quod D. Fabianus potuisset substituere, non propterea debuisse negligere per tantum tempus exactionem à substituto, & per hoc considerabantur duo casus; primus, quando facultas substituendi est nominatim restricta ad aliquem, & tunc videbatur, quod substituens illum nominatum substituendo nullam possit committere culpam, & proinde nullo casu teneatur, quia dominus videtur omnino sequutus fidem illius substituti, & nihil aliud desiderasse in substituente quàm ministerium substitutionis, iuxta distinct. *Salyc. in l. quod quis. n. 13. C. de procur. Rota in Romana pecuniaria de Blandinis 1 Decembris 1586. coram bo. me. Cardinali Seraphino*, & iste non est casus, quia D. Albertus non mandauit nominatim D. Fabiano, vt aliquem substitueret.

3 Secundus casus, in quo versamur, est, quando dominus dat simpliciter facultatem substituendi, neminem nominando, & tunc subdistinguebant, aut substituens committit aliquam culpam circa hanc substitutionem, & tenetur de proprio. *Rota in dicta Romana pecuniaria de Bandinis 1. Decembris 1586. & 29. Maij 1587. coram bo. me. Cardin. Seraphino*: aut non committit culpam, & non tenetur, & ita esse intelligendum prædictam *Romanam militis S. Petri coram me*, cum alijs pro D. Fabiano allegatis. Culpa autem, id est, negligentia, non visa fuit posse negari in hoc casu, ex quo D. Fabianus per quinquennium neglexit exigere à substituto; vnde euenit quod illi mortuo, pecuniæ per illum exactæ perierint. Nec videbatur esse locus dubitationi, quod D. Fabianus tenebatur, vel esse diligens in exigendo ab illo substituto, vel saltem denunciare Alberti personam substitutam; nam aliàs D. Alberto nullus superesset modus rehabendi proprias pecunias, quod Fabianus tenetur exigere à Turamino substituto, quod potest colligi ex generali mandato D. Fabiano ad exigendum à quocunque debitore Alberti, & sic includetur Turaniensis, qui postquam exegerat pecunias Alberti, erat effectus illius debitor,

neque

neque secundum istum intellectum redditur ociosa facultas substituendi, concessa D. Fabiano, quia operatur quod aliàs non fuit illi necesse personaliter accedere ad ciuitatem Neapolitanam. Item si pecuniæ in manibus substituti casu fortuito, & absque eo, quod nihil D. Fabiano imputari potuisset, periissent, fortè ipsi Alberto periissent, secus quandocunque hoc euenit ex negligentia D. Fabiani de qua suprà, & quod procurator postquam suscepit mandatum, teneatur de neglectis, fuit probatum per aliam decisionem, per doct. *Dec. in l. contractus, nu.27. ff. de reg. iur. cum alijs ibid. alleg.*

Quantum ad pecunias D. Alberti per D. Fabianū in locis montium vacabilium super caput eiusdem Fabiani inuestitas, Domini recesserunt à decisis, pro quo fuit consideratum, quod D. Fabianus emendo loca montium nomine proprio, sibi acquisiuit dominium illorum, etiamsi pecuniæ essent alienæ. *l. si ex ea. C. de rei vindic. l. 1. & l penult. C. si quis alteri, vel sibi*, & consequenter ad Fabianum spectant fructus, qui sequuntur dominium rei, quod illos producit. *l. 1. & 2. C. de pignor. act. l. Iulianus. §. si fructibus. ff. de act. empt.* & fuit in similibus terminis dictum in causa *Lugdunen. computorum 10. Decembris 1609. coram R. P. D. meo Coccino.* facit quia periculum vacabilitatis locorum montium sine dubio spectabat ad D. Fabianum, ex quo non habuerat mandatum ab Alberto ad inuestiendum, maximè in locis vacabilibus: si igitur periculum spectabat ad Fabianum, vtique ad illum debent pertinere fructus, siue vsuræ, per *text. in l idemque. §. si mandauero, in fin. ff. mand. & in l. si vnus. §. si vnus ff. pro soc. & in l. si nauis, ff. de rei vindic.* vbi *glos. in verb. fœneretur. Roman. cons. 469. num. 5. vers. tertio casu. Castr. cons. 377. in fin. lib. 2. Corn. cons. 213. num. 3. lib. 3.*

5 Non obstat *tex. in d. l. denique, in §. si procurator, in vers. sed si pecuniam meam fœnori dedit, præstabit mihi quandocunque emolumentum sentit*, siue mandaui, siue non, quia fuit responsum illum *tex.* esse intelligendum, quando pecunia fuit fœnori data nomine, & periculo domini, vt animaduertit *Alberic. ibidem*, aliàs de directo sibi ipsi contrariaretur in subsequenti *§. si mandauero*, & pugnaret cum *dd. ll. si nauis, & si vnus.* nec refragatur huic intellectui illa verba, *siue mandauero, siue non*, quasi quod non possit intelligi textus, quod pecunia fuerit data fœnori nomine, & sub periculo domini contra illius mandatum, quia iungendo *tex. in d. l. §. si procurator, cum subsequenti, § si mandauero*, prout iungit *glos.* ibi, *in verbo siue non*, & post illam Alberici, apparet quod dominus mandauerat procuratori suo, vt crederet pecuniam suam Titio, sine vsuris, & proinde benè dicit *tex. in d. §. si procurator*, quod si procurator exigit vsuras, licèt hoc dominus non mandauerit, quod feliciter daret sub vsuris, nihilominus tenetur illas restituere domino; in *§.* verò *si mandauero*, limitatur hoc dictū quandocunque procurator dedit fœnori pecunias domini nomine, & periculo proprio.

6 Cæterùm dicebant Domini, quod retentio etiam *tex. in d. §. si procurator*, litteraliter, & prout iacet, adhuc nihil habere obstare, quia loquitur secundum ius ciuile antiquum, in quo licet dare pecunias sub vsuris, vnde infert *tex.* ex quo procurator ex mea pecunia lucrum cepit, tenetur illud restituere, etenim mea pecunia immediatè produxit illas vsuras, vnde nil mirum si mihi debentur ad instar fructuum qui debentur domino rei, quæ illos produxit, *vt patet ex alleg. suprà*: at in proposito casu pecunia Alberti nullas vsuras produxit, nec producere potuit, obstante lege veterum, & canonica, quæ in hac materia præualent legi ciuili. *Bald. in auth. ad hæc, num 2. C. de vsur. & cons. 464. nu. 10. lib. 1. Prob. ad Monach. in rubr. de vsur. in 6. nu. 20.* latè *Fulgos. cons. 201. num. 1. Cassad. tract. de contract. quæst. 22. conclus. 12. corollar. 6. Petr. Roiz decis. 5. num. 424.* etenim quod percepit Fabianus, percepit ex locis montium de sui natura fructiferis, non ex pecunia sterili D. Alberti, & proinde non applicatur ille *text.* & quod ille *text.* in omnem euentum fuit correctus per ius canonicum. not. *Alberic. in d. §. nauis, nu. 2. ff. de rei vindic.*

7 Ad illud quod aliàs dicebatur D. Fabianum habuisse in mandatis à D. Alberto, vt poneret pecunias ad honestum lucrum, fuit dictum non verificari in facto tale mandatum, etenim litteræ missiuæ eiusdem Fabiani, quæ pro hoc dantur, nihil aliud indicant, quàm intentionem Fabiani, ponendi prædictas pecunias ad honestum lucrum, quæ intentio est quid diuersum à mandato, & potest esse, quod Fabianus ideò non implicauerit pecunias, quia cognouerit Albertū illas velle habere promptas pro suis indigentijs. Vltra quòd non sufficeret mandatum nisi vlteriùs probaretur, quod Fabianus habuit in promptu occasionem inuestiendi, iuxta doctrinā *Bart. in l. tutor qui repertorium, §. si depositionem. in fine. ff. de adminis. tut. Verall. decis. 46. lib. 3. in manuscript.* fuit dictum in *Romana fructuum de Iacobellis 1. Decembris 1600. coram Illustrissimo D. Cardinali Lancellotto, & in Mediolanen. simulationis 30. Ianuar. 1605. coram R. D. Attrebaten.* etenim Rota non sequitur opinionem, quod sufficiat præsumptio. quod in Romana Curia sit semper occasio inuestiendi, sed desiderat probationem in potentia proxima, & sic quod aderat in indiuiduo talis, & talis occasio inuestiendi, vt in *Romana fructuum societatum 26. Aprilis 1591. coram bon. me. Card. Blanchetto, in Bononien. dotis 24. Maij 1600. coram Illustriss. D. Card. Lancellotto, & alibi sæpè.* Neque ex eo, quod Fabianus inuestiuit pecunias Alberti in locis montium sub nomine proprio, diceretur probata occasio inuestiendi, quia ista sunt loca vacabilia per mortem, in quibus Fabianus sine speciali mandato non poterat tutò inuestire pecunias Alberti, cum non esset certus an ipse vellet subire periculum amittendi capitale per mortem.

8 Reseruarunt tamen Domini, tanquam quid extra decisionem aliàs factam, & quæ hac vice proponebatur super eisdem videre an D. Fabianus ex quo pecunias Alberti non exercuit, vel illas in proprios vsus conuertit, teneatur ad aliquod interesse, licèt aliquibus ex Dominis primùm de non exercita pecunia cessare videretur, ex mox decisis in fortioribus, quando scilicet non adest mandatū ad inuestiendum; secundum verò de conuersione in proprios vsus non videbatur istis Dominis multæ considerationis, etenim dato, quod Albertus non probet requisita ad lucrum cessans, siue damnum emergens, hoc quod Fabianus pecunias in proprios vsus conuerterit, non faciet quando ipse Albertus ex

ex mero mutuo dicatur lucrum petere, & *text. in d.§ si procurator, in vers. quod si non exercuit.* dum facit vim in hac conuersione, potest intelligi secundum terminos iuris ciuilis, qui in hac materia vsurarum sunt latiores, quàm ius canonicum, quod tamen ius canonicum propter periculum animæ est attendendum, vt ad propositum respondet *Alberic. d. l. si nauis, num. 2. ff. de rei vind.* si tamen videbitur Dominis necessarium, dabo super hoc particulare dubium.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Greg. XV.

Romana domorum.

Lunæ 9. Aprilis 1612.

DECISIO CCCCXXII.

Replicata habetur in 5. part. diuers. aliàs post 2. tom. consil. Farinac. decis. 357. Et inter eius impressas decis. 553.

R. P. D. SACRATO.
deindè S.R.E. Cardinali.

Romana dotis de Cuppis.

Lunæ 9. Aprilis 1612.

ARGVMENTVM.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 137. habet locum etiam in donatione propter nuptias, & in muliere creditrice pecuniarum.

SVMMARIVM.

1 *Fructus dotales vigore statuti Vrbis, sunt taxati ad rationem septem cum dimidio pro centenario.*
Statutum Vrbis super fructibus dotalibus habet locum etiam in donationem propter nuptias. ibid. in fine.

2 *Statutum Vrbis taxans fructus dotales, loquitur, & habet locum in muliere creditrice pecuniarii.*
Aestimatio dotis habet vim emptionis, & venditionis. ibid.

DECISIO CCCCXXIII.

1 FVIT resolutum fructus deberi D. Flaminiæ pro tota dote, & donatione propter nuptias, ad rationem septem cum dimidio, exceptis scutis 350. inuestitis de eius consensu, in quibus ipsa dat manus, & scutis tribus millibus confessatis a marito, super quibus Dom. ni reseruarunt particularem inspectionem. Et quod ab hæredibus viri debeantur fructus dotis viduæ post iudicialem interpellationem, quæ hic apparet facta, & ad prædictam rationem septem cum dimidio. in hoc adest *Statutum Vrbis cap. 137. lib. 1.* quod statutum habeat locum etiam in donatione propter nuptias, fuit resolutum in *Romana dotis de Maximis die 3. Martij 1606. coram R.P.D. Pamphilio, & in alia Romana lucri dotis 9. Ianuarij, & 23. Martij 1609. coram R.P. D. Coccino.*

2 Non obstat difficultas aliàs excitata, quod maritus pro rata scutorum 4000. habuerit in solutum à fratribus Flaminiæ promissoribus dotis tot loca montium, quæ adhuc extant in hæreditate, & proinde cum Flaminia habeat fundum dotalem, debeat sibi in illo satisfacere, & pro ista parte cesset statutum, quod loquitur de muliere creditrice pecuniarum, quia fuit responsum, dotem fuisse constitutam Flaminiæ in pecunia numerata, vt patet in instrumento dotali, & prionde creditum Flaminiæ esse in pecunia, nec potuisse maritum accipiendo in solutum bona absque consensu vxoris, facere fundum dotalem in eius præiudicium, sed ille contractus habuit vim emptionis, & venditionis inter debitores dotis, & maritum, qui fuit effectus dominus bonorum montium in solutum acceptorum, & debitor vxoris in pecunia numerata quandocunque veniret casus restitutionis. *l. cum dotem, C. de iur. dot. l. ex conuentione*, cum ibi not. *C. de pact. l. si prædium. C de euict. Socin cons. 69. num. 15. lib. 4. Corn. cons. 92. nu. 8. lib. 4. Cephal. cons. 351. nu. 31. Natt. cons. 610. nu. 3. Rota in causa Romana, seu Iteramnen. fundi dotalis 10. Febr. 1589. coram Illustriss. D. Card. Platto.* Et ita fuit conclusum, informante tantùm Flaminia.

R. P. D. SACRATO,
postea S.R.E. Cardinali.

Romana Casaletti.

Veneris 4. Maij 1612.

ARGVMENTVM.

Emptor retinendo rem, & pretium, tenentur ad fructus, iuxta æquitatem, *l. curabit. C. de actio. empt.* & quid si venditor non adimpleuit promissa, vel ad soluendum pretium dilationem fecerit; in contingenti casu recurras semper ad hanc decisionem eruditione plenam, & exemplarem.

SVMMARIVM.

1 *Donatio non præsumitur, omnisque alia præsumptio capi debet potius, quàm præsumptio donationis. in fin.*
Emptor retinendo rem, & pretium, tenetur ad fructus, iuxta æquitatem. l. curabit. C. de action. empti. *ibid.*

2 *Emptor retinendo rem, & pretium, nunquid teneatur ad fructus iuxta æquitatem.* l curabit. C. de action. empti, *stante pacto, quod venditor promisit quædam adimplere, & illis adimpletis emptor promisit soluere pretium, & non antè, nec aliàs. per tot.*

3 *Emptor retinendo rem, & pretium, nunquid teneatur ad fructus iuxta æquitatem.* l. curabit. C. de action. empti, *quando venditor fecit ipsi emptori dilationem ad soluendum pretium, & dilatio est incerta, sed extimabilis.*

4 *Momentum secundum Philosophos est extrema pars temporis, quæ amplius diuidi non potest, vt punctus, linea, superficies, & similia; secus secundum legistas, qui non in abstracto, sicut Philosophi, sed in concreto res considerant, secundum quos momentaneum vocatur illud, quod ex sui natura est paruo tempore duraturum, potestque in plures partes diuidi, num. 3. in fin.*
Momentanea possessio, quæ dicatur ? num. 4.

6 *Præsumptio contrarijs præsumptionibus tollitur. in fine.*
Emptor retinendo rem, & pretium tenetur soluere fructus iuxta æquitat. l. curabit. C. de action. empti,

empti, non obstante mora venditoris in adimplendo id, quod adimplere promisit, nisi pretium deposuerit. ibid.

8 *Regulam habenti pro se nihil probare tenetur, & qui exceptionem allegat, debet probare, quod illa exceptio operatur in casu, de quo agitur.*

9 *Calumnia in litigando non dicitur, nisi euidenter constet de non iure litigantis.*

DECISIO CCCCXXIV.

TERTIO loco fuit resolutum, * D. Episcopum teneri ad fructus pro tempore quo habuit in manibus casale & pretium, & in compen-
1 dium eorum, quæ aliàs dicta fuerunt in hac materia, fuit consideratum, quod pro emptore stat dispositio legis, nempe *curabit.C.de act empt.*& ratio, ne scilicet emptor locupletetur cum iactura venditoris, prout faceret, si non solueret fructus, quia cum illis solueret pretium, & sic in totum, vel pro parte gratis haberet rem venditoris: vt igitur emptor possit lucrari fructus, debet docere de consensu venditoris, & quidem multum plenè, quia agitur de probando, quod quis voluerit abdicare à se ius sibi ex dispositione legis competens, quod sapit donationem, & contra illud stat omnis præsumptio, iux. plenè not. per scrib. *in l. cum de indebito. ff. de prob.*

2 Ad probandum istum consensum principaliter adducitur, quod emptor promisit soluere pretium impletis per venditorem quibusdam implendis, & non ante, nec aliàs, &c. vnde infertur, quod venditor dedit dilationem ad soluendum pretium, donec ipse venditor impleret, atque exinde sequi, quod condonauerit emptori fructus decurrendos ante implementum, quod est tempus, de quo agitur, quia statim, ac impletum fuit pro parte D. venditoris, D. Episcopus soluit pretium domini, omissa discussione, an dilatio pernecesse portet secum hanc condonationem fructuum, respondet nunc in prima decisione, quod illa conclusio est intelligenda de illa dilatione, in qua danda venditor potuit cogitare, quod medio tempore essent decursuri fructus, tunc enim ex quo cogitauit de fructibus decursuris, dici potest, vel quod prouiderit sibi in pretio illud augumentando in recompensam prædictorum fructuum sibi de iure debitorum, secus in hac specie dilationis, quæ debebat quantò citiùs cessare, quia implementum secundùm mentem contrahentium erat statim post venditionem faciendam, vnde non erat verisimile, quod venditor cogitauerit de fructibus medio tempore decurrendis, ita vt dici possit voluisse illos donare, vel quod prouiderit sibi in constituendo pretio.

3 Ab hac responsione non recessit Rota dum in 2. decisione admisit, quod & dilatio incerta, si aliàs est æstimabilis, puta iuxta terminos *l. hæreditatum, ff. ad l falcid.* possit facere cessare fructus, quia in prima decisione non firmauit regulam, quod nulla dilatio incerta faciat cessare fructus, sed solùm dixit, quod dilatio (hæc sunt verba formalia decisionis) incerta, indeterminata, & quæ de sui natura venit quantò citiùs implenda, non poterat facere cessare fructus, allegando rationem, quia ita non poterat præsumi, venditorem cauisse suæ indemnitati per augmentum pretij, & quia istud pactum in effectu de iure inerat, *l. Iulianus. §. offerri. ff. de act. empt.* vnde illius expressio non poterat alterare dispositionem iuris, quæ non obstante non implemento dat fructus, ex ibi allegatis, quod dictum confirmauit Rota in secunda decisione vocando istam speciem dilationis momentaneam, qui terminus non est adeò improprius, & implicans contradictionem cum dilatione, vt profitentur informantes pro D. Episcopo, quasi quod momentum sit extrema pars temporis quæ ampliùs diuidi non potest, vt punctus, linea, superficies, & similia, vnde si diuidi non potest, ergo non est dilatio, quæ pernecesse affert secum longitudinem temporis, & sic diuisibilitatem.

4 Quia respondetur, obiectum procedere iuxta intellectum Philosophorum, qui considerant materias in abstracto, sed secundum legistas, qui considerant res in concreto, & ad negotia hominū momentaneum vocatur illud, quod ex sui natura est paruo tempore duraturum, licèt non sit adeò breue, quin secundum considerationem Philosophorum, posset in multas partes diuidi; exemplum habemus in *rubr. tot. tit. C. si de moment. possess* & benè explicat *gl. sin c. 1. de caus. poss. & propriet.* vbi vocatur momentanea possessio illa, quæ durat per tantum tempus, quod secundum intellectum Philosophorum in mille partes diuidi potest; eodem largo modo capitur superficies *tot. tit. ff. de superficiebus*, & linea *in l lineam. ff. ad l falcid.* Neque ex eo quod ista dilatio de facto minimè fuerit momentanea, desinit posse vocari talis, quia in hoc consideratur natura & aptitudo ab initio, vt per *glos. in l. vnic. verb momento, C. si de moment. poss.* vnde possessio, quæ datur in summarijssimo appellata manutentio, vocatur momentanea, vt in *d. rubr. C. si de moment poss* & tamen aliquando durat per multos annos. & Rota concludendo idem per diuersa verba in prædicta secunda decisione dixit, quod ista species dilationis, erat potiùs quædam suspensio ad impediendam coactionem solutionis pretij, siue securitas per modum cuiusdam pignoris data emptori, ex *Nauarr. & Gabr. ibi alleg.* quod dictum placuit Dominis, etiam in hac propositione, non obstante quod omnes circumstantiæ huius facti minimè concordent cum facto proposito ab illis Doctoribus, quia non est inconueniens approbare propositionem alicuius Doctoris, etiamsi non concurrerint circumstantiæ facti, cuius occasione Doctor facit illam propositionem maximè in re de se patenti, & quæ non egebat auctoritate Doctorum.

5 Circa illud quod objiciebatur, quod si venditor cogitauit dilationem futuram esse breuem; ergo eò minus cogitauit de fructibus, & sic argumentum retorquetur, fuit responsum quod cum fructus ex dispositione iuris, & ratione, vt suprà firmatum est, deberentur venditori, vt emptor possit illos lucrari, non sufficit dicere, quod venditor de illis non cogitauerit, sed oportet docere, quod de illis cogitauerit ita benè, vt exinde possit colligi, vel donatio, vel quod propter illos augmentauerit pretium, vt suprà dictum est, à qua cogitatione quantum abfuerit venditor in proposito casu, ex eo colligi potest, quod lis super implemento durauit per decem, & octo annos, & per tantundem tempus D. Episcopus retinuit casale, & pretium: vnde si diceremus venditorem cogitasse de hoc casu, cum fructus tanti temporis facilè æquent capitale (quod tamen erit suo loco videndum) oportet fateri, vel quod voluerit dona-

donare casale, vel quod pro pretio fecerit sibi promitti duplo plus quam valeret casale, quorum vtrumque quantò sit verisimile, de se patet.

6 Nec dicatur, quod totum hoc negotium concluditur ad fauorem venditoris, coniecturis, & arbitrijs, non autem per regulas iuris, quia cum vẽditor habeat radicatum suum ius super istis fructibus in lege, & ratione, non potest hoc ius illi auferri sine eius consensu, & quia de isto consensu expresso minimè constat, sed ex aduerso recurritur ad prætensam datam dilationem, quæ pernecesse non concludit condonationem fructuum, sed tantùm præsumptiuè, ideò non immeritò in contrarium afferuntur præsumptiones, & coniecturæ ad tollendam prædictam præsumptionem ad effectum reducendi negotium ad terminos iuris, iuxta reg quod præsumptio contrarijs præsumptionibus eliditur. *l. diuus, ff de restit in integr. Castr. cons. 26. num. 3. ad fin. lib. 2. Alex. cons 54. nu. 11. lib. 7. Dec. cons. 476. num. 10. Crau. cons. 145. num. 11.*

7 Quæ replicabantur de mora, & culpa venditoris in implendo, & promptitudine D. Episcopi in soluendo pretio, semper quod illi impleretur, & patet ex multis protestationibus pro illius parte factis, visa fuerunt cessare ex communi Doctorum opinione aliàs allegata, quod ista non minuunt vsum rei traditæ, cuius contemplatione debentur fructus, non obstante mora venditoris in implendo, & quod D. Episcopus si voluerit liberari à fructibus, debebat deponere pretium.

8 Circa illud quod aliàs dixit Rota, quod expressio istius pacti, quod venditor non teneretur soluere pretium antequam sibi impleretur tanquam tacitè inhærens contractui, per *d. l. Iulianus.* non deberet operari remissionem fructuum, ex quo dispositio iuris non tollebat fructus propter dictum non implementum, vt suprà dictum est, fuit replicatum, quod expressio eorum, quæ tacitè insunt, aliquando plus operatur, vt in casibus per informantes allegatis; sed ad hoc fuit responsum, non sufficere probare, quod regula patiatur exceptiones, sed esse probandum, quod illæ exceptiones operantur in casu proposito, aliàs inhærendum est regulæ tanquam carocio, vt dicit *glos in l. omnis diffinitio. ff de reg. iur.* & *Cuman. cons.* 130. *nu.* 2. tales non videbantur Dominis exceptiones propositæ per informantes pro D. Episcopo, nempe quod expressio faciat conditionem, & faciat cessare casum taciti, & similia, quia non probatur quod ista inferant ad materiam fructuum, & illud quod multũ vrgeret, nempe expressum operari plusquam tacitum, quando in iure est cautum, quod expressum tale quid operatur, non visum fuit posse applicari, ex eo quod in iure cautum sit, quod data dilatione non currant fructus; nam præter quod in hoc non habemus expressam iuris dispositionem, sed tantùm Doctorum opinionem, volentium per multos tacitos inducere speciem donationis, quatenus venditor suæ indemnitati minimè consuluerit in constituendo pretio, suprà demonstratum est materiam dilationis, in qua loquuntur prædicti Doctores, saltem classici, minimè applicari ad istam momentaneam dilationem, siue suspensionem, aut securitatem, in qua danda nihil minus cogitauit venditor, quàm condonare fructus tot annorum.

9 Quæ dicebantur de calumnia venditoris in sustinenda lite super Implementis, non visa fuerunt subsistere, quia ad istum effectum requiritur euidens nõ ius, & omnino discolorata prætensio. *Rebuff. super reg. de subrogan. glos. 7. nu. 3. Rota in causa Collen. parochialis 11. Decembris 1595. corã bo. me. Card. Seraphino, in Gerüden. canonicatus 14. Maij 1601. coram Card. Ludouisio,* & alibi sæpè, quales nõ fuerunt prætensiones huius venditionis, quæ habuerũt probabilem dubietatem, vt constat ex decisionibus desuper factis, & quatenus adfuisset calumnia, quod negatur, non propterea iure cautũ reperitur, quod *l. curabit,* cesset in hoc casu, & quod calumniatus possit locupletari cũ iactura calumniantis, sed tantùm quod sibi reficiãtur damna passa per calumniã. Cætera visa fuerunt sublata per informantes pro d. venditore, cum quibus Domini transiuerunt.

Idest sub diebus 28. Aprilis, 20. Iunij, & 4. Decemb. 1611. sunt supra in hac parte decisiones 345. 370. & 397. & in 1. parte recent. in eadem causa habentur tres aliæ decisiones, scilicet 187. 230. & 242.

R. P. D. S A C R A T O,
postea S. R. E. Cardinali.

Carthaginen. & Abulen. beneficiorum.

Lunæ 7. Maij 1612.

A R G V M E N T V M.

In hac decisione multa explicantur notabilia, sed præcipuè declaratur, nunquid dispensatio ad obtinendum plura beneficia intelligatur ordine successiuo; an verò insimul, & eodem tempore, si incompatibilia fuerint.

S V M M A R I V M.

2 *Filiorum illegitimitas censetur probata ex dispositione obtenta eorum nomine.*

3 *Actus, & dispensatio præsumitur facta nomine illius, qui expensas subministrauit pro obtinenda dispensatione. & num. 2.*

Epistolam, seu literas debiti recipiens, & non contradicens censetur fateri debitum. nu. 2. in fine.

Mandatum procuratoris præsumitur ex impensa facta à principali. num. 3. Vbi ponuntur alia adminicula.

4 *Probationes concludentissimæ requiruntur in materia obiectiua, & quando materia dicatur obiectiua.*

Præsumptiones, & coniecturæ vehementes faciunt plenam probationem, etiam in materia obiectiua. ibid.

Resignatio beneficij abdicat à resignante omne ius, quando resignatarius est capax, ita vt beneficiũ postea per obitum resignantis vacare non potest. num. 4. in fine.

5 *Dispensatio, vt quis possit plura beneficia obtinere, nunquid intelligatur ordine successiuo; an verò eodem tempore.*

Dispensatio ad plura beneficia obtinenda strictè interpretanda est. ibid.

6 *Præsumptio super præsumptione fabricari non potest.*

Scientia ex præsumptione scientiæ argui non potest. ibid.

Scientia non deducitur ex clausulis exequutiuis. ibid.

Sur-

Surreptio dicitur inesse in expressione sub voluero verborum. ibid. in fine.

DECISIO CCCCXXV.

1 CVM pro parte D. Hieronymi, & Ioannis instaretur pro expeditione causæ, informantes pro DD. Ferdinando, & Didaco, fecerunt tres difficultates. Prima, quòd non probaretur illegitimitas Cosmi. Secundò, quod etiamsi probaretur, debeat sufficere dispensatio illius nomine obtenta; denique quod in omnem euentum Hieronymus tanquam regularis militiæ de Alcantara, non erat legitimè dispensatus ad obtinenda beneficia secularia. Quæ difficultates licèt fuerint sublatæ ex aliis decisionibus in hac causa factis, nihilominus ad satisfaciendum quibusdam replicantibus, placuit Dominis, vt super istis tribus motiuis darem particulare dubium, quod negatiuè; hoc est, tria motiua non releuare, fuit sub hac die resolutum.

2 Et quantum ad primum visa fuit satis superque probata illegitimitas Cosmi ex dispensatione illius nomine obtenta, iuxt. doctr. *Bal in l. 2. num. 1. C. de iur. aur. ann. Castr. in l. decem, nu. 4. Alex. nu. 34. Ias. num. 18. de verb. oblig. Dec. in l. non videtur, num. 3. Cagnol. num. 2. ff. de reg. iur. cum aliis alleg. in aliis decis.* quæ doctrinæ non fundantur in productione dispensationis, sed in confessione illegitimitatis explicitè, & principaliter facta in dispensatione, quæ dispensatio præsumitur obtenta de ordine Cosmi, propter impensam in illa obtinenda, iuxta decisiones aliàs alleg. iunctis modò testibus de publica voce, & fama per verbum *fuit*, & *est*, vltimo loco examinatis. Necnon etiam quòd, vt ex publico instrumento nouiter producto apparet, Cosmus fecit transumptare prædictam dispensationem, & vlteriùs illam transmisit ad curiam, faciendo illam consultare, quæ certè non fecisset, nisi dispensatio de illius mandato fuisset obtenta, quamimò valdè ægrè tulisset se vti illegitimum in publicis scripturis nominari, si non esset, prout in simili de recipiente literas debiti, & non contradicente, est doctr. *Bart. in l. quo enim, §. 1. nu. 1. vers. quandoque superuenit, ff. rem rat. haber. Alexan. cons. 78. nu. 1. lib. 1. Dec. cons. 430. num. 9.*

3 Vnde si Rota aliàs admisit probationem illegitimitatis ex sola dispensatione nomine illegitimi obtenta, etiamsi non constaret de mandato propter præsumptionem, quæ oritur ex impensa, vt in *Burgen. Canonicatus 25. Iunij 1607. coram R. P. D. Ludouisio, & in Bononien. fideicommissi de Mauris 16. Ianuar. 1609. coram Illustrissimo Lancellotto.* Item, si ad istum effectum admisit probationem ex testibus de publica voce, & fama, vt in *Nobien parochialis 3. Iulij 1595. coram bo. me. Cardinali Pamphilio*, quantò magis vtroque simul iuncto, & additis adminiculis transumptionis, & consultationis, de quibus suprà, iuxta reg. *Quæ singula non prosunt, multiplicata iuuant*, de qua latè per *Gabr. conclus. t. de probat.*

4 Nec obstat, quod ista sit materia obiectiua, quæ requirit concludentissimas probationes, quales non sunt illæ, de quibus suprà, cum ad summum concludant tantùm præsumptiuè, quia fuit responsum, neque materiam esse obiectiuam, cum includant ius dantis, vt in specie respondit *Rota* post *Cassad. decis. 2. de except. in causa Legionen. Prioratus 6. Martii 1587. coram bo. me. Cardinali Pamphilio.* Neque esse verum, quod præsumptiones, & coniecturæ, si aliàs sunt vehementes, non possint facere plenam probationem, vt fuit dictum in causa *Oscen. Archidiaconatus* 10 *Iunij 1602. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto*, post relatos à *Crauet. cons. 73. num. 19.* alios cumulat *Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæst. 36.* & prædicta eo faciliùs videbantur admittenda, quia Hieronymus, & Ioannes non impetrarunt beneficia, de quibus agitur, tanquam vacantia ob incapacitatem Cosmi, sed per obitum Francisci Montalico, vnde quatenus pro parte Cosmi excipitur de resignatione facta ad sui fauorem per d. Franciscum Montalico, vel tenetur docere se esse talem, vt resignatio ad sui fauorem facta abdicauerit ius à resignante, itaut non potuerit postea vacare per eius obitum, vt sensit *Rota in causa Abulen. beneficij 24. Ianuarij 1596. coram bo. me. Cardinali Blanchetto*, vel saltem non est cum Hieronymo, & Ioanne ita rigorosè procedendum, perinde ac si eorum gratia esset fundata in illegitimitate.

5 Quoad secundum dicebatur per informantes Ferdinando, & Didaco, dispensationem nomine Cosmi obtentam non fuisse sufficientem ad validitatem collationis quatuor beneficiorum eodem tempore Cosmo factæ, etenim dispensatio dicit, quod possit quæcunque, & qualiacunque recipere, & dummodò plura non sint, retinere: vnde apparet prohibitionem pluralitatis non esse adiectam assecutioni, sed retentioni. Accedat quod Papa in collatione beneficiorum, de quibus agitur, voluit dispensationem Cosmi haberi pro expressa; vnde vel dici potest Papam sic interpretatum fuisse dispensationem, vel scribendo scientem pro inhabili illum dispensasse ad ea, quæ erant necessaria pro validitate suæ collationis, iux. not. *in cap præterea, de offic. deleg.* Verum Domini quoad primum perstiterunt in aliàs decisis super hoc capite, quod dispẽsatio super obtinendis pluribus beneficiis deberet intelligi successiuè, etenim in materia dispensationis fit restricta interpretatio, & vt quantò minus deuietur à dispositione iuris communis. *cap. 1. in fin de fil. presbyt. in 6. glos. in cap. ordinarij, verb. dispensationes. de offic. ordin. eodem lib. 6. Gig. de pens. quæst. 18. num. 6. cum duobus seqq. Paris. cons. 78. num. 20. lib. 4. Surd. decis. 248. num. 21.* Ideoquè sufficit si dispensatio verificetur in assequutione successiua, quod scilicet possit obtinere plura, vnum scilicet post alterum, quod non potuisset sine ista clausula, quia dispensatio expirasset per assequutionem primi, iuxta not. per *Dec. consil. 541. num. 5.* & per *Tiraquell. in l. boues. §. hoc sermone, in princ. num. 29. de verb. sign.* Præterea si talis dispensatio intelligeretur, quod quis posset simul, & eodem tempore obtinere plura beneficia, quæ ab initio certus est non posse retinere, daretur occasio peccato, quod est beneficium animo illud dimittendi. *Sot. de iustit. & iur. lib. 10. quæst. 5. artic. 6. vers. percontaris. Nauarr. miscellan. de orat. miscel. 44. vers. ad quod. Achil. decis. 1. nu. 5. de offic. Vicar.* & proinde non bene infertur de acceptatione successiua ad contemporaneam, quia in successiua non apparet, quod quis acceptet animo dimittendi, sed potiùs præsumitur acceptare

animo

animo retinendi, licèt ob aliquod accidens postes dimittat.

6 Quantùm ad dispensationem prætensam ex eo, quod Papa per clausulam, quod dispensatio haberetur pro expressa, habuerit notitiam inhabilitatis Cosmi, & proinde scienter illi conferendo voluerit dispensare, ex suprà allegatis dicebatur per aliquos, scientiam Papæ ad prædictum effectum debere esse multum certam, quia si non esset certa, sed præsumpta, esset fabricare præsumptionem super præsumptione, contr. not. *in l.* 1. *C. de dot. promiss.* & per *Roman. cons.* 359. *num.* 16. nempe præsumere scientiam, & ex præsumptione scientiæ dispensationem, & quod non sufficiat scientia, quæ deducitur ex istis clausulis exequutiuis, tradit *Felin. in cap. cum vigesimum, num.* 5. *vers. ad clem. de offic. deleg.* per tex. qui benè facit *in clem.* 1. *de præben.* quandoquidem istæ clausulæ non apponuntur ad certiorandum Papam, sed ad tollendum obstaculum non certiorationis. *Rebuff. in prax.* 3. *par. signat. vers. Quod obstantia habentur pro express. num.* 16. Facit conclusio, quod expressio sub inuolucro verborum non suffragatur, de quo per *Abb. in c. cum dilecta, num.* 7. *de rescript. Crau. cons.* 68. *nu.* 3. *Grammat. decis.* 66. *nu.* 18. *& seq* Cæterùm quia res videbatur aliquibus ex Dominis digna maiori consideratione, nihil fuit super hoc articulo clausulæ pro expressis, resolutum.

7 Quoad tertium caput de dispensatione Domini Hieronymi, difficultas fuit sublata ex gratia *perinde valere*, vltimo loco per illum obtenta, & in Rota exhibita.

R. P. D. LVDOVISIO,
postea fel. rec. Gregorio XV.

Sabinen. alluuionis.

Luna 7. Maij 1612.

DECISIO CCCCXXVI.

Est decisio 558. inter eius impressas.

R. P. D. PENIA.

Papien. bonorum.

Luna 14. Maij 1612.

DECISIO CCCCXXVII.

Est decisio 1287. inter eius imprimend.

FEL. REC. PAVLI PAPÆ QVINTI

Votum, dum erat in minoribus.

ARGVMENTVM.

Plura deducuntur circa fructus dotis quando debeantur, & quomodo debeant taxari, & an debeantur per promissorem dotis, qui delegauit mercatorem pro dotis solutione.

SVMMARIVM.

1 *Fructus dotis promissæ, & non solutæ debentur eo ipso, quod maritus sustinet onera matrimonij, siue dos sit promissa à patre, siue ab extraneo, qui dotare non tenetur. & num.* 5. *etiamsi sit elapsum biennium.*

2 *Fructus dotis debentur marito ratione damni, quod sentit in præstando vxori alimenta.*

3 *Fructus dotis non solutæ licitè taxantur ad rationem septem cum dimidio pro centenario.*

4 *Liberatio non inducitur per solam promissionem de soluendo. nec per eam inducitur nouatio.*

5 *Fructus dotis debentur in principio, non autem in fine anni.*

6 *Fructus dotis soluere non tenetur promissor, quãdo delegauit aliquem in debitorem. Vbi duobus modis limitatur.*

7 *Clausula sublata claudit os iudici, vt non possit aliquid contrà facere donec os per Papam aperiatur.*

8 *Relationi periti standum est, quousque de errore non docetur.*

DECISIO CCCCXXVIII.

1 EO ipso, quod maritus sustinet onera matrimonij, pater qui dotem promisit, dicitur in mora absque interpellatione, & tenetur soluere marito fructus dotis promissæ, & non solutæ. *Roman. consil.* 517. *num.* 4 *& seq. Corn. cons.* 164. *num.* 5. *lib.* 3. de communi testatur *Alexand. cons.* 143. *num.* 5. *in fin. lib.* 5. Quæ procedunt siue sit dos, vt suprà à patre promissa, siue ab extraneo, qui dotare non tenetur, iuxt. *text. in l. fin. § præterea.* & ibi *gloss. & Bart. C. de iur. dot. Corn. cons. vltim. colum.* 2. *vers. quæ ratio non videtur cadere. lib.* 2. *Fortun. in tract. de vlt. fi. num.* 72. *vers. inde rursus infertur.*

2 Et fructus sunt soluendi, siue dos sit promissa in bonis stabilibus, siue in pecunia numerata, etiam quod maritus non sit solitus negotiari, cum hi fructus non debeantur marito ratione vsurarum, sed ratione damni, quod sentit ex quo præstat alimenta de proprio, vbi soluta dote ex eadem præstitisset. *Roman. dicto consil* 517. *numero quinto, circa med.* optimè *Alexand. consil* 31 *num. vigesimo, & seq. lib.* 6. & placuit etiam *Bald. consil.* 94. *per tot. lib.* 1. refert alios *Surd in tract. de aliment. versic.* 42. *num.* 1. *& pluribus seqq.* vbi istam communem dixit.

3 Taxatio autem alimentorum, seu fructuum dotis promissæ, & non solutæ, fit de iure communi ad rationem census, & ad illam summam, quam si pecuniæ ad honestum lucrum ponantur, reddere solent. *Aym. in term. consil.* 189. *num.* 6. *vers. præterea, lib.* 1. *Roman. consil.* 129. *sub num.* 5. *& sing.* 179. *vers. pone. Lup. in cap. per vestras, nu.* 2. *de donat. inter vir. & vxor.* Vnde licita videtur taxatio ad rationem septem cum dimidio pro quolibet centenario, & anno, prout fuit prouisum per statutum vrbis, quæ taxatio est iuri communi congrua, dicit *Pont in tract. de aliment. cap* 15. *num. septimo, tit. de aliment. vid.* & tenuit *Rota coram R. P. D. Seraphino in vna Romana compromissi, quæ est diuers.* 742. *num.* 5. *lib.* 1. vbi alimenta liquidari ad rationem octo pro centenario videntur.

4 Nec per schedulam datam videtur promissor liberatus, quia illa fuit simplex promissio de soluendo, non autem verè depositum factum animo ab-

dicandi

dicandi ab se dominium, vt creditor posset ad eius arbitrium, & voluntatem pecunias depositas recipere, vt voluit *Bart. in l. si soluturus, in fin. ff. de solut. & liber. cum l. deleg. num. 2. de nouat* & in his terminis procedunt DD. per Soderinum allegati. Et quod per simplicem debiti acceptationem, & promissionem quis non dicatur liberatus, nec facta nouatio, dicit *tex. in l. 1. vbi quis, ff. de const. pec. Barb. cons. 37. num. 2. lib. 1. Hier. Gabr. cons. 155. nu. 2. lib. 1.* & fuit pluries resolutum, tum coram *R. P. D. Pamphilio, tum etiam coram R. P. D. Giptio, vt in decisionibus datis.*

5 Simili modo quando maritus sustinet onera matrimonij, & non expectato biennio, promissor incipit esse in mora, & tenetur ad alimenta dotis. *l. Iulianus, §. offerri, & §. ex vendito, ff. de act. empt. glos. in l. de diuis.* vbi *Bart. num. 1. ff. solut. matr.* vbi *Socin. num. 9. & seq. & Alexan. nu. 72.* vbi dicit hanc opinionem esse magis æquam. *Ang. in l. fin. §. præterea. C. de iur. dot. Surd vbi supra, num. 133* qui fructus, seu alimenta debentur in principio, non autem in fine anni. *Bald. in l. 1. n. 3. C. de fideicom. Soc. cons. 70. num. 14. lib. 1. Surd. d. tract. tit. 3. q. 17. num. 12.*

6 Restat sola difficultas, an debitor excusetur à mora stante promissione, & obligatione mercatoris de soluendo, iuxta terminos *glos. in l. de diuis. in verb. possessio, vers. vel pone eum obtulisse, ff. sol. matrim.* & dicit *Bart. Socin. cons. 114. num. 10. lib. 4.* Quæ difficultas tollitur primò ex eo, quòd debitor post promissionem soluit fructus, & alimenta dotis, quo casu videtur illi renunciare. *cap. ex literis, de transact. cap. ex ore, de his qua fiunt à prælat. fine con cap. l. fideicommissum, in fin. ff. de iud. cum similib.* Secundò, quia creditor licèt sæpiùs mercatorem iudicialiter, & extraiudicialiter interpellasset, pecunias ab eo promissas recuperare non potuit, licèt contra ipsum mandatum executiuum etiam fuerit obtentum, ob quã recusationem adhuc debitor dicitur in mora. *Ripa in l. quod te, num. 2. ff. si cert. petat. Tiraquell. in retract. conuent. num. 4. glos. 6. num 21. in fin. Rolan. à Vall. consil. 53. num. 32. lib. 1. Rota diuers. coram Cantuccio, decis. 71. num. 11. & seq. par. 2. lib. 1.*

7 Quia creditor in Rota obtinuit in sententia graduatoria, tam pro sorte principali, quàm pro fructibus graduatorijs, & sic fuit creditum principaliter canonizatum, liquidatum, & non video quin possit exequutio retardari stante etiam Breue Sanctissimi Domini Nostri directo A. C. cum decreto irritanti, & clausula sublata, quæ claudunt os iudicis, vt non possit contra illius formam aliquid terminari, nec respectiuè decidi, donec, & quousque per eundem Papam os parti aperiatur. *Caputaq. decis. 134. num. 4. lib. 3. Put. decis. 50. num. 5. lib. 1. Gabr. de clausu. conf. 1. per tot.*

8 Circa verò quantitatem pecuniarum, si illæ tendant in diminutionem sortis principalis dotis, fructuum, habemus calculum factum per Castronium calculatorem peritum electum, cui standum est quousque de errore non doceatur. *Bart. in l. 2. in fin. C. de iur. lib. 10. Roland. à Vall. conf. 44. num. 46. & 55. & seqq. lib. 1.*

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Pampilonen. pensionis.
Luna 14. Maij 1612.

ARGVMENTVM.

Citatio ad sententiam qualis esse debeat, Notarioque attestanti sententiam latam fuisse cum citatione non creditur, & pensionis exigendæ quasi possessio, quando liberet pensionarium à iustificatione reseruationis pensionis.

SVMMARIVM.

1 *Negatiua, & defectus citationis probatur ex reuolutione chartarum.*
Citatio ad sententiam non suppletur per monitionem factam ad informandum. ibid.
Citatio ad sententiam debet esse clara, certa, & specifica ad sententiam. ibid.
2 *Notario attestanti de actu præterito, & sic de citatione facta non creditur.*
Citatio ad sententiam debet fieri ante sententiam, & non tempore prolati nis sententiæ. ibid.
4 *Reseruationi pensionis consentiens, censetur consentire sub eadem conditione, sub qua pensio est reseruata. declara.*
Quasi possessio exigendi pensionem liberat pensionarium ab onere iustificandi reseruationem pensioni. ibid.
Confessio probat contra confitentem. ibid. in fine.
5 *Quasi possessio exigendi pensionem non acquiritur per solutionem factam vigore monitorij.*
6 *Procurator ad lites non potest sine speciali mandato domino præiudicare.*

DECISIO CCCCXXIX.

1 CENSVERVNT Domini sententiam Officialis Pampilonen. esse nullam, & iniustam, & proinde infirmandam, & reuocandam. Nullam tanquam latam sine citatione, cuius defectus probatur ex reuolutione actorum. *Bald. in l. absentem, num. 3. C. de accusat. Bart. in l. 2. num. 2. C. de errore aduoc. Dec. cons. 483. num. 4. Bec. cons. 40. num. 2.* neque monitio ad infirmandum de iure suo infra triduum, ex qua prætenditur suppleri citationem, visa fuit posse seruire, tum quia nimis vaga, ex traditis in *l. insulam. ff. de verbor. obligat. Roman. cons. 369 num. 8. Rota decis. 17. num. 1. de re iud. in nou.* Tum multò magis, quia monitio non fuit præcisè ad sententiam, prout de iure esse debet. *glos. in Clem. sæpè, verb. ad id, de verbor. sign. Gemin. in cap. 2. num. 4. de dol. & contum. in 6. Felin. in cap. consuluit, num. 16. de off. deleg. Roman. cons. 369. num. 8. Rota dicta decis. 17. num. 2. de re iud. & in causa Cesenaten. bonorum 4. Martij 1602. coram bo. me. Iusto.*

2 Nec satisfecit responsio ex dicto Notarii, quod sententia sit lata procuratoribus citatis, quia non creditur Notario attestanti de actu præterito. *Abb. cons. 92. ad fin. lib. 1. Innoc. in cap. quoniam contra num. 6. de prob. Card. cons. 10. num. 5. Castr. cons. 202. num. 4. lib. 1. Crau. cons. 171. num. 5.* Nec est dubitandũ, quin attestatio hoc casu sit de actu præterito, quia Notarius eodem contextu attestatur de citatione, & prolatione sententiæ: vnde vel

vtrunque est de præterito, & sic neutrum probatur, ex suprà alleg. vel saltem attestatio citationis est de præterito, cum citatio non possit fieri de tempore prolationis sententiæ, sed debeat præcedere. *Abb. dicto consil.92. in fin. lib.1. Roman. cons. 397. in fin. Calder. cons. 8. de sentent. & re iud.* aliàs dixisset Notarius sententiam fuisse latam partibus præsentibus, quod nedum non dixit, sed immo asseruit cõtrarium, ibi, *Illustris, &c. pronunciauit retroscriptam sententiam, &c.* in absentia procuratorum, qui quamuis citati non comparuerunt.

3 Iniustam verò sententiam dixerunt Domini, quia condemnant titularem, quod aut soluat pensionem, aut consignet pensionario omnes fructus beneficij ad effectum, vt sibi satisfiat, præstita tamen cautione de soluendo titulari ducat. centum singulis annis pro sua sustentatione; etenim cum electio in alternatiuis sit debitoris, ex hac sententia apparet titularem fuisse liberatum à solutione ducatorum 236. vt tenebatur ex forma literarum reseruationis pensionis, mediante consignatione fructuum, quæ liberatio de iure minimè fieri poterat, quia aliud pro alio inuito creditore solui non potest. *l.2. §. 1. ff. si cert. pet. l. eum à quo. C. de solut. Rom. cons.163. nu.1. Natt. cons.344. nu.2. Surd. decis.30. nu 9.*

4 Non obstat, quod pensio sit reseruata cum clausula, *dummodo centum*, etiamsi titularis consenserit pensioni, quia censetur consensisse sub eadem conditione, si centum remaneant pro Rectore, vt in causa *Salamantina pensionis 26. Martij* 1593. *coram Gypsio*, quia fuit responsum, obiectum cessare ex quasi possessione exigendi, in qua erat pensionarius, quæ illum liberabat ab onere probationis, vt per *Butr. in cap. cum venissent, nu.12. Imol. nu. 11. de instit. Alexan. cons.210. num.20. lib.2. Rota in causa Firmana pensionis 16. Ianuarij 1592. coram bo. me. Card. Blanchetto, & in Vercellen. pensionis 26. Iunij eiusdem anni coram Illustrissimo Cardinali Mantica*, & de hac possessione constat ex iterata confessione titularis, quæ contra illum plenè probat, ad *l. generaliter. C. de non numer. pecun. cap. per suas, de prob.*

5 Nec subsistit in facto, quod solutio sit facta vigore monitorij, vnde non constituat pensionarium in quasi possessione exigendi, ad *Put. decis.281. lib 2.* quia licèt confessio sit facta dum fuit intimatum monitorium, non tamen probatur quod solutio sit facta vigore monitorij, immo ex confessione contemporanea, monitorio apparet, quod solutio fuerat priùs facta, accedente maximè alia confessione, de qua in positionibus pro eius parte datis summario Didaci, *num.4.*

6 Non obstat, quod sententia debeat sustineri, cum sit conformis oblationi factæ per procuratorem pensionarij de recipiendis fructibus beneficij, & dandis titulari centum pro sua congrua, quia respõdetur primò non constare de speciali mandato procuratoris ad faciendam huiusmodi oblationem, prout de iure requirebatur, cum aliàs sine illo non potuerit procurator ad lites præiudicare domino, *l. si procurator*, cum ibi not. *C. de procur. Innoc. in cap. cum olim, nu.3. de off. deleg. Castr. cons.282. num. 3. lib. 1.* Secundò, illa oblatio non fuit simplex, sed quatenus habuissent locum prætensiones titulares circa probationes, prout non habent, vt patet ex prædictis.

R. P. D. PIROVANO.

Assisien. Hæreditatis.

Lunæ 14. Maij 1612.

ARGVMENTVM.

Venditio terreni facta ad corpus quid contineat, & de probatione dominij rei venditæ plura notantur, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Venditio terreni facta ad corpus, censetur facta de omni terreno, quod intrat in mensuram corporis venditi.*

Consuetudo contrahentium attendenda est, illius præsertim, apud quem consueuit esse res, de qua agitur, ibid. in fine.

2 *Destinatio patrisfamilias cadit etiam in separatis.*

Vendita domo censetur etiam venditum conclaue, & clausura in vsum domus conuersa, etiamsi paries esset intermedius, ibid.

3 *Dominium rei venditæ non probatur per instrumentum venditionis.*

Hæredes non possunt improbare factum defuncti cui successerunt, ibid.

4 *Cessio de iuribus hæreditarijs non inducit aditionem hæreditatis.*

5 *Dominium præsumitur ex possessione triginta annorum, iuncto titulo.*

Dominium nunquid probetur ex catastro communitatis, ibid. in fine.

DECISIO CCCCXXX.

1 RESOLVERVNT Domini sententiam Rotalem esse confirmandam, quia contra validitatem sententiæ nihil opponebatur, & quoad iustitiã vtroque casu, tàm respectu donationis Martinangeli, quàm alienationis, & donationis Catæ Antoniæ benè iustificatur. Donauit enim Martinangelus Andreæ filio Podere in bailia collis Puni cum domo in ea existenti iuxta bona Biellis Andreæ, & hæredum ser. Alexandri Benigni, & quamuis nominatim expressæ non fuerint terræ sitæ in alijs bailijs, nempe Plebis, & Morræ, visum est nihilominus Dominis eas comprehendi. quia donatio fuit de Podere, quod de consuetudine illius regionis solet constitui ex 25. modiolis terræ, vt deponunt testes in summario Francisci num.3. Podere autem collis Puni non excedere modiolos 11. admittunt informantes, & in positionibus fatetur Lauinia esse modiolorum 20. ergo ex consequenti necessario terras in alijs bailijs sitas comprendi necesse est, sine quibus desinit esse Podere, vel ad modiolos 20. ascendere non potest, & infertur ex ipsa natura promissionis ad corpus, quæ totum desiderat, *Surd decis.64 num.25.* ac etiam quia in contractibus inspicitur consuetudo illius, apud quem consueuit esse res, de qua agitur, *l. hæredes palam. §. sed etsi notam. ff. de testam. & in l. si seruus plurium. §. fin. ff. de legat. 1.* idest, qualem locare consueuerat, vel separatam, vel vnitam, *l. prædijs. §. Titio. §. balneas. §. fin. ff. de legat. 3. Alba. cons. 316. num.4.*

2 Nec refert, quòd vnitæ, & connexæ esse debeant, quia etiam in separatis cadit destinatio patrisfamilias, *Bart. in l. Seia. §. Tyranna. ff. de fund. instr.*

qui

qui propriè loquitur, etiamsi adesset aliqua separatio, & quod appellatione Podere venit quidquid continetur in eius nomine, licèt non simul stet, & eius doctrina fuit considerata in decisionibus D. Caualerij, & est text. *in l. quod conclaue, vbi glos. 2. in fin. de damn. infect.* vbi domo vendita venit conclaue, & clausura in vsum domus conuersa, etiamsi paries esset intermedius, & ponunt similia, Anchar. Alex. & alij quos refert, & sequitur *Surd. consil. 207. nu. 3. & per totum lib. 2.* Ex quibus, & alijs benè cõsideratis in decisionibus Domini mei, cessare videtur exceptio situs in quo aliæ terræ in bailijs diuersi nominis positæ reperiebantur.

3 Quo verò ad bona per Carantoniam alienata, existentia in bailia Pescaræ, exceptiones minimè obstare videbantur. Nã dum opponitur, quòd bona prædicta non probantur fuisse in dominio Carantoniæ, nec instrumentum partim donationis, & partim venditionis probet dominium, cum potuerit vendere rem alienam, sed aliunde constare debet de iure vendentis, *Bart. in l. cum res. C. de probat. Afflict. decis. 23. num. 4.* fuit dictum, quòd cum ipsi sint hæredes Carantoniæ, non possunt hodie dare de non domino improbando illius factum, *l. cum à matre, C. de rei vendic. l. ex qua persona, de reg. iur.*

4 Nec infringatur responsio, quod non probatur aditio hæreditatis ex trãsactione facta per Bartholomæum cum Francisco, etiam nomine Lauiniæ, cum tendat ad renunciandum, & cedendum, & cessio quamuis de iuribus hæreditarijs non inducat aditionem, quia alio respectu videtur apposita, scilicet ad validitatem cessionis, *Crauett. cons. 152. num. 9. & cons. 200. nu. 1. Put. decis. 519. nu. 3. lib. 2.* quod etiam fuit dictum in *Romana portionis hæreditatis 5. Maij 1600. coram Cordubæ.* Fuit enim replicatum, oppositionem tolli ex lectura ipsius transactionis, ex qua patet, quòd antea adiuerat hæreditatem soluendo legata, & alia debita testatoris, & etiam aliquid fuit receptum per Bartholomæum, ita vt benè applicetur decisio in causa *Mediolanen. de Fabonis 7. Februarij 1597. coram bo. mem Pamphilio*, vbi ex hoc limitatur supradicta conclusio, de qua in dicta Romana pensionis, & ex prædictis cessat, quòd Lauinia transactionem non ratificauerat. Nam si ex persona Antonij fratris agit contra Franciscum, semper obstat transactio; si vero ex persona propria tanquam exclusa per statutum ab vtraque successione patris, & matris, caret actione.

5 Considerabant præterea Domini, quòd hæc bona fuerũt per Franciscum possessa spatio 30. annorum, & vltra, ex quo tempore, iuncto tit. venditionis, & donationis, inducitur præsumptio dominij ex parte tradentis, *Alex. cons. 88 nu. 6. & 7. lib. 2. Afflict. decis. 23. num. 5.* Catastrum autem non etiã probabat Carantoniam dominam non fuisse, quia, etsi alijs sint bona catastrata, non tamen ex illa registratione sine consensu eorum, de quorum præiudicio agitur, probatur dominium, *Felin. in cap. cum causam, num. 2. de probat. Grat. de antiq. tempor. par. 1. §. 4. limitatur, num. 71. in fin. Paris. diuers. communem. cons. 104. num. 169. lib. 1. &c.*

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Greg. XV.

Romana Domorum.

Veneris 18. Maij 1612.

DECISIO CCCCXXXI.

Est inter eius impress. decis. 559.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Signina pœnarum.

Lunæ 21. Maij 1612.

ARGVMENTVM.

Immemorabilis in exactionibus probatur per plures testes deponentes de visu per spatium quadraginta annorum, nec absentia per paruum tempus, neque cœcitas alicuius quantitatis temporis impedit.

SVMMARIVM.

1 *Immemorabilis probatur per testes qui deponunt de spatio quadraginta annorum de visu, & necesse est, quod testes tempore depositionis ad minus sint maiores 54. annis.*
2 *Immemorabilis probatur etiam per eum, qui aliquo tempore intermedio fuit absens.*
3 *Absentia per paruum tempus non est considerabilis in probatione immemorabilis.*
4 *Immemorabilis vt dicatur probata, quæ sint necessaria.*
5 *Cœcus in parte temporis non excluditur à probanda immemorabili, si non vidit exactiones fieri, cum potuerit audire.*
6 *Testium præsentia ad probandam immemorabilem nõ est necessaria semper in exactionibus pœnarũ.*
7 *Testium dictum debet interpretari vt excludat contrarietatem.*

DECISIO CCCCXXXII.

RESTRICTO dubio ad ætatem legitimam testium deponentium pro Communitate Signina de immemorabili, an illa probent? Domini dixerũt testes primi examinis, nempe de anno 1606. omnes, dempto primo habere legitimam ætatem; ex testibus vero secũdo loco, nempe de anno 1611. examinatis secundum tertium, octauum, nonum, decimum, etiam esse ætatis legitimæ, & quia contra aliquos de istis testibus fuit oppositum de absentia à ciuitate Signina, Domini dixerunt prædictam exceptionem absentiæ non obstare tertio testi primi examinis, nec secundo, tertio, & octauo secundi examinis. Et quoad vltimam partem dubij, dixerunt tertium testem examinis primi, & secundum, tertium, & octauum examinis secundi, probare immemorabilem in dicto.

1 Et moti fuerunt quoad legitimam ætatem dd. testium, ex eo, quod lis fuit mota de anno 1605. & primum examen factum de anno 1606. secundum verò de anno 1611. & ex eo, quòd probanda immemorabili, quæ requirit 40. annos de visu, opus est quòd dempto tempore litis, testes habeant ætatem 54. annorum iuxta communem sententiam, de qua per Doctores *in cap. 1. de præsumpt. & Couar. in reg. possess. 2. par. §. 3. num. 7.* testes vero, & Gabr.

concluſ. 1. num. 81. *de praeſcript. Caputaq. deciſ. 71. num. 2. par. 2.* & dixit Rota in iſta cauſa 20. Nouembris 1609. coram Reuerendiſſ. Attrebaten. & ſæpius hanc ſententiam ſequuta fuit, vnde cum ex teſtibus primi examinis ſecundus ſit annorum 75. tertius annorum 67. quartus annorum 60. & quintus annorum 57. videtur in illis concurrere ætatem legitimam ad prædictum effectum, prout & illam habere videntur ſupradicti teſtes ſecundo loco de anno 1611. examinati, cum ſecundus ſit annorum 75. & tertius annorum 69. & octauus annorū 70. & nonus annorum 75. & decimus annorum 63. in quibus omnibus etiam demptis ſex annis litis reſtat ſufficiens ætas, & requiſita in hoc caſu.

2 Quo verò ad abſentiam tertij teſtis primi examinis, cui illam exceptionem nō obſtare dictum fuit, monebantur Domini, quia non fuit abſens per longum tempus, ſed aliquando per menſem, vt etiam fuit reſolutum in hac cauſa 19. *Nouemb. coram eodem Reuerendiſſ. Attrebaten.*

3 Minus obſtare eadem exceptio viſa fuit ſecundo, tertio, & octauo ſecundi examinis, cum iſti tres teſtes deponant ad decimum articulum, ſe eſſe ciues dictæ ciuitatis, & ibi habitaſſe, & habitare ab ipſorum natiuitate, & abfuiſſe per parui temporis ſpatium, & ita non conſiderabile, nec impedimentum præſtans, quominus potuiſſent circa 40. annos de viſu deponere.

4 Circa vltimam vero partem dubij, in qua fuit reſolutum, tertium teſtem primi examinis, & ſecundum, tertium, & octauum, ſecundo loco examinatos, probare immemorabilem in dicto Domini mouebantur, ex quo omnes iſti quatuor teſtes depōnūt, iuxta requiſita per gloſ. communiter receptam *in cap. 1. de praeſumpt. in 6.* cum dicto viſu, per 46. annos, & de auditu à maioribus, quid nunquam contrarium audiuerunt, nec intellexerunt, & de publica voce, & fama per verbum *fuit*, & *eſt*, prout etiam fuit reſolutum de ſupradictis teſtibus primi examinis coram eodem Reuerēdiſſ. Attrebaten. de menſe Decembris 1609. & alios tres teſtes ſecundi examinis dicebant Domini non poſſe melius de immemorabili deponere.

5 Non obſtat, quod tertius teſtis ſecundi examinis fateatur ſe cæcum à 18. annis citra, vnde videbatur non poſſe deponere circa quadragenariam de viſu, quia reſpondebatur non ex eo excludi qui per ſēſum auditus poſſit circa iſtas exactiones teſtificari, & tanquam vnus de communitate potuit optimè hæc omnia ſcire, ad notata per *Speculat. de teſtib. §. 1. num. 57. verſ. ſi vero ſit cæcus.*

6 Minus obſtat, quòd iſti teſtes ſemper non fuerint præſentes exactionibus pœnarum, iſta nempè præſentia in quolibet actu nō eſt neceſſaria, ad notata per Abbatem *in proœmio de decret. Rex pacificus, num. 3. verſ. his notabilibus expeditis*, & ibi *Felin. num. 3. & 4. & num.* ... præſertim, cùm quidam deponant de facto proprio, cùm fuerunt Camerarij, & Officiales ciuitatis.

7 Tandem non obſtat contrarietas oppoſita contra octauum teſtem, qui primo dixit exceſſum Dicere tenuiſſe fiſcalem continuò, poſtea quintò dicit, cœpiſſe illum tenere paulò ante motam litem, quæ non videbantur contraria inter ſe, cum ſenſus ſit, quòd ex quo cœpit tenere, ſemper & continuo tenuit, non intermiſſo tempore quin tenuerit.

8 Ad alia autem viſum fuit Dominis bene per informantes pro communitate reſponderi, & ex his ita reſolutum fuit, &c.

R. P. D. SACRATO, poſtea S. R. E. Cardinali.

Carpentoraſcen. Tranſactionis.

Veneris 25. Maij 1612.

ARGVMENTVM.

Dominus Caſtri, ſeu Princeps poteſt ſua animalia mittere ad paſcendum in publicis paſcuis, non tanquam dominus iuriſdictionis, ſed tanquam ciuis, qui propterea obligatur ex contractu inito cum ſubditis, eiuſq. obligatio trāſit ad ſucceſſores.

SVMMARIVM.

1 *Paſcua publica ſunt omnibus communia.*
Dominus alicuius caſtri poteſt ſua animalia paſcere in publicis paſcuis, non ut dominus iuriſdictionis, ſed tanquam ciuis, ibid.
Princeps in fauorabilibus dicitur ciuis, imò primus ciuis, ibid. in fine.

2 *Princeps, ſeu dominus alicuius caſtri debet ſubiacere legibus aliorum ciuium.*
Principis obligatio tranſit ad ſucceſſores, ibid.
Leges inferiorum non ligant ſuperiores, declara vt ibid. in fine.

3 *Princeps ligatur ex contractu inito cum ſubdito.*

4 *Identitas perſonæ probatur per duas demonſtrationes.*

DECISIO CCCCXXXIII.

1 FVIT reſolutum Dominos Terræ Maſſani eſſe obligatos remouere animalia lanuta ex territorio Maſſani. Primò, quia licèt paſcua publica ſint omnibus communia, *l. ſi in tantum. §. vniuerſitatis. ff. de rer. diuiſ. l. 1. & 2. C. de paſcuis publicis. lib. 10.* & proinde poſſit Dominus loci, & ipſe ſua animalia appellare ad paſcua, *Bertr. conſ. 37. incip. quamuis quoad iuriſdictionem, num. 2. lib. 1. Couar. pract. quaeſt. cap. 37. num. 1. Surd. conſ. 65. num. 4. & 5.* Nihilominus non poterat Dominus hoc facere tanquam Dominus, cum ratione dominij, & iuriſdictionis nullum habeat ius in publicis paſcuis, *Alexan. conſ. 76. num. 7. lib. 2. Caſtr. conſ. 376. lib. 1. & conſ. 56. nu 2. lib. 2. Crau. conſ. 383. num. 1. & 2. Bert. & Surd. vbi ſupra*, ſed hoc faciet tanquam ciuis, vt dicunt præcitati Doctores, etenim Princeps in fauorabilibus dicitur ciuis, immò primus ciuis, *Capyc. deciſ. 209. num. 31. Rot. in cauſa Beneuentana pecuniaria 19. Martij 1608. coram me*.

2 Hinc ſequitur, quòd cum ex cauſa publica, ne ſcilicet deuaſtentur loca redacta ad culturam, & viribus plena fuerit per communitatem prohibita paſculatio, quod nec dominus ipſe ſua animalia in loco prohibito paſculare facere poſſit, cum talis paſculatio ſibi non competat tanquam domino, ſed tanquam ciui, & propterea debet ſubiacere legibus aliorum ciuium, *Honded. conſ. 84. nu. 60. lib. 2. Crau. conſ. 383. num. 1. Couar. pract. quaeſt. cap 37. num. 1. Surd. conſ. 65. num. 5.* vnde ceſſat, quòd dicitur leges inferiorum non ligare ſuperiorem, quia hoc

hoc est intelligendum respectu illius, in quo est superior, & dominus.

3 Secundò, præsupposito, quòd instrumentum transactionis initæ inter quondam Gulielmum Dominum Massani ex vna, & communitatem eiusdem loci ex altera, sit in forma probanti, quod reseruatum fuit ad aliam propositionem, fuit dictum, Dominos Massani teneri mouere prædicta animalia, quia tenor transactionis super hoc articulo est satis clarus, nec videtur dubitandum quin Princeps ligetur ex contractu cum subdito, *cap. 1. & ibi scrib. de probat. Bald. in l. Princeps. ff. de legibus. Alexand. conf. 97. num. 4. lib. 3. Iacob. de Sanct. Georg. tract. de feud. vers. Princeps, numer. 4. Bertrand. consil. 154. incip. etiamsi verum sit, num. 2. lib. 3. Roman. consil. 52. num. 3. Decian. cons. 48. num. 2.* latè *Paris. consil. 11. num. 53. lib. 1.* & talis obligatio quando, prout in proposito casu, est facta pro successoribus, ligat etiam successores, quia dicitur in rem scripta, *Bald. consil. 159. num. 4. lib. 3. Felin. in cap. 1. num. 1. de prob. Card. conf. 147. numer. 2. in fin. Crauet. consil. 404. num. 13. 19. & 20. Paris. consil. 2. num. 132. lib. 4. Natt. consil. 122. num. 9.* fuit dictum in causa *Tiburtina Castri Sancti Poli 27. Nouembris 1609. coram bon. memor. Penia.*

4 Non obstat, quòd in transactione in capitulo, de quo agitur, minimè apponatur cognomen prædicti Gulielmi, nam præter quòd cognomen dicitur legi in alia parte transactionis, cuius integra copia adhuc non fuit allata de partibus, cum pro parte communitatis prætenderetur sufficere sibi afferre particulam habentem sensum perfectum, qui est articulus formæ probantis reseruatus ad aliam inspectionem, dixerunt Domini sufficere, quod in prædicto capitulo Gulielmus nominetur Dominus Massani, quia istæ sunt duæ demonstrationes, nempe nomen & dominium, quæ sufficiunt ad denotandam identitatem personæ, *Bart. in l. demonstratio falsa, num. 14. ff. de condit. & demonstr. Alex. cons. 133. num. 5. lib. 1. Crau. cons. 198. num. 1. & 2. Socin. cons. 89. num. 1. lib. 1.*

R. P. D. SACRATO,
postea S.R.E. Cardinali.

Romana præstationis annuæ.

Veneris 25. Maij 1612.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plura notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Creditori inuito debitor aliud pro alio soluere non potest.*

2 *Quasi possessio exigendi annuam præstationem sufficit pro exactione continuanda, & hæc quasi possessio sufficit per binos actus.*

3 *Oblatio depositi non tollit moram offerentis, quando pars offert se paratam recipere.*

5 *Verba dispositionis vbi non verificantur, non verificatur etiam ipsa dispositio.*

6 *Voluntas loquentis metienda est à potestate illius. Mens disponentis præsumitur fuisse qualis esse debuit, ibid.*

Tom. III. Recent.

DECISIO CCCCXXXIV.

1 FVIT resolutum Magdalenos teneri præstare granum, cum illud sit in eorum obligatione, & regula sit, quod aliud pro alio inuito creditori solui non possit, *l. mutui datio*, & ibi *gloss. Bart. Castr. & alij. ff. si cert. pet. l. cum à quo. C. de solut. Roman. conf. 163. num. 1. Natt. conf. 324. nu. 2. Surd. decis. 30. num. 9.*

2 Nec videbatur posse dubitari de credito litis cõsortum, stante eorum quasi possessione exigendi annuam præstationem grani firmata, coram Reuerendiss. Attrebaten. per duas possessiones, quæ sola quasi possessio sufficit pro exactione continuanda vsque ad finem litis, *Cas. de Graff. decis. 4. de caus. poss. & propriet. Cassad. decis. 10. nu. 8. de rescript. Castr. cons. 3. nu. 1. & 2. lib. 2. Rota in causa Tullen. pensionis 22. Iunij 1609. coram Reuerendiss. Attrebaten.*

3 Non obstat protestatio depositi facta per Magdalenos sub die 12. Ianuarij proximi, quia cum creditores eodem tempore obtulerint se paratos recipere, & realis depositio non fuerit sequuta, non cessauit mora Magdalenorum, *Bart. in l. penult. num. 5. ff. de distract. pignor. Alex. in l. si mora, num. 6. vers. omnes tamen. Imol. num. 3. ff. solut. matrim. Ias. in l. 2. num. 187. vers. circa tamen, C. de iur. emphyt. Cotta in memorialibus. verb. oblatio.*

4 Nec obstat, quòd Magdaleni non potuerint soluere, stante sequestro eis facto ad instantiam Susannæ de Forosempronio donatariæ quondam Caroli de Magdalenis in scutis 300. vnde infertur, quod ipsi non fuerint in mora soluendi, & quod oblatio creditorum, quòd ipsi erant parati recipere, nullatenus sit habenda in consideratione, cum eis stãte prædicto sequestro minimè solui posset, quis fuit responsum, sequestrum cantare de pecunijs, & bonis ad quondam Carolum Magdalenum spectantibus, & pertinentibus, vnde Magdaleni non poterant interpretari, quòd sequestrum ad hoc granum extenderetur; nam aut prætenditur fuisse penes illos sequestratum ius exigendi istam annuam præstationem grani, & non possunt, quia hoc ius non erat penes illos, sed penes litis consortes, qui mediantibus exactionibus fuerunt constituti in illius quasi possessione, vt patet ex supra allegatis decisionibus coram Reuerendiss. Attrebaten. vel saltem hoc ius erat penes illum, cui iustè adiudicandum venit: non autem penes Magdalenos, qui sunt debitores annuæ præstationis, & contra quos illud ius venit exercendum.

5 Aut vero prætendunt Magdaleni fuisse penes illos sequestratum in indiuiduo granum, prout successiuè maturabantur termini solutionis illius, & multo minus hoc prætendere possunt, quia istud granum nunquam fuit in bonis, vel spectauit ad quondam Carolum, cùm fuerit natum multo post illius mortem, vnde inferebatur per Dominos, quòd cum respectu illius grani non verificentur verba sequestri, ibi, *sequentur penes vos Iulianum &c. singula pecuniarum & bonorum summa, &c. ad quondam Carolum Magdalenum spectan. & pertinen. &c.* minus verificari poterat illius dispositio, *l. 4. §. toties. ff. de dam. infect. l. quod constitutum. ff. de milit. testam. Felin. in cap. nonnulli. numer. 34.*

mer.34. verſ. vbi verba. de reſcript. Socin.conſ.55. num.4. lib.1. Dec.conſ.591. num.2.

6 Addebant Domini, quod cum verba ſequeſtri clarè non loquantur de hac annua præſtatione, non poterant ad illam extendi, etenim non potuit iudex ſequeſtrâs priuare iſtos poſſidentes in primis, & ante omnia eorum quaſi poſſeſſione, maximè illis non citatis, quia ſpoliaſſet, & cum hoc non potuerit, dicendum eſt in dubio, quod nec voluerit, quia metitur voluntatem à poteſtate, *l. Lucius. §. Imperatores. ff. ad municipal. cap. cum ſuper*, & ibi *not. ſcrib. de off. deleg. Abb. conſ.3. num 5. lib.2. Gemin.conſ.77. num.2. Roland.conſ.39. num.20. & 21. lib.1. Menoch.de praeſ. lib.3. praeſ.6. num.33.* & talis præſumitur fuiſſe mens iudicis, qualis eſſe debuit, *Crau.conſ.74. num.9. Caſtr.conſ.126. num.6. lib.1. Gemin.d. conſ.77. num.2. Afflict.deciſ.44. numer.20. Surd.deciſ.170. num.3. cum duob. ſeqq.*

R. P. D. COCCINO.

Aretina Bonorum.

Veneris 1. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Locatio bonorum Eccleſiæ ad nouennium nulla & inualida eſt, nec etiam ſuſtinetur per triennium, & quid ſi adeſt beneplacitum Sedis Apoſtolicæ.

SVMMARIVM.

1 *Subreptio in gratioſis intrat etiã quod minima ſit.*
Locatio bonorum Eccleſiæ ad nouennium facta nulla, & inualida eſt, ibid. Vbi etiam quid ſi conductor obtinuerit beneplacitum Sedis Apoſt.

2 *Beneplacitum Sedis Apoſtolicæ obtentum in alienatione rerum Eccleſiæ cum conditione*, dummodo iuſto pretio, *conditione non verificata nihil operatur.*
Beneplacitum Sedis Apoſtolicæ in alienatione rerum Eccleſiæ ſupplet defectum ſolemnitatum, non autem cauſæ, ibid.
Valor bonorum non dignoſcitur ex arrendamentis eorum, ibid.

3 *Locatio bonorum Eccleſiæ ad nouennium nulla, & inualida, nec etiam ſuſtinetur per triennium num.3. declaratur num.4.*

DECISIO CCCCXXXV.

1 FVIT per Dominos reſolutum, locationem, de qua agitur, factam ad nouennium non ſuſtineri, quia contra diſpoſitionem Extrauagantis *Ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alien.* Nec in hoc caſu ſuffragatur conductori beneplacitum Apoſtolicum obtentum, quia cum præſupponat locationem iam factam, quæ verè non fuerit facta, ideo non ſuffragatur, *Bald. in l. nec damnoſa. num.1. C. de prec. Imper. offer.* Et quamuis replicaretur, quòd beneplacitum potuit cadere ſub locatione ore tenus facta, tamen in hoc caſu ceſſat obiectum, cum in confirmatione præſupponatur locationem fuiſſe factam per inſtrumentum, ibi, *Nos igitur inſtrumenti tenorem, &c.* quæ ſubreptio, cum verſemur in gratioſa, etiam quòd minima ſit, eſt attendenda, *Card.conſ.30. Put. dec.397. lib.1. Mandoſ. in reg.32. de impetran. benef. vacant. per obitum fam. quæſt.25. Put. deciſ.350. & 424. lib.1.* vbi etiamſi Papa aliàs fuiſſet conceſſurus.

2 Prædictis accedit, quod beneplacitum non fuit ſimpliciter datum, ſed conditionaliter, videlicet dummodo iuſto pretio *Gem. conſ.96. num.5.* quod eſt maximè attendendum, cum ipſa conditio fuit appoſita actui imperfecto, qui debet accipere robur ab ipſo beneplacito, vt fuit dictum in *cauſa Paduana penſionis 28 Iunii 1581. coram bo. mem. D. de Rubeis*, eoque amplius cum dictum beneplacitum ſuppleat defectum ſolemnitatum. non autem cauſæ, & propterea cum non oſtendatur eſſe purificatam illam conditionem, locatio non ſuſtinetur. *Caſſador. deciſ.2. num.14. de praeben. Mohed. deciſ.10. num.3. de conceſſ. praeben.* neque ex locationibus præcedentibus dicendum eſt, poſſe probari iuſtum pretium, quia arrendamenta non probant verum valorem. *Ferret. conſ.354. num.15. in fine. Sarn. in reg. de valore quaeſt.1.* maximè quia pretia rerum ſolent mutari ex varietate temporum. *l. pretia rerum. ff. ad leg. falcid.*

3 Nec placuit Dominis, quod in omnem euentum locatio ſuſtinebitur ad triennium, quod tempus nõ eſt prohibitum, quia fuit reſponſum, quod cum non ſuſtineatur ad nouennium, nec valet etiam ad triennium, ſecundum ſententiam, quam inſignia nominis Doctores ſecuti fuere, nempe *Lap. alleg. 80. quaeris cum locatio, & ibi apoſtill. ſin.* quæ plures allegat, *Bart. conſ.159. num. 8. verſ.4. viden. lib... Alex. conſ.17. num. 10. verſ. nec etiam obſtat, lib.4.* qui allegat *Angel. de Ioan. de Imola. Card. in Clem.1. §. fin. in fin. de reb. Eccleſ. non alien. Afflict. deciſ. 107. num.2. Prob. ad Monach. in c. vlt. nu.2. de poenit. & remiſ. lib.6 Ioan. Gutierez in l. nemo poteſt, num.53. ff. de legat. 1.* & alios allegat etiam *Molina de primog. Hiſpan. lib.1. cap.21. num.28. verſ. ſolet etiam.* Nec refert quod quamplures teneant cõtrariam ſententiam, quos refert *Molina dicto loco*, quia non videtur recedendum à prædicta opinione, quam Rota vti veriorem pluries approbauit, *vt in cauſa Romana deuolutionis domus 4. Februarij 1583. coram D. de Rubeis, & in alia Placentina decimarum 2. Iunij 1586. coram Bubalo, & in alia Brixien. locationis 5. Decembris 1594. coram R. P. D. meo Decano.*

4 Neque etiam facit, quod cum ſingulis annis fuerit declaratum pretium, videatur dicendum poſſe ſuſtineri pro triennio, aliàs ſecus ſi fuiſſet conſtitutum vnicum pretium. *Tiraq. de retract. lign. §.23. gloſ.1. nu.10.* quia fuit reſponſum, quod ratio huius diſtinctionis non tollit prædictam concluſionem fundatam in eo, quia locatio ad nouennium eſt indiuidua, ſaltem ex voluntate contrahentium, quia fructus vnius anni poſſunt reſpicere plures, & propter vſum Italiæ ſeminando vno anno, altero verò non, & ex eo præcipuè, quia contra prohibitionẽ legis, & ideo intrat concluſio, quod potui nolui, vt fuit conſideratum in dicta cauſa Brixien. &c.

R. P. D. SACRATO

poſtea S.R.E. Cardinali.

Aquen. penſionis.

Veneris 1. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Penſionis ſolutio retardari non poteſt lite pendente ſuper illius nullitate. Primò, quando titularis conſenſit reſeruationi. Secundò, quando penſionarius

eſt

est in quasi possessione exigendi. Tertiò, quando causa est commissa sine retardatione solutionis: secus si constat de non iure pensionarij per rem iudicatam, vel illius confessionem.

SVMMARIVM.

1 *Pensionis solutio retardari non potest sub prætextu, quod reseruatio pensionis sit nulla, quando titulatus reseruationi consensit, idem quando pensionarius est in quasi possessione exigendi, & idem etiam quando causa est commissa cum clausula,* sine retardatione pensionis.

2 *Soluere qui tenetur, multo magis cogi potest, ad deponendum id, quod soluere tenetur.*

Aequalitas in iudicijs maximè seruanda est, ibid.

3 Obligatio *est stricti iuris, & non extendenda.*

4 *Pensionis solutio retardari non potest sub prætextu, quòd constet de non iure pensionarij, nisi illud constet per rem iudicatam, aut partis confessionem.*

DECISIO CCCCXXXVI.

1 RESOLVTVM fuit D. Episcopum esse cogendum ad faciendum depositum pro terminis decursis, & decurrendis, quia secundum regulas iuris ipse esset obligatus soluere pensionem D. Antonio. Tum quia ipse D. Episcopus consensit pensioni, vnde lite durante super nullitate tenetur soluere, *Cassad. decis. 4. nu. 8. de rescript. Gig. de pens. q. 35. n. 9. Couar. var. resol. lib. 2. cap. 1. num. 9. Rota* in causa *Abulen. pensionis 15. Decembris 1610. corã R.P.D. meo Pirouano*. Tum quia D. Antonius est in quasi possessione exigendi: vnde in illa durante lite est manutenendus, iuxta not. *in c. querelam de elect. Cassad. d. decis. 10. n. 8. de rescr. Cas. de Graff. decis. 4. de caus. poss. & propr. Rota* in causa *Tullen. pensionis 22. Iunij 1609. coram D. Attrebaten.* Tum denique, quia in prima commissione causæ adest clausula, *sine retardatione*, qua stante, D. Episcopus non potest audiri absque eo, quod soluat pensionem, *Cas. de Graff. decis. 8. num. 1. de re iud. Rota* in causa *Neritonen. pensionis 26. Nouemb. 1607. coram R.P.D. Pirouano*.

2 Et hoc stante, quod D. Episcopus teneatur ad solutionem, mitius agitur cum illo qui non cogitur soluere, sed tantum deponere, quia si solueret, non esset ita tutus rehabendi suas pecunias in casu victoriæ, sicut erit si deponit in loco tuto, & prædicta eò magis visa fuerunt admittenda, quia D. Antonius cauit ex parte sua pro restitutione pecuniarum sibi solutarum, vel soluendarum: vnde ad seruandam æqualitatem, quæ in iudicijs maximè desideratur, *c. 2. de mut. petit. c. cum inter.* vbi *glos. verb. claudicare, de except. l. fin.* & ibidem *glos. verb. cum quidam. C. de fruct. & lit. expens. Bald. cons. 486. nu. 1. lib. 2. Oldrad. cons. 323. num. 4. Castr. cons. 259. nu. 1. vers. circa secundum, lib. 2.* debet D. Episcopus saltem ex æquitate cauere ea parte sua, tantò magis, quia ipse est regularis, qui propterea non habet de proprio, & profitetur eximiam paupertatem, & impotentiam: vnde si moreretur, vel aliàs fructus consumeret, impossibile erit D. Antonio quatenus victoriam reportaret, consequi pensiones lite pendente decursas.

3 Non obstat, quod D. Antonius promiserit pendente hac lite, minimè exigere terminos pensionis depositatos, & in futurum depositandos, quia per hoc non promisit se minimè instituturum, vt per D. Episcopum fieret depositum, imò hoc supposuit esse faciendum dum dixit depositatos, & in posterum depositandos, & cum obligatio sit stricti iuris, non debet extendi. *l. obligationum substantia. l. Arrianus ff. de act. & oblig. Bald. cons. 55. num. 2. vers. sed ponamus lib. 2. Fulgos. cons. 80. in fin. vers. & si quid, Calder. cons. 20. de iud.*

4 Non obstat, quod D. Episcopus habeat decisiones Rotales super nullitate pensionis, & sic constet de illius bono iure, quia fuit responsum bonum ius ad effectum, vt possit impedire remedia possessoria, & executiua, & prouisionalia, qualia sunt ista, debere apparere, vel per rem iudicatam, vel per confessionem partis. *Rota* in causa *Valentina parochialis 26. Ianuarij 1582. coram bo. me. Card. Seraph. relata inter diuers. impress. decis. 269. p. 2. diuers. Baren. beneficiorum 11. Feb. 1605. coram Illustriss. Millino, 14. Maij. 1604. coram Illustriss. Lancell. & in Cæsaraugustana dismembrationis 23. Ianuar. 1610. coram me.* quorum neutrum conuenit in hoc casu. & prædictis deficientibus non potest dici constare de bono iure, cum in progressu causæ possit doceri de contrario, iuxt. *decis. Aegid. 108. Put. 203. lib. 1. Rota decis. 2*9*. num. 6. p. 2. diuers. cum concord.* quod maximè applicatur in hoc casu, quia ex duabus decisionibus in hac causa factis super nullitate sententiæ latæ ad fauorem D. Episcopi, apparet, quod quidam testes remissoriales non fuerunt visi in Rota.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Pacen. congruæ.

Die 8. Iunii 1612.

DECISIO CCCCXXXVII.

Replicata est supra in 1. par. recent. decis. 518.

R. P. D. SACRATO,
deinde S.R.E. Cardinali.

Comen. decimarum.

Die 8. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

In hac decisione firmantur plura notabilia, de quibus in summario, præcipuè concluditur, quod Rector Ecclesiæ parochialis in exactione decimarum habet fundatam intentionem, etiam contra matricem, quando eadem Ecclesia in parochialem erecta dismembrata fuit à matrice.

SVMMARIVM.

1 *Decimarum exactio spectat ad Rectorem Ecclesiæ parochialis.*

Præsumptionem iuris habens pro se, non grauatur onere probandi, ibid. contra sub num. 5. ad med.

2 *Vltimus rerum status, & vltimum tempus attenditur in materia probationis. Vbi ponuntur exempla.*

Debitor volens repetere indebitè solutum, probare debet fuisse indebitum id, quod soluit, ibid.

Agens rei vendicatione probare debet dominium, declara vt num. 2. vbi quod non tenetur probare domi-

dominium de tempore quo erat possessor.

3 *Decimarum exactio pertinet ad Rectorem Ecclesiæ parochialis, etiam contra matricem, & nu. 4.*
Vbi præsertim quando Ecclesia filialis erigitur in parochialem, & dismembratur à matrice.

4 *Instrumenti qualitates probari debent ab eo, qui se fundat in illis.*

5 *Verba sunt interpretanda, ut superfluitas vitetur, & hoc argumentum est validissimum.*
Actus præsumitur factus secundum quod de iure fieri debuit, ibid.
Probatio dubia, & incerta non releuat, ibid. ante medium.
Præsumptio contrarijs præsumptionibus tollitur, ibid. in fin.

6 *Spectare verbum nunquid significet dominium, vel possessionem.*

7 *Consensus Episcopi ex longo tempore præsumitur.*

DECISIO CCCCXXXVIII.

1 DOMINI perstiterunt in decisis coram me in hac causa sub die 9. Decembris 1611. Et ad ea quæ fuerunt latè adducta pro parte Canonicorum de Grabedona circa illud, quod ante annum, 1464. d. Ecclesia de Grabedona erat parochialis trium locorum, de quorum decimatione agitur, & consequenter habebat fundatam intentionem super omnibus decimis, iux. not. *in c. cum contingat. in c. non est in potestate, de decim. Put. decis. 331. num. 2. lib. 1. Verall. decis. 356. nu. 3 p. 2.* vnde inferebatur, quod cum Ecclesia de Grabedona habeat pro se iuris præsumptionem, onus probandi non sibi imcumbit, sed Ecclesiæ de Vercana. *Cur. sen. cons. 72. num. 1. Gabr. cons. 165. n. 43. lib. 2.* fuit responsum, quod erant extra dubium, quia decisio sub dictà die 9. Decembris non disputat articulum, cui incumbat onus probandi, sed præsupponit duas alias decisiones, in quibus fuit firmatum onus probandi incumbere Ecclesiæ de Grabedona.

2 Sed nihilominus etiam in hoc satisfaciendo informantibus pro Ecclesia de Grabedona, visum fuit Dominis motiuum non obstare, quia in videndo cui incumbat onus probandi, non attenditur tempus præteritum, sed præsens, & modernus status rerum. Hinc videmus, quod si A. agit contra B. vt sibi soluat certam summam, siue dubio onus probandi incumbit A. verum si B. soluat, & postea velit repetere, sibi incumbit onus probandi indebitum, iuxta not. *in l. cum de indebito. ff. de præb.* nec obstat, quòd aliàs onus probandi sibi minimè incubuisset. Idem videmus in illo, qui aliàs fuit possessor, qui si permittat se spoliari, & velit agere rei vindicatione, sine dubio tenebitur probare dominium, iuxta not. *in l. officium, & in l. in rem actio. ff. de rei vind. Castr. cons. 30. num. 2. lib. 2.* & nihilominus tempore quo erat possessor ad aliquam probationem, non fuit obligatus, *l. fin. C. de rei vindic. §. commodum autem, Instit. de interd. l. 2.* & ibi *glos. verb. dominium, C. de prob. Bald. cons. 351. num 2. lib. 1. Castr. cons. 139. in princ. lib. 1.*

3 Ex prædictis inferendo ad propositum casum dicebatur, quòd si ante annum 1464. fuisset mota præsens lis, sine dubio Ecclesiæ de Vercana incubuisset onus probandi, stante, quòd Ecclesia de Grabedona tunc temporis erat parochialis locorum controuersorum, & super illorum decimis habebat de iure fundatam intentionem: verùm cum lis fuerit mota longè post dictum annum 1464. & sic tempore quo erat mutatus status istarum Ecclesiarum, & Ecclesia de Vercana iam erecta in parochialem, & inter illius limites constituta loca, de quorum decimatione agitur, quo casu habet fundatam intentionem super illorum decimis, etiam contra matricem, vt aliàs in hac eadem causa fuit decisum, per doctrin. *Abbat. in c. cum contingat. num. 7. vers. quartus est casus, de decim.* meritò ad videndum cui incumbat onus probandi, est attendendum tempus motæ litis, & modernus status rerum. Quibus attentis non erit dubium, quod onus probandi incumbat Ecclesiæ matrici: cum etiam contra illam Ecclesia filialis erecta in parochialem habeat fundatam intentionem, per doctr. Abb. de qua suprà, & conuertuntur doct. Curt. & Gabr. superius in contrarium allegat.

4 Illud autem, quod ante annum 1464. Ecclesia de Grabedona haberet de iure fundatam intentionem super decimis, nihil aliud potest operari ad eius fauorem, quàm quod ex hoc dicatur probatum, quod decimæ tunc temporis spectarent ad Ecclesiam de Grabedona, quod sibi non suffragatur; nam aut hoc deducitur in simplicibus terminis iuris cómunis, & non iuuat, quia eo ipso quod Ecclesia filialis dismembratur à matrice, & erigitur in parochialem, eo ipso decimæ censentur ablatæ ab Ecclesia matrice, & applicatæ Ecclesiæ filiali, per doctr. Abb. de qua supra, vbi attestatur de communi, & Rota illam sequuta fuit etiam in alijs causis. Aut verò sit fundamentum in instrumēto erectionis Ecclesiæ de Vercana in parochiam, in quo decimæ reseruantur Ecclesiæ de Grabedona, & conclusio posset procedere, si in dicto instrumento Ecclesiæ de Grabedona reseruarentur simpliciter decimæ sibi debitæ: verum cum instrumentum subdat, *immediate, & præstari consueta*, meritò Rota censuit, quod vt suffragetur instrumentum Ecclesia de Grabedona debeat nedum probare quòd tempore erectionis decimæ essent sibi debitæ, sed vlteriùs quod essent præstari cōsuetę, quia qui se fundat in instrumento, debet probare quod concurrant omnes illius qualitates, iuxta not *in l. prætor, la 2. §. docere, ff. de vi bonor. raptor. Castr. cons. 95. in fin. lib. 2. Rol. cons. 89. num. 28. & seq. lib. 1. Ruin. cons. 109. nu. 23. vers. postquam igitur, lib. 3. Socin. cons. 27. num. 14. lib. 4. Surd. cons. 279. num. 4.* Sicut etiam qui se fundat in statuto, *Socin. cons. 55. nu. 3. lib. 1. Natt. cons. 254. num. 2. Cephal. cons. 256. in fin. Tiraquel. de retract. lign. §. 8 glos. 7. num. 1. Becc. cons. 53. num. 9. Surd. decis. 305. num. 41.*

5 Nec videtur dubitandum, quod debeat concurrere vtraque qualitas, nempe debiti, & actualis perceptionis, quia si exigens fuisset contentus vna qualitate, nempe debiti, frustrà addidisset aliam, nempe consuetæ præstationis, quod argumentum à superfluitate vitanda est pro interpretatione validissimum, iuxta not. *in cap. si Papa, de priuil. in 6. in l. si quando. ff. de leg. 1. in l. cum antiquitas, in princ. C. de testam. Felin. in c. 1. nu. 7. de rescript. Roman. cons. 180. num. 5.* Nec deest ratio, quippe quia cum erigere vnam Ecclesiam in parochialem, & reseruare decimas alteri, exorbitet à iure communi, vt apparet ex supradictis, meritò vt minus discederetur à regulis iuris voluerunt relinquere Ecclesiæ de Grabedona

bedona decimas tantum, in quarum actuali perceptione esset, non autem illas, ad quas tantùm haberet ius. Et licèt posset dici, quod eo ipso, quod Ecclesia de Grabedona tunc temporis habebat fundatam intentionem, deferre super istis decimis, eo ipso præsumitur fuisse in actuali perceptione, quia præsumitur factum, quod de iure fieri debuit, iuxt. not. per *Bar. in l. cum seruus, num. 4. ff. de verb. oblig. Dec. cons. 446. nu. 6.* Nihilominus videtur, quod quando alicui incumbit onus probandi, sola præsumptio iuris non sufficiat, iuxta opin. quam Rota sequitur, vt apud *Achill. decis. 1. de probat.* in causa *Tirasonen. decimarum 8. Octob. 1576. coram Robusterio, relata inter diuers. impress. decis. 102. nu. 6. par. 1.* atque in pluribus alijs, & meritò, quia licèt præsumatur factum, sæpè reperitur non esse factum, vndè quandocunque alicui incumbit onus probandi, potest replicari, non probari hoc esse quod aliquando contingit abesse. *l. non hoc, C. vnde legit. l. neque natales*, & ibi *glos. verb. cum nihil, C. de prob.* & maximè in proposito casu, in quo in contrarium adducuntur probationes, nedum præsumptiones, & in iure est clarum, quod præsumptio cõtrarijs præsumptionibus eliditur, *l. diuus, ff. de restit. in integr. Castr. cons. 26. nu. 3. lib. 2. Dec. cons. 470. num. 10. Tiraq. in l. si vnquam, verb. donatione largitus, num. 156.* maximè ad fauorem rei, cui sufficit reddere rem dubiam, *cap. de præsentia, de prob. cum concord.*

6 Ista autem probatio requisita pro parte Ecclesię de Grabedona minimè visa fuit resultare ex tribus locationibus, nempe de anno 1228. & 1321. & 1352. quia, vt aliàs fuit dictum, non probatur illarum effectuatio, & licèt Rota aliàs admiserit pro parte prædictam effectuationem, hoc tamen fuit, quia præsupponebatur per Vercanenses hoc non negari, quod cum fuerit repertum, minimè subsistere in facto non intendit Rota per sua præsupposita in facto alicui ex partibus præiudicare. Item nec visa fuerit resultare probatio ex sententia Ordinarij de anno 1299. cum non sit verum, quod ibi pronuncietur ad Ecclesiam de Grabedona spectare ius decimandi, tam super territorio Domasij, quàm super toto plebanatu Grabedonę, sed tantum super tenimento Domasij, & ideò non afficit territorium Veonanæ distinctum à tenimento Domasij. Vltra, quod verbum, *spectare*, non includit pernecesse actualem perceptionem decimarum, de qua probanda modo particulariter agitur, cum possit verificari in solo iure distincto à possessione, quæ est quid facti, iux. not. per *Paris. cons. 58. n. 44. lib. 3.* prout de verbo *pertinere*, habetur *in l. verbum illud pertinere, in fin.* & ibi *glos. ff. de verb. sign. Socin. consil 8. num. 4. lib. 1. Paris. dicto num. 44. Rol. cons. 51. num. 20 lib. 1.*

7 Subsistere etiam visa fuit probatio non perceptionis deducta pro parte Ecclesiæ de Vercana ex emptione istarum decimarum facta à quibusdam laicis de anno 1464. die 16. Aprilis, etenim non obstare visa fuit replicatio, quod assignatio illarum minimè fuerit facta Ecclesiæ de Grabedona, cum consensu Episcopi; nam præter quod talis consensus ex adeò longo tempore præsumeretur, iuxt. not. per *Dec. cons. 73. nu. 5. Aret. cons. 36. num. 1. in fin. Roch. de Curt. de iur. patron. verb. pro eo quod, n. 19. in fin. Crauet. de antiq. temp. p. 3. vers. vidimus, n. 30.* cessat difficultas, quia assignatio non tantum deducitur ad probandum, quod fuerit legitimè facta Ecclesiæ de Vercana, quantum ad excludendum actualem perceptionem illarum in Ecclesia de Grabedona, stante quod saltem de facto possidebantur ab illis laicis. Cæteræ leuiora bene visa fuerunt sublata per D. Coratium in sua responsione facti cum qua Domini transierunt.

☞ *Infra in eadem causa est decisio 556.*

A D M O N I T I O.

ADuerte, benigne Lector, quod hic in Lugdunensi impressione grauiter, forsitan culpa Typographorum mutilatus erat ordo numeralis Decisionum; nam post præcedentem decisionem 438. sequebatur decisio 445. qui error irrepserat vsque ad decisionem 476. post quam decisionem erãt positæ septem decisiones, quæ post d. decisionem 438. deerant, qui error quantum fuerit læsiuus ad effectum reperiendi conclusiones ex indice petitæ sub nominibus dd. decisionum malè collocatarum, nemo est nescius, & in hoc aliàs non parum laboraui ad reperiendum talem errorem, ideo in hac impressione Romana id suo pristino nitori ad communem vtilitatem restitui. Vale.

Paulus Rubeus.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Narnien. canonum.

Mercurij 8. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Ex summarijs summe argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Transactio per vnum facta alteri non præiudicat.*
2 *Frater non potest transigere de re communi in præiudicium fratris sine mandato.*

DECISIO CCCCXXXIX.

1 FVIT resolutum informante tantum D. Fabio, transactionem factam per Cassium non nocere, ipsi Fabio d. Cassij fratri, qui nec illi interfuit, nec illam ratificauit, nec mandatum ad transigendũ fratri dedit vnde ei non præiudicat, iuxta tex. expressum in *l. si cum fratre. C. res inter alios act.* & ibi *Salyc. Bero. cons. 76. nu. 18. lib. 1. Calcan. cons. 22. num. 3.*

2 Nec sufficit, quod transactio sit de re communi, non enim ex eo potest frater disponere, nisi tantum de sua parte, *l. serui electione, §. 1. ff de leg.* prout nec socius socium obligat, *Dec. in l. si socius, nu. 2. ff. si cert. pet. Bald. in l. si patruus, nu. 12. C. com. vtriusque iudic. Alex. cons. 139. num. 3. lib. 5. &c.*

R. P. D. PIROVANO.

Leodien. Canonicatus.

Veneris 8. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

De resignatione beneficij facta à grauiter infirmo, tacita infirmitate quando dicatur facta in fraudem, red datq. gratiam subreptitiam. Quandòve simonia ex actibus correspectiuis præsumatur, publicationisq. defectus gratiam annullet.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Subreptionis exceptio debet concludenter probari ab eo, qui subreptionem allegat.*
Subreptio non inducitur ex tacita qualitate, nisi etiam probetur, quod si qualitas fuisset expressa, potuisset reddere Papam difficiliorem, ibid.
2 *Resignatio beneficij facta à grauiter infirmo non dicitur facta in fraudem, quando accessit authoritas Papæ vigore derogationis regulæ de infirmis, nec agitur de præiudicio collatoris, seu alterius.*
3 *Regula de infirmis comprehendit infirmitates, & leues, & graues, ita & derogatio regulæ comprehendit vtramque infirmitatem.*
4 *Simonia arguitur ex correspectiuitate actuum.*
Simonia est delictum, debetque plenè, & concludenter probari, ibid.
Actus correspectiui quando dicantur ex eo, quod sint facti eadem die, ibid. in fine.
5 *Resignatarius non tenetur probare titulum sui authoris, in fin.*

DECISIO CCCCXL.

1 POST resolutionem iustificationis gratiæ Gerardi Steecart, proposui secundam partem dubij, quam Domini in prima disputatione noluerunt resoluere, an scilicet eadem gratia esset subreptitia, & nulla, & negatiuè non esse subreptitiam, neque nullam fuit responsum. Habet enim Steecart fundatam intentionem in iustificatione suæ gratię Reus autem, qui fundat suam exceptionem in subreptione respectu tacitorum, tenetur illam concludenter probare, *Dec. in cap. in præsentia, num. 48. alias 12. vers. vndecimò nota, de probat. Aegid. 617. nu. 2. Rot. decis. 628. nu. 3. par. 1. diuers. cap. 1.* vbi *Gemin. nu. 8. vers. in literis verò beneficialibus, de rescript.* in tantum, quod non sufficit probare qualitatem non esse narratam, nisi etiam probetur, quod si fuisset expressa, potuisset reddere Papam difficiliorem, *cap. super literis*, vbi *Felin. nu. 8. de rescript. Cassad. decis. 12. num. 14. de præbend.*

2 Vosceius autem prædicta non iustificauit. Nam etsi resignans tacita graui, & lethali infirmitate resignauerit in manu Papæ ad fauorem fratris, & infirmitas probetur tam ex mandato procuræ ad resignandum, in quo enunciatur resignans valetudinarius, quàm ex fide parochi attestantis se eadem die ministrasse eidem Sacramentum extremæ vnctionis, exinde tamen non probatur resignatio facta in fraudem, vt sit locus, *cap. 2. de renunc. in 6.* & eis, quæ ponuntur per *Oldrad. cons. 324. num. 6. vers. quintò renunciatio fraudulenta, & Grauett. cons. 82. nu. 3. vol. 1.* Quia accessit auctoritas Papæ vigore derogationis regulæ de Infirmis, nec de præiudicio collatoris, vel alterius ad quem spectat ius conferendi agitur, quo casu fraus non est considerabilis, *d. cap. 2.* in sensu contrario *de renunc. in 6. Menoch. de præsump. lib. 6. præsumpt. 78. num. 2. & 3.* & quando deficit titulus, & causa fraudis, dum non agitur de alienius præiudicio, ex quo resignatio est facta in manibus Papæ, qui est Ordinarius Ordinariorum, coniecturæ nihil operantur. *Bart. in cons. 65. factum tale est, Dec. cons. 36. num. 6. & cons. 463. il 7. Alban. cons. 9. num. 1. & cons. 97. num. 24.*

3 Nec dicatur, quod fraus non allegatur ex resignatione, tacita leui infirmitate, sed graui, & lethali, quàm si præsens esset Sanctissimus, vel nõ derogasset regulæ, vel difficilius propter præiudicium collatorum. Fuit enim responsum, quod cùm infirmis non sit prohibitum resignare, sed dumtaxat eorum resignationes per regulam annullentur, quando intra 20 dies moriuntur, satis videtur Papa cogitasse de graui infirmitate, præsumendo decedentes intra 20 dies ab initio lethali morbo laborare, cuius timore ad renunciandum potuerunt moueri; & sicuti regula in sui dispositione comprehendit infirmitates, & leues, & graues, *Sarnen. in dicta regula 1. quæst. 18.* pari ratione in derogatione vtramque debet continere. Vltra quod Dominis non est visa grauis infirmitas, cum à die mandati de resignando superuixerit resignans per 30 dies, nempe à die 29. Augusti vsque ad primam diem Octobris.

4 Secundò etiam visum est Dominis Vosceium fundasse exceptionem nullitatis resignationis in simonia Steecart, dum eadem die, quo resignans constituit Procuratorem ad resignandum, pater assignat eidem resignanti legitimam florenorum 200. vt commodius viuere possit, quasi correspectiuè ad assignationem legitimæ sit facta resignatio coram eisdem testibus, & Notario, *cap. ad audientiam, il 2. de rescript. Paris. de resign. lib. 14. quæst. 3. num. 2. & 9.* Quia fuit dictum, quod cum simonia sit delictum, quod plenè, & concludenter probari debet, *Felin. in cap. super his, num. 17. de accusat. Put. 440. nu. 3. lib. 1.* & assignatio legitimæ habeat causam particularem, & separatam, & non proportionatam, nempe, vt resignans, qui deliberauerat resignare, commodius viuere posset, actus quamuis eadem die facti non dicuntur correspectiui ad inferendam simoniam, *Mohed. decis. 3. de simon. Put. decis. 171. lib. 1. Gabr. cons. 172. lib. 2.*

5 Tertia exceptio ex defectu publicationis fuit sublata ex publicis documentis in actis exhibitis, nec obstat, quod diebus festiuis, & eorum multitudine populi non appareat facta publicatio, iuxta Constitutionem sanctissimæ me. Gregorij XIII. quia ex lectura eiusdem instrumenti cernitur Notarium publicasse literas alta, & intelligibili voce tempore summæ Missæ cui creditur in concernentibus suum officium. Et demum cessabat & alia difficultas, quod scilicet non fuerit iustificata publicatio resignantis, cuius vigore habuit Canonicatum, quia ad hoc fuit responsum per Dominos, quòd resignatarius non tenetur probare titulum sui auctoris. *Cassad. dec. 2. num. 4. de caus. poss. & propriet.*

R. P. D. PIROVANO.

Romana filiationis.

Mercurij 13. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Filius natus ex muliere nupta, non ex adulterio, sed ex legitimo matrimonio natus præsumitur viuente marito, etiam quod adulterij adsint præsumptiones. Probari tamen debet superuiuentia viri de tempore conceptionis filij, & quomodo isto casu talis superuiuentia probata censeatur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Filius præsumitur natus ex marito superuiuente, & non ex adulterio, etiam quòd adulterij adsint præsumptiones.*

2 *Maritus quòd superuixerit, ad effectum excludendi filium natum ex adulterio, probari debet ab eo, qui mariti superuiuentiam allegat.*

Tempus quando est de substantia eius quod agitur, debet præcisè probari, ibid.

3 *Testis deponens per verba*, per quello, ch'io mi ricordo, & saluo il vero. *non probat.*

Testis repetitus nolens firmare primam depositionem nihil probat, ibid.

5 *Mors probatur per testes deponentes vidisse aliquem mori.*

6 *Testis pauper non repellitur à testificando.*

Testis minor, vtpote annorum duodecim, non repellitur à testimonio quando est materia quæ potest cadere in sensum minoris, ibid.

DECISIO CCCCXLI.

1 FVIT resolutum die 10. Iunij 1611. constare Septimiam esse filiam Domini Fabij Carosii, cui resolutioni, cum non acquiesceret Carosius iterum proposui dubium super eisdem de mense Maij præteriti, & quia allegabatur ex parte eiusdem Carosij maritum Vrsulæ matris Septimiæ de tempore conceptionis, & natiuitatis eiusdem superuixisse, itaut intraret præsumptio. *l. miles, § defuncto. ff ad l. Iuliam de adulter.* Placuit Dominis pro faciliori resolutione restringere dubium ad superuiuentiam mariti de tempore conceptionis Septimiæ, quia eo casu cessabunt omnes præsumptiones pro filiatione, vt latè probarunt post alios *Menoch. de arbitr. casu 89. num. 45. & Surd. consil. 1. sub n. 54. & 57. ex eadem l. miles, §. defuncto, ff. ad l. Iul. de adult.* Dubio igitur iuxta mentem Dominorum proposito fuit resolutum non constare de tempore conceptionis Septimiæ maritum Vrsolinæ fuisse viuum.

2 Animaduerterunt enim Domini exceptionem hanc de superuiuentia mariti ipsius Vrsolinæ esse præcipuum fundamentum Carosij, quod concludenter erat probandum vti de substantia, & intentione ipsius Carosij. *l. qui accusare. C. de eden. l. & qui dicit. ff. de probat. Osasc. dec. Pedem. 145. nu 14.* & præcisè quando tempus est de substantia voluit *gloss. fin. in l. cum actum, vbi Bart. num. 6. ff. de negot. gest.* & post alios *Surd decis. 75. num.* 10. & in terminis de excipiente de vita, & superexistentia, quod teneatur probare, affirmauit *Didac. var. resol. lib. 2. cap. 7. num 6. vers. tertio etiam. Lambert. super statuto de contract. mulier gloss. 9. nu. 4. & seqq.*

3 Huiusmodi autem probatio pro parte Carosij visa non est concludens. Nam primus testis contra Vrsolinam examinatus deponit quidem Rosatum eiusdem Vrsolinæ maritum fuisse in Ciuitate Corneti vsque ad annum 1597. seu 1598. & hic testis nisi ex alijs destrueretur, benè probaret, quia concludit superuixisse de anno 1594. quod tempus fuit conceptionis Septimiæ. Verum eius dictum continet aliquam dubitationem, dum interserit illa verba, *Per quello, ch'io mi ricordo, e saluo il vero*, quo casu probatio redditur infirma. *Alex. cons. 82. num. 2. vers. & tantominus lib. 4. Corn. cons. 94. n. 4. lib. 3.* Sed quod peius est, repetitus ad instantiam Vrsolinæ, pro exoneratione suæ conscientię noluit firmare primum dubium, quod viderit Rosatum de annis 97. & 98 restringendo dumtaxat dictum suũ eundem vidisse supra 20 annos in circa, quod tempus non est de tempore conceptionis, sed antè. Vnde vel hoc secundum dictum sustineri debet ex causis verisimilibus obliuionis, quas allegat, perturbationis nempe animi, & senectutis per ea, quæ tradit *Menoch. de arbitr. iud centur. 2. cas. 108. numer. 7.* veluti contrarius omnino est repellendus, *leg. 1. C. de furtis.*

4 Secundus verò testis non percutit tempus post conceptionem, & eius depositio est nimis generalis, & æquiuoca, & potest esse, quòd Rosatus, dum vixit, fuerit Corneti, etiam de tempore, quo ibi erat Fabius, sed non consequitur necessariò, quòd Rosatus decedere non potuerit antequam Fabius Corneto discederet. Et demum tertius testis pro eadem parte nihil aliud firmat, quàm quod dum Fabius permansit in Corneto, aderat etiam Rosatus maritus Vrsolinæ, & quod viuente adhuc Rosato Vrsolina permanebat cum Fabio, cuius dictũ non impugnatur, sed dicitur non inducere necessariam probationem, ex ratione supra allegata de secundo teste. Sed vlterius visa est eius depositio dubia, cum non deponat præcisè, sed per verba, *mi pare*, & per præsumptiones, ibi, *Et bisognaua, ch'il marito ci fussi anco all'hora.*

5 Prædictis autem accedebant depositiones testium pro Vrsolina magis præcisè attestantium prædictum Rosatum ab annis 20 & vltra eorum depositiones mortuum fuisse, quæ verè percutiunt tempus ante conceptionem Septimiæ, supponitur enim quod testes fuerint examinati de anno præterito, & mors Rosati si contigit ab annis 20. necessariò sequitur dicendum mortuum fuisse de anno 1590. per quadriennium ante conceptionem Septimiæ, quæ fuit de anno 1594. Rationes autem scientiæ mortis benè concludunt, dum tertius asserit præsentem fuisse sepulturæ, & vidisse eum mortuũ, secundus verò vidisse eum mori in domo D. Mariæ & est praxis, quam approbat *Bart. in l. 2. §. si dubitetur, sub num. 2. ff. quemadmodum testam. aperian.* & idem firmat *Ioseph Ludou. dec. Perusin. 12. n. 14.*

6 Non obstant exceptiones, quæ dantur contra hos testes, quod scilicet sint pauperes, minores annorum 12. ac varij, quia quoad paupertatem non est exceptio repellens testem. *Cas. de Grass. dec. 9. num. 5. de testib.* minor autem ætas, quando materia est, quæ possit cadere etiam in sensum minoris non repellitur à testimonio ferendo *Rota dec. 220. nu. 7. 8. par. 2. diuersor.* Varietas etiam, quæ allegatur in eorum depositionibus, cum consistat in eo, quod alij deponant ab annis 20. alij ab annis 24. alij ab annis 27. & 28 vidisse Rosatum viuere, visa non est considerabilis, cum omnes concordent in tempore mortis Rosati ante annum conceptionis 1594. atque ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Bononien. pecuniaria dotis.

Lunæ 18. Iunij 1611.

A R-

ARGVMENTVM.

De præscriptione annali, & decennali vigore statuti Bononiæ, quando locum habeat.

SVMMARIVM.

1 *Inuentarium probat contra conficientem illud, & suos haredes, & nu.2.*
3 *Instrumentum productum, & registratum in actis probat absque productione originalis.*
5 *Præscriptio non nisi spatio triginta annorum currit contra apochas, super quibus sententia lata fuit.*

DECISIO CCCCXLII.

1 VIGESIMA sexta Martij proximè præteriti dubitaui, an sententia vltima de partibus esset confirmanda, necne? Et Domini dubium prædictum restringendum duxere ad tres apochas continentes summam scutorum 1025. in quibus Domina Portia prætendit etiam se creditricem esse; vnde sexta Aprilis dubitaui, an constaret de credito dictarum trium apocharum, & tam illa die, quā 21. Maij, qua idem dubium reproposui, semper propter diuersas Dominorum sententias fuit dictū *Non liquet*, & hodie iterum eodem dubio proposito, cum contra dictas apochas diuersæ exceptiones opponerentur, inter quas præscriptio statutaria vnius anni, & alia decennalis deducebatur desumptæ ex statutis mercatorum Bononiæ: Domini quoad istam præscriptionem, dixerunt illam non intrare, & quod de reliquis videretur.

2 Et mouebantur ex eo, quia præscriptio annalis, de qua in dictis statutis, *in rubr. 19 fol. 61. vers. ancora statuimo.* procedit tantummodo quando debitum probatur per librum, seu per scripturam: sed si per aliam probationem saltim semiplenam probaretur, cessaret dicta præscriptio, vt in *dicta rubr. 19. fol. 62. vers. specificando*, sed sic est, quod in casu nostro adest vltra dictam apocham, alia etiam plena probatio, nempe descriptio istius debiti facta à Hieronymo in inuentario hæreditatis Aemilij, his verbis crediti, *che si sanno del Signor Emilio Maluezzi in prima per la Signora Pompilia Zambeccaria de Maluezzi per sua dote circa scudi 2500. & per altri suoi crediti 1025.* quod quidem inuentarium probat contra Hieronymum, & illius hæredes, ad *tex. in l. fin. & ibi notata. C. de arbitr. tutel. Paris. conf. 45. nu. 20. lib. 2. decis. 71. n. 3. & dec. 800. in princ. & num. 22. vers. tertia difficultas, part. 1. diuers. Surd. conf. 290. num. 27.*

3 Præscriptio autem decennalis, de qua in *d. rubr. 22. fol. 76. vers. ma acciò*, quæ currit contra apochas, confessatas, aut registratas in actis in contumaciam, de quibus *in d. rubr. 22. fol. 75. & 76. vers. per tanto, & vers. ma che*, visa fuit Dominis nec etiam intrare in nostro casu, cum prædictum statutum loquens de prædictis apochis sic recognitis, aut registratis, procedat in duobus casibus, nempe quando talis apocha fuit reperta penes debitorem quo casu illi fidem esse adhibendam statuitur, secus vero in secundo casu, quando penes creditorem inuenitur. Nos verò versamur in tertio casu diuerso, nempe quod istæ apochæ, nec fuerunt repertæ penes creditorem, nec penes debitorem cum fuerint deperditæ, & sic sumus extra casum statuti, & in terminis Iuris communis, quo disponitur quod instrumentum productum, & registratum in actis, probet absque productione originalis. *Dec. in cap. quoniam contra, num. 51. de probat. Felin. in cap. fin. in vltim. fallent. de fid. instrum. Couarr. pract. cap. 21. num. 6.* Quod & procedit vigore Innocentianæ, de qua in nostris terminis loquitur *Caputaq. dec. 354. num. 6. par. 2.* Vnde cum non simus in apochis, de quibus disponit prædictum statutum, nec etiam ad illas debet extendi præscriptio per statutum stabilita circa apochas in illa comprehensa.

4 Vlterius, nec prædicta annalis, nec decennalis præcedit solo temporis cursu, cum etiam requirat iuramentum debitoris in facto proprio de solutione vt circa præscriptionem annalem est videre *in dict. rubr. 19. fol. 62. vers. alle quali eccettioni*, & de præscriptione decennali *in dict. rubr. 22. fol. 76. vers. le quali eccettioni.* Quod tamen iuramentum nunquam fuit præstitum, nec hodie iam præstari valet, cum debitor pluribus ab hinc annis obierit.

5 Et tandem vtramque præscriptionem ex prædictis non intrare visum fuit, cum dicta statuta illas admittant in apochis, à quacumque persona scriptis, aut in recognitis, confessatis, seu registratis in contumaciam, non autem loquuntur de illis, super quibus fuerunt latæ sententiæ, seu facta decreta diffinitiua super illarum executione, prout in casu nostro, vbi mandatæ fuerunt exequi istæ apochæ per simile decretum contra bona hæreditaria Hieronymi debitoris; vnde sumus extra casum statuti, & in dispositione iuris communis, iuxta quam contra talem sententiam, seu decretum diffinitiuum non præscribitur, nisi spatio 30. annorum, ad *text. in l. sicut. C. de præscript. 30 annorum. Bald. in rub. de præscript. num. 22. Felin. in cap. inter Monasterium in 16. limitatione. Bald. de præscript. in quarta parte quartæ partis principalis, quæst. 31. Achill. decis. 5. de præscript.* Ex quibus sic fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Bononien. Plebaniæ.

Mercurij 20. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Lite pendente super beneficio, nec Ordinarius potest instituere, nec patronus potest præsentare, & quando tunc lis dicatur pendere, & an lite pendente super pertinentia iurispatronatus Papa possit liberè beneficium conferre.

SVMMARIVM

1 *Resignatio beneficij prorsus est nulla, non facta mentione de iurepatronatus, cui Papa in dubio non præsumitur voluisse præiudicare.*
Restitutionis in integrum præcipuum fundamentum est bonum ius, & læsio, ibid. in fine.
2 *Lite pendente super beneficio, nec Ordinarius potest instituere, nec patronus præsentare.*
Beneficium non dicitur litigiosum, nisi lis sit inter præsentatos, nu. 2. & 4. vbi declaratur, & quid si agatur de beneficio iurispatronatus laicorum. n. 3
Papa nunquid possit liberè conferre beneficium super pertinentia iurispatronatus, ibid.

DE-

DECISIO CCCCXLIII.

1 CENSVERVNT Domini non constare de causis restitutionis in integrum, quia Io: Maria non docet de aliquo bono iure suo, sed potius de malo, ex decisionibus in hac causa factis. De iurepatronatus enim non videtur ex eisdem posse dubitari, & Io: Maria illud non negat, & propterea inde resultat nullitas resignationis, in qua de iurepatronatus nulla est facta mentio, & cui Papa in dubio non præsumitur voluisse præiudicare. *Lap. alleg.96.sub num.3. vers.veritatem puto. Put. decis.412.num.2.lib.1.cum alijs alleg.in decis.diei 29. Februarij 1608.in hac causa facta*; cessante autem bono iure, cessat læsio, quod est præcipuum fundamentum restitutionis in integrum. *Rota decis. 1. in nouis, de restitut. in integr. Benintend. decis.85. num.6.& 7.*

2 Neque obstat gratia perinde *valere*, quia quoad deuolutionem non iustificatur, dum patroni vltra quadrimestre, non tacuerunt, neque quoad litem. Nam etsi lite pendente super beneficio, nec Ordinarius possit instituere, nec patronus possit præsentare. *cap.1. & 2.vt lit.pend. in 6. vbi Geminian. num.8.versic.nec obstat Calder.cons.1.eod.tit.de iurepatr.* & latissimè comprobat. *Lancell. de attent. cap.4.in præfat.illat.5. num.626. & 628.* Tamenlis, quam exigit Papa, debet esse super beneficio inter præsentatos, itaut illud sit litigiosum. *Acbill. decis.28. in fine de appellat.* & hoc neque in facto, neque in iure videtur iustificatum, vt bene deducitur in supradicta decisione diei 29.Febr.1608.

3 Nec obstant auctoritates allegatæ ad probandũ, quod dispositio *cap.2. vt lit.pend.* procedat etiam quando agitur de beneficio iurispatronatus laicorum, quia inde non sequitur, quod lis sit super beneficio, quando litigatur inter Ordinarium, & patronos super pertinentia iurispatronatus. *Cassad. autem decis.3.vt lit.pend. & Simonett. decis.33.& Lancellot. de attent. in præfat. num.543.* qui allegantur ad ostendendum, quod Papa possit liberè conferre existente lite super pertinentia iurispatronatus, verè non videntur hoc firmare. Nam verba Cassad. cuius auctoritate nititur *Simonett.* ibi *prætendebatur beneficium esse de iurepatronatus Regis Scotiæ*, videntur expressa ad stringendum motiuum subreptionis, quia de iurepatronatus Regum, Ducum, & Marchionum erat facienda expressa mentio secundum regulam Cancellariæ, non autem ad supponendam litem super iurepatronatus. Lancellottus verò simpliciter sequitur Cassad. & Simonett. nec distinguunt, quando lis est inter Ordinarium, & patronos.

4 Quare cum dispositio *cap.1.& 2.vt lit.pend.in 6.* prohibeat dumtaxat patronis præsentare, quando lis est inter possessores, & vnus decedat, vel renunciet, & prædictis casibus Papa conferat, visum est eam non esse extendendam ad casum, quando lis est inter Ordinarium, & patronos super pertinentia iurispatronatus, & meritò, ne semper mouendo litem esset in potestate Ordinarij priuare patronos suo iure præsentandi, vt considerat *Lambertin.de iurepatronat.lib.2.par.2.quæst.1. principali art.9. num.14.& c.*

R. P. D. LVDOVISIO postea fel. rec. Gregorio XV.

Amerina fideiussionis.

Mercurij 27.Iunij 1612.

DECISIO CCCCXLIV.

Est inter eius impressas 564 Et apud Cenc.de censib. decis.193. & penes Duard.eod.tract.decis.193.

R. P. D. PIROVANO.

Romana Saluiani de Melis.

Mercurij 27.Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Notarius quando pro absente stipulatur, numquid eidem absenti acquirat ante eius ratificationem. Cætera vide in summarijs.

SVMMARIVM.

1 *Notarius ex sua stipulatione pro absente non potest illi acquirere actionem ante ratificationem in præiudicium singularis successoris, & numer.2.*

2 *Notarius stipulando pro absente acquirit absenti ante illius ratificationem in contractu oneroso, & ab initio vltro, citroque obligatorio.*

Filius habet mandatum à lege acquirendi patri suo, ibid.

Mandatum probatur per coniecturas, ibid.

3 *Resoluto iure datoris censetur etiam resolutum ius illius, cui ius datum est.*

Confines per duas demonstrationes describi debent, ibid.

Exceptio requirens altiorem indaginem non retardat immissionem ex Saluiano interdicto, ibidem in fine.

4 *Possessio non probatur per testes deponentes de auditu.*

5 *Possessio probatur per testes deponentes vidisse aliquem possidere.*

Verba sequentia referenda sunt ad causam præcedentem, num.4.

Copulatiua dictionis &, natura est copulare diuersa æque principaliter.

DECISIO CCCCXLV.

1 PLACVERVNT Dominis fundamenta, & rationes decisionis in hac causa factæ, in quibus perstiterunt eam confirmando. Nec prædictis visũ fuit obstare exceptionem non subsistentiæ crediti, eo quia Vespasiano Collutio absenti tempore constitutionis, & venditionis census per Claudium de Melis non potuerit quæri actio realis per Notariũ ante ratificationem, in præiudicium Saluatoris Iacobelli singularis successoris, pendente ratificatione. *Couar.in rubr.de testam.3.par num.13. vers.nec item refert.Thesaur.dec.70.num.3. Honded.consil. 25.num.45. vol.2.* Quia vltra quod doctrina eorum est admodum controuersa; an per stipulationem Notarij acquiratur ius absenti absque ratificatione, vt patet ex traditis per *Gabr.Osasc.Clar.Rolan.Cephal. & alios de quibus per Ioseph.Ludou.in sua conclus.52.in princ.*

conclus. 1. *num.* 81. *de præscript. Caputaq. decis.* 71. *num.* 2. *par.* 2. & dixit Rota in ista causa 20. Nouembris 1609. coram Reuerendiss. Attrebaten. & sæpius hanc sententiam sequuta fuit, vnde cum ex testibus primi examinis secundus sit annorum 75. tertius annorum 67. quartus annorum 60. & quintus annorum 57. videtur in illis concurrere ætatem legitimam ad prædictum effectum, prout & illam habere videntur supradicti testes secundo loco de anno 1611. examinati, cum secundus sit annorum 75. & tertius annorum 69. & octauus annorũ 70. & nonus annorum 75. & decimus annorum 63. in quibus omnibus etiam demptis sex annis litis restat sufficiens ætas, & requisita in hoc casu.

2 Quo verò ad absentiam tertij testis primi examinis, cui istam exceptionem nõ obstare dictum fuit, mouebantur Domini, quia non fuit absens per longum tempus, sed aliquando per mensem, vt etiam fuit resolutum in hac causa 19. *Nouemb. coram eodem Reuerendiss Attrebaten.*

3 Minus obstare eadem exceptio visa fuit secundo, tertio, & octauo secundi examinis, cum isti tres testes deponant ad decimum articulum, se esse ciues dictæ ciuitatis, & ibi habitasse, & habitare ab ipsorum natiuitate, & abfuisse per parui temporis spatium, & ita non considerabile, nec impedimentum præstans, quominus potuissent circa 40. annos de visu deponere.

4 Circa vltimam vero partem dubij, in qua fuit resolutum, tertium testem primi examinis, & secundum, tertium, & octauum, secundo loco examinatos, probare immemorabilem in dicto Domini mouebantur, ex quo omnes isti quatuor testes depõnũt, iuxta requisita per glos. communiter receptam. *in cap.* 1. *de præsumpt. in* 6. cum dicto visu, per 46. annos, & de auditu à maioribus, qui nunquam contrarium audiuerunt, nec intellexerunt, & de publica voce, & fama per verbum *fuit*, & *est*, prout etiam fuit resolutum de supradictis testibus primi examinis coram eodem Reuerẽdiss. Attrebaten. de mense Decembris 1609. & alios tres testes secundi examinis dicebant Domini non posse melius de immemorabili deponere.

5 Non obstat, quod tertius testis secundi examinis fateatur se cœcum à 18. annis citra, vnde videbatur non posse deponere circa quadragenariam de visu, quia respondebatur non ex eo excludi qui per sẽsum auditus possit circa istas exactiones testificari, & tanquam vnus de communitate potuit optimè hæc omnia scire, ad notata per *Speculat. de testib.* §. 1. *num.* 57. *vers. si vero sit cæcus.*

6 Minus obstat, quòd isti testes semper non fuerint præsentes exactionibus pœnarum, ista nempè præsentia in quolibet actu nõ est necessaria, ad notata per Abbatem *in proœmio* 10. *decret. Rex pacificus, num.* 3. *vers. his notabilibus expeditis*, & ibi *Felin. num.* 3. & 4. & *num.* ... præsertim, cùm quidam deponant de facto proprio, cùm fuerunt Camerarij, & Officiales ciuitatis.

7 Tandem non obstat contrarietas opposita contra octauum testem, qui primo dixit excellsum Ducem tenuisse fiscalem continuò, postea quintò dicit, cœpisse illum tenere paulò ante motam litem, quæ non videbantur contraria inter se, cum sensus sit, quòd ex quo cœpit tenere, semper & continuo tenuit, non intermisso tempore quin tenuerit.

8 Ad alia autem visum fuit Dominis bene per informantes pro communitate responderi, & ex his ita resolutum fuit, &c.

R. P. D SACRATO,
postea S.R.E. Cardinali.

Carpentoracten. Transactionis.

Veneris 25. *Maij* 1612.

ARGVMENTVM.

Dominus Castri, seu Princeps potest sua animalia mittere ad pascendum in publicis pasculis, non tanquam dominus iurisdictionis, sed tanquam ciuis, qui propterea obligatur ex contractu inito cum subditis, eiusq. obligatio trãsit ad successores.

SVMMARIVM.

1 *Pascua publica sunt omnibus communia.*
Dominus alicuius castri potest sua animalia pascere in publicis pasculis, non vti dominus iurisdictionis, sed tanquam ciuis, ibid.
Princeps in fauorabilibus dicitur ciuis, imò primus ciuis, ibid. in fine.
2 *Princeps, seu dominus alicuius castri debet subiacere legibus aliorum ciuium.*
Principis obligatio transit ad successores, ibid.
Leges inferiorum non ligant superiores, declaratur ibid. in fine.
3 *Princeps ligatur ex contractu inito cum subdito.*
4 *Identitas personæ probatur per duas demonstrationes.*

DECISIO CCCCXXXIII.

1 FVIT resolutum Dominos Terræ Massani esse obligatos remouere animalia lanuta ex territorio Massani. Primò, quia licèt pascua publica sint omnibus communia, *l. si in tantum.* §. *vniuersitatis. ff. de rer. diuis. l.* 1. & 2. *C. de pascuis publicis. lib.* 10. & proinde possit Dominus loci, & ipse sua animalia appellare ad pascua, *Bertr. cons.* 37. *incip. quamuis quoad iurisdictionem, num.* 2. *lib.* 1. *Couar. pract. quæst. cap.* 37. *num.* 1. *Surd. cons.* 65. *num.* 4. & 5. Nihilominus non poterat Dominus hoc facere tanquam Dominus, cum ratione dominij, & iurisdictionis nullum habeat ius in publicis pascuis, *Alexan. cons.* 76. *num.* 7. *lib.* 2. *Castr. cons.* 376. *lib.* 1. & *cons.* 56. *nu* 2. *lib.* 2. *Crau. cons* 383. *num.* 1. & 2. *Bert.* & *Surd. vbi supra*, sed hoc fauet tanquam ciuis, vt dicunt prædicati Doctores, etenim Princeps in fauorabilibus dicitur ciuis, immò primus ciuis, *Capyc. decis.* 209. *num.* 31. *Rot. in causa Beneuentana pecuniaria* 19. *Martij* 1608. *coram me.*

2 Hinc sequitur, quòd cùm ex causa publica, ne scilicet deuastentur loca redacta ad culturam, & vitibus plena fuerit per communitatem prohibita pasculatio, quod nec dominus ipse sua animalia in loco prohibito pasculare facere possit, cum talis pasculatio sibi non competat tanquam domino, sed tanquam ciui, & propterea debet subiacere legibus aliorum ciuium, *Honded. cons.* 84. *nu.* 60. *lib.* 2. *Crau. cons.* 383. *num.* 1. *Couar. pract. quæst. cap* 37. *num.* 1. *Surd. cons.* 65. *num.* 5. vnde cessat, quod dicitur leges inferiorum non ligare superiorem, quia

hoc

hoc est intelligendum respectu illius, in quo est superior, & dominus.

3 Secundò, præsupposito, quòd instrumentum transactionis initæ inter quondam Gulielmum Dominum Massani ex vna, & communitatem eiusdem loci ex altera, sit in forma probanti, quod reseruarum fuit ad aliam propositionem, fuit dictum, Dominos Massani teneri mouere prædicta animalia, quia tenor transactionis super hoc articulo est satis clarus, nec videtur dubitandum quin Princeps ligetur ex contractu cum subdito, *cap.* 1. & ibi *scrib. de probat. Bald. in l. Princeps. ff. de legibus. Alexand. conf.* 97 *num.* 4. *lib.* 3. *Iacob. de Sanct. Georg. tract. de feud. vers. Princeps, numer.* 4. *Bertrand. consil.* 154. *incip. etiamsi verum sit, num.* 2. *lib.* 3. *Roman. consil.* 52. *num.* 3. *Decian. conf.* 48. *num.* 2. latè *Paris. consil.* 11. *num.* 53. *lib.* 1. & talis obligatio quando, prout in proposito casu, est facta pro successoribus, ligat etiam successores, quia dicitur in rem scripta, *Bald. consil.* 159. *num.* 4. *lib.* 3. *Felin. in cap.* 1. *num.* 1. *de prob. Card. conf.* 147. *numer.* 2. *in fin. Crauet. consil.* 404. *num.* 13. 19. & 20. *Paris. consil.* 2. *num.* 132. *lib.* 4. *Natt. consil.* 122. *num.* 9. fuit dictum in causa *Tiburtina Castri Sancti Poli* 27. *Nouembris* 1609. *coram bon. memor. Penia.*

4 Non obstat, quòd in transactione in capitulo, de quo agitur, minimè apponatur cognomen prædicti Gulielmi, nam præter quòd cognomen dicitur legi in alia parte transactionis, cuius integra copia adhuc non fuit allata de partibus, cum pro parte communitatis prætenderetur sufficere sibi afferre particulam habentem sensum perfectum, qui est articulus formæ probantis reseruatus ad aliam inspectionem, dixerunt Domini sufficere, quod in prædicto capitulo Gulielmus nominetur Dominus Massani, quia istæ sunt duæ demonstrationes, nempe nomen & dominium, quæ sufficiunt ad denotandam identitatem personæ, *Bart. in l. demonstratio falsa, num.* 14. *ff. de condit. & demonstr. Alex. conf.* 133. *num.* 5. *lib.* 1. *Crau. conf.* 198. *num.* 1. & 2. *Socin. conf.* 89. *num.* 1. *lib.* 1.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Romana præstationis annuæ.

Veneris 25. *Maij* 1612.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plura notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Creditori inuito debitor aliud pro alio soluere non potest.*

2 *Quasi possessio exigendi annuam præstationem sufficit pro exactione continuanda, & hæc quasi possessio sufficit per binos actus.*

3 *Oblatio depositi non tollit moram offerentis, quando pars offert se paratam recipere.*

5 *Verba dispositionis vbi non verificantur, non verificatur etiam ipsa dispositio.*

6 *Voluntas loquentis metienda est à potestate illius. Mens disponentis præsumitur fuisse qualis esse debuit, ibid.*

DECISIO CCCCXXXIV.

1 FVIT resolutum Magdalenos teneri præstare granum, cum illud sit in eorum obligatione, & regula sit, quod aliud pro alio inuito creditori solui non possit, *l. mutui datio*, & ibi *gloss. Bart. Castr. & alij. ff. si cert. pet. l. eum à quo. C. de solut. Roman. conf.* 163. *num.* 1. *Natt. conf.* 324. *nu.* 2. *Surd. decis.* 30. *num.* 9.

2 Nec videbatur posse dubitari de credito litis consortum, stante eorum quasi possessione exigendi annuam præstationem grani firmata, coram Reuerendiss. Attrebaten. per duas possessiones, quæ sola quasi possessio sufficit pro exactione continuanda vsque ad finem litis, *Cas. de Grass. decis.* 4. *de caus. poss. & propriet. Cassad. decis.* 10. *nu.* 8. *de rescript. Castr. conf.* 3. *nu.* 1. & 2. *lib.* 2. *Rota in causa Tullen. pensionis* 22. *Iunij* 1609. *coram Reuerendiss. Attrebaten.*

3 Non obstat protestatio depositi facta per Magdalenos sub die 12. Ianuarij proximi, quia cum creditores eodem tempore obtulerint se paratos recipere, & realis depositio non fuerit sequuta, non cessauit mora Magdalenorum, *Bart. in l. penult. num.* 5. *ff. de distract. pignor. Alex. in l. si mora num.* 6. *vers. omnes tamen. Imol. num.* 3. *ff. solut. matrim. Ias. in l.* 2. *num.* 187. *vers. circa tamen C. de iur. emphyt. Cotta in memorialibus. verb. oblatio.*

4 Nec obstat, quòd Magdaleni non potuerint soluere, stante sequestro eis facto ad instantiam Susannæ de Forosempronio donatariæ quondam Caroli de Magdalenis in scutis 300. vnde infertur, quod ipsi non fuerint in mora soluendi, & quod oblatio creditorum, quòd ipsi erant parati recipere, nullatenus sit habenda in consideratione, cum eis stãte prædicto sequestro minimè solui posset, quia fuit responsum, sequestrum cantare de pecunijs, & bonis ad quondam Carolum Magdalenum spectantibus, & pertinentibus, vnde Magdaleni non poterant interpretari, quòd sequestrum ad hoc granum extenderetur; nam aut prætenditur fuisse penes illos sequestratum ius exigendi istam annuam præstationem grani, & non possunt, quia hoc ius non erat penes illos, sed penes litis consortes, qui mediantibus exactionibus fuerunt constituti in illius quasi possessione, vt paret ex supra allegatis decisionibus coram Reuerendiss. Attrebaten. vel saltem hoc ius erat penes illum, cui iustè adiudicandum venit: non autem penes Magdalenos, qui sunt debitores annuæ præstationis, & contra quos illud ius venit exercendum.

5 Aut vero prætendunt Magdaleni fuisse penes illos sequestratum in indiuiduo granum, prout successiuè maturabantur termini solutionis illius, & multo minus hoc prætendere possunt, quia istud granum nunquam fuit in bonis, vel spectauit ad quondam Carolum, cùm fuerit natum multo post illius mortem, vnde inferebatur per Dominos, quòd cum respectu illius grani non verificentur verba sequestri, ibi, *sequentur penes vos Iulianum &c. singula pecuniarum & bonorum summæ, &c. ad quondam Carolum Magdalenum spectan. & pertinen. &c.* minus verificari poterat illius dispositio, *l.* 4. *§ toties. ff. de dam. infect. l. quod constitutum. ff. de milit. testam. Felin. in cap. nonnulli. numer.* 34.

est in quasi possessione exigendi. Tertiò, quando causa est commissa sine retardatione solutionis; secus si constat de non iure pensionarij per rem iudicatam, vel illius confessionem.

SVMMARIVM.

1 *Pensionis solutio retardari non potest sub prætextu, quod reseruatio pensionis sit nulla, quando titulatus reseruationi consensit, idem quando pensionarius est in quasi possessione exigendi, & idem etiam quando causa est commissa cum clausula,* sine retardatione pensionis.

2 *Soluere qui tenetur, multo magis cogi potest, ad deponendum id, quod soluere tenetur.*

Æqualitas in iudicijs maximè seruanda est, ibid.

3 *Obligatio est strictis iuris, & non extendenda.*

4 *Pensionis solutio retardari non potest sub prætextu, quod constet de non iure pensionarij, nisi illud constet per rem iudicatam, aut partis confessionem.*

DECISIO CCCCXXXVI.

1 RESOLVTVM fuit D. Episcopum esse cogendum ad faciẽdum depositum pro terminis decursis, & decurrendis, quia secundum regulas iuris ipse esset obligatus soluere pensionem D Antonio. Tum quia ipse D. Episcopus consensit pensioni, vnde lite durante super nullitate tenetur soluere, *Cassad.decis.4.nu.8.de rescript.Gig.de pens.q.35.n.9. Couar.var.resol.lib.2.cap.1.num.9. Rota* in causa *Abulen.pensionis 15. Decembris 1610.corã R.P.D. meo Pirouano.* Tum quia D. Antonius est in quasi possessione exigendi: vnde in illa durante lite est manutenendus, iuxta not. *in c. querelam de elect. Cassad.d.decis.10.n.8.de rescr.Cas.de Graff. decis.4. de caus.poss.& propr.Rota* in causa *Tullen.pensionis 22.Iuny 1609. coram D.Attrebaten.* Tum denique, quia in prima commissione causæ adest clausula, *sine retardatione*, qua stante, D.Episcopus non potest audiri absque eo, quod soluat pensionem, *Cas. de Graff.decis.8 num.1.de re iud. Rota* in causa *Neritonen.pensionis 26.Nouemb.1607.coram R.P.D. Pirouano.*

2 Et hoc stante, quod D. Episcopus teneatur ad solutionem, mitius agitur cum illo qui non cogitur soluere, sed tantum deponere, quia si solueret, non esset ita tutus rehabendi suas pecunias in casu victoriæ, sicut erit si deponit in loco tuto, & prædicta eò magis visa fuerunt admittenda, quia D.Antonius cauit ex parte sua pro restitutione pecuniarum sibi solutarum, vel soluendarum: vnde ad seruandam æqualitatem, quæ in iudicijs maximè desideratur, *c.2. de mut.petit.c.cum inter.* vbi *glos. verb. claudicare, de except.l.fin.*& ibidem *glos verb. cum quidam.C.de fruct.& lit. expens. Bald.cons. 486. nu.1. lib 2.Oldrad.cons.323.num.4.Castr.cons.259 nu.1. vers.circa secundum,lib.2.* debet D.Episcopus saltem ex æquitate cauere ex parte sua, tantò magis, quia ipse est regularis, qui propterea non habet de proprio, & profitetur eximiam paupertatem, & impotentiam: vnde si moreretur, vel alias fructus consumeret, impossibile erit D.Antonio quatenus victoriam reportaret, consequi pensiones lite pendente decursas.

3 Non obstat, quod D. Antonius promiserit pendente hac lite, minimè exigere terminos pensionis depositatos, & in futurum depositandos, quia per hoc non promisit se minimè institurum, vt per D. Episcopum fieret depositum, imò hoc supposuit esse faciendum dum dixit depositatos, & in posterum depositandos, & cum obligatio sit stricti iuris, non debet extendi. *l.obligationum substantia. l. Arrianus ff.de act. & oblig.Bald.cons.55.num.2.vers.sed ponamus.lib.2.Fulgos cons.80.in fin.vers.& si quid, Calder.cons.20.de iud.*

4 Non obstat, quod D.Episcopus habeat decisiones Rotales super nullitate pensionis, & sic constet de illius bono iure, quia fuit responsum bonum ius ad effectum, vt possit impedire remedia possessoria, & executiua, & prouisionalia, qualia sunt ista, debere apparere, vel per rem iudicatam, vel per confessionem partis. *Rota in causa Valentina parochialis 26. Ianuary 1582.coram bo.me.Card.Seraph.relata inter diuers.impress.decis.269.p.2.diuers. Baren.beneficiorum 11.Feb.1605.coram Illustriss.Millino, 14.Maij.1604.coram Illustris.Lancell.& in Casaraugustana dismembrationis 23.ianuar. 1610.coram me.* quorum neutrum conuenit in hoc casu. & prædictis deficientibus non potest dici constare de bono iure, cum in progressu causæ possit doceri de contrario, iuxt. *decis. Aegid.108.Put.203.lib.1.Rota decis.2*[illegible]*9. num.6.p.2.diuers.cum concord.* quod maximè applicatur in hoc casu, quia ex duabus decisionibus in hac causa factis super nullitate sententiæ latæ ad fauorem D.Episcopi, apparet, quod quidam testes remissoriales non fuerunt visi in Rota.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Pacen. congruæ.

Die 8. *Iunii* 1612.

DECISIO CCCCXXXVII.

Replicata est supra in 1.par recent.decis.518.

R. P. D. SACRATO,
deinde S.R.E. Cardinali.

Comen. decimarum.

Die 8. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

In hac decisione firmantur plura notabilia, de quibus in summario, præcipuè concluditur, quod Rector Ecclesiæ parochialis in exactione decimarum habet fundatam intentionem, etiam contra matricem, quando eadem Ecclesia in parochialem erecta dismembrata fuit à matrice.

SVMMARIVM.

1 *Decimarum exactio spectat ad Rectorem Ecclesiæ parochialis.*

Præsumptionem iuris habens pro se, non grauatur onere probandi, ibid.contra sub num. 5. ad med.

2 *Vltimus rerum status, & vltimum tempus attenditur in materia probationis. Vbi ponuntur exempla.*

Debitor volens repetere indebitè solutum, probare debet fuisse indebitum id, quod soluit, ibid.

Agens rei vendicatione probare debet dominium, declara vt num.2. vbi quod non tenetur probare domi-

dominium de tempore quo erat possessor.

3 *Decimarum exactio pertinet ad Rectorem Ecclesiæ parochialis, etiam contra matricem, & nu.* 4.
Vbi præsertim quando Ecclesia filialis eligitur in parochialem, & dismembratur à matrice.

4 *Instrumenti qualitates probari debent ab eo, qui se fundat in illis.*

5 *Verba sunt interpretanda, vt superfluitas vitetur, & hoc argumentum est validissimum.*
Actus præsumitur factus secundum quod de iure fieri debuit, ibid.
Probatio dubia, & incerta non releuat, ibid. ante medium.
Præsumptio contrarijs præsumptionibus tollitur, ibid. in fin.

6 *Spectare verbum nunquid significet dominium, vel possessionem.*

7 *Consensus Episcopi ex longo tempore præsumitur.*

DECISIO CCCCXXXVIII.

1 DOMINI perstiterunt in decisis coram me in hac causa sub die 9. Decembris 1611. Et ad ea quæ fuerunt latè adducta pro parte Canonicorum de Grabedona circa illud, quod ante annum, 1464. d. Ecclesia de Grabedona erat parochialis trium locorum, de quorum decimatione agitur, & consequenter habebat fundatam intentionem super omnibus decimis, iux. not. *in c. cum contingat. in c. non est in potestate, de decim. Put. decis.* 331. *num.* 2. *lib.* 1. *Verall. decis.* 356. *nu.* 3 *p.* 2. vnde inferebatur, quod cum Ecclesia de Grabedona habeat pro se iuris præsumptionem, onus probandi non sibi incumbit, sed Ecclesiæ de Vercana. *Cur. sen. cons.* 72. *num.* 1. *Gabr. cons.* 165. *n* 43. *lib.* 2. fuit responsum, quod erant extra dubium, quia decisio sub dictâ die 9. Decembris non disputat articulum, cui incumbat onus probandi, sed præsupponit duas alias decisiones, in quibus fuit firmatum onus probandi incumbere Ecclesiæ de Grabedona.

2 Sed nihilominus etiam in hoc satisfaciendo informantibus pro Ecclesia de Grabedona, visum fuit Dominis motiuum non obstare, quia in videndo cui incumbat onus probandi, non attenditur tempus præteritum, sed præsens, & modernus status rerum. Hinc videmus, quod si A. agit contra B. vt sibi soluat certam summam, sine dubio onus probandi incumbit A. verum si B. soluat, & postea velit repetere, sibi incumbit onus probandi indebitum, iuxta not. *in l. cum de indebito. ff. de prob.* nec obstat, quòd aliàs onus probandi sibi minimè incumbuisset. Idem videmus in illo, qui aliàs fuit possessor, qui si permittat se spoliari, & velit agere rei vindicatione, sine dubio tenebitur probare dominium, iuxta not. *in l. officium, & in l. in rem actio. ff. de rei vind. Castr. cons.* 30. *num.* 2. *lib.* 2. & nihilominus tempore quo erat possessor ad aliquam probationem, non fuit obligatus, *l. fin. C. de rei vindic §. commodum autem, Instit. de interd. l.* 2. & ibi *glos. verb. dominium, C. de prob. Bald. cons.* 351. *num* 2. *lib.* 1. *Castr. cons.* 139. *in princ. lib.* 1.

3 Ex prædictis inferendo ad propositum casum dicebatur, quòd si ante annum 1464. fuisset mota præsens lis, sine dubio Ecclesiæ de Vercana incubuisset onus probandi, stante, quòd Ecclesia de Grabedona tunc temporis erat parochialis locorum controuersorum, & super illorum decimis habebat de iure fundatam intentionem: verùm cùm lis fuerit mota longè post dictum annum 1464. & sic tempore quo erat mutatus status istarum Ecclesiarum, & Ecclesia de Vercana iam erecta in parochialem, & inter illius limites constituta loca, de quorum decimatione agitur, quo casu habet fundatam intentionem super illorum decimis, etiam contra matricem, vt. aliàs in hac eadem causa fuit decisum, per doctrin. *Abbat. in c. cum contingat. num.* 7. *vers. quartus est casus, de decim.* meritò ad videndum cui incumbat onus probandi, est attendendum tempus motæ litis, & modernus status rerum. Quibus attentis non erit dubium, quod onus probandi incumbat Ecclesiæ matrici: cum etiam contra illam Ecclesia filialis erecta in parochialem habeat fundatam intentionem, per doctr. Abb. de qua suprà, & conuertuntur doctr. Curt. & Gabr. superius in contrarium allegat.

4 Illud autem, quod ante annum 1464. Ecclesia de Grabedona haberet de iure fundatam intentionem super decimis, nihil aliud potest operari ad eius fauorem, quàm quod ex hoc dicatur probatum, quod decimæ tunc temporis spectarent ad Ecclesiam de Grabedona, quod sibi non suffragatur; nam aut hoc deducitur in simplicibus terminis Iuris cõmunis, & non iuuat, quia eo ipso quod Ecclesia filialis dismembratur à matrice, & erigitur in parochialem, eo ipso decimę censentur ablatę ab Ecclesia matrice, & applicatæ Ecclesiæ filiali, per doctr. Abb. de qua supra, vbi attestatur de communi, & Rota illam sequuta fuit etiam in alijs causis. Aut verò fit fundamentum in instrumẽto erectionis Ecclesiæ de Vercana in parochiam, in quo decimæ reseruantur Ecclesiæ de Grabedona, & conclusio posset procedere, si in dicto instrumento Ecclesiæ de Grabedona reseruarentur simpliciter decimæ sibi debitæ: verum cum instrumentum subdat, *immediata, & præstari consueta*, meritò Rota censuit, quod vt suffragetur instrumentum Ecclesia de Grabedona debeat nedum probare quòd tempore erectionis decimæ essent sibi debitæ, sed vlteriùs quod essent præstari cõsuetę, quia qui se fundat in instrumento, debet probare quod concurrant omnes illius qualitates, iuxta not *in l. prætor, la* 2. *§. docere, ff. de vi bonor. raptor. Castr. cons.* 95. *in fin. lib.* 2. *Rol. cons.* 89. *num.* 28. *& seq. lib.* 1. *Ruin. cons.* 109. *nu.* 23. *vers. postquam igitur, lib.* 3. *Socin. cons.* 27. *num.* 14. *lib.* 4. *Surd. cons.* 279. *num.* 4. Sicut etiam qui se fundat in statuto, *Socin. cons.* 55. *nu.* 3. *lib.* 1. *Natt. cons.* 254. *num.* 2. *Cephal. cons.* 256. *in fin. Tiraquel. de retract. lign. §.* 8. *glos.* 7. *num.* 1. *Becc. cons.* 53. *num.* 9. *Surd. decis.* 305. *num.* 41.

5 Nec videtur dubitandum, quod debeat concurrere vtraque qualitas, nempe debiti, & actualis perceptionis, quia si exigens fuisset contentus vna qualitate, nempe debiti, frustrà addidisset aliam, nempe consuetæ præstationis, quod argumentum à superfluitate vitanda est pro interpretatione validissimum, iuxta not. *in cap. si Papa, de priuil. in* 6. *in l. si quando. ff. de leg.* 1. *in l. cum antiquitas, in princ. C. de testam. Felin in c.* 1 *nu.* 7. *de rescript. Roman. cons.* 180. *num.* 5. Nec deest ratio, quippe quia cum erigere vnam Ecclesiam in parochialem, & reseruare decimas alteri, exorbitet à iure communi, vt apparet ex supradictis, meritò vt minus discederetur à regulis iuris voluerunt relinquere Ecclesiæ de Grabedona

bedona decimas tantum, in quarum actuali perceptione esset, non autem illas, ad quas tantùm haberet ius. Et licèt posset dici, quod eo ipso, quod Ecclesia de Grabedona tunc temporis habebat fundatam intentionem, deferre super istis decimis, eo ipso præsumitur fuisse in actuali perceptione, quia præsumitur factum, quod de iure fieri debuit, iuxt. not. per *Bar. in l. cum serui, num. 4. ff. de verb. oblig. Dec. cons. 446. nu. 6.* Nihilominus videtur, quod quando alicui incumbit onus probandi, sola præsumptio iuris non sufficiat, iuxta opin. quam Rota sequitur, vt apud *Achill. decis. 1. de probat.* in causa *Tirasonen. decimarum 8. Octob. 1576. coram Robusterio, relata inter diuers. impress. decis. 102. nu. 6. par. 1.* atque in pluribus alijs, & meritò, quia licèt præsumatur factum, sæpè reperitur non esse factum, vndè quandocunque alicui incumbit onus probandi, potest replicari, non probari hoc esse quod aliquando contingit abesse. *l. non hoc, C. vnde legit. l. neque natales*, & ibi *glos. verb. cum nihil, C. de prob.* & maximè in proposito casu, in quo in contrarium adducuntur probationes, nedum præsumptiones, & in iure est clarum, quod præsumptio cõtrarijs præsumptionibus eliditur, *l. diuus, ff. de restit. in integr. Castr. cons. 26. nu. 3. lib. 2. Dec. cons. 470. num. 10. Tiraq. in l. si vnquam, verb. donatione largitus, num. 156.* maximè ad fauorem rei, cui sufficit reddere rem dubiam, *cap. de præsentia, de prob. cum concord.*

6 Ista autem probatio requisita pro parte Ecclesię de Grabedona minimè visa fuit resultare ex tribus locationibus, nempe de anno 1228. & 1321. & 1352. quia, vt aliàs fuit dictum, non probatur illarum effectuatio, & licèt Rota aliàs admiserit pro parte prædictam effectuationem, hoc tamen fuit, quia præsupponebatur per Vercanenses hoc non negari, quod cum fuerit repertum, minimè subsistere in facto non intendit Rota per sua præsupposita in facto alicui ex partibus præiudicare. Item nec visa fuerit resultare probatio ex sententia Ordinarij de anno 1299. cum non sit verum, quod ibi pronuncietur ad Ecclesiam de Grabedona spectare ius decimandi, tam super territorio Domasij, quàm super toto plebanatu Grabedonę, sed tantum super tenimento Domasij, & ideò non afficit territorium Veonanæ distinctum à tenimento Domasij. Vltra, quod verbum, *spectare*, non includit pernecesse actualem perceptionem decimarum, de qua probanda modo particulariter agitur, cum possit verificari in solo iure distincto à possessione, quæ est quid facti, iux. not. per *Paris. cons. 58. n. 44. lib. 3.* prout de verbo *pertinere*, habetur *in l. verbum illud pertinere, in fin.* & ibi *glos. ff. de verb. sign. Socin. consil 8. num. 4. lib. 1. Paris dicto num. 44. Rol. cons. 51. num. 20 lib. 1.*

7 Subsistere etiam visa fuit probatio non perceptionis deducta pro parte Ecclesiæ de Vercana ex emptione illarum decimarum facta à quibusdam laicis de anno 1464. die 16. Aprilis, etenim non obstare visa fuit replicatio, quod assignatio illarum minimè fuerit facta Ecclesiæ de Grabedona, cum consensu Episcopi; nam præter quod talis consensus ex adeò longo tempore præsumeretur, iuxt. not. per *Dec. cons. 73. nu. 5. Aret. cons. 36. num. 1. in fin. Roch. de Curt. de iur. patron. verb. pro eo quod, n. 19. in fin. Crauet. de antiq. temp. p. 3. vers. vidimus, n. 30.* cessat difficultas, quia assignatio non tantum deducitur ad probandum, quod fuerit legitimè facta Ecclesiæ de Vercana, quantum ad excludendum actualem perceptionem illarum in Ecclesia de Grabedona, stante quod saltem de facto possidebantur ab illis laicis. Cæter. leuiora bene visa fuerunt sublata per D. Coratium in sua responsione facti cum qua Domini transierunt.

Infra in eadem causa est decisio 556.

A D M O N I T I O.

ADuerte, benigne Lector, quod hic in Lugdunensi impressione grauiter, forsitan culpa Typographorum mutilatus erat ordo numeralis Decisionum; nam post præcedẽtem decisionem 438. sequebatur decisio 445. qui error irrepserat vsque ad decisionem 436. post quam decisionem erãt positæ septem decisiones, quæ post d. decisionem 438. deerant, qui error quantum fuerit læsiuus ad effectum reperiendi conclusiones ex indice petitæ sub nominibus dd. decisionum malè collocatarum, nemo est nescius, & in hoc aliàs non parum laboraui ad reperiendum talem errorem, ideo in hac impressione Romana id suo pristino nitori ad communem vtilitatem restitui. Vale.

Paulus Rubeus.

R. P. D. M A N Z A N E D O
Patriarcha Hierosolymitano.

Narnien. canonum.

Mercurij 8. Iunij 1612.

A R G V M E N T V M.

Ex summarijs summe argumentum.

S V M M A R I V M.

1 *Transactio per vnum facta alteri non præiudicat.*
2 *Frater non potest transigere de re communi in præiudicium fratris sine mandato.*

D E C I S I O CCCCXXXIX.

1 FVIT resolutum informante tantum D. Fabio, transactionem factam per Cassium non nocere ipsi Fabio d. Casij fratri, qui nec illi interfuit, nec illam ratificauit, nec mandatum ad transigendũ fratri dedit vnde ei non præiudicat, iuxta tex. expressum in *l. si cum fratre. C. res inter alios act.* & ibi *Salyc. Bero. cons. 76. nu 18. lib. 1. Calcan. cons. 22. num. 3.*

2 Nec sufficit, quod transactio sit de re communi, non enim ex eo potest frater disponere, nisi tantum de sua parte, *l. serui electione, §. 1. ff de leg.* prout nec socius socium obligat, *Dec. in l. si socius, nu. 2. ff. si cert. pet. Bald. in l. si patruus, nu. 12. C. com. vtriusque iudic. Alex. cons. 139. num. 3. lib. 5. &c.*

R. P. D. P I R O V A N O.

Leodien. Canonicatus.

Veneris 8. Iunij 1612.

A R G V M E N T V M.

De resignatione beneficij facta à grauiter infirmo, tacita infirmitate quando dicatur facta in fraudem, reddatq. gratiam subreptitiam. Quandòve simonia ex actibus correspectiuis præsumatur, publicationisq. defectus gratiam annullet.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Subreptionis exceptio debet concludenter probari ab eo, qui subreptionem allegat.*
Subreptio non inducitur ex tacita qualitate, nisi etiam probetur, quod si qualitas fuisset expressa, potuisset reddere Papam difficiliorem, ibid.
2 *Resignatio beneficij facta à grauiter infirmo non dicitur facta in fraudem, quando accessit authoritas Papæ vigore derogationis regulæ de infirmis, nec agitur de præiudicio collatoris, seu alterius.*
3 *Regula de infirmis comprehendit infirmitates, & leues, & graues, ita & derogatio regulæ comprehendit vtramque infirmitatem.*
4 *Simonia arguitur ex correspectiuitate actuum.*
Simonia est delictum, debetque plenè, & concludenter probari, ibid.
Actus correspectiui quando dicantur ex eo, quod sint facti eadem die, ibid. in fine.
5 *Resignatarius non tenetur probare titulum sui authoris, in fin.*

DECISIO CCCCXL.

1 POST resolutionem iustificationis gratiæ Gerardi Steeckart, proposui secundam partem dubij, quam Domini in prima disputatione noluerunt resoluere, an scilicet eadem gratia esset subreptitia, & nulla, & negatiuè non esse subreptitiam, neque nullam fuit responsum. Habet enim Steeccart fundatam intentionem in iustificatione suæ gratię Reus autem, qui fundat suam exceptionem in subreptione respectu tacitorum, tenetur illam concludenter probare, *Dec. in cap. in præsentia, num. 48. alias 12. vers. vndecimò nota. de probat. Aegid. 617. nu. 2. Rot. decis. 618. nu. 3. par. 1. diuers. cap. 1.* vbi *Gemin. nu. 8. vers. in literis verò beneficialibus, de rescript.* in tantum, quod non sufficit probare qualitatem non esse narratam, nisi etiam probetur, quod si fuisset expressa, potuisset reddere Papam difficiliorem, *cap. super literis*, vbi *Felin. nu. 8. de rescript. Cassad. decis. 12. num. 14. de præbend.*

2 Voscius autem prædicta non iustificauit. Nam etsi resignans tacita graui, & lethali infirmitate resignauerit in manu Papæ ad fauorem fratris, & infirmitas probetur tam ex mandato procuræ ad resignandum, in quo enunciatur resignans valetudinarius, quàm ex fide parochi attestantis se eadem die ministrasse eidem Sacramentum extremæ vnctionis, exinde tamen non probatur resignatio facta in fraudem, vt sit locus, *cap. 2. de renunc. in 6.* & eis, quæ ponuntur per *Oldrad. cons. 324. num. 6. vers. quintò renunciatio fraudulenta, & Grauett. cons. 82. nu. 3. vol. 1.* Quia accessit auctoritas Papæ vigore derogationis regulæ de infirmis, nec de præiudicio collatoris, vel alterius ad quem spectat ius conferendi agitur, quo casu fraus non est considerabilis, *d. cap. 2.* in sensu contrario *de renunc. in 6. Menoch. de præsump. lib. 6. præsumpt. 78. num. 2. & 3.* & quando deficit titulus, & causa fraudis, dum non agitur de alicuius præiudicio, ex quo resignatio est facta in manibus Papæ, qui est Ordinarius Ordinariorum, coniecturæ nihil operantur. *Bart. in cons. 65. factum tale est, Dec. cons. 36. num. 6. & cons. 463. il 7. Albap. cons. 9. num. 1. & cons. 97. num. 24.*

3 Nec dicatur, quod fraus non allegatur ex resignatione, tacita leui infirmitate, sed graui, & lethali, quàm si præsens esset Sanctissimus, vel nõ derogasset regulæ, vel difficilius propter præiudicium collatorum. Fuit enim responsum, quod cùm infirmis non sit prohibitum resignare, sed dumtaxat eorum resignationes per regulam annullentur, quando intra 20 dies moriuntur, satis videtur Papa cogitasse de graui infirmitate, præsumendo decedentes intra 20 dies ab initio lethali morbo laborare, cuius timore ad renunciandum potuerunt moueri; & sicuti regula in sui dispositione comprehendit infirmitates, & leues, & graues, *Sarnen. in dicta regula 1. quæst. 18.* pari ratione in derogatione vtramque debet continere. Vltra quod Dominis non est visa grauis infirmitas, cum à die mandati de resignando superuixerit resignans per 30 dies, nempe à die 29. Augusti vsque ad primam diem Octobris.

4 Secundò etiam visum est Dominis Voscium fundasse exceptionem nullitatis resignationis in simonia Steccart, dum eadem die, quo resignans constituit Procuratorem ad resignandum, pater assignat eidem resignanti legitimam florenorum 200. vt commodius viuere possit, quasi correspectiuè ad assignationem legitimæ sit facta resignatio coram eisdem testibus, & Notario, *cap. ad audientiam, il 2. de rescript. Paris. de resign. lib. 14. quæst. 3. num. 2. & 9.* Quia fuit dictum, quod cum simonia sit delictum, quod plenè, & concludenter probari debet, *Felin. in cap. super his, num. 17. de accusat. Put. 440. nu. 3. lib. 1.* & assignatio legitimæ habeat causam particularem, & separatam, & non proportionatam, nempe, vt resignans, qui deliberauerat resignare, commodius viuere posset, actus quamuis eadem die facti non dicuntur correspectiui ad inferendam simoniam, *Mohed. decis. 3. de simon. Put. decis. 171. lib. 1. Gabr. cons. 172. lib. 2.*

5 Tertia exceptio ex defectu publicationis fuit sublata ex publicis documentis in actis exhibitis, nec obstat, quod diebus festiuis, & eorum multitudine populi non appareat facta publicatio, iuxta Constitutionem sanctissimæ me. Gregorij XIII. quia ex lectura eiusdem instrumenti cernitur Notarium publicasse literas alta, & intelligibili voce tempore summæ Missæ, cui creditur in concernentibus suum officium. Et demum cessabat & alia difficultas, quod scilicet non fuerit iustificata publicatio resignantis, cuius vigore habuit Canonicatum, quia ad hoc fuit responsum per Dominos, quòd resignatarius non tenetur probare titulum sui auctoris. *Cassad. dec. 2. num. 4. de caus. poss. & propriet.*

R. P. D. PIROVANO.

Romana filiationis.

Mercurij 13. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Filius natus ex muliere nupta, non ex adulterio, sed ex legitimo matrimonio natus præsumitur viuente marito, etiam quod adulterij adsint præsumptiones. Probari tamen debet superuiuentia viri de tempore conceptionis filij, & quomodo isto casu talis superuiuentia probata censeatur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Filius præsumitur natus ex marito superuiuente, & non ex adulterio, etiam quòd adulterij adsint præsumptiones.*

2 *Maritus quòd superuixerit, ad effectum excludendi filium natum ex adulterio, probari debet ab eo, qui mariti superuiuentiam allegat.*

Tempus quando est de substantia eius quod agitur, debet præcisè probari, ibid.

3 *Testis deponens per verba*, per quello, ch'io mi ricordo, & saluo il vero, *non probat.*

Testis repetitus nolens firmare primam depositionem nihil probat, ibid.

5 *Mors probatur per testes deponentes vidisse aliquem mori.*

6 *Testis pauper non repellitur à testificando.*

Testis minor, vtputa annorum duodecim, non repellitur à testimonio quando est materia quæ potest cadere in sensum minoris, ibid.

DECISIO CCCCXLI.

1 FVIT resolutum die 10. Iunij 1611. constare Septimiam esse filiam Domini Fabij Carosij, cui resolutioni, cum non acquiesceret Carosius iterum proposui dubium super eisdem de mense Maij præteriti, & quia allegabatur ex parte eiusdem Carosij maritum Vrsulæ matris Septimiæ de tempore conceptionis, & natiuitatis eiusdem superuixisse, itaut instaret præsumptio. *l. miles, § defuncto. ff ad l. Iuliam de adulter.* Placuit Dominis pro faciliori resolutione restringere dubium ad superuiuentiam mariti de tempore conceptionis Septimiæ, quia eo casu cessabunt omnes præsumptiones pro filiatione, vt latè probarunt post alios *Menoch. de arbitr. casu 89. num. 45. & Surd consil. 1. sub n. 54. & 57. ex eadem l. miles, §. defuncto, ff. ad l. Iul. de adult.* Dubio igitur iuxta mentem Dominorum proposito fuit resolutum non constare de tempore conceptionis Septimiæ maritum Vrsolinæ fuisse viuum.

2 Animaduerterunt enim Domini exceptionem hanc de superuiuentia mariti ipsius Vrsolinæ esse præcipuum fundamentum Carosij, quod concludenter erat probandum vti de substantia, & intentione ipsius Carosij. *l. qui accusare. C. de eden. l. & qui dicit, ff. de probat Ossas. dec. Pedem.* 145. *nu* 14. & præcisè quando tempus est de substantia voluit *glos. fin. in l. cum actum, vbi Bart. num. 6. ff. de negot gest* & post alios *Surd decis. 75. num.* 10. & in terminis de excipiente de vita, & superexistentia, quod teneatur probare, affirmanit *Didac. var. resol. lib. 2. cap. 7. num 6. vers. tertio etiam. Lambert. super statuto de contract. mulier glos. 9. nu. 4. & seqq.*

3 Huiusmodi autem probatio pro parte Carosij visa non est concludens. Nam primus testis contra Vrsolinam examinatus deponit quidem Rosatum eiusdem Vrsolinæ maritum fuisse in Ciuitate Corneti vsque ad annum 1597. seu 1598. & hic testis nisi ex alijs destrueretur, benè probaret, quia concludit superuixisse de anno 1594. quod tempus fuit conceptionis Septimiæ. Verum eius dictum continet aliquam dubitationem, dum interserit illa verba, *Per quello, ch'io mi ricordo, e saluo il vero,* quo casu probatio redditur infirma. *Alex. cons. 82. num. 2. vers. & tantominus lib. 4. Corn. cons. 94. n. 4. lib.* 3. Sed quod peius est, repetitus ad instantiam Vrsolinæ, pro exoneratione suæ conscientię noluit firmare primum dubium, quod viderit Rosatum de annis 97. & 98 restringendo dumtaxat dictum suũ eundem vidisse supra 20 annos in circa, quod tempus non est de tempore conceptionis, sed antè. Vnde vel hoc secundum dictum sustineri debet ex causis verisimilibus obliuionis, quas allegat, perturbationis nempe animi, & senectutis per ea, quæ tradit *Menoch. de arbitr. iud centur. 2. cas.* 108. *numer.* 7. veluti contrarius omnino est repellendus, *leg. 1. C. de furtis.*

4 Secundus verò testis non percutit tempus post conceptionem, & eius depositio est nimis generalis, & æquiuoca, & potest esse, quòd Rosatus, dum vixit, fuerit Corneti, etiam de tempore, quo ibi erat Fabius, sed non consequitur necessariò, quòd Rosatus decedere non potuerit antequam Fabius Corneto discederet. Et demum tertius testis pro eadem parte nihil aliud firmat, quàm quod dum Fabius permansit in Cornero, aderat etiam Rosatus maritus Vrsolinæ, & quod viuente adhuc Rosato Vrsolina permanebat cum Fabio, cuius dictũ non impugnatur, sed dicitur non inducere necessariam probationem, ex ratione supra allegata de secundo teste Sed vlterius visa est eius depositio dubia, cum non deponat præcisè, sed per verba, *mi pare,* & per præsumptiones, ibi, *Et bisognaua, ch'il marito ci fusse anco all'hora.*

5 Prædictis autem accedebant depositiones testium pro Vrsolina magis præcisè attestantium prædictum Rosatum ab annis 20 & vltra eorum depositiones mortuum fuisse, quæ verè percutiunt tempus ante conceptionem Septimiæ, supponitur enim quod testes fuerint examinati de anno præterito, & mors Rosati si contigit ab annis 20. necessariò sequitur dicendum mortuum fuisse de anno 1590. per quadriennium ante conceptionem Septimiæ, quæ fuit de anno 1594. Rationes autem scientiæ mortis benè concludunt, dum tertius asserit præsentem fuisse sepulturæ, & vidisse eum mortuũ, secundus verò vidisse eum mori in domo D. Mariæ & est praxis, quam approbat *Bart. in l. 2. §. si dubitetur, sub num. 2. ff. quemadmodum testam. aperian.* & idem firmat *Ioseph Ludou. dec. Perusin.* 12. *n.* 14.

6 Non obstant exceptiones, quæ dantur contra hos testes, quod scilicet sint pauperes, minores annorum 12. ac varij, quia quoad paupertatem non est exceptio repellens testem. *Cæs. de Graff. dec. 9. num. 5. de testib.* minor autem ætas, quando materia est, quæ possit cadere etiam in sensum minoris, non repellitur à testimonio ferendo *Rota dec. 220. nu. 7. 8. par. 2. diuersor.* Varietas etiam, quæ allegatur in eorum depositionibus, cum consistat in eo, quod alij deponant ab annis 20. alij ab annis 24. alij ab annis 27. & 28 vidisse Rosatum viuere, visa non est considerabilis, cum omnes concordent in tempore mortis Rosati ante annum conceptionis 1594. atque ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Bononien. pecuniaria dotis.

Lunæ 18. Iunij 1611.

A R-

ARGVMENTVM.

De præscriptione annali, & decennali vigore statuti Bononiæ, quando locum habeat.

SVMMARIVM.

1 *Inuentarium probat contra conficientem illud, & suos heredes, & nu. 2.*
3 *Instrumentum productum, & registratum in actis probat absque productione originalis.*
5 *Præscriptio non nisi spatio triginta annorum currit contra apochas, super quibus sententia lata fuit.*

DECISIO CCCCXLII.

1 VIGESIMA sexta Martij proximè præteriti dubitaui, an sententia vltima de partibus esset confirmanda, necne? Et Domini dubium prædictum restringendum duxere ad tres apochas continentes summam scutorum 1025. in quibus Domina Portia prætendit etiam se creditricem esse; vnde sexta Aprilis dubitaui, an constaret de eredito dictarum trium apocharum, & tam illa die, quã 21. Maij, qua idem dubium repropofui, semper propter diuersas Dominorum sententias fuit dictũ *Non liquet*, & hodie iterum eodem dubio proposito, cum contra dictas apochas diuersæ exceptiones opponerentur, inter quas præscriptio statutaria vnius anni, & alia decennalis deducebatur desumptæ ex statutis mercatorum Bononiæ: Domini quoad istam præscriptionem, dixerunt illam non intrare, & quod de reliquis videretur.

2 Et mouebantur ex eo, quia præscriptio annalis, de qua in dictis statutis, *in rubr. 19 fol. 61. vers. ancora statuimo.* procedit tantummodo quando debitum probatur per librum, seu per scripturam: sed si per aliam probationem saltim semiplenam probaretur, cessaret dicta præscriptio, vt in *dicta rubr. 19. fol. 61. vers. specificando,* sed sic est, quod in casu nostro adest vltra dictam apocham, alia etiam plena probatio, nempe descriptio istius debiti facta à Hieronymo in inuentario hæreditatis Aemilij, his verbis crediti, *che si fanno del Signor Emilio Maluezzi in prima per la Signora Pompilia Zambeccaria de Maluezzi per sua dote circa scudi 2500. & per altri suoi crediti 1025.* quod quidem inuentarium probat contra Hieronymum, & illius hæredes, sd *tex. in l. fin. & ibi notata, C. de arbitr. tutel. Paris. conf. 45. nu. 20. lib. 2. decis. 71. n. 3. & dec. 800. in princ. & num. 22. vers. tertia difficultas, part. 1. diuers. Surd. conf. 290. num. 27.*

3 Præscriptio autem decennalis, de qua in *d. rubr. 22. fol. 76. vers. ma acciò*, quæ currit contra apochas, confessatas, aut registratas in actis in contumaciam, de quibus *in d. rubr. 22. fol. 75. & 76 vers. per tanto, & vers. ma che*, visa fuit Dominis nec etiam intrare in nostro casu, cum prædictum statutum loquens de prædictis apochis sic recognitis, aut registratis, procedat in duobus casibus, nempe quando talis apocha fuit reperta penes debitorem quo casu illi fidem esse adhibendam statuitur, secus vero in secundo casu, quando penes creditorem inuenitur. Nos verò versamur in tertio casu diuerso, nempe quod istæ apochæ, nec fuerunt repertæ penes creditorem, nec penes debitorem cum fuerint deperditæ, & sic sumus extra casum statuti, & in terminis iuris communis, quo disponitur quod instrumentum productum, & registratum in actis, probet absque productione originalis. *Dec. in cap. quoniam contra, num. 51. de probat. Felin. in cap. fin. in vltim. fallent. de fid. instrum. Couarr. pract. cap. 21. num. 6.* Quod & procedit vigore Innocentianæ, de qua in nostris terminis loquitur *Caputaq. dec. 354. num. 6. par. 2.* Vnde enim non sumus in apochis, de quibus disponit prædictum statutum, nec etiam ad illas debet extendi præscriptio per statutum stabilita circa apochas in illa comprehensa.

4 Vlterius, nec prædicta annalis, nec decennalis præcedit solo temporis cursu, cum etiam requirat iuramentum debitoris in facto proprio de solutione vt circa præscriptionem annalem est videre *in dict. rubr. 19. fol. 62. vers. alle quali eccettioni*, & de præscriptione decennali *in dict. rubr. 22. fol. 76. vers. le quali eccettioni.* Quod tamen iuramentum nunquam fuit præstitum, nec hodie iam præstari valet, cum debitor pluribus ab hinc annis obierit.

5 Et tandem vtramque præscriptionem ex prædictis non intrare visum fuit, cum dicta statuta illas admittant in apochis, à quacumque persona scriptis, aut in recognitis, confessatis, seu registratis in contumaciam, non autem loquuntur de illis, super quibus fuerunt latæ sententiæ, seu facta decreta diffinitiua super illarum executione, prout in casu nostro, vbi mandatæ fuerunt exequi istæ apochæ per simile decretum contra bona hæreditaria Hieronymi debitoris; vnde sumus extra casum statuti, & in dispositione iuris communis, iuxta quam contra talem sententiam, seu decretum diffinitiuum non præscribitur, nisi spatio 30. annorum, ad *text. in l. sicut. C. de præscript. 30 annorum. Bald. in rub. de præscript. num. 22. Felin. in cap. inter Monasterium in 16. limitatione. Bald. de præscript. in quarta parte quartæ partis principalis, quæst. 31. Achill. decis. 5. de præscript.* Ex quibus sic fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Bononien. Plebaniæ.

Mercurij 20. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Lite pendente super beneficio, nec Ordinarius potest instituere, nec patronus potest præsentare, & quando tunc lis dicatur pendere, & an lite pendente super pertinentia iurispatronatus Papa possit liberè beneficium conferre.

SVMMARIVM

1 *Resignatio beneficij prorsus est nulla, non facta mentione de iurepatronatus, cui Papa in dubio non præsumitur voluisse præiudicare.*
Restitutionis in integrum præcipuum fundamentum est bonum ius, & læsio, ibid. in fine.
2 *Lite pendente super beneficio, nec Ordinarius potest instituere, nec patronus præsentare.*
Beneficium non dicitur litigiosum, nisi lis sit inter præsentatos, nu. 2. & 4. vbi declaratur, & quid si agatur de beneficio iurispatronatus laicorũ. n. 3
Papa nunquid possit liberè conferre beneficium super pertinentia iurispatronatus, ibid.

DE-

DECISIO CCCCXLIII.

1 CENSVERVNT Domini non constare de causis restitutionis in integrum, quia Io: Maria non docet de aliquo bono iure suo, sed potius de malo, ex decisionibus in hac causa factis. De iurepatronatus enim non videtur ex eisdem posse dubitari, & Io: Maria illud non negat, & propterea inde resultat nullitas resignationis, in qua de iurepatronatus nulla est facta mentio, & cui Papa in dubio non præsumitur voluisse præiudicare. *Lap. alleg. 96. sub num. 3. vers. veritatem puto. Put. decis. 412. num. 2. lib. 1. cum alijs alleg. in decis. diei 29. Februarij 1608. in hac causa facta*; cessante autem bono iure, cessat læsio, quod est præcipuum fundamentum restitutionis in integrum. *Rota decis. 1. in nouis, de restitut. in integr. Benintend. decis. 85. num. 6. & 7.*

2 Neque obstat gratia perinde *valere*, quia quoad deuolutionem non iustificatur, dum patroni vltra quadrimestre, non tacuerunt, neque quoad litem. Nam etsi lite pendente super beneficio, nec Ordinarius possit instituere, nec patronus possit præsentare. *cap. 1. & 2. vt lit. pend. in 6. vbi Geminian. num. 8. versic. nec obstat Calder. cons. 1. eod. tit. de iurepatr.* & latissimè comprobat. *Lancell. de attent. cap. 4. in præfat. illat. 5. num. 626. & 628.* Tamen lis, quam exigit Papa, debet esse super beneficio inter præsentatos, itaut illud sit litigiosum. *Achill. decis. 28. in fine de appellat.* & hoc neque in facto, neque in iure videtur iustificatum, vt bene deducitur in supradicta decisione diei 29. Febr. 1608.

3 Nec obstant auctoritates allegatæ ad probandū, quod dispositio *cap. 2. vt lit. pend.* procedat etiam quando agitur de beneficio iurispatronatus laicorum, quia inde non sequitur, quod lis sit super beneficio, quando litigatur inter Ordinarium, & patronos super pertinentia iurispatronatus. *Cassad. autem decis. 3. vt lit. pend. & Simonett. decis. 33. & Lancellot. de attent. in præfat. num. 543.* qui allegantur ad ostendendum, quod Papa possit liberè conferre existente lite super pertinentia iurispatronatus, verè non videntur hoc firmare. Nam verba Cassad. cuius auctoritate nititur *Simonett.* ibi, *prætendebatur beneficium esse de iurepatronatus* Regis *Scotiæ*, videntur expressa ad stringendum motiuum subreptionis, quia de iurepatronatus Regum, Ducum, & Marchionum erat facienda expressa mentio secundum regulam Cancellariæ, non autem ad supponendam litem super iurepatronatus. Lancellottus verò simpliciter sequitur Cassad. & Simonett. nec distinguunt, quando lis est inter Ordinarium, & patronos.

4 Quare cum dispositio *cap. 1. & 2. vt lit. pend. in 6.* prohibeat dumtaxat patronis præsentare, quando lis est inter possessores, & vnus decedat, vel renunciet, & prædictis casibus Papa conferat, visum est eam non esse extendendam ad casum, quando lis est inter Ordinarium, & patronos super pertinentia iurispatronatus, & meritò, ne semper mouendo litem esset in potestate Ordinarij priuare patronos suo iure præsentandi, vt considerat *Lambertin. de iurepatronat. lib. 2. par. 2. quæst. 1. principali art. 9. num. 14. &c.*

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.
Amerina fideiussionis.
Mercurij 27. Iunij 1612.

DECISIO CCCCXLIV.

Est inter eius impressas 564. Et apud Cenc. de censib. decis. 193. & penes Duard. eod. tract. decis. 193.

R. P. D. PIROVANO.
Romana Saluiani de Melis.
Mercurij 27. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Notarius] quando pro absente stipulatur, numquid eidem absenti acquirat ante eius ratificationem. Cætera vide in summarijs.

SVMMARIVM.

1 *Notarius ex sua stipulatione pro absente non potest illi acquirere actionem ante ratificationem in præiudicium singularis successoris, & numer. 2.*
2 *Notarius stipulando pro absente acquirit absenti ante illius ratificationem in contractu oneroso, & ab initio vltro, citroque obligatorio.*
Filius habet mandatum à lege acquirendi patri suo, ibid.
Mandatum probatur per coniecturas, ibid.
3 *Resoluto iure datoris censetur etiam resolutum ius illius, cui ius datum est.*
Confines per duas demonstrationes describi debent, ibid.
Exceptio requirens altiorem indaginem non retardat immissionem ex Saluiano interdicto, ibidem in fine.
4 *Possessio non probatur per testes deponentes de auditu.*
5 *Possessio probatur per testes deponentes vidisse aliquem possidere.*
Verba sequentia referenda sunt ad causam præcedentem, num. 4.
Copulatiuæ dictionis &, natura est copulare diuersa æque principaliter.

DECISIO CCCCXLV.

1 PLACVERVNT Dominis fundamenta, & rationes decisionis in hac causa factæ, in quibus perstiterunt eam confirmando. Nec prædictis visū fuit obstare exceptionem non subsistentiæ crediti, eo quia Vespasiano Collutio absenti tempore constitutionis, & venditionis census per Claudium de Melis non potuerit quæri actio realis per Notariū ante ratificationem, in præiudicium Saluatoris Iacobelli singularis successoris, pendente ratificatione. *Couar. in rubr. de testam. 3. par. num. 13. vers. nec item refert Thesaur. dec. 70. num. 3. Honded. consil. 25. num. 45. vol. 2.* Quia vltra quod doctrina eorum est admodum controuersa; an per stipulationem Notarij acquiratur ius absenti absque ratificatione, vt patet ex traditis per *Gabr. Osasc. Clar. Rolan. Cephal. & alios de quibus per Ioseph. Ludou. in sua conclus. 52. in princ.*

2 Fuit responsum, prædicta non procedere in contractu oneroso, & ab initio vltro, citroque obligatorio, vbi filius pro patre, & cum pecunia patris contraxit, acquirendo censum, quo casu sicuti pater directò acquirit filio, quando pro eo stipulatur etiam absque ratificatione, ita è conuerso filius acquirit patri. *l. quod dicitur, la 2. ff. de verb. obligat. Gabr. eod tit. concl. 1. num. 27. & 49.* filius namque in isto casu præsumitur non solum habere mandatum à lege acquirendi patri suo *§. igitur. instit. per quas person. nob. acquir. l. placet de acquir. hared. §. si quid alij. instit. de inutil. stipul.* sed ab ipsomet etiam patre ex vehementi coniectura, & præsumptione habitarum pecuniarum à patre pro emendo censu, quæ probatio per coniecturas sufficit etiã in iustificatione mandati. *Dec. consi. 35. post num. 8. Cassad. decis. 3 num. 4. de procur. Cas. de Grass. dec. 2. num. 5. & 6. de reb. Eccles. non alien.* & fuit dictum in *vna Bononien. pecuniaria 1. Martij 1602. coram Reuerendiss. Archiepiscopo Bononien.*

3 Neque etiam obstat secunda exceptio deducta ex fideicommisso Tiberij de Melis, qui dum vocauit Claudium eius nepotem venditorem census, & illi quandocomque decedenti sine filijs ad vlteriores gradus substitutionum est progressus, mortuoq; Claudio, resoluta censeatur omnis hypotheca per resolutionem iuris eam constituentis. *l. lex vectigalis ff. de pignor. Alex. consil. 65. lib. 5. cum alijs allegatis.* Quia animaduerterunt Domini constare ex depositione testium Flaminij, qui dantur, Claudium, viuente Tiberio testatore, bona in communi cum eo possedisse, ideoque non probari, quod bona omnia in solidum essent Tiberij, vt possent fideicommisso vinculari; præterea testes inducti pro Saluatore ad probandam identitatem bonorum possessorum per Tiberium nimis largè, & generaliter locuti sunt, enunciando dumtaxat regionem del Colle dell'Oppio, cum tamen binas demonstrationes saltem debuissent describi confines, iuxta doctrinam *Bart. in l. falsa demonstratio, num. 7. ff. de condit. & demonstr. Rimin. sen. consil. 429. num. 20. vol. 2.* & cum ista saltem requirerent altiorem indaginem, visum fuit non posse retardare immissionem ex Saluiano. *Natt. cons. 532. num. 4. Menoch. remed. 3. num. 180. de adipisc.* & fuit dictum in *Romana, seu Amerina domus coram Cantuccio*, quæ est inter impressas 34 *num. 23. part. 2. diuers. & in alia Saluiani interdicti 3. Iulij 1600. coram Illustriss. Card. Lancellot. tunc Rota Auditore.*

4 Demum non obstat defectus probationis primi extremi ex eo, quòd vnicus testis deponat de possessione, & minus concludenter in ratione sui dicti, dum asserit, *perche vedeua detto M. Claudio rimettere l'entrata de detti beni in casa sua*, qui fructus alio iure, vel titulo poterant recondi; alter verò videatur concludere de auditu; quod non sufficit *leg. testium ff. de testibus. Roman. singul. 141. cum alijs allegatis.* Fuit enim sublata difficultas ex ponderatione depositionis cuiusque testis, etsi tertius subdat rationem generalem, quæ potest conuenire recondenti fructus titulo emptionis, vel conductionis, tamen, quia promiserat affirmatiuam *sono stati posseduti, & si posseduno da M. Claudio*, per quam testes bene probant. *Cas. de Grass. dec. 10. de caus. poss. & propriet.* verba sequentia exinde ad præambulam causam sunt referenda, *l. quadam mulier, cum gloss. ff. de rei vendic. Crauet. consil 158. num. 13. Cephal. consil. 351. num. 24.* vt sit sensus, *di rimettere l'entrate*, tanquam possessor dictorum bonorum, maximè quando non probatur, quod alter esset in possessione, vt considerauit Rota *in vna Ceruien. bonorum inter impressas 506. num. 40. par. 1. diuers.*

5 Quartus verò testis verè deponit de publica voce, & fama, sed prius per verba assertiua affirmauit possessionem Claudij, *e sò che tutti li sopradetti beni l'ha posseduti M. Claudio, e questo è vero, publico, e notorio*, non enim est vsus relatiuo, *quia*, ad informandum dictum, sed copulatiua *&*, cuius natura est copulare diuersa æque principaliter, & quia fit, & quia publica vox *glos. in rubr. de iuris, & facti ignoran. cap. querelam de simonia. Menoch. cons. 129. num. 11 lib. 2.* Et ideo quæ in prima decisione dicta fuerant de probatione primi extremi, bene procedebant. Ex quibus Domini voluerunt stare in decisis, &c.

R. P. D. LVDOVISIO
posteà fel. rec. Greg. XV.

Romana legitimæ.

Lunæ 4. Iulij 1612.

DECISIO CCCCXLVI.

Est inter eius impressas decis. 568.

R. P. D. LVDOVISIO
postea fel. rec. Gregorio XV.

Romana domorum.

Lunæ 4. Iulij 1612.

DECISIO CCCCXLVII.

Est inter eius impress. decis. 570.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Cathanien. Illegitimitatis.

Lunæ 11. Nouembris 1612.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Litis pendentia in vna causa non præiudicat in alia.*

Diuersitas causarum arguitur ex diuersitate personarum, ibid.

2 *Restitutio obtenta ab vno ex collitigantibus, prodest etiam alteri litis consorti.*

Litis consors non dicitur ille, qui ad causam veniens litigantium iura impugnare intendit, ibid. in fine.

3 *Commissio regulatur, & interpretationem recipit à petitione.*

Obseruantia subsequuta demonstrat quod ab initio actum fuit.

DE-

DECISIO CCCCXLVIII.

1 RESOLVTVM fuit restitutionem in integrũ obtentam per Gaspatem minimè obstare executioni trium conformium contra D. Ioannem etenim regula est contra D. Ioannam, quod pendentia vnius causæ minimè præiudicat alteri, *toto titulo, res inter alios acta, l. sed si ante. ff. de except.* & magis in speciė prosequitur *Moder. de attent. lit. pend. limit. 2. in princ.* diuersitas autem causæ arguitur ex diuersitate personæ Gasparis à persona D. Ioannæ. *l. & an eadem, in princ. & ibi Bart. in §. qui eum partem, ff. de except. rei iudic. Castr. in leg. eum quæritur, num. 1. ff. eod tit. glos. in l. iusiurand. 34. §. ait prætor, verb. vel personam, ff. de iur. iuran. Rota Ianuen. dec. 279. num. 9.*

2 Non obstat quod D. Ioanna prætendat se litis consortem cum prædicto Gaspare, & proinde restitutio in integrum obtenta per illam dicatur sibi tanquam litis consorti prodesse. *glos. in l. vnic. ver. patroc.* C. *si in communi. eademque caus. Afflict. decis. 213. cum alijs per Odd. de restit. quæst. 46. art. 4. Hondcd. cons. 34. num. 81. lib. 2.* quia fuit negatum D. Ioannam fuisse litis consortem, cum Gaspare etenim ab initio huius causæ actor D. Gasparis venit contra actorem D. Thomæ modo possidentis Baronias, de quibus agitur, & opponenda de illegitimitate auctoris D. Thomæ prætendebat illum excludere, & se, tanquam legitimum includere; pendente hac lite venit ad causam Laurentius procurator D. Ioannæ tanquam tertius pro suo interesse, neque coadiuuando aliquem ex collitigantibus, sed immo vtrumque excludere, nempe actorem D. Thomæ, tanquam illegitimum, actorem verò Gaspatis tanquam remotiorem, & proinde non poterat dici consors litis alterius in illis, cum ius vtriusque intenderet impugnare. *l. is à quo, ff. de rei vendic. Felin. in cap. cum super, num. 17. de re iudic. Couarr. pract. quæst. cap. 14. num. 4. Rotæ apud Bisignett. dec. 4. de iud. & in causa Nolana pensionis 13. Maij 1611. coram me.*

3 Quæ magis de plano procedunt ad effectum, de quo agitur, nempe quod restitutio in integrum obtenta per vnum ex hic litigantibus, minimè dicatur prodesse alteri, quia hoc nil aliud est, quàm dicere, quod Gaspar, qui obtinuit commissionem restitutionis in integrum, voluerit suscitare vnum ex suis aduersarijs iam mortuum, quod si ipse hoc minimè intellexit petere, minus dicendum est, quod Summus Pontifex voluerit illud concedere, cum commissio regulatur à petitione. *cap. inter dilectos. §. cæterum, vbi glos. & Bald. num. 16. de fid. instrum. l. 1. & ibi Ias. num. 7. C. de diuers. rescript. Dec. consil. 403. num. 15. Paris. consil. 9. nu. 42. lib. 2.*

4 Quod ipsum denotauit obseruantia subsequuta, ex qua colligitur, quod ab initio fuisset actum. *leg. si de interpret. cum ibi not. ff. de leg. Castr. cons. 366. num. 3. lib. 1. Roman. consil. 328. num. 5. Crauett. consil 102. num. 3. Becc.* pariter *consil. 101. nu. 491.* fuerunt enim istæ causæ semper tractatæ vti diuersæ; nam bon. memor. Rubeus tulit duas sententias, alteram contra Dominam Ioannam confirmando duas sententias iam contra eandem latas, & reseruando sibi causam Gasparis, alteram postea contra eundem Gasparem, in qua confirmauit duas alias præcedentes contra eundem Gasparem latas & causa appellationis, seu restitutionis in integrũ fuerat commissa duobus diuersis iudicibus, item bon. memor. Cardin. Blanchetto, dum esset Rotæ Auditor, tanquam si causa D. Ioannæ esset finita iuxta *cap. lator. qui fil. sint legit.* moderatus fuit inhibitionem respectu D. Ioannæ ad effectum, vt iudices laici possent procedere in partibus super Baronia, & nihilominus causa respectu Gasparis adhuc pendebat in Rota.

5 Ex quibus patet causas istas fuisse desuper tractatas pro diuersis, quam diuersitatem, & ipsamet D. Ioanna, & Signatura videntur agnouisse; nam D. Ioanna procurauit per particularem commissionem suam restitutionem in integrum, quod non fecisset, si potuisset iuuari restitutione obtenta per Gasparem. Signatura autem habuit eundem sensum, dum rescripsit cum clausula *parito iudicio arbitrio Rotæ*, quam clausulam super paritione minimè apposuit in commissione Gasparis, & in eandem sententiam non obscurè venit Rota, dum in alia propositione huius causæ sub die 5. Decembr. anni proximi, dixit non intrare arbitrium ad retardandam paritionem, etenim si est parendum, sequitur quod nec restitutio obtenta per Gasparem nec aliquid aliud dicatur obstare executioni trium conformium, executio enim dd. conformium nihil aliud est, quàm ipsa paritio, &c.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Interamnen. Saluiani.

Lunæ 19. Nouembris 1612.

ARGVMENTVM.

Dominium cum sit difficilis probationis, coniecturis probatur, & quibus.

SVMMARIVM.

1 *Dominium probatur indicijs, & coniecturis, cum sit difficilis probationis.*
Dominium arguitur ex longa possessione, diciturque probatum saltim in vim præscriptionis, ibid.
2 *Testes examinati in possessorio, an, & quando probent in petitorio.*
3 *Dominium probatur ex diuisione rei inter filios.*
4 *Dominij præsumptio est quando prædium alicuius reperitur adnotatum in eius libro.*
5 *Dominium præsumitur ex solutione collectarum.*
Dominij concurrens probatio resultat ex instrumento emptionis cum numeratione pretij traditione, & diuturna possessione, ibid.
6 *Tertius possessor non potest refricare exceptionem dominij contra agentem hypothecaria.*
7 *Partita extracta ex libro æstimi quando probet parte non citata.*
8 *Excussio non est necessaria quando agitur vigore instrumenti, in quo adest clausula* Constituti, *& obligatio Cameralis.*

DECISIO CCCCXLIX.

1 CONSTARE de dominio prædij viæ nouæ, Domini censuerunt, moti ex eo, quod ad probãdum dominium sufficiunt indicia, & coniecturæ, cum sit difficilis probationis. *l. indicia. C. de rei vendic. vbi Doctores, Socc. cons. 89. num. 9. vers. & præ-*

fundamento, lib. 1. Paris. consil. 104. numer. 102. & seq. lib. 1. Bero. consil 79. num. 6 lib. 3. Quæ coniecturæ plures in casu nostro concurrere videbantur; adest enim emptio illius prædij facta per Innocentium de anno 1536. qui prout testes deponunt, illud possedit, quamdiu vixit, & post ipsius mortem possederunt Horatius, & alij filij vsque ad diuisionem, & abinde citra Horatius solus pro sua parte vsque ad annum 1597. & sic vltra 60. annos, quæ tam longa possessio maximè facit ad probationem dominij. *Bero dict. consil. 79. num. 7. Paris. vbi supra num. 59. & 91.* Hoc enim casu dominium dicitur probatum, saltim in vim præscriptionis, ex parte emptorum. *Castr. in l. proprietates, num. 3. C. de probat. & in consil. 169. nu. 3. vol. 1.*

2 Nec obstat, quod testes deponentes super dicta possessione fuerint examinati in possessorio, & ideo non probent in petitorio, quia fuerint examinati post cumulationem petitorij cum possessorio, & commissa causa in vtroque, non autem super possessorio tantum. *Rot. dec. 35. nu. 6. & 7. par 2.*

3 Vlterius plurimum facit ad probationem dominij diuisio dicti prædij facta inter filios dicti Innocentij emptoris, qua mediante peruenit ad Horatium. *Decian. consil. 76. num. 9. & seq. lib. 3 Peregr. de fideicomm. artic. 44. num.* 5. præsertim, quia constat de eius effectuatione ex possessione Horatij subsecuta.

4 Quibus accedat, quod dictum prædium reperitur adnotatum inter bona Innocentij in libro æstimi confecti post duos annos à dicta emptione, quod de per se licet non probet dominium, tamen præbet non minimam illius præsumptionem. *Socein. consil. 89. num. 12. lib. 1. Decian. cons. 17. numer. 29. lib. 2. Roland. cons. 4. num. 15. lib. 2.* Maximè quòd post mortem Innocentij sequuta dicta diuisione inter eius filios, prædium reperitur mutatum, & positum inter bona Horatij, cui in partem fuerat assignatum. *Socin. dict. cons 89 num. 12.*

5 Prædicta corroborantur ex solutione collectarum factis, tam per ipsum Innocentium, quàm eius filios, *Socin. cons. 205. num. 1 vers sexto comprobatur, lib. 2. Roland. d. cons 4 num. 20.* Vltra quod ex solo instrumento emptionis factæ per Innocentium cum numeratione pretij, traditione, & diuturna possessione, videbatur Dominis resultare plena, & cõcludens dominij probatio. *Caputaq. decis. 281. p. 1. Monoc. de arbitr cas. 42 num. 6.*

6 Et præmissa eo facilius procedere dicebatur, cũ hic agatur hypothecaria contra Honuphrium III. possessorem, causam habentem ab Horatio principali debitore, qui non potest refricare quæstionem dominij, sicut enim non posset ipse Horatius debitor, item non poterit causam habens ab illo. *Alex. cons. 138. num. 1. lib. 2. Gail. pract. obseru. lib. 2. obseru. 26 par tot.*

7 Non obstat, quod partita æstimi non fuerit extracta parte citata, quia ex quo fuit extracta à Cancellario Ciuitatis dictum æstimum retinentis sub custodiam publicam, non erat necessaria citatio. *Caputaq. decis. 354. num. 4. par. 2.* prout nec etiam facit, quod instrumentum emptionis, & alia super quibus fundatur huiusmodi dominij probatio, non fuerit producta in actis, quia contrarium appareret ex citatione, & admissione intium, facta 12. Octobris & 7. præsentis mensis Nouembris.

8 Minus facere videbatur, quod Guttio obstet exceptio excussionis, cum hoc sit extra dubium; vltra quod respõdebatur, quod cũ in instrumento census cuius vigore fuit actum, adsit clausula *constituti*, & obligatio cameralis, excussio nõ est necessaria. *Illustriss. Mantic de tacit. & ambig. lib. 16. tit. 17 nu. 8. 9. & 10. Tiraq. de iur. constit part. 1. num. 54. Gail. vbi supra, obseruat. 27. num. 31.* Ex quibus ita conclusum, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Bononien. de bonis.

Luna 19. Nouembris 1612.

DECISIO CCCCL.

Est replicata supra in prima part. recent. decis. 438. & apud Giouagn. cons. 44 num. 66. lib. 2.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Beneuentana parochialis.

Mercurij 18. Nouembris 1612.

ARGVMENTVM.

Iudex non ritè procedens non dicitur quem spoliare, mixtusque exequutor non potest aliquid facere, nisi parte citata.

SVMMARIVM.

1 *Testes deponentes de possessione, possessionem probant ad effectum manutentionis.*

2 *Iudex non potest priuare aliquem sua possessione. Vbi hoc declaratur, nisi ritè, & rectè procedat.*

Executor deputatus cum clausula, Amoto, *dicitur exequutor mixtus, ibid.*

Exequutor mixtus assumere debet partes iudicis, nec aliquid facere potest parte non citata. ibidem.

DECISIO CCCCLI.

1 FVIT tentum pro manutentione Marcelli, etenim de illius possessione deponunt testes, quæ sufficit pro manutentione. *§. retinendæ. instit. de interdictis.* cum concord. etiam sine exhibitione tituli. *Rota in causa Placentina Capellania 21. Maij coram bon. mem. Card. Pamphilio, in Ceneten. parochialis 10. Decembris 1603. coram eod. m, & in Ripana beneficij 12. Febr. 1599. cor. m Iusto.*

2 Non obstat posterior possessio data per exequutorem litterarum Apostolicarum Francisco, qui quidem exequutor potuit priuare Franciscum, & inuitum sua possessione, *iuxt. not. per Angel. in l. qui vniuersas. §. item cum pr ator in fin. ff. de acquiren. possess. Mohed. decis. 4. num. 4. de restit spoliat.* quia hoc procedit, quãdo ritè, & rectè proceditur. *Corn. cons. 193. numer. 4. lib. 3. Rota in causa Pennen, & Aarien. beneficiorum 4. Iulij 1584. coram bon. me. Card. Seraph. relata inter diuers. impress. decis. 802. nu. 7. vers. quia pro responsione, par. 1. & in Romana Saluionis, 28. Nouembris 1611. coram me.*

3 Ritè autem, & rectè non fuit processum per exequutorem cõtra Franciscum, quia cum illo exequutor esset deputatus cum clausula *Amoto*, dicebatur

exe-

exequutor mixtus. *Abb. in cap. de catero, num. 8. de re iudic.* vbi etiam *Felin. num. 9. Rot. in causa Zamoren. portionis 5. Iunij 1598. coram Corduba in Tirasonen. eleemosynariæ 28. Ianuarij 1602. coram Illustrissimo Lancellotto, & in praallegata Ripana beneficij coram Iusto*, & consequenter assumere partes iudicis. *Felin. in cap. fin nu. 23. de præsumpt. Achill. decis. 6. num. 3. & 4. super reg. de triennal. Rota in causa Pampilonen. beneficij 29 Octob. 1576. coram Cantuccio relata inter diuers. impress. dec. 35 num. 1. par. 2. & in dicta Ripana beneficij 12. Febr. 1599. coram Iusto*, procedendo iuris ordine seruato. *Felin in cap. de catero, num. 9 de re iud. Mohed. decis. 7. num. 5. de restit. spol. Achill. a. decis. 5. nu. 5. super reg. de triennal. Rota in causa Abulen. & Zamoren. beneficiorum 16. Iunij 1595. coram bon. me. Penia, & in Mediolanen. beneficij 16. Nouembris 1611. coram R. P. D. Vbaldo*, & consequenter citare Marcellum possessorem, iuxta *not. in l. de vnoquoque. ff. de iud. in specie Rota in causa Tirasonen. eleemosynariæ 28. Ianuarij 1602. coram Illustriss. Lancellotto, in Ripana beneficij 12. Febr. 1599. coram Iusto, & in Mediolanen. beneficijs 16. Nouembris 1611. coram Reuerendiss. P. D. Vbaldo*, quod cum non fuerit factum, minimè fuit per immissionem exequutoris priuatus Marcellus sua possessione per prædicta. Et ita conclusum, &c.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Perusina pecuniaria.

Mercurij 28. Nouembris 1612.

ARGVMENTVM.

Falsitatis sola suspicio sufficit, quando agitur ciuiliter ad tollendam fidem scripturæ, & de pluribus falsitatis coniecturis. Decisio magistralis.

SVMMARIVM.

1 *Copia apocha sine originali executionem non meretur, stante præsertim partis protestatione, quod recognoscatur.*
2 *Apocha non præsentata in archiuo infra 15. dies, remanet nulla, etiam quod post 15. dies fuerit præsentata de consensu archiuistæ.*
3 *Agens via ordinaria non potest postea agere via exequutiua.*
5 *Falsitatis sola suspicio sufficit in ciuilibus ad hoc vt scripturæ fides tollatur.*
Falsitas coniecturis probatur, ibid.
Falsitas præsumitur ex multiplicatione apocharum, & earum confirmatione non necessaria. ibidem.
Producens scripturam, & recusans illam habere pro bona, & legali, reddit scripturam de falso suspectam, ibid. in fine.
Falsitatis suspicio oritur ex interpositione personæ. ibid.
6 *Falsitatis suspicio oritur ex eo, quod pecunia, quæ dicuntur soluta non sunt scripta in libro, in quo alia similes pecunia describi solent.*
7 *Pacta insolita arguunt falsitatis suspicionem.*
Falsitas arguitur ex eo quod in scriptura reperiantur descripti testes mortui, ibid.
8 *Amissio scripturarum probari debet per eum, qui amissionem allegat.*
9 *Mandatum nulliter, & iniustè relaxatum nunquam transit in iudicatum.*
Confessio qualificata debet à parte acceptari cum qualitate expressa, ibid.
Confessio ad vnum finem, & effectum emanata, non operatur ad alium effectum, ibid.

DECISIO CCCCLII.

1 DOMINI dixerunt mandatum Auditoris Cameræ non esse exequendum tam ratione nullitatis illius, quam iniustitiæ: nullitatis quidem, quia de obligatione Camerali, cuius vigore fuit actum, non constabat, nisi ex quadam copia apochæ, quæ nullam merebatur exequutionem, non producto, nec recognito originali, stante præsertim protestatione partis, quod recognosceretur. *Oldrad. cons. 1. num. 3. Paris. cons. 115. num. 5. lib. 4 Rota dec. 1156. num. 1. in fine lib. 3. par. diuers.* quæ recognitio non probatur ex nunciatiua Notarij facta in fide productionis, quia in hoc ei non creditur, cum de dicta recognitione non fuerit rogatus. *Gozad. cons. 11. num. 5. Surd. dec. 231. num. 2. & seq.*

2 Præterea apocha non præsentata in archiuio villæ Mansionis infra 15. dies remanebat nulla, & inualida, iuxta const. fel. recor. Sixti Quinti, & licet post dictos 15. dies fuerit præsentata, & concordatum cum Archiuista, tamen non propterea dicta nullitas fuit sanata, quia, vt eadem constitutio declarat, huiusmodi concordia suffragatur in instrumentis publicis, non autem in scripturis priuatis: vltra quod Archiuista expresse reseruauit præiudiciũ partis, vnde decretum dans exequutionem tali scripturæ annullatæ ob dictum defectum, videtur etiam nullum.

3 Vlterius ex quo fuerat cœptum agi via ordinaria ob seruatos terminos substantiales, non poterat amplius procedi exequutiuè. *Rot. dec. 551. num. 5. lib. 3 par 3. Borgnin. dec. 1. num. 16. par. 1. Marant. in specul. 6. par. art. 8. nu. 14.*

4 Quo verò ad iniustitiam considerabant Domini contra dictam apocham vrgere vehementem suspicionem falsitatis, quæ sola suspicio sufficit in ciuilibus ad effectum, vt scriptura non mereatur fidem, & consequenter non debeat mandari exequutioni. *Aym. cons. 819. num. 5. Alban. cons. 99. in 8. Menoc. cons. 199. num. 5.* namque in ciuilibus sola suspicio falsitatis habetur pro falsitate. *Curt. iun. cons. 64. nu. 5. & cons. 132. n. 10. Dec. cons. 189. post princip. vers. nam in contrarium. Surd. stans de communi cons. 6. num. 4.* & ad illam probandam admittuntur coniecturæ. *Caputaq. decis. 207. in fin. par. 1. & decis. 4. par. 2. Aym. cons. 156. num. 7. in fin. cons. 143. num. 12.* quæ coniecturæ plures, & vrgentes in casu nostro adesse videbantur, quarum prima oritur ex multiplicitate apocharum, & ex illarum confirmatione non necessaria, si aliæ priores fuissent veræ. *Menoc. de præsump. lib. 5. præsump. 22. nu. 14. Ceph. cons. 198. n. 21.* maximè quia Ludouicus requisitus ad declarãdum, an illis vellet vti pro bonis, semper hoc recusauit. *Lap. alleg. 119. n. 1. Menoc. ibid. n. 22.*

5 Accedat inuerisimilitudo, quod Florentius voluerit sent 850. donare Ludouico tunc infanti, & illa committere fidei sororis pauperis, & egenæ, proprios filios habenti, vt ea conseruaret pro nepote, fine

sine alicuius scripturæ confessione, cum potius ea dedisset Persiano patri Ludouici tunc viuenti, quia actus sic per interpositam personam gestus arguit suspicionem, *l. pupillus. §. item ipsa. ff. de auctoritate tutor. l. 1. & ibi Bart. numer. 1. C. de natural. liber. Aym. d. consi. 156. num. 11.*

6 Præterea in libris Persiani patris Ludouici, in quibus designantur omnes summæ, etiam minime ad Ludouicum spectantes, quæ erant positæ in cōmuni cum Fabritio, non reperitur annotata ista summa adeo notabilis scut. 850. quæ tamen in apochis dicebatur, quod in communi posita erat cum dicto Fabritio; vnde oritur suspicio, quod talis summa non deberetur, nec esset vera. *Bart. in l. fin. C. de reb. credit. Bald. in l. iustum est, num. 2. C. de eden. Herculan de negatiu. nu. 171.*

7 Vlterius pacta insolita apposita in tertia apocha augebant dictam suspicionem. *Bald. cons. 75. nu. 2. lib. 2. Paris. consil. 54. num. 39. lib. 1. Curt. iun. consil. 178. num. 12.* item modus insolitus, isque reiteratus, quod Ludouicus confessus fuit huiusmodi apochas habuisse, nempe duabus vicibus humi iacentes in aperiendo ostium domus, Facit etiam ad huiusmodi suspicionem eliciendam, quod testes, qui in vltima apocha dicuntur adhibiti, nesciebant scribere, & sunt mortui ante illius exhibitionem; hæc enim facta præsumuntur, ne falsitas commissa detegeretur. *Aym. cons. 28. num. 7. Paris. consil. 27. lib. 2. Cephal. consil. 909. nu. 33. decis. Pedemont. 117. nu. 10. Menoch. de præsumpt. 22. num. 13.*

8 Tandem vrgens oriebatur suspicio ex iterata, & affectata obligatione admissionis, tam priorum apocharum, quàm tertiæ confirmatoriæ priorum, præsertim cum dictæ apochæ per illam productionem factam in partibus essent effectæ communes, Ludouicus, qui recuperauit originalia teneretur probare illa casu, & sine sua culpa fuisse admissa. *Alex. consil. 54. num. 5. lib. 1. Castr. cons. 301. num. 1. lib. 1.* Hoc tamen in casu nostro nullatenus factum fuit.

9 Non obstat res iudicata, quia cum mandatum ex prædictis fuerit nulliter, & iniustè relaxatum, non potuit in iudicatum transire. *Caputaq. decis. 114. num. 2. par. 3. Afflict. dec. 28. nu. 6.* prout, & minus obstat confessio procuratoris Fabritij facta in iudicio criminali de existentia apochæ, quia illam acceptare deberet, cum sua qualitate falsitatis, *Boer. decis. 243. num. 25. Menoch. cons. 703. numer. 3. lib. 3. Verall decis. 191. num. 2. par. 1.* & fuit ad effectum detegendi falsitatem, & ideo non operatur ad alium effectum. *Surd. consil. 371. num. 6. lib. 3.* Ex quibus ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E Cardinali.

Terulen. Vicariæ.

Lunæ 10. Decembris 1612.

ARGVMENTVM.

Concursus requiritur in parochiali, seu Vicaria perpetua de iurepatronatus Ecclesiastico.

SVMMARIVM.

1 *Concursus beneficij requiritur in Ecclesia parochiali de iurepatronatus Ecclesiastico.*
Concursus requiritur nedum in Rectorijs de iurepatronatus Ecclesiastico, sed etiam in Vicarijs perpetuis, ibid.

2 *Concursus non est necessarius in parochiali vnita cum Capitulo, nec quando Vicarius deputatur ad nudum exercitium curæ.*

DECISIO CCCCLIII.

1 PRO informante fuit tentum, nempe sententiā de partibus, quæ mandat fieri concursum esse confirmandam, etenim cōstat ex probationibus per portionariosmet, qui modo negant esse locū concursui, factis, quod parochialis, de qua agitur, est de iurepatronatus Ecclesiastico, vnde intrat *Conc. Tri. sess. 24. c. 18 vers. si vero iuspatronatus Ecclesiastici quod in patronatu Ecclesiastico mandat fieri cōcursum*, quem textum ita sæpe interpretata fuit sacra Congreg. super d. Concilio, & dispositio sacri Concilij procedit nedū in Rectorijs, verum etiam in Vicarijs perpetuis, vt fuit per eandem sacram Congreg. resolutum, vt in copia resolutionis data, & meritò, quia dispositio de parochiali loquens habet locum in Vicaria perpetua. *Clem. vnic. de offic. Vicar.* latè *Gomez super reg. de idiomat. q. 11. per tot.*

2 Prædictis non obstat, quòd aliàs tentarunt Portionarij cum testibus, vigore remissoriæ, examinatis probare, quod scilicet parochialis esset vnita eorū Capitulo, & quod Vicarius deputaretur ad nudū exercitium curæ. Quo casu non esset necessarius concursus, sed sufficeret simplex approbatio facta per Episcopum, iuxta distinctionem, quam aliàs fecit *Rot. in causa Vlixbon. iuris cōfer. 21. Apr. 1606. cor. bo. me. Litta*, quia vt aliàs fuit coram me decisum, illi testes fuerunt nulliter examinati, vnde super illis nullum potest fieri fundamentum.

R. P. D. SACRATO,
deinde S.R.E. Cardinali.

Portugallen. fabricæ.

Veneris 14. Decembris 1612.

ARGVMENTVM.

Ecclesiæ reparatio ad quem spectet? In hac decisione multa explicantur notabilia.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ Cathedralis reparatio, sicut spectat ad Episcopū, ita etiam ad eundē spectat reparatio alterius Ecclesiæ dependentis, & annexæ cathedrali.*

2 *Ecclesiæ reparatio spectat ad illum, qui eiusdem Ecclesiæ fructus percipit.*

4 *Ecclesiæ reparationis onus, ad quem spectet, maximè attendenda est consuetudo loci.*
Consuetudo non dicitur plenè probata, nisi etiam probetur frequentia actuum, ibid.

DECISIO CCCCLIV.

1 DVBITAVI an constaret de bono iure Thesaurarij, id erat, an ipse teneretur ad reparationē Ecclesiæ S. Illefonsi? Et pro negatiua fuit tentum, etenim Cathedralis Portugallen. & parochialis, & illius auxiliares, est Ecclesia sancti Illefonsi, de cuius reparatione agitur, curam autem exercet Thesaurarius d. Cathedralis, cui fuit assignata certa portio decimarum; vnde sequitur, quod reparatio Ecclesiæ sancti Illefonsi spectet ad Episcopum, qui sicut tenetur reparare ipsam Ecclesiam Cathedralem, ex latè cumulatis per *Bero. cons. 3. per totum, vol. 1.*

vol. 1. ita tenetur reparare hanc, tanquam Cathedrali annexam, & ab illa dependentem, iuxta not. per *glos. in cap. si quis obiecerit. verb. neutrum* 1. *quæst*, 3. *Anchar. cons.* 160. *num.* 3 *Abb. cons.* 26. *in princ. vers. circa secundum lib.* 2. *Crauet. cons.* 275. *num.* 5.

2 Nec facit, quod Thesaurario fuerint assignati certi fructus, siue decimæ, ad dictam Ecclesiam sancti Illefonsi spectantes, vnde teneatur Thesaurarius saltem proportionabiliter, ex regula quod onus reparationis spectat ad illum, qui percipit fructus, ex cumulat. per *Surd. cons.* 62. *num.* 1. *& seqq. vol.* 1. quia in proposito casu minimè apparet, quod Thesaurario fuerint assignati omnes redditus istius Ecclesiæ, & signanter omnes decimæ: vnde si aliqui fructus fuerunt assignati pro congrua illius sustentatione, ex illis non tenetur reparare Ecclesiam. *c. de his*, & ibi *Butr. nu.* 1. *vers. non enim. Abb. Anchar. & Card. nu.* 2. *de Eccles. ædific. cap. ad audientiam, il* 1. vbi *Io. Andr & Abb. nu.* 7. *Butr. num.* 9. *Boich. num.* 2. *Anchar. num.* 5. *eo. tit. Dec. cons.* 118. *num.* 5. *vers. in primis. Bero. d. cons.* 3. *nu.* 23. *lib.* 1, *Surd. cons.* 61. *num.* 11.

3 Et quatenus dicitur fuisse Thesaurario vsque de anno 1568. per Episcopũ Iulianũ assignatas duas ex tribus partibus decimarũ, res visa fuit reddi multũ dubia, & æquiuoca per applicationem, quam mensæ Episcopali de prædictis decimis fecit Episcopus Vincentius de anno 1320. relictis tantùm Thesaurario decimis personalibus fabrorum, pistorum, & similium, & licèt replicaretur, quod rursus ista applicatio Episcopalis Vincentij, tanquam erronea, fuerit reuocata per Episcopum Sanctium de anno 1338. attamen actus, qui de prædicta reuocatione dabatur, visus fuit multum dubius, & æquiuocus, quinimò potiùs denotare confirmationem illius, quod fecit Episcopus Sanctius in sua ordinatione, dicit se velle, quod Capitulum habeat tertiam partem reddituum, sic & eodem modo vt insierat Episcopus Vincentius suus antecessor, & sit in possessione, & statu, quo ab illa relicta fuerunt. Item vult quod Thesaurarius habeat, & possideat redditus, & iura pertinentia suæ dignitati: sic & eodem modo quo iussit suus antecessor, & sit in possessione omniũ rerum, quas ab illo petebat ratione dignitatis in illo statu, in quo erat tempore sui antecessoris.

4 Circa illud, quod in hac materia reparationis deferatur consuetudini. *Bero. d. cons.* 3. *vol.* 1. in proposito autem casu consuetudo sit, quod Thesaurarius reparet Ecclesiam, ex datis in summario D. Episcopi *num.* 5. *&* 6. fuit responsum nullatenus probari prætensam consuetudinem; nam condemnatio Thesaurarij data *num.* 5. in primis non est præcisa, sed si & quatenus Thesaurarius infra terminum præfixum non docuisset onus fabricandi, ad alterum spectare. Item non apparet, vel iusta, vel effectuata, quantum ad testes deficiunt in multis requisitis ad probandam consuetudinem, & signanter circa frequentiam actuum, iuxta not *in l.* 1. *C. quæ sit longa consuetudo. Bart. in l. de quibus, nu.* 3. *Angel. num.* 21. *&* 22. *ff. de legibus. Alexan cons.* 4. *num.* 2. *lib.* 2. *Corn. cons.* 293. *num.* 7. *lib.* 1. *in fin. Afflict. decis.* 321. *num.* 17.

R. P. D. SACRATO,
postea S. R. E. Cardinali.

Catanien. illegitimitatis.

Lunæ 17, Decembris 1612.

ARGVMENTVM.

Causa arguitur diuersa ex diuersitate personarum; Consors litis non dicitur tertius veniens ad causam, & quando restitutio ab vno obtenta suffragetur alteri consorti,

SVMMARIVM.

1 *Pendentia vnius causæ alteri causæ non præiudicat.*
Causa arguitur diuersa ex diuersitate personæ. ibidem,
2 *Restitutio in integrum obtenta per vnum, prodest etiam consorti.*
Consors litis non dicitur tertius veniens ad causam impugnans ius actoris, & rei litigantium. ibid. in fin.
3 *Principis concessio regulatur à petitione.*

DECISIO CCCCLV.

1 RESOLVTVM fuit restitutionem in integrum obtentam per Gasparem minimè obstare executioni trium conformium contra D. Ioannem, etenim regula est contra D. Ioannem, quod pendentia vnius causæ minimè præiudicat alteri, *toto tit. res inter alios acta. l. sed si ante, ff. de except.* & magis in specie prosequitur *Moder. de attent. lite pend. limit* 2. *in princ.* diuersitas autem causæ arguitur ex diuersitate personæ Gasparis à persona D. Ioannæ. *l & an eadem, in princ.* & ibi *Bar. in §. qui cum partem. ff. de except. rei iud. Castr. in l. cum quæritur, nu.* 1 *ff. eod. tit glos. in l. iusiurandum.* 34. *§. ait prætor. verb. vel personam, ff. de iure iuran. Rota Ianuen. decis.* 179 *num* 9.

2 Non obstat, quod D. Ioanna prætendat se litis consortem cum prædicto Gaspare, & proinde restitutio in integrum obtenta per illum debeat sibi tãquam litis consorti prodesse. *glos. in l. vnica, verb. patrocinari* C. *si in commune eademque caus. Afflict. decis.* 223. cum alijs per *Odd. de restit. quæst.* 46. *art.* 4. *Honaed. cons.* 34. *nu.* 81. *lib.* 2. quia fuit negatum D. Ioannam fuisse litis consortem cum Gaspare, & non ab initio huius causæ actor D. Gasparis venit contra actorem D. Thomæ modò possidentis Baronias, de quibus agitur, & opponendo de illegitimitate actoris D. Thomæ, prætendebat illum excludere, & se tanquam legitimum includere: pendente hac lite venit ad causam *Laurentius* pater D. Thomæ tanquam tertius pro suo interesse, neque coadiuuando aliquem ex collitigantibus, sed immo vtrumque excludendo, nempe actorem D. Thomæ tanquam Illegitimum, actorem verò Gasparis tanquam remotiorem, & proinde non poterat dici consors litis alterius in illis, cum ius vtriusque intenderet impugnare, *l. is à quo, ff. de rei vend. Felin. in cap. cum super, num* 17. *de re iud. Couar. pract. quæst. cap.* 14. *num.* 4. *Rota apud Bisignet. decis.* 4. *de iud. & in causa Nolana pensionis* 13. *Maij* 1611. *coram me.*

3 Quæ magis de plano procedunt ad effectum, de-

quo

quo agitur, nempe quod restitutio in integrum obtenta per vnum ex litigātibus, minimè debeat prodesse alteri, quia hoc nihil aliud esset, quàm dicere, quod Gaspar qui obtinuit commissionem restitutionis in integrum, obtenta per vnum ex litigantibus, minimè debeat prodesse alteri, quia hoc nihil aliud esset, quàm dicere quod Gaspar, qui obtinuit commissionem restitutionis in integrum, voluerit suscitare vnum ex suis aduersarijs iam mortuum, quod si ipse hoc minimè intellexit petere, minus dicendum est, quod summus Pontifex voluerit illud concedere, cum concessio reguletur à petitione, *c. inter dilectos, §. cæterum*, vbi *glos. & Bald. num. 16. de fid. instr. l. 1.* & ibi *Ias. nu. 7.* C. *de diuers. rescript. Rom. cons. 132. in princ. Felin. in c. sup. literis, nu. 9. de rescript. Dec. cons. 403. nu. 15 Paris. cons. 9. n. 42. lib. 2.* Quod ipsum denotauit obseruantia subsequuta, ex qua colligitur quid ab initio fuerit actum, *l. si de interpretatione*, cum ibi not. *ff. de leg. Castr. cons. 363 nu. 3 lib. 1. Rom. cons. 328. nu. 5. Crau. cons. 101. num. 3 Bce. pariter cons. 101. num. 49.*

4 Fuerunt enim istæ causæ semper tractatæ vti diuersæ; nam bo. me. Rubeus tulit duas sententias, alteram contra D. Ioannam, confirmando duas sententias iam contra eandem latas, & reseruando sibi causam Gasparis: alteram postea contra eundem Gasparum, in qua confirmauit duas alias præcedētes contra eundem Gasparem latas, & causæ appellationis, seu restitutionis in integrum fuerunt commissæ duobus diuersis iudicibus. Item bo. me. Card. Blanchettus, dum esset Rotæ Auditor, tanquam si causa D. Ioannæ esset finita, iuxta *c. lator, qui filij sint legit.* moderatus fuit inhibitionem respectu d. D. Ioannæ ad effectum, vt iudices laici possent procedere in partibus super Baronia, & nihilominus causa respectu Gasparis adhuc pendebat in Rota. Ex quibus patet causas istas fuisse semper tractatas pro diuersis, quam diuersitatem etiam ipsamet D. Ioanna, & Signatura videntur agnouisse; nam D. Ioāna procurauit per particularem commissionem suam restitutionem in integrum, quod non fecisset, si potuisset iuuari restitutione obtenta per Gasparem. Signatura autem habuit eundem sensum, dum rescripsit cum clausula. *parito iudicato arbitrio Rotæ*, quam clausulam super paritione minimè apposuit in commissione Gasparis, & in eandem sententiam non obscurè venit Rota, dum in alia propositione huius causæ, sub die 5. Decembris anni proximi, dixit non intrare arbitrium ad retardandum paritionem, etenim si est parendum, sequitur quod nec restitutio obtenta per Gasparem, nec aliquid aliud debeat obstare exequutioni trium conformiū, exequutio enim dd. conformium nihil aliud est, quam ipsa paritio.

R. P. D. SACRATO,
postea S.R.E. Cardinali.

Parmen. Status.

Luna 17. Decembris 1612.

ARGVMENTVM.

De natura litis consortium, quod ratione connexitatis, quod vni ex consortibus prodest, seu noceat, profit etiam, & noceat alteri.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum vni concessa, suffragatur etiam consortibus.*

Fori priuilegium vni competens, competit etiam ad consortes. ibid.

Defensio quæ iuuat vnum, prodest etiam alijs consortibus. ibid.

Attentatum ab vno ex litis consortibus, operatur etiam ad fauorem alterius. ibid.

Contrariorum est eadem disciplina. ibidem.

DECISIO CCCCLVI.

1 DOMINI perstiterunt in decisis coram R. D. Bononien. sub die 1. Iunij 1611. quod scilicet non sufficiat purgatio attentatorum facta per D. Alphonsum, sed vlteriùs sit necessaria purgatio nomine DD. Alexandri, & Cepi, aliàs non possit procedi in causa, & quod hoc debeat habere locum, etiam præsuppositis duabus decisionibus vltimo loco factis, in eo quod fuit dictum D. Alphonsum minimè attentasse nomine prædictorum Alexādri, & Cepi, moti fuerunt Domini, quia prædicti, Alexander, & Cepus sunt litis consortes D. Alphonsi, & habent eandem causam defensionis cum eo, prætendentes nempe matrimonium, inter quondam Bernardinū Pallauicinum, & Catherinā, & legitimitatem exinde venientem, vnde succedit conclusio, quod propter connexitatem, & indiuiduitatem materiæ dispositum in vno ex consortibus habeat locum, & in altero, prout in materia restitutionis in integrum est *decis. Afflict. 213. per totam. Ruin. cons. 121. num 9. lib 5. Menoch. de recup. remed. 15. num. 131.* latè per *Odd. de restit. in integr. par. 1. quæst. 46.* vbi infinitos cumulat, & in materia contractuum *Menoch.* post *Ang. tract. de arbitr. iud. casu 95. nu. 9.* & de fori priuilegio *Couar. pract. quæst. cap. 24. num. 2.* & in terminis suspensionis iurisdictionis *Butr. in cap. dilectus, il 2. in vltimo not. de rescript. Alexan. cons. 89. num. 6. vers. vbi autem, lib. 1.* & sicut factum vnius ex consortibus, quando causa defensionis est eadem, iuuat alios litis consortes, ad effectum, vt dicatur attentatum contra eosdem, & non possit contra illos procedi, nisi purgatis attentatis, latè *Lancell. de attent. appell. pend. par. 2. cap. 12. ampl. 11. num. 4. iuncto num. 2.* Eadem ratione quando causa defensionis est eadem, attentatum per vnum ex litis consortibus debet operari, vt ad fauorem alterius non possit procedi, nisi purgatis per dictum attentantem attentatis, vt contrariorum sit eadem disciplina, iuxta notata *in l. & si contra. ff. de vul. & pupill. in l. fin. §. fin. ff. de leg. 3. & in §. illud*, & ibi *glos. Instit. de soci. & in l. cum pro pecunia*, & ibi *Bald. num. 2. C. de solut.* & ne aliàs detur occasio collusionibus inter ipsos litis consortes, nempe quod vnus attentet, & alter obtineat expeditionem proficuam etiam ipsi attentanti, vt in proposito considerat *Rota decis. 4. num. 5. vers. item nisi talia attentata, de appell in antiquioribus*, quæ magis de plano procedere visa fuerunt, quia attentata prædictorum Alexandri, & Cepi non fuerunt separata, & distincta ab attentatis D. Alphonsi, sed in vno, & eodem iudicio, vnde fit locus alteri conclusioni, quod ratione participationis D. Alphonsus non possit procedere in causa sine illorum purgatione, etiamsi prætereriti Alexander, & Cepus non essent

essent litis consortes, sed personæ extraneæ. *Rota in decis.4 de appell. in antiquoribus*, & fuit dictum coram *Aldobrandino in causa Calaguritana translationis, relata inter diuers.impress.dec.243.par.1.* Et ita tentum, &c.

R. P. D. SACRATO,
postea S.R.E. Cardinali,

Meliten. nauis,

Veneris 11. Ianuarij 1613.

DECISIO CCCCLVII.

Replicata est supra in part.2.recent.decis.422.

R. P. D. PIROVANO,
Comen. habitus.

Veneris 11. Ianuarij 1613.

ARGVMENTVM.

Statutum Hierosolymitanæ Religionis inhabilitans ad ingressum Religionis eos, qui aliàs essent inhabiles, sine Sedis Apostolicæ confirmatione non valet.

SVMMARIVM.

2 *Statutum inhabilitans eos, qui aliàs sunt inhabiles, dicitur ambitiosum, & propterea condi non potest ab habente ordinariam authoritatem.*

3 *Confirmatio Apostolica nihil plus tribuit, quàm in confirmato expressum reperiatur.*

DECISIO CCCCLVIII.

1 FVIT firmatū in decisione diei 4. Martij 1611. statutum Hierosolymitanæ Religionis conditum vsque de anno 1588 & excludens descendentes à Notarijs obstare Io. Antonio Lucino, petenti se recipi in fratrem militem eius ordinis, non obstante, quod statutum prædictum nondum fuisset expressè confirmatum authoritate Apostolica, quando Io. Antonius fecit suas probationes, ea ratione, quia inter statuta Religionis vsque de anno 1586. à fel. record. Sixto Quinto, & nuper à Sanctiss. D.N. confirmata habeatur particulare statutum sub rubrica *de verborum significatione cap. 3.* quod ordinationes quæ fiunt à Capitulo generali, si postea nominatim in alio Capitulo confirmentur, transeunt in statutum, ita vt cum ordinatio de qua agitur, fuisset facta de anno 1588. in Capitulo generali, & deinde confirmata, & renouata in duobus alijs Capitulis annorum 1597. & 1603. antequam Io. Antonius faceret suas probationes, vtique satis videbatur constare de confirmatione.

2 Cæterùm, cum Io. Antonius rationi, & consequentiæ prædictæ non acquiesceret, iterum propositum dubium super iisdem, & Dominis non placuerunt responsiones datæ in decisione pro confirmatione Apostolica. Animaduerterunt enim statutum prædictum esse ambitiosum, & tertio præiudiciale, dum inhabilitat ad ingressum eos, qui aliàs essent habiles, quod propterea condi non potuit sola ipsius Conuentus, aut Religionis ordinaria authoritate. *Bart. in l. fin. nu. 20. de collegijs illicitis*, cuius doctrinam vti communiter receptam sequuta est Rota in pluribus causis, & signanter in *Spoletana hæreditatis 22. Maij 1579. coram Cantuccio, inter impressas 103. nu. 10. par. 2. diuers. & in Siguntina admissionis ad Capitulum 26. Iunij 1587. coram Gypsio, & in Placentina admissionis ad Capitulum 8. Aprilis 1585. coram bo. me. Card. Blanchetto.*

3 Neque v sum fuit obstare generalem ipsius Religionis statutorum confirmationem à Summo Pontifice emanatam de anno 1586. & consequenter eiusdem statuti, siue ordinationis *cap. 3. de verbor. signif.* A qua deducitur consequentia necessaria cōfirmationis Apostolicæ ipsius statuti conditi de anno 1588. circa non admissionem descendentium à Notarijs. Quia pro responsione Domini dicebant, quod in dicto capitulo 3. de mente statuentium fuit, definire dumtaxat naturam stabilimentorum, & ordinationum, vt stabilimenta sint ea quæ perpetuò durent, nisi expressè in Capitulo generali fuerint reuocata: ordinationes verò quæ durant vsque ad proximum futurum Capitulum & non vltrà, nisi in eodem Capitulo fuerint confirmatæ; sed non inde, sequitur, quod ex earum confirmatione illæmet ordinationes habeant vim ligandi absque confirmatione Apostolica, quia id videtur præter mentem statuentium, & confirmatio Apostolica exinde superueniens nihil plus tribuit, quam in confirmato repetiatur expressum. *Bald. in l. nominationes, circa finem, vers. conclude ergo, & in vers. illud certum est, C. de appellat. Dec. in rubr. de confirmat. vtil. vel inutil. sub num. primo. Surd.* post alios *cons. 330 num. 18 vol. 3.*

Quare ex prædictis censuerunt Domini statutū loquens de notariatu non obstare Antonio, reseruando particulariter videre, an aliàs exceptio notariatus ei obstet, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Pampilonen. beneficiorum.

Lunæ 14. Ianuarij 1613.

ARGVMENTVM.

Impetrans beneficium tanquam vacans propter illegitimitatem, nunquid debeat probare negatiuam dispensationis.

SVMMARIVM.

2 *Supplicationis tenor, & lectura attenditur tanquam matrix, quicquid in literis ponant expeditores, qui in hoc minimè possunt præiudicare supplicanti.*

3 *Exceptionem proponens, in ea dicitur actor, & probare debet.*

4 *Narratiua dispensationis non existentis facta ab eo, qui beneficium illegitimi impetrauit, probari debet ab impetrante.*

Gratia iustificanda est in omnibus narratis in ea, præsertim in his, quæ potuerunt mouere Summum Pontificem. ibid.

DECISIO CCCCLIX.

1 IN hac causa sub die 13. Iunij proximi fuit coram Card. Bononien. resolutum, gratiam Bartholomæi, in eo quod narrauerat professionem Ioannis esse iustificatam, referuarunt tamen Domini vt videretur an narratiua, & negat na dispensationis iustificaretur cum autem in hac causa ego fuissem subrogatus

gatus in locum d. Cardinalis, cœpit Bartholomæus prætendere se grauatum ex prædicta reseruatione, dicebat enim in illa præsupponi, quod ipse narrasset Ioannem minimè dispensatum, quod ipse negabat narrasse: vnde facto per memoriale verbo cum Dominis ad consulendum vtrique parti, dedi dubium, an in gratia Bartholomæi adsit narratiua, vel negatiua dispensationis, quæ veniat iustificanda, & quatenus adsit an sit iustificata? quo dubio per me proposito, Domini fuerunt in voto, quod in gratia Bartholomæi minimè adsit negatiua dispẽsationis Ioãnis, quæ veniat instificanda, & proinde non habuerunt pro necessaria inspectione an sit iustificata.

2 Et quod in gratia Bartholomæi minimè adsit talis narratiua non dispensationis, satis colligi visum fuit ex lectura supplicationis Bartholomæi, in qua nihil tale legitur, & tamen supplicatio tanquam matrix attenditur, quicquid in literis ponant expeditores, qui in hoc minimè possunt præiudicare supplicanti. *Verall. decis. 217. par. 1. in manuscr. Rota in causa Toletana parochialis 10. Maij 1596. coram Illustriss. Arigonio, cum alijs alleg. per D. Io. Baptistam Millinum*, quæ placuerunt Dominis: vnde non obstat, quod in literis Bartholomæi legatur quod Ioannes post vacationem beneficiorum nullo titulo suffragante illa de facto retineret, ex quo prætenditur concludi negatiua dispensationis, quia, vt benè per eundem D. Io. Baptistam fuit deductum, ista non est narratiua Bartholomæi, sed per expeditores apposita de stylo ad euitandam solutionem annatæ, donec impetrans acquirat possessionem, & intrusus eijciatur, vt in specie fuit dictum in *decisionibus Hispalen. beneficiorum 14. Aprilis 1603. coram bo. me. Iusto. Calaguritana beneficij de Accola 12. Nouembris 1594. & 26. Iunij 1595. coram Gypsio, & in Burgen. canonicatus 9. Febr. 1609. coram R. D. Attreb. per eundem allegatis*.

3 Minus obstare visum fuit, quod eo ipso, quod Bartholomæus in supplicatione narrauit vacationem, videantur inclusisse negatiuam dispensationis Ioãnis, quia si Bartholomæus erat legitimè dispensatus, non vacabant beneficia, quia fuit responsum sufficere impetranti qui sustinet vices actoris iustificare ea, ex quibus de iure remanet fundata eius intentio, quod si ille, contra quem fit impetratio, intendat euertere illud fundamentum ope alicuius exceptionis, debet illam exceptionem probare, cum sit illius assertor. *l. ei incumbit ff. de probat. & actor, l. 1. ff. de except.* aliàs sequeretur, quod actor semper teneretur probare negatiuam, quod reo nulla competat exceptio, quæ negatiua regulariter est improbabilis, & sic iudicia redderẽtur inania, & præcipuè istæ impetrationes certo modo, quæ quotidie practicantur in Curia, & multum conferunt saluti animarum, quia si illa non essent beneficia Ecclesiastica, passim sine Canonico titulo detinerentur, & vsurparentur.

4 Et licèt alias, prout in *causa Burgen. Canonicatus 6. Martij 1606. coram Illustriss. Bononien.* & alibi Rota voluerit impetrantem teneri probare negatiuam dispensationis illius, contra quem erat facta impetratio, id fuit quia impetrans superfluè narrando negatiuam dispensationis videbatur pro prio se ligone percussisse, vt in proposito dicit *Cassad. dec. 10. de rescript. in dd. decis. allegatus*, etenim regula est, quod omnia narrata in gratia sunt iustificanda. *cap. 2.* & ibi *Abb. num 3. Rip. num. 29. de rescript. Cas. de Grass. decis. 12. num. 1. de prob. Verall. decis. 242. nu. 1. par. 2.* maximè quæ potuerunt mouere Summum Pontificem. *Verall. decis. 128. nu. 1. par. 1. Aegid dec. 4. Rota in causa Marsicana beneficiorum 16. Nouembris 1576. coram Aldobrandino, relata inter diuers. impress. decis. 531. nu. 1. vers. cum etiam primo, par 1.* prout potuit mouere narratiua, quod quis detineat sine dispensatione; fortè enim Papa credidit, quod per confessionem partis, vel diligentias in libris Cancellariæ, vt fuit seruatum in *d. causa Burgen. canonicatus coram Illustrissimo Bononien.* impetrans vellet hoc probare: vnde faciliùs motus fuit ad illi faciendam gratiam.

R. P. D. SACRATO
deindè S.R.E. Cardinali.

Pampilouen. pensionis.

Mercurij 16. Ianuarij 1613.

ARGVMENTVM.

Quasi possessio exigendæ pensionis probatur in iudicio summarissimo possessorio per confessionem titularis, etiam extraiudicialem, & ad probandum quasi possessionem sufficit vnica solutio, imò & solutio partis pensionis. Cætera vide in summario.

SVMMARIVM.

1 *Pensionis exigendæ quasi possessio probatur ex cõfessione titularis, etiam quod agatur de onere beneficij.*
2 *Confessio extraiudicialis de æquitate canonica plenè probat.*
3 *Confessio extraiudicialis, quæ de iure ciuili semiplenè probat, sufficit in iudicio summarissimo possessorio. & num. 4.*
5 *Possessio titulata eo magis manutenenda est.*
6 *Quasi possessio exigẽdæ pensionis inducitur ex vnica solutione, imò ex solutione partis pensionis.*
7 *Causa vniuersalis, per quam peruenitur ad actũ, magis attenditur, quàm ipse actus.*
8 *Nuntio non creditur super eo quod deponit citatum sibi respondisse tempore citationis.*
Procuratoris confessio potest quandocunque reuocari, etiam non docto de errore. ibid.
9 *Probationes semiplenæ, & leuiores sufficiunt in summarissimo iudicio possessorio.*
Procuratoris confessio præiudicat principali ante reuocationem. ibid.

DECISIO CCCCLX.

1 PRO informante fuit tentum, mandatum scilicet de manutenendo esse dandum Didaco, de cuius quasi possessione exigendi constat ex confessione titularis, quæ sufficit, non obstante, quod agatur de onere beneficij, ut *decis. Put. 325. lib. 2. Rota in causa Taurioren. beneficij 5. Martij 1584. coram Orano, in Lucana Capellania 1. Februarij 1610. coram R. Bononien.* & fuit in specie dictum in hac eadem *causa die 14. Maij 1612. coram me.*

2 Et licèt confessio fuerit extra iudicium, non ideò minus plenè probat de æquitate canonica. *Put. decis. 1. num. 3. & 52. num. 1. lib. 2. Gabr. de confess. conclus. 1. num. 46.* fuit dictum in *causa Hispalen. iuris votandi 16. Martij 1571. coram Cantuccio,*

tuccio, relata inter diuers. impress. decis. 4. num. 1. part. 2.

3 Vltra quod in hoc summariissimo iudicio, in quo sufficit semiplena probatio, *Alex. cons. 103. num. 3. lib. 7. Dec. cons. 56. num. 1. cons. 158. num. 12.* latè *Menoch. de retinen. remed. vltimo, num. 34. Rota in causa Lucana pensionis 4. Iunij 1574. coram bo. me. Cardinali Lancellotto, relata inter diuers. impress. decis. 196. num. 4. par. 1.*

4 Ista confessio ea traiudicialis suffragaretur etiam de iure ciuili, cum de illo iure faciat semiplenam probationem. *Bar. in l. admonendi, nu. 48.* & ibi *Ias. in repet nu. 158. ff. de iureiur. Roman. cons. 373. n. 6. Marsil. sing. 202 nu. 2. Afflict. decis. 375. nu. 3.*

5 Stante maximè quod apparet de titulo Didaci, nempe de reseruatione pensionis, vnde ista possessio tanquam titulata, eò magis est manutenenda. *Bar. in l. si dico, nu. 4. vers. si vterque probat. ff. vti possid. Bald. cons. 420. nu. 8. lib. 1.* latè *Menoch. de retin. remed. 3. nu. 733. Caputaq. decis. 339. par. 2.*

6 Nec refragatur quod confessio titularis sit de solutione vnius termini tantùm, quia hoc sufficit. *Rip. in c. cum Ecclesia Sutrina, num. 53. de caus. poss. & propriet. Roman. cons. 311. nu. 7. Rota in d. Lucana pensionis, relata inter diuers. impress. decis. 196. nu. 2. par. 1.* immò sufficeret solutio partis termini. *Aegid. in c. in litteris, nu. 15. circa fin. vers. in hoc, & fortè, de rest. spoliat.* facit *text. in l. si cui res.* & ibi *Bart. ff. de leg. 2. Dec. cons. 618. num. 2. Afflict. decis. 13. num. 21.*

7 Etenim magis attenditur causa vniuersalis, per quam peruenitur ad actum, quam ipse actus, iuxta doctr. *Bald. in l. 1. nu. 24. vers. tu dic. C. de emancip. liber.* sæpè approbatam à *Rota*, & signanter in *causa Assisien. Canonicatus 14. Iunij 1610. coram me.* Confessio autem titularis satis probari visa fuit ex relatione, quam de ea facit Notarius dum intimauit literas reseruationis pensionis cum appositione duorum testium, iuxta consuetudinem Notariorũ illarum partium, iunctis geminatis, & iudicialibus factis per eius procuratorem.

8 Licèt enim regulariter non credatur Nuncio, super eo, quod deponit citatum respondisse, cum hoc minimè concernat eius officium, *Castr. cons. 165. nu. 2. in fin. lib. 2. Butr. in c. cum parati, nu. 8. de appell. Gabr. de cit. conclus. 4. num. 1.* sicut etiam non solet fieri magnum fundamentum super confessione procuratoris, tanquam illa quæ potest quandocunque etiam non docto de errore principalem reuocari, *Rot. decis. 2. de confess. in non. Verall. dec. 139. nu. 3. par. 2. Put. dec. 16. in fine lib. 3.*

9 Attamen in hoc summariissimo iudicio, in quo sufficiunt leuiores, seu semiplenæ probationes. *Alexan. cons. 103. nu. 3. lib. 7. cum alijs supra allegatis*, visum fuit Dominis omnibus simul iunctis ad effectum, de quo agitur, esse probatam quasi possessionem, maximè quia confessiones procuratorum adhuc non sunt reuocatæ, vnde non solùm deseruiunt pro adminiculo confessionis principalis, quam retulit Notarius, sed immò ante dictam reuocationem omnino præiudicant principali. *Pedem. dec. 39. nu. 38. Rota Ianuen. decis. 110. nu. 2.* fuit dictum in *Conchen. limitum 17. Decembris 1593. coram bo. me. Cardinali Blanchetto, & in Marsilien. pecuniaria 6. Iunij 1611. coram Reuerendiss. Bononien.*

R. P. D. MANZANEDO.
Patriarcha Hierosolymitano.

Ianuen. census.

Mercurij 16. Ianuarij 1613.

ARGVMENTVM.

Testes vicini, & eiusdem exercitij probant damnum passum à vicino, deponentesque de diuersis summis, concordantur in minori; probationique minus legitimæ Rota fidem adhibere solet in odium recurrentis ad Curiam secularem.

SVMMARIVM.

1 *Testes quia vicini, & eiusdem exercitij, benè probant damnum, & interesse passum à vicino.*

2 *Testes plures deponentes de varijs, & diuersis summis concordantur, & probant in summa minori*

3 *Recursum si quis habuerit ad Curiam secularem ad effectum impediendum, probationes recipiendas de ordine Rota, solet eadem Rota fidem adhibere probationibus minus legitimis.*

4 *Arbitrium iudicis pendet ex circumstantijs, & verisimilitudinibus.*

DECISIO CCCCLXI.

1 DIE 3. Aprilis 1609. Domini dixerunt in hac causa .... esse reficienda omnia damna, expensas, & interesse, & quia tunc ea dumtaxat liquida censuerunt, quæ proueniebant ex non præstatione, seu solutione fructuum census, cætera autem non nisi post liquidationem reficienda esse; ideò hodie dubitatur; an præter dictos fructus census constet de alijs damnis, interesse, & expensis liquidis, quæ veniant reficienda, & ad quam summam? Et quoad primam partem dubij Domini affirmatiuè responderunt, constat enim per testes, Antonium exercuisse fundacum Serici, in quo exercitio quot annis lucrabatur 300. 500. 600. & 700. scuta, & propter continuas molestias, & vexationes, tam aduersariorum, quàm fisci, occasione huius litis fuisse coactum deserere dictum exercitium, & claudere fundacum, itaut non solùm nihil fuerit lucratus, sed plurimum ex prædictis damnificatus, qui testes reddunt optimam rationem sui dicti, nempe, quia sunt vicini, atque eiusdem exercitij, & ideò benè probant, *l. 1. in principio, ff. de ventr. inspic. l. in bonorum. de bon. possess. l. septimo mense. ff. de stat. homin. Anchar. cons. 330. num. 6. Corn. cons. 148. num. 3. lib. 2.*

2 Non obstat, quod dicti testes circa lucrum Antonij in dicto exercitio variè deponant; nam primus testis, qui deponit de lucro vnius, vel duorum scutorum singulis diebus, & octauus, qui deponit de 600. & 700. scutis annuis, videntur deponere de eadem summa ferè, quatenus primus deponit etiam de duobus scutis in singulos dies; alij verò, nempe sextus, qui deponit de lucro plusquam 300. scutorũ per annum, & alter, qui deponit ad minus de vno scuto singulis diebus, non in totum excludunt maiorem summam, de qua prædicti alij duo deponunt. Vltra quod isti testes deponentes de maiori summa, sunt quod illam contestes, cum deponant de maiori, cum illi insit minor. *l. diem proferre. §. si pluris. ff. de arbitr. Alex. cons. 64. num. 2. & seq. lib. 2. Corn. cons. 151. num. 6. lib. 2. Afflict. decis. 240. num. 3.*

num. 3 vers. 2. dubitatur, cum seqq. Petr. de fideic. q. 12. num. 787. cum seq. & dixit Rota in *Romana vineæ 27. Iunij 1611. coram me.*

3 Minus facit, quod testes prædicti fuerunt examinati Ianuæ coram iudicibus laicis, & sic incompetentibus; respondebatur enim. quod cum Magistratus Ianuæ ad instigationem Pauli aduersarij, impediuerit exequutionem mandati de manutenendo in ista causa relaxati ad fauorem Antonij, illumque hac de causa carceribus oppresserit, & alijs molestijs affecerit, videbatur esse minus difficile in illa ciuitate dictos testes in ista causa de commissione Rotæ examinare; vnde alias Rota in odium recurrentium ad iudices seculares, pro impediendis decretis, & mandatis Rotalibus, quæ impedimenta in dubio præsumuntur præstita ad instantiam partis interesse habentis, solet dare fidem scripturis, & examinibus testium minus authenticis, & alijs probationibus minus legitimè factis, & quibus alias fides non adhiberetur, & sic sæpè censuit, & signanter in vna *Carthaginen. portionum 14. Nouembris 1594. coram bo. me. Card. Pamphilio. & in alia Cerulen. decimarum 30. Maij 1611. coram bo. me. Penia*, vbi aliæ referuntur, & tanto magis Domini fidem adhibuerunt, ex quo fuerunt examinati cum interrogatorijs partis aduersæ.

4 Circa verò secundam partem dubij, respicientem quantitatem damnorum, & interesse, cum in hac materia tribuatur plurimum iudicis arbitrio, quod pendet ex circumstantijs, & verisimilitudinibus. *Bart. in l. interdum. §. qui furem, de furt.* cum alijs per *Menoch. de arbitr. casu 122. per tot.* Domini attentis depositionibus prædictorum testium, & qualitate causæ, quæ per septem annos continuos agitata fuit cum Procuratoribus, & Aduocatis, & alijs verisimilibus impensis factis tam in curia, quàm in partibus, occasione huius litis arbitrati sunt huiusmodi damna expensas, & interesse reficienda vsque ad summam scutorum 1500. monetæ.

Et ita resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Burgen. vnionis de Elines.

Lunæ 28. Ianuarij 1613.

ARGVMENTVM.

De beneficijs multa notanda, de quibus in Summar.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum cui fuerunt vnita plura beneficia, si antequam moueatur lis super nullitate vnionis, cœpit possessionem aliquorum, poterit postea, non obstante lite, capere possessionem aliorum absque vitio attentatorum.*

Facultas vniendi Collegiatam alicui Capitulo, comprehendit, non solum Canonicatus, sed etiam dignitates d. Collegiatæ. ibid.

2 *Quasi possessione vnius actus acquisita, illa extenditur ad omnes alios actus eiusdem speciei. ibid. Fallit quando de tempore acquisitionis alius esset in possessione dd. actuum.*

3 *Beneficij vniti titulus in vnione quando supprimitur non est capienda illius possessio tanquam de titulo, sed tanquam de proprietate, & de bonis. ibid. fallit quando vnio deberet habere effectum post mortem beneficiati, quia illo viuente, de eius consensu posset capi possessio tituli, & Ecclesiæ ad effectum vnionis quæ sequi debet.*

DECISIO CCCCLXII.

1 IN decisis fuit resolutum, non obstantibus deductis per Collegiatam, & homines de Elines. Nam quæ deducebantur ad probandam litis existentiam vsque de anno 1562. super nullitate vnionis, vt inde firmaretur consequentia attentatorum, non releuabant contra Capitulum, veniens ad exclusionem attentatorũ vigore continuationis suæ possessionis per actus gestos ante dictum annum 1562. Qui actus tanquam procedentes ex titulo vniuersali vnionis, benè potuerunt suffragari Capitulo, & Marchioni, ad continuationem, vt in decisione firmatur, ex *Bald. in l. 1. num. 24. vers. tu dic. C. de emancip. liber. cum aliis allegatis*. sub illa enim facultate vniendi Collegiatam de Elines Capitulo de Aguilar, comprehenduntur, & dignitates, & Canonicatus, quamuis differant in qualitate, propterea dato exercitio facultatis quoad vnum actum, inde acquiritur possessio quoad omnes sub illa specie cõprehensos, quamuis quis non fuerit vsus illa specie facultatis quoad omnes dignitates, & Canonicatus, & sic possessio consideratur respectu vsus iuris vniuersalis, non autem commensuratur ab vsu particularis actus. *Alex. cons. 68 num. 18. lib. 2. Crauet. de antiq. tempor. par. 4. sect. 1. num. 62. & Rota in Hispalen. iuris vocandi coram Cantuccio inter impress. 17. par. 2. diuers.*

2 Non obstat quod capta fuerit possessio de Abbatia, & Canonicatu, tanquam de titulo, & per assignationem sedis, & stalli in choro, cum tamen stante suppressione per litteras vnionis debuisset capi vti de proprietate, & de bonis. *Rot. decis. 12. de restit. spol. in nouis.* Fuit enim responsum, quod cum titulus adhuc non esset separatus à bonis, & iuribus Abbatiæ propter superuiuentiam Abbatis, quæ suspendebat effectum vnionis, non fuit inconueniens, stante consensu Abbatis, apprehendere possessionẽ tituli, & Ecclesiæ ad effectum vnionis, quæ sequi debebat post obitũ Abbatis, & exinde inferre ad possessionem omnium bonorum, & iurium Abbatiæ. *Couar. variar. resolut. lib. 3. cap. 16. num. 13.*

3 Nec dicatur quod ex possessione iuris vniuersalis per actum particularem inferri non possit ad acquisitionem possessionis aliorum annexorum, quando constat, quod de tempore acquisitionis alij erant in possessione. *Innoc. in cap. ex literis, num. 6. de restit. spoliat. Crescent. decis. 2. de iur. patron. Gabr. de præscript. dicta concl. 2. num. 22. & 23.* prout in præsenti, dum eo tempore quo fuit capta possessio Abbatiæ, & Canonicatus, erant pleni, & possidebantur à Canonicis viuentibus. Nam non prætenditur possessio contra Canonicos viuentes super eorum respectiuè Canonicatus acquisita, ex causa vniuersali possessionis, sed tunc demum, quando vacant, vt conueniat continuatio possessionis suæ causæ vniuersali de tempore quo nullus est in possessione, & impleri potest vacans possessio.

Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Romana annuæ præstationis.

Veneris 1. Februarij 1613.

ARGVMENTVM.

De adiudicatione bonorum creditori facienda, an requiratur ante adiudicationem eorundem bonorum æstimatio? & quomodo talis æstimatio facienda sit?

SVMMARIVM.

1 *Rescripti forma non seruata corruunt omnia inde sequuta.*
Verba rescripti interpretanda sunt, ne in eo sequatur repugnantia, ibid. in fine.
2 *Styli plures diuersorum tribunalium super vna, & eadem re seruari non debent.*
Verba rescripti dubia interpretanda sunt contra fundantem se in eo, ibid.
3 *Subhastatione sequuta, & oblatore non reperto, nunquid fieri debeat æstimatio rerum subhastatarum antequam creditori adiudicentur, & quomodo tam de iure communi, quàm vigore statuti Vrbis.*
Iudex præsumitur extraiudicialiter informatus de valore, & æstimatione rerum subhastatarum, vbi de iure se informare tenetur, ibid.
Fraude cessante cessare debet dispositio facta ad obuiandum fraudibus, ibid.
4 *Adiudicatio bonorum subhastatorum facta creditori, non valet credito non liquidato.*

DECISIO CCCCLXIII.

1 FVIT dictum non constare de nullitate subhastationis, seu adiudicationis; nam illud quod primo loco obijciebatur de non seruata forma rescripti, ad not. *in cap. cum dilecta, de rescript. in cap. cum venerabilis, de offic. delegat.* quandoquidem rescriptum mandabat iudici, vt ad dictæ annuæ præstationis subhastationem, & deliberationem plus offerenti, iuxta formam seruari solitam in tribunali A. C. vel non apparentibus licitationibus ad dationem in solutum cum augmento tertiæ partis pluris, vt statutum disponit in stabilibus, procederetur, quod quidem statutum (nempe *cap. 192. lib. 1.*) minimè fuit seruatum, cum non præcesserit æstimatio antequam deueniretur ad dationem in solutum pro tertia parte pluris, prout fuit deuentum, fuit responsum, illa verba, *vt statutum disponit*, esse referenda ad augmentum tertiæ partis pluris, non autem ad formam procedendi per viam æstimationis, prout mandat statutum, aliàs sequeretur repugnantia in eodem rescripto, quod scilicet procedatur iuxta stylum A. C. & iuxta stylum Capitolij. contra notata *in l. vbi repugnantia, ff. de regulis iuris, Bartol. in l. talis scriptura §. fin. num. 3. ff. de leg. 1. Ancbar. cons. 265. num. 3. Aret. cons. 9. in princip. Alexand. consil. 44. num. 2. lib. 7. Dec. consil. 602. num. 5. & seq. Crauett. consil. 70. num. 5.*

2 Et quatenus non posset dici totalis repugnantia, fortè quia stylus A. C. fuit mandatum seruari cum licitatoribus, stylus verò Capitolij cum creditore, quatenus ob non existentiam licitatorum fuisset deueniendum ad dationem in solutum, quod super eadem re seruarêtur styli diuersorum tribunalium, iuxta illud Scripturæ in *Deuteronom. cap. 22. Non arabis in boue simul, & asino*, & proinde esse faciendam interpretationem, de qua supra tanquam magis congruam, ad notata in *l. quoties idem sermo, vbi glos. & Dec. & alij, ff. de regul. iur. Bart. in l. omnes populi, num. 58. ff. de iustitia & iur. Roman. cons. 350. num. 22. vers. nunc ergo*, & in omnem euentum non posse negari quin rescriptum non sit dubium, & patiens multiplicem intellectũ, & proinde esse faciendam interpretationem contra illum, qui se fundat in eo, *l. veteribus, vbi Bart. num. 2. & 3. ff. de pact. l. stipulatio ista, §. in stipulationibus, ff. de verborum obligat. Abb. cons. 51. num. 3. versic. & sumus in materia. l.b. 2. Alex. cons. 9. num. 3. lib. 7 Corn. cons. 116. num. 3. lib. 1.* & pro validitate actus iam gesti, ad *l. quoties, de iud. cum concord.*

3 Quoad secundum obiectum, quod etiam circumscripto statuto de iure debeat fieri æstimatio antequam fieret adiudicatio creditori, ad *l. si quos. C. de rescindend. vendit. vbi Castr. num. 2. Bald. cons. 122. num. 4. lib. 3. Roland. cons. 33. num 33. lib. 1. Afflict. decis. 358. num. 5.* fuit responsum, quod aut hoc intelligitur ad effectum, vt iudex debeat se extraiudicialiter informare, ne aliàs grauet debitorem dando in solutum creditori rem pro minori pretio, quàm valeat, & bene procedit conclusio: sed hoc nihil obstat in casu, de quo agitur, quia præsumitur iudex extraiudicialiter se informasse, vbi aliàs de iure hoc potest facere. *Rot. in causa Hispalen. Canonicatus die 10. Aprilis 1606. coram Reuerendissimo D. Bononien.* Aut verò prætenditur, quod ista æstimatio debuerit fieri formiter per peritos, & poni relatio in actis, & contra hoc sufficit dicere talem formam à nullo iure reperiri traditam, & quod non sit necessaria ista formalis æstimatio, latè defendunt *Becc. cons. 95. nu. 17. Surd. cons. 256. num. 3. & per tot.* vbi respondent ad *l. si quos. C. de rescind. vend.* quibus responsionibus addi potest quod d. l. non mandat fieri æstimationem formaliter, & per peritos, & proinde potest intelligi de illa æstimatione, quam iudex ex se facit, modo quo suprà. Item potest responderi quod dispositio d. l. emanauit ad certum effectum, ne scilicet fiat fraus circa pretium, vt colligitur ex verbis eiusdem text. ibi, *sub nomine subhastationis publicæ locus fraudibus relinquatur*, & proinde vbi non apparet debet cessare dispositio illius l. *Put. decis. 52. num. 8. & 9.* quia loquitur in terminis valde similibus. Ex quibus apparet non obstare Castrens. & alios supra alleg. qui se fundant *in d. l. si quos, Bald. verò d. cons. 122. nu. 4.* non loquitur de æstimatione rei, sed de causa ob quam deuenitur ad subhastationem, *Afflict. d. decis. 358.* fundat se in *l. si in caus. iud.* & in sum. *Salyc. super d. l. 1.* in quibus locis nihil dicitur de æstimatione formiter facienda, sed tantum quod debet fieri iusto pretio, & est aduertendũ quod aliud est impugnare adiudicationem, ostendendo esse factam nimis vili pretio, aliud est impugnare illam pro eo solo, quod in actis non apparet de æstimatione, qui est casus de quo agitur.

4 Ad obiectum, quod non præcesserit liquidatio crediti, ad *l. hoc autem, §. 1. ff. ex quib. caus. in possess.*

possess. eatur, fuit responsum, obiectum cessare ex facto, etenim in actis constitit de credito, & licet non esset factus calculus partitarum per Computistas, sufficit quod iudex ex se potuerit quantitatem crediti colligere, vt fuit dictum in causa *Barchinon.confinium* 18. *Aprilis* 1611.*coram me*.

R. P. D. MANZANEDO,
Patriarcha Hierosolymitano.

Eugubina Canonicatus.

Luna 4. Februarij 1613.

ARGVMENTVM.

De probatione familiaritatis cum Cardinali multa notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Litteræ Apostolicæ habent exequutionem paratã.*
2 *Familiaritas cum Cardinali censetur probata per testes deponentes, quem habuisse à Cardinali partem panis, & vini cum iulio vno singulos dies, & etiam salarium, & inseruiendo vltra triennium.*
3 *Familiaritatis tempore, quod fuerit obtentum beneficium, probatur ex supplicatione eiusdem beneficij.*
4 *Familiaritas cum Cardinali nõ resoluitur per discessum ab illius domo per vnum, vel duos menses animo redeundi.*
5 *Testis vnus non probat contra producentem.*
Testis producens dicitur approbare personas eorum, & non dictum, ibid.
6 *Possessio Canonicatus probatur per aduersarij confessionem.*

DECISIO CCCCLXIV.

1 FVIT resolutum esse locum executioni Breuis, cum literæ Apostolicæ illam habeant paratam, *cap. si capitulo, vbi glos. verbo exequatur, de concess. prabend. in 6. Mohed. decis.* 13. *vt lite pendente*, & fuit sæpius dictum.

2 De iustitia autem dicti Breuis visum fuit constare; nam familiaritas Horatij cum Cardinali Alexandrino, probatur per testes, deponentes, ipsum Horatium habuisse partem panis, & vini cum iulio vno in singulos dies, & etiam salarium in domo dicti Cardinalis, illi actu inseruiendo vltra triennium, per quæ omnia benè dicitur probata familiaritas, *Sarnen. in reg. de impetrant. benef. vacant. per obit. famil. quæst.* 13. *vers. est tamen vlterius. Simonet de reseruat. q.* 35. *nu.* 1. *&* 2. *Mandos. super reg.* 3. *q.* 19. *nu.* 2. *Rota decis.* 54. *lib.* 1. *p.* 3. *diuers.* & fuit dictum in vna *Parmen. Canonicatus* 11. *Februarij* 1585. *coram bo. me. Giptio.* & in alia *Toletana parochialis* 26. *Martij* 1607. *coram me*.

3 Quod autem Horatius obtinuerit istud beneficiũ de tempore dictæ familiaritatis vltra testium depositiones, probatur ex ipsius supplicatione, in qua se narrat familiarem Cardinalis Alexandrini, vt fuit resolutum in vna *Toletana beneficij de Mazzanares* 16. *Decembris* 1605. *coram bo. me. Iusto*, & in *Corduben. Capellania* 14. *Martij* 1670. *coram Reuerendiss. Attrebaten.*

4 Non obstat, quod ijdem testes dicant Horatium discessisse ab vrbe per vnum, vel duos menses, & se contulisse in patriam suam. Quia ex hoc non cessauit familiaritatis, cum discessus fuerit animo redeundi, vt euentus docuit, *Achill. decis.* 13. *de præben. Simon. vbi supra, num.* 15. *& seq. Mandos. super reg.* 32. *q.* 10 *in fine.*

5 Minus obstat, quod vnus ex testibus examinatis per Dominicum, dicat Horatium fuisse prouisum, postquam recesserat à seruitio Cardinalis, quis est vnicus, & eius depositio eliditur ex alijs tribus testibus, & ex dicta supplicatione Horatij, ideoque non probat ex sententia Rotæ, quę non plus tribuit vni testi contra inducentem, quàm si esset inductus à parte diuersa, *Achill. decis.* 1. *de testibus*, & fuit dictum in vna *Perusina bonorum* 12. *Decemb.* 1597. *coram bo. me. Seraphino*, ea ratione, quia censetur approbata persona, non autem dictum testis, vt in causa *Tancisana pensionis* 12. *Decembr.* 1591. *coram Oradino*, & in *Assisien. pecuniaria* 28. *Ianuarij* 1611. *coram me*.

6 Tandem obitus Horatij in possessione istius Canonicatus probatur ex confessione aduersarij, qui ex eadem vacatione obtinuit nominationem à Capitulo, vna cum institutione Ordinarij possessione subsequuta. *Put. decis.* 171. *n.* 1. *lib.* 3. *Aegid. dec.* 168. & fuit dictum in *Firmana iurispatronatus* 23. *Martij* 1609. *coram D. meo Caualerio*, & in *Tarentin. Canonicatus* 28. *Iunij* 1610. & *Verulen. beneficij* 7. *Iunij eiusdem anni coram me*.

Ex quibus sic fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Æsina fideicommissi.

Luna 14. Februarii 1613.

ARGVMENTVM.

Cedens post cessionem non prohibetur directas actiones exercere, & quando paria sint soluere pretium rei emptæ, vel fidem habere de pretio.

SVMMARIVM.

1 *Cedens per cessionem abdicat à se omnes actiones sibi quomodolibet competentes.*
2 *Exceptio non implementi datur contra non implentem pro parte sua.*
Cedens non prohibetur post cessionem actiones suas directas exercere, ibid.
3 *Debitor solutionem allegans, illam debet probare.*
4 *Promissio subrogatur loco pretii.*
Soluere pretium, & fidem habere de pretio, quando paria sint, ibid.

DECISIO CCCCLXV.

1 LVCIVS possessione bonorum priuatus vigore sententiæ adiudicationis propter vinculum fideicommissi ab Antonio Francisco Ceuolino oppositum super bonis suis fauore descendentium, quorum pars fuerat illa, quæ Lucæ Angelo patri eiusdem Lucij vendita reperitur; egit contra fideiussores de euictione, & subhastatis illorum bonis fecit tenutam, & transacto termino ad reluendum, bona fuerunt per sententiã iudicis deliberata Viginiæ plus offerenti, cui exinde Lucius vendidit bona deliberata pretio pro parte recepto, & pro residuo secutus est fidem illius, facta generali cessione alio-

actionum in ampla forma ad fauorem Virginiæ. Cæterum quia non obstante, quod esset priuatus possessione bonorum, in gradu tamen appellationis adhuc causam prosequebatur, fuit oppositum, quod sine actione agebat eum medio cessionis omnia iura, & actiones sibi competentes à se abdicauerit, *Crauett. conf.* 191. *nu.* 3. Quare dubitatum fuit ad hunc effectum agendi an obstet cessio.

2 Et Domini censuerunt cessionem nō obstare pro parte non soluta. Principale fundamentum resolutionis fuit, quia sicuti Virginia, quæ dicitur emptrix, & cessionaria vigore iuris cessi, non posset impedire Lucium in exercitio directarum, dum obstat exceptio non implementi, *l. Iulianus*, *§. offerri*, & ibi notat *Bart. & Salycet de action. empt. Bald in l. pacta conuenta, in principio de pactis, Mynsinger. loquens de implemento cessionis centur. 3. obseruat.* 96 Ita non licebit tertio danti de cessione, quamuis dicere possit: Tu cessisti omne ius tibi competens in tuis bonis, *Crauet. conf.* 191. *num.* 3.

3 Non implementum autem Virginiæ concludenter probatur ex eodem instrumento cessionis, dum apparet obligata pro residuo pretio ad solutionem florenorum 800. qui negantur soluti, Ita quod onus probandi satisfactionem pertinet ad debitorem, vel ad eum qui iure debitoris vti prætendit, *l. t. C. de probationib. Surd. decis.* 64. *nu* 30. & dum non constat de implemento satisfactionis pretij excipiens, non est audiendus.

4 Non obstat quod satis dicatur impletum per solutionem maioris partis, & per promissionem residui per emptricem, cuius fidem sequutus est venditor, cum promissio subrogatur loco pretij, *§. t. Instit. de emption. & vendit. l. t. ff. qui satisd. cogantur*, cum alijs allegatis. Nam fuit responsum, etsi ad esse contractus, idem effectus sit fidem habere de pretio, prout realiter soluere; ad effectum tamen agendi, quicquid est in promissione, respicit futurum implementum, ita vt agens eo omisso, non potest in contractu se fundare, siue implementum sit circa naturalia, siue circa accidentalia, vt dic t *Bald. in allegata l. pacta conuenta, in princ. de pactis, Becc. post alios conf.* 45. *num.* 6. *& c.*

R. P. D. SACRATO.
Postea S. R. E. Cardinali.

Romana pecuniaria.

Luna 4. *Martij.* 1613.

ARGVMENTVM.

Confessio extraiudicialis de iure ciuili non probat, secus de æquitate Canonica, dummodo concludenter probetur per contestes, & non repugnent facti, aut personarum circumstantiæ, arbitrio iudicis.

SVMMARIVM.

1 *Confessio extraiudicialis probat de æquitate Canonica.*

Confessio extraiudicialis non probatur per testes singulares de loco, & tempore, num. 1. *&* 2. *vbi ponuntur exempla testium singularium mulierum genus auarissimum, num.* 3. *in fine.*

4 *Confessiones extraiudiciales plerumque sine animi deliberatione emittuntur, & ideo in illis multum circumspectè procedendum.*

Confessio extraiudicialis de iure ciuili non probat, ibid.

Confessio extraiudicialis de iure Canonico, quantum probet, remittitur arbitrio iudicis, iuxta facti, & personarum circumstatias, ibid.

Probationes arbitrio iudicis remittitur, ibid. in fi.

DECISIO CCCCLXVI.

1 RESOLVTVM fuit non probari Horatium habuisse scuta quingenta. Nam tota probatio reducitur ad testes, per quos prætenditur probata confessio extraiudicialis Horatij de habitu istarum pecuniarum, quæ confessio de æquitate Canonica probare dicebatur, ex *Put. decis.* 52. *lib.* 2. cum alijs allegatis, quos testes non releuare Domini censuerunt, ex eo quod sunt singulares, non autem contestes loco, & tempore, vnde neque etiam de æquitate Canonica, *Castr. conf.* 296. *nu.* 3. *lib.* 1. *Paris. conf.* 60. *nu.* 45. *lib.* 4. *Gabr. conf.* 40. *nu.* 18. *lib.* 2. *Afflict. decis.* 364. *nu.* 4. *Cas. de Grass. decis.* 97. *nu.* 4. *de sent. & re iud. Put. dec.* 486. *lib.* 2. & fuit dictum in *Romana pecuniaria* 3. *Maij* 1595. *coram bo. me. Penia*.

2 Et quantum ad singularitatem primus testis deponit Horatium, dum loqueretur cum Cleria, confessum fuisse se habuisse pecunias ab Elisabetha, ibi, *m'hà pur dato* 500. *scudi Elisabetta tua madre*. Secundus verò testis dicit pecunias fuisse per Elisabetham numeratas Cleriæ, nec dicit per Cleriam fuisse numeratas Horatio, & sic non sunt contestes, quia alter deponit de confessione, alter verò de effectuali numeratione facta, non Horatio, sed Cleriæ, & licet idem secundus testis deponat Horatium altercantem cum Elisabetha, dixisse se habuisse istas pecunias: attamen neque in hoc est contestis cum primo, quia primus deponit de sermone Horatij cum Cleria, secundus verò de sermone Horatij cum Elisabetha, propterea primus dicit, quod quādo Horatius prædicta loquebatur cum Cleria in cubiculo, Elisabetha erat in sala; secundus verò quod Horatius dum dicebat à se relata, altercabatur cum Elisabetha in cubiculo Cleriæ; tertius testis nec pariter est contestis, dum deponit de confessione Horatij; nam primi duo deponunt de die immediatè subsequente numerationem, & quod sadhuc Elisabetha plorabat, & altercabatur cum Horatio super hoc; secundus verò testis deponit de tempore post, & quod Elisabetha iam erat reconciliata cum Horatio, ibi, *la mattina sequente mi disse Elisabetta essere stata sforzata dare li detti* 500. *scudi, & che detto Horatio gli haueua fino dato delle botte, & c.* & postea subiungit, *& dopò più volte mi sono trouato in casa, & c. & mentre Horatio diceua queste cose già era rapacificato con Elisabetta, & c.* quartus testis neque ipse cōcordat cum primis, dicit enim quadam die Petrum tertium testem fuisse cum Horatio, & Elisabetha plorante, & quod D. Petrus requisiuit Horatium vt faceret quitantiam Elisabethæ, qui Horatius negauit facere, asserendo quod Elisabetha dederat sibi pecunias per forza, & & quod D. Petrus de hoc contendebat cum Horatio. Istud dictum non concordat cum confessione, de qua per secundum testem, quia illa fuit facta cum Elisabetha, nec minus cum confessione, de qua per tertium testem, quia illa fuit facta postquā Horatius erat reconciliatus cum Elisabetha, ibi, *già era rapacificato con Elisabetta, & tutti stauano*

in pace. iste autem quartus testis deponit, quod Elisabetha plorabat, & Petrus contendebat cum Horatio.

3 Prædictis accedebat magna inuerisimilitudo, quod Elisabetha mutuauerit gratis, & sine quitantia, scuta quingenta, cum esset vxor mariti pauperis, & qui non soluebat propria debita, vt probatur per informantes pro Horatio; nec apparet quod ipsa Elisabetha haberet vltra dotem datam marito, nec præsumitur habuisse, iuxta notat. *in l. quintus. ff. de donat. inter vir. & vxor.* Quin maritus conuentus ab Horatio pro solutione alimentorum præstitorum sibi, & Elisabethæ vxori, nullum verbum fecit de compensatione, sed petijt dilationem, cum tamen esset conscius prætensi mutui, vt dicunt testes, nec sit verisimile, quod Elisabetha, quæ cum viro commorabatur, ignorauerit petitionem Horatij super proprijs ipsius Elisabethæ alimentis. Accedit longa taciturnitas Elisabethæ in repetendis pecunijs, & quod nec Elisabetha habebat quitantiam: vnde minus est verisimile, quod permitteret veterasci creditum, iuncta etiam auaritia sexus muliebris, ad not. per *glos. in l. si à sponso. §. quod si sponsa. verb. rarò accidit. C. de donat. ante nupt. Bald. consil. 366. num. 5. lib. 2. Alex. consil. 144. num. 10. lib. 5. Parif. consil. 537. num. 12. cum plurib. seqq. lib. 4. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 135. num. 7.*

4 Et proinde cum multum circumspectè procedendum sit in istis confessionibus extraiudicialibus, quæ plerumque ab hominibus fiunt sine animi deliberatione causa ioci, vel iactantiæ, vel studio bene dicendi, aut male dicendi, vel ipsius solæ loquacitatis calore, atque interdum cum mulierculis, vel inter conuiuia, & comessationes: vnde cum conclusio, quod confessio extraiudicialis probet, sit fundata in mera æquitate, vt patet ex suprà allegatis, ex quo regula iuris ciuilis est in contrarium, vt per *glo. in l. unic. verb. soluere. C. de confess. Oldrad. consil. 291. num. 3. Signor. consil. 33. num. 2. Alciat. in rub. ff. de verb. oblig. num. 13. Curt. iun. consil. 168. nu. 1.* multum debet deferri iudicis arbitrio in pōderandis circumstantijs facti, quia cum æquitas non habeat certos terminos constitutos à lege, relinquitur iudicis arbitrio illius æstimatio. *l. 1. ff. de iur. deliber. l. unic. §. expilatores. ff. de effractor. l. sanctio legum,* & ibi *glos. ff. de pæn. glos. fin. in cap. finem litibus. vers. hoc est generale. de dol. & cont.* latè *Menoch. de arbit. iud. lib. 1. quæst. 1. t. num. 1. & per tot.* sicut etiam in materia probationum eidem arbitrio multum defertur, *l. 3. §. ideoque diuus, & §. eiusdem. ff. de test. lib. 6. si verò aliquid. auth. de instr. caut. & fid. Crauett. consil. 78. num. 7. & seq. Menoch. de arbitr. iudic. casu 90 num. 1. & 2.* Ita arbitrati sunt Domini in proposito casu.

R. P. D. PIROVANO.

Colonien. Canonicatus Sancti Andreæ.

Luna 4. Maij 1613.

ARGVMENTVM.

Institutio, & nominatio Canonici facta à Capitulo habente facultatem nominandi, valida, & sustinenda est, & si inualida fuerit, de nouo facienda.

SVMMARIVM.

1 *Institutio, & nominatio Canonici facta à Capitulo habente facultatem nominandi, valida, & sustinenda est.*
Collatio Canonicatus facta à Capitulo habente potestatem prouidendi, si inualida fuerit, de nouo facienda est, ibid in fine.

2 *Inhibitio inhibitum non afficit, quando non constat, quod fuerit præsentata ante actum, de cuius validitate agitur.*

3 *Pœna dicitur illa, propter quam quis amittit ius suum.*

4 *Decretum irritans quoad incurrendam pœnam ignorantes non afficit.*

5 *Pœna ex actu nullo non incurritur.*

DECISIO CCCCLXVII.

1 POST resolutionem in hac causa coram bo. me. Penia, nominationem, scilicet à Turnario factā de persona Adami ad Canonicatum de quo agitur, fuisse validam. Dubitaui an Canonicatus eidem Adamo esset adiudicandus, seu veriùs eidem collatio esset facienda? Et pro Adamo Domini tenuerunt. Constat enim de intentione Capituli fundata in vacatione Canonicatus per obitum Lugderij in mense Octobris 1605. qui mēsis est ordinariæ collationis ipsius Capituli vigore concordatorū, prout fuit firmatum in supra dicta resolutione. Vnde cum nominatio fuerit valida tanquam facta ab ipso Capitulo habente facultatem nominandi, & siue à Canonico Turnario ratione diuisionis collationum per Turnum, quod licitum est. *cap. mandatum. seu fin. de prebend. in 6.* Inde sequitur quod institutio à Capitulo facta est sustinenda. *glos. in cap. dilectus, in verbo plus iuris, de offic. leg. Abb. in cap. pastoralis, num. 5. de iure patron.* Vel si prouisio illa est inualida, de nouo est facienda collatio, vigore *Clem. Auditor, de rescript.* quia per nominationē, & præsentationē est taliter ius nominato quæsitum, vt ex inualiditate collationis infirmari non possit eius nominatio. Fuit dictum in *Augustana Canonicatus 18. Aprilis 1603. coram Reuerendiss. Episcopo Attrebaten.*

2 Non obstat, quod nominationi locus esse non potuerit, quia Canonicatus nō vacauit per obitum, sed per resignationem, ac etiam nominatio fuerit attentata pendente inhibitione. Nam primum tollitur in decisione in hac causa facta, quæ in dubium non reuocatur. Secundum verò ex facto euitatur, quia inhibitio non præuenit nominationem, quamuis eadem die qua emanauit, nominatio fuerit præsentata. *Felin. in c. super litteris, num. 12. in fine, de rescript. Thesaur. decis. 49. per totam.*

3 Non obstat quod nominatio nihilominus fuerit nulla tanquam emanata à Capitulo suspenso propter admissionem resignationis ad fauorem Ioānis consanguinei Lugderij resignantis contra Bullam fel. rec. Pij V. prohibentis huiusmodi resignationes sub pœna suspensionis, & ideo impeditum dicta suspensione, non potuerit postea deuenire ad collationem factam Adamo. Fuit enim responsum, obiectum non procedere; versamur namque in constitutione pœnali indicente suspensionem, quæ pœna est, cùm per illam amittatur ius quæsitum Capitulo faciendi suas nominationes, & collationes.

Bald.

Bald.in l. criminali,num.5.C. de iurisd.omn. iudic. Berous cons.15.num.6.vol.1.Bec.cons.9. num.3.& cons.104.num.12.vol 1.

4 Propterea strictè est probandum, quod Capitulum notitiam haberet de consanguinitate Ioannis de tempore collationis: sed tempus prædictum testes dati pro Ioanne non percutiunt, quinimmò nec probant notitiam Capituli, sed ipsorummet dumtaxat, & de scientia Capituli circa constitutionem prædictam nihil concludunt; quod tamen videbatur Dominis necessarium, non obstante decreto irritante, ex quo ad incurrendam pœnam nunquam afficit ignorantes. *glos.3.in Clem.nolentes,de hæretic.Felyn.in cap.cognoscentes,num.7.sub 4. limitat. vers.& posito quod prima opinio,de constit.Put.decis.274.secundum non impress.num.2.lib.1. Gabr. de claus.conclus.3.num.8.*

5 Placuit etiam & alia responsio, quod admissio dicta de consanguineo Ioannis fuit conditionalis, casu quo resignans infra tempus à iure præfixum moriatur, quę conditio cum defecerit, expirauit etiam resignatio, & consequenter super actu nullo nô intrat constitutio, *Rot.de rerum permut.in antiq. decis.4. Paris.cons.5.nu.7.vol.4.* Obiectum autem simoniæ visum est releuans, nec acquiescebant Domini responsioni datæ in decis. bo.me. Peniæ; propterea voluerunt de ea particulariter videre.

R. P. D. SACRATO.

Postea S.R.E. Cardinali.

Romana pensionis domus.

Lunæ 11. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Vendens domum suam vicino, retrahenti eam ex cõstitutione Gregorij XIII. numquid post perfectam venditionem dilatione sibi facta sex mensium ad aliã reperiendam domum teneatur emptori pro dictis sex mensibus pensionem soluere, & cui.

SVMMARIVM.

1 *Fructus rei venditæ post perfectam venditionem spectant ad emptorem, præsertim quando venditor habuit pretium.*

2 *Casus omissus remanet in dispositione iuris communis.*

Temporis commoditas connumeratur inter res æstimabiles, & dilatio ad soluendum pretium est pars pretij, num.2. & 3.

Emptor retinendo rem, & pretium, non tenetur ad fructus iuxta æquitatem, l.curabit,C.de actionibus empti, *quando venditor dat dilationem ad soluendum pretium, num.2.*

3 *Publica vtilitas præfertur commodo priuatorum. Qualitas requisita in iure debet præcisè probari, ibid. in fine.*

4 *Domus habitatio præsumitur continuata eo modo, quo prius,*

Res mea si ad aliquem peruenit, ille ad quem peruenit, tenetur mihi iudicis officio in subsidium, ibidem.

DECISIO CCCCLXVIII.

1 DVBITAVI an pensio deberetur, & per quem? quoad primam partem dubij difficultas pen-

debat ab eo, an constitutio Gregorij PP. XIII. super iure congrui, quæ *in §. at si quis*, cogit dominũ etiam habitantem propriam domum, vt illam vendat vicino volenti fabricare insigne ædificium, aucto pretio ad quintam partem, & data sibi dilatione sex mensium post factam venditionem, quo interim ibi permanens aliam sibi habitationem parare possit, sit intelligenda, vt venditor per dictos sex menses habitet gratis vel potiùs teneatur soluere pensionem emptori. Visum fuit Dominis, quod venditor teneatur ad solutionem pensionis, etenim regula est, quod post perfectam venditionem fructus spectãt ad emptorem. *l.fructus,C.de act.empt.l.Iulianus. §.si fructibus.ff.eod.tit.Ias.in l.diuortio.§.interdum, n.17. ff.solut.matrim.Dec.cons.543. num.20. Boer. decis. 229.num.1.Couar.var.resolut lib.1.c.15.in princip.* quod magis de plano procedit, quando, vt in proposito casu, ille, qui percipit fructus, iam habuit pretium, quia in tali casu repugnat æquitas. *l.curabit.C. de act.empt.*

2 Non obstat igitur, quod constitutio det venditori sex menses ad habitandum, quia cum non exprimat quod hoc fiat gratis, articulus solutionis pensionis remanet in dispositione iuris communis. *l. commodissimè. ff.de lib.& post.l.si cum dotem, in princ.ff.solut.matrim.Oldrad.cons.226.num.8. Anchar,cons.37.num.3.Alex.cons.80.num.1. lib.1.* de iure autem communi debetur pensio, vt patet ex prædictis. Nec est verum, quod hoc modo dilatio data à constitutione vẽditori nihil operaretur, quia immò operatur dum affert commoditatem temporis, quod inter res æstimabiles connumeratur, vt *in l.si cui in fin.ff.de verb.signif.§.si plus autem.Instit.de act. §. non solum.Instit.de fideiuss.l.si cõstante.§.quoties ff.solut.matrim.l.solidum. ff.de solut.* Sicut etiam non applicatur simile, quod si venditor dat dilationem ad soluẽdum pretium, potest emptor eodem tempore gaudere re, & pretio, nec tenetur ad aliquos fructus, quia in constituendo pretio censetur habita ratio fructuum tempore dilationis per emptorem percipiendorum. *Gabr.cons. 57. num.5. vol. 1.* & fuit latè ponderatum in causa *Romana Casaletti die 20 Iunij, & die 16. Decembris 1611. coram me.* In proposito autem casu apparet nedum fuisse solutum iustum pretium, sed etiam quintam partem pluris.

3 Non etiam facit quod venditor debeat frui re vendita gratis per dictos sex menses in recompẽsam incommodi, quod recepit per expulsionem à propria domo, quia satis videtur recompensam habuisse ex augmento pretij in quinta parte pluris quàm res valeat, & etiam videtur habenda ratio publicæ ornatus, cuius causa emanauit constitutio, qui præfertur commodo priuatorum. *c.licet,vers.illa semper, de regular.cap.suas q.1.l.2.ff.de his qui sunt sui, vel alien.iur.l.vnic.§.fin. C.de caduc.toll.glos.in l.1. verb.republicæ.ff.solut.matrim.Roland.cons.86.n. 63.lib.1.* Minus facit quod prædicta dilatio sit pars pretij, ad *l.fundi partem,* vbi *Bald ff.de contr. empt.* quia admittitur, quod facultas habitandi etiam inuito emptore, sit pars pretij: sed quod hoc debeat esse gratis, negatur, cum de hoc nihil in constitutione, & quando ius est in qualitate, tunc illa debet præcisè probari, *Paris.cons.152.num.5.lib.4.Curt. iun.consil. 124.nu. 11. Socin iun.consil.22.nu.10. lib. 1. Cephal. consil. 256.* cum alijs per *Tiraquell.* de

de retract. lignag. §. 8. glos. 7. in fine.

4 Quo verò ad secundam partem dubij censuit Rota non teneri D. Petrum, sed D. Philippum venditorem; nam etsi D. Petrus inhabitauerit domum post venditionem: attamen habitatio fuit tanquã de domo tenta per D. Philippum; quod patet, quia ita habitabat D. Petrus ante venditionem factam per D. Philippum, & habitatio præsumitur cõtinuata eo modo, quo prius: vt per *Alciat. de præsumpt. reg. 2. par. 23. num. 10. Socin. cons. 121. nu. 7. lib. 1. Decian. cons. 232. num. 2. Roland. cons. 77. num. 31. lib. 1.* & proinde si aliqua pensio debetur per D. Petrum, illa debetur D. Philippo, non autem emptoribus, cum quibus D. Petrus nihil habet quod agat. Nec facit quod ille, ad quem res mea peruenit, teneatur mihi iudicis officio, *l. si me & Titium. ff. si cert. pet.* quia hoc est in subsidium, & quatenus à principali non possit mihi satisfieri, *Alexand. cons. 92. num. 6. lib. 1. Ruin. cons. 19. num. 2. lib. 4. Cephal. cons. 36. num. 29. Menoch. de recuper. remed. 4. num. 4. vers. Declara quartò, Surd. cons. 519. num. 19. Rota in causa Romana pecuniaria 3. Iunij 1607. coram R.D. Bononien.* & proinde debent emptores in primis agere contra D. Philippum, & ita censuit, &c.

R. P. D. COCCINO.

Romana census scut. 18000.

Lunæ 11. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Minorum, seu mulierum obligationem, & contractum impugnans ob defectum interuentus proximiorum probare debet, quod mulier, seu minor tempore celebrati contractus, habebat in loco contractus præsentes proximiores, & quod erant habiles ad interueniendum, & præstandum consensum est singularis, & exemplaris decisio.

SVMMARIVM.

1 *Minorum seu mulierum obligationem, & contractum impugnans ob defectum interuentus proximiorum, probare debet quod mulier eo tempore celebrati contractus habebat in loco contractus præsentes proximiores, & quod erant habiles ad interueniendum, & præstandum consensum.*

2 *Qualitas quando est fundamentum alicuius, debet concludenter & non præsumptiuè probari.*
Instrumentum cum decreto iudicis habet pro se magnam præsumptionem, ibid.
Præsumptionem habens contra se tenetur suam intentionem probare concludenter, & non præsumptiuè, ibid. in fin.

3 *Minori asserenti se maiorem cum iuramento, si nobilis fuerit, credendum est.*
Nobilitas facit, vt assertioni nobilis credatur, ibidem in fine.

4 *Testes deponentes, & non percutientes tempus de quo agitur, nihil probant.*
Tempus est de substantia rei, debet probari etiam de hora confecti actus, ibid.
Persona habilitas ad interueniendum instrumento, quomodo probetur, & an, & quando præsumatur, num. 4. & 5.

5 *Infirmitas, & sanitas an præsumatur*

DECISIO CCCCLXIX.

1 CVM Excellentissimus D. Princeps Vrsinus tunc minor, cum decreto iudicis, & interuentu proximiorum, fideiusserit ad fauorem DD. de Marerijs pro DD. Virginio, & Fabio de Vrsinis, agentes d. Excellentiss. Principis, cœperunt prætendere fideiussionem fuisse nullam, ob non seruatam formã *Statuti Vrbis lib. 1. cap. 113.* quia in ea facienda nõ interuenit bo. me. Henricus Caietanus S.R.E. Cardinalis Camerarius, proximior d. Excellentissimi Principis, quem in disputatione huius dubij præsupponebatur tunc fuisse præsentem in Vrbe: vnde dubitaui an vltra dictam præsentiam Cardinalis Excellentissimus Princeps teneretur probare aliquam habilitatem, & quatenus sic, an sit probata? & quãtum attinet ad primam partem dubij: Domini affirmatiuè resoluerunt, ad secundam verò negatiuè. Ratio primi dicti fuit, quia impugnans contractum, ex quo non interuenerint proximiores tenetur probare nedum præsentiam, sed etiam habilitates, prout tenuerunt, *Castr. cons. 124. num. 2. vers. secundò videndum, lib. 1. Alex. ad Bart. in l. si tertius, num. 6. ff. de aqua pluu. arcend. Com. cons. 316. num. 8. lib. 1. & cons. 141. num. 7. lib. 2. & cons. 242. num. 2. lib. 4.* quorum sententia pluries sequuta est *Rot.* vt per *Guidob. decis. 98. Achill. decis. 4. de præsumpt.* & nouissimè in causa *Firmana restitutionis dotis 23. Iunij 1603. coram bo. me. Pena*, & in alijs pluribus causis, vt in decisionibus, quarum copia data fuit; & prædicta procedunt nedum in habilitate naturali, sed etiam inhabilitate accidentali, *Bart. in dicta l. si tertius, nu. 5. vers. ita hic propter ætatem, vel morbum. Felin. in cap. super his, num. 17. post med. versic. facit quod notat, & vers. sequenti, de accusat.* vbi loquens de inhabilibus post alios exemplificat in mulieribus, pueris, infirmis, furiosis, & alijs.

2 Et prædicta procedunt optima ratione, quia similia opponens est actor, & fundatur in ista qualitate habilitatis, & non impedimenti, vnde illam concludenter, & non præsumptiuè tenetur probare, *l. ab ea parte ff. de probat. Alex. cons. 27. nu. 7. lib. 7. Castrens. vbi supra, num 2. vers. 2. videndum est. Put. decis. 375. num. 2. lib. 2.* secundum nouam impressionem, *Achill. decis. 1. de probat.* & in puncto fuit dictum in allegata causa *Firmana restitutionis dotis coram bo. me. Penia*, & in alijs. Tum etiam, quia alia pars habet intentionem fundatam in instrumento celebrato cum decreto iudicis, ex quibus oritur fortior præsumptio alijs præsumptionibus. *Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 34. ante nu. 1.* & dixit *Rota* in causa *Terdonen fructuum 26. Octobris 1575. coram bo. me. Episc. Lauretano sub nu. 25.* Quod procedit maximè in casu isto, in quo Excellentissimus Princeps in vigesimo ætatis anno constitutus cum iuramento asseruit se non habere alios proximiores qui commodè possent interuenire, & cum semper fuerit magni ingenij, non est verisimile, quod voluisset eum iuramẽto asserere se non habere proximiores, qui commodè possent interuenire, si verè tunc bo. me. Cardinalis potuisset interuenire, & ideo eius agentes, qui hodie ista opponunt, grauantur ex persona eiusdem Excellentissimi Principis concludenti, & nõ præsumptiua probatione, *Abb. in c. per tuas, nu. 5. vers. vnde dicendum, de condit. apposit. Gemin. cons. 27. nu. 3. Crescent. decis. 4. num. 6. de except.*

Neque

3 Neque prædictis resistit, quod sufficiat probare adesse consanguineoa, quia habilitas præsumitur, *Felin in c.in præsentia, num. 11. vers. & propterea dubito, de probat.* quem sequitur *Curt. iun. in l. 1. nu. 23. C. unde vir. & ux. Lamberteng. de contract. coră quis sine certa solemnitate, gloss. 12. in vers. Agnatum non habuerit. q. 4. num. 4 & 5.* Nam non est recedendum ab opinione superius firmata, quam Rota plurics, immò sæpissimè approbauit, quæ fulcitur optimis rationibus superius adductis, & absque alio scrupulo debet procedere in casu isto, stante nobilitate, & qualitate Excellentis. Principis, qui asserit cum iuramento, se non habere proximiorea volentes commodè interuenire, quæ quidem nobilitas multum facit ad hoc, vt liceat eius dicto prout considerat, *Aym. in cons. 244. num. 6. in princ.* optimè *Crot. in cons. 332. num. 10. vol. 3.* licet eius agentea hodie conentur probare contrarium.

4 Ratio autem secundi dicti, quod non sit probata habilitas bo. me. Cardinalis. fuit, quia decretum fuit interpositum die 18. Martij anni 1591. & agẽtes nituntur infirmis probationibus. Primò, quod Cardinalis diebus vigesima, & vigesima prima eiusdem mensis accessit ad arcem Sancti Angeli, ad Consistorium, & aliqua decreta, & subscriptiones fecerit; quæ probatio non releuat, cum hæc omnia percutiant diem contractus, de quo tempore habilitas requiritur, *Castrens. cons. 455. sub num. 1. vers. nam verba sequentia, lib. 1. Socin. cons. 283. num. 4 versic. ex quibus infertur, lib. 2. Bar. cons. 209. num. 2. lib. 1.* Secundò nituntur alia probatione, scilicet quod eadem die 18. Cardinalis interposuit, & subscripsit decreta, ex quibus dicitur resultare habilitas de eadẽ die, cum habilitas naturalis præsumitur, *Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 46. sub num. 8. vers. aut etiam ætatem.* Sed nec ista probatio releuat, clarum est enim, quod ad probandam habilitatem de certo tempore, requiritur etiam probatio habilitatis in hora qua actus fuit factus, vt volunt nonnulli concludere Doctores præcitati, & expressè dicit *Anchar. in cons. 338. num. 8. vers. nec obstat, & num. 12. versic. constat autem*, vbi quod requiritur probatio horæ, cuius dictum sequuta fuit, *Rota* in causa *Romana hæreditatis* 14. *Iunij* 1610. *coram R.P.D. meo Pirouano*, & idem expressè dicit non habita mentione de *Anchar. Verall. decis. 218. par. 1.* & benè etiam facit *Ang. cons. 194. num. 2. vers. porrò, licet vera sint*, vbi non sufficere, quod testes probent actum fuisse factum de nocte, nisi qualificent tempus iuxta formam statuti, & *Alex. in d. cons. 97. num. 5. vers. vnde qui se fundat, lib. 7.* vbi, quod tempus debet limitatè probari.

5 Ad probandam autem habilitatem personæ de certa hora, licèt in quibusdam personis possit admitti, quod si erat habilis de mane, poterat esse habilis de sero; attamen secus est in alijs personis, quæ vacant honoribus, & officijs, aut laborant infirmitatibus repentinis, prout erat bo. me. Cardinalis; cum esset S. R. E. Camerarius cuius negocia sunt magna, & laborabat podagra, & potuit esse quod vocatus à Papa ad audientiam, aut impeditus alio negotio, ratione officij Camerariatus, non potuerit interuenire, aut quod ei superuenerit podagra, ita eleganter in puncto *Anchar. in allegat. cons. 388. num. 13. versic. præterea iste Titius*, vbi quod ex quo Titius erat scholaris, verisimiliter potuit esse impeditus occasione studij, & lectionum suarum, quibus quilibet studens insistere debet, & suprà *num. 2. d. vers. nec obstat*, vbi quod esse potest, vt quis demanè sit sanus, & de sero infirmus. Et hæc distinctio est etiam de mente *Menochij loco superius allegato*, dum ad præsumendas habilitates naturales distinguit inter ætatem, & ætatem; sic ad præsumendas alias habilitates distinguendum est inter personam, & personam, atque ita manifestissimè apparet, quod in decidendis similibus articulis multum polleat religio Iudicantis, ideoque stante qualitate Cardinalis, qui propterea poterat esse impeditus, ex probatione, quòd fecerat decreta, & subscripserat mandata, non resultat probatio habilitatis de hora contractus, quia stantibus negotijs, & infirmitatibus Cardinalis, potuit non esse habilis de dicto tempore contractus, maximè cum gesta per Cardinalem contineant actus breuis, & facilis expeditionis, & Notarij expectant quamcunque horam diei, vel noctis, & commoditatem Domini: secus autem est in insistendo prædicto contractui, cui plures personæ, & grauissimæ debebant interuenire, & propterea nõ commodè qualibet hora diei hoc fieri poterat, & sic resultat, quod ista habilitas probata non suffragetur cum respiciat actum in quo Cardinalis interesse debebat, *Rota cons. 81 num 6. lib. 5 Felin. in cap. in præsentia, num. 14. de probat. Verall. dicta decisio 218. part. 1.*

6 Tertiò, pro parte Excellentis. Principis fuerunt examinati plures testes, qui nec etiam releuant, omisso enim quod contra aliquos opponitur defectus citationis, & iuramenti, necnon & consanguinitatis, eorum dicta non tollunt, quod Cardinalis potuerit esse impeditus ratione officij, aut infirmitatis podagræ qua laborabat, multoties enim licet homo non decumbat, & habeatur pro sano, ita tamen domi detinetur, vt non possit moueri ne humores defluant, vt experientia docet, & colligitur ex *l. podagra*, vbi *Lucas de Penna*, & *Pyrrhus Aglebermeus, & cæteri, C. qui morb. se excus. lib. 10. & ex cap. legimus vbi gloss. 1. de consecrat. dist. 5. &c.*

Ab hac decisione fuit in parte recessum, vt in *Romana census, siue exequutionis 5. Iunij 1615. coram Reuerendissimo D. Decano Coccino*, quam videas.

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Viterbien. Castrorum.

Veneris 15. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Identitas bonorum fideicommissariorum quomodo probetur, & quomodo etiam succedatur in pluribus substitutionibus successiuis per defectum præcedentium.

SVMMARIVM.

1 *Intentionem suam fundatam habere dicitur is qui est in eo statu, in quo etsi nihil ex aduerso probetur, possit obtinere sententiam fauorabilem.*
2 *Relatio præsumitur facta cum his qualitatibus.*
3 *Substitutiones plures successiuæ, quando in testamento facta reperiuntur per defectum: sequẽs casus*

casus non caducatur; sed subintrat gradus præcedens per vulgarem anomolam.

4 *Fideicommissaria bona, quod sint illa, in quibus fideicommissum factum fuit, sufficit probare, quod aliàs fuerint in bonis fideicommittentis.*

DECISIO CCCCLXX.

1 DVBITAVI an D. Valerius haberet fundatam intentionem super castris, & bonis, de quibus agebatur? Et Domini resoluerunt eum habere fundatam intentionem super castris Viani, & Orioli, & alijs bonis nominatis in donatione, & testamentis Scipionis Episcopi Ceruien. & Georgij illius fratris, ea ratione, quod ille dicitur habere fundatam intentionem, quæ est in eo statu, etsi nihil ex aduerso probetur, possit obtinere sententiam fauorabilem, *cap. finem litibus*, cum ibi not. per *glos. Innoc. & alios, de dolo, & contum.* In eo autem statu visus fuit esse D. Valerius circumscriptis exceptionibus Excellentissimi D. Virginij, quas Domini ad aliam propositionem reseruarunt; nam pro illius parte probabantur omnia requisita ad effectum, vt quis vigore fideicommissi possit obtinere, nempe existentia fideicommissi, seu fideicommissorum, purificatio illorum, & quod bona quæ prætenduntur, sint de subiectis fideicommisso.

2 Et quantum ad primum ex donatione Scipionis Episcopi Ceruien. iuncto eius testamento, constat primò vocasse Honuphrium primogenitum Georgij fratris, & deinde alios primogenitos, necnon alias personas nominatas in dd. testamento, & donatione, quibus omnibus deficientibus voluit succedere Octauium fratrem in sacris Ordinibus constitutum, & eo mortuo, primogenitos Valerij, seu Valeriani fratris Prosperi Cardinalis. Item constat, quod Georgius pater Honuphrij in suo testamento prælegauit D. Honuphrio omnes molendinos, furnos, &c. existentia in castris Viani, & Orioli & eorum territorijs, necnon omnes iurisdictiones, ac merum, & mixtum imperium super dictis castris, quæ reliquit eidem primogenito, eo modo, & forma, quibus Scipio Episcopus reliquit, & per instrumentum, &c. & ad faciliorem intelligentiam voluit, quod prædicta transeant de primogenito in primogenitū, & semper sint subiecta fideicommisso, de quo in prædicto instrumento, intelliganturque relicta in augmentum ipsius primogenituræ, & intelligantur incorporata cum dicta donatione, necnon etiam in omnibus alijs suis bonis, &c. instituit hæredem supradictum Honuphrium, ac substitutiones ordinauit iuxta formam dictæ donationis factæ per eum; cum igitur testator voluerit quod bona sint supposita, & incorporata fideicommisso, & donationi Scipionis, non videbatur dubitandum, quin per Georgium fuerit factum fideicommissum, nedum ad fauorem descendentium Valeriani, cum prædicta verba importent relationem ad dispositionem Scipionis, & relatio præsumitur facta cum suis qualitatibus. *l. asse toto. ff. de hered. instit.* & in specie de fideicommisso relatiuo. *Dec. cons. 362. in princ. & 497. num. 3. Socin. iun. cons. 75. nu. 9. lib. 3. Menoch. cons. 247. num. 32.*

3 Quantum ad secundum, an scilicet fideicommissa sint purificata, difficultas pendet à duobus, alterum, scilicet, an Valerianus iun. sit de vocatis, alterum, an venerit casus vocationis. Quod Valerianus sit de vocatis, probatur, quia non controuertitur illius descendentia à Valeriano nominato in donatione, & testamento Scipionis & etiam apparet in decisione in alia causa facta coram R. P. D. meo Coccino. Quod venerit casus vocationis apparet, quia non dubitatur omnes primo loco vocatos ---- & licèt Octauius vocatus ante primogenitos Valerij, seu Valeriani prædecesserit Honuphrio: attamen cum simus in pluribus substitutionibus successiuis per defectum præcedentium sequens casus non caducatur, sed subintrat gradus præcedens per vulgarem anomalam, *l. quandiu, la 2. vbi Bart. nu. 10. ff. de acquir. hared. l. vnic. §. pro secundo, vbi Bald. Salyc. & alij, C. de cad. toll. Castr. cons. 152. nu. 1. versi. sed non obstantibus, lib. 1. Crau. cons. 383. nu. 2. Soc. iun. consil. 101. lib. 1. Surd. cons. 279. nu. 10. Thesaur. decis. 86. nu. 1. & 2. Rota* in causa *Perusina fideicommissi 9. Maij 1578. coram Aldobrandino, relata inter diuers. impress. 37. nu. 1. & seq. par. 1. diuers.*

4 Quantum ad tertium, quando agitur contra illū, qui habet causam à defuncto, siue mediatè, prout habet Excellētiss. D. Virginius, siue immediatè, sufficit probare, quod bona fuerint in bonis fideicommittentis. *Natt. cons. 400 nu. 2. & 7. Cephal. cons. 36. num 35. Rimin. iun. cons. 482. num. 86.* & fuit dictum in *Montisfalisci fideicōmissi 12. Maij 1603. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, in Aesina fideicommissi 29. Martij 1604. coram R. P. D. Coccino, & in Bononien. fideicommissi 23. Martij 1612. coram me.* Quod autem Excellentissimus D. Virginius habeat immediatè causam à fideicommittente, probatur, quia ipse habet causam à Camera Apostolica, quæ Camera Apostolica confiscauit bona de quibus agitur, tanquam reperta in hæreditate Honuphrij vltimi grauati. Quod verò bona fuerint in bonis fideicommittentis, probatur ex testibus, de quibus in summario D. Valerij, & etiam ex chirographo per Excellentiss. D. Virginium obtento, &c.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Montis Politiani pecuniaria.

Veneris 15. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum non conceditur, non docto de aliqua læsione, vel grauamine.*

2 *Aditio hæreditatis probatur ex actibus, quæ fieri non potuerunt citra ius, & nomen hæredis.*

3 *Hæres qui adiuit hæreditatem ab intestato, potest conueniri à creditoribus, etiam quod adsit defuncto alter proximior, qui tamen tacet, & non contradicit.*

DECISIO CCCCLXXI.

1 FVIT per Dominos resolutum non constare de causis restitutionis in integrum, quia ex parte Spinelli non docetur de aliqua læsione, vel grauamine, propter quod illa veniat concedenda, *l. quod si minor. §. 1. ibi nisi aut manifesta sit circumscriptio. ff. de minor. Odd. de in integr. rest. quæst. 4. art. 1. nu. 1.* cum potius constet de bono iure Ecclesiæ, ad cuius fauo-

fauorem adest promissio Episcopi de soluendo in singulos annos scuta centum fabricæ, ad quæ tenetur Dominus Spinellus illius hæres, vt fuit in hac causa resolutum 2. *Decembris 1609. coram bon. me. Penia*.

2 Non obstat, quod verè Spinellus non sit hæres Episcopi, sed tantum se talem enunciauerit ad effectum impediendi spolium; quia vltra enunciatiuas concurrunt actus positiui per eum gesti nempe constitutio Procuratoris ad exigendum, & recuperandum pecunias, & bona spectantia ad hæreditatem Episcopi. Item compositio facta super illius spolio cum Camera, à qua tanquam hæres fuit consecutus donationem scutorum quingentorum, quæ omnia fieri non potuerunt citra ius, & nomen hæredis, vt in hac causa considerauit *Rota 16. Decembris 1611. coram eodem bon. mem. Penia*.

3 Minus obstat, quod licèt Spinellus declarauerit se esse hæredem Episcopi, tamen non potuerit esse hæres, ex quo aderat Sinulphus nepos ex fratre, & sic proximior, cui deferebatur hæreditas, ad tradita per *Ias. in l. non hoc, num. 1. vers. circa secundum membrum, C. vnde legitimi*. Quia fuit responsum primò, ex hoc non excludi quin Sinulphus noluerit, vel non potuerit esse hæres; secundò, prædicta procedere respectu proximioris, cui per aditionem sequentis præiudicari non potest, non autem respectu creditorum anteriorum hæreditariorũ, qui interim, quod proximior tacet, vel non opponit de hæreditate sibi delata, non prohibentur agere contra eum, qui pro hærede se gessit.

4 Nec facit, quod Episcopi hæres sit Camera, non autem Spinellus, qui solummodo est cessionarius Cameræ titulo oneroso, quia hoc procederet respectu patrimonialium ipsius Episcopi, in quibus non successit Camera, sed Spinellus, qui ea possidet, vt constat ex testibus deponentibus de publica voce, & fama, vt dixit Rota dicta die 16. Decembris; prout, & eodem modo tollitur, quod dicebatur Cameram fecisse inuentarium bonorum Episcopi, & ideo sicut ipsa non tenere tur vltra vires hæreditarias, ita nec tenebitur Spinellus eius cessionarius, quia inuentarium fuit confectum solummodo de bonis cõcernentibus spolium, non autem de patrimonialibus; quorum ratione Spinellus non potest iuuari dicto inuentario, in quo illa non sunt descripta.

5 Quod autem opponebatur illud debitum contractum ab Episcopo pro fabrica fuisse pro necessitate Ecclesiæ, & ideo ad illud teneri successorem in Episcopatu iuxta dispositionem textus *in cap. 1. de solut.* vel saltim Cameram, quæ Episcopo successit in bonis Ecclesiasticis, Domini dixerunt esse particulariter videndum, &c.

R. P. D. SACRATO, postea S. R. E. Cardinali.

Viterbien. Castrorum.

Veneris 15. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Fideicommissario immissio ad hoc vt cõcedatur, quatuor probanda sunt. Primò, existentia fideicommissi; secundò, illius purificatio; tertiò, quod bona quæ prætenduntur, sint de subiectis fideicommisso; quartò, quod operæ obitus fideicommittentis essent in illius bonis, absque eo, quod probetur dominium.

SVMMARIVM.

1 *Actor intentionem fundatam habere dicitur, quãdo est in eo statu, vt si nihil ex aduerso probetur, obtinere possit sententiam fauorabilem.*
Fideicommissario immissio concedenda est, probata existentia fideicommissi, illius purificatione, & quod bona, quæ prætenduntur, sint fideicommisso subiecta, ibid. in fine.
2 *Relatio præsumitur facta cum suis qualitatibus.*
3 *Substitutiones quando plures sunt admittentes successorem per defectum præcedentium, sequens gradus non caducatur, sed subintrat gradum præcedentis per vulgarem anomalam.*
4 *Fideicommissario non denegatur immissio si probauerit, quod bona fuerint in bonis fideicommittentis, licet non probetur eiusdem fideicommittentis dominium quando agitur contra illum, qui habet causam à defuncto mediatè, siue immediatè.*

DECISIO CCCCLXXII.

1 DVBITAVI an D. Valerius habeat fundatam intentionem super castris, & bonis de quibus agebatur? Et Domini resoluerunt eum habere fundatam intentionem super castris Viani, & Orioli, & alijs bonis nominatis in donatione, & testamentis Scipionis Episcopi Ceruien. & Georgij illius fratris, ea ratione quod ille dicitur habere fundatam intentionẽ, qui est in eo statu, vt si nihil ex aduerso probetur, possit obtinere sententiam fauorabilem, *cap. finem litibus*, cum ibi not. per *glos. Innoc. & alios, de dol. & contum.* In eo autem statu visus fuit esse D. Valerius circumscriptis exceptionibus Excellentissimi D. Virginij, quas Domini ad aliam propositionem reseruarunt. Nam pro illius parte probantur omnia requisita ad effectum, vt quis vigore fideicommissi possit obtinere, nempe existentia fideicommissi, seu fideicommissorum purificatio illorum, & quod bona quæ prætenduntur sint de subiectis fideicommisso.

2 Et quantum ad primum ex donatione Scipionis Episcopi Ceruien. suncto eius testamento constat primò vocasse Honuphrium primogenitum Georgij fratris, & deinde alios primogenitos, necnon alias personas nominatas in dictis testamento, & donatione, quibus omnibus voluit succedere Octauium fratrem in sacris Ordinibus constitutum, & eo non exstante primogenitos Valerij, seu Valeriani fratris. Item constat quod Georgius pater Honuphrij in suo testamento prælegauit D. Honuphrio omnes molendinos, furnos, &c. existentia in castris Viani, & Orioli, & eorum territorijs, necnon omnes iurisdictiones, ac merum, & mixtum imperium super dictis castris, quæ reliquit eidem primogenito eo modo, & forma, quibus Scipio Episcopus reliquit, vt per instrumentum, &c. & ad faciliorem intelligentiam voluit quod prædicta transeant de primogenito in primogenitum, & semper sint subiecta fideicommisso, de quo in prædicto instrumento, intelliganturque relicta in augmentum ipsius primogenituræ, & intelligantur incorporata cũ dicta donatione, necnon etiam in omnibus alijs suis bonis, &c. instituit hæredem supradictum Honuphrium, ac substitutiones ordinauit, iuxta formam dictæ

dictæ donationis factæ per Episcopum. Cum igitur testator voluerit, quod bona sint supposita, & incorporata fideicommisso, & donationi Scipionis, non videbatur dubitandum, quin per Georgium fuerit factum fideicommissum, ned m ad fauorem descendentium Honuphrij, sed etiam descendentium Valeriani, cum prædicta verba importent relationem ad dispositionem Scipionis, & relatio præsumitur facta cum suis qualitatibus. *l. asse toto. ff. de bered. inst.* & in specie de fideicommisso relatiuo. *Dec. cons. 362. in princ. & 497. n. 3. Socin. iun. cons. 75. nu. 9. lib. 3. Menoch. cons. 242. num. 32.*

3 Quantum ad secundum, an scilicet fideicommissa sint purificata, difficultas pendet à duobus, alterum, scilicet, an Valerianus iun. sit de vocatis, alterum, an venerit casus vocationis. Quod Valerianus sit de vocatis, probatur, quia non controuertitur illius descendentia à Valeriano nominato in donatione, & testamento Scipionis, & etiam apparet in decisione in alia causa facta coram R. P. D. meo Coccino. Quod venerit casus vocationis apparet, quia non dubitatur omnes primo loco vocatos decessisse, & licèt Octauius vocatus ante primogenitos Valerij, seu Valeriani prædecesserit Honuphrio: attamẽ cũ simus in pluribus substitutionibus successiuis per defectum præcedentium sequens casus non caducatur, sed subintrat gradus præcedens per vulgarem anomalam. *l. quandiu, l. a 2. vbi Bart. nu. 10. ff. de acquir bered. l. vnic. § pro secundo*, vbi *Bald. Salyc. & alij, C. de cad. toll. Castr. cons. 152. nu. 1. vers. sed non obstantibus, lib. 1. Crau. cons. 363. n. 2. Soc. iun. cons. 111. n. 14. lib. 1. Surd. cons. 279. n. 0. Thesaur. dec. 86. nu. 1. & 2. Rota* in causa *Perusina fideicommissi 9. Maij 1578. coram Aldobrandino, relata inter diuers. impress. 374. nu. 1. & seq. par. 1. diuers.*

4 Quantum ad tertium, quando agitur contra illũ, qui habet causam à defuncto, siue mediatè, prout habet Excellẽtiss. D. Virginius, siue immediatè, sufficit probare, quod bona fuerint in bonis fideicommittentis. *Natt. cons. 400 nu. 2 & 7. Cephal. consil. 36. num 35. Rimin. inn. cons. 482. num. 86.* & fuit dictum in *Montisfalisci fideicõmissi 12. Maij 1613. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, in Aesina fideicommissi 29. Martij 1604. coram R. P. D. Coccino, & in Bononien. fideicommissi 23. Martij 1612. coram me.* Quod autem Excellentissimus D. Virginius habeat mediatè causam à fideicommittente, probatur, quia ipse habet causam à Camera Apostolica, quæ Camera Apostolica confiscauit bona de quibus agitur, tanquam reperta in hæreditate Honuphrij vltimi grauati. Quod verò bona fuerint in bonis fideicommittentis probatur ex testibus, de quibus in summario D. Valerij, & etiam ex chirographo per Excellentiss. D. Virginium obtento, &c.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Elnen. iurium parochialium.

Mercurij 17. Martij 1613.

ARGUMENTUM.

De probatione quasi possessionis percipiẽdi funeralia reiterata, seu nouennale defunctorum ex parochis sepultorum.

SUMMARIUM.

1 *Quasi possessio percipiendi funeralia reiterata debet probari in specie, nec sufficit probare perceptionem funeralium in genere.*
Quasi possessio non probatur ex actibus facultatiuis, ibid in fine.

2 *Testibus numero pluribus magis creditur quàm paucioribus, præsertim si plures de facto proprio deponant.*

3 *Funeralium perceptio regulariter spectat ad parochiales.*

4 *Quasi possessio probibendi parochialibus perceptionem funeralium non censetur probata, nisi etiam probetur acquiescentia probibiti.*

DECISIO CCCCLXXIII.

1 DUbitaui, cui sit dandum mandatum de manutenendo, an scilicet Ecclesiæ parochiali cogendi hæredes, & executores defunctorum, qui sepulti sunt extra parochiam ad iterum celebrandum in illa funeralia, seu nouennale in alia Ecclesia vbi sepulti fuerunt semel celebrata, an potiùs fratribus S. Dominici prohibendi dictam reiteratam celebrationem? Et Domini neutri dandum dixerunt. Et quoad parochialẽ mouebantur, quia ipsa non docet de aliqua quasi possessione, sine qua denegatur manutentio. *§ hodie. Instit. de interdict.* Testes enim, quos ad illam probandum induxit, vel deponunt in genere de perceptione funeralium, quæ pro parte fratrum non controuertitur, non autem in specie de istis funeralibus reiteratis, de quibus agitur, prout requiritur. *Oldrad. cons. 237. num. 3. Anchar. consil. 339. num. 8. in princ. Alexand. cons. 196. num. 13. lib. 2. Curt. iun. cons. 26. num. 10. Crauett. cons. 96. num. 4. Rot decis. 172. num. 1. part. 1.* vel non deponunt de coactione necessaria ad acquirendam quasi possessionem in facultatiuis, in quibus possessio ex actibus similibus non acquiritur. *l. Proculus. ff. de damn. infect. l. si in meo fundo. ff. de aqu. pluu. arcend. Abb. cons. 101. num. 7. lib. 1. Cephal. cons. 451. num. 358. Decian.* plures referens *cons. 44. num. 133. vol. 4.*

2 Et aliqui, licèt faciant mentionem de coactione, tamen non exprimunt in illis casibus non adfuisse dispositiones testatorum prout Dominis verisimile videbatur, cum funeralia fuerint celebrata instante Commissario pro animis, qui in illis partibus deputatur pro executione voluntatum defunctorum in relictis concernentibus animam. Vltra quod testes non deponunt de quasi possessione istius parochiæ in specie, & propterea nihil probant, cum possessio vnius Ecclesiæ alteri non prosit. Et omnis difficultas circa testes videbatur cessare ex alijs contrarijs deponentibus de dicta non reiteratione funeralium, qui præualent non solùm, quia numero plures, *cap. in nostra, vers. mandamus, & ibi glos. in verb. aduersa, de testib. Gabriel. de testibus conclus. 4. num. 50. Surd. cons. 429. num. 9.* sed etiam, quia deponunt de facto proprio. *Surd. cons. 371. num. 9. Seraph. decis. 550. num. 2.*

3 Non obstat iuris assistentia, quam parochialis prætendit habere, ex *Clem. dudum, §. verum, de sepult.* & alijs adductis per informantes, quia dicta Clement. & alia iura loquuntur de quarta, quam fratres non negant competere parochiali. Et licet

ex

ex aduerso replicetur, ista funeralia fuisse subrogata loco quartæ, tamen id non iustificatur. Et in omnem euentum subrogatio non deberet attendi in præiudicium hæredum, qui per istam reiterationem funeralium duplici onere grauarentur, quod non succedit in quarta, à qua vnica solutione liberantur. Et minus obstant quitantiæ factæ circa receptiones istorum funeralium, quia cum emanauerint à Procuratore Rectoris, & Presbyterorum Ecclesiæ parochialis, quæ est pars formalis, in hac causa nihil probant.

4 Quo verò ad Ecclesiam sancti Dominici prætendentem prohibere, ne in Ecclesia parochiali celebretur d. nouennale, & caput anni ab hæredibus defunctorum, qui in sua Ecclesia sepulti fuerunt, pariter visum fuit manutentionem esse denegandam, quia non docet se esse in huiusmodi quasi possessione prohibendi, ac de acquiescentia prohibiti ad istū effectum requisita. *Rip. in cap. cum Ecclesia Sutrina, num. 68. de caus. poss. & propriet. Abb. in cap. Abbate n. 10. de verb. sign. Couar. in reg. possess. 2. p. §. 4. n. 6. vers. huic sane obiectioni. Balb. de præscript. 4. p. 5. p. q. 5. n. 3. Rota decis. 411. n. 7. p. 1. diuers.* Ex quibus neutri dandum mandatum de manutenendo fuit conclusum, &c.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Bononien. de Lambertinis.

Luna 18. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Legata, & prælegata non veniunt sub nomine hæreditatis, palatijque appellatione venit principale palatium, in quo dominus loci habitat; cætera habes in summarijs.

SVMMARIVM.

1 *Legata, & prælegata non veniunt sub nomine hæreditatis.*

2 *Palatij appellatione venit palatium principale, in quo dominus habitat.*

3 *Identitas domus legatæ probatur ex demonstrationibus, à testatore in testamento expressis.*

4 *Falsa demonstratio adiecta claræ demonstrationi, illam non vitiat.*

Dictio videlicet, *est regulariter restrictiua, ibid. declara vt num. 5.*

6 *Fides facta medio iuramento, & recognita, & de facto proprio plurimum coadiuuat alias probationes.*

7 *Testatoris voluntas vbi est clara, non est recurrendum ad præsumptiones.*

8 *Executio excessiua reuocanda est.*

DECISIO CCCCLXXIV.

1 PROPOSITO dubio, an esset reuocanda executio quoad palatium, seu castrum Podij Rognatici, Domini affirmatiuè responderunt, ex quo illa fuit facta super dicto palatio Dominis de Lambertinis, specialiter prolegato, cum tamen sententia Rotalis tantum iuberet D. Imoldam immitti in bonis hæreditarijs, quorum appellatione palatium prædictum non continebatur, quoniam legata, & prælegata non veniunt sub nomine hæreditatis, *l. in fideicommissaria, vers. si legatum, l. Marellus, §. quidam liberis, ff. ad Trebell. l. si Titius, de leg. 3 Menoc. cons. 86. nu. 66. & præsumpt. 194. n. 38. lib. 4. Pereg. de fideic. art. 7. nu. 54 & 55.* Vnde executio in eo, quod excessit fines sententiæ, & sic quoad palatium venit reuocanda.

2 Quod autem palatium fuerit prælegatum, apparet ex testamento, in quo relinquitur DD. de Lambertinis palatium Podij Rognatici tentum, & possessum per testatorem, & reseruatum sibi in donatione, &c. Quæ verba necessariò intelliguntur de palatio habitationis domini, cum illud tantum reperiatur reseruatum in donatione, ac teneretur, & possideretur à testatore, maximè quia fuit legatum palatium, cuius appellatione venit palatium principale domini loci, prout est istud, *l. pen. & ibi gloss. verb. palatia, C. de officio Rector. prouinc.*

3 Ex quibus demonstrationibus in prælegato à testatore expressis, in hoc palatio concurrentibus, satis deprehenditur esse illudmet, ab ipso prælegatum *Bar. in l. demonstratio falsa, n. 14. ff. de cond. & dem. Alex. cons. 133. nu. 5. lib. 1. Ruin. cons. 115. nu. 14. in fin. lib. 5. Aym. cons. 198. nu. 2.*

4 Quibus non obstant verba sequentia, ibi, *& videlicet illud, in quo Commissaria loci residet pro iure reddendo, nuncupato, Il palazzo della Ragione.* quasi ex illis fuerit restrictum, & limitatum, legatū ad domunculam, in qua ius redditur Commissariū, quia cum ex superius ponderatis legatum sit certū, & clarè loquatur de huiusmodi palatio, demonstratio falsa, & superflua postea adiecta de residentia Commissarij, illud non vitiat, *Bar. vbi sup. d. n. 14. & seqq. Paris. cons. 58. nu. 18. & 25 lib. 3.*

5 Præterea licèt dictio *videlicet*, sit resolutiua, tamen cum ei adiungatur copula *&*, de cuius natura est ampliare, & extendere dispositionem, prædicta verba satis ambigua redduntur: vnde debent recipere interpretationem ex præcedentibus, quæ sunt clara, & expressè loquuntur de palatio habitationis Domini.

6 Præsertim, quia dicta verba etiam in illo verificari possunt, cum in ipso sępè ius reddatur, & adsint carceres secretæ, & locus torturæ; & campana, vt constat ex bannimentis & fide eorum, qui ibi fuerunt Commissarij, quæ fides cum fuerit facta mediato, & recognita, & sit de facto proprio, plurimum coadiuuat probationem identitatis.

7 Minus obstare visum fuit, quòd testator instituerit hæredes æquis portionibus; Guidum Antonium, Marcum Antonium, & Iulium Cæsarē, atque ideo præsumendum sit, palatium ad omnes æqualiter pertinere voluisse, non autem ad duos primos hæredes tantum, alias sequeretur absurdum, quod Iulius Cæsar volens se conferre ad bona Rognatici communia inter omnes hæredes, non haberet vbi habitaret, quæ ratio non militat in domuncula habitationis Cōmissarij, vt per informan. per D. Imoldam, quoniam cum ex prædictis constet de volūtate testatoris prælegandi d. palatium duobus prædictis hæredibus, cessant præsumptiones & coniecturæ, nec est curandum quid inde veniat, *l. in conditionibus primum locum, ff. de cond. & demonstr.*

8 Tandem non obstat, executionem super d. palatio factam non posse reuocari, nisi reuocetur sententia Rotalis, quæ tamen fuit à partibus acceptata, quia cum in sententia non comprehenderetur d. pala-

palatium, executio facta quoad illud fuit excessiua, & ideo reuocanda, nec propterea dicitur lædi in aliquo sententia. Et ita resolutum &c.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E Cardinali.

Signina administrationis.

Luna 18. Martii 1613.

ARGVMENTVM.

Tutor, curator, seu administrator, nunquid teneatur reddere rationem de administratis solùm, an verò etiam de non administratis? & de curatore, quod nisi à iudice dato in testamento confirmetur, habeatur pro non curatore.

SVMMARIVM.

1 *Tutor, curator, seu administrator non tenetur reddere rationem, nisi de administratis, declara vt num. 4.*

2 *Curator in testamento datus à iudice confirmandus est, ita vt hanc iudicis confirmationem iudex tollere nequeat.*

3 *Tutor, seu curator tenetur, si vult, se excusare ab onere tutelæ, vel curæ excusationem proponere infra quinquaginta dies.*

DECISIO CCCCLXXV.

1 FVIT resolutum sententiam A. C. quæ simpliciter declarat Marium fuisse obligatum, reddere rationem curæ filiarum quõdam Claudij de Melis, esse reformandam, siquidem cum prædictus Marius minimè fuerit curator prædictarum filiarum, non poterat generaliter condemnari ad reddendam rationem curæ, sed tantum illorum, quod apparuisset ipsum administrasse, iuxt. not. *in l tutori. C. de neg. gest. in l. 2 ff. eod. tit. Rom. cons. 413. nu. 4. Corn. cons. 81. nu. 6. lib. 4.* Neque hoc tanquam curator, sed tanquam negotiorum gestor. *l. curatorem. C. de neg. gest. Soc. iun. cons. 79. n. 20. & seqq. lib. 2. Corn. cons. 81. nu. 2. vers. si itaque sciebat. lib. 4.*

2 Non obstat quod Marius fuerit à prædicto Claudio in testamento deputatus curator, quia cum non apparet ipsum fuisse à iudice confirmatum, non potest dici ipsum fuisse curatorem. *§. sed curator. Instit. de curat. l. tutela. C. de testam. tutela. Soc. iun. cons. 79. nu. 21. lib 2. Gabr. cons. 25. nu. 9 lib. 2.* quod adeo verum est, vt neque testator possit tollere necessitatem huiusmodi confirmationis, ordinando vt curator sine illa administraret. *Gabr. d. cons. 26. n. 9. lib. 2.* quinimò nec potest iudex confirmare nisi minor id petat, *§. itẽ inuiti, Inst. de curat. l. pater Seuerianam, & ibi glos. verb. id egerint. ff. de cond. & demonstr. Corn. cons. 81. nu. 2. lib. 4. vers. si ergo non datur. Gabr. d. cons. 25. nu. 12. & 13.*

3 Nec subsistit quod Marius tenebatur se excusare infra quinquaginta dies, aliàs fuit obligatus ad curã, ad *l. scire, §. nullum, vers. tutores, vel curatores. ff. de excusat. tutor.* quia fuit responsum tex. posse habere locum si & postquam consentiente minore à iudice confirmatus fuerit, *l. Caius ff. eod. tit. Gabr. d. cons. 25. nu. 15. lib. 2.* aliàs si conclusio simpliciter intelligeretur, destruerentur supra in principio firmatæ conclusiones, quod requiratur confirmatio superioris, & quod necessarius sit consensus minoris.

4 Non obstat quod Marius nonnulla administrauerit, quia si hoc probabitur de illis, tenebitur reddere rationem. *l. tutori. C. de neg. gest.* cum alijs supra allegatis: non autem de non administratis, quia hoc est verum si concurrant quatuor requisita, de quibus per *Bart. in l. si pupilli §. videamus. ff. de neg. gest. Corn. cons. 81. nu. 6. lib. 4.* nempe quod alius erat gesturus illa, quæ ipse neglexit, quod ille alius erat diligens, quod ille omisit gerere ex eo quod ista quædam gerebat, sciebat alium esse gesturum omnia; quæ quidem requisita non concurrunt in proposito casu, vt bene deduxit D. Aduocatus Cerrus, cum quo Domini transierunt.

R. P. D. SACRATO,
deinde S.R.E. Cardinali.

Baren. seu Nullius Archipresbyteratus, seu Prioratus.

Luna 18. Martii 1613.

ARGVMENTVM.

Datur manutentio probata possessione per instrumentum, nisi de alterius anteriori possessione doceatur, possessioque non legitimè concessa non præiudicat anteriori possessori, præsertim non citato, & de decreto irritanti, quando possessionem inficiat,

SVMMARIVM.

1 *Instrumentalis possessio manutenibilis est, nisi doceatur de alterius anteriori possessione.*

2 *Immissio possessionis non legitimè concessa a iudice non præiudicat errori possessoris.*

3 *Possessor possessione sua priuari non debet a iudice sine citatione.*

4 *Decretum irritans inficit possessionem, quæ propterea tanquam infecta manutenenda non est.*

DECISIO CCCCLXXVI.

1 OCTAVIO dandum esse mandatum de manutenendo, fuit resolutum, posteaquam constat de eius possessione, quæ licet sit instrumentalis, tamen est manutenibilis, nisi doceatur de alterius anteriori possessione, iuxta not. *in l non idcirco. C. de fid. instrum. Menoch. tract. de retin. possess. remed. 3. num. 575. Rota in causa Ceruien. bonorum 20. Nouembris 1578. coram Brauo, relata inter diuers. impress. decis. 506. nu. 1. p. 1. & in Illerden. beneficij S. Lazari 5. Iulii 1608. coram me.*

2 Non obstat, quod Stephanus fuerit ex post per exequutorem literarum Apostolicarum immissus, quia cum talis immissio non fuerit legitimè concessa, non habet vim priuandi Octauium sua anteriori possessione, *Corn. cons. 193. num. 4. lib. 3. Rota in causa Pennen. & Adrien. beneficiorum 4. Iulii 1584. coram bo. me. Cardinali Seraphino, relata inter diuers. impress. decis. 802. num. 7. vers. quia pro responsione, par. 1. & in Romana Saluiani 28. Nouembris 1611. coram me.*

3 Quod autem exequutor minus bene processerit, patet, quia nõ citauit Octauium possessorem, prout citare debebat, *c. licèt Episcopus. de præb. in 6. l. meminerint. C. vnde vi. Alex. in l. fin. n. 16. C. de edict. D. Adrian. Cassad. decis. 1. n. 7. de restit. spoliat. Mobedan. decis. 11. num. 2. eodem tit.* etiamsi aliàs eius dele-

delegatio sonasset in merum executorem. *Oldrad. cons. 227. nu. 3. vers. Alia est solutio. Felin. in cap. dudum, nu. 24. de praescript.* latè *Gabr. de citat. conclus. 1. nu. 445. Rota in causa Caesaraugustana dismembrationis 26. Iunij 1608. coram me.*

4 Minus facit, quod beneficium fuisset reseruatum, & proinde intret vis decreti irritantis, de quo in regulis reseruatorijs, quod quidem decretum inficit possessionem. *Cassad. decis. 1. nu. 2. de restit. spoliat. Aegid. decis. 533 Verall. decis. 15. num. 1 par. 3.* & sic possessio Octauij tanquam infecta minimè sit manutenenda, *ad l. improba*, cum ibi notat. *C. de acquir. poss. Put. decis. 372. lib. 2.* quia fuit responsum, decretum irritans ita demum vitiare possessionem, si est certum quod intret, aliàs dum dubitatur, an intret, vel ne, possessor est manutenendus in sua possessione, siue detentatione, vt fuit dictum *in Pannen. Prioratus 16. Ianuarij 1598. coram Orano, in Cusentina capellania 26. Octobris 1601. coram Illustrissimo D. Card. Millino, in Tudertina Assigna 18. Iunij 1607. coram R. P. D. Coccino, & in Legdien. Canonicatus 22 Aprilis 1611. coram R. P. D. Pirouano.* In proposito autem casu est satis controuersum, an beneficium sit regulare, & manuale, vel potiùs collatiuum, à quo pendet; an intret reseruatio, vel ne, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Lucerina census.

Lunæ 18. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Argumentum habes in summario.

SVMMARIVM.

1 *Census dicitur vsurarius, quando impositus est in extinctionem alicuius debiti, pecunia non numerata, tam vigore constitutionis Pij V. quam etiam vigore pragmaticæ Regni.*

DECISIO CCCCLXXVII.

1 FVIT resolutum censum, de quo agitur, esse inualidum, & fœneratitium. Nam cum huiusmodi contractus non fuerit celebratus, pecunia numerata coram Notario, & testibus, sed eũ credito prouenient ab euictione, pro qua enunciabantur obligati censum constituentes, inde sequitur nullitas census, & vsura, secundum constitutionem sanctissimæ me. Pij V. qui in constitutione census pro forma, & substantia requirit pecuniam præsentem, & illius numerationem, quam etiam sic intellexerunt *Nauar. de vsur. num. 88. & cons. 1. num. 1. de empt. & vendit. Ludou. Molin. de iustit. & iure, disp. 390. Honded. cons. 25. nu. 33. vol. 2.* vltra quod ex pragmatica Regni, quæ datur, omninò reprobantur, & nulli, & inualidi, similes census declarantur, & altera pars, quæ agnoscebat difficultatem, non prætendit sustinere censum vigore Bullæ, sed per rescriptum ex gratia Sanctissimi, constito de vero credito, quod adhuc obtinuisse non docet; ideo mandarunt Domini, vt caperem resolutionem super dubio proposito, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Ianuen. fideicommissi.

Lunæ 18. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Argumentum habes in summario.

SVMMARIVM.

1 *Dotis executio fieri potest in bonis fideicommissarijs, quando non adsunt alia bona.*

DECISIO CCCCLXXVIII.

1 DVBIVM proposui, an mandatum relaxatum ad instantiam Dominarum Magdalenæ, & Hieronymæ de Pallauicinis, sit exequendum super palatio, & domo, de quibus agitur, & pro qua summa? Quoad Dominam Hieronymam censuerunt Domini esse exequendum super palatio, & pro summa librarum 5000. quia mandatum fuit relaxatum ab Illustrissimo Mantica, tunc Rotæ Auditore, etiam præcedentibus decisionibus Rotæ, & seruatis seruandis; & in vim sententiæ diffinitiuæ, & ideo eum contra assignationem dotis nihil opponatur de excessiuitate, aut quod Domina Hieronyma dotem suam fuerit cõsequuta super alijs bonis prouenientibus ab Alexandro eius patre, vel à Vincentio eius fratre, non videtur illi deneganda executio super palatio, quamuis etiam subiecto fideicommisso, cum tueri se posit in negatiua, quod non adsint alia bona. *Dec. cons. 519. prope fin. Crauett. cons. 19. col vltim. num. 18. Rolan. cons. 19 num. 7. & 11 vol. 4.* qui omnes loquuntur in terminis *Authen. res quæ C. com. de leg.* & alios recenset *Peregr. de fideicom art. 42. num. 73.*

2 Caterùm, quia sorores prædictæ prætendunt habere partem illius palatij, & illius possessionem per sententiam, & mandatum Rotæ coram Illustrissimo Pluto, non tanquam ex bonis liberis patris, sed vti ereditrices hæreditatis paternæ, Domini voluerunt particulariter videre super qua parte palatij mandatum sit exequendum, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Patriarcha Hierosolymitano.

Burgen. distributionum de Viruiesca.

Veneris 22. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Consuetudo in quibus differat à præscriptione, & quãdo agi dicitur de præscriptione, & non de consuetudine, & è contrà; materia est practicabilis, & in contingenti casu ad hanc decisionẽ sæpe recurras.

SVMMARIVM.

1 *Clerici residentes in Ecclesia, & inseruientes, lucrantur distributiones, ratione interessentiæ debitas, & hoc habet locum etiam in dignitatibus, licèt non sit de capitulo, necnon in beneficiatis, & clericis.*

2 *Præscriptio, & non consuetudo dicitur, quando agitur de auferendo alicui ius, & illud alteri applicando.*

3 *Consuetudo non potest induci nisi ab habente potestatem, l. condenda, vel statuenda.*

4 *Præscriptione acquiritur ius priuatis, & certis personis: ex consuetudine autem acquiritur ius in communi, & vniuersaliter omnibus, & contra omnes de populo, vbi plenè hac conclusio exemplificatur. & num. 5.*

6 *Consuetudo ex communi, & promiscuo vsu ius omnibus constituit, nec alicui specialiter prodest, nec nocet; præscriptio verò certum vsum habet illi, qui præscribit, eique vtilitatem, & ius acquirit.*

7 *Consuetudo dicitur quando agitur contra plures, & indeterminatas personas. declara, vt num. 8.*

9 *Distributiones dandæ sunt secundùm ordinationem cuiuslibet Ecclesiæ.*

10 *Consuetudinis proprium est ius omnibus vniformiter quærere.*

12 *Consuetudo aliquando à Doctoribus sumitur pro præscriptione, & è contra.*

DECISIO CCCCLXXIX.

1 DOMINI censuerunt in casu, de quo agitur, nos versari in præscriptione, non autem in consuetudine, quia Capiscolius inseruiendo, & residendo habet fundatam intentionem de iure communi ad lucrandum distributiones ratione interessentiæ debitas. *text. est in cap. vnic.* cum ibi notatis, *de cleric. non resident. in 6* cuius dispositio procedit etiam in dignitatibus, licèt non sint de Capitulo, cum loquatur, non solùm de Canonicis, & sic de Capitularibus, sed etiam de alijs beneficiatis, & clericis, qui diuinis interfuerint, & in specie de dignitatibus. est tex. in *Conc. Trid. sess. 21. c. 3.* mandans distributiones inter dignitates obtinentes, & cæteros diuinis interessentes diuidi, & idem statuitur in *cap. 12. §. distributiones, sess. 24.* & ita fuit resolutum in hac *causa 26. Aprilis 1610. coram bo. me. Penia.*

2 Vnde Capitulum prætendens eum inseruientem priuare dictis distributionibus quotidianis, & illas sibi acquirere, & inter Canonicos, & alios Capitulares diuidere, videtur tractare de auferendo ius illi competens, quo casu dicitur præscriptio, quæ resultat, quoties agitur de auferendo ius alicui, & illud alteri applicando. *DD. in cap. fin. de consuetud.* vbi *Abb. num. 20. vers. si Episcopus acquirit, vt solus possit corrigere. Butr. num. 39. vers. vnde cum tangatur. Aym. de antiquit. par. 4. num. 31.* & fuit resolutum in vna *Toletana decimarum 21. Maij, & 27. Iunij 1586. coram bon. mem. Card. Pamphilio, & in alia Placentina voti 16. April. 1599. coram bo. mem. Penia:* non autem consuetudo, quæ non aufert alteri id, quod applicat. *Aretin. cons. 23. num. 11. Bald. de præscript. quæst. 10. num. 4. par. 1.*

3 Quæ confirmantur ex eo, quod consuetudo, cum sit altera lex, non potest induci, nisi ab habente potestatem legis condendæ, vel statuendæ. *Butr. vbi suprà, dicto num. 39. Bart. cons. 136. incip. Capitaneus patrimonij, num. 2. & 3. lib. 1. Alexan. cons. 173. num. 12. lib. 6. Molin. de Hispan. primog. lib. 2. cap. 6. num. 5.* & fuit dictum in *Caietana præcedentia 1. Martij 1563. coram Robusterio, & in prædictis Toletana decimarum, & Placentina voti.* Vnde cum Capitulum non habeat auctoritatem statuendi, ne distributiones debeantur. *Lap. allegat. 42. n. 1. in fin.* & ibi *addent. littera C. Millef. in repertor. verbo consuetudo non valet, quod distributiones,* consequens est, vt nec habeat facultatem hoc inducendi per consuetudinem.

4 Vlteriùs huiusmodi distributiones Capiscolio ablatæ, siue acquirantur Canonicis vti singulis, cum hoc respiciat fauorem certi generis personarum, dicitur præscriptio. *Abb. in cap. cum Ecclesia Sutrina, nu. 45. vers. ego fateor, de caus. possess. & propriet. Purpur. cons. 115. nu. 18. Cas. de Grass. dec. vnic. n. 3. de consuetud.* & fuit dictum in vna *Corduben. decimarum 14. Martij 1608 coram R. P. D. Coccino,* siue etiam acquirantur ipsi Capitulo, cum illud vicem vnius sustineat, & sit persona ficta particularis, idem venit dicendum. *Abb. in cap fin. num. 20. vers. quia ius, de consuetud. Put. decis. 387. nu. 4. lib. 2.* & fuit resolutum in suprà relatis *Caietana præcedentia coram Robusterio, & Placentina voti coram Penia,* ex sola enim præscriptione acquiritur ius priuatis, & certis personis, non autem ex consuetudine, ex qua acquiritur ius in communi, & vniuersaliter omnibus, & contra omnes de populo, quibus illud est proportionabile in fauorem, & præiudicium incertarum personarum, cum sit lex non scripta, quæ omnibus debet esse communis. *cap. fin.* & ibi *Abb. d. nu. 20. Card. nu. 16. Butr. nu. 39. Geminian. cons. 123. n. 1. Balb. vbi suprà n. 3. Rolan. cõs. 5. nu. 76. lib. 1. Ruin. cons. 41. nu. 46. lib. 1.* & fuit dictum in *allegata Corduben. redecimarum.*

5 Quibus non obstat textus *in cap. cum omnes, de constitut.* vbi iuxta consuetudinem Ecclesiæ omnes consueuerunt esse partes in hoc, quod Canonici absentes fructus non perciperent, ex quo videtur inferri, quod quamuis illud ius non percipiendi fructus in absentia quæratur pluribus, non vti vni corpori, sed vti singulis, nihil dicitur quæri ex consuetudine. Quia respondetur, quod in *d. text.* non detrahitur iuri personarum certarum, seu certi Collegij, quo casu esset præscriptio, ex supradictis, sed detrahitur æquè omnibus Canonicis absentibus, seu potiùs illis non acquiritur, quod non est fauor, nec odium certæ personæ, cum non sit certum quis erit absens ad fructus non percipiendos, & quis tunc temporis erit præsens ad illos lucrandos, vnde nimirum si in illo textu illa sit consuetudo, non autem præscriptio.

6 Vlteriùs respondetur, quia, prout tradit *Couar. in reg. possessor, par. 2. §. 3. num. 2. vers. potissimè,* consuetudo ex communi, & promiscuo vsu ius cõstituit omnibus, vt suprà dictum est, nec alicui specialiter prodest, nec nocet; vnde nec certus est aliquis, qui illam præscribat. nec contra quem præscribatur, & iste est casus propriè *text. in dicto cap. cum omnes.* At verò præscriptio certum vsum habet illi, qui præscribit, eique vtilitatem, & ius priuatim acquirit, & inde contra quendam priuatum instituitur, & dirigitur ad eius priuatum incommodũ, iuxta *Card. Corn. Aym. & alios ibi relatos,* & hic est casus noster, in quo agitur de commodo certarũ personarum, seu certi Collegij, nempe Canonicorum, & dignitatum, ac aliorum Capitularium Collegiatæ de Viruiesca, quibus dictæ distributiones acquiruntur, & hoc contra Capiscolium, cui illæ auferuntur, seu potius non acquiruntur, & ideo nimirum si sit præscriptio.

7 Minus obstat doctr. *Butr. in d. cap. fin. n. 39. vers. stat ergo conclusio,* quatenus tenet, quod vbi agitur contra plures, & indeterminatas personas, dicatur

tur

tur consuetudo, quia vltra, quod *Roch. in eod. cap. fin. art. 5. nu. 3. vers. considera tamen*, dicit, quod quamuis illa doctrina sit pulchra, non tamen bene probatur illam patricular iter discutiendo *coram bo. me. Cardinali Pampbilio*, *Rota contra Butr.* sensit in allegata *Toletana redecimarum de Madrid 22. Iunij 1586*.

8 Et tanto minus prædicta doctrina *Butr.* potest applicari casui nostro, cum in illo, vt suprà resolutum extat, agatur de auferendo à priuato, nempe Capiscolio, & de applicando priuatis, nempe aut singulis de Capitulo, aut ipsi Capitulo, quod fungitur in hac parte p·rsona priuati, ex supradictis; vnde in casu nostro, nec ex parte agentis, nec ex parte patientis adest communitas, quæ patiatur, vel cui acquiratur; & cessat omnino dicta doctrina *Butr.* & adducta per *Corn. cons. 268. num. 17. lib. 4.* cessatque etiam dispositio *text. in l. venditor, §. si constat. ff. com. præd.* vbi vocatur consuetudo, quod ex lapidicinijs, & agro alicuius consistentibus possit quis, si voluerit, cedere, soluto priùs salario domino agri, ibi enim aufertur à priuato, & acquiritur communitati, & nimirum si censeatur consuetudo, vt *d. tex.* intelligit *Abb. in d. cap. fin. num. 20.* & intellexit *Rota in supradicta Placentina voti coram bon. me. Penia*.

9 Nec facit, quod distributiones sint dandæ secundum cuiuslibet Ecclesiæ ordinationem, ex *dicto cap. vnic. de cleric. non resident. in 6.* Quia hoc intelligitur quoad modum, vel quantitatem dictarum distributionum, non autem, quod nullo modo dentur interessentibus diuinis officijs, vt ibi declarat *gloss. in verbo ordinationem*, & ibi *Franch. in §. statuimus, nu. 2. post gloss. in cap. 2. §. cæterum, in verbo statutum, de verb. signif. in 6.*

10 Non obstat *decisio in causa Hispalen. voti 26. Nouembris 1594. coram Gipsio*; quia in casu illius decisionis obseruantia, quod familiares Episcopi non possent votare, erat apta vni hodie nocere, nempe familiari, & eras dissoluta familiaritate eidem prodesse contra alios in familiares assumptos, ideoque nil mirum si ex ea resultet consuetudo, cuius proprium est ius omnibus vniformiter quærere, ita vt vna pars non possit dicere contra alium ius quæsiuisse, quin, & eodem modo alteri sit quæsitum, vt sunt verba *Oldrad. cons. 284. num. 2. Butr. in dicto cap. fin. num 49. vers. aduertendum*; secus verò est in casu nostro, in quo obseruantia denegandi Capiscolio distributiones siue intersit diuinis, siue non, est semper apta illi nocere, & nunquam prodesse.

11 Nec obstare visum fuit, quod Capiscollus habeat præbendam extra mensam Capitularem, quasi in recompensam distributionum; quia eadem ratio militat in alijs dignitatibus, quæ tamen, si diuinis interfuerint, fruuntur quotidianis distributionibus, vt constat ex confessione Capituli in responsione ad positiones Capiscolij.

12 Tandem non obstant Doctores per informantes pro Capitulo allegati, qui vbi tractant de lucrandis, vel amittendis distributionibus, vtuntur verbo *consuetudinis*, non autem *præscriptionis*; quia fuit responsum, quod Canonistæ sæpè abutuntur istis vocabulis, & loco *præscriptionis*, vtuntur verbo *consuetudenis*, propter symbolum, & similitudinem, quam habent, vt dicit *Aretin. in cons. 23. nu. 11. post med. vers. in contrarium*, & *Abb. in cap. sum. Ecclesia Volaterrana, num. 6. de election.* & *Doct. in dicto cap. fin.* Vnde non debent inspici verba, sed potiùs effectus, qui est, quod si consuetudo sit secundùm ius, sufficiat decennalis, si contra ius, quadragenaria, quæ est tempus sufficiens ad præscriptionem, & tunc huiusmodi consuetudo assumit sibi naturam præscriptionis, & potiùs dicitur præscriptio. *Aym. vbi suprà, num. 15.* & fuit dictum in allegata *Caietana præcedentiæ coram Robusterio*.

Ex quibus pro præscriptione fuit conclusum, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Meleuitana mercium.

Mercurij 27. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plura explicantur notabilia. Primò, an emptor teneatur soluere pretium rei emptæ, imminente periculo euictionis. Secundò, & quid si euictio fuerit sequuta per imprudentiam iudicis. Tertiò, nunquid hæreticorum bona possint auferri, & deprædari. Quarto, an & quando hæretici admittantur in testimonium contra Christianos. Quintò, an venditor teneatur de euictione sibi lite mota non denunciata, & quomodo?

SVMMARIVM.

1 *Emptor non tenetur soluere venditori pretium rei emptæ, quando eiusdem rei, aut euictio sequuta fuit, aut solùm lis desuper mota.*

Euictio dicitur imminere in limine contractus, quando lis mouetur in re vendita ante pretium solutum. ibid.

Euictio, licet non fuerit promissa, venit tamen cum suis appendicibus ex natura contractus emptionis, & venditionis. ibid. in fine.

2 *Euictione non teneatur venditor, quando euictio sequuta fuit per imprudentiam iudicis, quod quando verum sit.*

Sententias contrarias super eodem iure latas iura abhorrent. ibid.

Excipiens in exceptione dicitur actor, eamque propterea probare tenetur. ibid. in fine.

3 *Bona hæreticorum impunè auferri, & deprædari possunt, vbi amplius, quod sufficit dominos dictorum bonorum esse subditos Regis hæretici. declara præmissa, vt num. 3. & 4.*

Hæreticus qui non præsumitur, ideo qui aliquem hæreticum dicit probare tenetur. num. 3.

4 *Testes hæretici contra Catholicos nihil probant, nisi in casu difficilis probationis.*

Testes inhabiles admittuntur in materia difficilis probationis. ibid.

Probatio eorum, quæ gesta sunt in mari, dicitur difficilis. ibid.

5 *Euictione quis non tenetur, non sibi facta denunciatione litis, & quomodo.*

Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus. ibid.

Paria sunt scire, vel scire posse. ibid. in fin.

DECISIO CCCCLXXX.

1 FVIT resolutum sententiam de partibus, quæ condemnat Catherinam ad solutionem pretij mercium, esse reuocandam, etenim ad id non poterat condemnari, nedum sequuta euictione, prout fuit sequuta in proposito casu, ad *l. 1. & l. cui ita. ff. de euict. Azor, in summ. C. eod. tit. num. 1. Surd. cons. 36. num 9. & 11.* verùm etiam si sola, lis mota fuisset, quando enim lis moueatur ante pretium solutum, dicitur in limine contractus. *l. habitationum. §. fin. ff. de peric. & commodo rei venditæ, Socin. cons. 208. nu. 5. vers. secunda defensio. Surd. d. cons. 36. num. 14. Rota in causa Romana vineæ coram Robusterio, relat. inter diuers. impress. dec. 281. nu. 6. par. 2.* & tali casu datur retentio emptori donec sibi caueatur de euictione. *l. si post perfectam. C. de euict. Bald. in l. non idcirco. C. de contrahen. empt. Azor in summa de euict. num. 8. Castr. cons. 46. num. 2. vol. 1. Rota dicta decis. 281. nu. 7 par 2.* cum alijs per *Surd. cons. 36. num. 11. & 14.* Nec facit quod euictio minimè fuerit promissa, quia illa cum suis appendicibus venit ex natura contractus emptionis, & venditionis. *l. non dubitabatur*, vbi *Bald. in princ. C. de euict. l. ex empto. ff. de act. empt. l. in vendendo, in princ. ff. de contrab. empt. Surd. decis. 208. num. 11.* latè *Tiraquel. de retract. lign. §. 29 glos. vlt. num. 4.*

2 Non obstat, quod euictio fuerit sequuta per imprudentiam iudicis, quo casu venditor minimè tenetur de euictione. *l. si per imprudentiam*, cum ibi notat. per scrib. *ff. de euict.* quia fuit responsum. primò quod ex quo nondum solutum erat pretium, ad effectum illud retinendi modo quo suprà, sufficit litis motio, etiamsi adhuc nulla esset sequuta sententia, ex suprà alleg. Secundò, fuit dictum, quod ad effectum vt sit locus *d. l. si per imprudentiam*, requiritur quod iudex ita nulliter, & notoriè iniustè processerit vt sententia nullum habeat colorem, prout quando non seruauit formam iudiciorum, vel pronunciauit ad fauorem absque vlla probatione, vt per *Ang. cons. 176. num. 2. Alexan. in l. stipulatio ista, in princ. nu. 16. ff. de verb. oblig. Dec. cons. 74. num. 2. Gozad. cons. 94. num 43. Natt. cons. 181. num. 2. Rolan. cons. 45 num. 22. lib. 3. Rota in causa Ferrarien. bonorum, Lunæ 19. Martij 1612. coram R. P. D. meo Pamphilio*, & ista distinctio suadetur ex verbis ipsiusmet *l. si per imprudentiam*, vbi Iurisconsultus non stetit in simplicibus terminis erroris iudicis, sed in redditione rationis, addidit verba, *si sordibus iudicis, aut stultitia, iniuria facta fuerit*, ex quibus apparet non intellexisse de errore iudicis, qui alias circa dubios iuris articulos contingere solet, & quidem sæpè, vt per *Angel. Dec. & alios suprà alleg.* sed de errore causato ex stultitia, vel corruptela iudicis, vt sonant illa verba suprà ponderata, alias si emptor, cui res fuit euicta, teneretur à capite incipere iudicium, & docere sententias super re euicta latas esse iustas, rari reperirentur emptores, & valdè esset præiudiciale commerciis, & contingeret etiam sæpè super eadem re, & super eodem iure contrarias sententias ferri, quod est contra mentem *l. vt in l. 1. & ibi glos. verb. eundem iudicem. in fin. ff. de quibus rebus ad eundem iudicem, & in l. cognitio. l. si pariter l. si vsufructum. ff. de liber. causa. Imol. cons. 44. in fin.* In proposito autem casu tantum abest vt probetur ista notoria nullitas, & iniustitia, prout ponderandum esset per venditorem, cum sit fundamentum illius exceptionis, in qua propterea fit actor. *l. 1. ff. de except. l. quoties.* & ibi *glos. ff. de prob. Oldr. cons. 206. nu. 2. Castr. cons. 201. nu. 1 vers. nec obstat, lib. 2.* quod immo ex mox dicendis constat de contrario.

3 Tertiò fuit responsum, constare de iustitia sententiæ, propter quam sequuta fuit euictio, etenim ex testibus in partibus datis constat, quod merces euictæ Catherinæ fuerunt per Equitem venditorem per vim ablatæ in mari quibusdã mercatoribus Anglis, vnde iustè fuit per iudicem demandatũ illas restitui earũ dominis, nec visa fuit suffragari replicatio, quod istæ merces potuerint deprędari, cũ essent penes mercatores Anglos, quibus iustè potuerunt auferri, tum quia sunt hæretici, *auth. nauigia*, vbi *Bald. in princ. Salyc. n. 1. C. de furt. c. fin. §. nauigia*, & ibi *Præposit. in princ. tit. de stat & cõsuet. contra liber. Eccles.* tum quia etiamsi nõ essent, sufficit quod sint subditi Regis hæretici, seu infidelis, & diffidati, vt in *Anconitana coriorum coram bo. me. Card. Seraph. relata inter diuer. impress. dec. 611. nu. 3. par. 3.* quia fuit responsum, istam qualitatem, quod mercatores essent hæretici, minimè fuisse probatam, cum tanquam fundamentum exceptionis D. Equitis debuisset probari. *l. 1. ff. de except. cum alijs suprà allegatis*, maximè quia ex ipso. quod quis est christianus, præsumitur bonus, & catholicus, iuxta not. *in c. fin.* & ibi *glos. verb idoneus, de præsumpt. c. vnic. de scrutin. l. omnimodo C. de inoff. test. Imol. cons. 44. nu. 2. Crau. cons. 60. nu. 7.* hæresis enim est maximũ delictum, & propterea non præsumitur, ad *l. meritò. ff. pro socio. Bald. in l. precibus, nu. 2. C. de impub. & alijs substit. Roman. cons. 353. in fin. Ias. in l. qui iurasse. §. si pater, nu. 8. ff. de iuretur. Cephal. cons. 75. nu 23.* & licèt in Anglia adsit magna hæreticorum quantitas, attamen adsunt etiam plurimi catholici, vt notum est, vnde hæc species probationis redditur dubia, & æquiuoca, & proinde non suffragatur. *c. in præsentia, de prob. cum concord.*

4 Et circa illud, quod subditi Regis infidelis, & diffidati possint deroborari, vt in prædicta *Anconitana coriorum coram Seraphino*, fuit responsum, illam decisionem loqui de hebræis, secus dicendum videtur in christianis catholicis, qui nedum ex eo, quod opprimantur ab hæretico Rege, sunt depredandi, quod immo ex hoc sunt maiori commiseratione digni, & ita etiam seruatur in praxi cum Christianis subiectis Regi Turcarum, de quo loquitur prædicta decisio, ex quibus cessat etiam aliud obiectum, quod deprędatio non fuerit probata, nisi per testes hæreticos, quorum testimonium minimè valet contra catholicos. *cap. si hæreticus. 2. quæst. 7. cap. Iudæi*, & ibi *glos. in verb. subiacere. de testibus. l. penult. C. de hæret.* quia, vt suprà dictum est, non probatur, quod isti Angli fuerint hæretici, quinimmò quod essent catholici, adest attestatio Consulis Galliæ, cui Domini multum detulerunt. Vlteriùs fuit dictum, quod vbi adest magna difficultas probationum, quod etiam hæretici ad testificandum admittuntur, ex not. *in l. quoniam. C. de hæret. Mascard. de iud. par. 2. c. 5. num. 11. Cephal. cons. 227. num. 30. lib. 2. Alciat. in l. cunctos populos, n. 10. C. de summ. Trinit. Nep. de mont. Alb. de test. nu. 102.* & est generalis conclusio, quod in

mate-

materia difficilis probationis testes aliàs inhabiles admittuntur. c. veniens. el 2. in fin. de test. c. fin. de test. cogen. l. consensum. §. super plagis. C. de repud. Dec. consil. 342. num. 3. latè Gabr. de test. concl. 7. nu. 1. In proposito autem casu materia erat difficillimæ probationis, cum deprædatio fuerit facta in mari, vbi non erant alij testes, quam difficultatem probandi gesta in mari in specie animaduertit Bertrand. consil. 103 incip. viso processu, num. 7. vol. 2. par. 2.

5 Denique non obstare visum fuit, quod ad hoc vt venditor teneatur de euictione, debet ad illū transmitti copia citationis factæ per aduersarium, & tenor libelli per illum dati. Rip. qui de communi in c. cum M. nu. 163. de constit. Couar. qui pariter de communi, var. resol. lib. 3. c. 17. nu. 3. quod non fuit factum in proposito casu, quia fuit responsum id ex generali consuetudine non seruari in practica, vt attestantur Angel. in l. emptor, nu. 2. Bald. nu. 4. C. de euict. idem Angel. in l. si eum quæstio, in princ. & in l. empti, in fin. C. eod. tit. Mascard. de probat. conclus. 614. nu. 12. magna quidem ratione, quia fundamentum illius conclusionis est, vt emptor sit certus de præteritione illius, qui vult euincere rem, quam certitudinem habet per relationem, quare denunciatio habet ad acta: vnde perinde est, ac si esset insertum in denunciationem, cum relatum sit in referente. l. asse toto. ff. de hæred. instit. Bart. in l. 1. in princ. de receptat. Bald. consil. 331. num. 5. lib. 1. Rom. consil. 01. nu. 14. Crau. consil. 45. nu. 4. & facit regula, quod paria sunt scire, vel de facili scire posse. l. 2. §. fin. ff. quis ordo in bon. poss. seru. l. si autem, in fin. C. de ingen. manumiss. l. in bonorum. ff. de bon. poss. glos. in c. per tuas, il 3. verb. intellexit. & ibi Felin. n. 4. de simon. Alex. in l. iuste, nu. 36. ff. de acquir. poss.

R. P. D. PIROVANO.

Romana liquidationis fructuum.

Mercurij 27. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

De probatione, & liquidatione fructuum, præsertim per instrumenta locationis; iuncta lama.

SVMMARIVM.

2 *Probatis extremis media præsumuntur eiusdem quantitatis, & naturæ.*
3 *Fama in materia difficilis probationis, & concludens probatio.*
4 *Valor rei optimè probatur per testes affirmantes, quod communiter eadem res tanti vendebatur.*
Testes deponentes de diuersis summis, concordantur in minori summa. ibid.
5 *Instrumentum locationis probat quantitatem fructuum rei locatæ, etiam non probata exactione, quæ præsumitur.*

DECISIO CCCCLXXXI.

1 REINTEGRATO D. Flaminio Anguillaria ad possessionem bonorum donatorum & fideicommisso subiectorum, per sententiam Illustrissimi Cardinalis Platti, fuit in ea reseruatum ius eidem repetendi omnes fructus per D. Æmiliam hæredem D. Virginij Anguillaræ malè perceptos, & occupatos: vnde dubitatur hodie, an fructus sint liquidati, & vsque ad quam quantitatem? Et cum fructus

prædicti prouenirent ex diuersis speciebus bonorū, scilicet molendino, furno, iurisdictione, seu banchæ, hospitij, & responsionibus terrarum, ita in vnaquaque specie eorum fuerunt examinatæ probationes.

2 Et quoad fructus molendini, dixerunt Domini probari quantitatem in rubris 40. grani pro quolibet anno, & pro annis nouem, ab anno scilicet 1589. quo possessionem ingressa fuit vsque ad annū 1597. quo d. D. Æmilia dictam possessionem bonorum relaxauit. Datur enim instrumentum locationis pro duobus vltimis annis 96 & 97. ad rationem rubror. 40. & cum obligatione Camerali, & duo testes, nẽpe secundus, & quartus, qui fuit factor, deponunt molendinum prædictum solere locari ad rationem rubror. 60. & 65. sed 4. dicit de 40. in circa. Et quamuis non concludant de tempore quo possedit D. Æmilia, sed antè, scilicet quando erant in possessione Auersus, & Flaminius, sufficit tamen ad effectum liquidationis, quia probatis extremis, media præsumuntur eiusdem quantitatis, vt fuit dictum in vna Romana vineæ coram me 20. Iunij 1611.

3 Et vlteriùs pro alijs annis, concurrit fama benè probata per primum, & tertium testem, ita vt in hac materia difficilis probationis, quæ contentatur leuioribus probationibus, videatur concludens probatio. Bald. in l. 1. num. 22. C. de fruct. & lit. expens. Surd. latissimè consil. 293. num. 31. vol. 2. & sæpè fuit decisum.

4 Valorem autem probant primus, secundus, & quartus testes in summario dati, affirmando de cōmuni valore, & quod communiter tanti vendebatur, quæ probatio optimè concludit. Pinell. in l. 2. par. 3. cap. fin. num. 17. C. de rescind. vendit. Natt. consil. 332. num. 2. Quod etiam fuit firmatum in Romana vineæ de Fabijs 26. Maij 1603. coram bo. me. Litta, & coram me in Viseu. liquidationis fructuum 16. Nouembris 1612. Et testes prædicti cōueniunt in scutis quinque pro quolibet rubro, quæ est minor summa, cui Rota solet adhærere, quia in maiori minor semper continetur, etsi testes in ea specifice non concordent. Afflict. decis. 240. num. 5. Cæsar de Grass. decis. 10. num. 5. 6. & 7. de testibus. Verall. decis. 299. par. 3.

5 Pro alijs fructibus, scilicet, furni, iurisdictionis, hospitij, & responsionum, fuit dictum, quod expectaretur melior liquidatio, salua tamen parte fructuū, & pro annis, pro quibus apparent locationes, cum non agatur de probanda perceptione, aut possessione D. Aemiliæ, quæ benè probatur per testes datos in summario: sed de quantitate fructuum, quæ instificatur per solum instrumētum locationis, quamuis de exactionibus non doceatur, cum præsumantur exacti à possessore, qui facultatem exigendi, & percipiendi habuit. l. Iulianus. §. ex vendito, in fine, & ibi Castrens. col. fin. nu. 5. vers. item appono. ff. de act. empti. Natta post alios consil. 384. num. 2. &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana liquidationis fructuum.

Mercurij 27. Martij 1613.

DECISIO CCCCLXXXII.

Est eadem cum superiori.

R. P. D. MANZANEDO.
Patriarcha Hierosolymitano.

Asten. fructuum tempore residentiæ.

Mercurij 27. Martij 1613.

ARGUMENTUM.

Agitur de interpretatione statuti, disponentis debere per Canonicos solui omnes expensas, & taleas, iuxta taxationem à Capitulo faciendam & renitentes esse compellendos per retentionem distributionum quotidianarum, an scilicet tale statutum inducat priuationem distributionum quotidianarum in renitentibus soluere, & an habeat locum in proposito.

SUMMARIUM.

1 *Distributiones quotidianæ debentur interessenti diuinis officijs.*
Fructus beneficij debentur residenti. ibid.
Statuta Capituli iuri communi contraria antequam à Sede Apostolica confirmentur, non sunt attendenda. ibid.
2 *Priuationis pœna non habet locum nisi expressè, & specificè sit imposita.*
3 *Oblatio (licet verbalis) facta in iudicio, habet vim consignationis, vbi maximè stante deposito.*
Conditio, quæ de iure tacitè inest, nihil operatur. ibid.
4 *Sequestratio solet fieri penes tertium.*
Compensatio ad euitandam pœnam, & purgandam moram, fit ipso iure. ibid.
5 *Distributiones quotidianæ non veniunt appellatione fructuum.*
Qualitates à statuto requisitas probare debet qui se fundat in statuto. ibid.
6 *Statutum tollens exceptiones, non tollit eas quæ de iure competunt.*
Statutum contra cōtrauenientes intelligitur cōtra contrauenientes de facto, non autem de iure. ibid.
Præpositus nō venit appellatione Canonicorū. n. 3.
Præpositura est dignitas. ibid.
Canonicatus non est dignitas. ibid.
Statuti verba sunt strictè intelligenda, ibid. vbi maximè in materia pœnali.

DECISIO CCCCLXXXIII.

1 CUM præsupposito, quod Præpositus resideutiam fecerit, dubitaui an illi agenti ad fructus, & distributiones dicti temporis, obstarent statuta? Et Domini negatiuam partem sunt amplexi, moti ex eo, quod cum resederit, ei debentur fructus, & cum diuinis interfuerit, distributiones quotidianæ, *c. vnic. de cler. non resid. in 6.* Nec obstant statuta Ecclesiæ, quia adest decretum visitatoris Apostolici, mandans illa tanquam iuri communi, & decretis Concilij contraria in melius reformari, & ad huiusmodi effectum Capitulum dedit mandatum ad petendū confirmationem à Sede Apostolica, qua confirmatione pendente, non videntur posse obstare, vt fuit dictum in vna *Vercellen. optionis 19. Ianuarij 1611. coram R. P. D. meo Caualerio.*

2 Præterea duo statuta, nempe quartum, & trigesimumoctauum, quæ disponunt solui communes expensas, & taleas, iuxta taxationem à Capitulo faciendam, non videntur intrare, cum solum dicant renitentes soluere esse compellendos per sequestrationem fructuum, & retentionem distributionum, & non procedant vlteriùs priuando, vnde per illa non videtur Præpositus priuandus fructibus, & distributionibus per eum acquisitis, ex quo pœna priuationis non habet locum, nisi expressè, & specificè sit imposita *glos. verb. ex vi iurispatronatus, in cap. fin. de iur. patr.* vbi *Abb. nu. 8. Crescent. decis. 9. num. 1. de probat. Caputaq. dec. 98. nu. 3. par. 3.*

3 Et ad summum veniret priuandus tantùm pro rata expensarum, & talearum sibi tangen. quas tamē obtulit soluere, & depositū fecit, quæ oblatio licèt verbalis, cum fuerit facta in iudicio, habet vim consignationis, præsertim stante deposito. *Corn: cons. 291. n. 2. lib. 3. Caputaq. dec. 208. nu. 11. par. 1. Achil. dec. 2. de locat.* & licèt depositum fuerit conditionale, dummodo scilicet taleæ essent legitimæ, & iuridicæ, tamen nihil refert, cum huiusmodi conditio de iure tacitè insit. *l. 3. ff. de leg. 1.*

4 Vlteriùs cum statuta tātummodo disponant, renitentes compelli per sequestrationem fructuum, & distributionum, non potest Capitulum ex se, & propria auctoritate illos percipere, sequestratio enim solet fieri penes tertiū, *toto tit. de sequestr. possess. & fruct.* Maximè quia dicti fructus, & distributiones solui debent ab ipso Capitulo, vnde ad euitandam pœnam, & purgandam moram ipso iure censeri debet facta compensatio cum prædictis expensis, & taleis ab ipso impositis. *Paris. cons. 121. n. 39. lib. 1. Tiraq. de retract. lignag. §. 3. glos. 3. nu. 4. Caputaq. dec. 108. nu. 10. par. 2. Gabr. de iur. iur. concl. 7. n. 9. & 10.* & fuit dictum in vna *Elboren. Cōmendæ 3. Iulij 1600. coram bo. me. Penia.*

5 Quibus accedit, quod statutum de taleis obstare non potest quoad distributiones quotidianas, cum importet solummodo pœnam priuationis fructuū, quorum appellatione illæ non veniunt. *c. vnic. de cler. non resid. in 6. & c. vlt. §. in illis de conc. prab. eo. lib. 6. Rot. dec. 8. de præb. in nou. Put. dec. 489. lib. 2. Ces. de Graff. dec. 5. nu. 4. de præb. Caput. dec. 65. n. 3. par. 1. & dec. 330. nu. 2. par. 1. diuer. Couar. var. resol. c. 13. in princ. lib. 3.* Vlteriùs illud mandat assignari terminum ad soluendū, quem cum Capitulū non doceat, Præposito assignatum fuisse, non potest se iuuare dicto statuto, quia fundans se in statuto, debet probare omnes illius qualitates obseruasse. *Socin. cons. 55. nu. 1. lib. 1. Natt. cons. 388. nu. 1. Paris. cons. 62. nu. 38. vol. 4. Ceph. cons. 256. in fin.*

6 Et ex his etiam cessare videtur aliud statutum in *cap. 49.* disponens, quod contrauenientibus statutis, deuegentur fructus, & distributiones, cum enim hoc casu contrauentio à statuto desiderata sit per Capitulum, concludenter probanda, ex *Paris.* & alijs suprà adductis, præsertim ad effectum incurrendi pœnam, tantum abest, quod illum probauerit, cum imò de contrario constet, ex supradictis. Nec contrauentio deduci potest ex eo, quod Præpositus petierit copiam talearum, & aliàs exceptiones opposuerit, quia non propterea dicitur contrauenisse, cum exceptiones de iure competentes nunquam per statutum censeantur sublatæ, *Specul. in tit. de obligat. & solut. §. 1. num. 4.* & ibi *Bald. in addit. in princ. Felin. in cap. causam quæ nu. 21. de rescript. Bertaz. de claus. glos. 1. claus. 22. num. 1.* & huiusmodi statutum loquens de contrauentione, est intelligendum de illa, quæ de facto, non autem de iure sit, ne aliàs dicatur irrationabile.

Vltra

7 Vltra quod statutum non videtur habere locum in Præposito, cum tantum loquatur de Canonicis, quorum appellatione non venit Præpositus, qui alijs præponitur, & de iure est dignitas, *c. quamuis, vbi gloss. de verb. signif.* Canonicatus autem non, *cap statutum, de rescript. in 6. & ibi Franc. in princ. Achil. decis. 1. num. 2. de rescript.* præsertim cum simus in materia pœnali, & in statuto, cuius verba sunt strictè intelligenda. *l. 3. §. hac verba. ff. de negot. gest. Natt. consil. 11. in fin. Surd. decis. 313. num. 4.*

R. P. D. PIROVANO.

Legionen. decimarum.

Mercurij 27. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

Decimæ an per Commendatarios debeantur Magno Magistro existenti in earum exactionis quasi possessione.

SVMMARIVM.

1 *Decima sicut debentur parocho, ita etiam debentur Magno Magistro curam vniuersalem animarum exercenti intra limites suæ mensæ magistralis.*

2 *Decimas exigendi quasi possessio etiam probata in parte, releuat in totum propter effectum tituli vniuersalis.*

3 *Præscriptio ex possessione inducta non extenditur vltra quam sit possessum.*

DECISIO CCCCLXXXIV.

1 PRO informante fuit resolutum, nempe decimas panis, grani, & aliorum seminatorum in Dehessa oppidi de Villa Franca spectare ad mensam magistralem; fundat enim intentionem suam in dispositione iuris, cum Magnus Magister exerceat curam vniuersalem animarum per clericos ad nutum amouibiles intra limites dominij mensæ magistralis, & ideo sicut Parocho decimæ debentur, ita & mensæ magistrali, penes quam iura parochi resident. *cap. cum contingat de decimis, cap. ad decimas, de restit. spoliat.* & pro ista Religione Sancti Iacobi alias fuit decisum *coram R. P. D. Decano in Toletana decimarum 17. Nouembr. 1603.* concurrit etiam stabilimentum Religionis disponens, quòd Commendatores soluant decimas Conuentibus.

2 Ac demũ suffragatur possessio vniuersalis ipsiusmet mensæ respectu ipsius Dehessæ, de qua deponunt testes examinati, qui etsi concludant in parte Dehessæ, releuat tamen quoad totam, propter effectum tituli vniuersalis. *Alex. cons. 68. num. 18. lib. 2. Bald. de præscript. par. 2. quæst. 2. num 17. Rebuff. de decim. quæst. 14. num. 18. Rota Hispalen. iuris votandi inter impress. 17. num. 10. par. 2. diuers.*

3 Et ex prædictis cessare videtur fundamentum Commendatoris deductum ex possessione herbarum, & animalium, quasi ex mutatione seminis in terris ad herbam relictis debeatur decima de noua cultura vigore subrogationis, nam vbi deficit ius vniuersale, & reale, quod est penes mensam magistralem, & sic terram concernens, non autem speciem fructuum, vt considerat *Anchar. in cap. in tua de decimis.* possessiò Commendatoris non extenditur de specie in speciem fructuum, propter resistentiam iuris, sed tantum est præscriptum, quantum possessum. *Put. in nouis impress. dec. 102. lib. 2. Mohed. decis. 7. de præscript.* & ideo si possessio est circa herbas, & animalia illius Dehessæ, præscriptio non excedet speciem illam decimarum.

Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Perusina de Bigazzinis.

Veneris 19. Aprilis 1613.

ARGVMENTVM.

Soluuntur in hac decisione plures nullitates oppositæ contra processum, & præsertim ex defectu iurisdictionis, & testium examinis, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

3 *Iudex tamquam subdelegatus de iure non potest committere Notario causa testium iuramentum.*

Testes examinandi de stylo, & consuetudine Curiæ Perusinæ, inducuntur coram Notario actuario, & in eiusdem manibus, de mandato iudicis defertur iuramentum, & hic stylus, & consuetudo approbatur à Rota, ibid.

4 *Citatio ad videndum iurare testes intra decem dies, an, & quando valida sit, & num. 5.*

6 *Subdelegatus iudex non potest excedere fines suæ iurisdictionis, & excedendo nulliter agit.*

DECISIO CCCCLXXXV.

1 NVLLITATES oppositæ processui facto corã Archipresbytero Perusino fuerunt multæ. Prima, ex defectu iurisdictionis bo. me. Peniæ, qui excessit fines suæ commissionis, secunda defectu iurisdictionis subdelegati, ratione pariter excessus, seu iurisdictionis; tertia ex defectu citationis procuratoris Dominæ Catherinæ; quarta propter omissionem solemnitatis à iure requisitæ in recipiendis iuramentis testium; quinta & vltima, præcedenti consimilis propter citationem nimis vagam ad videndum iurare testes.

2 Domini primam, tertiam, quartam, & quintam non obstare existimarunt. Prima namque visa est Dominis posse euitari, quia etsi commissa causa videatur ad probationem excessus restricta, ibi, *vel si magis placet, committatur alteri Auditori Rotæ, qui præfixo termino ad docendum de excessu, & nihil quod releuet docto procedat ad vlteriorem, & finalem executionem*; tamen & illud videtur necessarium pro finali executione excludere excessum, propterea si in termino præfixo Domina Faustina vel docuisset, vel non docuisset de excessu, pro instantia tamen vlterioris, & finalis executionis, potuit Comes Bigazzinus docere de meliori liquidatione ad eam sustinendam. Nec obstat, quod huiusmodi liquidationem Rota non admisisset, cum tenderet ad nouum examen post dicita testificata, & sententia lata super liquidatione, nam si nouum examen emanatum fuisset super comprobatione prioris liquidationis, motiuum intraret; secus verò quando, vt in præsenti, facultas subdelegato cõcessa est, non ad liquidandum fructus iam liquidatos,

tos, sed eos, qui nondum fuerunt liquidati, quod admittitur secundùm *Gabriel. conclus. 21. de testibus.*

3 Quarta verò optima ratione saluatur; nam etsi iudex tanquam subdelegatus, de iure non possit committere iuramentum testium Notario. *Caputaq. decis. 107. par. 1. & decis. 266. par. 3. Crott. in tract. de testib. par. 7. num. 36.* tamen vltra, quod huiusmodi iuramenta fuerunt repetita in manibus iudicis in termino citationis, itaut Domina Faustina potuerit esse certa, coram quo comparere posset, dicitur etiam quod de stylo, & consuetudine Curiæ Perusinæ testes examinandi inducuntur coram Notario actuario, & in manibus eiusdem de mandato iudicis defertur iuramentum de veritate dicenda, quem stylum Curiarum Rota solet attendere. *Verall. dec. 265. par. 3.* & fuit dictum ex sola fide exhibita de stylo prædicto in *Ianuen. pecuniaria coram R.P.D. Vbaldo 16. Martij 1612.* & ante *coram bon. mem. Penia in Toletana decimarum de Sacadon 16. Februar. 1590.*

4 Tertia, & quinta tollebantur, quia etsi ratione temporis decem dierum, intra quos iuramentum testibus erat deferendum, videatur larga citatio propter difficultatem custodiendi, & testes, & Notarium intra tempus prædictum, secundum *Put. decis. 258. lib. 1. in fin.* tamen *Cæs. de Graff. dec. 9. de sent. & re iud. n. 6.* dicit non procedere ad effectum repellendi testes, præsertim si ex stylo Curiæ, in qua recipiuntur, taliter soleant fieri, ac etiam quando pars citata comparuit, & hoc idem postea Rota moderna firmauit in allegatis decisionibus Toletana decimarum, & Ianuen pecuniaria, & in facto etiam apparet, quod Franciscus procurator in causa constitutus die 5. Martij citatus die 8. eiusdem comparuit, vt ex processu apparet fol. 13. itaut in hac parte cesset, & tertia nullitas, cum maiores diligentiæ per affixionem, & domi habitationis magis deseruiant pro cautela, quàm quod super illis processus formetur, comparens enim facit citationem de inualida validam. *Felin. in cap. illud, num. 8. de præscript.*

5 Non obstat, quod allegatæ decisiones Ianuen. & Toletan. videantur procedere intra terminum probatorium, de quo non apparet in præsenti, quòd fuerit præfixus: sed hoc in facto non est verum, quia fuit præfixus terminus probatorius duorum mensium die 21. & 23. Februarij, vt in processu fol. 11. à tergo, & fol. 13. & quæ dicuntur de seruitute assistendi Notario pro singulis diebus, & horis, & pro toto termino probatorio, non erit reprobanda ratione loci, in quo testes veniunt examinandi, præsertim cum huiusmodi citatio sit restricta ad horas præcisas, nempe de mane ab hora 16. vsque ad 18. & de sero ab hora 20. vsque ad 24. vt in processu fol. 11. à tergo, & fol. 13. ex qua specificatione horarum tollitur acerbitas seruitutis.

6 Maior difficultas remanet respectu secundæ nullitatis ex defectu facultatis iurisdictionis subdelegati, cuius iurisdictio fuit restricta ad probandum alios fructus perceptos per Dominam Faustinam, & non liquidatos per Dominos Comites Bigazzinos. Nam si subdelegatus processit ad liquidationem fructuum, qui aliàs fuerunt liquidati, videtur processisse sine iurisdictione, & nulliter *Geminian. consil. 57. numer. 1. Angel. consil. 138. num. 1. in fine, & num. 2. Gail. lib. 1. obseruat. 35. num. 4.* & consequenter subsequens disputatio super noua liquidatione fructuum remanet otiosa propter inualiditatem examinis testium. Sed in facto examinatis processibus coram Reuerend. Patre Dom. meo Canalerio, qui super liquidatione iudicauit, & coram bon. memor. Penia, qui literas subdelegationis relaxauit, compertum fuit testes super 4. 6. 9. 10. 11. 12. 19. 20. esse validè examinatos: super alijs autem, cum esset articulata maior quantitas, & valor, sed ex diuersis causis ab eis, quæ expressæ fuerunt in primo processu, Domini reseruarunt particulariter videre, an iurisdictio subdelegati in hac parte subsistebat, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Acheruntina parochialis.

Veneris 19. Aprilis 1613.

ARGVMENTVM.

Gratia Iustificanda est in omnibus narratis in ea, præsertim in his, in quibus est fundata gratia, etiam quod narratiua concludat negatiuam.

SVMMARIVM.

1 *Gratia iustificanda est in omnibus narratis in ea, præsertim in his, in quibus principaliter gratia est fundata.*

2 *Gratia iustificanda est, etiam quod narratiua includat negatiuam.*

Negatiua probanda est ab eo, cuius intentionis est fundamentum, ibid.

DECISIO CCCCLXXXVI.

1 CONTRA Ioannem Baptistam informantem fuit tentum gratiam non fuisse iustificatam, etenim ipse impetrauit parochialem, de qua agitur, ex eo quod per Ordinarium fuerit de illa prouisum Io: Bernardino de Quærsis præter, & contra formam Sacri Tridentini Concilij, & proinde quod vacaret, vt prius, & illius collatio esset deuoluta ad sanctam Sedem Apostolicam, iuxta constitutionem Pij Quinti. Quæ quidem narratiua, quod Ioannes Bernard. fuerit prouisus præter, & contra formam Sacri Tridentini Concilij: nullibi probatur; cum tamen omnia narrata sint probanda, *cap. 2. vbi Abb. num. 3. Rip. num. 29. de rescript. Cas. de Graff. decis. 12. num. 1. de probat. Verall. decis. 128. num. 1. par. 1.* maximè in illa parte, in qua gratia principaliter est fundata. *Rota in causa Marsicana beneficiorum 5. Iunij 1577. coram Clemente Papa VIII. relata inter diuers. impress. dec. 208. nu. 3. & 4. p. 1. in Hispalen. pensionis 22. Martij proximi coram R. P. D. Pirouano.*

2 Quod procedit, etsi narratiua concludat negatiuam, prout in effectu concludit in hoc casu, nempe quia non fuerint affixa edicta, & factus concursus, iuxta formam Sacri Tridentini Concilij, quia etiam negatiua est probanda, quando est narrata, & gratia fundatur in illa. *Paris. consil. 138. num. 2. lib. 4.* fuit dictum in *causa Burgen. Canonicatus 6. Martij 1606. coram Reuerendiss. Bononien. & in Ripana beneficij 17. Aprilis 1600. coram me.* Et in indiuiduo de negatiua facti concursus dixit *Rota*

in

in causa Salamantina parochialis 23. Iunij 1593. coram bo. me. Orano. Et in Aretina parochialis 27. Iunij 1595. coram eodem, & est regulare in alijs materijs quod negatiua est probanda, quando est fundamentum intentionis. *glos. in l. 2. vers. negatiua qualitatis. ff. de prob. Geminian. in cap. 1. num. 3. de confess. in 6. Alexand. consil. 39. in princip. lib. 1. Crauett. consil. 12. num. 6. cum alijs per Gabriel. de probat. conclus. 6. num. 1. cum pluribus seqq.* & prædicta habent locum, etsi probatio sit valde difficilis prout in terminis non publicationis resignationis, iuxta constitutionem eiusdem Pij Quinti tenuit Rota *in causa Palentina, & Oxomen præstimoniorum 11. Martij 1594. coram bon. mem. Penia in dicta Ripana beneficij 17. Aprilis 1600. coram me, & alibi, &c.*

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Signina pœnarum.

Veneris 19. Aprilis 1613.

ARGVMENTVM.

Testis vt falsitas euitetur, & contrarietas concordatur per subauditum intellectum. Testisque cæcus potest etiam deponere de his, quæ percipiuntur per alium sensum; quàm per sensum visus.

SVMMARIVM.

1 *Testis, vt falsitas, & contrarietas euitetur, debet concordari.*

2 *Testis cæcus potest deponere de his, quæ percipiuntur per alium sensum, quàm per visum.*
Visus potest adaptari etiam ad alios sensus corporis, & maximè ad oculum intellectus, ibid.

DECISIO CCCCLXXXVII.

1 REPROPOSITA causa super resolutis 21. Maij præteriti, strictè tamen ad tres testes secundi examinis, Domini in decisis steterunt, ex rationibus, & fundamentis in decisione tunc facta adductis. Quibus non obstat, quod secundus testis dixerit, nunquam se fuisse præsentem actioni pœnarum, de quibus agitur, & sic non posset testificari de visu, prout requiritur ad probandam immemorabilem. Quia fuit responsum eundem testem prius in alijs interrogatorijs deposuisse, quod ipse soluit pœnam Camerario, & vidit alios condemnatos eidem Camerario soluisse, vnde dum postea ad 17. interrogatorium deponit se nunquam fuisse præsentem exactioni, intelligi debet, exceptis casibus ab ipso supra expressis, in quibus præsens fuerat, & sic debet intelligi vt falsitas, & correctio in continenti euitetur, maximè quia ipsemet testis se refert ad dicta in præcedentibus interrogatorijs.

2 Nec facit, quod istemet testis dicat nescire *se si sia riscosso, ò nò*, quia imò dicit *se sì sia ricorso, ò nò*, & sic loquitur de recursu ad Dominum Ducem, non autem de exactione pœnarum. Minus obstat, quod tertius testis sit cæcus, & sic non possit probare quadragenariam de visu, quia cum agatur de probandis exactionibus, de quibus, ille potest esse certus per alium sensum, ex quo sint etiam perceptibiles per auditum optimè probat *Butr. in cap. 2. nu. 17. de consuetud. Alex. consil. 24. num. 10. lib. 2.* Visus enim potest adaptari etiam ad sensus corporis, maximè ad oculum intellectus. *glos. in l. quod meo. §. penult. verb. non minus. ff. de acquir. poss. Bar. in l. item apud § si quis sic. nu. 1. de iniur.* quia, vt inquit *Bald. in rubr. C. si ex fals. instr. nu. 6.* omnis veritas mente percepta cooperante ratione sensitiua potest visus appellari.

3 Contra verò octauum testem nihil releuans adduci visum fuit. & ideo ex prædictis, & alijs in decisione adductis Domini steterunt in decisis, &c.

R. P. D. SACRATO
deindè S.R.E. Cardinali.

Calaguritana beneficij de Fuen. maior.

Lunæ 22. Aprilis 1613.

ARGVMENTVM.

Approbatus ab examinatoribus admitti debet ad beneficium, etiam quod inter plures ipse solus approbatus fuerit.

SVMMARIVM.

1 *Auditor Rotæ poterit absque commissione prouidere de beneficio coram eo præsentatum.*
Approbatus idoneus ad beneficium curatum ab examinatoribus, si solus approbatus fuerit, admitti debet ad beneficium, super quo fuit examinatus, ibid.
Examinatores non coguntur ex pluribus examinatis plures approbare, sed sufficit, quod vnum tantum approbauerint, si vnum solum idoneum repererint, ibid. & per tot.

2 Si verò *dictio est aduersatiua præcedentium.*
Clericus præsumitur idoneus ad beneficia simplicia, ibid. in fine.

3 *Appellatio datur à relatione examinatorum.*

DECISIO CCCCLXXXVIII.

1 FVIT resolutum beneficium prçuia noua prçsentatione coram me fienda per beneficiatos de partibus esse adiudicandum Andreæ, iuxta formam *Clem. auditor. de rescript.* Quòd autem Andreas sit solus præsentandus, & illi adiudicandum beneficium, fuit per Dominos resolutum, quia ipse solus fuit per examinatores synodales approbatus ad curata, vnde illi soli debetur beneficium vigore motus proprij Clementis Papæ VIII. quæ approbatio minimè visa fuit vitiari, ex eo quod examinatores non retulerint etiam super alijs oppositoribus examinatis, vt in hac eadem causa fuit dictum 13. *Februarij 1612. coram bo me. Penia*, quia Domini diligentiùs ponderatis verbis Clem. VIII. existimarunt quod quando examinatores reperiunt vnum tantum idoneum ad curam animarum, quod illum solum possint approbare, nulla de alijs facta mentione, verba enim Breuis sunt ista, *& absoluto examine omnes idoneos respectu scientiæ ad curam animarum exercendam in dicto examine repertos quotquot fuerint, licèt ætas in eis desit, referre teneatur, &c. si verò nullus inter oppositores ad curam animarum exercendam idoneus existat, vt præfertur referant omnes quotquot ex dictis oppositoribus ad beneficium simplex, & sine cura obtinendum idoneum iudicauerint, &c.*

2 Ex quibus verbis duo colligũtur, primum, quòd exa-

examinatores non tenentur facere mentionem, nisi de idoneis, ibi, *omnes idoneos, &c. referre teneantur*, eo enim ipso, quod Papa istos tantum includit, cæteros videtur excludere, ad *l. cum præter de iud. cum concord.* Secundum est, quod examinatores non teneantur facere mentionem de existentibus in secundo gradu idoneitatis, nempe de idoneis ad beneficia simplicia, donec adsint idonei in primo gradu, nempe ad curam animarum, vt colligitur, ibi, *si verò nullus, &c.* dictio enim, *si vero*, est aduersatiua. *l. si verò. ff. mand. l. si verò ff. solut. matr. l. si ita scriptum, in princ. & ibi Bart in 2. ff de liber. & posth. Bald. consil.* 412. *num. 1. lib. 1. Abb. cons. 63. in fin. lib.* 1. vnde non obstat, quod Thomas saltem esset idoneus ad simplicia, prout est istud, de quo agitur, cum ad simplicia quilibet Clericus præsumatur idoneus. *Abb. in cap. fin. num. 5. vers. vlt. noto. Felin. num. 1. de præs. Lambert. de iur. patr. part. 1. lib. 2. artic. 2. q. 10. princ. nu. 3. Rot. in causa Caput. beneficij 16. Iunij 1600. coram me*, quia, vt dictum est, examinatores non tenebantur facere mentionem de idoneis ad simplicia, donec extabat aliquis idoneus ad curata.

3 Voluerunt autem Domini fieri nouam præsentationem à beneficiatis antequam deueniatur ad adiudicationem, quia, vt aliàs fuit resolutum *coram bon. me. Penia in decis. supra alleg.* præsentatio, & institutio factæ in partibus de persona Andreæ fuerunt attentatæ tanquam factæ post appellationem interpositam pro parte Thomæ à relatione examinatorum, quæ appellatio fuit illi de iure licita, vt Rota censuit in *causa Calaguritana portionis de Amarita 27. Iunij 1375. coram Cantuccio, relata inter diuers. impress. decis. 6. num. 1. par. 2. in Neapolitana Capellaniæ de mense Decembr. 1562. coram Oratino, & alijs in decis. dicti Peniæ relatis.* Et ex hoc quod fiat noua præsentatio, cessat obiectum attentatorum, de quibus in prædicta decis. D. Peniæ, quia attentata subsequuta non vitiant anteriorem relationem ad fauorem Andreæ.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Capuana Rectoriæ.

Lunæ 22. Aprilis 1613.

ARGVMENTVM.

Beneficium ex quibus cognoscatur, quòd sit curatum, vel simplex, & in proposito ad hunc effectum, an, & quando attendatur eiusdem beneficij vltimus status.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium præsumitur simplex, & non curatum, & impetrans illud tanquam simplex, non indiget alia iustificatione, & nu. 2.*

Beneficium, an sit simplex, vel curatum, vltimus status attendendus est, ad validitatem collationis. num. 1.

2 *Beneficium vt dicatur curatum, quatuor requiruntur, de quibus.*

Supplicans, & impetrans beneficium censetur fateri omnia contenta in supplicatione, ibid.

Dominium significatur per casum genitiui, ibid.

3 *Beneficij cura non potest esse penes duos.*

Rectoria nomen sonat in beneficium curatum, ibidem.

Rector Ecclesiæ percipiens oblationes præsumitur habere curam Ecclesiæ, cuius decimas percipit, ibid. in fine.

4 *Gratia iustificari debet in his quæ respiciunt facti narratiuam, nu. 4.*

Beneficij vltimus status nunquid attendatur, quando constat de contrario statu anteriore, ibidem.

Constitutio synodalis facta in exequutionem decreti Sancti Concilij Tridentini valet etiam non confirmata à Papa, ibid.

Beneficij status non præscribitur minori spatio 30. aut 40. annorum, ibid. in fine.

DECISIO CCCCLXXXIX.

1 DOMINI perstiterunt in decisis vltimo loco, *coram bo. me. Penia*, quod scilicet Rectoria, impetrata per D. Paulum Bomplanum tanquam beneficium simplex, verè esset curatum, & quia beneficium de iure præsumitur simplex, & proinde illud impetrans tanquam tale non indiget alia iustificatione, super hoc *Aegid. decis. 676. Stapbil de litter grat. tit. de stat. & qualitat. benefic. in princip. vers. hinc est difficultas*, redicebatur ad duo, nêpe, & primò, an pro parte Quarelli probetur, quod realiter sit curatum, secundo posito, quod sic, an talis probatio releuet, cum exaduerso prætendatur probatus vltimus status de simplici, qui dicitur attendendus ad validitatem collationis, qui est effectus, de quo agitur, ad not. *in cap. consultationibus, de iur. patr. Cald. cons. 23. de praben. Anchar. consil. 162. nu. 2. & 3. Oldrad. cons. 312. in fin.* Rot. *in causa Papien. iurispatronatus* 8. *Martij 1613. coram R. P. D. Manzanedo*.

2 Circa primum, Domini resoluerunt esse probatum, quod beneficium ab initio fuit curatum, etenim quod Ecclesia Sancti Ioannis sit curata, non controuertitur per informantes pro Bomplano, nec controuerti potest, cum in illa concurrant quatuor requisita ad prædictum effectum, nempe potestas fori pœnitentialis, & alia, de quibus in *causa Recanaten. parochialis coram Cantuccio*, quæ est inter *diuers. impress. decis. 52. par. 2.* Difficultas est, an cura sit penes Rectoriam impetratam per Bomplanum, vel potius penes duos Capellanos, qui sunt in eadem Ecclesia? Et Domini existimarunt curam esse apud Rectorem, ex impetratione ipsiusmet Bomplani, quæ contra illum plenè probat. *l. cum precum. C. de liberal. caus.* siquidem impetrauit Rectoriam Ecclesiæ Sancti Ioannis, vnde si cura spectat ad Ecclesiam, & Ecclesia ad Rectoriam, vt denotat illud genitiuum Ecclesiæ, quod importat dominium illius, cui genitiuum adijcitur. *l. seruum Titij, ff mand. l. si haredis seruus, ff. de leg. 1. §. in locum, ff. de relig. dom. Castr. cons. 171 num. 1. lib. 2. Alex. cons. 49. in fine lib. 5.* sequitur, quod cura sit apud Rectoriam, quod magis de plano procedit, quando in Ecclesia est vnica Rectoria. *Card. consil. 30. num. 7. vers. sed adhuc*, & licèt Card. ibi exponat plebanatum Ecclesiæ, id est, in Ecclesia, attamen prima applicatio visa fuit apertior, & etiam Domini non considerarunt hoc fundamentum per se tantum, sed iunctis alijs, de quibus infra.

3 Confirmatur, quia cura non potest esse penes præ-

prædictos duos Capellanos ad instar sponsæ, quæ nō potest habere duos sponsos. *Oldrad. cons. 67 nu. 1. vbi sub num. 2.* dicit procedere, etiamsi Capellani actu exercerent curam, quia non per hoc dicuntur habere curam, sed exercitium curæ, & facit, quia nomen Rectoriæ sonat in beneficium curatum, vt est *text. in cap. de Rectoribus, de cleric. agrot. vel debilit.* dicitur enim Rector, quasi populum regens *Roman. cons. 356. Ioann Andr. in cap. licet canon. num. 1. de elect. in 6.* nomen autem *Capellania* sonat in beneficium simplex *Lambert. de iure patr. par. 2 lib. 2. quæst. 7. art. 30 num. 17.* Arguendo igitur à nomine prout fieri potest, ex cumulat. per *Euerard. in tract. de locis argum. tit. ab etymologia,* suadetur curam esse apud Rectorem, non autem apud Capellanos. Denique fuit considerandum, quod obligationes percipiuntur per Rectorem, non autē per Capellanos, quod est signum curam esse apud Rectorem, non autem ipsos Capellanos. *Abb. in cap. pastoralis, num. 2. de his, quæ fiunt à Prælatis. Felin. in cap. dilectus, num. 1. & seq. de offic ordin.* & in simili, quod ex perceptione decimarum arguatur cura apud percipientem, tenuit *Rot. in causa Vlixbonen. iuris conferendi 2. Decemb. 1605. coram bo. mem. Litta, & 13. Iunij 16 7. coram Illustriss. Lanceliotto in Sabinen. parochorum 1. Iunij 1610. coram Card. Ludouisio & in Salernitana parochialis 11. Martij proximi coram R. P. D. Verospio.*

4 Circa secundam difficultatem, an scilicet vltimus status huius Rectoriæ tanquam de simplici suffragetur ad sustinendam prouisionem Bomplani, quicquid futurum sit in alijs venturis vacationibus, ad not. *in cap. consultationibus de iure patr. cum alijs supra alleg.* cum regulariter sufficiat narratiuam de facto. *Aegid. decis. 216. in fin. Verall. decis. 3. incip. die 23. Martij lib. 2. in manuscript.* fuit responsum, quod quando constat de anteriori statu contrario, vt in proposito casu, res habet magnam controuersiam, nisi vltimus status sit legitimè præscriptus, ex dictis, in *in causa Ferrarien prioratus 25. Maij 1609. coram bo. me. Penia.* à qua non recessit Rota in propositione eiusdem causæ sub die 8. Martij 1610. licet transiuerit cum eo, quod non probaretur vltimus status, & in omnem euentum fuit dictum, quod quicquid sit in alijs materijs, in beneficijs curatis non attendi vltimum statum quādo constat de anteriori contrario obstante Sacr. Concil. Trident. beneficia curata non posse conferri tanquam beneficia simplicia, nec transferri curā de vno in alium, idemque fuit ordinatum per constitutionem synodalem anni 1567. confirmatam à Clemente Papa VIII. quæ etiam valuisset sine prædicta confirmatione, tanquam facta in executionem Sacri Tridentini Concilij *sess. 23. cap. 1. de reform.* Sicut etiam visum fuit non subsistere in facto, quòd iste vltimus status fuerit legitimè præscriptus, cum nec probetur quadragenaria, nec minus voluntas mutandi statum vtrumque requisitū ad mutationem status. *Rota in causa Perusina S. Benuenatis 13. Maij 1588. & 17. Martij 1599. coram bo. me. Card. Pamphilio, in Ferrarien. Prioratus 1. Decembris 1608. & 25. Maij 1609. coram bon. me. Penia, & in eadem sub die 18. Aprilis 1611. coram Reuerendiss. D. Attrebaten.* fuit etiam pro parte Quarelli allegatum, iura, ex quibus prætenditur probari vltimus status, non esse in forma probanti: sed Domini non ingressi fuerunt dictam inspectionem tanquam minus necessariam, stantibus prædictis.

R. P. D. PIROVANO.

Carthaginen. Canonicatus.

Veneris 26. Aprilis 1613.

ARGVMENTVM.

Recusari potest Iudex remissoriè ex iusta causa, & per appellationem, etiam per gratiosè subrogatum; sed an coram hoc Iudice gratiosa subrogatio produci possit, satis in hac decisione declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Gratiosè subrogatus per verba,* subrogamus, & admittimus, *censetur etiam subrogatus quoad litem quia subrogationis natura est facere subrogatum ipso iure collitigantem, & nu. 2.*

Iudex remissorialis allegari potest suspectus, cum expressione iusta causæ, & per appellationem, & talis recusatio potuit etiam proponi coram ipso iudice remissoriali, ibid.

3 *Iudex remissoria ad certum actum examinis delegatus nullam habet iurisdictionem cognoscendi in causa principali Vbi propterea quod coram eo gratiosa subrogatio producenda non est contra num. 4. & seqq.*

Resignationis littera in casu gratiosæ subrogationis debent præsentari coram iudice, coram quo pendet lis, & interim donec præsentetur, non impeditur quin valeat processus contra resignantem in præiudicium resignatoris, num. 3. vers. secundo quia, declara vt num. 6.

5 *Scientia præsumitur iurium in actis productorum in eo, qui ad producenda dicta iura fuit citatus.*

Procurator præsumitur certiorare dominium de his, quæ fiunt in causa, ibid.

Iura producta per compulsum, licet non dicantur à producente approbata, induerunt tamen producentis scientiam, ibid.

Gratiosa subrogatio non sufficit quod sit in actis producta, nisi etiam fuerit parti intimata, ibid. declara vt ibid.

7 *Gratiosa subrogatio admittit plures exceptiones, num. 2. vers. tertio quia.*

DECISIO CCCCXC.

1 POST resolutionem diei 17. Decembris 1610. fauore Domini Caxæ emanatam, in qua fuis dictum intrare arbitrium ad sanandam nullitatem testium, quorum examen in ferijs paschalibus fuerat receptum, exinde processum fuit ad disputationem alterius nullitatis, cuius sanatio in rescripto Sanctissimi comprehensa non erat, videlicet ex recusatione iudicis, & Notarij remissoriæ resultantis, quæ fuit opposita per Dominum Ioannem Velez Resignatarium Petri, quia non obstante ad examen testium fuerat deuentum, & die 12. Decemb. 1611. Domini fuerunt pro nullitate examinis vtraque parte informante, & die 15. Iunij 1612. solo Ioanne informante steterunt in decisis: iterato autem dubio proposito propter difficultates, quæ pro parte Caxæ excitabantur, visum est Dominis, ijs non obstanti-

stantibus esse standum in decisis: nam præter ea, quæ in alijs resolutionibus fuerunt considerata, dicebant Domini.

2 Constare Ioannem gratiosè subrogatum fuisse in ius Petri, etiam quoad litem, postea quam Papa in litteris vsus fuit verbis *subrogamus, & admittimus. Cassad. decis. 1. vt lit. pend. Lancell. de attent. lit. pend in præfat. num. 157. & seqq.* cuius subrogationis natura est facere subrogatum ipso iure colligitantem in statu, & terminis, in quibus resignans reperiebatur, nedum quia verba litterarum hoc exprimunt, sed etiam ex vi, & potentia subrogationis, quæ per modum repræsentatiuum facit subrogatum esse eandem personam cum cedente, seu resignante. *Menoch. de retinen. possess. remed. 3. nu 58. Papazzon. ad decis. Rotæ 13. nu. 2. vers. & præterea de procur. in nouis. Sarnen. de annal. quæst. 70. in princ. & infra Lancell. de attent. 2. par. c. 4. in præfat. num. 161.* itaut comparendo subrogatus in iudicio pro suo iure, & interesse ministerio legis, aut iudicis non indigebat, vt admitteretur ad defensionem suæ causæ, cum niteretur Pontificia auctoritate maiori, quàm iudicis. *Cassad. decis. 1. num. 3. vt lit. pendent. Lancell. de attent. lit. pendent in præfat. num. 157* aliàs 180. *in fin. & seqq.* & consequenter factus colligitans potuit Ioannes ea omnia, quæ poterat Petrus resignans, scilicet impedire progressum validum ad vlteriora per exceptionem recusationis iudicis, cum expressione iustæ causæ, & per appellationem. *Verall. decis. 390 & 391. par. 2.* Nec fuit dubitatum, an recusatio magis in Rota, quàm coram exequutore esset proponenda, quia coram quocunque iudice posse proponi fuit dictum & sequendo opinionem. *Anch. & Card. in c. super quæstionum. §. quem verò, & Innoc. ibid. sub nu. 8. de iud. d. lig.* & hoc apud omnes Dominos fuit indubitatũ, modo subrogatus voluerit vti sua gratia.

3 Et difficultas solum versabatur, an Ioannes vsus fuerit gratia, & legitimè? aliqui ex Dominis existimabant, quòd non. Primò, quia Ioannes comparuit coram iudice remissoriæ, & produxit gratiosam subrogationem, qui cum esset subdelegatus à Rota inter Caxam, & Petrum, & ad certum actum examinis testium, nullam habebat iurisdictionem cognoscendi inter personas in rescripto non nominatas, & consequenter nec de releuantia productionis gratiæ inter se. *Innoc. in cap. licet causam in princ. vers. potuit de probat. cum alijs allegat.* Secundò, quia hoc expresse videbatur disponere constitutio Gregoriana *de public. resign.* dum mandat litteras resignationis deberi præsentari coram iudice, coram quo lis pendet, & interim donec præsententur non impeditur quin valeat processus contra resignantem in præiudicium resignatarij. *Cassad. ead. decis. 1. num. 5. vt lit. pend.*

Tertiò, quia contra ipsam subrogationem plura opponi poterant. *Card. in Clem vnic. num. 13. vers. vt ex multis. de sequestr. possess. & fruct. Put. dec. 7. in fin. lib. 1.* quæ non poterãt cognosci ab habente limitatam iurisdictionem, ideo coram iudice Rotali legitimo cognitore productio erat facienda.

4 Contrarium tamen cæteris Dominis visum fuit, quia stante admissione facta per Papam, quæ succedebat loco admissionis iudicis, si post decretum subdelegationem fuisset Ioannes admissus ad causam per iudicis decretum, & comparuisset coram exequutore pro suo interesse, producendo decretum admissionis, sicuti in Caxa ratione sui interesse, nec iudex exequutor ob defectum iurisdictionis poterant excludere Ioannem ab audientia tanquam factum colligitantem. *cap. veniens. il 2. de testib. vbi Abb. num. 1. & 6. Felin. n. u. 5. 6. & seqq. Bart. in l. à diuo Pio. § si super rebus nu 3. ff. de re iud. Roland. cons. 1 num. 31. lib. 1. Ioseph Ludou. decis. Perus. 26. nu. 1.* eadem, ac fortiori ratione erat admittendus producendo subrogationem gratiosam, cum nonminus per eam, quàm per iudicis admissionem inducta diceretur litis pendentia, vt dicit *Cassad dict. decis. 1. num. 3. vt lit. pendent.* Propterea dixerunt primum obiectum cessare, quia cum productio gratiæ non fuerit facta ad effectum admissionis, vt dictum est, sed notitiæ colligitantis subrogati, & eius interesse, satis est, quod de ea iudex notitiam habuerit ad hoc, vt se abstineret à processu ad vlteriora tanquam recusatus, cum in hac parte non esset necessaria illius iurisdictio.

5 Nec poterat dubitari de sufficienti notitia, quia in actis fuerunt dimissæ litteræ subrogationis parte citata. *Rota decis. 258. lib. 2. part. 3. diuersor.* quæ etiam sine partis citatione ad eum effectum releuassent. *Rota decis. 71. lib. 1. num. 3. part. 3 diuers.* Et licèt non Caxa, sed procurator illius in partibus fuerit citatus, tamen vltra quod præsumitur ab eius procuratore certioratus, iuxta consilium *Roman. 481. num. 7.* sæpe in Rota approbatum, idem Caxa cum processu recusationis easdem litteras subrogationis reproduxit in Rota, & est verum, quod per compulsum, sed non propterea tollitur, quin subrogatio verè fuerit in actis ad effectum scientiæ, quicquid sit, quoad approbationem earum, quod hodie non controuertitur. *Honded. consil. 78 num. 87. lib. 2 Surd. decis. 327. numer. 11.* Et quod dicebatur non sufficere gratiosam subrogationem esse in actis, nisi etiam parti fuerit intimata. *Aegid. decis. 156 Mohedan. decis. 7. num. 1. vt lit. pendent. cum alijs allegatis,* fuit responsum, quod ex quo intimatio prædicta non requirebatur pro forma, sed ad effectum scientiæ colligitantis, sufficit productio per quam litteræ subrogationis fine facta de actis. *Rota decis. 71. in fine lib. 2. part. 3. diuers.*

6 Secundum obiectum tollitur ex facto, quia constitutio Gregoriana *in §. sed ne in beneficialibus,* nihil disponit de productione gratiæ subrogationis, & *in §. sequenti* mandat solum, quod resignatarius ad causam in eisdem statu, & terminis, in quibus reperitur, admitti possit à iudice coram quo causa pendet, sine speciali rescripto, quæ verba non includunt casum, quando quis non eget admissione iudicis, dũ expresse à Papa fuit admissus.

7 Tertium obiectum remouetur, quia contra venientem ad causam ad effectum audientiæ non excipitur de meritis causæ. *Rot. d. decis. 71. in fin p. 3. diuers.* Vltra quod cessabant omnes oppositiones contra subrogationem ad effectum cognitionis, quia cum neuter ex litigantibus esset in pacifica possessione, Ioannes non tenebatur iustificare suam gratiam. *Put. decis. 495. lib. 2. Rota in Carthaginen. portionis 21. Octob. 1588. coram Giptio in Pannen. Prioratus 23. Iunij 1589. coram Illustriss. Mantic. in Beneuentana parochialis 30. Martij 1607. coram Archiepiscopo Bononien.*

Demum

8 Demum non obstat, quòd Rota mandauerit ad vlteriora proceden. non obstante quacunque recusatione, quia si est quæstio de recusatione Notarij opposita per resignantem, obiectum procedit; si vero agatur de recusatione iudicis opposita per resignatarium, & de ea non videtur actum, quia nunquam voluit Caxa eum recognoscere in legitimum contradictorem, neque fateri in hoc iudicio citatū ad effugiendum præiudicium consideratum in decisione diei 12. Decembris 1611. Atque ita fuit firmatum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Qualliceu. Feudi.

Veneris 26. Aprilis 1613.

ARGVMENTVM.

Primogenituræ titulus probatus à testibus super immemorabili deponentibus, nunquid mutatus censeatur, feudumq. effectum nouum, & hæreditarium per transactionem, seu alios actus primogenituræ contrarios, & quos, & de eorum probatione.

SVMMARIVM.

2 *Testium probatio quando præferatur fidei scripturæ, & è contra.*
3 *Feudum in transactione alicui datum, an censeatur acquisitum ex nouo transactionis titulo.*
4 *Contractus talis iudicādus est, qualem verborum figura ostendit, nisi natura contractus repugnet.*
Diuisio vt bona sit debet esse æqualis, ibid. vbi quòd nec etiam ex temporis antiquitate præsumitur æqualis. ibid.
5 *Primogenitura adesse non dicitur, quando inter diuidentes feudum conuentum fuit, vt vno decedente sine puero, alter succedat.*
6 *Titulorum multiplicatio quando admittenda.*
7 *Homagium pro feudo solutum pro se, & successoribus suis dominis futuris, non excludit primogenitos.*
8 *Feudum dicitur absolutè hæreditarium, quando concessum est pro hæredibus, & successoribus quibuscunque.*
Primogenituræ antiquæ consuetudo cēsetur conseruata per expressam partium protestationem, etiam quod verba sint ipsi primogenituræ contraria, ibid.
9 *Primogenitura antiquitus per immemorabilem consuetudinem firmata, non tollitur per subsequentes contrarios actus.*
10 *Feudum an dicatur nouum propter mutationem personarum, & earum nouam qualitatem.*

DECISIO CCCCXCI.

1 RESOLVTO testes probare immemorabilem in dicto continuando disputationem, dubium proposui super releuantia scripturarum, quibus D. Ioachimus prætendit elidi posse testium depositiones de possessione, & visu per 40. annos, & ex causa primogenituræ concludentes, quæ releuantia cum deduceretur tàm ex instrumento transactionis inter Stephanum, & Bartholomæū de anno 1463. quàm ex capitulis matrimonialibus Melchioris de anno 1500. & ex instrumento matrimonij Ianzani de anno 1544. ac etiam ex instrumento traditionis clauium Berengarij, & ex binis transactionibus annorum 1556. & 1574. inter Ludouicum, & Ioachimum filium Ianzani fratris Ludouici, ac demū ex homagij diuersis temporibus Sedi Apostolicæ præstitis per antecessores dominos istius castri. Singula accuratè examinando, visa sunt Dominis non releuare contra testium depositiones.

2 Et in primis animaduerterunt nō sufficere, quod ex scripturis productis non appareat feudum hoc nūquā fuisse possessum vigore tituli primogenituræ antiquæ, & quod talis possessio possit ex alijs titulis constare, nisi etiam probatum fuerit continere talia, quæ primogenituræ aduersentur, vel expressè, vel ex medio incompatibili cum ipsa primogenitura, ita vt in concursu probationum magis sit inhærendum fidei scripturæ, quàm testium, vt dicit textus *in l. census. ff. de probat. glos. in cap. tertio loco. in vers. testium, circa medium, de probat. Roman. cons. 319. num. 1. Cassan. cons. 16. nu. 1. vers. dicit Ludouicus*, aliàs semper huiusmodi probatio iudicabitur irreleuans, quia id, quod deducitur in probatione, aliter esse poterit, *cap. in præsentia. de probat.* vbi *Dec. num. 12. l. non hoc. C. vnde legitim.* vbi *Ias.* latissimè *Castr. in l. penult. §. edocere. nu. 4. ff. ne quis eum, qui in ius voc.* & dixit *Rota in Casaraugustana parochialis 8. Nouemb. 1599. & in Lucana bonorum 17. Maij 1600. coram bon. mem. Card. Pamphilio.*

3 Et hoc præmisso, dixerunt Domini transactionem inter Stephanum, & Bartholomæum de anno 1463. non aduersari antiquæ primogenituræ, qui titulus primogenituræ prætenditur in transactione ab ipso Stephano, nec apparet sublatus transigendo cum Bartholomæo fratre, dum ea lege transegit, vt feudum castri noui inter alia ipsius esse debeat, & illi remansit, quo casu non censetur ex nouo titulo obtento ab ipso transigente dominium acquisiuisse, sed potius vt pecunia, vel alia re æstimabili, vt factum est redimendo vexationes primæuum titulum defenderet, *Bald. in cap. 1. § vassallus. il vltimo, ad fin. si de feud. fuer. controu. inter. dom. & agnat.* dicens id, quod nomine trāsactionis percipitur, si est intrinsecum, puta res ipsa feudalis, non dicitur nouo titulo requiri. idem *Bald. in cap. 1. de controuer. inter domin. & alium de benef. n. 6. ad fin. Alciat. in l. si pro fundo, nu. 10. C. de transact. Molin. de primogen. lib. 4. cap. 9. num. 22.* reprobans contrariam opinionem, *Alex. in cons. 41. num. 3. lib. 6.* id affirmans, modò transigens ipse non tradat, quod non legitur in transactione, sed quod esse debeant, & peruenire, & spectare prædicto Stephano, quod fieri potuit vigore antiquæ cōsuetudinis, sola Bartholomæi acquiescentia, per quā in transactione non dicitur per eum translatum dominium, etsi in alijs contractibus solus consensus id videatur operari, vt not. Bald. pro singul. *in d. cap. 1. inter domin. & aliam*, & sequitur *Alex. d. cons. 41. num. 3.*

4 Non obstat, quod contractus, de quo in prædicto instrumento, non sit transactionis, quamuis nomen expressum sit tale, sed diuisionis, si respiciatur illius effectus, quæ propterea idem debet operari, vt dicit *Dec. cons. 251. num. 4. ad fin.* scilicet effectum contrarium primogenituræ, *Molin. de primogen. lib. 1. cap. 11. num. 4. cum pluribus sequentib.* Respondetur enim contractum talem esse iudicandum, qualem

qualem verborum figura oftēdit, *l. fideiussores magiſtratuum. ff. de fideiuſſ. l. qui fundum. §. fundi. ff. de contrab. empt. Cephal. conſ. 703. nu. 1. & ſequentibus, lib. 5. Natt. conſ. 49. num. 14.* niſi repugnet natura illius contractus, *Afflict. deciſ. 72. in fin. Illuſtriſs. Mantic. de amb'g. conuent. lib. 22. tit. 8 n. 2.* quæ repugnantia non probatur ex ſola appropriatione iuriſdictionum, & caſtrorum, & aliarum rerū vnicuique iuxta figuram pactorum, cùm non conſtet deciſionem fuiſſe æqualem, prout eſſe debet, *Bald. in l. penult. in princ. C. communi diuid.* quæ nec etiam ex temporis antiquitate æqualis præſumi poteſt, vt dicit *Theſaur. deciſ. 205. num. 3.* niſi priùs fuerit firmatum factam fuiſſe diuiſionem, aliàs eſſet deducere præſumptionem æqualitatis ab alia diuiſione ſubſtentiæ diuiſionis, contra *l. 1. C. de dot. promiſſ.* plenè per *Odd. conſ. 38. num. 80.* & quæ potius colligitur contraria ex contextu ipſius inſtrumenti; dum caſtra, & iuriſdictiones in maiori numero, & qualitate fauore Stephani fuerunt concordatæ, vt ad eum ſpectarent, & pertinerent; nec refert quod idem Stephanus propterea ſuſceperit onus ſolu ndi dotes, & debita paterna, & vlterius ſe obligauerit praſtare Bartholomæo florenos bis mille, quia hoc contingere potuit reſpectu aliorum bonorum, quæ ad eum peruenerunt vltra caſtrum nouū, quæ oneri primogenituræ non ſubiaceant.

5 Nec obſtat, quòd inter diuidentes fuerit conuētum, quòd altero decedente ſine puero, alter ſuccedat, ſignum, quod non adeſſet primogenitura, quia ea ſtante pactio quoad caſtrum vana fuiſſet, *Molin. de primogen. lib 4. cap. 1. & 9. Menoch. conſ. 251. num. 20. vol. 3.* Quia conuentio non fuit reſtricta ad caſtrum nouum, vt inde præſumptio ſuperfluitatis poſſit deſeruire, ſed omnes dominationes, & omnia bona fuerunt comprehenſa in pacto, & ideo potius argumentum deſumitur voluiſſe cætera bona eſſe eiuſdem naturæ, prout erat caſtrum nouum, quàm vt caſtrum nouum aſſumeret vinculum ex pacto tranſactionis. Præterea cum pactum non ſit præter, nec contra, ſed ſecundum terminos primogenituræ, corroborationem, vt in his terminis, cōſiderat *Guidop. conſ. 131. col. 3. verſ. etiā probatur.*

6 Quæ verò dicebantur de pactis matrimonialibus de anno 1500. initis inter Melchiorem, & Stephanum reſpectiuè patrem, & filium ex vnā, & Ludouicam eiuſdem Melchioris coniugem, & donatione in capitulis matrimonialibus facta de anno 1544. per Ianzanum contemplatione Iuniperæ eius coniugis, ex quibus apparet diſpoſitum de feudo caſtri noui in primogenitas, prædictoſq. Stephanum, Melchiorem, & Ianzanum non habuiſſe animum poſſidendi ratione antiquioris, ac perpetuæ primogenituræ, quia aliàs pacta fuiſſent ſuperflua, ſi prius extitiſſet huiuſmodi conſuetudo reſpectu caſtri noui. Non obſtare fuit reſponſum, cum non ſufficiat, ſi oſtendatur, quod ex alijs titulis potuerit poſſidere feudum hoc, niſi etiam probetur aduerſari conſuetudini antiquæ primogenituræ, vt in principio fuit dictum, & hæc pacta cum deferant ſucceſſionem primogenitis, magis fauere primogenituræ, quàm aduerſari, ſatis conſtat. Vltra quod cum ſint emanata in contractu matrimonij, & fauore eorum, qui forſan aliter non contraxiſſent, non videtur primogenituræ repugnans, vt per pactum expreſsè firmētur ea, quæ dubia reddi potuiſſent temporum iniuria, & progreſſu, cui iniuriæ cautum iure non reperitur, immò admiſſum, vt per titulorum multiplicationem conſulere poſſint ſaltem ad parandam exceptionem inter auctores, *Alciat. in d. l. ſi pro fundo. num. 11. C. de tranſact. Ioan. Andr. in cap cum perſona, ad fin. de priuileg. in 6. Rota deciſ. 59. de reſcript. in antiq. Surd. conſ. 305. num. 56. lib. 3.*

7 Super homagijs autem non inſtiterunt Domini, quia in eis nihil contrarium primogenituræ fuit cōpertum. Primum enim homagium præſtitum fuit vſque de anno 1244. per Gerardum Amici, qui fuit primus huius familiæ dominus caſtri noui, & illud legitur pro ſe, & per omnes ſucceſſores ſuos futuros dominos dicti caſtri noui, quorum appellatione non excluduntur primogeniti, quamuis & alij fratres, ſi qui ſint, poſſint dici comprehenſi, *§. 1. inſtit. de heredit. quæ ab inteſtat. defer. §. 1. auth. de hæred. ab inteſt. venient. auth. defuncto, C. ad Treb.*

8 Cætera autem homagia præſtita, nempe de anno 1321. per Roſtagnum; 1412. per Berengarium, 1422. per Ludouicum, 1506. per Melchiorem, 1536. per Ianzanum, 1556. per Ioachimum, etſi contineant verba, quæ primogenituræ repugnare videntur, prout ſunt pro hæredibus, pro ſucceſſoribus quibuſcunque, & ſimilia, quæ videntur facere feudum abſolutè hæreditarium, & ad quoſcunque hæredes etiam extraneos tranſitorium, *Socin. ſen. conſ. 257. ſub num. 3. verſ. aliquando, & ſecundo, & conſ. 266. num. 65. verſ. ſecundum. Curt. iun. in tract. de feud. 3. part. princ. 1. membr. nu. 34. verſ. 29.* cum alijs allegatis. Tamen cum emanauerint additis proteſtationibus hinc inde ne per recognitiones, & fidelitatis iuramenti præſtationes, & admiſſiones aliquid innouaretur, nec intenderent alteri formæ recognitionis inhærere, quàm à prædeceſſoribus ſuis retro elapſis temporibus facta; & præſtita fuerit à forma primi homagij per Berengarium præſtiti, receſſum non videatur, etiamſi poſtrema plus contineant, *Aluerott in c. 1. col. 2. verſ. nota quod noua. de vaſall. decrep ætat. Menoch. conſ. 104. num. 43 Surd.* poſt alios *conſ. 105 num. 31. vol. 1.* & ex iiſdem proteſtationibus bene cōſequitur fuiſſe conſeruatam antiquam primogenituræ conſuetudinem, poſteaquam homagia ſemper per primogenitos apparent præſtita, quod ſecus fuiſſet, niſi & domini caſtri noui priuatiuè quoad ſecundos, & alios fratres genitos fuiſſent.

9 Demum inſtrumenta tam traditionis clauium per Berengarium, quo profitetur ſe ipſum ſuccedere in hoc caſtro tanquam patris hæredem ex illius teſtamento in publicam formam exhibito, quàm tranſactionum Ludouici, & Ianzani, in quibus dicebatur apparere caſtrum fuiſſe poſſeſſum vigore primogenituræ particularis, & limitatæ factæ à Stephano, nec ipſa videntur releuare contra depoſitiones teſtium, quia & primum tanquam celebratum ſupra hominum memoriam, nempe de anno 1386. & hæc poſtrema tanquam facta poſt completam probationem immemorabilis cōſuetudinis, nihil conſerunt ad interrumpendam conſuetudinem primogenituræ iam firmatam, vt ex Abb. & Felin. ſint in prima deciſione, quibus accedunt *Innoc. in cap. veniens, num. 2. ad fin. verſ. ſecus ſi per confeſſionem. de verb. ſignif. Specul. de probat. §. 1. n. 23. ad fin. Butr. in cap. quid per nouale, num. 15. in fin. de verb. ſignif. Alex. conſ. 16. ſub num. 16. verſ.*

ſecus

fectus si probaretur lib. 5. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 6. num. 61. qui dicit communem.

10 Non obstat vltima consideratio, quæ facta fuit aduersus conclusionem immemorabilis huius consuetudinis, vt illa minimè procedere possit, posteaquam constat Gerardum fuisse acquisitorem castri noui, cum antea non esset in familia de Simiana, & consequenter in dicta familia feudum nouum propter mutationem personarum, & earum nouam qualitatem, vt post Bald. & alios trad. *Petr. Greg. de feud. par. 3. quæst. 7. nu 45. & 46. Schrader. de feud. tom. 1. par. 2. & 3. num. 4. & par. 8. c. 5. n. 26. Rosental. de feud. cap. 9. membr. 1. conclus. 18. nu. 9.* quo stante non erit dare immemorabilem, si de origine, & principio constare potest *Crauett. de antiq. temp. part. 4. §. absolutis, num. 60. Couar. in reg. possessor. par. 2. §. 8. num. 4. vers. ex quibus. Molin. de primogen lib. 2. cap. 6. num. 60. & 64. cum sequentib.* nam idem *Molina d. cap. 6. num. 61. vers. si vero hoc factum*, fœdere distinctionis satisfacit prędictæ considerationi, si factum fit intra centum annos, procedit conclusio, si vero excedit, prout acquisitio prædicta detegitur, tunc præscriptioni per immemorabilem non est contrarium, quia hodie dici non potest extare memoriam ex eo, quod vltra centum annos aliquid præscriptioni contrarium factum fuerit, cum vita, ac etiam hominum memoria solum per centum annos durare præsumatur, *l. an vsusfructus ff. de vsufruct. l. fin. C. de sacrosan. Eccles.* Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. Iurispatronatus.

Lunæ 29. Aprilis 1613.

DECISIO CCCCXCII.

Replicata est supra decis. 482. in prim part. recent.

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Romana, seu Signina saluiani.

Veneris 11. Maij 1613.

ARGVMENTVM.

Actorum non transportatio non reddit sententiam nullam, quando causa est diuersa, & in Saluiano sufficit citare possessorem absque eo, quod citetur possessoris author.

SVMMARIVM.

1 *Sententia nulla nomen sententiæ non meretur.*
Appellare licet etiam in possessorio. non obstante Aegidiana, quando sententia est nulla, ibid.
Causa, & iudicium dicitur diuersum ex diuersitate iuris, & personarum, ibid.
Actorum transportationis defectus non reddit sententiam nullam, quando causæ sunt diuersæ, etiamsi acta possent in aliquo deseruire in illa causa diuersa, ibid. in fine.

2 *Citare debet is, contra quem principaliter dirigitur actio, non autem est necesse, quod citetur illius author.*
Possessio instrumentalis non probat alio existente in possessione, declara vt ibid.
Iudex potest aliquem priuare sua possessione anteriori, & ciuili, & naturali, ibid.
Fructuum perceptio probat possessionem, ibid. Vbi declaratur, nisi iure familiaritatis fructus fuerint percepti.
Possidere quis præsumitur iure familiaritatis inter affines, & consanguineos, ibid. in fine.

DECISIO CCCCXCIII.

1 FVIT tentum pro decisione in hac causa coram me facta sub die 10 Ianuarij 1613. quod scilicet sit locus Aegidianæ, ex quo sententia est lata in mero possessorio ex nunc deductis, quibus visum fuit non obstare. Primò, quòd sententia fuerit nulla, vnde non sit locus Aegidianæ, quia sententia nulla minimè meretur nomen sententiæ. *l. 4. §. condemnatum. ff. de re ind.* & trad. in specie *Contard. super d. constit. limit. 3. per totam.* quandoquidem nullitates obiectæ visæ fuerunt non subsistere; nam prima de non transportatione actorum factorum coram A.C. tollitur. quia duæ commissiones fuerunt præsentatæ R.P.D. meo Pirouano, vna appellationis à sententia dicti A.C. super vsufructu prætenso ab Hortensia in bonis quondam Tiberij contra hæredes Claudij, qui fuit hæres prædicti Tiberij: altera vero iactationis ad instantiam eiusdem Hortensiæ & Saluatoris, qui emerat bona Claudij subhastata ad instantiā D Hortensiæ ex vna, contra creditores prædicti Claudij ex altera, & proinde cū iudicium pendens inter Hortensiam ex vna, & hæredes Claudij ex altera esset diuersum à iudicio pendente inter Hortensiam, & Saluatorem ex vna, & creditores quondam D. Claudij ex altera, quod patet ex diuersitate iuris, & personarum, ad not. *in l. & an eadem, in princ.* & ibi *Bart. in §. qui eum parte, ff. de except. rei iud. Castr. in l eum quæritur, in princ. ff. eod. tit. glos in l. iusiurandum 34. in ordine. §. ait prætor. verb. vel personarum. ff. de iureiurand. Innoc. in c. fin. num. 2. de ordin. cognit. Bero. cons 85. num. 20 & seq. lib. 3.* potuit procedi in vna causa, non transportatis actis alterius. etiā si in aliquo possent deseruire in illa causa, vt fuit decisum in causa *Romana depositi 5. Iunij 1600. coram R.P.D. Decano, & in causa Albanen. successionis 20. Maij 1602. corā Reuerendiss. D. Bononien.*

2 Quo vero ad secundam nullitatem deductam ex eo, quòd in iudicio Saluiani non fuit citata Hortensia, neque hæredes Claudij, neque ipsa visa fuit subsistere, quia sufficit, quod Saluator possessor fuerit citatus, nec fuit necesse citare auctorem, ad *l. 1.* cum ibi not. per scrib. *C. vbi in rem actio. Alexan. cons 85. num. 7 lib. 6.* & est regulare quod sufficit citare illum, contra quem principaliter dirigitur actio, *glos. t. in l. de vnoquoque. ff. de re iudicata. Bald. in l. ab eo. nu. 20. C. quomodo, & quando iud. Alex. cons. 85. num. 6. & 7. lib. 6. Felin. in cap. fin. nu. 3. de maior. & obed.* latè *Gabr. conclus. 1. n. 319. de citat.* Quod Saluator possederit, visum fuit probari ex instrumento adeptæ possessionis, quod licēt regulariter non probet, quando vt in proposito casu, alter erat in possessione, ad *l. non idcirco* & ibi *Bald. C. de fid. instr.* attamen dictum fuit cessare difficultatem, quia ista possessio fuit data de mandato iudicis, qui potuit priuare anteriorem sua possessione ciuili, & naturali, *Angel. in l. qui vniuersas. §. item cum prætor. in fin. ff. de acquir. poss.*

*Dec.cons.*1?3. *num.*1. *vers.sed tunc insurgit. Mobed.decis.* 4. *num.*4. *de restit. spoliat.* Accedat perceptio fructuum facta per filium Saluatoris, de qua deponit primus testis, quæ perceptio benè probat possessionem, *Alex.cons.*161.*num.*6.*lib.*6. *Soc.cons.* 131.*num.*2 *lib.*1. *Dec.cons.*400. *num.*3. *Crau.cons.* 107.*num.*2. *Pedem.decis.*42. *num.*3. *Menoch.de retinend. remed.*3. *num.*564. & licet adsint testes deponentes de aliqua perceptione fructuum facta per filias Claudij, attamen stante titulo emptionis mediāte subhastatione apud Saluatorem, & quod prędictæ mulieres sint affines dicti Saluatoris, Domini censuerunt quòd prædicta perceptio præsumatur facta iure familiaritatis, *l.qui iure*, vbi *Bart. Alex.* & *alij.ff.de acquir. possess.Gozad.cons.*99. *num.*7. *Soc. cons.*131.*nu.*2.*lib.*1.*Surd.cons.*221.*nu.*2. *lib.*2.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E.Cardinali.

Aprutina Beneficij.

Lunæ 13.*Maij* 1613.

ARGVMENTVM.

De probatione iurispatronatus tàm ante Concilium quàm post, & præsertim an probetur, ex quasi possessione præsentandi per vnicam præsentationem, an vero requirantur plures, & multiplicatæ præsentationes.

SVMMARIVM.

*Iurispatronatus existentia censetur iustificata ex quasi possessione præsentandi, quando lis est inter compatronos contendentes de pertinentia, verum post Concilium hæc probatio non sufficit, nisi etiam probetur beneficium esse de iurepatronatus ex fundatione, & dotatione. nu.*2.*& nu.*3.

4 *Iurispatronatus probatio quando agitur de iurepatronatu priuatorum per Concilium alterata non fuit.*

Iuspatronatus præsumitur in dubio ex fundatione, & dotatione, vbi pertinentia legitimè probata fuerit, ibid.

Iuspatronatus non censetur probatum per quasi possessionem præsentati per vnicum actum, nisi dentur multiplicatæ præsentationes iuncta fama, ibidem.

*Præsentato à medietate patronorum, & non ab omnibus, nullum ius dicitur illi quæsitum, declara vt num.*5.

DECISIO CCCCXCIV.

1 IN resolutione diei 11. Februarij 1613. in hac causa facta, Domini censuerunt gratiam Donati in omnibus esse iustificatam, præterquam quoad ius Lauri, de quo voluerūt particulariter videre: parte autem hac reseruata hodie proposita, fuit dictū ius Lauri non esse iustificatum. Ius enim Lauri pendet à sententia Vicarij Firmani, & sententia ex gratia Apostolica obtenta per Laurum, ex quo præsentatus ab illis de Ferrettis die 28. Martij 1606. sub die 24. Aprilis eiusdem anni obtinuit prouisionem Apostolicam derogatoriam medietati vocum patronorum, pro cuius exequutione Vicarius Archiepiscopi Firmani tulit sententiam, & gratia inter alia cum contineat narratiuam, quod beneficium est de iurepatronatus ex fundatione, & dotatione, & quod patroni sunt in pacifica possessione, seu quasi præsentandi, nulli dubium, quin Donatus tenetur iustificare nedum pertinentiam iurispatronatus, sed existentiam ex fundatione, & dotatione, prout fuit narratum, maximè cum gratia sub hac conditione emanauerit, postquam coram eodem Ordinario iuspatronatus huiusmodi ex fundatione, vel dotatione, vt præfertur existere, verificatum fuerat.

2 Si igitur iustificatio afferatur ex quasi possessione præsentandi, quæ vnico actu videtur contenta, quādo lis est inter compatronos de pertinentia contendentes, *Dec.cons.*129. *num.*2. *in fine, vers. negari enim non potest*, fuit dictum *in Florentina iurispatronatus inter impress.*22. *num.* 2. *par.*1. *diuers.* & *in Neapolitana Rectoriæ* 19 *Decemb.* 1608. *coram Reuerendissimo Attrebaten.* & hæc non sufficit ad hunc effectum, cum versemur post Concilium, nisi etiam probetur beneficium esse de iurepatronatus ex fundatione, & dotatione, vt sæpius fuit resolutum signanter in *Reatina iurispatronatus* 28.*Octobris* 1587.*coram Robusterio, in Auximana iurispatronatus* 25. *Maij* 1595. *coram Illustrissimo Millino,* & *in Compsana iurispatronatus* 24 *Iunij* 1604. *coram bo.me. Litta.* Vltra quod satis dicitur controuerti de existentia iurispatronatus, cum litteræ Apostolicæ expresse mandent verificari illius existentiam.

3 Si vero prætendatur satisfactum litteris, quia coram Ordinario fecerit iurispatronatus ex dotatione, & fundatione per instrumentum emptionis cuiusdam feud. de anno 1456. à Guererio de Frisonis, in quo dicitur comprehensum beneficium de quo agitur, & cuius instrumenti vigore exinde de anno 1478. Guererius præsentauit Andream Iacobi, & ista præsentatio in dispensatione obtenta per eundem Andream fuerit canonizata per sententiam Vicarij Firmani, & postea per aliam sententiam Rotalem, quæ dantur. Ex prædictis tamen visum est nō probari patronatum ex fundatione vel dotatione, postquam sententia illa emanauerit per centū annos & vltra, ante Concilium, in quo non cadebat distinctio qualitatis iurispatronatus, nec respectu existentiæ, vt magis esset ex priuilegio, quàm ex dotatione, & fundatione, nec respectu originis, propter præsumptionem vsurpationis. Præterea sententiæ illæ mentionem faciunt de pertinentia, quod scilicet spectaret, & pertineret Guererio, non autem de existentia, prout desiderant litteræ Apostol.

4 Et quamuis Concilium quoad iuspatronatus priuatorum circa modum probandi nihil immutauerit, vt fuit dictum in *Sabinen. beneficiorum* 15.*Decembris* 1581. *coram Robusterio inter impress. decis.* 199. *num.*5. *vers.quamuis verum sit. par.*2. *diuers. in Tuden.iurispatronatus* 13. *Iunij* 1572. *coram bo.me. Cardin.Lancellotto inter impress. decis.*331. *num.*1. *par.*2.*diuers* & *in Tirasonen.iuris præsentandi* 18 *Iunij* 1584. *corā Seraphino inter impress. decis.*298. *sub num.*4. *vers. non obstat. Concil.Trident. par.*1.*diuers.* & vbi pertinentia legitimè probata fuerit, in dubio præsumatur iuspatronatus ex fundatione, & dotatione, *Cassad. decis.*4. *num.*6. *de praben.* & *decis.*7. *num.*6. & 7. *de iure patr. Achill.decis.*7.*in princ.de iurepatr.Put.decis.*59.*lib.*1. Tamen cum non dentur multiplicatæ præsentationes, neque probatio famæ, quæ ad hunc effectum

sulli-

sufficere viderentur, vt fuit consideratum in *Pientina iurispatronatus 28. Ianuarij 1608. coram R.P.D. Coccino*, non videtur legitima probatio resultare, ex qua præsumptio dotationis, vel fundationis oriri possit.

5 Non obstat, quod ex decisione coram R. Lugdunen. dictum fuerit concedendam esse subrogationem Donato in iuribus Lauri, quæ non controuertitur esse de iurepatronatus, de quo agitur, vt propterea illi sit danda immissio, cum aliunde etiam, quam ex gratia Apostolica deducat ius Lauri, nempe à medietate patronorum præsentantium. Fuit enim dictum, quod si Donatus petit immissionem vigore subrogationis ex iure Lauri, aliunde illud deducere non potest quàm ex gratia Apostolica, quæ conditionalis est, verificato prius coram Ordinario iurepatronatus ex fundatione, & dotatione, quia ex eo solo, quòd fuerit à medietate patronorum præsentatus, nullum ius dicitur illi quæsitũ, *Abb. in cap. cum Bertoldus, nu. 10. de re iud. Bero. in cap. quod autem, num. 26. de iurepatr. Mohed. decis. 1. nu. 2. de praeben.* fuit dictum in *Mediolanen. capella 27. Martij 1602. coram bo. me. Corduba*, propterea eo casu ius Lauri non esset considerabile, nisi dignior probaretur iudicatus. Quod dici non potest, quia gratia Apostolica præcessit institutionem Lauri, non autem subsequuta, & iudex pronunciauit fauore Lauri in exequutionem litterarum Apostolicarum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Britonorien. Pecuniaria.

Lunæ 13. Maij 1613.

ARGVMENTVM.

De nullitate, & iniustitia sententiæ ex pluribus defectibus, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Auditor Cameræ si deputauit vnum iudicem, qui functus officio suo sententiam tulit, non potest alium deputare in eadem causa.*

2 *Iurisdictio commissaria non firmatur commissione in actis non producta.*

3 *Citationes faciendæ sunt personaliter, quando causa est commissaria.*

4 *Instrumentum facit probationem probatam.*

DECISIO CCCCXCV.

1 FVIT resolutum sententiam esse confirmãdam ex vtroque capite, tàm nullitatis, quàm iniustitiæ. Nullitas detegitur ex defectu iurisdictionis, processit enim iudex, pronuncians tanquam deputatus ab A. C. qui pro sua iurisdictione carebat huiusmodi facultate, dum prius deputauerat R.P.D. Bilinum nunc Episcopum Papiensem, qui tulerat sententiam contra Samniatum, & ideo cum functus fuerit officio suo, defecit iurisdictio deputationi deseruiens, *l. iudex postea quam. ff. de re iudic. Rot. eod. tit. in nouis, decis. 16. num. 3.*

2 Nec videtur iurisdictio A.C. posse sustineri vigore commissionis sibi præsentatæ, ad quam videtur in deputatione se restrinxisse, idem A.C. quia de commissione producta in actis non apparet, sine qua iurisdictio non firmatur, *cap. cum in iure. de offic. deleg. at. Vant. de nullit. ex defect. iurisdictionis delegat. num. 2.*

3 Concurrebat, & alter defectus proueniens ex citatione, quia illæ omnes quotquot fuerunt, præter illam ad sententiam fuerunt exequutæ, domi dimissa copia, & tamen ad effectum præiudicandi citato debuissent fieri personaliter, cùm versemur in causa commissaria, *Vant.* post alios *de nullitat. citat. num. 83. & seqq.* & præcipuè respectu præiudicij D. Leonoræ, quæ dicitur tunc temporis abfuisse ab vrbe.

4 Iniustitia est etiam patens, quia de credito Abbatis Saluagiani constat ex instrumento venditionis bonorum, quod solet importare probationem probatam, *cap. cum Ioannes. de fid. instrum. Alciat. regula 3. præsumpt. 13. num. 8. Osasc. decis. 72. nu. 4.* & exceptio non adimplementi iam fuit sublata in decisionibus in hac causa factis quarum copia data fuit.

5 Nec visum est posse dubitari de legitimatione personæ D. Leonoræ, quod esset hæres Abbatis venditoris, quia satis iustificata remanebat ex sententia Gubernatoris Britonorien. quæ data fuit in summario. Ac demum apparebat ex instrumentis datis in summario, Bernardinam, quæ veniebat ex iure cesso per Eleonoram, fuisse verè cessionariam. Ex quibus omnibus sola Bernardina informante fuit ita resolutum, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Prænestina Bonor.
Lunæ 13. Maij 1613.

ARGVMENTVM.

Mors probatur per librum parochi, iunctis adminiculis: vita autem probanda per eum, cuius intentionis est fundamentum. Cætera vide in summarijs.

SVMMARIVM.

1 *Mors alicuius probatur ex libro parochi, concurrentibus adminiculis.*
Quondam dictio, probat mortem denominati ibid.
Vita probanda est per illum, cuius intentionis est fundamentum, ibid.
Substitutio facta vni, & successiuè illi vni alter substitutus, si primo substitutus moriatur antè institutum, succedit vltimo loco substitutus, ibid.

3 *Filij in conditione positi, & ex coniecturis vocati, nedum admittuntur ad portionem patris, sed etiam aliorum filiorum.*
Filiorum appellatione non veniunt fœminæ in materia stricta, prout est prohibitio alienationis, ibid.
Dictio dictis, est repetitiua præcedentium, ibid.
Grauatus non censetur, qui non reperitur oneratus, ibid.

DECISIO CCCCXCVI.

1 PLACVIT Dominis decisio in hac causa coram me facta sub die 16. Ianuarij proximi, fundamentis, de quibus in ea. Et dum contra primum fundamentum replicabatur, non constare, quod Lucretia obierit ante filios testatoris, & proinde non applicari materiam caducitatis, de qua *in l. vnic. C. de caduc. tollen.* fuit responsum, primo veriùs esse, quòd probatur mors Lucretiæ ante mortem filio-

filiorum testatoris, ex libro parochi, concurrentibus adminiculis. Mand. super regul. 18. quæst. 10. num. 4. Rebuff in tract. de registr. Bapt. & sepultur. art. vlt. vers. & sic patet Rota in causa Illerden. pensionis 2. Iunij 1605. coram bo. me. Penia. Adminiculum autem præcipuum visum fuit testamentū Siluiæ matris Rutilij modo actoris, in quo quidem testamento Lucretia in vita Camilli filij fideicommittentis denominatur per dictionem, *quondam*, quæ dictio probat mortem sic denominati. Bald. cons. 407. num. 9. lib. 1. Imol. in cap. cum contra, num. 4. de pignor. Alexan. in l. 1. §. hoc autem edictum, nu. 4. vers. adde tamen, ff. de nou. oper. nunc. Crauett. cons. 148 num. 9. Secundò, cum filij Lucretiæ ex persona propria venire non possint, sed tantùm tanquam hæredes Lucretiæ, vt infrà dicetur, ipsis incumbit onus probandi, quod casus fideicōmissi successerit in personam Lucretiæ, & sic quod ipsa superuixerit vltimo grauato; nam quando vita est causa, quod quis obtineat, debet per illum probari. Bart. in l. si quidem, nu. 1. C. sol. matr. Alex. cons. 27. nu. 4. lib. 7. Corn. cons. 10. nu. 4. lib. 1. Cas. de Grass. decis. 1. nu. 8. qui fil. sint legit.

2 Circa secundum motiuum decisionis, in quo dicitur, quod filij Lucretiæ non sunt vocati, sed tantùm positi in conditione, vel quatenus ex statuto vrbis, vel ex coniecturis, possent dici vocati, hoc esset tantùm quoad portionem Lucretiæ, & perinde cum Lucretia nullam habuerit portionem, ad nihilum reducitur eorum vocatio, replicabatur, quod ex quo in vim *Statuti Vrbis, lib. 1. cap. 25. in antiq. & lib. 1. cap. 142, in nou.* quod statutum dicitur habere locum in ciuitate Prænestina, tanquam in districtu positi in conditione sunt vocati, quod intrabat conclusio, de qua per Bart. & communiter Scriben. in l. quamdiu in institutis. ff. de acquir hæred. Castr. cons. 152. num. 1. lib. 1. Gabr. cons. 115. num. 3. lib. 1. nempe quod si A. substituatur B. & illi B. substituatur C. si B. moritur ante A. ipse A. censetur grauatus restituere, quia tunc substitutio, quæ erat secunda, fit prima substitutio, vt dicit *Imol. in d. l. quamdiu, num. 3.* & caducitas substitutionis B. nedum non nocet substitutioni, sed illi aperit viam, vt dicit *Bald. cons. 43. lib. 4.* Ad hæc fuit responsum, quod quatenus statutum vrbis posset habere locum in proposito casu, quod vocatio in vim prædicti statuti restringeretur ad portionem Lucretiæ tantùm, per allegata in alia decisione, & præcipuè in terminis huius statuti tradit *Gabr. cōs. 2. num. 10. lib. 2.* & proindè cum non possit sciri quāta fuerit portio Lucretiæ, quia ipsa non fuit vocata ad aliquid certum, sed substituta vltimo masculo simul cum Portia, & Laura eius sororibus, & sic portio erat declaranda secundum sorores, quæ superuixissent tempore mortis vltimi grauati, sequitur quod non applicetur materia *d. l. quamdiu.* nam conclusio, de qua per *Scriben. in d. l. quamdiu*, non habet locum, quando secunda substitutio est incerta, & venit declaranda per effectuationem primæ substitutionis, vt fuit latè deductum in causa *Maceraten. hæreditatis 10. Maij 1606. coram bo. me. Iusto* [illegible]

3 Et quatenus replicabatur, quod ex coniecturis positi in conditione censetur vocati, nedum ad portionem patris, sed & aliorum, vt per *Illustris. Mantic. de coniect. vlt. vol. lib. 11. tit. 3. nu. 27. & Grass. in § fideicommissum, quæst. 14. in fin.* Vnde inferebatur filios Lucretiæ posse dici vocatos ad totum fideicommissum, & consequenter non fuisse opus effectuari successione Lucretiæ pro declaratione vocationis eius filiorum, fuit responsum non adesse coniecturas, quæ sint sufficientes pro vocatione filiorum Lucretiæ ad totam hæreditatem fideicommittentis; nam prima de prohibitione alienandi in extraneos ad *decis. Romanam de quinque die 12. Nouembris 1597. coram Reuerendiss. Bononien.* non applicatur, quia prohibitio est restricta ad masculos tantùm, vt patet ex illis verbis, ibi, *dictis eius filijs*, quorum appellatione in præsenti casu minimè veniunt fœminæ, tum quia in materia stricta, vt est ista prohibitionis, appellatione filiorum minimè veniunt fœminæ. *Rota in causa Romana deuolutionis domus, relata inter diuers. impress. decis. 125. num. 6. & 13. par. 2.* tum quia illa dictio, *dictis*, est repetitiua suprà nominatorum. *Bart. in l. talis scriptura. § fin num. 4. ff. de legat. 1. Dec. cons. 465. num. 8. & 9. Ruin. cons. 148. num. 5. Crauet. cons. 98. n. 8.* Inter suprà nominatos antè non erant alij filij honorati in tota hæreditate testatoris, quàm masculi, & consequenter ad illos tantùm refertur grauamen, quia grauatus non censetur, qui non reperitur honoratus, ad *l. ab eo. C. de fideicomm. l. planè si filium. § fin. ff. de legat. 1. l. sed & si sic. ff. de legat. 3.* ex quibus infertur, quod filiæ testatoris, quæ sunt vocatæ ante proprios filios, non habent expressam prohibitionem alienandi, & proinde quod ex prohibitione facta filijs masculis non potest aliquid concludi ad fauorem masculorum ex fœminis. Altera coniectura de substitutione in tota hæreditate non subsistit in facto, ex quo fœminæ sunt simpliciter substitutæ, & non adsunt illa verba, *in tota hæreditate*, sicut & benè tolluntur aliæ minoris considerationis per informantes pro Stephano. Circa tertium fundamentum de filio legitimato Marci Antonij, Domini, stantibus prædictis, non habuerunt pro necessaria illam inspectionem.

R. P. D. SACRATO.
deindè S. R. E. Cardinali.

Varmien. Canonicatus.

Lunæ 17. Maij 1610.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume notabilia huius decisionis.

SVMMARIVM.

1 *Possidere eandem rem insolidum duo non possunt. Exceptio iuris tertij opponi potest quando est exclusiua iuris agentis. ibid. in fine.*

2 *Possessio præsumitur continuata, quando continuatio allegatur à possessore, secus si à tertio. Testatorem semel possedisse sufficit probare in remed. leg. fin. C. de edict. D. Adrian. ibid. in fine.*

3 *Mutatio possessionis est quid facti, & non præsumitur, nisi probetur. Voluntas non præsumitur mutata. ibid. Lucrandi animus, & voluntas semper præsumitur. ibid. Assertioni alicuius multum defertur in his, quæ ab asserentis animo dependent. ibid. in fine.*

DE-

DECISIO CCCCXCVII.

1 LICET aliàs Sigismundus produxisset instrumentum possessionis à se captæ vsque de anno 1607. mense Octobris die 15. attamen Rota censuit illum non esse manutenendum in possessione Canonicatus, de quo agitur, sed potiùs Fabianum, de cuius anteriori possessione constabat per publicum instrumentum confectum mense Septembr. 1604. Cæterum ex post fuerunt pro parte Sigismundi cōpulsata nonnulla iura, ex quibus apparuit quod quidam Simon RoderisKi prouisus à Nuntio Apostolico ad nominationem Regis mediante persona sui procuratoris 4. Augusti d. anni 1604. Capitulo legitimè congregato apprehenderat possessionem eiusdem Canonicatus, cum duo insolidum eandem rem possidere non possint. *l. duo insolidum. ff. de precar. l. 3. § ex contrario. ff. de acquir. poss. l. sicut certo. §. si duobus vehiculum, ff. commodati*. Nec videbatur dubitandum, quin Sigismundus modernus possessor non posset dare de possessione illius tertij, cum sit exclusiua iuris Fabiani agentis. *Bar. in l. 1. §. fin. in fin. ff. uti possid. Bero. cons. 53. nu. 25. vol. 3. Mohed. decis. 20. de restit. spoliat.*

2 Non obstat quod non probetur Simonem continuasse possessionem vsque ad diem, quo cœpit possessionem Fabianus, & conclusio quod possessio præsumitur continuata, de qua per scrib. *in l. siue possidetis. C. de prob.* ita demum procedat si continuatio allegatur à possidente, secus si à tertio. *Menoch.* post *Bart. Bald. Anchar. & alios tract. de præsumpt. lib. 6. par. 54. nu. 38* quando Rota, tam antiqua, nempe *decis. 4. de prob. in nou.* quàm moderna passim videtur sequi contrarium, *vt in Romana palaty 10 Octobr. 1578. coram Cantuccio, relat. inter diuers. impress. decis. 80. par. 2. in Regien. hospitalis 26. Maij 1586. coram eodem, relat. in decis. 130. n. 7. ead. par. 2. in Toletana parochialis 24. Ian. 1604. & Zancoren. beneficiorum 10. Decembris eiusdem anni coram me*. Quam conclusionem Rotæ videntur communiter sequi Doctores dum pro implemento *l. fin. C. de edict. Diu. Adr.* quæ requirit possessionem tēpore mortis, admittunt sufficere quod probetur, testatorem semel possedisse. *Aret. consil. 103. nu. 3. vers. venio ad tertium. Natt. cons. 400. num 6. Alciat.* qui de communi, *reg. 2. præsumpt. 21. num. 5. vers. tamen aduerto*. cum alijs per *Peregr. de fideicom. art. 44. nu. 16. & art. 45. nu. 20.*

3 Nec deest ratio, nempe quia mutatio est quid facti, quod non præsumitur nisi probetur. *l. assecuratio. C. de non num. pecun. l. 1. C. de prob. Ias. in l. serui electione, num. 8. ff. de leg. 1.* & in specie de voluntate, quæ non præsumatur, mutata est. *tex. in l. cum qui. & in l. eum qui tacitum, ff. de prob. l. fideicommissa. § si rem ff. de leg. 3. l. sancimus. C. de testam. c. maiores. §. fin. de baptismo. c. 1. & ibi gloss. verb. non timore. quod met. causa.* Et facit quia retentio possessionis est species lucri, in qua materia semper præsumitur adesse animus, & voluntas lucrari debentis, ad tradita per *Bar. in l. quo enim, num. 1. ff. rem rat. haberi. Abb. in cap. nonne, num. 4. de præs. Dec. cons. 58 num. 2. vers. immò ex eo. Roland. cons. 19. num. 36. vol. 1.* & è contra, amissio possessionis videtur species iactationis, quæ non præsumitur, maximè non apparente de noua causa. Et ad contraria posset responderi illa procedere quandocunque ille tertius, qui dicitur possedisse, negaret huiusmodi possessionem, vt post *Fulgos.* sentit *Natt. cons. 617. nu. 10.* & est ratio, quia in ijs, quæ pendent ab animo alicuius, multum defertur illius assertioni, *ad not. in c. significasti. de homicid. Rip. in c. cum Ecclesia Sutrina nu. 23 de caus. poss. & propriet. Alex. cons. 133. nu. 3. vers. & de animo alicuius. vol. 1.*

R. P. D. SACRATO, posteà S. R. E. Cardinali.

Romana Saluiani.

Veneris 17. Maij 1613.

ARGVMENTVM.

Alimenta, & sumptus litis subministrari debent constito de paupertate, & de bono iure. Bonum autem ius præsumitur in eo, qui pro se habet vnam sententiam, etiam quod ab ea fuerit appellatum.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta, & sumptus litis subministrari debent duobus concurrentibus requisitis, præsumptione, scilicet, boni iuris & paupertate.*

2 *Sententia habet præsumptionem pro se etiam sine actis, quando illius iustitia deducitur incidenter.*

3 *Sententia habet pro se qualemqualem præsumptionem, etiam quod ab ea fuerit appellatum.*

Iudex regulariter præsumitur functus officio suo ritè, & rectè. num. 2.

Alimenta, & sumptus litis, vbi debentur, non est præstanda cautio de restituendo in casu succumbentiæ. num. 3.

4 *Fides licèt non faciat fidem, facit tamen adminiculum.*

Clausula Arbitrio Rotæ, *aliquid deficere facit de rigore iuris. ibid. in fine.*

DECISIO CCCCXCVIII.

1 DOMINI arbitrati sunt D. Gallum teneri subministrare expensas litis Annæ Viottæ; nam ipsa habet duo requisita ad istum effectum, scilicet præsumptionem boni iuris, & paupertatem. *Guidop. decis. 561. Angel cons. 245. nu. 4. vers. præterea quia. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 9. num. 9. Decian. cons. 69. num. 2. lib. 2.* latè *Surd. de alim. tit. 1. quæst. 120. num. 1. & 7. cum seqq. Crescen. decis. 8. de iud.*

2 Præsumptio boni iuris oritur ex sententia A. C. ad eius fauorem lata. *l. si instituta. §. de inofficioso.* & ibi *Scrib. ff. de inoff. testam. Alciat. vbi suprà nu. 8. Cephal. cons. 127. num. 3. Couar. pract. quæst. cap. 6. nu. 6.* cui motiuo non suffragatur defectus transportationis actorum, quia hoc bene procederet si ageretur de illius confirmatione, vel executione: sed ad effectum præsumptionis sufficit sententia sine actis, quia iustitia illius sententiæ deducitur incidenter, quo casu sufficit sententia sine actis. *Rota in causa Romana domus coram Paleotto, relata inter diuer. impress. decis. 595. num. 5. lib. 3. par 3.* etenim regulariter præsumitur pro iudice, quod ritè, & rectè functus fuerit officio suo. *Bald in l. iurisgentium. §. quod ferè, num. 2. ff. de pact. Alex. in l sciendum, nu. 26. & seq ff. de verb. oblig. Dec. cons. 341. nu. 12. vers. & in simili. Alciat. d. præsumpt. 9. nu. 1.*

3 Sicut etiam non obstat, quod sententia fuerit suspensa

ispensa propter appellationem, quia nihilominus remanet qualis qualis. præsumptio pro illa, quæ sufficit ad istum effectum. *Alciat. in suprà allegata reg. 3. præs 9. num. 8. & 9. Surd. de alim. tit. 1. quæst. 120. num. 11. Couar. pract. quæst. cap 6. num. 6.* & licèt *Couar. ibid. num. 7.* subdat quod tali casu recipiens expensas teneatur cauere de illas restituendo in casu succumbentiæ, aut de accepto ferendo in casu victoriæ: attamen Rota non sequitur istam opinionem, quia arctare ad cautionem de restituendo est cogere ad impossibile, quia istæ expensæ ita demum subministrantur, si litigans non habet aliunde, & proinde si non habet aliunde vt litiget, minus habebit vt restituat, vel aliàs, si est talis, erit sibi impossibile reperire cautionem. Quo verò ad cautionem de accepto ferendo in casu victoriæ, illa est omninò superflua, quia iudex qui præsumitur benè esse functus officio suo, ex suprà alleg. non coget partem ad soluendum bis easdem expensas.

4 Quo verò ad secundum requisitum, scilicet paupertatem Annæ, de eo satis constare visum fuit ex testibus, quorum summarium fuit datum ex fide Parochi subscripta ab alijs, quæ fides facit adminiculum, iuxta not. *in l. instrumentum, C. de probat. Ias. cons. 129. nu. 2. vers secundò moueor. lib. 1. Ripa in l. admonendi, nu. 98. & de iureiran.* Et prædicta eò faciliùs Domini amplexi fuerunt stante clausula, *subministratis expensis arbitrio Rotæ*, per quam conceditur facultas iudici, vt possit supplere ex arbitrio ad fauorem pauperis, & pro progressu causæ, quatenus in aliquo deficeret iuris rigor, ad *Cresc. dec. 4 nu. 3 de test. Rota in causa Romana cottimi 6. Martij 1606. coram me.*

R. P. D. PIROVANO.

Romana domus de Spannochijs.

Luna 20. Maij 1613.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis concessa ad tertiam generationem quas personas comprehendat.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ duæ conformes vigore statuti vrbis faciunt rem iudicatam.*

Appellatio non prosequuta infra tempus legitimũ, tanquam deserta non impedit effectum rei iudicatæ. ibid.

2 *Emphyteusis concessa ad tertiam generationem comprehendit omnes personas existentes in generationibus concessis.*

3 *Numerus singularis non extenditur ad numerum pluralem in præiudicium Ecclesiæ.*

Emphyteusi concessa ad generationem, numquid primus acquirens comprehendatur in generatione concessa. ibid.

4 *Præcedens dispositiua declarat sequentem dispositionem.*

Emphyteusis concessa ex causa onerosa, regulatur secundum mentẽ, & intentionem recipientis. ibid.

DECISIO CCCCXCIX.

1 RESOLVTVM fuit constare de re iudicata; tum quia de duabus conformibus docetur, quæ ex *Statuto Vrbis lib. 1. cap. 178.* inter ciues, & incolas, prout sunt partes litigantes, faciunt rem iudicatam, vt sæpissimè firmauit Rota. Tum etiam, quia appellatio à secunda non fuit intra tempus legitimum prosequuta, quæ propterea tanquam deserta non impedit effectum rei iudicatæ, nec illius exequutionem. *Felin. in cap. ex parte, il secondo, num 9. de rescript. Angel. cons. 130. per totum.* Nec iniustitia; quæ opponitur contra sententias ex ijsdem actis obstare videtur, qua stante non esset locus rei iudicatæ. *Felin. in c. super litteris, num. 15. de rescript & in c. ap. inter cæteras, num. 10. & 11. de re iud. Rota dec. 807. num. 7. par. 1. diuers.*

2 In decisione enim in hac causa facta coram R.P.D. meo Decano satis probatur, & accuratè examinatur iustitia Domini Hieronymi, qui tanquam filius Marci Antonij comprehensus est in inuestitura tam ex mente contrahentium, quàm ex clausulis dispositiuis, ibi, *Marco Antonio præsenti, & stipulanti pro se, suisque hæredibus, videlicet ad tertiam generationem masculinam, & in defectum masculorum ad femininam, & in defectum generationis in nominationem vnius personæ tantùm, incipiendo ab ipso Marco Antonio, & vt sequitur finiendam*, quæ verba ad tertiam generationem tanquam collectiua plurium personarum aptitudine, & ex propria significatione comprehendunt quotquot sunt in prædictis respectiuè generationibus. *Anchar. consil. 44. in principio*, & consequenter Dominum Hieronymum ab ipso Marco Antonio generatum.

3 Nec refert, quod in eadem inuestitura legantur alia verba, ibi, *hanc autem locationem prædicti domini deputati, & congregati, vt suprà fecerunt prædicto Marco Antonio primo, & eius filio, & filio filij, & in defectum masculorum intrent per gradum fœminæ, & in defectum ipsarum in vna, nominationem vnius personæ tantùm, vt suprà dictum est.* quasi de primogenitis tam masculis, quàm fœminis, subordinatè de prædictis generationibus fuerit actum, ne ex improprietate numeri singularis arguatur ad pluralitatem in Ecclesiæ præiudicium, vt ponderauit *Gratus cons 132. n. 19. lib. 1. & Rota in Sutrina locationis 1. Decembris 1603. coram bo. mem. Penia*, & sic vltra Angelum filium Marci Antonij non comprehendetur Hieronymus alter filius, & dicti Angeli frater. Nec enim fuerunt sublata in prima decisione, vbi ponderantur tam verba stipulationis, quàm verba exequutionis, & tota series instrumenti, vt potiùs illa clausula, *Hanc autem locationem, &c.* fuerit apposita ad declarandum, quod primus acquirens comprehendatur in generatione ad euitandas dissentientes Doctorum opiniones, de quibus per *Gabr. de iure emphyt. concl. 4.* non autem ad restringendum naturam generationum.

4 Dicebant præterea Domini, quod cum præcedant dispositiua verba comprehendentia generationes indefinitas; illa verò, quæ subsequuntur, & eius filio, & filij non habeant dictiones *tantùm, solùm*, & similes, quæ importent personarum restitutionem, non videtur alienum, quin ex dispositiua præcedenti declarentur tanquam ex altera parte scripturæ. *l. qui filiabus, de leg. 1. Menoch. cons. 1. num. 186. & cons. 97. num. 33. & cons. 106. nu. 346.* maximè ad euitandas absurdas contrarietates, & correctionem momentaneam, quæ fieri debet

in

in emphyteusi ex causa onerosa, in qua plurimum attenditur intentio recipientis, *Bald. in l. 1. in fin. C. per quas personas nobis acquiritur. Natt. cons. 475. num. 5. Gabr. cons. 85. num. 5. lib. 2.*

5 Et ex prædictis patet respõsio ad *cons. Grati 132. & decis. in causa Sutrina locationis*; nam in casibus expressis aderant dictiones taxatiuæ tantùm, & nõ vltra, & dispositiua erat concepta per verba in singulari numero, quod totum contrarium animaduertitur in præsenti inuestitura, quia verba singularia sunt repetitiua incidenter, & ad effectum exprimendi quantitatem canonnis appositá absque alia taxatiua, &c.

R. P. D. SACRATO

deindè S.R.E. Cardinali.

Foroliuien. nullitatis obligationis.

Lunæ 20. Maij 1613.

ARGVMENTVM.

Contractus factus ab indebitè carcerato est ipso iure nullus, etiam extra carceres celebratus, si post contractum factum ad carceres redierit.

SVMMARIVM.

1 *Contractus carcerati iniustè factus in carceribus ipso iure est nullus, vbi præsertim quando carceratus antequam se obligaret, suas fecerit protestationes.*

Metus arguitur ex præcedentibus protestationibus metum passi, ibid. in fine.

2 *Carcerati contractus est nullus ipso iure, etiam quod fuerit factus extra carceres, si contractu celebrato ad carceres redijt.*

Metus vt dicatur purgatus, necesse est vt cesset omnis causa metus, ibid.

3 *Debitor suspectus de fuga carcerari non potest, nisi docto de credito prævio iuramento suspicionis, & deterioratione eiusdem debitoris post factam obligationem.*

4 *Clausula manu regia, & sola facti veritate inspecta tollit solemnia: non autem substantialia iudiciorum.*

DECISIO D.

1 INFORMANTE tantum Equite Capiteferreo, cùm pars aduersa pluries citata noluerit informare, Domini censuerunt sententiam Reuer. P. D. Marchesani esse confirmandam, quatenus annullat obligationem factam per prædictum Equitem ad fauorem Dionysij Zauli, cum omnibus in ea contentis. Moti fuerunt Domini, quia prædicta obligatio fuit per Equitem facta, dum iniustè pro causa, pro qua se obligauit, detineretur in carceribus, vnde fuit nulla, *ad l. qui in carcerem*, & ibi DD. *ff. de eo quod met. caus. Fulgos. cons. 176. nu. 1. Alex. cons. 241. in fin. lib. 6. Soc. iun. cons. 77. nu. 58. lib. 1. Neuizan. cons. 52. num. 47. Marsil. in prax. §. attingam, num. 22.* vbi de communi. *Natt. cons. 451. & seq. num. 1. Afflict. decis. 149. n. 2. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 136. n. 4. & 5.* adeo enim iura abhorrent istum metum iniustum per viã carceris, & licet regulariter gestum in causa metus iniustæ carcerationis rescindendum. *l. 1. C. de rescind. vendit. l. interpositas, C. de transact.* attamen gestus ex causa metus iniustæ carcerationis est ipso iure nullus, vt colligitur ex *d. l. qui in carcerem*, vbi, *nullius momenti est*, quæ verba important ipso iure. *l. si quis Sempronium ff. de hæred. instit.* & quod talis contractus sit ipso iure nullus, tenent *Cardin. cons. 137 num. 1 ad fin Abbas cap. 2. num. 19. vers. excipiendo duodecimum, de eo quod met. caus. Felin. in cap. Rodulphus num. 31. vers. nullius momenti, de rescript. Angel. Aret. cons. 96. nu. 14. & 21. Neuizan. cons. 2. num. 82. & seq. lib. 1. Surd. cons. 37. num. 20.* & conclusio procedit sine difficultate, quando, vt in proposito casu, præcesserunt protestationes carcerati, quod non intendebat se obligare, *l. qui in aliena, §. Celsus, ff. de acquir. hæred. Calder. cons. 1. num. 3. de his, quæ vi, vel met. caus. Natt. dict. consil. 451. num. 21. Hond. ed. cons. 23. nu. 21. & seq. lib. 1. Surd. cons. 57. num. 20. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 126. num. 23.* quibus accedat rigor carceris, & insolitus modus dandi cibum limitatum, quæ circumstantiæ augent metum, *Cardin. d. cons. 137. in princip.*

2 Nec prædictus metus fuit purgatus ex eo, quòd Eques quando cõtraxit, fuerit positus extra carceres, quia cum statim fuerit ad illos remissus, perinde est ac si in carceribus se obligasset, *glos. in l. qui neque, verb. seruatur, ff. de verb. signific. Bart. in d. l. qui in carcerem, num. 1. in fin. Castr. in leg. qui aleatoribus, in fin. ff. de testam. Cuman. cons. 68. n. 4. Fulgos. cons. 177. num. 2. vers. ad secundum. Neuiz. d. cons. 451 num. 15. cum pluribus seqq.* & est regulare, quod vt metus dicatur purgatus, requiritur plena, & totalis libertas illius, cui fuit metus incussus, & quòd cesset omninò causa metus. *l. qui neque*, & ibi *glos. verb. seruatum. ff. de verb. signif. Bart. in l. 2. num. 6. & 7 Bald. num. 10. & 11.* cum de his quæ vi, metusue causa. *Alex. cons. 98 num. 4. & 99. num. 8. lib. 3. Natt. cons. 451. num. 17. & pluribus seqq. Rolan. cons. 2. num 86 vsque ad 93. lib. 1. Neuizan. cons. 52. num. 52. & 53. Honded. cons. 23. num. 40. & seq. lib. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 127. num. 28. 29. & 34. Pedemont. decis. 180. num. 12.*

3 Quòd autem carceratio Equitis iniusta fuerit, visum fuit Dominis apparere ex eo, quòd Eques fuit carceratus tanquam suspectus de fuga, Communitate creditrice minimè instante, nec cum iuramento suspicionis, nec docto de credito, nec minus deterioratione post prætensam obligationem ad fauorem Communitatis, prout hæc omnia requiruntur ad effectum, vt quis legitimè carcerari possit tanquam suspectus de fuga. *Bald in l. apertissimi, num. 9 C. de iudic. Bald. in l creditores, nu 1. vers. nam prius. ff. de priuil. credit. Dec. cons 75. num. 1. Neuizan. cons 52. num. 12. & 13. Natt. cons. 430. num. 7. in fin. & seqq. Rolan. cons. 15. num. 9. 10. & 11. lib. 3. cum alijs per Menoc. de arbitr. iud. cas. 87. per tot. Iosepb. Ludouic. decis. Perus. 41. num. 1. & 3. Rot. in causa Veneta pecuniaria 7. Iunij 1605. coram bon. mem. Penia.*

4 Nec saluari posse prædicti defectus visi fuerunt ex eo, quòd D. Cardinalis Legatus, qui carcerare fecit Equitem in vim Bullæ Clement. Papæ VIII. super bon. regim. posset ad fauorem Communitatis procedere manu regia, & sola facti veritate inspecta, quia illæ clausulæ benè tollunt solemnia, non autem

autem substantialia iudiciorum. *Natt. cons. 15. numer. 11. Aret. in cap. dilecti, num. 17. de iud. Lap. alleg. 148. num. 4. & 5. Roman. sing. 192. Crauet. consil. 265. num. 6. vers. non obstat. Rota in causa Bonon. de Budiolis 25. Nouembr. 1578. coram bo. me. Card. Seraphino, relata inter diuers. impress. decis. 445. num. 6. par. 1.* & proinde non potuit Legatus vigore dictarum clausularum carcerare Equitem fine requisitis, de quibus supra, quia concernunt iustitiā, non autem solemnitatem, præcipuè liquidatio crediti, & deterioratio post obligationem, sicut & multò minus id potuit facere tāquā Legatus de latere, quia Legatus de latere nihil potest contra formā iuris, *gloss. in c. fin. in verb. figura, de haret. in 6. Specul. tit. de legat. § superest, n. 5 & 7. Ant. de But. cons. 62. num. 3. Abb. consil. 1. num. 3 lib. 2. Soccin. consil. 27. num. 9. lib. 3. Crauett. consil. 103. num. 1. Non. consil. 104. num. 20. cum alijs per Houded. consil. 93. num. 70. lib. 2.*

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Montis Politiani Pecuniaria.

Lunæ 20. Maij 1613.

ARGVMENTVM.

Episcopus tenetur contribuere in fabrica, quæ fieri contigerit pro necessitate suæ Ecclesiæ, & ex hac causa tenetur etiam ad debitum contractum à suo antecessore.

SVMMARIVM.

1 *Successor Ecclesiæ tenetur ad debitum contractū per antecessorem pro necessitate Ecclesiæ, declara vt num. 2.*

3 *Episcopus tenetur vsque ad quartam partem redditum Episcopatus contribuere pro fabrica necessaria suæ Ecclesiæ.*

4 *Ciues non tenentur contribuere in fabrica necessaria Ecclesiæ, nisi in defectum Episcopi.*

DECISIO DI.

1 IN decisione in ista causa 15. Martij præteriti facta, fuit dictum non constare de causis restitutionis, reseruato particulariter videri, an debitum, de quo agitur, contractum ab Episcopo pro fabrica Ecclesiæ censeretur pro necessitate eiusdem Ecclesiæ contractum, ita vt ad illud teneretur successor in Episcopatu, iuxta *text. in cap. 1. de solut.* Et hodie causa repropositа Domini censuerunt dictū debitum non fuisse contractum pro necessitate Ecclesiæ, & sic non intrare dispositionem *text. in dict. cap. 1.* sed omnino standum esse in decisis.

2 Et mouebantur, quia in Ciuitate Montis Politiani adest Cathedralis antiqua satis congrua, & capax, quæ semper commodè inseruiuit, & etiam hodie inseruit ad exercenda munera Episcopalia; vnde licet Ciuitas decreuerit Ecclesiam nouam longè magnificentiorem, & ampliorem construere, & Episcopus quoque in hoc opere tam pio tribuere voluerit promittendo, & se obligando ad scuta centum annua, donec vixerit; tamen dicta obligatio fuit potius voluntaria, quàm necessaria, cum nulla adesset necessitas construendi nouam Ecclesiam, & per consequens non intrat dispositio *text. in d. cap. 1.* quæ habet locum solummodo, quando debita sunt contracta pro necessitate Ecclesiæ, vt notat *Abb. in d. cap. 1. nu. 1 Carol. Tholos. quæst. 70. num. 3. Cardin. consil. 10. num. 5. Put. decis. 43. n. 3. & decis. 44. lib. 2. Molin. de Hispan. primog. lib. 1. cap. 10. sub num. 15.*

3 Vlterius ad excludendam dictam necessitatem considerabant Domini hanc contributionem Episcopi non ascēdere ad quartam partem redituum Episcopatus ad quam si fabrica fuisset necessaria, tenebatur, *cap. vnic. & ibi gloss. verb. tertius*, approbata, teste *Bero. consil. 3. num. 6. lib. 1. 10. quæst. 3. cap. quatuor, & cap. de redditibus, & cap. mos est, 12. quæst. 2.*

4 Quæ confirmantur ex contributione ciuium, qui si fuisset fabrica necessaria, noluissent contribuere, cum ipsi circumscripta consuetudine, quæ non adest in casu nostro, non teneantur, nisi in defectum Episcopi, & Cleri, *Bero. vbi supra num. 3. vsque ad 6. Surd. consil. 62. num. 23.*

5 Prædictis accedit, quòd Episcopus semper recusauit soluere, allegando quòd fabrica non fiebat secundum formam, & modellum sibi benè visum, & tamen, si fabrica fuisset necessaria, aut vellet, aut nollet, debebat quartam partem contribuere in fabrica construenda arbitrio peritorum. Ex quibus sic fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Bononien. pecuniaria.

Veneris 24. Maij 1613.

ARGVMENTVM.

Promittens soluere infra certum tempus, nisi infra d. tempus fuerit à iudice sententiatum, non sequuta sententia, & sic conditione non purificata, promissio remanet pura, & executioni mandanda.

SVMMARIVM.

1 *Conditionis in instrumento, & obligatione appositæ defectus reddit obligationem puram.*
Conditio temporis in obligatione appositi habet hoc præcipuum, quòd si prius non impleatur, emolumentum non quæratur, ibid. in fin.

DECISIO DII.

1 RESOLVTVM fuit esse locum exequutioni instrumenti contra Dominum Thomam Bontempum. In eo enim legitur clara obligatio ipsius Thomæ in forma depositi, & cum obligatione camerali de restituendo libras 18200. Dominis Assumptis, vel Cameræ Bononien. infra menses 12. proximè tunc subsequuturos, etiam absque aliqua requisitione, non subsequuta omni, & quacumque exceptione iuris, vel facti, ac defensione sublata impediente exequutionem dictæ obligationis, nisi infra dictum tempus iudicatum fuerit diffinitiuè dictas pecunias per dictos assumptos iuridicè D. Petro Capponio deberi. Et cum hæc exceptio posita sub conditione temporis 12. mensium reportandi diffinitiuam sententiam propter non adimplementum reliquerit obligationem puram. *leg. 2. ff. de in diem adiect.* nihil videtur obstare, quin exequutioni demandari possit. *Ang. in l. 4. §. condemnatum, num. 4. ff. de re iud. Boer. quæst. 295. num. 6. versic.*

secui.

fectus, Menoch. de arbitr. casu 17. num. 4. vers. scio tamen. Gallesi. de obligat. Camer. part. 1. quæst. 2. num. 12. Habet enim conditio hoc præcipuum, quòd si prius non impleatur emolumentum, non quæratur. *Bart. in leg. quibus diebus §. Termilius, num. 5. ff. de condit. & demonstr. leg. qui hered. leg. Mævius, eod. tit. Surd. post alios consil. 449. num. 49. lib. 3 & consil. 327. num. 18. lib. 4.* Vnde cum implementum illius conditionis spectet ad Thesaurarium, si cessat, cessabit pariter emolumentum liberationis à restitutione facienda.

2 Non obstat, quod ex forma eiusdem decreti Illustrissimi Legati Bononien. in cuius exequutione fuit concepta obligatio, erat quidem reportanda sententia diffinitiua, sed prius erat procedendum insimul contra Dominos assumptos, & Rondinellum vnico contextu per iudicem competentem à Sanctissimo Domino nostro Papa, etiam cum assensu assumptorum impetrandum, quòd cum Domino Petro non licuerit ob recusationem Rondinelli, qui obtinuit pro suo interesse causam remitti ad partes; ideò propter impedimentum simultaneæ prosequutionis causæ ex facto Principis causarum terminus anni præfixus non videtur concurrisse in præiudicium Domini Petri, *auth. sed & lit. C. de tempor. appellat. Roland. consil 15. num. 8 lib. 2.* Fuit enim responsum sufficere assumptis conditionem non fuisse impletam per Thesaurarium, & sic obligationem Thomæ remansisse puram, nec stetisse per eos, quin accommodarent consensum Iudici per Thesaurarium, à S. D. N. impetrando, iuxta formam decreti, & quamuis dura sit conditio apposita de prosequendo iudicio insimul contra vtrumque, sibi imputet Thesaurarius, qui eam acceptauit, sufficit enim ita fuisse conuentum, cum aliàs regimen Bononien non assensisset ei pecunias consignari, &c.

R. P. D. SACRATO,
postea S. R. E. Cardinali.
Barchinonen. parochialis.
Mercurij 27. Maij 1613.

ARGVMENTVM.

Defenditur in hac decisione mandatum de immittendo relaxatum ad instantiam procuratoris Monachi, & exequutum sine intimatione ab exequutore non existente in dignitate, & post captam possessionem attentatam.

SVMMARIVM.

1 *Monachus de iure, licet non possit esse procurator extra res sui Monasterij, potest tamen etiam in alienis negotijs procurare de licentia sui superioris, & num. 2.*

3 *Mandatum de immittendo exequi potest etiam sine intimatione.*
Exequutio mandati de immittendo fieri potest sine alia citatione, ibid.
Verba mandatorum intelligi debent prout de iure, ibid. in fine.

4 *Declaratoria censurarum danda est contra non parentem mandatis Rotalibus.*
Declaratoria censurarum dari non potest antequam purgentur attentata, ibid.
Possessio instrumentalis nihil operatur, nec causat attentata, ibid.
Venisse non dicitur, qui non stetit, ibid.
Factum quod non durat habetur pro non facto, ibid. in fine.
Momentaneum quod est, in consideratione non habetur, ibid. in fine.

5 *Merus exequutor non est opus, quòd sit in dignitate.*

DECISIO DIII.

1 DOMINI permanserunt in decisis sub die 28. Nouembris 1612. quod scilicet danda esset declaratoria contra Petrum ob non paritionem mandato de manutenendo, iuribus, & rationibus; de quibus in decisione desuper extensa. Quibus non obstare visum fuit, quòd mandatum de immittendo fuerit nulliter exequutioni demandatum, & cõsequenter possessio illius vigore capta fuerit nulla, atque inde malè decretum mandatum de manutenendo, & proinde minimè veniat declarandus Petrus, si non obediuit mandato iniusto, quia negabant Domini mandatum de manutenendo fuisse iniustè relaxatum.

2 Et dum primo pro hoc deducebatur possessionẽ in vim mandati de immittendo fuisse nomine Iacobi captam per quendam Monachum, qui de iure non potest esse procurator extra res sui Monasterij *Clem. religiosus, de procur.* fuit responsum conclusionem non procedere concurrente, prout concurrit in hoc casu, licentia Superioris dicti Monachi, *glos. in cap. Monachi, il 2. verb. Abbate 16. quæst. 1. & in d. Clem. religiosus, verb. licentia, vbi Cardin. num 8 Vitalin. num. 22. & 23 de procur. Innoc. in cap. cum l. & Anu. 2. in fin. & nu 3. de sent. & re iud. Butr. in cap 1. num. 16. vers per hæc, de syndic. Dec. in cap. decernimus, nu. 7. vers an autem è contra de iud. Roman sing. 278. incip. Monachus, num. 2. Cepoll. cons. ciuil. 21. num. 7. Rot. decis. 2. de procur. in antiq. Achill. decis. 5. de procur.* & de communi testantur *Felin in d. cap. eum l & A num. 11. vers & illud nota, de sent & re iud. Add. ad Roman. d. sing. 278.* quicquid in contrarium dixerint *Io. Andr. in cap. argumentum de reg. iur. in 6. Abb. in cap. sopita, num. 3. de cens. Anchar. consil. 57. num. 1. & 2.* cum prædicta opinio sit cõmunis, vt patet ex allegatis.

3 Dum secundo loco opponebatur defectus intimationis mandati de immittendo tam de iure communi, ad *notat in l. meminerint. C. vnde vi*, & simile, de exequutorialibus intimandis. *Cassad. decis. 6. num. 10 de caus. poss. & propriet.* quàm in forma ipsiusmet mandati, ibi, *intimetis, &c.* fuit responsum, quod quando articulus exequutionis fuit in iudicio benè discussus citato possessore, & relaxatum mandatum, tunc in exequutione prædicti mandati minimè est necessaria alia citatio. *Abb. in cap. fin. num. 13. vers. secundus casus, de præs. Imol. in cap. pastoralis, §. quia verò, num. 19. de off. deleg. Felin. in cap. de cætero, num. 4. col. 2. de sent. & re iud. Card. consil. 145. num. 4. & 5. Surd. consil. 301. num 68.* Nec applicatur materia exequutorialium quia illæ continet tantum monitionem, non autem præcisam commissionem, quod quis inducatur in possessionem, prout continet mandatum de immittendo. *Mandos. de commiss. 30. verb. loco litterarum, versic. item exequutoriales. Vestr. in prax, lib. 8,*

lib.8.cap.vlt.nu.16. Quantum verò ad verba mandati, ibi, *intimetis, &c.* fuit dictum, quòd illa verba non erant intelligenda, vt intimatio deberet præcedere exequutionem mandati de immittendo, sed post illius exequutionem est facienda talis intimatio pro notitia illius, qui tenetur parere, itaut si non paruerit, possit declarari, aliàs ipse tanquam ignarus exequutionis non posset dici contumax, & istum sensum esse sumendum, cum verba mandatorum debeant intelligi prout de iure. *Alexan. cons. 46.num.2.lib.5. Anchar. cons.6. num.7. Castrens. 270.num.2.lib.2.*

4 Dicebatur etiam, quòd dato, quòd possessio fuisset nulliter capta: attamen ex quo mandata Rotalia fuerunt non semel, sed pluries Petro intimata, & ipse non docet de aliqua paritione, immò constat de contrario postquam seruati sunt quatuor termini substantiales, potest nihilominus deueniri ad declaratoriam, ex allegatis in decisione. Nec obstare, quòd prædicta possessio tanquam nulliter capta, fuerit attentata, & huiusmodi attentata de iure veniunt purganda priusquam possit procedi ad declaratoriam, vel aliud, quia fuit responsum, quòd ex quo illa possessio fuit merè instrumentalis, & naturalis fuit per Petrum semper tenta, vel statim recuperata, non adest, quod purgetur perinde, ac si capta non esset, vt in *Seguntina coram bo. mem. Litta sub die 2. Iunij* 1603. & faciunt iuris regulæ, quòd non dicitur venisse, qui non stetit. *cap. si postquam, vbi glos. verb. mente. de elect. in 6. Ruin. cons.112. ad fin. lib.5.* nec videtur factum, quod factum non durat. *l. si pro parte, §. versum, ff. de in rem vers. l. item eorum, §. quod si,* & ibi *glos. verb. durat. ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine,* & quod momentaneum minimè habetur in consideratione. *leg. fin. C. de bon. quæ liber. §. nam & ego, & ibi glos. de verbor. signific. Abb. consil.73. in princip. lib.2. cum similibus.*

5 Circa illud quod opponebatur exequutorem minimè fuisse in dignitate constitutum, fuit responsum, quòd ex quo illi fuit commissum nudum ministerium, dicebatur merus exequutor, & consequenter non fuit opus vt esset in dignitate constitutus. *Rota decis.29. & 31. nu.1. de rescript. in nou. Archid. in cap. statutum 11. vers. secus tamen est. eod. tit. in 6. Card. cons. 103. num.10. Feder. de Senis cons.115. num.2.*

R. P. D. PIROVANO.

Florentina pecuniaria.

Veneris 31. Maij 1613.

ARGVMENTVM.

Defenditur in hac decisione quædam apocha, aduersus quam apponebatur confessionem in ea factam esse erroneam, ex pluribus capitibus, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Creditor potest fundum sibi hypothecatum, & pignoratum vendere, seruatis seruandis, & dominium in errorem transferre, & nu.2.*

Sublastatio facta à iudice de re hypothecata, & pignorata ad instantiam creditoris, censetur facta ab ipso creditore, ibid.

Creditor faciendo subhastare rem sibi hypothecatam nunquid teneatur de euictione, ibid. in fine.

3 *Referenti non creditur, nisi quatenus in relato appareat.*

4 *Contrahentes quid senserint in restitutione fructuum vigore sententiæ faciendæ, iudicatur ex quantitate à contrahentibus taxata in instrumento.*

Bona stabilia à communiter accidentibus non solent reddere minus, nempe plus de quinque pro centenario, ibid. in fine.

5 *Scientia contentorum in scriptura præsumitur in eo qui mentionem faciunt dictæ scripturæ.*

6. *Confessio emanata circa spolium deseruire an possit ad probationem euictionis.*

7 *Singula adminicula quæ non prosunt, multa collecta iuuant.*

8 *Confessio interpretatur ad fauorem confitentis, vt minus illi præiudicet, quàm sit possibile.*

Confitens appellationem, non censetur confiteri appellationem validam. declara vt ibid.

Offerens, vel promittens aliquid facere vigore sententiæ, censetur eandem sententiam approbare, & ratificare, ibid.

DECISIO DIV.

1 IN decisis fuit resolutum errores namque considerati ad arguendam apochæ imperfectionem satis leues visi sunt, & responsiones datæ pro remouendis adminiculis in decisionibus ponderatis, optimis rationibus euitari posse videntur.

2 Primus error ex eo, quod narratur prædium venditum per patrem D. Antonij Francisci, cum tamen ex instrumento producto constet venditionem fuisse factam per iudicem vti de bonis cuiusdam debitoris Domini Soderini, cui de pretio venditionis fuit satisfactum, facta per ipsum obligatione de euictione. Tollitur ex substantia facti, Soderinus enim dum esset creditor, potuit fundum sibi hypothecatum, & pignoratum vendere, seruatis seruandis, & dominium in emptorem transferre. *instit. quib. alien. licet, vel non. §.1. leg. qui prædium vbi Bald. C. de distract. pignor.* nec est nouum, quod qui dominium non habet, in alium transferat, vt in his terminis dicit *Neguss. de pignor. 1. membr. 6. par. num.11.* Vnde quicquid actum est per iudicem vendendo prædium, à lege ipsius Soderini factum reputatur. *l. si ob causam. C. de euict.* latissimè *Surd. cons.49. num.1. vol.1.* maximè cum non dubitetur, quin ad eius creditoris instantiam facta fuerit venditio, dum ipso iudiciali contractu fideiusserit pro euictione. *Bald. in l. exceptione, num.1. C. de euict. Surd. cons. 70. num.3. vol.1.* Igitur magis propriè videntur loquuti contrahentes in apocha, loquendo secundum legales terminos, quàm si dixissent iudicem vendidisse prædium, ad quem nihil pertinet de substantia venditionis.

3 Secundus error deductus ab expressione pretij scutorũ 1100. cum verè per instrumentum venditionis constet minoris summæ esse, scilicet scutorũ 1050. erroris nomen non meretur, quia summa prædicta scutorum 1100. non fuit expressa tanquam certa, sed certificanda per relationem ad instrumentum, ibi, *come n'appare publico Stromento rogato da ser Gasparo*, cui standum est pro veritate habenda, non autem scripturæ referenti. *Roman. cons. 205.*

cons. 305.num.5. in vlt. dubio. Crauett. cons. 12. num.15.& cons.273.num.6.Bec.cons.5. nu. 5. Magon.dec.Lucen.96.num.10.& seqq.

4 Tertius error affertur ex calculatione fructuum in apocha in summa scutorum 80. pro totidem restitutis vigore condemnationis fratribus de Fiesole, quæ ad damnum Domini Antonij Francisci non erant ponenda, dum integrum pretium bonorum non habuit, sed neque error iste verè probatur, quia sententia non exprimit summam, sed simpliciter condemnat ad restitutionem fructuum; igitur enunciatio, de qua in apocha, quòd Michelinus fuerit condemnatus restituere fratribus scuta 80. pro fructibus duorum annorum, de condemnatione præcisa intelligi non potest, sed de correspectiuitate ad debitum, & eo casu quantitas taxata solet indicare quid senserint contrahentes. *glos. in l. 1. §. qui superficiem. vbi Bart. ff. de superficieb. Neuiz.cons.7. num.4. Surd. post alios, decis.257. num.6.* & hanc esse cæteris meliorem coniecturam, viuam rationem, & optimam Interpretationem, ex sententia multorum, quos allegat *Illustriss. Mantic. de tacit.conuent.lib 4.tit.9. num.8.* Vnde cum bona vendita pro pretio scutorum 1050. à communiter accidentibus non soleant reddere minus, neque plus, de quinque pro centenario. *§. si verò alicuius Ecclesiastici. auth. de alien. aut per glos. in auth. perpetua. C.de sacrosanct.Eccles. Neuizan.cons.7. num. 5.* alios allegat *Tiraq.* confirmando hanc conclusionem *de retract. lignag. §. 1. glos.6. num.19.* sequitur dicendum quod ad constituendum errorè redditus pro biennio debuissent taxari in scut 105. non autem 80. vt factum fuit cum in rationem quinque pro centenario capitale scutorum 1050. pro biennio reddidisset eadem scuta 105.

5 Quartus error præsumitur, quia in apocha dicatur spoliatus de toto predio, in sententia autem producta, à qua deducitur probatio euictionis, non dicatur nisi pro duabus tertijs partibus; verùm si aduertatur, nullus detegitur error in confessata euictione, quia dicitur in apocha Michelinum de dicto pondere vendito per Soderinum fuisse spoliatum per Priorem, & fratres Sancti Dominici de Fiesole, & alios consortes litis, & in ea nominatos, & descriptos, in sententia autem nedum nominantur fratres sancti Dominici, quibus condemnatur Michelinus ad relaxandum illa bona, quæ possidet sed etiam Angela, cui permittitur retentio tertiæ partis dictorum bonorum venditorum Michelino, & consequenter constat nihil penes emptorem remansisse. Et licet non exprimatur, quomodo Angela obtinuerit, vel de facto, vel de iure, tertiam illam partem bonorum; nihil tamen referre videtur ad effectum iustificationis narratiuæ, ac etiam scientiæ, quia in eo, qui facit mentionem alicuius scripturæ, præsumitur scientia contentorum in ea, & eorum, quæ acciderunt in conclusione illius. *Bart. Angel.in l.qui Romæ, §.duo fratres, ff.de verb.oblig. vbi Rip.num.54.Rolan.cons.36.num.16.vol.2.Menoch.cons.73.num.23. Corn.cons.121.nu.13. vers. quia ex quo, vol. 2.* id affirmans etiam quod non constaret mentionem facientem de scriptura perfectam scientiam contentorum habuisse, & opinionem magis veram dixit, & eam sequuntur. *Rip.in d.§.duo fratres, num.52. & Socin. iun. cons.182. num.27. vol.2.* vltra quod ex sententia, quæ datur in summario num. 2. satis colligitur quomodo, & quo iure tertia illa pars fuit Angelæ adiudicata.

6 Non obstat, quod confessio emanata circa spolium deseruire non possit ad probationem euictionis, cum illa verba sonent in facto pro quo vendens non tenetur, cum sequatur ratione sol us possessionis. *l.3. vbi Bart. num.1. & 2. ff. de act. empt. Bald.in l.1. num.17. C. de pericul. & commod. rei vendit. cum alijs allegatis*, quia obiectum procederet, si simpliciter fuisset narratum emptorem spoliatum; secus verò quando dicitur à iudice, à quo de iure, non autem de facto solet procedere spolium, nisi doceatur quod vel iniustè, vel nulliter processerit. *Rota decis. 802. num. 7. part. 2. diuersor.*

7 Et ex prædictis satis tuentur adminicula deducta ex sententia, & fructuum condemnatione, quæ impugnantur prætextu errorum. Tertium verò adminiculum de compromisso, & laudo sequuto, in quo Soderinus dicebatur condemnatus ad liberandam tenutam captam super bonis per Michelinum, & in termino quatuor mensium, ex responsionibus adductis non enervatur, quin tenuta Michelini probatur, & pro liberatione tenutæ facta fuit apocha; & quamuis in decisione diei 13. Iunij 1612. fuerit dictum stringere adminiculum, quia reperiebatur facta liberatio intra quatuor menses, qui erat terminus appositus in laudo, & hoc verè non legitur in laudo, tamen nihil referre dixerunt Domini, consequentia obligationis chirographicæ ob confessaram euictionem magis stringitur ex subsequuta obligatione liberandi tenutam ex apocha, quàm ex præfixione termini quatuor mensium, qui si non fuisset expressus poterat cogi Soderinus ad citius liberandum bona prædicta. *l. eum qui, §. 1. ff. de verbor. obligat. leg. in omnibus, ff. de regul. iur. vbi Dec. & Cagnol.* atque ita siue de per se adminicula ponderentur, siue simul iuncta, prout veriùs Rota considerauit per regulã, *quæ singula nõ prosunt, multiplicata iuuant*, de qua latè per *Gabr. de probat. conclus. 1.* de sufficienti euictione constare videtur, ex qua Michelinus prætendit de credito suo liquidè apparere.

8 Non obstat, quod si admitteretur probatio euictionis ex confessione, & adminiculis; tamen non deseruirent ad liquidationem crediti, ex quo confessio interpretatur ad fauorem confitentis, vt minus præiudicet. *l. si quis intentioni, de iud. Rota decis.409.num.3. & 441.num.9.par.1.diuers.* Idep fatens euictionem non dicitur fassus eam validam, nisi Michelinus aliunde eam probet, prout de confitente appellationem, quod non dicatur fateri illam fuisse interpositam intra legitima tempora. *Rota decis.30.de appellat. in nouis, Couarr.pract.quæst. cap.23. num.2. versic. 2. præscripta regula.* Quia fuit responsum confessionem non fuisse nudam, & simplicem, quæ possit recipere à iure interpretationem confitenti fauorabilem, sed qualificatam per relationem ad sententiam, de qua constat: propterea succedit altera iuris conclusio, quòd si quis offerat, vel promittat vigore alicuius sententiæ, censetur illam approbare, & ratificare. *Crauett. cons.158.num.3. Menoch. de præsumpt. lib.2. præsumpt.94.Surd.cons.12.num.53.& cons.104.nu.1. volum.1.& c.*

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Nouarien. Canonicatus.

Veneris 31. Maij 1613.

ARGVMENTVM.

Regula de annali possessore vt suffragetur, quæ requirantur.

SVMMARIVM.

1 *Prorogatio termini iuxta regulam de annali operatur, vt idem terminus à regula statutus durare dicatur.*

2 *Sententia obtenta per procuratorem, de cuius mandato non constabat in actis, valet si verè illud mandatum aderat.*

3 *Regula de annali habet locum, quando sententia est lata in petitorio, secus in possessorio.*

4 *Sententia contra quem lata requiratur, vt annali regulæ dicatur satisfactum.*

5 *Regula annalis vt habeat locum requiritur possessio immediatè à die datæ, & antè præcedentem impetrationem eius, aduersus quem datur.*

6 *Possessor pacificus dici non potest vt intret regula de annali, qui habet pro se rem iudicatam pendente causa nullitatis.*

DECISIO DV.

1 DOMINI dixerunt Marcherto, non obstare regulam de annali cum omnia in ea contenta obseruauerit. Nam quoad primam partem fuit illi expressè derogatum, & ex aduerso de ea non controuertitur. Circa verò secundam, in qua disponitur, vt impetrans infra sex menses possessorem ad iudicium euocati faciat, causamque ex tunc desuper infra annum vsque ad sententiam diffinitiuã inclusiuè prosequi teneatur, cum Marchettus obtinuerit prorogationem ad quatuor menses, & infra illos vocauerit Getam ad iudicium, & fuerit subsequuta sententia, sufficit ad hoc, vt dictæ secundæ parti satisfactum dicatur. *Mandos. ad dict. regulam quæst. 76. num. 8.* & fuit dictum in *vna Conchen. parochialis 11. Decembr. 1602. coram bo. mem. Penia.* prædicta enim prorogatio operatur, vt idem terminus à regula statutus durare dicatur, *l. sed si manente, ff. de precar. Bart. in l. dies cautioni, in fin. ff. de damn. infect. Tiraq. de retract. conuent. §. 1. glos. 7. num. 40.*

2 Quibus non obstat quod dicta prorogatio non fuerit producta in partibus coram Ordinario Casalen. qui pronunciauit in causa, quia productionis defectus esset attendendus si ageretur de confirmanda illius sententia; tunc enim requireretur prorogationem fuisse productam in partibus ante sententiam, vt ex ea posset illa iustificari: sed cum in præsenti solum disputetur, an obstet regula de annali, sufficit ad istum effectum hodie de dicta prorogatione in actis constare, sicuti in simili dicimus valere sententiam obtentam per procuratorem, de cuius mandato non constabat in actis, si verè illud aderat. *Cresc. decis. 1. num. 4. de sent. & re iud. Achill. decis. 6. de procurat.*

3 Minus obstat, sententiam fuisse latam in possessorio, non autem in petitorio prout regula videtur requirere, quia fuit lata ab executore litterarum Apostolicarum in possessorio adipiscendæ, quod habet mixtam causam petitorij, quo casu regulæ satisfactum dicitur. *Sarnen. vbi supra quæst. 66. sub num. 2.* & ita tenuit *Rota in vna Tullen. Monasterij 15. Maij 1596. coram bonæ memor. Penia, & in Leodien. Canonicatus 23. Iunij 1597. coram Gipsio, & in dicta Conchen. parochialis.* Vltra quod sententia videtur potius sapere petitorium in eo, quod declarat gratiam Marcheti nullam, & Iosephum non esse amplius molestandum.

4 Nec obstat sententiam fuisse latam contra Bernardum, quia ad effectum regulæ etiam sententia contraria suffragatur. *Cresc. decis. 10. de caus. possess. & propriet.* & fuit dictum in *Hispalen. beneficij 10. Ianuarij 1603. coram bo. me. Iusto.*

5 Tandem visum fuit non obstare, quod Geta fuerit effectus pacificus possessor post dictam sententiam, quæ transiuit in iudicatum: cum ad effectum regulæ possessio requiratur immediatè à die datæ, & ante præcedentem impetrationem eius, aduersus quem datur de regula. *Caputaq. decis. 21. part. 3. Guidob. decis. 149.* & fuit resolutum in *vna Rhegien. Prioratus 10. Ianuarij 1567. coram bo. me. Penia.* Et dictum *Sarnen. vbi supra, quæst. 44. in fin. vers. secus verò,* vbi videbatur contrarium asserere, intelligebant Domini in impetrante post sententiam latam pro possessore, non autem in eo, qui ante illam impetrauerat.

6 Quibus accedat quod licet sententia transiuerit in iudicatum, & causa appellationis fuerit deserta, vt fuit resolutum coram me 14. Decembris præteriti, tamen remanebat causa nullitatis æquè principaliter commissa per dictionem copulatiuam, *necnon*, qua pendente non potest Geta dici pacificus possessor, vt fuit dictum in *d. Rhegien. Prioratus coram bo. me. Penia.* Et ita resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Hypotegien. Capellaniæ.

Lunæ 3. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

Beneficij existentia quomodo probetur, & quomodo etiam probetur beneficium esse collatiuum.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij existentia probatur per plures enunciatiuas instrumentorum antiquorum.*

2 *Beneficij existentia probatur per illius quasi possessionem per visitationes Episcopi, per locationes per præsentationes patronorum, & alia.*

Beneficium esse collatiuum probatur eo ipso quod docetur de Ecclesia, de dote, & de Rectore, qui illud obtinuit, ibid.

3 *Beneficium esse collatiuum, non dicitur probatum nisi doceatur, quod aliquando fuerit collatum per litteras collationis.*

4 *Beneficium Ecclesiasticum præsumitur erectum de licentia Episcopi, vbicunque Ecclesia reperitur constructa, dotata, & cum Rectore.*

5 *Ecclesia, in qua Sacerdotes publicè celebrãt, præsumitur, quod non sit pius locus, sed verè Ecclesia.*

6 *Negatiua alicuius facti an probetur per diligentias de reperiendo in actis facta per Notarium asserentem se non reperisse.*

DE-

DECISIO DVI.

1 DVM hac causa fuisset proposita die 15. Iunij præteriti, fuit dictum quod informaretur strictè super decisione facta die 15. Decembris 1608. super existentia beneficij sancti Martini: vnde cum his, quæ deducta fuerunt, satis visum est constare de existentia huius beneficij, & consequenter Domini censuerunt sententiam esse confirmandam.

2 Quia vltra instrumenta annorum 1502. & 1504. antequam erigeretur altare Beatæ Mariæ, & sancti Iacobi, & in quibus ordinatur, & exequutioni mandatur erectio dicti altaris in Ecclesia sancti Martini in Castro Turris dantur alia duo annorum 1433. & 1446. in quibus enunciantur Rectores sancti Martini Castri prædicti bona nonnulla suæ Ecclesiæ locasse, iuxta alia bona eiusdem Ecclesiæ, quæ cum sint vltra centum annos, multum præponderant. *Put. decis. 204. per tot. lib. 2. Felin. in cap. cum causam, num. 4. de probat.*

2 Quibus accedit possessio Faustini spatio plurium annorum, qui retinebat ambas capellanias tanquam distinctas, vt patet ex visitationibus anni 1571. dum coram Episcopo enunciat se Capellanum vtriusque Ecclesiæ, & bona spectantia ad vtramque Capellam designat, quibus plurimum defertur, cum sint de pertinentibus ad officium visitantis. *Verall. decis. 218. part. 2.* & fuit dictum *coram me in causa Mediolanen. decimarum die 16. Martij 1612.* Concurrunt præterea locationes distinctæ respectu Capellæ sancti Martini, & item præsentatio per patronos facta de anno 1588. ad istas Capellas, tanquam distinctas, & separatas, ac demum id confirmant testes, quorum depositiones vnà cum supradictis iuribus dantur in summarijs, ex quibus saltem simul iunctis visum est Dominis constare beneficium esse collatiuum, cum doceatur de Ecclesia, de dote, de Rectore, qui obtinuit per tot annos beneficium tanquam diuisum, & separatum à beneficio Beatæ Mariæ, & sancti Iacobi, quæ requisita sufficiunt pro substantia beneficij. *Abb. cons. 47. nu. 1. par. 1. Cæsar de Graff. dec. 13. num. 3. de præb.*

3 Non obstat, quod prædicta requisita non sufficiant, nisi doceatur, quod aliquando fuerit collatum per litteras collationum ipsius Faustini, vel eius antecessorum. *Felin. in cap. in nostra, num. 9. vers. de secundo, de rescript. Rota decis. 508. num. 3. part. 1. diuersor. idem Abb. & Cæsar de Graff. supra allegati.* Quia obiectum benè procederet, si ageretur de cognitione existentiæ beneficij de recenti; secus verò vbi concurrit continuatio tanti temporis cum distinctione beneficij SS. Mariæ, & Iacobi, de quo loquitur gratia Caroli ab Ecclesia sancti Martini, in qua præsens beneficium est fundatum, quoniam longissimi tituli præsumuntur ex longissima possessione, & statu, *cap. consultationibus, de iurepatronatus. Calderin. cons. 15. eodem titulo. Caputaquen. decisione 189. numero primo, part. 3.*

4 Non obstat, quod cum non appareat de licentia Episcopi, dici non possit beneficium Ecclesiasticum, quia cum Ecclesia reperiatur constructa, & dotata, & habeat Rectorem, satis præsumitur licentia Episcopi, & cætera solemnia interuenisse. *Barbat. cons. 33. num. 1. volu. 1.*

5 Non obstat, quod nec etiam probatio dotis, & bonorum possit suffragari, cum potuerint, & possint esse annexa Ecclesiæ, vti loco pio, quę non includunt probationem necessariam, prout conuenit. *cap. in præsentia, de probat. l. non hoc. C. vnde legitimi.* Quia cum constet de loco, qui est in forma Ecclesiæ, vbi per Sacerdotes publicè celebratur, præsumitur magis Ecclesia, quàm pius locus; idem *Barbat. d. cons. 33. in princ.*

6 Non obstat, quòd Faustini assertio sit falsa, dum in visitatione anni 1571. dixit se promisum esse de anno 1540. & retinere Capellanias, tanquam distinctas, quia factis diligentijs in Cancellaria Episcopi non reperiatur prouisio dicti Rectoris de Capellania sancti Martini. Fuit enim dictum, diligentias non releuare, cum ex quo debent concludere per necesse, vbi agitur de probando facto, & cum diligentiæ sint factæ penes vnum Notarium, & non diuersos, potuit Faustinus habuisse collationem cum rogitu alterius Notarij, vel si ex eodem Notario, cum non probetur omnes imbreuiaturas peruenisse ad successores in officio, diligentia non probat factum perfectum, vt benè probat post *Corn. Crauet. cons. 12. num. 7. lib. 1.*

7 Demum non obstant exceptiones, quæ dantur contra testes, quia ex sola depositione testium non fuit deducta probatio existentiæ beneficij, sed & ex alijs adductis. Ex quibus omnibus visa est Dominis concludens probatio, & ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. SACRATO,

postea S.R.E. Cardinali.

Romana de Iacomellis.

Lunæ 3. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

De nullitate subhastationis prouenientè, aut per suppositionem personæ oblatoris, aut quia facta non interueniente pecunia, & quod si fuerit nulla quoad vnam personam, censeatur etiam nulla quoad omnes alias personas.

SVMMARIVM.

1 *Subhastatio, & deliberatio pignoris facta personæ suppositæ à creditore illius nomine offerente valet, si sine fraude facta fuit suppositio; secus si cum fraude, nu. 2. & 3. vbi etiam declaratur, quando dicatur inesse fraus.*
3 *Subhastatio, & deliberatio facta pecunia non præsente, nihil valet sine consensu creditoris.*
4 *Venditor potest rei venditæ dominium sibi reseruare, donec pretium soluatur.*
5 *Subhastatio dicitur indiuidua, & si fuerit nulla quoad vnam personam, censetur etiam nulla quoad alias personas.*

DECISIO DVII.

1 FVIT resolutum non constare de dominio Petri Iacomelli super domo, de qua agitur, ad effectum, vt donatio per illum facta de prædicta domo, fuerit valida; nam certum est, quod ista domus fuit Ludouicæ vxoris dicti Petri, quæ decessit, 2

condito testamento, in quo relicto vsufructuario D. Petro Illarito, instituit hæredes filias suas, inter quas fuit Victoria, quæ modo impugnat donationem Petri cum reciproca, & fideicommisso inter ipsas filias, & prohibitione alienationis, vnde apparet dominium domus spectasse ad Victoriam, & alias filias, non ad Petrum earum patrem.

2 Non obstat, quod orta lite inter ipsas filias, & Petrum earum patrem, tanquam vsufructuarium, & legitimum administratorem ex vna, & quendam Santem Carbonettum ex altera, fuerit deuentum ad transactionem, in qua fuit inter alias relaxata Santi domus, de qua agitur, & ipse è conuerso promisit infra certum tempus soluere certas pecunias cum interusurijs, *iuxt. l. curabit ff. de action. empt.* & quodcunque ipse Santes tempore conuento, neque sortem, neque interusuria soluisset, fuerit pro parte Petri, & filiarum obtentum mandatum in specie super domo, de qua agitur, illaque deliberata, cuidam Santi Iacomello personæ suppositæ à Petro, qui postea domum cessit Petro, cum declaratione, quod habuerat nudum nomen, & cum hæc omnia fuerint ante donationem, infertur quòd tempore donationis mediante dicta subhastatione, & deliberatione dominium domus iam deuenerat ad Petrum donantem.

3 Verùm ad prædicta fuit responsum, non potuisse dominium domus mediante dicta deliberatione deuenire ad Petrum. Primò, quia deliberatio fuit nulla, tanquam facta minimè præsente pecunia, *l. à Diuo Pio. §. si emptor ff. de re iud.* Et licet conclusio limitetur, quando creditor consensit, vt in *Camerinen. fructuum, & expensarum* 14. *Iunij* 1604. *coram bo. me. Penia, & in alia Camerinen. prædij* 2. *Iuny* 1609. *coram me.* Attamen limitatio non applicatur in hoc casu, quia non Petrus, qui habuit fidem de pretio, sed filiæ erant creditrices Santis Carbonetti, cui domus fuit subhastata. Secundò fuit nulla subhastatio, tanquam facta personæ suppositæ, *ad l ei, qui sub imagine, C. de distract. pignor.* Nec suffragatur responsio, quod hoc non procedat cessante fraude, vt in prædicta *Camerinen. fructuũ coram Penia*, quia fraus visa fuit non cessare in proposito casu, etenim ex facti serie apparet, quòd Petrus non procurauit subhastationem, neque supposuit licitationem ad fauorem filiarum creditricum, ex quo non curauit vt illis satisfieret de pretio, sed tantùm vt nomine proprio acquireret domum liberando illam, quantum in se fuit à reseruatione dominij facta ad fauorem filiarum in actu transactionis, donec pecunia fuisset illis soluta, de quo mox dicetur.

4 Secundò igitur fuit dictum non suffragari subhastationem Petro, quia in transactione cum Sancte Carbonetto facta, reseruatum fuit filiabus dominium domus, donec pecunia conuenta fuisset illi soluta, quod fieri licet de iure, & operatur existentiam dominij penes reseruantem. *Bald. in rubrica C. de contrahen. empt. num.* 13. *Abb. cons.* 66. *nu.* 1. *& Ruin. cons.* 73. *num.* 3. *in secundo casu, lib.* 1. *Magon. decis. Lucen.* 31. *num.* 9. *&* 10. *Surd. decis.* 305. *num.* 39. & proinde cum ante donationem minimè fuissent solutæ pecuniæ filiabus, verum est dicere, quod dominium domus minimè fuit penes donantem, sed penes ipsas filias, ex prædictis.

5 Non obstat, quod Petrus habuerit cessionem ab omnibus filiabus, excepta Victoria, quia cum subhastatio ex prædictis appareat nulla quoad Victoriam, erit etiam nulla in totum, ratione indiuiduitatis. *Bart. in l. si non sortem. §. si centum, num.* 6. *ff. de condict. indeb. Bart. in l. certi condictio. §. quoniam, num.* 3. *vers.* 2. *casus, ff. si cert. petat. Afflict. decis.* 358. *num.* 7 *Capyc. decis.* 51 *numer.* 2. *Roland. cons.* 99. *nu.* 31. *lib.* 1. *cum alijs per Tiraq. de retract. lign. §.* 23. *glos.* 1. *num.* 28. Secundo respondetur cessionem non suffragari, stante reciproco fideicommisso, cum prohibitione alienationis factæ per Ludouicam earum matrem, de quo supra in princ.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Seguntina iuris sepeliendi.

Mercurij 5. *Iunij* 1613.

ARGVMENTVM.

De probatione possessionis sepeliendi in Ecclesia quomodo acquiratur priuatiuè quoad alium.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio sepeliendi mortuos in Ecclesia concedenda est probanti suam possessionem ex duobus actibus vel etiam ex unico.*

2 *Clausula sublata, & cum decreto irritanti præiudicat tertio possessori, & illius manutentionem impediunt.*

Sepulturam sibi eligere in qualibet Ecclesia quisque potest, ibid. in fine.

3 *Possessio dicitur probata ex acquiescentia contradictoris.*

4 *Possessio priuatiuè quoad alios non dicitur probata, nisi probetur prohibitio, & prohibitionis effectuatio.*

5 *Possessio non dicitur acquiri ex pluribus actibus difformibus.*

DECISIO DVIII.

1 ROTA censuit vtrique parti dandum esse mandatum de manutenendo cumulatiuè sed nulli priuatiuè ad alium: mouebatur, quia de possessione Prioris, & fratrum Monasterij Sanctæ Mariæ de Monte Carmelo discalceatorum sepeliendi in dicto Monasterio corpora defunctorum constat ex testibus, qui quamuis deponant de quinque corporibus per fratres in sua Ecclesia sepultis; nihilominus, quia duo erant corpora fundatorum d. Conuentus prius in Cathedrali sepulta, & postea ad dictum Monasterium translata, & aliud erat corpus Petri de Alcazar, quod circa mediam noctem, & quasi clandestinè fuit ad dictum Monasterium portatum, de istis tribus actibus Domini parum curarunt, sed tantũ de corporibus Mariæ de Algar vxoris Dominici Flores, & Ioannis de Ledesmo, quæ corpora apparent sepulta in dicto Monasterio, absque aliqua licentia Capituli, seu Capellani Maioris, ex quibus veniunt fratres manutenendi, *ad tex. in §. retinendæ instit. de interdict. Caputaq. decis.* 98. *par.* 2. *Rota decis.* 4. *num.* 11. *&* 19. *par.* 2. *diuers.* Maximè cum ad hunc effectum vnicus actus sufficiat, *cap. cum Ecclesia Sutrina, vbi Abb. num.* 23. *de caus. poss. & propr. Ruin. cons.* 106. *n.* 9. *lib.* 5. *Put. dec.* 192. *lib.* 1. *dec.* 17. *n.* 1. *&* 2. *p.* 2. *inter impressas*,

Quæ

2 Quæ possessio iuuatur ex eo, quod reperitur titulata ex Bulla fel.rec.Clementis VIII.dans istam facultatem dictis fratribus discalceatis sepeliendi in eorum Ecclesijs sine alicuius licentia,& absque eo, quod ipsi, nec defunctorum consanguinei prætextu cuiuscunque consuetudinis possint cogi ad dicta corpora deferenda ad parochialem, vel alia loca, cum clausula sublata, & decreto irritanti, quæ inficiunt possessionem Capituli quoad istos fratres,& illius manutentionem impediunt. *Sarn. in regula de triennali, quæst. 49. num. 3. Ægid. decis. 135. Cassador. super regul.decis.7.num.3. Gabr.de clausul.conclus.3. num.50.* & tenuit *Rota in vna Cæsaraugustana dismembrationis 13. Martij 1596. coram bon.mem.Iusto, & in alia Adrien. decimarum 14.Decembris 1607.coram me*. Et prædicta iuuantur ex eo,quod cuilibet licet sibi sepulturam eligere in qualibet Ecclesia. *cap.1.cap. cum liberum,cap.de vxore,& cap.seq.de sepultur.* & vtrobique Doctores *decis.333.nu.1.par.1.inter impressas*.

3 Nec obstat cum dicta possessione non probari scientiam, & patientiam Capituli, seu Capellani maioris,quia vltra quod illa non est necessaria stante dicta Bulla Clementis VIII.visum fuit illam satis probari ex testibus deponentibus de contradictione facta per Capellanum maiorem sepulturę dictę Mariæ de Algar, ex qua etiam extraiudicialiter facta videtur resultare acquiescentia ipsius Capellani maioris, & possessio fratrum. *l. 1. §. in opere*, vbi *gloss.& Doctores.ff.de nou. oper. nunciat.* & fuit dictum in *Vlisbonen.declarationis concordiæ 5. Maij 1599.coram bon.mem.Iusto*.

4 Quo verò ad Capitulum, & Capellanum maiorem istius Cathedralis Ecclesiæ non controuertitur esse in possessione sepeliendi in sua Ecclesia; tamen fuit dictum hoc procedere cumulatiuè,non verò priuatiuè ad dictum monasterium, & fratres, cum non probetur prohibitio Capituli, seu Capellani de non sepeliendo in monasterio, cum acquiescentia fratrum illius, prout requiritur ad acquirendam possessionem priuatiuè quoad alios, ad *text. in l. in prouincia. C.de seruitut.* notat *Butr. in cap. significante, num. 11. vers. vel quia aliàs, de appell.l.fin. ff. de vsucap.* & ibi *Doctores, § flumina. Instit. de rer. diuis.* vbi omnes tradunt, *decis. 33. num. 1. par.1. inter impressas*, & potius in nostro casu. De contraria acquiescentia Capellani constat ex testibus suprà citatis.

5 Non obstat probari per Capitulum, quod parochiani Ecclesiarum sancti Iacobi, & sancti Vincentij nunquam fuerunt sepulti in alijs Ecclesijs sine licentia Capituli, & Capellani maioris, cum hæc probatio non afficiat fratres Cameli, circa quos nihil de ista prohibitione, & acquiescentia probatur, & vulgare est, quod tantum sit præscriptum, quantum possessum. Vltra quod nec dicta possessio dictorum parochianorum videtur vniformis, cum ex testibus fratrum appareat plures fuisse sepultos extra ciuitatem, & in alijs Ecclesijs sine prædicta licentia, quæ nec venit attendenda, ad tradita per *Bart. in l.2.in fin.principij.ff.solut. matr. Aym. cons.96. num.5. Alex.cons.5. num.7. lib.5. Dec.cons.8.nu.4. vers.secundò quia*, vt narratur *decis. 72. num. 28. par.2. diuers.*

Ex quibus ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana pecuniaria.

Lunæ 10. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

In hac decisione magistraliter declaratur,an & quando creditor recipiens à debitore aliqua bona in solutum, illis euictis possit ad primæua iura redire, & priores actiones exercere.

SVMMARIVM.

1 *Debitore pecuniarum soluente speciem pro pecunia,creditor non potest redire ad primæua iura, nec eorum vigore agere,sed vtili exemplo de euictione:secus quando debitor soluit genus pro genere,vel speciem pro specie, vel speciem pro genere, vel genus pro specie, quia tunc creditor recipiens potest ad primæua iura redire. declara vt num.2.*

Creditor quando in extinctionem sui debiti dicatur speciem recipere, & quando in causam pignoris,& ad maiorem cautelam, ita quod non impediatur priorum actionum exercitium. ibid.

Nouatio non censetur facta à creditore recipiente aliquid à suo debitore, non in extinctionem debiti,sed in pignus,& ad cautelam. ibid.

3 *Creditor pecuniarum recipiens in solutum à debitore aliqua bona, illis euictis non prohibetur redire ad primæua iura, quando sic expressè protestatus fuit. & num. 4.*

Clausula non aliàs, &c. *magis sustinet voluntatem, quàm actum.*

DECISIO DIX.

1 ETSI vera sit iuris conclusio, quod quando soluitur species pro pecunia, si species euincatur, creditor non potest ad primæua iura redire, nec eorum vigore agere, sed vtili exemplo de euictione, prout eam firmarunt *Bart. in l. si quis aliam, in princ.ff.de solut. Castr.nu.4.Berous cons.46.nu.10. vol. 1. Surd. decis. 113. num. 2.* & latiùs *cons.145. num.13.& seqq vol.1* referendo rationem,quæ fuit *Bart.in dicta l.si quis aliam*, quod quando soluitur genus pro genere,vel species pro specie,vel species pro genere, vel genus pro specie, ideo recipiens redire potest ad primæua iura, quia est quædam permutatio, in qua, quis tenetur ad dandum,& ad rem accipientis faciendam, quod si cessat acquisitio perfecti dominij, solutio facta non dicitur, nec contigit liberatio;secus verò quãdo soluitur species pro pecunia, quia tunc est quædam emptio. *l.3 ff.pro emptore, l.fin.de auth.iud.possid.* in qua quis solùm tenetur ad tradendum, & eo ipso, quod tradidit, contigit liberatio; & licet res tradita euincatur,non desinit contractus esse perfectus, & aptus ad extinguendam primæuam obligationem,quæ reuiuiscere non solet. *l.qui res. §.arcam, ff.de solut. l.eius, qui. § fin.ff.de iure fisci. Tiraquel.in l si vnquam. vers. susceperit filios, num. 191. in fine. C. de reuocand. donat.*

2 Tamen visum est Dominis, quod tertia illa pars stagni, quæ ex decreto congregationis creditorum Laurentij de quinque fuit relaxata Equiti Perino, non transierit in venditionem titulo dationis in solutum, sed in pignus, donec dè credito capitali so-

cietatis officij, & eorum fructibus plenariam consecutus fuisset satisfactionem, quod propterea priorem non extinxit obligationem, ad quam accesserunt Benedicti, qui nunc pulsantur. Verba enim decreti videntur clara, dum congregatio mandat fieri distributionem bonorum Laurentij de quinque eius creditoribus recipere volentibus citra aliquam nouationem ad maiorem cautelam, & non aliàs, & clariora sunt eiusdem Equitis, qui in apprehensione possessionis tertiæ partis eiusdem stagni protestatus est eam retinere, & continuare, donec fuerit integrè satisfactus de suo credito, & fructibus decursis, ex qua apprehensione bonorum vigore decreti inferri non potest ad solutionem, & debiti extinctionem, sed duntaxat ad pignus. *l.1. C.si in causa iud. pignus. cap. Alba. cons.220. num.1. lib.2.* & totum videtur additamentum prioris obligationis sonans in eandem causam pignoris, & cautelam, per quod non impeditur exercitium priorum actionum, sub prætextu nouationis, vel extinctionis obligationis. *l.fin. C.de fideiuss. & mandat. Decian. cons.11. num. 23. vol.1. Socin. cons.21. num.7. vol.1. Menoch. præsumpt.134. num.10. lib.3. Surd. cons.385. num.19. vol. 3. Rota in vna Romana de Sabellis inter impress.30. par.2. diuers.* vbi ponderantur illa verba, *ad maiorem cautelam*, idest, fiduciam, quod propriè conuenit naturæ pignoris. *Franc. Bald. de pignor. in princip. & cap.17.*

3 Animaduerterunt præterea Domini, etsi verba referenda essent ad venditionem, quia verè bona fuerint data in solutum; tamen per solutionem eius, quod debebatur, non fuit extincta prior actio, sed præsentata in decreto congregationis creditorum contra quoscunque fideiussores, & obligatos, quod fieri potuit, iuxta *consil. glos. in l. si quis aliam*, quàm dicit singularem *Bart. ibidem, ff. de solut.* & sequuntur *Alberic. & Castr. in d. l. & Boer. decis.332. col.2. vers. secus est in alijs bonis. Surd. cons.145. nu.20. vol.1.* & meritò, quia etsi extinctio prioris actionis sequatur ex necessitate actus, tamen impediri potest ex partium voluntate, quæ melius demonstrari non potest, quàm per contrarias protestationes. *Surd. cons.385. num.20. vol. 3. Alba. cons.2. num.11. vol.1.*

4 Non obstat, quod reseruatio tanquam contraria facto iuuare nô possit Equitem Perinum in hac parte, quæ respicit necessitatem iuris, vt sequatur liberatio per solutionem eius, quod debetur. *Surd.* post alios *decis.62. num.34.* maximè cum non remaneat otiosa, dum est apta conseruare antiquiores hypothecas, vt considerat *Bart. in d. l. si quis aliam, & Boer. d. decis.332. suprà allegati.* Quia fuit responsum, reseruationem pugnare contra factum, quatenus durat factum, ex quo quis non potest simul esse, & creditor, & de credito satisfactus; secus quando reducitur ad non esse, quia tunc cessat incompatibilitas, & cautela benè deseruit, quinimò data etiam incompatibilitate actus reseruatio prodesse debet, quia decretum voluit relaxationem bonorum fieri ad cautelam, & non aliàs, quæ clausula magis sustinet voluntatem, quàm actum, & potius vitiat, quàm vitiatur. *Surd. cons.143. num.60.*

5 Non obstat, quod adhuc factum dationis in solutum duret, cum de euictione stagni non constet, & consequenter non est aperta via regressus ad priores actiones, & clausula *non alias*, non sustinetur tanquam repugnans æquitati, vt pro eodem credito bis prætendatur satisfactio. *reg. bona fides. ff. de reg. iur. Alexan. cons.113. lib.5. Alban. cons.220. num.8. lib.2.* Quia visum est cessare obiectum ex facto, cum ex his, quæ dantur in summario Equitis, appareat fuisse coactum restituere scuta 19. quæ recipit ad bonum computum sui crediti, & vlterius fuit impeditus alios fructus, seu redditus exigere per Moniales sanctæ Luciæ, & sanctæ Catherinæ de Vrbe, ratione censuum, pro quibus fuerant indicatæ anteriores ipsi Equiti in bonis Laurentij, & ex inde agente dicto Equite contra Benedictos fideiussores pro eadem summa scutorum 500. & fructuum societatis decursorum, dederunt salinas in solidum agnoscendo debitum, quod sufficit pro iustificatione euictionis, quæ nedum ex ipso facto, sed & partis confessione potest probari, vt fuit resolutum in *Florentina bonorum coram me 31. Maij præteriti.* Atque ita respondendo ad dubium fuit resolutum Equitem Perinum posse agere contra Benedictos, cum prædictæ salinæ pariter fuerint euictæ, &c.

R. P. D. COCCINO.

Paduana iurispatronatus.

Die 14. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus quando probetur per narratiuam Papæ conceptam per verba, *vt asseritur*, & an, & quando probetur ex augmento dotis, & restauratione Ecclesiæ, & reductione bonorum Ecclesiæ ad culturam.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus probatur ex assertione Papæ.*
Narratiua per verba, vt asseritur, *non debet probari. ibid. vbi maximè si fit apposita ingratia motu proprio emanata.*
Verba vt asseritur, *operantur, quod quis possit impugnare. ibid.*
Narratiua Papæ, quæ non emanauit causa cognita, potest impugnari. ibid.
Beneficia omnia præsumuntur libera. ibid.
2 *Iuspatronatus ex priuilegio competens est reuocatum per Concil. Trid.*
Iuspatronatus non competit nisi ex fundatione, vel dotatione, aut constitutione. ibid.
3 *Iuspatronatus non acquiritur ex augmento dotis, perinde ac ex dotatione vbi augmentum non excedit medietatem.*
Quasi possessio præsentandi non suffragatur, vbi constat iuspatronatus competere solum ex augmento dotis, non sufficienti ad acquirendum iuspatronatus. ibid.
4 *Ecclesiæ parochialis administratio penes Rectorem residet.*
Fabrica onus spectat ad Rectorem Ecclesiæ. ibid.
Iuspatronatus non acquiritur ex restauratione, quando restauratio fuit facta per Rectorem, qui ad id de iure tenebatur. ibid.
Iuspatronatus non acquiritur ex simplici restauratione, quia talis restauratio dicitur potius benefactor, quàm patronatus. ibid.
Iuspatronatus vt acquiratur ex reparatione, necesse est quod Ecclesia fit funditus, & totaliter diru-

diruta, vel saltem in tali statu, quod egeat noua consecratione, vel eius facies immutata sit. ibidem.

5 *Iuspatronatus non acquiritur ex augmento fructuum prouenientes ex reductione bonorum ad culturam.*

DECISIO DX.

1 VISUM fuit Dominis non constare de iurepatronatus Dominotum de Borromeis, & sic confirmandas duas decisiones super hoc articulo factas. Nam ant illud prætendunt etiam circumscripta concessione, de qua in priuilegio Pij IV. & nihil quod releuet, probatur. licèt enim dicatur illud probari ex assertione Papæ in dictis litteris, ad *text. in Clem.* 1. cum ibi not. *de probat.* cum alijs per *Gabr. eod. tit. concl.* 2. & fuit resolutum in causa *Albanen. Prioratus* 8. *Iunij* 1588. *coram Orano, & in Portuen. iurispatronatus* 9. *Maij* 1564. *coram Corduba*; tamen hic non adest assertio considerabilis, quia Papa non asserit simpliciter iuspatronatus spectare ad Borromeos, sed per verba enunciatiua dicitur, *vt asseritur, parochialis Ecclesia sancti Ioannis patroni fuerunt*, & propterea licèt Borromei non teneantur probare ipsos fuisse patronos, cum ista verba sint impersonaliter prolata. *Rot. decis.* 60. & 77. *de rescript. in antiq. Cassad. decis.* 4. *de probat. & decis.* 7. *de iurepatronatus*, maximè cum sint prolata in Breui, quod motu proprio emanauit, non tamen sequitur, vt ista assertio Papæ, quod constet de iurepatronatus; probet, vt elegantissimè per *Decium in c. iurauit, num.* 1. & 2. *de probat.* eoque magis, quia non fuit facta causa cognita, & ideo potest impugnari, vt fuit resolutum in causa *Tirasonen. iurisdictionis de Tudela* 1. *April.* 1587. *coram bo. mem. Card. Blanchetto, & in causa Tirasonen. Prioratus* 26. *Iunij* 1595. *coram eodem*, satisque impugnatur, & impugnatio releuat, cùm omnia beneficia præsumantur libera, *Innoc. in cap. cum venerabilis, in fin. de except. Archidiac. in cap. nullus, num.* 316. *quæst.* 7. *Abb. cons.* 19. *num.* 3. *lib.* 2. *Put. decis.* 192. *num.* 3. *lib.* 1. *Verall. decis.* 130. *nu.* 2. *par.* 2. *Roch. de iurepatronatus, in verb. competens, quæst.* 20. *num.* 29. *vers. ego arbitror.*

2 Aut verò dictum iuspatronatus prætendunt ex Breui Pij IV. & illud pariter non suffragatur, quia cum iuspatronatus sit ex priuilegio, est reuocatum per *Concil. Trid. sess.* 24. *cap.* 9. § *reliqui patronatus, de reformat.* Quod autem sit tale, satis patet, quia de iure communi iuspatronatus non competit, nisi ex fundatione, vel dotatione, aut constructione, vt per *Doct. in cap.* 3. *de iurepatronatus. glos. in cap. pia mentis* 16. *quæst.* 7. *Innoc. in rubr. de iurepatronatus, num.* 2. *Abb. nu* 6. & *cons.* 54. *num.* 1. *par* 1. & *cons.* 59. *nu.* 2. vbi quod de iure non reperitur alius modus expressus, & *cons.* 106. *nu.* 1. *par.* 2. *Hostien. in summ. eod. tit. num.* 1. *vers. patronatus, in verb. pro eo, q.* 16. & *in verb. contraxit. quæst.* 4. *Lambert. de iurepatr. lib.* 1. *par.* 1. *q.* 1. *art.* 6. & *q.* 2. *ar.* 2. *nu.* 1. *Ant. August. decis.* 388. *lib.* 3.

3 In casu autem isto prædicta non adsunt, quia etsi gratia fuerit facta cum hoc, quod Borromei augerent tertiam partem redditus Ecclesiæ, qui ascendebat ad ducatos 130. auri de camera, vt in eodem Breui; dicitur tamen ex dicto augmento tertiæ partis, quod non poterant Borromei dici dotatores, ita vt acquireretur iuspatronatus, cum augmentum dotis, maximè si non excedat medietatem, non operetur idem, quod operatur dotatio. *glos. in cap. pia mentis, in vers. patronum* 16. *quæst.* 7. *Abb. d. cons.* 59. *lib.* 2. *Roch. de iurepatr. in vers. dotauit, q.* 2. & 3. & fuit dictum in causa *Lunen. Sarzanen. beneficij* 5. *Iulij* 1599. *coram Illustriss. D. meo Cardinale Millino, & in alia Valentina parochialis de Carlet* 4. *Maij* 1600. *coram Illustriss. D. meo Card. Lancellotto*, & prædicta adeò vera sunt, vt nec quasi possessio præsentandi vnà cum dicto augmento suffragetur, vt dicitur in allegata causa *Valentina, Verall. decis.* 29. *lib.* 1. *in manuscript.* & fuit resolutum in causa *Cæsaraugustana parochialis* 10. *Iunij* 1566. *coram Groppeiro.*

4 Neque obstat, quod insuper Ecclesia fuerit restaurata, & in ea expensum vltra scuta 500. quia vltra quod hæc omnia habentur in dicta narratiua Breuis per verba, *vt asseritur*, et ideo intrant supradicta, posset etiam responderi, quod expensæ fuerunt factæ à Rectore, qui cum administrationem haberet, ex quo Ecclesia erat parochialis. *Bellam. cons.* 3. *num.* 7. erat obligatus ad onus fabricæ. *cap. de redditibus Ecclesiæ, cum duobus sequentibus* 12. *quæst.* 1. *S. Thom.* 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 7. *in corpore*, & ibi *Caiet. glos. in c. præsenti, in vers. renunciari, de officio ordin. in* 6. & ideo de ista restauratione nulla est habenda ratio: vltra quod cum simpliciter Ecclesia restaurauerit absque alia declaratione, censetur solùm benefactor. *Abb. in cap.* 3. *nu.* 10. *de iurepatronatus. Lambert. lib.* 1. *par.* 1. *q.* 5. *artic.* 12. *num.* 2. & *q.* 6. *art.* 1. & 10. & fuit in puncto resolutum in *dicta causa Valentina parochialis de Carlot, & in alia Valentina parochialis de consentanea* 20. *Ianuarij* 1582. *coram bo. mem. Seraphino*, & cessat omnis difficultas, quia quando aliàs non esset obligatus ad reparationem, ad effectum acquirendi iuspatronatus ex reparatione, necesse est, vt Ecclesia sit totaliter diruta, vel saltem in tali statu, vt indigeat noua consecratione, vel eius facies immutata sit, quæ hic non adsunt. *glos.* 1. *in cap.* 1. vbi *Bero. num.* 56. *de iurepatr. Ias. in l.* 1. § *si quis ædificium, num.* 4. *de nou. oper. nunciat. Roch. de iurepatr. vers. contraxit, n.* 12. *Lambert lib.* 1. *par.* 1. *q.* 6. *ar.* 3. *n.* 11. & 16. & fuit sæpissimè resolutum.

5 Minus etiam facit, quod dicatur in dicto Breui, quod fructus ascendebant ad ducatos 50. de camera, & tamen fuerunt aucti ad ducatos 130. quia istud augmentum fuit factū reducendo bona ad culturam, & sic Borromei fuerunt potiùs benefactores, vt per *Abb. & alios suprà allegatos.*

R. P. D. PIROVANO.

Albanen. beneficiorum.

Luna 17. *Iunij* 1613.

ARGVMENTVM.

Immissus in possessionem vigore sententiæ, quæ fuerit iniusta, & nulla declarata, possessionem iam captam restituere debet spoliato sic, & sequestrum datum vigore sententiæ remouetur, constito de nullitate, & iniustitia sententiæ.

SVMMARIVM.

1 *Sequestrum concessum in prima instantia debet firmum*

firmum remanere per omnes instantias, donec lis fuerit finita. declara vt num. 2.

Sequestrum relaxatum post fauorabilem sententiam datam ad fauorem alicuius, cessante illa sententia, cessare etiam debet effectus dicti sequestri, & sic reuocandum sequestrum. ibid.

2 *Sequestrum non conceditur ante sententiam, alio existente in possessione.*

Impedimento remoto omnia redeunt ad sui principium. ibid.

Possessione sua ciuili iudex nulliter procedendo, neminem priuare potest. ibid.

Sequestrum non priuat sequestratarium sua possessione. ibid. vbi declaratur quomodo hac conclusio procedat.

3 *Acta trāsportare debet is, qui causam prosequitur.*

4 *Possessio capta lite pendente nulla est.*

Spoliatus non dicitur qui à iudice ritè, & rectè procedente spoliatus est, & multò minus dicitur spoliatus quando Papa litem extinguit, imponitque perpetuum silentium. ibid.

5 *Authoritate propria capiendi possessionem data facultas à Papa, intelligitur, si possessio est vacua, secus si plena.*

DECISIO DXI.

1 DOMINI dixerunt possessionem esse relaxandam Capitulo possidenti ante litem motam, & reuocandam esse sententiā latam per bo. me. Cardinalem Maffeum, cui propterea non est auferenda possessio lite pendente, vulgato *§ retinendæ. Instit. de interdict.* Nec obstare videtur resolutio capta sub die 28. Aprilis 1608. vt possessio beneficiorum, de quibus agitur, sequestranda esset, vt propterea sequestum durare debeat per omnes instantias, & donec lis diffinitiuè fuerit terminata, quia cum sequestrum fuerit appositum sub prætextu validitatis, & iustitiæ sententiæ Maffei, cuius vigore D. Ioannes Maria vsque de mense Augusti 1607. fuerat ad possessionem restitutus, & dicta sententia exinde remanserit nulla, prout & ipse cessit dictæ sententiæ, ita vt hodie simus in casu, ac si prædicta sententia lata non fuisset, sequitur dicendum, quod tanquam effectus proueniens à causa principali, ea corruente, sequestrum sustineri non possit. *Arebid. in cap. iudicantem. 3. q. 5. nu. 4. vers. item si casset ur.*

2 Et sicuti ante dictam sententiam non fuisset locus sequestro, quia clarè constabat de possessione Capituli. *Bald. in l. quidam existimauerunt, in fine. ff. si cert. petat.* quod etiam fuit dictum in *Augustana hospitalis 21. Februarij 1611. corā R. P. D. Vbaldo*, ita hodie sublato hoc impedimento sententiæ possessio non debet sub sequestro remanere, sed relaxari Capitulo, ex quo remoto impedimento omnia redeunt ad suum principium, tam ex sui natura, *cap. ab exordio. 35. distinct. Rota decis. 505. nu. 11. par. 1. diuers.* quàm etiam propter defectum potestatis iudicis, qui nulliter procedendo non potuit priuare Capitulum sua ciuili possessione. *Ripa in l. naturaliter. § nihil commune, num. 60. & seq. ff. de acquir. possess. Bald. cons. 135. nu. 2. lib. 2. Rota decis. 802. nu. 7. par. 1. diuers.* Nec minus id potuit operari sequestrum necessarium; tum quia verè possessio non fuit sequestrata, sed capta solummodo resolutio de sequestranda; tum etiam, quia per illud possessor sua possessione non priuatur. *Cas. ad. decis. 14. num. 12. super reg. Sarnen. in reg. de annali quæst. 46.* & fuit dictum in *Calaguritana beneficij de Ormilla 11. Ianuarij 1608. coram Reuerendiss. Damasceno*, in *Salutiarum Ecclesiæ S. Ioannis 27. Nouembris 1600. coram Reuerendiss. Bononien.* & in *Calaguritana Canonicatus 25. Maij 1609. coram Illustriss. Lancellotto*, ea ratione, quia sequestra apponuntur magis gratia custodiæ, quàm animo priuandi aliquem sua possessione, quicquid sit quando apponuntur in vim *Clem. prima. de sequestr. poss. & fruct.* quo casu constat de animo Iudicis volentis priuare possessione, in quibus terminis nos non versamur.

3 Non obstant, quæ aduersùs possessionem Capituli obijciuntur. Et primò; quod sententiæ priuatoriæ, & illarum executio fuerint nullæ, & iniustæ, vt propterea anterior possessio D. Ioannis Mariæ sit in concursu manutenibilis, ex quo non habuit se pro spoliato, quia respondetur, vltra quod dum petijt coram bo. mem. Card. Maffeo se reintegrari ad possessionem beneficiorum, videtur habuisse se pro spoliato; de nullitate sententiarum non apparet, nec apparere potest, donec integrè acta fuerint per D. Ioannem Mariam transportata, cui de iure causam prosequenti onus incumbit transportandi. *Guido pap decis. 20. num. 2. Vant. de nullit. in tit. à quo, & à quibus modis, sub num. 21. vers. si autem appellans. Vestr. in praxi, lib. 8. cap. 2. & 3. de sententijs, in princip.* Nec dicatur acta fuisse transportata ex selectione noui registri. quia Capitulum adhuc non agnouit registrum vti perfectum, & legale, & interim de iustitia sententiarum non videtur disputandum.

4 Secundò non obstat, quod possessio Capituli fuerit attentata tanquam capta lite pendente, executione scilicet non consummata. *Sarnen. de annali quæst. 44.* quia fuit dictum, quod cum præcesserint sententiæ facientes rem iudicatam, & ex motu proprio sanctissimæ mem. Clementis VIII. fuerit Ioan. Maria priuatus, & extincta lis, cum impositione perpetui silentij, & clausulis amplissimis, cessat omnis præsumptio actus spoliatiui, & attentati. *Rota decis. 641. num. 12. par. 1. diuers.* maximè cum in motu proprio fuerit data Capitulo, & Canonicis facultas ingrediendi propria auctoritate, per quam apparet Papam voluisse Ioan. Mariæ auferre possessionem, & ciuilem, & naturalem, prout, & vult, & potest iudex mittens aliquem in possessionem, qui non est tantæ potentiæ, et auctoritatis, vt dicit *Mohed. decis. 4. num. 4. de restit. spoliat.*

5 Nec obstat, quod potestas capiendi possessionem propria auctoritate sit intelligenda, quando possessio est vacua, secus si plena est. *Alex. cons. 83. nu. 2. & 3. vol. 2. Mohed. decis. 7. num. 3. eod. tit. de restit. spoliat.* & ideo cum latis sententijs ipse Io. Maria adhuc esset in possessione, non potuit talis potestas exerceri eo inscio, & non citato, absque vitio nullitatis actus, quod inficit possessionem ipsius Capituli, vt plenè per eundem *Mohed. dicta decis. 7.* Quia respondetur, quicquid sit quando appatet de mente Papæ, vt quia sine ordine iuris, & causæ cognitione fuerit processum, vel etiam quando in motu proprio non est expressa persona in indiuiduo, cui præiudicandum est, & quæ suo iure venit priuanda, in quibus terminis loquitur *Mohed. in d. decis. 7.* Tamen quando præcessit causæ cognitio, vt in præsenti, cum latæ fuerint tres sententiæ priuatoriæ, &

Sari-

Sanctissimus in motu suo proprio eas auctoritate Apostolica confirmauerit, & insuper priuationem addiderit, nominando personam in indiuiduo, tunc licentia ingrediendi propria auctoritate possessionem non est referenda simpliciter ad vacuam, sed & ad plenam, quia certa est mens Papæ, quod voluerit priuare Io. Mariam sua possessione, & in his termis est intelligendus *Mohed in decis. 4. eodem tit. de restit. spol.* post *Dec. cons.* 191. in causa quæ agitatur, *sub num. 9. vers. quinto, & sub num. 8. vers. non obstat quod,* &c.

R. P. D. SACRATO.

postea S.R.E. Cardinali.

Gerunden. beneficij,

Lunæ 17. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

Valor beneficij negatiuus, quomodo per testes probetur? An probatio sufficiat præsumptiua, & semiplena; an verò requiratur plena, & concludens? Hęc decisio magistralis docet.

SVMMARIVM.

1 *Testes deponentes de notorio, & publico auditu, concludenter deponere dicuntur de publica voce, & fama.*
Valor beneficiorum obtentorum probari potest quali quali probatione. ibid.
2 *Valor beneficij debet plenè, & concludenter probari, quando gratia est fundata in valore.*
Nuntius Hispaniarum non potest conferre beneficia, quæ excedant valorem 24. ibid.
Valor beneficij per semiplenam probationem dicitur concludenter probatus. ibid.
3 *Testes probantes beneficium non excedere tantum valorem, quomodo debeant deponere.*
Valor beneficij probandus est de tempore datæ gratiæ. ibid.
4 *Valor beneficij nunquid probetur per testes deponentes de iudicio suo.*
Testes deponentes de iudicio suo probant, quando constat eos esse informatos, vt non possint decipi in suo iudicio. ibid.
5 *Dictio vel, resoluitur in dictionem, &, in depositionibus testium.*
Testium dicta sunt coadiuuanda, & non cauillanda. ibid.

DECISIO DXII.

1 DVBITAVI, an gratia Antonij Iutglar esset iustificata, & tota difficultas reducebatur ad valorem beneficij impetrati: nam quantum ad valorem alterius beneficijs per prius obtenti res videbatur satis clara ex duobus testibus datis in summario *nu. 9.* deponentibus de notorio, & publico auditu, quod Rota intelligit pro publica voce, & fama, vt per *Cassad. decis. 3. num. 7. de probat. Verall. decis. 7. par. 2. & 289. par. 3.* & Rota in hac materia obtentorum contentatur quali quali probatione, *Rota in causa Calaguritana de Arcaia 28. Iunij 1591. coram bon. mem. Card. Seraphino, & in Conchen. beneficij 5. Decembris 1605. coram me.* Alia vero narrata in gratia non oppugnabantur per informantes pro Antonio Pla, & videbatur omninò iustificata, ex deductis per Iurglar.

2 Circa valorem beneficij impetrati Domini admittebant, quod esset necessaria plena probatio, ex quo gratia est fundata super eo, etenim ita demum tenet gratia Reuerend. Nuncij, qui consulit beneficium, si valor non excedat 24. ex quo nonnisi beneficia infra valorem 24. conferre potest: quando autem prædicta gratia est fundata super valore, tunc requiritur plena probatio. *Rota in causa Marsicana beneficiorum 5. Iunij 1577. coram Clemente Papa VIII. relata inter diuers. impress. 268. nu. 3. & 4. par. 1. & in Hispalen pensionis 22. Martij proximi coram R.P.D. Pirouano*, licèt aliàs sufficiat semiplena. *Aegid. decis. 675. num. 682. Verall. dec. 277. nu. 8. par. 1. Cas. de Grass. dec. 3. nu. 7. de prob.* & fuit sæpè decisum.

3 Verùm ista plena probatio visa fuit adesse in proposito casu; nam 2. 3. & 4. testes pro parte Iutglar examinati expressè deponunt beneficium non excedere prædictum valorem, reddentes bonam causam scientiæ, nempe quia vicini, & quia aliàs conduxerunt bona istius beneficij, quibus visum fuit non obstare exceptiones ex aduerso datas, nempe non concludant de tempore datæ, prout requiritur. *Felin. in cap. ad aures, num. 17. versic. limita secundò, de rescript Sarn. reg. de valor quast. vlt. Verall. decis. 330. num. 1. par. 3. Rota in Casalen. parochialis 17. Maij 1591. coram Orano, & in Caputen. beneficij 16. Iunij 1600. coram me*; & licèt deponant de decem, vel 20 annis, non concludunt de immediatè præcedentibus examen, quia fuit responsum, quod ex serie illorum dicti apparet, quod volunt deponere de immediatè præcedentibus; nam 2. testis iuxt. 20. interrogatum postquam deposuit de prædicto tempore, subiungit, *& in tantum est verum, quod hoc anno, vel anno proximo, &* 4. *vel 6. annis retro non valuerunt lib. 20. &c.* 3. & 4. testes iuxta prædictum interrog. idem subdunt de duobus annis immediatè præcedentibus examen.

4 Minus facit quod prędicti testes dum redigunt in summarium valorem, deponant de iudicio suo, concludentes se iudicare, quod beneficium non valeat vltra prædictam summam: testes autem deponentes de iudicio suo, regulariter non probent, ad tradit. per *Alex. cons. 74. nu. 8. lib. 1. Dec. cons. 255. nu. 5. cum alijs allegatis.* nam omisso an hoc procedat in valore, & alijs, quæ non cadunt sub sensu corporis, de quo *Cas. de Grass. dec. 10. num. 1. de testib.* visum fuit cessare difficultatem quandocunque apparet testem esse ita informatum, vt non possit decipi in suo iudicio, ex doctrin. *Ruin. cons. 46. nu. 12. lib. 4. Cas. de Grass. d. decis. 10. num. 4. vers & fuit dictum pro responsione*, & facit illud quod fuit dictum *in causa Firmana iuris conferendi 1. Martij 1610. coram Illustrissimo Lancellotto, & in Aquen. pensionis 19. Decembris 1608. coram eodem*, quod scilicet non sit necessarium, quod testis reddat rationem sui dicti, etiam vbi res non percipitur sensu corporis, si aliàs ex circumstantijs apparet ipsum esse ita informatum, vt non possit decipi.

5 Nec etiam facit quod testes deponant se esse informatos à decem, vel 20. annis citra, & sic non apponant dictionem &, potuerunt esse informati de die precedente examen, quia quod fuit heri, dicitur fuisse citra centum annos, iuxt. doctr. *Bart. in*

in l. Celsus, num. 23. & seq. ff. de vsucap. sæpè approbatam in Rota, quia fuit responsum ex eo, quod deponunt se conduxisse per aliquos annos, & præcisè duobus annis immediatè præcedentibus examen, satis apparet, quod testes non sunt informati ita de recenti, & quod propter ignorantiam recti sermonis, siue vsum illarum partium, omiserunt dictionem &, quod testes sunt adiuuandi, non cauillandi. *Bald. in l. de quibus, num. 40. ff. de legib. Alex. cons. 5. nu. 2. lib. 1. Dec. cons. 100. num. 2. & 3. Corn. cons. 172. nu. 17. lib. 2. Rolan. cons. 33. num. 14. lib. 2. Cassador. decis. 3. num. 5 de probat.*

R. P. D. PIROVANO.

Ianuen. census.

Lunæ 17. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

Probationes minus authenticæ sufficiunt, & admittuntur in odium recurrentium ad Curiam secularem pro impedienda iurisdictione Ecclesiastica.

SVMMARIVM.

1 *Lite pendente attentata reuocanda sunt. in fin.*
2 *Probationes minus authenticæ sufficiunt, & admittuntur in odium recurrentium ad curiam secularem pro impedienda iurisdictione Ecclesiastica.*

DECISIO DXIII.

1 DOMINI responderunt pro informante, scilicet constare de attentatis, quæ veniant reuocanda. Constat enim ex his quæ data fuerunt, quod pendente lite inter Antonium emptorem census, & Hieronymum venditorem, & postmodum sororem Angelicam eius hæredem, dum Antonius possessionem bonorũ census teneret, quam vigore pacti cõuenti in instrumento emptionis intrauerat, & in ea auctoritate Rotæ confirmatus, & manutentus fuerat, de facto sua possessione fuit priuatus per Senatum Ianuen. qui aduocauit ad se possessionem prædij, & domus super quibus census erat impositus, & eam deinde relaxauit, executoribus testamentarijs petentibus ad effectum restituendi metu censurarum, citra tamen præiudicium cuiusuis prætendentis, tam respectu possessorij, quàm petitorij, & vigore eiusdem reseruationis soror Angelica ratione sui iuris, & interesse bona censita obtinuit sibi relaxari, possessionemque expulso Antonio intrauit, lite adhuc pendente, quod absque vitio attentatorum exequi minimè potuit. *Clement. 2. vt lit. pend. c. non solùm, de appell. in 6. Lancell. de attent. lit. penden. par. 2. c. 4. num. 24. in præfat.*

2 Nec dicatur quod prædicta facti series probetur in scripturis informibus, nempe ex duabus attestationibus priuatis, quæ in gradu probationis nullam fidem faciunt. *Auth. si quis in aliquo. C. de edendo* Quia nihilominus propter recursum ad iudices laicos, quem habuerunt fideicommissarij, & soror Angelica, probationes minus authenticas Rota ex stylo inueterato solet admittere in odium recurrentium pro impedienda iurisdictione Ecclesiastica, & propter suspicionem impedimenti in extrahendo scripturas ab authentico originali; ita fuit dictum in hac eadem *causa R. P. D. Manzanedo 16. Ianuarij præteriti, in Teruolen. quarta coram bo. me. Penia 30. Maij 1611. coram R. Damasceno, in Corduben. Archidiaconatus 27. Octobris 1606. &* iterum *in Segobien. habitus 4. Februarij 1611.*

3 Quæ attestationes eo magis fidem merebantur, quia erant plures, & adminiculatæ ex alijs scripturis authenticis, & pars valde contumax fuit, in cuius potestate erat originalia exhibere ad destruendam Antonij probationem, quatenus vera non fuisset, vt considerarunt Domini in vna *Valentina admissionis ad militem, inter impress. 160. par. 3. lib. 2.* Et prædicta censuerunt Domini procedere ad effectum denegandi audientiam Mulazano, & sorori Angelicæ, nisi priùs attentata fuerint purgata; secus verò si ad effectum obtinendi censuras pro eorundem reuocatione, quia dixerunt necessariam esse meliorem probationem, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Ianuen. fideicommissi.

Veneris 21. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

De bonis fideicommissarijs, quod possint alienari, tam pro constituenda, quàm pro restituenda dote, descendentium testatoris, & de legitima, quod debeat esse libera, & exempta ab omni onere, nec testamenti paterni approbatio trahitur ad renunciationem legitimæ, nisi expressè dicatur. Cætera, &c.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissaria bona alienari possunt pro docandis descendentibus.*
3 *Conferri non debent ea, quæ quis non habuit ab eo, de cuius successione tractatur.*
4 *Legitima debetur de singulis corporibus bonorum, neque in potestate filiorum est eligere prosua legitima rem, quam malnerunt, sed electio iudicis arbitrio relinquenda est.*
Aequalitas seruanda est inter fratres. ibid.
Arbitrio iudicis, vbi aliquid remissum est, intelligitur de iusto, & regulato arbitrio; & propterea à iudice sperandum est, quod de iure fieri oportet ibid. in fin.
5 *Legitima debet esse libera, & exempta ab omni onere.*
Approbatio testamenti paterni non trahitur ad renunciationem legitimæ, nisi de ea fuerit expressè facta mentio ibid.
6 *Augmentum hæreditatis post mortem testatoris superueniens propter beneuolentiam creditorum, non constituit nouum ius hæreditarium, sed cedit commodo hæredum.*
7 *Fideicommissaria bona alienari possunt, non solùm pro constitutione dotis, sed etiam pro restitutione ad fauorem descendentium à testatore, etiam post grauamen à fideicommittente iniunctum.*
8 *Liberorum appellatione veniunt etiam fœminæ.*

DECISIO DXIV.

1 PRÆSVPPONITVR, & quidem iustificatè, quod Alexandro Pallauicino, & ex post Vincẽtio eius filio, ex quatuor partibus palatij æstimati in summa aureorum 14000. in auro, tres deberentur par-

partes: medietas scilicet iure legitimæ de iure Alexandro debitæ, & in summa scutorum auri in auro 7000. æstimatæ, quia totidem scuta 7000. assignata fuere Petro Francisco Episcopo Alerien. alteri fratri super palatio controuerso, per sententiam DD. de Rota Ianuen. & similia scuta 7000. ex decreto eorundem destinata fuerunt Carolo pariter eorum fratri super bonis Ianuæ existentibus. Altera verò pars iure successionis debitæ Alexandro, & Carolo ob præuenientem mortem Petri Francisci Episcopi prædicti, in cuius bonis, quæ erat medietas palatij æqualiter ambo successerunt. Mortuo autem Vincentio Alexandri fillo, Anna mater Vincentij, & DD. Hieronyma, & Magdalena eiusdem sorores uti hæredes Vincentij, fuerunt per sententiam Illustrissimi Cardinalis Platti subrogatæ, & immissæ, contradicente D. Carolo, in possessionem palatij, ac domorum & stabuli, in qua erant Alexander, & successiuè Vincentius. Et dum essent creditrices pro dotibus ipsis Hieronymæ, & Magdalenæ declaratis in summa librarum 15000. pro qualibet earũ, & mandatum relaxatum esset præcedentibus Rotæ decisionibus, seruatis seruandis, & in vim sententiæ diffinitiuæ quod exequi prætendebant sorores prædictæ super eodem palatio; dubitaui 18. Martij præteriti, an mandatum relaxatum ad instantiam dd. Magdalenæ, & Hieronymæ de Pallauicinis esset exequendum super palatio, & domo, de quibus agitur, & pro qua summa? Et quoad D. Hieronymam fuit resolutum esse exequendum super palatio, & pro summa librarum 15000. reseruato particulariter videre super qua parte palatij mandatum sit exequendum.

2 Hodie proposita parte dubij reseruata DD. responderunt exequutionem faciendam esse super quarta parte palatij spectante ad Carolum. Certum est enim quod deficientibus bonis liberis fideicommissaria non liberantur ab onere alienationis, quatenus sint ascendentium pro dotandis descendentibus, secundum dispositionem *authent. res quæ. C. commun. de leg.* Et cum prædictæ tres partes ex creditis ipsarum sororum consumptæ remaneant, sequitur dicendum quartam partem palatij subiacere oneri prædicto, etiam quod spectet Carolo, ad quem onus eas dotandi non pertinet, propter difficultatem consequendi dotes, super cæteris bonis Alexãdro patri in ciuitate Ianuæ spectantibus, quod maxima suadente æquitate fuit in hac causa resolutum coram bo. me Cardinali Pamphilio 20. Maij 1589. Consumptio autem satis probatur; nam de scutis aureis decem millibus & quingentis, ad quæ ascendunt illæ tres partes, in primis deducenda sunt scuta 4216. monetæ Castillæ, quæ summa fuit dos Annæ Flotes earum sororum matris, declarata per sententiam Vicarij vrbis, ad quam tam ex propria, quàm ex fratris Vincentij persona iure successionis veniunt: restantia autem scuta 6284. quorum tertia pars solùm ad D. Hieronymam spectat, ex quo duæ aliæ tertiæ partes Vincentio fratri, & Magdalenæ assignandæ erunt pro contingenti eorum portione, & illa quidem non excedens scuta bis mille nonaginta quatuor in circa, non sufficit pro fructibus dotis suæ. Nam ab anno 1595. quo in matrimonium fuit collocata, debebantur in rationem scutorum septem cum dimidio, ex dispositione statuti vrbis pro singulo centenario, & anno, quæ cum præsupponuntur ascendere ad scuta 3562. in primis super portionibus palatij, est satisfacienda D. Hieronyma, etsi debitum sortis sit grauius. *Bart. in l. 1. nu. 3. ff. de solution.* vbi etiam *Ang. nu. 2. Ruyn. cons. 136. nu. 14. vol. 4 Surd. cons. 290. nu. 61. vol. 1.*

3 Portio autem Vincentij iure pariter successionis ad dictas sorores tanquam ab intestato hæredes pertinet, quæ sicut nec alia bona Vincentij in dotem debent computari, vti ex alia quàm patris substantia prouenientia. *l. prætor. § emancipati. ff. de coll. l. et. l. ea demum. C. de collat.* vbi *Salicet. num. 3. Surd.* post alios *cons. 219. num. 7. lib. 2.* Postrema verò portio D. Magdalenæ seruanda est pro eius dote, & interim pro alimentis addebantur scuta quingenta, quę ratione tertiæ partis Episcopi retinere licet iure legati Vincentio, & sororibus ab ipso Ep scopo facti in summa scutorum mille, ita vt nihil videatur superesse de bonis liberis, necessariò deueniendum est ad alienationem bonorum vinculatorum, videlicet ad quartam partem palatij, & consequenter super ea exequutionem faciendam.

4 Non obstat quòd primò dicitur non probari medietatem palatij spectasse ad Alexandrum iure legitimæ, & consequenter Immissionem vigore sententiæ Illustrissimi Platti in possessionem in qua erat bon. mem. Alexander, & successiuè eius filius; tanquam super quota incerta non fuisse ag ad dd sororibus. *l. 3. § incertam partem*, vbi latissimè *Ias. ff. de acquir. possess.* Respondetur enim, quod etsi legitima debeatur de singulis corporibus bonorum, *Cæs. de Graff. decis. 6. num. 6. & decis. 10. num. 2 de testam.* itaut non excludatur Carolus à sua portione in palatio controuerso, neque videatur positum in potestate filiorum, eligere pro sua legitima rem, quam maluerint, secũdum communem opinionem, de qua per *Dec. cons. 236. num. 15. Ruyn. cons. 57. num. 25. lib. 2. Didac. in c. Raynaldus, § 2. ver. portiones, num. 5. de testam.* sed iudicis arbitrio sit relinquenda electio. *Michael Graff. de success. § legitimam, quæst. 17. per tot.* Tamen cum Carolus obtinuerit assignari suam legitimam in bonis Ianuæ existentibus, & Petro Francisco Episcopo medietas palatij pro portione legitimæ fuerit constituta, nec licuerit Alexandro eligere bona Ianuæ, vel iudicis arbitrio hoc curare, cum omnia possiderentur à Carolo: sequitur dicendum tam ob æqualitatem seruandam inter fratres. *Alex. cons. 179. num. 11. lib. 5. Crauett. cons. 133. num. 7. Cephal. cons. 733. num. 15. vol. 5.* quam etiam ob difficultatem eligendi, & obtinendi In alijs bonis, quod altera medietas palatij fuerit possessa, & retenta per Alexandrum iure legitimæ, etiam ex iusto, & regulato iudicis arbitrio, à quo id sperandum erat, quod de iure fieri oportebat. *l. 2. C. de offic. ciuil. iudic. Bald. in l. vnic. in fine. C. ne quis in sua caus. iudic. vel ius sibi dic. & in l. 2. C. vbi pupill. educ. deb. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 67. num. 1.*

5 Nec replicatio de consumptione legitimæ videbatur habere fundamentum, etiam quod creditum patris iustificetur, quia certum est, quod omne onus de legitima à lege ipsa remouetur. *l. omni modo. l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testam. Michael Graff. de success. § legitima, quæst. 38. num. 2.* quod præsentiens testator contraria conditione onus sustulit in ipsa prohibitione, videlicet, si Alexander, vel alij creditores eius ad legitimam

age-

agerent, creditum paternum accensum remaneret contra eundem Alexandrum filium, & approbatio testamenti paterni, quæ dicitur facta per Alexandrum, quatenus si extenderet ad implicitam legitimæ renunciationem, quod de iure præsumi non solet, nisi expressè de legitima facta fuerit mentio. *l. si quando, § generaliter. C. de inoffic. testam. Gabr. cons. 96. num. 1. lib. 1.* Non tamen plus posset operari, quàm quod ex necessitate inferatur ab ipsa prohibitione detractionis legitimæ sub contraria conditione resolubili, vt dictum est. Vnde Carolus impedire non potest detractionem legitimæ ex persona Alexandri, nisi in quantum iustificet creditum paternum, & se potiorem dotibus matris, & sororum de Pallauicinis, pro rata sibi tangente, quod vsque probatum non apparet ex sola approbatione computorum per Alexandrum facta patre adhuc viuente, quæ remanet obscurata ex perceptione fructuum per eundem Carolum ex bonis communibus Ianuæ, de quibus tenetur reddere rationem.

6 Secundò principaliter obstare non videbantur, quæ de incapacitate matris, & sororum dicebantur, & respectu successionis in portione Episcopi Aleriem, quia omissa disputatione, an ex propria eorum persona directò succedere possint Episcopo eorum patruo propter statuta Ianuæ *de success. ab intestato, cap. 33. §. si verò, & seq. lib. 1. & Vrbis de success. fratrum, cap. 146. lib. 1.* sufficit illis deberi successionem ex persona Alexandri patris, & Vincentij fratris, quorum sunt hæredes, nec vigore prædictorum statutorum controuertitur de eorum capacitate. Nec vim facit, quod defuncto Episcopo creditores eius obtinuerint se immitti in possessionem medietatis palatij facta inter eos graduatione, ita vt de ista quarta parte non videatur agendum ad cōmodum sororum, ex quo hodie creditores sunt satisfacti, & nunc primùm videtur intrare successio ab intestato Episcopi, ad quam solus Carolus frater videtur admittendus. Quia sufficit quod illa medietas palatij non fuerit subhastata per creditores, vt adhuc diceretur in bonis Episcopi de tempore mortis illius, vt quicquid contigit ex causa de futuro propter beneuolentiam creditorum, qui sensim ex fructibus illius medietatis palatij, & de proprijs creditis receperunt satisfactionem, non constituit nouum ius hæreditarium, sed cedit commodo hæredum. *l. in ratione, la secunda, ff. ad l. falcid. Afflict. decis. 382. nu. 4.* ex quibus satis constat sententiam Illustriss. Platti bene iustificari quoad tres partes palatij, quamuis eas exprimat dumtaxat verbis generalibus, referendo se ad possessionem in qua erat Alex. & successiuè Vincentius eius filius, & iuxta sententiam prædictam Anna mater actualiter fuit in possessionem immissa pro se, & tanquam tutrix Magdalenæ, & Hieronymæ filiarum suarum. Et quamuis in mandato præmiserit quod immittebatur, principaliter pro se; non tamen excludebat possessionem filiarum ex quo credita sua non absorbeant tres partes palatij æstimationis scutorum aureorum decem millium, & quingentorum.

7 Tertiò principaliter non obstat quæ aduersus cōsumptionem legitimæ Alex. deducebantur, scilicet non probari de receptione dotis ipsius Annæ per Vincentium testatorem, & fideicommittentem, & consequenter nec ad illius restitutionem, bona ipsius testatoris esse obligata. Quia fuit dictum constare de dote prædicta ex instrumento dotis, & de receptione, quæ etiamsi legeretur recepta per Alexandrum solum sufficeret, cum agatur de consequenda satisfactione in bonis liberis eiusdem Alex. & in subsidium in bonis vinculatis, quæ huic oneri subiacent, nedum pro constitutione, sed etiam pro restitutione dotis. *Bart. in auth. res quæ, num. 13. C. commun. de legat.* etiam post grauamen à patre fideicommittente iniunctum, secundum magis communem, de qua testantur *Soc. Roland. Curt. & alij relati per Petram de fideicom. quæst. 8. num. 383.* Et similiter non sustinetur responsio ad interesse dotis D. Hieronym. quod ea ratione non debeantur, quia semper consecuta fuerit alimenta à Carolo ex pensionibus palatij; quia non propterea fuit circumscripta actio consequendi fructus ex lege municipali adiudicatos, quamuis recepta teneatur ex computare, & eis deductis præsupponitur adhuc de dicta scutorum 3562. summa D. Hieronymam restare creditricem.

8 Postremò non obstat quod scuta mille donata per Episcopum post obitum Alex. & Vincentij, debeāt redire ad ipsum donantem, & eius hæredes, quatenus sine liberis decessissent, & consequenter ad Carolum, dum Vincentius sine filijs mortuus est. Quia fuit responsum conditionem, si sine liberis, per existentiam harum fœminarum expirasse, quæ veniunt appellatione liberorum. *l. 1. C. de condit. insert. l. agnoscere. § liberorum. & l. liberorum. ff. de verb. signif. l. generaliter. §. fin. C. de inst. & substit.* Atque ita stantibus prædictis cessare debet prætensio Caroli quoad moderationem inhibitionis, ne de pensionibus palatij aliquid habeat, cum satis appareat palatium, & eius pensiones non sufficere pro creditis dd. sororum, & exequutione mandati, de quo agitur, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Anconitana sancti Apollinaris.

Mercurij 26. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

Fructus beneficij à solo separati tempore resignationis spectant ad resignantem, non autem ad resignatarium: secus autem canones non exacti.

SVMMARIVM.

1 *Spoliator audiendus non est antequam restituat omnia vsque ad obulum.*
2 *Exceptiones nullitatis, & iniustitiæ spolij iudicialis non dantur contra iudicem executionis, sed contra executorem.*
3 *Factum iudicis reputatur factum partis. ibid. declara, vt num. 3.*
4 *Fructus ante resignationem beneficij à solo separati spectant ad resignantem, non autem ad resignatarium.*
5 *Canones rei emphyteoticæ debentur domino directo in recognitionem dominij, non autem pro mercede.*
Pecunia canonum debita rectori Ecclesiæ spectat ad resignatarium, non autem ad resignantem, qui illas non exegit. ibid.

DE-

DECISIO DXV.

1 DOMINI approbarūt decisionem in hac causa factam ex eisdem fundamentis, sed & vlterius animaduerterunt Leoniοa versari in spolio priuati, non autem iudiciali, prout fuit dubitatum in prima decisione, quo casu bene conuenit conclu-
2 sio, quòd antequam spolians sit audiendus, omnia vsque ad obolum restituere teneatur, de qua plenè per *Gabr. de restit. spoliat. conclus. 1. num. 11. vers. secundo amplia*.

2 Nam esto, quòd mandatum exequutiuum fuerit relaxatum ab A. C. cuius vigore fuit facta executio, exceptiones tamen inualiditatis & iniustitiæ spolij iudicialis non dantur cõtra iudicem exequutionis, sed contra executorem pro quo, & si vrgeat præsumptio, vt contra spoliatum dici possit, tuo facto à possessione cecidisti, ex eo, quod factū iudicis factum partis reputetur, *l. si ob causam. C. de euiction. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 14. n. 13. Surd. cons. 49. num. 1. lib. 1. Alban. cons. 739. nu. 15.* itant ex præsumptione taciti consensus inducti à lege, spolium non ita reddatur odiosum, quin possit dari retentio fructuum spoliatori ad vlteriora procedenti.

3 Tamen hoc procedit, quādo factum iudicis clanditur sub administratione iurisdictionis, aliàs secus, *Ias. in l. à Diuo Pio. §. sed si emptor. num. 3. ff. de re iud.* executori autem prædicto iurisdictio intrandi bona debitorum nõ erat aperta, nisi seruatis seruandis, tàm de iure communi, quàm statutorum Ciuitatis Anconæ, scilicet præcedente subhastatione, deliberatione bonorum, liquidatione fructuum, quæ omnia fuerunt omissa, vt fuit dictum in causa corā Reu. Bonon. 1610. ergo cessante præsumptione taciti consensus partis dimissione bonorum, spolium remanet priuatū ex solo facto spoliantis, cui non competit aliquod priuilegium retentionis.

4 Rursus fuit etiam consideratum, modernum Rectorem carere iure vtendi retentione, cum non possit opponere de prætenso credito pro canonibus decursis tempore Iachelli antiqui Rectoris, cùm ante resignationem fructus à solo separati spectent ad resignantem, non autem ad resignatarium successorem in beneficio, vt fuit dictum in causa *Baren. fructuum coram R. P. D. Cauallerio 2. Iunij 1610. & coram me in Cremonen. fructuum 18. Martij 1611.*

5 Nec dicatur, quòd canones debentur domino directo in recognitionem dominij, non autem pro mercede, & fructibus, *Velasc. de iure emphyt. quæst. 1. num. 15.* vt merito resolutiones prædictæ non applicentur; sed potius interet Bulla Iulij III. & ius commune, quòd tanquam fructus non exacti spectent ad resignatarium, *Calderin cons. 2. de pecul. Cler.* Quia est aduertendum, quod non præstatur pensio in pecunia; sed certa pars fructuum ex eisdem fundis emphyteoticis, nempe salmæ 15. frumenti tempore recollectionis, ideo statim recollecti, & postquam aduenit tempus quo deberi incipiunt, non mutant naturam, nec speciem, sed res manent fructus, & benè conueniunt resolutiones in dictis Baren. & Cremonen. fructuum.

6 Non obstat quòd modernus Rector habeat cessionem eorūdem canonum à Iachello antiquo Rectore, cuius vigore potest vti retentione: quia fuit responsum nullum super ea posse constitui fundamentum, cum non sit de actis, & item quia Iachellus egit nomine proprio, & obtinuit mandatum executiuum ab A. C. à quo pendet appellatio; qua pendente, cessio vel non potuit fieri, vel facta tanquam de credito controuerso, & illiquido non suffragatur, cum apponatur de solutione per compensationem fructuum ab eo perceptorum in fundis emphyteoticis ab anno 1593. vsque ad annum 1605. &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana exequutionis laudi.

Mercurij 26. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

Laudum emologatum cum solemni stipulatione, & obligatione Camerali debet executioni mandari, nisi obstet exceptio vsurariæ prauitatis.

SVMMARIVM.

1 *Laudum, cuius compromissum fuit obligatione Camerali vallatum, habet executionem paratā.*
Laudum emologatum cum solemni stipulatione, & obligatione habet vim rei iudicatæ, ibid.
Laudum cum solemni obligatione Camerali stipulatum dicitur vera transactio, ibid.
3 *Laudum latum sine die est nullū, maximè quando est restricta potestas arbitrorum ad certum tempus.*
Actus præsumitur debito tempore factus, & expeditus, ibid.
Acceptatio laudi facit illud valere in vim pacti, ibidem.
4 *Exceptio non implementi retardat executionem.*
Exceptio non implementi potest etiam contra laudum emologatum opponi, ibid.
Actus per alium factus non nocet ei, qui non consentit, ibid.
5 *Prohibitio habens pœnam expressam, non debet trahi ad aliud pœnæ genus.*
6 *Ablatiui absoluti important conditionem.*
Conditionem non fuisse purificatam potest opponi contra obligationem Cameralem, ibid.
7 *Laudum emologatum cum obligatione Camerali debet executioni demandari, nisi obstet exceptio vsurariæ prauitatis.*

DECISIO DXVI.

1 DOMINI dixerunt, mandatum esse relaxandum pro contentis in dubio proposito, quia sumus in laudo, cuius compromissum fuit obligatione Camerali vallatum, ideoq. meretur executionem, *Castr. cons. 260. nu. 4. lib. 1.* eoq. magis, cum laudum ipsum fuerit à partibus cum solemni stipulatione, & obligatione etiam Camerali acceptatū, & emologatum, quo casu habet vim rei indicatæ, *l. cum antea. l. ne in arbitris. C. de arbitr. Bart. in l. 1. num. 6. ff. de re iud. Socin. cons. 85. in princ. lib. 1. Paris. cons. 46. nu. 13. lib. 1.* & dicitur vera, & propria transactio, *glos. & Doct. in l. 2. C. comm. vtr. iud. Caccialup. tract. de transact. quæst. 3. sub num. 8. vers. aduerte, & num. 9. Soccin. d. cons. 85. lib. 1. & cons. 69. nu. 6. lib. 4. Dec. cons. 60. sub num. 3. & in cap. si quando, num. 19 de offic. deleg. Bald. in rubr.* extr

extr.de arbitr. Ripa in l. admonendi, num.41. ff de iur.iur. Gozad. consf.98. num.19. Parif. d.conf.46. num.16.lib.1.& conf.89. num.10. eod.lib. Cagnol. in l.2. num.85. C.de rescin. vend. & fuit resolutum in *Bononien.fideiuff.de Ranutijs 22. Martj 1602. coram bo.me. Pacen.* à qua non licet recedere, sed debet executioni demandari, præsertim stante obligatione Camerali, & iuramento, *Caffad.decif.vnic. num.2.de mut.pet. Thesaur.decif.26. nu.11. & decif.253.sub num. 4. verf in contrarium*, & fuit dictum in *Rom.executionis contractus 27.Maij 1594. coram Litta*, & aliàs sæpè.

2 Multæ tamen exceptiones adducebantur ad impediendam relaxationem mandati, & quia dubium erat conceptum in tempus futurum, an mandatum esset relaxandum pro contētis in laudo de quo agitur, videbantur Dominis cessare nonnullæ exceptiones adductæ per informantes contra mandatum, iam relaxatum per secundum Collateralem.

3 Alias vero exceptiones contra futuram relaxationem mandati, Domini reducebant ad tres, vel quatuor principales. Prima erat nullitatis laudi, ex eo, quod non apparet de die lati laudi, *l. cum non eo die, C.quando prou.non est necess.* Et tamen erat restricta facultas arbitrorum ad certum tempus, *Bald.conf.6.num.1.lib.3.* Sed fuit responsum, quod immo præsumitur latum in tempore, cum de contrario non constet, *Alciat. de præsumpt. reg.3. præf.1.num.1.verf. facit.Aym.conf.205.num.9.cum alijs. Rot decif.674.num.3, par.1. diuerf.* quæ præsumptio optimè coadiuuatur ex facto subsecuto;cũ arbitri possent validè laudare vsque ad diem 17.Iunij, & die sequenti Baratellus obtinuerit mãdatum à secundo Collaterali in vim prædicti laudi, tunc in actis producti, vt sibi consignaretur schedula scut. 700.vltra quod istud laudum quamuis nullum, potuit per expressam, & solemnem emologationem pattium confirmari, prout fuit confirmatum cum obligatione Camerali, & Iuramento, vt supra dictum est, quo casu valeret in vim pacti, iuxta *glos.in l.2. C.comm.vtriusq. iud.Parif.conf.46. num.14. lib.1. Afflict.decif.117.per tot. Abb.conf.62.num.2.par.2. Surd.conf.136. num.54.lib.1. Rot.decif.512. nu.1. par.1. diuerf.*

4 Altera erat exceptio non implementi ex parte D.Vrsulæ,cum partes promiserint non contrauenire laudo, in quo cauebat, vt finito nouennio non posset vnus, inscio, vel inuito altero conducere hospitium, & tamen fuerunt ad fauorem D.Vrsulæ factæ duæ locationes dicti hospitij, altera à custodibus hospitalis S. Iacobi Incurabilium; altera à custodibus S. Mariæ Lauretanæ, vt in publicis instrumentis desuper celebratis, non obstante contradictione Baratelli, quæ exceptio non implementi videtur retardare executionem, *Aym. conf.115. n.10. cum allegatis*, potest opponi etiam contra laudum emologatum, *Surd. d.conf.136.sub num.55.* Verum respondebatur in primis D. Vrsulam non contrauenisse, cum ipsa non conduxerit hospitium, sed D.Laurentius eius maritus, ea absente,de cuius ratificatione non constat. Vltra quod Baratellus fuit interpellatus iudicialiter ad consentiendum locationi, iuxta formam laudi, & cum neglexerit consentire, videtur potuisse deuenire ad dictam locationem.

5 Præterea considerabant Domini, quod illa prohibitio non conducendi sine scientia, & licentia aduersarij, habet suas pœnas expressas, videlicet, vt in casu contrauentionis, conductio intelligatur facta ad commodum alterius partis acceptare volentis, item vt conducens cadat ab omni commodo,& iure, quod ei fuisset ex conductione acquisitum, & demum incurrat pœnam scutorum duorum milliũ, applicandorum locis pijs, ideo saltem donec videretur, an sit locus pœnis in laudo expressis, non debet retardari executio. Et ex hoc tollitur etiam quod dicebatur D. Vrsulam esse periuram propter dictam conuentionem, prohibitio enim quæ habet suam pœnam expressam, non debet trahi ad aliud pœnæ genus, *Capr.in suis regul.reg.1.num.7.verf. quintò fallit*, facit *text.in l.at si quis. § idem labeo, ibi, pœnam autem. ff. de relig. §. cum igitur. verf. sin autem. auth.de elig. secund. nub. Bald. in auth. ex testamento, num.13.C.de secund. nupt.*

6 Tertiò, fuit proposita exceptio, quasi malè fuerit actum ad restitutionem bonorum spectantium ad hospitium, cum deberet præcedere inuentariũ, & æstimatio ex forma laudi, cuius verba sunt, *Che finiti li noue anni detto Francesco sia obligato restituire alla detta Sig.Orsola altretante robbe,masseritie, vini, fieni, & altre cose appartenenti à detto negotio d'hosteria conforme al solito, che ascendino alla somma di scudi 2152.27. mediante l'inuentario,& stima da farsi da due huomini periti, &c.* Et ille ablatiuus absolutus, *mediante l'inuentario, & stima*, importat conditionem, *l.à testatore.ff.de cond.& demonstr.Doct.in rubr. ff sol. matr.* & ideo conditio inuentarij, & æstimationis faciendæ videtur debuisse præcedere, & tanquam non impleta impedire executionem laudi, & obligationis Cameralis, *Rota decif. 123. num.18. par.2. diuerf.cum allegatis.*

7 Fuit tamen responsum, immò ex verbis proximè relatis apparere, quòd debuerit præcedere restitutio bonorum quatenus extent tempore finiti nouennij, itaut bona prius essent in obligatione Francisci,vt eo inuito pecunia numerata ab eo extorqueri non posset, vnde petitio æstimationis, vel inuentarij faciendi, & electionis peritorum, erat ab eo facienda, non autem à D. Vrsula, quæ benè potuit petere bona, quatenus extarent, sin minus,sũmam taxatam in laudo, quam si euitare velit Franciscus, debet consignatis bonis petere, vt æstimentur.

8 Ad alia leuiora fuit satisfactum per informantes. Opponebatur etiam contra dictum laudum, quòd saperet vsurariam prauitatem, ex quo durante dicto nouennio, quo res hospitijs remanserunt penes Franciscum, fuit idem Franciscus cõdemnatus soluere scuta 3150. *tanto per li vtili, auiamento, & inquilinato, quanto per l'vso di dette robbe*, vt latius in dicto laudo continetur. Circa hanc exceptionem Domini voluerunt maturiùs deliberare, ideo fuit conclusum, mandatum esse relaxandum, nisi obstet exceptio vsurariæ prauitatis, de qua particulariter videatur.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.
Vrbeuetana Alimentorum.
Veneris 28. Iunij 1613.

AR-

ARGVMENTVM.

Maritus non tenetur alere vxorem, quæ extra domũ suam, & sine rationabili causa, & propria auctoritate discessit, sic nec etiam pater tenetur alere filium, vel neptem extra domum, præsertim si aliunde habeat, vnde viuere possit.

SVMMARIVM.

1 *Maritus tenetur alere vxorem suam, sed non extra domum, nisi ex rationabili causa diuertat. Vbi quòd satis dicitur recedere à domo viri sine rationabili causa, quando propria auctoritate discedit.*
Maritus vxore spoliatus restituendus est ad eam, ibid. in fine.
2 *Pater non tenetur alere filium, vel neptem extra domum, vbi præsertim quando filius aliunde habet, vnde se alat.*
Alimentorum taxatio fieri debet iuxta facultates illius, qui alimentare tenetur, ibid. in fine.
3 *Sententia sine citatione nulla, & inualida est.*

DECISIO DXVII.

1 RESOLVTVM fuit Sfortiæ deberi alimenta in bonis quondam Comitis Francisci Montis Martij, etenim constat de tractatu prædicti Comitis Francisci erga Sfortiam tanquam filium, non solùm in vita, prout deponunt testes, sed etiam in morte, ex qua illum tãquam filium instituit in tertia parte suæ hæreditatis, qui tractans, quicquid dicendũ esset in præiudicium tertij, ex not. per *Ias. cons.* 106. *num.* 1. *vers. secundo, lib.* 1. *Alciat cons.* 149. *nu.* 8. *lib.* 1. *Natt. cons.* 473. *num.* 24. *vers. ad contraria*. in præiudicium tractantis, & eius hæreditatis probat filiationem *Ias. & Natt cons. vbi supra. Paris. cons.* 10. *num.* 35. *lib.* 2. *Rolan. cons.* 22. *num.* 3. *cum alijs per Surd. cons.* 1. *num.* 46. non solum vt pendente lite debeantur alimenta Sfortiæ, vt est casus, de quo agitur, sed etiam toto tempore vitæ ipsius Sfortiæ, iux. not. *c. cum haberet, de eo qui dux in matr.* cum *cum alijs infra alleg.*

2 Non obstat, quòd Sfortia nedum nõ probet' præsumptionem boni iuris pro se, sed immò appareat de contrario, ex quo reportauit sententiam contra se super prædicta tertia parte hæreditatis, quia Domini non intendebant pro nunc assignare alimenta Sfortiæ tanquam fouenti bonum ius in lite hæreditatis, sed quia cum sit filius (etiamsi non foueret bonum ius super dicta hæreditate, de quo erit suo loco videndum) nihilominus saltem ex æquitate canonica sibi semper debebuntur alimenta in bonis paternis, etiamsi sit illegitimo modo natus, *cap. cum haberet*, vbi omnes, *de eo qui dux. in matr. Bart. in auth. ex complexu, num.* 2. *C. de incest. nupt. Dec. cons.* 310. *num.* 3. *Paleot. tract. de noth. & spur. c.* 46. *num.* 5. latè *Surd. de alim. tit.* 1. *quæst.* 10 *num.* 5. *cum plurib. seqq.* & institutio patris semper sustinebitur saltem vsque ad finem alimentorum, *Bald. in l. eam quam, num* 41. *C. de fideicom. Bart. in d. auth. ex complexu, num.* 3. *C. de incest. nupt. Nicol. de Vbald. tract. de success. ab intest. n.* 47. *vers. si tamen pater. Gabr. tit. de alim. conclus.* 1. *num.* 19.

3 Super eo quod Comes Alexander, & litis consortes non possideant bona quondam Comitis Frãcisci, Domini non insteterunt, cum satis fuerit pro nunc firmare filiationem, & alimenta in bonis paternis: à quo autem sint præstanda, videbitur.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Romana supplementi legitimæ.

Veneris 28. *Iunij* 1613.

ARGVMENTVM.

De inofficiosa donatione facta per patrem viuentem in præiudicium legitimæ filiorum, quod non valeat, & rescindenda sit, necnon de statuto vrbis excludente fœminas propter masculos, quod sit factum fauore agnationis, & quod propterea cessante agnatione, cesset etiam statuti dispositio.

SVMMARIVM.

1 *Legitima per patrem filiæ minui non potest.*
2 *Donatio facta per patrem viuentem in præiudiciũ legitimæ filiorum dicitur inofficiosa, siue omnium bonorum, siue partis eorum, & rescindi debet.*
3 *Donationis inofficiosæ querela datur etiam aduersus locum pium.*
4 *Statutum vrbis excludens fœminas propter masculos est factum fauore agnationis, & ideo non suffragatur cessante agnatione.*
Hæredum appellatione non veniunt, nisi hæredes sanguinis, & sic descendentes, ibid. Vbi declaratur hæc conclusio, quando procedat.
5 *Agnati transuersales possunt dici extranei hæredes, & non sui.*
Pia causa, & monasterium, an sit loco filij, ibid.

DECISIO DXVIII.

1 RESOLVTVM fuit sententiam quæ mandat suppleri legitimam D. Septimiæ esse confirmandam, quia non potuit pater dictæ Septimiæ minuere eius legitimam, neque per donationem inter viuos, *tot. tit. C. de inoff. donat.* Neque per viam vltimæ voluntatis, *l. omnimodo scimus. C. de inoff. testam.*

2 Et quantum ad donationem inter viuos non obstare, quòd pater minimè donauerit omnia bona, vnde non sit locus querelæ inofficiosæ donationis, quæ tunc demum videtur competere, si pater donauit totum patrimonium, vt colligitur ex *l. si pater*, ibi, *omne patrimonium*, & *l. si totas facultates. C. de inoffic. donat.* secus si partem, vt post *Anchar. Felin in cap. in præsentia, num.* 43. *vers. item nota. de prob.* quia fuit responsum, leges ad effectũ inofficiosi non se restrinxisse ad causam, quando totum patrimonium fuit donatum, quod colligitur manifestè ex *l.* 1. & *l. cum donationibus, C. eod. tit.* vbi pater non donauerat totas facultates, sed aliquid retinuerat, in quo instituerat filios dantes de inofficiositate, & nihilominus concludunt illæ leges, quòd competit querela inofficiosæ donationis vsque ad supplementum legitimæ. Felin. verò, de quo suprà, cum Anchar. per eum allegato, non includit legitimam filiorum, vt ex lectura illius apparet.

3 Sicut etiam visum fuit non refragari, quòd donatio sit facta loco pio, quia si competit querela inofficiosæ donationis, quando donatio est facta alteri fratri, vt habetur *in l. cum donationibus*, & *in l. si*

mat. & sua. C. de inoff. donat. eadem & maiori ratione competet contra locum pium, cum in materia legitimæ potior sit causa filiorum, quàm loci pij, *e. fin. 17. q. 4. glos. in l. si quis ad declinandum, verb. simili modo. C. de Episcop. & cler. Felin. in d. cap. in præsentia, num 43. de probat. Bero. cons. 26. num. 8. lib. 2.* & in specie, quod non possit grauari filius in legitima, etiam fauore piæ causæ, *glos. in auth. similiter. verb. causas. C. ad l. falcid. Bart. cons. 32. nu. 3. Alex. cons. 45. nu. 17. lib. 1. Ruin. cons. 57. nu. 3. lib. 2. Gabr. tit. ad Trebell. conclus. 11. in fin. Surd. de alim. tit. 8. priu. 95. nu. 9. Crass.* qui de communi, *§. legitima, q. 38. num. 20. Honded. cons. 73 num. 40. lib. 1.*

4 Quoad testamentum fuit dictum nō obstare statutum Vrbis 141. lib. 1. exclusiuo fœminarum dotatarum, quia fuit responsum illud statutum emanasse solum ad fauorem agnationis, vt patet ex verbis, ibi, *nec possint aliquid petere ab hæredibus patris, vel aui, de agnatione etiam transuersali*, & proinde cum locus pius minimè sit de agnatione patris Septimiæ, & transuersali, statutum sibi non suffragatur tanquam non habenti qualitatem requisitam à statuto, *Alex. cons. 129. num. 1. lib. 7. Dec. cons. 589. n. 7. Bec. cons. 53. nu. 9.* latè *Tiraq. de retract. lign. §. 8. glos. 7. num. 1. & 2.* Quod in fortioribus terminis tenuit Rota in causa *Romana de Lanti corā Clemente Papa VIII. relata inter diuers. impress. decis. 232. num. 165. par. 1.* nempe statuti vrbis antiqui, cap. 82. lib. 1. vbi non aderant illa verba *de agnatione*, dixit enim ibi Rota, quod appellatione hæredum, non veniebant nisi hæredes sanguinis, id est, descendentes, per *l. ex facto. ff. ad Trebell.* cum alijs ibi alleg. quibus addi possunt relati per *Gabr. cons. 10. num. 5. & 18 lib. 2.* Si igitur quando statutum facit simpliciter mentionem de hæredibus, quod nomen ex sui natura est aptum comprehendere etiam extraneos, *l. in annalibus. C. de legat. l. hæred. appellatione*, vbi *Rebuff. in princ. vers. hæredes quoque extranei. ff. de verb. signif.* cum alijs per *Gabr. eod. tit. concl. 2. n. 1 & plurib. seqq.* propter exorbitantiam materiæ nō, veniunt hæredes extranei, vt patet ex mox dictis, quantò minus venient, quando verbo *hæredis*, addita sunt alia verba *de agnatione*, quæ qualificant, & restringūt nomen hæreditarium ad illos *de agnatione*, tantum, vt de se patet.

5 Et licet statutum nouum in hoc sit amplius antiquo, quod vocat agnatos transuersales, qui possunt dici extranei, cùm non sint sui, *ad l. fin. §. simili quoque modo. C. de iur. dot. l. vnic. §. extraneum. C. de rei vxor. act. §. cæteri. instit. de hæred. qualit. & diff.* attamen quando sumus extrà agnatos, vt in proposito casu statutum nouū est clarius antiquo, quia post nomē hæredis immediatè subdit *de agnatione*, quæ verba manifestè excludunt illos, qui non sunt de agnatione, vt suprà dictum est. Nec facit quod pia causa sit loco filij, iuxta *notat. in §. sed hoc præstnti. auth. de sanctiss. Episcop. & in cap. in præsentia. de probat.* quia vel non est verum, quòd pia causa sit loco filij, sed tantum conditio filiorū censetur impleta per ingressum religionis, siue auctoritate legis, ne quis remoueatur à vita contemplatiua, sine præsumptione eiusdem legis, quod si testator cogitasset de casu ingressus religionis, idem disposuisset quod in casu filiorum, vt animaduertit *Illustriss. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 7. num. 7.* & fuit ponderatum in causa *Naruien. fidei-commissi die 6. Iunij 1611. coram me.* Vel quatenus etiam posset constitui regula, quòd pia causa sit loco filij, hoc erit ad perfectionem, & proinde non habebit locum in concursu, & ad exclusionem veri, *l. filio quem pater. ff. de neg. gest. Gemin. cons. 138. num. 1. cum duob. seqq. Tiraq. de priuil. piæ caus. priuil. 17. vers. verum hoc non est*, & fuit coram me dictum in causa *Hispalen. præeminentiarum die 8. Februarij proximi*, & hoc manifestè resoluitur, ex doctrinis supra allegatis, quòd fauore piæ causæ non potest minui legitima filiorum.

6 Visum etiam fuit non applicari quæ dicebantur de congrua dote tempore, quo Septimia fuit nupta, quia aliud est petere supplementum legitimæ, aliud supplementum dotis, vt de se patet, & post plura not. *Dectan. cons. 54. num. 10. lib. 1.* & obiectū posset procedere si intraret statutum exclusiuum Septimiæ, & ipsa procuraret illud euitare sub prætextu, quòd ipsa non fuerit congruenter dotata, tunc enim ad videndum, an Septimia fuisset congruenter dotata, intraret inspectio, an esset attendendum tempus mortis, vel tempus dotationis, de quo in *Vlixbonen. legitima 22. Nouembris 1595. corā bo. me. Penia*, quæ ex aduerso fuit allegata, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Romana Alimentorum.

Veneris 28. Iunij 1613.

DECISIO DXIX.

Replicata est supra in secund. part. recent. decis. 470.

R. P. D. PIROVANO.

Romana Census.

Veneris 28. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

Soluens quando præsumatur de sua, vel aliena pecunia soluisse.

SVMMARIVM.

1 *Cedula bancaria in celebratione census succedit loco veræ numerationis.*
Soluens præsumitur soluere de sua propria pecunia, & non de aliena, etiam causa non expressa, nisi rem emerit nomine alieno, & pretium soluerit, ibid.
2 *Soluens non præsumitur soluisse de propria pecunia, quando in instrumento fassus est describi pecuniam esse alienam.*
3 *Mutuum præsumitur tacitè contractum ex traditione pecuniæ, non expressa causa.*
4 *Identitas summæ & pecuniarum præsumitur ex eadem quantitate partitarum, & etiam propter earum connexitatem.*
5 *Partitæ pecuniarum in libro mercatorum descriptæ, & contrapositæ alijs partitis, censentur positæ in extinctionem illarum partitarum, quibus contrapositæ sunt.*

DECISIO DXX.

1 POSTEAQVAM fuit resolutum dominium census, de quo agitur, esse DD. de Vitellijs nō ob-

obstãte reseruatione administrationis,et dispositionis eiusdem census in personam D. Horatij Amadutij, exinde suborta est alia difficultas, quis fuerit Dominus scutorum 500. sortis principalis census, cum quibus ille fuit emptus, super qua consultis Dominis dixerunt scuta 500. fuisse Dominorum de Vitellis. In instrumento enim census Io. Baptista Garganus illius venditor confessus est recepisse dicta scuta 500. ab Alexandro Maria de Vitellis per bancum Arignui, per manus Bonanni Capserij soluere asserentis virtute mandati per D. Horatium Amadutium facti eidem mercatori directi, sibique per D. Lutium traditi, quæ verba cum important traditionem cedulæ bancariæ, ab eodem emptore census factam fuisse venditori, quæ succedit loco veræ numerationis, *Bart. in l. si solutionis. ff. de solution.* quod *Put. decis. 159. lib. 1.* secundum nouam impressionem, et sæpè Rota tenuit, cessat præsumptio, quod pecuniæ iudicentur esse illius, qui soluit etiam causa non expressa, *l. 2.* vbi *Bart. & Bald. C. pro socio, l. & magis puto. ff. de solut. Roman. cons. 3. num. 1. post med. vers. & huius est ratio. Alexan. cons. 134. nu. 7. lib. 5.* qui regulam intelligunt, quando quis emit nomine alterius, et pecuniam ipse numerat, quorum neutrum fecit Amadutius, quia Gabriellius procurator emit nomine Alexãdri Mariæ Vitellij, et ipsemet cedulam pretij consignauit, vnde magis conuenire videntur aliæ iuris præsumptiones.

2 Primò, quod per consignationem cedulæ Amadutius dicatur portasse scuta 500. procuratori Alexandri Mariæ, et sic nudum ministerium præstitisse, dum passus fuit in instrumento describi Garganum ab Alexandro Maria pretium recepisse, quo casu pecunia non præsumitur soluentis, *Bertrand. cons. 282. num. 2. lib. 2. 1. par. Magon. decis. Florent. 43. num. 14.*

3 Vel secundo, quod pecunia subministrata per Amadutium fuerit mutuata emptori census, vt voluit *Bart. in l. cum quid, num. 11. ff. si cert. petat.* dicens, quòd quando alicui traditur pecunia, nec exprimitur ex qua causa, nec indicia contraria cõcurrunt, videtur inter partes contractum mutuum, *l. donationes. §. 1. cum ibi not. ff. de donat.* & communem hanc esse opinionem cum Bart. dixerunt *Angel. in eadem l. cum quid, num. 3. & 4. Castr. num. 13. Alex. num. 10. Cyn. in l. incendium, in fine. C. si cert. pet.* & *Surd.* alijs relatis *cons. 24. num. 3.* quamnis ille *sub nu. 16.* credat donationem ex alijs indicijs, quæ casui nostro non conueniunt, & si mutuum certum est, quòd de proprietate Amadutij nõ tractetur propter illius naturam, quæ est dominium transferre, vt de meo tuum fiat, *l. 2. §. appellata,* vbi etiam *Alex. ff. si cert. pet.*

4 Sed, quod magis est, nec etiam Domini existimarunt Amadutium creditorem ex causa mutui illius summæ creditæ, quia ex partitis libri mercatoris, quæ dantur, reperiuntur duæ eadem die creatæ eiusdem summæ, nempe scutorum 1800. in debitũ Iulij Vitellij, qui fuit pater Alexandri Mariæ, & aliorum scutorum 1800. in creditum Horatij Amadutij, quarum summarum connenientia tam ob præsumptionem qualitatis personæ Horatij, qui gerebat eiusdem Vitellij negotia in vrbe, quam propter earum connexitatem, quia vna videtur creata contemplatione extinctionis alterius, *Bec. cons. 45. num. 31. Osasc. decis. 34. num. 29. Surd. decis. 258. num. 11. & 12.* Satis inferebat Amadutium creatũ creditorem ex causa correspectiua extinctionis alterius partitæ similis summæ Iulij patris.

5 Quod etiam magis clarè deducitur ex eo quod postquam partita scutorum 1800. fuit adscripta personæ Amadutij sub die 8. Iulij 1581. incepit disponere de eisdem pecunijs ad commodum Alexandri Mariæ, primo in emptione census scutorum 1000. ea soluendo sub die 15. eiusdem mensis, cum declaratione, quod erant de pecunijs Alexandri Mariæ. Item die 26. Augusti alia scutorum 100. remissa fuere Vercellis Alexandro Mariæ de mandato eiusdem Amadutij, & demum scuta ista 500. pro emptione census, quæ omnes summæ fuerunt contrapositæ partitæ scutorum 1800. & consequenter ad illius extinctionem, *Bart. in l. Aurelius. §. idem quæsiuit. ff. de liber. legat.* & fuit resolutum *in causa Romana pretij fundaci coram Reu. D. meo Damasceno di 20. Februarij 1612.* vnde cum Amadutius enunciet soluisse de pecunijs Alexandri Mariæ, occasione emptionis census scuta mille, & proprietas pecuniarum ad alios, quàm contra positos, referri non possit, eademmet scuta 1800. conincũtur esse Alexandri Mariæ, non autem Horatij propter indiuiduitatem partitæ contrapositæ.

6 Ex quibus cessant omnia fundamẽta pro Horatio deducta, quia regula, quod pecuniæ præsumantur esse soluentis, non applicatur, vt iam dictum fuit, nec quod pecuniæ postquam in eius caput fuerunt adscriptæ, earũ sit dominus, & quod tanquam creditor maioris summæ potuerit prædictas pecunias retinere, quia satis constat de contraria eius voluntate, & de compensatione non est agendum ad effectum, de quo quæritur, qui est, An ex proprietate pecuniarum possit inferri ad proprietatem census, non autem an factis computis, quis eorum remaneat debitor, vel creditor.

Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Fanentina Parochialis.
Veneris 28. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

In concursu ad beneficium is qui moribus, & prudentia aptior est ad gubernandam Ecclesiam, præferri debet alteri magis scientia prædito.

SVMMARIVM.

1 *Concursus in beneficio quando fit coram Ordinario, & examinatoribus, potest Ordinarius cum examinatoribus præferre ei, qui magis scientia præcellit eum, qui prudentia, & moribus, & integritate aptior videtur ad gubernandam Ecclesiam, num. 2.*

Iudicium Ordinarij, & examinatorum in concursu ad beneficium ad fauorem alicuius non potest reuocari in secunda instantia, nisi appareat illud fuisse irrationabile, dolosum, & carnalitatis, aut humanæ passionis affectum.

3 *Clericus aliàs de delictis diffamatus propter scandalum in concursu aliorum alijs præferri non debet, etiam, quod sit maiori scientia præditus.*

4 *Iudicis iniustitia non præsumitur, & ideo probanda est per allegãtem, quia pro iudice præsumitur.*

DECISIO DXXI.

1 FVIT resolutum beneficium non esse adiudicandum Salomoni; contendit enim contra iudicium examinatorum, & Ordinarij probare irrationabilitatem eorum in prælatione Bauarini ad parochialem, de qua agitur; sed non iustificat qualitates, quæ solent detegere, & manifestare irrationabile iudicium Ordinarij, quæ recensentur in Constitutione felicis recordationis Pij V. dolosum scilicet iudicium, & carnalitatis, aut humanæ passionis affectum: in concursu autem qualitatũ non est præscripta lex Ordinario, vt magis idoneum iudicet, qui scientia alteri præcellit; sed is præferri potest, qui prudentia, & moribus, & integritate aptior videtur ad gubernandam Ecclesiam, *c. cum in cunctis, de elect.* & habetur in *Concil. Trid. de reform. sess. 24. c. 18.* & Rota sæpè tenuit, vt in *Beneuentana parochialis 15. Maij 1590. coram Orano Rauennaten. parochialis 7. Decembris 1592. coram Illustriss. Cardinali Arigonio, & in Sabinen. concursus 6. Aprilis 1609. coram R. Damasceno*, quæ datæ fuerunt.

2 Ideo Doctoratus officium, Auditoratus nobilitas, & diuitiæ, quæ allegantur in persona Salomonis, quatenus etiam bene iustificarentur, cum non faciant eumdem præcellere prudentia, & moribus, & integritate magis necessaria ad gubernandam Ecclesiam, quàm litteratura, & cæteræ supradictæ qualitates, sequitur dicendum iudicium Ordinarij non posse de irrationabilitate redargui, si Bauarinũ elegerit, de cuius prudentia, & moribus vitæ apparebat. Tum quia antiquior sacerdos & alumnus Societatis IESV, est valde commendatus, diuq. versatus in regimine curæ animarum, tum etiam quia per multum tempus fuit Præfectus Collegio Iuuenum in Ciuitate Foroliuien. & ex post Seminario in Ciuitate Faentiæ, ex quibus retorquetur decisio in causa Ripana parochialis coram R. P. D. meo Pamphilio pro Salomone allegata: in ea enim ad arguendam irrationabilitatem iudicij Ordinarij deducuntur principaliter mali mores eius qui fuerat electus, dum apparebant excessus in fratrem & alios perpetrati pro quibus cum curia Gubernatoris & Episcopo composuit, adeo quod si hodie iudicium Ordinarij pro Salomone adduceretur, bene conuenirent termini illins decisionis.

3 Quia reperitur condemnatus ob delationem armorum prohibitorum de nocte, & pro suspicione associationis cum bannitis, pro quibus delictis cõposuit. Fuit etiam arrestatus Rauennæ ex causa homicidij, pro qua habuit domum pro carcere, & fideiussit, & quamuis non fuerit iudicatus culpabilis, sola tamen diffamatio propter scandalum, quòd posset oriri inter parochianos, sufficit pro exclusione, *Calderin. consf. 9. de probation.* & Maculani illam ex inquisitione delicti causatam multum Domini ponderant pro exclusione in supradictis Beneuentana parochialis & Sabinen. concursus. Addebant etiam Domini quoad litteraturam Salomoni non esse tutum dum interrogatorijs examinatorum respondit, Baptismi sacrificium posse conferre ab hæretico absque intentione baptizandi.

4 Non obstat, quod iura producta per Antonium non sint in forma probanti, nec legitimè extracta, nec probari, quod Antonius sit antiquior sacerdos, quia etiamsi exceptio prædicta in facto esset vera, non tamen Salomon docuit de grauamine, prout debet; tum quia sustinet partes appellantis, & obijcit iudici culpam iniustitiæ, quæ non præsumitur, sed est probanda, *Grauett. consf. 8. num. 20 Brozzius consf. 37. num. 11.* cum alijs allegatis per *Surd. consf. 39. num. 9 vol. 1.* tum etiam, quia contra eum viget præsumptio quæ fit pro iudicio Ordinarij, *c. in præsentia, de renunciatione.* & fuit dictum in *d. Beneuen. parochialis coram Arigonio, & in causa nullius parochialis 4. December. 1600. coram Bononien.* Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Romana pecuniaria 2000.

Veneris 28. Iulij 1613.

ARGVMENTVM.

Plura, & diuersa in hac decisione explicantur notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Actio quæ oritur ex contractu principali, oritur etiam ex contractu accessorio.*
2 *Contractus celebratus in executionem alterius primi cõtractus videtur pars dicti primi cõtractus.*
Iurans omnia, & singula in contractu exposita vera esse, dicitur ratificare, & conualidare d. contractum, ibid. vers. quæ magis procedunt.
3 *Dotis non solutæ fructus marito sustinenti onera matrimonij permitti possunt ad rationem septem pro centenario.*
4 *Promissio, & obligatio omnis intelligitur rebus sic stantibus.*
5 *Conditione non purificata non habet locum promissio sub conditione facta.*
6 *Iuramenti calumniæ defectus non operatur vbi constat de bono iure agentis.*
Protestatio nisi fuerit repetita in quolibet actu, censetur illi renunciatum per secundum actum, in quo protestatio non est repetita, ibid.
7 *Recognitio iurium potest quandocũque fieri etiam post sententiam.*
8 *Citatio facta alicui tanquam tali operatur, vt sic citans citati personam approbet pro tali, pro quo citatur.*

DECISIO DXXII.

1 RELAXATO mandato per Aud. C. pro scutis 2000. & appellatione interposita pro parte Dominorum della Molaria, fuit per Signaturam causa mihi cõmissa, cum clausula quoad scuta mille sine præiudicio executionis; quo vero ad alia mille, si quid exequendum; vnde pro istis mille scutis dubitani, an dictum mandatum esset exequendum? Et Domini affirmatiuè responderunt, cùm in capitulis matrimonialibus de anno 1585. & mense Aprilis initis fuerint per Cæsarem promissa Ascanio in dotem cum D. Actia ipsius sorore scuta duo millia, medietas quorum esset soluenda de tempore contracti, & cõsummati matrimonij; alia vero scuta mille post mortem Cæsaris. Et quamuis post dictum matrimonium contractũ per aliud instrumentum de eodem anno, & mense Iunij eædem partes con-

conuenerint circa modum soluēdi prædictā dotem, nempe quod pro scutis mille tantùm Cæsar solueret fructus ad rationem septem pro centenario;alia verò scuta mille soluerentur post mortem Cæsaris intra sex menses ab ipsius hęredibus, in casu quo Actia decederet cum libris; in casu verò contrario obitus Actiæ sine liberis, hæredes Cęsaris ad dictam solutionem non teneri, Nihilominus ex isto vltimo instrumento, quamuis circa modum solutionis istius dotis aliquid fuerit declaratum, nihil tamen fuit immutatum circa promissionem dotis scutorum duorum millium:vnde iste vltimus contractus videtur accessorius ad primum, ita vt actio ex primo,& principali orta, oriatur etiam ex isto accessorio. *l.fundi partem. ff.de contrah.empt.*

2 Vltra quod iste vltimus contractus fuit celebratus pro executione primi, & videtur pars prioris contractus,ita vt vnus tantùm intelligatur. *l.scire debemus,de verb.oblig.Bald.cons.440 nu 56.lib.... Illustrissimus Mantic de tacit.& ambig.lib.2.tit.3. num.6.& seq.* vbi *nu.*8. notat, quòd quando actus, qui sequitur, potest intelligi, vt pertineat ad præcedentem contractum, vel vt sit nouus contractus, magis præsumitur fieri pro executione prioris & adducit *Aretin. in l.si Procuratorem, in princ. ff. mandat. & Boer.in decis.548 nu.5. circa fin. vers. adeo initium.* Quæ magis procedunt in nostro, in quo in secundo instrumento fit mentio de dicta dote in primo promissa,cum assertione contrahentium, vera fuisse omnia in primo instrumento contenta, etiam cum iuramento, & illa ratificarunt, & acceptarunt: ex quibus resultat primi contractus ratificatio, & conualidatio, ex latè deductis per *Surd. decis.70.num.3.& seq.*

3 Quibus sic stantibus, & firma promissione scutorum duorum millium pro dicta dote videtur ad illa omnia Dominum de Molaria teneri, tum ex prædictis, tum quia quoad scuta mille tantùm in contanti soluenda fructus in secundo contractu fuerunt promissi ad rationem septem pro centenario, quæ promissio fructuum durante matrimonio videtur satis æquitati consona, cum non soluta sorte principali in contanti promissa interim soluantur dicti fructus marito sustinenti onera matrimonij,ad *tex. in l.pro oneribus C.de iur.dot.* quod, & admisit statutum vrbis *lib 1.cap.137.*

4 Et non videtur admittendum, quod tantum fructus quoad ista scuta mille veniant in promissione, non verò illorum capitale, quasi hoc denotet illa taxatiua tantùm,cùm illa non cadat super fructibus ad exclusionem sortis principalis, sed cadat super istis scutis mille tantùm, ad exclusionem aliorum millium scutorum per hæredes Cæsaris post illius mortem soluendorum, ex quibus fructus non erant soluendi: vnde defunctis Ascanio, & Actia coniugibus, & sic cessantibus oneribus matrimonij, & solutione dictorum fructuum in secundo contractu, promissa remanet obligatio pro illorum capitali in primo contractu promissa, qui per secundum ex prædictis non fuit immutatus, sed potiùs confirmatus; talis enim fructuum promissio intelligitur donec illi capitale solueretur, & rebus sic stantibus, prout quælibet dispositio intelligi debet. *l. quæro. §.inter locatorem. ff.locat.l.si fuerit, in princ.ff pro socio. Tiraq.in l.si vnquam, in præfatione, nu.167. C.de reuocand.donat.*

5 Et etiam videtur iuri, & æquitati consonum, quod fructus ex alijs scutis mille non soluerentur, cum solutio illorum sit promissa sub conditione, si Actia cum filijs decessisset, & in diem, nempe sex mensibus transactis post obitum Cæsaris, & adhuc conditione non purificata, & antequam venisset dies, fors non deberetur. *l. cederem diem. de verb. oblig.cum ibi notatis,* videtur nec fructus interim deberi: attamen cum per mortem Cæsaris;& super existētiam Angeli filij Actiæ dies prędictus venerit, & conditio prędicta fuerit purificata, intrat obligatio contra hęredes Cęsaris soluendi prędicta scuta mille,& sic nec quoad ista, nec quoad alia priora mille videntur posse excusari,& quod quoad vtramque summam mandatum A.C.sit exequendum.

6 Ad nullitates fuit responsum non obstare; defectus enim iuramenti calumnię non facit quicquam, cum constet ex supradictis de bono iure Angeli, *Ias.in l.admonendi,in 2.lect.num.204.ff.de iur.iur. Adden.ad Vestr.in prax.lib.5.cap.2.nu.14* & dixit *Rot.in Lucana parochialis 12 Maij 1603. coram bo.mem.Penia, & in Marsicana Afflictus 7. Maij 1612.coram me*; tum etiam, quia protestatio, in qua idem fuit petitum, non fuit in quolibet actu postea repetita: vnde videtur illi renunciatum,cùm versemur in iudicialibus.*Verall.dec.406.n.2.par.2. Mohed. dec 2.de iudic.* per doctrinam Alexandri, quam ibi Rota censuit communem, *in l.non solùm. §.morte.vers.dici potest.ff.de oper.nou. nunciat.*

7 Et quamuis aliquorum iurium recognitio deficiat,non est nullitas attendenda,cum talis recognitio possit fieri quandocunque etiam post sententiam, secundum stylum Rotæ. *Aegid.decis.539.Put.455. lib. 1.* vt fuit dictum in *Romana census de Vellis 30. Maij 1597.coram bo.me.Corduba, & in supradicta Marsicana Afflictus coram me.*

8 Et defectus legitimationis personarum videbatur tolli tam ex fide baptismatis Angeli, quàm ex alijs actibus cum illo per D. Molariam factis, ex quibus approbatio illius personæ resultat, ad *text. in l.inter quas. §.alienum, in fin.ff.de damn.infect. Surd.decis.104. nu.12.* præcipuè cum isti actus sint citationes factæ D.Angelo tanquam filio,& hęredi D.Actiæ, ad tradita per *Menoch.* alijs relatis, *de adipisc.remed.4.quæst.68.num.611.*

Ex quibus sic fuit resolutum, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E.Cardinali.

Vmbriaticen. parochialis.

Lunæ 1. Iulij 1613.

ARGVMENTVM.

De iudicio manutentionis quando locum habeat probata possessione per instrumentum, & quibus exceptionibus retardetur.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentalis possessio alio non existente in possessione manutenibilis. Vbi etiam quod de non existentia alterius in possessione satis apparet, eo ipso quod non apparet de existentia,quia possessio est quid facti,& non præsumitur, nisi probetur.*

2 *Exceptiones concernentes petitorium non retardant manutentionem.*

Deten-

Detentatio sola sine titulo sufficit in iudicio manutentionis. ibid. in fine.

3 *Decretum irritans inficit possessionem, vbi declaratur quomodo procedat hæc conclusio.*

Decretum irritans est accessorium ad constitutionem, in qua est appositum, & ideò si constitutio non intrat, decretum nihil operatur. ibid.

Possessorium ordinarium dicitur illud, quod habet annexam cognitionem negotij principalis, & propterea ex eo non retardatur manutentio. ibid.

DECISIO DXXIII.

1 PRO Ioanne Antonio solo informante, ex quo pars aduersa pluries citata non comparuit, fuit tentum, ipsum Ioannem Antonium esse manutenendum, quia de eius possessione constat per publicum instrumentū captæ possessionis sub die 9. Octobris 1612. quæ quidem instrumentalis possessio, alio non existente in possessione, est manutenibilis. *l. nō idcirco*, cum ibi not. *C. de fid. instr. Honded cons. 86. nu. 30. lib. 2. Cæs. de Graff. decis. 5. nu. 1. de caus. poss. & propr. Rota in causa Cervien. bonorum 20. Nouembr.* 1578. *coram Brauo, relata inter diuers. impress. decis. 506. num. 1. par. 1. in Illerden. beneficij 5. Iulij 1608. coram me.* Et eo ipso videtur probata non existentia, quod non apparet de existentia, siquidem apprehēsio possessionis est quid facti, quod non præsumitur nisi probetur. *l. assecuratio. C. de non num. pecun. l. 1. C. de probat. cap. cum in iure, de off. deleg.* cum alijs per *Dec. in l. quatenus. nu. 3. ff. de reg. iur.* & fuit in specie dictum in *causa Viterbien. beneficij 1. Iulij 1609. coram me.*

2 Et quæ prætendit Petrus circa reseruationem in vim constitutionis Pij Papæ V. ex eo, quod non fuerit seruata forma *Sacr. Concil. Trid. cap. 18. sess. 24. de reform.* concernunt petitorium, & propterea non retardant manutentionem. *Surd. cons. 93. nu. 7. Rota in causa Romana census, relata inter diuers. impress. decis. 99. num. 2. par. 1. & in præallegata Viterbien. beneficij coram me,* in hoc enim summarijssimo attenditur sola detentatio. *Neuiz. cons. 80. num. 3. Couar pract. quæst. cap. 17. num. 5. vers. sic sanè. Rota in Romana vinea, relata in decis. 641. num. 8. par. 1. diuers.* Neque est necessarius titulus, *Rota in causa Bononien. iurisdictionis, relata inter diuers. impress. decis. 595. nu. 8. d. par. 1. in Soranen. beneficiorum 22. Maij 1587. coram Orano, & in Ripana beneficij 12. Februarij 1599. coram bo. me. Iusto.*

3 Et licèt propter decretum irritans, quod inficit possessionem, *Cassad. decis. 1. num. 2. de restit. spol. Aegid. 533. Vt all. 15. par. 3.* prætensio possit etiam trahi ad possessorium: attamen hoc erit respectu possessorij ordinarij, siquidem cum decretum irritans sit accessorium, & ita demum operetur, si intrat constitutio, cui adhæret *Gemin. & Franc. in cap. præsenti, in princ. nu. 2. de off. leg. in 6. Gabriel tit. de clausul. conclus. 3. nu. 85. Rota in causa Oriolen. decimarum 19. Iunij 1592. coram Gipsio.* Non enim potest dici contrauentum constitutioni, nisi videatur, an casus comprehendatur, in constitutione sequitur, quod tanquam habens annexam cognitionem negotij principalis dicatur possessorium ordinarium. *Castr. cons. 3. nu. 4. lib. 1. & 2. lib. 2. Bero. cons. 11. num. 3. & 4. lib. 1.* & proinde non retardat manutentionem, vt in specie fuit decisum coram me in causa *Baren. seu nullius 18. Martij proximi*, vbi aliæ decisiones fuerunt allegatæ, vt in simili de statuto continuante possessionem defuncti in hæredem, quod scilicet habeat admixtam causam proprietatis, & non impediat manutentionem ex præcedenti possessione instrumentali, dum disputatur, an intret statutum, fuit latè decisum in causa *Ferrarien. bonorum 26. Iunij proximi coram R. P. D. meo Pamphilio per cons. Laderch. 1 mol. 67. num. 10. Rota in causa Amerin. domus, relata inter diuers. impress. decis. 34. nu. 21. & seq. par. 2.* vbi etiam fuit dictum materiam esse appellabilem, ex *Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 859.*

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Romana de Cangijs.

Lunæ 1. Iulij 1613.

ARGVMENTVM.

Sententia lata ad fauorem non instantis pro ea reputatur nulla, prout etiam nulla est sententia contra sententiam, illaque sententia dicitur notoriè iniusta, quæ ex actis non iustificatur.

SVMMARIVM.

1 *Iudex officium suum non petenti impartiri non tenetur.*

Sententia lata ad fauorem non instantis pro ea est nulla. ibid.

2 *Rei incumbere melius est, quam actioni. in fin.*

4 *Donatarius non tenetur ad debita donatoris vltra valorem bonorum donatorum.*

Sententia præsumitur lata prout de iure. ibid.

5 *Sententia contra sententiam reputatur nulla.*

6 *Sententia notoriè iniusta non transit in iudicatū.*

Sententia notoriè iniusta dicitur illa, quæ non iustificatur ex actis. ibid.

Sententia vnica non habet pro se tantam præsumptionem, nec tantum fauorem, sicut tres conformes. ibid. in fine.

Error partibus nocere non debet, nec rei substantiam mutare. ibid.

Commissio noua tacitè habet repetitas omnes qualitates, quas habet commissio antiqua ibid. in fine.

DECISIO DXXIV.

1 FVIT tentum sententiam Illustrissimi Domini mei Cardinalis Veralli fuisse conformem voto Rotæ, & proinde validam, non obstantibus ex aduerso deductis; nam dum primo loco opponebatur non esse conformem voto, quia votum fuit vt expediretur causa ad fauorem creditorum quondam Blasij, & nihilominus in sentētia fuit omissus D. Salomonius creditor Blasij, fuit responsum de credito D. Salomonij non apparere in actis, nec minus, quod ipse pro illo insisterit ferri sententiam: vnde D. Cardinalis minimè tenebatur impartiri officium suum non petenti. *l. dies cautioni. §. hoc autem iudicium. ff. de damn. infect. l. vt fundus. ff. comm. diuid. Cald. cons. 3. de pen. Rebuff. tract. de expens. art. 3. gloss. vnic. nu. 13. Rolan. cons. 83. num. 11. lib. 1.* aliàs sententia lata ad fauorem D. Salomonij illo non instante fuisset nulla, *gloss. in l. properandum. §. & si quidem, verb. licentia*, & ibi *Ias. num. 5. C. de iudic. Bart.*

Bart. in l. vnic. num. 2. C. vt quæ desunt aduoc. & in auth. ei qui, nu. 5. C. de tempor. appell. Rota in causa Mediolanen. rescissionis transactionis 14. Decembris 1601. coram me.

2 Secundò opponebatur, quod votum Rotæ mandat expediri causam pro creditoribus, habita ratione eorum quæ donatarij soluerunt Blasio: in sententia autem solùm fuerunt præseruata iura dd. donatariorum, in illis verbis, ibi, *citra tamen præiudicium, &c.* non autem canonizatum illorum creditum, prout requirebatur: verum fuit responsum in hoc, sententiam minimè discrepare à voto, quia votum non mandat canonizari creditum donatariorum, sed haberi rationem illius ad effectum vt donatarii possint retinere: vnde cum fuerint præseruata illorum iura, nec agatur de exequendo in illorum præiudicium, satis videtur satisfactum menti Rotæ, & proinde non applicatur. *Surd. cons. 186. num. 10. cum alijs per eum allegatis*, quia ibi agebatur de exequenda sententia, in qua exequutione consistit præiudicium habentis ius retinendi, quia melius est incumbere rei, quàm actioni, iuxta not. *in l. plus cautionis, ff. de reg. iur. §. furti. Instit. de oblig. quæ ex quas. del. nascun. Oldrad. consil. 68. circa med.*

3 Tertiò dicebatur; quod sententia D. Cardinalis condemnat donatarios erga creditores ad damna, & interesse, de quibus damnis, & interesse nullum verbum in voto, nec circa debitum, nec circa liquidationem illorum quantum ad debitum suirdictū, quod si illa de iure deberentur, satis super eo Illustrissimus D. Cardinalis habuit votum, dum Rota dixit causam expediendam ad fauorem creditorum; quo verò ad liquidationem fuit responsum, quod nec D. Cardinalis liquidauit, vnde in hoc nullo modo excessit votum.

4 Quartò opponebatur, quod donatarij fuerunt simpliciter condemnati ad soluendum debita Blasij donatoris, quæ longè excedunt valorem bonorum donatorum, & sic iniustè, quia de iure donatarius non tenetur vltra valorem bonorum donatorum, ad *l. æris alieni*, vbi *Bald. in princ. C. de donat.* Sed ad hoc fuit responsum, quod sententia intelligitur prout de iure, *l. miles. §. decem. ff. de re iud. Bart. in l. si fundus. §. in vendicatione, num. 4. ff. de pignor. Roman. consil. 320. nu. 4. Alex. cons. 2. nu. 2. lib. 3. Crau. cons. 74. nu. 9.* & sic si & quatenus, & vsque ad quam summam ascendunt bona donata, prout verè sufficiunt respectu creditorum, qui modò instant.

5 Quintò dicebatur, quod ista sententia reuocat sententiam Illustris. D. Vicarij Vrbis latam, pro exequutione Breuis, de qua reuocatione nihil in voto fuit responsum, quod cum sententia D. Vicarij sit contra creditores eo ipso, quod votum dicit causam expediendam ad fauorem creditorum, in necessarium antecedens vult quod reuocetur sententia primæ instantiæ contraria eisdem creditoribus, quia aliàs esset sententia contra sententiam, & sic nulla. *Ias. in l. nam & postea. §. si dannetur, num. 7. ff. de iureiur. Butr. cons. 27. nu. 2. Dec. cons. 294. num. 4. Ruin. cons. 62. num. 11. lib. 5. Surd. cons. 160. num. 11.*

6 Sextò dicebatur, quod sententia D. Vicarij ob non prosequutam appellationem transierat in iudicatum: sed fuit responsum, quod tanquam notoriè iniusta minimè potuit transire in iudicatum.

Cas. de Graff. decis. 2. num. 8. de solut. Rota in causa Bononien. de Pipinis 8. Nouembris 1577. coram Illustris. Lancellotto, & in Toletana pensionis 24. Martij 1610. coram R. P. D. Decano, & in Romana hereditatis 17. Iunij 1611. coram me. Quod maximè procedit in sententia vnica, quæ non habet pro se tantam boni iuris præsumptionem, nec tantum fauorem, sicut tres conformes. *Oldrad. cons. 106. num. 3. Crescent. decis. 22. de sentent. & re iudic. Couar. pract. quæst. cap. 25. num. 2. Rota decis. 778. lib. 3. par. 3. & in Anconitana bonorum 19. Martij 1608. coram Illustris. Bononien.* non iustificari autem ex actis, patet ex decisionibus in hac causa factis.

7 Septimò dicebatur, quod ista causa fuit commissa tanquam in prima Illustris. D. meo Card. Tusco, & successiuè D. Card. Verallo in illius locum subrogato, & quod propterea Dominus meus Card. Verallus non potuit pronunciare prout in secunda, sicut pronunciauit: sed visum fuit non subsistere in facto, quod D. Cardinali Tusco causa fuerit commissa, prout in prima, quia causa appellationis à sententia D. Vicarij fuit commissa DD. meis Card. Iustiniano, & Cæsio, in quorum locum fuit subrogatus prædictus Illustris. Card. Tuscus. Nec facit, quod in commissione porrecta per creditores ad effectum committendi causam appellatione remota D. Card. Tusco fuerit narratum, quod causa erat in prima instantia, quia ex serie illius mer communis apparet, quod illa narratiua fuit erronea, siquidem ibidem dicitur, quod causa appellationis fuerat commissa DD. Cardin. Iustiniano, & Cæsio, in quorum locum fuerat subrogatus idem D. Card. Tuscus. Talis igitur error non debuit nocere partibus, vel mutare substantiam rei. *l. de ætate. §. qui iusto*, cum ibi not. *ff. de interrog. act. Oldrad. consil. 216. num. 1. Dyn. consil. 30. in fin. Alexand. cosil. 156. in princ. lib. 6.* Nec ista noua commissio directa Domino Card. Tusco cum clausula, *appellatione remota*, alterauit antiquas commissiones, sed dicta in illis censentur repetita in ista. *Aegid. decis. 41. Cassad. decis. 8. num. 5. de rescript. Rota in causa ciuitatis Castelli pensionis 11. Februarij 1577. coram Cantuccio, relata inter diuers. impress. decis. 44. num. 2. par. 2. & in Romana societatis officij 3. Iunij eiusdem anni coram bon. mem. Cardinali Blanchetto, quæ est decis. 321. par. 1.*

R. P. D. PIROVANO.

Iacen. Iurisdictionis.

Lunæ 1. Iulij 1613.

ARGVMENTVM.

Episcopus in sua diœcesi habet fundatam intentionem super iurisdictione omnium Ecclesiarum, secus in Ecclesijs regularium habentium curam animarum.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus habet de iure fundatam intentionem super iurisdictione omnium Ecclesiarum eius diœcesis.*

Inhibitio non debet esse principium iudicij, nec ab ea incipiendum. ibid.

Episco-

Episcopus in materia visitationis habet maiorem iurisdictionem, etiam in locis exemptis ex sacro Concilio Tridentino. ibid.

2 *Episcopi non habent iurisdictionem in visitatione Ecclesiarum regularium habentium curam animarum. declara vt num. 2.*

DECISIO DXXV.

1 DOMINI dixerunt moderandam esse inhibitionem, cum illa fuerit relaxata contra Dominum Episcopum Iacen. qui, prout & cæteri Ordinarij, habent fundatam intentionem super iurisdictione omnium Ecclesiarum eius diœcesis. *cap. cum omnes Basilicæ 16. quæst. 7. conquerente. de offic. ordin.* ideo ab inhibitione non est incipiendum sine causæ cognitione. *cap. cum personæ, de priuileg. in 6. cap. constitutus. de relig. dom. Caputaq. decis. 201. par. 2.* & eo maximè in hac materia visitationis, quia concurrit titulus maioris iurisdictionis, etiam in locis exemptis, ex *Sacro Concilio Tridentino cap. 8 session. 2. & cap. 8. de reformation session. 21.* cuius vigore Ordinarij tanquam delegati Sedis Apostolicæ visitant, non obstantibus quibuscunque priuilegijs, ac iudicum inhibitionibus, & in his terminis sæpius Rota resoluit, prout in *Calaguritana iurisdictionis prima Iulij 1605. coram bonæ memoriæ Iusto, Carpentoraten. Prioratus 15 Iunij 1601. coram Corduba, in Barchinonen. Prioratus Sanctæ Annæ 18. Maij 1601. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto, & in Toletana iurisdictionis 26. Martij 1612. coram me.*

2 Non obstat quod facultas Sacri Concilij non se extendat in exemptis Ecclesijs Regularium, vbi per regulares cura animarum exercetur, & prout Ecclesiæ, de quibus agitur, à regularibus reguntur, & sacra Congregatio Illustrissimorum Interpretum hoc ipsum censuit, quia fuit dictum de priuilegijs Abbatis, & Monasterij S. Ioannis de Pennia non constare, de quibus etiamsi appareret, non tamen esse sublatam visitationem secularium, qui Ecclesijs inseruiunt, ex declaratione eorundem Illustrissimorum Interpretum, quæ simul cum præcedenti data fuit, & clarum videtur eiusdem Concilij decretum, *sess. 7. cap. 7.* disponens, quod Ecclesiæ curatæ Monasterij vnitæ visitentur singulis annis per Ordinarios locorum, exemptionibus quibuscunque non obstantibus.

R. P. D. PIROVANO.

Hispalen. pensionis.

Lunæ 1. Iulij 1613.

ARGVMENTVM.

De probatione valoris beneficij per testes multa notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Valor beneficij exprimendus non est de necessitate in reseruatione pensionis, expressus tamen per modum affirmatiuum plenè probandus est.*

2 *Testes examinati coram delegato pendente lite coram Ordinario in eadem causa dicuntur nulliter examinati,*

3 *Lis non dicitur introducta sine citatione, ad dicendum contra commissionem, & sine inhibitione: sufficit tamen inhibitionem esse iudici præsentatam.*

4 *Inhibitio an dicatur legitimè præsentata, non præsentato originali, sed eius transumpto.*

5 *Testes de auditu, & publica voce, & fama non nisi semiplenè probant valorem beneficij.*

6 *Testes volentes deponere de tempore præterito, & præsenti, oportet vt deponat per verbum fuit, & est.*

7 *Testes valorem probantes, & referentes se ad computa, & fidem computationis, probant valorem beneficij.*

8 *Testes v ius de certa scientia valoris beneficij, iunctis alijs testibus de publica voce, & fama, faciunt plenam, & perfectam probationem super valore beneficij. declara vt num. 9. & 10.*

10 *Probationes duæ semiplenæ tunc demum constituit plenam, & perfectam probationem, quando quælibet de per se, & in genere suo dici potest perfecta, alias secus.*

DECISIO DXXVI.

1 IN decisis fuit resolutum, retenta enim conclusione, quod etsi valor de necessitate non sit exprimendus, si tamen sit expressus, & per modum affirmatiuum, plenè probandus est, quia reseruatio maioris, vel minoris quantitatis pensionis fundatur super expressione valoris affirmatiui, vt in prima decisione fuit firmatum. Dixerunt Domini non obstare testes de partibus, quia vltra quod inualidè fuerunt recepti ex eorum dicto, concludens probatio valoris affirmatiuè expressi non affertur.

2 Nulliter enim videntur examinati, quia vsque de anno 1609. mense Nouembris pendente lite in Rota coram R. P. D. Pamphilio inter Thomam, & consortes, ac pensionarium, & translatarios super nullitate translationum pensionis fuit processum ad examen coram delegato per Nuncium Apostolicum de mense Iulij 1610. instantibus Francisco de Auila, & Petro Guzman translatarijs, & in commissione coram R. P. D. Pamphilio comprehensis, quod citra vitium attentati fieri non potuit. *Afflict. decis. 354 num. 2. & seqq. Gabr. de iud. conclus. 1. num. 18. Lanell. de attent. lit. pendente, limit. 2. num. 59 & seqq.*

3 Nec dicatur, quod sine lite attentata non censentur, & lis aliqua non aderat quoad dictos Petrum, & Franciscum, cùm non fuerint neque citati ad dicendum contra commissionem, neque inhibiti, quia sufficit, quod delegato fuerit præsentata inhibitio Rotalis ad effectum nullitatis actus, vt exinde omnia gesta sint nulla, & attentata. *Rota decis. 20. & 31. de appellat. in nou. Achil. decis. 29. eodem tit. Put. decis. 395. & 414. lib. 3.*

4 Non obstat, quod originale inhibitionis ostensum, & præsentatum Delegato non fuerit; sed quoddam transumptum, per quod iudex non potuit certus reddi de impedimento, & iurisdictione abdicata; & ideo potuit fidem non adhibendo ad vlteriora procedere. *Specul. in tit. de citat. §. 4. num. 7. Puteus decis. 241. lib. 3. cum alijs allegatis.* Hoc enim procedere posset parte opponente, & quan-

quando, & post de originali docere non posset, secus prout in præsenti, quando nec pars opposuit, & de inhibitione authentica constat. *Achill. decis. secunda, numero sexto, de offic. delegat.* Nec ab hac declaratione dissentit *Specul. dicto num. 7. in fin.* dum dicit debere constare, saltem postea, præterea cum non sit simplex transumptum, sed authoritate Vicarij Hispalen. exemplatum, & per Notarium ad id deputatum, non carebat præsumptione veritatis, quo casu propter præsumptionem erat credendum constare de veritate scripturæ præsentatæ, vt considerat *Specul. & Achill. locis suprà allegatis.*

5 Imperfecta etiam probatio satis demonstratur; nam cum deponunt de auditu, & publica voce, & fama, ad summum constituunt gradum semiplenæ probationis, etiamsi iungantur cum testibus in Curia examinatis. *Cassador. decis. secunda, de probation. Caccialup. in l. admonendi. num. 174. & sur. Aurand. Menoch. de præsumption. lib. 1. præsumptio 41. num. 4.* Tertius enim de Curia, narrato valore Canonicatus subiungit, & hoc à pluribus personis audiuisse, & per multos annos. Quartus verò præmisso, in quo consistant fructus Canonicatus, narrat valorem, & statim addidit, & hoc publicè dicitur tam in ciuitate Hispalen. quàm extrà, quod etiam paulò infrà repetit publicè à multis audiuisse in dicta ciuitate.

6 Testes verò de partibus præter publicam vocem, & famam nihil addunt, quinimmò eorum depositio satis infirma videtur, quia alij non deponunt per verbum *fuit, & est*, vt includant necessariam probationis respectu temporis tam præteriti, quàm præsentis. *Abb. in l. licet ex quadam, num. 3. de testibus. Caputaquen. decis. 9. & 413. par. 2.* & fuit dictum in *Conchen. decimarum 28. Aprilis 1589. coram Orano*. Alij verò, qui vtrumque tempus percuriunt, prout nec cæteri, quod est essentiale in hac materia probationis valoris per ascensum, vt iam fuit firmatum in prima decisione.

7 Nec videtur sufficere, quod onera exprimantur in fide computationis, vt dicunt informantes pro Domino Comite, nisi etiam testes ad computa se referant ad hoc, vt sama scientiæ valoris, vel de per se sit certa, vel per relationem ad aliud possit certificari. *l. si ex pluribus, in 1. ff. de verbor. obligat. l. scire debemus, eodem tit. Bart. in l. qui liberis. §. hac verba, in fin. ff. de vulg. & conf. 7. Andreas Mart. lib. 1. Menoch. conf. 287. num. 28. & seqq. vol. 3.*

8 Non obstat, quod testes prædicti si bene ponderentur, plenè probant valorem affirmatum, dum primus, & secundus, in Curia examinati deponunt de certa scientia, & secundus de partibus eandem scientiam concludat, ex quibus si vnus tantùm hoc affirmaret, iunctis alijs de publica voce, & fama, plenam, & sufficientem probationem facerent, cum testis de veritate semiplenam faciat probationem. *cap. ex insinuatione, de procur. cap. vlt. de success. ab intestato. Bart. in l. admonendi. num. 48. ff. de iureiur.* testes de fama semiplenam concludunt. *Cassador. decis. 2. de probation.* & simul iuncta plenam, & perfectam faciant *gloss. in cap. veniens, il primo, verbo famam, de appellat. Bart. in dicta l. admonendi, num. 48. Salyc. nu. 13. Felyn. in cap. cum causam, col. vlt. de probat. Menoch.* post alios *de præsumpt. quæst. 40. 41. num. 4. lib. 1.* quod etiam fuit dictum in causa *Neritonen. pensionis 27. Nouembris 1606. coram Reuerendiss. Bononien.*

9 Fuit enim dictum quod primus, & secundus testis de Curia in eorum depositione duo distinguunt, nempe in quo consistat valor Canonicatus in frumento, hordeo, gallinis, & pecunia, & deinde valor huiusmodi rerum, ad quam summam ascendat, primo casu deponunt de propria scientia, per rationem, *& questa notitia l'hò hauut a per essere naturale de Sciuilea.* Secundo casu deponunt per relationem de auditu, *e questo l'hò inteso à dire da molte persone*, & sic probatio valoris per ascensum remanet in probatis per auditum, & famam; alter verò testis de partibus, etsi dicat, quod tanquam incola, & oriundus intellexit, sciuit, & audiuit de scientia, videtur intelligendus ex causa, quia intellexit, & audiuit dici publicè, cum oratio fuerit continuatiuè apposita absque copula *&*, per quam diuersa possent æquè principaliter copulari, & quia scir, & quia audiuit, vt fuit consideratum in vna *Romana Salutaris coram me 13. Iunij 1612.* & in his terminis etiam loquitur *decis. Neritonen. coram Reuerendiss. Bononien.*

10 Præterea aduerterunt Domini conclusionem prædictam, quod semiplenæ probationes possint iungi ad constituendam plenam, & perfectam, tunc procedere quando qualibet de per se, & in suo genere dici potest perfecta. *Alex. conf. 11. vers. sed si plures. lib. 4. Ias. in l. admonendi, nu. 157. vers. Communis, & vera conclusio. Crauet. conf. 216. nu. 12. Paris. conf. 27. in fin. lib. 2.* qualis dici non possit ea quæ concludit vocem, & famam, tum quia non deponunt deductis oneribus, vt iam dictum est. Tum etiam, quia ista probatio remanet sublata ex contraria probatione de veritate valoris, vt in prima decisione fuit expressum, &c.

R. P. D. SACRATO.
Postea S.R.E. Cardinali.

Asculana bonorum.

Luna 1. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

De probatione styli, & de sanatione nullitatum nonnulla, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Sententia sine citatione est nulla.*
Nullitates sanantur ad parcendum vlterioribus expensis. ibid. ad fin.
2 *Stylus, vt dicatur probatus, debet probari, quod habuerit effectum.*
3 *Stylus in materia citationis potest de iure introduci.*
Stylus admittendus est, vbi nulla æquitas repugnat. ibid. in fine.
4 *Nullitates non sanantur sine bono iure.*

DECISIO DXXVII.

1 CVM in hac causa daretur de nullitate sententiæ de partibus, ex quo terminus præfixo habitus ad sententiam cantat pro die 12. Decembris,

bris, & publicatio reperitur facta die 19. eiusdem mensis, quod includit defectum citationis, cum sub die; qua reperitur lata sententia, nulla adsit citatio. *Bart. in l. aut qui aliter, in princ. & in l. fin. in fin. ff. quod vi aut clam. Castr. in l. cum non eo die, num. 2. C. quando prouocare non est necess. Felin. in cap. 1. num 22. de iudic. Alexan. cons. 213. nu. 8. lib. 2. Ruin. cons. 28. num. 21. lib. 1. Afflict. decis.* 387. *num.* 5. & quatenus pro parte illius, qui habuit sententiam pro se, prætendebatur sustineri sententia ob stylum illarum partium, probatum per testes, & exempla aliarum sententiarum, replicabatur de nullitate prædictorum testium, ex eo quod decretum examinis fuerit factum infra terminum citationis, & testes non iurauerint in termino citationis ad videndum iurare, propterea fuit adita Signatura Gratiæ, in qua Sanctissimus commisit sanationem prædictarum nullitatum arbitrio Rotæ: vnde proposui dubium an esset locus arbitrio? Et Domini pro affirmatiua renuerunt, quia nullitates oppositæ contra testes debent sanari per arbitrium, etenim testes fuerunt examinati cum interrogatorijs partis, vnde videtur fecisse quod potuit, & consequenter ad parcendum vlterioribus expensis, & laboribus omnis æquitas suadet vt sanentur nullitates, & ita passim arbitratur Rota, quando testes fuerunt examinati super interrogatorijs partis, vt per *Put. decis. 301. lib. 3. Cas. de Grass. decis.* 11. *nu. 18. de prob. Verall. decis. 71. lib. 3. in manuscript. Ant. Aug. in epit. de testibus, nu. 19.* fuit resolutum in *causa Legionen. Canonicatus* 15. *Martij* 1568. *coram bo. me. Cardinali Seraphino, & Romana de Rusconibus* 16. *Martij* 1612. *coram me, vbi aliæ decisiones allegatæ.*

2 Sanatis testibus remanet sanata nullitas sententiæ, quia prædicti testes bene probant stylum illarum partium habêdi terminum pro seruato sub vna die, & publicandi, seu declarandi terminum sub alia, dummodo fiat infra decem dies à die termini habiti pro seruato, quibus testibus præbent magnũ adminiculum 29. sententiæ, quarum copia fuit data, in quibus termiпus pro seruato cantat sub vna die, & publicatio sub alia: licèt enim non probetur quod habuerit effectum, prout regulariter requiritur ad probandum stylum, ex trad. per *Abb. cons. 73. col. 3. vers. primò namque, lib. 2. Crauett. de antiq. temp. par. 4. vers. materia ista, num.* 41. *Rolan. cons. 73. num. 41 lib. 2.* attamen est plusquam verisimile, quod tot Iudices, Procuratores, & Notarij, qui interuenerunt in prædictis sententijs, errauerint in re tam notoria, & quod ita fecissent nisi sciuissent ita practicari.

3 Non videbatur autem dubitandum quin iste stylus de iure possit introduci, ex dictis in *causa Pharen. Archidiaconatus coram Palcotto, relata inter diuers. impress. decis. 705. num. 4. lib. 3. par. 3.* citatio enim ad sententiam non ex alio fit, quàm vt postremo loco moneatur pars, an aliquid dicere velit, quod possit mouere iudicem ad pronunciandum pro illa, potest enim esse quod pars, quæ sciebat, se de iure citandam ad sententiam, distulerit illuc vsque insinuare Iudici suas prætensiones. Cæterum quando stylus se haber quod citatio, super qua tenetur terminus pro seruato, habeatur pro vltima, & quod iudex in declaratione termini non tenetur amplius citare, sibi imputare debet si in citatione, super qua tenetur terminus, non deduxit omnia iura sua, & sic nulla æquitas repugnat stylo, per quam non sit admittendus, iuxta not. *in cap. fin.* vbi præcipuè *Butr. nu. 49. vers. ex his concluditur, de consuetud. Turrecr. in cap. mala, nu. 1. & c. frustra. nu. 2. 8. ac sinil. Ruin. cons. 156. nu. 8. lib. 4. Roland. cons. 69. num. 46 & seq. lib. 2.*

4 Ex quibus cessare videbatur obiectio ex *decisione Mantuan. bonorum* 16. *Decembris* 1611. *coram R. P. D. Vbaldo*, in qua fuit dictum non sanari defectum citationis, quia quantum ad testes, dato arbitrio per commissionem interrogatoria supplent omnem defectum, pars enim citata nihil plus facere potest quam dare interrogatoria, vnde cessat defectus defensionis consideratus in prædicta decisione. Quo verò ad sententiam sanatis testibus, remanet probatus stylus, quod citatio, seu præsentia pro die, qua iudex tenet terminum pro seruato, suffragetur pro decem diebus subsequentibus, & sic cessat defectus citationis. Quantum ad bonum ius sine quo non saluantur nullitates, ex deductis pro parte mulierum, visum fuit dari fumum boni iuris, qui fumus sufficit ad situm effectum, cum istud bonum ius deducatur incidenter, & pars quæ modò succumbit, sit plenè audienda super hoc eodem iure in discussione negotij principalis. *Aegid. decis.* 38, *col. 2. vers. fallit vbi tale, & infra vers. sed quia de hoc interesse.* Et ita tentum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana liquidationis fructuum.

Luna 4. Nouembris 1613.

ARGVMENTVM.

Possessor quando præsumatur percepisse fructus rei possessæ.

SVMMARIVM.

1 *Locator, & possessor præsumitur exegisse pensiones rei locatæ & possessæ.*

2 *Possessor non præsumitur percipere fructus rei possessæ quando fructuum perceptio sibi à iudice inhibita est. & num. 3. Vbi etiam an debeat constare de executione inhibitionis, an verò sufficiat dicta inhibitionis decretum.*

DECISIO DXXVIII.

1 DECISIO in hac causa facta habet duas partes, in prima dicitur probari fructus molendini in quantitate rubrorum 40. grani pro quolibet anno, & pro tempore, quo D. Æmilia possedit bona, de quibus agitur, & item probari valorem eiusdem grani in scutis quinque pro quolibet rubro. In secunda reseruatur melior liquidatio, quoad fructus furni, hospitij, & iurisdictionis, salua tamen parte fructuum; pro quibus apparent locationes, quia pro eis, quamuis de exactionibus non doceatur, præsumitur exactio facta à possessore, qui facultatem percipiendi habebat, per ea quæ tradit *Natt.* post alios, *cons. 384. num.* 2. Et quia effectus dubijerat, vt D. Æmilia iuxta liquidationem fructus prædictos, tanquam à se perceptos restitueret, iuxta condemnationem, de qua in sententia bonæ memoriç Cardinalis Platti, & cum pro parte heredum

eius-

eiusdem D. Æmiliæ de nouo multa deducerentur, ad ostendendum fructus non fuisse perceptos ab eadem D. Æmilia, ideo iterum proposui dubium. Et Domini censuerunt non constare de perceptione, & sic à decisis esse recedendum.

2 Quia quicquid sit de quantitate, & valore fructuum, perceptio tamen in sola perceptione in possessionem non videtur probata, cum pro parte D. Pauli Æmilij appareat, quod statim atque D. Æmilia fuit immissa in possessionem Castri Mazzani fuit exinde deputatus per Rotam exactor pro dictis fructibus colligendis, & inde collectis custodiendis in locis communibus, adhibitis clauibus. Itaut D. Aemiliaabsque concursu, & voluntate D. Flaminij manus apponere non posset, vt legitur in decreto quod datur, postea vero alia etiam decreta emanarunt super consignatione fructuum,& pecuniarum apud exactores existentium tam ad instantiam ipsius D. Flaminij, quàm aliorum creditorum quæ dantur, itaut visum sit Dominis cessare præsumptionem deductam ex possessione, ne D. Aemiliæ imputari possit verè fructus percepisse, vbi enim possessor impeditus est se ingerere in perceptione fructuum, siue voluntariè, siue coactè, ita iudice mandante; tunc præsumptio prædicta non procedit. *Rot. decis.* 1 *num.* 2. *de renunc. in non. Lancellott. de attentat.* 3. *part. cap.* 31. *num.* 39. *de pœnis attentat.*

3 Et quamuis adhuc non liqueat effectuatio dd. decretorum per consummatam exequutionem, tamen ad obscurandam præsumptionem ex possessione desumptam sufficere videntur, siue etiam sequamur opinionem, quam tenuit Rota in alijs decisionibus, vt sufficiant leuiores probationes, vt in *Romana vineæ coram me* 20. *Iunij* 1611. *& in Camerinen. Spolij* 4 *Ianuarij* 1608. *coram Iusto, & in Zamoren. fructuum coram Reuerendiss. Lugdunen.* 7. *Aprilis* 1606. sequendo opinionem *Bald. in leg.* 1. *num.* 22. *C. de fructib. & lit. expens.* & hæc pariter leuior probatio stante præsumptione impedimenti allegati non videtur concludens.

4 Accedebat etiam calculus in actis datus pro parte D. Flaminij, in quo computatis fructibus exactis, & solutis creditoribus, dixit adhuc se remanere creditorem in scutis 10000. vltra fructus annuatim perceptos, & in calculo descriptos. Et quamuis dicatur quod procurator, qui dedit huiusmodi calculum in actis, non habet mandatum ad calculandum, & confitendum, & quod iste calculus non continet fructus omnium annorum, tamen iuncta deputatione exactorum, & instantia pro fructibus habendis ab ipsis exactoribus, sufficit pro tollenda præsumptione perceptionis fructuum, quæ oritur ex sola possessione.

5 Non obstat quod testes aliàs examinati, & etiam post decisionem in hac causa factam recepti probēt de perceptione fructuum habitorum per Dominam Aemiliam. Quia vltra quod non deponunt præcisè quod fructus peruenerint ad manus D Aemiliæ, sed quod factores habuerint. In quibus potest etiam verificari, decretum Rotæ non loqui de fructibus Mazzani, sed de vinea Ricci penes Stabium, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Varmien. fructuum.

Veneris 8. *Nouembris* 1613.

ARGVMENTVM.

De fructibus beneficij post mortem beneficiati, an transeant ad illius hæredes, vel ad creditores, vel ad successorem.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficij vacantis non transeunt ad hæredes defuncti, sed ad successorem.*
2 *Episcopi non veniunt sub generali dispositione, sed speciali nota digni sunt.*
Testes singulares probant iurisdictionem, ibid.
3 *Fructus beneficij maturati in vita defuncti soluendi sunt creditoribus dicti defuncti.*
Maximè, dictio, est ampliatiua, & non limitatiua praecedentium, ibid.
4 *Testis à patre productus non probat plenè contra producentem.*
5 *Administrator non potest dici debitor ante redditam rationem, & solidationem computorum.*

DECISIO DXXIX.

1 IN decisione diei 24. Ianuarij 1611. fuit firmatum, Capitulum Varmien. non teneri restituere florenos 5600. qui prætendebantur penes illud extare hæredibus Cardinalis Ratthorei Episcopi Vermien neque eius creditoribus. Quia etsi Cardinalis decesserit de mense Octobris, quo tempore fructus à solo videntur separati; cum tamen non probentur consignati, non transeant ad Cardinalis hæredes, sed ad successorem Episcopum, *cap. relati,* 1 2. *de testam. Calder. consil.* 2. *de peeul. Clericorum, cum alijs in decisione allegatis* Neque creditoribus hoc ius videbatur apertum, cum non iustificarent eorum credita, neque probarent Capitulum habuisse fructus ante obitum Cardinalis, qui propterea litteras compulsoriales leuarunt pro complenda huiusmodi probatione, & per biennium fere fuit supersessum in causa, sed nihil actum pro parte creditorum. Vnd. die 1. Februarij anni præsentis, quia agentes creditorum se excusabant super non paritione Capituli, proposui dubium an constaret de paritione litterarum compulsorialium? Et Domini noluerunt capere resolutionem, sed mandarunt assignari nouum terminum ad compulsandum, quo elapso dubitaui an esset recedendum à decisis? Et resolutio fuit remissa ad Calendas. Hodie iterum proposui dubium, & Dominis placuit standum esse in decisis, ex ijsdem fundamentis.

2 Nec obstare dixerunt Synodalem constitutionem Prouinciæ Gnesnen. dum cauetur, quod quilibet Prælatus, Canonicus, Altarista, Plebanus, Vicarius ex quocunque titulo, beneficiatus, curatus, & non curatus, in vniuersa prouincia, si moritur in tribus vltimis mensibus anni, habeat omnes fructus sui beneficij, per quam prætenditur in ea cōprehendi præcessorem Episcopum de mense Octobris mortuum. Quia vltra quod pro absoluto Domini non habuerunt quod prædicta constitutio cōprehendat Episcopos, qui speciali nota digni sunt, sed magis Prælatos inferiores, qui facile inter Cle-

Vu tum

rum reperiri possunt, fuit etiam responsum Episcopum Varmien. non regulari secundum statutum aliarum Regni Poloniæ Ecclesiarum, sed immediatè Sedi Apostolicæ esse subiectum, quod benè probant testes dati in summario, nempe primus, secundus, & quintus, etsi singulares in causis scientiæ, tamen cum agatur de iurisdictione probanda plene concludunt. *Gemin. conf.* 117. *num.* 2. *Aret. consil.* 42. *sub num.* 2. *Guidopap. quæst.* 544. *& nu.* 2. & latissimè *Riminald. iun. consil.* 7. *num.* 56. 62. 64. *vol.* 1. dicens, quod ex particularibus depositionibus infertur ad ipsum vniuersale, prout est iurisdictio. Adminiculantur etiam ex depositione 6. 8. & 9. testium asserentium vidisse in priuilegijs Ecclesiæ Varmien. hanc exemptionem.

3 Neque etiam obstare videtur, quod si pro hæredibus adhuc non esset fundata intentio in constitutione prædicta, respectu tamen creditorum idem non est dicendum, qui docent de credito ex chirographo formiter recognito, & in testamento bonæ mem. Cardinalis, ad effectum solutionis enunciato, & pro quo ex fructibus in vita Cardinalis maturatis sunt soluendi absque alia probatione necessitatis ex *cap. præsenti*, §. *porro. de offic. ordin. in* 6. vbi *gl. in verb. debitis*, dicit successorem teneri sicut filius hæres ad paterna debita, nec huic opinioni obstare tradita per *Ferret. conf.* 216. *num.* 8. *Card. conf.* 110. *num.* 4. *&* 5. *& Roman. consil.* 240. *num.* 4. allegatos in decisione in hac causa facta. Quia Ferret. qui loquitur per dictionem, *maximè*, quæ non limitat regulam. Roman. verò non distinguit de fructibus maturatis in vita beneficiati. Cardinalis solùm dicit, quod successor tenetur ad debita prædecessoris contracta pro necessitate Ecclesiæ, & quòd ista versio debet probari, sed non loquitur de debitis priuatis ipsius beneficiati. Ad hæc omnia quicquid sit de hac opinione, an sit probanda talis necessitas, fuit vt in prima decisione responsum, non probari Capitulum esse debitorem summæ; de qua in dubio.

4 Non obstat depositio sexti testis pro Capitulo examinati ad septimum articulum asserentis Capitulum ex bonis, & fructibus maturatis ad Cardinalem spectantibus summam 24. marcarum monetæ Prussianæ exegisse, quia idem testis se declarat prædictam summam penes Capitulum non remansisse, dum inquit ex illa sũma fuisse satisfactũ familię, & creditoribus Card. residuum verò fuisse solutum D. Episcopo successori, hæredibus reclamantibus, vltra quod est vnicus, nec plenè probat quamuis à parte inductus, sed vt testis simpliciter, secundum opinionem quam seruat Rota, & per *Achill. decis.* 3. *de testib.* & sæpius fuit firmatum.

5 Litteræ pariter Capituli directæ Stanislao die 7. Octobris 1600. non constituunt Capitulum debitorem, sed promissorem de ineundis ratiocinijs fructuum, qui ad defunctum Cardinalem ad diem mortis pertinebant, sed quid pertineat adhuc non est liquidatum, & consequenter nec detectum debitum Capituli, pro quo Stanislaus agere possit. Nec litteræ Regis Poloniæ contrarium suadere videntur, quia etsi creditum Stanislai præsupponat liquidum, ac etiam hæreditatem Cardinalis defuncti sufficere pro debitis liquidis exsoluendis; tamen sunt simplices hortatoriæ, & ante discussionem iurium successoris Episcopi, nihil disponunt, cum ab ea pendeat substantia debiti contracti ex administratione Capituli, & ante liquidationem, vel ea pendente Capitulum debitor dici non potest. *l. debitor, & l. creditor. ff. de verbor. signific. Bald. consil.* 133. *lib.* 2. *Crauett.* quia loquitur in administratore, *conf.* 275. *num.* 13. *lib.* 2.

Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Aurien. parochialis.

Veneris 8. *Nouembris* 1613.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus defertur ad proximiores, exclusis remotioribus: probata tamen morte illius, cuius succeditur, & quomodo mors probetur.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus spectat ad proximiores in gradu vocatos, non autem ad remotiores.*
Vocatus in iurepatronatus post mortem alicuius non admittitur, nisi illius morte probata, ibid.
2 *Testes examinati ad perpetuam rei memoriam sine citatione partis, & inter alias personas, nihil probant.*
3 *Testes contradicentes, & discordantes vnus ab alio, sunt valde suspecti.*
4 *Testes de auditu non plenè mortem alicuius probant.*
5 *Testibus deponentibus de vita alicuius magis creditur, quàm deponentibus de morte.*
6 *Mandatum datum ad præsentandum aliquem ante vacationem beneficij nulliter datum censetur.*
7 *Mandatum non expirat morte mandantis, quando fuit constitutus procurator non à mandante, sed à substituto mandantis.*
8 *Spurij, & illegitimi filij sunt incapaces iurispatronatus gentilitij.*

DECISIO DXXX.

1 FVIT resolutum sententias de partibus esse infirmandas, nam cum in donatione istius iurispatronatus fuerit ad illud primo loco enocatus Antonins de Sotomaior, & in illius defectum Alphonsus Gago, & alij successiuè, ac vltimo loco Nicolaus Gago, & eius hæredes, non potuerunt isti hæredes præsentare Ioannem del Condal, non constito de obitu dicti Antonij, quando enim primus gradus occupatus est, vlteriores conquiescunt. *l. quandiu. ff. de acquir. hæred. Molin. de primogen. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 16. *& seq.* Nec solum illius obitus aliorum vocatorum ante dictos hæredes, necnon filiorum, & descendentium. *decis.* 394. *in fine, par.* 1. *diuersor. Peregr. de fideicomm. art.* 43. *nu.* 35. *& seq.* Vnde sententiæ mandantes institui Ioannem del Condal præsentatum à dictis hæredibus, excluso Rectore Figueroa, præsentato à procuratore dicti Antonij videntur iniustæ.

2 Nec obstant testes deponentes de morte Antonij, quia duo illorum fuerunt examinati sine partis citatione ad perpetuam rei memoriam, & inter alias personas: vnde non probant *Bart. in leg. magistus, num.* 3. *in fine. ff. de quæstion. Abb. in cap.* 2. *nu.* 14.

num. 14. & Felin. num. 3. de testib. Ruin. conf. 46. num. 2. lib. 4. Paris. cons. 83. num. 13. lib. 1. Crescent decis. 2. num. 6. de testib.

3 Alij verò duo deponunt de eadem morte à viginti annis, & inter se valdè discordant, itaut reddantur suspecti, cum alter dicat decem annis ante mortem Antonij illum nouisse, & tractasse in loco de Vtroque in Italia, cum ambo ibi militiam profiterentur, & postea Antonium in grauem infirmitatem incidisse, & delatum fuisse ad Hospitale Hispanorum, vbi per aliquot dies dicta infirmitate detentus, ex eadem migrauit ab hoc sæculo; alter verò deponit ab eisdem viginti annis de dicto obitu & cum dictus testis esset in dicto loco de Vtroque, vidit quadam die nauim Marchionis de sancta Cruce illuc, & ex illa extrahi dictum Antonium in extremis laborantem, itaut intra spatium trium horarum ab hac vita decesserit, quem testis vidit, & cognouit, & curauit sepeliri, quia erat ipsius consanguineus; ex quibus visum fuit non esse fidem istis testibus adhibendam.

4 Præterea hi duo testes examinati de anno 1602. deponentes de dicto obitu, à 20. annis, & sic obijsse de anno 1582 attestantur contra id, quo iam fuerat iudicatum, & obseruatum de anno 1594. de quo tẽpore Dominicus Salgado fuerat de hac Ecclesia institutus ad præsentationem Procuratoris eiusdem Antonij. Alij autẽ testes de eadẽ morte deponentes tantùmodo de auditu, & sic nõ sunt attendendi. *cap. super litteris de testib. l. testium. C. eod. tit. Caput 3q. decis. 279. num. 2 par. 1.* Vltra quod omnes prædicti testes deponunt solum de morte Antonij, non verò aliorum in donatione vocatorum ante præfatos hæredes, de quorum obitu, & illorum filiorum, & descendentium constare debebat, vt supra dixi, vt locus fieri posset dictis hæredibus.

5 Et eò magis istis testibus de dicto obitu deponentibus fides non datur, cum ab alijs de vita Antonij deponentibus conuincantur expressè declarando tempus, quo illum viuum viderunt, nempe de anno 1589. & sic per aliquot annos postquam testes contrarij illum vidisse deponunt, de quo sunt inter alios testes de auditu, duo de visu, & quod illum viderunt in Regno Castellæ proficisci ad insulas Philippinas insimul cũ Gomelio Perez dellas marinas Capitaneo generale per Regem Catholicum ad illas partes misso, & in conflictu potius est standum testibus de vita, quàm de morte; tum quia quilibet præsumitur viuere etiam, quia melius comprehenditur vita, quàm mors. *Gabr. de testib. conclus. 4. num. 21.* & fuit dictum in *vna Perusina beneficij sancti Aegidij 11. Martij 1560. cor. bon. me. Oradino.* Tum etiam, quia isti testes de vita reddũt rationes verisimiliores, quàm illi deponentes de morte.

6 Quibus non obstat Antonium dedisse mandatum ad præsentandum ante vacationem beneficij, & sic nulliter, ad *text. in cap. fin.* & ibi *Doctor. de concess. prebend.* Quia cum fuerit etiam generale ad administrandum omnia eius bona ex causa magnæ absentiæ, & tenet *Abb. in cap. fin. num. 6. de prab.* & ibi *Butr. num. 9. Mil. in suo repertorio, verb. patronus potest procuratorem constituere. Lambert. de iurepatr. 1. part. 2. lib. quast. 4. art. 3. num. 2. & per tot.*

7 Minus facit, quod Doctor Figueroa fuerit præ-

sentatus à substituto post mortem substituẽtis, quia cum substitutus habeat potestatem à primo mandante, non autem à substituente, per illius mortem non expirauit mandatum. *glos. in verb. substituendi, in cap. 4. §. 1. de procurat. in 6. Rot. decis. 33 nu. 1. & decis. 38. num 2. de procur. in nou. Dec in cap. relatum, circa principium, de offic. deleg. Prob. in addit. ad Monach. in cap. perpetuò, num. 11. de post. Prælat. in 6. Gabr. de procurat. conclusion. 2. num. 9*

8 Vltimò non obstare visum fuit, quòd Antonius esset illegitimus tanquam filius fratris, & Commendatoris Ordinis militaris S. Ioannis; cum nec versamur in iurepatronatus gentilitio, nec in illo, à quo illegitimi expressè sint exclusi, quibus cessantibus Antonius non est incapax istius iurispatronatus. *Bald. in l. eam quam, in fin. C. de fideicom. Roch. de iurepatr. in verbo competens, num 9 Lambertin. vbi supra 1. part. lib. 1. quæst. 7. art. 13. in princ. n. 4. & 6. Gig. de pension. quæst. 16. num. 2.* & facit *text. in cap. pia mentis, & cap. Frigentius, 16. quæst. 7.* Ex quibus ita conclusum fuit, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Concordien. scholastriæ.

Mercurij 13. Nouembris 1613.

ARGVMENTVM.

De probatione iuris exigendi distributiones, & illius præscriptione.

SVMMARIVM.

1 *Actore non probante reus absoluitur.*
2 *Probatio remanet irreleuans, & æquiuoca, data possibilitate contrarij.*
3 *Ius exigendi distributiones non præscribitur minori spatio triginta annorum.*
4 *Scriptura priuata sine iuramento non probat pro scribente, & num. 6.*

DECISIO DXXXI.

1 DVBITAVI, an Iulio moderno scholastico debeantur distributiones? Et eo solo informante, fuit contra eum resolutum, scilicet non deberi in casu de quo agitur. Prætendebat enim Iulius habere fundatam intentionem in distributionibus tanquam Scolasticus, & Capellanus contra Capitulum eiusdem Ecclesiæ secundum formam solitam exigendi ante dissolutionem vnionis mansionariæ: sed hæc forma strictè ad Scolasticum, & Capellanũ non iustificatur, prout necessarium est, dum actoris partes sustinet *l. qui accusare. C. de eden. l. ei qui. de probat. l. actor, quod asseuerat. C. eod. tit. Ioseph. Lodou. conclus. 14. in 1.*

2 Nec sufficere visum est, quod deducitur ex libris Capituli, ex quibus apparet de anno 1547. 1551. 1557. & 1559. fuisse solutas distributiones Francisco cum titulo Scholastici enunciato, quia cum adhuc non constet quod Scholastici illi habere possent alium titulum, vt prætendit Capitulum, propter vnionem mansionariæ, de cuius viribus dubitatur, probatio remanet irreleuans, & æquiuoca, data possibilitate contrarij. *cap. in præsentia. de probat. vbi Dec. num. 12. l. non hoc. C. vnde l git.* vbi latissimè *Ias.* & dixit Rota in *Cæsaraugustan.* paro-

parochial 8. *Noue mbr.* 1599. *coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & coram eodem in Lucerina bonorum* 17. *Maij* 1600.

3 Prçterea tempus ab anno 1547. vsque ad 1559. est valde remotum, & actus iudiciales facti contra Capitulum instante Scholastico ad exactionem distributionum non excedant annum 1562. vt propterea sufficiens non videatur ad acquirendam præscriptionem iuris habendi distributiones, quæ non contentatur minori tempore 30. annorum. *leg. omnes. C. de præscript.* 30 *annorum. Alex. consil.* 4. *in princ. lib.* 2.

4 Notula eiusdem Francisci Scholastici eandem continet irreleuantiam, quia an vti Scholasticus simpliciter, vel propter vnionem alterius rituli annotauerit distributiones: adhuc controuertitur: vltra quod scriptura illa est priuata, & sine iuramento, quæ de iure non probat *l. exemplo. C. de probationibus. l. nuda. ff. de donationibus. cap.* 2. *de fid. instrumen.*

5 Depositio Pauli de Nigris ad instantiam Capituli, non distinguit, quo iure reciperet distributiones, vel tanquam Scholasticus simpliciter, vel vti Scholasticus, & mansionarius, sed explicat quantitatem distributionum, videlicet quod partem distributionum recipiebat, *come vno mansionario, & non piu*.

Liber Dominici Moroschini Fictuarij Capituli anni 1600. & ille priuata scriptura dicitur, quæ non probat, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Romana pecuniaria.

Veneris 15. *Nouembris* 1613.

ARGVMENTVM.

Compensatio non admittitur aduersus Cameralem obligationem, prærerquam aliquando concurrente magna æquitate: non autem de liquido ad non liquidum.

SVMMARIVM.

1 *Compensatio non datur aduersus obligationem in forma Cameræ.*
2 *Obligatio Cameralis quandoque ex magna aequitate admittit compensationem, & quando hæc aequitas concurrere dicatur.*
Exceptio, quæ in continenti probatur, admittitur, vbi aliàs non esset admittenda, ibid.
Frater alere tenetur sororem, ibid.
Compensatio non admittitur de liquido ad non liquidum, ibid. in fin.

DECISIO DXXXII.

1 IN hac causa sub die 5. Iunij proximi fuit coram me dictum, esse supersedendum in exequutione, donec videretur, an esset locus compensationi, rationibus, de quibus ibi. Modo disputato dubio, an intraret compensatio, negatiuè fuit resolutum. Ratio decisionis fuit, quia DD. de Ferratinis debitores susceperunt terminum, & se obligarunt cum iuramento, & in forma Cameræ soluere debitum: vnde regula est contra illos, quòd non sit locus compensationi, iuxta *text. in cap. ad nostram, il primo, de iureiur.* secundùm communem Canonistarum lecturam, nempe *Innoc. Io. Andr. Butr. Anch.* & aliorum, de quibus per *Gabr. de iur. iur. concl.* 7. *nu.* 1. vbi plures de communi, & magis communi, *Gallesf. de oblig. Camer. super* 3 *part quæst.* 2. *num* 6. *Rota in causa Interamnen. mercium* 4. *Iunij* 1597. *coram bon. mem. Penia, & in Romana vsusfructus, seu Saluiani* 7. *Iunij* 1610. *coram me*, quicquid in contrarium tenuerit *Bart. in l. amplius non peti, ff. rem ratam haberi*, quæ in hoc communiter reprobatur, reste *Gozad. cons.* 32. *num.* 16. *cum alijs, per Gabr. & Gallesf. vbi supra*, quæ magis de plano procedunt, quando; vt in hoc casu, creditum, cum quo prætenditur fieri compensatio, præcessit, tunc se obligans cum iuramento, & camerali obligatione, videtur se obligare ad non compensandum. *Soc. in leg. Iulianus, ad fin. vers. ex quibus infertur ff. de cond. & demonst. Abb. in d. c. ad nostram, nu.* 3. *de iur. iur. Afflict. dec.* 381. *nu.* 3. *Caput. dec.* 167. *nu.* 7. *Osasch. decis* 92. *num.* 33. *& seq.*

2 Et licèt à prædicta regula recedatur, concurrente magna æquitate, vt per *Afflict. decis.* 163. & hæc sit iudic. arbitrari, vt per *Gallesf. vbi sup. num.* 7. & pro æquitate deducatur pro parte DD. de Ferraris subitanea probatio crediti, cum quo vellent facere compensationem, ex quo efferunt stare libris D. Cosmi, quæ subitanea probatio est priuilegiata, itaut veniat admittenda, etiam vbi aliàs compensatio minimè esset de admissibilibus, per allegata in prædicta decisione, attamen re benè considerata per Dominos visum fuit, creditum, cum quo DD. de Ferratinis volunt compensare, non esse aliquo modo liquidum, quia D. Cosmus prædicto credito DD. de Ferratinis, quod est occasione pensionum quarundam domorum, opponit aliud proprium creditum iam canonizatum in Rota de rebus sui fundaci, quæ inseruierunt pro vestitu sororum innuptarum earundem de Ferratinis, quas dd. fratres tenentur alere. *glos. in l. qui filium, verb. hæc aliter, in fin. ff. vbi pupill. educari deb. Bart. in l.* 2. *in fin. C. de alen. liber. cum alijs per Surd. tract. de alimen. tit.* 1. *quæst.* 25. *in princip.* & licet huic credito D. Cosmi conentur DD. Ferratini rursus opponere alia credita, attamen ex istis apparet, quòd res est vndequaque illiquida, & pendet à magna mole computorum, & prætensionum hinc inde, atque ex hoc videtur requirere altiorem indaginem, & per consequens non esse admittendam contra obligationem claram, iuxt. regul. quod de liquido ad non liquidum minimè admittitur compensatio. *l. fin. C. de compens. Bart. in l. cum fundus, §. seruum tuum, num.* 8. *ff. si cert. pet. Alex. cons.* 93. *in princ. lib.* 4. *Afflict. d. dec.* 381. *n.* 6. & eò minus, quia cum aliàs idem Cosmus esset debitor eorùdem de Ferratinis in quadam summa, & daret de compensatione, & solidatione computorum, non fuit sibi admissa talis exceptio, sed coactus fuit soluere, vnde intrat regula *quod quisque iuris, & c. tot. tit. ff. quod quisque iuris.*

R. P. D. COCCINO.

Romana computorum.

Die 20. *Nouembris* 1613.

DECISIO DXXXIII.

Replicata est supra in 1. *par. recent. decis.* 531.

R. P. D.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Viterbien. Castrorum.

Mercurij 27. Nouembris 1613.

ARGVMENTVM.

Ex summarijs sume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Cessionarius repræsentat cedentem in omnibus, & per omnia.*

3 *Facultas disponendi est quid diuersum à dispositione.*

4 *Possessionis causam sibi mutare an quis possit non superueniente titulo nouo.*

DECISIO DXXXIV.

1 PLACVIT Dominis decisio in hac causa facta sub die 25. Martij proximi. Et quia inter alia fuit dictum in decisione, quòd D. Valerius non tenebatur probare dominium fideicommittentis, ex quo agebat contra Excellentissimum D. Virginiũ, qui habet causam mediatam à fideicommittente, nempe à Camera Apostolica, quæ vigore confiscationis successit Honuphrio vltimo grauato informante pro Excellentissimo D. Virginio, negabant assumptum, quod dictus D. Virginius habeat causam ab vltimo grauato, dicebant enim D. Virginium possidere vigore pacti de reuertendo ad donantem finita linea donatarij appositi in donatione facta per Gentilem auctorem D. Virginij cuidam Georgio Santacrucio auctori fideicommittentis: sed hoc obiectum visum fuit Dominis non obstare, quia Dominus Virginius nõ intrauit possessionem Castrorum, de quibus agitur, tanquam successor Gentilis donatoris, sed tanquam cessionarius Cameræ Apostolicæ, & proinde cum Camera Apostolica nihil habeat commune cum donante, sed tantum cum Honuphrio vltimo grauato ad confiscationem de illius bonis factam, sequitur quod Dom. Virginius dicatur habere causam ab vltimo grauato, sicut habet ipsa Camera, quia cessionarius repræsentat cedentem in omnibus, & per omnia. *l. fin. C. de priuil. fisci. Bald. in l. emptor in princ. C. de hered. vel act. vend. Alexand. cons. 13. num. 16. lib. 1. Paris. cons. 109. num. 25. lib. 3. Surd. decis. 208. num. 1.*

2 Non obstat, quod Congregatio Cardinalium censuerit Excellentissimum D. Virginium habere meliora iura super istis Castris vigore donationis Gentilis, quàm D. Valerius vigore fideicommissi, quia hoc non fuit ad effectum diffiniendi causam, aliàs Sanctissimus illam non commisisset in Rota, sed in subsequuto chirographo super compositione reseruasset iura D. Valerij, sicut etiam non recepisset scuta 135000. si habuisset ius D. Virginij pro claro, & canonizabili: veritas igitur est, quod congregatio gustauit tantum de iuribus Excellentissimi D. Virginij, ad effectum videndi quis esset præferẽdus in compositione cum Camera Apostolica.

3 Minus facit quod Sanctissimus in chyrographo dixerit quod D. Virginius possit *vsare, & godere del possesso nel meglio, & piu vtile, & piu proficuo modo che vogli, ò che sia stato vsato, & goduto prima da esso Virginio seniore, & poi da Honofrio, & poi dalla Camera Apostolica*, quia non per hoc disponitur, quòd Dominus Virginius possideat prædictis modis, sed tantum datur facultas hoc faciendi, prout de iure, quæ facultas est quid diuersum à dispositione, ad *l. non quicquid, ff. de iudic. l. fideicommissa. §. hæc verba. ff. de legat. 3. cap. 1. ad fin. de pœnit. dist. 6. glos. in cap. nosse. verb. nec esse. dist. 76. Rolan. cons. 30. num. 9. lib. 4.*

4 Non obstat quod Excellentissimus D. Virginius etiamsi intrauerit castra tanquam successor Cameræ habentis ab vltimo grauato, possit nihilominus mutare sibi causam possessionis, nam omisso an hoc possit fieri quando titulus non superuenit de nouo, sed erat in rerum natura, & cognitus illi, qui accepit possessionem ex alio titulo, ad nos. *in leg. non solum. §. quod vulgo. ff. vsucap.* hoc est præsupponere quod intret pactum reuersiuum donationis, de quo aliàs erit videndum.

R. P. D. SACRATO
deindè S.R.E. Cardinali.

Viterbien. castrorum.

Mercurij 27. Nouembris 1613.

DECISIO DXXXV.

Replicata erat hic superius immediatè inanimaduertenter.

R. P. D. PIROVANO.

Assisien. Panattariæ

Veneris 29 Nouembris 1613.

ARGVMENTVM.

Societas in dubio pro æquis portionibus contracta censetur inter plures. Ad debita societatis quisque socius tenetur in solidum: nec vnus socius potest suum creditum petere, nisi reddita ratione administrationis.

SVMMARIVM.

1 *Socius administrator non potest petere creditum quod prætendit à societate, nisi sua administrationis rationem reddiderit, quia potest esse quòd remaneat debitor, & nu. 2.*

3 *Personarum duarum vicem quod quis sustineat non est absurdum.*

Socij tenentur soluere debita societatis omnes in solidum, ibid.

4 *Societas in dubio inter plures præsumitur contracta æquis portionibus, vt scilicet omnes, vel æqualiter operas, vel sortem conferant.*

DECISIO DXXXVI.

1 POSTQVAM Mannus consignauit Valeriano Vrbano salinas 100. frumenti quærebat pretiũ illarum in summa scutorum 1200. sibi soluendorum per eundem Valerianum vti principalem Panattariæ appaltatorem, non autẽ ab Ascanio Philippuccio, & Equite Paulutio in eadem Panattaria socijs; verùm quia compertum fuit consignationem quidẽ à Manno fuisse factam, sed non tanquam à venditore, & nomine proprio, sed nomine Ascanij Philippucij, fuit propterea firmatum sub die 9. Decemb

1609. coram Reuerendiss. Lugdunen. Mannum debere suas actiones dirigere contra Ascanium, cuius fidem secutus erat non autem contra Valerianum, cum quo nihil erat gestum: quatenus autem ex persona, & iuribus Ascanij agere voluisset, eidem Manno obstare easdem exceptiones, quæ Ascanio oppositæ fuerunt, vt scilicet ante solidationem computorum nihil petere liceret, cum vel debitor, vel non creditor, vel non in tanta quantitate apparere potuisset. Et quamuis crederet Mannus data societate inter Ascanium, Valerianum, & Paulutium posse dirigere suas actiones contra Valerianũ vel societatis administratorem, prout vtrumque firmarunt Domini 27. Maij 1611. coram eod. m Reuerendiss. Domino Lugdunen. tamen incidit alia non leuis quæstio, etiamsi sit administrator, an teneatur de administratis per ministros scientibus alijs socijs deputatos, quæ remansit, & adhuc remanet indecisa, & pendent probationes ad conuincendum, quòd Ascanius, & Paulutius se immiscuerunt in administratione primi appaltus: interim autem dum concluduntur probationes, quia Domini pro certo habuerunt, quòd istæ centum salinæ frumenti ad creditum Ascanij in computis sunt adscribendæ, voluerunt videre, an pecuniæ retractus salinarum centum frumenti immissi in primo appaltu Panattariæ Assisij sint soluendæ Manno cessionario Philippucij ante liquidationem.

2 In quo dubio, & pro eius resolutione distinxerunt, quòd aut Ascanius vel alij eius nomine sociali immiserunt in negotium Panattariæ salinas centũ frumenti controuersas, & tunc agenti ad earum pretium semper obstabit exceptio solidationis computorum, ex qua dignoscitur, an capitale immissum remanserit saluum. *Baldus l. si non fuerint ff. pro socio, & in cons. 463 num. 4. vol. 1. Socin. sen. cons. 24. num. 33. vol. 1.* Et si replicetur de solidatione computorum societatis primi appaltus, respondebitur pro parte Valeriani de computis non iustificatis, & quòd effectus primi appaltus sunt translati in secundum, super quibus lis pendet, & probationes expectantur, interim autem nihil potest firmari.

3 Si verò Ascanius salinas centum, non tanquam socius, sed tanquam tertius immisit in negotium Panattariæ, & tunc quia prohibitum non est, quòd quis sustineat vicem duarum personarum, sed discretinè plures in eadem possunt concurrere. *l. cum quidam. C. de administr. tutor. Lap. allegat. 99. nu. 2.* pluribus exemplis comprobat, & de socio ponit Magon. decis. Lucens. 1. in principio, sequitur dicendum, quòd sicuti tertio obijci non posset de solidatione computorum, sed omnes socij ad persoluendam obligationem insolidum tenentur. *Rot. Januen. decis. 114. per totam*, latissimè *Osasc. decis. 150. nu 3. Magon. decis. Lucen. 1. n. 28.* Ita nec Manno cessionario Ascanij vestienti tertij personam, prædicta obijci poterunt.

4 Et in hoc posteriori casu Mannum versari Domini existimarunt, quia quòd Ascanius posuerit frumentum in societate tanquam pro capitali ex obligatione, vel necessitate sociali, hoc verè non probatur, dum in instrumento, vel alia scriptura ad substantiam societatis doceri non potest, sed tacitè contracta probetur per actus, & coniecturas ponderatas in supradicta decisione 27. Maij 1611. præsumptiuè non etiam demonstratiuè, quia vltra quod dicitur iudicialiter conuenisse Mannum pro solutione pretij dictarum salinarum centum, non antem socios Panattariæ, non etiam appatet de quantitate sortis immissæ per alios socios: vnde non erit dicendum frumentum Ascanij esse capitale societatis, siquidem si aliud expressum non est, societas æquis portionibus intelligitur contracta, vt scilicet omnes, vel æqualiter operas, vel sortem conferant. *l. si non fuerint in principio, ff. pro socio. instit. de societate in princ. vers. & quidem Card. Mantic. de contract. lib. 6. tit. 14. num. 1.* Si igitur Valerianus non probat salinas centum pro capitali Ascanij fuisse immissas, poterit Mannus ex iuribus Ascanij dirigere actiones contra Valerianum, vt totam summam scutorum 1200. persoluat, si extat, ex pretio frumenti redactam, sin minus pro tertia parte pro eius virili tangente, donec declaratum fuerit, an tanquam administrator principalis ad totam summam teneatur, &c.

R. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Hierosolymitano.

Colimbrien pensionis.

Lunæ 2. Decembris 1613.

ARGVMENTVM.

Breuis est hæc decisio, sed magistrali doctrina plena: tutè ex summarijs sume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Rota arbitrium concessum regulatur à iure.*
Pensionis reseruatio vbi constat, proceditur sine retardatione, præsertim iuncta quasi possessione pensionarij exigendi per plures annos, ibid.
2 *Exceptio respiciens petitorium, & requirens altiorem indaginem, non admittitur in possessorio.*
3 *Via executiua non dicitur vulnerata per vnicam sententiam, sed tres requiruntur sententiæ.*

DECISIO DXXXVII.

1 RESOLVTVM fuit arbitrium non intrare, cum illud regulatur à iure. *Rot. diuersor. decis. 348. num. 4. par. 1.* & de iure sit, quod vbi constat de reseruatione pensionis, vt in casu nostro, procedatur sine retardatione, iuxta *decis. 301. par. 1.* & fuit dictum in *vna Messanen. pensionis 6. Aprilis 1612. coram me.* maximè iuncta quasi possessione pensionarij exigendi, à pluribus annis. *Cæsar de Grass. decis. 4. num. 2. de rescript. Rota dicta decisione 301. num. 2.*

2 Non obstat, quòd per assecutationem alterius parochialis pensio fuerit extincta, ex quo fuerit reseruata sub conditione, vt cessaret casu, quo Henricus ad aliam Ecclesiam præsentaretur à Comite, quia huiusmodi exceptio respicit petitorium, & requirit altiorem indaginem, cum non sit liquida, sed super ea adhuc pendeat lis, vnde non videtur interim, quòd super es iudicatura dictus Henricus priuandus sua possessione. *Cassador. decisione 10. numer. 8. de rescript. Put. decis. 34. in fine. lib. 1. Caputaquen. decis. 320. part. 1. Gig. de pension. quæstion. 35. num. 9. Couarr. variar. resolut. lib. 2. cap. 2. num. 9. vers. quoties verò.*

Minus

3 Minus obstat, quod via executiua fuerit vulnerata per sententiam latam contra pensionarium, tum quia ad hūc effectum requiruntur tres conformes, quæ non adsunt in casu nostro, *Cassad. d. decis. 10. num. 8.* & fuit dictum in vna *Abulen. pensionis 15. Decembris 1610. coram D. meo Pirouano*; tum etiam, quia dicta sententia non pronunciat cōtra litteras, sed contra aliam sentētiam Vicarij Colimbrien. quo casu litteræ pensionis non dicuntur vulneratæ, vt fuit dictum in vna *Reatina depositi 18. Decembris 1600. coram bo. me. Penia.*

Et ita resolutum &c.

R. P. D. SACRATO, postea S. R. E. Cardinali.

Romana supplementi legitimæ.

Mercurij 4. Decembr. 1613.

ARGVMENTVM.

Supplementum legitimæ an, & quando peti possit à filia non congruè dotata; & secundum quòd tempus filia dici possit incongruè dotata, & legitimę supplementum petere.

SVMMARIVM.

1 *Legitima supplementum regulari debet secundum tempus mortis patris, & non secundum tempus data dotis.*

Dotis congruitas regulari debet secundum tempus data dotis, & non secundum tempus mortis patris, ibid.

2 *Supplementum legitima post mortem patris petere potest filia nulliter dotata, nisi formiter illi renunciauerit.*

3 *Dos congrua potest esse etiam, quod non ascendat ad legitimam.*

Renunciatio facta à filia ad fauorem agnatorum ipsis non nocet, quando agnati ante mortem patris decesserunt, ibid.

Confessio interpretari debet, vt quanto minus confitenti praiudicet, ibid. in fine.

Donationis inofficiosa ius prascribitur spatio quinque annorum, declara vt nu. 4.

Prascriptio non currit aduersus ignorantem, & in dubio ignorantia prasumitur, ibid.

DECISIO DXXXVIII.

1 DOMINI non recesserunt à decisione in hac causa coram me facta sub die 28. Iunij proximi, quod scilicet debeatur D. Septimiæ integra legitima, perinde ac si donatio non fuisset facta. Et non obstare visum fuit, quod denuo incul-cabatur, quòd attendendum sit tempus datæ dotis, non autem mortis, ex *Alex. cons. 33. num. 4. lib. 4. cum alleg.* quia, vt alias fuit responsum, prædicta iura, procedunt in muliere petente supplemētum congruæ dotis, non autem legitimæ; & ratio differentiæ est euidens, quia congrua dos debetur de tēpore nuptiarum dotatæ, *Bal. in auth. res qua. C. commun. de legat. Curt. sen. cons. 27. n. 36. vers. tum quia facultates. Menoch. de arbitr. casu 149. n. 17. Surd. cons. 148. n. 5.* legitima vero de tempore mortis patris, *l. cum quaritur. C. de inoff. testam. l. 1. §. si impuberi. ff. de coll. bonor. Bal. in l. si qua pœna, in 3. lectur. n. 4. vers. quaro cū legitima ff. de his qui sui, vel alien. iur. Natt. cons. 156. nu. 6. Menoch. d. cas. 149. n. 18.* vnde nil mirū, si in vno attēditur vnū tempus, in altero vero aliud, ob diuersam rationem, ad *l. illud. ff. ad l. Aquil.* cum concord. quo vero ad decis. *Vlixbonen. legitima 27. Nouembr. 1595. coram bo. me. Penia*, ibi aderat renunciatio legitimæ facta de tempore dotationis, quæ renunciatio impugnabatur ex capite læsionis, & proinde nil mirum, si ad inspiciendam læsionem opus fuit attendere tempus contractus; hic vero non adest renunciatio quæ obstet, vt infra dicetur.

2 Exempla vero de statuto mandante assignari legitimam filio, qui deliquit ad effectum illam consignandi fisco de renunciante bonis paternis ob certum quid, quod scilicet in istis casibus attendatur tempus condemnationis, vel renunciationis, non autem mortis patris, non applicantur, quia ibi diffinitur negotium legitimæ; per assignationem autem dotis non diffinitur, quia iure communi mulier dotata non prohibetur tempore mortis patris dantis petere supplementum legitimæ; statutum vero vrbis, quod excludit mulieres dotatas, habet tantum locum ad fauorem agnatorum, qualis non est Societas Sanctiss. Annunciatæ, vt plenè fuit dictum in alia decisione. Atque hic etiam cessat, quòd dicitur dotem succedere loco legitimę stante statuto Vrbis 141. lib. 1. nam quicquid sit de prædicta conclusione, an scilicet dos succedat loco legitimæ, non applicatur, quia vbi non adsunt agnati, qui excludunt fœminas, non intrat statutum illarum exclusiuum, vt supra dictum est, & consequenter res remanet in dispositione iuris communis, ad *l. commodissimè. ff. de liber. & posth.* Secundum quod nulliter dotata non prohibetur petere supplementum legitimæ post mortem patris, nisi illi formiter renunciauerit, *Bald. in l. si quando. §. & generaliter. in princ. Salyc. num. 7. C. de inoff. test.* idem *Bald. in e. cum M. Ferrarien. nu. 28. vers. & est argum. de constit. Dec. cons. 674. nu. 2. Boer. decis. 102. num. 88. & 115. Dec. cons. 532. nu. 97. lib. 2. Palac. in r. per vestrat. §. 23. num. 2. & 3. de donat. int. vir. & vxor.*

3 Ad illud, quod Septimia tempore nuptus renūciauerit hæreditati paternæ, vt constat ex eius responsione ad positiones; quæ renunciatio sufficit etiamsi dos non ascendet ad legitimam, dummodo sit congrua, ex *Bald. cons. 148. nu. 8. vers. modo reducendo, lib. 1. Castr. cons. 419 in princ. lib. 2.* fuit responsum, quod tempore renūciationis viuebat Romulus frater, cum ante mortem patris decesserit, nec adsit alius agnatus, renunciatio minimè obstat Septimiæ, *Bal. in l. pactum, quod dotale, q. 4. nu. 3 C. de collat. Alex. cons. 29. nu. 5. vers. & ideo Doctores, lib. 3.* vbi apost. dic. concord. idem *cons. 370. in fin. Anchar. cons. 339. nu. 33. & 34. Grau. cons. 42. n. 1.* cum alijs per *Con. in c. quamuit. par. 3. §. 3. num 4.* Et præterea cum confessio debeat interpretari ve quanto minus præiudicet confitenti, *l. si quis intentione. ff. de iudic. Bart. in l. inter stipulantem. §. 1. nu. 6. ff. de verb. oblig. Rom. cons. 45. nu. 4. & 6. Mohed. decis. 2. de restit. spoliat.* ex prædicta confessione comprobatur, quod ista mulier renunciauerit cum debitis solemnitatibus, vel alias cum iuramēto, & totæ hæreditati, vt requiritur ad Bald. & alios supra citatos.

4 Ad illud, quod ista legitima non possit peti nisi dan-

Episcopus in materia visitationis habet maiorem iurisdictionem, etiam in locis exemptis ex sacro Concilio Tridentino. ibid.

2 *Episcopi non habent iurisdictionem in visitatione Ecclesiarum regularium habentium curam animarum. declara vt num.2.*

DECISIO DXXV.

1 DOMINI dixerunt moderandam esse inhibitionem, cum illa fuerit relaxata contra Dominum Episcopum Iacen. qui, prout & cæteri Ordinarij, habent fundatam intentionem super iurisdictione omnium Ecclesiarum eius diœcesis. *cap. cum omnes Basilicæ 16. quæst. 7. conquerente. de offic. ordin.* ideo ab inhibitione non est incipiendum sine causæ cognitione. *cap. cum personæ, de priuileg. in 6. cap. constitutus. de relig. dom. Caputaq. decis. 201. par. 2.* & eo maximè in hac materia visitationis, quia concurrit titulus maioris iurisdictionis, etiam in locis exemptis, ex *Sacro Concilio Tridentino cap. 8 session. 2. & cap. 8. de reformation session. 21.* cuius vigore Ordinarij tanquam delegati Sedis Apostolicæ visitant, non obstantibus quibuscunque priuilegijs, ac iudicum inhibitionibus, & in his terminis sæpius Rota resoluit, prout in *Calaguritana iurisdictionis prima Iulij 1605. coram bonæ memoriæ Iusto, Carpentoraten. Prioratus 15 Iunij 1601. coram Corduba, in Barchinonen. Prioratus Sanctæ Annæ 18. Maij 1601. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto, & in Toletana iurisdictionis 26. Martij 1612. coram me.*

2 Non obstat quod facultas Sacri Concilij non se extendat in exemptis Ecclesijs Regularium, vbi per regulares cura animarum exercetur, & prout Ecclesiæ, de quibus agitur, à regularibus reguntur, & sacra Congregatio Illustrissimorum Interpretum hoc ipsum censuit, quia fuit dictum de priuilegijs Abbatis, & Monasterij S. Ioannis de Pennia non constare, de quibus etiamsi appareret, non tamen esse sublatam visitationem secularium, qui Ecclesijs inseruiunt, ex declaratione eorundem Illustrissimorum Interpretum, quæ simul cum præcedenti data fuit, & clarum videtur eiusdem Concilij decretum, *sess. 7. cap. 7.* disponens, quod Ecclesiæ curatæ Monasterij vnitæ visitentur singulis annis per Ordinarios locorum, exemptionibus quibuscunque non obstantibus.

R. P. D. PIROVANO.

Hispalen. pensionis.

Lunæ 1. Iulij 1613.

ARGVMENTVM.

De probatione valoris beneficij per testes multa notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Valor beneficij exprimendus non est de necessitate in reseruatione pensionis, expressus tamen per modum affirmatiuum plenè probandus est.*

2 *Testes examinati coram delegato pendente lite coram Ordinario in eadem causa dicuntur nulliter examinati.*

3 *Lis non dicitur introducta sine citatione, ad dicendum contra commissionem, & sine inhibitione: sufficit tamen inhibitionem esse iudici præsentatam.*

4 *Inhibitio an dicatur legitimè præsentata, non præsentato originali, sed eius transumpto.*

5 *Testes de auditu, & publica voce, & fama non nisi semiplenè probant valorem beneficij.*

6 *Testes volentes deponere de tempore præterito, & præsenti, oportet vt deponat per verbum fuit, & est.*

7 *Testes valorem probantes, & referentes se ad computa, & fidem computationis, probant valorem beneficij.*

8 *Testes v ius de certa scientia valoris beneficij, iunctis alijs testibus de publica voce, & fama, faciunt plenam, & perfectam probationem super valore beneficij. declara vt num. 9. & 10.*

10 *Probationes duæ semiplenæ tunc demum constituit plenam, & perfectam probationem, quando qualibet de per se, & in genere suo dici potest perfecta, alias secus.*

DECISIO DXXVI.

1 IN decisis fuit resolutum, retenta enim conclusione, quod etsi valor de necessitate non sit exprimendus, si tamen sit expressus, & per modum affirmatiuum, plenè probandus est, quia reseruatio maioris, vel minoris quantitatis pensionis fundatur super expressione valoris affirmatiui, vt in prima decisione fuit firmatum. Dixerunt Domini non obstare testes de partibus, quia vltra quod inualidè fuerunt recepti ex eorum dicto, concludens probatio valoris affirmatiuè expressi non affertur.

2 Nulliter enim videntur examinati, quia vsque de anno 1608. mense Nouembris pendente lite in Rota coram R. P. D. Pamphilio inter Thomam, & consortes, ac pensionarium, & translatarios super nullitate translationum pensionis fuit processum ad examen coram delegato per Nuncium Apostolicum de mense Iulij 1610. instantibus Francisco de Auila, & Petro Guzman translatarijs, & in commissione coram R. P. D. Pamphilio comprehensis, quod citra vitium attentati fieri non potuit. *Afflict. decis. 354 num. 2. & seqq. Gabr. de iud. conclus. 1. num. 18. Lancell. de attent. lit. pendente, limit. 2. num. 59 & seqq.*

3 Nec dicatur, quod sine lite attentata non censentur, & lis aliqua non aderat quoad dictos Petrum, & Franciscum, cùm non fuerint neque citati ad dicendum contra commissionem, neque inhibiti, quia sufficit, quod delegato fuerit præsentata inhibitio Rotalis ad effectum nullitatis actus, vt exinde omnia gesta sint nulla, & attentata. *Rota decis. 20. & 31. de appellat. in nou. Achil. decis. 29. eodem tit. Put. decis. 395. & 414. lib. 3.*

4 Non obstat, quod originale inhibitionis ostensum, & præsentatum Delegato non fuerit; sed quoddam transumptum, per quod iudex non potuit certus reddi de impedimento, & iurisdictione abdicata; & ideo potuit fidem non adhibendo ad vlteriora procedere. *Specul. in tit. de citat. §. 4. num. 7. Puteus decis. 241. lib. 3. cum alijs allegatis.* Hoc enim procedere posset parte opponente, & quan-

quando, & post de originali docere non posset, secus prout in præsenti, quando nec pars opposuit, & de inhibitione authentica constat. *Achill. decis. secunda, numero sexto, de offic. deleg at.* Nec ab hac declaratione dissentit *Specul. dicto num. 7. in fin.* dum dicit debere constare, saltem postea, præterea cum non sit simplex transumptum, sed authoritate Vicarij Hispalen. exemplatum, & per Notarium ad id deputatum, non carebat præsumptione veritatis, quo casu propter præsumptionem erat credendum constare de veritate scripturæ præsentatæ, vt considerat *Specul. & Achill. locis suprà allegatis.*

5 Imperfecta etiam probatio satis demonstratur; nam cum deponunt de auditu, & publica voce, & fama, ad summum constituunt gradum semiplenæ probationis, etiamsi iungantur cum testibus in Curia examinatis. *Castador. decis. secunda, de probation. Caccialup. in l. admonendi. num. 174. de iur. iurand. Menoch. de præsumption. lib. 1. præsumptio 41. num. 4.* Tertius enim de Curia, narrato valore Canonicatus subiungit, & hoc à pluribus personis audiuisse, & per multos annos. Quartus verò præmisso, in quo consistant fructus Canonicatus, narrat valorem, & statim addidit, & hoc publicè dicitur tam in ciuitate Hispalen. quàm extrà, quod etiam paulò infrà repetit publicè à multis audiu isse in dicta ciuitate.

6 Testes verò de partibus præter publicam vocem, & famam nihil addunt, quinimmò eorum depositio satis infirma videtur, quia alij non deponunt per verbum *fuit, & est*, vt includant necessitatem probationis respectu temporis tam præteriti, quàm præsentis. *Abb. in l. licet ex quadam, num. 3. de testibus. Caputaquen. decis. 9. & 413. par. 2.* & fuit dictum in *Conchen. decimarum 28. Aprilis 1589. coram Orano.* Alij verò, qui vtrumque tempus percutiunt, prout nec cæteri, quod est essentiale in hac materia probationis valoris per ascensum, vt iam fuit firmatum in prima decisione, &c.

7 Nec videtur sufficere, quod onera exprimantur in fide computationis, vt dicunt informantes pro Domino Comite, nisi etiam testes ad computa se referant ad hoc, vt fama scientiæ valoris, vel de per se sit certa, vel per relationem ad aliud possit certificari. *l. si ex pluribus, in 1. ff. de verbor. obligat. l. scire debemus, eodem tit. Bart. in l. qui liberis. §. hæc verba, in fin. ff. de vulg. & consi. 7. Andreas Mart. lib. 1. Menoch. cons. 287. num. 28. & seqq. vol. 3.*

8 Non obstat, quod testes prædicti si bene ponderentur, plenè probant valorem affirmatum, dum primus, & secundus, in Curia examinati deponunt de certa scientia, & secundus de partibus eandem scientiam concludat, ex quibus si vnus tantùm hoc affirmaret, iunctis alijs de publica voce, & fama, plenam, & sufficientem probationem facerent, cum testis de veritate semiplenam faciat probationem. *cap. ex insinuatione, de procur. cap. vlt. de success. ab intestato. Bart. in l. admonendi. num. 48. ff. de iureiur.* testes de fama semiplenam concludant. *Castador. decis. 2. de probation.* & simul iuncta plenam, & perfectam faciant *gloss. in cap. veniens, il primo, verbo famam, de appellat. Bart. in dicta l. admonendi, num. 48. Salyc. nu. 13. Felyn. in cap. cum tanstam, col. vlt. de probat. Menoch.* post alios *de præsumpt. quæst. 40. 41. num. 4. lib. 1.* quod etiam fuit dictum in causa *Neritonen. pensionis 27. Nouembris 1606. coram Reuerendiss. Bononien.*

9 Fuit enim dictum quod primus, & secundus testis de Curia in eorum depositione duo distinguunt, nempe in quo consistat valor Canonicatus in frumento, hordeo, gallinis, & pecunia, & deinde valor huiusmodi rerum, ad quam summam ascendat, primo casu deponunt de propria scientia, per rationem, *& questa notitia l'hò hauuta per essere naturale de Siuiglia.* Secundo casu deponunt per relationem de auditu, *e questo l'hò inteso à dire da molte persone*, & sic probatio valoris per ascensum remanet in probatis per auditum, & famam; alter verò testis de partibus, etsi dicat, quod tanquam incola, & oriundus intellexit, sciuit, & audiuit de scientia, videtur intelligendus ex causa, quia intellexit, & audiuit dici publicè, cum oratio fuerit continuatiuè apposita absque copula *&*, per quam diuersa possent æquè principaliter copulari, & quia scit, & quia audiuit, vt fuit consideratum in vna *Romana Saluiani coram me 13. Iunij 1612.* & in his terminis etiam loquitur *decis. Neritonen. coram Reuerendiss. Bononien.*

10 Præterea aduerterunt Domini conclusionem prædictam, quod semiplenæ probationes possint iungi ad constituendam plenam, & perfectam, tunc procedere quando qualibet de per se, & in suo genere dici potest perfecta. *Alex. cons. 11. vers. sed si plures. lib. 4. Iason in l. admonendi, nu. 157. vers. Communis, & vera conclusio. Crauet. cons. 216. nu. 12. Paris. cons. 27. in fin. lib. 2.* qualis dici non possit ea quæ concludit vocem, & famam, tum quia non deponunt deductis oneribus, vt iam dictum est. Tum etiam, quia ista probatio remanet sublata ex contraria probatione de veritate valoris, vt in prima decisione fuit expressum, &c.

R. P. D. SACRATO.
Postea S.R.E. Cardinali.

Asculana bonorum.

Luna 1. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

De probatione styli, & de sanatione nullitatum nonnulla, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Sententia sine citatione est nulla.*
Nullitates sanantur ad parcendum vlterioribus expensis. ibid. ad fin.
2 *Stylus, vt dicatur probatus, debet probari, quod habuerit effectum.*
3 *Stylus in materia citationis potest de iure introduci.*
Stylus admittendus est, vbi nulla æquitas repugnat. ibid. in fine.
4 *Nullitates non sanantur sine bono iure.*

DECISIO DXXVII.

1 CVM in hac causa daretur de nullitate sententiæ de partibus, ex quo terminus præseruato habitus ad sententiam cantat pro die 12. Decembris,

eiusdem D. Æmiliæ de nouo multa deducerentur, ad ostendendum fructus non fuisse perceptos ab eadem D. Æmilia, ideo iterum proposui dubium. Et Domini censuerunt non constare de perceptione, & sic à decisis esse recedendum.

2 Quia quicquid sit de quantitate, & valore fructuum, perceptio tamen in sola perceptione in possessionem non videtur probata, cum pro parte D. Pauli Æmilij appareat, quod statim atque D. Æmilia fuit immissa in possessionem Castri Mazzani fuit exinde deputatus per Rotam exactor pro dictis fructibus colligendis, & inde collectis custodiendis in locis communibus, adhibitis clauibus. Itaut D. Aemilia absque concursu, & voluntate D. Flaminij manus apponere non posset, vt legitur in decreto quod datur, postea vero alia etiam decreta emanarunt super consignatione fructuum, & pecuniarum apud exactores existentium tam ad instantiam ipsius D. Flaminij, quàm aliorum creditorum quæ dantur, itaut visum fit Dominis cessare præsumptionem deductam ex possessione, ne D. Aemiliæ imputari possit verè fructus percepisse, vbi enim possessor impeditus est se ingerere in perceptione fructuum, siue voluntariè, siue coactè, ita iudice mandante; tunc præsumptio prædicta non procedit. *Rot. decis. 1. num. 2. de renunc. in nou. Lancellott. de attentat. 3. part. cap. 31. num. 39. de pœnis attentat.*

3 Et quamuis adhuc non liqueat effectuatio dd. decretorum per consummatam exequutionem, tamen ad obscurandam præsumptionem ex possessione desumptam sufficere videntur, siue etiam sequamur opinionem, quam tenuit Rota in alijs decisionibus, vt sufficiant leuiores probationes, vt in *Romana vineæ coram me 20. Iunij 1611. & in Camerinen. Spolij 4 Ianuarij 1608. coram Iusto, & in Zamoren. fructuum coram Reuerendiss. Lugdunen. 7. Aprilis 1606.* sequendo opinionem *Bald. in leg. 1. num. 22. C. de fructib. & lit. expens.* & hæc pariter leuior probatio stante præsumptione impedimenti allegati non videtur concludens.

4 Accedebat etiam calculus in actis datus pro parte D. Flaminij, in quo computatis fructibus exactis, & solutis creditoribus, dixit adhuc se remanere creditorem in scutis 10000. vltra fructus annuatim perceptos, & in calculo descriptos. Et quamuis dicatur quod procurator, qui dedit huiusmodi calculum in actis, non habet mandatum ad calculandum, & confitendum, & quod iste calculus non continet fructus omnium annorum, tamen iuncta deputatione exactorum, & instantia pro fructibus habendis ab ipsis exactoribus, sufficit pro tollenda præsumptione perceptionis fructuum, quæ oritur ex sola possessione.

5 Non obstat quod testes aliàs examinati, & etiam post decisionem in hac causa factam recepti probēt de perceptione fructuum habitorum per Dominam Aemiliam. Quia vltra quod non deponunt præcisè quod fructus peruenerint ad manus D. Aemiliæ, sed quod factores habuerint. In quibus potest etiam verificari, decretum Rotæ non loqui de fructibus Mazzani, sed de vinea Ricci penes Stabium, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Varmien. fructuum.

Veneris 8. Nouembris 1613.

ARGVMENTVM.

De fructibus beneficij post mortem beneficiati, an transeant ad illius hæredes, vel ad creditores, vel ad successorem.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficij vacantis non transeunt ad hæredes defuncti, sed ad successorem.*

2 *Episcopi non veniunt sub generali dispositione, sed speciali nota digni sunt.*

Testes singulares probant iurisdictionem, ibid.

3 *Fructus beneficij maturati in vita defuncti soluendi sunt creditoribus dicti defuncti.*

Maximè, dictio, est ampliatiua, & non limitatiua præcedentium, ibid.

4 *Testis à patre productus non probat plenè contra producentem.*

5 *Administrator non potest dici debitor ante redditam rationem, & solidationem computorum.*

DECISIO DXXIX.

1 IN decisione diei 24. Ianuarij 1611. fuit firmatum, Capitulum Varmien. non teneri restituere florenos 5600. qui prætendebantur penes illud extare hæredibus Cardinalis Ratthorei Episcopi Varmien neque eius creditoribus. Quia etsi Cardinalis decesserit de mense Octobris, quo tempore fructus à solo videntur separati; cum tamen non probentur consignati, non transeant ad Cardinalis hæredes, sed ad successorem Episcopum. *cap. relati, il 2. de testam. Calder. consi. 2. de pecul. Clericorum, cum alijs in decisione allegatis* Neque creditoribus hoc ius videbatur apertum, cum non iustificarent eorum credita, neque probarent Capitulum habuisse fructus ante obitum Cardinalis, qui propterea litteras compulsoriales leuarunt pro complenda huiusmodi probatione, & per biennium fere fuit supersessum in causa, sed nihil actum pro parte creditorum. Vnde die 1. Februarij anni præsentis, quia agentes creditorum se excusabant super non paritione Capituli, proposui dubium an constaret de paritione litterarum compulsorialium? Et Domini noluerunt capere resolutionem, sed mandarunt assignari nouum terminum ad compulsandum, quo elapso dubitaui an esset recedendum à decisis? Et resolutio fuit remissa ad Calendas. Hodie iterum proposui dubium, & Dominis placuit standum esse in decisis, ex iisdem fundamentis.

2 Nec obstare dixerunt Synodalem constitutionem Prouinciæ Gnesnen. dum cauetur, quod quilibet Prælatus, Canonicus, Altarista, Plebanus, Vicarius ex quocunque titulo, beneficiatus, curatus, & non curatus, in vniuersa prouincia, si moritur in tribus vltimis mensibus anni, habeat omnes fructus sui beneficij, per quam prætenditur in ea cōprehendi præcessorem Episcopum de mense Octobris mortuum. Quia vltra quod pro absoluto Domini non habuerunt quod prædicta constitutio cōprehendat Episcopos, qui speciali nota digni sunt, sed magis Prælatos inferiores, qui facile inter Cle-

rum reperiri possunt, fuit etiam responsum Episcopum Varmien. non regulari secundum statutum aliarum Regni Poloniæ Ecclesiarum, sed immediatè Sedi Apostolicæ esse subiectum, quod benè probant testes dati in summario, nempe primus, secundus, & quintus, etsi singulares in causis scientiæ, tamen cum agatur de iurisdictione probanda plenè concludunt. *Gemin. conf.* 117. *num.* 2. *Aret. consil.* 42. *sub num.* 2. *Guidopap. quæst.* 544. & *nu.* 2. & latissimè *Riminald. iun. consil.* 7. *num.* 56. 62. 64. *vol.* 1. dicens, quod ex particularibus depositionibus infertur ad ipsum vniuersale, prout est iurisdictio. Adminiculantur etiam ex depositione 6. 8. & 9. testium asserentium vidisse in priuilegijs Ecclesiæ Varmien. hanc exemptionem.

3 Neque etiam obstare videtur, quod si pro hæredibus adhuc non esset fundata intentio in constitutione prædicta, respectu tamen creditorum idem non est dicendum, qui docent de credito ex chirographo formiter recognito, & in testamento bonæ mem. Cardinalis, ad effectum solutionis enunciato, & pro quo ex fructibus in vita Cardinalis maturatis sunt soluendi absque alia probatione necessitatis ex *cap. præsenti*, §. *porro. de offic ordin. in* 6. vbi *gl. in verb. debitis*, dicit successorem teneri sicut filius hæres ad paterna debita, nec huic opinioni obstare tradita per *Ferret. conf.* 216. *num.* 8. *Card. conf.* 110. *num.* 4. & 5. & *Roman. consil.* 240. *num.* 4. allegatos in decisione in hac causa facta. Quia Ferret. qui loquitur per dictionem, *maximè*, quæ non limitat regulam. Roman. verò non distinguit de fructibus maturatis in vita beneficiati. Cardinalis solùm dicit, quod successor tenetur ad debita prædecessoris contracta pro necessitate Ecclesiæ, & quòd ista versio debet probari, sed non loquitur de debitis priuatis ipsius beneficiati. Ad hæc omnia quicquid sit de hac opinione, an sit probanda talis necessitas, fuit vt in prima decisione responsum, non probari Capitulum esse debitorem summæ; de qua in dubio.

4 Non obstat depositio sexti testis pro Capitulo examinati ad septimum articulum asserentis Capitulum ex bonis, & fructibus maturatis ad Cardinalem spectantibus summam 24. marcarum monetæ Prussianæ exegisse, quia idem testis se declarat prædictam summam penes Capitulum non remansisse, dum inquit ex illa sũma fuisse satisfactũ familiæ, & creditoribus Card. residuum verò fuisse solutum D. Episcopo successori, hæredibus reclamantibus, vltra quod est vnicus, nec plenè probat quamuis à parte inductus, sed vt testis simpliciter, secundum opinionem quam seruat Rota, & per *Achill. decis.* 3. *de testib.* & sæpius fuit firmatum.

5 Litteræ pariter Capituli directæ Stanislao die 7. Octobris 1600. non constituunt Capitulum debitorem, sed promissorem de ineundis ratiocinijs fructuum, qui ad defunctum Cardinalem ad diem mortis pertinebant, sed quid pertineat adhuc non est liquidatum, & consequenter nec detectum debitum Capituli, pro quo Stanislaus agere possit. Nec litteræ Regis Poloniæ contrarium suadere videntur, quia etsi creditum Stanislai præsupponat liquidum, ac etiam hæreditatem Cardinalis defuncti sufficere pro debitis liquidis exsoluendis; tamen sunt simplices hortatoriæ, & ante discussionem iurium successoris Episcopi, nihil disponunt, cum ab ea pendeat substantia debiti contracti ex administratione Capituli, & ante liquidationem, vel ea pendente Capitulum debitor dici non potest. *l. debitor*, & *l. creditor. ff. de verbor. signific. Bald. consil.* 133. *lib.* 2. *Crauett.* quia loquitur in administratore, *consl.* 275. *num.* 13. *lib.* 2.

Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Aurien. parochialis.

Veneris 8. *Nouembris* 1613.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus defertur ad proximiores, exclusis remotioribus: probata tamen morte illius, cuius succeditur, & quomodo mors probetur.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus spectat ad proximiores in gradu vocatos, non autem ad remotiores.*
Vocatus in iurepatronatus post mortem alicuius non admittitur, nisi illius morte probata, ibid.
2 *Testes examinati ad perpetuam rei memoriam sine citatione partis, & inter alias personas, nihil probant.*
3 *Testes contradicentes, & discordantes vnus ab alio sunt valdè suspecti.*
4 *Testes de auditu non plenè mortem alicuius probant.*
5 *Testibus deponentibus de vita alicuius magis creditur, quàm deponentibus de morte.*
6 *Mandatum datum ad præsentandum aliquem ante vacationem beneficij nulliter datum censetur.*
7 *Mandatum non expirat morte mandantis, quando fuit constitutus procurator non à mandante, sed à substituto mandantis.*
8 *Spurij, & illegitimi filij sunt incapaces iurispatronatus gentilitij.*

DECISIO DXXX.

1 FVIT resolutum sententias de partibus esse infirmandas, nam cum in donatione istius iurispatronatus fuerit ad illud primo loco euocatus Antonius de Sotomaior, & in illius defectum Alphonsus Gago, & alij successiuè, ac vltimo loco Nicolaus Gago, & eius hæredes, non potuerunt isti hæredes præsentare Ioannem del Condal, non constito de obitu dicti Antonij, quando enim primus gradus occupatus est, vlteriores conquiescunt. *l. quandiu. ff. de acquir. hæred. Molin. de primogen. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 16. & *seq.* Nec solum illius obitus aliorum vocatorum ante dictos hæredes, necnon filiorum, & descendentium. *decis.* 394. *in fine, par.* 1. *diuersor. Peregr. de fideicomm. art.* 43. *nu.* 35. & *seq.* Vnde sententiæ mandantes institui Ioannem del Condal præsentatum à dictis hæredibus, exclusò Rectore Figueroa, præsentato à procuratore dicti Antonij videntur iniustæ.

2 Nec obstant testes deponentes de morte Antonij, quia duo illorum fuerunt examinati sine partis citatione ad perpetuam rei memoriam, & inter alias personas: vnde non probant *Bart. in leg. maritus, num.* 3. *in fine. ff. de quæstion. Abb. in cap.* 2. *nu.* 14.

num. 14. & Felin. num. 3. de testib. Ruin. cons. 46. num. 2. lib. 4. Paris. cons. 83. num. 13. lib. 1. Crescent decis. 2. num. 6. de testib.

3 Alij verò duo deponunt de eadem morte à viginti annis, & inter se valdè discordant, itaut redduntur suspecti, cum alter dicat decem annis ante mortem Antonij illum nouisse, & tractasse in loco de Vtroque in Italia, cum ambo ibi militiam profiterentur, & postea Antonium in grauem infirmitatem incidisse, & delatum fuisse ad Hospitale Hispanorum, vbi per aliquot dies dicta infirmitate detentus, ex eadem migrauit ab hoc sæculo; alter verò deponit ab eisdem viginti annis de dicto obitu & cum dictus testis esset in dicto loco de Vtroque, vidit quadam die nauim Marchionis de sancta Cruce illuc, & ex illa extrahi dictum Antonium in extremis laborantem, itaut intra spatium trium horarum ab hac vita decesserit, quem testis vidit, & cognouit, & curauit sepeliri, quia erat ipsius consanguineus; ex quibus visum fuit non esse fidem istis testibus adhibendam.

4 Præterea hi duo testes examinati de anno 1602. deponentes de dicto obitu, à 20. annis, & sic obijsse de anno 1582. attestantur contra id, quod iam fuerat iudicatum, & obseruatum de anno 1594. de quo tẽpore Dominicus Salgado fuerat de hac Ecclesia institutus ad præsentationem Procuratoris eiusdem Antonij. Alij autẽ testes de eadẽ morte deponentes tantùmodo de auditu, & sic nõ sunt attendendi. cap. super litteris de testib. l. testium, C. eod. tit. Caputaq. decis. 279. num. 2 par. 1. Vltra quod omnes prædicti testes deponunt solum de morte Antonij, non verò aliorum in donatione vocatorum ante præfatos hæredes, de quorum obitu, & illorum filiorum, & descendentium constare debebat, vt supra dixi, vt locus fieri posset dictis hæredibus.

5 Et eò magis istis testibus de dicto obitu deponentibus fides non datur, cum ab alijs de vita Antonij deponentibus conuincantur expresse declarando tempus, quo illum viuum viderunt, nempe de anno 1589. & sic per aliquot annos postquam testes contrarij illum vidisse deponant, de quo sunt inter alios testes de auditu, duo de visu, & quod illum viderunt in Regno Castellæ proficisci ad insulas Philippinas insimul cũ Gomelio Perez dellas marinas Capitaneo generale per Regem Catholicum ad illas partes misso, & in conflictu potius est standum testibus de vita, quàm de morte; tum quia quilibet præsumitur viuere etiam, quia melius comprehenditur vita, quàm mors. Gabr. de testib. conclus. 4. num. 21. & fuit dictum in vna Perusina beneficij sancti Aegidij 11. Martij 1560. cor. bon. me. Oradino. Tum etiam, quia isti testes de vita reddũt rationes verisimiliores, quàm illi deponentes de morte.

6 Quibus non obstat Antonium dedisse mandatum ad præsentandum ante vacationem beneficij, & sic nulliter, ad text. in cap. fin. & ibi Doctor. de concess. præbend. Quia cum fuerit etiam generale ad administrandum omnia eius bona ex causa magnæ absentiæ valet, & tenet Abb. in cap. fin. num. 6. de præb. & ibi Butr. num. 9. Mil. in suo repertorio, verb. patronus potest procuratorem constituere. Lambert. de iurepatr. 1. part. 2. lib. quæst. 4. art. 3. num. 2. & per tot.

7 Minus facit, quod Doctor Figueroa fuerit præsentatus à substituto post mortem substituẽtis, quia cum substitutus habeat potestatem à primo mandante, non autem à substituente, per illius mortem non expirauit mandatum. glos. in verb. substituendi, in cap. 4. §. 1. de procurat. in 6. Rot. decis. 33 nu. 1. & decis. 38. num 2. de procur. in nou. Dec in cap. relatum, circa principium. de offic. delegat. Prob. in addit. ad Monach. in cap. perpetuò, num. 11. de postul. Prælat. in 6. Gabr. de procurat. conclusion. 2. num. 9

8 Vltimò non obstare visum fuit, quòd Antonius esset illegitimus tanquam filius fratris, & Commendatoris Ordinis militaris S. Ioannis; cum nec versamur in iurepatronatus gentilitio, nec in illo, à quo illegitimi expresse sunt exclusi, quibus cessantibus Antonius non est incapax istius iurispatronatus. Bald. in l. eam quam, in fin. C. de fideicom. Roch. de iurepatr. in verbo competens, num 9 Lambertin. vbi supra 1. part. lib. 1. quæst. 7. art. 13. in princ. n. 4. & 6. Gig. de pension. quæst. 16. num. 2. & facit text. in cap. pia mentis, & cap. Frigentius, 16. quæst. 7. Ex quibus ita conclusum fuit, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Concordien. scholastriæ.

Mercurij 13. Nouembris 1613.

ARGVMENTVM.

De probatione iuris exigendi distributiones, & illius præscriptione.

SVMMARIVM.

1 *Actore non probante reus absoluitur.*
2 *Probatio remanet irreleuans, & æquiuoca, data possibilitate contrarij.*
3 *Ius exigendi distributiones non præscribitur minori spatio triginta annorum.*
4 *Scriptura priuata sine iuramento non probat pro scribente, & num. 6.*

DECISIO DXXXI.

1 DVBITAVI, an Iulio moderno scholastico debeantur distributiones? Et eo solo informante, fuit contra eum resolutum, scilicet non deberi in casu de quo agitur. Prætendebat enim Iulius habere fundatam intentionem in distributionibus tanquam Scolasticus, & Capellanus contra Capitulum eiusdem Ecclesiæ secundum formam solitam exigendi ante dissolutionem vnionis mansionariæ: sed hæc forma strictè ad Scolasticum, & Capellanũ non iustificatur, prout necessarium est, dum actoris partes sustinet. l. qui accusare. C. de eden. l. ei qui. de probat. l. actor, quod asseuerat. C. eod. tit. Ioseph. Lodou. conclus. 14. in 1.

2 Nec sufficere visum est, quod deducitur ex libris Capituli, ex quibus apparet de anno 1547. 1551. 1557. & 1559. fuisse solutas distributiones Francisco cum titulo Scholastici enunciato, quia cum adhuc non constet quod Scholastici illi habere possent alium titulum, vt prætendit Capitulum, propter vnionem mansionariæ, de cuius viribus dubitatur, probatio remanet irreleuans, & æquiuoca, data possibilitate contrarij. cap. in præsentia. de probat. vbi Dec. num. 12. l. non hoc. C. vnde l git. vbi latissimè Ias. & dixit Rota in Cæsaraugustan. paro-

parochial 8. *Nouembr.* 1599. *coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & coram eodem in Lucerina bonorum* 17. *Maij* 1600.

3 Præterea tempus ab anno 1547. vsque ad 1559. est valde remotum, & actus iudiciales facti contra Capitulum instante Scholastico ad exactionem distributionum non excedant annum 1562. vt propterea sufficiens non videatur ad acquirendam præscriptionem iuris habendi distributiones, quæ non contentatur minori tempore 30. annorum. *leg. omnes. C. de præscript.* 30 *annorum. Alex. consil.* 4. *in princ. lib.* 2.

4 Notula eiusdem Francisci Scholastici eandem continet irreleuantiam, quia an vti Scholasticus simpliciter, vel propter vnionem alterius tituli annotauerit distributiones: adhuc controuertitur: vltra quod scriptura illa est priuata, & sine iuramento, quæ de iure non probat *l. exemplo. C. de probationibus. l. nuda. ff. de donationibus. cap.* 2. *de fid. instrumen.*

5 Depositio Pauli de Nigris ad instantiam Capituli, non distinguit, quo iure reciperet distributiones, vel tanquam Scholasticus simpliciter, vel vti Scholasticus, & mansionarius, sed explicat quantitatem distributionum, videlicet quod partem distributionum recipiebat, *come vno mansionario, & non più*.

Liber Dominici Moroschini Fictuarij Capituli anni 1600. & ille priuata scriptura dicitur, quæ non probat, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Romana pecuniaria.

Veneris 15. *Nouembris* 1613.

ARGVMENTVM.

Compensatio non admittitur aduersus Cameralem obligationem, præterquam aliquando concurrente magna æquitate: non autem de liquido ad non liquidum.

SVMMARIVM.

1 *Compensatio non datur aduersus obligationem in forma Cameræ.*

2 *Obligatio Cameralis quandoque ex magna æquitate admittit compensationem, & quando hæc æquitas concurrere dicatur.*

Exceptio, quæ in continenti probatur, admittitur, vbi aliàs non esset admittenda, ibid.

Frater alere tenetur sororem, ibid.

Compensatio non admittitur de liquido ad non liquidum, ibid. in fin.

DECISIO DXXXII.

1 IN hac causa sub die 5. Iunij proximi fuit coram me dictum, esse supersedendum in exequutione, donec videretur, an esset locus compensationi, rationibus, de quibus ibi. Modo disputato dubio, an intraret compensatio, negatiuè fuit resolutum. Ratio decisionis fuit, quia DD. de Ferratinis debitores susceperunt terminum, & se obligarunt cum iuramento, & in forma Cameræ soluere debitum: vnde regula est contra illos, quòd non sit locus compensationi, iuxta *text. in cap. ad nostram, il primo, de iureiur.* secundùm communem Canonistarum lecturam, nè pe *Innoc. Io. Andr. Butr. Anch.* & aliorum, de quibus per *Gabr. de iur. iur. concl.* 7. *nu.* 1. vbi plures de communi, & magis communi, *Galles. de oblig. Camer. super* 4 *part quæst.* 2. *num* 6. *Rota in causa Interamnen. mercium* 4. *Iunij* 1597. *coram bon. mem. Peria, & in Romana vsusfructus, seu Saluiani* 7. *Iunij* 1610. *coram me*, quicquid in contrarium tenuerit *Bart. in l. amplius non peti, ff. rem ratam haberi*, quæ in hoc communiter reprobatur, teste *Gozad. conf.* 32. *num.* 16. *cum alijs, per Gabr. & Galles. vbi supra*, quæ magis de plano procedunt, quando; vt in hoc casu, creditum, cum quo prætenditur fieri compensatio, præcessit, tunc se obligans cum iuramento, & camerali obligatione, videtur se obligare ad non compensandum. *Soc. in leg. Iulianus, ad fin. vers. ex quibus infertur ff. de cond. & demonst. Abb. in d. c. ad nostram, nu.* 3. *de iur. iur. Afflict. dec.* 381. *nu.* 3. *Caput. dec.* 167. *nu.* 7. *Osasch. decis.* 92. *num.* 33. *& seq.*

2 Et licèt à prædicta regula recedatur, concurrente magna æquitate, vt per *Afflict. decis.* 163. & hæc sit iudic. arbitrari, vt per *Galles. vbi sup. num.* 7. & pro æquitate deducatur pro parte DD. de Ferratinis subitanea probatio crediti, cum quo vellent fieri compensationem, ex quo efferunt stare libris D. Cosmi, quæ subitanea probatio est priuilegiata, itaut veniat admittenda, etiam vbi aliàs compensatio minimè esset de admissibilibus, per allegata in prædicta decisione, attamen re benè considerata per Dominos visum fuit, creditum, cum quo DD. de Ferratinis volunt compensare, non esse aliquo modo liquidum, quia D. Cosmus prædicto credito DD. de Ferratinis, quod est occasione pensionum quarundam domorum, opponit aliud proprium creditum iam canonizatum in Rota de rebus sui fundaci, quæ inseruierunt pro vestitu sororum innuptarum eorundem de Ferratinis, quas dd. fratres tenentur alere. *glos. in l. qui filium, verb. hæc aliter, in fin ff. vbi pupill. educari deb. Bart. in l.* 2. *in fin. C. de alen. liber. cum alijs per Surd. tract. de alimen. tit.* 1. *quæst.* 25. *in princip.* & licet huic credito D. Cosmi conentur DD. Ferratini rursus opponere alia credita, attamen ex istis apparet, quòd res est vndequaque illiquida, & pendet à magna mole computorum, & prætensionum hinc inde, atque ex hoc videtur requirere altiorem indaginem, & per consequens non esse admittendam contra obligationem claram, iuxt. regul. quod de liquido ad non liquidum minimè admittitur compensatio. *l. fin. C. de compens. Bart. in l. cum fundus, § seruum tuum, num.* 8. *ff. si cert. pet. Alex. conf.* 93. *in princ. lib.* 4. *Afflict. d. dec.* 381. *n.* 6. & eò minus, quia cum aliàs idem Cosmus esset debitor eorũdem de Ferratinis in quadam summa, & daret de compensatione, & solidatione computorum, non fuit sibi admissa talis exceptio, sed coactus fuit soluere, vnde intrat regula *quod quisque iuris, & c. tot. tit. ff. quod quisque iuris.*

R. P. D. COCCINO.

Romana computorum.

Die 20. *Nouembris* 1613.

DECISIO DXXXIII.

Replicata est supra in 1. *par. recent. decis.* 531.

R. P. D.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Viterbien. Castrorum.

Mercurij 27. Nouembris 1613.

ARGVMENTVM.

Ex summarijs sume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Cessionarius repræsentat cedentem in omnibus, & per omnia.*

3 *Facultas disponendi est quid diuersum à dispositione.*

4 *Possessionis causam sibi mutare an quis possit non superueniente titulo nouo.*

DECISIO DXXXIV.

1 PLACVIT Dominis decisio in hac causa facta sub die 25. Martij proximi. Et quia inter alia fuit dictum in decisione, quòd D. Valerius non tenebatur probare dominium fideicommittentis, ex quo agebat contra Excellentissimum D. Virginiū, qui habet causam mediatam à fideicommittente, nempe à Camera Apostolica, quæ vigore confiscationis successit Honuphrio vltimo grauato informante pro Excellentissimo D. Virginio, negabant assumptum, quod dictus D. Virginius habeat causam ab vltimo grauato, dicebant enim D. Virginium possidere vigore pacti de reuertendo ad donantem finita linea donatarij appositi in donatione facta per Gentilem auctorem D. Virginij cuidam Georgio Santacrucio auctori fideicommittentis: sed hoc obiectum visum fuit Dominis non obstare, quia Dominus Virginius nō intrauit possessionem Castrorum, de quibus agitur, tanquam successor Gentilis donatoris, sed tanquam cessionarius Cameræ Apostolicæ, & proinde cum Camera Apostolica nihil habeat commune cum donante, sed tantum cum Honuphrio vltimo grauato ad confiscationem de illius bonis factam, sequitur quod Dom. Virginius dicatur habere causam ab vltimo grauato, sicut habet ipsa Camera, quia cessionarius repræsentat cedentem in omnibus, & per omnia. *l. fin. C. de priuil fisci. Bald. in l. emptor in princ. C. de hered. vel act. vend. Alexand. cons. 13. num. 16. lib. 1. Paris. cons. 109. num. 25. lib. 3. Surd. decis. 208. num. 1.*

2 Non obstat, quod Congregatio Cardinalium censuerit Excellentissimum D. Virginium habere meliora iura super istis Castris vigore donationis Gentilis, quàm D. Valerius vigore fideicommissi, quia hoc non fuit ad effectum diffiniendi causam, aliàs Sanctissimus illam non commisisset in Rota, sed in subsequnto chirographo super compositione reseruasset iura D. Valerij, sicut etiam non recepisset scuta 135000. si habuisset ius D. Virginij pro claro, & canonizabili: veritas igitur est, quod congregatio gustauit tantum de iuribus Excellentissimi D. Virginij, ad effectum videndi quis esset præferēdus in compositione cum Camera Apostolica.

3 Minus facit quod Sanctissimus in chyrographo dixerit quod D. Virginius possit *vsare, & godere del possesso nel meglio, & piu vtile, & piu proficuo modo che vogli, ò che sia stato vsato, & goduto prima da esso Virginio seniore, & poi da Honofrio, & poi dalla Camera Apostolica*, quia non per hoc disponitur, quòd Dominus Virginius possideat prædictis modis, sed tantum datur facultas hoc faciendi, prout de iure, quæ facultas est quid diuersum à dispositione, ad *l. non quicquid, ff. de iudic. l. fideicommissa. §. hæc verba. ff. de legat. 3. cap. 1. ad fin. de pœnit. dist. 6. glos. in cap. nosse. verb. necesse. dist. 76. Rolan. cons. 30. num. 9. lib. 4.*

4 Non obstat quod Excellentissimus D. Virginius etiamsi intrauerit castra tanquam successor Cameræ habentis ab vltimo grauato, possit nihilominus mutare sibi causam possessionis, nam omisso an hoc possit fieri quando titulus non superuenit de nouo, sed erat in rerum natura, & cognitus illi, qui accepit possessionem ex alio titulo, ad not. *in leg. non solum. §. quod vulgo ff. de vsucap.* hoc est præsupponere quod intret pactum reuersiuum donationis, de quo aliàs erit videndum.

R. P. D. SACRATO
deindè S.R.E. Cardinali.

Viterbien. castrorum.

Mercurij 27. Nouembris 1613.

DECISIO DXXXV.

Replicata erat bis superius immediatè inanimaduertenter.

R. P. D. PIROVANO.

Assisien. Panattariæ

Veneris 29 Nouembris 1613.

ARGVMENTVM.

Societas in dubio pro æquis portionibus contracta censetur inter plures. Ad debita societatis quisque socius tenetur in solidum: nec vnus socius potest suum creditum petere, nisi reddita ratione administrationis.

SVMMARIVM.

1 *Socius administrator non potest petere creditum quod prætendit à societate, nisi sua administrationis rationem reddiderit, quia potest esse quòd remaneat debitor, & nu. 2.*

3 *Personarum duarum vicem quod quis sustineat non est absurdum.*

Socij tenentur soluere debita societatis omnes in solidum, ibid.

4 *Societas in dubio inter plures præsumitur contracta æquis portionibus, vt scilicet omnes, vel æqualiter operas, vel sortem conferant.*

DECISIO DXXXVI.

1 POSTQVAM Mannus consignauit Valeriano Vrbano salinas 100. frumenti quærebat pretiū illarum in summa scutorum 1200. sibi soluendorum per eundem Valerianum vti principalem Panattariæ appaltatorem, non autē ab Ascanio Philippuccio, & Equite Paulutio in eadem Panattaria socijs; verùm quia compertum fuit consignationem quidē à Manno fuisse factam, sed non tanquam à venditore, & nomine proprio, sed nomine Ascanij Philippucij, fuit propterea firmatum sub die 9. Decemb

1609. coram Reuerendiss. Lugdunen. Mannum debere suas actiones dirigere contra Ascanium, cuius fidem secutus erat non autem contra Valerianum, cum quo nihil erat gestum: quatenus autem ex persona, & iuribus Ascanij agere voluisset, eidem Manno obstare easdem exceptiones, quæ Ascanio oppositæ fuerunt, vt scilicet ante solidationem computorum nihil petere liceret, cum vel debitor, vel non creditor, vel non in tanta quantitate apparere potuisset. Et quamuis crederet Mannus data societate inter Ascanium, Valerianum, & Paulutium posse dirigere suas actiones contra Valerianũ vti societatis administratorem, prout vtrumque firmarunt Domini 27. Maij 1611. coram eod. m Reuerendiss. Domino Lugdunen. tamen incidit alia non leuis quæstio, etiamsi sit administrator, an teneatur de administratis per ministros scientibus alijs socijs deputatos, quæ remansit, & adhuc remanet indecisa, & pendent probationes ad conuincendum, quòd Ascanius, & Paulutius se immiscuerunt in administratione primi appaltus: interim autem dum concluduntur probationes, quia Domini pro certo habuerunt, quòd istæ centum salinæ frumenti ad creditum Ascanij in computis sunt adscribendæ, voluerunt videre, an pecuniæ retractus salinarum centum frumenti immissi in primo appaltu Panatariæ Assisij sint soluendæ Manno cessionario Philippucij ante liquidationem.

2 In quo dubio, & pro eius resolutione distinxerunt, quòd aut Ascanius vel alij eius nomine sociali immiserunt in negotium Panattariæ salinas centũ frumenti controuersas, & tunc agenti ad earum pretium semper obstabit exceptio solidationis computorum, ex qua dignoscitur, an capitale immissum remanserit saluum. *Bald. in l. si non fuerint ff. pro socio, & in cons. 463 num. 4. vol. 1. Socin. sen. cons. 24. num. 33. vol. 1.* Et si replicetur de solidatione computorum societatis primi appaltus, respondebitur pro parte Valeriani de computis non iustificatis, & quòd effectus primi appaltus sunt translati in secundum, super quibus lis pendet, & probationes expectantur, interim autem nihil potest firmari.

3 Si verò Ascanius salinas centum, non tanquam socius, sed tanquam tertius immisit in negotium Panattariæ, & tunc quia prohibitum non est, quòd quis sustineat vicem duarum personarum, sed discretiuè plures in eadem possunt concurrere. *l. cum quidam. C. de administr. tutor. Lap. allegat. 99. nu. 2.* pluribus exemplis comprobat, & de socio ponit Magon. decis. Lucens. 1. in principio, sequitur dicendum, quòd sicuti tertio obijci non posset de solidatione computorum, sed omnes socij ad persoluendam obligationem insolidum tenentur. *Rot. Ianuen. decis. 114. per totam*, latissimè *Ossasc. decis. 150. nu 3. Magon. decis Lucen. 1. n. 28.* Ita nec Manno cessionario Ascanij vestienti tertij personam, prædicta obijci poterunt.

4 Et in hoc posteriori casu Mannum versari Domini existimarunt, quia quòd Ascanius posuerit frumentum in societate tanquam pro capitali ex obligatione, vel necessitate sociali, hoc verè non probatur, dum in instrumento, vel alia scriptura ad substantiam societatis doceri non potest, sed tacitè contracta probetur per actus, & coniecturas ponderatas in supradicta decisione 27. Maij 1611. præsumptiuè non etiam demonstratur, quia vltra quod dicitur iudicialiter conuenisse Mannum pro solutione pretij dictarum salinarum centum, non antem socios Panatariæ, non etiam apparet de quantitate sortis immissæ per alios socios: vnde non erit dicendum frumentum Ascanij esse capitale societatis, siquidem si aliud expressum non est, societas æquis portionibus intelligitur contracta, vt scilicet omnes, vel æqualiter operas, vel sortem conferant. *l. si non fuerint in principio, ff. pro socio. instit. de societate in princ. vers. & quidem Cardin. Mantic. de contract lib. 6. tit. 14. num. 1.* Si igitur Valerianus non probat salinas centum pro capitali Ascanij fuisse immissas, poterit Mannus ex iuribus Ascanij dirigere actionea contra Valerianum, vt totam summam scutorum 1200. persoluat, si extat, ex pretio frumenti redactam, sin minus pro tertia parte pro eius virili tangente, donec declaratum fuerit an tanquam administrator principalis ad totam summam teneatur, &c.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Colimbrien pensionis.

Lunæ 2. Decembris 1613.

ARGVMENTVM.

Breuis est hæc decisio, sed magistrali doctrina plena; tutè ex summarijs sume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Rota arbitrium concessum regulatur à iure.*
Pensionis reseruatio vbi constat, proceditur sine retardatione, præsertim iuncta quasi possessione pensionarij exigendi per plures annos, ibid.
2 *Exceptio respiciens petitorium, & requirens altiorem indaginem, non admittitur in possessorio.*
3 *Via executiua non dicitur vulnerata per vnicam sententiam, sed tres requiruntur sententiæ.*

DECISIO DXXXVII.

1 RESOLVTVM fuit arbitrium non intrare, cum illud regulatur à iure. *Rot. diuersor. decis. 348. num. 4. par. 1.* & de iure sit, quod vbi constat de reseruatione pensionis, vt in casu nostro, procedatur sine retardatione, iuxta *decis. 301. par. 1.* & fuit dictum in *vna Mesanen. pensionis 6. Aprilis 1612. coram me.* maximè iuncta quasi possessione pensionarij exigendi, à pluribus annis. *Cæsar de Graff. decis. 4. num. 2. de rescript. Rota dicta decisione 301. num. 2.*

2 Non obstat, quòd per assecurationem alterius parochialis pensio fuerit extincta, ex quo fuerit reseruata sub conditione, vt cessaret casu, quo Henricus ad aliam Ecclesiam præsentaretur à Comite, quia huiusmodi exceptio respicit petitorium, & requirit altiorem indaginem, cum non sit liquida, sed super ea adhuc pendeat lis, vnde non videtur interim, quòd super ea iudicatura dictus Henricus priuandus sua possessione. *Cassador. decisione 10. numer. 8. de rescript. Put. decis. 34. in fine. lib. 1. Caputaquen. decis. 320. part. 1. Gig. de pension. quæstion. 35. num. 9. Couarr. variar. resolut. lib. 2. cap. 2. num. 9. vers. quoties verò.*

Minus

3 Minus obstat, quod via executiua fuerit vulnerata per sententiam latam contra pensionarium, tum quia ad hũc effectum requiruntur tres conformes, quæ non adsunt in casu nostro, *Cassad. d.decis.10. num.8.* & fuit dictum in vna *Abulen. pensionis 15. Decembris 1610. coram D. meo Pirouano*; tum etiam, quia dicta sententia non pronunciat cõtra litteras, sed contra aliam sentẽtiam Vicarij Colimbrien. quo casu litteræ pensionis non dicuntur vulneratæ, vt fuit dictum in vna *Reatina depositi 18. Decembris 1600. coram bo.me. Penia.*

Et ita resolutum &c.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Romana supplementi legitimæ.

Mercurij 4. Decembr. 1613.

ARGVMENTVM.

Supplementum legitimæ an, & quando peti possit à filia non congruè dotata; & secundum quòd tempus filia dici possit incongruè dotata, & legitimæ supplementum petere.

SVMMARIVM.

1 *Legitima supplementum regulari debet secundum tempus mortis patris, & non secundum tempus datæ dotis.*

Dotis congruitas regulari debet secundum tempus datæ dotis, & non secundum tempus mortis patris, ibid.

2 *Supplementum legitimæ post mortem patris petere potest filia nulliter dotata, nisi formiter illi renunciauerit.*

3 *Dos congrua potest esse etiam, quod non ascendat ad legitimam.*

Renunciatio facta à filia ad fauorem agnatorum ipsi non nocet, quando agnati ante mortem patris decesserunt, ibid.

Confessio interpretari debet, vt quanto minus confitenti præiudicet, ibid. in fine.

Donationis inofficiosæ ius præscribitur spatio quinque annorum, declara vt nu.4.

Præscriptio non currit aduersus ignorantem, & in dubio ignorantia præsumitur, ibid.

DECISIO DXXXVIII.

1 DOMINI non recesserunt à decisione in hac causa coram me facta sub die 28. Iunij proximi, * quod scilicet debeatur D. Septimiæ integra legitima, perinde ac si donatio non fuisset facta. Et non obstare visum fuit, quod denuo inculcabatur, quòd attendendum sit tempus datæ dotis, non autem mortis, ex *Alex.conf.33. num.4. lib.4. cum alleg.* quia, vt alias fuit responsum, prædicta iura, procedunt in muliere petente supplemẽtum congruæ dotis, non autem legitimæ; & ratio differentiæ est euidens, quia congrua dos debetur de tẽpore nuptiarum dotatæ, *Bal.in auth. res quæ. C.commun.de legat. Curt.sen.conf.27.n.36.vers.tum quia facultates. Menoch.de arbitr.casu 149.n.17. Surd. conf.148.n.5.* legitima vero de tempore mortis patris, *l.cum quæritur.C. de inoff testam. l.1.§.si impuberi.ff.de coll.bonor. Bal.in l.si qua pæna, in 3.dectur. n.4.vers.quæro est legitima ff.de his qui sui, vel alien.iur. Natt.conf.156.nu.6. Menoch. d. cas.149. n 18.* vnde nil mirũ, si in vno attẽditur vnũ tempus, in altero vero aliud, ob diuersam rationem, ad *l.illud. ff. ad l. Aquil.* cum concord. quo vero ad decis. *Vlixbonen. legitimæ 27. Nouembr. 1595. coram bo. me. Penia*, ibi aderat renunciatio legitimæ facta de tempore dotationis, quæ renunciatio impugnabatur ex capite læsionis, & proinde nil mirum, si ad inspiciendam læsionem opus fuit attendere tempus contractus; hic vero non adest renunciatio quæ obstet, vt infra dicetur.

2 Exempla vero de statuto mandante assignari legitimam filio, qui deliquit ad effectum illam consignandi fisco de renunciante bonia paternis ob certum quid, quod scilicet in istis casibus attendatur tempus condemnationis, vel renunciationis, non autem mortis patris, non applicantur, quia ibidifinitur negotium legitimæ; per assignationem autem dotis non diffinitur, quia iure communi mulier dotata non prohibetur tempore mortis patris dantis petere supplementum legitimæ; statutum vero vrbis, quod excludit mulieres dotatas, habet tantum locum ad fauorem agnatorum, qualis non est Societas Sanctiss. Annunciatæ, vt plenè fuit dictum in alia decisione. Atque hic etiam cessat, quòd dicitur dotem succedere loco legitimę stante statuto Vrbis 141. lib.1. nam quicquid sit de prædicta conclusione, an scilicet dos succedat loco legitimæ, non applicatur, quia vbi non adsunt agnati, qui excludunt fœminas, non intrat statutum illarum exclusiuum, vt supra dictum est, & consequenter res remanet in dispositione iuris communis, ad *l. commodissimè. ff. de liber. & posth.* Secundum quod nulliter dotata non prohibetur petere supplementu n legitimæ post mortem patris, nisi illi formiter renunciauerit, *Bald. in l.si quando. §. & generaliter. in princ. Salyc. num.7. C. de inoff. test.* idem *Bald. in c.cum M. Ferrarien. nu.28. vers. & est argum. de constit. Dec. conf.674. nu.2. Bocr. decis.102. num 88. & 115. Dec. conf.532. nu.97. lib.2. Palac. in c. per vestras. §.23. num.2. & 3. de donat int. vir. & vxor.*

3 Ad illud, quod Septimia tempore nuptus renũciauerit hæreditati paternæ, vt constat ex eius responsione ad positiones; quæ renunciatio sufficit etiamsi dos non ascendet ad legitimam, dummodo sit congrua, ex *Bald.conf.148. nu.8. vers. modo reducendo, lib.1. Castr. conf.419 in princ. lib.2.* fuit responsum, quod tempore renũciationis viuebat Romulus frater, cum ante mortem patris decesserit, nec adsit alius agnatus, renunciatio minimè obstat Septimiæ, *Bal. in l. pactum, quod dotale, q.4. nu.3 C. de collat. Alex. conf.29. nu.5. vers. & ideo Doctores, lib.3.* vbi apostdit. concord. idem *conf.370. in fin. Anchar. conf.339. nu.33. & 34. Crau. conf.42. n.1.* cum alijs per *Cou. in c. quamuis. par.3. §.3. num 4.* Et præterea cum confessio debeat interpretari vt quanto minus præiudicet confitenti, *l. si quis intentione. ff. de iudic. Bart. in l. inter stipulantem. §.1. nu.6. ff. de verb. oblig. Rom. conf.45. nu.4. & 6. Mohed. decis.2. de restit. spoliat.* ex prædicta confessione comprobatur, quod ista mulier renunciauerit cum debitis solemnitatibus, vel aliàs cum iuramẽto, & totæ hæreditati, vt requiritur ad Bald & alios supra citatos.

4 Ad illud, quod ista legitima non possit peti nisi dan-

dando de inofficiosa donatione, quod ius dandi de inofficiosa præscribitur spatio quinque annorum, *l. fin.* & ibi *glos. verb. & temporibus. C. de inoff. donat.* vnde obstet præscriptio nedum quinquennalis, sed quindecim annorum, qui iam sunt lapsi, vt in specie *Surd. cons. 148. num. 13. & 14. lib. 1.* fuit responsum, quicquid sit de illa opinione non nocere in hoc casu, quia non apparet, quod Septimia habuerit scientiam prædictæ donationis, & ignorantia præsumitur, *c. præsumitur. de regul. iur. in 6. l. verius. ff. de probat. Bald. cons. 295. num. 2. lib. 3. Dec. cons. 495. num. 21.* maximè in filia habente seorsum à patre, ad not. *in l. consensu. §. verius. C. de repud. Bald. cons. 392. num. 1. lib. 1.* & data ignorantia cessat præscriptio, vel saltem competit restitutio, *Bald. cons. 13. in princ. lib. 1. Ruin.* qui de communi, *cons. 26. num. 19. & 32. lib. 3. Surd. cons. 276. ad fin. Mohed. decis. 1. de restit. in integr. Rota in causa Romana vineæ 26. Iunij 1609. coram R. D. Bononien.*

☞ *Est supra in hac parte decisio 518.*

R. P. D. SACRATO,
postea S. R. E. Cardinali.

Bononien. Legati.

Mercurij 4. Decembris 1613.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Decretum, & sententia iudicis censetur circumductum, si postea idem iudex admittit exceptiones, si & in quantum.*

2 *Possessio nulla manuteneri non potest.*

3 *Clausula exequutiua apposita in decreto non ampliat formam decreti.*

4 *Decretum iudicis recipit interpretationem à petitione.*

5 *Iudex non potest nulliter procedendo priuare aliquem sua possessione, daturq. propterea spoliato mandatum de manutenendo.*

DECISIO DXXXIX.

1 FVIT tentum pro manutētione Flaminiæ, quia constat de eius possessione, à qua non fuit spoliata per sententias Illustr. Card. Legati & D. Vicelegati, nam quantum ad sententiam D. Legati, licèt dicatur dictam sententiam transijsse in iudicatum vigore duarum conformium, quæ secundum statutum Bononiæ habent vim trium, & sub die 5. Maij fuerit relaxatum mandatum de immittendo ad fauorem sororum de Bonasonibus: attamen sub die 31. eiusdem admisit iudex exceptiones cuiusdam creditoris, cum clausula, *si & in quantum*: vnde videtur circumductum illud primũ decretum, vel saltem suspensum, donec cognosceretur de exceptionibus oppositis, qua suspensione cessante non poterat procedi ad exequutionem, ad not. *in l. siue pars. C. de dilat. Anchar. cons. 36. num. 6.* cum alijs per *Gabr. tit. de dilat. concl. 1. nu. 1. & plurib. seqq.* Sed, quod magis vrget, Legatus sub die 22. Septembris commisit causam, & die subsequenti sorores prætendunt cœpisse possessionem vigore decreti D. Legati sub die 6. Maij, quod non videtur potuisse facere, quia si D. Legatus voluisset inhærere decreto sub die 5. Maij, non commisisset denuo causam, quia per illud decretum erat finita.

2 Quantum ad decretum D. Vicelegati, minus videtur quod per illud Flaminia fuerit spoliata sua possessione, quia Vicelegatus nihil aliud fecit, quã manutenere sorores, quarum possessio cum esset nulla, vt supra dictum est, minimè potuit manuteneri, & consequenter mandatum de manutenendo remansit nullum, *Card. in clem. 1. §. verum, in fin. de haretic. Bart. in l. 1. nu. 3. C. de error. calcul. Rip. cons. 53. num. 7. Crau. cons. 266. num. 9.* ... *f. infertur, Rota in causa Barchinonen. cõfinium 17. Aprilis 1606. coram me.*

3 Non obstat, quod D. Vicelegatus nedum videatur concessisse mandatum de manutenendo, sed etiam de immittendo, stantibus verbis sui decreti, ibi, *& quodcumque præceptum, & mandatum de manutenendo, & alias super inde necessarium, & opportunum tradi. & exequi mandamus.* Quia cum ex tota serie decreti appareat, quod Vicelegatus non intellexit, nisi manutenere, vt patet ex dispositiua, ibi, *dicimus &c. sorores esse manutenendas, conseruandas, &c. in possessione tornaturarũ, &c. quarum aliàs fuit capta tenuta, &c.* sequitur, quòd prædicta clausula, & alias superinde necessarium, & oportunum, tãquam exequutiua non habeat ampliare formam decreti, *Clment. 1. de praben. Imol. in c. quoniam, nu. 30. de offic. deleg. Felin. in cap. licet. num. 7. vers. tertia declaratio. de offic. ordin. Dec. cons. 304. nu. 6. & seq.* sed intelligatur retentis eisdem terminis, *Alex. cons. 249. nu. 5. lib. 6. Ias. in l. si filius à patre, num. 7. ff. deliber. & posthum. Ruin. cons. 111. num. 6. lib. 3.* & sic de necessarijs ad ipsam manutentionem.

4 Confirmantur prædicta, quia nullibi apparet, quod sorores coram D. Vicelegato institerint pro immissione, sed tantum pro manutentione: vnde decretum recipit interpretationem à petitione, *glos. vlt. in c. dudum. de decim. Felin. in c. licèt heri, num. 18. de simon. Aret. in c. qualiter, & quando, il secondo. §. ad corrigendos, nu. 4. de accus. Crescen. decis. 6. nu. 2. de sent. & re iudic.*

5 Ex istis apparet minus rectè fuisse processum contra Flaminiam, & consequenter illam minimè fuisse priuatam sua anteriori possessione, *Corn. cons. 193. nũ. 4. lib. 3. Rota in causa Pennen. & Adrien. beneficiorum 4. Iulij 1588. coram bo. me. Cardinali Seraphino relat. inter diuers. impress. decis. 802. n. 7. vers. quia pro responsione, par. 1. & in causa Vercellen. Canonicatus 26. Aprilis 1598. coram Orano,* in qua propterea venit manutenenda etiam contra factum iudicis, vt fuit decisum in causa *Licien. beneficij 6. Iunij 1607. coram R. P. D. Cauallerio in Beneuentana parochialis 28. Nouembris 1612. coram me,* & alibi sæpè.

R. P. D. PIROVANO.

Bononien. Laudi.

Lunæ 9. Decembris 1613.

ARGVMENTVM.

Ex summarijs sumas argumentum.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Libri sociales scripti à deputato à socijs probant etiam contra socios qui non scripserunt.*
Libris mercatorum non datur fides, quando in illis non reperiuntur scripta omnes partita ad negotium pertinentes, & alia erronea, declara vt num. 2. & 3.

DECISIO DXL.

1 DVBIVM proposui, an sit standum libris ad effectum de quo agitur, qui effectus cum possit se habere nedum vt Grimaldus iuuaretur ex libris socialibus pro reddenda ratione, sed etiam, vt eis posset integra ratio reddi, propterea Domini cũ distinctione responderunt standum esse libris quoad in eis contenta, sed non sufficere pro reddenda ratione. Fundamentum primæ partis videbatur clarum, quia libri sunt sociales conscripti non à Christophoro, sed per socios, & alios ministros, à principio ab ipsis socijs sotmiter in capitulatione deputatos, qui propterea contra socios, etiam eos qui non scripserunt probãt vtroque iure inspecto, communi scilicet, vt per *Alex. cons. 186. in princ. lib. 2. Ruin. cons. 101. num. 14. lib. 1. Ripa in l. admonendi. n. 129. ff. de iur. iuran. Cran. de antiq. tempor. par. 1. §. quarto limitatur. num. 55. Rota Ianuen. decis. 31. num. 7. Bald. in rubr. C. de fid. instrum. num. 35. Menoch. de arbitr. cas. 92. num. 1. & de præsump. lib. 3. præsumpt. 62. num 5. & 6.*

2 Municipali autem, quia iuxta statutum mercaturæ Bononiæ sub rubr. 9. fuerunt coram Consulibus mercatorum præsentati, & ab eis approbati, vt iuxta stylum fides adhiberetur in iudicio, & extra, non solum inter eosdem socios, sed etiam pro, & contra tertium. Ideo non obstat, quod multæ partitæ pertinentes ad negotium serici non fuerint ad librũ iornalem, vel magistrum reportatæ, & aliæ erroneę conscriptæ reperiantur, alijq. excessus opponantur contra eundem Christophorum, ex quibus fides libris videatur diminuenda, *Gabr. cons. 148. num. 9. & 10. lib. 1. Rota Ianuen. decis. 73. num. 15.* cum alijs allegatis, quia hæc pertinent ad secundam partem resolutionis, vt Grimaldus ex libris non possit concludere suam rationem propter huiusmodi defectus, non autem quod se iuuare non possit ex scriptura, & veritate librorum pro iustificandis partiris ad particularem suam negotiationem serici pertinentibus aliena manu sciptorum, & conclusiones allegatæ fortè procederent, si S. Petri, vel alij, qui libros scripserunt, onus reddendi rationes sustinerent, & iuuari vellent eorum propria scriptura suspecta propter errores, vel omissiones, quia tunc libri deficerent, in fide etiam inter socios, secus in Grimaldo quærente fidem partitarum ex aliena scriptura, sed propter commune interesse confecta.

3 Et ex prædictis resultat etiam ratio resolutionis secundæ partis, quia ex quo Christophorus habebat curam particularis negotij in capitulis, & assignatam emendi sericum, & illud laborare faciendi, & vendendi, & computa reddendi, si non curauit ea in libro magistrali perfectè conscribenda, veritas librorum socialium non poterit supplere commissiones, errores, ac alios excessus oppositos, sed aliũde erit concludenda ratio, quam Grimaldus reddere tenetur, &c.

R.P.D. PIROVANO.

Ianuen. Fideicommissi.

Lunæ 9. Decembris 1613.

ARGVMENTVM.

Legitimæ an & quando renunciatum censeatur à filio per approbationem testamenti paterni, in quo eadem legitima priuabatur sub prætextu, quòd idem filius esset patris debitor.

SVMMARIVM.

1 *Legitima licet à patre filio prohiberi nõ possit, potest tamen pater illam compensare in eo quod patri debet, filio tamen approbante testamentum paternum.*
2 *Legitima vt renũciatum dicatur per approbationem paterni testamenti, est necessaria specialis legitimæ expressio, vt ad aliud verba quantumuis generalia referri non possint, num. 3. Vbi ponitur exemplum huius conclusionis.*
3 *Approbatio testamenti paterni facta per filium in iudicio per contrarium actum reuocari potest, nisi deliberatè, & irreuocabiliter facta fuerit.*
4 *Legitima detrahenda est ex corporibus hæreditatis, & non de pecunia.*

DECISIO DXLI.

1 DVBIO super eisdem proposito Domini approbarunt decisionem in ea parte, in qua firmatur legitimam Alexandri non fuisse prohibitam, quo vero ad alia contenta in decisione mandarunt iterum proponi. In testamento enim Vincentij patris Alexandri non legitur aliqua prohibitio detractionis legitimæ, sed declaratio, quod si aliquis creditor quauis causa, vel occasione, vel ipsemet Alexander filius vellet prætendere in bonis ipsius patris legitimam, quòd debitum Alexandri remaneat firmum, de quo in libro ipsius testatoris, & quod compensentur debita prædicta ad extinctionem legitimæ, quæ testatoris verba magis cõfirmare videtur ius legitimæ propter recompensam, quæ succedit loco solutionis, & agnitionis proprij debiti, ita vt filius excludatur à legitima, non quia prohibitus, sed quia satisfactus de credito suo, quod pater facere potest, quatenus filius testamentum approbet *Soc. iun. cons. 122. num. 24. lib. 1.* declarando *l. si quando generaliter. C. de inoff. testam.* sequitur *Menoch. cons. 71. num. 9. lib. 1.*

2 Quæstio est igitur de approbatione testamenti, quæ deducitur ex iudiciali protestatione ipsius Alexãdri, dum approbando petitionem Caroli eius fratris, dixit contenta in dicta petitione esse vera, & contra eam nolle se opponere; cum conditione tamen quod per dictam responsionem, & quæcumq; facta, seu facienda non intendit, nec vult in aliquo contrafacere, aut contrauenire in aliqua parte testamentis, & codicillis dicti quondam Vincentij eius patris, & contentis in eis, sed quod potius habeatur responsio, & quæcumque alia pro non facta, quàm quod possit dici, vel allegari, quòd ipse contrafecerit, aut contrauenerit prædictis testamentis, & codicillis, aut aliquibus in eis contentis. Hæc enim verba, vt contineant approbationem paternæ dispositionis, taliter quod sit renunciatum iuri detrahendi legitimam, Doctores conueniunt, vt duo co-

copulatiuè requirantur, nempè, quod verba sint adeo generalia, vt possit æquipollere particulari, & specificè approbationi refutationis legitimæ, *Bald. in l. omnes, nu. 2. rubr. 2. C. de præscript. 30. annorũ. Ruin. Curt. Paris. Cephal. Menoch. & alij relati per Peregr. conf. 68 num. 13. lib. 1. & 2.* quod illa specifica, & indiuidua approbatio ad aliud referri non possit, *Ias. cons. 162. nu. 9 vol. 2. Bec. cons. 34. num. 3. lib. 1. Surd. cons. 135. num. 3. & cons. 299. num. 13.* & alijs relatis hoc etiam confirmat idem *Peregr. d. cons. 68. num. 14. lib. 1.* quorum concursus deficit in præsenti.

3 In primis ex contextu illorum verborum non colligitur hæc necessaria probatio, quia sonant in abstinendo, non autem in approbando, & non contradicere, non infert approbationem; pront abstinere non præsupponit aditionem, sed sunt actus diuersi *Michael Graff. de success. §. fin. art. om. ssio hæred. quæst. 1. num. 5.* Præterea etiam; quòd talia verba haberent vim approbatiuam, non tamen generaliter, deliberatè, & irreuocabiliter fuerunt prolata, ita vt possint æquipollere particulari, & indiuiduæ probationi, sed sunt restricta ad actum responsionis, quæ tanquam emanata in iudicio per contrarium actum potuit vitiari secundum magis communem opinionem, de qua per *Alexan in l non solum. §. morte. num. 12. de oper. nou. nunciat. Put. decis. 213. secundum nouam impressiõn. lib. 2. Mohed. decis. 2. de iudic.*

4 Secundò, talis approbatio quatenus necessario colligeretur, potest ad alia referri, nempe ad acceptationem oblatæ compẽsationis cum credito pacto, ad quam inuitus non tenebatur Alexander, cui legitima in corporibus erat debita, *Cas. de Graff decis. 6. num. 6. & decis. 10. num. 2. de testam.* non autem ad acceptationem crediti non iustificati per scripturam testamenti, quæ ad scripturã librorum se referebat, *Rom. cons. 305 in vlt. dubio. Cramett. cons. 112. nu. 15. & cons. 273. nu. 6. Bec. cons. 5. num. 5. lib. 1.* & sine qua iustificatione approbatio imperfecta remanet.

5 Dicebatur præterea non iustificari, quòd Alexander remaneat debitor Vincentij patris in tanta summa, quæ legitimam absorbeat, ita vt dici possit cõsequutus fuisse recompensationem suæ legitimæ, & hoc ipsum fuit firmatũ in particulari decisione coram bo. me. Card. Platto 1. Decembris 1589 in qua dictum fuit, ex quo Carolus non docebat Alexandrum in causa suæ legitimæ accepisse illas pecuniarum quantitates, quoad effectum consumptionis legitimæ Alexandri non releuare, cum multa in illis potuerint esse ex fructibus bonorum ipsius Alexandri, quæ Carolus administrabat.

R. P. D. MANZANEDO, Patriarcha Hierosolymitano.

Viterbien. Bonorum.

Lunæ 9. Decembris 1613.

ARGVMENTVM.

Remissoria non conceditur ad probandum ea, quę iuris sunt, nec etiam quando materia articulata est exorbitans, inuerisimilis, & de calumnia suspecta; clausula autem, *& cætera*, in testamento non operatur fideicommissum, licèt extendenda sit iuxta stylum Notarij.

SVMMARIVM.

1 *Clausula & cætera, ad quæ extendatur, cognitio spectat ad iurisperitum, non autem ad testes.*

2 *Fideicommissum perpetuum non inducitur de persona ad personam, nisi ex clara, & expressa mẽte testatoris, concurrentibus pluribus coniecturis, de quibus remissiuè.*

Clausula & cætera apposita in testamento non extenditur ad fideicommissum, nec ad accidentalia, & dependentia ex mera voluntate testatoris, ibid.

3 *Clausula & cætera, extenditur iuxta stylum Notarij probandum per inspectionem aliorum instrumentorum.*

4 *Remissoria non conceditur, quando materia articulata est nimis exorbitans, inuerisimilis, & de calumnia suspecta, præsertim vicinitate loci, n. 5.*

DECISIO DXLII.

1 NON placuit Dominis concedere remissoriam pro examinandis testibus in partibus, sed dixerunt illos esse conducendos ad Curiam; quia principales articuli versantur circa extensionem clausulæ, *& cætera*, & tendunt ad probandum, quod illa apposita post conditionem, si decesserit sine filijs, sit extendenda, si sine filijs, & descendentibus legitimis, & naturalibus. Item, quod in substitutione reciproca, si post illa verba vnus succedat, alteri apponatur clausula, *& cætera*, debeat extendi de gradu in gradum, vel alter alteri in infinitum, quæ quidem extensio, an ita sit facienda, necne, & an sit conformis tacitæ menti testatoris, cùm potius pendeat à dispositione iuris deberet ad indicem, & iurisperitum remitti, ex traditis per *Bart. Alex. & das. in l. Gallus. §. idem credendum de liber. & posth. & per Felin in cap. cum P. Tabellio, num. 6. de fid. instr. Illustr. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 2. tit. 10. per totum*, non autem ad testem, qui debet deponere super his, quæ sensu corporis percipiuntur, & sic quæ sunt facti, non autem iuris, notant omnes *in l. solam. C. de testib. Felin. in cap. cum causam, num. 3. in 2. fall. eod. tit. Aym. cons. 75. sub num. 26.*

2 Et nimis nouum videtur, quod per solam clausulam, *& cætera*, post prædictas substitutiones appositam inducatur fideicommissum perpetuum, & illud extendatur de persona ad personam, cum alias de iure, nisi sit clara, & expressa mens testatoris, ad hoc requirantur tot, tantæq; coniecturæ, de quibus per *Doctor in l. hæredes mei, §. cum ita. ff. ad Trebell & per Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 6. tit. 15. per tot. Peregr. de fideicom. art. 11. à nu. 39. Petr. de fideicom. quæst. 9. à nu. 1.* maximè quia supra relata extensio prædictarum substitutionum nõ fit ad ea, sine quibus illæ non possent subsistere, sed ad accidentalia dependentia ex mera voluntate testatoris, ad quæ dicta clausula, *& cætera*, non solet extendi, *Fel. in d. c. cum P. Tabellio, nu. 10. de fid. instr. Illust. Mant. de tacit. & ambig. d. lib. 2. tit. 10. num. 10.* & in nostris terminis *Odd. cons. 66. Surd. cons. 350. num. 28.*

3 Et licèt in extendendis clausulis cęteratis plurimum deferatur Notario & illius consuetudini, & stylo,

stylo, tamen dictus stylus esset probādus per inspectionem aliorum testamentorum per eundem Notarium rogatorum, non autem per testes. Vltra quod huiusmodi stylus, & consuetudo Notarij in casu nostro non articulatur, sed potius è contra articulatur, quod idem Notarius minus scripserit, quàm testator dixerit, quod verisimile non videtur in Notario bonæ æstimationis, & famæ.

4 Ex quibus negari nō potest materiam dictorum articulorum esse nimis exorbitantem, inverisimilem, & de calumnia suspectam, vt propterea non intret remissoria, sed testes sint ad Curiam conducendi, iuxta tradita per *Hostien. in sum. de testibus. §. quando sunt producen. num 8. vers. quid enim. Capic. decis.* 90 *num. 6. Scuarol. de remiss. c. 4. nu. 9. & c. 19. num. 2. & 3.* & in simili hoc idem fuit servatum in Rota in alijs causis, vt apparet ex *decis. 211. num. 4. lib. 2. par. 3.* & ex decisione *Maceraten. hæreditatis 26 Nouemb. 1594. coram bo. me. Card. Pamphilio.*

5 Præsertim stante vicinitate loci, cum Viterbium licet sit extra districtum, non tamen multum distat ab vrbe, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Illerden. portionis de Pertusa.

Mercurij 11. Decembris 1613.

DECISIO DXLIII.

Est inter eius impressas decisio 25.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. decim. de Varisio.

Lunæ 16. Decembris 1613.

ARGVMENTVM.

Possessio decimarum est quid facti, nec propterea præsumitur nisi probetur, præsertim alio se possidere prætendente.

SVMMARIVM.

1 *Actoribus conuenit probare fundamentum eorum intentionis.*
Possessio est quid facti, nec præsumitur nisi probetur, ibid.
Possessio decimarum non præsumitur, quando alter se possidere contendit, ibid. in fine.

DECISIO DXLIV.

1 DVM super resolutis die 9. Iunij 1610. prætenderet Capitulum Collegiatæ S. Victoris Varisij, reformandum esse mandatum Rectoribus concessum respectu manutentionis possessionis noualium, & ipsi Capitulo iuxta resolutionem factam mandatum de manutenendo in possessione decimarum integraliter, & vniuersaliter esse relaxandum. Domini mandarunt Rectores iterum audiri, & dubio de mense Iunij præteriti reproposito, quia Rectores contendebant Capitulum non probasse possessionem suam, probata vniuersalitate possessionis, nec ipsis onus probandi incumbere, sed Capitulo dicenti, quod parochiales non habent fundatam intentionem, disputatio fuit restricta vt videretur cui incumbat onus probandi, & quomodo. Super qua hodie consulti Domini dixerunt vtrique onus incumbere probandi possessionem, in qua intendit manuteneri.

2 Nam si Rectores prætendant in possessione contra decimas per Collegiatam possessas manuteneri, eo quia sint in possessione terrarum noualium, nullum dubium quod onus probandi spectat eisdem Rectoribus quænam sint noualia cum suis requisitis, iuxta decisionem in hac causa factam, sub die 8. Februarij 1610. sunt enim actores, quibus conuenit probare, quod est eorum intentionis fundamentū, *l. qui accusare. C. de edendo. l. ei qui dicit. de probationib.* & possunt excludi, ex eorum solo iure non probato, *Bald cons. 79. num. 7. vol. 2. Osasch. decis. 114 num. 15. Surd. cons. 1. nu. 72. lib. 1.* Si vero contendant manuteneri in possessione exigendi omnes decimas intra limites eorum parochianorum absq; qualitate, quod sint nouales decimæ, & hoc etiam casu sola iuris assistentia non subleuantur, cum non præsumantur possidere, vel aliquando possedisse, vt dicit *Capyc. decis. 189. num. 7.* nisi probent, quod in facto consistit, scilicet possessionem. Impossibile enim est, quod à tempore earum erectionis nunquā possederint huiusmodi decimas, quod maximè videtur procedere quando alter, prout est Collegiata, possidere prætendit, *Roman. cons. 368. nu. 15. Abb. cons. 71. num. 3. par. 2.* & hanc opinionem sequuta est Rota in *Reatina decimarum 4. Decemb. 1606. coram bo. me. Iusto, & in decisione 9. Iunij in hac causa facta.*

3 Quòd si ad prædicta Rectores agentes compellantur, multo fortiùs Collegiatæ onus incumbit, quatenus velit partem à Rectoribus possessam cum qualitate noualium auferre, vel propriam retinere, contra eos qui iuris assistentia subleuantur, &c.

Est decisio 291. par. 5. diuers. alias post 2. tom. consil. Farinacc.

R. P. D. SACRATO postea S. R. E. Cardinali.

Toletana Nouennæ.

Lunæ 16. Decembris 1613.

ARGVMENTVM.

Ecclesiam reparare, & reficere tenentur non parochiani, sed Rectores, quibus decimæ soluuntur.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ reparatio spectat ad Rectores, quibus decimæ soluuntur, nedum vsque ad quartam redditum, sed etiam vltra, si quarta non sufficit.*
Ecclesiam reparare non tenentur parochiani, nisi in subsidium, & quatenus redditus Ecclesiæ sufficiant, ibid.
3 *Facultatiui actus non inducunt obligationem agentis.*
4 *Fabrica, & reparationis Ecclesiæ onus sequitur decimas, vbicumque sint tanquam onus reale.*

DECISIO DXLV.

1 FVIT resolutum sententias esse iustas in eo, quod decernunt, Rectores de Talauera pro dimidia nouennæ decimarum teneri ad ædificationē, siue reparationem Ecclesiæ, in qua ministrantur Sacramenta hominibus de Gamonal, quia cura dictæ Ec-

Ecclesiæ de Gamonal est penes dictos Rectores de Talauera, quibus propterea per dictos homines soluuntur decimæ, vnde tenentur Rectores ad reparationem d. Ecclesiæ *c. decernimus* 10. q. 1. *c. vnio* 10. q. 3. *c. quatuor. c. cognouimus* 12. q. 2. c. 1. *vbi gloss. vnic. circa fin. e. de his, de Ecclesi. ædif. Feder. de Sen. consil.* 224. *circa fin. Bald. conf.* 132. *lib.* 1. *Dec. cōs.* 118. *n.* 5. *vers. nam ad hoc. Lambert. de iurepatr. lib.* 3. *q.* 7. *princ. art.* 2. *n.* 2. *Bero. cōs.* 3. *n.* 12. *Surd. conf.* 62. *n.* 1. & 6. & hoc nedum vsque ad quartam redditnum, iuxta *text. in d. c. quatuor, & in d. c. de his*, vbi *gloss. verb. cogi, in princ.* sed etiam vltra, si quarta non sufficit, vt declarant *glos. in d. c. de his. verb. cogi, vers. immo certè. Abb. n.* 4. idem *Abb. in d. c.* 18. *Lambert. de iurepatr d. q.* 7. *art.* 2. *num.* 2. *vers. secundus casus. Surd. d. conf.* 62. *n.* 10. vnde cū Rectores fuerint condemnati in minori summa, quam quarta, non habēt, de quo conquerantur, nec circūscripta consuetudine possunt se conuertere ad parochianos, nisi in subsidium, & quatenus redditus Ecclesiæ minimè sufficiant, *Abb. in d. c.* 1. *num* 4. *Bald. conf.* 132. *post med. vers. etsi fructus, lib.* 1. *Surd. d. conf.* 62. *nu.* 20. & 22. *Trid. Conc. c.* 7. *vers. parochialis vero sess.* 21. *de reformat.*

2 Non obstat concordia inita de anno 1431. inter Rectores de Talauera ex vna, & homines de Gamonal ex altera, in qua Rectores promiserant dare singulis annis Capellano istius Ecclesiæ 1400. marapetinos pro eius salario, pacto adiecto, quod super dicto salario, & seruitio dictæ Ecclesiæ non debeat remanere dictis hominibus alius recursus, nec actio contra dictos Rectores, quia pactum de non petendo non loquitur de fabrica, seu reparatione Ecclesiæ, sed de salario, & seruitio Ecclesiæ, vt patet ex lectura, ibi, *super salario dicti Capellani, neque super seruitio dictæ Ecclesiæ, &c.* propterea onus fabricæ remanet in dispositione iuris ad *l. commodissimè. ff. de lib. & posthum.* secūdum quam iuris dispositionem fabrica pertinet ad Rectores, vt supra dictū est.

3 Minus facit, quod homines de Gamonal ædificauerint istam Ecclesiam, vel etiam illam aliquando de eleemosynis reparauerint, quia cum isti actus fuerint actus facultatiui, & ex deuotione, non fuit contra illos quinta obligatio, illud idem faciendi in posterum, ad trad. per *Surd. conf.* 62. *n.* 18. nec applicatur decisio in causa *Segobien. Cantorum die* 11. *Febr.* 1604. *coram Illustr. Lancellotto*, quia ibi aderat longissimum tempus, & actus continuati, & vniformes, quorum nullum concurrit in hoc casu.

4 Quod autem cura istius Ecclesiæ de Gamonal sit tantum auxiliaris, iuxta *c. ad audientiam, il primo, de Ecclesi. ædif.* satis colligi visum fuit ex prædicta concordia, vltra quod sufficit, quod Rectores percipiant decimas secundum terminos iuris spectantes ad istam parochialem Ecclesiam, ad *cap. cum cōtingat, & c. cum in tua, de decim.* quia onus fabricæ sequitur dd. decimas vbicumque sint tanquam onus reale, *c. si Monachus* 16. *q.* 1. *gloss. vnic. in d. c.* 1. *de Ecclesi. ædific. Bero. conf.* 3. *n.* 12 *lib.* 1. *Crau. conf.* 116. *n.* 1 latè *Surd. conf.* 62. *n.* 1. *cum plurib. seqq.* & fuit coram me dictum in causa *Portugalen. fabricæ* 14. *Decemb.* 1612. *cōfirmata sub die* 4. *Nouēb. proximi.*

R. P. D. PIROVANO.

Bononien. Spolij. *Lunæ* 16. *Decemb.* 1613.

ARGVMENTVM.

Restitutio in integrum aduersus rem iudicatam non conceditur maiori, non constito de eius bono iure.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ duæ conformes faciunt rem iudicatam vigore statuti Bononiæ.*
2 *Restitutio in integrum non conceditur ijs, qui maiores sunt* 25. *annorum.*
3 *Restitutio in integrum aduersus duas conformes non datur, nisi constito de bono iure petentis eam.*

DECISIO DXLVI.

1 LATIS duabus sententijs conformibus in possessorio recuperandæ fauore Ecclesiæ S. Ioannis Baptistę de Liuergnano, prima scilicet Bononię, & altera in vrbe, quæ vigore eiusdem statuti Bononiæ faciunt rem iudicatam, vt sæpius Rota resoluit, signanter coram me in Bononien. pecuniaria 13. Maij 1611. Ludouicus & Blasius, qui passi sunt rem iudicatam, introduxerunt causam restitutionis in integrum coram me vsque de mense Martij præteriti; nec ad vlteriora progredi curarunt, ideo instante Rectore eiusdem Ecclesiæ proposui dubium, an constet de causis restitutionis in integrum.

2 Et Domini pro informante resoluerunt, quia ratione personæ ipsorum Ludouici, & Blasij, qui nec minores sunt, neque Ecclesiæ restitutio in integrū in hoc iudicio non debetur *gloss. in l. vnic. C. si de moment. possess.* vbi *Bal. & Salic. Menoch. in remed.* 4. *adipisc. nu.* 906 *Cas. de Graff decis.* 2. *num.* 3. *de restit. in integr. Put. decis.* 37. *lib.* 1. *Odd. de restit. in integr. q.* 68. *art.* 6. *nu.* 51. hoc admittens.

3 Non etiam simpliciter; sed quatenus de læsione doceatur, id est, de bono iure, de quo in omnem casum non constat, vt ex decisione in hac causa facta sub die 27. Ianuar. 1612. in qua firmatur vtrumque extremum ad effectum obtinendi in iudicio restitutorio fuisse probatum, & cum pro parte illorum de Nuncijs non informantium nihil fuerit deductum circa iniustitiam prædictarum sententiarum, ideo visum est Dominis non constare de causis, &c.

R. P. D. SACRATO,
postea S.R.E. Cardinali.

Romana retrouenditionis scalæ, & portus.

Veneris 20. *Decembris* 1613.

DECISIO DXLVII.

Replicata est in secunda parte recent. decis. 502.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Gerunden. Beneficij.

Veneris 20. *Decembris* 1613.

ARGVMENTVM.

Nuncius Hispaniarum non potest conferre beneficia excedentia valorem ducatorum 24. & iste valor ante collationem debet ei innotescere, alias collatio est nulla, & quomodo ad hunc effectum censeatur probatum, quod beneficij valor non excedit ducatos 24.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Nuncius Hispaniarum non potest conferre beneficia excedentia valorem ducatorum 24. & iste valor debet ei innotescere ante collationem; alias collatio est nulla. & num. 2. ubi tamen, quod potest Nuncius hanc informationem alteri committere.*

2 *Paria sunt per se, vel per alium facere.*
Assertioni alicuius statur de ys, super quibus non est formandus processus. ibid.

3 *Comparatiuum præsupponit positiuum.*

4 *Valor beneficij negatiuus non probatur per assertionem collatoris ad sustinendam suã collationẽ. Qualitas, & circumstantia facti facilius probatur, quam ipsum factum, & facti substantia. ibid. in fine.*

DECISIO DXLVIII.

1 POST factam resolutionem coram me in hac causa, quod gratia obtenta pro Antonio Iudglar à Nuncio Hispaniarum esset iustificata, tam quoad valorem non excessus 24. ducatorum, quàm quoad alias, Antonius Pla aduersarius cœpit prætendere, quod ista iustificatio valoris post prouisionem factã à dicto Reuerendiss. Nuncio non suffragaretur, quia dictus Reuerend. habet pro forma in suis facultatibus, vt non procedat ad collationem beneficiorũ, nisi priùs fide dignorum testimonio sibi constiterit facultas ipsos valorem ducatorum 24. non excedere, cum decreto irritanti ad prouisiones aliter factas. & propterea non sufficit, quod beneficium verè non excedat 24. sed requiritur, quod hoc innotescat ipsi Nuncio ante collationem, alijs collatio ob formam non seruatam est nulla, vt in indiuiduo fuit decisum in *causa Abulen. præstimoniorum coram R.P.D. Manzanedo*; verum prædicta non obstare censuerunt Domini.

2 Primò, quia Nuncius ante captam informationem super valore non contulit beneficium, sed commisit exequutori, vt præuia informatione conferret, qui quidem exequutor asserendo se cœpisse, dictam informationem contulit, vnde apparet esse seruatam formam facultatis Nuncij, quia paria sunt, quod ipse, vel alius eius nomine ante collationem capiat informationem *regul. qui per alium, de reg. iur. in 6.* vnde non applicatur *decisio in d. Abulen. beneficiorum*, quia ibi Nuncius contulerat, & postea commiserat exequutori, vt ante traditionem possessionis se informaret de valore, & sic collatio præcesserat informationem contra formam facultatum. Quod autem exequutor in hoc casu realiter se informauerit ante collationem, visum fuit Dominis, quod in hoc sit standum eius assertioni, cum sit de ijs super quibus non erat formandus processus, per ea quæ fuerunt dicta in *causa Hispalen. Canonicatus, sub die 10. April. 1606 coram Reuerendiss. Bonon.* & tradunt *Put. decis. 244. num. 2. lib. 2. Innoc. in c. innotuit, vers. extra iudiciũ, de eo qui furt. Odd. recep. Abb. consil. 41. nu. 1. vers. ex quibus rebus, Ferret. cons. 362. num. 5.*

3 Secundò, fuit dictum non obstare *d. decis. Abulen. coram R.P.D. Manzanedo*, quia ibi apparebat, quod Nuncius non se informauerat ante collationem, ex quo totaliter delegauit dictam informationem exequutori: in casu autem proposito Nuncius etiam ante mandatum de conferendo cœpit istam cognitionem, vt patet ex verbis mandati, ibi, *discretioni tuæ committimus, & mandamus, quatenus si pro veriori, & exactiori &c.* sunt comparatiua, quæ pro se ferunt positiuum. *l. ubi autem non apparet, in princ. ff. de verb. oblig. Bart. in l. cum filius. §. pater, num. 1 ff de leg. 2. Ias. in l. stipulationum quadam, num 2. ff. de verbor. oblig. Anchar. cons. 215. nu 6.* cum alijs per *Surd. decis. 65. nu. 8. & 12.* & sic probant, quod Nuncius illuc vsque adhibuerat informationem.

4 Nec videtur dubitandum, quin in hoc sit standum eius assertioni, per ea quæ dicta sunt in proximo fundamẽto, saltem ad effectum, de quo agitur, quia non est quod ex hoc solum probetur beneficium non excedere 24. ducatos, quo casu res haberet difficultatem, per ea, quæ tradit *Rota decis. 10. de probat. in nou.* apud *Put. 322. in fin lib. 3. & in causa Calaguritana Archipresbyteratus 8. April. 1582. coram Gipsio*, sed solum ad effectum probandi istam circumstantiam, quod Nuncius ante mandatum de prouidendo cœperit informationem, etenim quod beneficium verè nõ excedat 24. est iam per Iudglar probatum per testes, vt fuit ponderatum in alia decisione in hac causa facta, circumstantia autem facti facilius probatur, quam ipsa rei substantia. *Angel. in l. si certis annis, num. 11. C. de pactis. Socin. consil. 164 num. 10. lib. 2. Dec. cons. 442. num. 22. Natta cons. 102. num 3. Cephal. cons. 170. num. 26. Surd. decis. 322. num. 71.*

R. P. D. PIROVANO.

Sabinen. iuris pascendi.

Veneris 20. Decembris 1613.

ARGVMENTVM.

Testes ab vna parte producti, & iurati, cogi possunt ad se examinandum ab aduersa parte, etiam quod producens nolit amplius eos examinare facere.

SVMMARIVM.

1 *Testes ab vna parte producti, & iurati cogi possunt ad instantiam alterius partis ad se examinandum, si pars quæ eos produxit, non curauerit amplius eos examinare.*

2 *Testes producti ab vna parte, sed non iurati, non possunt cogi ad se examinandum ab altera parte, contra quam fuerunt producti. & num. 3.*
Iuramentum est pars, & fundamentum examinis testium, & postquam testes iurauerint partem producentem, non potest amplius pœnitere quin examinentur. ibid.

4 *Testes qui sponte examini se obtulerunt, cogendi non sunt.*

DECISIO DXLIX.

1 IN processu causæ inter D. Ducem Sabellum, & particulares homines loci Palumbatiæ, incidit quæstio an particulares possent cogi ad examinandum testes inductos, & iuratos in casu, de quo agebatur. Super qua consulti Domini mei, respondērũt posse cogi testes ad instantiam D. Ducis, quia pars; quæ produxit testes, quibus fuit delatum iuramentum, non potest pœnitere, nec velle eos minimè examinari, vt dicit *Hostiens.* auctor huius opinionis *in c. præsentium, nu. 3. de testibus*, quem sequuntur

Abb. sub nu. 12. Felin. nu. 13. Butr. nu. 11. vers. ad primum nunquid Innoc. num. 6. Aret. in cons. 140. vers. ad quæsitum. Capic. decis. 39. in fine. Boer. decis. 24. num 1. Crauet. de antiquitate tempor. sect. quæritur etiam, num. 2. Gutierez in repetit. l. nemo potest, num. 131. de legat. 1. Cartar. decis. Ianuens. 1606. num 3.

2 Nec prædictæ opinioni obstare videntur, authoritas, & rationes eorum, qui ab ea dissentiunt, nempe *Specul. de testibus, in § sæpè, num. 6. vers. Quid si cum produxi. Bald. in l. edita, num. 108. C. de edendo. Rota Auenionen, decis. 116. nu. 6.* quia eorum dicta distinguebantur ratione, dum loquuntur quando testes solummodò sunt producti, non autem iurati; nam eo casu videtur licita pœnitentia, quia adhuc non sunt facti communes aduersario per solam productionem; secus autem quando iurarunt, prout est casus, de quo agitur, & in quo firmatur opinio Innocentij.

3 Iuramentum enim videtur pars, & fundamentum examinis. *Iusiurandum. C. de testibus. Bald. cons. 96. num. 3. lib. 1.* Ideo cum desinat res esse integra delato testibus iuramento, consequenter pœnitentiæ locus esse non videtur. *l. si lege. §. colonus. ff. locati. Alexan. cons. 131. nu 2. lib. 4.* & hoc est quod voluerunt dicere *Innoc. & Aret.* allegando, quod iuramentum erat commune. Sola difficultas remanebat, an producens præcisè esset cogendus ad examinari faciendum testes inductos, & iuratos; sed quia doctrinæ allegatæ non imponunt hanc necessitatem producenti, DD. sequendo *decis. Capic. 39. in fine*, in facultate D. Ducis reliquerunt, vt posset cogere testes ad subeundum examen.

4 Non obstat, quod supposita etiam veritate opinionis Innoc. nihilominus testes non sunt cogendi, quia duo ex illis sponte se obtulerunt, & sic cessat qualitas productionis, alij duo per 40. dies perstiterunt in vrbe, & vltra id tempus non sunt cogendi, quia, vt fuit dictum, obtulerunt, & sic cessat qualitas productionis: alij duo per 40 dies perstiterunt in vrbe, & vltra id tempus non sunt cogendi, quia fuit dictum, obiectiones in facto non verificari.

Et ita fuit resolutum.

R. P. D. PIROVANO.

Ianuen. census.

Veneris 10. Ianuarij 1614.

ARGVMENTVM.

Censuræ relaxantur, vt quis pareat, vel satisfaciat, & non pro ficta contumacia, sed pro vera.

SVMMARIVM.

1 *Attentata, siue à parte, siue à iudice præsumuntur gesta ad instantiam partis cuius interest, nō autem iudicis. declara vt num. 3.*
Censurarum effectus est, vt quis pareat, vel satisfaciat ibid.
Censuræ relaxantur pro vera contumacia, non autem pro ficta. ibid.
4 *Accessus non tutus probatur per depositionem cursorum.*

DECISIO DL.

FVIT resolutum sub die 17. Iunij præteriti *, constare de attentatis, ad effectum denegan-
1 di audientiam Mulalano, & forori Angelicæ, nisi prius attentata fuerint purgata; secus verò si ad effectum obtinendi censuras pro eorundem reuocatione, quia Domini voluerunt expectare meliorem probationem, & productis exinde per D. Antonium litteris missiuis, & testibus examinatis in ciuitate Ianuæ, quibus prætendebat suæ probationi satisfactum fuisse, dubitaui particulariter, an constet de attentatis ad effectum censurarum pro eorundem attentatorum reuocatione? Et

2 Domini negatiuè responderunt, quia, etsi ad effectum denegandi audientiam videantur sufficere quæcunque attentata, siue à parte, siue à iudice, propter iuris præsumptionem, quod omnia gesta videantur ad instantiam partis cuius interest, non autem iudicis, nisi aliquo interesse moueri non potest. *Bart. in l. de pupillo. §. si quis ipsi, nu. 19. ff. de oper. nou. nunciat.* Et de impedimentis præstitis per iudices seculares iurisdictioni Ecclesiasticæ, vt præsumantur parte instante præstita, fuit dictum in *Corduben. Archidiaconatus de castro 27. Octobris 1606. coram Reuerendiss. Archiep. Damasceno.*

3 Tamen vbi agitur ad censuras, & earum effectus, qui sunt, vt quis pareat, vel satisfaciat, vt dicit *Abb. in cap. reprehensibilis, num. 2. de appell. & in cap. 10. de iudic. Cassad. decis. 5. num. 7. de constit.* requiritur concludens probatio, quod delictum ab eo fuerit commissum, cui censuræ comminātur ad hoc, vt quis possit constitui in vera contumacia, pro qua, non autem ex ficta, & coniecturali debent censuræ relaxari. *Cassad. decis. 12. in fin. de rescript. Felin. in cap. cum contingat, nu. 8. eodem tit. de rescript. Achill. decis. 7. nu. 2. de dolo, & contumac.*

4 Et probationes quæ pro Antonio afferuntur per litteras missiuas, & testes Ianuæ examinatos sine partis citatione, & iurisdictione, tales non sunt visæ Dominis. Cæterum, quia postea superuenit rescriptum Sanctissimi, quo expressè mihi committebatur, vt constito extraiudicialiter de non tuto accessu, procederem ad reuocationem attentatorū, & alia necessaria per censuras, & alias pœnas Ecclesiasticas, consului Dominos meos per memoriale super probatione non tuti accessus, & placuit sufficienter probari, tum ex depositione duorum cursorum, qui attestantur de periculo vitæ, dum in alijs causis accesserunt ad eandem ciuitatem; tum etiam, quia similia impedimenta consueuerunt aduersarij præstare, recurrendo ad iudices laicos, vt patet ex decisionibus in hac causa factis. Quare de eorundem DD. meorum voto, censuras ad eum effectum relaxaui, &c.

* *Est decisio 513. supra in hac parte.*

R. P. D. PIROVANO.

Fauentina parochialis.

Lunæ 13 Ianuarij 1614.

ARGVMENTVM.

Clericus in concursu ad beneficium præferendus est, non is, qui solùm idoneus reputatur quoad litteratu-

raturam, sed qui ætate, moribus, doctrina, & prudentia magis idoneus iudicabitur.

SVMMARIVM.

1 *Appellans in appellatione dicitur actor, teneturque docere de iniustitia sententiæ.*
Possessio beneficij per appellationem non est suspecta. ibid.
2 *Clericus, seu Sacerdos in concursu ad beneficium præferendus est non is, qui solùm idoneus reputatur quoad litteraturam, sed qui ætate, moribus, doctrina, & prudentia magis idoneus iudicabitur. & num. 3.*
4 *Appellationis fundamentum est grauamen.*

DECISIO DLI.

1 DOMINVS Salomon Liueran. in hoc iudicio appellationis est actor, & tenetur iustificare, in quo fuerit granatus ab examinatoribus, vel ab irrationabili iudicio Ordinarij, nec sola appellatio eum releuat ad hoc, vt appellatus teneatur de iustitia primæ sententiæ docere, ex quo Antonius Bauarinus possidet. & possessio per appellationem non est suspensa, ex dispositione *Concil. sess. 24. de refor. c. 18. vers. nec prædictorum.* Nec *decisio in Calagurritana beneficij 1. Febr. 1612. coram R. Bonon.* quæ datur, loquitur in parochialibus sed in alijs casibus, in quibus Concilium contrariatur.

2 Cum igitur examinatores, iuxta decretum *Conc. Trid. sess. 24. cap. 18. de reform. §. peracto*, deinde examine renunciarint, quos magis idoneos iudicarunt, ætate, moribus, doctrina, prudentia, & alijs rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandam, & prędicta omnia tenerentur referre, nec sufficiat si examinatum idoneum quoad litteraturam renunciauerint, prout sacra Congregatio Concilij Interpretum declarauit, Episcopus verò elegit Antonium, quem præ cæteris magis idoneum iudicauit, ideo si tam per examinatores, quàm per Ordinarium consideratæ fuerunt qualitates ætatis, morum doctrinæ, & prudentiæ ad iudicandum ab eis relatum, & Prælatum magis idoneum, certè non erit iustificatum grauamen per Salomonem prætensum ex sola præexcellentia litteraturæ probata, tam per Vicarij Cesenaten. approbationem, quàm ex ipsius Antonij admissione, prudentia enim Antonij, & mores, & vitæ integritas porterunt cum sufficienti litteratura reddere illum aptiorem ad hanc parochialem, prout fuit consideratum in allegatis decisionibus *Beneuentana parochialis, & Sabinen. concursus, in alia decisione allegatis.*

3 De moribus autem, & vitæ integritate ipsius Salomonis, etsi concludenter fuisset probatum, nec obstaret præsumptio contraria probationis ex illius carceratione & diffamatione, & armorum prohibitorum delatione, de quibus in actis, & in summarijs pro Antonio datis; nihilominus sufficere non videtur, nisi etiam probatum esset quod istæ qualitates essent maiores in ipso Salomone, quàm in Antonio, vt inde concludatur sinistra relatio, & irrationabile iudicium, aliàs potuerunt exuberare qualitates respectu morum, & vitæ integritatis, vt cum modica, & sufficienti scientia magis idoneus Antonius esset iudicandus ad curam animarum, quàm Salomon, qui sola litteratura præcellit.

4 Non obstat, quod Salomon probauerit se Doctorem, pluribus, & grauissimis officijs functum, nobilem, & diuitem, quæ in Antonio non concurrunt, quia fuit responsum prædicta quoad mores, & vitæ integritatem, non concludere pro appellatione; nec sed diminuendum eas qualitates in personam Antonij, & ea probatione cessante, cessat grauamen, quod est obiectũ appellationis, *Surd. post alios cons. 358. nu. 4. & 5. vol. 3.* Atque ita stantibus prædictis DD. censuerunt non esse recedendum à decisis in hac causa die 28. Iunij præteriti, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Ferrarien. decimarum.

Mercurij 15. Ianuarij 1614.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Res indicata oritur ex validitate, & iustitia sententiarum.*
Restitutio in integrum aduersus rem iudicatam non datur data iustitia sententiarum. ibid.
2 *Mandati defectus, vbi fuit oppositus ante sententiam, & de eo non constat, iudicium redditur elusorium.*
4 *Mandatum procuratoris præsumitur ex sustentatione litis per multum tempus, in qua labor, & impensa fuit necessaria.*
5 *Pactum auctoritate propria capiendi non extenditur ad bona hæredis ipsius paciscentis.*
6 *Statuta loci, in quo iudicium agitatur, attendenda sunt etiam contra forenses in exequutiuis, & præparatorys, licèt secus in decisorijs.*
7 *Appellare non licet à duabus conformibus, quando statuto cautum est, quod ad earum exequutionem procedatur, non attenta cuiuscunque nullitatis etiam notoria exceptione.*
Nullitates ex nouo non possunt aduersus sententiã confirmantem illa qua non fuit appellatum ibid.
8 *Statuta remouentia appellationem, quando dicantur decisoria, & quando ordinatoria.*
9 *Sententiæ dicuntur conformes, etiam quod non in totum sint conformes, dummodo conformentur in ea parte, in qua exequutioni demandantur.*
10 *Obligatio contrahentis pro lege seruanda est.*
Promittens de euictione, ad eam tenetur euictione sequuta. ibid.
11 *Promissor euictionis non tenetur sibi non facta denunciatione litis, vbi tamen quod sufficit denunciationem esse factam procuratori.*

DECISIO DLII.

1 DVBIVM in hac causa proposui, an constet de re indicata, seu de causis restitutionis in integrum? Et Domini responderunt non constare de causis restitutionis in integrum, nisi obstet defectus citationis ad sententiam, de quo seruatur particulariter videndum. De validitate enim sententiarum ex reuolutione processus, & de iustitia, ex infrà dicendis satis apparet, quibus concurrentibus res iudicata subsistit. *l. Herennius. §. Caius. ff. de euict. l. res iudicata ff. de stipulat. iur.* & iudicium restitutionis euanescit, quia data iustitia cessat læsio, sine qua restitutio non procedit, *Benintend. decis. 85. num. 9.*

cessisse iudices Ferrarienses, committendo subhastationem rerum in tenuta contentarum, tam ex fundamento obligationis Ducis Alphonsi, quæ pro lege est seruanda, *l.legem, C.de pactis, l.semper in stipulationibus. ff.de verb.oblig. Bec.cons. 106.nu.18. Pereg.cons. 91.num.6.vol.3.vers. sed vltra præmissa. Dec.cons.55.num.91.& 94.vol.3.* qui loquuntur in promissione euictionis, quam etiam ipsa natura contractus, & iuris dispositione inspecta. *l.non dubitatur. C.de euictionibus. l.si in venditione, ff.eodem tit. Menoch.cons. 84.num.18.lib.1.*

11 Nec argumentum ex omissione denunciationis molestiarum visum est releuans ad probandam iniustitiam iudicum Ferrariensium, qui asserũtur pronunciasse super exequutione contra personas indefensas, & non monitas, & quibus de iure ad effectum præiudicij erat denunciandum. *l.1.C.de peric. & commod.rei vend.l.emptor. C.de euict. cap.fin.de empt.& vendit. Didac.variar.resol.lib.3.cap.17.illatione 1.num.7.* quia constat de pluribus intimationibus factis Galuano procuratori Dom. Ducis, quod sufficere videtur etiam Domino ignorante. *glos.in l.si dictum, §.si præsente, in verb.procuratore, ff.de euiction.* quam declarat, & singularem dicit *Dec.in cons.102.num.2.* & eum sequuta est *Rota in Conchen.euict. 27.Mart.1596.coram bon.me. Card. Pamph.* & vlterius de scientia harum molestiarum constat ex intimatione facta nomine Fratrum S.Dominici eidem D.Duci, & ex fide Notarij Syluestri, vt in summarijs hæredum, quæ data fuerunt, quibus accedebat iustitia euincentis, de qua constat ex decisionibus Rotalibus, quo casu cum cesset ratio intimationis, quia Dominus sciuisset melius suam causam defendere, consequenter cessat & obligatio intimationis. *Couarr. variar. resolut. lib.3.cap.17.num.6. Surd. decis.21.numer.9. Natt. cons.232.num.5. Capic.decis.106. numer.4.* Quod etiam fuit firmatum in *Bonon. pecuniaria 14.Iun. 1610.coram R.P.D. Decano Coccino.*

12 Postremo non obstat quod sententiæ Ferrarienses ex alia ratione videantur iniustæ, ex eo scilicet, quod exemptio decimarum sacramentalium, quæ debebunt Episcopo, & Rectori, de quibus loquuntur decisiones Rotales, & sententiæ non fuerint promissæ, nec constet de identitate decimarum, vel terrarum decimalium, & in omnem casum, quod factores carebant mandato vendẽdi decimas, etsi eas vendiderunt, intelligi debent venditæ, prout Dux Alphonsus acquisiuit à Cardinali fratre suo, & de ea acquisitione non constat. Prædictis omnibus fuit responsum ex tenore, & lectura instrumenti venditionis ex testibus datis in summario hæredum, & ex decisione bonæ memoriæ Peniæ in hac causa facta. Ex quibus patet, quod decimæ, & fructus decimales, & ius decimandi fuit venditum, & testes probant identitatem terrarum, & fundamentum acquisitionis, non est necessarium, quia ad effectum valoris rei euictæ sufficit æstimatio decimarum in libris 16567.1.6. de qua in instrumento venditionis. Et ita fuit conclusum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Carthaginen. Canonicatus.

Veneris 24. Ianuarij 1614.

ARGVMENTVM.

Gratia subrogationis, & admissionis ad litem, habet tacitam conditionem, si preces veritate nitantur. an, & quomodo isto casu gratia verificanda sit.

SVMMARIVM.

1 *Gratia dicitur conditionalis per tacitam conditionem, si preces veritate nitantur, donec dictæ preces fuerint verificatæ, & iustificatæ, declara vt num.2.*

Subrogatus in iuribus defuncti in beneficio litigioso, tenetur iustificare narrata in precibus, n.1 & num.2.

3 *Hæres conditionaliter institutus, conditione non purificata non potest immitti in possessionem hæreditatis.*

4 *Admissus ad litem, & causam, etiam sine citatione, potest iudicem recusare.*

5 *Scientia perfecta, & plena inducitur per intimationem tenoris scripturarum productarum, & non per solam productionem, declara vt nu.6.*

DECISIO DLIII.

1 IN decisis fuit resolutum rationibus, & fundamentis de quibus in decisione. Quibus non obstat, quod admissio ad litem per Papam facta, habeat in se tacitam conditionem, si preces veritate nitantur. *c.2.de rescr.* & illa conditio faciat gratiam conditionalem, saltem ad suspendendum illius effectum donec verificetur, prout necessarium est. *Anchar.cons.240. prope fin. vers. ad hoc respondeo. Felin. in cap.2.num.9. vers. secundo declara. de rescript. cum alijs allegatis,* & ideo sequatur, quod ad effectum subrogationis, vt quis dicatur esse in lite necessaria est cognitio iudicis super verificatione, & decretum super admissione, vt antequam subrogatus agat, possit constare de interesse, *Lanc ll. de attent.par.2.c.4 in præfat.num.184. in declarat. Afflict.decis.336. num.13.*

2 Nam ad prædicta fuit responsum: quod ad effectum canonizationis gratiæ benè procedunt in qua tangitur negocium principale, & præiudicium est perpetuum respectu veritatis gratiæ: secus autem ad effectum audientiæ, & admissionis ad causam, vbi de validitate, effectu, & substantia gratiæ propter modicum, & reparabile præiudicium, non quæritur sed sufficit titulus, color, & apparentia, vt dicit *Innoc.in cap. veniens. il 2.in princ.de testibus,* quem sequuntur *Felin.num.13.* & alij communiter. Idem voluit *Abb.cons.82.num.10.vers. insuper dici potest lib.1.* & ideo dicunt sufficere si doceatur, quòd quis sit electus, quamuis de canonica electione non appareat; & eodẽ modo sufficit productio tituli vnionis, quamuis non appareat canonicè facta, sequitur *Mandos.de commiss. in sua praxi in 9. commiss. admissionis pro interesse, in verb. ad causam* Et sæpè tenuit Rota signanter in *Genuen. Capellaniæ 8.Iunij 1605. coram Illustr. Card. Lancellot.*

3 Nec conuenit exemplum de hærede conditionaliter instituto, qui nisi conditione purificata gaudet beneficio. *l.fin.C.de edict. D.Adrian.tollen. ex Menoch de adipisc.remed.4.num.305. cum alijs allegatis,* quia effectus immissionis, ad quem dirigitur conditionis purificatio, respicit damnum perpetuum respectu illius iudicij, quod non parit sola admissio ad causam.

Et ex prædictis etiam tollitur allegata necessitas producendi gratiam subrogationis coram iudice principali, non autem coram iudice remissoriali subdelegato, quia si iudex nihil habet cognoscere de meritis, sed factum purum contemplari, nempe scriptutam, in qua titulus coloratur, & adumbratur, frustra contenditur de iurisdictione subdelegati in cognoscendo inter personas in subdelegatione non comptehensas, & in hac parte subdelegatus nihil aliud agere debet, quàm litteris Apostolicis subrogationis, habita earum notitia obtemperare, ac si à subdelegante esset iussus propter non minorem Papæ auctoritatem, & prout iudex principalis tenebatut absque alio decreto admissionis, vt dictum fuit ex *Cassad. & alijs in alia decisione allegatis.*

4 Similiter non obstat, quod admissio ad causam non sufficiat sine partis citatione, prout Caxa non fuit citatus ad videndum admitti, & de ista citatione videntur loqui *Afflict. decis. 366. num. 13. & alij allegati.* Quia ad effectum recusationis, & vt iudex se abstineret ab vlteriori processu, sola productio videbatut sufficiens, etiam parte non citata: sed vlterius facta fuit productio, & eædem litteræ fuerunt procuratori Caxæ intimatæ, & ei decreta copia litterarum, quam leuauit, & in Rota produxit.

5 Nec mouit Dominos, quod citatio non præcesserit actum productionis, quia stylus partium hoc poterat fortè requirere, & ad effectum scientiæ plena, & perfectior illa videtur, quæ fit per intimationem tenoris, quàm per solam productionem, propter indubitatam scientiam omnium qualitatũ. *glos. in cap. concertationi, in verb. sciuerit, de appellat. in 6. Natt. cons. 162. num. 33. Osasth. decis. pedemont. 176. nu. 3. Bec. cons. 37. num 23.*

6 Demum visum fuit cessare considerationem causæ finalis constitutionis Gregorianæ, vt resignationes innotescant, & publicentur, etiam in iudicio, quando fiunt de beneficijs litigiosis, cui satisfactum non videtur ex sola admissione facta à Papa. Nam vltra, quod non legitur in constitutione Papæ subrogationem cum lite nõ sufficere itaut subsistat regula, quod non debet esse maior auctoritas iudicis in subrogando, quàm ipsiusmet Papæ, præallegata etiam ratio finalis non concludit ad effectum admissionis ad causam, sed ad progressum causæ, vt de collitigante subrogato notitiam habeat ratione præiudicij, quod per actum solius admissionis non est considerabile, &c.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Leodien. Abbatiæ.

Veneris 24. Ianuarij 1614.

ARGVMENTVM.

Breuis est decisio, & ex summarijs sume argumentũ.

SVMMARIVM.

1 *Sequestranda est possessio nulla.*
Decretum irritans inficit nedum titulum, sed possessionem, ibid.
2 *Causæ cognitio non præsumitur ex breuitate temporis.*

DECISIO DLIV.

1 PRO Catharina informante fuit tentum, nempe possessionem Annę fuisse nullam, & proinde sequestrandam, iuxt. *dec. Cassad. 3. n. 6. de rest. spoliat. Put. 372. lib. 2. Verall. 157. par. 3. Cæsar de Grass. 2. num. 1. de appell. Rot. decis. 10 num. 4 vt lit. pend. in nou. & in Camerinen. iurispatronatus 15. Nouembris 1599 coram me.* Nulla, quia in illa tradenda non fuit seruata forma *cap. fin. de elect. in 6.* quæ decretalis, cum habeat decretum irritans, inficit nedum titulum, sed possessionem. *Aegid decis. 536. vers. ratio est Put. d. decis. 372. lib. 2. Verall. dec. 15. num. 1. & decis. 307 nu. 4 par. 3. cum alijs per Gabr. de restit. spol. conclus. 5. num 48.* & in terminis dicti cap. fuit dictum in *causa Vrgellen. Abbatiæ 14. Ianuarij 1583. coram bonæ memor. Cardinali Seraphino.*

2 Negatiua verò seruationis dictæ formæ probatur ex actu traditionis dictæ possessionis, in quo Abbas Cisterciensis, ad quem de iure spectabat confirmatio, & inductio in possessionem, attestatur se hoc fecisse immediatè post electionem, & sic apparet minimè interuenisse tempus sufficiens pro seruanda forma *d. cap. fin.* vt videmus in simili, quod licet præsumatur iudicem adhibuisse debitam causæ cognitionem. *Alexand. cons. 80. num. 6. lib. 5. Mandel. cons. 4. num. 55. cum concord.* hoc tamen cessat, si ex breuitate temporis apparet talem cognitionem minimè potuisse adhiberi. *l. 2. C. de sent. ex breui. recit. Bart. in l. prolatam num. 10. C. de sent. & interloq. omn. iud* latè *Felin in cap. quoniam contra, num. 33. vers. secundo declara, de probat. Vantius, qui de commum tract. de nullitate ex defectu process. num. 24.*

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Lucana iurispatronatus.

Lunæ 31. Ianuarij 1614.

ARGVMENTVM.

Iurispatronatus donatio sine consensu Episcopi non valet, itaut nec sufficiat consensus Vicarij, & an saltim valeat in præiudicium donantis, & eius hæredum.

SVMMARIVM.

1 *Iurispatronatus donatio sine Episcopi consensu, non valet in tantum, quod nec etiam sufficit consensus Vicarij, vbi etiam quod Episcopi consensus.*
2 *Episcopi consensus in donatione iurispatronatus, nunquid præsumatur, ex cursu triginta annorum, & num. 3.*
4 *Iurispatronatus donatio sine consensu Episcopi nunquid valeat in præiudicium donantis, & eius hæredum.*
5 *Iuspatronatus quando dicatur gentilitium, & ad extraneos transmissibile.*

DECISIO DLV.

1 DOMINI dixerunt donationes iurispatronatus fuisse nullas, cum fuerint factæ sine consensu Episcopi. *Caputaq. decis. 131. num. 3. part. 2. & 182.*

& 182.par.1.Abb.cons.59. nu.3. vers. tertio principiliter,vol.1.Ferret.cons.243 nu.2.Roch.de iurepatr.verb.pro eo,num.4.& seq & num 7. Lamber. de iurepat.lib.1.par.2.quæst.1.art.2 nu 3.& ar.4. per totum,& consensus Vicarij,qui non fuit.Ferret.cons.227.num.4.& decis.Thom.de Tan 20.sæpius in Rota canonizata, vt in Baren. beneficij 14. Maij 1604. coram Illustrissimo Lancellotto, nisi speciale mandatum Episcopi haberet. Calder.consil.1.de offic.Vicarij.Ferretti d.cons.347. n.7. Thom. de Tan. d. decis 20 & fuit dictum in Ptentin. iurispatronatus 3.Maij 1610.coram Reuerendiss.P.D. meo Decano.

2 De quo quidem mandato in casu nostro non docetur, nec illud præsumitur ex cursu 30.annorum, nisi saltim enuncietur. Put. decis.53. num.3. lib.3. vt in decis.Cassador.3.de procur. & decis.598. n.7. par.1.diuers. Nec facit,quod per cursum tāti temporis præsumatur interuenisse consensus Episcopi quia id procederet, nisi ab initio fuisset productus consensus Vicarij inualidus, cuius exhibitio excludit præsumptionem alterius validi. Cresten.dec.21. de probat. Aegid.dec.287.Aym.de antiq decis.4.p.7. absolutis.num.60.vers. contrarium, & cons.134. num.44.Rot.decis.731.nu.19. & 20. & fuit dictum in allegata Baren. beneficij. Non obstat cons. Gabriel 88.num 17.& seq lib.1. Quia ibi aderat tempus immemorabile cum obseruātia, & possessione.

3 Minus obstat decis.in causa Bononien.iurispatr. 27.Nouembris 1587.coram Gipsio, cum alijs allegatis per informantes. Quia imo constabat de scientia, & patientia Episcopi, qui admiserat plures præsentationes factas à donatarijs vigore donationum, quas admittere non poterat citra consensus saltim taciti præstationem. In casu verò nostro licet per informantes pro Ioann. Baptista allegetur adesse plures institutiones Episcopi, tamen de illis non constat in actis, & institutio, quæ datur in summario, fuit facta à Vicario, cuius consensus expressus sicuti nihil operatur, ex supradictis, ita nec tacitus ex dicta institutione resultans.

4 Nec obstat,quod talis donatio videatur saltim valere in præiudicium donantis, & eius hæredum, quos donator in instrumento donationis obligauit, iuxta decis. vlt de iurepatr. in antiq. quia negatur Felicem, & Angelum, qui sunt in causa, esse hæredes donatoris.

5 Secundò, principaliter deducebatur pro parte Felicis inualiditas donationum, ex qualitate iurispatronatus, quod cum fuerit reseruatum Francisco, & Ioanni, ac illorum filijs, & hæredibus masculis in perpetuum, videtur esse gentilitium, & ad extraneos non transmissibile. In quo articulo licet maior pars Dominorum inclinaret pro affirmatiua tamen, quia non deerant, qui tenerent negatiuam, nihil fuit resolutum, quoniam pro nunc non videbatur necessarium illum aliter discutere, cum ad inualiditatem donationum sufficiat fuisse factas sine consensu Episcopi, ob cuius defectum illas fuisse nullas,fuit resolutum ex supradictis, &c.

R. P. D. SACRATO
deindè S.R.E. Cardinali.

Comen. Decimarum.

Mercurij 26. Februarij 1614.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Decima spectant ad Rectorem parochialis Ecclesia etiam priuatiuè ad matricem.*

2 *Qualitates requisita in instrumento probari debent per fundantem se in instrumento,ibid.*

3 *Probationes leuiores sufficiunt in materia antiquissima supra centum annos.*

Probatio specialis præualet probationi generali, ibid. in fin.

DECISIO DLVI.

1 DOMINI persliterunt in his decisis in hac causa, quod scilicet non proberur decimas trium locorum, nempe de Lubiano, Obio, & Arbusto, fuisse de anno 1464.solui consuetas Ecclesiæ de Grabedona, quia Ecclesia de Grabedona non habet aliud remedium pro consequendis decimis intra limites Ecclesiæ de Vercana,vbi sita sunt prædicta tria loca, quàm instrumentum dismembrationis anni 1464.nam certum est,quòd circunscripto dicto instrumento Ecclesiæ de Vercana debentur omnes decimæ surgentes intra limites suæ parochiæ,etiam priuatiuè ad matricem,iuxta communem, de qua per Abb. in cap. cum contingat, num 8.vers sed remanet quartus casus, de decimis, sæpe in hac causa, & alijs allegatum, hoc stante Ecclesia de Grabedona, quæ nititur dicto instrumento, debet probare, quod per se concurrant qualitates requisitæ in dicto instrumento iuxta doctrinas cumulatas in vltima decisione in hac causa facta, inter qualitates autem requisitas in d. instrumento illa est præcipua, quòd decimæ, quas Ecclesia de Grabedona vellet vindicare intra limites Ecclesiæ de Vercana, essent de tempore dicti instrumenti ipsius Ecclesiæ de Grabedona præstari consuetæ, etenim Episcopus, qui dismembrauit Ecclesiam de Vercana ab Ecclesia de Grabedona, non reseruauit simpliciter dictæ Ecclesiæ de Grabedona decimas, quæ tunc erant illi tanquam parochiali debitæ, sed voluit vlterius,quòd essent de facto præstari consuetæ, vt per duas decisiones, quæ modo præsupponuntur, firmauit Rota.

2 His stantibus videtur indubitatum, quòd si Ecclesia de Grabedona vult iuuari prædicto instrumēto dismembrationis facto de anno 1464.debeat probare, quod de anno 1464 de facto,hoc est, actualiter, percipiebat decimas istorum trium locorum, & quòd sibi non sufficiat dicere, quòd tanquam parochialis de illo tempore habebat fundatam intentionem quoad omnia loca, contenta infra limites suæ parochiæ, quia hæc duo possunt stare simul nempe, & quod quis de iure habeat fundatam intentionem, & nihilominus non sit in actuali perceptione: vnde l.naturaliter, §.nihil commune, ff. de acquir.possess.sentiens hanc possibilitatem, dixit quod possessio nihil habet commune cum proprietate ex istis consequitur illud, quod fuit firmatum in decisionibus in hac causa factis, quod Ecclesiæ de Vercana sufficiat pro Victoria,quod Ecclesia de Grabedona non probet,sicuti non probauit (vt infra dicendis apparebit) se de anno millesimo quadrigentesimo sexagesimo quarto fuisse in actuali per-

perceptione decimarum trium locorum, de quibus agitur.

3 Secundò principaliter fuit dictum, quod etiamsi onus probandi, quod Ecclesia de Grebedona non esset de anno 1464. in actuali perceptione decimarum, incumberet Ecclesiæ de Vercana, quod ipsa est in probatis, permittendo quòd in materia antiquissima supra centum annos sufficiunt leuiores probationes. *cap. cum causam*, vbi latè scribentes, *de probat. Bald. in l. cum super, num. 1. C. de rei vindic. Roman. cons. 109. numer. 1. vers. aut enim. Abb. cons. 64. num. 27. & seq. Rota in causa Asten. pascui 29. Martij 1595. coram bon. mem. Card. Blanchetto & in Comen. habitus 9. Iunij 1610. coram R.P.D. Pirouano*, & proinde satis esse visæ fuerunt probationes allegatæ pro Ecclesia de Vercana, nempe emptio decimarum, de quibus agitur, facta per Vercanenses anno 1465. à quibusdam laicis de Cataneis, qui à anno 1424. & aliàs erant soliti locare prædictas decimas, relatio facta de anno 1423. per quatuor homines electos per Vicarium Comen. & alia ponderata in decisionibus in hac causa factis, in quibus etiam fuit sublatum obiectum, quòd illi laici essent incapaces decimarum. Quo verò ad instrumenta locationum, sententiam Rotalem, quitantias, & alia deducta per informantes pro Ecclesia de Grabedona, vltra responsiones alias datas, cum non concludant omnes decimas, & de omnibus locis non confundunt probationem factam per Ecclesiam de Vercana, quia possunt verificari quoad decimas, & loca, de quibus non loquuntur probationes Vercanensium, quorum probatio cum sit specialis, præualet illi generali. *Alex. cons. 150. nu. 16. & seq. lib. 5. Soccin. cons. 54. num. 14. lib. 4. Dec. cons. 448. in fin. Crauet. cons. 44. num. 3. Gabr. de testib. conclus. 4. num. 73. Rota in causa Sabinen. concursus 6. Aprilis 1619. cor. me.*

R. P. D. PIROVANO.

Romana pecuniaria, de Guicciardinis.

Mercurij 26. Februarij 1614.

ARGVMENTVM.

Societatis lucra, & damna, an, & quando transeant ad hæredes sociorum.

SVMMARIVM.

1 *Societatis lucra, & damna transeunt ad heredes, etiam post mortem socij, prout transit ius conductionis facta ab ipsis socijs viuentibus. Declara, vt num. 4.*

2 *Proœmium, & præfatio ostendunt causam finalem subsequentis obligationis.*

3 *Societas censetur contracta ex qualitate promissionis contribuendi capitale necessarium.*

Mandans procuratori, vt aliquid faciat, tenetur, ac si id quod gestum est cum procuratore, fuisset gestum cum ipso mandante, ibid. in fin.

5 *Stipulatio facta pro se, & heredibus suis, non intelligitur facta pro socijs.*

Contractus procuratoris censetur factus iuxta formam præcedentis mandati, etiam quòd nomine suo procurator contraxerit, ibid.

DECISIO DLVII.

1 CENSVERVNT Domini contractum, de quo in apocha, releuare ad effectum, vt hæredes Philippi Guicciardini remanserint etiam post eius mortem obligati ad incommoda, & damna prouenientia ex affictu status sanctæ Floræ, & appaltu vitrioli recepto per Pompilium de Cuppis à D. Duce Sfortia vsque de anno 1607. pro subsequenti nouennio. Fundamentum decisionis fuit, quia inter Guicciardinum, & Pompilium id actum videtur ante cōductionem, vt in affictu essent socij, ideo quicquid lucri, detrimentivè factum reperitur, cōmune esse etiam post alterius eorum mortem, dicit text. *in l. actione, in primo, vers. si in rem certam & l. verum. §. in heredem, & l. cum duobus, in princ. ff. pro socio*, & quasi damnum præparatum ex illo contractu transit ad hæredes, pront transit ipsius conductionis. *Riminal. iun. cons. 52. num. 14. lib. 1.* Et hæc conclusio benè firmatur, tam in *decisione coram Bubalo Romana participationis nona Maij 1593. quàm in Ferrarien. affictus coram me, 14. Ianuarij 1611.*

2 Quòd autem inter eos actum fuerit de communione secundum portiones conuentas, patet ponderādo seriem totius apochæ quæ datur, dicit enim enunciato iam tractatu nouæ conductionis, *E desiderando di hauere per compagno in detto nouo affitto il detto Signor Filippo Guicciardino per li doi terzi*, quæ verba cum sonent in societate, & de certa re tanquam proœmium, & præfatio, benè ostendunt causam finalem subsequentis obligationis. *Bart in l. 1. in princ. ff. ad Macedon. Rom. cons. 180 num. 6. Dec. cons. 86. num. 5. vers. & ista donatio. Crauet. cons. 301. nu. 2. Bero. consil. 20. n. 11. vol. 1.*

3 Ideo dum in apocha alia verba sequuntur, *Per la presente si obliga di starne interessato per li doi terzi, & contribuire à tutta quella somma che ci bisognerà per il capitale di detto negotio*; visus est Guicciardinus qualificasse suum interesse tanquam socius, & magis etiam confirmasse illam qualitatem, promittendo contribuere capitale necessarium pro complemento negotij conditionis, quæ contributio conuenit legibus veræ societatis, *l. si non fuerint. ff. pro socio. bon. mem. Card. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 6. tit. 14 num. 9. & per totum.* Et est modus acquirendi iuris in re conducenda, vt dicit *text. in l. cum duobus. in fin. principij. ff. pro socio*, ibi, *quasi commune negotium gereretur*, & tradunt *Bald. in l. 1. num. 33. vers. respondetur. C. pro socio. Ias. cons. 33. nu. 29. lib. 3.* Addita fuit præterea ex parte eiusdem Guicciardini facultas sonans in mandatum in personam Pompilij concludendi partitum affictus cum D. Duce, ibi, *Dando facoltà al Sig. Pompilio, che possa fermare il detto partito di affitti in quella miglior maniera che potrà*, itaut eo mandante perinde sit, ac si eū ipsomet Guicciardino negotiū gestum, & conclusū fuisset, *§. fin. inst. quod cum eo. Castr. in rubr. C. de exerc. act. Alba. cons. 104 num. 5. Afflict. decis. 82. num. 3. Surd. cons. 326. num. 3. vol. 3.*

4 Et demum pro cōplemento, voluerunt, quod sequuta conclusione contractus, scriptura cōficiatur *A vso di buon compagno*, quę verba conueniūt proœmio, in quo Pompilius desiderauit habere Guicciardinum in sociū. Ex quibus omnibus satis patet cessare rationes, quę allegātur in *Romana participatio-*

pationis coram bo.mem. Bubalo, cum in ea opera, & industria solũ fuerit deducta in societate, vt ideo mirum non sit, si ea cessante per mortem socij, vel finem societatis, cessent etiam lucra, aut damna tãquam quid proportionabile ad vsum pecuniæ ab altero socio immissæ. Secus autem est, quando præcedit causa habilis ad communicationem & consortium ipsius rei, quia tunc transit ius in proprietate, non autem in solo vsu & commoditate ex solo vinculo societatis causata.

Nec etiam obstat quod Pompilius vsus non fuerit facultate & mandato sibi in apocha præscripto, dum proprio nomine conduxit, & pro se & hæredibus suis stipulatus fuerit, quo casu videtur totus affictus sibi acquisitus, & non Guicciardino, per ea, quæ tradit *Natta cons. 262. num. 12.* post *Bart. & Alex.* quos allegat. Quia hoc quoque fuerat conuentum, & promissum in apocha, quòd posset cõcludere affictum cum D. Duce, *in quella miglior maniera che potrà & giudicherà più beneficio.* Vnde contrahendo videtur vsus forma præcedentis mandati habili ad obligandum Guicciardinum iuxta conuenta, *Bart. & alij in l. qui in aliena. §. si is qui putat. ff. de interrog. act. Natt. cons. 636. n. 68. Alciat. de præsumpt. reg. 1. præsumpt. 24. n. 1. Surd. cons. 19. num. 24. & 30. vol. 1. &c.*

R. P. D. CAVALERIO.

Ciuitatis Castelli domus Liuellariæ.

Luna 3. Martij 1614.

DECISIO DLVIII.

Est inter eius impress. decis. 291.

R. P. D. PIROVANO.

Romana affictus Montis Rotundi.

Luna 10. Martij 1614.

ARGVMENTVM.

Locator tenetur conductori rem locatam præstare, ita vt is possit eadem re locata frui per traditionem, patientiam, & impedimenti amotionem, necnon etiam eidem conductori notificare omnes qualitates rei locatæ, quæ potuissent conductorem à conductione retrahere.

SVMMARIVM.

1 *Locator tenetur rem locatam præstare, vt conductor frui possit re locata per traditionem, patientiam, & impedimenti amotionem.*

2 *Cõductores scientes qualitates rei locatæ, & illius impedimenta, non habent contra locatorem actionem ad amotionem dd. impedimentorum, declara vt d. num. 2. & 3.*

Locator non censetur locasse nisi ius, quod habet, num 2.

Locator tenetur notificare conductori rei locatæ qualitates, quæ ipsum retrahere possunt à conducendo, ibidem. Vbi amplius, quod dictas qualitates tenetur locator notificare clarè, & apertè, non autem subobscurè.

Conductor non potest diuinare pacta contenta in præcedenti locatione, de qua in sua locatione non est facta mentio, num. 3. in fine.

DECISIO DLIX.

1 FVIT per Dominos resolutum Dominũ Franciottum teneri præstare conductoribus tenutam montis Lepiceræ liberam à seruitute iuris laborandi, & pascendi, quam in ea habent particulares, seu loca pia Montis Rotundi. Fundamentum decisionis fuit, quia in instrumentis locationis, & diuisionis inter conductores cum consensu D. Franciotti legitur obligatio tradendi huiusmodi tenutam conductoribus ad omnes fructus, saluo tempore præcedentis locationis Angeli Cottanellæ pro herbis hyemalibus; ideo cum nedum ex natura ipsius contractus locationis locator teneatur præstare, vt cõductor frui possit re locata per traditionem, patientiam, & impedimenti amotionem, *l. si merces. §. 1. & 2. ff. locati. Calder. cons. 5. tit. de locato. Socin. cons. 156. num. 10. vers. primo enim lib. 2. Paris. cons. 38. num. 1. lib. 1. Ossasch. decis. 51. nu. 8. Cardin. Mantic. de contract. lib. 5. tit. 1. nu. 19.* sed etiam per indiuiduam cõtentionem ad omnes fructus, sequitur dicendum, quòd ius laborandi, & pascendi particularibus debitum exceptum non sit ab ipsa re locata, quia verba *ad omnes fructus*, in fundo patiente seruitutem verificari non possent.

2 Nec obstat, quòd prædicta benè procedant in conductoribus ignorantibus qualitates rei locatæ, secus in habentibus earum sciẽtiam, quibus est imputandum si locationem cum illis qualitatibus acceptarunt, cum eo casu non censeatur locatum nisi ius, quod dominus habebat, *l. qui tabernas. ff. de contrahen. empt. Gozad. cons. 24. nu. 7. Bero. cons. 2. num. 12. vol. 1. Surd.* post alios *decis. 264. num. 6. & decis. 265. num. 28. Alex. cons. 95. num. 5. lib. 6.* Quia si fundamentum deducatur ex scientia præsumpta, propter necessitatem inuestigãdi qualitates rei locatæ ex parte conductorum, per regulam, *Qui cum alio contrahit. de reg. iur.* & videntur firmare *Cum. cons. 26. col. 1. vers. nec etiam obstat.* & alij allegati per *Surd. decis. 265. num. 46.* illa quidem non suffragatur, quia vltra quod multi tenuerunt per regulam *qui cum alio*, procedere solum respectu personæ, cum qua contractus celebratur, non autem respectu rerum quæ deducuntur in contractu, *Cephal. cons. 393. num. 99.* & alij allegati per *Surd. cons. 13. num. 38. & cons. 150. num. 123.* Dicitur etiam regulam non procedere, quando alter ex contrahentibus ex natura cõtractus tenetur notificare aduersario qualitates rei prout est, quando sunt tales, quæ possunt retrahere conductorem à cõtrahendo, *l. Iulianus. §. ait enim, & §. quod autem. l. si sterilis. §. si prædij. l. quæro. ff. de action. empt.* & tunc non etiã sufficit qualitates implicitè, & persuasorijs verbis, aut subobscurè notificare, sed clarè, & apertè, ne possit conductor obijcere ignorantiam, prout declarant *Alex. cons. 95. num. 1. & 6. lib. 6. Crauet. consil. 83. num. 3. in fine*, sequitur *Surd. cons. 145. nu. 8. & cons. 150. num. 125. & in allegata decisione 265. num. 49.* Nec dubitari potest, quod si notificatæ fuissent prædictæ seruitutes, quin conductores, vel non contraxissent, vel cum alijs pactis propter cõsiderabile, & patens interesse profuturum ex alieno iure laborandi, & pascendi tenutam locatam.

3 Si verò dicatur sufficienter probari scientiam ex eisdemmet instrumentis locationum, quia Vincentius Alexius principalis conductor, à quo Domini

Massa,

ēuatione, iuxta notata per *Calder. cons. 12. de iure patr. Rip in cap. cum Ecclesia Sutrina, nu. 93. vers. quinto requiritur. de caus. poss. & propr.* cum alijs. more suo bene deductis per D. Antonium Portium, quæ placuerunt Dominis, & in omnem euentum, cum concernat iurisdictionem criminalem, requiri immemorabilem canonizatam per tres cōformes, ex allegat. in alia decisione, de cuius reuisione agitur

3 Quo vero ad illud quod negetur hic agi de exēptione, & asseratur Abbatiam esse nullius diœcesis, fuit dictum quod immo exhibitum priuilegium cātat de exemptione in omni sui parte, in princ. ibi, *quæ in nostro Archiepiscopatu sitæ sunt*, & paulò infrà. ibi, *Ecclesiam ipsam tibi, &c. relaxamus, tradimus, & assignamus, eximentes Ecclesiam ipsam cum hospitali ab omnibus iuribus Archiepiscopalibus, &c. & Ecclesia prædicta libera & exempta ad sex fratres veniat, &c.* & rursus paulò infrà, *Ecclesiam præfatam cum hospitali tibi, & tuo Conuentu concedimus francam, liberam, & exemptam cum dotibus, &c.* rursus in §. *nos vero*, ibi *in Ecclesia ipsa cum hospitali ab omnibus iuribus iurisdictionis Archiepiscopalis eximimus, & perpetuò liberamus.* Ex quibus satis apparet, verum esse fundamentum decisionis, quòd Abbas allegat exemptionem, quod in necessarium antecedens probat existentiam in diœcesi.

4 Nec quicquam concludunt testes deponentes, Abbatiam esse nullius diœcesis, quia cum hoc non sit de ijs, quæ cadunt sub sensu corporis, quin & à peritis plerumq. ignoretur, quæ differentia sit Ecclesiam esse exemptam, vel esse nullius diœcesis, etiam non interrogati reddere rationem, quæ concludat Ecclesiam esse nullius diœcesis, iuxta not. per *Bart. & Salycet. in l. solam, nu. 3. Bald num. 1. C. de testibus. Bntr. in c. super hoc, num. 17. vers. sed dic. de renunciat. Abb. in c. causam, nu. 6. vers. sed in perceptibilibus, Felin. nu. 3. vers. fallit secundo, de testibus*, & fuit in specie dictum in causa *Ianuen. iurisdictionis 13. Iunij 1607. coram R. D. Bononien.* qualis non est illa, quam dicunt, Abbatiam habere territorium, quia vlterius debuit probari, quod sit separatum à prouincia, *Abb. in cap nimis, num. 1. vers. hac vera secundum Hostien. de iure iur.* Vel opus esset vt haberet omnia iura Episcopalia: idem *Abb. in c. cum contingat, nu. 18. de for. compet.* post *Ioan. Andr. cum Episcopus, de offic. ord. in 6. Rota in causa Volateran. iurisdictionis coram Brano relat. inter diuers. impress. decis. 207. in fin. par. 1. & in Calaguritana, seu nullius 26. Iunij 1604. coram R. Attrebaten.* quorum nullum deponunt testes.

☞ *Est decisio 491. par. 1. recent.*

R. P. D. PIROVANO.

Viterbien. Terræ Vetrallæ.

Veneris 14. Martij 1614.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plura explicantur notabilia, quæ per te ipsum legere poteris in summarijs.

SVMMARIVM.

1 *Pater mortua vxore non restituendo filijs dotes maternas, sed eas retinendo, videtur pro eisdem filijs infantibus adiuisse hæreditatem.*

Dotis promissione præcedente datio insolutum alicuius rei stabilis, etiam quod dicatur pro fundo dotali, facit emptionem, & venditionem, ibid.

Possessionis mutatio ex superueniente titulo, præsumitur etiam non facta declaratione, ibid.

2 *Remedium immissionis ex* l. final. C. de edict. Diu. Adr. *vt locum habeat, requiritur titulus cum possessione, & quomodo.*

Spoliatus culpa, & facto suo non potest intentare remedium adipiscendæ, ibid. in fine.

3 *Donationes factæ in ciuitate Vetrallæ non subiacent solemnitatibus statuti vrbis.*

Probatio dubia non releuat probantem, ibid. Vbi benè declaratur quomodo probatio efficiatur dubia.

4 *Donatio sine insinuatione valet, si fuerit iurata. Vbi etiam quid vigore constitutionis Ægidianæ. Constitutio Ægidiana requirens insinuationem in donatione, numquid habeat locum in Statu Ecclesiastico, num. 4.*

DECISIO DLXI.

1 PLACVERVNT Dominis fundamēta decisionis in hac causa factæ, & in eis causa iterum proposita perstiterunt. Quibus dixerunt non obstate quod bona materna non consisterent in eredito, sed in stabilibus, videlicet in quadam vinea vigore successionis delatæ Virginiæ, & in alijs bonis in satisfactionem dotis promissæ in pecunia eidem Virginiæ, videò mortua Elizabetha matre existente adhuc infantili ætate Virginiæ possessio non fuerit acquisita Bernardo, prout necessarium erat ad effectum Immissionis, sed Virginiæ, pro qua pater retinendo dotes cēsetur adiuisse hæreditatem maternam in fantis, *l. si infanti. C. de iure deliberan. Bart. in l. gerit. num. 33. ff. de acquiren. hæredit. Surd. decis. 140. num. 10. Natt. cons. 74. num. 10.* Quia primo fuit responsum quoad vineam non constare de eius existentia, alia autem bona in satisfactionem dotis Elisabethæ Bernardo assignata, si quæ sunt, nō remansisse in hæreditate Virginiæ, etiamsi assignatio diceret pro fundo dotali, modo procedat promissio in certa quantitate, vt in præsenti, *Natta cons. 650. nu. 3.* quod etiam fuit firmatum *in Romana successionis & alimentorum 6. Iunij 1606. coram bon. me. Litta.* Secūdo fuit dictum, si adhuc Bernardus nomine infantis possedisset, superuenienti tamen noua causa possessionis ex titulo valido cessionis, & renunciæ præsumi absque alia declaratione mutasse causam possessionis, secundum opinionem, quam seruat Rota *Put. decis. 441.* secundum nouā impressionē *lib. 1. Achill. decis. 4. de caus. poss. et propriet. Dec. cons. 400. num. 5. Bursatt. cons. 8. nu. 15. lib. 1.* Attestans de opinione Rotæ, & fuit etiam resolutum in causa *Assisien. bonorum 24. Ianuarij 1600. coram bo. me. Card. Pamphilio.* Nec etiam quoad Nardum visa est necessaria aliqua declaratio, nedum respectu bonorum maternorum, sed nec etiam paternorum, cum eodem modo superuenerit ei titulus validus cessionis, & renunciationis habitæ per Virginiam prout superuenit Bernardo patri stipulanti pro se & Nardo eius filio.

2 Secundo dicebatur non obstare quod titulus qui requiritur cum possessione ad effectum immissionis vigore *l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollen.* debeat procedere ab eo de cuius successione agitur, non autem ab

ab alio, prout est à Virginia filia Bernardi, cum co casu Nardus possidendo non dicatur legitimus contradictor, vt declarat *Menoch.* post alios *de adipisc. remed 4.num.598. & 603.* Quia prædicta bene procederent in eo qui allegat titulum à tertio habitū: sed Nardus allegat titulum ab ipsamet Virginia, quæ propterea non potest petere immissionem cōtra possidentem titulo ab ipsomet procedente. Nam qua ratione suffragatur possidenti titulus à defuncto habitus ad constituendum illum legitimum cōtradictorem contra hæredem venientem ex iuribus defuncti, ex eo quod defunctus si viueret, non posset ipse agere executiuè contra possidentem, eadem, & maiori ratione suffragabitur contra eum, à quo immediatè titulum habuit, cui semper obstabit exceptio. tuo facto à possessione cecidisti, quæ impedit effectum nedum remedij adipiscendæ, *Menoch. d. remed. 4. n. 583.* & tenuit Rota in causa *Bononien. attentatorum 24. Octobris 1588. coram bo. me. Card. Mantica,* sed & aliorum, retinendæ scilicet, & recuperandæ.

3 Postremò dixerunt non obstare, quòd cessio, & renunciatio sit nulla, & læsiua, vel saltem turbida, vt ideo tanquam ex titulo inualido, vel incerto non possit impediri immissio, quia placuerunt Dominis responsiones datæ per informantes, quod scilicet cessio de qua agitur, est clara, ex quo de ea constat per publicum instrumentum, & replicatio fœminarum turbida vti fundata in statuto vrbis & insinuatione, ex quibus non resultat indubitatum replicationis fundamentum. Statutū enim vrbis de donationibus annullans contractum sine certis solemnitatibus celebratum, & quæ dicuntur non obseruatæ in præsenti cessione, & renunciatione, plenè nō probat nullitatem cessionis, etsi terra Vetrallæ sit de districtu quia aliàs fuit nedum dubitatū, sed etiam bis resolutum coram bo. me. Card. Blanchetto in Sutrina donationis, quod solemnitates prædicti statuti non requiruntur in contractu celebrato Vetrallæ; ideo necessitas illa probationis, quæ oriebatur ex dispositione statuti, alio nō apparente per oppositionem, ex eo quod aliàs fuit de eo dubitatum, reducitur æquiuoca & possibilis, quæ propterea non releuat replicatem, & hoc est quod considerat magistraliter *Abb. in c. in præsentia, num. 7. de probat.* ponderando *doctr. Bart. in l. nō solum. §. sed vt probari. ff. de oper. nou. nunciat.* vt per exceptionem possit reddi dubia probatio partis aduersæ, ponens exemplum si monasterium probet Titium obtulisse se & bona sua monasterio tali tempore, & reus probat quod illo tempore erant duo qui vocabātur hoc nomine, inquit Abbas, ex hoc tolli necessitatē probationis, nisi aliter declaretur, cum probatio remaneat possibilis, sic excipiens de resolutione contra dispositionem illius statuti ponit replicationem sub incerta determinatione, quæ non sufficit pro obtinenda immissione, *Put. decis. 233. & 243. lib. 3.* & sæpius fuit in alijs causis ponderatum, signanter *in Romana de S. Cruce 4. Iunij 1610. & in Romana de Marescottis 20. Nouembris 1613. coram R. Archiepiscopo Damasceno, & in Romana legati de Columna coram eodem 27. Ianuarij præteriti.*

4 Insinuatio pariter, quæ dicitur omissa, non videtur præstare causam nullitatis propter iuramentum in donatione appositum per quod videtur satisfactū defectui insinuationis, *Gabr. de donat. conclus. 1. num. 66.* cum alijs allegatis in alia decisione. Non obstat quod insinuatio debeat interuenire nedum ex iure communi, sed etiam ex dispositione eiusdem constitutionis Aegidianæ, *cap. 25. lib. 5.* quæ habet locum in toto Statu Ecclesiastico, propter extensionem factam per sanct. mem. Paulum III. & in quam iuramentum non supplet defectum insinuationis: sed eo non obstante solemnitas prædicta est seruanda in contractibus minorum. Quia fuit responsum, quòd Aegidiana constitutio non impedit effectum iuramenti, sed est constitutio Cardinalis Carpensis, quæ in additionibus ad Aegidianam tollit iuramentum, vt expressè loquitur in contractibus mulierum, quæ non releuat in præsenti, quia additiones illæ locum non habent extra prouinciam Marchiæ, vt apparet ex secunda approbatione Pauli III. & fuit resolutum in vna *Aesina fideicommissi 14. Maij 1604. coram bo. me. Penia, & in Imolen. damnorum 22. Iunij 1611. coram R. Archiepiscopo Damasceno, &c.*

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Mediolanen. Capellaniæ.

Lunæ 14. Aprilis 1614.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plura explicantur notanda, de quibus in summarijs.

SVMMARIVM.

1 *Lite pendente super beneficio Ordinarius non potest illud alteri conferre.*

2 *Supplicationis signatio sufficit ad perficiendam gratiam.*

3 *Negatiua super non expeditione litterarum probatur per diligentias factas ab Officialibus.*
Beneficij prima vacatio impedit secundam, ibid.

4 *Confessio propria non nocet confitenti, quando constat de illius errore.*

5 *Clericatus censetur probatus per testes, dicentes vidisse aliquem celebrare.*
Beneficium præsumitur potius sine cura, quam curatum, ibid.

6 *Valor beneficij probatur per publicam vocem, & famam.*
Fama publica non probatur per vnum testem, ibid.
Fama post motam litem non suffragatur, ibid.

DECISIO DLXII.

1 DVBITAVI cui esset adiudicanda Capellania, de qua agitur? & quoad Iulium Cæsarem fuit dictum, nullo modo esse adiudicandam, quia fuit prouisus ab Ordinario, lite pendente super titulo dictæ Capellaniæ, qua lite stante non poterat Ordinarius facere dictam prouisionem, *cap. 2. vt lit. pend. in 6.*

2 Quo verò ad Horatium fuit dictum, quod si ipse iustificabit, prout non iustificauit valorem narratum, quod ipsi esset adiudicanda Capellania, quia in reliquis eius gratia est iustificata; nam quoad vacationem ob non publicationem resignationis, iuxta Constitutionem Gregorij Papæ XIII. constat de resi-

resignatione facta per Ioannem Iacobum huius Capellaniæ possessorem, ad fauorem Francisci Bernardini ex supplicatione signata, quæ sufficit ad perfectionem gratiæ. *Put. decis. 94. nu. 2. par. 2. Caputaq. decis. 301. par. 3. Rota in causa Barchinonen. Prioratus coram Mobedano, relata inter diuers. impress. decis. 7. lib. 1. par. 3. & in Concben. beneficij 14. Nouembris 1611. coram me*, & consensu desuper præstito.

3 Quod autem non fuerit facta publicatio apparet, quia iuxta formam prædictæ constitutionis publicatio non nisi expeditis litteris fieri potest; litteras verò non fuisse expeditas, probatur ex diligentijs factis per officiales super libris, iu quibus huiusmodi litteræ registrari solent. *Dec. cons. 483. num 4. & 6. Ruin. cons. 35. num. 19. lib. 1. Cassador. decis. 5. num. 5. super regul. Achill. decis. 9. in fin. super regul. de triennal. Caputaq. decis. 4. nu. 2. & 3. par. 3.* & in puncto, quod per huuc modum probetur negatiua publicationis, tenuit *Rota in causa Vercellen. Canonicatus 23. Ianuarij 1598. coram bo. me. Corduba*, quibus præbet adminiculum, quod idem Ioan. Iacobus conatus fuit facere secundam resignationem ad fauorem cuiusdam Aloysij, inualidè tamē, cum prima vacatio impediat secundam, *c. susceptū. de rescript. in 6. cum concard.* & ad prædicta facit etiam quod dictus Bernardinus primus resignatarius citatus ad causam protestatus fuit se nullum habere interesse in hac Capellania, quod esse non posset si litteræ fuissent expeditæ, & facta publicatio.

4 Non obstare visum fuit, quod Horatius in sua supplicatione falsus fuerit, litteras fuisse expeditas, quia ex prædictis apparet de errore, & quando apparet de errore, licitum est venire contra propriam confessionem. *Specul. tit. deposit. § fin. nu 8. Roman. cons. 391. nu. 2. & 3. Socin. cons. 97. nu 15. lib. 4.* de communi testantur *Ias. in l. 1. nu. 9. Dec. nu. 7. C. de error. calcul.* & de magis communi *Gabr. concl. 5. in fin. de confess.*

5 Et hæc quoad vacationem; quoad clericatū Horatij, ille probatur ex testibus dicentibus vidisse illum celebrare. *Angel. in l 2. §. dicm autem, num 2. circa med. ff. quemadm. test. ap. Bald. in l. si solemnibus, in pr. C. de fid. instr. Put. decis. 144. in fin. lib. 2. Rota in causa Tropien. Canonicatus 16. Februarij 1612. coram me.* Quod dicta Capellania sit sine cura, non indiget iustificatione, cum talis de iure præsumatur. *Ægid. decis 676. Staphil. de litter grat. tit. de stat. & qualit. benefic. in princ. Menoch. de arbitrar. iudic. casu 201. num 75. Rota in causa Pampilonen. beneficiorum 26. Aprilis 1603. coram me.*

6 Quod autem Horatius defecerit in iustificatione valoris expressi patet, quia ex duobus testibus, qui dantur, vnus deponit tantùm de auditu, alter verò deponit de publica voce, & fama, quæ publica vox, & fama legitimè probata sufficeret, ad *decis. Caputaq. 277. nu. 8. par. 1. Ægid. decis. 675. & 682. Cas. de Grass. decis. 3. nu 7. de probat.* non potest suffragari, quia in probanda hac publica voce, & fama remanet vnicus, & sic illam non probat. *cap. venies ad nos, c. licet vniuersis. de test. l. iusiurandi C. eod. tit.* & tradunt in specie *Alex. cons. 150. nu. 28. lib. 5. Rota in causa Neapolitana legitimitatis 2. Iunij 1595. coram Corduba*, deponit etiam per verbum, *est*, & sic potest verificari in publica voce, & fama post motam litem, quæ non suffragatur. *cap. licet ex quadam*, & ibi *Abb. nu 3. de testib. Archidiac. in c. consanguineos, num. 3. 35. quæst. 6. Bald. in c. dudum il secondo, nu. 42. de elect. Roman singul. 753. Corn. cons. 198 nu. 12. lib. 2. Caputaq. decis. 9. par. 2. Rota in causa Concben. decimarum 20. Aprilis 1592. coram bo me. Pamphilio, & in Hispalen. habitus 11. Martij 1611. coram R. Bononien.*

R. P. D. PIROVANO.

Fauentina parochialis.

Luna 14. Aprilis 1614.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij concursus quando sit, elegi debet is, qui vita integritatis sit, non autem qui malos, & incompositos habeat mores, & num. 2. Vbi præsertim de eo, qui alias pro debitis composuit.*

DECISIO DLXIII.

1 CVM dubitaretur an beneficium de quo agitur esset adiudicandum Salomoni, fuit die 28. Iunij præteriti negatiuè responsum, & iterum causa proposita vtraque parte informante die 13. Ianuarij præteriti, fuit dictum standum esse in decisis. Et adhuc Salomone conquerente quod omnia fundamenta per eum deducta non fuissent bene examinata, & discussa, placuit DD. indulgere vt iterum audiretur, cum non daretur alia instantia, propter obligationem de stando vnicæ sententiæ. Iterato igitur dubio proposito solo D. Antonio informante propter Salomonis contumaciam, cum sæpius fuit monitus, & concordasset etiam de dic supradicta, sed pœnituerit eum, placuit DD. standum esse in decisis, tum ex eisdem fundamentis, cum nihil opponeretur, quàm etiam ex alijs nouiter per Antonium deductis, ex quibus satis patent probati mali, & incompositi mores Salomonis, quæ contrariantur requisito integritatis vitæ expresso in sacro *Concilio Tridentino de reform. sess. 24. cap. 18.* vt ideo deficiat etiam quod ex abundanti in præcedenti decisione die 13. Ianuarij fuerat præsuppositum de integritate eius vitæ, & moribus, & carceratione excusabili.

2 Nā hodie datur processus, ex quo apparet quod anno 1606. dum esset R. Archiepiscopi Auditor, qualitas satis per eum magnificata querelatus fuit quod pernoctādo in domo cuiusdam Lucretiæ meretricis ob rixam exortam, exploserit contra quosdam scholares sclopum rotatum paruæ mensuræ; & quamuis nec Lucretia, neque eius mater in testes examinatæ non specificauerint nomen, & cognomen illius; tamen visa est satis certificata eius persona, ex eo quod dixerunt esse Auditorem Archiepisc. & ex designatione personæ, nempe iustæ & rubei coloris, prout est Salomon. Datur & alter processus eiusdem anni 1606. ex quo iustificatur eundem Salomonem captum fuisse cum Sclopo rotato, & pro pœna illius delationis & oppositionis factæ Curiæ composuisse in scutis 50. ita vt dixerint DD. si excessus perpetrati, & delicti compositi cum fisco sufficiunt ad remouendum eum, qui iam pro ido-

idoneo fuit renunciatus, & prouisus in concursu alterius, qui de similibus non est imputatus, vt fuit resolutum in *Ripana parochiali* 23.*Iunij* 1608.*coram R.P.D.Pampbilio*, quanto magis iuuandus erit Antonius ad sustinendum rationabile Ordinarij iudicium, pro quo semper solet præsumi, nisi irrationabilitas sit clara, & manifesta, vt dictum fuit in *Beneuentana, Rauennaten. & Sabinen. in prima decisione allegatis*, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E.Cardinali.

Abulen. parochialis.

Luna 14. *Aprilis* 1614.

ARGVMENTVM.

Notarius secularis nunquid possit se rogare, & ingerere in causis Ecclesiasticis; & ad effectum manutentionis leuiores sufficiunt probationes, nec obest defectus transportationis actorum, & examinis testium causatus culpa, & facto aduersarij recurrentis ad Curiam secularem pro impedimento.

SVMMARIVM.

1 *Possessio instrumentalis manutenibilis est alio non possidente.*
2 *Notarius secularis nunquid possit se ingerere in causis Ecclesiasticis, & se rogare in eisdem causis de instrumentis.*
3 *Scriptura informi, & quæ aliàs non probaret, iunctis adminiculis credendum est.*
4 *Manutentionis iudicium non requirit plenas, & concludentes probationes; sed sufficiunt leuiores. Testes de auditu faciunt adminiculum. ibid.*
5 *Actorum transportationis defectus non reddit sententiam nullam, quando id euenit ex impedimento, & facto aduersarij. Testes nulliter examinati probant, quando nullitas euenit culpa, & facto aduersarij. ibid.*
6 *Recursus ad Curiam secularem præsumitur factus ad instantiam eius, de cuius interesse agitur.*

DECISIO DLXIV.

1 FRANCISCO dandum esse mandatum de manutenendo fuit conclusum, quia constat de illius possessione instrumentali, quæ non docto per alium de anteriori sua possessione est manutenibilis. *Cas. de Graff. decis.* 5.*nu.*1.*de caus. poss. & propr. Menoch. de retin. poss. remed.* 3. *num.* 575. *& fuit sæpè decisum.*

2 Non obstat, quod Notarius rogatus de dicto instrumento esset secularis, qui non potest se ingerere in causis Ecclesiasticis. *Gabr.* qui alios refert, *de fid. instr. quæst.* 1.*conclus.*1.*num.*7. *Rota in causa Vlixbonen. prioratus* 14. *Maij* 1611. *coram me*, nam quicquid sit de illa opinione, quæ patitur multam difficultatem, cum contrariam sententiam teneat *Specul. tit. de instr. edit. §.*8.*nu.*28. post *Innoc. & Goffred.* & eam dicit veriorem *Abb. in c. sicut, nu.*17. *ne clerici, vel Monachi*, vbi reddit rationem, quod hoc non est iurisdictionis, sed nudum ministerium, quod non est prohibitum laicis in spiritualibus, iuxta not. *in c.*1. *de procur. in* 6.

3 Cessare visa fuit difficultas conurrentibus adminiculis, quibus stantibus scripturæ quæ aliàs, non probarent, probant. *l. instrumenta. C. de probat. Put. decis.* 151.*par.*1. *Crauet. de antiq. temp. par.* 1. *§. vidimus, num.*19. *Decian. cons.* 11. *num.* 121. *lib.* 1. *Rota in causa Romana extinctionis census, relat. inter diuers. impress. decis.* 813. *nu.* 3. *cum duobus seqq. par.* 1. *& in Romana pecuniaria* 4. *Februarij* 1603. *coram me.*

4 Quod magis debet habere locum ad effectum manutentionis, quo casu sufficiunt leuiores probationes. *Alex. cons.* 103. *num* 3. *lib.* 7. cum alijs per *Menoch. de retin. remed. vlt. num.* 34. *Rota in causa Theatina suffraganeatus* 27. *Martij* 1608. *coram Reu. Attrebaten. & in Pampilonen. pensionis* 16. *Ianuarij* 1613. *coram me.* Adminicula autem sunt testes de auditu dati pro parte Francisci. *Archid. in c. hoc videtur, nu.* 3. 22. *q.* 5. *Roman. singul.* 345. *Dec. cons.* 271. *nu.* 3. *Ruin. cons.* 206. *nu.* 17. *lib.* 5. *Gozad. cons.* 79. *nu.* 11. *Rolan. cons.* 82. *nu.* 56. *lib.* 2.

5 Secundò opponebatur non posse procedi in hac causa ex quo acta primæ instantiæ nõ fuerunt transportata *l. properandum. §. & si quidem*, vbi *Bart. nu.* 6. *C. de iudic. cum concordan.* verùm ad hoc fuit responsum, conclusionem non habere locum stantibus impedimentis præstitis per partem aduersã, ne transportentur, vt fuit in specie decisum *in causa Brianen. præcedentiæ* 3. *Iulij* 1595. *coram bon. be. Penia*, & in similis de testibus nulliter examinatis propter talia impedimenta tenuit *Rota in causa Ianuen. viridarij* 6. *Nouembris eiusdem anni coram bo. me. Cardinali Seraphino, & in Ciuitaten. Scholastria* 22. *Martij* 1597. *coram bo. me. Cardinali Pamphilio.*

6 In proposito autem casu certum est fuisse sublata acta à iudicibus laicis, & licèt non appareat hoc fuisse factum ad instantiam partis aduersæ, attamen præsumitur, iuxta doctr. *Bart. in l. fin. num.* 5. *ff. de quæstion.* sæpissimè in istis terminis approbatam in *Rota, vt in causis Carthaginen. portionis* 14. *Nouembris* 1594. *coram bo. me. Card. Seraphino, Lodien. Canonicatus* 11. *Martij* 1595. *coram bo. me. Card. Blanchetto, Ciuitaten. Scholastria* 24 *Martij* 1597. *coram bo. mem. Card. Pamphilio* V *sententia Cantoria* 4. *Iulij* 1603. *coram Litta, & in Corduben. Archidiaconatus* 27. *Octobr.* 1606. *corã me.*

R.P.D. PIROVANO.

Florentina pecuniaria.

Luna 14 *Aprilis* 1614.

ARGVMENTVM.

Confiscatis bonis debitoris delinquentis, an creditor debeat satisfieri in bonis vbi confiscatio facta est? An verò in bonis extra territorium confiscatis existentibus? & quando confiscatio trahatur ad bona existentia extra territorium confiscantis? Et an etiã bona possint in contumaciam confiscari.

SVMMARIVM.

1 *Confiscatis bonis delinquentis omnia iura actiuè, & passiuè transeunt in fiscum, delinquensque est liberatus ab omni debito, & obligatione, etiam quod postea fuerit in gratiam restitutus, vel ad ad pinguiorem fortunam deuenerit, non tamen restitutis bonis confiscatis.*
2 *Confiscatio bonorum non trahitur ad bona sita extra territorium confiscantis, quando bona confiscan-*

fiscantur, non de iure communi, sed vigore particularis constitutionis. & num. 3. Vbi videtur tenere, quod quando quis condemnatur in contumaciam, tunc confiscatio non dicatur facta de iure communi.

3 *Confiscatio bonorum hodie non habet locum, quando contumaces condemnantur pro homicidio. & num. 4.*

4 *Confiscatio bonorum hodie est sublata, non solum quando venit in consequentiam delicti, sed etiam quando principaliter imponitur.*

5 *Confiscatis bonis debitoris delinquentis. An creditor debeat satisfieri in bonis, vbi confiscatio facta est? An verò in bonis extra territorium confiscantis existentibus.*

Creditor potest facere executionem in pluribus pignoribus sibi oblatis in quolibet pignore adsui electionem. ibidem.

DECISIO DLXV.

1 FVIT per Dominos resolutum confiscationem fisci Florentiæ non obstare Michelino, agenti ad consecutionem sui crediti contra D. Antonium Franciscum Soderinum, & eius bona in ditione Ecclesiæ consistentia. Nam etsi vera sit conclusio quod sequuta capitali condemnatione contra eundem Soderinum propter delictum Florentiæ patratum & confiscatis bonis à supremo Domino illius prouinciæ, remaneat liberatus ab omni obligatione, ita vt à creditoribus nõ possit amplius conueniri, nec molestari, sed agendū sit contra fiscum, in quem translata sunt omnia iura actiuè, & passiuè. *l. 2.* vbi *Bald. & Salyc. C. ad l. Iul. de vi public. & in l. si marito,* vbi *gloss. ff. solut. matrim. Bart in l. creditor, ff de solut. Peregr. de iure fisci, lib. 5. tit. 1. num. 54.* Et prædicta etiam procedant sequuta restitutione, non tamen bonorum, & eo peruento ad pinguiorem fortunam. *l. 4. C de sent pass. Boss. in tit. de proclam. quod sit bon. public. num. 15. Odd. de restit. in integr. par. 2. q. 97. art. 2. num. 13.*

2 Tamen quia condemnatio, & bonorum confiscatio contra Soderinum facta, non fuit de iure cõmuni, sed vigore particularis constitutionis ciuitatis Florentiæ, & clarum sit, quod ista territoria inter se sunt diuersa, ac diuersi domini vniuscuiusque territorij, & bursæ fiscales distinctæ & separatæ. Dixerunt Domini huiusmodi confiscationem non trahi ad bona sita extra territorium confiscantis & sic status Ecclesiasticus ob defectum iurisdictionis. *l. 3. ff de offic. Præsid. Bart. in l. cunctos populos, in fin. nu. 51. C. de sum. Trinit. & fid Cathol. Aug. ad Aug. de malef. in verbo, & eius bona publicamus, num. 5. vers. tertia fuit opinio. Boss. de bonorum publicat. num. 62.* addens, si etiam similes constitutiones vigerent in alio territorio. *Clar. in prax. §. fin. q. 78. vers. sed hic quæro. Bertaz. cons. crim. 82. nu. 6. & 7. lib. 1. Surd, cons. 152. nu. 28 lib 2. Peregr. de iure fisci lib. 5. tit. 1. nu. 137. & D. Prosper Farin. in sua praxi quæst. 25. num. 99.* affirmans conclusionem hanc non solùm esse communem, prout testantur *Cephal. & Clar.* ab eo allegati, sed carere etiam omni prorsus difficultate.

3 Quod autem confiscatio bonorum emanauerit de iure speciali, non autem communi, patet quia propter homicidium sequuta est condemnatio, pro quo quidquid esset olim, hodie tamen bona non applicantur fisco, quando imponitur vel venit in consequentiam delicti, & hoc ex iure nouissimo *auth. bona damnator C. de bonis proscriptor.* quod totus mundus obseruat, exceptis casibus hæresis, & læsæ maiestatis nisi ex dispositione statuti, vel consuetudinis aliter caueatur vt testantur *Alberic. in 3 parte statutor. quæst. 18. circa finem. Clar. in praxi dicta quæst. 78. in princ.* post alios quos allegat *Hondedi cons. 119. n. 1. vol. 1.* & modernis temporibus idem testatur *D. Prosper Farinac. in alleg. q. 25. in* 1.

4 Nec obstat quod *dicta authent.* videatur correcta quando lex adimit bona tacitè, & in consequentiam, scilicet dum delinquens condemnatur in pœnam vitæ absque bonorum adeptione, secus quando expressè, vt in præsenti, quando fuit condemnatus in pœnam mortis cum specifica bonorum confiscatione. Quia fuit responsum hanc fuisse considerationem. *Aret. in l. eius qui §. 1. in vltimo notab ff. de testam.* sed contra eum tenuerunt *Guidopap. quæst. 437. num. 4. Nell. de sancto Gemin. in tract. bannit. 1. par 2. temporis quæst. 11. ad finem,* loquens expressè de condemnato in contumaciam. *Cephal. cons. 79. nu 19 vol. 1.* dicit, *Aret.* loqui, prout verè loquitur, vbi pro contumacia condemnatio fit in bonis solis absque pœna corporali, tunc enim bonorum condemnatio stat princip liter, & propter se, & iura antiqua remanent incorrecta: secus autem hic. vbi pro contumacia pœna etiam corporalis fuit imposita, propterea cum confiscatio, de qua agitur, nullum tribuat ius fisco huius territorij, nullum pariter ius erit translatum ex cessione reportara per Soderinum ex vulgata regula, *Nemo dat quod non habet,* ac etiam quia omnes exceptiones quæ competunt contra cedentem possunt opponi contra eius cessionarium. *Afflict. decis. 163. nu. 5. & Thes. decis. 221. num. 1.*

5 Postremò non obstat, quod si bona alterius territorij non etiam venirent in confiscatione, quod nihilominus Soderinus esset liberatus à creditoribus Florentiæ vbi bona sunt confiscata, propter naturam obligationis, quæ est intelligenda ordine successiuo, vt prius ad bona Florentiæ sit agendum, pro quibus fiscus successor tenetur soluere, deinde ad alia in ditione Ecclesiastica existentia in subsidium, alijs non sufficientibus, iuxta quæstionem quam ponit *Bald. in l. 2. C. ad l. Iul de vi public. & Castren. cons. 209. & 390. lib. 2* Quia vltra quod cõtrarium sentit *Imol. cons. 35.* cuius rationes circumscripto interesse ex concursu alterius fisci, placuerunt Dominis, quicquid dixerim facto, scribens pro Soderino, cum ratio ordinis successiui ponderata per *Castr. in contract.* videatur repugnare primis regulis, ex quibus creditor in pluribus pignoribus sibi oblatis habet electionem. *l. creditores, ff. de distract. pignor. l. qui generaliter, ff. qui pot in pign. hab. beant. Surd.* post alios *decis. 44 nu. 6.* fuit dictum etiam secundum opinionem *Castren.* Michelinum posse agere ad bona existentia in ditione Ecclesiastica, quia agit in subsidium tanquam impeditus ex statuto Florentiæ disponente, quod creditores eorum qui passi sunt condemnationes, non possint agere ad bona confiscata ante factam per creditores diligentiam pro consequenda satisfactione in bonis extra ditionem Principis confiscantis existentibus, & ideo cum Michelinus repellatur

à dicto statuto, vtique poterit agere contra bona sita in vrbe, secundum eandem *Castren.* opinionem. Et ita fuit, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Nonantulana iurisdictionis.

Veneris 18. *Aprilis* 1614.

ARGVMENTVM.

Breuis est decisio, & ex summarijs sume argumentũ.

SVMMARIVM.

1 *Obseruantia subsequuta solet dare robur scripturæ informi.*

2 *Expressum dicitur, quod in genere, vel in specie exprimitur.*

Actus præsumuntur semper facti ex præcedente, & apparente titulo. ibid.

DECISIO DLXVI.

1 CVM ex parte D. Abbatis pro titulo ad impediendum effectum manutentionis per sententiam A.C. adiudicatæ D. Episcopo in locis Serræ, & Pergulæ intra fines suæ diœcesis Eugubinæ existentibus adducerentur indulta Celestini, & Gregorij XIV. & aduersus eam fuisset oppositum de forma non probanti, pro qua replicabatur etiamsi in aliquo deficeret, suppleri tamen ex obseruantia subsequuta, quæ solet dare robur scripturæ informi. *Bec.* post alios, *cons.* 104 *nu* 16. *lib.* 1. Ideo datum fuit dubium an constet de obseruantia ex deductis, de quo D. Episcopus disputando, conquerebatur asserendo frustrà agi de obseruantia ad effectum vt Abbas posset obtinere iurisdictionem in prædictis locis, cum non essent comprehensa in priuilegijs Celestini, & Gregorij, & hinc fuit deuentum ad inspectionem de comprehensione locorum Serræ, & Pergulæ, in qua si fuisset negatiuè resolutum, rota causa decisa ad fauorem D. Episcopi remanebat. Verùm Dominis visum est affirmatiuè respondendum.

2 Nam etsi in dictis priuilegijs non legatur singularis expressio locorum Serræ, & Pergulæ, tamen cum expressum etiam id dicatur, quod in genere, vel in specie exprimitur, vt declarat *Bart. in l. si quis in princ. testam ff. de lega.* 3. *Natta cons.* 474. *num.* 12. *Menoch. cons.* 287. *nu.* 8. & 28. *Surd. decis.* 265. *num.* 42. Verba priuilegiorum apta videntur comprehendere loca prædicta ad effectum huius disputationis. Si enim firmetur obseruantia quoad Ecclesias, de quibus agitur, erit dicendum, quod actus facti per Abbatem sint vigore horum titulorum, quia non constito de causa, & eorum origine, præsumuntur semper ex titulo apparenti, & de quo constat. *l.* 2. *C. de acquir. possess. gloss. fin. in l. quædam mulier ff de rei vendic. Specul. in tit. de locat. §. nunc aliqua. vers.* 58. *latè Bec. cons.* 6. *lib.* 1. maximè quia non apparet Abbatiam habere alias Ecclesias huius nominis.

3 Vnde cum priuilegia nominent Ecclesias sancti Abundij & sancti Marci, cum suis pertinentijs, in necessarium consequens viderur nominatum ratione adiacentiæ castrum Serræ adiacens Ecclesiis sancti Abundij, & castrum Pergulæ adiacens Ecclesiæ sancti Marci, & prædicta identitas ratione adiacentiæ visa est etiam satis comprobari ex serie, & vicinitate aliatum Ecclesiarum quæ exp imuntur in priuilegijs, & ex visitatione Abbatis Bonhomi de anno 1568. quæ data fuit. Cætera autem quæ pro Abbate deducebantur, nempe lapidea inscriptio, actus iurisdictionales, visitatio Bonhomi, & testes, visa sunt non pertinere ad disputationem, cum ex eis prætendatur immediatè probari loca prædicta esse membra Abbatiæ Nonantulanæ, quod diuersum est à comprehensione locorum in priuilegijs.

4 Non obstat, quod nedum castra prędicta in priuilegijs non nominentur, sed quod nec etiam quoad castrum Pergulæ potuerit fieri talis expressio, cum fuerit ædificatum longè post concessionem indultorum per annos 200. quia ex prædictis satis patet responsio, dum non colligitur expressio singularis, & indiuidua locorum, sed generalis, & ex ea aptitudo ad comprehensionem ratione adiacentiæ & pertinentiarum, cum quibus concessæ sũt in priuilegijs Ecclesiæ S. Abundij, & S. Marci.

Et ita, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Signina Castrorum.

Votum hoc non reperio inter eius decisiones.

ARGVMENTVM.

Venditio facta sub conditione, quod emptor teneatur procurare consensum, & beneplacitum Principis, non habito dicto consensu, & beneplacito, eo modo quo promissum fuit, nunquid venditio rescindatur, & ad rescissionem possit venditor agere.

SVMMARIVM.

1 *Conditionalis dicitur promissio, quæ in futurum euentum collata est.*

2 *Conditio dicitur suspensiua, quando respicit perfectionem contractus.*

Conditio efficitur suspensiua per clausulam, non aliter, aliàs, nec alio modo. ibid.

3 *Principis consensus, & voluntas dicitur conditio casualis.*

Conditio impedit ortum obligationis donec purificetur. ibid.

4 *Conditio, adiecta solutioni pretij, & sic executioni, non impedit hortum obligationis. declara.*

5 *Venditionis, & emptionis contractus debet esse vltrò citroque obligatorius.*

6 *Venditio nõ potest esse sine pretio, & pretium est de substantia venditionis, ita quod pretio deficiente venditio resoluerctur in donationem, & pactum contrarium non valet. & num.* 13.

Verba contractus vbi sunt clara qualis sit cõtractus, non est dubitandum quin contractus talis sit, qualem verba clara significant. num. 6.

7 *Equalitas vt inter contrahentes seruetur, semper facienda est interpretatio, præsertim in contractibus vltrò citroque obligatorijs.*

8 *Emptor, & venditor sunt correlatiua.*

Correlatiuorum natura est vt ad positionem, vel remotionem vnius sequatur positio, vel remotio alterius. ibid.

Venditionis contractus claudicare non debet. ibid.

Conditio apposita in contractu vltro citroque obligatorio vni ex contrahentibus censetur etiam apposita alteri. ibid. in fine.

9 Con-

9 *Conditionis defectus operatur defectum consensus, & obligationis, perinde ac si nunquam fuisset initus contractus.*
10 *Contractus nullus, & imperfectus ex defectu consensus reconualidari non potest ex superuenientc consensu.*
13 *Pactum contra substantiam contractus non valet.*
14 *Possessionis adeptio, seu traditio vigore contractus conditionalis, an & ipsa conditionalis reputetur. Et an propter defectum conditionis dicta possessio restitui debeat, & num. 15.*
16 *Iuramentum in obligatione Camerali præstitum non supplet defectum consensus.*

VOTVM DLXVII.

1 PROMISSIO facta per Illustriss. Dominum Card. Aldobrandinum de soluendo bo. me. Domino Martio Columnæ pretium scut. 220000. fuit conditionalis, & ideo reddidit hinc inde totũ contractum conditionalem, qui ob conditionis defectũ euanuit, ac si initus non fuisset. Quod autem fuerit conditionis, indubitatum est ex illis verbis immediatè obligationi de soluendo adiectis, videlicet; *Necnon obtentis expeditis, & c. derogationibus, subrogationibus per dictũ Dominum Martium, à Sanctissimo Domino Nostro impetrandis respectu primogenituræ, & fideicommissi facta Domina Orinthia eius matre, & omnimoda liberatione, & exemptione terrarum, & bonorum venditorum, à dicto fideicommisso, necnon ab omnibus hypothecis montis Passarani eum illarum, & iurium dicti montis translatione super casale Pantani, & Palatio vrbis, & alijs bonis*, & latius iuxta formam in instrumento præscriptam, & sic cum solutio sit collata in futurum euentum, est conditionalis. *l. itaque 39. ff. si cert. pet. Bald. in l. & si post tres, in prima lect. ur. num. 8 in fine, & in 2. lect. num. 43. & 44. ff. si quis caut. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 41. num. 15.*

2 Nec dubitari potest, quin conditio sit suspensiua; tum, quia respicit perfectionem contractus, *glos. in l. 2. in verbo conditionalis, vers. si autem verba, ff. de in diem adiect.* & ibi *Alber. in princ. Socin. in l. quibus diebus. 3 quidam Titio, post nu. 8. vers. præterea si esset vera, ff. de condit. & demonstr. Menoch. cons. 388. num. 17. 18. & seqq. lib. 4.* Tum etiam ex illis verbis. *Quod ad dictam solutionem non teneatur ante, alias, aliter, nec alio modo*, vt in specie tradunt *Curt. sen. cons. 8. col. 2. in fin. Cephal. cons. 118. col. 2. nu. 9 in princ. Menoch. cons. 38. num. 21. & seq in princ.* & in terminis nostris *Card. Seraphin. decis. 838. num. 3. & 4.*

3 Imò ista conditio assensus Principis est nedum suspensiua, sed casualis, velut illa, si nauis ex Asia venerit. *Bald. cons. 9. nu. 1. vers. item si vasallus vendit. lib. 1. & cons. 188. sub nu. 1. vers. fingitur in proposito. vol. 3. Roland. cons. 61. nu. 25. vol. 4. Menoch. dicto cons. 38. nu. 17. Corbul. de caus. priuat. ob alienat. limit. 36. nu. 3.* Et ideo impediuit ortum obligationis ad pretium ex parte Domini Cardinalis donec purificaretur. *l. cedere diem 213. vbi glos. in vers. pendente, ff. de verb signif. l. non omnis 19. ff. si cert. pet.* & not. *in l. item quia 4. §. fin. ff. de pact. glos. magna in verb. Alij, Odofr.* illam repetens *sub l. Labeo 2. in fin. vers. alij distinxerũt. Bald. in 2. lect. nu. 2. Ang nu. 5. vers. in glos. ibi in ea glos dicentes nullum esse dubium. Mantic. d tit. 26. num. 1.*

4 Nec dicatur conditionem vti adiectam solutioni pretij, & sic executioni non impedire ortum obligationis, quia hoc non procedit, nisi in tacita conditione à lege subintellecta, & in his loquuntur *Doctores in d. l. item quia ff de pactis*, vbi post alios *Iaf. nu. 11 Curt. iun. num 50* Expressa enim hominis, siue obligationi, siue executioni adiecta, semper impedit ortum obligationis. *Bald. in l. ita demum 36. num. 1. vers. circa hoc distingue, ff. de arbitr. & in cap. fin. num. 2. vers. sed tunc quaro, de præsumpt* Imò etiam tacita respiciens substantiã, (prout ista, quæ respicit pretium) censetur adiecta obligationi, & impedit illius natiuitatem, sicut expressa. *Alber. in dicta l ita demum, num. 2. vers. quandoque conditio*, & ibi *Bald. prope fin. vers. & dicitur respicere obligationem.* idem *Bald. in l. & si post tres, in 1. lect. n. 16. vers. secundo casu, ff. si quis caut & in dicto cap fin. sub dicto vers. sed tunc quaro Iaf. in d. l. item quia, num. 22. ff. de pact. Crot in l. nemo potest, num. 85. ff. de leg. 1. Mantic. de tacit. lib. 14. tit. 41. num. 16. in fin.*

Quamuis hæc inspectio in proposito necessaria non sit, cum verba instrumenti sint nimis clara, & conditio sit immediatè adiecta promissioni, & obligationi D. Cardinalis, non autem exactioni faciendę per D. Martium, ibi, *soluere promisit, & conuentis obtentis prius, &c.* & sæpius in instrumenro, in quo nunquam legitur promissio pretij, nisi repetita huiusmodi conditione.

5 Firmato igitur, quod contractus sit conditionalis ex parte Domini Cardinalis emptoris, quod ex prædictis videtur indubitabile, sequitur necessariò fuisse etiam conditionalem ex parte Domini Martij venditoris; alias enim non fuisset vltro, citroque obligatorius, vt de illius substantia requiritur, *l. 2. in fin. ff. de act. & oblig. l ex empto 11. ff. de actio. empt. 6. t. vers. vnde in ijs. Instit. de auth. tutor.* Et iuxta illius definitionem, de qua per *Fabian. de Mont. in tract. de empt. & vend in 1. quæst. princ. in princ. Socin. iun. in rubric ff. de verbor. obligat. num. 141. Cardinalis Mantic. de tacit lib. 4 tit. 2. num. 1.* & per *Azor. instit. moral par. 2 lib. 8 cap. 1. in princ. vers. primò quæritur*, sed adstrinxisset solum Dominum Martium, & sic nulla fuisset obligatio, ad *text. in l. in vendentis 13. C. de contrahen. empt.* ibi, *Quia non adstringit necessitate contrahentes, obligatio nulla est*, & ibi *Bald. num. 1. & 4. versic alio modo, & Fulgos in princ. vers. vel dic. Fabian. de Monte in dicto tract. quæst. 5. num. 72. & seq Card. Mantic. lib. 1. tit. 12. nu. 25. & lib. 4. tit. 2. num. 6.*

6 Et deficiente conditione venditio remaneret sine pretio, quod est substantiale, vt ex dicta definitione, & ex *l. 2. & l. pacta conuenta 72. vers. aidem*, vbi *Doctores, ff. de contr empt.* Et ideo ab ea nullo modo remoueri potest, iuxta *l. empti 9 C. eodem, §. pretium. Institut. eodem. Mantic. dicto tit. 12. num. 16. & 23.* Et resolueretur in donationem, & sic non valeret in vim venditionis. *l. cum in venditione 36. & l. si quis donationis 38 ff de contraben. empt. l. sicut emptio, 23. & ibi glos. ff. locat.* Et tamen nihil minus Dominus Martius facere voluit, quàm donare, præsertim cum venderit maxima æris alieni necessitate obstrictus, & to-

tum pretium destinauerit in illius solutionem. Cumque verba contractus repugnent, ex quo expressè sonant in venditionem, non potuit transire in aliũ contractum, vt communiter sentiunt in *l. vbi ita donatur, 27. ff. de donat. caus. mort. Bart. in summario, & ante numerum 1. Castren. num. 2. Angel. in fin. Signorol. in repet. num. 4. vers. solue ibi. Dec. consil. 293. num. 16. vers. praeterea text. Natta consil. 123. num. 8. & 9. tom. 1. Mantic. d. tit. 12. num. 22. vers. tunc autem, & lib. 11. tit. 10. nu. 16. Rota decis. 366. num. 32. & seqq. part. 1. diuers.* Et contractus iste bonæ fidei, si conditio esset apposita emptori, & non venditori, ad iniquum reduceretur, & venditor careret pretio, nec de re propria disponere posset, contra *l. bona fides 52. ff. de act. empt.* vbi quod si venditor non potest consequi pretium, rem ipsam venditam, & traditam repetere potest, quod etiam communiter tradunt ibi Doctores.

7 Ad supradicta autem absurda vitanda, capienda est potius interpretatio æqualitatis conditionis, & sic validitatis contractus. *l. si id, quod 7. § fin. ff. de rescind. vend. Aym. consil. 70. num. 1. & consil. 245. num. 7. vers. ob id habenda est*, quæ interpretatio cæteris præferenda est. *l. quoties in stipulationibus 80. ff. de reb. dub. l. quoties in stipulationibus 80. ff. de verb. oblig. & cap. Abbate*, ibi, *profectò sunt intelligenda, de verb. signif. Dec. cons. 11. num. 14. vers. Nam semper in dubio. Card. Mant. de tacit. lib. 2. tit. 4. num. 18.* præsertim in contractibus, qui mutuam pariunt obligationẽ. *Iason inter cõsilia feud. Alber. Brun. cons. 8. n. 41. & cons. 9. nu. 12.* Et optimè in casu nostro coadiuuatur ex verisimili vtriusque partis intentione, quia nec D. Martius poterat vendere castra, & bona sine dictis derogationibus, tanquam dictis fideicommisso, & primogenituræ subiecta, & ab eius patrimonio separata, & præuia liberatione ab hypothecis anteriorum creditorum per Sanctissimum facta, assignata in fundum, & dotem Monti Passatano, cum expressis, & specialibus hypothecis: & consequenter nec Dominus Cardinalis tutè, & irreuocabiliter emere potuisset, & tamen partes inire voluerunt contractum irreuocabilem, & perpetuum.

8 Quæ omnia suadentur etiam ex pluribus conclusionibus iuris, & præsertim, quod emptor, & venditor sunt correlatiua. *Bart. in l. 3. num. 1. vers. unde in simili. C. de ind. vid. toll.* Quorum natura est, vt ad positionem, vel remotionem vnius sequuntur positio, vel remotio alterius. *l. 1. C. de cupress.* vbi *Bart. lib. 11.* idem *Bald. in l. fin.* & ibi cæteri, *C. de ind. vid. toll. Bald. in l. 1. num. 5. ff. de contrahend. empt. Fabian. de Monte dicto tract. quaest. 2. num. 32. & seq.* & resoluto contractu ex parte emptoris, resoluitur etiam ex parte venditoris, & è contra, *l. fin.* & ibi *Bald. ff. de acceptil. l. cum emptor, ff. de rescind. vendit. Bart. in l. vlt. num. 1. vers. vnde in simili. C. de ind. vid. tollen.* Et contractus venditionis, præsertim ab initio, claudicare non debet, *d. l. si id; quod 7. §. fin. ff. de rescind. vend.* Adeò, vt non valeat venditio, in qua ab initio sit actum, quod vnus teneatur, alter non. *Castr. in l. si conuenerit 57. num. 2. ff. de pact. Alex. cons. 40. nu. 1. & 2. vers. non obstat, vol. 5.* Vbi etiam firmat in contractu vltrò citroque obligatorio conditionem vni ex contrahentibus appositam, intelligi etiam respectu alterius; & absurdum esse, quod vnus, & idem actus pro parte sit purus, & pro parte conditionalis. *Aym. cons. 273. num. 12. vers. & absurdum.*

9 Cum itaque ex prædictis contractus fuerit hinc inde sub eodem assensu Principis, & sic sub eadem conditione casuali celebratus, illius conditionis defectus operatur defectum consensus, & obligationis contrahentium, perinde, ac si contractus nunquam fuisset initus. *l. necessariò, §. quod si pendente. ff. de peric. & commod. rei vend. l. si quis fundum, ff. de contrah. empt. Cephal. cons. 118. nu. 5. & seqq. vol. 1. Roland. cons. 7. nu. 7. vol. 3. & cons. 63. num 16. 24. & 28. vol. 4. Cardin. Seraphin. dicta decis. 838. num. 6.* & consensus datus ad beneplacitum Papæ eo cessante denegatus videtur. *Put. decis. 291. nu. 1. lib. 3. in nouissim.*

10 Dictæ autem conditionis defectus patet, quia beneplacitum Sanctiss. fuit satis diuersum à conuentionibus, ideo perinde est, ac si non fuisset obtentũ, vt in terminis *Lanar. ex mente Isern. cons. 96. nu. 7. & 8.* Diuersitates verò, & alterationes in vtroque beneplacito contentæ sunt multæ, & quidem considerabiles in facto relatæ; præcipuæ verò, ac magis substantiales respectu D. Cardinalis videtur, quod bona vendita non fuerunt ante solutiones faciẽdas liberata ab hypothecis Montis Passarani, nec facta illarum translatio super alijs bonis, nisi completis solutionibus, iuxta formam secundi Breuis. Nec etiam fuit reseruatum ius retinendi penes se scuta 3000. pro multiplico scutorum 220000. Respectu autem Domini Martij præcipua videtur, quod scuta 70000. destinata ad solutionem æris alieni societatum officiorum, cambiorum, & pignorum apud Hebræos, reducta fuerunt in vltimo Breui ad scuta 24000. & exclusa fuerunt cambia, & pignora Hebreorum, pro quibus maiora interusuria in dies excrescentia sustinebat.

Quibus stantibus alterationibus contractus ex defectu consensus imperfectus reconciliari non potuit ex superueniente voluntate Domini Cardinalis de se obligando, cum prius obligatus non esset, ne in eius potestate obligatio resideret, contra *tex. glos. & Doctores*, & in specie *Bald num. 20. vers. octauò quæritur, in l. in vendentis, C. de contr. empt.* & in terminis reconciliationis contractus *Surd. decis. 114. nu. 2. vers. & id locum babet.* Sed bene ad formam beneplaciti redactus incepisset à die approbationis partium valere vti nouus contractus, iuxt. doct. *Bart. in l. ab emptione 59. num. 14. vers. sed si pars consensit, ff. de pact.* quem sequitur *Aret. cons. 128. vers. quid plura, post n. 2.* Ad quod tamen necessarius erat nouus, & simultaneus vtrisque partis consensus. *l. 1. ff. de pact. Surd. cons. 157. nu. 12. in 2. & dicta decis. 114. num. 2. sub dicto vers. & id locum habet.*

11 Imò nec etiam simultaneus fuisset in isto casu sufficiens, nisi Dominus Cardinalis iuxta terminos in instrumento conuentos, & in Breuibus non immutatos, pretium soluisset, cũ dicta Breuia habeant clausulam annullatiuam, & decretum irritans, in illis verbis; *Alias præsens gratia nulla sit, & venditori, emptori, & alijs minimè suffragetur.* Nullibi autem constat de aliquo nouo consensu præstito per Dominum Cardinalem contractui per dicta Breuia sic reformato, sed potius de dissensu, dum pro illius

illius parte coram A. C. fuit semper oppositum de inobseruantia Domini Martij, & perseueratum in petitione adimplementi contractus.

12 Ex præmissis igitur clarè resultat, quod beneplacito. & sic conditione deficiente, defecerint etiam omnia substantialia emptionis, & venditionis videlicet non solum consensus, & pretium, vt dictum est, sed etiam bona ipsa vendita, quia sine dicto beneplacito tanquam dicto Monti Possarano hypothecata non erant amplius in patrimonio Domini Martij, sed prorsus inalienabilia, & extra commercium, vti auctoritate Apostolica effecta fundus dotalis prædicti Montis. Nec obstat, quòd conditionis defectus processisse videatur culpa Domini Martij, qui promiserat dictum beneplacitum à San ctissimo obtinere, ad hoc enim satis fuit responsum in decisione.

13 Secūdò non obstat pactum, quòd Dominus Martius in casu contraucntionis, aut inobseruantiæ conuentorum teneretur vltra damna, & interesse, ad præcisam obseruantiam contractus; quia non valet, cum sit contra illius substantiam. *l. cum precario,12 ff. de precar. Bart in l. vbi ita dogatur, 17. ante num. 1. vers. oppono, quod quando apponitur, ff. de donat. caus. mort. Salicet. in l. 2. num. 13. vers. non obstat. C. de iur. emphyt. de communi. Curt. iun. consil. 56. num. 2.* & in specie pactum, quod venditio sit sine pret o, reddere contractum ipso iure nulli m tradunt *Bart in d. l. 2. num. 7. C. de iur. emphyt. & ibi Iaf. num. 120. vers. ad quem respondet. Parpal. in repet. l. 2. sub num. 5. vers. solet concludi, ff si cert. pet. Alciat. paradox. lib. 5. cap. 16. num. 4. vers. substantialia. Redoan. de rebus Eccles. non alienan. f b rubr. 33. cas. 30. quæst. 24. §. si vero infeudatus, n. 6. Card. Mantic. de tacit. lib 1. tit. 12. num 7. Azor. institut. moral. lib 6. cap. 13. sub vers. differt autem substantia,* & in indiuiduo tradunt *Castr. in l. si conuenerint, ff de pact. & Alex. cons. 40 vol. 5. superius allegati.* Et nihil refert in proposito sine istud pactum vitiet contractum, vel vitietur, cum sine illo contractus ex defectu conditionis initus dici non possit.

14 Tertiò non obstat possessio habita per Dominū Cardinalem, tum quia non fuit sibi tradita per Dominum Martium, sed capta per ipsum Dominum Cardinalem vigore licentiæ sibi in instrumento cōcessæ, ideo ipsa quoque censetur conditionalis, proùt ipse contractus, vt fuit dictum in *vna Romana deuolutionis domus, 20 Aprilis 1598. coram bonæ mem. Penia*; adeò vt cessante actuali traditione simus extra difficultatem, an illa præsumatur sub eadem conditione, sub qua erat contractus; quamuis etiam actualem traditionem in dubio censeri eodē modo conditionalem ex pluribus firment. *Tiraq. de constit. par. 2. ampliat. 15. num. 3. vers. imo, & quamis. & de retract. lign. §. 1. glos. 2. num. 34. Surdus cons. 372. num. 8. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 28. n. 27* referens ita fuisse dictum *coram se in Romana deuolutionis situum 28. Nouembr. 1588.* & quod licentia prædicta non posset operari translationem dominij, magis clarè patet ex apocha eodem contextu celebrati instrumenti per Dominum Cardinalem subscripta, in qua promittit in euentum beneplaciti infra bimestre non expediti restituere possessionem bonorum venditorum à se capiendam & constituit se cum clausula, *Ex nunc*, illa nomine Domini Martij possidere.

15 Tum etiam quia actualis traditio, vbi etiam subsequuta fuisset, & dominium transtulisset, non tamen impediret quin Dominus Martius defecta conditione recuperare posset bona vendita conditione sine causa, vel causa non sequuta. *l. si ego, 10. in princ. ff. de iur. dot. l. si fullo. ff. de condict. sine caus. Castr. cons. 267. ante num. 1. lib. 1. Corn. consil. 214. num. 12. in fin. vol 1. & cons. 74. num. 5 vol. 4. Ruin. in l. 1. §. si vir vxori num. 9. ff. de acquir.* vbi allegat *Aret. ibid. & Bart. in l. 1. ff. de offic. proconsul. Cæsar. Cagnol. in l. 2. num. 172. in fin. C. de pact. inter empt. & vendit. Surd. cons. 157. nu. 6. & dicto cons. 372. num. 6.*

16 Quartò denique non obstat iuramentum cum obligatione Camerali; quia nec supplet defectum consensus. *l. fin. C. de non num pecun. Bart. in leg. si quis pro eo, num. 15. vers. prædicta, quæ dixi. ff. de fideiuss. Dec. cons. 374. num. 7. vers. vltimo, non obstat, & cons. 600. numer. 11. in fin. Aym. cons. 127. num. 6. in puncto. Cephal. cons. 118 num. 29 & 30. vol. 1. Seraph. de priuil iuram. priuileg. 61. num. 6. Gabr. cons. 62. num. 10. in 2. Rot. decis. 366. nu. 36. par. 1.* & de communi *decis. 3. num. 6. part. 2. diuers.* Nec potest facere contractum valere aliquo alio meliori modo, cum partes noluerint facere alium contractum, quam emptionis, & venditionis, ex sui radicitis, &c.

R. P. D. SACRATO.
postea S R.E. Cardinali.

Baren. seu nullius Archipresbyteratus, seu Prioratus.

Veneris 18. Aprilis 1614.

DECISIO DLXVIII.

Ista decisio, & sequens erant eadem, etiam est replicata supra decis. 578 par. 1. recent.

R. P. D. SACRATO,
postea S.R.E. Cardinali.

Baren. seu nullius Prioratus.

Veneris 18. Aprilis 1614.

DECISIO DLXIX.

Est replicata supra in prim. par. recent. decis. 578. & erat eadem cum superiore.

R. P. D. CAVALERIO.

Bergomen. iurispatronatus.

Lunæ 21. Aprilis 1614.

DECISIO DLXX.

Est inter eius impress. decis. 297.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Bononien. de Pannolinis.

Lunæ 28. Aprilis 1614.

ARGVMENTVM.

Ex possessione, quando præsumatur perceptio fructuum, & fructuum liquidatio, an plenè, & concludenter sit probanda, an verò præsumptionibus, & coniecturis, & quibus? magistralis decisio.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Possidens præsumitur percepisse fructus possessionis.*

2 *Fructuum perceptio probata in parte facit præsumere perceptionem aliorum fructuum.*

3 *Fructuum perceptorum quantitas stante eorũ perceptione, probatur leuioribus, & non plenis, aut concludentibus probationibus, sed sufficit probatio à consueto, & verisimili.*

Præsumptiones, & coniecturæ sufficiunt in his, quæ sunt difficilis probationis, ibid.

4 *Fructuum liquidatio iudicis arbitrio remissa, & num. 5.*

6 *Fructus bonorum stabilium verisimiliter reddunt ad minus quinque pro centenario, & nu. 10.*

8 *Fructuum perceptio non probatur sola possessione, quando non sumus in iudicio spolij, nisi fuerit coadiuuata alijs adminiculis.*

9 *Fructuum perceptorum probatio an debeat esse concludens, & plena; an verò sufficiat coniecturalis.*

10 *Fructus percepti per hæredem grauatum computantur in Trebellianicam, & in dubio ex possessione præsumitur talis perceptio fructuum, & num. 11.*

DECISIO DLXXI.

1 FVIT resolutum in ista causa 29. Aprilis 1613. non probari quantitatem fructuum ab anno 1552. vsque annum 1559.; cum tunc non ageretur de sola perceptione fructuum, sed etiam de eorum quantitate probanda: & causa hodie reproposita super eisdem, fuit ex nouiter deductis recessum à dicta decisione, & resolutum probari quantitatem fructuum à dicto anno 1552. vsque ad dictum annũ 1559. cum de illorum perceptione hodie doceatur ex propria confessione Virginij, qui in responsione ad duodecimam, & decimam tertiam positiones fatetur se possedisse pro sua rata hæreditatem Barthol. ex qua possessione præsumitur etiam fructus percepisse, ne aliàs illa redderetur vana, & inutilis. *Rot. decis. 25. de præben. in nou. Bellam. dec. 703. num. 1. vers. quia si habuit*, & fuit dictum in *vna Panormitana Archidiaconatus 22. Maij 1592. coram bon. mem. Penia, & in Pampilonen. Prioratus 26. Aprilis 1602. coram Reuerendiss. Bononien. & in alia Romana vineæ de Fabris 14. Nouemb. 1603 coram bon. mem. Litta.*

2 Maximè, quia ex testibus deponentibus partim de visu, & partim de auditu, etiam constat illum percepisse partem dictorum fructuum, ex cuius perceptione infertur ad perceptionem omnium aliorum, ad *text. in l. vulgaris est quæstio, in princ. ff. de furt. & in l. possideri, ff. de acquir. possess. Castr. cons. 4. prope fin. vers. & ex hoc sequitur, & consil. 110. num. 2. lib. 2.* & ita fuit resolutum in *allegata Romana vineæ de Fabris.* Et prædicta roborantur ex retentione factoris, qui ad alium effectum non solet retineri, nisi, vt incumbat perceptioni fructuum.

3 Qua perceptione stante ad probandum fructuũ quantitatem non requiruntur plenæ, & concludentes probationes, sed sufficiunt leuiores à consueto & verisimili, iuxta *decis. Achill. 22. de restit. spoliat.* & fuit resolutum in *vna Maceraten. fructuum, 30. Octobris anni præteriti coram me.* Cum enim simus in materia difficilis probationis, sufficiunt præsumptiones, & coniecturæ. *Barb. cons. 8. num. 14. vers. item probantur. vol. 3. Corn. cons. 301 prope fin. versic. item poterunt, lib. 3. Surd. cons. 293. numer. 31. Menoch. præsumpt. 9. num. 26. lib. 3. Ioseph. Ludouis. decis. Perus. 87. per totum*, & fuit in Rota sæpe decisum, & signanter in *vna Carpen. fructuum 1 Iunij 1602. coram Illustriss. Millino*, & in *alia Romana liquidationis. 26. Octob. 1592. coram Orano.*

4 Et ideo in liquidatione fructuum plurimum tribuitur iudicis arbitrio, etiam quod non probetur certa illorum quantitas, iuxta *doctr. Bart. in leg. quod ex Pamphila in fin. ff. de legat. 2. vbi Alex. in addition. in vers. officio suo in fin.* notat idem *Bart. in l. vnic. in fin. vers. vlt. debes scire. C. de sent. quæ pro eo, quod interest*: & fuit dictum in *prædicta Romana liquidationis coram Orano, & Ceruien. decimarum 24. Ianuarij 1605. coram bonæ memoriæ Penia.*

5 Vnde cum in casu nostro testes partim de visu, & partim de auditu, & eorum iudicio deponunt de singulis petijs terrarum per Virginium possessis, & illarum capacitate de semine, quod singulis annis in eis seminatur, frumenti, fabarum, & canabis, & aliarum specierum, necnon de fructibus, qui recolliguntur, & obueniunt domino pro portione dominicali, & illorum valore. Item de solito cæterorum locorum vicinorum illi probare videntur tam dictorum fructuum liquidationem ad quantitatem per eos expressam. de qua in summario Curtij, quàm illorum valorem, prout in eodem summario, circa quem prædicti testes etiam concordant cum fide officialium domus Blodorum Ciuitatis Bononiæ.

6 Vt prædictorum testium depositiones redduntur satis verisimiles, cum agatur de fructibus bonorũ stabilium, quæ sunt de sui natura fructifera, & reddunt ad minus quinque pro centenario, & interpretatione iuris, *glos. in auth. perpetua, in verb. iusta, C. de sacrosanct. Eccles. Corn. cons. 265. num. 2. lib. 1. Grauett cons. 145. num. 8 Rot. decis. 116. nu. 1. par. 2. diuers. Menoch. præsumpt. 122. nu. 50. & 51. lib. 3.* & ex consuetudine illarum partium, vt fuit dictum in *vna Bononien. pecuniaria 2. Iunij 1606. coram* Domino *meo Pamphilio.*

7 Quo verò ad tempus Dominis fuit visum, quòd quamuis non ita specificè, & clarè testes de illo deponant; tamen satis ex illorum depositionibus elicitur, cum testentur aliqui de possessione, & perceptione de toto tempore, quo Virgilius possedit, & alij per plus quàm 12. annos, & sic comprehendant tempus ab anno 1552. quo ille cœpit possidere per mortem Bartholomæi vsque ad annum 1559. quo idem Virgilius obiit, maximè cum dicti testes fuerint examinati de anno 1561.

8 Quibus non obstat, quòd fructuum perceptio non probetur ex sola possessione, cum non simus in iudicio spolij, in quibus terminis loquitur allegata decisio Romana vineæ de Fabris; quia aliæ decisiones supra allegatæ loquuntur extra casum spolij & tamen ad probandam perceptionem admittunt solam possessionem, maximè coadiuuatam alijs adminiculis supra ponderatis.

9 Minus obstat, quod quando agitur de probatione fructuum perceptorum, vt hic, illi sint plenè, & con-

concludenter liquidandi,iuxta *decis.Verall.30.p.2.* quia in contrarium adest *decisio Achill.22.de restit. spol.* quam passim sequitur Rota, reprobata illa Veralli, vt patet ex *dicta Romana vineæ coram Litta, & Ceruien. decimarum coram Penia supra citatis; & ex decis.Seraphin.decis.*1462.

10 Nec facit,quod stante iuris assistentia, quam habet hæres grauatus pro detractione Trebellianicæ, fideicommissarius, asserens ex fructibus illam fuisse consumptam, debeat hoc concludenter probare; quia etiam hoc casu admittuntur præsumptiones, & coniecturæ, & illæ quidem leuiores illis, quæ concurrunt in casu nostro, quam ad probandam consumptionem Trebellianicæ ex perceptione fructuum, sufficeret sola possessio hæredis tanti temporis, quo potuerit satisfieri ex dictis fructibus ad supradictam rationem quinque pro centenario, ad quam præsumitur redditus bonorum stabilium, vt in puncto voluerunt *Rimnald. conf.* 156. *num.*60. *& seq.& conf.*590.*num.*33.*Panciro.conf.*89.*nu.*6. *Peregr.de fideic.art.*49.*num.*54. & fuit dictum in *vna Foroliuien.de Monsignanis* 19.*Nouemb.*1603 *coram bon.me m.Penia.*

11 Vltra quod prædicta assistentia non videtur ad hunc effectum attendenda, cum etiam concurrat ad fauorem fideicommissarij, cui ius assistit in hoc, quod agere, vt fructus percepti per hæredem grauatum computentur in Trebellianicam, iuxta *text.in l.in fideicommissaria, § planè, cum ibi notatis,l.deducta.§.ante dicm.ff.ad T rebell. Cephal.consil.*153 *num.*68.*Pereg.vbi supra nu.*52.& cum assistentia adsit hinc inde in concursu videtur potius attendenda illa, quam habet fideicommissarius, cũ pro eo etiam concurrat testatoris voluntas,quam non habet grauatus, qui potius contra ipsius voluntatem Trebellianicam detrahit. *Cephal. dicto consil.*153 *num.*74. vbi de magis communi,per tex. *in cap. Rainaldus de testam.*

12 Prout nec facere videbatur, quod sententia condemnet in fructibus perceptis, & ideo illi sint præcisè probandi; quia cum sententia recipiat interpretationem à iure, intelligi debet de perceptis,& probatis, iuxta eiusdem iuris regulas, secundum quas, vt supra probatum est, sufficiunt leuiores

13 Tandem non obstat, quod prædicti testes non deducant expensas in recollectione factas; quia non erat necessarium illas deducere, cum terræ de quibus agitur fuerint cultæ à colonis partiarijs, qui dictas expensas faciunt, & reddunt domino pro portione dominicali certam quotam, nulla habita ratione ipsarum expensarum.

Et ita resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana vineæ de Sanchez.

Lunæ 28. *Aprilis* 1614.

ARGVMENTVM.

Locatio non censetur vsuraria ex eo, quod conductor locatori mutuet pecuniam cum pacto, quòd duret locatio, donec pecunia restituatur, quando pensio est iusta.

SVMMARIVM.

1 *Locatio non dicitur vsuraria, si pensio est iusta, etiam quod mutuum pecuniarum interueniat, & per totum.*
*Vsura dicitur, quæ ex mutuo prouenit, & non quæ ex alio contractu, ibid. & nu.*2.
2 *Vsura sine lucro non est.*
Vsura est lucrum ex mutuo pacto debitum, vel exactum, ibid.
3 *Vsura est, quando quis promisit aliquid, quod facere non tenetur vltra sortis restitutionem.*
Vsuraria non dicitur locatio, in qua interuenit mutuum, si pensio est iusta, etiam quod locator promittat, donec restituatur mutuum, non expellere locatorem, ibid.
4 *Vsura est, quando quis promittit ire ad molendinum, furnum, seu scholam mutuantis pecuniam vbi declaratur hac conclusio.*

DECISIO DLXXII.

1 CVM primo loco esset dubitatum, an sententia Illustrissimi Cardinalis Millini sit nulla, vel notoriè iniusta. Domini sub die 31.Maij 1605. restringendo disputationem,voluerunt videre, an pactum de continuanda locatione post 12. annos sit vsurarium? Et hodie proposita causa iuxta meutem Dominorum, tenuerunt pactum non esse vsurarium,si pensio est iusta.Fundamentum decisionis fuit, quia etsi ex contextu verborum pacti inter locatorem, & conductorem appareat commixtum mutuum cum contractu locationis, dum facta locatione per annos 12. cum pacto, quod idem Petrus promittat mutuare eidem Bartholomæo scuta octingenta, conuenerunt, quòd Petrus conductor possit vineam excassare, & in ea facere melioramenta, debeant æstimari, & volens Bartholomæus locator vineam, teneatur restituere illud plus, quòd vinea fuerit meliorata vnà cum scutis 800.mutuatis & casu quo dictus Bartholomæus non restituerit dicta melioramenta, & mutuum per mensem ante finitam locationem, censeatur vinea relocata ad ad alios sex annos, & sic deinceps sex annis completis, & non restituto mutuo, & melioramentis, ad alios sex annos. Tamen admissa iustitia pensionis, mutuum non facit contractum locationis vsurarium, prout in terminis respondetur. *Abb.consil.*15. *nu.*2.*par.*1.*Rub. Alexand.conf.*20. *in fine, Vulpell.conf.*70.*num.*1.*& 2. Socin.in l.si quis, numer.*12 *ff.si cert.petat.*& sequuntur *Barbat in cap. fin.de vsur.Card.Mantic.de contract. lib.*8.*tit.*18. *num.* 19. Et huius conclusionis rationes videntur concludentes, quia vsura dicitur, quæ ex mutuo prouenit, non autem ex alio contractu *cap.eijciens* 88.*distinct.*Sed in præsenti contrahentes noluerunt facere contractum mutui, sed locationis, quamuis de mutuo accessoriè fuerit actum; ergo vsuræ præsumptio cessare videtur cessante forma contractus diuersa à mutuo.

2 Præterea vbi locatio non remanet imminuta ob mutuum, inde lucrum ex mutuo considerari non potest, & sine lucro vsura non est, secundum eius definitionem, quæ est lucrum ex mutuo pacto debitum, vel exactum. *cap. vsura*, 14. *quæst* 3. *cap.si fœneraberis, cap.consuluit, de vsur. Ioann. Andr in reg.peccatum.quæst.*3. *de reg. iur. in* 6. *Rodulph. in tract.*

tract. de vsur. quæst. 38. 39. & 40. Ambros. de Vignat. in cap. salubriter, num. 196 & Nauarr. in manual. num. 6. eod tit de vsur. Roman. consil. 423. num. 5. & demum quia mutuum simplex absque lucro vti licitum non prohibetur deduci in pactum, vt per plura exempla comprobat *Abb. in d. consil. 16. nu. 2. par. 1.* & ex prædictis rationibus satis colligi potest responsio ad ea, quæ in contrarium pro parte Bartholomæi fuerunt considerata.

3 Nam etsi quando quis promisit aliquid, quod facere non teneatur, vltra sortis restitutionem, eo casu sit vsura, secundum *gloss. in l. rogati, §. tibi, in verbo contradici non posse, vers. sed pone factum. ff si cert.* & alios allegatos per *Couar. variar. resol. lib. 3. cap. 2. num. 5. vers. & præterea*, & confirmant *Corn. cons. 266. col. 1. vol. 1. Cephal. cons. 198. num. 18. vol. 2.* In præsenti autem videatur Bartholomæus propter mutuum fecisse locationem, & ob illud non restitutum pati relocationem ad futuros sex annos, quam facere non tenebatur; tamen stante iustitia pensionis firmari non potest, quòd mutuum dederit causam locationi, sed potius è contrario, quod locator aliàs sine mutuo non contraxisset, & consequenter cum factum nihil addat, vel augeat, nullamque vtilitatem, aut lucrum afferat mutuanti, inde vsura, nec ab initio contractus colligi potest, vt declarat *Bart. in l. rogasti. §. si tibi, num. 3. ff. si cert petat Bero. in rubr. de vsur num. 65. vers. hanc illationem. Molin. de contra. disput. 324. num. 5.* Nec in pacto relocationis in casu non soluti mutui, & melioramentorum erit considerabilis, cum propter aliud emanasse censeantur, nempe pro assecuratione, & tanquam in pignus, quod licitum est creditori, vt fat tur *Couar. variar. resolut. d. cap. 2. num. 7. Molin. ead. disput. 324 num. 5.* & bene probatur ex traditis, per *Bald. in d. l. rogasti. §. si tibi, col. 3. ff si cert. pet.* cum sequentibus *Roman. Iaf. Alciat. & Salic. ibid. & Rodulph. in tract. de vsur. quæst. 35. num.* 18. Et sicuti inter partes non fuisset prohibita conuentio, quòd finita locatione vinea posset in pignus retineri, donec mutuum, & melioramenti fuissent persoluta, cum nihilominus fructus essent restituendi debitori, nec aliud commodum consecuturus esset creditor, quàm assecurationis; eadem ratione soluta iusta pensione loco fructuum, cum nihil remanet penes creditorem, quàm assecuratio, videri non debet inconueniens, nec prohibitum tale pactum.

4 Nec refert si dicatur, quòd negari non potest, quin isti duo contractus inter se coniuncti, iudicentur correspectiui, & priuetur Bartholomæus libertate relocandi vineã, quo casu vsura dissimulari non potest, vt dicitur de promittente ire ad molendinum, furnum, aut scholam mutuantis, ex traditis per eundem *Couar. d. cap. 2. num. 5. versic. item, & illud. Abb. in cap. fin de vsur. Nauarr. in manual. cap. 17. nu. 220.* quia effectus correspectiuitatis in hac parte cessare videtur, cùm locatio habeat suam causam separatam, quæ respicit pensionem conuentam & iustam, vt de simonia, & vsura dicunt. *Put. decis 167. aliàs 171 lib 2. Mohedan. decis. 3. de simon. Alba. cons. 45 num 3. vers. etiam eum superioribus.* Ideò non censetur Bartholomæus locasse, vel relocasse, quia Petrus mutuauit, sed quia pensio iusta soluebatur, & stante iustitia pensionis, priuatio libertatis non arguit vsuram, quia nihil æstimabile continet pro commodo mutuantis. *Petr. de Vbald. in tract. de duob fratr. in 4. par. quæst. 3. nu. 8. vers. sed nunquid. Bero in rubr. de vsur. nu. 71. Rodulph. eod. tractat. quæst. 38. num. 21 Nauarr. in manual. in cap. 17 num. 204* Et secundum prædictam distinctionem sunt intelligendi *Gemin. cons. 16 Roman. cons. 423. Rub. Alexand. cons. 20. Crauett. cons. 73. num. 7.* pro contraria opinione allegari, dum supponunt in eorum respectiuè casibus vel iniustitiam pensionis, vel commodum æstimabile mutuanti, quod sortem adauget, & vsuram producit, & ita, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Rauennaten. Saluiani.

Luna 3. Maij 1614.

ARGVMENTVM.

Præscriptio non currit contra ignorantem, & ignorantia in dubio præsumitur, & si currit, datur restitutio, & multo minus currit ad fauorem existentis in mala fide. Mala fides autem est emere res de iure inalienabiles.

SVMMARIVM.

1 *Dotalis fundus an sit præscriptibilis.*
Præscriptio aut non currit contra ignorantem; & ignorantia præsumitur: aut si currit, datur restitutio in integrum, ibid.
2 *Dotalis fundus est inalienabilis.*
Mala fides præsumitur in emente rem alienam, ibid. Vbi etiam de emente rem minoris.
3 *Creditor habens bona specialiter hypothecata, nunquid possit ad generalem hypothecam confugere, non facta prius discussione bonorum specialiter hypothecatorum.*
Dos non solet venire sub generali dispositione, ibidem.

DECISIO DLXXIII.

1 STANTIBVS resolutionibus in hac causa factis, quod fundus sit dotalis, dubitaui an Aloysio obstet præscriptio, & specialis hypotheca, quam Cornelia auctrix dicti Aloysij habebat super domo subrogata in locum fundi, de quo agitur? Et quoad vtrumque negatiuè fuit responsum. Et quoad præscriptionem omisso, an fundus doralis sit præscriptibilis, de quo per scribentes *in l. si fundū. ff. de fund. dotal. l. vnic. §. & cum lex. C. de rei vxor. act.* ex illo capite fuit tentum, nec esse locum præscriptioni, quia non apparet Coroeliam habuisse scientiam alienationis factæ per maritum, & ignorantia præsumitur. *l. verius. ff. de probat. cap. præsumitur. de reg. iur. in 6. Bald. cons. 295. num. 2. lib. 3.* vnde intrat conclusio, quod contra ignorantem, vel non currat præscriptio, vt post *Bart. & Bald.* concludit *Sicard. in l. in rebus. §. omnis, num. 5. vers. ex quo infert*, vbi etiam *Saliect. numer. 8. C. de iur. dot.* vel saltem competat restitutio, vt fuit dictum in *causa Romana vinea 26. Iunij 1609. coram Reuerendissimo Bononien. & in Romana supplementi legitimæ. 4. Decemb. proximi coram me.*

2 Item cùm fundus dotalis sit inalienabilis. *leg. 1. § & cum lex. C. de rei vxor. act. instit. quib. alien. licet, vel non, in princ.* & emptores habuerint notitiam

titiam huius qualitatis, vt constat ex instrumento emptionis, dicebatur ipsos fuisse in mala fide, & consequenter tanquam malæ fidei possessores non fuisse iuuatos præscriptione. *cap. possessores mala fidei, de reg. iur. in 6. cap. fin. de præscript.* & in simili de emente rem minoris. *Surd.* post relatos, *consil.* 115. *num.* 16. & de emente rem Ecclesiæ sine solemnitatibus. *Socin. cons.* 29. *num.* 21. *cum pluribus seqq. lib.* 1. *Crauett. de antiq. tempor. par.* 4. *sect. materia ista, num.* 4. *&* 5. *vers. & in contrahente cum Prælato.*

3 Quoad secundum, licet regula sit, quòd creditor habens alia bona specialiter hypothecata, non possit, nisi prius illis discussis se conuertere ad domum Rauennæ generaliter obligatam, nec, & posse agere ad fundum, de quo quæritur, fuit responsum primò istum fundum remanere specialiter obligatum, vt patet ex verbis *d. l. in rebus*, ibi, *volumus itaque eam in rem actionem in huiusmodi rebus, quasi proprijs habere, &c. C. de iur. dot.* & sic non applicantur, quæ dicuntur de generali hypotheca, item esset dubitabile, an *d. l.* 2. *C. de pignor.* generaliter loquens, habeat locum in dote, quæ non solet venire sub generali dispositione, ad *not. in l. benè à Zenone, C. de quadrien. præscript. Menoch. consil.* 242. *num.* 6. Tertiò negatur, quod Aloysius possit in d. domo satisfieri stante anteriori assecuratione dotis, Nurus Stephani, & Cornelia præseruauit sibi iura suę anterioritatis, per quę videtur præseruasse suam anteriorem hypothecam in fundo, de quo agitur, iuxta notat. per *Castr. cons.* 312. *nu.* 4. *lib.* 1. *Oldrad. cons.* 237. *in fin. Paris. cons.* 23. *nu.* 142. *leg.* 1. *Put. decis.* 197. *numer.* 23. *lib.* 1. *& decis.* 115. *num.* 1. *lib.* 2.

R. P. D. PIROVANO.

Tirasonen. iuris sepeliendi.

Lunæ 5. Maij 1614.

ARGVMENTVM.

Restitutio in integrum non conceditur Ecclesiæ aduersus laudum ab ipsa emologatum post annos 30. & quid si eadem Ecclesia prætendat in eodem laudo se fuisse læsam.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia restituitur aduersus præscriptionem, etiam quadragenariam, non ex capite ignorantiæ sed ex alia autem iusta causa.*

2 *Laudum à partibus emologatum habet vim rei iudicatæ, & transactionis.*

3 *Nullitas opponi non potest aduersus transactionem, seu rem iudicatam, cum habeantur pro veritate.*

Res iudicata pro veritate habetur. ibid.

4 *Ius dicendi de nullitate per vim actionis non se extenait post lapsum 30. annorum.*

5 *Laudum acceptatum, & emologatum, nunquid prætextu læsionis rescindi possit.*

DECISIO DLXXIV.

1 FVIT resolutum non esse locum restitutioni in integrum petitæ nomine Monasterij Beatæ MARIÆ de mercede Tirasonen. aduersus laudū supra 50. annos à partibus emologatum. Quia, etsi regula sit pro Ecclesia, quòd ea restituatur aduersus præscriptionem etiam quadragenariam, prout visum est Dominis in *vna Burgen. decimarum inter impress.* 428. *par.* 1. *diuers.* eam tamen intellexerunt non ex capite ignorantiæ, sed ex iustis causis, sequendo in hac parte veriorem opinionem, quam probarunt *Abb. Paris. Boer. Afflict. Crauett. & alij relati à Pinell. in auth. nisi triennale, num.* 59. *& seqq. C. de bonis mat.* quam receptionem diffusis opinionibus dixit *Thesaur. decis.* 334. *num.* 15. *vers. infertur secundò.*

2 Causæ autem sufficientes non videntur probatæ pro parte Monasterij. Nam si vis constituatur in oppositis nullitatibus, illæ quidem non sunt admittendæ, quia laudum à partibus emologatum habet vim rei iudicatæ. *l. cum antea. C. de arbitrar. Bart. in l. 1. num. 6. ff. de re iudic. Socin. cons.* 85. *in princip. vers. secunda hac conclusio, lib.* 1. *Paris. cons.* 46. *numer.* 13. *lib.* 1. & remanet ad instar veræ, & propriæ transactionis. *glos. in l.* 2. *C. commun. vtriusq. iud. Caccialup. tract. de transact. quæst.* 3. *num.* 8. *versic. aduerte, & num.* 9. *Rip. in l. admonendi, num.* 41. *ff. de iur. iur. Cagnol. in l.* 2. *nu.* 85. *C. de resc ind. vend. Socc. d. cons.* 85. *num.* 1. *lib.* 1.

3 Ideò sicuti post rem iudicatam, & transactionem præscriptum est ius dicendi de nullitate, cum ipsa sola transactio, vel res iudicata habeantur pro veritate. *l.* 1. *ff. de re iudic. cap.* 1. *eod. tit. Innoc. in cap. super litteris, de rescriptis.* & comprobant *Gabr. cons.* 49. *num.* 1. *vol.* 1. quod fuit firmatum in pluribus causis, vt in *Forolinien. census* 1. *Iulij* 1613. *coram Reuerendiss. D. meo Decano. & in Aßen. iuris pascendi,* 24. *Ianuarij præteriti, coram Reuerendiss. Patre Domino Verospio*, ita existente laudo acceptato idem est dicendum.

4 Et prædicta absque scrupulo transibant propter lapsum temporis 30. annorum, vltra quod facultas dandi de nullitate per viam actionis non se extendit *Vestr. in prax. lib.* 8. *cap.* 1. *num.* 10. *Staph. de litter. grat. & iust. rubr. de sanat. contract. inualid. sent. num.* 10. quod etiam fuit firmatum in *causa Placentina parochialis* 6. *Decembris* 1604. *coram bon. mem. Litta.*

5 Si verò causæ deducantur ex iniustitia laudi, & consequenter ex læsione, in qua remanet Monasterium propter illius acceptationem sequutam, & illa non probatur, quæ tamen debet esse enormissima etiam vltra dimidium, habita ratione dubij euētus, secundùm veriorem opinionem, quam alijs relatis probauit *Oddo de restit. in integr. quæst.* 66. *nu.* 20. *& seqq.* & commensurata ad diminutionem patrimonij, non autem respectu rei, quæ præscribitur. *Socin. cons.* 266. *num.* 24. *lib.* 2. *Rota in dict. Burgen. decimarum inter impress.* 428. *n.* 2. *par.* 1. *diuers.* & ideo non sequitur, quin in laudo plura fuerint declarata contra fratres in fauorem Capituli, quòd inde læsio probetur, nisi etiam simul probatum fuerit, quòd prædicta essent de iure Monasterij ante laudi acceptationem, & cum Capitulum possit prætendere illam Ecclesiam Fratrum fuisse erectam pro adiumento curæ animarum parochialis, quæ erat in Ecclesia Cathedrali, semper licebit ei dicere, quod suum erat recuperasse, non autem alienum ex pacto, aut transactione acquisiuisse. Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D.

R. P. D. PIROVANO.

Romana pecuniaria.

Veneris 9. Maij 1614.

DECISIO DLXXV.

Est replicata supra in hac part. decis. 575.

R. P. D. PIROVANO.

Almerien. decimarum.

Mercurij 14. Maij 1614.

ARGVMENTVM.

In hac decisione, quæ magistralis est, plura discutiuntur. Primò, an procurator possit alium substituere antequam mandatum acceptauerit, & quando dicatur mandatum acceptasse? Secundò, quando idem procurator alium substituendo abdicauerit à se facultatem sibi in mandato concessam? Tertiò, an, & quando sententia in vna parte nulla, sit in totum nulla, & quando etiam pro vno lata alteri suffragetur? Quartò, an, & quando sententiæ valeant sine citatione, vbi fuit conclusum in causa?

SVMMARIVM.

1 *Procurator potest alium substituere postquam mandatum acceptauit, secus antequam litteræ mandati ad eum peruenerint, nu. 2. Vbi etiam quòd ex ipso quòd littera mandati ad eum peruenerunt, dicitur mandatum acceptasse.*

Procurator dicitur mandatum acceptasse eo ipso, quod protestationem componit, ad effectum, vt illa producatur à substituto, ibid.

3 *Procurator habens generale mandatum, potest alium substituere restrictiuè ad aliquem actum particularem. nec propterea ab eo eradicatur facultas, quam habet.*

4 *Procurator cum potestate substituendi vnum, vel plures, non desinit esse procurator altero substituto.*

5 *Sententia est indiuidua, & ideo nulla ex vna parte, in totum remanet nulla, vbi præsertim in connexis, & nu. 7. Vbi de eadem materia.*

6 *Sententia in connexis, & in inseparabilibus lata pro vno, quando alteri suffragetur.*

8 *Oeconomus, seu thesaurarius Ecclesiæ non potest pro Ecclesia comparere, nisi Prælato negligente.*

9 *Forma non præsumitur obseruata, nisi probetur. Sententia sine citatione valet, vbi fuit conclusum in causa, ibid. & num. 10.*

11 *Conclusio in causa censetur circunducta per nouam iurium productionem, & admissionem, & per plura hinc inde gesta.*

12 *Iudicis assertioni non statur ad validandum eiusdem iudicis decretum.*

DECISIO DLXXVI.

1 FVNDAMENTA decisionis diei 15. Nouembris præteriti in hac causa factæ placuerũt Dominis, si in tertia instantia fuit sufficienter oppositum de nullitatibus, quod referuarunt particulariter disputare. Dicebatur enim in prima decisione sententiam prouisionis Almerien. fuisse nullam ex defectu citationis, quæ fuit executa in stratis contra principales, & tamen citandus erat procurator constitutus, & hæc ipsa nullitas non videtur sublata ex responsione, quod Io. Carascus procurator constitutus, nunquam ipse comparuit in actis causæ, nec substitutio Antonij Barual ad certos, & particulares actus videatur concludere appellationem, cum actus non fuerint penes acta Notarij, etiamsi deinde substitutus comparuerit in actis, & eos præsentauerit, quia nihilominus ad hunc effectum requiratur, quod procurator ante substitutionem acceptauerit, *iuxt. decis. 7. de procur. in nou. Vestr. in prax. lib. 4 cap. 5. num. 5.*

2 Nam decisionem prædictam, & Vestr. Domini intellexerunt, quando procurator antequam ad eũ perueniant literæ mandati substituit, cùm eo casu non possit exercere facultatem quam ignorabat; secus verò quando ad eum peruenit mandatum, quia tunc dicitur mandatum acceptasse, & certum de suo iure potuisse substituere. *clement. 1. & ibi. glos. verb. receptis, & verb assensum, vers. verum est, de procur. Millesin verb. procurator non dicitur, nec censetur, num. 42. Vant. de nullit. defect. Mand. num. 103.* & eundem sensum habuerunt addentes ad dictam decis. 7. In casu autem præsenti nedum Carascus receperat mandatum ante substitutionem, quod sufficeret, sed etiam ad exercitium illius vltra substitutionem processit, componendo protestationem ad effectum illam producendi per substitutum, asserendo se mandatum suum exhibere, quæ omnia, tanquam consequutiua facultatis, citra mandati acceptationem contingere non potuerunt, *d. clem. 1. cum glos. de procuratorib. Crauett. cons. 106. num. 3. Abb. cons. 18. num. 7. versic. secundo dixi, lib. 2.*

3 Nec dicatur Carascum accepisse mandatum solum ad effectum substituendi, itaut facta substitutione consummatus remanserit actus susceptionis mandati, & potuisse procedi per contradictas, procuratore legitimo nõ cõparente. Quia & hoc ipsum ex processu non iustificatur, sed contrarium legitur, dum substituit ad effectum præsentandi protestationem restrictiuè, & non ad alium actum, quo casu non eradicatur facultas semel per acceptationem acquisita, & omne quod non transfertur, remanet penes procuratorem. *c. 15. qui de procurat. in 6.*

4 Vltra quod mandatum Carasci erat datum cum clausula substituendi vnum, vel plures, per quam non desinit esse procurator altero substituto. *Bart. in l. quod si forte, §. quid ergo, num. 3. in fin. ff. de solut. Rot. decis. 14. & 30. de procurat. in nouis.* & maximè in procuratore generali, prout fuit Carascus. *Franc. decis. 465. num. 4. cum seqq.* Et ex eo, quòd Carascus declinauerit iurisdictionem Prouisoris, appellando ab vlteriori processu, dixeritque nolle amplius comparere, non propterea erat omittenda citatio, aut per contradictas, vel in stratis citandus principalis, quia declinationes, & appellationes intelliguntur quatenus subsistant, interim autem non est omittenda citatio ad effectum præiudicij. *Franc. d. decis. 465. num. 3. in 2. limit.*

5 Releuantem etiam aliqui ex Dominis existimabant nullitatem contra eandem sententiam in hac secunda positione excitatam, dum sententia legitur lata ad fauorem Martini arrendatarij, & Ecclesiæ Almerien. & tamen Ecclesia non erat in causa, nec in monitorio nominata, nec pro Ecclesia comparens mandatum habebat, & ideo sententia nedum reman-

remansit nulli respectu Ecclesiæ, ad cuius instantiam non fuit citatio admissa pro audienda sententia, sed etiam arrendatarij propter indiuiduitatem eiusdem sententiæ, vt dicit *Cas. de Graff. decis. 5. num. 2. & 3. de re iud.* Et multo magis propter connexitatem, quia ius arrendatarij pendebat à iure ipsius Ecclesiæ decimandi, & non constito de fundamento arrendatarij, non potuit superædificare, propter carentiam sui iuris. *Abb. in c. cum inter, num. 24. vers. & per hanc rationem, de re iudic.* qui post alios in his terminis loquitur.

6 Nec responsiones datæ satisfaciebant, quod scilicet in connexis, & in inseparabilibus sententia lata pro vno suffragatur alteri. Nam id procedit in consequentiam, quoad iustitiam, si sententia validè est prolata; secus verò vbi Ecclesia prætendit directè iuuari ex eadem sententia, quæ corruit ex defectu citationis, & è conuerso.

7 Dum dicebatur, quod si sententia lata contra Ecclesiam corruat defectu nullitatis, non trahit secum inualiditatem sententiæ arrendatarij, id pariter procedit, quando causæ sunt separabiles, vt dicunt *Felin. in cap. cum inter. nu. 10. vers. nec est verum, de re iudic. & Gabr. cons. 56. num. 16. volum. 1.* Secus verò quando interesse est connexum, & omnes sunt nominati in sententia, quia tunc sententia quoad vnum valida, & quoad alterum inualida esse non potest, ex rationibus *Afflict. decis. 218. allegat. per Cas. de Graff.*

8 Nec obstat, quod comparuerit Barnabas thesaurarius, seu œconomus, & procurator, quia in facto benè non iustificatur. Nec est verum, quod ex iure vniuersali pro Ecclesia comparere posset, quia id nonnisi Prælato negligente videretur admittendum *c. cum olim, de testib. vbi DD. Rot. decis. 13. de rei iud. in antiq.*

9 Secundò, principaliter dicebatur in prima decisione secundam sententiam esse nullam ex defectu pariter citationis; & hæc nullitas ex responsionibus datis non euitatur. Nam quod pro validitate sententiæ sufficiat sola conclusio in causa absque alia citatione, hoc posset procedere data consuetudine illius fori; & nisi à iudice certa forma fuisset tradita, de qua consuetudine non docetur, & contraria forma legitur in decreto, quæ debuit obseruari, & non probata præsumitur omissa. *Abb. cons. 84. nu. 1. lib. 1. & per ea quæ dicit Put. decis. 168.* secundum nouam impressionem, *lib. 1. Peralltus decis. 322. numer. 3. par. 2.*

10 Nec obstat, quod intimatio decreti conclusionis in causa de forma non esset necessaria, ex quo decretum non mandat intimari conclusionem, sed citari partem ad deferendum acta, quod sufficere videtur etiam pro intimatione à iudice reseruata. *Caputaq. decis. 322. num. 4. par. 2.* cum alijs allegatis. Quia ex ipso decreto tollitur obiectum, in quo citatio non legitur restricta ad deferendum acta, & informandum, sed ad omnia contenta in decreto, & consequenter respectu conclusionis, ex quo indefinitè dicitur vt citentur partes.

11 Cessat & alia ratio desumpta ex præcedenti conclusione in causa, cum illa fuerit circumducta per nouam iurium productionem, & admissionem, & per plura hinc inde gesta, quæ sunt contra intentionem concludentium. *Roman. cons. 76. num. 9. Affl. & dec. 270. nu. 1. Rot. dec. 1. nu. 1. de testibus nouis*, quod etiam fuit dictum *coram me in causa Conchen. decimarum de Castayon. die quinta præsentis mensis.*

12 Vnus etiam ex Dominis approbabat nullitatem nouiter ponderatam per informantes contra dictam sententiam Cantoris, quod cum causa antea esset instructa coram Molina insolidum, cum Cantore deputato Granaren. non poterat alius iudex citra vitium nullitatis se intromittere. *c. cum plures, & ibi DD. de offic. deleg. in 6.* Nec impedimentum absentiæ poterat suffragari ex sola iudicis pronunciantis assertione, cui regulariter pro iustificatione facti non statur. *c. prudentiam, de offic. deleg. Franc. in d. cap. cum plures, num. 3. vers. sed vbi, & cap. quoniam contra, vbi Felin. num. 34. de probat.* & defectus ille non poterat sanari ex tacito partis consensu, & comparitione coram secundo iudice, cum nō esset in sua facultate dare iurisdictionem non habenti. *Butr.* post alios quos allegat *in d. cap. cum olim, il 1. nu. 9. de offic. deleg.* vbi notant omnes. *Fel. in cap. 1. & 9. num. 11. eod. tit. Guido. quæst. 285. n. 2. Mohedan. decis. 3. num. 1. de appellat.* & huic nullitati ex aduerso nihil fuit responsum. Quare, vt dictum est in initio, si sufficienter oppositum est de nullitatibus, prædictæ influent etiam in tertiam sententiam, quę vti eodem vitio nullitatis laborans sustineri non potest. Et ita fuit conclusum, &c.

R. P. D. LVDOVISIO,
postea fel. rec. Gregorio XV.

Bononien. pecuniaria.

Veneris 14. Maij 1614.

DECISIO DLXXVII.

Est inter eius impress. decis. 168. est de anno 1604. & non 1614. vt antea dicebat.

R. P. D. MANZANEDO,
Patriarcha Hierosolymitano.

Casalen. canonicatus.

Mercurij 14. Maij 1614.

ARGVMENTVM.

Residentia quando requisita dicatur præcisè, & quando causatiuè, & de beneficiorum incompatibilitate nonnulla, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Residentia ex quibus verbis in dispensatione Apostolica præcisè requiri dicatur, & non causatiuè, & num. 2.*

Incompatibilitas inducitur in beneficijs simplicibus requirentibus præcisam residentiam, quæ tunc obtineri non possunt insimul sine dispensatione, ibid.

3 *Gratia narratiua iustificatur ex confessione partis.*

Gratia nulla non operatur consumptionem vacationis, ibid. vers. nec talis vacatio.

Titulorum multiplicatio datur in beneficijs, & ex productione tituli inualidi non excluditur titulus validus, declara, vt num. 3. vers. Prout nec facit.

DECISIO DLXXVIII.

1 POST resolutionem in hac causa 29. Nouembr. 1613.° factam, qua fuit dictum gratiam Sebastiani non esse iustificatam, quia non probaueral falsitatem narratiuæ Bonifacij, quod Capellania, quam in eadem Ecclesia Casalen. possidebat, nõ requirebat personalem residentiam, quia cum tale requisitum personalis residentiæ intelligatur de præcisa, ex qua posset resultare incõpatibilitas respectu tituli cum canonicatu, de quo agitur, & iuxta statutum istius Ecclesiæ talis residentiæ necessitas nõ sit præcisa, sed causatiua respectu amissionis fructuum, quæ non operatur aliqu.m incompatibilitatem, ex latè adductis in d. decis. videbatur, quod narratiua Bonifacij non fuisset falsa, & per consequens, quod Sebastianus non iustificasset suam gratiam; cum tamen post hæc pro parte Sebastiani fuerit deducta quædam constitutio Iulij II. edita de ann. 1509. qua expresse disponitur, quod dignitates, personatus, officia, canonicatus, & præbendæ, ac Capellæ istius Ecclesiæ sint incompatibiles, & absque dispensatione Apostolica simul obtineri nequeant; visum fuit Dominis stãte d. cõstitutione de nouo producta recedendum esse à prima decisione, & quod requisita residentia istius Capellaniæ non sit causatiua, prout ex statuto antiquo videbatur, sed potius præcisa, respiciens non tantum amissionem fructuum, sed etiã tituli, cum ex illa resultet incõpatibilitas respectu tituli cum Canonicatu, de quo agitur.

2 Quod satis declarat prædicta constitutio Iulij II. disponens, quod Canonicatus, & Capellaniæ sint incompatibiles, & insimul obtineri nequeant sine dispensatione Apostolica, quæ verba influunt in titulum, quo stante residentia dicitur præcisè requiri, ex *Abb. in cap. fin. nu. 4. & ibi Imol. nu. 13. de cleric. non resid Hoied. de benefic. incompat. part. 1. cap. 17. num. 34.* cum alijs in decis. adductis. Quod & ita iudicauit Pontifex in dicta constitutione, dum in istis beneficijs induxit incompatibilitatem, quæ de iure inducitur in beneficijs simplicibus quando illa requirunt residentiam præcisam, & tunc nec obtineri valent insimul sine dispensatione, iuxta *Dominic. in cap. gratiam quam, num. 8. de rescript. in 6. Imol. in clem. gratia, de rescript. num. 12. Abb. in cap. extirpanda. §. qui vero, num. 27. cum seq. & num. 30.* vbi de commun. *de præbend. Rebuff. in prax. tit. de dispensat. ration. ætat. in §. incompatibilia, num. 5. Petr. Duennas in reg. 71. ampliat. 6. Capr. in reg. 90. n. 130.* vbi *n. 136.* testatur de communi. *Conc. Trid. c. 17. sess. 24. de refor.* Et sic stante prædicta incompatibilitate, & prohibitione obtinendi insimul in ista Ecclesia Canonicatum, & Capellaniam sine dispensatione Apostolica, videtur in necessariam consequentiam residentiam requisitam in tali Capellania esse præcisam, & per consequens narratiuam Bonifacij fuisse falsam.

3 Ex quibus videtur cessare aliud motiuum primæ decisionis, quod gratia Sebastiani nõ esset iustificata, quia non probauit adhuc vacare per obitũ Octauij, prout narrauit; quia vtraque venit ex eadem vacatione per obitum Octauij, & sic ex confessione Octauij iustificatur narratiua Sebastiani. *Aegid. dec. 268 Put. dec. 171. n. 1. lib. 3.* Nec talis vacatio potest dici consumpta per gratiam Bonifacij, quæ cum stante d. constitutione Iulij II. fuerit nulla, non operatur consumptionem talis vacationis, vt fuit dictũ in *Papil. de Sansi 21. Iun. 1604. cor. D. meo Decano, & in Pacen. Canonicatus 10. Febr. 1612. coram bo: me: Penia.* Prout nec facit quod dicebatur de possibilitate alterius tituli validi in ipso Bonifacio, cum detur multiplicatio titulorum in beneficialibus. *cap. post elect. de concess. præben. Cassad. dec. 3. in fin. de caus. possess. & propr.* Et quod talis titulus non excludatur ex productione tituli inualidi, iuxta *dec. Casaraugustanam de Maella 8. Nouemb. 1589. coram bo. me. Card. Pamph.* quia respondebatur cum eadẽ decisione hoc non procedere, quando talis titulus inualidus fuit productus ab ipso reo, & possessore, prout in casu nostro, à prædicto Bonifacio productus fuit. Ex quibus sic fuit resolutum, &c.

Est decisio 439. par. 2. recent.

R. P. D. BVRATTO.

Calaguritana beneficij de Fuenemagor.

Mercurij 21. Maij 1614.

DECISIO DLXXIX.

Est inter eius impress. decis. 55.

R. P. D. VBALDO.

Romana Laudemiorum.

Lunæ 26. Maij 1614.

ARGVMENTVM.

De solutione laudemij nonnulla notanda, de quibus in summarijs.

SVMMARIVM.

1 *Laudemium debetur domino directo pro noua inuestitura, & recognitione noui emphyteotæ.*

2 *Dominus directus quando in concessione emphyteusis reseruauit sibi laudemium, dubium non est, quod ipsi laudemium debetur, non solum pro prima vice, seu prima alienatione, sed etiam pro omnibus alijs & num. 3.*

Oratio, & dispositio qualibet non intelligitur, nisi de prima vice, fallit quando per primum actum non est satisfactum menti, & intentioni contrahentium, ibid.

4 *Laudemium nunquid debeatur domino directo, quando dedit licentiam emphyteotæ de subemphyteuticando rem emphyteoticam.*

Superfluum non dicitur id, quod fit ad maiorem, & abundantiorem cautelam, ibid.

DECISIO DLXXX.

1 CVM iterũ hæc causa proponeretur super resolutis 3. Iunij præteriti, Dominis placuit decisio, in qua fuit firmatum integra laudemia deberi Monialibus, & in primis nõnulli ex Dominis valdè inclinabant in opinionẽ Speculatoris in locis in decisione allegatis, videlicet, quod laudemium debeatur domino directo pro noua inuestitura, & recognitione noui emphyteutæ. *Iaf. in l. fin. n. 43. vers. aado C. de iur. emphyt. Clar. in §. emphyteusis, q. 23. vers. huiusmodi, & vers. Nam, vt dixi. Io. de Anan. consil. 90. post med. vers. & tunc. Card. Mant. de tac. & ambig. lib. 22. tit. 3. nu. 4.* quam opinionem sequuti sunt plures Doctores in decis. allegati, quibus nunc addebatur *Peguer. decis. 159. num. 3.* latè defendit

Caldas

*Caldas de reuoc.emphyt.lib.1.quæst.13.num.40. & seq.*vbi sæpe testatur de communi.

2 Sed quicquid sit de prædicta quæstione, Dominis videbatur cessare difficultas ex pactis conuentis, de quibus in prima inuestitura facta ad fauorem Hieronymi auctoris D. Caroli; nam in prima fuit conuentum, vt non possit fieri aliqua alienatio in totum, vel in partem sine consensu, & requisitione ipsarum Monialium; in secunda verò, vt consensus per subconductores Hieronymi, à Monasterio esset requirendus, & saluo laudemio eidem Monasterio debendo,& aliis cum pactis,& conditionibus Hieronymo bene visis, non tamen contrarijs, nec repugnantibus alijs pactis, & conditionibus factis inter dictum Monasterium, & Nicolaum: vnde cum Moniales reseruauerint sibi ius suum, eo ipso debetur eis laudemium ex secunda sublocatione, vt per *Ioan.Fabr. in l.adeo,num.5.instit. de locat. & Vinc.de Franch.decis.437.numer.3.in decisione allegatos.*

3 Neque dicatur reseruationem intelligi pro prima vice tantum, quia placuit responsio, imo reseruationem esse intelligendam etiam de alijs vicibus, nam sicut in alijs sublocationibus requiritur consensus vigore dictorum pactorum, ita etiam requiritur solutio laudemij facienda directo domino pro recognitione noui emphyteutæ, *Redoan.de reb. Eccles.non alien.quæst.66.num.16.Clar.in d.§.emphyteusis, quæst. 23. vers.sed quidsi in ipsa*, & sic non obstat regula *leg.boues, §. hoc sermone. ff.de verborum signif.*quia illa non procedit,vbi per primum actum non est satisfactum menti,& intentioni contrahentium. *Feliu.in cap.2.num.5.fallent.5. de tregu.& pac.Tiraquel. in d. § hoc sermone in 7. limitat.* Non esse autem satisfactum menti Monialium,apparet ex eo,quod reseruarunt sibi ius suum, & laudemium,& semper retulerunt ad primam inuestituram.

4 Non obstat, quod talis reseruatio tanquam de eo, quod inerat non possit hoc operari, ex notatis per *Valasc. de iure emphyt.quæst.13. num.12. vers. ex quib.ibi, & ad ipsum dixerim* quia omisso,quod moniales expresse reseruarūt sibi laudemium, quę reseruatio intelligitur non modo pro prima vice, sed etiam pro alijs, ex adductis in decisione die 3. præteriti, & ex proximè relatis. Respondetur etiam dictam reseruationem generalem non fuisse inutilem ad euitandam opinionem Doctorum tenentium, quod per licentiam datam de subempheuticando dominus amittat ius suum,etiam quoad laudemium, vt per *Iaf.* post alios *in dict.leg.final.numer.40.C.de iur.emphyt.*& plures refert *Laur.Pin. cons.125.nu.4.Iacob.Carcer.variar. resolut. lib.1. cap.11.num.79* & ideo *Curt.iun.* monet, vt quando datur huiusmodi licentia addatur talis clausula reseruatoria, *tractat.de feud.4.par.num.139. vers. & ideo, &c.* Vnde dicta reseruatio satis operatur, ex quo tollit dubitationem. *Dec. in l. qua dubitationes, num.1.ff.de reg.iur. Gabr.consil.10. num.13. lib.2.* Et non dicitur superfluum, quod fit ad maiorem,& abundantiorem cautelam *l.testamentum C.de testam.Rot.decis.195.sub num.3.vers.neque potest,p.2.diuers.* Vltra quod illud dictum *Valasc.* vbi supra in indiuiduo reprehendit *Caldas dicta quæst.13.num.50.*

5 Ad alia obiecta placuerunt responsiones datas in decisione, à qua Domini non putarunt esse recedendum, &c.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Viterbien. fideicommissi.

Lunæ 26. Maij 1614.

ARGVMENTVM.

Fideicommissum perpetuum an & quando, & quibus clausulis inductum censeatur in iurepatronatus.

SVMMARIVM.

1 *Substituto in casu mortis alicuius sine filijs,eo moriente cum filio superstite, deficit substitutio, & omnes aliæ sequentes, nisi alijs coniecturis constet de contraria mente testatoris, & num.2. Vbi præsertim quod si testator habuerit rationem conseruandæ agnationis.*

3 *Fideicommissum perpetuum in domo testatoris inductum censetur in iurepatronatus, quando testator dotauit Capellaniam, eamque voluit perpetuò esse de iurepatronatus domus ipsius testatoris, & quòd eius heredes, & successores perpetuò nominare debeant Capellanum. ibidem, & num 4.*

5 *Clausula præcedens non censetur repetita in seqq. quando vnaquæque clausula habet in se perfectam orationem.*

7 *Testatoris voluntas declaratur etiam ex testamento reuocato. Declara,vt num.8. & 9.*

DECISIO DLXXXI.

1 QVAMVIS per binas resolutiones in ista causa factas fuerit decisum ad fauorem Dominæ Olympiæ, nempe non constare de tali fideicommisso, quod suffragetur Dominæ Catherinæ; quia tamen in secunda prædicti dubij propositione pars Dominæ Catherinæ non informauit,& postea institit iterum audiri,vt illius instantiæ satisfacerē, iterum super eisdem hodie causam reproposui, & vtraque parte informante, Domini vnanimiter steterunt in decisis. Ea ratione, quia Ludouicus reperitur substitutus in casu obitus Pauli sine filijs, qui cum obierit filio superstite, defecit dicta substitutio de persona Ludouici, & omnes aliæ sequentes substitutiones, iuxt.cons.Oldrad. 21. sæpius in Rota approbatum, cum alijs late adductis in prima decisione in hac causa facta sub die 10. Maij 1613. In qua fuit ostensum in casu isto non fuisse per testatorem habitam rationem conseruandæ agnationis, nec adesse alias coniecturas sufficientes, ex quibus recedi solet à dicto cons. Oldrad. ex late ibi adductis. Et ita visum fuit in facto non applicari, quod dicebatur per informantes pro Domina Catherina,quod ex conseruatione agnationis denotata per testatorem recedatur à cons. Oldrad.

2 Vltra quod nec etiam ista conclusio in iure subsistit, vt tradunt quamplures Doctores in dicta decisione allegati, & tenuit Rota in pluribus causis ibi allegatis, & quamuis multi Doctores relati per informantes pro Domina Catherina in casibus, in quibus consuluerunt, inter alias coniecturas ponderauerint conseruationem agnationis, vt recedatur a dicto consilio Oldradi. Tamen fuit per

per Dominos responsum, quod quicquid sit de eorum opinione, in illis casibus concurrebant plures aliæ coniecturæ claræ, denorantes testatorem voluisse facere fideicommissum, etiam in casu, quo institutus decederet cum filijs, vt patet ex eorum lectura, quæ non concurrunt in casu isto.

3 Nec visum fuit obstare alia duo fundamenta de nouo excitata, quorum primum desumebatur ex quadā clausula eiusdem testamenti, in qua testator dotauit quandam Capellaniam, & illam voluit perpetuò esse debere de iurepatronatus domus ipsius testatoris, & quòd eius hæredes, & successores perpetuò nominare deberent Capellanum, quasi ex hoc sequatur inductum fideicommissum perpetuum in domo testatoris, & inter hæredes, & successores illius, ad *cons. Curt. iun* 87. *num.* 6. quem & alios refert *Rustic. in tract. an & quand. liber. lib.* 5. *c.* 6. *num.* 3. *& seq.* Respondebatur enim, quod in casu Curtij testator disposuit, quod nominatio Capellani spectaret ad hæredes institutos, & ipsorum descendentes in perpetuum, & quod perpetuò remaneret in dispositione hæredum, & descendentium prædictorum; in casu verò nostro nulla relatio fit ad hæredes institutos, sed simpliciter dicitur, quod perpetuò nominare debeant Capellanum, hæredes, & successores testatoris, quorum simplici appellatione videntur vocati ad iuspatronatus hæredes sanguinis.

4 Est enim istud iuspatronatus gentilitium, vt elicitur ex illis verbis, quod perpetuò esse debeat domus testatoris, & sic debet intelligi de hæredibus sanguinis, stante illa prærogatiua præsentandi istis hæredibus data, iuxta *Bald. cons.* 283. *lib.* 2. *Peregrin. de fideicommiss. artic.* 38. *num.* 58. & stant simul, quod testator voluerit iuspatronatus istud hæredibus sanguinis in perpetuum relinquere, & quod hæredes institutos noluerit fideicommissi onere grauare, prout nec in casu Curt. iun. illi grauati censentur. Nam licet ibi ex iurepatronatus hæredibus, & descendentibus relicto in perpetuum, inferatur ad coniecturam, quod positi in conditione censeantur actiuè vocati, non tamen ex hoc sequitur, nec Curt. nec Rustic. hoc dicunt, quod isti censeantur passiuè vocati, & sic grauati per fideicommissum, & non est inconueniens, quin hoc passim reperitur, quod iuspatronatus tanquam gentilitium sit perpetuū in aliqua domo, & familia, & tamen in illa nullum adsit vinculum fideicommissi, vt in similibus terminis respondit *Rota in causa Romana de Fossanis* 12. *Februarij* 1588. *coram Gipsio*, & hanc eandem partem latè defendit *Paris. cons.* 87. *à num.* 39. *vsque ad* 50. *lib.* 2. dicens hanc coniecturam esse erroneam, nec ex illa induci posse ad fideicommissum, si enim qualitatem perpetuitatis expressam in dicto iurepatronatus voluisset testator repetere in fideicommisso, vtique fecisset, vnde cum non fecerit, cuius est illam voluisse omittere, ad *tex. in c. ad audientiam, de decim. & in c.* 2. *de translat. Prælat.*

5 Item quia tam clausula concernens istud iuspatronatus, quàm alia respiciens institutionem hæredis, & substitutiones ibi factas, vnaquæque in se habet orationem perfectam, & vnam distinctam ab alia, & omnino separatam. Quo fit, vt clausula adiecta primæ clausulæ iurispatronatus non possit iudicari repetita in clausula institutionis, iuxta *text. in leg. qui fundum de contrah. empt. & lege Seia, §. Gaio, vbi Bart. ff. de fundo instruct.*

6 Facit etiam pro hac parte, quod testator inter proximiores de cippo domus nullam fecit substitutionem, & sic in primo proximiore de cippo domus, qui successisset, fideicommissum remansisset extinctum, ex adductis in prima decisione in hac causa facta, & nihilominus iuspatronatus permaneret perpetuum apud hæredes sanguinis, quibus fuit relictum. Vnde cum simus iam hodie in casu extinctionis dicti fideicommissi, ex rationibus in decisionibus adductis, & non eo minus iuspatronatus semper duret, sequitur vnum ab alio non regulari, nec inferri posse à iurepatronatus ad fideicommissum.

7 Secundum fundamentum contra decisionem de nouo adductam desumebatur ex alio priori testamento ab eodem testatore antea facto, in quo apparet testatorem voluisse facere perpetuum fideicommissum inter eosdem Paulum, & Ludouicum, quos etiam tunc hæredes instituit, & substituendo omnes descendentes, & postea cippum domus, cum prohibitione alienationis, quod primum testamentum, quamuis per secundum sit reuocatum, *§ posteriori, instit. quib. mod. testam. infirm.* tamen ex testamento etiam reuocato prætendebatur posse declarari voluntatem testatoris, & illius secundum testamentum, ad tradita per *Dec. consil.* 115. *numer.* 5. *Corn. consil.* 273. *numer.* 5. *circa finem lib.* 4. *Simon. consil.* 113. *num.* 6. *versic. & quod voluntas*, quasi eadem mens hominis durare videatur, & illius mutatio voluntatis non præsumatur, *leg.* 3. *& leg. cum qui mutatam de probat. & leg. commissa, §. si rem, de legat.* 3.

8 Contrariam tamen sententiam Domini sunt sequuti ex eo, quod licet aliàs contenta in vna parte testamenti declarent contraria apposita in alia eiusdem testamenti parte. *leg. si seruus plurium. §. final. leg. qui filiabus, in princip. ff. de legat.* 1. Attamen ea, quæ sunt in primo testamento reuocato, non declarant contenta in secundo, nisi in illo fiat relatio ad primum, iuxta text. *in leg. auia in princip. iuncta leg. duos, ff. de condit. & demonstrat.* Vnde hanc sententiam tenuit Dynus, quem refert, & sequitur *Bart. in leg. Statius Florus, numer.* 2. *ff. de iur. fisc.* Et fundatur, quia sunt diuersæ voluntates, & per secundam remanet prima, & omnia in illa contenta reuocata, nisi expressè fuerunt repetita, *leg. nisi, §. item si ipse, ff. si qui plus quàm per legem falcidiam*, hanc eandem sententiam tenet idem *Dec. in c. in prima lectur. sub numero vndecimo versic. sed adde, & secunda lectura, numero quinto, versic. & ad hoc de constit. Alexand. consil.* 70. *numero vndecimo, versic. non obstat, & seq. lib.*... *Barbat. consil.* 59. *ante numerum* 2. *lib.* 1.

9 Argumentum enim videtur retorqueri, quia potius si testator voluisset persistere in prima voluntate, illam non mutasset, prout mutauit in casu isto, in quo vocauit fœminas, & plura alia diuersimodè disposuit à priori testamento, vt patet ex eorum lectura: vnde idem Barbat. dicit, quod prætendens ex primo testamento reuocato secundum declarari, se ipsum suo ligone percussit, sequitur, & Ruin. cons.

cons.93. num.13. & seq. vbi respondet Corneo, & rationibus ab ipso adductis, dicens illas fragiles, & *in cons.144 num.17.lib.2.* Natt. *cons.434. num.3. Curt.iun.cons.163.num.14.& seq* dicens hanc cõmunem Gabr. alios congerens *cons. 97. num. 27. lib.1.* asserens contrariam opinionem non esse veram. *Simon.de Prat.* hanc dicens veriorem, *de interpret.vltim.volunt.lib.1.interpret.1.dub.3. resolut.5.nu.54.vers.alio autem casu, & vers. hanc posteriorem sententiam.*

10 Alia verò opponebantur, quæ latè fuerunt adducta, & discussa in disputatione primæ decisionis, in qua, & in secunda visum fuit Dominis sufficienter omnibus satisfactum fuisse, nec noua egere responsione, ideo ex eisdem, & ex superius adductis resolutum fuit pro decisionibus, & ab illis recedendum non esse, &c.

R.P.D. COCCINO.

Nullius, seu Melncen. census.

Lunæ 26. Maij 1614.

DECISIO DLXXXII.

Impressa est post Cenc.de censibus, decis. 146. & post Duard.eod.tract.decis.146.

R. P. D. VEROSPIO SEN.
postea S. R. E. Cardinali.

Farfen. spolij.

Mercurij 28. Maij 1614.

ARGVMENTVM.

Possessor bonæ fidei non tenetur ad fructus perceptos ante motam litem.

SVMMARIVM.

1 *Possessores bonæ fidei non tenentur ad fructus perceptos ante motam litem, & num.2.*
3 *Bona stabilia regulariter computantur ad rationem scutorum quinque pro centenario.*
4 *Fructus quos quis percipere potuit, & non percepit, restituere solum tenetur violentus possessor.*

DECISIO DLXXXIII.

1 TROIANVS Ageletus de anno 1577. prædiũ pro ducentis aureis vendidit Matthæo, & Simoni fratribus de Simonettis, qui cum illum vsque ad annum 1607. & sic per 30 annos pacificè possedissent, insurrexit Petrus Angelettus, & tanquam dicti Troiani venditoris donatarius egit spolio contra Antoniũ de Simonettis tunc huius prædij possessorem, & illud obtinuit reintegrari, necnon pro fructibus perceptis, & qui percipi potuissent à die venditionis; fuit dictus Antonius vti debitor condemnatus in summa scut.1130.

2 Verùm causa per viam appellationis ad Rotam deuoluta, fuit hæc sententia, me ponente, infirmata, qui cum isti de Simonettis prædium emerint, & per consequens essent bonæ fidei possessores, condemnari non poterant ad fructus ante motam litem perceptos. *l.interdictũ.ff.de interdict. l.domum C. de rei vendict. Doct in leg.si fundum. C.eod.Rota, decis.4.num.1.de restitut.spoliat. in nouis, & decis. 316.num.4.& decis.552.num.1.& 2.par.1.diuers.* *Card.Seraph. decis.834. num.1.* Tanto magis cum Antonius contra quem fuit pronunciatum ab anno tantum 1608. possederit, & quamuis dicatur Matthæi emptoris hæres extitisse, id tamen non constat nec vti talis fuit ad istorum fructuum restitutionẽ condemnatus.

3 Vlterius ex actis non apparet fructus perceptos ad summam liquidatam ascendisse, quinimò satis fuit visum inuerisimile de prædio vendito pro ducentis aureis à die venditionis, videlicet à triginta annis fructus ad summam scutorum 1130. ascendisse, cum stabilia regulariter ad rationem scutorum quinque pro centenario soleant computari, *gloss.in auth.perpetua, in verbo iusta. C. de sacros. Eccles.*

4 Denique fuit visum ex alio capite dictam sententiam esse reuocandam, cum Antonius condemnatus fuerit etiam ad fructus qui percipi potuissent, ad quos violentus tantum spoliator condemnatur, *cap.gratis, & ibi Doct.c.conquerente, de restit.spol. Rot.decis.3.eod.tit.in nouis.*

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Romana legitimæ.

Lunæ 9. Iunij 1614.

DECISIO DLXXXIV.

Replicata est supra in 1.par.recent.decis.621.

R. P. D. PIROVANO.

Romana fideiussionis, & seu releuationis indemnitatis.

Lunæ 2. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

De muliere accipiente pecuniam ad societatem officij ex falsa narrata causa, nunquid obligetur, præsertim sine statutarij solemnitatibus.

SVMMARIVM.

1 *Cameralis obligatio paratam habet executionem.*
3 *Mulier pecunias accipiens ad societatem officij pro colendo agro, si hæc causa non vera sit, nunquid valeat obligatio, & num. 4.*
4 *Promittens releuare aliquem indemnem, tenetur, siue damnum contingat de iure, siue etiam de facto.*
5 *Mulier potest se obligare sine consensu proximiorum, adhibito tamen eorum loco curatore, quando in loco contractus non habet proximiores, qui possint interuenire, & quid hoc casu præsumatur.*
Mulier potest contrahere sine solemnitatibus statutarijs, quando contractus ipsi vtilis est, ibidem in fine.

DECISIO DLXXXV.

1 CENSVERVNT DD. mandatum contra D. Liuiam Vestriam, seu eius bona pro summa requisita per Dominos Palmerios fideiussores esse relaxandum, cum doceadt de originali obligatione contracta per instrumentum societatis vsque de anno

anno 1601. in quo apparet, quod ipsa recepit scuta 150. ad societatem officij, & recognoscendo bonam fidem, cum debitis solemnitatibus, se obligauit conseruare indemnes Palmerios, qui tanquam fideiussores accesserunt, & exinde coacti nedum dictam summam scutorum 150. sed & fructus decursos in summa scutorum 210. soluerunt cessione reportata, cuius vigore potuerunt pro dicta summa petere relaxationem mandati, executiuè agendo propter formam obligationis Cameralis in instrumento prædicto adiectam. *Angel in l.4. §. condemnatum num.4. ff. de re indic. Gabr. cons. 67. nu. 7. lib. 1. Gales. ad formam oblig. Camer. p. 1. q. 1. n. 11. & 18.*

2 Nec prædictis obstare videbatur Breue Sanctissimi cum clausula sublata, & decreto irritanti super graduatione facienda inter creditores hypothecarios casalis ab eadem Liuia venditi Excellentissimo Principi Burghesio antequam pretium eiusdem distribuatur, & soluatur, & super quo casali, seu pretio subrogato, & non aliunde eadem D. Liuia habet iura sua dotalia, & mandatum exequutiuum est dirigendum. Quia placuit Dominis responsio data, quod hic non petitur mandatum contra pretium casalis, pro cuius solutione esset facienda sententia graduatoria, sed contra Liuiam debitricem, quæ respectu propriorum bonorum, non potest gaudere huiusmodi priuilegio, & contra quam prius creditum est iustificandum.

3 Non obstat, quod nec etiam creditum contra eam possit iustificari, dum agitur de societate sub falsa causa contracta, nempe pro recolligendo frumento ex casali, cuius impensæ spectabant ad Carolum eius filium dominum casalis, non autem ad D. Liuiam, quam in his terminis, pro pecunijs ad societatem pro mulierem receptis pro colendo agro, cuius non erat domina, fuffecere visum est Dominis in *causa Romana societatis officij 17. Iunij 1602. coram bon. mem. Penia.* Prædictis enim fuit responsum, quod in præsenti non concurrunt verba expressiua causæ differentis, prout in decisione bon. mem. Peniæ, in qua legitur quod ipsa mulier indigebat pecunijs pro colendo agro in dotem dato, cuius dominium erat mariti; nam expressio causæ pro recolligendo grano etiam ex alieno prædio, poterit esse vera, nisi contrarium probetur, quamuis mulieri non vtilis, non sic si dicatur, quod mulier indigeat pecunijs ex de causa, cum ad eam non spectet vera recolligendi granum, ideò ex non vtilitate Dominæ Liuiæ inferri non potest ad falsitatem causæ.

4 Præterea illa causa pro colligendo frumento fuit narrata in primo contractu societatis, non autem in contractu secūdæ societatis, & renouationis primæ, de cuius secundæ societatis exequutione agitur vbi causa contrahendi fuit expressa, nempe pro extinguenda prima societate, & hæc causa fuit vera, & tunc temporis necessaria, & sufficiens Palmerijs pro consequenda indemnitate, quæ eis præstanda est, siue de iure, siue de facto damnum contigerit. *Dec. cons. 323. circa fin. Ofasch. decis. 48. nu. 7. Surd. cons. 150. num. 9. lib. 1.* & in eum modum, ae si eis damnum non euenisset. *Paris. cons. 109. n. 38. lib. 1. & cons. 16. num. 124. lib. 2. Socin. iun. cons. 78. n. 20. vol. 2.* ideo Domina Liuia contra Palmerios, quos releuare promisit, non potest referre nullitatem contractus, sed defendere, & facere ne damnum sentiant, & contra principalem creditorem actione dirigere, ad cuius instantiam fuit relaxatum mandatum, vt prætenditur nullum.

5 Et ex præmissis cessare etiam videtur exceptio omissæ solemnitatis interuentus proximiorum ex dispositione statuti Vrbis 151. cum non pertineat ad Palmerios, qui receperunt promissionem indemnitatis, sed vlterius dixerunt etiam Domini, quod cum loco proximiorum, quos non habere curauit D. Liuia, fuerit ad validitatem contractus, iuxta formam statuti adhibitus curator, nisi eadem die obligationis probatum fuerit, prout non probatur, quod in vrbe adessent proximiores, & quod commodè interuenire possent contractus nihilominus sustinetur. *Bart. in l. si tertius, num. 5. & 6. ff. de aq. pluu. arc.* quod etiam sæpius fuit firmatum, signanter in *causa Firmana restitutionis dotis 23. Iunij 1603. coram bon. mem. Penia, & in Romana census coram me 29. Aprilis 1615.* Addiderunt etiā ex quo Domina Liuia gessit negotium vtile extinguendo primam societatem imminente exequutione, non fuerunt illi necessariæ aliæ solemnitates. *Tiraq. de ll. connub. glos. 8. nu. 62. 63. & sequentib.* quo etiam fuit firmatum in *causa societatis officij, 17 Februarij 1606. coram bon. mem. Litta, & in alia Romana nullitatis contractus 18. Februarij 1615. coram Reuerendiss. Attrebaten.*

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Anconitana bonorum S. Apollinaris.

Veneris 6. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

De vi, & efficacia clausulæ *Arbitrio Rotæ*, & de pluribus causis, quibus sequestrum conceditur, & denegatur.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrio Rotæ vbi quid est commissum, non potest iudex recedere à regula, quod spoliatus ante omnia restituendus sit.*

Clausula Arbitrio Rotæ, *licet videatur concedere aliquid plusquam iuris sit, & tamen Rota vti non solet, nisi subsistente iusta, & rationabili causa, ibid. in fin.*

2 *Sequestrum an sit concedendum, & quando ne possessio terræ, de qua agitur propter paupertatem possessoris, & non cultiuationem, efficiatur infructifera.*

3 *Sequestrum quando concedendum, vt inutilis circuitus euitetur.*

4 *Sequestrum quando concedendum in spolio indictali.*

5 *Sequestrum quando concedendum propter inutilem reintegrationem, si non concedatur.*

DECISIO DLXXXVI.

1 VISVM est Dominis non intrare arbitriū pro sequestranda possessione bonorum, de quibus agitur, sed etiam Leonijs esse restituendam tanquā de facto priuatis, per exequutores iurisdictione carentes, & fuit ponderatum in decis. 26. Iulij præteriti, qui eum non potuerint grauari in retentione moderno rectori conceedēda, eadem ratione placuit Do-

Dominis non intrare arbitrium pro sequestro, ne regula, quod spoliatus ante omnia sit restituendus, in effectu destrueretur, à qua etiam ex rescripto arbitrium tribuente recedi non potest. *Cas. de Graff. decis. 8. num. 4. de re iud.* quoniam illud videtur interpretandum, prout de iure, & quamuis in habente aliàs iurisdictionem, rescriptum videatur largiorem recipere interpretationem, vt aliquid plus sit concessum, vt declarat *Felin. in cap. 1. numer. 51. vers. etsi dicatur: Committimus arbitrio tuo. de constit.* quod etiam fuit dictum in pluribus causis, vt in *Romana Cottigij 6. Martij 1606. coram Reuerendiss. Archiepiscopo Damasceno, & in Leodien. fideicommissi coram me 21. Maij præteriti*, eo tamen Domini non solent vti, nisi subsistente iusta, & rationabili causa, de qua in præsenti constare non videtur.

2 Nam causa, quæ deducitur, quod isti Leonij sint pauperes, & non possint cultiuare vineam, quæ propterea efficitur infructifera, & aperit viam iudici ad sequestrandum, vt tradit *gl. & DD. in l. vnic. C. de probib. sequestr.* ex actis non iustificatur, & vbi etiam de paupertate constaret, illa quidem debuisset probari non simpliciter, sed ad effectum, de quo agitur, vt pluries fuit decisum, & eo minus obiectum paupertatis posset deseruire, quatenus respiceret inhabilitatem restituendi fructus, quia ista bona remanent hypothecata pro fructibus, ita vt Ecclesiæ semper sit consultum.

3 Secunda causa de inutili circuitu euitando, *l. dominus testamēto ff. de cond. ind. cum alijs per Surd. allegat. s. conf. 148 num. 18 lib. 2* non placuit Dominis. Nam etsi rector habeat mandatum ab A. C. à quo fuit appellatum, & causa commissa in Rota cum clausula, *sine præiudicio legitimæ executionis*, quæ videtur præstuare facultatem exequendi in dicta, a quo. *Lancell. de attent. post inhibit. limit. 13. nu. 2* & ea ratione licere videatur moderno rectori illud de nouo exequi facere contra Leonios ex causa canonum non solutorum Iachello antiquo rectori debitorum, cuius ipse modernus est donatarius. Tamen cum multa possint opponi ad impediendam legitimam executionem, tam respectu validitatis cessionis Iachelli, quàm liquidationis crediti, vt in decisione in hac causa die 1. Martij 1613. fuit consideratum, visum est regulam prædictam non procedere, quia vtilitas ex allegatis non potest dici desperata. *Card. in Clement. Auditor quæst. 14. nu. 16. de rescript. Dec. in l. eum fundus. §. seruum tuum, num. 5 ff. si cert. pet.*

4 Tertia causa ponderata ex eo quod adhuc versemur in spolio iudiciali, in quo si datur retentio, multo magis sit concedendum sequestrum, iam remanet sublata ex decisionibus diei 1. Martij, & 26. Iunij 1613. in hac causa factis.

5 Quarta causa, quæ formatur ab inutili reintegratione, facili responsione euitari potest, nam quod Iachellus rector spolians dimiserit possessionem vigore subhastationis, & deliberationis factæ diei 9. Maij 1612. in Antonium Cæsareum, qui nunquam fuit in lite, & cuius personam hodie repræsentat modernus rector, ita vt aduersus rectorem non possidentem non sit danda reintegratio, & contra Cæsareum, cum quo non est lis, nec penes quem residet vitium spolij non sit procedendum. *Rota decis. 7. num. 1. part. 1. diuersor.* Hæc, inquam, videntur tolli ex eo quod executio facta ad fauorem Cæsarei fuit attentata vti facta lite pendente in Rota, in qua licet dicatur, quod Iachellus qui executionem obtinuit, de illo tempore non esset in lite, ex quo iam dimiserat rectoriā, tamen constat, quòd ab initio de anno scilicet 1592. dum erat rector, fuit in ista lite, quam introduxit, pro consequutione canonum, & per consequens etiam dimissa rectoria; licet non esset in lite tanquam rector pro recuperatione bonorum, tamen erat in lite pro canonibus decursis, & maturatis pro eo tempore, quo fuit rector, quæ causa, tanquam dependens non potuit separari ex nouo iudicio de anno 1612. circa præiudicium attentatorum. *Lancell. de attent. lit. pend. limit. 2. num. 8.* Et modernus rector, qui venit ex iuribus Cæsarei, debet illis vti cum suis qualitatibus, & vitia attentatorum, qui ad effectum sequestri, visa sunt Dominis non sufficere, &c.

R. P. D. VBALDO.

Perusina dotis.

Luna 9. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plura explicantur, & primò quando confessio receptæ dotis sit valida: secundò, an pro dote possint bona fideicommissaria alienari, & obligari, tertiò, an prohibitus alienare sub pœna priuationis alienan. cadat à tota hæreditate, an verò solum à rebus alienatis: quartò, an fructus non solutæ dotis debeantur, à quo tempore, & ad quam summam.

SVMMARIVM.

1 *Dotis recepta confessio plenè probat præcedente eiusdem dotis promissione, præsertim si confessio viri fuerit in testamento repetita.*
2 *Fideicommissaria bona possunt pro dote obligari, & num. 3. & num. 6. vbi de eadem materia.*
3 *Dotis non soluta fructus an & à quo tempore, & ad quam summam soluendi sunt.*
4 *Hæres præsumitur possidere bona hæreditaria, tit. pro hærede si de alio titulo non docet.*
Constituti clausula operatur, vt possessori detur mutuum de associando ibid.
Saluianum interdictum vtile datur etiam possessori, cum clausula Constito, *ibid.*
5 *Exceptio fideicommissi tanquam requirens altiorem indaginem non impedit immissionem ex Saluiano interdicto.*
6 *Prohibitio alienationis non extenditur ad alienationem dotis.*
7 *Prohibitus alienare sub pœna priuationis alienando non cadit, nisi à bonis alienatis.*

DECISIO DLXXXVII.

1 DVBIVM in hac causa propositum habet tres partes. Prima erat, an esset locus restitutioni dotis: secunda an esset locus restitutioni vnà cum fructibus dotalibus; tertia, sub quibus bonis sit facienda restitutio. Circa primam partem fuit dictum esse locum restitutioni dotis, quia de dote constat ex confessione mariti, cui statur præcedente promissione, *iuxta decis. Afflict. 402. numer. 14.* Couar.

fiono, iuxta *decis. Afflict. 402. num. 14. Couar. lib. 1. variar. resolut. cap. 7. num. 6. cum alijs per Surdum cons. 397. num. 5. lib. 3.* & sequitur *Rot. vt in causa Romana dotis 13. Nouembris 1602. coram Reuerendiss. Attrebaten. & in Romana dotis, seu pecuniaria 17. Iunij eiusdem anni coram Reuerendiss. Bononien.* & sæpe in alijs, præsertim cum confessio viri sit repetita in eius testamento. Et factus locus restitutioni per mortem viri, de qua benè deponunt testes, & pars admittit.

2 Quo vero ad secundam partem, Domini censebant deberi fructus dotales, concurrentibus duobus ad hæc requisitis, videlicet quod Domina Camilla non haberet aliũde vnde viuere posset, & qod fecerit diligentiam pro dote consequenda, iuxta tradita per *Bald., Angel. Ias. & alios in l. diuortio. ff. solut. matrim. Alex. cons. 141. num. 7. lib. 5. Aym. cons. 189. num. 7. in 6. casu, vers. est verum. Afflict. decis. 284. num. 2. Paris. cons. 64. num. 1. & seqq.* vbi de communi *lib. 4. Surd. cons. 194. numer 5. & sub num. 16. vers. responderi item potest, & cons. 269. num. 1. & seq. lib. 2.* & fuit decisum in *causa* Ciuitatis *Castelli hereditatis, siue nullitatis laudi 14. Ianuarij 1605. coram Reuerendiss. Bononien. in Spoletana vsusfructus 16. Martij 1592. coram bo. me. Cardin. Mantica, & in Romana fructuum dotis 27. February, & secunda Iunij 1606. coram bon. mem. Penia.*

3 Et quidem de primo requisito satis visum fuit constare ex testibus deponentibus de summa paupertate Camillæ, quibus moti Domini aliàs semel, & iterum mandarunt illi subministrari tanquam pauperi sumptus litis, vigore commissionis rotalis: sed quia quoad secundum requisitum non constabat de alijs diligentijs factis per Camillam, Domini dixerunt deberi fructus, à die motæ præsentis litis, qui quidem fructus, vbicumque nullum adest statutum particulare, debent taxari iuxta consuetudinem regionis, & Ciuitatis, vt fuit dictum in *Interamnen. fructuum dotis de anno 1596. coram Giptio, in Senogallien. fructuum 20. Nouemb. 1598. coram Illustriss. Cardinali Lancellotto, & in Asculana prædy 22. Iunij 1609. coram Reuerendissimo Domino meo Damasceno*: de consuetudide autem taxandi fructus dotis in Ciuitate Perusiæ ad rationem septem, vel octo pro quolibet centenario, testatur *Corn. cons. 44. num. 3. lib. 2. & cons. 71. numer. 12 lib. 4.*

4 Circa tertiam verò partem fuit dictum, restitutionem esse faciendam super bonis nunc per Gerundam possessis; nam testes probant eadem bona fuisse possessa per Mariottum maritum Camillæ, & sic obnoxia dotis restitutioni, qui instituit hæredem dictam Gerundam sororem suam, quæ adepta est possessionem bonorum post obitum fratris, vt benè deponunt testes, præsertim septimus super quinto articulo, & duodecimus super sexto, & cum ipsa non doceat de alio titulo, præsumitur titulo hæreditario possidere. *l. 1. vbi not. C. de repet bar.* accedit quod etiamsi possideret alio titulo, tamen probata possessione Mariotti cum clausula *Constituti*, ad fauorem Camillæ in instrumentis dotalibus competit Camillæ, vel mandatum de assocíando etiam contra tertium possessorem. *Tiraq. de iur. const. poss 1. par. num. 43. Rum. cons. 127. num. 1.* vbi de communi *lib. 5. Neuizan. consil. 81. num. 15. & seq. Menoch. de adipisc. remed. 5. num. 140. cum alijs adductis in causa Bonon. de Zaualeis 13. Iunij 1611* & rursus *4. Iulij 1612. coram me, & in Bonon. de Gozzadinis 26. Iunij 1613. coram R. P. Dom. meo Manzanedo*, vel saltem vtile remedium Saluiani, cũ ambo extreme sint probata. *Bart. in l. 1 nu. 3. ff. de Salu. interdicti Rol. cons. 14. nu. 12. & seq. lib. 1. Menoch. de adipisc. remed 3. quæst. 29. nu. 160. & seqq. Surd. cons. 131. num. 1. lib. 1. cum alijs cumulatis in Romana Saluiani 10. Ianuarij 1611. coram me*, vbi in specie dicitur dictum remedium competere contra tertios possessores. *Put. decis. 207. num. 2. lib 1. Menoc d. remed. 3. num. 57 Rot. decis. 34. num. 24.* vbi de communi *par. 2. diuers.*

5 Non obstat exceptio fideicommissi allegata pro Gerunda, tum quia non constat euenisse causam fideicommissi ad eius fauorem, vt latè deducunt informantes pro Camilla, quæ prætendit Mariottum suum virum potuisse de omnibus bonis ad libitum disponere, & consequenter donationem ad sui fauorem ab eo factum sustineri, de quo erit particulariter agendum, tum quia exceptio fideicommissi tanquam requirens altiorem indaginem, non impedit remedium Saluiani. *Sarmet. de reddit. Eccles. par. 3. cap. 2. num. 23. Menoch. de adipisc. remed. 3. nu. 180. in fin. Rot. decis. 34 num. 15. par. 2. diuers.* & fuit sæpe decisum.

6 Quibus accedit, quod cum non appareat fuisse à fideicommittente prohibitam alienationem pro constituenda, vel restituenda dote, talis restitutio non censetur prohibita, iuxta *Bart. in l. filiusfam §. diui, n. 10.* & ibi Doctores communiter, *ff. de legat. 1. Crass. in §. fideicommissum, quæst. 57 num. 2. cum alijs per Bursat. cons. 180. nu. 17.* vbi de communi, *lib. 2. & per Surd decis. 62 nu. 2.* ac propterea quatenus non extarent alia bona Mariotti, qui pro restitutione d. dotis omnia sua bona obligauit, posset in subsidium dos detrahi de fideicommisso Adriani, iuxta *auth. res quæ, C. com. de leg.* cuius dispositio habet locum, siue agatur de constituenda, siue de restituenda dote. *Roland cons. 85. nu. 29. & 30. lib. 7. Cou. var. resol. lib. 3. c. 6. vers quarto. Surd. d. dec. 62. nu. 1. & seqq. Rot. dec. 87. n 1. & seq. p. 1.* etiamsi grauatus consumpserit legitimam, & Trebellianicam, vt in hoc casu Gerunda prætendit consumpsisse Mariottum. *Castr. in d. auth. res, quæ, nu. 11. Natt. consil. 61. num. 4.* & fuit latè deductum in causa Montis falisci fideicommissi *6. Iunij 1606. coram Reuerendiss. Bononien.*

7 Nec etiam videbatur obstare, quod Gerunda dicatur possidere bona quondam Mariotti vigore sententiæ, per quam fuit declaratum dicta bona ob alienationes per Mariottum factas, vigore fideicommissi fuisse ad Gerundam deuoluta, nam de executione dictæ sententiæ non constat quin potius ex testibus datis in summario Camillæ constat possessionem dictorum bonorum fuisse à Gerunda captam post mortem Mariotti, vt supra dictum est; & addunt aliqui tanquam à sorore, & herede eiusdem Mariotti; & in omnem casum prædicta sententia non potest saluari à notoria iniustitia, cum etiamsi Gerunda fuisset vocata ad fideicommissum, ob dictas alienationes per Mariottum factas non fuisset vocata, nisi ad bona alienatã, non autem ad alia bona tunc per Mariottum possessa, & fideicommisso subiecta, non solum vigore ius communis, cum

regu-

regulariter prohibitus alienare, si alienet, non cadat nisi à parte alienata. *Iaſ. in l. ait prætor, in pr. nu 4. & ſeqq. ff. de iuretiur. Ferd. Suae. in d. §. diui. n. 192. Ruin. conſ. 119. num. 12. verſ. ſed contrarium. lib. 2. Menoch. conſ. 164. num. 22. lib. 2.* vbi de communi, & fuit deciſum in cauſa *Perusina bonorum 2. Maij 1588. coram bo. me. Card. Platto, in Romana fideicommiſſi de Iacobatijs 20. Iunij 1605. coram Reuerendiſſ. Bononien. & in Firmana fideicommiſſi 27. Iunij 1611. coram R. P. D. meo Caualerio, & in Romana de Theodolis 21. April. 1597. coram Litta*, & priùs *in Perusina hæreditatis 16. Nouembris 1584. coram Orano, impreſſ. post conſ. Onded. 758. nu. 87. & ſeqq. lib. 7.* ſed etiam, quia verba teſtamenti dum in euentum alienationis alium vocant, ſunt reſtricta ad rem alienatam tantum, vt patet ex eorum lectura, vt fuit conſideratum in *deciſ. 379. nu. 3. verſ. ſeptimo. par. 1. diuerſ.* & fuit dictum in dicta *Perusina bonorum coram Card. Platto*.

8 Quæ dicuntur in iſta dote, eſſe compenſanda ſaltem iocalia quæ prætendunt remanſiſſe penès mulierem, non verificatur in facto.

Et ita fuit deciſum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Lauretana Canonicatus.

Luna 9. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Manutentio in iure conferendi datur Ordinario ex ſola iuris aſſiſtentia.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus quando motu proprio Eccleſiæ, & non perſonæ prouidit, prouiſo ius acquiritur abſque alia iuſtificatione.*
Ordinarius in quibus menſibus habeat liberam conferendi poteſtatem. ibid.

2 *Manutentio datur ex ſola iuris aſſiſtentia. ad fin. Ordinarius conſeruandus, & manutenendus eſt in ſua conferendi poſſeſſione. ibid. in fin.*

DECISIO DLXXXVIII.

1 LVDOVICVS non informauit, ſed Nicolaus, pro quo Domini reſoluerunt, ſcilicet Canonicatum, de quo agitur, eidem eſſe adiudicandum: reperitur enim prouiſus ab Ordinario, qui cũ prouideat motu proprio Eccleſiæ, & non perſonæ, ſtatim acquiritur ius prouiſo abſque aliqua iuſtificatione, *Card. in Clem. 2. nu. 13. verſ. 2. Lanr. de Pinn* ſatis conſonans prædictis *de offic. ord. Fel. in cap. ad aures, nu. 15. de reſcript.* Nec de poteſtate conferentis dubitandum videtur, quia vacatio contigit in menſe Decembris, qui eſt ordinarius tam iuris diſpoſitione, *cap. omnes Baſilicæ 16. q. 7. c. ex parte. c. conſtitutus, de conceſſ. præben. c. ordinarij, de off. ord.* quam vigore regulæ octauæ, ac etiam alternatiuæ, quatenus ab Ordinario Lauretano acceptata reperiretur, cum menſis Decembris non recipiat variationem ab alternatiua, ſed ſemper remaneat Ordinarius, prout eſt menſis Iunius.

2 Nec obſtare viſum fuit, quod Ludouicus habeat ſuam prouiſionem ab Illuſtriſs. Protectore ſacræ Domus, & exinde tanquam beneficium reſeruatum non cadat ſub ordinaria collatione. Quia ſi reſeruatio deducitur ex indulto eiuſdem Illuſt. Protectoris propter familiaritatem multorum Cardinalium, quæ allegatur in perſona Gregorij, per cuius obitum Canonicatus vacauit & de ea non conſtat cum ſuis requiſitis, prout neceſſe eſt, aut reſeruatio prætenditur ex iuribus ante erectionem Eccleſiæ Lauretanæ in Cathedralem, prout videtur huiuſmodi Canonicatus, de quo d. Gregorius prouiſus fuit vſque de anno 1535. quo tempore d. Eccleſia erat collegiata, & ſub Protectore fuit reſponſum, quod adhuc de tali iure non conſtat: interim autem non eſt retardanda executio collationis factæ ab Ordinario, cui ius aſſiſtit, & nedum ex eo ſolo manutenendus eſt, *c. cum perſonæ, de priuil. in 6. Capic. deciſ. 189. num. 7.* & tenuit *Rota in cauſa Vliſbonen. iuris conferendi 27. Nouembris 1596. coram bo. me. Litta*, ſed etiam quia per multas collationes effectuatas, quæ dantur, de Canonicatibus ante erectionem de huiuſmodi poſſeſſione conferendi conſtat, in qua de iure Ordinarius venit conſeruandus. *c. conſultationibus. de iurepatr. Cald. conſ. 23. de præb. Put. dec. 200. ſecundum nouam impreſſ. lib. 1. Mohed. dec. 8. de priuileg.* Et ita, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Patriarcha Hieroſolymitano.

Maceraten. hæreditatis.

Luna 9. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Teſtamentorum quando teſtatore ſic mandante fuerunt confecta duo inſtrumenta, ambo dicuntur originalia, & an, & quando vnum altero prius ſcriptum præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamenti duo fieri inſtrumenta quando teſtator mandauit, quodlibet dicitur originale.*

2 *Originale inſtrumentum dicitur illud quod manu Notarij confectum eſt.*
Teſtamenti duo inſtrumenta quando conſcripta ſunt de mandato teſtatoris, vnum ab ipſius filio, & aliud à Notario, teſtamentum manu filij ſcriptum præſumitur primo loco ſcriptum, & illi ſtandum eſt priuſquam ſcripto à Notario. ibid.

5 *Teſtamenti ſola publicatio ſufficit, nec eſt neceſſaria ſtipulatio.*

DECISIO DLXXXIX.

CORAM bo. me. Iuſto 19. Nouembris 1601.* & 29. Ianuarij 1607.* & tandem 14. Maij eiuſdem anni,* fuit reſolutum attendendum eſſe

1 inſtrumentum teſtamenti ſcriptum manu filij. Et quia tot deciſionibus ſuper vno hoc articulo pars aduerſa acquieſcere noluit, quin, & habuit recurſum ad Sanctiſſimum pro obtinenda gratia, quod iterum ſuper eiſdem audiretur. Qua obtenta, iterũ hodie hanc cauſam ſuper eodem dubio propoſui, & vtraque parte informante, & rationibus hinc inde adductis maturè per Dominos perpenſis, & conſideratis in deciſis ſtandum dixere, ex eiſdem rationibus in ſupradictis tribus deciſionibus adductis: teſtator enim expreſsè mandauit de ſuo teſtamento duo fieri inſtrumenta, quorum alterum ſcriptum fuit manu filij teſtatoris, alterum verò Notarij, & quod-

quodlibet fuit, & est æquè originale, iuxta *text. in l. vnum, & ibi gloss. ff. de testam. l. 2. §. si quis in duobus. ff. de bon. possess. secund. tabul. l. Sempronius. de legat. 2. §. penult. Instit. de testam. gloss. in cap. ex tenore, de rescript.*

2 Taliter quod non intret in casu nostro illa consideratio, quod reputetur originale illud, quod est manu Notarij confectum, iuxta *Bart. in l. si quis ex argentarijs. §. prætor ait, num. 2. & 3. ff. de edend.* Quia non quæritur hodie de originali, cum vtrumq. sit originale, sed quæritur quod ex istis originalibus sit prius scriptum, & magis attendendum; & dicitur illud videri prius scriptum, & illi magis standū, quod conscripsit filius testatoris; videtur enim istud intra priuatos parietes à filio scriptum, à patre verò dictatum, & sic ab eodem lectum, reuisum, & examinatum, cum plura manu propria testatoris appareant in illo cassata, & correcta, addita, & immutata, quin & in illo testator loquatur in prima ipsius persona, vt patet, ibi, *Ego Matthaeus de Vico volo, &c.* & præsumatur quod postquam illud priuatim de manu filij scriptum, & per se dictatū, & examinatum habuit, ex illo voluit alterum ab ipso Notario transcribi.

3 Quod magis desumitur ex eo, quod testamentum manu Notarij scriptum est clarum, & nitidum, quasi exemplatum ab altero. Quod si prius scriptum fuisset testamentum manu Notarij, non est verisimile, quod filius in illo sic claro, & nitido exemplando tot errores commisisset, ita vt postea necessarium fuerit plura delere, & alia in margine addere, proue inter cætera est videre in illo legato scutorum 700. facto filiæ testatoris, quod in testamento Notarij reperitur in corpore, & in testamento filij additum in margine, & non est verisimile, quod filius in exemplando omisisset integram clausulam plurimorum verborum, & rei notabilis, prout est legatum scutorum 700. ad fauorem filiæ testatoris; quod etiam deprehendi videtur ex liberatione Hieronymi filij ab administratione, quæ reperitur adnotata in corpore testamenti filij, per ista verba, *ipsi Hieronymo præsenti, & acceptanti*; sed quia quando testamentum fuit publicatum, Hieronymus non erat præsens, fuerunt dicta verba deleta, & additum in margine per Notarium, *Hieronymo etiam absente, & me Notario vti publica persona acceptanti, & stipulanti nomine ipsius Hieronymi, &c.* & non est verisimile, quod si Hieronymus filius transcripsisset istud testamentum ab alia manu Notarij scriptum, apposuisset totum contrarium, videlicet quod ipse esset præsens, & acceptans.

4 Accedat, quod istud testamentum filij fuit recognitum, & per testes probata legalitas Notarij de eo rogati, quod tamen non fuit factum in testamento manu Notarij scripto.

5 Quibus non obstat testamentum Notarij fuisse stipulatum, testamentum verò filij tantùm publicatum sine mentione stipulationis, satis enim visum fuit, quod in testamento filij legantur ista verba, *Ego Notarius supradicto testamento, & omnibus in eo contentis interfui, licèt sit scriptum manu filij testatoris; tamen in publicatione ipsius testamenti ab ipso testatore rogatus præsens interfui, legi, subscripsi, & publicaui, meoque signo signaui*; & in testamento sufficit sola publicatio, nec est necessaria alia stipulatio, quæ solummodo requiritur in contractibus inter plures celebratis. *§. 1. Instit. de verb. oblig.*

Vltra quod nec in testamento Notarij reperitur talis stipulatio, sed tantummodo de illa incidenter, & enunciatiuè quædam mentio facta, ibi, *Et quod supra cassum, & remissum apparet, mea propria manu cassaui, & remisi de commissione ipsius testatoris in stipulatione præsentis testamenti.* Eo magis, quod in testamento filij in materia cui appropriatur stipulatio, ibi reperitur, nempe quando testator liberauit filium Hieronymum de administratis, ibi, *Hieronymo etiam absenti, & Notario vti publica persona acceptanti, recipienti, ac stipulanti nomine, & vice ipsius Hieronymi, &c.* Et considerabant Domini, quod stipulatio in casu nostro posset extendi, si controuerteretur, quod istorum testamentorum esset originale; tunc enim censeretur originale, in quo adesset stipulatio Notarij; sed quia de hoc non contenditur, cum vtrumque sit originale, ex superiùs adductis, non videtur habenda ratio de stipulatione, sed tantum de publicatione, &c.

Prima est decisio 169. par. 5. diuers. aliàs post 2. to. consil. Farinac. secunda est decisio 232. eadem parte, & ibidem etiam habetur tertia in ordine decisio 238.

R. P. D. PIROVANO.

Assisien. panatariæ.

Veneris 13. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Administrator, & Præpositus negociationi ab vno ex socijs, an & quando possit præiudicare alijs socijs, qui ipsum non proposuerunt, nec elegerunt cos obligando, aut aliter debita contrahendo.

SVMMARIVM.

1 *Socij tenentur de omni damno, & periculo contingente ex facto administratorum ab eis deputatorum.*

Administratores negotiationis à socijs deputati possunt ipsos socios obligare. ibid.

2 *Administratores negotiationis ab vno tantùm ex socijs deputati, censentur etiam deputati ab omnibus alijs socijs scientibus, & patientibus eorum administrationem. & nu. 3. Vbi etiam quomodo probetur ista scientia, & patientia.*

4 *Confessio iudicialis facta positionibus, æquipollet cuilibet perfectæ, & irreuocabili probationi.*

DECISIO DXC.

1 POST resolutionem factam, quod pecuniæ retractus salmarum 100. frumenti immissi in primo appaltu Panatariæ Assisij sint soluendæ Manno cessionario Philippucij ante liquidationem. Dubitaui exinde an Valerianus Vrbanus solus tanquam principalis appaltator, vel potius Ascanius Philippuccius, & Eques Alphonsus Paulutius omnes socij teneantur de pecunijs debitis societati per Thomam, & Lembrunum societatis ministros? & DD. censuerunt omnes teneri, quia etsi Panataria videatur conducta per Tarquinium de Ispello nomine Valeriani, & idem Valerianus solus ratum habuerit contractum, ac nomine illius tantum libri Panatariæ

tariæ sint intitulati, tamen aliunde constat, & decisum fuit sub die... coram Reuerendiss. Lugdunen. fuisse illi in socios adiunctos Ascanium, & Iosephū, ad quos propterea omnes, non ad Valerianum solum, pertinet periculum, & damnum contingens ex facto administratorum, vel eorum, qui negotiationi fuerunt præpositi. *l. plané, l. 1. ff. pro socio. Paris. cons. 93. nu. 32. vol. 1.* & æqnum videtur, quod sicuti alij socij ex facto Thomæ, & Leombruni eōmodum sensissent, ita etiam potuerint eosdem obligare cum Valeriano in casum contingentis damni, nedum quoad tertios contrahentes. *l. 1. in pr. ff. de inst. action. §. vlt. Inst. quod cum eo. Rota Ianuen. decis. 14. num. 1. & nu. 14.* sed etiam inter ipsos. *l. 1. l. habebat, §. si duo. ff. eodem. DD. in l. si institorem, ff. si cert. pet. Rot. decis. 374. num. 9. & 10. par. 1. diuersor.*

2 Nec obstare visum fuit, quod prædicti ministri fuerint deputati, & præpositi à Valeriano, qui propterea solus de facto eorum teneri videtur, per *tex. l. de illo, ff. pro socio*, & quod sola scientia sociorum de deputatione facta obliget eos. *l. 1. §. scientiam, ff. de tributaria, l. qui patitur, ff. mand. Innoc. in c. ex parte. Dec. num. 2. de rescript.* Nam fuit responsum, quod cum Thomas, & Leombrunus pro administratoribus Panatariæ se gererent, scientibus, & patientibus alijs socijs, inde tacitè dicitur approbata eorum deputatio, quod idem est, ac si de expressa ab eis deputatione constaret. *l. 1. §. Magistrum autem. vers. si sit, & passus est, ff. de exercitor. Bar. in l. 1. §. familia. in fine, ff. de public. & vectigal. Roncbegall. in l. eandem, in princ. num. 153. & 154 ff. de duob. reis. Rota Ianuen. dicta decis. 14. num. 4.*

3 Scientia autem, & patientia sociorum satis probari videbatur ex litteris eiusdem Philippucij, quæ dantur, in quibus leguntur tractatus, & negotia cum ipsis ministris de pertinentibus ad Panatariam, quæ citra mandatum, & voluntatem expressam sociorum expediri non poterant, & ideò data pertinentia tāgente interesse vtriusque dicebat *Bart. in l. post dotem, citra sextam lecturam, solut. matr. & Alex.* qui illum sequitur, *cons. 80. num. 9. lib. 4.* quod inducitur tacitum mandatum, & approbatur persona, quia ille censetur facere quidquid agit de voluntate committentis.

4 Secundò, sublatum fuit etiam obiectum ex confessione eiusdem Philippucij in positionibus emanata, nempe in 15. & 18. in quibus positum legitur socios, communi consensu ministros deputasse, & Thomam in Capesium, Leombrunum in Panatarium fuisse de voluntate, & consensu sociorum deputatos, quæ iudicialis confessio æquipollet cuilibet perfectæ probationi, & est irreuocabilis. *Caputaq. dec. 191. par. 1. Cephal. cons. 249. nu. 13. lib. 2.* maximè acceptata, vt in præsenti, per quam acceptationem quæritur ius parti, *Alex. cons. 92. nu. 26. lib. 5. Ias. cons. 260. num. 12. lib. 3.*

5 Demum non obstat, quod Valerianus solus teneatur de facto dictorum ministrorum, quia neglexit exactionem creditorum, ex *Castr. in l. si fideiussores 42. num. 2. ff. de fideiuss. Marsil. sing. 281.* quia si non fuit principalis appaltator, prout dictum fuit, non ab eo solo ministri deputati, cessat obligatio, quia onus prædictum exigendi non magis vni, quàm alteri ex socijs videtur adscribendum, vt vnus erga alterum obligetur ex omissione alterius. Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Fauentina donationis.

Luna 16. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Latè in hac decisione explicatur materia *leg. si vnquam. C. de reuocandis donationibus*: & sic an, & quando donatio ipso iure censeatur reuocata per superuenientiam liberorum.

SVMMARIVM.

1 *Ratificatio, & acceptatio donationis non inducitur sine notitia, & scientia.*
2 *Hæredes non possunt acceptare donationem non acceptatam à defuncto, nec ius aliquod non quæsitum defuncto tempore obitus.*
3 *Donatio per superuenientiam filiorum donatoris ipso iure dicitur reuocata.*
4 *Donatio licet per superuenientiam filiorum ipso iure sit reuocata: est tamen necessaria declaratio donatoris. declara vt num. 5.*
6 *Donatio censetur reuocata per superuenientiam liberorum, etiam quod sit iuramento vallata, & cum amplissimis clausulis renunciationis, nisi expressè, & specificè fuerit renunciatum remedio* l. si vnquam. C. de reuocandis donationibus. *& num. 7.*
8 *Donatio censetur ipso iure reuocata per superuenientiam filiorum, etiam quod filius natus post donationem moriatur.*
9 *Donatio reuocata per superuenientiam liberorum an censeatur reconualidata per taciturnitatem donantis.*
10 *Donatio facta ob benemerita non reuocatur per superuenientiam liberorum. declara vt ibid.*
Donatio non dicitur facta ob benemerita ob generalem assertionem debitorum, nisi merita aliunde probentur. ibidem.

DECISIO DXCI.

1 DOMINI censuerunt sententiam extra Rotam latam esse confirmandam, quæ enim cōtra eius validitatem adducebantur, visa sunt parui momenti, & per informantes pro Caccianimico optimè fuerunt sublata. Quod ad iustitiam attinet de ea satis constat in eo, quod nullam irritamque donationem factā à D. Caccianimico Hieronymæ matri declarauit, & eius vigore nullum ius, nullamque actionem competere hæredibus dictæ Hieronymæ. Mouebantur aliqui ex Dominis eo quod tantum abest, vt talis donatio fuerit à D. Hieronyma matre acceptata, quin potius ex multis vrgentissimis coniecturis colligitur, ad eius notitiam nunquàm peruenisse, & quoad inducendam acceptationem, & ratihabitionem expressè requirebatur. *Rol. cons. 19. num. 34. lib. 1. Surd. cons. 355. nu. 17. & 18* quia vbi adest ignorantia, deficit consensus. *Bald. & omnes in l. mater. C. de rei vendit. Paris. cons. 47. nu. 97. vol. 1.*

2 Nec hodie admitti possunt hæredes D. Hieronymæ post ipsius obitum ad acceptandam huiusmodi donationem, quia ius illud non erat quæsitum D. Hie-

DECISIO DLXXVIII.

1 POST resolutionem in hac causa 29. Nouembr. 1613.* factam, qua fuit dictum gratiam Sebastiani non esse iustificatam, quia non probauerat falsitatem narratiuæ Bonifacij, quod Capellania, quam in eadem Ecclesia Casalen. possidebat, nõ requirebat personalem residentiam, quia cum tale requisitum personalis residentiæ intelligatur de præcisa, ex qua posset resultare incõpatibilitas respectu tituli cum canonicatu, de quo agitur, & iuxta statutum istius Ecclesiæ talis residentiæ necessitas nõ sit præcisa, sed causatiua respectu amissionis fructuum, quæ non operatur aliquam incompatibilitatem, ex latè adductis in d. decis. videbatur, quod narratiua Bonifacij non fuisset falsa, & per consequens, quod Sebastianus non iustificasset suam gratiam; cum tamen post hæc pro parte Sebastiani fuerit deducta quædam constitutio Iulij II. edita de ann. 1509. qua expressè disponitur, quod dignitates, personatus, officia, canonicatus, & præbendæ, ac Capellæ istius Ecclesiæ sint incompatibiles, & absque dispensatione Apostolica simul obtineri nequeant; visum fuit Dominis stãte d. cõstitutione de nouo producta recedendum esse à prima decisione, & quod requisita residentia istius Capellaniæ non sit causatiua, prout ex statuto antiquo videbatur, sed potius præcisa, respiciens non tantum amissionem fructuum, sed etiã tituli, cum ex illa resultet incõpatibilitas respectu tituli cum Canonicatu, de quo agitur.

2 Quod satis declarat prædicta constitutio Iulij II. disponens, quod Canonicatus, & Capellaniæ sint incompatibiles, & insimul obtineri nequeant sine dispensatione Apostolica, quæ verba influunt in titulum, quo stante residentia dicitur præcisè requiri, ex *Abb. in cap. fin. nu. 4.* & ibi *Imol. nu. 13. de cleric. non resid. Hoied. de benefic. incompat. part. 1. cap. 17. num. 34.* cum alijs in decis. adductis. Quod & ita iudicauit Pontifex in dicta constitutione, dum in istis beneficijs induxit incompatibilitatem, quæ de iure inducitur in beneficijs simplicibus quando illa requirunt residentiam præcisam, & tunc nec obtineri valent insimul sine dispensatione, iuxta *Dominic. in cap. gratiam quam, num. 8. de rescript. in 6. Imol. in clem. gratia, de rescript. num. 12. Abb. in cap. extirpanda. §. qui vero, num. 27. cum seq. & num. 30.* vbi de communi, *de præbend. Rebuff. in prax. tit. de dispensat. ration. ætat. in §. incompatibilia, num. 5. Petr. Duennas in reg. 71. ampliat. 6. Capr. in reg. 90. n. 130.* vbi *n. 136.* testatur de communi. *Conc. Trid. c. 17. sess. 24. de refor.* Et sic stante prædicta incompatibilitate, & prohibitione obtinendi insimul in ista Ecclesia Canonicatum, & Capellaniam sine dispensatione Apostolica, videtur in necessariam consequentiam residentiam requisitam in tali Capellania esse præcisam, & per consequens narratiuam Bonifacij fuisse falsam.

3 Ex quibus videtur cessare aliud motiuum primæ decisionis. quod gratia Sebastiani nõ esset iustificata, quia non probauit adhuc vacare per obitũ Octauij, prout narrauit; quia vterque venit ex eadem vacatione per obitum Octauij, & sic ex confessione Octauij iustificatur narratiua Sebastiani. *Aegid. dec. 268 Put. dec. 171. n. 1. lib. 3.* Nec talis vacatio potest dici consumpta per gratiam Bonifacij, quæ cum stante d. constitutione Iulij II. fuerit nulla, non operatur consumptionem talis vacationis, vt fuit dictũ in *Papil. de Sanfi 21. Iun. 1604. cor. D. meo Decano, & in Pacen. Canonicatus 20. Febr. 1612. coram bo: me: Penia.* Prout nec facit, quod dicebatur de possibilitate alterius tituli validi in ipso Bonifacio, cum detur multiplicatio titulorum in beneficialibus. *cap. post elect. de concess. præben. Cassad. dec. 3. in fin. de caus. possess. & propr.* Et quod talis titulus non excludatur ex productione tituli inualidi, iuxta *dec. Cæsaraugustanam de Maella 8. Nouemb. 1589. coram bo. me. Card. Pamph.* quia respondebatur cum eadẽ decisione hoc non procedere, quando talis titulus inualidus fuit productus ab ipso reo, & possessore, prout in casu nostro, à prædicto Bonifacio productus fuit. Ex quibus sic fuit resolutum, &c.

Est decisio 439. par. 2. recent.

R. P. D. BVRATTO.

Calagurritana beneficij de Fuenemagor.

Mercurij 21. Maij 1614.

DECISIO DLXXIX.

Est inter eius impress. decis. 55.

R. P. D. VBALDO.

Romana Laudemiorum.

Lunæ 26. Maij 1614.

ARGVMENTVM.

De solutione laudemij nonnulla notanda, de quibus in summarijs.

SVMMARIVM.

1 *Laudemium debetur domino directo pro noua inuestitura, & recognitione noui emphyteotæ.*

2 *Dominus directus quando in concessione emphyteutensis reseruauit sibi laudemium, dubium non est, quod ipsi laudemium debetur, non solum pro prima vice, seu prima alienatione, sed etiam pro omnibus alijs & num. 3.*

Oratio, & dispositio qualibet non intelligitur, nisi de prima vice, fallit quando per primum actum non est satisfactum menti, & intentioni contrahentium, ibid.

4 *Laudemium nunquid debeatur domino directo, quando dedit licentiam emphyteotæ de subemphyteuticando rem emphyteoticam.*

Superfluum non dicitur id, quod fit ad maiorem, & abundantiorem cautelam, ibid.

DECISIO DLXXX.

1 CVM iterũ hæc causa proponeretur super resolutia 3. Iunij præteriti, Dominis placuit decisio, in qua fuit firmatum integra laudemia deberi Monialibus, & in primis nõnulli ex Dominis valdè inclinabant in opinionẽ Speculatoris in locis in decisione allegatis, videlicet, quod laudemium debeatur domino directo pro noua inuestitura, & recognitione noui emphyteutæ. *Ias. in l. fin. n. 43. verf. aado C. de iur. emphyt. Glar. in §. emphyteusis, q. 23. vers. huiusmodi, & vers. Nam, vt dixi. Io. de Anan. consil. 90. post med. vers. & tunc. Card. Mant. de tac. & ambig. lib. 22. tit. 3. nu. 4.* quam opinionem sequuti sunt plures Doctores in decis. allegati, quibus nunc addebatur *Peguer. decis. 159. num. 3.* latè defendit

Caldas

Caldas de renon.emphyt.lib.1.quaest.13.num.40. & seq. vbi sæpe testatur de communi.

2 Sed quicquid sit de prædicta quæstione, Dominis videbatur cessare difficultas ex pactis conuentis, de quibus in prima inuestitura facta ad fauorem Hieronymi auctoris D. Caroli; nam in prima fuit conuentum, vt non possit fieri aliqua alienatio in totum, vel in partem sine consensu, & requisitione ipsarum Monialium; in secunda verò, vt consensus per subconductores Hieronymi, à Monasterio esset requirendus, & saluo laudemio eidem Monasterio debendo, & aliis cum pactis, & conditionibus Hieronymo bene visis, non tamen contrarijs, nec repugnantibus alijs pactis, & conditionibus factis inter dictum Monasterium, & Nicolaum: vnde cum Moniales reseruauerint sibi ius suum, eo ipso debetur eis laudemium ex secunda sublocatione, vt per *Ioan.Fabr. in l.adeo,num.5.instit. de locat. & Vinc.de Franch.decis.437.numer.3.in decisione allegatos.*

3 Neque dicatur reseruationem intelligi pro prima vice tantum, quia placuit responsio, imo reseruationem esse intelligendam etiam de alijs vicibus, nam sicut in alijs sublocationibus requiritur consensus vigore dictorum pactorum, ita etiam requiritur solutio laudemij facienda directo domino pro recognitione noui emphyteutæ, *Redoan.de reb. Eccles.non alien.quaest.66.num.16. Clar.in d.§.emphyteusis, quaest. 23. vers.sed quid si in ipsa*, & sic non obstat regula *leg.boues, §. hoc sermone. ff.de verborum signif.* quia illa non procedit, vbi per primum actum non est satisfactum menti, & intentioni contrahentium, *Feliu in cap.2.num.5.fallent.5. de tregu.& pac.Tiraquel. in d. §. hoc sermone in 7. limitat.* Non esse autem satisfactum menti Monialium, apparet ex eo, quod reseruarunt sibi ius suum, & laudemium, & semper retulerunt ad primam inuestituram.

4 Non obstat, quod talis reseruatio tanquam de eo, quod inerat non possit hoc operari, ex notatis per *Valasc. de iure emphyt.quaest.13. num.12. vers. ex quib.ibi, & ad ipsum dixerim* quia omisso, quod moniales expressè reseruarũt sibi laudemium, quæ reseruatio intelligitur non modo pro prima vice, sed etiam pro alijs, ex adductis in decisione die 3. præteriti, & ex proximè relatis. Respondetur etiam dictam reseruationem generalem non fuisse inutilem ad euitandam opinionem Doctorum tenentium, quod per licentiam datam de subempheuticando dominus amittat ius suum, etiam quoad laudemium, vt per Ias. post alios *in dict.leg.final.numer.40.C.de iur.emphyt.*& plures refert *Laur.Pin. cons.125.nu.4.Iacob. Carcer.variar. resolut. lib.1. cap.11.num.79* & ideo *Curt.iun.* monet, vt quando datur huiusmodi licentia addatur talis clausula reseruatoria, *tractat.de feud.4.par.num.139. vers. & ideo, &c.* Vnde dicta reseruatio satis operatur, ex quo tollit dubitationem. *Dec. in l. qua dubitationes, num.1. ff.de reg.iur. Gabr.cons.10. num.13. lib.2.* Et non dicitur superfluum, quod fit ad maiorem, & abundantiorem cautelam *l.testamentum C.de testam.Rot.decis.195 sub num.3.vers.neque potest.p.2.diuers.* Vltra quod illud dictum *Valasc.* vbi supra in indiuiduo reprehendit *Caldas dicta quaest.13.num.50.*

5 Ad alia obiecta placuerunt responsiones datas in decisione, à qua Domini non putarunt esse recedendum, &c.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Vlterbien. fideicommissi.

Lunæ 26. Maij 1614.

ARGVMENTVM.

Fideicommissum perpetuum an & quando, & quibus clausulis inductum censeatur in iurepatronatus.

SVMMARIVM.

1 *Substituto in casu mortis alicuius sine filijs, eo moriente cum filio superstite, deficit substitutio, & omnes aliæ sequentes, nisi alijs coniecturis constet de contraria mente testatoris, & num.2. Vbi præsertim quod si testator habuerit rationem conseruandæ agnationis.*

3 *Fideicommissum perpetuum in domo testatoris inductum censetur in iurepatronatus, quando testator dotauit Capellaniam, eamque voluit perpetuò esse de iurepatronatus domus ipsius testatoris, & quòd eius heredes, & successores perpetuò nominare debeant Capellanum. ibidem, & num 4.*

5 *Clausula praecedens non censetur repetita in seqq. quando vnaqueque clausula habet in se perfectam orationem.*

7 *Testatoris voluntas declaratur etiam ex testamento reuocato. Declara, vt num.8. & 9.*

DECISIO DLXXXI.

1 QVAMVIS per binas resolutiones in ista causa factas fuerit decisum ad fauorem Dominæ Olympiæ, nempe non constare de tali fideicommisso, quod suffragetur Dominæ Catherinæ; quia tamen in secunda prædicti dubij propositione pars Dominæ Catherinæ non informauit, & postea institit iterum audiri, vt illius instantiæ satisfacerẽ, iterum super eisdem hodie causam reproposui, & vtraque parte informante, Domini vnanimiter steterunt in decisis. Ea ratione, quia Ludouicus reperitur substitutus in casu obitus Pauli sine filijs, qui cum obierit filio superstite, defecit dicta substitutio de persona Ludouici, & omnes aliæ sequentes substitutiones, iuxt.cons.Oldrad. 21. sæplus in Rota approbatum, cum alijs late adductis in prima decisione in hac causa facta sub die 10. Maij 1613. In qua fuit ostensum in casu isto non fuisse per testatorem habitam rationem conseruandæ agnationis, nec adesse alias coniecturas sufficientes, ex quibus recedi solet à dicto cons. Oldrad. ex late ibi adductis. Et ita visum fuit in facto non applicari, quod dicebatur per informantes pro Domina Catherina, quod ex conseruatione agnationis denotata per testatorem recedatur à cons. Oldrad.

2 Vltra quod nec etiam ista conclusio in iure subsistit, vt tradunt quamplures Doctores in dicta decisione allegati, & tenuit Rota in pluribus causis ibi allegatis, & quamuis multi Doctores relati per informantes pro Domina Catherina in casibus, in quibus consuluerunt, inter alias coniecturas ponderauerunt conseruationem agnationis, vt recedatur a dicto consilio Oldradi. Tamen fuit per

*cons.93. num.*13. *& seq.* vbi respondet Corneo, & rationibus ab ipso adductis, dicens illas fragiles, *& in cons.*144 *num.*17.*lib.*2. *Natt. cons.*434. *num.*3. *Curt.iun.cons.*163.*num.*14.*& seq* dicens hanc cõmunem Gabr. alios congerens *cons.* 97. *num.* 27. *lib.*1. asserens contrariam opinionem non esse veram. *Simon.de Prat.* hanc dicens veriorem, *de interpret.vltim.volunt.lib.*1.*interpret.*1.*dub.*3. *resolut.*5.*nu.*54.*vers alio autem casu, & vers. hanc posteriorem sententiam.*

10 Alia verò opponebantur, quæ latè fuerunt adducta, & discussa in disputatione primæ decisionis, in qua, & in secunda visum fuit Dominis sufficienter omnibus satisfactum fuisse, nec noua egere responsione, ideo ex eisdem, & ex superius adductis resolutum fuit pro decisionibus, & ab illis recedendum non esse, &c.

R.P.D. COCCINO.

Nullius, seu Melucen. census.

Lunæ 26. Maij 1614.

DECISIO DLXXXII.

*Impressa est post Cenc.de censibus, decis.*146. *& post Duard.eod.tract.decis.*146.

R. P. D. VEROSPIO SEN. postea S. R. E. Cardinali.

Farfen. spolij.

Mercurij 28. Maij 1614.

ARGVMENTVM.

Possessor bonæ fidei non tenetur ad fructus perceptos ante motam litem.

SVMMARIVM.

1 *Possessores bonæ fidei non tenentur ad fructus perceptos ante motam litem, & num.*2.

3 *Bona stabilia regulariter computantur ad rationem scutorum quinque pro centenario.*

4 *Fructus quos quis percipere potuit, & non percepit, restituere solum tenetur violentus possessor.*

DECISIO DLXXXIII.

1 TROIANVS Ageletus de anno 1577. prædiũ pro ducentis aureis vendidit Matthæo, & Simoni fratribus de Simonettis, qui cum illum vsque ad annum 1607. & sic per 30 annos pacificè possedissent, insurrexit Petrus Angeletus, & tanquam dicti Troiani venditoris donatarius egit spolio contra Antoniũ de Simonettis tunc huius prædij possessorem, & illud obtinuit reintegrari, necnon pro fructibus perceptis, & qui percipi potuissent à die venditionis; fuit dictus Antonius vti debitor condemnatus in summa scut. 1130.

2 Verùm causa per viam appellationis ad Rotam deuoluta, fuit hæc sententia, me ponente, infirmata, qui cum isti de Simonettis prædium emerint, & per consequens essent bonæ fidei possessores, condemnari non poterant ad fructus ante motam litem perceptos. *l.interdictis.ff.de interdict. l.domum C. de rei vendict.Doct in leg.si fundum. C.eod.Rota, decis.*4.*num.*1.*de restitut.spoliat. in nouis, & decis.* 316.*num.*4.*& decis.*552.*num.*1.*&* 2.*par.*1.*diuers.*

*Card.Seraph. decis.*835. *num.*1. Tanto magis cum Antonius contra quem fuit pronunciatum ab anno tantum 1608. possederit, & quamuis dicatur Matthæi emptoris hæres extitisse, id tamen non constat nec vti talis fuit ad istorum fructuum restitutionẽ condemnatus.

3 Vlterius ex actis non apparet fructus perceptos ad summam liquidatam ascendisse, quinimò satis fuit visum inuerisimile de prædio vendito pro ducentis aureis à die venditionis, videlicet à triginta annis fructus ad summam scutorum 1130. ascendisse, cum stabilia regulariter ad rationem scutorum quinque pro centenario soleant computari, *glos.in auth.perpetua, in verbo iusta. C. de sacros. Eccles.*

4 Denique fuit visum ex alio capite dictam sententiam esse reuocandam, cum Antonius condemnatus fuerit etiam ad fructus qui percipi potuissent ad quos violentus tantum spoliator condemnatur, *cap.grauis, & ibi Doct.c.conquerente, de restit.spol. Rot.decis.*5.*eod.tit.in nouis.*

R. P. D. SACRATO. postea S.R.E. Cardinali.

Romana legitimæ.

Lunæ 9. Iunij 1614.

DECISIO DLXXXIV.

Replicata est supra in 1.*par.recent.decis.*621.

R. P. D. PIROVANO.

Romana fideiussionis, & seu releuationis indemnitatis.

Lunæ 2. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

De muliere accipiente pecuniam ad societatem officij ex falsa narrata causa, nunquid obligetur, præsertim sine statutarijs solemnitatibus.

SVMMARIVM.

1 *Cameralis obligatio paratam habet executionem.*

3 *Mulier pecunias accipiens ad societatem officij pro colendo agro, si hæc causa non vera sit, nunquid valeat obligatio, & num.* 4.

4 *Promittens releuare aliquem indemnem, tenetur, siue damnum contingat de iure, siue etiam de pacto.*

5 *Mulier potest se obligare sine consensu proximiorum, adhibito tamen eorum loco curatore, quando in loco contractus non habet proximiores, qui possint interuenire, & quid hoc casu præsumatur.*

Mulier potest contrahere sine solemnitatibus statutarijs, quando contractus ipsi vtilis est, ibidem in fine.

DECISIO DLXXXV.

1 CENSVERVNT DD. mandatum contra D. Liuiam Vestriam, seu eius bona pro summa requisita per Dominos Palmerios fideiussores esse relaxandum, cum doceadt de originali obligatione contracta per instrumentum societatis vsque de

Dominis non intrare arbitrium pro sequestro, ne regula, quod spoliatus ante omnia sit restituendus, in effectu destrueretur, à qua etiam ex rescripto arbitrium tribuente recedi non potest. *Cas. de Graff. dec. 15.8.num.4. de re iud.* quoniam illud videtur interpretandum, prout de iure, & quamuis in habente alias iurisdictionem, rescriptum videatur latiorem recipere interpretationem, vt aliquid plus sit concessum, vt declarat *Felin. in cap. 1. numer. 51. vers. etsi dicatur: Committimus arbitrio tuo. de constit.* quod etiam fuit dictum in pluribus causis, vt in *Romana Cottigij 6. Martij 1606. coram Reuerendiss. Archiepiscopo Damasceno, & in Leodien. fideicommissi coram me 21. Maij præteriti*, eo tamen Domini non solent vti, nisi subsistente iusta, & rationabili causa, de qua in præsenti constare non videtur.

2 Nam causa, quæ deducitur, quod isti Leonij sint pauperes, & non possint cultiuare vineam, quæ propterea efficitur infructifera, & aperit viam iudici ad sequestrandum, vt tradit *gloss. & DD. in l. vnic. C. de prohib. sequestr.* ex actis non iustificatur, & vbi etiam de paupertate constaret, illa quidem debuisset probari non simpliciter, sed ad effectum, de quo agitur, vt pluries fuit decisum, & eo minus obiectum paupertatis posset deseruire, quatenus respiceret inhabilitatem restituendi fructus, quia ista bona remanent hypothecata pro fructibus, ita vt Ecclesiæ semper sit consultum.

3 Secunda causa de inutili circuitu euitando, *l. dominus testamento ff. de cond. ind. cum alijs per Surd. allegat. 1. consil. 148 num. 18 lib. 2.* non placuit Dominis. Nam etsi rector habeat mandatum ab A. C. à quo fuit appellatum, & causa commissa in Rota cum clausula, *sine praiudicio legitimæ executionis*, quæ videtur præstruere facultatem exequendi iudici, a quo. *Lancell. de attent post inhibit. limit. 13. nu. 2* & ea ratione licere videatur moderno rectori illud de nouo exequi facere contra Leonios ex causa canonum non solutorum Iachello antiquo rectori debitorum, cuius ipse modernus est donatarius. Tamen cum multa possint opponi ad impediendam legitimam executionem, tam respectu validitatis cessionis Iachelli, quàm liquidationis crediti, vt in decisione in hac causa die 1. Martij 1613. fuit considertatum, visum est regulam prædictam non procedere, quia vtilitas ex allegatis non potest dici despetata. *Card. in Clement. Auditor quæst. 14. nu. 16. de rescript. Dec. in l. eum fundus. §. seruum tuum, num. 5 ff. si cert. pet.*

4 Tertia causa ponderata ex eo quod adhuc versemur in spolio iudiciali, in quo si datur retentio, multo magis sit concedendum sequestrum, iam remanet sublata ex decisionibus diei 1. Martij, & 26. Iunij 1613. in hac causa factis.

5 Quarta causa, quæ formatur ab inutili reintegratione, facili responsione euitari potest, nam quod Iachellus rector spolians dimiserit possessionem vigore subhastationis, & deliberationis factæ diei 9. Maij 1612. in Antonium Cæsareum, qui nunquam fuit in lite, & cuius personam hodie repræsentat modernus rector, ita ut aduersus rectorem non possidentem non sit danda reintegratio, & contra Cæsarenum, cum quo non est lis, nec penes quem residet vitium spolij non sit procedendum, *Rota decis. 7. num. 1. part. 1. diuersor.* Hæc, inquam, videntur tolli ex eo quod executio facta ad fauorem Cæsarei fuit attentata vti facta lite pendente in Rota, in qua licet dicatur, quod Iachellus qui executionem obtinuit, de illo tempore non esset in lite, ex quo iam dimiserat rectoriã, tamen constat, quòd ab initio de anno scilicet 1591. dum erat rector, fuit in ista lite, quam introduxit, pro consequutione canonum, & per consequens etiam dimissa rectoria, licet non esset in lite tanquam rector pro recuperatione bonorum, tamen erat in lite pro canonibus decursis, & maturatis pro eo tempore, quo fuit rector, quæ causa, tanquam dependens non potuit separari ex nouo iudicio de anno 1612. circa præiudicium attentatorum. *Lancell. de attent. lit. pend. limit. 2. num. 8.* Et modernus rector, qui venit ex iuribus Cæsarei, debet illis vti cum suis qualitatibus, & vitia attentatorum, qui ad effectum sequestri, visa sunt Dominis non sufficere, &c.

R. P. D. VBALDO.

Perusina dotis.

Lunæ 9. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plura explicantur, & primò quando confessio receptæ dotis sit valida: secundò, an pro dote possint bona fideicommissaria alienari, & obligari, tertiò, an prohibitus alienare sub pœna priuationis alienan. cadat à tota hæreditate, an verò solum à rebus alienatis: quartò, an fructus non solutæ dotis debeantur, à quo tempore, & ad quam summam.

SVMMARIVM.

1 *Dotis recepta confessio plenè probat præcedente eiusdem dotis promissione, præsertim si confessio viri fuerit in testamento repetita.*
2 *Fideicommissaria bona possunt pro dote obligari, & num. 3. & num. 6. vbi de eadem materia.*
3 *Dotis non soluta fructus an & à quo tempore, & ad quam summam soluendi sunt.*
4 *Hæres præsumitur possidere bona hæreditaria, tit. pro harede, si de alio titulo non doceat.*
Constituti clausula operatur, vt possessori detur mutuum de associando ibid.
Saluianum interdictum vtile datur etiam possessori, cum clausula Constito, *ibid.*
5 *Exceptio fideicommissi tanquam requirens altiorem indaginem non impedit immissionem ex Saluiano interdicto.*
6 *Prohibitio alienationis non extenditur ad alienationem dotis.*
7 *Prohibitus alienare sub pœna priuationis alienando non cadit, nisi à bonis alienatis.*

DECISIO DLXXXVII.

1 DVBIVM in hac causa propositum habet tres partes. Prima erat; an esset locus restitutioni dotis: secunda an esset locus restitutioni vnà cum fructibus dotalibus; tertia, sub quibus bonis sit facienda restitutio. Circa primam partem fuit dictum esse locum restitutioni dotis, quia de dote constat ex confessione mariti, cui statur præcedente promissione, *iuxta decis. Afflict. 402. numer. 14.* Couar.

siono, iuxta decis. Afflict. 402. num. 14. Couar. lib. 1. variar. resolut. cap. 7. num. 6. cum alijs per Surdum cons. 397. num. 5. lib. 3. & sequitur Rot. vt in causa Romana dotis 13. Nouembris 1602. coram Reuerendiss. Attrebaten. & in Romana dotis, seu pecuniaria 17. Iunij eiusdem anni coram Reuerendiss. Bononien. & sæpe in alijs, præsertim cum confessio viri sit repetita in eius testamento. Et factus locus restitutioni per mortem viri, de qua benè deponunt testes, & pars admittit.

2 Quo vero ad secundam partem, Domini censebant deberi fructus dotales, concurrentibus duobus ad hæc requisitis, videlicet quod Domina Camilla non haberet aliũde vnde viuere posset, & qod fecerit diligentiam pro dote consequenda, iuxta tradita per Bald., Angel. Ias. & alios in l. diuortio. ff. solut. matrim. Alex. cons. 141. num. 7. lib. 5. Aym. cons. 189. num. 7. in 6. casu, vers. est verum. Afflict. decis. 284. num. 2. Paris. cons. 64. num. 1. & seqq. vbi de communi lib. 4. Surd. cons. 194. numer 5. & sub num. 16. vers. responderi item potest, & cons. 269. num. 1. & seq. lib. 2. & fuit decisum in causa Ciuitatis Castelli hereditatis, siue nullitatis laudi 14. Ianuarij 1605. coram Reuerendiss. Bononien. in Spoletana vsusfructus 16. Martij 1592. coram bo. me. Cardin. Mantica, & in Romana fructuum dotis 27. February, & secunda Iunij 1606. coram bon. mem. Penia.

3 Et quidem de primo requisito satis visum fuit constare ex testibus deponentibus de summa paupertate Camillæ, quibus moti Domini aliàs semel, & iterum mandarunt illi subministrari tanquam pauperi sumptus litis, vigore commissionis rotalis: sed quia quoad secundum requisitum non constabat de alijs diligentijs factis per Camillam, Domini dixerunt deberi fructus, à die motæ præsentis litis, quiquidem fructus, vbicumque nullum adest statutum particulare, debent taxari iuxta consuetudinem regionis, & Ciuitatis, vt fuit dictum in Interamnen. fructuum dotis de anno 1596. coram Giptio, in Senogallien. fructuum 20. Nouemb. 1598. coram Illustriss. Cardinali Lancellotto, & in Asculana prædy 22. Iunij 1609. coram Reuerendissimo Domino meo Damasceno: de consuetudide autem taxandi fructus dotis in Ciuitate Perusiæ ad rationem septem, vel octo pro quolibet centenario, testatur Corn. cons. 44. num. 3. lib. 2. & cons. 71. numer. 12. lib. 4.

4 Circa tertiam verò partem fuit dictum, restitutionem esse faciendam super bonis nunc per Gerundam possessis; nam testes probant eadem bona fuisse possessa per Mariottum maritum Camillæ, & sic obnoxia dotis restitutioni, qui instituit hæredem dictam Gerundam sororem suam, quæ adepta est possessionem bonorum post obitum fratris, vt benè deponunt testes, præsertim septimus super quinto articulo, & duodecimus super sexto, & cum ipsa non doceat de alio titulo, præsumitur titulo hæreditario possidere. l. 1. vbi not. C. de repet. hær. accedit quod etiamsi possideret alio titulo, tamen probata possessione Mariotti cum clausula Constituti, ad fauorem Camillæ in instrumentis dotalibus competit Camillæ, vel mandatum de associando etiam contra tertium possessorem. Tiraq. de iur. const. poss. 1. par. num. 43. Rum. cons. 127. num. 1. vbi de communi lib. 5. Neuizan. consil. 81. num. 15. & seq. Menoch. de adipisc. remed. 5. num. 140. cum alijs adductis in causa Bonon. de Zaualeis 13. Iunij 1611 & rursus 4. Iulij 1612. coram me, & in Bonon. de Gozzadinis 26. Iunij 1613. coram R. P. Dom. meo Manzanedo, vel saltem vtile remedium Saluiani, cũ ambo extreme sint probata. Bart. in l. 1. nu. 3. ff. de Salu. interdicti Rol. cons. 14. nu. 12. & seq. lib. 1. Menoch. de adipisc. remed. 3. quæst. 29. nu. 160. & seqq. Surd. cons. 131. num. 1. lib. 1. cum alijs cumulatis in Romana Saluiani 10. Ianuarij 1611. coram me, vbi in specie dicitur dictum remedium competere contra tertios possessores. Put. decis. 207. num. 2. lib. 1. Menoc. d. remed. 3. num. 57. Rot. decis. 34. num. 24. vbi de communi par. 2. diuers.

5 Non obstat exceptio fideicommissi allegata pro Gerunda, tum quia non constat euenisse causam fideicommissi ad eius fauorem, vt latè deducunt informantes pro Camilla, quæ prætendit Mariottum suum virum potuisse de omnibus bonis ad libitum disponere, & consequenter donationem ad sui fauorem ab eo factum sustineri, de quo erit particulariter agendum, tum quia exceptio fideicommissi tanquam requirens altiorem indaginem, non impedit remedium Saluiani. Sarmet. de reddit. Eccles. par. 3. cap. 2. num. 23. Menoch. de adipisc. remed. 3. nu. 180. in fin. Rot. decis. 34. num. 15. par. 2. diuers. & fuit sæpe decisum.

6 Quibus accedit, quod cum non appareat fuisse à fideicommittente prohibitam alienationem pro constituenda, vel restituenda dote, talis restitutio non censetur prohibita, iuxta Bart. in l. filiusfam. §. diui, n. 10. & ibi Doctores communiter, ff. de legat. 1. Crass. in §. fideicommissum, quæst. 57. num. 2. cum alijs per Bursat. cons. 180. nu. 17. vbi de communi, lib. 2. & per Surd. decis. 62. nu. 2. ac propterea quatenus non extarent alia bona Mariotti, qui pro restitutione d. dotis omnia sua bona obligauit, posset in subsidium dos detrahi de fideicommisso Adriani. iuxta auth. res quæ, C. com. de leg. cuius dispositio habet locum, siue agatur de constituenda, siue de restituenda dote. Roland. cons. 85. nu. 29. & 30. lib. 7. Couar. resol. lib. 3. c. 6. vers. quarto. Surd. d. dec. 62. nu. 1. & seqq. Rot. dec. 87. n. 1. & seq. p. 1. etiamsi grauatus consumpserit legitimam, & Trebellianicam, vt in hoc casu Gerunda prætendit consumpsisse Mariottum. Castr. in d. auth. res quæ, nu. 11. Natt. consil. 61. num. 4. & fuit latè deductum in causa Montisfalisci fideicommissi 6. Iunij 1606. coram Reuerendiss. Bononien.

7 Nec etiam videbatur obstare, quod Gerunda dicatur possidere bona quondam Mariotti vigore sententiæ, per quam fuit declaratum dicta bona ob alienationes per Mariottum factas, vigore fideicommissi fuisse ad Gerundam deuoluta, nam de executione dictæ sententiæ non constat quin potius ex testibus datis in summario Camillæ constat possessionem dictorum bonorum fuisse à Gerunda captam post mortem Mariotti, vt supra dictum est; & addunt alioni tanquam à sorore, & hærede eiusdem Mariotti; & in omnem casum prædicta sententia non potest saluari à notoria iniustitia, cum etiamsi Gerunda fuisset vocata ad fideicommissum, ob dictas alienationes per Mariottum factas non fuisset vocata, nisi ad bona alienata, non autem ad alia bona tunc per Mariottum possessa, & fideicommisso subiecta, non solum vigore ius communis, cum regu-

regulariter prohibitus alienare, si alienet, non cadat nisi à parte alienata. *Ias. in l. ait prætor, in pr. nu 4. & seqq. ff. de iureiur. Ferd. Suac. in d. §. diui. n. 192. Ruin. conf. 119. num. 12. verf. sed contrarium. lib. 2. Menoch. conf. 164. num. 22. lib. 2.* vbi de communi, & fuit decisum in causa *Perusina bonorum 2. Maij 1588. coram bo. me. Card. Platto, in Romana fideicommissi de Iacobatijs 20. Iunij 1605. coram Reuerendiss. Bononien. & in Firmana fideicommissi 27. Iunij 1611. coram R. P. D. meo Caualerio, & in Romana de Theodolis 21. April. 1597. coram Litta*, & priùs *in Perusina hæreditatis 16. Nouembris 1584. coram Orano, impress. post conf. Onded. 758. nu. 87. & seqq. lib. 7.* sed etiam, quia verba testamenti dum in euentum alienationis alium vocant, sunt restricta ad rem alienatam tantum, vt patet ex eorum lectura, vt fuit consideratum in *decis. 379. nu. 3. vers. septimo. par. 1. diuers.* & fuit dictum in dicta *Perusina bonorum coram Card. Platto*.

8 Quæ dicuntur in ista dote, esse compensanda saltem iocalia quæ prætendunt remansisse penès mulierem, non verificatur in facto.

Et ita fuit decisum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Lauretana Canonicatus.

Lunæ 9. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Manutentio in iure conferendi datur Ordinario ex sola iuris assistentia.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus quando motu proprio Ecclesiæ, & non personæ prouidit, prouiso ius acquiritur absque alia iustificatione.*

Ordinarius in quibus mensibus habeat liberam conferendi potestatem. ibid.

2 *Manutentio datur ex sola iuris assistentia. ad fin. Ordinarius conseruandus, & manutenendus est in sua conferendi possessione. ibid. in fin.*

DECISIO DLXXXVIII.

1 LVDOVICVS non informauit, sed Nicolaus, pro quo Domini resoluerunt, scilicet Canonicatum, de quo agitur, eidem esse adiudicandum: reperitur enim prouisus ab Ordinario, qui cù prouideat motu proprio Ecclesiæ, & non personæ, statim acquiritur ius prouiso absque aliqua iustificatione, *Card. in Clem. 2. nu. 13. vers. 2. Laur. de Pinu* satis consonans prædictis *de offic. ord. Fel. in cap. ad aures, nu. 15. de rescript.* Nec de potestate conferentia dubitandum videtur, quia vacatio contigit in mense Decembria, qui est ordinarius tam iuris dispositione, *cap. omnes Basilicæ 16. q. 7. c. ex parte. c. constitutus, de conc. præben. c. ordinarij, de offic. ord.* quam vigore regulæ octauæ, ac etiam alternatiuæ, quatenus ab Ordinario Lauretano acceptata reperiretur; cum mensis Decembris non recipiat variationem ab alternatiua, sed semper remaneat Ordinarius, prout est mensis Iunius.

2 Nec obstare visum fuit, quod Ludouicus habeat suam prouisionem ab Illustriss. Protectore sacræ Domus, & exinde tanquam beneficium reseruatum non cadat sub ordinaria collatione. Quia si reseruatio deducitur ex indulto eiusdem Illust. Protectoris, propter familiaritatem multorum Cardinalium, quæ allegatur in persona Gregorij, per cuius obitum Canonicatus vacauit & de ea non constat cum suis requisitis, prout necesse est, aut reseruatio prætenditur ex iuribus ante erectionem Ecclesiæ Lauretanæ in Cathedralem, prout videtur huiusmodi Canonicatus, de quo d. Gregorius prouisus fuit vsque de anno 1535. quo tempore d. Ecclesia erat collegiata, & sub Protectore fuit responsum, quod adhuc de tali iure non constat interim autem non est retardanda executio collationis factæ ab Ordinario, cui ius assistit, & nedum ex eo solo manutenendus est, *c. cum personæ, de priuil. in 6. Capic. decis. 189 num. 7.* & tenuit *Rota in causa Vlissbonensis conferendi 27. Nouembris 1596. coram bo. me. Litta*, sed etiam quia per multas collationes effectuatas, quæ dantur, de Canonicatibus ante erectionem de huiusmodi possessione conferendi constat. in qua de iure Ordinarius venit conseruandus. *c. consultationibus. de iurepatr. Cald. conf. 23. de præb. Put. dec. 200. secundum nouam impress. lib. 1. Mohed. dec. 8. de priuileg.* Et ita, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Patriarcha Hierosolymitano.

Maceraten. hæreditatis.

Lunæ 9. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Testamentorum quando testatore sic mandante fuerunt confecta duo instrumenta, ambo dicuntur originalia. & an, & quando vnum altero prius scriptum præsumatur.

SVMMARIVM.

1 *Testamenti duo fieri instrumenta quando testator mandauit, quodlibet dicitur originale.*

2 *Originale instrumentum dicitur illud quod manu Notarij confectum est.*

Testamenti duo instrumenta quando conscripta sunt de mandato testatoris, vnum ab ipsius filio, & aliud à Notario, testamentum manu filij scriptum præsumitur primo loco scriptum, & illi standum est priusquam scripto à Notario. ibid.

5 *Testamenti sola publicatio sufficit, nec est necessaria stipulatio.*

DECISIO DLXXXIX.

CORAM bo. me. Iusto 19. Nouembris 1601.* & 19. Ianuarij 1607.* & tandem 14. Maij eiusdem anni,* fuit resolutum attendendum esse

1 instrumentum testamenti scriptum manu filij. Et quia tot decisionibus super vno hoc articulo pars aduersa acquiescere noluit, quin, & habuit recursum ad Sanctissimum pro obtinenda gratia, quod iterum super eisdem audiretur. Qua obtenta, iterū hodie hanc causam super eodem dubio proposui, & vtraque parte informante, & rationibus hinc inde adductis maturè per Dominos perpensis, & consideratis in decisis standum dixere, ex eisdem rationibus in supradictis tribus decisionibus adductis: testator enim expresè mandauit de suo testamento duo fieri instrumenta, quorum alterum scriptum fuit manu filij testatoris, alterum verò Notarij, & quod-

quodlibet fuit, & est æquè originale, iuxta *text. in l. unum, & ibi glos. ff. de testam. l. 2. §. si quis in duobus. ff. de bon. possess. secund. tabul. l. Sempronius. de legat. 2. §. penult. Instit. de testam. glos. in cap. ex tenore, de rescript.*

2 Taliter quod non intret in casu nostro illa consideratio, quod reputetur originale illud, quod est manu Notarij confectum, iuxta *Bart. in l. si quis ex argentarijs. §. prator ait, num. 2. & 3. ff. de edend.* Quia non quæritur hodie de originali, cum vtrumq; sit originale, sed quæritur quod ex istis originalibus sit prius scriptum, & magis attendendum; & dicitur illud videri prius scriptum, & illi magis standū, quod conscripsit filius testatoris; videtur enim istud intra priuatos parietes à filio scriptum, à patre verò dictatum, & sic ab eodem lectum, reuisum, & examinatum, cum plura manu propria testatoris appareant in illo cassata, & correcta, addita, & immutata, quin & in illo testator loquatur in prima ipsius persona, vt pater, ibi, *Ego Matthæus de Vicovolo, &c.* & præsumatur quod postquam illud priuatim de manu filij scriptum, & per se dictatū, & examinatum habuit, ex illo voluit alterum ab ipso Notario transcribi.

3 Quod magis desumitur ex eo, quod testamentum manu Notarij scriptum est clarum, & nitidum, quasi exemplatum ab altero. Quod si prius scriptum fuisset testamentum manu Notarij, non est verisimile, quod filius in illo sic claro, & nitido exemplando tot errores commisisset, ita vt postea necessarium fuerit plura delere, & alia in margine addere, prout inter cætera est videre in illo legato scutorum 700. facto filiæ testatoris, quod in testamento Notarij reperitur in corpore, & in testamento filij additum in margine, & non est verisimile, quod filius in exemplando omisisset integram clausulam plurimorum verborum, & rei notabilis, prout est legatum scutorum 700. ad fauorem filiæ testatoris; quod etiam deprehendi videtur ex liberatione Hieronymi filij ab administratione, quæ reperitur adnotata in corpore testamenti filij, per ista verba, *ipsi Hieronymo præsenti, & acceptanti*; sed quia quando testamentum fuit publicatum, Hieronymus non erat præsens, fuerunt dicta verba deleta, & additum in margine per Notarium, *Hieronymo etiam absente, & me Notario vti publica persona acceptanti, & stipulanti nomine ipsius Hieronymi, &c.* & non est verisimile, quod si Hieronymus filius transcripsisset istud testamentum ab alia manu Notarij scriptum, apposuisset totum contrarium, videlicet quod ipse esset præsens, & acceptans.

4 Accedat, quod istud testamentum filij fuit recognitum, & per testes probata legalitas Notarij de eo rogati, quod tamen non fuit factum in testamento manu Notarij scripto.

5 Quibus non obstat testamentum Notarij fuisse stipulatum, testamentum verò filij tantùm publicatum sine mentione stipulationis, satis enim visum fuit, quod in testamento filij legantur ista verba, *Ego Notarius supradicto testamento, & omnibus in eo contentis interfui, licèt sit scriptum manu filij testatoris; tamen in publicatione ipsius testamenti ab ipso testatore rogatus præsens interfui, legi, subscripsi, & publicaui, meoque signo signaui*; & in testamento sufficit sola publicatio, nec est necessaria alia stipulatio, quæ solummodo requiritur in contractibus inter plures celebratis. *§. 1. Instit. de verb. oblig.*

Vltra quod nec in testamento Notarij reperitur talis stipulatio, sed tantummodo de illa incidenter, & enunciatiuè quædam mentio facta, ibi, *Et quod supra cassum, & remissum apparet, mea propria manu cassaui, & remisi de commissione ipsius testatoris in stipulatione præsentis testamenti.* Eo magis, quod in testamento filij in materia cui appropriatur stipulatio, ibi reperitur, nempe quando testator liberauit filium Hieronymum de administratis, ibi, *Hieronymo etiam absenti, & Notario vti publica persona acceptanti, recipienti, ac stipulanti nomine, & vice ipsius Hieronymi, &c.* Et considerabant Domini, quod stipulatio in casu nostro posset extendi, si controuerteretur, quod istorum testamentorum esset originale; tunc enim censeretur originale, in quo adesset stipulatio Notarij: sed quia de hoc non contenditur, cum vtrumque sit originale, ex superius adductis, non videtur habenda ratio de stipulatione, sed tantum de publicatione, &c.

Prima est decisio 169. par. 5. diuers. aliàs post 2. to. consil. Farinac. secunda est decisio 232. eadem parte, & ibidem etiam habetur tertia in ordine decisio 238.

R. P. D. PIROVANO.

Assisien. panatariæ.

Veneris 13. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Administrator, & Præpositus negociationi ab vno ex socijs, an & quando possit præiudicare alijs socijs, qui ipsum non proposuerunt, nec elegerunt eos obligando, aut aliter debita contrahendo.

SVMMARIVM.

1 *Socij tenentur de omni damno, & periculo contingente ex facto administratorum ab eis deputatorum.*

Administratores negotiationis à socijs deputati possunt ipsos socios obligare. ibid.

2 *Administratores negotiationis ab vno tantùm ex socijs deputati, censentur etiam deputati ab omnibus alijs socijs scientibus, & patientibus eorum administrationem. & nu. 3. Vbi etiam quomodo probetur ista scientia, & patientia.*

4 *Confessio iudicialis facta positionibus, æquipollet cuilibet perfectæ, & irreuocabili probationi.*

DECISIO DXC.

1 POST resolutionem factam, quod pecuniæ retractus salmarum 100. frumenti immissi in primo appaltu Panarariæ Assisij sint soluendæ Manno sessionario Philippucij ante liquidationem. Dubitaui exinde an Valerianus Vrbanus solus tanquam principalis appaltator, vel potius Ascanius Philippuccius, & Eques Alphonsus Paulutius omnes socij teneantur de pecunijs debitis societati per Thomam, & Lembrunum societatis ministros & DD. censuerunt omnes teneri, quia etsi Panataria videatur conducta per Tarquinium de Ispello nomine Valeriani, & idem Valerianus solus ratum habuerit contractum, ac nomine illius tantum libri Panatariæ

tariæ sint intitulati, tamen aliunde constat, & decisum fuit sub die ... coram Reuerendiss. Lugdunen. iusse illi in socios adiunctos Ascanium, & Iosephũ, ad quos propterea omnes, non ad Valerianum solum, pertinet periculum, & damnum contingens ex facto administratorum, vel eorum, qui negotiationi fuerunt præpositi. *l. planè, l. ff. pro socio. Paris. cons. 93. nu. 32. vol. 1.* & æquum videtur, quod sicuti alij socij ex facto Thomæ, & Leombruni cõmodum sensissent, ita etiam potuerint eosdem obligare cum Valeriano in casum contingentis damni, nedum quoad tertios contrahentes. *l. 1. in pr. ff. de inst. action. §. vlt. Inst. quod cum eo. Rota Ianuen. decis. 14. num. 1. & nu. 14.* sed etiam inter ipsos. *l. 1 §. habebat, § si duo. ff. eodem. DD. in l. si institorem, ff. si cert. pet. Rot. decis. 374. num. 9. & 10. par. 1. diuersor.*

2 Nec obstare visum fuit, quod prædicti ministri fuerint deputati, & præpositi à Valeriano, qui propterea solus de facto eorum teneri videtur, per *tex. l. de illo, ff pro socio*, & quod sola scientia sociorum de deputatione facta obliget eos. *l. 1. §. scientiam, ff. de tributaria, l qui patitur, ff mand. Innoc. in c. ex parte. Dec. num. 2. de rescript.* Nam fuit responsum, quod cum Thomas, & Leombrunus pro administratoribus Panatariæ se gererent, scientibus, & patientibus alijs socijs, inde tacitè dicitur approbata eorum deputatio, quod idem est, ac si de expressa ab eis deputatione constaret. *l. 1. §. Magistrum autem. vers. si fit, & passus est, ff de exercitor. Bar. in l. 1. §. familia. in fine, ff. de public. & vectigal. Rom. sing. all. in l. eandem, in princ. num. 153. & 154 ff. de duob. reis. Rota Ianuen. dicta decis. 14. num. 4.*

3 Scientia autem, & patientia sociorum satis probari videbatur ex litteris eiusdem Philippucij, quæ dantur, in quibus leguntur tractatus, & negotia cum ipsis ministris de pertinentibus ad Panatariam, quæ citra mandatum, & voluntatem expressam sociorum expediri non poterant, & ideò data pertinentia tãgente interesse vtrisque dicebat *Bart. in l. post dotem, citra sextam lectur am, solut. matr. & Alex.* qui illum sequitur, *cons. 80. num. 9. lib. 4.* quod inducitur tacitum mandatum, & approbatur persona, quis ille censetur facere quidquid agit de voluntate committentis.

4 Secundò, sublatum fuit etiam obiectum ex confessione eiusdem Philippucij in positionibus emanata, nempe in 15. & 18. in quibus positum legitur socios, communi consensu ministros deputasse, & Thomam in Capesium, Leombrunum in Panatarium fuisse de voluntate, & consensu sociorum deputatos, quæ iudicialis confessio æquipollet cuilibet perfectæ probationi, & est irreuocabilis. *Caputaq. dec. 191. par. 1. Cephal. cons. 249. nu. 13. lib. 2.* maximè acceptata, vt in præsenti, per quam acceptationem quæritur ius parti, *Alex. cons. 92. nu. 26. lib. 5. Ias. cons. 260. num. 12. lib. 3.*

5 Demum non obstat, quod Valerianus solus teneatur de facto dictorum ministrorum, quia neglexit exactionem creditorum, ex *Castr. in l. si fideiusseres 42. num. 2. ff. de fideiuss. Marsil. sing. 281.* quia si non fuit principalis appaltator, prout dictum fuit, non ab eo solo ministri deputati, cessat obligatio, quia onus prædictum exigendi non magis vni, quàm alteri ex socijs videtur adscribendum, vt vnus erga alterum obligetur ex omissione alterius. Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Fauentina donationis.

Lunæ 16. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Latè in hac decisione explicatur materia *leg. si vnquam. C. de reuocandis donationibus:* & sic an, & quando donatio ipso iure censeatur reuocata per superuenientiam liberorum.

SVMMARIVM.

1 *Ratificatio, & acceptatio donationis non inducitur sine notitia, & scientia.*

2 *Hæredes non possunt acceptare donationem non acceptatam à defuncto, nec ius aliquod non quæsitum defuncto tempore obitus.*

3 *Donatio per superuenientiam filiorum donatoris ipso iure dicitur reuocata.*

4 *Donatio licet per superuenientiam filiorum ipso iure sit reuocata: est tamen necessaria declaratio donatoris. declara vt num. 5.*

6 *Donatio censetur reuocata per superuenientiam liberorum, etiam quod sit iuramento vallata, & cum amplissimis clausulis renunciationis, nisi expressè, & specificè fuerit renunciatum remedio* l. si vnquam. C. de reuocandis donationibus. *& num. 7.*

8 *Donatio censetur ipso iure reuocata per superuenientiam filiorum, etiam quod filius natus post donationem moriatur.*

9 *Donatio reuocata per superuenientiam liberorum an censeatur reconualidata per taciturnitatem donantis.*

10 *Donatio facta ob benemerita non reuocatur per superuenientiam liberorum. declara vt ibid.*
Donatio non dicitur facta ob benemerita ob generalem assertionem debitorum, nisi merita aliunde probentur. ibidem.

DECISIO DXCI.

1 DOMINI censuerunt sententiam extra Rotam latam esse confirmandam, quæ enim cõtra eius validitatem adducebantur, visa sunt parui momenti, & per informantes pro Caccianimico optimè fuerunt sublata. Quod ad iustitiam attinet de ea satis constat in eo, quod nullam irritamque donationem factã à D. Caccianimico Hieronymæ matri declarauit, & eius vigore nullum ius, nullamque actionem competere hæredibus dictæ Hieronymæ. Mouebantur aliqui ex Dominis eo quod tantum abest, vt talis donatio fuerit à D. Hieronyma matre acceptata, quin potius ex multis vrgentissimis coniecturis colligitur, ad eius notitiam nunquam peruenisse, & quoad inducendam acceptationem, & rathabitionem expressè requirebatur. *Rol. cons. 19. num. 34. lib. 1. Surd. cons. 355. nu. 17. & 18* quia vbi adest ignorantia, deficit consensus. *Bald. & omnes in l. mater. C. de rei vendic. Paris. cons. 47. nu. 97. vol. 1.*

2 Nec hodie admitti possunt hæredes D. Hieronymæ post ipsius obitum ad acceptandam huiusmodi donationem, quia ius illud non erat quæsitum

D. Hie-

D. Hieronymæ de tempore obitus. *Aret. cons. 123. num. 4. Cagnol. in l. haeredi. sub nu. 16. vers. & in præsenti materia, de reg. iur. Alciat. in cons. 29. nu. 10 tit. 3. lib. 3. Menoch. cons. 84. nu. 15.*

3 Verum quia hoc fundamentũ aliquibus ex DD. videbatur pati difficultatem, propter Notarij stipulationem, & acceptationem, in hoc vnanimiter cõsenserint ex superuenientia liberorum D. Caccianimici fuisse hãc donationem reuocandam, ex rescripto Constantini Magni *in l. si vnquam. C. de reuoc. donat.* quæ reuocatio inducta fuit à lege ipso iure. *glos. in d. l. in verb. reuertatur*, ita vt donator possit rem donatam natis liberis vendicare, tanquam ipso iure dominus effectus, possessionemq. ipsius cõducere. *Bart. Bald. Alex. Salyc. & alij*, quos refert, & sequitur *Tiraq. in d. l. si vnquam, in d. verb. reuertatur*, ea ratione quia censetur donationi tacitam inhærere conditionem, si donans non susceperit liberos, vt communiter *Doct. in l. si vnquam.* & in simili casu scribitur *in d. l. cum tuas, de cond. & demon. l. item acutissimi. ff. de fideic. l. generaliter. §. vltima. C. de instit. & subst.* propterea reuocatur donatio sine alio ministerio hominis, & sine alia declaratione tanquam deficiente conditione. *Clar. in §. donatio. quæst. 23. §. praeterea.* Honded. cons. *43. num. 6. lib. 1.*

4 Nec obstare visum fuit quod dicitur reuocationem donationis per natiuitatem liberorum esse inductam fauore patris donantis, qui si cogitasset de liberis, hanc legem dixisset donationis, & ideo requiri ad hanc reuocandam tacitam, vel expressam ipsius patris declarationem, & per rubr. *Alex. in l. Titia. §. Imperator. nu. 253. & seq. ff. de leg. 2.* cum alijs cumulat. per *Tiraq. in d. verb. reuertatur, nu. 10. & seq. Clar. in d. §. donatio, q. 23.* sicut dicitur testamentum respectu præteritionis, ita demum esse nullum filio præterito, ipso petente. *l. filio præterito*, & ibi *glos. & omnes, de iniust. & irrit. test. l. maxime. §. sancimus, de lib. praet. glos. in l. si mus. in princ. ff. de inoff. testam.*

5 Responsum enim fuit hoc procedere quando donans non reperiebatur in possessione rei donatæ, & promisit sine vlla animi declaratione donatarium rem donatam possidere, tunc enim intrare potest præsumptio donantem huiusmodi donationem noluisse reuocare; secus autem dicendum est quando dominium transfertur sine traditione, vt in hoc casu, quia possessio naturaliter semper permansit penes Caccianimicum, qui vsumfructum sibi reseruauerat, & ita à se tradita limitanda esse scribit idem *Tiraq. loco prædicto, nu. 19* ex multis congestis, nulla enim penes matrem translata fuerat possessio, nisi vigore clausulæ *constituti*, quæ statim natis liberis ipso iure euanescit, recolligitur ac renocatur. *Dec. cons. 366. ad fin.* cum multis alijs cumulatis per eundem *Tiraq. in dicto verbo reuertatur, num. 2. per tot.*

6 Neque etiam obstat, quod pro parte informantium pro hæredibus Hieron. censetur renunciatum fuisse beneficio *d. l. si vnquam*, quod colligitur ex clausulis generalibus renunciationis amplissimis, omni legum auxilio, tanto magis, quia interuenit sacra iusiurandi religio, quæ vim habet specialis renunciationis. *Bal. in l. 1. col. pen. in 2. quæst.* & ibi *Salic. col. vlt. C. commod. Socin. cons. 147. lib. 1.* Respondetur enim non fuisse sufficienter renunciatum huius legis dispositioni per has renunciationes generales, quia requiritur specifica, & indiuidua renunciatio huius *l. Rom. cons. 264. num. 3. Alex. in l. pen. nu. 25. C. de pact. cum multis alleg. in decis. Seraphini 1337.* Nec etiam sufficit quod fuerit interpositum iuramentum. *Oldrad. cons. 238. & 228. nu. 8 Alex. cons. 71. nu. 3. lib. 4. Corn. cons. 234. nu. 2. lib. 2. Rip. in l. si vnquam, nu. 4.* qui de communi testatur *Tiraq. in præfat. nu. 147. cum seq. & præsertim num. 173.* ea maximè ratione, quia hæc constitutio fundata est super præsumpta mente donantis, qui si cogitasset de liberis, nunquam donaret: vnde cum lex præsupponat defectum consensu patris, nullo iuramento potest suppleri. *l. fin. C. de non numer. pec. Guidopap. q. 227. Corn. cons. 441. col. fin. vol. 2. cons. 11. col. 2. vol. 5.* quia nunquam trahitur ad incogitata, & *Quintauallis extrà de iur. reg. l. mater decedens. ff. de inoff. testam. l. si is ad quem. l. institutus. ff. de acquir. hæred.*

7 Nec existimarunt DD. posse ex illis clausulis generalibus colligi, cogitatum fuisse de liberis nascituris, quia in d. donatione filij donantis nullo modo reperiuntur nominati, requireretur que adfuisse cogitationem specialem, & non generalem & vagam. *Socin. in l. 2. col. 1. ff. sol. matr.* cum multis alijs per *Gabr. de donat. concl. 2. nu. 50. qui in num. 5. ait*, standum esse declarationi ipsius donantis, vt cum cogitauerit de liberis, vel ne, per *cons. Franc. Curt. 65. col. penult.* concurrentibus alijs coniecturis, quæ in hoc casu militant, quia dictus Caccianimicus iuuenis ad bellũ profecturus matri donauit, quo tempore non solum de filijs, sed de nuptijs contrahendis verisimiliter cogitabat.

8 Nec obiectio releuans fuit Dominis, filium dicti Caccianimici mortuum fuisse, ac si natus non fuisset, per *tex. in cap. nam & ego, de verb. signif.* & ibi *glos.* quia cessante causa reuocationis, cessare debet ipsa reuocatio, ex vulgari, cuius axiomate aut saltem donatio per obitum filij reconualescit, ad *arg. l. posthumus præteritus, in pr. ff. de iniust. rupt. irr. testam.* stante maximè, quia donans per sexdecim annos, & amplius, tacuit: vnde non potest hodie hanc impugnare donationem. *Clar. in d. §. donatio, num. 9. & Tiraq. in verbo donatione largitus. in d. l. si vnquam, num. 257.* ex multis rationibus ibi allegatis. Responderunt enim Domini contrariam opinionem esse in iure receptiorem, & veriorem, quia si donatio ipso iure, vt dictum est, per natiuitatem filij extincta est, per eius obitum sine nouo partis consensu non potest reuiuiscere. *Bart. in l. Titia. §. infertur. nu. 10. ff. de leg. 2. Bald. cons. 167. nu. 1. lib. 5.* cum alijs citatis per *Tiraq. in verbo susceperit liberos, nu. 185. & seq. Gabr. d. concl. nu. 18.* si enim intelligitur tacita illa conditio, si liberi non superuenerint, sufficit eam semel purificatam, etiã si filij nati patri non superuenerint. *l. ex facto. §. si quis autem susceperit. ff. ad S.C. Trebel. l. cum oxor. C. quando dies leg. l. si quis hæredem. C. de instit. & subst. l. hæredibus, in princ. ff. ad Trebell.*

9 Non potest longa taciturnitas donantis facere, vt semel perempta reconualescat donatio, nisi in casum, quod ipso viuente donans nunquam reclamaret, & ante mortem donationem reuocaret, quia in eo casu DD. allegati per informantes pro hæredibus D. Hieronymæ loquuntur, dum aiunt, hæredibus donantis non competere hoc ius reuocandæ

dona-

donationis. ita *Clar. loco præcitato*, *vers. præterea*. *Tiraq. in verbo donatione largitus, nu* 291. *Hondedconf.* 74 *num.* 73. *Gabr. d. concl. num.* 22. *&* 23. quæ consideratio penitus cessat, quia dictus Caccianimicus expresse in actis donationem reuocasse reperitur.

10 Minus obstat donationem hanc fuisse factam respectu meritorum, & non gratuitam, & ita per superuenientiam liberorum non reuocari. *DD. in d. l. si vnquam*, & præcipuè *Rip. nu.* 29. *& seq.* cum alijs per *Gabr. d. concl.* 2. *nu.* 46. quia istæ assertiones generales non probant donationem factam propter merita, nisi abundè probentur, vt in terminis *Bar. in l. si fortè. ff. de castr. pecul Socin. iun. cons.* 8. *sub nu* 27. sed videtur cessare scrupulus *Seraph. decis.* 181. *nu.* 9. Imò hæc mentio meritorum censetur apposita ad coloran. donationem, & ita non tollit dispositionem *d. l. si vnquam. Onded. cons.* 47 *nu.* 10. *& seq. & nu.* 16. stante maximè, quia in dicta donatione adest clausula *liberè, & purè*, vt patet ex *dicta decis. Seraph.* 181.

11 Verùm quia informantes pro hæredibus D. Hieron. prætendebant natiuitatem filij d. Caccianimici donantis, non esse satis probatam, qui tanquam vnicum actoris intentionis fundamentum debuit concludenter probare, quia testes deponentes de dicta natiuitate filij dicebantur non esse ritè, & rectè examinati, cum deficere dicatur citatio ad videndum iurare testes; ideo cum hoc præsupposito censuerunt sententiam esse confirmandam, quod testes fuerint ritè, & rectè examinati, quia si aliquis adesset defectus, vel posset dictus Caccianimicus Signaturam Sanctissimi adire pro sananda huiusmodi nullitate, vel probationes suas aliunde super natiuitare filij coadiuuare. Ex quibus vtraque parte informante fuit resolutum.

R. P. D. CAVALERIO,
postea S. R. E. Cardinali.

Romana hospitij.

Luna 16. *Iunij* 1614.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Supplicationes, & preces producta à non habente legitimum mandatum non suffragantur.*

2 *Pacta contenta in eodem instrumento dicuntur connexa, & correspectiua.*

Contractus approbatione est indiuiduus. ibid.

§ *Non reperio hanc decisionem inter eius impressas.*

DECISIO DXCII.

1 PRINCIPALE fundamentum cui innititur decisio facta in hac causa die vltima Ianuarij præteriti, consistebat in eo, quod non costabat, supplicationes illas pro parte Pasquini coram iudicibus de partibus, in quibus petebatur compromitti omnes causas, vnde resultabant prætensa attentata, fuisse porrectas à Pasquino, siue ab habente ab ipso legitimum, & sufficiens mandatum, iuxta doctrinam *Bart. in l. certum. § sed an & ipsos. ff. de conf. cum alijs in decis. allegatis.* Verum causa iterum proposita Domini recesserunt à decisis, quia tale fundamentum non subsistebat, cum ex actis appatet preces præfatas fuisse ab ipsomet Pasquino oblatas, vt colligitur ex illis verbis, comparet Pasquinus Bellottus contra Bernardum eius fratrem, & petit fieri compromissum, iuxta aliàs petita, & agitata, præsertim cum darentur aliæ comparationes eiusdem Pasquini, ex quibus videbantur resultare attentata manifesta.

2 Præterea Domini reuocarunt etiam in dubium aliud fundamentū decisionis, in quo dicebatur causas huiusmodi esse diuersas, diuisionis videlicet, & ratificationis, quia cum ambæ prouenerint ex eodem instrumento inter easdem personas celebrato, intrabat connexitas, & correspectiuitas omnium pactorum in eodem instrumento contentorum, & sic diuisionis, & ratificationis, *l. fundi partem. ff. de contrab. empt. Menoch. cons.* 123 *num.* 20. & sic diuisio, & ratificatio videntur esse indiuidua, cum contractus approbatione sit indiuiduus, *l. in rebus. §. 1. ff. de iur. dot. cum alijs adductis in Placentina bonorum* 27. *Octobris* 1581. *coram Seraph. relata inter impress. ipsius* 540. & cum vna causa sit præiudicialis, intrat indiuiduitas, ita vt necessariò resultent attentata; cum enim Antonius controuertat societatem super hospitio Campanæ cum Pasquino, quam ipse non inijt, & hæc causa pendeat in Rota, si Bernardus in partibus astringeretur facere ratificare Antonium, iam esset finita lis pendens in Rota vnde apparet præiudicialitas.

Et ex his conclusum fuit Bernardum molestatū in partibus, vt faciat ratificare, rectè petere reuocationem attentatorum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Amerina iurispatronatus.

Luna 17. *Nouembris* 1614.

ARGVMENTVM.

Patroni debent instituendum non absentem, sed præsentem, coram Ordinario præsentare, vt possit idem Ordinarius præsentatum examinare, ac videre, an sit idoneus ad Ecclesiam, nisi præsentati persona sit Ordinario nota, prout in dubio præsumitur, si fuerit de diœcesi.

SVMMARIVM.

2 *Patronus debet præsentare instituendum non absentem, sed præsentem Ordinario præsenti, & consensum præstanti, & infra tempus à iure præfixum, vt possit idem Ordinarius præsentatum examinare, an sit idoneus, nisi idem Ordinarius notam habeat personam ordinatam, ita vt inquirendo idoneitatem alio examine opus non sit, & num.* 3.

3 *Patroni, vel ab eis præsentatus debent præsentationis instrumentum infra tempus iuris Ordinario exhibere. in fine.*

4 *Præsentatus diœcesanus præsumitur notus Ordinario, an moribus, vita, & doctrina sit idoneus.*

5 *Clausula in sententia apposita, per iudicem visis, &c. visionis probationem inducit, eorumque iudex vidisse affirmat.*

DECISIO DXCIII.

1 PROPOSVI dubium, an constet quod Hortensius fuerit præsentatus à maiori parte patronorum? Et quia effectus dubij eo tendebat, vt de temporè datæ literarum Apostolicarum, in quibus aderat derogatio medietatis vocum fauore Annibalis, compræsentati per aliam patronorum medietatẽ, videretur an esset ius considerabile quæsitũ Hortẽsio contradicenti gratiæ prędictæ, ideo dupliciter poterat pręsẽtatio à maiori parte impugnari, respectu scilicet numeri patronorũ ius præsentandi habentiũ, & respectu validitatis ipsius pręsentationis.

2 Quoad numerum patronorum maiorem partem vocum constituentem non insistebat Annibal, sed dicebat non constare de præsentatione, cum actus dati per Hortensium sonent in simplicem nominationem, dum per Angelum, & Ferdinandum de Petrignano proprijs nominibus, & aliorum ab eis nominatorum, ac per Laudomiam pariter Petrignanã factæ fuerunt præsentationes in proprijs domibus, & absente præsentando, quæ de iure non suffragantur cessante præsentia Ordinarij, *glos. in clem. dudum, in verb. præsentari, de sepult. Abb. in c. ea nascitur, nu. 3. de his quæ fiunt à Prælat. & c. fin. n. 4. de iurepatr. Cresc. dec. 6. nu. 9. eod tit. de iurepatr.* idem *Abb. cons. 76. nu. 2. par. 2. Rota in nouis, dec. 3. de iurepatr.* vbi dicitur ea ratione fieri debere effectualem, & personalem præsentationem infra tẽpus iuris, vt superior possit videre, & examinare personam, an sit idonea, quam *decis. Rota moderna sequuta est in Regien. Prioratus 16 Iunij 1587. coram bo. me. Card. Pamphilio, & in causa* Hipporegien. *plebaniæ 2. Iunij coram Reuerendiss. Attrebaten.*

3 Verum prædictis non obstantibus censuerunt Domini Hortensium fuisse præsentatum à maiori parte patronorum, quia constat de validitate præsentationum, conclusio enim suprà firmata solet limitari, & restringi, quando persona præsentata est nota Ordinario, qui habet illum instituere, ita vt alio examine opus non sit ad inquirendam idoneitatem personæ præsentatæ, vt benè declarant *Abb. in d. c. ea nascitur, nu. 3. de his, quæ fiunt à Præl. & in cons 76. nu. 2. vers. sed in casu nostro, par. 2. Lambert. de iurepatr par 1. lib. 2. q. 11. art. 5. per totum,* & hoc etiam admittitur in *d. decisione Regien. Prioratus*; item alio concurrente, nempe quod instrumenta pręsentationum infra tempus iuris à patronis, vel à præsentato, exhibeantur Ordinario. *Rota in nou. d. decis. 3. de iurepatr. Roch. de Curt. eod. tit. in verb. honorificum, quæst. 5. num. 26. Lap. alleg. 22. & 75. nu. 6. & 7.* vtrunque autem videtur probari in casu de quo agitur.

4 Nam quod Hortensius fuerit notus superiori, satis visum est probari iuris præsumptione, cum esset illius diœcesanus, cuius mores, vita, idoneitas, & doctrina præsumitur nota Ordinario. *Verall. decis. 406. par. 2. Put. decis. 331. secundum nouam impress. num. 3. lib. 1.* quod etiam fuit firmatum in *Barchinonen. parochialis 29. Nouembris 1613. coram R. P. D. Buratto*: sed præterea hoc videbatur etiam magis constare ex literis dimissorialibus ipsius Hortensij ab eodem Ordinario concessis quæ absque inquisitione dictarum qualitatum non solent relaxari, vt fuit consideratum in *causa Salamantina Capellaniæ 17 Iunij 1605. coram Reuerendiss. Archiepiscopo Attrebaten. in qua aliæ decisiones allegantur.*

5 De exhibitione autem literarum præsentationis coram Ordinario facta ab eodem Hortensio, & de illius acceptatione, & ratificatione, quæ ad hunc effectum necessaria videtur, *ex allegatis in dicta Regien. Prioratus*, satis patet ex actu appellationis interpositæ per Hortensium à decreto immissionis obtentæ per Annibalem, dum enim appellat, præsupponit se gratum, & grauamen non potest separari à iure quæsito per pręsentationem à patronis habitam: vltra quod simpliciter actus appellationis inducit approbationem gestorum ante sententiam; exhibito autem præsentationum colligitur, dum Vicarius sedens, &c. visis supradictis præsentationibus mandauit doceri de iurepatronatus ex fundatione, & dotatione, quæ visio non datur nisi per exhibitionem, & productionem scripturarum, & assertio iudicis eo in casu benè probat, cum agatur de pertinentibus ad eius officium, scilicet iura producta examinare. *DD. in c. quoniam contra falsam, de probat. Decian. cons. 18. n. 208. lib. 1.* prout etiam dicitur de nuncio, vt latè per *Tiraq. de retract. consang. §. 8 glos. 9. nu. 13.* Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Carthaginen. Canonicatus.

Veneris 20 Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Possessio Canonicatus, vt legitimè capta dicatur, quæ requirantur. Cætera videas in summarijs.

SVMMARIVM.

2 *Possessio nulliter capta manutenibilis non est.*

3 *Notarij assertioni sine testibus in extraiudicialibus non creditur.*

4 *Canonicatus possessio vt dicatur capta, debet Canonicus sedere in illa sede Canonicatus, de quo est controuersia, & non in alia.*

5 *Possessio Canonicatus data ab Archidiacono, vel Decano absque ordine Capituli, non dicitur legitimè capta.*

6 *Testes vigore remissoriæ nulliter examinati nullam faciunt probationem.*

7 *Actum cui quis semel consensit, amplius impugnare non potest.*

DECISIO DXCIV.

1 CONTENDENTES aliàs in hac eadem causa DD. Caxa, & Velex, qui successit in iuribus Valdiuiesi super manutentione possessionis huius Canonicatus, quam vnusquisque respectiuè legitimè apprehendisse præsumebat, quia Dominis visa fuit turbida, nihil super possessione voluerunt resoluere, mandarunt apponi sequestrum, & eo apposito relaxatæ fuerunt litteræ remissoriales instante Caxa, ex quibus tria videbantur probari, Decanum non esse sanæ mentis, Archidiacono post Decanum ob eiusdem Decani mentis defectum, spectare pręsidentiam Capituli, & possessionem eidem Caxæ fuisse traditam in choro, in sede, quæ ad illum Canonicatum pertinebat, & ideò attenta probatione dementiæ Decani, per quam possessio Caxæ magis titulata remanebat, quia Valdiuiesus ex decem

votis

votis dempto Decano quatuor tantum habebat, & & eadem ratione præsidens Capitulo remanserat Archidiaconus, à quo Procurator ipsius Caxæ acceperat possessionem, ac etiam quia testes deponebant de certa sede, in qua fuerat tradita possessio in choro, fuit resolutum die 6. Apr. 1609. Caxam esse manutenendum, & idem confirmatum sub die 25. Maij 1609. Caterum cum quæreretur de validitate examinis testium, vigore prædictæ remissoriæ, Domini post multas, & reiteratas disputationes sub die 12. Dec. 1611. fuerunt pro nullitate examinis, & causa iterum proposita noluerunt à decisis recedere; & his stantibus.

2 Fuit dubitatum de subsistentia mandati de manutenendo eidem Caxæ relaxati, à die 28. Maij proposui an illud esset renocandum ad instantiam Ioannis Velez cessionarij Valdiuiesi; sed causa fuit dilata ad supplicationem, & in gratiā alterius partis: hodie verò Caxa sæpiùs citato, & contumace, iterum dubio proposito solo Ioanne informante; censuerunt Domini esse reuocandum mandatum de manutenendo, & apponendum sequestrū, prout fuerat factum antequam testes fuissent examinati. Nam præsuppositis dictis decisionibus super nullitate examinis, & sublato fundamento depositionis testium, illa possessio remanet nulliter capta. quæ non est manutenibilis, *Menoch. de retin. poss. remed. 1. nu. 15. & seq. Rebuff. in praxi tit. de miss. in possess. nu. 37.* & cætera, quæ considerantur in decisione coram Illustriss. Cardinali Lancellotto super manutentione possessionis ipsius Caxæ, non videntur sufficere ad huiusmodi probationem, ideò attenta turbiditate voluerunt iuxta stylum Rotæ iterum esse apponendum sequestrum.

3 Nec Dominis visum est releuare, quod de possessione Caxæ satis appareat ex attestatione Notarij afferentis per ipsius Caxæ procuratorem possessionem fuisse captam in Capitulo. Quia fuit primò responsum, attestationem Notarij carere testibus, & in huiusmodi actibus extraiudicialibus Notario absque testium præsentia non esse credendum. *glos. in c. quoniam contra. in verb. duos viros. de probat.* vbi *Felin. num. 12. & Dec. nu. 45.* & tradunt *Bald. in rubr. de fid. instr. nu. 8. Lap. alleg. 81. nu. 3.* & ibi *Mandos. in littera E,* latissimè addendo, cuius conclusionis ratio est, quia Notarius non auctorizatur in extraiudicialibus, prout in actibus qui geruntur coram iudice, vel de mandato eius propter calorem iudicij, quæ Notarij auctoritas in præsenti eo minus poterat suffragari, cum ex pluribus instrumentis quæ dantur, satis appareat, quod in similibus instrumentis traditionum possessionis Canonicatuū, & præbendarum solent testes adhiberi, ita vt quod lege communi dispositum reperitur, altera lege, scilicet consuetudinis remaneat comprobatum, *Curt. iun. consil. 106. num. 5. in fin. Crass. consil. 134. num. 9.*

4 Fuit & secundo loco responsum, quatenus assertioni prædictæ esset standum, ex ea tamen non cōstare de actu sufficienti ad acquirendam possessionem, cum in eo dicatur quod portionarius in signū possessionis sedit in eius sede, quæ non est sedes Canonicatus controuersi, prout de iure requiritur, vt possessio dicatur legitimè capta. *Innoc. in c. in litteris, nu. 7. de restit. spol. Bellam. num. 17. vers. sed qualiter. Anchar. in reg. sine possessione, nu. 12. vers. in acquisitione, de reg. iur. in 6. Abb. in fin. cap. 2. de consuet. Ferret. cons. 14 nu. 1. lib. 1.*

5 Præterea fuit etiam ponderatum, possessionem non probari legitimè captam, cum fuerit tradita per Archidiaconum de Lorca, de cuius facultate ad tradendam nomine Capituli non fuit ostensum, quamuis probata sufficeret, vt dicit *Innoc. in d. c. in litteris, nu. 2. de restit. spol.* Nec ipse Archidiaconus tunc erat præsidens Capituli, postquam ibi aderat Decanus, ad quem vti maiorem dignitatem pertinebat præsidentia ad huiusmodi actum. *glos. in c. si Capitulo, in verb. factam, de concess. præb. in 6.* quinimmò nec ipsi Decano præsidenti ratione maioritatis videbatur hoc licere, tum quia huiusmodi actus fiunt de ordine etiam Capituli, vt patet ex pluribus actibus capitularibus, qui dari fuerunt; tum etiam, quia de iure requiritur, aliàs vera dici non posse possessio capitulariter tradita, prout requiritur secundum *Innoc. & Bellam. supra alleg.*

6 Nec refert quod clementia Decani esset probata, & quod loco Capitularis ordinis succederet præsentia, & acquiescentia Capitularium. Quia quoad dementiam dici non potest de ea constare, prout nec Rota voluit firmare in resolutionibus diei 20 Decembris 1599. & 1. Iunij 1611. coram Illustriss. Card. Lancellotto, nec super testibus remissoriæ potest fieri fundamentum propter eorum inualiditatem, *cap. 2.* vbi *Abb. nu. 14. & Felin. nu. 3. de testib. Caputaq. decis. 282. par. 3. Ossasc. decis. 79. nu. 18 vers. nec etiam facit.* Acquiescentia verò ex lectura actorum in Capitulo sustineri non potest, cum appareat fuisse magnam controuersiam inter Capitulares super electione huius Canonicatus, & illius possessionis traditione.

7 Nec obstat quod reuocatio mandati de manutenendo non videatur concedenda ad instantiam Ioannis Velez subrogati in iuribus Valdiuiesi, qui adhuc suam gratiam non iustificauit, & consequenter non est factus legitimus contradictor. Quia cum fuerit firmatum per plures decisiones Ioannem gratiosè subrogatum non indiguisse iudiciali admissione ad causam, & potuisse dare de suspicione iudicis remissorialis pro suo interesse, & sic de inualiditate probationum, quibus vsus est Caxa in obtinendo mandatum de manutenendo, eodem Ioanne citato, & ad eiusdem præiudicium, meritò in reuocatione mandati non videtur posse excipi contra eum de illegitimo contradictore, quia iam de iure, quam facto ipsius Caxæ videtur admissus, & ideò amplius reprobari non possit. *Felin. in cap. cum inter. nu. 11. de except. Dec. in l. fin. nu. 45. C. de ed. D. Adr. Toll. Achil. dec. vnic. de regul.*

Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Vlixbonen. beneficij.

Veneris 20. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Ex summarijs sume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Cardinalis si habeat à Papa facultatem conferendi beneficia reseruata, & alium substituendi, potest*

potest ille substitutus dicta beneficia conferre, sicut potest Cardinalis.
Exceptio firmat regulam in casibus non exceptis. ibidem.
2 *Valor beneficij probatur per confessionem partis.*

DECISIO DXCV.

1 FVIT responsum pro informante, videlicet titulum à Laurentio productum illi suffragari; fuit enim de beneficio prouisus à Reuerendiss. Patriarcha Hieronymo tunc Illustriss. Card. Austriaci in Regno Portugalliæ Vicegerente. Cum enim d. Card. haberet amplissimam potestatem conferendi omnia beneficia etiam reseruata, cum facultate substituendi, vt in Breui fel. rec. Greg. XIII. & in specie substituendi Patriarcham prædictum, vt in alio Breui fel. rec. Clem. VIII. quem Patriarcham in effectum Cardin. substituit cum omnibus honoribus, prærogatiuis, facultatibus, tam generalibus, quàm particularibus, quomodocunque, quouis tempore, occasione dictæ legationis concessis, quacunque limitatione, seu retentione remotis. Immò per aliud Breue eiusdem Clem. VIII. fuit eidem Patriarchæ concessum, vt dictis facultatibus ad beneplacitum Sedis Apostolicæ vteretur, non videtur posse dubitari quin tali substitutione contineantur etiam beneficia reseruata, vt fuit in his terminis cõsideratum in alia *Vlixbonen beneficij 5. Iunij 1600. coram bo. me. Card. Pamphilio*, cuius copia data fuit, quod clarius dignoscitur ex literis missiuis eiusdem Card. Legati eidem Patriarchæ directis, ex quibus apponitur, eum fuisse substitutum etiam quoad ius conferendi beneficia, & præsertim ex illis, in quibus mandat vt Patriarcha de beneficijs vacan. quæ excedunt valorem 300. ducat. ipsum certiorem reddat, ex quo illa ipse per se conferre intendit, quasi verò aliorum dispositionem Patriarchæ reliquerit, per regulam, quod exceptio firmat regulam in casibus non exceptis *l. nam quod aliquid. §. fin. ff. de pen. leg. Sarnen. in reg. de trien. q. 27. in fin. Mohed. decis. 5. n. 2. de caus. poss. & prop. Curt. iun. cons. 199. nu. 22. Natt. cons. 113. num. 4. Ruin. cons. 151. nu. 8. lib. 3. Cagnol. in l. 1. nu. 31. ff. de reg. iur.* & clarissimè patet ex literis Illust. Card. Aldobr. in quibus expressè declarat mentem Illustriss. non fuisse, vt per suas prouisiones aliquod afferretur præiudicium prouisis ab ipso Patriarcha in vim prædictæ legationis, quæ omnia fuerunt etiam deducta in *d. Vlixbonen. coram Card. Pamph.*

2 Valor autem beneficij de quo agitur, quod non excedat 300. ducatos iuxta facultatem Patriarchæ per Cardinalem attributam, dicebatur probari ex propria aduersarij confessione in sua gratia. *l. cum per eum. C. de liber. caus. Paleott. decis. 745. in fin. par. 3. lib. 3. diuers.* & fuit decisum in *Casalen. Canonic. 13. Ianuarij 1606. coram Reuerendiss. Attrebaten.* Et ita decisum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Tuden. Parochialis.

Veneris 20. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Declaratoria non datur vbi adest verbalis oblatio de parendo executorialibus intimatis.

SVMMARIVM.

1 *Declaratoria censurarum datur contra contumaces, & renitentes parere.*
2 *Executorialium intimatio habet duntaxat effectum denunciationis existentiæ, & pertinentiæ iurispatronatus.*
Verbalis oblatio de parendo impedit censurarum declarationem. ibid.

DECISIO DXCVI.

1 FVERVNT relaxatæ exequutoriales vigore sententiarum Rotalium super existentia, & pertinentia patronatus Ecclesiæ sanctæ Christinæ, quæ fuerunt intimatæ D. Episcopo Tuden. ac eius fiscali, & Dominico de Ribas Rectori eiusdem Ecclesiæ S. Christinæ, quibus cum per Basilium Gil prætenderetur non fuisse paritum, quia legitimè interpellati de paritione non docuerunt, petebatur cõtra eos relaxari censuras. Sed Domini quoad negotium principale dixerunt non esse dandam declaratoriam; quo verò ad expensas reseruarunt particulariter videre.

2 Quia in negotio principali non constat, quod D. Episcopus, vel eius fiscalis, aut Rector illius Ecclesiæ teneantur parere, vel satisfacere, vnde daretur renitentia colligatur contumacia, per quam relaxantur censuræ, vt dicit *Abb. in cap. reprehensibilis, nu. 2. de appell. in c. 1. nu. 10. de iud. Cassad. decis. 5. nu. 7. de constit.* idcò cum intimatio exequutorialium in hac parte videatur habere effectum duntaxat denunciationis existentiæ, & pertinentiæ iurispatronatus. quæ deseruire habeat pro futuris vacationibus, & Episcopus respondendo intimationi remisit se ad fiscalem, & fiscalis respondit se parete, & Dominicus dixit, quod obediebat debita cum reuerentia, satis de paritione constare videtur, quia verbalis sufficit vbi non requiritur factum, sed sola acquiescentia, vel patientia, *l. 1. §. si vir vxori. l. quod meo. §. si furioso. l. si me in vacuam, in prin. ff. de acq. poss.* quod etiam fuit firmatum in *causa Tirason. Canonicatus coram me 15. Martij, & iterum 26. eiusdem mensis 1610.*

3 Quoad expensas inclinabant etiam non esse dãdam declaratoriam, quia iam fuerat relaxatum mandatum exequutiuum, pro cuius exequutione non solet dari declaratoria nisi probatis impedimẽtis, vltra quod dicebatur etiam mandatum exequutiuum non solere dari vltra montes, sed procedi per viam exequutorialium, prout postea feci relaxando exequutoriales de nouo, etiam quoad expensas omissa via mandati exequutiui.

Et ita, &c.

R. P. D. SACRATO.

Postea S. R. E. Cardinali.

Baren. seu nullius Archipresbyteratus, seu Prioratus.

Veneris 20. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Priuilegium Religioni Hierosolymitanæ concessum conferendi beneficia etiam reseruata censetur sublatum per regulam octauam, nec eorundem priuilegiorum confirmatio aliquid operatur, & est magistralis decisio.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Regula Cancellaria octaua comprehendit etiam beneficia Religionis Hierosolymitanæ.*
2 *Confirmationis natura non est aliquid de nouo tribuere, sed quod iam tributum, est roborare.*
Confirmari non potest, quod non est, ibidem versicul. etenim.
Confirmatio, & noua concessio differunt inter se, ibid. in fine.
3 *Proœmij narratiua dispositionis causam finalem denotat.*
Comparatiuum præsupponit positiuum, ibid.
4 *Ipsi verbum denotat relationem præcedentium, in fine.*
5 *Verba generalia restringuntur secundum subiectam materiam, ibid. vers. & verba.*
Verba generalia restringuntur secundum præcedentia, ibi. vers. & secundum præcedentia.
Papa non præsumitur sub inuolucro verborum voluisse sibi præiudicare, ibid in fine.
6 *Priuilegium conferendi beneficia in mensibus reseruatis non valet, nisi in eo fuerit specialiter derogatum regulæ.*
7 *Clausula* quorum tenores, *& alia accessoria, non ampliant principalem dispositionem, sed tantum tollunt subreptionem.*
8 *Clausula* sublata &c. *non impedit, quominus iudex possit videre de comprehensione priuilegiorũ.*

DECISIO DXCVII.

1 DVBITAVI, an Prioratus, de quo agitur, cadat sub regula octaua? Et pro affirmatiua fuit tentum, quia verba regulæ sunt adeo pregnantia, vt possint comprehendere etiam beneficia Religionis Hierosolymitanæ, qualis est iste Prioratus, vt in specie prosequitur modernus glossator super dicta regula, *glos. 8. num. 6 t. cum sequentib.* & faciunt allegata in decisione vltimo loco in hac causa facta.

2 Nõ obstat, quòd priuilegia huius Religionis fuerunt per S. D. N. post editionem regulæ confirmata cum derogatorijs derogatoriarum, vnde infertur vigore huius posterioris dispositionis priuilegia Religionis fuisse reposita in suo esse primæuo, perinde ac si regula, quoad illa, non emanasset quia respondetur, naturam cõfirmationis non esse aliquid de nouo tribuere, sed quod iam tributum est roborare, *l. Aurelius. § testamento. ff. de liber. legat. l. ex verbis, vbi glos. verbo cui, Bald. in summ. C. de donat. inter vir. & vxor. glos. in cap. 1. verbo confirmat. de confirmat. vtil. vel inutil. Castr. cons.* 187. *num. 1. lib. 2.* Etenim quod non est, confirmari non potest, *Bald. in l. falsus, nu. 3. vers. nam confirmatio. C. de furt. Abb. in cap. inter dilectos, nu. 8. in fi. ne. Fel. nu. 5. de fid. instrum. Card. cons. 33. n. 2. vers. item, & alia, Dec. in rubr. de confirmat. vtil. vel inutil. num. 3.* Aliàs non esset confirmatio, sed noua concessio, quæ duo inter se differunt, *cap. inter dilectos. §. cæterum, de fid. instrum. l. & quia. ff. de iurisd. omn. iudic. Abb. cons. 57. col. fin. lib. 2. Dec. in rubr. de confirmat. vtil. vel inutil. num. 1. vers. & ad idem.*

3 Quod præcipuè colligitur ex narratiua proœmij præsentis confirmationis, quæ denotat causam finalem, *l. finalem*, vbi *Bart. num. 3. ff. de hared. instit. Bald. in l. nostram, num. 1. vers. tu dic. C. de testam. Roman. cons.* 180. *num. 6. Alex. cons. 7. num. 5. lib. 2.* cum concordan. ibi, *vt ipsa priuilegia, exemptiones, & gratia eo firmius subsistant, quo sæpius cõfirmata extiterint, &c.* Si igitur Papa facit confirmationem, vt firmius subsistant; ergo præsupponit, quòd priuilegia, quæ vult confirmare, aliquo modo subsistant, quia comparatiuum præsefert suum positiuum, *l. vbi autem. §. 1. ff. de verbor. obligat. Abb. in cap. peruenit il 2. nu. 1. de iureiurand. Anchar. cons.* 215. *num. 6. vers. 10. Dec. cons. 143. nu. 6. Surd. decis.* 65. *nu* 8. Ex prædictis concludebant Domini, quod cum priuilegia Religionis conferendi in mensibus reseruatis (quatenus Religionem posset dici illa vnquam habuisse) cessauerint per editionem regulæ octauæ factam à S. D. N non possunt dici confirmata per generalem confirmationem priuilegiorum Religionis.

4 Et quòd S. D. N. non intellexerit aliquid innouare ad fauorem Religionis circa ius conferendi in mensibus reseruatis, patet ex toto proœmio confirmationis; etenim in dicto proœmio Papa narrat exemptionẽ à solutione decimarum, iurium synodalium, canoniearum portionum, &c. concessam à suis prædecessoribus Religioni Hierosolymitanæ, & per alios confirmatam. Item narrat facultatem vniendi, & dismembrandi eidem Religioni per eosdem prædecessores concessam, & successiuè per alios confirmatam, seu ampliatam, postea subiungit, quod attendens præclara Religionis merita, & cupiens, vt ipsa priuilegia firmius subsistant, & omnia, & singula priuilegia, indulta, facultates &c. Magno Magistro, & Conuentui quomodolibet cõcessa, confirmat. Ecce ergo quod Papa non loquitur de iure conferendi, tum ex dicta narratiua restricta ad solam exemptionem, & facultatem vniendi, quæ quidem narratiua denotat causam finalem, ex supra allegatis, tum specialiter ex modo loquẽdi. Nam ideo Papa confirmat, vt scilicet, priuilegia per se narrata firmius subsistant, ibi, *cupientes vt ipsa priuilegia &c.* verbum enim *ipsa*, denotat relationem præcedentium, *Bald. cons. 304. num. 2. lib 4. Gemin. cons 108 nu. 2. & 3. Dec. cons. 71. nu. 1. vers. similiter dum statutum Rol. cons. 67. num. 82. lib. 2. Tiraq. de retract. conuent. glos. 6. num. 25.*

5 Ergo cõfirmatio vltra roborationem priuilegiorum quoad decimas, & facultates vniendi, non debet operari, quia limitata causa limitatum producit effectum, *l. in agris. ff. de acquir. rer. domin. l. age cum Geminiano. C. de transact. l. cum serno. ff. de contrah. empt. l. 2. ff. de seru. exportan.* & verba quantumuis generalia restringuntur secundum subiectam materiam, *l. si vno. in princ. ff locat. l. si de certa. C. de transact. glos. in cap. 1. de constitut. Gemin. cons 29. nu. 3. in fine, Alex. cons. 40 num. 3. vers. quod verbum, lib. 4.* & secundũ præcedentia, *l finali § fin. ff. de tritic. vin. & ole legat. l. quoties, vbi Bart. in summa C famil. ercisc und Oldrad cons. 8. num. 1. Bald. cons. 37. nu. 2. lib. 2. Gemin. cons. 65. nu. 4. vers. nec obstat. Alex. cons. 248. nu. 1. vers. principaliter lib. 6.* Multo magis vbi agitur de præiudicio confirmantis, & sic collationis Papæ, qui non censetur sub inuolucro verborum voluisse sibi præiudicare, vt per *Bald. in c. veniens. nu. 4 vers. sed quid si Princeps. de iur. iurand. Castr. cons. 129. in princ. lib. 1. Menoch. præsumpt. 44. nu. 12. lib. 3. Rota in causa*

Viterbien. Archipresbyteratus 6. Iunij 1607. coram R.P.D. Decano.

6 Prædictis addendum videbatur, quod quatenus prætenderetur concessum ius conferendi in mensibus reseruatis, fuisset necessaria specialis derogatio regulæ, vt pluries resolutum fuisse in Rota testatur *Sarnen. in proœmio regularum, quæst. 5. num. 2.* ad idem *Feli. n. in c. nonnulli, nu. 7. de rescript. Rebuff. in prax. de forma non prouis. verbo, nõ obstantibus, vers. & de hac clausula. Cassad. decis. 38. nu. 11. super regul. Mandos. regul. 26. q. 2. nu. 6. & 7. Rota in causa Leodien. hæreditatis 28. Martij 1569. coram Aldobrandino relata inter diuers. impress. decis. 250. part. 2.*

7 Non obstat clausula *quorum tenores*, & aliæ exceptiones ponderatæ, quia sunt clausulæ accessoriæ quæ non ampliant principalem dispositionem, sed tantum tollunt subreptionem, *Calder. cons. 1. de rescript. Roman. cons. 330. num. 13. in fin. Put. decis. 1. num. 2. lib. 1. cum alijs per Gabr. conclus. 10. nu. 1. de clausul.* idem respondetur ad decretum irritans, ex *decis. Rot. 2. nu. 2. de concess. præbend. in nou. Cresc. decis. 7. nu. 11. eod. tit. Put. d. decis. 1. nu. 2. & 3. lib. 1. & decis. 156. nu. 7. lib. 2. Rota in causa Arboren Archipresbyteratus coram Fabio relata inter diuers. impress. decis. 300. nu. 6. lib. 3. par. 3.*

8 Ad clausulam *sublata, &c.* respondetur per illã non impediri quominus iudex possit videre de comprehensione priuilegiorum, ad *decis. Put. 48. nu. 6. lib. 1. in nou. in causa Ciuitatis Castelli bonorum 17. Augusti 1583. coram Robusterio incip. obtinuerat, & in Licien. beneficij 26. Iunij 1587. coram Comitulo,* aliàs posset quis cum vno priuilegio habente dictam clausulam, allegare omnia iura de mundo, nec posset ex aduerso opponi de non comprehensione, &c.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Viterbien. Bonorum.

Veneris 20. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Renunciatio per verba vniuersalia, an, & quando extendatur ad fideicommissum, etiam quòd de fideicommisso non sit facta mentio. Magistralis est decisio, licet breuis.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio generalis facta à successoribus, & iuribus tàm ex testamento, quàm ab intestato, & aliàs quomodolibet deuoluendum, & obueniendum, sunt apta comprehendere quodcumque fideicommissum, nu. 1. & 2.*

2 *Renunciatio generalis trahitur etiam ad causam fideicommissi, quando alia renunciandi causa non aderat.*

Renunciatio trahitur etiam ad fideicommissum, quando est facta per verba vniuersalia, si aliàs esset frustratoria; ibid. in fine.

3 *Renunciatio facta vt dicatur fideicommisso, requiritur illius scientia, declara vt nu. 3.*

4 *Possidens tempore mortis testatoris præsumitur semper in futurum possessionem continuasse.*

DECISIO DXCVIII.

1 FVIT in hac causa resolutum sub die 2. Maij, præteriti * renunciationem factam à Portia non expirasse, & obstare Monasterio quatenus cõprehendat fideicommissum: unde hodie super dicta comprehensione dubium proposui, & Domini ad illud affirmatiuè responderunt; nam dicta Portia non solum renunciauit in specie omnibus, & quibuscũque bonis, tàm paternis, quàm maternis sibi quomodolibet obuenien. & cuicunque successioni hæreditatis tàm paternæ, quàm maternæ, fraternæve, sed etiam in genere alijs successionibus, & iuribus tàm ex testamento, quàm ab intestato, vel donatione, & aliàs quomodolibet deuoluendis, & sibi obueniendis, quæ verba secundum suam propriam significationem in sui vniuersalitate sunt apta comprehendere quodcunque fideicommissum, *Bart. in l. qui Romæ. §. duo fratres, num. 18.* & ibi communiter Doctores, *ff. de verb. sign. Ruin. cons. 152. nu. 8. lib. 2. Crauett. cons. 24. num 11. vers. amplius. Marzar. in epitom. de fideicom. par. 3. quæst. 59. Menoch. cons. 87. nu. 27. Gabr. de fideicom. conclus. 1. nu. 42.*

2 Maximè, quia cum iam bonis paternis, maternis, fraternis renunciasset, ac ab illis esset per statutum Viterbien. exclusa tanquam dotata, nulla alia causa, quàm fideicommissi subesse poterat, ex qua aliud ius ipsa speraret, & allegans aliam causã adfuisse, hoc probare debet, *Ruin. vbi supra nu. 9. Peregr. de fideicom. art. 52. nu. 3. Menoch. vbi supra nu. 21. & præsumpt. 115. nu. 35. lib. 3.* Vnde dicta verba non valent referri, nisi ad fideicommissum prædictum, & ideo illi renunciatum censetur, perinde ac si fuisset nominatim expressum, *Bart. vbi supra, num 19. vers. nunc ad propositum,* & ibi *Ripa num. 79. vers. secus si non suberat. Paris. cons. 71. nu. 15. lib. 3. Surd. cons. 393. nu. 14. Roland. cons. 34. nu. 92. lib. 4. Menoch. d. cons. 87. num. 29. Peregr. vbi supra num. 32.* Alias frustrà prædicta verba ita vniuersalia essent apposita, *Crauett. cons. 638. nu. 12. Menoch. d. præsumpt. 115 nu. 34. in fin.*

3 Quibus non obstat, quod ad hoc, vt fideicommisso renunciatũ censeatur, requiratur illius scientia, iuxta text. *in l. de his. ff. de transact.* & quòd illa sit specialis, prout illum textum intelligunt *Ruin. cons. 99. nu. 21. lib. 3. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 26. tit. 2. nu. 23.* Nam cum in casu nostro expressè fuerit prædictæ *l. de his,* renunciatum per Portiam cum iuramento, hoc sufficit, iuxta communem, de qua per *Rip. in d. §. duo fratres, nu. 71. & Crott. nu. 110. Peregr. vbi supra, nu. 99. Mantic. d. tit. 2. n. 31.* Generalis vero, & præsumpta scientia satis concurrere videtur stãtibus dictis verbis generalibus, *Rip. vbi supra, nu. 69. vers. ut autem.*

4 Maximè quia Portia de tempore mortis fideicommittentis habitabat cum fratribus, quos vidit bonorum fideicommisso subiectorũm possessionem adipisci, & illam semper continuasse, *Cephal. cons. 361. num. 34. Crauett. cons. 26. num. 3.* Et eo magis, quia fideicommittens erat persona extranea, *Bart. vbi supra, quæst. 3. & Graff. in §. fideicommissum, quæst. 64. nu. 6.* vbi de communi. Ex quibus ita fuit resolutum, &c.

* *Est decisio 587. supra par. 1. recent.*

R.P.D.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Senogallien. fideicommissi.

Veneris 20. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Agitur in hac decisione de nullitate executionis ex pluribus causis, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Iniustitia sententiæ æquiparatur nullitati.*
Fideicommisso locus non est, nisi probatis identitate bonorum fideicommisso subiectorum, ibid.
Fideicommissario non competit, remedium legis fin. C. de edict. D. Adr. toll. nisi saltim facta prius verbali restitutione per hæredem, ibid.

2 *Hæredi grauato datur retentio Trebellianicæ, & melioramentorum aduersus fideicommissarium. Vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quod melioramenta non sint liquidata non præcessit citatio ad nihilandum.*

3 *Mandati defectus parte protestante sententiam annullat.*

4 *Executio facta contra formam sententiæ est euidenter nulla.*

5 *Appellandi termino pendente, & multo magis appellatione interposita, executio fieri non potest.*

6 *Appellari etiam potest in possessorio, quando constat de iniustitia sententiæ.*

7 *Confessio facta in vno iudicio, non obest confitenti in alio iudicio, nisi concurrentibus alijs adminiculis.*

DECISIO DXCIX.

1 CVM Octauius Minchettus immissus in bonorum possessionem, de quibus agitur, vigore sententiæ de partibus prætenderet in dictis bonis manuteneri, & ex aduerso Ioannes Benedictus tanquam spoliatus ab ipso nulliter procedend. ad executionem dictæ sententiæ pro manutentione pariter instaret, dedi dubium, an executio per dictum Octauium facta sit nulla ad effectum manutentionis? Quo hodie proposito Domini affirmatiuè respōderunt, moti Primò ex iniustitia dictæ sententiæ, quæ æquiparatur nullitati, & executionem non meretur. Illa autem deducitur ex eo, quod iudex dedit immissionem dicto Octauio in bonis fideicōmisso subiectis, non probata illorum identitate, *Peregr. de fideicom. art. 44. nu. 1.* & in vim *l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.* quod tamen remedium illi non competebat tanquam fideicommissario, nisi saltim facta prius verbali restitutione per hæredem, vt not. *gloss in d. l. fin. & ibi Bart. nu. 9. Bald. nu. 46. Ripa in l. Centurio. nu. 51. ff. de vulgar. Gozad. conf. 93. num. 8. Menoch. de adipiscend. remed. 4. nu. 166. cum seqq.*

2 Item ex eo, quod non fuerunt deductæ detractiones Ioanni competentes, nec melioramenta ab ipso in specie probata, pro quibus illi retentio competebat, iuxta not. *in l. damus. ff. de legat. 1. Rolan. conf. 28. nu. 1. & seq. lib. 1. Negusan. de pignor. in 4. membr. 5. par. nu. 8.* Et licet illorum valor non esset liquidatus, non tamen propterea erat locus cautioni, nec minus executioni, sed debebat præfigi terminus ad illum liquidandum, iuxta stylum Rotæ, de quo testatur *Put. decis. 11. de re. iud. & decis. 471. lib. 2. Menoch. de recuper. remed. 15. nu. 569. vers. cōtrarium*, & fuit dictum in vna *Foroliuien. fideicōmissi 9. Martij 1611. coram D. meo Pamphilio.*

3 Secundò, deducitur nullitas ex eo, quòd cùm pluries pro parte Ioannis fuerit protestatum de defectu mandati eius, qui comparebat pro Octauio, & de defectu iurium, quæ non erant in forma probanti, non poterat iudex sententiam ferre, & multo minus stantibus prædictis illam executioni demandare absque vitio nullitatis.

4 Tertiò, quia executio fuit facta non seruata forma sententiæ, in qua mandabatur præstari priùs cautionem de reficiendis melioramentis, quam tamen cautionem de tempore executionis nō cōstabat in actis fuisse præstitam: vnde resultat euidens nullitas, *Castr. cons. 270 nu. 3. vers. breuiter, lib. 2. Capyc. decis. 17. num. 6. vers. facit etiam. Put. decis. 471. num. 3. lib. 2.*

5 Quartò, quia fuit deuentum ad dictam executionem pendente termino ad appellādum, & post appellationem interpositam, & sic nulliter, *cap. non solum, vbi gloss. & Doctor. de appellat. Cas. de Grass. decis. 2. nu. 5. eod. tit. Lancellot. de attentat. pendente termino ad appellandum, par. 2. cap. 11. in princ.*

6 Et licet sententia esset lata in possessorio, & sic videatur esse locus Aegidianæ; tamen cum ex supradictis constet de illius iniustitia, non intrat *Aegidian. Put. decis. 4. de Aegdian. Rot. decis. 19 nu. 2. par. 3. lib. 2. Seraph. decis. 603. in princ.*

7 Quintò, & vltimò, quia prædicta executio fuit etiam excessiua, cum fuerit facta super mobilibus, & animalibus repertis in domo, & prædijs, quæ tamen non constat fuisse in bonis Petri fideicommittentis iam diu defuncti.

8 Nec obstat depositio ipsius Ioannis asserentis per dictum fideicommittentem fuisse relicta in eius hæreditate multa mobilia, & animalia, quia non probat contra ipsum deponentem in alio iudicio, nisi concurrentibus alijs adminiculis, quæ non adsunt in casu nostro, *Bisignet. decis. 2. de confess. decis. 4. eod. tit. in antiq. Capyc. decis. 52. in fin. Surd. decis. 309. num. 5. & in fi. &c.*

R. P. D. VBALDO.

Romana de Iauellis.

Veneris 20. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Substitutus sub conditione, si sine filijs legitimis, & naturalibus decesserit, an, & quando excludatur per filium non legitimum, sed naturalem tantum legitimatum.

SVMMARIVM.

1 *Filiatio probatur per legitimationē factā à patre. Legitimatus filius est verè, & propriè filius, & succedit alijs agnatis, prout succedunt legitimi, ibid.*

2 *Substitutio facta alicui, si decesserit sine filijs legitimis, & naturalibus, non habet locum quando quis decessit cū filijs naturalibus legitimatis, qui propterea excludunt substitutum, præsertim quando legitimatio est facta cum amplissimis verbis, quod scilicet habetur tanquam legitimus & de legitimo thoro procreatus, nu. 3.*

4 Sub-

4 *Substitutus, si sine filijs decesserit, excluditur à filio naturali legitimato, quando testator, de cuius successione agitur, legitimationi consentit.*
5 *Testes singulares probant animi declarationem.*
6 *Filiorum appellatione veniunt etiam fœmina, quando in substitutione sunt positi in conditione.*
7 *Filius dicitur naturalis etiam, quòd non sit natus ex formali concubinatu, dummodo sit natus ex soluto, & soluta & aliunde haberi possit filiationis certitudo, num.8 in fin.*
8 *Substitutus, si sine filijs decesserit, excluditur à filia naturali legitimata, siue sit naturalis verè, siue etiam spuria.*
9 *Substitutus, si sine filijs decesserit, non excluditur à filijs naturalibus legitimatis, quando legitimatio fuit obtenta post ius quæsitum substituti.*
10 *Filius naturalis, & legitimatus succedit testatori ipsum instituenti, non obstante, quòd in legitimatione sit apposita clausula, sine præiudicio venientium ab intestato.*
11 *Filius natus ex muliere coniugata præsumitur conceptus ex marito, & non ex alio.*
12 *Bulla Pij IV. in qua reuocantur legitimationes facta in præiudicium substitutorum, quomodo intelligatur, num.13.*

DECISIO DC.

1 FIRMATO in decisione huius causæ 13. Nouembris præteriti Apolloniam esse filiam Curtij, hodie proposui dubium in eadem decisione reseruatum, an constaret de tali filiatione Apolloniæ, quæ excluderet substitutos? Et Domini vtraque parte informante affirmatiuè responderunt, quia hæc filia fuit legitimata in amplissima forma, cum facultate in specie succedendi in bonis quorumcũque agnatorum qua stante legitimatione ipsa dicitur de agnatione patrui, de cuius successione agitur, *Castr. cons. 34. nu. 3. ad fin. vers. nam legitimatus, lib 2.* cum alijs per *Moliu. de Hisp. primog. lib. 1. cap. 4. nu. 44. Lup. in tract. de illegit. comment. 2. §. 1. num. 75. vers. qua opinio. Caldas cons. 9. nu. 68. & 71. vers. quia per legitimationem, & num. seq.* & ratio esse potest, quia legitimatus est verè, & propriè legitimus, vt probat tex. *in §. liceat igitur, & §. si igitur licentia, auth. quibus mod. nat. effic. leg & in auth. quib. mod. natur. effic. sui, in princ. vers. natura, & §. si quis ergo, & §. & quoniam varia.* & sensit *Bart. in l. si is qui pro emptore, n. 29. ff. de vsur.* & est bonus tex. *in l. qui liberos. §. 1. ff de rit. nupt.* & latè prosequitur *Eugen. cons. 52. nu. 49. & seqq.* & fuit dictum *in Hispalen. legitimitatis 4. Februar. 1613. coram me.*

2 Et quòd talis legitimatus excludat substitutos, sub conditione, si sine filijs legitimis, & naturalibus, vt in casu nostro, est receptissima opinio, de qua per *Doct. in l. ex facto. §. si quis rogatus,* vbi *Ripa num. 44. de communi. ff. ad Treb. Castr. cons. 30. nu. 2. lib. 1.* vbi dicit omnes ita tenere, *Alex. cons. 2. n. 13. vers. & cõprobatur, lib. 1. Decian. resp. 42. n. 15. lib. 1. Rol. cons. 67. num. 16. lib. 3.* Laderch. *cons. 23. num. 20. lib. 1. Cardin. Mantic. de coniect. lib. 11. tit 10. num. 9 vers. contrariam igitur Moliu. de Hisp. primog. lib. 3 cap. 3 num. 2. Peregr. de fideicom. art. 23. nu. 39. Graff. in §. fideicommissum. quæst 38. n. 2. vers. secunda opinio,* qui plures adducunt testantes de cõmuni, *Caldas vbi sup. nu. 69. Lup. vbi sup. cõm. 3. §. 2. n. 3. Ios. de Rustic. ad l. cũ auus. ff. de condi. & dem. lib. 2. c. 15. n. 45. & 85.* Rota *apud Seraph. decis. 880. num. 5. par 1. & in Camerinen. fideicommissi 23. Octobris 1596. coram bo. me. Penia, & in Bononien de Maiuetijs 24 Febr. 1612. coram Reuerend. meo Damasceno.*

3 Quod eo magis procedit quando legitimationis verba sonant prout hic, vt legitimatus tanquam legitimus, & de legitimo thoro, vel matrimonio procreatus, possit succedere, tunc enim talis legitimatus nihil differt à legitimo, *§. sit igitur, auth. quib. mod natur. effic. legit. Ang cons. 17. num. 5 in fin. vers. isti autem. Menoch. cons. 20. num. 31 lib. 1. Seraph. decis. 325. nu. 19. & 10. par. 1. & decis. 1329. num. 7. par. 2.* vnde eo magis excludit substitutum, *Soc. cons. 63. num. 22. lib. 3. Gozad. cons. 19. num. 22. Decia. cons. 42. num. 15. lib. 1.*

4 Et in hoc casu res videbatur carere omni scripulo, ex quo Horatius testator, de cuius successione agitur, consensit legitimationi, *Bart. in l. si cognatis, col. 2. ff. de reb. dub.* & ibi *Soc. num. 21. vers. 3. infero,* vbi in puncto dicit, quod quando grauatus legitimauit filium consentiente testatore, quæstio procedit sine dubitatione, & idem tradit *Tiraq. in l. si vnquam, in verb. susceperit liberos, num. 25. C. de reuoc. don. Mantic. de coniect. lib 11. tit. 10. nu. 18. Surd. de alim. tit 2. q. 15. num. 33. & seqq.*

5 Voluntas autem & consensus testatoris probatur ex testibus de ea deponentibus tum ante legitimationem, prout deponit primus iuxta 24. & quartus iux. 15. interrogatorium, dicentes, quod Horatius hortabatur, & sollicitabat patrem Apolloniæ ad eam legitimandam, tum etiam post legitimationem, videlicet, idem primus iuxta 24. secũdus iuxta 27. & quintus iuxta 25. dum testatur de summa lætitia per Horatium capta ex dicta legitimatione, & quatenus dicti testes viderentur singulares, tamen sufficiunt ad probandam declarationem animi, *Aym. cons. 73 num. 33.* & fuit dictum in causa *Meten. processionis 18. Aprilis præteriti coram me.*

6 Ex quibus videbatur constare de tali filiatione Apolloniæ, vt excluderet substitutos sub cõditione, si sine filijs decesserint, quam conditionem Domini non dubitabant intelligi etiam de filiabus, *Dec. cons. 568. num. 4.* vbi in specie de filia, quod excludat patruum, *Card. Mant. de coniect. lib. 10. tit. 14. num. 1. & seqq. Craff. in §. fideicommissum. q. 35. num. 1. Thesaur. decis. 188. num. 9. vers. verum cum de hac. Seraph. d. decis. 880. num. 1. Rota in d. Camerinen. fideicommissi coram Penia, & in Romana fideicommissi 20. Decemb. 1610. coram eodem, & in eadem 4. Maij 1611. coram me.*

7 Non obstat, quod Apollonia non sit nata eo formali concubinatu, nec sint probata requisita ad concubinatum, iuxta decis. 254. par. 2. diuers. & sic non possit dici simpliciter naturalis, ex allegatis per informantes per Ioan. Baptistam, nam secundum æquitatem canonicam, & communem vsum loquendi, vbi certitudo filiationis aliunde haberi potest, quæ in casu nostro fuit firmata in decisione, dummodo filius sit natus ex soluto, & soluta, quales fuisse parentes Apolloniæ tempore eius natiuitatis concludenter deponunt testes. dicitur naturalis, vt in terminis tradit *Bald. cons. 129. nu. 3. lib. 2. & cons. 206. num. 6. in fin. lib. 3. Ias. cons. 51. lib. 3.*

Aym.

Aym.conf.166.num.8.Tob Non conf 76.num.9.& & 10.Eug.conf.52.nu.45.& feq. Ioan. Paul. Lancell.conf.176.nu.52.inter conf.vlt.vol. lib.1. Gabr. conf.29.num.1.& feqq.lib.1.Couar.in epit. de fponfal.par.2.cap.8.§.4.num.2.in fin.& feqq. Caldas de nominat.emphyt.lib.2.q.20.num.10. Sarmient.feleƈtarum interpret.lib.1.cap.7.num.3 ad fin.Bart.decif.Bonon.91. numer.13. Achil.decif.5.num.5.de teſtam.

8 Præterea hic fumus in filia legitimata, quæ fine aliás fit naturalis, fiue fpuria, excludit fubftitutum, *Caſtr.conf.30.num.2. lib.1.* & poft alios relatos de communi atteſtans *Mantic.de conieƈt.lib.11.tit.10.num.20. Peregr.de fideicom.art.23.nu.46.* Vnde non obſtat dicta decif.254 par.2. & aliæ allegatæ, quia quoad dictam decifionem 254. ibi folum quærebatur an de iure communi filius naturalis poſſet fuccedere patri ab inteſtato, nec fe fundabat in legitimatione, & fuit dictum non poſſe, ex quo non conſtabat de legitimo concubinatu parentum, iuxta *auth.licet. C.de natur.lib.*

9 Nec obſtāt decifiones Narnien. de Capitonibus 19. Ianuarij 1609.coram Illuſtr.Card. Lancellotto, & Cæfenaten.bonorum 23.Ian. 1608.coram Reuerend. Attrebaten. in quibus fiebat fundamentum in legitimatione;& tamen fuit dictum eam non obſtare fubſtitutis, quia in dicta Cæfenaten. legitimatio fuerat obtenta poſt mortem patris, & fic poſtquã ius fuerat quæſitum vocatis per fideicommiſſum: hæc autem legitimatio Apolloniæ fuit facta ante mortem teſtatoris, vt teſtes deponunt, & eo confentiente & inſtante, vt fupra dictum eſt, & fic de tempore, quo Horatius teſtator poterat de bonis fuis ad libitum difponere, & Io Baptiſtam,& alios, qui fibi ab inteſtato fucceſſuri eſſent, excludere, vnde nullum habebant ius, nec fpem confiderabilem, *Butr.in cap.per venerabilem, nu.15. qui fil. fint legit. Soc.conf.47.nu.31.lib.4.* cum alijs per *Rol.con. fil.12.num.53.* vbi de communi, *lib.4. Honded.conf. 92.num.51.lib.1. Gabr.conf.30.num.29.lib.1.* In cafu vero dictæ decifionis Narnien. vltra quòd videntur intrare proximè allegata, aderat etiam fideicõmiſſum conuentionale, vt patet ex principio decifionis, & fic fubſtitutis videbatur ius quæſitum ex contractu,bene faciunt not.*per Gabr.conf.30.n.30. lib.1.*

10 Non obſtat clauſula, *fine præiudicio venientium ab inteſtato*, de qua in legitimatione Apolloniæ, quæ etiam aderat in cafu illarum decifionum, tum quia intelligitur de præiudicio confiderabili, non autem de eo,quod nullius fit confiderationis,vt per Doct.fupra allegatos, tum quia non operatur condito teſtamento, *Caſtr.conf.102.col.2. poſt med. verſ.4.videndum eſt,lib.2.* de communi *Dec. confil. 393.nu.1, Ruin.conf.87 num.10.lib.3. Gozad.conf. 6 num.33.& nu.78 Gabr.conf.29.num.16. & feq. lib.1.Zuchard.in l.poſthumo,nu.48. C.de bon. poſſ. contra tab.Rot.decif.355.n.2.par.1. diuerſ.* & apud *Caſ.de Graſſ.decif.4. num.3. qui fil. fint legit.* & faciunt latè tradita de hac clauſula per *Io.Paul.Lancell.d.conf.176.num 54.& feq.in 1. vol. conf. vlt. vol.* ficut etiam non facit quando legitimatio proceſſit de confenſu eius,de cuius fucceſſione agitur, vt per *Lancell. ibid. nu.66.* vbi de communi. Apollonia autem quæ fuit legitimata de confenſu patrui, vt fupra dictum eſt, prætendit capere eius bona ex ipſius teſtamento tanquam poſita in conditione, & fic vocata ex ſtatuto Vrbis.

11 Non obſtat decifio in cauſa Romana de Bonellis coram me, in qua fuit dictum, non conſtare de filiatione ad effectum excludendi fubſtitutos. Quia ibi filia erat nata ex muliere coniugata, vnde præfumebatur mariti, *l.filium definimus.ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iur.l.miles.§.defunƈto ff.de adult. Ale.de præſumpt.reg.3 præſ.37. nu.1, Gabr. cod.tit. concl.14.num.1.& feq.*

12 Demum non obſtat Bulla fel. record. Pij IV. in qua reuocantur omnes legitimationes factæ in præiudicium fubſtitutorum, tum quia intelligitur de præiudicio iuris iam quæſiti, vt fupra dixi: vt fi fieret legitimatio poſt purificatum fideicommiſſum, vt apparet ex proœmio, & ex tota lectura Bullæ, & in cafu noſtro tempore legitimationis nullum erat ius quæſitum fubſtitutis, cùm fuerit facta viuo teſtatore, qui vel non confecerat teſtamentum, vel fi fecerat, poterat illud mutare, & excludere fuccedentes ab inteſtato, vt fupra, cum ambulatoria fit hominis voluntas, *l.4.ff de adim.leg.*

13 Tum, quia procedit tantum in legitimatis, qui vellent fuccedere contra voluntatem teſtatoris, vt fuit latè oſtenſum hic per informantes, ponderando verba ipſius Bullæ, & in puncto ita dictam Bullam interpretatur *Eugen. in alleg. conf.52. num.65. & feq.lib.1.Ladereb.conf.23.in fin.*& in fimili Reipublicæ Venetæ conſtitutione conſuluit *Dec. reſp. 42.num.38.& feq lib.1.*quem fequitur *Menoch.cõfil.459.nu.3.& feqq.& conf.461. nu.9.lib.5. Mantic.de conieƈt lib.11.tit.10 nu.45. verſ.& quod attinet. Lup.de illegitim.comm.3. §.2. nu.5.* & fuit latiſſimè deductum in dicta cauſa *Bonon.de Maluctijs 24.Febr.1612. coram R. Damaſceno*, cuius fundamenta Dominis placuerunt. Apollonia autem prætendit fuccedere fecundum voluntatem teſtatoris, & eius teſtamento, de qua voluntate etiam deponunt teſtes, dicentes fe audiuiſſe ab Horatio, quod volebat eam confequi ex eius bonis partem fuam. Et ita fuit decifum.

R. P. D. PIROVANO.

Bergomeñ Pecuniaria.

Lunæ 23. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Executiuè agi poteſt quando fic inter partes conuentum fuit, & quid fi agatur de euictione, & nunquid decretum in parte verum & in parte falfum fuſtineri poſſit.

SVMMARIVM.

2 *Executiuè agi poteſt quando fic in inſtrumento fuit conuentum, etiam quod in eo non adſit Cameralis obligatio.*

3 *Euictionis actione agens executiuè agere non poteſt, fed producere debet probationes in forma.*

4 *Decretum, ſeu fententia eſt indiuidua, & ideo eſſe non poteſt partim vera, & partim falſa.*

DECISIO DCI.

1 MARCVS Fogarolus dum prætenderet fe creditorem Gabrielis, & Francifci fratrum de Spinellis de diuerfis pecuniarum fummis in vna parte

parte, scilicet librarum 2908. in alia librarū 2534. & in alia scutorum 30. auri, decessit recepta prius quadam domo in solutum pro extinctione prioris summæ; pro alijs vero coram A.C. egit Io. Andreas, vnus ex filijs Marci contra Gabrielem, & vlterius pro consequutione solutorum Liuiæ vxori Frācisci, & Vrsinæ sororis Gabrielis, & Francisci, quæ pro earum respectiuè dotibus regressum habuerunt ad prædictam domum, mandatumq; exequutiuum reportauit pro summa in totum librarū 2850. & scut. 150. auri. Causa autem per appellationem à d. decreto coram me introducta, dubitaui instante Ioan. Baptista altero eiusdem Marci filio, an mandatum A.C. sit exequendum, seu de nouo relaxandum.

2 Et Domini primo dixerunt non esse exequendū, quia etsi pro summa librarum 2534. videatur instrumentalis obligatio con. inere verba æquipollētia obligationi Camerali, vt scilicet possit procedi exequutinè quocumque loco, & coram quouis iudice, secundum opinionem quam probauit *Anton. de Canar. in tract. de execut. instr. q. 32.* & eum sequuntur contra *Bald. Gales. de form. oblig. camer. 3. particul. q. 4. in fine. Bec. cons. 17. num. 2. in fin. Thesaur. dec. 26. num. 6.*

3 Tamen cum pro alijs creditis nō appareat obligatio Cameralis, sed consequutiua sic ad obligationem promissionis de euictione, super qua requiritur extrinseca probatio, & discussio, quod Gabriel de euictione teneatur, ideo via executiua deficit, & producendæ sunt probationes in forma, & ordinariè procedendum, *Bald. in l. 2. num. 7. C. de execut. rei iud. Surd.* latè *dec. 27 num. 8. & seqq.*

4 Et hoc stante cum mandatum fuerit relaxatum pro maiori summa, nempe pro libris 1070. si in eo, excedit summam librarum 2524. non sustinetur in residuo, nec etiam valebit, sed corruit propter indiuiduitatem decreti, quod pro parte verum, & pro parte falsum esse, non potest, *Put. dec. 323. num. 6. lib. 1. Afflict. dec. 218. nu. 4.* quod etiam fuit dictum in causa *Albanen. beneficiorum coram me 9. Aprilis 1612.*

5 Secundò dixerunt de nouo non esse relaxandum; nam si pro eadem summa petatur relaxari, obstat eadem ratio incompatibilitatis causæ veræ, & falsę in eodem decreto; si vero separatim pro alijs summis vltra libras 2534. obstat pariter exceptio quòd pro eis ordinariè sit procedendum, ac demum si pro eadem summa librarū 2534. multa obijciuntur, quæ videntur per Io. Baptistam iustificāda, nempè quòd possit se iuuare ex illo decreto, in quo ipse non fuit nominatus, sed Io. Andreas eius frater, item personam suam legitimet, probando se talem, qualem asserit eū, Dominis visum fuerit non sufficere probationem filiationis ex sola fide parochi desumptā, ac demum iura sua recognosci faciat. Et ita &c.

R. P. D. PIROVANO.

Ianuen. Fideicommissi de Pallauicinis.

Lunæ 23. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Bona fideicommissaria pro constitutione, vel restitutione dotis, & illius augmento In præiudicium substitutorum obligari, & alienari possunt.

SVMMARIVM.

2 *Fideicommissaria bona pro restitutione dotis obligari possunt. Vbi ampliatur etiam pro dotis constitutione, & etiam pro augmento dotis, & in præiudicium substitutorum.*

Dotis constitutio, & restitutio æquiparantur, ibid.

3 *Confessio debiti iurata facta in testamento habet vim donationis.*

Donatio inter virum & vxorem morte confirmatur, ibid.

4 *Dotis non restitutæ fructus non debentur, nisi probata interpellatione contra hæredes viri, & iterata instantia.*

Mora, & interpellatio satis dicitur probata per contumaciam, & renitentiam debitoris, & litis sustentationem, ibid. in fine.

6 *Fideicommissaria bona, vel alienari possunt pro restitutione dotis non simpliciter, sed in subsidium, alijs non existentibus bonis.*

Legitima debetur in corporibus bonorum hæreditariorum, & ideo omne augmentum ex corporibus prouentum lucro legitimæ cedere debet, ibid.

DECISIO DCII.

IN decisione diei 21. Iunij 1613. * fuit resolutum exequutionem esse faciendam super quar-
1 ta parte palatij, spectāte ad Carolum respectu summæ librarum 15000. pro dote D. Hieronymæ per sententias Rotales declaratæ, & quia in disputatione multa fuerunt necessario præsupposita, Domini in repropositione dubij 9. Decembris præteriti firmarunt tantummodo legitimam Alexandri non fuisse prohibitam, & in eadem resolutione persisterunt die 26. Maij præteriti. De reliquis autem in 1. decis. præsuppositis voluerunt particulariter videre, & ad eum effectum hodie proposita disputatione censuerunt etiam quoad alia contenta in d. decis. standum esse in decisis. Reliquę enim tres partes, quæ dd. sororibus debebantur, tàm ratione earum legitimæ, quàm particularis successionis Vincentij earum fratris, & Episcopi earum patrui, remanserunt consumptæ ex detractionibus fiendis, tàm respectu dotis Annæ earum matris, quàm ratione interesse dotis D. Hieronymæ, & portionis D. Magdalenæ, & ideo necessario deueniendum esset ad alienationem bonorum cumulatorum, & consequenter ad quartam partem palatij, vt fuit ostensum in dicta decisione diei 21. Iunij 1613.

2 Nec obstare dixerunt, quæ denuo opponebantur pro parte Caroli, scilicet non constare de vera numeratione dotis Annæ Flores vxoris Vincentij, quinimmo ex eodem instrumento dotis clarè apparere ipsummet Vincentium constituisse dotem in summa scutorum bis mille, & pro alijs mille eandem dotem auxisse, & pro residua summa scutorum 1212. approbasse, & recognouisse quasdam expensas per eandem Annam factas, ad quas ipse Vincentius tenebatur, quæ in præiudicium fideicommissi constitui, donari, & confiteri non poterant. Quia vbi de bonis vinculatis prædicta essent detrahenda, quoad portionem scutorum bis mille, respicientem dotis constitutionem, sicuti Vincentius pro restitutione dotis poterat bona fideicōmissi obligare, siue ante vinculum fideicommissi, siue post, dos soluta reperiatur, *Couar. var. resol. li. 3. c. 6. n. 10.*

Petra

Petra post alios de veriori opinione attestantes, *quæst.8.n.383.Marzar.in epitom.fideicom.quæst.48. Menoch.cons.33.nu.12.Peregr.de fideicom.art.42. num.81.vers.contra opin.* ita & eadem bona potuit obligare pro constitutione dotis, ad quam de iure tenebatur, ex dispositione *auth.præterea. C.vnde vir. & vxor.* cùm à pari procedant in ista materia dotis constitutio, & restitutio. *Rol. cons. 20. nu.2. vol.4 Peregr.d.art.42. num.82.* & confirmant relati *Marzar.& Menoch.in locis allegatis*, idem respectu scutorum 1000. pro augmento, & bona vinculata posse obligari, responderunt *Ruin.cons.199. n.5.vers.si enim à muliere, vol.2. Cephal.cons.177. num.25. Peregr.d.art.42.num.84.* ac demum pro alijs scutis 1212.confessatis, & detrahi possunt in præiudicium substitutorum, secundum veriorem opinionem, firmarunt *Roland.cons.85.vol.1, consil.74 à num.9.vol.4.*& alij relati per eundem *Peregrin.d.art.42.num.83.*

3 Cæterum prædicta cessare videntur, quia non agitur de deducenda dote ipsius Annæ de bonis fideicommissi Vincentij senioris, sed de portione legitimæ eiusdem Alexandri,& de bonis ad eum peruentis ex successione Episcopi Aleriensis eius fratris, quæ non subiacebant fideicommisso paterno, cum sunt restricta ad medietatem domus, de qua agitur, assignatæ eidem Episcopo pro sua legitima, & ideo eam partem potuit Alexan.obligare siue confitendo, siue donando, maximè cessante creditorũ præiudicio, prout cessabat de tempore obligationis, & validè saltem per superuenientiam mortis eiusdem Alexandri, qui nedum ante reuocauit dotem constitutam, & confessionem factam ad fauorem Annę sed eandem summam scutorum 4212. in eius cum quo decessit testamento reliquit, vt siue verè propter vinculum iuramenti statim valuit in vim donationis. *Castr.cons.75. num 2. vol.2. Gabr. de donat.conclus.3.num.19. Seraphin.de priuileg.iuram. priuileg.71.numer.47.& num. 48.* siue per superuenientiam Annę morte mariti omnia fuerunt confirmata, *l.antep.C.de donat.ante nupt Bart.in l.eum quis decedens, §.Titia, numer.3.ff.de leg.3. Roland. cons.93.num.4.& 23.& 30 lib.1. Gabr.de iur.dot. & promiss.dot.concl.3. num.5. Bald. nouell. in repet.l.1.nu.200.ff.solut. matr.*

4 Secundò non obstat, quod in computo consumptionis præsupposito in decisione prædicta diei 21. Iunij non iustificetur summa fructuum dotis Dom. Hieronymæ debitæ in quantitate scutorum 3562. expressa cum regulariter debeantur fructus matrimonio constante; eo autem soluto, prout solutum fuit de anno 1606. non deberi ab eo die citra, nisi probata interpellatione contra hærèdes viri, & iterata instantia, secundum veriorem opinionem voluerunt *Surd.cons.269.num.22. Plot.in l si quando, à num.432. C. vnde vi*, nealias tacendo videatur consequi velle vsuras dotis non solutæ, quod permissum non est cessante mora absque vitio patentis vsuræ, confirmant præcitati Doctores, & latissimè tradit *Ioseph.Ludouic.sua concl.36. in princ.* Nam ex facto visum fuit cessare obiectum, quia ab anno 1595.quo fuit nuptui tradita D. Hieronyma, semper lis durauit super dote declaranda,& soluenda, & adhuc durat, itaut sola contumacia, & renitentia, & litis sustentatio Caroli sufficiat ad probationem moræ, & interpellationis, *leg.insulam, cum* *ibi notatis,ff.de verbor.obligat.Surd.cons.293.numer.9 & 10.vol.2.*

5 Nec dicatur, quod per consumptionem scutorũ 120. quotannis per D. Hieronymam loco alimentorum exactorum de pensionibus domus controuersæ prædicta summa scutorum 3562. sit extenuãda. Quia ex calculo dato fuerunt compensata per contrapositionem ad creditum D. Hieronymæ, & 3
nihilominus adhuc remanet creditrix pro fructibus suæ dotis in dicta summa scutorum 3562.

6 Demum non obstat, quod palatium controuersum, & sic tres illæ partes prætensæ de nouo sint subhastandæ, & maiori oblatori deliberandę cum dd.sorores sint tantum creditrices quantitatis pecuniarum, videlicet legitimæ Alexandri, ac dotis Annæ matris,& fructuum dotis, D.Hieronymæ ita vt inde colligi possit, si supersit pretium ex bonis liberis antequam ad subsidiarium remedium, ex dispositione *Auth.res quæ,C.comm.de legat.* deueniatur per venditionem quartæ partis fideicommisso vinculatę,& Carolo debitæ. Quia respõsum quicquid sit respectu quartæ partis, super qua noua exequutio est facienda pro dote Dom Hieronymæ, pro alijs tamen tribus partibus, visum est Dominis nõ esse deueniendum ad aliquam subhastationem, nec deliberationem, quia successio in parte Episcopi Alerien & retentio alterius partis pro simili parte Alexandri respiciunt causam legitimæ, quæ debetur in corporibus bonorum, non autem in quantitate, & ea quidem non à die assignationis, sed à die mortis Vincentij communis earum patris, à quo legitur constitutum fideicommissum: vnde omne augmentum prouentum ex corporibus assignatis debet cedere lucro legitimæ, quia corpora ipsa sunt obligata, non autem valor, & hæc benè probantur in discursu *Cæs.de Graß.de testam. decis.6.* quem exinde Rota approbauit.*dec.16 eod tit.*& easdem conclusiones confirmarunt *Corn. Grat. Curt. iun. Bertat.& alij apud Peregr.de fideic.art.36.nu.26. vers.Contrarium vero. Petra de fideic. quæst.15. nu 136.Surd.cons.128.nu.9. & seqq.*

7 Nec dicatur, quod subhastatio non desideratur ad effectum priuandi augumento dictarum sororũ, si quod à die mortis Vincentij reperiatur in palatio controuerso, sed vt sciatur eius valor ad impugnandum patrimonium Alexandri, qui de bonis liberis, & sic de sua legitima, & portione Episcopi Alerien. in qua successit, tenetur restituere dotem Annę propriæ vxoris, & dotare proprias filias, antequã deueniatur ad alienationem bonorum vinculo fideicommissi subiectorum. Quia pro responsione fuit dictum iure cautum non reperiri, quod subhastatio detur à iudice in bonis proprijs creditoris, sed quidem contra bona debitoris, vnde cum dd. sorores non egeant noua adiudicatione palatij pro tribus partibus, quia iam fuit ostensum ad eas pleno iure spectare ratione legitimæ Alexandri earum patris, & portionis Episcopi Aleriensis, sequitur dicendũ non posse adstringi ad patiendum rei propriæ subhastationem, nec etiam ad effectum sciendi verum valorem palatij, cum inter Episcopum Alerien. & Carolum in assignatione legitimæ Episcopo prædicto cum communi assensu vsque de anno 1569. fuerit æstimatum in scutis 14000. auri, qui valor non præsumitur auctus, nisi probetur, nec licet arguere ex beneficio decursi temporis ab anno 1569. citra,

tra, cum potuerit esse maius illius temporis pretium, quàm præsentis. *Crem. in leg. 2. num. 229. & 229. C. de rescind. vend.* allegans *Bart. in l. cum emptor. §. fin. in fin. ff. de damn infect. Alex. in l. in lege falcidia 62. §. corpora, num. 2. & 3. ff. ad l. falcidiam*, & eos sequitur *Surd. consil. 151. num. 71. vol. 2.*

8 Et ideò cum Carolus defecerit in hac probatione, quæ erat de intentione sua ad impinguandum patrimonium Alexandri, visum fuit sufficere dd. sororibus per contrapositionem suorum creditorum docere de consumptione bonorum liberorum secundum æstimationem iam factam, & conuentam, vt exinde ad bona vinculata transirent pro dote consequenda. Et ita vtraque parte informante fuit resolutum, &c.

Est decisio 514. supra in hac parte.

R. P. D. MANZANEDO.
Patriarcha Hierosolymitano.

Maceraten. hæreditatis.

Lunæ 23. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

De vi, & efficacia secundæ substitutionis factæ eisdem modo, & forma, & in omnibus, & per omnia eodem modo, sicut prima.

SVMMARIVM.

1 *Verba eodem modo, & forma, repetunt omnes qualitates, eundem modum, & ordinem.*

2 *Clausula in omnibus, & per omnia operatur, vt in exæquatis vnam, & eandem naturam demonstrant.*

3 *Verba geminata magis operantur, quàm verba simplicia.*

DECISIO DCIII.

1 STANTE clausula testamenti Matthæi Vici in hæc verba; *Et eodem modo, & forma, & eisdem conditionibus in omnibus, & per omnia relinquo dictis filijs meis masculis, & descendentibus masculis ex eis, & deinde fœminis, & earum descendentibus masculis, & fœminis, & demum transuersalibus masculis, & deinde fœminis domum magnam sitam in terra Ciuita Noua*; dubitaui hodie, an sub dicta clausula veniant vocatæ fœminæ, & descendentes ex ipsis ante admissionem transuersalium? & negatiuè respondendum Domini dixerunt.

2 Nam cum fuerit resolutum in ista causa coram me 24. Maij 1613. factum esse locum fideicommisso ad fauorem Ascanij Vici, quia ipse erat masculus transuersalis descendens à fratre Matthæi testatoris, vt fuit resolutum *coram bon. memor. Iusto 28. Maij 1608. & coram me 13. Febr. 1609.* & sic veniret vocatus in casu deficientis lineæ fœmininæ, de cuius deficientia constabat, ex quo tantummodo ad hoc fideicommissum fuerant vocatæ fœminæ agnatæ, nempe filiæ testatoris, & filiæ filiorum, & descendentium masculorum, quæ futuræ erãt de agnatione testatoris, vt fuit resolutum *coram bon. me. Card. Pamph. 20. Febr. 1598. & coram me 17. Decemb. 1610* & cũ istarum agnatarum vocatio cœperit à die purificati fideicommissi, per obitum vltimi masculi, nõn verò à tempore conditi testamenti, vt in alia *decis. coram eodem Iusto 10 Maij 1606* & postea *coram me 18. Iunij 1610.* Et cum de illo tempore purificati fideicommissi istæ fœminæ agnatæ non extarent, quia præmortuæ fuerant masculo vltimo præmorienti, nempe Capitaneo Francisco Vico, nec adimpleuissent onus sibi per testatorem iniunctum assumendi cum suis maritis nomen, & insignia testatoris, cessauit vocatio illarum, & per consequens masculorum cognatorum successiuè descendentium ab illis, quin & etiam defecit linea fœminina proueniens ex dictis agnatis, vt latius in supradictis decisionibus, & particulariter in illa 24. Maij 1613.

3 Ex quibus resolutionibus iam factis inferebant Domini, quod necessariò idem erat dicendum respectu secundæ substitutionis factæ de domo magna sita in terra Ciuitæ Nouæ, de qua in clausula testamenti superius in principio relata, cum dicta substitutio sit facta eodem modo, & forma, & eisdem conditionibus in omnibus, & per omnia cum superiori substitutione, ex quibus verbis censetur omninò purificata ista secunda substitutio primæ, ad notata *in l. 1. ff. de legat. 1. in l. 2. C. commun. de legat. glos. in verb. obligatus, in l. cum hi, §. si vni, ff. de transact.* Et dē verbis *eodem modo, & forma*, quod repetant omnes qualitates, & eundem modum, & ordinem à testatore prius datum, notat *Paris. consil. 37. num. 58. lib. 2. Hippol. Rimin. consil. 313. nu. 30. & 45. Marzar. consil. 5. nu 20. Ruin. consil. 142. numer. 13. ante vers. tertio principaliter lib. 3. Crauett. consil. 98. num. 11. lib. 1. Alban. consil. 599. nu. 12.* Et de alijs verbis in eadem clausula positis, videlicet, *in omnibus, & per omnia*, quod idem operentur, & in exæquatis vnam, & eandem naturam demonstrent, est *text in §. 1. vers. per omnia ferè, instit. de donat. §. sed non vsque, instit. de legat.* notat *Rip. in d. l. 1. num. 1. per text. in l. quicquid ergo. §. ex compromisso. vers. quia non per omnia est sententia. ff. de his, qui notan. infam. Ias. in d. l. 1. num. 15.* Et eò magis hunc effectum operantur ista verba, cum sint geminata, ibi, *In omnibus, & per omnia*, notat *Ripa ubi supra, ad text. in l. balista, ff. ad Trebell. l. 2. §. furiosus ff. de iur. C. & Bertaz. de clausul. claus 21. gl. 22.*

4 Et quamuis in ista clausula istius secundæ substitutionis fuerint simpliciter vocati, primò filij masculi testatoris, & descendentes masculi ex eis, & deinde fœminæ, & earum descendentes masculi, & fœminæ; demum transuersales masculi, deinde fœminæ; nihilominus cum ista substitutio ex supradictis debeat intelligi cum eisdem conditionibus, & modis, quibus prima substitutio fuerat facta, sequitur, quod ista secunda substitutio sit intelligenda, non simpliciter, sed iuxta primam substitutionem, & sic de fœminis agnatis, quæ superexisterent de tempore deficientis lineæ masculinæ, & quæ assumpsissent cum eorum maritis nomen, & insignia testatoris, de quibus fœminis agnatis cum nulla adesset de tempore mortis Capitanei Francisci Vici vltimi masculi, & sic tempore purificati fideicommissi, quin tunc omnes illæ essent præmortuæ, apparet factum esse locum transuersalibus iuxta sensum testatoris, quem sequuta est Rota in supradictis decisionibus.

Ex quibus omnibus ad dubium fuit responsum, quod in prædicta clausula non veniant vocatæ fœminæ cognatæ, & descendentes ex ipsis ante admissionem transuersalium, &c.

R.P.D.

minæ cognatæ, & descendentes ex ipsis ante admissio iem transuersalium, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana vineæ.

Lunæ 23. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

De pluribus nullitatibus factis in subhastatione, & deliberatione rei immobilis

SVMMARIVM.

1 *Subhastatio, & deliberatio facta in iusto pretio rescindi potest.*

2 *Subhastatio, & deliberatio facta à cursore non existente in turno, iuxta solitum, & per acta Notarij alterius, quam causa, nulla, & inualida est.*

Subhastatio, & deliberatio rei facta ad vtilitatem cursoris subhastantis, & deliberantis per interpositam personam est nulla, & inualida, ibidem in fine.

3 *Executor testamenti non potest consitendo heredi praiudicare.*

4 *Exceptio melioramentorum non liquidatorum non retardat exceptionem mandati de manutenendo.*

DECISIO DCIV.

1 POSTQVAM coram bon. mem. Penia fuit resolutum iudicium subhastationis vineæ fuisse attentatum, mandatumq. de manutenendo esse dandum Bartholomæo, prout fuit datum, & exequutū, Marcia creditrix, ac Bosius emptor vineæ, licèt pro Tarisio cursore illam emisset, adita Signatura reportarunt rescriptum cum clausula *reiectis attentatis, constito de bono iure*, vnde proposito per me dubio, Domini responderunt negatiuè; nam cū bonum ius ad effectum sustinendi subhastationem, & deliberationem attentatam, totum consisteret in iustitia pretij, pro quo fuit deliberata vinea, ex dispositione *l.2.C.de rescind.vendit.* quæ habet locum in deliberatione, *Bald.cons.375. nu.2.lib.1. Castr. cons.156.nu.1 vers.1. quia fuit venditum.lib.2. Cravet.cons.29 nu.4. Gabr.de empt. & vendit. concl.1. n.61. & 62.* ad Marciam, & Bosium spectabat onus iustificandi dictam clausulam, & sic concludenter probandam vineam de tempore deliberationis non valuisse pluris, quàm scutorum 242. pro qua summa fuit deliberata, sed tantum abest id fuisse probatum, quinimo de euidenti læsione constat tam ex venditione facta à dicta Martia pro scutis 700. vnà cum duabus imaginibus, seu picturis, quàm ex oblatione facta in scutis 400. licet extra tempus datum ad deliberandum, quod accidit culpa cursoris, & Bosij ex cautelis adhibitis. *Fulgos. cons.79. in fine.*

2 Nam, vt ex serie facti constat, callidè fuit deuentum ad dictam deliberationem, cum cursor, qui ad vineæ deliberationem deuenit, non esset in turno contra formam constitutionum cursorum, de qua per *Moder.in prax. iudic. A.C.lib.1.c.142.n.9.* oblatio vero fuerit facta in officio alterius Notarij, quæ tamen fieri debebat in actis Notarij causæ, vt possit alius habita de prædicta oblatione notitia maiorem oblationem offerre, vt sit melior conditio tam debitoris, quàm creditoris effic retur, vt per dictum *Modern lib.1, cap.41. num 2.* fuerunt quoque factæ duæ intimationes, quarum secunda fuit in actis reproducta, & deliberatio facta in termino primæ intimationis. Denique fuit facta pro ipsomet cursore, mediante tamen persona Bosij, contra text. *in l.pupillus. § fane*, ibi, *quod si callidè id emerit, idem erit, ac si per interpositam personam*, & ibi *gloss ff.de auctor.tutor & in l.in emption. §. fin. & in l.non licet. ff. de contrab.empt.*

3 Nec visa fuit iustificata pretij iustitia ex incendio sequuto, nam non probatur qualitas damni, vt possit dignosci de tempore deliberationis vineam ratione dicti incendij fuisse valoris scutorum 242. prout requiritur, vt *Doct. omnes in d. l.2. C.de rescind. vend.* Quæ verò deducebantur circa consensum præstitum subhastationi per Georgium Piscatorem tanquam exequutorem testamentarium, Dominis non visa fuerunt releuare, cum vel non subsistant in facto, vel Bartholomæo præiudicium inferre non potuerint, vt fuit dictum *coram bonæ memor. Penia.*

4 Non obstat exceptio melioramentorum: quia clausula *constito de bono iure*; non intelligitur respectu illorum, sed deliberationis, vt dictum est, & ita pro illis fuit data causa de ordine Rotæ, & cum nulla fuerit facta liquidatio, non potest retardari exequutio mandati de manutenendo. *Rot. diuers. dec.659.nu.1. & 2.par.1. &c.*

R. P. D. PIROVANO.

Æsina residui cessionis.

Lunæ 23. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Cessio debet pretio correspondere, itaut in maiori summa no sustineatur.

SVMMARIVM.

1 *Cessio debet correspondere pretio in ea constituto, & in maiori summa non sustinetur, & num.2. Vbi præsertim quando cessio est necessaria vigore sententiæ.*

Cessionis actus subsequens restringendus est ad limites, & qualitates præcedentis obligationis ibid.in fine.

DECISIO DCV.

1 LVCIVS coactus propter vinculum fideicommissi relaxare bona quæ emerat Lucas Angelus eius pater à Petro Cecnlino pro pretio floren. 4300 bol.10. egit contra Baptistellam de euictione obligatum, & obtinuit bona illius subhastari, & sub hasta vendita fuerunt pro floren.3400. Virginię cui Lucius omnia sua iura cessit, agente postmodū Lucio contra hæredes Petri pro residuo, ac pro dānis, & expensis, fuit illi oppositum de carentia actionis propter earum à se abdicationē medio cessionis, & propterea fuit dubitatum die 14.Ian.1613. ad effectum agendi, an obstet cessio, & tunc quia quitantiæ solutionum pro tota summa non exhibebantur, fuit resolutū cessionē pro parte non soluta non obstare, sed postmodum informantes pro Lucio cum non facie-

faciebant super non integra solutione floren. 3400. sed super residuo crediti, ac dãnorum, & expensarum quæ in cessione non comprehendebantur, & pro quibus non poterat impediri processus in causa appellationis. Vnde secundo loco dubitaui.

2 An cessio obstet in totum? Et Dominis visum est non obstare, sed tantũ pro quantitate, pro qua cessit, nẽpe pro floren. 3400. & quoad residuum possit agere contra fideiussorem, vel hæredes Petri, vel contra legitimam illi competentem in bonis Antonij fideicõmittentis, cum hoc sit regulare in cessione, vt pretio correspondeat, nec in maiori sũma sustineatur, *l. per diuersas. l. ab Anastasio. C. mand. vbi Bart. & Bald. Innoc. & alij in c. ex parte. de alien. iud. mut. caus. Specul. de cess. act. §. 1. n. 7. vers. sed hoc non placet*; quod eò magis procedere visum fuit, cũ agatur de cessione necessaria vigore sententiæ adiudicationis, in qua adiudicantur istæ terræ Virginiæ, reseruato eidem Lucio iure agendi contra alia bona Petri pro integra satisfactione, ita vt actus subsequens cessionis sit restringendus ad limites præcedentis qualificatæ obligationis, iuxt. *leg. quadam mulier. cum glos. ff. de rei vend. l. 2. C. de acq. poss. Alc. de præs. reg. 2. præs. 23. Bec. cons. 6. nu. 6. lib. 1.*

3 Nec obstat, quod respectu residui sit disputatio extra dubium, cùm solũ disputetur de cessione facta per ipsum Lucium occasione terrarum per eum venditarum Virginiæ, quia Domini intellexerunt ad effectum dubij, qui erat, an cessio possit impediri in processu causæ appellationis. Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.
Tuden. parochialis.

Veneris 27. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Donatio iurispatronatus facta laico Episcopi consensum requirit, licet sufficiat consensum præstari etiã post donationem. Apostolica autem confirmatio omnes defectus supplet. Cætera vide in summario.

SVMMARIVM.

1 *Iurispatronatus donatio facta laico non suffragatur, nisi etiam accedat auctoritas Episcopi, & num. 2.*

Iurispatronatus donationi Episcopi consensus accedere potest etiam post factam donationem, ibid. & num. 3.

Confirmatio Apostolica supplet omnes solẽnitates requisitas in donatione iurispatronatus, n. 2. in fi.

3 *Rotæ auditor, quando subintret in locum executoris, executore mortuo, & num. 4.*

5 *Vniones scripturam requirunt.*

Iurispatronatus quasi possessio sufficit ad effectum probandi pertinentiam, ibid. in fin.

DECISIO DCVI.

1 VIGENTE controuersia inter D. Episcopum Tuden. Aluarũ Gil, & consortes super existentia patronatus parochialis Ecclesiæ S. Christinæ fuit resolutum *cor. R. P. D. Vbald.* constare de iure huiusmodi patronatus, & pertinere ad legitimos successores Aluari Gil senioris, & Francisci Gil eius hæredis, & causa pro existentia iurispatronatus cõtra libertatem beneficij fuit expedita. Cæterũ, quia cõtrouertebatur quis esset legitimus successor huius iurispatronatus, causa mihi ex particulari rescripto Sanctissimi commissa, dubitaui ad quem pertineat iuspatronatus, de quo agitur.

2 Et Domini censuerunt respondendũ solo Basilio informante ad eundem pertinere, cũ doceat de particulari titulo donationis sibi factæ per Franciscum Gil Aluari senioris hæredem, ad quem spectasse fuit resolutum. Et quãuis in translatione iurispatronatus in laicum solus titulus donationis non sufficiat, nisi etiam accedat auctoritas Episcopi. *c. præterea, c. quod autem, §. de cætero, c. illud, c. nullus laicus, de iur. ep. Abb. cons. 59. nu. 3. vers. 3. principaliter, lib. 2. Lamber. de iurep. lib. 1. p. 2. q. 1. princip. art. 2. n. 3. Caput. dec. 144. p. 2.* tamen cum in præsenti sufficeret auctoritas cuiusuis alterius iura Episcopalia habẽtis, & nedum in ipso actu contẽporaneo erectionis beneficij, sed etiamsi ex post accederet donationi, si de ea constaret, vt ex *decis. eiusdem Caputaq. 144. per tot.* & fuit firmatum in *causa Aquen. Archipresbyteratus 7. Nouemb. 1601. cor. Illust. Card. Lãcel. tunc Rot. Auditore*, datur prædictorũ omnium auctoritas maior, nempe confirmatio Apostolica, quæ supplet omnes alias solemnitates, & donationẽ omni ex parte reddit validam. *Abb. cons. 41. nu. 3. lib. 1. Paris. cons. 24. nu. 4. lib. 4. Dec. cons. 341. num. 12.*

3 Nec referre visum fuit, quòd confirmatio prædicta sit in forma cõmissaria directa Officiali Tuden. de qua licet constet, non tamen de confirmatione illius vigore per Ordinarium facta constare videatur. Quia cum consensus Ordinarij, vel alterius habentis facultatem illum præstandi, non sit necessarius in ipso actu, vt iam dictum est, & firmauit *Rot. de iurepatr. in antiq. decis. vlt. Paris. cons. 35. num. 10. vol 4.* & superuenerit lis inter Ordinarium, & patronos, potest Auditor vigore *Clem. Auditor. de rescript.* subintrare in locum exequutoris dati in litteris, *Cæsar de Graff. dec. 125. aliàs 14. nu. 9. de præbend. Rot. dec. 2. in nou. de elect.* quod etiam fuit firmatum in *causa Legionen. Canonicatus 25. Octobr. 1584. coram fel. recor. Clem. VIII. & in Calciaten. Canonicatus 7. Octob. 1588. coram bon. mem. Card. Seraph. inter impress. 833. par. 1.*

4 Nec Auditoris iurisdictio videtur restringẽda ad prouisiones in forma *Dignum*, Ordinario directas, vt eo casu pendente lite succedat loco Ordinarij, & possit prouisum examinare, & illi beneficium conferre, non autem vt possit donationem confirmare, quæ non est de consequutiuis ad commissionem. Quia etiam ad non commissa vigore eiusdem Clementis extenditur Auditoris delegati potestas, vt euitetur circuitus, vt notant *Cardin. & Ioann. de Imol. in eadem clement.* circuitus autem esset patens, si pro confirmatione ad eundem prouisorem, coram quo causa non est instructa, esset recurrendũ, cum in Rota fuerit iam cognitũ de iuribus donationis, & iuribus donantis, & transferentis iuspatronatus vigore tituli prædicti in Basiliũ donatariũ.

5 Non obstat, quòd ex testibus in cõtrarium examinatis videatur probatum, quod Aluarus Gil senior patronus huius beneficij applicauerit iuspatronatus cuidam Capellæ per ipsum de nouo erectæ, quia quatenus hoc concludenter probarent testes, tamen de huiusmodi applicatione non apparet per scripturam, prout in vnionibus necessarium est. *Craueet. cons. 258. n. 11. Alex. cons. 219. n. 16. lib. 6.* Et etiam cũ ea non obstante Franciscus Aluari hæres,

a quo

à quo Basilius deducit titulum donationis, fuit in possessione dicti iurispatronatus, sufficit ad effectum probandi pertinentiam, vt pluries fuit decisum, signanter in *causa Baren. beneficij 1. Iulij 1611. coram R.P.D. Vbaldo, & in Placentina Capellaniæ, 14. Martij præteriti coram Reuer. Decano nostro*. Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Albanen. beneficiorum.

Veneris 27. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Gratia aperitionis oris, & reductionis alterius gratiæ ad viam iuris quid operetur? An in ea sit necessaria derogatio regulæ de iure quæsit. non tollendo, & an iustificari debeat.

SVMMARIVM.

1 *Gratia qualibet iustificari debet, aliàs non suffragatur.*

Oris aperitio cum reductione ad viam iuris gratiæ aliàs factæ operatur, vt omnes clausulæ in eadem gratia contentæ, & impedientes audientiam, & iustitiam sint sublatæ, non aliter ac si eadem gratia fuisset signata cum clausula, Prout de iure. *ibid.*

2 *Clausulis derogatorijs ad futuram contrariam gratiam non censetur derogatum, nisi de illis fuerit facta particularis mentio.*

Clausula quorum tenores, *operatur perinde, ac si omnia fuissent de verbo ad verbum expressa.*

3 *Gratia reductionis alterius gratiæ ad viam iuris, nunquid suffragetur quando in ea non fuit derogatum regulæ de iure quæsito non tollendo.*

5 *Suggestiones, & subreptiones dicuntur inesse in gratia, tam si verum, quàm si falsum narretur.*

6 *Gratia reductionis alterius gratiæ ad viam iuris dicitur noua gratia, & iustificatione indiget.*

DECISIO DCVII.

1 INFIRMATA sententia bon. mem. Card. Maffei ex capite nullitatis, & relaxata possessione beneficiorum Capitulo Albanen. quæ sub sequestro reperiebatur, Abbati Taliaferro denuo in causa progredienti fuit oppositũ, quod in primis teneatur iustificare suam gratiam aperitionis oris, & reductionis ad viam Iuris, prout qualibet alia gratia huiusmodi oneri subiecta de iure reperitur. *cap. 1. de lit. cõtest. Rot. d. 20. de preb. in nou. Cæs. de Graff. dec. 2. n. 1. de prob.* & dato dubio ex mẽte Dominorum, an reductio Breuis Clementis VIII. ad viam iuris suffragetur Taliaferro? Fuit responsum suffragari; in rescripto enim commissionis legitur, quod præcisa oris aperitione in causa procedatur, perinde ac si clausula sublata, & aliæ impedientes audientiam, & iustitiam in dicto Breui appositæ non fuissent, & illud cum clausula, *prout de iure in omnibus, & per omnia*, signatum fuisset, ex quibus verbis cum remaneat sublata virtus ipsius Breuis, ac si non emanaslet, & corruant omnes clausulæ illius tanquam accessoriæ. *Put. dec. 1. lib. 1. Bald. in l. fin. num. 7. C. sententiam rescindi non poss.* & fuit dictum in *hac eadem causa coram Illust. Card. Lancell.* tunc huius causæ ponente, inde sequitur reductionem suffragari, cum Taliaferrus non impediatur suæ causæ iustitiam prosequi.

2 Neque obstat si dicatur reductionem non iuuare ex eo, quod narratum non fuerit adesse in Breui Capituli clausulas amplissimas, & derogatorias ad futuram reductionem, quæ videntur tantæ potentiæ, vt non censeatur illis derogatum, aut præiudicatum; nisi particulariter de eis facta fuerit mentio. *Feder. de Sen. cons. 233. per tot. cum alijs allegatis in causa Romana iurisdoctoraudi coram bon. memor. Card. Seraph inter impress. nu. 3.* Quia fuit dictum, ex facto obiectum cessare, cum in præinserta legatur clausula, *Quorum tenores*, quæ operatur perinde ac si omnia fuissent de verbo ad verbum expressa. *But. cons. 2. in princ. vers. his tamen non obstantib. Mohed. dec. 1. de resc. Gabr. post alios de clausu. concl. 5. nu. & nu. 12.* referens stylum Romanæ Curiæ, vt procedat etiam in dispositione habente clausulam derogatoriam ad sequentem dispositionem. Præterea fuit etiam addita indiuidua mentio clausularum de quarum derogatione agebatur, & signanter de clausula, quòd quoties illius reuocationes, & modificationes emanassent, toties in pristinum, & validum statum restituerentur, ex quibus, iuncta clausula, *Quorum tenores*, inducitur vera, & indiuidua expressio totius dispositionis, secundum opinionem *Verall. decis. 121. par. 1.*

3 Non obstat pariter si contendatur gratiam reductionis non suffragari, cum in ea non fuerit derogatum regulæ de iure quæsito non tollendo, prout de iure videbatur, secundum *Sarnen. Mohed. Cæsar. de Graff. allegatos in dec. Cæsaraugustana prætensa emptionis 9. Martij 1594. coram Orano*, quæ fuit confirmata 13. *Iun. sequentis coram Card. Seraph. & idem Cæsar de Graff. dec. 3. de rescr. & dec. 1. de verb. signif.* vbi respõdet ad *Caputaq. Curt. & Gabr.* tenentes contrariam opinionem. Quia cum reductio primò fuerit concessa in Signatura Sanctissimi parte citata, de cuius interesse, & præiudicio apertè tractabatur, non videtur necessaria derogatio regulæ prædictæ, quæ est fundata in defectu intentionis, *Rot. in Aret. commenda coram Card. Seraphin. decis. 764 in impress.*

4 Prætetea fuit etiam responsum cum distinctione, quod aut agitur de gratia sui natura præiudiciali, & de indubitata concedentis scientia, prout in vnionibus, exemptionibus, erectionibus, & similibus in quibus non potest de ignorantia Papæ, aut subreptione dici, ex quo Papa scit per similes actus alicui semper præiudicari, propter ius certum, de quo præsumitur habere notitiam, vt dicit *Bald. in l. fin. nu. 9. C. sentent. rescind. non poss.* & tunc non requiritur derogatio regulæ, quæ est fundata in defectu intentionis, sed sufficit actus contrarius ad remouendam priorem voluntatem in protestatione regulæ positam, *c. sollicitudinem in fin. de appell. c. cum accessissent, c. cum M. Ferrariens. de constit. Rot. de off. deleg. dec. 15. in fin. & de caus. poss. & propr. decis. 6. in nou.* latissimè *Fel in d. c. cum M. Ferrariens nu. 77.* & in his terminis, in quibus præsens casus versatur, benè procedunt allegata per *Dec. cons. 113. num. 7.* loquens de exemptione concessa à solutione decimarum, quæ non eget derogatione, nec clausula, *non obstante*, quia decimæ præsumuntur ab aliquo possideri, & sola gratia affert secum præiudicium in necessariam consequentiam. *Cassad. dec. 1. de priuil.*

Seraphini in causa Nullius de Stippa 19. Decemb. 1586. in impers. 752. nu. 4. & in Illerden. præeminentiarum 26. Iunij 1602. in impress. 1445. num. 6. & in Ianuen. pensionis coram Aldobrandino inter impress. decis. 240. num. 22. par. 1. quæ omnes decisiones allegantur in *Cæsaraugustana iurisdict. 5. Februar. 1609. coram Reuerendiss. Archiepisc. Damasceno*, & iterum *coram eodem in Veneta pens. 6. Februarij 1612.* in quibus hæc eadem conclusio fuit firmata.

5 Aut secundo loco gratia ex se est præiudicialis, sed scientia iuris tertij ex parte concedentis non est indubitata, quia forte deducitur ex narratiua, circa quam Papa facilè potest circumueniri, & tunc quia propriè in narrando possunt adesse suggestiones, quæ dicuntur, tam si verum, quàm si falsum narretur, *Cæsar de Graß. decis. 3. de rescript. nu. 44.* benè requiritur derogatio, quia deficit voluntas Papæ, etiamsi vera narrentur, ne per suggestiones tollatur ius tertij, vt dicit regula, & in his terminis procedunt decisiones in contrarium allegatæ, & ita eas intellexit Rota in allegata decisione Cæsaraugustana iurisdictionis, & Veneta pensionis *coram Reuerendissimo Damasceno*, & hic sensus multum conuenit dispositioni iuris, ex quo Papa in regula non approbauit factum suggerentiæ, ideo tamquam incertum, & indeterminatum non est potens per actum contrarium ad tollendam protestationem defectus voluntatis, vt dicit *Felin. post alios in cap. cum M. Ferrariens. 5. par. num. 73. vers. fallit sexto, de constituti nib.* Quod autem versemur in primo casu patet, quia Papa reducendo Breue ad viam iuris, intellexit certum præiudicium Capituli, quatenus de iure priuatio Taliaferri non sustineretur quæ relatio ad ius non potuit fallere Principem concedentem.

6 Non obstat postremò, quod hæc reductio, quæ dicitur noua gratia, vt in *Sutrina Monasterij 9. Decembris 1595. coram Orano*, saltem egeat iustificatione in omnibus narratis, iuxta resolutionem in *Romana S. Thoma 12. Decembris 1588. coram bon. mem. Cardinali Seraphino in impress. 846. part. 1.* Quia de hoc particulariter Domini voluerunt videre in separata disputatione.

R. P. D. PIROVANO.

Romana pecuniaria.

Veneris 27. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Societate officij disdicta fructus non debentur, nec etiam ad rationem septem pro centenario, & quid censu redempto, & extincto, an fructus debeantur.

SVMMARIVM.

1 *Fructus societatis officiorum disdicta societate quod seruantur ad septem pro centenario, Rota non admittit.*

2 *Executiuè agi non potest damnorum, & interesse non liquidatorum.*

3 *Narratiua, & assertiua verba instrumenti à partibus prolata, partium confessionem inducit.*

Confessio partis aliud non expectat, nisi iudicis executionem, ibid. in fin.

4 *Cameralis obligatio paratam habet executionem.*

5 *Fructuum liquidatio fieri potest per dinumerationem annorum, vbi certum est ad quam summam ascendant quolibet anno.*

6 *Censu redempto, & extincto, quando debeantur fructus.*

DECISIO DCVIII.

1 RESOLVTA subhastatione vineæ per viam nullitatis, & illa Maderno restituta, petijt Lazarus mandatum relaxari contra eundem Madernum pro pretio in diuersis summis soluto occasione dictæ subhastationis, videlicet pro scutis 36. solutis Barbaræ Carisi mæ in causam fructuum census scutorum 110 constituti super eadem vinea vsque in diem deliberationis, qui fuit 5. Septembris 1605. & aliorum scutorum 68. pro similibus fructibus decursis à die 5. vsque in præsens, & Lazaro debitis vti successori in locum Barbaræ dominæ census, & in alia parte pro scutis 51. bol. 70. solutis DD Canonicis Sanctæ Mariæ in Via lata pro canone multorum annorum eisdem debito super vinea delibereta, ac demum pro alijs scutis 91. occasione damnorum, quæ sustinuit idem Lazarus pro societate officij cum Geminiano.

2 Quoad hanc postremam partitam, visum est Dominis viam executiuam non competere Franzonio quia taxatio disdicta societate in rationem septem pro centenario per Rotam non approbatur, sed requiritur concludens probatio secundum requisita. *Castr. in l. 3. ff. de eo, quod certo loco, & c.* quem passim Rota sequitur teste *Mobed. decis. 103. & 208. Put. decis. 2. 3. & 4. de vsur. lib. 1.* & fuit firmatum *in causa Assisien. subhastationis 30 Maij 1597. coram bon. mem. Orano*, & vbi expectatur probatio, & damnorum liquidatio, tunc deficit via executiua, cum in iudicio liquidationis ordinariè procedatur, & appellationes non prohibeantur. *Bald. in leg. 2. nu. 5. vers. or modo quæro. C. de exec rei iud. Surd. dec. 27. nu. 8. Rimin. iun. cons. 200 per tot. lib. 2.*

3 Pro canone autem decurso, & soluto Canonicis S. Mariæ in via lata, dixerunt mandatum esse relaxandum, quia contra Madernum iam fuerat relaxatum mandatum exequutiuū, propter quod ad subhastationem processerat iudex, præterea instrumento census vēditi per Madernum Barbaræ enunciatur vinea sub proprietate capitali cum solutione scutorum 2. pro qualibet petia, quæ verba cum sint narratiua facti ipsarum partium contrahentium, nō autem Notarij, *glos. in l sciendum. ff. de verb. oblig.* quam pro singulari notat *Bald. in l. ab exequutione, num. 16. C quorum appellat. non recipiuntur. Natta cons. 483. num. 7.* Satis conuincitur confessio, quæ etiam magis fuit confirmata in articulis, dum Madernus confessus est vineam esse sub proprietate dictorum Canonicorum, cum responsione duorum scutorum pro qualibet petia, & vlterius citatus ad docendum de solutione, aliàs videndū mandari consignati tot ex pecunijs depositatis ex pretio subhastationis respōdit se paratū soluere, cum solutio illius ad ipsum cōparentē spectet, non autē ad Lazarū, & ea cōfessione subsistente partes iudicis sunt in exequendo, cum non requiratur alia extrinseca probatio, vel discussio pro liquidatione. *Dec. cons. 424. col. fin. n. 19. Natt. cons. 121. n. 14. Conrad. in l. vnic. limit. 12. n. 9. & 10. C. si de moment. possess.*

Pro

4 Pro fructibus etiam censũs decursis nedum vsque in diem deliberationis, sed etiam ab inde citra, & in dubiis summis suprà expressis, dixerunt pariter mandatum esse relaxandum, quia Lazarus nititur iuribus Barbaræ, à qua cessionem reportauit, & Barbara habet instrumentum census Camerali obligatione vallatum, paratam habens executionem, *Angel in l.4. §.condemnatum, nu.4. ff. de re iud. Gabr. cons.67. nu.7. lib.1. Galles. ad formam oblig. Camer. par.1. q 20. nu.11. & 18.*

5 Nec refert quod quantitas debita pro fructibus liquidata non fuerit, & consequenter cesset via exequutiua, vt suprà dictum fuit. Quia eo ipso, quod instrumentum census fuit stipulatum de anno 1601. 12. Februarij, & expressa quantitas scutor. 8. quolibet anno pro sorte scutorum centum soluta, inde non requiritur liquidatio, quæ adhibetur super facto requirente discussionem, sed calculatio per dinumerationem annorum, quæ non expectat aliam iudicis declarationem, vt distinguit *Ias. in l.2. num. 113. C. de iur. emph.* loquens de canone decurso apparente per publicum instrumentum.

6 Demum non obstat, quod saltem à die 17. Octobris anni 1605. quo tempore per Madernum census fuit redemptus, peti non possint fructus stante illius extinctione, vt in *Romana fructuum, seu interesse dotis 15. Ianuarij præteriti coram R. P. D. Manzanedo*, sed vt interesse, siue illud sit lucri cessantis, vel damni emergentis, quod non debetur, nisi probatis requisitis. *Paul. de Castr. in d.l.3. C. de eo quod certo loco, vt suprà dictum est.* Fuit enim responsum Maderum non posse dare de affrancatione census nomine eius facta, qui ratam non habuit subhastationem, & deliberationem vineæ, nec agnouit pretium vineæ depositatum in suum, de quo tanquam de propriis pecuniis Maderui loquitur instrumentum fuisse satisfactum Barbaræ, sed impugnando iudici lem conditionem per viam nullitatis fuit reintegratus ad possessionem vineæ, & omnia ad non esse reduxit, quo casu priores obligationes, & contractus non extinguuntur, sed integrè retinentur, & ad eas rediri potest. *Gab. cons.36. n.66. lib.1. Surd. decis.51. num.19. & 20.* & in terminis census redempti ex pretio subhastationis vineæ, & per viam nullitatis in causa spolij reuocatæ, quod nihilominus census subsistat fuit resolutum coram me in vna *Romana pecuniaria 3. Ianuarij 1612.* & ideo resoluta affrãcatione non prohibetur dominus census agere pro fructibus ex suo instrumento, & executiuè propter obligationem Cameralem, & consequenter idem poterit Lazarus, qui per cessionem habet iura Barbaræ. Et ita, &c.

R. P. D. COCCINO.

Romana pecuniaria de Astallis.

Veneris 27. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Pluralitas quitantiarum eidem personæ factarum arguit pluralitatem solutionum.

SVMMARIVM.

1 *Quitantiarum diuersitas facit præsumere diuersitatem summæ.*

Quitantia generalis si non est eadem cum quitantijs particularibus, rarò continet eandem summam. ibid.

2 *Liber rationum scriptus tempore non suspecto, concurrentibus aliis adminiculis, inducit vehementem præsumptionem.*

Debitor ad diem non dicitur debitor ante aduentum diei. ibid.

DECISIO DCIX.

1 DOMINI perstiterunt in decisis, quod sit habenda ratio scutorum 1050. tantum iuxta quitantiam factam per D. Tiberium sub die 7. Augusti 1610. non autem scut. 2100. vt prætendit Capitaneus Ouidius. nam etsi adsint duæ aliæ quitantiæ, vna facta D. Roberto primo sub die Augusti, alia verò facta die 11. eiusdem mensis per factorem Domini Tiberij Ioannino Furnario, quæ diuersitas quitãtiarum facit præsumere diuersitatem summæ. *l. quingenta, aliàs quinquaginta, ff. de probat. Aym. cons. 282. nu. 2. & 3.* Attamen secus dicendum est in casu isto, quia in mandato directo Roberto Primo, propriè non fuit facta quitãtia Capitaneo Ouidio, sed sub pede mandati scripsit Domino Tiberio: *Piacerà à V. S. li sudetti scudi 542. ponerli à mio conto per disporne à mia volontà*, & quoad quitantiam factam per D. Tiberium Capitaneo: attamen constat, quod dictus Furnarius habuerat ordinem per tres, aut quatuor dies ante, vt deponit socius dicti Ioannini, & ideo non est mirum si postmodum fuit facta quitantia generalis Capitaneo Ouidio, & hoc non deducitur, quasi dictæ quitantiæ factæ Domino Roberto, & Ioannino non probarentur ad fauorem Capitanei, & quasi sufficerent ad probandum, quod sit eadem summa, sed deducitur ad tollendum rigorem quod diuersitas quitantiarum facit præsumere diuersitatem summæ, quia conclusio propriè, & indiuidualiter procedit, quãdo eidem personæ fuerunt factæ diuersæ quitantiæ, qui rigor etiam temperatur, quia quitantiæ fuerunt factæ eodem tempore, & constata summa soluta per Dominum Robertum, & per Ioanninum facit eandem summam de qua in quitantia Domini Tiberij, rarò enim accidit quod quitantia generalis, si non esset eadem cum quitãtijs particularibus, contineat eandem summam.

2 His positis videtur cessare omnis difficultas, quia quitantia generalis Domini Tiberij dicit, *& sono à bon conto delle paghe maturate conforme al decreto, & mandato relassato, &c.* signum euidens, quod quitantia comprehendebat alias quitantias, quia non est verisimile, quod Capitaneus Ouidius, qui habebat contra se mandatum relaxatum, vellet soluere prima vice, scilicet mediante persona Domini Roberti Primi, & Ioannini pecunias ad alium effectum, & non ad extinctionem mandati relaxati, quæ verisimilitudo multum augetur, quia Capitaneus non erat facilis solutionis, cum expectaret mandata: concurrit etiam liber Domini Tiberij, in quo sub die 10. Augusti creauit partitam hoc modo. *Dal Capitano Ouidio Boue, & per lui da Giouannino Fornaro, & per ordine diretto al Sig. Roberto Primo, &c. che in tutto fanno la somma di scudi 1000.* quæ descriptio multum facit, non enim agitur, vt adhibeatur simpliciter fides libro, sed vt ex quitantia, & ex aliis circumstantijs facti probetur, quod sit vnica summa, & non plures, qui liber multum

multum infecuit pro circumstantia facti ad declarandum quitantiam, stante maximè qualitate scribentis, eo quod descriptio fuit facta tempore non suspecto,& quod plus est, 14. Septembris sequentis idē Capitaneus soluit scuta 500. mediante banco Domini Roberti *à conto di quello, che deue*. si enim dicta partita fuisset duplicata, nihil tunc debuisset, quod est aduertendum, nec valet responsio, quod esset debitor illius anni, quia tunc non erat debitor, cum nondum venisset dies solutionis. *l.cedere diem, ff. de verb.oblig.*

3 Non obstant testes pro parte Capitanei examinati,quia placuerunt responsiones datæ in decisione,cum quibus Domini transierunt,&c.

R. P. D. COCCINO.

Firmana iurispatronatus.

Veneris 27. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Plures adducuntur casus, in quibus remissoria debet denegari.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria non datur post rem iudicatam.*
Remissoria non datur vbi est calumniosa. ibid.
2 *Remissoria datur ad probandum crimen, vbi deducitur per viam exceptionis, vbi tamen quod tali casu requiritur magnus fumus.*

DECISIO DCX.

1 DOMINI censuerunt denegandam esse remissoriam, tum quia post rem indicatam non datur. *Caputaq.decis.51.par.3.* & fuit resolutum in causa Giennensi Capellaniæ coram Caualerio, maximè cum constet de bono iure Gabrielis, ex pluribus decisionibus Rotalibus,& nullitates prætensæ fuerunt sublatæ per clausulam *Arbitrio*, iuxta resolutionem factam: tum etiam, quia ista remissoria est valde calumniosa, articulatur enim fundationem, & dotationem istius Altaris nunquam habuisse effectum; & tamen contrarium apparet ex instrumento dotationis de anno 1503.& ex vnione de anno 1514.& de præsentationibus de istis beneficijs vnitis ex tunc vsque ad præsens factis, & effectuatis, & in decisionibus in ista causa factis fuit resolutum.

2 Est quoque deneganda dum articulatur quod bona dotis possideantur à Paganis, & sic à patronis,& quod Angelus Paganus alienauit certa bona; nam cum hoc sapiat crimen,licet quando deducitur per viam exceptionis, debet concedi remissoria. *Felin.in c.cum causa, nu.23.de testib.Socin. iun.cons.60.nu.13.lib.2. Menoch. de recup. remed. 15.nu.361.* hoc tamen est verum,quando datur magnus fumus. *Cassad.decis.4. de dilat. Caputaq. decis.212.nu.3.secundum nouam impressionem,lib.1.* Hic autem nullus datur fumus, ille enim qui posset haberi ex alienatione facta per Angelum, cessat, cum illa alienatio fuerit declarata nulla, & altare reintegratum per sententiam quæ datur in *Summario num.3.*

3 Est etiam deneganda dum articulatur quod vnio beneficij S.Stephani facta beneficio S. Antonini nō habuit effectū, quia apparet de contrario ex obseruantia subsequuta à Rota in decisionibus approbata, & quod hodie istud Altare vocetur S.Stephani, & tanquam tale fuerit visitatum de anno 1577. parum refert; nam vltra quod ex attestatione pluriū, quæ datur in summario, datur fumus de contrario, sufficit quod ex obseruantia constet vnionem habuisse effectum, quam vnionem nomen non potest alterare, quod plus est, ipse Palma accepit possessionem Altaris sub vtriusque Sancti inuocatione.

Ex quibus conclusum pro denegatione remissoriæ,&c.

R. P. D. VBALDO.

Romana pretij grani.

Lunæ 28. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Vltra ea, quæ in summarijs in specie scripta sunt, agitur præcipuè in hac decisione,quomodo,& quibus coniecturis probetur, pretium rei emptæ versum esse in vtilitatem emptoris.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum facit probationem probatam, & manifestam.*
2 *Adimplens contractum pro parte sua cogere potest alium contrahentem ad adimplendum quod ipse adimplere tenetur.*
3 *Alternatiua dictio sufficit quod in vna tantum parte verificetur.*
Dictio Alterius *est distributiua duorum. ibid.*
4 *Verba sunt semper intelligenda, retento eodem themate, & singula singulis referendo.*
5 *Pretium rei venditæ præsumitur versum in vtilitatem emptoris. declara.*
6 *Pretium esse versum in alicuius vtilitatem, an præsumptionibus probetur, & quomodo.*
7 *Pretium præsumitur versum in vtilitatē emptionis,quando emptor tempore emptionis erat indigens,& postea cessauit indigentia. & num.8.*
9 *Pretium fuisse versum in vtilitatem emptoris, probatur aliquibus præsumptionibus positis. num.10.& 11.*
11 *Prior hospitalis potest etiam sine mandato obligare hospitale ex causa alimentorum.*

DECISIO DCXI.

1 DVBITAVI an hospitale S. Ioannis Colanitæ de Vrbe teneatur ad solutionē pretij grani, de quo agitur, & an esset contra illud relaxandū mandatum? Et Domini quoad vtrumque affirmatinè responderunt, quia constat de venditione dicti grani per publicum instrumentum celebratum de mense Februarij 1592. inter Franciscum Caluum, vel eius generum, & Procuratorem ab vna parte, & Reuerendos Priorem, & Procuratorem hospitalis ab alia parte, quod facit probationem probatā, & manifestam. *l. optimam. C.de contrab. & com. stipul.* & ibi *Scriben.Bald. in l.quoties, in fin. C.de iud. & in c.consuluit,num.12.de offic. deleg. Ossasc. decis, Pedemon.72. nu.4.* & fuit dictum in *Romana Saluiani 10. Ianuarij 1611. coram me.*

2 Constat pariter de effectuatione dictæ venditionis per consignationem dicti grani factam pistori mediante ordine dicti Prioris; vnde cum dictus Fran-

Franciscus de Caluis adimpleuerit pro parte sua omne, quod promisit, sequitur, quod etiam hospitale adimplere teneatur, & sic soluere pretium dicti grani, cum contractus sint vltro, citroque obligatorij. *l. labeo. §. contractum, ff. de verb. signif. l. Iulianus. §. offerri, ff. de act. empt. cum simil.*

3 Nec videtur obstare, quod consignatio dicti grani fuerit facta de ordine tantum fratris Ioannis Andreæ fidelis Prioris, cum tamen venditio fuisset etiam facta fratri Gallo Procuratori Hospitalis, & fuerit conuentum, quod Caluus venditor teneretur cõsignare frumentũ ad requisitionẽ Prioris, & Procuratoris, quia tollitur obiectio ex verbis subsequẽtibus instrumenti, vel alterius eorum, cum dictio *vel*, sit alternatiua, & sic sufficiat, quod in vna tantum persona verificetur *cap. in alternatiuis, de reg. iur. in 6. l. si heredi plures. ff. de cond. instit. Bart. in l. si is, qui ducenta, §. eum ita, ff. de reb. dub.* & fuit dictum in *Pampilonen. de Iansi* 13. *Iunij* 1603. *coram R. P. D. Decano*, stante maximè etiam dictione *alterius*, quæ est distributiua duorum. *Alberic. in suo dict. in verb. alter. Aret. in l continuus, §. item qui, in 3. not. ff. de verb. obligat. Bertaz. de clauf. contract. claus. 70. glos. 31. nu. 1. & 2.* Quapropter cum Franciscus consignauerat granum de ordine alterius eorum, satisfecit suæ obligationi, & ideo illi non potest obstare exceptio rei non traditæ.

4 Nec obstant subsequentia verba instrumenti, cũ eorum ordine, quia sunt intelligenda retento eodẽ themate, iuxta *tex. in leg. non ad ea. ff. de cond. & demonstr.* & referendo singula singulis, scilicet cum eorum, vel alterius eorum ordine. *glos. in l. si negotium. C. si negot. gest. Dec. conf. 384. nu. 6. verf.* Non *obstant allegata. Rot. diuerf. decif. 757. num. 1 par. 1. & decif. 54. nu. 15. par. 2.*

5 Non obstat, quod non probetur, dictum frumentum esse versum in vtilitatem hospitalis, quia vltra quod talis probatio in casu nostro nõ videbatur necessaria, cum simus in emptione facta pro vsu pauperum hospitalis, secundum *Bald. in auth. hoc ius porrectum, num. 22. C. de sacrof. Eccles.* vbi dicit in tribus tantum casibus in iure expressis esse necessariam probationem versionis. *Anton de Butr. in cap. pen. num. 11. verf. per prædicta de fideiuss.* & ibi *Anan. num. 12.* faciunt tradita per *Dec. conf. 36. n. 8. verf. 3. principaliter non obstat*, vbi testatur de communi, quod in contractu venditionis talis probatio non est necessaria.

6 Quatenus tamen esset necessaria, fuit dictum præsertim extra materiam mutui, huiusmodi versionem posse probari ex præsumptionibus, & coniecturis. *Bald. in l. 1. num. 6. C. si aduerf. credit.* qui loquitur in minore, & testatur de communi, & idem dicit esse in terminis *dicta auth. hoc ius porrectum. C. de sacrosanct. Eccles.* quem sequitur *Rip. in leg. si ventri. §. fin. num. 11. ff. de priuil. cred. Dec. d. conf. 36 num. 8. verf. tertio aduertendum. Menoch. de arbitr. iud. quæst. cas. 432. num. 33.* veluti si constaret antea monachos non habuisse frumentum, vel fuisse nudos; tamen apparet, post emptum, vel consignatum frumentum, vel pannos eos vixisse, & fuisse vestitos, quamuis possint habere aliunde, tamen hoc non præsumitur. *Ita Bald. in d. l. auth. hoc ius porrectum, num. 23. verf. Ego dico*, quem sequitur *Rip. in d. §. fin. nu. 12. Odd. de restit. in integr. par. 2. q. 51. art. 5. nu. 57. & Surd. decif. 55. num. 7.*

7 Quæ coniecturæ, & aliæ plures concurrunt in casu nostro. Primò quia tunc annus erat penuriosus, & tempore venditionis, & consignationis frumenti hospitale erat debitor pistoris, cui fuit frumentum consignatum ex causa panis habiti pro victu fratrum; vnde stante hac indigentia, facilis est præsumptio versionis. *glos. fin in dict. auth. hoc ius porrectum. Alciat. in l. ciuitas, num. 18. ff. si cert. pet.* vbi ad plurimum in hoc iudicia arbitrio tribuendum censet. *Menoch. d. cas. 432. nu. 21. & 34. Surd. d. decis. 55. num. 7. & seqq.*

8 Præsertim quia post dictam consignationem frumenti constat, cessasse huiusmodi indigentiam, ex quo pistor fassus est sibi satisfactum fuisse ab hospitali, & consensit cassationi instrumenti, in quo apparebat de debito hospitalis, quod de per se solum subsistente causa debiti arguit versionem in vtilitatem hospitalis. *Alciat. in dict. l. ciuitas, num. 18. ff. si cert. pet. Bald. conf. 353 num. 2. verf. Alio modo probatur. lib. 3. Menoch. de arbitr. dict. cas. 432. nu. 38. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 8. tit. 15. num. 5. Surd. d. decis. 55. num. 7. & 8.*

9 Concurrit qualitas Prioris, & Procuratoris, qui erant Primates Religionis, & de quorum ordine fuit granum consignatum, quod etiam inducit non paruam præsumptionem versionis. *Menoch. d. cas. 432. num. 36.*

10 Quartò præsumitur dicta versio, ex quo hospitale non probat habuisse aliud granum de quo viuere posset. *Rip. in d. l. si ventri. §. fin. num. 11. ff. de priuil. cred. & Odd. loco supracit. num. 58.*

11 Quibus omnibus accedit etiam altera coniectura desumpta ex instrumento celebrato inter hospitale, & dictum pistorem post quatuor menses à die consignationis frumenti, de quo agitur, in quo fit mentio de dicto frumento consignato pro dando pane, & in quo panem datum fuisse asseritur, quibus sic stantibus Dominis non videbatur dubitandum de huiusmodi versione, ex qua cessabat altera obiectio, quod Prior non potuit obligare hospitale absque consensu totius Congregationis, plusquam in scutis quinquaginta; quia stante versione idem est ac si præcessisset mandatum. *Natt. conf. 547. nu. 18. & 28.* præsertim cum versio fuerit in causam alimentorum, quod etiam nulla præcedente obligatione sufficeret ad hoc, vt hospitale teneretur. *Surdus de alim. tit. 8. priuil. 48. num. 4. verf. tamen fauore alimentorum. Bart. in l. his solis, num. 3. ff. de cond. indeb.* Et ita fuit decisum.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Anconitana bonorum.

Veneris 4. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Donatio quæ fuit facta sub certo modo, & forma, resoluitur, si modus, & conditio in ea apposita non impleatur.

SVMMARIVM.

1 *Agens ex contractu vltro citroque obligatorio tenetur primò adimplere ex parte sua.*
2 *Donatio facta sub modo, & certa forma, resoluitur, modo, & conditione non adimpleta.*

Clau-

parte, scilicet librarum 2908. in alia librarũ 2534. & in alia scutorum 30. auri, decessit recepta prius quadam domo in solutum pro extinctione prioris summæ; pro alijs vero coram A.C. egit Io. Andreas, vnus ex filijs Marci contra Gabrielem, & vlterius pro consequutione solutorum Liuiæ vxori Fracisci, & Vrsinæ sororis Gabrielis, & Francisci, quæ pro earum respectiuè dotibus regressum habuerunt ad prædictam domum, mandatumq. exequutiuum reportauit pro summa in totum librarũ 1850. & scut. 150. auri. Causa autem per appellationem à d. decreto coram me introducta, dubitani instante Ioan. Baptista altero eiusdem Marci filio, an mandatum A.C. sit exequendum, seu de nouo relaxandum.

2 Et Domini primo dixerunt non esse exequendũ, quia etsi pro summa librarum 2534. videatur instrumentalis obligatio con.inere verba æquipollẽtia obligationi Camerali, vt scilicet possit procedi exequutiuè quocunque loco, & coram quouis iudice, secundum opinionem quam probauit *Anton. de Canar. in tract. de execut. instr. q. 32.* & eum sequuntur contra *Bald. Galess de form. oblig. camer. 3. particul. q. 4. in fine. Bec. cons. 17. num. 2. in fin. Thesaur. dec. 26. num. 6.*

3 Tamen cum pro alijs creditis nõ appareat obligatio Cameralis, sed consequutiua sit ad obligationem promissionis de euictione, super qua requiritur extrinseca probatio, & discussio, quod Gabriel de euictione teneatur, ideo via executiua deficit, & producendæ sunt probationes in forma, & ordinariè procedendum, *Bald. in l. 2. num. 7. C. de execut. rei iud. Surd.* latè *dec. 27. num. 8. & seqq.*

4 Et hoc stante cum mandatum fuerit relaxatum pro maiori summa, nempe pro libris 1070. si in eo, excedit summam librarum 2534. non sustinetur in residuo, nec etiam valebit, sed corruit propter indiuiduitatem decreti, quod pro parte verum, & pro parte falsum esse, non potest, *Put. dec. 323. num. 6. lib. 1. Afflict. dec. 218. nu. 4.* quod etiam fuit dictum in causa *Albanen. beneficiorum coram me 9. Aprilis 1612.*

5 Secundò dixerunt de nouo non esse relaxandum; nam si pro eadem summa petatur relaxari, obstat eadem ratio incompatibilitatis causæ veræ, & falsæ in eodem decreto; si vero separatim pro alijs summis vltra libras 2534. obstat pariter exceptio quòd pro eis ordinariè sit procedendum, ac demum si pro eadem summa librarũ 2534. multa obijciuntur, quæ videntur per Io. Baptistam iustificãda, nempè quòd possit se iuuare ex illo decreto, in quo ipse non fuit nominatus, sed Io. Andreas eius frater, item personam suam legitimet, probando se talem, qualem asserit eũ, Dominis visum fuerit non sufficere probationem filiationis ex sola fide parochi desũptã, ac demum iura sua recognosci faciat. Et ita &c.

R. P. D. PIROVANO.

Ianuen. Fideicommissi de Pallauicinis.

Lunæ 23. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Bona fideicommissaria pro constitutione, vel restitutione dotis, & illius augmento in præiudicium substitutorum obligari possunt, & alienari possunt.

SVMMARIVM.

2 *Fideicommissaria bona pro restitutione dotis obligari possunt. Vbi ampliatur etiam pro dotis constitutione, & etiam pro augmento dotis, & in præiudicium substitutorum.*

Dotis constitutio, & restitutio æquiparantur, ibid.

3 *Confessio debiti iurata facta in testamento habet vim donationis.*

Donatio inter virum & vxorem morte confirmatur, ibid.

4 *Dotis non restitutæ fructus non debentur, nisi probata interpellatione contra hæredes viri, & iterata instantia.*

Mora, & interpellatio satis dicitur probata per contumaciam, & renitentiam debitoris, & litis sustentationem, ibid. in fine.

6 *Fideicommissaria bona, vel alienari possunt pro restitutione dotis non simpliciter, sed in subsidium, alijs non existentibus bonis.*

Legitima debetur in corporibus bonorum hæreditariorum, & ideo omne augmentum ex corporibus prouentum lucro legitimæ cedere debet, ibid.

DECISIO DCII.

IN decisione diei 21. Iunij 1613.* fuit resolutum exequutionem esse faciendam super quar-
1 ta parte palatij, spectãte ad Carolum respectu summæ librarum 15000. pro dote D. Hieronymæ per sententias Rotales declaratæ, & quia in disputatione multa fuerunt necessario præsupposita, Domini in repropositione dubij 9. Decembris præteriti firmarunt tantummodo legitimam Alexandri non fuisse prohibitam, & in eadem resolutione perstiterunt die 26. Maij præteriti. De reliquis autem in 1. decis. præsuppositis voluerunt particulariter videre, & ad eum effectum hodiè proposita disputatione censuerunt etiam quoad alia contenta in d. decis. standum esse in decisis. Reliquę enim tres partes, quæ dd. sororibus debebantur, tàm ratione earum legitimæ, quàm particularis successionis Vincentij earum fratris, & Episcopi earum patrui, remanserunt consumptæ ex detractionibus fiendis, tàm respectu dotis Annæ earum matris, quàm ratione interesse dotis D. Hieronymæ, & portionis D. Magdalenæ, & ideo necessario deueniendum esset ad alienationem bonorum cumulatorum, & consequenter ad quartam partem palatij, vt fuit ostensum in dicta decisione diei 21. Iunij 1613.

2 Nec obstare dixerunt, quæ denuo opponebantur pro parte Caroli, scilicet non constare de vera numeratione dotis Annæ Flores vxoris Vincentij, quinimmo ex eodem instrumento dotis clarè apparere ipsummet Vincentium constituisse dotem in summa scutorum bis mille, & pro alijs mille eandem dotem auxisse, & pro residua summa scutorum 1212. approbasse, & recognouisse quasdam expensas per eandem Annam factas, ad quas ipse Vincentius tenebatur, quæ in præiudicium fideicommissi constitui, donari, & confiteri non poterant. Quis vbi de bonis vinculatis prædicta essent detrahenda, quoad portionem scutorum bis mille, respicientem dotis constitutionem, sicuti Vincentius pro restitutione dotis poterat bona fideicõmissi obligare, siue ante vinculum fideicommissi, siue post, dos soluta reperiatur, *Couar. var. resol. li. 3. c. 6. n. 10.*

Petra

Petra post alios de veriori opinione attestantes, *quæst.8.n.383.Marzar.in epitom.fideicom.quæst.48. Menoch.cons.33.nu.12.Peregr.de fideicom.art.42. num.81.vers.contra opin.* ita & eadem bona potuit obligare pro constitutione dotis, ad quam de iure tenebatur, ex dispositione *auth.præterea. C.vnde vir.& vxor.* cùm à pari procedant in ista materia dotis constitutio, & restitutio. *Rol. cons. 20. nu.2. vol.4 Peregr.d.art.42. num.82.* & confirmant relati *Marzar.& Menoch.in locis allegatis*, idem respectu scutorum 1000. pro augmento, & bona vinculata posse obligari, responderunt *Rum. cons.199. n.5.vers si enim à muliere, vol.2. Cephal.cons.177. num.25. Peregr.d.art.42. num.84.* ac demum pro alijs scutis 1212. confessatis, & detrahi possunt in præiudicium substitutorum, secundum veriorem opinionem, firmarunt *Roland. cons.85.vol.1. consil.74 à num.9.vol.4* & alij relati per eundem *Peregrin.d.art.42.num.83.*

3 Cæterum prędicta cessare videntur, quia non agitur de deducenda dote ipsius Annæ de bonis fideicommissi Vincentij senioris, sed de portione legitimæ eiusdem Alexandri, & de bonis ad eum peruentis ex successione Episcopi Aleriensis eius fratris, quæ non subiacebant fideicommisso paterno, cum sint restricta ad medietatem domus, de qua agitur, assignatæ eidem Episcopo pro sua legitima, & ideo eam partem potuit Alexan. obligare siue confitendo, siue donando, maximè cessante creditorũ præiudicio, prout cessabat de tempore obligationis, & validè saltem per superuenientiam mortis eiusdem Alexandri, qui nedum ante reuocauit dotem constitutam, & confessionem factam ad fauorem Annę sed eandem summam scutorum 4212. in eius cum quo decessit testamento reliquit, vt siue verè propter vinculum iuramenti statim valuit in vim donationis. *Castr.cons.75. num. 2. vol.2. Gabr. de donat.conclus.3.num.19. Seraphin.de priuileg.iuram. priuileg.71.numer.47.& num. 48.* siue per superuenientiam Annę morte mariti omnia fuerunt confirmata, *l.antep.C.de donat.ante nupt Bart.in l.cum quis decedens,§.Titia,numer.3.ff.de leg.3. Roland. cons.93.num.4.& 23.& 30 lib.1. Gabr.de iur.dot. & promiss.dot.concl.3. num.5. Bald. nouell. in repet.l.1.nu.200.ff.solut. matr.*

4 Secundò non obstat, quod in computo consumptionis præsupposito in decisione prædicta diei 21. Iunij non iustificetur summa fructuum dotis Dom. Hieronymæ debitæ in quantitate scutorum 3562. expressa cum regulariter debeantur fructus matrimonio constante; eo autem soluto prout solutum fuit de anno 1606. non deberi ab eo die citra, nisi probata interpellatione contra hærêdes viri, & iterata instantia, secundum veriorem opinionem voluerunt *Surd.cons.269.num.22. Plot.in l si quando, à num.432. C. vnde vi*, ne aliàs tacendo videatur consequi velle vsuras dotis non solutæ, quod permissum non est cessante mora absque vitio patentis vsuræ, confirmant præcitati Doctores, & latissimè tradit *Ioseph.Ludouic.sua concl.36. in princ.* Nam ex facto visum fuit cessare obiectum, quia ab anno 1595. quo fuit nuptui tradita D. Hieronyma, semper lis durauit super dote declaranda, & soluenda, & adhuc durat, itaut sola contumacia, & renitentia, & litis sustentatio Caroli sufficiat ad probationem moræ, & interpellationis, *leg.insulam, cum ibi notatis,ff.de verbor.obligat.Surd.cons.293.numer.9 & 10.vol.2.*

5 Nec dicatur, quod per consumptionem scutorũ 120. quotannis per D. Hieronymam loco alimentorum exactorum de pensionibus domus controuersæ prædicta summa scutorum 3562. sit extenuãda. Quia ex calculo dato fuerunt compensata per contrapositionem ad creditum D. Hieronymæ, & nihilominus adhuc remanet creditrix pro fructibus suæ dotis in dicta summa scutorum 3562.

6 Demum non obstat, quod palatium controuersum, & sic tres illæ partes prætensæ de nouo sint subhastandæ, & maiori oblatori deliberandę cum dd. sorores sint tantum creditrices quantitatis pecuniarum, videlicet legitimæ Alexandri, ac dotis Annæ matris, & fructuum dotis, D. Hieronymæ ita vt inde colligi possit, si supersit pretium ex bonis liberis antequam ad subsidiarium remedium, ex dispositione *Auth.res quæ,C.comm.de legat.* deueniatur per venditionem quartæ partis fideicommisso vinculatę, & Carolo debitæ. Quia respõsum quicquid sit respectu quartæ partis, super qua noua executio est facienda pro dote Dom Hieronymæ, pro alijs tamen tribus partibus, visum est Dominis nõ esse deueniendum ad aliquam subhastationem, nec deliberationem, quia successio in parte Episcopi Alerien & retentio alterius partis pro simili parte Alexandri respiciunt causam legitimæ, quæ debetur in corporibus bonorum, non autem in quantitate, & ea quidem non à die assignationis, sed à die mortis Vincentij communis earum patris, à quo legitur constitutum fideicommissum: vnde omne augmentum prouentum ex corporibus assignatis debet cedere lucro legitimæ, quia corpora ipsa sunt obligata, non autem valor, & hæc benè probantur in discursu. *Cæs.de Grass.de testam. decis.6.* quem exinde Rota approbauit *dec.10 eod tit.* & easdem conclusiones confirmarunt *Corn. Grat. Curt. iun. Bertaz.& alij apud Peregr.de fideic.art.36.nu.26. vers.Contrarium vero. Petra de fideic. quæst.15. nu 136.Surd.cons.128.nu.9. & seqq.*

7 Nec dicatur, quod subhastatio non desideratur ad effectum priuandi augumento dictarum sororũ, si quod à die mortis Vincentij reperiatur in palatio controuerso, sed vt sciatur eius valor ad impugnandum patrimonium Alexandri, qui de bonis liberis, & sic de sua legitima, & portione Episcopi Alerien. in qua successit, tenetur restituere dotem Annę propriæ vxoris, & dotare proprias filias, antequã deueniatur ad alienationem bonorum vinculo fideicommissi subiectorum. Quia pro responsione fuit dictum iure cautum non reperiri, quod subhastatio detur à iudice in bonis proprijs creditoris, sed quidem contra bona debitoris, vnde cum dd. sorores non egeant noua adiudicatione palatij pro tribus partibus, quia iam fuit ostensum ad eas pleno iurę spectare ratione legitimæ Alexandri earum patris, & portionis Episcopi Aleriensis, sequitur dicendũ non posse adstringi ad patiendum rei propriæ subhastationem, nec etiam ad effectum sciendi verum valorem palatij, cum inter Episcopum Alerien. & Carolum in assignatione legitimæ Episcopo prædicto cum communi assensu vsque de anno 1569. fuerit æstimatum in scutis 14000. auri, qui valor non præsumitur auctus, nisi probetur, nec licet arguere ex beneficio decursi temporis ab anno 1569. citra,

tra, cum potuerit esse maius illius temporis pretium, quàm præsentis. *Crem. in leg. 2. num. 229. & 229. C. de rescind. vend* allegans *Bart. in l. cum emptor. §. fin. in fin. ff. de damn infect. Alex. in l. in lege falcidia 62. §. corpora, num. 2. & 3. ff. ad l. falcidiam*, & eos sequitur *Surd. conf. 151. num. 71. vol. 2.*

8 Et ideò cum Carolus defecerit in hac probatione, quæ erat de intentione sua ad impinguandum patrimonium Alexandri, visum fuit sufficere dd. sororibus per contrapositionem suorum creditorum docere de consumptione bonorum liberorum secundum æstimationem iam factam, & conuentam, vt exinde ad bona vinculata transirent pro dote consequenda. Et ita vtraque parte informante fuit resolutum, &c.

Est decisio 514. supra in hac parte.

R. P. D. MANZANEDO.
Patriarcha Hierosolymitano.

Maceraten. hæreditatis.

Lunæ 23. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

De vi, & efficacia secundæ substitutionis factæ eisdem modo, & forma, & in omnibus, & per omnia eodem modo, sicut prima.

SVMMARIVM.

1 *Verba* eodem modo, & forma, *repetunt omnes qualitates, eundem modum, & ordinem.*

2 *Clausula in omnibus, & per omnia operatur, vt in exæquatis vnam, & eandem naturam demonstrant.*

3 *Verba geminata magis operantur, quàm verba simplicia.*

DECISIO DCIII.

1 STANTE clausula testamenti Matthæi Vici in hæc verba; *Et eodem modo, & forma, & eisdem conditionibus in omnibus, & per omnia relinquo dictis filijs meis masculis, & descendentibus masculis ex eis, & deinde fœminis, & earum descendentibus masculis, & fœminis, & demum transuersalibus masculis, & deinde fœminis domum magnam sitam in terra Ciuita Noua*; dubitaui hodie, an sub dicta clausula veniant vocatæ fœminæ, & descendentes ex ipsis ante admissionem transuersalium? & negatiuè respondendum Domini dixerunt.

2 Nam cum fuerit resolutum in ista causa coram me 24. Maij 1613. factum esse locum fideicommisso ad fauorem Ascanij Vici, quia ipse erat masculus transuersalis descendens à fratre Matthæi testatoris, vt fuit resolutum *coram bon. memor. Iusto 28. Maij 1608. & coram me 13. Febr. 1609.* & sic venitet vocatus in casu deficientis lineæ fœmininæ, de cuius deficientia constabat, ex quo tantummodo ad hoc fideicommissum fuerant vocatæ fœminæ agnatæ, nempe filiæ testatoris, & filiæ filiorum, & descendentium masculorum, quæ futuræ erăt de agnatione testatoris, vt fuit resolutum *coram bon. me. Card. Pamph. 20. Febr. 1598. & coram me 17. Decemb. 1610* & cũ istarum agnatorum vocatio cœperit à die purificati fideicommissi, per obitum vltimi masculi, nòn verò à tempore conditi testamenti, vt in alia *decis. coram eodem Iusto 10 Maij 1606* & postea *coram me 18. Iunij 1610.* Et cum de illo tempore purificati fideicõmissi istæ fœminæ agnatæ non extarent, quia præmortuæ fuerant masculo vltimo præmorienti, nempe Capitaneo Francisco Vico, nec adimpleuissent onus sibi per testatorem iniunctum assumendi cum suis maritis nomen, & insignia testatoris, cessauit vocatio illarum, & per consequens masculorum cognatorum successiuè descendentium ab illis, quin & etiam defecit linea fœminina proueniens ex dictis agnatis, vt latius in supradictis decisionibus, & particulariter in illa 24. Maij 1613.

3 Ex quibus resolutionibus iam factis inferebant Domini, quod necessariò idem erat dicendum respectu secundæ substitutionis factæ de domo magna sita in terra Ciuitæ Nouæ, de qua in clausula testamenti superius in principio relata, cum dicta substitutio sit facta eodem modo, & forma, & eisdem conditionibus in omnibus, & per omnia cum superiori substitutione, ex quibus verbis censetur omninò purificata ista secunda substitutio primæ, ad notata *in l. 1. ff. de legat. 1. in l. 2. C. commun. de legat. glos. in verb. obligatus, in l. cum hi, §. si vni, ff. de transact.* Et dẽ verbis *eodem modo, & forma*, quod repetant omnes qualitates, & eundem modum, & ordinem à testatore prius datum, notat *Paris. consil. 37. num. 58. lib. 2. Hippol. Rimin. consil. 313. nu. 30. & 45. Marzar. consil. 5. nu 20. Ruin consil. 142. numer. 13. ante vers. tertio principaliter lib. 3. Crauett. consil. 98. num. 11. lib. 1. Alban. consil. 599. nu. 12.* Et de alijs verbis in eadem clausula positis, videlicet, *in omnibus, & per omnia*, quod idem operentur, & in exæquatis vnam, & eandem naturam demonstrent, est *text in §. 1. vers. per omnia ferè, instit. de donat. §. sed non vsque, instit. de legat.* notat *Rip. in d. l. 1. num. 1. per text. in l. quicquid ergo. §. ex compromisso. vers. quia non per omnia est sententia. ff. de his, qui notan. infam. Ias. in d. l. 1. num. 15.* Et eò magis hunc effectum operantur ista verba, cum sint geminata, ibi, *In omnibus, & per omnia*, notat *Ripa vbi supra, ad text. in l. balista. ff. ad Trebell. l. 2. §. furiosus ff. de iur. C. & Bertaz. de clausul. clauf 21. gl. 22.*

4 Et quamuis in ista clausula istius secundæ substitutionis fuerint simpliciter vocati, primò filij masculi testatoris, & descendentes masculi ex eis, & deinde fœminæ, & earum descendentes masculi, & fœminæ; demum transuersales masculi, deinde fœminæ; nihilominus cum ista substitutio ex supradictis debeat intelligi cum eisdem conditionibus, & modis, quibus prima substitutio fuerat facta, sequitur, quod ista secunda substitutio sit intelligenda, non simpliciter, sed iuxta primam substitutionem, & sic de fœminis agnatis, quæ superexisterent de tempore deficientis lineæ masculinæ, & quæ assumpsissent cum eorum maritis nomen, & insignia testatoris, de quibus fœminis agnatis cum nulla adesset de tempore mortis Capitanei Francisci Vici vltimi masculi, & sic tempore purificati fideicommissi, quin tunc omnes illæ essent præmortuæ, apparet factum esse locum transuersalibus iuxta sensum testatoris, quem sequuta est Rota in supradictis decisionibus.

Ex quibus omnibus ad dubium fuit responsum, quod in prædicta clausula non veniant vocatæ fœminæ cognatæ, & descendentes ex ipsis ante admissionem transuersalium, &c.

R. P. D.

minæ cognatæ, & descendentes ex ipsis ante admissionem transuersalium, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana vineæ.

Luna 23. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

De pluribus nullitatibus factis in subhastatione, & deliberatione rei immobilis.

SVMMARIVM.

1 *Subhastatio, & deliberatio facta in iusto pretio rescindi potest.*

2 *Subhastatio, & deliberatio facta à cursore non existente in turno, iuxta solitum, & per acta Notarij alterius, quàm causa, nulla, & inualida est.*

Subhastatio, & deliberatio rei facta ad vtilitatem cursoris subhastantis, & deliberantis per interpositam personam est nulla, & inualida, ibidem in fine.

3 *Executor testamenti non potest consitendo heredi praiudicare.*

4 *Exceptio melioramentorum non liquidatorum non retardat exequtionem mandati de manutenendo.*

DECISIO DCIV.

1 POSTQVAM coram bon. mem. Penia fuit resolutum iudicium subhastationis vineæ fuisse attentatum, mandatumq. de manutenendo esse dandum Bartholomæo, prout fuit datum, & exequutũ, Martia creditrix, ac Bosius emptor vineæ, licèt pro Tarisio cursore illam emisset, adita Signatura reportarunt rescriptum cum clausula *reiectis attentatis, constito de bono iure*, vnde proposito per me dubio, Domini responderunt negatiuè; nam cũ bonum ius ad effectum sustinendi subhastationem, & deliberationem attentatam, totum consisteret in iustitia pretij, pro quo fuit deliberata vinea, ex dispositione *l.2.C.de rescind.vendit.* quæ habet locum in deliberatione, *Bald.cons.375. nu.2.lib.1. Castr. cons.156.nu.1 vers.1.quia fuit venditum.lib.2.Cravet.cons.29 nu.4. Gabr.de empt. & vendit. concl.1. n. 61. & 62.* ad Martiam, & Bosium spectabat onus iustificandi dictam clausulam, & sic concludenter probandam vineam de tempore deliberationis non valuisse pluris, quàm scutorum 242. pro qua summa fuit deliberata, sed tantum abest id fuisse probatum, quinimo de euidenti læsione constat tam ex venditione facta à dicta Martia pro scutis 700. vnà cum duabus imaginibus, seu picturis, quàm ex oblatione facta in scutis 400. licet extra tempus datum ad deliberandum, quod accidit culpa cursoris, & Bosij ex cautelis adhibitis. *Fulgos. cons.79. in fine.*

2 Nam, vt ex serie facti constat, callidè fuit deuentum ad dictam deliberationem, cum cursor, qui ad vineæ deliberationem deuenit, non esset in turno contra formam constitutionum cursorum, de qua per *Moder. in prax. iudic. A.C. lib.1.c.142.n.9.* oblatio vero fuerit facta in officio alterius Notarij, quæ tamen fieri debebat in actis Notarij causæ, vt possit alius habita de prædicta oblatione notitia maiorem oblationem offerre, vt sit melior conditio tam debitoris, quàm creditoris effic retur, vt per dictum *Modern. lib.1. cap.41. num 2.* fuerunt quoque factæ duæ intimationes, quarum secunda fuit in actis reproducta, & deliberatio facta in termino primæ intimationis. Denique fuit facta pro ipsomet cursore, mediante tamen persona Bosij, contra text. *in l.pupillus. §.sane*, ibi, *quod si callidè id emerit, idem erit, ac si per interpositam personam*, & ibi *gloss ff.de auctor. tutor. & in l.in emption. §.fin. & in l.non licet. ff. de contrab. empt.*

3 Nec visa fuit iustificata pretij iustitia ex incendio sequuto, nam non probatur qualitas damni, vt possit dignosci de tempore deliberationis vineam ratione dicti incendij fuisse valoris scutorum 242. prout requiritur, vt *Doct. omnes in d. l.2. C.de rescind. vend.* Quæ verò deducebantur circa consensum præstitum subhastationi per Georgium Piscatorem tanquam exequutorem testamentarium, Dominis non visa fuerunt releuare, cum vel non subsistant in facto, vel Bartholomæo præiudicium inferre non potuerint, vt fuit dictum *coram bonæ memor. Penia.*

4 Non obstat exceptio melioramentorum: quia clausula *constito de bono iure*; non intelligitur respectu illorum, sed deliberationis, vt dictum est, & ita pro illis fuit data causa de ordine Rotæ, & cum nulla fuerit facta liquidatio, non potest retardari exequutio mandati de manutenendo. *Rot. diuers. dec.659.nu.1.& 2.par.1.&c.*

R. P. D. PIROVANO.

Æsina residui cessionis.

Luna 23. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Cessio debet pretio correspondere, itaut in maiori summa no sustineatur.

SVMMARIVM.

1 *Cessio debet correspondere pretio in ea constituto, & in maiori summa non sustinetur, & num.2. Vbi præsertim quando cessio est necessaria vigore sententiæ.*

Cessionis actus subsequens restringendus est ad limites, & qualitates præcedentis obligationis ibid. in fine.

DECISIO DCV.

1 LVCIUS coactus propter vinculum fideicommissi relaxare bona quæ emerat Lucas Angelus eius pater à Petro Cecolino pro pretio floren. 4300 bol. 10. egit contra Baptistellam de euictione obligatam, & obtinuit bona illius subhastari, & sub hasta vendita fuerunt pro floren. 3400. Virginiæ cui Lucius omnia sua iura cessit, agente postmodũ Lucio contra hæredes Petri pro residuo, ac pro dãnis, & expensis, fuit illi oppositum de carentia actionis propter earum à se abdicationẽ medio cessionis, & propterea fuit dubitatum die 14. Ian. 1613. ad effectum agendi, an obstet cessio, & tunc quia quitantiæ solutionum pro tota summa non exhibebantur, fuit resolutũ cessionẽ pro parte non soluta non obstare; sed postmodum informantes pro Lucio cum non

faciebant super non integra solutione floren. 3400. sed super residuo crediti, ac dãnorum, & expensarum quæ in cessione non comprehendebantur, & pro quibus non poterat impediri processus in causa appellationis. Vnde secundo loco dubitaui.

2 An cessio obstet in totum? Et Dominis visum est non obstare, sed tantũ pro quantitate, pro qua cessit, nẽpe pro floren. 3400. & quoad residuum possit agere contra fideiussorem, vel hæredes Petri, vel contra legitimam illi competentem in bonis Antonij fideicõmittentis, cum hoc sit regulare in cessione, vt pretio correspondeat, nec in maiori sũma sustineatur, *l. per diuersas. l. ab Anastasio. C. mand. vbi Bart. & Bald. Innoc. & alij in c. ex parte. de alien. iud. mut. cauſ. Specul. de ceſſ. act. §. 1. n. 7. verſ. ſed hoc non placet*; quod eò magis procedere visum fuit, cũ agatur de cessione necessaria vigore sententiæ adiudicationis, in qua adiudicantur istæ terræ Virginiæ, reseruato eidem Lucio iure agendi contra alia bona Petri pro integra satisfactione, ita vt actus subsequens cessionis sit restringendus ad limites præcedentis qualificatæ obligationis, iuxt. *leg. quadam mulier. cum gloſ. ff. de rei vend. l. 2. C. de acq. poſſ. Alc. de præſ. reg. 2. præſ. 23. Bec. conſ. 6. nu. 6. lib. 1.*

3 Nec obstat, quod respectu residui sit disputatio extra dubium, cùm solũ disputetur de cessione facta per ipsum Lucium occasione terrarum per eum venditarum Virginiæ, quia Domini intellexerunt ad effectum dubij, qui erat, an cessio possit impediri in processu causæ appellationis. Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.
Tuden. parochialis.

Veneris 27. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Donatio iurispatronatus facta laico Episcopi consensum requirit, licet sufficiat consensum præstari etiã post donationem. Apostolica autem confirmatio omnes defectus supplet. Cætera vide in summario.

SVMMARIVM.

1 *Iurispatronatus donatio facta laico non suffragatur, nisi etiam accedat auctoritas Episcopi, & num. 2.*

Iurispatronatus donationi Episcopi consensus accedere poteſt etiam poſt factam donationem, ibid. & num. 3.

Confirmatio Apoſtolica ſupplet omnes ſolẽnitates requiſitas in donatione iurispatronatus, n. 2. in fi.

3 *Rota auditor, quando ſubintret in locum executoris, executore mortuo, & num. 4.*

5 *Vniones ſcripturam requirunt.*

Iurispatronatus quaſi poſſeſſio ſufficit ad effectum probandi pertinentiam, ibid. in fin.

DECISIO DCVI.

1 VIGENTE controuersia inter D. Episcopum Tuden. Aluarũ Gil, & consortes super existentia patronatus parochialis Ecclesiæ S. Christinæ fuit resolutum *cor. R. P. D. Vbald.* constare de iure huiusmodi patronatus, & pertinere ad legitimos successores Aluari Gil senioris, & Francisci Gil eius hæredis, & causa pro existentia iurispatronatus cõtra libertatem beneficij fuit expedita. Cæterũ, quia cõtrouertebatur quis esset legitimus successor huius iurispatronatus, causa mihi ex particulari rescripto Sanctissimi commissa, dubitaui ad quem pertineat iuspatronatus, de quo agitur.

2 Et Domini censuerunt respondendũ solo Basilio informante ad eundem pertinere, cũ doceat de particulari titulo donationis sibi factæ per Franciscum Gil Aluari senioris hæredem, ad quem spectasse fuit resolutum. Et quãuis in translatione iurispatronatus in laicum solus titulus donationis non sufficiat, nisi etiam accedat auctoritas Episcopi, *c. præterea. c. quod autem, §. de cætero, c. illud, c. nullus laicus, de iurep. Abb. conſ. 59. nu. 3. verſ. 3. principaliter, lib. 2. Lamber. de iurep. lib. 1. p. 2. q. 1. princip. art. 2. n. 3. Caput. dec. 144. p. 2.* tamen cum in præsenti sufficeret auctoritas cuiusuis alterius iura Episcopalia habẽtis, & nedum in ipso actu contẽporaneo erectionis beneficij, sed etiamsi ex post accederet donationi, si de ea constaret, vt ex *deciſ. eiuſdem Caputaq. 144. per tot.* & fuit firmatum in *cauſa Aquen. Archipreſbyteratus 7. Nouemb. 1601. cor. Illuſt. Card. Lãcel. tunc Rot. Auditore*, datur prædictorũ omnium auctoritas maior, nempe confirmatio Apostolica, quæ supplet omnes alias solemnitates, & donationem omni ex parte reddit validam. *Abb. conſ. 41. nu. 3. lib. 1. Pariſ. conſ. 24. nu. 4. lib. 4. Dec. conſ. 341. num. 12.*

3 Nec referre visum fuit, quòd confirmatio prædicta sit in forma cõmissaria directa Officiali Tuden. de qua licet constet, non tamen de confirmatione illius vigore per Ordinarium facta constare videatur. Quia cum consensus Ordinarij, vel alterius habentis facultatem illum præstandi, non sit necessarius in ipso actu, vt iam dictum est, & firmauit *Rot. de iurepatr. in antiq. deciſ. vlt. Pariſ. conſ. 35. num. 10. vol 4.* & superuenerit lis inter Ordinarium, & patronos, potest Auditor vigore *Clem. Auditor. de reſcript.* subintrare in locum exequutoris dati in litteris, *Cæſar de Graff. dec. 125. aliàs 14. nu. 9. de præbend. Rot. dec. 2. in nou. de elect.* quod etiam fuit firmatum in *cauſa Legionen. Canonicatus 25. Octobr. 1584. coram fel. recor. Clem. VIII. & in Calciaten. Canonicatus 7. Octob. 1588. coram bon. mem. Card. Seraph. inter impreſſ. 833. par. 1.*

4 Nec Auditoris iurisdictio videtur restringẽda ad prouisiones in forma *Dignum*, Ordinario directas, vt eo casu pendente lite succedat loco Ordinarij, & possit prouisum examinare, & illi beneficium conferre, non autem vt possit donationem confirmare, quæ non est de consequtiuis ad commissionem. Quia etiam ad non commissa vigore eiusdem Clementis extenditur Auditoris delegati potestas, vt euitetur circuitus, vt notant *Cardin. & Ioann. de Imol. in eadem clement.* circuitus autem esset patens, si pro confirmatione ad eundem prouisorem, coram quo causa non est instructa, esset recurrendũ, cum in Rota fuerit iam cognitũ de iuribus donationis, & iuribus donantis, & transferentis iuspatronatus vigore tituli prædicti in Basiliũ donatariũ.

5 Non obstat, quòd ex testibus in cõtrarium examinatis videatur probatum, quod Aluarus Gil senior patronus huius beneficij applicauerit iuspatronatus cuidam Capellæ per ipsum de nouo erectæ, quia quatenus hoc concludenter probarent testes, tamen de huiusmodi applicatione non apparet per scripturam, prout in vnionibus necessarium est. *Crauet. conſ. 258. n. 11. Alex. conſ. 219. nu. 16. lib. 6.* Et etiam eũ ea non obstante Franciscus Aluari hæres, ... à quo

a quo Basilius deducit titulum donationis, fuit in possessione dicti iurispatronatus, sufficit ad effectum probandi pertinentiam, vt pluries fuit decisum, signanter in causa Baren. beneficij 1. Iulij 1611. coram R.P.D. Vbaldo, & in Placentina Capellaniæ 14. Martij præteriti coram Reuer. Decano nostro. Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Albanen. beneficiorum.

Veneris 27. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Gratia aperitionis oris, & reductionis alterius gratiæ ad viam iuris quid operetur? An in ea sit necessaria derogatio regulæ de iure quæsit. non tollendo, & an iustificari debeat.

SVMMARIVM.

1 *Gratia qualibet iustificari debet, aliàs non suffragatur.*
Oris aperitio cum reductione ad viam iuris gratia aliàs facta operatur, vt omnes clausula in eadem gratia contenta, & impedientes audientiam, & iustitiam sint sublata, non aliter ac si eadem gratia fuisset signata cum clausula, Prout de iure. *ibid.*
2 *Clausulis derogatorijs ad futuram contrariam gratiam non censetur derogatum, nisi de illis fuerit facta particularis mentio.*
Clausula quorum tenores, *operatur perinde, ac si omnia fuissent de verbo ad verbum expressa.*
3 *Gratia reductionis alterius gratia ad viam iuris, nunquid suffragetur quando in ea non fuit derogatum regula de iure quasito non tollendo.*
5 *Suggestiones, & subreptiones dicuntur inesse in gratia, tam si verum, quàm si falsum narretur.*
6 *Gratia reductionis alterius gratia ad viam iuris dicitur noua gratia, & iustificatione indiget.*

DECISIO DCVII.

1 INFIRMATA sententia bon. mem. Card. Maffei ex capite nullitatis, & relaxata possessione beneficiorum Capitulo Albanen. quæ sub sequestro reperiebatur, Abbati Taliaferro denuo in causa progredienti fuit oppositum, quod in primis teneatur iustificare suam gratiam aperitionis oris, & reductionis ad viam iuris, prout quælibet alia gratia huiusmodi oneri subiecta de iure reperitur. *cap. 1. de lit. cōtest. Rot. d. 20. de præb. in nou. Cas. de Graff. dec. 2. n. 1. de prob.* & dato dubio ex mēte Dominorum, an reductio Breuis Clementis VIII. ad viam iuris suffragetur Taliaferro? Fuit responsum suffragari; in rescripto enim commissionis legitur, quod præcisa oris aperitione in causa procedatur, perinde ac si clausula sublata, & aliæ impedientes audientiam, & iustitiam in dicto Breui appositæ non fuissent, & illud cum clausula, *prout de iure in omnibus, & per omnia,* signatum fuisset, ex quibus verbis cum remaneat sublata virtus ipsius Breuis, ac si non emanasset, & corruant omnes clausulæ illius tanquam accessoriæ. *Put. dec. 1. lib. 1. Bald. in l. fin. num. 7. C. sententiam rescindi non poss.* & fuit dictum in *hac eadem causa coram Illust. Card. Lanccll.* tunc huius causæ ponente, inde sequitur reductionem suffragari, cum Taliaferrus non impediatur suæ causæ iustitiam prosequi.

2 Neque obstat si dicatur reductionem non iuuare ex eo, quod narratum non fuerit adesse in Breui Capituli clausulas amplissimas, & derogatorias ad futuram reductionem, quæ videntur tantæ potentiæ, vt non censeatur illis derogatum, aut præiudicatum, nisi particulariter de eis facta fuerit mentio. *Feder. de sen. cons. 233. per tot. cum alijs allegatis in causa Romana iurisdoctorandi coram bon. memor. Card. Seraph inter impress. nu. 3.* Quia fuit dictum, ex facto obiectum cessare, cum in præinserta legatur clausula, *Quorum tenores,* quæ operatur perinde ac si omnia fuissent de verbo ad verbum expressa. *But. cons. 2 in princ. vers. his tamen non obstantib. Mohed. dec. 1. de resc. Gabr. post alios de clausul. concl. 5. nu. & nu. 12.* referens stylum Romanæ Curiæ, vt procedat etiam in dispositione habente clausulam derogatoriam ad sequentem dispositionem. Præterea fuit etiam addita indiuidua mentio clausularum de quarum derogatione agebatur, & signanter de clausula, quòd quoties illius reuocationes, & modificationes emanassent, toties in pristinum, & validum statum restituerentur, ex quibus, iuncta clausula, *Quorum tenores,* inducitur vera, & indiuidua expressio totius dispositionis, secundum opinionem *Verall. decis. 121. par. 1.*

3 Non obstat pariter si contendatur gratiam reductionis non suffragari, cum in ea non fuerit derogatum regulæ de iure quæsito non tollendo, prout de iure videbatur, secundum *Sarnen. Mohed. Casar. de Graff. allegatos in dec. Cæsaraugustana prætensa emptionis 9. Martij 1594. coram Orano,* quæ fuit confirmata *13. Iun. sequentis coram Card. Seraph. & idem Cæsar de Graß. dec. 3. de rescr. & dec. 1. de verb. signif.* vbi respōdet ad *Capuaq. Curt. & Gabr.* tenentes contrariam opinionem. Quia cum reductio primò fuerit concessa in Signatura Sanctissimi parte citata, de cuius interesse, & præiudicio apertè tractabatur, non videtur necessaria derogatio regulæ prædictæ, quæ est fundata in defectu intentionis, *Rot. in Aret. commenda coram Card. Seraphin. decis. 764 in impress.*

4 Præterea fuit etiam responsum cum distinctione, quod aut agitur de gratia sui natura præiudiciali, & de indubitata concedentis scientia, prout in vnionibus, exemptionibus, erectionibus, & similibus in quibus non potest de ignorantia Papæ, aut subreptione dici, ex quo Papa scit per similes actus alicui semper præiudicari, propter ius certum, de quo præsumitur habere notitiam, vt dicit. *Bald. in l. fin. nu. 9. C. sentent. rescind. non poss.* & tunc non requiritur derogatio regulæ, quæ est fundata in defectu intentionis, sed sufficit actus contrarius ad remouendam priorem voluntatem in protestatione regulæ positam, *c. sollicitudinem in fin. de appell. c. cum accessissent, c. cum M. Ferrariens. de constit. Rot. de off. deleg. dec. 15. in fin. & de caus. poss. & propr. decis. 6. in nou.* latissimè *Fel in d. c. cum M. Ferrariens nu. 77.* & in his terminis, in quibus præsens casus versatur, benè procedunt allegata per *Dec. cons. 113. num. 7.* loquens de exemptione concessa à solutione decimarum, quæ non eget derogatione, nec clausula, *non obstante,* quia decimæ præsumuntur ab aliquo possideri, & sola gratia affert secum præiudicium in necessariam consequentiam. *Cassad. dec. 3. de priuil.*

4 Pro fructibus etiam censũs decursis nedum vsque in diem deliberationis, sed etiam ab inde citra, & in duabus summis suprà expressis, dixerunt pariter mandatum esse relaxandum, quia Lazarus nititur iuribus Barbaræ, à qua cessionem reportauit. & Barbara habet instrumentum censũs Camerali obligatione vallatum, paratam habens exequutionem, *Angel. in l. 4. §. condemnatum, nu. 4. ff. de re iud. Gabr. conf. 67. nu. 7. lib. 1. Gallesi. ad formam oblig. Camer. par. 1. q. 20. nu. 11. & 18.*

5 Nec refert quod quantitas debita pro fructibus liquidata non fuerit, & consequenter cesset via exequutiua, vt suprà dictum fuit. Quia eo ipso, quod instrumentum census fuit stipulatum de anno 1601. 12. Februarij, & expressa quantitas scutor. 8. quolibet anno pro sorte scutorum centum soluta, inde non requiritur liquidatio, quæ adhibetur super facto requirente discussionem, sed calculatio per dinumerationem annorum, quæ non expectat aliam iudicis declarationem, vt distinguit *Iaf. in l. 2. num. 113. C. de iur. emph.* loquens de canone decurso apparente per publicum instrumentum.

6 Demum non obstat, quod saltem à die 17. Octobris anni 1605. quo tempore per Madernum census fuit redemptus, peti non possint fructus stante illius extinctione, vt in *Romana fructuum, seu interesse dotis 15. Ianuarij præteriti coram R. P. D. Manzanedo*, sed vt interesse, siue illud sit lucri cessantis, vel damni emergentis, quod non debetur, nisi probatis requisitis. *Paul. de Castr. in d. l. 3. C. de eo quod certo loco, vt suprà dictum est.* Fuit enim responsum Madernum non posse dare de astrancatione census nomine eius facta, qui ratam non habuit subhastationem, & deliberationem vineæ, nec agnouit pretium vineæ depositarum in suum, de quo tanquam de proprijs pecunijs Materni loquitur instrumentum fuisse satisfactum Barbaræ, sed impugnando iudici lem conditionem per viam nullitatis fuit reintegratus ad possessionem vineæ, & omnia ad non esse reduxit, quo casu priores obligationes, & contractus non extinguuntur, sed integrè retinentur, & ad eas rediri potest. *Gab. conf. 36. n. 66. lib. 1. Surd. decis. 51. num. 19. & 20.* & in terminis census redempti ex pretio subhastationis vineæ, & per viam nullitatis in causa spolij reuocatæ, quod nihilominus census subsistat fuit resolutum coram me in vna *Romana pecuniaria 3. Ianuarij 1612.* & ideo resoluta affrãcatione non prohibetur dominus census agere pro fructibus ex suo instrumento, & executiuè propter obligationem Cameralem, & consequenter idem poterit Lazarus, qui per cessionem habet iura Barbaræ. Et ita, &c.

R. P. D. COCCINO.

Romana pecuniaria de Astallis.

Veneris 27. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Pluralitas quitantiarum eidem personæ factarum arguit pluralitatem solutionum.

SVMMARIVM.

1 *Quitantiarum diuersitas facit præsumere diuersitatem summæ.*

Quitantia generalis si non est eadem cum quitantijs particularibus, rarò continet eandem summam. ibid.

2 *Liber rationum scriptus tempore non suspecto, concurrentibus alijs adminiculis, inducit vehementem præsumptionem.*

Debitor ad diem non dicitur debitor ante aduentum diei. ibid.

DECISIO DCIX.

1 DOMINI perstiterunt in decisis, quod sit habenda ratio scutorum 1050. tantum iuxta quitantiam factam per D. Tiberium sub die 7. Augusti 1610. non autem scut. 2100. vt prætendit Capitaneus Ouidius. nam etsi adsint duæ aliæ quitantiæ, vna facta D. Roberto primo sub die Augusti, alia verò facta die 11. eiusdem mensis per factorem Domini Tiberij Ioannino Furnario, quæ diuersitas quitãtiarum facit præsumere diuersitatem summæ. *l. quingenta, aliàs quinquaginta, ff. de probat. Aym. conf. 282. nu. 2. & 3.* Attamen secus dicendum est in casu isto, quia in mandato directo Roberto Primo, propriè non fuit facta quitãtia Capitaneo Ouidio, sed sub pede mandati scripsit Domino Tiberio: *Piacera à V. S. li sudetti scudi 542. ponerli à mio conto per disporne à mia volontà*, & quoad quitantiam factam per D. Tiberium Capitaneo: attamen constat, quod dictus Furnarius habuerat ordinem per tres, aut quatuor dies ante, vt deponit socius dicti Ioannini, & ideo non est mirum si postmodum fuit facta quitantia generalis Capitaneo Ouidio, & hoc non deducitur, quasi dictæ quitantiæ factæ Domino Roberto, & Ioannino non probarentur ad fauorem Capitanei, & quasi sufficerent 1 ad probandum, quod sit eadem summa, sed deducitur ad tollendum rigorem quod diuersitas quitantiarum facit præsumere diuersitatem summæ, quia conclusio propriè, & indiuidualiter procedit, quãdo eidem personæ fuerunt factæ diuersæ quitantiæ, qui rigor etiam temperatur, quia quitantiæ fuerunt factæ eodem tempore, & constata summa soluta per Dominum Robertum, & per Ioanninum facit eandem summam de qua in quitantia Domini Tiberij, rarò enim accidit quod quitantia generalis, si non esset eadem cum quitãtijs particularibus, contineat eandem summam.

2 His positis videtur cessare omnis difficultas, quia quitantia generalis Domini Tiberij dicit, *& sono à bon conto delle paghe maturate conforme al decreto, & mandato relassato, &c.* signum euidens, quod quitantia comprehendebat alias quitantias, quia non est verisimile, quod Capitaneus Ouidius, qui habebat contra se mandatum relaxatum, vellet soluere prima vice, scilicet mediante persona Domini Roberti Primi, & Ioannini pecunias ad alium effectum, & non ad extinctionem mandati relaxati, quæ verisimilitudo multum augetur, quia Capitaneus non erat facilis solutionis, cum expectaret mandata: concurrit etiam liber Domini Tiberij, in quo sub die 10. Augusti creauit partitam hoc modo. *Dal Capitano Ouidio Boue, & per lui da Gioannino Fornaro, & per ordine diretto al Sig. Roberto Primo, &c. che in tutto fanno la somma di scudi 1000.* quæ descriptio multum facit, non enim agitur, vt adhibeatur simpliciter fides libro, sed vt ex quitantia, & ex alijs circumstantijs facti probetur, quod sit vnica summa, & non plures, qui liber multum

multum infecuit pro circumstantia facti ad declarãdum quitantiam, stante maximè qualitate scribentis, eo quod descriptio fuit facta tempore non suspecto, & quod plus est, 14. Septembris sequentis idẽ Capitaneus soluit scuta 500. mediante banco Domini Roberti *à conto di quello, che deue*. si enim dicta partita fuisset duplicata, nihil tunc debuisset, quod est aduertendum, nec valet responsio, quod esset debitor illius anni, quia tunc non erat debitor, cum nondum venisset dies solutionis. *l. cedere diem, ff. de verb. oblig.*

3 Non obstante testes pro parte Capitanei examinati, quia placuerunt responsiones datæ in decisione, cum quibus Domini transierunt, &c.

R. P. D. COCCINO.

Firmana iuris patronatus.

Veneris 27. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Plures adducuntur casus, in quibus remissoria debet denegari.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria non datur post rem iudicatam.*
Remissoria non datur vbi est calumniosa. ibid.
2 *Remissoria datur ad probandum crimen, vbi deducitur per viam exceptionis, vbi tamen quod tali casu requiritur magnus fumus.*

DECISIO DCX.

1 DOMINI censuerunt denegandam esse remissoriam, tum quia post rem iudicatam non datur. *Caputaq. decis. 51. par. 3.* & fuit resolutum in causa Giennensi Capellaniæ coram Caualerio, maximè cum constet de bono iure Gabrielis, ex pluribus decisionibus Rotalibus, & nullitates prætensæ fuerunt sublatæ per clausulam *Arbitrio*, iuxta resolutionem factam; tum etiam, quia ista remissoria est valde calumniosa, articulatur enim fundationem, & dotationem istius Altaris nunquam habuisse effectum; & tamen contrarium apparet ex instrumento dotationis de anno 1503. & ex vnione de anno 1514. & de præsentationibus de istis beneficijs vnitis ex tunc vsque ad præsens factis, & effectuatis, & in decisionibus in ista causa factis fuit resolutum.

2 Est quoque deneganda dum articulatur quod bona dotis possideantur à Paganis, & sic à patronis, & quod Angelus Paganus alienauit certa bona; nam cum hoc sapiat crimen, licet quando deducitur per viam exceptionis, debet concedi remissoria. *Felin. in c. cum causa, nu. 23. de testib. Socin. iun. cons. 60. nu. 13. lib. 2. Menoch. de recup. remed. 15. nu. 361.* hoc tamen est verum, quando datur magnus fumus. *Cassad. decis. 4. de dilat. Caputaq. decis. 212. nu. 3. secundum nouam impressionem, lib. 1.* Hic autem nullus datur fumus, ille enim qui posset haberi ex alienatione facta per Angelum, cessat, cum illa alienatio fuerit declarata nulla, & altare reintegratum per sententiam quæ datur in *Summario num. 3.*

3 Est etiam deneganda dum articulatur quod vnio beneficij S. Stephani facta beneficio S. Antonini nõ habuit effectũ, quia apparet de contrario ex obseruantia subsequuta à Rota in decisionibus approbata, & quod hodie istud Altare vocetur S. Stephani, & tanquam tale fuerit visitatum de anno 1577. parum refert; nam vltra quod ex attestatione pluriũ, quæ datur in summario, datur fumus de contrario, sufficit quod ex obseruantia constet vnionem habuisse effectum, quam vnionem nomen non potest alterare, quod plus est, ipse Palma accepit possessionem Altaris sub vtriusque Sancti inuocatione.

Ex quibus conclusum pro denegatione remissoriæ, &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana pretij grani.

Lunæ 28. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Vltra ea, quæ in summarijs in specie scripta sunt, agitur præcipuè in hac decisione, quomodo, & quibus coniecturis probetur, pretium rei emptæ versum esse in vtilitatem emptoris.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum facit probationem probatam, & manifestam.*
2 *Adimplens contractum pro parte sua cogere potest alium contrahentem ad adimplendum quod ipse adimplere tenetur.*
3 *Alternatiua dictio sufficit quod in vna tantum parte verificetur.*
Dictio Alterius est distributiua duorum. ibid.
4 *Verba sunt semper intelligenda, retento eodem themate, & singula singulis referendo.*
5 *Pretium rei venditæ præsumitur versum in vtilitatem emptoris. declara.*
6 *Pretium esse versum in alienius vtilitatem, an præsumptionibus probetur, & quomodo.*
7 *Pretium præsumitur versum in vtilitatẽ emptionis, quando emptor tempore emptionis erat indigens, & postea cessauit indigentia. & num. 8.*
9 *Pretium fuisse versum in vtilitatem emptoris, probatur aliquibus præsumptionibus positis. num. 10. & 11.*
11 *Prior hospitalis potest etiam sine mandato obligare hospitale ex causa alimentorum.*

DECISIO DCXI.

1 DVBITAVI an hospitale S. Ioannis Colanitæ de Vrbe teneatur ad solutionẽ pretij grani, de quo agitur, & an esset contra illud relaxandũ mandatum? Et Domini quoad vtrumque affirmatiuè responderunt, quia constat de venditione dicti grani per publicum instrumentum celebratum de mense Februarij 1592. inter Franciscum Caluum, vel eius generum, & Procuratorem ab vna parte, & Reuerendos Priorem, & Procuratorem hospitalis ab alia parte, quod facit probationem probatã, & manifestam. *l. optimam. C. de contrah. & com. stipul.* & ibi *Scriben. Bald. in l. quoties, in fin. C. de iud. & in c. consuluit, num. 12. de offic. deleg. Ossat. decis. Pedemon. 72. nu. 4.* & fuit dictum in *Romana Saluiani 10. Ianuarij 1611. coram me.*

2 Constat pariter de effectuatione dictæ venditionis per consignationem dicti grani factam pistori mediante ordine dicti Prioris; vnde cum dictus Fran-

Franciscus de Caluis adimpleuerit pro parte sua omne, quod promisit, sequitur, quod etiam hospitale adimplere teneatur, & sic soluere pretium dicti grani, cum contractus sint vltro, citroque obligatorij. *l. labeo. §. contractum, ff. de verb. signif. l. Iulianus. §. offerri, ff. de act. empt. cum simil.*

3 Nec videtur obstare, quod consignatio dicti grani fuerit facta de ordine tantum fratris Ioannis Andreæ fidelis Prioris, cum tamen venditio fuisset etiam facta fratri Gallo Procuratori Hospitalis, & fuerit conuentum, quod Caluus venditor teneretur cõsignare frumentũ ad requisitionẽ Prioris, & Procuratoris, quia tollitur obiectio ex verbis subsequẽtibus instrumenti, vel alterius eorum, cum dictio *vel*, sit alternatiua, & sic sufficiat, quod in vna tantum persona verificetur *cap. in alternatiuis, de reg. iur. in 6. l. si haeredi plures. ff. de cond. instit. Bart. in l. si is, qui ducenta, §. cum ita, ff. de reb. dub.* & fuit dictum in *Pampilonen. de Iansi* 13. *Iunij* 1603. *coram R. P. D. Decano*, stante maximè etiam dictione *alterius*, quæ est distributina duorum. *Alberic. in suo dict. in verb. alter. Aret. in l continuus, §. item qui, in 3. not. ff. de verb. obligat. Bertaz. de claus. contract. claus. 70. glos. 31. nu. 1. & 2* Quapropter cum Franciscus consignauerat granum de ordine alterius eorum, satisfecit suæ obligationi, & ideo illi non potest obstare exceptio rei non traditæ.

4 Nec obstant subsequentia verba instrumenti, cũ eorum ordine, quia sunt intelligenda retento eodẽ themate, iuxta *tex. in leg. non ad ea. ff. de cond. & demonstr.* & referendo singula singulis, scilicet cum eorum, vel alterius eorum ordine. *glos. in l. si negotium. C. si negot. gest. Dec. cons. 384. nu. 6. vers.* Non obstant allegata. *Rot. diuers. decis. 757. num. 1 par. 1. & decis. 52. nu. 15. par. 2.*

5 Non obstat, quod non probetur, dictum frumentum esse versum in vtilitatem hospitalis, quia vltra quod talis probatio in casu nostro nõ videbatur necessaria, cum simus in emptione facta pro vsu pauperum hospitalis, secundum *Bald. in auth. hoc ius porrectum, num. 22. C. de sacros. Eccles.* vbi dicit in tribus tantum casibus in iure expressis esse necessariam probationem versionis. *Anton. de Butr. in cap. pen. num. 11. vers. per prædicta de fideiuss.* & ibi *Anan. num. 12.* faciunt tradita per *Dec. cons. 36. n. 8. vers. 3. principaliter non obstat*, vbi testatur de communi, quod in contractu venditionis talis probatio non est necessaria.

6 Quatenus tamen esset necessaria, fuit dictum præsertim extra materiam mutui, huiusmodi versionem posse probari ex præsumptionibus, & cõiecturis. *Bald. in l. 1. num. 6. C. si aduers. credit.* qui loquitur in minore, & testatur de communi, & idem dicit esse in terminis *dictæ auth. hoc ius porrectum. C. de sacrosanct. Eccles.* quem sequitur *Rip. in leg. si ventri. §. fin. num. 11. ff. de priuil. cred. Dec. d. cons. 36 num. 8. vers. tertio aduertendum. Menoch. de arbitr. iud. quæst. cas. 432. num. 33.* veluti si constaret antea monachos non habuisse frumentum, vel fuisse nudos; tamen apparet, post emptum, vel consignatum frumentum, vel pannos eos vixisse, & fuisse vestitos, quamuis possint habere aliunde, tamen hoc non præsumitur. *Ita Bald. in d. l. auth. hoc ius porrectum, num. 23. vers. Ego dico*, quem sequitur *Rip. in d. §. fin. nu. 12. Odd. de restit. in integr. par. 2. q. 51. art. 5. nu. 57. & Surd. decis. 55. num. 7.*

7 Quæ coniecturæ, & aliæ plures concurrunt in casu nostro. Primò quia tunc annus erat penuriosus, & sic tempore venditionis, & consignationis frumenti hospitale erat debitor pistoris, cui fuit frumentum consignatum ex causa panis habiti pro victu fratrum; vnde stante hac indigentia, facilis est præsumptio versionis. *glos. fin in dict. auth. hoc ius porrectum. Alciat. in l. ciuitat, num. 18. ff. si cert. pet.* vbi ad plurimum in hoc iudicis arbitrio tribuendum censet. *Menoch. d. cas. 432. nu. 21. & 34. Surd. d. decis. 55. num. 7. & seqq.*

8 Præsertim quia post dictam consignationem frumenti constat, cessasse huiusmodi indigentiam, ex quo pistor fassus est sibi satisfactum fuisse ab hospitali, & consensit cassationi instrumenti, in quo apparebat de debito hospitalis, quod de per se solum subsistente causa debiti arguit versionem in vtilitatem hospitalis. *Alciat. in dict. l. ciuitas, num. 18. ff. si cert. pet. Bald. cons. 353 num. 2. vers. Alio modo probatur. lib. 3. Menoch. de arbitr. dict. cas. 432. nu. 38. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 8. tit. 15. num. 5. Surd. d. decis. 55. num. 7. & 8.*

9 Concurrit qualitas Prioris, & Procuratoris, qui erant Primates Religionis, & de quorum ordine fuit granum consignatum, quod etiam inducit non paruam præsumptionem versionis. *Menoch. d. cas. 432. num. 36.*

10 Quartò præsumitur dicta versio, ex quo hospitale non probat habuisse aliud granum de quo viuere posset. *Rip. in d. l. si ventri. §. fin. num. 11. ff. de priuil. cred. & Odd. loco supra cit. num. 58.*

11 Quibus omnibus accedit etiam altera coniectura desumpta ex instrumento celebrato inter hospitale, & dictum pistorem post quatuor menses à die consignationis frumenti, de quo agitur, in quo fit mentio de dicto frumento consignato pro dando pane, & in quo panem datum fuisse asseritur, quibus sic stantibus Dominis non videbatur dubitandum de huiusmodi versione, ex qua cessabat altera obiectio, quod Prior non potuit obligare hospitale absque consensu totius Congregationis, plusquam in scutis quinquaginta; quia stante versiona idem est ac si præcessisset mandatum. *Natt. cons. 547. nu. 18. & 28.* præsertim cum versio fuerit in causam alimentorum, quod etiam nulla præcedente obligatione sufficeret ad hoc, vt hospitale teneretur. *Surdus de alim. tit. 8. priuil. 48. num. 4. vers. tamen fauore alimentorum. Bart. in l. hit solis, num. 3. ff. de cond. indeb.* Et ita fuit decisum.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Anconitana bonorum.

Veneris 4. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Donatio quæ fuit facta sub certo modo, & forma, resoluitur, si modus, & conditio in ea apposita non impleatur.

SVMMARIVM.

1 *Agens ex contractu vltro citroque obligatorio tenetur primò adimplere ex parte sua.*

2 *Donatio facta sub modo, & certa forma, resoluitur, modo, & conditione non adimpleta.*

Clau-

Clausula non aliàs, nec alio modo, *operatur exclusionem cuiusuis restitutionis, & quòd verba generalia, & indefinitè in sui generalitate sunt accipienda, ibid.*

Clausula non aliàs, nec alio modo, *importat formam, ibid.*

3 *Donator in limine donationis potest adijcere conditiones sibi bene visas.*

4 *Possessores possunt opponere omnes exceptiones, quæ excludunt intentionem actoris.*

5 *Scriptura priuata probat contra scribentem.*

Probatio, quæ sufficeret contra authorem, sufficiet etiam contra singularem successorem, ibid.

Creditor potest pro debito liquido, & certo, retinere rem debitoris, quæ ad eius manus peruenit, etiam si res non sit ei obligata.

DECISIO DCXII.

1 AVRELIUS Passarus vendidit possessionem della Marina Antonio Triumpho, & recepit pretium: sed Nicolaus Todinus tanquam creditor Aurelij egit Saluiano contra Antoni m possessorem dictæ possessionis, & obtinuit, & tunc Antonius egit contra fideiussores per Aurelium sibi datos, & etiam obtinuit, & appellatione pendente Cinthius filius, & hæres Antonij, & defensor dictorum fideiussorum transegit cum Antonio per apocham priuatã, & promisit ei soluere scuta 5000. eoque amplius propter dictam possessionem euictam sibi à Todino, & interim idem Cinthius agens contra Todinum pro recuperatione dictæ possessionis, quasi Todinus fuisset satisfactus de suo credito obtinuit redintegrari, & pro fructibus supra creditum perceptis, & expensis taxatis in Rota, vltra dictam possessionem recuperatam Todinus dedit Cinthio alias duas suas possessiones proprias, quas idẽ Cinthius dedit ad bonum computum Dominis de Triumphis hæredibus Antonij pro eo quod promiserat illi soluere in dicta apocha priuata, licet de ista consignatione non fuerit facta scriptura: sed Triumphi istas duas possessiones hodie possident, de istis nunc agitur. Idem Cinthius istasmet duas possessiones existentes apud triumphos, & per ipsũ illis consignatas insimul cum alijs bonis donauit Ioanni Baptistæ Passaro, & alijs in donatione expressis, cum pacto assumendi omnia onera, & debita, quæ donans habebat in partibus, & specificauit etiam debitum cum ipsis Triumphis, qui donatarij acceptarunt donationem, sed cum declaratione, quod nolebant teneri ad prædicta debita, & onera, nisi de pretio, & retractu dictorum bonorum donatorum, non autem de proprio, & postea egerunt contra Triumphos pro recuperatione dictarum possessionum sibi donatarum, in quo iudicio Triumphi per sententiam de partibus fuerunt absoluti, quam Domini respondendo ad dubium propositum dixerunt hodie esse confirmandam, quia sicuti Cinthius nõ potuisset ab eis auocare istas possessiones siue ipsis illas dederit in solutum, siue iure pignoris, nisi solutis aliàs oblatis pecunijs debitis vigore dictæ apochæ, ita nec videntur posse agere donatarij, qui in locum Cinthij successerunt, præsertim quia videntur sine actione agere, cum non acceptauerint donationem eo modo, & illis pactis, quibus fuit sibi facta, quin potius diuerso modo, & diuersis pactis, & contrarijs voluntati donatoris, quin & ipsi præiudicialibus, & sic contra ipsius mentem, & animum, vt satis ex serie facti superius narrata desumitur, quo implemento cessante in actore intrat regula, quod non competit ipsi actio vigore talis contractus per ipsum non impleti. *l. Iulian. §. offerri ff. de action. empt. Crauett. conf. 151. num.* 10. & in terminis donationis. *Riminald. iun. conf.* 779. *num.* 105. & alijs relatis tradit *Surdus consil.* 101. *numer.* 1.

2 Vltra quod ex supradicto non implemento sequitur eiusdem donationis resolutio. Donatio enim facta sub modo, & certa conditione resoluitur modo, & conditione non impleta. *l.* 1. *C. de donat. quæ sub mod. Rimiual. iun. vbi supra nu.* 104. *Thesaur. decis.* 270. *num.* 22. *Peregr. conf.* 77. *num.* 7. *lib.* 3. & in terminis de donatione facta eum onere soluendi debita, est *tex in l.* 2. *C. de condict. ob caus.* Et eo maximè stantibus, prout in dicta donatione, verbis resolutiuis, quod præcedens donatio sit nulla, & nullius roboris, & momenti, ac si facta non fuisset cum clausula *non aliàs, nec aliter*, quæ omnia annullant ipso iure. *Peregr. dict. conf.* 77. *nu.* 7. *Osasc. decis.* 165 *num.* 13. *vers. imo sunt. Thesaur. vbi sup. num.* 23 *Verall. decis.* 82. *num.* 4. *par.* 3. & dicta clausula *non aliàs, nec aliter*, operatur exclusionem cuiusuis restitutionis, & quòd verba generalia, & indefinitè prolata in sui generalitate sint accipienda *Alex. conf.* 3. *n.* 4. *lib.* 1. *Soc. sen. conf.* 251. *n.* 4. *lib.* 2. Item, & operatur quod ad vnguem sit seruandus modus præscriptus in dicta donatione propter clausulam *non aliàs*, quæ importat formam. *Roland. consil.* 63. *numer.* 29 *lib.* 4. *Osasch vbi supra numer.* 13. *Rota decis.* 650. *in fine, part.* 1. *Seraphin. decis.* 420. *numer.* 6.

3 Nec releuat dicere non esse æquum, quod donatarius grauetur vltra rem donatam, quia respondetur quòd donans potest in limine donationis adijcere conditiones sibi benè visas. *l. in traditionibus. ff. de pact. l. ea lege. C. de condict. ob caus. Soc. in. consil.* 48. *num.* 4. *lib.* 1. *Bellamer. conf.* 48. *num.* 19. & si donatario displicent tales donationes, liberum est illi donationem non acceptare, vt benè in simili, *Surd. decis.* 21. *nu.* 20 *vers. qua optimo.*

4 Quibus non obstat, quod dicta oppositio non implementi opposita per Triumphos videatur de iure tertij, quia cum ipsi sint rei, & possessores, possunt opponere omnes exceptiones, quæ excludunt intentionem actoris. *Roman. conf.* 347. *Aym. conf.* 80 *nu.* 17. *ad fin. Thesaur. decis.* 4. *num.* 1.

5 Vlterius prædicta sententia eo magis videtur cõfirmanda, quia constat liquidè ex supra in facto deductis de credito Dominorum de Triumphis, & maximè in dicta apocha per Cinthium ipsis facta, quæ sicut probaret contra ipsum Cinthium. *Alex. conf.* 150. *num.* 2. *lib.* 2. ita etiam contra illos donatarios successores singulares Cinthij. *Crauett. consil.* 29. *num.* 1. *Rot. decis.* 594 *num.* 5. *par.* 1. & stante dicto credito certo, & indubitato competit ipsis Triumphis retentio rei sui debitoris ad ipsorum manus peruentæ. Latè *Surd. decis* 46. *num.* 9. *& seq. Rot. decis.* 295. *in prine par.* 2. quod procedit, etiamsi res non sit hypothecata. *Surd. in loco proximè citato. Bursat. consil.* 73. *num* 28 *lib.* 1. & fuit dictum *coram me in vna Macerat. Saluiani* 12. *Maij* 1608

Ex quibus ita fuit resolutum.

R.P.D.

R. P. D. CAVALERIO,
postea S. R. E. Cardinali.

Romana liberationis à fideiussione.

Veneris 4. Iulij 1614.

DECISIO DCXIII.

Est inter eius impressas decis. 320.

R. P. D. PIROVANO.

Burgen. seruitij.

Veneris 4. Iulij 1614.

ARGVMENTVM.

Declaratoria non datur contra eos, qui obtulerunt se paratos velle parere, etiam addita clausula, *sine præiudicio iurium suorum*; & quando expensarum condemnatio contra Canonicos afficiat eorum successores.

SVMMARIVM.

1 *Declaratoria censurarum non datur contra illos, qui obtulerunt se paratos velle parere, & num. 2.*

3 *Sententiam contra se latam condemnatus approbare non tenetur.*

4 *Expensarum condemnatio contra Canonicos facta de vno tempore non afficit successores.*

DECISIO DCXIV.

1 POST resolutionem in hac causa factam sub die 14. Martij 1613. vt scilicet contra dignitates censuræ essent relaxandæ, nisi infra mensem exequutorialibus paruissent; placuit Dominis iterum causam reproponi, & repropofita sub die 28. Iunij eiusdem anni, quia fundamentum dignitatum deducebatur ex quadam concordia, quæ de eodem mense Iunij finem recipiebat, noluerunt capere resolutionem, sed mandarunt iterum exequutoriales intimari, quibus intimatis causam hodie super ijsdem repropofui. Et Domini responderunt contra dignitates non esse dandam declaratoriam, contra verò Decanum reseruarunt particulariter videre.

2 Ex reproductione namque exequutorialium, ex quo ad ius præstandi seruitium patet responsio data per alias dignitates, nempe se esse paratos, & velle parere exequutorialibus, quæ paritio etsi videatur verbalis, tamen cum de tempore intimationis nihil esset præstandum per dignitates, sufficit oblatio de parendo in casibus postea occurrentibus, iuxta decis. Putei 244. lib. 1. in non impress. Mohed. dec. 9. de sent. & re iud. referens in fine fuisse dictum, quod idem seruaretur in similibus causis, prout exinde fuit seruatum in *causa Toletana Capellaniæ 4. Apr. 1595. coram Illustriss. Cardin. Millino, & in Burgen. iurisdictionis de Barbiesa 10. Decembr. 1597. coram bon. memor. Peregrino*, & in quampluribus alijs.

3 Nec refert quòd aliquæ ex prædictis dignitatibus responderint quod parebant cum protestatione, quòd non intendebant parare sibi præiudicium in iuribus suis. Quia non ideo imperfecta remanet paritio, dum protestatio se compatitur, cum non teneatur condemnatus cedere, nec approbare sententiam contra se latam, vt dicit Mohed. d. decis. 9. *de sent. & re iud.* & postea resolutum in supradictis *decis. Burgen. iurisdictionis. & Burgen. de Barbiesa, & coram me in Tirasonen. Canonicatus 15. Martij 1610.*

4 Quo verò ad expensas litis fuit pariter dictum non esse dandam declaratoriam contra dignitates, quamuis eas soluere recusauerint, quia lis non fuit introducta contra dignitates collegialiter, sed contra obtinentes de eo tempore Canonicatum, neque nomine Capituli propter interesse Ecclesiæ, sed propter vtilitatem, & commodum singulorum, dum prætendebāt exonerari à seruitio Ecclesiæ, sibi ipsis extraordinariè imponendo pro tempore dignitatibus spectante, & idem contra Canonicos de eo tēpore obtinentes dignitates, & nunc demortuos, neque à Canonicis, qui de tempore rei iudicatæ non extabant, pro expensis datur actio, cum illa solum transeat ad hæredes dignitatum, vt fuit resolutum in *Burgen. expensarum relata inter impress. diuers. 777. in 1. part. t. & in causa Elboren. dismembrationis 5. Nouembris 1602. coram Illustriss. Millino*, & contra superuiuentes dignitates debet fieri liquidatio expensarum pro earum ratis portionibus, iuxta *decis. Caputaq. decis. 343. par. 1.* & exinde contra recusantes soluere, poterit ferri declaratoria. Et ita resolutum, &c.

Est decis. 439. supra par. 2. recent.

R. P. D. PIROVANO.

Placentina Capellaniæ.

Veneris 4. Iulij 1614.

ARGVMENTVM.

Illegitimus natus ex soluto & soluta, capax est iurispatronatus. cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

1 *Possessionis præcipuum signum est perceptio fructuum.*

2 *Exceptio concernens merita causæ non admittitur in summarijs retinenda.*

3 *Iurispatronatus capax est illegitimus natus ex soluto, & soluta.*

DECISIO DCXV.

1 PRO informante fuit resolutum, scilicet D. Alphonso dandum esse mandatum de manutenēdo in possessione Capellaniæ, de qua agitur, quia possessio probatur per testes nedum de actu apprehensionis deponentes, sed etiam de fructuum perceptione, quod est præcipuum signum veræ possessionis. *Socin. sen. cons. 13. num. 14. lib. 4. Cæsar de Graff. de caus. possess. & propr. decis. 10. nu. 3.*

2 Nec quidquam obstare videtur exceptio illegitimitatis Laurentij patroni, qui consensit resignationi coram Sanctissimo, quia vltra quod exceptio prædicta ad petitorium videtur remittenda tanquam concernens merita, quæ in summarijssimo retinendæ non discutiuntur. *Neuiz. cons. 81. num. 27. Menoch. de retinen. remed. vlt. num. 36.*

3 Fuit etiam dictum illegitimum natum ex soluto, & soluta, prout est Laurentius, vt deponunt testes dati, non esse incapacem iurispatronatus. *cap.*

pia

pia mentis, c. Frigentius 16. quæst. 7. Roch. de Curt. de iurepatronat. in verss. competent, num. 9. Lanber. eod. tract. 13. art. 7. quæst. princ. 1. par. 1. lib. nu. 3. & sæpe fuit in sacro Tribunali resolutum, vt in Ianuen. iurispatronatus 13. Martij 1606. coram bon. mem. Litta, & in Tuden. parochialis 26. Ianuarij 1609. coram Reuerendissimo Archiepiscopo Damasceno, &c.

R. D. P. REMBOLDO,

Tiburtina iuris molendi.

Veneris 4. Iulij 1614.

ARGVMENTVM.

Consuetudine nunquid acquiri possit, quod homines alicuius communitatis accedant ad aliquod molendinum, & non ad aliud, est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

1 Molere in molendino alicuius, & non in alio, homines Communitatis cogi possunt, non solum ex priuilegio, sed etiam ex consuetudine legitimè præscripta.

Molendi in vna mola potius quàm in alia actus, dicitur mera facultatis, ideo præscribi non potest quolibet longissimo tempore, nisi prohibitus accedere ad aliud molendinum acquieuerit, ibid.

2 Obseruantia præcepti negatiui, non inducit præcisam obedientiam.

3 Metus præsumitur in subditis.

Consuetudo non inducitur ex actibus coactis, & per metum exortis, ibid.

Possidenti clam, vel precariò nullum ius acquiritur in incorporabilibus ex sua possessione. ibid.

4 Testes subditi non sunt repellendi à testimonio.

Testium varietas in non substantialibus non est considerabilis, ibid.

DECISIO DCXVI.

1 DOMINI non dubitarunt, non tantum ex priuilegio, sed consuetudine etiã legitimè præscripta acquiri posse ius cogendi homines alicuius communitatis ad molendum in suo molendino, verùm ad inducendam huiusmodi consuetudinem requiri dixerunt vltra cursum tãti temporis, quod sufficiat ad causandum præscriptionem tacitus etiam consensus illorum, contra quos præscribitur. Cum enim actus accedendi hanc, vel illam molam sint meræ facultatis, non potest per similes actus etiam longissimo tempore continuatos introduci aliqua consuetudo, vel seruitus, nisi prohibitus accedere aliud molendinum acquieuerit. Quod si à die prohibitionis decursum sit ad tempus legitimum, ad complendam præscriptionem, poterit compelli, ne alibi molat, vt post glos. in l. qui luminibus, ff. de seruit. vrb. præd. in puncto determinat Abb. in cap. significante num. 1. de appellat. & in cap. Abbate, num. 9. & seqq de verb. signif. quem sequitur, & refert Rip. in cap cum Ecclesia Latrina, num. 50. & seqq. de caus. possess. & propriet. Iason in repet. l. quominus, num 30. & seqq. ff. de flumin. Roland. cons. 22. num. 23 lib. 2. Ias. cons. 161. numer. 9. & seqq. lib. 2. Bocr. decis. 125. num 5. cum alijs relatis per Moder. de arbitr. iud. cas. 160. num. 8. & seqq. Cum igitur in supradictis requisitis deficiant probationes. D. Ducis, iure merito denegandum ei pro nunc visũ fuit mandatum de manutenendo. Nam dato etiam quod testes deponant homines montis Celij publico edicto prohibitos fuisse alibi, quàm in molis D. Ducis molere, nihilominus non probant ipsos huiusmodi prohibitioni acquieuisse, neque minus perstringunt tempus acquiescentiæ, an scilicet fuerit ante litem motam, vel post, & quanto tempore durauerit.

2 Neque enim ex simplici accessu hominum dicti loci ad molas D. Ducis argui potest acquiescentia prædicta, quia potuerunt hoc facere vel ratione liberæ facultatis eundi quo ipsis magis erat commodum accedere molas D. Ducis, quàm aliorum, vel ex quauis alia causa, potius quàm animo obediendi, & acquiescendi, cum ex obseruantia præcepti negatiui non inducatur præcisè obedientia: vt inquit Bald. in l. 2. num. 60. de seruit. & aqua, & in similibus terminis fuit dictum in vna Bononien. iuris macinandi, relata inter impress. diuers. dec. 70. num. 14. lib. 2. Consuetudo verò debet esse certa, & clara, ad exemplum legis, quam imitatur, vt tradit Hostien. in c. fin. in fin. de consuetudine.

3 Quinimo quatenus etiam huiusmodi acquiescentia probaretur, potius censenda esset coacta, & metu extorta, tum quia regulariter in subdito præsumitur metus. Surd. cons. 127. num. 25. tum quia præcepta pœnalia iustum metum inducunt. Bart. in l. creditor in fin. ff. de solut. Ex actibus autem coactis nulla nascitur consuetudo, neque acquiritur ius cogendi, vt late probat Nat. cons. 106. num. 12. lib. 1. & regulare est quod in incorporalibus nullum ius acquiritur ei, qui vi clam, vel precario possidet. l. 1. Cod. de seruit. & aqua. leg. si quis diuturno. ff. si seruitus vindicetur. l. 1. in fin. ff. de aqua plu. arcen. cum similibus.

4 Cæterum exceptiones contra testes D. Ducis deductæ, visæ fuerunt pro nunc satis turbidæ; neque enim ex eo, quod vasalli, & subditi D. Ducis sunt à testimonio dicendo repellendi, ex traditis per Imol. in cap in his, sub num. 2. vers. secus si solum de testib. cum alijs latè congestis per Gabriel eod. tit. conclus. 10. num. 21. Alber in l. admonei; in princ. de testib. Ruin. cons. 53. num. 6. vol. 4. Gabriel dict. conclus. 10. num. 32. Et licet in eorum dictis varij videantur; nihilominus cum varietas non consistat in substantialibus, & modica sit, non sunt aliqua consideratione digna per ea, quæ deducit Alex. in cons. 5. num. 10. lib. 1. vbi plures testes à contrarietate defendit, & sequitur Dec. cons. 100. num. 4. & præsertim, quia testium dicta non sunt cauillanda, sed potius pro viribus sustinenda. c. cum tu de testib. l. quoties. ff. de reb. dubijs. Et ex his fuit ita conclusum, sola Communitate informante.

R. P. D. PIROVANO.

Nucerina census.

Lunæ 10. Nouembris 1614.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

1 Censum imponens, & vendens, euicta re super qua census impositus est, de euictione tenetur.

Error

3 *Error Notarij neque nocet, neque actum alterare potest.*
4 *Identitas personæ duabus demonstrationibus probata censetur. Vbi ampliatur, etiam quod vna ex duabus demonstrationibus non sit in totum falsa.*
5 *Clausula* Constito, *contenta est solo facto, omissa iuris indagatione an benè, vel malè factum fuerit.*

DECISIO DCXVII.

1 IN hac eadem causa fuit resolutum censum fuisse nulliter constitutum, ex eo quod pretium in illius venditione non fuerat præsentialiter exbursatum, iuxta formam constitutionis sanctis.mem. Pij V. de censibus. Verùm cum Spataforæ pro validatione habuerint recursum ad Sanctissimum, obtinuerunt rescribi, vt constito de vero credito, cum quo dictus census fuit factus, sanaretur defectus pecuniæ non numeratæ, ideo sequendo formam rescripti, dubitaui an constet de vero credito? Et constare fuit resolutum, si iura producta per Spataforam sunt in forma probanti.

2 Ex serie enim facti, quæ datur, apparet quod Cæsar Spatafora, & Nicolaus Corneus vendiderunt quæ iam bona de anno 1550. Angiolæ Fagiolæ pretio scutorum 500. quæ cum fuerint euicta, coactus fuit Spatafora venditor de anno 1565. pro restitutione dicti pretij constituere super eius bonis annuum redditum scutorum quinquaginta ad fauorē eiusdem Angelæ emptricis, quæ exinde de an. 1568. pro damnis, & interesse obtinuit in Consilio Regio eundem Spataforam condemnari in scutis 503. pro quibus imposuit similem censum responsionis scutorum 50. ideo cum Nicolaus, cuius personam hodie repræsentant Lolij, fuerit venditor medietatis bonorum, pati tenebatur damnum partis euictionis, cuius occasione fuit de anno 1570. impositus census, de quo agitur, & consequenter creditum Spataforæ verum est in substantia, & pertinentia, cum ab euictione procedat, & contra venditorem agatur, qui de ea tenetur, tam re ipsa, *l. cum dubitatur, C. de euict. Dec. post alios, cons. 483. num. 15.* quàm vigore expressè obligationis. *leg. 1. cum glos. magn. ff. de euict. Bald in l. cum testamento, num. 4. versi. nam si res euincatur. C. de testamen. manumiss. Didac. var. resol. cap. 17. in 1. lib. 3. Afflict. in cap 1. num. 1. cum alijs seqq. si de feud. vasall. ab alij fuerit interpell.*

3 Nec visum est DD. posse dubitari de veritate instrumēti venditionis factæ Angelę, ex eo quod legatur stipulatum de anno 1500. regnante Carolo V. & Ioanna eius matre, qui de eo tempore in humanis non fuerunt. Quia etsi legatur in scriptura de anno confectum instrumentum, error tamen Notarij manifestus, & patēs detegebatur, quod de an. 1550. dicere debebat, quia eadem die 9. Maij 1550. Angela locauit eadem bona dictis Cæsari, & Nicolao venditoribus sub eisdem cohærentijs descriptis, pro vt fuerant in antecedenti instrumento vendita, & regulare est, quo error Notarij, neque nocet, neque actum ptest alterare. *l. 2. C. de error. aduoc. Bartol. in l. si contrarius, in princip. ff. de regul. iur. Roman. cons. 170. num. 3.*

4 Non obstat quod de certa persona debitoris nō constet, cum alter ex venditoribus, qui asseritur pręcessor fratrum de Lolijs, in instrumento venditionis anni 1550. nuncupetur Nicolaus Corelianus in locatione denominetur Nicolaus Cornago, in instrumento autem census, de quo agitur, dicatur Nicolaus Cornarus, quia istud nomen in serie processus in Consilio Regio agitati in multis locis apparet variatum, & corruptum; aliquando enim vocatur Nicolaus Corlianus, aliquando Cornarus, aliquando Cornai; verum semper fuit vniformis demonstratio loci, nempe de Ciuitate Luceriæ Appuliæ, quæ sufficit vbi secunda demonstratio non est in totum falsa, sed dumtaxat corrupta, & de alia persona partes sensisse non probetur, ita ut res in controuersiam deducatur secundum formam, quam præscribit *Paul. in l. duo sunt Titij, de test am. tutel.*

5 Demum non obstat quod census fuerit creatus per viam transactionis, cuius obiectum est res dubia & incerta, & quod Nicolaus & Cæsar contraxerint & vendiderint bona nomine Pompeij, qui postmodum ratificauit, & ratificatione subsequuta, euictio non pertinet ad Cæsarem, & Nicolaum, sed ad Pōpeium, cuius personam non repræsentāt Lolij. Quia ad primum dicebatur nos non versari in canonizatione crediti ad effectum exequutionis, sed ad iustificationem clausulæ *Constito*, quæ contenta est solo facto, omissa iuris indagatione an benè, vel malè Nicolaus fuerit condemnatus, cum interim pro validitate sententiarum, quæ concurrunt in præsenti, præsumatur. *Alciat. de præs. reg. 2. præsumpt. 13. Surd. decis. 106. nu. 9. & cons. 39. nu. 7. lib. 1.* Ad secundum vero fuit responsum quod ratificatio Pompeij non liberat Cæsarem, & Nicolaum, qui nomine Pompeij non vendiderunt, sed eorum proprijs nominibus, & insolidum, quo casu cum vtraque obligatio sit compatibilis, omnes de euictione obligati remanserunt. Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Lucana Abbatiæ.

Lunæ 10. Nouembr. 1614.

ARGVMENTVM.

Restitutio in integrum non conceditur, non constito de bono iure petentis eam. cætera vide in summario.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum non conceditur, non constito de bono iure petentis eam, & nu. 2.*
4 *Quasi possessio conferendi beneficium sufficit ad probationem pertinentiæ collationis.*
Collatio dubia & incerta non releuat. ibid in fin.
5 *Dismēbrationis pertinētia titulo carens, & nō probato sufficiēti præscriptionis statu nihil operatur*

DECISIO DCXVIII.

1 FVNDAMENTA decisionum in hac causa, ex quibus deinde pronunciatum, & causa ad statum rei iudicatæ peruenit, eò tendebant, quod Cōgregatio nullum ius haberet in prouisione istius beneficii, propter dismembrationem factam ab Alexandro IV. de ann. 1258. & quod per cessionē Brunetti, licet inualidam, beneficium vacauerit in præiudicium ipsius cedentis, & potuerit auctoritate Apostolica D. Cosmus de eodem beneficio prouideri.

Causa

Causa iterum introducta super restitutione in integrum, proposui dubium, an constaret de causis? Sed Domini restrinxerunt disputationem ad pertinentiam vti fundamentum istius causæ, quia si beneficium non est de pertinentibus ad Congregationem, minimè valuit cessio E. unetti, & subintrat gratia Cosmi. Dubio igitur reproposito.

2 Censuerunt non constare de pertinentia huius Abbatiæ ad Congregationem, cum per eam non dentur probationes de hac pertinentia, vt per eam possit inferri ad iniustitiam sententiæ Rotalis, prout necessarium est, dum agitur ad iustificationem causarum restitutionis in integrum aduersus rem iudicatam. *Rota decis. 1. de restit. in integr. in nouis, Capel. Tholos. decis. 54. num. 1.* & sæpè fuit resolutum quinimo visum est Dominis potius cõtrarium probari ex dismembratione, & applicatione facta per Alexandrum IV. Monialibus S. Mariæ de Gratterola Ordinis S. Claræ de Luca vsque de anno 1258. de Monasterio Sancti Saluatoris de Fuseschio, cum annexis, & omnibus suis iuribus, & pertinentijs, inter quas dicitur esse Monasterium hoc sancti Bartholomæi de Cappiano, quæ pariter probatur effectuata, tum ex confessione per easdem Moniales facta fratribus eiusdem ordinis, tum ex sententia Nuntij Apostolici de anno 1380. ac demum ex instrumento recognitionis bonæ fidei ipsiusmet Abbatis Generalis Vallis Vmbrosæ Ordinis an. 1442. quæ data fuerunt.

3 Nec Dominis visum est obstare, quòd probetur hanc Abbatiam esse regularem huius Congregationis, tam ex confessione ipsius Cosmi in prima gratia, & testibus examinatis, quam etiam ex antiquissimis enunciatiuis. Quia fuit responsum probationem ex confessione, & testibus prædictis non releuare, cum illa præcesserit ex falsa narratiua instrumenti cessionis factæ à Brunetto in manibus Abbatis Generalis, quæ postea veritate detecta ex dismembratione fuerint emanata in secunda gratia, perinde valere; enunciatiuæ verò antiqui status huius Ecclesiæ sancti Bartholomæi, quæ fuerint donata Abbati sancti Saluatoris de Fusechio vsque de anno 1118. cum emanauerint ante annum dismembrationis, nempe de tempore Clementis III. & Innocentij IV. prædecessorum Alexandri IV. à quo facta fuit dismembratio de dicto anno 1258. excludunt peremptionem iuris huius Congregationis.

4 Pariter dixerũt non obstare allegatam quasi possessionẽ conferendi huiusmodi Abbatiam per Congregationem ante prouisionem Cosmi, quæ sufficere dicebatur ad probationem pertinentiæ collationis. *Put. dec. 200. secundum nouã impress. lib. 1. Card. cons. 23 de preb.* quod etiam fuit resolutum per *Rotam in causa Ferrarien. Prioratus 8. Maij 1610. & in Bracharen. Monasterij 4. Maij 1598. coram bo. mem. Pnia in Assisien. Canonicatus 14. Iunij 1600 coram Reuerendiss. Archiep. Damasceno, & alibi sæpe*. Quia de huiusmodi possessione non videtur constare, ex quo collationes, quæ dantur pro parte Abbatis, apparent factæ per annum 1591. de quo tempore contigit cessio Brunetti in manibus Abbatis, cum reseruatione pensionis, de cuius cessionis validitate in præsenti disputatur. Nec prouisio Apostolica ad fauorem Balthassaris de Tarinis de anno 1535. in qua dicitur hanc Abbatiam esse Ordinis sancti Benedicti, seu alterius, nihil concludere videtur, cum non sit narratiua certa, sed alternata, ex qua status firmari non potest, præsertim cum nullum verbum de Congregatione Vallis Vmbrosæ in litteris legatur, & tamen verum est dubiam, & incertam probationem non releuare, vulgat. iurib. *c. in præsentia*, vbi latissimè *Dec. nu. 12. de probat.*

5 Præterea fuit etiam responsum quod in præsenti non agitur de pertinentia collationis simpliciter, in quibus terminis possent procedere allegatæ decisiones, sed de pertinentia Ecclesiæ ad Congregationem quoad dominium, & proprietatem, ita vt interuenit priuilegia, & facultates Congregationis per Innocent. VIII. concessa de admittendis huiusmodi cessionibus, & reincorporandis beneficijs, qui est effectus disputationis, & cum pertinentia dismẽbrationis careat titulo, & de sufficienti status præscriptione non probetur, meritò collatio ad Congregationem spectare non potest. *c. ap. cum de beneficio & prab. in 6. Felin. in cap. auditis, nu. 8. de præscript. & in c. cum venerabilis, num. 35. de except. Io. de Sylua de benefic. 2. part. quæst. 8. num. 5.*

Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Leodien. fideicommissi.

Veneris 17. Nouembris 1614.

ARGVMENTVM.

Ratificatio gestorum per falsum tutorem requirit scientiam eorum, quæ per tutorem gesta sunt, & ex quibus ex scientia præsumatur, & quid operetur minoris renunciatio beneficio minoris ætatis, asserendo se maiorem.

SVMMARIVM.

1 *Nullitatum sanatio arbitrio Rotæ remissa non datur quando nullitates sunt claræ.*
Gesta per falsum tutorem ratificari possunt, ibid.
2 *Ratificatio gestorum per falsum tutorem requirit scientiam eorum, quæ à tutore gesta sunt, & ex quibus præsumatur scientia.*
3 *Minor renuncians beneficio minoris ætatis, cum iuramento videtur asserere se maiorem, & nunquid validet actum, seu contractum nullum ratione minoris ætatis, & num. 4.*

DECISIO DCXIX.

DOMINI à resolutis non recesserunt, quoniam ex reductis, & ponderatis pro Domino Renato ex quondam Gulielmo nullitates claræ, & indubitatæ non remanebant, prout necessarium est ad excludendum arbitrium pro illarum sanatione, vt in præsenti decisione fuit firmatum. Et iterum ponderarunt Domini, quod omnes nullitates deductæ, nempe illegitimi tutoris, & litis contestatæ à Procuratore nulliter constituto, ac iudicij inualidè agitati cum altero ex tutoribus tantum præesserunt tempus reassumptionis, dum causa pendebat coram Decano: mortuo autem Ricaldo, & sequuta reassumptione causæ appellationis interpositæ per eundem à sententia dicti Decani sancti Petri Leodien. indecisè pendentis in statu, & terminis quibus per Ricaldum suum tutorem relicta erat, exinde in-

de inserebatur ad ratificationem eiusdem D. Renati omnium gestorum per Ricaldum, quamuis falsum tutorem, quæ cum fieri potuerint, *l. vulgo, ff. de administr. tutor. l. 1. quod falso tutor. Bald. cons. 417. nu. 1. vol. 2. & in l. si tutor tunt num. 2.* arguendo à Procuratore falso ad tutorem, *C. in quib. caus. restit. in integr. non est necess. Viuius lib. commun. opin. conel. 718. in fin. Bertr. ind. cons. 80. nu. 1. par. 2.* eadem sequuta præsumitur, prosequendo D. Renatus inutile factum falsi tutoris. *glos. in l. cum minor. §. falsus. ff. rem rat. hab. Natt. cons. 142. n. 9.* cum alijs allegatis in prima decisione, quibus accedunt *Guidop. quæst. 430. nu. 14. Oldrad. cons. 332. nu. 10. Crauett. cons. 159. nu. 5. Felin. in c. significasti num. 7. de foro compet. Andr. Gail obseru. 47. nu. 2. lib. 1.*

2 Nec prædictæ approbationi gestorum per Ricaldum visa est obstare exceptio imperfectæ ratificationis alias opposita, tam ex eo quod in D. Renato deficiebat plena notitia nullitatum, quàm etiam quia minor erat, nec poterat sine tutoris auctoritate sententiam conualidare. Quia ad requisitum scientiæ falsi tutoris fuit responsum, quod aut Ricaldus verè erat tutor, prout D. Renatus fassus est in iudicio, & nunc absque alia ratificatione cessant omnes nullitates, quæ ex defectu consensus allegari possunt, aut Ricaldus fuit tutor illegitimus, vel falsus, & tunc quia ratificatio non tendit ad ratum habendum factum iudicantis, tanquam sit iudicatum ex quo per appellationem fuit impugnatum sed tantummodo officium illius tutoris, vt considerant *Bald. in l. 2. vers. sed Bart. dicit C. si ex falsis instr. & Natta d. cons. 142. nu. 19.* non videtur posse dissimulari in D. Renato scientia facti tutoris in appellando, cum enunc ietur in ipsa reassumptione appellatio interposita à sententia Decani, & scientia iuris non videtur necessaria, quia factum iudicis non ratificatur: præterea vtraque etiam scientia videtur concurrere ex sola actorum transportatione, sine quibus causam prosequi non poterat in secunda, & tertia instantia, quæ cum pro parte videri non potuerint, quin omnia in extractu contenta inspexisse præsumatur, ex quo totum in scriptura extracti cõtinebatur, exinde perfecta, vel saltem sufficiens ad actum ratificationis scientia arguitur. *l. non est ferendus, ff. de transact. Menoch. cons. 2. nu. 5. Surd.* post alios *cons. 150. nu. 30. & 133. lib. 1.*

3 Ad secundum verò dicebant D. Renatum renuntiasse beneficio minoris ætatis cum iuramento, & taliter iurans videtur asserere se maiorem, & validat reassumptionem causæ aliàs inualidam ratione minoris ætatis, saltem quidquid sit alio respectu, vt notant omnes *in authent. sacramenta puberum. C. si aduers. vendit. Felin. in cap. cum sit generale, col. 6. in fin. vers. intelligo dupliciter de foro compet. Guidop. decis. 35. Seraph. de priuil. iur. priuil. 83. nu. 2. & 5. Caldas in l. si curatorem, in verb. minoribus, num. 2. C. de in integr. restit.* Et si dicatur quod huiusmodi renunciatio minoris ætatis cum iuramento, quamuis operetur vt reassumens in eo actu sit maior, non tamen erit iuramentum confirmatoriũ reassumptionis, nec conualidabit sententiam quatenus esset nulla, aliter quàm ex interuentu veri tutoris, vel ipsius minoris & sic ex actu constitutionis Procuratoris ad lites ante litem contestatam, quæ erat tertia nullitas in alia propositione considerata, non obstabit iuramentum, ex traditis per eumdem *Seraphinum priuil. 133. vers. secundò limita, &* magis latè *priuil. 83. num. 4. & seqq.* vbi opiniones recenset.

4 Prædictis visum est posse responderi vltra conflictum opinionum allegatum per *Seraph.* per quem res desinit esse clara, vt dicit *Contard. in l. si vnica. limit. 9. nu. 50. C. si de moment. poss.* quod sufficeret pro ratione turbiditatis considerata ad effectum arbitrij in prima decisione nullitatem supradictam de iure canonico non subsistere, cum rigor illius *l. neque tutores. C. de procurat.* non attendatur, teste *Puteo dec. 129. in nou. edit. lib. 2.* Et quatenus iam dicta paterentur aliquam disputationem: quæ tamen Dominis visa sunt clara, stante quod causa in partibus fuit acerrimè defensa, & bonum ius D. Renati ex Federico per plures decisiones in Rota fuit detectum, Domini pro arbitrio responderunt contra nullitates allegatas persistendo in iam decisis.

Et ita, &c.

Idest sub die 13. Iunij 1613. est decis. 463. par. 2. recent.

R. P. D. VEROSPIO.
postea S.R.E. Cardinali.

Romana donationis.

Luna 24. Nouembris 1614.

DECISIO DCXX.

Replicata habetur supra in 2. part. recent. decis. 596. impressa etiã habetur post Pacif. de Saluian. dec. 91.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Romana Casalis Palazzetti.

Luna 24. Nouembris 1614.

ARGVMENTVM.

Oris aperitio remissa arbitrio Rotæ facilè conceditur quando nulli affert præiudicium, sed solum aperit viam iudici ad iustitiam ministrandam. Derogatio autem fideicommissi non suffragatur quando est subreptitia, & derogationis forma non fuit seruata.

SVMMARIVM.

1 *Aperitio oris aperit viam iudici ad iustitiã administrandam, non obstante clausula* Sublata.
Arbitrio Rotæ vbi est commissa aperitio oris, Rota solet illam facere concedere. ibid.
2 *Fideicommissum in quo vocantur masculi, & naturales vsque in infinitum, extenditur etiam ad fratres qui sunt nepotes, & descendentes hæredes grauati.*
3 *Clausula* Sublata, &c. *non tollit defectum subreptionis.*
Fideicommissi derogatio subreptitia impetranti non suffragatur. ibid.
4 *Filios procreandi spes in masculis durat vsque ad annos 60.*
5 *Rescriptum subreptitium exequi non debet, stante clausula* Constito de præmissis.
6 *Fideicõmissi derogatio cum conditione, vt illius loco alia bona subrogentur, nihil operatur, nisi facta dicta bonorum subrogatione. & num. 7. Vbi etiam quod non sufficit subrogatio verbalis.*

DECISIO DCXXI.

1 ROTA censuit intrare arbitrium ad effectum aperitionis oris, cum enim per illam nullum parti inferatur præiudicium, sed tantummodo detur facultas agêdi aliàs impeditis vigore clausulæ *Sublata*, & iudici via aperiatur ad iustitiam cuilibet administrandam, iuxta *Geminian. conf.* 53. *nu.* 4. *Paris. conf.* 53. *nu.* 96. *lib.* 3. *Gozad. conf.* 1. *nu.* 35. *Cas. de Grass. decis.* 1 *nu.* 9. & 10. *de sepult.* & fuit dictum in *Romana fideicommissi de Veccijs* 24. *Maij* 1604. *coram bo. me. Litta*, Rota solet esse facilis ad illam concedendam, concurrente clausula *Arbitrio*, quæ operatur, vt remisso iuris rigore æquitas attendatur. *Cresc. decis.* 4. *nu.* 3. *de testibus*.

2 Qua quidem æquitate inspecta in casu nostro satis rationi consonum videbatur, vt isti fratres de Paluzzellis minores, qui contractui venditionis Casalis, de quo agitur, non consenserunt, imò de dicto tempore nec nati quidem erant, audiantur super prætenso ab eis fideicommisso, vt in simili dictum apud *Seraphin. dec.* 942. *num.* 2. *circa fin.* de quo fideicommisso dant maximum fumum ex testamento Antonij Paluzzelli eorum patrui magni, qui in his bonis instituto hærede Sabba fratre germano ei quandocumque decedêti substituit filios masculos, volens, & mandans quod dicta bona vllo vnquam tempore vendi, aut alienari possint, & filij masculi, & naturales vsque in infinitum in eisdem absque diminutione succedant, per quam dictionem in infinitum videntur vocati isti fratres, qui sunt nepotes, & descendentes dicti Sabbæ hæredis grauati. *Ruin. conf.* 115. *num.* 11. & *conf.* 139. *num.* 21. *lib.* 3. *Surd. conf.* 336. *nu.* 9. & *conf.* 403 *nu.* 21. *Caualcan. decis.* 16. *num.* 52 *par.* 3. *Petr. de fideicom. quæst.* 5. *num.* 182. *vers. sed pro concordia*, & hanc veram, & communem dicit *Molin. de Hispan. primog. lib.* 1, *cap.* 6. *num.* 28.

3 Non obstat Breue fel. rec. Sixti V. emanatum super derogatione dicti fideicommissi habens clausulam *Sublata*, cum decreto irritanti; quia cum illud fuerit subreptitium, & obreptitium, non videtur attendendum. *Aym. conf.* 68. *nu.* 5. *Verall. decis.* 34. *nu.* 8. *Seraph. dec.* 601. *nu.* 2. Et clausula *Sublata* cum stet de per se absque alia clausula, *quod de subreptione, &c.* habet tacitam conditionem, si preces veritati nitantur, & non impedit quominus defectus subreptionis opponi possit, vt fuit resolutum in vna *Calaguritana iurisdictionis* 30. *Maij* 1580. *coram Rubeo*, & in alijs pluribus causis relatis per *Modern. super reg.* 8. *glos.* 66. *nu.* 22. & *seq.*

4 Quod autem dictum Breue sit subreptitium, & obreptitium, deducebant Domini ex pluribus cumulatis per informantes pro Paluzzellis, & præcipuè ex eo, quod Papæ fuit narratum fideicommissum expirare per mortem filiorum Sabbæ; item dictos filios Sabbæ esse destitutos spe suscipiendi liberos, ex quo Paulus erat constitutus in sacris, & Alexander absque vxore, & ferè quinquagenarius, quorum vtrumque videtur falsum, cum, vt suprà probatum remanet, non solùm filij Sabbæ, sed etiam illius nepotes vocentur ad istud fideicommissum, & tunc temporis Alexâder esset robustus, & aptus ad suscipiendum liberos, prout euentus docuit, ex quo postea ex legitimo matrimonio pluries, nec illa ætas narrata videbatur illum à spe liberorum excludere, cum in masculis huiusmodi spes duret vsque ad annos 60. *l. si pater.* §. *in arrogationibus ff. de adoption. Paris. conf.* 29. *nu.* 26. *lib.* 1. *Menoch. de arbitr. cas.* 89 *num* 58.

5 Minus obstat sententia Vicesgerentis lata in vim dicti Breuis; quia cum Breue haberet clausulam, *Constito de præmissis, &c.* stante prædicta subreptione, & obreptione nô poterat ad illius executionem deueniri. *Ruin. conf.* 68 *nu.* 5 *lib.* 1. & fuit dictũ in vna *Placentina bonorum* 7. *Aprilis* 1582. *coram bo. me. Card. Blanchetto*.

6 Vltra quod in dicta sententia non fuit seruata forma Breuis, cum in illo expressè mandaretur, vt loco Casalis alienandi subrogarentur alia bona Pauli, & Alexandri, & super illo transferretur fideicõmissum; & tamen Casale fuit exemptum à fideicõmisso, nulla facta subrogatione reali, & cum effectu, prout Papa requirere videbatur ad consulendum indemnitati vocatorum, sed tantummodo verbali, & generali super alijs bonis alienantium, quæ non sufficit, cum non appareat adesse alia bona, in quibus dicta subrogatio verificari possit.

7 Vnde non obstant decisiones, *Romana Palatij* 7. *Maij* 1590. *coram Bubalo*, & *Auximana bonorum* 20. *Iunij* 1599. *coram Illustriss. Millino*, cum in illorum casibus Breue non esset subreptitium, & subrogatio verbalis, vt hic, sed realis, & super certis bonis.

8 Tandem non obstat, quod non fuerit probatum Casale, de quo agitur, fuisse possessum per fideicommittentem; quia dicebatur hoc non esse præsentis inspectionis, cum hodie solummodò agatur de remouendo obstaculo prouenienti ex clausula *Sublata*, in dicto Breui apposita, ad effectum, vt isti fratres possint sua iura deducere, & super illis auditi, de quibus quando agetur, poterit de hoc, & alijs cumulatis per informantes pro Domino Alphonso videri, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana administrationis Fundaci.

Veneris 20. *Nouembris* 1614.

ARGVMENTVM.

Capserius Fundaci vt rationem reddere teneatur, necesse est, vt capsæ exercitium ex officij necessitate assumpserit, non autem sponte, & in quibus consistat rationum redditio.

SVMMARIVM.

1 *Capserius Fundaci vt rationem reddere teneatur, necesse est vt capsæ exercitium ex officij necessitate assumpserit, non autem sponte. per tot.*

2 *Testis de facto proprio deponẽs saltem semiplenam probationem facit.*

3 *Testis à producente inductus magis probat contra producentem.*

4 *Rationum redditio continet computorum solidationem, librorum consignationem, & reliquatus restitutionem. in fine.*

DECISIO DCXXII.

1 IN præcedenti decisione existimabant Domini non probari per Albanos Attilium fuisse capserium, cum præsupposito, quod in huiusmodi Funda-

eis de necessitate solerent adesse capserij, & quod propterea omnes socij participes potuerint exigere, & soluere bona fide, absque eo quod alter alteri teneretur rationem reddere, & exinde eum gesta per Attilium possint se habere pro cōmodo, & vtilitate negotij extra obligationem officij capsoris, non poterat inferri ad obligationem Attilij in capserium diuersam ab exercitio negotiorum ad cōmunem vtilitatem per alterum ex socijs gestorum. Dubio autem super necessitate capserij repropositto, causa non fuit resoluta, sed dictum vt informaretur strictè super statu anteriori, & posteriori huius Fundaci, & super exercitio cambiorum, ex quibus facilè poterat perscrutari, quid senserint inter se contrahentes socij. Hac die autem vtraque parte informante, iuxta mandatum, censuerunt Domini non probari in statu anteriori non adfuisse capseriū, & de posteriori statu reseruarunt particulariter videre. Nam etsi fratres Albani ex deductis pro instificando statu anteriori prætenderent posse probari necessitatem retinendi capserium in negotio de quo agitur, signanter quia Fundacus iste erat de maioribus vrbis, & in eo diuersa negotia exercebantur, præsertim cambia tam ratione ipsarum mercium, quàm particularis cambij monetarum, & remissionum, & tractarum ad diuersas prouincias, & cum diuersis personis, prout solent campsores ordinarij, & summa cambiata excederet *un millione*, & prædicta non viderentur posse ita confusè ab omnibus tractari, sed egerent particulari regulatore, & administratore. Tamen pro fundamento intentionis eorumdem visum est Dominis, vltra necessitatem officij aliud copulatiuè esse probandum, videlicet quod exercens ex præcisa capserij obligatione, vel consuetudine teneatur consocijs de administratis computa reddere, alias semper probatio fratrum de Albanis remanebit æquiuoca, & irrelevans ad conuincendum Attilium ad reddendam rationem, quia capserius ita potest se habere ad exercendum officiū capserij bona fide, & vtiliter extra præcisam obligationem officij prædicti, prout ad obligationem formalem capserij, vt fuit ponderatum in alia decisione. Et hoc ipsum ex capitulis societatis infirmatum est expressè non probari, & nunc ex statu anteriori non etiam posse colligi Dominis visum est.

2 Quia de tempore quo durabat societas in illo anteriori statu per Alexandrum Albanum, & Lucā de Vecchijs, idem Lucas formiter examinatus affirmat nunquam adfuisse in Fundaco capserium formatum, qui teneretur reddere, aut reddiderit rationem suæ administrationis alijs consocijs, & quamuis Curtius per aliquod tempus onus capserij exercuerit, non tamen aliquam reddiderit rationem, & iuxta 27. generaliter loquens dixit, *Non hò mai conuenuto chi deue essere il cassiere, & se pure ci fosse stato qualch'vno, che hauesse maneggiata la cassa sotto nome di cassiere non mi hà mai reso conto*. Et testimonio dicti Lucæ multū videbatur tribuendum tanquam de facto proprio deponentis, qui regulariter de per se saltem semiplenam probationem facere solet, secundum veriorem opinionem, de qua per *Bart cons. 29. nu. 4. lib. 2. Menoch. de arbitr. casu 99. nu. 17. vers. verior itaque. Boer. dec 221 n. 17. Ioseph. Lud. sua concl. 70. vers. intellige, & declara decimo*, & secundum opinionem, quam seruat Rota, plusquam semiplenè probat *Achil. dec. 3. de probat. Cas. de Graff. decis. 2. de empt. & vend. Ser aph decis. 889. nu. 3.* ideo ad obseruandam, & seu euitandam consequentiam necessitatis officij prædicti visum est sufficere, quod detur facultas possibilis nō reddendi rationem, vt benè ponderat *Abb. in cap. in præsentia, num. 6. & 7. de probat.* dicens effectum perfectæ probationis impediri, quando per exceptionem ponitur in æquiuoco probatio actoris, & *Abb.* sequitur *Felin. ibid. n. 13. & Bart. in l. matrim. in antiq. lectur. num. 3. C. eodem*.

3 Non obstat quod ex depositione quatuor testiū manifestè probetur, Alexandrum Curtium fuisse capserium in hoc Fundaco. & ex illis testibus vnus fit inductus per Attilium, qui propterea magis contra eum probare solet. *Rom. cons. 104 in fin. Surd. decis. 284. in fine*. Quia fuit responsum, quod nec etiam Lucas de Vecchijs hoc negare videtur verum cum limitatione, *per poco tempo, & non dette conto nessuno*, & alij testes de redditione computorum nullum verbū, quod tamen erat necessarium, vt tolleretur æquiuocum compatibilitatis officij cum facultate non reddendi rationem.

4 Non obstat quod immo Curtius ipse reddiderit rationem suæ administrationis, vt patet ex instrumento transactionis suæ solidationis computorum facto cum eius filijs, & hæredibus, in quo dicitur expressè fieri mentionem de quibusdam erroribus repertis in administratione capsæ, dum esset in eius manibus. Quia ex lectura prædicti instrumenti non videtur colligi, quod fuerint solidatæ partitæ inferentes ad redditionē rationis ipsius capsæ, sed dumtaxat fuit actum ad terminandum controuersias, & prætensiones respectu participationis, quam in negotio habebat Alexander Curtius viuens, quæ fuerunt liquidatæ in scutis 420. deductis omnibus pecuniarum quantitatibus debitis per eundem Curtium participem vigore quarumcumque partitarum in eorum libris scriptarum, prout euenire solet, vt secundum indigentiam, sociorum aliqui pecunias recipiunt. & scribunt se debitores in libris socialibus, vel quadernis, sed non propter dictam remissionem. videtur actum de redditione computorum, cum aliæ solemnitates requirantur, nempe solidare, libros consignare, & reliquatum reddere, vt benè probant *Iason cons. 100. nu. 6. Natta cons. 134. n. 9. volum. 1. Magon. decis. Flor. 42. num. 1. & 2.*

Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. COCCINO.

Burgen. preæminentiarum.

Luna 1. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

Transactio propter læsionem quomodo rescindatur. Cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

1 *Læsio in dimidia dicitur enormis, & clara. Maior pars Capituli non præiudicat minori, quādo maior pars est in aliquo læsa. ibid. in fine.*

2 *Transactio vt rescindi possit prætextu læsionis, læsio an & quando consiaerari debeat, iuxta dubium litis euentum.*

3 *Beneficiatorum, & officialium an & quando veniant dimidij portionarij.*

multum inferuit pro circumstantia facti ad declarandum quitantiam, stante maximè qualitate scribentis, eo quod descriptio fuit facta tempore non suspecto, & quod plus est, 14. Septembris sequentis idē Capitaneus soluit scuta 500. mediante banco Domini Roberti *à conto di quello, che deue.* si enim dicta partita fuisset duplicata, nihil tunc debuisset, quod est aduertendum, nec valet responsio, quod esset debitor illius anni, quia tunc non erat debitor, cum nondum venisset dies solutionis. *l. cedere diem, ff. de verb. oblig.*

3 Non obstant testes pro parte Capitanei examinati, quia placuerunt responsiones datæ in decisione, cum quibus Domini transierunt, &c.

R. P. D. COCCINO.

Firmana iurispatronatus.

Veneris 27. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Plures adducuntur casus, in quibus remissoria debet denegari.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria non datur post rem iudicatam.*
Remissoria non datur vbi est calumniosa. ibid.
2 *Remissoria datur ad probandum crimen, vbi deducitur per viam exceptionis, vbi tamen quod tali casu requiritur magnus fumus.*

DECISIO DCX.

1 DOMINI censuerunt denegandam esse remissoriam, tum quia post rem iudicatam non datur. *Caputaq. decis.* 51. *par.* 3. & fuit resolutum in causa Giennensi Capellaniæ coram Caualerio, maximè cum constet de bono iure Gabrielis, ex pluribus decisionibus Rotalibus, & nullitates prætensæ fuerunt sublatæ per clausulam *Arbitrio*, iuxta resolutionem factam: tum etiam, quia ista remissoria est valde calumniosa, articulatur enim fundationem, & dotationem istius Altaris nunquam habuisse effectum; & tamen contrarium apparet ex instrumento dotationis de anno 1503. & ex vnione de anno 1514. & de præsentationibus de istis beneficijs vnitis ex tunc vsque ad præsens factis, & effectuatis, & in decisionibus in ista causa factis fuit resolutum.

2 Est quoque deneganda dum articulatur quod bona dotis possideantur à Paganis, & sic à patronis, & quod Angelus Paganus alienauit certa bona; nam cum hoc sapiat crimen, licet quando deducitur per viam exceptionis, debet concedi remissoria. *Felin. in c. cum causa, nu.* 23. *de testib. Socin. iun. cons.* 60. *nu.* 13. *lib.* 2. *Menoch. de recup. remed.* 15. *nu.* 361. hoc tamen est verum, quando datur magnus fumus. *Cassad. decis.* 4. *de dilat. Caputaq. decis.* 212. *nu.* 3. *secundum nouam impressionem, lib.* 1. Hic autem nullus datur fumus, ille enim qui posset haberi ex alienatione facta per Angelum, cessat, cum illa alienatio fuerit declarata nulla, & altare reintegratum per sententiam quæ datur in *Summario num.* 3.

3 Est etiam deneganda dum articulatur quod vnio beneficij S. Stephani facta beneficio S. Antonini nō habuit effectū, quia apparet de contrario ex obseruantia subsequuta à Rota in decisionibus approbata, & quod hodie istud Altare vocetur S. Stephani, & tanquam tale fuerit visitatum de anno 1577. parum refert; nam vltra quod ex attestatione pluriū, quæ datur in summario, datur fumus de contrario, sufficit quod ex obseruantia constet vnionem habuisse effectum, quam vnionem nomen non potest alterare, quod plus est, ipse Palma accepit possessionem Altaris sub vtriusque Sancti inuocatione.

Ex quibus conclusum pro denegatione remissoriæ, &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana pretij grani.

Lunæ 28. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Vltra ea, quæ in summarijs in specie scripta sunt, agitur præcipuè in hac decisione, quomodo, & quibus coniecturis probetur, pretium rei emptæ versum esse in vtilitatem emptoris.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum facit probationem probatam, & manifestam.*
2 *Adimplens contractum pro parte sua cogere potest alium contrahentem ad adimplendum quod ipse adimplere tenetur.*
3 *Alternatiua dictio sufficit quod in vna tantum parte verificetur.*
Dictio Alterius *est distributiua duorum. ibid.*
4 *Verba sunt semper intelligenda, retento eodem themate, & singula singulis referendo.*
5 *Pretium rei venditæ præsumitur versum in vtilitatem emptoris. declara.*
6 *Pretium esse versum in alicuius vtilitatem, an præsumptionibus probetur, & quomodo.*
7 *Pretium præsumitur versum in vtilitatē emptionis, quando emptor tempore emptionis erat indigens, & postea cessauit indigentia. & num.* 8.
9 *Pretium fuisse versum in vtilitatem emptoris, probatur aliquibus præsumptionibus positis. num.* 10. *&* 11.
11 *Prior hospitalis potest etiam sine mandato obligare hospitale ex causa alimentorum.*

DECISIO DCXI.

1 DVBITAVI an hospitale S. Ioannis Colanitæ de Vrbe teneatur ad solutionē pretij grani, de quo agitur, & an esset contra illud relaxandū mandatum? Et Domini quoad vtrumque affirmatiuè responderunt, quia constat de venditione dicti grani per publicum instrumentum celebratum de mense Februarij 1592. inter Franciscum Caluum, vel eius generum, & Procuratorem ab vna parte, & Reuerendos Priorem, & Procuratorem hospitalis ab alia parte, quod facit probationem probatā, & manifestam. *l. optimam. C. de contrah. & com. stipul.* & ibi *Scriben. Bald. in l. quoties, in fin. C. de iud. & in c. consuluit, num.* 12. *de offic. deleg. Ossasc. decis. Pedemon.* 72. *nu.* 4. & fuit dictum in *Romana Saluiani* 10. *Ianuarij* 1611. *coram me.*

2 Constat pariter de effectuatione dictæ venditionis per consignationem dicti grani factam pistori mediante ordine dicti Prioris; vnde cum dictus

Franciscus de Caluis adimpleuerit pro parte sua omne, quod promisit, sequitur, quod etiam hospitale adimplere teneatur, & sic soluere pretium dicti grani, cum contractus sint vltro, citroque obligatorij. *l. labeo. §. contractum, ff. de verb. signif. l. Iulianus. §. offerri, ff. de act. empt. cum simil.*

3 Nec videtur obstare, quod consignatio dicti grani fuerit facta de ordine tantum fratris Ioannis Andreæ fidelis Prioris, cum tamen venditio fuisset etiam facta fratri Gallo Procuratori Hospitalis, & fuerit conuentum, quod Caluus venditor teneretur cõsignare frumentũ ad requisitionẽ Prioris, & Procuratoris, quia tollitur obiectio ex verbis subsequẽtibus instrumenti, vel alterius eorum, cum dictio *vel*, sit alternatiua, & sic sufficiat, quod in vna tantum persona verificetur *cap. in alternatiuis, de reg. iur. in 6. l. si heredi plures. ff. de cond. instit. Bart. in l. si is, qui ducenta, §. eum ita, ff. de reb. dub.* & fuit dictum in *Pampilonen. de Iansi 13. Iunij 1603. coram R. P. D. Decano*, stante maximè etiam dictione *alterius*, quæ est distributiua duorum. *Alberic. in suo dict. in verb. alter. Aret. in l continuus, §. item qui, in 3. not. ff. de verb. obligat. Bertaz. de clausul contract. clausul. 70. glos. 31. nu. 1. & 2.* Quapropter cum Franciscus consignauerat granum de ordine alterius eorum, satisfecit suæ obligationi, & ideo illi non potest obstare exceptio rei non traditæ.

4 Nec obstant subsequentia verba instrumenti, cũ eorum ordine, quia sunt intelligenda retento eodẽ themate, iuxta *tex. in leg. non ad ea, ff. de cond. & demonstr.* & referendo singula singulis, scilicet cum eorum, vel alterius eorum ordine, *glos. in l. si negotium. C. si negot. gest. Dec. cons. 384. nu. 6. vers. Non obstant allegata. Rot. diuers. decis. 757. num. 1. par. 1. & decis. 54. nu. 15. par. 2.*

5 Non obstat, quod non probetur, dictum frumentum esse versum in vtilitatem hospitalis, quia vltra quod talis probatio in casu nostro nõ videbatur necessaria, cum sumus in emptione facta pro vsu pauperum hospitalis, secundum *Bald. in auth. hoc ius porrectum, num. 22. C. de sacros. Eccles.* vbi dicit in tribus tantum casibus in iure expressis esse necessariam probationem versionis. *Anton. de Butr. in cap. pen. num. 11. vers. per prædicta de fideiuss.* & ibi *Anan. num. 12.* faciunt tradita per *Dec. cons. 36. n. 8. vers. 3. principaliter non obstat*, vbi testatur de communi, quod in contractu venditionis talis probatio non est necessaria.

6 Quatenus tamen esset necessaria, fuit dictum præsertim extra materiam mutui, huiusmodi versionem posse probari ex præsumptionibus, & cõiecturis. *Bald. in l. 1. num. 6. C. si aduers. credit.* qui loquitur in minore, & testatur de communi, & idem dicit esse in terminis *dicta auth. hoc ius porrectum. C. de sacrosanct. Eccles.* quem sequitur *Rip. in leg. si ventri. §. fin. num. 11. ff. de priuil. cred. Dec. d. cons. 36 num. 8. vers. tertio aduertendum. Menoch. de arbitr. iud. quæst. cas. 432. num. 33.* veluti si constaret antea monachos non habuisse frumentum, vel fuisse nudos; tamen apparet, post emptum, vel consignatum frumentum, vel pannos eos vixisse, & fuisse vestitos, quamuis possint habere aliunde, tamen hoc non præsumitur. *Ita Bald. in d. l. auth. hoc ius porrectum, num. 23. vers. Ego dico*, quem sequitur *Rip. in d. §. fin. nu. 12. Odd. de restit. in integr. par. 2. q. 51. art. 5. nu. 57. & Surd. decis. 55. num. 7.*

7 Quæ coniecturæ, & aliæ plures concurrunt in casu nostro. Primò quia tunc annus erat penuriosus, & tempore venditionis, & consignationis frumenti hospitale erat debitor pistoris, cui fuit frumentum consignatum ex causa panis habiti pro victu fratrum; vnde stante hac indigentia, facilis est præsumptio versionis. *glos. fin in dict. auth. hoc ius porrectum. Alciat. in l. ciuitas, num. 18. ff. si cert. pet.* vbi ad plurimum in hoc iudicis arbitrio tribuendum censet. *Menoch. d. cas. 432. nu. 21. & 34. Surd. d. decis. 55. num. 7. & seqq.*

8 Præsertim quia post dictam consignationem frumenti constat, cessasse huiusmodi indigentiam, ex quo pistor fassus est sibi satisfactum fuisse ab hospitali, & consensit cassationi instrumenti, in quo apparebat de debito hospitalis, quod de per se solum subsistente causa debiti arguit versionem in vtilitatem hospitalis. *Alciat. in dict. l. ciuitas, num. 18. ff. si cert. pet. Bald. cons. 353 num. 2. vers. Alio modo probatur. lib. 3. Menoch. de arbitr. dict. cas. 432. nu. 38. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 8. tit. 15. num. 5. Surd. d. decis. 55. num. 7. & 8.*

9 Concurrit qualitas Prioris, & Procuratoris, qui erant Primates Religionis, & de quorum ordine fuit granum consignatum, quod etiam induceret non paruam præsumptionem versionis. *Menoch. d. cas. 432. num. 36.*

10 Quartò præsumitur dicta versio, ex quo hospitale non probat habuisse aliud granum de quo viuere posset. *Rip. in d. l. si ventri. §. fin. num. 11. ff. de priuil. cred. & Odd. loco supra cit. num. 58.*

11 Quibus omnibus accedit etiam altera coniectura desumpta ex instrumento celebrato inter hospitale, & dictum pistorem post quatuor menses à die consignationis frumenti, de quo agitur, in quo fit mentio de dicto frumento consignato pro dando pane, & in quo partem datum fuisse asseritur, quibus sic stantibus Dominis non videbatur dubitandum de huiusmodi versione, ex qua cessabat altera obiectio, quod Prior non potuit obligare hospitale absque consensu totius Congregationis, plusquam in scutis quinquaginta; quia stante versione idem est ac si præcessisset mandatum. *Natt. cons. 547. nu. 18. & 28.* præsertim cum versio fuerit in causam alimentorum, quod etiam nulla præcedente obligatione sufficeret ad hoc, vt hospitale teneretur. *Surdus de alim. tit. 8. priuil. 48. num. 4. vers. tamen fauore alimentorum. Bart. in l. his solis, num. 3. ff. de cond. indeb.* Et ita fuit decisum.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Anconitana bonorum.

Veneris 4. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Donatio quæ fuit facta sub certo modo, & forma, resoluitur, si modus, & conditio in ea apposita non impleatur.

SVMMARIVM.

1 *Agens ex contractu vltro citroque obligatorio tenetur primò adimplere ex parte sua.*

2 *Donatio facta sub modo, & certa forma, resoluitur, modo, & conditione non adimpleta.*

Clau-

Clausula non aliàs, nec alio modo, *operatur exclusionem cuiusuis restitutionis, & quòd verba generalia, & indefinitè in sui generalitate sunt accipienda, ibid.*

Clausula non aliàs, nec alio modo, *importat formam, ibid.*

3 *Donator in limine donationis potest adijcere conditiones sibi bene visas.*

4 *Possessores possunt opponere omnes exceptiones, quæ excludunt intentionem actoris.*

5 *Scriptura priuata probat contra scribentem.*

Probatio, quæ sufficeret contra authorem, sufficiet etiam contra singularem successorem, ibid.

Creditor potest pro debito liquido, & certo, retinere rem debitoris, quæ ad eius manus peruenit, etiam si res non sit et obligata.

DECISIO DCXII.

1 AVRELIVS Passarus vendidit possessionem della Marina Antonio Triumpho, & recepit pretium: sed Nicolaus Todinus tanquam creditor Aurelij egit Saluiano contra Antoni m possessorem dictæ possessionis, & obtinuit, & tunc Antonius egit contra fideiussores per Aurelium sibi datos, & etiam obtinuit, & appellatione pendente, Cinthius filius, & hæres Antonij, & defensor dictorum fideiussorum transegit cum Antonio per apocham priuatã, & promisit ei soluere scuta 5000. eoque amplius propter dictam possessionem euictam sibi à Todino, & interim idem Cinthius agens contra Todinum pro recuperatione dictæ possessionis, quasi Todinus fuisset satisfactus de suo credito obtinuit redintegrari, & pro fructibus supra creditum perceptis, & expensis taxatis in Rota, vltra dictam possessionem recuperatam Todinus dedit Cinthio alias duas suas possessiones proprias, quas idẽ Cinthius dedit ad bonum computum Dominis de Triumphis hæredibus Antonij pro eo quod promiserat illi soluere in dicta apocha priuata, licet de ista consignatione non fuerit facta scriptura: sed Triumphi istas duas possessiones hodie possident, de istis nunc agitur. Idem Cinthius istasmet duas possessiones existentes apud triumphos, & per ipsũ illis consignatas insimul cum alijs bonis donauit Ioanni Baptistæ Passaro, & alijs in donatione expressis, cum pacto assumendi omnia onera, & debita, quæ donans habebat in partibus, & specificauit etiam debitum cum ipsis Triumphis, qui donatarij acceptarunt donationem, sed cum declaratione, quod nolebant teneri ad prædicta debita, & onera, nisi de pretio, & retractu dictorum bonorum donatorum, non autem de propriò, & postea egerunt contra Triumphos pro recuperatione dictarum possessionum sibi donatarum, in quo iudicio Triumphi per sententiam de partibus fuerunt absoluti, quam Domini respondendo ad dubium propositum dixerunt hodie esse confirmandam, quia sicuti Cinthius nõ potuisset ab eis auocare istas possessiones siue ipsis illas dederit in solutum, siue in pignoris, nisi solutis aliàs oblatis pecunijs debitis vigore dictæ apochæ, ita nec videntur posse agere donatarij, qui in locum Cinthij successerunt, præsertim quia videntur sine actione agere, cum non acceptauerint donationem eo modo, & illis pactis, quibus fuit sibi facta, quin potius diuerso modo, & diuersis pactis, & contrarijs voluntati donatoris, quin & ipsi præiudicialibus, & sic contra ipsius mentem, & animum, vt satis ex serie facti superius narrata desumitur, quo implemento cessante in actore intrat regula, quod non competit ipsi actio vigore talis contractus per ipsum non impleti. *l. Iulian. §. offerri ff. de action. empt.* *Crauett. cons.* 151. *num.* 10. & in terminis donationis. *Riminald. iun. cons.* 779. *num.* 105. & alijs relatis tradit *Surdus consil.* 101. *numer.* 1.

2 Vltra quod ex supradicto non implemento sequitur eiusdem donationis resolutio. Donatio enim facta sub modo, & certa conditione resoluitur modo, & conditione non impleta. *l.* 1. *C. de donat. quæ sub mod. Riminal. iun. vbi supra nu.* 104. *Thesaur. decis.* 270. *num.* 22. *Peregr. cons.* 77. *num.* 7. *lib.* 3. & in terminis de donatione facta eum onere soluendi debita, est *tex. in l.* 2. *C. de condict. ob caus.* Et eo maximè stantibus, prout in dicta donatione, verbis resolutiuis, quod præcedens donatio sit nulla, & nullius roboris, & momenti, ac si facta non fuisset cum clausula *non aliàs, nec aliter*, quæ omnia annullant ipso iure. *Peregr. dict. cons.* 77. *nu.* 7. *Ossasc. decis.* 165 *num.* 13. *vers. imo sunt.* *Thesaur. vbi sup. num.* 23 *Verall. decis.* 82. *num.* 4. *par.* 3. & dicta clausula *non aliàs, nec aliter*, operatur exclusionem cuiusuis restitutionis, & quòd verba generalia, & indefinitè prolata in sui generalitate sint accipienda. *Alex. cons.* 3. *n.* 4. *lib.* 1. *Soc. sen. cons.* 251. *n.* 4. *lib.* 2. Item, & operatur quod ad vnguem sit seruandus modus præscriptus in dicta donatione propter clausulam *non aliàs*, quæ importat formam. *Roland. consil.* 63. *numer.* 39 *lib.* 4. *Ossasc. vbi supra numer.* 13. *Rota decis.* 650. *in fine, part.* 1. *Seraphin. decis.* 420. *numer.* 6.

3 Nec releuat dicere non esse æquum, quod donatarius grauetur vltra rem donatam, quia respondetur quòd donans potest in limine donationis adijcere conditiones sibi benè visas. *l. in traditionibus ff. de pact. l. ea lege. C. de condict. ob caus. Socin. consil.* 48. *num.* 4. *lib.* 1. *Bellamer. cons.* 48. *num.* 19. & si donatario displicent tales donationes, liberum est illi donationem non acceptare, vt benè in simili, *Surd. decis.* 21. *nu.* 20 *vers. quæ opinio.*

4 Quibus non obstat, quod dicta oppositio non implementi opposita per Triumphos videatur de iure tertij, quia cum ipsi sint rei, & possessores, possunt opponere omnes exceptiones, quæ excludunt intentionem actoris. *Roman. cons.* 347. *Aym. cons.* 80 *nu.* 17. *ad fin.* *Thesaur. decis.* 4. *num.* 1.

5 Vlterius prædicta sententia eo magis videtur cõfirmanda, quia constat liquidè ex supra in facto deductis de credito Dominorum de Triumphis, & meximè in dicta apocha per Cinthium ipsis facta, quæ sicut probaret contra ipsum Cinthium. *Alex. cons.* 150. *num.* 2. *lib.* 2. ita etiam contra illos donatarios successores singulares Cinthij. *Crauett. consil.* 29. *num.* 1. *Rot. decis.* 594 *num.* 5. *par.* 1. & stante dicto credito certo, & indubitato competit ipsis Triumphis retentio rei sui debitoris ad ipsorum manus peruente. Latè *Surd. decis* 46. *num.* 9. & *seq. Rot. decis.* 295. *in princ. par.* 2. quod procedit, etiamsi res non sit hypothecata. *Surd. in loco proximè citato. Bursat. consil.* 73. *num* 28 *lib.* 1. & fuit dictum *coram me in vna Macerat. Saluiani* 12. *Maij* 1608

Ex quibus ita fuit resolutum.

R.P.D.

R. P. D. CAVALERIO,
postea S. R. E. Cardinali.

Romana liberationis à fideiussione.

Veneris 4. Iulij 1614.

DECISIO DCXIII.

Est inter eius impressas decis. 320.

R. P. D. PIROVANO.

Burgen. seruitij.

Veneris 4. Iulij 1614.

ARGVMENTVM.

Declaratoria non datur contra eos, qui obtulerunt se paratos velle parere, etiam addita clausula, *sine præiuditio iurium suorum*; & quando expensarum condemnatio contra Canonicos afficiat eorum successores.

SVMMARIVM.

1 *Declaratoria censurarum non datur contra illos, qui obtulerunt se paratos velle parere, & num. 2.*
3 *Sententiam contra se latam condemnatus approbare non tenetur.*
4 *Expensarum condemnatio contra Canonicos facta de vno tempore non afficit successores.*

DECISIO DCXIV.

1 POST resolutionem in hac causa factam sub die 14. Martij 1613. vt scilicet contra dignitates censuræ essent relaxandæ, nisi infra mensem exequutorialibus paruissent; placuit Dominis iterum causam reproponi, & repropofita sub die 28. Iunij eiusdem anni, quia fundamentum dignitatum deducebatur ex quadam concordia, quæ de eodem mense Iunij finem recipiebat, noluerunt capere resolutionem, sed mandarunt iterum exequutoriales intimari, quibus intimatis causam hodie super iisdem repropofui. Et Domini responderunt contra dignitates non esse dandam declaratoriam, contra verò Decanum reseruarunt particulariter videre.

2 Ex reproductione namque exequutorialium, ex quo ad ius præstandi seruitium patet responsio data per alias dignitates, nempe se esse paratos, & velle parere exequutorialibus, quæ paritio etsi videatur verbalis, tamen cum de tempore intimationis nihil esset præstandum per dignitates, sufficit oblatio de parendo in casibus postea occurrentibus, iuxta *decis. Putei 244. lib. 1. in nou. impress. Mohed. dec. 9. de sent. & re iud.* referens in fine fuisse dictum, quod idem seruaretur in similibus causis, prout exinde fuit seruatum in *causa Toletana Capellaniæ 4. Apr. 1595. coram Illustriss. Cardin. Millino, & in Burgen. iurisdictionis de Barbiesa 10. Decembr. 1597. coram bon. memor. Peregrino*, & in quampluribus aliis.

3 Nec refert quòd aliquæ ex prædictis dignitatibus responderint quod parebant cum protestatione, quòd non intendebant parare sibi præiudicium in iuribus suis. Quia non ideo imperfecta remanet paritio, dum protestatio se compatitur, cum non teneatur condemnatus cedere, nec approbare sententiam contra se latam, vt dicit *Mohed. d. decis. 9. de sent. & re iud.* & postea resolutum in supradictis *decis. Burgen. iurisdictionis & Burgen. de Barbiesa, & coram me in Tirasonen. Canonicatus 15. Martij 1610.*

4 Quo verò ad expensas litis fuit pariter dictum non esse dandam declaratoriam contra dignitates, quamuis eas soluere recusauerint, quia lis non fuit introducta contra dignitates collegialiter, sed contra obtinentes de eo tempore Canonicatum, neque nomine Capituli propter interesse Ecclesiæ, sed propter vtilitatem, & commodum singulorum, dum prætendebãt exonerari à seruitio Ecclesiæ, sibi ipsis extraordinariè imponendo pro tempore dignitatibus spectante, & idem contra Canonicos de eo tẽpore obtinentes dignitates, & nunc demortuos, neque à Canonicis, qui de tempore rei iudicatæ non extabant, pro expensis datur actio, cum illa solum transeat ad hæredes dignitatum, vt fuit resolutum in *Burgen. expensarum relata inter impress. diuers. 777. in 1. part. 1. & in causa Elboren. dismembrationis 5. Nouembris 1602. coram Illustriss. Millino*, & contra superuiuentes dignitates debet fieri liquidatio expensarum pro earum ratis portionibus, iuxta *decis. Caputaq. decis. 343. par. 1.* & exinde contra recusantes soluere, poterit ferri declaratoria.

Et ita resolutum, &c.

Est decis. 439. supra par. 2. recent.

R. P. D. PIROVANO.

Placentina Capellaniæ.

Veneris 4. Iulij 1614.

ARGVMENTVM.

Illegitimus natus ex soluto & soluta, capax est iurispatronatus. cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

1 *Possessionis præcipuum signum est perceptio fructuum.*
2 *Exceptio concernens merita causæ non admittitur in summarijs retinendæ.*
3 *Iurispatronatus capax est illegitimus natus ex soluto, & soluta.*

DECISIO DCXV.

1 PRO informante fuit resolutum, scilicet D. Alphonso dandum esse mandatum de manutenẽdo in possessione Capellaniæ, de qua agitur, quia possessio probatur per testes nedum de actu apprehensionis deponentes, sed etiam de fructuum perceptione, quod est præcipuum signum veræ possessionis. *Socin sen. consil. 13. num. 14. lib. 4. Cæsar de Graff. de caus. possess. & propr. decis. 10. nu. 3.*

2 Nec quidquam obstare videtur exceptio illegitimitatis Laurentij patroni, qui consensit resignationi coram Sanctissimo, quia vltra quod exceptio prędicta ad petitorium videtur remittenda tanquam concernens merita, quæ in summarijssimo retinendæ non discutiuntur, *Neuiz. consil. 81. num. 27. Menoch. de retinen. remed. vlt. num. 36.*

3 Fuit etiam dictum illegitimum natum ex soluto, & soluta, prout est Laurentius, vt deponunt testes dati, non esse incapacem iurispatronatus. *cap.*

pia mentis, c. Frigentius 16. quæst. 7. Roch. de Curt. de iurepatronat. in vers. competent, num. 9. Lanber. eod. tract. 13. art. 7. quæst. princ. 1. par. 1. lib. nu. 3. & sæpe fuit in sacro Tribunali resolutum, vt in *Ianuen. iurispatronatus 13. Martij 1606. coram bon. mem. Litta, & in Tuden. parochialis 26. Ianuarij 1609. coram Reuerendissimo Archiepiscopo Damasceno, &c.*

R. D. P. REMBOLDO,

Tiburtina iuris molendi.

Veneris 4. Iulij 1614.

ARGVMENTVM.

Consuetudine nunquid acquiri possit, quod homines alicuius communitatis accedant ad aliquod molendinum, & non ad aliud, est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

1 *Molere in molendino alicuius, & non in alio, homines Communitatis cogi possunt, non solum ex priuilegio, sed etiam ex consuetudine legitimè præscripta.*

Molendi in vna mola potius quàm in alia actus dicitur meræ facultatis, ideo præscribi non potest quolibet longissimo tempore, nisi prohibitus accedere ad aliud molendinum acquieuerit, ibid.

2 *Obseruantia præcepti negatiui non inducit præcisam obedientiam.*

3 *Metus præsumitur in subditis.*

Consuetudo non inducitur ex actibus coactis, & per metum exertis, ibid.

Possidenti clam, vel precariò nullum ius acquiritur in incorporabilibus ex sua possessione. ibid.

4 *Testes subditi non sunt repellendi à testimonio.*

Testium varietas in non substantialibus non est considerabilis, ibid.

DECISIO DCXVI.

1 DOMINI non dubitarunt, non tantum ex priuilegio, sed consuetudine etiã legitimè præscripta acquiri posse ius cogendi homines alicuius communitatis ad molendum in suo molendino, verùm ad inducendam huiusmodi consuetudinem requiri dixerunt vltra cursum tãti temporis, quod sufficiat ad causandum præscriptionem tacitus etiam consensus illorum, contra quos præscribitur. Cum enim actus accedendi hanc, vel illam molam sint meræ facultatis, non potest per similes actus etiam longissimo tempore continuatos introduci aliqua consuetudo, vel seruitus, nisi prohibitus accedere aliud molendinum acquieuerit. Quod si à die prohibitionis decursum sit ad tempus legitimum, ad complendam præscriptionem, poterit compelli, ne alibi molat, vt post *glos. in l. qui luminibus, ff. de seruit. vrb. præd.* in puncto determinat *Abb. in cap. significante num. 1. de appellat. & in cap. Abbate, num. 9. & seqq. de verb. signif.* quem sequitur, & refert *Rip. in cap. cum Ecclesia Latrina, num. 50. & seqq. de caus. possess. & propriet. Ias. in repet. l. quominus, num 30. & seqq. ff. de fluuun. Roland. cons. 22. num. 23 lib. 2. Ias cons. 161. numer. 9. & seqq. lib 2. Boer. decis. 125. num 5. cum alijs relatis per Moder. de arbitr. iud. cas. 160. num. 8. & seqq.* Cum igitur in supradictis requisitis deficiant probationes D. Ducis, iure merito denegandum ei pro nunc visa fuit mandatum de manutenendo. Nam dato etiam quod testes deponant homines montis Celij publico edicto prohibitos fuisse alibi, quàm in molis D. Ducis molere, nihilominus non probant ipsos huiusmodi prohibitioni acquieuisse, neque minus præstringunt tempus acquiescentiæ, an scilicet fuerit ante litem motam, vel post, & quanto tempore durauerit.

2 Neque enim ex simplici accessu hominum dicti loci ad molas D. Ducis argui potest acquiescentia prædicta, quia potuerunt hoc facere vel ratione liberæ facultatis eundi quo ipsis magis erat commodum accedere molas D. Ducis, quàm aliorum, vel ex quauis alia causa, potius quàm animo obediendi, & acquiescendi, cum ex obseruantia præcepti negatiui non inducatur præcisè obedientia: vt inquit *Bald. in l. 2. num. 60. de seruit. & aqua*, & in similibus terminis fuit dictum in *vna Bononien. iuris macinandi, relata inter impress. diuers. dec. 70. num. 14. lib. 2.* Consuetudo verò debet esse certa, & clara, ad exemplum legis, quam imitatur, vt tradit *Hostien. in c. fin. in fin. de consuetudine.*

3 Quinimo quatenus etiam huiusmodi acquiescentia probaretur, potius censenda esset coacta, & metu extorta, tum quia regulariter in subdito præsumitur metus. *Surd. cons. 127. num. 25.* tum quia præcepta pœnalia iustum metum inducunt. *Bart. in l. creditor in fin. ff. de solut.* Ex actibus autem coactis nulla nascitur consuetudo, neque acquiritur ius cogenti, vt late probat *Nat. cons. 106. num. 12. lib. 1.* & regulare est quod in incorporalibus nullum ius acquiritur ei, qui vi clam, vel precario possidet. *l. 1. C. de seruit. & aqua. leg. si quis diuturno. ff. si seruitus vindicetur. l. 1. in fin. ff. de aqua plu. arcen. cum similibus.*

4 Cæterùm exceptiones contra testes D. Ducis deductæ, visæ fuerunt pro nunc satis turbidæ; neque enim ex eo, quod vasalli, & subditi D. Ducis sunt à testimonio dicendo repellendi, ex traditis per *Imol. in cap in his, sub num. 2. vers. secus si solum de testib. cum alijs latè congestis per Gabriel eod. tit. conclus. 10. num. 21. Alber. in l. Adonei, in princ. de testib. Ruin. cons. 53. num. 6. vol. 4. Gabriel dict. conclus. 10. num. 32.* Et licet in eorum dictis varij videantur; nihilominus cum varietas non consistat in substantialibus, & modica sit, non sunt aliqua consideratione digna per ea, quæ deducit *Alex. in cons. 5. num. 10. lib. 1.* vbi plures testes à contrarietate defendit, & sequitur *Dec. cons. 100. num. 4.* & præsertim, quia testium dicta non sunt cauillanda, sed potius pro viribus sustinenda. *c. cum tu de testib. l. quoties. ff. de reb. dubijs.* Et ex his fuit ita conclusum, sola Communitate informante.

R. P. D. PIROVANO.

Nucerina census.

Luna 10. Nouembris 1614.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Censum imponens, & vendens, euicta re super qua census impositus est, de euictione tenetur.*

Error

3 *Error Notarij neque nocet, neque actum alterare potest.*
4 *Identitas personæ duabus demonstrationibus probata censetur. Vbi ampliatur, etiam quod vna ex duabus demonstrationibus non sit in totum falsa.*
5 *Clausula* Constito, *contenta est solo facto, omissa iuris indagatione an benè, vel malè factum fuerit.*

DECISIO DCXVII.

1 IN hac eadem causa fuit resolutum censum fuisse nulliter constitutum, ex eo quod pretium in illius venditione non fuerat præsentialiter exbursatum, iuxta formam constitutionis sanct. mem. Pij V. de censibus. Verùm cum Spataforæ pro validatione habuerint recursum ad Sanctissimum, obtinuerunt rescribi, vt constito de vero credito, cum quo dictus census fuit factus, sanaretur defectus pecuniæ non numeratæ, ideo sequendo formam rescripti, dubitaui an constet de vero credito? Et constare fuit resolutum, si iura producta per Spataforam sunt in forma probanti.

2 Ex serie enim facti, quæ datur, apparet quod Cæsar Spatafora, & Nicolaus Corneus vendiderunt quædam bona de anno 1550. Angiolæ Fagiolæ pretio scutorum 500. quæ cum fuerint euicta, condemnatus fuit Spatafora venditor de anno 1565. pro restitutione dicti pretij constituere super eius bonis annuum redditum scutorum quinquaginta ad fauorem eiusdem Angelæ emptricis, quæ exinde de an. 1568. pro damnis, & interesse obtinuit in Consilio Regio eundem Spataforam condemnari in scutis 503. pro quibus imposuit similem censum responsionis scutorum 50. ideo cum Nicolaus, cuius personam hodie repræsentant Lolij, fuerit venditor medietatis bonorum, pati tenebatur damnum partis euictionis, cuius occasione fuit de anno 1570. impositus census, de quo agitur, & consequenter creditum Spataforæ verum est in substantia, & pertinentia, cum ab euictione procedat, & contra venditorem agatur, qui de ea tenetur, tam re ipsa, *l. cum dubitatur, C. de euict. Dec. post alios, cons. 483. num. 15.* quàm vigore expressè obligationis. *leg. 1. cum glos. magn. ff. de euict. Bald in l. cum testamento, num. 4. vers. nam si res euincatur. C. de testamen. manumiss. Didac. var. resol. cap. 17. in 1. lib. 3. Afflict. in cap 1. num. 1. cum alijs seqq. si de feud. vasall. ab alij fuerit interpell.*

3 Nec visum est DD. posse dubitari de veritate instrumēti venditionis factæ Angelę, ex eo quod legatur stipulatum de anno 1500. regnante Carolo V. & Ioanna eius matre, qui de eo tempore in humanis non fuerunt. Quia etsi legatur in scriptura de anno confectum instrumentum, error tamen Notarij manifestus, & patēs de tegebatur, quod de an. 1550. dicere debebat, quia eadem die 9. Maij 1550. Angela locauit eadem bona dictis Cæsari, & Nicolao venditoribus sub eisdem cohærentijs descriptis, pro vt fuerant in antecedenti instrumento vendita, & regulare est, quo error Notarij, neque nocet, neque actum ptest alterare. *l. 2. C. de error. aduoc. Bartol. in l. si contrarius, in princip. ff. de regul. iur. Roman. cons. 170. num. 3.*

4 Non obstat quod de certa persona debitoris nō constet, cum alter ex venditoribus, qui asseritur præcessor fratrum de Lolijs, in instrumento venditionis anni 1550. nuncupetur Nicolaus Corelianus in locatione denominetur Nicolaus Cornago, in instrumento autem census, de quo agitur, dicatur Nicolaus Cornarus, quia istud nomen in serie processus in Consilio Regio agitati in multis locis apparet variatum, & corruptum; aliquando enim vocatur Nicolaus Corlianus, aliquando Cornarus, aliquando Cornai; verum semper fuit vniformis demonstratio loci, nempe de Ciuitate Luceriæ Appuliæ, quæ sufficit vbi secunda demonstratio non est in totum falsa, sed dumtaxat corrupta, & de alia persona partes sensisse non probetur, ita ut res in controuersiam deducatur secundum formam, quam præscribit *Paul. in l. duo sunt Titij, de testam. tutel.*

5 Demum non obstat quod census fuerit creatus per viam transactionis, cuius obiectum est res dubia & incerta, & quod Nicolaus & Cæsar contraxerint & vendiderint bona nomine Pompeij, qui postmodum ratificauit, & ratificatione subsequuta, euictio non pertinet ad Cæsarem, & Nicolaum, sed ad Pōpeium, cuius personam non repræsentāt Lolij. Quia ad primum dicebatur nos non versari in canonizatione crediti ad effectum exequutionis, sed ad iustificationem clausulæ *Constito*, quæ contenta est solo facto, omissa iuris indagatione an benè, vel malè Nicolaus fuerit condemnatus, cum interim pro validitate sententiarum, quæ concurrunt in præsenti, præsumatur. *Alciat. de præs. reg. 2. præsumpt. 13. Surd. decis. 106. nu. 9. & cons. 39. nu. 7. lib. 1.* Ad secundum vero fuit responsum quod ratificat o Pompeij non liberat Cæsarem, & Nicolaum, qui nomine Pompeij non vendiderunt, sed eorum proprijs nominibus, & insolidum, quo casu enim vtraque obligatio sit compatibilis, omnes de euictione obligati remanserunt. Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Lucana Abbatiæ.

Lunæ 10. Nouembr. 1614.

ARGVMENTVM.

Restitutio in integrum non conceditur, non constito de bono iure petentis eam. cætera vide in summario.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum non conceditur, non constito de bono iure petentis eam, & nu. 2.*
4 *Quasi possessio conferendi beneficium sufficit ad probationem pertinentiæ collationis.*
Collatio dubia & incerta non releuat. ibid in fin.
5 *Dismēbrationis pertinētia titulo carens, & nō probato sufficiēti præscriptionis statu nihil operatur*

DECISIO DCXVIII.

1 FVNDAMENTA decisionum in hac causa, ex quibus deinde pronunciatum, & causa ad statum rei iudicatæ peruenit, eò tendebant, quod Cōgregatio nullum ius haberet in prouisione istius beneficij, propter dismembrationem factam ab Alexandro IV. de ann. 1258. & quod per cessionē Brunetti, licet inualidam, beneficium vacaueri in præiudicium ipsius cedentis, & potuerit auctoritate Apostolica D. Cosmus de eodem beneficio prouideri.

Causa

Causâ iterum introducta super restitutione in integrum, proposui dubium, an constaret de causis? Sed Domini restrinxerunt disputationem ad pertinentiam vti fundamentum istius causæ, quia si beneficium non est de pertinentibus ad Congregationem, minimè valuit cessio Brunetti, & subintrat gratia Cosmi. Dubio igitur reproposito.

2 Censuerunt non constare de pertinentia huius Abbatiæ ad Congregationem, cum per eam non dentur probationes de hac pertinentia, vt per eam possit inferri ad iniustitiam sententiæ Rotalis, prout necessarium est, dum agitur ad iustificationem causarum restitutionis in integrum aduersus rem iudicatam. *Rota decis. 1. de restit. in integr. in nouis, Capel. Tholos. decis. 54. num. 1.* & sæpè fuit resolutum quinimo visum est Dominis potius cõtrarium probari ex dismembratione, & applicatione facta per Alexandrum IV. Monialibus S. Mariæ de Gratterola Ordinis S. Claræ de Luca vsque de anno 1258. de Monasterio Sancti Saluatoris de Fusechio, cum annexis, & omnibus suis iuribus, & pertinentijs, inter quas dicitur esse Monasterium hoc sancti Bartholomæi de Cappiano, quæ pariter probatur effectuata, tum ex confessione per easdem Moniales facta fratribus eiusdem ordinis, tum ex sententia Nuntij Apostolici de anno 1380. ac demum ex instrumento recognitionis bonæ fidei ipsiusmet Abbatis Generalis Vallis Vmbrosæ Ordinis an. 1442. quæ data fuerunt.

3 Nec Dominis visum est obstare, quòd probetur hanc Abbatiam esse regularem huius Congregationis, tam ex confessione ipsius Cosmi in prima gratia, & testibus examinatis, quam etiam ex antiquissimis enunciatiuis. Quia fuit responsum probationem ex confessione, & testibus prædictis non releuare, cum illa præcesserit ex falsa narratiua instrumenti cessionis factæ à Brunetto in manibus Abbatis Generalis, quæ postea veritate detecta ex dismembratione fuerint emanata in secunda gratia, perinde valere; enunciatiuæ verò antiqui status huius Ecclesiæ sancti Bartholomæi, quæ fuerint donata Abbati sancti Saluatoris de Fusechio vsque de anno 1118. cum emanauerint ante annum dismembrationis, nempe de tempore Clementis III. & Innocentij IV. prædecessorum Alexandri IV. à quo facta fuit dismembratio de dicto anno 1258. excludunt peremptionem iuris huius Congregationis.

4 Pariter dixerũt non obstare allegatam quasi possessionẽ conferendi huiusmodi Abbatiam per Congregationem ante prouisionem Cosmi, quæ sufficere dicebatur ad probationem pertinentiæ collationis. *Put. dec. 200. secũdum nouã impreß. lib. 1. Card. cons. 23. de prab.* quod etiam fuit resolutum per *Rotam in causa Ferrarien. Prioratus 8. Maij 1610. & in Bracharen. Monasterij 4. Maij 1598. coram bo. mem. Penia in Assisien. Canonicatus 14. Iunij 1600 coram Reuerendiss. Archiep. Damasceno, & alibi sæpe*. Quia de huiusmodi possessione non videtur constare, ex quo collationes, quæ dantur pro parte Abbatis, apparent factæ per annum 1591. de quo tempore contigit cessio Brunetti in manibus Abbatis, cum reseruatione pensionis, de cuius cessionis validitate in præsenti disputatur. Nec prouisio Apostolica ad fauorem Balthassaris de Turinis de anno 1535. in qua dicitur hanc Abbatiam esse Ordinis sancti Benedicti, seu alterius, nihil concludere videtur, cum non sit narratiua certa, sed alternata, ex qua status firmari non potest, præsertim cum nullum verbum de Congregatione Vallis Vmbrosæ in litteris legatur, & tamen verum est dubiam, & incertam probationem non releuare, vulgat. iurib. *c. in præsentia*, vbi latissimè *Dec. nu. 12. de probat.*

5 Præterea fuit etiam responsum quod in præsenti non agitur de pertinentia collationis simpliciter, in quibus terminis possent procedere allegatæ decisiones, sed de pertinentia Ecclesiæ ad Congregationem quoad dominium, & proprietatem, ita vt interent priuilegia, & facultates Congregationis per Innocent. VIII. concessa de admittendis huiusmodi cessionibus, & reincorporandis beneficijs, qui est effectus disputationis, & cum pertinentia dismẽbrationis careat titulo, & de sufficienti status præscriptione non probetur, meritò collatio ad Congregat onem spectare non potest. *cap. cum de beneficio de prab. in 6. Felin. in cap. auditis, nu. 8. de præscript. & in c. cum venerabilis, num. 35. de except. Io. de Sylua de benefic. 2. part. quæst. 8. num. 5.*

Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Leodien. fideicommissi.

Veneris 17. Nouembris 1614.

ARGVMENTVM.

Ratificatio gestorum per falsum tutorem requirit scientiam eorum, quæ per tutorem gesta sunt, & ex quibus ex scientia præsumatur, & quid operetur minoris renunciatio beneficio minoris ætatis, asserendo se maiorem.

SVMMARIVM.

1 *Nullitatum sanatio arbitrio Rotæ remissa non datur quando nullitates sunt claræ.*
Gesta per falsum tutorem ratificari possunt, ibid.
2 *Ratificatio gestorum per falsum tutorem requirit scientiam eorum, quæ à tutore gesta sunt, & ex quibus præsumatur scientia.*
3 *Minor renuncians beneficio minoris ætatis, cum iuramento videtur asserere se maiorem, & nunquid validet actum, seu contractum nullum ratione minoris ætatis, & num. 4.*

DECISIO DCXIX.

DOMINI à resolutis non recesserunt,* quoniam ex reductis, & ponderatis pro Domino

1 Renato ex quondam Gulielmo nullitates claræ, & indubitatæ non remanebant, prout necessarium est ad excludendum arbitrium pro illarum sanatione, vt in præsenti decisione fuit firmatum. Et iterum ponderarunt Domini, quod omnes nullitates deductæ, nempe illegitimi tutoris, & litis contestatæ à Procuratore nulliter constituto, ac iudicij inualidè agitati cum altero ex tutoribus tantum præcesserunt tempus reassumptionis, dum causa pendebat coram Decano: mortuo autem Ricaldo, & sequuta reassumptione causæ appellationis interpositæ per eundem à sententia dicti Decani sancti Petri Leodien. indecisè pendentis in statu, & terminis quibus per Ricaldum suum tutorem relicta erat, exinde in-

de inferebatur ad ratificationem eiusdem D.Renati omnium gestorum per Ricaldum, quamuis falsum tutorem, quæ cum fieri potuerint, *l. vulgo, ff. de administr. tutor. l 1. quod falso tutor. Bald. consil. 47. nu. 1. vol. 2 & in l si tutor tuus num. 2.* argnendo à Procuratore falso ad tutorem. *C in quib. caus. restit. in integr. non est necess. Viuius lib. commun. opin. concl. 718. in fin. Bertrand. cons. 80. nu 1. par. 2.* eadem sequuta præsumitur, prosequendo D. Renatus inutile factum falsi tutoris, *glos. in l. cum minor. §. falsus. ff. rem rat. hab. Natt. cons. 142. n. 9.* cum alijs allegatis in prima decisione, quibus accedunt *Guidop. quæst. 430. nu. 14 Oldrad. consil. 332. nu. 10. Cravett. cons. 159. nu. 5 Felin. in c significasti num. 7. de foro compet. Andr. Gail obseru 47. nu. 2. lib. 1.*

2 Nec prædictæ approbationi gestorum per Ricaldum visa est obstare exceptio imperfectæ ratificationis aliàs opposita, tam ex eo quod in D. Renato deficiebat plena notitia nullitatum, quàm etiam quia minor erat, nec poterat sine tutoris auctoritate sententiam conualidare. Quia ad requisitum scientiæ falsi tutoris fuit responsum, quod aut Ricaldus verè erat tutor, prout D. Renatus fassus est in iudicio, & nunc absque alia ratificatione cessant omnes nullitates, quæ ex defectu consensus allegari possunt, aut Ricaldus fuit tutor illegitimus, vel falsus, & tunc quia ratificatio non tendit ad ratum habendum factum iudicantis, tanquam fit iudicatum ex quo per appellationem fuit impugnatum sed tantummodo officium illius tutoris, vt considerant *Bald. in l. 2 vers. sed Bart. dicit C. si ex falsis instr. & Natta d. cons. 142. nu. 19.* non videtur posse dissimulari in D. Renato scientia facti tutoris in appellando, cum enuncietur in ipsa reassumptione appellatio interposita à sententia Decani, & scientia iuris non videtur necessaria, quia factum iudicis non ratificatur: præterea vtraque etiam scientia videtur concurrere ex sola actorum transportatione, fine quibus causam prosequi non poterat in secunda, & tertia instantia, quæ cum pro parte videri non potuerint, quin omnia in extractu contenta inspexisse præsumatur, ex quo totum in scriptura extracti cōtinebatur, exinde perfecta, vel saltem sufficiens ad actum ratificationis scientia arguitur. *l. non est ferendus, ff. de transact. Menoch. cons. 2. nu. 5. Surd.* post alios *cons. 150. nu. 30. & 133. lib. 1.*

3 Ad secundum verò dicebant D. Renatum renunciasse beneficio minoris ætatis cum iuramento, & taliter iurans videtur asserere se maiorem, & validat reassumptionem causæ aliàs inualidam ratione minoris ætatis, saltem quidquid fit alio respectu, vt notant omnes *in authent sacramenta puberum. C. si aduers. vendit. Felin. in cap cum sit generale, col. 6. in fin. vers. intelligo dupliciter de foro compet. Guidop. decis. 35. Seraph. de priuil. iur. priuil. 83. nu. 2. & 5. Caldas in l. si curatorem, in verb. minoribus, num. 2. C. de in integr. restit.* Et si dicatur quod huiusmodi renunciatio minoris ætatis cum iuramento, quamuis operetur vt reassumens in eo actu sit maior, non tamen erit iuramentum confirmatoriū reassumptionis, nec conualidabit sententiam quatenus esset nulla, aliter quàm ex interuentu veri tutoris, vel ipsius minoris & sic ex actu constitutionis Procuratoris ad lites ante litem contestatam, quæ erat tertia nullitas in alia propositione considerata, non obstabit iuramentum, ex traditis per eumdem *Seraphinum priuil. 133. vers. secundò limita*, & magis latè *priuil. 83. num. 4. & seqq.* vbi opiniones recenset.

4 Prædictis visum est posse responderi vltra consilium opinionum allegatum per *Seraph.* per quem res definit esse clara, vt dicit *Contard. in l. vnica. limit 9 nu. 50. C. si de moment. poss.* quod sufficeret pro ratione turbiditatis considerata ad effectum arbitrij in prima decisione nullitatem supradictam de iure canonico non subsistere, cum rigor illius *l. neque tutores. C. de procurat.* non attendatur, teste *Putco dec 129. in nou. edit. lib 2* Et quatenus iam dicta paterentur aliquam disputationem: quæ tamen Dominis visa sunt clara, stante quod causa in partibus fuit acerrimè defensa, & bonum ius D. Renati ex Federico per plures decisiones in Rota fuit detectum, Domini pro arbitrio responderunt contra nullitates allegatas persistendo in iam decisis.

Et ita, &c.

Idest sub die 13. Iunij 1613. est decis. 463. par. 2. recent.

R. P. D VEROSPIO.
postea S.R.E. Cardinali.

Romana donationis.

Luna 24. Nouembris 1614.

DECISIO DCXX.

Replicata habetur supra in 2. part. recent. decis. 596. impressa etiā habetur post Pacif. de Saluian. dec. 91.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Romana Casalis Palazzetti.

Luna 24. Nouembris 1614.

ARGVMENTVM.

Oris aperitio remissa arbitrio Rotæ facilè conceditur quando nulli affert præiudicium, sed solum aperit viam iudici ad iustitiam ministrandam. Derogatio autem fideicommissi non suffragatur quando est subreptitia, & derogationis forma non fuit seruata.

SVMMARIVM.

1 *Aperitio oris aperit viam iudici ad iustitiā administrandam, non obstante clausula* Sublata.
Arbitrio Rotæ vbi est commissa aperitio oris, Rota solet illam facere concedere. ibid.
2 *Fideicommissum in quo vocantur masculi, & naturales vsque in infinitum, extenditur etiam ad fratres qui sunt nepotes, & descendentes hæredes grauati.*
3 *Clausula* Sublata, &c. *non tollit defectum subreptionis.*
Fideicommissi derogatio subreptitia impetranti non suffragatur. ibid.
4 *Filios procreandi spes in masculis durat vsque ad annos 60.*
5 *Rescriptum subreptitium exequi non debet, stante clausula* Constito de præmissis.
6 *Fideicōmissi derogatio cum conditione, vt illius loco alia bona subrogentur, nihil operatur, nisi facta dicta bonorum subrogatione. & num. 7. Vbi etiam quod non sufficit subrogatio verbalis.*

DECISIO DCXXI.

1 ROTA censuit intrare arbitrium ad effectum aperitionis oris, cum enim per illam nullum parti inferatur præiudicium, sed tantummodo detur facultas agēdi aliàs impeditis vigore clausulæ *Sublata*, & iudici via aperiatur ad iustitiam cuilibet administrandam, iuxta *Geminian. cons. 53. nu. 4. Paris. cons. 53. nu. 96. lib. 3. Gozad. cons. 1. nu. 35. Cæs. de Graff. decis. 1. nu. 9. & 10. de sepult.* & fuit dictum in *Romana fideicommissi de Vecijs 24. Maij 1604. coram bo. me. Litta*, Rota solet esse facilis ad illam concedendam, concurrente clausula *Arbitrio*, quæ operatur, vt remisso iuris rigore æquitas attendatur, *Cresc. decis. 4. nu. 3. de testibus*.

2 Qua quidem æquitate inspecta in casu nostro satis rationi consonum videbatur, vt isti fratres de Paluzzellis minores, qui contractui venditionis Casalis, de quo agitur, non consenserunt, imò de dicto tempore nec nati quidem erant, audiantur super prætenso ab eis fideicommisso, vt in simili dictum apud *Seraphin. dec. 942. num. 2. circa fin.* de quo fideicommisso dant maximum fumum ex testamento Antonij Paluzzelli eorum patrui magni, qui in his bonis instituto hærede Sabba fratre germano ei quandocumque decedēti substituit filios masculos, volens, & mandans quod dicta bona vllo vnquam tempore vendi, aut alienari possint, & filij masculi, & naturales vsque in infinitum in eisdem absque diminutione succedant, per quam dictionem in infinitum videntur vocati isti fratres, qui sunt nepotes, & descendentes dicti Sabbæ hæredis grauati, *Rum. cons. 115. num. 11. & cons. 139. num. 21. lib. 3. Surd. cons. 336. nu. 9. & cons. 403. nu. 21. Caualcan. decis. 16. num. 52. par. 3. Petr. de fideicom. quæst. 5. num. 182. vers. sed pro concordia*, & hanc veram, & communem dicit *Molin. de Hispan. primog. lib. 1. cap. 6. num. 28*.

3 Non obstat Breue fel. rec. Sixti V. emanatum super derogatione dicti fideicommissi habens clausulam *Sublata*, cum decreto irritanti; quia cum illud fuerit subreptitium & obreptitium, non videtur attendendum. *Aym. cons. 68. nu. 5. Verall. decis. 34. nu. 8. Seraph. dec. 601. nu. 2.* Et clausula *Sublata* cum stet de per se absque alia clausula, *quod de subreptione, &c.* habet tacitam conditionem, si preces veritati nitantur, & non impedit quominus defectus subreptionis opponi possit, vt fuit resolutum in vna *Calaguritana iurisdictionis 30. Maij 1580. coram Rubeo*, & in alijs pluribus causis relatis per *Modern. super reg. 8. glos. 66. nu. 22. & seq.*

4 Quod autem dictum Breue sit subreptitium, & obreptitium, deducebant Domini ex pluribus cumulatis per informantes pro Paluzzellis, & præcipuè ex eo, quod Papæ fuit narratum fideicommissum expirare per mortem filiorum Sabbæ; item dictos filios Sabbæ esse destitutos spe suscipiendi liberos, ex quo Paulus erat constitutus in sacris, & Alexander absque vxore, & ferè quinquagenarius, quorum vtrumque videtur falsum, cum, vt suprà probatum remanet, non solùm filij Sabbæ, sed etiam illius nepotes vocentur ad illud fideicommissum, & tunc temporis Alexāder esset robustus, & aptus ad suscipiendum liberos, prout euentus docuit, ex quo postea ex legitimo matrimonio pluries, nec illa ætas narrata videbatur illum à spe liberorum excludere, cum in masculis huiusmodi spes duret vsque ad annos 60. *l. si pater. §. in arrogationibus ff. de adoption. Paris. cons. 29. nu. 26. lib. 2. Menoch. de arbitr. cas. 89 num 58.*

5 Minus obstat sententia Vicesgerentis lata in vim dicti Breuis; quia cum Breue haberet clausulam, *Constito de præmissis, &c.* stante prædicta subreptione, & obreptione nō poterat ad illius executionem deueniri. *Ruin. cons. 68 nu. 5. lib. 1.* & fuit dictū in vna *Placentina bonorum 7. Aprilis 1582. coram bo. me. Card. Blanchetto*.

6 Vltra quod in dicta sententia non fuit seruata forma Breuis, cum in illo expresse mandaretur, vt loco Casalis alienandi subrogarentur alia bona Pauli, & Alexandri, & super illo transferretur fideicōmissum; & tamen Casale fuit exemptum à fideicōmisso, nulla facta subrogatione reali, & cum effectu, prout Papa requirere videbatur ad consulendum indemnitati vocatorum, sed tantummodo verbali, & generali super alijs bonis alienantium, quæ non sufficit, cum non appareat adesse alia bona, in quibus dicta subrogatio verificari possit.

7 Vnde non obstant decisiones, *Romana Palatij 7. Maij 1590. coram Bubalo, & Auximana bonorum 20. Iunij 1599. coram Illustriss. Millino*, cum in illorum casibus Breue non esset subreptitium, & subrogatio verbalis, vt hic, sed realis, & super certis bonis.

8 Tandem non obstat, quod non fuerit probatum Casale, de quo agitur, fuisse possessum per fideicommittentem; quia dicebatur hoc non esse præsentis inspectionis, cum hodie solummodò agatur de remouendo obstaculo prouenienti ex clausula *Sublata*, in dicto Breui apposita, ad effectum, vt isti fratres possint sua iura deducere, & super illis audiri, de quibus quando agetur, poterit de hoc, & alijs cumulatis per informantes pro Domino Alphonso videri, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana administrationis Fundaci.

Veneris 20. Nouembris 1614.

ARGVMENTVM.

Capserius Fundaci vt rationem reddere teneatur, necesse est, vt capsæ exercitium ex officij necessitate assumpserit, non autem sponte, & in quibus consistat rationum redditio.

SVMMARIVM.

1 *Capserius Fundaci vt rationem reddere teneatur, necesse est vt capsæ exercitium ex officij necessitate assumpserit, non autem sponte. per tot.*
2 *Testis de facto proprio depones saltem semiplenam probationem facit.*
3 *Testis à producente inductus magis probat contra producentem.*
4 *Rationum redditio continet computorum solidationem, librorum consignationem, & reliquatus restitutionem. in fine.*

DECISIO DCXXII.

1 IN præcedenti decisione existimabant Domini non probari per Albanos Attilium fuisse capserium, cum præsupposito, quod in huiusmodi Funda-

cis de necessitate solerent adesse capserij, & quod propterea omnes socij participes potuerint exigere, & soluere bona fide, absque eo quod alter alteri teneretur rationem reddere, & exinde cum gesta per Attilium possint se habere pro cōmodo, & vtilitate negotij citra obligationem officij capsoris, non poterat inferri ad obligationem Attilij in capserium diuersam ab exercitio negotiorum ad cōmunem vtilitatem per alterum ex socijs gestorum. Dubio autem super necessitate capserij repropositio, causa non fuit resoluta, sed dictum vt informaretur strictè super statu anteriori, & posteriori huius Fundaci, & super exercitio cambiorum, ex quibus facilè poterat perscrutari, quid senserint inter se contrahentes socij. Hac die autem vtraque parte informante, iuxta mandatum, censuerunt Domini non probari in statu anteriori non adfuisse capseriū, & de posteriori statu reseruarunt particulariter videre. Nam etsi fratres Albani ex deductis pro iustificando statu anteriori prætenderent posse probari necessitatem retinendi capserium in negotio de quo agitur, signanter quia Fundacus iste erat de maioribus vrbis, & in eo diuersa negotia exercebantur, præsertim cambia tam ratione ipsarum mercium, quàm particularis cambij monetarum, & remissionum, & tractarum ad diuersas prouincias, & cum diuersis personis, prout solent campsores ordinarij, & summa cambiata excederet *vn millione*, & prædicta non viderentur posse ita confusè ab omnibus tractari, sed egerent particulari regulatore, & administratore. Tamen pro fundamento intentionis eorumdem visum est Dominis, vltra necessitatem officij aliud copulatiuè esse probandum, videlicet quod exercens ex præcisa capserij obligatione, vel consuetudine teneatur consocijs de administratis computa reddere, aliàs semper probatio fratrum de Albanis remanebit æquiuoca & irrelevans ad conuincendum Attilium ad reddendam rationem, quia capserius ita potest se habere ad exercendum officiū capserij bona fide, & vtiliter citra præcisam obligationem officij prædicti, pro vt ad obligationem formalem capserij, vt fuit ponderatum in alia decisione. Et hoc ipsum ex capitulis societatis insinuatum est expressè non probari, & nunc ex statu anteriori non etiam posse colligi Dominis visum est.

2 Quia de tempore quo durabat societas in illo anteriori statu per Alexandrum Albanum, & Lucā de Vecchijs, idem Lucas formiter examinatus affirmat nunquam adfuisse in Fundaco capserium formatum, qui teneretur reddere, aut reddiderit rationem suæ administrationis alijs consocijs, & quamuis Curtus per aliquod tempus onus capserij exercuerit, non tamen aliquam reddiderit rationem, & iuxta 27. generaliter loquens dixit, *Non hò mai connenuto chi deue essere il cassiere, & se pure ci sia stato qualch'uno, che hauesse maneggiata la cassa sotto nome di cassiere non mi hà mai reso conto*. Et testimonio dicti Lucæ multū videbatur tribuendum tanquam de facto proprio deponentis, qui regulariter de per se saltem semiplenam probationem facere solet, secundum veriorem opinionem, de qua per *Bart cons.* 29. *nu.* 4. *lib.* 2. *Menoch. de arbitr. casu* 99. *nu.* 17. *vers. verior itaque. Boer. dec* 221 *n.* 17. *Ioseph. Lud. sua concl.* 70. *vers. intellige, & declara decimo*, & secundum opinionem, quam seruat Rota, plusquam semiplenè probat *Achil. dec.* 3. *de probat. Cas. de Graff. decis.* 2. *de empt. & vend. Ser aph decis.* 889. *nu.* 3. ideo ad obseruandam, & seu euitandam consequentiam necessitatis officij prædicti visum est sufficere, quod detur facultas possibilis nō reddendi rationem, vt benè ponderat *Abb. in cap. in præsentia, num.* 6. & 7. *de probat.* dicens effectum perfectæ probationis impediri, quando per exceptionem ponitur in æquiuoco probatio actoris, & *Abb.* sequitur *Felin. ibid. n.* 13. & *Bart. in l. matrim. in antiq. lectur. num.* 3. *C. eodem*.

3 Non obstat quod ex depositione quatuor testiū manifestè probetur, Alexandrum Curtum fuisse capserium in hoc Fundaco, & ex illis testibus vnus sit inductus per Attilium, qui propterea magis contra eum probare solet. *Rom. cons.* 104 *in fin. Surd. decis.* 284. *in fine*. Quia fuit responsum, quod nec etiam Lucas de Vecchijs hoc negare videtur verum cum limitatione, *per poco tempo, & non dette conto nessuno*, & alij testes de redditione cōputorum nullum verbū, quod tamen erat necessarium, vt tolleretur æquiuocum compatibilitatis officij cum facultate non reddendi rationem.

4 Non obstat quod immo Curtus ipse reddiderit rationem suæ administrationis, vt patet ex instrumento transactionis suæ solidationis computorum facto cum eius filijs, & hæredibus, in quo dicitur expressè fieri mentionem de quibusdam erroribus repertis in administratione capsæ, dum esset in eius manibus. Quia ex lectura prædicti instrumenti non videtur colligi, quod fuerint solidatæ partitæ inferentes ad redditionē rationis ipsius capsæ, sed dumtaxat fuit actum ad terminandum controuersias, & prætensiones respectu participationis, quam in negotio habebat Alexander Curtus viuens, quæ fuerunt liquidatæ in scutis 420. deductis omnibus pecuniarum quantitatibus debitis per eundem Curtum participem vigore quarumcumque partitarum in eorum libris scriptarum, prout euenit, & solet, vt secundum indigentiam, sociorum aliqui pecunias recipiunt, & scribunt se debitores in libris socialibus, vel quadernis, sed non propter dictam remissionem. videtur actum de redditione computorum, cum aliæ solemnitates requirant. r, nempe solidare, libros consignare, & reliquatum reddere, vt benè probant *Iason cons.* 100. *nu.* 6. *Natta cons.* 134. *n.* 9. *volum.* 1. *Magon. decis. Flor.* 42. *num.* 1. & 2.

Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. COCCINO.

Burgen. præeminentiarum.

Lunæ 1. *Decembris* 1614.

ARGVMENTVM.

Transactio propter læsionem quomodo rescindatur. Cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

1 *Læsio in dimidia dicitur enormis, & clara.*
Maior pars Capituli non præiudicat minori, quādo maior pars est in aliquo læsa. ibid. in fine.
2 *Transactio vt rescindi possit prætextu læsionis, læsio an & quando considerari debeat, iuxta dubium litis euentum.*
3 *Beneficiatorum, & officialium an & quando veniant dimidij portionarij.*

4 *Obseruantia interpretatiua non habet locum in constitutione, cuius verba non dubia, sed clara sunt.*

DECISIO DCXXIII.

1 In literis suppressionis Iulij II. & Leonis X. disponitur, quod dignitates, Canonicatus, & portiones suppressæ intelligantur applicatæ mensæ capitulari, ad effectum, vt fiat repartitio fructuum, & reddituum earum in distributiones quotidianas beneficiatorum Ecclesiæ præsentium, & interessentiũ diuinis officijs, & pro alijs officialibus modo, & forma quibus per Episcopum, & Capitulum fuerit constitutum: propterea cum sententia Conchen. reputet dimidios portionarios beneficiatos, & condemnet Capitulum ad illos admittendos, vt tales ad distributiones peruenientes ex fructibus suppressis vigore dictarum constitutionum Iulij, & Leonis; transactio verò, sine laudum auferat illis portionem dictorum fructuum, & dictum det illis minimam partem Morapetinorum; adeò vt toto anno nõ habeant de dictis distributionibus nisi ducatos sex, vel circa, pro singulis dimidijs portionarijs, vt colligitur ex deductis in *Summario num.*2. resultat læsio satis clara, cum dimidij portionarij patiantur damnum. *l.* 2. *C. de rescind. vendit. Corn. cons.* 181. *num* 65. *lib.* 2. Vnde contradictio vnius ex dimidijs portionarijs facta dictæ transactioni suffragatur omnibus, quia licet agatur de iure, quod spectat ad Ecclesiam, & propterea maior pars præiudicat minori; secus tamen est, quando adest læsio, vt fuit resolutum in hac causa 14. Ianuarij 1611. coram me.

2 Neque relenat, quod si dimidij portionarij non obtinuerunt per transactionem totum illud, quod prætendere possent per sententiam; adhuc transactio sustinetur propter dubium litis euentum, quia ad hunc effectum sufficit modica causa dubitandi. *l.*2. *vbi glos. verbo nulla. Bart. & Bald. num.*1. *C. de transact. Alexan. cons* 20 *nu.*3 *lib.*3. vbi de communi. *Paris. cons.*3 *num* 24. *lib.* 4. & dixit *Rota in causa Prænestina bonorum* 21. *Februarij huius anni coram Reuerendiss. Domino meo Sacrato.* Huic obiecto, in quo videtur consistere tota difficultas huius causæ, responderunt Domini, quod eum tam clarum esset ius dimidiorum portionariorum, vt patet ex supradictis, & patebit ex infrà dicendis; dubius litis euentus parum erat æstimandus, maximè cum ipsi haberent sententiam pro se, & rem iudicatam, licet offuscatam ex nullitatibus, ex quibus Rota voluit transactionem sustineri, iuxta *text. in l. eleganter, §. post rem iudicatam. ff. de condict. indebit.* vt in decisionibus in hac causa factis, & ideo ex supradictis satis visum fuit Dominis constare de læsione ad effectum, de quo agitur.

3 Non obstat, quod dicta suppressio fuerit facta ad fauorem mensæ capitularis, & de præbendis spectantibus ad Capitulum, & ideo sub nomine beneficiatorum, & officialium non debent venire dimidij portionarij, iuxta notat. per *Imol in cap. eum M. Ferrarien. nu* 31. *ante med. vers. sed ista opinio*, in illis verbis, *& idem erit iudicandum, de consistut.* pet *Rot. dec.* 17. *nu.*4. *vers.*3. *moti, & nu.*5. *vers. & præmissa, par.*2. *decis.*296. *par.*1. & fuit in puncto resolutum in *causa Valentina emolumentorum* 3. *Iunij* 1597. *coram Rubeo.* Nam huic motiuo fuit responsum, quod nedum fuerunt suppressi septem Canonicatus, qui spectabant ad Capitulum, sed fuerunt etiam suppressæ duæ scholasticæ, & duæ integ æ portiones, quæ non spectabant ad Capitulum, & ideo retorquetur argumentum, & propterea suppressio est intelligenda, vt fuerit applicata mensæ capitulari non simpliciter, sed ad effectum faciendi distributiones inter beneficiatos, & alios officiales, quorum beneficiatorum appellatione, quod veniant dimidij portionarij negari non potest, vt fuit resolutum in *causa Hispalen. præeminentiarum* 17. *Iunij* 1613. *corã R P D meo Pamphilio*, & prædicta optimè comprobantur ex alijs suppressionibus, & vnionibus factis à diuersis Summis Pontificibus relatis in dicta sententia, & quarum particulariter copia data fuit, in quibus omnibus specificè legitur suppressio, & vnio respectiuè facta pro Canonicis, & beneficiatis dictæ Ecclesiæ.

4 Non obstat allegata obseruantia, videlicet quod nunquam dimidij portionarij participauerint de huiusmodi fructibus, quia fuit responsum, quod stãdum verbis dictarum suppressionum factarum per Summos Pontifices, non videtur esse locus obseruantiæ interpretatiuæ. *l.*3. *in fine. C. de liber. præter.* prout *Castr. in l. hæredes palam. §. quid. ff de testam. Aretin. in cons.* 115. *num.*2. *Sarnen. in regul. de non tollen. iur quæsit. quæst.* 13. *nu.*7. *cum seq* & dixit *Rota in causa Toletana decimarum de Saxedrõ* 22. *Maij* 1592. *coram Illustr. D. meo Card. Arigonio.* quæ deducebantur circa læsionem, non placuerunt Dominis, & ideo ex prædictis solum recesserunt à decisione facta sub die 3. Iunij 1613. &c.

R. P. D. PAMPHILIO.
Postea S. R. E. Cardinali.

Bononien. legati.

Lunæ 1. *Decembris* 1614.

ARGVMENTVM.

Legatum à patre in testamento factum filiabus quando nupserint, solui debet etiam quod filiæ monasterium ingrediantur, intantum vt sufficiat solus ingressus in monasterium, absque professione, imò solus animus ingrediendi ante ingressum, ad effectum vt pecuniæ deponantur soluendæ in casu professionis.

SVMMARIVM.

1 *Legatum factum filiabus tempore, quo nubent, debetur tam in casu, quo filiæ carnales nuptias in sæculo, quam spirituales in Domino per ingressum Religionis contraxerint.*

2 *Legatum pecuniarum factum filiabus, quando nupserint, debet deponi eo ipso, quo filia ingreditur monasteriũ, etiam ante professionem soluendũ tamen tempore emissæ professionis. & num.* 1.

3 *Legatũ pecuniariũ factũ filiabus quãdo nupserint, debet deponi etiam antequam ingrediantur monasterium, si ingrediendi animum habeant.*

4 *Appellare qui potest à decreto cõtra ipsum facto, si non appellat, acquiescere videtur.*

5 *Exequutio non præsumitur facta in bonis debitoris, nisi probetur illa bona, in quibus fuit facta executio, esse dicti debitoris.*

Subhastationis iustitia, & validitas nõ præsumitur nisi probetur bona subhastata fuisse debitoris. ibid.

Testis

Testis vnicus iunctis adminiculis plurimum releuat. ibid. in fine.

6 *Acdificia solo cedunt, sic & melioramenta. Melioramenta dicuntur pars fundi. ibid.*

DECISIO DCXXIV.

1 PROPOSITO dubio sub die 9. Maij præteriti super validitatẽ subhastationis, de qua agitur, quia plura pro illius nullitate adducebantur, Domini restrinxerunt difficultatem, & mandarunt videri, an subhastatio potuerit fieri ante professionem, & an fuerit facta super bonis proprijs Iulij Cæsaris; ideo supradicta die 1. Decembris causa iterum proposita quoad primam partem, fuit affirmatiuè conclusum, nempè subhastationem potuisse fieri ante professionem, quia legatum factum à testatore singulis filiabus Iulij Cæsaris, & Alexandri scutorum 2000. soluendorū de communibus bonis hæreditarijs, tempore quo nubent, debetur dictis filiabus, tàm in casu quos nuptias carnales in sæculo, quàm spirituales in Domino per ingressum Religionis contraxerint, vt tenuit *Rota in hac causa sub die 19 Mart. 1607. coram Reuerendiss. Bonon.* vnde cum filiæ Alexandri haberent animum contrahendi huiusmodi nuptias spirituales, & non possent admitti ad professionem, nisi prius facta solutione dotis tàm de consuetudine monasterij, quàm etiam ex ordine Illustrissimorum DD. Congregationis Regularium, bene potuit fieri subhastatio vigore mãdati per Rotam, seruatis de iure seruandis relaxati ad effectum, vel summam debitam deponendi in Monte Pietatis, vel dandi schedulam bancariam, vt in casu emissionis professionis pecuniæ essent paratæ pro solutione, quod etiam visum fuit satis conforme voluntati testatoris, qui ad effectum, vt legatariæ admitterentur ad professionem, censetur etiam voluisse quod pecuniæ legatæ deponantur ante professionem, prout requirebatur ad *l. illud. ff. de acquir. hæred. l. ad rem mobilem. ff. de procur.*

2 Nec refragatur quod huiusmodi legatum sit conditionale, & non debeatur, nisi subsequutis nuptijs carnalibus in sæculo, vel spiritualibus in Domino, quia pro responsione fuit dictum, mandatum non fuisse per Rotam relaxatum ad effectum, vt dictæ mulieres irreuocabiliter acquirerent legatum, quo casu est admodum controuersum inter Doct. an sufficiat ingressus Religionis, vel requiratur etiã emissio professionis, vt patet ex trad. per *Surd. decis. 303.* sed tantùm ad effectum deponendi, & dandi schedulam bancariam, quæ vt supra dictum est, necessaria fuit, & debuit præcedere ad hoc, vt legatariæ possent ingredi Religionem, & interim depositum remanere poterat sub eadem conditione nuptiarum spiritualium; ita vt propterea non possit dici prædicta legata considerato effectu fuisse soluta ante euentum conditionis.

3 Et ex his cessat quod de tempore subhastationis aliquæ ex dictis legatarijs non essent ingressæ monasterium, nec ad habitum admissæ, quia ad effectum validitatis subhastationis visum fuit sufficere quod haberent animum ingrediendi, prout colligitur ex petitione dotis illorum nomine factæ, & docuit etiã euentus subsequutus, hoc enim casu, vt Domini considerabant, benè potuit index, maximè visa renitentia Iulij Cæsaris in soluendo istas dotes legatas per supradictum decretum per modum processionis eius arbitrio cautas reddere ad effectum, vt facilius in monasterium reciperentur, & ad habitum, & professionem admitterentur. *Bart. in l. prætoria la tertia nu. 2. ff. de præt. stipul. Menoch. de arbitr. cas. 140. num. 2.* & faciunt tradita per *Surd. decis. 120. num. 13.*

4 Præterea supradicta eò facilius procedunt, quia non constat quod Iulius Cæsar ab huiusmodi decreto appellauerit, prout appellare debebat, quatenus ex illo sentiret se grauatum, aliàs enim non appellando, decreto, & subhastationi illius vigore emanatæ acquieuisse dicitur, *l. fin. ff. quand. appell. sit glos. in l. ad solutionem, verb. acquieuerit. C. de re iud.*

5 Quo verò ad secundam partem Domini negatiuè concluserunt, subhastationem non fuisse factam in bonis Iulij Cæsaris, quia id non probatur pro parte eiusdem Iulij Cæsaris, prout probari debet, cum sit fundamentum eius intentionis, *l. qui accusare. C. de eden. l. nimis graue. C. de testib. cum similibus.* Nec obstat quod confinia bonorum subhastatorum concordent cum prædio *della Martella*, in quo erant inclusæ quædam tornaturæ appellatæ *le longagne*, quæ erant propriæ ipsius Iulij Cæsaris, quia fuit responsum ex hoc non inferri necessariò, quod illæ fuerint in subhastatione comprehensæ, & in dubio pro validitate, & iustitia subhastationis nõ censentur comprehensæ, nisi terræ, quæ poterãt subhastari, ad trad. per *Surd. decis. 39. num. 6.* Quod etiam comprobatur ex depositione coloni, qui dicit se de illis terris recognouisse in dominum ipsum Iulium Cæsarem, & in exequutione per Bauosium nõ se earum possessionem captam, & licet sit vnicus, cum alijs adminiculis plurimum releuat, *Aym. cons. 400. num. 36. & cons. 91. num. 24.*

6 Minus obstat quod in omnem euentum in subhastatione comprehensa fuerint quædam ędificia à fundamentis erecta, & alia melioramenta facta ab ipsomet Iulio Cæsare, quia fuit pariter responsum quod illa de iure cedunt solo, *l. adeo. §. ex diuerso. ff. de acquir. rer. dom. l. 2. C. de rei vend.* ideoque super illis bene potuit fieri exequutio, sicut super ipso fundo, cuius pars melioramenta dicuntur, *l. 1. §. is autem in cuius. ff. de superfic. Gabr. cons. 168. quæst. 8. numer. 88. & seq. lib. 1.* & licèt Iulio Cæsari debeatur illorum æstimatio, eam tamen compensare debet cũ alijs bonis, quæ ex hæreditate tam opulenta apud ipsum remanserunt, iuxta not. *in cap. ad nostram, de reb. Eccles. non alien. Put. dec. 276. lib. 3.*

R. P. D. PAMPHILIO.
postea S.R.E. Cardinali.

Fauentina, seu Bonon. dotis.
Lunæ 1. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

Valet promissio dotis facta à bannito, etiam propter delictum, & hinc sumpta occasione magistraliter in hac decisione discutitur, an sententia contra absentem lata, dicatur lata ob contumaciam, vel ob delictum, quam benè non ita, vt iudex criminalis, qui contrarium seruas.

SVMMARIVM.

1 *Instrumenta dicuntur probationes probatæ.*

2 *Sententia contra absentem bannitum præsumitur potius ob contumaciam, quàm ob delictum lata.*

3 *Sententia dicitur lata ob contumaciam, et non ob delictum, quando in ea ponderatur contumacia, illaque habetur pro legitima confessione.*

4 *Sententia contumacialis uti lata absque veris, et legitimis probationibus, non probat delictum, de quo in actis constare debet per veras, et concludentes probationes.*

5 *Bannitus ob contumaciam non censetur amisisse ea, quæ sunt iuris communis. Vbi propterea quod retinet testamenti factionem actiuam, et passiuã.*

6 *Diffamati de delicto, seu condemnati ab omnibus actibus legitimis; sunt perpetuo suspensi, si condemnatio sit propter delictum, et diffamatio illi æquipolleat, non autem si condemnati fuerint in contumaciam.*

7 *Receptantes bannitos etiam in contumaciam puniuntur ex Bulla Sixti V.*

8 *Sententia contra absentem lata ob contumaciam, non deest esse contumacialis, etiam quod delictum probetur per testes pro informatione curiæ examinatos. Præsertim si examinati testes patiantur exceptiones. et num. 9.*

10 *Banniti etiam propter delictum cum non amittant ea, quæ sunt iuris naturalis, vel gentium, possunt contrahere, & se obligare.*

Confiscari licet non possint hodie bona delinquentium, per Authent. bona damnatorum C. de bonis proscript. *attamen dispositio dicta authentica non habet locum, vbi bona expressè in sententia sunt confiscata. num. 10. in fine.*

DECISIO DXCXV.

1 DOMINI perstiterunt in decisis sub die 21. Ianuarij 1613. * nempe constare de bono iure D. Catharinæ, quia de solutione dotis facta ab ipsa, & de obligatione Florentini eius viri de dote, & donatione restituenda, in casu restitutionis, satis constat ex publicis instrumentis, quæ dicuntur probationes probatæ. *Bald. in l. interest, in vlt. not. C. de solut. Dec. cons. 36. nu. 2.* & faciunt alia in decisione adducta, quæ Dominis placuerunt.

2 Nec obstare visum fuit, quod tempore obligationis Florentinus esset bannitus, quia placuit responsio quod sententia fuerat lata contra Florentinum absentem, quæ in dubio præsumitur potius lata ob contumaciam, quam propter delictum, *Mars. sing. 4. incip. quamuis. Gabr. post relat. de sent. concl. 3. n. 1. Menoch. lib. 2. præsumpt. 70. nu. 1. cum alijs adductis sub dicta die 21. Ianuarij 1613.* & late *in causa Maceraten. hæreditatis 16. Nouembris 1609. coram R. P. D. meo Manzanedo.*

3 Quod etiam in casu isto bene comprobatur, ex tenore ipsius sententiæ, ibi, *vt constat nobis per testium per curiam receptorum depositiones, & per contumaciam ipsorum inquisitorum, quam pro vera, & legitima confessione habere volumus,* vt in similibus terminis verba sententiæ ad istum effectum ponderata fuerunt in *causa Ianuen. iurispatronatus 25. Iunij 1607. coram Illustr. D. Card. Lancellotto, & in d. causa Maceraten. hæreditatis,* in qua plures aliæ decisiones referuntur.

4 Ideoque benè sustinetur obligatio Florentini, cum huiusmodi sententia contumacialis, vt lata absque veris, & legitimis probationibus, non probet delictum, vt tradit *Marsil. in praxi §. postquam. nu. 48. & in l. vnic. ver. post legitimas, num. 29. C. de rapt. virg.* de quo constare debet ex actis per veras, & concludentes probationes vt fuit dictum *in causa Ciuitatis Castelli de Vitellis coram bon. mem. Cardin. Seraph. decis. 324. num. 10. & seq. in Ciuitatis Castelli supplementi legitimæ 22. Aprilis 1602. & 27. Ianuarij 1603. coram bon. mem. Tusco & alias sæpè.*

5 Et minus per eam Florentinus censeatur amisisse ea, quæ sunt iuris communis, *Surd. cons. 394. numer. 20.* vbi dicit quod secundum ius commune banniti in contumaciam retinent testamenti factionem actiuam, & passiuam, quod etiam fuit dictum in supradicta *decis. 354. num. 16.* & tradit idem *Surd. cons. 90. num. 38.*

6 Neque releuare quod diffamati de delicto, seu condemnati sint ab omnibus actibus legitimis perpetuò suspensi vigore Bullæ Pij II. Quia placuit responsio, quod huiusmodi Bulla sit intelligenda de cõdemnatione propter delictum, & diffamatione illi æquipollenti, non autem de condemnatione propter contumaciam, prout etiam intelligenda est Bulla Pij IV. & aliæ similes, vt fuit resolutum *coram bon. mem. Card. Seraph. dec. 376. num. 4. & seq.* quam Rota sequuta fuit in pluribus causis relatis in supradicta *Maceraten. hæreditatis coram R. P. D. meo Manzanedo,* in qua fuit responsum ad Aegidianam volentem contumacem haberi pro confesso, quod nihilominus huiusmodi confessio est ficta, quæ propterea non probat delictum, ex supradictis.

7 Ad Bullam verò Sixti V. sextam in ordine, quæ loquitur etiam de bannitis in contumaciam, placuit responsio illam esse intelligendam prout loquitur ad effectum, vt receptantes, vel non prosequentes bãnitos censeantur ei contrauenire, & propterea non habet locum in casu isto, qui vti omissus remanet in dispositione iuris communis, ad *l. commodissimè. ff. de lib. & posth.*

8 Nec refragari quod ex verbis sententiæ supra ponderatis appareat de delicto constare etiam ex testibus, qui modo dantur pro parte D. Franciscæ, quia dicti testes fuerunt examinati pro informatione curiæ, parte non citata, qui regulariter non probant delictum, *Bursat. cons. 192. num. 34. & cons. 201. numer. 40. & seq. lib. 2. Gabr. cons. 78. sub nu. 32. lib. 1. Hondcd. cons. 101. nu. 11. lib. 1.* & consequenter non operantur quo minus sententia dicatur contumacialis, ex deductis coram *Seraph. d. decis. 354. nu. 10. & seq. vers. ex testibus informatiuis,* & trad. *Rolan. cons. 29. num. 31. lib. 3.*

9 Maximè, quia supradicti testes plures patiuntur exceptiones, & præcipuè quod sint inimici, qui propterea tantò minus probant, ad trad. per *Menoch. de arbitr. iud. quæst. 28. num. 1. lib. 1. & cas. 110. numer. 1. lib. 2. Cresc. decis. 3. num. 1. de testib.* & agitur ad effectum vt sententia prædicta noceat D. Catharinæ, cui vti tertiæ non citatæ sententia contumacialis non præiudicat. *Gozad. cons. 31. num. 10. Rol. dicto cons. 29. num. 3. in fine lib. 3. cum alijs adductis in causa Venetiarum donationis coram R. P. D. meo Buratto.*

10 Præterea in omnem euentum fuit dictum quod banniti propter delictum, ex quo non amittunt ea, quæ sunt iuris naturalis, vel gentium, possunt contrahere, & ex contractu se obligare, ad *text. in l. ex hoc iure, & ibi glos. ver. obligationes. ff. de iust. & iur. Cephal. consil. 324. num. 19.* præsertim quia non appa-

apparet bona fuisse per condemnationem fisco incorporata, quæ propterea non debent penes Florentinum remanere in præiudiciũ creditorum, ne aliàs ex illius condemnatione commodum recipiat, ad *Cepb.d.cons.324. num.10.* nec potest dici quod spectent ad descendentes, vel alios, iuxta dispositionem *auth.bona damnatorum.C.de bon.proscript.* quia illa non procedit vbi bona expressè in sententia publicata fuerunt, prout in casu isto. *Dec. cons. 235. sub num.4. vers. & quia in casu isto, &c.*

☞ *Est decisio 439 supra par.1.recent.*

R. P. D. PIROVANO.

Ferrarien. Decimarum,

Veneris 12. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

Sententia sine citatione lata, parte tamen præsente, valida est; etiam Procuratore non monito ad comparendum, & intelligendum, quæ gerebantur contra suum principalem: parte autem non opponente, potest iudex sententiam nullam confirmare.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata sine citatione parte præsente valet.*
Etiam Procuratore nõ monito ad comparendum, & intelligendum, quæ gerebantur contra suum principalem, num.2.
3 *Sententiam nullam parte non opponente iudex confirmare potest.*
4 *Scriptura vna, quando est contraria alteri scripturæ, neutri creditur.*
Relato magis standum quàm sententiæ, ibid. in fin.
5 *Citatio incerta, & ambigua, & de qua non constat qua die fuerit executa, non valet.*
Argumentum ab antecedenti, & subsequenti; necessariò validum est in iure, ibid. in fine.
Actus vt sustineatur, verba semper fauorabiliter interpretanda sunt, ibid.

DECISIO DCXXVI.

1 FVIT resolutum sub die 15. Iannarij præteriti non constare de causis restitutionis in integrũ per Serenissimum Mutinæ Ducem petitæ, nisi obstet defectus citationis ad sententiam, de quo particulariter erat agendum. Hodie proposita disputatione super parte reseruata, Domini dixerunt non adesse defectum citationis. Nam si quæratur de prima sententia lata per Locumtenentem Cardinalis Legati, citatio ad sententiam non defecit, quia lata reperitur Galuano Procuratore Serenissimi Ducis præsente, quo casu alia citatione opus non est, vt dicunt *Angel.& Imol. in l.de vnoquoque.ff. de re ind.* & post alios latissimè *Gabr.de citat. concl.1.nu.396. Vant.de nullit.ex defect. cit. nu.17.* & est *text.in l. etiam §.1.vers.parte præsente, vel euocata.ff.de min.*

2 Nec requiritur quod ex processu constet Procuratorem fuisse monitum, vt intelligeret, quæ gerebantur in præiudicium sui principalis, secundũ opinionem *Bart.in l. furioso.ff.de re iud.* & aliorum, qui eum sequuntur, quod refert idem *Gabr. vers.prima tamen,n.398.* quia *Ias. Alex.Imol.* & alij relati per *Capic.dec.1.n.37.* intelligunt Bartolum, quando appareret Procuratorem esse præsentem in Curia ad alium effectum; interim autem donec contrarium non probatur, tenet sententia, quia præsentes præsumuntur scire actu gerendum, & pro decretis, & sententijs audiendis assistere, & hanc partem sequuta est *Rota in Conchen decimarum 3. Decembr. 1600. coram bo.me. Card.Pamphilio*, inhærendo prædictæ decisioni Capicij.

3 Præterea alia etiam ratione sustinebatur validitas prædictæ sententiæ, ex quo de nullitate dictum non fuit coram iudice appellationis, qui propterea potuit parte nõ opponente sententiam nullam confirmare, & viam iterum dicendi de nullitate præcludere, *Cas.de Grass.dec.9.num.8.& 11. de caus poss & propriet.cons.48.num.1. Rota in Almerien. decimarum coram me 23. Iunij 1614.* vbi latissimè fuit firmata hæc conclusio.

4 Non obstat, quod dies sententiæ sit incerta, cum ex processu legatur Montanum pronunciasse die 26. Iunij 1610. & ex alia fide Notarij actuarij constet sententiasse die 22. Decembris eiusdem anni, ac demum ex processu compulsato appareat eodem die 22. Decembris Iacobum Spinulam eandem sententiam protulisse, qua contrarietate attenta neutri scripturæ standum videatur. Quia fuit responsum cessare incertitudinem, & contrarietatem, ex quo postquam Montanus tulit sentẽtiam, prout in schedula, & dicto die 26. Iunij in actis ea non fuit dimissa & per consequens tanquam relata ad id, de quo non apparet, non meretur nomen sententiæ. Secunda verò de die 22. Decembris non ex processu, sed ex fide Notarij actuarij legitur prolata, quæ fides cum se retulerit ad processum, & processu exinde in forma probanti transportato appareat non à Montano, sed à Spinula fuisse pronũciatum, visum est illi magis, quàm fidei esse standum, *l.asse toto.ff. de hared. instit. Dec. cons.563 num.6. Rota diuers. par.1. decis.121.num.6.*

5 Si verò secundo loco agatur de sententia Prætoris Ferrariæ iudicis appellationis, & illa apparet lata præuia citatione ad audiendam sententiam, & legitime exequuta in personam Galuani Procuratoris Serenissimi Ducis: nec visum est obstare quod ex relatione Nũcij non constet, qua die fuerit exequuta citatio ad sententiam, & relatio nuncij incerta, & ambigua non releuat, cùm citatus non sit certus de hora comparendi, vt in terminis visus est sequi re, *Specul. in tit. de cit. §.sequitur videre, num.10. vers. facta igitur citatione*, ideo cum citatio fuerit decreta die 26. Martij pro die secunda iuridica, & potuerit exequi eadem die, nuncius verò die 27. retulit se citasse Galuanum, non expresso tempore citationis, dies ad audiendam sententiam cadere poterat sub 28. & tamen sententia fuit lata die Iouis 29. eiusdem mensis Martij, & sic verisimiliter extra terminũ datum ad audiẽdam sentẽtiam. Prædicta enim æquiuocatio ex facto fuit sublata, quia citatio fuit decreta sub die 26. de sero, in quo terminus iuris pro citatione non supererat; relatio autem fuit facta die 27. in manè, quia inter decretum citationis, & relationem nuncij vnicus terminus dabatur, & consequenter benè adaptatur terminus ad secundum iuris cadẽs in die 26. in quo sententia fuit lata & hæc ipsa probatio ab antecedenti, & subsequenti necessario non est noua in iure, vt benè probat *Euerard.in sua cent.legal. in loco à concessione antecedentis*, maximè cum agatur de sustinendo actu, pro quo semper solet sumi fauorabilis interpretatio, *Seraph.dec.1115*

Cresc.

pia mentis, c. Frigentius 16. quæst. 7. Roch. de Curt. de iurepatronat. in verſ. competens, num. 9. Lamber. eod. tract. 12. art. 7. quæst. princ. 1. par. 1. lib. nu. 3. & ſæpe fuit in ſacro Tribunali reſolutum, vt in *Ianuen. iurisſpatronatus 13. Martij 1606. coram bon. mem. Litta, & in Tuden. parochialis 26. Ianuarij 1609. coram Reuerendiſſimo Archiepiſcopo Damaſceno, &c.*

R. D. P. REMBOLDO.

Tiburtina iuris molendi.

Veneris 4. Iulij 1614.

ARGVMENTVM.

Conſuetudine nunquid acquiri poſſit, quod homines alicuius communitatis accedant ad aliquod molendinum, & non ad aliud, eſt magiſtralis deciſio.

SVMMARIVM.

1 *Molere in molendino alicuius, & non in alio, homines Communitatis cogi poſſunt, non ſolum ex priuilegio, ſed etiam ex conſuetudine legitimè præſcripta.*

Molendi in vna mola potiùs quàm in alia actus dicitur meræ facultatis, ideo præſcribi non poteſt quolibet longiſſimo tempore, niſi prohibitus accedere ad aliud molendinum acquieuerit, ibid.

2 *Obſeruantia præcepti negatiui non inducit præciſam obedientiam.*

3 *Metus præſumitur in ſubditis.*

Conſuetudo non inducitur ex actibus coactis, & per metum extortis, ibid.

Poſſidenti clam, vel precariò nullum ius acquiritur in incorporabilibus ex ſua poſſeſſione. ibid.

4 *Teſtes ſubditi non ſunt repellendi à teſtimonio.*

Teſtium varietas in non ſubſtantialibus non eſt conſiderabilis, ibid.

DECISIO DCXVI.

1 DOMINI non dubitarunt, non tantum ex priuilegio, ſed conſuetudine etiā legitimè præſcripta acquiri poſſe ius cogendi homines alicuius communitatis ad molendum in ſuo molendino, verùm ad inducendam huiuſmodi conſuetudinem requiri dixerunt vltra curſum tāti temporis, quod ſufficiat ad cauſandum præſcriptionem tacitus etiam conſenſus illorum, contra quos præſcribitur. Cum enim actus accedendi hanc, vel illam molam ſint meræ facultatis, non poteſt per ſimiles actus etiam longiſſimo tempore continuatos introduci aliqua conſuetudo, vel ſeruitus, niſi prohibitus accedere aliud molendinum acquieuerit. Quod ſi à die prohibitionis decurſum ſit ad tempus legitimum, ad complendam præſcriptionem, poterit compelli, ne alibi molat, vt poſt *gloſ. in l. qui luminibus, ff. de ſeruit. vrb. præd.* in puncto determinat *Abb. in cap. ſignificante num. 1. de appellat. & in cap. Abbate, num. 9. & ſeqq. de verb. ſignif.* quem ſequitur, & refert *Rip. in cap. cum Eccleſia Latrina, num. 50. & ſeqq. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Iaſ. in repet. l. quominus, num 30. & ſeqq. ff. de flumin. Roland. conſ. 22. num. 23. lib. 2. Iaſ. conſ. 161. numer. 9. & ſeqq. lib. 2. Boer. deciſ. 125. num 5. cum alijs relatis per Moder. de arbitr. iud. caſ. 160. num. 8. & ſeqq.* Cum igitur in ſupradictis requiſitis deficiant probationes D. Ducis, iurè merito denegandum ei pro nunc viſū fuit mandatum de manutenendo. Nam dato etiam quod teſtes deponant homines montis Celij publico edicto prohibitos fuiſſe alibi, quàm in molis D. Ducis molere, nihilominus non probant ipſos huiuſmodi prohibitioni acquieuiſſe, neque minus præſtringunt tempus acquieſcentiæ, an ſcilicet fuerit ante litem motam, vel poſt, & quanto tempore durauerit.

2 Neque enim ex ſimplici acceſſu hominum dicti loci ad molas D. Ducis argui poteſt acquieſcentia prædicta, quia potuerunt hoc facere vel ratione liberæ facultatis eundi quo ipſis magis erat commodum accedere molas D. Ducis, quàm aliorum, vel ex quauis alia cauſa, potius quàm animo obediendi, & acquieſcendi, cum ex obſeruantia præcepti negatiui non inducatur præcisè obedientia, vt inquit *Bald. in l. 2. num. 60. de ſeruit. & aqua*, & in ſimilibus terminis fuit dictum in *vna Bononien. iuris macinandi, relata inter impreſſ. diuerſ. dec. 70. num. 14. lib. 2.* Conſuetudo verò debet eſſe certa, & clara, ad exemplum legis, quam imitatur, vt tradit *Hoſtien. in c. fin. in fin. de conſuetudine.*

3 Quinimo quatenus etiam huiuſmodi acquieſcentia probaretur, potius cenſenda eſſet coacta, & metu extorta, tum quia regulariter in ſubdito præſumitur metus. *Surd. conſ. 127. num. 25.* tum quia præcepta pœnalia iuſtum metum inducunt. *Bart. in l. creditor in fin. ff. de ſolut.* Ex actibus autem coactis nulla naſcitur conſuetudo, neque acquiritur ius cogenti, vt late probat *Nat. conſ. 106. num. 12. lib. 1.* & regulare eſt quod in incorporalibus nullum ius acquiritur ei, qui vi clam, vel precario poſſidet. *l. 1. C. de ſeruit. & aqua. leg. ſi quis diuturno. ff. ſi ſeruitus vindicetur. l. 1. in fin. ff. de aqua plu. arcen. cum ſimilibus.*

4 Cæterùm exceptiones contra teſtes D. Ducis deductæ, viſæ fuerunt pro nunc ſatis turbidæ; neque enim ex eo, quod vaſalli, & ſubditi D. Ducis ſunt à teſtimonio dicendo repellendi, ex traditis per *Imol. in cap. in his, ſub num. 2. verſ. ſecus ſi ſolum de teſtib. cum alijs latè congeſtis per Gabriel eod. tit. concluſ. 10. num. 21. Alber. in l. idonei; in princ. de teſtib. Ruin. conſ. 53. num. 6. vol. 4. Gabriel dict. concluſ. 10. num. 32.* Et licet in eorum dictis varij videantur; nihilominus cum varietas non conſiſtat in ſubſtantialibus, & modica ſit, non ſunt aliqua conſideratione digna per ea, quæ deducit *Alex. in conſ. 5. num. 10. lib. 1.* vbi plures teſtes à contrarietate defendit, & ſequitur *Dec. conſ. 100. num. 4.* & præſertim, quia teſtium dicta non ſunt cauillanda, ſed potius pro viribus ſuſtinenda. *c. cum tu de teſtib. l. quoties. ff. de reb. dubijs.* Et ex his fuit ita concluſum, ſola Communitate informante.

R. P. D. PIROVANO.

Nucerina cenſus.

Lunæ 10. Nouembris 1614.

ARGVMENTVM.

Ex ſummario ſume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Cenſum imponens, & vendens, euicta re ſuper qua cenſus impoſitus eſt, de euictione tenetur.*

Error

3 *Error Notarij neque nocet, neque actum alterare potest.*
4 *Identitas personæ duabus demonstrationibus probata censetur. Vbi ampliatur, etiam quod una ex duabus demonstrationibus non sit in totum falsa.*
5 *Clausula* Constito, *contenta est solo facto, omissa iuris indagatione an benè, vel malè factum fuerit.*

DECISIO DCXVII.

1 IN hac eadem causa fuit resolutum censum fuisse nulliter constitutum, ex eo quod pretium in illius venditione non fuerat præsentialiter exbursatum, iuxta formam constitutionis sanct. fs. mem. Pij V. de censibus. Verùm cum Spataforæ pro validatione habuerint recursum ad Sanctissimum, obtinuerunt rescribi, vt constito de vero credito, cum quo dictus census fuit factus, sanaretur defectus pecuniæ non numeratæ, ideo sequendo formam rescripti, dubitatur an constet de vero credito? Et constare fuit resolutum, si iura producta per Spataforam sunt in forma probanti.

2 Ex serie enim facti, quæ datur, apparet quod Cæsar Spatafora, & Nicolaus Corneus vendiderunt quædam bona de anno 1550. Angiolæ Fagiolæ pretio scutorum 500. quæ eum fuerint euicta, condus fuit Spatafora venditor de anno 1565. pro restitutione dicti pretij constituere super eius bonis annuum redditum scutorum quinquaginta ad fauorè eiusdem Angelæ emptricis, quæ exinde de an. 1568. pro damnis, & interesse obtinuit in Consilio Regio eundem Spataforam condemnari in scutis 503. pro quibus imposuit similem censum responsionis scutorum 50. ideo eum Nicolaus, cuius personam hodie repræsentant Lolij, fuerit venditor medietatis bonorum, pati tenebatur damnum partis euictionis, cuius occasione fuit de anno 1570. impositus census, de quo agitur, & consequenter creditum Spataforæ verum est in substantia, & pertinentijs, cum ab euictione procedat, & contra venditorem agatur, qui de ea tenetur, tam re ipsa, *l. eum dubitatur, C. de euict. Dec. post alios, cons.* 483. *num.* 15. quàm vigore expressè obligationis. *leg. 1. eum glos. magn. ff. de euict. Bald in l. cum testamento, num. 4. vers. nam si res euincatur. C. de testamen. manumiss. Didac. var. resol. cap. 17. in 1. lib. 3. Afflict. in cap 1. num. 1. cum alijs seqq. si de feud. vasall. ab alij fuerit interpell.*

3 Nec visum est DD. posse dubitari de veritate instrumenti venditionis factæ Angelæ, ex eo quod legatur stipulatum de anno 1500. regnante Carolo V. & Ioanna eius matre, qui de eo tempore in humanis non fuerunt. Quia etsi legatur in scriptura de anno confectum instrumentum, error tamen Notarij manifestus, & patēs detegebatur, quod de an. 1550. dicere debebat, quia eadem die 9. Maij 1550. Angela locauit eadem bona dictis Cæsari, & Nicolao venditoribus sub eisdem cohærentijs descriptis, pro vt fuerant in antecedenti instrumento vendita, & regulare est, quo error Notarij, neque nocet, neque actum potest alterare. *l. 2. C. de error. aduoc. Bartol. in l. si contrarius, in princip. ff. de regul. iur. Roman. cons. 170. num. 3.*

4 Non obstat quod de certa persona debitoris nō constet, cum alter ex venditoribus, qui asseritur predecessor fratrum de Lolijs, in instrumento venditionis anni 1550. nuncupetur Nicolaus Corelianus in locatione denominetur Nicolaus Cornago, in instrumento autem census, de quo agitur, dicatur Nicolaus Cornarus, quia istud nomen in serie processus in Consilio Regio agitati in multis locis apparet variatum, & corruptum; aliquando enim vocatur Nicolaus Corlianus, aliquando Cornarus, aliquando Cornai; verum semper fuit vniformis demonstratio loci, nempe de Ciuitate Luceriæ Appuliæ, quæ sufficit vbi secunda demonstratio non est in totum falsa, sed dumtaxat corrupta, & de alia personæ partes sensisse non probetur, ita ut res in controuersiam deduceatur secundum formam, quam præscribit *Paul. in l. duo sunt Titij, de testam. tutel.*

5 Demum non obstat quod census fuerit creatus per viam transactionis, cuius obiectum est res dubia & incerta, & quod Nicolaus & Cæsar contraxerint & vendiderint bona nomine Pompeij, qui postmodum ratificauit, & ratificatione subsequuta, euictio non pertinet ad Cæsarem, & Nicolaum, sed ad Pōpeium, cuius personam non repræsentāt Lolij. Quia ad primum dicebatur nos non versari in canonizatione crediti ad effectum exequutionis, sed ad iustificationem clausulæ *Constito*, quæ contenta est solo facto, omissa iuris indagatione an benè, vel malè Nicolaus fuerit condemnatus, cum interim pro validitate sententiarum, quæ concurrunt in præsenti, præsumatur. *Alciat. de præs. reg. 2. præsumpt. 13. Surd. decis. 106. nu. 9. & cons. 39. nu. 7. lib. 1.* Ad secundum vero fuit responsum quod ratificatio Pompeij non liberat Cæsarem, & Nicolaum, qui nomine Pompeij non vendiderunt, sed eorum proprijs nominibus, & insolidum, quo casu eum vtraque obligatio sit compatibilis, omnes de euictione obligati remanserunt. Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Lucana Abbatiæ.

Luna 10. *Nouembr.* 1614.

ARGVMENTVM.

Restitutio in integrum non conceditur, non constito de bono iure petentis eam. cætera vide in summario.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum non conceditur, non constito de bono iure petentis eam, & nu. 2.*
4 *Quasi possessio conferendi beneficium sufficit ad probationem pertinentia collationis.*
Collatio dubia & incerta non releuat. ibid in fin.
5 *Dismembrationis pertinētia titulo carens, & nō probato sufficiēti præscriptionis statu nihil operatur*

DECISIO DCXVIII.

1 FVNDAMENTA decisionum in hac causa, ex quibus deinde pronunciatum, & causa ad statum rei iudicatæ peruenit, eò tendebant, quod Cōgregatio nullum ius haberet in prouisione istius beneficij, propter dismembrationem factam ab Alexandro IV. de ann. 1258. & quod per cessionē Brunetti, licet inualidam, beneficium vacauerit in præiudicium ipsius cedentis, & potuerit auctoritate Apostolica D. Cosmus de eodem beneficio prouideri.

Causa

de inserebatur ad ratificationem eiusdem D.Renati omnium gestorum per Ricaldum, quamuis falsum tutorem, quæ cum fieri potuerint, *l. vulgo, ff. de administr. tutor. l. 1. quod falso tutor. Bald. consf. 417. nu. 1. vol. 2. & in l. si tutor tuus num. 2.* arguendo à Procuratore falso ad tutorem. *C. in quib. cauf. restit. in integr. non est necess. Vitius lib. commun. opin. concl. 718. in fin. Bertrand. consf. 80. nu. 1. par. 2.* eadem sequuta præsumitur, prosequendo D. Renatus inutile factum falsi tutoris. *glos. in l. cum minor. §. falsus. ff. rem rat. hab. Natt. consf. 142. n. 9.* cum alijs allegatis in prima decisione, quibus accedunt *Guidop. quæst. 430. nu. 14. Oldrad. consf. 332. nu. 10. Crauett. consf. 159. nu. 5. Felin. in c. significasti num. 7. de foro compet. Andr. Gail obseru 47. nu. 2. lib. 1.*

2 Nec prædictæ approbationi gestorum per Ricaldum visa est obstare exceptio imperfectæ ratificationis aliàs opposita, tam ex eo quod in D. Renato deficiebat plena notitia nullitatum, quàm etiam quia minor erat, nec poterat sine tutoris auctoritate sententiam conualidare. Quia ad requisitum scientiæ falsi tutoris fuit responsum, quod aut Ricaldus verè erat tutor, prout D. Renatus fassus est in iudicio, & nunc absque alia ratificatione cessant omnes nullitates, quæ ex defectu consensus allegari possunt, aut Ricaldus fuit tutor illegitimus, vel falsus, & tunc quia ratificatio non tendit ad ratum habendum factum iudicantis, tanquam si iudicatum ex quo per appellationem fuit impugnatum sed tantummodo officium illius tutoris, vt considerant *Bald. in l. 2. vers. sed Bart. dicit C. si ex falsa instr. & Natta d. consf. 142. nu. 19.* non videtur posse dissimulari in D. Renato scientia facti tutoris in appellando, cum enuncietur in ipsa reassumptione appellatio interposita à sententia Lecani, & scientia iuris non videtur necessaria, quia factum iudicis non ratificatur: præterea vtraque etiam scientia videtur concurrere ex sola actorum transportatione, sine quibus causam prosequi non poterat in secunda, & tertia instantia, quæ cum pro parte videri non potuerint, quin omnia in extractu contenta inspexisse præsumatur, ex quo totum in scriptura extracti continebatur, exinde perfecta, vel saltem sufficiens ad actum ratificationis scientia arguitur. *l. non est ferendus, ff. de transact. Menoch. consf. 2. nu. 5. Surd.* post alios *consf. 150. nu. 30. & 133. lib. 1.*

3 Ad secundum verò dicebant D. Renatum renunciasse beneficio minoris ætatis cum iuramento, & taliter iurans videtur asserere se maiorem, & validat reassumptionem causæ aliàs inualidam ratione minoris ætatis, saltem quidquid fit alio respectu, vt notant omnes *in authent sacramenta puberum. C. si aduers. vendit. Felin. in cap cum sit generale, col. 6. in fin. vers. intelligo dupliciter de foro compet. Guidop. decis. 35. Seraph. de priuil. iur. priuil. 83. nu. 2. & 5. Caldas in l. si curatorem, in verb. minoribus, num. 2. C. de in integr. restit.* Et si dicatur quod huiusmodi renunciatio minoris ætatis cum iuramento, quamuis operetur vt reassumens in eo actu sit maior, non tamen erit iuramentum confirmatoriū reassumptionis, nec conualidabit sententiam quatenus esset nulla, aliter quàm ex interuentu veri tutoris, vel ipsius minoris & sic ex actu constitutionis Procuratoris ad lites ante litem contestatam, quæ erat tertia nullitas in alia propositione considerata, non obstabit iuramentum, ex traditis per eumdem *Seraphinum priuil. 133. vers. secundò limita*, & magis latè *priuil. 83. num. 4. & seqq.* vbi opiniones recenset.

4 Prædictis visum est posse responderi vltra conflictum opinionum allegatum per *Seraph.* per quem tes definit esse clara, vt dicit *Gontard. in l. Ionica. limit 9 nu. 50. C. si de moment. poss.* quod sufficeret pro ratione turbiditatis considerata ad effectum arbitrij in prima decisione nullitatem supradictam de iure canonico non subsistere, cum rigor illius *l. neque tutores. C. de procurat.* non attendatur, teste *Puteo dec 129. in nou. edit. lib 2* Et quatenus iam dicta paterentur aliquam disputationem: quæ tamen Dominis visa fuit clara, stante quod causa in partibus fuit acerrimè defensa, & bonum ius D. Renati ex Federico per plures decisiones in Rota fuit detectum, Domini pro arbitrio responderunt contra nullitates allegatas persistendo in iam decisis. Et ita, &c.

Idest sub die 13. Iunij 1613. est decis. 463. par. 2. recent.

R. P. D. VEROSPIO.
postea S.R.E. Cardinali.

Romana donationis.

Lunæ 24. Nouembris 1614.

DECISIO DCXX.

Replicata habetur supra in 2. part. recent. decis. 596. impressa etiā habetur post Pacif. de Salsian. dec. 91.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Romana Casalis Palazzetti.

Lunæ 24. Nouembris 1614.

ARGVMENTVM.

Oris aperitio remissa arbitrio Rotæ facilè conceditur quando nulli affert præiudicium, sed solum aperit viam iudici ad iustitiam ministrandam. Derogatio autem fideicommissi non suffragatur quando est subreptitia, & derogationis forma non fuit seruata.

SVMMARIVM.

1 *Aperitio oris aperit viam iudici ad iustitiā administrandam, non obstante clausula* Sublata.
Arbitrio Rotæ vbi est commissa aperitio oris, Rota solet illam facere concedere. ibid.
2 *Fideicommissum in quo vocantur masculi, & naturales vsque in infinitum, extenditur etiam ad fratres qui sunt nepotes, & descendentes hæredes grauati.*
3 *Clausula* Sublata, &c. *non tollit defectum subreptionis.*
Fideicommissi derogatio subreptitia impetranti non suffragatur. ibid.
4 *Filios procreandi spes in masculis durat vsque ad annos 60.*
5 *Rescriptum subreptitium exequi non debet, stante clausula* Constito de præmissis.
6 *Fideicōmissi derogatio cum conditione, vt illius loco alia bona subrogentur, nihil operatur, nisi facta dicta bonorum subrogatione. & num. 7. Vbi etiam quod non sufficit subrogatio verbalis.*

DECISIO DCXXI.

1 ROTA censuit intrare arbitrium ad effectum aperitionis oris, cum enim per illam nullum parti inferatur præiudicium, sed tantummodo detur facultas agēdi aliàs impeditis vigore clausulæ *Sublata*, & iudici via aperiatur ad iustitiam cuilibet administrandam, iuxta *Geminian. conf.* 53. *nu.* 4. *Paris.conf.* 53. *nu.* 96. *lib.* 3. *Gozad.conf.* 1. *nu.* 35. *Cas. de Graff. decis.* 1 *nu.* 9. & 10. *de sepult.* & fuit dictum in *Romana fideicommissi de Vecciis* 24. *Maij* 1604. *coram bo. me. Litta*, Rota solet esse facilis ad illam concedendam, concurrente clausula *Arbitrio*, quæ operatur, vt remisso iuris rigore æquitas attendatur. *Cresc. decis.* 4. *nu.* 3. *de testibus*.

2 Qua quidem æquitate inspecta in casu nostro satis rationi consonum videbatur, vt isti fratres de Paluzzellis minores, qui contractui venditionis Casalis, de quo agitur, non consenserunt, imò de dicto tempore nec nati quidem erant, audiantur super prætenso ab eis fideicommisso, vt in simili dictum apud *Seraphin. dec.* 942. *num.* 2 *circa fin.* de quo fideicommisso dant maximum fumum ex testamento Antonij Paluzzelli eorum parrui magni, qui in his bonis instituto hærede Sabba fratre germano ei quandocumque decedēti substituit filios masculos, volens, & mandans quod dicta bona vllo vnquam tempore vendi, aut alienari possint, & filij masculi, & naturales vsque in infinitum in eisdem absque diminutione succedant, per quam dictionem in infinitum videntur vocati isti fratres, qui sunt nepotes, & descendentes dicti Sabbæ hæredis grauati. *Ruin. conf.* 115. *num.* 11. & *conf.* 139. *num.* 21. *lib.* 3. *Surd. conf.* 336. *nu.* 9. & *conf.* 403. *nu.* 21. *Caualcan. decis.* 16. *num.* 52 *par.* 3. *Petr. de fideicom. quæst.* 5. *num.* 182. *vers. sed pro concordia*, & hanc veram, & communem dicit *Molin. de Hispan. primog. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 28.

3 Non obstat Breue fel. rec. Sixti V. emanatum super derogatione dicti fideicommissi habens clausulam *Sublata*, cum decreto irritanti; quia cum illud fuerit subreptitium & obreptitium, non videtur attendendum. *Aym. conf.* 68. *nu.* 5. *Verall. decis.* 34. *nu.* 8. *Seraph. dec.* 601. *nu.* 2. Et clausula *Sublata* cum stet de per se absque alia clausula, *quod de subreptione, &c.* habet tacitam conditionem, si preces veritati nitantur, & non impedit quominus defectus subreptionis opponi possit, vt fuit resolutum in vna *Calaguritana iurisdictionis* 30. *Maij* 1580. *coram Rubeo*, & in aliis pluribus causis relatis per *Modern. super reg.* 8. *glos.* 66. *nu.* 22. & *seq.*

4 Quod autem dictum Breue sit subreptitium, & obreptitium, deducebant Domini ex pluribus cumulatis per informantes pro Paluzzellis, & præcipuè ex eo, quod Papæ fuit narratum fideicommissum expirare per mortem filiorum Sabbæ; item dictos filios Sabbæ esse destitutos spe suscipiendi liberos, ex quo Paulus erat constitutus in sacris, & Alexander absque vxore, & ferè quinquagenarius, quorum vtrumque videtur falsum, cum, vt suprà probatum remanet, non solùm filij Sabbæ, sed etiam illius nepotes vocentur ad illud fideicommissum, & tunc temporis Alexāder esset robustus, & aptus ad suscipiendum liberos, prout euentus docuit, ex quo postea ex legitimo matrimonio pluries, nec illa ætas narrata videbatur illum à spe liberorum excludere, cum in masculis huiusmodi spes duret vsque ad annos 60. *l. si pater. §. in arrogationibus ff. de adoption. Paris. conf.* 29. *nu.* 26. *lib.* 2. *Menoch. de arbitr. cas.* 89 *num* 58.

5 Minus obstat sententia Vicesgerentis lata in vim dicti Breuis; quia cum Breue haberet clausulam, *Constito de præmissis, &c.* stante prædicta subreptione, & obreptione nō poterat ad illius executionem deueniri. *Ruin. conf.* 68 *nu.* 5. *lib.* 1. & fuit dictū in vna *Placentina bonorum* 7. *Aprilis* 1582. *coram bo. me. Card. Blanchetto*.

6 Vltra quod in dicta sententia non fuit seruata forma Breuis, cum in illo expressè mandaretur, vt loco Casalis alienandi subrogarentur alia bona Pauli, & Alexandri, & super illo transferretur fideicōmissum; & tamen Casale fuit exemptum à fideicōmisso, nulla facta subrogatione reali, & cum effectu, prout Papa requirere videbatur ad consulendum indemnitati vocatorum, sed tantummodo verbali, & generali super aliis bonis alienantium, quæ non sufficit, cum non appareat adesse alia bona, in quibus dicta subrogatio verificari possit.

7 Vnde non obstant decisiones, *Romana Palatij* 7. *Maij* 1590. *coram Bubalo*, & *Auximana bonorum* 20. *Iunij* 1599. *coram Illustriss. Milliro*, cum in illorum casibus Breue non esset subreptitium, & subrogatio verbalis, vt hic, sed realis, & super certis bonis.

8 Tandem non obstat, quod non fuerit probatum Casale, de quo agitur, fuisse possessum per fideicommitentem; quia dicebatur hoc non esse præsentis inspectionis, cum hodie solummodò agatur de remouendo obstaculo prouenienti ex clausula *Sublata*, in dicto Breui apposita, ad effectum, vt isti fratres possint sua iura deducere, & super illis audiri, de quibus quando agetur, poterit de hoc, & aliis cumulatis per informantes pro Domino Alphonso videri, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana administrationis Fundaci.

Veneris 20. *Nouembris* 1614.

ARGVMENTVM.

Capserius Fundaci vt rationem reddere teneatur, necesse est, vt capsæ exercitium ex officij necessitate assumpserit, non autem sponte, & in quibus consistat rationum redditio.

SVMMARIVM.

1 *Capserius Fundaci vt rationem reddere teneatur, necesse est vt capsæ exercitium ex officij necessitate assumpserit, non autem sponte. per tot.*
2 *Testis de facto proprio deponēs saltem semiplenam probationem facit.*
3 *Testis à producente inductus magis probat contra producentem.*
4 *Rationum redditio continet computorum solidationem, librorum consignationem, & reliquatus restitutionem. in fine.*

DECISIO DCXXII.

1 IN præcedenti decisione existimabant Domini non probari per Albanos Atrilium fuisse capserium, cum præsupposito, quod in huiusmodi Funda-

cis de necessitate solerent adesse capserij, & quod propterea omnes socij participes potuerint exigere,& soluere bona fide, absque eo quod alter alteri teneretur rationem reddere, & exinde cum gestis per Attilium possint se habere pro cõmodo, & vtilitate negotij citra obligationem officij capsoris, non poterat inferri ad obligationem Attilij in capsertum diuersam ab exercitio negotiorum ad cõmunem vtilitatem per alterum ex socijs gestorum. Dubio autem super necessitate capserij repropositio, causa non fuit resoluta, sed dictum vt informaretur strictè super statu anteriori, & posteriori huius Fundaci, & super exercitio cambiorum, ex quibus facilè poterat perscrutari, quid senserint inter se contrahentes socij. Hac die autem vtraque parte informante, iuxta mandatum, censuerunt Domini non probari in statu anteriori non adfuisse capseriũ, & de posteriori statu reseruarunt particulariter videre. Nam etsi fratres Albani ex deductis pro iustificando statu anteriori prætenderent posse probari necessitatem retinendi capserium in negotio de quo agitur, signanter quia Fundacus iste erat de maioribus vrbis, & in eo diuersa negotia exercebantur, præsertim cambia tam ratione ipsarum mercium, quàm particularis cambij, monetarum,& remissionum, & tractatum ad diuersas prouincias,& cum diuersis personis, prout solent campsores ordinarij, & summa cambiata excederet *vn millione*, & prædicta non viderentur posse ita confusè ab omnibus tractari, sed egerent particulari regulatore, & administratore. Tamen pro fundamento intentionis eorumdem visum est Dominis, vltra necessitatem officij aliud copulatiuè esse probandum, videlicet quod exercens ex præcisa capserij obligatione, vel consuetudine teneatur consocijs de administratis computa reddere, aliàs semper probatio fratrum de Albanis remanebit æquiuoca, & irreleuans ad conuincendum Attilium ad reddendam rationem, quia capserius ita potest se habere ad exercendum officiũ capserij bona fide,& vtiliter citra præcisam obligationem officij prædicti, pro vt ad obligationem formalem capserij, vt fuit ponderatum in alia decisione. Et hoc ipsum ex capitulis societatis infirmatum est expressè non probari,& nunc ex statu anteriori non etiam posse colligi Dominis visum est.

2 Quia de tempore quo durabat societas in illo anteriori statu per Alexandrum Albanum, & Lucã de Vecchijs, idem Lucas formiter examinatus affirmat nunquam adfuisse in Fundaco capserium formatum, qui teneretur reddere, aut reddiderit rationem suæ administrationis alijs consocijs, & quamuis Curtus per aliquod tempus onus capserij exercuerit, non tamen aliquam reddiderit rationem, & iuxta 27. generaliter loquens dixit, *Non hò mai connenuto chi deue essere il cassiere,& se pure ci fosse stato qualch'vno, che hauesse maneggiata la cassa sotto nome di cassiere non mi hà mai reso conto*. Et testimonio dicti Lucæ multũ videbatur tribuendum tanquam de facto proprio deponentis, qui regulariter de per se saltem semiplenam probationem facere solet, secundum veriorem opinionem, de qua per *Bart consf 29.nu.4.lib.2. Menoch.de arbitr.casu 99.nu.17.vers.verior itaque. Boer.dec 221 n.17. Ioseph.Lud.sua conel.70.vers.intellige, & declara decimo*, & secundum opinionem, quam sernat Rota, plusquam semiplenè probat *Achil. dec.3. de pro-*bat. *Cas.de Graff.decis.2.de empt. & vend. Ser aph decis.889.nu.3.* ideo ad obseruandam,& seu euitandam consequentiam necessitatis officij prædicti visum est sufficere, quod detur facultas possibilis nõ reddendi rationem, vt benè ponderat *Abb.in cap.in præsentia, num.6.& 7.de probat.* dicens effectum perfectæ probationis impediri, quando per exceptionem ponitur in æquiuoco probatio actoris, & *Abb.* sequitur *Felin.ibid.n.13.& Bart.in l.matrim. in antiq.lectur.num.3.C.eodem*.

3 Non obstat quod ex depositione quatuor testiũ manifestè probetur, Alexandrum Curtum fuisse capserium in hoc Fundaco & ex illis testibus vnus fit inductus per Attilium, qui propterea magis contra eum probare solet. *Rom. consf.104 in fin. Surd. decis.284.in fine*. Quia fuit responsum, quod nec etiam Lucas de Vecchijs hoc negare videtur verum cum limitatione, *per poco tempo, & non dette conto nessuno*, & alij testes de redditione cõputorum nullum verbũ, quod tamen erat necessarium, vt tolleretur æquiuocum compatibilitatis officij cum facultate non reddendi rationem.

4 Non obstat quod immo Curtus ipse reddiderit rationem suæ administrationis, vt patet ex instrumento transactionis suæ solidationis computorum facto cum eius filijs, & hæredibus, in quo dicitur expressè fieri mentionem de quibusdam erroribus repertis in administratione capsæ, dum esset in eius manibus. Quia ex lectura prædicti instrumenti non videtur colligi, quod fuerint solidatæ partitæ inferentes ad redditionẽ rationis ipsius capsæ, sed dumtaxat fuit actum ad terminandum controuersias, & prætensiones respectu participationis, quam in negotio habebat Alexander Curtus viuens, quæ fuerunt liquidatæ in scutis 420. deductis omnibus pecuniarum quantitatibus debitis per eundem Curtum participem vigore quarumcumque partitarum in eorum libris scriptarum, prout euenire solet, vt secundum indigentiam, sociorum aliqui pecunias recipiunt, & scribunt se debitores in libris socialibus, vel quadernis, sed non propter dictam remissionem, videtur actum de redditione computorum, cum aliæ solemnitates requirantur, nempe solidare, libros consignare, & reliquatum reddere, vt benè probant *Iason consf.100.nu.6. Natta consf.134.n.9. volum.1. Magon.decis.Flor.42.num.1.& 2.*

Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. COCCINO.

Burgen. preæminentiarum.

Lunæ 1. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

Transactio propter læsionem quomodo rescindatur. Cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

1 *Læsio in dimidia dicitur enormis, & clara. Maior pars Capituli non præiudicat minori, quãdo maior pars est in aliquo læsa, ibid.in fine.*

2 *Transactio vt rescindi possit prætextu læsionis, læsio an & quando consi.erari debeat, iuxta dubium litis euentum.*

3 *Beneficiatorum, & officialium an & quando veniant dimidij portionarij.*

4 *Obseruantia interpretatiua non habet locum in constitutione, cuius verba non dubia, sed clara sunt.*

DECISIO DCXXIII.

1 IN literis suppressionis Iulij II. & Leonis X. disponitur, quod dignitates, Canonicatus, & portiones suppressæ intelligantur applicatæ mensæ capitulari, ad effectum, vt fiat repartitio fructuum, & redditum earum in distributiones quotidianas beneficiatorum Ecclesiæ præsentium, & interessentiũ diuinis officijs, & pro alijs officialibus modo, & forma quibus per Episcopum, & Capitulum fuerit constitutum: propterea cum sententia Conchen. reputet dimidios portionarios beneficiatos, & condemnet Capitulum ad illos admittendos, vt tales ad distributiones peruenientes ex fructibus suppressis vigore dictarum constitutionum Iulij, & Leonis; transactio verò, siue laudum auferat illis portionem dictorum fructuum, & dietim det illis minimam partem Morapetinorum; adeò vt toto anno nõ habeant de dictis distributionibus nisi ducatos sex, vel circa, pro singulis dimidijs portionarijs, vt colligitur ex deductis in *Summario num.2.* resultat læsio satis clara, cum dimidij portionarij patiantur damnum. *l. 2. C. de rescind. vendit. Corn. cons. 181. num 65. lib. 2.* Vnde contradictio vnius ex dimidijs portionarijs facta dictæ transactioni suffragatur omnibus, quia licet agatur de iure, quod spectat ad Ecclesiam, & propterea maior pars præiudicat minori; secus tamen est, quando adest læsio, vt fuit resolutum in hac causa 14. Ianuarij 1611. coram me.

2 Neque releuat, quod si dimidij portionarij non obtinuerunt per transactionem totum illud, quod prętendere possent per sententiam; adhuc transactio sustinetur propter dubium litis euentum, quia ad hunc effectum sufficit modica causa dubitandi. *l.2.* vbi *glos. verbo nulla. Bart. & Bald. num.1. C. de transact. Alexan. cons 20 nu.3 lib.3.* vbi de communi. *Paris. cons 3 num 24. lib. 4.* & dixit *Rota in causa Pranestina bonorum 21. Februarij huius anni coram Reuerendiss. Domino meo Sacrato.* Huic obiecto, in quo videtur consistere tota difficultas huius causæ, responderunt Domini, quod cum tam clarum esset ius dimidiorum portionariorum, vt patet ex supradictis, & patebit ex infrà dicendis; dubius litis euentus parum erat æstimandus, maximè cum ipsi haberent sententiam pro se, & rem iudicatam, licet offuscatam ex nullitatibus, ex quibus Rota voluit transactionem sustineri, iuxta *text. in l. eleganter, §. post rem iudicatam. ff. de condict. indebit.* vt in decisionibus in hac causa factis, & ideo ex supradictis satis visum fuit Dominis constare de læsione ad effectum, de quo agitur.

3 Non obstat, quod dicta suppressio fuerit facta ad fauorem mensæ capitularis, & de prębendis spectantibus ad Capitulum, & ideo sub nomine beneficiatorum, & officialium non debent venire dimidij portionarij, iuxta notat. per *Imol. in cap. cum M. Ferrarien. nu 31. ante med. vers. sed ista opinio,* in illis verbis, *& idem erit iudicandum, de constitut.* per *Rot. dec. 17. nu. 4. vers. 3. moti, & nu. 5. vers. & præmissa, par. 2. decis. 296. par. 1.* & fuit in puncto resolutum in *causa Valentina emolumentorum 3. Iunij 1597. coram Rubeo.* Nam huic motiuo fuit responsum, quod nedum fuerunt suppressi septem Canonicatus, qui spectabant ad Capitulum, sed fuerunt etiam suppressæ duæ scholasticæ, & duæ integræ portiones, quæ non spectabant ad Capitulum, & ideo retorquetur argumentum, & propterea suppressio est intelligenda, vt fuerit applicata mensæ capitulari non simpliciter, sed ad effectum faciendi distributiones inter beneficiatos, & alios officiales, quorum beneficiatorum appellatione, quod veniant dimidij portionarij negari non potest, vt fuit resolutum in *causa Hispalen. præeminentiarum 17. Iunij 1613. corã R. P. D. meo Pamphilio,* & prædicta optimè comprobantur ex alijs suppressionibus, & vnionibus factis à diuersis Summis Pontificibus relatis in dicta sententia, & quarum particulariter copia data fuit, in quibus omnibus specificè legitur suppressio, & vnio respectiuè facta pro Canonicis, & beneficiatis dictæ Ecclesiæ.

4 Non obstat allegata obseruantia, videlicet quod nunquam dimidij portionarij participauerint de huiusmodi fructibus, quia fuit responsum, quod stãdum verbis dictarum suppressionum factarum per Summos Pontifices, non videtur esse locus obseruantiæ interpretatiuæ. *l. 3. in fine. C. de liber. præter.* prout *Castr. in l. hæredes palam. §. quid. ff. de testam. Areti. in cons. 115. num. 2. Sarnen. in regul. de non tollen. iur quæsit. quæst. 13. nu. 7. cum seq* & dixit *Rota in causa Toletana decimarum de Saxedrõ 22. Maij 1592. coram Illustr. D. meo Card. Arigonio.* quæ deducebantur circa læsionem, non placuerunt Dominis, & ideo ex prędictis solum recesserunt à decisione facta sub die 3. Iunij 1613. &c.

R. P. D. PAMPHILIO.
Postea S. R. E. Cardinali.

Bononien. legati.

Luna 1. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

Legatum à patre in testamento factum filiabus quando nupserint, solui debet etiam quod filiæ monasterium ingrediantur, intantum vt sufficiat solus ingressus in monasterium, absque professione, imò solus animus ingrediendi ante ingressum, ad effectum vt pecuniæ deponantur soluendæ in casu professionis.

SVMMARIVM.

1 *Legatum factum filiabus tempore, quo nubent, debetur tam in casu, quo filiæ carnales nuptias in sæculo, quam spirituales in Domino per ingressum Religionis contraxerint.*

2 *Legatum pecuniarum factum filiabus, quando nupserint, debet deponi eo ipso, quo filia ingreditur monasteriũ, etiam ante professionem soluendũ tamen tempore emissæ professionis. & num. 1.*

3 *Legatũ pecuniarũ factũ filiabus quãdo nupserint, debet deponi etiam antequam ingrediantur monasterium, si ingrediendi animum habeant.*

4 *Appellare qui potest à decreto cõtra ipsum facto, si non appellat, acquiescere videtur.*

5 *Exequutio non præsumitur facta in bonis debitoris, nisi probetur illa bona, in quibus fuit facta executio, esse dicti debitoris.*

Subbastationis iustitia, & validitas nõ præsumitur nisi probetur bona subbastata fuisse debitoris, ibid.

Testis

Testis vnicus iunctis adminiculis plurimum releuat. ibid. in fine.
6 *Aedificia solo cedunt, sic & melioramenta. Melioramenta dicuntur pars fundi. ibid.*

DECISIO DCXXIV.

1 PROPOSITO dubio sub die 9. Maij præteriti super validitate subhastationis, de qua agitur, quia plura pro illius nullitate adducebantur, Domini restrinxerunt difficultatem, & mandarunt videri, an subhastatio potuerit fieri ante professionem, & an fuerit facta super bonis proprijs Iulij Cæsaris; ideo supradicta die 1. Decembris causa iterum proposita quoad primam partem, fuit affirmatiuè conclusum, nempè subhastationem potuisse fieri ante professionem, quia legatum factum à testatore singulis filiabus Iulij Cæsaris, & Alexandri scutorum 2000. soluendorũ de communibus bonis hæreditarijs, tempore quo nubent, debetur dictis filiabus, tàm in casu quos nuptias carnales in sæculo, quàm spirituales in Domino per ingressum Religionis contraxerint, vt tenuit Rota in hac causa sub die 19. Mart. 1607. coram Reuerendiss. Bonon. vnde cum filiæ Alexandri haberent animum contrahendi huiusmodi nuptias spirituales, & non possent admitti ad professionem, nisi prius facta solutione dotis tàm de consuetudine monasterij, quàm etiam ex ordine Illustrissimorum DD. Congregationis Regularium, benè potuit fieri subhastatio vigore mãdati per Rotam, seruatis de iure seruandis relaxati ad effectum, vel summam debitam deponendi in Monte Pietatis, vel dandi schedulam bancariam, vt in casu emissionis professionis pecuniæ essent paratæ pro solutione, quod etiam visum fuit satis conforme voluntati testatoris, qui ad effectum, vt legatariæ admitterentur ad professionem, censetur etiam voluisse quod pecuniæ legatæ deponantur ante professionem, prout requirebatur ad *l. illud. ff. de acquir. hered. l. ad rem mobilem. ff. de procur.*

2 Nec refragatur quod huiusmodi legatum sit conditionale, & non debeatur, nisi subsequutis nuptijs carnalibus in sæculo, vel spiritualibus in Domino, quia pro responsione fuit dictum, mandatum non fuisse per Rotam relaxatum ad effectum, vt dictæ mulieres irreuocabiliter acquirerent legatum, quo casu est admodum controuersum inter Doct. an sufficiat ingressus Religionis, vel requiratur etiã emissio professionis, vt patet ex trad per *Surd. decis. 303.* sed tantùm ad effectum deponendi, & dandi schedulam bancariam, quæ vt supra dictum est, necessaria fuit, & debuit præcedere ad hoc, vt legatariæ possent ingredi Religionem, & interim depositum remanere poterat sub eadem conditione nuptiarum spiritualium; ita vt propterea non possit dici prædicta legata considerato effectu fuisse soluta ante euentum conditionis.

3 Et ex his cessat quod de tempore subhastationis aliquæ ex dictis legatarijs non essent ingressæ monasterium, nec ad habitum admissæ, quia ad effectum validitatis subhastationis visum fuit sufficere quod haberent animum ingrediendi, prout colligitur ex petitione dotis illorum nomine factæ, & docuit etiã euentus subsequutus, hoc enim casu, vt Domini considerabant, benè potuit iudex, maximè visa renitentia Iulij Cæsaris in soluendo istas dotes legatas per supradictum decretum per modum pro-

cessionis eius arbitrio cautas reddere ad effectum, vt facilius in monasterium reciperentur, & ad habitum, & professionem admittetentur. *Bart. in l. prætoria la tertia nu. 2. ff. de prat. stipul. Menoch. de arbitr. cas. 140. num. 2.* & faciunt tradita per *Surd. decis. 120. num. 13.*

4 Præterea supradicta eò facilius procedunt, quia non constat quod Iulius Cæsar ab huiusmodi decreto appellauerit, prout appellare debebat, quatenus ex illo sentiret se grauatum, aliàs enim non appellando, decreto, & subhastationi illius vigore emanatæ acquieuisse dicitur, *l. fin. ff. quand appell sit glos. in l. ad solutionem, verb. acquieuerit. C. de re iud.*

5 Quo verò ad secundam partem Domini negatiuè concluserunt, subhastationem non fuisse factam in bonis Iulij Cæsaris, quia id non probatur pro parte eiusdem Iulij Cæsaris, prout probari debet, cum sit fundamentum eius intentionis, *l. qui accusare. C de eden. l nimis graue. C. de testib. cum similibus.* Nec obstat quod confinia bonorum subhastatorum concordent cum prædio *della Martella*, in quo erant inclusæ quædam tornaturæ appellatæ *le longagne*, quæ erant propriæ ipsius Iulij Cæsaris, quia fuit responsum ex hoc non inferri necessariò, quod illæ fuerint iu subhastatione comprehensæ, & in dubio pro validitate, & iustitia subhastationis nõ censentur comprehensæ, nisi terræ, quæ poterãt subhastari, ad trad per *Surd. decis. 39. num. 6.* Quod etiam comprobatur ex depositione coloni, qui dicit se de illis terris recognouisse in dominum ipsum Iulium Cæsarem, & in exequutione per Bauosium nõ se earum possessionem captam, & licet sit vnicus, cum alijs adminiculis plurimum releuat, *Aym. cons. 400. num. 36. & cons. 911. num. 24.*

6 Minus obstat quod in omnem euentum in subhastatione comprehensa fuerint quædam ędificia à fundamentis erecta, & alia melioramenta facta ab ipsomet Iulio Cæsare, quia fuit pariter responsum quod illa de iure cedunt solo, *l. adeo. §. ex diuerso. ff. de acquir. rer. dom. l. 2. C. de rei vend.* ideoque super illis bene potuit fieri exequutio, sicut super ipso fundo, cuius pars melioramenta dicuntur, *l. 3. §. is autem in cuius. ff. de superfic. Gabr. cons. 168. quæst 8. numer. 88. & seq. lib. 1.* & licèt Iulio Cæsari debeatur illorum æstimatio, eam tamen compensare debet cũ alijs bonis, quæ ex hæreditate tam opulenta apud ipsum remanserunt, iuxta not. *in cap. ad nostram, de reb. Eccles. non alien. Put. dec. 276. lib. 3.*

R. P. D. PAMPHILIO.
postea S.R.E. Cardinali.

Fauentina, seu Bonon. dotis.
Lunæ 1. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

Valet promissio dotis facta à bannito, etiam propter delictum, & hinc sumpta occasione magistraliter in hac decisione discutitur, an sententia contra absentem lata, dicatur lata ob contumaciam, vel ob delictum, quam benè non ita, vt iudex criminalis, qui contrarium seruas.

SVMMARIVM.

1 *Instrumenta dicuntur probationes probatæ.*
2 *Sententia contra absentem bannitum præsumitur potius ob contumaciam, quàm ob delictum lata.*

3 *Sententia dicitur lata ob contumaciam, et non ob delictum, quando in ea ponderatur contumacia, illaque habetur pro legitima confessione.*

4 *Sententia contumacialis vti lata absque veris, et legitimis probationibus, non probat delictum, de quo in actis constare debet per veras, et concludentes probationes.*

5 *Bannitus ob contumaciam non censetur amisisse ea, quæ sunt iuris communis. Vbi propterea quod retinet testamenti factionem actiuam, et passiuã.*

6 *Diffamati de delicto, seu condemnati ab omnibus actibus legitimis sunt perpetuo suspensi, si condemnatio sit propter delictum, et diffamatio illi æquipolleat, non autem si condemnati fuerint in contumaciam.*

7 *Receptantes bannitos etiam in contumaciam puniuntur ex Bulla Sixti V.*

8 *Sententia contra absentem lata ob contumaciam, non deest esse contumacialis, etiam quod delictum probetur per testes pro informatione curiæ examinatos. Præsertim si examinati testes patiantur exceptiones. et num. 9.*

10 *Banniti etiam propter delictum cum non amittant ea, quæ sunt iuris naturalis, vel gentium, possunt contrahere, & se obligare.*

Confiscari licet non possint hodie bona delinquentium, per Authent. bona damnatorum C. de bonis proscript. *attamen dispositio dictæ authenticæ non habet locum, vbi bona expresse in sententia sunt confiscata. num. 10. in fine.*

DECISIO DXCXV.

1 DOMINI perstiterunt in decisis sub die 21. Ianuarij 1613. * nempe constare de bono iure D. Catharinæ, quia de solutione dotis facta ab ipsa, & de obligatione Florentini eius viri de dote, & donatione restituenda, in casu restitutionis, satis constat ex publicis instrumentis, quæ dicuntur probationes probatæ *Bald. in l. interest, in vlt. not. C. de solut. Dec. cons. 36. nu. 2.* & faciunt alia in decisione adducta, quæ Dominis placuerunt.

2 Nec obstare visum fuit, quod tempore obligationis Florentinus esset bannitus, quia placuit responsio quod sententia fuerat lata contra Florentinum absentem, quæ in dubio præsumitur potius lata ob contumaciam, quam propter delictum, *Mars. sing. 4. incip. quamuis. Gabr. post relat. de sent. concl. 3. n. 1. Menoch. lib. 2. præsumpt. 70. nu. 1. cum alijs adductis sub dicta die 21. Ianuarij 1613.* & late *in causa Maceraten. hæreditatis 16. Nouembris 1609. coram R. P. D. meo Manzanedo.*

3 Quod etiam in casu isto bene comprobatur, ex tenore ipsius sententiæ, ibi, *vt constat nobis per testium per curiam receptorum depositiones, & per contumaciam ipsorum inquisitorum, quam pro vera, & legitima confessione habere volumus*, vt in similibus terminis verba sententiæ ad istum effectum ponderata fuerunt in *causa Ianuen. iurispatronatus 25. Iunij 1607. coram Illustr. D. Card. Lancellotto, & in d. causa Maceraten. hæreditatis*, in qua plures aliæ decisiones referuntur.

4 Ideoque benè substinetur obligatio Florentini, cum huiusmodi sententia contumacialis, vt lata absque veris, & legitimis probationibus, non probet delictum, vt tradit *Marsil. in praxi §. postquam nu. 48. & in l. omis. ver. post legitimas, num. 29. C. de rapt. virg.* de quo constare debet ex actis per veras, & concludentes probationes vt fuit dictum *in causa Ciuitatis Castelli de Vitellis coram bon. mem. Cardin. Seraph. decis. 324. num. 10. & seq. in Ciuitatis Castelli supplementi legitimæ 22. Aprilis 1602. & 27. Ianuary 1603. coram bon. mem. Iusto, & alias sæpè.*

5 Et minus per eam Florentinus censeatur amisisse ea, quæ sunt iuris communis, *Surd. cons. 394. numer. 20.* vbi dicit quod secundum ius commune banniti in contumaciam retinent testamenti factionem actiuam, & passiuam, quod etiam fuit dictum in supradicta *decis. 354. num. 16.* & tradit idem *Surd. cons. 90. num. 38.*

6 Neque releuare quod diffamati de delicto, seu condemnati sint ab omnibus actibus legitimis perpetuò suspensi vigore Bullæ Pij II. Quia placuit responsio, quod huiusmodi Bulla sit intelligenda de cõdemnatione propter delictum, & diffamatione illi æquipollenti, non autem de condemnatione propter contumaciam, prout etiam intelligenda est Bulla Pij IV. & aliæ similes, vt fuit resolutum *coram bon. mem. Card. Seraph. dec. 376. num. 4. & seq.* quam Rota sequuta fuit in pluribus causis relatis in supradicta *Maceraten. hæreditatis coram R. P. D. meo Manzanedo*, in qua fuit responsum ad Aegidianam volentem contumacem haberi pro confesso, quod nihilominus huiusmodi confessio est ficta, quæ propterea non probat delictum, ex supradictis.

7 Ad Bullam verò Sixti V. sextam in ordine, quæ loquitur etiam de bannitis in contumaciam, placuit responsio illam esse intelligendam prout loquitur ad effectum, vt receptantes, vel non prosequentes bãnitos censeantur ei contrauenire, & propterea non habet locum in casu isto, qui vti omissus remanet in dispositione iuris communis, ad *l. commodissimè. ff. de lib. & posth.*

8 Nec refragari quod ex verbis sententiæ supra ponderatis appareat de delicto constare etiam ex testibus, qui modo dantur pro parte D. Franciscæ, quia dicti testes fuerunt examinati pro informatione curiæ, parte non citata, qui regulariter non probant delictum, *Bursat. cons. 192. num. 34. & cons. 201. numer. 40. & seq. lib. 2. Gabr. cons. 78. sub nu. 32. lib. 1. Honded. cons. 101. nu. 11. lib. 1.* & consequenter non operantur quo minus sententia dicatur contumacialis, ex deductis coram *Seraph. d. decis. 354. nu. 10. & seq. vers. ex testibus informatiuis*, & trad. *Rolan. cons. 29. num. 31. lib. 3.*

9 Maximè, quia supradicti testes plures patiuntur exceptiones, & præcipuè quod sint inimici, qui propterea tantò minus probant, ad trad. per *Menoch. de arbitr. iud. quæst. 28. num. 1. lib. 1. & cas. 110. numer. 1. lib. 2. Cresc. decis. 3. num. 1. de testib.* & agitur ad effectum vt sententia prædicta noceat D. Catharinæ, cui vti tertiæ non citatæ sententia contumacialis non præiudicat. *Gozad. cons. 31. num. 10. Rol. dicto cons. 29. num. 3. in fine lib. 3. cum alijs adductis in causa Venetiarum donationis coram R. P. D. meo Buratto.*

10 Præterea in omnem euentum fuit dictum quod banniti propter delictum, ex quo non amittunt ea, quæ sunt iuris naturalis, vel gentium, possunt contrahere, & ex contractu se obligare, ad *textum l. ex hoc iure, & ibi glos. ver. obligationes. ff. de iust. & iur. Cephal. consil. 324. num. 19.* præsertim quia non

appa-

apparet bona fuisse per condemnationem fisco incorporata, quæ propterea non debent penes Florentinum remanere in præiudiciū creditorum, ne aliàs ex illius condemnatione commodum recipiat, ad *Cepb.d.conf.324. num.10.* nec potest dici quod spectent ad descendentes, vel alios, iuxta dispositionem *auth.bona damnatorum.C.de bon. proscript.* quia illa non procedit vbi bona expressè in sententia publicata fuerunt, prout in casu isto, *Dec. conf. 235. sub num.4. vers. & quia in casu isto, &c.*

Est decisio 439 supra par.1.recent.

R. P. D. PIROVANO.

Ferrarien. Decimarum.

Veneris 12. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

Sententia sine citatione lata, parte tamen præsente, valida est, etiam Procuratore non monito ad comparendum, & intelligendum, quæ gerebantur contra suum principalem: parte autem non opponente, potest iudex sententiam nullam confirmare.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata sine citatione parte præsente valet.*
Etiam Procuratore nō monito ad comparendum, & intelligendum, quæ gerebantur contra suum principalem, num.2.
3 *Sententiam nullam parte non opponente iudex confirmare potest.*
4 *Scriptura vna, quando est contraria alteri scripturæ, neutri creditur.*
Relato magis standum quàm sententia, ibid. in fin.
5 *Citatio incerta, & ambigua, & de qua non constat qua die fuerit executa, non valet.*
Argumentum ab antecedenti, & subsequenti; necessariò validum est in iure, ibid. in fine.
Actus vt sustineatur, verba semper fauorabiliter interpretanda sunt, ibid.

DECISIO DCXXVI.

1 FVIT resolutum sub die 15. Ianuarij præteriti non constare de causis restitutionis in integrū per Serenissimum Mutinæ Ducem petitæ, nisi obstet defectus citationis ad sententiam, de quo particulariter erat agendum. Hodie proposita disputatione super parte reseruata, Domini dixerunt non adesse defectum citationis. Nam si quæratur de prima sententia lata per Locumtenentem Cardinalis Legati, citatio ad sententiam non defecit, quia lata reperitur Galuano Procuratore Serenissimi Ducis præsente, quo casu alia citatione opus non est, vt dicunt *Angel. & Imol. in l.de vnoquoque. ff. de re iud.* & post alios latissimè *Gabr.de citat. concl.1.nu.396. Vant.de nullit.ex defect. cit. nu.17.* & est *text.in l. etiam §.1.vers.parte præsente, vel euocata.ff.de min.*

2 Nec requiritur quod ex processu constet Procuratorem fuisse monitum, vt intelligeret, quæ gerebantur in præiudicium sui principalis, secundū opinionem *Bart.in l. furioso. ff.de re iud.* & aliorum, qui eum sequuntur, quod refert idem *Gabr. vers. prima tamen,n.398.* quia *Ias. Alex Imol.* & alij relati per *Capic.dec.1.n.37.* intelligunt Bartolum, quando apparerer Procuratorem esse præsentem in Curia ad alium effectum: interim autem donec contrarium non probatur, tenet sententia, quia præsentes præsumuntur scire actu gerendum, & pro decretis, & sententijs audiendis assistere, & hanc partem sequuta est *Rota in Conchen decimarum 3. Decembr. 1600. coram bo.me. Card. Pamphilio*, inhærendo prædictæ decisioni Capicij.

3 Præterea alia etiam ratione sustinebatur validitas prædictæ sententiæ, ex quo de nullitate dictum non fuit coram Iudice appellationis, qui propterea potuit parte nō opponente sententiam nullam confirmare, & viam iterum dicendi de nullitate præcludere, *Cas.de Grass.dec.9.num.8. & 11. de caus.poss & propriet.conf.48.num.1. Rota in Almerien. decimarum coram me 23. Iunij 1614.* vbi latissimè fuit firmata hæc conclusio.

4 Non obstat, quod dies sententiæ sit incerta, cum ex processu legitur Montanum pronunciasse die 26. Iunij 1610. & ex alia fide Notarij actuarij constet sententiasse die 22. Decembris eiusdem anni, ac demum ex processu compulsato appareat eodem die 22. Decembris Iacobum Spinulam eandem sententiam protulisse, qua contrarietate attenta neutri scripturæ standum videatur. Quia fuit responsum cessare incertitudinem, & contrarietatem, ex quo postquam Montanus tulit sentētiam, prout in schedula, & dicto die 26. Iunij in actis ea non fuit dimissa & per consequens tanquam relata ad id, de quo non apparet, non meretur nomen sententiæ. Secunda verò de die 22. Decembris non ex processu, sed ex fide Notarij actuarij legitur prolata, quæ fides cum se retulerit ad processum, & processu exinde in forma probanti transportato appareat non à Montano, sed à Spinula fuisse pronūciatum, visum est illi magis, quàm fidei esse standum, *l.asse toto. ff. de hæred. instit. Dec. conf.563 num.6. Rota diuers. par.1. decis.121.num.6.*

5 Si verò secundo loco agatur de sententia Prætoris Ferrariæ iudicis appellationis, & illa apparet lata præuia citatione ad audiendam sententiam, & legitime exequuta in personam Galuani Procuratoris Serenissimi Ducis: nec visum est obstare quod ex relatione Nūcij non constet, qua die fuerit exequuta citatio ad sententiam, & relatio nuncij incerta, & ambigua non releuat, cum citatus non sit certus de hora comparendi, vt in terminis visus est sentire, *Specul. in tit. de cit. §.sequitur videre, num.10. vers. facta igitur citatione*, ideo cum citatio fuerit decreta die 26. Martij pro die secunda iuridica, & potuerit exequi eadem die, nuncius verò die 27. retulit se citasse Galuanum, non expresso tempore citationis, dies ad audiendam sententiam cadere poterat sub 28. & tamen sententia fuit lata die Iouis 29. eiusdem mensis Martij, & sic verisimiliter extra terminū datum ad audiēdum sentētiam. Prædicta enim æquiuocatio ex facto fuit sublata, quia citatio fuit decreta sub die 26. de sero, in quo terminus iuris pro citatione non supererat: relatio autem fuit facta die 27. in manè, quia inter decretum citationis, & relationem nuncij vnicus terminus dabatur, & consequenter benè adaptatur terminus ad secundum iuris cadēs in die 26. in quo sententia fuit lata & hæc ipsa probatio ab antecedenti, & subsequenti necessario non est noua in iure, vt benè probat *Euerard.in sua cent.legal. in loco a concessione antecedentis*, maximè cum agatur de sustinendo actu, pro quo semper solet sumi fauorabilis interpretatio, *Seraph.dec.1115*

Cresc.

Cresc. decis. 1. num. 1. de caus. poss. & propriet. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 35. Surd. decis. 233. num. 16. Et ita fuit resolutum.

Est decisio 452. supra in hac parte.

R. P. D. MANZANEDO.
Patriarcha Hierosolymitano.

Ciuitatis Ducalis nullitatis vnionis.

Luna 12. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

Ex summarijs sume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio interposita à Procuratore non habente mandatum non suffragatur, nec impedit sententiam transire in iudicatum.*
Appellatione interposita, si ea prosequuta non fuerit, illa remanet deserta, ibid. in fine.
2 *Vnio non effectuata habetur pro reuocata, per regulam reuocatoriam Leonis XI. & Pauli V. etiã quod haberet clausulas amplissimas præseruatiuas.*
3 *Vnio quod non habuerit effectum præsumitur à iure, & ideo qui contrarium dicit, probare debet, & quomodo.*

DECISIO DCXXVII.

1 CONSTARE de re iudicata quæ veniat exequenda. Domini dixerunt; licèt enim à sententia in hac causa lata fuerit in tempore appellatum, tamen non constet de mandato illius, qui appellauit, appellatio redditur inutilis, perinde ac si interposita non fuisset, *Caputaq. decis. 35. num. 6. par. 1. Achill. decis. 10. de appellat. Lancellott. de attent. p. 2. cap. 12. limit. 50. num. 22* ita vt intret res iudicata, vt fuit resolutum in vna *Fauentina successionis 24. Nouembris 1604. coram Illustriss. Millino, & 20. Iunij 1608. coram* D. meo *Cauallerio*; maximè quia appellatio non fuit prosequuta, & sic remansit deserta, *Crauett. consil. 103. num. 1. Rota decis. 1. de appellat. in non. & decis. 76. eodem tit in antiq. Sarnen. in regula de trienn. quæst. 54. num. 2.*

2 De iustitia verò Lunæ dubitari non potest, cum vnio per Capitulum prætensa tanquam non effectuata remanserit reuocata per regulam reuocatoriam vnionum Leonis XI. & S. D. N. Pauli V. etiam quod illa haberet clausulas amplissimas, & præseruatiuas, & derogatorias. ad futuras regulas, vt fuit resolutum in vna *Toletana Capellania 23. Ianuarij 1608. coram* D. meo *Pamphilio.*

3 Quod autem vnio non fuerit effectum sortita, vltra quod tanquam quid facti non præsumitur, *l. in bello. §. facta ff. de capt. & postlim. reuers.* deducitur ex eo, quod non fuerit facta post cessum, vel decessum, præsentis Rectoris vnionis effectus est suspensus donec ille viuit, *Calder. cons. vltimo, num. 2. de reb. eccl. non alien. Mandos. super regula q. 5.*
Et ita resolutum &c.

R. P. D. MANZANEDO.
Patriarcha Hierosolymitano.

Terdonen. Bonorum.

Luna 15. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

De nullitate examinis testium ex pluribus causis, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Testes examinari debent citato Capitulo, quando agitur de alienatione bonorum mensæ Episcopalis, etiam quod illa sit separata à mensa Capituli.*
2 *Forma inducitur propter ablatiuum absolutum.*
3 *Notario non actuario, nec à iudice deputato non creditur de relatione citationis sibi facta à iudice de relatione citationis sibi facta à nuncio.*
4 *Citari quando debet Capitulum citatio debet fieri capitulariter, vel saltim fieri diligentia, vt Capitulum conuocetur, & congregetur:*
5 *Citationis forma vbi non est seruata, redditur citatio nulla.*
6 *Citationis nullitas, & defectus non sanatur per comparitionem asserti Procuratoris non habentis mandatum.*
7 *Industria persona censetur electa per verba,* discretioni vestræ committimus, & mandamus, *item per verba,* districtè præcipimus, *item per verba* conscientiis oneratis.
8 *Testium examen quoad nudum ministerium, licèt committi possit à Iudice Notario, non tamen committi possunt citationes, & alia similia, quæ à Iudice facienda sunt antequam testes examinentur.*
9 *Testes examinati in diuerso loco designato in citatione non probant.*
10 *Testes sine iuramento examinati non probant, & iuramentum à Notario assertum per verba enunciatiua, vtputa,* Testis iuratus &c. *non sufficit.*

DECISIO DCXXVIII.

1 CVM fuisset lata in partibus sententia ad fauorem mensæ Episcopalis Terdonen. super nullitate alienationis bonorum, de quibus agitur, fuit causa appellationis introducta in Rota corã Reuerend. Attrebaten. & coram illo resolutum, licentiam tiam alienãdi concessam per delegatos Apostolicos Episcopo tunc temporis fuisse nullam; verum quia huic resolutioni pars aduersa non acquiescebat die 21. Maij 1612. ego in locum dicti Attrebaten. suffectus causam super eisdem proposui; & Domini non fuerunt concordes, sed dixerunt, quod videretur de læsione Ecclesiæ, super quo dubio proposito die 14. Nouembris præteriti, cum pro ea excludenda adducerentur multi testes de tempore licentiæ examinati, & contra eorum examen pro parte Episcopi multa opponerentur, placuit Dominis ordinare, vt in primis videretur de validitate examinis dictorum testium: vnde in executionem prædicti ordinis dedi dubium, an testes essent validè examinati? quod negatiuè fuit resolutum.

2 Primò, quia ad illorum examen non fuit citatum Capitulum, prout requiritur, quando agitur de alienatione bonorum mensæ Episcopalis, etiam quod illa sit separata à mensa Capituli, non solum ex dispositione iuris, *gloss. in cap. 1. in fin. verbo defensore, de rebus Eccles. non alien. in 6. vbi Franch. num. 2. vers. vero bona. Innocen. in cap. nouit. vbi Abb. num. 7. de his, quæ fiunt à Prælato sine consens. Capitul. Redoan. de rebus Eccles. non alien. rubr. de his, quæ consens. & c. num. 7. & 11. Caputaq. dec. 106. par. 1.*

part. Seraph. decis. 443. num. 4. sed etiam ex forma rescripti, in euidentem emanati, cum clausula vocato Capitulo, quæ formam inducit propter ablatiuum absolutum, *l. à testatore, ff. de condit. & demonstr. Pary; cons. 41. num. 14. lib. 4. Caputaq. decis. 150. num. 1. & 2. par. 1.* & fuit dictum in vna *Ferrarien. bonorum 16. Iuny præteriti coram R. P. D. meo Dunozetto.*

3 Quod autem Capitulum non fuerit citatum, probatur, quia de citatione non constat, nisi per relationem nuncii factam cuidam Notario ab ipsomet electo, cui de dicta relatione attestanti non creditur, cum non esset Notarius actuarius, nec à Iudice deputatus, ad tradita per *Bart. in l. si finita. §. Iulianus, num. 7. ff. de damn. infect.* quem refert, & sequitur *Bero. in cap. quoniam contra, num. 131. & 147. de probat.*

4 Vlterius, quatenus de citatione constaret, illa non fuit legitimè exequuta, tum quia non fuit facta Canonicis capitulariter congregatis, prout requiritur, *glos. in cap. bona. verb. singulares vers. vel si non habetur, de election. Rota decis. 1. de sent. excom. in antiq. Martan. Soc. in tract. de citat. artic. 20. n. 52. vers. aut non habet. Seraph. decis. 1116. num. 1.* vel saltim non apparet facta aliqua diligentia conuocandi Capitulum instando apud eum, qui habet facultatem illud congregandi ad effectum, vt citatio haberetur pro legitimè executa, iuxta *glos. in cap. si capitulo, verb. faciam. de concess. præbend. in 6. Bart. in extrauag. ad reprimendum. verb. citatum. Alexan. cons. 219. nu. 2. lib. 6. Martan vbi sup. d. num. 52.*

5 Tum etiam, quia in executione non fuit seruata forma præscripta in citatione, in qua mandabatur, vt fieret personaliter, aliàs ad valuas Ecclesiæ; & tamen exceptis duobus Canonicis, cæteri fuerunt citati ad valuas, nulla præcedente diligentia de reperiendo personaliter, & sic nulliter, *Afflict. decis. 2. num. 6. Caputaq. decis. 111. part. 1. Seraph. decis. 972. num. 6. Gabr. cons. 40. num. 4. lib. 1.*

6 Nec huiusmodi defectus citationis Capituli videtur potuisse purgari per comparitionem Ioannis Antonij Siges, cum non constet illum tunc temporis habuisse mandatum à Capitulo, *Seraphin. dicta decis. 962.* præsertim quia ex aduerso fuit oppositum de non mandato, & Iudices ex eo comparitionem admittere noluerunt.

7 Secunda nullitas principalis resultat ex eo, quod Iudices Commissarij tenebantur per se ipsos informationes sumere, & non poterant, examen testium Notario subdelegare, prout fecerunt, cum esset per Pontificem electa industria personarum, per illa verba, *Discretioni vestræ committimus, & mandamus*, iunctis aliis, seruata forma litterarum prædecessoris huiusmodi, nempè Pauli II. ibi insertarum, in quibus adsunt verba. *districtè præcipimus, &c.* quæ necessitatem cognoscendi per se ipsum important, *glos. in l. sæpè audiui. ff. de offic. præsul.* vbi *Bart. Angel. Felin. in cap. eam te, num. 11. de rescript.* vbi de communi, & quod totus mundus approbat *d. glossam, Vant. de nullit. ex defect. iurisd. iudic. deleg. num. 21.* prout, & alia verba, ibi, *conscientijs onerantes, &c. Felin. in cap. fin. nu. 2. vers. vltimò allegant. de offic. delegat. Ias. in l. 1. num. 29. de offic. eius, &c. Vant. vbi supra, vers. seu dictum fuisset. Menoch. plures referens, de arbitr. quæst. 68. num. 12. & præsumpt. 21. num. 16. lib. 2.*

8 Maximè quia dicto Notario non solùm commiserunt nudum ministerium examinationis, & receptionis iuramentorum, sed etiam totum examen, & sic citationes testium, & alia similia, quæ erant facienda per ipsos Commissarios ante examinis delegationem, quia cum sapiant iurisdictionem, Notario committi non valent, iuxta *gloss. in clem. vnic. in princ. de offic. deleg.* vbi *Imol. num. 3. Anchar. nu. 4. Cardin. nu. 7. vers. opponitur. Abb. in cap. quoniam, num. 3. de testibus. Bellamer. decis. 43. Rot. diuers. decis. 630. p. 1. Caputaq. decis. 382. lib. 1. in manuscript. Vestr. in praxi lib. 6. cap. 2. num. 14.*

9 Tertia nullitas principalis deducitur ex eo, quod testes non fuerunt examinati in loco designato in citatione, nempe Campariciæ Albariæ territorij Castri noui, sed in Conuentu Sancti Francisci intus Castrum nouum. *Put. decis. 262. lib. 1. Seraphin. decis. 90. Vestr. vbi supra num. 8. Caputaq. decis. 274. part. 3. Rota diuers. decis. 415. par. 1. Vant. de nullit. ex defectu citationis, num. 73.* & fuit dictum in vna *Portalegra decimarum 11. Februarij 1591. coram Orano.*

10 Vltima verò nullitas versatur circa iuramentum testium, quo Notarius testatur solummodo per verba enunciatiua, nempè. *testis iuratus, &c.* quæ non probant iuramentum. *Caputaq. decis. 285. & 295. par. 3.* & fuit pluries resolutum, & signanter in vna *Iannen. pecuniaria 16. Marty 1612. coram D. meo Vbaldo, &c.*

R. P. D. B V R A T T O.

Alerien. beneficij.

Veneris 19. Decembris 1614.

D E C I S I O D C X X I X.

Est decis. 88. inter eius impressas.

R. P. D. P I R O V A N O.

Romana matrimonij.

Lunæ 12. Ianuarii 1615.

A R G V M E N T V M.

Matrimonium vt dicatur probatum, requiritur plus quàm ordinaria probatio, quando agitur de illud redimendo; si verò de illud sustinendo, sufficit probatio ordinaria, etiam ex pluribus imperfectis probationibus, & adminiculis.

S V M M A R I V M.

1 *Testis de facto proprio probat plusquam semiplenè.*
2 *Testis sacerdos magis probat, quàm sæcularis.*
Testis de facto proprio quando probet, si ad se exonerandum deponat, ibid.
3 *Matrimonium non requirit plenissimam probationem, quando agitur non de illud impugnando, seu dirimendo, sed sustinendo.*
Matrimonij probatio numquid fiat ex semiplenis, & non perfectis probationibus, ibid.
Matrimonij probatio iuuatur ex adminiculis de quibus num. 6.

D E C I S I O D C X X X.

1 DOMINIS visum est in hac tertia dubij repropositione constare de matrimonio contracto

tracto inter Petrum Paulum Iānotium, & Prudentiam Liliam, & consequenter standum esse in primo,& secundo loco decisis. Et iterum ponderando probationes Prudentiæ dixerunt, quod in præsenti concurrit fides libri parochi, cum depositione eiusdem formiter examinati, affirmantis matrimonium contraxisse inter prædictos, cuius dictum vti de facto proprio, & ratione proprij officij regulariter solet constituere gradū nedū semiplenæ probationis, sed maioris scilicet plusquam semiplenæ, *Achill. decis.3.de testib. Cas.de Graff.decis.2.n.11.de empt. & vendit.Seraph.decis.*889.*n*.3.& hanc opinionem passim sequitur *Rota*, vt fuit dictum nouissimè coram me in vna *Romana administrationis Fundaci 28.Nouembris præteriti*

2 Tanto magis cum in eo concurrat qualitas sacerdotij, quæ solet augere fidem in teste, vt dicit *Cravett.consil.*267. *num*.2. & informantes pro Iannotio, vti indubitatam admittunt, allegandō ita fuisse tentum in causa *prætensæ illegitim.4. Decembris* 1598.*coram bo.me.Penia,& decis.*750. *num*. 9. *inter impress.par*.1.*diuers.* quamuis ab ea recedere conentur ex eo, quod parochus non sit testis omni exceptione maior, cum affectatè deposuerit in hac causa,& tractet de se exonerando à pœnis Concilij, in quas incideret,si matrimonium verum non esset, conetur sustinere factum proprium; quæ tamen dominis non placuerunt, cum prædicta omnia respiciant necessitatem officij,cuius contemplatione factum proprium non cadit sub exceptione, quia de eo tenetur rationem reddere, *Alciat.reg.3 præsump.* 13.& 14.*Alex consil.*105.*nu*.5.*vers.nam bis*, *lib*.2. *Seraph.decis.*623.*num*.12.

3 Ideo dicebatur si huic semiplenæ addatur gradus probationis alterius semiplenæ, vel etiam maioris, satis patebit de probatione concludente matrimonium inter prædictos fuisse celebratum, cum non versemur in causa impugnandi,vel dirimendi matrimonij, sed illud sustinendi, in qua leges non requirunt plenissimam illam probationem, sed contentantur ordinaria, *Dec.consil.*163 *num*.13.& fuit firmatū in causa *Tullen.matrimony.* 14. *Iunij* 1568. & in *Papien. matrimonij* 1.*Iulij* 1594. *coram Illustriss.Cardinali Millino*, & in *decis.*209.*nu*.2. & 3. *part*.1 *diuers.* & consequenter probationes posse coniungi,quidquid ex aduerso fuerit dictum ex *decisionibus Parmen.Status* 18 *Iunij* 1573. *coram Robusterio,Nebien.benefic*.4.*Decemb*.1602. *coram Cardinali Lancellotto*, *Toletana Canonicatus* 10. *Decembris* 1608.*coram Reuerendissimo Lugdunen.* cum loquatur vbi requiritur plenissima probatio, vel vtraque probatio in sua specie non est perfecta, quæ propterea impediuntur coniungi,vt plenè probat *Gabr.de probat. concl*.1. *in princ.* Secus est vbi agitur de ordinaria probatione,vt in præsenti, & altera probatio excedit semiplenam, quæ ex adminiculis potest suppleri, & adminicula valdè vrgent pro sufficienti conclusione huius probationis.

4 Nam de promissione antecedente matrimonium deponit Aurelius Gomes medicus, dicens Iannotium alloquutum fuisse Prudentiam in illa nocte per similia verba, *State allegramente Mad.Prudenza,che vi voglio sposare* & alter testis scilicet Carissima deponit de confessione prædicti Iannotij in illa nocte post sequutum matrimonium dicēdo, *Prudenza sta allegramente,che io ti ho sposata*; & alter testis, qui idem sibi affirmauit, iuxta Pontem quatuor capitum, Ioanna verò, & Presbyter Augustinus de Marsico nono, qui pro testibus in ipso contractu matrimonij fuerunt à Parocho descripti in libro, parte tamen non citata examinati idem affirmant,quod à Parocho fuit testificatum; demum in vicinia de manè sequenti exortam fuisse famam huius matrimonij deponunt primus testis, secundus, & quartus à Cicerciullo famulo eiusdem Iannotij, qui pro teste ad matrimonium in libro Parochi descriptus reperitur,quæ omnia pro adminiculis in alijs decisionibus fuerunt considerata,& nunc etiam magis Dominos monebant attenta facti continuatione quod habuit initium à promissione, & actu subsequuto, & confessione post contractum, & mediata fama deque manè suborta de matrimonio contracto,ac demum quia Ioanna,& Presbyter Augustinus licet informiter examinati, faciūt aliquod adminiculum,*c. quoniam frequenter*, & ibi *gloss in verb.regulariter,vt lite non contestata*, *Seraphin. decis.*585.*num*.1. quod visum est sufficere, cum addatur probationi plusquam semiplenæ.

5 Non obstat quod depositio dictorum Ioannæ, & Presbyteri Augustini conquassetur ex dicto Cicercilli famuli pro teste dato in fide Parochi,& ab eodē Parocho in sua depositione nominato, qui propterea, vti de instrumētarijs dicitur nō videtur posse reprobari,& dum contradicit, facit alios vacillare,ita vt neutri credendum sit, *Alex.consil.*143.*nu*.2. *lib*.2.*Menoch.consil.*199.*num*.24.*lib*.2. *cum alijs allegatis*, quia fuerunt datæ responsiones in prima decisione,quæ placuerunt Dominis.

6 Similiter non obstant exceptiones releuatæ contra depositionem testium de fama,& singularitatem deponentium de promissione,& confessione Iannotij. Quia dicebatur prædicta nō deseruire pro principali probatione,sed pro adminiculis, quæ non debent reijci, quamuis leuia, vbi agitur de ordinaria probatione pro sustinendo matrimonio,vt in præsenti,& prout Rota admisit in vna *Tullen. matrimonij coram sanct.mem.Clement.VIII.inter impress.*209 *num*.1.*p*.1. *diuers.*& in fortioribus terminis in causa *Hispal.matrimonij Marchionissæ de Alcala* 28. *Ianuary* 1608. *coram Reuerendiss. Archiepiscopo Bononien. &c.*

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Casalen. Canonicatus.

Veneris 16. Ianuarij 1615.

ARGVMENTVM.

De beneficiorum incompatibilitate plura notanda,de quibus in summario.

SVMMMARIVM.

1 *Residentia præcisa ex sola beneficiorum incompatibilitate non censetur inducta, cum beneficiorum incompatibilitas non solum ratione residentiæ, sed ex alijs causis causari possit.*

Incompatibilitas beneficiorum potest etiam induci ratione consistentiæ sub eodem tecto,ibid.in fin.

3 *Incompatibilitas beneficiorū non inducitur in beneficijs difformibus, sed tantum in beneficijs vniformibus.*

Vbi

Vbi etiam referuntur contrarium tenentes.

4 *Capellaniarum appellatione in generali dispositione Pontificis non veniunt Capellaniæ, quæ sunt de iurepatronatus laicorum. Declara vt num. 5. Vltimus status in beneficialibus attenditur, ibid. in fine.*

DECISIO DCXXXI.

1 FVIT primo loco in hac causa resolutum sub die 29. Nouembris 1613.* grattam Sebastiani non esse iustificatam respectu falsitatis narratiuæ Bonifacij, quod ista Capellania nō requireret personalem residentiam? Et ad statutum dictæ Ecclesiæ fuit responsum non loqui de residentia præcisa, sed causatiua, respectu scilicet amissionis fructuum, non autem tituli, ex latè adductis in dicta prima decisione, à qua tamen sub die 14. præteriti * Domini recesserunt, ob Constitutionem Iulij II. nouiter per Sebastianum productam, in qua declaratur Canonicatus, & Capellanias in ista Ecclesia esse incōpatibiles, quasi stante dicta incompatibilitate residentia videretur præcisa, cum respiceret non tantum amissionem fructuum, sed etiam tituli resultantiam ex dicta incompatibilitate per Cōstitutionem inductā; verum quia ista secunda decisio videbatur pati difficultatem, causam super eisdem hodie reproposui. Et Domini vtraque parte informante ab ista vltima decisione recesserunt, & in decisis primo loco standum dixere, ex rationibus, & fundamentis in prima decisione adductis.

2 Quibus nullatenus obstare visum fuit prædicta Constitutio Iulij II. cum illa tātum caueatur, quod Capellaniæ fiant incōpatibiles cum Canonicatibus, & nulla fit mentio de residentia præcisa. Nec illa videtur inducta ex sola dicta incompatibilitate, cum illa non causetur tantum ratione residentiæ, sed possit causari etiam ratione consistentiæ sub eodem tecto. *cap. de multa. de prabend. cap. litteras, & ibi gloss. verb. de consuetudine. de concess. prabend. clem. vlt. eodem tit. de prabend.* Quin & causatur ex alijs causis, de quibus per *Rebuff. in prax. tit. de dispens. ration. ætat. in verbo incompatibilia, num. 1.* & per *Hojed. de incompatib. par. 1. & 2.* vnde non sequitur, Cōstitutio induxit incompatibilitatem, ergo ratione residentiæ, cum possit ex alijs causis induci, aliàs esset arguere de genere ad speciem, quod non licet, *Bart. in l. si quid eorum. §. interemptum, vbi gloss. in verbo paratum. ff. de legat. 3. Euerard. in loc. de gen. ad spec.* Et eo maximè in casu nostro, cum inspectis verbis Constitutionis videatur incompatibilitas inducta ratione consistentiæ sub eodem tecto; emanauit enim Constitutio, vt in ea legitur pro decore, & venustate dictæ Ecclesiæ, & augmento diuini cultus, qui effectus consequitur ex maiori numero deseruientium in Ecclesia, iuxta *Extrauag. execrabilis, in princ. de prabend.*

3 Nec potest dici frustratoria prædicta constitutio, ex quo talis incompatibilitas ratione eiusdem tecti esset prius à iure inducta, ex supradictis, cum certum sit, quod Capellania, & Canonicatus sunt beneficia difformia, quo casu plures tenent non induci prædictam incompatibilitatem, sed tantum in beneficijs vniformibus, ad not. per *Lap. allegat. 116. n. 5. Felin. in c. ex parte il secondo, nu. 3. de rescript. & Rebuff. in prax. tit. de non promo. infra annum. nu. 76. Nauarr. conf. 16. & 18. de præbend. Paris. de resign. benef. lib. 3. q. 1. nu. 128.* Et contrarium, quod immò etiam istas ncōpatibilitas detur in beneficijs difformibus, & diuersis; tenuetunt *Innoc. in cap. cum iam dudum, de prabend. & Mandos. in Signatur. grat. in tit. de dispensat. ad beneficia sub eodem tecto, vers. ad duo beneficia, & Hojed. in d. cap. 2. num. 25.* vnde dicta constitutio satis operatur disponens, dictas Capellanias cum Canonicatibus esse incompatibiles, & sic dirimens supradictam Doctorum controuersiam, vel potius primæ illorum sententiæ inhærens.

4 Vlterius prædictæ Constitutioni respondebatur, quod cum loquatur generaliter de Capellanijs, non sit intelligenda de ista, quæ est de iurepatronatus laicorum, quod non comprehenditur sub generali dispositione Pontificis, *gloss. in cap. 2. in verbo collatio,* & ibi *Doctores, de prabend. in 6. Cassad. decis. 6. num. 5. de iurepatr.* cum alijs adductis per *Hojed. vbi supra, par. 1. cap. 24. num. 109.* Et quod ista Capellania sit talis, apparet ex præsentatione facta à patronis in personam vltimi possessoris defuncti, quam fuit subsecuta institutio, & sic constat de vltimo statu, quod in beneficialibus attendi debet, *Dec. conf. 126. num. 1. Ferret. conf. 132. num. 41. Rota decis. 14. de iurepatr. in antiq. Seraph. decis. 1095. n. 3. & 1227. num. 5.*

5 Et quamuis videatur hoc intelligendum de iurepatron. laicorum ex dotatione & fundatione, & cōstructione, ad notata per *Federic. de Sen. conf. 65. post princ. Archidiacon. & Geminian. in cap. 2. nu. 12. vers. sed quid in ista reseruatione. de præb. in 6. Abb. in cap. dilectius, ante fin. de offic. delegat. Cassad. decis. 4. n. 1. de iurepatr. Hojed. dicto cap. 24. n. 111. Modern. ad reg. 8. gloss. 18. nu. 18. cum seqq.* Fuit dictum nos versari in iurepatronatus ex fundatione, vel dotatione, & hoc desumi ex statu antiquo eiusdem Ecclesiæ de anno 1350. dato in summario pro parte Sebastiani, vbi non semel. sed bis loquendo de istis Capellis, refertur in his verbis, *Qui dictas Capellas fundarunt, &c.* quæ verba antiqui statuti denotane ex fundatione istud iuspatronatus processisse, &c.

Prima est decisio 489. supra in hac parte. Altera vero est decis. 578. pariter supra in hac parte.

R. P. D. PIROVANO.

Sabinen. iuris pascendi.

Veneris 16. Ianuarij 1615.

ARGVMENTVM.

Ius pascendi quomodo probetur in territorio alieno est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum retinendæ datur in discontinua seruitute iuris pascendi.*

2 *Dominium quomodo per testes probetur.*
Iuris pascendi seruitutem prætendentes illam probare non dicuntur, nisi etiam probauerint eorum possessionem esse differentem a possessione vniuersali ipsius domini terrarum, & compatibili cum ea, & num. 3.

3 *Possessio iuris pascendi probatur per perceptionem fructuum herbarum, nisi alter existeret in possessione*

sione illarum terrarum, in quibus herbarum fructus percipitur.

3 *Possessores duo eiusdem rei esse possunt, subsistente diuersa possidendi causa, ibid.*

4 *Pascua dicuntur esse in peculio vniuersitatis.*

Ius competens particularibus vti vniuersis differt à iure illis competente vti singulis, ibidem. vers. Ad prædicta.

DECISIO DCXXXII.

1 FVIT resolutum Martio Funetto, Georgio Patritio, & Dominico Paganico, non esse dãdum mandatum de manutenendo in possessione pascendi cum suis animalibus vagantilibus, seu mercantilibus, & non aratorijs in territorio Palumbariæ in Quartis Quirani, Marzolani, & Campanilis. Quia etsi in hac discontinua seruitute iuris pascendi non videatur posse denegari interdictum retinendæ, vt affirmant *Socin. Rebuff. Cæpol. & alij per Menoch. allegati de retinend. possess. remed. 3. nu. 131. Marc. decis. Delph.* 592. nihilominus cum constet de dominio terrarum pro parte Domini Ducis, in quibus particulares prætendunt huiusmodi seruitutem, existimarunt Domini probationem non esse concludentem pro obtinenda manutentione petita.

2 Dominium enim D. Ducis respectu terrarum, in quibus seruitus prætenditur, visum est ad hunc effectum satis probari ex testibus, qui dantur in summarijs, dum deponunt de vero dominio D. Ducis, & de possessione ex eo quod diuidat, & distribuat terras ad culturam, & de exactione annuarum recognitionum, & responsionum, de venditione lignorum, de concessione pascuorum exteris transeuntibus, & illic cum animalibus commorantibus, & de solutione pensionis conuentæ cum eisdem, & de retentione earumdem terrarum, vt de per se eas laborare faceret, quæ omnia benè probãt bona illa pertinere ad dominium ipsius castri Palumbariæ, vt dicit *Alciat. cons. 20. n. 2. lib. 5. Ioan. de Amic. cons. 8. nu. 54. & 56. Honded. cons. 84. nu. 15. lib. 2.* ponderans recognitiones ementium pascua, ideo non sufficit prætendentibus seruitutem iuris pascendi probare vsum pascendi, nisi etiam probauerint eorum possessionem esse differentem à possessione vniuersali ipsius domini terrarum, & compatibili cum ea, scilicet, quòd vsi fuerint iure seruitutis, & quod testes deponant, quod ex aliqua causa putauerint habere vsum seruitutis *Bart. in l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itin. actuque priu.* quem sequuntur *Natta cons. 23. nu. 3. Alex. cons. 142. nu. 3. lib. 7.* ponens exemplum, si probata fuisset fama, quod ius seruitutis competeret. *Felin. in c. de quarta num. 41. vers. vel concorda, de præscript. Cæpoll. de seruitute vrban. præd. cap. 20. num. 1. Franc. Marc. decis. Delph. 592. nu. 2. Bursat.* post alios *cons. 156. num. 35.*

3 Et huius requisiti videtur manifesta ratio, quia data possessione, & dominio ex parte D. Ducis etiãsi particulares probauerint vsum inferẽtem ad perceptionem fructuum herbarũ, per quam regulariter probatur possessio. *l. Titia. ff. de sol. l. 2. ff. de acq. pos. l. litibus ff. de agricol. & cens. lib. 10. Cas. de Grass. decis. 14. num. 4. de testib. & decis. 10. nu. 3. de caus. poss. & propr.* tamen alio existente in possessione, contraria possessio allegata, & probata non erit manutenibilis. *Bart. in l. quamuis. §. si conduct. n. 2. ff. de acq. poss. Crauet. cons. 50. n. 3. Cas. de Grass. dec. 21. de prob. Rota dec. 506. n. 4. p. 1. diuers.* quia semper aut clandestina iudicabitur, aut irreleuãs, dum perceptio fructuum in vsu consistens contingere poterit, vel precariò, vel familiaritate, vel domini terrarum incuria pro certis temporibus: propterea ad effectum huius manutẽtionis necessaria est distinctio causæ possidendi, vt vtraque sit compatibilis, & dari possit in vna, & eadem re, prout potest subsistente diuersa causa possidendi, nempe iure seruitutis, iure vsusfructus iure pignoris, & similium. *Alex. in l. 3. §. ex contrario, n. 16. ff. de acq. poss. Oldr. cons. 256. n. 4.* & hãc qualitatem testes pro particularibus examinati non concludunt, præterea non etiam videntur distinctè deponere de animalibus vagãtilibus, & eorum numero, sed potius in confuso cum alijs animalibus, quod non sufficere visum fuit ad hunc effectum, in quo possessio debet esse certa, cum detur ad statum, in quo quis reperitur de tempore motæ litis. *l. si manifestè. C. de seruit. & aqu. Paris. cõs. 27. n. 149. lib. 1. Honded. cons. 79. n. 47. vol. 1.* & regulare est, quod tantum sit præscriptum, quantum possessum, quando ius nõ assistit, vel non concurrit causa vniuersalis. *Rota* apud *Put. decis. 102. secundum nouam impress. lib. 1.*

4 Non obstat quod imò pro particularibus ius assistat, & concurrat causa vniuersalis, quia de iure habent fundatam intentionem cum pascua dicantur etiam in peculio vniuersitatis, vt in his terminis videtur firmare *Castr. cons. 376. ante n. 2. vers. præterea licet p. 1. Couar. pract. quæst. 137. n. 1.* & idem videtur sensisse *Rota in Tiburtina Castri S. Poli 19. Iulij 1592. coram bo. me. Litta*: vnde ex qualibet possessione tam respectu partis, quàm respectu quãtitatis inferri semper potest ad vniuersalem, & sufficit propter causam possidendi, quæ attenditur, non autem exercitium. *Rota decis. 17. p. 2. diuers.* Ad prędicta enim fuit responsum, quod *Castr. & Couar.* loquuntur de vniuersitate, in præsenti autem quæstio est cum particularibus, & aliud est ius cõpetens vti singulis. *l. in tantum. §. vniuersitatis. ff. de rer. diuis. l. sicut. §. vniuersitati. ff. quod cuiusque. Gabr. eodem tit. concl. 1. n. 2. Paris. cons. 27. n. 102. lib. 1.* præterea loquuntur de domino nihil habente in castro præter iurisdictionem ciuilem, & criminalem, vt ex eo non inferatur ad dominium in pascuis illius territorij: In præsenti autem D. Dux habet proprietatem terrarum, in quibus particulares prætendunt seruitutem pascendi: demum loquuntur de pascuis publicis ad pasculandum semper destinatis; in præsenti autem versamur in terris cultiuandis, & seminandis alternatis annis, quæ non de sui natura, sed per accidens subiacent seruituti iuris pascendi.

5 Non obstat secundo quod D. Dux non sit dominus omnium terrarum existentiũ intra fines Quartorum Quirani, Marzolani, & Campanilis, cum maior pars possideatur ab Ecclesia, & ideo cesset, quo ad eã necessitas præcisæ probationis, quod particulares vsi fuerint terris iure seruitutis. Quia fuit dictum. D. Ducem excipere de non iure particularium pascendi in proprijs terris: respectu autem terrarum Ecclesiæ non esse agendum in præsenti, cum Ecclesiæ non sint in causa.

Et ita fuit resolutum, &c.

R.P.D.

R. P. D. MARQVEMONTIO
postea S.R.E. Cardinali.

Assisien. Bonorum.
Die .....

ARGVMENTVM.

Pater quando dicatur filijs donasse inter viuos, & quando diuisio facta per patrem inter filios habeat vim vltimæ voluntatis.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter viuos est irreuocabilis.*
2 *Donatio facta per patrem filijs, dicitur inter viuos, quando in proœmio adsunt verba,* vt quietè viuere possint, & nulla inter eos discordia oriatur
Donatio dicitur inter viuos, quando in ea adsunt verba translatiua dominij, ibid.
Verba dedit, *&* assignauit, *denotant translationem dominij, ibid.*
Donatio inter viuos dicitur quando in ea fit actus qui habet effectum de præsenti, ibid.
3 *Diuisio quam facit pater inter filios, habet vim vltimæ voluntatis.*
Fallit quando in diuisione partes non resident in puris terminis diuisionis, sed transeunt ad contractum qui sonat in donationem, tunc enim censetur donatio inter viuos, non autem diuisio, ibid.
4 *Donatio facta per patrem, arguitur quando pater aliquid sibi reseruauit.*

DECISIO DCXXXIII.

1 ROTA censuit non esse Monialibus dandam immissionem in possessionem beneficiorum comprehensorum in donatione facta per Bernardinum patrem Petro Paulo eius filio de anno 1565. quæ hodie per Dom. Nutos possidentur. Ratio fuit, quia cum Bernardinus antea de anno 1599 de istis bonis disposuisset per donationem inter viuos, quæ est irreuocabilis, ista secunda donatio, cuius vigore agunt Moniales, est inefficax, nec in aliqua consideratione debet haberi.

2 Quod autem illa dispositio per Bernardinum inter filios facta de anno 1599. fuerit donatio inter viuos, colligitur tàm ex prælatione, quàm ex verbis dispositiuis in proœmio, siquidem habentur illa verba, *vt quietè viuere possint, & nulla inter eos discordia oriatur,* quæ verba ad istum effectum ponderat *Paris. cons. 33 num. 17. lib. 3. Corn. cons. 228. num. 9 lib. 4.* In parte vero dispositiua sunt verba translatiua dominij, videlicet, dedit, & assignauit, *Ruin. cons. 187 num 7 lib. 2. Grat. cons. 7. nu. 21. & seq. lib. 2. Menoch. de præsumpt. lib 3. præsumpt. 30. num. 39. & seq.* dicitur enim donatio inter viuos, quando fit actus, qui habet effectum de præsenti, *Verall. decis. 288. par. 2.* Concurrunt etiam instrumentum, clausula *omni meliori modo,* promissio de non reuocando, & alia diligenter considerata per informantes pro Dominis Nutis.

3 Non obstat, quòd regulariter diuisio, quam facit pater inter filios, habeat vim vltimæ voluntatis, *l. filia. §. si pater. ff. fam. hercis. l. quoties. C. eod.* quæ regula etiam in hoc casu coadiuuatur, ex quo in proœmio pater dicit se facere illam diuisionem, vt prouideat filijs tàm in vita sua, quàm post suam mortem. Quia respondetur regulam non habere locum, quoties in diuisione à patre inter liberos facta non resident partes in puris terminis diuisionis, & vltimæ voluntatis, sed transeunt ad contractum cum pactis reciprocis, & iuramento, & promissione de non contraueniendo, & de nihil vlterius petendo, demumq. quando in prædictorum exequutionem traditio subsequitur, quæ omnia concurrunt in hoc casu, in quo filij pro eorum victu prædia à patre tradita cum effectu consequuti fuerunt, tunc censetur facta non dispositio in vim vltimæ voluntatis, aut mortis causa, sed donatio inter viuos irreuocabilis, *DD in l. frater à fratre. ff. de cond. indeb.* vbi *Ias. nu. 40. & Cagnol. nu. 272.* & alios cumulat *Ossasc. decis. Pedem 125. num. 4.*

4 Non obstat, quòd pater reseruauit sibi proprietatem, quæ reseruatio videtur incompatibilis cum translatione dominij, fuit enim responsum, illam reseruationem fuisse factam limitatiuè, & restrictiuè ad casum, quo filij alienarent debita contraherent, vel delinquerent, & illis casibus fuit conuentum quod bona ad patrem reuertantur, quæ dictio denotat, proprietatem fuisse translatam in filios, aptam tamen reuerti in casum confiscationis, vel alienationis, ex not *per Rebuff in l. verbum reddere, in vers. reuerti ff. de verb. signific.* Sicuti quod reseruatio, quam facit pater, arguat donationem, not *Paris. d. cons. 33 nu. 31. Menoch. de præsumpt. 31. & 52.* & q idem si Bernardinus voluisset facere dispositionem vltimæ voluntatis, non erat necessaria reseruatio aliqua in filios, & nihil fuisset translatum.

5 Prædicta confirmatur ex quo de anno 1571. illa bona, de quibus hodie agitur, fuerunt per Bernardinum, & filios vendita Nutis, qui vsque hodie illa possident, ex hac enim obseruantia potest declarari prædicta dispositio, & inferri, quod fuerit per illam translatum dominium in filios, qui alias in venditione, & traditione dictorum bonorum nihil habebant agere. Et ex his &c.

R. P. D. PIROVANO.

Conchen. decimarum de Casteyon.

Lunæ 19. Ianuarij 1615.

ARGVMENTVM.

Remissoria non datur quando pars habuit plures dilationes ad probandum, & nihil probauit.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria denegatur quando pars habuit plures dilationes ad probandum, & nihil probauit.*
2 *Remissoria dari solet data releuantia articulorũ.*
3 *Articuli dicuntur impertinentes, & irreleuantes, quando continent aliquid quod probatum non releuat.*

DECISIO DCXXXIV.

1 FVIT resolutum non esse dandam remissoriam Rectori de Casteyon, quia causa per duas instantias fuit agitata in partibus, & in vtraque fuerunt datæ plures dilationes, quo casu solet denegari remissoria, *Verall. decis. 50 par. 3.* præsumitur enim quod pars examinauerit meliores testes, quos habere potuerit, *Aegid. decis 38. post princ. Crau. cōsil. 134. num. 3.* & fuit resolutum in pluribus causis, quæ

quæ allegantur in causa *Ianuen. pecuniaria* 5. *Iunij* 1613. *coram R.P.D. Vbaldo*, in qua hoc ipsum fuit firmatum.

2 Non obstat, quòd data releuantia articulorum, remissoria non soleat denegari, *Put. dec.* 324. *in fine lib.* 2. cum alijs allegatis, & releuantia probetur ex eo quòd fuerit articulata pertinentia iuris rectorum vniuersalis percipiendi decimas croci, & oliuarum, ad quamcumque quantitatem ascendat, & consuetudo percipiendi integram decimam croci pariter, & oliuarum.

3 Quia vltra quod ex supradictis patet responsio, quod scilicet vbi datæ fuerunt plures dilationes, & probationes in partibus factæ fuerunt, remissoria sit deneganda, fuit etiam dictum articulos non releuare, nisi concludant augumentum croci, & oliuarum à quadraginta annis citrà non esse factum, quod est fundamentum D. Episcopi, & per eum articulatum, & probatum, quia cæterа iam sunt decisa pluribus resolutionibus in huiusmodi causis factis; cessante autem releuantia, frustra probandum est, quòd probatum non releuat, *Caputaq. decis.* 54. *num.* 3. *&* 68. *num.* 2. *par.* 3.

R. P. D. COCCINO.

Reatina Præpositurae.

Veneris 23. *Ianuarij* 1615.

ARGVMENTVM.

De authoritate Cardinalis habentis indultum conferendi beneficia reseruata, plura notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Commendatarius, qui vigore commendæ est ordinarius collator, dicitur habere intentionem fundatam in collatione beneficiorum proprij territorij. Et quando dicatur ordinarius collator, n.* 2.

Territorium separatũ quoad certas Ecclesias existentes in aliena diœcesi acquiritur non solum ex priuilegio Apostolico, sed etiam ex immemorabili, vel quadragenaria, cum titulo, ibid.

Visitationes factæ per Episcopum non excludunt Ecclesiam esse nullius diœcesis, cum potuerint fieri vigore Concilij, non autem iure ordinario, ibid.

3 *Cardinalis habens indultum conferendi beneficia reseruata suæ diœcesis, dicitur illa conferre auctoritate ordinaria, non autem vigore indulti. Etiamsi expressè diceret se conferre vigore indulti, ibid.*

4 *Indultum cõferendi beneficia reseruata habens decretum irritans, & derogationem ad futuras regulas, non censetur reuocatum per regulam tertiam Cancellariæ, sed per regulam octauam sic.*

Regula 14. reuocatoria facultatum conferendi beneficia olim comprehendebat etiam Cardinales, hodie autem non, ibid.

Regula octaua excipiens Cardinales non solum intelligitur de illis, qui sunt maiores collatores, vt Episcopi, sed etiam de his, qui sunt collatores inferiores, vt Abbates, & similes. Non tamen intelligitur de Cardinalibus Legatis, num. 6.

7 *Resignatione omne ius abdicatur à resignante. Intellige procedere in resignatione simplici, & pura, per quam statim abdicatur ius à resignante: secus in resignatione ad fauorem certæ personæ, per quam remanet apud resignantem ius, & possessio in pendenti, donec perfectè ius acquiratur resignatario per adeptionem possessionis, num.* 8. *Etiamsi agatur contra ipsum resignatarium, n.* 9. *Et interim quod resignatarius non adipiscitur possessionem, resignans habet ius conferendi, ibid. Et redditur ratio, num.* 10.

DECISIO DCXXXV.

1 VACAVIT in mense Ianuario reseruato Præpositura Ecclesia S. Angeli Ciuitatis Reatinæ, quæ est prima dignitas in collegiata: vnde dubitaui, an deberet obtinere prouisus Apostolicus, vel prouisus ab Illustriss. D. Cardinale Montalto Abbatiæ Farfen. commendatario? Et Rota censuit debere obtinere prouisum à D. Cardinale, ea ratione, quia cum vigore dictæ commendæ sit ordinarius collator, de iure communi secundario habet intentionem fundatam, vt collatio beneficiorum suæ diœcesis, vel proprius territorij sui separati, ad ipsum spectet, *c. regenda* 10. *q.* 1. *cap. nullus omnino* 16. *quæst.* 7. *c. nemo il primo, de consecrat. distinct.* 1. *c. ex frequentibus de instit. c. conquerente. de offic. ordin. cap.* 2. *de relig. dom. c. cum personæ. de priuileg. in* 6. *Felin. in c. cum venerabilis, num.* 31 *cum pluribus seqq. de except. Dec. cons.* 117. *num.* 1. *& cons.* 152. *ante num.* 1. *Sylua de benef.* 2. *part. quæst.* 26. *nu.* 28. 35. *&* 52. *Mandos. in reg. cancell.* 14. *quæst.* 2. *nu.* 2. *Franc. Marc. quæst.* 392. *num.* 3. *& quæst.* 870. *num.* 2. *lib.* 2. *Rota decis.* 4. *num.* 1. *in princ. de concess. præbend. in nouis, & decis.* 78. *num.* 1. *par.* 1.

2 Quòd autem vigore dictæ commendæ sit ordinarius collator, satis patet, quia Innocentius III. post alios Pontifices in dicta Bulla enũciatos suscepit sub eius protectione, & successorum bona, & Ecclesias Monasterij Farfen. inter quas enumeratur Eclesia de qua agitur, & eas eximit à iurisdictione Ordinarij, ita vt omnis correctio spectet ad Abbatem, non autem ad Episcopum. Vnde ex dicta concessione Apostolica potuit Abbas acquirere territorium separatum quoad certas Ecclesias existentes in aliena diœcesi, prout etiam potuisset acquirere ex immemorabili, vel quadragenaria, cum titulo, *Abb. in c. super eo, num.* 6. *de parochijs, Rota decis.* 207. *num.* 5. *par.* 2. & quamuis ad hoc eludendum dentur plures visitationes Episcoporum, attamen illæ non officiunt, cum appareant factæ post Concil. Trident. cuius vigore potuit visitari dicta Ecclesia, etiam quod esset nullius diœcesis, vt disponitur in eodem *Concil. sess.* 24. *c.* 9. *de reform.* & hoc sufficit ad excludendum quod Episcopus visitauerit iure ordinario, vt fuit resolutũ in causa *Aquilana iurisdictionis* 30. *Martij* 1607. *coram R. P. D. meo Pamphilio, & in alia Theatina iurisdictionis* 17. *Decembris* 1612. *coram me.*

3 Neque obstat quod ista Præpositura est reseruata, tàm vigore reg. 3. cum sit prima dignitas in collegiata, quàm vigore reg. 8. cum vacauerit in mense Ianuario. Nam fuit responsum, quantum attinet ad reg. 3. quod illa non officit, cum Cardinalis à Sixto V. habuerit indultum conferendi ista beneficia reseruata, quod indultum cum remoueat obstaculum, Cardinalis confert auctoritate ordinaria, non autem vigore indulti, *Cassad. decis.* 8. *num.* 6. [illegible] *&* 10.

& 10. de præben. & decis. 3. num. 2. de priuileg. Put. decis. 200. lib. 1. secundum nouam impressionem, *& decis. 93 & 190. lib. 3. Caputaq. decis. 214 par. 2. Mohed. decis. 12 ad finem, de praben. & decis. 1. & 8. de priuileg.* & fuit resolutum in causa *Hispalen. pensionis 19. Ianuarij 1594. coram bo. me. Card. Lampbilio, & in causa Romana beneficiatus S. Petri 8. Aprilis 1595. & 5. Nouembris 1596. coram bon. mem. Gypsio*, prout etiam videtur expresse contulisse D. Cardinalis in hoc casu, cum dixerit, quòd conferebat auctoritate sua ordinaria, & licet subdiderit, & vigore indulti, non releuat, quia contulit auctoritate sua ordinaria quia etiam quod solùm dixisset conferre vigore indulti, tamen intelligeretur contulisse auctoritate sua ordinaria *Paris. cons. 24. n. 5. volum. 4. Io. Paul. decis. 27. Thom. Triuisanus in decis. Venet. 514. num. 15 lib. 2. Modern. gl. reg. 8. num. 68.* & fuit dictum in causa *Hispalen. pensionis gl. 24. 19. Ianuarij 1594. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio.*

4 Et quamuis indultum prædictum fuerit concessum ante reg. 3. S. D. N. non ideo sequitur, quod per illam fuerit reuocatum: nam etsi *Cassador. in decis. 1. in fine, de restit. spol.* velit, quod decretum irritans positum *in reg. 7.* censeatur repetitum in alijs regulis præcedentibus: quod quidem decretum operatur, vt regula debeat seruari non obstantibus in contrarium facientibus, *cap. si eo tempore. de elect. in 6. Gemin. cons. 143. num. 1. vers. decretum enim. Rom cons. 402 per totum.* Attamen quicquid sit de opinione Cassadori, de ea non est agendum, quia indultum D. Cardinalis habet etiam decretum irritans, & derogat futuris regulis Cancellariæ, & ideo prædictum indultum non censetur sublatum per *reg.* 3. licet secus esset dicendum ex clausulis *reg.* 8. si illa comprehenderet etiam Cardinales, vt statim dicetur *Bart. in l. si quis, in princ. sub num 4. vers. cum ista verba, num. 5. de legat. 3. Roman. cons. 436. nu. 9. Paris. cons. 42. nu. 26. lib. 4. Gozad. cons. 9. nu. 26. & 63. Cassador. decis. 38. num. 8 super reg. Put. decis. 307 lib. 3.* secundum nouam impress. prout nec etiam videtur sublatum per *reg.* 14 reuocatoriam facultatum conferendi beneficia reseruata, quia licet illa olim comprehēderet etiam Cardinales, vt patet ex *decis. Verall 19 lib. 3. in m. s. incipit, in vna Beneuentana*, tamen secus est hodie, cùm in ea expressè excipiantur Cardinales, & propterea regula eis non nocet, *Rip. respons. 6. de constitut.* & fuit resolutum in causa *Hispalen. de Xeres 12. Maij 1603. coram bo. me. Litta, Rot. decis. 537. num. 10. lib. 3. par. 3.*

5 Quantum attinet ad reg. 8. cum & illa excipiat Cardinales, ex ratione prædicta, non nocet in casu isto, & quamuis dicatur excipere tantum Cardinales maiores collatores, prout sunt Episcopi, & superiores, non autem Cardinales inferiores collatores, vt sunt Abbates, & similes, ex *decis. Cresc. 20. nu. 5. de præben. Achill. decis. 1. num. 5. in fine, de offic. ordin.* tamen contrarium visum fuit verius; nam exceptio est generalis, & ideo est apta comprehēdere etiam Cardinales inferiores collatores, *Seraph. decis. 1042. num. 5.* & cum reg reseruet beneficia in mēsibus ibi expressis pertinentia ad collationem quorumcumque collatorum, & sic etiam inferiorum, ex vi illius dictionis vniuersalis, *quorumcumque*, sequitur vt etiam exceptio Cardinalium debeat intelligi de ordinarijs collatoribus, etiam inferioribus, vt exceptio dicatur de regula *l. nam quod liquido. de pen. leg.* & in puncto est *decis. Seraph 980. num. 7. par. 1.* & magis in indiuiduo, & in terminis terminantibus fuit resolutum in causa *Spoletana beneficij 3. Iulij 1606. coram Reuerendiss. Attrebaten.*

6 Neque prædictis resistit decisio Cresc. & Achillis, de quibus supra, quia loquuntur in Legato, qui habet collationem quasi extr. ordinariam, & accidentalem, & superinductam, *gl. pen. in Clement. fin. de offic. ordin.* & propterea non comprehenduntur sub exceptione regulæ, quia Papæ intentio est, vt solùm Cardinales non patiantur detrimentum in sua ordinaria collatione, qualis non est collatio Legati, vt supra dictum est, & bene consideratur in allegata causa *Spoletana coram Reuerendiss. Attrebaten.* & bene etiam ponderat *Modernus glossator reg. 8. gl. 24. num. 38. & seqq.* aliàs enim regula in prouincia Papæ esset quasi superflua, cum ferè in omnibus adsint Legati.

7 Non obstat quòd si exceptio regulæ non præseruat illos, qui habent collationem accidentalem, non suffragatur D. Cardinali, qui habebat collationem accidentalem vigore indulti: nam cum resignasset Abbatiam ad fauorem nepotis, fuit abdicatum omne ius ab ipso, *Bart. Abb. Imola, & alij in cap. accepta, de restit. spol. Cassad. decis 4. num. 3. eod. tit. Rot. decis 1. de renunt. in nouis, & decis. 2. eodem tit. in antiq.* & ideo conferendo vigore indulti non dicitur habere ordinariam collationem, *Verall. decis. 19 lib. 3. in m. s. incipit, in vna Beneuentana beneficij. Put decis. 164. lib. 3.*

8 Nam quicquid sit de viribus indulti Cardinalis post resignationem, superfluum enim est illud in hac facti specie examinare, fuit responsum quòd cum de tempore prouisionis D. Cardinalis resignatarius nondum cœpisset possessionem Abbatiæ, ipse potuit conferre prædictum beneficium, non enim ista fuit resignatio simplex, & pura, sed ad fauorem certæ personæ; quare possessio, & ius remanebat in pendenti penes ipsum D. Cardinalem, donec perfectè ius acquireretur resignatario, etiam per adeptionem possessionis, *Achill. decis. 10. de restitut. spol. Put. decis. 158. num. 3. lib. 3. Rota decis. 4. num. 1. de rerum permutat. in antiq. Ias. in cons. 86. in vlt. dubio lib. 3. Paris. cons. 5. nu. 7. & seqq. lib. 4. Mohed decis. 183. Guid. decis. 59. Costa decis. 318. & 321. Verall. decis. 2 lib. 1. m. s. Pontan. de spolio lib. 3. num. 72.*

9 Et in fortioribus terminis, quod ista conclusio procedat etiam contra ipsum resignatarium, quia antequam plenè illi sit ius acquisitum, penes resignantem remanent reliquiæ iuris, & possessionis, *Put. decis. 5. incipit, licet spoliatus, de restitut. spol. Pontan de spolio lib. 1. n. 126. vers. sed non id futurum*, & fuit resolutum in causa *Abulen. Zamoren. beneficiorum 17. Iunij 1594. coram bo me. Penia, & in alia Hispalen. & Caurien. permutationis 4. Decembr. 1595. coram bo. me. Gypsio*, & aliàs sæpissimè meo tempore: & propterea cum ius, & possessio penes ipsum remaneat in pendenti, interim potuit validè conferre, *Rebuff in praxi in tit. de simon. ex resign. nu. 27 & seqq. & in tract. de nominat. quæst. 14. nu. 157.* quem refert & sequitur *Paris. de resignat. lib. 1. quæst. 7. num. 9. cum seqq.* & præsertim num. 15.

num. 15. licet secus sit in resignatione pura, & simplici, quia statim abdicatur ius à resignan e, ex Doctoribus supra allegatis, & in terminis renunciarionis Episcopatus, quæ fit liberè, Paris. per istas rationes loco prællegato *num.* 18.

10 Non obstat, quod post resignatam supplicationem, & præstitum consensum, etiam quod resignatio sit ad fauorem ante adeptam possessionem, beneficium vacat per obitum resignatarij, quia hoc non releuat, cùm ea sit ratio, quare resignans ad fauorem possit conferre ante adeptam possessionem per resignatarium, quia cum non abdicetur ius, & possessio à resignante, sed penes ipsum remaneat in pendenti, quamdiu sustinetur in officio, administrare potest, & conferre, *cap. vlt.* 8. *quæst.* 4 *c. ad probandum. de re iudic. Rebuff. & Paris. locis præcit.* & ideo parum refert, quod totum ius remaneat penes resignatarium, factum autem penes resignantem, quia sat est, quod sustineatur in officio, ad effectum vt possit conferre, & collatio valida sit, ex supradictis, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Assisien. Hæreditatis.

Veneris 23. *Ianuarij* 1615.

ARGVMENTVM.

De vnione terrarum quando, & quomodo comprehendatur sub vno generali vocabulo.

SVMMARIVM.

1 *Destinatione patris familias terræ diuiduntur, & nominantur.*

Terrarum vnio, & adiectio coniecturis, & præsumptionibus probatur, num. 1. *in fine.*

3 *Confines descripti probant quid intra confines contentum dicatur.*

5 *Possessio præsumitur capta ex præambulo titulo.*

6 *Probatio per coniecturas dicitur plena, & concludens.*

DECISIO DCXXXVI.

1 IN præterita decisione fuit firmatum, nedum bona donata à Martinangelo, sed etiam vendita, & donata, & seu cassa per Carantoniam eidem Andreæ spectare ad Franciscum, & cum resoluta iterum in dubium reuocarentur, & causa pluries proponeretur, non fuit capta resolutio. Hodie tamen quoad bona Martinangeli, Domini fuerunt concordes, & perstiterunt in decisis, reseruando particulariter determinare quid sentirent de bonis Carantoniæ. Repetebant enim fundamentum decisionum, quod scilicet in donatione poderis collis Puni fuerunt comprehensæ etiam terræ controuersæ, quamuis in alijs balijs situatæ, cum patrisfamilias destinatione contingere posset, & omnes istæ terræ vno vocabulo significentur, secundum *Bart.* doctrinam *in l. sua. §. tyrannæ. ff. de fund. instr.* per text. *in l. quod conclaue, vbi gloss.* 2 *in fin. ff. de damn. infect.* & hanc esse veram rationem, ponderant *Alex. in conf.* 169. *num.* 9. *lib.* 5. *& Menoch* alijs relatis *consil.* 337. *nu.* 25. *& 26. lib.* 4. & ideo sufficere, quod in hac vnione plurium fundorū concurrant coniecturæ, & præsumptiones inferentes ad actus positiuos augmenti, seu vnionis prædictæ, per quas appareat vna pars adiecta alteri, per text. *in l. eum fundus nominatim. ff. de leg.* 2. & notat *Raphael Cum. in l. serui electione. ff. de leg.* 1. quæ coniecturæ, & præsumptiones sufficientes ponderabantur.

2 Primò ex ipso nomine podere, quod in quantitatem modiolorum 25. sonare videtur ex consuetudine regionis, de qua deponunt testes ponderati in alijs decisionibus, ita vt non videatur simul consistere quod Martinangelus donauerit terras sub nomine podere, quæ tamen non sufficiebant ad podere constituendum, dum in balia collis Puni modioli non excedebant numerum vndecim.

3 Secundo ex confinibus datis poderi donato, quæ verificantur, & concordant cum alijs terris extra baliam collis Puni situatis, nempè iuxta bona Bielis Andreæ, & hæredum Sereniss. Alexandri Benigni, quæ demonstrationes, & confinia concurrere, etiam in bonis expressis in sententia, & laudo pro Lauinia, fuit dictum in decisione in hac causa facta die 18 Martij 1611. & ex catastro per Lauiniam producto apparent verificati ijdem confines Bielis Andreæ, & hæredum Alexandri Benigni, quoad terras existentes in balijs de Mora, & de Pieue: vnde benè conuincitur augmentum, & vnio ex sola positione confinium, dum extra baliam collis Puni se extendunt; cum tamen de per se sufficerēt ad includendum terras intra confines situatas, *l. Rutilia Polla ff de contrab. empt. Bal. conf.* 420. *lib* 4.

4 Tertiò huiusmodi terrarum vnio visa fuit magis etiam confirmari ex locatione de illismet terris facta per Camillum filium Martinangelo tanquam de podere in pluribus petijs terrarum, sub quo podere enunciantur terræ extra baliam collis Puni situatæ, & licet locatio ab eodem Martinangelo facta nō fuerit, sed à Camillo filio; non leue tamen adminiculum præstat ad probandam intelligentiam nominis huius poderis, quod soleret comprehendere terras extra collem Puni sitas.

5 Quartò concurrit longissima possessio Francisci, & Andreæ eius patris ferè per 40. annos, qui cum essent donatarij dicti poderis, & possederunt omnes illas petias terrarum, præsumitur possessio ex præambulo titulo donationis, & quòd possessio, & titulus fuerint conformes, *l. si certis annis,* vbi *Bald. num.* 7. *verf. talis ergo præsumitur origo causæ. C. de pact. Soc. conf.* 145. *num.* 1. *ad finem lib.* 1. & obseruantia cōseruat titulum conformem ex solo decursu decem annorum, *Abb. conf* 6. *num.* 2. *verf. tertium remedium. lib.* 2. *Crauett. conf.* 294. *num.* 8. *versic.* 21.

6 Non obstat, quod Franciscus prætendat auocare bona sita in balijs plebis, & Moræ, tanquam comprehensa in donatione ex probatione æquiuoca, & dubia ex coniectris deducta, quæ sufficere non videntur, vbi agitur de probatione dominij, quæ plenè, & concludentes esse debent. Quia vltra quod probatio per coniecturas, plena, & concludens probatio dici potest, *l. licet imperator. ff. de leg.* 2. *Iaf. in l. si quis ex argentarijs. §. prætor ait, nu.* 18. *ff. de edend.* fuit etiam dictum non incumbere onus Francisco docendi de dominio terrarū, cum satis releuetur ex sua anteriori possessione colorata ab obseruantia interpretatiua respectu quantitatis terrarum in donatione comprehensarum. Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D.

R. P. D. PIROVANO.

Fauentina Hæreditatis.

Lunæ 26. Ianuarii 1615.

ARGVMENTVM.

Argumentum habes in summario.

SVMMARIVM.

1 *Sententia transit in iudicatum, quando ab ea non fuit appellatum.*
Renunciare quisque potest decreto concernenti proprium factum, ibid. in fine.
2 *Appellare quando quis possit à futuro grauamine.*
3 *Filiorum prima est causa successionis in hæreditate paterna.*
Filiorum appellatione veniunt Moniales in materia proportionabili, ibid.
Fideicommissario non denegatur immissio, ex l. fin. C. de edict. Din. Adr. tollen. *ibid. in fine.*
4 *Hæres grauatus restituere, si alienauit bona fideicommissaria, debet alienata bona computare in detractionibus sibi debitis, num. 5.*
Fideicõmissaria bona quòd fuerint in bonis fideicommittentis tempore mortis, probandum est à fideicommissario petente se immitti, num. 4. in fine.

DECISIO DCXXXVII.

1 FVIT resolutum constare de re iudicata, quia fauore Monialium S. Maglorij Ciuitatis Fauentiæ fuit lata sententia, & quidem validè, à qua per Ranconos aduersarios non fuit appellatum, quo casu sententia transit in rem iudicatã, *l. 1. C. de appel. quod ad consultationem. de re iud. Roman. cons. 367. num. 1.* Neque obstare visum fuit, quod sententia prædicta lata fuerit post interpositam appellationem à præcedenti decreto, & sic laboret vitio nullitatis, propter defectum iurisdictionis. Quia ex prosequutis apparet, quòd illud decretum fuit circũductum, nec habuit defectum, dum pars denuo fuit citata, & fuerunt seruati termini substantiales, & ad sententiam: nec vigore illius decreti fuit data aliqua immissio, sed vigore sententiæ postea latæ, quæ benè sustinetur, cum potuerint Moniales renunciare decreto concernenti proprium fauorem, *l. si diuersa. C. de transact. l. iurisgentium. §. si paciscar. ff. de pact. Surd. cons. 198. num. 2. lib. 2.*

2 Nec pariter releuat quod appellatio nedum interposita à decreto immissionis iuuare possit etiam respectu sententiæ postea latæ; cum liceat etiam à futuro grauamine appellare, quando præcessit grauamen, & quando subest iustus timor, *cap. 1. de dilat. Clement. sicut de re. Abb. quæst. 6. col. fin. circa medium.* Quia fuit dictum illud procedere in extraiudicialibus, secus si in iudicio, quia ibi non appellatur, nisi à grauamine illato, *Rot. decis. 92. de appel. in antiq.* & eã distinctionem sequuta est Rota moderna in causa *Terracinen. molendini* 18. *Octobris* 1589. *coram Gypsio*, in qua vlterius fuit dictum appellationem prædictã non prodesse, nisi fuerit repetita, vel reproducta schedula in actis data, secundum opinionem, *Aegid. decis. 121. vers. ego enim*, quod neutrum videtur factum in præsenti.

3 Iustitia autem prædictæ sentẽtiæ visa est satis clara, quia immissio fuit data Monialibus filijs Scipionis iunioris, quarum prima causa est in successione ab intestato, *§. sui. instit de hæred. qualit. & diff. §. 1. instit. de hæred. quæ ab intest. defer.* Nec isti de Ranconis poterant dici legitimi cõtradictores, quia in huiusmodi iudicio nituntur titulo fideicommissi Scipionis senioris, quod adhuc non constat purificatum ad eorum fauorem, sed potius expirasse, cũ fuerint substituti in euentũ quod Scipio iunior moreretur sine filijs, qui tamen obijt relictis fœminis nunc Monialibus, quæ proculdubio filiorum appellatione veniunt in materia proportionabili, *Gabr. de verb. signif. conclus. 6. Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 14. num. 17.* vel saltem fideicommissum non est clarum, & obstant detractiones Trebellianicæ, & dotium, quo casu fideicommissum debet capi de manu hæredis, & ad eum effectum immissio hæredi non est deneganda, *Zuccard. post Bald. & Castr. in l. fin. num. 426. C. de edict. D. Adr. tollen. Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 638.* & latissimè fuit firmatum *in Romana de Capizucchis* 10. *Aprilis* 1606 *coram Card. Lancellotto.*

4 Non obstat quòd in præsenti cessent detractiones prædictæ, propter alienationes à Scipione iuniore factas, quæ probantur ex publicis documentis, & veniunt imputandæ ad euitandos circuitus, ex latè deductis per *Peregr. de fideicom. art. 39. n. 3.* Quia vltra quod prædicta requirunt altiorem indaginem, & discussionem, adhuc tamen clarè non cõstat de purificatione fideicommissi, de quo priùs tãquam de articulo præiudiciali videtur agendum cõtra hæredem, ideo immissio fuit necessaria ad eum effectum, vt supra dictum est. Et addebatur prætera quod istis de Ranconis fuit data immissio in possessionem domus, & vineæ, quæ non probantur fuisse in bonis fideicommittentis tempore eius mortis, prout necessarium est, vt tradunt *Marzar. in epitom. fideic. part. vlt. quæst. 60.* & sæpè fuit resolutum, quod procedere debeat huiusmodi bonorum liquidatio.

5 Nec placuit Dominis responsio data, quod ista bona subrogantur loco bonorum alienatorũ, *Surd. decis. 25. num. 18.* cum alijs allegatis, quia & hoc casu requiritur discussio, vel expressa subrogatio, vel permutatio, prout intelligit *Bart. in l. Imperator. §. vlt. ff. de leg. 2. Mant. de coniect. vlt. volunt. lib. 7. tit. 8. nu. 23.* Ideo fideicommissario remanet actio, vel pro vendicanda re alienata, vel ad pretium contra hæredem, quia pro re empta non habet aliquam actionem ad eam vendicandam. *Peregr. de fideicom. art. 44. num. 31.* Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Leodien. Beneficij.

Lunæ 26. Ianuarij 1615.

ARGVMENTVM.

Datur appellatio à sententia lata in possessorio, quando continet fructuum condemnationem, & quid à secunda sententia in qua pronunciatur primam sententiam esse exequendam.

SVMMARIVM.

1 *Attentata pendente termino ad appellandum sunt reuocanda, etiam non subsecuta appellatione, per viam nullitatis.*

3 *Appellatio datur etiam in possessorio, quando sententia continet condemnationem fructuum. Vbi etiam idem quando pronunciatur præsentatum esse instituendum.*
4 *Appellatio quando detur in possessorio à secunda sententia mandante primam exequi.*

DECISIO DCXXXVIII.

1 IN hoc iudicio fuit lata sententia per A.C. super exequutione Breuis nomine Cameræ, instante Henrico prouiso Apostolico; sed ab ea per Gerardũ prouisum à Nũcio fuit appellatum, & obtinuit causam appellationis admitti cũ clausula, *parito Breui arbitrio Rotæ*, & exinde etiam fuit resolutum intrare arbitrium pro retardatione exequutionis, cum esset ordinariè procedendum, & postmodum disputato cui beneficium esset adiudicandum, fuit dictum gratiam Henrici esse iustificatam, & interim donec Gerardus iustificet suam, præualere prouisionem Papæ, super quibus emanauit sententia Rotalis, in qua fuit pronunciatum bene iudicatum per A.C. & Henricum in possessionem beneficij esse immittendum, prout eadem die, quo lata fuit sententia, fuit decretum: sed denuo appellatione interposita per Gerardum, fuit datum de attentatis, & dubio proposito an adessent attentata, quæ venirent reuocanda? Censuerunt Domini executionem immissionis cum inde sequutis esse reuocandam.

2 Apparet enim decretũ intra tempora ad appellandum fuisse relaxatum, à quo si constaret intra legitima tempora esse appellatum, tanquam attentatum esse reuocandum. *cap. non solum. de appell. in 6. Alex. conf. 99 num 3. lib 5. Guidop. decis. 74. num. 1. Lanceil. de attent pend temp. ad appell. nu. 15. Mohed. decis. 11. num. 3. de præb. Seraphin. decis. 1045. num. 4.* Sed nihilominus etiam non iustificata legitima appellatione per viam nullitatis reuocandum est, quatenus causa sit appellabilis, iuxta decisionem *Cas. de Grass. 2. de appell.* quam passim sequitur Rota, prout nouissimè relatis alijs decisionibus fuit dictum in *Placentina beneficij 14. Nouembris præteriti coram R.P. D. Lurtto.*

3 Et quod causa esset appellabilis, ex eo colligebatur, quia per schedulam fuit diffinitiuè pronunciatum, mandatum scilicet A.C. esse iustum, & vlterius processum ad condemnationem fructuum; vnde videtur causa fructuum cum causa immissionis æquè principaliter complicata, & admittenda appellatio ad vtrumque, vt in terminis tradit *Contard. in l vnica. limit. 1. n. 52.* post Bald quẽ refert & sequitur *in conf. 241. num. 6. & 7. lib. 1.* & idem *Contard. in limit 2.* ratione mixturæ *num. 33 & limit. 24.* ratione complicationis, *num. 20.* & in terminis quando per sententiam diffinitiuam pronunciatur aliquem esse instituẽdum, quòd causa sit appellabilis, tradit *Bemntend. decis. 79. Gail. obseru. 7. num. 4. & 7. lib. 1. Contard. eod. tract. de momentan. lib. 3. num. 48.* & sæpè fuit resolutum, præsertim in *Valentina decimarum coram Seraphino inter impress. 1295. & in Bergomen. præeminentiarum 16. Iunij 1606. coram R.P.D. Manzanedo, & in Barchinonen. Prioratus 13. Ianuarij 1609. coram Reuerendiss. Decano nostro*, eo enim casu definit esse interloquutoria, contra quam appellationes non recipiuntur.

4 Nec visum est obstare, quod versemur in sententia lata super possessorio exequenda, quæ per appellationem non retardetur, ea ratione, quia secunda est exequutio primæ, & sicuti à prima non datur appellatio, ita nec à secunda, iuxta decisionem *Capye. 1. nu. 23.* post Bald. & Felin. quos allegat, quia Domini intellexerunt decisionem Capicij, quando per viam decreti fuisset processum dando exequutionem sententiæ A.C. de immittendo: secus autem quando per viam decreti non poterat procedi stante resolutione Rotæ, quod intrabat arbitriũ pro retardatione exequutionis, & etiam vlterioris processus in disputatione meritorum, cui beneficium scilicet esset adiudicandum, quia tunc sententia immissionis habet dependentiam à meritis, & iustitia causæ, & consequenter subiacet appellationi. Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana Vineæ.

Lunæ 26. Ianuarij 1615.

ARGVMENTVM.

Pretium in subhastatione oblatum præsumitur iustũ, testesq. super pretio alicuius rei deponentes nihil probant, deponendo de eorum iudicio, nisi etiam deponant de communi valore.

SVMMARIVM.

1 *Subhastatio præsumitur in dubio facta iusto oblato pretio, & qui pretium iniustum dicit, probare debet, declara vt num. 1.*
Subhastatio facta à iudice lite auocata, & pendente in Rota, nulla prorsus, & inualida est, ibid.
2 *Pretia rerum non probantur per testes deponentes de eorum iudicio, non autem de communi valore.*

DECISIO DCXXXIX.

1 PLACVIT Dominis resolutio facta in hac causa sub die 23. Iunij proximè præteriti *, quod scilicet ad Tarisium spectet pro iustificatione clausulæ *Constito*, de bono iure docere, nedum de iustitia crediti, pro quo vinea fuit subhastata, sed etiam pretij per ipsum oblati mediante persona Bosij, nec visum fuit illi suffragari posse, quod in hac positione fuit deductum pretium oblatum iustum præsumi, stante præsertim iudicis decreto, ex decisione data in causa *Spoletan. prædij, Veneris 27. Iunij 1614. coram R.P.D. meo Pamphilio.* & propterea Bartholomæo cõtrarium asserenti debeat incumbere onus probandi iniustitiam pretij, ex *Surd. conf. 256. nu. 4. in fine*, nam cum hoc decretum iudicis de subhastãdo, oblatio, ac deliberatio & alia inde sequuta fuerint attentata, vt gesta lite in Rota pendente cessat talis præsumptio, quæ aliàs pro iudice staret, vt latè per *Lanceil. par. 1. cap. 2. de attent. à iudic. per totum*, & per consequens Signatura voluit astringi Tarisium, qui sub nomine Martiæ creditricis, & Bosij emptoris petijt recipi attentata ad docendum de iustitia pretij oblati; in quo totum præiudicium Bartholomæi debitoris versabatur. In quam etiam sententiam eo libentius iuerunt Domini, quia vt latè fuit deductum in alia decisione, constat callidè fuisse ex parte cursoris deuentum ad deliberationem.

2 Hoc firmato probatio facta per cursorem post decisionem minimè visa fuit concludere iustitiam pretij,

pretij, cum testes ex eorum depositione satis imperiti in æstimandis pretijs rerum deteguntur, nec sunt inter se concordes,& deponunt de eorũ iudicio non autem communi valore. *l. pretia rerum*, & ibi post alios latè *Cagnol.nu.25.& 240. C.de rescind. vend.* Et ex his Domini vtraque parte informante steterunt in decisis, &c.

Est decisio 604. supra in hac parte.

R. P. D. SACRATO
deindè S.R.E. Cardinali.

Forosempronien. pensionis.

Lunæ 9.Februar.1615.

ARGVMENTVM.

Reseruata pensione, dummodo remaneant liberè pro Episcopo mille, onera solui debent à pensionario, & non ab Episcopo.

SVMMARIVM.

1 *Pensione reseruata cum conditione, dummodo remaneant mille pro Episcopo, pensionarius debet probare purificationem conditionis, & nu.2.*

3 *Valor beneficij dicitur ille, qui remanet deductis oneribus, præsertim in reseruatione pensionis in Episcopatu, cum conditione, dummodo remaneant mille liberè pro Episcopo. & nu.5.*

DECISIO DCXI.

1 IN resignatione Episcopatus Forosempronien. facta per D. Accorambonũ, Papa illi reseruauit annuam pensionem ducatorum mille ducentorum monetæ liberam ab omni decima, & quocumque alio onere tam ordinario, quàm extraordinario, ex quacumque causa imposito, vel imponendo super d. mensæ Episcopalis fructibus, & redditibus, &c. Dummodo ex fructibus eiusdem mensæ mille ducati liberè annuatim remaneant persoluenda, & per ipsum D. Accorambonum donec vixerit percipienda. Orta fuit controuersia inter D. Accorambonum ex vna, & D. Landum Modernum Episcopum ex altera parte, an Episcopatus sit capax pensionis reseruatæ D. Accorambono? Et quia per Episcopum Forosempronien. supportantur infradicta onera, pro triremibus scut. 25. pro tertiaria Marchiæ scut.15.7.pro magistro capellæ pro rata tangen. Episcopo scut. 10.25. pro clerico scut.5.12. pro concionatore tempore quadragesimali scut.25. pro victu concionatoris,& socij scut.. & alijs oneribus si quæ sunt, fuit dubitatum, an solutio prædictorum onerum spectet ad pensionarium,vel potius ad Episcopum in casu, & ad effectum de quo agitur? Et excepto onere concionatoris de quo infra, Domini fuerunt in voto,quod prædicta omnia nullo modo spectent ad Episcopum Landum.

2 Moti fuerunt Domini, quia Episcopus Landus habet fundatam intentionem super omnibus fructibus,& emolumentis sui Episcopatus, & propterea dum D. Accorambonus petit suam pensionem, debet probare, vel saltem permittere quod purificetur conditio sub qua est reseruata d.pensio,ad *leg. si hæredi.ff.de condit. instit.l.sub diuersis.leg. quod tradit.ff.de condit. & demonst.cum concord.*

3 Non purificaretur autem conditio,si ista onera imponerentur Episcopo Lãdo, quia tunc non esset verum dicere quod sibi remaneant mille ducati liberi,sed tantum noningenta, & forte minus,quod probatur,tum ex eo quod valor dicitur ille, qui remanet deductis oneribus. *Felin.in cap.ad aures sub num.13.ibi.duodecima conclusio,de rescript.Rot.in antiq. decis.60.de concess.præben. & in Firmana pensionis coram bo.me. Card.Blanchetto 16. Iunij 1582.Seraph.dec.1297. nu.1.* Et sic non erunt mille,nisi deducantur onera.

4 Tum multo magis, quia Papa voluit remanere liberos,quod non purificaretur, si super illis remanerent dicta onera, quia libertas,& onus sunt contraria, vt de se patet. Et ad propositum tradunt *Oldrad.cons.34.num.2.Aym.cons.122.num.6.Alexand.cons.12. num.1.lib.2. Bald. cons.47. num.9. Ruin.cons.213.num.3.lib.1. Surd.cons.143.nu.23. Rot.diuers.par.1.dec.298.& in Oppiden.pensionis 3. Iunij 1596 cor.bo.me.Litta.*

5 Et ponderarunt Domini quod istæ conditiones, quod debeant remanere mille Episcopo pro tempore existenti, opponuntur in executionem Sacr. Conc.Trid.*sess.23.cap.3.de reform.*quod quidem Concilium videtur excludere huiusmodi onera, dum dicit,quod Cathedrales,quæ duc.1000.secundum verum valorem non excedunt,nullis pensionibus,aut reseruationibus fructuum grauentur. Certum autem est quod verus valor est ille, qui remanet deductis oneribus, ex *Bart. in l. fundi Trebatiani, in fin.ff.de vsufr. legat. Rot.diuers.p.1. decis. 548. cum alijs supra allegat.* Ponderando maximè verbum *verum*,quod excludit omnem fictionem, siue interpretationem.*cap.cum Io.Heremitæ,de fid. instrum. Alex.cons.56.num.1.lib.4.Castrens.consil.193.in fin.Afflict.decis.253.nu.7.&c.*

R. P. D. PIROVANO.

Bonon. de Cattaneis.

Lunæ 9. Februarij 1615.

ARGVMENTVM.

De probatione filiationis,& legitimitatis,nec non de probatione mortis multa notabilia, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Filiatio, & descendentia probatur per tractatum à suis parentibus ad effectum successionis, & legitimitatis.*

2 *Filiatio probatur ex fide Baptismi. Declara vt num.3.& 4.*

Filiatio, & legitimitas nunquid probetur per nominationem factam in testamento, vna cum institutione hæredis,nu.2.in fin.& num.5.& seqq. Vbi declaratur hæc conclusio.

8 *Mors alicuius probatur ex fide Sacristæ attestantis de tumulatione mortui.*

9 *Mortis adminiculum non leue est publica fama. Mors eorum,in quorum casu mortis quis est substitutus,per quem probanda sit, ibid.*

10 *Mors probatur per testes deponentes se vidisse aliquem sepeliri.*

11 *Viuere quis non præsumitur vltra centum annos.*

12 *Identitas personæ duabus demonstrationibus significatur.*

DE-

DECISIO DCXLI.

1 FIRMATO prius ex particulari decisione testamentum Andreæ esse in forma probanti, continuaui disputationem eiusdem dubij, an testamentum suffragatur Isottæ? Et Domini dixerunt probari descendentiam Isottæ, & filiorum Ludouicæ, & obitum ante prædictos vacatorum, reseruando particulariter videre de recognitione. Nam cum Isotta, & Ludouica, cuius personam hodie repræsentant eius filij, habuerint in patrem Curtium, & Curtius Cæsarem, & Cæsar Andræam, benè iustificant se ab Andrea descendere, & probando primò se filios Curtij ex depositione testium, qui dancur, dum asserunt, quod inter Curtium, & Panninā matrimonium intercessit. & quod ex eis natæ fuerunt duæ fœminæ Isotta, & Ludouica, quæ fuerunt semper pro filijs legitimis, & naturalibus tentæ, & reputatæ, & tractatę à prædictis suis parētibus, quod sufficit ad effectum probationis, & legitimitatis. *Bal. & alij in cap. per tuas. de probat. Surd. post alios cons. 1. num. 53. lib. 1. Rota decis. 1. part. prima diuers.*

2 Maximè cum testes prædicti inuentur ex fide Baptismi eiusdem Isottæ, & Ludouicæ, quæ datur sub die 18. Augusti 1580 & die 26. Decemb. 1577. quas pro valido adminiculo deseruire sæpe fuit resolutum, vt in *Aretina Capellaniæ* 10. *Mart.* 1591. *coram Illustriss. Card. Millino*, quibus accedit instrumentum renouationis emphyteusis factæ, per bo. mem. Card. Riarium Abbatem S. Mariæ in regula in prædictam Isottam, & Ludouicam sorores, vti filias legitimas, & naturales Curtij, quod est signū filiationis, & legitimitatis indubitatum, cum ab institutione, & successione deducantur, vt ponderant *Bald. Dec. Imol. & alij allegati per Surd. d. cons.* 1. *num.* 50.

3 Nec obstare visum fuit quod quartus testis loquatur de Pannina vxore cuiusdam de Marzarijs, secundus verò loquatur de quodam Curtio in genere, & sit vnicus, & tertius sit Imolæ examinatus, super quo fundamentum fieri non potest propter nullitatem examinis, ita vt semota probatione testium fides Baptismi, & enunciatiua instrumenti locationis tanquam moderna non attingens centesimum annum, non sufficiat, vbi agitur de probatione proprietatis filiationis ad effectum succedendi tertio. *Put. decis.* 222. *lib.* 1. *Rota coram bo. mem. Card. Platto in Sutrina beneficij S. Angeli* 13. *Mar.* 1588 quæ data fuit.

4 Quia fuit responsum primò nullitatem examinis non obstare, vt in fine decisionis dicitur; & quamuis quartus testis deponat de auditu ab eius fratre; secundus tamen, & tertius opt mè concludunt filiationem, & paternitatem respectiuè, asserentes se scire, quod Curtius, & Pannina erant coniuges, & quod ex eis natæ sunt Ludouica, & Isotta. Secundò probatur Curtium habuisse Cæsarem in patrem ex depositione eorumdemmet testium, nempe primus secundus, & tertius de scientia affirmant Curtium fuisse filium Cæsaris, quia pro tali fuit ab eodem Cæsare tractatus, & nominatus, & depositiones prędictæ adminiculantur pariter ex fide Baptismi Curtij, & instrumenti renouationis emphyteusis, quo enunciatur Curtius filius q. Cæsaris, quod sufficere supra dictum fuit.

5 Tertio probatur Cæsarem esse filium legitimum & naturalem Andreæ ex testamento ipsius Andreę in quo vocat Cæsarem filium suum, & vti talem illum instituit hæredem vniuersalem, quæ nominatio iuncta actu proportionabili circa hæredis institutionem iustificat enunciatiuam filiationis, ne dicatur propter aliud emissa. *Paris. cons.* 13. *num.* 29. *vol.* 2. *& cons.* 29. *num.* 10. *& cons.* 96. *num.* 2. *Gozad. cons.* 13. *num.* 7. dicens, quod etsi nominatio, quæ fit in testamento, nihil releuare videatur, tamen id procedere, quando est annexa legato, secus si sit coniuncta vniuersali institutioni; idem firmat *Rebuff. tit. de nominat. in princ. nu.* 3. & hanc partem quando nominatio, & hæredis institutio concurrunt, sequuta est *Rota in Bononien. de Gozadinis* 18. *Decembris* 1605. *coram Illustriss. Cardin. Lancellotto*, & iterum in *Bonon. de Poetis* 17. *Iunij* 1615. *coram R.P.D. Vbaldo*.

6 Ex quibus patet declaratio ad *decis. coram bon. mem. Cardin. Platto in Sutrina beneficii* 13. *Martii* 1588 quia enunciatiuæ supra centum annos ad effectum probationis requiruntur, quando sunt separatæ ab actu proportionabili. & tunc etiam testamenta non attenduntur, quando alternatiuæ, vel fiunt nominationes, vel instituuntur hæredes, quia nominatio propter aliud potuit fieri, & ex hæredis institutione non infertur necessariò ad filiationem, secus si vtrumque concurrat; sed prædictis etiam accedunt decisiones inter Cæsarem tanquam filium Andreæ, & Sixtum eius patruum, quæ deseruiunt pro adminiculo continuationis filiationis, quia non præsumeretur tamdiu sic nominatus, nisi filius esset nominanti, & animaduertit *Rebuff. d. tit. de nominat. in princip. num.* 5.

7 Quo verò ad secundam partem resolutionis, quod scilicet probetur obitus eorum, qui præcedebant in vocatione D. Isottam, & Ludouicam, visum est satis constare ex eo quod Camillus, & Nicola filij Sixti fratris Andreæ testatoris probantur decessisse absque sobole, ac etiam ex eo quod alij substituti in casum deficientiæ lineæ filiorum prædicti Sixti prædecessetint Camillo, & Nicolæ, nempe si ij Antonij fratris Andreæ testatoris substituti in quarta parte Marcus Antonius eiusdem testatoris frater pro alia quarta parte, Alexander filius naturalis Sixti pro alia quarta parte, & demum Franciscus alumnus eiusdem testatoris pro vltima parte vocatus.

8 De morte Nicolæ primo loco, & Camilli sine filijs legitimis, & naturalibus, quamuis testes dati in summario, num. 16. deponant de auditu tantum, probatio nihilominus quoad mortem benè adminiculatur ex fide Sacristæ S. Dominici Bononiæ, in qua attestatur de tumulatione dictorum fratrum, nempe Nicolę sub die 4. Martij 1583. & Camilli sub die 6. Decembris 1608. & in funere eorumdem datur alia partita extracta ex libris Sacristarum, in qua enunciatur merces soluta pro pulsatione campanę, ex quibus etsi plena probatio non deducatur saltem facere præsumptionem, & adminiculum, etiamsi de magno preiudicio agatur, admittunt *Imol. cons.* 110. *in fin. Crau. de antiq. temp. part.* 1. *§. vidimus, in princ.*

9 Et iuncta fama sufficiens redditur probatio eorum mortis, cum possint iungi ad perfectam probationem. *Gabr. concl.* 1. *per totam de probat.* & quod decesserint sine filijs, testes deponunt de auditu, & hęc

hęc probatio non etiam videtur necessaria substitutis sedaduersarijs contrarium asserentibus. *leg. ex facto.§.si quis autem.* vbi *Ang num 2. Alex.nu.24. ff.ad Trebel.Castr.cons.*301.*num* 4 *lib.*1. *Natta cons.*395 *num.*5. quod etiam fuit firmatum in *allegata decis.Bononien. de Gozadinis coram Illustriss. Card.Lancellotto*, in qua dicitur id maximè procedere, quando non apparet filios fuisse procreatos, prout in præsenti non constat, quinimo datur vrgentissima præsumptio non procreationis ex arrogatione per Camillum facta de Io. Paulo Paggiono, dum ageret sexagesimum tertium annum, cum assertione ad arrogationem venisse, quia non sperabat futuram prolem legitimam ex vxore sua.

10 De morte filiorum Antonij deponunt primus, secundus, & sextus testis, & quidem concludenter quia dicunt vidisse mortuos Vincentium, Hieronymum, & Iacobum filios Antonij nte Camillum, & vidisse eos tumulo mandari, & hæc fuit theorica. *Bart.in l.2.§ sed & si dubitetur, num.*1. *vers. advertendum tamen. ff quemadm. testam. aperiant. & in l.si quidem, num.*2. *vers item sufficit. C solut. matr.* quem sequuntur *Menoch.& alij ab eo relati, de adipisc.possess remed* 4. *num* 675.

11 De Marco Antonio, & Alexandro visum est ad probationem eorum mortis sufficere præsumptionem, quod si hodie viuerent, centesimum annum excederent, prout voluit *Bart. in tract. de testibus, num.*38.*&* 39.*Camp g.eod tract reg* 350. *Aufr.de Capel Tholos decis.*112. quod etiam fuit dictum in *alleg dec.Bononien faciecon.missis de Gozadinis*, & quæ ita videtur concludens argumentum, excedit centum annos, ergo mortuus est, vt dicunt *Menoch de præsumpt.lib.*6. *præsumpt.*49. *num.*17. *&* 18. *& Peregr.de fideicom.art.*43. *num.*4. & hæc probatio deducitur ex instrumento ann 1513. quod datur, & in quo apparet Marcum Antonium contraxisse vti maiorem, quod necessario ponit, cum in ætate vltra centum annos si de anno 1608. vixisset, & respectu Alexandri datur simile instrumentum celebratum, vsque de ann.1528 in quo præsupposita maiori ætate ad contrahendum, proculdubio vita illius metam centum annorum excederet.

12 De Francisco Alunno sufficienter probant testes dati, nempe primus, secundus, & quartus, qui sunt filij eiusdem Francisci, & quamuis dicant nescire an sit Franciscus ille nominatus ab Andrea testatore, demonstrationes tamen, & signa iustificant illum talem fuisse, quia dicti filij asserant Cæsarem soluere, & præstare annuam pronisionem dicto eorum patri, & esse tiratorem auri, quæ concordant cum legato eidem facto per Andream in suo testamento, in quo enunciatur sub cognomine tiratoris auri, & concurrentibus duabus demonstrationibus identitas personæ benè iustificatur, secundum *Bart. in l. demonstratio falsa. ff. de condit. & demonstr.& in l. si quis seruum. ff de leg.*2. sequitur *Corn.cons.*280.*num.*5.*lib.*3.

13 Non obstat quod series supradictæ probationis videatur irreleuans tanquam fundata super testibus Imolæ receptis, qui nulliter, & inualidè fuerūt examinati, tam ex defectu mandati comparentis pro Hotta, quàm ex eo quod Leonij fuerunt citati ad valuas Ecclesiæ, nulla facta diligentia de reprimendo eos, vel eorum procuratorem in ciuitate, & demum ex defectu citationis ad videndumiurare, & examinare testes. Quia prædicta ex facto fuerunt sublata: de mandato constat ex processu, citatio ad valuas fuit sufficiens, quia fuit datum pro forma in remissoria, citatio facta d e 15. nisi infra duos dies fuit circumdata ex alia citatione facta die 16. pro die sequenti, & sic pro die 17. quo testes iurarunt, atque ita visum est, cessare omnes exceptiones, & probationem remanere concludentem, &c.

R. P. D. MANZANEDO,
Patriarcha Hierosolymitano.

Papien. pensionis.

Veneris 13. *Februarij* 1615.

ARGVMENTVM.

Translatario pensionis habenti subrogationem gratiosam datur immissio, absque alia iustificatione litterarum, constito de quasi possessione exigendi ante translationem, & quando pensio, seu pensionis translatio dicatur conditionalis per clausulam, *dummodo pensio medietatem fructuum non excedat.*

SVMMARIVM.

1 *Translatario pensionis habenti subrogationem gratiosam datur immissio absque alia iustificatione litterarum, constito de ipsius quasi possessione.*

2 *Pensio conditionaliter reseruata non debetur ante conditionis purificationem. Declara.vt nu.*3.

3 *Clausula in pensionis reseruatione apposita*, dummodo medietatem fructuum non excedat, *quando pensionem, seu illius translationem conditionalem faciat.*

DECISIO DCXLII.

1 TRANSLATARIIS dandam esse immissionē Domini dixerunt, cum constet de facultate amplissima transferendi pensiones, de quibus agitur bon.mem. Cardinali Aquauiuæ concessa, & de translatione per eum facta, necnon de ipsius quasi possessione exigendi ex pluribus partitis Banchi formiter extractis, & ex mandato eidem concesso per A. C. quibus verificatis translatario pensionis habenti subrogationem gratiosam datur immissio, absque alia iustificatione litterarum, vt fuit resolutum in *illa S.Marci pensionis* 3. *Iunij* 1613. *coram R.D. Damasceno*, immissio enim datur etiam pro isto iure exigendi, sicuti pro alijs iuribus incorporalibus. *Rip.in l.*2.*nu.*2 *ff quorum bon. Bellon.consil.*35.*num.*5.*Bero.cons.*13.*nu.*16.*& seq.lib.*3. *Menoch.de adipisc.remed.*1.*num.*83.

2 Nec obstare videbatur clausula, *dummodo pensiones medietatem fructuum non excedat*, quæ aliàs videbatur conditionalem reddere reseruationem, ita vt ante purificationem pensio non debeatur. *Ruin.cons.*181.*num.*3.*lib.*2. *Cephal.cons.*17. *nu.*21. *Cassad.decis.*10. *num* 8. *de rescript.* & fuit dictum in *vna Mileuitan.pensionis* 20. *Nouembr.*1597. *coram bon.mem Litta, & in alia Neritonen.pensionis* 5.*Nouemb.*1601. *coram eod.*

3 Quia fuit responsum in casu nostro reseruationē pensionis, & facultatem illam transferendi purè, & simpliciter fuisse factam, nec illi prædictam clausulam fuisse adiectam, sed inferius quando Pontifex voluit

voluit quod supradicta reseruatio effectum haberet, etiamsi aliæ pensiones reseruatæ reperirentur super eadem mensa Episcopali, dummodo omnes insimul; medietatem fructuum non excederent, quo casu talis clausula non reddit conditionalem reseruationem pensionis, cui verè non fuit adiecta, vt aliàs de eadem clausula censuit *Rota in supradicta S. Marci pensionis, & in alia Carpentoraten. pensionis 15. Martij 1602. coram Illustr. Lancellotto, & Cremon. pensionis 15. Apr. 1611. coram D. meo Caualerio, &c.*

R. P. D. PAMPHILIO SEN. postea S. R. E. Cardinali.

Amerina domus.

Veneris 13. Februarij 1615.

DECISIO DCXLIII.

Replicata est supra decis. 647. part. 2. recent. & est infra decis. 168. par. 4.

R. P. D. MANZANEDO Patriarcha Hierosolymitano.

Anconitana bonorum.

Veneris 13. Februarij 1615.

ARGVMENTVM.

Scientia nō præsumptiuè, nec semiplenè, sed plenè, & concludenter est probanda, vbi agitur de auferendo ius alteri quæsitum.

SVMMARIVM.

1 *Scientia debet plenè, & concludenter probari, nec sufficit præsumpta, quando agitur de auferendo iure quæsito.*
2 *Procurator excedens fines mandati, tenetur de culpa ratione mandati.*
Testis deponens ad se exonerandum nihil probat. ibidem.
Testis referens se ad scripturam nihil probat, nisi appareat de relata scriptura, ibid in fine.
3 *Scientia probatur per vnum testem omni exceptione maiorem, nisi agatur de priuatione.*

DECISIO DCXLIV.

1 CVM sub die 5. Decembris præteriti contra decisionem in hac causa factam, inter alia opponeretur pro parte Passari, quod licet donatio bonorum Cardinalis S. Georgij non fuisset per ipsum acceptata, eo modo, & illis pactis, quibus fuit sibi facta adhuc tamen illa iuuari posset, cum Cardinalis habuerit scientiam prædictæ acceptationis, & illam approbauerit: placuit Dominis ordinare, vt videretur strictè, an de dicta scientia, & approbatione constaret; super quo dato particulari dubio, & illo hodie proposito, Domini negatiuè responderunt. Quia cum agatur de auferendo iure quæsito Cardinali mediante resolutione donationis ob contrauentionem donatarij, dicta scientia debet plenè, & concludenter probari, iuxta glos. communiter receptam *in cap. concertationi, verb. sciuerit*, & ibi *Doctores de appellat. in 6. Mohed. decis. 4. de probat. Put. decis. 6. eod. tit. Caputaq. decis. 110. par. 2. Seraphin. decis. 972. num. 10.* Nec sufficit præsumpta deducta ex verisimili certioratione per procuratorem facta, *Rot. decis. 21. de sol. & contum in antiq. Ruin. cons. 66. num. 19. lib. 3. Seraphin decis. 1239. nu. 1.*

2 Quæ quidem plena, & concludens probatio non adest in casu nostro, cum duo testes nihil certi deponant; alter verò patiatur multas exceptiones, & præsertim, quod cum tanquam procurator Cardinalis tradiderit donatario possessionem bonorum donatorum non adimpletis prius conditionibus in donatione appositis, dum postea dicit quod dicta traditio fuit per Cardinalem ratificata, & acceptata, deponit ad se exonerandum, ex quo aliàs teneretur actione mandati, vel saltim de culpa, *l. procuratorem*, & ibi *Doctor. mandati. Ruin. cons. 44. in fine. lib. 1. Surd. cons. 540. num. 28. & 41.* vnde ei non creditur, *Cæsar de Graff. decis. 3. num. 7. de testibus. Alex cons. 32. num. 4. & 5. lib. 6. Aym. cons. 99. nu. 2. Farinac de testib. quæst. 60. num. 4. & 202.* Maximè quia istam scientiam, & approbationem idem testis deducit ex epistola responsiua, ibi per Cardinalem transmissa, quæ nisi exhibeatur, eius depositio tanquam relatiua ad illam nihil operatur, iuxta notat. *in auth. si quis in aliquo. C. de edit.* & ibi *Dec. n. 31. Seraph. decis. 1082 num. 2*

3 Non obstat, quod sufficiat probare scientiam per vnum testem, *Natta cons. 231. num. 2. Surd decis. 221. num. 11.* & fuit dictum in *vna Romana donationis 21. Aprilis præteriti coram D. meo Vbaldo*, quia vltra quod illo casu testis deberet esse omni exceptione maior, qualis non est iste de quo agitur, respondebatur illud non procedere, quando ex dicta scientia resultaret priuatio iuris alteri quæsiti, cum requiratur plena probatio, iuxta Doctores supra allegatos.

4 Minus obstat, quod grauamen in fine donationis appositum releuandi Masserium, fuerit postea per Cardinalem in suo testamento iniunctum hæredi, ex quo videatur habuisse scientiam dictæ acceptationis factæ per donatarium absque dicta releuatione, quia inde non benè infertur ad scientiam supra requisitam, cum hoc fuerit potius factum ad reddendum magis cautum ipsum Masserium, quatenus donatarij non sufficerent. Cæteræ verò coniecturæ deductæ per informantes, vel sunt leuissimæ, vel non concludunt per necesse dictam scientiam Cardinalis. Et ita conclusum, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Carthaginen. decimarum.

Lunæ 16. Februarij 1615.

ARGVMENTVM.

Monachi, & religiosi omnes sunt exempti à solutione decimarum de noualibus, & huic exemptioni non censetur derogatum à Summo Pontifice per generalem derogationem, nisi expressa fuerit facta mentio.

SVMMARIVM.

1 *Religiosi, & monachi non tenentur soluere decimas de noualibus.*
2 *Dispositio litterarum Apostolicarum, & Breuis declarari debet à derogatione dictarum litterarum.*
3 *Decima etiam de noualibus solui debent, quando sie*

sic Pontifex statuit per verba vniuersalia, solui debere decimas quomodocumque, & vndecumque peruenientia, ibid.

Consuetudo non præsumitur, ideo per allegantem probanda est, ibid.

4 *Decimarum appellatione generali non comprehenduntur decimæ de nonalibus soluendæ.*

Verba generalia non trahuntur ad incogitata, quando possunt se referre ad aliquid, salua ratione recti sermonis, ibid. in fin.

5 *Priuilegiorum derogatio facta à lege, vel Principe non trahitur ad ea, quæ sunt inserta in corpore iuris.*

6 *Exceptio firmat regulam in casibus non exceptuatis.*

DECISIO DCXLV.

1 ROTA censuit RR. PP. Societatis Iesu non teneri ad solutionem decimæ, seu vigesimæ de nonalibus, quæ ipsimet proprijs manibus, & sumptibus excolunt; cum enim non possit controuerti ipsos esse Religiosos, sequitur ipsos non esse obligatos soluere decimas de nonalibus, cum omnes Religiosi ex dispositione, *cap. ex parte, il primo, de decimis*, fuerint exempti, quod priuilegium indistinctè ad omnes Religiosos, & Monachos extenditur licèt Adrianus Pontifex *in d. cap. ex parte*, vtatur verbo, *ferè*, tradit ibidem *gloss. & in cap. commissum in verb. Monachos, eod. tit. Hostien. in d. cap. ex parte num. 4. Butr num. 9. Aneh. num. 3. Rebuff. de decim. quæst. 14. num. 45.*

2 Nec obstare visum fuit quod dicitur dictos Patres vigore Breuis fel. rec. Leonis XI. fuisse coactos soluere vigesimam loco decimæ quorumcumque locorum, & bonorum quæ nunc possident, quomodocumque, & vndecumque quæ ad eos peruenerint, aut peruenire poterint, &c. cum verbis, & clausulis amplissimis, sub quibus comprehendi noualia tradit *Socin. 297. num. 5. lib 2.* fusè *Guttierez consf. 5. num. 4.* qui multos cumulat, stante maximè quod in dicto breui leguntur derogationes amplissimæ quibuscis priuilegijs, etiam per viam legis generalis, & statuti perpetui, ex qua infertur derogatum huic priuilegio concesso dictis Patribus Societatis Iesu tanquam Religiosis, cum dispositio Breuis declarari debeat ab ipsa derogatione. *Surd. consf. 453. num. 25. vers. id ipsum, & num. seq.*

3 Responderunt enim DD. verba illa generalia esse restricta per alia subsequentia verba, de quibus de iure, vel consuetudine decimæ solui solent, quas mandat Papa illis Ecclesijs solui, quibus alioquin circumscriptis priuilegijs dictæ Societatis persolui deberent, vt legitur in dicto Breui, & per consequens nullo modo comprehendi possunt decimæ ex noualibus, quas etiam dicti Patres tanquam Religiosi circumscriptis eorum particularibus priuilegijs de iure communi persoluere tenerentur, nec etiam de consuetudine, cum frustra in ea fiat fundamentum, nisi probetur, *cap. 1.* & ibi *Doct. de constit. in 6. l. 1.* & ibi *gloss. & Doct. C. quæ sit longa consuet. Ioannes Fab. in §. ex non scripto, num. 20. instit. de iur. natur.*

4 Considerarunt etiam DD. mentem fuisse Papæ sapien. omnes differentias, & lites natas inter Ecclesias, de quibus fit mentio in dicto Breui, & dictos Patres Societatis Iesu, vt ex integra Breuis lectura apparet, ex qua colligitur finalis causa, & intentio disponentis *l. fin.* & ibi *not. Bald. num. 4. in 1. oppositione. ff. de hered. instit.* certumque est nullum verbum in toto processu in Rota exhibito scripturisque productis coram Illustrissimis Cardinalibus à Summo Pontifice deputatis legi de prætensione noualium, sed solum inter partes ortam fuisse controuersiam super solutione decimarum, à qua vigore priuilegiorum particularium dicta Societas Iesu exemptam se asserebat, sicque non est verisimile voluisse Summum Pontificem obligare dictos Patres ad solutionem noualium, quæ à dictis Ecclesijs non controuertebantur, cum peterent solum integram solotionem decimarum, sub quo generali verbo regulariter non comprehenduntur noualia. *cap. cum contingat. & c. tua de decim.* ex quibus concluditur verba illa generalissima comprehensa in Breui debere intelligi respectu quantitatis eorum, ex quibus soluenda sit de iure decima, & respectu modi acquisitionis, siue per donationem, emptionem, vltimam voluntatem, & similia: non autem extendi ad obligationem eorum, ad quæ de iure non tenebantur, nisi fuerint expressa; quãdo enim verba generalia possunt se referre ad aliquid, salua ratione recti sermonis, nunquam trahuntur ad incogitata. *Surd. decis. 176. & 217.*

5 Quod ad generales derogationes attinet, placuit responsio data, indubitati iuris esse dum lex, vel Princeps derogat simpliciter priuilegijs vniuersalibus nulla facta specificatione, id non intelligit de ijs, quæ sunt inserta in corpore iuris. *gloss. in auth. quæ in prouincias, in vers. illic, in fin. C. vbi de crimin. agi oport.* quam ibi extollit, & sequitur Barr. in secunda oppositione. *Bald. vers. 3. solutio*, latè *Felin in cap. 1. num. 12. & in cap. nonnulli num. 26. de rescript.* fuit dictum in *vna Romana successionis de Girona 27. Iunij 1574. coram Robusterio.* Difficilius siquidem tollitur quod est iuris communis, quàm quod est iuris specialis. *l. eius militis, §. militia missus. ff. de test. milit.*

6 Ex quibus patet responsio ad id quod dicebatur pro parte Capituli Papam, dum eximit à solutione decimarum dictos Patres, quoad hortos, viridaria, & animalia eorum, à quibus iam erant exempti ex dispositione dicti *cap ex parte*, sicut Religiosi, noluisse ipsos obligare ad solutionem noualium, quia exceptio firmat regulam in contrarium in non exceptuatis. Fallit enim hæc regula, quando adsunt similes casus exceptuatis, trahi enim debent ab eodem ex paritate rationis. *Abb. in cap. cum dilecta num. 7. de confirmat. vtil. vel inutil* cum multis alijs per informantes adductis, quorum responsiones placuerunt DD. cum semper firmum remaneat hoc fundamentum non posse dici illud Breue abstulisse ius quæsitum dictis Patribus omnibus Religiosis concessum, & in corpore iuris insertum, nisi appareat de expressa (non enim tacita sufficit, ex supradictis) Pontificis voluntate derogandi dispositioni dicti *cap. ex parte*.

7 Verùm quia ex parte Capituli dictum fuit sub prætextu noualium posse dictos Patres nimium dictis Ecclesijs præiudicium etiam in exactione vigesimæ loco decimæ inferre, ideo DD. expressè declararunt dictos Patres, non posse prætendere exemptionem, nisi in noualibus, de quibus loquitur text. *in d. cap. ex parte, & in c. quid per nouale, de verb. signif.*

signif. cui priuilegio omnibus Religiosis concesso non fuit derogatum in dicto Breui I conis XI. cuius executioni in reliquis nullum præiudicium adferre voluerunt. Et ita vtraque parte informante, fuit decisum.

R.P.D. PIROVANO.

Bonon. laudi.

Lunæ 16. Februarij 1615.

ARGVMENTVM.

Administrator alicuius negotiationis, si dictæ negotiationis plures confecit libros, secundùm quos librorum administrationis suæ rationem reddere debet.

SVMMARIVM.

1 *Liber mercatoris si facit aliquem debitorem pro certa summa, creditor qui maiorem prætendit, probare tenetur, & nu.2.*

3 *Rationum redditio, secundum quos libros fieri, & regulari debeat, arbitrio iudicis remissum est.*

4 *Mercatorum libri conscribendi sunt, secundum mercatorum consuetudinem.*

DECISIO DCXLVI.

1 FVIT aliàs resolutum in hac eadem causa Grimaldos emisse omne sericum, & illud laborare fecisse, & curam vendendi, & distrahendi habuisse, prout in decisione 19. *Martij* 1610. *coram Reuerendiss. Attrebaten.* ideo ea peruat cogitare de dandis computis, quæ cum deduci deberent ex libris negotij, & non de omnibus, sed de legalibus, & benè tentis tam secundum iuris communis dispositionem, quàm etiam iuxta statuta Bononiæ, fuit resolutum libros magistrales posse deseruire, & librum nuncupatum *il matto* arbitrio Dominorum: de alijs autem non fuit habita ratio, vbi nullam fidem merentibus. Verùm quia etiam cæteri libri, nempe *vacchette*, ferreti, libri de *Filatotieri*, præsupponebantur non posse impugnari à Dominis de Sancto Petro, neque ab alijs socijs tanquam scriptis à ministris apothecæ, & à deputatis socijs, & super quibus Christophorus Grimaldus ne syllabam quidem scripserat, & consequenter quicquid sit inter alios, tamen inter socios admittendos esse dicebatur, ideo proposui dubium, an demptis libris socialibus, & libro nuncupato *il matto*, super quibus adsunt particulares decisiones, cæteri libri possint impugnari, & à quibus. Et Dominis placuit Dominos de Sancto Petro non posse impugnare quominus cum illis possit reddi ratio per Grimaldum, nisi aliàs de errore doceatur.

2 Et quia Grimaldus videbatur teneri rationem reddere de emptis laboratis, & venditis. Primò dicebant Domini pro emptis non posse libros impugnari, quia probatio serici empti per Grimaldum, quæ deducitur ex libris prædictis, fauorabilis est Dominis de Sancto Petro, quibus propterea non est sublata facultas probandi maiorem quantitatem serici peruenisse ad Grimaldum, est enim confessio, quæ regulatur secundum terminos *gloss. l. cum de lege. ff. de probat.* per quam si quis ponitur debitor pro certa summa, si maiorem prætendit, creditor tenetur probare, sequuntur *Socc. iun. cons. 26. num. 11. lib. 2. Couar. var. resol. lib. 2. cap. 6. num. 4.* & alij apud *Gab. de probat. conclus. 7. num. 1. & per totam.*

3 Secundò idem dicebant de serico laborato tanquam consistente in conuersione in pannos sericos, & velam na, cum non possint regulari scripturæ, nisi secundum consuetudinem, & necessitatem negotij, & sic propter multiplicitatem operariorum, & difficultatem retinendi inter eos scripturam regulatā non soleant partitæ operariorum consignationis serici, & restitutionis referri in libros magistrales, & etiam, quia libri prædicti sunt connexi verisimiles propter notoriam inhabilitatem scribendi ipsius Christophori, & subordinati ad negotium principale visum est & in hoc casu libros de *filatotiere, & tessitori*, & aliós similes non posse impugnari per Dominos de Sancto Petro, cum in hoc plurimum versetur arbitrium iudicis, nec attendatur iuris rigor. *Bald. in rubr. de fid. instr. nu. 65. Corn. consil. 319. num. 13. & 14. vol. 3. Socin. sen. cons. 240. nu. 6. lib. 2. Ripa in l. admonendi, num. 29. ff. de iureiur. Menoch. de arbitr. cas. 92. num. 5.*

4 Tertiò quoad venditionem mercium, quæ redierunt fabricatæ in apothecam, nempe velamina, drappi orlolij, & alia, de quibus in folio computorum, idem dicebant Domini, quia de exitu, & venditione earum dautur partitæ signatæ †, & signatæ A, quæ indicantur in folio prædicto, & in venditionibus, quæ fiunt dietim in apothecis, certum est quod de singulis palmis non est referenda partita in libros magistrales, aut giornales, sed secundum consuetudinem mercatorum in eorum libris memorialibus possunt adnotari, vt in his terminis respondit idem *Corn. d. cons. 319 n. 12. vol. 3.* sequitur *Crauet. de antiq. temp. par. 1 § quarto limitatur, num. 59.* addens prædicta procedere, etiamsi liber modo ab vno, modo ab alio scribatur, prout necessitas desiderat. *Ruin.* idem consuluit *cons. 101. num. 3. lib. 1. Menoch. dict. casu 92. num. 4. & præsumpt. 62. nu. 4. lib. 3.*

5 Nec mouebat Dominos, quod ex Capitulis Societatis nemo, præterquam Franciscus Grimaldus filius Christophori, & Accursius, poterant scribere in libris nuncupatis *giornale, e mastro*, & tamen libri stracci signati †, & A, non sint de specie prædicta, neque sint conscripti per Franciscum, aut Accursium, quibus propterea dicebatur fidem non esse adhibendam, vt in vltima decisione fuit firmatum. Quia fuit responsum intelligendum esse facultatem in Capitulis restrictam ad Franciscum, & Accursium respectu partitarum, quæ referendæ erāt in libros regulatos, non autem quoad eas, quæ secundum mercatorum consuetudinem nec solent, nec sine maxima difficultate possunt regulari, vt in præsenti, & ita videtur sentire idem *Corn. dict. consil. 319. num. 12. vers. sed solum scriptura, vol. 3.*

Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romàna cessionis.

Veneris 20. Februarij 1615.

ARGVMENTVM.

Resoluta cessione nunquid iura cessa remaneant sine spiritu, & quid resoluta datione in solutum.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Cameralis obligationis executio non impeditur per exceptiones requirentes altiorem indaginem.*
2 *Cessione resoluta iura cessa remanent sine spiritu. Euictionis actio non datur, nisi re effectualiter euicta, ibid. vers. fuerunt enim.*
3 *Cessionis pretium retinere, & à cessione recedere sunt inter se incompatibilia.*
4 *Dationis in solutum contractu annullato datur retentio.*

DECISIO DCXLVII.

1 DOMINI in propositione huius dubij idem responderunt, quod aliàs in tribus resolutionibus in hac causa coram Illustrissimo Lancellotto fuit decisum, scilicet mandatum esse relaxandum contra D. Balduinum pro summa contenta in dubio, cum omnia deducta ad impediendam exequutionem vel non releuent, vel dubia, & turbida sint altiorem indaginem requirentia, quæ ideò admittenda non sunt ad impediendam exequutionem claræ, & liquidæ obligationis Cameralis, vt fuit dictum in dictis decisionibus, cum quibus Domini se conformarunt in responsionibus ad motiua excitata per D. Balduinum.

2 Nec obstat declaratio de redeundo ad primæua iura quæ dicitur facta per filios, & heredes Matthei post resolutiones prædictas coram Illustrissimo Lancellotto, & quæ fieri potuit vigore pactorum cessionis, & est præiudicialis ad ipsam cessionem, cuius vigore agit D. Lælia cessionaria, quia per resolutionem iura cessa remanent sine spiritu. *Rolan. cons. 63 num 23. lib. 1.* Fuerunt enim datæ plures responsiones. Et primò quod reseruatio redeundi, ad primæua iura fuit conditionalis, in casu scilicet euictionis canonum assignatorum, de qua euictione non constat, prout ad eum effectum constare debet, quòd res fuerit effectualiter euicta, *l. si plus, vel minus. ff. de euict. l. qui rem. C. eod. tit. Crauet. cons. 845. numer. 12. Thesaur. decis. 85. num 1.* Et quamuis dicatur, quod quidam Iacobobillus creditor Alexandri euicerit à Mattheo ex dictis canonibus pro summa scutorum 750. admittitur tamē quod Mattheus ab Alexandro pro totidem 750. fuerit reintegratus, & acquieuerit, ita vt per euictionem reintegratam cessauerit facultas redeundi ad primæua iura.

3 Secundò fuit responsum declarationem prædictam continere aliam conditionem, quatenus ipsis hæredibus liceat eodem contextu retinere canones, & redire ad primæua iura, quæ conditio resoluit, & tollit totam declarationem, cum de iure recedere à cessione, & retinere pretium cessionis inter se non compatiantur. *l. si diuersa. C. de transact. l. eleganter, in princip. ff. de cond. indeb. Afflict. decis. 220. num. 4. Card. Mantic. de contr. lib. 26. tit. 9. num 39.*

4 Nec dicatur, quod immo compatibilis videatur solutio contractus cessionis, & retentio canonum exactorum, cum etiam annullato contractu dationis in solutum detur retentio creditori. *l. si non sortem. §. si centum. ff. de condict. indeb. Surd. decis. 46. n. 9.* cum alijs allegatis. ideo possint hæredes Matthæi retinere canones vti creditores Alexandri, cum ista bona sint præter donationem factam Læliæ. Ad prædicta enim patet responsio ex eo constat canones non esse in donatione comprehensos, & inde cessat retentio, quia Lælia non est debitrix hæredum Matthæi, & quatenus etiam constaret, dicitur in secunda *decisione coram Illustriss. Cardin. Lancellotto*, quod nihilominus ex re aliena potuit validè acquiri cessio Læliæ, itaut Dom. Balduinus non possit dare de cessione inualida.

5 Demum fuit dictum, quod pendente declaratione compatibilitatis vsus primæuorum iurium, & retentionis canonum non potest dici recessum à cessione, & per consequens conditio remanet in sua forma, per quam nihil ponitur in esse ad effectum obligationis Cameralis impediendæ.

R. P. D. PIROVANO.

Arboren. præcedentiæ.

Lunæ 23. Februarij 1615.

ARGVMENTVM.

Coadiutor Canonicus mortuo coadiuto tenetur nouam Canonicatus possessionem accipere, nec præcedit veros Canonicos, qui de nouo ipsi coadiutori successerunt.

SVMMARIVM.

1 *Coadiutores vigore possessionis acceptæ in vita coadiuti non præcedunt veros Canonicos, qui de nouo ipsis coadiutoribus succedunt, & num. 2.*
3 *Coadiutor post mortem coadiuti tenetur nouam capere possessionem, cum prius non sibi, sed coadiuto possideret.*

DECISIO DCXLVIII.

1 ET si Sacra Rituum Congregatio in pluribus causis declarauerit coadiutores vigore primę possessionis acceptæ in vita coadiuti non præcedere in Choro, Capitulo, & Processionibus publicis veros Canonicos, qui de nouo ipsis coadiutoribus succedunt, sed durante vita coadiuti debere remanere post omnes Canonicos in Sede sib. assignata suæ receptionis, & ingressus; nihilominus orta est controuersia inter Sisinum Aramo coadiutorem Canonici Ludouici Sillo, & Canonicos Ecclesiæ Arboren. post illius coadiutoriam prouisos super huiusmodi præcedentia: vnde dubitaui, cui deberetur.

2 Et Domini responderunt, prout per Sacram Congregationem fuit resolutum, & sæpius in hoc tribunali decisum, nempe veris Canonicis præcedentiam deberi, etiam quod superuenerint post captam coadiutoris possessionem, vt latè fuit firmatum in *decis. Hispalen. præeminentiarum 8 Februarij 1613. coram Reuerendissimo Archiepiscopo Damasceno*, ea ratione, quia mortuo coadiuto coadiutor tenetur nouam accipere possessionem, cum prius non sibi, sed coadiuto possideret, ex quibus credebant Domini exceptionem ordinis iudicij oppositam per Sisinum, vt scilicet prius de possessione videretur non posse suffragari, quia Sisinus contendit de possessione non apta ad manutentionem, & de qua non est controuersia cum Canonicis, qui superuenerunt, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Affisien. hæreditatis.

Lunæ 23. Februar. 1615.

ARGVMENTVM.

Aditio hæreditatis nunquid inducatur per enunciationem, cessionem, & transactionem.

SVMMARIVM.

1 *Hæres impugnare non potest factum defuncti.*
2 *Aditio hæreditatis non censetur inducta per renunciationem.*
3 *Cedere iura hæreditaria facere non potest qui hæreditatem non adiuit.*
4 *Adire hæreditatem, quando quis dicatur per instrumentum transactionis.*

DECISIO DCXLIX.

1 DVBIVM proposui pro parte reseruata in præcedenti disputatione respiciente bona alienata per Carantoniam in prædictum Andræam. Et Domini similiter steterunt in decisis, nempe vt sententia confirmaretur, approbando fundamenta decisionis. Nam certum est quod bona Carantoniæ consistentia in balijs *della Pescara, & della Pieue*, transierunt ad Andream cum titulis partim venditionis, & partim donationis, super quibus exinde Bartholomæus suo, & Lauiniæ nomine vti nepotes Martinangeli ex altero filio prædefuncto concurrentes cum Andrea patruo ad eandem Carantoniæ eorum auiæ paternæ successionem transegerunt, per quam transactionem Christophorus, & Lauinia fecerunt se hæredes Carantoniæ, & per consequens contractus per eam initos nec infringere, nec impugnare possunt, vulg. *l. cum à matre. C. de rei vend. l. ex qua persona. ff. de reg. iur.*

2 Ideo Domini iterum ponderabant, quod etsi renunciatio facta per Christophorum recepta summa scutorum 70. nisi alia concurrant, non esset sufficiens ad firmandam aditionem hæreditatis Carantoniæ, per textum expressum *in l. fuit quæstionis. ff. de acquir. hæred. l. licet. leg. si quis pecuniam, si quis omissa causa testamenti*, cum illa verba non importent de se aditionem, sed repudiationem, qui sunt inter se termini contrarij, vt dicit *Aretin. in his terminis, cons. 91. in 1. vers. bene fateor.*

3 Tamen quia verba transactionis non sonant in puram renunciationem, aut repudiationem, sed in translationem iuris in alterum, & liberationis obligationis ab onere hæreditario, propterea tanquã verba apta ad inducendam aditionem de necessitate non important, vt dicitur de cessione, quæ legitur in præsenti transactione, ibi, *cede*, quæ sine aditione non valet *leg. si auia. C. de iur. delib. Crauett. cons. 200. num. 21. Marant. in leg. is potest, nu. 14. ff. de acquir. hæred. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 12. tit. 12. num. 17. Surd. decis. 69. nu. 11.* Idem videntur importare alia verba sequentia, *concede*, *trasferisce*, quæ de necessitate supponunt acquisitionem præambulam, aliàs nihil transferret, aut concederet. *l. fuit quæstio. ff. de acq. hæred. Soccin. sen. cons. 183. num 2. vol. 2.* dicens propterea inferri ad aditionem liberatio pariter facta Christophoro pro expensis funeralibus Carantoniæ, & debitorum eiusdem, & solutionis legati, videntur de se importare aditionem, quia de necessitate liberatio præsupponit agnitionem oneri, quod sine aditione non radicatur, & nihilominus actus funerandi, & legata, & debita soluendi, sunt differentes, qui non solent citra ius, & nomen hæredis fieri, vt plenè probauit *Ioseph. Lud. sua conclus. 16. vers. si autem non essemus in actibus dubijs.*

4 Non obstat, quod aditio resultans ex contractu transactionis restringi debeat ad effectum transactionis sustinendæ, non autem operari debeat ad alios effectus hæreditarios, vt declarat *Castren. cons. 152. num. 2. vers. non tamen dico, par. 1. & Crauet. cons. 200. num. 1.* Quia etiam secundum opinionem Castr. dixerunt Domini sufficere Francisco sustineri transactionem tanquam ab hæredibus Carantoniæ factam, cum in ea fuerint cessa, & translata omnia iura, quæ habere potuissent Christophorus, & Lauinia super bonis iuribus, & actionibus Carantoniæ, inter quæ sunt bona, de quibus est controuersia. Præterea Castr. & Crauetr. qui illum sequitur, loquuntur quoad alios effectus hæreditarios passiuos, nempe vt renunciantes, & transferentes possint molestari à creditoribus hæreditatis, non autem, vt ipsi non obstante cessione possint citra effectum transactionis exercere, agendo iura hæreditaria, cum hoc de directo pugnet contra voluntariam cessionem, & iurium translationem, quæ non admittit, vt quis possit ad primæua iura redire, propter exceptionem transfusarum actionum. *Bal. cons. 105. num. 4. lib. 3. Crauett. cons. 191. numer. 3.* admittentes hanc exceptionem posse dari à tertio. Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Sabinen. Affictus.

Veneris 26. Februarij 1615.

ARGVMENTVM.

Locationis contractus est indiuiduus, & ideò debet acceptari cum omnibus suis qualitatibus, & conditionibus. An autem, & quando locator teneatur conductori notificare omnes qualitates rei locatæ, quæ potuissent conductorem à conductione retrahere, in hac decisione benè declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Contractus locationis est indiuiduus, acceptariq. debet cum omnibus suis qualitatibus, & conditionibus.*
Solitum, & consuetum vbi attendi debet, intelligendum est de vltimo statu, ibid in fine.
2 *Locator tenetur conductori notificare qualitates rei locatæ, eas scilicet, quæ potuissent illum retrahere à conductione. Vbi declaratur quomodo hæc conclusio procedat.*
Instrumentum facit rem notoriam.

DECISIO DCL.

1 DOMINI recesserunt à decisis in hac causa, quia animaduerterunt inter cætera expressè fuisse conuentum in instrumento locationis cum Angelo Costanella quod respectu non expressorum in inuestitura partes se remitterent ad solita ipsius tenutæ, & hanc partem conductores non possunt

possent recusare, & aliam acceptare, cum contractus locationis sit indiuiduus, & acceptari debeat cum omnibus suis qualitatibus, & conditionibus. *Tiraq. plura congerens de retract. conu. in fin. nu. 2. Crauett. cons. 132. num. 12. Natta cons. 50. num. 27.* Quod procederet, etiamsi acceptans ignorauerit onus annexum, vt declarauit *Castren. in leg. si duo, ff. de acquir. hæredit.* & sequitur *Alexand. in consil. 103. col. 2. in fin. vol. 2. Cagnol. in leg. qui cum alio, num. 8. de reg. iur.* Solitum autem quod particulares intrarent ad laborandum terras intra hanc tenutam montis *le Pietre*, satis probatur ex antecedenti locatione facta cum Domino Vulpio, in qua reseruatur ius particularibus, iuxta solitum, cui vltimo statur, vbi agitur de solito attendendo. *Alexand. cons. 5. num. 22. vol. 5. Felin. in cap. cum te, colum. fin. de rescript. Curt. in tract. de consuetud. in 4. sect. num. 81. Decian. cons. 73. num. 48. lib. 2.*

2 Non obstat quod locator tenebatur notificare conductori qualitates huius soliti, cum essent releuantes; & tales, quæ potuissent trahere illum à conductione, per *l. quaero l. si sterilis, §. si prædij, ff. de act. empt. cum alijs alleg. per Surd. cons. 145. nu. 8. & cons. 150. num. 2.* ita vt conductoris culpæ non sit adscribendum, quod non inuestigauit. Quia visum fuit ex præseruatione soliti ipsius tenutæ in non expressis conductorem certificatum remanere, quod ratione soliti aliqua possent separari ab ipsa tenuta, vnde sibi imputare debet, si non perquisiuit. *leg. qui cum alio ff. de reg. iur. Surd. post alios decis. 255. num. 45.* & prædicta benè se compatiuntur cum allegatis in prima decisione, quia vbi non potest considerari dolus locatoris in tacendo, tunc locus non est rationi ponderatæ per *Alexand. in consil. 14. in fin. lib. 5.* quod scilicet conductor non poterit ab alio de facili certificari, quàm ab ipso locatore, præcipuè cum non posset diuinare, quæ essent solita istius tenutæ; dolus autem non poterat considerari, quia excipiendo solita poterant iustificari ex præcedenti statu, & locatione, quæ cum esset celebrata, per instrumentum notorium inducebatur. *Tiraq. de retract. consang. §. 2. glos. 1 nu. 2.* Vnde fatuum est quod hęc possent celari, & ex facto veritas huius assertionis apparuit, quia conductores obtinuerunt declarari rubra decem terræ, quę distabant ab hac tenuta, esse comprehensa in eadem locatione, quamuis non expressa. & hoc ratione soliti pręseruati, & si hanc partem inuestigauerunt, hodie non videtur illis permissum dicere, quod non potuerint inuestigare, quę essent solita.

3 Non obstat conuentio, quod finita locatione Angeli Cottanellę prędicta tenuta conductoribus remanere deberet ad omnes fructus, quia, & hęc vniuersalis dictio *omnes*, habet vnde possit operari suum effectum, nempe in facultate reseruata rumpendi terras in eadem tenuta, & in eis ferendi indistinctè quod durante affictu dicti Cottanellę solum pro rubris decem erant promissa, quo finito, remanebat ipsis conductoribus ad omnes fructus, & in facultate reseruata rumpenda decem terrę in eadem tenuta, & in eis ferendi, quę cessabant finita locatione Cottanellę, & reseruata cedebant commodo conductorum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Vrbinaten. bonorum.

Mercurij 11. Martij 1615.

ARGVMENTVM.

Citatio ad sententiam debet esse pręcisa ad audiendam sententiam, nec sufficit ad audiendam voluntatem iudicis, & ex instrumento locationis, quando dominium probatum censeatur.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata sine citatione, nulla, & inualida est.*

2 *Citatio ad sententiam debet esse pręcisa ad audiendam sententiam, nec sufficit ad audiendam iudicis voluntatem. vers. Quia fuit responsum.*

Notarij assertio super executione intimationis, absque testibus non probat, ibid. in fine.

3 *Rei vendicatio non datur domino non probato.*

4 *Dominium non censetur probatum probata locatione ad effectum deuolutionis, & rei vendicationis, ibid. vers. Nec sufficit probatio, & quid si vltra locationem alia concurrant adminicula.*

Emphyteusis non deuoluitur propter canonem non solutum, quando dominus directus illum accipere recusat, ibid. in fine.

DECISIO DCLI.

1 CENSVERVNT Domini sententiam Vicarij Vrbinaten. esse infirmandam, quia vtroque defectu, nullitatis scilicet, & iniustitię laborare videtur. Nam si deficit citatio ad sententiam per eius omissionem nullitas sententię causatur. *element. pastoralis, de re iud. l. ab eo. C. quomodo, & quando iudex. l. 1. ff. quæ sent. sine appell. rescind. glos. in elem. sæpe de verb. signif.*

2 Non obstat, quod de citatione satis apparere videatur ex instantia Notarij, quę datur in summario mensę Archiepiscopalis, in qua legitur quod instante Sindico D. Vicarius monuit, seu prorogauit monitionem ad primam post Cineres, & die 1. Februarij 1614. fuit intimata oretenus per Notarium Casetę supradicta prorogatio D. Antonio Guiducio: sententia autem lata fuit die 13. Februarij, & sic intra tempus prorogationis. Quia fuit responsum monitionem, & prorogationem monitionis non indicare citationem ad sententiam, cum non omnis citatio sufficiat, sed debet esse pręcisa ad audiendam sententiam, *glos. in d. clem. sæpe, in verbo, ad id, de verb. signif. Felin. in c. consuluit, nu. 16. de off. deleg. Mars. in rubr. de probat. nu. 368. Mathes. sing. 8. num. 2. Bart. sing. 22.* Ideo idem *Mathes. d. sing. 8 num. 3. & Rom. sing. 372. & cons. 369. num. 8.* dicunt, si citatio diceret ad audiendam voluntatem iudicis, non arctaret citatum ad audiendam sententiam, etiam cum verbo *peremptoriè*. Pręterea, etsi Notarius attestetur intimasse D. Antonio eandem prorogationem, nihilominus ei credendum non est parte absente de executione intimationis absque testibus. *Bald. in l. vlt. nu. 17. C. de re iud. Crauett. cons. 273. num. 6.* quod etiam fuit dictum in *Anconitana census 24. Maij 1613. coram R. P. D. Vbaldo.*

3 Pro iniustitia autem sententię ex actis constat quidem de alienatione mensę Archiepiscopalis te-

spectu

ſpectu iſtius petię terrę cum columbario, quę prętenduntur emphyteuticæ, ſed propterea non remanet probatum dominium Eccleſiæ, quod neceſſarium eſt in vendicatione bonorum. *l.in re, & l.officium.ff.de rei vendic. Ripa in cap.ſæpe num.60. de reſt.ſpol.Alexand.conſ.28.in princ.lib.2.Ruin.conſil.54.num.3.lib.4. Honded.conſ.49. num.37. lib,1.* 3
Caputaq.deciſ.280.num. 1.par.1. Nec ſufficit probatio, quæ deducitur ex renouatione locarionis factæ auctori Guiducij, quia per eam non probatur dominium ad effectum deuolutionis, & rei vendicationis, etiamſi concurrant confeſſiones, & ſolutiones. *Caputaq.deciſ.280. num.5. par.1.* & ſæpius, reſoluit *Rota, vt in Romana domus 11. Maij 1592. coram Illuſtriſſimo Cardinali Millino, & in alia Romana domus 21. Maij 1588. & in eadem 19. Iunij 1589. coram Orano Seraphino deciſ.1453.*

4 Et quamuis concurrentibus adminiculis vehementibus cum locatione Rota aliquando cenſuerit conſtare de dominio, *&* in præſenti concurrant confeſſio Guiducij, oblatio canonum, & cataſtrum viſum eſt non ſufficere, quia confeſſio non præſtat adminiculum, vt in allegatis deciſionibus dicitur. Vltra quod non eſt præciſa, ſed conditionalis, ibi, *& eo nomine, quo eſt*: cuius declaratio eſt expectanda: oblatio autem ſub eadem conditione regitur, vt ex alia cauſa fuit facta, nempe ad euitandam caducitatem ob non ſolutum canonem, quatenus emphyteutica reperiretur, prout oblatio parte recuſante acceptare, ſolet excuſare. *Bart. in l.2.C.de iur.emphyt. vbi Iaſ. num.182.* Demum ex cataſtro nihil videtur reſultare, quia nec dominium, nec poſſeſſio ex ea probatur. *Alex. conſ.68. nu.3.& 4.lib.3.& conſ.147.nu.6. lib.5. Bal.in leg. cenſualis.C.de donationibus.*

R. P. D. SACRATO.
poſteà S R.E. Cardinali.
Illerden. decimatum.

Veneris 13. Martij 1615.

ARGVMENTVM.

De quaſi poſſeſſione exigendi decimas plura notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ ſurgentes in parochia alicuius Capituli, eidem Capitulo debentur.*
2 *Decimæ debentur Capitulo, in cuius parochia exiguntur, etiam quod ex poſt facto illas Capitulum ante diſſoluat.*
3 *Decimas exigendi diuturna quaſi poſſeſſio facit præſumere mandatum ad illas exigendas.*
4 *Decimæ laicis non debentur, & qui contrarium dicit, concludenter probare debet.*

DECISIO DCLII.

1 PRO informante fuit tentum, ſententias ſcilicet ad fauorem Capituli latas, eſſe confirmandas, ſiquidem nullitas non opponitur, & de iuſtitia appareteo ipſo, quod Capitulo adiudicarit decimas ſurgentes in parochia eiuſdem Capituli, ad *c.cum in tua, c.dudum, c.cum contingat. de decim. Rebuff. eod.tit.quæſt.7.num.4. & 5. Rota in Ceruien. decimarum 22. Aprilis 1602.coram bo.me.Penia, & in Comen.decimarum 9.Decembr.eiuſdem anni 1602. coram Reuerendiſſimo Attrebaten.*

2 Non obſtat quod vſque de anno 1592. quarta pars iſtarum decimarum fuerit applicata menſæ Epiſcopali Illerden. alia vero quarta pars fuit applicata Archidiaconatui eiuſdem Cathedralis; vnde aliàs inſerebatur malè fuiſſe adiudicatas integras decimas Capitulo, quia fuit reſponſum ex teſtibus datis apparere, quod à 60. annis & citra, integra decima ſoluitur Capitulo, & quod Capitulum habebatur pro generali decimatore, quorum depoſitio remanet adminiculata, ex eo quod Epiſcopus, & Archidiaconus à multo tempore, quo fuit mota hæc lis, non contradicunt, vnde etiamſi poſt exactionem Capitulum ſoluat ſuas portiones Epiſcopo, & Archidiacono, non per hoc fuit illi malè adiudicata generalis exactio, cum ad illud dicatur ſpectare, etiamſi ex poſt facto ſoluat aliquid alteri. Bart & ſcribentes *in l. fundi Trebatiani, in princ. & nu.1.ff.de vſufruct.leg.* & magis in ſpecie *Abb.in repetitione c.extirpandæ.§.quia verò, nu.15. verſ. ſi autem perceptio prouentuum de præben.*

3 Et quatenus requireretur mandatum Epiſcopi, & Archidiaconi ad exigendam integram decimam illud præſumeretur ex diuturna exactione. *Anchar. conſ.63.num.4. verſ.quoad quartam. Caſtr.conſ.1. num.... lib.1. Afflict.deciſ.308. nu.10. & 11.* & in ſimili de ſocio adminiſtrante rem communem. *Rota Ianuen.deciſ.14.num.42.*

4 Alia prætenſio, quod iſtæ decimæ ſpectent ad Franciſcum, & Iacobum Ireneum, licet laicos, ex priuilegio Gregor. VII. & Vrbani VII. nullatenus fuit per eos iuſtificata, vt conſtat ex reuolutione proceſſus; cum tamen ſtante iuris reſiſtentia, ex quo ſunt laici, ad not. *in cap.prohibeamus, de decim. Rot.in Corduben.re decimarum 25. Octobris 1593. coram bon.mem. Card. Seraph.* non ſat futura fuiſſet qualis qualis probatio, ſed concludentiſſima fuiſſet neceſſaria. *Abb.in c.quia veriſimile nu.2. de præſumpt.Alex.conſ.99.in fin.lib.3.Dec.conſ.438.in princ.Cephal.conſ.138.num 18.lib.1. Decian.conſil.53.num.17. lib.1. cum alijs allegatis per Crauet. conſ.56.num.11. & conſ 75.num.12.&c.*

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hieroſolymitano.
Ciuitatis Caſtelli ſupplementi legitimæ.

Veneris 13. Martij 1615.

ARGVMENTVM.

Ex ſummarijs ſume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Poſſidere præſumitur quis medio tempore, ſi comprobauit antea, & poſt ſe poſſediſſe.*
Emptum de pecunijs hæreditarijs dicitur hæreditati acquiſitum, ibid.
5 *Libri mercatorum probant pro tertio contra tertium, ſtantibus adminiculis, iuncta præſertim temporis antiquitate.*

DECISIO DCLIII.

1 DVBITAVI, an credita expreſſa in nouem partitis, de quibus in dubio, remanſiſſent in hære-

hæreditate Dominæ Angelæ. Et Domini informante tantummodo Domino Lucio Vitellio, affirmatiuè responderunt, exceptis tamen quarta, octaua, & nona partitis, de quibus videndum particulariter dixerunt. Primum enim scutorum 17500. prouenit ex retractu venditionis Palatij, quod Domina Angela emerat à Dominis de Patritijs, & post mortem Iulij eius hæredis vsufructuarij deuenit ad manus Ioannis hæredis proprietarij, qui illud vendidit pro pretio dictorum scutorum 17500. Quod quidem pretium cum fel.rec. Clem. VIII. per particulare Breue subrogauerit in locum dicti Palatij, videtur remansisse in hæreditate Dominæ Angelæ: probatis enim extremis, nempe acquisitione Palatij per ipsam facta, & possessione capta ab eius hærede, media possessio vsque ad tempus mortis præsumitur. *glos. in cap. accedens, de conuers. coniug. Natt. cons.* 235. *num.* 18. *Rot. decis.* 4. *num.* 12. *p.* 2. & fuit dictum in *vna Bononien. fideicommissi de Mauris* 16. *Ianuarij* 1609. *coram Illustriss. Lancellotto*. Prout & idem dicendum videtur de secundo scutorum 3000. fortis principalis cuiusdam census per ipsam Angelam acquisiti, cuius fructus tam ipsa, quàm eius hæredes exegerunt.

2 Tertium est scutorum 3180. fortis principalis alterius census, qui cum fuerit emptus per hæredes eiusdem Angelæ de pecunijs hæreditarijs redactis ex venditione 30. locorum montis Pij recuperati ad effectum inuestiendi, iuxta formam testamenti eiusdem Angelæ dicitur acquisitus hęreditati illius. *gloss. in l. Imperator. verb. non videtur, de legat.* 2. *Cephal. cons.* 645. *num.* 49. *Mantic. de tacit. & ambig. lib.* 4. *tit.* 12. *sub num.* 2. Maximè, quia illum vti hæreditarium hæredes inter se diuiserunt. *Alexan. cons.* 152. *num.* 1. *lib.* 7. *Decian. cons.* 76. *num.* 9. *lib.* 3. *Peregr. de fideic. art.* 44. *num.* 5.

3 Quintum scutorum 3000. fortis principalis alterius census empti per hæredes Angelæ de pecunijs hæreditarijs à Comite Carpegna, probatur remansisse in illius hæreditate, tam ex prædicta diuisione, in qua ponitur *il censo di Gubio*, qui non docto de alio censu *di Gubio* intelligitur de isto cum Comite Carpegna Eugubino, quàm ex retrouenditione facta per Ioannem hæredem de tribus ex quatuor partibus sibi obuentis. Eam enim vti hæres non fecisset, nisi census fuisset hæreditarius.

4 Sextum creditum scutorum 3639. fortis principalis trium censuum ab Angela emptorum nomine filiorum à Bentiuolis, & Corrado Rouetto, & postea per Cardinalem Vitellium vnum ex filijs eidem Angelæ in solutum datorum etiam nomine aliorum fratrum, probatur remansisse in illius hęreditate, ex quo eius hæredes illos extinxerunt recipiendo à Rouetto scuta 400. & à Bentiuolis per manus eorum Procuratoris scuta 3004. ad bonum computum maioris summæ.

5 Septimum creditum scutorum 1802. pretium 17. locorum montis Farinæ emptorum in confidentiam de pecunijs Angelæ in personam Ioannis Baptistæ Vbertini, pariter probatur remansisse in illius hæreditate ex libris Dominorum de Vbertinis, in quibus fuerunt creditores hæredes dictæ Angelæ in pretio dictorum locorum 17. qui quidem libri probant pro tertio contra tertium, stantibus adminiculis. *Seraphin. decis.* 150. *num.* 4. & fuit dictum in *vna Beneuentana* 29. *Martij* 1593. *coram bon. mem. Cardinali Pamphilio*, prout in casu nostro, in quo adest licentia per dictos hæredes data Vbertinis vendendi 13. ex dictis locis ad effectum inuestiendi iuxta voluntatem, & testamentum Angelæ, cum assertione quod loca fuerant empta in confidentiam in personam Vbertini, in quo concordant cum assertione librorum hoc idem declarantium. Item antiquitas temporis. *Aym. cons.* 158. *num.* 4. *Natt. cons.* 235. *num.* 7. *Surd. cons.* 429. *num.* 40. Bona fama scribentis *Guidop. decis.* 441. *num.* 1. *Roland. cons.* 92. *num.* 6. *lib.* 3. & illius mors. *Soccin. consil* 261. *numer.* 3. *in princip. Aym. consil.* 275. *num.* 6. *Magon. decis. Florent.* 95. *num.* 6.

Ex quibus sic fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Burgen. seruitij.

Lunæ 16. *Martij* 1615.

ARGVMENTVM.

Declaratoria censurarum datur absque alia terminorum professione contra eum, qui se nolle parere expressè declarauit.

SVMMARIVM.

1 *Declaratoria censurarum non denegatur contra contumacem, & non parentem.*

2 *Declaratoria censurarum antequam concedatur, an & qualis terminus præfigi debeat ad parendum.*

4 *Res iudic. ta præindicat successoribus beneficij, quando sententia respicit onus pertinens ad dignitatem.*

DECISIO DCLIV.

1 FVIT resolutum dandam esse declaratoriam contra Decanum, & Ludouicum Quintanam Abbatem de Cerbates. Contra Abbatem, quia fuit contumax in parendo exequutorialibus Rotalibus, dum casus seruiendi contigerit, facto seruire recusauerit, ac etiam verbo seruire se non teneri declarauerit, vt ex protestationibus, quæ dantur, & probata contumacia, censuræ non denegantur, *c. venerabilibus, §. porro, de sentent excommunic. in* 6. *Io. de Lignan. in tract. de cens. Eccles. post princ. num.* 3. *vers. nam propter contumaciam. Ripa in* 1. *num.* 29. *de iudic. Seraph. decis.* 551. *nu.* 4.

2 Neque ad probandam non paritionem fuit necessaria solemnitas terminorum, qui solent seruari ad expectandam paritionem, vt per *Vestr. in prax. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 28. quia versamur in committendo, non autem in negligendo, quia Abbas intimatus ad seruiendum facto, & verbo se oppoſuit, ex quibus statim oritur contrauentio exequutorialibus, propter quam censuræ relaxantur, vt declarat idem *Vestr. dict. num.* 8. *vers. quod si ad exequutionem.*

3 Non obstat allegata infirmitas Abbatis ad excusandum se à seruitio, & contumacia, quia præambula declaratio non parendi impedit effectum excusationis.

4 Contra Decanum, quia & ipse absolutè recusauit parere exequutorialibus. Nec obstat, quod dicatur Decanum non fuisse in sententijs condem-

natum, quia sufficere visum est, quod in sententijs fuerint citatæ, & condemnatæ dignitates tunc habentes Canonicatum, & quæ in futurum habebunt, ideo cum hodie Decanus habeat Canonicatum, benè comprehenditur tanquam dignitas in prædicta condemnatione. Præterea apparet etiam quod Decanus fuit in causa vnà cum alijs dignitatibus, vt ex mandato procuræ in summario dato; quin immò, vt modernus Decanus Hieronymus de Ferrara, qui de eo tempore erat scholasticus, & Canonicatum obtinebat, fuit citatus, & nihilominus sententia contra omnes lata fuit. Nec videtur dubitandum, quin res iudicata præiudicet successoribus in beneficio, quia sententia respicit onus ad dignitatem pertinens, non autem ad personam, quo casu successores etiam afficiuntur. *Oldr. consil.94.num.17.& 18. Crauet.cons.10. num.8. Ces. de Graff.decis.2.num.4.de iud.*

Et ita, &c.

R. P. D. VBALDO.

Calaguritana iurisdictionis de Nagera,

Veneris 20. Martij 1615.

ARGVMENTVM.

Episcopus in sua diœcesi habet fundatam intentionem, tam de iure communi, quàm vigore Concilij in approbationibus confessorum, & qui contrarium prætendit, debet hoc probare per Apostolicum priuilegium.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus in sua diœcesi habet fundatam de iure intentionem quoad approbationem confessariorum, & num.2. Vbi quod hoc etiam est statutum in Concilio Tridentino.*

2 *Manutentio datur ex sola iuris assistentia, absque alia approbatione possessionis, & nu.3. Vbi quid si iuris assistentia reddatur turbida per aliquos contrarios actus.*

3 *Quasi possessio approbandi confessores in præiudicium iurisdictionis Episcopi non suffragatur, nisi consisto de scientia Episcopi.*

5 *Abbas non præsumitur habere iura Episcopalia, nisi probetur, & ostendatur priuilegium Apostolicum, quia solus Papa talia iura concedere potest.*

DECISIO DCLV.

1 FVERAT in hac causa resolutum vsque de anno 1611. die 6. Iunij *coram Reuer. Attrebat.* dandum esse mandatum de manutenendo Episcopo Calaguritano in quasi possessione approbandi confessarios in Ecclesijs S. Crucis, & S. Michaelis oppidi de Nagera, & cum pro parte moderni Reuerendissimi Episcopi instaretur pro relaxatione mandati prædicti, Abbas B. Mariæ de Nagera Ordinis Sancti Benedicti Aduocatus petijt, & obtinuit iterum audiri super eisdem. Et DD. vnanimiter perstiterunt in decisis; fuit enim iam per plures decisiones firmatum dictum Monasterium S. Mariæ de Nagera esse in diœc. Calaguritana, videlicet 4. *Iulij* 1603. & 16. *Ianuar.* 1604. *coram bonæ memor. Penia*, & rursus 26. *Iunij eiusdem anni, &* 5. *Maij* 1608. *coram Reuerendiss. Attrebaten.* & id etiam fuit pro ratione adductum *coram eodem 12. Ianuar.* 1609. Quod vlterius confirmabant Domini tum ex enunciatiua Benedicti Papæ in confirmatione sententiæ Roberti data pro parte Monasterij, in qua expressè enunciatur Prior, & Conuentus B. Mariæ de Nagera Cluniacensis Ordinis Calaguritanæ diœces. tum quia prætensio Monasterij est fundata super priuilegijs, & exemptione, vt in dicta sententia nu. 19. quæ exemptio præsupponit dictum Monasterium esse in diœces. vt benè per *Rot decis.207.num.2. & 3.par.2. diuers.* & fuit dictum in *Constantiensi iurisdictionis 18. Maij 1606. coram Reuerendiss. Attrebaten. & in Sipontina iurisdictionis 24. Maij 1613. & in eadem 14. Martij 1614. coram Reuerendiss. Damasceno.*

2 Hoc igitur stante quod dictum Monasterium sit in diœc. Calaguritana, Episcopus habet intentionē fundatam de iure communi. *c. omnes Basilicæ 16. quæst.7. cap. cum Episcopus. de off. ordin.6. cap. conquerente, extra eod.tit. Verall.decis.306.par.s. & decis.201.par.2.* & in specie quoad approbationem confessariorum, est *text. in clement. dudum. §. ac deinde* & ibi *Vital. & alij de sepult.* & est expressum in *Sacr. Concil. Tridentin. sess.23.cap.15. de reform.* cuius dispositio est clara quod nemo admitti possit ad confessiones sæcularium audiendas, nisi sit approbatus ab Episcopo, quocumque priuilegio, & consuetudine etiam immemoriali non obstante, & fuit declaratum per Sacram Congregationem Concil. Tridentin. Interpretum, vt fuit dictum in *hac causa 26. Iunij 1604. coram Reuerendiss. Attrebaten.* vnde ex sola hac assistentia iuris certum est Episcopo competere manutentionem absque alia probatione possessionis. *cap. cum persona, vbi Doct. omnes de priuil. in 6. Verall. decis. 306. par.1. & decis.201. & seq. par.2. Rot. dec.145. num. 6. par.2. diuers.* & fuit dictum in *hac causa 12. Nouembris 1609. coram Reuerendiss. Attrebaten. & prius 5 Maij 1608. in eadem causa coram eodem.* Et fuit resolutum in *vna Veronen. iurisdictionis 18. Martij 1596. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio, & in alijs.*

3 Nec videbatur applicari limitationi, quæ adducebatur pro Monasterio, videlicet, quod assistentia iuris non suffragetur, quando per actus contrarios redditur turbida, & ideo sit omittendum iudicium possessorium, vt Rota seruauit in pluribus causis, & præsertim in *Lucen. seu nullius 4. Maij 1598. coram Seraphino, & in alia montis Regalis 4. Nouembris eiusdem anni coram Penia.* Quia respondetur quod isti actus non probantur, & quatenus probarentur etiam ad inducendam immemorialem censentur sublati per Concil. Tridentr. per quod derogatur etiam consuetudini immemoriali, vt dictum est, præsertim cum Abbas non doceat ex dd. actibus acquisiuisse quasi possessionem sciente, & patiente Episcopo, prout requiritur. *l.2. vbi glos. C. de seru. & aq. c. cum Ecclesia. vbi Rip. num.64. de caus. possess. & propr. Put. decis.360. num.10. lib.1. Rot. in d. Sipontina iurisdictionis 14. Martij 1614. coram Reuer. Damasceno,* & quatenus probaretur, confessarios habuisse licentiam ab Abbate, non tamen inde infertur, quod non habuerint etiam ab Episcopo, vt in similibus terminis fuit resolutum in *vna Bonon. iuris concedendi licentiam 7. Iunij 1585. coram Orano.*

Nec

4 Nec obstare videbatur præcipuum fundamẽtum informandi pro Abbate, quod sacr. Concil. licet derogauerit consuetudini immemoriali, non tamen videtur sustulisse ius quæsitum Abbati vigore concordiæ, vel arbitralis sententia confirmata, propter duplex vinculum, iuxta not. *in Clem. dudum. in ver. pacta de sepult. cum alijs adductis in vna Seguntina iurisdictionis 27. Nouembris 1587. coram Gipsio.* Quia vltra in dicta sententia nullum verbum legitur de approbatione confessariorum, vt iam decisum est coram Reuerendiss. Attrebat. Respondebatur etiam dictam sententiam, & inde secutam cõfirmationem fundari in prætensa immemoriali cõsuetudine, & priuilegijs, quibus cum fuerit derogatum per Concil. vt suprà dictum est, sequitur vt cesset etiam quodcumque ius ex dicta sententia confirmata quæsitum, vt in simili materia fuit dicta declaratio *Illustr. sac. Cong. interpretũ in vna Baren. iurisdictionis de anno 1589. vers. & ita in simili.*

5 Nec etiam obstat quod dispositio Sac. Concil. nõ procedat, vbi Abbas habeat quasi iurisdictionem Episcopalem, quia quicquid sit de hoc, respondebatur ex iuribus datis pro parte Abbatis non probari eum habere simpliciter omnia iura Episcopalia, si non ostendat priuilegium Apostolicum, cum solus Papa illa possit concedere. *Abb. in c. cum contingat. num. 18. de foro compet.* post *Io. Andr. in cap. cum Episcopus, de offic. ordin. in 6.* & dixit *Rot. in hac causa 26. Iunij 1604. coram Reuerendiss. Attrebaten.* ex quibus, & alijs deductis in alijs decisionibus huius causæ, & nunc per informantes DD. petitiuerunt in decisis die 6. Iunij 1611. coram eodem Attrebaten.

Est decisio 332. supra in prima part. recent.

R. P. D. PIROVANO.

Romana vineæ.

Veneris 20 Martij 1615.

ARGVMENTVM.

Pensio in locatione vineæ quando iusta dicatur. est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

1 *Pretium conuentum non præsumitur iniustum, nisi contrarium probetur.*
Vsura etiam quod ciuiliter agatur, plenè, & concludenter probanda est. ibid. in fine.
2 *Fructus bonorum stabilium solent reddere ad rationem quinque pro centenario.*
Pensio rei locatæ debet correspondere fructibus, & non pensio rei. ibid.
5 *Fructus non dicuntur, nisi deductis expensis. ibid. in fine.*
6 *Fructus in omnibus locis non sunt vniformes, & indifferentes. & num. 3.*
7 *Testes vt probent valorem, debent deponere de cõmuni æstimatione.*
Testis non informatus super valore deponens nihil probat. ibid.
Testes pro informatione Curiæ simpliciter examinati nihil probant.
8 *Positiones habita pro confessis ex decreto iudicis non solent à Rota multum attendi.*

DECISIO DCLVI.

1 IN resolutione articuli, an contractus locationis, de quo agitur, esset vsurarius? Domini referuarunt videre de iustitia pensionis: in hodierna autem disputatione fuit resolutum, pensionem non esse iniustam ad effectum, de quo agitur, quia in dubio pretium conuentum non præsumitur iniustum, nisi contrarium probetur. *Bald. in l. per diuersas in 4. q. C. mand. Surd. decis. 248. nu. 7. Roland. cons. 92. nu. 17. vol. 2.* Huiusmodi autem contraria probatio pro parte Bartholomæi non datur, prout in præsenti requiritur, ad iustificandam vsuram, nempè concludens & perfecta, cum respiciat delictum. *l. fin. C. de probat. Bec. cons. 78. num. 11.* & quod saltem in tertia parte iniustitiam concludat. *Rota in Bononien. de Bellis 9. Martij, & 8. Iunij coram Archiepiscopo Lugdunen.*

2 Si igitur iniustitia pensionis scutorum 90. deducatur respectiuè ad valorem proprietatis vineæ, iuxta æstimationem tertij periti in scutis 2197 à quibus plus percipiatur vti de stabilibus, quæ solent reddere ad rationem quinque pro centenario, secũdùm *gloss. in auth. perpetua, in ver. iuxta. C. de sacros. Eccles. & in auth. de non alienan. § si verò alicuius Ecclesiastici. Rota Perus. decis. 65. num. 15. Roman cons. 423. num. 1.* & scuta nonaginta, quæ sunt pensio conuenta, excedant. Plures fuerunt datæ responsiones, & primò quòd pensio debet correspondere fructibus, & non pensio rei. *l. qui bonis. ff. de cess. bonor. Ias. in l. si fundum per fideicommiss. nu. 2. & 3 ff. de leg. 1.* idcò si bona sint pretiosiora, sed parui redditus pretium non augebit pẽsionem, cum cesset causa correspectiuitatis augmenti. Nec dicatur quod etiam habita relatione ad fructus idem videatur dicendum, dum ex descriptionibus multorum annorum apparent recollecta tot barilia vini, quæ excedunt dicta scuta 90. quia & super hac recollectione certa supputatio fieri non potest, non liquidatis impensis, cum fructus non dicantur nisi impensis deductis. *Bald. cons. 53. in fine lib. 1. Felin. in cap. ad aures, de rescript. concl. 12.*

3 Secundò non est absolutum, quod hæc probatio in omnibus locis indifferenter concludere possit, sed esse periculosum dicit *Cagnol. in l. 2. nu. 233. C. de rescind. vend.* quem in his terminis sequuta est *Rota in Romana dotis 23. Maij 1594. corã D. Cardin. Arigonio*, & in his suburbanis vineis fallaces sunt redditus propter maximas impensas, & pericula, quibus propter temporum iniuriam subiacent, vt fuit ponderatum in decisione in hac causa facta coram Illustris. Card. Millino.

4 Tertiò quia modicitas pensionis neque in tertia, neque in vlteriori parte probatur, prout necessarium est. *Afflict. decis. 65. num. 2. Gram. decis. 76. num. 25.* nec probari potest, quia scuta 90. pro pensione conuenta constituunt redditum in rationem quatuor, & vltra pro cẽtenario, quæ respectu quinque tertiam partem non attingunt.

5 Quartò quia cum pensione concurrunt pacta manutentionis arborum, & ædificiorum, quæ correspondent parti deficienti ad quantitatem quinque pro centenario, & dicuntur pars pensionis, vt latè probat *Tiraq. de retract. lign. §. 1. gl. 18. n. 38. & de retract. conuen. in præfat. n. 21. vers. & semper*, per *l. fundi partem*, vbi *glos. & DD. ff. de contrah. empt.*

Secun-

6 Secundò principaliter, si arguatur iniustitia pensionis ex locatione aliarum vinearum, & ita pariter non est concludens probatio, quia locationes non probant veros annuos fructus, cum possint variari, vel ex negligentia, vel ex diligentia locatorum, vt fuit dictum in allegata *decisione Romana dotis coram Illustriss. Card. Arigonio*, & etiam quia vineæ non sunt omnes sub eadem qualitate, vt ex vna ad alteram possit fieri illatio. *Cagnol. in l. 2. num. 231. vers. & quod conclusio, C. de rescind. vendit.*

7 Postremò si ex depositionibus testium, vt ex cõfessatis positionibus contendatur probatam esse iniustitiam pensionis, ex hoc quoque capite Bartholomæus nihil egisse videtur, quia primus testis mendicus est, & non deponit de communi æstimatione, sed per verbum *credit. Cas. de Grass. decis. 14. de probat. Verall decis. 278. par. 3. Afflict. decis. 367. num. 25. & 381. nu. 7.* Secundus verò non est informatus, dum interrogatus iuxta 12. respondit nescire redditus vinearum vrbis, & earum quæ sub verbe sitæ sunt, iuxta prædictam *dec. 14. Cas. de Grass. de probat.* Tertius testis qui est Genestar, non est in præsenti iudicio examinatus, nec eius depositio in causa criminali fidem facit, cum simpliciter pro informatione Curiæ, & parte non citata deposuerit. *Aret. cons. 163. nu. 1. Boss. quomod. proced. in crimin. notor. nu. 8. Rota in Romana census 17. Maij 1600. coram Illustriss. Card. Millino.*

8 Similiter non obstant positiones quæ dicuntur confessatæ per Cortesium in Curia Capitolina, quia dicitur constare de repositione earumdem. Præterea Rota non solet attendere has fictas confessiones, vt in *Romana dotis 8. Martij 1610. coram Reuerendiss. Archiepiscopo Bononien.* maximè ad effectum iustificandi delictum vsuræ, quod requirit certam, & concludentem probationem, vt suprà dictum est, Et ita, &c.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Cæsaraugustana domus.

Veneris 27. Martij 1615.

ARGVMENTVM.

Attentata non sunt reuocanda, quando pars non opposuit, vel quando ex reuocatione scandalum oritur, præsertim quando causa est commissa arbitrio Rotæ.

SVMMARIVM.

1 *Attentata non sunt reuocanda, quando pars nihil opposuit, & attentari permisit.*

2 *Attentata non reuocantur, quando ex reuocatione oriretur scandalum in populo.*

3 *Citationis defectus in sententia contra plures lata operatur nullitatem quoad non citatos, non autem quoad citatos.*

4 *Attentata, & nullitates quãdo sunt turbidæ, Rota potest illas non attendere, quando eius arbitrio causa est commissa.*

DECISIO DCLVII.

1 FVIT per Dominos resolutum, intrare arbitrium pro reiectione attentatorum, & nullitatum, cum attentata cessent ex eo, quod licet D. Archiepiscopus post appellationem interpositam ad Nuncium à licentia per ipsum data erigendi Collegium vlteriùs processerit ad concessionem alterius licentiæ celebrandi Missas, & retinendi sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in capella dicti Collegij; tamen quia pro parte Ecclesiæ del Pilar nunquam fuit oppositum de huiusmodi attentatis coram iudice appellationis, & passa fuit in causa principali procedi, illis videtur renunciasse, & amplius non posse hodie agere ad eorũ purgationem. *Angel in l. eius, §. si cuius, nu 3. ff. de appell. recip. Paris. cons. 41. num. 37. lib. 1. Cresc. decis. 7. de re iudic. Lancell. de attent. appell. pend. 2. par. cap. 12. limit. 42. num. 3.*

2 Præsertim, quia in dicta capella adest magnus concursus populi, & si cessaretur à celebratione Missarum, & prohiberetur retentio sanctissimi Sacramenti, causaretur maximum scandalum in dicto populo, ad quod euitandum non intrat remedium attentatorum. *Marsil. singul. 199. Rot. decis. 8. vt lite pend & decis. 1. de caus. possess. & propriet. in antiq. Menoch. de recuper. remed. 17. nu. 36. Lancell. vbi suprà limitat. 46. & de attentatis lite pendente, par. 2. cap. 4. limit. 13. per totam*, & facit *decis. Crescen. 1. de oper. noui nunciat.*

3 Quo verò ad nullitatem principaliter deductam ex defectu citationis dictæ Ecclesiæ del Pilar, respondebatur dupliciter; primò dictum defectum operari, ne sententia subsecuta afficeret Capitulũ, non autem reddere sententiam nullam quoad alios citatos. *Ruin. cons. 129. nu. 12. lib. 5. Gabr. cons. 56. num. 19. lib. 1.* Secundò, quod attenta constitutione fel. rec. Clem. VIII. in qua cauetur quod licentia non concedatur, nisi vocatis aliorum Conuentuum Prioribus, vel Procuratoribus constiterit nouum Conuentum sine aliorum detrimento commodè sustentari posse; citatio dictæ Ecclesiæ non erat necessaria, sed tantum illorum, de quorum interesse agebatur, qui sunt mendicantes, ne propter eleemosynas erogandas in nouum Collegium illi damnum patiantur; quod detrimentum considerati non potest in Capitulo del Pilar, quod dicitur esse ditissimum, & nullum incommodum sentire potest ex tali erectione noui Collegij.

4 Vnde vel non intrant nullitas, & attentata, vel saltim redduntur multum turbida, ex prædictis, quod sufficit ad effectum arbitrij. *Lancell. de attent. par. 3. c. 24. quæst. 19. num. 5. Rot. dec. 120. in princ. par. 1. diuers.* & fuit dictum in vna *Elboren. iuris conferendi 18. Martij 1613. coram me.*

Et ita conclusum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Aquen. Capellæ.

Veneris 27. Martij 1614.

ARGVMENTVM.

Breuis est decisio, & quid in ea contineatur summarium demonstrat.

SVMMARIVM.

1 *Sequestratio conceditur vbi possessio est nulla, & attentata.*

2 *Appellatio datur regulariter à sententia diffinitiua, aut vim diffinitiua habente.*

Posses-

Possessio capta, pendente appellatione, dicitur attentata. ibid.

3 *Exceptiones pertinentes ad petitorium non impediunt executionem in possessorio.*

4 *Actorum transportatio præsumitur integrè facta.*

DECISIO DCLVIII.

1 PRO appositione sequestri fuit resolutum, quia possessio est nulla, & attentata, & de stylo huius Tribunalis sequestratur. *Caputaq. decis.* 157. *par.* 3. *Cassad. de restit. spoliat. decis.* 3. *num.* 6.

2 De attentatis autem satis constat, quia sententia, in qua fuit pronunciatum Flaminium esse reijciendum, & Antonium admittendum, sine dubio est appellabilis, cū sit diffinitiua, vel saltem habeat vim diffinitiuæ, à qua non denegatur appellatio. *Clem. fin.* vbi *gloss. de appell. Feder. de Sen. conf.* 66. *in fine. Natta conf.* 92. *per totum*, & appellatione stante, vel pendente tempore ad appellandum, non poterat dari immissio Antonio citra vitium attentatorum, prout in præsenti fuit factum eadem die, qua fuit pronunciatum, ideo quatenus constet de appellatione possessio est attentata. *c. non solùm, de appell. Lancell. de attent. pend. temp. ad appellat. num.* 18. *Seraph. decis.* 1056. *nu* 1. vel saltem reuocata per viam nullitatis, iuxta *dec. Cas. de Graff.* 2. *de appell.* sæpiùs in Rota approbatam.

3 Non obstant quæ deducuntur de bono iure Antonij, quia pertinent ad petitorium, quo pendente ab executione non est supersedendum, cum materia requirat altiorem indaginem. *Rota in causa Calaguritana beneficij* 1. *Martij* 1608. *coram Reuerendiss. nostro Decano.*

4 Non obstat defectus trasportationis actorum, quia pro parte Antonij non probatur prout necessarium est, cum acta præsumantur integra, vt dictū fuit in *causa Vratislauien. matrimonij* 6. *Februarij* 1604. *coram R.P.D. Caualerio.* Et ita, &c.

R. P. D. MARQVEMONTIO postea S.R.E. Cardinali.

Romana domorum ad Sanctum Marcum.

Lunæ 30. *Martij* 1615.

ARGVMENTVM.

Dominium quando agitur contra tertium, & non inuestitum, quando probetur ex instrumento concessionis, & an contra non inuestitum detur actio personalis, pro soluendo canone.

SVMMARIVM.

1 *Dominium quando agitur contra tertium possessorem non probatur ex instrumento concessionis. & num.* 2. *Declarantur contrarium tenentes.*

Amplia primò quod nec etiam contra inuestitum probetur, quando agitur actione reali, & vendicatur res concessa. num. 1.

Amplia secundò, etiamsi instrumentum sit antiquum. ibid.

2 *Fallit regula, vbi plura sunt instrumenta, & concurrunt adminicula, vel longissima quasi possessio. & num.* 3. *Vbi quod instrumenta debent esse facta cum diuersis personis.*

Probationes leuiores admittuntur in materia confinium. num. 2.

3 *Instrumenta plura facta inter easdem partes coram eodem Notario, & testibus eadem die pro vnico instrumento habentur.*

Enunciatiuæ plures vt probent requiritur, quod emanarint à diuersis personis. ibid.

4 *Actio pro consequendo canone, vt personalis contra inuestitum, nec datur contra tertium possessorem.*

Emphyteota non soluendo per multum temporis spatium canonem, præscribit libertatem. ibid.

DECISIO DCLIX.

1 DOMINI steterunt in decisis, videlicet confirmandam esse D. Vicegerentis sententiam, qua absolutus fuit D. Hippolytus à iudicio contra eum intentato per Illustres Dominos Canonicos S. Marci, super recuperatione domorum, de quibus agitur. Præcipua decisionis ratio fuit, quod cum agatur contra tertium possessorem, non probatur dominium Ecclesiæ per instrumentum concessionis de anno 1496. *Bart. in l. legata inutiliter. ff. de adim. legat. Alexan. in l si aliena, in princ. ff. solut. matrimon. Roman. conf.* 127. *col.* 1. *versic. quinimò. Ruin. consil.* 26. *num.* 2. *lib.* 1. *Rimin. sen. conf.* 910. *num.* 3. *&* 4 *Specul. tit. de locat § nunc aliqua, versic.* 52. *& seq. Barba. conf.* 50. *num.* 23. *lib.* 1. de vera & communi testatur *Curt. iun. conf.* 158. *nu.* 22. Quinimò nec etiam contra ipsum inuestitum probatur dominium ex instrumento concessionis, quando non agitur actione personali, sed reali, & vindicatur res concessa. *Bart. in d. l. legata, num* 2. *vers. sed si ageretur. Alexan.* qui communem dicit *consil.* 12. *nu.* 4. *lib.* 4. Sicuti & communem dicunt *Curt. iun. conf.* 42. *nu.* 8 *& Ruin. conf.* 47. *nu.* 6. *lib.* 1. Nec ad istum effectum suffragatur quod instrumentum sit antiquum. *Socin. conf.* 266. *n.* 11. *& seq. lib.* 2. *Ruin. conf.* 161. *nu.* 17. *lib.* 1. *Crot. conf.* 34. *nu.* 11. *Alciat. conf.* 570. *nu.* 2. *Put. decis.* 452. *num.* 2. *lib.* 2.

2 Non obstant Doctores ex aduerso allegati. Nam *Aret. conf.* 42. loquitur in pluribus instrumentis, & concurrentibus adminiculis, vt patet *in princ. & num.* 2. *& per totum.* Vltra quod loquitur in materia finium, in qua leuiores probationes admittuntur. *Paris conf.* 107. *nu.* 7. *&* 8. *lib.* 1. *Dec. conf.* 428. Eodem modo loquitur in pluribus instrumentis antiquis *num.* 4 & iunctis adminiculis *num.* 5. *& in fin. Ruin. conf.* 14. *lib.* 4. Loquitur autem ipse in pluribus instrumentis antiquis *num.* 6. & concurrente longissima quasi possessione *nu.* 5 sic *Alex. conf.* 10. *lib.* 4 *Paris. conf.* 104. *nu.* 82. *& seq lib.* 1. & *Socin. conf.* 187. *vol.* 2. considerant cum instrumento locationis concurrentia adminicula: in hoc autem casu iste concursus omnino deficit, & quod magis est, cum istæ domus, quæ dicuntur datæ in emphyteusim, fitæ forent ad plateam S. Marci, ita vt verisimiliter DD. Canonici nō potuerint esse immemores iurium sibi ex illa emphyteusi debitorum; tamen non docent quod vnquam exegerint canones, quāuis plusquam centum anni à tempore concessionis elapsi sint.

3 Non obstat quod prætenditur hic adesse plura instrumenta; omisso enim, an ista pluralitas instrumentorum sufficiat absque adminiculis, quando agitur de grani præiudicio, videlicet de deuolutione, & rei vendicatione, fuit responsum prætereà pluralitatem instrumentorum in hoc casu deduci

ex

ex dicto concessionis instrumento, & ex alio instrumento consignationis, & apprehensionis possessionis: ista autem instrumenta pro vno haberi debẽt, cum fuerint facta inter easdem partes coram eisdem testibus, & ab eodem Notario eadem die rogata. *Curt.sen.cons.55.num.*11. faciunt tradita per *Angel.cons.*145.*nu.*2.*Roman.cons.*445.*num.*3.*in fine. Ripa in l generaliter, num.*116.*C.de reuoc.donat.Corn.cons.*319.*num.*11. *lib.*3. Ad effectum autem probandi dominium, requiruntur plura instrumenta facta cum diuersis personis. *Ruin. cons.* 14. *num.*6.*& seq.lib* 4.*Crot.d.cons.*34.*num.*17.*&* 18. eodem modo quo vt enunciatiuæ probent, requiritur quod à diuersis personis emanarint. Cum igitur non constet de dominio Ecclesiæ, non procedit rei vendicatio, idque tanto magis, cum nec probetur rei emphyteoticæ identitas; concessio enim est de certis domibus, seu accasamentis terrenis soleratis & tegulatis, cum salis, cameris, tinellis, hortis, claustro, puteo, alijsque membris, & pertinentijs pro annuo canone ducatorum 303. Maximè, quia ex testibus per ipsos Canonicos examinatis cõstat quod quando dicta domus fuit redacta in eam formam, in qua hodie conspicitur, id factum fuit ex antiqua domo subactariorum, & ex alia quadam domo, quæ tunc empta fuit.

Nec enim dicta domus tantum loci occupat, vt præter illas duas domos adhuc complecti potuerit illa tenimenta emphyteotica, cum suis hortis, claustro, & pertinentijs; ideoque dicta emphyteusis quatenus standum esset prædicto instrumento, meliùs verificaretur in alijs casamentis, & hortis dictæ domui Hippolyti contiguis, quæ dicuntur esse sub proprietate DD. Canonicorum, & quibus etiam benè conueniunt omnia confinia in sæpe dicto instrumento enunciata; atque per consequens istæ demonstrationes turbidæ, & æquiuocæ, omnique canonum exactione destitutæ, & loci angustia probatæ, non possunt huic rei vendicationi suffragari.

4 Quatenus autem DD Canonici nunc prætendunt saltem solutionem canonum, vltra quod id non impedit absolutoriam, quam petit Hippolytus à iudicio deuolutionis: adhuc dici potest, quod etiamsi probaretur identitas, tamen respectu dictorum canonum actio est personalis, quæ haberet locum contra recipientem, & alios inuestitos, non autem contra tertium possessorem. *Alex.d.cons.*12. *num.*6. *lib.*4. Præterea & posset videri præscripta libertas in futurum non soluendi, cum per tantum tempus nihil solutum fuerit, vt per *Corbul. de caus.priuat.ob non solut.canon. limitat.*31. *num.*1. *vbi alios cumulat.*

R. P. D. CAVAELIO.
postea S.R.E. Cardinali.
Leodien. pecuniaria.
Lunæ 30. Mrtij 1615.

DECISIO DCLX.

*Est inter eius impressas decis.*345.

R. P. D. MANZANEDO.
Patriarcha Hierosolymitano.
Lucana iurispatronatus.
Veneris 3. Aprilis 1615.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus probatur ex antiquissima præsentandi quasi possessione, quando præsentationes fuerunt continuatæ, & effectuatæ, iuncta præsertim fama, & positiuis actibus ab Ordinario gestis.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus censetur plenè probatum ex antiquissima quasi possessione præsentandi cum præsentationibus effectuatis, iuncta fama. & seqq.*

3 *Præsentationes in iurepatronatus censentur effectuatæ ex institutione illarum vigore facta, ex adeptione possessionis, & ex præsentationibus successiuè factis per obitum præsentatorum.*

Patronorum consensus in resignationibus habetur loco præsentationis, & præseruat quasi possessionem præsentandi. ibid.

4 *Enunciatiuæ plures, & antiquissimæ habent vim famæ in probatione iurispatronatus,*

5 *Iuspatronatus probatur per actus positiuos gestos ab Ordinarijs, qui non solent esse faciles in admittendo iurepatronatus.*

6 *Iuspatronatus præsumitur esse potius ex dotatione, & fundatione, quàm ex alia causa.*

DECISIO DCLXI.

1 CONSTARE de iurepatronatus Ecclesiæ sancti Laurentij, de qua agitur, Domini dixerunt, stante antiquissima quasi possessione insimul cum præsentationibus continuatis, & effectum sortitis vltra centum annos, iuncta fama, quæ, vt inferiùs dicetur, resultat in casu nostro, ex pluribus antiquis enunciatiuis. *Bald.in l.eum super. C.de rei vendic. Dec.cons.*174.*nu.*4.*Tan decis.*84.*Put.decis.*60.*in fin.lib.*1.*Rot.decis.*792.*num.*1. *& seq.par.*1.*diuers. Seraphin.decis.*1141. *num.*1. *&* 6. & fuit dictum in vna *Aurien. parochialis de Pao* 5. *Decembris* 1605.*coram me.*

2 Etenim vsque ad anno 1458. fuit ad hanc Ecclesiam à Nicolao de Martinis præsentatus Simon clericus, & à Vicario institutus, qui Simon post annos 38. nempè de anno 1506. resignauit ad fauorem Vincentij, qui possessionem adeptus fuit, & pariter resignauit ad fauorem Iacobi de Abbate, in quibus resignationibus semper interuenit consensus patronorum, vt patet ex mandatis per eos datis ad consentiendum. Quinimò in Bulla prouisionis dicti Iacobi præcedente narratiua dicti iurispatronatus, adest conditio quatenus ipsorum patronorum expressus accedat assensus; mortuo verò dicto Iacobo de anno 1561. Magdalena, & cæteræ filiæ, & hæredes Bartholomæi quõdam Nicolai de Martinis præsentarunt Michaelem, quem Vicarius visis præsentationibus aliàs factis, & consensibus aliàs præstitis per prædictos de Martinis, & constito sibi legitimè de iurepatronatus instituit reali possessione subsecuta, per cuius Michaelis obitum de anno 1506. de hac Ecclesia fuit à Sanctissimo prouisus Dominus Vincentius Pignattellus vltimus illius possessor.

3 Quæ quidem præsentationes tam ex institutione illarum vigore facta, quàm ex adeptione possessionis censentur effectuatæ, vt per *Calder.cons.*12. *de iurepatron.Verall. decis.*133.*par.*2. Quin & ex eo, quod per obitum præsentatorum, & institutorum

factæ

facta fuerunt aliæ successiuè præsentationes, iuxta *cons. Oldr. ad. 229. Rot. decis. 147. num. 1. & dec. 545. num. 2. par. 1. diuers.* In dictis verò resignationibus interuenisse consensum patronorum, qui habetur loco præsentationis, & præseruat quasi possessionem præsentandi. *Abb. in cap. cum dilecti, num. 8 in gloss. 2. de iurepatron. Gabr. cons. 192. in fin. lib. 2. Cresc. decis. 2. de iurepatr. Rot. decis. 534. num. 4. & dicta decis. 792. num. 8. par. 1.* & fuit dictum in vna Colimbrien. *pensionis 5. Nouembris præteriti coram me.*

4 Concurrunt prætereà plures enunciatiuæ antiquissimæ, incipientes ab anno 1393. datæ in summario Laurentij, quæ cum habeant vim famæ. *Aymon. de antiq. par. 1 §. ampliatur, num 8. & 14. & cons. 322. nu. 2. Rot. dec. 130. nu. 1. par. 2. Seraph. vbi supra, num. 5.* accedente prædicta longissima quasi possessione præsentandi, probant iuspatronatus in antiquis. *Bald. cons. 310. vol. 5. Achill. dec. 7. de iurepatron. & alij suprà allegati in princip.*

5 Maximè quia vltra enunciatiuas adsunt etiam actus positiui gesti ab ipso Ordinario, qui de anno 1434. & 1441. in vnionibus per eum ad certum tempus de ista Ecclesia factis requisiuit consensum patronorum, & de anno 1466. confirmauit legatum huius iurispatronatus factum à Nicolao de Martinis ad fauorem Nicolai iunioris. Et rursus de anno 1565. seruatis seruandis, & præcedente causæ cognitione instituit dictum Michaelem præsentatum à patronis, vt suprà dictum est, quibus actibus plurimum est tribuendum, cum Ordinarij non soleant esse faciles in admittendo iurepatronatus. *Rot dec. 11. de iurepatr. in nou. Put. decis. 243. in fin. lib. 2. Seraphin. vbi suprà num. 8.*

6 Et quamuis prædictæ enunciatiuæ nõ enunceient istud iuspatronatus esse ex dotatione, & fundatione; nihilominus illo ex supradictis probato præsumitur potius ex dotatione & fundatione, quàm ex alia causa. *cap. querelam, de elect.* & ibi *Abb. nu. 4. circa fin. & cons. 76. ante numerum primum, & cons. 106. num. 1, vol. 2. Cassad. decis. 7. num. 6. & 7. de iurepatronat. Achill. decis. 7. num. 1. eodem tit. Rota dicta decis. 792. in fin. par. 1. Roch. de iurepatronat. verb. & construxit, in fin.* Et obstat, quod aliquæ ex dictis enunciatiuis emanauerint à patronis, & sic à personis suspectis, quia actus, in quibus emanarunt, vt plurimum vel fuerunt gesti ab ipsismet Ordinatijs, vel ab illis approbati, & sic cessat obiectum, concurrente præsertim dicta antiquitate.

7 Cætera verò, quæ deducuntur circa legitimationem personarum, & pertinentium iurispatronatus, an scilicet illud competat etiam fœminis, & illarum descendentibus, qui hodie sunt in causa, visa fuerunt Dominis extra dubium, quod est restrictum ad existentiam iurispatronatus, de qua constare fuit resolutum ex supradictis, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Sibinicen. mansionariatus.

Lunæ 6. Aprilis 1615.

ARGVMENTVM.

Beneficiorum collatio de iure communi spectat ad Episcopum, & Capitulum simul; Episcopus autem tantam habet vocem, quantam omnes de Capitulo, nisi consuetudine aliud seruatum fuerit.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficiorum de iure spectat ad Capitulum, & Episcopum simul. Et quid de consuetudine. num 2.*

Concessio facta vni personæ, & multis alijs sub collectiuo nomine censetur inter eos æqualiter facta, & vnus ille tantam vocem habet quantam illi alij plures sub nomine collectiuo expressi n. 1.

Capituli maior pars quæ dicatur. ibid. in fine.

3 *Consuetudo vt suffragetur, debet esse præcisa, & specialis.*

DECISIO DCLXII.

1 IN electione mansionariorum Cathedralis Ecclesiæ Sibinicen. dubitatum fuit an Reuerendiss. Episcopus habeat tantam vocem, quantam totum Capitulum, & eandem habere fuit resolutum. Quia de iure circumscripta consuetudine collatio beneficiorum spectat ad Capitulum, & Episcopũ simul. *c. postulastis, de conceß. præbend. c. cum Ecclesia Vulterana. cum gloß. de elect. Cassad. decis. 22. de præbend.* & huiusmodi electio ex litteris etiam Nicolai V. particulariter est concessa Episcopo, & Capitulo, ideo quando vni personæ, & multis aliquid sub collectiuo nomine conceditur, facultas eligendi æqualiter inter eos concessa intelligitur, & vnus tantam vocem habeat, quantam alter, licet plures sub vno nomine collecti exprimantur, prout in his terminis firmauit *Hostien. in cap. postulastis, num. 4. versic. & tamen in hoc casu, de conceß. præbend.* quem sequuntur *Abb. n. 14. Butr. num. 11. vers. si verò. Imol nu. 15. vers. si autem intersit. Card. nu. 5. Feder. de Senis cons. 1. nu. 7. & 10. Oldrad. cons. 200. num. 1.* nec *Butr. & Abb.* discordant ab *Hostiens.* nisi in constituenda maiori parte Capituli, dum *Hostiens.* tenet quod sufficiant duo, vel tres Canonici, si concurrant cum Episcopo; cuius tamen contrarium *Abb. & Butr.* tenent, cum maior pars Capituli conuenire debeat cum Episcopo, & veriorem Domini existimant hanc opinionem, quia minor pars non est Capitulum, vt *in cap. cum inter Canonicos, cum glos. de elect.*

2 Non obstat allegata consuetudo in contrarium, quia si esset legitima, illa quidem præualeret, *cap. cum Ecclesia Vulterana, circa fin. de elect. cap. cum Ecclesia Sutrina, de caus. poss. & propr. cap. cum dilectus, de consuetudine*; verum ad derogationem iuris communis non docetur de ea per immemorabile tempus, vel quæ sit quadragenaria cum titulo, prout requiritur. *Franc. in cap. fin. num. 5. de consuetud. in 6. Crauet. de antiq. tempor. par. 4. §. fin. num. 10. & seqq. Papazon ad decis. fin. num. 2. de consuetud. in nouis.*

3 Nec collationes quæ dantur pro parte Capituli concludunt per necesse, quod Episcopi interuenerint in huiusmodi collationibus tanquam Canonici, quia vel non exprimitur quam vocem habuerit Episcopus, vel de nominatis, & electis à Capitulo ipse Episcopus elegit; ideo cum consuetudo non sit præcisa in forma votandi tanquam Canonicus, non videtur releuare ad priuationem facultatis eidem Episcopo à iure communi, & à Sanctissimis Pontificibus concessæ. *cap. quoad translationem, de off. deleg.*

deleg. Roman. conf. 368. nu. 8. & 9. Roland. conf. 69. nu. 30. & seqq. lib. 3. Crauet. conf. 96. num. 4. Seraph. decis. 326. num. 2. &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana donationis de Mancinis.

Luna 6. Aprilis 1615.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Donator si omnia bona sua alicui donauit, reseruata sibi summa scutorum 500. pro facultate, & de illis testatus fuerit eadem scuta quingenta solui in tot bonis stabilibus. & num. 2.*

DECISIO DCLXIII.

1 FEDERICVS donauit Paulo eius fratri nonnullos census, & redditus, & domos in vrbe, & sex loca montium, & super præmissis omnia, & singula sua iura, & actiones cessit, nisi respectu scutorum 500. monetæ, quæ sibi reseruauir pro facultate testandi, & cum de prædictis disposuisset ad fauorem Io. Baptistæ Clerici minoris S. Laurentij in Lucina, dubitatum fuit an donatarius esset cogendus soluere in pecunia numerata, vel in bonis, & in quibus?

2 Et soluenda esse in bonis fuit resolutum. Quia si in donatione nullæ fuerunt comprehensæ pecuniæ, reseruatio non potuit mutare, aut resoluere stabilia in pecuniam, tribuendo nouum ius proprijs bonis, quam antea sibi competebat. *Crau. conf. 15. nu. 2. Bec. conf. 74. num. 6. lib. 1. Surd. decis. 8 num. 25.* reseruando nāque sibi dispositionem pro summa 500. conseruauit sibi dominium in parte reseruata, ita vt in donatarium non transierit. *Menoch. conf. 932. nu. 1. Surd. decis. 272. num. 22.* ideo in hæredem transierunt bona, & non pecuniæ, ne plus iuris in alium transmisisse dicatur, quàm ipse testator habebet, contra regulam.

3 Non obstat quod in reseruatione fiat mentio de pecunia, quia id videtur actum ad determinandum quantitatem reseruatam, non autem ad constituēdam in donatario obligationem præcisam. In quibus autem bonis sint præstanda scuta 500. dictum fuit iudicis arbitrio relinquendum esse, iuxta informationem de qualitate bonorum donatorum.

Et ita, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana pecuniaria.

Luna 6. Aprilis 1615.

ARGVMENTVM.

Ex summario sumas argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Sententia præsumitur iniusta, & qui iniustitiam allegat, probare debet.*

2 *Citatus ad dicendum contra iura producta, si nihil opponit, approbare censetur.*

3 *Exceptio contra iura producta per verba,* Generalia contra, *quid, quomodo & quando operetur.*

5 *Archiuista habet authoritatem extrahendi, & publicandi instrumenta absque litteris compulsorialibus, perinde ac si esset successor illius Notarij.*

DECISIO DCLXIV.

1 DOMINI dixerunt non constare de causis restitutionis in integrum, ea ratione, quia non reuocatur in dubium validitas sententiæ Rotalis, quæ lata fuit seruatis seruandis, & omnibus de iure, & stylo requisitis. Quod verò ad iustitiam attinet, tantum abest, vt Religio Hierosolymitana, quæ impugnare vult sententiam, & rem iudicatam, probauerit concludentet iniustitiam dictæ sententię Rotalis, pront requirebatur. *cap. 1. & ibi Abb. n. 2. de restit. in integr. Rot. decis. 1. eod. tit. in nou. & decis. 5. eod. in antiq. Mohed. decis. 78. in fin. Caputaq. dec. 94. par. 3.* fuit dictum in vna *Oscen. Archdiaconatus 10. Decembris 1610. coram R. P. D. meo Pamphilio*, & aliàs sæpè, quinimò visum fuit dictam sententiam Rotalem satis iustificari ex decisionibus in hac causa factis sub die 4. Nouembris 1613. 18. Aprilis 1614. quarum tariones, & fundamenta iterum Dominis placuerunt.

2 Quibus non obstare visum fuit, quæ de nouo pro parte Religionis adducuntur, & primò sententiam non iustificari ex actis, quia ex apocha non potest dici probari debitum, quia non fuit productum originale, sed exemplum extractum, & recognitum informiter, & non seruatis de iure requisitis; & licèt Religio citata ad dicendum contra huiusmodi apocham nihil opposuerit coram A. C. cum postea procurator dictæ Religionis in Rota opposuerit generalia contra, potuerit in gradu restitutionis in integrum, per quam extincta lis reuiuiscit, dictam oppositionem ad speciem deducere. Huic enim obiectioni optimè responsum fuit in decisionibus in hac causa factis, cum in productione coram A.C. citata pars nihil opposuerit, censeri approbasse, ex *Fel. & aliis ibi allegat.* & quamuis iudex possit nō adhibere fidem, & velle recognitionem, tamen si non vtitur hoc arbitrio, & ei adhibet fidem, non propterea potest eius sententia redargui de iniustitia.

3 Secundò responsum fuit non subsistere in facto fuisse vnquam oppositum contra productionem dictæ apochæ in Rota, quia fuit illa oppositio facta cum productæ fuerunt aliæ scripturæ, nempè testamentum, & instrumentum tutelæ postea productum pro legitimatione personarum in Rota. Vnde cessant quæ dicuntur quandocumque oppositionem generalem posse deduci ad speciem, quia non extenditur ad productionem aliàs factam in alio tribunali, contra quam nihil fuit oppositum. Vltra quòd non constat quod ante rem iudicatam fuerit de defectu recognitionis oppositum, vnde talis oppositio hodie ad speciem deducta nullo modo potest operari ad redarguendam sententiam de iniustitia, etiamsi in productione fuisset oppositum generalia contra, cum talis protestatio non possit ampliùs deduci ad speciem post rem iudicatam, quia res iudicata parit exceptionem litis finitæ. *cap. fin. de lit. contest. in 6.* & in specie de recognitione simili tenuit *Rota in causa Braccaren. iurispatron. 1. Martij 1602. coram R. P. D. meo Damasceno.* vbi dicitur hoc procedere post commissam causam restitutionis

nis in integrum, prout de iure, quia donec doceatur de causis restitutionis, remanet res iudicata valida, & consequenter non potest interim dicta protestatio ad speciem deduci.

4 Nec obstat quod pro parte Religionis dicitur procuratorem coram A. C. citatum ad dicendum contra iura, non habuisse legitimum mandatum, patet enim responsio eundem Io. Anton. Bituscum fuisse citatum, qui possessionem hæreditatis Eq. Ascanij nomine Religionis acceperat, prout patet ex instrumento desuper facto, in quo enunciatur ipsius mandatum.

5 Nec etiam obstare visa sunt stabilimenta Religionis facta ad euitandas fraudes, quas in fraudem dictę Religionis possent Equites per scripturas, & apochas priuatas committere; huic enim obiectioni respondet decisio cessare fraudem & dissimulationem, quando constat, prout in hoc casu, de præcedente causa vera, & necessaria dotis, propter quam subscripta fuerat dicta apocha ab Eq. Ascanio, qui antequã Religionem profiteretur, se obligauerat pro dote sororis, vt constat ex publico instrumento, quod facit concludentem probationem. *cap. cum dilecti, de donat. cum simil.* nec facit quod dicitur illud instrumentum ex quo debitum Eq. Ascanij ante ingressum Religionis probatur, non esse in forma probanti; cum enim sit extractum ab Archiuista, qui sine alijs litteris compulsorialibus habet facultatem extrahendi scripturas ex Archiuio, perinde ac si esset successor, censentur Archiuistæ subrogati in loco Notariorum mortuorum, vt ex multis tenuit *Rota coram bon. me. Penia in vna Lucana expensarum 24. Maij 1600. & in vna Hispalen. decimarum de Ayamonte 12. Maij 1614. coram R. P. D. meo Pamphilio, & aliàs sæpè.* Reliqua omnia sublata fuerunt in prædictis decisionibus in hac causa factis. Ex quibus ita fuit vtraque parte informante decisum.

R. P. D. SACRATO
posteà S.R.E. Cardinali.

Romana vineæ.

Luna 6. Aprilis 1615.

ARGVMENTVM.

De executione rei iudicatæ plura notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Fatalium lapsus rem iudicatam induxit.*
Negatiua super lapsu fatalium ex reuolutione processus probatur. ibid.
Sententias aliorum tribunalium Rota exequi non solet, nisi gustato de illarum iniustitia. ibid.
Rei iudicatæ quando quis renunciare censeatur, permittendo discuti super iustitia sententiæ. ibid. in fine.
2 *Executio rei iudicatæ fieri potest contra illum, in quem lite pendente facta est alienatio.*

DECISIO DCLXV.

1 DVBITAVI an constaret de re iudicata ad fauorem Monialium, quæ esset executioni demandanda? Et per affirmatiuam fuit tentum, quia de sententia ad fauorem monialium constat ex illius lectura, res iudicata resultat ex lapsu fatalium. *clem. si appellationem. clement. sicut. de appellat. l. quoniam. C. eod. tit.* lapsus verò fatalium probatur ex reuolutione processus, vbi apparet de an. 1593. quo tempore fuit lata sententia, vsque in præsentem diem nunquam fuisse prorogata, & quia Rota non solet exequi sententias aliorum tribunaliũ, nisi gustato de illarum iustitia. *Mohed. decis. 1 . de appell. Rot in Rauennaten. computorum 21. Maij 1603. coram bo. me. Litta:* de prædicta iustitia constat ex decisionibus in hac causa coram me factis, quæ tamen disputatio non impediuit cursum fatalium. *Rot dec. 199. n. 3. par. 3. diuers. & in Barchinonen. legati 18. Martij 1580.* Sicut nec etiam per illã, cum sit actus extraiudicialis, potest dici quod moniales permittentes illam peti sibi præiudicauerint, quasi quod passæ fuerint iterum discuti de iustitia, iuxt. nor. *in cap. cum M. Ferrar. de constit. Bald. in l. si stillicidij ff quemad. ser. amitt.*

2 Non obstat quod lite pendente ista vinea dicatur alienata, quia exequutio rei iudicatæ potest fieri contra illum, in quem est facta alienatio. *Bart. in l. fin. n. 1. C. de litig. Castr. in l. quamquam. §. 1. ff de acqu. plu. arcen Bald. in l. 1. C. comm. diuid. Ancb. cons. 92 sub n. 3. ver. ex hoc infero Capic. dec. 128. sub nu. 12. Boer. dec. 182. n. 51. Benin. dec. 48. n. 2. Couar. pract. qq. c. 15. nu. 7. Menoch. cons. 319. nu. 11. Surd. cons. 334 nu. 13.* fuit dictum in *Romana pecuniaria 28. Nouembris 1605. coram Reuerendiss. Bonon. & in Bonon. de Mangrolis 14. Decembris 1607. coram R. P. D. Decano.*

R. P. D. PIROVANO.

Conchen. decimarum de Castezon.

Luna 11. Maij 1615.

ARGVMENTVM.

Ius decimandi per mutationem seminis, mutari, aut tolli non potest, Rectoresque Ecclesiarum habent de iure communi fundatam intentionem in exactione decimarum, quæ præscribi non possunt, vbi fructus annuatim crescunt.

SVMMARIVM.

1 *Ius decimarum mutatione seminis, mutari, aut tolli non potest.*
2 *Rectores habent fundatam intentionem in exactione decimarum.*
3 *Præscriptio non datur in iure exigendi decimas, quando fructus aliàs in parua quantitate existẽtes paulatim, & annuatim excrescunt.*

DECISIO DCLXVI.

1 CENSVERVNT Domini decimã croci, & olei deberi Reuerẽdiss. Episcopo, ex iisdem rationibus, & fundamentis ponderatis in alijs decisionibus super ista materia factis, tam bo. me. Card. Pãphilio, & Iusto, quam coram me, eo præcipuo fundamento quod in diœcesi Conchen. tã Episcopus, quàm Rectores veniũt ex iure coæquali ad decimas, & per consequens Episcopus habeat ius reale fundatum in terris decimalibus, quod mutatione seminis mutari, aut tolli non possit. *c. cum in tua, c. commissum, de decim.* quæ ratio fuit latè comprobata in *Conchen. decimar. de Laxara 12. Decembr. corã bo. me. Iusto,* aliàs enim esset in potestate colonũ mutando semina minuere, vel auferre decimas Ecclesijs parochialibus, vel alijs debitas.

2 Non obstat, quod Episcopus fundet intentionem suam in primæua dotatione, quæ tamen illi suffragari posse non videtur, cum facta diuisione, & distinctione parochialium Rectores habeant fundatam intentionem de iure communi super decimis, prout fuit resolutum in *Mediolanen. decimarum 9. Martij 1609 coram Archiepiscopo Lugdunen. & Comen. decimarum 28. Iunij 1602. & 1. Februar. 1608. coram Archiep. Damasceno.* Quia fuit resposum difficultatem nō versari in dismembratione, seu diuisione, vt per eam parochiales Ecclesiæ erectæ non constito de reseruatione trahant secum omnes decimas vti debitas ratione sacramentorum, vt firmatur in allegatis decisionibus; sed an ius quod habet Episcopus in decimis, quod non controuertitur, sit reale in terris decimalibus, ita vt per mutationē seminis non mutetur ius percipiendi decimas quæ earum loco subrogantur, & ad hoc decisiones allegatæ non loquuntur, vt fuit etiam responsum in *decis. Conchen. del Infantado 8. Nouemb. 1613.*

3 Non obstant quæ dicuntur de præscriptione ex parte Rectorum à 40. annis citra, quia testes examinati pro parte Episcopi excludunt tempus prædictum, dum deponunt quod antiquitus ante 50. annos crocus, & oliuæ erant in parua quantitate, & quod paulatim excreuerunt, prout quotidie crescunt in magna quantitate: vnde non potest dari aliqua præscriptio, cum requirat certum statum, & vniformem, prout fuit consideratum in *decisione coram Card. Pamphilio, bo. me. Iusto, & coram me*, nec contrarium videtur probari ex testibus pro parte Rectoris, quia quoad crocum idem deponunt, & quoad oliuas, licèt dicant quod ante 40. annos erāt in magna quantitate, tamen non deponunt de certa scientia, de illo tempore, sed per coniecturas & indicia, nempè ex qualitate arborum; & vlterius concludunt de augmento à 40. annis citrà, quod sufficit pro incerto statu, super quo non fundatur præscriptio, per *l. duo sunt Titij. ff. de testam. tutel. Oldrad. cons. 172. num. 24.* &c.

R. P. D. PIROVANO.

Ferrarien. decimarum.

Luna 11. Maij 1615.

ARGVMENTVM.

Scripturis inter se contrarijs, & repugnantibus, quibus magis credendum, & an sententia lata sine citatione partis, Procuratore tamen præsente, valeat.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentis extractis ab eodem Notario, si inuicem repugnent, neutri credendum.*
Sententia lata procuratore præsente, & parte non citata, non sustinetur, quando apparet procuratorem fuisse præsentem ad alium finem. ibid. in fine. Declara vt num. 4. & 5.
2 *Scripturis, & instrumentis inuicem repugnantibus contrarietate, & repugnantia, qua conciliari non possit, statur pleniori scripturæ.*
3 *Notarius absque compulsorialibus, & sine partis citatione potest instrumenta per eum rogata extrahere, & exemplare. Vbi etiam idem in eius successore.*
6 *Sententia quando dicatur lata prout in schedula.*
7 *Nuncij relatio super executione citationis incerta, & sine die non valet. Declara vt num. 8*

DECISIO DCLXVII.

DOMINI non recesserunt à decisis,* quia ex responsionibus datis pro parte Serenissimi
1 Ducis non fuerunt sublata fundamenta decisionis. Nam quātum ad primam sententiam, quæ præsupponebatur valida, per præsentiam Galuani procuratoris, etsi replicaretur præsentiam procuratoris probari ex actis huius causæ, quæ cum extracta fuerint per eundem Notarium, & diuersa sint inter se, neutri credendum est. *Bald. in l. Imperator la prima, num. 26. ff. de st. t. hom.* item fuisse de nouo productum instrumentum, per quod apparebat Galuanum ad alium finem fuisse præsentem, & propterea debuisse moneri ad sustinendam sententiā, iuxta doctrinam *Bart. in l. furioso, nu. 6. ff. de re iud. cum alijs allegatis.*

2 Tamen ad contrarietatem actorum fuit responsum constare, quod acta producta essent inter se contraria, saltem contrarietate, quæ conciliari non possit, quo casu statur scripturæ pleniori. *l. si ita scriptum fuerit Titius, ff. de hered. instit. Bald. in d. l. Imperator. nu. 27. Alex. cons. 70. nu. 5. lib. 1.* Ideo cum Notarius in prima scriptura fidem fecerit non simpliciter, sed per relationem ad processum, & acta; secunda verò sit certa, & determinata, illa tanquam plenior debet attendi.

3 Nec videtur dubitandum, quod postrema sit desumpta ex originali processu, & sint verè originalia eiusdem scripturæ absque litteris compulsorialibus, prout plura instrumenta per se rogata exemplare potest absque alia partis citatione. *Bart. in l. si quis ex argentarijs. §. 1. num. 3. ff. de eden. Socin. sen. cons. 277. num 5. lib. 2. Couar. pract. cap. 19. num. 3. Felin. in cap. cum P. Tabellio. num. 3. & 4. de fid. instrumen. Card. consil. 72. num. 7. & in Mediolanen. decimarum sancti Donati coram me 23. Ianuarij 1612.* Vbi fuit firmatum nedum procedere in Notario viuente, sed etiam in eius successore.

4 Et ad instrumentum de nouo productum, dictum fuit non tollere declarationem *Capicij dec. 1. n. 37.* Nam etsi per illud instrumentum appareat quod Galuanus sub eadem hora audiuerit alia decreta, & termini pro eadem hora seruati fuerint; non tamen probatur quod ad alium finem esset in Curia, scilicet vt non audiret etiam sententiam in hac causa, quinimmò videtur magis arguendum, vt pro omnibus terminis in eadem hora cedentibus accederet ad Curiam, ex quo præsentia ad actus similes, non autem dissimiles æstimabatur.

5 Addebatur præterea, quod scientia procuratoris Galuani non poterat dissimulari, quia Notarius dicit, Galuano procuratore præsente, & non consentiente, & post actum sententiæ instetit Galuanus intimari sententiam hæredibus nominatis in sententia, qui actus citra præsentiam, & scientiam procuratoris sustineri non possunt. *Clem. 1. de procur. Felin. in c. nonne num. 10. de præsumpt. Ias. in l. quæ dotis nu. 9. ff. de solut. matrim.*

6 * Alia oppositio contra eandem sententiam, quod fuerit lata prout in schedula, contra *text. l. 2. & 3. C. de sent. ex breu. rec.* tollitur ex facto, quia in processu

cessu non legitur prout in schedula, sed tulit sententiam in causa præsenti in schedula tenoris, vt infrà, videlicet.

7 Quo verò ad secundam sententiam, quæ pariter præsupponebatur valida, etsi daretur de nullitate relationis nuntij, dicebatur replicata non constare, quia omnis incertitudo termini ad sententiam, quæ prætedebatur causata ex omissione relationis diei, quo fuit citatio ad sententiam intimata, & omnis interpretatio iuris circa relationem, quæ solent relationem nuntii reddere nullam, ex *Alexan. conf.2. num.4. lib.3. & Dec. in cap. cumparati, num.6. & 7. de appell.*

8 Hodie videtur eò magis cessare ex statuto Ferrariæ dato in summario Thomæ, quo cauetur licere iudici ferre sententiam alia hora proximè sequenti iuridica, absque alia citatione, & absque eo quod dicat se velle differre ad horam sequentem, atque ita siue ex consequenti necessario pro exclusione horæ, pro qua fuit decreta citatio, siue etiam sub illamet hora includatur terminus, quasi de serò in die 26. Martij fuerit citatio intimata pro secunda die iuridica ad audiendam sententiam; nihilominus sententia erit in termino certæ citationis, quamuis lata post secundam diem immediatè propter facultatem à statuto iudici concessam.

Et ita, &c.

Idest sub die 12. Ianuarij 1614. est decisio 616. suprà in hac parte.

R. P. D. SACRATO.
deindè S. R. E. Cardinali.

Romana de Burijs.

Veneris 15. Maij 1615.

ARGVMENTVM.

Spoliatus à iudice nulliter, & iniustè, restituendus est, quando nullitas, & iniustitia est notoria, & patens, aliter secus, etiamque non opponente valet sententia ad fauorem actoris actione carentis.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus à iudice restituendus est, si iudex nulliter, & iniustè processit, quando nullitas, vel iniustitia est patens, ita vt nullo pacto possit celari, aliàs secus.*

2 *Nullitas sententiæ ex eo quod qui fauorabilem reportauit sententiam, actione careat, parte non opponente sententiam non inualidat.*

3 *Iuris dubium æquiparatur dubio facti.*

Consentiens locationi factæ per alium dicitur facto proprio cecidisse à possessione, quam consensum habebat in re locata. ibid.

DECISIO DCLXVIII.

1 PRO informatione sententiæ Capitolinæ fuit tentum, quia mandat restitui eiectum à iudice, quod de iure non licet *l. iustè possidet. ff. de acq. poss. cum concordantijs.* Et licèt conclusio non procedat quando iudex nulliter, & iniustè eiecit, vt per *text. in cap. conquerente, de restit. spoliat. cum concordantijs:* attamen DD. mei hoc intelligunt procedere quando nullitas, vel iniustitia est patens, ita vt nullo pacto possint colorari, vt latè deductum fuit *coram me in causa Romana de Bombellis 31. Maij 1613. quam decisionem Rota sequuta fuit in Nepesina laudi 13. Februarij 1615. coram R. P. D. Cavalerio, & alibi.*

2 Quantum ad nullitatem deductam ex eo quod Vincentia, ad cuius instantiā fuit facta eiectio, nullam habebat actionem, ex latè deductis in hac eadē causa die 8. Martij 1613. corā R. P. D. Verospio, vltra quod prædicta decisio non est adhuc firma, vt mox dicetur, fuit respōsum quod etiā admisso, quod Vincentia non haberet actionem, iuxta prædictam decisionem coram D. Verospio, adhuc sententia nō fuit nulla, ex quo conuentus de ea non opposuit, ex cumulatis per *Gabr. de sent. concl. 8 in princ.* & licèt conclusio simpliciter loquendo habeat contradictores, nempè *Bart. in l. 2. C. de dot. prælegat.* cum alijs per *Gabr. vbi suprà in fin.* attamen illi Doctor. loquuntur quando actio nunquam fuit nata: vltra quod *Bart. cum seqq.* etiam in hoc latè impugnatur per *Alexan. in l. 1. §. si Titius, nu. 3. ff. de verbor. oblig. cum cōcordantijs allegatis per adden. ad Mathesil. sing. 7.* in p oposito autem casu fuit nata actio sine dubio ad fauorem mariti, nec dubitatur fuisse apud illius hæredes, sed tantum opponitur Vincentiam non reportasse ab illis cessionem iurium, iuxta doctr. *Vine. de Franch. 33. cum aliis in decis. coram D meo Verospio allega:* vnde remanet indubitata con lusio quod reo non opponente valet sententia ad fauorem actoris carentis actione, de quo est bonus *text. in l 2. vers. eosque spontanea voluntate suscepisse. C. de pact.*

3 Quantum ad iniustitiā dum dicebatur Vincentiā caruisse actione, vt fuit resolutum in *d. decis. coram R. P. D. Verospio.* sed in primis fuit responsum articulum, de quo in illa decis. esse difficillimum, & cōtra illam multum vrgere *text. in l. si soer. §. Lucius Titius, ff. de sol. matr.* & adhuc pendere reuisionem illius decisionis. Vnde ex prædicta decisione non posse colligi notoria iniustitia, qualis requiritur ad effectū vt possit agi spolio, *iuxta dec. suprà in princ. alleg.* in quibus etiam fuit dictum quod dubiū iuris æquiparatur dubio facti, & impedit actionem in spolio. Secundò fuit dictum quod Antonius conuentus à Vincentia, nedum tacitè approbauit illius actionē non opponendo, vt suprà dictum est, sed etiam expressè, ex quo tāquam pater, & coniuncta persona præstitit consensum locationis factæ per Vincentiā de bonis fiscaliudicatis, per quem actū videtur facto proprio cecidisse à possessione, quatenus illam habuisset: vnde non competit amplius restitutio. *Innoc. in c sæpè, de restit. spoliat. conel. 1. n. 57. Honded. conf. 23. n. 2. Menoch. de recup. remed. 18. nu. 55. & 96. Surd. conf. 221. n. 19. Rot. in Abulen. Canonicatus 16. Iunij 1589. coram bo. me. Gypsio, & in Vicentina vnionis 29. Maij 1595. coram bo. me. Card. Mantica,* & videtur sibi præiudicasse, etiam si hoc fecerit tanquam attinens, & in vim statuti. *Socin. conf. 42. num. 20. vol 4. Crauett. tract. de indemnit. mulier. num. 38. & seq.*

R. P. D. CAVALERIO.
postea S. R. E. Cardinali.

Fanen. parochialis.

Lunæ 18. Maij 1615.

DECISIO DCLXIX.

Est decisio 350. inter eius impressas.

R. P. D. PIROVANO.

Toletana Capellaniæ.

Luna 18. Maij 1615.

ARGVMENTVM.

De probatione mortis multa notanda, & plura etiam de probatione possessionis tempore obitus, & de vacatione Sedis Episcopalis ad gratiæ iustificationem, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

2 *Mors alicuius probatur ex partitis extractis vigore compulsoriæ ex libris parochorum, licet non sic ex simplici fide eiusdem parochi.*

3 *Mors per publicam vocem, & famam probata, dicitur semiplenè probata, & hæc semiplena probatio coadiuuat aliam probationem.*

Mors probatur per publicationem testamenti, quod publicari non solet, nisi mortuo testatore. ibid. in fine.

4 *Possidens rem aliquam viuens, præsumitur eam possedisse vsque ad obitum.*

5 *Vacatio sedis Episcopalis quomodo probetur.*

6 *Sententia iniusta, quando conualidetur per probationes post sententiam factas.*

7 *Censuræ quando impediant nouã iustificationem.*

DECISIO DCLXX.

1 GASPAR de la Motta auctoritate Apostolica prouisus de Capellania in Ecclesia S. Crucis de Madrid, expediuit Breue de capienda possessione nomine Cameræ, cum clausula *Constito*, quod Ioannes de mense Aprilis 1599. Sede vacante in possessione dictæ Capellaniæ obierit, & super executione Breuis obtinuit pronunciari ab A.C. contra Capitulum de Patrana, sed causa per appellationem deuoluta, cum clausula *Parito breui arbitrio Rotæ*, fuit resolutum intrare arbitrium ad effectũ supersedendi in executione Breuis. Coadiuuatis exinde probationibus per Gasparum iterum fuit dubitatum, an sit locus executioni Breuis? Et esse locum Domini responderunt, quia hodie omnia requisita benè probantur.

2 Obitus nempè Ioannis in die secunda mensis Aprilis instificatur ex partitis extractis vigore cõpulsoriæ Rotalis ex libris parochorum Ecclesiarum Sancti Iusti, & Magdalenæ. In particula S. Iusti dicitur quod die secunda Aprilis 1599. obijt Ioannes de Madrid clericus, & fuit sepultus in Ecclesia S. Magdalenæ, & eiusdem S. Magdalenæ liber correspondet alteri libro, quia dicitur, eadem die, mẽse, & anno fuit delatus ex parochia S. Iusti Ioannes de Madrid, & fuit sepultus in parochiali S. Magdalenæ, quibus videbatur plena fides adhibenda, cùm non sint parochi, qui faciant fidem, sed partitæ prout iacent compulsatæ, & productæ. *Imol. cons.* 110. *in fine. Mandos. ad reg.* 18. *q.* 10. *num.* 4.

3 Sed nihilominus dantur testes deponentes de publica voce, & fama mortis Ioannis, ex quibus benè adminiculatur probatio ex libris desumpta. *Bald. cons.* 407. *nu.* 9. *vol.* 1. *Bart. in l.* 2. *§. si dubitetur, nu.* 2. *ff. quemadm. test. aperiant. Alexan. cons.* 25. *num.* 4. *&* 117. *num.* 3. *lib.* 4. & saltem semiplenam probationem faciunt, cum agatur de probando obitu de longinquo. *Cassad. decis.* 2. *de probat. Capell. Tolos.* 313. Concurrit præterea publicatio testamenti eiusdem Ioannis facta per iudicem precedente summaria depositione testium super obitu Ioannis, per quam certificatur fama obitus, quamuis sit actus inter alios emanatus, vt fuit consideratum in *Romana de Briscalijs coram me* 11. *Decembris* 1613. ex quibus saltem omnibus iunctis Domini existimarunt plenè, & concludenter obitum fuisse probatum.

4 Possessio autem eiusdem Ioannis de tempore obitus respectu Capellaniæ, de qua agitur, satis probatur ex instrumento possessionis per ipsũ adeptæ, quæ præsumitur continuata vsque ad obitum, vbi non probatur amissio, vel à tertio occupata. *Osasc. decis.* 99. *nu.* 51. *Alciat. de præsumpt.* 21. quod etiam fuit ponderatum in *Argentina Canonicatus* 4. *Iulij* 1612. *coram* R. P. D. *Manzanedo*, & comprobatur ex testibus de voce, & fama deponentibus, ex quibus præsumptio continuationis benè certificatur.

5 Vacatio Sedis Episcopalis de eo tempore visa fuit pariter benè probata ex actibus Capitularibus datis, ex quibus colligitur quod de mense Februarij præcedenti fuerunt celebrata funeralia, & factæ plures deputationes pro Sede vacante, & de morte eiusdem Episcopi datur attestatio Notarij, & testes de publica voce, & fama deponentes, quæ visa sunt Dominis ad eum effectum sufficere, & consequenter locum esse executioni Breuis, data iustificatione, vt fuit præsuppositum in decisione in hac causa facta, ex *Mobed. Sarnen & aliis allegatis*.

6 Non obstat, quod huiusmodi probationes factæ fuerint post sententiam A. C. quæ cum contineat censuras, non videtur posse iustificari ex nouiter deductis. *Innoc. in c. prudentiam, nu.* 6. *de off. delegat. Caputaq. dec.* 129. *par.* 3. *Seraph. decis.* 371. *num.* 3. *lib.* 3. *cum aliis allegatis*. Quia Gaspar non agit ad sustinendam executionem vigore sententiæ A. C. sed Breuis, quod venit exequendum stante illius iustificatione; ideò ante executionem non denegatur noua iustificatio. *Caputaq. dec.* 114. *par.* 3. *Achil. decis.* 7. *de re iud. Seraph. d. dec.* 701.

7 Præterea censuræ impediunt quidem nouam iustificationem quando declaratoria sequuta est, cum statim executio à lege inducatur. *c. is cui est, de sent. excomm. in* 6. ideò non mirum si locus non est nouæ iustificationi, prout non est, quando est facta ab homine. *Abb. in c. inter cæteras, n.* 8. & ibi *Felin. de re iud. Rota in causa Tudertina officij Cancellariæ* 19. *Ianuar.* 1598. *corã Illustris. Card. Lancellotto*: secus autem, vt in præsenti, vbi leguntur solummodo comminatæ censuræ, nisi infra certum tẽpus dimissa fuerit possessio, quo casu neque executio est inducta à lege, neque lapsus termini potuit illam inducere, quia appellatum fuit à comminata executione, per quam censuræ remanserunt suspensæ. *cap. præterea, il secondo, de appellat. Put. decis.* 173. *lib.* 2. *dec.* 270. *lib.* 3. *secundum nouam impress.*

8 Demum non obstat, quod contra Capitulum ita exequutiuè procedi non possit, cum nitatur titulo vnionis factæ à Sede Apostolica, & in hac parte sit legitimus contradictor. Quia fuit responsum vnionem non esse in actis productam, & etiamsi adhuc produceretur, fuisse declaratam nullius valoris per decisiones, & sententias Rotales, vt ex decisionibus quæ dantur sub die 23. Ianuarij 1608. & 20. Iunij 1610. coram R. P. D. Pamphilio, ex

quibus cessare videtur omne impedimentum, maximè ad effectum, de quo agitur, vt in similibus terminis fuit resolutum in *Salamantina beneficij 31. Ianuarij 1596. coram bo.me. Corduba*. Et ita, &c.

R. P. D. ANDREA,

Anconitana computorum.

Veneris 22. Maij 1615.

ARGVMENTVM.

Obligatio conditionalis, conditione non purificata, exequi non potest, & quando dicatur conditionalis. Cætera sume ex summarijs.

SVMMARIVM.

2 *Obligatio de soluendo omne id, quod non fuerit exactum a debitoribus, est conditionalis, quatenus scilicet non potuerit exigi.*
Obligatio conditionalis exequi non potest conditione non purificata, ibid.
3 *Mandatum executiuum relaxatum pro debito nõ liquido nullum, & inualidum est.*
Obligatio de restituendo omne, & totum id, quod plus debito solutum apparebit, exequendum non est ante factam liquidationem eius, quod plus debito solutum fuit, ibid.
4 *Solutionem allegantі incumbit onus probandi.*
Negatiua probari debet per fundantem se in ea, præsertim si ex negatiua oritur actio, ibid. in fin.
5 *Societas habet proprium quod lucrum, & damnum debet esse commune.*
6 *Negatiua quando probetur ex inspectione libri.*
7 *Instrumentum sumptum ex sumpto non probat.*
Identitas non præsumitur, sed pluralitas ex diuersitate obligationum, licet cum eadem persona, ibid. in fine.

DECISIO DCLXXI.

1 PROSEQVENDO disputationem super altera partita scutorum 1665. quæ fuerat reseruata in decisione sub die 27. Martij proximè præteriti, hodie proposito dubio super dicta partita, & vtraque parte informante, Domini pro confirmatione sententiæ Rotalis etiam quoad illam stare voluerunt, ea moti ratione, de qua in decisione R. P. D. mei Pamphilij, quod Lucinus non docuit se non exegisse; cum tamen ad effectum, vt contra Rauam agere potuerit, teneretur docere, an, & quantum à debitoribus societatis exigere non valuerit. *l. fin. ff. si cert. pet.* cum alijs allegatis in dicta decisione.

2 Obligatio enim Rauæ de soluendo omne id, & totum, quod per Lucinum non fuerit exactum à debitoribus societatis nouæ, erat illiquida, & conditionalis, quatenus scilicet per Lucinum non potuerit exigi à debitoribus. *l. decem stipulatus.* vbi *Ias. n. 12.* & communiter alij *ff. de verb. oblig. l. si decem, cum ibi notat. ff. de solut.* Vnde illius exequutio fieri nõ potuit, nisi liqueret iudici de purificata conditione. *Bald. Angel. Alex. & cæteri in l finali. §. Titius. ff. de vulg.* Idem *Alex. cons. 119. n. 2. lib. 1. & cons. 90. n. 8. lib. 3. Soc. cons. 51. nu 7. lib. 1.* latè *Aluarez in l. post rem iudicatam, 4 & 5. limitatione. ff. de re iud. Couar. lib. 2. var. cap. 11 n. 2.* cum alijs adductis per *Carolum de Graß. in tract. de exception. cap. 33. n. 13. & seqq. Guid. Pap. decis. 15. num. 4.*

3 Ac propterea non facta dicta liquidatione mandatum exequutiuum ab A.C. obtẽtum fuit nullum, vt tenẽt omnes supradicti quibus additur *Galles. ad formul. Camer oblig. p. 3 princ consid. 2. nu. 2.* & in specie huiusmodi obligationis de restituendo omne, & totum id, quod plus debito solutum apparebit, quod non sit exequendum mandatum exequutiuum ante factam liquidationem ab A.C. relaxatũ, fuit dictum in causa *Vrbeuetana dotis 15. Martij 1600. coram bo.me. Iusto*, approbata in dicta *decisione R. P. D. mei Pamphilij*.

4 Non obstat, quod Lucinus non teneatur docere se non exegisse, sed sufficiat hoc negare, & aliàs allegantі solutionem incumbat onus probandi, ex *Salyc. in l. 2. n. 15. C. de iur. emphyt. Ripa. in l. in illa n. 15. ff. de verb. oblig.* cum alijs allegatis. Quia hoc procedit quando quis aliunde fundat eius creditum, & negat solutionem; at quando creditum oritur ex ipsa non solutione, prout in casu isto, in quo Lucinus accepit in satisfactionem credita exigenda, & conuenit, quod in casu quo non posset exigere, vel non exegerit, Raua teneretur ei satisfacere: tunc ipse agens tenetur iustificare negatiuam non solutionis. *Ripa in d. l. in illa nu. 6. vers sed ista fallentia.* Et ratio est, quia in hac negatiua consistit purificatio obligationis Rauæ, quæ vt supra dictum fuit, est conditionalis; ideoq. à Lucino probari debuit. *Ias. in d. l in illa, n 15. in fi. 2 fall. Gab. de prob. cõcl 6. n. 18.* prout regulariter est probanda ab actore negatiua, quæ est causa exercitij actionis. *Bart. in l. ergo n. 2. ff. ex quibus causis maio & in d. l. in illa n. 5.* vbi *Ripa n. 13. in 2. ampl at* cum alijs per *Gabr. vbi sup. n. 10.*

5 Quod tanto magis est dicendum, quia, vt vnus ex Dominis animaduertebat, obligatio Rauæ facta ad fauorem Lucini postquam ex carceribus Anconæ exiuit, fuit ex causa laudi à mercatoribus Venetis pronunciati, & ad illud debet referri; & tamen in laudo non fuit dictum, quod Raua teneretur restituere Lucino totum id, quod ex debitoribus sibi assignatis exigere non posset, sed solum, quod teneretur illum subleuare, nisi pro rata lucri, & damni, quam in societate habebat. *l. si societatem. l. si non fuerit. ff. pro socio. Bald in l. 1. quæst. 4. n. 22. C. eod. Menoch. de arbitr. cas. 125. nu. 5* cum allegatis in alia decisione coram me.

6 Non obstat, quod periti retulerint Lucinum nõ exegisse, quia, vt patet ex eorum relatione, referunt tantum, quod viderunt per librum nuncupatum *lo spoglio*, Lucinum non exegisse. Quæ relatio non cõcludit negatiuam nõ exactionis, cum potuerint exigi illa credita, & nõ adnotari in dicto libro, & negatiua tunc probatur ex inspectione libri, quando affirmatiua de necessitate debet probari ex illo libro. *Corn. cõs. 348. n. 31. & seq. lib. 1. Ruin. cons. 35. n. 19. eodem libro. Rota decis. 5. n. 4. in fine par. 1. diuers.*

7 Nec obstat, quod Raua exegerit vnum ex creditis consignatis Lucino, quia hoc nullibi iustificatur, & fides Notarij est sumptum sumpti, quod propterea non probat. *l. 3. C. de diuers. rescript. Doctor. in auth. si quis in aliquo*, vbi *Dec. n. 30. C. de edend. Rota decis. 733. n. 1 par. 1.* Quin imò excluditur ex ipsa solutione, quæ apparet facta Rauæ de anno 1592. Et assignatio creditorum exigendorum facta Lucino fuit de anno 1594. & sic non potest esse idem creditum, sed diuersum, licet fuerit cum eadem persona, ad tradita per *Bartol. & Doctor.*

in l. demonstratio falsa ff. de condition. & demonstr.

8 Similiter neque obstat Lucino consignatas ab initio non fuisse apochas, & per cōsequens illas retrocedere non potuisse. Cum enim ille esset administrator, & institor rationis, vt apparet ex capitulis eiusdem rationis, & constet ex libris rationis ipsum à debitoribus apochas recepisse, vtique præsumitur penes se illas retinuisse, & tantu magis cum fuerit conuentum, vt Lucinus totum negotium rationis terminaret, & à debitoribus exigeret, quod facere non potuisset si penes se apochas non haberet. Vnde benè firmatum fuit in decisione D. mei Pamphilij, ipsum non potuisse agere contra Rauam, ex quo non retrocessit ei nomina debitorum, nec libros, & apochas consignauit ad hoc, vt debitores conuenire posset, *l. si cui libertas, & l. cum seruus, in fin. ff. de condit. & demonst. Rota Ianuen. decis. 189. num. 3. Verall. decis. 104 part. 1.*

9 Hinc cessat aliud obiectum, quod Raua habuerit facultatem videndi libros communes; quia non inde sequitur ipsum potuisse partitas non exactas exigere, cum illi non fuerint dictæ apochę traditæ ex allegatis. Et ita conclusum per Dominos sententiam Rotalem esse confirmandam, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Aesina fideicommissi.

Lunæ 25. Maij 1615.

ARGVMENTVM.

Ex summarijs sunt pro argumento conclusiones, de quibus in eo.

SVMMARIVM.

1 *Producens scripturam censetur conficere veritatem enunciatorum in ipsa scriptura.*

2 *Catastri liber nunquid probet dominium, & possessionem bonorum in eo descriptorum.*

3 *Filius præsumitur habuisse à patre quicquid habere reperitur, præsertim iunctis adminiculis.*

4 *Bona præsumuntur hæreditaria, si tanquam hæreditaria vendita fuerunt.*

Ius quod quis habet ad rem quando est incertum, antequam ad illud agatur, certificari, & terminari debet, num. 6. in fine.

Testes duo regulariter in omni probatione sufficiunt, num. 7.

DECISIO DCLXXII.

1 IN decisione diei 9. Iunij 1614. In hac causa facta supererat videndum de quantitate bonorum alienatorum, quæ absorberent legitimā in bonis testatoris Io Francisco debitam, quod cum penderet à quantitate bonorum de tempore obitus Antonij Francisci in eius hæreditate repertorum, dubitaui quæ bona remanserint. Et partes ferè in omnibus quoad qualitatem, & quantitatem concordant, in aliquibus etiam discordāt, quæ tamen per DD. fuerunt distincta, & determinata. Concordant enim quod status hæreditatis de tempore mortis testatoris cōsistebat in petijs terrarum 14, ac insuper vnius domus in Castro Musicani, & alterius domus in burgo eiusdem Castri. Concordant pariter in mensura dempta petia terrę in contrata Guastuliarum, quam Octauianus prætendit esse salmarū quatuor cum dimidio. Lucius autem salmarum nouem, ita vt attenta prætensione Octauiani omnes petiæ terræ ascendebāt ad salmas 21, cuppas 6. can. 31. ex aduerso autem mensura constituebatur in salm. 25. Fuerunt etiam DD. conco des probari fuisse in hæreditate animalia, & supellectilia domus: sed de quantitate, & valore prædictorum, prout & de valore terrarum, & domorum particulariter videretur & secundo loco de alienationibus factis, & detractionibus fiendis disputaretur.

2 In eo in quo partes conueniunt, quamuis non esset elaborandum, nihilominus 12. ex illis petijs terræ probatur in hæreditate iuxta confines, & numerum cannarum ex catastro Antonij Francisci testatoris ab vtraque parte producto, & allegato pro fundamento eorum intentionis, ex qua productione oritur confessio veritatis enunciatorum in scriptura producta, *c. olim de censib. l. public. §. fin. ff. de pos. Crau. de antiq. temp. p. 1. §. viso de verb. enunciat. n. 36. Surd. conf. 5. n. 37 lib. 1.* ideò cum enuncietur catastrum Antonij Frācisci, & vterque habeat causam ab eo, benè probat inter eos dominium, & possessionem bonorum descriptorum de tempore mortis illius, *l. censualis. C. de donation. Alex. conf. 10. col. 1 vers. non probatur possessio, lib. 4. & conf. 77. nu. 11. lib. 6. Crau. de antiq. temp. §. quartò limitatur, n. 71. Hier. de Monte tract. fin. regund. c. 64. n. 5.* quinimò sufficeret inter habentes causam à catastrante probare solam possessionē, prout fuit resolutū in causa *Montisfalisci fideicommissi 21. Maij 1603. corā bo. me. Card. Pamphilio*, & in alia *Aesina fideicommissi 25 Martii 1604. coram Reuerendiss. nostro Decano.*

3 Aliæ duæ petiæ terræ probantur Antonij Francisci testatoris, & in eius hæreditate relictæ, illa scilicet in contrata syluæ certæ ex petitione facta in iudicio per Petrum nepotem testatoris ex Francisco eius filio, contra Piermarium eius patruum, & tutorem, vt sibi rationem redderet de pretio venditionis d. petiæ terræ, quæ non præsumitur à minore tanquā minus industrio acquisita, sed à patre profecta, iuxt. *Bald doctr. in l. 2. C. de patr. potest.* vbi inquit præsumi quòd filius habuerit à patre quicquid habere reperitur, nisi contrariū probetur. Idē voluerūt *Fulg. Crau. Siluan. Menoch. Petr.* & alij allegati per *Mazar. in epit fideic. p. 58.* Et quāuis *Surd. in dec. 339.* ita simpliciter non adhæreat opinioni per Mazariū firmatæ, tamen iunctis adminiculis eam approbat, quæ in præsenti non desunt, dum versamur in minorem non industrio, & rationem petente cōtra tutorem de petia terræ alienata.

4 Secunda verò posita in contrata della Pantera probatur simili ratione fuisse in hæreditate Antonij Francisci ex instrumento venditionis factæ per Frāciscum patrem Petri vti eius patrem, & legitimum administratorem, & hæc secūda maiori præsumptione iuuatur, quia intra quinquenium à die mortis testatoris fuit alienata, & in venditione enunciatum, quod iure hæreditario vendebatur, quæ coniecturæ ponderantur per eund *Surd. in dec. 339. n. 19.* Et similiter domus posita in Castro Musicani, & altera in burgo eiusdem Castri, probatur in hæreditate ex catastro ab vtraque parte præsupposito, quod inter consentientes bene probare iam fuit firmatum.

5 Quoad mensuram Guastuliarum, eam censuerunt Domini esse salmarum nouem, quia ex catastro antiquo iam apparet Antonium Franciscum possedisse petiam

petiam terræ, & contrata Guastuliarum cannarum 4795. & post catastrū de anno 1549. testator emit à Piermario Violino eius fratre aliud terrenū contiguum sub eodem Guastuliarum pro pretio florenorum 500. quæ petia terræ sic vnita posita exinde fuit in catastro hæredum Francisci testatoris filij in quantitate salmarum nouem, & pro nouem salmis fuit vendita per Petrum fideicommissarium Lucio Flirio nunc agenti ideo cum de causa augmēti huius petiæ appareat, illi standum est, donec contrariū probetur, *Cagnol.in l.2.n.173.C.de pact.int.empt.et vend.* loquens de hærede possidente bona testatoris qui præsumitur intuitu proprij tituli possidere, sequitur *Butr.cons.6.num.6 lib.1.*

6 Non obstat, quod Lucius nitatur catastro nouo, scilicet hæredum Io. Francisci, cui non est standum in præiudicium habentium causam à fideicommittendo, vt i ab eis non approbato. Quia causa augmēti petiæ prædictæ non deducitur ex catastro nouo, sed ab instrumento acquisitionis, & ex inde per catastrum nouum adminiculatur. Neque obstat quod in catastro Francisci filij testatoris comprehendātur terræ sub eodem nomine, quæ obuenerūt in partem Pierma ij fratris testatoris, & in quibus ipse Franciscus successit vigore donationis ex instrumēto, quod datur in Summario additionali, quæ propterea inferunt differentiam in mēsura, sed in fideicommisso non veniunt. Quia nec per hanc rationē probatur, quod terræ acquisitæ per testatorem desierint esse in hæreditate, & bonis, cum contrata Guastuliarum possit esse tam lata, vt posita acquisitione patris altera non tollatur. Et præterea particul instrumenti dati non cōtinet donationē specificam, sed ius, & actionem, quam habet Piermarius in quadam possessione, & domo in pertinētijs Castri Muficani in contrata delle Guastaliæ, quæ an pertinerent ad Franciscū, & in facto, & in iure incertum est, & prius debet determinari, *l.quod si in venditione, cū seq ff de har. & act. vend. Alex.cōs.93.n.2. lib.4.*

7 De animalibus, & supellectili domus, patet probatio ex testibus, qui dantur in *Summ.n.15.* nam 1. 2. 3. & 5. explicitè deponunt quod in hæreditate Antonij Francisci vltra stabilia remanserunt animalia multiplicis generis, & varia supellectilia domus quibus etiam in minori numero credendum esset, cum probatio duorum numero contenta sit, *c.relatum.de testib.c.nocuit.de indic.Soc. iun. conf. 159. num.1.vol.2.* Et ita, &c.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano,

Bononien pecuniaria dotis,
Lunæ 1. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Statuti requisita probari debent, vt illius dispositioni locus sit.

SVMMARIVM.

1 *Statuti dispositio vt habeat locum, illius qualitates, & requisita probari debent.*
4 *Mandatum speciale requiritur ad declarandum id, quod in animo consistit.*
5 *Forma à statuto requisita debet pracisè adimpleri ad hoc vt statutum locum habeat.*
6 *Maritus alere tenetur vxorem.*

DECISIO DCLXXIII.

1 LVNAE 15. Iunij 1614. dubitaui an deberentur fructus dotis, & pro quo tempore? Et Domini distinctè procedendo considerarunt tria tempora. Primum quatuor annorum, incipiendo à morte Aemilij mariti Pompiliæ, quibus fuit data dilatio illius hæredibus ad restituendam dotem, pacto adiecto, quod interim soluerētur fructus ad rationem quinque pro centenario. Secundum post dictos quatuor annos vsque ad obitum Pompiliæ, qui successit de anno 1590. Tertium verò à dicto tempore citrà. Et quoad primum tempus fuit capta resolutio affirmatiua, ex adductis in decisione, & de reliquis reseruatum particulariter videri: vnde hodie quoad dictum secundum, & tertium tempus causam repropofui: & Domini de illo fructus non deberi censuerunt.

2 Quo enim ad secundum tempus mouebātur, quia *Statutum Bononie in rub de dotib.restituen. §.ordinamus, verf. insuper etiam*, expressè disponit, vt post annum luctus fructus dotis à vidua peti non possint, nisi demum per eas, seu earum nominibus facta protestatione hæredibus viri, vel contra eos inchoato iudicio, quorum neutrum D. Portia hæres Pompiliæ docet in casu nostro obseruatum fuisse, & tamen ad effectum consequendi fructus vigore dicti Statuti probare deberet illius requisita *Soc.conf.55. n.1.lib.1 Cephal.conf.256.in fi.* & in nostris terminis fuit dictum in vna *Romana fructuum dotis, 27. Februarij 1606.coram bon.mem. Penia.*

3 Non obstant quidam actus gesti per Procuratores Pompiliæ, & sequestra obtenta contra hæredes viri; nam primum sequestrum obtentum statim post mortem viri, vltra quod fuit relaxatum nulla præcedēte citatione, & sic nulliter dicebatur illud fuisse obtentum intra dicta dilatione quatuor annorū, & sic intempestiuè, & potius ad excludendum creditores Aemilij, & in fraudem illorum, quàm ad cōstituendū in aliqua mora ipsius hæredes consequendi fructus dicti temporis, pro quibus non erat opus obseruare requisita Statuti stante conuentione de illis soluendis per Rotam in vltima decisione approbata.

4 Comparitio verò Procuratoris Pompiliæ cum narratiua prætēsionis eiusdem pro fructibus decursis, & quod de illis volebat satisfieri, & sequestrum ab illo obtentum minus deseruire, valent pro interpellatione, vel Initio litis, à Statuto requisitis; cum sequestrum patiatur eundem defectum citationis, & non fuerit hæredibus intimatum; maximè quia pro parte DD. de Maluetijs dicitur non constare de mandato comparentis; quod tamen requiritur speciale ad declarandum id, quod consistebat in animo suæ principalis. *Alex, conf.78.n.14 lib.5.* & in terminis fuit dictum in vna *Romana fructuū, & interesse 10.Decembris 1614.coram R.P.D. meo Pamphilio.* Prout nec facere videbatur protestatio facta ab ipsa Pompilia, quod per discessum à domo viri non intendebat sibi in aliquo præiudicare quoad dotem, & fructus, cum non fuerit facta, nec intimata hæredibus, iuxta formam dicti Statuti.

5 Minus obstat, quod hæredes viri agnouerint bonam fidem circa istos fructus, describendo creditricem pro illis Pompiliam in inuentario bonorum hæreditariorum Hieronymi, quia talis agnitio non suffragatur, cum enim Statutum ad effectum consequendi

lequendi fructus dotis requirat certam formam, nempè vel protestationem, vel inchoationem iudicij, illa debuisset præcisè adimpleri, aliàs peti non possunt, vt fuit dictum in dicta *Romana fructuum dotis coram Penia*.

6 Quo verò ad tertium tempus, nempè à die mortis Pompiliæ, pariter visum fuit Dominis fructus non deberi; tum quia prædictum statutum concedens fructus dotis mulieri viduę non videtur extendi ad illius hæredes, cum tunc cesset fauor viduæ, & sic personæ, cuius contemplatione statutum disposuit; tum etiam, quia in D. Portia, quæ hodie tanquã hæres Pompiliæ agit ad dictos fructus, non concurrit tertium requisitum statuti, quod scilicet non habeat aliunde; cum imò ipsa habeat propriam dotem, ex cuius fructibus commodè viuere posset, & adsit maritus, qui eã alere tenetur, *l. si quis per vxorem, in t. resp. ff. de donat. inter vir. & vxor. l. si eum dotem. § fin autē in fauisimo. ff. solut. mat. Honded. cõs. 91. n. 67. lib. 1. Surd. de alim. t. 1. q. 32. in prin. etc.*

R. P. D. PAMPHILIO.
postea S. R. E. Cardinali.

Placentina Archipresbyteratus.

Lunæ 1. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Sententia lata partibus præsentibus, sine citatione valet, mandatique defectus non oppositus ante sententiam, post sententiam suppletur, si de eo doceatur.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata partibus præsentibus valet sine citatione.*
2 *Mandati defectus ante sententiam non oppositus suppletur si post sententiam de eo docetur.*
3 *Præsentatus à patronis, si legitimè præsentatus fuit, instituendus est ab Episcopo.*
4 *Delictum non præsumitur.*

DECISIO DCLXXIV.

1 CENSVERVNT DD. sententiam etiam confirmandam; nam quoad illius validitatem, de ea satis visum fuit constare ex reuolutione processus, ex quo apparet illam fuisse latam ab Ordinario Placentiæ de cuius iurisdictione inter patronos, & præsentatos in prima instantia dubitari non potest, & cum emanauerit partibus præsentibus, sustinetur sine alia citatione, *Gabr. de cit. concl. 1. n. 396. Cassad. decis. 2. nu. 3. de iudic.* & fuit pluries decisum.

2 Non obstat defectus mandati Cæsaris, qui comparuit vti Procurator Com. Francisci, quia vltra quod mandatum fuerat ante sententiã in actis productum, & parti restitutum, placuit etiam responsio, quod cum verè sententiam præcesserit, & in partibus de illius defectu oppositum non fuerit, potest de eo etiam post sententiam doceri. *Aym. cons. 100. num. 1. Rot. decis. 19. de procurat. in antiq. Put. decis. 373. num. 4. & 5. lib. 2. in nou.*

3 Iustitia verò clarè colligitur, quia declarat iuspatronatus, de quo agitur, spectare ad Com. Franciscũ vti filium primogenitum Com. Alphõsi, & propterea Com. Riccardum præsentatum per Procuratorem dicti Com. Francisci esse instituendum, quod satis iustificari visum fuit ex testamento ipsius Comitis Alphonsi, à quo d. Com. Franciscum vti filium primogenitum, hæredem instituit in pluribus bonis, & in specie in iurepatronatus Ecclesiæ, de qua agitur, vt constat ex processu, ex quo etiam apparuit Com. Riccardum fuisse legitimè præsentatum, qui propterea veniebat instituendus, iuxta text. *in c. decernimus 16. q. 7.*

4 Non obstat quod in d. testamento Com. Alphonsus disposuerit quod in casu confiscationis bonorum hæredum ipsius ad alios proximiores, qui delictum non commisserint, eius bona prouenire debeant, quia quod Com. Franciscus delictum aliquod commiserit, propter quod illius bona essent confiscanda, nullibi probatum est, prout requiritur, maximè cum delicta non præsumantur, *l. meritò. ff. pro soc. Gabr. de malefic. concl. 2. num. 1.*

Et ita decisum &c.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Terdonen. bonorum.

Veneris 5. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Remissoria non conceditur quando articuli sunt irreleuantes ad probandum id, quod probatum non releuat, & quando articuli dicantur tales.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria non conceditur quando articuli sunt irreleuantes, & tendentes ad probandum id, quod probatum non releuat.*
2 *Stylus non potest induci ab inferioribus ad destruendum stylum superioris.*
3 *Testium examen committi potest Notario quoad nudum examinis ministerium, & receptionis iuramenti; non tamen illi committi possunt citationes, & alia quæ iurisdictionem respiciunt.*
4 *Remissoria non conceditur ad examinandum testes super eo quod probari potest per scripturas.*

DECISIO DCLXXV.

1 CVM fuisset in hac causa bis coram me resolutum, examen testium inductorum coram iudicibus delegatis ad iustificandum literas, si in euidentem, fuisse nullum; Domini de Bassis ad saluandum nullitates dederunt in actis nonnullos articulos, alios verò ad de nouo iustificandum dictas literas, si in euidentem, & cum instarent pro remissoria, dedi dubium, an illa esset concedenda. Quo hodie proposito Domini negatiuè responderunt, quia iudicarunt articulos irreleuantes, cum tẽdant ad probandum id, quod probatum non releuaret, quo casu remissoria denegatur. *Caputaq. dec. 22. nu. 3. p. 2. Rot. decis. 647. n. 3. p. 3. diuers.* & fuit dictum in vna *Tarentin. retractus 22. Aprilis 1613. coram me.*

2 Irreleuantiam autem deducebant ex eo; nam articuli cõtinentes, quod iudices delegati à Papa pro iustificatione literarum, si in euidentẽ, solent subdelegare Notario examen testium; circa quam materiã versatur altera ex nullitatibus examinis in vltima decisione firmatis, visi fuerũt non admittẽdi, cũ aduersentur dispositioni Papæ, qui elegit industriam iudi-

iudicum, & proprias illorum conſcientias onerarunt; vnde illi contrauenirі nō debet, ſed ad vnguem ſeruari, non obſtante quocumque inferiorum ſtylo contrario, cum inferiores non valeant talem ſtylū inducere ad deſtruendum factum ſuperioris, & præſertim Pontificis, *cap. cum infertur. de maiorit. & obedient. Roman. conſ.* 116. *num.* 4. *Crauett. conſ.* 96. *in fin. Pariſ. conſ.* 118. *num.* 6. *lib.* 1. *Rot. diuerſ. deciſ.* 103. *num.* 2. *par.* 2.

3 Et maximè cum huiuſmodi ſtylus committendi Notario totum examen teſtium ſit cōtra ius, iuxta cuius diſpoſitionem Notario committi non poteſt, niſi nudum miniſterium examinis, & receptionis iuramenti; non tamen citationes teſtium ad ſe ſubijciendum examini, & partium, ad videndum iurare, & alia ſimilia, quæ iuriſdictionem ſapiunt, iuxta *Felin. in c. cum cauſa num.* 30. *de teſtibus*, cum alijs adductis in deciſione 11. Decembris præteriti, & ideo eſſet neceſſe, quod talis ſtylus in contradictorio iudicio fuiſſet obtentus, *Anchar. conſ.* 178. *num.* 7. *Caputaq. deciſ.* 213. *lib.* 1. *in manuſcript.* & fuit dictum in vna *Aretina ſpolij* 9. *Iuny* 1604. *coram D. meo Decano.*

4 Vltra quod iſti articuli poſſent probari per ſcripturas, & exhibitionem proceſſuum fulminatorum à ſimilibus executionibus, *Aegid. deciſ.* 9. *Rot. deciſ.* 10. *nu.* 6. *de offic. delegat. in nou. & deciſ.* 46. *de teſtib. in antiq.*

5 Alij vero articuli concernentes inundationem terrarum, ſuper quibus faciendum erat examen, & qui reſpiciunt alteram nullitatem examinis in dicta vltima deciſione firmaram, etiam videbantur irrelevantes, tam ex atteſtatione Notarij, qui de dicto tempore acceſſit ad viſitandum dictas terras ex commiſſione iudicis delegati, & nihil de tali inundatione retulit, quàm etiā quia non propterea tollitur prędicta nullitas examinis facta in diuerſo loco à deſignato, cum poſſet expectari receſſus aquarum, cum inundatio non eſſet perpetua, vel ſaltim debebat adiri iudex delegatus pro alterius loci deputatione, & illum parti intimare.

6 Alij vero articuli reſpicientes alias nullitates dicti examinis, viſum fuit Dominis nihil releuare, cū etiamſi probentur, & ex illis poſſent ſaluari illæ nullitates, ſemper tamen remanebunt duæ præcipuè ſuperiùs dictæ, & in vltima deciſione firmatæ, quibus exiſtentibus, & examen nullum, fruſtra eſt curare cæteras ſaluare, cùm etiamſi ſaluentur ex alijs, examen ſemper remaneat nullum.

7 Articuli cōcernentes vtilitatem Eccleſiæ, minus videntur releuare, quia cum vtilitas per dictos teſtes nulliter examinatos, non fuerit probata corā exequutoribus litterarum, ſi in euidentem tunc deputatis, etiam quod hodie illa probaretur, nihil releuaret. Nam executores ſuper dicta vtilitate pronunciauerunt ſiue validè, ſiue inualidè. Vnde commiſſio ſi in euidentem, eis directa ſemel ſuum ſuit ſortita effectum, & expirauit, ac proinde Rota non poteſt abſque noua commiſſione cum facultatibus opportunis alienationem rerum Eccleſiæ ex nouiter deductis confirmare, vt in noſtris proprijs terminis fuit reſolutum in *Ferrarien. bonorum* 29. *Ianuarij præteriti, coram D. meo Dunozetto, & in Papien. aquarum* 6. *Aprilis præteriti coram D. meo Caualerio.*

8 Quo vero ad articulos reprobatorios teſtium Epiſcopi, cum hodie non agatur de illis reſtibus, non videntur attendendi, præſertim cum aliqui ex ipſis contineant crimen, *Caputaq. deciſ.* 60. *&* 62. *par.* 2. *&c.*

R. P. D. MANZANEDO.
Patriarcha Hieroſolymitano.

Vrbeuetana Hæreditatis.
Veneris 5. *Iunij* 1615.

ARGVMENTVM.

Exceptio non adimplementi non poteſt opponi ab eo, qui prius non adimpleuit, & in omni caſu ceſſat exceptio, quando agens offert adimplere, quòd adimpletum non fuit.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio non implementi contra actorem oppoſita ipſum agendo repellit.*

2 *Exceptio non implementi non impedit ortum actionis, ſed tantum illius exercitium impedit; & ideo ſacta per actorem oblatione de implendo, quod non fuit impletum, exceptio non obſtat.*

3 *Exceptio non adimplementi non poteſt opponi ab eo, qui prius non adimpleuit, num.* 4.

DECISIO DCLXXVI.

1 CVM hæredes Monaldi prætenderēt Equitem Liuium non adimpleuiſſe inſtrumentū tranſactionis initæ de anno 1602. inter ipſum, & Monaldum, in qua promiſerat obtinere confirmationem illius, & aliarum donationum factarum ad fauorem Cornelij, & conſenſum Magni Magiſtri infra quatuor menſes, ac pro implemento inſtarent pro mandato, dedi dubium an illud eſſet relaxandū; in cuius propoſitione cum informantes pro Equite diuerſas exceptiones opponerent, & inter cæteras partem aduerſam non docere de adimplemento pro parte ſua, quod ſemper procedere debet in eo, qui agit ex aliquo contractu, *l. Iulianus. §. offerri, ff. de act. empt. Alex. conſ.* 49. *num.* 4 *lib.* 2. *Aym. conſ.* 151. *num.* 10. *ad fin. Mantic. de tacit. lib.* 3. *tit.* 16. *num.* 5. *verſ. ad hoc igitur etiam in minimo. Put. deciſ.* 357. *circa fin. lib.* 3. Domini dixerunt iſtam exceptionem non adimplementi oppoſitam per Equitem Liuium non obſtare, & quod de alijs videretur.

2 Nam quoad non implementum reſpectu ſcutorum 500. per Monaldum promiſſorum Equiti, & non ſolutorum, dicebatur ſufficere quòd hodie ipſi hæredes offerant illa ſoluere, quia cum exceptio implementi non impediat ortum actionis, ſed tantūm illius exercitium, *Crauett vbi ſuprà. Dec. in l. filia licet, num.* 4. *C. de collat. Gabr. conſ* 51. *nu.* 7. *& ſeqq. lib.* 1. ſublata hodie in d. exceptione ceſſ impedimentum, & agi poterit, *Alex. conſ.* 78. *in fin. lib.* 1. *Put deciſ.* 140. *lib.* 2. *Rot. deciſ.* 476. *r* 1 *par.* 1. & fuit dictum in vna *Romana funda* 1. *Iulij* 1607 *coram me.*

3 Vltra quod cum Eques Lucius eſſ obligatus prius obtinere confirmationem ſupr ctam, quam numquam obtinere curauit, non p eſt de dicto nō implemento opponere; exceptio nim implementi non obſtat, quoties is qui oppo talem exceptionem, debebat prius aliquid a nplere, *Bald. in l.* 1. *num.* 22. *C. de vſur. & fra Aegat. Socin. conſ. vlt. num.* 3.

num. 3. verf. non obstat, lib. 3. Corn. conf. 130. nu. 8. & 15. lib. 3. Ber. conf. 200. in fi. lib. 1. Mascambr. cõ-sil 105. nu. 106. & seqq. & fuit resolutum in vna *Mediolanen. fructuum 16. Octobris 1587. coram Orano.*

4 Et multo minus ex eadem ratione potest Eques opponere non implementum respectu alimentorum Sixtus, in transactionibus præmiss. donec dictum consensum obtinuerit, cum præsertim Monaldus pro parte sua cœperit adimplere illa præstanda per multos annos continuos, vt constat ex calculo datorum in summario eius hæredum.

5 Vltimò quo ad censum scutorum mille, quem Monaldus promiserat super bonis sibi in transactione assignatis intuitu Liuij imponere, & nunquam imposuit; respondebatur dicta scuta mille de consensu partium fuisse soluta ipsi Liuio incontanti, vt ex illius quitantia apparet, & in omnem euentum cum impositio dicti census non penderet à sola voluntate Monaldi, sed etiam Liuij, quatenus scilicet dandam summam vellet ad censum accipere, de hoc tenebatur certiorare Monaldum, quod tamen non apparet factum, &c.

R. P. D. COCCINO.

Romana census, siue exequutionis.

Veneris 5. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Quòd proximiores potuerint interuenire in contractu mulieris, seu minoris, si non interuenerũt, quomodo hoc probari possit? An assertio minoris negatiua sufficiat? & an etiam sit necesse probare, quod potuerint interuenire in ore contractus? An vero sufficiat, quòd poterant interuenire in die contractus.

SVMMARIVM.

1 *Sanum quem esse, est difficilis probationis, testesque super sanitate deponentes probant, si adsyciat verisimiles circumstantias.*

2 *Testes consanguinei supplentur per alios non consanguineos.*

Sanus quis præsumitur, & non infirmus, quia infirmitas est habitus contra naturam, ibid.

3 *Proximiores quòd fuerint præsentes in loco contractus mulierum, seu minorum, & quòd potuerint interuenire in dicto contractu, licet non interuenerint, non est necesse probare, quod potuerint interuenire in ore contractus.*

4 *Impedimentum accidentale, vbi adest, non diu duraturum, non suffragatur, quia expectandum est, quod cesset.*

5 *[P]roximiores, quod non potuerint interuenire in [co]ntractu minorum, non probatur per assertio[ne]m eiusdem minoris.*

Minor [e]o ipso, quòd fideiubet pro alio, dicitur læsus, ibid.

DE[CI]SIO DCLXXVII.

1 EXCELLE[N]TISS. D. Princeps Vrsinus tunc minor fideiu[ssit] pro alijs Dominis de Vrsinis absq; interuentu c[lariss.] me. Henrici Caietani S.R.E. Card. Camerarij eius [pr]oximioris, & cum propter hoc daret de nullitate i[n]iussionis ex statuto Vrbis lib. 1. c. 151. cumq. probauerit eadem die contractus Cardinalem prædictum fuisse in Vrbe, iuxta resolutionem factam 15. Nouemor. 1610. corã Reuerendiss. D. Archiepiscopo Bononien. ideo dubitauit sub die 11. Martij 1613. an vltra præsentiam Card. Excell. Princeps teneretur probare aliquam habilitatem, & quatenus sic, an esset probata? Et Rota ad 1. partem affirmatiuè respondit; ad 2. verò negatiuè: hodie autem recessit à dicta resolutione quoad 2. partem, & respondit affirmatiuè, scilicet Principem probare habilitates Card. nedum naturales, sed etiam non adfuisse inhabilitates accidentales; nam quantum ad naturales, deponunt testes, quod eadem die contractus Cardinalis erat sanus, quamuis ista probatio videatur difficilis, tamen cum hoc deponant cum circumstantijs memorabilibus, vtrique probant sanitatem de die contractus, per ea quæ trad. *Io. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de test. §. 1. num. 35. littera K. verf. ego saluo. Igneus in Lexeipiuntur. nu. 36. verf. sed vltra, & num. 38. ff. ad Silan. Farin. de test. q. 58. nu. 88. & seqq.*

2 Qui etiamsi dicantur nulliter examinati, tamen hoc non subsistit in facto, & etiam, quod dicatur quod vnus sit consanguineus, non refert, cum suppleatur per alios *Farin. de test. q. 54. reg. 1. nu. 67. & seqq.* & dicta istorum testium coadiuuantur ex præsumptione, iuris secũdum quam quilibet præsumitur sanus, cum infirmitas sit habitus, contra naturam, *l. 1. §. sciendum. ff. de adilit. edict. l. semel. C. de re militar. lib. 10. Bart. in l. quæsitum, nu. 5. ff. de re ut ind. Rip. in tract. de peste, tit. de præser. remed. cõtra pest. par. 2. nu. 260.* & quamuis Rota non admittat simpliciter illam conclusionem, quod qui habet præsumptionem iuris pro se, transferat onus probandi in aduersarium, nisi præsumptio legis de iure habeatur pro concludenti probatione, *Seraph. dec. 1422. nu. 10. & seqq.* vnde fuit responsum, quod hic non deducitur ista probatio præsumptiua ad effectum transferendi onus probãdi in aduersarium, sed adminiculatiuè ad depositionem testium, vt magis firmentur eorum dicta.

3 Neque est verum, quod retento isto intellectu testes non probant, quod in hora ipsius contractus Card. esset sanus, prout probare tenerentur, ex *Anch. in conf. 388. num. 8. verf. nec obstat, & num. 12. verf. constat autem. Verall. decis. 218. par. 1. Angel. conf. 194. nu. 2. verf. porro licet. Alex. conf. 97. nu. 5. verf. vnde, quod se fundat lib. 7.* Nam in casu de quo agitur, in contrarium est veritas, quia DD. qui volunt minorum, vel mulierum teneri probare habilitates consanguineorum, de tempore contractus sunt intelligendi, prout Rota illos intelligebat de die contractus, quia nimis strictè loquerentur, si essent intelligendi, quod habilitates deberent probari in hora ipsius contractus, & ideo cum DD. tequitant probari habilitatem de die contractus, satis dicitur probare liquida, & certa, si probetur sanitas de die contractus, licet non probetur in hora ipsius contractus, vt benè ad propositum *Fel. in cap. pastoralis, nu. 5. post medium, verf. similiter, de rescr.* & sic cessat dictum Anchar. quia loquitur in diuersis terminis, nempè ad euitandum falsitatem instrumenti, vel testium, & in similibus terminis loquuntur Verall. & alij DD. supra allegati; in istis enim casibus debet probari qualitas de certa hora, vt in casu nostro sufficit probare de die, non de

de hora, quia nimis restringeretur ista materia, & reduceretur ad improbabilitatem.

4 Quantum verò attinet ad inhabilitatem accidentalem ex occupantibus, quod non adfuerit, dicebant Domini satis esse probatum in casu isto, cum non constet de affirmatiua, ea ratione, quia si impedimentum accidentale adfuisset, non diu duraturum, erat expectandum, quod cessaret. *Tiraq. in legib. connub. glos. 8. num. 6. & seqq. Castr. in l. cum antiquitas, num. 5. Alex. num. 6. C. de test. Moder. de claus. inst. in claus. 7. glos. 10. num. 1.* ergo cum impedimenta accidentalia regulariter non sint diu duratura, satis probatur negatiua, cum non probetur affirmatiua, quia etiam si hoc adfuisset impedimentum accidentale, cum diu non esset duraturum erat expectandum.

5 Non obstat assertio Principis, quod consanguinei non poterant interuenire, quia si hoc admitteretur, de facili fieret fraus statuto. *Ias. in l. donatione, n. 4. C. de collat. Aym. cons. 175. num. 2. & 4.* & ad id quod Princeps semper fuit magni ingenij, & ideo non est verisimile, quod prædicta expressisset si vera non fuissent, fuit respōsum illud vulgatū, *quandoq; bonus dormitat Homerus*, quod satis probatur, quia fideiussit sine releuatione, quod alij fideiussores non fecerunt, & etiam asseruit, quod cūpiebat fideiubere in censu, & tamen ista res non videtur cōcupiscibilis, & in minore sola fideiussio sufficit, vt dicatur læsus. *l. 1. C. de fil. fam. minor.* & tamen qui interuenerunt in contractu, affirmarunt nullum posse fieri præiudicium D. Principi ex ista fideiussione, & tamen contrarium est verius, ex natura rei, & ex euentu subiecto. Ex quibus DD. recesserunt à 2. parte decis. sub die 11. Martij 1613.

Et ita conclusum, &c.

R. P. D. VEROSPIO SEN.
postea S. R. E. Cardinali.
Barchinonen. murorum.
Mercurij 10. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

De dominij probatione plura notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Dominium transfertur absque alia traditione ex donatione facta à Principe.*
2 *Dominium præsumitur ex possessione, & perceptione fructuum, quando de eo agitur non personaliter, sed incidenter.*
3 *Dominium in antiquissimis probatur leuioribus probationibus, & coniecturis.*
4 *Identitas rei probatur ex duabus demonstrationibus.*
5 *Enunciatiua emanata ab habente interesse nihil probat.*
6 *Abbatissa non potest præiudicare in acquisitis Monasterio.*
7 *Princeps non præsumitur velle auferre ius tertii. Ripa fluminis licet sit de dominio priuatorum, illius tamen vsus publicus est, & in ea inconsulto Principe dominus ædificare non potest.*

DECISIO DCLXXVIII.

1 MONIALES S. Claræ Ciuitatis Barcinonen. prope Monasterium spatium quoddam habent muris clausum, quod pro ciuitatis defensione per communitatem, & homines magna cum Monasterij iactura fuit terra coopertum. Vnde Moniales cum instarent pro illorum damnorum refectione, causa in Rota coram me introducta, dubitaui an de ipsarum dominio respectu situs, de quo agitur, constaret ad effectum vt illis damna essent reficienda, & pluries dubio per me proposito Domini tandem censuerunt satis Monasterij dominium apparere ex donationibus eidem de dicto solo factis à Iacobo Aragonum Rege de anno 1246 & à Petro eiusdem Regni successore, de ann. 1369. ex quibus fuit absque alia traditione dominium in Moniales ipso iure translatum. *Ang. in l. officium, num. 2. in fin. ff. de rei vend. Bald. in l. eum aliquis, num. 4. C. de iur. delib. Alexand. cons. 187. num. 17. lib. 2. Soce. cons. 187. num. 6. lib. 2. Ruin. cons. 208. num. 12. lib. 1. Couar. variar. resol. cap. 14. num. 14. Afflict. decis. 164 num. 2.* & fuit dictum in *causa Papien. bonorum 20. April. 1595. coram Illustriss. Millino.*

2 Quod eo magis procedit, cum istæ Moniales existant in huius soli possessione, tum ex perceptione fructuum, *l. Titia, vbi Bart. ff. de solut. l. litibus. C. de agric. & censit lib. 11 Socin. cons. 13. num. 4. lib. 4. Aym. cons. 107. num. 7.* tum per clauis retentionem. *l. ex clauib. vbi Bart. ff. de contrah. empt. Bart. in l. 2. num. 1. in fine. C. de verb. signif.* ex quibus dominium arguitur, cum præsertim hic de illo non principaliter, sed incidenter agitur *glos. in l. quidam, in verb. intueri. vbi Bart. num. 4. ff. de cond. instit. glos. in l. sicut. §. sed si quæritur, in verb. possess. in fin. ff. si seruit. vendic. vbi etiam Bart. num. 2. & in l. si prius num. 6. ff. de nou. oper. nunc. Bald. consil. 486. num. 5. lib. 1. Abb cons. 67. nu. 6. Vasq. illustr. controuers. cap. 17. num. 18.*

3 Et tanto magis dictum dominium probatur, cum versemur in antiquissimis vltra trecentos quinquaginta annos, quo casu leues etiam probationes, & coniecturæ sufficiunt. *Dec. cons. 428. & cons. 146. num. 2. Afflict. de eis. 23. num. 4. Rimin. iun. cons. 27. num. 280. lib. 1. Abb. cons. 64. num. 21.* & fuit dictum in *eadem Sabinen. collis Rampulii 3. Maii 1593. coram Litta.*

4 Nec potest identitas huius situs controuerti, cum in regiis donationibus enuncientur certi fines qui benè illi applicantur, & duæ demonstrationes ad probandam identitatem loci sufficiant. *Bart. in l. demonstratio, num. 14. in 6. quæst. vbi Paul. de Castr. num. 6. vers. cætera dic. ff. de condition. & demonstr. Alex. cons. 133. num. 5. lib. 1. & cons. 35. numer. 3. lib. 1. Aym. cons. 198. num. 2. vers. nec obstat. Socc. cons. 89. num. 1. lib. 1. Roland. cons. 67. num. 3. vers. verum præmissis lib. 2. Dec. respons. 17. num. 9. & 21. lib. 3.*

5 Et licet altera clauis huius situs per Consiliarios Ciuitatis retineatur, hoc tamen, vt ex testium depositionibus colligitur, non iure dominij proceditur, sed vt facilior sit transitus ad turrim S. Ioan. in qua bellici apparatus retinentur.

Facultas pariter, quæ aliàs per Abbatissam petita dicitur à Consiliaris Ciuitatis pro muro. sumptibus

pribus Monasterij construendo, Ciuitatis dominiū quoad huiusmodi situm inferre non valet; nam talem facultatem non constat Abbatissæ nomine fuisse petitam, & instrumentum exhibitum ad hoc probandum, cum simplicem enunciatiuam contineat ab habente interesse emanatam nihil probat. *Aret.cap.cum causam.num.13.& 17. vbi Felin. in 4.not.de probat. Natta cons.72.num.41.lib.4. Put. decis.149. num.2. lib.3.* cum præsertim sit vnica. *Aret.vbi supra num.23.Corn.cons.171.num.10.& cons.333.num.9. lib.1.*

6 Nec de effectuatione istius facultatis, sed de consilio potius apparet. *Cald.cons.12. de iurepatron.& cons.64.de caus.poss.propr.Ripa in cap. Ecclesia Sutrina, num.93. eodem titulo. Alexand. cons. 123. num.1.lib.1.*

Præterea cum hic situs per regias donationes Monasterio fuisset acquisitus, Abbatissa illi præiudicare non potuit *cap.1.vbi glos.in verb.non liceret* ibi *Abb.num.9 de restitut. in integr. cap. fraternitatem,vbi glos.in verb. non debet. de donat.*

7 Nec ciuitati suffragatur quod tam de iure communi, quàm ex priuilegio Petri Regis non poterat intra certum spatium iuxta ciuitatis muros ædificare, non enim per hoc inferri potest situm, de quo agitur, ad ipsam ciuitatem iure dominij pertinere, quia cum antea Moniales essent illius dominæ, & ex particulari Petri Regis priuilegio duobus muris eumdem situm clausissent, non præsumitur istum Regem voluisse postea Monialibus D.Dominici auferre. *l.2.§.merito, & §.si quis à Principe*, vbi notat *ff. ne quid in flumine publico cū alijs per Sarm.in reg.de iur.quaſ.non toll.q.1.n.2 & 3.Mandos.q.1.n.2.in fin.* tanto magis, quia non repugnat ibi Moniales ædificare non posse, & loci dominium penes ipsas remanere, vt in simili de ripa fluminis datur, quæ licèt sit de dominio priuatorum, illius tamen vsus est publicus, & inconsulto Principe in ea dominus particularis ædificare prohibetur. *Bald. in l.riparum num.2. & 3.ff.de rer. diuis. Cæpol.de seruit.rust.prad. cap 36.nu.5. & 11.*

8 Nec releuat concessio de anno 1246. à Iacobo Rege Monialibus facta fine tertij præiudicio, nam inde non arguitur reseruatam esse facultatem d. locum terra cooperiendi, cum non constet illum tunc temporis ad hunc effectum fuisse destinatum. An autem summa per Moniales passa veniat reficienda, voluerunt Domini particulariter disputare.

R. P. D. PIROVANO.

Leodien. fideicommissi.

Mercurij 10. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Feudum in testamento sine domini consensu quando relinqui possit, præsertim comprehensis in inuestitura.

SVMMARIVM.

1 *Feudum in testamento relinqui potest in fauorē eorum, qui sunt comprehensi in inuestitura, etiam sine domini licentia.*

Immissio ex l.fin. C.de edict. Diu.Adrian.tollend. *datur etiam pro bonis feudalibus, ibid.in fine.*

3 *Feudi formam succedendi mutare non possunt vasalli sine consensu domini, declara vt nu.4.*

Feudi successio non spectat ad fratres, & eorum filios, donec aliquis ex descendentibus extet, ibid. vers fuit etiam responsum.

4 *Vtile per inutile non vitiatur in separabilibus.*

6 *Consuetudinem allegantis onus probandi incumbit.*

DECISIO DCLXXIX.

1 DVM hæc causa in alia instantia agitaretur, fuit per particulares decisiones firmatum per mortem Renati senioris euenisse casum fideicommissi ad fauorem Federici, nec per subsequentem transactionē inter Federicum, & fratres fuisse renunciatum fideicommisso, ac etiam Federico agenti ex fideicommisso Ioannis non obstare exceptionem non implementi; demum quòd Federico non obstabat donatio facta per Ioannem patrem Renato seniori contemplatione matrimonij. Nunc verò in gradu appellationis dubium proposui respiciens totam causam, an scilicet sententia Rotalis esset confirmanda, vel infirmanda? Sed Domini distinctè procedendo prius voluerunt disputare super validitate, & ea firmata per duas decisiones ad iustitiam transierunt, perstringendo difficultatem ad obstantiam donationis Ioannis, & iuxta mentem DD. proposita disputatione, & pluries propter grauitatem causæ reproposita.

2 Censuerunt sententiam esse confirmandam, quia visum fuit cessare omnem difficultatem in donatione Renati positam. Nam etsi admitteretur primam licentiam propter actum donationis posse dici consumptam, cum tamen istud fideicommissum fuerit per Ioannem factum ad fauorem eorum, qui vigore inuestiturarum successuri erant ab intestato, etiam Renato consentiente, non fuit necessaria aliqua licentia, nec respectu Ioannis in conficiendo fideicommisso, nec respectu Renati in præstando ei consensu, ex quo omnes personæ comprehensæ vsque ab initio fuerunt approbatæ per D. Inuestientem. *cap.1. §. & si clientulus, de alienat. feud. vnico, §. sed etiam res, vbi glos. in vers. proximiori, per quos fiat inuest. Afflict. cap.1. de success. feud. & decis.119.num.3 & 5. Oldrad.cons.120. per tot. Decian. cons.117. num.22. lib.3. Bursat. cons.291. num 92. Schrader.de feud.par.7.cap 2.num.18.Rosentball.de feud.cap.7 concl.8.* qui omnes vno ore post multos ab eis allegatos limitant in hac parte opinionem asserentium dispositionem vasalli de feudo in testamento factam nullam prorsus, & inualidam esse. Neque est nouum quod quis habens successionem à iure communi, vel municipali delatam, vtatur altera ex testamento propter pleniorem prouisionem, & faciliorem exequutionem, vt in præsenti, cum hæres comprehensus sit ex testamento habere immissionem pro bonis feudalibus beneficio *l.fin. C. de edict. D. Adr. toll.* quod alioquin denegaretur, & animaduertunt supra allegati auctores. Idem dicitur de creditore, & de filio ratione suæ legitimæ, quibus etsi de iure parata sit actio, nihilominus capiunt ex testamento quatenus eis relinquatur propter pinguiorem prouisionem ex concursu actionum, quæ ex testamento competunt.

3 Non obstat quod conclusio videatur procedere in simplici dispositione feudi, & vbi nihil additur

successioni ab intestato; secus vero vbi alteratur natura inuestituræ, cum non sit in facultate vasalli mutare formam succedendi sine domini consensu. *cap. 1. de alienat. feud. patern. Ias. in prælud. feud. num. 88. Surd. cons. 414. num. 2.* & in præsenti dicebatur mutatam esse formam, & ordinem inuestituræ per substitutionem fideicommissariam, & prohibitionem de non alienando, ac alias conditiones in testamento appositas, quæ non sunt additæ successioni ex antiqua inuestitura. Fuit enim responsum conditiones prædictas in casu, de quo agitur, non mutasse ordinem succedendi, quia ex dispositione testamentaria feuda primo transeunt ad Renatum primogenitum, & deinde ad eius descendentes, donec aliquis ex eis superierit, & post eos ad Federicum secundo genitum, quod etiam dispositioni iuris conuenit, vt fratres, & eorum filij non admittantur, donec aliquis ex descendentibus alterius fratris extat, cui feuda cum assensu domini directi ex causa particulari, prout diuisionis, veluti in casu præsenti portionis filialis peruenerunt. *cap. de natur. success. feud. Natt. cons. 22. Surd. post alios, cons. 472. num. 6. lib. 4.*

4 Præterea dicebatur, quod aut mutatio, quæ prætenditur, in forma succedendi comprehendit nouas personas, & limitatio benè procedit, sed de hoc non est dubitandum, quia nō impugnatur quin Federicus sit comprehensus, & sit frater Renati, aut mutatio respicit tantummodo vocationem remotioris, & in hac parte nihil interest domino directo, sed proximioribus, vt remotior non succedat, vt declarat *Alexand. cons. 19 num. 18 vol. 6. Socin. iun. cons. 72. num. 38. vol. 1. Surd. cons. 305. num. 20.* quibus propterea consentientibus dispositio quoad eorum præiudicium sustinetur absque domini directi consensu. *Ripa in l. qui Romæ. §. duo fratres, numer. 87. ff. de verb. oblig. Menoch. cons. 158. nu. 88. Surd. per multos eod. cons. 305. num. 33. lib. 3.* & in omnem casum vbi Ioannes in aliquo gradu remotiorem vocasset, vel arctius vinculasset conseruationem bonorum, non tamen vitiabit dispositionem in ea parte, in qua vocauit comprehensos secundum ordinem successionis, sed remouebuntur conditiones, cum sint separabiles ab ipso iure succedendi, secundum tenorem inuestituræ, & in separabilibus vtile per inutile non vitiatur, & non debet. *di reg. iur. in 6. Becc. cons. 11 num. 19 Surd. eod. cons. 305. num. 48.* loquens in his terminis, & *numer. 49.* addens id maximè procedere, si in testamento, prout in præsenti, adsit clausula, *omni meliori modo*, quæ operatur, vt actus eo modo sustineatur, quo potest; atque ita cum Renatus paternæ dispositioni consenserit circumscripto Interesse domini directi, potuit sibi, & hæredibus suis praiudicare.

5 Non obstat quod ista feuda essent matris Renati, quæ defuncta viuente Ioanne spectabant ad omnes filios, non autem ad maritum, vt propterea Ioannes non potuerit de illis disponere vti de proprijs, quia prædicta in primis essent iustificāda, cum ex deductis non probatur. Præterea dicebatur, si verum esset, non etiam potuisse Ioannem donare Renato in capitulis matrimonij in præiudicium aliorum filiorum, & consequenter nec Renatum quondam Gulielmi tanquam hæredem mediatum posse vti iure donationis prædictæ.

6 Demum non obstat quod secundum consuetudinem patriæ Leodiensis requiratur consensus domini directi, etiam quando disponitur inter eos, qui ab intestato, & secundum ordinem inuestituræ succedere debent. Quia de ea non constat, & allegans consuetudinem tenetur probare in specie, & concurrentibus iisdem qualitatibus, de quibus in facto controuertitur. *Menoch. cons. 54. num. 37. Surd. cons. 74. num. 13. & decis. 131. num. 10.* neque desserendum videtur particularum personarum attestationibus, cum versemur in d: cisurijs, sed plena, & concludens probatio requiritur, vt resolutum fuit in *causa Aretina Spolij 5. Iuly 1604. coram Reuerendiss. nostro Decano.* Et ita, &c.

R. D. P. REMBOLDO.

Placentina dotis, & antiphati.

Veneris 12. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Dispositio l. fœminæ. C. de secun. nupt. quando habeat locum in ijs bonis, in quibus ex dispositione statuti, mater ab initio solum vsumfructum acquisiuit.

SVMMARIVM.

1 *Mater per obitum filij absque filijs, vel fratribus lucratur proprietatem eorum bonorum, quam per transitum ad secunda vota post mortem filio restituere tenebatur, & nu. 2. adducitur ratio.*

Declara regulam procedere in iis bonis, in quibus mater ab initio dominium acquisiuit sed per transitum ad secunda vota illud postea amisit, secus in iis bonis, in quibus ab initio mater solum vsumfructum vigore statuti acquisiuit, ibid.

3 *Argumentum à contrario sensu validum est in statutis vbi ius commune non corrigitur, sed conseruatur.*

4 *Statuti verba dubia interpretanda sunt, vt minus derogent iuri communi.*

5 *Casus à statuto omissus remanet sub dispositione iuris communis.*

Mater ad effectum vt non teneatur restituere iuxta dispositionem. leg. fœminæ, C. de secund. nupt. ea, quæ habuit à priori viro paria sunt, quod filios non susceperit, vel suscepti prædecesserint.

Appellationi vnius ex partibus, potest altera pars adhærere, & sententiam impugnare, etiamsi prius sententiam approbasset.

DECISIO DCLXXX.

1 SENTENTIA R. P. D. mei Pamphilij, de cuius confirmatione, vel infirmatione hodie coram me actum fuit, non impugnabatur in eo, quòd Angelica Maria antiphatum, seu donationem propter nuptias, etiam quo ad illius proprietatem, lucrari non potuisset ex iuris communis dispositione, quamuis vnicus filius, quem ex primo matrimonio susceperat, post transitum ipsius Angelicæ ad secunda vota decesserit, ad *text. express. in leg. fœminæ, §. illud, & ibi Bald. C. de secun. nupt. & in auth. ex testam. num. 8. eod. tit. glos. in auth. de nupt. §. quoniam infirmas, in vers. moriatur. Natt. con-*

fil.519.num.3. Alexand.conf.66. sub num.7. lib.3. Aret.conf 40. sub num.4 Franch.decif. 106. num.1. Gabr.conel.3.num.29.& 30. de fecund.nupt.cum ibi allegatis.

2 Sed informantes pro Arcello contědebant, quod stante statuto Ciuitatis Placentiñ quo cauetur, quod decedente marito cum filijs, vxor lucretur vsumfructum tantum, locus dispositioni *d.l.fæminæ* esse non posset, ex quo dicta lex procedere videbatur eo casu tantum, quo matri dominium dicti antiphati per mortem mariti quæsitum fuisset, illudq; deinde per transitum ad secunda vota amisisset: non autem si dictum dominium ipsi quæsitum non fuisset, sed vt statuto disponitur, solus vsusfructus. Atque hoc abundè elici putabant ex ipsamet ratione legis, quæ iuxta communem Dominorum sententiam, ea est, vt cum mater in pœnam iniuriæ, qua filios prioris matrimonij transitu ad secundas nuptias afficit, proprietate lucri per mortem mariti quæsiti priuetur; æquum sit quod cessante per mortem filiorum eadem iniuria, cesset quoque priuatio atque ipsa ad idem lucrum reintegretur, vt *not. Doct in auth.sed & si quis C.de secund.nupt.* & declarar *Alex.conf.63.num.2. & seq lib.5. Ruin.consil.21.num.2.lib.3 Crauet.conf.285.sub nu.2. vers. quia respondetur. Riminald.iun.cons.305. num.* 88. vnde cum dicta ratio præsupponat proprietatem lucri prius matri quæsitam fuisse, militare non poterit quando dictum lucrum eidem quæsitum non fuisse compertum erit, & consequenter cessabit etiam eo casu ipsa legis dispositio. *l.adigere. §.quāuis de iur patr. l.quod dictum, ff.de pact. l.in omni, & ibi glos.fin.ff.de adopt.* Et ita in terminis similis statuti decisum fuisse dicebant in *vna Romana donationis propter nuptias* 14. *Iunij* 1540. *coram Puteo*, vt refert *in suis decis. inter nouiter impress. decis.*17.*de consilit.*

3 Verùm Domini his non obstañ prædictam sententiam confirmandam esse censuerunt; nam misso quod negari posse videbatur dispositionem dictæ legis ea tantummodo ratione niti, quod mater per transitum ad secundas nuptias proprietatem lucri per mortem mariti quæsitam amisisset, cum obitus filiorum primi matrimonij potius contemplatus fuerit, quorum fauore mater de bonis ad ipsam à primo viro prouentis in alios disponere prohibebatur; fuit etiam dictum per statutum dictæ Ciuitatis (si rectè inspiciatur) dispositionem legis *fæmina* non immutari. Nam & si existentibus post mortem mariti liberis, vxori solum vsumfructum deferat, id tamen intelligi debet, quatenus ijdemmet etiam filij matri superuixerint; secus verò si prædecedant, quod enim eo casu ex mente etiam statuentium, mater non solum vsumfructum, sed etiam proprietatem antiphati lucretur, vel ex eo satis apertè colligi videbatur, quod dicti statuentes mandant, mulierem præstare liberis idoneam cautionem de restituendo ipsis liberis d. antiphatum, si contingat eam ijsdem prædecedere; nam si liberis tantum præstanda sit cautio, & tunc demum facienda restitutio, si mulierem liberis prædecedere contingat, consequens esse videtur, quod si mulier liberis superuiuat, nulla fieri debeat restitutio, atque ita eo casu antiphatum, tam quo ad eius proprietatem, quàm quo ad vsumfructum irreuocabiliter penes mulierem remaneat, vt multis in terminis huius statuti arguit *Anguiss.conf.4 lib.5. vbi*, quod in statutis arguere licet à contrario sensu, quando ius commune non corrigitur, sed conseruatur, per doctrinam *Bald.in l.2 C.de condit.insert.*

Et ex his apparet decis. Putei casui nostro non applicari, in ea namque præsupponitur statutum non deferre matri proprietatem antiphati, etiam quod filijs superuiuat, sed solum vsumfructum, qui propterea non poterat per mortem filiorum cum proprietate iã prius filijs irreuocabiliter per mortem patris quæsita consolidari, quod & eo magis in casu dicti statuti procedere videbatur, quia etiam mandat matrem simpliciter cauere de restituendo antiphatum finito vsufructu, nec se restringit vel ad casum quo ipsa filijs prædecederet, vel quod restitutio ipsis filijs tantum facienda sit, quod secus est in casu propositi statuti, vt dixi.

4 Non obstat, quod verba statuti Placentiñ non repugnant quominus etiam hæredibus filiorum facienda sit restitutio, cum potius verbum personale ipsis videatur stare demonstratiuè, quàm restrictiuè, quia vltra quod huic obiecto satis fuit responsum in *decis. in hac eademmet causa sub die 6. Iunij 1614. coram R.P.D. meo Pamphilio facta*, in omnem etiam euentum negari non potest, quod dicta verba non sint dubia, quo casu interpretari debent vt minus derogent iuri communi, ad *not. in cap.cum dilectus, de consuet. & in l.si quando in pr. C.de inoff.test.* vel casus iste, quo scil. filij matri prædecedunt vti sub statuto minimè comprehensus sub iuris communis dispositione remanet, per *text.vulg. in l.si cum dotem in pr. ff. sol. matr.* cum præsertim nulla maior ratio assignari posse videatur, quam ob rem dominium potius filijs non extantibus matri quæratur, quàm postea prædecedentibus, ex quo paria sunt ad hunc effectum filios non suscepisse, vel susceptos prædecessisse, vt not. *Cyn.in auth.sed etsi.C.de secund.nupt. Natt. dict. cons.*519.*num.*3.

Minus etiam obstant quæ per informantes pro Arcello circa cautionem ab Angelica præstitam, & acceptationem sententiæ in partibus latæ deducuntur, quia fuerunt iam omnia in supradicta R.P. D. mei Pamphilij decis. sublata; vltra quod cum Arcellus à prædicta sententia reclamauerit, potuit Angelica etiam postea quàm prædictam sentẽtiam approbauit, illius appellationi adhærendo eandemmet sententiam impugnare, iuxt. *text.in l.ampliorem,* & ibi *Doct. C.de appellat.*

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E. Cardinali.

Viterbien. castrorum.

Lunæ 15. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Matrimonium leuioribus probationis probatur, quādo non agitur de illius validitate, sed de legitimitate prolis ad effectum successionis, præsertim in antiquis.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum antiquum supra centum annos recognitione non indiget.*

Anti-

1 *Antiquitas instrumenti non censetur probata ex sola data, cum possit fieri antidata, nisi alia concurrant adminicula, de quibus vers. & licet sola data.*

2 *Matrimonium probatur leuioribus probationibus quando non agitur de illius validitate, sed ad effectum legitimitatis prolis, in successione.*

Antiquitas temporis facit vt leuiores sufficiant probationes, ibid. in fine.

3 *Matrimonium censetur probatum per enunciatiuas in antiquis.*

Bastardus, & spurius nobilitate non gaudet, etiamsi à nobilibus descendat, ibid.

4 *Sponsalia subsequuta copula transibant in matrimonium ante Concilium.*

5 *Identitas personarum probatur per duas demonstrationes, nempe nominis, & cognominis, præsertim quando nomen est singulare.*

DECISIO DCLXXXI.

1 DVBITAVI, an testamentum q. Georgij de Sancta Cruce senioris esset in forma probanti, & constaret de descendentia requisita in eodem testamento. Quoad primum affirmatiuè fuit resolutum, quia exhibitum fuit originale, habens omnia requisita publici instrumenti, quod cum sit antiquum supra centum annos non indiget recognitione. *Bald.in auth.quas actiones,num.*19.*C.de sacros.Eccles.Soce.sen.cons.*187.*num.*10.*Afflict.decis.*245.*num.*3 *&* 251.*nu.*6. *Guidop.decis.*357 *n.*2. *Put.decis.*146 *par.*1.*in nou. Alex.cons.*101.*nu.*10. *lib.*3.*Seraph.decis.*1077. *num.*1. Et licet sola data non probet antiquitatem, cum aliàs possint fabricari scripturæ modernæ cum data antiqua. *Put.decis.*186.*num.*2.*part.*3. *Rot.in Mediolanen.decursus aquarum* 19. *Decembr.*1608. *coram Reuerendiss. Bononien.& in Romana bonorum de Columna* 22. *Maij* 1615. *coram me*: attamen Rota hoc casu propter difficultatem probationis cõtentatur adminiculis, *Rot diuers.decis* 92.*num.*3. *par.*1. *& in Veneta illegitimitatis* 26. *Aprilis* 1602.*coram bon. mem. Card Pamphilio, & in Comen. habitus* 9.*Iunij* 1610.*coram R.P.D.Pirouano.* Adminicula autem in proposito casu fuerunt, in primis facies ipsius scripturæ, quæ præ se fert magnam antiquitatem; secundo, quod hoc testamentum fuit in diuersis alijs iudicijs productum, & nunquam oppositum, vel dubitatum de illius legalitate,

2 Quantum ad secundum caput de descendentia requisita in prædicto testamento non dubitabatur D. Bartholomæum, & Petrum viuentes descendere à Bartholomæo seniore, cum hoc fuerit iam coram me in hac causa decisum sub die 29. Aprilis 1613. sed difficultas erat circa legitimitatem requisitam in eodem testamento, & Domini fuerunt concordes, quod sufficienter probetur legitimitas præmittendo, quod quando agitur de matrimonio, non ad effectum permanendi in illo, sed ad effectum legitimitatis prolis pro successione, sufficiũt leuiores probationes. *gl.in c.lator.qui fil.sint legit.Salic. in l.non nudis,num.*6. *C.de probat. Gemin.cons.*27. *n.*8.*&* 9 *Paris.cons.*13. *n.*22.*lib.*2. *Rot.in Parmen. status* 6.*Martij* 1592. *coram Seraph. Neapolitan. legitimitatis* 2. *Iunij* 1595. *Caurien. matrimonij* 29.*Ianuarij* 1596.*coram bo.me. Corduba Leodien. matrimonij* 22.*Iunij* 1605.*cor.bo.me. Iusto, Vladislauien.*29.*Nouemb.*1614.*&* 28. *Febr.*1611.*cor. R.P.D.Caualerio.* idque eo magis, quoad legitimitatem ascendentium antiquorum, cum in antiquis regula sit, quod propter difficultatem probationis sufficiant leuiores. *Bald.in d.auth.quas actiones,C. de sacros.Eccles.Roman.in leg.si vero* 65.*S.de viro. nu.*88.*vers.*6.*quaro.ff.solut. matrim. Dec.cons.*42. *sub nu.*3. *Rot. in Rom.de S. Cruce* 23. *Maij* 1608. *coram me.*

3 Quod igitur Petrus, & Andreas fuerint non solum filij Bartholomæi senioris, vt fuit firmatum in alia decisione, sed etiam legitimi, probatur, quia in duobus instrumentis antiquis vltra centum annos enunciantur filij dicti Bartholomæi, & nobilis, & honestæ mulieris Dominæ Iacobellæ vxoris dicti Bartholomæi, quæ enunciatiuæ in antiquis habent vim famæ d. vxoratus, & plenè probant, ex allegatis in alia decisione, maximè quia non sunt simplices enunciatiuæ, sed actus facti ab illa muliere, tanquam vxore d. Bartholomæi, & legitima tutrice dictorum Petri, & Andreæ filiorum cõmunium, & cum personis quibus erat benè nota qualitas dictæ mulieris. Vnde est plusquam inuerisimile, quod in dictis instrumentis fuerit enunciatũ illud, quod non erat, accedat quod Petrus, de quo supra duxit in vxorem Constantiam Picolomineam pronepotem Pij Papæ II. & nepotem Pij III. qui dum esset Cardinalis, interuenit sponsalibus, quod matrimonium, non est verisimile fuisse celebratum cum bastardo, qui nulla gaudent nobilitate, etiamsi à nobilibus descedant. *Bald. in l. cum antiquiorib. sub num.* 12. *C.de iur.delib. Anchar.cons.*389.*nu.*2. *Tiraq.de nobilit.c.*15.*nu.*10. *Card. Paleot.de notb. & spur.c* 61.*num* 7. *Rot.in d. Veneta legitimitatis* 26.*Apr.*1601.*cor.bo me.*Cardin.*Pamphil.& in Ianuen.iurispatr.*13.*Martij.*1606.*coram bo.me. Litta*; adsunt etiam testes deponentes de publica voce & fama, & communi reputatione super descendentia modernorum Petri, & Bartholomæi absque macula illegitimitatis, quod dictum includit omnes ascendentes. *Cas de Grass. decis.*6. *num.*2. *cum seq. qui fil.sint legit.*

4 Quod autem Iacobus natus ex dicto Petro fuerit legitimus, modicum habet dubitationem, stante, quod vbique enunciatur filius Constantiæ Picolomineæ, cuius formale matrimonium cum Petro licet non probetur per verba de præsenti, attamen attenta qualitate personarum dictum matrimoniũ fuisse celebratũ est plusquam verisimile, vltra quod ante Concilium sufficerent sponsalia, de quibus supra, cum subsequuta copula, quia transiuissent in matrimonium, *c is, qui fidem, de spons.* cum ibi not. per scriben. Adsunt etiam instrumenta, in quibus tam pater, quàm mater vocarunt, & tractarunt d. Iacobum tanquam filium legitimum, & naturalẽ, & suffragantur testes deponen. in genere de legitima descendentia, vt supra ponderatum est. Ex prędicto autem Iacobo fuisse legitimæ natum Petrum viuentem, & q. Marium patrem Bartholomæi pariter viuentis apparet, quia d. Iacobus habuit in vxorem Hortensiam de Matthæis, vt apparet ex instrumento sponsaliorum, & vtrique parentes in eorum testamento vocant prædictos Petrum, & Marium filios legitimos, & naturales, & tanquam tales instituunt, & adsunt testes super hoc deponentes de publica voce, & fama, ac communi reputatione.

Quod verò modernus Bartholomæus sit filius legitimus,& naturalis Martij,& Liuiæ de Sancta Cruce, non est, qui controuertat, & satis probant testes, & fides baptismi.

5 Circa illud quod non probetur an Bartholomæus à quo descendunt isti de Sancta Cruce, sit ille Bartholomæus de quo loquitur testamentum Georgij, fuit dictum,quod duæ demonstrationes regulariter probant identitatem personæ,*l.forma, & ibi glos.in verb.vicinos.ff.de censib.Bart.in leg.demonstratio falsa, nu.14.ff.de cond.& demonstr. Alexand.consil.35. num.2. lib.5.Dec.cons.13.num.9.* & tenuit *Rot. in Bononien. fideicommissi de Rubeis 15. Decembris 1597. coram Reuerendiss. Bononien* Propterea cum testamentum Georgij vocet descendentes Bartholomæi de S. Cruce, sufficit istis probare descendentiam ab vno Bartholomæo de Sancta Cruce, quia hoc modo concurrunt duæ demonstrationes, nempe nomen, & cognomen; facit quod pluralitas non præsumitur, & qui dicit extitisse alium eiusdem nominis, & cognominis, debet hoc probare. *Bart.in l.si in rem ff. de rei vend. Rimin.iun.cons.363.num.58.& 59.* & licèt conclusio habeat difficultatem, quando ponitur nomen proprium tantum,vt per eundem Rimin. post *Aret.& alios d. cons. 363. num. 63.* attamen idem consentiunt eum sufficere nomen proprium, quando est nomen singulare. Idem igitur videtur dicendo, quando, vt in proposito, vltra nomen proprium ponitur etiam cognomen, quia singulare est, quòd in eadem Ciuitate reperiantur duo eiusdem nominis,& cognominis; vnde qui hoc asserit, probare debet, & ex mox allegatis.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolan. decimatum de Varisio.

Lunæ 15. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Parochialis Ecclesiæ erectio trahit secum translationem omnium iurium parochialium, & decimarum etiam contra Ecclesiam matricem, cui prius decimæ debebantur.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia parochialis de iure super decimis, habet fundatam intentionem infra suos limites, etiam contra Ecclesiam matricem, cuius ante earum erectionem decimæ debebantur.*

2 *Dominus semel, semper præsumitur dominus. Parochialis Ecclesiæ erectio trahit secum translationem omnium iurium parochialium, ibidem in fine.*

3 *Ecclesia vna potest contra aliam præscribere spatio 30.vel 40. annorum.*

DECISIO DCLXXXII.

1 IN præterita disputatione diei 30. Martij præsentis anni* fuit firmatum decimam, de qua agitur,ab anno 1218. vsque ad annum 1396. spectare ad collegiatam, & continuando disputationem proposui secundo loco an ab anno 1396.vsque in præsentem diem debeantur? & non deberi fuit resolutum, nisi Ecclesia doceat de retentione, post erectionem in parochiales, est enim vera, & in alijs decisionibus per Rotam approbata conclusio quod Ecclesiæ parochiales, quæ erectæ reperiuntur cum suis limitibus, de iure fundatam habeant intentionem super decimis, etiam contra Ecclesiam matricem, cui prius decimæ debebantur, *Cald. de decim cons.2.Rebuff.eod.tit.quæst.6.num.16.& 18.* & magis communem opinionem dixit *Rota in hac eadem causa 9. Martij 1609. coram Reuerendissimo Archiepiscopo Lugdunen.* ideo cum de statu parochialitatis istarum Ecclesiarum constet, decimæ ad collegiatam non videntur spectare, sed ad parochiales, vt & illæ, quæ seminant spiritualia pro sui sustentatione percipiant temporalia.

2 Non obstat quod cum vsque ad annum 1396. Ecclesiæ non essent in statu parochialitatis, sed postea erectæ,non videtur eis sufficere, si doceant hodie effectas esse parochiales, nisi simul doceant in erectione vel nihil exceptum,secundum *opin.Cald. in d.cons.2. de decim.* vel expresse concessæ fuisse proximas propter præsumptionem, quæ fiat pro continuatione dominij. *Alex. reg.2. præsumpt.20.* ac etiam quia noua erectio præsumitur facta sine præiudicio antiquarum.*Rebuff.in prax.tit.de erect. num.1.& 2.* Nam cum Rectores sint in statu parochialitatis,non tenentur probare aliquid, vel nihil fuisse exceptum,vt Cald. hoc supponit,imò contrarium, dum dicit quod omnia iura parochialia videantur assignata in erectione, ex quo nihil est exceptum, scilicet aduersus ea,quæ veniunt ex consequentia assignationis,quarum probatio pertinet ad eos,qui se fundant in exceptione, nec præiudicium videtur considerabile,cum proueniat ex consequentia erectionis, quæ præsupponit translationem omnium iurium parochialium. *Cassad.dec.1.de priuil. Dec. cons.113.nu.17.*

3 Non obstat quod cum constet de statu anteriori percipiendi decimas integraliter per collegiatam, & hodie de continuatione quasi possessionis percipiendi easdem proximas appareat, necessariò inferendum sit ex probatione extremorum ad reseruationem decimarum de tempore translationis iurium parochialium, cum talis reseruatio potuerit contingere,*c.quicunque 16.q.1.* Quia hæc pertinent ad disputationem reseruatam, quæ si probentur,videbantur Canonici posse releuari respectu partis possessæ, vel ratione obseruantiæ interpretatiuæ actus dismembrationis, vt fuit dictum in *alia Mediolan. decimarum 6.Iun.1612.cor.R.P.D.Pamph.* vel in vim præscriptionis, cum vna Ecclesia præscribat aduersus aliam spatio 30.vel 40.annorum, *Fel in c. de quarta,n.1.vbi addent. de præscrip. Couarr.in c. possessor.in 2.relect.§.2.n.3.de reg.iur.* Et ita, &c.

Est decisio 673. supra par.2.recent.

R. P. D. PIROVANO.

Barbastren. Archipresbyteratus.

Lunæ 15. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Alternatiua non intrat, quando beneficia non sunt de libera collatione Episcopi,sed de simultanea tum Capitulo,& quando beneficia dicantur sic de libera Episcopi collatione,& quando simultanea.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Alternatiua non intrat quando beneficia non sunt de libera collatione Episcopi, sed de simultanea cum Capitulo.*
2 *Beneficia nunquid dicantur de simultanea collatione Episcopi cum Capitulo propter eorum qualitatem, eo quod sint de inferioribus, & num. 3.*
3 *Archipresbyteratus nomen sonat in dignitatem magnum officium, praeminentiam, & iurisdictionem, & ideo non numeratur inter beneficia inferiora.*
4 *Portionarij, & medij portionarij numerantur inter beneficia inferiora.*
5 *Beneficij qualitas non mutatur per partium assertionem, & negationem, quando agitur de beneficio adiudicando.*
6 *Beneficia quod sint liberæ collationis Ordinarij, nunquid probetur per publicam vocem, & famā.*

DECISIO DCLXXXIII.

1 PRO Francisco fuit resolutum, ei scilicet Archipresbyteratum esse adiudicandum, quia etsi vacatio contigerit in mense Septembri, qui propter alternatiuam per Episcopum acceptatam dicitur amplius, & alio non probato aperta colligitur huius beneficij reseruatio per regulam octauam, & in consequentiam non ius Francisci authoritate ordinaria prouisi. Nihilominus contrarium visum est dicendum, quia ex eadem regula octaua alternatiua non intrat, quando beneficia non sunt de libera collatione Episcopi, prout non est præsens, de quo agitur, sed de simultanea cum Capitulo, tanquam dignitas in Cathedrali, ideo mēsis Septembr. in hac parte non alternantur, sed remanent ordinariç collationi, propter simultaneam, *Abb. in cap. cum Ecclesia Vulterana, num. 8. de elect. Cassad. dec. 22. de prabend.* vbi refert hanc opinionem communem, & quod Rota illam sequitur.

2 Nec à simultanea videbatur posse eximi propter eius qualitatem, eo quod esset de inferioribus, vt dicebatur pro parte Thomæ, & exinde conueniret distinctio. *Abb. in 3. memb. eiusdem c. eum Ecclesia Vulterana*, dicentis quod similia possunt conferri per Episcopum absque consensu, vel consilio Capituli. Quia pluribus modis fuit responsum. Primò ex eo quod deficiat ista qualitas minoritatis, cum agatur de Archipresbyteratu, cuius nomen sonat in dignitatem, magnum officium, præeminentiam, & iurisdictionem super alias in cathedrali circa spiritualia post Episcopum, vt legitur *in cap. 1. 2. & 3. de offic. Archipresbyteratus. Aretin. cons. 23. num. 4. Rot. decis. 9. de praben. in nou. & decis. 1. de off. Archipresbyt. in antiq. Paris. de resignat. lib. 2. quæst. 1. num. 89.* & cum ipso nomine Archipresbyteratus concurrit etiam delatio habitus, prout gestant aliæ dignitates, de quo habitu deponunt testes Thomæ, iuxta 7. & per eum solent distingui inferiores beneficiati à superioribus, vt aliàs fuit resolutum in *Calaguritana delationis capparum 26. Iunij 1577. coram sanctæ memoriæ Clement. VIII. tunc Rotæ Auditore.*

3 Secundo visum est opinionem Abbatis non esse tutam, quia nec ipse determinatè eam tenet, sed loquitur per verbum *puto*, & meritò eam non firmauit, quia in primo membro distinctionis dixerat sibi placere opinionem glos. vt collatio simul ad Capitulum, & Episcopum pertineat, quia præbendæ sunt institutæ de bonis Ecclesiæ, & in dubio, & hoc dicit tenendum, quæ ratio cum pertineat etiam ad beneficia inferiora vti constituta de bonis Ecclesiæ, ideo patet distinctionem confundi, cum facultas prouidendi beneficia inferiora Cathedralis Ecclesiæ non proueniat ex officio generali ipsius Episcopi, vt ipse Abb. putat, sed ex communione bonorum, de quibus sunt instituta.

4 Tertiò si etiam determinatè loquutus fuisset Abbas, tamen in inferioribus beneficiis, prout sunt portiones, & mediæ portiones, *Puteus decis. 431. iuxta nouam impressionem, num. 3. lib. 1.* Contrariam opinionem Rota sequuta est, vt legitur in *Salamantina dimidia portionis 25. Iunij 1590. coram Comitulo, & in Corduben. pariter dimidia 13. February 1602 coram Reuerendissimo Archiepiscopo Damasceno, & in alia simili 19. Iunij coram Reuerendissimo Patri Domino Ortembergo, tunc Episcopo Attrebaten.* in quibus Rota absque alia distinctione adhæsit opinioni firmatæ per *Cassador. decis. 22 de preben.*

5 Non obstat quod adhuc huiusmodi beneficium habeat probationes de libera collatione Episcopi ex confessione eiusdem Francisci in precibus, quæ contra eum probat, *leg. eum precem, de liberal. causa. Caputaquen. decis. 208. numer. 3 part. 2.* Quia vltra alias responsiones datas per informantes, placuit Dominis, quod vbi agitur de adiudicando beneficio, vt in præsenti per asserere, vel negare ipsarum partium non mutatur qualitas beneficij. *Caputaquen. decis. 185. par. 1.* & ante eum *Rota decis. 17 de restit. spol. in nou.* quod etiam fuit receptum *coram me in Mediolanen. parochialis 22. Iunij 1615.*

6 Nec dicatur, quod idem confirmant testes in causa examinati, deponentes etiam de publica voce, & fama liberæ collationis Ordinarij quoad hoc beneficium, quod sufficere videtur *Dec. cap. 1. numer. 14. de appellat. Rot. decis. 3. de probat. in nouis, cum alijs allegatis.* Quia nec hoc ex depositionibus testium potuit colligi, cum non detur summatium earum depositionum. Concordia autem anni 1610. inter Dominum Episcopum, & Capitulum, quamuis tribuat soli Episcopo collationem huius beneficij, eius tamen confirmatio emanata cum clausula *firma remanente simultanea, & saluis reseruationibus Apostolicis* impediuit effectum alternatiuæ, & conseruauit anteriorem reseruationem octo mensium, vt fuit dictum in *Colimbrien. Canonicatus 24. Maij 1599. coram Illustriss. Cardinali Millino.*

7 Quæ autem dicta fuerunt circa excommunicationem Francisci, & alium modum vacationis, nempe per incompatibilitatem, de hoc postremo fuit dictum non probari, & primum tolli, quia erant censuræ relaxatæ ob non paritionem in non dimittendo possessionem, & fructus restituendo, quod cum in omnibus fuerit paritum antequam præsens dubium proponeretur, nihil obstare visum fuit, quin caperetur resolutio pro Francisco, prout factum fuit.

R. P. D. SACRATO.
posteà S. R. E. Cardinali.

Capuana Rectoriæ.

Mercurij 17. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Collatio beneficij curati facta tanquam de beneficio simplici, nulla, & inualida est. Quomodo probetur quod beneficium sit curatum, & quid præsumatur.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij curati facta de beneficio tanquam simplici est nulla, declara vt num. 4. vbi quid si beneficium sit curatum habitu tantum, non autem actu.*

Beneficium quod sit curatum probatur per regulam, singula quæ non prosunt, *præsertim quando non agitur de substantia ipsius curæ, sed de pertinentia. Vbi amplius quod quando agitur de pertinentia, leuiores sufficiunt probationes* 5.

2 *Verisimile quod magis est attendi semper debet. Beneficij cura magis verisimile est quod sit apud vnum, quàm apud duos, ibid.*

Capellaniæ vt dicantur beneficia Ecclesiastica plura requiruntur, de quibus, ibid.

3 *Beneficij cura quandoque nō est apud Rectorem, quando capella cum cura est annexa Ecclesiæ non curatæ.*

5 *Beneficia curata conuerti non possunt in simplicia*

DECISIO DCLXXXIV.

1 DOMINI perstiterunt in decisionibus in hac causa *coram bo. me. Penia, & coram me* factis, quod scilicet impetratio facta per Bomplanum de beneficio, de quo agitur tamquam simplici, fuerit nulla, ex quo beneficium verè erat curatum, moti fuerunt ex rationibus aliàs deductis, nempe quia non dubitatur Ecclesiam S. Ioannis esse curatam, sed tantum est difficultas, an cura sit penes duos Capellanos qui illam actu exercent, & DD. incalescere visæ fuerunt probationes, quod cura sit penes Rectoriam, & alijs ponderatis, quæ licet tanquam singula possent pati aliquam difficultatē, tamen iuncta visa fuerunt suffragari, iuxta regulam, *l. instrumenta, & l. rationes. C. de probat. cum alijs per Gabr. tit. de probat. concl. 1. per totam.* Maximè quia non agitur de probanda substantia ipsius curę, nam hæc est in confesso apud partes, sed de pertinentia, an scilicet pertineat ad Rectorem, vel duos Capellanos, qui illam actu exercent pertinentia autē probatur leuioribus probationibus. *Natt. consil. 485. num. 11. Menoch consil. 93. num. 15. Surd. consil. 93. num. 26. Rot. in Papien. bonorum 14. Iunij, 1599. coram bo. me. Penia, & in Ramoren. de Marales 27. Iunii 1605. coram Reuerendiss. Lugdunen.*

2 Et semper attenditur quod est magis verisimile, *cap quia verisimile de probat. glos. in l. tale pactum, in verb. per except. in fin. ff. de pact. cum concord.* Magis autem verisimile est, quod cura sit apud vnū, quàm apud duos ex *cons. Oldrad. 67. num. 1. & 2.* aliàs allegat. Facit quod nec minus probatur Capellanias habere requisita ad beneficium Ecclesiasticum, de quibus per *Rot. decis. 52. par. 2. diuers.* vnde cura præsumitur esse apud Rectoriam, de cuius existentia apparet argnendo à præambula habilitate iuramento notata, *in l. quadam mulier. ff. de rei vend. leg. 2. C. de acq. poss. Rot. dec. 363. n. 1. p. 1*

3 Non obstat quòd possit dari casus, quod cura non sit apud Rectorem, puta quando Ecclesiæ non curatæ est annexa capella cū cura, ex Tusco *tract. de visit. lib. 2. cap. 20. nu. 13.* quia hoc non negatur; sed in proposito non probatur talis annexio.

4 Minus facit quod de cura habitu tantum minimè sit facienda mentio. *Gabr. consi. 191. nu. 7. lib. 1.* nam quidquid sit de illa opinione, quæ habet graues contradictores, vt per *Gabr.* ibi *num. 6.* non probatur quod in proposito sit habitu tantùm, apud Rectorem, sed potius incalescunt probationes quod sit apud illum actu, & habitu, per supra dicta. Cæterum etiamsi posset dici esse habitu tantum, adhuc contraria opinio procedit, vbi ideo Rector habet curam habitu tantum, quia nemo habet illam actu, puta quia defecerunt parochiani, & in istis terminis loquitur *Gabr. vbi sup.* secus vbi cura est apud aliquem, quia tunc de cura habitu tantum est facienda mentio, ex alleg. per *Gabr. d. consi. 191. num. 10. & 11.*

5 Firmato anteriori statu Rectoriæ tanquam de curata visum fuit DD. non posse suffragari vltimam collationem tanquam de simplici beneficio; nam quicquid sit in alijs materijs, in materia curæ non potest per simplicem collationem tamquam de simplici imprimi aliquis nouus status, obstan. Sac. Conc. Trid. *sess. 25. num. 16.* quo cauetur, ne beneficia curata in simplicia conuertantur: vnde collationes Ordinariorum tanquam reprobatæ à l. nullum visæ fuerunt impressisse statum, ad *l. in dubium* cum sua materia, *C. de legib.*

R. P. D. PIROVANO.

Florentina Capellæ.

Mercurii 17. Iunii 1615.

ARGVMENTVM.

Attentata post appellationem an reuocentur causa deserta.

SVMMARIVM.

1 *Sequestranda est possessio attentata de stylo Rotæ.*

2 *Appellatione pendente omnia attentata cum omnibus inde sequutis corruunt.*

3 *Attentata post appellationem nunquid reuocentur quando vigore appellationis, appellatio est deserta, ex eo quod infra certum tempus commissionem causæ non reportauit, & illius rescriptum non reportauit, & nu. 4. & 5.*

5 *Sententia lata super desertione causæ nunquid dicatur interlocutoria.*

DECISIO DCLXXXV.

1 RESOLVTVM fuit possessionem Hieronymi esse attētatā, & ideo sequestrandā, iuxta stylū huius Tribunalis. *Caput. dec. 157. Cassad. de rest. spol. dec. 3. n. 6. Cas. de Grass. dec. 2. de appell.* & sepè Rota sequuta est hunc stylū, signanter in *Mediolan. iurispat. 16. Ian. 1612. cor. R. P. D. Vbald. & coram me in Aquen. Capella 27. Martii 1611.*

2 Attentata visa fuerunt manifesta, quia possessio emp-

emanauit in executionem institutionis factæ intra tempora ad appellandum, cum sententia contra Vincentium lata fuerit die 26. Februarij 1612. & die 27. sequenti Hieronymus habuit institutionem à Vicario, & die 28. pariter sequenti appellauit ab institutione, atque ita nedum per processum ad vlteriora intra tempora ad appellandum iudex attentauit in spretum iurisdictionis iudicis ad quem, instituendo Hieronymum, sed etiam per traditionem possessionis pendente appellatione transtulit, *c. non solum de appell. in 6. auth. hodie C. de appell. tot. tit. nil. nou. pend. appell. Vitalin. in clauf. eiusdem tit.* Vnde & principaliter actus possessionis transmissæ inualidatur, quia factus appellatione pendente, ac etiam in consequentiam ex actu institutionis attentato, à quo possessio sicut cæteri actus subsequentes corruunt, *Cald. cons. 1. vt lit. pend. Rota* in causa *Abulen. Capella 15. Iunij 1598. coram Gipsio*, & prius in *Calaguritana de Arnarita 27. Iun. 1575. coram bo. me. Card. Lancellotto*.

3 Non obstat quod possessio tradita non fuerit Hieronymo immediatè post institutionem, sed longè post, nempè die 15. Maij 1615. de quo tempore appellatio remanserat deserta, & sententia fecerat transitum in iudicatum vigore Constitutionis Concilij Prouincialis Florentini à Leone X. confirmatæ, disponentis contra appellantem, & intra mensem, quando ad Archiepiscopum, & intra duos, quando ad Sedem Apostolicam appellatur, teneatur fidem facere de commissione causæ, & de præsentatione rescripti, aliàs appellatio eo ipso censeatur deserta, ideò possessio capta lite finita, cum in tempore præfixo à Constitione non docuerit de commissione, neque de præsentatione, neque vitiosa, neque attentata dici poterit. *Put. decis. 2. de appell. Rota decis. 1. de appell. in nou. Lancellott. de attent. appell pend. ampl. 1. num. 27.* cum alijs allegatis.

4 Prædictis enim dupliciter fuit responsum. Primò quod actus possessionis tanquam consequutiuus ad actuum institutionis attentatum reuocari debet etiam appellatione deserta, prout reuocanda esset ipsa institutio, & per viam nullitatis, quando attentata fuit commissa intra decem dies, nec fuit appellatum secundum opinionem Rotæ, de qua per *Seraph. dec. 229 in impress. & Cas. de Graff. dec. 2. de appell.* sed in præsenti per viam attentatorum, quia intra decennium fuit appellatum, & iustificata appellatio, vt dicitur in additione ad *dec. 2. in nou. de appell.* & fuit resolutum in *Palentina beneficij 14. Nouembris 1614. coram R. P. D. Buratto*, recedendo ab alia dici 4. Iulij eiusdem anni,

5 Secundò, quia & ipsa possessio remanet attentata, quia fuit capta intra tempora ad appellandum à sententia lata super desertione, quæ licet dicatur interloquutoria. *Rot. decis. 1. de appell. in nou. & decis. 42. in antiq.* tamen quando declaratur deserta appellatio à diffinitiua, tunc non reputatur interloquutoria, per ea, quæ ponit *Felin. in rubr. de re iud. n. 11. Rot. decis. 21. eod. tit. in nouis*, & intrant attentata, *Rota coram bo. me. Card. Seraph. dec. 565. n. 10.* & in allegata *Abulen. Capella coram Gipsio*, & per hanc rationem tollitur replicatio Hieronymi, quòd à sententia desertionis procedente cum simplici narratiua Constitutionis non posset appellari, quia licèt potuisset iudex ille procedere ad exequutionē sententię vigore Constitutionis Prouincialis, tamen si elegit viam pronunciandi, fecit causam appellabilem, etiam ad vtrumque effectum. *Gail. pract. obser. lib. 1. cap. 138. num. 4.* quod etiam fuit dictum in *Palentina Capella 30. Decembris 1596. coram bo. me. Litta*, & *in supradicta Abulen. Capella coram Gipsio*, & consequenter eius officium pendente tēpore ad appellādum conquiescere debeat, &c.

R. P. D. CAVALERIO,
postea S. R. E. Cardinali.

Pistorien. Canonicatus.

Mercurij 17. Iunij 1615.

DECISIO DCLXXXVI.

Est inter eius impress. decis. 359.

R. P. D. PAMPHILIO,
Postea S. R. E. Cardinali.

Pistorien. Archidiaconatus.

Mercurij 17. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

In materia Iurispatronatus plures explicantur notabiles conclusiones, de quibus in summarijs.

SVMMARIVM.

1 *Liber parochi, in quo baptizati describuntur, plenè probant ætatem alicuius.*

2 *Iurispatronatus Archidiaconatus fundatio, & dotatio concludenter probata dicitur ex publico instrumento, & in dubio ita præsumitur, quando Archidiaconatus reperitur erectus, & dotatus, iuxta formam litterarum.*

3 *Obseruantia subsequuta multum operatur in materia iurispatronatus.*

4 *Liber publicus officialis fidem facit, & probat maximè in antiquis.*
Antiquior quod quis sit in familia, & descendentia alicuius, satis præsumitur ex eo, quod alius non apparet, qui se antiquiorem affirmet.

5 *Exceptio probata per partis confessionem opponi potest etiam in possessorio.*
Quasi possessio præsentandi ab vno præsente patrono probata non præiudicat alteri, qui est in eadem quasi possessione præsentandi constitutus sine illius scientia, ibid.

6 *Archidiaconus non habens curam animarum, non est necesse, quod sit sacerdos, sed sufficit eum esse Diaconum.*
Iurispatronatus fundator præsumitur voluisse se conformare cum dispositione iuris communis ibid.
Relatio facienda est ad proximè, & immediatè dispositia, ibid.

DECISIO DCLXXXVII.

1 DIXERVNT Domini gratiam suffragari Honufrio, dummodo iustificetur eius Clericatus Doctoratus, & valor expressus, quia quoad alia in gratia narrata, visum fuit constare de sufficienti iustificatione; nam quod de anno 1610. quo Honufrius illam obtinuit, Balthasar coadiutus esset in 66. vel circa suæ ætatis anno constitutus, probatur ex eo quod natus fuit de anno 1578. qui propterea de

tem-

tempore gratiæ erat annorum 70. & vltra, vt apparet ex libro parochiali, in quo baptizati describuntur, qui probat ætatem. *Caput. dec. 314. part. 1. Seraph. decis. 1178. num. 2.*

2 Quod Archidiaconatus sit de iurepatronatus laicorum ex fundatione & dotatione, vltra quod id inter partes non controuertitur, satis etiam probatur ex publico documento, in quo legitur quod Petrus Bartholomæi vti Procurator Ludouici Pauli pro creando & dotando Archidiaconatu in Ecclesia Cathedrali Pistorien. de anno 1465. bona & iura d. Ludouici competentia, & condecentia assignauit executioni literarum Apostolicarum, qui pro dote Archidiaconatus eadem bona, & iura applicauit; vnde remanet probata huiusmodi fundatio, & dotatio, prout etiam in dubio præsumitur postquam hodie Archidiaconatus reperitur erectus, & dotatus, iuxta formam dd. literarum, vt per *Abb. cons. 54. nu. 2. vers. sed his non obstan. lib. 1. Felin. in c. sicut, n. 35. de re iud. Cap. decis. 226. num. 1. par. 2.* cum alijs adductis in causa *Imolen. Iurispatronatus 26. Martij 1593. coram bon. me. Penia.*

3 Clausula, *accedente consensu modernorum patronorum*, de qua in dicta gratia, satis remanet purificata ex cōsensu præterito per Aurelium Clarentium vti Procuratorem Ioannis Pandulphini, ad quem vti natu antiquiorem de descendentia Iannotij Pandulphini spectabat iuspatronatus, vt constat ex donatione facta à dicto Ludouico fundatore Io. Philippo pro se, & antiquiori de descendentia Iannotij, & comprobatur ex obseruantia subsecuta, quæ colligitur ex diuersis cōsensibus præstitis duabus prouisionibus Apostolicis de anno 1555. & 1601. antiquiores nati ex descendentia d. Iannotij consensum præstiterunt, quæ obseruantia multum operatur. *l. si de interpretat. ff. de leg. cum simil.*

4 Nec potest controuerti quin Ioannes sit antiquior natu de dicta descendentia Iannotij, quia ex libro Baptismi constat quod Franciscus natus fuit de anno 1530. & Ioannes de anno 1525. qui propterea dicitur nedum antiquior respectu Francisci postea nati, sed etiam talis præsumitur respectu omnium, cum non appareat alium adesse qui de d. descendentia antiquiorem se affirmet. *Ias. in l. is potest num. 83. & seq. ff. de acquir. hared. Tiraquell. de retract. lign. §. 1. gloss. 1. num. 6. & 8. Seraph. decis. 1282. num. 8.* & ex hoc visum etiam fuit cessare, quod Franciscus descendat à Petro Philippo donatario, quia iuxta tenorem donationis & obseruantiā subsecutam sufficit, quod Ioannes sit antiquior, & quod descendat à D. Iannotio, prout verè descendit, vt patet ex libris mercantiæ Ciuitatis Florentiæ, in quibus nomina omnium, qui nascuntur, adnorantur, præsertim propter officia, & magistratus, vt testatur etiam *Mandos. in reg. 18. q. 6. num. 3.* qui libri vti scripti à publico officiali faciunt fidem, maximè in antiquis. *Bart. in l. quadam. §. numularios in fin. ff. de eden. Alex. cons. 187. nu. 2. lib. 7.* cum alijs adductis per *Mandos. in d. reg. 18. q. 9. num. 4.*

5 Neque obstat quod de anno 1601. Franciscus præstiterit consensum in coadiutoris ad fauorem Ferrantis vti antiquior de d. descendentia; nam vltra quod per huiusmodi consensum non potest dici constitutus in quasi possessione præsentandi in præiudicium Ioannis, de cuius scientia, & patientia nō constat, prout requiritur in istis incorporalibus, vt trad. *Doct. in cap. cum Ecclesia Sutrina, de caus. poss. & propr. Affict. decis. 67. num. 1.* & in istis terminis trad. *Calder. cons. 12. in fin. de iure patr.* fuit etiā responsum quod cum in hoc casu clarè constet de iurepatronatus, ex fundatione & dotatione ad fauorem nati antiquioris de dicta familia, ex omnibus supra deductis, ac etiam ex propria cōfessione ipsius Francisci in d. consensu per ipsum præstito de anno 1601. proprietas absorbet causam possessionis, *cap. cum dilectus. de caus. poss. & propriet. Abb. in cap. consultationibus. sub num. 9. vers. quod ego intelligerem, de iurepatronatus*, cum alijs adductis in causa *Imolen. iurispatronatus de anno 1577. relat. int. impress. decis. 167. num. 10 par. 2. diuersorum.* & in causa *Lucana Iurispatronatus 23. Ianuarij 1612. coram bo. me. Penia.*

6 Minus subsistit Archipresbytero subreptio ex taciturnitate quod ipse Honufrius non haberet legitimam ætatem, vt possit esse Sacerdos, prout requiritur, ex Constitutionibus Capitularibus, quia placuit responsio, quod dd. Constitutiones loquuntur Archipresbytero Præposito, & decem Canonicis, qui tunc erant in illa Ecclesia, quæ propterea extendi non debent ad Archidiaconatum postea erectum, & fundatum per laicos, cum reseruatione iurispatronatus, absque eo quod aliqua fiat mentio de ætate. Vnde cum d. Archidiaconatus non habeat curam animarum, sequitur quod in Archidiacono non requiratur ordo sacerdotalis, sed sufficit quod sit Diaconus, iuxta dispositionem iuris communis, *cap. 1. de ætat. & qualit. Abb. in c. cum in cunctis, §. inferiora, in princ. vers. tertio noto*, & ibi *Doct. n. 5. de elect.* cum qua etiam fundator censetur in dubio voluisse se conformare, *cap. cum dilectus, de consuet. Afflict. decis. 166 num. 3.* & hoc, non obstante quod in fundatione fiat relatio ad dictas Constitutiones, statuendo quod mortuo Ludouico fundatore dos incorporetur massæ distributionum, de quibus successores in Archidiaconatu percipere debeant, vt alij Canonici, secundum Constitutiones dictæ Ecclesiæ, quia visum fuit hanc relationem esse solum faciendam ad modum percipiendi distributiones, de quo proximè, & immediatè dispositum fuerat. *Abb. cons. 78. sub nu. 2. Decian. cons. 3. nu. 28. lib. 2.*

Et ita decisum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana domorum in Burgo.

Lunæ 22. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis concessio facta ad mensurationem, mensuratione non sequuta dicitur imperfecta, & ex ea agi non potest. De vi, & efficacia clausulæ Arbitrio Rotæ, nonnulla notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Clausula Arbitrio Rotæ licet remittat aliquid de rigore iuris, id tamen intelligitur subsistente aliqua rationabili causa, & ita vt non lædatur ius alterius.*

2 *Venditio facta, seu emphyteusis concessa non ad corpus, sed vt debeat mensurari per peritos, non dicitur perfecta, nisi sequuta mensuratione, & cen-*

censetur facta sub conditione quatenus mensuratio sequatur, aliàs secus.

3 *Sententia quæ habet certam formam exequi non potest, nisi dicta forma seruata.*

4 *Saluianum interdictum non datur pro credito nõ liquidato.*

Arbitrio Rota strictè vtitur in materia spolii, ac ad exclusionem cumulationis petitorij, & possessorij. ibidem.

5 *Emphyteoticus contractus, vbi non est perfectus, & ante purificatam conditionem agi non potest ex eo ad solutionem canonis.*

6 *Sententia quæ non valet in vno Capitulo non valet etiam in alio Capitulo connexo.*

DECISIO DCLXXXVIII.

1 DATO dubio super reintegratione ad possessionem domus, qua DD. de Camerinis prætẽdunt, se esse spoliatos vigore sententiæ Rotalis, quia spolium, præter alia deducebatur ex eo, quia non fuerat facta mensuratio, prout cauebatur in prætenso instrumento concessionis sitns in emphyteusim, super quo repetitur cõstructa domus, de qua agitur, necnon in ipsa sententia; ideo fuit pro parte aduersa adita Signatura Sanctissimi, quæ rescripsit arbitrio Rotæ. Vnde proposito dubio iuxta formam rescripti, Rota respondit, non intrare arbitrium; nam licet clausula *arbitrio* remittat aliquid de rigore iuris. *Bart. in extrauag. ad reprimen. in verb. videbitur, num. 3. Crescen decis. 4. num. 3. de testib.* præsertim quando est concessa iudici, aliàs habenti iurisdictionem, vt in *Romana Cottigij coram Reuerendiss. D. meo Damasceno*: tamen id intelligitur, subsistente aliqua rationabili causa, vt quia appareat de bono iure petentis arbitrium, vt fuit dictum in *Tarraconen parochialis 4. Februarij 1604. coram bon. me. Litta, in Iacen. parochialis 27. Iunij 1602. coram bo. me. Card. Pamphilio, & in Tuden. parochialis de Robueda 3. Decembris 1601. coram Reuerendiss. Damasceno*, & ita vt non lædatur ius alterius. *Bart. in l. filius familias, num. 2. ff. de donat.* ad quem se remittit *in d. extrauag. ad reprimen. in verb. videbitur, num.* 10. vbi loquitur in fortioribus terminis, quando est datum iudici arbitrium liberũ, & in similibus clausulis probat text. in *clem. sæpe, verſ. non sic tamen*, & ibi *glos. in verb. defensiones, de verb. sign.* cum alijs per *Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 13 num 4. & seqq. Ofasch. decis. Pedem. 2. nu. 12. Lancellott. de attent. lit. pend. 2. part. c. 4. in præfat. num. 403. secundum antiq. impress.*

2 In hoc autem casu non videbatur posse exerceri arbitrium, quin læderetur ius partis, nec constare de bono iure petentis arbitrium; nam, vltra quod dabatur magnus fumus nullitatis sententiæ, cuius vigore fuit data immissio in Saluiano, ob defectum iurisdictionis, citationis, mandati, & non transportationis actorum, dicebatur etiam creditum DD. de Neris pro quo fuit illis concessa immissio, non esse liquidum, & tamen requirebatur liquidatio, tum ex forma concessionis, tum vigore sententiæ, tum ex natura iudicij intentati in Saluiano. Ex forma concessionis, quia instrumentum apertis verbis continet quod terrenum deberet mensurari per duos homines communiter eligen. ad rationem iuliorũ 12. cum dimidio, pro qualibet canna, & sic cum concessio fuerit facta ad incertum numerum cannarũ, & non ad corpus, illa non potest iudicari perfecta, nisi secuta mensuratione, imò censetur facta sub cõditione, quatenus terrenum mensuraretur, aliàs habetur pro non facta. *l. quod sæpè, §. in ijs, ff. de contr. empt. Bart. cons. 74. num. 2. & cons. 121. nu. 1. lib. 1. Soc. cons. vlt. nu. 1. lib. 3.* latè *Afflict. decis. 280. nu. 1. & seq.* & fuit dictum in hac simili causa 4. *Maij 1596. coram Sarmiento, vt in copia data*, late *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 17. num. 2. 6. & 7.* & consequenter ante mensurationem, vel nihil debetur, vt per *Capic. decis. 14. per tot.* qui loquitur de canonibus, vel quod debetur remanet incertum & illiquidum, cuius liquidatio requiritur ante executionem. *Couarr. var. resol. lib. 2. cap. 11. num. 1. Ofasc. decis. Pedem. 129 num. 6. Surd. decis. 27. num. 4 & seqq.* cum alijs citatis in vna *Maceraten. spolij 4. Iunij 1610. coram R. P. D. meo Manzanedo*, vt etiam infra dicetur.

3 Ex forma verò sententiæ quia habet clausulam, *Mensurationis facien.* in executione d. sententiæ, & sic ante dictam mensurationem non poterat executioni demandari, vt in terminis Saluiani fuit dictum in vna *Bononien. Saluiani 15. Nouembris 1599. coram Illustriss. Lancellotto, impress. post tract. de Saluian decis. 72.* sicut in simili dicitur de clausula, solutis prius melioramentis. *Castr. cons. 270. in 2. dub. part. 2.*

4 Demum ex natura iudicij intentati in Saluiano, quod requirit creditum in aliqua quantitate certa, vt per oblationem d. quãtitatis possit reus conuentus euitare tale iudicium. *l. Paulus, in fin. ff. quib. mod. pig vel hypoth. solu.* cum allegatis per *Moder. Roman de Saluian. inspect. 5. cap. 1. num. 12. & seq.* & fuit per optimas rationes decisum in vna *Maceraten. domus 17. Iunij 1602. coram Illustriss. D. Card. Millino*, ex qua decisione non admittebant Domini, quod includebatur per informantes pro Neris, quod in Saluiano sufficiat constare de credito in genere. Vnde cum non facta mensuratione non constet de aliqua quantitate certa canonum, ad quos tenerentur emphyteutæ, non videtur constare de bono iure illorum de Neris, imò videtur resistere omnis æquitas pro exercendo arbitrio; quo tamen in hac materia spolij, in qua versamur, Rota strictè vtitur, prout ad exclusionem cumulationis petitorij & possessorij fuit resolutum in causa *Mantuana bonorum 15. Decembris 1611. & 14. Maij 1612. coram me, & in Virdunen. Abbatiæ 20. Februarij præteriti coram R. P. D. meo Buratto*, & fuerunt etiam allegatæ aliæ decisiones, vt in *Romana subhastationis 10. Iunij 1609. coram Reuerendiss Bononien. & in Zamoren. pecuniaria 20. Martij eiusdem anni coram R. P. D. meo Caualerio.*

5 Non obstat quod creditum esset certum pro præstatione caponum, quorum quantitas ab initio fuit certa, & ideo eius respectu potuerit dari immissio, quia fuit responsum in primis, quod si contractus emphyteoticus non fuit perfectus ante purificatam conditionem mensurationis, ex suprà adductis, ex eo non poterat agi, neque ad canones, neque ad responsionem caponum, *l. cedere diem*, cum ibi not. *ff. de verb. signif. l. item quia, §. 1.* vbi *Doct. ff. de pact.* Secundò respondebatur quod si sententia non potest valere respectu summæ pecuniariæ, neque etiam poterit valere respectu caponum, cum vtraque præstatio apponatur in eodem capitulo, vel connexo.

Bald.

Bald. in l in hoc iudicio 1. *lect. ff. famil. hercisc. Felin. in c. eum' inter. num.* 6. & ibi *Bald. de re iud.* & cum ab eodem contractu vtraque descendat, *gloss. in l. etiã §. 1. in verbo Audiendus*, quam ibi sequuntur *Doctores ff. de minor.* vltra quod executio fuit facta, & capta possessio non distincta pro canone, & pro caponibus, sed coniunctim: vnde videtur eo magis indiuidua, sicut dicitur de sententia. *Put. decis.* 315. *num.* 4. & 5. secundum nouam impress.

6 Quæ dicebantur de retentione, vltra quod procedunt quando constat de credito certo, & liquido, videbantur Domini extra punctum restrictum ad arbitrium, an intret pro facienda mensuratione, non autem pro concedenda retentione.

Et ita fuit decisum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Calaguritana fructuum.

Lunæ 22. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Canonicus absens ab Ecclesia, & in ea non residens, vt fructus lucretur duo requiruntur, absentiæ scilicet iusta causa, & Ordinarij licentia, & isto casu quænam sit iusta absentiæ causa, & an sufficiat licentia Capituli, vel vnius Regentis in Vrbe.

SVMMARIVM.

1 *Clericus absens, & in Ecclesia non residens, vt fructus, & distributiones lucretur, duo requiruntur, primò iusta absentia causa, secundò Ordinarij licentia.*

2 *Clericus, & Canonicus abesse dicitur ab Ecclesia ex iusta causa quando abest propter litem vertentem cum Capitulo, quod an verum sit, & quando, num* 3. & 4.

3 *Clericus, seu Canonicus excommunicatus, nũquid absens ab Ecclesia; vt se absoluere faciat ab excommunicatione lucretur fructus, & distributiones.*

5 *Absentia licentia vt Canonico absenti ab Ecclesia suffragetur, debet peti ab Ordinario, & non à Capitulo.*

6 *Clericus, seu Canonicus potest abesse ab Ecclesia sine licentia, & lucratur fructus, & distributiones, quando discessus est necessarius.*

7 *Clericus, seu Canonicus non excusatur à non residentia ex eo quod habuit licentiam commorandi in Vrbe à Vicegerente Illustriss. D. Vicarij.*

DECISIO DCLXXXIX.

1 IN decisione huius causæ sub die 26. Maij 1614. fuit resolutum D. Decanum non esse habendum pro præsente quoad fructus, & distributiones decursas post obtentum mandatum de manutenendo super iure votandi, sed quoad decursa ante dictum mandatum, fuit reseruatum, vt particulariter videretur, quo dubio hodie proposito vtraque parte informante Rota censuit, neque etiam quoad istos fructus & distributiones præteritas ante dictum mandatum esse habendum pro præsenti, & mota fuit iisdem rationibus, de quibus in decisione, quæ militant etiam in hoc casu: nam firmum remanet fundamentum, quod vt absens lucretur fructus & distributiones, duo copulatiuè sunt necessaria, videlicet iusta causa absentiæ, & licentia Ordinarij iuxta *gloss. in c. relatum, in verbo prælatorum*, & ibi *Abb. in 4. notab. de cler. non resid.* cum aliis alleg. in decisione, quibus addi potest *Syluestr. in summa in verb. resid. num. a. vers. ex sola autem, &c. Syluestr. de Ben. part. 4. quæst. 6. num. 34. in fine, & sequenti*, & fuit dictum in *Carthaginen. fructuum* apud *Seraphin. decis.* 1131. *num.* 2. & 6. *part.* 2. & aliàs passim.

2 Pro iusta autem causa absentiæ, licet Decanus alleget litem cum Capitulo super iure votandi; & anniuersariis, tamen vltra quod non est vt lis dicatur iusta causa non residendi cum possit tractari per Procuratorem, vt fuit firmatum in *Lerien. fructuũ 25. Aprilis* 1603. *coram bo. me.* Card. *Pamphilio*, & consideratur in *d. decisione* 1133. *num.* 4. apud *Seraphin.* præsertim cum in ea non tractetur de vtilitate Ecclesiæ, sed ipsius Decani, vt in *Valentin. emolumentorum 27. Nouembris* 1579. *coram Seraph. quæ est decisio* 426. *num.* 5. *par.* 1.

3 Nec videbatur applicari alia *decisio Salamantin. censurarum* 28. *Nouemb.* 1594. *coram eod. Seraph.* quia ibi Capitulum denegabat Canonico prætextu excommunicationis omnes fructus & distributiones, ideo Rota censuit eum quamuis accessisset ad curiam pro recuperatione dictorum fructuum & distributionum, fuisse habendum pro præsenti, vt in *decisione Seraphini* 1098. *n.* 5. *part.* 2. *in impress.* Sed in casu nostro non controuertuntur fructus & distributiones Decano, quatenus resideat, sed agitur solum de iure votandi & anniuersariis, & sic de leuiori præiudicio.

4 Dicebatur etiam prædicta bene procedere de iure communi, sed in casu nostro ista causa ratione litis est arbitranda secundum statutum Capituli, cuius copia fuit data, vbi dicitur, illam esse appellandam litem ratione huius clericatus, vult lucrari emolumenta Ecclesiæ, quando lis dirigitur ad tollendam præbendam possessam: lis autem intentata per Decanum non est super præbenda, sed super iure votãdi, & anniuersariis, vt dictum est, & ideo non applicatur *decisio in Astren. fructuum* 15. *Martij* 1613. *coram R. P. D. meo Manzanedo*, quia illa procedit in terminis iuris communis: vltra quod ibi lis respiciebat vtilitatem Ecclesiæ, sicut etiam in *decis.* 662. *Seraph. p.* 1. *ex* aduerso allegatæ.

5 Sed quatenus etiam Decanus haberet iustã causam: tamen Domini concorditer sentiebãt sibi deesse alterum requisitũ licentiæ, ex allegatis in decisione, & quicquid esset dicendum, an requireretur licentia Capituli, ex quo lis erat inter Decanum, & Capitulum, & sic videtur illam fuisse denegaturum: tamen non propterea Decanus venit excusandus, quin deberet obtinere licentiam ab Ordinario, quia licentia non debet peti à Capitulo priuatiuè ad Ordinarium, neque statutum in hoc corrigit ius commune, & quatenus etiam fuisset deneganda à Capitulo, tamen erat petenda, vt in decisione.

6 Non obstat quod licentia non sit petenda, quando discessus est necessarius, quia id potest procedere si præbendatis impediretur residere facto Capituli, vt quia priuaretur integris fructibus, & distributionibus, vt in dicta *Salamantina censurarum* supra allegata: secus videtur quando lis, vt in hoc casu, vertatur super iure particulari beneficij, vel minima parte fructuum. . .

Noc

7 Nec suffragantur licentiæ R.P.D. Vicegerentis, quia non fuerunt concessæ ad effectum, vt lucraretur fructus, sed ne molestaretur in Curia propter edicta publicata de residendo, vt colligitur ex lectura memorialium ab ipso Decano porrectorum Sanctissimo, ibi, *Si degni ordinare, che non sia molestato*, & prædicta clarius procedunt respectu distributionum quotidianarum, quæ solis interessentibus conceduntur, *cap. vnico. de cler. non resid. in 6. Dec. consil. 69. num. 1. & 2. lib. 2.*

Et ita fuit decisum.

R. P. D. PIROVANO.

Romana administrationis fundaci.

Lunæ 22. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Capserius ad capsæ effectum deputatus tenetur de pecunijs in capsa repositis rationem reddere: secus si absque deputatione, & non ex officij necessitate capsæ exercitium sumat.

SVMMMARIVM.

1 *Officium capserij differt ab illius exercitio.*

Tutor siue administrator, vel aliena negotia gerens, tenetur de gestis, & administratis rationem reddere, ibid.

Capserius ad capsa officium deputatus tenetur de pecunijs in capsa de[illegible]sitis, & extractis rationem reddere, secus si ab[illegible] deputatione, & non ex officij necessitate [illegible]citium sumat, ibid. & per tot.

Scriptura vbi [illegible] contraria, nullam faciunt probation[illegible].4. in fine.

DECIS[illegible] DCXC.

1 PROSEQVENDO [illegible]tationem Domini cēsuerunt in posteriori [illegible] non constare adfuisse capserium. Duo enim apud Dominos videbantur in hac causa non posse controuerti. Primum quod exercitium capserij multum differat ab officio capserij; ab exercitio namque inferri non potest ad necessitatem reddendi rationem; dum ad communē sociorum vtilitatem possit socius pro capserio se gerere, exercendo absque præcisa obligatione: ab officio verò secus, quia ex consequentia officij suscepti quilibet, siue tutor, siue administrator, vel aliena negotia gerens tenetur reddere rationem. *Natt. cons. 134. num. 9. vol. 1. Ias. cons. 100. num. 6. lib. 4. Flam. Rub.* qui multa egregia cumulat *cons. 29. num. 1. cum seqq. lib. 1.* Secundum quod non sufficit fratribus Albanis actoribus ad fundandam eorum intentionem contra capserium pro reddenda ratione probare Attilium capsam administrasse, nisi simul probauerint ex obligatione officij suscepti id egisse, aliàs probatio remanet imperfecta, propter possibilitatem exercendi capsam ex alia causa, & ad alium finem, quàm ratione officij, ex præcisa obligatione, & per consequens releuans est contra Attilium, cui sufficit dicere actore non probante fore absoluendū, cum partes rei sustineat, vulgata *l. qui accusare. C. de edendo. l. ei qui dicit ff. de probation.* cum simil. ideo, etsi Albani exercitium capsæ in Attilio probasse præsumpserint, & ex qualitate negotij conuinci Dominis videbatur esse necessarium in huiusmodi fundaco exercitium capsæ, vt etiam informantes pro Attilio in responsione admittebant; tamen in secunda parte, & statu testes, qui dantur in summario, neque obligationem, neque rationis redditionem concludunt.

2 Prima depositio est Alexandri Lappi ab Attilio inducti; qui fatetur in apotheca adfuisse duas capsas minores scilicet, & maiorem, & huius posterioris clauem retineri per capserium, qui erat Ioann. Baptista Albanus, capsam exercens more solito, soluendo, & recipiendo, ac recepta, & soluta ad entrata, & vscita ponendo: verum de ratione reddenda contrarium concludit, dum eo petente fuit responsum à consocijs non consueuisse similia capsæ computa dari.

3 Secunda est Adriani Panzerij, qui asserit semel fuisse capserium post recessum Io. Baptistæ Albani; sed nullum verbum de obligatione reddendi, vel de redditis computis, quinimò iuxta 51. interrogatus respondit nescire an Ioan. Baptista Albanus rationes capsæ reddiderit. Tertia fuit Donati Riccij, qui non etiam quoad exercitium capsæ per Io. Baptistā Albanum deliberatè deponit, sed per verba dubitatiua si benè recordatur, sed quoad obligationem reddendi rationes præcisè respondit se nescire, & addit rationem, quia ipse non intelligebat huiusmodi negotiationes. Quarta fuit Prosperi Riccij, qui dubitatiuè, & relatiuè deponit, dixit enim, quis fuerit capserius poterit haberi ex libris: deinde subiungit sibi videri quòd pro tempore Io. Baptista administraret, & pro tempore Adrianus, & per quæsitum possit recordari in computis capsæ non adfuisse errores, & sibi etiam videri, quod bonum, & fidele computum reddiderint, verum se referre ad libros, atque ex illius dicto nihil plus resultat, quàm ex libris, nec plus est in referente, quàm in relato, vulg. *l. asse toto. de hæred. instit.*

4 Ex libris autem dantur nisi duæ partitæ extractæ ex ratione fundacaria Lapis, & Albani, quæ immediatè subsequuta est societatem Attilij, & Alexādri in quorum prima dicitur, *Per tanti consignati contanti trouati in cassa del nostro Gio. Battista Albani cassiere à me Adriano Panciere nouo cassiere.* Secunda verò continet emendationem erroris capsæ, scilicet *tanti per errore trouati in cassa di più.* Quæ partitæ etsi videantur inferre subsistentiam capserij, & redditionem cōputorum, non possint corrigi: tamen ista scriptura, & depositio eiusdē Adriani asserētis se nescire an Io Baptista Albanus rationes reddiderit, tamquam contraria continentes, fidem ad inuicem sibi derogant, & nihil firmitatis habere possunt *l. scriptura. C. de fid. inst. Alex. cons. 70. n. 5. lib. 1.*

5 Nec obstare visum fuit argumentum à communiter accidentibus desumptum, quod in huiusmodi fundaco teneretur particulariter computum ipsius capsæ: in alijs verò fundacis, vbi non adest capserius formalis, similia computa non teneātur, vt deponunt quinque testes dati in summario; ideò verā consequentia possit deduci, vt non detur capserius in fundaco absque obligatione reddendi rationem, ne officium frustra exerceatur, dum nemini rationes sunt reddendæ. Quia fuit responsum quod officium non remanet otiosum, sed vtile socijs, cum particulare computum capsæ deseruire possit nedum ad effectum rationis reddendæ contra capserium, sed etiam in calculandis lucris, & de lucris, & ad probatio-

Bald. in l. in hoc iudicio 1. *lect. ff. famil. hercisc. Felin. in c. cum inter, num.* 6. & ibi *Bald. de re iud.* & cum ab eodem contractu vtraque descendat, *glos. in l. etiã §.* 1. *in verbo Audiendus*, quam ibi sequuntur *Doctores ff. de minor.* vltra quod executio fuit facta, & capta possessio non distincta pro canone, & pro caponibus, sed coniunctim: vnde videtur eo magis indiuidua, sicut dicitur de sententia. *Put. decis.* 315. *num.* 4. & 5. secundum nouam impress.

6 Quæ dicebantur de retentione, vltra quod procedunt quando constat de credito certo, & liquido, videbantur Domini extra punctum restrictum ad arbitrium, an intret pro facienda mensuratione, non autem pro concedenda retentione.

Et ita fuit decisum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Calaguritana fructuum.

Lunæ 22. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Canonicus absens ab Ecclesia, & in ea non residens, vt fructus lucretur duo requiruntur, absentiæ scilicet iusta causa, & Ordinarij licentia, & illo casu quænam sit iusta absentiæ causa, & an sufficiat licentia Capituli, vel vnius Regentis in Vrbe.

SVMMARIVM.

1 *Clericus absens, & in Ecclesia non residens, vt fructus, & distributiones lucretur, duo requiruntur, primò iusta absentiæ causa, secundò Ordinarij licentia.*

2 *Clericus, & Canonicus abesse dicitur ab Ecclesia ex iusta causa quando abest propter litem vertentem cum Capitulo, quod an verum sit, & quando, num* 3. *&* 4.

3 *Clericus, seu Canonicus excommunicatus, nũquid absens ab Ecclesia; vt se absoluere faciat ab excommunicatione lucretur fructus, & distributiones.*

5 *Absentiæ licentia vt Canonico absenti ab Ecclesia suffragetur, debet peti ab Ordinario, & non à Capitulo.*

6 *Clericus, seu Canonicus potest abesse ab Ecclesia sine licentia, & lucratur fructus, & distributiones, quando discessus est necessarius.*

7 *Clericus, seu Canonicus non excusatur à non residentia ex eo quod habuit licentiam commorandi in Vrbe à Vicegerente Illustriss. D. Vicarij.*

DECISIO DCLXXXIX.

1 IN decisione huius causæ sub die 26. Maij 1614. fuit resolutum D. Decanum non esse habendum pro præsente quoad fructus, & distributiones decursas post obtentum mandatum de manutenendo super iure votandi, sed quoad decursa ante dictum mandatum, fuit reseruatum, vt particulariter videretur, quo dubio hodie proposito vtraque parte informante Rota censuit, neque etiam quoad istos fructus & distributiones præteritas ante dictum mandatum esse habendum pro præsenti, & mota fuit iisdem rationibus, de quibus in decisione, quæ militant etiam in hoc casu: nam firmum remanet fundamentum, quod vt absens lucretur fructus & distributiones, duo copulatiuè sunt necessaria, videlicet iusta causa absentiæ, & licentia Ordinarij iuxta *glos. in c. relatum, in verbo prælatorum*, & ibi *Abb. in* 4. *notab. de cler. non resid.* cum alijs alleg. in decisione, quibus addi potest *Syluestr. in summa in verb. resid. num.* 4. *vers. ex sola autem, &c. Syluestr. de Ben. part.* 4. *quæst.* 6. *num.* 34. *in fine, & sequent.*, & fuit dictum in *Carthaginen. fructuum* apud *Seraphin. decis.* 1131. *num.* 2. *&* 6. *part.* 2. & aliàs passim.

2 Pro iusta autem causa absentiæ, licet Decanus allegetlitem cum Capitulo super iure votandi; & anniuersarijs, tamen vltra quod non est vt lis dicatur iusta causa non residendi cum possit tractari per Procuratorem, vt fuit firmatum in *Lerien. fructuũ* 25. *Aprilis* 1603. *coram bo. me. Card. Pamphilio*, & consideratur in *d. decisione* 1133. *num.* 4. apud *Seraphin.* præsertim cum in ea non tractetur de vtilitate Ecclesiæ, sed ipsius Decani, vt in *Valentin. emolumentorum* 27. *Nouembris* 1579. *coram Seraph. quæ est decisio* 426. *num.* 5. *par.* 1.

3 Nec videbatur applicari alia *decisio Salamantin. censurarum* 28. *Nouemb.* 1594. *coram eod. Seraph.* quia ibi Capitulum denegabat Canonico prætextu excommunicationis omnes fructus & distributiones, ideo Rota censuit eum quamuis accessisset ad curiam pro recuperatione dictorum fructuum & distributionum, fuisse habendum pro præsenti, vt in *decisione Seraphini* 1098. *n.* 5. *part.* 2. *in impress.* Sed in casu nostro non controuertuntur fructus & distributiones Decano, quatenus resideat, sed agitur solum de iure votandi & anniuersarijs, & sic de leuiori præiudicio.

4 Dicebatur etiam prædicta bene procedere de iure communi, sed in casu nostro ista causa ratione litis est arbitranda secundum statutum Capituli, cuius copia fuit data, vbi dicitur, illam esse appellandam litem ratione huius clericatus, vult lucrari emolumenta Ecclesiæ, quando lis dirigitur ad tollendam præbendam possessam: lis autem intentata per Decanum non est super præbenda, sed super iure votãdi, & anniuersarijs, vt dictum est, & ideo non applicatur *decisio in Astren. fructuum* 15. *Martij* 1613. *coram R. P. D. meo Manzanedo*, quia illa procedit in terminis iuris communis: vltra quod ibi lis respiciebat vtilitatem Ecclesiæ, sicut etiam in *decis.* 662. *Seraph. p.* 1. ex aduerso allegatæ.

5 Sed quatenus etiam Decanus haberet iustã causam: tamen Domini concorditer sentiebãt sibi deesse alterum requisitũ licentiæ, ex allegatis in decisione, & quicquid esset dicendum, an requireretur licentia Capituli, ex quo lis erat inter Decanum, & Capitulum, & sic videtur illam fuisse denegaturum: tamen non propterea Decanus venit excusandus, quin deberet obtinere licentiam ab Ordinario, quia licentia non debet peti à Capitulo priuatiuè ad Ordinarium, neque statutum in hoc corrigit ius commune, & quatenus etiam fuisset deneganda à Capitulo, tamen erat petenda, vt in decisione.

6 Non obstat quod licentia non sit petenda, quando discessus est necessarius, quia id potest procedere si præbendatis impediretur residere facto Capituli, vt quia priuaretur integris fructibus, & distributionibus, vt in dicta *Salamantina censurarum* supra allegata: secus videtur quando lis, vt in hoc casu, vertatur super iure particulari beneficij, vel minima parte fructuum.

7 Nec suffragantur licentiæ R.P.D. Vicegerentis, quia non fuerunt concessæ ad effectum, vt lucraretur fructus, sed ne molestaretur in Curia propter edicta publicata de residendo, vt colligitur ex lectura memorialium ab ipso Decano porrectorum Sanctissimo, ibi, *Si degni ordinare, che non sia molestato*, & prædicta clarius procedunt respectu distributionum quotidianarum, quæ solis interessentibus conceduntur, *cap. vnico. de cler. non resid. in 6. Dec. consil. 69. num. 1. & 2. lib. 2.*

Et ita fuit decisum.

R. P. D. PIROVANO.

Romana administrationis fundaci.

Lunæ 22. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Capserius ad capsæ effectum deputatus renetur de pecunijs in capsa repositis rationem reddere: secus si absque deputatione, & non ex officij necessitate capsæ exercitium sumat.

SVMMMARIVM.

1 *Officium capserij differt ab illius exercitio.*

Tutor siue administrator, vel aliena negotia gerens, tenetur de gestis, & administratis rationem reddere, ibid.

Capserius ad capsa officium deputatus tenetur de pecunijs in capsa depositis, & extractis rationem reddere, secus si absque deputatione, & non ex officij necessitate capsa exercitium sumat, ibid. & per tot.

Scriptura vbi sunt inter se contraria, nullam faciunt probationem, num. 4. in fine.

DECISIO DCXC.

1 PROSEQVENDO disputationem Domini censuerunt in posteriori statu non constare adfuisse capserium. Duo enim apud Dominos videbantur in hac causa non posse controuerti. Primum quod exercitium capserij multum differat ab officio capserij; ab exercitio namque inferri non potest ad necessitatem reddendi rationem; dum ad communē sociorum vtilitatem possit socius pro capserio se gerere, exercendo absque præcisa obligatione: ab officio verò secus; quia ex consequentia officij suscepti quilibet, siue tutor, siue administrator, vel aliena negotia gerens tenetur reddere rationem. *Natt. cons. 134. num. 9. vol. 1. Ias. cons. 100. num. 6. lib. 4. Flam. Rub.* qui multa egregia cumulat *cons. 29. num. 1. cum seqq. lib. 1.* Secundum quod non sufficit fratribus Albanis actoribus ad fundandam eorum intentionem contra capserium pro reddenda ratione probare Attilium capsam administrasse, nisi simul probauerint ex obligatione officij suscepti id egisse, aliàs probatio remanet imperfecta, propter possibilitatem exercendi capsam ex alia causa, & ad alium finem, quàm ratione officij, ex præcisa obligatione, & per consequens releuans est contra Attilium, cui sufficit dicere actore non probante fore absoluendū, cum partes rei sustineat, vulgata *l. qui accusare. C. de edendo. l. ei qui dicit ff. de probation.* cum simil. ideo, etsi Albani exercitium capsæ in Attilio probasse præsumpserint, & ex qualitate negotij conuinci Dominis videbatur esse necessarium in huiusmodi fundaco exercitium capsæ, vt etiam informantes pro Attilio in responsione admittebant; tamen in secunda parte, & statu testes, qui dantur in summario, neque obligationem, neque rationis redditionem concludunt.

2 Prima depositio est Alexandri Lappi ab Attilio inducti; qui fatetur in apotheca adfuisse duas capsas minores scilicet, & maiorem, & huius posterioris clauem retineri per capserium, qui erat Ioann. Baptista Albanus, capsam exercens more solito, soluendo, & recipiendo, ac recepta, & soluta ad entrata, & vscita ponendo: verum de ratione reddenda contrarium concludit, dum eo petente fuit responsum à consocijs non consueuisse similia capsę computa dari.

3 Secunda est Adriani Panzerij, qui asserit semel fuisse capserium post recessum Io. Baptistæ Albani; sed nullum verbum de obligatione reddendi, vel de redditis computis, quinimò iuxta 51. interrogatus respondit nescire an Ioan. Baptista Albanus rationes capsæ reddiderit. Tertia fuit Donati Riccij, qui non etiam quoad exercitium capsæ per Io. Baptistā Albanum deliberatè depônit, sed per verba dubitatiua si benè recordatur, sed quoad obligationem reddendi rationes præcisè respondit se nescire, & addit rationem, quia ipse non intelligebat huiusmodi negotiationes. Quarta fuit Prosperi Riccij, qui dubitatiuè, & relatiuè deponit, dixit enim, quis fuerit capserius poterit haberi ex libris: deinde subiungit sibi videri quòd pro tempore Io. Baptista administraret, & pro tempore Adrianus, & per quæsitum possit recordari in computis capsæ non adfuisse errores, & sibi etiam videri, quod bonum, & fidele computum reddiderint, verum se referre ad libros, atque ex illius dicto nihil plus resultat, quàm ex libris, nec plus est in referente, quàm in relato, vulg. *l. asse toto. de hæred. instit.*

4 Ex libris autem dantur nisi duæ partitæ extractæ ex ratione fundacaria Lapis, & Albani, quæ immediatè subsequuta est societatem Attilij, & Alexādri in quorum prima dicitur, *Per tanti consignati contanti trouati in cassa del nostro Gio. Battista Albani cassiere à me Adriano Panciere nouo cassiere.* Secunda verò continet emendationem erroris capsæ, scilicet *tanti per errore trouati in cassa di più.* Quæ partitæ etsi videantur inferre subsistentiam capserij, & redditionem cōputorum, non possint corrigi: tamen ista scriptura, & depositio eiusdē Adriani asserētis se nescire an Io Baptista Albanus rationes reddiderit, tamquam contraria continentes, fidem ad inuicem sibi derogant, & nihil firmitatis habere possunt *l. scripturæ. C. de fid. instr. Alex. cōs. 70. n. 5. lib. 1.*

5 Nec obstare visum fuit argumentum à communiter accidentibus desumptum, quod in huiusmodi fundaco teneretur particulariter computum ipsius capsæ: in alijs verò fundacis, vbi non adest capserius formalis, similia computa non teneātur, vt deponunt quinque testes dati in summario; ideò verā consequentia possit deduci, vt non detur capserius in fundaco absque obligatione reddendi rationem, ne officium frustra exerceatur, dum nemini rationes sunt reddendæ. Quia fuit responsum quod officium non remanet otiosum, sed vtile socijs, cum particulare computum capsæ deseruire possit nedum ad effectum rationis reddendæ contra capserium, sed etiam in calculandis lucris, & de lucris, & ad proba-

bationem contra tertios in quantum fert qualitas illius scripturæ *di Quaderno di cassa*, ac pro pleniori administratione negotij, ideò cessante necessitate illationis probatio da huc remanet imperfecta in calculanda obligatione capserij.

Et ita, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Lunen. Sarzanen. iurispatronatus.

Lunæ 22. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Argumentum sume ex summarijs.

SVMMARIVM.

1 *Attentata post interpositam appellationem reuocanda sunt.*

Sequestrum concedendum est constito de attentatis, ibid. in fine.

2 *Appellatio in causis beneficialibus an suspendat, vel impediat illius executionem.*

DECISIO DCXCI.

1 NON videbatur aliquo modo controuerti posse quin possessio Hieronymi attentatorum vitio subiaceat, cum nedum pendente termino ad appellandum, sed etiam post interpositam appellationem capta sit, *c. non solum. de appell. lib. 6. cap. 2. vt lit. pend. eod. lib. 6. Rota decis. 616. n. 2. p. 1. & decis. 6. n. 1. cum seqq. p. 2. diuers. Mobed. decis. 81. n. 2. de præben. Caputaq. decis. 70. p. 1.* cum alijs per *Modern. de attent. 2. p. cap. 4. in præfat. n. 414. & bo. me. Cardin. Seraph. decis. 1403.* Vnde merito Domini iuxta stylum Rotæ sequestrandam esse dixerunt, ad not. per *Cassad. decis. 3. num. 6. de restit. spoliat. Cæs. de Graff. decis. 2. de appell. Caputaq. 157. part. 3.*

2 Nec in contrarium facit Synodalis constitutio, quia disponit quod appellatio in causis beneficialibus non suspendat, nec impediat executionem, quia fuit responsum quod vltra quod d. constitutio, vt ex eius rubrica colligitur ad *l. 1. ibi DD. ff. si cert. pet.* locum habet in causis, in quibus summariè, non autem via ordinaria, prout in proposito, processu fuit, in dubio etiã ita intepretari debet, vt scilicet procedat in prouisione, & institutione extraiudicialiter facta tantum, prout regulariter fieri solent. *cap. concertationi,* vbi not. *Gemin. n. 3. de appell. in 6.* tum enim statim est facienda institutio, & tradenda possessio, non obstante appellatione extraiudiciali, *cap. constitutis,* vbi *Abb. n. 6. de appell.* secus autem quãdo processum fuit iuris ordine seruato. *Card. cõs. 1. vt lit. pend.* & sæpius hanc distinctionem Rota amplexa fuit, vt apparet ex deductis in vna *Calagurit. de Oliuari 22. Maij 1604. coram bo. me. Penia.*

3 Non obstat etiam quod reuocatio attentatorum cessat quando non constat de iure petentis reuocationem, quia ad hunc effectum requiritur non ius ita notorium, vt nec colorarè impugnari, nec aliquo modo velari possit, per propriam scilicet confessionem, vel rem iudicatam. *Rota decis. 3. de restit. spol. in nou. Mobed. decis. 184.* & fuit sæpissimè à Rota decisum, præsertim in vna *Eugubina Prioratus S. Petri de Vignate 21. Iuny 1591. coram bon. mem. Orano,* & alibi sæpissimè, &c.

R. P. D. ANDREA.

Signina bonorum feudalium.

Lunæ 21. Iulij 1615.

ARGVMENTVM.

Possessio defuncti in hærede continuata vigore statuti, an & quando sufficiat ad manutentionem, est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

1 *Possessio defuncti censetur continuata in hæredem vigore statuti Vrbis, & sufficit ad manutentionem.*

2 *Possessio defuncti in hæredem continuata vigore statuti Vrbis habet locum etiã in hærede infante.*

3 *Possessio defuncti in hæredem continuata vigore statuti, nunquid habeat locum in bonis feudalibus, & emphyteoticis, & num. 4.*

4 *Iurium extractio parte non citata non valet.*

5 *Dominus directus nunquid possit intentare interdicti retinendæ pro recuperatione naturalis possessionis vigore ciuilis possessionis, quam retinet in bonis emphyteoticis, & feudalibus.*

6 *Possessio nulla, & infecta non suffragatur in præiudicium vtri possessoris, in quem est continuata possessio ob mortem defuncti vigore statuti.*

Non adest inter eius impressas.

DECISIO DCXCII.

1 MARIÆ dandum esse mandatum de manutenendo, fuit resolutum. Quia de possessione Curtij ipsius patris de tempore obitus, & quod ille reliquerit ventrem vxoris prægnantem, indeque nata sit Maria, in confesso est penes D. Ducem in instrumento captæ per eum possessionis in hoc iudicio coram A. C. postea per eundem producto, & vigore statuti Vrbis *lib. 1. c. 147.* possessio defuncti in illam fuit continuata per quam competit manutentio, vt sunt verba statuti expressa, & in his terminis tradit *Gabr.* alios referens *de acquir. poss. conc lus. 7. n. 3. Tiraq. in retract. le mort saisit. p. 3. declar. 1. n. 1. Couar. lib. 3. variar. c. 5. nu. 6. ad med. vers. Item, & hic possess.* idem *pract. c. 17. n. 5. vers. At si quis habeat Ant. Gomez in l. 45. Taur. n. 194. Azeued. in l. 8. nu. 22. lib. 5. tit. 7. nou. collect. Molin. de Hispan. primog. lib. 3. c. 13. num. 5. vers. Quamuis autem. & seq. Menoch. de retinend. remed. vlt n. 16 Guidop. decis. 552. num. 2. vers. & in hac materia, & n. 3. Verall. de. 213 part. 3.* & nemo, quĩ de hac re scripserunt, contradicit, secundum *Tiraq. vbi supra num. 2.*

2 Quod statutum procedit etiam in infante. Cum enim ad illam ciuilissimam possessionem acquirendam nullus actus requiratur, sed ea solum ex statuti dispositione transferatur, ideo nihil interest, an successor intellectum habeat, nec ne, cum pro eius parte nihil exercẽdum veniat. *Ant. Gomez.* de iure hoc latè comprobans *in dicta l. 45. Taur. n. 112. vers. sed his non obstantibus,* quem sequitur *Molin. d. lib. 3. c. 12. n. 24.* & de stylo, & practica defendit *Tiraq. in d. tract. le mort saisit. p. 2. declarat. 17. nu. 4.*

3 Nec obstare videtur statutum huiusmodi locum nõ habere in bonis feudalibus, & emphyteoticis, vt fuit resolutum in *Imol. bonorum 20. Aprilis 1592. coram bo. me. Card. Pamphilio.* id enim procedit, quando non cõtrouertitur bona esse emphyteotica, vel

vel feudalia; si vero de hoc dubitetur, vt in præsenti casu, debetur interim filiæ, non autem domino directo manutentio, iuxta text. expressum *in cap. 1. §. inter filiam vers. defuncto*, ibi, *respondit filiam in possessione feudi manere debere, donec de eo iudicetur, si de feud. defunct.* & *supra eodem. §. inter filiam*, ibi, *responsum est apud filiam possessionem interim collocandam*, per quæ iura sic in terminis decreti Mediolanen. huic Romano similis statuto ad effectum manutentionis tradit *Dec. cons. 467. nu. 9. vers. & ista conclusio, iuncto num. 2. ad fin.* cum alijs suo more congestis à *Tiraqu. in d. tract. 4. par. declaration. 5. num. 20 & 21. Molin. d. lib. 3. cap. 4. num. 41. Rosental. de feud. cap. 7. nu. 3.*

4 Et licet hęc conclusio restringi soleat, nisi dominus, vel agnati in continenti probationes afferant super qualitate feudali, & est receptior opinio, de qua *per Rosental. vbi supra conclus. 52. nu. 1. et Molin. d. cap. 4. num. 43.* Attamen probationes Domini Ducis non fundant huiusmodi qualitatem feudalis, quia in extractione iurium & examine testium Maria, sine eius tutor, vel procurator non fuerunt citati *l. 1. & toto tit. C. res inter al. act.* Tum quia cōtra huiusmodi probationes multa possunt opponi; confessio vero Corneliæ auiæ paternæ non potest præiudicare Mariæ non habenti causam ab auia *l. duobus. §. 1.* vbi *Iaf.* post alios. *ff. de iureiuran. l. Seia, in princ. ff ad Vellcian. Ruin. cons. 147. nu. 13. lib. 1. Surd. cons. 5 nu. 39 & cons. 82. num. 22.* idem *decis. 325. num. 3. Aebol decis. 5. nu 2. de confess. Rota decis. 802 num. 10. par. 1.* & in terminis fuit dictum in *Ariminen. deuolutionis bonorum 16. Februarij 1609 corā Reuerendiss. D. meo Damasceno.*

5 Hinc cessat aliud obiectum ciuilis possessionis, quæ remanet penes dominum directum, cuius ratione potest agere interdicto retinendi pro recuperatione naturalis, vt in *Ciuitatis Castelli bonorum 8. Aprilis 1589. coram bo. me. Card. Pamphilio*, cum alijs allegatis. Quia hoc intelligitur quotiescumque bonorum qualitas, & ipsa deuolutio est clara: secus, prout hic vbi illa negatur, & probabiliter controuertitur; ideo interim Mariæ non potest manutentio denegari, ex allegatis, & in indiuiduo tenuit Rota in dicta Ariminens. vbi fuit declarata decisio in causa Ciuitatis Castelli, de qua supra.

6 Non obstat possessio naturaliter apprehensa per D. Ducem quia stante prædicto statuto continuatiuo possessionis defuncti in hæredem, illa non erat vacans, & sic possessio D. Ducis fuit nulla, & infecta: nec impedire potuit dictam continuationem, aut aliquem alium iuris effectum producere, vt in indiuiduo per *Dec. d. cons. 467. num. 12. vers. & ista conclusio, & nu. 17. vers. & hoc saltem videtur, Paris. cons. 41. num. 9. & 10. lib. 1.* & ita conclusum Mariæ esse dandum mandatū de manutenendo, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Leodieñ fideicom. de Renesse.

Veneris 26. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Remissoria in prophanis conceditur, quando materia est releuans, & etiam vno tantùm articulo existente releuante, & quid si fuerit calumniosè petita, & in vltimis audientijs.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria datur in prophanis, quando materia est releuans, etiam vno tantum articulo existente releuante.*

2 *Cōsuetudo maximè attēditur in materia feudali.*

3 *Remissoria ca'umniosè petita, prout in vltimis audientijs denegatur.*

4 *Remissoria de stylo Rotæ non ita de facili solet denegari ob præsumptam calumniam, dato præsertim aliquo fumo.*

DECISIO DCXCIII.

1 FVIT conclusum remissoriam esse dandam D. Renato q. Gulielmi, quia versamur in prophanis, in quibus passim datur etiam absq; fumo, quotiescumque materia est releuans *Caputaq. decis. 68. par. 3. Put. dec. 211. lib. 1. Cas. de Grass. decis. 1. de dilat.* nec requiritur, quod omnes articuli sint releuantes; sed vnicus tantùm sufficit ad hoc, vt in omnibus remissoria concedatur secundum *decis. Cassad. 5. in fin. de sequestr. possess. & fruct.*

2 Materia autem articulata visa est Dominis releuans, quia in articulis deducitur particularis consuetudo patriæ Leodien. & Comitatus Lossen. vbi bona feudalia, de quibus agitur, sita sunt, per quam disponi non possit de feudo, nec per viam vltimæ voluntatis, nec etiam ad fauorem vocatorum in inuestituris sine consensu domini directi, & dispositiones similes factæ citra consensum domini sunt nullæ, etiam domino non declarante, quæ consuetudo si est attendenda, prout in materia feudali, attendi debet, cum ab ea legem accipiunt feuda, *c. 1. de feud. cognit.* vbi *glos. & Bal. nu. 5.* & latissimè firmat *Schrader. de feud par. 10. sect. 7. nu. 19.* Inde resultare videtur releuantia, quia testamentum Ioannis tanquam carens consensu domini directi, nullius valoris erit iudicandum, & consequenter fideicommissum, de quo agitur, ab eodem testamento deductum sine fundamento remanebit.

3 Non obstat, quòd vbi remissoria calumniosè petitur, illa non sit admittenda, *Cassad. decis. 3. de dilation. Ghisan. decis. 164.* Calumnia autem apertè colligatur ex eo, quod neque in partibus, vbi causa fuit accerrimè ventilata, neque in secunda instantia coram Reuerēdissimo Damasceno per plures annos tractata, & disputata, nihil vnquam de hac consuetudine excitatum fuerit, sed demum post resolutionem super confirmatione sententiarum, & in vltimis audientijs, ex quibus vehemens præsumptio oritur, magis differendi expeditionem, quàm vt causa defendatur, vt considerat Rota coram *Seraphino 1450 num. 1.* & etiam fuit dictum *in Aximana fideicommissi 8. Iunij 1612. coram R. P. D. Vbaldo.*

4 Fuit enim responsum, quamuis hæc petitio non careret suspicione calumniæ, cum articulentur cōsuetudines contra ferè omnes iuris conclusiones in decisionibus firmatas, & signanter, quod secundum consuetudinem illarum partium, quis non possit consentire, & refutare dispositionem fiendam inter viuos, nisi super accedat licentia Principis, & domini directi, quod admodum visum est Dominis inuerisimile, & contra communes regulas. Tamen quia de stylo huius Tribunalis non ita de facili solet denegari remissoria, ob præsumptionem calum-

niæ. *Aegid.decis.625. Cassad.decis.3. de dilat. Cæsar de Grass. decis. 1. eod. tit. de dilat.* Censuerunt Domini esse dandam, attento maximè, quia aliqualis fumus colligebatur ex fide scabinarum data, & ex assertione ipsiusmet testatoris Ioannis in cōdendo testamento, dicentis pro tali dispositione habuisse facultatem à domino directo. Et ita &c.

R. P. D. ANDREA.

Senogalliesi prædij.
Veneris 26. Iunij 1615.

DECISIO DCXCIV.

Est decisio 38. inter eius impressas.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana Vineæ.
Mercurij 1. Iulij 1615.

ARGVMENTVM.

Melioramenta probantur per relationem periti, & tota lite pendente dicuntur facta mala fide, & in omni casu per cautionem de illis reficiendis impeditur retentio.

SVMMARIVM.

1 *Melioramenta probata censentur per relationem tertij periti de ordine Rotæ electi.*
2 *Melioramenta facta lite pendente, & post totalem inhibitionem mala fide facta dicuntur.*
3 *Melioramentorum exceptio per cautionem de illa reficiendo repellitur.*

DECISIO DCXCV.

1 DOMINIS visum fuit non posse controuerti melioramenta facta fuisse stante relatione tertij periti de ordine Rotæ electi, vt in his terminis fuit dictum in alia Romana vineæ 27. Iunij 1611. coram R. P. D. meo Manzanedo.

2 Verùm placuit non obstare exceptionem dictorum melioramentorum hoc casu, quia vltra quod per binas decisiones coram me constat nimis callidè fuisse deuentum ad deliberationem huius vineæ, dicta deliberatio & melioramenta subsecuta fuerunt attentata, in spretum litis pendentiæ, & inhibitionis Rotalis, ita vt melioras non possit aliqua ratione excusari à dolo & mala fide, *Rot. decis. 5 de restit. spol. in nou. Lancell. de attent. cap. 31. num. 68.* & multo minus in melioramentis factis post decisionem coram bo. mem. Penia, in qua fuit dictum vtraque parte informante omnia gesta post commissam causam in Rota, vt attentata reuocanda esse.

3 Alia & potissima ratione Domini moti sūt, quia melioranti existenti in possessione datur retentio aduersus agentem remedio adipiscēdæ: sed hic melioraus non est in possessione, sed Bartholomæus, cui Rota decreuit dandum esse mandatum de manutenendo: vnde occasione datorum melioramentorum ipsum priuādum esse sua possessione, nec aliquod ius præcepit, nec aliqua ratio, aut æquitas suadet, & meliorantis præiudicio, quia ex quo pro melioramentis non competit actio, conceditur retentio, *l. si in area,* & fuit dictum in vna *Romana salui. interdict. Ven. 19. Nouemb. 1593. coram bo. me. Penia,* apud *Modern. de salu. interd. dec. 64. n. 5.* satis fuit consultum per cautionem præstitam à Bartholomæo in forma depositi de illis reficiendis. Ex his vtraque parte informante ita fuit decisum.

R. P. D. PIROVANO.

Assisien. Bonorum.
Mercurij 1. Iulij 1615.

ARGVMENTVM.

Manutentio non datur non probata possessione tempore motæ litis, & quando capta possessio præsumatur continuata, vel derelicta.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio non datur vbi non constat de possessione tempore motæ litis, num. 1. & 2. in fine.*
Possessio sine apprehensione non transfertur, nu. 1. in fine.
2 *Possessio capta nō præsumitur continuata, sed præsumitur derelicta, quādo sumus vltra decennium.*

DECISIO DCXCVI.

1 NEVTRI esse dandum mandatum de manutenendo fuit resolutum, Fratribus S. Francisci non, quia non constat de eorum possessione, quæ dicitur fundamentum manutentionis, vulgat. *§. retinendæ. instit. de interd.* & quamuis Fratres prædicti veniant titulo hæreditario, & etiam ex donatione facta Fratri Francisco de Pacis per Dianoram vxorem Io. Baptistæ Paridis, & simul matrem Rugerij, quæ dicebatur esse in possessione bonorum, de quibus agitur, & iudicialiter mandatum de manutenendo obtinuisse; tamen quia donatarius possessionem bonorum donatorum nō apprehendit, neque vti hæres eam ingressus est, ideo manutētio dari non potest, quia Fratres non habent possessionem, nec illa transit sine apprehensione, *l. cum hæredes. ff. de acquir. poss. Tiraquell. de constit. poss. par. 1. declar. 3. nu. 4. & 5. Peregr. de fideicom. art. 47. num. 34.*

2 Canonicis autem S. Saluatoris in Lauro non etiam, quia & ipsi de sufficienti possessione non docent, dum pro parte eorum detur tantummodo instrumentum possessionis captæ de anno 1597. de cuius continuatione, cum non doceatur per alios actus, præsumitur derelicta, quādo sumus vltra decennium, vt in præsenti, *l. si de eo. §. si fortè. ff. de acquir. possess. Ripa in c. cum Ecclesia Sutrina, num. 23. vers. ex hoc elicitur, &c. de caus. poss. & propriet.* quod etiam fuit resolutum in *Romana Canonicatus* S. Marci 25. *Februarij 1610. coram R. P. D. Pamphilio,* & consequenter dici non potest constare de possessione Canonicorum de tempore motæ litis, prout necessarium est, *§. retinendæ. instit. de interd.* Et ita, &c.

R. P. D. MANZANEDO.
Patriarcha Hierosolymitano.

Lucana Iurispatronatus.
Mercurij 1. Iulij 1515.

ARGVMENTVM.

De successione fœminarum in iurepatronatus.

SVMMARIVM.

1 *Iurispatronatus successio spectat etiā ad fœminas* non

non existente expressa contraria probibitione.

2 *Descendentium appellatione continentur etiam fœmina.*

3 *Iuspatronatus linea masculina deficiente spectat ad fœminas, etiam quod in fundatione qualitas masculinitatis adiecta fuerit.*

4 *Obseruantia subsequuta operatur etiam in successione iurispatronatus.*

DECISIO DCXCVII.

1 DOMINI, informante tantum Laurentio, dixerunt iuspatronatus, de quo agitur, competere etiam fœminis, cum illæ, cessante expressa prohibitione, regulariter succedant in iurepatronatus. *Abb. in cap. 1 sub num. 3. de iurepatr. Calder. consf. 1. eod. tit. Cassad. dec. 1. nu. 4. eod. tit. & Roch. de Curt. de iurepatr. in verb. competens nu. 1. & seq.*

2 Non obstat, quod in mandato Nicolai de Martinis vocentur solummodo fœminæ masculi, ex quo hoc iuspatronatus legauit alteri Nicolao iuniori, & eius filijs, & descendentibus, & alijs omnibus masculis de Martinis. Quia vltra quod dictum testamentum non erat in actis, dicebatur dictam qualitatem masculinitatis referri ad alios de Martinis vocatos post descendentes Nicolai, non autem ad ipsos descendentes, quales sunt fœminæ hodie iuspatronatus prætendentes, quæ appellatione descendentium continentur *Gozad. cons. 20 nu. 8. Paris. cons. 51. nu. 39. lib. 2. Surd dec. 66. num. 2. Peregr. de fideicom. art. 16 nu. 23. & seq.*

3 Vlterius etiamsi fuisset hæc qualitas masculinitatis adiecta dictis descendentibus, non tamen propterea deficientibus masculis Ecclesia acquisiuisset libertatem, sed in illorum defectum succederent ipsæ fœminæ. *Calder. cons. 4. de iurepatr. Ancbar. cons. 581. Ferret. cons. 131. nu 10. & seq. Roch. de Curt. vbi supra dicto num. 1. vers. & præmissam etiam,* vbi dicitur, quod non reperit aliquem tenere contra *Calder. Cassad. dec. 1. n. 3. de iurepatr. Rot. dec. 385. per tot. par. 1. Seraph. dec. 368. num. 9.*

4 Et prædicta roborantur ex obseruantia subsecuta, cum fœminæ non semel, sed bis tanquam patronæ consensum præstiterint resignationibus de illa Ecclesia factis, & de anno 1561. ad illam præsentauerint quendam Michaelem, quæ præsentatio, & consensus effectum habuerunt, vt fuit firmatum in hac causa *3. Aprilis præteriti coram me*, quæ quidem obseruantia est optima interpres. *Aym. cons. 118. num. 2. Paris. cons. 50. num. 19. lib. 4. Seraph. decis. 489. num. 2.*

5 Ex quibus fuit conclusum iuspatronatus competere etiam fœminis. An autem constet de illarum descendentia, poterit particulariter videri, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Almerien, decimarum.

Mercurij 1. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Laici sunt incapaces iuris decimandi, quando carent priuilegio, vel immemorabili probatione famæ dicti priuilegij, & quomodo probetur quasi possessio, seu obseruantia iuris decimandi per testes, super ca deponentes.

SVMMARIVM.

2 *Decimandi iure laicus est incapax, quando caret priuilegio, vel immemorabili, cum probatione fama priuilegij Apostolici.*

Testes super obseruantia iuris decimandi ad hoc vt probent quomodo deponere debeant. num. 4. in fine, & num. 5.

Decima debetur Ecclesijs, & non laicis. ibid.

Decimandi quasi possessio maximè probatur per testes laboratores, & conductores qui decimas soluerunt. ibid. in fine.

8 *Causa expeditio in Rota non retardatur per mortem litigantis.*

DECISIO DCXCVIII.

1 PRO Ecclesijs Almerien. latæ fuerunt tres sententiæ in partibus, in quibus habitatores incolæ status de Seron, tanquam Christiani originarij illius oppidi, condemnati fuerunt ad soluendum decimas prædictis Ecclesijs per septem nouennas, ex nouem scilicet septem partes, & cum in eisdem decimis D. Marchio de Villena, Dominus eiusdem status de Seron, prætenderet ex nouem partibus sex sibi ab incolis esse persoluendas, causa in Rota fuit commissa super nullitate & notoria iniustitia. De nullitate hactenus fuit disputatum, ac resolutum sententias esse validas. De notoria iniustitia nunc agitur; sed eam pariter non subesse Domini censuerunt, quia sententiarum iustitia benè iustificatur, tam iuris præsumptione, quàm ex probationibus factis nomine Ecclesiarum.

2 Vera est enim conclusio laicum esse incapacem iuris decimandi, quando caret priuilegio, vel immemorabili, cum probatione famæ priuilegij Apostolici, secundum veriorem opinionem, de qua per Abbatem, *& Imol. in cap. cum Apostolica, de ijs quæ fiunt à Prælat. Felin. in c. causam quæ, num. 3. de præscr. Rebuff de decim. quæst. 13. num. 69. Gabr. de præscr. conclus. 1. nu. 16. & 18.* & vti veriorem sequuta est Rota in pluribus causis, *vt in Toletana decimarum inter impress. 215. par. 2. diuers. in Pampilonen. decimarum 29. Octobris 1599 coram bo. me. Card. Pamphilio,* in qua firmatur, eandem opinionem procedere ad effectum etiam, vt laici non possint acquirere exemptionem, quamuis non adsit tanta iuris resistentia, quantum ad hoc vt fiant capaces iuris decimandi, vt plenius fuit firmatum in *Mediolanen. rescissionis permutationis coram eodem 21. Maij 1597. & coram me in alia Mediolanen. decimarum S. Donati 21. Martij 1613.*

3 Ideo cum D. Marchio neque immemorabilem cum probatione famæ priuilegij, neque priuilegiũ ipsum ostendat, satis conuincitur notoriè tantæ iniustitiæ nedum probatam non fuisse, sed prorsus discoloratam remanere, & priuilegium Alexandri sexti, quod allegatur contra Ecclesias, concedens dominis temporalibus locorum duas tertias partes decimarum exigendas à Mauris Granatæ, vel ab eorum hæredibus, & successoribus, non potest suffragari Marchioni, quia Ecclesiæ non agunt contra similes personas, aut earum hæredes, & successores, sed contendunt decimas habere à Christianis originarijs, & simpliciter conductoribus, & laborantibus conuentionatis, & eodem modo loquitur transactio, quæ dicitur inserta inter quædam acta

tempore gratiæ erat annorum 70. & vltra, vt apparet ex libro parochiali, in quo baptizati describuntur, qui probat ætatem. *Caput. dec. 314. part. 1. Seraph. decis. 1178. num. 2.*

2 Quod; Archidiaconatus sit de iurepatronatus laicorum ex fundatione & dotatione, vltra quod id inter partes non controuertitur, satis etiam probatur ex publico documento, in quo legitur quod Petrus Bartholomæi vti Procurator Ludouici Pauli pro creando & dotando Archidiaconatu in Ecclesia Cathedrali Pistorien. de anno 1465. bona & iura d. Ludouici competentia, & condecentia assignauit executioni literarum Apostolicarum, qui pro dote Archidiaconatus eadem bona, & iura applicauit; vnde remanet probata huiusmodi fundatio, & dotatio, prout etiam in dubio præsumitur postquam hodie Archidiaconatus reperitur erectus, & doratus, iuxta formam dd. literarum, vt per *Abb. conf. 54. nu. 2. vers. sed his non obstan. lib. 1. Felin. in c. sicut, n. 35. de re iud. Cap. decis. 226. num. 1. par. 2.* cum alijs adductis in causa *Imolen. Iurispatronatus 26. Martij 1593. coram bon. me. Penia.*

3 Clausula, *accedente consensu modernorum patronorum*, de qua in dicta gratia, satis remanet purificata ex cõsensu præterito per Aurelium Clarentinum vti Procuratorem Ioannis Pandulphini, ad quem vti natu antiquiorem de descendentia Iannotij Pandulphini spectabat iuspatronatus, vt constat ex donatione facta à dicto Ludouico fundatore Io. Philippo pro se, & antiquiori de descendentia Iannotij, & comprobatur ex obseruantia subsecuta, quæ colligitur ex diuersis cõsensibus præstitis duabus prouisionibus Apostolicis de anno 1555. & 1601. antiquiores nati ex descendentia d. Iannotij consensum præstiterunt, quæ obseruantia multum operatur. *l. si de interpretat. ff. de leg. eum simil.*

4 Nec potest controuerti quin Ioannes sit antiquior natu de dicta descendentia Iannotij, quia ex libro Baptismi constat quod Franciscus natus fuit de anno 1530. & Ioannes de anno 1525. qui propterea dicitur nedum antiquior respectu Francisci postea nati, sed etiam talis præsumitur respectu omnium, cum non appareat alium adesse qui de d. descendentia antiquiorem se affirmet. *Ias. in l. si potest num. 83. & seq. ff. de acquir. hered. Tiraquell. de retract. lign. §. 1. gloss. 1. num. 6. & 8. Seraph. decis. 1282. num. 8.* & ex hoc visum etiam fuit cessare, quod Franciscus descendat à Petro Philippo donatario, quia iuxta tenorem donationis & obseruantiã subsecutam sufficit, quod Ioannes sit antiquior, & quod descendat à D. Iannotio, prout verè descendit, vt patet ex libris mercantiæ Ciuitatis Florentiæ, in quibus nomina omnium, qui nascuntur, adnorantur, præsertim propter officia, & magistratus, vt testatur etiam *Mandos. in reg. 18. q. 6. num. 3.* qui libri vti scripti à publico officiali faciunt fidem, maximè in antiquis. *Bart. in l. quadam. §. numularios in fin. ff. de eden. Alex. cons. 187. nu. 2. lib. 7.* cum alijs adductis per *Mandos. in d. reg. 18. q. 9. num. 4.*

5 Neque obstat quod de anno 1601. Franciscus præstiterit consensum in coadiutoria ad fauorem Ferrantis vti antiquior de d. descendentia; nam vltra quod per huiusmodi consensum non potest dici constitutus in quasi possessione præsentandi in præiudicium Ioannis, de cuius scientia, & patientia nõ constat, prout requiritur in istis incorporalibus, vt trad. *Doct. in cap. cum Ecclesia Sutrina, de caus. poss. & propr. Afflict. decis. 67. num. 1.* & in istis terminis trad. *Calder. cons. 12. in fin. de iure patr.* fuit etiã responsum quod cum in hoc casu clarè constet de iurepatronatus, ex fundatione & dotatione ad fauorem nati antiquioris de dicta familia, ex omnibus supra deductis, ac etiam ex propria cõfessione ipsius Francisci in d. consensu per ipsum præstito de anno 1601. proprietas absorbet causam possessionis, *cap. cum dilectus. de caus. poss. & propriet. Abb. in cap. consultationibus. sub num. 9. vers. quod ego intelligerem, de iurepatronatus*, cum alijs adductis in causa *Imolen. iurispatronatus de anno 1577. relat. int. impress. decis. 167. num. 10 par. 2. diuersorum.* & in causa *Lucana Iurispatronatus 23. Ianuarij 1612. coram bo. me. Penia.*

6 Minus subsistit Archipresbytero subreptio ex taciturnitate quod ipse Honufrius non haberet legitimam ætatem, vt possit esse Sacerdos, prout requiritur, ex Constitutionibus Capitularibus, quia placuit responsio, quod dd. Constitutiones loquuntur Archipresbytero Præposito, & decem Canonicis, qui tunc erant in illa Ecclesia, quæ propterea extendi non debent ad Archidiaconatum postea erectum, & fundatum per laicos, cum reseruatione iurispatronatus, absque eo quod aliqua fiat mentio de ætate. Vnde cum d. Archidiaconatus non habeat curam animarum, sequitur quod in Archidiacono non requiratur ordo sacerdotalis, sed sufficit quod sit Diaconus, iuxta dispositionem iuris communis, *cap. 1. de ætat. & qualit. Abb. in c. cum in cunctis, §. inferiora, in princ. vers. tertio noto*, & ibi *Doct. n. 5. de elect.* cum qua etiam fundator censetur in dubio voluisse se conformare, *cap. cum dilectus, de consuet. Afflict. decis. 166 num. 3.* & hoc, non obstante quod In fundatione fiat relatio ad dictas Constitutiones, statuendo quod mortuo Ludouico fundatore dos incorporetur massæ distributionum, de quibus successores in Archidiaconatu percipere debeant, vt alij Canonici, secundum Constitutiones dictæ Ecclesiæ, quia visum fuit hanc relationem esse solum faciendam ad modum percipiendi distributiones, de quo proximè, & immediatè dispositum fuerat. *Abb. cons. 78. sub nu. 2. Decian. cons. 3. nu. 28. lib. 2.*

Et ita decisum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana domorum in Burgo.

Lunæ 22. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis concessio facta ad mensurationem, mensuratione non sequuta dicitur imperfecta, & ex ea agi non potest. De vi, & efficacia clausulæ Arbitrio Rotæ, nonnulla notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Clausula Arbitrio Rotæ licet remittat aliquid de rigore iuris, id tamen intelligitur subsistente aliqua rationabili causa, & ita vt non lædatur ius alterius.*

2 *Venditio facta, seu emphyteusis concessa non ad corpus, sed vt debeat mensurari per peritos, non dicitur perfecta, nisi sequuta mensuratione, &* cen-

censetur facta sub conditione quatenus mensuratio sequatur, aliàs secus.

3 *Sententia quæ habet certam formam exequi non potest, nisi dicta forma seruata.*

4 *Saluianum interdictum non datur pro credito nõ liquidato.*

Arbitrio Rota strictè vtitur in materia spolij, ac ad exclusionem cumulationis petitorij, & possessorij. ibidem.

5 *Emphyteoticus contractus, vbi non est perfectus, & ante purificatam conditionem agi non potest ex eo ad solutionem canonis.*

6 *Sententia quæ non valet in vno Capitulo, non valet etiam in alio Capitulo connexo.*

DECISIO DCLXXXVIII.

1 DATO dubio super reintegratione ad possessionem domus, qua DD. de Camerinis prætẽdunt, se esse spoliatos vigore sententiæ Rotalis, quia spolium, præter alia deducebatur ex eo, quia non fuerat facta mensuratio, prout cauebatur in prætenso instrumento concessionis situs in emphyteusim, super quo repetitur cõstructa domus, de qua agitur, necnon in ipsa sententia; ideo fuit pro parte aduersa adita Signatura Sanctissimi, quæ rescripsit: arbitrio Rotæ. Vnde proposito dubio iuxta formam rescripti, Rota respondit, non intrare arbitrium; nam licet clausula *arbitrio* remittat aliquid de rigore iuris. *Bart. in extrauag. ad reprimen. in verb. videbitur, num.* 3. *Crescen. decis. 4. num. 3. de testib.* præsertim quando est concessa iudici, aliàs habenti iurisdictionem, vt in *Romana Cottigij coram Reuerendiss. D. meo Damasceno*: tamen id intelligitur, subsistente aliqua rationabili causa, vt quia appareat de bono iure petentis arbitrium, vt fuit dictum in *Tarraconen. parochialis 4. Februarij 1604. coram bon. me. Litta, in Iaeen. parochialis 27. Iunij 1602. coram bo. me. Card. Pamphilio, & in Tuden. parochialis de Robueda 3. Decembris 1601. coram Reuerendiss. Damasceno*, & ita vt non lædatur ius alterius. *Bart. in l. filius familias, num. 2. ff. de donat.* ad quem se remittit *in d. extrauag. ad reprimen. in verb. videbitur, num.* 10. vbi loquitur in fortioribus terminis, quando est datum iudici arbitrium liberũ, & in similibus clausulis probat text. in *clem. sæpe, vers. non sic tamen*, & ibi *glos. in verb. defensiones, de verb. sign.* cum alijs per *Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 13. num 4. & seqq. Ofasch. decis. Pedem. 2. nu. 12. Lancellott. de attent. dit. pend. 2. part. c. 4. in præfat. num. 403. secundum antiq. impress.*

2 In hoc autem casu non videbatur posse exerceri arbitrium, quin læderetur ius partis, nec constare de bono iure petentis arbitrium; nam, vltra quod dabatur magnus fumus nullitatis sententiæ, cuius vigore fuit data immissio in Saluiano, ob defectum iurisdictionis, citationis, mandati, & non transportationis actorum, dicebatur etiam creditum DD. de Neris pro quo fuit illis concessa immissio, non esse liquidum, & tamen requirebatur liquidatio, tum ex forma concessionis, tum vigore sententiæ, tum ex natura iudicij intentati in Saluiano. Ex forma concessionis, quia instrumentum apertis verbis continet quod terrenum deberet mensurari per duos homines communiter eligen. ad rationem iuliorũ 12. cum dimidio, pro qualibet canna, & sic cum concessio fuerit facta ad incertum numerum cannarũ, & non ad corpus, illa non potest iudicari perfecta, nisi secuta mensuratione, imò censetur facta sub cõditione, quatenus terrenum mensuraretur, aliàs habetur pro non facta. *l quod sæpè, §. in its, ff. de contr. empt. Bart. cons. 74. num. 2. & cons. 121. nu. 1. lib. 1. Soc. cons. vlt. nu. 1. lib. 3.* latè *Afflict. decis. 280. nu. 1. & seq.* & fuit dictum in hac simili causa 4. *Maij 1596. coram Sarmiento, vt in copia data*, late *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 17. num. 2. 6. & 7.* & consequenter ante mensurationem, vel nihil debetur, vt per *Capic. decis. 14. per tot.* qui loquitur de canonibus, vel quod debetur remanet incertum & illiquidum, cuius liquidatio requiritur ante executionem. *Couarr. var. resol. lib. 2. cap. 11. num. 1. Ofasc. decis. Pedem. 129 num. 6. Surd. decis. 27. num. 4 & seqq.* cum alijs citatis in vna *Maceraten spolij 4. Iunij 1610. coram R. P. D. meo Manzanedo*, vt etiam infra dicetur.

3 Ex forma verò sententiæ quia habet clausulam, *Mensurationis facien.* in executione d. sententiæ, & sic aute dictam mensurationem non poterat executioni demandari, vt in terminis Saluiani fuit dictum in vna *Bononien. Saluiani 15. Nouembris 1599. coram Illustriss. Lancellotto, impress. post tract. de Saluian decis. 72.* sicut in simili dicitur de clausula, solutis prius melioramentis. *Castr. cons. 270. in 2. dub. part. 2.*

4 Demum ex natura iudicij intentati in Saluiano, quod requirit creditum in aliqua quantitate certa, vt per oblationem d. quãtitatis possit reus conuentus euitare tale iudicium. *l. Paulus, in fin. ff. quib. mod. pig vel hypoth. solu.* cum allegatis per *Moder. Roman de Saluian. inspect. 5. cap. 1. num. 11. & seq.* & fuit per optimas rationes decisum in vna *Maceraten. domus 17. Iunij 1602. coram Illustriss. D. Card. Millino*, ex qua decisione non admittebant Domini, quod includebatur per informantes pro Neris, quod in Saluiano sufficiat constare de credito in genere. Vnde cum non facta mensuratione, non constet de aliqua quantitate certa canonum, ad quos tenerentur emphyteutæ, non videtur constare de bono iure illorum de Neris, imò videtur resistere omnis æquitas pro exercendo arbitrio; quo tamen in hac materia spolij, in qua versamur, Rota strictè vtitur, prout ad exclusionem cumulationis petitorij & possessorij fuit resolutum in causa *Mantuana bonorum 15. Decembris 1611. & 14. Maij 1612. coram me, & in Virdunen. Abbatiæ 20. Februarij præteriti coram R. P. D. meo Buratto*, & fuerunt etiam allegatæ aliæ decisiones, vt in *Romana subhastationis 10. Iunij 1609. coram Reuerendiss. Bononien. & in Zamoren. pecuniaria 20. Martij eiusdem anni coram R. P. D. meo Caualerio*.

5 Non obstat quod creditum esset certum pro præstatione caponum, quorum quantitas ab initio fuit certa, & ideo eius respectu potuerit dari immissio, quia fuit responsum in primis, quod si contractus emphyteoticus non fuit perfectus ante purificatam conditionem mensurationis, ex suprà adductis, ex eo non poterat agi, neque ad canones, neque ad responsionem caponum, *l. cedere diem*, cum ibi not. *ff. de verb. signif. l. item quia, §. 1.* vbi *Doct. ff. de pact.* Secundò respondebatur quod si sententia non potest valere respectu summæ pecuniariæ, neque etiam poterit valere respectu caponum, cum vtraque præstatio apponatur in eodem capitulo, vel connexo.

Bald.

Bald. in l. in hoc iudicio 1. lect. ff. famil. hercisc. Felin. in c. cum inter, num. 6. & ibi *Bald. de re iud.* & cum ab eodem contractu vtraque descendat, *glos. in l. etiã §. 1. in verbo Audiendus*, quam ibi sequuntur *Doctores ff. de minor.* vltra quod executio fuit facta, & capta possessio non distincta pro canone, & pro caponibus, sed coniunctim: vnde videtur eo magis indiuidua, sicut dicitur de sententia. *Put. decis. 315. num. 4. & 5.* secundum nouam impress.

6 Quæ dicebantur de retentione, vltra quod procedunt quando constat de credito certo, & liquido, videbantur Domini extra punctum restrictum ad arbitrium, an intret pro facienda mensuratione, non autem pro concedenda retentione.

Et ita fuit decisum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Calaguritana fructuum.

Lunæ 22. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Canonicus absens ab Ecclesia, & in ea non residens, vt fructus lucretur duo requiruntur, absentiæ scilicet iusta causa, & Ordinarij licentia, & illo casu quænam sit iusta absentiæ causa, & an sufficiat licentia Capituli, vel vnius Regentis in Vrbe.

SVMMARIVM.

1 *Clericus absens, & in Ecclesia non residens, vt fructus, & distributiones lucretur, duo requiruntur, primò iusta absentiæ causa, secundò Ordinarij licentia.*

2 *Clericus, & Canonicus abesse dicitur ab Ecclesia ex iusta causa, quando abest propter litem vertentem cum Capitulo, quod an verum sit, & quando, num 3. & 4.*

3 *Clericus, seu Canonicus excommunicatus, nũquid absens ab Ecclesia; vt se absoluere faciat ab excommunicatione lucretur fructus, & distributiones.*

5 *Absentiæ licentia vt Canonico absenti ab Ecclesia suffragetur, debet peti ab Ordinario, & non à Capitulo.*

6 *Clericus, seu Canonicus potest abesse ab Ecclesia sine licentia, & lucratur fructus, & distributiones, quando discessus est necessarius.*

7 *Clericus, seu Canonicus non excusatur à non residentia ex eo quod habuit licentiam commorandi in Vrbe à Vicegerente Illustriss. D. Vicarij.*

DECISIO DCLXXXIX.

1 IN decisione huius causæ sub die 26. Maij 1614. fuit resolutum D. Decanum non esse habendum pro præsente quoad fructus, & distributiones decursas post obtentum mandatum de manutenendo super iure votandi, sed quoad decursa ante dictum mandatum, fuit reseruatum, vt particulariter videretur, quo dubio hodie proposito vtraque parte informante Rota censuit, neque etiam quoad istos fructus & distributiones præteritas ante dictum mandatum esse habendum pro præsenti, & mota fuit iisdem rationibus, de quibus in decisione, quæ militant etiam in hoc casu: nam firmum remanet fundamentum, quod vt absens lucretur fructus & distributiones, duo copulatiuè sunt necessaria, videlicet iusta causa absentiæ, & licentia Ordinarij, iuxta *glos. in c. relatum, in verbo prælatorum*, & ibi *Abb. in 4. notab. de cler. non resid.* cum alijs alleg. in decisione, quibus addi potest *Syluestr. in summa in verb. resid. num. 4. vers. ex sola autem, &c. Syluestr. de Ben. part. 4. quæst. 6. num. 34. in fine, & sequenti*, & fuit dictum in *Carthaginen. fructuum* apud *Seraphin. decis. 1131. num. 2. & 6. part. 2.* & aliàs passim.

2 Pro iusta autem causa absentiæ, licet Decanus alleget litem cum Capitulo super iure votandi; & anniuersarijs, tamen vltra quod non est vt lis dicatur iusta causa non residendi cum possit tractari per Procuratorem, vt fuit firmatum in *Lerien. fructuum 25. Aprilis 1603. coram bo. me.* Card. *Pamphilio*, & consideratur in *d. decisione 1133. num. 4.* apud *Seraphin.* præsertim cum in ea non tractetur de vtilitate Ecclesiæ, sed ipsius Decani, vt in *Valentin. emolumentorum 27. Nouembris 1579. coram Seraph. quæ est decisio 426. num. 5. par. 1.*

3 Nec videbatur applicari alia *decisio Salamantin. censurarum 28. Nouemb. 1594. coram eod. Seraph.* quia ibi Capitulum denegabat Canonico prætextu excommunicationis omnes fructus & distributiones, ideo Rota censuit eum quamuis accessisset ad curiam pro recuperatione dictorum fructuum & distributionum, fuisse habendum pro præsenti, vt in *decisione Seraphini 1098. n. 5. part. 2. in impress.* Sed in casu nostro non controuertuntur fructus & distributiones Decano, quatenus resideat, sed agitur solum de iure votandi & anniuersarijs, & sic de leuiori præiudicio.

4 Dicebatur etiam prædicta bene procedere de iure communi, sed in casu nostro ista causa ratione litis est arbitranda secundum statutum Capituli, cuius copia fuit data, vbi dicitur, illam esse appellandam litem ratione huius clericatus, vult lucrari emolumenta Ecclesiæ, quando lis dirigitur ad tollendam præbendam possessam: lis autem intentata per Decanum non est super præbenda, sed super iure votãdi, & anniuersarijs, vt dictum est, & ideo non applicatur *decisio in Asten. fructuum 15. Martij 1613. coram R. P. D. meo Manzanedo*, quia illa procedit in terminis iuris communis: vltra quod ibi lis respiciebat vtilitatem Ecclesiæ, sicut etiam in *decis. 662. Seraph. p. 1.* ex aduerso allegatæ.

5 Sed quatenus etiam Decanus haberet iustã causam: tamen Domini concorditer sentiebãt sibi deesse alterum requisitũ licentiæ, ex allegatis in decisione, & quicquid esset dicendum, an requireretur licentia Capituli, ex quo lis erat inter Decanum, & Capitulum, & sic videtur illam fuisse denegaturum: tamen non propterea Decanus venit excusandus, quin deberet obtinere licentiam ab Ordinario, quia licentia non debet peti à Capitulo priuatiuè ad Ordinarium, neque statutum in hoc corrigit ius commune, & quatenus etiam fuisset deneganda à Capitulo, tamen erat petenda, vt in decisione.

6 Non obstat quod licentia non sit petenda, quando discessus est necessarius, quia id potest procedere si præbendatis impediretur residere facto Capituli, vt quia priuaretur integris fructibus, & distributionibus, vt in dicta *Salamantina censurarum* supra allegata: secus videtur quando lis, vt in hoc casu, vertatur super iure particulari beneficij, vel minima parte fructuum.

7 Nec suffragantur licentiæ R.P.D. Vicegerentis, quia non fuerunt concessæ ad effectum, vt lucraretur fructus, sed ne molestaretur in Curia propter edicta publicata de residendo, vt colligitur ex lectura memorialium ab ipso Decano porrectorum Sanctissimo, ibi, *Si degni ordinare, che non sia molestato*, & prædicta clarius procedunt respectu distributionum quotidianarum, quæ solis interessentibus conceduntur, *cap. vnico. de cler. non resid. in 6. Dec. cons. 169. num. 1. & 2. lib. 2.*

Et ita fuit decisum.

R. P. D. PIROVANO.

Romana administrationis fundaci.

Lunæ 22. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Capserius ad capsæ effectum deputatus tenetur de pecunijs in capsa repositis rationem reddere: secus si absque deputatione, & non ex officij necessitate capsæ exercitium sumat.

SVMMARIVM.

1 *Officium capserij differt ab illius exercitio.*

Tutor siue administrator, vel aliena negotia gerens, tenetur de gestis, & administratis rationem reddere, ibid.

Capserius ad capsa officium deputatus tenetur de pecunijs in capsa depositis, & extractis rationem reddere, secus si absque deputatione, & non ex officij necessitate capsa exercitium sumat, ibid. & per tot.

Scriptura vbi sunt inter se contraria, nullam faciunt probationem, num. 4. in fine.

DECISIO DCXC.

1 PROSEQVENDO disputationem Domini cēsuerunt in posteriori statu non constare adfuisse capserium. Duo enim apud Dominos videbantur in hac causa non posse controuerti. Primum, quod exercitium capserij multum differat ab officio capserij; ab exercitio namque inferri non potest ad necessitatem reddendi rationem; dum ad communē sociorum vtilitatem possit socius pro capserio se gerere, exercendo absque præcisa obligatione: ab officio verò secus; quia ex consequentia officij suscepti quilibet, siue tutor, siue administrator vel aliena negotia gerens tenetur reddere rationem, *Natt. cons. 134. num. 9. vol. 1. Ias. cons. 100. num. 6. lib. 4. Flam. Rub.* qui multa egregia cumulat *cons. 29. num. 1. cum seqq. lib. 1.* Secundum quod non sufficit fratribus Albanis actoribus ad fundandam eorum intentionem contra capserium pro reddenda ratione probare Attilium capsam administrasse, nisi simul probauerint ex obligatione officij suscepti id egisse, aliàs probatio remanet imperfecta, propter possibilitatem exercendi capsam ex alia causa, & ad alium finem, quàm ratione officij, ex præcisa obligatione, & per consequens releuans est contra Attilium, cui sufficit dicere actore non probante fore absoluendū, cum partes rei sustineat, vulgata *l. qui accusare. C. de edendo. l. ei q. i dicit ff. de probation.* cum simil. ideo, etsi Albani exercitium capsæ in Attilio probasse præsumpserint, & ex qualitate negotij conuinci Dominis videbatur esse necessarium in huiusmodi fundaco exercitium capsæ, vt etiam informantes pro Attilio in responsione admittebant; tamen in secunda parte, & statu testes, qui dantur in summario, neque obligationem, neque rationis redditionem concludunt.

2 Prima depositio est Alexandri Lappi ab Attilio inductiqui fatetur in apotheca adfuisse duas capsas minores scilicet, & maiorem, & huius posterioris clauem retineri per capserium, qui erat Ioann. Baptista Albanus, capsam exercens more solito, soluendo, & recipiendo, ac recepta, & soluta ad entrata, & vscita ponendo: verum de ratione reddenda contrarium concludit, dum eo petente fuit responsum à consocijs non consueuisse similia capsę computa dari.

3 Secunda est Adriani Panzerij, qui asserit semel fuisse capserium post recessum Io. Baptistæ Albani; sed nullum verbum de obligatione reddendi, vel de redditis computis, quinimò iuxta 51. interrogatus respondit nescire an Ioan. Baptista Albanus rationes capsæ reddiderit. Tertia fuit Donati Riccij, qui non etiam quoad exercitium capsæ per Io. Baptistā Albanum deliberatè depōnit, sed per verba dubitatiua si benè recordatur, sed quoad obligationem reddendi rationes præcisè respondit se nescire, & addit rationem, quia ipse non intelligebat huiusmodi negotiationes. Quarta fuit Prosperi Riccij, qui dubitatiuè, & relatiuè deponit, dixit enim, quis fuerit capserius poterit haberi ex libris: deinde subiungit sibi videri quòd pro tempore Io. Baptista administraret, & pro tempore Adrianus, & per quæsitum possit recordari in computis capsæ non adfuisse errores, & sibi etiam videri, quod bonum, & fidele computum reddiderint, verum se referre ad libros, atque ex illius dicto nihil plus resultat, quàm ex libris, nec plus est in referente, quàm in relato, vulg. *l. asse toto. de hered. instit.*

4 Ex libris autem dantur nisi duæ partitæ extractæ ex ratione fundacaria Lapis, & Albani, quæ immediatè subsequuta est societatem Attilij, & Alexādri in quorum prima dicitur, *Per tanti consignati contanti trouati in cassa del nostro Gio. Battista Albani cassiere à me Adriano Panciere nouo cassiere.* Secunda verò continet emendationem erroris capsæ, scilicet *tanti per errore trouati in cassa di più.* Quæ partitæ etsi videantur inferre subsistentiam capserij, & redditionem cōputorum, non possint corrigi: tamen ista scriptura, & depositio eiusdē Adriani asserētis se nescire an Io Baptista Albanus rationes reddiderit, tamquam contraria continentes, fidem ad inuicem sibi derogant, & nihil firmitatis habere possunt *l. scriptura. C. de fid. inst. Alex. cons. 70. n. 5. lib. 1.*

5 Nec obstare visum fuit argumentum à communiter accidentibus desumptum, quod in huiusmodi fundaco teneretur particulariter computum ipsius capsæ: in alijs verò fundacis, vbi non adest capserius formalis, similia computa non teneātur, vt deponunt quinque testes dati in summano; ideò verè consequentia possit deduci, vt non detur capserius in fundaco absque obligatione reddendi rationem, ne officium frustra exerceatur, dum nemini rationes sunt reddendæ. Quia fuit responsum quod officium non remanet otiosum, sed vtile socijs, cum particulare computum capsæ deseruire possit nedum ad effectum rationis reddendæ contra capserium, sed etiam in calculandis lucris, & de lucris, & ad probatio-

bationem contra tertios in quantum fert qualitas illius scripturæ *di Quaderno di cassa*, ac pro pleniori administratione negotij, ideò cessante necessitate illationis probatio da huc remanet imperfecta in calculanda obligatione capserij.

Et ita, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Lunen. Sarzanen. iurispatronatus.

Luna 22. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Argumentum sume ex summarijs.

SVMMARIVM.

1 *Attentata post interpositam appellationem reuocanda sunt.*

Sequestrum concedendum est constito de attentatis, ibid. in fine.

2 *Appellatio in causis beneficialibus an suspendat, vel impediat illius executionem.*

DECISIO DCXCI.

1 NON videbatur aliquo modo controuerti posse quin possessio Hieronymi attentatorum vitio subiaceat, cum nedum pendente termino ad appellandum, sed etiam post interpositam appellationem capta sit. *c. non solum. de appell. lib. 6. cap. 2. vt lit. pend. eod. lib. 6. Rota decis. 616. n. 2. p. 1. & decis. 6. n. 1. cum seqq. p. 2. diuers. Mobed. decis. 81. n. 2. de preben. Caputaq. decis. 70. p. 1.* cum alijs per *Modern. de attent. 2. p. cap. 4. in præfat. n. 414. & bo. me. Cardin. Seraph. decis. 1403.* Vnde merito Domini iuxta stylum Rotæ sequestrandam esse dixerunt, ad not. per *Cassad. decis. 3. num. 6. de restit. spoliat. Cas. de Graff. decis. 2. de appell. Caputaq. 157. part. 3.*

2 Nec in contrarium facit Synodalis constitutio, quia disponit quod appellatio in causis beneficialibus non suspendat, nec impediat executionem, quia fuit responsum quod vltra quod d. constitutio, vt ex eius rubrica colligitur ad *l. 1. ibi DD. ff. si cert. pet.* locum habet in causis, in quibus summariè, non autem via ordinaria, prout in proposito, processu fuit, in dubio etiā ita interpretari debet, vt scilicet procedat in prouisione, & institutione extraiudicialiter facta tantum, prout regulariter fieri solent. *cap. concertationi*, vbi not. *Gemin. n. 3. de appell. in 6.* tum enim statim est facienda institutio, & tradenda possessio, non obstante appellatione extraiudiciali, *cap. constitutis*, vbi *Abb. n. 6. de appell.* secus autem quādo processum fuit iuris ordine seruato. *Card. cōs. 1. vt lit. pend.* & sæpius hanc distinctionem Rota amplexa fuit, vt apparet ex deductis in vna *Calagurit. de Oliuari 22. Maij 1604. coram bo. me. Penia.*

3 Non obstat etiam quod reuocatio attentatorum cessat quando non constat de iure petentis reuocationem, quia ad hunc effectum requiritur non ius ita notorium, vt nec coloratè impugnari, nec aliquo modo velari possit, per propriam scilicet confessionem, vel rem iudicatam. *Rota decis. 3. de restit. spol. in nou. Mobed. decis. 184.* & fuit sæpissimè à Rota decisum, præsertim in vna *Eugubina Prioratus S. Petri de Vignate 21. Iunij 1591. coram bon. mem. Orano*, & alibi sæpissimè, &c.

R. P. D. ANDREA.

Signina bonorum feudalium.

Luna 21. Iulij 1615.

ARGVMENTVM.

Possessio defuncti in hærede continuata vigore statuti, an & quando sufficiat ad manutentionem, est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

1 *Possessio defuncti censetur continuata in hæredem vigore statuti Vrbis, & sufficit ad manutentionē.*

2 *Possessio defuncti in hæredem continuata vigore statuti Vrbis habet locum etiā in hærede infante.*

3 *Possessio defuncti in hæredem continuata vigore statuti, nunquid habeat locum in bonis feudalibus, & emphyteoticis, & num. 4.*

4 *Iurium extractio parte non citata non valet.*

5 *Dominus directus nunquid posset intentare interdictū retinendæ pro recuperatione naturalis possessionis vigore ciuilis possessionis, quam retinet in bonis emphyteoticis, & feudalibus.*

6 *Possessio nulla, & infecta non suffragatur in præiudicium veri possessoris, in quem est continuata possessio ob mortem defuncti vigore statuti.*

Non adest inter eius impressas.

DECISIO DCXCII.

1 MARIÆ dandum esse mandatum de manutenendo, fuit resolutum. Quia de possessione Curtij ipsius patris de tempore obitus, & quod ille reliquerit ventrem vxoris prægnantem, indeque nata sit Maria, in confesso est penes D. Ducem in instrumento captæ per eum possessionis in hoc iudicio coram A. C. postea per eundem producto, & vigore statuti Vrbis *lib. 1. c. 147.* possessio defuncti in illam fuit continuata per quam competit manutentio, vt sunt verba statuti expressa, & in his terminis tradit *Gabr.* alios referens *de acquir. poss. conclus. 7. n. 3. Tiraq. in retract. le mort saisit. p. 3. declar. 1. n. 1. Couar. lib. 3. variar. c. 5. nu. 6. ad med. vers. Item, & hic possess. idem pract. c. 17. n. 5. vers. At si quis habeat Ant. Gomez in l. 45. Taur. n. 194. Azeued. in l. 8. nu. 22. lib. 5. tit. 7. nou. collect. Molin. de Hispan. primog. lib. 3. c. 13. num. 5. vers. Quamuis autem. & seq. Menoch. de retinend. remed. vlt n. 16. Guidop. decis. 552. num. 2. vers. & in hac materia, & n. 3. Verall. de. 2. 3 part. 3.* & nemo, qui de hac re scripserunt, contradicit, secundum *Tiraq. vbi supra num. 2.*

2 Quod statutum procedit etiam in infante. Cum enim ad illam ciuilissimam possessionem acquirendam nullus actus requiratur, sed ea solum ex statuti dispositione transferatur, ideo nihil interest, an successor intellectum habeat, nec ne, cum pro eius parte nihil exercēdum veniat. *Ant. Gomez* de iure hoc latè comprobans *in dicta l. 45. Taur. n. 112. vers. sed his non obstantibus*, quem sequitur *Molin. d. lib. 3. c. 12. n. 24.* & de stylo, & practica defendit *Tiraq. in d. tract. le mort saisit. p. 2. declarat. 17. nu. 4.*

3 Nec obstare videtur statutum huiusmodi locum nō habere in bonis feudalibus, & emphyteoticis, vt fuit resolutum in *Imol. bonorum 20. Aprilis 1592. coram bo. me. Card. Pamphilio.* id enim procedit, quando non cōtrouertitur bona esse emphyteotica,

vel

vel feudalia; si vero de hoc dubitetur, vt in præsenti casu, debetur interim filiæ, non autem domino directo manutentio, iuxta text. expressum *in cap. 1. §. inter filiam verf. defuncto*, ibi, *respondi filiam in possessione feudi manere debere, donec de eo iudicetur, si de feud. defunct. & suprà eodem. §. inter filiam*, ibi, *responsum est apud filiam possessionem interim collocandam*, per quæ iura sic in terminis decreti Mediolanen. huic Romano similis statuto ad effectum manutentionis tradit *Dec. cons. 467. nu. 9. verf. & ista conclusio, iuncto num. 2. ad fin.* cum alijs suo more congestis à *Tiraqu. in d. tract. 4. par. declaration. 5. num. 20 & 21. Molin. d. lib. 3. cap. 4. num. 41. Rosental. de feud. cap. 7. nu. 3.*

4 Et licet hęc conclusio restringi soleat, nisi dominus, vel agnati in continenti probationes afferant super qualitate feudali, & est receptior opinio, de qua *per Rosental. vbi supra conclus. 52. nu. 1. et Molin. d. cap. 4. num. 43.* Attamen probationes Domini Ducis non fundant huiusmodi qualitatem feudalis, quia in extractione iurium & examine testium Maria, siue eius tutor, vel procurator non fuerunt citati *l. 1. & toto tit. C. res inter al. act.* Tum quia côtra huiusmodi probationes multa possunt opponi; confessio vero Corneliæ auiæ paternæ non potest præiudicare Mariæ non habenti causam ab auia *l. duobus. §. 1.* vbi *Ias* post alios. *ff. de iureiuran. l. Seia, in princ. ff ad Vellcian. Ruin. cons. 147. nu. 13. lib. 1. Surd. cons. 5 nu. 39 & cons. 82. num. 22.* idem *decis. 325. num. 3. Achil decis. 5 nu. 2. de confess. Rota decis. 802 num. 10. par. 1.* & in terminis fuit dictum *in Ariminen. deuolutionis bonorum 16. Februarij 1609 corã Reuerendiss. D. meo Damasceno.*

5 Hinc cessat aliud obiectum ciuilis possessionis, quæ remanet penes dominum directum, cuius ratione potest agere interdicto retinendi pro recuperatione naturalis, vt in *Ciuitatis Castelli bonorum 8. Aprilis 1589. coram bo. me. Card. Pamphilio*, cum alijs allegatis. Quia hoc intelligitur quotiescumque bonorum qualitas, & ipsa deuolutio est clara: secus, prout hic vbi illa negatur, & probabiliter controuertitur; ideo interim Mariæ non potest manutentio denegari, ex allegatis, & in indiuiduo tenuit Rota in dicta Ariminens. vbi fuit declarata decisio in causa Ciuitatis Castelli, de qua supra.

6 Non obstat possessio naturaliter apprehensa per D. Ducem quia stante prædicto statuto continuatiuo possessionis defuncti in hæredem, illa non erat vacans, & sic possessio D. Ducis fuit nulla, & infecta: nec impedire potuit dictam continuationem, aut aliquem alium iuris effectum producere, vt in indiuiduo per *Dec. d. cons. 467. num. 12. verf. & ista conclusio, & nu. 17. verf. & hoc saltem videtur, Paris. cons. 41. num. 9. & 10. lib. 1.* & ita conclusum Mariæ esse dandum mandatũ de manutenendo, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Leodien fideicom. de Renesse.

Veneris 26. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Remissoria in prophanis conceditur, quando materia est releuans, & etiam vno tantùm articulo existente releuante, & quid si fuerit calumniosè petita, & in vltimis audientijs.

Tom. III. Recent.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria datur in prophanis, quando materia est releuans, etiam vno tantum articulo existente releuante.*

2 *Cõsuetudo maximè attẽditur in materia feudali.*

3 *Remissoria calumniosè petita, prout in vltimis audientijs denegatur.*

4 *Remissoria de stylo Rotæ non ita de facili solet denegari ob præsumptam calumniam, dato præsertim aliquo fumo.*

DECISIO DCXCIII.

1 FVIT conclusum remissoriam esse dandam D. Renato q. Gulielmi, quia versamur in prophanis, in quibus passim datur etiam absq; fumo, quotiescumque materia est releuans *Caputaq. decis. 68. par. 3. Put. dec. 211. lib. 1. Cas. de Graff. decis. 1. de dilat.* nec requiritur, quod omnes articuli sint releuantes; sed vnicus tantùm sufficit ad hoc, vt in omnibus remissoria concedatur secundum *decis. Cassad. 5. in fin. de sequestr. possess. & fruct.*

2 Materia autem articulata visa est Dominis releuans, quia in articulis deducitur particularis consuetudo patriæ Leodien. & Comitatus Lossen. vbi bona feudalia, de quibus agitur, sita sunt, per quam disponi non possit de feudo, nec per viam vltimæ voluntatis, nec etiam ad fauorem vocatorum in inuestituris sine consensu domini directi, & dispositiones similes factæ citra consensum dominĩ sunt nullæ, etiam domino non declarante, quæ consuetudo si est attendenda, prout in materia feudali, attendi debet, cum ab ea legem accipiunt feuda, *c. 1. de feud. cognit.* vbi *glos. & Bal. nu. 5.* & latissimè firmat *Schrader. de feud par. 10. sect. 7. nu. 19.* Inde resultare videtur releuantia, quia testamentum Ioannis tanquam carens consensu domini directi, nullius valoris erit indicandum, & consequenter fideicommissum, de quo agitur, ab eodem testamento deductum sine fundamento remanebit.

3 Non obstat, quòd vbi remissoria calumniosè petitur, illa non sit admittenda, *Cass. d. decis. 3. de dilation. Ghisan. decis. 164.* Calumnia autem apertè colligatur ex eo, quod neque in partibus, vbi causa fuit acerrimè ventilata, neque in secunda instantia coram Reuerẽdissimo Damasceno per plures annos tractata, & disputata, nihil vnquam de hac consuetudine excitatum fuerit, sed demum post resolutionem super confirmatione sententiarum, & in vltimis audientijs, ex quibus vehemens præsumptio oritur, magis differendi expeditionem, quàm vt causa defendatur, vt considerat Rota coram *Seraphino 1450 num. 1.* & etiam fuit dictum *in Auximana fideicommissi 8. Iunij 1612. coram R. P. D. Vbaldo.*

4 Fuit enim responsum, quamuis hæc petitio non careret suspicione calumniæ, cum articulentur cõsuetudines contra ferè omnes iuris conclusiones in decisionibus firmatas, & signanter, quod secundum consuetudinem illarum partium, quis non possit consentire, & refutare dispositionem fiendam inter viuos, nisi super accedat licentia Principis, & domini directi, quod admodum visum est Dominis inuerisimile, & contra communes regulas. Tamen quia de stylo huius Tribunalis non ita de facili solet denegari remissoria, ob præsumptionem calum-

niæ. *Aegid.decis.625. Cassad.decis.3. de dilat. Cæsar de Graff. decis. 1. eod. tit. de dilat.* Censuerunt Domini esse dandam, attento maximè, quia aliqualis sumus colligebatur ex fide scabinarum data, & ex assertione ipsiusmet testatoris Ioannis in cōdendo testamento, dicentis pro tali dispositione habuisse facultatem à domino directo. Et ita &c.

R. P. D. ANDREA.

Senogalliesi prædij.
Veneris 26. Iunij 1615.

DECISIO DCXCIV.

Est decisio 38.inter eius impressas.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana Vineæ.
Mercurij 1. Iulij 1615.

ARGVMENTVM.

Melioramenta probantur per relationem periti, & tota lite pendente dicuntur facta mala fide, & in omni casu per cautionem de illis reficiendis impeditur retentio.

SVMMARIVM.

1 *Melioramenta probata censentur per relationem tertij periti de ordine Rotæ electi.*
2 *Melioramenta facta lite pendente, & post totalem inhibitionem mala fide facta dicuntur.*
3 *Melioramentorum exceptio per cautionem de illa reficiendo repellitur.*

DECISIO DCXCV.

1 DOMINIS visum fuit non posse controuerti melioramenta facta fuisse stante relatione tertij periti de ordine Rotæ electi, vt in his terminis fuit dictum in alia Romana vineæ 27.Iulij 1611.coram R.P D. meo Manzanedo.

2 Verùm placuit non obstare exceptionem dictorum melioramentorum hoc casu, quia vltra quod per binas decisiones coram me constat nimis callidè fuisse deuentum ad deliberationem huius vineæ, dicta deliberatio & melioramenta subsecuta fuerunt attentata, in spretum litis pendentiæ, & inhibitionis Rotalis, ita vt meliorās non possit aliqua ratione excusari à dolo & mala fide, *Rot. decis. 5 de restit. spol. in nou. Lancell. de attent. cap.31. num. 68.* & multo minus in melioramentis factis post decisionem coram bo. mem. Penia, in qua fuit dictum vtraque parte informante omnia gesta post commissam causam in Rota, vt attentata reuocanda esse.

3 Alia & potissima ratione Domini moti sūt, quia melioranti existenti in possessione datur retentio aduersus agentem remedio adipiscēdæ: sed hic melioranas non est in possessione, sed Bartholomæus, cui Rota decreuit dandum esse mandatum de manutenendo: vnde occasione datorum melioramentorum ipsum priuādum esse sua possessione, nec aliquod ius præcepit, nec aliqua ratio, aut æquitas suadet, & meliorantis præiudicio, quia ex quo pro melioramentis non competit actio, conceditur retentio, *l. si in area,* & fuit dictum in vna *Romana salu.interdict. Ven.19.Nouemb.1593.coram bo.me. Penia,* apud *Modern.de salu.interd.dec.64.n.5.* satis fuit consultum per cautionem præstitam à Bartholomæo in forma depositi de illis reficiendis. Ex his vtraque parte informante ita fuit decisum.

R. P. D. PIROVANO.

Assisien. Bonorum.
Mercurij 1. Iulij 1615.

ARGVMENTVM.

Manutentio non datur non probata possessione tempore motæ litis, & quando capta possessio præsumatur continuata, vel derelicta.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio non datur vbi non constat de possessione tempore motæ litis, num.1. & 2. in fine.*
Possessio sine apprehensione non transfertur, nu.1. in fine.
2 *Possessio capta nō præsumitur continuata, sed præsumitur derelicta, quādo sumus vltra decenniū.*

DECISIO DCXCVI.

1 NEVTRI esse dandum mandatum de manutenendo fuit resolutum, Fratribus S. Francisci non, quia non constat de eorum possessione, quæ dicitur fundamentum manutentionis, vulgat. *§.retinendæ.instit.de interd.* & quamuis Fratres prædicti veniant titulo hæreditario, & etiam ex donatione facta Fratri Francisco de Pacis per Dianoram vxorem Io. Baptistæ Paridis, & simul matrem Rugerij, quæ dicebatur esse in possessione bonorum, de quibus agitur, & iudicialiter mandatum de manutenendo obtinuisse; tamen quia donatarius possessionem bonorum donatorum nō apprehendit, neque vti hæres eam ingressus est, ideo manutētio dari non potest, quia Fratres non habent possessionem, nec illa transit sine apprehensione, *l. cum hæredes. ff. de acquir. possess. Tiraquell. de constit. poss.par.1.declar.3.nu.4. & 5. Peregr.de fideicom. art.47.num.34.*

2 Canonicis autem S. Saluatoris in Lauro non etiam, quia & ipsi de sufficienti possessione non docent, dum pro parte eorum detur tantummodo instrumentum possessionis captæ de anno 1597. de cuius continuatione, cum non doceatur per alios actus, præsumitur derelicta, quādo sumus vltra decennium, vt in præsenti, *l. si de eo. §. si fortè. ff.de acquir. possess. Ripa in c.cum Ecclesia Sutrina, num.23.vers.ex hoc elicitur, &c.de caus. possess. & propriet.* quod etiam fuit resolutum in *Romana Canonicatus* S. Marci 25. Februarij 1610. *coram R.P.D. Pamphilio,* & consequenter dici non potest constare de possessione Canonicorum de tempore motæ litis, prout necessarium est, *§. retinendæ. instit.de interd.* Et ita, &c.

R. P. D. MANZANEDO.
Patriarcha Hierosolymitano.

Lucana Iurispatronatus.
Mercurij 1. Iulij 1615.

ARGVMENTVM.

De successione fœminarum in iurepatronatus.

SVMMARIVM.

1 *Iurispatronatus successio spectat etiā ad fœminas non*

non existente expressa contraria prohibitione.
2 *Descendentium appellatione continentur etiam fœminæ.*
3 *Iuspatronatus linea masculina deficiente spectat ad fœminas, etiam quod in fundatione qualitas masculinitatis adiecta fuerit.*
4 *Obseruantia subsequuta operatur etiam in successione iurispatronatus.*

DECISIO DCXCVII.

1 DOMINI, informante tantum Laurentio, dixerunt iuspatronatus, de quo agitur, competere etiam fœminis, cum illæ, cessante expressa prohibitione, regulariter succedant in iurepatronatus. *Abb. in cap. 1. sub num. 3. de iurepatr. Calder. cons. 1. eod. tit. Cassad. dec. 1. nu. 4. eod. tit. & Roch. de Curt. de iurepatr. in verb. competens nu. 1. & seq.*

2 Non obstat, quod in mandato Nicolai de Martinis vocentur solummodo fœminæ masculi, ex quo hoc iuspatronatus legauit alteri Nicolao iuniori, & eius filijs, & descendentibus, & alijs omnibus masculis de Martinis. Quia vltra quod dictum testamentum non erat in actis, dicebatur dictam qualitatem masculinitatis referri ad alios de Martinis vocatos post descendentes Nicolai, non autem ad ipsos descendentes, quales sunt fœminæ hodie iuspatronatus prætendentes, quæ appellatione descendentium continentur *Gozad. cons. 20 nu. 8. Paris. cons. 51. nu. 39. lib. 2. Surd dec. 66. num. 2. Peregr. de fideicom. art. 16 nu. 23. & seq.*

3 Vlterius etiamsi fuisset hæc qualitas masculinitatis adiecta dictis descendentibus, non tamen propterea deficientibus masculis Ecclesia acquisiuisset libertatem, sed in illorum defectum succederent ipsæ fœminæ. *Calder. cons. 4. de iurepatr. Anchar. cons. 581. Ferret. cons. 131. nu 10. & seq. Roch. de Curt. vbi suprà dicto num. 1. vers. & præmissam etiam,* vbi dicitur, quod non reperit aliquem tenere contra *Calder. Cassad. dec. 1. n. 3. de iurepatr. Rot. dec. 385. per tot. par. 1. Seraph. dec. 368. num. 9.*

4 Et prædicta roborantur ex obseruantia subsecuta, cum fœminæ non semel, sed bis tanquam patronæ consensum præstiterint resignationibus de illa Ecclesia factis, & de anno 1561. ad illam præsentauerint quendam Michaelem, quæ præsentatio, & consensus effectum habuerunt, vt fuit firmatum in hac causa *3. Aprilis præteriti coram me,* quæ quidem obseruantia est optima interpres. *Aym. cons. 118. num. 2. Paris. cons. 50. num. 19. lib. 4. Seraph. decis. 489. num. 2.*

5 Ex quibus fuit conclusum iuspatronatus competere etiam fœminis. An autem constet de illarum descendentia, poterit particulariter videri, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Almerien. decimarum.

Mercurij 1. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Laici sunt incapaces iuris decimandi, quando carent priuilegio, vel immemorabili probatione famæ dicti priuilegij, & quomodo probetur quasi possessio, seu obseruantia iuris decimandi per testes, super ea deponentes.

SVMMARIVM.

2 *Decimandi iure laicus est incapax, quando caret priuilegio, vel immemorabili, cum probatione fama priuilegij Apostolici.*
Testes super obseruantia iuris decimandi ad hoc vt probent quomodo deponere debeant. num. 4. in fine, & num. 5.
Decima debetur Ecclesijs, & non laicis. ibid.
Decimandi quasi possessio maximè probatur per testes laboratores, & conductores qui decimas soluerunt. ibid. in fine.
8 *Causa expeditio in Rota non retardatur per mortem litigantis.*

DECISIO DCXCVIII.

1 PRO Ecclesijs Almerien. latæ fuerunt tres sententiæ in partibus, in quibus habitatores incolæ status de Seron, tanquam Christiani originarij illius oppidi, condemnati fuerunt ad soluendum decimas prædictis Ecclesijs per septem nouennas, ex nouem scilicet septem partes, & cum in eisdem decimis D. Marchio de Vilena, Dominus eiusdem status de Seron, prætenderet ex nouem partibus sex sibi ab incolis esse persoluendas, causa in Rota fuit commissa super nullitate & notoria iniustitia. De nullitate hactenus fuit disputatum, ac resolutum sententias esse validas. De notoria iniustitia nunc agitur, sed eam pariter non subesse Domini censuerunt, quia sententiarum iustitia benè iustificatur, tam iuris præsumptione, quàm ex probationibus factis nomine Ecclesiarum.

2 Vera est enim conclusio laicum esse incapacem iuris decimandi, quando caret priuilegio, vel immemorabili, cum probatione famæ priuilegij Apostolici, secundum veriorem opinionem, de qua per Abbatem, & *Imol. in cap. cum Apostolica, de ijs quæ fiunt à Prælat. Felin. in c. causam quæ, num. 3. de præscr. Rebuff. de decim. quæst. 13. num. 69. Gabr. de præscr. conclus. 1. nu. 16. & 18.* & vti veriorem sequuta est Rota in pluribus causis, *vt in Toletana decimarum inter impress. 215. par. 2. diuers. in Pampilonen. decimarum 29. Octobris 1599 coram bo. me. Card. Pamphilio,* in qua firmatur, eandem opinionem procedere ad effectum etiam, vt laici non possint acquirere exemptionem, quamnis non adsit tanta iuris resistentia, quantum ad hoc vt fiant capaces iuris decimandi, vt plenius fuit firmatum in *Mediolanen. rescissionis permutationis coram eodem 21. Maij 1597. & coram me in alia Mediolanen. decimarum S. Donati 21. Martij 1613.*

3 Ideo cum D. Marchio neque immemorabilem cum probatione famæ priuilegij, neque priuilegiũ ipsum ostendat, satis conuincitur notoriè tantæ iniustitiæ nedum probatam non fuisse, sed prorsus discoloratam remanere, & priuilegium Alexandri sexti, quod allegatur contra Ecclesias, concedens dominis temporalibus locorum duas tertias partes decimarum exigendas à Mauris Granatæ, vel ab eorum hæredibus, & successoribus, non potest suffragari Marchioni, quia Ecclesiæ non agunt contra similes personas, aut earum hæredes, & successores, sed contendunt decimas habere à Christianis originarijs, & simpliciter conductoribus, & laborantibus conuentionatis, & eodem modo loquitur transactio, quæ dicitur inserta inter quædam acta

producta de anno 1574.& in hoc iudicio compulsata,quæ datur, in qua distinguuntur noui coloni succedentes in facultatibus Maurorum à colonis incolarum indigenorum, vt à primis Marchio sex nouennas percipere debeat, à secundis Ecclesiæ septem nouennas, & Marchio duas tantum habere debeat,quod est conforme intentioni Ecclesiarum.

4 Secundò principaliter iustitia sententiarum iustificatur ex probationibus in causa factis tam in prima, quàm in secunda instantia, testes enim primæ instantiæ ad numerum 18. super 30. affirmant, quod omnes incolæ contra quos agunt Ecclesiæ,nō sunt successores Maurorum, neque aliqua bona Maurorum data fuerunt illis in sortem coloniatus, sed sunt proprietarij,vel coloni partiarij, aut arrendatores. Super octauo autem articulo concludunt obligationem, & obseruantiam talium personarum soluendi Ecclesijs septem nouennas, & idem concludunt alij 30. testes in secunda instantia examinati, eodem modo distinguentes inter successores Maurorum, & originarios Christianos, dicentes quod ita ab eorum recordatu fuit obseruatum, nec contrarium obseruari viderunt, quæ ratio concludentissima est, cum sit specialis de obseruantia tam respectu loci,quàm personarum, *Oldrad. cons.237. col.1. Natta cons.575.nu.15. Roland.cons.80.vol.1. Menoch.cons.54.nu.37 Bee.cons.96.nu.6.*

5 Et eò magis stringit huiusmodi testium depositio,quia talis obseruantia concordat cum iure communi,vt considerat *Anchar.cons.264. vers. postremò*,& idem *Bee.d.cons.96. nu 7. lib.1.* secundum quod decimæ Ecclesijs, non autem laicis debentur, *c.Ecclesias 12.q.1.c.decimas 16. q.1. Rebuff. de decim.q.1.nu.7.*& multi ex testibus prædictis sunt laboratores, & conductores eorumdem bonorum, nempè 2.3.4.7. & 11. super primo in prima instantia,quibus propterea magis etiam credendum est, cum de facto proprio deponant, & narratiua facti multum veritati consonat.*Dec.cons.610. nu.9. Verall. decis.267. num. 1.par.3. Seraph. decis. 1211. num 4.par.2.*

6 Nec testes Marchionis quidquam obstare videbantur quamuis in nobili numero,30.scilicet deducerentur,nam ex eis nullus deponit super tertio articulo respectu qualitatis personarum, quod isti, contra quos Ecclesiæ agunt, non sunt originarij, & coloni,aut partiarij, prout prætenditur: super obseruantia autem & obligatione incolarum alij responderunt nescire contenta in articulis: alij confirmarunt intentionem Ecclesiarum, nempè 5. 7. 8.9.10.17.27.alij verò,scilicet 3.6.11.15.18.21.22. 24.26.28.29 30.deponunt pro Marchione de duabus tertijs, sed non ab omnibus, & recensent perpetuas viguisse controuersias super collectione decimarum, ex quorum dictis desumitur quod huiusmodi collectio decimarum, vel probatur facta lite pendente,vel ante motam litem, per modū tamen controuersum,quo casu actus indicantur turbatiui, nec conferunt ad statum obseruantiæ firmandum.

7 Ac demum conquassantur ex contrarijs probationibus Ecclesiarum,ac etiam ex testibus eiusdēmet Marchionis, & ex eo quod veritati multum dissonant,vt iam dictum est, ex quibus satis patet, vel constare apertè de iustitia sententiarum, vel de notoria iniustitia adhuc non constare,quod est principale fundamentum Marchionis, in quo cum deficiant Ecclesiæ,sunt absoluendæ. ex vulgata regula, *Actore non probante l.qui accusare.C.de edon. l.ei qui dicit.ff.de p. obat.*

8 Neque à petita absolutione per Ecclesias visum est supersederi debere, ex eo quod Marchio vita functus fuerit, & modernus Marchio successor sit expectandus, quia cum aliàs similis quæstio incideret in *causa Hispalen decimarum ac Ayamonte*, fuit resolutum *coram Reuerendiss. Archiep.Bonon. 30.Ianuarij 1609* Capitulum potuisse prosequi iudicium,etiam non expectato moderno Marchione successore,quam Domini sequendo idem determinarunt in præsenti. Et ita, &c.

R. P. D. MANZANEDO,
Patriarcha Hierosolymitano.

Romana canonis.

Veneris 6. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Emphyteota tenetur integrum canonem præstare, donec res emphyteotica, seu illius pars existit, & funditus non perijt.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteota tenetur integrum canonem præstare,donec res emphyteotica,seu illius pars existit, & funditus non perijt.*
Emphyteota soluit canonem in recognitionem dominij, non autem pro fructibus. ibid.

2 *Locator non tenetur ad casus fortuitos contingētes post locationem ex facto Principis. in fine,& n.3. Principis voluntas, & constitutio dicitur casus fortuitus.*

3 *Promissio de manutenendo,& defendendo emphyteotam ab omni molestatione,& de soluendo omnia damna, & interesse, intelligitur ex causa de præterito, non autem de ea, quæ orta fuit post contractum.*

DECISIO DCXCIX.

1 CVM Ioannes Baptista Marchesius fuisset per sententiam à magistris viarū condemnatus ad accumunandum, seu communes faciendum Curtio Vanno muros domus,quam in emphyteusim tenebat à Venerabili Collegio Anglorum, ac post factā dictam accumunationem sexdecim fenestræ eiusdē domus obcæcatæ totaliter remāsissent, ac propterea illa deterior, & ferè inhabitabilis effecta fuerit, instabat contra d. Collegium pro canonis diminutione. Vnde dedi dubium,an locus esset d. diminutioni?Quo hodie in Rota proposito Domini negatiuè responderunt;& mouebantur, quia de iure emphyteuta tenetur integrū canonem præstare,donec res emphyteotica,seu illius pars existit,& funditus non perit,*iuncta gl.fin c.potuit,verbo expelli, in vers.idem si fundus,de locat.*communiter receptam, relle *Abbate ibid.nu.16. Natt.cons.377.nu.2.Bero. cons.130.nu 4.& seq. vol.1. Rot. diuers. decis. 720. nu.6.par.1. Seraph.decis.286.nu.3. Corbul.de caus. priuat.ob non solut.canon.ampliat.11.per totam.* Canon enim soluitur in recognitionem dominij, quod est indiuisibile, non autem pro fructibus *Roman.cons.369 num.32. Clar.in §.emphyteusis q.8. nu.8.Corbul.vbi suprà nu.2.*Vnde cum in casu nostro

ſtrò non tota domus perierit, ſed in ſuo ſtatu adhuc permaneat, licet cum aliquo defectu luminum, non videtur eſſe locus dictæ diminutioni, cum præſertim Ioannes Baptiſta longè maiorem penſionem etiam hodie percipiat ex dicta domo, quàm comportet canon, quem ſoluit Collegio.

2 Vlterius mouebantur, quia in inſtrumẽto emphyteuſis celebrato inter Marcheſium, & Collegium de anno 1565. fuit expreſsè conuentum, quod canon non poſſet aliquo modo minui propter caſum fortuitum, vnde cum de anno 1577. emanauerit cõſtitutio fel. rec. Greg. XIII. ſuper iure congrui, cuius vigore præuia dicta ſententia Curtius Vannus muso dictæ domus appodiauit, atque feneſtras obcæcauit, non poteſt diminutio canonis prætendi propter talem obcæcationem, cum fuerit caſus fortuitus proueniens ex facto Principis, nempè ex dicta conſtitutione longè poſt contractum promulgata. *Bald. conſ. 395. nu. 3. vol. 2. Soc. in l. quidam relegatus nu. 3. circa med. ff. de reb. dub. Aym. conſ. 95. n. 1. & conſ. 233. nu. 2. Bero. conſ. 143. nu. 6. lib. 1. Roland. conſ. 45. nu. 2. & ſeq. lib. 3. Burſatt. conſ. 151. nu. 124. lib. 2. Cauallin. in tract. de euiction. §. 5. nu. 56.* & in terminis quod locator non teneatur ad caſus cõtingentes poſt locationem vigore dictæ conſtitutionis, fuit reſolutum in vna *Romana retractus 28. Aprilis 1600 coram Illuſtriſſimo Millino*.

3 Quibus non obſtat promiſſio Collegij de manutenendo, & defendẽdo emphyteutam ab omni moleſtatione, & de ſoluendo omnia damna, & intereſſe, &c. Quia dicta promiſſio intelligitur de euictione ortum habente ex cauſa de præterito, non autem de ea, quæ orta fuit poſt contractum ex prouiſione dictæ Bullæ Gregorij iuxta *Ioann. de Amic. conſ. 145. num. 20. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloſ. 9. nu. 36.* & fuit dictum in allegata *Romana iuris congrui*.

Vltra quod dicta promiſſio videtur reſpicere refectionem damnorum, & intereſſe, de quibus hodie non agitur, & quæ Curtius fuit per magiſtros viarum condemnatus ad reficiendum ratione dictæ accumunationis, iuxta peritorum relationem, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana nullitatis obligationis.

Veneris 13. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Hæres cum beneficio l. & inuentarij, ſi obligauit ſe ſoluere legatum, cogi poteſt ad illud ſoluendum, via executiua, ſed non niſi quatenus hæreditas ſit ſoluendo.

SVMMARIVM.

1 *Hæres cum benef. l. & inuentarij ſi obligauerit ſe ſoluere legatum, cogi poteſt ad illud ſoluendum via executiua, ſed non niſi quatenus hæreditas ſit ſoluendo.*

2 *Summa pecuniarum ſpecificata in obligatione diminutionem non recipit.*

Hæres cum beneficio l. & inuentarij, ſi ſe obligauit ſoluere legatum, & in obligatione non vocauit ſe hæredem cum beneficio prædicto, nunquid teneatur de ſuo, hæreditate non exiſtente ſoluendo, ibid. in fine.

DECISIO DCC.

1 FVIT aliàs in hac eadem cauſa reſolutum, D. Iſabellam Celſam hæredem bo. mem. Laurentij Celſi non cenſeri renunciaſſe beneficio legis, & inuentarij, nec vltra vires hæreditarias teneri, quamuis ſe proprio nomine, & bona ſua obligauerit pro ſolutione legati: & hodie eadem cauſa repropoſita Dominj in deciſis perſtiterunt, conſiderantes, quod ex eodem inſtrumento apparet bo. me. Iuſtum in executionem decreti Congregationis fabricæ ordinaſſe eidem D. Iſabellæ hæredi cum beneficio legis, & inuentarij Laurentij Celſi, vt ſolueret Catherinę, quando Monialis efficeretur, ſcuta quingenta, & quod ipſa Iſabella, vt decreto ſatisfaceret, ſe obligauit per ſequentia verba. *Quapropter volens modo D. Iſabella ſuprascripto ordini, ſeu mandato D. Iuſti obedire, promiſit, & ſolemniter obligauit,* & pro quibus attendendis ſe hæredes, & bona in forma Cameræ obligauit, ideo ratione cauſæ finalis, quæ ex decreto deducitur, & ex qualitate perſonæ per decretum obligatæ hæredis, ſcilicet cum beneficio legis, & inuentarij, & ex voluntate D. Iſabellę diſpoſitiuè reſtricta ad decretum per illa verba, *Quapropter volens mandato ſupradicto obedire,* ac demum propter conſenſum propinquorum, qui in eo præſtando obligationi ſuſcipiendæ iurarunt, non tendere in præiudicium D. Iſabellæ, viſum eſt poſſe ſumi omnem interpretationem pro compatibilitate iſtarum obligationum, vt ſcilicet obligatio propria D. Iſabellæ deſeruiat creditoribus in via executiua: quod valdè vtile, & commodum erit creditoribus, ne cogãtur diſcuſſionem bonorum, & iurium hæreditatis expectare: & nihilominus vltra vires hæreditarias non teneatur, quatenus pro ſolutione legati prædicti hæreditas ſoluendo non reperiatur, vt in his terminis declarant *Monticul. de inuent. q. 11. nu. 8. Mainad. deciſ. 25. nu. 6. Franc. deciſ. 323. & deciſ. 648. per totam*, in alia deciſione allegat. quorum diſtinctio iterum placuit Dominis, cum in hac parte non offendatur doctrina *Angeli in conſ. 31.* nec aliorum qui Angelum ſequuntur, quia non ponunt caſum de hærede, qui coactè obligationem ſuſcepit, aut de eo qui liberè: nam poterat ſe obligare propter neceſſitatem conſenſus propinquorum: ſed de voluntariè, & ſimpliciter ſe obligante, & bona ſua ſupponente. in quibus terminis viſum eſt procedere Angeli opinionem, & aliorum, qui eum ſequuti ſunt.

2 Non obſtat, quod attenta etiam ratione compatibilitatis promiſſionum appareat de voluntate D. Iſabellæ nouandi priorem obligationem: dum non promiſit ſoluere legatum ſimpliciter, quod poterat intelligi de eo quod ipſa debebat ſaluo beneficio inuentarij: ſed promiſit ſcuta 500. quæ ſumma ſic certificata non videtur pati diminutionem. *Bar. in l. quod nomine. ff. de cõdict. indeb.* vbi ex hoc inductam eſſe nouationem affirmat, & ſequuntur *Surd. deciſ. 132. n. 24. & Phanuc. de inuent. p. 6. n. 12.* Quia dum enũciato iudicis decreto, & ordine indicto D. Iſabellæ hæredi cum beneficio legis, & inuentarij, vt ſolueret præciſam ſummam ſcutorum 500. Catherinæ, ſi ipſa D. Iſabella promiſit ſoluere ſcu. 500. verba promiſſionis referenda ſunt ad ius, prout tenetur ex forma decreti, & tanquam hæres cum beneficio inuentarij, non autem ad nouam volunta-

tem, maximè quia se restrinxit ad debitum, promittendo supradicta scuta 500. vt ideo promissio videatur facta ex necessitare legis præscriptæ, quæ meritò ab eadem lege recipit interpretationem, ne promissor videatur renunciare beneficio sibi per legem inducto, *l. in pratoriis. ff. de prator. stipul.* & ita declarat *Alc. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 32. nu. 12.* & per eandē rationem tollitur aliud obiectum, quod D. Isabella in promissione non repetijt vti hæredē cum beneficio legis, & inuentarij se obligare prout videtur necesse, secundum distinctionem, de qua in *Clusina grani 13. Iunij 1576. coram Robusterio.* Quia cum de causa suæ obligationis appareat in eodem instrumento, & vigore decreti se obligauerit per verba relatiua ad decretum, satis est, vt verba, vti hæres, cum beneficio legis & inuentarij nedum demonstratiuè, sed suppositiuè censeantur in instrumento apposita. Et ita, &c.

R. P. D. SACRATO
posteà S.R.E. Cardinali.

Beneuentana Vicariæ.

Veneris 13. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Ex præsentia quando præsumatur acceptata præsentatio.

SVMMARIVM.

1 *Præsentare aliud non est, quàm sensibus corporis exhibere.*
Præsens præsentatus præsentationem acceptare præsumitur, ibid.
Præsens, & tacens in lucrosis consentire præsumitur, ibid.
2 *Superflua non vitiant, vtileque per inutile non vitiatur.*
3 *Ius ad rem in gratia Apostolica præseruatum censetur.*

DECISIO DCCI.

1 PLACVIT Dominis recedere à decisione in hac causa facta die 7. Nouembris 1614. siquidem ex attestatione iurata Procuratoris Rectoris Collegij de nouo data apparet Marcellum actualiter, & personaliter præsentatum, quando d. Procurator fecit præsentationem de illo, quod etiam sonant verba suæ præsentationis, ibi, *præsentauit &c.* præsentare enim est sensibus corporeis exhibere, *glos. in Clem dudum. §. præsentare, de sepult.* ita in puncto argumentata fuit *Rota* in causa *Gerunden. beneficij 18. Ianuarij 1600 coram bo. me. Corduba.* stantibus etiam alijs verbis, *& petijt examinari, &c.* quæ denotant actualem præsentiam, quia aliàs non potuisset examinari firmata præsentia. Insurgit præsumptio acceptationis. *Cardin. in c. final. n. 6. de iurepatr. Lambert. de iurepatr. p. 2. lib. 2. q. 5. principali art. 1. n. 1. cum plurib. seqq. Rota in d. Gerunden. beneficij coram bo. me. Corduba*, & est communis regula, quod in lucrosis ex præsentia præsumatur acceptatio, de qua per *Ias. in l. quæ dotis n. 70. & 71. solut. matr. Crauet. cons. 261. num. 5. Bald. cons. 146. num. 8. lib. 1. Rolan. Aualle cons. 4. num. 29. & 30. lib. 3. Dec. cons. 58. num. 1. & 2.*

2 Nec facit quod Marcellus post lapsum temporis fecerit aliam acceptationem, quasi qui ex hoc excludatur quod aliam fecerit tempore, quia acceptatio post tempus non excludit acceptationem de tempore acceptationis, cum simul stare potuerint de facto, & quantum ad ius inutilitas secundæ acceptationis minimè tollat vtilitatem, prout iuxta regulam quod superflua non vitiant, & quod vtile per inutile non vitiatur, de quo per *tex. in l. actus legitimi. ff. de reg. iur. c. actus, de reg. iur. in 6.* & ita in puncto, quod acceptatio extra tempus non noceat proximæ præsumptæ ex præsentia, respondit *Rota in d. Gerunden. beneficij coram Corduba*, & in simili de duobus mandatis fuit resolutum in causa *Firm iurispatronatus 28 Ianuarij 1602. corā bo. me. Card. Lamph.* & prædicta eo magis videbātur admittēda, quia onus probandi acceptationē in tēpore non incumbit Marcello, cum ipse nihil petat, sed Francisco Martino incūbit onus probandi nō acceptationem in tempore, cum ipse impetrauerit beneficium de quo agitur, tanquam vacans, vt prius, ob non factam acceptionē in tempore, & proinde sufficit Marcello cum prædictis reddere probationem actoris turbidam, iuxt. not. *in c. in præsentia, de præbend.*

3 Exclusa ex prædictis probatione super negatiua acceptationis in tempore, corruit gratia Francisci Martini, etiamsi probaretur Marcellum intra sex menses non acceptasse prouisionē Apostolicā, quia *Constit. Pij V. 46. int impres.* in qua imponitur onus huiusmodi expeditionis, non præfigit certum tempus, & propterea non potest sibi dici, quod ob non obtentam prouisionem Apostolicam Marcellus admiserit ius sibi quæsitum ad beneficium per prædictam præsentationem acceptatam in tempore quod ius ad rem censetur præseruatum in gratia Apostolica. *Sarnen. in reg. de iur. quæsit. non tollen. q. 1. vers. & quidem extra. Mandos. cons. 51. per tot. Gerunden. beneficij 2. Decembris 1611. coram me, &c.*

R. P. D. DVNOZETTO.

Meliten. seu Portugalen. Commendæ.

Veneris 13. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Inferiores tenentur literis in forma Breuis à Papa expeditis obedire, siue præceptiuæ, siue etiam monitoriæ sint, & quando dicantur præceptiuæ, vel monitoriæ.

SVMMARIVM.

1 *Papæ monitionibus perinde, ac mandatis inferiores obedire tenentur.*
2 *Verba* volumus, *&* nolumus, *secundum sui propriam significationem sunt merè imperatiua.*
Verborum geminatio enixam proferentis voluntatem significant, ibid. in fin.
3 *Monitoriæ literæ expectant post se executorias.*
4 *Verba Principis quando dicantur commendatitia, & quando imperatiua.*
Gratuita non sunt ea ad quæ nos necessitas astringit, ibid. in fin.
5 *Verba posita in dispositiua attendi potius debent, quàm posita in narratiua.*
Verba ambigua declarantur ex his quæ procedunt & quæ sequuntur, ibid.
6 *Verba Papæ monitoria in literis Breuis apposita, iussi-*

sufficiant ad implorandum officium iudicis vt illis obediatur.

7 *Verba quando conditionaliter, & quando causatiuè intelligenda sint.*

8 *Mandatum Episcopo datum prouidendi pauperem Clericum expirat si interim illi Clerico aliud beneficium collatum fuerit.*

DECISIO DCCII.

1 NON acquiescente Illustrissimo, & Reuerendissimo D. Magno Magistro Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani, decisioni in hac causa coram me factæ die 23. Iunij 1614. in qua Domini concluserant ipsum vigore Breuis monitorij fel. rec. Clem. VIII. teneri conferre primam commendam vacaturam Fratri Emanueli de Couros. Proposui iterum hac die idem dubium, quo mature ab omnibus DD. discusso, non esse receden. à decisis censuerunt. Cum enim de suprema Summi Pontificis, & præcipuè erga inferiores collatores potestate nefas sit dubitare ex tota rescripti Apostolici serie ponderatis omnibus eius verbis satis superque constare visum fuit, Papam adstringere voluisse D. Magnum Magistrum ad conferendam d. commendam D. Fratri Emanueli. Verba siquidem de sui natura, & in proprio sensu sunt Principis iubentis inferiori, vel saltem monentis quod sufficit, quia Papæ monitionibus, perinde, ac mandatis inferiores obedire tenentur. *Bald. in l. si mandatorum, num. 2. C. quod cum eo qui. Dec. in rubr. C. mand. num. 7. Barbat. in cap. mandatum, num. 5. de rescript.* cum alijs sufficienter adductis in dicta decisione.

2 Considerabant etiam Domini tot verba in dicto rescripto imperatiua contineri, & inter alia *monemus, & requirimus ius quæsitum, & antianitatem concedas, & registrari facias,* quæ singulatim ponderata fuerunt in dicta decisione, & præcipuè cum in eo DD. faciebant quod Summus Pontifex vtitur his verbis, *volumus,* & *nolumus,* quæ verba secundum sui propriam significationem sunt merè imperatiua, *arg. l. si pater. §. quadam. ff. de fideic. libert.* & prolata à Principe induunt formam præcisam. *Seraph. decis.* 1474. qui refert ita aliàs coram Reuerendiss. Attrebaten. à Rota iudicatum, & patet ad sensum, quia ex stylo Cancellariæ Apostolicæ in omnibus literis Apostolicis hoc verbum *volumus* ponitur, legemq. præscribit executoribus. Nec solù hoc verbo, *volumus,* semel vtitur, sed etiam illud repetitum legitur, quæ repetitio est maximum enixè Papę voluntatis argumentum. *arg. l. Balista ff. ad Trebell. Purp. con.* 558. *n.* 25. *Cephal. cons.* 251. *n.* 77. *Dec. cons.* 44. *n.* 14. *&* 15. *lib.* 3. cũ multis alijs adductis in vna *Ciuit. Castelli bonor.* 21. *Maij* 1614. *coram me.*

3 Animaduerterunt etiam DD. Papam in eisdem literis declarauisse non esse D. Emanueli denegandam facultatem redeundi ad Sedem Apostolicam pro opportuno iuris remedio, quatenus Magnus Magister vigore d. Breuis ei non prouideat: vnde colligitur literas esse monitorias, quæ post se expectant executorias. *Dec. in cap. literis. de rescrip.* latè *Feder. de Sen. q.* 290. *num.* 1. 2. *&* 3.

4 Hoc posito non obstant, quæ ab informantibus pro Magno Magistro dicuntur, rescriptum istud non esse monitorium, sed commendatitium, vt colligitur ex his verbis contentis in narratiua, *nostræ commendationis fauor accedat*: vnde inferant literas in dubio iudicandas esse commendatitias, quia Pontifex eas concedens tales nominat; tum etiam quia eundem Magnum Magistrum monet, vt beneficentiam suam exerceat erga d. Fratrem Emanuelem, quibus verbis non vteretur, si necessariò primam vacaturam eidem conferre vigore dicti Breuis teneretur, cum non sint gratuita ea ad quæ nos necessitas adstringit.

5 Huic obiectioni duobus modis responderũt Domini, & primo hæc verba legi in narratiua d. rescripti, sed postea in dispositiua adsunt verba illa superius dicta merè imperatiua, ex quibus elicitur clara voluntas Summi Pontificis iubentis, aut saltẽ monentis, quæ potius attendi debent, quam contenta in narratiuam, secundum *Bart. in l. Aurelio Sticho. ff. de liber. legat. Dec. cons.* 28. *nu.* 3. & fuit resolutum in illa *Romana mensæ nummulariæ coram R. D. meo Decano* 30. *Iulij* 1613. Secundò responsum fuit verba illa vrbanitatis plena, & æquiuoca in principio apposita recipere interpretationem à verbis subsequentibus imperatiuis, quæ in medio, & in fine rescripti sunt apposita, quod non est nonum in iure, cum ambiguitas scripturarum, & etiam voluntatis ex his quæ præcedunt. & quæ sequuntur, interpretationem recipiat, *l. hæredes palam. § sed & si non tam. ff. de testam. l. si seruus plurium. §. vlt. l. qui filiab. in princ. de leg.* 1. *glos. in l. ille à quo. §. si à testam. in verb. verba fideicommissi. ff. ad Treb. Mantic. de coniect. lib.* 6. *tit.* 13. *n.* 1. *Surd. cons.* 565. *nu.* 6.

6 Nec obstare visum fuit quod dicitur literas illas etiam cum verbo, *monemus,* & *requirimus,* ideo nõ imposuisse legem Magno Magistro, quia non habẽt vllum annexum mandatum, quia tunc demum monitoria habent vim præcepti, quando Papa mandat, aut præcipit. Responsum enim fuit non solum præceptorias, sed etiam monitorias literas præcisam imponere necessitatem inferiori collatori, & licèt illud verbum, *mandantes,* non sit appositum, adsunt tamen in d. Breui verba æquiualentia, de quibus suprà, quæ satis superque visa sunt sufficere, ad hoc vt literæ si non præceptoriæ, saltem monitoriales iudicentur, quæ licet ius in re non quærant, sufficiunt tamen ad implorandum iudicis officium. *cap. si solo. de concess. præben. in* 6. *Doct. Canonistæ in cap. literis. de rescrip. & in c. dilectus. de præb.* & fusius fuit firmatum in præcedenti decisione in hac causa facta.

7 Nec etiam obstat quod dicitur, per verba illa, prout *iuris & æquitatis ratio postulat,* limitari alia verba imperatiua. Placuit enim responsio data in supra dicta decis. non enim debent intelligi conditionaliter, sed causatiuè, *arg. text. in c. Abbate. de verb. sign. Bertaz. de claus. sub tit. claus.* 5. *glos.* 2. *n.* 1. *vers. & sciendum,* cum multis ibidem allegatis.

8 Nec applicari potest dispositio *c. si illi, & c. si pauper, de præben. in* 6. vbi si datur mandatum Episcopo prouidendi pauperem Clericum, si interim aliud beneficium illi collatum fuerit, nõ tenetur amplius Episcopus prouidere, hæc enim obiectio tollitur ex lectura Breuis, cum appareat D. Emanuelem tunc temporis iam commendam, quam vocant iustitiæ, obtinuisse, & petijsse gratiosam commendam sibi afferri, non ratione paupertatis, sed meritorum intuitu, & obsequij per eum redditi suæ religioni, à qua nullam aliam remunerationem acceperat. Quæ dicuntur de subreptione Breuis, de eiusdem registratione, ac de prætensa renunciatione facta per

D. Fra-

D. Fratrem Emanuelem iuris sibi per d. Breue quæsiti sublata fuerunt, ex deductis in dicta decisione coram me facta, cuius rationes iterum examinatæ placuerunt Dominis.
Et ita decisum vtraque parte informante:

R. P. D. SACRATO
posteà S.R.E. Cardinali.

Romana de Cangijs.

Lunæ 16. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Soluens alterius debita, contra debitorem, pro quo soluit, habet vtilem gestorum negotiorum actionem, potestque creditor pro sui crediti satisfactione executionem facere contra nomen debitoris.

SVMMARIVM.

1 *Soluens debita alterius habet contra debitorem, pro quo soluit, vtilem negotiorum gestorum actionem.*
Compensatio regulariter non fit ipso iure, nisi in quibusdam casibus priuilegiatis, ibid. post med.
Creditor potest facere executionem super nominibus debitoris. ibid. in fine.
2 *Debitor debitoris consideratur tanquam res inanimata reperta in bonis principalis debitoris.*
Compensatio, & restitutio à pari procedunt, ibid.

DECISIO DCCIII.

1 QVONDAM Blasius Cangius soluit proprium æs alienum quod nepotes ipsius occasione donationis ad eorum fauorem emanatæ soluere tenebantur, & hoc pacto effectus fuit eorū creditor vtili negotiorum gestorum actione, vt aliàs in hac causa fuit decisum in Rota. Postea detectum fuit eumdē Blasium contraxisse noua debita cum D. Io. Antonio Cirarella, & consortibus, qui propterea mortuo eodem Blasio egerunt contra dd. nepotes donatarios pro cōsecutione pecuniarum, quas Blasius soluerat pro eisdem donatarijs, & sic contra nomina debitorum ipsius Blasij. Post plures annos dd. nepotes donatarij se opposuerunt prædd. creditoribus Blasij, ex eo, quia ipsi deinde extinxerunt alia debita pro d. Blasio, & ex quo Ioannes Baptista alter ex dd. nepotibus, & donatarijs repertus fuit creditor D. Blasij ex alijs causis. Ideoque prætendebant ex hoc nouo credito extinguere illud quod Blasius contra se ipsos habebat, & hoc modo excludere Citarellam, & consortes: propterea coram me dubitatum fuit, an id nepotibus liceret? Et pro negatiua tentum, præmittendo creditum Blasij cum nepotibus non fuisse extinctum, eo ipso quod nepotes aliquid pro eo soluerunt, vel aliàs effecti fuerunt illius creditores, sed ex illo tempore fuisse nepotes ex vna causa debitores Blasij; ex alia verò creditores, etenim exceptis quibusdam casibus priuilegiatis compensatio non fit ipso iure, sed qui vult compensare, debet opponere, *l. 2. C. si quid à fideiussore. ff. de compensat. glos. in l. 4. vers. ipso iure. C. eod. Tindar. in tractatu de compensat. art. 6. n. 23. & 77. Paris. cons. 82. n. 83. vers. propterea. lib. 1.* Propterea cum nepotes Blasij in vita ipsius Blasij nunquam dederint de compensatione, resultat quod viuente Blasio debitum, & creditum hinc inde remansit in suo esse. Et hinc sequitur licuisse Citarellæ, & alijs creditoribus Blasij, qui inuenerunt hoc nomen debitoris adhuc extans super illo, sibi ipsi satisfacere iuxta notata per *Neguss. in tract. de pignor. part. 2. membr. 3. num. 22. & 23.* & ponit in specie *Francus decis. 57. per tot.*

2 Non obstat quod Citarella, & alij creditores Blasij repræsentent ipsum Blasium, & proinde sicut cōpensatio posset per nepotes opponi ipsi Blasio, ita debebat posse opponi creditoribus illum repræsentantibus, quia fuit responsum non esse verum quod creditores Blasij repræsentent ipsum Blasium, sed imò repræsentant personam propriam, quæ vult satisfieri in bonis sui debitoris: etenim debitor debitoris in hoc casu consideratur tanquam res inanimata reperta in bonis principalis debitoris *l. honorum. §. fin. vbi Alban. ff. de verb. sign. Surd.* post alios *cons. 4. n. 18.* atque hinc apparet non bene inferri de compensat. quæ posset opponi Blasio ad compensationem opponendam creditoribus, non ideo compensatio posset opponi Blasio, quia si Blasio soluere tur ex vna causa, statim ab illo posset repeti ex alia: vnde leges ad euitandum inanem circuitum, inuenerunt remedium compensationis, quando agitur singulariter inter debitorem, & creditorem; at quādo creditor agit contra debitorem sui debitoris, cessat ista ratio, quia creditor non tenetur soluere debita sui debitoris; vnde si exigat à debitore sui debitoris, non tenetur restituere; ergo neque compensare, quia hæc duo pari passu ambulant. *l. si debitor. ff. qui potiores in pignore habeantur. Gabr. in cons. 329. num. 1. lib. 1.*

3 Neque etiam obstat quod donatarij de anno 1608. petierint dictam compensationem, quia non suffragatur vti facta contra tertium, hoc est, creditores Blasij, qui nōn tenentur compensare, vt per *Franciscum in sup. alleg. decis. 53. num. 10.*

R. P. D. SACRATO.
deindè S.R.E. Cardinali.

Romana legatorum de Columna.

Veneris 20. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Ex summarijs sume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Saluiani interdicti iudicium impeditur per exceptionem claram, & in continenti probatam, aliàs secus.*
2 *Possessio arguit dominium.*
Legitimè imponi non potest fideicommissum. Declara, vt num. 2. vers. verum quia.
3 *Fideicommissaria bona possunt alienari pro solutione debitorum fideicommittentis.*

DECISIO DCCIV.

1 FVIT confirmata decisio in hac causa facta sub die 27. Ianuarij 1614. & quod pro legato competat Saluianum, etiam super mobilibus pecunijs, & nominibus creditorum, & quod constet de primo, & secundo extremo, Domini non dubitarunt, ex deductis in prædicta decisione. Difficultas fuit restricta ad exceptiones, quibus D. Comestabilis prætendit impedire cursum Saluiani, & quia fuit

fuit sæpius firmata in Rota distinctio, nempe quod si exceptio est clara, & in continenti probata, admittitur, aliàs non, vt patet ex allegatis in eadem decisione, ideo Domini institerunt in eo, vt videretur, an credita Domini Comestabilis, quibus prætendit impedire immissionem legatariorum, essent clara, vel potius dubia, & requirentia altiorem indaginem, & quod dempto credito scutorũ 30000. firmata in alia decisione, visum fuit Dominis, quod reliqua sint dubia, & requirentia altiorem indaginem, nam Dom. Comestabilis, vt absorbeat scuta 170000. quæ desumptis dictis scutis 30000. remanent in hæreditate Marci Antonij quarti in mobilibus pecunijs, & nominibus debitorum allegat, quod hæreditas Marci Antonij quarti est sua debitrix occasione locorum montium, quæ idem Marcus Antonius quartus erexit, & quod pro dicto suo credito vult se reualere super d. scut. 170000.

2 Replicant legatarij, quod D. Marcus Antonius erexit loca montium, hoc fecit sub bonis à se possessis, quæ bona præsumuntur fuisse D. possidentis. *l. ob maritorum.* vbi *Bart. in summario, & glos. in verbo occupatæ sunt. C. ne uxor pro marito, Bart. cons. 29. num. 4. lib. 1. cum concord.* & proinde cum Dominus Comestabilis habeat bona super quibus fuerunt erecti montes, potest, & debet cum dictis bonis soluere loca montium, siue sibi ipsi satisfacere. quam difficultatem vt euitet D. Comestabilis, sine informantes pro eo, confugiunt ad fideicommissa, quibus dicunt esse obnoxia illa bona ad fauorem D. Comestabilis; vnde sequitur, quod Marcus Antonius quartus onerando illa bona, remanserit debitor fideicommissi, & consequenter D. Comestabilis fideicommittentis; verum, quia fideicommissa ascendentium alia sunt ista, quæ allegantur per D. Comestabilem, habent semper in ventre exceptionem legitimæ, quæ non potest fideicommisso grauari, vulg. *l quoniam in prioribus. C. de inoffic. testam.* ideo, vt exceptio excludat, debet probari, quod legitima fuerit per illos, quibus debebatur, & signanter per Fabritium filium Marci Antonij secundi prætensi fideicommittentis, legitima portio, nibus consumpta, qua à aliàs in illa, siue in illis sustinetur erectio locorum montium, cum plus importet legitima, quàm erectio locorum montium, & in hoc fuit dictum defecisse D. Comestabilem, cum non probauerit incontinenti dictam consumptionem, prout requiritur ad impediendum Saluianum ex aliàs allegatis.

3 Accedat, quod ex multis circumstantijs datur magnus fumus, quod prædictæ erectiones fuerunt factæ per Marcum Antonium quartum pro extinctione æris alieni suorum maiorum, & sic ipsorummet fideicommittentium; nec enim alia de causa potuissent alienari, seu grauari bona stabilia dicti Marci Antonij quarti tunc pupilli, ad not. *in l. ob æs. C. de præd. min. l. magis puto, §. non passim ff de reb. eorum, & c.* Item quod ex ex d. scutis 170000. quibus de nouo adduntur scuta 23000. pro tot acquisitionibus stabilium factis per eundem Dominum Marcum Antonium quartum, legatarij petunt tantum scuta 27000. Vnde solutis legatis remanent scuta 160000. in quibus vltra alia, de quibus supra, D. Comestabilis potest exercere prætensiones, quas habet contra hæreditatem Marci Antonij quarti, & consequenter eo magis dubia remanet sua exceptio contra ista scuta 27000. petita à legatarijs; qui vlterius offerunt cautionem de restituendo casu, quo hæreditas non reperiatur soluendo, iuxta notat. *in l fin. C. de petit. hæred.* cum alijs in alia decisione allegatis.

Et ita conclusum, &c.

R. P. D. ANDREA.

Burgen seruitij.

Die 20. Nouembris 1615.

DECISIO DCCV.

Est decisio 43. inter eius impressas, correcto tamen numero, cum mendosè dicat 63.

R. P. D. VBALDO.

Burgen. Abbatiæ de Salas.

Veneris 20. Nouembr. 1615.

ARGVMENTVM.

Gratia non suffragatur, nisi constet de illius acceptatione, quæ concludenter, & non præsumptiuè probari debet. Ponuntur autem in hac decisione, quæ in hac materia est singularis, & memorabilis, plures præsumptiones, quibus gratia præsumitur, & non præsumitur acceptata. In contingenti casu recurras semper ad hanc decisionem à sapientissimo Auditore factam.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus conferens beneficium vacans in suo mense, & vigore dictæ collationis si prouisus reperiatur in possessione, vterque dicitur habere intentionem fundatam.*

2 *Reseruatio veniens ad annullandum anteriorem collationem Ordinarij, & excludendum reum possessorem, debet concludenter probari.*

3 *Beneficia Protbonotariorum sunt reseruata, etiãsi non sint de numero participantium.*

4 *Gratia quæ non emanauit motu proprio Papæ pro seruitio Ecclesiæ, sed ad supplicationem partis, non suffragatur, nisi eiusdem supplicantis adsit consensus.*

Papa si transfert vnum Episcopum ad alium Episcopatum, an requiratur eiusdem Episcopi consensus, ibid.

5 *Gratia non suffragatur, nisi fuerit acceptata, & præsumitur acceptata, quando adest considerabilis impensa, & an sufficiat literas esse expeditas, & nu. 6 Vbi de eadem materia.*

6 *Gratia Prothonotariatus an acceptationem requirat, & num. 7.*

7 *Acceptationis gratiæ non est sufficiens probatio, sed tantum præsumptio, ea quæ oritur ex registratione supplicationis etiam supplicante præsente.*

Supplicatio non præsumitur impetrata per oratorem in ea nominatum, nisi hoc aliunde constet. ibidem.

9 *Gratiæ acceptatio non censetur probata ex sola supplicatione expedita, vel registrata, & nu. 11. & 13. Vbi declaratur hæc conclusio.*

10 *Mandatum licet præsumatur ex sustentatione litis*

tis simul cum impensa, impensa tamen aliunde probari debet quàm ex sustentatione litis.

Præsumptio non oritur ex facto non plenè probato, ibid.

Dominium præsumitur ex possessione concludenter probata, secus probata tantum præsumptiuè, ibidem.

Beneplacitum Apostolicum præsumitur ex obseruantia contractus 30. annorum, dum tamen obseruantia plenè probetur, secus si præsumptiuè, ibidem.

11 *Præsumptionum plurium concursus à iure non admittitur.*

Gratia acceptatio ad effectum priuandi possessorem beneficio vt probata dicatur, plures præsumptiones non sufficiunt, ibid.

12 *Negatiua quod quid non sit scriptum in libris officialium probatur per diligentiam eorundem officialium asserentiū in d. libris non reperijsse, &c.*

14 *Gratiæ acceptatio non probatur per publicam vocem, & famam.*

Fama non censetur probata per testes de tempore ortæ famæ non deponentes, ibid.

16 *Supplicatio vbi est signata cum diuersis restrictiuis, & cassaturis, non censetur acceptata.*

17 *Possibilitate data in contrarium corruit omnis probatio.*

18 *Gratia non præsumitur acceptata quando is, qui gratiam obtinuit, alteram porrexit supplicationem.*

20 *Præsumptio vna tollit aliam, & fortior vincit debiliorem.*

Reseruatio non intrat quando contra eam opponitur aliquid coloratum, ibid.

21 *Præsumptiones plures vbi sunt inter se contrariæ præferuntur illæ, quæ fauent reo, & possessori.*

DECISIO DCCIV.

1 POST varias huius causæ propositiones, visum fuit DD. vt disputarem dubium super iustificatione gratiæ R. P. D. Quesadæ. Quo proposito die 26. Iunij præteriti, & non resoluto, illud denuò proposui hac die 10. Nouembris 1615. Et Rota viraque parte informante, censuit dictam gratiam non esse iustificatam quoad reseruationem. Fundamentum præcipuum fuit, quia hoc casu agitur de reseruatione contra prouisum ab Ordinario, qui bona fide contulit beneficium vacans in suo mense, & prouisus reperitur in possessione, quo casu vterque dicitur habere intentionem fundatam de iure communi, *c. ex frequentibus. de inst. Felin c. cum venerabilis, num. 32. de except. Dec. cons. 117. pro tenui, num. 1. Rota decis. 4. in princ. de concess. præb. in nou. cum alijs per Modern. ad reg. 8. §. 1. proœmial. n. 21. glos. 11. num. 37. & 38.*

2 Ex quo sequitur, vt tali casu, quia reseruatio venit ad annullandam anteriorem collationem Ordinarij, & excludendum reum, & possessorem, debeat plenè, & concludenter probari. *Aegid. decis. 612. Put. decis. 166. lib. 3. Rota diuers. decis. 146. num. 3. & 4 par. 2. Verall. decis. 10 par. 2.* & fuit dictum in *Giennen. Canonicatus 11. Martij 1587. coram Robusterio*, vbi expressè dicitur, quod quia agebatur contra possessorem, prouisum ab Ordinario bona fide, non erat per plures præsumptiones amouēdus à possessione, sed per plures probationes & fuit etiam dictum in *Hispalen. Archidiaconatus 20. Februarij, & 26. Iunij coram Iusto, in Calaguritana de Ocon 30. Ianuarij 1605 coram Mantica, Lugdunen. & in Burgen de Pacoruo 24. Octobris 1585. coram Gypsio, & alias decisiones allegat Modern. ad reg. 8. glos 11. nu. 100. & seq.*

3 Reseruatio autem in casu isto deducitur ex Prothonotariatu Andreæ, & benè, quia beneficia Prothonotariorum sunt reseruata, etiamsi non sint de numero participantium. *Put. decis. 313. lib. 1. Verall. decis. 327. lib. 1. in manuscript. & decis. 404. part. 2. & 27. par. 3 in impress.* & fuit firmatum in *prima decisione huius causæ 14 Maij 1612.* & alias decisiones adducit *Modern. ad reg. 8. glos 51. nu. 9.* Ad Prothonotariatum autem probandum datur sumptum supplicationis signatæ, extractum ex registro supplicationum fel. recor. Gregorij XIII. ex quo tamen sumpto in casu isto DD. tenuerunt, non probari Prothonotariatum, & consequenter reseruationem, quia non constat sufficienter de acceptatione gratiæ per Andream, ex infra allegandis.

4 Pro cuius resolutionis fundamento, necessariò præsupposuerunt in hoc casu requiri acceptationem & mouebantur Domini, quia cum hæc gratia Prothonotariatus non emanauerit Motu proprio Papæ pro seruitio Ecclesiæ, sed ad supplicationem partis, vt fauerit Oratori, requirebatur eius consensus: vt benè ad propositum distinguit *Abb. in cap. fin. col. fin. nu. 13. de postul. prælat.* vbi quod si Papa transfert Episcopum ad alium Episcopatum propter necessitatem, vel vtilitatem Ecclesiæ, non requiritur aliquis consensus Episcopi, si verò transfert propter meritum personæ & tunc requiritur eius consensus, cum id Papa faciat ob eius gratiam, & pro hoc faciunt, quæ scribit *Calder. cons. 1. de translat. prælat.* Et quod requiratur acceptatio facit decisio *Achil. de priuileg. Lap. alleg. 89 num. 6. Mohedan. decis. 18. de præb.* Et in nostris terminis firmat *Mandos. ad reg. 1. Cancell. quæst. 8. in fin. & Simonett.* seu potius *Granut. de reseru. quæst. 100. nu. 8. & 9.*

5 Et confirmatur, quia quatenus decisiones dicunt acceptationem posse induci, & præsumi, aut expensa centum ducatorum, aut stante expeditione Bullæ, vel ex alijs, de quibus infra, apertè sentiunt requiri acceptationem, cum aliàs frustra induceretur dicta præsumptio, & in istis terminis loquuntur *Mohed. d. decis. 18. de præb. Put. decis. 27. nu. 9. lib. 1. Cresc. decis. 1. de præsump. Rot. diuers. decis. 7. lib. 2. par. 3. & decis. 43. lib. 1. ead. part 3. Sarnen. in reg. de Annal quæst. 32. num. 6.* distinguendo inter casum, in quo adest considerabilis impensa inter casum in quo non adest, & Rota in *vna Carthaginen beneficij 26. Februar. 1603. coram Illustriss. Lancellotto* distinguit, an litteræ sint expeditæ, vt tunc acceptatio non requiratur; secus vero si litteræ non sint expeditæ, & facit *decis. Verall. 326. incipit, Prothonotarij, lib. 1 in manuscr.* similiter decisio Tolomæi inter *diuers. 1033. par. 3. lib 3.* quatenus dicit creatum Prothonotarium censeri acceptasse.

6 Et licet d. decis. Tholomæi adducat duas rationes, tum propter compositionem centum duc. tum quia Prothonotariatus est officium publicum, quæ rationes significantur etiam in *dec. 1292. ead. par. 3.* & adducuntur etiam in illa *decis. Put. 339. lib. 2.* quæ est *decis. 329.* secundum nouam impressionem, & est eadem cum d. decis. Tholomæi, & eadem die, mense, &

se, & anno emanauit, prout videtur etiam eadem cum d. dec. 1292. Tamen in ista Putei additur in fine, non ita placuisse DD. rationem, quia Prothonotariatus concernat publicam vtilitatem, quasi Prothonotarij sint deputati ad scribendum gesta Martyrum, cum hoc conueniat solis participantibus, sed magis aliam, quæ erat propter compositionem quæ soluitur, & sic sensit illa decisio, quod in Prothonotarijs non participantibus, in quibus terminis nos versamur, sit necessaria acceptatio saltem præsumpta propter impensam.

7 Et quamuis dec. 373. ead. par. & lib. 3. residere videatur in eo, quod beneficia Prothonotarij absentis creati sint reseruata, quamuis non constet de acceptatione; tamen venit intelligenda iuxta decis. Cresc. 15. quam allegat iuxta doctrinam Bart. in l. non solum. § liberationis. ff. de lib. leg. cum vulg. quæ dec. 15. quæ est decis. 1. Cresc. de præsumpt. expressè dicit, Bullam Prothonotariatus eum probare, quamuis aliter non constet, quod ille ratum habuerit, & reddit rationem, scilicet, propter impensam. Vnde omnes istæ decisiones præsupponunt requiri acceptationem, saltem præsumptam; si verò id negant, intelligunt de acceptatione expressa, vt ex supradictis patet.

8 Cum isto igitur præsupposito requisitæ acceptationis, vt supra, firmato, facilius procedit resolutio, de qua supra, quòd non probetur acceptatio gratiæ Prothonotariatus, ad effectum de quo agitur, probandi plenè, & concludenter reseruationem, & ex ea excludendi prouisum ab Ordinario, & possessorem. Sola etiam registratio supplicationis, etiamsi supplicans esset præsens in Curia, non est sufficiens probatio, sed tantum quædam præsumptio acceptationis gratiæ; & ideo Rota vltra talem præsumptionem, solet desiderare aliquod adminiculum, ex eo desumptum, quod vel fuerit probatus vsus gratiæ; vel interuenerit expeditio litterarum, vel considerabilis impensa, & ita procedunt decisiones supra proximæ allegatæ. Gomes. in reg. de annal. quæst. 32. circa med. vers. Rota tamen, & in reg. de triennal. quæst. 38. in fin. Put. decis. 2. super reg. de non iudic. Vbi quod supplicatio non præsumitur impetrata per Oratorem in ea nominatum, nisi aliunde constet, & idem Put. decis. 27. num. 8. lib. 1. ad idem decis. 3. Mobed. de præsumpt. vbi præsumitur ratificatio ex pluribus coniecturis ibi consideratis, & fuit dictum in Gerunden. anniuersariorum 9. Februarii 1582. coram Seraph. quæ est decis. 560. num. 1. & 2. in eius recollectis, & quidem de expeditione litterarum hic non docetur, imò constat de negatiua ex diligentijs factis.

9 Quo ad alia verò adminicula, licet pro D. Quæsada prætendatur hic etiam adesse, videlicet expensam, quæ fit in expeditione, seu registratione supplicationis, & testes de publica voce, & fama, quod Andræas esset Prothonotarius, & vsum pilei in insignibus, & armis, vt fuit ponderatum in prima decisione. Tamen respondebatur, quo ad impensam, negari quidem non posse quin illa regulariter concurrat quando supplicatio reperitur expedita, & registrata, & ideo dum decisiones requirunt præter supplicationem, adminiculum impensæ, debent intelligi, quod de impensa aliunde constet, quam ex ipsamet supplicatione expedita, vel registrata, aliàs frustra requirerent adminiculum impensæ, præter supplicationem signatam, vel expeditam.

10 Et quod dictæ decisiones loquantur de supplicationibus registratis patet, quia adducebantur à partibus ad fundandam suam intentionem, & tamê certum est, quòd supplicationes non veniût ad manus partium ante registrationem, & fuit adductum simile; nam ex sustentatione litis; simul cum impensa, præsumitur mandatum. Bart. & Alex. in leg. cum seruus, ff. de verb. oblig. Et tamen impensa aliunde debet probari, quàm ex sustentatione litis, licet non soleat fieri absque impensa, vt colligitur ex decis. 3. Cas. de Grass. de procurat. Et confirmatur, quia vt ex facto oriatur præsumptio, debet factum concludenter probari, & non præsumptiuè, vt si ex possessione præsumitur dominiû, debet possessio concludenter probari. Bald. in l. non hoc, n. 5. C. vnde leg. Sic ex obseruantia contractus 30. annorum præsumitur beneplacitum Apostolicum; dum tamen obseruantia plenè probetur, secus si præsumptiuè Seraph decis. 1042. num. 4. part 2.

11 In proposito autem tota probatio acceptationis fundatur in præsumptione impensæ, quæ fit in registratione, & expeditione supplicationis, quod nihil aliud est dicere, quàm quod supplicatio registrata sola probet acceptationem, & consequenter reseruationem, quod tamen Rota nunquam admisit, vt videre est in omnibus decisionibus supra allegatis, in quibus requiritur adminiculum impensæ seorsim, & separatim ab ipsa supplicatione, aliàs sequeretur, quod admitteretur concursus plurium præsumptionum, videlicet, quod præsumeretur Pesqueram expediuisse supplicationem, & quòd ex expeditione præsumatur fecisse impensam, contra text. in l. 1. C. de dot. promiss. Rot. decis. 800. nu. 17. par. 1. diuers. Menoch. præsumpt. 132. num. 81. in 8. declarat. lib. 3. Et in specie ad hunc effectum priuandi possessorem beneficio, non sufficere plures præsumptiones, fuit dictum in Giennen. Canonicatus coram Robusterio, supra relata; imò in decisione illa Placentina Canonicatus, coram Paleotto, quæ est decis. 743. lib. 3. par. 3. diuers. non admittitur pro coniectura, vel probatione sufficienti acceptationis, quod quis fit præsens in Curia, & quod fit facta impensa in expedienda supplicatione, nisi etiam alia concurrant.

12 Ac prædicta eo magis videntur admittenda, ex quo factis diligentijs in omnibus libris officialium in quibus expensæ pro facienda tali expeditione, vel condonationes solent adnotari, nulla fuit reperta expensa, nec condonatio annotata, ex qua diligentia, vel probatur negatiua non factæ impensæ, nec condonatæ, iuxt. trad. per Bart. in leg. fin. in t. not. C de reb. cred. & in l. 2. nu. 2. C. de error. aduoc. præsertim stante maxima diligentia, & legalitate Officialium Datariæ; vel saltem redditur offuscata, & turbida præsumptio ex aduerso inducta, quod supplicationes non perueniant ad registrum, absque impensa, vel condonatione.

13 Nec videbatur obstare vna ratio ponderata in prima decisione, quod cum non agatur de canonizanda gratia Prothonotariatus, sed ad effectum solius reseruationis, videatur sufficere sola supplicatio iuxta Cassad. decis. 8. num. 13. & seq. de restit. spol. Mobed. Put. Caputaquen. & Gabr. in decis. relatos quia fuit responsum, prædictos omnes loqui in casibus, quibus minor probatio sufficiebat, & plena non

non requirebatur, vtputa si subrogatus tractet de iustificanda gratia sui auctoris, sufficit enim ostendere supplicationem signatam,& ita loquuntur *Puteus decis.347. lib.1. Caputaq. decis. 235. & 301. par.3.* Sed nullus ex prædictis loquitur in casu reseruationis probandæ, dato concursu prouisionis Ordinarij,& possessoris beneficij,quo casu cum reseruatio fit plenè,& concludenter probanda,& ipsa consistat in Prothonotariatu, sequitur vt de illo, tanquam de causa reseruationis plenè, & concludenter constare debeat, ex supra allegatis.

14 Quo verò ad publicam vocem,& famam, vltra quod in casu nostro talis præsumptio non sufficit,ex supra adductis, & tradit *Cassad.decis.2.num.2.in fin.de constit. Simonet.de reseru. quæst.24. Put decis.17.de preb.* Illa nec videtur probata, quia testes de ea deponentes dati in Summ. pro D. Quesada partim fuerunt examinati in partibus extraiudicialiter,& sine citatione partis, qui ideo nihil probant. *l.si quando.C de testib. c.quoniam contra, vbi Doct. de probat. Cresc.decis.2.num 6. de testib. cap.* Partim verò fuerunt examinati in Curia tempore Villanouæ,qui postea repetiti ad instantiam D.Gabrielis, declararunt, eam famam ortum habuisse post obitum Pasqueræ, & aliqui dicunt etiam post motam hanc litem,vnde cum non constet de origine sufficienti ad stam famam inducendam, non fama sed vana vox populi reputatur. *l.decurionum C.de prob. Surd conf.151. num.76 lib.2.* Et in terminis nostris est decisio *Regien. Canonicatus coram Paleotto,* quæ est *decis.525.lib.3. par.3.diuers.*

15 Nec est facienda vis in testibus deponentibus de vsu pilei, quo Andreas vtebatur, quia etiam ex testibus constat, quod Andreas hoc prætendebat sibi competere, quia erat Abbas, & caput Ecclesiæ de Salas, & quia sui antecessores pileo vsi fuerant, & hoc conabatur defendere in lite super hoc articulo cum Capitulo Burgen. in qua non priuilegio Prothonotariatus vtebatur,quod aliàs facilè sibi fuisset allegare ad fundandam intentionem suam, sed rationibus proximè adductis; imò id in quodam libello contra Decanum & Capitulum prædictum porrecto, deduxit, & declarauit, in quo etiam produxit quatuor scripturas,& sententias pro suis antecessoribus latam super iurisdictione, & gestatione pilei,vt in summario Dom. Gabrielis dato in hac causa 27.Martij præteriti num. 33.

16 Postremò considerabant DD.multas contrarias præsumptiones pro Gabriele adductas, ad excludendam acceptationem gratiæ de qua agitur. Et primò quod supplicatio reperitur signata cum diuersis restrictiuis,sed sine ipsis,*Put.decis.184.nu.2. lib.2.in nou. Caputaq. decis.210. num.6. par. 1.* Et additur pro adminiculo dictum vnius testis iam defuncti, licet examinati ad perpetuam rei memoriam, qui deponit, quod ob dictas restrictiuas, & compositionem petitam ab Andrea,ipse noluit gratiam acceptare, quo stante nihil operatur præsentia Andreæ, quia cum fuerit data supplicatio ampla, & signata cum pluribus restrictiuis, & cassaturis,vt patet ex crucibus appositis. *Cas. de Grass. decis.121. num. 1.& decis.122.num.1.aliàs decis.10. & 11.de præb. Seraph. decis.683.nu.2.* Non sequitur ex præsentia acceptatio, *l.1.§.si quis simpliciter. ff. de verb. oblig. §.præterea instit. de inut. stipul.* Consensus enim super vna petitione non operatur circa aliam. *Bald.in l.si curatorem.ff.de restit. in integr. Aret. in leg. Domitius. ff de testament. Cepb.consil. 184.num.24.*

17 Secundò,quod fuerit possibile supplicationem absque instantia,& impensa alicuius, registrari, vt probatur per testes à Gabriele inductos, & cum ex aduerso non probetur concludenter ex sola registratione acceptatio Prothonotariatus, ex supra deductis; sufficit Gabrieli reo, & possessori allegare hanc possibilitatem.*glos.in l.si tutor,in verb.ostendens.C.de perie.tut.& in l.2.in verb.probationibus. C.qui testam.fac.poss Socein.iun.cons.67. num.18. lib.1.Surd.cons.180.num 8.lib.2.*

18 Accedit tertiò, quod valde mouebat Dominos, porrectio alterius supplicationis eiusdem gratiæ Prothonotariatus,& signata à fel. rec. Sixto V. quæ nec etiam fuit expedita,quia fuit petita compositio & ex hac secunda arguitur, quòd prima supplicatio non habuit effectum, vt benè ad propositum *Put. decis.298 in fin.lib.3.in nou.*

19 Quartò quia Andreas nũquam se gessit pro Prothonotario, nec pro tali vnquam fuit, vel ab eius consanguineis, vel ab alijs reputatus, vt deponunt testes, quæ tamen reputatio valdè facit ad istum effectum, vt in *d. Regien. Canonicatus coram Paleotto,supra allegata.*

20 Et aliæ coniecturæ adducuntur per Informantes pro Gabriele, ex quibus videtur satis debilitari, & eneruari probatio, seu præsumptio prouisi Apostolici, deducta ex solo sumpto supplicationis signatæ, & iutrant vulgares regulæ, quod vna præsumptio tollitur ex alia,& fortior vincit debiliorem,*leg. Diuus.ff.de in integr.rest cap. litteris. de præsumpt.* Et vna probatio contraria probatione conquassatur. *Surd.conf.135.num.93.& seq.lib.1.* Et in terminis reseruationis, quod illa non intret, quando contra eam aliquid coloratum opponitur, fuit per doctrinam *Socein. in l.rem quæ nobis,sub num.19. vers.sed tu considera ff.de acq. poss. decisum coram Paleotto decis.* 258. in manuscriptis, vt in copia data.

21 Et quatenus præsumptiones redderentur pares, in paritate præsumptionum est præferendus reus, & possessor, *Spec.in tit.de iuram.delat. §.1.num.9. vers.quid si actor.Cephal.conf.152.num.30. Felin. in cap.ex litteris numer.4.de probat. Alciat. reg.3. præsumpt.44.nu.1.Tiraq.de iur.primig.quæst.17. opin.11.num.2.* Et vt dicit *Aret.in c.in nostra,de rescript.*cum possessione, paritas probationum reducitur ad imparitatem, & fuit dictum in *vna Portalegren.vnionis 9. Martij 1594. coram Orano.* Neque est dubitandum Gabrielem possidere, etiamsi fuerit appositum sequestrum de mandato Principis donec causa cognoscatur,vt per *Alex.conf.112.n.5. vers.sed ita est,lib.6.*

22 Ex quibus fuit conclusum, gratiam D. Quesadæ non esse iustificatam quoad reseruationem.

R. P. D. PAMPHILIO.
postea S.R.E. Cardinali.

Vlixbonen. cœmeterij.

Veneris 20. Nouembris 1615.

AR-

ARGVMENTVM.

Cœmeterinm, & alius locus facer prophanari non poteſt ſine canſa, nec etiam alienari ſine ſolemnitatibus à inre requiſitis in alienatione rerum Eccleſiaſticarum

SVMMARIVM.

1 *Sententia quòd fuerit lata ſine citatione partis, probatur ex inſpectione actorum, & propterea eſt nulla.*

2 *Archiepiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus an prophanare poſſit cœmeterium, ſicut poteſt prophanare Eccleſias dirutas.*

Clauſula, vocatis ijs quorum intereſt, *operatur vt niſi citentur intereſſe habentes, ſententia ſit nulla. ibid.*

4 *Locus ſacer prophanari non poteſt, præſertim ſine cauſa.*

5 *Eccleſiaſtica bona ſine ſolemnitatibus à iure requiſitis alienari nequeunt.*

DECISIO DCCVII.

1 PRO Patribus Societatis IESV informantibus nempe ſententiam Archiepiſcopi eſſe infirmandam, quia de eins nullitate ſatis viſum fuit conſtare ex inſpectione actorùm, ex quibus apparet illam fniſſe laram abſque citatione Patrum, *Abb. conſ. 84. n. 1. in fin. lib. 2. Caſtren. conſ. 81. n 3. lib. 2. Corn. conſ* 141. *n.* 3. *lib.* 3. *Rot. in cauſa Senogal. filiæ* 24. *Maii* 1577. *relat. inter impreſſ. dec.* 64. *n.* 2. *p.* 1 *diuerſ. & cor. me in cauſa Leodien. parochialis* 19. *Decembris* 1611. Qui tamen, cnm de illorum præiudicio ageretur, erant ad id omnino citandi *clem. ſæpe verſ. ſententiam verò*, & ibi *gloſ. verb. ad id, de verb. ſignif. Anch conſ.* 211. *nu.* 1.

2 Nec obſtare, quod Archiepiſcopus per eius ſententias prophanauerit cœmeterium de quo agitur, tanqnam Sedis Apoſtolicæ delegatus, vigore Conc. Trid. *ſeſſ.* 21. *c.* 7. *de refor.* Quia vltra quod in *d. c.* 7. fit menrio rantum de Eccleſijs diruris, ſeu collapſis, itant illius diſpoſitio non comprehendat cœmeterium præfatum, quod non apparet fuiſſe tale, ad *l.* 4 *§. toties, & ibi Doct. ff. de damn. infect.* fuit etiam reſponſum quod in eo adeſt clauſula, *vocatis ijs, quorum intereſt*, cuius vigore Patres, de qnorũ intereſſe agebatur, erant omnino cirandi, aliàs ſententia eſt nulla, vt ex trad. per *Pariſ. conſ.* 45. *nu.* 6. *lib.* 4. tennit Rot. in *cauſa Feretrana parochialis*, 3. *Iulii* 1589. *cor. bo. me.* Card. *Pamph.*

3 Et prædicta viſa fuerunt Dominis eo facilius admittenda, qnia ſententia iſta nõ poteſt ſaluari ab iniuſtitia. In ea enim profanatur locus, de quo agitur, ex eo præcipuè quod is ab immemorabili tempore habitus fuerit pro prophano, & D. Comes ex legitimo titulo in poſſeſſione permanſerit, quod nõ ſolum non apparet iu actis tunc fuiſſe legitimè iuſtificatum, quinimo potius conſtat de contrario, quia in inſtrumento acquiſitionis factæ per Comitem à Ciuitate de ann. 1543. pro confine bonornm tunc conceſſorum datur cœmeteriũ S. Rocchi, & ſic patet cœmeterium non fuiſſe in conceſſione comprehenſum, quod etiam arguitur ex modica quantitate duc. 20. de Camera tunc pro d. acqniſitione ſolutorum, quæ oſtendit illa bona fuiſſe parui momenti.

4 Vlterius pro Patribus datur ſententia, iu qua locus prædictus dicitnr eſſe cœmeterium Eccleſiæ S. Rocchi ſupradictorum Patrum, quod etiam diſponunt reſtes pro eiſdem Patribus examinati, idque etiam iuſtificatur ex altera ſententia, in qua quidẽ officialis propter extractionem vnius delinquentis ab iſto cœmeterio S. Rocchi, fuit declaratns ſacrilegns, quæ ſenrentia fuit poſtea in gradu appellationis per Indicem confirmata, & comprobatur ex ipſa ſententia, de qua agitur, in qua d. Archiepiſcopus declarat, quod nec Comes, nec eins ſucceſſores ſupradicto loco in ſordidis vſibus vrantur, prout Conc. Trid. *d. ſeſſ.* 21. *c.* 7. *de refor.* in locis ſacris prophanatis ſeruandum eſſe diſponit, vnde paret quod hoc cœmeterinm tanquam locus ſacer prophanari non poterat, *c. quæ ſemel*, 19. *q.* 3. *c. ſemel Deo, de reg. iur. in* 6. *Anton. in ſumm. p.* 3. *tit.* 12. *c.* 2. *§. S. Silueſtr. verb. Eccleſ.* 2. *n.* 7. *q.* 5. *& Tabien. in eod. verb. nu.* 7. præſertim ſine cauſa, *Franch. in d. c. ſemel Deo, n.* 2. *de reg. iur. in* 6.

5 Nec poſtea tanquam res Eccleſiaſtica potuiſſet D. Comiti concedi ſine debitis ſolemnitatibus de inre requiſitis in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum, iuxta *text. in c. ſine exceptione* 12. *q.* 2. Vbi *Laurent. de Rodulphin. n.* 17. *Dec. in auth. qui rem, n.* 21. *C. de ſacroſanct. Eccleſ. & conſ.* 142. *nu.* 4. *in princ. cum alijs adduct. cor. Seraph. dec.* 508. *num.* 1

Et ita decisum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana Accomanditæ.

Veneris 27. *Nouembr.* 1615.

ARGVMENTVM.

Accomanditæ contractus, ex quibus iuſtus, vel iniuſtus dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Contractus in dubio præſumitur iuſtus, & validus, non autem iniuſtus, & inualidus, ſiue agatur de fœnore, ſiue de annullatione contractus.*

2 *Bona ſocietas eſt illa, quæ & naturaliter, & proportionabiliter confert, & diuidit lucrum, & damnum ſuſtinet.*

4 *Contrahentes præſumuntur velle ſe conformare cum lege municipali.*

5 *Caſus omiſſus à ſtatuto remanet in diſpoſitione iuris communis.*

6 *Procurator non poteſt ſuum principalem obligare contra, vel præter formam mandati.*

7 *Conſuetudo, & ſtylus excuſat ab iniuſtitia contractus.*

DECISIO DCCVIII.

1 HODIE partem reſeruatam iu præterita diſputatione propoſui, an ſcilicet obſter iniuſtitia contractus, de quo agitur? & non obſtare fuit reſolutum. Regulare enim eſt quod contractus præſumatur iuſtus, & validus, & qui dicit contrarium, tenetur plenè, & concludenter probare. *l. ſi ea pactione, C. de vſur. Bal. conſ.* 39. *in fin. vol* 3. *Iaſ. in l. rogaſti, §. ſi tibi, n.* 7. *ſi cert. pet. Soc. iun. conſ.* 83. *n.* 6. *vol.* 2. *& conſ.* 327. *n.* 13. ſumitur enim præſumptio excluſiua delicti, iuxta diſpoſitionem *l. merito, ff pro ſocio*, ſiue agatur de fœnore quod propriè delictum eſt, ſiue de annullatione contractus ratione illius

iniustitiæ cum & ipsa annullatio actus sit pœna, quę citra culpam non inducitur, *l. ad senatus ff. de contrahen. empt. l. fin. C. de posthum. hæred. inst. Bart. in l. sanctio legum, ff. de pœn. Surd. cons. 257 n. 22. vol. 2.*

2 Probatio autem iniustitiæ huius contractus Accomanditæ aliunde deduci, aut considerari non potest, quàm ex apocha societatis continente obligationes, gubernium, & exercitium ipsius Accomanditæ, & tamen ponderatis singulis partibus illius visum est pacta non probari esse iniusta, sed magis in vtilitatem Guicciardini, quàm Accomandantiũ præponderare. Conuenitur enim in 3. 4. & 10 cap. de erigenda societate per viam Accomanditæ, & de proponendo Guicciardino administratore de exponendo pro capitali scuta 40. mill. cum pacto lucri, & delucri, iuxta quantitatem à quolibet ex Accomandantibus expositam, quæ omnia si loquamur cum Guicciardino socio respectu participationis dupli catę portionis, per eum in hac ipsa Accomandita cum alijs expositę, videntur conuenire legibus bonæ societatis, quia, & naturaliter, & proportionabiliter confert, & diuidit lucrum, & damnum sustinet, *l. si non fuerint, in princ. vbi glos. in verb. partes ff. pro socio. Corn. cons. 196. num. 3 lib. 3. Cardin. Mant. de contract. lib. 6 tit. 4. nu. 10. & 22. & tit. 6. num. 10.*

3 Si verò agatur cum Guicciardino administratore, & vti ab Accomãdantibus toti negotiationi, pręposito visum est etiã non probari pacta administrationem respicientia esse iniusta, sed potius in vtilitatem administratoris exuberare, quia in 9. capitulo Accomandantes volunt, quod omnes expensę pro sustentatione domus, in qua bancaria ratio exercetur, tam ratione victus, quàm mercedis iuuenũ famulorum, & proxenetarum, & aliarum rerũ occurrentium cedant damno, & incõmodo ipsius rationis, itaut persona, seu personæ administratorũ exemptæ, ab omni impensa sustentationis domus remaneant. In 10. autem capitulo assignantur Guicciardino viginti quinque pro singulis centum lucrãdis cũ titulo recognitionis. Et in Capitulo octauo datur facultas eidem Guicciardino retinẽdi Thesaurariam Sanctissimi, & illius omnes prouentus sibi appropriandi & quod Accomandantium periculo ratione eiusdẽ Thesaurariæ stare debeant scuta 12. mill. auri, qui prouentus multũ ab ipsis Accomãdantibus, & cõmuni mercatorum cœtu solẽt æstimari.

4 Non obstat inæqualitas, & iniustitia pondetata ex qualitate obligationis Guicciardini, qui solus, & insolidum in omnibus contractibus obligatur, & ex facultate ipsi in capitulationibus attributa obligari potest, nedum pro sorte exposita, sed pro maiori; Accomandantes verò non nisi pro sorte exposita, & pro lucris prouenientibus ab ea, remanẽt obligati, & tamen ad lucra maioris summæ, & indefinitæ volunt admitti; ad damna verò vltra sortem nõ obligantur, quod videtur inæquale, & iniustũ. Quia de huiusmodi obligatione in capitulis non videtur expressè conuentum, sed tacitè, & in consequentiam, dum conuenerunt, quod huiusmodi Accomandita describeretur in officio mercantiæ Florẽtinę, & notificaretur secundum stylum consuetum, quasi voluerint se conformare cum lege municipali eiusdẽ Ciuitatis, per ea quæ tradunt *Bar. in l. hæredes mei. §. cũ ita ff. ad Trebell. Alciat. de præsumpt. 32. Surd. decis. 322. num. 55.* Ideo Domini

5 Primò dixerunt statutum prædictum disponere quidem quod Administratores remaneant obligati insolidum aduersus creditores, pro quacũque summa, sed quod soli Administratores insolidum teneãtur pro damnis contingentibus, quando sortem expositam excedunt, de hoc inter Accomandantes, & Administratores nihil in statuto videtur determinatum, quod propterea videbatur relinquendum tanquam casus omissus dispositioni iuris communis requirentis æqualitatem inter socios, vt dictum fuit in decisione diei 10. Decembr. 1614.

6 Secundò, quatenus vsus, & consuetudo mercatorum aliter suaderet, animaduerterunt, quod inter Administratorem, & Accomandantes, non legitur in statuto determinatum, vt obligetur Administrator ad subeundam obligationem solidalem pro maiori summa, quàm à socijs exposita fuerit. Ideo aut eorum obligatio intra limites sortis versatur, & in hac parte non cadit inæqualitas, aut iniustitia, quia Administrator ex futuris contractibus lædi non potest, cum incumbat pignori sortis in eius manibus expositæ, aut excedit limites, & ipsi, quatenus dãnum sentiat, imputandum est, cum contrahat præter naturam legalis, & conuentionalis mandati, quo casu non potest obligare Dominos Accomandãtes, *l. diligenter. ff. mandati, c. cum olim, de offic. deleg. Gabr. cons. 155. n. 3. lib. 1.* vbi latissimè probat procuratorem contra, vel præter formam mandati non obligare dominum, & sequitur *Surd. dec. 209. nu. 6.* Quod autem pręter legale mandatum, & conuentionale se obliget, satis patet, quia in statuto nullum verbum de obligatione vltra sortem, & in c. 5. 6. & 7. facultas Administratoris est restricta *alla sopradetta quattità di denari accordata di mettere di corpo in questa ragione con li emolumenti*; quatenus autem Administrator lucra respectiuè ad excessum sortis sibi ipsi acquirere prætendit, neque id potest propter conuentionem prohibitiuam, ne possit in proprio negotiari, per quam neque voluisse, neque potuisse Guicciardinum sibi acquirere, fuit firmatum in decisione 13. Ianuarij 1614.

7 Tertiò fuit responsum, quod cum obligatio solidalis, quæ concurrit in Administratore Accomanditæ, ex dispositione statuti Florentini sit inseparabilis ab ipso officio administrandi, itaut qui suscepit tale onus, sciat statim se teneri inso idum, & Accomandantes nisi pro sorte exposita; inde sequitur, quod merces, vt supra assignata ad vtrumque onus pariter debet esse correspectiua, quæ cum iniusta probetur, respectiuè ad similes contractus, sed constituta secundum consuetudinem mercatorum, exceptio iniustitiæ cessare videtur, vt in proximis terminis respondit *Roman. cons. 238. num. 6* loquens de contractu cambij secundum generalem mercatorum consuetudinem celebrato, quem secuti sunt Domini in *causa Mediolanen. cambiorum 25. Iunij 1610. coram Illustriss. Lancellotto*, & faciunt deducta per *Cardin. Mantic. de contractib. lib. 6. tit. 6. à num. 1. vsque ad decimum*. Et quando iniustitia non est patens, si eo modo similes contractus, inter mercatores frequententur, dicit *Bal. in l. vnica. in 3. quæst. nu. 39. C. de his quæ pœna nomine*, quod tollitur omnis suspicio, quæ contra illius validitatem vrgere possit, idem responderunt, *Alc. Rol. Natt. Dec. & alij relati per Surd. cons. 327. num. 52. & 53. vol. 3.* quibus accedunt *Menoch. consil. 243.*

fol.343.num.4.& Ioseph.Ludou.concl.38.vers.105. & etiam fuit dictum in *allegata decisione Mediolanen.cambiorum coram Illustriss. Lancell.*
Et ita resolutum.

R. P. D. COCCINO.

Romana pecuniaria de Astallis.

Veneris 27. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Ex diuersitate quitantiarum quando præsumatur diuersitas summarum.

SVMMMARIVM.

1 *Identitas summarum non præsumitur, sed diuersitas quando quitantiæ sunt diuersæ, vbi declaratur hac conclusio.*
2 *Solutio præsumitur facta in extinctionem debiti, pro quo fuerat relaxatum mandatum.*
3 *Soluere quis anticipatè non præsumitur.*
4 *Testes duo quando sunt inter se contrarij, vnus alterum destruit.*

DECISIO DCCIX.

1 TERTIO proposui hanc causam, & tertiò eadem sententia placuit Dominis; quàuis enim Capitaneus habeat intentionem fundatam in diuersitate quitantiarum, vt in *in l. quingenta*, aliàs *quinquaginta, ff. de probat.* attamen non est præclusa via probandi contrarium, vt in eodem textu, & ibid. notant DD. Hic autem ex serie facti satis probatur contrarium; nam prima vice fuerunt soluta 6. Augusti mediante banco scut. 142. & deinde locator cuidam Furnario, qui soluit de ordine Capitanei, fecit quitantiam sub die 11. Augusti de scut. 508. quæ duæ summæ ascendunt ad scuta 1050. locator verò fecit quitantiam 7. Augusti eidem Capitaneo conductori de scut. 1050. *a bon conto delle paghe maturate conforme al decreto è mandato relassato*, & licet quitantia facta Furnario fuerit facta post quitantiam factam per conductorem de scutis 1050. tamen non repugnat quod pecuniæ antea fuerint solutæ & socius eiusdem Furnarij modo defuncti attestatur quod Capitaneus dederat ordinē per tres, aut quatuor dies ante d solutionem quod pecuniæ soluerentur locatori: vnde quitantia generalis non repugnat quod quitantia facta Furnario fuerit facta post d. quitantiam generalem. Quare stante ista serie facti manifestissimè constat quod est habenda ratio tantum scut. 1050. nam in istis quitantijs conuenit primò identitas summæ, quæ non parum facit, vt fuit consideratum in alijs decisionib.
2 Accedat quod quitantia fuit facta *à bon cōto delle paghe maturate conforme al decreto è mandato relassato*, nam si duplicatæ fuissent istæ partitæ, frustra fuisset facta quitantia hoc modo, quia cum primæ solutiones essent præsumendæ, quod fuerint factæ in extinctionem debiti, pro quo fuerat relaxatum mandatum, iuxta not. per *Imol. in leg. si quis ex famosa, num. 2. ff. de solut*, vt fuit in specie resolutum in *causa Roman. pecuniaria 18. May, & 20. Nouembr. huius anni, coram R. P. D. meo Pamphilio*, quitantia non poterat fieri *à bon conto delle paghe maturate conforme al decreto e mandato relassato*, quia ista secunda partita iuncta cum alijs longè excederet creditum pro quo fuerat relaxatum mandatum, & cuius vigore poterat carcerari, vt benè ad propositum considerat *Imol. loco proximè allegato*, & consideratur etiam in *vltima decisione Dom. mei Pamph. supra alleg.*
3 Quæ eam optimè corroboratur, quia Capitaneus sub die 14. Septemb. fuit scut. 300. & sub die secunda Octobr. scut 400 & in quitantijs fuit dictum *à conto di che deue*, & tamen si habenda esset ratio summarum duplicatarum, nihil debuisset Capitaneus, sed remansisset creditor, vnde excluditur quod solutiones potuerint fieri pro futuris paghis, cum fuerit dictum *a conto di che deue*, vltra quod solutio anticipata non præsumitur, vt fuit consideratum in *causa Romana fructuum census coram Illustriss. Dom. meo Card Lancell. 21. Apr. 1610.* & cum Capitaneus esset solitus soluere mediantibus mandatis, non de facili debet præsumi ista solutio, iuxta tradita per *Afflict. in decis. 13. num. 18. Mandell. cons. 789 a. 4. lib. 1.* & prædicta recipiunt adminiculum ex qualitate locatoris, & ex eius libris, vt fuit ponderatum in alijs decisionibus, quę eo magis procedunt hodie, cum ipse conductor sit mortuus in gremio Sanctæ Matris Ecclesiæ, receptis omnibus Sacramentis; nemo enim præsumitur immemor salutis æternæ, & quamuis ista non sufficiant, prout est verum, tamen negari non potest quin multum faciant vnà cum alijs ad eliciendam veritatem.
4 Nec obstant testes examinati pro parte Capitanei, quia vltra alias responsiones datas in præcedentibus decisionibus fuit consideratum, quod secundus testis dicit neminem fuisse præsentem numerationi pecuniarum, & tamen quartus dicit se præsentem fuisse, & sic vnus destruit dictum alterius. *l duobus. § fin. vbi DD ff de iureiur. Surd dec. 326. in fine.* neque ipsi cognoscunt summam solutam, nec causam, & dicunt de datione quitantiæ, quæ tamen non exhibetur, vnde non bene sentiendum est. *Aym. cons. 134 num. 17. Decian. resp. 24 nu. 30. lib. 1.*

R. P. D. ANDREA.

Bononien. de Capacellis.

Veneris 27. Nouembris 1615.

DECISIO DCCX.

Est inter eius impress. decis. 44.

R. P. D. REMBOLDO.

Senogallien. affictus.

Veneris 27. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Socius quando conuenit cum socio, vt pensio rei, super qua est contracta societas, deberet primo solui ex illius fructibus, non potest agere contra socium ad contributionem pro dicta pensione, nisi prius liquidato, an pensio possit solui ex dictis fructibus.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio conditionalis non potest exequi antequam constet purificatam fuisse conditionem.*
2 *Instrumenti vna pars aliam declarat.*

Interpretatio ea est admittenda per quam omnia ad concordiam reducuntur, & vtrique casui satisfit, ibid.

3 *Actor tenetur plenè probare intentionem suam, etiam quod consistat in negatiua.*

Societas potius præsumitur lucrosa, quàm damnosa, ibidem.

4 *Bilancium vt concludat, lucrum vel damnum societatis debet ritè, & rectè confici.*

5 *Soluens, de proprio soluisse præsumitur.*

Socius qui administrauit, prius discuti debet, quàm conueniantur alij socij. ibid.

6 *Cambia nullo iure debentur, nisi sint iustificata.*

Licitum facere non possunt partes, quod aliàs est illicitum, ibid.

DECISIO DCCXI.

1 CVM aliàs Vincentius Mazingus, & Leo Bettus à Venerabili Germanorum Collegio bona Abbatiæ Auellanæ, pro certa pensione tunc conuenta conduxissent de anno 1608. medietatem dictorum bonorum Hieronymo de Sealamontibus, & Marco Aurelio de Donio sublocarunt, pacto inter cætera adiecto, quod dicti Hieronymus, & Aurelius de omnibus lucris, & damnis ex dicta conductione quærendis pro rata dictæ medietatis participare deberent, & casu quo pecuniæ ex fructibus Abbatiæ colligendæ non extarent, quibus euueniente die pensio soluenda sit quilibet sociorum pro sua parte, & rata contribuere teneretur vsque ad integram summam, ita quod deficiente aliquo ex dictis socijs, liceat reliquis accipere pecunias ad cambiū, & recambium damno, & interesse deficientis.

2 Finita igitur locatione Vincentius Mazingus prætendens societatem in notabili damno remansisse, ipsumque pensiones eidemmet Collegio pro tēpore decursas de proprio soluisse, conuenit coram A.C. dictos Hieronymum, & Aurelium ad soluen. ratam ipsos tangen. ac contra eosdem mandatum pro summa scut. 4400. auri stamparum decerni, ac relaxari impetrauit. Vnde mihi causa commissa, dubitaui an dictum mandatum esset confirman. vel infirman. & Domini infirmandum censuerunt. Ratio autem decisionis potissima fuit quod videbatur ex forma conuentionis super relatæ, satis apparere non potuisse dictos Hieronymum, & Aurelium prius conueniri, quam verè constaret, quòd pecuniæ in societate non adessent, quibus pensio solui potuisset, cum in eum tantum casum de proprio contribuere promisissent, ad *leg. cedere diem ff. de verb. signif. l. qui haredi, §. fin. ff. de cond. & demonst. l. pecuniam. ff. si cert. pet. cum similibus.*

Nec subsistit, quod promissio soluendi ratam pēsionis sit pura, & conditio defectus pecuniarum, apposita tantum ad effectum, vt pecuniæ pro solutione dictę pensionis necessariè ad cambium capi possent, quia ex ipsamet lectura instrumenti manifestè contrarium apparet quod scilicet eadem cōditio adiecta fuit etiam contributioni faciendæ, ibi, *Che se mancaranno li denari, ciascheduno debba contribuire per la parte sua fino alla bastanza,* & quod ad hoc, vt pecuniæ ad cambium capi potuissent, requirebatur ne dum, quod pecuniæ non adessent in societate, sed quod etiam socius in contributione deficeret.

Non obstat, quod in eodem instrumento prius etiam partes conuenerint, *Che tutti quattro li compagni siano obligati in egual portione pagare la pensione, cioè la quarta parte per ciascheduno,* idque sine adiectione alterius conditionis, quia fuit responsum, id actum fuisse ad ostendendum, quod sicuti quilibet participabat pro quarta parte, ita etiam quilibet pro quarta parte contribuere teneretur; quod tamen intelligi debet, quatenus pecuniæ deficerent ex prouentibus Abbatiæ redigendæ, iuxta cōuentionem inferius factam, vna enim pars instrumenti aliam declarat *l. qui filiabus ff. de leg. 1.* & interpretatio facien. est per quam vtrique casui satisfiat, & omnia ad concordiam reducantur. *c. inter dilectos, vers. cæterum. de fid. instr. Crauett. consil. 301. num. 4. Gabr. cons. 94. nu. 6. lib. 1.* cum præsertim verisimile non sit quod extantibus pecunijs ex fructibus Abbatię collectis socij de proprio pensiones soluere voluissent.

3 Neque dicatur, quod eo ipso quod existentia pecuniarum non probatur, præsumitur defectus, & sic purificata videtur conditio, quia vltra quod non sufficit actori probatio præsumpta, sed tenetur plenè, & concludenter fundare intentionem suam, etiam quod consistat in negatiua. *l. in illa stipulatione, & ibi Ias. num. 3. ff. de verbor. oblig. Surd. consil. 180. num. 16. Cas. de Graff. decis. 1 nu. 17. qui fil. sint legit. Aebil. dec. 1. de prob.* non potest etiam præsumi hoc casu defectus, cum versemur in negotio, quod potius præsumitur lucrosum, quàm damnosū *l. semper §. negotiatio ff. de iur. immun. Soc. cons. 24. nu. 41. & seq. lib. 1. Rot. Ianuen. dec. 173. n. 8. & seq.*

4 Minus quoque dici potest probatus defectus ex bilancio quod datur, quia illud nihil concludit, nec apparet fuisse ritè, & rectè confectum, ad deduc. in *Ro. laudi 28. Iunij 1613. coram R.P.D. meo Buratt.* Quinimò quatenus etiam non esset necessaria probatio dicti defectus, vel posset dici probatus; nihilominus cum non constet quod creditum, quod in dicto bilancio reperitur Vincentio adscriptum, proueniat ex solutione pensionum ab ipso, vt prætenditur, Collegio facta, vel potius ex cābijs, adhuc mandatū quod pro forte principali tantū relaxatum asseritur, non esset aliqua ratione ex d. bilancio iustificatum.

5 Nec subsistit quod saltem videatur iustificatū ex eo quod probetur pensiones fuisse per Vincentium Collegio solutas, quia de proprio soluisse præsumitur. *l. 2. & ibi Bart. & Bal. C. pro soc. Alex. in l. certi condictio. §. si nummos, prop. fin. ff. si cert. pet.* nā vltra quod ostenditur, peruenisse ad manus eiusdem Vincentij plures pecuniarū summas societati debitas, & cōsequenter non nisi facto calculo cōstare potest in quo ipse creditor remaneat, visum etiā fuit, quod cum prædicti Hieronymus, & Aurelius nō administrauerint, & pensiones, vt dixi, de fructibus Abbatię soluendæ essent, prius negotium hoc inter ipsum, & Bettum administratorem discuti debuisset, quàm alij socij, qui non administrarunt cōueniri *l. actiones §. si cōi. ff. pro soc. gl. in l. creditor. §. duob. in verb. solido ff. mand. Aanch. cons. 332. n. 6. Rot. Ian. d. 46. n. 2.*

6 Non obstat quod Hieronymus, & Aurelius promiserunt stare libris à Betto vti principali administratore conficiendis, quia nec mandatum de cuius reuocatione agitur, fuit in dictis libris fundatum, sed tantum in bilancio minus legitimè, vt dixi cōfecto, nec dicta promissio extendi potest ad cambia, vt dicitur, in dictis libris ad debitum Hieronymi, &

mi, & Aurelij descripta, cum illa nullo iure debeantur, nisi sint iustificata, iuxt. deduc. in *Mediolanen. pecuniaria 27. Maij 1602. coram bo. me. Litta*, & in partium potestate non sit facere licitum, quod aliàs est illicitum, *Bart. in l. si forte ff. de castrens. pecul.* præterquam quod mandatum dicitur relaxatum pro sorte principali tantum, & re vera nullibi probatum apparet quod negotium, de quo agitur, transmiserit, dempto cambiorum interesse in damno plusquam scutor. 8800 auri stamparum, prout probari deberet ad hoc, vt dictum mandatum posset sustineri, &c.

R. P. D. COCCINO,

Burgen. præeminentiarum.

Mercurij 2. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plura explicantur notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Indefinita oratio æquipollet vniuersali, quando est eadem ratio.*

2 *Statutum, & constitutio regulantur à ratione, & causa.*

3 *Negatiua non censetur probata, nisi fuerit coarctata loco, & tempore.*
Obseruantia interpretatiua non suffragatur quando dispositionis verba sunt clara, num. 3. in fine.

4 *Læsio enormissima quomodo sit consideranda ad effectum restitutionis in integrum aduersus lapsum quadriennij, & quomodo ad effectum rescissionis laudi.*

DECISIO DCCXII.

1 FVIT resolutum in hac causa 1. Decembris superioris anni, quod dimidij portionarij debent participare de iuribus suppressis per Iulium II. & Leonem X. iuxta sententiam Conchen. & quod propterea, cum laudum hoc auferat, & assignet quid minimum, satis dicitur constare de læsione ad effectum, quod contradictio vnius ex dimidijs portionarijs suffragetur alijs, vt fuit pariter resolutum in hac causa 14. Ianuarij 1611. coram me, cui resolutioni non obstat, quod verba suppressionis Iulij, & Leonis videantur satis clara, vt non comprehendat dimidios portionarios; nam contrarium visum fuit ponderando verba suppressionis Iulij II. ibi, *ac modica pars eorumdem fructuum, &c. dictis Canonicis portionariis, & aliis beneficiatis in dicta Ecclesia singulis diebus interessentibus*, quæ verba, *beneficiatis*, nedum ex propria significatione comprehendunt dimidios portionarios interessentes, ex allegatis in prima decisione, sed etiam comprehendũt ex ordine literæ, & modo loquendi, quia non possunt verificari, nisi in dimidiis portionarijs, & clarius hoc ostenditur ex verbis dispositiuis subsequẽtibus super distributione facienda, quæ sunt indefinita pro interessentibus, & personis prædictis; cum enim interessentium sit eadem ratio, & conditio, videlicet, vt inuitentur ad interessendum, illa verba indefinita æquipollent vniuersali, vt per *Din. in procem. reg. in 2. q. vers. sed si dicendum est. Dec. cons. 30. num. 4. & cons. 146. num. 15. vers. vltimò non obstat. Bald. cons. 184. num. 4. vol. 5.* maximè, quia si adesset aliqua dubietas, videtur declarata per suppressionem Leonis X. in illis verbis, *& aliarum personarum ibi debitas laudes Domino assiduè persoluendas commoditatibus, &c.* quæ verba, *& aliarum personarum*, sunt clarissima, & comprehendunt absque dubio dimidios portionarios.

2 Et prædicta eo magis procedere debent, quia dicta verba declarantur ex ratione suppressionis, quæ quidem ratio multum operatur ad intelligendum, de quibus statutum, vel constitutio loquatur, per ea, quæ not. *Alex. in cons. 216. n. 31. & seqq. ad 8. lib. 2.* prima enim suppressione dicitur, quod modica pars fructuum remanebat interessentibus diuinis Officijs post Missam Defunctorum, & ideo suppressiones fuerũt factæ, ne diuinus cultus pateretur, & ideo fuit ordinata applicatio fructuum; quæ quidem ratio inficiari non potest, quin & optimè conueniat cum dimidijs portionarijs, quare parum refert, quod pensiones suppressæ fuerint extractæ à mensa Capitulari, quæ est separata à mensa dimidiorum portionariorum, quia ex prædictis patet ex qua causa, & ad quem effectum fuerit facta suppressio, & ideo hoc est attendendum per ea, quæ not. *Surd. in cons. 393. num. 38. & seqq.*

3 Non obstat obseruantia allegata in contrarium, quia non probatur ante annum 1531. de quo fuit mota lis: non enim sufficit, quod non constet dimidios portionarios aliquid percepisse, sed debet probari negatiua, quod non perceperint; nam probando, quod non constet dimidios portionarios percepisse, non probatur negatiua non perceptionis, cum non sit coarctata loco, & tempore. *l. Titia textores*, vbi *Bart. de leg. at. 1. l. fin. C. de reb. credit. Aym. cons. 139. num. 5. Verall. decis. 192. nu. 3. part. 3.* vltra quod cum verba suppressionum sint satis clara, obseruantia non esset interpretatiua, sed destructiua; quare non attenditur, ex deductis in alia decisione.

4 Nec est verum, quod ad effectum, de quo agitur, læsio debeat esse enormissima, quæ deberet considerari respectu totius patrimonij, & non respectu istorum redditũum, iuxta *decis. Achill. 6. de in integr. rest. & Socin. in cons. 266. nu. 24. vol. 2.* Nam quicquid sit de hac conclusione, quæ mihi semper visa fuit dura, procedit quando agitur de probanda læsione ad effectum restitutionis in integrum aduersus lapsum quadriennij, qui non est casus noster, in quo cum agatur ad effectum, vt contradictio vnius facta laudo suffragetur, satis superque videtur constare de læsione, quia pro distributionibus pinguibus fuit assignatum quid minimum, vt fuit consideratum in prima decisione sub die prima Decembris superioris anni, à qua ex prædictis Domini censuerunt non esse recedendum.

Et ita conclusum, &c.

R. P. D. PAMPHILIO IVN.

postea S. R. E. Cardinali.

Reatina census, seu pecuniaria.

Mercurij 2. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

Promissio, & obligatio facta ex aliqua causa, si causa illa vera non est, inualida est promissio, & obligatio.

SVMMARIVM.

1 *Promissio, seu obligatio facta sine causa, nulla, & inualida est, etiam quod Camerali obligatione sit validata.*

2 *Negatiua probatur ex inspectione instrumenti.*

3 *Decretum iudicis & curatoris authoritas habent præsumptionem pro se.*

6 *Fructus soluti vigore obligationis factæ sine causa indebitè soluti dicuntur.*

DECISIO DCCXIII.

1 DOMINI concluserunt mandatum esse iniustum, quia licèt fuerit relictum vigore instrumenti, in quo Domini de Pagnottis de anno 1600 cum obligatione Camerali promiserunt intra annu extinguere censum scutorum 1000. etiam pro rata scut. 600 quam aliàs Thomas eorum pater super se accollauit pro vltima solutione pretij eiusdem petiæ terræ, quam à Mutio, & Camillo de Sinibaldis emit, prout contrahentes constare dixerunt ex instrumento emptionis, ad quod relationem haberi voluerunt; tamen cum de accollatione ex dicto instrumento emptionis non appareat promissio, ex defectu causæ propter quam illa fuit facta, remanet inualida. *Bald. in l. nec apud. C. de hered. instit. Dec. cons. 600. nu 7. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 3 tit. 12. num.* 50. & per consequens cessabat illius exequutio, non obstante obligatione Camerali, contra quam potest opponi etiam de defectu causæ. *Gales. post relat. ad 4. part. obligat. Camer quæst. 1. num. 12. Rota in causa Romana pecuniaria coram Cantuccio, vt in decis. relat. inter impress. 123. nu. 15. part. 2. diuers. Thesaur. decis. 26. nu.* 15.

2 Nec posse dubitari quin ex inspectione ipsius instrumenti emptionis de negatiua accollationis, & sic de defectu causæ obligationis satis constare dicatur, quia licèt aliàs accollatio huiusmodi potuerit fieri in alio instrumento separato, ex quo tamen in casu isto contrahentes ad illud relationem haberi voluerunt, huiusmodi negatiua ex illius inspectione satis probatur. *Alex. cons. 83. num. 1. vers. modus autem, lib.* 1. & fuit dictum in *Romana census* 12. *May* 1606. *coram Litta*. Tanto magis, quia in dicto instrumento non solum accollatio huiusmodi non legitur, sed etiam illa satis viua fuit excludi, ex eo quia venditores in eo asserunt se à dicto Thoma recepisse integrum pretium ducat. 1200. in tot paulis argenteis pro duobus tertijs, & pro altero in moneta Regni, & sic in pecunia numerata, aliàs enim huiusmodi distinctio monetarum non fuisset ibi adnotata.

3 Nec obstare, quod ex his probetur solum confessio de recepto facta ab ipsis venditoribus, qui erant minores, quia cum fuerit solemniter facta cum authoritate curatoris, & decreto iudicis, pro quo præsumitur, *Put. decis. 205. num. 2. lib. 3. Seraph. decis. 217. num.* 1. & fuit sæpè decisum, ex ea satis probata remanet vera, & realis solutio. *l. pecunia*, vbi *Bald. C. de solut. Decius in l. 2. §. fin. nu. 27. ff. si cert. pet.* & fuit dictum in causa *Ceruien. bonorum* 17. *Iulij* 1585. *coram bo. me. Card. Pamph.*

4 Nec subsistere, quod huiusmodi confessio possit etiam referri ad accollationem census, ex deductis in causa *Ianuen pecuniaria* 15. *Aprilis.* 1611. *coram Illustriss. D. Card. Lancellotto*, quia placuit responsio, quod ibi nullum aderat verbum quod de necessitate denotaret, solutionem fuisse factam in pecunia numerata, immò, vt ibi dicitur, concludenter constabat de solutione facta mediante schedula bancharia per testes vtriusque partis, cum alijs ibi deductis. In casu autem de quo agitur de accollatione census nullibi apparet, & ex illa duplici specie monetæ satis colligitur integrum pretium fuisse solutum in pecunia numerata; adeo vt accollatio census pro parte pretij iam soluti fieri non potuerit, ad *l. 4. §. condemnatum ff de re iud.*

5 Neque refragari, quod Thomas in dicto instrumento de anno 1600. dicatur in se suscepisse supradictum censum pro rata scutor. 600. & sic vt aliàs prout in huiusmodi venditionis instrumento dicitur constare, quæ verba videntur posse etiam referri ad aliud instrumentum, & dubitationem importare, ex *Bart. cons. 90. num. 8 lib.* 1. quia præterquam quod accollatio census in casu isto satis remanet exclusa, ex quo constat pretium fuisse solutum in pecunia numerata, ex supradictis. Placuit etiam responsio, quinimmò dicta verba, vel aliàs, non possent referri ad aliud instrumentum, sed solum ad latius deducta in eodem instrumento venditionis, ad quæ contrahentes expressè relationem haberi voluerunt, & licet verba etiam subsequentia, prout in huiusmodi venditionis instrumento dicitur constare, denotent quod contrahentes super huiusmodi accollatione dubitabant, tamen certum est, quod ad dictum instrumentum relationem fieri voluerunt, & nulla alia de causa id verisimiliter fecerunt, nisi quia de accollatione dubitabant, quod sufficit ad effectum, vt ex illius inspectione de defectu causæ constare dicatur, ex supradictis.

6 Quod vltimo loco dicebatur de fructibus census solutis ab istis de Pagnottis, nihil pariter visum fuit releuare, quia solutiones factæ sunt post supradictũ instrumentum de anno 1600. quod cum ex defectu causæ finalis remanserit inualidum, fructus etiam illius vigore indebitè soluti repeti possunt. *l. 1. ff. de cond. indeb. Dec. d. cons. 600. num. 4. & 6.*

Et ita decisum, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Maceraten. prædij.

Veneris 4. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

De solutione facta tutori non legitimo, qui tamen publicè reputabatur legitimus, nunquid soluentem debitorem liberet.

SVMMARIVM.

1 *Solutione omnis obligatio extinguitur, etiam facta tutori.*

2 *Tutoris confessio de recepto pupillo non præiudicat.*

Numeratio pecuniæ realis probatur per instrumentum publicum, ibid.

3 *Pecuniarum conuersio in vtilitatem pupilli probatur coniecturis.*

4 *Solutio facta tutori minus legitimo, qui tamen pro legittimo tutore habebatur, liberat soluentẽ.*

5 *Statutum vsu non receptum seruari non debet.*

Tutor præsumitur fecisse inuentarium, & omnia alia ad quæ de iure tenetur, nisi probetur contrarium, ibid.

Minor

6 *Minor maior factus potest approbare nulliter gesta per tutorem.*

DECISIO DCCXIV.

1 CVM alias Domini censuissent sententiam, qua D. Antonius in partibus condemnatus fuit ad soluendum Paulo Vlyssi scuta 1065. tam ex capite nullitatis, quam iniustitiæ esse reuocandam. Iterum à me super iisdem dubio proposito dixerũt quoad scuta 805. iam prius per D. Antonium de Paulo, siue eiusdem Pauli tutori soluta iniustitiam dictã sententiæ esse claram. nam cum mediante dictę summæ solutione etiam tutori facta, extincta fuerit omnis eius obligatio. *l. Lucius ls 2. §. tutela, & §. fin. ff. de admini str. tut. vel curat. l. sancimus, C. eod. l. quod si forte, §. quid ergo*, vbi *Bart. nu. 4. ff. de solut.* non potuit ad illam iterum soluendum condemnari.

2 Non obstat, quod de solutione dictorum scutorum 805. non constat, nisi per confessionem de recepto tutoris, quæ pupillo nõ præiudicat, iuxta magis communem opinionem, de qua per *Bart. in d. l. Lucius, §. tutela. ff. de adminiftr. tutor. l. sl. in l. 2. §. fin. num. 20. vers. puto. ff. si cert. pet. Castrens. consil. 186. num. 1.* cum alijs per *Tiraquell. tract. de retractu conuent. glos. 6. §. 4. num 10. & seqq.* & fuit dictum in vna *Romana residui 9. Decembris coram bo. me. Rubeo*, quia immò quoad scuta 405. constat fuisse verè, & realiter numerata per publicum instrumentum, quod facit probationem probatam. *l. cum precibus. C. de probat. Bald. in l. Imperator, num. 8. ff. de statu hominum.*

3 Quo verò ad alia scuta 480. nedum probatur numeratio; sed etiam, quod versa fuerint in vtilitatem pupilli, ex quo apparet mediantibus illis redemptũ fuisse censum super bonis Pauli de anno 1588. à Bernardino impositum. Et licet in instrumento dictæ redemptionis non exprimatur, quod pecuniæ, quibus facta fuit redemptio, sint illæmet quæ receptę fuerunt à D. Antonio; nihilominus id satis probatum videbatur ex circumstantijs temporis, & alijs, accedente præsertim propria attestatione D. Venantij ferri, qui dictas pecunias recepit, & censum redemit, cum verfio etiam per coniecturas, & indicia probetur. *Bart. in l. ciuitas, num. 12 & seqq. ff. si cert. pet. Menoch. cons. 375. num. 12. Ruin. consil. 142. num. 4. lib. 1. Natt. cons. 543. num. 20.*

4 Non obstat quod tutor, cui dicitur facta solutio, inuentarium non confecit, atque ideo ea dispositione statuti Ciuitatis Maceraten. D. Antonius per solutionem ei factam non censetur in præiudicium pupilli à debito liberatus, quia vltra quod satis est, quod solutio facta sit ei, qui communiter reputabatur tutor, etiamsi minus legitimus postea appareret. *l. si quis seruo. l. quod seruus, & l. cum quis §. 1. ff. de solut. l. si procuratorem. ff. de procurat. Rot. decis. ... num. 9. par. 1, diuers.*

5 Nec dum statum probatur vsu receptum, prout requiritur, vt in terminis statuti Maceraten. fuit dictum coram *bo. me. Card. Seraph. dec. 1004. num. 8. & 9. inter impress.* & in omnem etiam euentum, eo ipso quod pro tutore publicè se gessit, præsumitur omnia adimpleuisse: ad quæ tamen iure communi, quàm vigore statuti tenebatur. *Socin. cons. 153. vol. 2. Caputaq. decis. 323. num. 3. vol 2. Boer. decis. 134. sub num. 13. vers. & pro hac conclusione.*

6 Et quia, vt in alia decisione dictum fuit, idemmet Paulus maior factus gesta per eundem tutorem approbauit, iuxta not. *in l. final. C. ad Maced. & in l. pupilli. §. item quæritur. ff. de negot. gest. Alex. consil. 127 sub nu. 1. vol. 5. Dec. cons. 261 nu. 6. &c.*

R. P. D. DVNOZETTO.

Toletana decimarum.

Veneris 4. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

Remissoria conceditur in prophanis vbi articuli sunt releuantes, immò sufficit releuantia vnius tantum articuli, & quid si remissoria petatur, postquam alij testes fuerunt in partibus examinati, & dicta testificata.

SVMMARIVM.

1 *Laici sunt capaces iuris decimarum, si illarum solutionem probant immemorabilem cum forma, & priuilegijs.*
Vbi etiam quod in personis Ecclesiasticis sufficit sola immemorabilis.
Remissoria datur absque fumo boni iuris, quando sumus in prophanis, & articuli sunt releuantes, ibidem.

2 *Remissoria quando concedatur postquam alij testes fuerunt in partibus examinati, & eorum dicta testificata.*

3 *Remissoria petita cessat præsumptio calumniæ ex vno articulo releuanti.*

4 *Sententia licet sit deserta respectu appellationis, & notoriæ iniustitiæ, non tamen dicitur deserta causa nullitatis, quæ durat per annos 30.*

DECISIO DCCXV.

1 VISVM fuit Dominis dandam esse remissoriã hospitali, articulatur enim immemorialis præscriptio à solutione decimarum, cum fama priuilegij, quę reddit laicos capaces iuris decimarum. *Abb. Innoc. & alij in cap. cum Apostolica. de his quæ fiunt à Prælat. Rebuf. de decim. q. 13. num. 64.* fuit dictum in *Toletana decimarum de Capilla 8. Febr. 1588. coram Orano, & in Geruien. decimarum 27. Iunij 1601. coram bo me. Penia.* Immò sola immemorabilis in personis Ecclesiasticis sufficeret, *Cresc. en. decis. 1. de decim.* & fuit dictum in *Valentina decimarum 21. Iunii 1613. coram R. P. D. meo Caualerio*, ex quo articulus cum sit releuans & versemur in prophanis, qualis reputatur materia decimarum, *Caputaq. decis. 99. part. 1.* datur remissoria absque fumo. *Caputaq. decis. 68. part. 3.* & fuit decisum in dicta *Valentina.*

2 Non obstat examinatos fuisse alios testes in partibus, & dicta testificata, quo casu non solet super eisdem concedi remissoria, vt fuit dictum in *Conchen. decimarum de Castelon 19. Ianuar præteriti.* Nam fuit responsum, quod in partibus solum fuit articulatum hospitale percepisse decimas de quibus agitur, non autem immemorabilis cum suis requisitis prout hodie articulatur, quo casu cum articuli magis specificent id, quod aliàs fuit simpliciter articulatum, concedi solet remissoria. *Abb. in cap. fraternitatis, num. 9. vers. nam qui probauit, de testib.* & fuit dictum in *Pacen. decimarum 12. Iunij præteriti*

teriti, coram R.P.D. meo Manzanedo, & prius in Hispalen. primitiarum 28. Nouembris 1612. coram R.P.D. meo Pamphilio, vbi etiam fuit dictum, quod saltem datur remissoria per viam restitutionis, ne Ecclesia culpa defensionis remaneat læsa.

3 Et eo magis visa fuit concedenda remissoria, quia de nouo articulatur, locum de quo agitur, non esse infra limites parochiæ Ecclesiæ Cathedralis, vnde intrat conclusio, quod dato vno articulo releuanti, cessat præsumptio calumniæ, ex qua sola non solet ita de facili denegari remissoria, vt fuit sæpissimè decisum.

4 Non obstat causam esse finitam per lapsum quadriennij, quia causa est commissa, non solum super notoria iniustitia, & restitutione in integrum, sed etiam super nullitate. Ideo etiam si respectu appellationis, & notoriæ iniustitiæ esset instantia deserta, tamen respectu nullitatis durat vsque ad triginta annos. *Achill. decis. 15. de rescript.* & fuit dictum in *Placentina parochialis de Malpartida 1. Decembris 1630. coram bo. me. Litta.*

Et ita decisum, &c.

R. P. D. PAMPHILIO,
Postea S.R.E. Cardinali.

Bononien. literarum cambij.

Veneris 4. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

Debitor non liberatur ex eo, quod literæ cambii pro illius solutione transmissæ fuerint acceptatæ, nisi etiam pecunia fuerit soluta.

SVMMARIVM.

1 *Debitor non liberatur ex eo, quod literæ cambij pro illius solutione transmissæ, fuerint acceptatæ, nisi etiam pecunia fuerit soluta. Sed an isto casu teneatur creditor restituere literas cambij, num. 5. & seqq.*

2 *Solutio nõ præsumitur, & creditoris assertioni statur super non solutione, nisi debitor contrarium probauerit.*

Solutio quod non fuerit facta à mercatore, probatur ex eius libris, in quibus solutio adnotata non fuit, ibid.

4 *Apochæ tenor maximè attendendus est inter contrahentes.*

7 *Cedere actiones qui non tenetur soluenti proprium debitum.*

DECISIO DCCXVI.

1 DVBITAVI an Domini de Bocchijs, & litis cõsortes teneantur ad soluendum DD. de Barutis scuta 500. de quibus agitur, vna cum cambijs, & recambijs, damnis, & interesse? Et Domini affirmatiuè responderunt, Bocchios scilicet, & litis consortes teneri, quia licet literæ cambij, in quibus ipsi dictam summam Illustriss. D. Card. Mont'alto solui mandarunt, Lauaianæ præsentatæ, & ab eo acceptatæ fuerint, non tamen per huiusmodi acceptationẽ possunt dici liberati, cum Lauaiana verè dictam summam non soluerit, nec aliàs per eam nouatio, vel delegatio inducta præsumitur. *l. si literarum*, & ibi *Bald. C. de solut. Paul. de Castr. in l. si debitorem, nu. 5 ff. de nouat. & delegat. Cagnol. in l. singularia*, *in 1. lect. num. 161. vers. nec obstat. ff. si certum pet.* cum alijs adductis per *Gabr. de nouat. conclus. 1 sub num. 19. vers. contrarium, & num. 20.* vbi testatur hanc esse magis communem opinionem, quam etiã sequuta fuit Rota in causa *Bonon. pecuniaria 15. Ianuarij 1615. coram bo. me. Card. Lancellotto*, & in pluribus alijs causis relatis coram *R.P.D. meo Remboldo in vna Romana literarum cambij 1. Iunij præteriti.*

2 Quod autem Lauaiana dictam summam non soluerit, satis constare visum fuit, nedum ex eo, quod d. D. Cardinalis, cui erat facienda solutio pro interesse illorum de Barutis, asserit se pecunias huiusmodi nõ recepisse, quo casu dicitur probata negatiua solutionis, nisi per debitorem contrarium probetur. *Salyc. in l. 2. num. 15. C. de iur. emphyt. Ias. in l. in illa, sub num. 15. vers. amplia istam limitationem*, & ibi *Rip. num. 15. vers. & ista fallentia. ff. de verb. oblig. Gabr. de probat. conclus. 6. num. 16.* Sed etiam, quia talis solutio non apparet adnotata in libris Lauaianæ; qui eam absque dubio adnotasset, si verè illam soluisset, *l. Titia textores*, & ibi *Bart. num. 2. ff. de legat. 1.* quem sequitur *Ripa in cap. cum Ecclesia Sutrina num. 82. de caus. poss. & propr. Dec. in l. iustam num. 3. C. de eden.* prout etiam duas quitantias iuxta communem stylum pro eadem summa recepisset, vt ille alteram apud se retineret, alteram verò Bononiam transmitteret eisdem Bocchiis, qui talem quitantiam hodie ad probandam solutionem ostendere possent.

3 Concurrit etiam diligentia aliàs facta per Officialem dicti D. Cardinalis pro consequendis istis pecunijs à Lauaiana, quę cum habere non potuerit, dictus Officialis protestatus fuit de omnibus damnis, expensis, & interesse, vt apparet ex publico instrumento. Deinque fuit ponderata apocha postmodum inter dictas partes facta, ex qua colligitur, quod dictæ literæ non habuerunt effectum propter superuenientem decoctionẽ Lauaianæ, & propterea in ea conuentum fuit, quod in restitutione dictarum pecuniarum supersederetur per quindecim dies. Ex quibus omnibus saltem simul iunctis visum fuit de veritate huius negatiuæ dubitari non posse, ex adductis per *Cephal. cons. 29. num. 6. & seq.*

4 Nec subsistit, quod in d. apocha DD. de Barutis promiserint literas Bocchijs restituere, quia immò inter dictas partes fuit in ea simpliciter conuentum quod in executione literarum, & protestationum supersederetur per quindecim dies, vt interim DD. de Barutis procurent literas cambij, ad effectum illas restituendi Bocchijs, & vt clarius appareat, an dicta summa illarum vigore soluta fuerit, vt colligitur ex tenore apochæ qui est attendendus, *l. sancimus, circa med. C. de fideiuss. Surd. cons. 150. nu. 32.* Ideoque cum DD. de Barutis plures diligentias adhibuerint, tam pro recuperatione dictarum literarum, quàm etiam pro negatiua solutionis melius probanda, vt patet ex supra deductis eorum obligationi satisfactum censetur; & literas recuperare non potuerint. ex trad. per *Gabr. de pact. conclus. 2. num. 1. & pluribus seqq.*

5 Minus refragatur quod etiam de iure Bocchij nõ non possint cogi ad solutionem dictarum pecuniarum, nisi restituris literis, *l. dissoluta*, vbi *Doct. C. de condict. ex leg. & sine caus.* cum alijs allegatis. Quia id non procedit vbi Literæ, prout in casu isto, non

non reperiuntur, & creditores offerunt se paratos releuare debitores indemnes. *Bald. in l. instrumenta, in fin.* & ibi *Iaf. num 2. C. de fideicom.* idem *Iaf. in l. huiusmodi, §. si ita, nu. 12. ff. de leg. 1. And. Gayl. lib. 2. obser. 37. num. 8. Bursat. cons. 39. nu. 12. lib. 1. Bentiend. decis. 58. Vinc. de Franc. decis. 498. Gamm. decis. Lusit. 336. num. 1.* Præsertim quia pro amissione literarum adest assertio facta medio iuramēto per Barotos creditores, quod tales literas per Officiales prædicti D. Card. Bononien. sibi trāsmissas nullatenus receperant, & ideo illas, vel interceptas, vel deperditas credunt, adsunt etiam plura alia ponderata per informantes, ex quibus talis amissio visa fuit satis verisimilis, & per consequens tanto minus possunt Baruti cogi ad eorum restitutionem, præcipuè cum Bocchij, & litis consortes remaneant tuti ex d. cautione, ac etiam ex declaratione facta ab eodem D. Card. Mont alto, quod videlicet à Barutis fuit ei prouisum de noua remissione pecuniarum ad idem computum, quodq. si dictæ literæ inuenirentur, neque ab ipso, neque de illius ordinatione procurabitur illarum exactio, etiam quod à Lauaiana, vel ab alijs offerretur.

6 Nec ad istum effectum releuat præiudicium, quod per informantes pro Bocchijs deducebatur extracta per Lauaianam Venetijs ipsis facta. Nam quominus etiam literæ super tracta intelligi debeant respectu istius summæ scutorum 1500. de quo satis dubitari potest, placuit responsio, quod cum dicti Bocchij tractam probare possint ex literis ipsius Lauaianæ, & alijs su er tracta sibi transmissis, negatiuam verò solutionis ex libris eiusdem, & protestatione cum alijs supra deductis, dictas pecunias, vti sibi indebitè tractas recuperare potuerunt, perinde ac si literas haberent. *l. in summa. §. sed & agere. ff. de cond. indeb.* cum alijs allegatis.

7 Neque demum obstat, quod DD. de Barutis non restituentes literas repelli possint, saltem exceptione cedendarum. Quia cum literæ cambij non habuerint effectum, nec fuerit per eos inducta nouatio, vel delegatio Bocchij, respectu dd. de Barutis remanserunt principales debitores, quibus propterea vti soluentibus debitum proprium, nulla est facienda cessio, *l. nulla est facienda cessio, l. nulla*, cum ibi not. *C. de solut. Vinc. de Franch. decis. 55. num. 7.* cum alijs allegatis. Et ita decisum, &c.

R. P. D. LVDOVISIO

postea fel. rec. Gregorio XV.

Romana spolij domorum.

Veneris 10. Februarij 1612.

DECISIO DCCXVII.

Est inter eius impressas 542. & antea hic erratum erat in anno cum loco 1612. mendosè positus erat annus 1615. & ideo ne mireris si series temporum non sequatur.

R. P. D. CAVALERIO,

postea S.R.E. Cardinali.

Calaguritana beneficij de Victoria.

Veneris 4. Decembris 1615.

DECISIO DCCXVIII.

Est decisio 368. inter eius impress.

R. P. D. PIROVANO.

Assisten. hæreditatis.

Mercurij 9. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

Aestimi, seu catastri liber non probat valorem bonorum in præiudicium non consentientis.

SVMMARIVM.

1 *Catastri liber probat valorem terrarum, ita dictante statuto.*

2 *Catastri liber non probat in præiudicium non consentientis ijs, quæ in catastro scripta sunt, & num. 3.*

3 *Catastri, seu æstimi liber conficitur ad effectum supportationis onerum pro rata quemlibet tangente.*

Valor, seu pretium bonorum probandus est de illo tempore, de quo est controuersia, & non de alio, ibd. in fin.

DECISIO DCCXIX.

1 TERTIO loco hanc causam proposui, & Domini adhuc in decisis perstiterunt. Quia contra decisiones solum opponitur de excessu bonorū, quæ data fuerunt per Martinangelum Andreæ eius filio in executione promissionis de dando florenos 400. qui excessus dicebatur probari ex eo, quod donatio incepit à quantitate florenorum 400. in tot bonis stabilibus, ita vt bona censeantur data respectiuè ad quantitatem, & per consequens donationē non posse comprehendere bona in balia plebis, & moræ, quæ vnà cum bonis existentibus in balia collis Puni ascendunt ad florenos mille, iuxta æstimationem, de qua in æstimo, seu catastro ciuitatis, per quod stante statuto eiusdem Ciuitatis dicitur probari valor terrarum, ex *Bald. in l. 2. num. 59. C. de rescind. vendit. & Cagnol. ibid. num. 266. Alexand. cons. 199. num. 6. lib. 6.*

2 Sed ad prædicta fuit responsum, quod etsi statutū det formam, & modum in describendo bona in catastro, videlicet si bona sint æstimata in valor. florenorum 100. quod illa summa reducatur ad vigesimam partem intra certam cohærentiam, & extra illam ad decimam partem, & secundum huiusmodi reductionem excessus videatur patens; tamen imprimis firmandus est vetus valor bonorum, & exinde procedere ad argumentum reductionis: sed veritas valoris ex libro æstimi non potest firmari; ergo consequentia statuti non suffragatur, & quod catastrum non probet in præiudicium non consentientis ex veriori opinione ponit *Cagnol. in eadem l. 2. num. 266. C. de rescind. vend.* ea ratione, quia agitur de actu inter alios celebrato nempe inter æstimatum, & rempublicam facientem bona æstimari, quæ regulariter cæteris non solet præiudicari.

3 Præterea æstimum conficitur ad effectum supportationis onerum pro rata quemlibet tangente, ideo propter limitatam causam non debet vltrà operari, & *Cagnol* ex eisdem rationibus sequuti sunt DD. in causa *Tudertina confinium 4. Maij 1584. coram sanct. mem. Clemente VIII. tunc Rotæ Auditore, & in Ciuitatis Castelli legitima 14. Nouemb. 1603. coram Illustriss. Cardinali Lancellotto*, addebatur, quod catastrum multo post donationem fuit factū, ita

ita vt probatio non percutiebat tempus donationis, prout necessarium est, *l. si voluntate. C. de rescindenda venditione. Natt. conf. 548. num. 36. cum seqq.* & in eadem donatione Martinus Angelus donans reseruauerat vsumfructum bonorum donatorum eius vita durante, ex quibus magis redditur incerta æstimatio bonorum de tempore donationis, cum tanto tempore potuisset superuiuere donans, vt æquaret sortem de tempore matrimonij Clementiæ cum Andrea soluere promissam.

Et ita, &c.

R. P. D. VEROSPIO SEN.
postea S. R. E. Cardinali.

Pistorien. Prioriæ.

Mercurij 9. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

Prior electus in Ecclesia Cathedrali nunquid participare debeat de omnibus distributionibus, & alijs de quibus participant aliæ dignitates, & Canonici.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus eo ipso quod in Canonicum recipitur, participat de omnibus honoribus, priuilegijs, & distributionibus quotidianis, quæ ratione residentiæ conceduntur. & num. 2. Vbi ampliatur hoc procedere etiam in alijs dignitatibus erectis ad instar aliarum.*

2 *Verbum pariformiter, denotat omnimodam communicationem.*

3 *Vniuersalia verba, non patiuntur restrictionem. Distributiones Canonicatus pertinent ad eos, qui inseruiunt, ibid. in fine.*

4 *Consuetudini multum deferendum est in materia participationis distributionum.*

6 *Clausula* sine præiudicio alicuius, *non extenditur ad expressa.*

DECISIO DCCXX.

1 BARTHOLOMAEVS Panciaticus post adeptã in Cathedrali Ecclesia Pistorien. possessionem Prioriæ nuper erectæ mandatum obtinuit de manutenendo super certis iuribus, tanquam ad dictam Prioriam spectantibus, quod mandatum præuia decisione coram me facta sub die 13. Martij præteriti, cum reuocatum fuisset, Bartholomæus relicto possessorio ad petitorium se transtulit, vnde ad eius instantiam dubitaui, an Prior de omnibus participare deberet, de quibus participant aliæ dignitates, & Canonici non participantes de massa grossa? Et Dominis visum fuit affirmatiuè respondendum, cum eo ipso quod in Canonicum quis recipitur, de omnibus honoribus, priuilegijs, & distributionibus quotidianis participet, quæ ratione interessentiæ conceduntur. *Innoc. in c. cum M. Ferrarien. n. 20. vers. & forte posset dici, & nu. 4. vbi Abb. nu. 29. 30. 31. super gloss. in verb. vltra num. de constit. Felin. num. 23. Dec. nu. 132 super eadem gloss. Rip. n. 166. Hoied. de incompatib. benef. part. 1. cap. 12. num. 67. & 68.* & fuit dictum in causa *Iacen. Archidiaconatus 1. Iulij 1599. coram Illustriss. Card. Lancellotto,* & in specie de omnibus Sacristiæ emolumentis. *Monet. de distribut. quotid. part. 2. quæst. 1. nu. 4. & 8.* & fuit dictum in *Burgen. distributionum 26. Aprilis, & 8. Nouembris 1610. coram Penia.*

2 Et eo magis id procedit, cum hæc dignitas erecta fuerit ad instar aliarum quæ de honoribus, & emolumentis controuersis participant. *Federic. de Sen. conf. 290. num. 5. vers. an isti recepti. Abb. in d. cap. cum M. Ferrarien. num. 31. Bellamer. nu. 9. Felin. num. 23. de constit. Rot. decis. 26. num. 5. de præben. in nou.* Hanc autem esse ad aliarum instar erectam, colligitur ex verbis amplissimis, nimirum, *Cum omnibus, & singulis priuilegijs, exemptionibus, & immunitatibus, libertatibus, prærogatiuis, præeminentijs, & antelationibus, honoribus, insignis, facultatibus, indultis, fauoribus, & gratijs, tam spiritualibus, quàm temporalibus, quibus aliæ sex dignitates de iure, vel consuetudine, vel aliàs quomodolibet vtuntur, fruuntur, ac vti, frui, potiri, & gaudere possent, & poterunt in futurum pariformiter, & aequè particulariter in omnibus, & per omnia, absque vlla prorsus difficultate.* Quæ verba pariformiter denotant omnimodam communicationem omnium Canonicalium iurium, quibus cæteræ dignitates gaudent. *l. 1. §. fi. de leg. 1. Iaf. in l. fi Rufinus, num. 6. C. de testam. milit. Ruin. conf. 56. num. 12. lib. 1. Rot. decis. 8. num. 5. & seq. par. 2. diuers.*

3 Attentis primum verbis vniuersalibus literarum erectionis, quæ restrictiuam non patiuntur. *Aym. conf. 294. nu. 1. Sarnen. in reg. de trien. quæst. 2. nu. 3. Rol. conf. 27. nu. 16. lib. 4 Ruin conf. 03. nu. 8. lib. 3. Alex. conf. 30. num 1. lib. 5 Honded conf. 30. n. 61. lib. 1. Seraph. decis. 325. num. 7.* Quod ex sequentibus etiam verbis arguitur, ibi, *horis Canonicis, Missis, alijsque diuinis actibus in dicta Ecclesia, illiusque choro celebrandis, & peragendis, Prior interesse possit, necnon actibus Capitularibus, ac etiam rebus, & negotijs ad illius Sacristiam spectantibus, vocemque actiuam, & passiuam in Capitulo habeat, &c.* ex quibus necessario sequitur Priorem de distributionibus etiam participare debere, quas præsentes, & reliquæ dignitates ratione seruitij lucrantur, cum de iure communi ad eos illæ pertineant qui seruiunt Capitulo vnico, & ibi notat. *de cleric. non resid. in 6. Conc. Trid. cap. 12. §. distributiones. sess. 24.* & fuit dictum in allegata *Burgen. distributionum coram Penia,*

4 Nec obstat restrictiua in dictis literis apposita, quod nimirum Prior temporalibus gaudere non valeat, nisi postquam ex fructibus Prioriæ cõmensæ Capitulari fuerint applicati, quot ab vnoquoque Canonicorum pro rata percipitur, &c. Vnde non secuta huiusmodi applicatione Prior de istis distributionibus participare non possit, ex alleg. pro Capitulo. Nam respondetur hanc restrictiuam esse intelligẽdam respectu participationis emolumentorum ex mensa Capitulari prouenientium, vt ex dictis literis apparet, ibi, *Quot iuxta ratam partem, seu portionem per vnumquemque dictorum Canonicorum, ex distributionibus, obuentionibus, & emolumentis mensæ capitulari, eiusdem maioris Ecclesiæ percipi, & lucrari solitis, iuxta sacr. Concil. Trid. dispositionem, cap. 3. sess. 22. de reform.* à quibus distributionibus excluditur ille, qui non contulit. *Seraph. decis. 1602. num. 1.* Secus autem respectu aliarum distributionum, de quibus seruiẽtes etiam, qui non contulerint, participant. *d. cap. vnic.* de

de cleric. non resi. vbi Canonistæ, & fuit dictum in alleg. *Burgen. distributionum coram Penia*.

5 Quod etiam ex ipsius Ecclesiæ consuetudine cõprobatur; nam testes pro Bartholomæo examinati, deponunt seruientes etiam quod de mensa Capitulari non participēt de alijs distributionibus, & emolumentis participare, cui consuetudini multum est in hac materia deferendum. *c. cũ ex. §. statuimus, de cleric. non resid. in 6. Dec. cons. 280. in princ. Paris. cons. 32. n. 20. lib. 4. Zabarel. cons. 53. nu. 4.* & fuit dictum in *Valentina emolumentorum 16. Oct. 1585. coram Cantuccio*, & alibi sæpius; vnde prædicta restrictiua solum ad participationem mensæ capitularis est referenda, cum hæc sit æquior interpretatio ad excludendum incompositum sensum, ne videlicet quis rationem seruitij lucretur, cum in eadem Ecclesia testes deponant alios, quamuis minimos lucrari.

6 Non obstat clausula, *sine alicuius præiudicio*, in erectione posita. Non enim inde sequitur nouum in Ecclesia receptum de distributionibus non participare, nec vocem habere debere in Capitulo, nec alijs iuribus potiri, quæ in ipsa erectione conceduntur, cum dicta clausula quoad expressa, nihil operetur. *Oldrad. cons. 330. in fin. Sarnen. sup. reg. de iure quæsit. q. 1. n. 41. circa med. Paris. cons. 70. n. 12. lib. 1. Zabar. cons. 151. n. 30. lib. 2. Gram. decis. 66. n. 4. Put. decis. 183. lib. 3. Seraph. decis. 1445. num. 4.*

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Carthaginen. & Abulen. beneficiorum.

Mercurij 11. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

Mandatum de dispensando non est dispensatio, pluriumque incompatibilium beneficiorum assequutio de iure communi non est prohibita, sed retentio.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio differt a mandato de dispensando, mandatumque de dispensando non potest dici dispensatio.*

2 *Beneficiorum incompatibilium assequutio de iure communi non est prohibita, sed retentio, & ideo qui plura obtinuit beneficia incompatibilia, habet electionem retinendi illud, quod sibi magis placuerit.*

3 *Quæcumque, & qualiacumque verba vniuersalia nõ referuntur ad numerũ, sed ad qualitatem.*

DECISIO DCCXXI.

1 DOMINI perstiterunt in decisis quod causa sit expedienda ad fauorem Parochi, & Molinæ, & quod dispensatio Cosmi, etiam iuncta clausula quod dispẽsationes habeantur pro expressis, nullatenus suffragentur Cosmo, & vltra alias dicta, fuit consideratum, quod prætensa dispensatio Cosmi verè non est dispensatio, sed mandatum de dispensando, quod non habet vim dispensationis. *Paris. cons. 57. num. 53. lib. 4 Put. decis. 256. lib. 1. & decis. 41. in fin. lib. 3. Achil. decis. 18. de procurat Rot relat. per Adden. ad decis. 2. de filijs presbyt. num. 1. in nou. Nauar. cons. 3 num. 2 eod tit. Couar. part. 2. c. 6. §. 9. num. 11 ad fin.* cum alijs per *Sanch. de matrimon. lib. 8. tit. de dispens. disp. 30. num. 12.* Nec visum fuit Dominis esse amplius expectandã scripturam super exequutione dicti mandati, quia istud obiectum fuit factum per informantes pro Parocho, & Molina vsque ante vacantias, quo tempore vsque in præsens potuisset afferri scriptura super dicta exequutione si adesset. Et præterea etiamsi adesset exequutio dispensationis, adhuc illa non videbatur suffragari ad effectum obtinendi plura eodem tempore, sed tantum successiuè, rationibus deductis in decisionibus in hac causa factis.

2 Quibus visum fuit non obstare, quod de iure cõmuni non sit prohibita assequutio plurium beneficiorum incompatibilium simul, sed retentio; vnde qui obtinuit, regulariter habet electionem retinendi; quod magis vult, ad *cap. referente*, vbi *Butr. num. 7. de præb. Capr. regul 90. num. 87* vnde infertur clausulam, *dummodo plura non sint*, minimè esse referenda ad assequutionem, sed ad retentionem quia respondetur nos non versari in terminis iuris communis, sed in terminis dispensationis, in quibus dispensatio ipsa deseruit pro lege, cum sine hac illegitimus neque obtinere, neque retinere beneficia Ecclesiastica posset, & proinde videndum remanet, quid Papa voluerit concedere Cosmo, in quo duplex potest fieri interpretatio. Prima, quod voluerit illi concedere, vt plura posset beneficia obtinere. Secunda, quod nedum non posset simul retinere, sed neque etiam simul obtinere, & cum verba dispensationis sint ista, *Necnon quæcunque, & qualiacunque cum cura, & sine cura, &c. recipere, & dummodo plura simul non sint, retinere valeat, &c.* apparet quod clausula, *dummodo*, potest referri nedum ad retentionem, sed etiam ad assequutionem, & proinde cum materia dispensationis sit odiosa, & strictè interpretanda, ex allegatis in alijs decisionibus, sequitur quod limitatio clausulæ, *dummodo*, sit referenda tam ad vnum, quàm ad aliud, vt minus dicatur concessum, & dispensatio euadat magis stricta, pro quo est bonus *text. in cap. v. §. ille verò, de filijs presbyt. in 6.* vbi *Anchar.* post *Lap. circa fin. vers. quæro si ille*, vbi etiam *Franc. nu. 14. Gemin. num 3. vers. sed pone.*

3 Non obstant verba generalia quæcunque, & qualiacunque, quia illa verba non referuntur ad numerum beneficiorum, sed ad qualitatem, vt in terminis verbi, *quibusuis*, resoluit *Rota coram Aldobrandino, vt in decisione 533. par. 1. diuers.* Quantum ad clausulam pro expressis, placuerunt responsiones datæ in decisione in hac causa facta sub die 7. Maii 1612. & etiam suffragari visa fuit *regul. Cancell. 50. incip. Item quod per quamcunque signaturam.*

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Pistorien. beneficij.

Lunæ 14. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

Appellatio quatenus contrà recipitur ex stylo Palatij, dicitur tamen circumducta vbi iudex non pronuntiat in termino, in quo appellatio producta fuit, nec suffragatur appellatio penes Notarium in actis dimis-

dimissa, & coram iudice non interposita, & quod mandatum probatur coniecturis, & quibus.

SVMMARIVM.

1 *Res iudicata adesse dicitur ubi non docetur de interposita appellatione.*
Appellatio, quatenus contra, recipitur ex usu palatij, ibid.
Appellatio dicitur circumducta, ubi non pronunciatur in termino, in quo appellatio producta fuit, ibid.
2 *Appellatio dimissa in actis penes Notarium, non autem interposita coram iudice, appellanti non prodest.*
3 *Mandati defectus ubi a parte non opponitur, non nocet, quando reuera adest mandatum, etiam quod non sit productum.*
4 *Mandatum Procuratoris coniecturis probatur.*
Procuratoris mandatum præsumitur in eo, qui in manibus habet plures scripturas ad causam facientes, ibid.
Mandatum præsumitur in eo, qui sportulas deposuit, & alias expensas fecit in lite, ibid.
Citatus ubi quis fuit tanquam Procurator non potest amplius contra ipsum excipi de defectu mandati, ibid.

DECISIO DCCXXII.

1 CONSTARE de re iudicata Domini dixerũt, cum non doceatur de appellatione saltim intra legitima tempora interposita. *cap. Romana. §. si verò, de appellat. in 6. Rot. decis. 30. de appellat. in nou. Lancellot. ut attent. appell. pendent. limit. 50. num. 37. Seraphin. decis. 422. num. 5.* licet enim die 8. Aprilis præteriti fuerit data Notario schedula appellationis sub formula, *quatenus contra*, quæ recipitur ex vsu palatij, iuxtra *Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. num. 29. in fine. Put. decis. 102. num. 1. lib. 3. Rota diuers. decis. 391. num. 3. par. 3. lib. 3.* Tamen, quia non fuit pronunciatum sub termino, infra quem fuerat appellatum, sed die 29 eiusdem mensis appellatio remansit circumducta, & inutilis, proinde ac si interposita non fuisset, & ideo erat de nouo interponenda in termino alterius citationis ad sententiam, sub quo fuit pronunciatum.

2 Vltra quod dicta schedula appellationis fuit dimissa tantummodo in actis penes Notarium, non autem interposita coram iudice à quo, prout requiritur ad *text. in cap. ut debitum, de appellat. Rota decis. 50. de appell. in nou. Grammatic. decis. 36. n. 76. Cephal. cons. 185. num. 5. Vestr. vbi sup. nu. 29. Lancell. loco cit. num. 184.*

3 Non obstat defectus mandati eius, qui obtinuit sententiam, & in causa comparuit, quia adest mandatum ad lites, & cum contra illud nihil vnquam fuerit oppositum, non potest hodie agi de illius defectu, iuxta *decis. Mohed. 1. de procur.*

4 Maximè, quia concurrunt plures coniecturæ in casu nostro, ex quibus illud probatur, *Gozad. cons. 11 num. 13. Cas. de Grass. decis. 2. num. 5. de reb. Eccles. non alienan. Rota diuers. decis. 18. num. 1. par. 1. & decis. 32 num. 2. par. 2. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 7. tit. 6. num. 1.* Ille enim, qui comparuit, habebat plures scripturas ad causam facientes, quas in actis produxit *Ias. in l. 1. sub num. 12. vers. item vltra. C. de procurat. Cassad. decis. 3. sub num. 5. vers. & apud aliquem. de procurat. Caputaq. decis. 185. nu. 3. par. 1.* Item in huiusmodi causa sportulas deposuit, & alias expensas fecit. *Rot. diuers. decis. 2. de caus. possess. & propriet. in antiq. Socin. cons. 86. nu. 3. lib. 3. Gabr. de procur. conclus. 1. nu. 6.* & tandem vti Procurator fuit semper citatus per partem aduersam, & sic approbatum pro tali. *Surd. decis. 104. num. 12. Menoch. de adipiscend. remed. 4. num. 611.*

Ex quibus ita resolutum, &c.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Lucana iurispatronatus.

Luna 14. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

De probatione ascendentiæ in successione iurispatronatus.

SVMMARIVM.

2 *Descendentia probatur ex pluribus testamentis, in quibus quilibet pater respectiuè nominat, & instituit suum filium.*
3 *Descendentia ad effectum successionis in iurepatronatus an sit necesse vt probetur a primo fundatore, an verò sufficiat probari ab illis, qui fuerunt in quasi possessione præsentandi.*

DECISIO DCCXXIII.

1 DOMINI dixerunt constare de descendentia illorum, qui præsentati fuerunt à Margarita, Maria, & Magdalena filiabus Bartholomæi Martini, incipiendo à Margarita, quæ nupsit Hieronymo Burlamacchio, ex illa natus est Sebastianus, & ex Sebastiano Hieronymus, & ex Hieronymo Vincentius, Nicolaus, & Ioannes, qui præsentarunt. Ex Maria, quæ nupsit Francisco Marchiò nati sunt Franciscus, Maria, & Ioseph. Ex Francisco, Maria, Ioannes, & Vincentius, ex quo Vincentio natus est Franciscus, qui præsentauit. ex Ioanne Ioannes Baptista, qui pariter præsentauit; ex Iosepho autem altero filio Mariæ natus est Syluester, & ex Syluestro Laura, & Maria, quæ præsentauit, ex Magdalena verò, quæ nupsit Hieronymo Magrino natus est Benedictus, ex Benedicto Angela, & ex Angela quæ nupsit Ioann. Baptistæ Guinigi Pier Angelus, & Laurentius, & ex Laurentio Ioann. Baptista Guinigi, qui præsentauit; ex Pier Angelo iunior, qui pariter præsentauit.

2 Quæ quidem descendentiæ omnium supranominatorum sufficienter probantur in diuersis testamentis, in quibus quilibet pater respectiuè successiuis temporibus nominat, & instituit filium suum. *Paris. cons. 29. num. 10. lib. 2. Gozzad. cons. 13. nu. 7. Seraph. decis. 489. par. 1.* & fuit dictum in vna *Veliterna iurispatronatus 16. February 1609. coram Domino meo Decano,* innixis præsertim alijs iuribus, & testibus, de quibus in summarijs datis pro parte Laurentij.

3 Non obstat, quod descendentia sit probanda à primo fundatore, quia cum dicta Margarita, Maria, & Magda-

& Magdalena fuerint, in quasi possessione præsentandi, vt iam fuit firmatum in prima decisione huius causæ, ab illis sufficit descendentiam probare. *Moliu. de primog. lib. 6. cap. 7. num. 6.* & fuit dictum in *vna Mediolanen. Clericatus 7. Maij 1610. coram Reu. Damasceno, & in alia Baren. beneficij 1. Iulij 1611. coram D. meo Vbaldo. & alijs sæpe.*

Et ita conclusum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Bononien. de Cattaneis.

Lunæ 14. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

Hæres facto inuentario non cõfundit actiones, si quas habet contra hæreditatem, & propterea potest contra factum defuncti venire.

SVMMARIVM.

1 *Hæres non potest venire contra factum testatoris defuncti, nisi hæreditatem adierit cum beneficio legis, & inuentarij, & nu. 2.*
3 *Mors probatur ex libro Parochi, & nu. 4.*
5 *Hæres in confectione inuentarij nunquid debeat citare creditores.*

DECISIO DCCXXIV.

1 PRO fundamento intentionis D. Isottæ, & filiorum Dom. Ludouicę, superérat videndum de identitate bonorum in fideicommisso comprehensorum, verum quia opponebatur eandem D. Isottã, & Ludouicam esse hæredes Curtij, & Cæsaris, qui alienarunt, & causa agitatur cum Leonibus, & alijs tertijs possessoribus, quibus videbatur sufficere reijcere agentes per exceptionem. *l. vindicantem. ff. de euict. & l. cum à matre. C. de rei vend.* Ideo dubitaui an exceptio dictarum legum obstet in casu proposito. Et non obstare fuit resolutum, nisi in hæreditate sint computanda bona Bubani, quod Domini reseruarunt in separata disputatione examinare.

2 Nam etsi pro parte istarum sororum non impugnetur aditio hæreditatis Cæsaris ex persona Curtij, quæ regulariter solet importare approbationem gestorum per testatorem, per *l. cum à matre. C. de rei vend.* & per cõsequens securitatem tertijs possessoribus, ne ab hæredibus possint inquietari. Tamen si hæreditas fuerit adita cum beneficio legis, & inuentarij, vt in præsenti probatur, tunc non erit interdictum hęredibus auocare bona per testatorem alienata, quatenus ad ea consequenda alio iure, quàm hęreditario veniant, cum hoc pręcipuum sit inuentarij beneficium, vt preseruet omnes actiones hęredi competentes, & quoad damnum vitandum constituat hęredem ac si hęreditatem adinisset. *l. fin. §. in computatione. C. de iur. delib. Fanut. de inuent. par. 5. num. 94. Roland. eod. tit. in 10. vtilitate. Ofasc. dec. 181 num. 13 Surd. conf. 7. nu. 31. & seqq.*

3 Nec visum est obstare, quod hęreditas à principio simpliciter adita fuerit, quia postmodum sorores gratiosè fuerunt restitutæ aduersus non confectum inuentarium, vt ex litteris fel. rec. Clementis VIII. quę datę fuerunt, & quę pariter in earum narratiua benè iustificantur, quia infantilis ętas istarum sororum narrata respectiuè de tempore mortis Curtij earum patris probatur, tam ex fide earum baptismatis, quàm ex libro Sacristę S. Dominici de morte Curtij, quibus in probanda natiuitate, & morte solet fides adhiberi. *Bald. conf. 452. lib. 4. & in l. fin. ante fin. nu. 15. C. fine cens. vel reliq. Maurit. de restit in integr. quæst. 321.* ea ratione, quia in Plebano tunc quando scribunt diem baptismatis, vel mortis, nulla prorsus sit præsumenda fraus, ex quo nihil vtilitatis, aut commodi percipiunt ex tali scriptura.

4 Secundo autem dum narratur hęreditas damnosa, & hęc qualitas satis colligitur ex quantitatę debitorum in inuentario descriptorum, quę excedunt valorem bonorum hęreditariorum, quę fuerunt ęstimata in libris 1461. ideo cum hodie constet de inuentario legitimè confecto, neque *l. cum à matre*, videtur obstare, quia proprię hęredum actiones sunt pręseruatę à confusione actionum, neque *l. vindicantem*, quia adhuc non est expeditum, quod bona quę peruenerunt ad sorores, sint hęreditaria, & per consequens interim non sunt impediendę, quatenus procedant ad canonizationem fideicommissi, vel aliorum bonorum, ad quę ex persona propria sint vocatę.

5 Non obstat, quod Leonij, & alij possessores bonorum non fuerint citati in confectione inuentarij, quia non poterant dici certi creditores prętextu futurę euictionis bonorum, de quibus agitur, super quorum recuperatione adhuc non fuerat mota lis, *l. euict. § duplex ff. de euict.* & latè fuit deductum in *causa Bonon. de Formaliarijs 28. Ianuar. 1591. coram bo. me. Card. Pamphilio.* Pręterea datur statutum particulare Ciuitatis Bononię, in quo datur forma exequendi restitutiones in integrum aduersus aditiones hęreditatis, & non confectionis inuentarij, qua seruata, vt in pręsenti, restitutio, & inuentarium suffragatur, etiam quoad non comparentium, & specialiter non citatorum. Et ita, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Patriarcha Hierosolymitano.

Romana mercedis.

Veneris 18. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

Salarium, seu merces non conuenta quomodo taxari debeat, & an, & quãdo procurator non producendo mandatum parte petente & protestante reddat actum nullum.

SVMMARIVM.

1 *Mercedis solutio taxari debet ad eam summam, ad quam aliàs dicta merces soluta fuit.*
2 *Partitæ in libro mercatorum scriptæ manu alicuius censentur creatæ de consensu scribentis. Vbi etiam idem de eo qui scripturam partitarum scientiam habebat, & non reclamauit.*
3 *Salarium augendum est iuxta quod labor augetur.*
4 *Sententia lata ad instantiam asserti procuratoris, de cuius mandato non fuit doctum, licèt sæpius ex aduerso fuisset protestatum, nulla est, etiam quod is esset verè procurator.*
5 *Procuratoris mandatum parte petente, & protestante, produci debet, etiam quod is verè sit procurator. Declara vt ibid.*

Mandatum procuratoris præsumitur ex eo quod quis habeat in manibus scripturas sui principalis, & illas produxerit, ibid.

DECISIO DCCXXV.

1 DOMINI censuerunt sententiam Gubernatoris esse confirmandam quoad quantitatem mercedis taxatam in annuis scutis 52. & bolen. 50. Regula enim est, quod quoties non apparet de certa conuentione inter partes, ea quantitas censetur conuenta, quæ fuit soluta. *Bald. in l. si certis. n. 11. C. de pact. Felin. in cap. cum Bertoldus sub num. 28. vers. et si est facta, & e. de re iud. Purpur. cons. 423. num. 24 Honded. cons. 35. nu. 4. lib. 2.* In casu vero nostro ad dictam rationem fuit soluta merces Vincentio die 26. Decembris 1606. vt constat ex partita libri Fundaci, in qua dicitur, *si fanno boni à Vincentio scudi 227 bol. 80. per sua prouisione di quanto n'hà seruito per fino al suddetto giorno*. Calculando enim ad rationem quatuor annorum, & trium, vel quatuor mensium, quibus apud partes est in confesso Vincentium de illo tempore seruijsse Fundaco, dicta summa scutorum 227.80. correspondet annuæ prouisioni scutorum 52. bol. 50. circumcirca.

2 Non obstat quod dictæ partitæ non sit standum in præiudicium Vincentij, quia cum illa sit scripta manu ipsius, censetur creata de eius consensu, & in omnem euentum, cum ipse haberet curam libri, non potest prætendere ignorantiam dictæ partitæ, quam ad sui libitum videre poterat, ac propterea non reclamando videtur acquieuisse quantitati mercedis in illa adnotatæ, vt fuit dictum in *vna Romana mercedis 26. Ianuarij 1604. coram bo. me. Pamphilio, & in eadem 24. Nouembris eiusdem anni coram bo. mem. Iusto.*

3 Minus obstat, quod postea Vincentius fuerit deputatus in locum Capretti ad seruitium tenendi scripturam, quod est maioris laboris, & ideo salarium sic augendum ad quantitatem solutam dicto Capretto, iuxta cons. Rom. 25. Quia istud procederet, si Vincentius à principio fuisset assumptus pro certo, & determinato seruitio; tunc enim si inseruisset in alio maioris laboris esset augendum salarium, & procederet cons. Rom. vt fuit dictum in *vna Romana mercedis 14. Nouembr. 1611. coram D. meo Vbaldo*, sed cum fuerit conductus generaliter, & indeterminatè pro seruitio Fundaci, non potest prætextu mutationis, vel multiplicationis seruitiorum Fundaci prætendere maiorem mercedem prædicta, vt fuit dictum in *allegatis decisionibus Romana mercedis coram bon. mem. Pamphilio, & Iusto.*

4 Non obstat, quod sententia fuerit lata instante asserto procuratore, de cuius mandato non fuit dictum, licet sæpius ex aduerso fuisset protestatum, neminem audiri nisi docto de legitimo mandato, quo casu non releuat, quod verè esset procurator. *Aym. cons. 118. vol. 1. Gabr. cons. 25. num. 23. lib. 2.* Fuit enim responsum prædicta esse vera in iure, sed non procedere in casu nostro, in quo licet non fuisset exhibitum in actis mandatum, tamen aderant coniecturæ, ex quibus illud probatum remanebat. *Gozad. cons. 11. num. 13. Cæs. de Graff. decis. 2. nu. 5. de reb. Eccl. non alien. Rot. diuers. dec. 187. nu. 1. p. 1. & decis. 32. num. 2. par. 2. Mant. de tacit. & ambig. lib. 7. tit. 6. num. 1.* cum ille, qui obtinuit sententiam, haberet in manibus plures scripturas, quas in actia produxit. *Ias. in l. 1. sub num. 12. vers. Item vltra. C. de procurat. Cassad. dec. 3. sub n. 5. vers. & si apud aliquem eod. tit. Caputaq. decis. 185. num. 3. part. 2.* & plures impensas in causa fecerit. *Rot. decis. 2. de caus. possess. & propriet. in antiq. Socin. cons. 86. n. 3. lib. 3. Gabr. de procur. conclus. 1. num. 6. Mantic. vbi supra, nu. 3. & 4.* & fuit dictum in *vna Elboren. iuris conferendi 18. Martij 1613. coram me.*

Et ita conclusum, &c.

R. P. D. CAVALERIO.
postea S. R. E. Cardinali.

Marianen. seu Alerien. vnionis.

Veneris 18. Decembris 1615.

DECISIO DCCXXVI.

Est inter eius impress. decis. 373.

R. P. D. VBALDO.

Mantuana bonorum.

Vener. 18. Decemb. 1615.

ARGVMENTVM.

Fructuum perceptio probatur ex possessione rei fructiferæ: fructuum autem liquidatio probatur per coniecturas arbitrio iudicis.

SVMMARIVM.

1 *Fructuum perceptio præsumitur ex possessione rei fructiferæ.*
Fructuum liquidatio est difficilis probationis, & ideo per coniecturas probatur, ibid. Vbi etiam quod probatur per testes de credulitate, & singulares.
2 *Testes deponentes super liquidatione, & quantitate fructuum, quomodo debeant deponere.*
Fructuum liquidatio est multum arbitraria, ibidem in fine.

DECISIO DCCXXVII.

1 FVIT dictum constare de sufficienti liquidatione fructuum quoad D. Lauiniam, quæ fuerat vsque de anno 1581. inuestita de quibusdam terrenis per D. Carolum Gonzagam, qui in iudicio spolij in Rota succubuit, & executio mandati Rotalis fuit intentata etiam contra tertios possessores, vt patet ex alijs decisionibus in causa factis. Fundamentum resolutum fuit, quia cum de perceptione non dubitetur, & ea præsumatur ex possessione rei fructiferæ. *Rota decis. 25. vers. sed præsumitur, de probat. in nou. Aegid. decis. 703. num. 1. vers. quia si babuit*, & fuit dictum in *vna Bonon. de Pannolinis 28. Aprilis 1614. coram R. P. D. meo Manzanedo*, vbi aliæ decisiones allegantur, sequitur, vt pro liquidatione quantitatis fructuum, quæ reputatur difficilis probationis, sufficiant leuiores probationes etiam per coniecturas. *Bald. cons. 323. num. 5. lib. 2. & idem Bald. in l. 1. num. 22. C. de fruct. & lit. expens. Natt. cons. 510. num. 4. Surd. cons. 293. nu. 31. lib. 2. Rota in Senogallien. prædij 5. Iunij 1595. coram Seraph. quæ est decis. 1132. in impress. & in d. Bono-*

d. Bononien. de Pannolinis, & admitterentur etiam testes de credulitate, & singulares, vt fuit dictum in *Romana liquidationis fructuum* 26. *Octob.* 1592. *coram Orano*.

2 Vnde cum in hoc casu testes, primus, secundus, & septimus, deponant, quod ex terris articulatis pro toto tempore, & computato anno sterili cum festili, & deducto quocumque grauamine potuissent percipi decem libræ annuæ affictus pro singulis bubulcis, & idem deponat tertius testis à 20 annis citra, & sextus etiam de maiori quantitate, qui etiã testatur se similes terras in eisdem partibus pro eadem quantitate conduxisse, visa fuit satis sufficiens probatio, secundum *decis. Put.* 8. *lib.* 1. *in nou.* accedente instrumento locationis factæ à D. Lauinia de anno 1603. ad quinquennium cum responsione libr. 12. pro bubulca, ex quo valde adminiculantur dicta testium, maximè cum agatur in causa spolij. *Bald. cons.* 323. *num.* 5. *lib.* 2. & materia sit valde arbitraria, vt fuit dictum in *dicta Romana liquidationis fructuum coram Orano, & in dict. Bononien. de Paunolinis coram Dom. meo Manzanedo, confirmata* 26. *Ianuarij præteriti coram eodem*.

Et ita fuit decisum Domina Aemilia tantum informante.

R. P. D. COCCINO.

Pamphilonen. decimarum.

Veneris 18. *Decembris* 1615.

ARGVMENTVM.

Ex summario sumas argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia quando dicantur personalia.*
2 *Priuilegium reductum ad ius commune habetur, ac si non emanasset.*

DECISIO DCCXXVIII.

1 FVIT resolutum priuilegia concessa Ordini Cisterciensi non suffragari colonis, & arrendatarijs, quia sunt personalia pro rebus, vt pater ex verbis priuilegij Sixti IV. in quo referuntur alia priuilegia, ibi, *singulares personas dicti Ordinis à præstatione decimarum, tam de possessionibus habitis ante, & post Concilium, quàm de cætero habendis, &c. quæ proprijs sumptibus excolent, &c.* Talia enim appellantur priuilegia personalia pro rebus, quæ eximunt solum, quando res proprijs manibus, aut sumptibus colitur, & quando colono partiario colenda traduntur, eximitur pars priuilegiata tantum & si locentur ad pecuniam in nihilo sunt exempta. *Rot. decis.* 4. *de priuil. in antiq. Put. decis.* 510. *lib.* 2. *in nou.* qui loquitur in terminis. *Rot. decis.* 23. *nu.* 4. *& seqq. par.* 2. *glos. in Clement.* 1. *vers. excolendas, de decimis, & ibi Bellamer. num.* 240. *&* 241. & fuit resolutum in *causa Carthaginen. decimarum* 10. *Nouemb.* 1600. *coram bon. mem. Penia*.

2 Neque obstat quod sanct. mem. Pius V. concessit priuilegium reale Mendicantibus, quod extenditur etiam ad ordinem Cistercien. vt in eius constitutione 38. quia hoc priuilegium fuit reductum ad terminos iuris per Gregorium XIII. vt in eius cõstitutione incipitur, *in tanta rerum, & negotiorum mole*, quæ perinde est, ac si non emanasset, vt fuit resolutum in *causa Albanen. beneficiorum coram Illustriss. Domino Cardinali Lancellotto, & in causa Signina castrorum coram* R. P. D. *meo Buratto*, & aliàs sæpiùs, quæ remanent solum priuilegia, quæ referuntur in constitutione Sixti IV. quæ sunt personalia pro rebus, & ideo non suffragantur colonis, & arrendatarijs, vt supra dictum est, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Nucerina census.

Veneris 18. *Decembris* 1615.

ARGVMENTVM.

Iura recognita parte non citata ad videndum iurare testes super eorum recognitione, non dicuntur in forma probanti, nec contrarius stylus attenditur, nisi fuerit plenè, & concludenter probatus.

SVMMARIVM.

1 *Iura coram iudice compulsore extracta parte non citata ad videndum iurare testes super recognitione, non dicuntur in forma probanti.*
Testium depositionis substantia pendet à iuramento, ibid.
2 *Stylus efficiens substantiam probationis dicitur decisorius, & non ordinatorius, & ideo extraiudiciales informationes illum non probant, sicut probant ordinatorium & ideo requiruntur plenæ probationes.*

DECISIO DCCXXIX.

1 FVIT responsum, iura super quibus cadit præsens disputatio non esse in forma probãti. Quia in eorum extractione coram indice compulsore omissa fuit citatio ad videndum iurare testes super recognitione scripturarum, ideo examen subsequutum nullum, & inualidum remanet cum substantia depositionis testis pendeat à iuramento. *l. iusiuran. C. de testib.* & parti interfit recognoscere testes, ne vnus pro altero supponatur, quæ fuit ratio annullãdi examinis deducta *in text. c.* 2. *de testib. vbi Abb.* hoc expresse notat *num.* 6. *Lanfranc. cod. tractat. num.* 8 *Achill. decis.* 1. *de testib.*

2 Non obstat, quod de stylo fori Neapolitani in qualibet recognitione testes iurent facta citatione pro dicta recognitione vti necessarium antecedens ad ipsum examen, quod sufficere dicebatur. Quia iste stylus non fuit probatus, & cum sit contrarius, *d. cap.* 2. *de testib. & l. iurisiurandi. C. cod tit de testib.* tanquam respiciens decisoria, non autem ordinatoria propter substantiam probationis, secundum *Dec. in cap.* 2. *num.* 14. *de probat.* non sufficiunt informationes extraiudiciales, prout in ordinatorijs admisit *Rota in causa Mediolanen. restitutionis contractus* 17. *Iunij* 1602. *coram Reuerendiss. Damasceno, & coram me in Mediolanen. Canonicatus* 9. *Ianuarij præteriti*, sed requiruntur plenæ probationes, *Osasc. decis.* 2. *num.* 3. *Cas. de Grass. decis.* 7. *de probat.* & ita etiam fuit resolutum in *Aretina. Spolij* 9. *Iunij* 1604. *coram Reuerendissimo nostro Decano*.

3 Cæteræ oppositiones, quæ per Lollium afferebantur, non placuerunt Dominis, ideo transierunt cum responsionibus Antonij. Erita, &c.

R. P. D. ANDREA.

Burgen, quindenniorum.

Lunæ 2. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Regula de iure quæsito non tollendo non procedit in iure quæsito euentualiter, prout est ius percipiendi annatam de beneficijs vacaturis. De vnione quando præsumatur facta sine præiudicio tertij, & quando Papa præsumatur voluisse iuri tertij præiudicare.

SVMMARIVM.

1 *Vnio intelligitur facta sine præiudicio iuris tertij. Item sine præiudicio habentis annatam. ibid.*
Declara procedere in vnione conseruatiua iuris antiqui, secus in extinctiua; nu. 5. vbi de ratione differentiæ.

2 *Rota si recedat ab vna opinione, quam aliàs fuerat amplexa, hoc debet deseruire pro terminandis causis tunc pendentibus & futuris, non autem pro reuocatione illarum, quæ antea fuerunt terminatæ. Intellige vt post terminatam causam quoad solutiones præteritas factas non detur repetitio, sed quoad futuras poterit quis agere, vt liberetur, postquam prima opinio fuit detecta falsa, & ab illa Rota recessit nu. 8.*

3 *Ius percipiendi annatam de beneficijs vacaturis dicitur euentuale. Vbi quod propterea in vnionibus de illo non est facienda mentio.*
Papa decernens beneficium iurispatronatus non vacare per promotionem ad Episcopatum non dicitur tollere eius quæsitum patronis, ita vt de illo sit facienda mentio, ibid.

4 *Princeps legitimando filium illegitimum non dicitur facere præiudicium agnatis, qui aliàs successissent.*
Regula de iure quæsito non tollendo non procedit in iure euentuali, quod tollitur in consequentiam, & occasionaliter, ibid.

5 *Accidentia non possunt esse sine subiecto.*
Decisio vnic. de sepult. in antiq. & alia in Toletana Annatarum coram Orano declarantur.
Text. in cap. cum inferior, de maiorit. & obed. declaratur.

7 *Læsio considerabilis conferri non dicitur, quoties aufertur ius quod non est certum, & radicatum, sed habet se ad esse, & non esse.*

9 *In adiudicanda læsione attenditur tempus futurum, quando obligatio habet tractum in futurum.*
Transactio non confirmata à Sede Apostolica non præiudicat successoribus in beneficio, ibid.

DECISIO DCCXXX.

1 POSTQVAM die 16. Martij 1615. fuerat resolutum sententias Rotales esse confirmandas, pro grauitate causæ, volui partem Capituli Burgen. iterum audire, qua re proposita 12. Iunij 1615. resolutio fuit dilata ad tertiam, & sub die 26. remissa ad Calendas, ac demum 2. Ianuarij 1616. re mature discussa in decisis à die motæ litis Dñi persisterũt. Impugnabatur enim decisio duobus fundamentis Primũ erat, quod vnio ob non factam mentionem iuris ipsius Capituli, cui præiudicatur in speciali priuilegio annatæ, de quo Papa non habuit notitiam, vel saltem reseruatum censetur ius Capituli, cum de natura vnionis sit, vt intelligatur facta sine præindicio iuris tertij. *Abb. in cap. 2. numer. 5. de relig. domib. Rota decis. vnic. de sepult. in antiq.* & in terminis præiudicij reluctan. creditoris annatæ fuit dictum in *Toletana annatarum 23. Ianuarij 1589. coram bo. mem. Orano*, pro quo etiam allegabatur *text. in cap. cum inferior. de maior. & obed.* in quo datur recompensatio pro iuribus Archidiaconatus, quæ fuerunt læsa, & erectione Monasterij in Cathedralem quem textum probat Rota *dict. decis. vnic.* & repetita fuit *decis. in Taruisana plebis de Medullo* 18. Iunij 1593. *coram Illustr. Millino*.

2 Alterum fundamentum erat, quod cum ista causa inter Capitulum, & beneficiatos sancti Aegidij fuerit terminata in Rota per rem iudicatam tempore, quo vigebant decisiones pro affirmatiua, & talis res iudicata fuerit confirmata mediante transactione, non debet modo talis res iudicata, & successiuè transactio reuocari ex noua opinione, quam postea tenuit Rota, quæ debet inferuire pro terminandis causis tunc pendentibus, & futuris: non autem pro reuocatione illarum, quæ antea fuerant terminatæ, ex deductis in *causa Paduan. Prioratus 5. Decembr. 1614. coram Reuer. P. Domino Pirouano*, & hic per informantes.

3 Ad quæ fundamenta iam aliàs deducta, licet in *decisionibus bo. me. Card. Seraph. Penia, & coram me* sublata fuerint, nihilominus responsum. Ad primum enim placuerunt responsiones datæ in dictis decisionibus, & hic per informantes pro Capitulo, nempe quod ius Capituli percipiendi annatas erat euentuale consequutiuum, quando scilicet beneficia vacassent, & propterea in vnionibus non erat facienda mentio de tali iure, nec ei derogare, prout quando Papa decernit beneficium iurispatronatus non vacare per promotionem ad Episcopatum; nam licet præiudicet patronis, & alijs, ad quos spectaret præsentatio, seu collatio; in vacatione tamen non dicitur tollere ius quæsitum, cum illud ius veniat in consequentiam illius vacationis, quæ impeditur, & sic potest impedire vacationem, & eis præiudicare absque eo, quod de tali iure mentio fieri debeat. *Rota decis. 21. num. 5. vers. pro parte contraria, de præb. in nou.*

4 Sicut etiam Princeps legitimando filium illegitimum non dicitur facere præiudicium agnatis, qui aliàs successissent, nempe quia Princeps legitimando vtitur iure suo. & ius succedendi competens agnatis erat euentuale, scilicet si alij agnati decederent sine filijs legitimis, & naturalibus, & sic Princeps impedit, ne eueniat ille casus, in quem agnati succedere debuissent. *Socc. cons. 126. ante nu. 10. vers. adduco etiam.* & melius *Curt. iun. dict. cons. 1. n. 21. vers. 4. conel. Fel. in c. quæ in Ecclesiarũ, nu. 49. in 1. casu de const.* Et de omissis alijs exemplo adductis hic per informantes, & quæ adduci poterant, est firmanda regula generalis, quod in hoc iure

iure euentuali, quod tollitur in consequentiam, & occasionaliter non procedit regula de iure quæsito non tollendo, ex deductis per *Franc. in c. ei cui, n. 4. in fin. vers. nec obstat quod tunc tollatur. de præb. in 6. Curt. iun. d. cons. 1. n. 20. & 21. Sarn. in d. reg. q. 3. Seraph. dec. 1445. n. 2. 3. & 6.*

5 Ad illud autem quod in vnione censeatur reseruatum ius tertii, ex *Abb. & alii vbi supra*, fuit responsum hoc procedere in vnione conseruatiua iuris antiqui, non autem extinctiua. Nam primo casu datur compatibilitas iuris tertij cum vnione, ex quo Ecclesia vnita debet in statu suo conseruari, vt est casus, secundum communem intellectum *in d. c. 2.* & ibi declarat *Abb. num. 7. de relig. dom.* Altero autem casu, in quo versamur cessat huiusmodi compatibilitas, quia impossibile est dari ius annatæ beneficio, quod non est, nec amplius vacare debet, quemadmodum accidentia non possunt esse sine subiecto. *l. 2. ff. de vsufruct. l. eius, qui in prouincia. ff. si cert. pet.* & in terminis ita arguunt *Doct. in c. ita nobis, de verb. signif* vbi in specie *Ioann. Andr. num. 2. Card in 2. oppos. vers. quaro, an hac indulgentia Butr. num. 5. vers. Quærunt Doctores, & Rota in hac causa coram bo. mem. Penia, & coram me*, & antea in *causa Toletana annatarum* 17. *Nouembris* 1599. *coram Bubalo*.

6 In eadem ratione compatibilitatis etiam fundatur illa decisio vnica *de sepult. in antiq.* ibi enim Ecclesia parochialis erecta in collegiatam, adhuc remanebat parochialis sicut prius, & ideo ius recipiendi med am partem de sepulturis Curialium erat compatibile cum iure antiquo, non obstante mutatione status, vt argumentatur illa decisio, seu potius disputatio, ad par. *n. 2. ad fin. vers in contrarium, & vers. ergo etiam contra ius commune*, vbi daretur compatibilitas, &c. sicut etiam illa Toletana annatarum *coram Orano* habet eandem rationē compatibilitatis, quia licet beneficia, de quorum fructibus soluebatur annata, fuissent expressa: attamen loco illorum fuerunt alia subrogata, vt dicitur ibi in fine; de iure autem communi non reperitur cautum, quod quindennia loco annatarum, & minus de speciali Capitulum fundat aliquo modo ius suum, quia Bulla Pauli II. loquitur ad fauorem Cameræ Apostolicæ, cuius respectu militat diuersa ratio tam iuris, quàm facti, vt latè comprobatur in *decis. bo. me. Card. Seraph.* 1410. *num.* 10. *cum quin, que seqq.* & idem firmatur *dec. bo. me. Penia.*

7 Quo verò ad prætensam recompensationem, iuxta terminos *cap. cum inferior, de maior. & obed.* visum fuit illum text. non obstare, quia non præcisè ibi mandatur fieri recompensam ob illam erectionem in Cathedralem, sed conditionaliter, nempe si ex hoc Archidiaconatus iura lædantur, vt patet *in vers. pronisio*, huiusmodi autem ius Capituli erat incertum, & conditionale, videlicet si & quatenus beneficia vacarent per obitum, quæ vacatio non erat certa, cum beneficia possent vacare per resignationem, vel permutationem, vbi autem ius non est certum, & radicatum, sed habet se ad esse, & non esse, illius ademptio non dicitur inferre læsionem considerabilem. *Roman. cons. 256. in fin. Sarn. in reg. de non tollen. quæst. 4. in princip. cum aliis allegatis in decisione bon. mem. Penia in vers. ex prædictis*; Ad decisionem verò Illustrissimi Millini in Taruisina plebis de Medullo fuit responsum, vt in alia decisione *coram me*, illud ius Capituli esse certum, & radicatum, atque ideo fuisse necessariam illius mentionem.

8 Ad secundum principale obiectum, quod tunc vigeret illa opinio, quando concordia fuit inita, & sententia lata, etiamsi vni ex Dominis placerent responsiones aliis datæ; nihilominus fuit per omnes dictum posse procedere quindennia soluta, durante illa opinione, & sic quoad præterita, non autem quoad futura, quia non debet ista Ecclesia remanere impedita, vt hodie postquam constat, quod ex falsa opinione fuit condemnata, non possit agere, vt liberetur à tali onere, quia non est vna obligatio soluendi, sed plures, secundum occurrentiam vacationum. *Fulgos. cons. 164. in princ. Put. dec. 259. n. 2. lib. 1.* ideo semper est attendendum tempus grauaminis illati vt inde colligatur læsio transactionis, & sententiæ pro illarum informatione, vt considerat *Natt. cons. 548. num. 56.* vbi quod etiam in dijudicanda læsione attenditur tempus futurum, quando obligatio habet tractum in futurum, vt in præsenti, & faciunt tradita per *Imol. cons.* 130 *num.* 9

9 Quod autem dicebatur sententiam fuisse approbatam mediante transactione, cessabat ex facto, quia concordia inita fuit sub die 17. Martij 159- & sententia fuit lata sub die 26. eiusdem anni, vltra quod dicta transactio nec etiam fuit confirmata à Sede Apostolica, & per consequens non præiudicat, successoribus *cap. veniens*, *vbi not. Doct. de transact. Feder. cons. 94. per tot. Abb. cons. 56. numer. 2. lib. 1.* & fuit dictum in *hac causa* 20 *Nouemb.* 1613. *coram R. P. D. Dunozetto.*

Ex quibus ita fuit conclusum esse standum in decisis à di. mota præsentis litis, &c.

R. P. D. MANZANEDO.
Patriarcha Hierosolymitano.

Romana Salniani interdicti.

Luna 11. *Ianuarij* 1616.

ARGVMENTVM.

Notabilis est decisio, cum in ea magistraliter declaretur quando valida sit obligatio vxoris ad fauorem mariti ære alieno grauati, & quando vxor insimul cum viro pecunias, vipura mutuo accipiens remaneat obligata, non constito, quod ipsa pecunia in ipsius vtilitatem versa fuerit.

SVMMARIVM.

1 *Possessio rei conuenti in Saluiano interdicto, probatur ex sustentatione litis.*

Saluianum interdictum datur, probato credito, cum hypotheca, & possessione rei conuenti, ibid.

2 *Vxor quando insimul cum viro se obligauit, censetur pro viro intercedere, nec obligatio sustinetur, nisi probetur manifestè in propriam mulieris vtilitatem expensas fuisse, declara vt nu. 3.*

3 *Vxor quando insimul cum viro se obligat ad soluendum virum magno ære alieno grauatum, vel pro liberando eum à carceribus, & pro aliis indigentiis domus, sustinetur obligatio etiam quod non constet pecunias versas fuisse in vtilitatem mulieris, & num. 4.*

4 *Vxor tenetur subuenire inopia mariti, ibid.*

Carceratum esse aliquem, vel carcerationis periculum imminere, paria sunt, ibid.

5 *Obligatio uxoris ad fauorem mariti carcerati valet, quando mulier non remanet indotata.*

6 *Vxoris obligatio iuramento vallata etiam ad viri fauorem, & insimul eum viro, sustinetur de iure Canonico, etiam quod non constet pecunias versas fuisse in vtilitatem mulieris, & nu. 7.*

DECISIO DCCXXXI.

1 DOMINI censuerunt esse locum Saluiano. Nã de primo extremo, nempe de credito cum hypotheca Dominorum de Fabio, & Petronio constat ex impositione census facta per D. Olympiam super rebus proprijs cum decreto iudicis, & alijs solemnitatibus stat. Vrbis *lib. 1. cap. 151.* & de secundo ex sustentatione litis. *Caputaq. decis. 372. par. 2.* Quibus stantibus intrat Saluianum. *Negusant. de pig. 1. memb. oct. par. num. 6. Roland conf. 14. nu. 13. lib. 1. eum alijs relatis à Contard. in l. vnic. limitat. 14. num. 10. C. si de moment. possess. Put. decis. 207. num. 2. lib. 1.*

2 Neque obstare videbatur, quod Olympia censum imposuerit vnà cum eius viro, quo casu licet principaliter obligauerit, tamen censetur pro illo intercedere, & obligatio non sustinetur, nisi manifestè probetur, quod pecuniæ in propriam ipsius mulieris vtilitatem expensæ sint, iuxt. text. *in auth. si qua mulier, C. ad Velleian. Surd. decis. 164. nu. 11. Honded.* plures referens *conf. 45. n. 16. & seq. lib. 1.*

3 Fuit enim responsum dictam Auth. non habere locum in casu nostro, quia procedit in obligatione omnino voluntaria, quam facit vxor pro marito, non autem in obligatione facta ad subleuandum maritum magno ære alieno grauatum, & pro eum liberando à carceribus, ac pro alijs indigentijs domus. *Rimin. sen. conf. 77. num. 16. vol. 1. post Bal. conf. 20. in fin. vol. 2. Surd. conf. 367. nu. 14. Franch. decis. 237. num. 3. Thesaur. decis. 223. num. 15. Tiraq. de ll. connubial glos. 8. num. 285. Lamberteng. de contract. muller. glos. 10. num. 25.* & fuit dictum in *vna Roman. nullitatis obligationis 28. Febr. 1611. coram Reuerendiss. Attrebaten.*

4 Hanc enim obligationẽ videtur facere ex quadam necessitate, & lege permittente; cum de iure vxor teneatur subuenire inopiæ mariti. *l. 1. & auth. præterea. C. vnde vir, & vxor, & l. si cum dotem. §. sin autem in sauissimo. ff. solut. matr. Bald. conf. 478. circa fin. vol. 5. Natt. conf. 547. nu. 19. Decian. conf. 84. num. 29. vol. 4. Surd. conf. 86. num. 6. & seq.* Et licèt maritus de tempore obligationis non esset in carceribus detentus, tamen satis est ad hunc effectum, quod immineret periculum carcerationis ob paratam executionem Cameralis obligationis, qua suis creditoribus adstrictus reperiebatur. *Riminal. dict. conf. 77. num. 16. & seq. Surd. dict. conf. 367. num. 18.*

5 Quæ facilius procedunt, quia D. Olympia censum imposuit super bonis non dotalibus, quo fit, vt eius obligatio sustineatur, cum non remaneat vllo modo indotata, *Thesaur. dict. decis. 223. nu. 14. Seraphin. decis. 1187. num. 2.* Et fuit dictum in *Anconitan. dotis 28. Iunij 1602. coram Illustriss. Millino, & in Roman. Saluiani interdicti 15. Decemb. 1614. coram D. meo Pamphilio.*

6 Vlterius dicebatur obligationem D. Olympiæ esse iuramento vallatam, & sic saltim de iure canonico sustineri, non obstante dispositione dictæ auth. *si qua mulier, iuxt. Castr. conf. 8. per totum. lib. 2. Boer. decis. 23. num. 9. vers. Nisi iurauerint, Alexan. conf. 146. per tot. lib. 7. Seraphin. de priuil. iurament. priuil. 118.* & hanc esse communem, & in praxi receptam testantur *Afflict. decis. 311. nu. 4. Thesaur. d. decis. 223. num. 10. Guttierez de confirmat. par. 1. cap. 55. num. 6. Surd. dict. conf. 367. num. 13.* & illam tenuit Rota *in vna Interamnen. meretum 4. Iunij 1597. coram bo. mem. Penia, & in allegatis Anton. dotis coram Illustriss. Millino, & Romana Saluiani interdicti coram Dom. meo Pamphilio.* Accedente præsertim decreto iudicis, & consensu propinquorum, ex quibus metus, & dolus excluditur. *Surd. vbi supra.*

7 Et tandem omnis difficultas videbatur cessare ex eo, quòd D. Olympia certiorata de beneficio dictæ authenticę, illi expressè, & cum particulari iuramento renunciauit, quo casu valida est renunciatio, & impugnari non potest, vt tradunt *Bertrand. conf. 218. per tot. lib. 4. Surd. d. conf. 367. numer. 12. Thesaur. vbi sup. num. 18. Tiraq. in l. si vnquam in præfat. num. 137. C. de reuoc. donat. Gomez variar. resolut. tom. 2. cap. 13. numer. 17. in fin. Seraphin. de priuileg. iurament. priuileg. 63. num. tertio, & sequenti.*

8 Minus obstat defectus iurisdictionis Rotæ per Olympiam oppositus ex eo, quod debitor census sit etiam Marcus Antonius maritus, cuius creditorum causæ omnes fuerunt commissæ Reuerendiss. P. Dom. Raymundo per particulare Breue Sanctissimi. Quia hodie non agitur contra Marcum Antonium, sed contra ipsam, quæ in dicto Breui non est nominata, & contra quam causa reperitur in Rota commissa per particulare rescriptum Sanctissimi. Et licèt Domini de Fabio, & Petronio coram dicto Raymundo cautauerint se describi inter alios creditores dicti Marci Antonij fideiussoris census; non tamen propterea sibi præiudicarunt, quin coram alio iudice competenti agere possint contra Dominam Olympiam principalem cum nemo præsumatur renunciare iuri suo, nisi id expressè faciat.

R. P. D. COCCINO.

Romana census de Mutis.

Lunæ 11. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Filij in conditione positi in contractibus nunquid censeantur vocati? Quid si vocati fuerint à statuto & an hoc statutum extendatur ad nepotes. Cætera vide in summarijs.

SVMMARIVM.

1 *Filij positi in conditione in contractibus, nunquid censeantur vocati.*

Filij à statuto vocati, quando positi sunt in conditione, nunquid hoc statutum intelligatur etiam de filijs positis in conditione in contractibus; & an etiam extendatur ad nepotes. ibid.

Ter-

2 *Tertius non potest opponere defectum solemnitatum statutarium in donatione.*

Donatio nulla, & sine solemnitatibus statutarijs valet, si fuit confirmata in testamento, ibid.

3 *Relatio intelligenda est secundum [illegible] qualitates in relato expressas.*

Substitutio in contractu donati[illegible]cta vulgaris reputatur, ibid. in fine e[illegible]

DECISIO DCC[illegible]I.

1 IN hac causa fuit dubitatum, [illegible]t bona libera, super quibus D. Hierony[illa] possit satisfieri de suo credito? & Rota mandauit, vt strictè videretur an constaret de fideicommisso Liuię, & hoc viso supradicta die censuit affirmatiuè respondendũ, Liuia enim prædicta donauit Ioanni eius filio omnia bona, &c. & in euentum, in quem Ioannes, ac ipsi filij, & filij filiorũ, qui sunt illi, qui hodie agunt, decedant sine filijs legitimis, bona perueniant ad proximiores in gradu; nam quicquid sit de illa quæstione, an filij positi in contractibus in conditione censeantur vocati, de qua *Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 2. vers. 4. num. 19. vsque ad fin. Petr. de fideic. q. 9. num. 227.* hic cessat omnis difficultas standi *Statuto Vrbis cap. 142. lib. 1.* quod erat in antiq. *cap. 25. lib. 5.* in quo expressè disponitur, quod filij in conditione fideic. positi censeantur vocati, quod quidem statutum nedum habet locum in fideicommisso facto in vltima voluntate, sed etiam in contractibus, cum indistinctè loquatur, *l. de pretio. ff. de public.* & bene ad propositum *Peregr. de fideic. art. 28. num. 29* & dum loquitur de filijs habet locum etiam in nepotibus; nam quicquid sit in dispositione hominis, an sub nomine filiorum veniant nepotes, veniunt in dispositione legis. *l. iusta, & l. filij ff. de verb. signif. & in l. filium habeo. ff. ad Macedon. Pereg. vbi sup. art. 22. num. 56.*

2 Neque obstat, quod prædicta donatio fuit nulla ex quo non interuenerunt solemnitates statuti, quia quicquid sit de hoc, cum respiciat principaliter vtilitatem priuatam, licet secundariò vtilitatem publicam cum Liuia de ista solemnitate non opposuerit, hodie de ea per tertium non potest opponi. *Tiraq. de legib. connub. glos. 8. num. 93. Surd. decis. 108. num. 4. Rom. cons. 151. nu. 1. Socin. sen. cons. 77. num. 17. vol. 1. Bart. in suis quæstionibus, quæst. 1. num. 8.* & in omnem euentum, si donatio fuit nulla, cum postmodum fuerit confirmata in testamento, recipit robur à testamento, non autem à contractu, ita vt habenda sit pro dispositione facta in vltima voluntate, non autem in contractu. *Gabr. cons. 129. num. 5. lib. 1. Ruin. cons. 139. num. 9 lib. 1.*

3 Neque est verum, quod si donatio sumit robur à testamento, nepotes non succedunt, cum donatio fuerit confirmata ad fauorem Ioannis, & filiorum; nam fuit responsum in testamento, Liuia dixit, confirmauit etiam donationem, aliàs factam ad fauorẽ Ioannis, eius quoque filiorum in actis Curtij Saccouiæ, ad quæ habeatur relatio, &c. quare cum habuerit relationem ad ipsam donationem, de qua in actis Curtij, censetur confirmasse nedum ad fauorẽ Ioannis, & filiorum, sed etiam nepotum. *l. si ita scripsero. ff. de cond. & demonstr.* vbi *Bart. Alex. cons. 201. num. 20. lib. 6. Dec. cons. 362. in princip.* & fuit dictum in causa *Romana fideicommissi de Naris 11. Decembris 1599. coram bo. me. Penia.* Quare aut donatio fuit nulla, ita vt per testamentum sustineatur, & isti nepotes debent succedere per fideicommissum, aut ipsa donatio sustineat, & debent succedere per vulgarem. *Dec. cons. 488. num. 18. in fin. Menoch. cons. 325. num. 7. & num. 43. lib. 4.*

R. P. D. SACRATO.
deindè S.R.E. Cardinali.

Romana portus molæ.

Veneris 15. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Emptor si rem emptam retrouendere promisit, & interpellatus facto deposito soluti pretij retrouendere recusauit, tenetur à die moræ fructus restituere.

SVMMARIVM.

1 *Fructus veniunt restituendi a die, quo quis promisit retrouendere, & non retrouendidit, & sic a die mora.*

2 *Depositum legitimè factum habet omnes effectus, quos habet solutio.*

Numerata pecunia vim habet schedula bancaria, ibidem.

3 *Nullitas actus non facit litis pendentiam, nec præscriptionem interrumpit.*

Actus nulliter factus in iudicio reputatur extraiudicialis, ibid.

Mora inducitur per extraiudicialem interpellationem, ibid in fine.

4 *Monitorium requiritur in iudicio ordinario corã A. C. quando seruantur termini substantiales.*

Interpellatio valida non annullatur per actuum inualiditatem, ibid. in fine.

DECISIO DCCXXXIII.

1 ROTA censuit fructus deberi Ioanni à die per eum facti depositi, quia hoc est expeditum in iure, quod fructus rei retrouendendæ deberentur à die quo quis fuit in mora retrouendendi, *l. 2.* vbi not. *Bart. & Salycet. in summario,* & communiter scribentes. *C. de pact. inter empt. & vend.* & quod Christophorus teneretur retrouendere, fuit iam bis resolutum in Rota, & non controuertitur.

2 Quod autem idem Christophorus fuerit in mora retrouendendi, satis apparet eo ipso, quod sibi fuerunt oblatæ pecuniæ, & illo non acceptante, fuerunt depositatæ, etenim depositum legitimè factum habet omnes effectus quos habet solutio. *l. creditor,* vbi *Bart. num. 2. C. de pignor. glos. in l. si debitor offerat, verbo debitor. ff. de solut. Crauet. cons. 705. n. 8. vers. sic tamen, lib. 4.* maximè quando interuenit schedula bancaria, quod dicitur habere vim numerationis. *Put. decis. 163. lib. 6. Rota in Romana prætensorum fructuum census 9. Maij 1584. coram fel. mem* Clemente *VIII. & in alia Romana fructuum census 9. Aprilis 1606. coram bo. me. Iusto.*

3 Non obstat, quod Ioannes cœperit super hac retrouenditione quoddam iudicium nullum coram A. C. à quo etiam reportauit sententiam, & quod ex actu nullo non resultet litis pendentia, aut contestatio, vel præscriptionis interruptio. *glos. in l. si pater. C. ne de stat. defunct. Seraphin. decis. 697. nu. 5.* cum concord. alleg. quia Domini existimarũt prædicta procedere quoad effectum, qui debet causari

ab

ab actibus iudicialibus; secus quando ad effectum, qui potest causari ex actibus extraiudicialibus, quia tunc non videtur, quod nullitas iudicij possit impedire istos effectus, cum actus nulli vim habeant actuum extraiudicialium; mora autem est de ijs, quæ inducitur per actum siue interpellationem extraiudicialem. *Menoch.* qui de veriori, & crebriori DD. sententia, *tract. de arbitr. casu 220. num. 26. cum pluribus seqq.*

4 Cæterum posito, quod conclusio haberet difficultatem ex contradictoribus relatis per *Menoch. ubi supra*, considerabatur, quod interpellatio, & depositum fuit factum iudicialiter, hoc est, corā A. C. Iudice competenti, & parte legitimè citata, & licet Ioannes non inceperit à monitorio, & seruauerit terminos substantiales, ita vt validè non potuerit obtinere sententiam ab eodem A. C. non per hoc fuit nulla interpellatio facta Christophoro ad recipiendum pretium, alias videndum deponi, qui actus sufficit pro constituendo Christophoro in mora, cum Doctores, qui tenent opinionem contra communem, de quibus per *Menoch. vbi supra*, admittunt sufficere vnam interpellationem iudicialem, neque inualiditas actuum debet nocere interpellationi validæ, iuxta regulam, quod vtile per inutile non vitiatur. *l. sancimus. C. de donat. c. vtile, de reg. iur. in 6. Gemin. cons. 94. num. 4. Ancharan. cons. 215. num. 4.*

5 Non obstat, quod Christophorus post decisiones Rotales obtulerit retrouendere solutis sibi expensis illius iudicij nulli, vnde saltem ab illo tempore nō currant fructus in damnum Christophori, cum non fuerit in mora, quia visum fuit Dominis, quod materia expensarum nihil habeat commune cum retrouenditione, & proinde non potuerit Clitistophorus sub hoc prætextu retardare retrouenditionem, vel purgare moram semel incursam.

Et ita sententum.

R. P. D. REMBOLDO.

Firmana beneficij.

Veneris 15. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Appellandi tempus quando currat à die habitæ notitiæ, quando quis dicatur verus contumax, & quando contra absentem procedi possit per contradictas.

SVMMARIVM.

1 *Sententia transit ob non interpositam appellationem infra legitima tempora.*

2 *Appellandi tempus currit à die notitiæ, quando sententia est lata in contumaciam.*

Contumax verus dicitur qui primo personaliter citatus constituit Procuratorem, qui ab Vrbe recessit ante acceptationem mandati, ibid.

3 *Procuratoribus duobus constitutis; vno absente procedi non potest per contradictas.*

4 *Restitutio in integrum non impedit executionem iam cœptam, & sine læsione non conceditur.*

DECISIO DCCXXXIV.

1 DOMINI non dubitarunt de validitate, & iustitia sententiæ Rotalis, cum illa per inspectionem processus, hæc autem ex decisione R. P. D. mei Andreæ manifestè apparet, & quia ob non interpositam appellationem saltem infra legitima tempora in iudicium transijsse comperitur, ad not. *in c. quod consultationem: de re iud. & in auth. hodie. C. de appel.* dixerunt [illegible] esse exequendam.

2 Non obst[illegible]od cum sententia lata esset per cōtradictori[illegible] in contumaciam Annibalis non comparen[illegible]t eundem infra decennium à die habitæ n[illegible]llasse. *Rot. decis. 46. de appell. in antiq.* qui[illegible]ponsum, quod ob ectum procederet, si Annibal fuisset factus contumax, sed cum ipse personaliter prius citatus, Procuratorem ad hanc causam constituisset, qui posteaquam onus Procuratoris acceptauerat, ab Vrbe recessit, dicitur verus contumax, & sententia contra eum docto de Procuratoris absentia per contradictorias lata exequutioni demandari debet. *Rot. decis. 27. de appell. in antiq. Achill. decis. 1. de dol. & contum.*

3 Minus etiam subsistit, quod cum fuissent ab eodē Annibale duo Procuratores constituti, non poterat stante absentia vnius contra ipsum per cōtradictorias procedi, sed debebat etiam alter citari, quia vltra quod factæ fuerunt diligentiæ de eo reperiendo, vt constat per fidem à nuntijs factam, non erat etiam necessarium, quod citaretur, ex quo onus Procuratoris non acceptauerat, iuxta opinionem, quam Rot. seruat, vt testatur *Card. Seraphin. decis. inter impress. 400. num. 4.*

4 Nec denique dicta exequutio retardari debet sub prætextu restitutionis in integrum, tum quia executio erat cœpta. *Cas. de Grass. decis. 1. num. 14. de restit. in integ. Put. decis. 281.* tum quia non constat de aliqua læsione, sine qua non conceditur restitutio. *l. minoribus. C. de in integr. restit. l. nam postea, § si minor, ff. de iur. iur.*

Et ita fuit solo Theodoro informante resolutum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Lucana iurispatronatus.

Lune 21. Ianuarij 1615.

ARGVMENTVM.

Præsentatus à patronis existentibus in quasi possessione præsentandi, nunquid præferatur præsentato ab eo, qui in iurepatronatus de proprietate docet, & hinc multa explicantur de probatione iurispatronatus, tam respectu proprietatis, quàm quasi possessionis præsentandi. est decisio notabilis, & magistralis.

SVMMARIVM.

1 *Præsentati vbi sunt duo, vnus a patronis putatiuis existentibus, tamen in quasi possessione præsentandi, alter verò à patrono, de cuius proprietate legitimè constat, attenditur præsentatio proprietarij, quia tunc proprietas dicitur absorbere possessionem.*

2 *Iurispatronatus proprietas ad effectum vt præferatur quasi possessioni præsentandi, censetur probata per rem iudicatam per confessionem partis, & per publicum instrumentum.*

4 *Altare cōstructum in iurepatronatus præsumitur* con-

constructum iuxta ordinationem testatoris.

5 *Referens stat in relato cum omnibus suis qualitatibus.*

Iuspatronatus probatur per assertionem, & confessionem Ordinariorum, qui solent esse difficiles in institutionibus faciendis, ibid.

6 *Iuspatronatus probatur ex assertione Ordinarij facta in visitatione.*

7 *Iurispatronatus proprietatis exceptio non potest opponi ab eo, qui consensit præsentationibus factis ab habentibus præsentandi quasi possessionẽ.*

8 *Præsentationis effectuatio censetur probata per resignationem illius, qui præsentatus fuit.*

9 *Institutus in iurepatronatus tenetur subuenire patronis in eorum necessitatibus.*

Iurispatronatus proprietas non censetur probata, nisi vel per rem iudicatam, vel per confessionem partis, vel saltim per talem notorietatem quæ his æquipolleat, & contra quam nihil opponi possit, ibidem.

DECISIO DCCXXXV.

1 CVM Domini Montecatini, & Baldassares, & Thomas ab eis præsentati non acquiescerent decisioni, quæ contra eos emanauerat die 23. Ianuarij 1612. coram bo. me. Penia, & à Rota obtinuisset iterum audiri, præsertim super effectuatione testamenti Francisci, proposui supradicta die causam, in cuius discussione Domini non dubitarunt de veritate illius conclusionis sæpè in Rota firmatæ, quod in concursu præsentati à patronis putatiuis etiã existentibus in quasi possessione præsentandi cum præsentato à vero patrono, de cuius proprietate legitimè constat, ante institutionem attenditur præsentatio proprietarij, quia tunc proprietas dicitur absorbere possessionem. *Abb. in cap. consultationibus, num. 9. vers. quod ego intelligerem, de iur. patron. Dec. cons. 127. num. 1. Rot. decis. 167. num. 10. part. 2. diuers.* & fuit dictum in *Alatrina Capellaniæ 27. Octobris 1589. coram bo. me. Card. Pamphilio*, & in alijs relatis in dicta *decisione coram Penia, vers. secunda conclusio.*

2 Similiter admittebant sine veri præiudicio, quod de iure proprietarij possit dici constare ad effectum prædictum, non solum per rem iudicatam, & per cõfessionem partis, sed etiam per publicum instrumẽtum, ex latè congestis in vna *Meleuitana iurispatronatus 18. Aprilis 1608. coram Reuerendissimo Lugdunen. & in dicta decisione coram Penia in 3. conclus.* quam etiam sequuta est *Rota in vna Papien. iurispatronatus 8. Martij 1613. corã R. P. D. meo Manzanedo:* sed tamen dixerunt in hoc casu non constare sufficienter de proprietate solius operarij, qui præsentauit Dominum Lælium ad effectũ excludendi Montecatinos, & Baldassares, qui sunt in longissima quasi possessione præsentandi vnà cũ ipso operario, & in hoc censuerunt esse recedendum à prædicta decisione coram bo. me. Penia.

3 Instrumentum enim testamenti Francisci q. Marci Parducci, quo nititur D. Lælius, non continet nisi quoddam mandatum factum Laurentiæ matri, & hæredi d. Francisci de erigendo Altare de bonis, & expensis ipsius testatoris in Ecclesia SS. Antonij, & Paulini, sub inuocatione S. Acconcij, & ad illud cõstruendum dedit, & assignauit eidem Laurentiæ terminum 20. annorum, ad quod voluit eligi per operarios dictæ Ecclesiæ vnum Sacerdotem, qui debeat ad dictum Altare celebrare vnam Missam, & eius Sacerdotis electio, nominatio, & præsentatio post mortem dictæ Laurentiæ tantum, & non aliter pertineat, & spectet perpetuò, & successiuis temporibus ad operarios opere dictæ Ecclesiæ SS. Antonij, & Paulini, vnde quicquid esset dicendum, si daretur instrumentum erectionis, & fundationis dicti Altaris, iuxta dictam ordinationem testatoris, certè ex dicto testamento non elicitur, nisi ordinatio erectionis, & fundationis faciendæ per Laurẽtiam, vel post eius mortem per operarios; & licet dictum Altare postea reperiatur constructum, & in decisione dicatur, quod de effectuatione constabat ex multis, quæ in facto deducebantur pro Lælio; tamen Dominis hodie visum fuit id non deduci, nisi ex præsumptionibus quæ contrarijs præsumptionibus, vel probationibus adeò eliduntur, vt nullo modo dici possit legitimè constare de proprietate operarij ad excludendum quasi possessionem aliorum.

4 Licet enim præsumptio sit, quod Altare, cum reperiatur constructum fuerit constructum iuxta ordinationem testatoris, ad *cons. Abb. 54. lib. 1.* & fuit resolutum in *Lucana iurispatronatus 9. Ianuarij 1615. coram R. P. D. meo Remboldo*; tamen non inde sequitur, quin potuerit erigi, & construi diuerso modo ab eo, quem testator ordinauerat, cuius rei non leues afferebantur coniecturæ, & præsumptiones per informantes; nam inspecto statu proximo fundationi colligitur Altare fuisse fundatum, & dotatum, non solum de bonis Francisci testatoris, sed etiam Laurentiæ matris, ita vt non videatur absurdum, vt si voluit concurrere in pingius fundando, & dotando dictum Altare, potuerit etiam augere numerum patronorum. *Lambert. de iure patron. lib. 1. par. 1. art. 5. q. 5.* quæ dotatio de bonis Laurentiæ desumi potest, tam ex eo, quod Altare fuit dictæ Laurentiæ, vt enunciatur in instrumento quitantiæ dato per informantes pro Montecatinis in summario *nu. 7.* quàm ex inuentario per obitum ipsius Laurentiæ confecto de anno 1455. à Rectore SS. Antonij, & Paulini, & alijs executoribus. in quo fuerunt illius bona descripta, & postea consignata Rectori S. Antonij, vt in dicto summario; *nu. 2. & 7.*

5 Quibus accedunt plurima alia deducta per informantes, ex quibus negari posse non videtur, quin statu antiquus huius beneficij fuerit difformis à testamento; & ordinatione Francisci; nam statim post mortem Laurentiæ, non solum reperitur patronus operarius, sed etiam Montecatini, & Baldassares præsertim in emptione cuiusdam fundi pro dicto Altari de anno 1456. in qua se appellant executores, & patronos vnà cum operario: nec dicatur verbum *patronos*, referri ad operarium, *executores* verò ad alios, quia placuit responsio, quod ista relatio fieri non possit, cum verbum patroni in numero plurali æquè determinare debeat omnes, ad quos refertur, ex regula *l. iam hoc iure. ff. de vulg. l. quamuis, C. de impub.* & res videbatur reddi adhuc clarior ex prima vacatione sequuta post mortẽ Laurentiæ de anno 1470. in qua Montecatini, & Baldassares præsentarunt, & Ordinarius præsentatum instituit, cum assertione, quod viderat iura dicti patronatus authentica, cui assertioni multum solet deferri, cum Ordinarij habeant esse difficiles in huiusmodi admissionibus, & institutionibus faciendis.

Rota

Rota decis.11. de iur.patron.in nou. Put. decis.243. in fine, lib 2. Seraphin.decis.1141. num.8. & fuit dictum in vna *Fesulana iurispatronatus 7. Februarij 1583. coram Bubalo, in Taurinen. beneficij 5. Martij 1584. coram Orano, in Vercellen. Capellania 7. Maij 1600. coram Reuerendiss. Damasceno, in Tuden. parochialis 7. Nouembris 1611. coram me, & in Palentina Capella 12. Maij 1614. coram R. P. D. meo Andrea*, & aliàs sæpè.

6 Accedit alia assertio Ordinarij facta in visitatione de anno 1567. in qua illa Capella asseritur de iurepatronatus illorum de Montecatinis, & Baldassaribus quæ assertio præsumitur facta cum causæ cognitione, & ideo multum conducit ad eius probationem. *Rota dicta decis.11. de iurepatron. in nou. Caputaquen. decis.158. par.2.* & fuit dictum in *Gerunden. beneficij 20 Iunij 1590. coram Orano, in dicta Fesulana iurispatronatus coram Bubalo, in Lucana iurispatronatus 14. Februarij 1605. coram R. P. D. meo nunc Decano, & in dicta Tuden. parochialis coram me.*

7 Adsunt præterea continuatæ præsentationes ab ab anno 1522. citra, in quibus semper Baldassares, & Montecatini præsentarunt vnà cum operario, qui cum toties consenserit, & admiserit secum ad præsentandum illos de Montecatinis, & Baldassaribus, & è contra, nulla dētur probatio solius operarij, præter illam de anno 1570. de cuius effectuatione non constat, vt dictum est, non videtur hodie posse operarius sub prætextu proprietatis alijs obijcere, quod non sint tuendi in sua quasi possessione. *Lambert. de iurepatron. lib 2. part.1. quæst.5. art. 9. sub num.3. vers. Accedat, & art.17. num.4. & 9. Ripa in cap. cum Ecclesia Sutrina, sub nu 93. vers. sextò requiritur. de caus. poss. & propriet.* & fuit firmatum in *Lucana Capellania 1. Februarij 1610. coram Reuerendissimo Bononien.* vbi aliæ decisiones allegantur, & signanter *Florentina de Ricasolis coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto, & Ceneten. iurispatronatus 1. Decembris 1606. coram Reuerendiss. Lugdunen.*

8 Et de effectuatione istarum præsentationum dubitari non potest, quia de anno 1522. fuit præsentatus, vt suprà, & institutus Nicolaus Paulini; per cuius resignationem de anno 1539. fuit ad præsentationem eorundem patronorum præsentatus, & institutus Franciscus Nerius, & ex resignatione bene probatur effectuatio. *Rot. decis.147. nu.1. par.1. diuersor.* & fuit dictum in *Papien. Archipresbyteratus 19 Februarij 1601. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & in Firmana iurispatronatus de Rossis 15. Februarij 1600. coram Reuerendiss. Lugdunen.* per obitum postea dicti Francisci fuit de anno 1586. ijsdem præsentantibus electus, & institutus Baldassar Montecatinus, & sic etiam probatur effectuatio præsentationis Francisci, iuxta *cons. Oldrad. 229. num. 2.* toties in Rota canonizatum, & per resignationem eiusd. Baldassaris de anno 1587. fuit eodem modo prouisus Ioannes Morottus, cuius obitus dedit causam præsenti liti.

9 Adest etiam instrumentum de anno 1556. in quo Rector illius temporis se obligauit pro subueniendis necessitatibus vnius ex patronis prædictis in paupertatem redacti, iuxta not. *in cap. nobis de iurepatronat.* & alia deducta latè per informantes, quæ si non sufficiant ad probandum ius Thomæ, vel eorum, qui ipsum præsentarunt, de quo tamen hodie non quæritur; tamen adeò offuscant prætensam proprietatem solius operarij fundatam in solo testamento Francisci, & non propterea veniat antiquissima, & moderna quasi possessio aliorum requirenda, cum ad hunc effectum semper Rota requisierit, vel rem iudicatam, vel confessionem partis, vel saltem talem notorietatem, quæ his æquipolleat, & contra quam nihil opponi possit. *Aym. cons.199. num.8. Menoch. de recuperand. remed.1. quæst.17. num 237. & de retinend. remed.3. num.693.* & tenuit *Rota in Firmana Capellaniæ 28. Maij 1584. coram bo mem. Cardinali Blanchetto, in Baren. beneficiorum 11. Februarij 1605. coram illustrissimo Cardinali Millino, & in Cæsaraugustana dismembrationis 27 Ianuarij 1610. coram Reuerendiss. Damasceno.*

10 Non obstat illa decisio *Meliuitana iurispatronatus coram Reuerendiss. Lugdunen.* quia dicebatur non applicari, cum ibi clarè constaret de proprietate per instrumentum donationis, & fundationis, quod non controuertebatur: hic autem non constat de proprietate solius operarij, ex fundatione, & dotatione, ex supradictis.

Ex quibus in hac Dñi recesserunt à decisis, &c.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Pistorien. beneficij.

Sabbati 23. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Ex summarijs sume argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum non datur aduersus sententiam iustam.*
Subreptio non inducitur ex taciturnitate eorum, quæ facta sunt lite pendente, ibid.
2 *Lis non dicitur extincta ex sola desertione, nisi etiam subsequatur sententia declaratoria talis desertionis.*
3 *Litteræ Apostolicæ satis bene iustificantur ex confessione partis.*
4 *Sententiæ de partibus non habentur in consideratione, si de earum iniustitia constat.*

DECISIO DCCXXXVI.

1 FVIT per Dominos resolutum, non constare de causis restitutionis aduersus sententiam Rotalem, cum illa non solum sit valida, sed etiam iusta *Rota decis.1. de restit. in integr. in nou. Mohed. decis.2. de appellat. Seraph. decis.1238. num.1.* De validitate enim constat in actis, ex quorum resolutione elicitur non adesse nullitatem. Et de iustitia apparet ex eo, quod reuocauit sententiam Vicarij Pistorien. quæ denegauit executionem litteris Apostolicis tanquam subreptitijs, ob non factam mentionem præsentationis Lazari, de qua tamen vti attenta, & facta lite pendente inter Laurentium, & Petrum, nulla erat facienda mentio, iuxta *Calder. cons.1. vt lit. pend.* cum alijs adductis in *decis. in ista causa facta 10. Ianuarij 16.4. coram R. P. D. meo Caualerio.*

2 Nec facit, quod dicta lis esset extincta de tempore

re

re factæ præsentationis Lazari per sententiam latam ad fauorem Laurentij, à qua licet Petrus appellauerit, tamen appellatio remansit deserta ob illius non prosecutionem; omisso enim an constet de tali fatalium prorogatione, quæ potuerit desertionem impedire, dicebatur omnem difficultatem cessare, ex eo, quod ad hoc, vt lis dicatur extincta, non sufficit sola desertio, nisi etiam subsequatur sententia declaratoria talis desertionis, *Rota decis. 10 vt lit. pend. in nou.* cum alijs adductis in alia *decisione huius causæ facta 23. Iunii 1614. coram eodem D. meo Caualerio.*

3 Minus facit, quod in litteris Sanctini Papa denegauerit iuspatronatus, dummodo lis esset legitimè introducta à Petro Biscontio, quod non fuit iustificatum, quia de d. lite constat ex confessione ipsiusmet Lazari, quod in commissione huius causæ in Rota d. litem narrauit, & non adest aliqua suspicio, quod Biscontius eam calumniosè, vel fictè introduxerit.

4 Tandem non obstat, quod restitutio saltim sit concedenda ex quo Sanctinus, & Lazarus sunt in pari gradu, cum quilibet habeat per se sententiam, fuit enim dictum sententiæ de partibus nullam esse habendam rationem, cum de eius iniustitia constet, ex adductis supra, & in alijs decis. & ideo iure optimo fuit reuocata per sententiam Rotalem, quæ in iudicatum transiuit, vt etiam fuit resolutum coram me 14. Decembris præteriti, &c.

R. P. D. CAVALERIO,
deinde S.R.E. Cardinali.

Romana nullitatis concordiæ.

Mercurij 27. Ianuarij 1616.

DECISIO DCCXXXVII.

Est inter eius impress. decisio 375.

R. P. D. CAVALERIO,
posteà S.R.E. Cardinali.

Gerunden. præeminentiarum.

Mercurij 27. Ianuarij 1616.

DECISIO DCCXXXVIII.

Est inter eius impress. decis. 376.

R. P. D. SACRATO.
posteà S R.E. Cardinali.

Romana societatis.

Veneris 29. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Apocha, & qualibet alia scriptura sine die valet, & sustinetur, quando vis non est in tempore. Idem in teste sine tempore deponente, & ad falsitatem vitandam, actuum pluralitas præsumitur.

SVMMARIVM.

1 *Clausula* appellatione remota, *sententia lata operatur illius rem iudicatam.*

2 *Apocha, & scriptura valet etiam sine tempore, quando vis non est in tempore.*

Testis præcisè deponens de substantia actus, plenè probat, etiam quod de tempore dubitanter deponat, ibid.

3 *Identitas non præsumitur, sed actuum pluralitas, vt falsitas euitetur.*

DECISIO DCCXXXIX.

1 PRO Ioffredo solo informante fuit tentum, procedendum scilicet esse ad executionem sententiæ D. Nappi, cui cum esset commissa, appellatione remota, illius sententia debet executioni mandari, sicut si essent tres conformes, *c. pastoralis de appellationibus. l. vnica. C. de offic. præf. præt. cum concordant.* & licet Rota non soleat exequi sententias aliorum Tribunalium; nisi gustet prius de iustitia: attamen cessat difficultas in proposito casu ex decisione in hac causa coram me facta vsque de anno 1611. vtraque parte informante, in qua fuit dictum prædictam sententiam esse iustam in omnibus, exceptis scutis bis centum, quæ Rota ibi, prout etiam in hac propositione, reseruauit particulariter videre.

2 Et signanter fuit responsum ad grauamen non exhibitionis schedularum per Ioffredum; nempè quòd Ioffredus ex ordine Cæsaris patris, & authoris aduersariorum illam consignauit cuidam Rutilio, à quo reportauit quitantiam, quę exhibetur, & quatenus fuit aliàs oretenus appositum, quod ista quitantia caret die, & anno, vnde suspecta est, placuit Dominis responsio modò data per Ioffredum, nempe quod quando ius non est in tempore, prout non est in hoc casu, carentia diei, & anni non vitiat scripturam, *l. cum tabernam. §. idem quæsit. ff. de pignoribus. Alexand. cons. 20. num. 5 vers. quia magis communis, lib. 1. & in cons. 42. num. 20.* vbi etiam de magis communi, *lib. 3.* & videmus in simili, quod si testis præcisè deponat de substantia actus, non vitiatur illius dictum, etiamsi dubitanter deponat de tempore dicti actus. *Bart. in l. quid tamen. §. si arbiter, nu. 3. ff. de recept. arbit.* quem alij ibidem sequuti fuerunt, & *Card. cons. 56. n. 10. vers. quod tamen dicitur.*

3 Minus facit, quod Ioffredus aliquas ex dictis schedulis postmodum ostenderit. Vnde infertur nō fuisse verè consignatas schedulas Rutilio, quia fuit responsum posse esse, quod Rutilius post aliquas ex dictis schedulis restituerit Ioffredo pro aliquo suo particulari negotio, & ita esse præsumendum ad euitandam suspicionem falsitatis dictæ quitantiæ factæ per Rutilium, quod contineret falsum; est enim expeditum in iure, quod potius præsumatur pluralitas actuum, quàm falsitas. *Felyn. in cap. cum Ioannes, num. 9. de testibus, Menoch. de præsump. lib. 6. præsump. 15. nu. 15.* & mouit Dominos, quod prædictus Rutilius post exhibitam quitantiam à Ioffredo superuenit super nonnullos annos. Vnde potuerunt Cæsar, & eius filij agere contra D. Rutilium. Ideoque vel est eis imputandum, quod non exegerint, vel credendum, quod ab illo fuerint certiorati de hoc negotio.

4 Quod aliàs obijciebatur Ioffredum non communicasse Cæsari creditum cum Molendinarijs, fuit sublatum ex facto, cum de exactione facta per Cæsarem à Molendinarijs appareat ex partibus, & quitantijs datis in summario Ioffredi, &c.

R.P.D.

R. P. D. VEROSPIO SEN.
postea S. R. E. Cardinali.
Brixien. Canonicatus.
Veneris 29. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Remissoria conceditur quando articuli sunt releuantes, imò sufficit vnum articulum esse releuantem, & ex releuantia articulorum tollitur præsumptio calumniæ.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria semper conceditur stante releuantia articulorum. Vbi etiam quod sufficiat vnum articulum esse releuantem.*
2 *Papa solum conferre potest beneficium Sedi Apostolicæ affectum.*
3 *Coadiutor datur ob valitudinem coadiuti.*
4 *Calumnia exceptio tollitur per articulorum releuantiam.*
5 *Probatio quando probationem excludat.*

DECISIO DCCXL.

1 MORTVO Francisco Coradella fuit de illius Canonicatu prouisus ab Episcopo Brixien. Constantinus Manerba, licet eundem Canonicatum à Sanctissimo prius impetrasset Claudius Barbisonus, ex quo Francisci coadiutor in habitu Clericali non incedebat: vnde postea d. Claudius nouā prouisionem per obitum eiusdem Francisci à Sede Apostolica impetrauit, & cum sententiam in partibus, & possessionē obtinuisset, Canonicatus causa per viam appositionis ad Rotam deuolutam fuit, præuia decisione coram me sub die 20. Maij præteriti facta Canonicatui sequestrum appositum. Verum quia postea Claudius volebat iustificare gratiam coadiutoriæ Francisci, Rotæ placuit dubio primo proposito remissoriam illi non denegare, semper enim illa conceditur vbi de releuantia articulorum apparet. *Cassad. decis. 3. de dilat. Caputaq. decis. 59. & 56. p. 3.* & sufficit vnum articulum esse releuantem, vt cæteri omnes admittantur. *Cassad. decis. 7. n. 6. de sequest. poss.* & fuit dictum in causa *Metin. Mercurij 19. Februarij 1596. coram Iulio.*

2 Hic autem releuantia probatur. Nam iustificata gratia d. coadiutoriæ resultaret affectio, & per consequens detegeretur ius Claudij proueniēs à Summo Pontifice, ad quem solum stante affectione Canonicatus collatio pertineret. *Innoc. in cap. inter dilectos, num. 4. vers. sed nobis videtur, de excess. Prælat. Anchar. cons. 58. nu. 4. Vital. in Clement. 1. num. 6. vt lit. pend. Prob. ad Monachum, in cap. statutum, num. 17. de præb. in 6.*

3 Non obstat, quod versemur in beneficialibus, in quibus absque fumo remissoria non conceditur; nam datur pro aliquibus articulis fumus, & præsertim, quod Franciscus qui coadiutorem habuit, esset ætatis annorum 50. & ob corporis imbecillitatem, & varias ægritudines diuinis interesse non posset. Cum enim tales coadiutoriæ de stylo non nisi præuia extraiudiciali informatione concedantur, satis ex ipsa concessione fumus oritur coadiutū aduersa valitudine laborasse, ex qua probatione coadiutoriæ iustificatio resultaret. *cap. penult.* vbi *Doct. de clerico ægrot. c. vnico, & de tit. in 6.* vbi *Io. Ant. nu. 6. & Anchar. nu. 10. cap. 8. & cap quamuis, 7. q. 1.*

4 Exceptio calumniæ tollitur ex articulorum releuantia, neque ex illius præsumptione remissoria denegaretur, vt fuit dictum in causa *Virdunen. fructuum 16. Nouembris 1605. coram Illustriss. Lancellotto, in Vicen. Prioratus 4. Nouembris 1611. coram R. P. D. meo Pamphilio.*

5 Circa ea quæ dicebantur à non iure coadiutoris ob non expeditionem gratiæ, fuit responsum non esse præsentis indaginis, quia nihilominus affectio prætenderetur ex allegatis, de quibus erit agendum in causæ discussione, & interim ad effectum de quo agitur, satis erit exequutiones in contrarium adductas ius Claudij penitus non tollere, cum præsertim probatio probationē non excludat. *Alex. cons. 114. num. 8. lib. 4. Put. decis. 63. num. 1. lib. 3.*

R. P. D. COCCINO.
Romana census.
Lunæ 1. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Creditor habens hypothecata omnia bona debitoris, potest pro suo credito facere executionem ad sui electionem in vna ex hypothecatis rebus sibi bene visis, & etiam contra tertium possessorem, in quem res peruenit post iudicis sententiam, præsertim ex simulato contractu, & hinc quod simulatio coniecturis probatur, & quibus. Est magistralis decisio in hac materia.

SVMMARIVM.

1 *Creditor habens hypothecata bona creditoris præsentia, & futura, potest pro executione facienda eligere vnum ex pignoribus sibi benè visum.*
Obligatio cameralis non admittit exceptiones extrinsecas, ibid. in fine.
2 *Executio fieri potest etiam contra tertium possessorem, ad quem res peruenit post decretū mandatum, & sententiam, declara vt num. 3.*
Contractus simulatus dicitur fictus, caret substantia, & spiritu, & nihil operatur, ibid.
Consensus est substantia omnis obligationis, ibid.
4 *Simulatio in contractu præsumitur vbi procedit causa simulationis, aliter non.*
5 *Simulatio probatur coniecturis ex quibus concludenter dicitur probata, & num. 6. Vbi etiam quod sufficiunt leues coniectura.*
Simulatio inter personas coniunctas, & suspectas præsumitur, ibid.
6 *Simulatio præsumitur ex actuum multiplicatione, & variatione.*
7 *Simulatio præsumitur ex repugnātia contractuū. Notarij stipulatio facta pro absente requirit acceptationem absentis antequam alteri sit ius quæsitum, ibid.*

DECISIO DCCXLI.

1 QVOAD mandata relaxata pro fructibus census, visum fuit Dominis procedendum esse ad executionem super castro Montis Nigri, & super fructibus aliorum bonorum D. Ducis, & per consequens etiam super vsufructu castri Sancti Gregorij; nam D. Hieronymus habet omnia bona præsentia, & futura Domini Ducis hypothecata. Quare ad suum libitum potest eligere vnum ex pignoribus sibi bene visum pro executione facienda.

Itē-

l.creditoris.ff.de distr.pign. iuncta *l.qui generaliter.ff.qui pot.in pign.habeant.Surd.decis.44. numer.6.* nec hoc ius potest impediri per debitorem, *l.1. C.debit.vend.pign.imp.non poss.dict. l.creditoris.ff.de distr.pign.Bald.in l.2.nu.4.C.si aduers.vend.pign. & in d.l.1.in princip.C.debit.vend.pign. imped.non poss.* maximè cum D. Hieronymus habeat obligationem Cameralem ad sui fauorem, quæ non admittit exceptiones extrinsecas à contractu. *Cassad.decis.1.de mutua petit.*

2 Tota igitur difficultas consistit in eo, quia cum D. Dux habeat filium ex prima vxore, cui assignauit pro scutis 30000. dotis maternæ die 1. Ianuarij 1609. & die 12. Aprilis 1614. castrum Montis Nigri, & villam Hierocomij certum molendinum, & emolumenta etiam iurisdictionalia castri S. Gregorij, & ideo videtur dicendum, quod D. Hieronymus non possit agere executiuè, sed ordinariè ad rescissionem assignationis factæ, cum ipse egerit actione personali contra D. Ducem, & obtinuerit mandatum relaxari ad eius fauorem post factam dictam assignationem, tunc enim possit agere executiuè, si assignatio fuisset facta post sententiam, itaut solum superesset immissio. *Osasch. decis. 65. num. 4.* qui ita intelligit dictum Baldi *in l. ob maritorum, num. 4. C. ne vxor pro marit.* & refert *Surd. in cons. 323. num. 4. post medium lib. 4. late Honded. cons. 20. num. 41. 52. & 53. cum seqq. lib.1.*

3 Hoc tamen non obstante Rota dixit procedendum esse ad executionem, prout supra, nam ista assignatio fuit simulata, quare nihil valet, & operatur. *Bald.cons.65.lib.1.Calcan.cons.36.num.4.Paris.cons.54.num.29.lib.1.* Ratio est, quia contractus simulatus dicitur fictus, & pictus, *l. ab Anastasio. C.mandat.* & caret substantia, & spiritu, & dicitur corpus sine spiritu, & vmbra sine effectu. *Paris.d.cons.54.num.26.& 27.Socin.cons.65.nu.14.lib.1.cons.264.num.4.lib.2.Ias.cons.170.num.3.lib.2.* & meritò, quia deficit verus consensus, cum non dicantur contrahentes verbo dixisse quod gerebant in mente. *Socin.sen.d.cons.65 num.14. lib.1.* consensus enim est substantia omnium obligationum; *l.obligationum substantia.ff.de act. & oblig.l.consensu,eod.tit.toto tit.institut. de oblig. quæ ex consen.*& dat esse obligationi, adeo quod sine eo subsistere non potest, vt per *Bart. in l.si ita stipulatus,* in 12.*opposit.ff.de verb.oblig.& in l.cum quis,C.de iur.& fact. ignor.* quare non potest impedire executionem mandati. *Bald.in l.executorem, num.27. vers.pone quod executio.C.de execut. rei vend.*

4 Quod autem hic adsit simulatio, satis patet ex serie facti, nam hæc causa fuit mota de anno 1597. & de anno 1604.& D. Dux assignauit filio pro eadem dote mobilia,& supellectilia quædam pretiosa & palatium campi Martij, & turris de Comitib. secundo loco de anno 1609. sub prætextu quod dicta palatia essent fideicommissaria, & sic malè assignata denuo assignauit eidem filio castrum Montis Nigri,& palatium Mentianæ. Tertio loco paulo ante relaxationem mandatorum, de quibus agitur, videlicet de anno 1614. fecit nouam assignationem de qua supra dictum est, castri Montis nigri, villæ Hierocomij, molendini, acomplum, & quorumcumque fructuum, & emolumentorum etiam iurisdictionalium castri Poli sancti Gregorij, Guadagnoli, & aliorum bonorum ipsius Ducis; quare ex ista serie facti nedum oritur casa simulandi, quæ est necessaria ad effectum de quo agitur. *Bart. in consil.65. num.4. vers. iis præmissis lib. 1.* videlicet ad euitandam executionem mandati.

5 Sed etiam oriuntur probabiles coniecturæ, & præsumptiones, quæ sufficiunt pro ipsa simulatione, *cap. cum dilectus, de success. ab intest. Castrens. cons.109.num.1.vol.2. Calcan.cons.8.col.5. num.8. Aym.cons.156.num.7.& seqq.* nam cum vsusfructus huius dotis vigore statuti vrbis. *cap. 131.* spectaret ad D.Ducem, cessat causa, ex qua pater, dedit, vnde præsumitur simulatio. *Bald.in l.ab Anastasio, in 4. & 6. notab. C. mandat.* benè ad propositum *Surd. cons.382.num.54. & 55.* maximè cum nemo præsumatur iactare suum. *l.cum de indeb. C.de probat. l.Campanus,ff de oper. libert.* & ex quo fuit dictum inter personas coniunctas, & D. Dux premebatur super solutione fructuum, & sortis census. *Bald.consil 70.incip. Apparet quadam instantia, in princip. lib.1.* & benè ad propositum *Cuman. in cons.155. per tot.*

6 Eoque amplius, cum fuerint factæ tres assignationes, vna post aliam, semper variando, & alterando: prætendebat enim D. Dux quod palatia essent subiecta tali fideicommisso, vt in obligatione non comprehenderentur, quod colligitur ex secunda assignatione facta filio, & quia adhuc secunda non suffragabatur, quia executio poterat fieri super fructibus aliorum bonorum, illos quoque assignauit filio in tertia assignatione, ex qua serie facti colligitur animus domini Ducis, non ex alia causa fecisse dictam assignationem, nisi ad euitandam executionem, quæ verisimilitudo est attendenda, cum sit sufficiens ad probandam simulationem. *Dectan.cons.62.num.72.lib.3.Aym.cons.156.nu.9. Castr. in cons.109. col.2.* vbi quod ad probandam simulationem verisimiliter leues coniecturæ sufficiunt maximè, cum simulatio versetur contra ea, quæ secreto solent fieri, & cum personis suspectis, prout in casu isto.

7 Et prædictis addi potest, quod post secundam assignationem Dom Dux locauit castrum Montis Nigri, cum assertione, quod ad se spectabat pleno iure, vtilis, & directi dominij, quod repugnat assignationi factæ. *Bald. cons.438. incip. An possessio longo tempore, in princ. & num.2. vers.super isto puncto,lib.5. Roman.cons.246. in princ. & per tot.* & eo magis prædicta procedere debent, quia non constat de acceptatione filij, quæ acceptatio est omnino necessaria, non obstante stipulatione Notarij, itaut etiam non suffragetur, si fiat postquam alteri est ius quæsitum. *Thess.decis 70.à nu.1.vsque ad 6.* vbi latissimè examinat articulum.

8 Quoad executionem faciendam super proprietate castri S. Georgij, placuit Dominis quod prius fieret separatio, cum pars d.castri sit subrogata in locum castri Patiuæ subiecti fideicommisso cum amplissima prohibitione alienandi, & quoad executionem mandatorum pro sorte principali census, cum illa fuerint relaxata ad effectum deponendi, donec darentur idonei fideiussores, placuit, vt videatur prius, an fideiussores dati sint idonei.

R. P. D. MANZANEDO
Patriarcha Hierosolymitano.

Hispalen. Matrimonij.

Lunæ 8. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Qui per verba de futuro promisit aliquam ducere in vxorem; tenetur cū ea matrimonium contrahere, etiam quod sponsalia iuramento firmata non sint, præsertim transducta muliere ad domum viri, eaque vt vxore tractata. cætera vide in summarijs.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia de futuro vbi præcedunt matrimonium, illud omnino contrahendum est, & qui promisit ducere aliquam in vxorem, tenetur omnino cum ea matrimonium contrahere, etiam quod in sponsalibus iuramentum non interuenerit.*

2 *Testes præsumuntur contestes, licet vnus alium non alleget in contestem.*

3 *Sponsalia præsumuntur ex transductione mulieris ad domum viri subsequente tractatu viri, & vxoris.*

4 *Testes examinati parte non citata possunt seruire pro adminiculo.*

5 *Sententia lata sine citatione valet, quando fuit conclusum in causa parte citata, sic stylo dictante.*

DECISIO DCCXLII.

1 CVM Ioannes Villalō fuisset in partibus per duas sententias condemnatus ad contrahendum matrimonium cum D. Maria de Padilla, & causa in gradu appellationis mihi commissa reperiatur, dubitaui die 26. Iunij præteriti, an dictæ sententię essent confirmandæ, vel infirmandæ? Et Domini affirmatiuè responderunt, & hodie causa super eisdem reproposita, in eadem sententia Domini steterunt; cum enim inter ipsum Ioannem, & Mariam præcesserint sponsalia de futuro, matrimonium contrahere tenetur, iuxta text. *in cap. ex literis, il 2. vbi Card. num. 3. & in cap. requisiuit, vbi Doct. de sponsal. glos in cap. sic quippe 27. quæst. 2. verb. queritur. Nauarr. tit. de sponsal. impub. consil. 2. in fin. lib. 4.* etiam quod dicta sponsalia non sint iuramento firmata. *glos. in cap. 2. verb. interpositione. vbi Abb. num. 4. Alex. de Neu. num. 13. Fel. num. 14. de sponsal. cap. de illis il 1 de spons. impub. & ibi Butr. num. 5. & Anchar. nu. 4. Rimin. cons. 538. num. 25. & seq. Marcumbrun. cons. 7. num. 35. Menoch. cons. 386. num. 1. & 2. vol. 4. Surd. cons. 364. num. 7. & seq. lib. 3. Couar.* dicens oppositam sententiam fuisse erroneam *in epitome de spons. 1. part. cap. 4 in princ. nu. 2. & 3. Seraph. decis. 112. num. 1. Sanchez de matr. lib. 1. disp. 29. num. 4.*

2 De sponsalibus verò in casu nostro constare videtur ex pluribus testibus deponentibus Ioannem post mortem suæ vxoris, & quādo erat viduus, promisisse Mariæ accipere ipsam in vxorem, & è conuerso Mariam promisisse accipere dictum Ioannē in virum, qui quidem testes præsumuntur contestes licet in tales non se allegent. *Rolan. cons. 25. n. 39. lib. 3. decis. Pedem. 99. num. 28. Rot. diuers. decis. 191. num. 4 part. 1.* & de communi testatur *Farin. in tract. de testib. quæst. 64. num 317.* Vltra quod duo ex illis, nempe quartus, & quintus concordant de promissiones fuisse factas in die sanctæ Luciæ; nam licet quartus simpliciter dicat vna die, tamen quia supra mentionem fecerat de die sanctæ Luciæ, de ea videtur intelligendum, vt reducatur ad concordiam cum alio teste de eadem die deponente, ad quem effectum omnis interpretatio facienda est. *Farinac. vbi sup. num. 322.* præsertim fauore matrimonij, & in hoc videntur conformes intentioni ipsius Mariæ ad positiones dicentis eadem die fuisse factam promissionem in præsentia dd. duorum testium, ac aliorum, ex qua quidem mutua promissione inter Ioannem, & Mariam resultant sponsalia de futuro. *Martinus Landens. cons. 17. nu. 1. inter cons. matr. diuers. Sanchez vbi supra, disp. ut. 5 in princ.*

3 Et vltra supradictos testes concurrunt plura, & quidem vrgentissima adminicula, nempe trāsductio dictæ Mariæ ad domum dicti Ioannis, ex qua regulariter sponsalia præsumuntur. *Couar. vbi sup. p. 1. cap. 4. §. 2. num. 1. vers. 1. quando Menoch. de præsumpt lib. 6. præsumpt. 1. num. 55.* Cum præsertim Ioannes illam tractaret tanquam vxorem, vt præsertim quartus, & quintus testes deponunt. *Laudens. vbi sup. num. 3. & Menoch. ibid. nu. 82.* & plurimum facit Breue obtentum per Ioannem super dispensatione dicti matrimonij ex eo, quando Mariam cognouerat viuente adhuc prima vxore, per quem actum positiuum censetur sponsalia præcedentia approbasse. *Cald. cons. 1. in fin. de spons. Menoch. præsumpt. 99. num. 27. lib. 6.*

4 Quibus non obstant quod dictæ sententiæ sint iniustæ, ex quo fundantur in depositionibus testiū examinatorum absque citatione ad videndum iurare, & sic nulliter, *cap. 2. de testib.* quia vltra quod Maria non fuit vsa, nec vtitur prædictis testibus, sed primis ritè, & rectè examinatis, dicebatur illos in eo quod concordant cum alijs, posse deseruire saltim pro adminiculo. *Ruin. cons. 46 num. 10. lib. 4. Dec. cons. 54. vers. postremo,* & fuit dictum in *vna Hispalen. legitimitatis, 11. Maij 1612. coram D. meo Vbaldo & in Leodien parochialis 20 Martij præteriti coram me.*

5 Minus obstant nullitates oppositæ; nam quod prima sententia fuit lata nemine instante, & sine citatione, non subsistit in facto cum Maria 1. Decembris 1611. citauerit ad sententiam, & iudex habuerit causam pro conclusa; quæ quidem conclusio habetur locis citatis de stylo illarum partium, vt fuit decisum in *vna Seguntin. residentiæ 1. Iulij 1605. coram me,* & aliàs sæpe, & licet postea idem iudex monuerit partes die 5. eiusdem mensis ad informandum: tamen non proposita per talem actum extraiudicialem conclusio remansit circumducta, vt fuit dictum in *vna Elborien. iuris conferendi 15. Decembris 1614. coram me.*

6 Prout nec pariter subsistit, quod secunda sententia fuerit lata pendente remissoria, & sine citatione vt prætenditur executio ad sententiam, cum in veritas sit quod expirato termino tertiæ remissoriæ, quæ nec reproducta, nec quidem præsentata fuit, iudex processum publicauit, & habuit causam pro conclusa, citatis hinc inde prouisionibus ad sententiam. Et ita resolutum.

R. P. D.

R. P. D. VBALDO.

Romana domorum in Burgo.

Lunæ 8. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plures firmantur conclusiones, & illę quidem notabiles in materia Saluiani interdicti, & præsertim quod illud non datur pro credito non liquido, & quod concessio, seu conditio sub conditione mensurationis facta, mensuratione non sequuta actionem non producit, ad effectum vt intret iudicium Saluiani interdicti.

SVMMARIVM.

1 *Iudex nulliter, & minus legitimè procedens dicitur spoliare.*

2 *Confessio facta in precibus, sicut nocet supplicanti, ita etiam nocet eius hæredibus.*

4 *Iudicis iurisdictio non censetur tributa per comparitionem, nec per eam inductus aliquis consensus, quando quis comparet præuia protestatione nullitatis actorum, & agendorum.*

5 *Sententia notoria iniustitia æquiparatur nullitati.*

Concessio emphyteusis facta sub conditione mensurationis, mensuratione non sequuta actionem non producit, ibid. in fine.

6 *Venditio facta ad mensurationem dicitur perfecta, sequuta traditione, etiam mensuratione non facta, quod an verum sit.*

7 *Sententia, seu decreto, qui vti vult, debet docere omnia eius requisita fuisse seruata, & hæc exceptio non adimpleti modi, seu conditionis sententiæ semper opponi potest.*

8 *Executio regulariter est nulla, non procedente liquidatione crediti pro quo est facienda.*

9 *Saluianum interdictum non datur non constito de credito certo, & liquido.*

11 *Retentio non datur pro prætenso credito non liquido.*

DECISIO DCCXLIII.

1 POST factam resolutionem in Rota, quod nõ intraret arbitriũ pro facienda mẽsuratione petita per DD. de Neris, ex rationibus, de quibus in decisione extensa sub die 22. Iunij præteriti * hodie iterum proposui dubium particulare super prætenso spolio, quod fuerat antea propositum die 6. Iunij 1614. & non resolutum, & Domini vtraque parte informante, censuerunt intrare spolium; quia certum est quod Iudex nulliter, & minus legitimè procedens dicitur spoliare. *DD. in cap. conquerente, vbi Abb num. 8. Beroui num. 7. & 8. de rest. spol. Aym. cons. 18. num. 8. cons. 124. num. 4. & cons. 140. sub num. 2. Gab. tit. de rest spol. conclus. 1. num. 124. Surd. cons. 168. num. 26. lib 2. Menoch. de recuper. remed. 8. num. 19. vbi de communi. Verall. decis. 186. par. 3. Cas. de Grass. decis. 1. num. 4. de constit.* & fuit dictum in *vna Mantuana bonorum 16. Decemb. 1611. coram me*, & aliàs sæpè.

2 Quod autem nulliter fuerit processum, deducebatur ex defectu iurisdictionis in iudice, qui dedit Neris immissionem ex Saluiano; nam cum duæ causæ penderent *coram bo. me. R.P.D. Lancellotto Referendario*, vna contra Magdalenam de Bobus, alteram contra Faustinam Guadagnam, dict. Referendarius pronunciauit solum contra Magdalenã, & illa causa fuit per appellationem commissa in Rota bon. mem. Sarmiento, & postea Robusterio, & demum Illustriss. Card. Lancellotto in eorum locũ suffecto; causa verò Faustinæ authricis Dom. Mutij Camerini remansit penes eundem Referendarium, quo recusato suspecto à D. Faustina, causa fuit ab eo auocata, & commissa R.P.D. bo. me. Odescalcho, coram quo dicitur fuisse deuentum ad nonnullos actus, sed rescripto d. cõmissionis deperdito, fuit ad instantiam Claudij Nerij eidem Odescalcho denuo commissa, & demum S.D.N. tũc in minoribus existenti in eius locum subrogato, prout hęc continentur in commissione à Claudio impetrata, cuius cõfessio sicut noceret ipsi, *leg. cum precum. C. de lib. caus.* ita nocere debet eius hæredibus, *l. si superatus in princ. vbi Bart. ff. de pignor. Bald. cons. 364. sub num. 2. vers. tertio quia lib. 2. Aym. de antiq. temp. 1. par. vers. ampliatur num 22 & seq. & cons 29. n. 1. Rota decis. 776. nu. 1 par. 1. diuers.* & fuit dictum in *Romana dotis 6. Iunij 1611. & 15. Maij 1612. coram me.*

3 Neque obstat quod in prima cõmissione Rotali nominetur Faustina pro oratrice vnà cum Magdalena, quia vltra quod non constat eam fuisse impetratam, vel ratificatam à Faustina, d. commissio apparet manifestè erronea, ex quo in ea petitur committi causam appellationis per oratricea intra legitima tempora interposita, & tamen constat Faustinam non appellasse, sed impetrasse auocari causam à Lancellotio Referendario, & committi Odiscalcho, vt apparet ex dictæ partis confessione, de qua supra dixi.

4 Nec etiam obstat quod D. Io. Camerinus successor Fastinæ pluries comparuerit coram Illustrissimo Card. Lancellotto. Quia præter id, quod dicebatur comparuisse præuia protestatione nullitatis actorum, & agendorum, ipsius consensus non poterat iurisdictionem tribuere. *l. priuatorum. C. de iur. om. iud.* præsertim post expressam auocationem, & successiuè delegationem à Papa factam alteri iudici. *Doct. in c. P. & G. de off deleg. Seraph. decis. 816. num. 3. par. 1.* ex quibus apparet defectus iurisdictionis in iudice Rotali, qui defectus propriè causat spolium, *Menoch. de recuper. remed. 8. nu. 17.*

5 Allegabantur etiam aliæ nullitates, ex defectu citationis ad sententiam, & transportationis actorum, quæ nonnullis Dominis placebant, sed plerisque placuit notoria iniustitia dictæ sententiæ, vel eius executionis, quæ æquiparatur nullitati, vt per Fel & alios *in cap. inter cæteras, de sent. & re iud. Surd. cons. 61. num. 24. & 52. lib. 1.* & iniustitia notoria deducebatur ex deductis in decisione huius causæ super arbitrio, dum fuit concessa immissio nõ liquidato credito Dominorum de Neris, vt requirebatur tam ex forma instrumenti, quàm vigore ipsius sententiæ, & ex natura iudicij Intentati, vt latè fuit deductum in decisione, nam quoad instrumentum concessionis situs, de quo agitur, negari non potest, quin illud contineat concessionem, non ad corpus, sed ad mensuram faciendam per duos peritos communiter eligendos, & ad rationem Iuliorum 12. pro quàlibet Canna. & ideo videatur concessio sub conditione mensurationis, qua non facta, vel non erat orta obligatio, vel creditum erat in-

certum. *l. quod sæpe, §. in ijs ff. de contr. empt. Bar. cons. 74. nũ. 2. cum alijs in decisione adductis*, adeo vt non potuerit agi Saluiano pro canonibus decursis, & non solutis.

6 Et sic non obstat, quod sit deuentum ad traditionem situs, de quo agitur, quo casu dicitur translatum dominium, & possessio, & contractus dicitur perfectus, etiam non facta mensuratione, vt per *Ang. & Castr. in l. 2. ff. de peric. & comm. rei vend. Capic. decis. 14. num. 10. cum alleg.* quia dato, sine præiudicio, quod de tali traditione facta à prætensis authoribus Dominorum de Neris constaret prout non constat; tamen illa opinio esset periculosa, quòd ante mensurationem, etiam secuta traditione, contractus sit perfectus, ex his quæ scribit *Alex. cons. 33. num. 6. lib. 6. Bart. d. cons. 74. Rolan. cons. 7. num. 4. lib. 3. Curt. in d. l. quod sæpe, §. in ijs, num. 5. ff. de contr. empt. & cons. 244. nu. 10. & seqq. lib. 3. Neuizan. cons. 38. num. 27.* vbi alios allegat, & suadetur ratione, quia ante mensurationem non constat de certa mercede, etiam secuta traditione, ideo non potest dici perfectus contractus locationis, *l. si merces, ff. locat. Surd. cons. 168. num. 49. lib. 2.* & in omnem casum quicquid esset dicendum de hoc, certè quoad obligationem de soluendis canonibus, de qua agimus, illa videtur fuisse conditionalis conditione suspensiua, donec fieret mensura, iuxta *not. in l. item quia §. 1. ff. de pact.* & sine obligatione oriri hypotheca, quod est præcipuum extremum in Saluiano.

7 Alterum etiam fundamentum decisionis visum est subsistere, videlicet, quod mensuratio esset necessaria ex forma sententiæ Rotalis, cuius verba sunt clara, & ideo non est quærendum, an post executionem sit facienda mensuratio. *Surd. cons. 186. sub num. 6 vers. 2. verba sententia, & num. 7. lib. 2.* & ideo saltem executio remanet nulla, & sine iudiciali fomento, qui enim vult vti sententia, seu decreto, debet docere, omnia eius requisita fuisse seruata, *l. Caius ff. de manumiss. Socc. iun. cons. 67. num. 16. lib. 1. Surd. d. cons. 186. num. 9.* & hæc exceptio de modo, seu conditione sententiæ non adimpletis, semper opponi potest. *Bald. in l. 1. num. 4. vers. concludo ergo, C. de iur. & fact. ignor. Soccin. iun. d. cons. 67. nu. 8. Surd. vbi supra, num. 13.*

8 Non obstat, quod aduersarij videantur esse in tempore faciendæ mensurationis, quia tollitur ex prædictis, & ex decisione in hac causa facta, in qua fuit denegatum arbitrium pro facienda mensuratione, & aliàs regulare est, quod executio est nulla non præcedente liquidatione, quæ in hoc casu pendet à mensuratione, vt fuit dictum in *Maceraten. spolij 4. Iunij* 1610. *coram* R. P. D. *meo Manzanedo, in Turritana tertiaria* 18. *Decembris* 1595. *coram Seraph.* quæ est *decis. 1168. num. 5. par. 2. in impress. in Romana vineæ* 24. *Octobris* 1605. *coram Reuerendiss. Bononien.* vbi quod defectus liquidationis causat spolium, & idem fuit dictum in *Mantuana bonorum* 16. *Decembris* 1611. *coram me, & in materia Saluiani est decisio in Bonanien. Saluiani* 15. *Nouembris* 1599. *coram Illustriss. Cardin. Lancellotto* allegata in decisione huius causæ.

9 Tertium etiam fundamentum dictæ decisionis, quod ex natura iudicij intentati in Saluiano requireretur liquidatio, placuit Dominis, quia certum est, in dicto iudicio debere constare de credito, *l. 1. ibi, debitor tuus, C. de precar. & Saluian.* immo hãc qualitatem, seu potius substantiam, & necessarium antecedens esse ad stabiliendum Saluianum, dicit *Menoch. de adipisc. remed. 3. num. 163.* non potest autem dici constare de credito, quando illud est incertum, & illiquidum, nec debitor potest dici in mora, antequam moram non debet pati executionem, seu immissionem in Saluiano. *Rim. cons. 361. num. 10. lib. 2.* & fuit dictum in *Romana societatis artis albæ 17. Iun. 1580. coram Seraphino*, quæ est *decis. 473. num. 1. & 2. in impress.* aliàs sublata fuisset possessoribus facultas offerendi, & se liberandi ab immissione, quod tamen est remedium iuridicum, vt optimè firmatur in *illa Maceraten. domus 17. Iunij 1602. coram Illustris. Card.* Millino. Nec contrarium dicit *Alex. cons. 85. num 2. lib 6.* qui inprimis non loquitur in Saluiano, sed in remedio *l. fin. C. de acq. poss.* in quo non tractatur de aliqua quantitate debiti, sed solum de recuper. possessione interuersa per alienationem factam à debitore, qui se constituerat possidere pro creditore, & tamen contra possessorem idem Alex. requirit liquidationem, vt ibi nu. 3. & decisio Sarmienti data non fundatur nisi in d. cons. Alexandri.

10 Neque obstant decisiones Dertusen. decimarum & Corduben. gabellarum ex aduerso allegatæ, quia loquuntur in terminis declaratoriæ ob contumaciam non comparentium post intimatas executoriales, qui si comparuissent, & petijssent liquidationem, subterfugissent declaratoriam, vt decisiones admittunt, quæ etiam loquuntur in debitore certo, vel qui poterat certificari ex suis libris, vt in *d. Corduben. gabellarum coram Reuerendiss. Decano*, quæ cessant in casu nostro. Et ad illud quod dicebatur sententiam posse sustineri saltem pro canonibus, pro quibus nulla erat necessaria mensuratio placuerunt responsiones datæ in decisione, vltra quod cum DD. de Neris pluribus annis possederint domum, Saluianum respectu canonum esset resolutum.

11 Non obstat denique exceptio retentionis, iuxta *text. in l. si non sortem, § si centum*, & ibi *Doct. ff. de cond. indeb* latè *Surd. decis. 46. num. 7. & seqq.* Quia omisso quod ibi non fuit actum spolio, sed conditione indebiti ad recuperan. fundum datum pro maiori quantitate, text. etiam loquitur de debito liquido, ibi, *donec debita pecunia soluatur*, & sic etiam procedit decisio in *causa Reatina spolij coram Reuerendiss. D. meo Decano*, ex aduerso allegata, vt patet ibi, *constat tamen de credito illius, qui fuit immissus*; sed in hoc casu creditum non solum non est liquidum, sed nec purificatum, vt patet ex supra adductis. Ex quibus Domini concluserunt spolium intrare.

R. P. D. VBALDO.

Romana de Naris.

Veneris 26. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

De vicino volente ædificium quod facit in suo infingere, & annectere cum muro vicini, an, & quando hoc possit: quibus exceptionibus hoc iudicium impediatur, & lite pendente potest vicinus tutè in suo ædificare, data cautione de demoliendo in casu succumbentiæ.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Vicinus potest liberè vti muro sibi propiquo, illique totum ædificium iniungere, & annectere, etiamsi murus spectaret ad solum vicinum.*

2 *Dominij quæstio non potest refricari possessori domus in casu, de quo nu. 2.*

4 *Vicinus quando possit vicini ædificium impedire sub prætextu, quod sua domus luminibus officiatur.*

5 *Vicinus tutè ædificare potest, etiam in præiudicium vicini, lite pendente, data cautione de demoliendo in casu succumbentiæ.*

DECISIO DCCXLIV.

1 NON controuertebatur, nec controuerti poterat per informantes conclusio illa quod vicinus tam pro nouis ædificijs construendis, quàm etiam pro antiquis ampliandis, possit liberè vti quouis muro sibi propinquo, totum ædificium illi iniungere, & annectere, etiamsi murus spectaret ad solum vicinum, quia hoc expressè cauetur in Bulla iuris congrui fel. rec. Greg. XIII. & conforme hoc videtur cum iure communi, iuxta *l. si ædes, cum glos. ff. de comm. diuiden. Verou. in tract. de seru. vrb. præd. c. 30. de seruit. sign immitt. sub nu. 4.*

2 Sed prætendebatur pro filijs q. Francisci Nari repellere Ioannem Antonium à petita iniunctione, seu appodiatione super muro dictorum filiorum; quasi proprietas domus Ioannis Antonij, quam ampliare intendit, non spectet ad ipsum, sed potius ad eosdem filios, tanquam sit descripta in inuentario inter bona Hieronymi eorum patrui, cuius hæreditatem Ioannes Antonius repudiauit: sed his non obstantibus, Domini censuerunt licere Ioanni Antonio appodiare super muro, seu lodia pupillorum, quia ipse habet intentionem fundatam in dispositionem prædictæ Bullæ; & iuris communis, & præterea reperitur in possessione domus quam inhabitat à pluribus annis, cum ea sibi obtigerit vigore diuisionis inter ipsum, & Franciscum pupillorum patrem factæ authoritate Rotæ. Ideo dum vult vti fructus suæ possessionis in amplianda domo, non potest sibi refricari quæstio dominij, iuxta not. per *Gemin. in cap. 1. in princ. num.* 10. & ibi *Franc. num. 6. de concess. præb. in 6. Achill. decis. 24. ad fin. de restit. spoliat.*

3 Non obstat, quod incontinenti doceatur de defectu proprietatis ex dicto inuentario, & repudiatione Ioannis Antonij, quia in inuentario fuit descripta domus, non tanquam hæreditaria Hieronymi, sed tanquam supposita fideicommisso Pompilij communis patrui Io. Antonij, & Francisci, & ideo fuit diuisa inter ipsos pro medietate. Quo verò ad renunciationem, illa etiam fuit de bonis Hieronymi, inter quæ non reperitur ista domus, vt dictum est, vel saltim negari non potest, quin exceptio defectus proprietatis reddatur turbida, & requirat altiorem indaginem, & ideo interim Io. Antonius non veniat priuandus fructu suæ possessionis, ex supra allegatis.

4 Nec obstat quod impediatur lumen ex vna parte lodiæ, quia cum remaneant apertæ tres aliæ partes, non potest eo prætextu impediri ædificium. *l. luminum.* & ibi *glos. & Bart. ff. de seru. vrb. præd. Bar. Verou. d. tract. cap. 35. num. 4.*

5 Ad particulam inuentarij bonorum Sabæ de Naris, in qua describitur ista domus, fuit responsum esse non esse in forma probanti, addebat etiã vnus ex Dominis, quod cum Ioannes Antonius præstiterit de ordine Rotæ cautionem de demoliendo, & iudicium diuisorium quod ex aduerso prætenditur intentari, non solum non fuerit terminatum intra tres menses, sed nec etiam inceptum, nec videtur vltimus posse prohiberi in ædificando sub dicta cautione. *l. vnica. C. de nou. oper. nunciat. cap. fin. eod. tit. Bart. in l. Prætor ait. §. si quis paratus. ff. eod. tit. Pract. Papien. in form. libell. in act. oper. nou. nunciat. in tit. ante aliquam, num. 3.*

Ex quibus fuit conclusum D. Io. Antonio licere appodiare.

R. P. D VEROSPIO.
postea S.R.E. Cardinali.

Policastren. congruæ.

Lunæ 29. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Congrua debetur Episcopo de fructibus beneficij, illaque propterea soluenda est à reseruatario.

SVMMARIVM.

1 *Congruam Episcopo debitam regulariter præstare quis debet, qui beneficij fructus percepit.*

2 *Congruam Episcopo soluere debet reseruatarius beneficij. Vbi quod ad id tenetur reali, & personali actione. & nu. 3. & 4.*

3 *Fructus beneficij, succedunt loco alimentorum, qualis est congrua.*

4 *Reseruatarius dando schedulam solutionis congruæ Episcopo, censetur cum Episcopo contraxisse, & se ad soluendum illam annuatim obligasse.*

5 *Vasallus, & donatarius tenentur præstare alimenta domino, & donatario.*

DECISIO DCCXLV.

1 POST decisionem ad fauorem Reuerendissimi Episcopi Policastrensis coram me sub die 16. Nouembris præteriti factam, quod nimirum ille posset ante Illustrissimum Cardinalem Reseruatarium scuta mille pro congrua percipere, necnon eidem temporalis iurisdictio Terræ Turris Orsariæ competeret insurrexerunt locorum Fidei Montistę quibus per Clementem VIII. scuta quinque millia de fructibus huius Ecclesiæ fuerant applicata, & cum se anteriores, & potiores prætenderent ad eorum instantiam dubitaui, an ipsis dicta scuta quinque millia deberentur, non obstante quod Episcopo mille pro congrua non remanerent. Et quia super Breui Clementis Octaui ad illorum fauorem emanato nonnullæ difficultates exoriebantur, Dominis placuit, vt circumscriptis Montistarum iuribus, dubium proponerem, ad quæ Illustrissimus Cardin. teneretur. Et fuit resolutum ipsum ad scuta mille teneri, cum regulariter congruam ille præstare debeat, qui beneficij fructus percipit, *cap. de Monachis, cap. auaritia, cap. extirpandæ, & cap. in Lateranensi, de præb. cap. sicut de supplen. negligen. prælat. Rebuff. de congr. quæst. 5. nu. 47. & seq. Cass. de Grass. decis. 6. num. 9. de præb.*

2 Ad cuius præstationem Cardinalis Reseruatarius

reali, & personali actione tenetur. Reali, quia fructus pro congrua semper hypothecati remanent in quemcunque transeant. *Roman cons.* 388. *nu.* 2. *&* 3. *Caputaq. decis.* 304. *num.* 5. *part.* 2. *Gig. de pens. quæst.* 51. *in princ.* & fuit dictum in *vna Pampilonen. iurispatronatus de Gongoza* 30. *Ianuarij* 1609. *coram Reuerendiss. Bononien.* Personali verò cum etiam conditione ex lege de fructibus perceptis congrua debeatur. *Rebuff. loco sup. alleg. num.* 52. Cuius conditionis vigore personalis actio contra quemcunque possessorem competit. *§. sic itaque discretis autem, vers. appellamus, de instit. act. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. lib.* 11. *tit.* 13. *nu.* 29. *vers. omnis autem conditio.*

3 Et præsertim contra possidentem fructus, qui alimentorum loco, qualis est congrua, succedunt. *leg. Lucius, ff. de alim. & cib. leg. Guidopap. decis.* 576. *num.* 1. *vers. nisi in aliquibus, & num seq. Caputaq. decis.* 304. *num.* 3. *& seq. par.* 2. Vnde cum admissa fuerit ad fauorem Cardinalis huius Ecclesiæ Policastrensis resignatio solutis Episcopo mille, tenetur idem Cardinalis omnes istos actus, videlicet reseruationis fructuum, & solutionis mille pari forma ter seruare, cum illi sint correspectiui, ad not. *in leg.* 1. *C. de transact. Mohedan. decis.* 10. *de sent. & re iud.*

4 De correspectiuitate autem dictorum actuum constat, quia præsumi non potest voluisse Summum Pontificem impartiri Cardinali prædicto facultatem resignandi Episcopatum cum omnium fructuũ reseruatione, nisi pariter idem acceptasset onus scuta mille, prout in schedula soluendi, per quam acceptationem Cardinalis censetur cum Episcopo quasi contraxisse, & se ad soluendum obligasse. *d. l Lucius ff. de alim. & cib. leg. Caputaq. d. dec.* 304. *num.* 2. *par.* 2. *Guidopap. ead. decis.* 576. & fuit dictum in *vna Toletana pensionis* 5. *Decembris* 1603. *coram Iusto.*

5 His accedit, quod etiamsi obligatio per schedulam non præcessisset, cum tamen istius Ecclesiæ fructus pro debitis Cardinalis persoluendis deseruiant, in vim antidotalis obligationis ipse pro congrua teneretur, vt in simili de vasallo, & donatario dicitur, qui Domino, & donanti præstare tenentur alimenta. *Aret. in l. si quis non quæsi, col.* 2. *vers. ex isto textu. ff. de acquir. hered. Salicet. in leg. fin. vbi Ripa num.* 165. *C. de reuoc. donat. Surd. de aliment. tit.* 3. *quæst.* 3. *nu.* 13. *&* 15.

R. P. D. BVRATTO.

Romana depositi.

Lunæ 29. *Februarij* 1616.

DECISIO DCCXLVI.

Est inter eius impress. decis. 157.

R. P. D. CAVALERIO postea S.R.E. Cardinali.

Lunen. Sarzanen. pensionis.

Lunæ 20. *Februarij* 1616.

DECISIO DCCXLVII.

Est inter eius impress. decis. 383.

R. P. D. SACRATO postea S.R.E. Cardinali.

Romana retrouenditionis domus.

Lunæ 29. *Februar.* 1616.

ARGVMENTVM.

Promittens retrouendere præcisè cogi potest ad restituendum rem emptam pro soluto pretio, nec præstando interesse liberatur, præsertim vbi promissio fuit iurata. cætera vide in summario.

SVMMARIVM.

1 *Ius redimendi cedi potest.*

3 *Tutor pupillares pecunias otiosas tenere non debet, sed de illis emere prædia, quando pupillis expediret hanc emptionem facere.*

4 *Mandati verba dubia nunquid extendantur ad ea, quæ non sunt maiora expressis.*

6 *Abundans cautela non nocet.*

Allegantes contraria non sunt audiendi, ibid.

7 *Pactum de retrouenden. nunquid præcisè obliget ad retrouendendum rem emptam, an verò potius sic promittens retrouendere liberetur præstando interesse.*

DECISIO DCCXLVIII.

1 ROTA censuit domum de qua agitur esse retrouendendam à Pirro, soluto tamẽ sibi pretio, (etenim D. Leonardus Emus actor tanquam cessionarius DD. de Lippomanis, habet fundatam intentionem in publico instrumento confecto 15. Nouembris 1604. in quo ipse Pirrus promisit retrouendere hanc domum Dominis Lippomanis infra sex annos, quod tempus fuit postea per eundem Pirrum prorogatum per alios annos, quia propterea adhuc durat nec videtur dubitandum, quin ius redimendi potuerit cedi per Dominos de Lippomanis d. D. Emo, per ea quæ latè fuerunt coram me deducta in *causa Romana Portus Molæ, die* 20. *Decembris* 1613. Et in his omnibus D. Pirrus dabat manus, dummodo restitueretur sibi pretium: sed difficultas erat, quod Domini de Donis de ventores huius domus prætendunt, quod illa fuerit empta à prædicto Pirro pro se, & persona nominanda, & quod ipse Pirrus 28. Augusti 1610. cesserit hanc domum ipsis Donis, & consequenter, quod prorogationes factæ per D. Pirrum prædictis de Lippomanis post d. cessionem tanquam factam à persona non habente ius super domo, minimè suffragatur prædictis de Lippomanis.

2 Quibus non obstantibus Rota censuit, vt supra, idque ex eo, quod cessio facta per Pirrum Donis non habuit effectum, & consequenter ius super ista domo remanserit penes ipsum Pirrum, à quo propterea domus sit retrouendenda, & illi ex consequentia contractus soluendi pretium. Quod cessio facta per Pirrum non habuerit effectum, apparet ex publico instrumento sub die 11. Decembris 1610. in quo D. Octauius Donus nomine proprio, & Io: Baptista Riccafulus tanquam tutor, & curator filiorum quondam Marij Doni hoc fassi fuerunt, reddendo rationem, quare cessio istius domus facta Donis non habuerit effectum, nempe quia Marius Donus alter ex illis, quibus per Pirrum fuit cessa domus, ex hac via migrauit, & quia Pirrus in libris

bris banchi non fuerat creatus creditor pretij domus, iuxta formam instrumenti cessionis factæ à Pirro, quam ob causam prædicti Octauius Donus, & Riccasulus prædictam domum omni meliori modo retrocesserunt eidem Pirro.

3 Non obstat. quod prædictus Ioan. Baptista tutor sine causa & solemnitatibus minime potuerit præiudicare pupillis, confitendo, & remittendo ius cessum à Pirro ad fauorem Marij Doni, & successiuè eius filiorum pupillorum, quia obiectum visum fuit cessare ex pluribus saltem simul iunctis, in primis, quia hic non agitur de remittendo iure quæsito ipsis pupillis, vel quærendo merè lucratiuo, puta de non acceptanda donatione, vel legato; sed agitur tantum de contrahendo, etenim non apparet quòd Marius Donus acceptauerit cessionem domus factam à Pirro, cum non interuenit instrumento super illa confecto, & consequenter sicut potuisset Riccasulus non emere domum, nisi aliàs appareat, quod habuerit pecunias pupillares otiosas, & quod multum expediret pupillis facere dictam emptionem, iuxta notata per *Roland. cons. 49. nu. 34. lib. 1. Dec. cons. 178 vol. vlt. Gabriel cons. 26. num. 9. lib. 1.* Ita potuit remittere cessionem eisdem pupillis factam à Pirro, ne aliàs cogeretur erogare pecunias pupillares, vel docere de illarum erogatione tempore cessionis.

4 Secundò quicquid regulariter dicere esset, in proposito habemus facultatem amplissimam concessam tutoribus, à patre pupillorum in suo testamento, vt scilicet possint facere quæcunque occurrunt occasione suæ hereditatis sine decreto iudicis, vel alia solemnitate requisita in contractibus pupillorum, etiam alienationis latè sumpto vocabulo, vnde sine dubio potuerunt non acceptare, & remittere cessionem factam contractus à Pirro, cum non sit propriè alienatio; sed non acquisitio, vt dictum est; & licet facultas, de qua in dicto testamento, cum non sit data soli Riccasulo, sed omnibus tutoribus simul: attamen tollitur obiectum ex mandato facto per alios tutores in personam prædicti Riccasuli, quod mandatum licet non contineat expressè facultatem alienandi bona pupillorum, & consequenter dubitari posset, an prædicta facultas veniret in generali mandato: attamen cum mandatum habeat facultatem alienandi quæcunque loca montium hæreditatis solidandi quæcumque cōputa hæreditatis super quibuscunque litibus ortis, & orituris, concordandi, & transigendi, & quascunque concordias, compositiones, & transactiones cum quibuscunque conditionibus, pactis, & formis arbitrio D. Procuratoris faciendi; visum fuit Dominis quod sub hoc mandato posset venire actus factus per Riccasulum, verba enim sunt apta comprehendere, ibi, *quascunque compositiones, concordias, &c. cum quibuscunque pactis, &c.* res verò in se non est maior expressis, quod solet ponderari pro interpretatione verborum dubiorum mandati. *Alex. cons. 22. num. 10. vers. primo, &c. lib. 1.* & benefaciunt tradita per *Felin. in cap. sedes, num. 3. vers. clausula generalis, de rescriptis.*

5 Et licet pro parte DD. de Donis diceretur, quod prædicta concernant ius inter ipsos Donos, & Pirrum, quod requirit particularem inspectionem, cū disputatio esset tantum cum ipsis Emis: attamen visum fuit Dominis, quod hæc disputatio non posset separari & .. interest DD. de Emis sustinere ius Pirri super domo, de qua agitur, cum contra illum habeant ius redimendi magis clarum, quàm contra Donos.

6 Nec mouet Dominos, quod Emi receperint etiā prorogationes à Donis, vnde videantur magni fecisse illorum ius, quia hoc fuit ad abundantiorem cautelam, quæ non nocet. *l. testamentum. C. de testament. Roman. cons. 543. num. 7.* & eo magis, quia Emi non impuguant directè ius illorum de Donis, ita vt tanquam allegantes contraria non sint audiendi. *l. 1. C. de furt. cap. sollicitudinem, in fine de appellationibus,* sed hoc deducunt indirectè, & per viam replicationis, quatenus scilicet Domini de Donis nolint stare prorogationibus factis à se sub prætextu illorum nullitatis.

7 Denique visum fuit non obstare, quod pactum de retrouendendo non obliget præcisè ad retrouendendum, sed liberatur quis præstando interesse, quia stantibus supra deductis, quod scilicet contractus resederit in Pirro, ista exceptio pertinet ad illum, non autem ad Donos: vltra quod contrariam sententiam latè defendit *Ari. Pinell. in tract. de rescind. vendit. part. 2. cap. 3. num. 21. 22. & 23.* vbi veriorem, & receptiorem testatur, sequuntur *Gomez de contr. cap. 2. tit. de empt. & vend nu. 28. vers. tamen in hoc erit differentia. Thesaur. decis. 222. num. 9.* cum alijs per Aduocatum Beltraminum, & prædicta eo magis, quando, vt in proposito, interuenit iuramentum, ex adductis per *bo. me. Cardin. Manticam de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 32. num. 84 &c.*

R. P. D. BVRATTO.

Romana domorum de Roncionibus.

Veneris 4. Martij 1616.

DECISIO DCCXLIX.

Est inter eius impress. decis. 160. impressa etiam habetur post Pacif. de Salman. decis. 101.

R. P. D. PIROVANO.

Bononien. de Cataneis.

Veneris 4. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis quando dicatur hæreditaria, & quando ex facto, & prouidentia, & sic quando transeat ad quoscunque hæredes in præiudicium Ecclesiæ, seu vocatorum in ipsa inuestitura.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteusis recepta ab Ecclesia pro se, & suis hæredibus ex eis legitimè descendentibus, dicitur partim ex pacto, & prouidentia, & partim hæreditaria, & ideo in ea non succedunt, nisi descendentes legitimi, & hæredes hæreditatis, non autem sanguinis.*

2 *Emphyteusis dicitur hæreditaria, & transitoria ad quoscunque hæredes, quando in inuestitura fuit data licentia alienandi in quoscunque bona emphyteotica. Declara conclusionem procedere in præiudicium Ecclesiæ, secus in præiudicium vocatorum in inuestitura, nu. 3. & seqq.*

Emphy-

7 *Emphyteusis noua acquisitio quando facta dicatur seu potius renouatio ex antiqua inuestitura.*

DECISIO DCCL.

1 IN disputatione die 14. Decembris 1615. fuit resolutum non obstare exceptionem. *l. vindicantem, ff. de euict. & l. cum à matre, C. de rei vend.* nisi in hæreditate sint computanda bona Bubani. Hodie vero posita hac parte reseruata absolutè Domini responderunt ll. prædictas non obstare. Quia eadem bona Bubani vsque de anno 1506. fuerunt data in emphyteusim per Abbatem S. Mariæ in Regula ad sexaginta nouem annos Francisco de Cataneis recipienti pro se, & suis hæredibus, ex eo legitimè descendentibus, necnon vice, & nomine Andreæ, Antonij, & Sixti eius fratrum, & cuiuslibet ipsorum hæredum ex eis legitimè descendentium, & deinde in anno 1575. renouata fuit in Curtium nepotem Andreæ, mortuis iam cæteris fratribus inuestitis, ac demum eodem Curtio mortuo de anno 1585. sequuta fuit refirma in Isottam, & Ludouicam dicti Curtij filias. Ideo cum emphyteusis fuerit recepta ab Ecclesia pro se, & suis hæredibus ex eis legitimè descendentibus, non est dubitandum, quin sit partim ex pacto, & prouidentia, & partim hæreditaria, in qua succedere prætendentes debent quidem habere vtramque qualitatem, nempe quod sint descendentes legitimi, & hæredes hæreditatis, non autem sanguinis tantum secundum veriorem opinionem, de qua per *Crauct. cons. 197. num. 5. Couar. variar. resolut. lib. 2. cap. 18 num. 3. vers. idem omnino. Vclasch. de iur. emphit. quæst. 44. num. 11. Clar. in §. feudum, quæst. 40. vers. sed quia.* Sed nihilominus in reliquis retinet naturam emphyteusis Ecclesiæ, & prouidentiæ, ne in quemlibet hæredem extraneum, sed ad ipsos tantum descendentes legitimos transire possit, vt declarat *Socin. iun. in cons. 112. numer. 10 vol. 2. Cephal. cons. 301. num 38. Becc. cons 88. num. 8. Phan. de inuent. p. 6. num. 17. Clar. in §. feudum quæst. 9. Surd. cons. 63. num. 11. & 12.* & consequenter cum istæ mulieres sint descendentes legitimæ ab Andrea mediante persona Curtij earum patris, & Cæsaris aui, & hæredes non tenentur confecto inuentario probare factum patris, vel aui, *Bald cons. 452. in fin. lib. 5. Dec. cons. 185. num. 5. Clar. in §. feudum, quæst. 10. vers. sed quia, Phanut. de inuent. par. 6. num. 17.* vbi latissimè comprobat.

2 Non obstat, quod hæc emphyteusis sit iudicanda absolutè hæreditaria, & transitoria ad quoscunque hæredes propter licentiam conductoribus datam alienandi bona emphyteutica in quoscumque, dummodo sint ipsis minores, vel æquales, per quam dicebatur bona remanere merè hæreditaria, etiam in præiudicium vocatorum. *Ancharan. consil. 125. num. 4. & Ruin. cons. 213. nu. 5. & cons. 165 num. 7. vol. 1. Laderch. cons. 1. num. 15.* quod etiam dicitur resolutum in *Imolen. bonorum 13. Nouembris 1592. coram bon. mem. Card. Pamph. & in Nomantulana bonorum 4. Iun. 1610. coram Reuerendiss. Archiepiscopo Damasceno.*

3 Fuit enim responsum conclusionem fortè posse procedere in præiudicium Ecclesiæ, secus vero in præiudicium vocatorum in ipsa inuestitura, quibus ius est quæsitum per stipulationem, quia quoad eos licentia alienandi non immutat naturam emphyteusis, vt apertè senserunt *Bald. cons. 452. nu. 5. lib. 5. Alexan. cons 106. num. 2. lib. 4. Dec. cons. 395. num. 2. Ruin. cons. 37. num. 18. lib. 1. Rub. Alexand. cons. 110. num. 10. Menoch. cons. 61 num. 20. & 24. & cons. 545 num. 5. Caldas d iur. emphyt. lib. 4. c. 20. num. 33. Corbul. de caus priuat. ob mort. ciuil. n. 51. Bertaz. cons. 73. num. 5. & 16.*

4 Et quamuis non desint, qui contrariam opinionem tueantur, & vrgentissimis rationibus eam defendant, nempe *Gozad. Anchar. Rum. Paris.* relati per *Laderch. in suo cons. 1* & ipsemet hanc opinionem sequens ea ratione, quia ab initio transeat ius emphyteusis cum hac qualitate, vt bona alienari possint, ita vt præiudicium sit generatum descendentibus antequam ad eos transeat emphyteusis, tamen in casu, de quo agitur magis placuit DD. prior opinio, quam etiam Rota approbauit in causa *Camerinen. domus 4. Iulij 1593. coram bon. memor. Gipsio,* in qua ponderatur ratio euitandi repugnantiam, & correctionem, ne statim per licentiam recedatur à prouisione pro descendentibus facta, quod multum conuenit in præsenti, & stringit, dum emphyteusis non est recepta simpliciter pro se, & suis hæredibus ex eis legitimè descendentibus, sed vlterius processum fuit addendo explicitam substitutionem reciprocam ad fauorem descendentium, per quam cuilibet ex vocatis dicitur ius quæsitum ex prouidentia concedentis. *Gabr. cons. 88. num. 6.* quod non tollitur per subsequentem, vel superuenientem libertatem alienandi, secundum opinionem *Castr. in cons. 253. num. 3. vol. 2.* quam probarunt *Dec. 386. Paris. cons. 21. num. 34. & 39. vol. 2. Osasc cons. 40.* & veriorem dixit *Peregr. de fideic. art. 40. nu. 63. & 65.*

5 Præterea ex facto aduertebatur, quod bona, de quibus agitur, non sunt alienata, ideo tanto magis cessare videbatur hæsitatio, quia ad inuicem non contrariantur fideicommissum, & libertas alienandi, dum videtur conceptum fideicommissum sub conditione, si descendentes non alienauerint, vt in simili dispositione testatoris voluerunt, *Soccin. sen. cons. 123. num. 4. vol. 3. Menoch. cons. 151. num. 49. Surd. cons. 357 num. 27.*

6 Non obstat, quod si licentia alienandi non esset intelligenda etiam ad præiudicium vocatorum, fuisset omninò superfluè apposita contra regulam. *l. si quando ff. de leg. 1. & cap. si Papa, de priuileg. in 6.* dum interesse vocatorum semper se opponeret alienationi fiendæ, vel iam factam reuocaret. Quia fuit considerata vtilis in pluribus casibus, nempe si non superesset aliquis ex vocatis in inuestitura, vel si omnes vocati consentirent alienationi, quia tunc licentia esset necessaria, cum agatur de emphyteusi Ecclesiastica, quæ de sui natura non est transitoria ad extraneos hæredes, *Clar in §. emphyteusis q. 13.* & hic casus ponderatur etiam per *Rub. Alex. consil. 110. num. 11.* Idem etiam dicitur, si hæreditas alienantis fuisset adita sine beneficio legis, & inuentarij, tunc non possent bona emphyteotica vendicari, & in hac parte licentia sustineret alienationem, & aditio probaret factum, vt considerat *Bal. cons. 452. in fin. vol. 5.*

7 Non obstat renouatio in Curtium facta, quæ cum fuerit noua acquisitio eiusdem emphyteusis, quoad eum, vti primus acquirens potuit alijs vocatis præiudicare. *Clar. in §. emph. quæst. 16. vers. sed quid,*

cum

cum alijs allegatis. Quia neque ista fuit noua acquisitio, sed vigore pactorum antiquæ inuestituræ renouatio, ad quam poterat Ecclesia compelli. ideò cum non contineat pacta contraria antiquæ, illa antiqua erit attendenda, *Castr. cons. 142. nu. 3. p. 2.* quem retento themate, quod pacta non cõtrarientur, sequuta est *Rota in causa Imolen. bonorum 8. Martij 1596. coram bo. me. Card. Pamph.*

R. P. D. CAVALERIO
postea S.R.E. Cardinali.

Romana sancti Thomæ.

Veneris 4. Martij 1616.

DECISIO DCCLI.

Est inter eius impress. decis. 384.

R. P. D. PIROVANO.

Clusina postæ Puteoli.

Veneris 11. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Feudi dominus potest durante prima inuestitura aliũ inuestire pro tempore, quo res ad ipsum deuolueretur, & an inuestitus cum pacto, quod iuramentum ad ipsum pertineat, nunquid pro deuoluendis indigeat noua inuestitura: excadentiæ autem cedunt commodo directi domini, non autem habentis vtile dominium. cætera videas in summario.

SVMMARIVM.

1 *Dominus feudi potest durante prima inuestitura alterum inuestire pro tempore, quo res ad ipsum deuolueretur.*

2 *Inuestitus, quando pactus est, quod omne incrementum pertineat ad eum per inuestituram, non eget pro deuoluendis noua inuestitura. ibid.*

Quia reputatur eadem res vsque ab initio.

Excadentia cedunt commodo directi domini, non autem habentis vtile tantum, ibid.

Quando dominus in territorio, vel feudo concesso aliquid sibi reseruauit, tunc deuolutiones, & additamenta, non feudatario, sed in feudantis commodo cedere debent, ibid. Intellige quando reseruauit partem feudi, non autem census, siue canones, ibid.

3 *Coniecturis in claris non est opus.*

4 *Referens continet omne id, quod continetur in relato.*

Dictio omnis, *nihil excludit, ibid.*

Confirmatio intelligitur secundum naturam, & cum qualitatibus confirmati, ibid.

DECISIO DCCLII.

1 PLACVIT DD. audire D. Ducem super resolutis in hac causa die 24. Februarij 1612. & nõ obstantibus de nouo ponderatis, censuerunt standum esse in decisis. Clarè enim, & verbis expressis in concessionibus Iulij III. & Pij IV. legitur infeudatio Clusij Perusini cum toto territorio, & expressione confinium, ex quibus Posta, de qua agitur nedum videtur intra limites Clusij comprehensa; sed etiam in verbis concessionum explicita; dum primò Iulius III. voluerit quod quibuscunque concessionibus, & prouisionibus infra nouem annorum tempus cessantibus per lapsum temporis, lineam finitam, delictum, pactorum inobseruantiam vel alia quacunque causa, etiam in maxima quantitate, & quantumlibet excrescentibus id totum, nihilominus eidem Iacobæ, & suis hæredibus commodum accresceret, sicuti eidem Cameræ ad eiusq; commodum accreuisset, & accresceret, & deinde eandem concessionem, & tempus nouem annorum idem Iulius III. ad vitam Ascanij, & Fuluij Cardinalis Iacobæ filiorum amplissimè prorogauerit, ac demum Pius IV. easdem concessiones confirmauerit, & ampliauit ad secundam eorum generationem, ideo cum contigerit vacatio huius Postæ per lineam finitam DD. de Sfortijs, inde ex potestate, & voluntate concedentis remansit aperta deuolutio moderno Marchioni à Cornea in generatione comprehenso, prout remãsisset Cameræ Apostolicæ, si prædicta infeudatio facta non fuisset Iacobæ, & eius hæredibus, & successoribus, ita ponderans omnes partes dictarum concessionum, in hac causa respondens explicat *Honded. consil. 86. num 8. & seqq. vol. 2* & rationes eius benè iustificantur, quia verba illa, *accresceret, sicuti eidem Cameræ Apostolicæ accreuisset*, important respectu excadentium similem inuestituram, & concessionem, quæ non denegatur domino infeudanti, pro & quando res deuoluetur ad ipsummet directarium *Socein. iun. cons. 76. num. 119 & 120 lib. 1 Roland. cons. 2. num. 44. & 45 lib. 1. Bursat. cons. 127. n. 129. Intrigl. de feud. centur. 1. quæst 64. num. 1. & seq. Schr..der. de feud par. 3. cap. 2. num. 16. Rosental. de feud. cap. 4. concl. 9. num. 1.* & præsuppositis dictis verbis concessionum dicebatur in decisione 24. Februarij 1612. modernum Marchionem habere fundatam intentionem de iure communi, quia ex natura feudorum, vbi inuestitus pactus est, quod omne incrementum pertineat ad eum per inuestituram, tunc non eget pro deuoluendis noua inuestitura, aut prouisione secundum dispositionem, *c. 1. §. similiter, vers. si quis de manso. si de inuest. feud. controu. fuer.* quod facilius dicebatur posse affirmari in præsenti, in quo non agebatur de feudo particulari separato vacaturo, sed de feudo dato in consequentiam alterius vniuersalis feudi iam aperti, cum omnibus, & singulis villis, etiam Postis nuncupatis, quod de sui natura aptum est comprehendere omnes excadentias, & multò faciliùs concurrentibus amplioribus verbis ipsarum concessionum, & vt quibuscunque concessionibus, prouisionibus, & iuribus cessantibus quomodolibet, etiam in maxima quantitate, & quomodocunque excrescentibus, id totum Dom. Iacobæ, & suis, &c. accresceret.

2 Atque ita non videtur obstare, quod excadentiæ cedant commodo directi domini, non autem habentis vtile tantum propter effectum deuolutionis, quæ cum nihil aliud esset, quàm consolidatio dominij vtilis cum directo, impossibile dicebatur, vt dominium vtile cum vtili consolidetur, sed cum directo, à quo vtile fuit separatum, *Guidop. quæst. 477. Berou cons. 15. num. 11. lib. 1. Schrader. de feud. p. 3. cap. 2. num. 14. vers. præterea* Quia Modernus Marchio non prætendit hanc Postam tanquam de natura vtilis dominij per attractionem, & consolidationem, sed vigore suarum concessionum, & tan-

quam

quam de corpore vniuersali feudi iam concessi, quæ non eget noua concessione, aut inuestitura, cum reputetur eadem res vsque ab initio, *cap. sed & res, per quos fiat inuestitura. Paris. cons. 23. num. 18. vol. 1. Dec. cons. 123. num. 71. vol. 3.* Neque aduersus sensum prædictum videtur accomodati absurda ponderata, quia non prætenditur translatio dominij directi istius Postæ priuatiuè quoad Cameram, aut quod dominium vtile cum vtili consolidetur, vel quod in concessionibus comprehendatur id, quòd verè non est comprehensum; sed tantummodo, quod verè fuit datum in concessionibus siue purè, siue in spe, quando deuoluetur, quod Principi concedente non denegatur, quando vult, & potest. Similiter cessare visa fuerunt, quæ dicebantur ad excludendam comprehensionem istius Postæ, nempe quando dominus in territorio, vel feudo concesso aliquid sibi reseruauit, quod tunc deuolutiones, & additamenta non feudatario, sed infeudantis commodo cedere debeant, vt in *cod. c. 1. §. similiter. vers. si quis de manso*, expressè disposi- tum dicebatur, & signanter notari per *Afflict. ibid. n. 3. & 19. & Aluerot. n. 3.* & hoc ipsum admittere. *Decian. cons. 123. num. 57. vol 3.* & quod reseruatio patebat ex canone, & iurisdictione istius Postæ, quæ semper fuerunt penes Cameram Apostolicam. Nam prædictis fuit responsum, quod in concessione Clusij Papa nihil sibi reseruauit, sed omnia intra Clusum concessit, cum sola præseruatione habentium inuestituras, quibus cessantibus voluit, quod DD. à Cornea accrescerent, prout accreuissent Cameræ Apostolicæ, ideo quidquid Cameræ ante deuolutionem per lineam finitam DD. de Sfortijs fuit solutum, iam Cameræ Apostolicæ debitum videbatur propter præseruationem habentium inuestituras, qui immediatè Cameram Apostolicam recognoscebant, & recognoscere voluerunt, atque ita actus solutionis canonum magis ad debitum, & contra possessorem videtur referendus, quàm reseruationis, de qua nullum verbum in concessione Clusij: vltra quod *vers. si quis manso*, loquitur de reseruatione certæ partis feudi, non autem de reseruatione census, qui præstatur tantum in recognitionem supremi dominij, nec participat de vtili dominio rei feudalis, vt aliàs fuit ponderatum in decisione 20. Martij 1615. in vers. obiectum remouetur.

3 Neque obseruantia contrarium suadere videtur ad excludendam hanc Postam, à concessione Clusij, quæ ersi ex multis deducatur, nempe ex solutione canonis post concessionem, iurisdictione, visu patrisfamilias, quantitate pretij præsumptione prohibitæ alienationis, tanquam de regalibus, qualitate rei requirentis specialem notam; tamen ad mutandum sensum ipsarum concessionum in verbis expressum, nempe cessantibus quibuscunque concessionibus, & prouisionibus, etiam in maxima quantitate, & quantumlibet excrescentibus. id totum accrescere D. Iacobæ, & suis, visa non sunt sufficere, tanquam quod versamur in claris, quæ non egent coniecturis, aut extrinsecis adminiculis, vulgata *l. ille, aut ille. ff. de leg. 3.* & comprobant *Aretin consil. 115. numero 2. Surd. consil. 426. num. 44.*

4 Demum non obstat, quod deuolutiones in concessionibus Iulij III. fuerint restrictæ intra nouennium, & similiter concessio Pij IV. tanquam relatiua aliarum concessionum intra terminos earundem restricta videatur, ita vt Posta, de qua agitur, tanquam vacata nedù post primum nouennium, sed etiam post secundã eiusdem Iulij III. concessionem non posse comprehendi in concessione vniuersi territorij Clusij. Quia obiectum ex lectura ipsarum concessionum cessare videtur, in prima enim fuit concessum totum territorium Clusij pro tempore nouem annorum, & deinde vsque ad restitutionem scutor. 12. mill. faciendam per Cameram Apostolicam ad habendum, tenendum, &c. & cum subrogatione in omnibus & per omnia in iuribus Cameræ. In secunda verò legitur prorogatio temporis, & termini nouem annorum ad vitam ipsius Iacobæ, & deinde Ascanij, & Fuluij Cardinalis; & quamuis subdatur, atque ita quod ipsi, & quilibet ipsorum donec vixerit, fructus percipere, & habere possit, quasi de fructibus, non autem de deuolutionibus actum sit; tamen remouetur omnis hæsitatio ex sequentibus in omnibus, & per omnis, vt in priore concessione continetur, & cum omnibus, & singulis gratijs, & facultatibus eidem Iacobæ concessis, ex natura enim relationis omnia contenta in prima concessione verificari debent, & in secunda, *l. asse toto, ff de hæred. instit. Dec. cons. 489. n. 10. Crau. cons. 45. num 4.* & ex qualitate verborum in omnibus, & per omnia nihil excluditur, *Ruin. cons. 137 num. 6. lib. 1.* Demum in tertia concessione tam prima, quàm secunda fuit confirmata, & ampliata ad duas generationes, quæ confirmatio si simpliciter emanata esset, adhuc secundum suam naturam intelligi deberet cum qualitatibus rei confirmatæ. *Bart. in l. si mihi, & Titio, num. 7. ff. de verb oblig. Hon ded. d. cons. 86. num. 9. lib. 2.* Sed nihilominus fuit additum, & expressum, quod prouisiones, pensiones, assignationes si cessauerint, omnino iuxta litteras Iulij III. personis nominatis accrescant, quod sufficere visum fuit ad enitandam interpretationem exclusionis huius Postæ à prædictis concessionibus. Et ita, &c.

R. P. D. SACRATO.
postea S.R.E. Cardinali.

Esina granorum.

Veneris 11. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Promittens vni vendere, si eius minister alteri vendidit rem, quam quis prius vendere promiserat, nunquid tenentur ad interesse.

SVMMARIVM.

1 *Interesse extrinsecum, & lucri cessantis, vt debeatur ab eo, qui promisit vni vendere, & postea eius minister alteri vendidit, requiritur scientia in venditore.*

Ignorantia excusat quando vnus agit de lucro captando, & alter de damno vitando, ibid.

2 *Emptor scienter emens rem alteri prius venditam imputare sibi debet, nec aliquod interesse prætendere potest.*

3 *Interesse pecuniarum non probatur ex eo quod aliàs inuestiuerit ad rationem tot pro centenario vel*

vel quod adfuerit in promptu occasio inuestiendi, nisi etiam in indiuiduo probetur, quod ille qui petit interesse, erat paratus inuestire, vt quando de hoc protestatus fuerit.

DECISIO DCCLIII.

1 OMISSIS, quæ dicebantur contra decisionem in hac causa factam, & strictè ad interesse, de quo cantat dubium, Domini resoluerunt Octauium non teneri ad interesse. Primò, quia vt quis teneatur ad interesse extrinsecum, & non promissum, saltim lucri cessantis, quale est istud, quod prætenditur, requiritur scientia in venditore. *Bart. in l. Iulianus in princ. ff de act. emp. cum alijs per Card. Seraph. decis.* 787. *num* 8. *& 9. & per Bec. cons.* 106. *num.* 12. est regulare, quod quando vnus agit de lucro captando, & alter de damno euitando, ignorantia excusat. *Castr. cons.* 247. *num.* 7. *lib.* 1. *Rot. in Romana alienationis situs* 2 *Decembris* 1613. *& in alia Romana de Marescottis* 20. *Martij* 1615. *coram me*. Ignorantia autem in proposito satis apparet, quia Octauius fecit promissionem de vendendo Romæ sub die 27. Decembris, & die sequenti ministri eiusdem in territorio Esij fecerunt aliam venditionem, & traditionem.

2 Secundò, vt venditor teneatur ad interesse, requiritur ignorantia in emptore, aliàs sibi imputare debet, si emit rem alteri prius venditam. *Bald. cons.* 240. *lib.* 2. *Crau. cons.* 6. *num.* 140 *Couarr. var. resol. cap.* 19. *num* 5. *vers. illud verò admonendum, lib.* 2. *Surd. cons.* 13. *num* 39. *&* 41. & melius *consil.* 15. *num.* 16. Hæc autem conclusio in proposito casu verificatur; nam etsi, quando Octauius promisit vendere, nondum esset secuta venditio ministrorum, fuit postea secuta ante acceptationem, & d. venditionem ministrorum Octauij, bene sciuerunt Lucinus, & socij, vt patet ex deductis in summario Octauij: sibi igitur imputare debent Lucinus, & socij, si acceptarunt promissionem Octauij postquam sciuerunt frumentum fuisse iam alteri venditum. Idem enim videtur, quod quis emat scienter rem alteri venditam, vel quod scienter acceptet promissionem, posteaquam res promissa vendi iam reperitur alteri effectualiter vendita, maximè quando ista secunda venditio est facta sine culpa promittentis.

3 Tertio fuit dictum, quod etiamsi Octauius teneretur ad interesse, adhuc nullum interesse esse liquidum in proposito casu; nam Lucinus, & socij solum se fundant in eo, quod granum sibi promissum vendi fuerit auctum in pretio, & hoc augmentum petunt loco sui interesse. quam probationem, quod fuerit pluris venditum, visum fuit Dominis non sufficere, quia potest esse, quod ipsi non vendidissent eo tempore quo vendidit Octauius, puta quod ad aliud tempus reseruassent, vel in proprios vsus cõsumpsissent, aut quod tanti non vendidissent: vnde non est probatio concludens; sicut dicimus de interesse pecuniarum, quod non probatur ex eo quod alius inuestiuerit ad rationem tot pro centenario, vel quod adfuerit in promptu occasio inuestiendi, nisi probetur in indiuiduo, quod ille, qui petit interesse, erat paratus inuestire, vt quando de hoc protestatus fuit. *Castrens. in leg.* 3. *§ fin. num.* 3. *de eo, quod cert. loc. Mohedan. decis.* 108. *aliàs* 3. *de vsuris. Menoch. de arbitr. iudic. cas.* 119. *numer.* 2. multos congerit *Mascard. de probat. conclus.* 933. *num.* 17. *lib.* 2. & ita fuit resolutum in *Rota apud Seraphin. decis.* 714. *&* 721. *& vlt. in Bononien. dotis* 24. *Maij* 1600. *coram Illustriss. D. Cardin. Lancellotto.*

R. P. D. CAVALERIO,
Argentina commendæ.
postea S.R.E. Cardinali.

Veneris 11. *Martij* 1616.

DECISIO DCCLIV.

Est inter eius impress. decis. 385.

R.P.D. PAMPHILIO SEN.
postea S.R.E. Cardinali.

Ferrarien. bonorum de Tassonis.

Veneris 11. *Martij* 16 6.

ARGVMENTVM.

Immissio in possessionem bonorum fideicommissariorum datur vocato in testamento ad fideicommissum, vbi probauerit dicta bona fuisse à testatore possessa tempore obitus, etiam non probato dominio.

SVMMARIVM.

1 *Saluianum interdictum datur fideicommissario contra bona fideicommissaria possessa à testatore tempore fideicommissi, etiam ante factam restitutionem.*

2 *Immissio denegari non potest filijs grauatis ratione detractionis legitimæ Trebellianicæ, vel meliorамentorum.*

3 *Legitimus contradictor in Saluiano interdicto non dicitur fideicommissarius, si de fideicommisso incontinenti non noceat.*
Exceptio proprietatis, quæ non includit ius excipientis, non admittitur in remedijs possessorijs, ibid.

4 *Immissio ex remedio vtilis Saluiani interdicti datur in bonis, quæ testator tempore obitus possidebat, etiam quod dominium non probetur.*

DECISIO DCCLV.

1 POST resolutiones factas super immissione ad fauorem Comitis Camilli, necnon super identitate bonorum per Herculem Patriarcham testatorem de tempore obitus, possessorium fuit eidem Comiti Camillo super pluribus ex dictis bonis data immissio, & de alijs, quæ pro parte DD. Claudiæ, & Beatricis filiarum Herculis iunioris, prætendebantur libera à fideicommisso Herculis testatoris, Domini mandarunt, quod particulariter videatur; ideo supradicta die proposui dubium super bonis Parafacchi, an scilicet quoad illa sit standum in decisis? & Domini affirmatiuè responderunt, quia ex deductis satis apparet dicta bona, quæ modo possidentur per dictas filias, fuisse aliàs per dictum testatorem de tempore obitus possessa, & ex fideicommisso eiusdem esse vocatum Com. Camillum vti proximiorem agnarum, cui propterea competit immissio ex remedio vtilis Saluiani interdicti,

dicti, etiam ante factam restitutionem. *Gabr. consil. 44. numer. 2. lib. 2. cum alijs in dictis decisionibus adductis.*

2 Nec obstare, quod huiusmodi bona Parasacchi, sint comprehensa sub antiquiori fideicommisso Iulij aui paterni dicti Herculis Patriarchæ, in quo Comes Camillus non reperitur expressè vocatus, quia fuit responsum, quod licet non sit in testamento nominatus, benè tamen potest esse comprehensus ex alijs verbis in eo contentis, ideoque donec de comprehensione discutitur per interpretationem verborum, non est ei deneganda immissio ex testamento Herculis, in quo constat esse vocatum. *Dec. cons. 424. sub num. 19. vers. cum ergo.* Vltra quod pro responsione fuit etiam ponderatum, quod Comiti Camillo ex persona Herculis Patriarchæ, & aliorum descendentium à Iulio super istis bonis potest ius competere, saltem ratione detractionis legitimæ, Trebellianicæ, vel melioramentorum, quo casu non potest sibi denegari immissio per dictos filios. *Boer. decis. 156 num. 2. & 5. Seraphin. dec. 231. numer. 5.* & fuit dictum *coram me in causa Rauennaten. hæreditatis 14 Aprilis* 1606. & aliàs sæpe.

3 Et in omnem euentum fuit dictum, quod in casu isto non apparet fœminas, quandiu descendentes masculi supersunt, esse vocatas, nec aliàs dictum fideicommissum fuisse purificatum ad fauorem DD. Claudiæ, & Beatricis, quæ propterea cum de fideicommisso incontinenti non doceant legitimè, contradictrices dici non possunt. *Menoch. de adipiscend. possess. remed. 4. num. 367. Dec. cons. 424. num. 107.* & tenuit Rota in *causa Romana Casalis sancti Matthæi coram Robusterio relata inter impress. decis. 520. num. 1. & 6. par. 1. diuers.* vbi fuit etiam dictum, quod exceptio defectus proprietatis, quæ non includit ius excipientis, prout in casu, de quo agitur, non admittitur in huiusmodi remedij possessorijs, quæ quodammodo restitutoria dicuntur, ex adductis, *ibid. num. 3. & 9.* præsertim ad impediendam immissionem dando Comiti Camillo ex remedio vtilis Saluiani interdicti, in quo non admittitur exceptio fideicommissi nondum clari, vt tenuit Rota in *causa Romana Saluiani 3. Maij 1608. coram bonæ memor...* & aliàs sæpè.

4 Et ex his cessat, quod Hercules Patriarcha dispositionem de rebus suis non censeatur disposuisse de istis bonis Parasacchi antiquiori fideicommisso subiectis, quia vltra quod hoc non procedit quoad supradictas detrectantes, quæ ipsi Herculi testatori ex persona propria, & eorum descendentium à iure competere poterant, & quarum responsum, & pro rata etiam ista bona sua dicerentur, fuit etiam responsum, quod cum adhuc non constet ista bona esse antiquiori fideicommisso subiecta, sufficit interim Com. Camillo docere de possessore de tempore obitus testatoris absque eo, quod probet dominium, tam ad effectum immissionis ex remedio vtilis Saluiani Interdicti. *Bart. in l. 1. num. 3. ff. de Salu. interdict. Menoch. de adipisc. possess. remed. 3. quæst. 29. num. 160.* quam etiam *l. fin. C. de ed. diu. Adr. toll. Paris. cons. 14. num. 2. lib. 3. Socin. iun. cons. 77 nu. 160. lib. 1.* cum alijs relatis per *Menoch. d. tract. de adipisc. poss. rem. 4. num. 363. & seqq.*

Et ita decisum.

R. P. D. CAVALERIO.

Postea S.R.E. Cardinali.

Romana hæreditatis.

Die 14. Martij 1616.

DECISIO DCCLVI.

Est inter eius impress. decis. 386.

R. P. D. PAMPHILIO IVN.

postea S. R. E. Cardinali.

Valentina subsidij.

Lunæ 14. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

De vnionum, & dismembrationum reuocatione facta per Leonem XI. & Paulum V. nonnulla notanda, vt in summarijs.

SVMMMARIVM.

1 *Subsidium cum sit onus reale, solui debet ab eo, qui fructus percipit.*

2 *Dismembrationes, & applicationes, de quibusuis Ecclesijs, dignitatibus, & beneficijs Ecclesiasticis, quæ effectum sortita non fuerunt, sunt reuocatæ per Bullam Leonis Vndecimi, & Pauli Quinti.*

3 *Dismembratio fructuum non comprehenditur sub regula reuocatoria vnionum, an hoc verum sit.*

4 *Dismembratio facta ad succurrendum necessitatibus mensæ Capitularis, nunquid censeatur reuocata à Pontificibus in regula.*

DECISIO DCCLVII.

1 POST factam resolutionem sub die 22. Maij præteriti, super infirmatione sententiæ de partibus tam ex capite nullitatis, quàm iniustitiæ, quæ præcipuè fundatur super interpretatione dismembrationis aliàs factæ de anno 1597. cuius validitas tunc non controuertebatur, supradicta die 14. Martij de ordine Rotæ proposui causam super eisdem, & Domini concluserunt quoad iustitiam ex nouiter deductis esse recedendum à decisis, & moti fuerunt ex eo, quod semota dicta dismembratione, quæ iam apparet reuocata, debet controuersia ista inter Dominum Archidiaconum, & Capitulum terminari, secundum dispositionem iuris communis, de quo Capitulum ex fructibus per ipsum perceptis tenetur soluere subsidium, quod vti onus reale spectat ad eum, qui fructus percipit. *Dec. consil. 156. num. 3. Bellenc. de charit. subsid. quæst. 43. numer. tertio, & quæst. 37. num. primo, & seq.*

2 Quod autem dicta dismembratio fuerit reuocata, satis visum fuit constare, ex eo, quod illa fuit facta per Clementem VIII. felicis recordationis, cum primum Archidiaconatus vacasset, per cessum vel decessum Vincentij tunc Archidiaconi, qui tamen non constat, quod antea in manibus Sanctissimi Do-

mi Domini nostri Archidiaconatum dimiserit, quàm sub die prima Iulij 1605. de quò tempore iam emanauerat regula reuocatoria vnionum Pontificum successorum, nempe Leonis XI. & eiusdem Sanctissimi Domini nostri, in qua reuocantur dismembrationes, & applicationes de quibusuis Ecclesijs, dignitatibus, & beneficijs Ecclesiasticis, eorumve domibus, prædijs, & locis, mensis etiam Capitularibus, motu proprio, & ex certa scientia factæ, quæ suum non fuerint sortitæ effectum, prout erat ista, quæ propterea reuocata remanet, perinde ac si non emanasset, iuxta *textum Clem. vnic. vbi gloss. verb. pro infectis, de immunit. Eccles.*

3 Non obstat, quod in casu isto agatur de dismembratione fructuum, quæ non comprehenditur sub regula reuocatoria vnionum, vt refert *Mandos. ibidem quæst. 2. in princ.* Quia vltra, quod *Mandos.* nihil firmat, in casu isto cessat difficultas ex verbis regulæ, ibi, *eorumve domibus, prædijs, &c.* quæ non leguntur in regula super qua scripsit *Mandos.* quæ erat restricta ad beneficia Ecclesiastica, & nihilominus etiam in illo casu sub *num. 6.* ex mente regulæ dicit, illam habere locum etiam in dismembratione fructuum, ex pluribus ibi per eum adductis.

4 Neque subsistit, quod huiusmodi dismembratio fuerit facta ad succurrendum necessitatibus mensæ Capitularis, & propterea non censeatur reuocata. Quia placuit responsio quod immò censeatur facta pro commodiori sustentatione Capitularium, ex quo non apparet, quod ante dismembrationem se sustentare non possent, & tamen cum ista Ecclesia sit ex antiquioribus Regni Valentiæ, & per tot annos ante dismembrationem Capitulares se sustentauerint, credendum est, quod etiam de tempore dismebrationis se sustentare possent, adeò vt per huiusmodi regulas reuocatorias illa censeri debet reuocata, *Put. decis. 337. num. 3. lib. 1. Achill. dec. 1. super regula reuocat. vnion.* & fuit resolutum in causa *Toletana beneficij 20. Nouembris 1592. & 10. Maij 1593. coram bon. mem. Giptio*, & maximè per modernas quæ expresè reuocant dismembrationes factas in fauorem cultus diuini, & pro augmento dotis mensarum Capitularium, vt fuit ponderatum coram me in causa *Toletana Capellaniæ 23. Ianuarij 1608. & 28. Iunij 1610.*

Et ita fuit decisum, &c.

☞ *Est decisio 702. part. 2. recent.*

R. P. D. VEROSPIO SEN.
postea S.R.E. Cardinali.

Nucerina Paganorum iurisdictionis.

Veneris 18. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Quomodo probetur domum esse de parochia, & an sufficiat sacramentorum administratio? An partis confessio tam in possessorio, quàm in petitorio.

SVMMARIVM.

2 *Confessio superat omnes probationes, & in confitentis præiudicium probatur iuspatronatus, & quod Ecclesia sit parochialis.*

3 *Domus dicitur esse de illa parochia, in quo sibi sacramenta administrantur.*

Quasi possessio administrandi sacramenta in aliqua domo probat illam domum esse de illa parochia, à qua sacramenta suscipiuntur, num. 3. vers. & denique intellige in possessorio, non autem in petitorio, num. 5.

4 *Confessio qualificata in præiuditium confitentis potest pro parte acceptari, & pro parte non.*

Actor debet probare fundamentum suæ intentionis, ibid.

DECISIO DCCLVIII.

1 ARCHIPRESBYTER Cathedralis Ecclesiæ Nucerinæ Paganorum, habens annexam curam animarum, cum prætenderet Ducis domum intra suæ parochiæ fines existere, coram illo Vicario litem instituit, contra Capellanos parochialis Ecclesiæ S. Matthæi, tanquam de præterito illi non iure proprio, sed de ipsius Archipresbyteri licentia, & assensu in dicta domo curam exercuissent. & propterea volebat, vt isti Capellani se amplius in huiusmodi cura non immiscerent. Verum illi per Vicarium fuerunt ab impetitis absoluti, qui pariter declarauit, eosdem iure proprio administrare posse omnia, & singula Sacramenta personæ D. Ducis, familiæ, & domus eiusdem, sitæ in districtu parochialis Ecclesiæ S. Matthæi, necnó ad ipsos vti proprios parochos animarum curam pertinere, quo subsecuto, causa per viam appellationis in Rota coram me introducta, dubitaui an dicta sententia confirmanda esset, vel infirmanda.

2 Et quo ad Absolutoriam Domini confirmandam esse censuerunt. Constat enim ex propria ipsius Archipresbyteri confessione, Ecclesiam S. Matthæi esse parochialem, quæ confessio superat omnes probationes, *l. 1. C. de confess. l. cum te. C. de transact. l. generaliter. C. de non numerata pecunia, authent. contra qui propriam. C. eod. Alex. cons. 127. nu. 2. lib. 4. Crauett. cons. 61. nu. 3.* Sicut pariter ex confessione videmus in cõfitentis præiudicium probari iuspatronatus, vbi de illius canonizatione non agitur. *Cassad. dec. 7. de iurepatron. Puteus dec. 36. nu. 1. lib. 3. Pereg. decis. 64. lib. 2. in manuscr.* & fuit dictum in causa *Bononien. iurispatronatus 16. Ianuarij 1608. coram Reuerendiss. D. meo Damasceno.* Et in terminis de confessione, quod Ecclesia sit parochialis. *Rota decis. 48. nu. 2. part. 1. diuers.* Vltra quod hic plura etiam concurrunt ad arguendam parochialem, fuerunt enim ibi celebrata matrimonia adest forum pœnitentiale, fons Baptismalis, & alia, quæ ad hunc effectum præcipua reputantur. *Rota decis. 52. part. 2. diuers.*

3 Rursus ex depositione testium apparet hanc domum esse positam intra limites parochialis Ecclesiæ S. Matthæi. Et licet distincta scientiæ causa non reddatur, satis tamen illa deducta videtur, ex Sacramentorum administratione, vt aliàs fuit consideratum in vna *Aquen. pensionis 19. Decembris 1608. coram Illustriss. Card. Lancellotto.* Et denique cum probata fuerit in huiusmodi domo Capellanorum quasi possessio circa Sacramentorum administrationem parochis competentem, per hanc quasi possessionem illi ab onere probandi releuantur *l. rei alienæ. C. de rei vendicatione l. fin. ff. eodem. Cassad. decis. 3. nu. 5. de restit. spol. Rota decis. 4. de re iudic. in nou.* & fuit dictum in *Viennen. præstimonij 15. Februarij 1593. coram Card. Blanchetto.*

4 Non obstat Archipresbyteri confessionem respectu parochialis esse qualificatam, quod videlicet Capellani de ipsius licētia curam animarum exercuerint. In eius enim præiudicium Confessio circa parochialem est acceptanda, quod fieri valet, cum illa possit separari. *Rota decis. 272 num. 2. part. 2. diuersorum*. & fuit dictum in *Narnien. pecuniaria 28. Ianuarij* 1585. *coram Cardinali Pamphilio, & in Romana census 24. Nouembris* 1606. *coram Reuerendiss. Attrebaten*. Prætensa verò licentia, tanquam fundamentum intentionis Archipresbyteri, venit ab eodem concludenter probanda, *l. actor quod asseuerat*, *C. de probat. l. 2. ff. eodem, Alexand. cons. 46. nu. 1. lib. 5. Dec. cons. 564. num.* 1. Et interim hoc non præstito, Capellani bene fuerunt absoluti, *l. qui accusare. C. de edendo. cap. vlt. §. sand. de iureiurando*.

5 Quo verò ad canonizatoriam, visum Dominis fuit sententiam esse reuocandam, cum pro iuris canonizatione prædicta satis non fuerint, sed illud ab allegante debet plenè iustificari, *cap. in præsentia. de probat. Oldrad. cons. 286. num. 3. Bald. cons. 62. in princ. vers. quinta conclusio. lib.* 2. Et licet administratio proprietatem subsequatur; cum tamen possit esse penes Capellanos exercitium, non autem proprietas, hæc probatio tanquam æquiuoca illos non releuat. *l. non hoc. C. unde legitimi. l. neque natales. C. de probat.*

R. P. D. B V R A T T O.

Asculana spolij.

Veneris 18. Martij 1616.

DECISIO DCCLIX.

Est decisio 165. inter eius impressas.

R. P. D. CAVALERIO, postea S. R. E. Cardinali.

Fanen. Parochialis.

Veneris 15. Aprilis 1616.

DECISIO DCCLX.

Est decisio 389. inter eius impressas.

R. P. D B V R A T T O.

Amerina bonorum.

Lunæ 18. Aprilis 1616.

DECISIO DCCLXI.

Est inter eius impressas decis. 168.

R. P. D. SACRATO. deindè S. R. E. Cardinali.

Anconitana, seu Auximana florum.

Lunæ 18. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Manutentio non conceditur non approbata possessione tempore motæ litis, & de probatione possessionis per testes plura notantur, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio non conceditur non probata possessione tempore mota litis.*

2 *Possessio probata contra vnum non suffragatur quoad alium.*

3 *Testis contra producentem plenè probat.*

4 *Testis de facto proprio deponens probat plusquam semiplenè, & satis dicitur deponere de facto proprio deponens, etiam quod deponat de facto, quod est sibi commune cum alio.*

5 *Possessio quæ per decennium non habet adminiculum facti admittitur.*

6 *Possessio non probatur per testes de auditu.*

Vniuersitati, seu Communitati præiudicare non possunt particulares homines. Aliud enim est factum singulorum de vniuersitate, aliud verò factum ipsius Vniuersitatis.

DECISIO DCCLXII.

1 TENVERVNT Domini, sententiam de partibus, quæ concedit manutentionem Communitati Anconæ, contra Communitatem terræ Offaneæ, ad portandum flores ad Ciuitatem Anconæ in Festo Sanctissimi Corporis Christi, esse infirmandam. quandoquidem ex deductis non apperet de quasi possessione dictæ Communitatis Anconæ de tempore motæ litis, quod est præcipuum requisitum, ad obtinen. manutentionem, *§. retinendæ, Instit. de interdict. Couar. pract. quæst. c. 17. nu. 3. vers. quoad interdictum, Alex. cons. 90. num. 4. lib. 1. Neuiz. cons. 80. num. 2. Caputaq. decis. 198. part. 2. Seraphin. decis.* 1295.

2 Nec suffragaretur quasi possessio contra alias Communitates, nisi probatur in indiuiduo contra Communitatem Offaneæ, etenim quasi possessio cōtra vnum non suffragatur quoad alium, *Crauett. cons. 317. in fin. Paris. cons. 37. num. 17. lib. 3. Menoch. cons. 331. num.* 113. Et eo minus, quia terra Offaneæ non est de Diœcesi Anconitana. Vnde quicquid fecerint Castra Diœcesis in honorem Sanctissimi Corporis Christi, & sic ad cultum spiritualem, non inferret ad Castra, quæ non sunt de Diœcesi Anconitana, & quæ tenerentur exhibere cultum spiritualem suæ Cathedrali, aliàs posset euenire, quod terra Offaneæ pro eodem cultu posset grauari duplici onere, nempe, & in Ciuitate Domina temporali, & in Ciuitate Domina spirituali, contra not. *in c. non debet, de reg. iur. in 6.* cum cōcordantibus, & sic stante diuersitatis ratione, non bene arguitur de castris subiectis Anconæ, in temporalibus ad castra subiecta in temporalibus tantum, ad not. *in l. illud. ff. ad l. Aquil.* cum similibus.

3 Non obstant testes inducti pro parte Communitatis Anconæ, quia visum fuit, illos non concludere quasi possessionem de tempore litis motæ, quin potius aliqui ex illis contrarium deponunt. Primus testis licet dicat se tulisse intimationes Communitati Offaneæ ad portandos flores, attamen expresè declarat, se nescire, an dicti flores fuerint asportati, vel non. Tertius testis iuxta quartum expresè dicit se non esse informatum, an Communitas Offaneæ portauerit, aut miserit flores; vel non, & idem repetit iuxta quintum, & iuxta sextum. Quartus testis satis clarè deponit contra Communitatem, dicit enim se esse

Offi-

Officialem Communitatis Anconæ, & fuisse suam incumbentiam recipere dictos flores, & exercuisse dictum officium spatio 18. annorũ in circa, & quod durante suo officio, nunquam vidit Communitatem Offancæ portasse istos flores; & ponderarunt Domini, quod iste testis ex duplici capite est maximè attendendus. Primò, quia inductus ab ipsa Communitate Anconæ, contra quam deponit, ad not per *Bald in l.data opera, nu.47.C. qui accusare non poss. Bart.consil 92.num.6.lib.1. Bero cons.96. num.11. lib.3. Boer.decis.245.num.3.in fin. Surd.consil.217. num. 21. Grammat.decis.34. num 10. cum tribus seqq.*

4 Secundò, quia deponit de facto proprio; dicitur enim factum proprium, quod est sibi commune cum alio, *Clem.1.* & ibi *Imol.num.9.vers.tertio casu, de probat.Rota in Elnen.beneficij 27.Februarij 1606. coram Reuerendiss. Bononien. & in Asculana iurispatronatus* 18. *Martij* 1616. *coram me*; testis autem in facto proprio, plusquam semiplenè probat, *Paul.de Castr. in l.quicunque, in fin.C.de seru.fugit. Alexand.cons.192 sub nu.14. vol.6. Gabr.conclus.1.num.30 & 22.de testib.* Quintus testis, & ipse concordat cum isto quarto, ibi, *sono alcuni anni che la detta Communità d'Offagna non porta, nè manda li fiori in Ancona.*

5 Et licet subiungat esse verum, *che 25. ò 30. anni fa era solita detta Communità mandare in Ancona detti fiori per detta Festa*, & se vidisse illos portare, attamen etiam si talis depositio concluderet quasi possessionem de tempore ante 20 annos, non suffragaretur modernis temporibus, & sic de tempore motæ litis; quia possessio, quæ per decennium non habet adminiculum facti, amittitur. *Io.de Imol. in cons.111.sub num.2.Castr.cons.54 nu.1. lib.1. Gabr* qui multos congerit, *de restit.spoliat. conclus.5.num.22.* Sextus testis, & ipse percutit tempus ante 30. annos, erat enim tempore examinis annorum 45. suæ ætatis, & deponit de his, quæ vidit, vel fecit, dum erat annorum 14 in circa. Septimus testis licet dicat, se scire, *che sono stati portati li fiori dalle Communità per honorare la Festa del Santissimo Sacramento*; attamen dicit, *che Castello fusse, io non me lo ricordo*; dicebant etiam adesse alios testes de auditu, qui non probant, ad *l.testium C.de testib. Natt.cons.245.nu.1. Gemin. cons. 142. nu.5.vers.Bertinus, Alex.cons.72.nu.8.in fin.lib.1. Roland. à Vall.cons.51.nu.23.& seq.lib.1.*

6 Et vlterius fuit ponderatum, quod testes, qui deponunt de antiquis temporibus, adhuc nihil concludunt de illo tempore, quia non deponunt, fuisse asportatos de ordine Communitatis Offanez, congregato Conc. vt requirebatur ad obligandam Communitatem, aliàs quicquid fecissent particulares homines, non possent præiudicare ipsi Communitati, *c.non debet.de reg.iur.in 6.* Aliud est enim factum singulorum de Vniuersitate, aliud verò factum ipsius Vniuersitatis, *l.sicut. ff quod cuiusque vniuers.nom. Federic.de Sen.cons.15.in princ. vers. præterea aliud, Gabr.concl.vnic.num.6.& seq. quod cuiusque vniuers.nom.*

R. P. D. PAMPHILIO,
postea S R.E. Cardinali.

Reatina bonorum.
Veneris 22. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Prohibitus alienare sub pœna caducitatis, si prohibitioni contrauenitur, cadit à re alienata, non autem à rebus non alienatis & multo minus cadit à fideicommisso iniuncto in casu mortis.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommisso expirato possunt bona fideicommissaria alienari, non obstante quacunque testatoris prohibitione de non alienando.*
2 *Prohibitus alienare si alienat, cadit à iure rerum alienatarum, & non ab alijs rebus non alienatis, & num. 3. Vbi nec etiam cadit à fideicommisso facto in casu mortis.*
4 *Instrumentum dicitur probatio probata.*
Prohibitus alienare sub pœna caducitatis ab omni iure intelligitur in casu alienationis, & à re alienata, non autem, quod sit exclusus à fideicommisso in casu mortis, num.3.& 5.

DECISIO DCCLXIII.

1 FVIT resolutum laudum esse reuocandum, quia declarat Sideriam esse immittendam in possessionem bonorum, de quibus agitur, sub prætextu quod super ijs factus fuerit locus fideicômissis ex testamento Peregrini, & Angeli ad fauorẽ Ioannis, & Attilij fratrum, & quod ex illorum persona, dicta bona ad Sideriam vti sororem, & hæredem ab intestato transmissa fuerant, & tamen per dictum Peregrinum testatorem, & Angelum ipsius filium, dicta bona perpetuo fideicommisso supposita fuerunt, cum expressa prohibitione alienationis ad fauorem descendentium masculorum, fœminis quo ad ea perpetuo exclusis, ita vt cum Hortensius, & Dominicus fuerint vltimi masculi ex descendentibus testatorum in dictis fideicommissis vocati, sicque fideicommissum in ijs expirauerit, benè potuerit dicta bona liberè alienare, *l. cum pater. §.libertis, in fin. ff.de legat.2. Paul.de Castr.cons.454. nu.2.lib.1.Dec.cons.635.n.18 Gabr.cons.140. n. 42. lib.1.Surd.cons.284.nu.19.cons.473.num.6.& cons. 559.nu.9. Rota* in causa *Vrbeuetana fideicommissi 24. Nouembris 1614.coram* R.P.D. *meo Manzan.*

2 Nec obstare, quod aliqua ex supradictis bonis per Hortensium, & Dominicum, de anno 1587. alienata fuerint, & consequenter statim factus fuerit locus dictis fideicommissis ad fauorem Ioannis, & Attilij vnius ex dictis alienantibus filiorum, quia fuit responsum, quod prohibitio alienationis est facta sub pœna caducitatis ab omni iure in re alienata, quo casu non poterat dici factus locus fideicommisso ad fauorem Ioannis, & Attilij super omnibus bonis, de quibus loquitur laudum, cum pœna priuationis comprehendat tantum bona alienata, nedum quia ad ea est restricta per testatores, ad not. per *Doctor. in l.filius familias. §. diui. il secondo. ff.de legat.1.* Sed etiam quia regulariter de iure pœna priuationis pro re tantum alienata locum habet, & non vltrà, *Ias.in l.ait prætor. num.4. & seq. ff. de iur. iurand.* & post alios *Menoch.* qui dicit hanc opinionem esse probabilem, & magis

receptam, *cons.* 164. *num.* 22. & sine dubio procedere iuris Canonici æquitate inspecta, post relatos testatur *Honded. cons.* 72. *num.* 13. *lib.* 1. Ideoque laudum remanet iustum, saltem quoad bona alienata per Dominicum, de anno 1591. post mortem dictorum Ioannis, & Attilij, quorum respectu iam fuerat factus locus fideicommissis ad fauorem ipsius Dominici, qui propterea vti vltimus vocatus dicta bona liberè alienare potuit, ex supradictis.

3 Vltra quod fuit etiam dictum, laudum esse iniustū quoad bona alienata de d. anno 1587. quia licet alienantes ab omni iure super re alienata, tunc ceciderint ad fauorem Ioannis, & Attilij, & fideicommisso in casu alienationis priuati essent; non tamen sequitur, quod essent exclusi à fideicommisso in casu mortis, si Ioannes, & Attilius prædecessissent, prout postea contigit. *Bart. in l. cum pater. §. libertis, sub num.* 2. *in fin. ff. de legat.* 2. *Ruin. cons.* 166. *num* 4. *& 9. in fin. lib.* 2. *Honded. dicto cons.* 72. *num.* 10. *& pluribus sequentibus, lib.* 1 *& cons.* 69. *num.* 50. *lib.* 2. *Petr. de fideicomm. quæst.* 11 *num.* 576.

4 Quod autem Ioannes, & Attilius prædecesserint, satis visum fuit constare ex testibus, qui deponunt, quod Ioannes obijt ante Attilium, & quod Attilius obijt de mense Augusti 1591. Hortensius verò superuixit postea per plures annos, vt apparet ex ipsius testamento condito de anno 1597. prout etiam superuixit Dominicus, vt constat ex publico instrumento venditionis factæ de anno 1592. quod dicitur probatio probata, *Bald. in l.* 1. *num.* 8. & ibi *Ias. num.* 10. *ff. de nou. oper. nunciat.*

5 Neque releuare, quod Peregrinus testator alienantem, & quomodolibet contrafacientem ab omni iure cecidisse, eoque irreuocabiliter priuatum esse declarauerit, quia id intelligitur in casu alienationis, ita vt alienantes censeantur irreuocabiliter priuati ex alienatione facta per cohæredem, vel aliū, non autem quod censeantur etiam exclusi à fideicommisso in casu mortis, ex supradictis, & facit quia licet alienantes contrauenerint respectu fideicommissi ex causa alienationis, non tamen contrauenerunt respectu fideicommissi in casu mortis inducti, & propterea eo priuari non debent, cum circa ipsum in nihilo deliquerint, ad *text. in l. ex facto. §. Iulianus. ff. de vulg. & pupill.* cum alijs adductis per *Honded. d. cons.* 72. *num.* 10 *& seq. in fin.*

6 Minus obstare, quod alienantes supradictis fideicommissis in omnibus, & per omnia in instrumento alienationis renunciauerint; quia placuit responsio, quod cum id fecerint ad cautelam, & ad fauorem emptoris, ne scilicet ex causa fideicommissi venditio annullari posset, non censentur propterea exclusi à fideicommisso in casu mortis, & sic à iure superueniente ex persona substitutorum, ex supra deductis. Et ita decisum.

R. P. D. BVRATTO.

Spoletana bonorum.

Veneris 22. *Aprilis* 1616.

DECISIO DCCLXIV.

Est decisio 169. *inter eius impressas.*

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. pensionis.

Veneris 29. *Aprilis* 1616.

ARGVMENTVM.

Arbitrio alicuius quando quid est commissum morte arbitrari debentis expirat arbitrium. Cætera videas in summario.

SVMMARIVM.

1 *Verba* plus, *& minus solent importare quantumcunque tempus subiecta materia sit necessarium.*
2 *Verba*, prout sibi videbitur, *&* prout sibi visum fuerit, *important liberam, & absolutam potestatem.*
3 *Prorogatio nō præsumitur maior prima dilatione. Arbitrium omne arbitrari debentis illius morte extinguitur, ibid. in fine.*
4 *Indefinita oratio solet vniuersali æquipollere. declara vt num.* 5.
6 *Voluntas ex facto declaratur.*

DECISIO DCCLXV.

1 CVM ad fauorem deputatorum fabricæ Canonicæ Ecclesiæ maioris Ciuitatis Mediolani fuisset resolutum Canonicos ordinarios neque beneficiatos Officiales durante 2. quinquennio posse fructus bonorum fabricæ applicatorum in præiudiciū fabricæ subtrahere, quod videbatur etiam conuenire resolutionibus iam factis inter Canonicos, & Officiales coram Reuerendo Patre Domino Vbaldo 22. Maij 1614. & 20. Februarij 1615. exinde dubitatum fuit, an esset recedendum à prædictis decisionibus in ea parte, in qua fuerat firmatum applicationem per S. Carolum factam vltra secundum quinquennium non durare, qui erat effectus præsentis disputationis, ex quo fabricerij prætendebant fructus dd. bonorum vinculatos remanere vsqueque fabrica fuisset perfecta, iuxta eiusdem S. Caroli facultates.

2 Verùm DD censuerunt non esse recedendum à prædictis decisionibus. Nam etsi de applicatione fructuum pensionis, & bonorum Caluenzani, & Besati instrumento constet, & de potestate Sancti applicanda non videatur posse dubitari, cum de pensione, & bonis Caluenzani in Breue Pij V. sub Gregor XIII. expedito legatur facultas per quinquennium, & plus, & minus, arbitrio suo, & vsqueque fabrica fuerit perfecta, quæ voces *plus, & minus*, solent importare quantumcunque tempus subiectæ materiæ sit necessarium. *l. sufficit. ff. de cond. indeb. l.* 1. *C de legat.* & declarat *Soc. sen. cons.* 51. *num.* 44. *lib.* 4. *Menoch. cons.* 816. *num.* 8. *& 9.* & quoad bona Besati amplior fit facultas ex altero Breue eiusdem Gregor. XIII. dum illa data arbitrio suo, & prout sibi videbitur, & in alios etiam quos dixit visus, & prout sibi visum fuerit expedire, ex quibus libera, & absoluta potestas videtur attributa per ea, quæ latissimè tradunt *Crau. cons.* 105. *nu.* 4. *Menoch. de arbitr. iud. q.* 8. *nu.* 12. *Surd. cons.* 380. *num.* 33. *& seqq.*

3 Tamen de voluntate non est absolutum vsqueque fabrica fit perfecta, quia applicatio reperitur facta ad primū quinquenniū, iuxta facultates, & inchoāda ab anno 1577. in Natiuitate Domini, & finien.

in

in eodem die de anno 1582. & de eadem voluntate circa vsum arbitrij in maiori tempore durare debe-ret, applicatio non videtur constare vltra secundum quinquennium, quia instrumentum fabriceriorum anni 1583. 13. Octobris, quod in decisione 12. Maij 1614. dictum fuit continere applicationem pensionis, & sic verius declarationem continuationis applicationis, emanauit postea noua facultas ad secundum quinquennium per eundem S. Carolum obtentum, nempe de anno 1583. 18. Martij. Ideò ab ea tanquam à præcedenti titulo videtur regulandum, & declarandum. *l. qua mulier. cum gloss. ff. de rei vend. l. 2. de acq. poss. Dec. cons. 297. num. 2. Alciat. de præsumpt. reg. 2. præs. 23. Bec. cons. 6. num. 6.* ac etiam ne maior videatur prorogatio prima dilationem, vt bene ponderatur *in decis. 12. Maij 1614. ex Bald. Gabr. & alijs alleg.* & cessante declaratione voluntatis clausula, *plus, & minus*, arbitrio eiusdem Sancti, & vsquequo fabrica sit perfecta, non potest, mortuo eodem S. Carolo, ampliare determinationē temporis expressam in 5. annos, cum omne arbitrium arbitrantis morte extinguatur. *l. .... §. fin. vbi Bart. num. 5. ff. de verb. oblig. cum alijs alleg. in decis. 20. Februarij 1615.*

4 Non obstat, quod S. Carolus viuens declarauerit arbitrium esse in perpetuum vsque ad fabricæ perfectionem, dum transacto primo quinquennio, finito in Natiuitate Domini anni 1582. de mense Martij anni seq. 1583 deputauit fabricerios indefinitè, & absque temporis præfinitione, cum potestate exigendi fructus, & illos conuertendi in fabricam, quæ deputatio cum emanauerit ex facultatino arbitrio applicandi fructus vsquequo fabrica fuerit perfecta, habet vim declarationis, & sic nouæ applicationis, quæ, vt iam fuit firmatum, sicuti indefinitè facta, fuit, ita dicebatur censeri debere applicationem esse factam vsquequo fabrica perfecta esset, sequēdo naturam indefinitæ rationis, quæ solet æquipollere vniuersali dispositioni, & facultati sic si dictum fuisset, vsquequò fabrica esset perfecta. *l. iurisperitos. ff. de excus. tutor. l. sufficit. ff. de cond. indeb.* & concurren. coniecturis pro fabricerijs circa voluntatē enixam eiusdem Sancti de fabrica perficienda ponderatis dicebatur eo facilius sensum prædictum esse retinendum.

5 Fuit enim responsum ex dicta deputatione inferri quidem ad vsum facultatis, & arbitrij ad extendendam applicationem pro maiori tempore vltra quinquennium, & pro eo maiori tempore non declarato indefinitam deputationem æquipollere tempori in administrando, sed non propterea inferri ad declarationem determinati temporis, poterat enim intelligi, vel ad vitam S. Caroli, cum arbitrium per mortem soleat expirare, vt iam dictum est, vel secundum nouam facultatem pro altero quinquēnio, vel vsquequo fabrica perfecta esset, & ideo placuit Dominis arbitrium pro maiori tempore ex deputatione fabriceriorum desumptum esse determinandum ad secundum quinquennium, non autem vsquequo fabrica esset perfecta, per rationes in decisione diei 12. Maij ponderatas, ne scilicet longior sit prorogatio dilatione, & quia hoc conueniebat nouæ facti ad alterum quinquennium obtentæ, & agebatur de præiudicio tertij, cui ista bona, & pensio fuerunt antea applicata, pro quo sumenda est interpretatio, & quanto minus possit, istæ temporales concessiones præiudicent, ac demum quia S. Carolus in applicatione de anno 1577. pro fructibus tātum Caluenzani addidit verba facultatis *plus, & minus dd. 5. minus dd. 5. annorum*, prout Illustriss. & Reuerendiss. D. suæ videbatur, & non etiam addidit, vsqueque fabrica esset perfecta, prout debuisset, vt certus esset vsus facultatis, & declaratio sui arbitrij de applicatione vsque ad finem fabricæ, & potius contrarium argumentum desumitur, ex quo in Breui secundi quinquennij de facultate sua dubitauit, & deputatio fuit facta post Breue obtentum.

6 Coniecturæ autem in contrarium ponderatæ visæ sunt Dominis non releuare, cum certū sit S. Carolum non vsum fuisse facultate applicandi prædictos fructus vsquequo fabrica esset perfecta, neque verbis expressis, neque ex alio actu, qui eam declarationem ex necessitate inferre posset, vt exinde tanquam ex facto certo posset voluntas declarari, iuxta dispositionem *l. Paulus. ff. rem rat. hab.*

7 Non obstat, quod applicatio semel falsa, cum clausula, *arbitrio*, censeatur perpetuò durare, ratione subiectæ materiæ, vt per *Crauet. cons. 732. nu. 12.* & consequētet in præsenti vsquequo fabrica sit perfecta, quia hoc est, de quo quæritur, an S. Carolus vsus sit arbitrio in appositione fructuum, vsquequo fabrica sit perfecta, quod Dominis visum est non probari. sed potius contrarium, vt dictum est, quod ipsemet Sanctus dubitauit in vltimo Breui.

8 Non obstat, quod Sanctus non dubitauerit de priori sua facultate quoad fabricam Canonicæ, sed tantum quoad fabricam domorum officialium, ex quo de anno 1577. applicationem fecerat ad quinquennium, & plus, & minus arbitriō, quod non fecisset, si dubitasset perfecto quinquennio non haberæ facultatem, quia per illa verba, *plus, & minus*, non totaliter dubitatur respectu temporis determinati, sed pro modico tempore, maximè quia Sanctus non addidit verba, *& vsquequo fabrica fuerit perfecta*.

9 Similiter cessant aliæ responsiones datæ ad illud Breue, quod scilicet eo non fuerit vsus, vel quod fuerit obtentum ad cautelam, quia non propterea cessat præsumptio ex eo desumpta ad determinandum voluntatem Sancti Caroli circa tempus ad probandum. Et ita, &c.

R. P. D. B V R A T T O.

Romana expeditionum, seu mercedis.

Mercurij 4. Maij 1616.

DECISO DCCLXVI.

Est inter eius impress. decis. 174.

R. P. D. B V R A T T O.

Alerien. beneficij.

Mercurij 4. Maij 1616.

DECISIO DCCLXVII.

Est decisio 173. inter eius impressas.

R. P. D. S A C R A T O

postea S. R. E. Cardinali.

Romana domus.

Mercurij 18. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Arbiter non debet ferre laudum super ijs, quæ compromissa non fuerunt. Causa quando dicatur eadem, vel diuersa, & quando attentata lite pendente sint reuocanda.

SVMMARIVM.

1 *Compromissum non censetur factum nisi super illis differentijs, quæ in eo leguntur.*

2 *Contrahentes, & compromittentes quod non expresserunt, noluisse præsumuntur.*

3 *Verba generalia restringuntur ad limites materiæ expressæ, de qua agitur.*

4 *Emens de pecunia aliena sibi acquirit, & non domino pecuniæ.*

6 *Arbiter non potest pronunciare super non contentis in compromisso.*

7 *Confessio non præiudicat confitenti in ijs, quæ iuris sunt, & quæ non pendent à potestate confitentis.*

9 *Causa est diuersa quando personæ litigantes sunt diuersæ, etiam quod super eadem re litigetur, & idem sit articulus, & num. 10. Vbi ampliatur hæc conclusio, vt multo magis procedat stante commissione directa duobus iudicibus.*

12 *Attentata non principaliter, sed secundariò, & consequutiuè non operantur idem, quod operantur attentata circa principale.*

13 *Attentata lite pendente non sunt attendenda, nisi vel iudicis maiestatem offendant, vel interesse patris.*

DECISIO DCCLXVIII.

1 ROTA permansit in decisis coram me in hac causa die 29. Februarij 1616. Etenim ex tunc deductis iustitia visa fuit clara, & defectus iurisdictionis, & purgatio attentorum, quæ duo vltimo loco fuerunt opposita, visa fuerunt DD. non obstare. Firmarunt enim in primis, quod in compromisso facto inter Donos ex vna, & Albericum ex altera, non comprehenditur domus, de qua agitur, pro quo sufficit dicere, Hoc non legitur in dicto compromisso, *Bald. in l. fin. num. 4. C. de suis, & legit. Aldobrand. cons. 27. num. 44.* & ita fuit resolutum in *Romana census 14. Martij 1603. coram me.*

2 Compromissum enim fuit tantum factum super materia rationis bancharia, & restitutionis scut. octo mill. vt patet ex verbis compromissi ibi, *Super dicta administratione, & prætensa participatione vtilium earundem rationum, ac computorum reuisione, ac solidatione cunctarum rationum, & aliorū quorumcunque à dictis rationibus dependentium, necnon supradicta restitutione dictorum scutorum octo mill. &c.* Et quod partes noluerint compromittere prætensiones extra materiam rationis bancharia, satis videbatur deprehendi ex eo, quod vbi hoc voluerunt facere, sciuerunt exprimere, quippè quia quoad restitutionem dictorum scut. octo mill. quia poterat dubitari, an esset materia rationis bancharia, vel dependens ab illa, expresserunt, quod etiam super dicta prætensione faciebant compromissum; ergo idem fecissent de domo, si super illa voluissent compromittere, ad *l. vnicam, vbi autem, vers. si autem ad deficientes. C. de caduc. toll.*

3 Et licet compromittentes vsi fuerint verbis satis amplis, & generalibus, nihilominus illa debent restringi ad limites materiæ expressæ, & de qua agebatur, *l. si de certa*, vbi *Bald. in 2. summario, C. de transact. glos. in c. dilecto, verb. vniuersi, de sent. excom. in 6. Alex. in l. 3. num. 24. & 25. C. de acq. poss. Gemin. cons. 29. num. 3. in fin.*

4 Quod autem acquisitio domus, de qua agitur, nihil habuerit commune cum ratione bāncharia, dicebant colligi ex eo, quod totum pendet ab inspectione instrumentorum, quæ si cantant ad fauorem Alberici, prout verè cantant, nihil est, quod ipse in solidatione computorum sit remansurus debitor rationis bāncharia, vel aliàs appareret, quod ipse de pecunijs banchi emisset domum, quia nihilominus remansisset dominus domus, cum res empta de pecunia aliena acquiritur ementi, *l. 1. C. si quis alteri. Roman. cons. 275. Tiraq. de retract. conuent. ad fin. tit. num. 88. Aym. cons. 131. num. 12. Curt. cons. 98. col. penult. vers. censetur enim, Seraphin. decis. 979. num. 1.*

5 Vlterius quod negotium domus etiam secundū promissionem illorum de Donis, sit quid diuersum à ratione bancharia, manifestè patet, ex eo, quod Doni prætendunt totam domum, quod esse non posset, si domus spectaret ad rationem bancharíam, quia eo casu Albericus deberet participare de domo, sicut participat de reliqua ratione banchariæ, & sic Doni non possent prætendere totam domum sed suam tantum partem.

6 Stante autem quod, vt ex prædictis apparet, quæstio super emptione domus non comprehenderetur in compromisso, nihil obstaret, quod iudex compromissarius voluisset super hac domo pronunciare, cum non esset in eius potestate facere litigiosum id, quod non erat, sed neque videbatur subsistere quod ipse super domo pronunciauerit, quia de hac domo nihil legitur in laudo, & partita super hoc data in Summario Donorum num. 3. non apparet à quo, & de quo tempore sit scripta, vnde potuit creari post litem specialiter motam super domo, cum non habeant diem, & annum, & idem respondebatur ad alias partitas, eodem *Summario num. 4. & 5.*

7 Minus retragari videbatur quod Albericus corā R.P.D. Buratto Iudice appel. interposita à sententia d. Iudicis compromissarij, citauerit Donos fabricantes in domo, de qua agitur, ad videndum sibi inhiberi, attenta litis pendentia super dicta domo, quia in ijs quæ sunt iuris, & quæ non pendent à potestate confitentis, confessio minimè præiudicat, *l. in confessionibus. ff. de interrog. act. c. super eo, de eo qui cognou. consang. vxo. sua. Crauett. cons. 93. num. 1. Verall. decis. 185. nu. 4. par. 1.* Erat autem iuris an lis penderet, vel non, super domo, quia hoc ponderabat ex inspectione actorum, nec erat in potestate partis hoc facere de præterito, etiamsi potuisset de nouo introducere, vnde talis confessio non præiudicauit.

8 Ex prædictis, quod lis super domo non penderet coram arbitro, nec successiuè coram R.P.D. Buratto Iudice appellationis, à d. arbitro cessare videbatur defectus iurisdictionis deductus ex eo, quod pēdente iudicio vniuersali coram vno, non possit peti exequutio super vna prætensione coram alio, ex allegatis, quia, vt dictū est, iste articulus non fuit comprehensus in iudicio vniuersali super ratione bāncharia, quod pēdet coram R.P.D. Buratto, similiter cessat secundum obiectum de attentatis, & vitio litigioso,

ſo, cum hæc non cadant, vbi non adeſt lis, vt de ſe patet. Cæterum dato, & non conceſſo, quod lis ſuper domo pependerit coram arbitro, & ſucceſſiuè coram R.P.D. Buratto, adhuc videbatur Dominis ceſſare vtrumque obiectum.

9 Et quantum ad primum, de iuriſdictione fuit dictum, quod cauſa pendens coram R. P. D. Buratto eſt diuerſa ab illa, quæ pendet coram me, quia perſonæ ſunt diuerſæ, vnde cauſa eſt diuerſa, etiamſi idē eſſet articulus, & ſuper eadem re litigaretur, *l. conquerebatur*, vbi *Caſtr. in ſummario, cum duobus ſeqq. ff. de excep. rei iudicat.* Quod autem perſonæ ſint diuerſæ, patet, quia illa pendet inter Donos ex vna, & Albericum ex altera: hæc autē corā me pendet inter Emos actores ex vna, & Donos, & Albericum reos conuentos ex altera, & ſic Doni, & Albericus non ſunt amplius actor, & reus, cum ambo faciant vnam perſonam in iudicio, *Rot. decis. 12. de reſcript. in nou.*

10 Secundò, etiamſi idem eſſet articulus, & eædem perſonæ ſtante cōmiſſione mihi directa poſſet coram vtroque Iudice procedi & quod dicitur de periculo ferendi ſententias contrarias, procedit ad effectum mouendi animum Principis, vt cauſas vniat, non autem operatur, quod ante vnionem cauſarum non poſſet procedi coram vtroque Iudice, vt nouiſſimè ſenſit *Rota in cauſa Romana de Vrſinis coram RR. PP. DD. Veroſpio, & Andrea*, antequam vnirentur à Signatura.

11 Tertiò, quatenus non poſſet articulus corā vtroque Iudice pendere, in commiſſione mihi directa adeſt clauſula, prævia auocatione à quibuſcumque Iudicibus, & ſic iſte articulus remanſiſſet totaliter auocatus à R. P. D. Buratto.

12 Quantum ad attentata ex eo, quod Albericus lite pendente coram R.P.D. Buratto, ſuper domo, vt modò ſupponitur, ſine veri præiudicio prorogauerit, ſeu conceſſerit Emis nouum terminum ad redimendam domum, dicebatur quod etiam hoc caſu non reſultabant attentata, pro quo præmittebatur poſſe conſiderari duo iura diuerſa in hoc negotio, vnum inter Emos, & Albericum priorem emptorem, alterum verò inter Albericum, & Donos ſubemptores. Per litem igitur inter Donos, & Albericum non fuit deductum in controuerſiam ius, quod eſſet in Emos, & Albericum, ſed illud quod erat inter ipſos Donos, & Albericum occaſione ſubſequutorum contractuum inter ipſos Donos, & Albericū, & licet poſſet dici, quod illud primum ius veniret ſecundariò, & in conſequentiam; attamen ad effectum attentati, quod ſonat in delictum, non videtur quod geſtio circa ſecundarium, & conſequutiuum operetur idem quod geſtum circa principale. Etenim hæc duo in præiudicialibus reputantur diuerſa, vt per plura exempla docet *Fel. in c. cum M. Ferrar. num. 29. de conſtit.*

13 Secundò, videtur quod non omne geſtum circa rem litigioſam ſit attentatum, aut nullum, ſed illud tantum quod vel offendit maieſtatem Iudicis, vel tangit intereſſe partis, vt patet ex diffinitione attentati, quam ponit *Lancell. de attentat. in 1. par. praeſ. nu. 14.* & ad propoſitum declarat *ibid. n. 26. & 27.* Horum neutrum videbatur concurrere in hoc caſu non læſio maieſtatis Iudicis, quia pars non poſuit manum ſuper domo prætenſa litigioſa, itaut poſſet dici voluiſſe ſibi ipſi ius dicere, contra *text. in l. vnica. C. ne quis in ſua cauſ. ius ſibi dicat.* non etiam tetigit ius partis, quia ſemper quod obtinuiſſet declarari domum ad ſe ſpectare, prorogatio facta per Albericum Emis in nullo officiebat Donis, vnde etiam reſultat æquitas, ex *l. ſeruus ea lege. ff. de ſeru. exportan.* vbi dicitur illud quod mihi non nocet, & alteri prodeſt, eſſe concedendum, & propterea cum iſta prorogatio non nocuerit Donis, & prodeſſet Emis, quibus aliàs expiraſſet tempus ad redimendum, videbatur nimis rigor velle huiuſmodi prorogationes ſub prætextu attentatorum annullare; & licet fortè modo intereſſet Donorum, quod huiuſmodi prorogationes non eſſent factæ propter prætenſiones quas habent contra Albericum in ſolidatione computorum, in quibus fortè poſſent compenſare pretium, attamen illud intereſſe ſecundarium, ſiue accidentale, & extra naturam rei non attenditur, *Felin. vbi ſupra.*

Et ita tentum.

R. P. D. B V R A T T O.

Ferrarien. dotis.

Veneris 13. Maij 1616.

DECISIO DCCLXIX.

Eſt deciſio 177. inter eius impreſſas.

R. P. D. B V R A T T O.

Bononien. bonorum.

Mercurij 18. Maij 1616.

DECISIO DCCLXX.

Eſt deciſio 179. inter eius impreſſas.

R. P. D. A N D R E A.

Romana domorum.

Veneris 10. Iunij 1616.

DECISIO DCCLXXI.

Eſt deciſio 74. inter eius impreſſas.

R. P. D. P I R O V A N O.

Mediolanen. penſionis.

Lunæ 13. Iunij 1616.

A R G V M E N T V M.

Remiſſoria non conceditur, quando articuli ſunt irreleuantes, & plura exempla articulorum irreleuantium.

S V M M A R I V M.

1 *Remiſſoria non conceditur, quando articuli non ſunt releuantes.*
2 *Articuli quando non dicantur releuantes, vide plura exempla.*
4 *Remiſſoria non datur ad probandum id, quod ſcripturam requirit.*
5 *Articuli contradicentes partium conuentionibus reijciendi ſunt tanquam irreleuantes.*

DECISIO DCCLXXII.

1 REGVLARE eſt quando materia eſt irreleuans non dari remiſſoriam, ne concedatur dilatio

 ad

ad petendum id quod probatum non releuaret. *l. ad probationem, C. de probat. Cassad. decis. 2. de dilat. Caputaq. decis. 94. & 66. part. 3.* Ideo cum articuli pro parte DD. Canonicorum dati visi fuerunt Dominis irreleuantes, resolutum fuit remissoriam non esse dandam.

2 Primus enim non videbatur pertinere, etsi contineat, quod ad transactionem anni 1585. per Canonicos fabricæ fuerint aliquæ habitationes pro officialibus valoris scutorum 6000. & eis Officiales semper gauisi fuerint. Quia dicebatur factum videri ex decretis Sancti Caroli, de cuius potestate non dubitatur, & antequam expirarent applicationes pensionis de qua agitur, non autem in vim transactionis, quod sequuta est, quæ propterea non debebant pertinere ad Canonicos in proprietate; sed quia hæc responsio non remouebat pertinentiam, dum applicatio per Sanctum Carolum facta, respiciebat, tantummodo fabricam domorum destinatam, pecuniæ fuerint conuersæ, nulli dubium, quod intererat Canonicis reintegrari pro eadem summa; ideo secundo loco fuit responsum, quod in transactione eiusdem anni 1585. non legitur, quod fuerit controuersia super prætensione ex parte Canonicorum respectu dictarum habitationum; quod si domus fabricatur, & scuta 500. pro quindennio remanserint Officialibus, nihil pertinebat ad instantiam transactionis sustinendam, quia super prædictis non fuit transactum, neque habita ratio pro retentione pensionis.

3 Secundus verò articulus eadem ratione remouetur quoad scuta 500. & domos fabricatas; quod verò bona Besati, & fructus beneficiatis remanserint vigore transactionis de prædictis mentionem facienre, *Aegid. decis. 9. & 384. Rot. decis. 46. de testib. in antiq. & decis. 6. de preben. in nou.* Tertius articulus, quod in vim secundæ transactionis anni 1591. beneficiatis soluta fuerint annua scuta 300. de pecunijs dictæ pensionis, eodem modo remouetur propter facilem probationem per quitantias, sine quibus releuantes summæ non exbursantur.

Quartus articulus eadem ratione tollitur, quia Officiales non impugnant, quod vigore transactionis anni 1602. non retineant domunculas nuncupatas *de Officio*, quia extat instrumentum transactionis, in quo prædicta narrantur.

4 Quintus articulus non videbatur pertinere ad causam immissionis, quia etsi Canonici prætendant probare, quod habitationes Officialium fabricatæ post transactionem anni 1585. de pecunijs eiusdem pensionis sint valoris scutorum 3000. tamen ex quo officiales in transactionibus non conuenerunt, quod tenerentur ad valorem futuræ fabricæ, sed tantummodo ad id, quod diceretur impensum per Canonicor fabriceros pro ipsis Beneficiatis, vel cum eorum interuentu; ideo frustrà quæritur de valore ad impediendam immissionem, cum de expensis tantum sint expectanda computa, quod aliter quàm per testes ab Administratoribus fabricerijs sunt redden. *Ias. consil. 100. num. 6. lib. 4. Magon. decis. Florent. 42. Viu. decis. 153. num. 2. part. 1.* dicentes rationem non reddi nisi per traditionem libri rationum.

5 Sextus articulus videbatur reijciendus cum tendat ad probandum contrarium eius, quod est conuentum in transactionibus anni 1585. *Put. dec. 331. & 389. lib. 2. Seraph. decis. 1460. num. 3.* nempe quod pensio semper fuerit exacta à Thesaurario per Archiepiscopum deputato, vel eius Vicario, & fabrica fuerit prosequuta per fabricerios ab eodem Archiepiscopo deputatos, & tamen totum contrarium legitur in dd. instrumentis, in quibus immediatè datur facultas Capitulo, & ab eo particulariter deputan.

6 Septimus, & octauus articulus, non etiam videntur releuare, quia Officiales non insistunt super inualiditate, sed super læsione, de qua nullum verbum in eorum contextu; & nihilominus super ea fundantur rationes decisionum R. P. D. Vbaldi. Nonus, & vltimus articulus pariter videbantur non pertinere, quia magis iustificaret læsionem contractus, si probata indigentia scut. 2000. pro fabrica Canonicorum perficienda ad eam tenerentur Officiales.

Et ita, &c.

R. P. D. SACRATO
postea S. R. E. Cardinali.

Parmen. Status.

Luna 13. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

De præterito præsumitur in præsens; vltimusque status attenditur in remedio *l. final. C. de edict. D. Adrian. tollen.* Insertum non probat ad fauorem inserentis. Gesta, & ordinata à Principe nunquid valeant, postquam desijt esse Princeps in præiudicium successoris. Licentia data expirat per mortem illius, cui fuit data, & in proprio contractu nemo authoritatem prestare potest. De his omnibus in præsenti conclusione tractatur.

SVMMARIVM.

1 *Præsumitur de præterito in præsens, statusque præteritus præsumitur continuatus vsque in præsentem diem; nisi contrarium probetur.*
Bona fuisse fideicommittentis sufficit vltimus status ad obtinendum in remed. l. final. C. de edict. D. Adrian. toll. *ibid. in fine.*

2 *Exceptio turbida, & requirens altiorem indaginem non impedit immissionem,* ex l. final. C. de edict. D. Adr.

3 *Instrumentum insertum in alio instrumento non probat ad fauorem inserentis.*
Assertioni alicuius, qui prohibitus est aliquid facere standum non est, ibid. in fine.

4 *Principis gesta tempore, quo fuit dominus alicuius ciuitatis, nunquid valeant si eiusdem ciuitatis desijt esse dominus.*

8 *Principis licentia alicui data de alienando expirat per mortem illius, qui licentiam habuit.*
Loca montium non ascripta ad fauorem emptoris non dicuntur eidem emptori tradita, ibid.
Consensum, & authoritatem prætare in negotio, & contractu proprio de iure non licet.

DECISIO DCCLXXIII.

1 ROTA censuit loca S. Georgij etiam hodie esse subiecta fideicommisso q. Io. Francisci Pallauicini. Etenim moderni DD. Pallauicini (quatenus probent se esse vocatos ad fideicommissum d. Ioan. Francisci, de quo erit suo loco agendum) habent

funda-

fundatam intentionem, tam quoad antiquum statū, secundū quem non dubitatur ista loca fuisse subiecta prædicto fideicōmisso, qui status præsumitur cōtinuatus vsque ad præsentem diem, nisi contrarium probetur, *Salic. in l. ex persona, n. 2. C. de probat. Soc. cons. 89 n. 19 lib. 1. Alex. de præsumpt. præsumpt. 21. n. 7.* & fuit dictum in *Toletana decimarum 4. Iunij 1612. coram me*, quam etiam in præsenti statu, quia adhuc prædicta loca repetiuntur descripta ad fauorem fideicommittentis, qui vltimus status sufficit ad obtinendum, in remed. *l. fin.* quo agunt DD. Pallauicini reiectis alijs exceptionibus ad petitorium, *Menoch. de adipisc. remed. 4. nu. 55. vers. 4. requiritur, & n. 366. Peregr. de fideicom. art. 44 nu. 14.*

2 Non obstat vnicum fundamentum DD. de Rangonibus, quod scilicet ista loca fuerint aliàs per Rolandum Pallauicinum filium testatoris cum licētia Regis Francorum præuia exemptione à fideicommisso alienata in quendam Babilanum Pallauicinū, quia visum fuit DD. istam esse exceptionem turbidam, & requirētem altiorem indaginem, & propterea non esse admittendam contra agentem, remedio *d. l fin. C. de edict. D. Adr. tol. per tex. in l. 2. C. eod. tit. l. quisquis. C. quor. appellat. non recip. Fulgos. consil. 215. in fin. vers. ad secundam. Rom. cons. 323. nu. 5. & 6. Pereg. de fideicom. art. 48. num. 48.*

3 Quod autem prædicta exceptio sit turbida & requirens altiorem indaginem, dictum fuit apparere. Primò, quia de prætensa licentia Regis Franciæ nō apparet aliunde, quàm ex inserto instrumento dictę venditionis factæ à Rolando, quod quidem insertum minimè probat ad fauorem inserentis, *glos. in cap. Abbati, verb. fiat fides, vers. sed alij dicunt, de verb. signif. Ias. cons. 159. nu 29. vol 4. Afflict. decis. 273. nu. 4. vers. bene facit. Aegid. decis. 323. Lancellott. de attent. part. 2. cap. 4. in præfat. num. 149.* & faciūt tradita per *Bart. cons. 40 sub num. 4. & 5. vol. 1.* Et est regulare, quod in prohibitis non statur assertioni eius, qui est prohibitus facere, *l. qui testamentū, ff. de probat. Dec. cons. 132. incipit in casu proposito, Oldrad. cons. 226. vers. vnde Doctores.*

4 Secundò, esset videndum qua auctoritate potuerit Rex Galliæ dispensare super fideicommissis in Ciuitate Parmæ, quæ est de directo dominio Sanctæ Romanæ Ecclesię, & licet allegetur quod tunc temporis Rex Franciæ possidebat Ducatum Mediolani, & quod Ciuitas Parmæ erat membrum dicti Ducatus, & quod talis possessio fuit satis ad sustinendā gratiam, vt per *Crescen. decis. vnica, de confirmat. vti l. vel inutil.* attamen ista responsio visa fuit continere inexplicabiles difficultates. Prima est, an attendatur sola possessio in Principe qui non fuit pacificè electus, sed armis ingressus est possessionem Principatus, quasi quod validitas actus in hoc pendeat à iustitia belli, à qua pendet iustitia possessionis, ex trad. per *Bart. in tract. de represal. q. 5. n. 12. vers. aut sua authoritate occupauit*, hanc autem inspectionem, an bellum fuerit iustum, vel non, Domini nullo modo voluerunt ingredi.

5 Secunda difficultas est, posito, quod possessio esset iusta, an illa possessio dimisso Principatu, attendatur solum quoad ea, quæ fuerunt administrata per Principem possessorem per viam iustitiæ; secus verò si per viam gratiæ, ex tradit. per *Bart.* alij dicunt esse *Bald. in repetit. l. Barbarius, num. 4. vers. fallit in ijs, quæ pertinent ad iustitiam, & iurisdictionem, & num. 10.* vbi distinguit inter actus necessarios, inter quos ponit administrationem iustitiæ, & actus voluntarios. *ff. de offic. præsidis.*

6 Tertiò, dato quod sola possessio principatus sufficiat pro validitate gratiæ, esset videndum, an hoc debeat habere locum, quando, vt infrà dicetur, gratia non fuit consumpta tempore possessionis, maximè in gratijs maioribus, & requirentibus plenitudinem potestatis, vt videtur esse commutatio vltimarum voluntatum, vnde Rex Franciæ in proposito vsus fuit clausula, *de plenitudine &c.* & hæc per ea, quæ post *Alciatum* tradit *Peregrin. de fideicom. art. 52. num. 157.*

7 Tertiò dubitabatur, an in præsenti casu esset attendendus Princeps originis, vel potius Princeps loci, in quo sita sunt bona, & sic Ianua in qua non apparet Regem Franciæ tunc habuisse dominium, vel possessionem, licèt enim regulariter esset attendendus Princeps originis, nihilominus in hoc casu mons Ianuæ dicitur habere propria statuta, quibus nec ipsamet Respublica Ianuensis solet derogare, & cum Io. Franciscus dominus pecuniarum illas posuerit super dicto monte, videtur illa subiecisse nexibus, & statutis illius montis, itaut alius Princeps minimè potuerit derogare.

8 Quartò, cum prætensa licentia minimè fuerit effectuata viuente ipso Rolando, videtur, quod per illius mortem expirauerit, *Natt. cons. 162. n. 7. lib. 1. Bursat. cons. 131. nu 34. & seq. vsque ad fin. lib. 2. Celsus Vgo cons. 117. nu. 4 vers. & posito præfecto, Lud. Molin. de primog lib 4 cap. 5. num. 37.* Quod autem non fuerit effectuata in vita Rolandi, videbatur deduci ex eo, quod loca in vita Rolandi non fuerunt tradita, cum non fuerint descripta ad fauorem emptoris, in quo stat traditio similium locorū, *Alex. cons 103. nu. 6. & 7. lib. 2. Dec. cons. 46 n. 12. vers. & primò fundata, Anchar. cons. 32. nu. 2. Ias. cons. 131. nu. 2. & 3. lib. 2.* Sicut è conuerso non reperitur, quod pretium fuerit per emptorem solutum. Et prædicta non effectuatio satis probatur ex eo, quod de anno 1553. hæredes emptoris mouerunt litem contra Dominos Rangonos hæredes venditoris pro dicta non effectuatione. Et de anno 1560. deuenerunt ad quandam transactionem, quę tamen non nocuit DD. Pallauicinis, tum quia fuit res inter alios acta, *tot. tit. C. inter alios acta*, alijs non nocere, tum quia iam erat lis mota per DD. Pallauicinos contra DD. Rangonos, qua stante nihil potuit innouari, *tot. tit. vt lit. pend.*

9 Quintò, in multis non videbatur satisfactum formæ prætensæ licentiæ, & signanter circa reinuestimentum, quod debebat fieri de pretio extrahendo ex locis montium, & licet in memorialibus fuerit datum quoddam instrumentum assignationis proprium bonorum factæ per Rolandum, attamen præter quod tanquam non existens de actis videbatur parum attendendum, fuit dictum, quod cum Rolandus esset curator Gasparis mente capti, ad quem spectabant loca montium, non poterat postea tanquam curator Gasparis emere à seipso, quia fuisset authorizare in negotio proprio, quod de iure non licet, *l. 1. ff. de auth. tut. vel curat. §. final. Inst. eodem tit. glos. in Clement. 2. verb. mense, de reb. Eccles. non alienan.* innumeros congerit *Michael Crass. in §. donatio, quæst. 3. num. 2. vers. contrariam sententiam.*

Ex

10 Ex qua ratione videbatur etiam non fuisse satisfactum formæ licentiæ Regiæ, in eo quod deberent consentire curatores Gasparis mente capti,& Polidori Furiosi, quia licentia debebat intelligi de alio curatore, quàm de ipso Rolando, qui fuit ipsemet supplicans pro licentia,& cui fuit data facultas vendendi loca montium.

R. P. D. SACRATO
postea S.R.E Cardinali.

Anconitana, seu Auximana florum.
Lunæ 20. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plures explicantur conclusiones, de quibus in summarijs.

SVMMARIVM.

1 *Causa, & tituli vniuersalitas magis attenditur, quàm actuum particularitas.*
Ciuitates recognoscentes superiorem non possunt facere statuta, ibid.in fine.
2 *Possessio admittitur per decennalem acquiescentiam, & desistentiam possessionis.*
3 *Testis depositio super interrogatorijs magis attenditur, quam super articulis.*
Fides non facit fidem, ibid.
Vniuersitatis iuribus particulares personæ præiudicare non possunt, ibid.in fine.

DECISIO DCCLXXIV.

1 ROTA stetit in decisis coram me in hac causa die 18.Aprilis 1616.* fundamentis de quibus in ea,quibus visum fuit nō obstare, quod Communitas Anconę tanquam domina territorij Anconitani sit in quasi possessione faciendi asportare flores ab illis terris, & castris dicti territorij, cuius quasi possessionis vigore, stante titulo vniuersali, possit cogere Communitatem Offaneæ, etiamsi aliàs non coegisset,cum de iure magis attendatur vniuersalitas causæ,& tituli quàm particularitas actuum, *Seraph.decis.*1295. *num.* 6. quia fuit responsum, non probari hunc titulum vniuersalem,cum nullo iure caueatur, quod Ciuitas subiecta Principi, vt est Ciuitas Anconæ, habeat iurisdictionem in castra, & terras de territorio, cum potius omnes sint æqualiter subiectæ ipsi Principi, vnde solet dici,quod huiusmodi ciuitates, quæ recognoscunt superiorem, non possunt facere statuta, *Bart.in l.omnes populi, num.*3.*ff. de iust.& iur. Petr. de Anchar. cons.* 12. *in princ.Bald.cons.*143.*num.* 1.*lib.*1.*& cons.*292.*in prine.lib.*2. *Roman.cons.*218. *Rota in Assisien. hæreditatis* 14. *Decembris* 1607. *coram Reuerendiss. Attrebaten.*

2 Secundò, cum ex 4. & 5. testibus pro parte Communitatis Anconæ examinatis, & in alia decisione in hac causa facta ponderatis appareat à 10.& vltra annis Communitatem Anconæ non exegisse flores à Communitate Offaneæ, etiamsi à prædicta Communitate per prius exegisset, videtur per lapsum decēnij quoad istam Communitatem Offaneæ deposuisse animum possidendi, ex allegatis in alia decisione, & de magis communi attestatur *Alex. cons.*94. *n.*5.*lib.*5.*Rota in Romana vinea* 3.*Decembris* 1609. *coram R.P.D. Decano*. Concurrentibus maximè petitionibus Communitatis Anconæ, & denegationibus Communitatis Offaneæ, cum dicta decennali acquiescentia, per quem modum fuit Communitas Offaneæ constituta in quasi possessione negatiua, *Bald.cons.*201.*sub num.* 1.*lib.*2. *Serap.decis.* 1086.

3 Non obstant testes nuper ponderati pro parte Communitatis Anconæ; nam primus testis deponens de quasi possessione Communitatis defuit in ratione,subiungit enim, *Perche si portauano le citationi* quæ ratio non concludit,vt de se patet,& ipse melius declarat,iuxt.4 dum dicit, *Io ho portato l'intimatione, si poi habbino portato li fiori,ò nò,non lo sò*, idem repetit iuxt.9. & propterea quicquid dixisset super articulis, magis attenderetur hoc eius dictum super interrogatorijs, in quibus concludit, se nihil scire,magis enim attenditur depositio testis super interrogatorijs, quàm super articulis,cum super articulis sit magis suspectus, quod voluerit inseruire parti, quæ illum induxit, *Verall. decis.* 421. *incipit,quando dato,lib.*1.*in manuscr.Seraph.decis.* 1073.*nu.*9. Alij verò testes deponunt de quasi possessione super 10.& 20. annos, quæ possessio non releuat,ex dictis suprà,& etiam in alia decisione; fides verò ad idem data fuit dictum non facere fidem, *l.si quando, C.de testib.Cephal.cons.*384.*n.*21. *lib.*3. *Dec.cons.*51.*nu.*6.*&* 7. & placuit etiam illud quod fuit tactum in alia decisione,quod scilicet quatenus probaretur asportatio facta per aliquos particulares Offaneæ; hoc non potuisset præiudicare ipsi Communitati, ad *l.sicut. ff.quod cuiusque vniuers.nomi* cum aliis per *Gabr.concl.*1.*num.*6.*eod.tit.*

Est decisio 762.supra in hac parte.

R. P. D. BVRATTO.

Colimbrien. Matrimonij.
Mercurij 22.Iunij 1616.

DECISIO DCCLXXV.

Est decisio 192. inter eius impressas.

R. P. D. SACRATO,
postea S.R.E.Cardinali.

Romana bonorum de Marescottis.
Mercurij 22. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Fideicommissarius quando sit legitimus contradictor aduersus petitam commissionem hæreditatis ab intestato. Cætera videas in summario.

SVMMARIVM.

1 *Filij habent de iure fundatam intentionem super successione ab intestato paternæ hæreditatis.*
2 *Filius præteritus in testamento patris veniens ab intestato dempta sua legitima debet restituere residuum hæreditatis hæredi scripto.*
3 *Fideicommissarius quando sit legitimus contradictor aduersus immissionem petitam ab hærede ab intestato.*
4 *Clausula codicillaris,an operetur fideicommissum in præiudicium filiorum ad fauorem extraneorum.*
5 *Fideicommissarius nunquam est legitimus contradictor aduersus immissionem petitā ab hærede ab in-*

inteſtato, quando certum eſt faciendas eſſe detractiones ad fauorem hæredis. & ſeq.

6 *Fideicommiſſarius capere debet portionem ſuam de manu hæredis, & non è contra hæres capere debet de manu fideicommiſſarij.*

7 *Reſtitutio verbalis eſt neceſſaria in fideicommiſſis ſecundum terminos Iuris Ciuilis.*

Ius ciuile ſeruandum eſt inter Romanos vigore ſtatuti Vrbis. ibid.

8 *Legitima debet detrahi ſuper qualibet parte bonorum hæreditariorum. ibid. arbitrio iudicis.*

DECISIO DCCLXXVI.

1 RESOLVTVM fuit, D. Pirro non competere retentionem fructuum, de quibus agitur, etenim DD. de Mareſcottis tanquam hæredes M. Antonij patris, qui fuit hæres ab inteſtatò q. Alphonſi Mareſcotti ſui patris, habent fundatam intentionem, quod debeant immitti in omnibus bonis, quæ fuerunt in hæreditate d. Alphonſi, vt fuit coram me pluries deciſum in hac cauſa, & proinde cum non dubitetur cenſus, de quibus agitur, fuiſſe in bonis dicti q. Alphonſi DD. de Mareſcottis, debeant immitti iuxta reſolutionem iam factam.

2 Non obſtat, quod D. Pirrus, qui eſt ille, qui impoſuit cenſum ſuper proprijs bonis, & illos vendidit prædicto q. Alphonſo, prætendat retinere fructus cenſuum decurſos, & modò debitos hæreditati dicti q. Alphonſi, tanquam fideicommiſſarius vocatus in teſtamento dicti q. Alphonſi, prætendit enim, quod ex quo Alphonſus ſciens, præterijt M. Antonium filium, quod annullato teſtamento per præteritionē teneatur d. filius veniens ab inteſtato dempta ſua legitima reſiduū hæreditatis reſtituere hæredi ſcripto in teſtamento, iuxt. not. per *Socc. ſen. conſ. 93. num. 32. lib. 4. Soccin. iun. conſ. 128. nu. 257. lib. 1. Dec. conſ. 490 num 3. & 6. Clar. in §. teſtamen. q. 46. per tot. Craſſ. de ſucceſſ. d. §. teſtamen. quæſt 50. num. 1. Ant. Gabr. de clauſul. concluſ. 8. nu. 5. Gabr. conſ. 109. num. 5. lib. 1. Surd. conſ. 232. num. 20. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 32.* & fuit deciſum in *Ariminen. legati* 10. *Decembris* 1597. *coram bon. mem. Litta.*

3 A quo hærede ſcripto, nempè q. Iulia Balleona prætendit D. Pirrus ſe fuiſſe hæredem inſtitutum; atque hinc facit concluſionem, quod cum ipſe ex vna non ſit inuaſor iſtorum fructuum, ſed illos iam habeat in manibus, ex quo illos nunquam ſoluit, & ex altera ſit indubitatè vocatus ad duas tertias partes hæreditatis d. q. Alphonſi, licere ſibi retinere iſtos fructus loco portionis ſibi debitæ ex dicto fideicommiſſo, ſicquè non obſtare Doctores, & deciſiones; quæ dicunt fideicommiſſarium non eſſe legitimum contradictorem aduerſus immiſſionem petitam ab hærede ab inteſtato, quia debent intelligi, vel quando fideicommiſſarius eſt vitioſus poſſeſſor, vel quatenus non ſit vitioſus poſſeſſor, vbi in continenti non docet de iure ſuo: ſecus ſi concurrat vtrumque, quia quoad poſſeſſorem ceſſat pœna temeritatis, propter quam vitioſus poſſeſſor non eſt legitimus contradictor, & quoad bonum ius, illud non ceſſat, præſuppoſito, quod de illo in continenti, & per publicum inſtrumentum doceatur, hoc eſt, per teſtamentum, habens clauſulam codicillarem. Ita *Bero. conſ. 60. nu. 2 cum ſeqq. lib. 2. Surd. conſ.* ... *Rota in cauſa S. Seuerini bonorum* 20. *Decembris* 1610. *coram me*, & in cauſa *Romana de S. Cruce* 4. *Iunij* 1610. *coram me, cum multis alijs allegatis.*

4 Quibus non obſtan. Rota cenſuit D. Pirro non competere immiſſionem, & omiſſo, an ipſe poſſit dici poſſeſſor, ita vt applicentur iura, loquentia de non vitioſis poſſeſſoribus, & ſic etiam omiſſo, an clauſula condicillaris, de qua in teſtamento q. Alphonſi operetur fideicommiſſum ad fauorem q. Iuliæ, tanquam extraneæ contra proprios filios, cum ſit magna controuerſia inter Doctores: an clauſula codicillaris operetur in præiudicium filiorum ad fauorem extraneorum, de quo per *Theſaur. deciſ.* 145. *num.* 15.

5 Fuit dictum non conſtare in continenti de iure D. Pirri in cenſibus, de quibus agitur. Primò, quia quando certum eſt, faciendas eſſe detractiones ad fauorem hæredis, tunc fideicommiſſarius nunquam eſt legitimus contradictor, latè *Surd. deciſ. 333 ſub num. 8. & ſeq. poſt 4. volum. conſiliorum Rota deciſ.* 503. *num. 5. par. 1. diuerſ. Seraph deciſ. 609. num. 4. & deciſ. 850. num. 1.* Et fuit dictum in cauſa *Romana de Capizucchis* 10. *Aprilis* 1605. *coram Illuſtriſſimo D. Cardinali Lancellotto, & in Senogallien. fideicommiſſi* 22. *Maij* 1606. *coram me.*

6 Et meritò, quia quando certum eſt, aliquod deceo, quod retinet fideicommiſſarius, remanſurum eſſe penes hæredem, tūc ceſſat omnis æquitas, quod retardetur immiſſio hæredis, quia æquius eſt, quod fideicommiſſarius capiat ſuam portionem de manu hæredis, *l. 1. in princ. ff quor. leg. Dec. conſ. 467. num. 12. Rot deciſ. 83. num. 1. par. 1. diuerſ.* non è contra, quod hæres capiat de manu fideicommiſſarij, & etiam ceſſat abſurdum de inani circuitu, & regula, *Dolo petis* in qua fundatur prima opinio.

7 Quod magis de plano videbatur procedere, quia ſecundum terminos iuris Ciuilis, quicquid ſit de æquitate Canonica, in fideicommiſſis, eſt neceſſaria reſtitutio verbalis, *l. facta, ff. ad Trebell. Gabr. conſ. 36. num. 2. lib. 2.* & cum iſta cauſa agatur inter Romanos, dicebatur eſſe ſeruandum ius Ciuile, ex *Stat. Vrb. cap. 42. lib. 1.* In propoſito autem caſu, certum eſt, quod debet detrahi legitima M. Antonij filij Alphonſi, in qua M. Antonius habet fundatam intentionem ſuper qualibet parte bonorum d. Alphonſi; vnde non poteſt retineri aliqua pars hæreditatis, & bonorum d. Alphonſi tanquam immunis, & exempta à prædicta detractione, vt conſiderauit *Rota in prædictis cauſis, Romana de Capizucchis coram Cardinali Lancellotto, & Senogallien. fideicommiſſi coram me.*

8 Et cum Alphonſus reliquerit multa debita, & legata, poteſt eſſe, quod pro prætenſo fideicommiſſo parum remaneat, & etiam quod index, cuius arbitrio relinquitur in quo corpore danda ſit legitima, *Craſ. §. legitima, quæſt 16. num. 1. Gabr. de legitim. concl. 3. num. 1.* eligat iſtos cenſus in legitima filiorum Alphonſi.

9 Secundò, principaliter fuit reſponſum, quod cum Rota iam reſoluerit teſtamentum Iuliæ, à quo habet cauſam D. Pirrus, fuiſſe nullum, quo caſu ſuccedunt Iuliæ ipſimet Mareſcotti, tanquam illius ex filio nepotes; & ſic hæredes ab inteſtato, non poteſt dici conſtare incōtinenti de bono iure D. Pirri, quia etiam ſi Iulia eſſet vocata per fideicommiſſum

sum ad duas tertias hæreditatis Alphonsi, rursus istæ duæ tertiæ stantibus prædictis *decis.* reuertuntur ad istosmet de Marescottis tanquam nepotibus ex filio d. Iuliæ, vt dictum est, & licèt replicetur pro parte D. Pirri, quod super testamēto d. Iuliæ adhuc pendet lis, & quod ipse intendit reaudiri super decisione de illius nullitate facta, attamen cū D. Pirrus pretendat istam retentionem contra regulas iuris, secundum quas fideicommissarius debet capere de manu hæredis, vt suprà firmatum est, debet clarè, & liquidè docere de iure suo, & proinde cum super hoc, quod prætendit, habeat iam decisionem contra se, visum fuit, hoc sufficere pro hoc, quod incontinenti non doceat de iure suo.

10 Atque ex his visum fuit, non obstare etiam decisiones suprà in contrarium allegatæ, quia non loquuntur, vel quando ex portione, quam fideicommissarius prætendit retinere, erant faciendæ detractiones, vel quando erat iam detectum ius hæredis etiam super bonis fideicommisso subiectis, & multo minus loquuntur, quando concurrit vtrumque vt in preposito casu. Et ita tentum.

R. P. D. BVRATTO.

Bononien. pecuniaria.

Veneris 1. Iulij 1616.

DECISIO DCCLXXVII.

Est inter eius impress. decis. 201.

R. P. D. BVRATTO.

Colimbrien. prætensorum sponsalium.

Mercurij 26. Octobris 1616.

DECISIO DCCLXXVIII.

Est decisio 203. *inter eius impress.*

R. P. D. BVRATTO.

Tullen. nullitatis professionis.

Lunæ 7. Nouembris 1616.

DECISIO DCCLXXIX.

Est inter eius impress. decis. 205.

R. P. D. BVRATTO.

Veneta donationis.

Lunæ 14. Nouembris 1616.

DECISIO DCCLXXX.

Est inter eius impress. decis. 206.

R. P. D. BVRATTO.

Romana hæreditatis, & paragij dotis.

Mercurij 16. Nouembris 1616.

DECISIO DCCLXXXI.

Est inter eius impressas decis. 207.

R. P. D. BVRATTO.

Romana excessus legati.

Mercurij 16. Nouembris 1616.

DECISIO DCCLXXXII.

Est decisio 208. *inter eius impress.*

R. P. D. BVRATTO.

Mindonen. Canonicatus.

Sabbati 26. Nouembris 1616.

DECISIO DCCLXXXIII.

Est inter eius impress. decis. 209.

R. P. D. BVRATTO.

Colimbrien. matrimonij.

Veneris 2. Decembris 1616.

DECISIO DCCLXXXIV.

Est decisio 213. *inter eius impressas.*

R. P. D. BVRATTO.

Barchinonen. Vicariæ.

Veneris 4. Decembris 1616.

DECISIO DCCLXXXV.

Est decisio 214. *inter eius impressas.*

R. P. D. CAVALERIO.

posteà S.R.E. Cardinali.

Argentina Commendæ.

Lunæ 14. Decembris 1616.

DECISIO DCCLXXXVI.

Est inter eius impress. decis. 371.

R. P. D. BVRATTO.

Bononien. pecuniaria, seu bonorum.

Lunæ 23. Ianuarij 1617.

DECISIO DCCLXXXVII.

Est inter eius impress. decis. 220.

R. P. D. BVRATTO.

Auxiacen. iuris nominandi.

Lunæ 30. Ianuarij 1617.

DECISIO DCCLXXXVIII.

Est inter eius impress. decisio 224.

R. P. D. BVRATTO.

Clusina postæ Puteoli.

Lunæ 13. Februarij 1617.

DECISIO DCCLXXXIX.

Est decisio 226. *inter eius impressas.*

R.P.D.

R. P. D. BVRATTO.

Romana exequutionis, seu societatis extra Rotam.

Lunæ 13. *Martij* 1617.

DECISIO DCCXC.

Est inter eius impressas decis. 234.

R. P. D. COCCINO.

Palentina Abbatiæ de Beneniuere.

Veneris 14. *Aprilis* 1617.

ARGVMENTVM.

Beneficia, & monasteria consistorialia quæ dicantur, & quomodo de illis Papa disponat. Est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegij, seu indulti verba, vbi locum habent, ibi etiam locum habet eiusdem priuilegij, seu indulti dispositio.*

2 *Reseruatio iurium generalis non tollit specialem contrariam prouisionem.*

Beneficium consistoriale probatur, vel ex eo quod constat taxatum esse in libris Cameræ, seu Cancellariæ, vel quod de eo consistorialiter dispositum fuerit. num. 2. & 5.

Papa potest prouidere de beneficijs consistorialibus, etiam sine consistorio. num. 2.

Regula de annali, habet locum etiam in Monasterio consistoriali, si de eo non fuerit consistorialiter prouisum. ibid. Vbi idem de regula de infirmis.

Monasteria consistorialia reputantur etiamsi extra Consistorium per Signaturam manu Papæ aliquando expediantur. num. 2. in discursu.

3 *Monasteria consistorialia reputantur, etiam quod sint taxata ad summam.*

4 *Reseruatio regulæ secundæ non habet locum nisi in solitis commendari.*

Papa in reseruationibus non intelligit comprehendere beneficia manualia. ibid.

Prouisus à Papa ab alio inferiori amoueri non potest. ibid.

DECISIO DCCXCI.

1 SANCTISSIMVS D. N. ad relationem bonæ memoriæ Cardinalis Arigonij, & Illustrissimi Domini Cardinalis Millini, concessit Breue, in quo declarauit Monasterium, de quo agitur, etiam consistoriale, vnde de consensu partium, præsupposito dicto Breui dubitaui, an huiusmodi Monasterium sit comprehensum in priuilegijs Catholicæ Maiestatis? Et Domini affirmatiuè responderunt; nam Adrianus VI. inter alia concessit Regi Catolo, & Reginæ Ioannæ, Regibusque suis successoribus in Regnis Castellæ, Legionis, & Aragonum, iuspatronatus, & ius præsentandi personas idoneas ad Monasteria quæcunque consistorialia in Castellæ, Legionis, & Aragonum, & Valentiæ, necnon Cathaloniæ, cæterisque Hispaniarum Regnis, & dominijs, consistentia quocunque modo, præterquam apud Sedem vacantia, quæ cum omnia concurrant, de quibus in prædicto indulto Adriani VI. sequitur, quod istud Monasterium in prædicto indulto comprehendatur. *l.* 4. *§. toties*, & ibi *DD Alex. in §. prætor ait, nu.* 25 *ff. de damn. infect.*

2 Neque obstat præseruatiua in eodem Breui, per quam Sanctissimus D.N. declarauit non intendere se præiudicare iuribus Catholicæ Maiestatis, aut Conuentui, aut Comiti, qui prætendit iuspatronatus, minusque liti, & causæ in Rota pendenti, sed voluit, quod eorum iura salua, & illæsa remaneant; nam ista preseruatio est censenda de alijs non autem de ipsa consistorialitate. *Bart. in l. vult, §. idem quæsitum est, ff. de condict. indeb. Paris. cons.* 70 *nu.* 12. *lib.* 1. vbi de communi; vltra quod consistorialitas videtur clara; nam, vt dicit *Verall. dec.* 18. *incipien. Probatur beneficium, lib.* 1. *in manuscript.* beneficium esse consistoriale, probatur ex eo quod constat taxatum esse in libris Cameræ, vel quod de eo fuit consistorialiter dispositum. *Sarnen. in reg. de valore, in proœmio, num* 6. *& quæst.* 3 *nu.* 5. *Vestr. in prax. lib.* 1. *cap.* 1. *nu.* 20. *Paris. de resignat. lib.* 2. *q.* 2. *num.* 10. Quod etiam sentit *Gloss. antiquus in reg.* 2. *post princip. vers. sed sine consistorio.* vbi quod licet Papa soleat prouidere consistorialiter Monasteria virorum excedentia valorem 200. flor. communi æstimatione, vt habetur in *d. reg* 2. Attamen si sine Consistorio prouideat, valet prouisio, & idem sentit *Put. decis.* 490 *in noui.* 2. vbi quod reg de annali habet locum in Monasterio consistoriali, si de eo non fuerit consistorialiter prouisum, & idem de regula de infirmis, dicit *Sarnen. ibid. q.* 14. *num.* 6. *vers. Ista tamen*, & habetur decretum Sacræ Congregationis rerum consistorialium sub die 9. Iunij 1591. vbi quod Monasteria habentur pro consistorialibus, etiamsi extra Consistorium per Signaturam manu Papæ aliquando expediantur: vnde parum refert, quod constet vnquam de hoc Monasterio fuisse consistorialiter prouisum, cum sufficiat quod sit descriptum in libris Cameræ, vltra quod non docetur de contrario, & prouisio quæ datur facta per Adrianum non releuat, tum quia non est in actis, tum etiam, quia non ostenditur effectuata, tum denique quia non tollit consistorialitatem, quæ prouenit ex descriptione in libris Cameræ; nam si in dicta prouisione non reperiatur derogatum consistorialitati, non releuat, quia talis derogatio non est necessaria, nisi ad maiorem cautelam, quia nulla constitutione cauetur, quod prouisio debeat fieri consistorialiter, & considerat *Gloss. antiquus in d. reg.* 2. *post princip. vers. Quod sine consistorio*, ibi, *maximè quia nulla constitutione cauetur*, & sentit *Sarnen. in reg. de subrogan. quæst.* 15. *num.* 4. *vers. Non datur etiam.*

3 Minus etiam obstat, quod huiusmodi Monasterium reperiatur taxatum in libris Cameræ ad florenos 63. ∴ ita vt propter regulam secundam, quæ reseruat Monasteria 200. florenos excedentia, deberet esse taxatum ad summam florenorum 66. ∴ ad effectum quod esset consistoriale, quæ summa ter ducta florenos 200. constituit; nam olim commune seruitium, quod soluitur pro consistorialibus, fuit taxatum ad maiorem summam, quoad per Ioann. XXII. fuit reductum ad tertiam partem veri valoris, & sic dicta taxatio ad florenos 66. ∴ probat Monasteria peruenire ad valorem florenorum 200. *Gallef. de annat. num.* 3. & 4. & ad hunc effectum fuit editus prædictus liber *Sarnen. in reg. de valore*

in præfato num.9. ante finem, & quæst.3. num.5. & sic nisi adsit ista taxa, non potest habere locum reg. 2. quæ reseruat Monasteria excedentia valorem florenorum 200. nam fuit responsum, quod prædicta Congregatio rerum consistorialium præcitata die 9. Iunij 1591. resoluit, quod Monasteria sunt consistorialia, etiam quod sint taxata ad minorem summam floren. 66.⅔. & meritò, quia inter alias rationes potest considerari, quod si Monasteria excedunt valorem 200. florenorum, etiam quod in libris Cameræ non sint descripta ad tantam summam, hoc sufficit, quia regula vtitur verbis illis 200. florenorum auri de Camera communi æstimatione excedentium, vt considerat *Gloss. antiquus in dicta regula circa medium, versic. sed ponamus quod Monasterium.* Vnde sufficit, quod Monasterium tanti valeat cōmuni æstimatione, etiam quod in tanta summa non sit taxatum, & pro intelligentia fuit additum, quod ipsa regula generaliter loquitur de omnibus Monasterijs, etiam quæ non sint taxata in libris Cameræ, quia cum Vrbanus IV. ediderit regulam de valore, non est amplius opus dicta taxatione. *Sarnen. in proœm. reg. de valore, num.9. in fin.*

4 Neque obstat, quod regula secunda habeat solum locum in Monasterijs solitis commendari. *Mand. super reg.2. quæst.3. num. 3. Seraph. decis. 1305. num.6. & decis.1498. num. 2.* Nam fuit responsum, quod licèt verum sit quod Monasteria excedentia redditus 200. floren. quæ sunt solita commendari, consistorialia sint: attamen non est simpliciter verum, quod Monasteria, quæ habent alias qualitates, aut quod sint taxata in libris Cameræ, etiam quod non commendentur, non sint consistorialia, cum verba regulæ sint generalia, & obseruantia sit in contrarium: sed veritas est quod si ex indulto Apostolico talia Monasteria sint manualia, quod summus Pontifex non solet de illis prouidere, quia cum collatio debeat de sui natura censeri perpetua, Papa in reseruationibus non intelligit comprehendere manualia, ad euitandum absurdum, quod pronisus ab illo possit ab inferiori amoueri. *Calder. consil. 26. de præben. Felin. in cap. per tuas. num.4. circa fin. Aeneas de Falconibus de reseruat. in 3. reg. principali, num.25. Achill. decis.9. de præben. Mandos. super reg.2. quæst.11. nu.3. & quæst.12. per totum,* & fuit dictum in *causa Celsonen. præceptoria 12. Iunij 1606 coram me,* & propterea sufficit quod hoc Monasterium sit solitum conferri in titulum perpetui beneficij, ad effectum quod alijs concurrentibus consistoriale dicatur. Et sic non obstant decisiones prædictę *Seraph.* quia allegant *Sarnen.* qui hoc non dicit, & *Mandos.* qui pariter in illis allegatur, mouetur præcipuè ex cōmuni stylo, & in hoc decipitur; quia stylus est in contrarium, & etiam ratio, vt patet ex prædictis.

5 Non obstat, quod non probatur istud Monasterium fuisse consistoriale de tempore Adriani VI. quia contrarium est verius, cum liber Cancellariæ, seu Cameræ sit antiquissimus, & longè excedat tēpora Adriani VI. cum fuerit editus vel per Bonifacium IX. vel per Ioannem XXII. vt dicit *Sarnen. in proœm. regula de valore, num.6. & 7. Gallesi. de annat num.3. & 4.* & post Vrbanum IV. authorem regulæ de valore, non fuit opus alia taxatione in libris Cameræ, vt per *Sarnen. vbi suprà, nu.9. in fin.* & patet etiam ex quamplurimis annotationibus *in eod. lib.* longè excedentibus tempora Adriani VI. Nam cum fuerint factæ diuersæ vniones ante tempora Adriani Monasterijs in dicto libro Cameræ taxatis, augentur etiam taxæ, prout est de iure, vt dicit *Calder. in cons.6. circa fin. de off. legat.*

R. P. D. BVRATTO.

Perusina hæreditatis.

Luna 12. Iunij 1617.

DECISIO DCCXCII.

Replicata erat infra in 4. part. recent. decis.522. Et inter eius impressa est decisio 256. Impressa etiam habetur penes Addentes ad Mascard. de probat. post conclus. 824.

GLORIA IN EXCELSIS DEO & in terra Pax.

REGESTVM

✠ †2. †3. †4. †5. †6. †7. a b c d e f

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm.

Omnes ſunt Terniones, præter f qui eſt Duernio, & a, & Mmm qui ſunt Quaterniones.

ROMAE, Ex Typographia Reu. Cam. Apoſtolicæ.
MDCXXXXV.

SVPERIORVM PERMISSV.

